

From the Risale-i Nur Collection

The Words

On the Nature and Purposes of Man, Life, and All Things
Bediuzzaman
SAID NURSI

Risale-i Nur Külliyyatı'ndan

Sözler

Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursî

www.risaleglobal.com

IN THE NAME OF GOD, THE MERCIFUL, THE
COMPASSIONATE

And from Him do we seek help.

All praise be to God, the Sustainer of All the Worlds,
and blessings and peace be upon our master Muhammad,
and on all his Family and Companions.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Brother! You wanted a few words of **advice** from me,
so listen to a few **truths** included in eight short stories,
which since you are a soldier, are in the form of
comparisons of a military nature.

I **consider** my own soul to **need** advice more than
anyone, and at one time I addressed **my soul** at some
length with Eight Words inspired by *eight verses* of the
Qur'an from which I had benefited.

Now I shall address my soul with these same Words, but
briefly and in the language of **ordinary** people. Whoever
wishes may listen together with me.

The First Word

Bismillah, "In the Name of God," is the start of all **things**
good. We too shall start with it.

Know, **O my soul**! Just as this **blessed** phrase is a **mark** of
Islam, so too it *is constantly recited* by all beings **through**
their tongues of disposition.

If you want to know what an **inexhaustible** strength, what
an unending source of **bounty** is Bismillah, listen to the
following **story which is in the form of a comparison**.

It goes like this: Someone who makes a **journey** through
the deserts of Arabia has to travel in the name of a **tribal**
chief and enter under his **protection**, for in this way he
may be saved from the assaults of **bandits** and secure his
needs.

#16

On **his own** he will **perish** in the face of innumerable
enemies and needs.

And so, two men went on such a journey and entered **the**
desert.

One of them was **modest** and **humble**, the other **proud**
and **conceited**.

Ey kardeş! Benden birkaç **nasihat** istedin.

Sen bir asker olduğun için askerlik **temsilatıyla**, sekiz
hikâyecikler ile birkaç **hakikati** nefsimle beraber dinle.

Çünkü ben **nefsimi** herkesten ziyade nasihate **muhtaç**
görüyorum. Vaktiyle *sekiz âyetten* istifade ettiğim sekiz
sözü biraz uzunca nefsimde demiştim.

Şimdi **kısaca** ve **avam** lisanıyla nefsimde diyeceğim. Kim
isterse beraber dinlesin.

Birinci Söz

Bismillah her **hayrın** başıdır. Biz dahi başta ona başlarız.

Bil **ey nefsim**, şu **mübarek** kelime İslâm **nişanı** olduğu gibi
bütün mevcudatın **lisan-ı haliyle vird-i zebanıdır**.

Bismillah ne büyük **tükenmez** bir kuvvet, ne çok bitmez bir
bereket olduğunu anlamak istersen şu **temsili hikâyeciğe**
bak, dinle.

Şöyle ki: Bedevî Arap çöllerinde **seyahat** eden adama
gerektir ki bir **kabile reisinin** ismini alsın ve **himayesine**
girsin, tâ **şakîlerin** şerrinden kurtulup hâcatını tedarik
edebilsin.

Yoksa **tek başıyla** hadsiz düşman ve ihtiyacatına karşı
perişan olacaktır.

İşte böyle bir seyahat için iki adam **sahraya** çıkıp
gidiyorlar.

Onlardan birisi **mütevazi** idi, diğeri **mağrur**.

The humble man **assumed** the name of a tribal **chief**, while the proud man did not.

The first travelled **safely** wherever he went.

If he **encountered** bandits, he said: "I am travelling in the name of such-and-such tribal leader," and they did not **molest** him.

If he enters a **tent**, he was treated **respectfully** due to the name.

But the proud man **suffered** **indescribable** calamities throughout his journey.

He both **trembled** before everything and **begged** from everything.

He **was abased** and became an object of scorn.

My proud soul! You are the traveller, and this world is a **desert**.

Your **impotence** and **poverty** have no limit, and your enemies and needs are **endless**.

Since it is thus, take the name of the **Pre-Eternal Ruler** and **Post-Eternal Lord** of the desert

and **be saved from** **begging** before the whole universe and trembling before **every event**.

Yes, this phrase is a **treasury** so **blessed** that

your *infinite* impotence and poverty **bind** you to an infinite power and mercy; it makes your impotence and poverty a most acceptable **intercessor at the Court of One All-Powerful and Compassionate**.

The person who acts saying, "In the Name of God," **resembles** someone who **enrolls** in the army.

He acts in the name of the government; he has **fear** of no one; he speaks, performs every matter, and **withstands** everything in the name of the law and the name of the government.

At the beginning we said that all beings say "**In the Name of God**" **through the tongue of disposition**.

Is that so? Indeed, it is so.

If you were to see that a single person had come and had driven all the **inhabitants** of a **town** to a place by force and **compelled them to work**,

you would be certain that he had not acted in his own name and through his own power,

but was a soldier, acting in the name of the **government** and **relying** on the power of the **king**.

In the same way, all things act in the name of **Almighty God**, for **minute things** like seeds and grains **bear** huge trees on their heads; they **raise** loads like mountains.

Mütevazii, bir **reisin** ismini **aldı**. Mağrur, almadı.

Alanı, her yerde **selâmetle** gezdi.

Bir katiu't-tarîke **rast gelse** der: "Ben, filan reisin ismiyle gezerim." Şakî def olur, **ilişemez**.

Bir **çadıra** girse o nam ile **hürmet** görür.

Öteki mağrur, bütün seyahatinde öyle **belalar çeker** ki **tarif edilmez**.

Daima **titrer**, daima **dilencilik** ederdi.

Hem **zelil** hem rezil oldu.

İşte ey mağrur nefsim, sen o seyyahsın. Şu dünya ise bir **çöldür**.

Aczin ve **fakrın** hadsizdir.

Düşmanın, hâcatın **nihayetsizdir**.

Madem öyledir, şu sahranın **Mâlik-i Ebedî**'si ve **Hâkim-i Ezeli**'sinin ismini al.

Tâ bütün kâinatın **dilenciliğinden** ve **her hâdisatın** - karşısında titremeden **kurtulasın**.

Evet, bu kelime öyle **mübarek** bir **definedir** ki

senin **nihayetsiz** aczin ve fakrın, seni nihayetsiz kudrete, rahmete **rabtedip** Kadir-i Rahîm'in **dergâhında** aczi, fakrı en makbul bir **şefaatçi** yapar.

Evet, bu kelime ile hareket eden, o adama **benzer** ki askere **kaydolur**,

devlet namına hareket eder. Hiçbir kimseden **pervası** kalmaz. Kanun namına, devlet namına der, her işi yapar, her şeye karşı **dayanır**.

Başta demiştik: Bütün mevcudat, **lisan-ı hal ile Bismillah** der.

Öyle mi? Evet,

nasıl ki görsen, bir tek adam geldi, bütün **şehir ahali**sinin cebren bir yere sevk etti ve **cebren işlerde çalıştırdı**.

Yakînen bilirsin; o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor.

Belki o, bir askerdir, **devlet** namına hareket eder, bir **padişah** kuvvetine **istinad** eder.

Öyle de her şey, **Cenab-ı Hakk**'ın namına hareket eder ki **zerrecikler** gibi tohumlar, çekirdekler başlarında koca ağaçları **taşıyor**, dağ gibi yükleri **kaldırıyorlar**.

That means all trees say: “In the Name of God,”

fill their hands from **the treasury of mercy**, and offer them to us.

All **gardens** say: “In the Name of God,”

and become **cauldrons** from the kitchens of Divine power in which are cooked **numerous varieties** of different foods.

All blessed animals like **cows**, camels, sheep, and **goats**, say: “In the Name of God,”

and produce **springs** of milk from the **abundance** of mercy, **offering** us a most delicate and *pure* food like the water of life in the name of the Provider.

The **roots** and *rootlets*, **soft as silk**, of plants, trees, and grasses say: “In the Name of God,”

and pierce and pass through **hard rock** and earth.

#17

Mentioning the name of God, the name of the Most Merciful, everything **becomes subjected** to them.

The roots **spreading** through hard rock and earth and producing fruits as easily as the **branches** spread through the air and produce fruits,

and the **delicate** green leaves retaining their **moisture** for months **in the face of** extreme heat,

deal a **slap** in the mouths of Naturalists and **jab** a finger in their blind eyes, saying:

“Even heat and **hardness**, in which you most trust, are under a **command**.”

For like the Staff of Moses, each of those silken rootlets **conform** to the command of, **And We said, O Moses, strike the rock with your staff**, and **split** the rock.

1 Qur'an, 2:60

And the **delicate** leaves fine as cigarette paper **recite the verse**, **O fire be coolness and peace against** the heat of the fire, each like the members of Abraham (UWP).

2 Qur'an, 21:69

Since all things say: “In the Name of God,”

and **bearing** God's **bounties** in God's name, give them to us,

we too should say: “In the Name of God.”

We should give in the name of God, and take in the name of God.

And we should not take from **heedless** people who neglect to give in God's name.

Demek her bir ağaç, **Bismillah** der.

Hazine-i rahmet meyvelerinden ellerini **dolduruyor**, bizlere **tablacılık ediyor**.

Her bir **bostan**, **Bismillah** der.

Matbaha-i kudretten bir **kazan** olur ki **çeşit çeşit**, **pek çok** muhtelif leziz taamlar, içinde beraber pişiriliyor.

Her bir **inek**, deve, koyun, **keçi** gibi mübarek hayvanlar **Bismillah** der.

Rahmet **feyzinden** bir süt **çeşmesi** olur. Bizlere Rezzak namına en latîf, en *nazîf*, âb-ı hayat gibi bir gıdayı **takdim ediyorlar**.

Her bir nebat ve ağaç ve otların **ipek gibi yumuşak kök** ve *damarları*, **Bismillah** der.

Sert olan **taş** ve toprağı deler, geçer.

Allah namına, Rahman namına **der**, her şey ona **musahhar olur**.

Evet, havada **dalların** intişarı ve meyve vermesi gibi o sert taş ve topraktaki köklerin kemal-i suhuletle **intişar etmesi** ve yer altında yemiş vermesi

hem şiddet-i hararete **karşı** aylarca **nazik**, yeşil yaprakların **yaş** kalması,

tabiiyyunun ağzına şiddetle **tokat** vuruyor. Kör olası gözüne parmağını **sokuyor** ve diyor ki:

En güvendiğin **salabet** ve hararet dahi **emir** tahtında hareket ediyorlar ki,

o ipek gibi yumuşak damarlar, birer asâ-yı Musa (as) gibi

فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ

emrine **imtisal** ederek taşları **şakkeder**.

Ve o sigara kâğıdı gibi **ince nâzenin** yapraklar, birer aza-yı İbrahim (as) gibi ateş saçan hararete **karşı**

يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا

âyetini okuyorlar.

Madem her şey manen **Bismillah** der.

Allah namına Allah'ın **nimetlerini getirip** bizlere veriyorlar.

Biz dahi **Bismillah** demeliyiz.

Allah namına vermeliyiz, Allah namına almalıyız.

Öyle ise Allah namına vermeyen **gafil** insanlardan almamalıyız.

Question: We give a **price** to people, who are like **tray-bearers**.

So what price does God want, Who is the **true owner**?

The Answer: Yes, the price **the True Bestower of Bounties** wants **in return** for those valuable bounties and goods is three things:

one is **remembrance**, another is **thanks**, and the other is **reflection**.

Saying, “**In the Name of God**” at the start is **remembrance**,

and, “**All praise be to God**” at the end is thanks.

And **perceiving** and thinking of those bounties, which are priceless **wonders of art**, being **miracles** of power of the Unique and Eternally Besought One and gifts of His mercy, is reflection.

However **foolish** it is to kiss the foot of a **lowly** man who conveys to you the **precious** gift of a king and not to recognize the gift's owner,

it is a thousand times more **foolish** to **praise** and love the **apparent** bestower of bounty and forget the **True Bestower** of Bounties.

O my soul! If you do not **wish** to be foolish in that way, give in God's name, take in God's name, begin in God's name, and **act** in God's name. *And that's the matter in a nutshell!*

#18

The Second Station of the Fourteenth Flash

This, which has been included here because of its relevance, concerns six of the thousands of mysteries contained in “**In the Name of God, the Merciful, the Compassionate**”.

NOTE: A bright light from “**In the Name of God, the Merciful, the Compassionate**” concerning divine mercy appeared to my dull mind from afar.

I wanted to record it for myself in the form of notes,

to hunt it down and **capture** it, and circumscribe the light with twenty to thirty mysteries.

But **unfortunately** I was not able to do this at the present time and the twenty or thirty mysteries were reduced to five or six.

When I say: “O man!”, I mean myself.

Although this lesson addresses my own soul in particular, I refer it as the Second Station of the Fourteenth Flash for the approval of my meticulous brothers in the hope that it may benefit **those with whom I am connected spiritually** and **whose souls are more discerning than mine**.

Sual: **Tablaci** hükmünde olan insanlara bir **fiyat** veriyoruz.

Acaba **asıl mal sahibi** olan Allah, ne fiyat istiyor?

Elcevap: Evet, **o Mün'im-i Hakiki**, bizden o kıymetli nimetlere, mallara **bedel** istediği fiyat ise üç şeydir.

Biri **zikir**, biri **şükür**, biri **fikir**dir.

Başta **Bismillah** **zikir**dir.

Âhirde **Elhamdülillah** **şükür**dür.

Ortada, bu kıymetli **hârîka-i sanat** olan nimetler Ehad-i Samed'in **mu'cize**-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve **derk etmek** fikirdir.

Bir padişahın **kıymetli** bir hediyesini sana getiren bir **miskin** adamın ayağını öpüp hediye sahibini tanımamak ne derece **belâhet** ise

öyle de **zahîrî** mün'imleri **medih** ve muhabbet edip **Mün'im-i Hakiki**'yi unutmak, ondan bin derece daha **belâhet**tir.

Ey nefis, böyle ebleh olmamak **istersen** Allah namına ver, Allah namına al, Allah namına başla, Allah namına **işle**. *Vesselâm.*

On Dördüncü Lem'a'nın İkinci Makamı

(Makam münasebeti ile buraya alınmıştır.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

in binler esrarından altı sırrına dairdir.

İHTAR: Besmele'nin rahmet noktasında parlak bir nuru, sönük aklıma uzaktan göründü.

Onu, kendi nefsim için nota suretinde kaydetmek istedim.

Ve yirmi otuz kadar sırlar ile o nurun etrafında bir daire çevirmek ile avlamak ve **zaptetmek** arzu ettim.

Fakat **maatteessüf** şimdilik o arzuma tam muvaffak olamadım. Yirmi otuzdan beş altıya indi.

"Ey insan!" dediğim vakit nefsimi murad ediyorum.

Bu ders kendi nefsimde has iken **ruhen benimle münasebetli** ve **nefsi nefsimden daha hüşyar** zatlara belki medar-ı istifade olur niyetiyle, On Dördüncü Lem'a'nın İkinci Makamı olarak müdakkik kardeşlerimin tasviplerine havale ediyorum.

This lesson looks to the heart more than the reason, and to spiritual pleasure and perception rather than rational proofs.

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

[The Queen] said: “Ye chiefs! Here is – delivered to me – a letter worthy of respect. It is from Solomon, and is [as follows]: In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.” (27:29-30)

A number of mysteries will be mentioned in this station.

First Mystery

I saw one manifestation of “In the Name of God, the Merciful, the Compassionate” as follows:

On the face of the universe, the face of the earth, and the face of man are **three stamps of dominicality** one within the other and **each showing samples of the others**:

#19

The First is **the great stamp of Godhead**, which is manifested through **the mutual assistance, co-operation**, and embracing and **corresponding to one another** of beings in the totality of the universe. This looks to “**In the Name of God**”.

The Second is **the great stamp of divine mercifulness**, which is manifested through **the mutual resemblance** and **proportion**, order, harmony, favour and compassion in **the disposal, raising and administration** of plants and animals on the face of the earth. This looks to “**In the Name of God, the Merciful**”.

Then is **the exalted stamp of divine compassionateness**, which is manifested through **the subtleties of divine beneficence, fine points of divine clemency**, and **rays of divine compassion** on the face of man’s comprehensive nature. This looks to “**the Compassionate**” in “In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.”

That is to say, “In the Name of God, the Merciful, the Compassionate” is **the sacred title of three stamps of divine oneness, which form a luminous line on the page of the world**, and **a strong cord**, and shining filament.

That is, by being revealed from above, the tip of “In the Name of God, the Merciful, the Compassionate” rests on man, **the fruit of the universe** and **miniature copy** of the world;

it binds the lower world to **the divine throne**; it is a way for man to ascend to the human throne.

Second Mystery

In order not to overwhelm **minds** by **divine unity**, which is **apparent in the boundless multiplicity of creatures**, the Qur’an of Miraculous Exposition

Bu ders akıldan ziyade kalbe bakar, delilden ziyade zevke nâzırdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْاِىَ اْلَفَىِ اِلَى كِتَابٍ كَرِيْمٍ اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

Şu makamda birkaç sır zikredilecektir.

Birinci Sır

Bismillahirrahmanirrahîm'in bir cilvesini şöyle gördüm ki:

Kâinat simasında, arz simasında ve insan simasında birbiri içinde **birbirinin numunesini gösteren üç sikke-i rububiyet** var:

Biri: Kâinatın heyet-i mecmuasındaki **teavün, tesanüd**, teanuk, **tecavüb**den tezahür eden **sikke-i kübra-yı uluhiyettir** ki “**Bismillah**” ona bakıyor.

İkincisi: Küre-i arz simasında nebatat ve hayvanatın **tedbir ve terbiye ve idaresindeki teşabüh, tenasüp**, intizam, insicam, lütuf ve merhametten tezahür eden **sikke-i kübra-yı rahmaniyettir** ki “**Bismillahirrahman**” ona bakıyor.

Sonra insanın mahiyet-i câmiasının simasındaki **letaif-i re'fet** ve **dekaik-ı şefkat** ve **şuât-ı merhamet-i İlahiye**den tezahür eden **sikke-i ulyâ-i rahîmiyettir** ki Bismillahirrahmanirrahîm'deki “**Er-Rahîm**” ona bakıyor.

Demek Bismillahirrahmanirrahîm **sahife-i âlemde bir satır-ı nurani teşkil eden üç sikke-i ehadiyetin kudsî unvanıdır** ve **kuvvetli bir hayt**ıdır ve parlak bir hattıdır.

Yani Bismillahirrahmanirrahîm yukarıdan nüzul ile **semere-i kâinat** ve âlemin **nüşa-i musağğarası** olan insana ucu dayanıyor.

Ferşi **arşa** bağlar, insanî arşa çıkmaya bir yol olur.

İkinci Sır

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan, **hadsiz kesret-i mahlukatta tezahür eden vâhidiyet** içinde **ukûlü** boğmamak için

constantly points out the manifestation of **divine oneness** within divine unity.

For example, the sun **encompasses** numberless things with its light.

A truly extensive conceptual ability and **comprehensive view** is necessary to **behold** the sun itself **in the totality of its light**.

So, lest the sun be forgotten, it is displayed in every shining object by means of its reflection.

And **in accordance with their capacities**, all lustrous objects reflect the sun's **attributes**, such as its light and heat and **the seven colours** in its light, together **with the manifestation of its essence**. So too, the sun's attributes encompass all the things facing it.

In exactly the same way, **"And God's is the highest similitude" (16:60) -but let there be no mistake in the comparison-** just as **divine oneness and eternal besoughtness** have a manifestation together with all the divine names in everything, **in animate creatures in particular**, and **especially in man's mirror-like essence**;

so too through divine unity each of the divine names connected to beings **encompasses** all things.

#20

Thus, lest minds become overwhelmed by divine unity and hearts forget **the Most Pure and Holy Essence**,

the Qur'an constantly draws attention to **the stamp of divine oneness within divine unity**.

And that stamp, with its **three salient points**, is "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate."

Third Mystery

What makes this boundless universe rejoice is **clearly** divine mercy.

What illuminates these dark beings is **self-evidently** divine mercy.

What fosters and raises creatures struggling with their endless **needs** is self-evidently again divine mercy.

What causes the whole universe to be **turned** towards man, like a tree together with all its parts is turned towards its fruit, and causes it to look to him and run to his **assistance** is clearly divine mercy.

What fills and illuminates boundless **space** and the empty, vacant world and makes it rejoice is **self-evidently** divine mercy.

And what designates ephemeral man for eternity and makes him the **addressee** and beloved of the Pre-Eternal and Post-Eternal One is self-evidently divine mercy.

daima o vâhidiyet içinde **ehadiyet cilvesini** gösteriyor.

Yani, mesela nasıl ki güneş, ziyasıyla hadsiz eşyayı **ihata ediyor**.

Mecmu-u ziyasındaki güneşin zatını **mûlahaza etmek** için gayet geniş bir tasavvur ve **ihatalı bir nazar** lâzım olduğundan;

güneşin zatını unutturmamak için her bir parlak şeyde güneşin zatını aksi vasıtasıyla gösteriyor.

Ve her parlak şey, kendi kabiliyetince güneşin **cilve-i zatîsiyle beraber** ziyası, harareti gibi hâssalarını gösteriyor. Ve her parlak şey güneşi bütün sıfâtıyla **kabiliyetine göre** gösterdiği gibi, güneşin ziya ve hararet ve ziyadaki **elvan-ı seb'a** gibi **keyfiyat**larının her birisi dahi umum mukabilindeki şeyleri ihata ediyor.

Öyle de **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** -*temsilde hata olmasın-*

ehadiyet ve samediyet-i İlahiye, her bir şeyde, **hususan zihayatta**, **hususan insanın mahiyet âyinesinde** bütün esmasıyla bir cilvesi olduğu gibi;

vahdet ve vâhidiyet cihetiyle dahi mevcudat ile alâkadar her bir ismi bütün mevcudatı **ihata ediyor**.

İşte vâhidiyet içinde ukûlü boğmamak ve kalpler **Zat-ı Akdes**'i unutmamak için

daima **vâhidiyetteki sikke-i ehadiyeti** nazara veriyor ki

o sikkenin **üç mühim ukdesini** irae eden Bismillahirrahmanirrahîm'dir.

Üçüncü Sır

Şu hadsiz kâinatı şenlendiren, **bilmüşahede** rahmettir.

Ve bu karanlıklı mevcudatı ışıklandıran, **bilbedahe** yine rahmettir.

Ve bu hadsiz **ihtiyacat** içinde yuvarlanan mahlukatı terbiye eden, bilbedahe yine rahmettir.

Ve bir ağacın bütün heyetiyle meyvesine müteveccih olduğu gibi bütün kâinatı insana **müteveccih** eden ve her tarafta ona baktıran ve **muavenetine** koşturan, bilbedahe rahmettir.

Ve bu hadsiz **fezayı** ve boş ve hâlî âlemi dolduran, nurlandıran ve şenlendiren, **bilmüşahede** rahmettir.

Ve bu fânî insanı ebede namzet eden ve ezeli ve ebedi bir zata **muhatap** ve dost yapan, bilbedahe rahmettir.

O man! Since divine mercy is such a powerful, **inviting**, sweet, **assisting lovable truth**,

say: "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate," adhere to this truth and be saved from **absolute desolation** and the pains of unending needs!

Draw close to the throne of **the Pre-Eternal and Post-Eternal Monarch**, and availing yourself of the compassionate and **rays** of divine mercy, become His addressee, friend, and beloved.

All the realms of beings in the universe are purposively gathered around man and are made to hasten to meet all his needs **with the utmost order and wisdom**, which clearly arises from one of two situations.

Either each realm of beings knows man, obeys him, and runs to help him,

which just as it is completely irrational is also impossible in many respects;

or an **absolutely impotent being** like man has to possess the power of **the mightiest absolute sovereign**;

or this assistance occurs through the knowledge of an **Absolutely Powerful One** behind the veil of the universe.

That is to say, it is not that the different beings in the universe know man,

but that they are the evidences of a Knowing, Compassionate One who is acquainted with him and knows him.

O man! Come to your senses!

Is it at all possible that the All-Glorious One, who causes all the varieties of creatures to turn towards you and stretch out their hands to assist you, and to say: "Here we are!" in the face of your needs – is it possible that He does not know you, is not acquainted with you, does not see you?

Since He does know you, He informs you that He knows you through His mercy. So you should know Him too, and with respect let Him know that you know Him

Ey insan, madem rahmet böyle kuvvetli ve **cazibedar** ve sevimli ve **mededkâr** bir **hakikat-i mahbub**edir.

"Bismillahirrahmanirrahîm" de, o hakikate yapış ve **vahşet-i mutlakadan** ve hadsiz ihtiyacatın elemelerinden kurtul

ve o Sultan-ı **ezel ve ebed**'in tahtına yanaş ve o rahmetin şefkatiyle ve şefaatiyle ve **şuâatı**yla o Sultan'a muhatap ve halil ve dost ol!

Evet, kâinatın envaını hikmet dairesinde insanın etrafında toplayıp bütün hâcatına **kemal-i intizam ve inayet ile** koşturmak, bilbedahe iki haletten birisidir:

Ya kâinatın her bir nev'i kendi kendine insanı tanıyor, ona itaat ediyor, muavenetine koşuyor.

Bu ise yüz derece akıldan uzak olduğu gibi çok muhalatı intac ediyor.

İnsan gibi bir **âciz-i mutlakta**, en kuvvetli bir **sultan-ı mutlak**'ın kudreti bulunmak lâzım geliyor.

Veyahut bu kâinatın perdesi arkasında bir **Kadîr-i Mutlak**'ın ilmi ile bu muavenet oluyor.

Demek kâinatın envaı, insanı tanıyor değil;

belki insanı bilen ve tanıyan, merhamet eden bir zatın tanınmasının ve bilmesinin delilleridir.

Ey insan! Aklını başına al.

Hiç mümkün müdür ki: Bütün enva-ı mahlukatı sana müteveccihen muavenet ellerini uzattıran ve senin hâcetlerine "Lebbeyk!" dedirten Zat-ı Zülcelal seni bilmesin, tanımasın, görmesin!

Madem seni biliyor, rahmetiyle bildiğini bildiriyor. Sen de onu bil, hürmetle bildiğini bildir

and understand with certainty that what subjugates the vast universe to an **absolutely weak**, **absolutely impotent**, **absolutely needy**, ephemeral, insignificant creature like you, and despatches it to assist you,

is the truth of divine mercy, *which comprises wisdom, favour, knowledge, and power.*

Most certainly, a mercy such as this requires universal and sincere thanks, and earnest and genuine respect.

Therefore, say: "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate", which is the interpreter and expression of such sincere thanks and **genuine respect**.

Make it the means of attaining to the mercy, and an intercessor at the **court** of the All-Merciful One.

The existence and **reality** of divine mercy are as clear as the sun.

For just as a woven tapestry centred on one point is formed by the order and situation of the threads of its warp and weft coming from all directions,

so too **the luminous threads extending from the manifestation of a thousand and one divine names in the vast sphere of the universe** weave such a seal of compassionateness, **tapestry of clemency**, and seal of benevolence **within a stamp of mercy** that

it demonstrates itself to minds more brilliantly than the sun.

The Beauteous All-Merciful One, who orders the sun and moon, **the elements and minerals**, and plants and animals like the warp and weft of a **vast woven tapestry** through the **rays** of His thousand and one names,

and causes them to serve life; and demonstrates His **compassion** through the exceedingly sweet and **self-sacrificing** compassion of mothers, plant and animal;

and subjugates **animate creatures** to human life, and from this demonstrates man's importance and a most lovely large tapestry of **divine dominicality**,

and manifests His brilliant mercy; – that **Most Merciful One** has, in the face of His own **absolute lack of need**, made His mercy **an acceptable intercessor** for animate creatures and man.

O man! If you are truly a human being, say: "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate." Find that intercessor!

For sure, it is clearly, self-evidently, divine mercy which, **without forgetting or confusing any of them**, raises, nurtures, and administers the innumerable plant and animal species on the earth **at precisely the right time** and **with perfect order**, wisdom, and beneficence, and stamps **the seal of divine oneness** on the face of the globe of the earth.

ve kat'iyen anla ki: Senin gibi **zayıf-ı mutlak**, **âciz-i mutlak**, **fakir-i mutlak**, fâni, küçük bir mahluka koca kâinatı musahhar etmek ve onun imdadına göndermek;

elbette *hikmet ve inayet ve ilim ve kudreti tazammun eden* hakikat-i rahmettir.

Elbette böyle bir rahmet, senden küllî ve hâlis bir şükür ve ciddi ve safi bir hürmet ister.

İşte o hâlis şükürün ve o **safi hürmetin** tercümanı ve unvanı olan Bismillahirrahmanirrahîm'i de.

O rahmetin vusulüne vesile ve o Rahman'ın **dergâhında** şefaathî yap.

Evet, rahmetin vücudu ve **tahakkuku**, güneş kadar zahirdir.

Çünkü nasıl merkezî bir nakış, her taraftan gelen atkı ve iplerin intizamından ve vaziyetlerinden hasıl oluyor.

Öyle de **bu kâinatın daire-i kübrasında bin bir ism-i İlahînin cilvesinden uzanan nurani atıklar**, kâinat simasında öyle bir **sikke-i rahmet içinde** bir hâtem-i rahîmiyeti ve bir **nakş-ı şefkati** dokuyor ve öyle bir hâtem-i inayeti nescediyor ki

güneşten daha parlak kendini akıllara gösteriyor.

Evet, şems ve kameri, **anâsır ve maadini**, nebatat ve hayvanatı bir **nakş-ı a'zamın** atkı ipleri gibi o bin bir isimlerin **şuâları**yla tanzim eden

ve hayata hâdim eden ve nebatî ve hayvanî olan umum validelerin gayet şirin ve **fedakârane** şefkatleriyle **şefkatini** gösteren

ve **zevî'l-hayatı** hayat-ı insaniyeye musahhar eden ve ondan **rububiyet-i İlahiyenin** gayet güzel ve şirin bir nakş-ı a'zamını ve insanın ehemmiyetini gösteren

ve en parlak rahmetini izhar eden o **Rahman-ı Zülcemal**, elbette kendi **istiğna-i mutlakına** karşı, rahmetini ihtiyac-ı mutlak içindeki zîhayata ve insana **makbul bir şefaathî** yapmış.

Ey insan, eğer insan isen Bismillahirrahmanirrahîm de, o şefaathîyi bul!

Evet, zeminde dört yüz bin muhtelif ayrı ayrı nebatatın ve hayvanatın taifelerini, **hiçbirini unutmuyarak**, **şaşırmayarak**, **vakti vaktine kemal-i intizam ile** hikmet ve inayet ile terbiye ve idare eden ve küre-i arzın simasında **hâtem-i ehadiyeti** vaz'eden, bilbedahe belki bilmüşahede rahmettir.

The existence of divine mercy is as certain as the existence of the beings on the face of the earth,

so do the beings offer evidences of its reality to their own number.

Just as there is this **seal of mercy** and **stamp of divine oneness** on the face of the earth,

so on the face of man's nature is a stamp of divine mercy

that is not inferior to **the stamp of compassion** and **vast stamp of mercy** on the face of the universe.

Simply, man has so comprehensive a nature he is as though **the point of focus** of a thousand and one divine names.

#22

*O man! Is it at all possible that the One who gives you this face, and **places** such a stamp of mercy and seal of oneness on it*

would leave you to your own devices, attach no importance to you, pay no attention to your actions,

*make the whole universe, which is turned towards you, futile and pointless, and make **the tree of creation** rotten and insignificant with decayed fruit?*

*Would He cause His mercy to be denied, although it is as obvious as the sun, as well as His wisdom, which is as clear as daylight, and neither of which can in any way be doubted, nor are in any way **deficient**? God forbid!*

O man! Understand that there is a way to ascend to the throne of divine mercy, and that is, "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate."

If you want to understand the importance of this ascent, look at the beginning of the one hundred and fourteen Suras of the Qur'an of Miraculous Exposition, and at the **beginnings** of all estimable books, and at the **start** of all good works.

A clear proof of the God-determined grandeur of "In the Name of God" is that

Imam Shafi'i (May God be pleased with him), one of the very foremost Islamic scholars, said:

"In the Name of God, the Merciful, the Compassionate is only one verse, yet it was revealed one hundred and fourteen times in the Qur'an."

**{See, al-Shafi'i, al-Umm, i, 208; al-Jassas, Ahkam al-Qur'an, i, 8; al-Ghazzali, al-Mustafa, i, 82; Ibn al-Jawzi, al-Tahqiq fi Ahadith al-Khilaf, i, 345-7; al-Zayla'i, Nasb al-Raya, i, 327.}*

Ve o rahmetin vücudu, bu küre-i arzın simasındaki mevcudatın vücudları kadar kat'î olduğu gibi

o mevcudat adedince tahakkukunun delilleri var.

Evet, zeminin yüzünde öyle bir **hâtem-i rahmet** ve **sikke-i ehadiyet** bulunduğu gibi

insanın mahiyet-i maneviyesinin simasında dahi öyle bir sikke-i rahmet vardır ki

küre-i arz simasındaki **sikke-i merhamet** ve kâinat simasındaki **sikke-i uzma-yı rahmetten** daha aşağı değil.

Âdeta bin bir ismin cilvesinin bir **nokta-i mihrakıyesi** hükmünde bir câmiyeti var.

*Ey insan, hiç mümkün müdür ki: Sana bu simayı veren, o simada böyle bir sikke-i rahmeti ve bir hâtem-i ehadiyeti **vaz'eden** zat,*

seni başı boş bıraksın, sana ehemmiyet vermesin, senin harekâtına dikkat etmesin,

*sana müteveccih olan bütün kâinatı abes yapsın, **hilkat şeceresini** meyvesi çürük, bozuk, ehemmiyetsiz bir ağaç yapsın!*

*Hem hiçbir cihetle şüphe kabul etmeyen ve hiçbir vechile **noksaniyeti** olmayan, güneş gibi zahir olan rahmetini ve ziya gibi görünen hikmetini inkâr ettirsin. Hâşâ!*

*Ey insan! Bil ki o rahmetin arşına yetişmek için bir mi'rac var. O mi'rac **Bismillahirrahmanirrahim**'dir.*

Ve bu mi'rac ne kadar ehemmiyetli olduğunu anlamak istersen, Kur'an-ı Mu'cizül-Beyan'ın yüz on dört surelerinin başlarına ve hem bütün mübarek kitapların **iptidalarına** ve umum mübarek işlerin **mebdelerine** bak.

Ve Besmele'nin azamet-i kadrine en kat'î bir hüccet şudur ki,

İmam-ı Şafiî (ra) gibi çok büyük müctehidler demişler:

"Besmele tek bir âyet olduğu halde, Kur'an'da yüz on dört defa nâzil olmuştur."

In the face of the manifestation of divine unity within boundless multiplicity, declaring: “You alone do we worship” (1:5) is not sufficient for everyone; the mind wanders.

One’s heart would have to be as broad as the globe to observe the Single One behind the unity in the totality of beings, and to say: “You alone do we worship, and from You alone do we seek help!” (1:5)

In consequence, so that the seal of divine oneness should be apparent on all species and realms of beings just as it is shown clearly on individual objects, and that they should call to mind the Single One, it is shown within the stamp of divine mercy.

Thus everyone at every level may turn to the Most Pure and Holy One, and saying: “You alone do we worship, and from You alone do we seek help”, address Him directly.

It is in order to express this mighty mystery and clearly point out the seal of divine oneness that the All-Wise Qur’an suddenly mentions the smallest sphere and most particular matter when describing the vastest sphere of the universe, for example, the creation of the heavens and the earth.

That is, so that the mind does not wander, nor the heart drown, and the spirit may find its True Object of Worship directly, while mentioning the creation of the heavens and earth it opens a discussion of man’s creation and voice, and the subtle details of the bounties and wisdom in his features, for example.

#23

This truth is demonstrated in miraculous fashion by the verse, “And among His signs is the creation of the heavens and the earth, and the variations in your languages and in your colours.” (30:22)

Within innumerable creatures and infinite multiplicity, there are stamps of unity like concentric circles of many sorts and degrees from the greatest stamp to the smallest.

But however clear the unity is, it is still unity within multiplicity; it does not truly address observers.

Hence, there has to be the stamp of divine oneness behind unity

so that unity does not call to mind multiplicity and before the Most Pure and Holy One a way may be opened up to the heart directly.

Hadsiz kesret içinde vâhidiyet tecellisi, hitab-ı İYَّاكَ نَعْبُدُ demekle herkese kâfi gelmiyor. Fikir dağılıyor.

Mecmuundaki vahdet arkasında Zat-ı Ehadiyeti mülâhaza edip İYَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ demeye, küre-i arz vüs'atinde bir kalp bulunmak lâzım geliyor.

Ve bu sırta binaen cüz'iyatta zahir bir surette sikke-i ehadiyeti gösterdiği gibi her bir nevide sikke-i ehadiyeti göstermek ve Zat-ı Ehad'i mülâhaza ettirmek için hâtem-i rahmaniyet içinde bir sikke-i ehadiyeti gösteriyor;

tâ külfetsiz herkes her mertebede İYَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ deyip doğrudan doğruya Zat-ı Akdes'e hitap ederek müteveccih olsun.

İşte Kur'an-ı Hakîm, bu sırr-ı azîmi ifade içindir ki kâinatın daire-i a'zamından mesela, semavat ve arzın hilkatinden bahsettiği vakit, birden en küçük bir daireden ve en dakik bir cüz'iden bahseder; tâ ki zahir bir surette hâtem-i ehadiyeti gösterebilir.

Mesela, hilkat-i semavat ve arzdan bahsi içinde hilkat-i insandan ve insanın sesinden ve simasındaki dekaik-ı nimet ve hikmetten bahis açar; tâ ki fikir dağılmasın, kalp boğulmasın, ruh mabudunu doğrudan doğruya bulsun.

Mesela

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالاخْتِلَافُ
الْسِّنِّيَّكُمْ وَالْوَانِكُمْ âyeti mezkûr hakikati mu'cizane bir surette gösteriyor.

Evet, hadsiz mahlukatta ve nihayetsiz bir kesrette vahdet sikkeleri, mütedâhil daireler gibi en büyüğünden en küçük sikkeye kadar envai ve mertebeleri vardır.

Fakat o vahdet ne kadar olsa yine kesret içinde bir vahdettir, hakiki hitabı tam temin edemiyor.

Onun için vahdet arkasında ehadiyet sikkesi bulunmak lâzımdır.

Tâ ki kesreti hatıra getirmesin. Doğrudan doğruya Zat-ı Akdes'e karşı kalbe yol açsın.

Furthermore, a truly captivating design, shining light, agreeable sweetness, pleasing beauty, and powerful truth – which is the stamp of divine mercy and seal of divine compassion – has been placed on the stamp of divine oneness in order to direct gazes towards it and attract hearts.

Yes, it is the strength of that mercy that attracts the gazes of conscious beings, draws them to it, and causes them to reach the seal of oneness and to observe the Single One,

and from that to truly manifest the address of “You alone do we worship, and from You alone do we seek help”.

It is because “In the Name of God, the Merciful, the Compassionate” is the index of Sura al-Fatiha and a concise summary of the Qur’an that

it is the sign and interpreter of this mighty mystery.

The person who clasps it may travel through the levels of divine mercy.

And the person who causes this interpreter to speak may learn about the mysteries of divine mercy and behold the lights of divine compassion and pity.

Fifth Mystery

There is a Hadith which goes something like this: “God created man in the form of the Most Merciful.” {See, Bukhari, Isti’dhan, 1; Muslim, Birr, 115; Janna, 28; Musnad, ii, 244, 251, 315, 323, 434, 463, 519.}

It has been interpreted by some Sufis in an extraordinary way, unfitting for the tenets of belief.

Some of them who were ecstasies even considered man’s spiritual nature to be in the form of the All-Merciful.

Since ecstasies are mostly immersed in contemplation and confused, they are perhaps to be excused in holding views contrary to reality.

But on consideration, people in their right senses cannot accept ideas of theirs that are contrary to the fundamentals of belief. If they do, they are in error.

#24

Indeed, the Most Pure and Holy Deity, who administers with order the whole universe as though it were a palace or house, and spins the stars as though they were particles and causes them to travel through space with wisdom and ease, and employs minute particles as though they were orderly officials,

has no partner, match, opposite, or equal. So too, according to the meaning of the verse: There is nothing whatever like unto Him, and He hears and sees [all things](42:11) He has no form, like, or peer, and there is nothing resembling Him or similar to Him.

Hem sikke-i ehadiyete nazarları çevirmek ve kalpleri celbetmek için o sikke-i ehadiyet üstünde gayet cazibedar bir nakış ve gayet parlak bir nur ve gayet şirin bir halâvet ve gayet sevimli bir cemal ve gayet kuvvetli bir hakikat olan rahmet sikkesini ve rahîmiyet hâtemini koymuştur.

Evet, o rahmetin kuvvetidir ki zîşuurun nazarlarını celbeder, kendine çeker ve ehadiyet sikkesine îsal eder ve Zat-ı Ehadiyeyi mülâhaza ettirir

ve ondan إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ deki hakiki hitaba mazhar eder.

İşte Bismillahirrahmanirrahîm Fatiha’nın fihristesi ve Kur’an’ın mücmel bir hülâsası olduğu cihetle,

bu mezkûr sırr-ı azîmin unvanı ve tercümanı olmuş.

Bu unvanı eline alan, rahmetin tabakatında gezebilir.

Ve bu tercümanı konuşturan, esrar-ı rahmeti öğrenir ve envar-ı rahîmiyeti ve şefkati görür.

Beşinci Sır

Bir hadîs-i şerifte vârid olmuş ki:

إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَى صُورَةِ الرَّحْمَنِ

Bu hadîsi, bir kısım ehl-i tarîkat, akaid-i imaniyeye münasip düşmeyen acib bir tarzda tefsir etmişler.

Hattâ onlardan bir kısım ehl-i aşk, insanın sima-yı manevîsine bir suret-i Rahman nazarıyla bakmışlar.

Ehl-i tarîkatın ekserinde sekr, ehl-i aşkın çoğunda istiğrak ve iltibas olduğundan, hakikate muhalif telakkilerinde belki mazurdurlar.

Fakat akli başında olanlar, fikren onların esas-ı akaide münafî olan manalarını kabul edemez. Etse hata eder.

Evet, bütün kâinatı bir saray, bir ev gibi muntazam idare eden ve yıldızları zerreler gibi hikmetli ve kolay çeviren ve gezdiren ve zerratı muntazam memurlar gibi istihdam eden Zat-ı Akdes-i İlahî’nin

şeriki, naziri, zıddı, niddi olmadığı gibi

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

sırrıyla sureti, misli, misali, şebihi dahi olamaz.

However, according to the meaning of the following verse and its parabolic comparison,
And His is the highest similitude in the heavens and the earth, and He is Exalted in Might, Full of Wisdom (30:27)
His actions, attributes, and names may be considered.

That is to say, **allegory** and comparison may be used in connection with His actions.

One of the many things intended by the above-mentioned Hadith is:

“Man is in a form that displays the divine name of All-Merciful in its entirety.”

Yes, as we explained before, the divine name of All-Merciful is manifested through the rays of a thousand and one names on the face of the universe,

and is apparent through the innumerable manifestations of **God’s absolute dominicality** on the face of the earth.

Similarly, its **complete manifestation** is apparent in a small measure in **man’s comprehensive form**, the same as on the faces of the earth and universe.

The Hadith suggests also that the evidences of **the Necessarily Existent One** offered by such proofs, mirrors, and manifestations of the Most Merciful as **animate creatures** and man are so certain, **clear**, and obvious that

just as it may be said of a shining mirror which reflects the image of the sun: “That mirror is the sun,” indicating **the clarity** of its brilliance and **evidence**,

so it has been said and may be said: “Man is in the form of the All-Merciful One,” indicating the clarity of his evidence and **completeness of his relation**.

It is in consequence of this mystery that the more **moderate** of **those who believed in the Unity of Existence** said: “**There is no existent but He**”, as a way of expressing the clarity of this evidence and perfection of the relation.

O God! O Most Merciful One! Most Compassionate One! For the sake of “In the Name of God, the Merciful, the Compassionate” have mercy on us as befits Your Compassionateness, and allow us to understand the mysteries of “In the Name of God, the Merciful, the Compassionate” as befits Your Mercifulness. Amen.

Sixth Mystery

O unhappy man afflicted by boundless impotence and endless wants!

See from the following how valuable and acceptable an **intercessor** is divine mercy.

Fakat

وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

sırrıyla, mesel ve temsil ile **şuunat**ına ve sıfât ve esmasına bakılır.

Demek **mesel** ve temsil, şunat nokta-i nazarında vardır.

Şu mezkûr hadîs-i şerifin çok makasından birisi şudur ki

“İnsan, ism-i Rahman'ı tamamıyla gösterir bir surettedir.”

Evet, sâbıkan beyan ettiğimiz gibi kâinatın simasında bin bir ismin şuâlarından tezahür eden ism-i Rahman görüldüğü gibi

zemin yüzünün simasında **rububiyet-i mutlaka-i İlahiyenin** hadsiz cilveleriyle tezahür eden ism-i Rahman gösterildiği gibi

insanın suret-i câmiasında küçük bir mikyasta zeminin siması ve kâinatın siması gibi yine o ism-i Rahman'ın **cilve-i etemmini** gösterir demektir.

Hem işaretir ki: Zat-ı Rahmanı'r-Rahîm'in delilleri ve âyineleri olan **zîhayat** ve insan gibi mazharlar o kadar o **Zat-ı Vâcibü'l-Vücut**'a delâletleri kat'î ve **vâzih** ve zahirdir ki

güneşin timsalini ve aksini tutan parlak bir âyine parlaklığına ve **delâletinin vuzuhuna** işareten "O âyine güneştir." denildiği vakit,

"İnsanda suret-i Rahman var." vuzuh-u delâletine ve **kemal-i münasebetine** işareten denilmiş ve denilir.

Ve **ehl-i vahdetü'l-vücutun mutedil** kısmı "**Lâ mevcude illâ hû**" bu sırra binaen, bu delâletin vuzuhuna ve bu münasebetin kemaline bir unvan olarak demişler.

اَللّٰهُمَّ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيْمٌ بِحَقِّ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اِرْحَمْنَا كَمَا يَلِيْقُ بِرَحِيْمِيَّتِكَ وَفَهَمْنَا اَسْرَارَ بِسْمِ اللّٰهِ
الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ كَمَا يَلِيْقُ بِرَحْمَانِيَّتِكَ اٰمِيْنَ

Altıncı Sır

Ey hadsiz acz ve nihayetsiz fakr içinde yuvarlanan biçare insan!

Rahmet, ne kadar kıymetli bir vesile ve ne kadar makbul bir **şefaati** olduğunu bununla anla ki

For it is a way to know the All-Glorious Sovereign in whose army both the stars and minute particles serve together in perfect order and obedience

– the Glorious Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity, who is self-sufficient and utterly without need.

He is rich without limit and in no way in need of the universe and its beings.

The whole cosmos is under His command and direction, utterly obedient beneath His majesty and grandeur, submissive before His sublimity.

That is divine mercy for you, O man! It raises you to the presence of the One who lacks all need, the Eternal Sovereign, and makes you His friend, addressee, and well-loved servant.

But just as you cannot reach the sun and are far from it

although it fills your mirror with its light, reflection, and manifestation, and you can in no way draw near to it;

in the same way you are infinitely distant from the Most Pure and Holy One, the Sun of Pre-Eternity and Post-Eternity, and cannot draw near to Him,

but the light of His mercy brings Him nearer to us.

O man! Anyone who finds this mercy finds an eternally unfailing treasury of light.

And the way to find it is by following the practices of the Most Noble Messenger (Upon whom be blessings and peace), who was the most brilliant exemplar and representative of mercy, its most eloquent tongue and herald, and was described in the Qur'an as a "Mercy to All the Worlds".

The way to attain to this embodiment of mercy who is a mercy to all the worlds is to utter the prayer calling down God's blessings upon him. Indeed, the meaning of this prayer is mercy.

As a prayer of mercy for that living embodiment of divine mercy, it is a means of reaching the Mercy to All the Worlds (UWBP).

{See, Muslim, Salat, 11, 70; Tirmidhi, Witr, 21; Abu Da'ud, Salat, 36, 210; Witr, 26; Nasa'i, Jum'a, 5; Adhan, 37; Sahw, 55; Ibn Maja, Iqama al-Salat, 79; Darimi, Salat, 206; Riqaq, 58; Musnad, ii, 168, 375, 485; iii, 102, 445: iv, 8.}

So, make this prayer the means to the mercy to all the worlds for yourself, and at the same time make him the means of reaching the mercy of the Most Merciful One.

The whole Muslim community in all its vastness uttering this prayer which is synonymous with mercy for the Mercy to All the Worlds (UWBP)

o rahmet, öyle bir Sultan-ı Zülcelal'e vesiledir ki yıldızlarla zerrat beraber olarak kemal-i intizam ve itaatle -beraber- ordusunda hizmet ediyorlar.

Ve O Zat-ı Zülcelal'in ve o Sultan-ı ezel ve ebed'in istiğna-i zatîsi var ve istiğna-i mutlak içindedir.

Hiçbir cihetle kâinata ve mevcudata ihtiyacı olmayan bir Ganiyy-i Ale'l-ıtlak'tır.

Ve bütün kâinat taht-ı emir ve idaresinde ve heybet ve azameti altında nihayet itaatte, celaline karşı tezellüldedir.

İşte rahmet seni ey insan! O Müstağni-i Ale'l-ıtlak'ın ve Sultan-ı Sermedî'nin huzuruna çıkarır ve ona dost yapar ve ona muhatap eder ve sevgili bir abd vaziyetini verir.

Fakat nasıl sen güneşe yetişemiyorsun, çok uzaksın, hiçbir cihetle yanaşamıyorsun.

Fakat güneşin ziyası, güneşin aksini, cilvesini senin âyinen vasıtasıyla senin eline verir.

Öyle de o Zat-ı Akdes'e ve o Şems-i Ezel ve Ebed'e biz çendan nihayetsiz uzağız, yanaşamayız.

Fakat onun ziya-i rahmeti, onu bize yakın ediyor.

İşte ey insan! Bu rahmeti bulan, ebedî tükenmez bir hazine-i nur buluyor.

O hazineyi bulmasının çaresi: Rahmetin en parlak bir misali ve mümessili ve o rahmetin en belîğ bir lisanı ve dellâli olan ve Rahmeten li'l-âlemîn unvanıyla Kur'an'da tesmiye edilen Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmin sünnetidir ve tebaiyetidir.

Ve bu Rahmeten li'l-âlemîn olan rahmet-i mücessemeye vesile ise salavattır. Evet, salavatın manası, rahmettir.

Ve o zîhayat mücessem rahmete, rahmet duası olan salavat ise o Rahmeten li'l-âlemîn'in vusulüne vesiledir.

Öyle ise sen salavatı kendine, o Rahmeten li'l-âlemîn'e vesile yap ve o zatı da rahmet-i Rahman'a vesile ittihaz et.

Umum ümmetin Rahmeten li'l-âlemîn olan Aleyhissalâtü vesselâm hakkında hadsiz bir kesretle rahmet manasıyla salavat getirmeleri,

proves in brilliant fashion what a precious gift is divine mercy, and how broad is its sphere.

To Conclude: Just as the most precious jewel in the treasury of mercy is the Prophet Muhammad (Upon whom be blessings and peace), its doorkeeper,

so is its first key "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate",

and its most easy key the prayer for the Prophet (UWBP).

#26

O God! Through the truth of "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate" grant blessings and peace to the one whom You sent as a mercy to all the worlds as befits Your mercy, and in veneration of him, and to all his Family and Companions.

And grant us mercy so as to make us free of want for the mercy of any other than You from among Your creatures. AMEN.

#27

The Second Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.
Those who believe in the Unseen.
3 Qur'an, 2:3.

If you want to understand what great happiness and **bounty**, what great **pleasure** and **ease** are to be found in belief in God, listen to this story which is in the form of a *comparison*:

One time, two men **went on a journey** for both pleasure and business.

The **selfish**, **inauspicious** One set off in one direction, and the godly, **propitious** other in the other direction.

Since the selfish man was both conceited, self-centred, and **pessimistic**,

he ended up in what seemed to him to be a most **wicked** country due to his pessimism.

He looked around and everywhere saw the powerless and the unfortunate lamenting in the grasp of **fearsome** bullying **tyrants**, *weeping* at their **destruction**.

He saw the same grievous, **painful situation** in all the places he travelled.

The whole country **took on the form of** a **house of mourning**.

Apart from becoming drunk, he could find no way of not noticing this **grievous** and **sombre** situation.

For everyone seemed to him to be an **enemy** and **foreign**.

rahmet ne kadar kıymetli bir hediye-i İlahiye ve ne kadar geniş bir dairesi olduğunu parlak bir surette ispat eder.

Elhasıl: Hazine-i rahmetin en kıymetli pırlantası ve kapıcısı Zat-ı Ahmedîye aleyhissalâtu vesselâm olduğu gibi

en birinci anahtarı dahi Bismillahirrahmanirrahîm'dir.

Ve en kolay bir anahtarı da salavattır.

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ اَسْرَارِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ صَلِّ وَسَلِّمْ
مَنْ اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ كَمَا يَلِيْقُ بِرَحْمَتِكَ وَ بِجُرْمَتِهِ
وَعَلَىٰ آلِهِ وَ اَصْحَابِهِ اَجْمَعِيْنَ ۝ وَ اَرْحَمْنَا رَحْمَةً تُغْنِيْنَا بِهَا
عَنْ رَحْمَةٍ مِّنْ سِوَاكَ مِنْ خَلْقِكَ اٰمِيْنَ

İkinci Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ

İmanda ne kadar büyük bir saadet ve **nimet** ve ne kadar büyük bir **lezzet** ve **rahat** bulunduğunu anlamak istersen şu *temsîlî* hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki adam, hem keyif hem ticaret için **seyahate giderler**.

Biri **hodbin**, **tâli'siz** bir tarafa; diğeri hudâbin, **bahtiyar** diğer tarafa **sülûk eder, giderler**.

Hodbin adam, hem hodgâm hem hod-endiş hem **bedbin** olduğundan

bedbinlik cezası olarak nazarında pek **fena** bir memlekete düşer.

Bakar ki her yerde âciz bîçareler, **zorba müthiş** adamların ellerinden ve **tahribat**larından *vaveylâ* ediyorlar.

Bütün gezdiği yerlerde böyle **hazîn**, elîm bir **hali** görür.

Bütün memleket, bir **matemhane**-i umumî **şeklini almış**.

Kendisi şu **elîm** ve **muzlim** haleti hissetmemek için sarhoşluktan **başka** çare bulamaz.

Çünkü herkes ona **düşman** ve **ecnebi** görünüyor.

And all around he saw *horrible corpses* and **despairing**, weeping **orphans**.

His conscience was in a state of **torment**.

The other man was godly, devout, fair-minded, and **with fine morals** so that the country he came to was most excellent in his view.

This good man saw **universal rejoicing** in the land he had entered.

Everywhere was a joyful festival, a place for the remembrance of God overflowing with **rapture** and happiness; everyone seemed to him a friend and **relation**.

Throughout the country he saw the festive celebrations of a **general discharge** from duties accompanied by cries of good wishes and thanks.

He also heard the sound of a **drum** and band for the **enlistment of soldiers** with happy calls of “*God is Most Great!*” and “*There is no god but God!*”

Rather than being grieved at the **suffering** of both himself and all the people like the first miserable man, this fortunate man was pleased and happy at both his own **joy** and that of all the **inhabitants**.

Furthermore, he was able to do some profitable **trade**. He *offered thanks* to God.

#28

After some while he returned and **came across** the other man.

He understood **his condition**,

and said to him:

“You were out of your mind. The **ugliness** within you must have been **reflected** on the outer world so that you imagined laughter to be weeping, and the discharge from duties to be *sack and pillage*.

Come to your senses and **purify** your heart

so that this **calamitous veil** is raised from your eyes and you can see **the truth**.

For the country of an *utterly just*, **compassionate**, beneficent, powerful, order-loving, and kind king could not be as you imagined, nor could a country which demonstrated this number of clear signs of **progress** and achievement.”

The unhappy man later came to his senses and **repented**.

He said, “Yes, I was crazy through drink. *May God be pleased with you*, you have saved me from a **hellish** state.”

O my soul! Know that the first man represents an **unbeliever**, or someone **depraved** and *heedless*.

In his view the world is a house of **universal mourning**.

Ve ortalıkta dahi *müthiş cenazeleri* ve **meyusane** ağlayan **yetimleri** görür.

Vicdanı, **azap** içinde kalır.

Diğeri hudâbin, hudâ-perest ve hak-endiş, **güzel ahlâklı** idi ki nazarında pek güzel bir memlekete düştü.

İşte bu iyi adam, girdiği memlekette bir **umumî şenlik** görüyor.

Her tarafta bir sürur, bir şehrâyin, bir **cezbe** ve neşe içinde zikirhaneler; herkes ona dost ve **akraba** görünür.

Bütün memlekette yaşasınlar ve teşekkürler ile bir **terhisat-ı umumiye** şenliği görüyor.

Hem *tekbir* ve **tehlil** ile mesrurane **ahz-ı asker** için bir **davul**, bir muzıka sesi işitiyor.

Evvelki bedbahtın hem kendi hem umum halkın **elemi** ile *müteellim olmasına bedel*; şu bahtiyar, hem kendi hem umum **halkın süruru** ile mesrur ve müferrah olur.

Hem güzelce bir **ticaret** eline geçer, Allah’a **şükreder**.

Sonra döner, öteki adama **rast gelir**.

Halini anlar.

Ona der:

“Yahu sen divane olmuşsun. Bâtınındaki **çirkinlikler**, zahirine **aksetmiş** olmalı ki gülmeyi ağlamak, terhisatı *soymak ve talan etmek* tevehhüm etmişsin.

Aklını başına al, kalbini **temizle**.

Tâ şu **musibetli perde** senin nazarından kalksın, **hakikati** görebilesin.

Zira *nihayet derecede âdil*, **merhametkâr**, raiyet-perver, muktedir, intizam-perver, müşfik bir melikin memleketi hem bu derece göz önünde âsâr-ı **terakkiyat** ve kemalât gösteren bir memleket, senin vehminin gösterdiği surette olamaz.”

Sonra o bedbahtın akli başına gelir, **nedamet eder**.

“Evet, ben işretten divane olmuştum. *Allah senden razı olsun* ki **cehennemî** bir haletten beni kurtardın.” der.

Ey nefsim! Bil ki evvelki adam **kâfirdir** veya **fâsık-ı gafildir**.

Şu dünya, onun nazarında bir **matemhane-i umumiye**dir.

All living creature are **orphans** weeping at the blows of death and **separation**.

Man and the animals are alone and without ties **being ripped apart by the talons of the appointed hour**.

Mighty beings like the mountains and oceans are like **horrendous**, lifeless **corpses**.

Many grievous, crushing, terrifying **delusions** like these **arise from** his unbelief and misguidance, and **torment** him.

As for the other man, he is a **believer**.

He **recognizes** and **affirms** **Almighty God**.

In his view this world is an abode where the Names of the All-Merciful One are constantly **recited**, a **place of instruction** for man and the animals, and a field of **examination** for man and jinn.

All animal and human **deaths** are a **demobilization**.

Those who have completed their duties of life depart from this **transient** world for another, happy and trouble-free, world

so that place may be made for new **officials** to come and work.

The birth of animals and humans marks their enlistment into the army, their being taken under arms, and the start of their duties.

Each living being is a **joyful** regular soldier, an **honest**, **contented** official.

And all voices are either **glorification of God** and **the recitation of His Names** at the outset of their duties,

and the thanks and **rejoicing** at their **ceasing** work, or the songs arising from their joy at working.

In the view of the believer, all beings are the **friendly servants**, **amicable officials**, and agreeable books of his Most Generous Lord and All-Compassionate Owner.

Very many more subtle, exalted, pleasurable, and sweet truths like these become **manifest** and **appear** from his belief.

That is to say, belief in God **bears** the **seed** of what is in effect a Tuba-Tree of **Paradise**,

while unbelief **conceals** the seed of a Zakkum-Tree of **Hell**.

That means that **salvation** and **security** are only to be found in Islam and belief.

In which case, we should **continually** say, "Praise be to God for the religion of Islam and perfect belief."

Bütün zîhayat, **fırak** ve zeval sillesiyle ağlayan **yetimlerdir**.

Hayvan ve insan ise **ecel pençesiyle parçalan**an kimsesiz başıbozuklardır.

Dağlar ve denizler gibi **büyük** mevcudat, ruhsuz, **müthiş cenazeler** hükmündedirler.

Daha bunun gibi çok elîm, ezici, dehşetli **evham**, küfründen ve dalaletinden **neş'et edip**, onu manen **tazip eder**.

Diğer adam ise **mü'mindir**;

Cenab-ı Hâlık'ı tanır, **tasdik eder**.

Onun nazarında şu dünya, bir **zikir**hane-i Rahman, bir **talimğâh**-ı beşer ve hayvan ve bir meydan-ı **imtihan**-ı ins ü cândır.

Bütün **vefiyat**-ı hayvaniye ve insaniye ise **terhisattır**.

Vazife-i hayatını bitirenler, bu dâr-ı **fâniden**, manen mesrurane, dağdağsız diğer bir âleme giderler.

Tâ yeni **vazifedarlara** yer açılın, gelip çalışsınlar.

Bütün tevellüdat-ı hayvaniye ve insaniye ise ahz-ı askere, silah altına, vazife başına gelmektir.

Bütün zîhayat, birer muvazzaf **mesrur** asker, birer **müstakim memnun** memurlardır.

Bütün sadâlar ise ya vazife başlamasındaki **zikir** ve **tesbih**

ve **paydostan** gelen şükür ve **tefrih** veya işlemek neşesinden neş'et eden nağamattır.

Bütün mevcudat, o mü'minin nazarında, Seyyid-i Kerîm'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin birer **munis hizmetkârı**, birer **dost memuru**, birer şirin kitabıdır.

Daha bunun gibi pek çok latîf, ulvî ve leziz, tatlı hakikatler, imanından **tecelli** eder, **tezahür** eder.

Demek iman, bir manevî tûba-i **cennet çekirdeğini taşıyor**.

Küfür ise manevî bir zakkum-u **cehennem** tohumunu **saklıyor**.

Demek **selâmet** ve **emniyet**, yalnız İslâmiyet'te ve imandadır.

Öyle ise biz **daima**

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ وَ كَمَالِ الْإِيمَانِ

demeliyiz.

The Third Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.
O you people, worship...
4 Qur'an, 2:21.

If you want to understand what great profit and happiness lie in worship, and what great **loss** and **ruin** lie in vice and **dissipation** listen to and take heed of the following story which is in the form of a comparison:

One time, two soldiers *received orders* to **proceed** to a **distant** city.

They set off and travelled together until the road **forked**.

At the fork was a man who said to them, "The road on the right causes no loss at all,

and nine out of ten of those who take it receive a high **profit** and experience great **ease**.

While the road on the left provides no advantages, and nine out of ten of its travellers make a **loss**.

But they are the same as regards distance.

Only there is one difference: those who take the left-hand road, which has no rules and no one in authority, travel without baggage and arms.

They feel an **apparent lightness** and **deceptive** ease.

Whereas those travelling on the right-hand road, which is under **military order**, **are compelled** to carry a kit-bag full of **nutritious** rations four okkas or so in weight and a superb army rifle of about two *kiyyes* *which will overpower and rout every enemy...*"

1 okka = approx. 2.8 lbs. or 1,300 grams.

Kiyye, another name for okka.

1 batman = 2 - 8 okkas or 5 - 30 lbs. [Tr.]

After the two soldiers had listened to what this **instructive** man had to say, the **fortunate** one took the road to the right.

He loaded the weight of one batman onto his back, but his heart and **spirit** were saved from thousands of batmans of **fear** and feeling obliged to others.

As for the other, **luckless**, soldier, he left the army.

He did not want to **conform** to the **order**, and he went off to the left.

He was released from bearing a load of one batman, but his heart was constricted by thousands of batmans of **indebtedness**, and his spirit **crushed** by **innumerable** fears.

He **proceeded** on his way both begging from everyone and **trembling** before every object and every event

Üçüncü Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا

İbadet, ne büyük bir ticaret ve saadet; fışk ve **sefahet**, ne büyük bir **hasaret** ve **helâket** olduğunu anlamak istersen şu temsili hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki asker, **uzak** bir şehre **gitmek** için *emir alıyorlar*.

Beraber giderler, tâ yol **ikileşir**.

Bir adam orada bulunur, onlara der: "Şu sağdaki yol, hiç zararı olmamakla beraber,

onda giden yolculardan ondan dokuzu büyük **kâr** ve **rahat** görür.

Soldaki yol ise menfaati olmamakla beraber, on yolcusundan dokuzu **zarar** görür.

Hem ikisi, kısa ve uzunlukta birdirler.

Yalnız bir fark var ki intizamsız, hükûmetsiz olan sol yolun yolcusu çantasız, silahsız gider.

Zahirî bir **hiffet**, **yalancı** bir rahatlık görür.

İntizam-ı askerî altındaki sağ yolun yolcusu ise **mugaddi** hülâsalardan dolu dört okkalık bir çanta ve *her adüvvü alt ve mağlup edecek* iki kıyyelik bir mükemmel mîrî silahı taşımaya **mecburdur**."

O iki asker, o **muarrif** adamın sözünü dinledikten sonra şu **bahtiyar** nefer, sağa gider.

Bir batman ağırlığı omuzuna ve beline yükler fakat kalbi ve **ruhu**, binler batman minnetlerden ve **korkulardan** kurtulur.

Öteki **bedbaht** nefer ise askerliği bırakır.

Nizama tabi olmak istemez, sola gider.

Cismi bir batman ağırlıktan kurtulur fakat kalbi binler batman **minnetler** altında ve ruhu **hadsiz** korkular altında **ezilir**.

Hem herkese dilenci hem her şeyden, her hâdiseden **titrer** bir surette **gider**.

until he **reached** his destination. And there he was punished as a **mutineer** and a **deserter**.

#30

As for the soldier who loved the order of the army, **had guarded** his kit-bag and rifle, and taken the right-hand road, he had gone on his way being obliged to no one, fearing no one, and with an easy heart and **conscience** until he **reached** the city he was seeking.

There he *received a reward* **worthy** of an **honourable** soldier who had carried out his duty faithfully.

O **rebellious** soul, know that one of those two travellers represents those who **submit** to *the Divine Law*,

while the other represents the **rebellious** and those who follow their own **desires**.

The road is the road of life, which comes from the Spirit World, passes through the **grave**, and carries on to the **hereafter**.

As for the kit-bag and rifle, they are **worship** and **fear of God**.

There is an **apparent burden** in worship, but there is an ease and **lightness** in its meaning that defies description.

For *in the prescribed prayers* the **worshipper** declares, “**I bear witness that there is no god but God.**”

That is to say, he finds **the door of a treasury of mercy** in everything because he is believing and saying, “There is no Creator and Provider other than Him.

Harm and benefit are in His hand.

He is both All-Wise; He does nothing in vain,

and He is All-Compassionate; His bounty and mercy are **abundant.**”

And he knocks on the door with his supplication.

Moreover, he sees that everything is **subjugated** to the command of his own Sustainer, so he **takes refuge in** Him.

He places his trust in Him and relies on Him, and is fortified against every disaster;

his belief gives him complete **confidence**.

Indeed, like with every true **virtue**, the **source** of **courage** is belief in God, and worship.

And as with every **iniquity**, the source of **cowardice** is **misguidance**.

In fact, for a worshipper with a truly illuminated heart, it is possible that even if *the globe of the earth* became a bomb and **exploded**, it would not **frighten** him.

Tâ mahall-i maksuda **yetiştir**. Orada, **âsi** ve **kaçak** cezasını görür.

Askerlik nizamını seven, çanta ve silahını **muhafaza eden** ve sağa giden nefer ise kimseden minnet almayarak, kimseden havf etmeyerek rahat-ı kalp ve **vicdan** ile gider. Tâ o matlub şehre **yetiştir**.

Orada, vazifesini güzelce yapan bir **namuslu** askere **münasip** bir *mükâfat* görür.

İşte ey nefs-i **serkeş**! Bil ki o iki yolcu, biri **mutî-i kanun-u İlahî**,

birisi de **âsi** ve **hevaya** tabi insanlardır.

O yol ise hayat yoludur ki âlem-i ervahtan gelip **kabir**den geçer, **âhirete** gider.

O çanta ve silah ise **ibadet** ve **takvadır**.

İbadetin çendan **zahirî** bir **ağırlığı** var. Fakat manasında öyle bir rahatlık ve **hafiflik** var ki tarif edilmez.

Çünkü **âbid**, *namazında* der:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Yani “Hâlık ve Rezzak, ondan başka yoktur.

Zarar ve menfaat, onun elindedir.

O hem Hakîm’dir, abes iş yapmaz.

Hem Rahîm’dir; ihsanı, merhameti **çoktur.**”

diye itikad ettiğinden her şeyde bir **hazine-i rahmet** **kapısını** bulur, dua ile çalar.

Hem her şeyi kendi Rabb’isinin emrine **musahhar** görür, Rabb’isine **iltica eder**.

Tevekkül ile istinad edip her musibete karşı tahassun eder.

İman, ona bir **emniyet-i tamme** verir.

Evet, her hakiki **hasenat** gibi **cesaretin** dahi **menbaı**, imandır, ubudiyettir.

Her **seyyiat** gibi **cebanetin** dahi menbaı, **dalalettir**.

Evet, tam münevverü’l-kalp bir âbidi, *Küre-i Arz* bomba olup **patlasa** ihtimaldir ki onu **korkutmaz**.

He would watch it with *pleasurable wonder* as a **marvel** of the Eternally Besought One's power.

But when a famous degenerate philosopher with a so-called enlightened mind but no heart saw a **comet** in the sky, he **trembled** on the ground,

and exclaimed anxiously: "Isn't that comet going to hit the earth?" (*On one occasion, America was quaking with fear at such a comet, and many people left their homes in the middle of the night.*)

Yes, **although** man is in need of numberless things, his **capital** is as nothing,

and although he is subject to **endless calamities**, his power too is as nothing.

Simply, his capital and power extend only as far as his hand can reach.

However, his hopes, **desires**, **pains**, and tribulations reach as far as the eye and the **imagination** can stretch.

Anyone who is not totally blind can see and understand then what a great profit, happiness, and bounty for the human spirit, which is thus **impotent** and weak, and needy and wanting, are worship, *affirmation of God's unity*, and **reliance on God** and submission to Him.

Belki **hârika** bir kudret-i Samedaniyeyi, *lezzetli bir hayret* ile seyredecek.

Fakat meşhur bir münevverü'l-akıl denilen kalpsiz bir fâsık feylesof ise gökte bir **kuyruklu yıldızı** görse yerde **titrer**.

"Acaba bu serseri yıldız Arz'ımıza çarpmasın mı?" der, evhama düşer. (*Bir vakit böyle bir yıldızdan Amerika titredi. Çokları gece vakti hanelerini terk ettiler.*)

Evet insan, nihayetsiz şeylere muhtaç **olduğu halde**, **sermayesi** hiç hükmünde...

Hem **nihayetsiz musibetlere** maruz olduğu halde, iktidarı hiç hükmünde bir şey...

Âdeta sermaye ve iktidarının dairesi, eli nereye yetişirse o kadardır.

Fakat emelleri, **arzuları** ve **elemleri** ve belaları ise dairesi, gözü, **hayali** nereye yetişirse ve gidinceye kadar geniştir.

Bu derece **âciz** ve zayıf, fakir ve muhtaç olan ruh-u beşere ibadet, **tevekkül**, *tevhid*, teslim; ne kadar azîm bir kâr, bir saadet, bir nimet olduğunu bütün bütün kör olmayan görür, derk eder.

It is obvious that a safe way is **preferable** to a **harmful** way, even if the possibility of its safety is only one in ten.

But on the way of worship, which our matter here, there is a nine out of ten **possibility** of it leading to the **treasury** of *eternal happiness*, as well as its being harmless.

While it is established by the **testimony** -which is at the degree of consensus- of innumerable experts and witnesses that besides being without benefit, and **the dissolute even confess to this**, the way of vice and dissipation ends in **eternal misery**.

According to the reports of those who have uncovered the mysteries of creation this is absolutely certain.

In Short: Like that of the **hereafter**, happiness in this world too lies in worship and being a soldier for Almighty God.

In which case, we should **constantly** say: “**Praise be to God for obedience to him and success,**” and we should thank Him that we are Muslims... * * *

Malûmdur ki zararsız yol, **zararlı** yola –velev on ihtimalden bir ihtimal ile olsa– **tercih edilir**.

Halbuki meselemiz olan ubudiyet yolu, zararsız olmakla beraber, ondan dokuz **ihimal** ile bir *saadet-i ebediye hazinesi* vardır.

Fısk ve sefahet yolu ise **–hattâ fâsıkın itirafıyla dahi–** menfaatsiz olduğu halde, ondan dokuz ihtimal ile **şekavet-i ebediye** helâketi bulunduğu,

icma ve tevatür derecesinde hadsiz ehl-i ihtisasın ve müşahedenin **şehadet**iyle sabittir ve ehl-i zevkin ve keşfin ihbaratıyla muhakkaktır.

Elhasıl: **Âhiret** gibi dünya saadeti dahi ibadette ve Allah’a asker olmaktadır.

Öyle ise biz **daima**

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّاعَةِ وَالتَّوْفِيقِ

demeliyiz ve müslüman olduğumuza şükretmeliyiz.
* * *

The Fourth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.
The prescribed prayers are the pillar of religion.

6 Tirmidhi, Iman, 8; Ibn Maja, Fitān, 12; Musnad, v, 231; al-Hakim, al-Mustadrak, ii, 76

If you want to understand with the certainty that *two plus two equals four* just how **valuable** and important are the prescribed prayers, and with what little **expense** they **are gained**, and how crazy and harmful is the person who neglects them, pay attention to the following story which is in the form of a comparison:

One time, a mighty ruler gave each of two of his **servants** twenty-four gold pieces and sent them to **settle** on one of his rich, royal farms two months’ distance away.

“Use this money for your tickets and expenses.” he **commanded** them, “and buy whatever is **necessary** for your house there with it.

There is a station one day’s distance. And there is both road-transport, and a railway, and boats, and aeroplanes.

They can be benefited from **according to** your **capital**.”

The two servants set off after receiving these instructions.

Dördüncü Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ

Namaz, ne kadar **kıymettar** ve mühim hem ne kadar ucuz ve az bir **masraf** ile **kazanılır** hem namazsız adam ne kadar divane ve zararlı olduğunu, *iki kere iki dört eder* derecesinde kat’î anlamak istersen şu temsili hikâyeciğe bak, gör:

Bir zaman bir büyük hâkim, iki **hizmetkân**nı, her birisine yirmi dört altın verip iki ay uzaklıkta has ve güzel bir çiftliğine **ikamet etmek** için gönderiyor.

Ve onlara **emreder** ki: “Şu para ile yol ve bilet masrafı yapınız. Hem oradaki meskeninize **lâzım** bazı şeyleri mübayaa ediniz.

Bir günlük mesafede bir istasyon vardır. Hem araba hem gemi hem şimendifer hem tayyare bulunur.

Sermayeye göre binilir.”

İki hizmetkâr, ders aldıktan sonra giderler.

One of them was **fortunate** so that he spent a small amount of money on the way to the station.

And included in that **expense** was some business so profitable and pleasing to his master that his capital **increased** a *thousandfold*.

As for the other servant, since he was **luckless** and a **layabout**, he spent twenty-three pieces of gold on the way to the station,

wasting it on **gambling** and amusements.

A single gold piece **remained**.

His friend said to him: "Spend this last gold piece on a ticket

so that you will not have to walk the long journey and **starve**.

Moreover, *our master* is generous; perhaps he will **take pity** on you and **forgive** you your faults,

and put you on an aeroplane **as well**.

Then we shall reach where we are going to live in one day.

Otherwise you will **be compelled to** walk alone and hungry across a desert which takes two months to cross."

The most unintelligent person can understand how foolish, harmful, and senseless he would be if out of obstinacy he did not spend that single remaining gold piece on a ticket, which is like the key to a treasury, and instead spent it on **vice** for **passing** pleasure. Is that not so?

#33

O you who do not perform the prescribed prayers! And O my own soul, which does not like to pray!

The **ruler** in the comparison is our **Sustainer**, our Creator.

Of the two travelling servants, one represents the **devout** who perform their prayers with **fervour**,

and the other, the **heedless** who neglect their prayers.

The twenty-four pieces of gold are life in every twenty-four-hour day.

And the **royal** domain is Paradise. As for the station, that is the **grave**.

While the journey is man's passage to the grave, and on to the **resurrection**, and the **hereafter**.

Men cover that long journey to different degrees **according to** their **actions** and *the strength of their fear of God*.

Some of the truly devout have crossed a thousand-year distance in a day like **lightning**.

And some have traversed a fifty-thousand-year distance in a day with the speed of **imagination**.

Birisi **bahtiyar** idi ki istasyona kadar bir parça para masraf eder.

Fakat o **masraf** içinde, efendisinin hoşuna gidecek öyle güzel bir ticaret elde eder ki sermayesi *birden bine çıkar*.

Öteki hizmetkâr **bedbaht**, **serseri** olduğundan istasyona kadar yirmi üç altınını sarf eder.

Kumara mumara verip **zayi** eder,

bir tek altını **kalır**.

Arkadaşı ona der: "Yahu, şu liranı bir bilete ver.

Tâ bu uzun yolda yayan ve **aç kalmay**asın.

Hem *bizim efendimiz* kerîmdir, belki **merhamet** eder, ettiğin kusuru **affeder**.

Seni **de** tayyareye bindirirler.

Bir günde mahall-i ikametimize gideriz.

Yoksa iki aylık bir çölde aç, yayan, yalnız gitmeye **mecbur olursun**."

Acaba şu adam inat edip o tek lirasını bir define anahtarı hükmünde olan bir bilete vermeyip **muvaakkat** bir lezzet için **sefahete** sarf etse; gayet akılsız, zararlı, bedbaht olduğunu, en akılsız adam dahi anlamaz mı?

İşte ey namazsız adam ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

O **hâkim** ise **Rabb**'imiz, Hâlık'ımızdır.

O iki hizmetkâr yolcu ise biri **mütedeyyin**, namazını **şevk** ile kılar;

diğeri **gafil**, namazsız insanlardır.

O yirmi dört altın ise yirmi dört saat her gündeki ömürdür.

O **has** çiftlik ise cennettir. O istasyon ise **kabirdir**.

O seyahat ise kabre, **haşre**, **ebede** gidecek beşer yolculuğudur.

Amele göre, *takva kuvvetine göre*, o uzun yolu mütefavit derecede katederler.

Bir kısım ehl-i takva, **berk** gibi bin senelik yolu bir günde keser.

Bir kısmı da **hayal** gibi elli bin senelik bir mesafeyi bir günde kateder.

The Qur'an of Mighty Stature **alludes** to this truth with two of its **verses**.

The ticket in the comparison represents the **prescribed prayers**.

A single hour a day is **sufficient** for the five prayers together with taking the **ablutions**.

So what a loss a person makes who **spends** twenty-three hours on this fleeting worldly life, and fails to spend one hour on the long life of the hereafter; how he wrongs his own self; how **unreasonably** he behaves.

For would not anyone who considers himself to be reasonable understand how **contrary** to reason and wisdom such a person's conduct is, and how far from reason he has become, if, thinking it reasonable, he gives half of his **property** to a **lottery** in which one thousand people are participating and the possibility of winning is one in a thousand, and does not give one twenty-fourth of it *to an eternal treasury* where the possibility of winning has been verified at ninety-nine out of a hundred?

Moreover, the **spirit**, the heart, and the **mind** find great ease in prayer.

And it is not **trying** for the body.

Furthermore, with the right **intention**, all the other acts of someone who performs the prescribed prayers become like worship.

He can make over the whole capital of his life to the hereafter in this way.

He can make his **transient** life permanent **in one respect**...

#34

The Fifth Word

*In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.
Indeed, God is with those who fear Him and those who do good.
7 Qur'an, 16:128.*

If you want to see what a truly human duty and what a natural, **appropriate** result of man's creation it is to perform the prescribed prayers and **not to commit** serious **sins**, listen to and take heed of the following comparison:

Once, at a time of general mobilization, two soldiers found themselves together in a **regiment**. One was well-trained and **conscientious**, the other, a raw recruit and self-centred.

The conscientious soldier concentrated on training and the war, and did not give a thought to rations and provisions,

for he knew that it was the *state's duty* to feed and **equip** him, **treat** him if he was ill, and even to put the food in his mouth if the need arose.

Kur'an-ı Azîmüşşan, şu hakikate iki **âyetiyle** **işaret eder**.

O bilet ise **namazdır**.

Bir tek saat, beş vakit namaza **abdestle** **kâfi** gelir.

Acaba yirmi üç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye **sarf eden** ve o uzun hayat-ı ebediyeye bir tek saatini sarf etmeyen; ne kadar zarar eder, ne kadar nefesine zulmeder, ne kadar **hilaf-ı akıl** hareket eder.

Zira bin adamın iştirak ettiği bir **piyango kumarına** yarı **malını** vermek, akıl kabul ederse halbuki kazanç ihtimali binde birdir.

Sonra yirmi dördten bir malını, yüzde doksan dokuz ihtimal ile kazancı musaddak *bir hazine-i ebediyeye* vermemek; ne kadar **hilaf-ı akıl** ve hikmet hareket ettiğini, ne kadar akıldan uzak düştüğünü, kendini âkil zanneden adam anlamaz mı?

Halbuki namazda **ruhun** ve kalbin ve **akıl** büyük bir rahatı vardır.

Hem cisme de o kadar **ağır** bir iş değildir.

Hem namaz kılanın diğer mubah dünyevî amelleri, güzel bir **niyet** ile ibadet hükmünü alır.

Bu surette bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir.

Fâni ömrünü, **bir cihette** ibka eder.

Beşinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

Namaz kılmak ve büyük **günahları işlememek**, ne derece hakiki bir vazife-i insaniye ve ne kadar fitrî, **münasip** bir netice-i hilkat-i beşeriye olduğunu görmek istersen şu temsili hikâyeciğe bak, dinle:

Seferberlikte bir **tabur**da biri muallem, **vazife-perver**; diğer acemi, nefis-perver iki asker beraber bulunuyordu.

Vazife-perver nefer, talime ve cihada dikkat eder, erzak ve tayinatını hiç düŝünmezdi.

Çünkü anlamış ki onu beslemek ve **cihazatını vermek**, hasta olsa **tedavi etmek**, hattâ inde'l-hace lokmayı ağzına koymaya kadar *devletin vazifesidir*.

He knew that his **essential** duty was to **train** and fight.

But he would also attend to some of the **rations** and equipment as part of his work.

He would **boil up** the **saucepans**, wash up the mess-tins, and bring them.

If it was then asked him: "What are you doing?",

he would reply: "I am doing fatigue duty for the state."
He would not say: "I am working for my living."

The raw recruit, however, **was fond of his stomach** and **paid no attention** to training and the war.

"That is the state's business. What is it to me?", he would say.

He thought constantly of his **livelihood**, and **pursuing** it would leave the regiment and go to the market to do shopping.

One day his well-trained friend said to him: "Your basic duty is training and fighting, brother. You were brought here for that.

Trust in the king; he will not let you go hungry. That is his duty.

Anyway, you are **powerless** and **wanting**; you cannot make yourself be fed everywhere.

And this is a time of mobilization and war; he will tell you that you are **mutinous** and will **punish** you.

Yes, there are two duties which concern us. One is the king's duty: sometimes we do his **fatigue** duties and he feeds us for it.

The other is our duty: that is training and fighting, and sometimes the king helps us with it."

#35

Of course you will understand in what danger the **layabout** soldier would be if he did not pay attention to the **striving**, well-trained one.

O my lazy soul! That **turbulent** place of war is this **stormy** worldly life, and the army *divided into* regiments, human **society**.

The **regiment** in the comparison is the **community** of Islam in this century.

One of the two soldiers is a **devout** Muslim who knows the obligations of his religion and performs them, and **struggles** with **Satan** and his own soul in order to give up *serious misdoings* and not to commit sins.

While the other is a degenerate wrongdoer who is so **immersed** in the *struggle for livelihood* that he casts aspersions on the True Provider, **abandons** his religious obligations, and commits any sins that come his way as he makes his living.

Ve onun **asıl** vazifesi, **talim** ve cihaddır.

Fakat bazı **erzak** ve cihazat işlerinde işler.

Kazan kaynatır, karavanayı yıkar, getirir.

Ona sorulsa: "Ne yapıyorsun?"

"Devletin angaryasını çekiyorum." der. Demiyor: "Nafakam için çalışıyorum."

Diğer **şikem-perver** ve acemi nefer ise talime ve harbe **dikkat etmezdi**.

"O, devlet işidir. Bana ne?" derdi.

Daim **nafakasını** düşünüp onun **peşine dolaşır**, taburu terk eder, çarşıya gider, alışveriş ederdi.

Bir gün, mualllem arkadaşı ona dedi: "Birader, asıl vazifen, talim ve muharebedir. Sen, onun için buraya getirilmişsin.

Padişaha **itimât et**. O, seni aç bırakmaz. O, onun vazifesidir.

Hem sen, **âciz** ve **fakirsin**; her yerde kendini beslettiremezsin.

Hem mücahede ve seferberlik zamanıdır. Hem sana **âsîdir** der, **ceza verirler**.

Evet, iki vazife peşimizde görünüyor. Biri, padişahın vazifesidir. Bazen biz onun **angaryasını** çekeriz ki bizi beslemektir.

Diğeri, bizim vazifemizdir. Padişah bize teshilat ile yardım eder ki talim ve harptir."

Acaba o **serseri** nefer, o **mücahid** muallleme kulak vermezse ne kadar tehlikede kalır anlarsın.

İşte ey tembel nefsim! O **dalgalı** meydan-ı harp, bu **dağdağalı** dünya hayatıdır. O taburlara *taksim edilen* ordu ise **cemiyet-i** beşeriyedir.

Ve o **tabur** ise şu asrın **cemaat-i** İslâmiyesidir.

O iki nefer ise biri feraiz-i diniyesini bilen ve işleyen ve *kebairi* terk ve günahları işlememek için nefis ve **şeytanla mücahede eden müttaki** müslümandır.

Diğeri, Rezzak-ı Hakiki'yi ittiham etmek derecesinde *derd-i maişete* **dalıp**, feraizi **terk** ve maişet yolunda rast gelen günahları işleyen fâsık-ı hâsîrdir.

As for the training and instruction, it is **foremost** the prescribed prayers and worship.

And the war is the struggle **against** the soul and its desires, and against the satans among jinn and men, to deliver the heart and spirit from sin and bad morals, and save them from eternal **perdition**.

And the first of the two duties is to give life and **sustain** it, while the other is to worship and **beseech** the Giver and Sustainer of life. It is to *trust in Him* and **rely on** Him.

Indeed, whoever made and bestowed life, which is a most **brilliant miracle** of the Eternally Besought One's art and a wonder of dominical wisdom, is the one who **maintains** and **perpetuates** it through sustenance.

It cannot be another. Do you want proof?

The most **impotent** and stupid animals are the best **nourished**; like fish, and **worms** in fruit.

And it is the most helpless and **delicate** creatures who have the choicest food; like **infants** and the young of all species.

For sure, it is enough to **compare** fish with **foxes**, newly born animals with wild beasts, and trees with animals *in order to understand* that **licit food** is obtained not through power and will, but through impotence and helplessness.

That is to say, someone who gives up performing the prescribed prayers because of the **struggle for livelihood resembles** the soldier who abandoned his training and **trench** and went and begged in the market.

But to **seek** ones **rations** from the kitchens of the All-Generous Provider's mercy after performing the prayers, and to go oneself so as not to be a **burden** on others is fine and manly. It too is a sort of worship.

Furthermore, man's **nature** and **spiritual** faculties show that he is created for worship.

For *in respect of* the power and actions necessary for the life of this world, he cannot compete with the most **inferior sparrow**.

While in respect of knowledge and need, and worship and **supplication**, which are necessary for *spiritual life* and the life of the hereafter, he is like the **monarch** and commander of the animals.

O my soul! If you make the life of this world the **aim** of your life and work **constantly** for that, you will become like a soldier of the lowest sparrow.

#36

But if you make the life of the hereafter your aim and end, and make this life the **means** of it and its **tillage**, and **strive** in accordance with it,

then you will be like a **lofty** commander of the animals, and a **petted** and **suppliant** servant of Almighty God, and His honoured and **respected** guest.

Ve o talim ve talimat ise –**başta** namaz– ibadettir.

Ve o harp ise nefis ve heva, cin ve ins şeytanlarına **karşı** mücadele edip günahlardan ve ahlâk-ı rezileden kalp ve ruhunu **helâket-i** ebediyeden kurtarmaktır.

Ve o iki vazife ise birisi, hayatı verip **beslemektir**.

Diğeri, hayatı verene ve besleyene perestîş edip **yalvarmaktır**, *ona tevekkül edip emniyet etmektir*.

Evet, en **parlak** bir **mu'cize-i** sanat-ı Samedaniye ve bir hârika-i hikmet-i Rabbaniye olan hayatı kim vermiş, yapmış ise rızıkla o hayatı besleyen ve **idame eden** de odur.

Ondan başka olmaz. Delil mi istersin?

En **zayıf**, en aptal hayvan en iyi **beslenir** (meyve **kurtları** ve balıklar gibi).

En âciz, en **nazik** mahluk en iyi rızık o yer (**çocuklar** ve yavrular gibi).

Evet, vasıta-i **rızık-ı helâl**, iktidar ve ihtiyar ile olmadığını; belki acz ve zaaf ile olduğunu *anlamak için* balıklar ile **tilkileri**, yavrular ile canavarları, ağaçlar ile hayvanları **muavazene etmek** kâfidir.

Demek **derd-i maişet** için namazını terk eden, o nefere **benzer** ki talimi ve **siperini** bırakıp çarşıda dilencilik eder.

Fakat namazını kıldıktan sonra Cenab-ı Rezzak-ı Kerîm'in matbaha-i rahmetinden **tayinatını aramak**, başkalara **bâr** olmamak için bizzat gitmek; güzeldir, mertliktir, o dahi bir ibadettir.

Hem insan ibadet için halk olunduğunu, **fıtratı** ve cihazat-ı **maneviyesi** gösteriyor.

Zira hayat-ı dünyeviyesine lâzım olan amel ve iktidar *cihetinde* **en edna** bir **serçe** kuşuna yetişmez.

Fakat *hayat-ı maneviye* ve uhreviyesine lâzım olan ilim ve iftikar ile **tazarru** ve ibadet cihetinde hayvanatın **sultanı** ve kumandanı hükmündedir.

Demek ey nefsim! Eğer hayat-ı dünyeviyeyi **gaye-i** maksat yapsan ve ona **daim** çalışsan en edna bir serçe kuşunun bir neferi hükmünde olursun.

Eğer hayat-ı uhreviyeyi gaye-i maksat yapsan ve şu hayatı dahi ona **vesile** ve **mezraa** etsen ve ona göre **çalışsan**;

o vakit hayvanatın **büyük** bir kumandanı hükmünde ve şu dünyada Cenab-ı Hakk'ın nazlı ve **niyazdar** bir abdi, mükerrem ve **muhterem** bir misafiri olursun.

Those are the two ways open to you! You can choose whichever you wish...

So ask for **guidance** and **success** from the Most Compassionate of the Compassionate... * * *

#37

The Sixth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Verily God has purchased from the believers their persons and their property that Paradise might be theirs.

8 Qur'an, 9:111.

If you wish to understand how **profitable** a *trade* it is, and how honour-able a rank, to sell one's person and **property** to God, to be His **slave** and His soldier, then listen to the following comparison.

Once a king **entrusted** each of two of his subjects with an estate, including all necessary workshops, machinery, horses, **weapons** and so forth.

But since it was a **tempestuous** and war-ridden age, nothing enjoyed **stability**;

it was destined either to **disappear** or to change.

The king in his **perfect** mercy sent a most noble **lieutenant** to the two men

and *by means of* a **compassionate decree** conveyed the following to them:

"Sell me the property you now *hold in trust*, so that I may keep it for you. Let it not be destroyed for no purpose.

After the wars are over, I will return it to you in a better **condition** than before.

I will regard the **trust** as your property and pay you a high price for it.

As for the machinery and the tools in the workshop, they will be used in my name and at my **workbench**.

Both the price and the **fee** for their use shall be increased a **thousandfold**. I will give you all the **profit** that accrues.

You are **indigent** and resourceless, and unable to **provide** the cost of these great tasks.

So let me **assume** the provision of all **expenses** and equipment,

and give you all the **income** and the profit. You shall keep it until the time of **demobilization**. So see the five ways in which you shall profit!

Now if you do not sell me the property, you can see that no one is able to **preserve** what he possesses, and you too will lose what you now hold.

İşte sana iki yol, istediğini intihab edebilirsin.

Hidayet ve **tevfiki** Erhamü'r-râhimîn'den iste. * * *

Altıncı Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِآنَ لَهُمُ الْجَنَّةُ

Nefis ve **malını** Cenab-ı Hakk'a satmak ve ona **abd** olmak ve asker olmak; ne kadar **kârlı** bir *ticaret*, ne kadar şerefli bir rütbe olduğunu anlamak istersen şu temsili hikâyeciği dinle:

Bir zaman bir padişah, raiyetinden iki adama, her birisine **emaneten** birer çiftlik verir ki içinde fabrika, makine, at, **silah** gibi her şey var.

Fakat **fırtınalı** bir muharebe zamanı olduğundan hiçbir şey **kararında** kalmaz.

Ya **mahvolur** veya tebeddül eder gider.

Padişah, o iki nefere **kemal**-i merhametinden bir **yaver**-i ekremini gönderdi.

Gayet **merhametkâr** bir **ferman** ile onlara diyordu:

"*Elinizde olan emanetimi* bana satın. Tâ sizin için muhafaza edeyim, beyhude zayi olmasın.

Hem muharebe bittikten sonra size daha güzel bir **surette** iade edeceğim.

Hem güya o **emanet** malınızdır, pek büyük bir fiyat size vereceğim.

Hem o makine ve fabrikadaki âletler, benim namımla ve benim **tezgâh**ımda işlettilirecek.

Hem fiyatı hem **ücretleri**, **birden bine** yükselecek. Bütün o **kârı** size vereceğim.

Hem de siz, âciz ve **fakirsiniz**. O koca işlerin masarifatını **tedarik** edemezsiniz.

Bütün **masarifatı** ve levazımatı, ben **deruhte ederim**.

Bütün **vâridatı** ve menfaati size vereceğim. Hem de **terhisat** zamanına kadar elinizde bırakacağım. İşte beş mertebe kâr içinde kâr...

Eğer bana satmazsanız zaten görüyorsunuz ki hiç kimse elindekini **muhafaza** edemiyor. Herkes gibi elinizden çıkacaktır.

It will go **for nothing**, and you will lose the high price I offer.

The delicate and precious tools and **scales**, the **precious** metals waiting to be used, will also lose all value.

You will have the trouble and **concern** of administering and preserving,

but at the same time be punished for **betraying** your **trust**.

So see the five ways in which you may lose!

Moreover, if you sell the property to me, you become my soldier and act in my name.

Instead of a **common** prisoner or irregular soldier, you will be the free lieutenant of *an exalted monarch*.”

#38

After they had listened to this gracious **decree**, the more intelligent of the two men said:

“By all means, I am proud and happy to sell. I offer thanks a thousandfold.”

But the other was **arrogant**, selfish and dissipated; his soul had become as proud as the Pharaoh. As if he was to stay eternally on that estate, he ignored the earthquakes and **tumults** of this world.

He said: “No! Who is the king? I won’t sell my property, nor **spoil** my enjoyment.”

After a short time, the first man reached so high a **rank** that everyone **envied** his state.

He received the **favour** of the king, and lived happily in the king’s own palace.

The other by contrast fell into such a state that everyone **pitied** him, but also said he **deserved** it.

For as a result of his **error**, his happiness and property departed, and he **suffered** punishment and torment.

O soul full of caprices! Look at the face of **truth** through the **telescope** of this parable.

As for the king, he is the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity, your **Sustainer** and Creator.

The estates, machinery, tools and scales are your **possessions** while in life’s fold; your body, spirit and heart within those possessions, and within these, and your **outward** and inward **senses** such as the eye and the tongue, intelligence and imagination.

As for the most noble lieutenant, it is the Noble Messenger of God;

and the most wise decree is the Wise Qur’an, which describes the **trade** we are **discussing** in this verse:

Hem **beyhude** gidecek. Hem o yüksek fiyattan mahrum kalacaksınız.

Hem o nazik, kıymetli âletler, **mizanlar**, istimal edilecek **şahane** madenler ve işler bulmadığından bütün bütün kıymetten düşecekler.

Hem idare ve muhafaza **zahmeti** ve külfeti başınıza kalacak.

Hem **emanette hıyanet** cezasını göreceksiniz.

İşte beş derece hasaret içinde hasaret...

Hem de bana satmak ise bana asker olup benim namımla tasarruf etmek demektir.

Âdi bir esir ve başı bozuğa **bedel**, *âlî bir padişahın* has, serbest bir yaver-i askeri olursunuz.”

Onlar, şu iltifatı ve **fermanı** dinledikten sonra o iki adamdan akli başında olanı dedi:

— Baş üstüne, ben maalfihhar satarım. Hem bin teşekkür ederim.

Diğeri **mağrur**, nefsi firavunlaşmış, hodbin, ayyaş, güya ebedî o çiftlikte kalacak gibi dünya zelzelelerinden, **dağdağlarından** haberi yok.

Dedi: — Yok! Padişah kimdir? Ben mülkümü satmam, keyfimi **bozmam**...

Biraz zaman sonra birinci adam öyle bir **mertebeye** çıktı ki herkes haline **gıpta ederdi**.

Padişahın **lûtfuna** mazhar olmuş, has sarayında saadetle yaşıyor.

Diğeri, öyle bir hale giriftar olmuş ki hem herkes ona **acıyor** hem de “**Müstahak!**” diyor.

Çünkü **hata**sının neticesi olarak hem saadeti ve mülkü gitmiş hem ceza ve azap **çekiyor**.

İşte ey nefs-i pür-heves! Şu misalin **dürbünü** ile **hakikatin** yüzüne bak.

Amma o padişah ise Ezel Ebed Sultanı olan **Rabb**’in, Hâlık’ındır.

Ve o çiftlikler, makineler, âletler, mizanlar ise senin daire-i hayatın içindeki **mâmelekin** ve o mâmelekin içindeki cisim, ruh ve kalbin ve onlar içindeki göz ve dil, akıl ve hayal gibi **zahîrî** ve bâtînî **hâsselerindir**.

Ve o yaver-i ekrem ise Resul-i Kerîm’dir.

Ve o ferman-ı ahkem ise Kur’an-ı Hakîm’dir ki **bahsinde bulunduğumuz ticaret**-i azîmeyi, şu âyetle ilan ediyor:

Verily God has purchased from the believers their persons and property that Paradise might be theirs.

إِنَّ لِلَّهِ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ
الْجَنَّةُ

The surging field of battle is the tempestuous surface of the world, which ceaselessly changes, dissolves and reforms and causes every man to think:

“Since everything will leave our hands, *will perish and be lost*, is there no way in which we can **transform** it **into** something **eternal** and preserve it?”

While engaged in these thoughts, he **suddenly** hears the **heavenly** voice of the Qur'an saying:

“Indeed there is, a beautiful and easy way which contains five profits within itself.”

What is that way? To sell the trust received back to its true owner. Such a sale yields profit **fivefold**.

The First Profit: **Transient** property becomes **everlasting**.

For this waning life, when given to the Eternal and Self-Subsistent Lord of Glory and spent for His **sake**, will be **transmuted** into eternity. It will **yield** eternal fruits.

The moments of one's life will **apparently** **vanish** and **rot** like *kernels and seeds*.

But then the flowers of blessedness and auspiciousness will open and **bloom** in the **realm** of eternity,

and each will also present a **luminous** and reassuring aspect *in the Intermediate Realm*.

The Second Profit: The high price of **Paradise** is given in exchange.

#39

The Third Profit: The **value** of each **limb** and each sense is increased a thousandfold.

The **intelligence** is, for example, like a tool. If you do not sell it to God Almighty, but rather **employ** it for the **sake** of the soul,

it will become an **ill-omened**, noxious and **debilitating** tool that **will burden** your weak person with all the *sad sorrows* of the past and the terrifying fears of the future; it will descend to the rank of an inauspicious and destructive tool.

It is for this reason that a sinful man will **frequently** resort to drunkenness or frivolous pleasure **in order to** escape the vexations and injuries of his intelligence.

But if you sell your intelligence to its True Owner and employ it on His **behalf**, then the intelligence will become like the key to a **talisman**, unlocking the infinite treasures of **compassion** and the vaults of wisdom that creation contains.

Ve o dalgalı muharebe meydanı ise şu fırtınalı dünya yüzüdür ki durmuyor, dönüyor, bozuluyor ve her insanın aklına şu fikri veriyor:

“Madem her şey elimizden çıkacak, *fâni olup kaybolacak*. Acaba **bâkiye tebdil edip** ibka etmek çaresi yok mu?”

deyip düşünürken **birden semavî** sadâ-yı Kur'an iştiliyor. Der:

“Evet, var. Hem beş mertebe kârlı bir surette güzel ve rahat bir çaresi var.”

Sual: Nedir? Elcevap: Emaneti, sahib-i hakikisine satmak. İşte o satışta, **beş derece** kâr içinde kâr var.

Birinci kâr: **Fâni** mal, **beka** bulur.

Çünkü Kayyum-u Bâki olan Zat-ı Zülcelal'e verilen ve onun **yolunda** sarf edilen şu ömr-ü zâil, bâkiye **inkılab eder**, bâki meyveler **verir**.

O vakit ömür dakikaları, âdeta *tohumlar, çekirdekler* hükmünde **zahiren fena bulur, çürür**.

Fakat **âlem-i bekada**, saadet **çiçekleri açarlar** ve sümbüllenirler.

Ve **âlem-i berzahta ziyadar**, munis birer manzara olurlar.

İkinci kâr: **Cennet** gibi bir fiyat veriliyor.

Üçüncü kâr: Her **aza** ve hâsselerin **kıymeti**, birden bine çıkar.

Mesela, **akıl** bir âlettir. Eğer Cenab-ı Hakk'a satmayıp belki nefis **hesabına çalıştırsan**

öyle **meş'um** ve müz'ic ve **muacciz** bir âlet olur ki geçmiş zamanın *âlâm-ı hazînesini* ve gelecek zamanın ehval-i muhavvifanesini senin bu bîçare başına **yükletecek**, yümünsüz ve muzır bir âlet derekesine iner.

İşte bunun içindir ki fâsik adam, aklın iz'âç ve tacizinden kurtul**mak için galiben** ya sarhoşluğa veya eğlenceye kaçır.

Eğer Mâlik-i Hakiki'sine satılsa ve onun **hesabına** çalıştırsan akıl, öyle **tılsımlı** bir anahtar olur ki şu kâinatta olan nihayetsiz **rahmet** hazinelerini ve hikmet definelerini açar.

It will thus rise to being a **dominical guide** preparing its owner for eternal bliss.

To take another example, the eye is one of the senses, a window through which the spirit looks out on this world.

If you do not sell it to God Almighty, but rather employ it on behalf of the soul, by gazing upon a handful of transient, impermanent beauties and **scenes**, it will sink to the level of being a **pander** to *lust* and the concupiscent soul.

But if you sell the eye to its All-Seeing Maker, and **employ** it on His **behalf** and within limits traced out by Him, then your eye will rise to the rank of a reader of the great book of being, a **witness** to the miracles of dominical art, a **blessed** bee sucking on the blossoms of mercy in the garden of this globe.

Yet another example is that of the tongue and the sense of taste. If you do not sell it to your Wise Creator, but employ it instead on behalf of the soul and for the sake of the **stomach**, it sinks and **declines** to the level of a gatekeeper at the **stable** of the stomach, a watchman at its factory.

But if you sell it to the Generous Provider, the the sense of taste contained in the tongue will rise to the rank of a **skilled overseer** of the treasuries of Divine compassion, a **grateful inspector** in the kitchens of God's eternal power.

So look well, O intelligence! See the difference between a tool of **ill-omened** and the key to all being!

And look carefully, O eye! See the difference between an abominable pander and the **learned overseer** of the Divine library!

And taste well, O tongue! See the difference between a stable doorkeeper or a factory watchman and the **superintendent** of the treasury of God's mercy!

Compare all other tools and **limbs** to these, and then you will understand that *in truth* the believer **acquires** a nature worthy of Paradise and the unbeliever a nature **conforming** to Hell.

The reason for each of them **attaining** his respective value is that

the believer, by virtue of his **faith**, uses the trust of his Creator on His behalf and within the limits traced out by Him,

whereas the unbeliever **betrays** the trust and employs it for the sake of **the instinctual soul**.

The Fourth Profit: Man is helpless and exposed to numerous **misfortunes**.

He is **indigent**, and his **needs** are numerous. He is weak, and the **burden** of life is most heavy.

Ve bununla sahibini, saadet-i ebediyeye müheyya eden bir **mürşid-i Rabbânî** derecesine çıkar.

Mesela, göz bir hâsessedir ki ruh bu âlemi o pencere ile seyrederek.

Eğer Cenab-ı Hakk'a satmayıp belki nefis hesabına çalıştırsan geçici, devamsız bazı güzellikleri, **manzaraları** seyir ile *şehvet* ve heves-i nefsanîyeye bir **kavvad** derekesinde bir hizmetkâr olur.

Eğer gözü, gözün Sâni'-i Basîr'ine satsan ve onun **hesabına** ve izni dairesinde **çalıştırsan** o zaman şu göz, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir mütalaacısı ve şu âlemdeki mu'cizat-ı sanat-ı Rabbaniyenin bir **seyircisi** ve şu Küre-i Arz bahçesindeki rahmet çiçeklerinin **mübarek** bir arısı derecesine çıkar.

Mesela, dildeki kuvve-i zaikayı, Fâtır-ı Hakîm'ine satmazsan belki nefis hesabına, **mide** namına çalıştırsan o vakit midenin **tavlasına** ve fabrikasına bir kapıcı **derekesine iner**, sukut eder.

Eğer Rezzak-ı Kerîm'e satsan o zaman dildeki kuvve-i zaika, rahmet-i İlahîye hazinelerinin bir **nâzır-ı mahiri** ve kudret-i Samedaniye matbahlarının bir **müfettiş-i şâkiri** rütbesine çıkar.

İşte ey akıl, dikkat et! **Meş'um** bir âlet nerede, kâinat anahtarı nerede?

Ey göz, güzel bak! Âdi bir kavvad nerede, kütüphane-i İlahînin **mütefennin** bir **nâzırı** nerede?

Ve ey dil, iyi tat! Bir tavla kapıcısı ve bir fabrika yasakçısı nerede, hazine-i hâssa-i rahmet **nâzırı** nerede?

Ve daha bunlar gibi başka âletleri ve **azaları** kıyas etsen anlarsın ki *hakikaten* mü'min cennete lâıyk ve kâfir cehenneme **muvafık** bir mahiyet **kesbeder**.

Ve onların her biri, öyle bir kıymet **almalarının sebebi**;

mü'min, **imanıyla** Hâlık'ının emanetini, onun namına ve izni dairesinde istimal etmesidir.

Ve kâfir, **hıyanet edip** **nefs-i emmare** hesabına çalıştırmasıdır.

Dördüncü kâr: İnsan zayıftır, **belaları** çok.

Fakirdir, **ihtiyacı** pek ziyade. Âcizdir, hayat **yükü** pek ağır.

If he does not **rely on** the Omnipotent One of Glory, place his trust in Him and confidently **submit** to Him, his **conscience** will always be troubled.

Fruitless torments, pains and **regrets** will **suffocate** him and intoxicate him, or turn him into a **beast**.

The Fifth Profit: Those who have **experienced** illumination and had unveiled to them the true nature of things, the elect who have witnessed the truth, are all agreed that *the exalted reward* for all the worship and **glorification of God** performed by your members and instruments will be given to you at the time of greatest need, in the form of the fruits of Paradise.

If you spurn this trade with its fivefold profit, **in addition to** being **deprived** of its profit, you will *suffer* fivefold loss.

The First Loss: The property and **offspring** to which you are so attached, the soul and its **caprice** that you worship, the youth and life with which you are *infatuated*, all will vanish and be lost; your hands will be empty.

But they will leave behind them **sin** and pain, fastened on your **neck** like a yoke.

The Second Loss: You will suffer the **penalty** for **betrayal** of trust.

For you will have wronged your own self by using the most **precious** tools on the most **worthless** objects.

The Third Loss: By casting down all the precious faculties of man to a level much **inferior** to the animals, you will have insulted and transgressed against God's wisdom.

The Fourth Loss: In your weakness and poverty, you will have placed the heavy burden of life on your weak shoulders, and will constantly groan and **lament** **beneath** the **blows** of transience and separation.

The Fifth Loss: You will have clothed in *an ugly form*, fit to open the **gates** of Hell in front of you, the fair gifts of the Compassionate One such as the intelligence, the heart, the eye and the tongue, given to you to make preparation for the foundations of everlasting life and **eternal happiness** in the hereafter.

Now is it so difficult to sell the trust? Is it so **burdensome** that many people **shun** the transaction? By no means! It is not in the least burdensome.

For *the limits of the permissible* are **broad**, and are quite **adequate** for man's desire;

there is no need to trespass on the forbidden. The duties imposed by God are light and few in number.

To be the **slave** and soldier of God is an **indescribably** pleasurable **honour**.

One's duty is simply to act and **embark on** all things in God's name, like a soldier;

Eğer Kadîr-i Zülcelal'e dayanıp **tevekkül etmezse** ve itimat edip **teslim olmazsa**, **vicdanı** daim azap içinde kalır.

Semeresiz meşakkatler, elemeler, **teessüfler** onu **boğar**; ya sarhoş veya **canavar** eder.

Beşinci kâr: Bütün o aza ve âletlerin ibadeti ve **tesbihati** ve o *yüksek ücretleri*, en muhtaç olduğun bir zamanda, cennet yemişleri suretinde sana verileceğine **ehl-i zevk** ve keşif ve ehl-i ihtisas ve müşahede ittifak etmişler.

İşte bu beş mertebe kârlı ticareti yapmazsan şu kârlardan **mahrumiyetten başka**, beş derece hasaret içinde **hasarete düşeceksin**.

Birinci hasaret: O kadar sevdiğin mal ve **evlat** ve perestiş ettiğin nefis ve **heva** ve **meftun** olduğun gençlik ve hayat zayı olup kaybolacak, senin elinden çıkacaklar.

Fakat **günahlarını**, elemelerini sana bırakıp **boynuna** yükletecekler.

İkinci hasaret: Emanette **hiyanet cezasını** çekeceksin.

Çünkü en **kıymetli** âletleri, en **kıymetsiz** şeylerde sarf edip nefisine zulmettin.

Üçüncü hasaret: Bütün o kıymetli cihazat-ı insaniyeyi, hayvanlıktan çok **aşağı** bir derekeye düşürüp hikmet-i İlahiyeye iftira ve zulmettin.

Dördüncü hasaret: Acz ve fakrın ile beraber, o pek ağır hayat yükünü, zayıf beline yükleyip zeval ve firak **sillesi altında** daim **vaveylâ** edeceksin.

Beşinci hasaret: Hayat-ı ebediye esasatını ve **saadet-i uhreviye** levazımâtını tedarik etmek için verilen akıl, kalp, göz ve dil gibi güzel hediye-i Rahmaniye, cehennem **kapılarını** sana açacak **çirkin bir surete** çevirmektir.

Şimdi satmaya bakacağız. Acaba o kadar **ağır** bir şey midir ki çokları satmaktan **kaçıyorlar**. Yok, kat'â ve aslâ! Hiç öyle ağırlığı yoktur.

Zira **helâl dairesi geniş**, keyfe **kâfi** gelir.

Harama girmeye hiç lüzum yoktur. Feraiz-i İlahiye ise hafiftir, azdır.

Allah'a **abd** ve asker olmak, öyle lezzetli bir **şereftir** ki **tarif edilmez**.

Vazife ise yalnız, bir asker gibi Allah namına işlemeli, **başlamalı**.

to take and to give on God's behalf;

to move and be still in accordance with His permission and law.

If one falls short, then one should seek His forgiveness, say:

“O Lord! Forgive our faults, and accept us as Your slaves. Make us sure holders of Your trust until the time comes when it is taken from us. Amen!”, and make petition unto Him. * * *

Ve Allah hesabıyla vermeli ve almalı.

Ve izni ve kanunu dairesinde hareket etmeli, sükûnet bulmalı.

Kusur etse istiğfar etmeli.

“Yâ Rab! Kusurumuzu affet, bizi kendine kul kabul et, emanetini kabzetmek zamanına kadar bizi emanette emin kıl. Âmin!” demeli ve ona yalvarmalı. * * *

www.risaleglobal.com

The Seventh Word

If you want to understand what valuable, difficulty-resolving **talismans** are the two parts of the phrase **I believe in God and the Last Day**, which solve both the enigmatical riddle of creation and open the door of happiness

for the human spirit, and what beneficial and curative medicines are **reliance on** your Creator and *taking refuge in* Him through patience and entreaty, and supplicating your Provider through thanks, and what important, **precious**, shining tickets for the journey to eternity -and provisions for the hereafter and lights for the grave- are listening to the Qur'an, **obeying** its commands, performing the prescribed prayers, and giving up serious sins, then listen and pay attention to this comparison:

One time a soldier fell into a most **grave** situation in the field of battle and **examination**, and the round of profit and loss.

It was as follows: The soldier was **wounded** with two deep and terrible wounds on his right and left sides and behind him stood a huge lion **as though** waiting to attack him.

Before him stood a **gallows** which was putting to death and **annihilating** all those he loved. It was awaiting him too.

Besides this, he had a long journey before him: *he was being exiled*.

As the unfortunate soldier **pondered** over his fearsome plight in **despair**, a kindly person shining with light like Khidr appeared.

He said to him: "*Do not despair*. I shall give you two **talismans** and teach you them.

If you use them **properly**, the lion will become a **docile** horse for you,

and the **gallows** will turn into a **swing** for your pleasure and enjoyment.

Also I shall give you two medicines. If you follow the instructions, those two **suppurating** wounds will be transformed into two sweet-**scented** flowers called the Rose of Muhammad (PBUH).

Also, I shall give you a ticket; with it, you will be able to make a year's journey in a day as though flying.

If you do not believe me, **experiment a bit**, so that you can see it is true."

The soldier did experiment a bit, and **affirmed** that it was true.

Yes, I, that is, this unfortunate Said, affirm it too. For I experimented and saw it was **absolutely** true.

Yedinci Söz

Şu kâinatın **tılsım**-ı muğlakını açan

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

ruh-u beşer için saadet kapısını fetheden ne kadar kıymettar iki tılsım-ı müşkül-küşa olduğunu

ve sabır ile Hâlık'ına **tevekkül** ve *iltica* ve şükür ile Rezzak'ından sual ve dua ne kadar nâfi' ve tiryak gibi iki ilâç olduğunu ve Kur'an'ı dinlemek, hükmüne **inkıyad etmek**, namazı kılmak, kebairi terk etmek ebedü'l-âbâd yolculuğunda ne kadar mühim, **değerli**, revnaktar bir bilet, bir zâd-ı âhiret, bir nur-u kabir olduğunu anlamak istersen şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Bir zaman bir asker, meydan-ı harp ve **imtihanda**, kâr ve zarar deveranında pek **müthiş** bir vaziyete düşer.

Şöyle ki: Sağ ve sol iki tarafından dehşetli derin iki yara ile **yaralı** ve arkasında cesîm bir arslan, ona saldırmak için bekliyor **gibi** duruyor.

Ve gözü önünde bir **darağacı** dikilmiş, bütün sevdiklerini asıp **mahvediyor**, onu da bekliyor.

Hem bu hali ile beraber uzun bir yolculuğu var, *nefyediliyor*.

O bîçare, şu dehşet içinde **meyusane düşünürken** sağ cihetinde Hızır gibi bir hayırhah, nurani bir zat peyda olur.

Ona der: "*Meyus olma*. Sana iki **tılsım** verip öğreteceğim.

Güzelce istimal etsen o arslan, sana **musahhar** bir at olur.

Hem o **darağacı**, sana keyif ve tenezzüh için hoş bir **salıncağa** döner.

Hem sana iki ilâç vereceğim. Güzelce istimal etsen o iki **müteaffin** yaraların, iki güzel **kokulu** Gül-ü Muhammedî aleyhissalâtü vesselâm denilen latîf çiçeğe inkılab ederler.

Hem sana bir bilet vereceğim. Onunla, uçar gibi bir senelik bir yolu, bir günde kesersin.

İşte eğer inanmıyorsan **bir parça tecrübe et**. Tâ doğru olduğunu anlayasın."

Hakikaten bir parça tecrübe etti, doğru olduğunu **tasdik etti**.

Evet ben, yani şu bîçare Said dahi bunu tasdik ederim. Çünkü biraz tecrübe ettim, **pek** doğru gördüm.

Some time later he saw a **sly**, debauched-looking man, cunning as the **Devil**, coming from the left bringing with him much ornamented finery, decorated pictures and fantasies, and many **intoxicants**.

#42

He stopped before the soldier, and said: "Hey, come on, my friend! Let's go and drink and **make merry**."

We can look at these pictures of beautiful girls, listen to the music, and eat this tasty food."

Then he asked him: "What is it you are reciting under your breath?"

"**A talisman**," came the reply.

"Stop that **incomprehensible** nonsense! Let's not spoil our present fun!"

And he asked a second question: "What is that you have in your hand?"

"Some medicine," the soldier replied.

"Throw it away! You are healthy, there is nothing wrong with you. It is the time of cheer."

And he asked: "What is that piece of paper with five marks on it?"

"It is a ticket and a **rations** card."

"Oh, **tear** them up!", the man said. "What need do we have of a journey this beautiful spring?"

He tried to **persuade** him with every sort of **wile**, and the poor soldier was even a bit persuaded. Yes, man can be deceived. I was deceived by just such cunning deceptions.

Suddenly from the right came a voice like **thunder**.

"Beware!", it said. "Do not be deceived! Say to that trickster:

'If you have the means to kill the lion behind me, remove the gallows from before me, **repulse** the things wounding my right and my left, and **prevent** the journey in front of me, then come on and do so! Show that you can and let us see it!

Then say, come on, let's go and enjoy ourselves.

Otherwise be silent!" In the same way, let as that Khidr-like God-inspired man have his say."

O my soul, which laughed in its youth and now **weeps** at its laughter!

Know that the **unfortunate** soldier is you, and man. The lion is **the appointed hour**.

As for the gallows, it is death, decline, and separation, through which, in the **alternation** of night and day, all friends **bid farewell** and are lost.

Of the two wounds, one is man's infinite and troublesome **impotence**, while the other is his **grievous** and boundless **poverty**.

Bundan sonra birden gördü ki sol cihetinden **şeytan** gibi **dessas**, ayyaş, aldatici bir adam; çok ziynetler, süslü suretler, fanteziler, **müskirler** beraber olduğu halde geldi.

Karşısında durdu, ona dedi: — Hey arkadaş! Gel gel, beraber işret edip **keyfedelim**.

Şu güzel kız suretlerine bakalım. Şu hoş şarkıları dinleyelim. Şu tatlı yemekleri yiyelim.

Sual: Hâ hâ, nedir ağzında gizli okuyorsun?

Cevap: **Bir tılsım**.

— Bırak şu **anlaşılmaz** işi. Hazır keyfimizi bozmayalım.

S- Hâ, şu ellerindeki nedir?

C- Bir ilâç.

— At şunu. Sağlamsın. Neyin var? Alkış zamanıdır.

S- Hâ, şu beş nişanlı kâğıt nedir?

C- Bir bilet. Bir **tayinat** senedi.

— **Yırt** bunları. Şu güzel bahar mevsiminde yolculuk bizim nemize lâzım, der.

Her bir **desise** ile onu **iknaa** çalışır. Hattâ o bîçare, ona biraz meyleder. Evet, insan aldanır. Ben de öyle bir **dessasa** aldandım.

Birden sağ cihetinden **ra'd** gibi bir ses gelir. Der: "Sakın aldanma. Ve o **dessasa** de ki:

Eğer arkamdaki arslanı öldürüp önümdeki darağacını kaldırıp sağ ve solumdaki yaraları **def'edip** peşimdeki yolculuğu **menedecek** bir çare sende varsa bulursan; haydi yap, göster, görelim.

Sonra de: Gel keyfedelim. **Yoksa** sus hey sersem! Tâ Hızır gibi bu zat-ı semavî, dediğini desin."

İşte ey gençliğinde gülmüş, şimdi güldüğüne **ağlayan** nefsim!

Bil: O **bîçare** asker ise sensin ve insandır. Ve o arslan ise **eceldir**.

Ve o darağacı ise ölüm ve zeval ve firaktır ki gece gündüzün **dönmesinde** her dost **veda eder**, kaybolur.

Ve o iki yara ise birisi müz'îç ve hadsiz bir **acz**-i beşerî; diğeri **elîm**, nihayetsiz bir **fakr**-ı insanîdir.

The exile and journey is the long journey of examination which passes from the world of spirits through the **womb** and childhood to old age; through the world and the grave and *the intermediate realm*, to the **resurrection** and the Bridge of Sirat.

As for the two **talismans**, they are belief in Almighty God and the **hereafter**.

Yes, through the second **sacred** talisman, death takes on the form of a mastered horse, a steed to take believing man from the prison of this world to the gardens of Paradise and the **presence** of the Most Merciful One.

It is because of this that **the wise** who have seen death's **reality** have loved it. They have wanted it before it came.

And through the talisman of belief in God, the passage of time, which is decline and separation, death and decease and the gallows,

takes on the form of the **means** to observe and contemplate with perfect pleasure the miracles of the All-Glorious Maker's various, multicoloured, ever-renewed embroideries, *the wonders of His power*, and the **manifestations** of His mercy.

#43

Yes, when mirrors reflecting the colours of the sun's light are changed and **renewed**, and the images of the cinema changed, better, more beautiful **scenes** are formed.

As for the two medicines, one is trusting in God and patience, and the other is relying on the power of one's Creator and having confidence in His wisdom. Is that the case?

Indeed it is. What fear can a man have, who, through the certificate of his impotence, relies on a Monarch of the World with the power to command: "**Be!**" and it is.

9 Qur'an, 2:117, etc.

For in the face of the worst calamity, he says: **Verily, to God do we belong, and verily to Him is our return,**

10 Qur'an, 2:156.

and places his trust in his Most Compassionate Sustainer *with utmost contentment of heart*.

A person with knowledge of God **takes pleasure** from impotence, from fear of God. Yes, there is pleasure in **fear**.

If a twelve-month baby was sufficiently intelligent and it was asked him: "What is most pleasurable and sweetest for you?",

he might well say: "**To realize** my powerlessness and helplessness, and fearing my mother's gentle **smack** to at the same time take refuge in her tender **breast**."

Ve o **nefiy** ve yolculuk ise âlem-i ervahtan, **rahm-i maderden**, sabavetten, ihtiyarlıktan, dünyadan, kabirden, **berzahtan**, **haşirden**, sıratın geçür bir uzun sefer-i imtihandır.

Ve o iki **tılsım** ise Cenab-ı Hakk'a iman ve **âhirete** imandır.

Evet, şu **kudsî** tılsım ile ölüm; insan-ı mü'mini, zindan-ı dünyadan bostan-ı cinana, **huzur**-u Rahman'a götürür bir musahhar at ve burak suretini alır.

Onun içindir ki ölümün **hakikatini** gören **kâmil insanlar**, ölümü sevmişler, daha ölüm gelmeden ölmek istemişler.

Hem zeval ve firak, memat ve vefat ve darağacı olan mürur-u zaman, o iman tılsımı ile

Sâni'-i Zülcelal'in taze taze, renk renk, çeşit çeşit mu'cizat-ı nakşını, *havarık-ı kudretini*, **tecelliyat**-ı rahmetini, kemal-i lezzetle seyir ve temaşaya **vasıta** suretini alır.

Evet, Güneş'in nurundaki renkleri gösteren âyinelerin tebeddül edip **tazelenmesi** ve sinema perdelerinin değişmesi, daha hoş daha güzel **manzaralar** teşkil eder.

Ve o iki ilâç ise biri sabır ile tevekküldür. Hâlık'ının kudretine istinad, hikmetine itimattır. Öyle mi?

Evet, "**Emr-i kün feyekûn**" e mâlik bir Sultan-ı Cihan'a acz tezkeresiyle istinad eden bir adamın ne pervası olabilir?

Zira en müthiş bir musibet karşısında

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

deyip

itminan-ı kalp ile Rabb-i Rahîm'ine itimat eder.

Evet ârif-i billah, aczden, mehafetullahtan **telezzüz eder**. Evet, **havfta** lezzet vardır.

Eğer bir yaşındaki bir çocuğun akli bulunsa ve ondan sual edilse: "En leziz ve en tatlı haletin nedir?"

Belki diyecek: "Aczimi, zaafımı **anlayıp** validemin tatlı **tokad**ından korkarak yine validemin şefkatli **sinesine** sığındığım halettir."

But the **compassion** of all mothers is but a **flash** of the **manifestation** of Divine mercy.

It is for this reason that **the wise** have found such pleasure in impotence and fear of God,

vehemently declaring themselves to be free of any strength and power, and have **taken refuge in** God through their powerlessness.

They have made powerlessness and fear an **intercessor** for themselves.

The second medicine is thanks and **contentment**, and **entreaty** and supplication, and **relying on** the mercy of the All-Compassionate Provider. Is that so?

Yes, for how can poverty, want and need be painful and **burdensome** for a guest of an All-Generous and Munificent One Who makes the whole face of the earth a table of **bounties** and the spring a **bunch** of flowers, and Who places the flowers on the table and scatters them over it?

Poverty and need take on the form of a pleasant **appetite**.

The guest tries to increase his **poverty** in the same way he does his appetite.

It is because of this that the wise have taken **pride** in want and poverty. But **beware**, do not misunderstand this!

It means to be aware of one's poverty before God and to **beseech** Him,

not to **parade** poverty before the people and assume the **air** of a **beggar**.

As for the ticket and **voucher**, it is to perform the religious duties, and **foremost** the prescribed prayers, and to give up serious sins. Is that so?

Yes, it is, for according to the **consensus** of those who observe and have knowledge of the Unseen and those who uncover the mysteries of creation,

the provisions, light, and steed for the long, dark road to post-eternity may only be obtained through **complying** with the commands of the Qur'an and *avoiding* what it **prohibits**.

#44

Science, **philosophy**, and art are worth nothing on that road. Their light reaches only **as far as** the door of the grave.

And so, O my lazy soul! How little and light and easy it is to **perform** the five daily prayers and **give up the seven deadly sins**!

If you have the faculty of reason and it is not **corrupted**, understand how important and extensive are their results, fruits, and **benefits**!

Say to the Devil and that man who were encouraging you to indulge in vice and dissipation:

Halbuki bütün validelerin **şefkatleri** ancak bir **lem'a-i tecelli-i** rahmettir.

Onun içindir ki **kâmil insanlar**, aczde ve havfullahta öyle bir lezzet bulmuşlar ki

kendi havl ve kuvvetlerinden **şiddetle** teberri edip Allah'a acz ile **sığınmışlar**.

Aczi ve havfı, kendilerine **şefaatçi** yapmışlar.

Diğer ilâç ise şükür ve **kanaat** ile **talep** ve dua ve Rezzak-ı Rahîm'in rahmetine **itimattır**. Öyle mi?

Evet, bütün yeryüzünü bir sofr-a-i **nimet** eden ve bahar mevsimini bir çiçek **destesi** yapan ve o sofranın yanına koyan ve üstüne serpen bir Cevvad-ı Kerîm'in misafirine fakr u ihtiyaç, nasıl elîm ve **ağır** olabilir?

Belki fakr u ihtiyacı, hoş bir **iştiha** suretini alır.

İштиha gibi **fakrın** tezyidine çalışır.

Onun içindir ki kâmil insanlar, fakr ile **fahretmişler**. **Sakın** yanlış anlama!

Allah'a karşı fakrını hissedip **yalvarmak** demektir.

Yoksa fakrını halka **gösterip dilencilik vaziyetini** almak demek değildir.

Ve o bilet, **senet** ise **başta** namaz olarak eda-i feraiz ve terk-i kebairdir. Öyle mi?

Evet, bütün ehl-i ihtisas ve müşahedenin ve bütün ehl-i zevk ve keşfin **ittifakıyla**

o uzun ve karanlıklı ebedü'l-âbâd yolunda zâd ü zahîre, ışık ve burak ancak Kur'an'ın evamirini **imtisal** ve **nevahisinden içtinab** ile elde edilebilir.

Yoksa **fen** ve **felsefe**, sanat ve hikmet, o yolda beş para etmez. Onların ışıkları, kabrin kapısına **kadardır**.

İşte ey tembel nefsim! Beş vakit namazı **kılmak**, **yedi kebairi terk etmek**, ne kadar az ve rahat ve hafiftir.

Neticesi ve meyvesi ve **faydası** ne kadar çok, mühim ve büyük olduğunu, aklın varsa **bozulmamış** ise anlarsın.

Ve fîsk ve sefahete seni teşvik eden şeytana ve o adama dersin:

“If you have the means to kill death, and cause decline and **transience** to **disappear** from the world,

and **remove** poverty and impotence from man, and close the door of the **grave**, then tell us and let us hear it! **Otherwise**, be silent!

The Qur'an reads the **universe** in the **vast mosque** of creation. Let us listen to it.

Let us **be illuminated** with that light. Let us act according to its guidance. And let us recite it constantly.

Yes, the Qur'an is the word. That is what they say of it.

It is the Qur'an which is the truth and comes from the Truth and says the truth and shows the truth and **spreads luminous wisdom...**”

O God! Illuminate our hearts with the light of belief and the Qur'an.

O God! Enrich us with the need of You and do not impoverish us with the lack of need of You. Make us free of our own strength and power, and cause us to take refuge in Your strength and power. Appoint us among those who place their trust in You, and do not entrust us to ourselves. Protect us with Your protection. Have mercy on us and have mercy on all believing men and women. And grant blessings and peace to our Master Muhammad, Your Servant and Prophet, Your Friend and Beloved, the Beauty of Your Dominion and the Sovereign of Your Art, the Essence of Your Favour and the Sun of Your Guidance, the Tongue of Your Proof and the Exemplar of Your Mercy, the Light of Your Creation and the Glory of Your Creatures, the Lamp of Your Unity in the Multiplicity of Your Creatures and the Discloser of the Talisman of Your Beings, the Herald of the Sovereignty of Your Dominicality and the Announcer of those things pleasing to You, the Proclaimer of the Treasuries of Your Names and the Instructor of Your Servants, the Interpreter of Your Signs and the Mirror of the Beauty of Your Dominicality, the Means of witnessing You and bearing witness to You, Your Beloved and Your Messenger whom You sent as a Mercy to All the Worlds, and to all his Family and Companions, and to his brothers among the prophets and messengers, and to Your angels and to the righteous among Your servants. AMEN. * * *

Eğer ölümü öldürüp **zevali** dünyadan **izale etmek**

ve aczi ve fakrı, beşerden **kaldırıp kabir** kapısını kapamak çaresi varsa söyle dinleyelim. **Yoksa** sus.

Kâinat **mescid-i kebirinde** Kur'an **kâinatı** okuyor. Onu dinleyelim.

O nur ile **nurlanalım**, hidayetiyle amel edelim ve onu vird-i zeban edelim.

Evet, söz odur ve ona derler.

Hak olup Hak'tan gelip Hak diyen ve hakikati gösteren ve **nurani hikmeti neşreden** odur.

اَللّٰهُمَّ نَوِّرْ قُلُوْبَنَا بِنُوْرِ الْاِيْمَانِ وَ الْقُرْآنِ

اَللّٰهُمَّ اَغْنِنَا بِالْاِفْتِقَارِ اِلَيْكَ وَ لَا تَفْقُرْنَا بِالْاِسْتِغْنَاءِ
عَنْكَ تَبَرَّأْنَا اِلَيْكَ مِنْ حَوْلِنَا وَ قُوَّتِنَا وَ التَّجَنُّنَا اِلَى
حَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ فَاجْعَلْنَا مِنَ الْمُتَوَكِّلِيْنَ عَلَيْكَ وَ
لَا تَكِلْنَا اِلَى اَنْفُسِنَا وَ اَحْفَظْنَا بِحِفْظِكَ وَ اَرْحَمْنَا وَ اَرْحَمِ
الْمُؤْمِنِيْنَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
عَبْدِكَ وَ نَبِيِّكَ وَ صَفِيِّكَ وَ خَلِيْلِكَ وَ جَمَالِ مُلْكِكَ وَ
مَلِيكِ صُنْعِكَ وَ عَيْنِ عِنَايَتِكَ وَ شَمْسِ هِدَايَتِكَ وَ
لِسَانِ حُجَّتِكَ وَ مِثَالِ رَحْمَتِكَ وَ نُوْرِ خَلْقِكَ وَ شَرَفِ
مَوْجُوْدَاتِكَ وَ سِرَاجِ وَحْدَتِكَ فِي كَثْرَةِ مَخْلُوْقَاتِكَ وَ
كَاشِفِ طَلْسِمِ كَاِنِّيَّاتِكَ وَ دَلَالِ سَلْطَنَةِ رُبُوْبِيَّتِكَ وَ مُبَلِّغِ
مَرْضِيَّاتِكَ وَ مُعَرِّفِ كُنُوْزِ اَسْمَائِكَ وَ مُعَلِّمِ عِبَادِكَ وَ
تَرْجُمَانِ آيَاتِكَ وَ مِرَّاتِ جَمَالِ رُبُوْبِيَّتِكَ وَ مَدَارِ شُهُودِكَ وَ
اَشْهَادِكَ وَ حَبِيْبِكَ وَ رَسُوْلِكَ الَّذِي اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً
لِّلْعَالَمِيْنَ وَ عَلٰى اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ وَ عَلٰى اِخْوَانِهِ مِنَ
النَّبِيِّنَ وَ الْمُرْسَلِيْنَ وَ عَلٰى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِيْنَ وَ عَلٰى
عِبَادِكَ الصَّالِحِيْنَ آمِيْنَ ***

The Eighth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.
God, there is no god but He, the Ever-Living, the
Self-Subsistent.11

11 Qur'an, 3:2; 2:255.

Verily, the religion before God is Islam.12

12 Qur'an, 3:19.

If you want to understand this world, and man's spirit
within the world, and the nature and value of **religion** for
man, and how the world is a **prison** if there is no *True
Religion*,

and that without religion man becomes the most
miserable of creatures, and that it is **O God!** and, **There is
no god but God** that solve this world's talisman and
deliver the human spirit from darkness, then listen to and
consider this comparison:

Long ago, two brothers **set off** on a long **journey**.

They continued on their way until the road **forked**.

At the fork they saw a serious-looking man and asked
him: "Which road is good?" He told them:

"On the road to the right one is **compelled** to **comply**
with the law and order, but within that **hardship** is *security*
and happiness.

However, on the left-hand road there is freedom and no
restraint, but within its **freedom** lie danger and
wretchedness.

Now, the **choice** is yours!" After listening to this, saying, **I
place my trust in God**,13 the brother with a good
character took the right road and conformed to the **order**
and **regulations**.

13 Qur'an, 11:56

The other brother, who was *immoral* and a **layabout**,
chose the road to the left just for the lack of restrictions.

With our imaginations, we shall follow this man in his
situation, which was **apparently** easy but in reality
burdensome.

Thus, this man went up **hill** and down dale until he found
himself in a **desolate** wilderness.

He suddenly heard a **terrifying** sound and saw that a great
lion had come out of the forest and was about to attack
him. He **fled**.

He *came across* a waterless **well** sixty **yards** deep, and in
his fear jumped into it.

He **fell** half-way down it where his hands met a tree. He
clung on to it.

Sekizinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

Şu dünya ve dünya içindeki ruh-u insanî ve insanda **dinin**
mahiyet ve kıymetlerini ve eğer *din-i hak* olmazsa dünya
bir **zindan** olması

ve dinsiz insan, en bedbaht mahluk olduğunu ve şu
âlemin tilsimini açan, ruh-u beşerîyi zulûmattan kurtaran
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ve **يَا اللَّهُ** olduğunu anlamak istersen şu
temsili hikâyeciğe bak, dinle:

Eski zamanda iki kardeş, uzun bir **seyahate** beraber
gidiyorlar.

Gitgide tâ yol **ikileşti**.

O iki yol başında ciddi bir adamı gördüler. Ondan
sordular: "Hangi yol iyidir?" O dahi onlara dedi ki:

"Sağ yolda kanun ve nizama **tebaiyet mecburiyeti**
vardır. Fakat o **külfet** içinde bir *emniyet* ve saadet vardır.

Sol yolda ise serbestiyet ve hürriyet vardır. Fakat o
serbestiyet içinde bir tehlike ve **şekavet** vardır.

Şimdi **intihab**daki ihtiyar sizdedir." Bunu dinledikten
sonra güzel huylu kardeş sağ yola **تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ** deyip
gitti ve **nizam** ve **intizama** tebaiyeti kabul etti.

Ahlâksız ve **serseri** olan diğer kardeş, sırf serbestlik için sol
yolu tercih etti.

Zahiren hafif, manen **ağır vaziyette** giden bu adamı
hayalen takip ediyoruz:

İşte bu adam, dereden **tepeden** aşip gitgide tâ **hâli** bir
sahraya girdi.

Birden **müthiş** bir sadâ işitti. Baktı ki dehşetli bir arslan,
meşelikten çıkıp ona hücum ediyor. O da **kaçtı**.

Tâ altmış **arşın** derinliğinde susuz bir **kuyuya** *rast geldi*.
Korkusundan kendini içine attı.

Yarısına kadar **düşüp** elleri bir ağaca *rast geldi*, **yapıştı**.

The tree, which was growing out of the walls of the well, had two roots.

#46

Two rats, one white and one black, were attacking and gnawing through them.

He looked up and saw that the lion was waiting at the top of the well like a sentry.

He looked down and saw a ghastly dragon.

It raised its head and drew it close to his foot thirty yards above. Its mouth was as big as the mouth of the well.

Then he looked at the well's walls and saw that stinging, poisonous vermin had gathered round him.

He looked up at the mouth of the well and saw a fig-tree.

But it was not an ordinary tree; it bore the fruit of many different trees, from walnuts to pomegranates.

Thus, due to his lack of thought and foolishness, the man did not understand that this was not just some ordinary matter,

these things were not here by chance, and that there were mysterious secrets concealed in these strange beings.

And he did not grasp that there was someone very powerful directing them.

Now, although his heart, spirit, and mind were secretly weeping and wailing at this grievous situation, his evil-commanding soul pretended that

it was nothing; it closed its ears to the weeping of his heart and spirit, and deceiving itself, started to eat the tree's fruit as though it was in a garden.

But some of the fruit were poisonous and harmful.

Almighty God says in a Divine Hadith: I am according to how my servants think of Me.

14 Bukhari, Tawhid, 15, 35; Muslim, Tawba, 1; Dhikr, 2, 19; Tirmidhi, Zuhd, 51; Da'wat, 131; Ibn Maja, Adab, 58; Darimi, Riqaaq, 33; Musnad, ii, 251, 315, 391, 412, 445, 482, 516.

Thus, through his foolishness and lack of understanding, this unhappy man thought what he saw to be ordinary and the actual truth.

So that is the way he was treated, and is treated, and will be treated.

He neither dies so that he is saved from it, nor does he live - he is in such torment.

Kuyunun duvarında göğermiş olan o ağacın iki kökü var.

İki fare, biri beyaz biri siyah, o iki köke musallat olup kesiyorlar.

Yukarıya baktı, gördü ki arslan, nöbetçi gibi kuyunun başında bekliyor.

Aşağıya baktı, gördü ki dehşetli bir ejderha, içindedir.

Başını kaldırmış, otuz arşın yukarıdaki ayağına takarrüb etmiş. Ağzı kuyu ağzı gibi geniştir.

Kuyunun duvarına baktı, gördü ki ısırıcı muzır haşerat, etrafını sarmışlar.

Ağacın başına baktı, gördü ki bir incir ağacıdır.

Fakat hârika olarak muhtelif çok ağaçların meyveleri, cevizden nara kadar başında yemişleri var.

İşte şu adam, sû-i fehminden, akılsızlığından anlamıyor ki bu âdi bir iş değildir.

Bu işler tesadüfî olamaz. Bu acib işler içinde garib esrar var.

Ve pek büyük bir işleyici var olduğunu intikal etmedi.

Şimdi bunun kalbi ve ruh ve aklı, şu elîm vaziyetten gizli feryad u figan ettikleri halde; nefs-i emmaresi, güya bir şey yokmuş gibi tecahül edip

ruh ve kalbin ağlamasından kulağını kapayıp kendi kendini aldatarak bir bahçede bulunuyor gibi o ağacın meyvelerini yemeye başladı.

Halbuki o meyvelerin bir kısmı zehirli ve muzır idi.

Bir hadîs-i kudside Cenab-ı Hak buyurmuş: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ

عَبْدِي يَا Yani "Kulum beni nasıl tanırsa onunla öyle muamele ederim."

İşte bu bedbaht adam, sû-i zan ile ve akılsızlığı ile, gördüğünü âdi ve ayn-ı hakikat telakki etti ve

öyle de muamele gördü ve görüyor ve görecek.

Ne ölüyor ki kurtulsun, ne de yaşıyor, böylece azap çekiyor.

Now we shall leave this **ill-omened** man in his torment and return, so that we may consider the **situation** of the other brother.

This fortunate and intelligent person went on his way, but he **suffered** no **distress** like his brother.

For, *due to* his **fine morals**, he thought of good things and **imagined** good things.

Everything was friendly and familiar to him. And he did not suffer any difficulty and hardship like his brother,

for he knew the **order** and followed it. He found it easy. He went on his way freely and in **peace** and security.

Then he came across a garden in which were both lovely flowers and fruits, and, since it was not looked after, rotting and filthy things.

His brother had also entered such a garden, but he had noticed and **occupied** himself with the **filthy** things

and they had turned his stomach, so he had left it and moved on without being able to **rest** himself.

But this man acted according to the **rule**, '*look on the good side of everything*,' and had paid no attention to the **rotting** things.

He had **benefited** a lot from the good things, and taking a good rest, he had left and gone on his way.

Later, also like the first brother, he had entered a **vast desert**, and had suddenly heard the roar of a lion which was attacking him.

#47

He was frightened, but not as much as his brother.

For, because of his good thoughts and positive attitude, he thought to himself: "This desert has a **ruler**, and it is possible that this lion is a **servant** under the ruler's command," and found **consolation**.

But he still fled until he *came across* an empty well sixty yards **deep**. He **threw** himself into it.

Like his brother, his hand **clasped** a tree half-way down and he **remained suspended** in the air.

He looked and saw two animals gnawing through the tree's two **roots**.

He looked up and saw the lion, and looked down and saw the dragon.

Just like his brother he was seeing a most **strange** situation.

He was **terrified** like him, but his **terror** was a thousand times less than his brother's.

For his *good morals* had given him good thoughts, and good thoughts show the good **side** of everything.

Biz de şu **meş'umu**, bu azapta bırakıp döneceğiz tâ öteki kardeşin **halini** anlayacağız.

İşte şu mübarek akıllı zat gidiyor. Fakat biraderi gibi **sıkıntı çekmiyor**.

Çünkü **güzel ahlâklı** *olduğundan* güzel şeyleri düşünür, güzel **hülyalar eder**.

Kendi kendine ünsiyet eder. Hem biraderi gibi zahmet ve meşakkat çekmiyor.

Çünkü **nizamı** bilir, tebaiyet eder, teshilat görür. **Asayiş** ve emniyet içinde serbest gidiyor.

İşte bir bahçeye rast geldi. İçinde hem güzel çiçek ve meyveler var. Hem bakılmadığı için murdar şeyler de bulunuyor.

Kardeşi dahi böyle birisine girmişti. Fakat **murdar** şeylere dikkat edip **meşgul olmuş**,

midesini bulandırmış. Hiç **istirahat** etmeden çıkıp gitmişti.

Bu zat ise "*Her şeyin iyisine bak.*" **kaidesi**yle amel edip **murdar** şeylere hiç bakmadı.

İyi şeylerden iyi **istifade etti**. Güzelce istirahat ederek çıkıp gidiyor.

Sonra gitgide bu dahi evvelki biraderi gibi bir **sahra-i azîmeye** girdi. Birden hücum eden bir arslanın sesini işitti.

Korktu fakat biraderi kadar korkmadı.

Çünkü hüsn-ü zannıyla ve güzel fikriyle "Şu sahranın bir **hâkimi** var. Ve bu arslan, o hâkimin taht-ı emrinde bir **hizmetkâr** olması ihtimali var." diye düşünüp **teselli** buldu.

Fakat yine kaçtı. Tâ altmış arşın **derinliğinde** bir susuz kuyuya *rast geldi*, kendini içine **attı**.

Biraderi gibi ortasında bir ağaca eli **yapıştı**, havada **muallak kaldı**.

Baktı iki hayvan, o ağacın iki **kökünü** kesiyorlar.

Yukarıya baktı arslan, aşağıya baktı, bir ejderha gördü.

Aynı kardeşi gibi bir **acib** vaziyet gördü.

Bu dahi **tedeHHüş etti**. Fakat kardeşinin **dehşetinden** bin derece hafif.

Çünkü *güzel ahlâkı*, ona güzel fikir vermiş ve güzel fikir ise ona her şeyin güzel **cihetini** gösteriyor.

So, because of this, he thought as follows: “These strange happenings are **connected** to each other.

Also it seems that they are acting in accordance with a **command**.

In which case, these matters contain a **talisman**. Yes, everything is happening at the command of a hidden ruler.

Therefore, I am not alone; the hidden ruler is watching me, he is *testing* me,

he is **impelling** me somewhere for some **purpose**, and **inviting** me there.

A curiosity arising from this pleasant fear and these agreeable thoughts prompt me to say:

I wonder who it is that is testing me, wants to make himself known, and is **impelling** me for some **purpose** on this **strange** road.”

Then, love for the owner of the **talisman** **arose** out of the desire to know him, and from that love arose the *desire* to solve the talisman.

And from that desire arose the will to acquire good **qualities** which would **please** and **gratify** the talisman’s owner.

Then he looked at the tree and saw it was a *fig-tree*, but it was bearing the fruits of thousands of trees.

So then all his **fear** left him, for he understood that for *certain* the fig-tree was a list, an **index**, an **exhibition**.

The hidden ruler must have attached **samples** of the fruits in the garden to the tree through a **miracle** and with a talisman,

and must have *adorned* the tree in a way that would point to each of the foods he had **prepared** for his guests.

For there is no other way a **single** tree could **produce** the fruits of thousands of different trees.

Then he began to **entreat** that he would be **inspired** with the key to the talisman. He called out: “O ruler of this place!

I have happened upon you and I **take refuge with** you. I am your **servant** and I want to please you. I am searching for you.”

After he had made this **supplication**, the walls of the well **suddenly parted**, and a door opened onto a *wonderful*, pleasant, quiet garden.

Indeed, the dragon’s mouth was **transformed into** the door, and both it and the lion took on the forms of two servants; they **invited** him to enter.

The lion even became a **docile** horse for him.

İşte bu sebepten şöyle düşündü ki: Bu acib işler, birbiriyle **alâkadar**dır.

Hem bir **emir** ile hareket ederler gibi görünüyor.

Öyle ise bu işlerde bir **tılsım** vardır. Evet, bunlar, bir gizli hâkimin emriyle dönerler.

Öyle ise ben yalnız değilim, o gizli hâkim bana bakıyor; beni *tecrübe ediyor*,

bir **maksat** için beni bir yere **sevk edip davet ediyor**.

Şu tatlı korku ve güzel fikirden bir merak neş’et eder ki:

Acaba beni tecrübe edip kendini bana tanıttırmak isteyen ve bu **acib** yol ile bir **maksada sevk eden** kimdir?

Sonra, tanımak merakından **tılsım** sahibinin muhabbeti **neş’et etti** ve şu muhabbetten, tılsımı açmak **arzusu** neş’et etti

ve o arzudan, tılsım sahibini **razi edecek** ve **hoşuna gidecek** bir güzel **vaziyet** almak iradesi neş’et etti.

Sonra ağacın başına baktı, gördü ki *incir ağacıdır*. Fakat başında, binlerle ağacın meyveleri vardır.

O vakit bütün bütün **korkusu** gitti. Çünkü *kat’î* anladı ki bu incir ağacı, bir listedir, bir **fihristedir**, bir **sergidir**.

O mahfî hâkim, bağ ve bostanındaki meyvelerin **numunelerini**, bir tılsım ve bir **mu’cize** ile o ağaca takmış

ve kendi misafirlerine **ihzar ettiği** et’imeye birer işaret suretinde o ağacı *tezyin* etmiş olmalı.

Yoksa bir **tek** ağaç, binler ağaçların meyvelerini **vermez**.

Sonra **niyaza** başladı. Tâ tılsımın anahtarı ona **ilham** oldu. Bağırды ki: “Ey bu yerlerin hâkimi!

Senin bahtına düştüm. Sana **dehalet ediyorum** ve sana **hizmetkâрім** ve senin rızanı istiyorum ve seni arıyorum.”

Ve bu **niyazdan** sonra, **birden** kuyunun duvarı **yarılıp şahane**, nezih ve güzel bir bahçeye bir kapı açıldı.

Belki ejderha ağzı, o kapıya **inkılab etti** ve arslan ve ejderha, iki hizmetkâr suretini giydiler ve onu içeriye **davet ediyorlar**.

Hattâ o arslan, kendisine **musahhar** bir at şekline girdi.

O my lazy soul! And O my **imaginary** friend! Come! Let us **compare** the position of these two brothers

so that we can see how good comes of good and **evil** comes of evil. Let us find out.

#48

Look, the unhappy traveller on the left road is all the time **trembling** with fear waiting to enter the dragon's mouth,

while the **fortunate** one is **invited** into a blooming, **splendid** garden full of fruit.

And the unfortunate one's heart is being pounded by an awful **terror** and grievous fear,

while the fortunate one *is gazing at and observing* **strange** things as a **delightful** lesson, with a pleasant fear and loving **knowledge**.

Also the **miserable** one is *suffering* torments in **desolation**, **despair**, and loneliness,

while the fortunate one is enjoying himself, full of **hope**, **longing**, and a sense of belonging.

Furthermore, the unfortunate one sees himself as a **prisoner** **subject** to the attacks of **wild** beasts,

while the fortunate one is an **honoured** guest who is on friendly terms and **enjoying** himself with the strange servants of his generous host.

Also the unhappy one is **hastening** his **torments** by indulging in fruits which are *apparently* delicious but in fact **poisonous**.

For the fruits are samples; there is **permission** to **taste** them so as to seek the originals and become *customers* for them, but there is no permission to **devour** them like an animal.

But the fortunate one tastes them and understands the **matter**; he **postpones** eating them and takes pleasure in waiting.

Moreover, the unfortunate one is wronging himself.

Through his *lack of discernment*, he is making a truth and a situation which are as clear and **bright** as daylight into a dark and **oppressive** fear, into a **hellish** delusion.

He does not **deserve** **pity**, nor does he have the right to **complain** to anyone.

For example, if a person who is not satisfied with his favor at a pleasant **banquet** in a beautiful garden in summer among his friends makes himself drunk *through filthy intoxicants*,

then imagines himself hungry and naked in the middle of winter among wild animals and starts shouting out and crying, he does not **deserve** to be pitied; he is wronging himself,

İşte ey tembel nefsim ve ey **hayalî** arkadaşım! Geliniz, bu iki kardeşin vaziyetlerini **muavazene** edelim.

Tâ iyilik, nasıl iyilik getirir ve **fenalık**, nasıl fenalık getirir; görelim, bilelim.

Bakınız, sol yolun bedbaht yolcusu, her vakit ejderhanın ağzına girmeye muntazırdır, **titriyor**.

Ve şu **bahtiyar** ise meyvedar ve *revnaktar* bir bahçeye **davet** edilir.

Hem o bedbaht, elîm bir **dehşette** ve azîm bir korku içinde kalbi parçalanıyor.

Ve şu bahtiyar ise **leziz** bir ibret, tatlı bir havf, mahbub bir **marifet** içinde **garib** şeyleri *seyir ve temaşa ediyor*.

Hem o **bedbaht**, **vahşet** ve **meyusiyet** ve kimsesizlik içinde azap *çekiyor*.

Ve şu bahtiyar ise ünsiyet ve **ümit** ve **iştîyak** içinde telezzüz ediyor.

Hem o bedbaht, kendini **vahşi** canavarların hücumuna **maruz** bir **mahpus** hükmünde görüyor.

Ve şu bahtiyar ise bir **aziz** misafirdir ki misafiri olduğu Mihmandar-ı Kerîm'in acib hizmetkârları ile ünsiyet edip **eğleniyor**.

Hem o bedbaht *zahiren* leziz, manen **zehirli** yemişleri yemekle **azabını** **tacil** ediyor.

Zira o meyveler, numunelerdir, **tatmaya** **izin** var, tâ asıllarına talib olup *müşteri* olsun. Yoksa hayvan gibi **yutmaya** izin yoktur.

Ve şu bahtiyar ise tadar, **işi** anlar, yemesini **tehir eder** ve intizar ile telezzüz eder.

Hem o bedbaht, kendi kendine zulmetmiş.

Gündüz gibi güzel bir hakikati ve **parlak** bir vaziyeti, *basîretsizliği* ile kendisine muzlim ve **zulûmatlı** bir evham, bir **cehennem** şekline getirmiş.

Ne **şefkate** **müstahaktır** ve ne de kimseden **şekvaya** hakkı vardır.

Mesela, bir adam, güzel bir bahçede, ahbablarının ortasında, yaz mevsiminde, hoş bir **ziyafet**teki keyfe kanaat etmeyip kendini *pis müskirlerle* sarhoş edip;

kendisini kış ortasında, canavarlar içinde aç, çıplak tahayyül edip bağırmaya ve ağlamaya başlasa, nasıl şefkate **lâyık** değil, kendi kendine zulmediyor.

and he is **insulting** his friends by imagining them to be wild beasts. Thus, the unfortunate brother is like this.

But the fortunate one sees the truth. And the truth is good.

Through **perceiving** the beauty of the truth, the fortunate brother is being **respectful** towards the perfection the truth's owner. So he **deserves** his mercy.

Thus, the **mystery** of the Qur'anic **decree**: "Know that evil is from yourself, and good is from God" becomes clear.

15 See, Qur'an, 4:79.

If you make a **comparison** of other differences in the same way, you will understand that *the evil-commanding soul* of the first brother has **prepared** a sort of hell for him,

while the good **intention**, good will, good character, and good thoughts of the other have allowed him to receive abundant bounty, experience true happiness and prosperity, and display shining **virtue**.

O my soul! And O you who is listening to this **story** together with my soul!

If you do not want to be the unfortunate brother and want to be the fortunate one, listen to the Qur'an, obey its **decrees**, **adhere** to them, and act according to them.

#49

If you have understood the truths in this comparison, you will be able to make them **correspond** to the truths of **religion**, the world, man, and belief in God.

I shall say the important ones, then you **deduce** the finer points yourself.

So, look! Of the two brothers, one is a *believing spirit* and a **righteous** heart.

The other is an unbelieving spirit and a **depraved** heart.

Of the two **roads**, the one to the right is the way of the Qur'an and belief in God, while the left one is the road of **rebellion** and **denial**.

The garden on the road is man's fleeting life in human **society** and *civilization*, where **good** and **evil**, and things good and bad and clean and dirty are found side by side.

The sensible person is he who acts according to the rule: 'Take what is pleasant and clear, and leave what is distressing and turbid,' and goes on his way with **tranquillity of heart**.

As for the desert, it is the **earth** and this world. And the lion is death and *the appointed hour*.

The **well** is man's **body** and the time of his life, while its sixty-yard **depth** points to the normal *life-span* of sixty years.

Dostlarını canavar görüp **tahkir ediyor**. İşte bu bedbaht dahi öyledir.

Ve şu bahtiyar ise hakikati görür. Hakikat ise güzeldir.

Hakikatin hüsnünü **derk etmekle** hakikat sahibinin *kemaline* **hürmet** eder, rahmetine **müstahak olur**.

İşte "Fenaliği kendinden, iyiliği Allah'tan bil." olan **hükm**-ü Kur'anînin **sırrı** zahir oluyor.

Daha bunlar gibi sair farkları **muavazene** etsen anlayacaksın ki evvelkisinin *nefs-i emmaresi*, ona bir manevî cehennem **ihzar etmiş**.

Ve ötekisinin hüsn-ü **niyeti** ve hüsn-ü zannı ve hüsn-ü hasleti ve hüsn-ü fikri, onu büyük bir ihsan ve saadete ve parlak bir **fazilete** ve feyze mazhar etmiş.

Ey nefsim ve ey nefsimle beraber bu **hikâyeyi** dinleyen adam!

Eğer bedbaht kardeş olmak istemezsen ve bahtiyar kardeş olmak istersen, Kur'an'ı dinle ve **hükmüne** muvafık ol ve ona **yapış** ve ahkâmıyla amel et.

Şu hikâye-i temsiliyede olan hakikatleri eğer fehmettin ise hakikat-i **dini** ve dünyayı ve insanı ve imanı ona **tatbik** edebilirsin.

Mühimlerini ben söyleyeceğim, incelerini sen kendin **istihraç et**.

İşte bak! O iki kardeş ise biri *ruh-u mü'min* ve kalb-i **salih**ti.

Diğeri, ruh-u kâfir ve kalb-i **fâsıktır**.

Ve o iki **tarîk**ten sağ ise tarîk-i Kur'an ve imandır, sol ise tarîk-ı **isyan** ve **küfrandır**.

Ve o yoldaki bahçe ise **cemiyet**-i beşeriye ve *medeniyet*-i insaniye içinde muvakkat hayat-ı içtimaiyedir ki **hayır** ve **şer**, iyi ve fena, temiz ve pis şeyler beraber bulunur.

Âkıl odur ki:

حُذِّ مَا صَفَا دَعَّ مَا كَدَّرُ

kaidesiyle amel eder, **selâmet-i kalp** ile gider.

Ve o sahra ise şu **arz** ve dünyadır. Ve o arslan ise ölüm ve *eceldir*.

Ve o **kuyu** ise **beden**-i insan ve zaman-ı hayattır. Ve o altmış arşın **derinlik** ise *ömr*-ü vasatî ve *ömr*-ü galibî olan altmış seneye işarettir.

And the tree is the **period** of life and the **substance** of life.

The two animals, one white and one **black**, are **night** and day.

The dragon is the road to the **Intermediate Realm** and *pavilion of the hereafter*, whose mouth is the **grave**.

But for the **believer**, that mouth is a door opening from a prison onto a garden.

As for the poisonous **vermin**, they are the **calamities** of this world.

But for the believer they are like *gentle Divine warnings* and **favours** of the Most Merciful One to prevent him slipping off into the sleep of **heedlessness**.

The fruits on the tree are the **bounties** of this world which the Absolutely Generous One has made in the form of a list of the bounties of the hereafter,

and both as **examples** of them, and warnings, and **samples** inviting *customers* to the fruits of Paradise.

And the tree **producing** numerous different fruits despite being a single tree **indicate** the **seal** of the ower of the Eternally Besought One, to the stamp of Divine dominicality and *sovereignty*.

For ‘to make everything from one thing,’ that is, to make all **plants** and fruits from earth, and create all animals from a **fluid**,

and to create all the limbs and organs of animals from a **simple** food,

together with ‘making everything one thing,’ that is, arts like **weaving** a simple skin and making **flesh** particular to each animal from the great *variety* of foods that animals eat,

is an **inimitable** stamp and seal peculiar to the Ruler of Pre-Eternity and Post-Eternity, Who is the Single, Eternally-Besought One.

For sure, to make one thing everything, and everything one thing is a sign, a mark, **peculiar** to the Creator of all things, the One Powerful over all things.

As for the talisman, it is the mystery of the purpose of creation which is solved through the mystery of belief.

And the key is **There is no god but God, and, God, there is no god but He, the Ever-Living, the Self-Subsistent**.

The dragon’s mouth being transformed into the door into the garden is a sign that, although for the people of **misguidance** and *rebellion* the grave is a door opening,

in **desolation** and **oblivion**, onto a grave distressing as a dungeon and narrow as a dragon’s stomach,

Ve o ağaç ise **müddet**-i ömür ve **madde**-i hayattır.

Ve o **siyah** ve beyaz iki hayvan ise **gece** ve gündüzdür.

Ve o ejderha ise ağzı **kabir** olan tarîk-ı **berzahiye** ve *revak-ı uhrevîdir*.

Fakat o ağız, **mü’min** için zindandan bir bahçeye açılan bir kapıdır.

Ve o **haşerat**-ı muzırta ise **musibat**-ı dünyeviyedir.

Fakat mü’min için **gaflet** uykusuna dalmamak için *tatlı ikazat-ı İlahiye* ve **iltifatat**-ı Rahmaniye hükmündedir.

Ve o ağaçtaki yemişler ise dünyevî **nimetlerdir** ki Cenab-ı Kerîm-i Mutlak, onları âhiret nimetlerine bir liste

hem ihtar edici hem **müşabihleri** hem cennet meyvelerine *müşterileri* davet eden **numuneler** suretinde yapmış.

Ve o ağacın birliğiyle beraber muhtelif başka başka meyveler **vermesi** ise kudret-i Samedaniyenin **sikkesine** ve rububiyet-i İlahiyenin hâtemine ve *saltanat*-ı uluhiyetin turrasına **işarettir**.

Çünkü “Bir tek şeyden her şeyi yapmak” yani bir topraktan bütün **nebatat** ve meyveleri yapmak, hem bir **sudan** bütün hayvanatı halk etmek,

hem **basit** bir yemekten bütün cihazat-ı hayvaniyeyi icad etmek;

bununla beraber “Her şeyi bir tek şey yapmak” yani zîhayatın yediği gayet *muhtelifü’l-cins* taamlardan o zîhayata bir **lahm**-ı mahsus yapmak, bir cild-i basit **dokumak** gibi sanatlar;

Zat-ı Ehad-i Samed olan Sultan-ı Ezel ve Ebed’in sikke-i hâssasıdır, hâtem-i mahsusudur, **taklit edilmez** bir turrasıdır.

Evet, bir şeyi her şey ve her şeyi bir şey yapmak; her şeyin Hâlık’ına **has** ve Kadir-i Külli Şey’e mahsus bir nişandır, bir âyettir.

Ve o tılsım ise sırr-ı iman ile açılan sırr-ı hikmet-i hilkattir

ve o miftah ise

يَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ dur.

Ve o ejderha ağzı bahçe kapısına inkılab etmesi ise işarettir ki kabir ehl-i **dalalet** ve *tuğyan* için

vahşet ve **nisyan** içinde, zindan gibi sıkıntılı ve bir ejderha batnı gibi dar bir mezara açılan bir kapı olduğu halde,

for the people of the Qur'an and belief, it is a door which opens from the prison of this world onto the **fields** of **immortality**,

from the arena of *examination* onto the gardens of Paradise, and from the **hardships** of life onto the mercy of the All-Merciful One.

The savage lion turning into a friendly **servant** and a **docile mount** is a sign that, although for the people of misguidance, death is a bitter, *eternal parting* from all their loved ones,

and the **expulsion** from the *deceptive* paradise of this world and the entry in **desolation** and loneliness into the **dungeon** of the grave,

for the people of *guidance* and the Qur'an it is the **means** of **joining** all their old friends and beloved ones who have already departed for the next world,

and the means of entering their true **homeland** and *abode* of **everlasting** happiness.

It is an **invitation** to the **meadows** of Paradise from the prison of this world,

and a time to **receive** the **wage** bestowed out of the generosity of the Most Merciful and Compassionate One for *services* rendered to Him,

and a **discharge** from the **hardship** of the duties of life,

and a **rest** from the drill and **instruction** of worship and examination.

In Short: Whoever makes this **fleeting** life his **purpose** and **aim** is in fact in Hell even if *apparently* in Paradise.

And whoever is turned in all seriousness towards *eternal life* **receives** the happiness of both worlds.

However difficult and **distressing** this world is for him, since he sees it as the waiting-room for Paradise, he **endures** it and *offers thanks* in **patience**...

O God! Appoint us among the people of happiness, safety, the Qur'an, and belief. Amen.

ehl-i Kur'an ve iman için zindan-ı dünyadan **bostan-ı bekaya**

ve meydan-ı *imtihandan* ravza-i cinana ve **zahmet-i** hayattan rahmet-i Rahman'a açılan bir kapıdır.

Ve o vahşi arslanın dahi munis bir **hizmetkâra** dönmesi ve **musahhar** bir **at** olması ise işarettir ki mevt, ehl-i dalalet için bütün mahbubatından elîm bir *fırak-ı ebedîdir*.

Hem kendi cennet-i *kâzibe-i dünyeviyesinden* **ihraç** ve **vahşet** ve yalnızlık içinde **zindan-ı** mezara idhal ve hapis olduğu halde,

ehl-i *hidayet* ve ehl-i Kur'an için öteki âleme gitmiş eski dost ve ahbablarına **kavuşmaya vesiledir**.

Hem hakiki **vatanlarına** ve **ebedî makam-ı** saadetlerine girmeye vasıtaadır.

Hem zindan-ı dünyadan **bostan-ı** cinana bir **davettir**.

Hem Rahman-ı Rahîm'in fazlından kendi *hizmetine* mukabil **ahz-ı ücret** etmeye bir nöbettir.

Hem vazife-i hayat **külfetinden** bir **terhistir**.

Hem ubudiyet ve imtihanın **talim** ve talimatından bir **paydostur**.

Elhasıl: Her kim hayat-ı **fâniyeyi** esas **maksat** yapsa *zahiren* bir cennet içinde olsa da manen cehennemdedir.

Ve her kim *hayat-ı bâkiyeye* ciddî müteveccih ise saadet-i dâreyne **mazhardır**.

Dünyası ne kadar fena ve **sıkıntılı** olsa da dünyasını, cennetin intizar salonu hükmünde gördüğü için hoş görür, **tahammül eder**, **sabır** içinde **şükreder**.

اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَالسَّلَامَةِ
وَالْقُرْآنِ وَالْإِيمَانِ آمِينَ

O God! Grant peace and blessings to our Master Muhammad, and to his Family and Companions, to the number of all the letters of the Qur'an formed in all its words, represented with the permission of the Most Merciful One in the mirrors of the air waves on the recital of each of those words by all the Qur'an's reciters from its first revelation to the end of time, and have mercy on us and on our parents, and have mercy on all believing men and women to the number of those words, through Your mercy, O Most Merciful of the Merciful. Amen. And All praise be to God, the Sustainer of All the Worlds. * * *

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ
بَعْدَ جَمِيعِ الْحُرُوْفَاتِ الْمُتَشَكِّلَةِ فِي جَمِيعِ الْكَلِمَاتِ
الْمُتَمَثِّلَةِ بِاِذْنِ الرَّحْمٰنِ فِي مَرَايَا تَمْوِجَاتِ الْهَوَاءِ عِنْدَ
قِرَاةِ كُلِّ كَلِمَةٍ مِّنَ الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ قَارِءٍ مِّنْ اَوَّلِ النُّزُولِ
اِلٰى اٰخِرِ الزَّمَانِ وَارْحَمْنَا وَوَالِدَيْنَا وَارْحَمِ الْمُؤْمِنِيْنَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ بَعْدَ دَهْرٍ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ
وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

* * *

www.risaleglobal.com

The Ninth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate. So glorify God when you reach evening and when you rise in the morning; for all praise is His in the heavens and on earth, and towards the end of the day and when you have reached noon.

16 Qur'an, 30:17-18.

Brother! You ask me concerning the **wisdom** in the **specified** times of the five daily prayers.

I shall point out only one of the many instances of wisdom in the times.

Yes, like each of the times of prayer marks the start of an important **revolution**,

so also is each a mirror to Divine **disposal** of power and to the universal Divine bounties within that disposal.

Thus, more **glorification** and extolling of the All-Powerful One of Glory have been ordered

at those times, and more praise and thanks for all the innumerable bounties **accumulated** between each of the times, which is the meaning of the *prescribed* **prayers**.

In order to understand a little this **subtle** and **profound** meaning, you should listen together with my own soul to the following five 'Points'.

First Point

The meaning of the prayers is the offering of glorification, praise, and thanks to **Almighty God**.

That is to say, uttering *Glory be to God* by word and action before God's glory and sublimity, it is to **hallow** and worship Him.

And declaring *God is Most Great* through word and act before His sheer **perfection**, it is to **exalt** and **magnify** Him.

And saying *All praise be to God* with the heart, **tongue**, and body, it is to offer thanks before His utter beauty.

That is to say, **glorification**, **exaltation**, and **praise** are like the *seeds* of the prayers.

That is why these three things are **present** in every part of the prayers, in all the **actions** and words.

It is also why these **blessed words** are each repeated thirty-three times after the prayers, in order to **strengthen** and **reiterate** the prayers' meaning.

The meaning of the prayers is **confirmed** through these **concise summaries**.

Dokuzuncu Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ
وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ

Ey birader! Benden, namazın şu **muayyen** beş vakte **hikmet-i** tahsisini soruyorsun.

Pek çok hikmetlerinden yalnız birisine işaret ederiz.

Evet, her bir namazın vakti, mühim bir **inkılab** başı olduğu gibi

azîm bir **tasarruf**-u İlahînin âyinesi ve o tasarruf içinde ihsanat-ı külliye-i İlahiyenin birer ma'kesi olduğundan,

Kadîr-i Zülcelal'e o vakitlerde daha ziyade **tesbih** ve tazim

ve hadsiz nimetlerinin iki vakit ortasında **toplanmış** yekûnüne karşı şükür ve hamd demek olan **namaza** *emredilmiştir*.

Şu **ince** ve **derin** manayı bir parça fehmetmek için beş nükteyi nefsimle beraber dinlemek lâzım.

Birinci Nükte

Namazın manası, **Cenab-ı Hakk**'ı tesbih ve tazim ve şükürdür.

Yani, celaline karşı kavlen ve fiilen "*Sübhanallah*" deyip **takdis etmek**;

hem **kemaline** karşı lafzen ve amelen "*Allahu ekber*" deyip **tazim** etmek;

hem cemaline karşı kalben ve **lisanen** ve bedenlen "*Elhamdülillah*" deyip şükretmektir.

Demek **tesbih** ve **tekbir** ve **hamd**, namazın *çekirdekleri* hükmündedirler.

Ondandır ki namazın **harekât** ve ezkârında bu üç şey, her tarafında **bulunuyorlar**.

Hem ondandır ki namazdan sonra, namazın manasını **tekid** ve **takviye** için şu **kelimat-ı mübareke**, otuz üç defa tekrar edilir.

Namazın manası, şu **mücmel hülâsalarla** **tekid** edilir.

Second Point

The meaning of worship is this, that the **servant** sees his own faults, impotence, and poverty, and in the Divine Court *prostrates* in love and **wonderment** before **dominical perfection**, Divine mercy, and the power of the Eternally Besought One.

That is to say, just as the **sovereignty of dominicality demands** worship and **obedience**,

so also does the **holiness** of dominicality require that the servant sees his faults through seeking forgiveness,

and through his glorifications and declaring Glory be to God **proclaims** that his **Sustainer** is pure and free of all defects, and exalted above and far from the false ideas of the people of misguidance, and hallowed and *exempt* from all the faults in the universe.

Also, the perfect power of dominicality requires that through understanding his own weakness and the impotence of other creatures,

the servant proclaims *God is Most Great* in **admiration** and wonder before the **majesty** of the works of the Eternally Besought One's power,

and **bowing** in deep humility seeks refuge in Him and places his trust in Him.

Also, the **infinite** treasury of dominicality's mercy requires that the servant makes known his own need and the needs and poverty of all creatures

through the tongue of **entreaty** and supplication, and proclaims his Sustainer's bounties and gifts through thanks and **laudation** and uttering *All praise be to God*.

That is to say, the words and actions of the prayers **comprise** these meanings, and have been **laid down** from the *side of Divinity*.

Third Point

Just as man is an example in **miniature** of the greater world and Sura al-Fatiha a shining **sample** of the Qur'an of Mighty Stature,

so are the prescribed prayers a **comprehensive**, luminous index of all varieties of worship,

and a **sacred** map pointing to all the **shades** of worship of all the classes of creatures.

Fourth Point

The second-hand, minute-hand, hour-hand, and day-hand of a clock which tells the weeks look to one another, are **examples** of one another, and follow one another.

İkinci Nükte

İbadetin manası şudur ki: Dergâh-ı İlahîde **abd**, kendi kusurunu ve acz ve fakrını görüp **kemal-i rububiyetin** ve kudret-i Samedaniyenin ve rahmet-i İlahiyenin önünde **hayret** ve muhabbetle *secde etmektir*.

Yani **rububiyetin saltanatı**, nasıl ki ubudiyeti ve **itaati ister**;

rububiyetin **kudsiyeti**, pâklığı dahi ister ki abd, kendi kusurunu görüp istiğfar ile

ve **Rabb**'ini bütün nekaisten pâk ve müberra ve ehl-i dalaletin efkâr-ı bâtilasından münezze ve muallâ ve kâinatın bütün kusuratından mukaddes ve *muarra* olduğunu, tesbih ile "Sübhanallah" ile **ilan etsin**.

Hem de rububiyetin kemal-i kudreti dahi ister ki abd, kendi zaafını ve mahlukatın aczini görmekle

kudret-i Samedaniyenin **azamet-i** âsârına karşı **istihsan** ve hayret içinde "*Allahu ekber*" deyip

huzû ile **rükûya** gidip ona iltica ve tevekkül etsin.

Hem rububiyetin **nihayetsiz** hazine-i rahmeti de ister ki abd, kendi ihtiyacını ve bütün mahlukatın fakr u ihtiyacatını

sual ve dua lisanıyla izhar ve Rabb'inin ihsan ve in'amatını, şükür ve **sena** ile ve "*Elhamdülillah*" ile ilan etsin.

Demek, namazın ef'al ve akvalı, bu manaları **tazammun ediyor** ve bunlar için *taraf-ı İlahîden vaz'edilmişler*.

Üçüncü Nükte

Nasıl ki insan, şu âlem-i kebirin bir **misal-i musağğandır** ve Fatiha-i Şerife, şu Kur'an-ı Azîmüşşan'ın bir **timsal-i** münevveridir.

Namaz dahi bütün ibadatın envanını **şâmil** bir fihriste-i nuraniyedir

ve bütün esnaf-ı mahlukatın **elvan-ı** ibadetlerine işaret eden bir harita-i **kudsiyedir**.

Dördüncü Nükte

Nasıl ki haftalık bir saatin saniye ve dakika ve saat ve günlerini sayan milleri birbirine bakarlar, birbirinin **misalidirler** ve birbirinin hükmünü alırlar.

Similarly, the **alternations** of day and night, which are like the seconds of this world -a vast clock of Almighty God-

and the years which tell its minutes, and the **stages** of man's life-span which tell the hours, and the **epochs** of the world's life-span

which tell the days look to one another, are examples of one another, resemble one another, and recall one another.

For example: The time of Fajr, the early morning: This time until **sunrise resembles** and calls to mind the early spring, the moment of conception in the *mother's womb*, and the first of the six days of the creation of the heavens and earth; it **recalls** the Divine acts present in them.

#53

The time of Zuhr, just past midday: This resembles and points to midsummer, and the **prime** of youth, and the period of man's creation in the lifetime of the world,

and calls to mind the **manifestations** of mercy and the **abundant** bounties they contain.

The time of 'Asr, afternoon: This is like **autumn**, and old age, and the time of the Final Prophet (PBUH), known as **the Era of Bliss**, and recalls the Divine acts and favours of the All-Merciful One present in them.

The time of Maghrib, sunset: Through recalling the **departure** of many creatures at the end of autumn, and man's death, and the **destruction** of the world at the **commencement** of the resurrection,

this time puts in mind the manifestations of Divine glory and sublimity, and **rouses** man from his **slumbers of heedlessness**.

The time of 'Isha, nightfall. As for this time, by calling to mind the world of **darkness veiling** all the objects of the daytime world with a black **shroud**,

and winter hiding the face of the dead earth with its white cerement, and even the **remaining** works of departed men dying and passing beneath the veil of **oblivion**,

and this world, the arena of examination, being shut up and closed down for ever, it **proclaims** the **awesome** and mighty **disposals** of the All-Glorious and Compelling Subduer.

As for the nighttime, through putting in mind both the winter, and the **grave**, and **the Intermediate Realm**, it reminds man how needy is the **human spirit** for the Most Merciful One's mercy.

And the tahajjud prayer informs him what a necessary light it is for the night of the grave and darkness of the Intermediate Realm; it **warns** him of this,

Öyle de *Cenab-ı Hakk'ın bir saat-i kübrası* olan şu âlem-i dünyanın saniyesi hükmünde olan gece ve gündüz **deveranı**

ve dakikaları sayan seneler ve saatleri sayan **tabakat-ı** ömr-ü insan ve günleri sayan **edvar-ı** ömr-ü âlem

birbirine bakarlar, birbirinin misalidirler ve birbirinin hükmündedirler ve birbirini hatırlatırlar.

Mesela: Fecir zamanı, **tulûa** kadar, evvel-i bahar zamanına hem insanın *rahm-ı madere* düştüğü âvânına hem semavat ve arzın altı gün hilkatinden birinci gününe **benzer** ve hatırlatır ve onlardaki şuunat-ı İlahiyeyi **ihtar eder**.

Zuhr zamanı ise yaz mevsiminin ortasına hem gençlik **kemaline** hem ömr-ü dünyadaki hilkat-i insan devrine benzer ve işaret eder

ve onlardaki **tecelliyat-ı** rahmeti ve **füyuzat-ı** nimeti hatırlatır.

Asr zamanı ise **güz mevsimine** hem ihtiyarlık vaktine hem âhir zaman Peygamberinin (aleyhissalâtü vesselâm) **asr-ı saadet**ine benzer ve onlardaki şuunat-ı İlahiyeyi ve in'amat-ı Rahmaniyeyi ihtar eder.

Mağrib zamanı ise güz mevsiminin âhirinde pek çok mahlukatın **gurûbunu** hem insanın vefatını hem dünyanın kıyamet **iptidasındaki harabiyetini** ihtar ile

tecelliyat-ı celaliyeyi ifham ve beşeri **gaflet uykusundan uyandırır**, ikaz eder.

İşâ vakti ise âlem-i **zulûmat**, nehar âleminin bütün âsârını siyah **kefeni** ile **setretmesini**

hem kışın beyaz kefeni ile ölmüş yerin yüzünü örtmesini hem vefat etmiş insanın **bakiyye-i** âsârı dahi vefat edip **nisyan** perdesi altına girmesini

hem bu dâr-ı imtihan olan dünyanın bütün bütün kapanmasını ihtar ile Kahhar-ı Zülcelal'in **celalli tasarrufatını ilan eder**.

Gece vakti ise hem kışı hem **kabri** hem **âlem-i berzahı** ifham ile **ruh-u beşer** rahmet-i Rahman'a ne derece muhtaç olduğunu insana hatırlatır.

Ve gecede teheccüd ise kabir gecesinde ve berzah karanlığında ne kadar lüzumlu bir ışık olduğunu bildirir, **ikaz eder**

and through recalling the infinite bounties of the True Bestower, proclaims how **deserving** He is of praise and thanks.

And the second morning calls to mind the Morning of the **Resurrection**.

For sure, however **reasonable** and **necessary** and **certain** the morning of this night is, the Morning of the Resurrection and the spring following the Intermediate Realm are certain to the same degree.

That is, just as each of these five times marks the start of an important **revolution** and recalls other great revolutions, so through the awesome daily **disposals** of the Eternally Besought One's power,

each calls to mind the **miracles** of Divine power and gifts of Divine mercy of both every year, and every age, and every *epoch*.

That is to say, the prescribed prayers, which are an **innate** duty and the **basis** of worship and an incontestable **debt**, are *most appropriate* and fitting for these times.

#54

Fifth Point

By nature man is extremely weak, yet everything **touches** him, and saddens and **grieves** him.

Also he is utterly *lacking in power*, yet the calamities and enemies that afflict him are extremely numerous.

Also he is extremely wanting, yet his **needs** are indeed many.

Also he is **lazy** and **incapable**, yet life's *responsibilities* are most **burdensome**.

Also his humanity has connected him to the rest of the universe,

yet the decline and disappearance of the things he loves and with which he is **familiar** **continually** **pains** him.

Also his reason shows him **exalted aims** and **lasting** fruits, yet his hand is short, his life **brief**, his power slight, and his patience little.

It can be **clearly** understood from this how **essential** it is for a spirit *in this state* at the time of Fajr in the early morning to have **recourse** to and **present a petition** to the Court of an All-Powerful One of Glory, an All-Compassionate All-Beauteous One through prayer and supplication, to seek **success** and help from Him,

and what a necessary **point of support** it is so that he can face the things that will happen to him in the coming day and bear the duties that **will be loaded** on him.

The time of Zuhr just past midday is the time of the day's **zenith** and the start of its **decline**, the time when daily labours approach their achievement, the time of a short rest from the **pressures** of work,

ve bütün bu inkılabat içinde Cenab-ı Mün'im-i Hakiki'nin nihayetsiz nimetlerini ihtar ile ne derece hamd ü senaya **müstahak** olduğunu ilan eder.

İkinci sabah ise sabah-ı **haşri** ihtar eder.

Evet, şu gecenin sabahı ve şu kışın baharı, ne kadar **makul** ve **lâzım** ve **kat'î** ise haşrin sabahı da berzahın baharı da o kat'iyettir.

Demek, bu beş vaktin her biri, bir mühim **inkılab** başında olduğu ve büyük inkılabları ihtar ettiği gibi, kudret-i Samedaniyenin **tasarrufat**-ı azîme-i yevmiyesinin işaretiyle

hem senevî hem asrî hem *dehrî*, kudretin **mu'cizatını** ve rahmetin hedâyâsını hatırlatır.

Demek, asıl vazife-i **fitrat** ve **esas**-ı ubudiyet ve kat'î **borç** olan farz namaz, şu vakitlerde lâyıktır ve *ensebdir*.

Beşinci Nükte

İnsan fitraten gayet zayıftır. Halbuki her şey ona **ilişir**, onu müteessir ve **müteallim** eder.

Hem gayet *âcizdir*. Halbuki belaları ve düşmanları pek çoktur.

Hem gayet fakirdir. Halbuki **ihtiyacı** pek ziyadedir.

Hem **tembel** ve **iktidarsızdır**. Halbuki hayatın *tekâlif*i gayet **ağırdır**.

Hem insaniyet onu kâinatla alâkadar etmiştir.

Halbuki sevdiği, **ünsiyet** ettiği şeylerin zeval ve firakı, **mütemadiyen** onu **incitiyor**.

Hem akıl ona **yüksek maksatlar** ve **bâki** meyveler gösteriyor. Halbuki eli kısa, ömrü **kısa**, iktidarı kısa, sabrı kısıdır.

İşte *bu vaziyette* bir ruh, fecir zamanında bir Kadîr-i Zülcelal'in, bir Rahîm-i Zülcemal'in dergâhına niyaz ile namaz ile **müracaat** edip **arzuhal etmek**, **tevfik** ve meded istemek ne kadar elzem

ve peşindeki gündüz âleminde başına gelecek, beline **yüklenecek** işleri, vazifeleri tahammül için ne kadar **lüzumlu** bir **nokta-i istinad** olduğu **bedaheten** anlaşılır.

Ve zuhr zamanında –ki o zaman– gündüzün **kemali** ve **zeval**e meyli ve yevmî işlerin âvân-ı tekemmülü ve meşâgilin **tazyikinden** muvakkat bir istirahat zamanı

when the spirit needs a pause from the heedlessness and *insensibility* caused by toil, and a time Divine bounties are manifested.

Anyone may understand then how fine and agreeable, how necessary and **appropriate** it is for the human spirit *to perform the midday prayer*, which means to be released from the pressure, **shake off the heedlessness**, and leave behind those meaningless, transient things, and **clasping** one's hands at the Court of the True Bestower of Bounties, the Eternally Self-Subsistent One, to offer praise and thanks for all His gifts, and seek help from Him, and through bowing to display one's impotence before His glory and tremendousness, and to **prostrate** and proclaim one's wonder, love, and **humility**.

One who does not understand this is not a true human being.

As for the time of Asr in the afternoon, it calls to mind the melancholy season of autumn and the **mournful** state of old age and the **sombre** period at the end of time.

It is also when the matters of the day reach their **conclusion**, and the time the Divine bounties which have been received that day like health, well-being, and beneficial duties have accumulated to form a **great total**,

and the time that proclaims through the **mighty** sun hinting by starting to **sink** that man is a *guest-official* and that everything is **transient** and inconstant.

Now, **the human spirit** desires **eternity** and was created for it; it worships **benevolence**, and *is pained by separation*.

#55

Thus, anyone who is truly a human being may understand what an **exalted** duty, what an appropriate service, what a fitting way to repay a **debt** of human nature, indeed, what an **agreeable** pleasure it is to *perform the afternoon prayer*. For by offering supplications at the Eternal Court of the Everlasting Pre-Eternal One, the Eternally Self-Subsistent One, it has the meaning of taking refuge in the grace of unending, **infinite** mercy, and by offering thanks and **praise** in the face of innumerable bounties, of **humbly** bowing before the mightiness of His dominicality, and by *prostrating* in utter humility before the everlastingness of His Godhead, of finding true consolation of heart and ease of spirit, and being girded ready for worship in the presence of His grandeur.

The time of Maghrib at sunset recalls the disappearance amid sad **farewells** of the **delicate**, lovely creatures of the worlds of summer and autumn at the start of winter.

It calls to mind the time when through his death, man will leave all those he loves in **sorrowful** departure and enter the **grave**.

ve fâni dünyanın bekasız ve ağır işlerin verdiği gaflet ve *sersemlikten* ruhun teneffüse ihtiyaç vakti ve in'amat-ı İlahiyenin tezahür ettiği bir andır.

Ruh-u beşer, o tazyikten kurtulup **o gafletten sıyrılıp** o manasız ve bekasız şeylerden çıkıp Kayyum-u Bâki olan Mün'im-i Hakiki'nin dergâhına gidip el **bağlayarak**, yekûn nimetlerine şükür ve hamdedip ve istiane etmek ve celal ve azametine karşı rükû ile aczini izhar etmek ve kemal-i bîzevaline ve cemal-i bîmisaline karşı **secde edip** hayret ve muhabbet ve **mahviyetini** ilan etmek demek olan *zuhr namazını kılmak*; ne kadar güzel, ne kadar hoş, ne kadar lâzım ve **münasip** olduğunu

anlamayan insan, insan değil.

Asr vaktinde –ki o vakit– hem güz mevsim-i hazînesini ve ihtiyarlık halet-i **mahzunanesini** ve âhir zaman mevsim-i **elîmanesini** andırır ve hatırlattırır.

Hem yevmî işlerin **neticelenmesi** zamanı hem o günde mazhar olduğu sıhhat ve selâmet ve hayırlı hizmet gibi niam-ı İlahiyenin bir **yekûn-ü azîm** teşkil ettiği zamanı

hem o **koca** Güneş'in **ufûle** meyletmesi işaretiyle insan, bir *misafir memur* ve her şey **geçici**, bîkarar olduğunu ilan etmek zamanıdır.

Şimdi **ebediyeti** isteyen ve ebed için halk olunan ve **ihšana** karşı perestiş eden ve *fırankan müteallim olan ruh-u insan*,

kalkıp abdest alıp şu asr vaktinde ikinci namazını kılmak için Kadîm-i Bâki ve Kayyum-u Sermedî'nin dergâh-ı Samedaniyesine arz-ı münâcat ederek, zevalsiz ve **nihayetsiz** rahmetinin iltifatına iltica edip hesapsız nimetlerine karşı şükür ve **hamdederek**, izzet-i rububiyetine karşı **zelilane** rükûya gidip sermediyet-i uluhiyetine karşı mahviyetkârane **secde ederek**, hakiki bir teselli-i kalp, bir rahat-ı ruh bulup huzur-u kibriyasında kemer-beste-i ubudiyet olmak demek olan *asr namazını kılmak*, ne kadar **ulvî** bir vazife, ne kadar münasip bir hizmet, ne kadar yerinde bir **borc**-u fitrat eda etmek, belki gayet **hoş** bir saadet elde etmek olduğunu insan olan anlar.

Mağrib vaktinde –ki o zaman– hem kışın başlamasından yaz ve güz âleminin **nâzenin** ve güzel mahlukatının **veda-i** hazînesi içinde gurûb etmesinin zamanını andırır.

Hem insanın vefatıyla bütün sevdiklerinden bir **fırak**-ı elîmane içinde ayrılıp **kabre** girmek zamanını hatırlatır.

It brings to mind when at the death of this world amid the **convulsions** of its **death-agonies**, all its **inhabitants** will *migrate* to other worlds and the lamp of this place of examination will be extinguished.

It is a time which gives **stern** warning to those who worship transient, ephemeral **beloveds**.

Thus, at such a time, for the Maghrib prayer, man's spirit, which by its nature is a **mirror desirous** for an Eternal Beauty, turns its face

towards the **throne** of mightiness of the Eternal Undying One, the Enduring Everlasting One, Who performs these mighty works and turns and transforms these huge worlds, and declaring *God is Most Great* over these **transient** beings, withdraws from them.

Man **clasps** his hands in service of his Lord and rises in the **presence** of the Enduring Eternal One,

and through saying: *All praise be to God*, he praises and extols His faultless perfection, His peerless beauty, His infinite mercy.

Through declaring: **You alone do we worship and from You alone we seek help**, he proclaims his worship for and seeks help from His **unassisted** dominicality, His unpartnered **Godhead**, His unshared **sovereignty**.

17 Qur'an, 1:5.

Then he **bows**, and through declaring together with all the universe his weakness and impotence, his poverty and **baseness** before the infinite majesty, the limitless power, and utter mightiness of the Enduring Eternal One, he says: **All glory to My Mighty Sustainer**, and glorifies his Sublime Sustainer.

And prostrating before the undying Beauty of His Essence, His unchanging sacred **attributes**, His constant everlasting perfection,

through **abandoning** all things other than Him, man proclaims his love and worship in wonder and **self-abasement**.

He finds an All-Compassionate Eternal One. And through saying, **All glory to my Exalted Sustainer**,

he declares his Most High Sustainer to be free of **decline** and **exalted** above any fault.

Then, he testifies to God's unity and the prophethood of Muhammad (Peace and blessings be upon him).

#56

He sits, and on his own **account** offers as a gift to the Undying All-Beauteous One, the Enduring All-Glorious One the **blessed** salutations and benedictions of all creatures.

Hem dünyanın **zelzele-i sekerat** içinde vefatıyla bütün **sekenesi** başka âlemlere *göçmesi* ve bu dâr-ı imtihan lambasının söndürülmesi zamanını andırır, hatırlatır

ve zevalde gurûb eden **mahbublara** perestîş edenleri **şiddetle** ikaz eder bir zamandır.

İşte akşam namazı için böyle bir vakitte, fıtraten bir Cemal-i Bâki'ye **âyine-i müştak** olan ruh-u beşer, şu azîm işleri yapan

ve bu cesîm âlemleri çeviren, tebdil eden Kadîm-i Lemyezel ve Bâki-i Lâyezal'ın **arş**-ı azametinde yüzünü çevirip bu **fânilerin** üstünde "*Allahü Ekber*" deyip onlardan ellerini çekip

hizmet-i Mevla için el **bağlayıp** Daim-i Bâki'nin **huzurunda** kıyam edip

"*Elhamdülillah*" demekle; kusursuz kemaline, misilsiz cemaline, nihayetsiz rahmetine karşı hamd ü sena edip

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

demekle, **muînsiz** rububiyetine, şeriksiz **uluhiyetine**, vezirsiz **saltanatına** karşı arz-ı ubudiyet ve istiane etmek...

Hem nihayetsiz kibriyasına, hadsiz kudretine ve aczsiz izzetine karşı **rükûya gidip** bütün kâinatla beraber zaaf ve aczini, fakr ve **zilletini** izhar etmekle **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ** deyip Rabb-i Azîm'ini tesbih edip

hem zevalsiz cemal-i zatına, tagayyürsüz **sifât**-ı kudsiyesine, tebeddûlsüz kemal-i sermediyetine karşı secde edip

hayret ve **mahviyet** içinde **terk**-i mâsiva ile muhabbet ve ubudiyetini ilan edip

hem bütün fânilere bedel bir Cemil-i Bâki, bir Rahîm-i Sermedî bulup **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى** demekle

zevalden münezzeh, kusurdan **müberra** Rabb-i A'lâsını takdis etmek...

Sonra **teşehhüd** edip oturup

bütün mahlukatın tahiyat-ı **mübarekelerini** ve salavat-ı tayyibelerini kendi **hesabına** o Cemil-i Lemyezel ve Celil-i Lâyezal'e hediye edip

And through **greeting** God's Most Noble Messenger, he **renews** his **allegiance** to him and proclaims his **obedience** to his commands.

In order to renew and **illuminate** his **faith**, he observes the **wise order** in this palace of the universe and **testifies** to the unity of the All-Glorious Maker.

And he testifies to the **Messengership** of Muhammad the Arabian (Peace and blessings be upon him), who is the **herald** of the sovereignty of God's dominicality, the proclaimer of those things pleasing to Him, and the **interpreter** of the signs and verses of the book of the universe. To perform the Maghrib prayer is this.

So how can someone be considered a human being who does not understand what a fine and **pure** duty is the prayer at sunset, what an exalted and **pleasurable** act of service, what an agreeable and pleasing act of worship, what a serious matter, and what an unending conversation and **permanent** happiness it is in this **transient guest-house**?

At the time of 'Isha at nightfall, the last **traces** of the day remaining on the **horizon** disappear, and the world of night enfolds the universe.

As the All-Powerful and Glorious One, **The Changer of Night and Day**, turns the white page of day into the black page of night through the mighty disposals of His dominicality,

it recalls the Divine activities of that **All-Wise One of Perfection**, **The Subduer of the Sun and the Moon**, turning the green-adorned page of summer into the **frigid** white page of winter.

And with the **remaining** works of the **departed being** erased from this world with the passing of time,

it **recalls** the Divine acts of The Creator and Life and Death in their **passage** to another, quite different world.

It is a time that calls to mind the disposals of The Creator of the Heavens and the Earth's awesomeness and the **manifestations** of His beauty in the **utter** destruction of this narrow, fleeting, and lowly world, the terrible death-agonies of its decease, and in the **unfolding** of the broad, eternal, and majestic world of the hereafter.

And the universe's Owner, its **True Disposer**, its True Beloved and Object of Worship can only be the One Who **with ease** turns night into day, winter into spring, and this world into the **hereafter** like the pages of a book; Who writes and erases them, and changes them.

This situation **proves** existence of a Possessor of Absolute Power **predominates** all them.

Thus, at nightfall, man's spirit, which is infinitely impotent and weak, and infinitely poor and needy, and plunged into the infinite darkness of the future, and tossed around amid innumerable events,

ve Resul-i Ekrem'ine **selâm etmekle** **biatını** **tecdid** ve evamirine **itaatini** izhar edip

ve **imanını** tecdid ile **tenvir etmek** için şu kasr-ı kâinatın **intizam-ı hakîmanesini** müşahede edip Sâni'-i Zülcelal'in vahdaniyetine **şehadet etmek...**

Hem saltanat-ı rububiyetin dellâli ve **mübelliğ-i** marziyatı ve kitab-ı kâinatın **tercüman-ı** âyâtı olan Muhammed-i Arabî aleyhissalâtü vesselâmın **risaletine** şehadet etmek demek olan mağrib namazını kılmak

ne kadar latîf, **nazîf** bir vazife, ne kadar aziz, **leziz** bir hizmet, ne kadar hoş ve güzel bir ubudiyet, ne kadar ciddi bir hakikat ve bu **fânî misafirhanede** bâkiyane bir sohbet ve **daimane** bir saadet olduğunu anlamayan adam, nasıl adam olabilir!

İşâ vaktinde –ki o vakit– gündüzün **ufukta** kalan bakiyye-i **âsârı** dahi kaybolup gece âlemi kâinatı kaplar.

مُقَلِّبُ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ olan Kadîr-i Zülcelal'in o beyaz sahifeyi bu siyah sahifeye çevirmesindeki tasarrufat-ı Rabbaniyesiyle

yazın müzeyyen yeşil sahifesini, kışın **bârid** beyaz sahifesine çevirmesindeki **مُسَخِّرُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ** olan **Hakîm-i Zülkema**'l'in icraat-ı İlahiyesini hatırlatır.

Hem mürur-u zamanla **ehl-i kuburun** **bakiyye-i** âsârı dahi şu dünyadan kesilmesiyle

bütün bütün başka âleme **geçmesindeki** Hâlık-ı Mevt ve Hayat'ın şuunat-ı İlahiyesini **andırır**.

Hem dar ve fânî ve hakir dünyanın **tamamen** harap olup azîm sekeratıyla vefat edip geniş ve bâki ve azametli âlem-i âhiretin **inkîşafında** Hâlık-ı Arz ve Semavat'ın ta-sarrufat-ı celaliyesini ve **tecelliyyat-ı** cemaliyesini andırır, hatırlattırır bir zamandır.

Hem şu kâinatın Mâlik ve **Mutasarrıf-ı Hakiki**'si, Mabud ve Mahbub-u Hakiki'si o zat olabilir ki gece gündüzü, kış ve yazı, dünya ve **âhireti**, bir kitabın sayfeleri gibi **suhuletle** çevirir, yazar bozar, değiştirir.

Bütün bunlara **hükmeder** bir Kadîr-i Mutlak olduğunu **ispat eden** bir vaziyettir.

İşte nihayetsiz âciz, zayıf hem nihayetsiz fakir, muhtaç hem nihayetsiz bir istikbal zulûmatına dalmakta hem nihayetsiz hâdisat içinde çalkanmakta olan ruh-u beşer,

performs the 'Isha prayer, which has this meaning: like Abraham man says: **I do not love those that set,**

18 Qur'an, 6:76.

and through the prayers **seeks refuge** at the Court of an Undying Object of Worship, an Eternal Beloved One,

and in this transient world and **fleeting** life and dark world and black future he supplicates an **Enduring**, Everlasting One,

#57

and for a moment of unending **conversation**, a few seconds of **immortal** life,

he asks to receive the favours of the All-Merciful and Compassionate One's mercy and the light of His guidance, which will **strew** light on his world and illuminate his future and *bind up the wounds* resulting from the departure and decline of all creatures and friends.

Temporarily man forgets the hidden world, which has forgotten him, and pours out his **woes** at the Court of Mercy

with his **weeping**, and whatever happens, before sleeping -which **resembles** death- he performs his last duty of worship.

And in order to close favourably the daily record of his actions, he rises to pray; that is to say,

he *rises to enter the presence* of an Eternal Beloved and Worshipped One in place of all the **mortal** ones he loves, of an All-Powerful and Generous One in place of all the **impotent** creatures from which he **begs**, of an All-Compassionate Protector so as to be saved from the evil of the harmful beings before which he trembles.

He starts with the Sura al-Fatiha, that is, **instead of** praising and being obliged to **defective**, wanting creatures, for which they are not suited,

he **extols** and offers praise to The Sustainer of All the Worlds, Who is Absolutely Perfect and Utterly Self-Sufficient and Most Compassionate and All-Generous.

Then he **progresses** to the **address**: **You alone do we worship.**

That is, despite his smallness, insignificance, and aloneness, through man's **connection** with The Owner of the Day of Judgement, Who is the **Sovereign** of **Pre-Eternity** and Post-Eternity,

he attains to a rank whereat he is *an indulged guest* in the universe and an important official.

Through declaring: You alone do we worship and from You alone do we seek help,

yatsı namazını kılmak için şu manadaki işâda İbrahimvari

لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ deyip

Mabud-u Lemyezel, Mahbub-u Lâyezal'in dergâhına namaz ile **iltica edip**

ve şu fâni âlemde ve **fâni** ömürde ve karanlık dünyada ve karanlık istikbalde, bir **Bâki**-i Sermedî ile münâcat edip

bir parçacık bir **sohbet**-i bâkiye, birkaç dakikacık bir ömr-ü **bâki** içinde

dünyasına nur **serpecek**, istikbalini ışıklandıracak, mevcudatın ve ahbabının firak ve zevalinden neş'et eden *yaralarına merhem sürecek* olan Rahman-ı Rahîm'in iltifat-ı rahmetini ve nur-u hidayetini görüp istemek...

Hem muvakkaten onu unutan ve gizlenen dünyayı, o dahi unutup **dertlerini** kalbin **ağlamasıyla** dergâh-ı rahmette döküp

hem ne olur ne olmaz, ölüme **benzeyen** uykuya girmeden evvel, son vazife-i ubudiyetini yapıp

yevmiye defter-i amelini hüsn-ü hâtime ile bağlamak için salâta kıyam etmek, yani

bütün **fâni** sevdiklerine bedel bir Mabud ve Mahbub-u Bâki'nin ve bütün **dilencilik** ettiği **âciz**lere bedel bir Kadîr-i Kerîm'in ve bütün titrediği muzırların şerrinden kurtulmak için bir Hafız-i Rahîm'in *huzuruna çıkmak*...

Hem Fatiha ile başlamak, yani bir şeye yaramayan ve yerinde olmayan **nâkis**, fakir mahlukları medih ve minnettarlığa **bedel**,

bir Kâmil-i Mutlak ve Ganiyy-i Mutlak ve Rahîm-i Kerîm olan Rabbü'l-Âlemîn'i **medh** ü sena etmek...

Hem **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** **hitabına terakki etmek**,

yani küçüklüğü, hiçliği, kimsesizliği ile beraber, **ezel** ve ebed **sultanı** olan Mâlik-i Yevmi'd-din'e **intisabıyla**

şu kâinatta *nazdar bir misafir* ve ehemmiyetli bir vazifedar makamına girip

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ demekle

he **presents** to Him in the name of all creatures the worship and calls for assistance of the **mighty congregation** and huge community of the universe.

Then through saying:

Guide us to the Straight Path, he asks to be guided to the Straight Path,

which leads to **eternal happiness** and is the luminous way.

And now, he thinks of the **mightiness** of the All-Glorious One, of Whom, like the sleeping plants and animals, the hidden suns and **sober** stars are all soldiers **subjugated** to His command, and lamps and servants in this guest-house of the world, and uttering: *God is Most Great*, he bows down.

Then he thinks of the great **prostration** of all creatures.

That is, when, at the command of “**Be!**,” **and it is**, all the varieties of creatures each year and each century -even the earth, and the universe- each like a well-ordered army or an **obedient** soldier, is discharged from its duty, that is,

19 Qur'an, 2:117, etc.

when each is sent to the World of the Unseen, through the **prostration** of its decease and death with complete orderliness, it declares: *God is Most Great*, and bows down in prostration.

#58

Like they are raised to life, some in part and some the same, in the spring at an awakening and life-giving trumpet-blast from the command of “**Be!**” **and it is**, and they rise up and are girded ready to serve their Lord,

insignificant man too, following them, declares: *God is Most Great!* in the **presence** of the All-Merciful One of Perfection, the All-Compassionate One of Beauty

in wonderstruck love and eternity-tinged humility and dignified self-effacement, and bows down in prostration; that is to say, he makes a sort of **Ascension**.

For sure you will have understood now how agreeable and fine and pleasant and **elevated**, how high and pleasurable, how reasonable and **appropriate** a duty, service, and act of worship, and what a serious matter it is to perform the 'Isha prayer.

Thus, since each of these five times points to a **mighty revolution**, is a sign indicating the **tremendous** dominical activity, and a **token** of the universal Divine bounties,

it is perfect **wisdom** that being a **debt** and an **obligation**, the prescribed prayers should be specified at those times.

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.

20 Qur'an, 2:32

bütün mahlukat namına kâinatın cemaat-i kübrası ve **cemiyet-i uzmasındaki** ibadat ve istianatı ona **takdim etmek...**

Hem **إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ** demekle, istikbal karanlığı içinde **saadet-i ebediye**ye giden, nurani yolu olan sırat-ı müstakime hidayeti istemek...

Hem şimdi yatmış nebatat, hayvanat gibi gizlenmiş güneşler, **hüşyar** yıldızlar, birer nefer misillü emrine **musahhar** ve bu misafirhane-i âlemde birer lambası ve hizmetkârı olan Zat-ı Zülcelal'in **kibriyasını** düşünüp “*Allahü Ekber*” deyip rükûya varmak...

Hem bütün mahlukatın **secde**-i kübrasını düşünüp,

yani şu gecede yatmış mahlukat gibi her senede, her asırdaki enva-ı mevcudat, hattâ Arz, hattâ dünya, birer muntazam ordu, belki birer **mutî** nefer gibi vazife-i ubudiyet-i dünyeviyesinden “**Emr-i kün feyekûn**” ile terhis edildiği zaman,

yani âlem-i gayba gönderildiği vakit, nihayet intizam ile zevalde gurûb seccadesinde “*Allahü Ekber*” deyip **secde** ettikleri...

Hem “**Emr-i kün feyekûn**” den gelen bir sayha-i ihya ve ikaz ile yine baharda kısmen aynen, kısmen mislen haşrolup kıyam edip kemer-beste-i hizmet-i Mevla oldukları gibi

şu insancık onlara iktidaen o Rahman-ı Zülkema'l'in, o Rahîm-i Zülcemal'in **bârgâh-ı huzurunda**

hayret-âlûd bir muhabbet, beka-âlûd bir mahviyet, izzet-âlûd bir tezellül içinde “*Allahü Ekber*” deyip sücûda gitmek, yani bir nevi **mi'raca** çıkmak demek olan

işâ namazını kılmak, ne kadar hoş, ne kadar güzel, ne kadar şirin, ne kadar **yüksek**, ne kadar aziz ve leziz, ne kadar makul ve **münasip** bir vazife, bir hizmet, bir ubudiyet, bir ciddî hakikat olduğunu elbette anladın.

Demek şu beş vakit, her biri birer **inkılab-ı azîm**in işaretleri ve icraat-ı **cesîme**-i Rabbanîyenin emaratı ve in'amat-ı külliye-i İlahîyenin **alâmatı** olduklarından,

borç ve zimmet olan **farz** namazın o zamanlara tahsisi, nihayet **hikmettir**.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

O God! Grant blessings and peace to the one whom You sent as a teacher to Your servants to instruct them in knowledge of You and worship of You, and to make known the treasures of Your Names, and to translate the signs of the book of the universe

and as a mirror to its worship of the beauty of Your dominicality, and to all his Family and Companions, and have mercy on us and on all believing men and women. Amen. Through Your Mercy, O Most Merciful of the Merciful! * * *

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ أَرْسَلْتَهُ مُعَلِّمًا لِعِبَادِكَ
لِيُعَلِّمَهُمْ كَيْفِيَّةَ مَعْرِفَتِكَ وَالْعُبُودِيَّةَ لَكَ وَمَعْرِفًا لِكُنُوزِ
أَسْمَائِكَ وَتَرْجُمَانًا لِآيَاتِ كِتَابِ كَائِنَاتِكَ

وَمِرَاتًا بِعُبُودِيَّتِهِ لِحَمَالِ رُبُوبِيَّتِكَ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
وَارْحَمْنَا وَارْحَمِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
آمِينَ

بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

#59

The Tenth Word

(Resurrection and the Hereafter)

Note: The reasons for my writing these treatises in the form of metaphors, comparisons and stories

are to facilitate comprehension and to show how rational, appropriate, well-founded and coherent are the truths of Islam.

The meaning of the stories is contained in the truths that conclude them; each story is like an allusion pointing to its concluding truth.

Therefore, they are not mere fictitious tales, but veritable truths.

In the Name of God, the Compassionate, the Merciful.

Look, then, to the signs of God's mercy -how He restores life to the earth after its death- verily He it is Who quickens the dead, for He is powerful over all things.
{Qur'an, 30:50}

Note: The main part of this translation of the Tenth Word is by Hamid Algar, Prof. of Middle East Studies in the Univ. of California, Berkeley, USA, and was first published in 1980. It has been slightly amended to fit the present work.

Brother, if you wish for a discussion of resurrection and the hereafter in simple and common language, in a straightforward style,

then listen to the following comparison, together with my own soul.

Once two men were travelling through a land as beautiful as Paradise (by that land, we intend the world).

Onuncu Söz

(Haşır Bahsi)

İhtar: Şu risalelerde teşbih ve temsilleri, hikâyeler suretinde yazdığımın sebebi;

hem teshil, hem hakaik-i İslâmiye ne kadar makul, mütenasib, muhkem, mütesanid olduğunu göstermektir.

Hikâyelerin manaları, sonlarındaki hakikatlerdir. Kinaiyat kabîlinden yalnız onlara delelet ederler.

Demek, hayalî hikâyeler değil, doğru hakikatlerdir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَانْظُرْ إِلَىٰ أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Birader, haşır ve âhireti basit ve avam lisanıyla ve vâzih bir tarzda beyanını ister isen,

öyle ise şu temsili hikâyeciğe nefsimle beraber bak, dinle:

Bir zaman iki adam, Cennet gibi güzel bir memlekete (şu dünyaya işarettir) gidiyorlar.

Looking around them, they saw that everyone had left open the door of his **home** and his shop and was not paying attention to **guarding** it.

Money and **property** were readily accessible, without anyone to claim them.

One of the two travellers grasped hold of all that he fancied, stealing it and usurping it.

Following his **inclinations**, he **committed** every kind of **injustice** and abomination. None of **the people** of that land moved to stop him.

But his friend said to him: "What are you doing? You will be punished, and I will be dragged into **misfortune** along with you.

#60

All this property belongs to the state. The people of this land, *including even the children*, are all **soldiers** or **government servants**.

It is because they are at present civilians that they are **not interfering** with you.

But the laws here are **strict**.

The king has installed telephones everywhere and his agents are everywhere. Go quickly, and try to settle the matter."

But the empty-headed man said in his **obstinacy**: "No, it is not **state property**; it belongs instead to some endowment, and has no clear or obvious owner.

Everyone can make use of it as he sees fit.

I see no reason to deny myself the **use** of these fine things.

I will not believe they belong to anyone unless I see him with my own eyes."

He continued to speak in this way, with **much philosophical sophistry**,

and an **earnest discussion** took place between them.

First the **empty-headed man** said: "Who is the king here? I do not know about him"

and then his friend replied:

"Every village must have its **headman** ;

every **needle** must have its manufacturer and **craftsman**.

And, **as you know**, every letter must be written by someone.

How, then, can it be that **so extremely well-ordered** a kingdom should have no **ruler**?

And how can so much **wealth** have no owner, when every hour a **train*** arrives *filled with precious and artful gifts, as if coming from the realm of the unseen?*

Bakarlar ki; herkes ev, **hane**, dükkân kapılarını açık bırakıp **muhafazasına** dikkat etmiyorlar.

Mal ve para, meydanda sahipsiz kalır.

O adamlardan birisi, her istediği şeye elini uzatıp, ya çalıyor, ya gasbediyor.

Hevesine tebaiyet edip her nevi **zulmü**, sefaheti **irtikâb** ediyor. **Ahali** de ona çok işmiyorlar.

Diğer arkadaşı ona dedi ki: "Ne yapıyorsun? Ceza çekeceksin; beni de **belaya** sokacaksın.

Bu mallar mîrî malıdır. Bu ahali **çoluk çocuğuyla asker** olmuşlar veya **memur** olmuşlar.

Şu işlerde sivil olarak istihdam ediliyorlar. Onun için sana çok **işliyorlar**.

Fakat intizam **şediddir**.

Padişahın her yerde telefonu var ve memurları bulunur. Çabuk git, dehalet et." dedi.

Fakat o sersem **inad** edip dedi: "Yok, **mîrî malı** değil, belki vakıf malıdır, sahipsizdir.

Herkes istediği gibi tasarruf edebilir.

Bu güzel şeylerden **istifadeyi** men'edecek hiçbir sebep görmüyorum.

Gözümle görmezsem inanmayacağım." dedi.

Hem *feylesofane* **çok safsatıyatı** söyledi.

İkisi arasında **ciddî** bir **münazara** başladı.

Evvelâ o **sersem** dedi: "Padişah kimdir? Tanımam."

Sonra arkadaşı ona cevaben:

"Bir köy **muhtarsız** olmaz.

Bir **iğne** **ustasız** olmaz, sahipsiz olamaz.

Bir harf kâtibsiz olamaz, **biliyorsun**.

Nasıl oluyor ki, **nihayet derecede muntazam** şu memleket **hâkimsiz** olur?

Ve bu kadar çok **servet** ki, her saatte bir **şimendifer*** **gaibden gelir gibi kıymettar, musanna'** mallarla dolu gelir. Burada dökülüyor gidiyor. Nasıl sahipsiz olur?

**{Indicates the cycle of a year. Indeed, every spring is a a carload of provisions coming from the realm of the unseen.}*

And all the announcements and proclamations, all the seals and stamps, found on all those goods, all the coins and the flags waving in every corner of the kingdom - can they be without an owner ?

It seems you have studied foreign languages a little, and are unable to read this Islamic script. In addition, you refuse to ask those who are able to read it.

Come now, let me read to you the king's supreme decree."

The empty-headed man then retorted: "Well, let us suppose there is a king;

what harm can he suffer from the minute use I am making of all his wealth? Will his treasury decrease on account of it?

In any event, I can see nothing here resembling prison or punishment."

His friend replied: "This land that you see is a manoeuvring ground.

It is, in addition, an exhibition of his wonderful royal arts.

Then again it may be regarded as a temporary hospice, one devoid of foundations.

Do you not see that every day one caravan arrives as another departs and vanishes?

It is being constantly emptied and filled.

Soon the whole land will be changed; its inhabitants will depart for another and eternal realm.

There everyone will be either rewarded or punished in accordance with his services."

That treacherous empty-headed one retorted rebelliously:

"I don't believe it. Is it at all possible that a whole land should perish, and be transferred to another realm?"

**{(Haşiyeye): Seneye işaretir. Evet, bahar, mahzen-i erzak bir vagondur, gaibden gelir.}*

Ve her yerde görünen ilânnameler ve beyannameler ve her mal üstünde görünen turra ve sikkeler, damgalar ve her köşesinde sallanan bayraklar nasıl mâliksiz olabilir?

Sen anlaşıyor ki, bir parça firengî okumuşsun. Bu İslâm yazılarını okuyamıyorsun. Hem de bilenden sormuyorsun.

İşte gel, en büyük fermanı sana okuyacağım."

O sersem döndü dedi: "Haydi padişah var;

fakat benim cüz'î istifadem ona ne zarar verebilir, hazinesinden ne noksan eder?

Hem burada hapis mapis yoktur, ceza görünmüyor."

Arkadaşı ona cevaben dedi: "Yahu şu görünen memleket bir manevra meydanıdır.

Hem sanayi-i garibe-i sultanîyenin meşheridir.

Hem muvakkat temelsiz misafirhaneleridir.

Görmüyor musun ki, her gün bir kafil gelir, biri gider, kaybolur.

Daima dolar boşanır.

Bir zaman sonra şu memleket tebdil edilecek. Bu ahali başka ve daimî bir memlekete nakledilecek.

Orada herkes hizmetine mukabil ya ceza, ya mükâfat görecektir." dedi.

Yine o hain sersem, temerrüd edip:

"İnanmam. Hiç mümkün müdür ki, bu memleket harab edilsin; başka bir memlekete göç etsin." dedi.

His **faithful** friend then replied:

“Since you are so obstinate and rebellious, come, let me demonstrate to you, with twelve out of the *innumerable* **proofs** available,

that there is a **Supreme Tribunal** , a **realm of reward and generosity** and a **realm of punishment and incarceration**,

and that just as this world is partially emptied every day, so too a day shall come when it will be **totally** emptied and destroyed .

First Aspect

Is it at all possible that in any **kingdom**, and **particularly** so **splendid** a kingdom as this,

there should be no reward for those who serve **obediently** and no **punishment** for **those who rebel**?

Reward and punishment are virtually **non-existent** here; there must therefore be a **Supreme Tribunal** somewhere else.

Second Aspect

Look at the organization and **administration** of this kingdom!

See how everyone, including the poorest and **the weakest**, is provided with perfect and **ornate sustenance**.

The best care is taken of the sick.

Royal and delicious foods, **dishes**, **jewel encrusted decorations** , **embroidered** garments, splendid feasts - all are to be found here.

See how everyone pays due attention to his duties, with the exception of **empty-headed people** such as yourself.

No one **transgresses his bounds** by as much as an inch.

The greatest of all men is engaged **in modest** and **obedient** service, *with an attitude of fear and awe*.

The ruler of this kingdom must possess, then, great **generosity** and all-embracing **compassion**,

as well as, at the same time, great **dignity**, **exalted** awesomeness and **honour**.

Now generosity requires liberality;

compassion cannot dispense with **beneficence**;

and awesomeness and honour make it imperative that **the discourteous be chastised**.

But not even a thousandth part of what that generosity and awesomeness require is to be seen in this realm.

Bunun üzerine **emin** arkadaşı dedi:

“Madem bu derece inad ve temerrüd edersin. Gel, *hadd ü hesabı olmayan* **delail** içinde Oniki Suret ile sana göstereceğim ki:

Bir **mahkeme-i kübra** var, bir **dâr-ı mükâfat ve ihsan** ve bir **dâr-ı mücazat ve zindan** var

ve bu memleket her gün **bir derece** boşandığı gibi, bir gün gelir ki, **bütün bütün** boşanıp harab edilecek.

Birinci Suret

Hiç mümkün müdür ki: Bir **saltanat**, **bâhusus** böyle **muhteşem** bir saltanat,

hüs-n-ü hizmet eden **mutilere** mükâfatı ve **isyan edenlere** **mücazâtı** bulunmasın.

Burada **yok** hükmündedir. Demek başka yerde bir **mahkeme-i kübra** vardır.

İkinci Suret

Bu gidişata, **icraata** bak!

Nasıl en fakir, **en zaiften** tut, tâ herkese mükemmel, **mükellef erzak** veriliyor;

kimsesiz hastalara çok güzel bakılıyor.

Hem gayet kıymetdar ve **şahane** taamlar, **kaplar**, **murassa'** **nişanlar**, **müzeyyen** elbiseler, muhteşem ziyafetler vardır.

Bak senin gibi **sersem**lerden başka, herkes vazifesine gayet dikkat eder.

Kimse zerrece **haddinden tecavüz** etmez.

En büyük şahıs, en büyük bir **itaatle mütevaziane bir havf ve heybet altında** hizmet eder.

Demek şu saltanat sahibinin pek büyük bir **keremi**, pek geniş bir **merhameti** var.

Hem pek büyük **izzeti**, pek **celalli** bir haysiyeti, **namusu** vardır.

Halbuki kerem ise, in'am etmek ister.

Merhamet ise, **ihsansız** olamaz.

İzzet ise gayret ister. Haysiyet ve namus ise, **edepsizlerin te'dibini** ister.

Halbuki şu memlekette o merhamet, o namusa lââyık binden biri yapılmıyor.

The **oppressor** retains his power, and the **oppressed**, his **humiliation**, as they both depart and migrate from this realm.

Their affairs are, then, left to the same Supreme Tribunal of which we speak.

Third Aspect

See with what **lofty** wisdom and **ordering** affairs are managed,

and with what true justice and **balance transactions** are effected!

Now a wise polity requires that those who seek **refuge** under **the protecting wing** of the state should receive **favour**,

and justice demands that **the rights of subjects** be preserved, so that the **splendour** of the state should not suffer.

But here in this land, not a thousandth part of the requirements of such **wisdom** and **justice** is **fulfilled**;

for example, empty-headed people such as yourself usually leave this realm unpunished.

So again we say, matters are postponed for the consideration of a Supreme Tribunal.

Fourth Aspect

Look at these **innumerable** and **peerless jewels** that are displayed here, these **unparalleled** dishes laid out like a banquet ! They demonstrate that

the ruler of these lands is possessed of infinite **generosity** and an inexhaustible **treasury**.

#62

Now such generosity and such a treasury deserve and **require** a bounteous display *that should be eternal and include all possible objects of desire*.

They further require that all who come as guests to partake of that display should be there eternally and not suffer the **pain** of death and **separation**.

For just as **the cessation of pain** is pleasurable, so too is **the cessation of pleasure** painful!

Look at these **displays** and the **announcements** concerning them! And listen to these **heralds proclaiming the fine and delicate arts of a miracle-working monarch, and demonstrating his perfections!**

They are declaring his **peerless** and invisible **beauty**, and speaking of the subtle manifestations of his **hidden beauteousness**;

he must be possessed, then, of a great and **astounding** invisible beauty and perfection.

Zalim izzetinde, **mazlum zilletinde** kalıp buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor.

Üçüncü Suret

Bak ne kadar **âli** bir hikmet, bir **intizamla** işler dönüyor.

Hem ne kadar hakikî bir adalet, bir **mizanla muameleler** görülüyor.

Halbuki hikmet-i hükûmet ise, saltanatın **cenah-ı himayesine iltica** eden mültecilerin **taltifini** ister.

Adalet ise, **raiyetin hukukunun** muhafazasını ister; tâ hükûmetin haysiyeti, saltanatın **haşmeti** muhafaza edilsin.

Halbuki şu yerlerde o **hikmete**, o **adalete** lâyık binden biri **icra** edilmiyor.

Senin gibi sersemler, çoğu ceza görmeden buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor.

Dördüncü Suret

Bak **hadd ü hesaba gelmeyen** şu sergilerde olan **misilsiz mücevherat**, şu sofralarda olan **emsalsiz** mat'umat gösteriyorlar ki:

Bu yerlerin padişahının hadsiz bir **sehaveti**, hesabsız dolu **hazinelere** vardır.

Halbuki böyle bir sehavet ve tükenmez hazineler, *daimî ve istenilen her şey içinde bulunur* bir dâr-ı ziyafet **ister**.

Hem ister ki, o ziyafetten telezzüz edenler orada devam etsinler. Tâ zeval ve **firak** ile **elem** çekmesinler.

Çünkü **zeval-i elem**, lezzet olduğu gibi, **zeval-i lezzet** dahi elemidir.

Bu **sergilere** bak! Ve şu **ilân**lara dikkat et! Ve bu **dellâllara** kulak ver *ki, mu'ciznûma bir padişahın antika san'atlarını teşkil ve teşhir ediyorlar, kemalâtını gösteriyorlar*.

Misilsiz cemal-i manevîsini beyan ediyorlar. **Hüsn-ü mahfisin**in letaifinden bahsediyorlar.

Demek onun pek mühim, **hayret verici** kemalât ve cemal-i manevîsi vardır.

This **flawless** hidden perfection requires **one who will appreciate and admire it, who will gaze on it exclaiming, Ma'shallah!**, thus displaying it and making it known.

As for **concealed** and **peerless** beauty, it too requires **to see and be seen**, or rather to behold itself in two ways.

The first consists of **contemplating** itself in **different** mirrors,

and the second of contemplating itself by means of the contemplation of **enraptured** spectators and **astounded admirers**.

Hidden beauty wishes, then, to see and be seen, **to contemplate** itself eternally and **be contemplated without cease**.

It desires also **permanent existence** for **those who gaze upon it** in awe and rapture.

For eternal beauty can never be **content** with a **transient** admirer;

moreover, an admirer *destined to perish without hope of return* will find his **love** turning to **enmity whenever he imagines his death**, and his **admiration** and respect will yield to **contempt**.

It is in man's nature to hate what he does not know and cannot obtain.

Now everyone leaves the hospice of this realm very quickly and **vanishes**,

having seen only a light or a **shadow** of the perfection and beauty for no more than a moment, **without in any way being satiated**.

Hence, it is necessary that he should go towards an eternal realm where he will contemplate the Divine beauty and perfection.

Fifth Aspect

See, it is evident from all these matters that that **peerless Being** is possessed of most great mercy.

For he causes aid to be swiftly extended to every **victim of misfortune**, answers every question and petition;

and mercifully fulfils even **the lowliest need** of his lowliest **subject**.

If, for example, the foot of some **herdsman's** sheep should hurt, he either provides some medicine or sends a **veterinarian**.

Come now, let us go; there is a great **meeting** on that island.

All **the nobles** of the land are assembled there.

See, **a most noble commander**, *bearing exalted decorations*, is pronouncing a **discourse**, and requesting certain things from that **compassionate** monarch.

Gizli, **kusursuz** kemal ise; **takdir edici, istihsan edici, mâşâallah deyip müşahede** edicilerin başlarında teşhir ister.

Mahfî, nazirsiz cemal ise; **görünmek** ve görmek ister. Yani, kendi cemalini iki vecihle görmek:

Biri, **muhtelif** âyinelerde bizzât **müşahede etmek**.

Diğeri, **müştak** seyirci ve **mütehayyir istihsan edicilerin** müşahedesini ile müşahede etmek ister.

Hem görmek, hem görünmek, hem daimî **müşahede**, hem **ebedî işhad** ister.

Hem o daimî cemal, müştak **seyirci** ve istihsan edicilerin devam-ı vücudlarını ister.

Çünkü daimî bir cemal, **zâil** müştaka **razı** olamaz.

Zira **dönmek üzere zevale mahkûm olan** bir seyirci, **zevalin tasavvuruyla muhabbeti adavete** döner, **hayret** ve hürmeti **tahkire** meyleder.

Çünkü insan, bilmediği ve yetişmediği şeye düşmandır.

Halbuki şu misafirhanelerden herkes çabuk gidip, **kayboluyor**.

O kemal ve o cemalin bir ışığını belki zayıf bir **gölgesini**, bir anda **bakıp doymadan** gidiyor.

Demek bir seyrangâh-ı daimîye gidiliyor.

Beşinci Suret

Bak bu işler içinde görünüyor ki, o **misilsiz zâtın** pek büyük bir şefkati vardır.

Çünkü her **musibetzedenin** imdadına koşturuyor. Her suale ve matluba cevap veriyor.

Hattâ bak, **en edna** bir **hacet**, en edna bir **raiyyet**ten görse, şefkatle kaza ediyor.

Bir **çobanın** bir koyunu, bir ayağı incinse, ya merhem, ya **baytar** gönderiyor.

Gel gidelim, şu adada büyük bir **içtima** var.

Bütün memleket **eşrafı** orada toplanmışlar.

Bak, **pek büyük bir nişanı taşıyan bir yaver-i ekrem** bir **nutuk** okuyor. O **şefkatli** padişahından bir şeyler istiyor.

All those present say: “Yes, we too desire the same,” and affirm and assent to his words.

Now listen to the words of that commander favoured by his monarch:

“O monarch *that nurtures us with his bounty!* Show us the source and origin of these examples and shadows you have shown us!

#63

Draw us nigh to your seat of rule; do not let us perish in these deserts!

Take us into your presence and have mercy on us!

Feed us there on the delicious bounty *you have caused us to taste here!*

Do not torment us with desperation and banishment !

Do not leave your yearning, thankful and obedient subjects to their own devices; do not cause them to be annihilated !” he says and pleads a great deal. You also hear him supplicating.

Is it at all possible that so merciful and powerful a monarch, who significantly fulfills the needs of ordinary man, should not totally fulfill the finest and highest aim of his most beloved and noble commander?

Moreover, the purpose of that commander is the purpose of all men,

and its fulfilment is required by the pleasure, the compassion and the justice of the king,

and it is a matter of ease for him, not difficulty, causing him less difficulty than the transient places of enjoyment contained in the hospice of the world.

Having spent so much effort on these places of witnessing that will last only five or six days, and on the foundation of this kingdom,

in order to demonstrate instances of his power, he will, without doubt, display at his seat of rule true treasures, perfections and skills in such a manner, and open before us such spectacles, that our intellects will be astonished.

Those sent to this field of trial will not, then, be left to their own devices; palaces of bliss or dungeons await them.

Sixth Aspect

Come now, look! All these imposing railways, planes, machines, warehouses, exhibitions show that behind the veil an imposing monarch exists and governs.*

*{When a vast army in the present age receives the order, “take up your weapons and fix your bayonets” in accordance with the rules of war while on manoeuvre, it comes to resemble a forest of upright oaks.

Bütün ahali: “Evet, evet biz de istiyoruz” diyorlar. Onu tasdik ve teyid ediyorlar.

Şimdi dinle, bu padişahın sevgilisi diyor ki:

“Ey bizi nimetleriyle perverde eden sultanımız! Bize gösterdiğin nümunelerin ve gölgelerin asıllarını, menba’larını göster.

Ve bizi makarr-ı saltanatına celbet. Bizi bu çöllerde mahvettirme.

Bizi huzuruna al. Bize merhamet et.

Burada bize tattırdığın leziz nimetlerini orada yedir.

Bizi zeval ve teb’id ile tazib etme.

Sana müştak ve müteşekkik şu muti raiyetini başı boş bırakıp i’dam etme.” diyor ve pek çok yalvarıyor. Sen de işitiyorsun.

Acaba bu kadar şefkatli ve kudretli bir padişah, hiç mümkün müdür ki; en edna bir adamın en edna bir meramını ehemmiyetle yerine getirsin, en sevgili bir yaver-i ekreminin en güzel bir maksudunu yerine getirmesin?

Halbuki o sevgilinin maksudu, umumun da maksududur.

Hem padişahın marzisi, hem merhamet ve adaletinin muktezasıdır.

Hem ona rahattır, ağır değil. Bu misafirhanelerdeki muvakkat nüzhetgâhlar kadar ağır gelmez.

Madem nümunelerini göstermek için beş-altı gün seyrangâhlara bu kadar masraf ediyor, bu memleketi kurdu.

Elbette hakikî hazinelerini, kemalâtını, hünerlerini makarr-ı saltanatında öyle bir tarzda gösterecek, öyle seyrangâhlar açacak ki, akılları hayrette bırakacak.

Demek bu meydan-ı imtihanda olanlar, başı boş değiller; saadet sarayları ve zindanlar onları bekliyorlar.

Altıncı Suret

İşte gel bak, bu muhteşem şimendiferler, tayyareler, techizatlar, depolar, sergiler, icraatlar gösteriyorlar ki, perde arkasında pek muhteşem bir saltanat vardır, hükmediyor.

{(Haşiye): Meselâ: Nasıl şu zamanda manevra meydanında harb usûlünde, “Silâh al, süngü tak.” emriyle koca bir ordu baştan başa dikenli bir meşegâha benzediği gibi;

Similarly, when the soldiers of a garrison are commanded on festive days to don their **parade uniforms** and pin on their **medals**,

it will resemble **from one end to the other** a colourful and **ornate** garden, where all the flowers have blossomed.

Conversely, *when* on the parade-ground of the world, the various and infinite **species of the soldiery of the Pre-Eternal Monarch** - angels, jinn, **men**, animals and even unfeeling plants -

receive the order of **Be! And it is** in the **struggle for life's preservation** and the command, "take up your weapons and equipment, and prepare to defend yourselves,"

when they fix the **minute bayonets** that are the **spiked trees and plants** found throughout the world, - then they resemble a magnificent army advancing with bayonets fixed.

Similarly, each day and each week of the spring is like a **festival** for each class of the vegetable kingdom,

and each class **presents** itself to the **witnessing gaze** of the Pre-Eternal Monarch with the **jewelled decorations** He has given them, as if it were on parade *in order to display the fine gifts He has bestowed on them.*

It is as if all the plants and trees were heeding a **dominical command**, *don the bejewelled garments produced by God's artistry, put on the decorations made by His Creative Power - flowers and fruit.*

The face of the earth then comes to represent a parade-ground on a splendid festive day, a magnificent parade brilliant with the uniforms and jewelled decorations of the soldiers.

Such wise and **well-ordered arrangement** and **ornament** demonstrates of a certainty, *to all who are not blind*, that they derive from the command of a monarch infinite in power and unlimited in wisdom.

#64

Such a monarch requires subjects **worthy** of himself.

But now you see all his **subjects** gathered in a **hospice for wayfarers**, a hospice that is filled and emptied each day.

It can also be said that his subjects are now gathered in a **testing-ground** for the sake of manoeuvres, and this ground also changes each hour.

Again, we may say that all his subjects stay in an **exhibition-hall** for a few minutes to behold **specimens of the monarch's beneficence**, **valuable** products of his miraculous art. But the exhibition itself **changes** each moment.

Whoever leaves does not return, and whoever comes is destined to go.

her bir bayram gününde **resm-i geçit** için: "Formalarınızı takıp, **nişanlarınızı** asınız." emrine karşı ordugâh,

seraser rengârenk çiçek açmış **müzeyyen** bir bahçeyi temsil ettiği misillü;

öyle de rûy-i zemin meydanında, **Sultan-ı Ezeli'nin** nihaysiz **enva'-ı cünud**undan melek ve cinn ve **ins** ve hayvanlar gibi şuursuz nebatat taifesi dahi,

hıfz-ı hayat cihadında Emr-i **كُنْ فَيَكُونُ** ile: "Müdafaa için silâhlarınızı ve cihazatınızı takınız." emr-i İlahîyi aldıkları vakit,

zemin baştan aşağıya bütün ondaki **dikenli ağaçlar ve nebatlar** **süngücüklerini** taktıkları zaman, aynen süngülerini takmış muhteşem bir ordugâha benziyor.

Hem baharın her bir günü, her bir haftası, birer taife-i nebatatın birer **bayramı** hükmünde olduğu için,

her bir taifesi dahi *kendi Sultanının o taifeye ihsan ettiği güzel hediyeleri teşhir için* ona taktığı **murassa' nişanları** birer resm-i geçit tarzında o Sultan-ı Ezeli'nin **nazar-ı şuhud** ve işhadına **arzettiğinden** ve öyle bir vaziyet gösterdiğinden,

bütün nebatat ve eşcar **güya** "**San'at-ı Rabbaniye** murassaatını ve çiçek ve meyve denilen **fitrat-ı İlahiyenin nişanlarını** takınız, çiçekler açınız." **emr-i Rabbaniyeyi** dinliyorlar ki,

rûy-i zemin dahi gayet muhteşem bir bayram gününde, şahane resm-i geçitte, **sürmeli formları ve murassa' nişanları** parlayan bir ordugâhı temsil ediyor.

İşte şu derece hikmetli ve **intizamlı teşhizat ve tezyinat**; elbette **nihaysiz kadîr** bir sultanın, **nihayet derecede hakîm** bir hâkimin emriyle olduğunu **kör olmayanlara** gösterir.}

Böyle bir saltanat, kendisine **lâyık** bir raiyet ister.

Halbuki görüyorsun, bütün **raiyet** bu **misafirhanede** toplanmışlar. Misafirhane ise her gün dolar, boşanır.

Hem bütün raiyet manevra için bu **meydan-ı imtihanda** bulunuyorlar. Meydan ise, her saat tebdil ediliyor.

Hem bütün raiyet, **padişahın kıymettar ihsanatının nümunelerini** ve hârika san'atlarının antikalarını sergilerde temaşa etmek için şu **teşhîrgâhta** birkaç dakika durup seyrediyorlar. Meşher ise, her dakika **tahavvül ediyor**.

Giden gelmez, gelen gider.

Now this **situation** and **circumstance** conclusively shows that beyond the hospice, the testing-ground, the **exhibition**,

there are permanent **palaces**, **lasting abodes**, and **gardens** and **treasures** *full of the pure and elevated originals of the samples and shapes we see in this world.*

It is for the sake of these that we **exert** ourselves here. Here we labour, and there we receive our **reward**.

A form and degree of **felicity** suited to everyone's **capacity** awaits us there.

Seventh Aspect

Come, let us walk a little, and see what is to be found among these **civilized** people.

See, in every place, at every corner, photographers are sitting and taking **pictures**.

Look, everywhere there are **scribes** sitting and writing things down.

Everything is being recorded. They are **registering** the least significant of deeds, the most **commonplace** of **events**.

Now look up at the tall mountain; there you see a supreme photographer installed, **devoted** to the service of the king;

*{Some of the truths indicated in this parable **have been set forth** in the Seventh Truth.

However, let us point out here that the figure of the "supreme **photographer** devoted to the service of the king" is an indication of the Preserved Tablet.

The **reality** and **existence** of the Preserved Tablet has been proved in the Twenty-Sixth Word as follows:

a little portfolio suggests the existence of a great ledger;

a little document points to the existence of a great register;

and little drops point to the existence of a great water tank.

So too the **retentive faculties** of men, the fruits of trees, the **seeds** and **kernels of fruit**, *being each like a little portfolio, a Preserved Tablet in miniature* or a drop *proceeding from the pen that inscribes the great Preserved Tablet* -

they point to, indicate and prove the existence of a Supreme Retentive Faculty, a great register, an exalted Preserved Tablet. Indeed, they demonstrate this visibly to the perceptive intellect.}

he is taking pictures of all that happens in the area.

İşte bu **hal**, şu **vaziyet** kat'î gösteriyor ki: Şu misafirhane ve şu meydan ve şu **meşher**lerin arkasında

daimî **saraylar**, **müstemir meskenler**, *şu nümunelerin ve suretlerin hâlis ve yüksek asıllarıyla dolu* **bağ** ve **hazineler** vardır.

Demek burada **çabalamak** onlar içindir. Şurada çalıştırır, orada **ücret** verir.

Herkesin **istidad**ına göre orada bir **saadeti** var.

Yedinci Suret

Gel, bir parça gezelim. Şu **medenî** ahali içinde ne var, ne yok görelim.

İşte bak! Her yerde, her köşede, müteaddid fotoğraflar kurulmuş, **suret** alıyorlar.

Bak, her yerde müteaddid **kâtibler** oturmuşlar, bir şeyler yazıyorlar.

Her şeyi kaydediyorlar. En ehemmiyetsiz bir hizmeti, en **âdi** bir **vukuatı** **zabt** ediyorlar.

Hâ, şu yüksek dağda padişaha **mahsus** bir büyük fotoğraf kurulmuş ki,

{(Haşiye): Şu suretin işaret ettiği manaların bir kısmı Yedinci Hakikat'te **beyan edilmiş**.

Yalnız burada **padişaha mahsus bir büyük fotoğraf** işareti ve hakikatı "**Levh-i Mahfuz**" demektir.

Levh-i Mahfuz'un **tahakkuk-u vücudu** Yirmialtıncı Söz'de şöyle isbat edilmiş ki:

Nasıl küçük küçük cüzdanlar, büyük bir kütüğün vücudunu ihsas eder

ve küçük küçük senedler, bir defter-i kebirin bulunduğunu iş'ar eder

ve küçük kesretli tereşşuhatlar, büyük bir su menbainı işmam eder.

Aynen öyle de: *Küçük küçük cüzdanlar hükmünde*, hem *birer küçük Levh-i Mahfuz* manasında; hem *büyük Levh-i Mahfuz'u yazan kalemden tereşşuh eden* küçük küçük noktalar suretinde olan **benî-beşerin kuvve-i hâfızaları**, ağaçların meyveleri, **meyvelerin çekirdekleri**, **tohumları**;

elbette bir **hâfıza-i kübrayı**, bir **defter-i ekberi**, bir **levh-i mahfuz-u a'zamı** ihsas eder, iş'ar eder ve isbat eder. Belki keskin akıllara gösterir.}

bütün bu yerlerde ne cereyan eder, suretini alıyorlar.

The king must, then, have issued this order; “Record all the transactions made and deeds performed in the kingdom .”

In other words, that exalted personage is having all events registered and photographically recorded.

The precise record he is keeping must without doubt be for the sake of one day calling his subjects to account.

Now is it at all possible that an All-Wise and All-Preserving Being, *who does not neglect the most banal doings of the lowest of his subjects*, should not record the most significant deeds of the greatest among his subjects, should not call them to account, should not reward and punish them?

After all, it is those foremost among his subjects that perform deeds offensive to his glory, contrary to his pride and unacceptable to his compassion,

and those deeds remain unpunished in this world.

It must be, therefore, that their judgement is postponed to a Supreme Court.

#65

Eighth Aspect

Come, let me read to you the decrees issued by that monarch.

See, he repeatedly makes the following promises and dire threats:

“I will take you from your present abode and bring you to the seat of my rule. There I shall bestow happiness on the obedient and imprison the disobedient.

Destroying that temporary abode, I shall found a different realm containing eternal palaces and dungeons.”

He can easily fulfil the promises that he makes, of such importance for his subjects.

It is, moreover, incompatible with his pride and his power that he should break his promise.

So look, o confused one! You assent to the claims of your mendacious imagination, your distraught intellect, your deceptive soul,

but deny the words of a being *who cannot be compelled in any fashion to break his promise, whose high stature does not admit any such faithlessness*, and *to whose truthfulness all visible deeds bear witness*.

Certainly you deserve a great punishment.

You resemble a traveller who closes his eyes to the light of the sun and looks instead upon his own imagination.

His fancy wishes to illuminate his awesomely dark path with the light of his brain, although it is no more than a glow-worm.

Demek o zât emretmiş ki; mülkünde cereyan eden bütün muamele ve işler zabt edilsin.

Demek oluyor ki; o zât-ı muazzam bütün hâdisatı kaydettirir, suretini alır.

İşte şu dikkatli hıfz ve muhafaza, elbette bir muhasebe içindir.

Şimdi, *en âdi raiyetin en âdi muamelelerini ihmal etmeyen* bir Hâkim-i Hafız, hiç mümkün müdür ki raiyetin en büyüklerinden en büyük amellerini muhafaza etmesin, muhasebe etmesin, mükâfat ve mücazat vermesin.

Halbuki o zâtın izzetine ve gayretine dokunacak ve şe’n-i merhameti hiç kabul etmeyecek muameleler, o büyüklerden sudûr ediyor.

Burada cezaya çarpmıyor.

Demek, bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor.

Sekizinci Suret

Gel, ondan gelen bu fermanları sana okuyacağım.

Bak, mükerrer va’dediyor ve şiddetli tehdid ediyor ki:

“Sizleri oradan alıp, makarr-ı saltanatıma getireceğim ve mutileri mes’ud, âsileri mahpus edeceğim.

O muvakkat yeri harab edip, müebbed sarayları, zindanları havi diğer bir memleket kuracağım.”

Hem o va’d ettiği şeyler, ona gayet rahattır. Raiyetine, gayet mühimdir.

Va’deinde hulf ise, izzet-i iktidarına gayet zıddır.

İşte bak ey sersem! Sen yalancı vehmini, hezeyancı aklını, aldatıcı nefsin tasdik ediyorsun.

Ve hiçbir vechile hulf ve hilafa mecburiyeti olmayan ve hiçbir cihetle hilaf haysiyetine yakışmayan ve bütün görünen işler sıdkına şehadet eden bir zâtı tekzib ediyorsun.

Elbette büyük bir cezaya müstehak olursun.

Misalin şuna benzer ki: Bir yolcu, güneşin zıyasından gözünü kapıyor, hayaline bakıyor;

vehmi, bir yıldız böceği gibi kafa fenerinin ışığıyla dehşetli yolunu tenvir etmek istiyor.

Once that monarch makes a promise, he will by all means fulfil it.

Its **fulfilment** is most easy for him, and moreover most necessary for us and all things, as well as for him too and his kingdom.

There is therefore, a Supreme Court, and a lofty **felicity**.

Ninth Aspect

Come now! Look at **the heads** of these **offices** and groups.

*{The meanings indicated in this Aspect can be found in the Eighth Truth. For example, by **heads of offices** we mean **the Prophets** and **the Saints**.

As for the telephone, it is a link and **relation with God** *that goes forth from the heart and is the mirror of revelation and the receptacle of inspiration*. The heart is like the earpiece of that telephone.}

Each has a **private** telephone to speak personally with the king. Sometimes too they go directly to his presence.

See what **they** say and **unanimously report**, that the monarch has prepared a most magnificent and awesome place for reward and punishment.

His promises are emphatic and his threats are most **stern**.

His **pride** and **dignity** are such that he would in no way **stoop** to the abjectness inherent in the breaking of a promise.

The bearers of this report, who are **so numerous as to be universally accepted**, further report with the strong **unanimity** of **consensus** that

“the seat and **headquarters** of **the lofty monarchy**, *some of whose traces are visible here*, is in another realm far distant from here.

The buildings *existing in this testing-ground* are but **temporary**, and **will** later **be exchanged** for eternal palaces. These places **will change**.

For this **magnificent** and **unfading** monarchy, *the splendour of which is apparent from its works*,

can in no way be founded or based on so **transient**, impermanent, **unstable**, insignificant, **changing**, **defective** and **imperfect** matters.

#66

It is based rather on **matters** worthy of it, **eternal**, **stable**, **permanent** and **glorious**.”

There is, then, **another realm**, and of a certainty we shall go toward it.

Tenth Aspect

Come, today is the **vernal equinox** .

Madem va'd etmiş, yapacaktır.

Halbuki **ifası** ona çok rahat ve bize ve her şeye ve ona ve saltanatına pek çok lâzımdır.

Demek bir mahkeme-i kübra, bir **saadet-i uzma** vardır.

Dokuzuncu Suret

Şimdi gel! Bu **daire**lerin ve cemaatlerin bazı **rüesalar**ına ki,

{**(Haşiye)**: Şu suretin isbat ettiği manalar Sekizinci Hakikat'te görünecek. Meselâ, **dairelerin reisleri** şu temsilde **enbiya** ve **evliyaya** işarettir.

Ve telefon ise, **ma'kes-i vahy** ve **mazhar-ı ilham** olan kalbdan uzanan bir **nisbet-i Rabbaniye**dir ki, kalb o telefonun başıdır ve kulağı hükmündedir.}

her biri bizzât padişahla görüşecek **hususî** birer telefonu var. Hem bazı onun huzuruna çıkmışlar.

Ne diyorlar bak: Bunlar **ittifakla ihbar ediyorlar** ki: O zât, mükâfat ve mücazat için pek muhteşem ve dehşetli bir yer ihzar etmiş.

Gayet kavî va'd ve **şiddetli** tehdid ediyor.

Hem onun **izzet** ve **celaleti** hiç bir vecihle hulf-ül va'de tenezzül edip, **tezellülü** kabul etmez.

Halbuki o muhbirler hem **tevatür derecesinde çok**, hem **icma'** kuvvetinde bir **ittifakla** haber veriyorlar ki:

Şu **bazı âsârı görünen saltanat-ı azîmenin** medarı ve **makarrı**, buradan uzak bir başka memlekettir

ve **şu meydan-ı imtihan**da binalar **muvaakkattırlar**. Sonra daimî saraylara **tebdil edilecek**. Bu yerler **değişecekler**.

Çünkü **eserleriyle azameti anlaşılan** şu **muhteşem**, **zevalsiz** saltanat;

böyle **geçici**, devamsız, **bîkarar**, ehemmiyetsiz, **mütegayyir**, bekasız, **nâkıs**, **tekemmülsüz** umûrlar üzerinde kurulmaz, durulmaz.

Demek ona lâyık, **daimî**, **müstekar**, zevalsiz, **müstemir**, mükemmel, **muhteşem umûrlar** üzerinde duruyor.

Demek bir **diyar-ı âher** var; elbette o makarra gidilecektir.

Onuncu Suret

Gel, bugün **nevrüz-u sultanî**dir.

*{You will find what this Aspect alludes to in the Ninth Truth. The vernal equinox is equivalent to the beginning of spring. As for the green plain *covered with flowers*, this is *the face of the earth* in springtime.

The changing scenes and spectacles are an allusion to the different groups of vernal beings, the classes of summer creation, and the sustenance for men and animals, that the All-Powerful and Glorious Maker, the All-Wise and Beauteous Creator, from the beginning of spring to the end of summer, brings forth in orderly succession, renews with the utmost compassion, and dispatches uninterruptedly.}

Certain changes will take place, and wondrous things will occur.

On this fine spring day, let us go for a walk on the green plain adorned with beautiful flowers.

See, other people are also coming toward it.

There must be some magic at work, for buildings that were mere ruins have suddenly sprung up again here, and this once empty plain has become like a populous city.

See, every hour it shows a different scene, *just like a cinema screen*, and takes on a different shape.

But notice, too, that among these complex, swiftly changing and multifarious scenes perfect order exists, so that all things are put in their proper places.

The imaginary scenes presented to us on the cinema screen cannot be as well-ordered as this, and millions of skilled magicians would be incapable of this artistry.

This monarch *whom we cannot see* must, then, have performed even greater miracles.

O foolish one! You ask: "How can this vast kingdom be destroyed and re-established somewhere else?"

You see that every hour numerous changes and revolutions occur, *just like that transfer from one realm to another* that your mind will not accept.

From this gathering in and scattering forth it can be deduced that a certain purpose is concealed within these visible and swift joinings and separations, these compoundings and dissolvings.

Ten years of effort would not be devoted to a joining together destined to last no longer than an hour.

So these circumstances we witness cannot be ends in themselves; they are a kind of parable of something beyond themselves, an imitation of it.

That exalted being brings them about in miraculous fashion, so that they take shape and then merge, and the result is preserved and recorded,

in just the same way that every aspect of a manoeuvre on the battleground is written down and recorded.

{(Haşiye): Bu suretin remzini Dokuzuncu Hakikat'te göreceksin. Meselâ: Nevruz günü, bahar mevsimine işarettir. Çiçekli yeşil sahra ise, bahar mevsimindeki rûy-i zemindir.

Değişen perdeler, manzaralar ise, *fasl-ı baharın ibtidasından, yazın intihasına kadar Sâni'-i Kadîr-i Zülcelal'in, Fâtır-ı Hakîm-i Zülcemal'in kemal-i intizam ile değiştirdiği ve kemal-i rahmet ile tazelendirdiği ve birbiri arkasında gönderdiği mevcudat-ı bahariye tabakatına ve masnua-ı sayfiye taifelerine ve erzak-ı hayvaniye ve insaniyeye medar olan mat'umata işarettir.*}

Bir tebeddülât olacak, acib işler çıkacak.

Şu baharın şu güzel gününde, şu *güzel çiçekli olan* şu yeşil sahraya gidip bir seyran ederiz.

İşte bak! Ahali de bu tarafa geliyorlar.

Bak bir sihir var. O binalar birden harab oldular, başka bir şekil aldı. Bak, bir mu'cize var. O harab olan binalar, birden burada yapıldı. Âdetâ bu hâlî bir çöl, bir medenî şehir oldu.

Bak, *sinema perdeleri gibi* her saat başka bir âlem gösterir, başka bir şekil alır.

Buna dikkat et ki; o kadar karışık, sür'atli, kesretli, hakikî perdeler içinde ne kadar mükemmel bir intizam vardır ki, her şey yerli yerine konuluyor.

Hayalî sinema perdeleri dahi, bunun kadar muntazam olamaz. Milyonlar mahir sihirbazlar dahi, bu san'atları yapamazlar.

Demek, *bize görünmeyen* o padişahın çok büyük mu'cizeleri vardır.

Ey sersem! Sen diyorsun: "Nasıl bu koca memleket tahrib edilip, başka yere kurulacak?"

İşte görüyorsun ki: Her saat, senin aklın kabul etmediği *o tebdil-i diyar gibi* çok inkılablar, tebdiller oluyor.

Şu toplanmak, dağılmak ve şu hallerden anlaşılıyor ki: Bu görünen sür'atli içtimalar, dağılmalar, teşkilller, tahribler içinde başka bir maksad var.

Bir saatlik içtima için on sene kadar masraf yapılıyor.

Demek bu vaziyetler maksud-u bizzât değiller. Bir temsildir, bir takliddirler.

O zât mu'cize ile yapıyor. Tâ suretleri alınıp terkib edilsin ve neticeleri hıfzedilip yazılsın.-

Nasıl ki, manevra meydan-ı imtihanının herşeyi kaydediliyordu ve yazılıyordu.

This implies that proceedings **at some great concourse and meeting** will be based on what happens here.

Further, the results of all that occurs here will be permanently displayed **at some supreme exposition**.

All the transient and **fluctuating** phenomena we see here will yield the fruit of eternal and **immutable** form.

#67

All **the variations** we observe in this world are then, for the sake of a **supreme happiness**, a **lofty tribunal**, for the sake of **exalted aims** as yet unknown to us.

Eleventh Aspect

Come, o **obstinate** friend!

Let us embark on a plane or a **train travelling east or west**, *that is, to the past or the future*.

Let us see what miraculous works that being has accomplished in other places.

Look, there are **marvels on every hand** like the **dwellings**, open spaces and **exhibitions** we see.

But they all differ *with respect to art and to form*.

Note well, however, what order betokening manifest wisdom, what indications of evident compassion, what signs of lofty justice, and what fruits of comprehensive mercy, **are to be seen in these transient dwellings, these impermanent open spaces, these fleeting exhibitions**.

Anyone *not totally devoid of insight* will understand a certainty that no wisdom can be **imagined more perfect** than his, no providence **more beautiful** than his, no compassion **more comprehensive** than his, and no justice **more glorious** than his.

If, for the sake of argument, as you imagine, no **permanent abodes**, lofty places, fixed stations, **lasting residences**, or **resident and contented** population existed *in the sphere of his kingdom*,

and if **the truths of his wisdom, compassion, mercy and justice** had no realm in which to manifest themselves fully (*for this impermanent kingdom is no place for their full manifestation*)

- then we would be obliged **to deny the wisdom we see, to deny the compassion we observe, to deny the mercy that is in front of our eyes, and to deny the justice the signs of which are evident**. *This would be as idiotic as denying the sun, the light of which we clearly see at midday.*

We would also have to regard the one from whom proceed all these wise measures we see, all these **generous acts**, all these **merciful gifts**, as a **vile** gambler or treacherous **tyrant** (**God forbid!**).

-Demek, **bir mecma-ı ekberde** muamele, bunlar üzerine devam edip dönecek.

Hem **bir meşher-i a'zamda** daimî gösterilecek.

Demek şu geçici, **kararsız** vaziyetler; **sabit** suretler, bâki meyveler veriyorlar.

Demek bu **ihfâlât**; bir **saadet-i uzma**, bir **mahkeme-i kübra**, bilmediğimiz **ulvî gayeler** içindir.

Onbirinci Suret

Gel, ey **muannid** arkadaş!

Bir tayyareye, *ya şarka veya garba yani mazi ve müstakbele giden bir şimendifere* binelim.

Şu mu'cizekâr zâtın, sair yerlerde ne çeşit mu'cizeler gösterdiğini görelim.

İşte bak, gördüğümüz **menzil** ve meydan ve **meşher** gibi **acaibler**, **her tarafta** bulunuyor.

Lâkin **san'atça, suretçe** birbirinden ayırırlar.

Fakat buna iyi dikkat et ki: **O sebatsız menzillerde, o devamsız meydanlarda, o bekasız meşherlerde**; ne kadar bahir bir hikmetin intizamâtı, ne derece zahir bir inayetin işaretatı, ne mertebe âlî bir adaletin emaratı, ne derece vâsî bir merhametin semeratı **görünüyor**.

Basiresiz olmayan herkes yakînen anlar ki: Onun hikmetinden **daha ekmel** bir hikmet ve inayetinden **daha ecmel** bir inayet ve merhametinden **daha eşmel** bir merhamet ve adaletinden **daha ecell** bir adalet olamaz ve **tasavvur** edilemez.

Eğer faraza tevehhüm ettiğin gibi, **daire-i memleketinde daimî menziller**, âlî mekânlar, sabit makamlar, **bâki meskenler**, **mukim** ahali, **mes'ud** raiyeti bulunmazsa;

şu **hikmet, inayet, merhamet, adaletin hakikatlarına** şu **bekasız memleket mazhar olamadığı malûm** ve onlara mazhar olacak, başka yerde de bulunmazsa;

o vakit **gündüz ortasında güneşin ışığını gördüğümüz halde güneşi inkâr etmek derecesinde bir ahmaklıkla, şu gözümüz önündeki hikmeti inkâr etmek ve şu müşahade ettiğimiz inayeti inkâr etmek ve şu gördüğümüz merhameti inkâr etmek ve şu pek kuvvetli emaratı, işaretatı görünen adaleti inkâr etmek** lâzım gelir.

Hem bu gördüğümüz icraat-ı hakîmane ve **ef'al-i kerimane** ve **ihsanat-ı rahîmanenin** sahibini; **-hâşâ sümme hâşâ!** - **sefi** bir oyuncu, gaddar bir **zalim** olduğunu kabul etmek lâzımgelir.

This would be to turn truth on its head. And **turning a truth into its opposite** is **impossible**, *according to the unanimous testimony of all rational beings*,

excepting only **the idiot sophists** who deny everything.

There is, then, a realm apart from the present one. In it, there is a **supreme tribunal**, a **lofty place of justice**, an **exalted place of reward**, where all this compassion, wisdom, mercy and justice will be made fully manifest.

Twelfth Aspect

Come, let us return now. We will speak with the chiefs and officers of these various groups,

and looking at their **equipment** will inquire whether that equipment has been given them only for the sake of subsisting for a brief period in that realm,

or whether it has been given for the sake of **obtaining** a long **life of bliss** in another realm. Let us see.

We cannot look at everyone and his equipment. But *by way of example*, let us look at the **identity card** and register of this officer.

On his card, his rank, **salary**, duty, **supplies** and instructions are recorded.

#68

See, this rank has not been awarded him for just a few days; it may be given for a prolonged period.

It says on his card: "You will receive so much salary on such-and-such a day from the treasury ."

But the date in question will not arrive for a long time to come, after this realm has been vacated .

Similarly, the duty mentioned on his card has not been given for this **temporary** realm, but rather for the sake of earning a permanent **felicity** in **the proximity of the king**.

Then, too, the supplies awarded him cannot be merely for the sake of **subsisting** in this hospice of a few days' duration; they can only be for the sake of a long and **happy** life.

The instructions make it quite clear that he is destined for a different place, that he is working for another realm.

Now look at these **registers**. They contain instructions for the use and disposition of weapons and equipment.

If there were no realm other than this, one **exalted** and eternal, that register with its categorical instructions and that identity card with its clear information, would both be quite meaningless.

Further, that **respected** officer, that **noble** commander , that **honoured** chief, would fall to a degree lower than that of all men; he would be more **wretched**, **luckless**, **abased**, afflicted, indigent and weak than everyone.

Bu ise, hakikatlerin zıddlarına inkılabıdır. Halbuki **inkılab-ı hakaik**, *bütün ehl-i aklın ittifakıyla* **muhal**dir, mümkün değildir.

Yalnız, her şeyin vücudunu inkâr eden **Sofestaî eblehler** hariştir.

Demek, bu diyardan başka bir diyar vardır. Onda bir **mahkeme-i kübra**, bir **ma'dele-i ulya**, bir **mekreme-i uzma** vardır ki; tâ şu merhamet ve hikmet ve inayet ve adalet tamamen tezahür etsinler.

Onikinci Suret

Gel şimdi döneceğiz. Şu cemaatlerin reisleriyle ve zabitleriyle görüşeceğiz

ve **techizat**larına bakacağız ki; o techizat, yalnız o meydandaki kısa bir müddet içinde geçinmek için mi verilmiştir?

Yahut başka yerde uzun bir **saadet hayatı tahsil etmek** için mi verilmiştir? Görelim.

Herkese ve her techizata bakamayız. Fakat *nümune için* şu zabitin **cüzdan** ve defterine bakacağız:

Bu cüzdanda zabitin rütbesi, **maaşı**, vazifesi, **matlubatı**, düstur-u harekâtı vardır.

Bak, bu rütbe birkaç günlük için değil; pek uzun bir zaman için verilebilir.

"Şu maaşı hazine-i hâssadan filan tarihte alacaksın" yazılıdır.

Halbuki o tarih, çok zaman sonra ve bu meydan kapandıktan sonra gelir.

Şu vazife ise; şu **muvakkat** meydana göre değil, belki **padişahın kurbünde** daimî bir **saadeti** kazanmak için verilmiştir.

Şu matlubat ise, birkaç günlük bu misafirhanede **geçinmek** için olamaz. Belki uzun ve **mes'udane** bir hayat için olabilir.

Şu düstur ise, bütün bütün açığa verir ki; cüzdan sahibi başka yere namzeddir, başka âleme çalışır.

Bak şu **defter**lerde, âletler techizatının suret-i istimali ve mes'uliyetler vardır.

Halbuki eğer yalnız bu meydandan başka **âli**, daimî bir yer bulunmazsa; şu muhkem defter, o kat'î cüzdan, bütün bütün manasız olur.

Hem şu **muhterem** zabıt ve **mükerrem** kumandan ve **muazzez** reis; bütün ahaliden aşağı, herkesten daha **bedbaht**, daha **bîçare**, daha **zelil**, daha musibetli, daha fakir, daha zayıf bir derekeye düşer.

Apply the same principle to everything. Whatever you look upon **bears witness** that after this transient world another and eternal world exists.

O friend! This temporary world is like a **field**. It is a **place of instruction**, a market.

Without doubt a supreme tribunal and **ultimate happiness** will succeed it.

If you deny this, **you will be obliged** also to deny the identity cards of all the officers, their equipment and their orders; **in fact**, you will have to deny too all **the order existing in the country**, the existence of a government in it and all the measures that the government takes.

Then you will no longer deserve the name of man or the appellation of **conscious**. You will be more of a fool than **the sophists**.

Beware, do not imagine that the proofs of the transfer of creation from one realm to another are **restricted** to these twelve.

There are **indications** and proofs *beyond counting and enumeration*, all showing that this impermanent, **changing** kingdom **will be transformed** into a permanent and **immutable** realm.

There are also *innumerable* signs and **evidences** that men **will be taken** from this temporary hospice and sent to **the eternal seat of rule** of all creation.

I will show one proof **in particular** that is stronger than all the twelve aspects taken together.

Come now, look, in the midst of **the great assembly** visible in the distance the same **noble commander** *whom we previously saw on the island, adorned with numerous decorations*, is making an **announcement**.

Let us go and listen.

#69

See, that **luminous** and most noble commander is conveying a **supreme edict**, beautifully inscribed. He says:

“Prepare yourselves; you will go to another and permanent realm, a realm such that this one will appear as a **dungeon** by comparison.

You will go to **the seat of rule** of our king, and there receive his compassion and his **bounty**, if you heed this edict well and obey it.

But if you **rebel** and disobey it, you will be cast into **awesome** dungeons.” Such is the message that he conveys.

If you look at the **decree**, you will see that it bears such a **miraculous seal** that it cannot in any way be imitated.

Everyone apart from idiots such as yourself knows of a certainty that the decree is from the king.

İşte buna kıyas et. Hangi şeye dikkat etsen **şehadet eder** ki: Bu fâniden sonra bir bâki var.

Ey arkadaş! Demek, bu muvakkat memleket bir **tarla** hükmündedir. Bir **talimgâh**tır, bir pazardır.

Elbette arkasında bir mahkeme-i kübra, bir **saadet-i uzma** gelecektir.

Eğer bunu inkâr etsen; bütün zabitlerdeki cüzdanları, defterleri, techizatları, düsturları **belki şu memleketteki bütün intizamı**, hattâ hükûmeti inkâr etmeğe **mecbur olursun** ve bütün vaki’ olan icraatın vücudunu tekzib etmek lâzım gelir.

O vakit sana, insan ve **zîşuur** denilmez. **Sofestâilerden** daha akılsız olursun.

Sakın zannetme; tebdil-i memleket delilleri bu “Oniki Suret”e **münhasırdır**.

Belki *hadd ü hesaba gelmez* **emareler**, deliller var ki: Şu kararsız **mütegayyir** memleket; zevalsız, **müstekar** bir memlekete **tahvil edilecektir**.

Hem *hadd ü hesaba gelmez* işaretler, **alâmetler** var ki: Bu ahali, şu muvakkat misafirhanelerden **alınacak**, **saltanatın makarr-ı daimîsine** gönderilecek.

Bâhusus, gel sana “Oniki Suret” kuvvetinden daha kuvvetli bir bürhan daha göstereceğim.

İşte gel bak, şu uzaktaki görünen **cemaat-ı azîme** içinde, *evvel adada gördüğümüz büyük nişan sahibi* **Yaver-i Ekrem** bir **tebligatta** bulunuyor.

Gidelim, dinleyelim.

Bak o **parlak** yaver-i ekrem, bak o yüksekte ta’lik edilmiş **ferman-ı a’zamı** ahaliye bildiriyor ve diyor ki:

“Hazırlanınız; başka, daimî bir memlekete gideceksiniz. Öyle bir memleket ki, bu memleket ona nisbeten bir **zindan** hükmündedir.

Padişahımızın **makarr-ı saltanatına** gidip merhametine, **ihsanlarına** mazhar olacaksınız. Eğer güzelce bu fermanı dinleyip itaat etseniz.

Yoksa **isyan** edip dinlemezseniz, **müdhiş** zindanlara atılacaksınız.” gibi tebligatta bulunuyor.

Sen de görüyorsun ki; o **ferman-ı a’zamda** öyle **i’cazkâr** bir **turra** var ki, hiçbir vechile kabil-i taklid değil.

Senin gibi sersemlerden başka herkes; o ferman, padişahın fermanı olduğunu kat’î bilir.

Moreover, the noble commander bears such bright **decorations** that everyone except those **blind** like yourself understands full well that he is the **veracious** conveyer of the king's **orders**.

Is it at all possible that the teaching of transfer from one realm to another, challengingly **conveyed** by that noble commander in the **supreme edict** he has received, should at all be open to **objection**?

No, it is not **possible**, unless we deny all that we have seen.

Now, o friend, it is your turn to speak. Say what you have to say.

“What should I say? What can be said to contradict all of this? Who can speak against the sun **at midday**? I say only:

Praise be to God. A hundred thousand thanks that I have been saved from the **dominance** of **fancy** and **vain imagination**, and **delivered** from an eternal dungeon and prison.

I have come to believe that there is an **abode of felicity** in **the proximity of the monarch**, separate from this **confused** and impermanent hospice.”

Our comparison indicating the truth of **resurrection** and the **hereafter** is now complete.

Now **with God's grace**, we will pass on to **the most exalted truth**.

We shall set forth *twelve interrelated Truths*, corresponding to *the twelve Aspects* discussed above, as well as an *Introduction*.

#70

Introduction

[By means of a few indications, we refer here to several matters explained elsewhere, that is, in the Twenty-Second, Nineteenth and Twenty-Sixth Words.]

First Indication

The foolish man in the previous story and his **trustworthy** companion correspond to three other pairs:

The instinctual soul and the heart;

The students of philosophy and the **pupils** of the All-Wise Qur'an;

The people of unbelief and the **community** of Islam.

The worst error and **misguidance** of the students of philosophy, the people of unbelief and the instinctual soul, lies in not recognizing God.

Just as in the preceding story the trustworthy man said, “There can be no **letter** without a **scribe**, no **law** without a legislator,” we too say the following:

Ve o parlak yaver-i ekremde öyle **nişanlar** var ki; senin gibi **körlerden** başka herkes o zâtı, padişahın pek **doğru** tercüman-ı **evamiri** olduğunu yakînen anlar.

Acaba o yaver-i ekrem o **ferman-ı a'zamla** beraber bütün kuvvetiyle dava edip **tebliğ** ettikleri şu tebdil-i memleket mes'elesi, hiç kabil midir ki **itiraz** kabul etsin.

Evet **kabil** değil! İllâ ki, bütün bu gördüğümüz her şeyi inkâr edesin.

Şimdi ey arkadaş! Söz senindir, söyle. Ne diyorsan de!

-Ben ne diyeceğim, daha buna karşı bir şey denebilir mi? **Gündüz ortasında** güneşe karşı söz söylenir mi? Yalnız derim ki:

Elhamdülillah, yüzbin defa şükür olsun ki; **vehim** ve **heva tahakkümünden**, nefis ve heves esaretinden kurtulup, daimî hapis ve zindandan **halâs** oldum

ve inandım ki: Bu **karmakarışık**, kararsız misafirhanelerden başka ve **kurb-u şahane**de bir **diyar-ı saadet** vardır; biz de ona namzediz.

İşte **haşır** ve **âhiret**ten kinaye ve ibaret olan şu hikâye-i temsiliye burada tamam oldu.

Şimdi **tevfik-ı İlahî ile hakikat-ı ulyaya** geçeceğiz.

Geçmiş “*Oniki Suret*”e mukabil “*Oniki mütesanid Hakikat*” ile bir “*Mukaddime*” beyan edeceğiz.

Mukaddime

[Birkaç işaretle başka yerlerde yani Yirmiikinci, Ondokuzuncu, Yirmialtıncı Sözlerde izah edilen birkaç mes'eleye işaret ederiz.]

Birinci İşaret

Hikâyedeki sersem adamın o **emin** arkadaşıyla, üç hakikatları var.

Birincisi: **Nefs-i emmarem** ile kalbimdir.

İkincisi: **Felsefe şakirdleri**yle, Kur'an-ı Hakîm **tilmizleri**dir.

Üçüncüsü: **Ümmet-i İslâmiye** ile **millet-i küfriye**dir.

Felsefe şakirdleri ve millet-i küfriye ve nefis-i emmarenin en müdhiş **dalaleti**, Cenab-ı Hakk'ı tanımamaktadır.

Hikâyede nasıl emin adam demişti: “Bir **harf kâtibsiz** olmaz, bir **kanun** hâkimsiz olmaz.” Biz de deriz:

A book, *particularly one in each word of which a minute pen has inscribed another whole book, and in each letter of which a magnificent poem has been traced with a fine pen*. Cannot be without a writer; this would be entirely impossible.

So too this cosmos cannot be without its *inscriber*; this is *impossible to the utmost degree*.

For the cosmos is precisely such a book that each of its pages *includes* many other books, each of its words contains a book, and each of its letters contains a poem.

The face of the earth is but a single page in the book of the cosmos. See how many books it contains.

Every tree is a word, including many *pages*.

Every fruit is a letter, and every seed is a *dot*. In that dot is contained the *index* of the whole tree in its vastness.

A book such as this can have been inscribed only by the mighty pen of a *Possessor of Glory* Who enjoys *the attributes of splendour and beauty*, and Who is *the holder of infinite wisdom and power*.

Faith, then, follows inevitably on the *observation* of the world, unless one is *drunk* on misguidance.

Similarly, a house cannot arise without a builder,

particularly a house *adorned* with miraculous *works of art*, *wondrous* designs, and *amazing ornaments*.

As much art has been put into one of its stones as into a whole *palace*.

No intelligence will accept that it could arise without a builder; definitely it needs a *master* architect.

Nasıl ki bir kitab, *bâhusus öyle bir kitab ki; her kelimesi içinde küçük kalemle bir kitab yazılmış, her harfi içinde ince kalem ile muntazam bir kaside yazılmış*. Kâtibsiz olmak, son derece muhaldır.

Öyle de şu kâinat *nakkaşsız* olmak, son derece *muhal* ender muhaldır.

Zira bu kâinat öyle bir kitabdır ki, her sahifesi çok kitabları *tazammun eder*. Hattâ her kelimesi içinde bir kitab vardır. Her bir harfi içinde bir kaside vardır.

Yeryüzü bir sahifedir, ne kadar kitab içinde var.

Bir ağaç bir kelimedir, ne kadar *sahifesi* vardır.

Bir meyve bir harf; bir çekirdek, bir *nokta*dır. O noktada koca bir ağacın programı, *fihristesi* var.

İşte böyle bir kitab, *evsaf-ı celal ve cemale, nihayetsiz kudret ve hikmete mâlik* bir Zât-ı *Zülcelal*'in nakş-ı kalem-i kudreti olabilir.

Demek âlemin *şuhuduyla*, bu iman lâzım gelir. İllâ ki, dalaletten *sarhoş* olmuş ola.

Hem nasıl ki bir hane ustasız olmaz.

Bâhusus öyle bir hane ki; hârîka *san'atlarla, acib* nakışlarla, *garib zînetlerle tezyin edilmiş*.

Hattâ her bir taşında, bir *saray* kadar san'at dercedilmiş.

Ustasız olmak, hiçbir akıl kabul edemez, gayet *mahir* bir san'atkâr ister.

Moreover, within the building, veritable rooms take shape and change each hour **with the utmost order** and ease, *just as if clothes were being changed*, or as if scenes were passing across a cinema screen.

We can say even that **numerous** little rooms are constantly being created in each of those scenes.

In like manner, the cosmos also requires an **infinitely** wise, **all-knowing** and **all-powerful** maker.

For the **magnificent** cosmos is a palace that has the sun and the moon as its lamps and the stars as its candles;

time is like a rope or **ribbon** hung within it, on to which **the Glorious Creator** each year **threads** a new world.

And within the world that He thus threads on the string of time He places three hundred and sixty fresh and **orderly** forms. He changes them *with the utmost orderliness and wisdom*.

He has made the face of the earth a bounteous spread and He **adorns** it in each spring with three hundred thousand species of creation, that He fills *with innumerable kinds of generous gifts*.

This He does in such a fashion that they all stand apart from each other, *quite separate and distinct, despite their being at the same time so close and intermingled*.

Is it possible to **overlook** the existence of the Maker of such a palace?

Again, to deny the existence of the sun, on a cloudless day at noon, when its traces are to be observed and its **reflection** is to be seen in every bubble on the surface of the ocean, in every shining object on dry land, and in every particle of snow -to make such a denial would be to rave like the deranged.

For if one denied and refused to accept the existence of the single, unique sun,

he would be compelled to accept the existence of a whole series of **minor suns**, each real and *existent in its own right, as numerous as the drops and bubbles of the ocean, as countless as the particles of snow*.

It would be **necessary** to believe that each **minute particle** contains a huge sun, *even though the particle is large enough only to contain itself*.

It would be an even greater sign of lunacy and misguidance to refuse one's assent to the attributes of perfection of **the Glorious Creator**, *even while beholding the well-ordered cosmos that is constantly changing in wise and regular fashion, that is being ceaselessly renewed in disciplined manner*.

This, too, would be like the ravings of a lunatic, since it would then become necessary to believe and accept that **absolute divinity** is present in all things, even a particle.

Bâhusus o saray içinde sinema perdeleri gibi her saatte hakikî menziller teşkil edilip, **kemal-i intizamla elbise değiştirdiği gibi** değiştiriyor.

Hattâ her bir hakikî perde içinde, **müteaddid** küçük küçük menziller icad ediliyor.

Öyle de şu kâinat **nihayetsiz** hakîm, **alîm**, **kadîr** bir **sânî**' ister.

Çünkü şu **muhteşem** kâinat öyle bir saraydır ki: Ay, Güneş lâmbaları; yıldızlar, mumları;

zaman, bir ip, bir **şerittir** ki, o **Sânî**'-i **Zülcelal** her sene bir başka âlemi ona **takıp**, gösteriyor.

O taktığı âlemin içinde üçyüz altmış tarzda **muntazam** suretlerini tecdid ediyor. **Kemal-i intizamla ve hikmetle** değiştiriyor.

Yeryüzünü bir sofa-i nimet yapmış ki, her bahar mevsiminde, üçyüzbin enva'-ı masnuatıyla **tezyin ediyor**. **Hadd ü hesaba gelmez enva'-ı *ihsanatıyla* dolduruyor.**

Öyle bir tarzda ki, **nihayet ihtilat içinde ve karışmış oldukları halde**, *nihayet derecede imtiyaz ve farkla birbirlerinden ayrılıyor*.

Başka cihazları buna kıyas et. Nasıl, böyle bir sarayın **Sânî**'inden **gaflet** edilebilir?

Hem nasıl ki *bulutsuz, gündüz ortasında*, Güneşin **deniz yüzünde bütün kabarcıklar üstünde** ve **karada bütün parlak şeylerde** ve **karın bütün parçalarında** cilvesi görüldüğü ve **aksi** müşahade edildiği halde **Güneşi inkâr etmek**, ne derece acib bir divanelik hezeyanıdır.

Çünkü o vakit bir tek Güneşi inkâr ve kabul etmemekle;

katarat sayısınca, **kabarcıklar mikdarınca**, parçalar adedince, hakikî ve *bil'asale* **güneşçikleri** kabul etmek lâzım geliyor.

Her **zerrecikte** (*ki ancak bir zerre sıkışabildiği halde*) koca bir Güneşin içinde kabul etmek **lâzım** geldiği gibi,

aynen öyle de: *Şu sıravari içinde her zaman hikmetle değişen ve düzgünlük içinde her vakit tazelenen şu muntazam kâinatı* görüp, **Hâlık-ı Zülcelal**'i evsaf-ı kemaliyle tasdik etmemek, ondan daha berbad bir dalalet divaneliğidir,

bir mecnunluk hezeyanıdır. Zira her şeyde, hattâ her bir zerrede bir **uluhiyet-i mutlaka** kabul etmek lâzımdır.

For every **particle** of air is somehow able to enter and work its effects upon every flower, fruit and leaf,

and unless the particle be entrusted with this task by a Creator, it must know of itself the **structure** and **form** of all the objects *it penetrates and affects*.

In other words, it must **possess all-encompassing** power and knowledge.

Every particle of soil is **potentially capable of** giving rise to all the different seeds that exist.

If it is not acting under command, it must **contain** within itself equipment and instruments corresponding to all the various trees and plants in the world.

#72

Or, to put it differently, one must attribute to the particle such **artistry** and **power** that it is aware of the **structure** of each of them, knows the **forms** that each of them is caused to assume, and is capable of fashioning those forms.

Compare other matters with this.

From this you can understand that in all things there are numerous and **manifest** proofs of **God's Unity**.

To create all things from one thing, and to make all things into one thing, is a task possible only for the Creator of all things.

Pay heed to the sublime declaration:

"There is naught but proclaims His Glory with praise."

For if one does not accept God, **the One and Unique**, one must accept **gods as numerous as created beings**.

Second Indication

In our story, we made mention of a **Most Noble Commander** and said that whoever is not blind and sees his **decorations** and **medals** will understand that he acts in accordance with the commands of a monarch and is his **favoured servant**.

Now that Most Noble Commander is **the Most Noble Messenger of God**, *may peace and blessings be upon him*.

The **sacred** Creator of so **ornamented** a cosmos must of necessity have a Noble Messenger, just as the **sun** must of necessity have light.

For it is impossible that the sun does not emit **light**, and **Divinity** cannot be without showing itself through the sending of **prophets**.

Is it at all possible that a **beauty** of **utter perfection** should not desire to manifest itself by means of one who will demonstrate and display it?

Çünkü meselâ havanın her bir **zerresi**; her bir çiçek ile her bir meyveye, her bir yaprağa girer ve işleyebilir.

İşte şu zerre, eğer memur olmazsa, bütün **girebildiği ve işlediği** masnuların **tarz-ı teşkilatını** ve **suretlerini** ve heyetlerini bilmek lâzımdır, tâ içinde işleyebilsin.

Demek **muhit** bir ilim ve kudrete **mâlik** olmalı ki, böyle yapsın.

Meselâ, toprakta her bir zerresi **kabildir** ki, muhtelif bütün tohumlar ve çekirdeklere medar ve menşee olsun.

Eğer memur olmazsa, lâzım geliyor ki: Otlar ve ağaçlar adedince manevî cihazat ve makineleri **tazammun** etsin.

Veyahut onların bütün **tarz-ı teşkilatını** bilir, yapar, bütün onlara giydirilen **suretleri** tanır, dikebilir bir **san'at** ve **kudret** vermek lâzım gelir.

Daha sair mevcudatı da **kıyas et**.

Tâ anlayacaksın ki: Her şeyde **aşîkâre**, **vahdaniyetin** çok delilleri var.

Evet bir şeyden her şeyi yapmak ve her şeyi bir tek şey yapmak, her şeyin Hâlık'ına has bir iştir.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

ferman-ı zîşanına dikkat et.

Demek **Vâhid-i Ehad**'ı kabul etmemek ile, **mevcudat adedince ilahları** kabul etmek lâzımgelir.

İkinci İşaret

Hikâyede bir **yaver-i ekrem**den bahsedilmiş ve denilmiş ki: Kör olmayan herkes onun **nişanlarını** görmekle anlar ki: O zât, padişahın emriyle hareket eder ve onun **has bendesidir**.

İşte o yaver-i ekrem, **Resul-i Ekrem**'dir (*Aleyhissalâtu Vesselâm*).

Evet şöyle **müzeyyen** bir kâinatın, öyle **mukaddes** bir Sâni'ine böyle bir Resul-i Ekrem, ışık **şemse** lüzumu derecesinde elzemdir.

Çünkü nasıl Güneş, **ziya** vermeksizin mümkün değildir. Öyle de **uluhiyet** de, **peygamberleri** göndermekle kendini göstermeksizin mümkün değildir.

Hem hiç mümkün olur mu ki, **nihayet kemalde** olan bir **cemal**; gösterici ve tarif edici bir vasıta ile kendini göstermek istemesin?

Is it at all possible that a perfection of beautiful **artistry** should not desire to make itself known by means of a **herald** *that will draw men's gazes upon it*?

Is it at all possible that **the universal monarchy** of **all-embracing dominicality** should not desire to announce its **unity** and **eternal besoughtness** throughout the different **levels of multiplicity and particularity** by means of an **envoy possessing two aspects**?

By the two aspects, we mean that he is both the envoy of the realm of multiplicity to **the Divine Court**, **by virtue of his universal worship**,

and also the messenger of the Divine Court to **the realm of multiplicity**, **by virtue of his closeness to God and being entrusted with His message**.

Is it at all possible that a possessor of **infinite inherent beauty** should not wish both to behold himself and to display to others, *in numerous mirrors*, **the charms of his beauty** and the **allurements of his fairness**?

God's Messenger is His **beloved**, making himself beloved of Him **by means of his worship** and holding up a mirror to Him,

and he is also the bearer of His message, making Him beloved of men and demonstrating to them **the beauty of His Names**.

#73

Is it at all possible that the owner of treasures **full of wondrous miracles, rare and valuable items**, should not wish and desire to display them **to men's gaze by means of an expert jeweller, and eloquent describer**, *thereby revealing his hidden perfections*?

Is it at all possible that the One Who manifests **the perfection of all His Names** in the cosmos by means of artful adornment **for men to look upon**, so that the cosmos comes to resemble **a palace decorated with all kinds of wondrous and subtle art**, should not also **designate** a teacher and a guide to the wonders of his creation?

Is it at all possible that the Lord of the cosmos should not solve, by means of a messenger, **the complex talisman** of the aim and purpose of all **the changes that take place in the cosmos**, and the **riddle** contained in the three **difficult questions** posed by all beings: "What is our origin? What is our destination? What is our purpose?"

Is it at all possible that **the Glorious Maker** *Who makes Himself known to sentient beings by means of His fair creation*, and *Who makes himself loved by means of His precious bounties*, should not also communicate to **sentient beings**, by means of a messenger, what His pleasure desires of them **in exchange**?

Hem mümkün olur mu ki; gayet cemalde bir kemal-i **san'at**, *onun üzerine enzar-ı dikkati celbeden* bir **dellâl** vasıtasıyla teşhir istemesin?

Hem hiç mümkün olur mu ki; bir **rububiyet-i âmmenin saltanat-ı külliyesi**, **kesret ve cüz'iyat tabakatında vahdaniyet** ve **samedaniyetini**, **zülcenaheyn** bir **meb'us** vasıtasıyla ilânını istemesin!

Yani o zât, **ubudiyet-i külliye cihetiyle** kesret tabakatının **dergâh-ı İlahiye** elçisi olduğu gibi,

kurbiyet ve risalet cihetiyle dergâh-ı İlahînin **kesret tabakatına** memurudur.

Hem hiç mümkün olur mu ki; **nihayet derecede** bir **hüs-nü zâtî** sahibi, **cemalinin mehasinini** ve **hüs-nünün letaifini âyinelerde** görmek ve göstermek istemesin!

Yani bir **habib** resul vasıtasıyla ki; hem habibdir, **ubudiyetiyle** kendini ona sevdirebilir, âyinedarlık eder.

Hem resuldür; onu mahlukatına sevdirebilir, **cemal-i esmasını** gösterir.

Hem hiç mümkün olur mu ki; **acib mu'cizelerle, garib ve kıymetli şeylerle dolu** hazineler sahibi, **sarraf bir tarif edici ve vassaf bir teşhir edici** vasıtasıyla **enzar-ı halka** arz ve başlarında izhar etmekle, **gizli kemalâtını beyan etmek** irade etmesin ve istemesin?

Hem mümkün olur mu ki; bu kâinatı bütün **esmasının kemalâtını** ifade eden masnuatla tezyin ederek **seyir için garib ve ince san'atlarla süslenilmiş bir saraya** benzetsin de, rehber bir muallim **tayin** etmesin?

Hem hiç mümkün olur mu ki; bu kâinatın sahibi, şu **kâinatın tahavvûlatındaki** maksad ve gaye ne olacağını, müş'ir-i **tılsım-ı muğlak**ını, hem mevcudatın "**Nereden? Nereye? Necisin?**" üç **sual-i müşkilin muammasını** bir elçi vasıtasıyla açtırmaz!

Hem hiç mümkün olur mu ki; **bu güzel masnuat ile kendini zışuura tanıttıran** ve **kıymetli nimetler ile kendini sevdiren Sâni'-i Zülcelal**; onun **mukabilinde zışuurdan** marziyatı ve arzuları ne olduğunu bir elçi vasıtasıyla bildirmesin!

Is it at all possible that God should create mankind in a form predisposing it to suffer the consciousness of multiplicity but also containing the ability to engage in universal worship, without at the same time wishing to turn it away from multiplicity to unity, by means of a teacher and guide?

There are numerous other functions of prophethood, each of which is a decisive proof that Divinity necessarily implies messengership.

Did anyone ever appear in the world more worthy and more in possession of the abovementioned qualities and functions than Muhammad, the Arabian Prophet, may peace and blessings be upon him?

Has time ever shown us one more fitting and suited to the rank of messengerhood and the task of conveying God's message? No, by no means!

He is the master of all messengers, the foremost of all prophets, the leader of all pure ones, the closest to God of all those who have drawn nigh unto Him, the most perfect of all creatures, the monarch of all guides to righteousness.

Quite apart from the countless indications of his prophethood deriving from more than a thousand miracles, such as the splitting of the moon and the flowing of water from his fingers, that all scholars unanimously confirm,

the supreme miracle of the Glorious Qur'an -an ocean of truth and a book miraculous in forty different respects- is itself enough to demonstrate his prophethood as clearly as the sun.

Since we discuss the forty different aspects of the Qur'an's miraculousness in other treatises, particularly the Twenty-Fifth Word, we curtail our discussion of the matter here.

#74

Third Indication

Let it not be thought that petty man is too insignificant for this vast world to be brought to an end and another realm to be unfolded simply for the sake of his being brought to account.

For apparently petty man bears great importance as the master of all creatures, by virtue of the comprehensiveness of his disposition, as the herald of God's monarchy, and the manifestor of universal worship.

Also let nobody ask: "How can one earn eternal torment in the course of a very brief life?"

For unbelief seeks to drag creation, something as valuable and exalted as a letter written by God, down to the depths of meaninglessness and purposelessness.

It is an insult to all being, since it denies and rejects the manifestations and impresses of God's Sacred Names that are visible in all being,

Hem hiç mümkün olur mu ki; nev'-i insanı, şuurca kesrete mübtela, istidadca ubudiyet-i külliyyeye müheyya suretinde yaratıp, muallim bir rehber vasıtasıyla onları kesretten vahdete yüzlerini çevirmek istemesin!

Daha bunlar gibi çok vezaif-i nübüvvet var ki, her biri bir bürhan-ı kat'îdir ki: Uluhiyet, risaletsiz olamaz.

Şimdi acaba âlemde Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtu Vesselâm'dan -beyan olunan evsaf ve vezaife- daha ehil ve daha câmi' kim zuhur etmiş?

Ve rütbe-i risalete ve vazife-i tebliğ'e ondan daha elyak, daha evfak hiç zaman göstermiş midir? Hâyıır, aslâ ve kat'â!

Belki o, bütün resullerin seyyididir, bütün enbiyanın imamıdır, bütün asfiyanın serveridir, bütün mukarrebînin akrebidir, bütün mahlukatın ekmelidir, bütün mürşidlerin sultanıdır.

Evet ehl-i tahkikatın ittifakıyla, Şakk-ı Kamer ve parmaklarından su akması gibi bine balığ mu'cizatından hadd ü hesaba gelmez delail-i nübüvvetinden başka,

Kur'an-ı Azîmüştan gibi bir bahr-i hakaik ve kırk vecihle mu'cize olan mu'cize-i kübra, Güneş gibi risaletini göstermeğe kâfidir.

Başka risalelerde ve bilhâssa Yirmibeşinci Söz'de Kur'anın kırka karib vücut-u i'cazından bahsettiğimizden burada kısa kesiyoruz.

Üçüncü İşaret

Hatıra gelmesin ki: Bu küçücük insanın ne ehemmiyeti var ki, bu azîm dünya onun muhasebe-i a'mali için kapansın, başka bir daire açılsın?

Çünkü bu küçücük insan, câmiyet-i fitrat itibariyle şu mevcudat içinde bir ustabaşı ve bir dellâl-ı saltanat-ı İlahiye ve bir ubudiyet-i külliyyeye mazhar olduğundan büyük ehemmiyeti vardır.

Hem hatıra gelmesin ki: Kısacık bir ömürde nasıl ebedî bir azaba müstehak olur?

Zira küfür; şu mektubat-ı Samedaniye derecesinde ve kıymetinde olan kâinatı manasız, gayesiz bir derekeye düşürdüğü için,

bütün kâinata karşı bir tahkir olduğu gibi; bu mevcudatta cíveleri, nakışları görünen bütün esma-i kudsiye-i İlahiyyeyi inkâr ile red

and it seeks to **negate** all the **infinite** proofs that demonstrate the **veracity** and **truthfulness** of God Almighty.

Hence, unbelief is a **crime** of infinite proportions, deserving of infinite punishment.

Fourth Indication

In the story, we saw by means of twelve aspects that a king who had one realm resembling a **transient** hospice must of a necessity have another realm, one eternal and permanent, **manifesting his splendour** and the sublimity of his power.

In the same way, it is not at all possible that the **Eternal Creator** of the transient world should not create also an eternal realm.

It is not possible that the **Everlasting Maker** of this fine but **unstable** cosmos, should not create another cosmos, **permanent** and **lasting**.

It is not possible that the **Wise, Powerful and Merciful Creator** of this world, *which is like an exhibition, or a testing-ground, or a field*, should not create also a hereafter *in which the purposes of this world shall be made manifest*.

Entry is to be had to this truth by means of twelve gates, and the twelve gates are to be unlocked by means of twelve other truths.

We will begin with the shortest and simplest of them.

First Truth

The **Gate** of **Dominicality** and **Sovereignty**, the **Manifestation** of the Name of **Sustainer**

Is it at all possible that the glory of God's dominicality and His **Divine sovereignty** should create a cosmos such as this, **in order to display His perfections, with such lofty aims and elevated purposes**, without establishing a reward for those believers *who through faith and worship respond to these aims and purposes*?

Or that He should not punish those misguided ones *who treat His purposes with rejection and scorn*?

#75

Second Truth

The **Gate** of **Generosity** and **Mercy**, the **Manifestation** of the Names of **Generous** and **Merciful**

Is it at all possible that the Lord of this world, *Who in His works demonstrates infinite generosity, infinite mercy, infinite splendour and infinite glory*, should not give reward **in a manner befitting His generosity and mercy**, and not punish **in a manner befitting His splendour and glory**?

ve Cenab-ı Hakk'ın **hakkaniyet** ve **sıdkını** gösteren **gayr-ı mütenahî** bütün delillerini **tekzib** olduğundan nihayetsiz bir cinayettir.

Nihayetsiz **cinayet** ise, nihayetsiz azabı îcab eder.

Dördüncü İşaret

Nasıl ki hikâyede oniki suretle gördük ki: Hiçbir cihetle mümkün değil; öyle bir padişahın, öyle **muvaqqat** misafirhane gibi bir memleketi bulunsun da, müstekar ve **haşmetine mazhar** ve saltanat-ı uzmasına medar diğer daimî bir memleketi bulunmasın.

Öyle de hiçbir vecihle mümkün değil ki; bu fânî âlemin **bâki Hâlık**'ı, bunu icad etsin de, bâki bir âlemi icad etmesin?

Hem mümkün değil: Şu bedî' ve **zâil** kâinatın **sermedi Sâni**'i bunu halk etsin de, **müstekar** ve **daimî** diğer bir kâinatı icad etmesin?

Hem mümkün değil: *Bu meşher ve meydan-ı imtihan ve tarla hükmünde olan dünyanın* **Hakîm** ve **Kadîr** ve **Rahîm** olan **Fâtır**'ı onu yaratsın, *onun bütün gayelerine mazhar olan* dâr-ı âhireti halk etmesin?

Bu hakikata oniki kapı ile girilir. Oniki hakikat ile o kapılar açılır.

En kısa ve basitten başlarız:

Birinci Hakikat

Bâb-ı rububiyet ve **saltanatı** ki, ism-i **Rabb**'in **cilvesidir**.

Hiç mümkün müdür ki: Şe'n-i rububiyet ve **saltanat-ı uluhiyet**, bâhusus böyle bir kâinatı, **kemalâtını göstermek için gayet âli gayeler ve yüksek maksadlar ile** icad etsin, *onun gayat ve makasidına karşı iman ve ubudiyetle mukabele eden* mü'minlere mükâfatı bulunmasın.

Ve o **makasid**ı red ve **tahkir** ile mukabele eden ehl-i dalalete mücazat etmesin?

İkinci Hakikat

Bâb-ı kerem ve **rahmet** ki, **Kerim** ve **Rahîm** isminin cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: *Gösterdiği âsâr ile nihayetsiz bir kerem ve nihayetsiz bir rahmet ve nihayetsiz bir izzet ve nihayetsiz bir gayret sahibi olan* şu âlemin Rabbi; **kerem** ve **rahmetine lâyük** mükâfat, **izzet ve gayretine şayeste** mücazatta bulunmasın.

If one looks at the disposition of affairs in this world, one sees that all animate beings -from **the weakest** to **the most powerful**- are given some fitting form of **sustenance**.

*{All **licit nourishment** is obtained not through the exercise of strength, but through **the existence of need**.
The **decisive proof** of this

is that powerless **infants** enjoy the finest of **livelihoods**, while strong wild **beasts** suffer from all kinds of **deficiency**,

and that fish, for all their **lack of intelligence**, wax fat, while the **cunning** fox and monkey remain thin in their **quest for livelihood**.

There is, therefore, an **inverse relationship** between sustenance on the one hand and strength and will power on the other.

The more one relies on strength and **will** power the more difficult it will be to sustain one's livelihood.}

Indeed, the weakest and most powerless are given the best form of sustenance.

This largesse and bounty is distributed **with** such **lofty generosity** that a **hand of infinite generosity** is manifestly at work.

For example, in the spring, all the trees are garbed in **clothes as fine as silk**, *just like the houris in Paradise*;

they are encrusted with flowers and fruits, as if with jewels, and caused to **offer** us numerous varieties of the choicest fruits, on **branches** delicately outstretched like the hands of a servant.

Similarly, we are given **wholesome** and sweet honey to eat, from the hand of the bee with its sting;

we are clothed in the finest and softest of **clothes** by means of an insect that has no hands;

and within a small seed a great treasure of mercy is preserved for us.

It is self-evident that all of this is the effect of a most **beauteous generosity**, a most delicate sense of mercy.

Then, too, the fact that, with the exception of man and certain wild animals, all things, from the sun, the moon and earth to the smallest of **creatures**, perform their functions **with the utmost exactitude**,

do not **overstep their bounds** by an inch, and observe a **universal obedience** in a spirit of **great awe**

- this shows that they act by the command of a Possessor of great **glory** and **dignity**.

It is also apparent that the fashion in which all mothers, in the vegetable, animal and human realms, succour their **weak and powerless infants with the delicate nurture of milk**, in **tender compassion**, is a manifestation of God's all-embracing mercy.

Evet şu dünya gidişatına bakılsa görülüyor ki; en âciz, **en zaîften** tut tâ **en kavîye** kadar her canlıya lâayık bir **rızık** veriliyor.

{(Haşiyeye): **Rızık-ı helâl**, iktidar ile alınmadığına, belki iftikara binaen verildiğine **delil-i kat'î**:

İktidarsız **yavruların** hüsn-ü **maîşeti** ve muktedir **canavarların** **dîk-ı maîşeti**;

hem **zekâvetsiz** balıkların semizliği ve zekâvetli, **hileli** tilki ve maymunun **derd-i maîşetle** vücutça zaîflığıdır.

Demek rızık, iktidar ve ihtiyar ile **ma'kûsen mütenasibdir**.

Ne derece iktidar ve **ihtiyarına** güvense, o derece derd-i maîşete mübtela olur.}

En zaîf, en âcize en iyi rızık veriliyor. Her dertliye ummadığı yerden derman yetiştiriliyor.

Öyle **ulvî bir keremle** ziyafetler, ikramlar olunuyor ki, **nihayetsiz bir kerem eli** içinde işlediğini bedâhетен gösteriyor.

Meselâ, bahar mevsiminde *cennet hurileri tarzında* bütün ağaçları **sündüs-misal** libaslar ile giydirip,

çiçek ve meyvelerin murassaatıyla süslendirip hizmetkâr ederek onların latif elleri olan **dallarıyla**, çeşit çeşit en tatlı, en musanna' meyveleri bize **takdim etmek**;

hem zehirli bir sineğin eliyle **şifalı** en tatlı balı bize yedirmek;

hem en güzel ve yumuşak bir **libası** elsiz bir böceğin eliyle bize giydirmek;

hem rahmetin büyük bir hazinesini küçük bir çekirdek içinde bizim için saklamak;

ne kadar **cemil** bir **kerem**, ne kadar latif bir rahmet eseri olduğu bedaheten anlaşılır.

Hem insan ve bazı canavarlardan başka, Güneş ve Ay ve Arz'dan tut, tâ en küçük **mahluka** kadar her şey **kemal-i dikkatle** vazifesine çalışması,

zerrece **haddinden tecavüz** etmemesi, bir **azîm heybet** tahtında **umumî bir itaat** bulunması;

büyük bir **celal** ve **izzet** sahibinin emriyle hareket ettiklerini gösteriyor.

Hem gerek nebatî ve gerek hayvanî ve gerek insanî bütün vâlidelerin **o rahîm şefkatleriyle ve süt gibi o latif gıda ile o âciz ve zaîf yavruların** terbiyesi, ne kadar geniş bir rahmetin cilvesi işlediği bedaheten anlaşılır.

*{The fact that a hungry lion will prefer its offspring to itself, and give to it a piece of meat it would otherwise have eaten;

that the cowardly rabbit will attack a lion in order to protect its young;

that the fig-tree contents itself with mud while giving pure milk to its offspring, the fruit

- this shows to anyone not blind that they act in accordance with the commands of a Being infinitely merciful, generous and solicitous.

Again, the fact that even unconscious plants and beasts function in the wisest and most conscious of fashions demonstrates irrefutably that

One Utterly Knowing and All-Wise has set them to work, and that they are acting in His name.}

#76

Since the master of this world has, then, such infinite generosity, mercy, splendour and glory,

it follows that His infinite glory and splendour require the chastisement of the discourteous;

that His infinite generosity requires infinite bounty, and His infinite mercy requires a bestowal of favour worthy of itself.

Now in this transitory world and brief life, only a millionth part of all this, like one drop from the ocean, establishes and manifests itself.

There must therefore be a realm of blessedness appropriate to that generosity and worthy of that mercy.

One would otherwise have to deny the existence of the mercy that is visible to us, and this would be like denying the existence of the sun that fills daytime with its light.

For irrevocable death would transform compassion into disaster, love into affliction, blessing into vengeance,

intellect into a tool of misery, and pleasure into pain, so that the very essence of God's mercy would vanish.

There must in addition be a realm of punishment appropriate to God's glory and dignity.

For generally the oppressor leaves this world while still in possession of his might, and the oppressed while still subjected to humiliation.

These matters are therefore deferred for the attention of a supreme tribunal; it is not that they are neglected.

It sometimes happens too that punishment is enacted in this world.

The torments suffered by disobedient and rebellious peoples in previous centuries show that

{(Haşiye): Evet aç bir arslan, zaîf bir yavrusunu kendi nefesine tercih ederek, elde ettiği bir eti yemeyip yavrusuna vermesi;

hem korkak tavuk, yavrusunu himaye için ite, arslana saldırması;

hem incir ağacı kendi çamur yiyerek yavrusu olan meyvelerine hâlis süt vermesi,

bilbedahe nihayetsiz Rahîm, Kerim, Şefik bir zâtın hesabıyla hareket ettiklerini kör olmayana gösteriyorlar.

Evet nebatat ve behimiyat gibi şüursuzların gayet derecede şuurkârane ve hakîmane işler görmesi bizzarure gösterir ki:

Gayet derecede Alîm ve Hakîm birisi vardır ki, onları işlettiriyor. Onlar, onun namıyla işliyorlar.}

Bu âlemin mutasarrıfının madem nihayetsiz böyle bir keremi, nihayetsiz böyle bir rahmeti, nihayetsiz öyle bir celal ve izzeti vardır.

Nihayetsiz celal ve izzet, edepsizlerin te'dibini ister.

Nihayetsiz kerem, nihayetsiz ikram ister, nihayetsiz rahmet; kendine lâıyk ihsan ister.

Halbuki bu fâni dünyada ve kısa ömürde, denizden bir damla gibi milyonlar cüz'den ancak bir cüz'ü yerleşir ve tecelli eder.

Demek o kereme lâıyk ve o rahmete şayeste bir dâr-ı saadet olacaktır.

Yoksa gündüzü ışııyla dolduran Güneşin vücudunu inkâr etmek gibi, bu görünen rahmetin vücudunu inkâr etmek lâzım gelir.

Çünkü bir daha dönmek üzere zeval ise; şefkati musibete, muhabbeti hırkate ve nimeti nıkmete ve

aklı, meş'um bir âlete ve lezzeti eleme kalbettirmekle hakikat-ı rahmetin intifası lâzım gelir.

Hem o celal ve izzete uygun bir dâr-ı mücazat olacaktır.

Çünkü ekseriya zalim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp, buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor, te'hîr ediliyor. Yoksa, bakılmıyor değil.

Bazan dünyada dahi ceza verir.

Kurûn-u sâlifede cereyan eden âsi ve mütemerrid kavimlere gelen azablar gösteriyor ki:

man is not left to his own devices, and that he is always **subject** to the **blows** that God's splendour and majesty may choose to inflict on him.

Is it at all possible that man should have the most important duty **in all of creation** and be endowed with the most important **capacities**;

that man's Sustainer should make Himself known to him **with** all His **well-ordered works**, and man should then fail to recognize him in return by way of worship;

Or that God should make Himself beloved of men through the numerous **adorned fruits** of His mercy, and man should then fail to make himself beloved of God **through worship**;

Or that God should demonstrate His love and mercy to man through His **variegated** bounties and man should then fail to respect Him with thanks and with **praise**;

is it at all possible that man should remain **unpunished**, left to his own devices, or that that powerful Possessor of splendour and glory should not make ready for him a **realm of requital**?

Is it at all possible, on the other hand, that He should not prepare a **realm of reward** and **eternal bliss** for those believers *who respond to the Merciful and Compassionate One's making Himself known by recognizing Him in faith; to His making Himself beloved by loving Him in worship; and to His mercy by offering thanks and veneration?*

#77

Third Truth

The Gate of **Wisdom** and **Justice**, the Manifestation of the Names of **Wise** and **Just**.

Is it at all possible*

*{The sentence "is it at all possible?" is indeed repeated many times, because it expresses a most significant mystery.

Misguidance and **lack of belief** generally spring from the habit of **imagining things to be impossible**, far removed from the realm of reason, and therefore denying them.

Now in this discussion of resurrection it has been **decisively** demonstrated that true impossibility, **absurdity** and **irrationality** pertain to the path of **misbelief** and the road of misguidance,

whereas true **possibility**, **facility** and **rationality** are characteristics of the path of faith and **highway of Islam**.

In short, **the philosophers** tend to unbelief on account of their regarding things as impossible,

İnsan başıboş değil, bir celal ve gayret **sillesine** her vakit **maruzdur**.

Evet hiç mümkün müdür ki; insan **umum mevcudat içinde** ehemmiyetli bir vazifesi, ehemmiyetli bir **istidadı** olsun da,

insanın Rabbi de insana bu kadar **muntazam masnuatıyla** kendini tanıttırsa, mukabilinde insan iman ile onu tanımazsa;

hem bu kadar rahmetin **süslü meyveleriyle** kendini sevdirse; mukabilinde insan **ibadetle** kendini ona sevdirmese;

hem bu kadar bu **türlü** nimetleriyle muhabbet ve rahmetini ona gösterse; mukabilinde insan şükür ve **hamd**le ona hürmet etmese;

cezasız kalsın, başıboş bırakılsın, o izzet, gayret sahibi Zât-ı Zülcelal bir **dâr-ı mücazat** hazırlamasın?

Hem hiç mümkün müdür ki: *O Rahman-ı Rahîm'in kendini tanıttırmasına **mukabil**; iman ile tanımakla ve sevdirmesine **mukabil**, ibadetle sevmek ve sevdirmekle ve rahmetine **mukabil**, şükür ile hürmet etmekle mukabele eden mü'minlere bir **dâr-ı mükâfat**, bir **saadet-i ebediye**yi vermesin?*

Üçüncü Hakikat

Bâb-ı **hikmet** ve **adalet** olup, ism-i **Hakîm** ve **Âdil**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki:

{(Haşiye): Evet, "Hiç mümkün müdür ki" şu cümle çok **tekrar ediliyor**. Çünkü mühim bir **sırrı** ifade eder.

Şöyle ki: Ekser **küfür** ve dalalet; **istib'addan** ileri gelir. Yani akıldan uzak ve muhal görür, inkâr eder.

İşte Haşir Söz'ünde **kat'iiyen** gösterilmiştir ki: Hakikî **istib'ad**, hakikî **muhalîyet** ve **akıldan uzaklık** ve hakikî **suubet**, hattâ **imtina'** derecesinde müşkilât, **küfür** yolundadır ve dalaletin mesleğindedir.

Ve hakikî **imkân** ve hakikî **makuliyet**, hattâ **vücub** derecesinde **sühulet**; iman yolundadır ve **İslâmiyet** **caddesindedir**.

Elhasıl, **ehl-i felsefe** **istib'ad** ile inkâra gider.

whereas the Tenth Word (discussion of resurrection), by means of the repeated sentence, “is it at all possible?” shows where impossibility lies, and thus deals them a blow in the mouth.}

that the Lord of Glory, *Who demonstrates His dominical sovereignty in the wisdom and order, the justice and equilibrium that pervade all things, from the atom to the sun*, should not bestow favour on those believers *who seek refuge beneath the protective wing of His dominicality, who believe in His Wisdom and Justice, and whose acts are for the purpose of worshipping Him?*

Again, is it possible that He should not chastise those rude and discourteous men *who disbelieve in His wisdom and justice, and rebel against Him in insolence?*

Now not even a thousandth part of that wisdom and justice is exercised with respect to man, in this transient world; it is rather deferred.

Most of the people of misguidance leave this world unpunished, and most of the people of guidance leave it unrewarded.

All things are, then, postponed for a supreme tribunal, an ultimate bliss.

Yes, it is apparent that the Being Who controls this world does so in accordance with an infinite wisdom.

Do you require a proof? It is the preservation of interest and benefit in all things.

Do you not see that numerous wise benefits are intended in all the limbs, bones and veins of man, even in the cells and in every particle of his body?

Do you not see that from certain limbs wise benefits are to be had as numerous as the fruits of a tree? All of this shows that matters are done in accordance with infinite wisdom.

The existence of the utmost regularity in the making of all things is a proof of the same truth.

The compression of the exact programme of development of a beautiful flower into a minute seed, the inscription on a small seed by the pen of destiny of the scroll of deeds of a tree, its life-history and list of equipment, show that a pen of utmost wisdom is at work.

The existence of a high degree of fine artistry in all things proves that there exists also the impress of an infinitely Wise Maker.

#78

Further, the inclusion within the minute body of man of an index of all being, of the keys to all the treasures of mercy, and of the mirrors of all the Divine Names, demonstrates the existence of wisdom within that infinitely fine artistry.

Onuncu Söz, istib’ad hangi tarafta olduğunu o tabir ile gösterir. Onların ağızlarına bir şamar vurur.}

Zerrelerden güneşlere kadar cereyan eden hikmet ve intizam, adalet ve mizanla rububiyetin saltanatını gösteren Zât-ı Zülcelal, rububiyetin cenah-ı himayesine iltica eden ve hikmet ve adalete iman ve ubudiyetle tevfik-ı hareket eden mü’minleri taltif etmesin

ve o hikmet ve adalete küfür ve tuğyan ile isyan eden edepsizleri te’dib etmesin?

Halbuki bu muvakkat dünyada o hikmet, o adalete lâayık binden biri, insanda icra edilmiyor, te’hir ediliyor.

Ehl-i dalaletin çoğu ceza almadan; ehl-i hidayetinde de çoğu mükâfat görmeden buradan göçüp gidiyorlar.

Demek bir mahkeme-i kübraya, bir saadet-i uzmaya bırakılıyor.

Evet görünüyor ki; şu âlemde tasarruf eden zât, nihayetsiz bir hikmetle iş görüyor.

Ona bürhan mı istersin? Her şeyde maslahat ve faidelere riayet etmesidir.

Görmüyor musun ki: İnsanda bütün aza, kemikler ve damarlarda, hattâ bedeninin hüceyratında, her yerinde, her cüz’ünde faydalar ve hikmetlerin gözetilmesi,

hattâ bazı âzası, bir ağacın ne kadar meyveleri varsa, o derece o uzva hikmetler ve faydalar takması gösteriyor ki; nihayetsiz bir hikmet eliyle iş görülüyor.

Hem her şeyin san’atında nihayet derecede intizam bulunması gösterir ki, nihayetsiz bir hikmet ile iş görülüyor.

Evet güzel bir çiçeğin dakik programını, küçücük bir tohumunda dercetmek, büyük bir ağacın sahife-i a’malini, tarihçe-i hayatını, fihriste-i cihazatını küçücük bir çekirdekte manevî kader kalemiyle yazmak; nihayetsiz bir hikmet kalemi işlediğini gösterir.

Hem her şeyin hilkatinde gayet derecede hüsn-ü san’at bulunması; nihayet derecede hakîm bir Sâni’nin nakşını olduğunu gösterir.

Evet şu küçücük insan bedeni içinde bütün kâinatın fihristesini, bütün hazain-i rahmetin anahtarlarını, bütün esmalarının âyinelerini dercetmek; nihayet derecede bir hüsn-ü san’at içinde bir hikmeti gösterir.

Now is it at all possible that the wisdom *that thus permeates the workings of dominicality* should not wish eternally to **favour** those who **seek refuge** beneath the wing of dominicality and who offer **obedience** in faith?

Do you wish for a proof that all things are done with justice and **balance**?

The fact that all things are **endowed with being**, **given shape** and put in their appropriate place **in accordance with precise equilibrium and in appropriate measure**, shows that all matters are done in accordance with infinite justice and balance.

Similarly, the fact that all things are given their rights in accordance with their **disposition**, that they receive all the **necessities** of their being and all the requirements of life **in the most fitting form** - this too is the sign left by a hand of infinite **justice**.

Again, the fact that answer is always given to every petition and request made by **the tongue of disposition**, and of **natural need** or **necessity**, demonstrates the existence of infinite **justice** and wisdom.

Now is it at all possible that the justice and wisdom *that hasten to relieve the pettiest need of the smallest of creation* should fail to provide **immortality**, the greatest need of man, the greatest of creatures?

That it should fail to respond to his greatest **plea** and **cry for assistance**? Or that it should not preserve the **dignity** of **God's dominicality** by preserving **the rights of His servants**?

Man, whose life is so brief, cannot **experience the true essence of justice** in this transient world; it is for this reason that matters are postponed for a **supreme tribunal**.

For true justice requires that man, this apparently petty creature, should be rewarded and punished, **not in accordance with his pettiness**, but in accordance with **the magnitude of his crime**, **the importance of his nature** and **the greatness of his function**.

Since this passing and transient world is far from manifesting such wisdom and justice for man, **who is created for eternity**,

of necessity there will be an eternal Hell and everlasting Paradise of that **Just and Awesome Possessor of Beauty**, that **Wise and Beauteous Possessor of Awe**.

Fourth Truth

The Gate of **Generosity** and **Beauty**, the Manifestation of the Names of **Generous** and **Beautiful**.

Is it at all possible that **infinite generosity and liberality**, inexhaustible riches, unending treasures, **peerless and eternal beauty**, **flawless and everlasting perfection**, should not require the existence of grateful supplicants, **yearning spectators** and **astounded onlookers**, *all destined to stay an eternity in an abode of bliss, a place of repose*?

Şimdi hiç mümkün müdür ki, *şöyle icraat-ı rububiyette hâkim* bir hikmet; o rububiyetin kanadına **iltica** eden ve iman ile **itaat** edenlerin taltifini istemesin ve ebedî **taltif** etmesin?

Hem adalet ve **mizan** ile iş görüldüğüne bürhan mı istersin?

Her şeye **hassas mizanlarla**, **mahsus ölçülerle vücut vermek**, **suret giydirmek**, yerli yerine koymak; nihayetsiz bir adalet ve mizan ile iş görüldüğünü gösterir.

Hem her hak sahibine **istidadı** nisbetinde hakkını vermek, yani vücudunun bütün **levazımâtını**, bekasının bütün cihazatını **en münasib bir tarzda** vermek; nihayetsiz bir **adalet** elini gösterir.

Hem **istidad lisanıyla**, **ihtiyac-ı fitrî** lisanıyla, **ızdırar** lisanıyla sual edilen ve istenilen her şeye daimî cevab vermek; nihayet derecede bir **adl** ve hikmeti gösteriyor.

Şimdi hiç mümkün müdür ki, *böyle en küçük bir mahlukun*, *en küçük bir hacetinin imdadına koşan* bir adalet ve hikmet; insan gibi en büyük bir mahlukun **beka** gibi en büyük bir hacetini mühmel bıraksın?

En büyük **istimdadını** ve en büyük **sualini** cevabsız bıraksın? **Rububiyetin haşmetini**, **ibadının hukukunu** muhafaza etmekle muhafaza etmesin?

Halbuki şu fâni dünyada kısa bir hayat geçiren insan, öyle bir **adaletin hakikatına** mazhar olamaz ve olamıyor. Belki bir **mahkeme-i kübraya** bırakılıyor.

Zira hakikî adalet ister ki: Şu küçücük insan, **şu küçüklüğü nisbetinde değil**, belki **cinayetinin büyüklüğü**, **mahiyetinin ehemmiyeti** ve **vazifesinin azameti** nisbetinde mükâfat ve mücazat görsün.

Madem şu fâni, geçici dünya; **ebed için halk olunan** insan hususunda öyle bir adalet ve hikmete mazhariyetten çok uzaktır.

Elbette **âdil** olan o **Zât-ı Celil-i Zülcemal**'in ve **Hakîm** olan o **Zât-ı Cemil-i Zülcelal**'in daimî bir Cehennem'i ve ebedî bir Cennet'i bulunacaktır.

Dördüncü Hakikat

Bâb-ı **cûd** ve **cemal**dir. İsm-i **Cevvad** ve **Cemil**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **Nihayetsiz cûd u sehavet**, tükenmez servet, bitmez hazineler, **misilsiz sermedî cemal**, **kusursuz ebedî kemal**; *bir dâr-ı saadet ve mahall-i ziyafet içinde daimî bulunacak olan* muhtaç şâkirleri, **müştak** âyinedarları, **mütehayyir seyircileri** istemesinler?

Yes, **adorning** the face of the world with all these objects of beauty, creating the moon and the sun as its lamps,

filling the surface of the earth with **the finest varieties of sustenance** and thus making it a banquet of bounty,

making fruit-trees into so many dishes, and **renewing** them several times each season - all this shows the existence of infinite **generosity** and **liberality**.

Such unending liberality and generosity, such inexhaustible treasures of mercy, **require** the existence of an abode of repose, a place of bliss, *that shall be everlasting and contain all desirable objects within it.*

They also require that **those who enjoy such bliss** should remain in that abode of repose eternally, without suffering the pain of **cessation** and **separation**.

For just as **the cessation of pain** is a form of pleasure, so too **the cessation of pleasure** is a form of pain, one that such infinite **generosity** is unwilling to give pain.

It requires, then, the existence both of an eternal paradise and of **supplicants** to abide in it eternally.

Infinite generosity and liberality desire **to bestow** infinite bounty and infinite kindness.

The bestowal of infinite bounty and infinite kindness require in turn infinite **gratitude**.

This necessitates the perpetual existence of those who receive all the kindness **so that** they can demonstrate their thanks and gratitude for that perpetual bestowal and constant bounty.

A **petty enjoyment**, **made bitter by cessation**, and lasting for only a brief time, is **not compatible** with the **requirements** of generosity and liberality.

Look too at **the different regions of the world**, *each like an exhibition where God's crafts are displayed.*

Pay attention to **the dominical proclamations** in the hands of all the **plants** and animals on the face of the earth

and listen to **the prophets** and **the saints**, the **heralds** of the beauties of dominicality.

*{The existence of a **brightly designed and brilliantly adorned** flower, a **most artfully conceived and bejewelled** fruit on a twig as thin as a wire, affixed to a **dry, bonelike** tree

- this is without doubt a **proclamation** to all **animate beings** of the **fine arts** *produced by a most skilled, wise and **miraculous** maker.* This holds true not only of the vegetable kingdom, but also of the animal realm.}

They **unanimously** display **the flawless perfections** of **the Glorious Maker** by **demonstrating** His miraculous arts, and thus invite the gazes of men.

The Maker of this world has, then, most important, **astounding** and secret perfections.

Evet dünya yüzünü bu kadar müzeyyen masnuatıyla **süslemek**, Ay ile Güneşi lâmba yapmak,

yeryüzünü bir sofrâ-i nimet ederek **mat'umatın en güzel çeşitleriyle** doldurmak,

meyveli ağaçları birer kab yapmak, her mevsimde birçok defalar **tecdid etmek**; hadsiz bir **cûd** u **sehaveti** gösterir.

Böyle nihayetsiz bir cûd u sehavet; öyle tükenmez hazineler ve rahmet, *hem daimî, hem arzu edilen her şey içinde bulunur* bir dâr-ı ziyafet ve mahall-i saadet **ister**.

Hem kat'î ister ki; **o ziyafetten telezzüz edenler**, o mahall-i saadette devam etsinler, ebedî kalsınlar. Tâ **zeval** ve **firakla** elem çekmesinler.

Çünkü **zeval-i elem** lezzet olduğu gibi, **zeval-i lezzet** dahi elemidir. Öyle **sehavet**, elem çekirmek istemez.

Demek ebedî bir Cennet'i, hem içinde ebedî **muhtaçları** ister.

Çünkü nihayetsiz cûd u seha, nihayetsiz **ihsan etmek** ister, nimetlendirmek ister.

Nihayetsiz ihsan ve nimetlendirmek ise, nihayetsiz **minnettarlık**, nimetlenmek ister.

Bu ise, ihsana mazhar olan şahsın devam-ı vücudunu ister. **Tâ**, daimî tena'umla o daimî in'ama karşı şükür ve minnettarlığını gösterebilir.

Yoksa **zeval ile acılaştan** cüz'î bir **telezzüz**, kısacık bir zamanda öyle bir cûd u sehanın **muktezasıyla kabil-i tevfik** değildir.

Hem dahi **meşher-i san'at-ı İlâhiye** olan **aktar-ı âlem** sergilerine bak.

Yeryüzündeki **nebatat** ve hayvanatın ellerinde olan **ilânât-ı Rabbaniye**ye dikkat et,

mehasin-i rububiyetin **dellâlları** olan **enbiya** ve **evliyaya** kulak ver.

{(Haşiye): Evet **kemik gibi bir kuru ağacın ucundaki tel gibi incecik bir sapta gayet münakkaş, müzeyyen bir çiçek** ve **gayet musanna' ve murassa'** bir meyve,

elbette gayet san'atperver mu'cizekâr ve hikmettar bir Sâni'in mehasin-i san'atını **zîşuura** okutturan bir **ilânname**dir. İşte nebatata hayvanatı dahi kıyas et.}

Nasıl **müttefikan Sâni'-i Zülcelal'in kusursuz kemalâtını**, hârika san'atlarının **teşhiriyle** gösteriyorlar, beyan ediyorlar, enzar-ı dikkati celbediyorlar.

Demek bu âlemin Sâni'inin pek mühim ve **hayret verici** ve gizli kemalâtı vardır.

It is these He wishes to display by means of His **miraculous** arts.

For secret, flawless perfection wishes to be manifested to those who will **appreciate**, **admire** and wonderingly gaze at it.

Eternal **perfection** requires eternal **manifestation**. Such eternal manifestation in turn requires the perpetual existence of **those who are to appreciate and admire it**.

The value of perfection will always **sink** in the view of its admirer if he is devoid of **perpetual existence**.

*{There is a proverbial occurrence pertaining to this point. A celebrated beauty once **expelled** from her presence a common man **who had become infatuated with her**.

In order to **console** himself, he said, "how ugly she is!", thus **denying** her beauty.

Once a bear stood beneath a **vine** trellis, and wished to eat the grapes. But he was unable to reach out for the **grapes**, or to climb up the trellis.

So he said to himself, by way of consolation, "the grapes must be **sour**," and growling went on his way.}

#80

Again, the beauteous, **artistic**, **brilliant** and **adorned** creatures *that cover the face of the globe*,

bear witness to the **fairness** of a **peerless**, transcendent **beauty**, and **indicate** the subtle charms of an **unparalleled**, **hidden** **pulchritude**, just as sunlight bears witness to the sun.

*{Although all beings **that act as mirrors for God's beauty** constantly **vanish and disappear**, **those that succeed them** display and manifest in their forms and features the same beauty and fairness.

This shows that the beauty in question does not belong to them; the visible instances of beauty are rather the **signs and indications of a transcendent and sacred beauty**.}

Each **manifestation** of that **sacred**, **transcendent** beauty, indicates the existence of countless hidden treasures **in each of God's Names**.

Now so **exalted**, **peerless** and hidden a beauty, just as it desires to view its own **fairness** in a **mirror** and **to behold** the **degrees** and **measures** of its beauty in an animate reflection,

desires also to become manifest, in order to look on its own beauty through the eyes of others.

That is, it wishes to look at its own beauty in two ways; **firstly**, by **beholding** itself in mirrors of **variegated** colour;

secondly, through the **gaze** of **yearning** witnesses to itself, of **bewildered admirers** of its beauty.

Bu **hârîka** san'atlarla onları göstermek ister.

Çünkü gizli, kusursuz kemalât ise, **takdir** edici, **istihsan** edici, mâşâallah diyerek müşahede edicilerin başlarında teşhir ister.

Daimî **kemalât** ise, daimî **tezahür** ister. O ise, **takdir ve istihsan edicilerin** devam-ı vücudunu ister.

Bekası olmayan istihsan edicinin nazarında, kemalâtın kıymeti **sukut eder**.

{(Haşiye-1): Evet durub-u emsaldendir ki: Bir dünya güzeli, bir zaman **kendine meftun olmuş** âdi bir adamı huzurundan **tardeder**.

O adam kendine **teselli vermek** için: "Tuh, ne kadar çirkindir" der. O güzelin güzelliğini **nefyeder**.

Hem bir vakit bir ayı, gayet tatlı bir üzüm **asma**sı altına girer. **Üzümleri** yemek ister. Koparmağa eli yetişmez. Asmaya da çıkamaz.

Kendi kendine teselli vermek için kendi lisaniyla **"Ekşidir"** der. Gümler gider.}

Hem dahi, *kâinatın yüzünde serilmiş olan* gayetle güzel ve **san'atlı** ve **parlak** ve **süslü** şu mevcudat;

ışık Güneşi bildirdiği gibi, **misilsiz** manevî bir **cemalin mehasinini** bildirir ve **nazirsiz**, **hafî** bir **hüsün**'ün letaifini **iş'ar ediyor**.

{(Haşiye-2): **Âyine-misal** mevcudatın birbiri arkasında **zeval ve fenalarıyla beraber**, **arkalarından gelenlerin** üstünde ve yüzlerinde aynı **hüsün ve cemalin cilvesinin** bulunması gösterir ki:

Cemal onların değil; belki o cemaller, **bir hüsün-ü münezzeh ve bir cemal-i mukaddesin âyâtı ve emaratıdır**.}

O **münezzeh** hüsün, o **mukaddes** cemalin **cilvesinden**, **esmalarda**, belki her isimde çok gizli defineler bulunduğunu işaret eder.

İşte şu derece **âlî**, **nazirsiz**, gizli bir cemal ise; kendi **mehasinini** bir **mir'atta** görmek ve hüsünün **derecatını** ve cemalinin **mikyaslarını** zîşuur ve müştak bir âyinede **müşahede etmek** istediği gibi,

başkalarının nazarıyla yine sevgili cemaline bakmak için, görünmek de ister.

Demek iki vecihle kendi cemaline bakmak; **biri**: Her biri **başka başka renkte** olan âyinelerde bizzât **müşahede etmek**.

Diğeri: **Müştak** olan seyirci ve **mütehayyir** olan **istihsancıların** müşahedesini ile müşahede etmek ister.

In short, beauty and fairness desire to see and be seen.

Both of these require the existence of yearning witnesses and bewildered admirers.

And since beauty and fairness are eternal and **everlasting**, their witnesses and admirers must have perpetual life.

An eternal beauty can never be satisfied with **transient admirers**.

An admirer **condemned** to irreversible separation will find his love turning to enmity once he **conceives** of separation. His admiration will yield to **ridicule**, his respect to **contempt**.

For just as a **selfish** man is an enemy to what is unknown to him, so too he is **opposed** to all that lies beyond his reach.

However, he **responds** to a beauty *that deserves infinite love and unending longing and admiration* with implicit enmity, hatred and rejection.

From this we understand the profound reason for the **unbeliever's** enmity to God.

So endless **generosity and liberality**, peerless **fairness and beauty**, flawless **perfection** - all these require the existence of eternally **grateful** and longing supplicants and admirers.

But we see in this hospice of the world that everyone quickly leaves and vanishes,

having had only a taste of that generosity, enough to whet his **appetite** but not to satiate him,

and having seen only a dim light coming from the perfection, or rather a **faint shadow** of its light, *without in any way being fully satisfied*.

It follows, then, that men are going toward a place of eternal joy where all will be bestowed on them in full measure.

In short, just as this world, *with all its creatures*, **decisively** demonstrates the existence of **the Glorious Maker**,

so too do His sacred attributes and Names **indicate**, show and logically require, the existence of the hereafter.

Demek hüsün ve cemal, görmek ve görünmek ister.

Görmek, görünmek ise; müştak seyirci, mütehayyir istihsan edicilerin vücudunu ister.

Hüsün ve cemal, ebedî **sermedî** olduğundan müştakların devam-ı vücudlarını ister.

Çünkü daimî bir cemal ise; **zâil** bir **müşta**ka razı olamaz.

Zira dönmemek üzere zevale **mahkûm** olan bir seyirci, zevalin **tasavvuru**yla muhabbeti adavete döner, hayreti **istihfafa**, hürmeti **tahkire** meyleder.

Çünkü **hodgâm** insan bilmediği şeye düşman olduğu gibi, yetişmediği şeye de **zıddır**.

Halbuki *nihayetsiz bir muhabbet, hadsiz bir **şevk** ve **istihsan** ile mukabeleye lâyık olan bir cemale karşı zımnen bir adavet ve kin ve inkâr ile **mukabele eder**.*

İşte **kâfir**, Allah'ın düşmanı olduğunun sırrı bundan anlaşılıyor.

Madem o nihayetsiz **sehavet-i cûd**, o misilsiz **cemal-i hüsün**, o kusursuz **kemalât**; ebedî **müteşekkiri**leri, müştakları, müstahsinleri iktiza ederler.

Halbuki şu misafirhane-i dünyada görüyoruz; herkes çabuk gidip, kayboluyor.

O sehavetin ihsanını ancak az bir parça tadar. **İştihası** açılır, fakat yemez gider.

O cemal, o kemalin dahi ancak biraz ışığına, belki bir **zaîf gölgesine** bir anda bakıp, doymadan gider.

Demek, bir seyrangâh-ı daimîye gidiliyor.

Elhasıl: Nasıl ki şu âlem *bütün mevcudatıyla* **Sâni'-i Zülcelal**'ine **kat'i** delalet eder;

Sâni'-i Zülcelal'in de sıfât ve esma-i kudsiyesi, dâr-ı âhirete **delalet eder** ve gösterir ve ister.

Fifth Truth

The gate of **Compassion** and **Muhammadan Worship**, the Manifestation of the Names of **Answerer of Prayer** and **Compassionate**

Is it at all possible that **a Lord** possessing infinite **compassion and mercy**, Who **most compassionately** fulfils **the smallest need** of His **lowliest creatures** in the most unexpected fashion ,

Who heeds the muffled plea for help of His most obscure **creature**, and Who **responds** to all the petitions He hears, whether vocal or mute,

is it at all possible that such a Lord should not pay heed to the greatest petition of the foremost among His **servants**, **the most beloved** among his creatures, that He should not hear and grant his most exalted **prayer**?

*{He whose **kingdom** has lasted one thousand three hundred and fifty years, who has **generally** had more than three hundred and fifty million **subjects**,

to whom his subjects daily **renew** their **pledge of allegiance** and to whose perfections they continually bear **witness**, whose **commands** are **obeyed in perfect submission**,

whose spiritual hue has colored **half of the globe** and a **fifth of mankind**, who is **the beloved of men's hearts** and **the educator of their spirits**

- such a being is without doubt the greatest **servant** of the Lord *Who holds sway over the universe.*

Also, since **most** of the realms of beings **applauded** that being's function and duty *through each bearing the fruit of his miracles*, he is for sure the most beloved creature of **the Fashioner of the cosmos.**

Similarly, the desire for perpetuity existing in all men by virtue of their very nature, a desire that lifts men **from the lowest of the low to the highest of the high**,

is the greatest of all desires and petitions, fit to be presented to **the Provider of all Needs** only by the greatest among His servants **on behalf of all people.**}

The **kindness** and **ease** manifested in the feeding and nurturing of weak and young animals show that the Monarch of the cosmos exercises his **dominicality** with infinite mercy.

Is it at all possible that **a compassion merciful** to this degree in the exercise of dominicality should not accept the prayer of the **most virtuous** and beautiful of all creation?

This truth is **explained** in the Nineteenth Word, but let us repeat our **statement** of the matter here:

O friend listening to these words together with my own soul! We said in the comparison that

Beşinci Hakikat

Bâb-ı **şefkat** ve **ubudiyet-i Muhammediye**dir (Aleyhissalâtu Vesselâm). İsm-i **Mücîb** ve **Rahîm**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **En edna bir haceti**, **en edna bir mahlukundan** görüp **kemal-i şefkatle** ummadığı yerden is'af eden

ve en gizli bir sesi, en gizli bir **mahlukundan** işitip imdad eden, lisan-ı hal ve kal ile istenilen her şeye **icabet** eden **nihayetsiz bir şefkat ve bir merhamet sahibi bir Rab**;

en büyük bir **abdin**den, **en sevgili** bir mahlukundan en büyük hacetini görüp bitirmesin, is'af etmesin; en yüksek **duayı** işitip kabul etmesin?

{(Haşiye): Evet binüçyüz elli sene **saltanat** süren ve saltanatı devam eden ve **ekser zamanda** üçyüzelli milyondan ziyade **raiyeti** bulunan

ve her gün bütün raiyeti onunla **tecdid-i biat** eden ve onun kemalâtına **şehadet** eden ve kemal-i itaatle **evamirine inkiyad** eden

ve **Arzın nısfı** ve **nev'-i beşerin humsu** o zâtın sıbgı ile sıbgalansa, yani manevî rengiyle renklense ve o zât onların **mahbub-u kulûbu** ve **mürebbi-i ervahı** olsa;

elbette o zât, *şu kâinatta tasarruf eden* Rabb'in en büyük **abdidir.**

Hem **ekser enva'-ı kâinat o zâtın birer meyve-i mu'cizesini taşımak suretiyle** onun vazifesini ve memuriyetini **alkışlasa**, elbette o zât, *şu kâinat Hâlıkının* en sevgili mahlukudur.

Hem bütün insaniyet, bütün istidadıyla istediği beka gibi bir haceti ki; o hacet ise, insanı **esfel-i safilinden a'lâ-yı illiyyine** çıkarıyor.

Elbette o hacet, en büyük bir hacettir ve en büyük bir abd, **umumun namına** onu **Kadıyy-ül Hacet'tan** isteyecek. }

Evet meselâ hayvanatın zaîflerinin ve yavrularının rızık ve terbiyeleri hususunda görünen **lütuf** ve **sühuleti** gösteriyor ki: Şu kâinatın Mâlikî, nihayetsiz bir rahmetle **rububiyet** eder.

Rububiyetinde bu derece **rahîmane** bir **şefkat**, **hiç kabil midir ki** mahlukatın **en efdalinin** en güzel duasını kabul etmesin?

Bu hakikatı Ondokuzuncu Söz'de **izah** ettiğim vechile, şurada dahi mükerreren şöyle **beyan** edelim:

Ey nefsimle beraber beni dinleyen arkadaş! Hikâye-i temsiliyede demıştik:

a meeting took place on a certain island, and a most noble commander delivered a speech there. In order to find out the truth indicated in the comparison,

come, let us depart from this age, and in our mind and imagination travel to the Arabian Peninsula in the blessed age of the Prophet, in order to visit and watch him while he is performing his duties and engaging in worship.

See, just as he is the means for the attainment of eternal bliss, by means of his messengerhood and guidance,

so too he is the cause for the existence of that bliss and the means for the creation of Paradise, by means of his worship and prayer.

Now see! That being is praying for eternal bliss in such supreme supplication, with such sublime worship, that it is as if this island, or even the whole world, were praying and supplicating together with him.

#82

For the worship he performs contains within itself not only the worship of the community that follows him, but also that of all the other prophets, in its essential form, by virtue of the correspondence existing between him and them.

Moreover, he performs his supreme prayer and offers his supplications in such a vast congregation that it is as if all luminous and perfect men, from the time of Adam down to the present, were following him in prayer and saying "amen" to his supplications!

*{From the time that the Prophet - peace and blessings be upon him - first made his supplication down to the present, all the invocations upon him of peace and blessings made by his community are a kind of eternal amen to his prayer, a form of universal participation in it.

Every invocation of peace and blessings upon him by every member of the Muslim community in the course of his prayer, as well as the prayer for him uttered after the second call to prayer according to the Shafi'i school - this too is a powerful and universal amen to his supplication for eternal bliss.

So the eternity and everlasting bliss desired by all men with all of their strength, in accordance with their primordial disposition, is requested in the name of humanity by the Prophet, peace and blessings be upon him,

and the luminous segment of humanity says "amen" after him. Is it at all possible that such a prayer should not be accepted?}

He is praying for so universal a need -immortality- that not merely the people of this earth, but also the inhabitants of the heavens and the entirety of creation are participating in his supplications and silently proclaiming, "Yes, o Lord! Grant his prayer; we too desire it."

Bir adada bir içtima var. Bir yaver-i ekrem bir nutuk okuyor. Onun işaret ettiği hakikat şöyledir ki:

Gel! Bu zamandan tecerrüd edip, fikren Asr-ı Saadet'e ve hayalen Cezire-ül Arab'a gidiyoruz. Tâ ki, Resul-i Ekrem'i (Aleyhissalâtü Vesselâm) vazife başında ve ubudiyet içinde görüp, ziyaret ederiz.

Bak! O zât nasıl ki risaletiyle, hidayetiyle saadet-i ebediyenin sebeb-i husulü ve vesile-i vusulüdür.

Onun gibi, ubudiyetiyle ve duasıyla, o saadetin sebeb-i vücudu ve Cennet'in vesile-i icadıdır.

İşte bak! O zât öyle bir salât-ı kübrada, bir ibadet-i ulyâda saadet-i ebediye için dua ediyor ki, güya bu cezire, belki bütün Arz onun azametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder.

Çünkü ubudiyeti ise; ona ittiba eden ümmetin ubudiyetini tazammun ettiği gibi, muvafakat sırrıyla bütün enbiyanın sırr-ı ubudiyetini tazammun eder.

Hem o salât-ı kübrayı öyle bir cemaat-ı uzmada kılar, niyaz ediyor ki; güya benî-Âdem'in Hazret-i Âdem'den asrımıza kadar, belki kıyamete kadar bütün nuranî ve kâmil insanlar ona tebaiyetle iktida edip duasına âmîn derler.

{(Haşiye): Evet münacat-ı Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) zamanından şimdiye kadar bütün ümmetin bütün salâtları ve salavatları onun duasına bir âmîn-i daimî ve bir iştirak-i umumîdir.

Hattâ ona getirilen her bir salavat dahi, onun duasına birer âmîndir ve ümmetinin her bir ferdi, her bir namazın içinde ona salât ü selâm getirmek ve kametten sonra Şafiîlerin ona dua etmesi; onun saadet-i ebediye hususundaki duasına gayet kuvvetli ve umumî bir âmîndir.

İşte bütün beşerin fıtrat-ı insaniyet lisan-ı haliyle, bütün kuvvetiyle istediği beka ve saadet-i ebediyeyi; o nev'-i beşer namına Zât-ı Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) istiyor

ve beşerin nuranî kısmı, onun arkasında âmîn diyorlar. Acaba hiç mümkün müdür ki, şu dua kabule karın olmasın?}

Bak, hem öyle beka gibi bir hacet-i âimme için dua ediyor ki; değil ehl-i Arz, belki ehl-i semavat, belki bütün mevcudat niyazına iştirak edip lisan-ı hal ile: "Oh, evet yâ Rabbenâ! Ver, duasını kabul et. Biz de istiyoruz." diyorlar.

He petitions for everlasting bliss with such touching sadness, in so yearning, so longing, and so pleading a fashion, that he causes the whole of the cosmos to weep and thus to share in his prayer.

See, he desires and prays for bliss, for such a purpose and goal that

he elevates man and all creatures from captivity in the abysmal state of utter annihilation, from worthlessness, uselessness, and purposelessness

to the apex of preciousness, eternity, exalted function, and the rank of being a script penned by God.

See, he makes his petition with such elevated plea for succour, makes his supplication with so sweet a request for mercy, that

it is as if he caused all beings, the heavens and God's throne itself to listen, and to echo his prayer ecstatically with cries of "amen, o Lord, amen!"

*{Indeed, it is not at all possible that the Master of this world, all of Whose doings are self-evidently inspired by consciousness, knowledge and wisdom, should be unaware and uninformed of the acts of the foremost among all of His creatures.

Again, it is not at all possible that the All-Knowing Master should remain indifferent to the deeds and prayers of that foremost among His creatures, and deem them unimportant despite being aware of them.

It is further impossible that the Powerful and Merciful Master of the World should not accept his prayers, having not remained indifferent to them.

Yes, through the light of the Muhammedan Being the form of the world has changed. The true essence of men and all beings in the cosmos became apparent through that light; it became clear that

they are each missives of the Eternally Besought One proclaiming the Divine Names, precious and profound beings with God-given functions and destined to manifest eternity.

Were it not for that light, beings would be condemned to utter annihilation, they would be valueless, meaningless, useless, confused, the result of blind chance, sunk in the darkness of illusion.

It is for this reason that just as men say "amen" to the prayer of the Prophet, so too all other beings, from the face of the earth up to God's throne, from the soil to the stars, all take pride in his light, and proclaim their connection with him.

The very spirit of the worship of the Prophet is indeed none other than this prayer. Again, all the motions and workings of the cosmos are in their essence prayer. For example, the progress of a seed until it becomes a tree is a form of prayer to the Creator. }

Hem bak! Öyle hazînane, öyle mahbubane, öyle müştakane, öyle tazarrukârane saadet-i bâkiye istiyor ki; bütün kâinatı ağlattırıp, duasına iştirak ettiriyor.

Bak hem öyle bir maksad, öyle bir gaye için saadet isteyip, dua ediyor ki;

insanı ve bütün mahlukatı esfel-i safilîn olan fena-yı mutlaka sukuttan, kıymetsizlikten, faidesizlikten, abesiyetten

a'lâ-yı illiyyîn olan kıymete, bekaya, ulvî vazifeye, mektubat-ı Samedaniye olması derecesine çıkarıyor.

Bak hem öyle yüksek bir fizar-ı istimdadkârane ile istiyor ve öyle tatlı bir niyaz-ı istirhamkârane ile yalvarıyor ki:

Güya bütün mevcudata, semavata, arşa iştiririp vecde getirip duasına: "Âmîn, Allahümme âmîn" dedirtiyor.

{(Haşiye): Evet şu âlemin mutasarrıfı, bütün tasarrufatı bilmüşahede şuurane, alîmane, hakîmane olduğu halde, hiçbir cihetle mümkün değildir ki; o mutasarrıf, kendi masnuatı içinde en mümtaz bir ferdin harekâtına şuuru ve itilâi bulunmasın.

Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki; o Mutasarrıf-ı Alîm, o ferd-i mümtazın harekâtına ve daavâtına (dualarına) itilâi bulunduğu halde ona karşı lâkayd kalsın, ehemmiyet vermesin.

Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki; o Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm; onun dualarına lâkayd kalmadığı halde, o duaları kabul etmesin.

Evet Zât-ı Ahmediye'nin (Aleyhissalâtü Vesselâm) nuruyla âlemin şekli değişti. İnsan ve bütün kâinatın mahiyet-i hakikiyeleri o nur, o ziya ile inkişaf etti ve göründü ki:

Şu kâinatın mevcudatı; esma-i İlahiye'yi okutan birer mektubat-ı Samedaniye, birer muvazzaf memur ve bekaya mazhar kıymettar ve manidar birer mevcuddurlar.

Eğer o nur olmasa idi, mevcudat fena-yı mutlaka mahkûm ve kıymetsiz, manasız, faidesiz, abes, karmakarışık, tesadüf oluncağı bir zulmet-i evham içinde kalırdı.

İşte şu sırdandır ki: İnsanlar Zât-ı Ahmediye'nin (Aleyhissalâtü Vesselâm) duasına âmîn dedikleri gibi, arş ve ferş ve sera'dan süreyyaya kadar bütün mevcudat onun nuruyla iftihar edip, alâkadarlık gösteriyorlar.

Zâten ubudiyet-i Ahmediyenin (Aleyhissalâtü Vesselâm) ruhu, duadır. Belki kâinatın harekâtı ve hidematı, bir nevi duadır. Meselâ: Bir çekirdeğin hareketi; Hâlîkından, bir ağaç olmasına bir nevi duadır. }

See, he requests bliss and eternity from a Being, One so **All-Hearing**, **Generous** and **Powerful**, so **All-Seeing**, **Merciful** and **Knowledgeable** that

He sees, hears, accepts and takes pity upon the most **secret** wish, the slightest desire of the most obscure of his creatures, this, **in observable form**.

He answers all pleas **even if** they are silently proffered.

He bestows all things and answers all pleas in so wise, percipient and merciful a fashion that no doubt remains that all that **nurturing** and **regulating** can derive only from One **All-Hearing** and **All-Seeing**, One Generous and Merciful.

Let us listen to what **the Pride of All Being** is requesting, that **source of honour for all of mankind**, that **one unique in all of creation**, He stands on this earth with all humanity behind him lifts up his hands towards God's throne and offers up a prayer **which in its reality contains the essence of the worship of all of mankind**.

See, he is asking for eternal bliss for himself and for his community. He is asking for eternity and Paradise.

He is making his plea together with all **the Divine Sacred Names that display their beauty in the mirrors of all created being**. You can see, indeed, that he is seeking **intercession** from those Names.

If there were not countless reasons and causes for the existence of the hereafter, a single prayer of that exalted being would be enough for the creation of Paradise, **a task as easy for the power of the Merciful Creator as the creation of spring**.

*{To display **wondrous samples of art**, and examples of resurrection **on the face of the earth** that, compared with the hereafter is like a narrow page,

to inscribe and include on that single page, **in perfect order**, all the different **species of creation**, that resemble three hundred thousand separate books,

is certainly more **difficult** than building and creating the **delicate** and symmetrical structure of Paradise in the broad realm of eternity.

Indeed, it may be said that to whatever degree Paradise is more elevated than the spring, to that degree the **creation** of the gardens of spring is more difficult and **wondrous** than the creation of Paradise.}

Indeed, how could the creation of spring be difficult for **the Possessor of Absolute Power** Who each spring makes the face of the world into a **plain of resurrection**, and brings forth there a hundred thousand **examples of resurrection**?

Bak hem öyle **Semî'** ve **Kerim** bir **Kadîr'**den, öyle **Basîr** ve **Rahîm** bir **Âlîm'**den saadet ve bekayı istiyor ki;

bilmüşahede en gizli bir zîhayatın en gizli bir arzusunu, en **hafî** bir niyazını görür, iştir, kabul eder, merhamet eder.

Lisan-ı hal ile **de olsa** icabet eder.

Öyle suret-i hakîmane, basîrane, rahîmanede verir ve icabet eder ki; şübhe bırakmaz o **terbiye** ve **tedbir** öyle **Semî'** ve **Basîr'**e mahsus, öyle bir Kerim ve Rahîm'e haştir.

Acaba bütün benî-Âdemi arkasına alıp şu Arz üstünde durup, arş-ı a'zama müteveccihen el kaldırıp, **nev'-i beşerin hülâsa-i ubudiyetini câmi'** hakikat-ı ubudiyet-i Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) içinde dua eden şu **şeref-i nev'-i insan** ve **ferîd-i kevn ü zaman** olan **Fahr-i Kâinat** (Aleyhissalâtü Vesselâm) ne istiyor, dinleyelim.

Bak, kendine ve ümmetine saadet-i ebediye istiyor, beka istiyor, Cennet istiyor.

Hem **mevcudat âyinelerinde cemallerini gösteren bütün esma-i kudsiye-i İlahiye** ile beraber istiyor. O esmadan **şefaât** talep ediyor, görüyorsun.

Eğer âhiretin hesabsız esbab-ı mûcibesi, delail-i vücudu olmasa idi; yalnız şu zâtın tek duası, **baharımızın icadı kadar Hâlık-ı Rahîm'in kudretine hafif gelen** şu Cennet'in binasına sebebiyet verecekti.

{(Haşiye-1): Evet âhirete nisbeten gayet dar bir sahife hükmünde olan **rûy-i zeminde** hadd ü hesaba gelmeyen **hârika san'at nûmunelerini** ve haşir ve kıyametin misallerini göstermek

ve üçyüz bin kitab hükmünde olan muntazam **enva'-ı masnuatı**, o tek sahifede **kemal-i intizam** ile yazıp dercetmek;

elbette geniş olan âlem-i âhirette **latif** ve muntazam Cennet'in binasından ve icadından daha **müşkildir**.

Evet Cennet bahardan ne kadar yüksek ise, o derece bahar bahçelerinin **hilkati**, o Cennet'ten daha müşkildir ve hayretfezadır denilebilir.}

Evet baharımızda yer yüzünü bir **maşher** eden, yüzbin **haşir nûmunelerini** icad eden **Kadîr-i Mutlak'a**, Cennet'in icadı nasıl ağır olabilir?

In just the same way that the messengerhood of the Prophet was the reason for the foundation of this realm of trial -the saying “were it not for thee, were it not for thee, I would not have created the spheres”*- being an indication of this-

**{‘Ali al-Qari, Sharh al-Shifa, i, al-Ajluni, Kashf al-Khafa, ii, 164}*

so too the worship he performed was the cause for the foundation of the abode of bliss.

Is it at all possible that the flawless perfection of artistry, the peerless beauty of dominicality expressed in the order of the world and the comprehensive mercy that reduce all to bewilderment, should not answer his prayer, and thus tolerate an extreme form of ugliness, cruelty and disorder?

Is it possible that it would listen to the most petty and insignificant desires and grant them, but dismiss significant and important desires as worthless, and fail to hear, understand, and fulfill them?

#84

No, a thousand times no! Such beauty can never accept such ugliness and itself become ugly.

**{It is unanimously agreed the total reversal of truths is impossible. It is quite impossible that something should become the very opposite and reverse of itself,*

and impossible to the thousandth degree that something should retain its own nature, and yet at the same time become identical with its opposite. Thus infinite beauty cannot become ugliness, while yet remaining beauty,

and, in our example, it is not possible that the beauty of Dominicality, a beauty perceptible and manifest in its existence, should retain its quiddity as the beauty of Dominicality, but become the very essence of ugliness. This would be the strangest of all impossible and false notions in the world.}

So just as the Prophet opened the gates of this world with his messengerhood, he opens the gates of the hereafter with his worship.

May the blessings of the Compassionate One be upon him, to the extent of all that this world and paradise contain.

O God, grant blessings and peace to Your servant and Messenger, that Beloved One who is the Master of both Realms, the Pride of all the Worlds, the source of life in both spheres, the means for the attainment of happiness here and in the hereafter, he who flies on two wings, who is the messenger to both men and jinn - to him, and to his Family, and all of his Companions, as well as his brethren from among the prophets and messengers. Amen.

Demek nasıl ki onun risaleti, şu dâr-ı imtihanın açılmasına sebebiyet verdi, **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكَ** sırrına mazhar oldu.

Onun gibi, ubudiyeti dahi öteki dâr-ı saadetin açılmasına sebebiyet verdi.

Acaba hiç mümkün müdür ki, bütün akılları hayrette bırakan şu intizam-ı âlem ve geniş rahmet içinde kusursuz hüsn-ü san’at, misilsiz cemal-i rububiyet; o duaya icabet etmemekle böyle bir çirkinliği, böyle bir merhametsizliği, böyle bir intizamsızlığı kabul etsin?

Yani en cüz’î, en ehemmiyetsiz arzuları, sesleri ehemmiyetle işitip îfa etsin, yerine getirsin. En ehemmiyetli, lüzumlu arzuları ehemmiyetsiz görüp işitmesin, anlamasın, yapmasın?

Hâşâ ve kellâ, yüzbin defa hâşâ! Böyle bir cemal, böyle bir çirkinliği kabul edip çirkin olamaz.

{(Haşiye): Evet inkılab-ı hakaik ittifaken muhaldır. Ve inkılab-ı hakaik içinde muhal-ender-muhal, bir zıd kendi zıddına inkılabıdır.

Ve bu inkılab-ı ezcedar içinde bilbedahe bin derece muhal şudur ki: Zıd, kendi mahiyetinde kalmakla beraber, kendi zıddının aynı olsun. Meselâ: Nihayetsiz bir cemal; hakikî cemal iken, hakikî çirkinlik olsun.

İşte şu misalimizde meşhud ve kat’iyy-ül vücud olan bir cemal-i rububiyet; cemal-i rububiyet mahiyetinde daim iken, ayn-ı çirkinlik olsun. İşte dünyada muhal ve bâtil misallerin en acibidir.}

Demek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm; risaletiyle dünyanın kapısını açtığı gibi, ubudiyetiyle de âhiretin kapısını açar.

عَلَيْهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ مِلَّةَ الدُّنْيَا وَ دَارِ الْجَنَّةِ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ذَلِكَ الْحَبِيبِ
الَّذِي هُوَ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَفَخْرُ الْعَالَمَيْنِ وَحَيَاثُ
الدَّارَيْنِ وَوَسِيلَةُ السَّعَادَتَيْنِ وَذُو الْجَنَاحَيْنِ وَرَسُولُ
الثَّقَلَيْنِ وَ عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ وَ عَلَى إِخْوَانِهِ مِنْ
لَتَبِيِّنَ وَ الْمُرْسَلِينَ أَمِينَ

The Gate of **Splendour** and **Eternity**, the Manifestation of the Names of **Glorious** and **Eternal**.

Is it at all possible that **the splendour of dominicality that subdues and commands all beings**, from suns and trees down to particles, *just like obedient soldiers*,

should concentrate its entire attention on the **wretched** and **transient** beings that pass a **temporary** life in the hospice of this world,

and not create an **eternal** and everlasting **sphere of splendour**, an unending manifestation of dominicality?

Yes, observed in this universe; **the exalted affairs like the conversion of seasons**, the sublime motions of planet like the aeroplane and the mighty subjugations like the assignment of the Earth as a cradle to man and the sun as a lamp to the creatures, vast transformations such as the **reviving and adornment of the dead and dry globe** - all of this shows that

behind the **veil** a **sublime** dominicality exists, that a splendid **monarchy** is at work.

Now such a dominical kingdom requires subjects worthy of itself, as well as an **appropriate** mode of manifestation.

But look at this hospice of the world, and you will see that the most **significant** class of its subjects, endowed with the most **comprehensive** of functions, are gathered together only **temporarily** and that, **in the most wretched of states**.

The hospice fills and empties each day.

All of the subjects stay only temporarily in this abode of trial **for the sake of being tested in service**.

#85

The abode itself **changes** each hour.

Again, all of the monarch's subjects stay only for a few brief minutes **in order to behold the samples of the precious bounty of the Glorious Maker**, to look on His **miraculous works of art** in the exhibition of the world with the eye of a buyer. Then they disappear.

The exhibition itself **changes** every minute.

Whoever leaves it, never returns, and whoever comes to it, will ultimately depart.

Now this state and circumstance definitively shows that behind and beyond this hospice, this testing-ground, this **exhibition**,

there are permanent palaces and **eternal** abodes *that fully manifest and support God's everlasting sovereignty*,

there are gardens and treasure houses *full of the pure and exalted originals of the forms and copies we see in this world*.

If we strive here in this world, it is for the sake of what awaits us there. We work here, and are rewarded there.

Bâb-ı **haşmet** ve **sermediyet** olup, ism-i **Celil** ve **Bâki** civesidir.

Hiç mümkün müdür ki: **Bütün mevcudatı** güneşlerden, ağaçlardan zerrelere kadar *emirber nefer hükmünde teshir ve idare eden* bir **haşmet-i rububiyet**;

şu misafirhane-i dünyada **muakkat** bir hayat geçiren **perişan fâniler** üstünde dursun...

sermedî, bâki bir **daire-i haşmet** ve ebedî, âlî bir medar-ı rububiyeti icad etmesin?

Evet şu kâinatta görünen **mevsimlerin değişmesi gibi haşmetli icraat** ve **seyyaratın tayyare-misal hareketleri gibi azametli harekât** ve **Arzı insana beşik**, **Güneşi halka lâmba yapmak gibi dehşetli teshirat** ve **ölmüş, kurumuş Küre-i Arzı diriltmek**, **süslendirmek gibi geniş tahvilat** gösteriyor ki:

Perde arkasında böyle **muazzam** bir rububiyet var, muhteşem bir **saltanatla** hükmediyor.

Böyle bir saltanat-ı rububiyet, kendine lâıyk bir raiyet ister ve **şayeste** bir mazhar ister.

Halbuki görüyorsun: Mahiyetçe en **câmi'** ve **mühim** raiyeti ve bendeleri, şu misafirhane-i dünyada **perişan bir surette muvakkaten** toplanmışlar.

Misafirhane ise; her gün dolar, boşanır.

Hem bütün raiyet, **tecrübe-i hizmet için** şu meydan-ı imtihanda muvakkaten bulunuyorlar.

Meydan ise, her saat **tebeddül eder**.

Hem bütün o raiyet, **Sânî'-i Zülcelal'in kıymettar ihsanatının nûmunelerini** ve **hârîka san'at antikalarını** çarşı-yı âlem sergilerinde, ticaret nazarında **temaşa etmek için**, şu teşhîrgâhta birkaç dakika durup seyreliyorlar; sonra kayboluyorlar.

Şu meşher ise, her dakika **tahavvül ediyor**.

Giden gelmez, gelen gider.

İşte bu hal ve şu vaziyet kat'î gösteriyor ki: Şu misafirhane ve şu meydan ve şu **meşherlerin** arkasında;

o sermedî saltanata medar ve mazhar olacak daimî saraylar, müstemir meskenler,

şu dünyada gördüğümüz nûmunelerin ve suretlerin en hâlis ve en yüksek asıllarıyla dolu bağ ve hazineleri vardır.

Demek burada çabalamak, onlar içindir. Şurada çalıştırır, orada ücret verir.

Bliss awaits everyone there, in accordance with his **capacity**, as long as he does not squander his share.

Yes, it is impossible that such eternal kingship should concentrate exclusively on these **wretched transient** beings.

Consider this truth through the **telescope** of the following **comparison**. You are travelling along a road. You see a **caravanserai** ahead of you on the road, built by a great **personage** for people coming to visit him.

Millions are spent on the **decoration** of the caravanserai so that guests should enjoy their one night's stay there, and for their **instruction**.

But the guests see very little of those decorations, look at them for a very short time; briefly tasting the joys of what is offered them, they go on their way **without being satiated**.

But each guest takes a photograph of the objects in the caravanserai **by means of his special camera**.

Also, the servants of that great personage record with great care the **conduct** of all the guests and preserve the record.

You see, too, that he **destroys** every day most of the valuable decorations, and replaces them with fresh decorations for the newly arriving guests.

After seeing all this, will any doubt remain that the personage *who has constructed this caravanserai on the road* has permanent and **exalted dwellings, inexhaustible** and precious treasures, an uninterrupted flow of great **generosity**?

By means of the generosity displayed in the caravanserai, he intends merely to whet the **appetite** of his guests for **those things he keeps in his immediate presence**; to awaken their **desire** for **the gifts he has prepared for them**.

So too, if you look upon the **state** of the hospice of this world **without falling into drunkenness**, you will understand the following nine principles :

First Principle: You will understand that this world does not exist for its own sake, any more than does the caravanserai. It is impossible that it should assume this shape **by itself**.

Rather, it is a well-constructed hospice, **wisely** designed to receive **the caravan of beings** that constantly arrive to **alight** before **departing** again.

#86

Second Principle: You will understand, too, that those living within this hospice are guests. They are invited by their **Generous Sustainer** to **the Abode of Peace**.

Third Principle: You will understand, further, that the **adornments** of this world are not simply for the sake of **enjoyment** or **admiration**.

Herkesin **istidad**ına göre -eğer kaybetmezse- orada bir saadeti vardır.

Evet öyle sermedî bir saltanat, muhaldir ki; şu **fâniler** ve **zâil zeliller** üstünde dursun.

Şu hakikata, şu **temsîl dûrbîni**yle bak ki: Meselâ sen yolda gidiyorsun, görüyorsun ki; yol içinde bir **han** var. Bir büyük **zât** o hanı, kendine gelen misafirlerine yapmış.

O misafirlerin bir gece tenezzüh ve **ibretleri** için, o hanın **tezyinatı**na milyonlar altunlar sarfediyor.

Hem o misafirler o tezyinattan pek azı ve az bir zamanda bakıp, o nimetlerden pek az bir vakitte, az bir şey tadıp, **doymadan** gidiyorlar.

Fakat her misafir **kendine mahsus fotoğrafıyla**, o handaki şeylerin suretlerini alıyorlar.

Hem o büyük zâtın hizmetkârları da, misafirlerin **suret-i muamele**lerini gayet dikkat ile alıyorlar ve kaydediyorlar.

Hem görüyorsun ki; o zât her günde, o kıymetli tezyinatın çoğunu **tahrib eder**. Yeni gelecek misafirlere, yeni tezyinatı icad eder.

Bunu gördükten sonra hiç şübhen kalır mı ki: *Bu yolda bu hanı yapan zâtın daimî pek âlî menzilleri, hem **tükenmez**, pek kıymetli hazineleri, hem müstemir, pek büyük bir **sehaveti** vardır.*

Şu handa gösterdiği ikram ile, misafirlerini kendi **yanında bulunan şeylere iştihalarını** açıyor ve **onlara hazırladığı hediyelere** **rağbetlerini** uyandırıyor.

Aynen onun gibi, şu misafirhane-i dünyadaki **vaziyeti, sarhoş olmadan** dikkat etsen; şu dokuz esası anlarsın:

Birinci Esas: Anlarsın ki: O han gibi bu dünya dahi kendi için değil. **Kendi kendine** de bu sureti alması muhaldir.

Belki **kafî-i mahlukatın** gelip **konmak** ve **göçmek** için dolup boşanan, **hikmetle** yapılmış bir misafirhanesidir.

İkinci Esas: Hem anlarsın ki: Şu hanın içinde oturanlar misafirlerdir. Onların **Rabb-ı Kerim**'i, onları **Dâr-üs Selâm**'a davet eder.

Üçüncü Esas: Hem anlarsın ki: Şu dünyadaki **tezyinat**, yalnız **telezzüz** veya **tenezzüh** için değil.

For if they yield pleasure for a time, they cause **pain** for a longer time with their cessation.

They give you a taste and whet your appetite, but never satiate you.

For either the life of the pleasure is short, or your life is short,

too brief for you to **become satiated** .

These adornments of high value and brief **duration** must, then, be for the sake of instruction in wisdom,*

for arousing **gratitude**, and for **encouraging** men to seek out **the perpetual originals** of which they are copies.

They are, then, for other exalted goals beyond themselves.

*{Now the **life-span** of everything is short, although its value is high and **the subtleties of its artistry** are most exalted and beautiful.

This implies that everything is only a **sample**, a form of something else, that it has the function of drawing the gaze of the customer to the **authentic** and original object.

This being the case, it may be said that the variegated adornments of this world are **the samples of the bounties of Paradise**, prepared by **the Compassionate and Merciful One** for His beloved servants.}

Fourth Principle: You will understand also that the adornments of this world are like samples and forms of the **blessings stored up in Paradise by the mercy of the Compassionate One** for the **people of faith**.

*{There are numerous purposes for the **existence** of everything, and **numerous** results flow from its being.

These are not **restricted** to this world and to the **souls** of men, *as the people of misguidance imagine*, being thus lost in vanity and purposelessness.

On the contrary, the purposes for the existence and the results of the being of all things relate to the following three categories. The first and the most exalted pertains to the Creator.

It consists of presenting to the gaze of **the Pre-Eternal Witness** the bejewelled and miraculous wonders *He has affixed to the object in question, as if in a military parade*.

To live for a **fleeting second** is enough to attain that **glance**. Indeed, the potentiality and **intent** for existence is enough, *without ever emerging into life*.

This purpose is fully realized, for example, by **delicate creatures that vanish swiftly** and by **seeds and kernels**, *each a work of art, that never come to life, that is, never bear fruit or flower*. They all remain untouched by vanity and purposelessness.

Çünkü bir zaman lezzet verse, firakıyla birçok zaman **elem** verir.

Sana tattırır, iştihânı açar fakat doyurmaz.

Çünkü ya onun ömrü kısa, ya senin ömrün kısadır.

Doymağa kâfi değil.

Demek kıymeti yüksek, **müddeti** kısa olan şu tezyinat; **ibret** içindir, *

şükür içindir, **usûl-ü daimîsine teşvik** içindir.

Başka gayet ulvî gayeler içindir.

{(Haşiye): Evet madem her şeyin kıymeti ve **dekaik-ı san'atı** gayet yüksek ve güzel olduğu halde; müddeti kısa, **ömrü** azdır.

Demek o şeyler **nûmunelerdir**, başka şeylerin suretleri hükmündedirler. Ve madem müşterilerin nazarlarını, **asıllarına** çeviriyorlar gibi bir vaziyet vardır.

Öyle ise, elbette şu dünyadaki o çeşit tezyinat; bir **Rahman-ı Rahîm**'in rahmetiyle, sevdiği ibadına hazırladığı **niam-ı Cennet**'in nûmuneleridir, denilebilir ve denilir ve öyledir.}

Dördüncü Esas: Hem anlarsın ki: Şu dünyadaki müzeyyenat ise Cennet'te **ehl-i iman** için **rahmet-i Rahman**'la **iddihar olunan nimet**lerin nûmuneleri, suretleri hükmündedir.

{(Haşiye): Evet her şeyin **vücudunun** müteaddid gayeleri ve hayatının **müteaddid** neticeleri vardır.

*Ehl-i dalaletin **tevehhüm** ettikleri gibi dünyaya, nefislerine bakan gayelere **münhasır** değildir. Tâ, **abesiyet** ve **hikmetsizlik** içine girebilirsin.*

Belki her şeyin gayat-ı vücudu ve netaic-i hayatı üç kısımdır: Birincisi ve en ulvîsi, Sâni'ine bakar ki;

*o şeye **taktığı** hârîka-i san'at murassaatını, **Şahid-i Ezeli**'nin nazarına **resm-i geçit tarzında** arz etmektir ki,*

*o **nazara** bir ân-ı seyyale yaşamak kâfi gelir. Belki **vücuda gelmeden**, bilkuvve **niyet** hükmünde olan istidadı yine kâfidir.*

İşte **seri-üz zeval** **latif masnuat** ve **vücuda gelmeyen, yani sünbül vermeyen birer hârîka-i san'at olan çekirdekler, tohumlar** şu gayeyi bitamamiha verir. Faidesizlik ve abesiyet onlara gelmez.

Thus the first purpose of all things is to proclaim, *by means of their life and existence, the miracles of power and the traces of artistry of the Maker and display them to the gaze of the Glorious Monarch.*

The second purpose of all existence and the result of all being pertains to conscious creation.

Everything is like a *truth-displaying missive, an artistic poem, or a wise word of the Glorious Maker, offered to the gaze of angels and jinn, of men and animals, and desiring to be read by them.*

It is an *object for the contemplation and instruction of every conscious being that looks upon it.*

The third purpose of all existence and result of all being pertains to the soul of the thing itself,

and consists of such minor consequences as *the experience of pleasure and joy, and living with some degree of permanence and comfort.*

If we consider the purpose of a servant employed as a *steersman on some royal ship, we see that only one hundredth of that purpose relates to the steersman himself - i.e., the wage he receives; ninety-nine hundredths of the purpose relate to the king who owns the ship.*

A similar relation exists between the purpose of a thing related to its own self and its worldly existence, and its purpose related to its Maker.

In the light of this *multiplicity of purposes we can now explain the ultimate compatibility between divine wisdom and economy on the one hand, and divine liberality and generosity - in fact, infinite generosity - on the other hand, even though they appear to be opposites and contradictory.*

In the individual purposes of things, liberality and generosity *predominate, and the Name of Most Generous is manifested.*

From *the point of view of individual purpose, fruits and grains are indeed beyond computation, and they demonstrate infinite generosity.*

But in *universal purposes, wisdom predominates, and the name of All-Wise is manifested.*

However many purposes a tree has, each of its fruits contains that many purposes, and these can be *divided into the three categories we have established.*

Their universal purposes demonstrate an infinite wisdom and economy. Infinite wisdom and *infinite generosity and liberality are thus combined, despite their apparent opposition.*

For example, one of the purposes for raising an army is *the maintenance of order.* Whatever troops are available for the purpose will suffice or be more than enough.

Demek her şey *hayatıyla, vücuduyla Sâni'inin mu'cizat-ı kudretini ve âsâr-ı san'atını teşhir edip, Sultan-ı Zülcelal'in nazarına arz etmek birinci gayesidir.*

İkinci kısım gaye-i vücud ve netice-i hayat, zîşuura bakar.

Yani her şey, *Sâni'-i Zülcelal'in birer mektub-u hakaik-nüma, birer kaside-i letafetnüma, birer kelime-i hikmet-edâ hükmündedir ki; melaike ve cin ve hayvanın ve insanın enzarına arzeder, mütalaaya davet eder.*

Demek ona bakan her zîşuura, ibret-nüma bir *mütalaagâhtır.*

Üçüncü kısım gaye-i vücud ve netice-i hayat, o şeyin nefsinde bakar ki;

telezzüz ve tenezzüh ve beka ve rahatla yaşamak gibi cüz'î neticelerdir.

Meselâ: Azîm bir *sefine-i sultaniye*de bir hizmetkârın *dümencilik ettiğinin gayesi; sefine itibariyle yüzde birisi kendisine, ücret-i cüz'îyesine ait, doksandokuzu sultana ait olduğu gibi;*

her şeyin nefsinde ve dünyaya ait gayesi bir ise, Sâni'ine ait doksandokuzdur.

İşte bu *taaddüd-ü gayattandır ki; birbirine zıd ve münafî görünen hikmet ve iktisad, cûd u seha ve bilhâssa nihayetsiz seha ile sırr-ı tevfiği şudur ki:*

Birer gaye nokta-i nazarında cûd u seha *hükmeder, ism-i Cevvad tecelli eder.*

Meyveler, *hubublar; o tek gaye nokta-i nazarında bigayr-ı hisabdır. Nihayetsiz cûdu gösteriyor.*

Fakat *umum gayeler nokta-i nazarında; hikmet hükmeder, ism-i Hakîm tecelli eder.*

Bir ağacın ne kadar meyveleri var, belki her meyvenin o kadar gayeleri vardır ki; beyan ettiğimiz üç kısma *tefrik edilir.*

Şu *umum gayeler, nihayetsiz bir hikmeti ve iktisadı gösteriyor. Zıd gibi görünen nihayetsiz hikmet, nihayetsiz cûd ile seha ile içtima ediyor.*

Meselâ: Asker ordusunun bir gayesi, *temin-i asayiş* tir. Bu gayeye göre ne kadar asker istersen var ve hem pek fazladır.

But the whole army will be barely enough for other purposes such as protecting the national frontiers and repelling enemies; its size will be in perfect balance with utter wisdom.

Thus the wisdom of the state will be joined to its splendour, and it can be said that there is no excess in the army.}

#87

Fifth Principle: You will understand, too, that all of these transient objects have not been created for the sake of annihilation, in order to appear briefly and then vanish.

The purpose for their creation is rather briefly to be assembled in existence and acquire the desired form, so that these may be noted, their images preserved, their meanings known, and their results recorded.

This is so that, for example, everlasting spectacles might be wrought for the people of eternity, and that they might serve other purposes in the realm of eternity.

You will understand that things have been created for eternity, not for annihilation; and as for apparent annihilation, it has the sense of a completion of duty and a release from service,

for every transient thing advances to annihilation with one aspect, but remains eternally with numerous other aspects.

Look, for example, at the flower, a word of God's power; for a short time it smiles and looks at us, and then hides behind the veil of annihilation.

It departs just like a word leaving your mouth. But it does so entrusting thousands of its fellows to men's ears.

It leaves behind meanings in men's minds as numerous as those minds.

The flower, too, expressing its meaning and thus fulfilling its function, goes and departs. But it goes leaving its apparent form in the memory of everything that sees it, its inner essence in every seed.

It is as if each memory and seed were a camera to record the adornment of the flower, or a means for its perpetuation.

If such be the case with an object at the simplest level of life, it can be readily understood how closely tied to eternity is man, the highest form of life and the possessor of an eternal soul.

Again, from the fact that the laws -each resembling a spirit- according to which large flowering and fruit bearing plants are formed and the representations of their forms are preserved and perpetuated in most regular fashion in tiny seeds throughout tempestuous changes -

Fakat hıfz-ı hudud ve mücahede-i a'da gibi sair vazifeler için, bu mevcud ancak kâfi gelir. Kemal-i hikmetle müvazenededir.

İşte hükûmetin hikmeti, haşmet ile içtima ediyor. O halde, o askerlikte fazlalık yoktur denilebilir.}

Beşinci Esas: Hem anlarsın ki: Şu fâni masnuat fena için değil, bir parça görünüp mahvolmak için yaratılmamışlar.

Belki vücudda kısa bir zaman toplanıp, matlub bir vaziyet alıp; tâ suretleri alınsın, timsalleri tutulsun, manaları bilinsin, neticeleri zabtedilsin.

Meselâ, ehl-i ebed için daimî manzaralar nescedilsin. Hem âlem-i bekada başka gayelere medar olsun.

Eşya beka için yaratıldığını, fena için olmadığını; belki sureten fena ise de tamam-ı vazife ve terhis olduğu bununla anlaşılıyor ki:

Fâni bir şey bir cihetle fenaya gider, çok cihetlerle bâki kalır.

Meselâ kudret kelimelerinden olan şu çiçeğe bak ki; kısa bir zamanda o çiçek tebessüm edip bize bakar, der-akab fena perdesinde saklanır.

Fakat senin ağzından çıkan kelime gibi o gider, fakat binler misallerini kulaklara tevdi' eder.

Dinleyen akıllar adedince, manalarını akıllarda ibka eder.

Çünkü vazifesi olan ifade-i mana bittikten sonra kendisi gider, fakat onu gören her şeyin hâfızasında zahirî suretini ve her bir tohumunda manevî mahiyetini bırakıp öyle gidiyor.

Güya her hâfıza ile her tohum; hıfz-ı zîneti için birer fotoğraf ve devam-ı bekası için birer menzildirler.

En basit mertebe-i hayatta olan masnu böyle ise, en yüksek tabaka-i hayatta ve ervah-ı bâkiye sahibi olan insan; ne kadar beka ile alâkadar olduğu anlaşılır.

Çiçekli ve meyveli koca nebatatın bir parça ruha benzeyen her birinin kanun-u teşekkülâtı, timsal-i sureti; zerrecikler gibi tohumlarda kemal-i intizamla, dağdağalı inkılablar içinde ibka ve muhafaza edilmesiyle,

from this fact it can be easily understood how closely **ti**ed and **re**lated to eternity is **the spirit of man**, which possesses an extremely exalted and **comprehensive nature**, and which although clothed in a **body**, is a **conscious** and luminous **law issuing from the divine command**.

#88

Sixth Principle: You will also understand that man has not been left to **graze** at will, with a **halter** loosely tied around his neck,

on the contrary, the forms of all his **deeds** are recorded and registered, and the results of all his **acts** are preserved for the day when he shall be called to **account**.

Seventh Principle: You will understand, further, that the **destruction** visited upon the beautiful **creatures** of summer and spring in the autumn is not for the sake of **annihilation**. Instead, it is a form of **dismissal** after the completion of service.*

*{Yes, it is fitting that the fruits, flowers and leaves on the tips and **branches** of a **tree**, *proceeding from the treasures of sustenance provided by divine mercy*, should depart when they become old and their duties are at an **end**.

Otherwise the gate will remain closed to **those that come after them**, and a barrier will be erected against the **expansion of God's mercy** and the services to be performed by their **brethren** (i.e., **other** members of the species).

Moreover, *with the passing of youth*, they will become **wretched** and **distraught**.

Spring is like a **fruit-bearing tree** that in turn is an **indication of the plain of resurrection**. Similarly, the world of humanity in every age is like a tree **inviting contemplation**, (...)

and the world as a whole is like an **amazing tree** the fruits of which are dispatched to the market of the hereafter.}

It is also a form of **emptying** in order to clear a space for the new creation *that is to come in the following spring*, of **preparing the ground** and **making ready** for the beings that are to come and assume their functions.

Finally, it is a form of **Divine warning** to **conscious beings** to awake from the neglect *that causes them to forget their duties*, from the drunken torpor *that causes them to forget their obligation of offering thanks*.

Eighth Principle: You will understand this, too, that the **eternal Maker** of this transient world has another, everlasting world; it is to this that He **urges** and **impels** His servants.

Ninth Principle: You will understand, also, that so **Compassionate** a Being will bestow upon **His choice servants** in that world such gifts *as no eye has ever seen, no ear has ever heard, nor has their image crossed the heart of any man*. In this we believe.

gayet **cem'iyetli** ve **yüksek bir mahiyete** mâlik, **haricî bir vücud** giydirilmiş, **zîşuur** nuranî bir **kanun-u emrî** olan ruh-u beşer; ne derece beka ile **merbut** ve **alâkadar** olduğu anlaşılır.

Altıncı Esas: Hem anlarsın ki: İnsan, **ipi boğazına sarılıp**, istediği yerde **otlamak** için başıboş bırakılmamıştır;

belki bütün **amellerinin** suretleri alınıp yazılır ve bütün **fiillerinin** neticeleri **muhasebe** için zabtedilir.

Yedinci Esas: Hem anlarsın ki: Güz mevsiminde yaz-bahar âleminin güzel **mahlukatının tahribatı**, **i'dam** değil. Belki vazifelerinin tamamıyla **terhisatıdır**.*

{(Haşiye): Evet **rahmetin erzak hazinelerinden olan bir şecerenin** uçlarında ve **dallarının** başlarındaki meyveler, çiçekler, yapraklar ihtiyar olup, vazifelerinin **hitama** ermesiyle gitmelidirler.

Tâ, arkalarından akıp **gelenlere** kapı kapanmasın. Yoksa **rahmetin vüs'atına** ve **sair ihvanlarının** hizmetine sed çekilir.

Hem kendileri, **gençlik zevaliyle** hem **zelil**, hem **perişan** olurlar.

İşte bahar dahi, **maşşer-nüma** bir **meyvedar** ağaçtır. Her asırdaki insan âlemi; **ibret-nüma** bir şeceredir. Arz dahi, **maşşer-i acaib** bir şecere-i kudrettir.

Hattâ dünya dahi, meyveleri âhiret pazarına gönderilen bir **şecere-i hayret-nüma**dır.}

Hem **yeni baharda gelecek** mahlukata yer boşaltmak için **tefrîgat**tır ve yeni vazifedarlar gelip konacak ve vazifedar mevcudatın gelmesine **yer hazırlamaktır** ve **ihzarattır**.

Hem **zîşuura vazifesini unutturan** gafletten ve **şükürünü unutturan** sarhoşluktan **ikazat-ı Sübhaniye**dir.

Sekizinci Esas: Hem anlarsın ki: Şu fânî âlemin **sermedi Sâni**'i için başka ve bâkî bir âlemi var ki, ibadını oraya **sevk** ve ona **teşvik** eder.

Dokuzuncu Esas: Hem anlarsın ki: Öyle bir **Rahman**, öyle bir âlemde, öyle **has ibadına** öyle ikramlar edecek; *ne göz görmüş, ne kulak işitmiş, ne kalb-i beşere hutur etmiştir*. **Âmennâ**...

Seventh Truth

The Gate of Protection and Preservation, the Manifestation of the Names of Preserver and Guardian

Is it at all possible that God's attribute of Preserver, which protects all things with the utmost order and balance, -things in the heavens and on the earth, on dry land and in the ocean, dry and wet, large and small, commonplace and exalted- and as it were, sifts their results by way of accounting

#89

- is it at all possible that this attribute should permit the deeds and acts of man, man who has been given the lofty disposition of humanity, the rank of God's supreme vicegerency, and the duty of bearing the Supreme Trust,

not to be recorded, not to be passed through the sieve of accounting, not to be weighed in the balance of justice, not to be punished or rewarded fittingly, even though his acts and deeds closely pertain to God's universal dominicality? No, it is not in any way possible!

Yes, the Being that administers this cosmos preserves all things in order and balance.

Order and balance are the manifestation of knowledge and wisdom, of will and power.

For we see that the substance of every created object is fashioned in well-ordered and symmetrical fashion.

Not only is each of the forms it changes throughout its life well-ordered, but the totality of these forms is also marked by the same orderliness.

We see, too, that the Glorious Preserver preserves many forms of all things the life of which comes to an end when they have performed their function and which depart from the manifest world, in the memories of men, that are like a kind of preserved tablet,* or in a form of archetypal mirror.

*{See, the footnote to the Seventh Aspect above.}

He also writes and inscribes a brief history of their life in a seed, that is like the result and outcome of the whole. Thus He causes all things to be preserved in mirrors pertaining to both the outer and inner worlds.

The memory of man, the fruit of the tree, the kernel of the fruit, the seed of the flower- all of these demonstrate the universality and comprehensiveness of the law of preservation.

Do you not see that all the flowers and fruits of the vast spring, the records of their deeds in appropriate form, the laws of their formation, and the images of their forms, are all inscribed into the finite space of a minute seed and are there preserved?

Yedinci Hakikat

Bâb-ı hıfz ve hafızıyet olup, ism-i Hafız ve Rakib'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: Gökte, yerde, karada, denizde; yaş kuru, küçük büyük, âdi âlî her şeyi kemal-i intizam ve mizan içinde muhafaza edip, bir türlü muhasebe içinde neticelerini eleyen bir hafızıyet;

insan gibi büyük bir fıtırat, hilafet-i kübra gibi bir rütbede, emanet-i kübra gibi büyük vazifesi olan beşerin,

rububiyet-i âmmeye temas eden amelleri ve fiilleri muhafaza edilmesin, muhasebe eleğinden geçirilmesin, adalet terazisinde tartılmasın, şayeste ceza ve mükâfat çekmesin? Hâyır, aslâ!..

Evet şu kâinatı idare eden zât, her şeyi nizam ve mizan içinde muhafaza ediyor.

Nizam ve mizan ise; ilim ile hikmet ve irade ile kudretin tezahürüdür.

Çünkü görüyoruz her masnu' vücudunda, gayet muntazam ve mevzun yaratılıyor.

Hem hayatı müddetince değiştirdiği suretler dahi, birer intizamlı olduğu halde, heyet-i mecmuası da bir intizam tahtındadır.

Zira görüyoruz ki; vazifesinin bitmesiyle ömrüne nihayet verilen ve şu âlem-i şehadetten göçüp giden her şeyin Hafız-i Zülcelal, birçok suretlerini elvah-ı mahfuza hükmünde olan* hâfızalarda ve bir türlü misalî âyinelerde hıfzedip,

{(Haşiyeye): Yedinci Suret'in haşiyesine bak.}

ekser tarihçe-i hayatını çekirdeğinde, neticesinde nakşedip yazıyor. Zahir ve bâtın âyinelerinde ibka ediyor.

Meselâ: Beşerin hâfızası, ağacın meyvesi, meyvenin çekirdeği, çiçeğin tohumu, kanun-u hafızıyetin azamet-i ihatasını gösteriyor.

Görmüyor musun ki: Koca baharın hep çiçekli, meyveli bütün mevcudatı ve bunların kendilerine göre bütün sahaif-i a'mali ve teşkilâtının kanunları ve suretlerinin timsalleri; mahdud bir miktar tohumcuklar içlerinde yazarak, muhafaza ediliyor.

The following spring, **their record of deeds** is set forth, in a form of accounting appropriate to them, and another vast world of spring is brought forth, **with the utmost order and wisdom**.

This demonstrates with what powerful **comprehensiveness** God's attribute of Preserver exercises itself.

Considering that the results of such transient, commonplace, impermanent and insignificant things are preserved,

is it at all possible that men's deeds, *that yield important fruit in the world of the unseen, the world of the hereafter, and the world of spirits, from the point of view of universal dominicality*, is it at all possible that they should not be guarded and preserved, should not be recorded as a matter of importance? No, by no means!

Yes, from this manifestation of God's attribute of Preserver it can be deduced that **the Master of all creation** devotes great **care** to the orderliness of all things that come to pass in His realm.

He pays great attention to the function of **sovereignty**, and lavishes extreme care on the **dominicality of kingship**.

#90

Thus He records, or causes to be recorded, the pettiest of happenings, the smallest of services, and preserves in **numerous** things the form of everything *that happens in His realm*.

This attribute of Preserver indicates that an important **register of deeds** will be subjected to precise examination and **weighing**: especially the records of the **most ennobled and honored** men whose **essence** was the most perfect and their deeds will stand revealed.

Now is it at all possible that man should be **ennobled** with **the vicegerency of God** and His Trust,

that, *as a witness to the universality of dominicality*, he should proclaim **God's unity** in the realm of **multiplicity**,

and thus act as a controller and witness by having some share in **the glorification of God** and worship of most beings

- is it at all possible that he should do all of this and then go **to his grave** and sleep **peacefully** without ever being awakened?

Without ever being asked concerning his deeds, small and great? That he should not go to **the plain of resurrection** and be tried at **the Supreme Tribunal**? No, by no means!

İkinci bir baharda, onlara göre bir muhasebe içinde **sahife-i amellerini** neşredip, **kemal-i intizam ve hikmet ile** koca diğer bir bahar âlemini meydana getirmekle;

hafiziyetin ne derece kuvvetli **ihata** ile cereyan ettiğini gösteriyor.

Acaba geçici, âdi, bekasız, ehemmiyetsiz şeylerde böyle muhafaza edilirse;

âlem-i gaybda, **âlem-i âhirette**, **âlem-i ervahta** rububiyet-i âmmede mühim **semere** veren beşerin amelleri hıfz içinde gözetilmek suretiyle, ehemmiyetle zabtedilmemesi kabil midir? Hâyr ve aslâ!

Evet şu hafiziyetin bu surette tecellisinden anlaşılıyor ki: Şu **mevcudatın Mâliki**, mülkünde cereyan eden her şeyin inzibatına büyük bir **ihтімamı** var.

Hem **hâkimiyet** vazifesinde nihayet derecede dikkat eder. Hem **rububiyet-i saltanatında** gayet ihtimamı gözetir.

O derece ki, en küçük bir hâdiseyi, en ufak bir hizmeti yazar, yazdırır. **Mülkünde cereyan eden** her şeyin suretini **müteaddid** şeylerde hıfzeder.

Şu hafiziyet işaret eder ki: Ehemmiyetli bir muhasebe-i **a'mal defteri** açılacak ve bilhâssa **mahiyetçe** en büyük, **en mükerrem**, **en müşerref** bir mahluk olan insanın büyük olan amelleri, mühim olan fiilleri; mühim bir hesap ve **mizana** girecek, sahife-i amelleri neşredilecek.

Acaba hiç kabil midir ki: İnsan, **hilafet** ve emanetle **mükerrem** olsun,

rububiyetin külliyat-ı şunununa şahid olarak **kesret** dairelerinde, **vahdaniyet-i İlahiyenin** dellâllığını ilân etmekle,

ekser mevcudatın **tesbihat** ve ibadetlerine müdahale edip zabıtlık ve müşahidlik derecesine çıksın da

sonra **kabre** gidip, **rahatla** yatsın ve uyandırılmasın?

Küçük büyük her amellerinden sual edilmesin? **Mahşere** gidip **mahkeme-i kübrayı** görmesin? Hâyr ve aslâ!..

Or is it possible for man to flee and hide himself in annihilation, for him to enter the earth and conceal himself from that Powerful and Glorious One to Whose Power over all contingencies in the future, * the occurrences of past time -each a miracle of His power - bear witness, and Who visibly creates winter and spring, that, taken together, resemble resurrection?

*{The entirety of the past, extending from the present back to the beginning of creation, consists of occurrences.

Every day, year and century that came into being is like a line, a page, a book, written by the pen of destiny;

the hand of God's power has inscribed His miraculous signs there with the utmost wisdom and order.

Similarly, time from the present until resurrection, Paradise and eternity, consists entirely of contingencies. The past consists of occurrences, the future of contingencies.

Now if these two chains of time be compared with each other, it will be seen to be true of a certainty that the Being That created yesterday and brought into being the creatures peculiar to it, is capable, too, of creating tomorrow together with its creatures.

Again, there is no doubt that the beings and wonders of past time, that wondrous display, are the miraculous works of a Powerful and Glorious One.

They bear decisive witness that that Powerful One is capable of creating all of the future and its contingencies, and manifesting all of its wonders.

The one who creates an apple must of a certainty be able to create all the apples in the world and to bring the vast spring into being.

Conversely, the one who cannot create a spring cannot create a single apple either, for the apple is made at the same workbench.

But the one who makes an apple can make the spring. Each apple is an example in miniature of a tree, even of a garden or a cosmos.

The apple seed that carries within itself the life-story of the huge tree is, from the point of view of artistry, such a miracle that the one who creates it thus is incapable of nothing.

So too, the one that creates today is able also to create the day of resurrection, and it is only the one capable of creating the spring that is able, too, to create resurrection.

The one who affixes all the worlds of past time to the ribbon of time and displays them there in utmost wisdom and order, is without doubt capable of attaching other beings to the ribbon of the future and displaying them there.

In several of the Words, particularly the Twenty-Second Word, we proved with utter certainty that:

Hem bütün gelecek zamanda olan mümkünata kadar olduğuna, bütün geçmiş zamandaki mu'cizat-ı kudreti olan vukuatı şahadet eden ve kıyamet ve haşre pek benzeyen kış ile baharı her vakit bilmüşahede icad eden bir Kadîr-i Zülcelal'den, insan nasıl ademe gidip kaçabilir, toprağa girip saklanabilir?

{(Haşiye): Evet zaman-ı hazırdan, tâ ibtida-i hilkat-ı âleme kadar olan zaman-ı mazi; umumen vukuattır.

Vücuda gelmiş her bir günü, her bir senesi, her bir asrı; birer satırdır, birer sahifedir, birer kitabdır ki kalem-i kader ile tersim edilmiştir.

Dest-i kudret, mu'cizat-ı âyâtını onlarda kemal-i hikmet ve intizam ile yazmıştır.

Şu zamandan tâ kıyamete, tâ Cennet'e, tâ ebede kadar olan zaman-ı istikbal; umumen imkânattır. Yani mazi vukuattır, istikbal imkânattır.

İşte o iki zamanın iki silsilesi birbirine karşı mukabele edilse; nasıl ki dünkü günü halkeden ve o güne mahsus mevcudatı icad eden zât; yarınki günü mevcudatıyla halketmeye muktedir olduğu hiçbir vecihle şübhe getirmez.

Öyle de şübhe yoktur ki: Şu meydan-ı garaib olan zaman-ı mazinin mevcudatı ve hârikaları; bir Kadîr-i Zülcelal'in mu'cizatıdır.

Kat'î şahadet ederler ki: O Kadîr, bütün istikbalin, bütün mümkünatın icadına, bütün acaibinin izharına muktedirdir.

Evet nasıl ki bir elmayı halkedecek; elbette dünyada bütün elmaları halketmeye ve koca baharı icad etmeye muktedir olmak gerektir.

Baharı icad etmeyen, bir elmayı icad edemez. Zira o elma o tezgâhta dokunuyor.

Bir elmayı icad eden, bir baharı icad edebilir. Bir elma; bir ağacın, belki bir bahçenin, belki bir kâinatın misal-i musaggarıdır.

Hem san'at itibariyle koca ağacın bütün tarih-i hayatını taşıyan elmanın çekirdeği itibariyle öyle bir hârika-i san'attır ki: Onu öylece icad eden, hiçbir şeyden âciz kalmaz.

Öyle de bugünü halkeden, kıyamet gününü halkedebilir ve baharı icad edecek, haşrin icadına muktedir bir zât olabilir.

Zaman-ı mazinin bütün âlemlerini zamanın şeridine kemal-i hikmet ve intizam ile takıp gösteren; elbette istikbal şeridine dahi başka kâinatı takıp gösterebilir ve gösterecektir.

Kaç Sözlerde, bilhâssa Yirmiikinci Söz'de gayet kat'î isbat etmiştir ki:

“The one who cannot create everything cannot create anything, and the one who can fashion one thing, can fashion everything.

Also, if the creation of everything is entrusted to a single being, the creation of all things becomes as easy as the creation of a single thing; thus **facility** arises.

If, on the contrary, it is entrusted to numerous **causes**, and ascribed to **multiplicity**, the creation of a single thing becomes as **difficult** as the creation of everything, and such **difficulty** arises as borders on **impossibility**.”}

Her şeyi yapamayan hiçbir şeyi yapamaz ve bir tek şeyi halkeden, her şeyi yapabilir.

Hem eşyanın icadı bir tek zâta verilse, bütün eşya bir tek şey gibi kolay olur ve **sühulet** peyda eder.

Eğer müteaddid **esbaba** verilse ve **kesrete isnad** edilse, bir tek şeyin icadı; bütün eşyanın icadı kadar **müşkilâtı** olur ve **imtina**’ derecesinde **suubet** peyda eder.}

www.risaleglobal.com

Since man is not called to account and judged in fitting fashion while in this world, it follows that he must proceed to a Supreme Tribunal and a final felicity.

Eighth Truth

The Gate of **Promise** and **Threat**, the Manifestation of the Names of **Beautiful** and **Glorious**.

Is it at all possible that the **Maker** of this world, *the Possessor of Absolute Knowledge and Absolute Power*, should not fulfil the oft-repeated promise and threat *that has been proclaimed unanimously by all the prophets and been witnessed in unison by all the veracious and the saints*, and thus display weakness and **ignorance**? God forbid!

All that is implied by His **promise** and **threat** is not at all difficult for His power to fulfil; it is extremely simple and easy.

It is as easy for Him as bringing back next spring the **countless** beings of last spring, **in part identically***, in part **in simile****.

*{*Like trees and the roots of grasses.*}

**{*Like leaves and fruits.*}

It is our need, the need of everything, His own need and the need of His **dominical sovereignty**, that He should fulfil His **promise**.

For Him **to break His promise** would be contrary to the **dignity** of His power, and it would **contradict the comprehensiveness of His knowledge**. For the breaking of a promise can arise only from **ignorance** or impotence.

O **denier**! Do you know how **foolish** a **crime** you are committing with your unbelief and denial? Paying heed to your own lying fancy, your **delirious** intellect, your **deceptive** soul,

you reject as a liar One **Who in no way can be compelled to the breaking of His promise**, **Whose glory and stature can in no way admit the breaking of His word**, and **Whose truthfulness and veracity are attested by all visible matters and objects**!

Despite your infinite pettiness, you are committing a crime of infinitely great proportions.

Without doubt you **deserve** great and eternal punishment.

According to certain narrations, the fact that the teeth of some of the people of Hell will be as big as a mountain will serve as an **indication** of the magnitude of their crime.

{*Muslim, Janna, 44; Tirmidhi, Jahannam, 3; Ibn Maja, Zuhd, 38; Musnad, ii, 26, 328, 334.*}

O **denier**, you are like a traveller who closes his eyes to the **sunlight** and looks instead at the **fantasy** in his own mind.

Madem bu dünyada ona lâıyk muhasebe görülüp, hüküm verilmiyor. Elbette bir mahkeme-i kübra, bir saadet-i uzmaya gidecektir.

Sekizinci Hakikat

Bâb-ı **va'd** ve **va'iddir**. İsm-i **Cemil** ve **Celil**'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: *Alîm-i Mutlak ve Kadîr-i Mutlak olan* şu masnuatın **Sâni**'i; *bütün enbiyanın tevâtürle haber verdikleri ve bütün sıddıkîn ve evliyanın icma' ile şehadet ettikleri mükerrer* **va'd** ve **va'id-i İlahîsini** yerine getirmeyip, -hâşâ- acz ve **cehlini** göstersiz?

Halbuki **va'd** ve **va'idinde** bulunduğu emirler, kudretine hiç ağır gelmez. Pek hafif ve pek kolay.

Geçmiş baharın **hesabsız** mevcudatını, gelecek baharda **kısmen aynen*** kısmen **milsen**** iadesi kadar kolaydır.

*{(Haşiye-1): *Ağaç ve otların kökleri gibi...*}

**{(Haşiye-2): *Yapraklar, meyveler gibi...*}

İfa-yı va'd ise; hem bize, hem her şeye, hem kendisine, hem **saltanat-ı rububiyetine** pek çok lâzımdır.

Hulf-ül va'd ise; hem **izzet-i iktidarına** zıddır, hem **ihata-yı ilmiyesine münafıdır**. Zira hulf-ül va'd; ya **cehilden**, ya acizden gelir.

Ey **münkir**! Bilir misin ki: Küfür ve inkârın ile ne kadar **ahmakça** bir **cinayet** işliyorsun ki; kendi yalancı vehmini, **hezeyancı** aklını, **aldatıcı** nefsini tasdik edip,

hiçbir vechile hulf ve hilafa mecburiyeti olmayan ve **hiçbir vechile hilaf, onun izzetine, haysiyetine yakışmayan** ve **bütün görünen şeyler ve işler, sıdkına ve hakkaniyetine şehadet eden** bir zâtı tekzip ediyorsun!

Nihayetsiz küçüklük içinde nihayetsiz büyük cinayet işliyorsun!

Elbette, ebedî büyük cezaya **müstehak** olursun.

Bazı ehl-i Cehennem'in bir dişi, dağ kadar olması; cinayetinin büyüklüğüne bir **mikyas** olarak haber verilmiş.

Misalin şu yolcuya benzer ki: **Güneşin ziyasından** gözünü kapar. Kafası içindeki **hayaline** bakar.

His imagination wishes to illumine the awesome path in front of him with the light proceeding from his mind's lamp that in reality is no stronger than a glow-worm.

Whatever has been promised by God Almighty, Whose veracious words are these beings we see and Whose truthful, eloquent signs are the processes of nature, He will of a surety fulfil.

He will establish a Supreme Tribunal, and bestow an ultimate bliss.

#92

Ninth Truth

The Gate of God's bestowal of life and death, the Manifestation of the Names of Eternally Living and Self-Subsistent, and Giver of Life and Giver of Death.

Is it at all possible that the One Who gives life to this vast dead and dry earth;

Who in so doing demonstrates His power by deploying more than three hundred thousand different forms of creation, each of them as remarkable as man;

Who further demonstrates in this deployment His all-embracing knowledge by the infinite distinctions and differentiations He makes in the complex intermingling of all of those forms;

Who directs the gaze of all His slaves to everlasting bliss by promising them resurrection in all of His heavenly decrees;

Who demonstrates the splendour of His dominicality by causing all of His creation to collaborate with one another, to revolve within the circle of His command and His will, to aid one another and be submitted to Him;

Who shows the importance He has given to man by creating him as the most comprehensive, the most precious and delicate, the most valued and valuable fruit on the tree of creation by addressing him without intermediary and subjugating all things to him;

- is it at all possible that so Compassionate and Powerful a One, so Wise and All-Knowing a One, should not bring about resurrection; should not gather His creatures together or be unable to do so;

should not restore man to life, or be unable to do so; should not be able to inaugurate His Supreme Court;

should not be able to create Heaven and Hell? Nay, indeed, by no means is any of this possible.

Indeed, the Almighty Disposer of this world's affairs creates in every century, every year and every day, on the narrow and transient face of the globe, numerous signs, examples and indications of the Supreme Gathering and the Plain of Resurrection.

Vehmi, bir yıldız böceği gibi kafa fenerinin ışığıyla dehşetli yolunu tenvir etmek istiyor.

Madem şu mevcudat; hak söyleyen sadık kelimeleri, şu hâdisat-ı kâinat; doğru söyleyen nâtık âyetleri olan Cenab-ı Hak va'd etmiş, elbette yapacaktır.

Bir mahkeme-i kübra açacaktır, bir saadet-i uzma verecektir.

Dokuzuncu Hakikat

Bâb-ı ihya ve imatedir. İsm-i Hayy-u Kayyum'un, Muhyî ve Mümit'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: Ölmüş, kurumuş koca Arzı ihya eden

ve o ihya içinde her biri beşer haşri gibi acib, üçyüz binden ziyade enva'-ı mahlukatı haşr ü neşredip kudretini gösteren

ve o haşr ü neşr içinde nihayet derecede karışık ve ihtilat içinde, nihayet derecede imtiyaz ve tefrik ile ihata-i ilmiyesini gösteren

ve bütün semavî fermanlarıyla beşerin haşrini va'detmekle bütün ibadının enzarını saadet-i ebediyeğe çeviren

ve bütün mevcudatı başbaşa, omuz omuza, elele verdirip emir ve iradesi dairesinde döndürüp birbirine yardımcı ve müsahhar kılmakla azamet-i rububiyetini gösteren

ve beşeri, secere-i kâinatın en câmi' ve en nazik ve en nazenin, en nazdar, en niyazdar bir meyvesi yaratıp, kendine muhatab ittihaz ederek her şeyi ona müsahhar kılmakla, insana bu kadar ehemmiyet verdiğini gösteren

bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Hakîm, kıyameti getirmesin? Haşri yapmasın ve yapamasın?

Beşeri ihya etmesin veya edemesin? Mahkeme-i Kübrayı açamasın?

Cennet ve Cehennem'i yaratamasın? Hâşâ ve kellâ!..

Evet şu âlemin Mutasarrıf-ı Zîşan'ı her asırda, her senede, her günde bu dar, muvakkat rûy-i zeminde haşr-i ekberin ve meydan-ı kıyametin pek çok emsalini ve nûmunelerini ve işaretini icad ediyor.

Thus in the gathering that takes place every spring we see that in the course of five or six days more than three hundred thousand different kinds of animal and plant are first gathered together and then dispersed.

The roots of all the trees and plants, as well as some animals, are **revived** and restored **exactly as they were**.

The other animals are recreated in a form so similar *as to be almost identical*.

The seeds which appear, in their outward form, to be so close to each other, nonetheless, *in the course of six days or six weeks*, become distinct and differentiated from each other, and then **with extreme speed, ease and facility**, **are brought to life in the utmost order and equilibrium**.

Is it at all possible that for the One *Who does all of this anything* should be difficult; that He should be unable to create the **heavens** and the **earth** in six days; that He should be unable to **resurrect** men with a single blast? No, by no means is it possible!

#93

Let us suppose there were to be some gifted **writer** who could write out in a single hour the confused and **obliterated** letters of three hundred thousand books on a single sheet without any error, omission or **defect**, complete and in the best form.

If someone were then to say to you that that writer could write out again from memory a book *written by him* that had fallen into the water and become obliterated, would you then say that he is unable, and would you not believe in his ability?

Or think of some talented king who, *in order to demonstrate his power or for the sake of providing a warning example*, removes whole mountains with a single command, turns his realm upside down, and transforms the sea into dry land.

Then you see that a great rock rolls down into a **valley**, so that the path is blocked for guests travelling to attend the king's reception and they are unable to pass.

If someone should say to you: "that exalted one **will** remove or **dissolve** the stone, *however great it may be*, with a single command ; he will not leave his guests stranded," would you then say that he will not remove the stone, or be unable to do so?

Or if someone one day should gather together a great army, and you are then informed that he will summon its **battalions** together **with a blast of the trumpet** after they had **dispersed** to **rest**,

and the battalions will form up in disciplined shape, would you respond by saying, "I don't believe it?" Were you to say any of these things your **behaviour** would truly be **madness**.

Ezcümle: Haşr-i baharîde görüyoruz ki: Beş-altı gün zarfında küçük ve büyük hayvanat ve nebatattan üçyüz binden ziyade enva'î haşredip neşrediyor.

Bütün ağaçların, otların köklerini ve bir kısım hayvanları **aynen ihya** edip iade ediyor.

Başkalarını *ayniyet derecesinde* bir misliyet suretinde icad ediyor.

Halbuki maddeten farkları pek az olan tohumcuklar o kadar karışmışken, kemal-i imtiyaz ve teşhis ile **o kadar sür'at ve vüs'at ve sühulet içinde kemal-i intizam ve mizan ile altı gün veya altı hafta zarfında ihya ediliyor**.

Hiç kabil midir ki: *Bu işleri yapan Zât'a bir şey ağır gelebilirsin*, **semavat** ve **arzı** altı günde hakedemesin, insanı bir sayha ile **haşredemesin**? Hâşâ!

Acaba mu'ciznüma bir **kâtib** bulunsa; hurufları ya bozulmuş veya **mahvolmuş** üç yüz bin kitabı tek bir sahifede karıştırmaksızın, galatsız, sehivsiz, **noksansız**, hepsini beraber, gayet güzel bir surette bir saatte yazarsa;

birisi sana dese: "Şu kâtib **kendi te'lif ettiği** senin suya düşmüş olan kitabını, yeniden bir dakika zarfında hâfızasından yazacak." Sen diyebilir misin ki, "Yapamaz ve inanmam."

Veyahut bir sultan-ı mu'cizekâr, **kendi iktidarını göstermek için veya ibret ve tenezzüh için** bir işaretle dağları kaldırır, memleketleri tebdil eder, denizi karaya çevirdiğini gördüğün halde

sonra görsen ki; büyük bir taş **dereye** yuvarlanmış, o zâtın kendi ziyafetine davet ettiği misafirlerin yolunu kesmiş, geçemiyorlar.

Biri sana dese: "O zât, bir işaretle o taşı, **ne kadar büyük olursa olsun** kaldıracak veya **dağıtacak**. Misafirlerini yolda bırakmayacak." Sen desen ki: "Kaldırmaz veya kaldıramaz."

Veyahut bir zât bir günde, yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde biri dese: "O zât **bir boru sesiyle**, efradı **istirahat için dağılmış olan taburları** toplar.

Taburlar, nizamı altına girerler." Sen desen ki: "İnanmam!" Ne kadar **divanece hareket** ettiğini anlarsın...

If you have understood these three **parables**, now look further and see how **the Pre-Eternal Designer** turns over **in front of our eyes** the white page of winter and opens the green pages of spring and summer.

Then He inscribes on the **page** of **the earth's surface**, with **the pen of power and destiny**, **in the most beautiful form**, more than three hundred thousand **species** of creation .

Not one encroaches upon another. He writes them all together, but none blocks the path of another.

In their formation and shape, each is kept separate from the other without any confusion. There is no error in the writing.

That **Wise and Preserving One**, Who **preserves** and inserts the spirit of a great tree in the smallest seed, no bigger than a **dot** - is it permissible even to ask how He preserves the spirits of those who die?

That **Powerful One** *Who causes the globe to revolve like a pebble in a sling* - is it permissible even to ask how He will remove this globe from the path of His guests *who are travelling to meet Him in the Hereafter?*

Again, **the One of Glorious Essence** Who from non-being recruits anew and inscribes into His battalions, *with the command of "Be, and behold it is,"* and **with utmost discipline**, **the troops of all living things**, the very particles of all of their bodies, and thus creates highly disciplined armies

- is it permissible even to ask how He can make bodies submit to His discipline like a battalion, how He can gather together through a single blast their **mutually acquainted fundamental particles**, and their **component members**?

#94

You can, moreover, behold with your own eyes, the numerous **designs** made by God *as signs, similes and indications of resurrection*, designs placed by Him in every age and epoch of the world, in the **alternation** of day and night, even in the appearance and disappearance of clouds **in the sky**.

If you imagine yourself to have been living a thousand years ago, and then **compare** with each other **the two wings of time** that are the past and the future, then you will behold similes of the gathering and indications of resurrection *as numerous as the centuries and days*.

If, then, after witnessing so many similes and indications, you **regard corporeal resurrection** as improbable and **rationaly unacceptable**, know your behaviour to be pure **lunacy**.

See what the Supreme Decree says concerning the truth we are discussing:

İşte şu üç **temsili** fehmettin ise, bak: **Nakkaş-ı Ezeli**, **gözümüzün önünde** kışın beyaz sahifesini çevirip, bahar ve yaz yeşil yaprağını açıp,

rûy-i arzın **sahifesinde** üçyüz binden ziyade **enva'ı**, **kudret** ve **kader kalem** ile **ahsen-i suret üzere** yazar.

Birbiri içinde birbirine karışmaz; beraber yazar, birbirine mani olmaz.

Teşkilce, suretçe birbirinden ayrı, hiç şaşırtmaz, yanlış yazmaz.

Evet en büyük bir ağacın ruh programını bir **nokta** gibi en küçük bir çekirdekte dercedip, **muhafaza** eden **Zât-ı Hakîm-i Hafîz**; vefat edenlerin ruhlarını nasıl muhafaza eder denilir mi?

Ve **Küre-i Arzı** bir **sapan taşı** gibi çeviren **Zât-ı Kadîr**; **âhirete giden** misafirlerinin yolunda nasıl bu Arzı kaldıracak veya dağıtacak, denilir mi?

Hem hiçten, yeniden bütün **zîhayatın ordularını** bütün cesedlerinin taburlarında **kemal-i intizamla** zerratı **Emr-i KUN FAYKUN** ile kaydedip yerleştiren, ordular icad eden **Zât-ı Zülcelal**;

tabur-misal cesedin nizamı altına girmekle, **birbiriyle tanışan zerrat-ı esasiye** ve **ecza-yı asliyesini** bir sayha ile nasıl toplayabilir denilir mi?

Hem bu bahar haşrine benzeyen, dünyanın her devrinde, her asrında, hattâ gece gündüzün **tebdilinde**, hattâ **cevv-i havada** bulutların icad u ifnasında **haşre nümune ve misal ve emare olacak** ne kadar **nakışlar** yaptığını gözünle görüyorsun.

Hattâ eğer hayalen bin sene evvel kendini farzetsen, sonra **zamanın iki cenahı** olan mazi ile müstakbeli birbirine **karşılaştırsan**; **asırlar, günler adedince** misal-i haşir ve kıyametin nümunelerini göreceksin.

Sonra bu kadar nümune ve misalleri müşahade ettiğin halde, **haşr-i cismanîyi** akıldan uzak görüp **istib'ad etmekle** inkâr etsen; ne kadar **divanelik** olduğunu sen de anlarsın.

Bak Ferman-ı A'zam, bahsettiğimiz hakikata dair ne diyor:

Look upon the signs of God's mercy, and see how He restores life to the earth after its death. Verily He it is Who shall bring to life the dead, and He is powerful over all things. {Qur'an, 30:50.}

In short: There is nothing that makes impossible the gathering of resurrection, and everything that necessitates it.

The glorious and eternal dominicality, the almighty and all embracing sovereignty of the One Who gives life and death to this vast and wondrous earth as if it were a mere animal; Who has made of this earth a pleasing cradle, a fine ship, for man and the animals; Who has made of the sun a lamp furnishing light and heat to the hostelry of the world; Who has made of the planets vehicles for the conveyance of His angels

- the dominicality and sovereignty of such a One cannot rest upon and be restricted to the transitory, impermanent, unstable, insignificant, changeable, unlasting, deficient and imperfect affairs of this world.

He must, therefore, have another realm, one worthy of Him, permanent, stable, immutable and glorious.

Indeed, He does have another kingdom, and it is for the sake of this that He causes us to labour, and to this that He summons us.

All those of illumined spirit who have penetrated from outer appearances to truth, and have been ennobled with proximity to the Divine Presence, all the spiritual poles endowed with luminous hearts, all the possessors of lucent intelligence, all bear witness that He will transfer us to that other kingdom.

They inform us unanimously that He has prepared for us there reward and requittal, and relate that He is repeatedly giving us firm promises and stern warnings.

As for the breaking of a promise, it is baseless and utter humiliation. It cannot in any way be reconciled with the glory of His sanctity.

#95

Similarly, failure to fulfil a threat arises either from forgiveness or powerlessness. Now unbelief is extreme crime, and cannot be forgiven.

*{Unbelief denounces creation for alleged worthlessness and meaninglessness. It is an insult to all of creation, a denial of the manifestation of the Divine Names in the mirror of beings.

It is disrespect to all the Divine Names, and rejection of the witness borne to the Divine Unity by all beings. It is a denial of all creation.

It corrupts man's potentialities in such a way that they are incapable of reform and unreceptive to good.

Unbelief is also an act of utter injustice, a transgression against the rights of all of creation and God's Names.

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Elhasıl: Haşre mani' hiçbir şey yoktur. Muktazi ise her şeydir.

Evet mahşer-i acaib olan şu koca Arzı, âdi bir hayvan gibi imate ve ihya eden ve beşer ve hayvana hoş bir beşik, güzel bir gemi yapan ve Güneş'i onlara şu misafirhanede ışık verici ve ısıdırıcı bir lâmba eden, seyyaratı meleklerine tayyare yapan bir zâtın, bu derece muhteşem ve sermedî rububiyeti ve bu derece muazzam ve muhit hâkimiyeti;

elbette yalnız böyle geçici, devamsız, bîkarar, ehemmiyetsiz, mütegayyir, bekasız, nâkıs, tekemmülsüz umûr-u dünya üzerinde kurulmaz ve durmaz.

Demek ona şayeste, daimî, berkarar, zevalsiz, muhteşem bir diyar-ı âher var.

Başka bâki bir memleketi vardır. Bizi onun için çalıştırır. Oraya davet eder

ve oraya nakledeceğine; zahirden hakikate geçen ve kurb-u huzuruna müşerref olan bütün ervah-ı neyyire ashabı, bütün kulûb-u münevvere ahtabı, bütün ukûl-ü nuraniye erbabı şehadet ediyorlar

ve bir mükâfat ve mücazat ihzar ettiğini müttefikan haber veriyorlar ve mükerreren pek kuvvetli va'd ve pek şiddetli tehdid eder, naklederler.

Hulf-ül va'd ise hem zillet, hem tezellüldür. Hiç bir cihetle celal-ü kudsiyetine yanaşamaz.

Hulf-ül va'id ise ya afvdan, ya aczden gelir. Halbuki küfür; cinayet-i mutlakadır, afva kabil değil.

{(Haşie): Evet küfür, mevcudatın kıymetini iskat ve manasızlıkla ittiham ettiğinden, bütün kâinata karşı bir tahkir ve mevcudat âyinelerinde cilve-i esmayı inkâr olduğundan

bütün esma-i İlahiyeğe karşı bir tezyif ve mevcudatın vahdaniyete olan şehadetlerini reddettiğinden bütün mahlukata karşı bir tekzib olduğundan;

istidad-ı insanîyi öyle ifsad eder ki, salah ve hayrı kabule liyakatı kalmaz.

Hem bir zulm-ü azîmdir ki, umum mahlukatın ve bütün esma-i İlahiyenin hukukuna bir tecavüzdür.

The preservation of those rights, as well as the unredeemable nature of the unbeliever's soul, make it necessary that unbelief should be unpardonable.

The words, "to assign partners to God is verily a great transgression," (Qur'an, 31:13) express this meaning.}

The Absolutely Omnipotent One is exempt of and exalted above all powerlessness.

Those who bring us their testimony and report; *despite all the differences in their methods, temperaments and paths*, are totally unanimous and agreed on this basic matter.

By their number, they have the authority of unanimity. By their quality, they have the authority of learned consensus.

By their rank, each one is a guiding star of mankind, the cherished eye of a people, the object of a nation's veneration.

By their importance, each one is an expert and an authority in the matter.

In any art or science, two experts are preferred to thousands of non-experts, and two positive affirmers are preferred to thousands of negators in the transmission of a report.

For example, the testimony of two men affirming the sighting of the crescent moon at the beginning of Ramadan totally nullifies the negation of thousands of deniers.

In short: In the whole world there is no truer report, no firmer claim, no more apparent truth than this.

The world is without doubt a field, and the resurrection a threshing-floor, a harvest. Paradise and Hell are each storehouses for the grain.

Tenth Truth

The Gate of Wisdom, Grace, Mercy and Justice; the Manifestation of the Names of All-Wise, Generous, Just and Merciful.

Is it at all possible that the Glorious Possessor of all Dominion in this impermanent hospice of the world, in this transient place of testing, in this unstable showplace of the earth

so manifest a wisdom, so evident a grace, so overwhelming a justice, so comprehensive a mercy, - in His realm, in the worlds of the outer and inner dimensions of things,

there should not exist permanent abodes with eternal inhabitants, everlasting stations with immortal residents,

and that as a result all the truths of wisdom, grace, mercy and justice that we now see should decline into nothingness.

İşte şu hukukun muhafazası ve nefis-i kâfir hayra kabiliyetsizliği, küfrün adem-i afvını iktiza eder

. إِنَّ الشُّرَكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ } şu manayı ifade eder.}

Kadîr-i Mutlak ise, acizden münezzeh ve mukaddestir.

Şahidler, muhbirler ise; mesleklerinde, meşreblerinde, mezheplerinde muhtelif oldukları halde kemal-i ittifak ile şu mes'elenin esasında müttehiddirler.

Kesretçe tevatür derecesindedirler, keyfiyetçe icma' kuvvetindedirler.

Mevkice her biri nev'-i beşerin bir yıldızı, bir taifenin gözü, bir milletin azizidirler.

Ehemmiyetçe şu mes'elede hem ehl-i ihtisas, hem ehl-i isbattırlar.

Halbuki bir fende veya bir san'atta iki ehl-i ihtisas, binler başkalardan müreccahırlar ve ihbarda iki müsbit, binler nâfilere tercih edilir.

Meselâ Ramazan hilâlinin sübutunu ihbar eden iki adam, binler münkirlerin inkârlarını hiçe atarlar.

Elhasıl: Dünyada bundan daha doğru bir haber, daha sağlam bir dava, daha zahir bir hakikat olamaz.

Demek, şübhesiz dünya bir mezraadır. Mahşer ise bir beyderdir, harmandır. Cennet, Cehennem ise birer mahzendir.

Onuncu Hakikat

Bâb-ı hikmet, inayet, rahmet, adalettir. İsm-i Hakîm, Kerim, Âdil, Rahîm'in cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki: Şu bekasız misafirhane-i dünyada ve şu devamsız meydan-ı imtihanda ve şu sebatsız teşhîrî-ı arzda

bu derece bahir bir hikmet, bu derece zahir bir inayet ve bu derece kahir bir adalet ve bu derece vâsi bir merhametin âsârını gösteren Mâlik-ül Mülk-i Zülcelâf in daire-i memleketinde ve âlem-i mülk ve melekûtunda

daimî meskenler, ebedî sâkinler, bâki makamlar, mukim mahluklar bulunmayıp

şu görünen hikmet, inayet, adalet, merhametin hakikatları hiçe insin?..

Again, is it at all possible that that **All-Wise Being** should choose man, among all His creation, to receive direct and **universal address** from Him, should make him a **comprehensive mirror** to Himself,

should permit him to taste, weigh, and become acquainted with, all the **contents** of His treasures of mercy,

should make Himself known to him with all His Names, should love him and make Himself beloved of him

- that He should do all this and then fail to despatch **wretched** man to that eternal realm, to invite him to that **abode of permanent bliss** and make him **happy** there?

Is it at all **reasonable** that He should impose on every being, even the seed, a **task** as heavy as a tree, mount in it instances of His wisdom as numerous as the flowers, and beneficial aspects as numerous as the **fruits**,

but assign to that task, to those instances of His wisdom and those **beneficial aspects**, a **purpose** pertaining only to this world, one as small as a seed?

That He should make that purpose nothing more than the life of this world, *something less valuable than a grain of mustard-seed*?

That He should not make of beings seeds for **the world of meaning** and **tillage** for **the realm of the hereafter**, for them to yield there their true and worthy results?

That He should permit such **significant alternations** to remain without purpose, to be empty and **vain**?

That He should not turn their faces towards the world of meaning and the hereafter, so that they might there reveal their true purposes and fitting results?

Again, is it at all possible that by thus causing things to controvert their own nature He should present His own **veracious Names**, All-Wise, Generous, Just, Merciful, **as being characterized by their opposites -God forbid!**

- that He should **deny** the true essences of all those beings *that indicate His wisdom and generosity, His justice and mercy*,

that He should reject the testimony of all creatures, that He should **negate** the indications made by all things?

Can intelligence at all accept that God should impose on man and his **senses** duties as numerous as the hair on his head,

but give him no more than an **earthly reward**, *something no more valuable than a hair*?

That He should act meaninglessly, in a fashion **contrary** to His **true justice** and opposed to His **true wisdom**?

Hem hiç kabil midir ki o **Zât-ı Hakîm**, şu insanı bütün mahlukat içinde kendine **küllî muhatab** ve **câmi'** bir âyine yapıp

bütün hazain-i rahmetinin **müştemilâtını** ona tattırsın, hem tartırsın, hem tanıttırsın,

kendini bütün esmasıyla ona bildirsin, onu sevsin ve sevdirdin..

sonra o **bîçare** insanı o ebedî memleketine göndermesin? O daimî **saadetgâha** davet edip **mes'ud** etmesin?

Hem hiç **makul** mudur ki, hattâ çekirdek kadar her bir mevcuda bir ağaç kadar **vazife** yükü yüklesin, çiçekleri kadar hikmetleri bindirsin, **semerele**ri kadar maslahatları taksın da

bütün o vazifeye, o hikmetlere, o **maslahatlara** dünyaya müteveccih yalnız bir çekirdek kadar **gaye** versin!

Bir hardal kadar ehemmiyeti olmayan dünyevî bekasını gaye yapsın!

Ve bunları, **âlem-i manaya** çekirdekler ve **âlem-i âhirete** bir **mezraa** yapmasın! Tâ hakikî ve lâıyık gayelerini versinler.

Ve bu kadar mühim **ihhtifalât-ı mühimme**yi gayesiz, boş, **abes** bıraksın.

Onların yüzünü âlem-i manaya, âlem-i âhirete çevirmesin? Tâ asıl gayeleri ve lâıyık meyvelerini göstere.

Evet hiç mümkün müdür ki: Bu şeyleri böyle hilaf-ı hakikat yapmakla kendi **evsaf-ı hakikiyesi** olan Hakîm, Kerim, Âdil, Rahîm'in **zıdlarıyla -hâşâ sümme hâşâ-muttasîf** gösterip

hikmet ve keremine, adl ve rahmetine delalet eden bütün kâinatın hakaikını tekzib etsin,

bütün mevcudatın şehadetlerini reddetsin, bütün masnuatın delaletlerini **ibtal** etsin?

Hem hiç akıl kabul eder mi ki, insanın başına ve içindeki **havassına** saçları adedince vazifeler yükletsin de,

yalnız *bir saç hükmünde* ona bir **ücret-i dünyeviye** versin;

adalet-i hakikiyesine zıd olarak ve **hikmet-i hakikiyesi**ne **münafi**, manasız iş yapsın?

Again, is it at all possible that God Who proves and shows Himself to be a possessor of absolute wisdom, by attaching to every animate being, or even to every member like the tongue, indeed to every creature, instances of His wisdom and sources of benefit as numerous as the results and the fruits He has attached to a tree

- is it at all possible that He should fail to bestow of Himself the greatest of all instances of His wisdom, the most significant of all sources of benefit, the most necessary of all results, that which makes His wisdom into wisdom, His blessings into blessings, His mercy into mercy,

the source and aim of all of His wisdom, bounty, mercy and beneficence - eternity, the meeting with Him in the hereafter and everlasting bliss? Were He to abandon these,

#97

He would plunge all of His doings unto utter pointlessness and cause Himself to resemble a being

who constructed a palace, each stone of which contained thousands of designs, in each corner of which thousands of adornments were to be found, and in each part of which thousands of precious household instruments and tools were provided,

but failed to build a roof over it, so that everything rotted and was needlessly destroyed. No, by no means can this be true!

From absolute goodness comes forth goodness, and from the Possessor of Absolute Beauty comes forth beauty; so too nothing devoid of purpose can emerge from the Possessor of Absolute Wisdom.

Whoever in his imagination embarks on the ship of history and sets sail for the past, will see dead stages, places, gatherings and worlds, as numerous as the years, and each like the stopping-place that is the world, the field of trial, the gathering of creation, that we now see.

In form and quality they are different from each other, but they resemble each other with respect to their orderliness, their wondrousness and the fashion in which they display the power and wisdom of the Maker.

In those impermanent stopping-places, those transient fields, those fleeting gatherings, he will also see the orderly workings of so manifest a wisdom, the indications of so evident a beneficence, the signs of so imperious a justice, the fruits of so comprehensive a mercy,

that he will know of a certainty -unless totally devoid of perception- that a more perfect wisdom than that which he beholds is inconceivable, that a beneficence more beautiful than that the signs of which he observes is impossible,

Hem hiç mümkün müdür ki, bir ağaca taktığı neticeler, meyveler miktarınca her bir zihayata, belki lisan gibi her bir uzvuna, belki her bir masnua o derece hikmetleri, maslahatları takmakla kendisinin bir Hakîm-i Mutlak olduğunu isbat edip gösterebilirsin,

sonra bütün hikmetlerin en büyüğü ve bütün maslahatların en mühimmi ve bütün neticelerin en elzemi ve hikmeti hikmet, nimeti nimet, rahmeti rahmet eden

ve bütün hikmetlerin, nimetlerin, rahmetlerin, maslahatların menbaı ve gayesi olan beka ve lîkayı ve saadet-i ebediyeyi vermeyip terkederek,

bütün işlerini abesiyet-i mutlaka derekesine düşürsün ve kendini o zâta benzetsin ki;

öyle bir saray yapar, her bir taşında binlerce nakışlar, her bir tarafında binler zînetler ve her bir menzilinde binler kıymetdar âlât ve levazimat-ı beytiye bulundursun da

sonra ona dam yapmasın, her şey çürüsün, beyhude bozulsun. Hâşâ ve kellâ!

Hayr-ı Mutlak'tan hayır gelir, Cemil-i Mutlak'tan güzellik gelir, Hakîm-i Mutlak'tan abes bir şey gelmez.

Evet her kim fikren tarihe binip mazi cihetine gitse, şu zaman-ı hazırda gördüğümüz menzil-i dünya, meydan-ı ibtilâ, meşher-i eşya gibi, seneler adedince vefat etmiş menziller, meydanlar, meşherler, âlemler görecektir.

Suretçe, keyfiyetçe birbirinden ayrı oldukları halde; intizamca, acaibce, Sâni'in kudret ve hikmetini göstermekçe birbirine benzer.

Hem görecektir ki; o sebatsız menzillerde, o devamsız meydanlarda, o bekasız meşherlerde o kadar bahir bir hikmetin intizamatını, o derece zahir bir inayetin işaretini, o mertebe kahir bir adaletin emaratını, o derece vâsi bir merhametin semeratını görecektir.

Basiretsiz olmamak şartıyla yakînen bilecek ki: O hikmetten daha ekmel bir hikmet olamaz ve o âsârî görünen inayetten daha ecmel bir inayet kabil değil

that a justice **more glorious** than that the indications of which he sees cannot exist, and a mercy **more comprehensive** than that the fruits of which he sees is unimaginable .

If, to suppose the impossible, there were no permanent abodes, **lofty** mansions, everlasting stations and eternal abodes, with their eternal **residents**, God's joyous **servants**, in the realm of that **Eternal Monarch** *Who disposes all affairs and Who constantly is changing the hospice and its inmates*,

then it would be necessary to reject the true essences of wisdom, justice, beneficence and compassion, *those four powerful and universal spiritual elements that are like light, air, water and earth*, and to deny their existence, even though they are as apparent as that of **the external elements**.

For it is plain that this impermanent **world and its contents** cannot be a complete manifestation of their true essences. If there is no other place, somewhere else, where they can be manifested fully,

it then becomes necessary, **with a lunacy** like that of the man who denies the existence of the sun even though he sees its **light filling the day**,

#98

to deny the wisdom that we can see in everything in front of our eyes; to deny the **beneficence** that we can observe in our own souls and in **most** other things ;

to deny the justice* the **signs** of which appear so strongly; and to deny the **compassion** we see everywhere in operation. It follows in turn that

we must regard as a foolish **prankster**, a treacherous **tyrant**, the one from whom proceed all **the wise processes**, **the generous deeds** and **the merciful gifts** we perceive in the universe.

God forbid that this should be so; it is a totally impossible reversal of the truth.

*{There are two varieties of justice, one **affirmative**, the other **negative**.

The positive variety consists in giving **the deserving** his right. This form of justice exists throughout the world in **the most obvious fashion**,

because, as proven in the Third Truth, it observably bestows, in accordance with special balances and particular criteria, all the objects of desire requested by everything from its **Glorious Creator** *with the tongue of innate capacity, the language of natural need, the speech of necessity*, and all the requirements of life and existence.

This variety of justice is, then, as certain as life and existence itself.

The other variety of justice, the **negative**, consists in chastising **the unjust**; it gives wrongdoers their due by way of requittal and **punishment**.

ve o emaratı görünen adaletten **daha ecell** bir adalet yoktur ve o **semeratı** görünen merhametten **daha eşmel** bir merhamet tasavvur edilmez.

Eğer farz-ı muhal olarak *şu işleri çeviren, şu misafirleri ve misafirhaneleri değiştiren* **Sultan-ı Sermedi**'nin daire-i memleketinde daimî menziller, **âli** mekânlar, sabit makamlar, bâki meskenler, **mukim ahali**, mes'ud **ibadî** bulunmazsa;

ziya, hava, su, toprak gibi kuvvetli ve şümullü dört anasır-ı maneviye olan hikmet, adalet, inayet, merhametin hakikatlarını nefyetmek ve o **anasır-ı zahiriye** gibi, görünen vücudlarını inkâr etmek lâzım gelir.

Çünkü şu bekasız **dünya ve mâfiha**, onların tam hakikatlarına mazhar olamadığı malûmdur. Eğer başka yerde dahi onlara tam mazhar olacak mekân bulunmazsa,

o vakit *gündüzü dolduran* **ziya**yı gördüğü halde, Güneşin vücudunu inkâr etmek derecesinde **bir divanelikle**,

şu her şeyde bulunan gözümüz önündeki hikmeti inkâr etmek, şu nefsimizde ve **ekser** eşyada her vakit müşahede ettiğimiz **inayeti** inkâr etmek

ve şu pek kuvvetli **emaratı** görünen adaleti* inkâr etmek ve şu her yerde gördüğümüz **merhameti** inkâr etmek lâzım geldiği gibi;

şu kâinatta gördüğümüz **icraat-ı hakîmane** ve **ef'al-i kerimane** ve **ihsanat-ı rahîmane**nin sahibini **-hâşâ sümme hâşâ-** sefih bir **oyuncu**, gaddar bir **zalim** olduğunu kabul etmek lâzım gelir ki,

nihayetsiz muhal bir **inkılab-ı hakaiktir**.

{(Haşiye): Evet adalet iki şıktır. Biri **müsbet**, diğeri **menfidir**.

Müsbet ise, **hak sahibine** hakkını vermektir. Şu kısım adalet, bu dünyada **bedahet derecesinde** ihatası vardır.

Çünkü "Üçüncü Hakikat"ta isbat edildiği gibi; her şeyin **istidad lisanıyla** ve **ihtiyac-ı fitrî lisanıyla** ve **ızdırar lisanıyla** Fâtır-ı Zülcelal'den istediği bütün **matlubatını** ve vücud ve hayatına lâzım olan bütün hukukunu **mahsus mizanlarla**, muayyen ölçülerle bilmüşahede veriyor.

Demek adaletin şu kısmı, vücud ve hayat derecesinde kat'î vardır.

İkinci kısım **menfidir** ki, **haksızları** terbiye etmektir. Yani haksızların hakkını, tazib ve **tecziye** ile veriyor.

This type of justice is not fully manifest in this world, even though there are countless signs and indications that permit us to sense its true nature.

For example, all the chastising blows and punitive lashes that have descended on all rebellious peoples, from the Ad and Thamud to those of the present age, show definitely that an exalted justice dominates the world.}

Even the foolish sophists, who denied the existence of everything and even that of their own selves, would not readily contemplate such a proposition.

In short: Considering the utter disparity between -on the one hand- this state of affairs which we see together with the universal fusions of life and the swift separations of death, the imposing gatherings and the rapid dispersions, the magnificent revolutions and the great manifestations,

and -on the other hand- the petty fruits we see briefly attained in this transient world, the temporary and insignificant purposes of beings that pertain to this world,

we conclude that the non-existence of the hereafter would mean attaching to a little stone wise purposes as great as a mountain, and to a great mountain, a purpose as petty as a small stone. No intelligence or wisdom can find this acceptable.

In other words, this lack of proportion between beings and these matters on the one hand, and their purposes pertaining to this world on the other, demonstrates with certainty that all beings have their faces turned to the world of meaning.

It is there that they will yield their appropriate fruits, and their eyes are fixed on the Sacred Names. Their ultimate aims pertain to that world alone.

While their substance is hidden beneath the soil of this world, their flowers will unfold in the World of Similitudes.

Man sows and is sown in this world, in accordance with his capacity, the harvest is gathered in the hereafter.

If you look at the aspect of things that is turned towards the Divine Names and the hereafter you will see that each seed, a miracle of power, has an aim as vast as a tree.

#99

Each flower,* which is like a word of Divine wisdom, has meanings as numerous as the flowers on a tree,

*{If it be asked, "why do your parables consist chiefly of flowers, seeds and fruits,"

our answer is that they are the most wondrous, remarkable and delicate of the miracles of God's power.

Moreover, since naturalists, philosophers and the people of misguidance have been unable to read the subtle script written upon them by the pen of destiny and power, they have choked on them, and fallen into the swamp of nature.}

Şu sık ise çendan tamamıyla şu dünyada tezahür etmiyor. Fakat o hakikatin vücudunu ihsas edecek bir surette hadsiz işaret ve emarat vardır.

Ezcümle: Kavm-i Âd ve Semud'dan tut, tâ şu zamanın mütemerrid kavimlerine kadar gelen sille-i te'dib ve te'ziyane-i tazib, gayet âlî bir adaletin hükümran olduğunu hads-i kat'î ile gösteriyor.}

Hattâ her şeyin vücudunu ve kendi nefsinin vücudunu inkâr eden ahmak Sofestaîler dahi bunun tasavvuruna kolay kolay yanaşamazlar.

Elhasıl: Şu görünen şunat, dünyadaki vüs'atlı içtimaat-ı hayatiye ve sür'atlı iftirakat-ı mevtiye ve haşmetli toplanmalar ve çabuk dağılmalar ve azametli ihtifalat ve büyük tecelliyat ile

ve onların bu âleme ait bu dünya-yı fânide kısa bir zamanda malûmumuz olan semerat-ı cüz'iyeleri, ehemmiyetsiz ve muvakkat gayeleri mabeyninde hiç münasebet olmadığından,

âdeta küçük bir taş a bir büyük dağ kadar hikmetler, gayeler takmak; bir büyük dağa, bir küçük taş gibi muvakkat bir gaye-i cüz'iyeye vermeye benzer ki; hiçbir akıl ve hikmete uygun gelemes.

Demek şu mevcudat ve şunat ile ve dünyaya ait gayeleri ortasında bu derece nisbetsizlik, kat'iyen şahadet eder ki; bu mevcudatın yüzleri âlem-i manaya müteveccihdir,

münasib meyveleri orada veriyor ve gözleri esma-i kudsiyeye dikkat ediyorlar, gayeleri o âleme bakıyor.

Ve özlere dünya toprağı altında, sünbülleri âlem-i misalde inkişaf ediyor.

İnsan istidadı nisbetinde burada ekiyor ve ekiliyor, âhirette mahsul alıyor.

Evet şu eşyanın esma-i İlahiyeye ve âlem-i âhirete müteveccih yüzlerine baksan göreceksin ki; mu'cize-i kudret olan her bir çekirdeğin bir ağaç kadar gayesi var.

Kelime-i hikmet olan her bir çiçeğin* bir ağaç çiçekleri kadar manaları var

{(Haşiye): Sual: Eğer dense: Neden en çok misalleri çiçekten ve çekirdekten ve meyveden getiriyorsun?

Elcevab: Çünkü onlar hem mu'cizat-ı kudretin en antikaları, en hârikaları, en nazeninleridirler.

Hem ehl-i tabiat ve ehl-i dalalet ve ehl-i felsefe, onlardaki kalem-i kader ve kudretin yazdığı ince hattı okuyamadıkları için onlarda boğulmuşlar, tabiat bataklığına düşmüşler.}

and each fruit, *a wonder of God's workmanship and a poem dictated by His mercy*, has wise purposes as numerous as the fruits of a tree.

As for the fruit serving us as **sustenance**, it is merely one out of those many thousand wise purposes; it fulfils its purpose, expresses its meanings, and dies, being buried in our **stomach**.

Since these transient beings yield **eternal fruits** in another place, leave there **permanent forms** of themselves, and express there **everlasting meanings**; since they engage in **ceaseless glorification** of the Maker;

and since man becomes man by perceiving these **aspects** of things that are oriented to the hereafter, thus finding his way to eternity by means of the transient

- since all of this is true, there must be some other purpose for all these beings *that are cast around between life and death, that are first gathered and then dispersed*.

There is no error in this comparison: the above-mentioned **state of affairs** resembles circumstances **formed** and **arranged** by way of **imitation** and **representation**.

Brief **gatherings** and **dispersions** are at great **expense** merely for the sake of taking **pictures** that can thereafter be shown in the cinema.

So too, one of the reasons for our passage through **individual and social life** in this life, for a brief time, is to enable pictures to be taken and images formed, to enable **the result** of our **deeds** to be registered and recorded,

for display on a day of accounting, for being shown at a vast gathering, and to yield the fruit of supreme happiness .

The noble saying of the Prophet (Peace and blessing be upon him) "This world is the tillage for the hereafter,"* indicates this meaning.

**{al-Ajluni, Kashf al-Khafa', i, 320.}*

Since the world exists, and within this world **wisdom**, **beneficence**, **compassion** and **justice** also exist, with their numerous evidences, of a certainty the hereafter also exists, just as surely as does this world.

Since one aspect of everything in this world is turned to that world and is proceeding toward it, to deny that world would be denying this **world with all it contains**.

Just as **the allotted hour** and the grave await man, so too do Paradise and Hell, anxiously watching for his arrival.

#100

Eleventh Truth

The Gate of **Humanity**, and the Manifestation of the Name of **Truth**

ve o *hârîka-i san'at ve manzume-i rahmet olan* her bir meyvenin, bir ağacın meyveleri kadar hikmetleri var.

Bizlere **rızık** olması ise; o binler hikmetlerinden bir tek hikmettir ki, vazifesi biter, manasını ifade eder, vefat eder, **midemiz**de defnedilir.

Madem bu fânî eşya, başka yerde **bâki meyveler** verirler ve **daimî suretler** bırakır ve başka cihette **ebedî manalar** ifade eder, **sermedî tesbihat** yapar.

Ve insan ise, onların şu **cihete** bakan yüzlerine bakmakla insan olur, fânide bâkiye yol bulur.

Demek, *bu hayat ve mevt içinde yuvarlanan, toplanıp dağılan* mevcudat içinde başka maksad var.

Temsilde kusur yoktur: Şu **ahval**, **taklid** ve **temsîl** için **teşkil** ve **tertib** edilen ahvale benzer.

Nasıl büyük **masrafla** kısa **içtimalar**, **dağılmalar** yapılıyor. Tâ **suretler** alınsın, terkeb edilsin, sinemada daim gösterilsin.

Onun gibi, bu dünyada kısa bir müddet zarfında **hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiye** geçirmenin bir gayesi şudur ki; suretler alınıp terkeb edilsin, **netice-i amelleri** alınıp hıfzedilsin.

Tâ bir mecma-i ekberde muhasebesi görülsün ve bir meşher-i a'zamda gösterilsin ve bir saadet-i uzmayla istidadı gösterilsin.

Demek hadîs-i şerifte "Dünya âhiret mezraasıdır" diye bu hakikatı ifade ediyor.

Madem dünya var. Ve dünya içinde bu âsârıyla **hikmet** ve **inayet** ve **rahmet** ve **adalet** var. Elbette dünyanın vücudu gibi kat'î olarak âhiret de var.

Madem dünyada her şey bir cihette o âleme bakıyor. Demek oraya gidiliyor. Âhireti inkâr etmek, **dünya ve mâfihay**ı inkâr etmek demektir.

Demek **ecel** ve kabir insanı beklediği gibi, Cennet ve Cehennem de insanı bekliyor ve gözlüyor.

Onbirinci Hakikat

Bâb-ı **insaniyettir**. İsm-i **Hakk**'ın cilvesidir.

Is it at all possible that **God Almighty**, He Who is worshipped by right, should create man within creation as the most significant of all of His servants with respect to His **absolute dominicality** and with respect to His **universal dominicality** in all of His realms;

that He should make him the most **thoughtful** recipient of His glorious **address**, the most **comprehensive** mirror to the manifestation of His Names;

that He should create him as **the most beautiful miracle of His power in the fairest of forms**, in order to receive **the manifestation of the Greatest Name**, as well as that quality of the Greatest Name inherent in the other Names,

in order for him to assess and perceive the **contents** of His **treasuries of mercy**; that He should make him an **investigator of secrets** equipped more than any other creature with **balances** and instruments;

and He should make him the most **needy** of all creatures with respect to His infinite gifts, the one **suffering** most from **annihilation** and the one most **desirous** of immortality;

that He should make him the most **delicate**, the poorest and neediest of animals, most **wretched** and subject to pain in his **worldly life** but most **sublime** in **disposition**, in the highest of forms and **characters**

- is it possible that God Almighty should do all this with man and not send him **to the Eternal Realm for which he is suited and fitted and for which he is longing?**

Is it possible that He should thus **negate** the whole essence of humanity, act in a manner totally contrary to His own **veracity**, and perform an act of injustice that the eye of truth must deem ugly?

Again, is it at all possible that He Who rules **justly**, Whose mercy is **absolute**, should bestow on man such a **disposition** that he took up **the Supreme Trust**, *from which the heavens and mountains both shrank*,

in order to measure and know, *with his slight and petty measures and crafts*, the all **encompassing** attributes, the **universal** workings, and the infinite **manifestations** of the Creator;

that He should create him as the most delicate, **vulnerable**, **weak and powerless** of beings, while yet entrusting him with the **regulation** of all the **vegetal and animal** life upon earth, and causing him to **intervene** in their **modes of worship and glorification of God**;

that He should cause him to be a **representation in miniature** of His cosmic processes; that He should cause him to proclaim His **glorious dominicality** to all beings, **in word and deed**;

that He should prefer him to the angels and give him **the rank of vicegerent**

Hiç mümkün müdür ki: **Cenab-ı Hak** ve Mabud-u Bilhak, insanı şu kâinat içinde **rububiyet-i mutlakasına** ve umum âlemlere **rububiyet-i âmmesine** karşı en ehemmiyetli bir abd

ve **hitabat-ı Sübhaniyesine** en **mütefekkir** bir muhatab ve mazhariyet-i esmasına en **câmi'** bir âyine

ve onu **ism-i a'zamın tecellisine** ve her isimde bulunan ism-i a'zamlık mertebesinin tecellisine mazhar bir **ahsen-i takvimde en güzel bir mu'cize-i kudret**

ve **hazain-i rahmetinin müstemilâtını** tartmak, tanımak için en ziyade **mizan** ve âletlere mâlik bir **müdakkik**

ve nihayetsiz nimetlerine en ziyade **muhtaç** ve **fenadan** en ziyade **müteallim** ve bekaya en ziyade **müştak**

ve hayvanat içinde en **nazik** ve en nazdar ve en fakir ve en muhtaç ve **hayat-ı dünyeviye**ce en müteallim ve en **bedbaht** ve **istidadça** en **ulvî** ve en yüksek surette, **mahiyette** yaratsın da,

onu **müstaid olduğu ve müştak olduğu ve lâyük olduğu** bir **dâr-ı ebedîye** göndermeyip,

hakikat-ı insaniyeyi **ibtal** ederek kendi **hakkaniyetine** taban tabana zıd ve hakikat nazarında çirkin bir haksızlık etsin!

Hem hiç kabil midir ki: Hâkim-i **Bilhak**, Rahîm-i **Mutlak**; insana öyle bir **istidad** verip, *yer ile gökler ve dağlar tahammülünden çekindiği emanet-i kübrayı* tahammül edip,

yani **küçücük cüz'î ölçüleriyle**, **san'atçılarıyla** Hâlıkının **muhit** sıfatlarını, **külli** şuuratını, nihayetsiz **tecelliyatını** ölçerek bilip;

hem yerde en nazik, **nazenin**, nazdar, **âciz**, **zaîf** yaratıp; halbuki bütün yerin **nebatî ve hayvanî** olan mahlukatına bir nevi **tanzimat** memuru yapıp, onların **tarz-ı tesbihat ve ibadetlerine müdahale** ettirip,

kâinattaki icraat-ı İlahiyeye **küçücük mikyasta** bir **temsil** gösterip, **rububiyet-i Sübhaniyeyi fiilen ve kalen** kâinatta ilân ettirmek,

meleklerine tercih edip **hilafet rütbesini** verdiği halde;

- is it at all possible that God should bestow all of this on man and not give him **eternal bliss**, *the purpose, result and fruit of all of these duties*?

That He should cast him down to low degree, as the most **wretched**, **ill-fortuned**, **humiliated** and **suffering** of all His creatures;

ona *bütün bu vazifelerinin gayesi ve neticesi ve semeresi olan* **saadet-i ebediyeyi** vermesin?

Onu bütün mahlukatının en **bedbaht**, en **bîçare**, en musibetzedede, en **dertmend**, en **zelil** bir derekeye atıp;

www.risaleglobal.com

or that He should make of intelligence, *a gift from His own wisdom and a most blessed and luminous tool for the attainment of happiness*, an inauspicious and sombre tool of torment for that wretch,

thus acting in total contradiction to His absolute wisdom and in opposition to His absolute mercy? No, it is by no means possible!

In short: Just as we saw by looking at the identity papers of an officer in our comparison that his rank, duty, wage, instructions and equipment prove that

he exists not for the sake of some temporary battlefield, but rather that he is proceeding to some permanent kingdom, for the sake of which he is exerting himself -

so too those to whom truth and certainty have been unveiled are unanimously agreed that the subtleties inscribed in the book of man's heart, the senses written down in the notebook of his intellect, the equipment contained in his essential character,

are all turned towards Eternal Bliss; they have been given to man and fashioned in accordance with this ultimate goal and all investigative scholars and people of illumination unanimously confirm that matter.

For example, if one servant and illustrator of the intellect called "the imaginative power," is told that "you can have a million years of life and rule over the world, but in the end you shall become nothing,"

it will react with sorrow instead of pleasure, unless deceived by vain fancy and the interference of the soul.

The greatest of transient things cannot, then, satisfy the smallest faculty of man.

It is, then, this disposition of man -his desires extending to eternity, his thoughts that embrace all of creation and his wishes that embrace the different varieties of eternal bliss- that demonstrates he has been created for eternity and will indeed proceed to eternity.

This world is like a hospice for him, a waiting-room for the hereafter.

Twelfth Truth

The Gate of Messengerhood and Revelation, and the Manifestation of "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate."

en mübarek, nuranî ve âlet-i tes'îd bir hediye-i hikmeti olan aklı o bîçareye en meş'um ve zulmanî bir âlet-i tazîb yapıp,

hikmet-i mutlaka'sına büsbütün zıd ve merhamet-i mutlaka'sına külliye münafî bir merhametsizlik etsin. Hâşâ ve kellâ!

Elhasıl: Nasıl hikâye-i temsiliyede bir zabitin cüzdanına ve defterine bakıp görmüş idik ki; hem rütbesi, hem vazifesi, hem maaşı, hem düstur-u hareketi, hem cihazatı bize gösterdi ki;

o zabıt, o muvakkat meydan için değil, belki müstekar bir memlekete gidecek de ona göre çalışıyor.

Aynen onun gibi; insanın kalb cüzdanındaki letaif ve akıl defterindeki havas ve istidadındaki cihazat,

tamamen ve müttefikan saadet-i ebediyeye müteveccih ve ona göre verilmiş ve ona göre teşhiz edilmiş olduğuna ehl-i tahkik ve keşf müttefiktirler.

Ezcümle: Meselâ aklın bir hizmetkârı ve tasvircisi olan kuvve-i hayaliyeye denilse ki: "Sana bir milyon sene ömür ile saltanat-ı dünya verilecek, fakat âhirde mutlaka hiç olacaksın."

Tevehhüm aldatmamak, nefis karışmamak şartıyla "oh" yerine "âh" diyecek ve teessüf edecek.

Demek en büyük fânî, en küçük bir âlet ve cihazat-ı insaniyeyi doyuramıyor.

İşte bu istidaddandır ki, insanın ebede uzanmış emelleri ve kâinatı ihata etmiş efkârları ve ebedî saadetlerinin enva'ına yayılmış arzuları gösterir ki; bu insan ebed için hakedilmiş ve ebede gidecektir.

Bu dünya ona bir misafirhanedir ve âhiretine bir intizar salonudur.

Onikinci Hakikat

Bâb-ur Risaleti ve-t Tenzil'dir.
"Bismillahirrahmanirrahîm" in cilvesidir.

Is it at all possible that errant doubts, *no stronger than the wing of a fly*, could close the path to the hereafter and the gate to Paradise that have been definitively opened by the Most Noble Messenger (Peace and blessings be upon him), with all of his might, relying upon the power of his thousand certified miracles as well as the thousands of decisive verses of the All-Wise Qur'an, a book miraculous in forty different ways - *that Messenger whose words are affirmed by all of the other prophets, relying upon their own miracles, whose claim is affirmed by all of the saints, relying upon their visionary and charismatic experiences, and to whose veracity all of the purified scholars bear witness, relying upon their investigations of truth?*

#102

From the previous truths it has become apparent that resurrection is so firmly rooted a truth that not even a power *capable of lifting up the globe, breaking it and casting it aside, could shake it.*

For God Almighty Himself affirms this truth in accordance with the meaning of all His Names and attributes;

His Noble Messenger confirms it with all of his miracles and evidences;

the All-Wise Qur'an establishes it with all of its truths and verses;

and the cosmos itself bears witness to it with all the creational signs it contains and all the wise processes that take place within it.

Is it at all possible that the Necessary Being should unite with all of His creation (*excepting only the unbelievers*) on this question of resurrection,

and doubts *feeblar than a whisker* and satanic insinuations should shake and uproot that exalted and firmly-rooted truth which resembles a mountain? No, by no means!

Beware, do not imagine that the proofs of resurrection are restricted to the Twelve Truths we have mentioned.

The All-Wise Qur'an alone, that instructed us in these Twelve Truths, indicates thousands of other aspects of the matter as well,

each aspect being a sign that our Creator will transfer us from this transient realm to an eternal one.

Again, do not imagine that the Divine Names which *logically require the existence of resurrection* are only those we have discussed - Wise, Generous, Merciful, Just, Preserver.

On the contrary, all the Divine Names *manifest in the ordering of the cosmos* logically require the existence of resurrection, indeed make it imperative.

Do not imagine, either, that the creational signs *indicating resurrection* are confined to those we have mentioned above.

Hiç mümkün müdür ki: Bütün enbiya mu'cizelerine istinad ederek sözünü teyid ettikleri ve bütün evliya keşf ü kerametlerine istinad edip davasını tasdik ettikleri ve bütün asfiya tahkikatına istinad ederek hakkaniyetine şehadet ettikleri Resul-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem'in tahakkuk etmiş bin mu'cizatının kuvvetine istinad edip bütün kuvvetiyle, hem kırk vecihle mu'cize olan Kur'an-ı Hakîm binler âyât-ı kat'iyyesine istinad ederek, bütün kat'iyyetle açtıkları âhiret yolunu ve küşad ettikleri Cennet kapısını, *sinek kanadı kadar kuvveti bulunmayan* vâhî vehimler, ne haddi var ki kapatabilsin!

Geçen hakikatlardan anlaşıldı ki; haşir mes'elesi öyle râsîh bir hakikattır ki, Küre-i Arzı yerinden kaldıracak, kırıp atacak bir kuvvet o hakikatı sarsamaz.

Zira o hakikatı Cenab-ı Hak bütün esma ve sıfâtının iktizası ile tesbit ediyor

ve Resul-i Ekrem'i bütün mu'cizat ve berahiniyle tasdik ediyor

ve Kur'an-ı Hakîm bütün hakaik ve âyâtıyla onu isbat ediyor

ve şu kâinat bütün âyât-ı tekviniye ve şuunat-ı hakîmanesi ile şehadet ediyor.

Acaba hiç mümkün müdür ki; haşir mes'elesinde Vâcib-ül Vücut ile bütün mevcudat *-kâfirler müstesna olarak-* ittifak etmiş olsun,

kıl kadar kuvveti olmayan şüpheler, şeytanî vesveseler o dağ gibi hakikat-ı râsiha-i âliyeyi sarssın, yerinden kaldırsın? Hâsâ ve kellâ!

Sakın zannetme, delail-i haşriye, bahsettiğimiz On İki Hakikat'a münhasırdır.

Hâyır, belki yalnız Kur'an-ı Hakîm, geçen şu on iki hakikatları bize ders verdiği gibi, daha binler vücuha işaret edip,

her bir vecih kavî bir emaredir ki: Hâlîkımız bizi bu dâr-ı fâniden bir dâr-ı bâkiye nakledecektir.

Hem sakın zannetme ki: *Haşri iktiza eden* esma-i ilahiye, bahsettiğimiz gibi yalnız Hakîm, Kerim, Rahîm, Âdil, Hafız isimlerine münhasırdır.

Hâyır, belki *kâinatın tedbirinde tecelli eden* bütün esma-i ilahiye, âhireti iktiza eder, belki istilzam eder.

Hem zannetme ki, *haşre delalet eden* kâinatın âyât-ı tekviniyesi, şu geçen bahsettiğimize münhasırdır.

On the contrary, in the **majority** of beings, there exist different **aspects** and **qualities** *that are like curtains opening to the right and the left*: one aspect bears witness to the **Maker**, and the other aspect indicates resurrection.

For example, the beauty of man's being, fashioned as he is in **the fairest of forms**, demonstrates the existence of the Maker,

while at the same time the fact that together with his **comprehensive abilities**, lodged in that fairest of forms, he soon declines and dies, demonstrates the existence of resurrection.

Sometimes, if one looks at the same aspect in two different ways, one sees that it demonstrates the existence both of the Maker and of resurrection.

For example, if one looks at the **wise ordering**, the **just balance**, the **gracious adornment** and the **merciful favour** inherent in most things,

they are seen to demonstrate that they proceed from the powerful hand of a **Wise**, **Generous**, **Just** and **Merciful Maker**.

So too, if one looks at the brief and **insignificant** life of the transient beings *that are the manifestations of these qualities*, despite their power and **infinitude**, the hereafter appears before one.

In other words, all things silently recite and cause others to recite **"I believe in God and the Last Day."**

#103

Conclusion

The preceding Twelve Truths **confirm**, **supplement** and support each other.

Coming together in **union**, they demonstrate the required result.

Does it lie in the capacity of any doubt to penetrate those twelve **firm walls**, each like steel or **diamonds**,

in order to shake **the belief in resurrection** housed within their closed **citadel**?

The verse, *Your creation and resurrection is but like a single soul*, indicates the following meaning:

Qur'an, 31:28

"The creation and resurrection of all men is as **easy** for God's power as the **creation** and **resurrection** of a single man."

Yes indeed. In a treatise entitled **Nokta** (Point), I explained **in detail** *the truth expressed by this verse*.

Hâyır, belki **ekser** mevcudatta *sağa sola açılır perdeler gibi vecih* ve **keyfiyetleri** vardır ki; bir vecih **Sâni'**a şehadet ettiği gibi, diğer vecih de haşre işaret eder.

Meselâ: İnsanın **ahsen-i takvim**deki hüsn-ü masnuiyeti, Sâni'i gösterdiği gibi;

o ahsen-i takvimdeki **kabiliyet-i câmiyası**yla kısa bir zamanda zeval bulması, haşri gösterir.

Bazı kerre bir vecihle iki nazarla bakılsa; hem Sâni'i, hem haşri gösterir.

Meselâ ekser eşyada görünen **hikmetin tanzimi**, **inayetin tezyini**, **adaletin tevzini** ve **rahmetin taltifi**; nasıl ki mahiyetlerine bakılsa,

bir **Sâni'**-i **Hakîm**, **Kerim**, **Âdil**, **Rahîm**'in **dest-i kudretinden** çıktığını gösterirler.

Onun gibi, bunların kuvveti ve **hadsizlikleri**yle beraber, *şunların mazharları olan* şu fânî mevcudatın **ehemmiyetsiz** ve az yaşamasına bakılsa, âhîret görünür.

Demek ki, her şey lisan-ı hal ile **"Âmentü billahi ve bilyevm-il âhîr"** okuyor ve okutturuyor.

Hâtîme

Geçen oniki hakikat, birbirini **teyid eder**, birbirini **tekmil eder**, birbirine kuvvet verir.

Bütün onlar birden **ittihad** ederek neticeyi gösterir.

Hangi vehmin haddi var; şu demir gibi, belki **elmas** gibi oniki **muhkem** surları delip geçebilsin.

Tâ **hısn**-ı hasînde olan **haşr-i îmanî**yi sarssın!

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْثُبُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ âyet-i kerimesi ifade ediyor ki:

Bütün insanların halkolunması ve haşredilmesi, **kudret-i İlahiye**ye nisbeten bir tek insanın **halkı** ve **haşrı** gibi **âsandır**.

Evet öyledir. "Nokta" namında bir risalede Haşır bahsinde *şu âyetin ifade ettiği hakikatı tafsîlen* yazmışım.

Here we will indicate only a **summary** by means of a few comparisons. If you want more detail, then **refer** to Nokta. For example, *And God's is the highest similitude*, and there is no error in the comparison,

Qur'an, 16:60.

if **the manifestation of the sun** were in accordance with its own **will**, it could be said that in accordance with **the mystery of luminosity** the sun bestows its mystery of manifestation on numerous **transparent objects** with the same ease as on a single **particle**.

In accordance with **the mystery of transparency**, the little **pupil** of a **transparent particle** is **equal** to the vast face of the ocean in receiving the reflection of the sun.

In accordance with **the mystery of order**, it overturns a huge **battleship** with the same ease as a child turning over his toy boat with his finger.

In accordance with **the mystery of obedience**, it **causes** a vast army **to move** with the same word that a commander uses to make a single **infantryman** move.

In accordance with **the mystery of equilibrium**, let us imagine there to exist **in space** a **balance** so **sensitive** and at the same time so large that were two walnuts to be placed in its pans it would feel them, and be equally able to **hold** and to weigh two suns.

If two suns of equal weight were placed in the **pans** of the scale; the same power, which causes one of the **walnuts** to be lifted up to the **heavens** and the other walnut to descend to the ground, will move these heavenly bodies with the same ease.

#104

Since in this **lowly**, **deficient** and transient **world of contingency**, the greatest and smallest things are **equal**, and numerous, infinite things appear equal to a single thing, *through the mystery of luminosity, transparency, order, obedience and balance*,

then of a certainty little and much, small and great, will be equal in the sign of the possessor of absolute power, and He will be able to summon all men to resurrection with a single blast on the trumpet, just as if they were one man - *this, by virtue of the mysteries of the luminous manifestations of the infinite and utterly perfect power of His essence, the transparency of the inner dimension of things, the order decreed by wisdom and destiny, the complete obedience of all things to His creational commands, and the equilibrium existing in contingent being, that consists of the equivalence of the being and non-being of the contingent.*

Furthermore, the **degrees** of strength and **weakness** that a thing possesses are determined by the **intervention** in that thing of its opposite.

Burada yalnız bir kısım temsilâtıyla **hülâsasına** bir işaret edeceğiz. Eğer istersen o "Nokta"ya **müracaat et**. Meselâ:

وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰی -temsilde kusur yok-

nasıl ki "**nuraniyet**" sırrıyla, **Güneşin cilvesi** kendi **ihitiyanıyla** olsa da, bir **zerreye** sühuletle verdiği cilveyi, aynı sühuletle hadsiz **şeffafata** da verir.

Hem "**şeffafiyet**" sırrıyla, bir **zerre-i şeffafenin** küçük **gözbebeği** Güneşin aksini almasında, denizin geniş yüzüne **müsavidir**.

Hem "**intizam**" sırrıyla, bir çocuk parmağıyla gemi suretindeki oyuncağını çevirdiği gibi, kocaman bir **diritnotu** da çevirir.

Hem "**imtisal**" sırrıyla, bir kumandan bir tek **neferi** bir arş emriyle tahrik ettiği gibi, bir koca orduyu da aynı kelime ile **tahrik eder**.

Hem "**müvazene**" sırrıyla, **cevv-i fezada** bir **terazi** ki, öyle hakikî **hassas** ve o derece büyük farzedelim ki, iki ceviz terazinin iki gözüne konulsa hisseder ve iki güneşi de **istiab** edip tartar.

O iki **kefesinde** bulunan iki **cevizi** birini **semavata**, birini yere indiren aynı kuvvetle, iki şems bulunsa; birini arşa, diğerini ferşe kaldırır, indirir.

Madem şu **âdi**, **nâkıs**, fâni **mümkınatta** *nuraniyet ve şeffafiyet ve intizam ve imtisal ve müvazene sırlarıyla*, en büyük şey en küçük şeye **müsavi** olur. Hadsiz hesabsız şeyler bir tek şeye müsavî görünür.

Elbette *Kadîr-i Mutlak'ın zâtî ve nihayetsiz ve gayet kemalde olan kudretinin nuranî tecelliyatı ve melekûtiyet-i eşyanın şeffafiyeti ve hikmet ve kaderin intizamı ve eşyanın evamir-i tekvinîyesine kemal-i imtisali ve mümkünatın vücud ve ademinin müsavatından ibaret olan imkânındaki müvazenesi* sırrıyla, az çok, büyük küçük ona müsavî olduğu gibi, bütün insanları bir tek insan gibi bir sayha ile haşre getirebilir.

Hem bir şeyin kuvvet ve **za'fça** **meratibi**, o şeyin içine zıddının **müdahalesidir**.

For example, degrees of **heat** are determined by the intervention of cold; degrees of beauty, by the intervention of ugliness; **stages** of light, by the intervention of darkness.

But if something **exists of itself**, and is not **accidental**, then its opposite cannot interfere with it, for then a **union of opposites** would logically have to occur, and that is **impossible**.

In something that exists of itself, there can then be no **gradation**.

Now the power of **the Possessor of Absolute Power** pertains to His essence; **it enjoys absolute perfection** and is not accidental like **contingent being**.

It is therefore impossible that its opposite, **impotence**, should **intervene** in it. Hence it is as **easy** for **the Lord of Glory** to create a spring as it is to create a flower.

But if creation were **ascribed** to **causality**, then the creation of a single flower would be as difficult as that of a whole spring.

For God it is as easy to **resurrect** and gather all men as it is to resurrect and gather one man.

All that we have expounded so far with regard to resurrection, the comparisons indicating it and its truths, is derived from **the effulgence of the All-Wise Qur'an**.

Its sole purpose has been bringing the soul to **surrender** and the heart to **acceptance**. It is to the Qur'an that the right to speak belongs. It is true speech, and all speech is subordinate to it. Let us listen, then, to the Qur'an:

Say: "With God is the argument that reaches home: if it had been His will, He could indeed have guided you all."

Qur'an, 6:149.

Look upon the signs of God's mercy, and see how He restores life to the earth after its death. Verily He it is Who shall bring to life the dead, and He is powerful over all things.

Qur'an, 30:50.

#105

And he makes comparisons for Us, and forgets his own [Origin and] Creation: he says, "Who can give life to [dry] bones and decomposed ones [at that]?"

Qur'an, 36:78.

Meselâ **hararetin** derecatı, soğuşun müdahalesidir. Güzelliğın meratibi, çirkinliğın müdahalesidir. Zıyanın **tabakatı**, karanlığın müdahalesidir.

Fakat bir şey **zâtî** olsa, **ârizî** olmazsa, onun zıddı ona müdahale edemez. Çünkü **cem'-i zıddeyn** lâzım gelir. Bu ise, **muhaldir**.

Demek asıl, zâtî olan bir şeyde **meratib** yoktur.

Madem **Kadîr-i Mutlak**'ın kudreti zâtîdir, **mümkinat** gibi ârizî değildir ve **kemal-i mutlaktır**.

Onun zıddı olan **acz** ise, muhaldir ki **tedahül** etsin. Demek bir baharı halketmek, **Zât-ı Zülcelal**'ine bir çiçek kadar **ehvendir**.

Eğer **esbaba isnad** edilse; bir çiçek bir bahar kadar ağır olur.

Hem bütün insanları **ihya** edip haşretmek, bir nefsin ihyası gibi kolaydır.

Mes'ele-i haşrin başından buraya kadar olan temsil suretlerine ve hakikatlarına dair olan beyanatımız, **Kur'an-ı Hakîm**'in feyzindendir.

Nefsi **teslime** kalbi **kabule** ihzardan ibarettir. Asıl söz ise Kur'anındır. Zira söz odur ve söz onundur. Dinleyelim:

فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ

فَانْظُرْ اِلٰى اَثَارِ رَحْمَتِ اللّٰهِ كَيْفَ يُحْيِي الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا اِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي اَنْشَاَهَا اَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

O mankind! Fear your Lord! For the convulsion of the Hour [of Judgement] will be a thing terrible! The Day ye shall see it, every mother giving suck shall forget her suckling-babe, and every pregnant female shall drop her load [unformed]: thou shalt see mankind as in a drunken riot, yet not drunk: but dreadful will be the Wrath of God.

Qur'an, 22:1-2.

God! There is no god but He: of a surety He will gather you together against the Day of Judgement, about which there is no doubt. And whose word can be truer than God's?

Qur'an, 4:87.

As for the righteous, they will be in bliss; And the wicked - they will be in the fire.

Qur'an, 82:13-14.

When the Earth is shaken to her [utmost] convulsion, And the Earth throws up her burdens [from within], And man cries [distressed]: "What is the matter with her!" -On that Day will she declare her tidings: For that thy Lord will have given her inspiration. On that Day will men proceed in companies sorted out, to be shown the deeds that they [had done]. Then shall anyone who has done an atom's weight of good, see it. And anyone who has done an atom's weight of evil, shall see it.

Qur'an, 99:1-8.

The [Day] of Noise and Clamour: What is the [Day] of Noise and Clamour? And what will explain to thee what the [Day] of Noise and Clamour is? [It is] a Day whereon men will be like moths scattered about, And the mountains will be like carded wool. Then, he whose balance [of good deeds] will be [found] heavy, Will be in a life of good pleasure and satisfaction. But he whose balance [of good deeds] will be [found] light, - Will have his home in a [bottomless] Pit. And what will explain to thee what this is? [It is] a Fire blazing fiercely!

Qur'an, 101:1-11.

To God belongs the mystery of the heavens and the earth. And the decision of the Hour is as the twinkling of an eye or even quicker: for God has power over all things.

Qur'an, 16:77.

#106

Listening to these and other **clear verses** of the Qur'an, let us say, "yes, we believe and give our assent."

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

الْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ وَمَا أَذْرِيكَ مَا الْقَارِعَةُ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ وَمَا أَذْرِيكَ مَا هِيئةُ نَارٍ حَامِيَةٍ

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Daha bunlar gibi **âyât-ı beyyinat-ı** Kur'anîyeyi dinleyip, "Âmennâ ve saddaknâ" diyelim.

I believe in God, His angels, His books, His messengers and in the Last Day. I believe that both the good and evil of destiny are from God Almighty; that resurrection after death is a reality; that Paradise is a reality; that Hell-fire is a reality; that intercession is a reality; that Munkar and Nakir are reality; and that God will resurrect those who are in the tombs. I bear witness that there is no god but God, and I bear witness that Muhammad is the Messenger of God.

O God, grant blessings to the most delicate, the most noble, the most perfect, the most beautiful fruit of the Tuba of Your mercy, him whom You sent as a mercy to all the worlds, and as a means for our attaining unto the most beautiful, the fairest, purest and most exalted of the fruits of that Tuba, the branches of which are outspread over the hereafter and paradise; o God, protect us and our parents against the fire, and cause us and our parents to enter Paradise with the pious, for the sake of Thy chosen Prophet. Amen.

O brother studying this treatise with an open mind! Do not say, “why cannot I immediately understand this ‘Tenth Word’ in all its details?” and do not be saddened by your failure to understand it completely.

For even a **master of philosophy** such as Ibn Sina said that “*resurrection cannot be understood by rational criteria.*” His judgement was that we must believe in resurrection, but reason cannot aid our belief.

Similarly, all **the scholars of Islam unanimously** have held that resurrection rests entirely on traditional proofs; it cannot be rationally examined.

Naturally, so profound, and at the same time, so exalted a path cannot suddenly become a **public highway** for the exercise of the reason.

But we would offer a thousand thanks that the **Merciful Creator** has bestowed upon us this much of the path, *by means of the effulgence of the All-Wise Qur’an and His own mercy, in an age when belief by imitation is past and meek acceptance has disappeared.*

For the amount vouchsafed to each of us is enough for the salvation of our faith.

Being content with the amount that we have been able to understand, we should **re-read** the treatise and seek **to increase** our comprehension.

#107

One of the reasons that it is impossible to approach a rational understanding of resurrection is that since the supreme gathering, resurrection, is through the manifestation of the Greatest Name,

أَمَنْتُ بِاللّٰهِ وَ مَلٰئِكَتِهٖ وَ كُتُبِهٖ وَ رُسُلِهٖ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ
بِالْقَدَرِ خَيْرِهٖ وَ شَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَ الْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ
حَقٌّ وَ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ النَّارَ حَقٌّ وَ أَنَّ الشَّفَاعَةَ حَقٌّ وَ أَنَّ
مُنْكَرًا وَ نَكِيرًا حَقٌّ وَ أَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى الْطُفِّ وَ اَشْرَفِ وَ اَكْمَلِ وَ اَجْمَلِ ثَمَرَاتِ
طُوبَاۤءِ رَحْمَتِكَ الَّذِى اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ وَ وَسِيْلَةً
لِّوُصُوْلِنَا اِلٰى اَزْوٰجِ وَ اَحْسَنِ وَ اَجْلٰى وَ اَعْلٰى ثَمَرَاتِ تِلْكَ
الطُّوبَاۤءِ الْمُتَدَلِّيَةِ عَلٰى دَارِ الْآخِرَةِ اَيِ الْجَنَّةِ. اَللّٰهُمَّ اَجِرْنَا
وَ اَجِرْ وَاٰلِدِيْنَا مِنَ النَّارِ وَ اَدْخِلْنَا وَ اَدْخِلْ وَاٰلِدِيْنَا الْجَنَّةَ
مَعَ الْاَبْرَارِ بِجَاهِ نَبِيِّكَ الْمُخْتَارِ اٰمِيْنَ

Ey şu risaleyi insaf ile mütalaa eden kardeş! Deme, “niçin bu Onuncu Söz’ü birden tamamıyla anlayamıyorum” ve tamam anlamadığın için sıkılma!

Çünkü İbn-i Sina gibi bir **dâhî-yi hikmet**, **الْحَشْرُ لَيْسَ عَلَى** **مَقَايِيسَ عَقْلِيَّةٍ** demiş. “İman ederiz, fakat akıl bu yolda gidemez” diye hükmetmiştir.

Hem bütün **ülema-i İslâm**: “Haşır, bir mes’ele-i nakliyedir, delili nakildir. Akıl ile ona gidilmez.” diye **müttefikan** hükmettikleri halde,

elbette o kadar derin ve manen pek yüksek bir yol; birden bire bir **cadde-i umumiye**-i akliye hükmüne geçemez.

Kur’an-ı Hakîm’in feyziyle ve Hâlık-ı Rahîm’in rahmetiyle, şu taklidi kırılmış ve teslimi bozulmuş asırda, o derin ve yüksek yolu şu derece ihsan ettiğinden bin şükür etmeliyiz.

Çünkü imanımızın kurtulmasına kâfi gelir.

Fehmettiğimiz miktarına **memnun olup tekrar mütalaa** ile **izdiyadına** çalışmalıyız.

Haşre akıl ile gidilmemesinin bir sırrı şudur ki: Haşr-i A’zam, İsm-i A’zâmın tecellisiyle olduğundan,

only through **beholding** and **demonstrating the great deeds** evident in the maximum manifestation of the Greatest Name of God as well as His other Names,

is it possible to prove it as certain; and unshakeably believe that resurrection is **as simple as the spring**.

Thus do matters appear and thus they are demonstrated in this 'Tenth Word' (Resurrection and the Hereafter), by means of **the effulgence of the Qur'an**.

Were it not for this effulgence, and were our intelligence to be left to its own petty devices, it would be powerless, and condemned to believing in resurrection by way of **imitation**.

#108

The First Part Of An Important Supplement And Addendum To The Tenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

So [give] glory to God, when you reach eventide and when you rise in the morning;

Yea, to Him be praise, in the heavens and on earth; and in the late afternoon and when the day begins to decline.

It is He Who brings out the living from the dead, and brings out the dead from the living, and Who Gives life to the earth after it is dead: and thus shall you be brought out [from the dead].

Among His Signs is this, that He created you from dust; and then, - behold, you are men scattered [far and wide]!

And among His Signs is this, that He created for you mates from among yourselves, that you may dwell in tranquillity with them, and He has put love and mercy between your [hearts]: Verily in that are Signs for those who reflect.

And among His Signs is the creation of the heavens and the earth, and the variations in your languages and your colours: verily in that are Signs for those who know.

And among His Signs is the sleep that you take by night and by day, and the quest that you [make for livelihood] out of His Bounty: verily in that are Signs for those who hearken.

Cenab-ı Hakk'ın İsm-i A'zamının ve her ismin a'zamî mertebesindeki tecellisiyle zahir olan **ef'al-i azîm**eyi **görmek** ve **göstermek**le,

haşr-i a'zam **bahar gibi kolay** isbat ve kat'î iz'an ve tahkikî iman edilir.

Şu Onuncu Söz'de **feyz-i Kur'an** ile öyle görülüyor ve gösteriliyor.

Yoksa akıl, dar ve küçük düsturlarıyla kendi başına kalsa âciz kalır, **taklide** mecbur olur.

Onuncu Söz'ün Mühim Bir Zeyli Ve Lâhikasının Birinci Parçası

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالتَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

And among His Signs, He shows you the lightning, by way both of fear and of hope, and He sends down rain from the sky and with it gives life to the earth after it is dead: verily in that are Signs for those who are wise.

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْضِئُ بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

And among His Signs is this, that heaven and earth stand by His Command: then when He calls you, by a single call, from the earth, behold, you [straightway] come forth.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُم دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ
وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ

To Him belongs every being that is in the heavens and on earth: all are devoutly obedient to Him.

It is He Who begins [the process of] creation; then repeats it; and for Him it is most easy. To Him belongs the loftiest similitude [we can think of] in the heavens and the earth: For He is Exalted in Might, Full of Wisdom.

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Qur'an, 30:17-27.

#109

In this Ninth Ray will be expounded a **supreme point** of these **sublime heavenly verses**, which demonstrate one of the **'poles' of belief**, these **mighty sacred proofs** of the **resurrection of the dead** will be explained.

İmanın bir **kutbunu** gösteren bu **semavî âyât-ı kübranın** ve **haşri** isbat eden şu **kudsî berahin-i uzmânın** bir **nükte-i ekberi** ve bir hüccet-i a'zamı; bu "Dokuzuncu Şua"da beyan edilecek.

It is a subtle instance of **dominical grace** that thirty years ago at the end of his work entitled Muhâkemat (Reasonings), which was an **introduction** to **Qur'anic commentaries**, the Old Said wrote:

Latif bir **inayet-i Rabbaniye**dir ki: Bundan otuz sene evvel Eski Said, yazdığı **tefsir mukaddemesi** "Muhakemat" namındaki eserin âhîrinde;

"Second Aim: Two Qur'anic verses **alluding** to the resurrection of the dead will be expounded and explained.

"İkinci Maksad: Kur'anda haşre **işaret eden** iki âyet tefsir ve beyan edilecek.

"In the Name of God, the Merciful, the Compassionate."

"**حُوْبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**"

There he stopped and could write no further.

deyip durmuş. Daha yazamamış.

Now, praise and thanks to my **Compassionate Creator** to the number of **signs and indications of the resurrection**, that after thirty years He has given me **success**.

Hâlik-ı Rahîm'ime **delail ve emarat-ı haşriye** adedince şükür ve hamd olsun ki, otuz sene sonra **tevfik** ihsan eyledi.

Yes, nine or ten years ago, He **bestowed** the Tenth and Twenty-Ninth Words, two brilliant and powerful proofs expounding **the Divine decree** of: *So look to the signs of God's mercy, how He raises to life the earth after its death; He it is who will raise the dead to life, for He is Powerful Over All Things {Qur'an, 30:50.}* which was the first of the two verses. They **silenced** the **deniers** of resurrection.

Evet bundan dokuz-on sene evvel, o iki âyetten birinci âyet olan:

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ferman-ı İlahî'nin iki parlak ve çok kuvvetli hüccetleri ve tefsirleri bulunan Onuncu Söz ile Yirmidokuzuncu Söz'ü **in'am etti. Münkirleri susturdu.**

Now, nine or ten years after those two impregnable **bastions of belief in the resurrection of the dead**, He **bestowed** with the present treatise a commentary on the second of the **above** two sublime verses.

Hem **iman-ı haşrînin** hücum edilmez o iki metin **kal'**asından dokuz ve on sene sonra ikinci âyet olan başta **mez-kûr** âyât-ı ekberin tefsirini bu risale ile **ikram etti.**

This Ninth Ray, then, consists of Nine Elevated Stations, indicated by the above-mentioned verses, and an important Introduction .

Introduction

[This consists of two Points comprising a concise explanation of one comprehensive result of the numerous spiritual benefits of belief in resurrection and of its vital consequences;

a demonstration of how essential it is for human life and especially for the life of society;

a summary of one universal proof out of numerous proofs of the tenet of belief in the resurrection ;

and a statement of how indubitable and self-evident is that tenet of belief.]

First Point

We shall indicate, as a measure, only four out of hundreds of proofs that belief in the hereafter is fundamental to the life of society and to man's personal life, and is the basis of his happiness, prosperity, and achievement.

The First: It is only with the thought of Paradise that children, who form almost a half of mankind, can endure all the deaths around them, which appear to them to be grievous and frightening, and strengthen the morale of their weak and delicate beings.

#110

Through Paradise they find hope in their vulnerable spirits, prone to weeping, and may live happily.

For example, with the thought of Paradise, one may say: "My little brother or friend has died and become a bird in Paradise. He is flying around Paradise and living more happily than us."

The frequent deaths before their unhappy eyes of other children like themselves or of grown-ups will otherwise destroy all their resistance and morale,

making their subtle faculties like their spirits, hearts, and minds weep in addition to their eyes; they will either decline utterly or become crazy, wretched animals...

Second Proof: It is only through the life of the hereafter that the elderly, who form half of mankind, can endure the proximity of the grave,

and be consoled at the thought that their lives, to which they are firmly attached, will soon be extinguished and their fine worlds come to an end.

It is only at the hope of eternal life that they can respond to the grievous despair they feel in their emotional child-like spirits at the thought of death.

İşte bu Dokuzuncu Şua; mezkûr âyâtıyla işaret edilen dokuz âlî makam ve bir ehemmiyetli mukaddimeden ibarettir.

Mukaddime

[Haşır akidesinin, pek çok ruhî faidelerinden ve hayatî neticelerinden bir tek netice-i câmiayı ihtisar ile beyan

ve hayat-ı insaniyeye hususan hayat-ı içtimaiyesine ne derece lüzumlu ve zarurî olduğunu izhar

ve bu iman-ı haşrî akidesinin pek çok hüccetlerinden bir tek hüccet-i külliye-i icmal ile göstermek

ve o akide-i haşriye ne derece bedihî ve şübhesiz bulunduğunu ifade etmekten ibaret olarak "İki Nokta"dır.]

Birinci Nokta

Âhiret akidesi; hayat-ı içtimaiye ve şahsiye-i insaniyenin üss-ül esası ve saadatinin ve kemalâtının esasatı olduğuna, yüzer delillerinden bir mikyasa olarak yalnız dört tanesine işaret edeceğiz.

Birincisi: Nev'-i beşerin hemen yarısını teşkil eden çocuklar, yalnız Cennet fikriyle, onlara dehşetli ve ağlatıcı görünen ölümlere ve vefatlara karşı dayanabilirler ve gayet zâif ve nazik vücutlarında bir kuvve-i maneviye bulabilirler

ve her şeyden çabuk ağlayan gayet mukavemetsiz mizac-ı ruhlarında, o Cennet ile bir ümid bulup mesrurane yaşayabilirler.

Meselâ Cennet fikriyle der: "Benim küçük kardeşim veya arkadaşım öldü, Cennet'in bir kuşu oldu. Cennet'te gezer, bizden daha güzel yaşar."

Yoksa her vakit etrafında kendi gibi çocukların ve büyüklerin ölümleri, o zâif bîçarelerin endişeli nazarlarına çarpması; mukavemetlerini ve kuvve-i maneviyelerini zîr ü zeber ederek

gözleriyle beraber ruh, kalb, akıl gibi bütün letaifini dahi öyle ağlattırarak, ya mahvolup veya divane bir bedbaht hayvan olacaktı.

İkinci delil: Nev'-i insanın -bir cihette- nisfî olan ihtiyarlar, yalnız hayat-ı uhreviye ile yakınlarında bulunan kabre karşı tahammül edebilirler.

Ve çok alâkadar oldukları hayatlarının yakında sönmesine ve güzel dünyalarının kapanmasına mukabil bir teselli bulabilirler

ve çocuk hükmüne geçen seri-üt teessür ruhlarında ve mizaçlarında, mevt ve zevalden çıkan elîm ve dehşetli me'yusiyete karşı, ancak hayat-ı bâkiye ümidiyle mukabele edebilirler.

Those worthy, **anxious** fathers and mothers, **so deserving of compassion** and in need of **tranquillity** and peace of mind,

will **otherwise** feel a terrible **spiritual turmoil** and distress in their hearts, and this world will become a **dark** prison for them, and life even, **grievous** torment.

Third Proof: It is only the thought of Hell-fire that checks the turbulent **emotions** of youths, *the most vigorous element in the life of society*, and their violent excesses, restraining them from aggression, **oppression**, and **destruction**, and **ensuring** that the life of society continues **tranquilly**.

If not for fear of Hell, in accordance with the **rule** ‘might is right,’ *in pursuing their desires*, those **drunken** youths would turn the worlds of the wretched weak and **powerless** into Hell, and elevated **humanity** into **base animality**.

Fourth Proof: The most **comprehensive** centre of man’s worldly life, and its **mainspring**, and a paradise, **refuge**, and fortress of worldly happiness, is the life of the family.

Everyone’s home is a small world for him.

And the life and happiness of his home and family are possible through **genuine**, earnest, and **loyal** respect and true, **tender**, and **self-sacrificing** compassion.

This true respect and genuine kindness may be achieved with **the idea** of the members of the family having **an everlasting companionship and friendship and togetherness**, and their **parental**, **filial**, brotherly, and friendly **relations** continuing for all eternity in a limitless life, and their believing this.

One says, for example: “**My wife** will be my **constant companion** in an everlasting world and eternal life.

It does not matter if she is now old and ugly, for she will have an immortal beauty.”

He will tell himself that he will be as kind and devoted as he can **for the sake of** that permanent companionship,

and treat his elderly wife lovingly and kindly as though she was a beautiful houri.

Yoksa o şefkate lâıık muhteremler ve sükûnete ve istirahat-i kalbiyeye çok muhtaç o **endişeli** babalar ve analar,

öyle bir **vaveylâ-i ruhî** ve bir dağdağa-i kalbî hissedeceklerdi ki; bu dünya onlara **zulmetli** bir zindan ve hayat dahi **kasavetli** bir azab olurdu.

Üçüncü delil: *İnsanların hayat-ı içtimaiyesinin medarı olan* gençler, delikanlılar, şiddet-i galeyanda olan **hissiyat**larını ve ifratkâr bulunan nefis ve hevalarını tecavüzattan ve **zulümlerden** ve **tahribattan** durduran ve hayat-ı içtimaiyenin **hüsn-ü cereyanını** **temin eden**; yalnız Cehennem fikridir.

Yoksa Cehennem endişesi olmazsa “El-hükmü lil-galib” **kaidesiyle** o **sarhoş** delikanlılar, **hevesatları peşinde** bîçare zaîflere, **âcizlere**, dünyayı Cehenneme çevireceklerdi ve yüksek **insaniyeti** gayet **süflî** bir **hayvaniyete** döndüreceklerdi.

Dördüncü delil: Nev’-i beşerin hayat-ı dünyeviyesinde en **cem’iyetli** merkez ve en esaslı **zenberek** ve dünyevî saadet için bir Cennet, bir **melce**, bir tahassüngâh ise; aile hayatıdır.

Ve herkesin hanesi, küçük bir dünyasıdır.

Ve o hane ve aile hayatının hayatı ve saadeti ise; **samimî** ve ciddî ve **vefadarane** hürmet ve hakikî ve **şefkatli** ve **fedakârane** merhamet ile olabilir

ve bu hakikî hürmet ve samimî merhamet ise; **ebedî bir arkadaşlık ve daimî bir refakat ve sermedî bir beraberlik** ve hadsiz bir zamanda ve hududsuz bir hayatta birbiriyle **pederane**, **ferzendane**, kardeşane, arkadaşane **münasebetlerin bulunmak fikriyle**, akidesiyle olabilir.

Meselâ der: “Bu **haremin**, ebedî bir âlemde, ebedî bir hayatta, **daimî bir refika-i hayatımdır**.

Şimdilik ihtiyar ve çirkin olmuş ise de **zararı yok**. Çünkü ebedî bir güzelliği var, gelecek.

Ve böyle daimî arkadaşlığın **hatırı için** herbir fedakârlığı ve merhameti yaparım.” diyerek

o ihtiyare karısına, güzel bir huri gibi muhabbetle, şefkatle, merhametle mukabele edebilir.

A companionship that was to end in eternal **separation** after an hour or two of brief, **apparent** friendship would otherwise afford only superficial, temporary, **feigned**, animal-like feelings, and false compassion and **artificial** respect.

As with animals, self-interest and other **overpowering emotions** would prevail over the respect and compassion, transforming that worldly paradise into Hell.

Thus, one of the hundreds of results of belief in resurrection is **connected** with the life of society.

If a **comparison is made** between the above four proofs out of the hundreds of **aspects** and benefits of this single consequence and the rest, it will be understood that

the realization of **the truth of resurrection**, and **its occurrence**, are as certain as the **elevated** reality of humanity and its **universal need**.

It is **clearer** even than the **evidence** for **the existence of food** offered by the existence of need in man's stomach, and tells of its existence even more clearly.

And it proves that if the consequences of the truth of resurrection were to quit humanity, whose **nature** is extremely significant, lofty, and **living**, it would descend to being a **corrupt corpse** fed on by microbes .

The **sociologists**, **politicians**, and **moralists**, who govern mankind and are **concerned** with its social and moral questions should be aware of this!

How do they propose to fill this vacuum? With what can they cure these deep wounds?

Second Point

This explains **in summary form** a proof -one of many- proceeding from the testimony to the truth of resurrection of the other **pillars of belief**.

It is as follows: All the miracles **indicating** the Messengership of Muhammad (Peace and blessings be upon him) and **the evidences for his prophethood**, and all the **proofs** of his **veracity**, together testify to **the occurrence** of the resurrection, and prove it.

For after **Divine unity**, everything he claimed throughout his life was **centred on** the resurrection of the dead.

Also, all his miracles and proofs **affirming, and making affirmed**, **all the previous prophets** attest to the same truth.

Also, the **testimony** of the phrase **"and in His Scriptures,"** which makes completely clear the **testimony** of the phrase **"and in His Prophets,"** testifies to the same truth.

Yoksa kısacık bir-iki saat **surî** bir refakatten sonra ebedî bir **fırak** ve **müfarakate** uğrayan arkadaşlık; elbette gayet surî ve muvakkat ve **esassız**, hayvan gibi bir rikkat-i cinsiye manasında ve bir mecazî merhamet ve **sun'î** bir hürmet verebilir.

Ve hayvanatta olduğu gibi; başka menfaatler ve sair **galib hisler**, o hürmet ve merhameti mağlub edip o dünya cennetini, cehenneme çevirir.

İşte iman-ı haşrînin yüzer neticesinden birisi; hayat-ı içtimaiye-i insaniyeye **taalluk** eder.

Ve bu tek neticenin de yüzer **cihetinden** ve faydalarından mezkûr dört delile sairleri **kıyas edilse** anlaşılır ki:

Hakikat-ı haşriyenin tahakkuku ve **vukuu**; insaniyetin **ulvî** hakikatı ve **küllî haceti** derecesinde kat'îdir.

Belki insanın midesindeki ihtiyacın vücudu, **taamların vücuduna delalet** ve şehadetinden **daha zahirdir** ve daha ziyade tahakkukunu bildirir.

Ve eğer bu hakikat-ı haşriyenin neticeleri insaniyetten çıksa; o çok ehemmiyetli ve yüksek ve **hayattar** olan insaniyet **mahiyeti**, **murdar** ve mikrop yuvası bir lâşe hükmüne sukut edeceğini isbat eder.

Beşerin idare ve ahlâk ve içtimaiyatı ile çok **alâkadar** olan **içtimaiyun** ve **siyasiyun** ve **ahlâkiyyun**un kulakları çınlasın!

Gelsinler, bu boşluğu ne ile doldurabilirler ve bu derin yaraları ne ile tedavi edebilirler?

İkinci Nokta

Hakikat-ı haşriyenin hadsiz bürhanlarından sair **erkân-ı imaniyeden** gelen şehadetlerin hülâsasından çıkan bir bürhanı, gayet **muhtasar bir surette** beyan eder.

Şöyle ki: Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın risaletine **delalet eden** bütün mu'cizeleri ve bütün **delail-i nübüvveti** ve **hakkanîyetinin** bütün **bürhanları**, birden hakikat-ı haşriyenin **tahakkukuna** şehadet ederek isbat ederler.

Çünkü bu zâtın bütün hayatında bütün davaları, **vahdaniyetten** sonra haşirde **temerküz** ediyordu.

Hem **umum peygamberleri tasdik eden ve ettiren** bütün mu'cizeleri ve hüccetleri, aynı hakikate şehadet eder.

Hem **وَبُرْهُلِهِ** kelimesinden gelen şehadeti bedahet derecesine çıkaran, **وَكُتْبِهِ** şehadeti de aynı hakikate şehadet eder.

Like this:

All the miracles, truths, and proofs *proving foremost the veracity of the Qur'an of Miraculous Exposition*, testify to and prove the **realization** and **occurrence** of resurrection.

For almost a third of the Qur'an is about resurrection, and at the beginning of **most** of its short suras are powerful **verses** about it.

#112

It expresses the same truth **explicitly** and **implicitly** with thousands of its verses, and proves and demonstrates it. For example:

When the sun is folded up.

Qur'an, 81:1.

O men, fear your Sustainer; the trembling of the Hour is an awesome event;

Qur'an, 22:1.

When the earth is convulsed;

Qur'an, 99:1.

When the heavens are torn asunder;

Qur'an, 82:1.

When the heavens are torn apart;

Qur'an, 84:1.

Concerning what they dispute;

Qur'an, 78:1.

Has the story reached you, of the overwhelming event?

Qur'an, 88:1.

Besides demonstrating **with complete certainty** at the beginning of thirty or forty suras that resurrection is the most important and **necessary** truth in the universe,

it **sets forth** various persuasive evidences for that truth in others of its **verses**.

Şöyle ki:

Başta *Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan*'ın hakkaniyetini isbat eden bütün mu'cizeleri, hüccetleri ve hakikatları, birden hakikat-ı haşriyenin **tahakkukuna** ve **vukuuna** şahadet edip isbat ederler.

Çünkü Kur'anın hemen üçten birisi haşirdir ve **ekser** kısa surelerinin başlarında gayet kuvvetli **âyât-ı haşriyedir**.

Sarîhan ve **işareten** binler âyâtıyla aynı hakikatı haber verir, isbat eder, gösterir. Meselâ:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ

هَلْ آتَيْكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

gibi, otuz-kırk surelerin başlarında **bütün kat'iyetle** hakikat-ı haşriyeyi kâinatın en ehemmiyetli ve **vâcib** bir hakikatı olduğunu göstermekle beraber,

sair **âyetler** dahi o hakikatın çeşit çeşit delillerini **beyan edip** ikna eder.

Is there any possibility that belief in the hereafter should be false, *which emerges like the sun* from the thousands of declarations and statements of a Book *a single indication of one of the verses of which has yielded before our eyes the fruits of numerous learned and cosmic truths in the Islamic sciences?*

Is there any possibility of denying the sun, or the existence of the universe? Would it not be impossible and absurd?

Is it at all possible that although an army may sometimes be plunged into battle so that a mere sign of the king should not be given the lie,

to show as false the thousands of words, promises, and threats of that most serious, proud monarch? Is it possible that they should be false?

Although a single sign of that glorious spiritual monarch who for thirteen centuries without break has ruled over innumerable spirits, minds, hearts, and souls within the bounds of truth and reality, and trained and raised them, would be sufficient to prove the truth of resurrection,

it has demonstrated it with thousands of explicit statements. Is the torment of Hell-fire not necessary then for the compounded idiot who does not recognize this fact? Is it not pure justice?

Moreover, by their definite acceptance of the truth of resurrection, which the Qur'an -prevailing over the future and all times- repeatedly proves in detail and elucidates, all the revealed scriptures and sacred books, each of which dominated a particular period,

proved it according to their own times and centuries, but in undetailed, veiled, and summary manner, confirming with a thousand signatures what the Qur'an teaches.

#113

Included here since it is related to this discussion is the testimony at the end of the Third Ray of the other pillars of faith and particularly "the Prophets" and "Holy Scriptures" to "belief in the Last Day." It forms a convincing proof of resurrection, and is in the form of a powerful yet succinct supplication, which dispels all doubts.

It says in the supplication:

"O My Compassionate Sustainer! "I have understood from the instruction of Your Noble Messenger (PBUH) and the teaching of the Qur'an,

Acaba bir tek âyetin birtek işareti, gözümüz önünde ulûm-u İslâmiyede müteaddid ilmi, kevnî hakikatları meyve veren bir kitabın böyle şehadetleriyle ve davaları ile, Güneş gibi zuhur eden iman-ı haşrî; hakikatsız olması

Güneşin inkârı belki kâinatın ademi gibi hiçbir cihet-i imkânı var mı ve yüz derece muhal ve bâtil olmaz mı?

Acaba bir sultanın bir tek işareti yalan olmamak için bazan bir ordu hareket edip çarpıştığı halde,

o pek ciddî ve izzetli sultanın binler sözleri ve va'dleri ve tehdidlerini yalan çıkarmak hiçbir cihette kabil midir ve hakikatsız olmak mümkün müdür?

Acaba onüç asırda fâsılasız olarak hadsiz ruhlara, akıllara, kalblere, nefislere hak ve hakikat dairesinde hükmeden, terbiye eden, idare eden bu manevî Sultan-ı Zîşan'ın bir tek işareti böyle bir hakikatı isbat etmeye kâfi iken,

binler tasrihat ile bu hakikat-ı haşriyeyi gösterip isbat ettikten sonra, o hakikatı tanımayan bir echel ahmak için Cehennem azabı lâzım gelmez mi ve ayn-ı adalet olmaz mı?

Hem birer zamana ve birer devre hükmeden bütün semavî suhurları ve mukaddes kitabları dahi, bütün istikbale ve umum zamanlara hükümran olan Kur'anın tafsilatla, izahatla, tekrar ile beyan ve isbat ettiği hakikat-ı haşriyeyi,

asırlarına ve zamanlarına göre o hakikatı kat'î kabul ile beraber, tafsilatsız ve perdeli ve muhtasar bir surette beyan, fakat kuvvetli bir tarzda iddia ve isbatları; Kur'anın davasını binler imza ile tasdik ederler.

Bu bahsin münasebetiyle Risale-i Münacat'ın âhîrinde, iman-un bilyevm-il âhîr rûknüne, sair rûkûnlerin hususan "Rusûl" ve "Kütüb"ün şehadetini, münacat suretinde zikredilen pek kuvvetli ve hülâsalı ve bütün evhamları izale eden bir hüccet-i haşriye aynen buraya giriyor.

Şöyle ki: Münacat'ta demiş:

Ey Rabb-i Rahîm'im! Resul-i Ekrem'inin talimiyle ve Kur'an-ı Hakîm'in dersiyle anladım ki:

that foremost the Qur'an and the Messenger, and all the sacred scriptures and prophets, have unanimously testified and pointed out that the manifestations of the Names related to Your beauty and glory, examples of which are to be seen in this world, will continue even more radiantly for all eternity, and that Your bounties, samples of which are to be observed in this transitory world, will continue in the abode of bliss in more glittering fashion, and that those who long for them in this world will accompany them for all eternity.

“Also, relying on hundreds of evident miracles and decisive signs, foremost Your Most Noble Messenger (Peace and blessings be upon him) and the All-Wise Qur'an, and the prophets with their luminous spirits, and the **saints**, who are spiritual poles with their light-filled hearts,

and the purified scholars with their enlightened intellects, relying on Your repeated threats and promises in all the sacred scriptures,

and trusting in Your sacred attributes like power, mercy, favour, wisdom, glory, and beauty, and on Your functions, and the dignity of Your glory, and the sovereignty of Your dominicality,

and in consequence of their illuminations and visions and beliefs at ‘the knowledge of certainty,’ give the glad tidings to men and jinn of eternal happiness and inform them of Hell for the people of misguidance; they firmly believe this and **testify** to it.

“O All-Powerful and Wise One! O Most Merciful and Compassionate! O Munificent One True to His Promise! O All-Compelling One of Glory, One of Dignity, Grandeur, and Wrath!

“You are utterly **exempt** from and **exalted** above giving the lie to so many loyal friends, and so many promises, and attributes and functions, and denying the certain demands of the sovereignty of Your dominicality

and the endless prayers and supplications of Your innumerable acceptable servants, whom You love and who attract Your love by assenting to You and obeying You;

and You are exempt from confirming the denial of resurrection by **the people of misguidance and unbelief**, who through their disbelief and rebellion and denial of Your promises, offend the magnificence of Your grandeur and affront Your dignity and glory and the honour of Your Godhead, and sadden the compassion of Your dominicality.

Başta Kur'an ve Resul-i Ekrem'in olarak bütün mukaddes kitaplar ve peygamberler, bu dünyada ve her tarafta nûmuneleri görülen celalli ve cemalli isimlerinin tecellileri daha parlak bir surette ebed-ül âbâdda devam edeceğine ve bu fânî âlemde rahîmane cilveleri, nûmuneleri müşahede edilen ihsanatının daha şaşıalı bir tarzda dâr-ı saadette istimrarına ve bekasına ve bu kısa hayat-ı dünyeviyede onları zevk ile gören ve muhabbet ile refakat eden müştakların, ebedde dahi refakatlarına ve beraber bulunmalarına icma' ve ittîfak ile şahadet ve delalet ve işâret ederler.

Hem yüzer mu'cizat-ı bahirelerine ve âyât-ı katıalarına istinaden, başta Resul-i Ekrem ve Kur'an-ı Hakîm'in olarak bütün nuranî ruhların sahibleri olan peygamberler ve bütün münevver kalblerin kutubları olan **veliler**

ve bütün keskin ve nurlu akılların madenleri olan **siddîkîler**, bütün suhuf-u semaviyede ve kütüb-ü mukaddesede senin çok tekrar ile ettiğin binler va'dlerine ve tehdidlerine istinaden,

hem senin kudret ve rahmet ve inayet ve hikmet ve celal ve cernal gibi âhireti iktiza eden kudsi sıfatlarına, şe'nlerine ve senin izzet-i celaline ve saltanat-ı rububiyetine itimaden,

hem âhiretin izlerini ve tereşşuhatını bildiren hadsiz keşfiyatlarına ve müşahedelerine ve ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikadlarına ve imanlarına binaen saadet-i ebediyeyi insanlara müjdeliyorlar. Ehl-i dalalet için Cehennem ve ehl-i hidayet için Cennet bulunduğunu haber verip ilân ediyorlar. Kuvvetli iman edip **şehadet** ediyorlar.

Ey Kadîr-i Hakîm! Ey Rahman-ı Rahîm! Ey Sadık-ul Va'd-il Kerim! Ey izzet ve azamet ve celal sahibi Kahhar-ı Zülcelal!..

Bu kadar sadık dostlarını, bu kadar va'dlerini ve bu kadar sıfât ve şuunatını yalancı çıkarmak, tekzib etmek ve saltanat-ı rububiyetinin kat'î mukteziyatını tekzib edip yapmamak

ve senin sevdiğin ve onlar dahi seni tasdik ve itaat etmekle kendilerini sana sevdiren hadsiz makbul ibadının âhirete bakan hadsiz dualarını ve davalarını reddetmek, dinlememek

ve küfür ve isyan ile ve seni va'dinde tekzib etmekle, senin azamet-i kibriyana dokunan ve izzet-i celaline dokunduran ve uluhiyetinin haysiyetine işen ve şefkat-i rububiyetini müteessir eden ehl-i dalaleti ve ehl-i küfrü haşrin inkârında, onları tasdik etmekten yüzbinler derece mukaddessin ve hadsiz derece **münezzeh** ve **âlîsin**.

We declare Your **justice**, **beauty**, and **mercy** to be exempt from such infinite **tyranny**, such ugliness.

We believe with all our strength that the **testimony** of the **prophets**, **purified scholars**, and **saints**, who are those **truthful** envoys of Yours, those **heralds** of Your sovereignty,

at the degrees of '**absolute certainty**,' '**knowledge of certainty**,' and '**the vision of certainty**,' to the treasures of Your mercy in the hereafter and the stores of Your bounties **in the everlasting realm**,

and to the wondrously beautiful **manifestations** of Your Beautiful Names, *which will be manifested totally in the **abode of bliss***, are **absolutely true and veracious**, and what they have indicated conforms absolutely with reality, and that what they have given **glad tidings** of is true and will occur.

Believing that the supreme **ray** of Your Name of **Truth**, which is the **source**, sun, and **protector** of all realities, is this truth of the resurrection and Great Gathering, they teach it to Your **servants**.

"O God! For the sake of what they teach and **in veneration** of it, grant us and all students of the Risale-i Nur **perfect belief** and a **happy death**. And allow us to receive their **intercession**. Amen!"

Moreover, just as all the proofs **demonstrating** the **veracity** of the **revealed scriptures**, and all the **miracles** and evidences proving the **prophethood** of God's Beloved (PBUH) and of all the prophets,

indirectly prove the reality of the hereafter, which is what they teach above all else;

so **most of** the evidences for **the existence and unity of the Necessary Existent**

testify indirectly to the existence and opening up of an eternal **realm of bliss**, *which will be the supreme manifestation of **dominicality** and **divinity***.

For as is explained and proved in the following paragraphs, both the existence of the Necessarily Existent One, and most of His **attributes**, **functions** and Names, *like dominicality, **Godhead**, mercy, grace, wisdom, and justice*,

necessitate the hereafter with the utmost certainty, and **demand** an eternal realm and the resurrection of the dead and Last Judgement **for the granting of reward and punishment**.

Since there is a **pre-eternal** and **post-eternal** God, most certainly there is the hereafter, *the **everlasting means of the sovereignty of His **Godhead*****.

Böyle nihayetsiz bir **zulüm**den ve nihayetsiz bir çirkinlikten, senin o nihayetsiz **adaletini** ve nihayetsiz **cemalini** ve hadsiz **rahmetini**, hadsiz derece takdis ediyoruz.

Ve bütün kuvvetimizle iman ederiz ki: O yüzbinler **sadık** elçilerin ve o hadsiz doğru **dellâl**-ı saltanatın olan **enbiya**, **asfiya**, **evliyalar**,

hakkalyakîn, **aynelyakîn**, **ilmelyakîn** suretinde senin uhrevî rahmet hazinelerine, **âlem-i bekadaki** ihsanatının definelerine

ve **dâr-ı saadette** *tamamıyla zuhur eden* güzel isimlerinin hârika güzel **cilvelerine** **şehadetleri** **hak ve hakikat**tır ve işaretleri doğru ve mutabıktır ve **beşaretleri** sadık ve vaki'dir.

Ve onlar bütün hakikatların **mercii** ve güneşi ve **hamisi** olan "**Hak**" isminin en büyük bir **şua**ı; bu hakikat-ı ekber-i haşriye olduğunu **iman ederek**, senin emrin ile senin **ibadına** hak dairesinde ders veriyorlar ve ayn-ı hakikat olarak talim ediyorlar.

Ya Rab! Bunların ders ve talimlerinin hakkı ve **hürmeti için**, bize ve Risale-i Nur talebelerine **iman-ı ekmel** ve **hüsn-ü hâtime** ver. Ve bizleri onların **sefaatlerine** mazhar eyle, âmîn...

Hem nasıl ki Kur'anın, belki bütün **semavî kitabların** **hakkaniyetini** **isbat eden** umum deliller ve hüccetler ve Habibullah'ın belki bütün enbiyanın **nübüvvetlerini** isbat eden umum **mu'cizeler** ve bürhanlar,

dolayısıyla en büyük müddeaları olan âhiretin tahakkukuna **delalet ederler**.

Aynen öyle de, **Vâcib-ül Vücud'un vücuduna ve vahdetine** **şehadet eden ekser** deliller ve hüccetler,

dolayısıyla **rububiyetin** ve **uluhiyetin** en büyük **medarı** ve **mazharı olan dâr-ı saadetin** ve âlem-i bekanın vücuduna, açılmasına **şehadet ederler**.

Çünkü gelecek makamatta beyan ve isbat edileceği gibi; Zât-ı Vâcib-ül Vücud'un hem mevcudiyeti, hem umum sıfatları, hem ekser isimleri, hem **rububiyet**, **uluhiyet**, **rahmet**, **inayet**, **hikmet**, **adalet** gibi **vasıfları**, **şe'nleri**

lüzum derecesinde âhireti **iktiza** ve vücub derecesinde bâki bir âlemi **istilzam** ve zaruret derecesinde **mükâfat ve mücazat için** haşri ve neşri isterler.

Evet madem **ezelî**, **ebedî** bir Allah var; elbette **saltanat-ı uluhiyetinin** **sermedî** bir medarı olan âhiret vardır.

And since there is in the universe and in living beings a most majestic, wise, and compassionate absolute dominicality, and it is apparent;

there is certain to be an eternal realm of happiness which will save the majesty of that dominicality from abasement, its wisdom from purposelessness, and its compassion from cruelty; and that realm shall be entered.

And since the unlimited bestowals, bounties, favours, gifts, and instances of grace and mercy which are to be seen,

show to minds that are not extinguished and hearts that are not dead that behind the veil of the Unseen is One All-Merciful and Compassionate;

#115

surely there is an immortal life in an eternal realm which will save the bestowal from mockery, the bounties from deception, the favours from enmity, the mercy from torment, the grace and gifts from treachery, and will make the bounties bounty and the bestowal bestowal.

And since in the springtime on the narrow page of the earth, a pen of power writes a hundred thousand books without error tirelessly before our eyes;

and since the Holder of the pen has promised a hundred thousand times:

“I am going to write a fine, immortal book in a broad realm, easier than this book of the spring, which is written in this narrow realm, confused and intermingled, and I shall allow you to read it;”

He mentions the book in all his decrees ;

certainly, the main part of the book has been written, and with the resurrection and Last Judgement its footnotes shall be added, and all the notebooks of people's actions shall be recorded in it.

And since, with its multiplicity of creatures, and its being the dwelling, source, factory, exhibition, and gathering place of hundreds of thousands of constantly changing species of living beings and beings with spirits,

and the heart, centre, summary, and result of the universe, and the reason for its creation, the earth has such a supreme importance that

it is held equal to the mighty heavens despite its smallness; in the heavenly decrees, it is always said: *Sustainer of the Heavens and Earth...*

And since there is mankind, who rules all over the earth, which is of which true nature is aforementioned, has possession over most creatures, and subjects most living beings gathering them around himself;

Ve madem bu kâinata ve zîhayatta gayet haşmetli ve hikmetli ve şefkatli bir rububiyet-i mutlaka var ve görünüyor.

Elbette o rububiyetin haşmetini sukuttan ve hikmetini abesiyetten ve şefkatini gadirden kurtaran ebedî bir dâr-ı saadet bulunacak ve girilecek.

Hem madem göz ile görünen bu hadsiz in'amlar, ihsanlar, lütuflar, keremler, inayetler, rahmetler;

perde-i gayb arkasında bir Zât-ı Rahman-ı Rahîm'in bulunduğunu sönmemiş akıllara, ölmemiş kalblere gösterir.

Elbette in'amı istihzadan ve ihsanı aldatmaktan ve inayeti adavetten ve rahmeti azabdan ve lütuf ve keremi ihanetten halâs eden ve ihsanı ihsan eden ve nimeti nimet eden bir âlem-i bâkide bir hayat-ı bâkiye var ve olacaktır.

Hem madem bahar faslında zeminin dar sahifesinde hatasız yüzbin kitabı birbiri içinde yazan bir kalem-i kudret gözümüz önünde yorulmadan işliyor.

Ve o kalem sahibi yüzbin defa ahd u va'detmiş ki:

“Bu dar yerde ve karışık ve birbiri içinde yazılan bahar kitabından daha kolay olarak geniş bir yerde güzel ve lâyemut bir kitabı yazacağım ve size okutturacağım”

diye, bütün fermanlarda o kitaptan bahsediyor.

Elbette ve herhalde o kitabın aslı yazılmış ve haşır ve neşir ile haşiyeleri de yazılacak. Ve umumun defter-i a'malleri onda kaydedilecek.

Hem madem bu Arz, kesret-i mahlukat cihetiyle ve mütemadiyen değişen yüzbinler çeşit çeşit enva'-ı zevil-hayat ve zevil-ervahın meskeni, menşei, fabrikası, meşheri, mahşeri olması haysiyetiyle

bu kâinatın kalbi, merkezi, hülâsası, neticesi, sebeb-i hilkatı olarak gayet büyük öyle bir ehemmiyeti var ki;

küçüklüğüyle beraber koca semavata karşı denk tutulmuş.

Semavî fermanlarda daima رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ deniliyor.

Ve madem bu mahiyetteki arzın her tarafına hükmeden ve ekser mahlukatına tasarruf eden ve ekser zîhayat mevcudatını teshir edip kendi etrafına toplattıran

and so **orders**, **displays**, and gathers each remarkable species together in one place like a list, **adorning** them,

that he attracts not only the attention and admiration of men and jinn, but of **the dwellers of the heavens** and the universe, and **the appreciative gaze** of the universe's Owner,

thus gaining great importance and high worth; and who shows **through his sciences and arts** that he is **the purpose of the universe's creation**, and its most important result, and most precious fruit, and **the Divine vicegerent on earth**;

and who *because with respect to this world*, he has ordered and displayed excellently **the miraculous arts of the world's Maker**, is left in this world despite his **rebellion** and **disbelief**, and whose punishment is **postponed**, and because of this work of his, whose term is **prolonged** and is allowed success...

And since there is an extremely powerful, wise, and compassionate **Disposer**, **Who makes the mighty globe into a treasury of every sort of metal and mineral that man needs in a way entirely beyond his strength and will** -who despite being weak, impotent, and wanting by nature and creation, has innumerable needs and is subject to innumerable pains - and a **store** of every sort of **food**, and a shop stocking goods of every kind **that pleases man**, and **looks to man in this way**, and **nurtures him**, and **gives him what he wants**...

#116

And since there is a **Sustainer** Who has these aforementioned truths, Who both loves man, and causes man to love Him, and Who is **eternal**, and has eternal worlds,

and Who performs every work with justice, and carries out everything with wisdom;

and since **the splendour of that Pre-Eternal Sovereign's rule** and His **eternal rule** cannot be contained in this brief worldly life, and in **man's fleeting span**, and in the **temporary** and transient earth;

and since the excessive wrongdoing and rebellion **that occur among men**, *which are contrary to and opposed to the universe's order, justice, balance, and beauty*,

and their denial, **treachery**, and disbelief towards their **Benefactor**, *Who nurtures them tenderly*, are not punished in this world, and the **cruel oppressor** passes his life in ease, while the unhappy **oppressed** live in hardship;

and since the absolute justice *whose traces are to be seen throughout the universe* is entirely opposed to **the cruel tyrant** and **despairing** oppressed **being equal** in death, and would not bear it and in no way **permit** it ...

ve ekser masnuatını kendi hevesatının hendesesıyla ve ihtiyacatının düsturlarıyla öyle güzelce **tanzim** ve **teşhir** ve **tezyin** ve çok antika nevilerini liste gibi birer yerlerde öyle toplayıp süslettirir ki;

değil yalnız ins ve cin nazarlarını, belki **semavat ehlinin** ve kâinatın nazar-ı dikkatlerini ve takdirlerini ve kâinat sahibinin **nazar-ı istihsanını** celbetmekle

gayet büyük bir ehemmiyet ve kıymet alan ve bu haysiyetle bu **kâinatın hikmet-i hilkatı** ve büyük neticesi ve kıymetli meyvesi ve **Arzın halifesi** olduğunu; **fenleriyle**, **san'atlarıyla** gösteren..

ve *dünya cihetinde* **Sâni'-i Âlem**'in **mu'cizeli san'atlarını** gayet güzelce teşhir ve tanzim ettiği için, **isyan** ve **küfrüyle** beraber dünyada bırakılan ve azabı **te'hir** edilen ve bu hizmeti için **imhal** edilip muvaffakiyet gören nev'-i benî-Âdem var.

Ve madem **bu mahiyetteki nev'-i benî-Âdem**, mizaç ve **hilkat itibarıyla** gayet zayıf ve âciz ve gayet acz ve fakırla beraber **hadsiz ihtiyacı ve teellümatı olduğu halde**, **bütün bütün kuvvetinin ve ihtiyarının fevkinde olarak** koca Küre-i Arzı, o nev'-i insana lüzumu bulunan her nevi **madenlere mahzen** ve her nevi **taamlara anbar** ve **nev'-i insanın hoşuna gidecek** her çeşit mallara bir dükkân **suretine getiren**, gayet kuvvetli ve hikmetli ve şefkatli bir **mutasarrıf** var ki, **böyle nev'-i insana bakıyor, besliyor, istediğini veriyor**.

Ve madem bu hakikatteki bir **Rab**; hem insanı sever, hem kendini insana sevdirebilir, hem **bâkidir**, hem bâki âlemleri var,

hem adaletle her işi görür ve hikmetle her şeyi yapıyor.

Hem bu kısa hayat-ı dünyeviyede ve bu **kısacık ömr-ü beşerde** ve bu **muvaqqat** ve fâni zeminde o **Hâkim-i Ezeli**'nin **haşmet-i saltanatı** ve **sermediyet-i hâkimiyeti** yerleşmiyor.

Ve **nev'-i insanda vuku bulan** ve **kâinatın intizamına ve adalet ve müvazenelerine ve hüsn-ü cemaline münafî ve muhalif** çok büyük zulümleri ve isyanları

ve **velinimetine** ve **onu şefkatle besleyene** karşı **ihanetleri**, inkârları, küfürleri bu dünyada cezasız kalıp, **gaddar zalim**, rahat ile hayatını ve bîçare **mazlum** meşakkatler içinde ömürlerini geçirirler.

Ve **umum kâinatta eserleri görünen** şu adalet-i mutlakanın mahiyeti ise; dirilmemek suretiyle o **gaddar zalimlerin** ve **me'yus** mazlumların vefat içindeki **müsavatlara** bütün bütün zıddır, kaldırmaz, **müsaade** etmez!

And since just as the universe's Owner has **chosen** the **earth** from the universe, and man from the earth, and bestowed on him a high **rank** and importance;

so out of mankind He has chosen the **prophets**, **saints**, and **purified ones**, **true human beings** *who conform to the aims of His dominicality and through their belief and submission make Him love them*;

He has taken them as friends and **addressees**, and bestowed miracles and **success** on them and punished their enemies with **heavenly blows**.

And out of these worthy and **lovable** friends He has chosen their leader and **source of pride**, Muhammad (Peace and blessings be upon him),

and for long centuries has **illuminated** with his Light half of the important globe and a fifth important humanity;

as though the universe was created for him, all its purposes **become apparent** through him and his religion and the Qur'an.

And although he **deserved** to live for an infinite time in recompense for his infinitely valuable service, for millions of years,

he only lived a brief sixty-three years of great **hardship** and **striving**.

Is there any possibility then that he should not be resurrected together with all his **peers** and friends? That they should not now be **living** in the spirit?

That they should have been annihilated eternally? **God forbid**, a hundred thousand times!

Yes, all the universe and the reality of the world **demand** that he should be resurrected and they beseech the universe's Owner that he should be living...

And since in the Seventh Ray, **The Supreme Sign**, each with the strength of a mountain, the thirty-three **powerful consensuses** have proved

that the universe emerged from a single hand and is the property of a single being;

and have demonstrated **self-evidently** His **unity** and **oneness**, the means of the Divine perfections;

and through unity and oneness the entire universe become as if His soldiers **under orders** and **subservient** officials;

and with the coming of the hereafter, His **perfections** are saved from **decline**, His justice from **mocking cruelty**, **universal wisdom** from foolish absurdity, **all-embracing mercy** from **jeering** torment, and the dignity of power from **abased** impotence, and they are **exonerated** from these...

Ve madem nasıl ki kâinatın sahibi, kâinattan **zemini** ve zeminden nev'-i insanı **intihab** edip gayet büyük bir **makam**, bir ehemmiyet vermiş.

Öyle de, nev'-i insandan dahi **makasid-ı rububiyetine tevafuk eden** ve **kendilerini iman ve teslim ile ona sevdiren hakikî insanlar** olan **enbiya** ve **evliya** ve **asfiya**ı intihab edip

kendine dost ve **muhatab** ederek, onları mu'cizeler ve **tevfikler** ile ikram ve düşmanlarını **semavî tokatlar** ile tazib ediyor.

Ve bu kıymetli, **sevimli** dostlarından dahi, onların imamı ve **mefhari** olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ı intihab ederek,

ehemmiyetli Küre-i Arzın yarısını ve ehemmiyetli nev'-i insanın beşten birisini uzun asırlarda onun nuruyla **tenvir** ediyor.

Âdeta bu kâinat onun için yaratılmış gibi; bütün gayeleri onun ile ve onun dini ile ve Kur'anı ile **tezahür ediyor**.

Ve o pek çok kıymetdar ve milyonlar sene yaşayacak kadar hadsiz hizmetlerinin ücretlerini hadsiz bir zamanda almaya **müstehak** ve **lâyık** iken,

gayet **meşakkatler** ve **mücahedeler** içinde altmışüç sene gibi kısacık bir ömür verilmiş.

Acaba hiçbir cihetle hiçbir imkânı, hiçbir ihtimali, hiçbir kabiliyeti var mı ki; o zât, bütün **emsali** ve dostlarıyla beraber dirilmesin ve şimdi de ruhen **diri** ve **hayy** olmasın?

İ'dam-ı ebedî ile mahvolsunlar? **Hâşâ**, yüz bin defa hâşâ ve kellâ!..

Evet bütün kâinat ve hakikat-ı âlem, dirilmesini **dava eder** ve hayatını Sahib-i Kâinat'tan talep ediyor.

Ve madem Yedinci Şua olan "**Âyet-ül Kübra**" da herbiri bir dağ kuvvetinde otuzüç aded **icma-ı azîm** isbat etmişler ki:

Bu kâinat bir elden çıkmış ve bir tek zâtın mülküdür.

Ve kemalât-ı İlahiyenin medarı olan **vahdetini** ve **ehadiyetini bedahetle** göstermişler

ve vahdet ve ehadiyet ile bütün kâinat, o Zât-ı Vâhid'in **emirber** neferleri ve **müsahtar** memurları hükmüne geçiyor

ve âhiretin gelmesiyle, **kemalâtı sukuttan** ve adalet-i mutlakası **müstehziyane** **gadr-ı** mutlakattan ve **hikmet-i âmmesi** sefahetkârane abesiyetten ve **rahmet-i vasiası lâhiyane** tazibden ve izzet-i kudreti **zelilane** acizden kurtulurlar, **takaddüs** ederler.

Certainly and certainly without any doubt, *as necessitated by the truths in these eight 'sinces' -eight out of hundreds of points of belief in God- the end of the world shall come and the resurrection of the dead occur. Abodes of reward and punishment shall be thrown open*

so that the above-mentioned importance of the earth, and its centrality, and man's importance and value shall be realized,

and the above-mentioned justice, wisdom, mercy, and sovereignty of the All-Wise Disposer, Who is the Creator of the earth and of man, and their Sustainer, shall be established;

and the true and yearning friends of that eternal Sustainer shall be saved from eternal annihilation;

and the most eminent and worthy of those friends receive the recompense for his sacred services, which have made all beings pleased and indebted;

and the perfections of the Eternal Sovereign should be exempted and exonerated from all fault and deficiency, and His power from impotence, and His wisdom from foolishness, and His justice from tyranny.

In Short: Since God exists, so does the hereafter certainly exist.

Moreover, just as with all the evidences that prove them, the above three pillars of belief testify to and indicate resurrection;

so do the two pillars *"and in the angels, and in Divine Determining, that both the good of it and the evil of it are from God Almighty,"* also necessitate resurrection; testify and indicate in powerful fashion to the eternal realm.

It is like this: All the evidences proving the existence of the angels and their duties of worship, and innumerable observations of them and conversations with them,

prove indirectly the existence of the Spirit World, and the World of the Unseen, and the eternal realm and world of the hereafter, and the existence of an abode of happiness and Paradise and Hell, which in the future shall be populated with men and jinn.

For with Divine permission, the angels can see these worlds and enter them.

And all the high-ranking angels who meet with humans, like Gabriel, tell unanimously of the existence of these aforementioned worlds and of their travelling round them.

Just as we are certain, due to the information of those coming from there, that the continent of America exists, although we have not seen it,

so due to information about the angels, which has the strength of a hundredfold consensus, we should believe in the existence of the world of eternity, the realm of the hereafter, and Paradise and Hell with the same certainty.

Elbette ve elbette ve herhalde iman-ı billah'ın yüzer nüktelerinden bu sekiz mademlerdeki hakikatların muktezasıyla; kıyamet kopacak, haşır ve neşir olacak, dâr-ı mücazat ve mükâfat açılacak.

Tâ ki Arzın mezkûr ehemmiyeti ve merkeziyeti ve insanın ehemmiyeti ve kıymeti tahakkuk edebilsin

ve Arz ve insanın Hâlıkı ve Rabbi olan Mutasarrıf-ı Hakîm'in mezkûr adaleti, hikmeti, rahmeti, saltanatı takarrur edebilsin

ve o Bâki Rabb'in mezkûr hakikî dostları ve müştakları i'dam-ı ebedîden kurtulsun

ve o dostların en büyüğü ve en kıymettarı, bütün kâinatı memnun ve minnettar eden kudûsî hizmetlerinin mükâfatını görsün

ve Sultan-ı Sermedî'nin kemalâtı naks u kusurdan ve kudreti acizden ve hikmeti sefahetten ve adaleti zulümden tenezzüh ve takaddüs ve teberri etsin.

Elhasıl: Madem Allah var, elbette âhiret vardır...

Hem nasıl ki mezkûr üç erkân-ı imaniye onları isbat eden bütün delilleriyle haşre şehadet ve delalet ederler.

Öyle de **وَبِمَلٰئِكَتِهٖ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی** olan iki rûkn-ü imanî dahi haşri istilzam edip kuvvetli bir surette âlem-i bekaya şehadet ve delalet ederler.

Şöyle ki: Melaikenin vücudunu ve vazife-i ubudiyetlerini isbat eden bütün deliller ve hadsiz müşahedeler, mükâlemeler,

dolayısıyla âlem-i ervahın ve âlem-i gaybın ve âlem-i bekanın ve âlem-i âhiretin ve ileride cin ve ins ile şenlendirilecek olan dâr-ı saadetin, Cennet ve Cehennem'in vücudlarına delalet ederler.

Çünkü melekler bu âlemleri izn-i İlahî ile görebilirler ve girerler

ve Hazret-i Cebrail gibi, insanlar ile görüşen umum melaike-i mukarrebîn mezkûr âlemlerin vücudlarını ve onlar, onlarda gezdiklerini müttefikan haber veriyorlar.

Görmediğimiz Amerika kıt'asının vücudunu, ondan gelenlerin ihbarıyla bedihî bildiğimiz gibi;

yüz tevatür kuvvetinde bulunan melaike ihbaratıyla âlem-i bekanın ve dâr-ı âhiretin ve Cennet ve Cehennem'in vücudlarına o kat'ıyyette iman etmek gerektir

And thus we do believe in it.

Furthermore, all the evidences proving the pillar of “**belief in Divine Determining**,” included in **the Treatise on Divine Determining**, the Twenty-Sixth Word,

prove indirectly the resurrection of the dead, **the balancing of deeds on the supreme scales**, and **the publishing of the pages of deeds**.

#118

For the recording before our eyes of **the appointed courses** of all things on the **tablets of order and balance**, and the inscribing of the **life-stories** of all **living beings** in their faculties of memory,

and the transcribing of the notebooks of deeds of all **beings with spirits**, and especially men, on **the Preserved Tablet**,

such a **comprehensive** determining and **wise apportioning** and **precise** recording and **preserving inscription**

could surely only be the result of a general **judgement** in a **supreme tribunal** set up to mete out permanent reward and **punishment**.

That comprehensive and **precise** recording and **preservation** would otherwise be completely meaningless and purposeless, and **contrary** to wisdom and reality.

Also, if there was no resurrection, all the **certain** meanings of the book of the universe, written with **the pen of Divine Determining**, would be nullified, which is completely impossible.

It is as impossible as denying the universe’s existence, indeed, is a **delirium**.

In Short: The five **pillars** of belief demand with all their evidences the **occurrence** of the resurrection and Last Judgement, and their **existence**, and the existence and opening up of **the realm of the hereafter**, and they testify to these and necessitate them.

Thus, it is because there are such vast and **unshakeable** supports and proofs of the resurrection, **completely in conformity with its vastness**,

that almost one third of **the Qur’an of Miraculous Exposition** is formed by resurrection and the hereafter, and it makes it the basis and **foundation stone** of all its truths, and **constructs** everything on it.

(The end of the Introduction)

ve öyle de iman ederiz.

Hem Yirmialtıncı Söz olan “**Risale-i Kader**”de “**İman-ı Bilkader**” rûknünü isbat eden bütün deliller;

dolayısıyla haşre ve **neşr-i suhuf**a ve **mizan-ı ekber**deki **müvazene-i a’male** delalet ederler.

Çünkü her şeyin **mukadderatını** gözümüz önünde **nizam** ve **mizan levhalar**ında kaydetmek

ve her **zîhayatın** **sergüzeşt-i hayatiyelerini** kuvve-i hâfızalarında ve çekirdeklerinde ve sair elvah-ı misaliyede yazmak

ve her **zîruhun**, hususan insanların defter-i a’mallerini **elvah-ı mahfuzada** tesbit etmek, geçirmek;

elbette öyle **muhit** bir kader ve **hakîmane** bir **takdir** ve **müdakkikane** bir kayıd ve **hafızane** bir **kitab**et;

ancak **mahkeme-i kübra**da umumî bir **muhakeme** neticesinde daimî bir mükâfat ve **mücazat** için olabilir.

Yoksa o ihatalı ve **inceden ince** olan kayıd ve **muhafaza**; bütün bütün manasız, faidesiz kalır; hikmete ve hakikate **münafî** olur.

Hem haşir gelmezse; **kader kalemi**yle yazılan bu kitab-ı kâinatın bütün **muhakkak** manaları bozulur ki, hiçbir cihet-i imkânı olamaz

ve o ihtimal, bu kâinatın vücudunu inkâr gibi bir muhal, belki bir **hezeyan** olur.

Elhasıl: İmanın beş **rûknü** bütün delilleriyle, haşir ve neşrin **vukuuna** ve **vücuduna** ve **dâr-ı âhiretin** vücuduna ve açılmasına delalet edip isterler ve şehadet edip taleb ederler.

İşte **hakikat-ı haşriyenin** **azametine tam muvafık** böyle azametli ve **sarsılmaz** direkleri ve bürhanları bulunduğu içindir ki;

Kur’an-ı Mu’ciz-ül Beyan’ın hemen hemen üçten birisi haşir ve âhireti teşkil ediyor ve onu bütün hakaikına **temel taşı** ve üss-ül esas yapıyor ve her şeyi onun üstüne **bina ediyor**.

(Mukaddime nihayet buldu.)

#119

Second Part Of The Addendum

The first of nine stations comprising the nine levels of **proofs of resurrection** miraculously indicated in the following verse:

Zeylin İkinci Parçası

[Baştaki âyetin mu’cizane işaret ettikleri dokuz tabaka **berahin-i haşriye**ye dair dokuz makamdan “Birinci Makam”:

Glory be to God in the evening and at daybreak, and praise is His in the heavens and earth, at nightfall and when the day begins to decline. It is He Who brings forth the living from the dead, and brings forth the dead from the living, and gives life to the earth after its death; thus, too, will you be brought forth.

Qur'an, 30:17-19.

The manifest proof and brilliant evidence of God's decree concerning resurrection contained in this verse will now be expounded and set forth, God willing.

*{The whole station has not yet been written and has been included here because of the relevance of the topic of life to resurrection.

In addition, it contains a subtle and profound allusion to the pillar of Divine Determining at the end of the topic of life.}

In connection with the twenty-eighth property of life it was explained that life looks upon the six pillars of faith and proves them; it contains a series of indications of their truth.

Now the most important result, substance and reason for the creation of the cosmos is none other than life,

and life, that exalted verity, can in no way be restricted to this transient, brief, defective and painful worldly life.

Rather the purpose and result of the tree of life, the splendour of which can be deduced from its twenty-nine properties, the fruit of that tree worthy of its splendour,

is the eternal life of the hereafter; it is life in the eternal realm where even stones, trees and the soil will be endowed with life.

Otherwise, it will follow that the tree of life, so plentifully decked out with significant instruments, yields no fruit, benefit or truth for animate beings, especially man;

and man who in his substance and faculties is twenty times superior to the sparrow and is indeed the most important and elevated of all creation,

will fall to a degree twenty times lower than that of the sparrow; with respect to the felicity of his life, he will be the most unfortunate and humiliated of wretches.

Similarly, intelligence, the most precious of gifts for man, will wound his heart through constant reflection of the pains of the past and the fears of the future;

it will mix nine pains with every pleasure and thus become a disaster to man.

#120

Now this is false to the hundredth degree.

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

olan fıkradaki ferman-ı haşre dair buradaki gösterdiği bürhan-ı bahiri ve hüccet-i katıası beyan ve izah edilecek inşâallah.

{(Haşiyeye): O makam daha yazılmamış ve hayat mes'elesi haşre münasebeti için buraya girmiş.

Fakat hayatın âhırinde kader rüknüne işareti pek ince ve derindir.}

Hayatın yirmisekizinci hâssasında beyan edilmiştir ki: Hayat, imanın altı erkânına bakıp isbat ediyor. Onların tahakkukuna işaretler ediyor.

Evet madem bu kâinatın en mühim neticesi ve mayesi ve hikmet-i hillkati hayattır.

Elbette o hakikat-ı âliye; bu fâni, kısacık, noksan, elemli hayat-ı dünyeviyeye münhasır değildir.

Belki hayatın yirmidokuz hâssasıyla mahiyetinin azameti anlaşılan şecere-i hayatın gayesi, neticesi ve o şecerenin azametine lâayk meyvesi;

hayat-ı ebediyedir ve hayat-ı uhreviyedir ve taşıyla ve ağacıyla, toprağıyla hayatdar olan dâr-ı saadetteki hayattır.

Yoksa bu hadsiz cihazat-ı mühimme ile techiz edilen hayat şeceresi, zışuur hakkında, hususan insan hakkında meyvesiz, faidesiz, hakikatsız olmak lâzım gelecek

ve sermayece ve cihazatça serçe kuşundan meselâ yirmi derece ziyade ve bu kâinatın ve zihayattın en mühim, yüksek ve ehemmiyetli mahluku olan insan;

serçe kuşundan saadet-i hayat cihetinde, yirmi derece aşağı düşüp, en bedbaht, en zelil bir bîçare olacak.

Hem en kıymettar bir nimet olan akıl dahi, geçmiş zamanın hüznlerini ve gelecek zamanın korkularını düşünmek ile kalb-i insanı mütemadiyen incitip,

bir lezzete dokuz elemi karıştırdığından en musibetli bir bela olur.

Bu ise yüz derece bâtıldır.

The life of this world thus proves **decisively** the pillar of faith that is belief in the hereafter and displays to our eyes every spring more than three hundred thousand **specimens of resurrection**.

Is it at all possible that an **All-Powerful Agent** Who promptly supplies and provides, **with wisdom, solicitude and mercy**, all the **instruments** and **tools** needed for your life, *in your body, your garden and your homeland*,

Who hears and answers the **private** and **particular** prayer **made for sustenance** by your stomach, for the sake of its life and survival,

Who shows His **acceptance** of that prayer by means of numerous **delicious foods**

- is it at all possible that such a Being should not be aware of you or hear you, that He should not provide you with the means of life eternal, *the greatest purpose of the human species?*

Is it possible that He should not accept the greatest, most significant, **most worthy** and most **universal** prayer for **eternity** of the human species by **establishing** eternal life and creating paradise?

Is it possible that He should not heed **the universal and insistent** prayer of the human species, *the most important creature in the cosmos, the monarch of the earth*, a prayer *that resounds throughout heaven and earth*, and not pay it the same attention, or grant it the same gratification, as a little stomach?

Is it possible that He should thus cause His **perfect wisdom** and infinite mercy to be denied? No, a hundred thousand times no!

Again, is it at all possible that He should hear the most secret voice of the most minute of beings, **remedy** its **pain** and succour its plaint;

that He should nourish it **with the utmost care and consideration** and cause creatures greater than itself to serve it

- is it at all possible that He should do all of this and not hear the **thunderous** cry of life, the greatest, most precious, most eternal and most **delicate** form of life?

That He should pay no heed to its powerful prayer and **supplications** for **eternity**?

It would be like equipping a single soldier **with the utmost care** and totally ignoring a vast and **obedient** army!

Like seeing a **speck** and overlooking the sun! Like hearing the buzz of a fly and not hearing the roar of **the thunder**! No, a hundred thousand times no!

Again, can the intelligence at all accept that an **All-Powerful and All-Wise Being**, Whose mercy, love and solicitude are infinite, Who loves His own artistry, Who causes Himself to be loved, and Who greatly loves those that love Him

Demek bu hayat-ı dünyeviye, âhirete iman rûknünü **kat'î** isbat ediyor ve her baharda **haşrin** üç yüz binden ziyade **nûmunelerini** gözümüze gösteriyor.

Acaba *senin cisminde ve senin bahçende ve senin vatanında*, senin hayatına lâzım ve münasib bütün **levazımatı** ve **cihazatı**, **hikmet ve inayet ve rahmetle** ihzar eden ve vaktinde yetiştiren,

hattâ senin midenin beka ve yaşamak arzusuyla ettiği **hususî** ve **cüz'î** olan **rızık duasını** bilen ve işiten

ve hadsiz **leziz taamlarla** o duanın **kabulünü** gösteren ve mideyi memnun eden bir **Mutasarrıf-ı Kadîr**,

hiç mümkün müdür ki seni bilmesin ve görmesin ve *nev'-i insanın en büyük gayesi olan* hayat-ı ebediyeye lâzım esbabı ihzar etmesin?

Ve nev'-i insanın en büyük ve en ehemmiyetli, **en lââyık** ve **umumî** olan **beka duasını**; hayat-ı uhreviyenin **inşasıyla** ve Cennet'in icadıyla kabul etmesin?

Ve *kâinatın en mühim mahluku*, belki **zeminin sultanı** ve neticesi olan nev'-i insanın **arş ve ferşi çınlatan umumî ve gayet kuvvetli** **duasını** işitmeyip küçük bir mide kadar ehemmiyet vermesin, memnun etmesin?

Kemal-i hikmetini ve nihayet rahmetini inkâr ettirsin? Hâşâ, yüzbin defa hâşâ!..

Hem hiç kabil midir ki: Hayatın en cüz'isinin pek gizli sesini işitsin, **derdini** dinlesin, **derman** versin ve nazını çeksin

ve **kemal-i itina ve ihtimam ile** beslesin ve ona dikkatle hizmet ettirsin ve büyük mahlukatını ona hizmetkâr yapsın

ve sonra en büyük ve kıymetdar ve bâki ve **nazdar** bir hayatın **gök sadâsı gibi** yüksek sesini işitmesin?

Ve onun çok ehemmiyetli **beka** **duasını** ve nazını ve **niyazını** nazara almasın?

Âdeta bir neferin **kemal-i itina ile** techiz ve idaresini yapsın ve **muftî** ve muhteşem orduya hiç bakmasın?

Ve **zerreyi** görsün, güneşi görmesin? Sivrisineğin sesini işitsin, **gök gürültüsünü** işitmesin? Hâşâ, yüzbin defa hâşâ!

Hem hiçbir cihetle akıl kabul eder mi ki: Hadsiz rahmetli, muhabbetli ve nihayet derecede şefkatli ve kendi san'atını çok sever ve kendini sevdiren ve kendini sevenleri ziyade sever bir **Zât-ı Kadîr-i Hakîm**,

- can it accept that such a Being would annihilate through **permanent death** a life that loves Him greatly, that is itself **lovable** and that **instinctively worships** its Maker; and, *the essence and jewel of that life*, the spirit?

That He would offend and insult His **lover** and **beloved** for all eternity,

that He would injure his feelings and deny Himself, and cause others to deny, the mystery of His mercy and the light of His love?

No, a hundred thousand times no!

en ziyade kendini seven ve **sevimli** ve sevilen ve Sâni'ini **fitraten perestîş** eden hayatı ve *hayatın zâtı ve cevheri olan ruhu* **mevt-i ebedî** ile i'dam edip;

kendinden o sevgili **muhibbini** ve **habibini** ebedî bir surette küstürsün, darılsın,

dehşetli rencide ederek sırr-ı rahmetini ve nur-u muhabbetini inkâr etsin ve ettirsin?

Hâşâ, yüzbin defa hâşâ ve kellâ!..

www.risaleglobal.com

An **absolute beauty** that adorns creation with its manifestation and **the absolute mercy** that makes all creatures rejoice

are without doubt exempt and **purified** from such **infinite ugliness**, such utter abomination and pitilessness.

The result, then, is that considering the existence of life, those men who understand the purpose of life and who do not **misuse** their lives will become manifestations of **eternal life** in the realm of eternity and eternal Paradise. **In this we believe.**

So, too, the **shining** of brilliant objects found on the earth **through the reflection of sunlight**, the brief glinting on the surface of the ocean of little bubbles **through flashes of light**,

and the coming in their place of further **bubbles** that like them hold up a mirror to a whole series of imaginary suns

- this demonstrates tangibly that those **flashes** are the reflectory manifestation of the one supreme sun.

With their **manifold** tongues, **they make mention** of that one sun and they point toward it with their luminous **fingers**.

So, too, the fashion in which, through **the supreme manifestation** of the Name 'Giver of Life' of **the Living and Self-Subsistent Being**,

all the animate beings on the face of the **earth** and in the depths of the **sea** shine **through God's power**,

and then disappear behind **the veil of the unseen**, saying, "O Eternally Living One!", in order to make room for those that follow them

- this represents a series of **testimonies** to and **indications** of the life and **necessary existence** of **the Living and Self-Subsistent Being**.

Similarly, all the proofs that bear witness to **the Divine knowledge** the traces of which are visible in **the ordering of all beings**;

all the **evidences** **that establish the existence** of a power *working its will throughout creation*;

all the arguments that point to a **volition** and purposefulness *dominating the ordering and administering of the cosmos*;

all the **signs** and **miracles** *that attest the messengerhood of the prophets*, the means of dominical speech and Divine revelation,

and the **indications** bearing witness to the seven **attributes of Divinity**

- all of them **point** to, **testify** to, and **indicate** **unanimously** the life of **the Living and Self-Subsistent Being**.

Bu kâinatı cilvesiyle süslendiren bir **cemal-i mutlak** ve umum mahlukatı sevindiren bir **rahmet-i mutlaka**,

böyle hadsiz bir çirkinlikten ve **kubh-u mutlak**tan ve böyle bir zulm-ü mutlaktan, bir merhametsizlikten, elbette nihayetsiz derece **münezzeh**tir ve mukaddestir.

Netice: Madem dünyada hayat var; elbette insanlardan hayatın sırrını anlayanlar ve hayatını **sû'-i istimal** etmeyenler dâr-ı bekada ve Cennet-i Bâkiyede **hayat-ı bâkiye**ye mazhar olacaklardır, **âmennâ**...

Ve hem nasıl ki: Yeryüzünde bulunan parlak şeylerin **Güneşin akisleriyle parlamaları** ve denizlerin yüzlerinde kabarcıklar, **ziyanın lem'alarıyla** parlayıp sönmeleri,

arkalarından gelen **kabarcıklar**, gidenler gibi yine hayalî Güneşçiklere âyinelik etmeleri;

bilbedahe gösteriyor ki: O **lem'alar**, yüksek bir tek Güneşin cilve-i in'ikasıdır

ve Güneşin vücudunu **muhtelif** diller ile **yâdediyorlar** ve ışık **parmaklarıyla** ona işaret ediyorlar.

Aynen öyle de: **Zât-ı Hayy-u Kayyum**'un **Muhyî** isminin **cilve-i a'zamı** ile

berrin yüzünde ve **bahrin** içindeki zîhayatların **kudret-i İlahiye ile** parlayıp,

arkalarından gelenlere yer vermek için "**Ya Hayy**" deyip **perde-i gayb**da gizlenmeleri;

bir hayat-ı sermediye sahibi olan **Zât-ı Hayy-u Kayyum**'un hayatına ve **vücub-u vücuduna** **şehadetler**, **işaretler** ettikleri gibi,

umum mevcudatın **tanziminde** eseri görünen **ilm-i İlahîye** şahadet eden bütün deliller

ve **kâinata tasarruf eden** kudreti **isbat eden** bütün **bürhanlar**

ve **tanzim** ve **idare-i kâinata** hükümferma olan **irade** ve meşieti isbat eden bütün hüccetler

ve kelâm-ı Rabbanî ve vahy-i İlahînin medarı olan **risaletleri isbat eden** bütün **alâmetler**, **mu'cizeler**

ve hâkeza yedi **sıfât-ı İlahiye**ye şahadet eden bütün **delail**,

bil'ittifak **Zât-ı Hayy-u Kayyum**'un hayatına **delelet**, **şehadet**, **işaret** ediyorlar.

For if the faculty of vision is present in a thing, there must also be life. If there is **hearing**, this too is a **sign** of life. If there is **speech**, this also points to the **existence** of life.

Similarly, **attributes** the existence of which is proven and **self-evident** by virtue of their traces throughout the cosmos, attributes such as **Absolute power**, **all-embracing will**, and **comprehensive knowledge**,

bear witness **with all of their proofs** to the life and **necessary existence** of the Living and Self-Subsistent Being.

They attest His **everlasting life**, **one shadow** of which is enough to illumine the whole of the cosmos, and **one manifestation** of which suffices to give life to the hereafter, **together with all of its particles**.

The Divine attribute of life is also connected with **the pillar of belief in the angels**, and proves it **by way of indication**.

#122

For the most important of all goals of the cosmos is life,

and **animate beings** constitute the most widespread form of creation, with its specimens multiplied **on account of their value**; they constantly animate the hospice of this world with the coming and going of their caravans.

Further, the globe, which is filled with so many **species of animate beings**, is being constantly emptied and refilled as these **various species** are **renewed** and **multiplied**,

and animate beings are created **in multiplicity** even in **the vilest** and most corrupt **substances**, so that there is -as it were- a constant **resurrection of microbes**.

Finally, **consciousness and intellect**, which are the **distilled essence** of life, and **the spirit**, which is its **subtle** and **stable substance**, are also created everywhere on the globe **in the utmost multiplicity**,

so that **it is as if** the globe were **animated** and **caused to rejoice** by life, intellect, consciousness and spirit.

If we take into consideration all of the foregoing, it is totally impossible that **the heavenly bodies**, which are **subtler**, **more luminous**, **greater** and **more significant than the globe**, should be dead, **rigid**, lifeless, and **dumb**.

There must, then, exist and be provided with the property of life, **conscious and animate beings** **that animate the skies, the suns, and the stars**, **bestow upon them their vitality**, **manifest the result of the purpose for the creation of the heavens**, and **receive address from the Glorious Creator**. These creatures, of a nature **suited** to the heavens, are none other than the angels.

Similarly, the innermost essence of life **symbolically** proves **the pillar of belief in the prophets**.

For the cosmos was created for the sake of life, and life is in turn one of **the supreme manifestations** of **the Living, Self-Subsistent and Eternal One**.

Çünkü nasıl bir şeyde görmek varsa, hayatı da vardır. **İşitmek** varsa, hayatın **alâmeti**dir. **Söylemek** varsa, hayatın **vücuduna** işaret eder. İhtiyar, irade varsa, hayatı gösterir.

Aynen öyle de; *bu kâinatta âsârıyla vücudları muhakkak ve **bedihî** olan **kudret-i mutlaka** ve **irade-i şamile** ve **ilm-i muhit** gibi **sıfatlar**,*

bütün delailleri ile Zât-ı Hayy-u Kayyum'un hayatına ve **vücub-u vücuduna** şahadet ederler

ve bütün kâinatı bir **gölgesiyle** ışıkladıran ve bir **cilvesiyle** bütün dâr-ı âhireti **zerratıyla beraber** hayatlandıran **hayat-ı sermediyesine** şahadet ederler.

Hem hayat, **melaikeye iman rüknüne** dahi bakar, **remzen** isbat eder.

Çünkü madem kâinatta en mühim netice hayattır

ve en ziyade intişar eden ve **kıymetdarlığı için** nüshaları teksir edilen ve zemin misafirhanesini, gelip geçen kafilelerle şenlendiren **zîhayatlar**dır

ve madem Küre-i Arz, bu kadar **zîhayatın enva'**ıyla dolmuş ve mütemadiyen zîhayat **enva'**larını **tecdid** ve **teksir** etmek hikmetiyle her vakit dolar boşanır

ve **en hasis** ve çürümüş **maddelerinde** dahi **kesretle** zîhayatlar halkedilerek bir **maşer-i huveynat** oluyor.

Ve madem hayatın **süzülmüş en sâfi hülâsası olan**, **şuur ve akıl**; ve **latif** ve **sabit cevheri olan ruh**; Küre-i Arzda **gayet kesretli bir surette** halkolunuyorlar.

Âdeta Küre-i Arz, hayat ve akıl ve şuur ve ervah ile **ihya** olup öyle **şenlendirilmiş**.

Elbette *Küre-i Arzdan **daha latif**, **daha nuranî**, **daha büyük**, **daha ehemmiyetli olan** **ecram-ı semaviye** ölü, **camid**, hayatsız, **şuursuz** kalması imkân haricindedir.*

Demek **gökleri, güneşleri, yıldızları şenlendirecek** ve **hayatdar vaziyetini verecek** ve **netice-i hilkat-ı semavatı gösterecek** ve **hitabat-ı Sübhaniyeye mazhar olacak olan** **zîşuur, zîhayat** ve semavata **münasib** sekeneler, herhalde sır-ı hayatla bulunuyorlar ki, onlar da melaikelerdir.

Hem hayatın sır-ı mahiyeti, **"Peygamberlere iman"** **rüknüne** bakıp **remzen** isbat eder.

Evet madem kâinat, hayat için yaratılmış ve hayat dahi **Hayy-u Kayyum-u Ezeli'nin** bir **cilve-i a'zamıdır**,

It is one of His most perfect designs, one of His most beauteous arts.

Further, the eternal life of God shows itself only through the sending of messengers and the revelation of books.

If there were no books or prophets, then eternal life would remain unknown.

When a man speaks, he is recognized to be alive.

Similarly, it is the prophets and revealed books that make manifest the words and decrees of the Being Who, from behind the world of the unseen that is veiled by the cosmos, speaks, talks, and emits His commands and prohibitions.

Just as the life existent in the cosmos bears decisive witness to the necessary existence of the Living and Eternal One,

so too does it point to and indirectly confirm the pillars of belief in the sending of messengers and the revelation of scriptures, for these are the rays, the manifestations, and the relations of that eternal life.

And especially the messengership of Muhammad -Peace and blessings be upon him- and the Qur'anic revelation, since they are like the very spirit and intellect of life, their veracity is as indisputable as the existence of this life.

Life is, then, the distilled essence of the cosmos;

consciousness and feeling are the distilled essence of life;

the intellect is the distilled essence of consciousness;

and the spirit, finally, is the pure and unsullied substance, the stable and autonomous essence, that lies at the heart of life.

#123

So, too, the life of the Prophet Muhammad -Peace and blessings be upon him- in both its outer and its inner aspects is the distilled quintessence of life and the spirit of the cosmos,

and the messengership of Muhammad -Peace and blessings be upon him- is the pure and distilled essence of the feeling, the consciousness and the intellect of the cosmos.

Rather, the life of the Prophet Muhammad *-Peace and blessings be upon him-* in its outer and inner aspects is, as the centuries have borne witness, the very essence of the life of the cosmos,

and the prophethood of Muhammad -Peace and blessings be upon him- is the very light and essence of the consciousness of the cosmos.

The Qur'anic revelation is also the spirit of the life of the cosmos and the intellect of its consciousness.

bir nakş-ı ekmelidir, bir san'at-ı ecmelidir.

Madem hayat-ı sermediye, resullerin gönderilmesiyle ve kitapların indirilmesiyle kendini gösterir.

Evet eğer kitaplar ve peygamberler olmaz ise, o hayat-ı ezeliye bilinmez.

Nasıl ki bir adamın söylemesiyle diri ve hayatdar olduğu anlaşılır.

Öyle de, bu kâinatın perdesi altında olan âlem-i gaybın arkasında söyleyen, konuşan, emir ve nehyedip hitab eden bir zâtın kelimatını, hitabatını gösterecek peygamberler ve nâzil olan kitablardır.

Elbette kâinattaki hayat, kat'î bir surette Hayy-ı Ezelî'nin vücub-u vücuduna kat'î şehadet ettiği gibi,

o hayat-ı ezeliyenin şuaatı, celevatı, münasebatı olan "İrsal-i Rusûl ve İnzal-i Kütüb" rükünlerine bakar, remzen isbat eder

ve bilhâssa risalet-i Muhammediye ve vahy-i Kur'anî, hayatın ruhu ve akli hükmünde olduğundan, bu hayatın vücudu gibi hakkanîyetleri kat'îdir denilebilir.

Evet nasıl ki hayat, bu kâinattan süzülmüş bir hülâsadır

ve şuur ve his dahi, hayattan süzülmüş hayatın bir hülâsasıdır

ve akıl dahi, şurudan ve histen süzülmüş, şuurun bir hülâsasıdır

ve ruh dahi, hayatın hâlis ve sâfi bir cevheri ve sabit ve müstakil zâtıdır.

Öyle de, maddî ve manevî hayat-ı Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) dahi; hayattan ve ruh-u kâinattan süzülmüş hülâsat-ül hülâsadır

ve risalet-i Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) dahi kâinatın his ve şuur ve aklından süzülmüş en sâfi hülâsasıdır.

Belki maddî ve manevî hayat-ı Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) -âsârının şehadetiyle- hayat-ı kâinatın hayatıdır

ve risalet-i Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) şuur-u kâinatın şuurudur ve nurudur.

Ve vahy-i Kur'an dahi, -hayatdar hakaikının şehadetiyle- hayat-ı kâinatın ruhudur ve şuur-u kâinatın aklıdır.

If the light of the messengership of Muhammad -*Peace and blessings be upon him*- were to depart from the cosmos and vanish, the cosmos would die.

If the Qur'an were to depart, the cosmos would lose its sanity, and the globe would lose its sense and its head.

Its dizzy, uncomprehending head would collide with a **planet**, and **the end of the world** would result.

Life also looks to **the pillar of belief in Divine Determining**, and proves it indirectly.

Because, since life is the **light** of **the Manifest World**, and it dominates it, and is the result and **aim** of existence,

and since it is **the most comprehensive** mirror of **the Creator of the universe** and the most perfect **sample** and **index** of **dominical activity**, and *-let there be no mistake in the comparison-* is like a sort of programme,

for sure, **the mystery of life necessitates** that the creatures in the World of the Unseen, that is, the past and the future, that is, that have been and will come, *are predisposed to conform to* **order**, **regularity**, **being known and observed**, **specific individual existence**, and **the creative commands**, *which are their lives in one respect*.

The original seed of a tree and its **root**, as well as the **seeds contained in its fruit and final outcome**, all manifest a sort of life, no less than the tree itself;

indeed, they bear within themselves **laws of life more subtle than those of the tree**.

Similarly, the seeds and roots left by last **autumn**, before the present spring,

as well as the seeds and roots that will be left to **subsequent** springs after this spring has departed

- they all bear **the manifestations of life**, just like this spring, and are **subject** to **the laws of life**.

In just the same way, all the **branches** and twigs of **the cosmic tree** each have a past and a future.

They have a **chain consisting of past and future stages and circumstances**.

The **multiple existences** and stages of each **species** and each member of each species, **existing in Divine knowledge**, **forms** a **chain of being in God's knowledge**,

and both its external existence, and its existence in God's knowledge, is a manifestation of **universal life** that draws all the aspects of its life from these **meaningful** and vital **Tablets of Divine Determining**.

#124

The fact that **the World of Spirits** -*which is one form of the World of the Unseen*- is full of the essence of life, the matter of life and the **spirits**, *which are the substances and essence of life*,

Evet, evet, evet!.. Eğer kâinattan risalet-i Muhammediye'nin (*Aleyhissalâtu Vesselâm*) nuru çıksa, gitse, kâinat vefat edecek.

Eğer Kur'an gitse, kâinat divane olacak ve Küre-i Arz kafasını, aklını kaybedecek.

Belki şuursuz kalmış olan başını, bir **seyyareye** çarpacak, bir **kıyameti** koparacak.

Hem hayat, **"iman-ı bilkader"** rûknüne bakıyor, remzen isbat eder.

Çünkü madem hayat, **âlem-i şhadet**in **ziyasıdır** ve istilâ ediyor ve vücudun neticesi ve **gayesidir**

ve **Hâlık-ı Kâinat**'ın **en câmi'** âyinesidir ve **faaliyet-i Rabbanîyenin** en mükemmel **enmuzeci** ve **fihristesidir**. *Temsilde hata olmasın*, bir nevi programı hükmündedir.

Elbette âlem-i gayb, yani mazi müstakbel, yani geçmiş ve gelecek mahlukatın **hayat-ı manevîyeleri hükmünde olan intizam** ve **nizam** ve **malûmiyet ve meşhudiyet** ve **taayyün** ve evamir-i tekvinîyeyi imtisale müheyya bir vaziyette bulunmalarını, **sırr-ı hayat iktiza ediyor**.

Nasıl ki bir ağacın **çekirdek-i aslîsi** ve **kökü** ve **müntehasında** ve **meyvelerindeki çekirdekleri** dahi; aynen ağaç gibi bir nevi hayata mazhardırlar.

Belki **ağacın kavanin-i hayatiyesinden daha ince kavanin-i hayatı** taşıyorlar.

Hem nasıl ki bu hazır bahardan evvel geçmiş **güzün** bıraktığı tohumlar ve kökler;

bu bahar gittikten sonra **gelecek** baharlarda bırakacağı çekirdekler, kökler;

bu bahar gibi, **cilve-i hayatı** taşıyorlar ve **kavanin-i hayatiyeye tâbidirler**.

Aynen öyle de: **Şecere-i kâinatın** bütün **dal** ve budaklarıyla her birinin bir mazisi ve müstakbeli var.

Geçmiş ve gelecek tavırlardan ve vaziyetlerinden müteşekkil bir **silsilesi** bulunur.

Her **nevi** ve her cüz'ünün **ilm-i İlahiyede** muhtelif tavırlar ile **müteaddid vücudları**, bir **silsile-i vücud-u ilmî teşkil eder**

ve vücud-u haricî gibi, vücud-u ilmî dahi, **hayat-ı umumiye**nin manevî bir cilvesine mazhardır ki; mukadderat-ı hayatiye o **manidar** ve canlı **elvah-ı kaderiyeden** alınır.

Evet **âlem-i gaybın bir nev'i olan âlem-i ervah**, ayn-ı hayat ve madde-i hayat ve **hayatın cevherleri ve zâtları olan ervah** ile dolu olması,

demands and **requires** of a certainty that past and future -which are another form of the World of the Unseen and its second segment- should also receive the **manifestation of life**.

In addition, **the perfect order**, **the meaningful circumstances** and **vital fruits and stages** inherent in the existence of a thing within God's knowledge, also demonstrate the manifestation of a sort of life.

Such a **manifestation of life**, which is the light emitted by the sun of eternal life, cannot be **limited** to this **manifest world**, this **present time**, this **external existence**.

On the contrary, each world receives the manifestation of that light in accordance with its capacity, and the cosmos together with all its worlds is **alive** and **illuminated** through it.

Otherwise, as the misguided imagine, beneath a **temporary** and **apparent** life, each world would be a vast and **terrible corpse**, a dark **ruin**.

One broad aspect of the pillar of faith in **Divine Determining and Decree** is, then, understood through the mystery of life and is established by it.

Just as the life and vitality of the Manifest World and **existent**, visible objects becomes apparent from their **orderliness** and the **consequences** of their existence,

so too past and future creatures -regarded as belonging to the World of the Unseen- have an **immaterial existence** and sort of life, and a spiritual presence in God's knowledge.

The trace of this life and presence is made manifest and known by means of **the Tablet of Divine Determining and Decree** and through all the stages and circumstances of their external lives and existences.

#125

Third Part Of The Addendum

A question related to the resurrection of the dead: The **frequently** repeated verse, **It will be naught but a single cry**,

Qur'an, 36:29,49,53; 38:15; 54:31.

and the verse, **The command of the Hour will be like the glance of the eye**,

Qur'an, 16:77.

show that the resurrection of the dead and **Great Gathering** will occur **instantaneously**, in a flash.

But man's **narrow** reason requires some **tangible** example so that it can **conceive** of this wondrous, extraordinary, and unparalleled event, and accept it.

elbette mazi ve müstakbel denilen **âlem-i gaybın bir diğer nev'i** de ve **ikinci kısmı** dahi **cilve-i hayata** mazhariyeti ister ve **istilzam eder**.

Hem **bir şeyin vücud-u ilmisindeki intizam-ı ekmel** ve **manidar vaziyetleri** ve **canlı meyveleri, tavırları**, bir nevi hayat-ı maneviyeye mazhariyetini gösterir.

Evet **hayat-ı ezeliye güneşinin ziyası olan**, bu meşhud **cilve-i hayat**, elbette yalnız bu **âlem-i şehadete** ve bu **zaman-ı hazıra** ve bu **vücud-u haricîye münhasır** olamaz.

Belki her bir âlem, **kabiliyetine göre** o ziyanın cilvesine mazhardır ve kâinat bütün âlemleriyle o cilve ile **hayatdar** ve **ziyadardır**.

Yoksa **nazar-ı dalaletin gördüğü gibi**, **muvaqqat** ve **zahirî** bir hayat altında her bir âlem büyük ve **müdhiş** birer **cenaze** ve karanlıklı birer **virane** âlem olacaktı.

İşte **kadere ve kazaya** iman rûknünün dahi geniş bir vechi de, sır-ı hayatla anlaşıyor ve sabit oluyor.

Yani nasıl ki âlem-i şehadet ve **mevcud** hazır eşya **intizamlarıyla** ve **neticeleriyle** hayatdarlıkları görünüyor.

Öyle de **âlem-i gaybdan sayılan** geçmiş ve gelecek mahlukatın dahi manen hayatdar bir **vücud-u manevîleri** ve ruhlu birer sübut-u ilmîleri vardır ki;

Levh-i Kaza ve Kader vasıtasıyla o manevî hayatın eseri, mukadderat namıyla görünür, tezahür eder.

Zeylin Üçüncü Parçası

Haşır münasebetiyle bir sual: Kur'anda **mükerreren**

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً

hem **وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ**

fermanları

gösteriyor ki: **Haşr-i a'zam bir anda** zamansız vücuda geliyor.

Dar akıl ise, bu hadsiz derece hârika ve emsalsiz olan mes'eleyi **iz'an** ile kabul etmesine medar olacak **meşhud** bir misal ister.

The Answer: At the resurrection there will be the return of **spirits** to their bodies, the **revivification** of the bodies, and the remaking of the **bodies**. It consists of three matters.

The First Matter: An example for the return of spirits to their bodies is **the mustering**, at a **loud bugle call**, of the **members** of a **well-disciplined army** after they have dispersed to **rest**.

Yes, the Sur of the Angel Israfil is no less powerful than an army **bugle**.

The **spirits**, too, who, while in **post-eternity**, reply with “**Yes, we accept**” to the question “**Am I not your Sustainer?**”, {*Qur'an, 7:172.*} which comes from **pre-eternity**,

are infinitely more **subjugated**, **disciplined**, and **obedient** than the soldiers of an army.

The Thirtieth Word has demonstrated **with decisive proofs** that not only spirits, but all particles, form a **Divine army** and are its soldiers **under command**.

Second Matter: An example for **the revivification of bodies** is **the springing to life in an instant** of the hundred thousand electric lights of a large city **on a festival night**, switched on from one centre.

It would be possible to light up in the same way a hundred million lamps scattered over **the face of the earth** from one centre.

Since **through the training and instruction in regularity and order it has received from its Creator**, a creature of **Almighty God** like electricity -a servant and **candleholder** in His guest-house- possesses this **quality**,

surely the resurrection of the dead could occur in **the twinkling of an eye** within the bounds of the **regular laws** of **Divine wisdom** **which thousands of luminous servants represent, like electricity**.

#126

Third Matter: An example for the remaking of **bodies** **instantaneously** is the **perfect** remaking within a few days of all the trees in the spring, **which are far more numerous than all humanity**, together with all their leaves , in exactly the same way as those of the previous spring;

and **the bringing into being**, again like those of previous springs, all the blossoms, fruits and leaves of the trees **with the speed of lightning**;

and the sudden **awakening** of the uncountable numbers of seeds, grains, and roots, **which are the source of the spring**, and their **unfolding** and **being raised to life**;

and **reflecting** the meaning of “**resurrection after death**,” the **sudden** raising to life at a command of the **upright** skeleton-like **corpses** of the trees;

Elcevab: Haşirde, **ruhların** cesedlere gelmesi var. Hem cesedlerin **ihyası** var. Hem **cesedlerin** inşası var. Üç mes’eledir.

Birinci mes’ele: Ruhların cesedlerine gelmesine misal ise: Gayet **muntaẓam** bir ordunun **efradı istirahat** için her tarafa dağılmış iken, **yüksek sadâli** bir **boru sesiyle toplanmalarıdır**.

Evet İsrâfil’in borusu olan Sur’u, ordunun **borazanından** geri olmadığı gibi,

ebedler tarafında ve zerreler âleminde iken **ezel** canibinden gelen **أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ** hitabını işiten ve **قَالُوا** ile cevap veren **ervahlar**,

elbette ordunun neferatından binler derece daha **müsaḥhar** ve **muntaẓam** ve **mutâdirler**.

Hem değil yalnız ruhlar, belki bütün zerreler dahi, bir **ordu-yu Sübhanî** ve **emirber** neferleri olduğunu **kat’î bürhanlarla** Otuzuncu Söz isbat etmiş.

İkinci mes’ele: **Cesedlerin ihyasına** misal ise: Çok büyük bir şehirde, **şenlik bir gecede**, bir tek merkezden, yüzbin elektrik lâmbaları, âdetâ zamansız **bir anda canlanmaları** ve ışıklanmaları gibi,

bütün **Küre-i Arz yüzünde** dahi, bir tek merkezden yüz milyon lâmbalara nur vermek mümkündür.

Madem **Cenab-ı Hakk**’ın elektrik gibi bir mahluku ve bir misafirhanesinde bir hizmetkârı ve bir **mumdarı**, **Hâlıkından aldığı terbiye ve intizam dersiyile** bu **keyfiyete** mazhar oluyor.

Elbette **elektrik gibi binler nuranî hizmetkârlarının temsil ettikleri**, **hikmet-i İlahiyenin muntaẓam kanunları** dairesinde, haşr-i a’zam **tarfet-ül ayn**’da vücuda gelebilir.

Üçüncü mes’ele ki, **ecsadın def’aten** inşasının misali ise: Bahar mevsiminde birkaç gün zarfında, **nev’-i beşerin umumundan bin derece ziyade olan** umum ağaçların bütün yaprakları, evvelki baharın aynı gibi birden **mükemmel** bir surette inşaları

ve yine umum ağaçların umum çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları, geçmiş baharın mahsulâtı gibi, **berk gibi bir sür’atle icadları**;

hem **o baharın mebde’leri olan** hadsiz tohumcukların, çekirdeklerin, köklerin, birden beraber **intibahları** ve **inkışafları** ve **ihyaları**;

hem kemiklerden ibaret olarak **ayakta duran emvat** gibi bütün ağaçların cenazeleri bir emir ile **def’aten** “**ba’sü ba’de-l mevt**”e **mazhariyetleri** ve neşirleri;

and the reanimation of the innumerable **members** of all species of small animals; and the revivification of all the sorts of **flying insects**,

particularly those which, continually cleaning their faces, eyes, and wings, **remind** us of our **ablutions** and **cleanliness**, and **caress** our faces

-the resurrection and remaking of all **the members of this tribe** within a few days every spring *before our very eyes together with all the other species*, despite being greater in number **than all mankind since the time of Adam**,

provides not one example of the remaking of all **human bodies** at the resurrection , but thousands.

Yes, since this world is **the realm of wisdom** and the hereafter **the realm of power**,

numerous Divine Names like **All-Wise**, **Arranger**, **Disposer**, and **Nurturer**, and dominical wisdom, require that the creation of things in this world is **gradual** and in the course of time.

In the hereafter, however, **power** and **mercy** will be manifested more than wisdom, and there being no need for matter, time, and waiting, things will be made **instantaneously**.

Alluding to the fact that things which are made here in a day or in a year will be made in the hereafter in an instant or a **flash**, **the Qur'an of Miraculous Exposition** states: *The command of the Hour will be like the glance of the eye, or briefer. {Qur'an, 16:77.}*

If you want to be as certain about the occurrence of the resurrection of the dead as you are about **the arrival of next spring**, study the Tenth and Twenty-Ninth Words carefully, which are about this, and you will see!

If you do not then believe that it will occur as you believe the coming of spring, come and stick your finger in my eye!

A Fourth Matter: **The death of the world** and **Doomsday**.

The sudden **collision** with this globe, our guest-house, at a dominical command, of a **planet** or **comet**, could wipe out this dwelling-place of ours.

Like **the destruction** in a minute of a palace the building of which had taken ten years.

hem küçük hayvan taifelerinin hadsiz **efrad**larının gayet derecede san'atlı bir surette ihyaları; hem bilhâssa **sinekler** kabîlelerinin **haşirleri**

ve bilhâssa daima yüzünü, gözünü, kanadını temizlemekle bize **abdesti** ve **nezafeti** **ihtar** eden ve yüzümüzü **okşayan gözüm önündeki kabîlenin**

bir senede neşrolan **efradı**, **benî-Âdemin Âdem zamanından beri gelen umum** efradından fazla olduğu halde, her baharda **sair kabîleler ile beraber** birkaç gün zarfında inşaları ve ihyaları, haşirleri;

elbette **Kıyamette** **ecsad-ı insaniyenin** inşasına bir misal değil, belki binler misaldirler.

Evet dünya **dâr-ül hikmet** ve âhiret **dâr-ül kudret** olduğundan;

dünyada **Hakîm**, **Mürettib**, **Müdebbir**, **Mürebbi** gibi çok isimlerin iktizasıyla, dünyada icad-ı eşya bir derece **tedricî** ve zaman ile olması; **hikmet-i Rabbaniyenin** muktezası olmuş.

Âhirette ise, **hikmetten ziyade kudret** ve **rahmetin** tezahürleri için maddeye ve müddete ve zamana ve beklemeye ihtiyaç bırakmadan **birden** eşya inşa ediliyor.

Burada bir günde ve bir senede yapılan işler, âhirette bir anda, bir **lemhada** inşasına işareten **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan** وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ ferman eder.

Eğer **haşrin** gelmesini, gelecek **baharın gelmesi** gibi kat'î bir surette anlamak istersen; haşre dair Onuncu Söz ile Yirmidokuzuncu Söz'e dikkat ile bak, gör.

Eğer baharın gelmesi gibi inanmaz isen, gel parmağını gözüme sok.

Dördüncü mes'ele olan **mevt-i dünya** ve **kıyamet** kopması ise:

Bir anda bir **seyyare** veya bir **kuyruklu yıldızın** emr-i Rabbanî ile küremize, misafirhanemize **çarpması**; bu hanemizi harab edebilir.

On senede yapılan bir sarayın, bir dakikada **harab olması** gibi...

He said: “Who shall give life to decaying bones?” Say:
“He shall give them life who **first** gave them life, and He is
All-Knowing concerning all creation.” {*Qur'an, 36:78.*}

As was **illustrated** in the third **comparison** in the Ninth
Truth of the Tenth Word, some **personage** may one day
summon together before your eyes a great army.

If someone were then to say, “that personage is able to
call together the troops in his army, *who had dispersed to
take rest*, and assemble them again in **battalions**,”

and you were to say, “I don’t believe it,” you know well
how **lunatic** would be your **denial**.

So too, an **All-Powerful and All-Knowing Being** *Who out
of nothing recorded and put in place, with the command
of, “Be!”*, and it is, all the particles and subtle aspects of
the **bodies** of all animals and other animate beings, *as if
they were an army with the utmost orderliness and wise
equilibrium*,

and Who creates each **century**, or rather each spring, the
hundreds of thousands of different **species** and groups of
animate beings that populate **the face of the earth**, each
like an army

- such a Being can gather together, *with one blow on the
trump of Israfil*, all the **fundamental particles** and **original
components** *that enjoy mutual acquaintance through joint
submission to the order of the body that corresponds to a
battalion*.

Were you to say, “**how can this be?**” or **consider** it
unlikely, it would be **idiotic lunacy**.

It **sometimes** happens in the Qur’an that, *in order to
impress upon the heart the wondrous deeds He will
perform in the hereafter and to prepare the mind for
acceptance of them*, God Almighty **mentions the
wondrous deeds** He performs in this world **as a kind of
preparation**.

Alternatively, He may sometimes **mention the wondrous
deeds** He will perform in the future and the hereafter **in
such a fashion that** we are convinced of them by analogy
with the similar deeds *we observe in this world*.

One example is furnished by the verse, *Has not man seen
that We created him from a drop of sperm? And then he
becomes an open disputer.* and the remaining verses of
the same sura. {*Qur'an, 36:77.*}

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

Yani, insan der: “Çürümüş kemikleri kim diriltecek?” Sen,
de: “Kim, onları **bidayeten** inşa edip hayat vermiş ise o
diriltecek.”

Onuncu Söz’ün Dokuzuncu Hakikatı’nın üçüncü
temsiline tasvir edildiği gibi; bir **zât** göz önünde bir günde
yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde,

biri dese: “Şu zât, *efradı istirahat için dağılmış olan* bir
taburu bir boru ile toplar, **tabur** nizamı altına getirebilir.

” Sen ey insan, desen “İnanmam.” Ne kadar **divanece** bir
inkâr olduğunu bilirsin.

Aynen onun gibi; *hiçlikten*, yeniden ordu-misal bütün
hayvanat ve sair zîhayatın tabur-misal cesedlerini **kemal-i
intizamla ve mizan-ı hikmetle o bedenlerin zerratını ve
letaifini emr-i kün feyekûn ile kaydedip yerleştiren**

ve her **karn**da, hattâ her baharda **rûy-i zeminde** yüz binler
ordu-misal **zevil-hayatın enva’larını** ve taifelerini icad
eden bir **Zât-ı Kadîr-i Alîm**,

tabur-misal bir cesedin nizamı altına girmekle *birbiriyle
tanışan* zerrat-ı esasiye ve **ecza-i asliyeyi** bir sayha ile Sur-
u İsrafil’in borusuyla “**nasıl toplayabilir?**”

İstib’ad suretinde denilir mi? Denilse, **eblehçesine** bir
divaneliktir.

Hem Kur’an **kâh** oluyor ki; *Cenab-ı Hakk’ın âhirette
hârika ef’allerini kalbe kabul ettirmek için ihzariye
hükümünde ve zihni tasdiğe müheyya etmek için* bir
i’dadiye suretinde, dünyadaki **acaib ef’alini zikreder**.

Veyahut istikbalî ve uhrevî olan **ef’al-i acibe-i İlahiyeyi**
öyle bir surette zikreder ki, *meşhudumuz olan* çok
nazireleriyle onlara kanaatımız gelir.

Meselâ:

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ

مُبِينٌ

tâ surenin âhirine kadar...

The All-Wise Qur'an thus proves the question of resurrection in seven or eight different forms.

It first directs man's attention to his own origins.

It says "you see how you advanced from a **drop of sperm** to a **drop of blood**, from a drop of blood to a **formless lump of flesh**, and from a formless lump of flesh to human form.

How, then, can you deny your **second creation**? It is just the same as the first, or even **easier** of accomplishment for God."

God Almighty also refers to **the great bounties** He has bestowed on man with phrases such as: *He Who made fire for you from the green tree*, {Qur'an, 36:80.} and says to man:

"Will the Being *Who thus bestowed bounty upon you* leave you to your own devices, in such fashion that you enter the grave to sleep without rising again?"

He also hints at the following: "You see how dead trees **come to life** and grow green again.

Refusing to regard as a parallel the reanimation of your **bones**, *that resemble dry wood*, you dismiss the whole matter as improbable.

Now is it at all possible that the One *Who creates the heavens and earth* should not be empowered over the life and **death** of man, **the fruit of heaven and earth**?

Do you imagine that He would make fruitless and **vain** **the tree of creation** *that He has moulded with wisdom in all its parts*, by abandoning the supreme result of that tree?"

The Qur'an says further: "The Being *That will restore you to life at resurrection* is such that the whole cosmos is like an **obedient** soldier of His.

It **bows** its head **submissively** whenever it hears the command, "**Be!**", **and it is**. {Qur'an, 2:117.}

To create a spring is easier for Him than the creation of a flower.

To create the whole of the animal realm is as easy for His power as creating a fly.

None may belittlingly challenge His power by saying to Him: *Who will give life to the bones?* {Qur'an, 36:78.}

Then, from the verse, *Glory be to Him in Whose hand lies the sovereignty of all things*, {Qur'an, 36:83.}

İşte şu bahiste haşir mes'elesinde Kur'an-ı Hakîm haşri isbat için yedi-sekiz surette, muhtelif bir tarzda isbat ediyor.

Evvelâ; neş'e-i ûlâyı nazara verir.

Der ki: **Nutfeden alakaya**, alakadan **mudgaya**, mudgadan tâ hilkat-ı insaniyeye kadar olan neş'etinizi görüyorsunuz.

Nasıl oluyor ki, **neş'e-i uhrâyı** inkâr ediyorsunuz?.. O, onun misli, belki daha **ehven**idir.

Hem **Cenab-ı Hak**, insana karşı ettiği **ihsanat-ı azîmeyi**

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا

kelimesiyle işaret edip der:

"*Size böyle nimet eden* bir zât, sizi başıboş bırakmaz ki, kabre girip kalkmamak üzere yatasınız."

Hem remzen der: Ölmüş ağaçların **dirilip** yeşillenmesini görüyorsunuz.

Odun gibi kemiklerin hayat bulmasını **kıyas edemeyip** istib'ad ediyorsunuz.

Hem *semavat ve arzı halkeden*, **semavat ve arzın meyvesi olan** insanın hayat ve **memat**ından âciz kalır mı?

Koca ağacı idare eden, o ağacın meyvesine ehemmiyet vermeyip başkasına mal eder mi? Bütün ağacın neticesini terk etmekle, *bütün eczasıyla hikmetle yoğrulmuş hilkat şeceresini* abes ve **beyhude** yapar mı zannedersiniz?

Der: *Haşirde sizi ihya edecek* zât öyle bir zâttır ki, bütün kâinat ona **emirber** nefer hükmündedir.

Emr-i kün feyekûne karşı **kemal-i inkiyad ile serfüru eder**.

Bir baharı **halketmek**, bir çiçek kadar ona ehven gelir.

Bütün hayvanatı icad etmek, bir sinek icadı kadar kudretine kolay gelir bir zâttır.

Öyle bir zâta karşı مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ

deyip, kudretine karşı taciz ile meydan okunmaz.

Sonra فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ tabiriyle;

we see that the **reins** of all things is in His hand, the key to all things is in His possession; He rotates night and day, winter and summer, *with as much ease as if He were turning the pages of a book.*

He is an **All-Powerful, Glorious Being** *Who closes the door on this world and opens it on the hereafter as if they were two stations.*

This being the case, as the result of the mentioned **evidences**, *To Him you shall return, {Qur'an, 10:56.}*

#129

that is, He will bring you back to life from your **graves**, take you to the plain of resurrection, and judge you in His **majestic presence**.

Now these verses **prepare** the mind and make ready the heart to accept the reality of resurrection,

for they have demonstrated **parallels** to resurrection in worldly **processes**.

Sometimes it also happens that He mentions **the deeds** He will perform in the hereafter in such a way as to draw attention to their worldly parallels, so that no room should be left for doubt and denial.

Examples are the Suras introduced by these verses: *When the sun is rolled up, {Qur'an, 81:1.} When the heavens are torn asunder. {Qur'an, 82:1.}*

In these Suras , God Almighty mentions resurrection and **the vast revolutions** and **dominical deeds** that shall take place at that time, in such a fashion that

man thinks of their worldly **parallels** that he has seen in autumn and spring, and then, with **awe** in his heart, easily accepts what the intellect would otherwise refuse.

Even to indicate the general meaning of the three suras just mentioned would take very long. Let us, then, take simply one word **as a specimen** of the whole.

With the words, *When the pages are spread out, {Qur'an, 81:10.}* God Almighty expresses the following:

“Upon resurrection, everyone’s deeds will be **revealed** on a written page. This appears to be very **strange**, and totally beyond the reach of reason.

But as the Sura indicates, just as **the resurrection of the spring** is a parallel to other matters, so too the ‘**spreading out of pages**’ has a very **clear** parallel.

Every fruit-bearing tree, every flowering plant has its deeds, actions and functions.

her şeyin **dizgini** elinde, her şeyin anahtarı yanında, gece ve gündüzü, kış ve yazı *bir kitab sahifeleri gibi kolayca çevirir.*

Dünya ve âhireti iki menzil gibi; bunu kapar, onu açar bir Kadîr-i Zülcelal’dir.

Madem böyledir, bütün **delailin** neticesi olarak:

وَالِيهِ تُرْجَعُونَ

yani, **kabir**den sizi ihya edip, haşre getirip **huzur-u kibriyasında** hesabınızı görecektir.

İşte şu âyetler, haşrin kabulüne zihni **müheyya etti**, kalbi de hazır etti.

Çünkü **nezairini** dünyevî **ef'al** ile de gösterdi.

Hem kâh oluyor ki: **Ef'al-i uhreviyesini** öyle bir tarzda zikreder ki: Dünyevî nezairlerini ihsas etsin. Tâ istib'ad ve inkâra meydan kalmasın.

Meselâ: **إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ** ilâ âhir.. ve **إِذَا السَّمَاءُ**

انْفَطَرَتْ ilâ âhir.. ve **إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ** ilâ âhir..

İşte şu surelerde, kıyamet ve haşirdeki **inkılabat-ı azîmeyi** ve **tasarrufat-ı rububiyeti** öyle bir tarzda zikreder ki,

insan onların **nazireleri**ni dünyada meselâ güzde, baharda gördüğü için, kalbe **dehşet** verip akla sığmayan o inkılabatı kolayca kabul eder.

Şu üç surenin meal-i icmalisine işaret dahi pek uzun olur. Onun için bir tek kelimeyi **nümune olarak** göstereceğiz.

Meselâ: **إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ** kelimesiyle ifade eder ki:

Haşirde herkesin bütün a'mali bir sahife içinde yazılı olarak **neşrediliyor**. Şu mes'ele kendi kendine çok **acib** olduğundan akıl ona yol bulamaz.

Fakat surenin işaret ettiği gibi **haşr-i baharîde** başka noktaların naziresi olduğu gibi, şu **neşr-i suhuf** naziresi pek **zahirdir**.

Çünkü her meyvedar ağaç ve çiçekli bir otun da amelleri var, fiilleri var, vazifeleri var.

It performs a certain kind of **worship**, depending on the fashion in which it glorifies God through the manifestations of His **Names**.

Now all of its deeds and the record of its life are inscribed in all the seeds that are to emerge next spring in another plot of soil.

With the tongue of shape and form, the seeds make eloquent mention of the origins of those deeds, and spread out the page of deeds together with branch, twig, leaf, flower and fruit.

He Who says: “*When the pages are spread out*” is the same Being That performs, before our eyes, these wise, preserving, nurturing and subtle acts.

Compare other matters with this by analogy, and deduce the truth if you have the capacity. Let us aid you with the following.

The verse, *When the sun is folded up*, refers to a brilliant similitude and hints at its parallel:

#130

First: God Almighty has cast aside the curtains of non-being, the ether and the heavens to bring forth from His treasury of mercy and show to the world a jewel-like lamp illuminating the world - the sun.

After closing the world, He will wrap that jewel again in His veils and remove it.

Second: The sun may be depicted as an official entrusted with the task of distributing the commodity of light over the globe, and causing it and darkness to succeed each other.

Every evening the official is ordered to gather up the light.

It may sometimes happen also that his trade may be slackened when he is hidden by the veil of a cloud.

At other times it may be that the moon will also form a veil, and hinder his task.

Now just as that official has his goods and ledgers gathered up for inspection, so too he will one day be relieved of his duties.

Even if there be no cause for his dismissal, there are two dark spots on the sun -now small, but liable to grow- that one day will grow to the point that the sun will take back, by dominical command, the light it now wraps around the head of the earth,

Esma-i İlahiyeyi ne şekilde göstererek tesbihat etmiş ise ubudiyetleri var.

İşte onun bütün bu amelleri tarih-i hayatlarıyla beraber umum çekirdeklerinde, tohumcuklarında yazılıp başka bir baharda, başka bir zeminde çıkar.

Gösterdiği şekil ve suret lisanıyla gayet fasih bir surette analarının ve asıllarının a'malini zikrettiği gibi dal, budak, yaprak, çiçek ve meyveleriyle sahife-i a'malini neşreder.

İşte gözümüzün önünde bu hakîmane, hafîzane, müdebbirane, mürebbiyane, latifane şu işi yapan O'dur ki, der:

إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

Başka noktaları buna kıyas eyle. Kuvvetin varsa istinbat et. Sana yardım için bunu da söyleyeceğiz.

İşte: إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ Şu kelâm, tekvir lafzıyla yani sarmak ve toplamak manasıyla parlak bir temsile işaret ettiği gibi, nazirini dahi ima eder.

Birinci: Evet Cenab-ı Hak tarafından adem ve esîr ve sema perdelerini açıp, Güneş gibi dünyayı ışıklandıran pırlanta-misal bir lâmbayı, hazine-i rahmetinden çıkarıp dünyaya gösterdi.

Dünya kapandıktan sonra o pırlantayı perdelerine sarıp kaldıracak.

İkinci: Veya ziya metaini neşretmek ve zeminin kafasına ziyayı zulmetle münavebeten sarmakla muvazzaf bir memur olduğunu

ve her akşam o memura metaini dahi toplattırıp gizlettiği gibi;

kâh olur bir bulut perdesiyle alış-verişini az yapar,

kâh olur Ay onun yüzüne karşı perde olur, muamelesini bir derece çeker.

Metaini ve muamelât defterlerini topladığı gibi elbette o memur bir vakit o memuriyetten infisal edecektir.

Hattâ hiç bir sebeb-i azl bulunmazsa, şimdilik küçük, fakat büyümeye yüz tutmuş yüzündeki iki leke büyümekle, Güneş yerin başına izn-i İlahî ile sardığı ziyayı, emr-i Rabbanî ile geriye alıp,

and **wrap** it around its own head. It will then be told:
“Come, your task on earth is now complete. Go to Hell,
and burn there those who have worshipped you and thus
mocked with **faithlessness** an **obedient servant** like you.”

With its own dark and scarred face, it will read out the
decree, “*When the sun is rolled up.*”

güneşin başına **sarıp** “Haydi yerde işin kalmadı” der,
“Cehennem’e git, sana ibadet edip senin gibi bir **memur-u**
müsaahharı **sadakatsızlık**la **tahkir** edenleri yak” der.

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ **fermanını** lekeli siyah yüzüyle
yüzünde okur.

www.risaleglobal.com

Fifth Part Of The Addendum

The hundred and twenty-four thousand prophets, *who are according to explicit prophetic tradition the choice part of humanity*, have *unanimously and with one accord* reported, *partly on the basis of direct vision and partly on the basis of absolute certainty*,

that the hereafter exists and that all beings *will be taken to* the hereafter as the *Creator* has firmly *promised*.

{*Musnad*, v.266; *Tabrizi*, *Mishkat al-Masabih*, iii, 122; *Ibn Qayyim al-Jawzi*, *Zad al-Ma'ad (tahqiq, al-Arnayut)*, i, 43-4.}

Similarly, the one hundred and twenty-four million *saints who confirm the reports of the prophets through unveiling and witnessing*, give testimony to the existence of the hereafter *in the form of certain knowledge*, and also bear testimony to *the existence of the hereafter*.

All the Names of the *All-Wise Maker* of the cosmos also *necessitate* the existence of an *eternal realm* *through the manifestations they display in this world*.

The existence of the hereafter is furthermore necessitated by *the infinite Eternal Power, the unlimited and exact Everlasting Wisdom*, *that revives every spring the countless dead trees scattered all over the earth with the command of 'Be!', and it is*, thus making of them *manifestations of "resurrection after death,"*

and that resurrects three hundred thousand different *species* of the various *groups of plant* and *nations of animals*, *as hundreds of thousands of specimens of the supreme resurrection*.

The existence of the hereafter is also necessitated by an *Eternal Mercy* and *Permanent Grace* *that sustains in wondrous and solicitous fashion all animate beings that stand in need of nurture, and that display each spring, in the briefest of periods, infinite different varieties of adornment and beauty*.

Finally, there is the self-evident proof and indication given by *the intense, unshakeable, and permanent love of eternity, yearning for immortality and hope of permanence* that are lodged in man, *the most beloved creation of the Maker of the cosmos, and whose concern with all the beings in the cosmos is the greatest*.

#132

All of the foregoing so firmly prove that after this *transient world* there will be an *eternal world*, a hereafter, a *realm of felicity*,

that we are compelled to accept the existence of a hereafter as indisputably as we accept the existence of this world.*

Zeylin Beşinci Parçası

Evet *nass-ı hadîs ile nev'-i beşerin en mümtaz şahsiyetleri olan yüz yirmidört bin enbiyanın icma' ve tevatür ile kısmen şuhuda ve kısmen hakkalyakîne istinaden*, müttetikan

âhiretin vücudundan ve insanların oraya *sevkedileceğinden* ve bu kâinat *Hâlık'*ının kat'î *va'*dettiği âhireti getireceğinden haber verdikleri gibi;

ve onların verdikleri haberi *keşif ve şuhud ile ilmelyakîn suretinde tasdik eden yüz yirmidört milyon evliyanın o âhiretin vücuduna şهادetleriyle*

ve bu kâinatın *Sânî'-i Hakîm'*inin bütün esması *bu dünyada gösterdikleri cilverleriyle bir âlem-i bekayı bilbedahe iktiza ettiklerinden* yine âhiretin vücuduna delaletiyle;

ve *her sene baharda rûy-i zeminde ayakta duran hadd ü hesaba gelmez ölmüş ağaçların cenazelerini emr-i kün feyekûn ile ihya edip ba's-ü ba'de-l mevte mazhar eden*

ve *haşir ve neşrin yüz binler nümunesi olarak nebatat tatifelerinden ve hayvanat milletlerinden üçyüz bin nev'leri haşir ve neşreden hadsiz bir kudret-i ezeliye ve hesabsız ve israfsız bir hikmet-i ebediye*

ve *rızka muhtaç bütün zîruhları kemal-i şefkatle gayet hârika bir tarzda iâşe ettiren ve her baharda az bir zamanda hadd ü hesaba gelmez enva'-ı zînet ve mehasini gösteren bir rahmet-i bâkiye ve bir inayet-i daime*, bilbedahe âhiretin vücudunu istilzam ile;

ve *şu kâinatın en mükemmel meyvesi ve Hâlık-ı Kâinat'ın en sevdiği masnuu ve kâinatın mevcudatıyla en ziyade alâkadar olan insandaki şedid, sarsılmaz, daimî olan "aşk-ı beka" ve "şevk-i ebediyet" ve "âmâl-i sermediyet"* bilbedahe işareti ve delaletiyle,

bu *âlem-i fâniden* sonra bir *âlem-i bâki* ve bir *dâr-ı âhîret* ve bir *dâr-ı saadet* bulunduğunu o derece kat'î bir surette isbat ederler ki:

Dünyanın vücudu kadar, bilbedahe âhiretin vücudunu kabul etmeyi istilzam ederler.

*{It can be realized from this comparison how easy it is to make a **positive** affirmation and how **difficult** to make a denial and **negation**.

If, for example, someone should say, “there exists somewhere on this **earth** a wondrous garden containing canned milk,” and someone else should say, “there is not,”

the **affirmer** need only point to the place of that garden or show some of its fruits in order to prove **his claim**.

The **denier**, by contrast, will have to inspect and display the whole world in order to justify his negation.

So too the testimony of two **veracious witnesses** will be enough to establish the **existence** of Paradise, *quite apart from the hundreds of thousands of **traces**, fruits and **indications** demonstrated by those who assert its existence.*

Those who deny it must examine, explore and **sift** the infinite cosmos and infinite time before they can prove their denial and demonstrate the non-existence of Paradise.

So, o aged brothers of mine, understand how firm is **belief in the hereafter**.}

One of the most **important** lessons *taught us by the All-Wise Qur'an*, is, then, **belief in the hereafter**.

This belief is so firm and contains within itself so powerful a **hope** and a **consolation** that

if a person be assailed by old age hundred thousand-fold, the consolation *derived from this belief* will be fully enough.

Saying, “**Praise be to God for the perfection of belief**,” we old people should rejoice in old age.

#133

The Eleventh Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

*By the sun and its glorious splendour; * By the moon as it follows it; * By the day as it shows [the sun's] glory; * By the night as it conceals it; * By the firmament and its wonderful structure; * By the earth and its wide expanse; * By the soul and the order and proportion given it. (1 Qur'an, 91:1-7.)*

Brother! If you want to understand a little about the talisman of the wisdom of the world

and the riddle of man's creation and the mystery of the reality of the prescribed prayers,

then consider this short comparison together with my own soul.

{(Haşiye): Evet **sübutî** bir emri, ihbar etmenin kolaylığı ve inkâr ve **nefyetmenin** gayet **müşkil** olduğu, bu temsilden görünür.

Şöyle ki; biri dese: “Meyveleri süt konserveleri olan gayet hârika bir bahçe, **Küre-i Arz** üzerinde vardır.” Diğeri dese: “Yoktur.”

İsbat eden, yalnız onun yerini veyahut bazı meyvelerini göstermekle kolayca **davasını** isbat eder.

İnkâr eden adam, **nefyini isbat etmek için** **Küre-i Arzı** bütün görmek ve göstermekle **davasını** isbat edebilir.

Aynen öyle de, *Cennet'i ihbar edenler yüzbinler **tereşsuhatını**, meyvelerini, âsârını gösterdiklerinden kat'-ı nazar*, iki **şahid-i sadıkın** **sübutuna** şهادetleri kâfi gelirken;

onu inkâr eden hadsiz bir kâinatı ve hadsiz ebedî zamanı temaşa etmek ve görmek ve **eledikten** sonra inkârını isbat edebilir, ademini gösterebilir.

İşte ey ihtiyar kardeşler, **iman-ı âhiretin** ne kadar kuvvetli olduğunu anlayınız.}

Madem *Kur'an-ı Hakîm'in* bize **verdiği** en **mühim** bir ders; **iman-ı bil-âhirettir**

ve o iman da bu derece kuvvetlidir ve o imanda öyle bir **rica** ve bir **teselli** var ki;

Yüz bin ihtiyarlık bir tek şahsa gelse, *bu imandan gelen* teselli mukabil gelebilir.

Biz ihtiyarlar “**Elhamdülillahi alâ kemal-il iman**” deyip ihtiyarlığımıza sevinmeliyiz.

Onbirinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا * وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّيَهَا * وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّيَهَا * وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا * وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا * وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا * وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا * الْخ

Ey kardeş! Eğer hikmet-i âlemin tılsımını

ve hilkat-i insanın muammasını ve hakikat-ı salâtın rumuzunu bir parça fehmetmek istersen,

nefsimle beraber şu temsîlî hikâyeciğe bak:

One time there was a king. As wealth he had numerous treasuries containing diamonds and emeralds and jewels of every kind.

Besides these he had other, hidden, wondrous treasuries. By way of attainment he had consummate skill in strange arts,

and encompassing knowledge of innumerable wondrous sciences, and great erudition in endless branches of abstruse learning.

Now, like every possessor of beauty and perfection wants to see and display his own beauty and perfection, that glorious king wanted to open up an exhibition and set out displays within it

in order to make manifest and display in the view of the people the majesty of his rule, his glittering wealth, the wonders of his art, and the marvels of his knowledge,

and so that he could behold his beauty and perfection in two respects:

The First Respect: so that he himself could behold them with his own discerning eye.

The Other: so that he could look through the view of others.

With this purpose in mind, the king started to construct a vast and majestic palace.

He divided it into magnificent apartments and dwellings, and decorated it with every sort of jewel from his treasuries,

and with his own hand so full of art adorned it with the finest and most beautiful works.

He ordered it with the subtlest of the arts of his wisdom, and decked it out with the miraculous works of his knowledge.

Then after completing it, he set up in the palace broad tables containing the most delicious of every kind of food and every sort of bounty.

#134

He specified an appropriate table for each group. He set out such a munificent and artful banquet that

it was as though the boundless priceless bounties he spread out had come into existence through the works of a hundred subtle arts.

Then he invited his people and subjects from all the regions of his lands to feast and behold the spectacle.

Later the king appointed a Supreme Commander (PBUH) as teacher, to make known the purposes of the palace and the meanings of its contents;

Bir zaman bir sultan varmış; servetçe onun pek çok hazineleri vardı. Hem o hazinelerde her çeşit cevâhir, elmas ve zümrüt bulunuyormuş.

Hem gizli pek âcaip defineleri varmış. Hem Kemâlâtça sanâyi-i garîbede pek çok mehareti varmış.

Hem hesabsız fûnûn-u acîbeye ma'rifeti, ihâtası varmış. Hem, nihayetsiz ulûm-u bedîaya ilim ve ıtlılâı varmış.

Her cemâl ve kemâl sahibi, kendi cemâl ve kemâlini görmek ve göstermek istemesi sırrınca; o sultan-ı zîşan dahi istedi ki, bir meşher açsın, içinde sergiler dizesin;

tâ nâsın enzarında saltanatının haşmetini, hem servetinin şa'şaaasını, hem kendi san'atının hârikalarını, hem kendi ma'rifetinin garibelerini izhar edip gösterson.

Tâ cemâl ve kemâl-i mânevîsini iki vecihle müşahade etsin:

Bir vechi: Bizzât nazar-ı dekaik-âşinâsıyla görsün.

Diğeri: Gayrın nazarıyla baksın.

Bu hikmete binâen, cesîm ve geniş ve muhteşem bir kasrı yapmağa başladı.

Şâhâne bir Sûrette dairelere, menzillere taksim ederek hazinelerinin türlü türlü murassaatiyle süslendirip

kendi dest-i san'atının en lâtif, en güzel eserleriyle zînetlendirip,

fûnun-u hikmetinin en incelikleriyle tanzim edip düzelterek ve ulûmunun âsâr-ı mu'cizekâraneleriyle donatarak

tekmil ettikten sonra, herbir taam ve nimetlerinin bütün çeşitlerinden en lezzetlerini câmi' sofralar, o sarayda kurdu.

Herbir tâifeye lâıyk bir sofrâ tâyin etti. Öyle sehâvetkârane, san'atperverane bir ziyafet-i âmmе ihzâr etti ki,

güya herbir sofrâ, yüz sanâyi-i lâtifenin eserleriyle vücud bulmuş gibi kıymetli hadsiz ni'metleri serdi.

Sonra aktâr-ı memleketindeki ahali ve raiyetini, seyre ve tenezzühe ve ziyafete dâvet etti.

Sonra bir yaver-i Ekremine (ASM) sarayın hikmetlerini ve müştemilâtının mânâlarını bildirerek Onu üstad ve târif edici tâyin etti.

to describe its Maker and its contents to the people, make known the secrets of the palace's embellishments, teach what the arts within it were pointing to,

and to explain what the well-set jewels were, and the harmonious embroideries;

and to explain to those who entered the palace the way in which they indicated the perfections and arts of the palace's owner,

and to inform them of the correct conduct in beholding them, and to explain the official ceremonies as the king, who did not appear, wished them to be.

The teacher and instructor had an assistant in each area of the palace, while he himself remained in the largest apartment among his students, making the following announcement to all the spectators. He told them:

“O people! By making this palace and displaying these things our lord, who is the king of the palace, wants to make himself known to you.

You therefore should recognize Him and try to get to know Him.

And with these adornments He wants to make Himself loved by you. You, too, make yourself loved by him by appreciating his art and admiring his works.

Also, He shows His love for you through these bounties that you see, so you should love Him too by obeying Him.

And through these bounties and gifts which are to be seen He shows His compassion and kindness for you, so you should show your respect for Him by offering thanks.

And through these works of His perfection He wants to display His transcendent beauty to you, so you should show your eagerness to see Him and gain His regard.

And through placing a particular stamp and special seal and an inimitable signet on every one of these adorned works of art that you see,

He wants to show that everything is particular to Him, and is the work of His own hand, and that He is single and unique and independent and removed.

You therefore should recognize that He is single and alone, and without peer or like or match, and accept that He is such.”

He spoke further fitting words to the spectators like these concerning the King and this station. Then the people who had entered the palace separated into two groups.

The First Group: Since these people had self-knowledge, were intelligent, and their hearts were in the right place, when they looked at the wonders inside the palace, they declared: “There are great matters afoot here!”

Tâ ki, sarayın Sâniini, sarayın müştemilâtıyla ahaliye târif etsin ve sarayın nakışlarının rumuzlarını bildirip, içindeki san'atlarının işâretlerini öğretip,

derûnundaki manzum murassalar ve mevzun nukuş nedir?

Ve ne vecihle saray sahibinin Kemâlâtına ve hünelerine delâlet ettiklerini, o saraya girenlere târif etsin

ve girmenin âdâbını ve seyrin merasimini bildirip, o görünmeyen sultana karşı marziyatı dairesinde teşrifat merasimini târif etsin.

İşte o muarraf üstadın herbir dairede birer avenesi bulunuyor. Kendisi en büyük dairede şâkirdleri içinde durmuş, bütün seyircilere şöyle bir tebligatta bulunuyor. Diyor ki:

«Ey ahali; Şu kasrın meliki olan seyyidimiz, bu şeylerin izharıyla ve bu sarayı yapmasıyla, kendini size tanıttirmek istiyor.

Siz dahi onu tanıyınız ve güzelce tanımağa çalışınız.

Hem şu tezyinatla kendini size sevdirmek istiyor. Siz dahi onun san'atını takdir ve işlerini istihsan ile kendinizi ona sevdiniz.

Hem bu gördüğünüz ihsanat ile, size muhabbetini gösteriyor. Siz dahi itaat ile ona muhabbet ediniz.

Hem şu görünen in'am ve ikramlar ile, size şefkatini ve merhametini gösteriyor. Siz dahi şükür ile ona hürmet ediniz.

Hem şu Kemâlâtının âsârıyla, mânevî cemâlini size göstermek istiyor. Siz dahi onu görmeğe ve teveccühünü kazanmağa iştiafinızı gösteriniz.

Hem bütün şu gördüğünüz masnûat ve müzeyyenat üstünde birer mahsus sikke, birer hususî hâtem, birer taklid edilmez turra koymakla,

herşey kendisine has olduğunu ve kendi eser-i desti olduğunu ve kendisi tek ve yekta, istiklâl ve infirad sahibi olduğunu size göstermek istiyor.

Siz dahi Onu; tek ve yekta ve misilsiz, nazîrsiz bîhemta tanıyınız ve kabûl ediniz.»

Daha bunun gibi, ona ve o makama münâsib sözleri seyircilere söyledi. Sonra, giren ahali iki gûruha ayrıldılar:

Birinci gûruhû: Kendini tanımış ve akli başında ve kalbi yerinde oldukları için, o sarayın içindeki acâiblere baktıkları zaman dediler: «Bunda büyük bir iş var.»

They understood that it was not in vain or some trifling plaything. They were curious, and while wondering: “I wonder what the talisman to this is and what it contains,”

they suddenly heard the speech the Master and Instructor was giving, and they realized that the keys to all the mysteries were with him.

#135

So they approached him and said: “Peace be upon you, O Master! By rights, a truthful and exact instructor like you is necessary for a magnificent palace such as this. Please tell us what our Lord has made known to you!”

First of all the Master repeated the speech to them. They listened carefully, and accepting it, profited greatly. They acted as the King wished.

And because the King was pleased at their becoming conduct and manners, he invited them to another special, elevated, ineffable palace.

And he bestowed it on them in a way worthy of such a munificent king, and fitting for such obedient subjects, and suitable for such well-mannered guests, and appropriate to such an elevated palace. He made them permanently happy.

As for the Second Group, because their minds were corrupted and their hearts extinguished, when they entered the palace, they were defeated by their evil-commanding souls and took notice of nothing apart from the delicious foods;

they closed their eyes to all the virtues and stopped up their ears to the guidance of the Master (PBUH) and the warnings of his students.

They stuffed themselves like animals then sank into sleep. They quaffed elixirs which had been prepared for certain other matters and were not to have been consumed.

Then they became drunk and started shouting so much they greatly upset the other spectating guests.

They were ill-mannered in the face of the Glorious Maker's rules. So the soldiers of the palace's owner arrested them, and cast them into a prison appropriate to such unmannerly people.

O friend who is listening to this story with me! Of course you have understood that

the Glorious Creator built this palace for the above-mentioned aims. The achievement of these aims is dependent on two things:

The First: The existence of the Master (PBUH) whom we saw and whose speech we heard. Because if not for him, all the aims would have been futile.

For an incomprehensible book with no author consists only of meaningless paper.

Hem anladılar ki: Beyhûde değil, âdi bir oyuncak değil. Onun için merak ettiler. «Acaba tılsımı nedir, içinde ne var.» deyip düşünürken,

birden o muarrif üstadın(A.S.M.) Beyân ettiği nutkunu işittiler. Anladılar ki: Bütün esrarın anahtarları Ondadır;

Ona müteveccihen gittiler ve dediler: «Esselâmü Aleyke ya Eyyühel Üstad! Hakkan, şöyle bir muhteşem sarayın, senin gibi sâdık ve müdakkik bir muarrifi lâzımdır. Seyyidimiz sana ne bildirmişse lütfen bize bildiriniz.»

Üstad ise, evvel zikri geçen nutukları onlara dedi. Bunlar güzelce dinlediler, iyice kabûl edip tam istifade ettiler. Padişahın marzîyatı dairesinde amel ettiler.

Onların şu edebli muamele ve vaziyetleri o Padişahın hoşuna geldiğinden onları has ve yüksek ve tavsif edilmez diğer bir saraya dâvet etti, ihsan etti.

Hem öyle bir Cevvâd-ı Melik'e lâyük ve öyle mutî ahaliye şâyeste ve öyle edebli misâfirlere münasib ve öyle yüksek bir kasra şâyan bir Sûrette ikrâm etti... daimî onları saâdetlendirdi.

İkinci grup ise; akılları bozulmuş, kalbleri sönmüş olduklarından, saraya girdikleri vakit, nefislerine mağlub olup lezzetli taamlardan başka hiç bir şey'e iltifat etmediler;

bütün o mehâsinden gözlerini kapadılar ve o üstadın (ASM) irşâd'atından ve şâkirdlerinin îkazatından kulaklarını tıkadılar.

Hayvan gibi yiyerek uykuya daldılar. İçilmeyen, fakat Bâzı şeyler için ihzâr edilen iksirlerden içtiler.

Sarhoş olup öyle bağırdılar, karıştırdılar; seyirci misafirleri çok rahatsız ettiler.

Sânî-i Zîşan'ın düsturlarına karşı edebsizlikte bulundular. Saray sahibinin askerleri de onları tutup, öyle edebsizlere lâyük bir hapse attılar.

Ey benimle bu hikâyeyi dinleyen arkadaş! Elbette anladın ki:

O Hâkim-i Zîşan; bu kasrı, şu mezkûr maksadlar için bina etmiştir. Şu maksadların husûlü ise, iki şey'e mütevakkıftır:

Birisi: Şu gördüğümüz ve nutkunu işittiğimiz üstadın (ASM) vücududur. Çünkü: O bulunmazsa, bütün maksadlar beyhûde olur.

Çünkü: Anlaşılmaz bir kitab, muallimsiz olsa; mânâsız bir kâğıttan ibaret kalır.

The Second is the people listening the Master's words and accepting them. That is to say, the Master's existence is the cause of the palace's existence, and the people's listening to him is the cause of the continuation of the palace's existence.

In which case, it may be said that if it had not been for the Master (PBUH), the Glorious King would not have built the palace.

And again it may be said that when the people do not heed the Master's (PBUH) instructions, the palace will of a certainty be transformed and changed.

Friend! The story ends here. If you have understood the meaning of the comparison, come and behold its reality.

The palace is this world. Its roof is the heavens illuminated with smiling stars, and its floor, the face of the earth adorned from east to west with multifarious flowers.

As for the King, he is the Most Holy One, the Pre-Eternal and Post-Eternal Monarch, Whom all things in the seven heavens and the earth glorify and extol, each with its particular tongue.

#136

He is a king so powerful He created the heavens and earth in six days, then abided on the Throne. One of Power and Majesty, Who, alternating night and day like two threads, one white and one black, writes His signs of the page of the universe; One to Whose command the sun, moon, and stars are subjugated.

The apartments of the palace are the eighteen thousand worlds, each of which has been set in order and decorated in a fashion suitable to it.

The strange arts you saw in the palace are the miracles of Divine power you see in this world,

and the foods you saw there allude to the wonderful fruits of Divine mercy in this world, especially in summer, and above all in the gardens of Barla.

The stove and kitchen there is the earth here, which has fire in its heart, and the face of the earth.

While the jewels of the hidden treasures you saw in the comparison are the similitudes of the manifestations of the sacred Divine Names.

And the embroideries there, and the signs of the embroideries, are the well-ordered and finely worked beings and the harmonious impresses of the pen of power which adorn this world and point to the Names of the All-Powerful One of Glory.

As for the Master, he is our Master Muhammad (Peace and blessings be upon him).

İkincisi: Ahali, o Üstadın (ASM) sözünü kabûl edip dinlemesidir. Demek, vücûd-u Üstad vücud-u kasrın dâîsidir ve ahalinin istimâi, kasrın bekasına sebebedir.

Öyle ise denilebilir ki: Şu Üstad (ASM) olmasaydı, o Melik-i Zîşan şu kasrı bina etmezdi.

Hem yine denilebilir ki: O Üstadın (ASM) tâlimatını ahali dinlemedikleri vakit, elbette o kasr tebdil ve tahvil edilecek.

Ey arkadaş! Hikâye burada bitti. Eğer şu temsîlin sırrını anladınsa bak, hakikatın yüzünü de gör.

İşte o saray, şu âlemdir ki; tavanı, tebessüm eden yıldızlarla tenvir edilmiş gök yüzüdür. Tabanı ise, şarktan garba gûnâ-gûn çiçeklerle süslendirilmiş yeryüzüdür.

O Melik ise, ezel ebed Sultanı olan bir Zât-ı Mukaddes'tir ki, yedi kat semâvat ve arzı ve içlerinde olan herşey, kendilerine mahsus lisanlarla o Zâtı takdis edip tesbih ediyorlar.

Hem öyle bir Melik-i Kadîr ki, semâvat ve arzı altı günde yaratarak Arş-ı Rubûbiyyetinde durup; gece ve gündüzü, siyah ve beyaz iki hat gibi birbiri arkası sıra döndürüp, kâinat sahifesinde âyâtını yazan; ve Güneş, Ay, yıldızlar emrine müsahhar zîhaşmet ve zîkudret sahibidir.

O sarayın menzilleri ise, şu onsekiz bin âlemdir ki, herbirisi kendine lâıyk bir tarz ile tezyin ve tanzim edilmiştir.

İşte o sarayda gördüğün sanayi-i garîbe ise, şu âlemde görünen Kudret-i İlahiyenin mu'cizeleridir

ve o sarayda gördüğün taamlar ise; şu âlemde, hele yaz mevsiminde, hele Barla bahçelerinde Rahmet-i İlahîyenin semerat-ı hârikalarına işaretir

ve oradaki ocak ve matbah ise, burada kalbinde ateş olan arz ve sath-ı arzıdır

ve orada temsilde gördüğün gizli definelerin cevherleri ise, şu hakikatta Esmâ-i Kudsiye-i İlahiyenin cilvelerine misâldir

ve temsilde gördüğümüz nakışlar ve o nakışların remizleri ise, şu âlemi süslendiren muntâzam masnûat ve mevzun nukuş-u kalem-i kudrettir ki, Kadîr-i Zülcelâl'in esmâsına delâlet ederler

ve o Üstad ise Seyyidimiz Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır.

His assistants are the prophets (Peace be upon them), and his students, the saints and purified scholars. The ruler's servants in the palace indicate the angels (Peace be upon them) in this world.

And the guests invited to the banquet to spectate in the comparison are the jinn and mankind in this guest-house of the world, and the animals, who are the servants of mankind.

As for the two groups, one of them here consists of the people of belief, who are the students of the All-Wise Qur'an, the interpreter of the verses and signs of the book of the universe.

The other group consists of the people of unbelief and rebellion, who follow Satan and their evil-commanding souls; deaf and dumb, like animals, or even lower, they form the group of the misguided, who recognize the life of this world only.

FIRST GROUP: These are the felicitous and the good, who listened to the Master, 'the Possessor of Two Wings.'

He is both the worshipping servant of God; in regard to worship he describes his Sustainer so that he is like the envoy of his community at the Court of Almighty God.

He is also God's Messenger; with regard to Messengership he conveys his Sustainer's decrees to men and the jinn by means of the Qur'an.

This happy community heeded the Messenger and listened to the Qur'an. They saw themselves invested with the prescribed prayers, which are the index of all the varieties of worship, and numerous subtle duties within elevated stations.

Indeed, they saw in detail the duties and stations which the prayers point to with their various formulas and actions. It was like this:

Firstly: Since they observed the Divine works, and in the form of a transaction in the absence of the person concerned, saw themselves in the station of observing the wonders of the sovereignty of dominicality,

#137

they performed the duty of extolling and glorifying God, declaring: "God is Most Great!"

Secondly: Through being seen in the station of herald of His brilliant and wonderful works, which are the manifestations of the sacred Divine Names, exclaiming: "Glory be to God! All Praise be to God!", they performed the duty of hallowing and praising God.

Thirdly: In the station of perceiving and understanding with their inner and outer senses the bounties stored up in the treasures of Divine mercy, they started to carry out the duty of thanks and praise.

Avenesi ise, Enbiya Aleyhimüsselâm'dır ve şâkirdleri ise Evliyâ ve Asfiyâdır. O saraydaki hâkimin hizmetkârları ise, şu âlemde Melâike Aleyhimüsselâm'a işarettir.

Temsilde, seyir ve ziyafete davet edilen misafirler ise, şu dünya misafirhanesinde cin ve ins ve insanın hizmetkârları olan hayvanlara işarettir

ve o iki fırka ise, burada birisi ehl-i îmandır ki kitab-ı kâinatın âyâtının müfessiri olan Kur'an-ı Hakîm'in şâkirdleridir.

Diğer grup ise ehl-i küfür ve tuğyandır ki, nefis ve şeytana tâbi olup yalnız hayat-ı dünyeviyeyi tanıyan, hayvan gibi belki daha aşağı sağır, dilsiz, dâllin grupudur.

Birinci katile olan süedâ ve ebrar ise, zülcenaheyn olan Üstadı dinlediler.

O Üstad hem abddir; ubûdiyet noktasında Rabbini tâvsif ve târif eder ki, Cenâb-ı Hakk'ın dergâhında ümmetinin elçisi hükmündedir.

Hem Resuldür; Risâlet noktasında Rabbinin ahkâmını Kur'an vasıtasıyla cin ve inse tebliğ eder.

Şu bahtiyar cemaât, o Resulü dinleyip Kur'ana kulak verdiler. Kendilerini, enva'-ı ibâdâtın fihristesi olan «namaz» ile birçok makamât-ı âliye içinde çok lâtif vazifelerle telebbüs etmiş gördüler.

Evet namazın mütenevvi ezkâr ve harekâtıyla işâret ettiği vezâifi, makamâtı, mufassalan gördüler. Şöyle ki:

Evvelen: Âsâra bakıp, gaibâne muamele Sûretinde saltanat-ı Rububîyyetin mehâsinine temâşager makamında kendilerini gördüklerinden;

tekbir ve tesbih vazifesini edâ edip «Allahü Ekber» dediler.

Sâniyen: Esmâ-i Kudsiye-i İlahiyenin cilveleri olan bedâiyyine ve parlak eserlerine dellâllık makamında görünmekle «Sübhanallah, Velhamdülillah» diyerek takdis ve tahmid vazifesini îfâ ettiler.

Sâlisen: Rahmet-i İlahiyenin hazinelerinde iddihar edilen nimetlerini zâhir ve bâtın duygularla tadıp anlamak makamında, şükür ve senâ vazifesini edâyâ başladılar.

Fourthly: In the station of weighing up with the scales of their spiritual faculties the jewels in the treasures of the Divine Names, they began the duty of praise and declaring God to be free of all fault.

Fifthly: In the station of studying the Sustainer's missives, written with the pen of power on the plan of Divine Determining, they began the duty of contemplation and appreciation.

Sixthly: With beholding the subtle, delicate, fine beauties in the creation of things and in the art in beings, in the station of declaring God to be free of all defect, they took up the duty of love and yearning for their All-Glorious Creator, their All-Beauteous Maker.

That is to say, after looking at the universe and works and performing the duties in the above-mentioned stations through transactions in the object of worship's absence, they rose to the degree of also beholding the transactions and acts of the All-Wise Maker,

whereby, in the form of a transaction in the presence of the person concerned, they responded with knowledge and wonder in the face of the All-Glorious Creator's making Himself known to conscious beings through the miracles of His art, and declared:

"Glory be unto You! How can we truly know you?"

What makes You known are the miracles of the works of Your art!"

Then, they responded with love and passion to that Most Merciful One's making Himself loved through the beautiful fruits of His mercy.

"You alone do we worship and from You alone do we seek help!", they declared.

Then they responded with thanks and praise to the True Bestower's showing His mercy and compassion through His sweet bounties,

and exclaimed: *"Glory be unto You! All praise is Yours! How can we thank You as is Your due?"*

You are utterly worthy of thanks! For all Your bounties spread through all the universe hymn Your praises and thanks through the clear tongues of their beings.

All Your bounties lined up in the market of the world and scattered over the face of the earth proclaim Your praises and extol You.

Through testifying to Your munificence and generosity, all the well-ordered and well-proportioned fruits of Your mercy and bounty offer You thanks before the gazes of Your creatures."

Râbian: Esmâ-i İlahiyenin definelerindeki cevherleri, mânevî cihâzat mizanlarıyla tartıp bilmek makamında, tenzih ve medih vazifesine başladılar.

Hâmisen: Mistâr-ı kader üstünde kalem-i kudretiyle yazılan mektûbat-ı Rabbâniyyeyi mütalâa makamında, tefekkür ve istihsan vazifesine başladılar.

Sâdisen: Eşyanın yaratılışında ve masnûatın san'atındaki lâtif incelik ve nâzenin güzellikleri temâşa ile tenzih makamında Fâtır-ı Zülcelâl, Sâni-i Zülcemâl'lerine muhabbet ve iştîyak vazifesine girdiler.

Demek kâinata ve âsâra bakıp, gaibane muamele-i ubûdiyyetle mezkûr makamatta mezkûr vezâifi edâ ettikten sonra Sâni-i Hakîm'in dahi muamelesine ve ef'aline bakmak derecesine çıktılar ki,

hâzîrâne bir muamele Sûretinde evvelâ Hâlık-ı Zülcelâl'in kendi san'atının mu'cizeleriyle kendini zîşuura tanıttırmasına karşı hayret içinde bir mârifet ile mukabele ederek

سُبْحَانَكَ مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ

dediler.

«Senin târif edicilerin bütün masnûatındaki mu'cizelerindir.»

Sonra o Rahmân'ın kendi rahmetinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmesine karşı, muhabbet ve aşk ile mukabele edip

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

dediler.

Sonra o Mün'im-i Hakikî'nin tatlı nimetleriyle terahhum ve şefkatini göstermesine karşı; şükür ve hamd ile mukabele ettiler;

dediler: سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ «Senin hak şükürünü nasıl edâ edebiliriz?»

Sen öyle şükre lâayık bir meşkûrsun ki, bütün kâinata serilmiş bütün ihsanatın açık lisan-ı halleri, şükür ve senânızı okuyorlar.

Hem âlem çarşısında dizilmiş ve zeminin yüzüne serpilmiş bütün nimetlerin ilânâtıyla hamd ve medhinizi bildiriyorlar.

Hem rahmet ve ni'metin manzum meyveleri ve mevzun yemişleri, senin cûd ve keremine şehadet etmekle senin şükürünü enzar-ı mahlûkat önünde ifâ ederler.»

Then they responded, saying: "God is Most Great!" before the manifestation of Divine beauty, glory, perfection, and majesty in the mirrors of beings, ever changing on the face of the universe; they bowed reverently in their impotence, and prostrated in humility with love and wonder.

Then announcing their poverty and need, they responded with supplication and beseeching to the Possessor of Absolute Riches' displaying the abundance of His wealth and breadth of His mercy, and declared: *"From You alone do we seek help!"*

Then they responded appreciatively to the All-Glorious Maker's displaying the subtleties and wonders of His antique art in the exhibition of creatures, exclaiming: *"What wonders God has willed!"*

Observing and applauding them, they declared, "How beautifully they have been made! *What blessings God has bestowed!"*

Holding everyone witness, they said in wonder: "Come! Look at these! *Hasten to the prayers and to prosperity!"*

And they responded with submission and obedience to the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity's proclamation of the sovereignty of His dominicality in every corner of the universe and the manifestation of His unity. Declaring: *"We hear and we obey!"*, they affirmed His unity.

Then, before the manifestation of the Godhead of that Sustainer of All the Worlds, they responded with worship and humble veneration, which consists of proclaiming their poverty within need, and with the prescribed prayers, which are the summary of worship.

Thus, through performing their various duties of worship in the mighty mosque known as the abode of this world, they carried out the obligations and duties of their lives, and assumed 'the finest of forms.'

They ascended to a rank above all creatures by which, through the auspiciousness of belief and assurance and 'the Trust,' they became trustworthy Vicegerents of God on the Earth.

And after this field of trial and place of examination, their Munificent Sustainer invited them to eternal happiness in recompense for their belief, and to the Abode of Peace in reward for their adhering to His religion of Islam.

There, He bestowed on them out of His mercy bounties so dazzling that no eye has seen them, nor ear heard them, nor have they occurred to the heart of man – and so He does bestow these on them, and He gave them eternity and everlasting life.

For the desirous, mirror-bearing lovers of an eternal, abiding beauty who gaze upon it will certainly not perish, but will go to eternity.

Sonra şu kâinatın yüzlerinde değışen mevcûdât âyinelerinde Cemâl ve Celâl ve Kemâl ve Kibriyâsının izhârına karşı, **اللَّهُ أَكْبَرُ** deyip tâzim içinde bir aczle rûkûa gidip mahviyet içinde bir muhabbet ve hayretle secde edip mukabele ettiler.

Sonra o Ganiyy-i Mutlakın servetinin çokluğunu ve rahmetinin genişliğini göstermesine karşı; fakr ve hâcetlerini izhar edip, duâ edip: istemekle mukabele edip: **وَإِيَّاكَ دَسْتَعِينُ** dediler.

Sonra o Sâni-i Zülcelâl'in kendi san'atının lâtiflerini, hârikalarını, antikalarını, sergilerle teşhîrgâh-ı enamda neşrine karşı, **مَا شَاءَ اللَّهُ** deyip

takdir ederek: "Ne güzel yapılmış!" deyip istihsan ederek, **اللَّهُ بَارَكَ** deyip müşâhede etmek, **أَمَّا** deyip şehadet etmek;

"Geliniz, bakınız!" hayran olarak **حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ** deyip herkesi şâhid tutmakla mukabele ettiler.

Hem o Sultân-ı ezel ve ebed, kâinatın aktârında kendi Rubûbiyyetinin saltanatını ilânına ve vahdâniyyetinin izhârına karşı; tevhid ve tasdik edip **سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا** diyerek itaat ve inkıyad ile mukabele ettiler.

Sonra o Rabb-ül âlemîn'in ulûhiyyetinin izhârına karşı; zaaf içinde aczlerini, ihtiyaç içinde fakrlerini ilândan ibâret olan ubûdiyyet ile ve ubûdiyyetin hülâsası olan «Namaz» ile mukabele ettiler.

Daha bunlar gibi gûna-gûn ubûdiyyet vazifeleriyle şu dâr-ı dünya denilen mescid-i kebîrinde farîze-i ömürlerini ve vazife-i hayatlarını edâ edip ahsen-i takvim Sûretini aldılar.

Bütün mahlûkat üstünde bir mertebeye çıktılar ki, yümn-i îman ile emn ü emânet ile mücehhez emîn bir halife-i arz oldular

ve şu meydân-ı tecrübe ve şu destgâh-ı imtihandan sonra onların Rabb-i Kerîmi onları, îmanlarına mükâfat olarak saadet-i ebediyye ve İslâmiyetlerine ücret olarak dârüsselâma dâvet ederek öyle bir ikrâm etti ve eder ki,

hiç göz görmemiş ve kulak işitmemiş ve kalb-i beşere hutûr etmemiş derecede parlak bir tarzda rahmetine mazhar etti ve onlara ebediyet ve beka verdi.

Çünkü: Ebedî ve sermedî olan bir cemâlin seyirci müş tâkı ve âyinedâr âşığı, elbette bâki kalıp ebede gidecektir.

The final state of the Qur'an's students is thus. May Almighty God include us among them, Amen!

As for the other group, the sinners and the wicked, when they entered the palace of this world at the age of discretion, they responded with unbelief to all the evidences of Divine unity,

#139

and with ingratitude towards all the bounties, and by accusing all creatures of being valueless, insulted them in an unbelieving manner.

And since they rejected and denied all the manifestations of the Divine Names, they committed a boundless crime in a short time and became deserving of endless punishment.

For the capital of life and man's faculties were given him for the duties mentioned above.

O my senseless soul and foolish friend! Do you suppose your life's duty is restricted to following the good life according to the requisites of civilization, and, if you will excuse the expression, to gratifying the physical appetites?

Do you suppose the sole aim of the delicate and subtle senses, the sensitive faculties and members, the well-ordered limbs and systems, the inquisitive feelings and senses included in the machine of your life is restricted to satisfying the low desires of the base soul in this fleeting life?

God forbid! There are two main aims in their creation and inclusion in your essential being:

The First consists of making known to you all the varieties of the True Bestower's bounties, and causing you to offer Him thanks. You should be aware of this, and offer Him thanks and worship.

The Second is to make known to you by means of your faculties all the sorts of the manifestations of the sacred Divine Names manifested in the world and to cause you to experience them. And you, by recognizing them through experiencing them, should come to believe in them.

Thus, man develops and is perfected through the achievement of these two basic aims. Through them, man becomes a true human being.

Look through the meaning of the following comparison, and see that the human faculties were not given in order to gain worldly life like an animal.

For example, someone gave one of his servants twenty gold pieces, telling him to have a suit of clothes made out of a particular cloth.

The servant went and got himself a fine suit out of the highest grade of the cloth, and put it on.

İşte Kur'an şâkirdlerinin âkibetleri böyledir. Cenâb-ı Hak bizleri onlardan eylesin, âmin!

Amma, füccar ve eşrar olan diğer gürûh ise: Hadd-i bülûğ ile şu âlem sarayına girdikleri vakit, bütün vahdâniyyetin delillerine karşı küfür ile mukabele edip

ve bütün ni'metlere karşı küfran ile mukabele ederek ve bütün mevcûdatı kıymetsizlikle kâfirane bir ittiham ile tahkir ettiler

ve bütün Esmâ-i İlâhiyyenin tecelliyatına karşı red ve inkâr ile mukabele ettiklerinden, az bir vakitte nihâyetsiz bir cinâyet işlediler; nihâyetsiz bir azâba müstehak oldular.

Evet, insana sermâye-i ömür ve cihâzât-ı insâniyye, mezkûr vezâif için verilmiştir.

Ey sersem nefsim ve ey pürheves arkadaşım! Âyâ zannediyor musun ki, vazife-i hayatınız; yalnız terbiye-i medeniyye ile güzelce muhâfaza-i nefis etmek, ayıb olmasın, batın ve fercin hizmetine mi münhasırdır?

Yâhut, zannediyor musunuz ki, hayatınızın makinesinde dercedilen şu nâzik letâif ve mâneviyyat; ve şu hassas âza ve âlât; ve şu muntâzam cevarih ve cihâzât; ve şu mütecessis havas ve hissiyatın gaye-i yegânesi; şu hayât-ı fâniyede, nefis-i rezîlenin, hevesât-ı süfliyyenin tatmini için istimaline mi münhasırdır?

Hâşâ ve kellâ! Belki vücudunuzda şunların yaratılması ve fıtratınızda bunların gaye-i idhâli, iki esâstır:

Biri: Cenâb-ı Mün'im-i Hakikînin bütün ni'metlerinin herbir çeşitlerini size ihsas ettirip şükrettirmekten ibarettir. Siz de hissedip, şükür ve ibâdetini etmelisiniz.

İkincisi: Âleme tecelli eden Esmâ-i kudsiyye-i İlâhiyyenin bütün tecelliyatının aksâmını, birer birer, size o cihâzât vâsıtasıyla bildirip tattırmaktır. Siz dahi tatmakla tanıyarak îman getirmelisiniz.

İşte bu iki esâs üzerine kemâlât-ı insâniyye neşv ü nema bulur. Bununla insan, insan olur.

İnsâniyyetin cihâzâtı, hayvan gibi hayât-ı dünyeviyyeyi kazanmak için verilmemiş olduğuna şu temsil sırrıyla bak:

Meselâ, bir zât bir hizmetçisine yirmi altın verdi; tâ mahsus bir kumaştan kendisine bir kat libas alsın.

O hizmetçi gitti, o kumaşın âlâsından mükemmel bir libas aldı, giydi.

Then he saw that his employer had given another of his servants a thousand gold pieces, and putting in the servant's pocket a piece of paper with some things written on it, had sent him to conclude some business.

Now, anyone with any sense would know that the capital was not for getting a suit of clothes, for,

since the first servant had bought a suit of the finest cloth with twenty gold pieces, the thousand gold pieces were certainly not to be spent on that.

Since the second servant had not read the paper in his pocket, and looking at the first servant, had given all the money to a shopkeeper for a suit of clothes, and then received the very lowest grade of cloth and a suit fifty times worse than his friend's,

his employer was bound to reprimand him severely for his utter stupidity, and punish him angrily.

#140

O my soul and my friend! Come to your senses! Do not spend the capital and potentialities of your life on pleasures of the flesh and this fleeting life like an animal, or even lower.

Otherwise, although you are fifty times superior with regard to capital than the highest animal, you will fall fifty times lower than the lowest.

O my heedless soul! If you want to understand to a degree both the aim of your life and its nature, and the form of your life, and the true meaning of your life, and its perfect happiness, then look!

The summary of the aims of your life consists of nine matters:

The First is this: To weigh up on the scales of the senses put in your being the bounties stored up in the treasures of Divine mercy, and to offer universal thanks.

The Second: To open with the keys of the faculties placed in your nature the hidden treasures of the sacred Divine Names.

The Third: To consciously display and make known through your life in the view of the creatures in this exhibition of the world the wondrous arts and subtle manifestations which the Divine Names have attached to you.

The Fourth: To proclaim your worship to the Court of the Creator's dominicality verbally and through the tongue of your disposition.

The Fifth: Like on ceremonial occasions a soldier wears all the decorations he has received from his king, and through appearing before the him, displays the marks of his favour towards him,

Sonra gördü ki: O zât, diğer bir hizmetkârına bin altın verip, bir kâğıt içinde Bâzı şeyler yazılı olarak onun cebine koydu, ticârete gönderdi.

Şimdi, her akli başında olan bilir ki; o sermâye, bir kat libas almak için değil.

Çünkü evvelki hizmetkâr, yirmi altınla en âlâ kumaştan bir kat libas almış olduğundan, elbette bu bin altın, bir kat libasa sarfedilmez.

Şâyet bu ikinci hizmetkâr, cebine konulan kâğıdı okumayıp, belki evvelki hizmetçiye bakıp, bütün parayı bir dükkâncıya bir kat libas için verip, hem o kumaşın en çürüğünden ve arkadaşının libasından elli derece aşağı bir libas alsa,

elbette o hâdim nihayet derecede ahmaklık etmiş olacağı için şiddetle tâzib ve hiddetle te'dib edilecektir.

Ey nefsim ve ey arkadaşım! Aklınızı başınıza toplayınız. Sermâye-i ömür ve istidâd-ı hayâtınızı hayvan gibi, belki hayvandan çok aşağı bir derecede şu hayât-ı fâniye ve lezzet-i maddiye sarfetmeyiniz.

Yoksa; sermayece en âlâ hayvandan elli derece yüksek olduğunuz halde, en ednasından elli derece aşağı düşersiniz.

Ey gafil nefsim! Senin hayatının gayesini ve hayatının mahiyetini, hem hayatının Sûretini, hem hayatının sırr-ı hakikatını, hem hayatının kemâl-i saâdetini bir derece anlamak istersen; bak:

Senin hayatının gayelerinin icmâli dokuz emirdir.

Birincisi şudur ki: Senin vücudunda konulan duygular terâzileriyle, rahmet-i İlâhiyenin hazînelerinde iddihar edilen ni'metleri tartmaktır ve küllî şükretmektir.

İkincisi: Senin fıtratında vaz'edilen cihâzâtın anahtarlarıyla Esmâ-i kudsiyye-i İlâhiyenin gizli definelerini açmaktır, Zât-ı Akdes'i o Esmâ ile tanımaktır.

Üçüncüsü: Şu teşhîrgâh-ı dünyada, mahlûkat nazarında, Esmâ-i İlâhiyenin sana taktıkları garib san'atlarını ve lâtif cilvelerini bilerek hayâtında teşhir ve izhâr etmektir.

Dördüncüsü: Lisân-ı hâl ve kalınle Hâlikının dergâh-ı Rububiyyetine ubûdiyyetini ilân etmektir.

Beşincisi: Nasıl bir asker pâdişahından aldığı türlü türlü nişanları, resmî vakitlerde takıp padişahın nazarında görünmekle onun iltifâtât-ı âsârını gösterdiği gibi,

this is to consciously adorn yourself in the jewels of the subtle senses which the manifestations of the Divine Names have given you, and to appear in the observant view of the Pre-Eternal Witness.

The Sixth: To consciously observe the salutations of living beings to their Creator, known as the manifestations of life, and their glorifications of their Maker, known as the signs of life, and their worship of the Bestower of Life, known as the aims of life, and by reflecting on them to see them, and through testifying to them to display them.

The Seventh: Through taking as units of measurement the small samples of attributes like the partial knowledge, power, and will given to your life, it is to know through those measures the absolute attributes and sacred qualities of the All-Glorious Creator.

For example, since, through your partial power, knowledge, and will, you have made your house in well-ordered fashion, you should know that the Maker of the palace of the world is its Disposer, and Powerful, Knowing, and Wise to the degree it is greater than your house.

The Eighth: To understand the words concerning the Creator's unity and Maker's dominicality uttered by each of the beings in the world in its particular tongue.

sen dahi esmâ-i İlahiyenin cilvelerinin sana verdikleri letâif-i insâniye murassaâtıyla bilerek süslenip o Şâhid-i Ezelî'nin nazar-ı şuhûd ve işhâdına görünmektir.

Altıncısı: Zevilhayat olanların tezahürat-ı hayatiye denilen, Hâlıklarına tahiyatları; ve ruhûzat-ı hayatiye denilen, Sâni'lerine tesbihatları ve semerat ve gayât-ı hayatiye denilen, Vâhib-ül Hayât'a arz-ı ubûdiyetlerini bilerek müşâhede etmek, tefekkür ile görüp şehâdetle göstermektir.

Yedincisi: Senin hayatına verilen cüz'î ilim ve kudret ve irâde gibi sıfat ve hallerinden küçük nümûnelerini vâhid-i kıyâsî ittihaz ile, Hâlık-ı Zülcelâl'in sıfât-ı mutlakasını ve şuûn-u mukaddesesini o ölçüler ile bilmektir.

Meselâ sen cüz'î iktidarın ve cüz'î ilmin ve cüz'î irâden ile bu hâneği muntâzam yaptığından, şu kasr-ı âlemin senin hânenden büyüklüğü derecesinde, şu âlemin ustasını o nisbette Kadîr, Alîm, Hakîm, Müdebbir bilmek lâzımdır.

Sekizincisi: Şu âlemdeki mevcûdâtın herbiri kendine mahsus bir dil ile Hâlıkının vahdâniyetine ve Sâniinin Rubûbiyetine dair mânevî sözlerini fehmektir.

The Ninth: To understand through your impotence and weakness, your poverty and need, the degrees of the Divine power and dominical riches.

Just as the pleasure and degrees and varieties of food are understood through the degrees of hunger and the sorts of need,

so you should understand the degrees of the infinite Divine power and riches through your infinite impotence and poverty. The aims of your life, then, briefly, are matters like these.

Now consider the nature of your life; its summary is this:

It is an index of wonders pertaining to the Divine Names; a scale for measuring the Divine attributes; a balance of the worlds within the universe; a list of the mighty world;

a map of the cosmos; a summary of the vast book of the universe; a bunch of keys with which to open the hidden treasures of Divine power;

and a most excellent pattern of the perfections scattered over beings and attached to time. The nature of your life consists of matters like these.

Now, the form of your life and the manner of its duty is this:

your life is an inscribed word, a wisdom-displaying word written by the pen of power. Seen and heard, it points to the Divine Names. The form of your life consists of matters like these.

Now the true meaning of your life is this: its acting as a mirror to the manifestation of Divine oneness and the manifestation of the Eternally Besought One.

That is to say, through a comprehensiveness as though being the point of focus for all the Divine Names manifested in the world, it is its being a mirror to the Single and Eternally Besought One.

Now, as for the perfection of your life, it is to perceive the lights of the Pre-Eternal Sun which are depicted in the mirror of your life, and to love them.

It is to display ardour for Him as a conscious being. It is to pass beyond yourself with love of Him. It is to establish the reflection of His light in the centre of your heart.

It is due to this mystery that the Hadith Qudsi was uttered, which is expressed by the following lines, and will raise you to the highest of the high:

The heavens and the earth contain me not; Yet, how strange! I am contained in the hearts of believers.

Dokuzuncusu: Acz ve za'fın, fakr ve ihtiyacın ölçüsüyle kudret-i İlâhiye ve Gınâ-yı Rabbâniyenin derecât-ı tecelliyâtını anlamaktır.

Nasılki açlığın dereceleri nisbetinde ve ihtiyâcın envâ'ı miktarınca, taamin lezzeti ve derecâtı ve çeşitleri anlaşılır.

Onun gibi sen de nihayetsiz aczin ve fakrınla, nihayetsiz kudret ve gına-yı İlâhiyenin derecâtını fehm etmelisin. İşte senin hayatının gayeleri, icmâlen bunlar gibi emirlerdir.

Şimdi kendi hayatının mahiyetine bak ki, o mahiyetinin icmâli şudur:

Esmâ-i İlâhiyeye ait garâibin fihristesi, hem şuûn ve sıfât-ı İlâhiyenin bir mikyası.. hem kâinattaki âlemlerin bir mizanı.. hem bu âlem-i kebîrin bir listesi..

hem şu kâinatın bir haritası.. hem şu kitab-ı ekberin bir fezlekesi.. hem kudretin gizli definelerini açacak bir anahtar külçesi..

hem mevcûdâta serpiyen ve evkata takılan kemâlâtının bir ahsen-i takvimidir. İşte mahiyet-i hayatın bunlar gibi emirlerdir.

Şimdi senin hayatının Sûreti ve tarz-ı vazifesi şudur ki:

Hayatın, bir kelime-i mektûbedir. Kalem-i kudretle yazılmış hikmet-nümâ bir sözdür. Görünüp ve işitilip, Esmâ-i Hüsnâya delâlet eder. İşte hayatının sûreti bu gibi emirlerdir.

Şimdi hayatının sırr-ı hakîkatı şudur ki: Tecellî-i Ehadiyete, cilde-i Samediyete, âyineliğidir.

Yâni bütün âleme tecelli eden esmânın nokta-i mihrâkiyesi hükmünde bir câmiyyetle Zât-ı Ehad-i Sâmed'e âyineliğidir.

Şimdi hayatının saadet içindeki Kemâli ise: Senin hayatının âyinesinde temessül eden Şems-i Ezeli'nin envârını hissedip sevmektir.

Zîşuur olarak Ona şevk göstermektir. Onun muhabbetiyle kendinden geçmektir. Kalbin göz bebeğinde aks-i nurunu yerleştirmektir.

İşte bu sırdandır ki, seni â'lâ-yı illiyyîne çıkaran bir Hadîs-i Kudsînin meâl-i şerîfi olan:

مَنْ نَه كُنْجَمَ دَرْ سَمَوَاتِ مَوْزَمِينَ * أَرْ عَجَبَ كُنْجَمَ
بَقْلَبِ مُؤْمِنِينَ

denilmiştir.

(3 See, al-‘Ajluni, *Kashf al-Khafa*, ii, 165; al-Ghazzali, *Ihya’ l-‘Ulum al-Din*, iii, 14.)

And so, my soul! Since your life is turned towards such elevated aims and gathers together such priceless treasures, is it at all worthy of reason and fairness that

you should spend it on temporary gratification of the instinctual soul and fleeting worldly pleasures, and waste it?

#142

If you do not want to fritter away your life, ponder over the oaths in this Sura of the Qur’an, which allude to the above comparison and truths, and act accordingly:

*By the sun and its [glorious] splendour; * By the moon as it follows it; * By the day as it shows up [the sun’s] glory; * By the night as it conceals it; * By the firmament and its [wonderful] structure; * By the earth and its [wide] expanse; * By the soul and the order and proportion given it; * And its enlightenment to its wrong and its right. * Truly he succeeds that purifies it, * And he fails that corrupts it.*

(4 Qur’an, 91:1-10.4)

O God, grant blessings and peace to the Sun of the Skies of Messengership, the Moon of the Constellation of Prophethood, and to his Family and Companions, the stars of guidance, and grant mercy to us and to all believing men and all believing women. Amen. Amen. Amen.

#143

The Twelfth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

And he who has been given wisdom has been given great good. (Qur’an, 2:269)

[This Word consists of a brief comparison between the sacred wisdom of the All-Wise Qur’an and the wisdom of philosophy and science,

and a concise summary of the instruction and training which Qur’anic wisdom gives to man in his personal life and social life,

and an indication of the Qur’an’s superiority to other Divine words, and to all speech. There are Four Principles in this Word.]

First Principle

İşte ey nefsim! Hayatının böyle ulvî gayâta müteveccih olduğu ve şöyle kıymetli hazineleri câmi’ olduğu halde, hiç akıl ve insâfa lâayık mıdır ki:

Hiç-ender-hiç olan muvakkat huzûzât-ı nefsâniyeye, geçici lezaiz-i dünyeviyeye sarfedip zâyi’ edersin!

Eğer zâyi’ etmemek istersen, geçen temsil ve hakikata remzeden

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا * وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّيَهَا * وَالنَّهَارِ إِذَا
جَلَّيَهَا * وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا * وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَيْهَا * وَ
الْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا * وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّيَهَا * فَالْهَمَّهَا
فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا * قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيَهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ
دَسَّيَهَا

sûresindeki kasem ve cevâb-ı kasemi düşünüp amel et.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى شَمْسِ سَمَاءِ الرِّسَالَةِ وَقَمَرِ بُرْجِ
الْثَّبُوتِ وَعَلَى إِلِهِ وَأَصْحَابِهِ نُجُومِ الْهِدَايَةِ وَارْحَمْنَا وَ
ارْحَمِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ آمِينَ آمِينَ آمِينَ

Onikinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا

[Kur'an-ı Hakîm'in hikmet-i kudsiyesi ile felsefe hikmetinin icmâlen müvazenesi...

Hem hikmet-i Kur'aniyenin insanın hayat-ı şahsiyesine ve hayat-ı içtimâiyesine verdiği ders-i terbiyenin gâyet kısa bir fezlekesi...

Hem Kur'anın sâir Kelimât-ı İlâhiyeye ve bütün kelâmlara cihet-i rüchaniyetine bir işarettir. İşte bu sözde "Dört Esâs" vardır.]

Birinci Esas:

Look through the telescope of the following story which is in the form of a comparison, and see the differences between Qur'anic wisdom and that of philosophy and science:

One time, a renowned Ruler who was both religious and a fine craftsman wanted to write the All-Wise Qur'an in a script worthy of the sacredness in its meaning and the miraculousness in its words, so that its marvel-displaying stature would be arrayed in wondrous apparel.

The artist-King therefore wrote the Qur'an in a truly wonderful fashion. He used all his precious jewels in its writing. In order to indicate the great variety of its truths, he wrote some of its embodied letters in diamonds and emeralds, and some in rubies and agate, and other sorts in brilliants and coral, while others he inscribed with silver and gold.

He adorned and decorated it in such a way that everyone, those who knew how to read and those who did not, were full of admiration and astonishment when they beheld it. Especially in the view of the people of truth, since the outer beauty was an indication of the brilliant beauty and striking adornment in its meaning, it became a truly precious antique.

#144

Then the Ruler showed the artistically wrought and bejewelled Qur'an to a European philosopher and to a Muslim scholar. In order to test them and for reward, he commanded them:

"Each of you write a work about the wisdom and purposes of this!" First the philosopher, then the scholar composed a book about it.

However, the philosopher's book discussed only the decorations of the letters and their relationships and conditions, and the properties of the jewels, and described them.

It did not touch on their meaning at all, for the European had no knowledge of the Arabic script.

He did not even know that the embellished Qur'an was a book, a written piece, expressing a meaning.

He rather looked on it as an ornamented antique. He did not know any Arabic, but he was a very good engineer, and he described things very aptly, and he was a skilful chemist, and an ingenious jeweller. So this man wrote his work according to those crafts.

As for the Muslim scholar, when he looked at the Qur'an, he understood that it was the Perspicuous Book, the All-Wise Qur'an.

This truth-loving person neither attached importance to the external adornments, nor busied himself with the ornamented letters.

Hikmet-i Kur'aniye ile hikmet-i fenniye'nin farklarına şu gelecek hikâye-i temsiliye dürbünüyle bak:

Bir zaman, hem dindar, hem gâyet san'atkâr bir Hâkim-i Namdar istedi ki: Kur'an-ı Hakîm'i, maânisindeki kudsiyetine ve kelimâtındaki i'câza şâyeste bir yazı ile yazsın. O mu'ciz-nümâ kamete, hârika bir libas giydirilsin.

İşte o Nakkaş Zât, Kur'anı pek acib bir tarzda yazdı. Bütün kıymettar cevherleri, yazısında istimal etti. Hakaikinin tenevvüüne işaret için Bâzı mücessem hurufâtını elmas ve zümrüt ile: ve bir kısmını lû'lü ve akik ile ve bir taifesini pırlanta ve mercanla: ve bir nev'ini altın ve gümüş ile yazdı.

Hem öyle bir tarzda süslendirip münakkaş etti ki, okumayı bilen ve bilmeyen herkes temaşasından hayran olup istihsan ederdi. Bâhusus ehl-i hakikatın nazarına o sûrî güzellik, mânâsındaki gâyet parlak güzelliğin ve gâyet şirin tezyinatın işâratı olduğundan, pek kıymettar bir antika olmuştur...

Sonra o Hâkim, şu Mûsannâ ve murassa Kur'anı, bir ecnebi feylesofa ve bir müslüman âlime gösterdi. Hem tecrübe, hem mükâfat için emretti ki:

"Herbiriniz, bunun hikmetine dair bir eser yazınız." Evvelâ o feylesof, sonra o âlim, Ona dair birer kitab te'lif ettiler.

Fakat feylesofun kitabı, yalnız harflerin nakışlarından ve münasebetlerinden ve vaziyetlerinden ve cevherlerinin hâsiyetlerinden ve târifatından bahseder.

Mânâsına hiç ilişmez. Çünkü o ecnebî adam, arabî hattı okumayı hiç bilmez.

Hattâ o müzeyyen Kur'anı, bilmiyor ki bir kitabdır ve mânâyı ifade eden yazıdır.

Belki Ona münakkaş bir antika nazarıyla bakıyor. Lâkin çendan arabî bilmiyor fakat çok iyi bir mühendistir, güzel bir tasviridir, mâhir bir kimyagerdir, sarraf bir cevhercidir. İşte o adam, bu san'atlara göre eserini yazdı.

Amma müslüman âlim ise, Ona baktığı vakit anladı ki: «O, Kitab-ı Mübin'dir, Kur'an-ı Hakîm'dir.»

İşte bu hakperest zât, ne tezyinat-ı zâhiriyesine ehemmiyet verdi ve ne de hurûfun nukuşuyla iştilal etti.

He became preoccupied with something that was a million times higher, more elevated, more subtle, more noble, more beneficial, and more comprehensive than the matters with which the other man had busied himself.

For discussing the sacred truths and lights of the mysteries beneath the veil of the decorations, he wrote a truly fine commentary.

Then the two of them took their works and presented them to the Illustrious Ruler. The Ruler first took the philosopher's work.

He looked at it and saw that the self-centred and natureworshipping man had worked very hard, but had written nothing of true wisdom. He had understood nothing of its meaning. Indeed, he had confused it and been disrespectful towards it, and ill-mannered even.

For supposing that source of truths, the Qur'an, to be meaningless decoration, he had insulted it as being valueless in regard to meaning. So the Wise Ruler hit him over the head with his work and expelled him from his presence.

Then he looked at the work of the other, the truth-loving, scrupulous scholar, and saw that it was an extremely fine and beneficial commentary, a most wise composition full of guidance. "Congratulations! May God bless you!", he said. Thus, wisdom is this and they call those who possess it knowledgeable and wise.

As for the other man, he was a craftsman who had exceeded his mark. Then in reward for the scholar's work, he commanded that in return for each letter ten gold pieces should be given him from his inexhaustible treasury.

If you have understood the comparison, now look and see the reality: The ornamented Qur'an is this artistically fashioned universe, and the Ruler is the Pre-Eternal All-Wise One.

#145

As for the two men, one –the European– represents philosophy and its philosophers, and the other, the Qur'an and its students. Yes, the All-Wise Qur'an is a most elevated expounder, a most eloquent translator of the Mighty Qur'an of the Universe.

Yes, it is the Criterion which instructs man and the jinn concerning the signs of creation inscribed by the pen of power on the pages of the universe and on the leaves of time.

It regards beings, each of which is a meaningful letter, as bearing the meaning of another, that is, it looks at them on account of their Maker.

It says, "How beautifully they have been made! How exquisitely they point to their Maker's beauty!", thus showing the universe's true beauty.

Belki öyle bir şeyle meşgul oldu ki, milyon mertebe öteki adamın iştigal ettiği mes'elelerinden daha âlî, daha galî, daha lâtif, daha şerif, daha nâfi, daha câmi...

Çünkü, Nukuşun perdesi altında olan hakaik-i kudsiyesinden ve envar-ı esrârından bahsederek gâyet güzel bir tefsir-i şerif yazdı.

Sonra ikisi, eserlerini götürüp o Hâkim-i Zîşan'a takdim ettiler. O Hâkim, evvelâ feylesofun eserini aldı.

Baktı gördü ki: O hodpesend ve tabiatperest adam çok çalışmış, fakat hiç hakikî hikmetini yazmamış. Hiçbir mânâsını anlamamış, belki karıştırmış. Ona karşı hürmetsizlik, belki edepsizlik etmiş.

Çünkü: O menba-ı hakaik olan Kur'anı, mânâsız nukuş zannederek, mânâ cihetinde kıymetsizlik ile tahkir etmiş olduğundan, o Hâkim-i Hakîm dahi onun eserini başına vurdu, huzurundan çıkardı...

Sonra öteki hakperest, müdakkık âlimin eserine baktı gördü ki: Gâyet güzel ve nâfi' bir tefsir ve gâyet hakîmane, mürşidane bir te'liftir. "Âferin, bârekâllah" dedi. İşte hikmet budur ve âlim ve hakîm, bunun sahibine derler.

Öteki adam ise, haddinden tecavüz etmiş bir san'atkârdır. Sonra onun eserine bir mükâfat olarak; herbir harfine mukabil, tükenmez hazinesinden "On altun verilsin" irade etti.

Eğer temsili fehmettin ise bak, hakikatın yüzünü de gör: Amma o müzeyyen Kur'an ise, şu Mûsannâ kâinattır. O hâkim ise, Hakîm-i Ezeli'dir.

Ve o iki adam ise, birisi yâni ecnebisi; ilm-i felsefe ve hükemâsıdır. Diğeri, Kur'an ve şâkirdleridir. Evet Kur'an-ı Hakîm, şu Kur'an-ı Azîm-i Kâinatın en âlî bir müfessiridir ve en belîğ bir tercümânıdır.

Evet o Furkan'dır ki: Şu kâinatın sahifelerinde ve zamanların yapraklarında kalem-i kudretle yazılan âyât-ı tekviniyyeyi cin ve inse ders verir.

Hem herbiri birer harf-i mânidar olan mevcûdata «Mânâ-yı Harfî» nazarıyla, yâni onlara Sâni hesabına bakar,

«Ne kadar güzel yapılmış, ne kadar güzel bir Sûrette Sâniinin cemâline delâlet ediyor» der. Ve bununla kâinatın hakikî güzelliğini gösteriyor.

But the philosophy they call natural philosophy or science has plunged into the decorations of the letters of beings and into their relationships, and has become bewildered; it has confused the way of reality.

While the letters of this mighty book should be looked at as bearing the meaning of another, that is, on account of God, they have not done this; they have looked at beings as signifying themselves. That is, they have looked at beings on account of beings, and have discussed them in that way.

Instead of saying, "How beautifully they have been made," they say "How beautiful they are," and have made them ugly. In doing this they have insulted the universe, and made it complain about them. Indeed, philosophy without religion is a sophistry divorced from reality and an insult to the universe.

Second Principle

A comparison between the moral training the wisdom of the All-Wise Qur'an gives to personal life and what philosophy and science teach:

The sincere student of philosophy is a pharaoh, but he is a contemptible pharaoh who worships the basest thing for the sake of benefit; he recognizes everything from which he can profit as his 'Lord'.

And that irreligious student is obstinate and refractory, but he is wretched together with his obstinacy and accepts endless abasement for the sake of one pleasure.

And he is abject together with his recalcitrance and shows his abasement by kissing the feet of satanic individuals for the sake of some base benefit.

And that irreligious student is conceited and domineering, but since he can find no point of support in his heart, he is an utterly impotent blustering tyrant.

And that student is a self-centered seeker of benefit whose aim and endeavour is to gratify his animal appetites; a crafty egotist who seeks his personal interests within certain nationalist interests.

However, the sincere student of Qur'anic wisdom is a servant, but he does not stoop to worship even the greatest of creatures; he is an esteemed slave who does not take a supreme benefit like Paradise as the aim of his worship.

And its student is humble; he is righteous and mild, yet outside the limits of his Maker's leave, he would not voluntarily lower and abase himself before anything other than his Maker. And he is weak and in want, and he knows his weakness and poverty,

#146

but he is self-sufficient due to the wealth which his All-Generous Lord has stored up for him in the hereafter, and he is strong since he relies on his Master's infinite power.

Amma ilm-i hikmet dedikleri felsefe ise; hurûf-u mevcûdâtın tezyînâtında ve münâsebâtında dalmış ve sersemleşmiş, hakikatın yolunu şaşırmış...

Şu kitab-ı kebîrin hurûfâtına «Mânâ-yı Harfî» ile, yâni Allah hesabına bakmak lâzım gelirken; öyle etmeyip «Mânâ-yı İsmî» ile, yâni mevcûdâta mevcûdât hesabına bakar, öyle bahseder.

"Ne güzel yapılmış"a bedel, "Ne güzeldir" der, çirkinleştirir. Bununla kâinatı tahkir edip, kendisine müşteki eder. Evet dinsiz felsefe, hakikatsiz bir safsatadır ve kâinata bir tahkirdir...

İkinci Esas:

Kur'an-ı Hakîm'in hikmeti, hayat-ı şahsiyeye verdiği terbiye-i ahlâkıyye ve hikmet-i felsefenin verdiği dersin müvâzenesi:

Felsefenin hâlis bir tilmizi, bir firâvundur. Fakat menfâati için en hasis şeye ibâdet eden bir firâvun-u zelildir. Her menfaatli şey'i kendine «Rab» tanır.

Hem o dinsiz şâkird, mütemerrid ve muanniddir. Fakat bir lezzet için nihayet zilleti kabûl eden miskin bir mütemerriddir.

Şeytan gibi şahısların, bir menfaat-ı hasîse için ayağını öpmekle zillet gösterir denî bir muanniddir...

Hem o dinsiz şâkird, cebbar bir mağrurdur. Fakat kalbinde nokta-i istinad bulmadığı için zâtında gâyet acz ile âciz bir cebbar-ı hodfüruştur...

Hem o şâkird, menfaatperest hodendiştir ki: Gaye-i himmeti, nefis ve batnın ve fercin hevesâtını tatmin ve menfaat-ı şahsiyesini, Bâzı menfaat-ı kavmîyye içinde arayan dessâs bir hodgâmdır.

Amma hikmet-i Kur'anın hâlis tilmizi ise; bir abd'dir. Fakat âzâm-ı mahlûkata da ibâdete tenezzül etmez. Hem cennet gibi âzâm-ı menfaat olan bir şey'i, gaye-i ibâdet kabûl etmez bir abd-i azizdir.

Hem hakikî tilmizi mütevâzidir; selim, halimdir. Fakat Fâtırının gayrına, daire-i izni haricinde ihtiyârıyla tezellüle tenezzül etmez. Hem fakir ve zaîftir, fakr ve za'fını bilir.

Fakat onun Mâlik-i Kerim'i, ona iddihar ettiği uhrevî servet ile müstağnîdir ve Seyyidinin nihayetsiz kudretine istinad ettiği için kavîdir...

And he acts and strives only for God's sake, for God's pleasure, and for virtue.

Thus, the training the two give may be understood from the comparison of the two students.

Third Principle

The training philosophy and science and Qur'anic wisdom give to human social life is this:

Philosophy accepts 'force' as its point of support in the life of society. It considers its aim to be 'benefits'. The principle of its life it recognizes to be 'conflict'.

It holds the bond between communities to be 'racialism and negative nationalism'. Its fruits are 'gratifying the appetites of the soul and increasing human needs'.

However, the mark of force is 'aggression'. The mark of benefit – since they are insufficient for every desire –is 'jostling and tussling'. While the mark of conflict is 'strife'.

And the mark of racialism –since it is nourished by devouring others– is 'aggression'.

It is for these reasons that it has negated the happiness of mankind.

As for the Qur'anic wisdom, its point of support is 'truth' instead of force.

It takes 'virtue and God's pleasure' as its aims in place of benefits. It takes the principle of 'mutual assistance' as the principle of life in place of the principle of conflict.

And it takes 'the ties of religion, class, and country' to be the ties bonding communities.

Its aim is to form a barrier against the lusts of the soul, urge the spirit to sublime matters, satisfy the high emotions, and urging man to the human perfections, make him a true human being.

And the mark of 'the truth' is accord. The mark of virtue is 'solidarity'. The mark of mutual assistance is 'hastening to assist one another'.

The mark of religion is 'brotherhood' and 'attraction'. And the mark of reining in and tethering the soul and leaving the spirit free and urging it towards perfections is 'happiness in this world and the next'.

Fourth Principle

If you want to understand the Qur'an's superiority among all the Divine scriptures and its supremacy over all speech and writings, then consider the following two comparisons:

The First: A king has two forms of speech, two forms of address. One is to speak on his private telephone with a common subject concerning some minor matter, some private need.

Hem, yalnız livechillah, rızâ-i İlahî için, fazilet için amel eder, çalışır...

İşte iki hikmetin verdiği terbiye, iki tilmizin müvâzenesiyle anlaşılır...

Üçüncü Esas:

Hikmet-i felsefe ile hikmet-i Kur'anienin hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye verdiği terbiyeler:

Amma hikmet-i felsefe ise, hayat-ı içtimaiyede nokta-i istinâdı, «Kuvvet» kabûl eder. Hedefi, «menfaat» bilir. Düstur-u hayatı, «Cidal» tanır.

Cemâatlerin râbîtâsını, «Unsuriyet, menfi milliyeti» tutar. Semerâtı ise, «Hevesât-ı nefsanıyyeyi tatmin ve hâcât-ı beşeriyeyi tezyid»dir.

Halbuki: kuvvetin şe'ni, «Tecavüzdür.» Menfaatin şe'ni, her arzuya kâfi gelmediğinden üstünde «Boğuşmaktır.» Düstur-u cidâlin şe'ni, «çarpışmaktır».

Unsuriyetin şe'ni, başkasını yutmakla beslenmek olduğundan, «Tecavüzdür»...

İşte bu hikmettedir ki: Beşerin saadeti selb olmuştur.

Amma hikmet-i Kur'anıye ise, nokta-i istinâdı, kuvvete bedel «Hakk»ı kabûl eder.

Gayede menfaate bedel, «Fazilet ve Rızâ-yı İlahî'yi kabûl eder. Hayatta düstur-u cidal yerine.«Düstur-u teâvün»ü esâs tutar.

Cemâatlerin rabitalarında; unsuriyyet, milliyet yerine «Rabîta-i dinî ve sınıfî ve vatanî» kabûl eder.

Gayâtı; hevesât-ı nefsanıyyenin tecavüzâtına sed çekip, ruhu maaliyâta teşvik ve hissiyyât-ı ulviyyesini tatmin eder ve insanı kemâlât-ı insânıyyeye sevk edip insan eder.

Hakkın şe'ni, «İttifaktır» Faziletin şe'ni, «Tesânüddür.» Düstur-u teavünün şe'ni, «Birbirinin imdadına yetişmektir.»

Dinin şe'ni, «Uhuvtir» «İncizabdır». Nefsi gemlemekle bağlamak, ruhu Kemâlâta kamçılama serbest bırakmanın şe'ni, «Saadet-i Dareyindir»...

Dördüncü Esâs:

Kur'anın, bütün kelimât-ı İlahiye içinde cihet-i ulviyyetini ve bütün kelâmlar üstünde cihet-i tefevvukunu anlamak istersen şu iki temsile bak:

Birincisi: Bir sultanın iki çeşit mükâlemesi, iki tarzda hitâbı vardır. Birisi; âdi bir raiyet ile cüz'î bir iş için, hususî bir hâcete dâir, has bir telefonla konuşmaktır.

The other, under the title of sublime sovereignty, supreme vicegerent, and universal rulership, is to speak with an envoy or high official for the purpose of making known and promulgating his commands, to make an utterance through an elevated decree proclaiming his majesty.

#147

The Second: One man holds the mirror he is holding up to the sun. He receives light containing the seven colours according to the capacity of the mirror.

He becomes connected to the sun through that relation and converses with it, and if he directs the light-filled mirror towards his dark house or his garden covered by a roof, he will benefit, not in relation to the sun's value, but in accordance with the capacity of the mirror.

Another man, however, opens up broad windows out of his house or out of the roof over his garden. He opens up ways to the sun in the sky.

He converses with the perpetual light of the actual sun and speaks with it, and says in gratitude through the tongue of his disposition:

“O you beauty of the world who gilds the face of the earth with your light and makes the faces of the flowers smile! O beauty of the skies, fine sun! You have furnished my little house and garden with light and heat the same as you have them.

”Whereas the man with the mirror cannot say that. The reflection and works of the sun under that restriction are limited; they are in accordance with the restriction. Look at the Qur'an through the telescope of these two comparisons and see its miraculousness and understand its sacredness.

The Qur'an says: “If all the trees on the land were to become pens and all the seas ink, and if they were to write the words of Almighty God, they would never come to the end of them.”

Now, the reason the Qur'an has been given the highest rank among the infinite words of God is this: the Qur'an has come from the Greatest Divine Name and from the greatest level of every Name.

It is God's Word in respect of His being Sustainer of All the Worlds;

it is His decree through His title of God of All Beings;

an address in regard to His being Creator of the Heavens and the Earth;

a conversation in regard to absolute dominicality;

a pre-eternal address on account of universal Divine sovereignty;

Diğeri; saltanat-ı uzmâ ünvânıyla ve hilâfet-i kübrâ namıyla ve hâkimiyet-i âmme haysiyetiyle evâmirini etrafa neşir ve teşhir maksadıyla bir elçisiyle veya büyük bir memuruyla konuşmaktır ve haşmetini izhar eden ulvî bir fermanla mükâlemedir.

İkinci Temsil: Bir adam, elinde bir âyineyi güneşe karşı tutar. O âyine miktarınca bir ışık ve yedi rengi câmi' bir ziya alır.

O nisbetle Güneşle münasebettâr olur, sohbet eder ve o ışıklı âyineyi, karanlıklı hânesine veya dam altındaki bağına tevcih etse; güneşin kıymeti nisbetinde değil, belki o âyinenin kabiliyeti miktarınca istifade edebilir.

Diğeri ise, hânesinden veya bağının damından geniş pencereler açar. Gökteki güneşe karşı yollar yapar.

Hakikî güneşin daimî ziyasıyla sohbet eder, konuşur ve lisan-ı hal ile böyle minnettârane bir sohbet eder.

Der: «Ey yeryüzünü ışıyla yaldızlayan ve bütün çiçeklerin yüzünü güldüren dünya güzeli ve gök nazdârı olan nâzenin güneş! Onlar gibi benim hâneciğimi ve bahçeciğimi ısındırdın, ışıklandırdın.»

Halbuki; âyine sahibi böyle diyemez. O kayıd altındaki güneşin aksi ise, âsârı mahduddur. O kayda göredir... İşte bu iki temsilin dürbünüyle Kur'ana bak... Tâ ki: İ'cazını göresin ve kudsiyetini anlayasın...

Evet Kur'an der ki: «Eğer yerdeki ağaçlar kalem olup, denizler mürekkebe olsa, Cenâb-ı Hakk'ın kelimâtını yazsalar, bitiremezler.»

Şimdi şu nihayetsiz kelimât içinde en büyük makam, Kur'ana verilmesinin sebebi şudur ki: Kur'an, İsm-i A'zamdan ve her ismin âzamlık mertebesinde gelmiş.

Hem bütün âlemlerin Rabbi itibarıyla Allah'ın kelâmıdır.

Hem bütün mevcûdâtın ilâhı ünvânıyla Allah'ın fermânıdır.

Hem Semâvat ve Arz'ın Hâlîkı haysiyetiyle bir hitabdır.

Hem Rububiyet-i Mutlaka cihetinde bir mükâlemedir.

Hem Saltanat-ı Amme-i Sübhaniye hesabına bir «Hutbe-i Ezeliyedir.»

a note-book of the favours of the Most Merciful One from the point of view of His allembracing, comprehensive mercy;

a collection of communications at the beginnings of which are sometimes ciphers related to the sublime majesty of the Godhead;

a wisdom scattering holy scripture which, descending from the reaches of the Greatest Name, looks to and inspects the all-comprehensive domain of the Supreme Throne.

It is for these reasons that the title of Word of God has been given with complete worthiness to the Qur'an.

In respect to the other Divine Words, they are speech which has become evident through a particular regard, a minor title, through the partial manifestation of a particular Name; through a particular dominicality, special sovereignty, a private mercy.

Their degrees vary in regard to particularity and universality. Most inspiration is of this sort, but its degrees vary greatly.

For example, the most particular and simple is the inspiration of the animals.
Then there is the inspiration of the ordinary people;

then the inspiration of ordinary angels;
then the inspiration of the saints,
then the inspiration of the higher angels.

#148

Thus, it is for this reason that a saint who offers supplications directly without means by the telephone of the heart says:

"My heart tells me news of my Sustainer."

He does not say, "It tells me of the Sustainer of All the Worlds." And he says:

"My heart is the mirror, the throne, of my Sustainer."

He does not say, "It is the throne of the Sustainer of All the Worlds."

For he can manifest the address to the extent of its capacity and to the degree nearly seventy thousand veils have been raised.

Thus, however much higher and more elevated is the decree of a king promulgated in respect of his supreme sovereignty than the insignificant speech of a common man,

and however much more abundantly the effulgence of the sun in the sky may be benefited from than the manifestation of its reflection in the mirror, and however greater is its superiority, to that degree the Qur'an of Mighty Stature is superior to all other speech and all other books.

Hem rahmet-i vâsia-i muhita noktasında, bir defter-i iltifâtât-ı Rahmâniyyedir.

Hem ulûhiyetin âzamet-i haşmeti haysiyetiyle, başlarında bâzan şifre bulunan bir muhâbere mecmuasıdır.

Hem İsm-i A'zâmın muhitinden nüzul ile Arş-ı A'zâmın bütün muhatına bakan, teftiş eden hikmetfeşan bir «Kitab-ı Mukaddestir.»

İşte bu sırdandır ki, Kelâmullah ünvânı kemâl-i liyâkatla Kur'ana verilmiş...

Amma sâir Kelimât-ı İlahiye ise: Bir kısmı, has bir îtibar ile ve cüz'î bir ünvan ve hususî bir ismin cüz'î tecellisi ile; ve has bir Rububiyyet ile ve mahsus bir saltanat ile ve hususî bir rahmet ile zâhir olan kelâmdır.

Husûsiyyet ve külliyyet cihetinde dereceleri muhtelifdir. Ekser ilhamât bu kısımdandır. Fakat derecatı çok mütefâvittir.

Meselâ, en cüz'îsi ve basiti, hayvânâtın ilhâmâtıdır. Sonra, avâm-ı nâsın ilhâmâtıdır.

Sonra, avâm-ı melâikenin ilhâmâtıdır.
Sonra, evliya ilhâmâtıdır.
Sonra, melâike-i îzam ilhâmâtıdır.

İşte şu sırdandır ki: Kalbin telefonuyla vasıtasız münacât eden bir velî der:

حَدَّثَنِي قَلْبِي عَنْ رَبِّي

Yâni: «Kalbim benim Rabbimden haber veriyor.»

Demiyor: «Rabb-ül Âlemîn'den haber veriyor.» Hem der: «Kalbim, Rabbimin âyinesidir, arşıdır.»

Demiyor: «Rabb-ül Âlemîn'in arşıdır.»

Çünkü: kabiliyeti miktarınca ve yetmiş bine yakın hicabların nisbet-i ref'i derecesinde mazhar-ı hitab olabilir.

İşte bir padişahın saltanat-ı uzmâsı haysiyetiyle çıkan fermânı, âdi bir adamla cüz'î bir mükâlemesinden ne kadar yüksek ve âlî ise;

ve gökteki güneşin feyzinden istifâde, âyinedeki aksinin cilvesinden istifâdeden ne derece çok ve fâik ise; Kur'an-ı Azîmüşşan dahi, o nisbette bütün kelâmların ve hep kitapların fevkindedir.

After the Qur'an, at the second level, the Holy Books and Revealed Scriptures have superiority according to their degree. They have their share from the mystery of that superiority.

If all the fine words of all men and jinn which do not issue from the Qur'an were to be gathered together, they still could not attain to the sacred rank of the Qur'an and imitate it.

If you want to understand a little of how the Qur'an comes from the Greatest Name and from the greatest level of every Name, consider the universal, elevated statements of

Ayat al-Kursi and the following verses:
*And with Him are the keys of the Unseen.*2
2 Qur'an, 6:59.
*O God! Lord of All Dominion.*3
3 Qur'an, 3:26.

*He draws the night as a veil over day, each seeking the other in rapid succession; He created the sun, the moon, and the stars, [all] subject to His command.*4
4 Qur'an, 7:54.

*O Earth, swallow up your water! And O Sky, withhold your rain!*5
5 Qur'an, 11:44.

*The heavens and the earth and all within them extol and glorify Him.*6
6 Qur'an, 17:44.

*The creation of you all and the resurrection of you all is but like that of a single soul.*7
7 Qur'an, 31:28.

*We did indeed offer the Trust to the heavens, and the earth, and the mountains.*8
8 Qur'an, 33:72.

#149

*The Day that We roll up the heavens like a scroll rolled up for books [completed].*9
9 Qur'an, 21:104.

*No just estimate have they made of God, such as is due to Him: on the Day of Judgement the whole of the earth will be but His handful.*10
10 Qur'an, 39:67.

*Had We sent down this Qur'an on a mountain, you would indeed have seen it humble itself and cleave asunder for fear of God.*11
11 Qur'an, 59:21.

Kur'andan sonra ikinci derecede Kütüb-ü Mukaddese ve Suhuf-u Semâviyyenin dereceleri nisbetinde tefevvukları vardır. O sırr-ı tefevvuktan hissedârdırlar.

Eğer bütün cin ve insanın Kur'andan tereşşuh etmeyen bütün güzel sözleri toplansa; yine Kur'anın mertebe-i kudsiyesine yetişip tanzir edemez.

Eğer Kur'anın İsm-i A'zamdan ve her ismin âzamlık mertebesinden geldiğini bir parça fehmetmek istersen:

Âyet-ül Kürsî ve âyet-i

وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ

ve âyet-i

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكِ الْمُلْكِ

ve âyet-i

يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ

ve âyet-i

يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَ كِ وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي

ve âyet-i

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

ve âyet-i

مَا خَلَقْنَاكُمْ وَلَا بَعَثْنَاكُمْ إِلَّا كَفَافٍ وَاحِدَةٍ

ve âyet-i

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ

ve âyet-i

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجْلِ لِلْكِتَابِ

ve âyet-i

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ

ve âyet-i

لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ

gibi âyetlerin küllî, umumî, ulvî ifadelerine bak...

And study the Suras which begin al-Hamdulillah, or Tusabbihu, and see the rays of this mighty mystery. Look too at the openings of the Alif. Lam. Mim.'s, the Alif. Lam. Ra.'s, and the Ha. Mim.'s, and understand the Qur'an's importance in the sight of God.

If you have understood the valuable mystery of this Fourth Principle, you have understood that revelation mostly comes to the prophets by means of an angel, and inspiration is mostly without means.

You will have also understood the reason why the greatest saint cannot attain to the level of a prophet. And you will have understood too the Qur'an's sublimity and its sacred grandeur and the mystery of its elevated miraculousness.

So too you will have understood the mystery of the necessity of the Prophet Muhammad's Ascension, that is, that he went to the heavens, to the furthest Lote-tree, to the distance of two bow-lengths, offered supplications to the All-Glorious One, Who is closer to him than his jugular vein, and in the twinkling of an eye returned whence he came.

Indeed, just as the Splitting of the Moon was a miracle of his messengership whereby he demonstrated his prophethood to the jinn and mankind,

so the Ascension was a miracle of his worship and servitude to God whereby he demonstrated to the spirits and angels that he was God's Beloved.

O God, grant blessings and peace to him and to his Family as befits Your mercy, and in veneration of him. Amen.

#150

The Thirteenth Word

*In the Name of God, the Merciful, the Compassionate. And We send down [stage by stage] in the Qur'an that which is a healing and a mercy to those who believe. * We have not instructed [the Prophet] in poetry, nor is it meet for him Qur'an, 17:82. Qur'an, 36:69.*

If you want to compare the results yielded by the wisdom of the All-Wise Qur'an and of the sciences of philosophy, and their instruction and teaching and the degrees in their knowledge, then listen carefully to the following words:

Hem başlarında **الْحَمْدُ لِلَّهِ** veyahut **سَبِّحْ** bulunan sûrelerin başlarına dikkat et. Tâ, bu sırr-ı azîmin şuânı göresin. Hem **آلَم** lerin ve **آلَر** ların ve **حَم** lerin fatihalarına bak; Kur'anın, Cenâb-ı Hakk'ın yanında ehemmiyetini bilesin.

Eğer şu «Dördüncü Esâs»ın kıymetkar sırrını fehmettin ise; Enbiyaya gelen vahyin ekseri melek vasıtasıyla olduğunu ve ilhâmın ekseri vasıtasız olduğunu anlarsın.

Hem en büyük bir veli, hiç bir nebînin derecesine yetiâmediğinin sırrını anlarsın. Hem Kur'anın âzametini ve izzet-i kudsiyetini ve ulviyet-i i'câzının sırrını anlarsın.

Hem Mi'racın sırr-ı lüzûmunu, yâni tâ Semâvâta, tâ Sidret-ül Muntahâ'ya, tâ Kab-ı Kavseyn'e gidip, **أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ** **حَبْلِ الْوَرِيدِ** olan Zât-ı Zülcelâl ile münacât edip, tarfet-ül ayn'da yerine gelmek sırrını anlarsın...

Evet şakk-ı kamer, nasılkı bir mu'cize-i risâletidir; nübüvvetini cin ve inse gösterdi.

Öyle de: Mi'rac dahi, bir mu'cize-i ubûdiyyetidir: Habibiyyetini, ervah ve melâikeye gösterdi...

**اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ كَمَا يَلِيْقُ بِرَحْمَتِكَ
وَبِحُرْمَتِهِ آمِيْن**

Onüçüncü Söz

**بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ؕ وَمَا
عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِيْ لَهُ**

Kur'an-ı Hakîm ile felsefe ulûmunun mahsûl-ü hikmetlerini, ders-i ibretlerini, derece-i ilimlerini müvazene etmek istersen; şu gelecek sözlere dikkat et!

With its acute expositions, the Qur'an of Miraculous Exposition rends the veil of familiarity and the habitual cast over all the beings in the universe, which are known as ordinary things but are all extraordinary and miracles of Divine power,

and reveals those astonishing wonders to conscious beings. It attracts their gazes and opens up before their minds an inexhaustible treasury of knowledge.

As for philosophy, it conceals within veils of the commonplace all the miracles of power, which are extraordinary, and passes over them in an ignorant and indifferent fashion.

It only puts forward to be noted freaks, which have fallen from being extraordinary and deviated from the order of creation, and sheered away from the perfections of their true natures; it offers them to conscious beings as objects of wise instruction.

For example, it says that man's creation is ordinary, despite its being a comprehensive miracle of power, and looks on it indifferently. But then with cries of astonishment, it points out as an object of instruction a person who has diverged from the perfection of creation, and has three legs or two heads.

And for example, it considers ordinary the regular sustenance of infants and young, bestowed from the treasury of mercy, which is a most delicate and general miracle of mercy, and draws a veil of ingratitude over it.

Whereas, on spotting an insect under the sea which is an exception from the general order and is alone and isolated from its fellows, being fed with green sea-weed, it wants to make the fishermen weep for it, because of the Divine favour and munificence manifested on it.

Just such an event occurred in America.

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın bütün kâinattaki âdiyat nâmıyla yâdolunan, hârikulâde ve birer mu'cize-i kudret olan mevcûdât üstündeki âdet ve ülfet perdesini keskin Beyânâtıyla yırtıp,

o hakaik-i acîbeyi zîşuura açıp, nazar-ı ibretlerini celbedip, ukûle tükenmez bir hazine-i ulûm açar.

Felsefe hikmeti ise, bütün hârikulâde olan mu'cizât-ı kudreti, âdet perdesi içinde saklayıp, câhilâne ve lâkaydâne üstünde geçer.

Yalnız hârikulâdelikten düşen ve intizâm-ı ilkatten hurûc eden ve kemâl-i fîtrattan sukut eden nâdir ferdleri nazar-ı dikkate arzeder, onları birer ibretli hikmet diye zîşuura takdim eder.

Meselâ: En câmi' bir mu'cize-i kudret olan insanın hilkatini âdi deyip lâyakdlıkla bakar. Fakat insanın kemâl-i hilkatinden hurûc etmiş, üç ayaklı yahut iki başlı bir insanı bir velvele-i istiğrabla nazar-ı ibrete teşhir eder.

Meselâ: En lâtif ve umumî bir mu'cize-i rahmet olan bütün yavruların hazine-i gaybdan muntâzam iâşelerini âdi görüp, küfran perdesini üstüne çeker.

Fakat intizâmdan şüzuz etmiş, kabilesinden cüda olmuş, yalnız olarak gurbete düşmüş, denizin altında olan bir böceğin bir yeşil yaprakla iâşesini görür, ondan tecelli eden lütuf ve keremle hâzır balıkçıları ağlatmak ister.

(Hâşiye): Amerika'da aynen bu vâkıa olmuştur.

So see the wealth and riches of the Holy Qur'an in regard to knowledge, wisdom, and knowledge of God, and the poverty and bankruptcy of philosophy regarding learning, instruction, and knowledge of the Maker! See them, and take a lesson!

It is because of this, because the All-Wise Qur'an contains infinite brilliant, elevated truths, that it is free of the fancies of poetry.

Another reason the Qur'an of Miraculous Exposition is not in verse, despite the perfection of its word-order and orderedness and its expounding with its well-ordered styles the order and art of the book of the universe, is that

by not entering under the restrictions of metre, each star of its verses can be a sort of centre to the most of the other verses, and be a brother to them, and each can form a connecting line with the verses within the sphere encompassing it in order to be a bond in the relationships which exist between them.

It is as if each independent verse has an eye which looks to most of the other verses, and a face turned towards them. Thousands of Qur'ans are present within the Qur'an, each of which it offers to followers of the different paths. As is described in the Twenty-Fifth Word, in Sura al-Ikhlâs is a treasury of knowledge about Divine unity comprising thirty-six Sura al-Ikhlâs's, formed of a compound of six phrases, each winged.

Indeed, like with the stars in the sky which are apparently without order, each is unrestricted and as a sort of centre extends a line of connection to all the stars in the area surrounding it, indicating a hidden relation between beings.

It is as if, like the stars of verses, each single star has an eye which looks to all stars and a face which is turned to them.

See then the perfect order within the apparent lack of order, and take a lesson!

Understand one meaning of the verse,
We have not instructed [the Prophet] in poetry, nor is it meet for him!
Qur'an, 36:69.

Understand also from it that the mark of poetry is to adorn insignificant and dull facts with big and shining images and fancies, and make them attractive.

Whereas the truths of the Qur'an are so great, elevated, shining and brilliant, that even the greatest and most brilliant imaginings are dull and insignificant in comparison with them.

İşte Kur'an-ı Kerim'in ilim ve hikmet ve mârifet-i İlâhiyye cihetiyle servet ve gınâsı; ve felsefenin ilim ve ibret ve mârifet-i Sâni' cihetindeki fakr ve iflâsını gör, ibret al!

İşte bu sırdandır ki: Kur'an-ı Hakîm, nihayetsiz parlak, yüksek hakikatları câmi' olduğundan, şiirin hayâlâtından müstağnidir.

Evet Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın i'câz derecesindeki Kemâl-i nizâm ve intizâmı ve kitab-ı kâinattaki intizâmât-ı san'atı, muntâzam üslûblarıyla tefsir ettikleri halde; manzum olmadığının diğer bir sebebi de budur ki:

Âyetlerinin herbir necmi, vezin kaydı altına girmeyip tâ ekser âyetlere bir nevi merkez olsun ve kardeşi olsun ve mâbeynlerinde mevcûd münâsebet-i mâneviyeye rabita olmak için, o dâire-i muhita içindeki âyetlere birer hatt-ı münasebet teşkil etsin.

Güya serbest herbir âyetin, ekser âyetlere bakar birer gözü, müteveccih birer yüzü var. Kur'an içinde binler Kur'an bulunur ki, herbir meşreb sahibine birisini verir. Nasilki Yirmibeşinci Söz'de Beyân edildiği gibi; Sûre-i İhlâs içinde otuzaltı Sûre-i İhlâs mikdarınca herbiri zil-ecniha olan altı cümlemin terkiyatından müteşekkil bir hazine-i ilm-i tevhid bulunur ve tâzammun ediyor.

Evet nasilki semâda olan intizâmsız yıldızların sûreten adem-i intizâmı cihetiyle herbir yıldız, kayıd altına girmeyip herbirisi ekser yıldızlara bir nevi merkez olarak daire-i muhîtasındaki -birer birer- herbir yıldızla mevcûdat beynindeki nisbet-i hafiyeye işaret olarak birer hatt-ı münasebet uzatıyor.

Güya herbir tek yıldız, necm-i âyet gibi umum yıldızlara bakar birer gözü, müteveccih birer yüzü vardır.

İşte intizâmsızlık içinde kemâl-i intizâmı gör, ibret al!

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشَّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ

nün bir sırrını bil!

Hem âyet-i وَمَا يَنْبَغِي لَهُ

sırrını da bununla anla ki: Şiirin şe'ni; küçük ve sönük hakikatları, büyük ve parlak hayallerle süslendirip beğendirmek ister.

Halbuki Kur'anın hakikatları; o kadar büyük, âlî, parlak ve revnakdardır ki, en büyük ve parlak hayal, o hakikatlara nisbet edilse; gâyet küçük ve sönük kalır. Meselâ:

Innumerable truths like the following verses testify to this.

For example:

The Day that We roll up the heavens like a scroll rolled up for books [completed].

** He draws the night as a veil over the day, each seeking the other in rapid succession.*

** It will be no more than a single blast, when lo! they will all be brought up before Us!*

Qur'an, 21:104. Qur'an, 7:54. Qur'an, 36:53.

#152

If you want to see and appreciate how, like shining stars, each of the Qur'an's verses scatters the darkness of unbelief by spreading the light of miraculousness and guidance,

imagine yourself in the age of ignorance and desert of savagery where everything was enveloped in veils of lifelessness and nature amid the darkness of ignorance and heedlessness.

Then suddenly from the elevated tongue of the Qur'an, you hear verses like:

Whatever is in the heavens and earth declares the praises and glory of God, the Sovereign, the Most Holy One, the Mighty, the Wise.

Qur'an, 62:1.

See how those dead or sleeping creatures of the world spring to life at the sound of declares the praises and glory in the minds of those listening, how they awake, spring up, and mention God's Names! And at the sound of,

The seven heavens and the earth and all within them extol and glorify Him,9

Qur'an, 17:44.

the stars in those black skies, all lifeless pieces of fire, and the wretched creatures on the face of the earth, present the following view to those listening: the sky appears as a mouth and the stars each as wisdom-displaying words and truth-uttering lights.

The earth appears as a head, the land and sea as tongues, and all animals and plants as words of glorification.

Otherwise you will not appreciate the fine points and pleasure at looking from this time to that.

For if when you consider its verses, you see them as having scattered their light since that time, and become like universally accepted knowledge with the passage of time, and as shining with the other lights of Islam, and taking their colour from the sun of the Qur'an, or if you look at them through a superficial and simple veil of familiarity,

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجْلِ لِلْكِتَابِ ۖ يُغْشَى

اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

gibi hadsiz hakikatları buna şahiddir.

Kur'anın herbir âyeti, birer necm-i sâkib gibi, i'câz ve hidâyet nurunu neşr ile küfrün zulûmâtını nasıl dağıttığını görmek, zevketmek istersen;

kendini o asr-ı câhiliyette ve o sahrâ-yı bedeviyette farzet ki, herşey zulmet-i cehil ve gaflet altında perde-i cümûd ve tabiata sarılmış olduğu bir anda,

birden Kur'anın lisan-ı ulviyesinden

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ
الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

gibi âyetleri işit, bak.

O ölmüş veya yatmış mevcûdât-ı âlem **يُسَبِّحُ** sadasıyla

işitenlerin zihninde nasıl diriliyorlar, hüşyar oluyorlar, kıyam edip zikrediyorlar. Hem o karanlık gökyüzünde birer câmid ateşpâre olan yıldızlar ve yerdeki perişan mahlûkât,

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ

sayhasıyla

işitenlerin nazarında; gökyüzü bir ağız, bütün yıldızlar birer kelime-i hikmet-nümâ, birer nur-u hakikat-edâ;

ve arz bir kafa; berr ve bahr birer lisan; ve bütün hayvanat ve nebâtat birer kelime-i tesbih-feşan Sûretinde arz-ı dîdar eder.

Yoksa bu zamandan tâ o zamânâ bakmakla, mezkûr zevkin dekaikını göremezsin.

Evet o zamandan beri nurunu neşreden ve mürur-u zaman ile ulûm-u müteârifeye hükmüne geçen ve sâir neyyirat-ı İslâmiye ile parlayan ve Kur'anın güneşiyle gündüz rengini alan bir vaziyet ile yahut sathî ve basit bir perde-i ülfet ile baksan,

you will not truly see the darkness each verse scatters or how sweet is the recital of its miraculousness, and you will not appreciate this sort of miraculousness among its many varieties.

If you want to understand one of the highest degrees of the Qur'an of Miraculous Exposition's miraculousness, listen to the following comparison:

Let us imagine an extremely strange and vast and spreading tree which is concealed beneath a veil of the unseen and hidden in a level of concealment.

It is clear that there has to be a relationship, harmony, and balance between a tree and all its members like its branches, fruits, leaves, and blossom, the same as between man's members.

Each of its parts takes on a form and is given a shape in accordance with the nature of the tree.

So if someone appears and traces a picture on top of the veil corresponding to the members of the tree, which has never been seen, then delimits each member, and from the branches to the fruit, and the fruit to the leaves draws a form proportionately, and fills the space between its source and extremities, which are an infinite distance from one another,

#153

with drawings showing exactly the shape and form of its members, certainly no doubt will remain that the artist sees the concealed tree with an eye that penetrates and encompasses the unseen, then he depicts it.

In just the same way, the discriminating statements of the Qur'an of Miraculous Exposition concerning the reality of contingent beings (that is, concerning the reality of the tree of creation which stretches from the beginning of the world to the farthest limits of the hereafter, and spreads from the earth to the Divine Throne and from minute particles to the sun)

have preserved the proportion between the members to such a degree and have given all the members and fruits a form so suitable that all investigative scholars have declared when they have concluded their researches into its depictions:

“What wonders God has willed! How great are God's blessings!” They have said: “It is only you who solves and unravels the talisman of the universe and riddle of creation, O All-Wise Qur'an!”

“And God's is the highest similitude”

Qur'an, 16:60.

—and there is no error in the comparison— let us represent the Divine Names and attributes, and dominical acts and deeds as a Tubatree of light,

elbette herbir âyetin ne kadar tatlı bir zemzeme-i i'câz içinde ne çeşit zulûmatı dağıttığını hakıyla göremezsin ve bir çok enva'-ı i'câzı içinde bu nev-i i'câzını zevk edemezsin.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın en yüksek bir derece-i i'câza bakmak istersen, şu temsili dinle, bak. Şöyle ki:

Gâyet yüksek ve garib ve gayetle yayılmış acib bir ağaç farzedelim ki; o ağaç bir perde-i gayb altında, bir tabaka-i mestûriyet içinde saklanmış.

Mâlûmdur ki: Bir ağacın, insanın a'zaları gibi; onun dalları, meyveleri, yaprakları, çiçekleri gibi bütün uzuvları arasında bir münasebet, bir tenâsüb, bir müvâzenet lâzımdır.

Herbir cüz'ü, o ağacın mahiyetine göre bir şekil alır, bir Sûret verilir.

İşte, hiç görünmeyen (ve hâlen görünmüyor) o ağaca dair biri çıksa, bir perde üstünde onun herbir a'zâsına mukabil birer resim çekse, birer hudud çizse, dalından meyveye, meyveden yaprağa, bir tenâsüble bir Sûret tersim etse ve birbirinden nihayetsiz uzak mebd ve muntehasının ortasında uzuvlarının

aynı şekil ve Sûretini gösterecek muvafık tersîmatla doldursa; elbette şübhe kalmaz ki, o ressam o gaybî ağacı gayb-âşına nazarıyla görür, ihâta eder, sonra tasvir eder.

Aynen onun gibi, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın dahi, hakikat-ı mümkünata dair (ki o hakikat; dünyanın ibtidasından tut, tâ âhiretin en nihayetine kadar uzanmış ve ferşten arşa ve zerreden şemse kadar yayılmış olan şecere-i hilkatin hakikatına dair) Beyânât-ı Furkaniyesi,

o kadar tenâsübü muhafaza etmiş ve herbir uzva ve meyveye lâyık birer Sûret vermiştir ki; bütün muhakkikler, nihayet-i tahkikinde, Kur'anın tasvirine

«Mâşâallah, Bârekâllah» deyip, «Tılsım-ı kâinatı ve muammayı hilkatı keşf ve fetheden yalnız sensin ey Kur'an-ı Hakîm!» demişler.

وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى

-temsilde kusur yok- Esmâ ve Sıfât-ı İlâhiyyeyi, şuun ve ef'âl-i Rabbâniyyeyi, bir şecere-i tûba-i nur hükmünde temsil edelim ki;

the extent of whose grandeur stretches from pre-eternity to post-eternity, and the limits of whose vastness spread through infinite, endless space, and encompass it, and the compass of whose deeds extend from,

*It is God Who splits the seed-grain and date-stone, * and, Comes between man and his heart, * and, It is He Who shapes you in the wombs as He wishes, * to, Who created the heavens and the earth in six days, * and, And the heavens rolled up in His right hand, * and, He has subjected the sun and the moon.*

Qur'an, 6:95. Qur'an, 8:24. Qur'an, 3:6. Qur'an, 7:54, etc. Qur'an, 39:67. Qur'an, 13:2, etc.

The All-Wise Qur'an has described that luminous reality, the truths of those Names and attributes, and acts and deeds, together with all their branches and twigs and aims and fruits in a way so harmonious, so fitting for one another, so appropriate for one another, without marring one another or spoiling the decree of one other, or their being remote from one another,

#154

that all those who have discerned the reality of things and penetrated the mysteries, and all the wise and the sage who have journeyed in the realm of the inner dimension of things, have declared:

“Glory be to God!” in the face of that Discriminating Exposition, and have affirmed it, saying: “How right, how conformable with reality, how fine, how worthy!” Take,

for example, the six pillars of belief, which resemble a single branch of those two mighty trees which look to the entire sphere of contingency and sphere of necessity: it depicts all the branches and boughs of those pillars –even the farthest fruits and flowers– observing such a harmony and proportion between them,

and describes them in a manner so balanced, and illustrates them a way so symmetrical that the human mind is powerless to perceive it and stands astonished at its beauty.

And the proof that a beauty of proportion and perfect relation and complete balance have been preserved between the five pillars of Islam, which are like one twig of the branch of belief, down to the finest details, smallest point of conduct, furthest aims, most profound wisdom, and most insignificant fruits,

is the perfect order and balance and beauty of proportion and soundness of the Greater Shari'a of Islam, which has emerged from the decisive statements, senses, indications, and allusions of the comprehensive Qur'an; they form an irrefutable and decisive proof and just witness that cannot be doubted.

o şecere-i nuraniyenin daire-i âzâmeti, ezelden ebede uzanıp gidiyor. Hudud-u kibriyâsı, gayr-ı mütenahî fezâ-yı itlakta yayılıp îhatâ ediyor. Hudud-u icraatı,

يَجُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ ❀ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى ❀ هُوَ
الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ

hududundan tut tâ

وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ❀ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ❀ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

hududuna kadar uzanmış o hakikat-ı nuraniyeyi;

Bütün dal ve budaklarıyla, gayât ve meyveleriyle o kadar tenâsüble ve birbirine uygun, birbirine lâıyk, birbirini kırmayacak, birbirinin hükmünü bozmayacak, birbirinden tevahhuş etmeyecek bir Sûrette o hakaik-i esmâ ve sıfâtı ve şuun ve ef'âlî Beyân etmiştir ki,

bütün ehl-i keşf ve hakikat ve daire-i melekûtta cevelan eden bütün ashâb-ı irfan ve hikmet, o Beyânât-ı Furkanîyeye karşı

«Sübhânallah» deyip, «Ne kadar doğru, ne kadar mutabık, ne kadar güzel, ne kadar lâıyk» diyerek tasdik ediyorlar.

Meselâ: Bütün daire-i imkân ve daire-i vücuba bakan, hem o iki şecere-i azîmenin bir tek dalı hükmünde olan îmanın erkân-ı sittesi ve o erkânın bütün dal ve budakları, tâ en ince meyve ve çiçekler aralarında o kadar bir tenâsüb gözetilerek tasvir eder

ve o derece bir müvazenet Sûretinde târif eder ve o mertebe bir tenâsüb tarzında izhar eder ki, akl-ı beşer idrâkinden âciz ve hüsnüne hayran kalır.

Ve o îmân dalının bir budağı hükmünde olan İslâmiyet'in erkân-ı hamsesi aralarında ve o erkânın tâ en ince teferruatı ve en küçük âdâbı ve en uzak gâıyâtı ve en derin hikemîyâtı ve en cüz'î semeratına varıncaya kadar aralarında hüsn-ü tenâsüb ve Kemâl-i münasebet ve tam bir müvazenet muhafaza edildiğine delil:

O Kur'an-ı câmiin nusus ve vücuhundan ve îşârat ve rumuzundan çıkan Şeriat-ı Kübrâ-yı İslâmiyenin kemâl-i intizâmı ve müvazeneti ve hüsn-ü tenâsübü ve resaneti; cerhedilmez bir şahîd-i âdil, şübhe getirmez bir bürhân-ı katı'dır.

This means that the expositions of the Qur'an cannot be attributed to man's partial knowledge, and particularly to the knowledge of someone unlettered. They rest rather on a comprehensive knowledge and are the word of One able to see all things together and observe in one moment all truths between pre-eternity and post-eternity.

The verse:

Praise be to God, Who has revealed to His servant the Book, and has allowed no crookedness therein.

Qur'an, 18:1.

concerns this fact.

O God! O Revealer of the Qur'an! For the sake of the Qur'an and for the sake of the one to whom You revealed the Qur'an, illuminate our hearts and our graves with the light of belief and the Qur'an. Amen. O One from Whom help is sought!

Demek oluyor ki; Beyânât-ı Kur'aniye, beşerin ilm-i cüz'isine, bâhusus bir ümmînin ilmine müstenid olamaz. Belki bir ilm-i muhita istinad ediyor ve cemi' eşyayı birden görebilir, ezel ebed ortasında bütün hakaikı bir anda müşahede eder bir Zâtın kelâmıdır.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ
عَوَجًا

bu hakikata işaret eder.

اللَّهُمَّ يَا مُنْزِلَ الْقُرْآنِ بِحَقِّ الْقُرْآنِ وَ بِحَقِّ مَنْ أَنْزَلَ عَلَيْهِ
الْقُرْآنَ نَوِّرْ قُلُوبَنَا وَقُبُورَنَا بِنُورِ الْإِيمَانِ وَالْقُرْآنِ آمِينَ
يَا مُسْتَعَانُ

#155

The Second Station Of The Thirteenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

[A conversation held with some young people who, though surrounded by temptation, had not yet lost their power of reason.]

Being assaulted by the deceptive, seductive amusements of the present time, a group of young people were asking: "How can we save our lives in the hereafter?", and they sought help from the Risale-i Nur.

So I said the following to them in the name of the Risale-i Nur:

The grave is there and no one can deny it. Whether they want to or not, everyone must enter it. And apart from the following three 'Ways', there is no other way it can be approached:

First Way: For those who believe, the grave is the door to a world far better than this world.

Second Way: For those who believe in the hereafter, but who approach it on the path of dissipation and misguidance, it is the door to a prison of solitary confinement, an eternal dungeon, where they will be separated from all their loved ones. They will receive such treatment because although they viewed it as such and believed in it, they did not act accordingly.

Onüçüncü Sözün İkinci Makamı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Câzibedâr bir fitne içinde bulunan ve daha aklını kaybetmeyen Bâzı gençlerle bir muhaveredir.)

Bir kısım gençler tarafından şimdiki aldatıcı ve câzibedâr lehviyat ve hevesâtın hücumları karşısında «Âhiretimizi ne Sûretle kurtaracağız» diye, Risale-i Nur'dan meded istediler.

Ben de Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsi nâmına onlara dedim ki:

Kabir var, hiç kimse inkâr edemez. Herkes ister istemez oraya girecek. Ve oraya girmek için de üç tarzda «Üç Yol»dan başka yol yok.

Birinci yol: O kabir, ehl-i îmân için bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısıdır.

İkinci yol: Âhireti tasdik eden, fakat sefahet ve dalâlette gidenlere, bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrid içinde bir haps-i münferid, yalnız başına bir hapis kapısıdır. Öyle gördüğü ve itikad ettiği ve inandığı gibi hareket etmediği için öyle muamele görecek.

Third Way: For the unbelievers and the misguided who do not believe in the hereafter, it is the door to eternal extinction. That is to say, it is the gallows on which boththemselves and all those they love will be executed.

Since they think it is thus, that is exactly how they shall experience it: as punishment.

These last two Ways are self-evident, they do not require proof, they are plain for all to see.

Since the appointed hour is secret, and death may come any time and cut off his head, and it does not differentiate between young and old,

perpetually having such an awesome and serious matter before him, unhappy man will surely search for the means to deliver himself from that eternal extinction, that infinite, endless solitary confinement;

the means to transform the door of the grave into a door opening on to an everlasting world, eternal happiness, and a world of light. It will be a question for him that looms as large as the world.

#156

The certain fact of death, then, can only be approached in these three ways, and one hundred and twenty-four thousand veracious messengers –the prophets, in whose hands are miracles as signs of confirmation– have announced that the three ways are as described above.

And, relying on their illuminations and visions, one hundred and twenty-four million saints have confirmed and set their signatures on the prophets' tidings.

And innumerable exact scholars have proved it rationally with their categorical proofs at the level of 'certainty at the degree of knowledge.

One of these is the Risale-i Nur.

They have all unanimously declared it to be a ninety-nine per cent certain probability, saying: "The only way to be saved from extinction and eternal imprisonment, and be directed towards eternal happiness, is through belief in God and obedience to Him."

If a person considers but does not heed the word of a single messenger not to take a dangerous road on which there is a one per cent danger of perishing, and takes it,

the anxiety at perishing he suffers will destroy even his appetite for food.

Thus hundreds of thousands of veracious and verified messengers announced that there is a one hundred per cent probability that

Üçüncü yol: Âhirete inanmayan ehl-i inkâr ve dalâlet için bir idam-ı ebedî kapısı... Yâni: Hem kendisini, hem bütün sevdiklerini îdam edecek bir darağacıdır.

Öyle bildiği için, cezası olarak aynını görecektir.

Bu iki şık bedihîdir, delil istemiyor, göz ile görünür.

Mâdem ecel gizlidir; her vakit ölüm, başını kesmek için gelebiliyor ve genç ihtiyar farkı yoktur.

Elbette daima gözü önünde öyle büyük dehşetli bir mes'eale karşısında bıçare insan; o îdam-ı ebedî, o dipsiz, nihayetsiz haps-i münferidden kurtulmak çaresini aramak

ve kabir kapısını bir âlem-i bâkîye, bir saadet-i ebediyyeye ve âlem-i nura açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi; o insanın dünya kadar büyük bir mes'ealesidir.

Bu kat'î hakikat, bu üç yol ile bulunduğu ve bu üç yolun da mezkûr üç hakikat ile olacağını ihbar eden yüzyirmidört bin muhbir-i sâdık, ellerinde nişâne-i tasdik olan mu'cizeler bulunan enbiyalar

ve o enbiyaların haber verdikleri aynı haberleri, keşf ve zevk ve şuhud ile tasdik eden ve imza basan yüzyirmidört milyon evliyanın aynı hakikate şehadetleri

ve hadd ü hesaba gelmeyen muhakkiklerin, kat'î delilleriyle -o enbiya ve evliyanın verdikleri aynı haberleri- aklen ilmelyakîn derecesinde(*) isbat ettikleri

() Onlardan birisi Risale-i Nur'dur. Meydandadır.*

ve yüzde doksandokuz ihtimal-i kat'î ile «İdam ve zindan-ı ebedîden kurtulmak ve o yolu saadet-i ebediyyeye çevirmek, yalnız îmân ve itaat iledir...» diye ittifakan haber veriyorlar.

Acaba yüzde bir ihtimal-i helâket bulunan bir tehlike yolunda gitmemek için, bir tek muhbirin sözü nazara alınsa ve onun sözünü dinlemeyip o yolda giden adamın,

endişe-i helâketten gelen elem-i mânevî, onun yemek iştahasını kaçırdığı halde;

böyle yüzbinler sadık ve Mûsaddak muhbirlerin yüzde yüz ihtimal ile,

misguidance and vice lead to the gallows of the grave,
ever
before the eyes, and eternal solitary confinement,

and that there is a one hundred percent probability that
belief and worship remove those gallows, close the
solitary prison,

and transform the ever-apparent grave into a door
opening onto an everlasting treasury and palace of felicity;
and they have pointed out signs and traces of these.

Confronted as he is, then, with this strange, awesome,
terrifying matter, if wretched man –especially if he is a
Muslim– does not believe and worship,

is he able to banish the grievous pain arising from the
anxiety he suffers as he all the time awaits his turn to be
summoned to those gallows, ever-present before his eyes,
even if he is given rule over the whole world together with
all its pleasures? I ask you.

Since old-age, illness, disaster, and on all sides death
open up the frightful pain and are a reminder, even if the
people of misguidance and vice enjoy a hundred
thousand pleasures and delights,

they most certainly experience a sort of hell in their
hearts, but a profound stupor of heedlessness temporarily
makes them insensible to it.

Since for the people of belief and worship the grave, ever
before their eyes, is the
door to an everlasting treasury and eternal happiness,

and since, by reason of the ‘belief coupon’, a ticket from
the pre-eternal lottery of Divine Determining for millions
upon millions of poundsworth of gold and diamonds has
come up for each of them,

they all the time await the word, “Come and collect your
ticket” with a truly profound pleasure and real spiritual
delight.

This pleasure is such that if it materialized and the seed
became a tree, it would be like a private paradise.

#157

However, one who abandons the delight and great
pleasure due to the drives of youth,

and chooses in a dissolute and licentious manner
temporary illicit pleasures, which resemble poisonous
honey polluted with those innumerable pains, falls to a
degree a hundred times lower than an animal.

Furthermore, such a person will not be like unbelieving
Europeans, for if they deny the Prophet Muhammad
(PBUH), they may recognize the other prophets.

And if they do not know God, they may possess some
good qualities which are the means to certain perfections.

dalâlet ve sefahet göz önündeki kabir darağacına ve ebedî
haps-i münferidine kat'î sebep olduğunu

ve îman, ubûdiyyet; yüzde yüz ihtimal ile o darağacını
kaldırıp, o haps-i münferidi kapatıp,

şu göz önündeki kabri, bir hazine-i ebediyeye, bir saray-ı
saadete açılan bir kapıya çeviriyor diye ihbar eden ve
emârelerini ve âsârlarını gösterdikleri halde,

bu acîb ve garib ve dehşetli ve âzametli mes'ele karşısında
bulunan bîçare insan ve bâhusus müslüman: Eğer îmân
ve ubûdiyyeti olmazsa,

bütün dünya saltanatı ve lezzeti bir tek insana verilse;
acaba o göz önündeki, her vakit oraya çağırılmasına
nöbetini bekleyen bir insana verdiği o endişeden gelen
elîm elemi kaldırabilir mi? Sizden soruyorum.

Mâdem ihtiyarlık, hastalık, musibet ve her tarafta
vefiyâtlar o dehşetli elemi değiştiriyorlar ve ihtar ediyorlar.
Elbette o ehl-i dalâlet ve sefahet yüzbin lezzeti ve zevki
alsa da,

yine o mânevî bir cehennem kalbinde yaşar ve yakar.
Fakat pek kalın gaflet sersemliği muvakkaten hissettirmez.

Mâdem ehl-i îmân ve taat, göz önünde gördüğü kabri bir
hazine-i ebediyeye, bir saadet-i lâyezâlîye kendisi
hakkında bir kapı olduğunu

ve o ezeli mukadderat piyangosundan milyarlar altın ve
elmasları kazandıracak bir bilet dahi îmân vesikasıyla ona
çıkılmış.

Her vakit «Gel biletini al!» diye beklemesinden derin,
esâslı, hakikî lezzet ve zevk-i mânevî öyle bir lezzettir ki:

Eğer tecessüm etse ve o çekirdek bir ağaç olsa, o adama
hususî bir cennet hükmüne geçtiği halde;

o zevk ve lezzet-i azîmeyi terkedip, gençlik sâikasıyla,

o hadsiz elemeler ile âlûde zehirli bir bala benzeyen
sefihane ve heveskârane muvakkat bir lezzet-i gayr-ı
meşruayı ihtiyar eden, hayvandan yüz derece aşağı düşer.

Ecnebi dinsizleri gibi de olamaz. Çünkü onlar, peygamberi
inkâr etseler, diğerlerini tanıyabilirler. Peygamberleri
bilmeseler de Allah'ı tanıyabilirler.

Allah'ı bilmeseler de kemâlâta medâr olacak Bâzı güzel
hasletler bulunabilir.

But a Muslim knows both the prophets, and his Sustainer, and all perfection by means of Muhammad the Arabian (PBUH). If one of them abandons the Prophet's instruction and puts himself outside his fold,

he will not recognize any other prophet, neither will he recognize God. Nor will he know any of the fundamentals within his spirit which will preserve his perfections.

For, since Muhammad (PBUH) is the last and greatest of the prophets, and his religion and summons are for the whole of mankind, and since he is superior to all with regard to his miracles and religion, and acts as teacher to all mankind in all matters concerning reality,

and has proved this in a brilliant manner for fourteen centuries, and is the cause of pride for mankind, a Muslim who abandons Muhammad (PBUH)'s essential training and the principles of his religion will most certainly be unable to find any light, or achieve any perfection. He will be condemned to absolute decline.

And so, you unfortunates who are addicted to the pleasures of the life of this world, and with anxiety at the future, struggle to secure it and your lives! If you want pleasure, delight, happiness, and ease in this world, make do with what is licit.

That is sufficient for your enjoyment. You will surely have understood from other parts of the Risale-i Nur that in each pleasure which is outside this and is illicit, lies a thousand pains.

If the events of the future –for example, of fifty years hence– were shown in the cinema in the same way that they show at the present time the events of the past, those who indulge in vice would weep filled with horror and disgust at those things which now amuse them.

Those who wish to be permanently, eternally happy in this world and the next should take as their guide the instruction of Muhammad (PBUH) within the bounds of belief.

#158

A Warning, Lesson And Reminder Given To A Number Of Unhappy Youths

One day a number of bright youths came to me, seeking an effective deterrent in order to guard themselves against the dangers arising from life, youth, and the lusts of the soul. I said to these youths as I had to those who had previously sought help from the Risale-i Nur:

Your youth will definitely leave you, and if you do not remain within the bounds of the licit, it will be lost, and rather than its pleasures, it will bring you calamities and suffering in this world, in the grave, and in the hereafter.

Fakat bir müslüman; hem enbiyayı, hem Rabbini, hem bütün Kemâlâtı Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm vasıtasıyla biliyor. Onun terbiyesini bırakan ve zincirinden çıkan

daha hiçbir peygamberi (A.S.) tanımaz ve Allah'ı da tanımaz. Ve ruhunda Kemâlâtı muhafaza edecek hiçbir esâsâtı bilemez.

Çünkü peygamberlerin en âhiri ve en büyükleri ve dini ve dâveti, umum nev'-i beşere baktığı için ve mu'cizâtça ve dince umuma faik ve bütün nev'-i beşere bütün hakaikte üstadlık edip,

ondört asırda parlak bir Sûrette isbat eden ve nev'-i beşerin medâr-ı iftihar bir zâtın terbiye-i esâsiyelerini ve usûl-ü dînini terkedenden, elbette hiçbir cihette bir nur, bir Kemâl bulamaz. Sukut-u mutlaka mahkûmdur.

İşte ey hayat-ı dünyeviyenin zevkine mübtelâ ve endişe-i istikbal ile istikbalini ve hayatını temin için çabalayan bîçareler! Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz; meşrû dairedaki keyfe iktifa ediniz.

O, keyfinize kâfidir. Haricinde ve gayr-ı meşrû dairedaki bir lezzetin içinde bin elem olduğunu sâbık Beyânâtta elbette anladınız.

Eğer mâzi, yâni geçmiş zamanın hâdisatını, sinema ile halihâzırda gösterdikleri gibi; istikbaldeki ahvâl dahi, meselâ elli sene sonraki halleri bir sinema ile gösterilse idi, ehl-i sefahet şimdiki güldüklerine yüzbinlerce nefrin ve nefret edip ağlayacaklardı.

Dünya ve âhirette ebedî ve daimî süruru isteyen, îmân dairesindeki terbiye-i Muhammediyeyi (A.S.M.) kendine rehber etmek gerektir.

* * *

Birkaç Biçare Gençlere Verilen Bir Tenbih, Bir Ders, Bir İhtardır.

Bir gün yanıma parlak birkaç genç geldiler. Hayat ve gençlik ve hevesât cihetinden gelen tehlikelerden sakınmak için tesirli bir ihtar almak isteyen bu gençlere, ben de eskiden Risale-i Nur'dan meded isteyen gençlere dediğim gibi dedim ki:

Sizdeki gençlik kat'iyen gidecek. Eğer siz daire-i meşruada kalmazsanız, o gençlik zayı' olup başınıza hem dünyada, hem kabirde, hem âhirette kendi lezzetinden çok ziyade belalar ve elemeler getirecek.

But if, through Islamic training, you spend the bounty of your youth as thanks honourably, in uprightness and obedience, it will in effect remain perpetually and will be the cause of gaining eternal youth.

As for life, if it is without belief, or because of rebelliousness belief is ineffective, it will produce pains, sorrows and grief far exceeding the superficial, fleeting enjoyment it brings.

Because, since, contrary to the animals, man possesses a mind and he thinks, he is connected to both the present time, and to the past and the future. He can obtain both pain and pleasure from them.

Whereas, since the animals do not think, the sorrows arising from the past and the fears and anxieties arising from the future do not spoil their pleasure of the present.

Especially if the pleasure is illicit; then it is like an altogether poisonous honey. That is to say, from the point of view of the pleasure of life, man falls to a level a hundred times lower than the animals.

In fact, life for the people of misguidance and heedlessness, and indeed their existence, rather their world, is the day in which they find themselves. From the point of view of their misguidance, all the time and universes of the past are non-existent, are dead. So their intellects, which connect them to the past and the future, produce darkness, blackness for them.

Due to their lack of belief, the future is also non-existent. Furthermore, because they think, the eternal separations resulting from this non-existence continuously produce darkness for their lives. But if belief gives life to life, through its light both the past and the future are illuminated and find existence.

Like present time, it produces elevated, spiritual pleasures and lights of existence for the spirit and heart – in respect of belief. There is an explanation of this truth in the ‘Seventh Hope’ in The Treatise for the Elderly. You may refer to that.

#159

Life is thus. If you want the pleasure and enjoyment of life, give life to your life through belief, and adorn it with religious duties, and preserve it by abstaining from sins.

Concerning the fearsome reality of death, which is demonstrated by deaths every day, everywhere, at all times, I shall explain it to you with a comparison, in the same way that I told the other youths.

Eğer terbiye-i İslâmiye ile o gençlik nimetine karşı bir şükür olarak iffet ve namusluluk ve taatte sarfetseniz, o gençlik mânen bâki kalacak ve ebedî bir gençlik kazanmasına sebep olacak.

Hayat ise, eğer îmân olmazsa veyahut isyan ile o îmân tesir etmezse; hayat, zâhirî ve kısacık bir zevk ve lezzetle beraber, binler derece o zevk ve lezzetten ziyade elemeler, hüznler, kederler verir.

Çünkü insanda akıl ve fikir olduğu için, hayvanın aksine olarak hâzır zamanla beraber geçmiş ve gelecek zamanlarla da fıtraten alâkadardır. O zamanlardan dahi hem elem, hem lezzet alabilir.

Hayvan ise, fikri olmadığı için, hâzır lezzetini, geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen korkular, endişeler bozmuyor. İnsan ise, eğer dalâlet ve gaflete düşmüş ise, hâzır lezzetine geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen endişeler o cüz’î lezzeti cidden acılaştırıyor, bozuyor.

Hususan gayr-ı meşru ise, bütün bütün zehirli bir bal hükmündedir. Demek hayvandan yüz derece, lezzet-i hayat noktasında aşağı düşer.

Belki ehl-i dalâletin ve gafletin hayatı, belki vücudu, belki kâinatı; bulunduğu gündür. Bütün geçmiş zaman ve kâinatlar, onun dalâleti noktasında madumdur, ölmüştür. Akıl alâkadarlığı ile ona zulmetler, karanlıklar veriyor.

Gelecek zamanlar ise, îtikadsızlığı cihetiyle yine madumdur. Ve ademle hasıl olan ebedî firaklar, mütemadiyen onun fikir yoluyla hayatına zulmetler veriyorlar. Eğer İman hayata hayat olsa; o vakit hem geçmiş, hem gelecek zamanlar îmânın nuruyla ışıklanır ve vücud bulur.

Zaman-ı hâzır gibi ruh ve kalbine îmân noktasında ulvî ve mânevî ezvakı ve envar-ı vücudiyeyi veriyor. Bu hakikatın, «İhtiyar Risâlesinde» e Yedinci Rica’da izahı var. Ona bakmalısınız.

İşte hayat böyledir. Hayatın lezzetini ve zevkini isterseniz, hayatınızı îmân ile hayatlandırınız ve feraizle zînetlendiriniz ve günahlardan çekinmekle muhafaza ediniz.

Her gün ve her yerde ve her vakit vefiyatların gösterdikleri dehşetli hakikat-ı mevt ise, size; -başka gençlere söylediğim gibi- bir temsil ile Beyân ediyorum:

For example, a gallows has been erected here in front of your eyes. Beside it is a lottery office, but one which gives tickets for truly huge prizes. We people here are ten people, whether we like it or not, we shall be summoned there; there is no other alternative.

They will call us, and since the time is secret, any minute they may say either: “Come and collect the ticket for your execution! Mount the gallows!” Or: “A ticket to win a prize of millions of dollars’ worth of gold has come up for you. Come and collect it!”

While waiting for them to say this, two people suddenly appear at the door. One of them is a scantily dressed woman, beautiful and deceiving. In her hand is some apparently extremely delicious, but in fact poisonous, candy, which she has brought wanting us to eat it.

The other is an undeceiving and undeceivable serious person. He enters behind the woman, and says: “I have brought you a talisman, a lesson. If you study it, and if you do not eat that candy, you will be saved from the gallows. With this talisman, you will receive your ticket for the matchless prize.

Look, you see with your own eyes that those who eat the honey mount those gallows, and until that time they suffer dreadful stomach pains from the poison of the candy. And who it is that will receive the ticket for the large prize is not apparent; it seems that they too mount the gallows.

But there are millions of witnesses who testify that they can enter the prize arena easily. So, look from the windows! The highest officials and the high-ranking persons concerned with this business proclaim with loud voices:

‘Just as you see with the clear certainty of your own eyes those mounting the gallows, so be certain as daylight, with no doubt or misgiving, that those with the talisman receive the ticket for the prize.’”

Thus, like the comparison, since the dissolute pleasures of youth in the sphere of the illicit, which are like poisonous honey, lose belief, which is the ticket for an eternal treasury and the passport for everlasting happiness,

a person who indulges in them descends to death, which is like the gallows, and to the tribulations of the grave, which is like the door to eternal darkness.

And since the appointed hour is unknown, its executioner, not differentiating between young and old, may come at any time to cut off your head.

If you give up illicit desires, which are like the poisonous honey, and acquire belief and perform the religious duties, which are the Qur’anic talisman,

Meselâ, burada gözünüz önünde bir darağacı dikilmiş. Onun yanında bir piyango (fakat pek büyük bir ikramiye biletleri veren) dairesi var. Biz buradaki on kişi alâküllihal, ister istemez, hiç başka çare yok, oraya davet edileceğiz, bizi çağıracaklar.

Ve çağırma zamanı gizli olmasından her dakika, ya «Gel idam biletini al, darağacına çık!» veyahut «Gel, milyonlar altun kazandıran bir ikramiye bileti sana çıkmış gel, al!..»

Demelerini beklerken, birden kapıya iki adam geldi. Biri yarı çıplak güzel ve aldatıcı bir kadın, elinde zâhiren gâyet tatlı, fakat zehirli bir helva getirip yedirmek istiyor.

Diğer biri de: aldatmaz ve aldanmaz ciddî bir adam, o kadının arkasından girdi. Dedi ki: «Size bir tılsım, bir ders getirdim. Bunu okusanız, o helvayı yemezseniz, o darağacından kurtulursunuz. Bu tılsım ile emsalsiz ikramiye biletini alırsınız.

İşte bu darağacında zâten gözünüzle görüyorsunuz ki, bal yiyenler oraya giriyorlar ve oraya girinceye kadar o helvanın zehirinden dehşetli karın sancısı çekiyorlar ve o büyük ikramiye biletini alanlar çendan görünmüyorlar ve zâhiren onlar da o darağacına çıktıkları görünüyor.

Fakat onlar asılmadıklarını, belki oradan kolayca ikramiye dairesine girmek için basamak yaptıklarını milyonlar şahidler var, haber veriyorlar. İşte pencerelerden bakınız. En büyük memurlar ve bu işle alâkadar büyük zâtlar yüksek sesle ilân ediyorlar ve haber veriyorlar ki;

o darağacına gidenleri aynelyakîn gözünüz ile gördüğünüz gibi, bu ikramiye biletini tılsımcılar aldıklarını hiç şek ve şübhesiz gündüz gibi kat’î biliniz.» dedi.

İşte bu temsil gibi zehirli bir bal hükmünde olan gayr-ı meşrû dairedaki gençliğin sefahetkârane zevkleri, hazine-i ebediyyenin ve saadet-i sermediyyenin bileti ve vesikası olan îmânı kaybettiği için,

darağacı hükmünde olan ölüm ve ebedî zulûmat kapısı olan kabrin musibetine, aynen zâhiren görüldüğü gibi düşer

ve ecel gizli olduğu için genç, ihtiyar farketmeyerek her vakit ecel cellâdı, başını kesmek için gelebilir.

Eğer o zehirli bal hükmünde olan hevesât-ı gayr-ı meşruayı terkedip, tılsım-ı Kur’anî olan îman ve feraizi elde etmekle

one hundred and twenty-four thousand prophets (Peace be upon them) together with innumerable saints and people of truth have unanimously announced that you shall receive the ticket for the treasury of eternal happiness which comes up from the extraordinary lottery of human destiny. And they have pointed to traces of it.

In Short: Youth will go. And if it goes being squandered, it results in thousands of calamities and pains both in this world and in the next.

If you want to understand how the majority of such youths end up in hospitals with imagined diseases arising from misspent youth and prodigality, and in prisons or hostels for the destitute through their excesses, and in bars due to the distress arising from their pain and suffering,

then go and ask at the hospitals, prisons and graveyards. For sure, just as you will hear from most of the hospitals the moans and groans of those ill from dissipation and debauchery resulting from the drives of youth, so will you hear from the prisons the regretful sighs of unhappy youths who are being punished for illicit deeds mostly resulting from the excesses of youth.

And you will understand that most of the torments of the grave – that Intermediate Realm the doors of which continuously open and shut for those who enter it – are the result of misspent youth, as is testified to by those who have divined the life of the grave, and is affirmed by the people of reality.

Also, ask the elderly and the sick, who form the majority of mankind. Certainly, the great majority of them will say with sorrow and regret: "Alas! We wasted our youth on passion and fancy; indeed, harmfully. Be careful, do not do as we did!"

Because, as a consequence of the illicit pleasures of five to ten years' youth, a person suffers years of grief and sorrow in this world, torment and harm in the Intermediate Realm, and the calamities of Hell in the hereafter.

And although such a person is in a most pitiable situation, he in no way deserves pity. For those who freely consent to indulge in harmful actions may not be pitied. They are not worthy of it.

May Almighty God save us and you from the alluring temptations of this time, and preserve us from them. Amen.

ve fevkalâde mukadderat-ı beşer piyangosundan çıkan saadet-i ebedîyye hazinesi biletini alacağına, yüzyirmidört bin Enbiya Aleyhimüsselâm ile beraber hadd ü hesaba gelmeyen ehl-i velâyet ve ehl-i hakikat müttefikân haber veriyorlar: ve âsârını gösteriyorlar.

Elhâsıl, gençlik gidecek. Sefahette gitmiş ise, hem dünyada, hem âhirette, binler bela ve elemeler netice verdiğini

ve öyle gençler ekseriyetle suiistimal ile, israfat ile gelen evhamlı hastalıkla hastahanelere ve taşkınlıklarıyla hapishanelere veya sefaethanelere ve mânevî elemelerden gelen sıkıntılarla meyhanelere düşeceklerini anlamak isterseniz;

hastahanelerden ve hapishanelerden ve kabristanlardan sorunuz. Elbette hastahanelerin ekseriyetle lisan-ı halinden, gençlik sâikasıyla israfat ve suiistimalden gelen hastalıktan eninler, evvâhlar işittiğiniz gibi; hapishanelerden dahi, ekseriyetle gençliğin taşkınlık sâikasıyla gayr-ı meşru dairedaki harekâtın tokatlarını yiyen bedbaht gençlerin teessüflerini işiteceksiniz.

Ve kabristanda ve mütemadiyen oraya girenler için kapıları açılıp kapanan o âlem-i berzahta -ehl-i keşfelkuburun müşahedâtıyla ve bütün ehl-i hakikatın tasdikıyla ve şehadetiyle- ekser azablar, gençlik sû'-i istimalâtının neticesi olduğunu bileceksiniz.

Hem nev'-i insanın ekseriyetini teşkil eden ihtiyarlardan ve hastalardan sorunuz. Elbette ekseriyet-i mutlaka ile esefler, hasretler ile "Eyvah gençliğimizi bâdiheva, belki zararlı zayi' ettik. Sakın bizim gibi yapmayınız." diyecekler.

Çünkü, beş-on senelik gençliğin gayr-ı meşru zevki için, dünyada çok seneler gam ve keder ve berzahta azab ve zarar ve âhirette cehennem ve sakar belasını çeken adam,

en acınacak bir halde olduğu halde

الرَّاضِي بِالضَّرَرِ لَا يُنْظَرُ لَهُ

sırrıyla hiç acınmaya müstehak olamaz. Çünkü zarara rızasıyla girene merhamet edilmez ve lâıyk değildir.

Cenâb-ı Hak bizi ve sizi, bu zamanın cazibedâr fitnesinden kurtarsın ve muhafaza eylesin, âmîn...

* * *

A Footnote To The Second Station Of The Thirteenth Word

In His name, be He glorified!

Those in prison are in great need of the true consolation of the Risale-i Nur.

Particularly those who having suffered the blows of youth, are passing their sweet, young lives in prison; they need the Risale-i Nur as much as they need bread.

Indeed, youth heeds the emotions rather than reason, and emotions and desires are blind; they do not consider the consequences.

They prefer one ounce of immediate pleasure to tons of future pleasure. They kill for the one minute pleasure of revenge, then suffer for eighty thousand hours the pain of prison.

And one hour's dissolute pleasure in questions of honour may result in life's enjoyment being utterly destroyed due to distress at the fear of both prison and enemies.

There are many other examples, many pitfalls for the unfortunate young because of which they transform their sweet lives into the most bitter and pitiable lives.

Consider a vast state to the north;(*) it has gained possession of the passions of its young people and is shaking this century with its storms.

() Russia. [Tr.]*

For it has made lawful for its youths the pleasing daughters and wives of upright people, and these youths act only according to their feelings, which are blind to all consequences. By permitting men and women to go together to the public baths, they are even encouraging immorality. And they consider it lawful for vagabonds and the poor to plunder the property of the rich. All mankind trembles in the face of this calamity.

It is therefore most necessary in this century for all Muslim youths to act heroically, and to respond to this two-pronged attack with keen swords like the Fruits of Belief and the Guide For Youth from the Risale-i Nur.

Otherwise those unfortunate youths will destroy utterly both their futures in this world, and their agreeable lives, and their happiness in the hereafter, and their eternal lives, and transform them into torment and suffering.

And through their abuses and dissoluteness, they will end up in hospitals, and through their excesses in life, in prisons. In their old age, they will weep copiously with a thousand regrets.

Risale-i Nur Mizanlarından Onüçüncü Söz'ün İkinci Makamının Haşiyesidir

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Risale-i Nur'daki hakikî teselliye mahpuslar çok muhtaçtırlar.

Hususan gençlik darbesini yeyip, taze ve şirin ömrünü hapiste geçirenlerin, Nurlara ekmek kadar ihtiyaçları var.

Evet gençlik damarı, akıldan ziyade hissiyatı dinler... His ve heves ise kördür. Âkibeti görmez.

Bir dirhem hâzır lezzeti, ileride bir batman lezzete tercih eder.

Bir dakika intikam lezzeti ile katleder. Seksen bin saat hapis elemelerini çeker

ve bir saat sefahet keyfiyle bir namus mes'elesinde- binler gün hem hapsin, hem düşmanın endişesinden sıkıntılarla ömrünün saadeti mahvolur.

Bunlara kıyasen bıçare gençlerin çok vartaları var ki: En tatlı hayatını en acı ve acınacak bir hayata çeviriyorlar

ve bilhassa şimalde koca bir devlet, gençlik hevesâtını elde ederek, bu asrı fırtınalarıyla sarsıyor.

Çünkü: Âkibeti görmeyen kör hissiyatla hareket eden gençlere, ehl-i namusun güzel kızlarını ve karılarını ibahe eder. Belki hamamlarında erkek kadın beraber çıplak olarak girmelerine izin vermeleri cihetinde bu fuhşiyatı teşvik eder. Hem serseri ve fakir olanlara zenginlerin mallarını helâl eder ki: Bütün beşer bu musibete karşı titiriyor.

İşte bu asırda İslâm ve Türk gençleri kahramânâne davranıp iki cihetten hücum eden bu tehlikeye karşı, Risale-i Nur'un Meyve ve Gençlik Rehberi gibi keskin kılıçlarıyla mukabele etmeleri elzemdir.

Yoksa o bıçare genç, hem dünya istikbalini, hem mes'ud hayatını, hem âhiretteki saadetini ve hayat-ı bâkiyesini azablara, elemelere çevirip mahveder

ve sû-i istimâl ve sefahetle hastahanelere ve hissiyat taşkınlıklarıyla hapishanelere düşer. Eyvahlar, esefler ile ihtiyarlığında çok ağlayacak.

If, on the other hand, they protect themselves with Qur'anic training and with the truths of the Risale-i Nur, they will become truly heroic youths, perfect human beings, successful Muslims, and in some ways rulers over animate beings and the rest of the animal kingdom.

When a youth in prison spends one hour out of the twenty-four each day on the five obligatory prayers, on the one hand prison prevents him committing most sins, and on the other he repents for the mistakes that were the cause of his disaster, and abstains from other harmful, painful sins,

this will be of great benefit for both his life, and his future, and his country, and his nation, and his relatives, and he will also gain with his fleeting youth of ten to fifteen years an eternal, brilliant youth. Foremost the Qur'an of Miraculous Exposition, and all the revealed scriptures, have given this certain good news.

If such a youth demonstrates through moderation and obedience, his gratitude for the pleasing, delightful bounty of youth, it will both increase it, and make it eternal, and make it a pleasure.

Otherwise it will be both calamitous, and become painful, grievous, and a nightmare, and then it will depart. It will cause him to become like a vagrant, harmful for both his relatives, and his country, and his nation.

If the prisoner has been sentenced unjustly, on condition he performs the obligatory prayers, each hour will be the equivalent of a day's worship, and the prison will be like a recluse's cell.

He will be counted among the pious hermits of olden times who retired to caves in order to devote themselves to worship.

If he is poor, aged, and ill, and desirous of the truths of belief, on condition he performs the obligatory prayers and repents, each hour will become the equivalent of twenty hours' worship,

and prison will become like a rest-house for him, and because of his friends there who regard him with affection, a place of love, training, and education.

He will probably be happier staying in prison than being free, for outside he is confused and subject to the assaults of sins from all sides.

He may receive a complete education from prison.

On being released, it will not be as a murderer, or thirsting for revenge, but as someone penitent, proven by trial, wellbehaved, and beneficial for his nation.

Eğer terbiye-i Kur'aniye ve Nur'un hakikatleriyle kendini muhafaza eylese, tam bir kahraman genç ve mükemmel bir insan ve mes'ud bir Müslüman ve sâir zîhayatlara, hayvanlara bir nevi sultan olur.

Evet bir genç, hapiste yirmidört saat her günkü ömründen tek bir saatini beş farz namazına sarfetse ve ekser günahlardan hapis mâni olduğu gibi o musibete sebebiyet veren hatâdan dahi tövbe edip sâir zararlı, elemli günahlardan çekilse

hem hayatına, hem istikbaline, hem vatanına, hem milletine, hem akrabasına büyük faidesi olması gibi o on-onbeş senelik fâni gençlikle ebedî parlak bir gençliği kazanacağını, başta Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân, bütün Kütüb ve Suhuf-u Semâviyye kat'î haber verip müjde ediyor.

Evet o şirin, güzel gençlik ni'metine istikametle, tâatle şükretse; hem ziyadeleşir, hem bâkileşir, hem lezzetlenir.

Yoksa hem belalı olur, hem elemli, gamlı, kâbuslu olur, gider. Hem akrabasına, hem vatanına, hem milletine muzır bir serseri hükmüne geçirmeğe sebebiyet verir.

Eğer mahpus, zulmen mahkûm olmuş ise, farz namazını kılmak şartıyla, herbir saati, bir gün ibâdet hükmünde olduğu gibi, o hapis onun hakkında bir çilehane-i uzlet olup

eski zamanda mağaralara girerek ibâdet eden münzevî sâlihlerden sayılabilirler.

Eğer fakir veya ihtiyar veya hasta ve î mân hakikatlarına müştak ise; farzını yapmak ve tövbe etmek şartıyla herbir saatleri dahi yirmişer saat ibâdet olup

hapis ona bir istirahatthane ve merhametkârâne ona bakan dostlar için bir muhabbethane, bir terbiyehane, bir dershane hükmüne geçer.

O hapiste durmakla haricindeki müşevveş, her tarafta günahların hücumuna mâruz serbestiyetten daha ziyade hoşlanabilir.

Hapisten tam terbiye alır.

Çıktığı zaman bir kâtil, bir müntakim olarak değil, belki tövbekâr, tecrübeli, terbiyeli, millete menfaatli bir adam çıkar.

In fact, the Denizli prisoners became so extraordinarily well-behaved after studying the Risale-i Nur for only a short time that some of those concerned said:

“Studying the Risale-i Nur for fifteen weeks is more effective at reforming them than putting them in prison for fifteen years.”

Since death does not die, and the appointed hour is unknown, it may come at any time; and since the grave cannot be closed, and troop after troop enter it and are lost;

and since it has been shown through the truths of the Qur'an that for those who believe death is transformed into the discharge papers releasing them from eternal annihilation,

#163

while for the corrupt and the dissolute it is disappearing for ever into eternal unnihilation, and is unending separation from their loved ones and all beings,

most certainly and with no doubt at all, the most fortunate person is he who with patience and thanks fully benefits from his time in prison,

and studying the Risale-i Nur works to serve the Qur'an and his belief on the straight path.

O man who is addicted to enjoyment and pleasure! I am seventy-five years old, and I know with utter certainty from thousands of experiences, proofs, and events that

true enjoyment, pain-free pleasure, grief-free joy, and life's happiness are only to be found in belief and in the sphere of the truths of belief.

While a single worldly pleasure yields numerous pains; as though dealing ten slaps for a single grape, it drives away all life's pleasure.

O you unfortunate people who are experiencing the misfortune of prison! Since your world is weeping and your life is bitter,

strive so that your hereafter will not also weep, and your eternal life will smile and be sweet! Benefit from prison!

Just as sometimes under severe conditions in the face of the enemy, an hour's watch may be equivalent to a year's worship,

so in the severe conditions you are experiencing, the hardship of each hour spent as worship becomes the equivalent of many hours, it transforms that hardship into mercy.

* * *

In His Name, be He glorified!

My dear and loyal brothers!

Hattâ Denizli hapsindeki zâtların az bir zamanda Nurlardan fevkalâde hüsn-ü ahlâk dersini alanlarını gören Bâzı alâkadar zâtlar demişler ki:

«Terbiye için onbeş sene hapse atmaktansa, onbeş hafta Risale-i Nur dersini alsalar, daha ziyade onları ıslah eder.»

Mâdem ölüm ölmüyor ve ecel gizlidir; her vakit gelebilir ve mâdem kabir kapanmıyor; kabile kabile arkasında gelenler oraya girip kayboluyorlar

ve mâdem ölüm, ehl-i îmân hakkında idam-ı ebedîden terhis tezkeresine çevrildiğini, hakikat-ı Kur'aniye ile Risale-i Nur güneş gibi göstermiş

ve ehl-i dalâlet ve sefahet hakkında göz ile görüldüğü gibi bir idam-ı ebedîdir; bütün mahbubâtından ve mevcûdâtından bir firak-ı lâyezâlîdir:

Elbette ve elbette hiç bir şübhe kalmaz ki, en bahtiyar odur ki; sabır içinde şükredip hapis müddetinden tam istifade ederek,

Nurlar dersini alarak, istikamet dairesinde îmanına ve Kur'ana hizmete çalışmaktır.

Ey zevk ve lezzete mübtelâ insan! Ben yetmiş yaşında binler tecrübelerle ve hüccetlerle ve hâdiselerle aynelyakîn bildim ki:

Hakikî zevk ve elemsiz lezzet ve kedersiz sevinç ve hayattaki saadet yalnız îmândadır ve îmân hakikatleri dairesinde bulunur.

Yoksa dünyevî bir lezzette çok elemeler var. Bir üzüm tanesini yedirir on tokat vurur, hayatın lezzetini kaçıır.

Ey hapis musibetine düşen bîçareler! Mâdem dünyanız ağlıyor ve tatlı hayatınız acılaştı;

çalışınız, âhiretiniz dahi ağlamasın ve hayat-ı bâkiyeniz gülsün, tatlılaşsın, hapisten istifade ediniz.

Nasıl bâzan ağır şerait altında düşman karşısında bir saat nöbet, bir sene ibâdet hükmüne geçebilir.

Öyle de, sizin ağır şerait altında herbir saat ibâdet zahmeti; çok saatler olup, o zahmetleri rahmetlere çevirir.

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Aziz, sıddık kardeşlerim!

I shall explain in three 'Points' an effective solace for those who are experiencing the calamity of prison, and for those who kindly help them and faithfully supervise their food, which comes from outside.

First Point: Each day spent in prison may gain as much as ten days' worship, and, with regards to their fruits, may transform those transient hours into enduring hours,

and through five or ten years' punishment may be the means of saving a person from millions of years of eternal imprisonment.

For the believers, the condition for gaining this most significant and valuable advantage is to perform the obligatory prayers, repent for the sins that were the cause of their imprisonment, and offer thanks in patience.

For sure, prison is an obstacle to many sins; it does not provide the opportunity for them.

Second Point: Just as the cessation of pleasure causes pain, so does the cessation of pain give pleasure.

Yes, on thinking of past happy, enjoyable days, everyone feels a pang of regret and longing, and says: "Alas!", and recalling calamitous, unhappy days of the past, experiences a sort of pleasure since they are passed, and says: "Praise and thanks be to God, that calamity has left its reward and departed." He breathes a sigh of relief.

#164

That is to say, an hour's temporary pain and sorrow leave behind a sort of pleasure in the spirit, while a pleasurable hour leaves a pain.

Since the reality is thus; and since past calamitous hours together with their pains are no longer existent, and future distressing days are at the present time non-existent, and

there is no pain from nothing, to continually eat bread and drink water today, for example, because of the possibility of being hungry and thirsty in several days' time, is most foolish.

In just the same way, to think now of the past and future unhappy hours, which simply do not exist, and to display impatience,

and ignoring one's faulty self, to moan as though complaining about God is also most foolish.

So long as the power of patience is not scattered to left and right, that is, to the past and future, and is held firm in the face of the present of hour and day, it is sufficient. The distress is reduced from ten to one.

Hapis musibetine düşenlere merhametkârane, sadâkatla, hariçten gelen erzaklarına nezaret ve yardım edenlere kuvvetli bir teselliyi «Üç Noktada» Beyân edeceğim.

Birinci Nokta: Hapiste geçen ömür günleri, herbir gün on gün kadar bir ibâdet kazandırabilir ve fâni saatleri, meyveleri cihetiyle mânen bâki saatlere çevirebilir

ve beş-on sene ceza ile, milyonlar sene haps-i ebedîden kurtulmağa vesile olabilir.

İşte ehl-i îmân için bu pek büyük ve çok kıymetdar kazanç şartı, farz namazını kılmak ve hapse sebebiyet veren günahlardan tövbe etmek ve sabır içinde şükretmektir.

Zâten hapis çok günahlara mânidir, meydan vermiyor.

İkinci Nokta: Zeval-i lezzet elem olduğu gibi, zeval-i elem dahi lezzettir.

Evet herkes geçmiş lezzetli, safalı günlerini düşünse; teessûf ve tahassür elem-i mânevîsini hissedip «Eyvah!» der ve geçmiş musibetli, elemli günlerini tahattur etse; zevalinden bir mânevî lezzet hisseder ki: «Elhamdülillah şükür, o bela sevabını bıraktı gitti» der. Ferah ile teneffüs eder.

Demek bir saat muvakkat elem, zevaliyle ruhta bir mânevî lezzet bırakır ve lezzetli saat, bilakis elem bırakır.

Mâdem hakikat budur ve mâdem geçmiş musibet saatleri, elemli ile beraber madum ve yok olmuş ve gelecek bela günleri şimdi madum ve yoktur

ve yoktan elem yok ve madumdan elem gelmez. Meselâ, birkaç gün evvel aç ve susuz olmasından, bir-iki gün sonra aç ve susuz olmak ihtimalinden, bugün onlar niyetiyle mütemadiyen ekmek yese ve su içse, ne derece divaneliktir.

Aynen öyle de, geçmiş ve gelecek elemli saatleri -ki hiç ve madum ve yok olmuşlar- şimdi onları düşünüp sabırsızlık göstermek

ve kusurlu nefsinı bırakıp, Allah'tan şekva etmek gibi «oof! of!» demek divaneliktir.

Eğer sağa-sola yâni geçmiş ve geleceğe karşı sabır kuvvetini dağıtmazsa ve hâzır saate ve o güne karşı tutsa, tam kâfi gelir. Sıkıntı ondan bire iner.

In fact, but let it not be complaining, Divine favour pointed out the above fact to me while, during a few days of material and spiritual affliction, illness and trial the like of which I had never before experienced in my life, I was being crushed in particular by the despair and distress of the heart and spirit which resulted from my being unable to serve the Qur'an and belief with the Risale-i Nur.

I was then content with my distressing illness and imprisonment. For, saying: "It is great profit for an unfortunate like myself who waits at the door of the grave to make one hour which might be passed in heedlessness ten hours' worth of worship," I gave thanks.

Third Point: There is great gain in compassionately aiding and assisting prisoners, in giving them the sustenance they need, and in soothing their spiritual wounds with consolation.

Giving them their food which comes from outside is like alms-giving which, exactly to the amount of the food, is written in the book of good deeds of those, outside and inside, who do this, together with the warders concerned.

Especially if the unhappy prisoner is old, ill, poor, or a stranger, then the reward of this alms-giving increases many times over.

The condition of this high profit is to perform the obligatory prayers so that such service is for God's sake.

Another condition is to hasten to their assistance with sincerity, compassion and joy, and in such a way as to not make them feel obliged.

* * *

#165

In His Name, be He glorified!

And there is nothing but it glorifies Him with praise.

My friends in prison and brothers in religion!

It occurred to me to explain a truth to you which will save you from both worldly torment and the torment of the hereafter. It is as follows:

For example, a person killed someone's brother or one of his relatives. A murder which yields one minute's pleasure of revenge causes millions of minutes of both distress for the heart and the anguish of prison.

And the fear of revenge by the murdered man's relatives, and anxiety of finding himself face to face with his enemy drives away all his pleasure in life. He suffers the torment of both fear and anger.

Hattâ şekva olmasın, ben bu üçüncü Medrese-i Yusufiyede, birkaç gün zarfında, hiç ömrümde görmediğim maddî ve mânevî sıkıntılı, hastalıklı musibetimde, hususan Nur'un hizmetinden mahrumiyetimden gelen me'yusiyet ve kalbî ve ruhî sıkıntılar beni ezdiği sırada, inâyet-i İlahiye bu mezkûr hakikatı gösterdi.

Ben de sıkıntılı hastalığımдан, hapsimden razı oldum. Çünkü: « benim gibi kabir kapısında bir bıçareye, gafletle geçebilir bir saati, on saat ibâdet saatleri yapmak büyük bir kârdır » diye şükreyledim.

Üçüncü Nokta: Şefkatkârane hizmetiyle yardım etmek ve muhtaç oldukları rızıklarını ellerine vermek ve mânevî yaralarına tesellilerle merhem sürmek, az bir amel ile büyük bir kazanç var.

Ve dışarıdan gelen yemeklerini onlara vermek, aynı yemek kadar o gardiyan ve gardiyan ile beraber dâhilde ve hariçte bıçare mahpuslara çalışanlara -bir sadaka hükmünde- defter-i hasenatına yazılır.

Hususan musibettede, ihtiyar veya hasta veya fakir veya garib olsa, o sadaka-i mâneviyenin sevabını çok ziyadeleştirir.

İşte bu kıymetli kazancın şartı, farz namazını kılmaktır. Tâ ki o hizmeti, lillah için olsun.

Hem bir şartı da sadakat ve şefkat ve sevinçle ve minnet etmemek tarzda yardımlarına koşmaktır.

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Ey hapis arkadaşlarım ve din kardeşlerim!

Size hem dünya azabından, hem âhiret azabından kurtaracak bir hakikatı Beyân etmek, kalbime ihtar edildi. O da şudur:

Meselâ: Birisi birisinin kardeşini veya akrabasını öldürmüş. Bir dakika o hiddet yüzünden milyonlar dakika hem kalbî sıkıntı, hem hapis azabını çeker.

Ve maktulün akrabası dahi intikam endişesiyle ve karşısında düşmanını düşünmesiyle, hayatının lezzetini ve ömrünün zevkini kaçırmış. Hem korku, hem hiddet azabını çekiyor.

There is only one solution for this, and that is reconciliation, which the Qur'an commands, and truth, reality, benefit, humanity, and Islam require and encourage.

Certainly, what is required in reality is peace, because the appointed hour is set, it does not change. Since his appointed hour had come, in any event the murdered man would have stayed no longer.

As for the murderer, he was the means of God's decree being carried out. So long as there is no reconciliation, both sides perpetually suffer the torments of fear and revenge.

It is because of this that Islam commands that "one believer should not be vexed with another believer for more than three days."

Muslim, Birr, 25

If the murder was not the result of a vindictive grudge and enmity, and a two-faced trouble-maker instigated the discord, it is essential to make peace quickly.

Otherwise, that minor disaster becomes a large one, and continues. If they make peace, and the murderer repents and prays continuously for the man he killed,

then both sides will gain much and become like brothers. In place of one departed brother, he will gain several religious brothers.

He will be resigned to Divine Decree and Determining and forgive his enemy. Especially since they heed the lessons of the Risale-i Nur, both individual and public peace and wellbeing, and the brotherhood that there is in the sphere of the Risale-i Nur, require that they put aside all the hard feelings that exist between them.

It was thus in Denizli Prison; all the prisoners who were enemies became brothers through the lessons of the Risale-i Nur. It was one reason for our acquittal, and caused even the irreligious and ungodly to say about those prisoners: "Masha'llah! Barakallah!" And it was an utter relief for those prisoners.

I myself have seen here a hundred men suffer inconvenience on account of one man and not go out to take exercise together. It is oppression towards them.

#166

A manly believer of sound conscience will not cause hundreds of other believers harm because of some insignificant and minor error or benefit. If he makes a mistake and does cause harm, he should repent immediately.

* * *

In His Name, be He glorified!

Bunun tek bir çaresi var: O da, Kur'anın emrettiği ve hak ve hakikat ve maslahat ve insâniyet ve İslâmiyet iktiza ve teşvik ettikleri olan barışmak ve Mûsalaha etmektir.

Evet, hakikat ve maslahat sulhtur. Çünkü: Ecel birdir, değişmez. O maktul, herhalde ecel geldiğinden daha dünyada kalmayacaktı.

O katil ise, o kaza-i İlâhiyeye vasıta olmuş. Eğer barışmak olmazsa, iki taraf da daima korku ve intikam azabını çekerler.

Onun içindir ki, «Üç günden fazla bir mü'min diğer bir mü'mine küsmemek» İslâmiyet emrediyor.

Eğer o katil, bir adavetten ve bir kinli garazdan gelmemişse ve bir münafık o fitneye vesile olmuş ise; çabuk barışmak elzemdir.

Yoksa o cüz'î musibet büyük olur, devam eder. Eğer barışsalar ve öldüren tövbe etse ve maktule her vakit dua etse,

o halde her iki taraf çok kazanırlar ve kardeş gibi olurlar. Bir gitmiş kardeşe bedel, birkaç dindar kardeşleri kazanır.

Kazâ ve kader-i İlâhîye teslim olup düşmanını afveder ve bilhassa mâdem Risale-i Nur dersini dinlemişler, elbette mabeynlerinde bulunan bütün küsmekleri bırakmağa hem maslahat ve istirahat-ı şahsiye ve umumiye iktiza ediyorlar.

Nasılki Denizli hapsinde birbirine düşman bütün mahpuslar, Nurlar dersiyle birbirlerine kardeş oldular ve bizim beraetimize bir sebep olup (hattâ dinsizlere, serserilere de) o mahpuslar hakkında "Maşâallah, bârekâllah" dedirttiler, o mahpuslar tam teneffüs ettiler.

Ben burada gördüm ki, birtek adamın yüzünden yüz adam sıkıntı çekip beraber teneffüse çıkmıyorlar. Onlara zulüm olur.

Merd, vicdanlı bir mü'min, küçük ve cüz'î bir hatâ veya menfaatle yüzer zararı ehl-i imânâ vermez. Eğer hatâ etse verse, çabuk tövbe etmek lâzımdır.

* * *

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

My loyal new brothers and old prisoners!

I have formed the firm conclusion that, in respect of Divine favour, you are an important cause in our entering here. That is to say, with its consolation and the truths of belief, the Risale-i Nur is to save both you from the distress of this calamity of prison and from much worldly harm,

and your life from passing profitlessly and in vain through grief and sorrow and being wasted on the winds of fancy, and your hereafter from weeping like your world is weeping now; it is to provide you with true solace.

Since the reality of the matter is this, of course you must be brothers to one another, like the Denizli prisoners and Students of the Risale-i Nur.

You can see that they examine all your possessions, food, bread, and soup which come from outside so that a knife does not get in among you and you do not attack one another. The warders who faithfully serve you suffer much trouble.

Also, you do not go out to exercise together, as though you were going to attack one another like wild beasts. And so, new friends, who are by nature bold and courageous, with great moral courage you should say to the group at this time:

“If not knives, but Mausers and revolvers were given us, and the order to fire as well, we would not hurt our friends who are unfortunate and suffering this calamity like ourselves.

Through the guidance and at the command of the Qur'an, and belief, and Islamic brotherhood, and our interests, we have decided to forgive them and to try not to offend them, even if formerly there were a hundred reasons for our enmity and hostility.” And so transform this prison into an auspicious place of study.
* * *

#167

An Important Matter Which Occured To My Heart On The Night Of Power

(The Addendum to the Second Station of the Thirteenth Word)

I shall allude briefly to a most extensive and lengthy truth which occurred to my heart on the Night of Power.

Because of the extreme tyranny and despotism of this last World War and its merciless destruction, and hundreds of innocents being scattered and ruined on account of a single enemy, and the awesome despair of the defeated,

Aziz yeni kardeşlerim ve eski mahpuslar!

Benim kat'î kanaatım gelmiş ki; buraya girmemizin inâyet-i İlâhiye cihetinde bir ehemmiyetli sebebi sizsiniz. Yâni sizi, Nurlar tesellileriyle ve îmanın hakikatlarıyla sizi bu hapis musibetinin sıkıntılarından ve dünyevî çok zararlarından

ve boşuboşuna gam ve hüzn ile giden hayatınızı faidesizlikten, bâdiheva zâyî' olmasından ve dünyanızın ağlaması gibi âhiretinizi ağlamaktan kurtarıp tam bir teselli size vermektir.

Mâdem hakikat budur. Elbette siz dahi, Denizli mahpusları ve Nur talebeleri gibi birbirinize karşı kardeş olmanız lâzımdır.

Görüyorsunuz ki: Bir bıçak içinize girmemek ve birbirinize tecavüz etmemek için dışarıdan gelen bütün eşyanız ve yemek ve ekmeğinizi ve çorbanızı karıştırıyorlar. Size sadakatla hizmet eden gardiyanlar çok zahmet çekiyorlar.

Hem siz beraber teneffüse çıkmıyorsunuz, gûya canavar ve vahşî gibi birbirinize saldıracaksınız. İşte şimdi sizin gibi fitrî kahramanlık damarını taşıyan yeni arkadaşlar, bu zamanda mânevî büyük bir kahramanlık ile heyet'e deyiniz ki:

«Değil elimize bıçak, belki mavzer ve rovelver verilse, hem emir de verilse, biz bu bîçâre ve bizim gibi musibettede arkadaşlarımıza dokunmayacağız.

Eskide yüz düşmanlık ve adavetimiz dahi olsa da, onları helâl edip hatırlarını kırmamağa çalışacağımıza, Kur'anın ve îmanın ve uhuvvet-i İslâmiyenin ve maslahatımızın emriyle ve irşadıyla karar verdik.» diyerek, bu hapsi bir mübarek dershaneye çeviriniz.
* * *

Leyle-i Kadirde İhtar Edilen Bir Mes'ele-i Mühimme

Onüçüncü Sözün İkinci Makamının Zeyli

Leyle-i Kadir'de kalbe gelen pek geniş ve uzun bir hakikate, pek kısaca bir işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Nev'-i beşer bu son harb-i umumînin eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdadı ile ve merhametsiz tahribatı ile ve birtek düşmanın yüzünden yüzer mâsumu perişan etmesiyle ve mağlûbların dehşetli me'yusiyetleriyle

and the fearsome alarm of the victors and their ghastly pangs of conscience arising from the supremacy they are unable to maintain and the destruction they are unable to repair,

and the utter transitoriness and ephemerality of the life of this world and the deceptive, opiate nature of the fantasies of civilization becoming apparent to all,

and the exalted abilities lodged in human nature and the human essence being wounded in a universal and awesome manner,

and man's innate love and desire for immortality being aroused and awakened, and heedlessness and misguidance and deaf, lifeless nature being smashed by the diamond sword of the Qur'an,

and the exceedingly ugly, exceedingly cruel true face of world politics becoming apparent, which is the widest and most suffocating and deceptive cover for heedlessness and misguidance,

most certainly and without any shadow of a doubt, since the life of this world –which is the metaphorical beloved of mankind– is thus ugly and transient, man's true nature will search with all its strength for eternal life, which it truly loves and yearns for, just as there are signs of this occurring in the North, the West, and in America.

Most certainly there is also no doubt that since the Qur'an of Miraculous Exposition, which each century for one thousand three hundred and sixty years has had three hundred and fifty million students,

and sets the seal on each of its pronouncements and claims through the affirmation of millions of profound, veracious scholars,

and each minute has been present with its sacredness in the hearts of millions of hafiz's and given instruction to mankind through their tongues,

and which in a way unmatched by any other book conveys the good news of eternal life and everlasting happiness to mankind and heals all their wounds,

–since the Qur'an has given this certain good news of eternal life and happiness with thousands of its insistent, powerful and repeated verses, and with its certain unshakeable proofs and innumerable indubitable arguments which invite and give news explicitly and implicitly tens of thousands of times,

so long as human kind does not altogether lose its mind and a material or immaterial doomsday does not erupt over its head,

ve galiblerin dehşetli telâş ve hâkimiyetlerini muhafaza ve büyük tahribatlarını tâmir edememelerinden gelen dehşetli vicdan azablarıyla

ve dünya hayatının bütün bütün fânî ve muvakkat olması ve medeniyet fantaziyelerinin aldatıcı ve uyutucu olduğu umuma görünmesiyle

ve fitrat-ı beşeriyedeki yüksek istidatın ve mahiyet-i insâniyyesinin umumî bir Sûrette dehşetli yaralanmasıyla

ve gaflet ve dalâletin, sert ve sağır olan tabiatın, Kur'anın elmas kılıncı altında parçalanmasıyla

ve gaflet ve dalâletin en boğucu, aldatıcı ve en geniş perdesi olan siyaset-i ruy-i zeminin pek çirkin, pek gaddarâne hakikî Sûreti görünmesiyle

elbette ve elbette hiç şüphe yok ki: Şimalde, Garpta, Amerika'da emâreleri görüldüğüne binaen nev-i beşerin mâşuk-u mecâzîsi olan hayat-ı dünyeviyeye, böyle çirkin ve geçici olmasından fitrat-ı beşerin hakikî sevdiği, aradığı hayat-ı bâkiyyeyi bütün kuvvetiyle arayacak

ve elbette hiç şüphe yok ki: Bin üçyüzaltmış senede, her asırda üçyüzelli milyon şâkirdi bulunan

ve her hükmüne ve dâvasına milyonlar ehl-i hakikakt tasdik ile imza basan

ve her dakikada milyonlar hâfızların kalbinde kudsiyyet ile bulunup lisanlarıyla beşere ders veren

ve hiç bir kitapta emsali bulunmayan bir tarzda, beşer için hayat-ı bâkiyyeyi ve saadet-i ebediyyeyi müjde veren ve bütün beşerin yaralarını tedâvi eden

Kur'an-ı Mu'cizül-Beyânın şiddetli, kuvvetli ve tekrarlı binler âyâtıyla, belki sarihan ve işareten onbinler defa dâva edip haber veren ve sarsılmaz kat'î delillerle, şüphe getirmez hadsiz hüccetleriyle hayat-ı bâkiyyeyi kat'iyyetle müjde ve saadet-i ebediyyeyi ders vermesi,

elbette nev-i beşer, bütün bütün aklını kaybetmezse, maddi veya mânevî bir kıyamet başlarına kopmazsa;

the broad masses and great states in the world will search out the Qur'an of Miraculous Exposition, and having grasped its truths, will embrace it with all their lives and spirits, just as there are [now] famous preachers in Sweden, Norway, Finland and England working to have the Qur'an accepted, and the important community of America is searching for the true religion.

Because in view of this fact, the Qur'an by no means has –nor can have – any equal. Absolutely nothing can take the place of this greatest miracle.

SECONDLY: Since the Risale-i Nur has performed the service of a diamond sword in the hand of this greatest miracle and compelled its stubborn enemies to submit, and

acts as a herald to the treasures of the Qur'an in a fashion that illuminates and heals completely both the heart, and the spirit, and the emotions, and has no source or authority other than the Qur'an and is its miracle, it performs that duty perfectly.

Furthermore it has completely routed the obstinate atheists and their fearsome propaganda against it, and smashed to pieces with the treatise Nature: Cause or Effect nature, which is the most impregnable bastion of misguidance,

and, with the Sixth Topic of the treatise Fruits of Belief together with the First, Second, Third and Eighth Proofs all of which are included in the book The Staff of Moses, has banished heedlessness in a most brilliant fashion in its most dense, suffocating and extensive form beneath the wide-reaching veils of science and has demonstrated the light of Divine unity.

For sure, since religious instruction is now officially permitted and permission has been given to open private places of study, it is necessary for us and essential for the nation that, as far as is possible, Students of the Risale-i Nur should open a small 'Risalei Nur Study Centre' in every place.

Although everyone would benefit to some extent, not everyone would understand every matter completely. But since these matters are explanations of the truths of belief, they are both learning, and knowledge of God, and lead to a sense of God's presence, and are worship.

God willing, these Risale-i Nur 'Medreses' will secure in five to ten weeks the results that the former medreses produced in five to ten years –and they have been so doing for twenty years.

Also, it is essential that the Government does not interfere with these flashes of the Qur'an, the Risale-i Nur, which is the Qur'an's herald and is beneficial in many ways for the worldly and political life of this nation and country, and for its life in the hereafter.

İsveç, Norveç, Finlandiya ve İngiltere'nin Kur'anı kabûl etmeğe çalışan meşhur hatipleri ve Amerikanın dîn-i hakkı arayan ehemmiyetli cem'iyeti gibi rûy-i zeminin geniş kıt'aları ve büyük hükümetleri Kur'an-ı Mu'cizül-Beyânı arayacaklar ve hakikatlerini anladıktan sonra bütün ruh u canlarıyla sarılacaklar.

Çünkü bu hakikat noktasında kat'iyyen Kur'anın misli yoktur ve olamaz ve hiçbir şey bu mu'cize-i ekberin yerini tutamaz.

Sâniyen: Mâdem Risale-i Nur, bu mu'cize-i kübrânın elinde bir elmas kılıç hükmünde hizmetini göstermiş ve muannid düşmanlarını teslim mecbur etmiş.

Hem kalbi, hem ruhu, hem hissiyatı tam tenvir edecek ve ilâçlarını verecek bir tarzda hazine-i Kur'anîyyenin dellâllığını yapan ve Ondan başka me'hazı ve mercii olmayan ve bir mu'cize-i mânevîyyesi bulunan Risale-i Nur o vazifeyi tam yapıyor

ve aleyhindeki dehşetli propagandalara ve gâyet muannid zındıklara tam galebe çalmış ve dalâletin en sert kuvvetli kalesi olan tabiatı, «Tabiat Risalesi» yle parça parça etmiş

ve gafletin en kalın ve boğucu ve geniş daire-i âfâkında ve fennin en geniş perdelerinde «Asâ-yı Mûsa» daki Meyvenin Altıncı Mes'elesi ve Birinci, İkinci, Üçüncü, Sekizinci Hüccetleriyle gâyet parlak bir tarzda gafleti dağıtıp nur-u tevhidi göstermiş.

Elbette bize lâzım ve millete elzemdir ki, şimdi resmen izin verilen din tedrisatı için hususî dershaneler açılmağa izin verilmesine binaen, Nur şakirdleri mümkün olduğu kadar her yerde küçük birer dersane-i Nuriye açmak lâzımdır.

Gerçi herkes kendi kendine bir derece istifade eder, fakat herkes her bir mes'elesini tam anlamaz. İman hakikatlarının izahı olduğu için; hem ilim, hem marifetullah, hem huzur, hem ibadettir.

Eski medreselerde beş-on seneye mukabil, inşâallah Nur medreseleri beş-on haftada aynı neticeyi temin edecek ve yirmi senedir ediyor.

Hem hükûmet, bu millet ve vatanın hayat-ı dünyevîyesine ve siyasiyesine ve uhrevîyesine pek çok faidesi bulunan bu Kur'an lemaatlarına ve Kur'an dellâli olan Risale-i Nur'a değil ilîşmek,

Indeed, it should work for its total spread and acceptance, so that it may atone for the grievous sins of the past, and form a barrier to the severe trials and anarchy of the future.

* * *

#169

The Sixth Topic From The Fruits Of Belief

[This consists of a single, brief proof of the pillar of belief, 'Belief in God,' for which there are numerous decisive proofs and explanations in the Risale-i Nur.]

In Kastamonu a group of high-school students came to me, saying: "Tell us about our Creator, our teachers do not speak of God."

I said to them: "All the sciences you study continuously speak of God and make known the Creator, each with its own particular tongue. Do not listen to your teachers; listen to them.

"For example, a well-equipped pharmacy with life-giving potions and cures in every jar weighed out in precise and wondrous measures doubtless shows an extremely skilful, practised, and wise pharmacist.

In the same way, to the extent that it is bigger and more perfect and better stocked than the pharmacy in the market-place, the pharmacy of the globe of the earth with its living potions and medicaments in the jars which are the four hundred thousand species of plants and animals

shows and makes known to eyes that are blind even – by means of the measure or scale of the science of medicine that you study – the All-Wise One of Glory, Who is the Pharmacist of the mighty pharmacy of the earth.

"To take another example; a wondrous factory which weaves thousands of sorts of cloth from a simple material doubtless makes known a manufacturer and skilful mechanic.

In the same way, to whatever extent it is larger and more perfect than the human factory, this travelling dominical machine known as the globe of the earth with its hundreds of thousands of heads, in each of which are hundreds of thousands of factories,

shows and makes known –by means of the measure or scale of the science of engineering which you study– its Manufacturer and Owner.

belki tamamıyla terviç ve neşrine çalışmaları elzemdir ki; geçen dehşetli günahlara keffaret ve gelecek şiddetli belalara ve anarşiliğe karşı bir sed olabilsin.

* * *

Meyve Risalesinden Altıncı Mes'ele

Risale-i Nur'un çok yerlerinde izahı ve kat'î hadsiz hüccetleri bulunan îmân-ı billah rûknünün binler küllî bürhânlarından birtek bürhâna kısaca bir işarettir.

Kastamonu'da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. "Bize Hâlîkımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar" dediler.

Ben dedim: Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah'tan bahsedip Hâlîkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.

Meselâ: Nasılki mükemmel bir eczahane ki, her kavanozunda hârika ve hassas mizanlarla alınmış hayatdar macunlar ve tiryaklar var. Şübhesiz gâyet meharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir.

Öyle de, küre-i arz eczahanesinde bulunan dört yüz bin çeşit nebâtât ve hayvanat kavanozlarındaki zîhayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczahaneden ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nisbetinde,

okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla küre-i arz eczahane-i kübrâsının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelâl'i hattâ kör gözlere de gösterir, tanıttırır.

Hem meselâ: Nasıl bir hârika fabrika ki, binler çeşit çeşit kumaşları basit bir maddeden dokuyor. Şeksiz, bir fabrikatörü ve meharetli bir makinisti tanıttırır.

Öyle de, küre-i arz denilen yüzbinler başlı, her başında yüzbinler mükemmel fabrika bulunan bu seyyar makine-i Rabbâniye, ne derece bu insan fabrikasından büyükse, mükemmelse,

o derecede okuduğunuz fenn-i makine mikyasıyla küre-i arzın ustasını ve sahibini bildirir ve tanıttırır.

“And, for example, a depot, store, or shop in which has been brought together and stored up in regular and orderly fashion a thousand and one varieties of provisions undoubtedly makes known a wondrous owner, proprietor, and overseer of provisions and foodstuffs.

#170

In just the same way, to whatever degree it is vaster and more perfect than such a store or factory, this foodstore of the Most Merciful One known as the globe of the earth, this Divine ship, this dominical depot and shop holding goods, equipment, and conserved food, which in one year travels regularly an orbit of twenty-four thousand years, and carrying groups of beings requiring different foods and passing through the seasons on its journey and filling the spring with thousands of different provisions like a huge waggon, brings them to the wretched animate creatures whose sustenance has been exhausted in winter,

– by means of the measure or scale of the science of economics which you study – this depot of the earth makes known and makes loved its Manager, Organizer, and Owner.

“And, for example, let us imagine an army which consists of four hundred thousand nations, and each nation requires different provisions, uses different weapons, wears different uniforms, undergoes different drill, and is discharged from its duties differently.

If this army and camp has a miracle-working commander who on his own provides all those different nations with all their different provisions, weapons, uniforms, and equipment

without forgetting or confusing any of them, then surely the army and camp show the commander and make him loved appreciatively.

In just the same way, the spring camp of the face of the earth in which every spring a newly recruited Divine army of the four hundred thousand species of plants and animals are given their varying uniforms, rations, weapons, training, and demobilizations in utterly perfect and regular fashion by a single Commander-in-Chief Who forgets or confuses not one of them

– to whatever extent the spring camp of the face of the earth is vaster and more perfect than that human army, – by means of the measure or scale of the military science that you study –

it makes known to the attentive and sensible, its Ruler, Sustainer, Administrator, and Most Holy Commander, causing wonderment and acclaim, and makes Him loved and praised and glorified.

Hem meselâ, nasılki gâyet mükemmel binbir çeşit erzak etrafından celbedip içinde muntâzaman istif ve ihzâr edilmiş depo ve iâşe anbarı ve dükkân, şeksiz bir fevkalâde iâşe ve erzak mâlikini ve sahibini ve memurunu bildirir.

Öyle de, bir senede yirmidört bin senelik bir dairede muntâzaman seyahat eden ve yüzbinler ve ayrı ayrı erzak isteyen taifeleri içine alan ve seyahatıyla mevsimlere uğrayıp, baharı bir büyük vagon gibi, binler ayrı ayrı taamlarla doldurarak, kışta erzakı tükenen bîçare zîhayatlara getiren ve küre-i arz denilen bu Rahmanî iâşe anbarı ve bir sefine-i Sübhaniye ve binbir çeşit cihazatı ve malları ve konserve paketleri taşıyan bu depo ve dükkân-ı Rabbanî, ne derece o fabrikadan büyük ve mükemmel ise;

okuduğunuz ve okuyacağınız fenn-i iâşe mikyasıyla, o kat'iyette ve o derecede küre-i arz deposunun sahibini, mutasarrıfını, müdebbirini, bildirir, tanıttırır, sevdirebilir.

Hem nasılki: Dört yüz bin millet içinde bulunan ve her milletin istediği erzakı ayrı ve istimal ettiği silâhı ayrı ve giydiği elbisesi ayrı ve tâlimatı ayrı ve terhisatı ayrı olan bir ordunun

mu'cizekâr bir kumandanı, tek başıyla bütün o ayrı ayrı milletlerin ayrı ayrı erzaklarını ve çeşit çeşit esliha ve elbiselerini ve cihazatlarını,

hiçbirini unutmuyarak ve şaşırılmayarak verdiği o acib ordu ve ordugâh, şübhesiz bedâhetle o hârika kumandanı gösterir, takdîr-kârane sevdirebilir.

Aynen öyle de, zemin yüzünün ordugâhında ve her baharda yeniden silâh altına alınmış bir yeni ordu-yu Sübhanîde, nebâtat ve hayvanat milletlerinden dört yüz bin nev'in çeşit çeşit elbise, erzak, esliha, tâlim, terhisleri gâyet mükemmel ve muntâzam ve hiç birini unutmuyarak ve şaşırılmayarak bir tek kumandan-ı âzam tarafından verilen küre-i arzın bahar ordugâhı,

ne derece mezkûr insan ordu ve ordugâhından büyük ve mükemmel ise, sizin okuyacağınız fenn-i askerî mikyasıyla,

dikkatli ve akıllı başında olanlara o derece küre-i arzın Hâkimini ve Rabbini ve Müdebbirini ve Kumandan-ı Akdes'ini hayretler ve takdislerle bildirir ve tahmid ve tesbihle sevdirebilir.

“Another example: millions of electric lights that move and travel through a wondrous city, their fuel and power source never being exhausted, self-evidently make known a wonder-working craftsman and extraordinarily talented electrician who manages the electricity, makes the moving lamps, sets up the power source, and brings the fuel; they cause others to congratulate and applaud him, and to love him.

In just the same way, although some of the lamps of the stars in the roof of the palace of the world in the city of the universe –if they are considered in the way that astronomy says–

are a thousand times larger than the earth and move seventy times faster than a cannon-ball, they do not spoil their order, nor collide with one another, nor become extinguished, nor is their fuel exhausted.

According to astronomy, which you study, for our sun to continue burning, which is a million times larger than the earth and a million times older and is a lamp and stove in one guest-house of the Most Merciful One,

as much oil as the seas of the earth and as much coal as its mountains or as many logs and much wood as ten [p]earths are necessary for it not to be extinguished.

Hem nasılkı: Bir hârika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler, yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası, şeksiz, bedâhetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve işıtal maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiye hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşasınlar ile sevdire.

Aynen öyle de, bu âlem şehrinde dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı -kozmoğrafyanın dediğine bakılsa-

küre-i arzdan bin defa büyük ve top gülesinden yetmiş defa sür'atli hareket ettikleri halde, intizâmını bozmuyor, birbirine çarpıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor.

Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre, küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhane-i Rahmâniyede bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için,

her gün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin.

And however much greater and more perfect than this example are the electric lamps of the palace of the world in the majestic city of the universe, which point with their fingers of light to an infinite power and sovereignty which illuminates the sun and other lofty stars like it without oil, wood, or coal, not allowing them to be extinguished or to collide with one another, though travelling together at speed,

to that degree – by means of the measure of the science of electricity which you either study or will study – they testify to and make known the Monarch, Illuminator, Director, and Maker of the mighty exhibition of the universe; they make Him loved, glorified, and worshipped.

“And, for example, take a book in every line of which a whole book is finely written, and in every word of which a sura of the Qur’an is inscribed with a fine pen.

Being most meaningful with all of its matters corroborating one another, and a wondrous collection showing its writer and author to be extraordinarily skilful and capable,

it undoubtedly shows its writer and author together with all his perfections and arts as clearly as daylight, and makes him known. It makes him appreciated with phrases like,

“What wonders God has willed!” and, “Blessed be God!”

Just the same is the mighty book of the universe; we see with our eyes a pen at work which writes on the face of the earth, which is a single of its pages, and on the spring, which is a single folio, the three hundred thousand plant and animal species, which are like three hundred thousand different books,

all together, one within the other, without fault or error, without mixing them up or confusing them, perfectly and with complete order,

and sometimes writes an ode in a word like a tree, and the complete index of a book in a point like a seed.

However much vaster and more perfect and meaningful than the book in the example mentioned above is this compendium of the universe and mighty embodied Qur’an of the world, which is infinitely full of meaning and in every word of which are numerous instances of wisdom,

to that degree –in accordance with the extensive measure and far-seeing vision of the natural science that you study and the sciences of reading and writing that you have practised at school–

Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağsız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber ve çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihayetsiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehir-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misâlden daha büyük, daha mükemmeldir,

o derecede sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyasıyla bu meşher-i âzam-ı kâinatın Sultanını, Münevvirini, Müdebbirini, Sâniini, o nuranî yıldızları şahid göstererek tanıttırır. Tesbihatla, takdisatla sevdirebilir, perestiş ettirir.

Hem meselâ, nasılkı bir kitab bulunsa ki: Bir satırında bir kitab ince yazılmış ve herbir kelimesinde ince kalemle bir Sûre-i Kur'aniye yazılmış,

gâyet mânidar ve bütün mes'eleleri birbirini teyid eder ve kâtibini ve müellifini fevkalâde meharetli ve iktidarlı gösteren bir acib mecmua,

şeksiz, gündüz gibi, kâtib ve Mûsannifini Kemâlâtıyla, hünleriyle bildirir, tanıttırır.

Mâşâallah, Bârekâllah cümleleriyle takdir ettirir.

Aynen öyle de, bu kâinat kitab-ı kebiri ki, birtek sahifesi olan zemin yüzünde ve birtek forması olan baharda, üçyüz bin ayrı ayrı kitablara hükümündeki üçyüz bin nebatî ve hayvanî taifeleri

beraber, birbiri içinde, yanlışsız hatâsız, karıştırmayarak, şaşırmayarak; mükemmel, muntâzam

ve bazen ağaç gibi bir kelimedede bir kasideyi; ve çekirdek gibi bir noktada bir kitabın tamam bir fihristesini yazan bir kalem işlediğini gözümüzle gördüğümüz

bu nihayetsiz mânidar ve her kelimesinde çok hikmetler bulunan şu mecmua-i kâinat ve bu mücessem Kur'an-ı Ekber-i Âlem, mezkûr misâldeki kitaptan ne derece büyük ve mükemmel ve mânidar ise,

o derecede sizin okuduğunuz fenn-i hikmet-ül eşya ve mektebde bilfiil mübâşeret ettiğiniz fenn-i kıraat ve fenn-i kitabet, geniş mikyaslarıyla ve dürbün gözleriyle

it makes known the Inscribe and Author of the book of the universe together with His infinite perfections. Proclaiming 'God is Most Great!', it makes Him known. Uttering words like 'Glory be to God!', it describes Him. Uttering praises like 'All praise be to God!', it makes Him loved.

"Thus, hundreds of other sciences like these make known the Glorious Creator of the universe together with His Names, each through its broad measure or scale, its particular mirror, its far-seeing eyes, and searching gaze; they make known His attributes and perfections.

"It is in order to give instruction in this matter, which is a brilliant and magnificent proof of Divine unity,

that the Qur'an of Miraculous Exposition teaches us about our Creator most often with the verses,
"Sustainer of the Heavens and the Earth" and, "He created the Heavens and Earth."
Qur'an, 6:1; Qur'an, 13:16.

#172

I said this to the schoolboys, and they accepted it completely, affirming it by saying: "Endless thanks be to God, for we have received an absolutely true and sacred lesson. May God be pleased with you!"

And I said:
"Man is a living machine who is grieved with thousands of different sorrows and receives pleasure in thousands of different ways;

and despite his utter impotence has innumerable enemies, physical and spiritual; and despite his infinite poverty, has countless needs, external and inner;

and is a wretched creature continuously suffering the blows of death and separation.

Yet, through belief and worship, he at once becomes connected to a Monarch so Glorious he finds a point of support against all his enemies and a source of help for all his needs,

and like everyone takes pride at the honour and rank of the lord to whom he is attached, you can compare for yourselves how pleased and grateful and thankful and full of pride man becomes at being connected through belief to an infinitely Powerful and Compassionate Monarch, at entering His service through worship, and transforming for himself the announcement of the execution of the appointed hour into the papers releasing him from duty."

I repeat to the calamity-stricken prisoners what I said to the schoolboys: "One who recognizes Him and obeys Him is fortunate even if he is in prison. While one who forgets Him is wretched and a prisoner even if he resides in a palace."

bu kitab-ı kâinatın nakkaşını, kâtibini hadsiz Kemâlâtıyla tanıttırır. Allahü Ekber cümlesiyle bildirir, Sübhanallah takdisiyle târif eder, Elhamdülillah senalarıyla sevdire.

İşte bu fenlere kıyasen, yüzer fünundan herbir fen, geniş mikyasıyla ve hususî aynasıyla ve dürbünlü gözüyle ve ibretli nazarıyla bu kâinatın Hâlık-ı Zülcelâl'ini Esmâsıyla bildirir; sıfâtını, Kemâlâtını tanıttırır.

İşte bu muhteşem ve parlak bir bürhân-ı vahdâniyet olan mezkûr hücceti ders vermek içindir ki; Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân çok tekrar ile en ziyade

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ve رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
âyetleriyle Hâlıkımızı bize tanıttırıyor,

diye o mektebli gençlere dedim. Onlar dahi tamamıyla kabûl edip tasdik ederek: "Hadsiz şükür olsun Rabbimize ki, tam kudsî ve ayn-ı hakikat bir ders aldık. Allah senden razı olsun." dediler.

Ben de dedim:
İnsan binler çeşit elemeler ile müteallim ve binler nevi lezzetler ile mütelezziz olacak bir zihayat makine

ve gâyet derece acziyle beraber hadsiz maddî, mânevî düşmanları ve nihayetsiz fakırla beraber hadsiz zâhirî ve bâtinî ihtiyaçları bulunan

ve mütemadiyen zeval ve firak tokatlarını yiyen bir bîçare mahluk iken,

birden îmân ve ubûdiyetle böyle bir Padişah-ı Zülcelâl'e intisab edip bütün düşmanlarına karşı bir nokta-i istinad ve bütün hâcâtına medâr bir nokta-i istimdad bularak,

herkes mensub olduğu efendisinin şerefiyle, makamıyla iftihar ettiği gibi, o da böyle nihayetsiz Kadîr ve Rahîm bir padişaha îmân ile intisab etse ve ubûdiyetle hizmetine girse ve ecelin idam ilânını kendi hakkında terhis tezkeresine çevirse ne kadar memnun ve minnetdar ve ne kadar müteşekkirene iftihar edebilir, kıyas ediniz.

O mektebli gençlere dediğim gibi musibettede mahpuslara da tekrar ile derim: Onu tanıyan ve itaat eden zindanda dahi olsa bahtiyardır. Onu unutan saraylarda da olsa zindandadır, bedbahttır.

Even, one wronged but fortunate man said to the wretched tyrants who were executing him: "I am not being executed but being demobilized and departing for where I shall find happiness.

But I see that you are being condemned to eternal execution and am therefore taking perfect revenge on you." And declaring: "There is no god but God!", he happily surrendered his spirit.

*Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us;
indeed, You are All-Knowing, All-Wise.
Qur'an, 2:32.
* * **

Hattâ bir bahtiyar mazlum idam olunurken bedbaht zalimlere demiş: "Ben idam olmuyorum. Belki terhis ile saadete gidiyorum.

Fakat ben, de sizi idam-ı ebedî ile mahkûm gördüğümünden sizden tam intikamımı alıyorum." Lâ ilahe illallah diyerek sürur ile teslim-i ruh eder.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ
* * *

#173

The Air: A Window Onto Divine Unity

*In His Name, be He glorified!
And there is nothing but it glorifies Him with praise.*

My very dear and loyal brothers!

My brothers, I observed in a subtle point concerning God's unity, which suddenly became clear while studying the page of the air on a journey of the imagination and mind, that is, in the word HE (HU) in the phrases THERE IS NO GOD BUT HE, and, SAY HE IS GOD, (and that was only in its material aspect)

that the way of belief is infinitely easy, easy to the point of being necessary, and that the way of misguidance and associating partners with God is infinitely difficult, so difficult as to be impossible.

I shall explain that long and extensive point with an extremely brief indication.

Yes, if soil, one handful of which can act as a flower-pot for hundreds of plants in turn, is attributed to nature or causes, it becomes necessary

either for there to be present in such a handful hundreds of immaterial machines, indeed, machines and factories to the number of the plants,

or for each particle of that small amount of soil to know how to make all those different plants together with their different characteristics and living organs;

quite simply, each would have to possess infinite knowledge and limitless power like a god.

The same is true for the air, which is a place of maximum manifestation of the Divine will and command;

Hüve Nüktesi

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ * وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Çok aziz ve siddık kardeşlerim;

Kardeşlerim, **هُوَ** lâfzında **هُوَ** **قُلْ هُوَ اللَّهُ** ve **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** yalnız maddî cihette bir seyahat-ı hayaliyye-i fikriyyede hava sahifesinin mütalâasıyla âni bir Sûrette görünen bir zarif nükte-i tevhidde;

meslek-i îmâniyyenin hadsiz derece kolay ve vücub derecesinde sühuletti bulunmasını ve şirk ve dalaletin mesleğinde hadsiz derecede müşkilâtlı, mümteni' binler muhal bulunduğunu müşahede ettim.

Gâyet kısa bir işaretle o geniş ve uzun nükteyi Beyân edeceğim.

Evet nasilki bir avuç toprak, yüzer çiçeklere nöbetle saksılık eden kabında eğer; tabiata, esbaba havale edilse lâzımgelir ki;

ya o kabda küçük mikyasta yüzer, belki çiçekler adedince mânevî makineler, fabrikalar bulunsun

veyahut o parçacık topraktaki her bir zerre, bütün o ayrı ayrı çiçekleri, muhtelif hâsiyetleriyle ve hayattar cihazatıyla yapmalarını bilsin;

âdeta bir ilâh gibi hadsiz ilmi ve nihayetsiz iktidarı bulunsun.

Aynen öyle de: Emr ve iradenin bir arşı olan havanın,

either there would have to be present on a minute scale in each of its molecules, in each waft of wind, each breath, and in the tiny amount air expended with the word HE, the innumerable different exchanges, centres, receivers and transmitters of all the telephones, telegraphs and radios in the world

so that each could perform those innumerable acts at the same time;

or else, each particle of each molecule of air exhaled with HE, and indeed of the element air, would have to possess abilities and personalities to the number of all the different telephone users, telegraphers, and those who speak on the radio,

and know all their different languages, and broadcast them to the other particles at the same time.

For such a situation is actually apparent, and every bit of air possesses that ability.

#174

Thus, in the ways of the unbelievers, Naturalists, and Materialists not one impossibility, but impossibilities and difficulties are clearly apparent to the number of molecules of air.

If attributed to the All-Glorious Maker, however, the air together with all its particles becomes a soldier under His command.

With its Creator's permission and through His power, and through being connected to its Creator and relying on Him, and through the manifestation of its Maker's Power, in an instant with the speed of lightning, and with the ease of uttering the word HE and the movement of the air in waves, its innumerable universal duties are performed as easily as an orderly, single duty of a single particle.

That is to say, the air becomes a page for the endless, wonderful, and orderly writings of the pen of power, and its particles become the nibs of the pen, and their duties the points inscribed by it.

The air functions as easily as the movement of a single particle.

Thus, while on my journey of contemplation prompted by the phrases THERE IS NO GOD BUT HE, and, SAY, HE IS GOD, and while observing the world of the air and studying the page of that element,

I witnessed this brief truth with utter certainty and clarity, and in detail.

rüzgârın her bir parçası ve bir nefes ve tırnak kadar olan **هُوَ** lâfzındaki havada; küçücük mikyasta, bütün dünyada mevcûd telefonların, telgrafların, radyoların ve hadsiz ve muhtelif konuşmaların merkezleri, santralleri, âhize ve nâkileleri bulunsun

ve o hadsiz işleri beraber ve bir anda yapabilsin

veyahut o **هُوَ** deki havanın belki unsur-u havanın herbir parçasının herbir zerresi, bütün telefoncular ve ayrı ayrı umum telgrafçılar ve radyo ile konuşanlar kadar mânevî şahsiyetleri ve kabiliyetleri bulunsun

ve onların umum dillerini bilsin ve aynı zamanda başka zerrelere de bildirsın, neşretsın.

Çünkü bilfiil o vaziyet kısmen görünüyor ve havanın bütün eczasında o kabiliyet var.

İşte ehl-i küfrün ve tabiiyyun ve maddiyyunların mesleklerinde değil bir muhal, belki zerrelere adedince muhaller ve imtinalar ve müşkülâtlar âşikâre görünüyor.

Eğer Sâni-i Zülcelâl'e verilse, hava bütün zerratıyla onun emirber neferi olur.

Birtek zerrenin muntâzam birtek vazifesi kadar kolayca, hadsiz küllî vazifelerini Hâlıkının izniyle ve kuvvetiyle ve Hâlık intisab ve istinad ile ve Sâniinin cilve-i kudreti ile bir anda şimşek sür'atinde ve **هُوَ** telâffuzu ve havanın temevvücü sühuletinde yapılır.

Yâni, kalem-i kudretin hadsiz ve hârika ve muntâzam yazılarına bir sahife olur ve zerreleri, o kalemin uçları ve zerrelere vazifeleri dahi, kalem-i kaderin noktaları bulunur.

Birtek zerrenin hareketi derecesinde kolay çalışır.

İşte ben **قُلْ هُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** deki hareket-i fikriye ile seyahatimde hava âlemini temaşa ve o unsurun sahifesini mütalâa ederken,

bu mücmel hakikatı tam vâzih ve mufassal aynelyakîn müşahede ettim

And I understood with 'knowledge of certainty' that it was because there is in the word HE, in the air of its utterance, such a brilliant proof and flash of Divine unity, and also in its meaning and allusions such a luminous manifestation of Divine oneness and powerful proof of Divine unity, and in that proof an indication that since the pronoun HE is unconditional and indefinite, it suggests the question, "Who does it refer to?" that both the Qur'an of Miraculous Exposition and those who constantly recite the Divine Names frequently repeat this sacred word in the station of unity.

If, for example, there is one point on a piece of white paper and two or three other points are jumbled around with it and then someone who already has numerous jobs tries to distinguish them, he will be confused;

and if many burdens are loaded on a small creature, it will be crushed; and if numerous words issue from one tongue and enter one ear altogether at the same time, their order will be broken and they will be a muddle. Despite this being the case,

I saw with complete certainty that with the key and compass of HE, although thousands of different points, letters and words had been put in each molecule –and even in each particle– of the element air, through which I journeyed in my mind,

neither did they become mixed up nor did they spoil their order; and although they performed a great many different duties, these were carried out without being confused in any way;

and although very heavy loads were laid on each molecule and particle, they bore them in order without lagging or displaying any weakness at all.

#175

And I saw that thousands of different words of all different sorts enter and issue with perfect order from what is in effect those minute ears and tongues without being mixed up and spoilt in any way,

they enter those minute ears and issue from those tiny tongues, and by performing these extraordinary duties, each particle and each molecule declares through the enraptured tongue of its being and its perfect freedom, and through the testimony and tongue of the above truth:

THERE IS NO GOD BUT HE, and: SAY, HE IS GOD, THE ONE, and travels among air-clashing waves like storms and lightning and thunder without in any way spoiling their order or confusing their duties.

One duty is not an obstacle to another duty. I observed this and was utterly certain.

That is to say, either every particle and piece of the air has to possess infinite wisdom, knowledge, will, and power,

ve هُوَ nin lâfzında, havasında böyle parlak bir bürhân ve bir lem'a-yı vâhidiyyet bulunduğu gibi; mânâsında ve işaretiinde gâyet nurani bir cilve-i Ehadiyyet ve çok kuvvetli bir hüccet-i tevhid ve هُوَ zamirinin mutlak ve mübhem işareti hangi zâta bakıyor işaretiine bir karine-i taayyün o hüccette bulunması içindir ki, hem Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân.. hem ehl-i zikir makam-ı tevhidde bu kudsî kelimeyi çok tekrar ederler diye ilmelyakîn ile bildim.

Evet meselâ: bir nokta beyaz kâğıtta, iki-üç nokta konulsa karıştığı ve bir adam, muhtelif çok vazifeleri beraber yapmasıyla şaşıracağı

ve bir küçük zihayata, çok yükler yüklenmesiyle altında ezildiği ve bir lisan ve bir kulak, aynı anda müteaddid kelimelerin beraber çıkması ve girmesi intizâmını bozup karışacağı halde;

aynelyakîn gördüm ki: هُوَ nin anahtarı ile ve pusulasıyla fikren seyahat ettiğim hava unsurunda herbir parçası hattâ herbir zerresi içine muhtelif binler noktalar, harfler, kelimeler konulduğu veya konulabileceği halde,

karışmadığını ve intizâmını bozmadığını; hem ayrı ayrı pek çok vazifeler yaptığı halde, hiç şaşırmadan yapıldığını

ve o parçaya ve zerreye pek çok ağır yükler yüklendiği halde hiç za'f göstermeyerek, geri kalmayarak intizâm ile taşıdığını;

hem binler ayrı ayrı kelime, ayrı ayrı tarzda, mânâda o küçücük kulak ve lisanlara Kemâl-i intizâmı gelip çıkıp, hiç karışmayarak bozulmayarak

o küçücük kulaklara girip, o gâyet incecik lisanlardan çıktığı ve o her zerre ve her parçacık, bu acib vazifeleri görmekle beraber Kemâl-i serbestiyet ile cezbedârâne hal dili ile ve mezkûr hakikatın şehadeti ve lisanıyla

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ve لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ deyip gezer ve fırtınaların ve şimşek ve berk ve gök gürültüsü gibi havayı çarpıştırıcı dalgalar içerisinde intizâmını ve vazifelerini hiç bozmuyor ve şaşırıyor

ve bir iş diğer bir işe mâni olmuyor... Ben aynelyakîn müşahede ettim.

Demek ya herbir zerre ve herbir parça havada nihayetsiz bir hikmet ve nihayetsiz bir ilmi, iradesi ve nihayetsiz bir kuvveti, kudreti

and the qualities for being absolutely dominant over all the other particles so that it can be the means of those functions being carried out,

which is absurd and impossible to the number of particles, and no devil even could imagine it,

or else, and it is self-evident to the degree of 'knowledge of certainty,' 'vision of certainty,' and 'absolute certainty' that the page of the air functions through the boundless, infinite knowledge and wisdom of the All-Glorious One,

and is the changing page for the pen of Divine Power and Determining, and like a signboard for writing and erasing, known as a Tablet of Appearance and Dissolution, which has the function of the Preserved Tablet in the world of transformation and change.

Thus, just as the element of air demonstrates the above-mentioned wonders and manifestation of Divine unity in only the duty of transmitting sound

and shows the impossibilities of misguidance, so does it perform other important duties with order and without confusing them, such as transmitting subtle forces and energy, like electricity, light, and the forces of attraction and repulsion.

At the same time as conveying these, with perfect order, it carries out duties essential for the lives of plants and animals, such as respiration and pollination.

It proves in decisive fashion that it is a place of maximum manifestation of the Divine will and command.

I came to the firm conclusion that it proves that in no way is there any possibility of vagrant chance, blind force, deaf nature, confused and aimless causes, and powerless, lifeless, unknowing matter interfering in the writing and duties of the page of the air.

And I understood that every particle and part of it says with the tongue of its being: SAY, HE IS GOD, THE ONE, and: THERE IS NO GOD BUT HE

Just as with the key of HE I saw these wonders in the material aspect of the air, so also, as a HE, did the element of air become a key to the World of Similitudes and the World of Meaning.

I saw that the World of Similitudes is all the time taking innumerable photographs without confusing them, and that each photograph contains innumerable events occurring in this world.

ve bütün zerrata hâkim-i mutlak bir hassaları bulunmak lâzımdır ki; bu işlere medâr olabilsin.

Bu ise, zerreler adedince muhal ve bâtıldır. Hiçbir şeytan dahi bunu hatıra getiremez.

Öyle ise bu sahife-i havanın; hakkalyakîn, aynelyakîn, ilmelyakîn derecesinde bedâhetle Zât-ı Zülcelâl'in hadsiz gayr-ı mütenahî ilmi ve hikmetle çalıştırdığı

kalem-i kudret ve kaderin mütebeddil sahifesi ve bir levh-i mahfuzun âlem-i tegayyürde ve mütebeddil şuunatında bir levh-i mahv-isbat namında yazar bozar tahtası hükmündedir.

İşte hava unsurunun yalnız nakl-i asvat vazifesinde mezkûr cilve-i Vahdaniyyeti ve mezkûr acaibi gösterdiği

ve dalaletin hadsiz muhaliyetini izhar ettiği gibi, unsur-u havânin sâir ehemmiyetli vazifelerinden biri de elektrik, câzibe, dâfia, ziya gibi sâir letâifin naklinde şaşırmadan muntâzaman, asvat naklindeki vazifeyi gördüğü

aynı zamanda, bu vazifeleri dahi gördüğü aynı zamanında, bütün nebâtat ve hayvanata teneffüs ve telkîh gibi hayata lüzumu bulunan levazımatı Kemâl-i intizâm ile yetiştiriyor.

Emir ve İrade-i İlahiyyenin bir arşı olduğunu kat'î bir Sûrette isbat ediyor.

Ve serseri tesadûf ve kör kuvvet ve sağır tabiat ve karışık, hedefsiz esbab ve âciz, câmid, câhil maddeler bu sahife-i havaîyyenin kitabetine ve vazifelerine karışması hiçbir cihetle ihtimal ve imkânı bulunmadığını aynelyakîn derecesinde isbat ettiğini kat'î kanaat getirdim

ve herbir zerre ve herbir parça lisan-ı hal ile لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

ve قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ dediklerini bildim

ve bu هُوَ anahtarı ile havanın maddî cihetindeki bu acaibi

gördüğüm gibi, hava unsuru da bir هُوَ olarak âlem-i misâl ve âlem-i mânâya bir anahtar oldu.

Gördüm ki, âlem-i misal, nihayetsiz fotoğraflar ve herbir fotoğraf, hadsiz hâdisât-ı dünyeviye aynı zamanda hiç karıştırmayarak alıyor.

I understood that it was a gigantic camera, and a vast cinema of the hereafter thousands of times larger than the world for showing in eternal theatres the fruits of the transitory and impermanent states and lives of ephemeral beings, for showing to those enjoying everlasting bliss in Paradise scenes from their old memories and adventures in this world.

Since the time and place and conditions do not allow this to be proven with firm proofs and arguments like clear facts, it is cut short here.

While the faculties of memory and imagination, which are two proofs, two small examples, and two points of both the Preserved Tablet and the World of Similitudes

situated in man's head, are as tiny as lentils, within them are written in perfect order and without being mixed up as much information as may be contained in a large library.

This proves decisively that large examples of those faculties are the World of Similitudes and the Preserved Tablet.

It is definite and certain with 'knowledge of certainty' that the elements of air and water, and the element air and water like seminal fluid in particular, are far superior to the element of earth, and are written with more wisdom and will, and with the pen of Divine Determining and Power, and that it is completely impossible for chance, blind force, deaf nature, and lifeless and aimless causes to interfere in them, and that they are a page of the pen of Power and the wisdom of the All-Wise One of Glory.

#177

The Fourteenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Alif. Lam. Ra. [This is] a Book with verses fundamental [of established meaning]. Further explained in detail, from One All-Wise and Well-Acquainted [with all things]. {Qur'an, 11:1}

[In order to ascend to some of the elevated truths of the All-Wise Qur'an, and of Hadiths, which are the true expounder of the Qur'an,

we shall point out a number of comparisons of those truths which are like steps to assist hearts deficient in submission and obedience,

and shall explain in the Conclusion an object lesson and a mystery concerning Divine favour.

Since from among those truths, comparisons of the Resurrection and the Day of Judgement have been mentioned in the Tenth Word, and its Ninth Truth in particular, there is no need to repeat them.

Binler dünya kadar büyük ve geniş bir sinema-i uhreviye ve fâniyâtın fâni ve zâil hallerini ve vaziyetlerini ve geçici hayatlarının meyvelerini sermedi temâşâğâhlarda ve Cennette saadet-i ebediye ashablarına da dünya maceralarını ve eski hâtıratlarını levhalarıyla gözlerine göstermek için pek büyük bir fotoğraf makinası olarak bildim.

Haşiye: Fakat zahir hakikatlar gibi kuvvetli bürhanlarla ve hüccetlerle isbat etmeğe, zaman ve zemin, hal ve vaziyet müsaade etmediğinden kısa kesildi.

Hem Levh-i Mahfuzun, hem âlem-i misâlin iki hücceti ve iki küçücük nümunesi ve iki noktası,

insanın başında olan kuvve-i hafıza ve kuvve-i hayaliye, mercimek küçüklüğünde iken, hiç karıştırmayarak kemâl-i intizamla içlerinde bir büyük kütüphane kadar malumatın yazılması

kat'î ispat eder ki, o iki kuvvenin nümune-i ekber ve a'zamları, âlem-i misal ile Levh-i Mahfuz'dur.

Hava ve su unsurlarının, hususan nutfelerin suyu ve hava unsuru toprak unsurunun pek fevkinde daha ziyade hikmet ve irade ile ve kalem-i kader ve kudret ile yazıldıkları ve tesadüf ve kör kuvvetin ve sağır tabiatın ve camid ve hedefsiz esbabın karışması yüz derece muhal ve hiçbir cihetle mümkün olmadığı ve Hakîm-i Zülcelal'in kalem-i kader ve hikmetinin sahifesi olduğu ilmelyakîn ile kat'î bilindi. Mütebâkisi şimdilik yazdırılmadı. Umuma binler selâm.

Öndördüncü Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْكِتَابُ أَحْكَمْتُ آيَاتُهُ ثُمَّ فَصَّلْتُ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ

[Kur'an-ı Hakîm'in ve Kur'anın müfessir-i hakikîsi olan hadîsin bir kısım yüksek ve ulvî hakaikına çıkmak için

teslim ve inkıyâdı noksan olan kalblere yardım edecek basamaklar hükmünde o hakikatların bir kısım nazîrelerine işâret edeceğiz

ve hâtimesinde bir ders-i ibret ve bir sır-ı inâyet beyân edilecek.

O hakikatlardan haşir ve kıyametin nazîreleri, Onuncu Söz'de, bilhassa Dokuzuncu Hakikatında zikredildiği için tekrara lüzum yoktur.

Here we shall mention only five 'Matters' as examples of the other truths.]

The First

For example, in order to induce certainty about the verse, *He created the heavens and the earth in six days*, {Qur'an, 7:54} and the elevated truth it alludes to through the Qur'anic days, *which consist of a long period of time like perhaps a thousand or fifty thousand years*, that man's world and that of the animals will last six days,

we draw attention to the travelling worlds, transient universes, and passing cosmoses which the Glorious Maker creates every day, every year, every century, *each of which is like a day*.

It is as though these worlds are all guests like man. At the All-Glorious One's command, each season the world is filled and emptied.

#178

The Second

For example, the verses,
Nor anything fresh or dry but is [inscribed] in a Record Clear. {Qur'an, 6:59}*
And of all things have We taken account in a Clear Book. {Qur'an, 36:12}*
From Whom is not hidden the least little atom in the heavens or on earth; nor is there anything less than that, or greater, but it is in the Record Clear. {Qur'an, 34:3}

In order to be convinced of the elevated truth which these verses state, that, "All things together with all their states are recorded before they come into existence, when they come into existence, and after they have departed; and they are being recorded,"

we point out to be observed the All-Glorious Inscraper's including and preserving in immaterial fashion in the seeds and roots of the innumerable well-ordered creatures which He changes every season on the page of the earth, and particularly in the spring, the indexes of their beings, life-histories, and principles according to which they act, and when they die His inscribing in immaterial fashion with the same pen of Divine Determining those indexes, life-histories and principles in the simple seeds in their fruits; and every passing spring even His preserving them –whether fresh or dry– in perfect order in seeds like dry chips of wood and bones, limited and tiny.

It is as if each spring is attached like a flower to the face of the earth in extremely orderly and balanced fashion by the hand of One All-Beautiful and All-Glorious, then plucked from it; each is placed on it, then removed.

Yalnız sâir hakikatlardan nümune olarak "Beş Mes'ele" zikrederiz.]

Birincisi

Meselâ: *خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ* "Altı günde gökleri ve yerleri yarattık" demek olan; hem *belki bin ve elli bin sene gibi uzun zamandan ibâret olan eyyâm-ı Kur'aniyye* ile insan dünyası ve hayvan âlemi altı günde yaşayacağına işaret eden hakikat-ı ulviyyesine kanaat getirmek için,

birer gün hükmünde olan her bir asırda, her bir senede, her bir günde Fâtır-ı Zülcelâl'in halkettiği seyyal âlemleri, seyyar kâinatları, geçici dünyaları; nazar-ı şuhûdâ gösteriyoruz.

Evet güyâ insanlar gibi dünyalar dahi, birer misafirdir. Her mevsimde Zât-ı Zülcelâl'in emriyle âlem dolar, boşanır.

İkincisi

Meselâ

وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ
كُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ
لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ
gibi âyetlerin ifade ettikleri ki:

"Bütün eşya, bütün ahvâliyle vücuda gelmeden ve geldikten sonra ve gittikten sonra yazılıdır ve yazılır ve yazılıyor." demek olan hakikat-ı âliyesine kanaat getirmek için

Nakkaş-ı Zülcelâl, rûy-i zeminin sahifesinde, her mevsimde, bâhusus baharda değiştirdiği nihayetsiz muntâzam mahlûkatın fihriste-i vücudlarını, tarihçe-i hayatlarını, desâtir-i hareketlerini; çekirdeklerinde, tohumlarında, köklerinde mânevî bir sûrette derc ve muhafaza ettiğini ve zevalden sonra semerelerinde aynen kalem-i kaderiyle, mânevî bir tarzda basit tohumcuklarında yazdığını, hattâ her geçici baharda, *yaş-kuru ne varsa, mahdud zerrecikler ve kemikler hükmünde olan tohumlarda, ölmüş odunlarda, kemâl-i intizâm ile muhafaza ettiğini nazar-ı şuhûda gösteriyoruz.*

Güya her bir bahar, bir tek çiçek gibi, gâyet muntâzam ve mevzun olarak, zeminin yüzüne bir Cemil ve Celil'in eliyle takılıp koparılıyor; konup kaldırılıyor.

While the reality is this, one of the **strangest** forms of man's **misguidance** is that

he calls this **natural writing**, this **inscribing full of art**, this **passive pattern of wisdom which is an index of dominical art and only a reflection and manifestation of the Preserved Tablet, 'nature'**,

and considers it to be the **source** and **active and effective**.

Can there be any comparison between the ground and the Pleiades?

Can there be any comparison between reality and the views of the heedless?

The Third

For example, in order to ascend to the truth which **the Bringer of Sure News** described concerning **the Bearers of the Throne**, **the angels appointed to the earth and the skies**, and other sorts of angels, *stating that they glorify God with forty thousand heads, and with the forty thousand tongues in each head, and in forty thousand ways with each tongue*, consider the following carefully.

Through verses like,
*The seven heavens and the earth and all within them glorify and extol Him. {Qur'an, 17:44}**
*It was We Who made the hills declare in unison with him Our praises {Qur'an, 38:18} **
We did indeed offer the Trust to the heavens and the earth and the mountains, {Qur'an, 33:72}
the All-Glorious One expresses clearly that

#179

even the greatest and most **universal** of beings demonstrate that they glorify Him **in accordance with their universality** and **in a way appropriate to their vastness**. And it appears to be thus.

Just as **the words of glorification** of the heavens, *which are an ocean glorifying God*, are the suns, moons, and stars,

so **the words of praise** of the earth, *a flying thing praising and glorifying*, are the animals, plants and trees.

That is to say, just as the trees and stars all perform **particular** forms of glorification,

so does the earth and every part of the earth,

and all the mountains and valleys, and **the land and the sea**,

and the spheres of the firmament and **the constellations** in the heavens all perform **universal forms of glorification**.

Hakikat böyle iken, beşerin **en acîb** bir **dalâleti** budur ki:

Kader kaleminin sahifesi olan *Levh-i Mahfuz'un yalnız bir cilve-i aksi olarak, fihriste-i san'at-ı Rabbâniyye olup*, ehl-i gafletin lisanında **tabiat** denilen bu **kitab-i fitriyyeyi**, bu **nakş-ı san'atı**, bu **münfail mistar-ı hikmeti**, tabiat-ı müessire diyerek

masdar ve **fâil** telâkki etmesidir.

أَيْنَ الثَّرَا مِنَ الثُّرَيَّا

Hakikat nerede... Ehl-i gafletin telâkkileri nerede...

Üçüncüsü

Meselâ, **hamele-i arş** ve **yer ve göklerin melâike-i müekkelleri** ve sâir bir kısım melekler hakkında **Muhbir-i Sâdık**'ın tasvir ettiği, meselâ: *kırkbinler başlı, herbir başta kırkbinler lisan ve her lisanda kırkbinler tarzda tesbihat ettiklerini* ve intizâm ve külliyyet ve vüs'at-ı ubûdiyyetlerini *ifâde eden* hakikata çıkmak için, şuna dikkat et ki:

Zât-ı Zülcelâl

تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ
وَسَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ
إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ
-gibi âyetlerle **tasrih ediyor** ki:

Mevcûdâtın en büyüğü ve **küllîsi** dahi, **kendi külliyyetine göre** ve **âzametine münâsib bir tarzda** tesbihat ettiğini gösteriyor ve öyle de görünüyor.

Evet **bir bahr-ı müsebbih olan** şu semâvâtın **kelimât-ı tesbihiyyesi**; güneşler, aylar, yıldızlar olduğu gibi,

bir tayr-ı müsebbih ve hâmid olan şu zeminin dahi **elfâz-ı tahmîdiyyesi**; hayvanlar, nebatlar ve ağaçlardır.

Demek herbir ağacın, herbir yıldızın **cüz'î** birer tesbihâtı olduğu gibi;

zeminin de ve zeminin herbir kıt'asının da

ve herbir dağ ve derenin de ve **berr ve bahrının** da

ve göklerin herbir feleğinin de ve her bir **burcunun** da birer **tesbih-i küllîsi** vardır.

The earth, which possesses these thousands of heads containing thousands of tongues, **certainly has an angel appointed to it who translates and displays in the World of Similitudes the flowers of glorification and fruits of praise** it performs with each, and **who represents and proclaims them in the World of Spirits.**

Indeed, if **numerous** things take on the form of a collectivity, a **collective personality** comes into being.

If such a **collectivity** fuses and becomes a unity, it will have a collective personality and a sort of spirit which will represent it, and an appointed angel who will perform its **duty of glorification.**

As an example, consider the plane-tree in front of my room here, **a mighty word of the mouth of Barla and the tongue of this mountain:**

see how many hundreds of tongues of smaller branches there are on the three heads of the three main branches of its trunk. Study carefully how many hundreds of words of **well-ordered** and **balanced** fruits it has,

and how many hundreds of letters of **well-proportioned** winged seeds; just as you hear and see how **eloquently** it **praises** and glorifies **the All- Glorious Maker, the Owner of the command of “Be!” and it is,**

so too the angel appointed to it represents its glorification with numerous tongues in **the World of Meaning.** Wisdom necessitates that it is so.

The Fourth

For example, consider **the elevated truth** expressed by verses like:

*Indeed, His command when He wills a thing, is, “Be!”, and it is. {Qur'an, 36:82} **

*And the decision of the Hour is as the twinkling of an eye. {Qur'an, 16:77} **

*And We are closer to him than his jugular vein. {Qur'an, 50:16} **

The angels ascend to Him in a day the measure of which is fifty thousand years, {Qur'an, 70:4}
which is that

the Absolutely Powerful One creates things with such **ease** and speed, with such facility and lack of trouble, that it appears and **is understood** that He creates with a mere command.

#180

Also, although **the All-Powerful Maker** is infinitely **close** to beings, they are infinitely **distant** from him.

Furthermore, despite His infinite might and **glory**, attaching importance to them, He also **sets in order** the **most insignificant and lowly matters**, and does not deny them **the beauty of His art.**

Şu binler başları olan **zeminin** her başında yüzbinler lisanlar bulunan ve her lisanda yüzbin tarzda **tesbihat** çiçeklerini, **tahmidat meyvelerini**, **âlem-i misâlde tercümanlık edip gösterecek** ve **âlem-i ervahta temsil edip ilân edecek**, ona göre **elbette bir melek-i müekkeli vardır.**

Evet **müteaddid** eşya bir cemâat şekline girse, bir **şahs-ı mânevîsi** olacaktır.

Eğer o **cem'iyet, imtizaç edip** ittihad şeklini alsa, onu temsil edecek bir şahs-ı mânevîsi, bir nevi ruh-u mânevîsi ve **vazife-i tesbihîyyesini** görecek bir melek-i müekkeli olacaktır.

İşte bak, misâl olarak **bu Barla ağzının, şu dağ lisânının bir muazzam kelimesi olan** bu odamızın önündeki çınar ağacına bak, **gör:**

Ağacın şu üç başının her başında kaç yüz dal dilleri var ve her dilde bak, kaç yüz **mevzun** ve **muntâzam** meyve kelimeleri var ve her meyvede dikkat et;

kaç yüz kanatlı **mevzun** tohumcuk harfleri, **Emr-i كُنْ** **فَيَكُونُ** e mâlik **Sânî-i Zülcelâl**'ine ne kadar **belîğ** bir **medih** ve fasîh bir tesbih ettiğini işittiğin, gördüğün gibi;

ona müekkel melek dahi, ona göre **âlem-i mânâda** müteaddid diller ile tesbihatını temsil ediyor ve hikmeten öyle olmak gerekir.

Dördüncüsü

Meselâ:

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ
وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ
وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ
تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ
خُمُسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

gibi âyetlerin ifade ettikleri **hakikat-ı ulviyyesine** ki,

Kadîr-i Mutlak o derece **sühûlet** ve sür'atle ve mualecesiz ve mübaşeretisiz eşyayı halkeder ki, yalnız sırf bir emir ile icad eder gibi görünüyor, **fehmediliyor.**

Hem o **Sânî-i Kadîr** nihayet derecede masnûata **karîb** olduğu halde, masnuat nihayet derecede ondan **baîddir.**

Hem nihâyetsiz **kibriyâsıyla** beraber, **gâyet cüz'î ve hakîr umûru** dahi, ehemmiyetle **tanzim** ve **hüsn-ü san'**attan hariç bırakmıyor.

Thus, the perfect order within absolute ease observed in beings testifies to the existence of this Qur'anic truth. The following comparison demonstrates its meaning and wisdom.

For example, *And God's is the highest similitude*, the duties the sun displays through the dominical command and Divine subjugation, *which is like a dense mirror to the Divine Name of Light among the All-Glorious Maker's Most Beautiful Names*, brings this truth closer to the understanding.

It is as follows: Although through its elevatedness, the sun is infinitely close to all transparent and shining things,

indeed, is closer to them than their own selves, and although it has an effect on them in numerous ways like through its manifestation, its image, and power of disposal,

those transparent objects are thousands of years distant from it,

they can in no way have an effect on it, they cannot claim to be close to it.

Also, the sun's being as though present and seeing in all transparent particles, and wherever its light enters even, is understood through the sun's reflection and its image being apparent in accordance with the particles' capacities and colours.

Furthermore, the sun's comprehensiveness and penetration increase to the vast extent of its luminosity.

It is because of the greatness of its luminosity that the tiniest things cannot hide or escape from it.

This means that through the mystery of luminosity its immense vastness does not exclude even insignificant and tiny things; on the contrary, it takes them within the sphere of its comprehension.

Moreover, if to suppose the impossible we were to imagine the sun acted with will in the tasks and manifestations its displays, with Divine permission it would function with such ease and speed and breadth in everything from particles and droplets and the surface of the sea to the planets, that

it would be supposed that it performed these mighty disposals through a mere command.

A particle and a planet would be equal before its command.

The effulgence it would bestow on the surface of the sea, it would bestow also with perfect order on a particle in accordance with the particle's capacity.

Thus, we see that the sun, *which is a luminous bubble in the seas of the skies* and *a small and dense mirror to the manifestation of the Absolutely Powerful One's Name of Light*, observedly displays examples of the three principles of this truth.

İşte bu hakikat-ı Kur'aniyyenin vücuduna, mevcûdâtta meşhud sühûlet-i mutlak içinde intizâm-ı ekmel şahadet ettiği gibi, gelecek temsil dahi, onun sırr-ı hikmetini gösterir.

Meselâ: *وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى Sâni'-i Zülcelâl'in Esmâ-i*

Hüsnâsından Nur isminin bir kesif âyinesi hükmünde olan güneşin, emr-i Rabbânî ve teshir-i İlâhî ile mazhar olduğu vazifeler, şu hakikatı fehme takrib eder.

Şöyle ki: Güneş ulviyyetiyle beraber bütün şeffaf ve parlak şeylere nihayet derecede yakın,

belki onların zatlarından onlara daha yakın olduğu, cilvesiyle ve timsâliyle ve tasarrufa benzer çok cihetlerle onları müteessir ettiği halde;

o şeffaf şeyler ise, binler sene ondan uzaktırlar.

Onu hiçbir vecihle müteessir edemezler; kurbiyet dâva edemezler.

Hem o Güneş, her şeffaf zerreye, hattâ ziyası nereye girmiş ise orada hâzır ve nâzır gibi olduğu, o zerrenin kabiliyet ve rengine göre Güneşin aksi ve bir nevi timsâli görünmesiyle anlaşılır.

Hem Güneşin âzamet-i nûraniyeti derecesinde ihâtası, nüfûzu ziyâdeleşir.

Nûrâniyyet âzametindendir ki, en küçük ufak şeyler, ondan gizlenip kaçamazlar.

Demek âzamet-i kibrîyâsı, cüz'î ve ufak şeyleri, nuraniyyet sırrıyla harice atmak değil; bilâkis daire-i ihâtasına alıyor.

Hem güneşi, mazhar olduğu cilvelerde ve vazifelerde farz-ı muhal olarak fâil-i muhtar farzetsek, o derece sühulet ve sür'at ve vüs'at içinde, zerreden katreden deniz yüzünden seyyârata kadar izn-i İlâhî ile öyle işliyor ki,

şu tasarrufat-ı azîmeyi yalnız bir mahz-ı emir ile yapar, tahayyül edilebilir.

Zerre ile seyyâre, emrine karşı müsavidirler.

Deniz yüzüne verdiği feyzi, zerreye de kabiliyetine göre kemâl-i intizâm ile verir.

İşte, semâ denizinin yüzünde ziyâdar bir kabarcık ve Kadîr-i Mutlak'ın Nûr isminin cilvesine kesif bir âyinecik olan şu güneşin, bilmüşahede şu hakikatın üç esâsının nûmunelerine mazhar olduğunu görüyoruz.

So we surely believe with complete certainty as though witnessing it that **the All-Glorious One**, Who is the Light of Light, the Illuminator of Light, the Determiner of Light, and in comparison to *Whose knowledge and power the sun's light and heat is like earth*, is all-present and all-seeing and infinitely close to all things with His knowledge and power, and that things are utterly distant from Him, and

Elbette güneşin nur ve hararetî, ilim ve kudretine nisbeten toprak gibi kesif hükmünde, نُورَ التُّورِ مُنَوَّرَ التُّورِ

مُقَدَّرَ التُّورِ olan **Zât-ı Zülcelâl**, her şeye, ilim ve kudretiyle nihayetsiz yakın ve hâzır ve nâzır ve eşya Ondan gâyet uzak olduğuna,

www.risaleglobal.com

that He does things with such ease and **facility** that it is understood He creates with the ease and speed of a mere command, and that nothing at all, **great or small**, **particular or universal**, can escape from **the sphere of His power**, and that His **magnificence** encompasses all things. And this has to be believed.

The Fifth

While **the limits of the vastness of the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity's dominicality** and **the tremendousness of His Godhead** stretch

from, *No just estimate have they made of God, such as is due to Him: on the Day of Judgement the whole of the earth will be but His handful, and the heavens will be rolled up in His right hand* {Qur'an, 39:67.} to, *And know that God comes between man and his heart*, {Qur'an, 8:24.}

and from, *God is the Creator of All Things, and He is the Guardian and Disposer of all affairs*, {Qur'an, 39:62.} to, *[God] knows what they hide as well as what they disclose*, {Qur'an, 2:77, etc.}

and from, *[Who] created the heavens and the earth*, {Qur'an, 7:54, etc.} to, *God has created you and what you do*, {Qur'an, 37:96.}

and from, *God has willed this! There is no power but with God*, {Qur'an, 18:39.} to, *But you will not, except as God wills*, {Qur'an, 76:30.}

...

what is the purpose of His **stern complaints** and severe and awesome **threats** in the Qur'an against the sons of Adam, *so impotent and infinitely weak and utterly poor and endlessly needy, who possess only partial will and have no power to create?*

In what way is it conformable, and how is it appropriate? In order to be convinced of this profound and elevated truth, consider the following two comparisons:

First Comparison: For example, there was a **royal** garden in which innumerable fruit-bearing and flowering things were found.

Many **servants** were appointed to **attend to it**.

The duty of one of the servants was only to open the water canal so that the water could spread throughout the garden and be benefited from.

hem o derece **külfetsiz**, muâlecesiz, sühuletle işleri yapar ki, yalnız mahz-ı emrin sür'at ve sühûletle icad eder gibi anlaşıldığına; hem hiçbir şey, **cüz'î-külli**, **küçük-büyük**, **daire-i kudretinden** hârice çıkmadığına ve **kibriyâsı** ihâta ettiğine şuhud derecesinde bir **yakîn-i îmanî ile îmân ederiz** ve îmân etmek gerektir.

Beşincisi

...

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ

den tut, tâ ye kadar..

hem **اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ** den tut, tâ **يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ** e kadar..

hem **خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ** dan tut, tâ **خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ** e kadar..

hem **مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ** den tut, tâ **وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ** ya kadar

hudud-u âzamet-i rubûbiyyeti ve kibriyâ-i ulûhiyyeti tutmuş olan **Ezel ve Ebed Sultanı**,

şu âciz ve nihayetsiz zaîf ve nihayetsiz fakir ve nihayetsiz muhtaç ve yalnız cüz'î bir ihtiyar ile icada kabiliyeti olmayan zaîf bir kış ile mücehhez benî-âdeme karşı şedid şikâyat-ı Kur'aniyyesi ve azîm tehdidatı ve müdhiş vaîdleri ne hikmete binâendir

ve ne vecihle tevfiik edilir? Ne sûretle münâsib düşer? demek olan derin ve yüksek hakikata kanaat getirmek için şu gelecek iki temsile bak:

Birinci Temsil: Meselâ; **şâhane** bir bağ var ki, nihayetsiz meyvedâr ve çiçekdar masnu'lar içinde bulunuyorlar.

Ona **nezaret etmek** için pek çok **hademeler** tâyin edilmiş.

Bir hizmetkârın vazifesi dahi, yalnız o bağa yayılacak ve içilecek suyun mecrasındaki deliğin kapağını açmaktır

But the servant was lazy and did not open the canal, so **harm** came to **the growth of the garden**, or else it dried up.

All the other servants had the right to complain, not about **the Creator's dominical art** and **the Sultan's royal supervision** and **the obedient service** of the light, air, and earth, but about that foolish servant,

for their duties were all made **fruitless**, or else harm came to them.

Second Comparison: For example, if, through abandoning his minor duty on **a mighty royal ship**, a common man causes harm to come to **the results of the duties** of all the others employed on the ship, and some of them even are made to come to nothing,

the ship's owner will complain bitterly about him in the name of all the others.

And the one at fault cannot say: "I'm just an **ordinary** person. I don't **deserve** this severity because of my unimportant **omission**."

For a single instance of non-existence results in innumerable such instances, whereas existence yields results in accordance with itself.

For although the existence of a thing is **dependent on** the existence of all the **conditions** and causes, its non-existence, its **removal**, occurs with the removal of a single condition and results from **the non-existence of a single particular**.

It is because of this **that 'destruction is much easier than repair'** has become like **a universally accepted principle**.

Since **the bases of unbelief and misguidance, and rebellion and sin** are denial and rejection, they are an abandoning and **non-acceptance**.

However **positive** and possessing of existence they appear **superficially**, in reality they are removal and non-existence. In which case they are a **contagious crime**.

Just as they cause harm to **the results of the acts** of other beings, so they draw a veil over **the manifestation of the beauties** of **the Divine Names**.

The Monarch of Beings, Whose right it is to make these innumerable complaints, therefore utters awesome complaints about rebellious man in the name of those beings.

And to do so is perfect wisdom. Rebellious man is certainly deserving of His severe and awesome threats; **without doubt he deserves them**.

ve şu hizmetkâr ise tenbellik etti, deliğin kapağını açmadı. O **bağın tekemmülüne halel** geldi veyahut kurudu.

O vakit **Hâlık'ın san'at-ı Rabbâniyyesi**'nden ve **Sultân'ın nezaret-i şahanesinde** ve ziya ve hava ve toprağın **hizmet-i bendegânesinden** başka bütün hademelerin, o sersemenden şekvaya hakları vardır.

Zira hizmetlerini **akîm** bıraktı veya zarar verdi.

İkinci Temsil: Meselâ; **cesîm bir sefine-i Sultaniyyede**, âdi bir adam cüz'î vazifesini terketmesiyle, bütün gemideki vazifedârların **netâic-i hidematına** halel getirdiğinden ve bâzı da mahvettiğinden,

bütün o vazifedârlar nâmına gemi sahibi ondan şedid şikâyet eder.

Kusur sahibi ise, diyemez ki: "Ben bir **âdi** adamım, ehemmiyetsiz **ihmalimden** şu şiddete **müstehak** değildim."

Çünkü tek bir adem, hadsiz ademleri intac eder. Fakat vücud kendine göre semere verir.

Çünkü bir şeyin vücudu, bütün **şerâit** ve esbâbın vücuduna **mütevakkıf** olduğu halde; o şeyin ademi, **intifası**, tek bir şartın intifâsıyla ve **tek bir cüz'ün ademiyle** netice itibariyle mün'adim olur.

Bundandır ki: "Tahrib, tamirden **pek çok defa eshel olduğu**" **bir düstur-u müteârife** hükmüne geçmiştir.

Mâdem **küfür ve dâlâlet, tuğyan ve mâsiyet esâsları**, inkârdır ve reddir, terktir ve **adem-i kabûldür**.

Sûret-i zâhiriyyede ne kadar **müsbet** ve vücudlu görünse de, hakikatta intifadır, ademdir. Öyle ise **cinâyet-i sâriyedir**.

Sâir mevcûdâtın **netâic-i amellerine** halel verdiği gibi **Esmâ-i İlâhiyyenin cilde-i cemâllerine** perde çeker.

İşte bu hadsiz şikâyete hakları olan mevcûdat namına o mevcûdatın Sultan'ı, şu âsi beşerden azîm şikâyet eder

ve etmesi, ayn-ı hikmettir ve o âsi, şiddetli tehdidata elbette müstehaktır ve dehşetli vaidlere, **bilâşübhe sezâdır**.

Conclusion

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Hâtime

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

And what are the goods of this world but the goods of deception? {Qur'an, 3:185.}

[A slap for the heedless and a warning lesson]

O my wretched soul sunk in heedlessness, which sees this life as sweet, has forgotten the hereafter, and seeks only this world!

Do you know what you resemble?

An ostrich! It sees the hunter, but cannot fly, so sticks its head in the sand so the hunter will not see it.

Its bulky body remains in the open, and the hunter sees it. Only, its eyes are closed in the sand and it cannot see him.

O my soul, consider the following comparison, and see it!

Restricting one's view to this world transforms a great pleasure into a grievous pain.

For example, there are two men in this village, that is, in Barla.

Ninety-nine out of a hundred of the friends of one of them have gone to Istanbul, where they are living in fine fashion.

Only one has remained here, and he too will go there. For this reason, the man longs for Istanbul and thinks of it; he wants to join his friends.

When he is told to go there, he is overjoyed and goes happily.

As for the second man, ninety-nine of his friends have departed from here.

But some have perished, and some have been put in places where they neither see nor are seen. He imagines that they have departed and disappeared in utter misery.

This wretched man becomes friendly with a single guest in place of all of them, and wants to find consolation.

Through him he wants to forget his grievous pain of separation.

O my soul! Foremost God's Beloved, and all your friends, are beyond the grave.

The one or two who remain will also depart for there.

So do not be frightened of death, anxious at the grave, and avert your head.

Look manfully at the grave, and listen to what it seeks.

Laugh in death's face like a man, and see what it wants.

Beware, do not be heedless and resemble the second man.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

[Gafil kafaya bir tokmak ve bir ders-i ibrettir.]

Ey gaflete dalıp ve bu hayatı tatlı görüp ve âhireti unutup, dünyaya talib bedbaht nefsim!

Bilir misin neye benzersin?

Deve kuşuna... Avcıyı görür, uçamıyor; başını kuma sokuyor, tâ avcı onu görmesin.

Koca gövdesi dışarda. Avcı görür. Yalnız o, gözünü kum içinde kapamış, görmez.

Ey nefis! Şu temsile bak gör:

Nasıl dünyaya hasr-ı nazar, aziz bir lezzeti, elîm bir eleme kalb eder.

Meselâ; şu karyede (yâni Barla'da) iki adam bulunur.

Birisinin yüzde doksandokuz ahababı İstanbul'a gitmişler. Güzelce yaşıyorlar.

Yalnız bir tek burada kalmış. O dahi oraya gidecek. Bunun için şu adam İstanbul'a müştaktır, orayı düşünür. Ahbaba kavuşmak ister.

Ne vakit ona denilse "Oraya git", sevinip gülerek gider.

İkinci adam ise, yüzde doksandokuz dostları buradan gitmişler.

Bir kısmı mahvolmuşlar. Bir kısmı, ne görür, ne de görünür yerlere sokulmuşlar. Perişan olup gitmişler, zanneder.

Şu bîçare adam ise, bütün onlara bedel yalnız bir misafire ünsiyet edip teselli bulmak ister.

Onunla o elîm âlâm-ı firakı kapamak ister.

Ey nefis! Başta Habibullah, bütün ahababın kabrin öbür tarafındadırlar.

Burada kalan bir-iki tane ise, onlar da gidiyorlar.

Ölümden ürküp, kabirden korkup, başını çevirme.

Merdane kabre bak, dinle ne taleb eder.

Erkekçesine ölümün yüzüne gül; bak ne ister.

Sakın gafil olup ikinci adama benzeme.

O my soul! Do not say, "The times have changed, this age is different, everyone is plunged into this world and worships this life. Everyone is drunk with the struggle for livelihood."

#184

For death does not change. Separation is not transformed into permanence and does not become different.

Man's impotence and poverty do not change, they increase.

Man's journey is not cut, it becomes faster.

Also, do not say, "I am like everyone else." For everyone befriends you only as far as the grave,

and the consolation of being together with everyone else in disaster has no meaning beyond the grave.

And do not suppose yourself to be free and independent. For if you look at this guest-house of the world with the eye of wisdom, you will see that nothing at all is without order and without purpose. How can you remain outside the order and be without purpose?

Events in the world like earthquakes are not the playthings of chance.

For example, you see that the extremely well-ordered and finely embroidered shirts, one over the other and one within the other, which are clothed on the earth from the species of animals and plants, are adorned and decked out from top to bottom with purposes and instances of wisdom, and you know that the earth revolves and is turned like an ecstatic Mevlevi in perfect order within most exalted aims.

How is it then, as an atheist published, they suppose the death-tainted events of the earth, like the earthquake,* which resembles the earth's shaking off itself the weight of certain forms of heedlessness of which it disapproves from mankind, and especially from the believers, to be without purpose and the result of chance? How is it that they show the grievous losses of all those stricken to be without recompense and to have gone for nothing, and cast them into a fearsome despair?

*{This was written in connection with the Izmir earthquake.}

They are both making a great error and perpetrating a great wrong.

Indeed, such events occur at the command of One All-Wise and All- Compassionate, in order to transform the transient property of the believers into the equivalent of alms, and make it permanent. And they are atonement for their sins arising from ingratitude for bounties.

Just as a day will come when this subjugated earth will see the works of man, which are the adornment of its face, to be tainted by the attributing of partners to God and not to be the cause of thanks, and it will find them ugly.

Ey nefsim! Deme: "Zaman değişmiş, asır başkalaşmış, herkes dünyaya dalmış, hayata perestîş eder. Derd-i maişetle sarhoştur."

Çünkü: Ölüm değişmiyor. Fırak, bekaya kalbolup başkalaşmıyor.

Acz-i beşerî, fakr-ı insanî değişmiyor, ziyadeleşiyor.

Beşer yolculuğu kesilmiyor, sür'at peyda ediyor.

Hem deme: "Ben de herkes gibiyim." Çünkü herkes sana kabir kapısına kadar arkadaşlık eder.

Herkesle musibette beraber olmak demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esâssızdır.

Hem kendini başıboş zannetme. Zira şu misafirhane-i dünyada nazar-ı hikmetle baksan; hiçbir şeyi nizâmsız gayesiz göremezsin. Nasıl sen nizâmsız, gayesiz kalabilirsin?

Zelzele gibi vâkıalar olan şu hâdisat-ı kevniyye, tesadüf oluncağı değiller.

Meselâ: Zemine nebâtât ve hayvanat enva'ından giydirilen birbiri üstünde, birbiri içinde, gâyet muntâzam ve gâyet münakkaş gömlekler; baştan aşağıya kadar gayelerle, hikmetlerle müzeyyen, mücehhez olduklarını gördüğün ve gâyet âlî gayeler içinde kemâl-i intizâm ile meczup mevlvî gibi devredip döndürmesini bildiğin halde,

nasıl oluyor ki, küre-i arzın benî-Âdemden, bâhusus ehl-i îmândan beğenmediği bir kısım etvâr-ı gafletin sıklet-i mâneviyyesinden omuz silkmeye benzeyen zelzele gibi (Haşiye) mevt-âlûd hâdisat-ı hayâtiyyesini; bir mülhidin neşrettiği gibi gayesiz, tesadüfî zannederek bütün musibetzedelerin elîm zâyiatını bedelsiz hebâen-mensur gösterip, müdhiş bir ye'se atarlar.

{(Haşiye): İzmir'in zelzelesi münasebetiyle yazılmıştır.}

Hem büyük bir hatâ, hem büyük bir zulüm ederler.

Belki öyle hâdiseler, bir Hakîm-i Rahîm'in emriyle ehl-i îmânın fânî malını, sadaka hükmüne çevirip ibka etmektir ve küfran-ı nimetten gelen günahlara keffarettir.

Nasıl ki bir gün gelecek, şu müsahhar zemin yüzünün zîneti olan âsâr-ı beşeriyyeyi şirk-âlûd, şükürsüz görüp, çirkin bulur.

At **the Creator**'s command, it will wipe them off its entire face and cleanse it. At God's command, it will pour **those who attribute partners to God** into Hell, and say to **those who offer thanks**, "Come and enter Paradise!"

#185

The Addendum To The Fourteenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate

*When the earth is shaken to its [utmost] convulsion, * And the earth throws up its burdens [from within], * And man cries [distressed] "What is the matter with it?" * On that Day will it declare its tidings. * For that your Sustainer will have given it inspiration. {Qur'an, 99:1-5}*

This Sura states **definitely** that in its movements and earthquakes the earth shakes **at a command, on receiving revelation and inspiration**. And sometimes it trembles.

[Prompted by an inspiration, the answers occurred to me to six or seven minor questions related to the current earthquakes, importantly from the point of view of their meaning.

Although on several occasions I intended to write them in detail, permission was not given, so they have been written **briefly** and in short.]

First Question: More distressing than the material disaster of the present severe earthquake are its immaterial aspects; the fear and **despair** at further earthquakes is **destroying the nightly rest** of **most** of the people in most areas. What is the reason for this terrible torment?

The Answer, again in regard to its Meaning: It has been said that **the drunken, licentious songs**, some of which were performed by girls, being broadcast rapturously by means of the radio **during the tarawih prayers of the month of Ramadan** in every corner of this blessed **centre of Islam** resulted in the torment of this fear.

Second Question: Why aren't these **heavenly blows** dealt at the **unbelievers** in their countries? Why are they visited on the unhappy Muslims?

The Answer: Just as the requital for big mistakes and crimes is **postponed** and made in big centres, and the requital for small crimes is made **quickly** in small centres,

#186

as a consequence of an important instance of wisdom, the recompense of **the greater part of the unbelievers' crimes** is postponed to **the Last Judgement**, while the punishment for the believers' faults is in part given in this world.*

Hâlık'ın emriyle büyük bir zelzele ile bütün yüzünü siler, temizler. Allah'ın emriyle **ehl-i şirki** Cehennem'e döker. **Ehl-i şükre** "Haydi, Cennet'e buyurun" der.

Ondördüncü Sözün Zeyli

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَ
قَالَ الْإِنْسَانُ مَالَهَا يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا بِأَنَّ رَبَّكَ
...أَوْحَىٰ لَهَا الْخ

Şu sûre **kat'iyyen** ifade ediyor ki: Küre-i Arz, hareket ve zelzelesinde **vahy ve ilhama mazhar olarak emir tahtında** depreniyor. Bâzan da titriyor.

[Mânevî ve ehemmiyetli bir canibden şimdiki zelzele münâsebetiyle altı-yedi cüz'î suale karşı yine mânevî ihtar yardımıyla cevapları kalbe geldi.

Tafsilen yazmak kaç def'a niyet ettimse de izin verilmedi. Yalnız **icmâlen** kısacık yazılacak.]

Birinci Sual: Bu zelzenenin maddî musibetinden daha elîm mânevî bir musibeti olarak, şu zelzenenin devamından gelen korku ve **me'yusiyet ekser** halkın ekser memlekette **gece istirahatını selbederek** dehşetli bir azab vermesi nedendir?

Yine mânevî cevap: Şöyle denildi ki: **Ramazan-ı Şerifin teravih vaktinde** kemâl-i neş'e ve sürur ile **sarhoşçasına gâyet heveskârane şarkıları** ve bâzan kızların sesleriyle radyo ağızıyla bu mübarek **merkez-i İslâmiyetin** her köşesinde câzibedârane işittirilmesi, bu korku azabını netice verdi.

İkinci Sual: Niçin **gâvurların** memleketlerinde bu **semâvî tokat** başlarına gelmiyor? Bu bîçare müslümanlara iniyor?

Elcevab: Büyük hatâlar ve cinâyetler **te'hîr** ile büyük merkezlerde ve küçük cinâyetler **tâcîl** ile küçük merkezlerde verildiği gibi;

mühim bir hikmete binâen **ehl-i küfrün cinâyetlerinin kısm-ı âzamı, Mahkeme-i Kübrâ-yı Haşre** te'hîr edilerek ehl-i îmanın hatâları, kısmen bu dünyada cezası verilir.(**Haşiye**)

*{Furthermore, in abandoning an **abrogated** and **corrupted** religion, people like the Russians do not incur Divine wrath to the extent of those who betray **a true and eternal religion which may not be abrogated**.

Thus, the earth leaves them at present, and displays its anger towards those here.}

Third Question: What is the reason for this disaster, which arises from the wrongdoing of a few **individuals**, occurring to a degree **generally** throughout the country?

The Answer: The general disaster results from the wrongdoing of the **majority: most people in effect participate** in the actions of those tyrannical individuals by supporting them **either actively or morally or in some connection**.

Fourth Question: Since this disaster of an earthquake results from wrongdoing and is **atonement for sins**,

why are the innocent and those not at fault struck by it? How does **Divine justice** permit this?

The Answer, again in regard to its meaning: Since this matter **concerns the mystery of Divine Determining**, we refer you to the *Risale-i Nur* and here only say this:

And fear tumult or oppression, which affects not in particular [only] those of you who do wrong. {Qur'an, 8:25.}

That is, beware of the calamity or disaster which when it occurs is not restricted to wrongdoers but strikes the innocent as well.

The meaning of the above verse is as follows: this world is a **field of trial and examination**, and a **place of striving where man is accountable for his actions**.

Accountability and examination require that reality remains veiled so that **through competition and striving** the Abu Bakr's may rise to **the highest of the high** and the Abu Jahl's may enter among **the lowest of the low**.

If the innocent remained untouched by such disasters, the Abu Jahl's would submit just like the Abu Bakr's,

and the door of **spiritual and moral progress** through striving would be closed and **the mystery of accountability** spoiled.

Since **Divine wisdom** requires that **oppressed** and **oppressor** are together afflicted by disaster,

what then is the share of the wretched oppressed of **Divine mercy** and justice?

It was said in reply to this question: for them there is a **manifestation of mercy** within the **wrath** and anger in the disaster.

For just as the transient property of the innocent becomes like alms and gains permanence,

{(Haşiye): Hem Rus gibi olanlar, **mensuh** ve tahrif edilmiş bir dini terk etmekle, **hak ve ebedî ve kabil-i nesh olmayan bir dine** ihanet etmek derecesinde gayretullaha dokunmadığından,

zemin şimdilik onları bırakıp, bunlara hiddet ediyor.}

Üçüncü Sual: Bâzi **eşhasın** hatâsından gelen bu musibet bir derece memlekette **umumî** şekle girmesinin sebebi nedir?

Elcevab: Umumî musibet, **ekseriyetin** hatâsından ileri gelmesi cihetiyle **ekser nâsın** o zâlim eşhasın harekâtına **fiilen veya iltizâmen veya iltihaken** taraftar olmasıyla **mânen iştirâk eder**, musibet-i âmmeye sebebiyet verir.

Dördüncü Sual: Mâdem bu zelzele musibeti, hatâların neticesi ve **keffaret-üz zünûb**dur.

Mâsumların ve hatâsızların o musibet içinde yanması nedendir? **Adâletullah** nasıl müsaade eder?

Yine mânevî canibden elcevab: Bu mes'ele **sırr-ı kadere taallûk** ettiği için, Risâle-i Kader'e havale edip yalnız burada bu kadar denildi:

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً

Yâni: "Bir belâ, bir musibetten çekininiz ki, geldiği vakit yalnız zâlimlere mahsus kalmayıp mâsumları da yakar."

Şu âyetin sırrı şudur ki: Bu dünya bir **meydân-ı tecrübe ve imtihandır** ve **dâr-ı teklif ve mücahededir**.

İmtihan ve **teklif** iktizâ ederler ki, hakikatlar perdeli kalıp, tâ **müşabaka ve mücahede ile** Ebubekirler **â'lâ-yı illiyyîne** çıksınlar ve Ebûcehiller **esfel-i sâfilîne** girsınlar.

Eğer masumlar böyle musibetlerde sağlam kalsaydılar, Ebûcehiller aynen Ebubekirler gibi teslim olup,

mücahede ile **mânevî terakki** kapısı kapanacaktı ve **sırr-ı teklif** bozulacaktı.

Mâdem **mazlum**, **zâlim** ile beraber musibete düşmek, **hikmet-i ilâhî**ce lâzım geliyor.

Acaba o bîçâre mazlumların **rahmet** ve adâletten hisseleri nedir?

Bu suale karşı cevaben denildi ki: O musibetteki **gazab** ve hiddet içinde onlara bir **rahmet cilvesi** var.

Çünkü o mâsumların fâni malları, onların hakkında sadaka olup, bâki bir mal hükmüne geçtiği gibi,

the relatively little and temporary difficulty and torment is a form of martyrdom for them which also gains for their transient lives a permanent life. The earthquake earns for them a huge, perpetual profit, so for them is an instance of Divine mercy within the wrath.

Fifth Question: Why does the One Who is All-Just and All-Compassionate, All-Powerful and All-Wise, not give particular punishments for particular wrongs, but inflicts a mighty element?

How is this in keeping with the beauty of His mercy and His all-encompassing power?

The Answer: The All-Powerful One of Glory gives numerous duties to each element and through each duty causes them to produce numerous different results.

If one result of one of an element's duties is ugly, evil, or calamitous, the other good results make this result good also.

If the element, which is angry at man, is prevented from that duty so that the single ugly result will not occur,

then instances of good to the number of the good results will be abandoned,

and so since not doing a necessary good is evil, instances of evil will be perpetrated to the number of the instances of good.

A single evil not occurring would be extremely ugly, contrary to wisdom, contrary to reality, and a fault. And power, wisdom and reality are free of fault.

Since certain errors constitute rebellion comprehensive enough to make the earth and elements angry, and are insulting aggression against the rights of numerous creatures,

for sure, in order to demonstrate the extraordinary ugliness of such a crime, the command being given to a mighty element to "reprimand them" among its other general duties, is perfect wisdom and justice, and for the oppressed, perfect mercy.

Sixth Question: The neglectful and heedless put it about that the earthquake resulted from a fault in the rock strata inside the earth, and look upon it as quite simply a chance event, natural, and without purpose.

They do not see the non-material causes and results, so that they can come to their senses. Does 'matter', on which they base their views, have some reality?

The Answer: It has no reality other than misguidance for the following reason.

fâni hayatları dahi bir bâki hayatı kazandıracak derecede bir nev'i şehâdet hükmünde olarak, nisbeten az ve muvakkat bir meşakkat ve azabdan büyük ve dâimî bir kazancı kazandıran bu zelzele, onlar hakkında ayn-ı gazab içinde bir rahmettir.

Beşinci Sual: Âdil ve Rahîm, Kadîr ve Hakîm, neden hususî hatâlara hususî ceza vermeyip, koca bir unsuru mûsallat eder.

Bu hal cemâl-i rahmetine ve şümûl-ü kudretine nasıl muvafık düşer?

Elcevab: Kadîr-i Zülcelâl, herbir unsura çok vazifeler vermiş ve herbir vazifede çok neticeler verdiriyor.

Bir unsurun bir tek vazifesinde, bir tek neticesi çirkin ve şer ve musîbet olsa da, sâir güzel neticeler, bu neticeyi de güzel hükmüne getirir.

Eğer bu tek çirkin netice vücuda gelmemek için, insana karşı hiddete gelmiş o unsur, o vazifeden men'edilse;

o vakit o güzel neticeler adedince hayırlar terkedilir

ve lüzumlu bir hayrı yapmamak, şer olması haysiyetiyle, o hayırlar adedince şerler yapılır.

Tâ bir tek şer gelmesin gibi; gâyet çirkin ve hilâf-ı hikmet ve hilâf-ı hakikat bir kusurdur. Kudret ve hikmet ve hakikat kusurdan münezzehtirler.

Mâdem bir kısım hatâlar, unsurları ve arzı hiddete getirecek derecede bir şümûllü isyandır ve çok mahlûkatın hukukuna bir tahkirli tecavüzdür.

Elbette o cinâyetin fevkalâde çirkinliğini göstermek için, koca bir unsura, küllî vazifesi içinde "Onları terbiye et" diye emir verilmesi ayn-ı hikmettir ve adâlettir ve mazlumlara ayn-ı rahmettir.

Altıncı Sual: Zelzele, küre-i arzın içinde inkılâbat-ı mâdeniyenin neticesi olduğunu ehl-i gaflet işaa edip, âdeta tesadüfî ve tabîî ve maksadsız bir hâdis nazarıyla bakarlar.

Bu hâdisenin mânevî esbabını ve neticelerini görmüyorlar; tâ ki intibaha gelsinler. Bunların istinad ettiği maddenin bir hakikatı var mıdır?

Elcevab: Dalâletten başka hiçbir hakikatı yoktur. Çünkü,

Take the fly out of all the species on the earth, which each year is clothed in and changes more than fifty million **finely embroidered** well-ordered shirts: **the intention, will, purpose, and wisdom** manifested on the wing of a single fly, which is only one organ out of hundreds of one individual fly out of the countless numbers of all flies on the face of the earth, the fact that it is not **neglected** or left to its own devices, shows that

the significant acts and states of the huge globe of the earth, which is the cradle, mother, **place of recourse**, and **protector of innumerable conscious beings** –no aspect of it whether particular or universal– can be outside the Divine will, choice, and purpose.

However, **as is required by His wisdom, the Possessor of absolute power** makes **apparent causes** a veil to His disposals.

#188

When He wills an earthquake, and sometimes He does, He commands the movement of the strata and ignites them.

Even if it results from this movement or a fault in the strata, it is still at the Divine command and in accordance with His wisdom; it cannot occur in any other way.

For example, one man shot another with a rifle.

If the man who fired the shot is entirely disregarded, and only **the gunpowder** in **the bullet** igniting is **taken into consideration**, the rights of the wretched **victim** would be completely violated, and it would be the epitome of foolishness.

In just the same way, to forget **the dominical command** concerning the earth, which is a docile official of **the All-Powerful One of Glory**, rather, a ship or an aeroplane of His: “**Explode a bomb inside the earth prepared through wisdom and will in order to arouse the heedless and the rebellious;**” to forget this and to deviate into ‘nature’, is the very peak of stupidity.

An Addition and Footnote to the Sixth Question:

In order to defend their way and counter the **awakening** of the believers and **hinder** them, **the people of misguidance and the atheists**

display an **obduracy** so **strange** and a **stupidity** so peculiar that it makes a person regret his humanity.

For example, **in order to make men give up their wicked and wrongful rebellion which recently has to a degree taken on a general form, and to arouse mankind and make it forego this awesome revolt and recognize the universe’s Sovereign, Whom it does not want to recognize, the Creator of the heavens and the earth** –not on account of a particular title but as Sustainer and Ruler of the whole universe and all the worlds and through a widespread and general manifestation throughout the universe in the universal sphere of His dominicality–

her sene elli milyondan ziyade **münakkaş**, muntâzam gömlekleri giyen ve değiştiren **küre-i arzın üstünde binler envâ’ın bir tek nev’i olan, meselâ sinek taifesinden hadsiz efradından bir tek ferdin yüzer a’zâsından bir tek uzvu olan kanadının kasd ve irade ve meşiet ve hikmet** cilvesine mazhariyeti ve ona **lâkayd** kalmaması ve başıboş bırakmaması gösteriyor ki,

değil **hadsiz zîşuurun beşiği ve anası ve mercii ve hamisi olan koca küre-i arzın** ehemmiyetli efal ve ahvâli belki hiçbir şeyi, **-cüz’î olsun küllî olsun- irade ve ihtiyar ve kasd-ı ilâhî** hâricinde olmaz.

Fakat **Kadîr-i Mutlak** hikmetinin muktezasıyla **zâhir esbabı** tasarrufâtına perde ediyor.

Zelzeleyi irade ettiği vakit, bâzan da bir madeni harekete emredip, ateşlendiriyor.

Haydi mâdenî inkılâbât dahi olsa, yine emir ve hikmet-i ilâhî ile olur; başka olamaz.

Meselâ: Bir adam bir tüfek ile birisini vurdu.

Vuran adama hiç bakılmasa, yalnız **fişek**teki **barutun** ateş alması noktasına **hasr-ı nazar** edip, bîçare **maktûlün** büsbütün hukukunu zayi' etmek; ne derece belâhet ve divâneliktir.

Aynen öyle de: **Kadîr-i Zülcelâl**’in müsahhar bir memuru, belki bir gemisi, bir tayyaresi olan küre-i arzın içinde bulunan ve “**hikmet ve irâde ile iddihar edilen bir bombayı, ehl-i gaflet ve tuğyânı uyandırmak için ateşlendirir**” diye olan **emr-i Rabbânîyi** unutmak ve tabiata saptmak, hamakatın en eşneidir.

Altıncı Sualin Tetimmesi ve Hâşiyesi:

Ehl-i dalâlet ve ilhad, mesleklerini muhâfaza ve ehl-i imânın **intibahlarına** mukabele ve **mümânâat** etmek için,

o derece garib bir **temerrüd** ve **acîb** bir **hamakat** gösteriyorlar ki, insanı insâniyetten pişman eder.

Meselâ: *Bu âhirde beşerin bir derece umumiyet şeklini alan zulümlü, zulümatlı isyânından*, kâinat ve anâsır-ı küllîye kızdıklarından ve **Hâlık-ı Arz ve Semâvat** dahi, **değil hususî bir rubûbiyet, belki bütün kâinatın, bütün âlemlerin Rabbi ve Hâkimi haysiyetiyle, küllî ve geniş bir tecelli ile kâinatın heyet-i mecmuasında ve rubûbiyetin daire-i küllîyesinde nev’-i insanı uyandırmak ve dehşetli tuğyanından vazgeçirmek ve tanımak istemedikleri Kâinat Sultanı’nı tanıttırmak için**

has struck mankind in the face with **awesome and widespread calamities** like earthquakes, storms, and world wars through the universal elements coming to anger – **through water, the air, and electricity, which are matchless and constant**– and has demonstrated through them **in most clear fashion** His wisdom, power, justice, and **self-subsistence**.

Although this is the case, certain brainless satans in human form respond to these **universal dominical signs** and **divine reprimands** with a **foolish obstinacy**, saying:

“It’s nature. It’s the explosion of some strata under the earth and just chance.

It’s the Sun’s **heat** clashing with electricity, which happened in America and **brought** all machinery to a **standstill** for five hours,

and also caused **the atmosphere** in Kastamonu Province to turn red and take on the appearance of a conflagration.” They utter meaningless **nonsense** like this.

Due to a boundless **ignorance** resulting from misguidance and an ugly **obduracy** arising from **aggressive atheism**, they do not know that

causes are only each a pretext and a veil.

A small seed taking **the place of a village full of factories and looms** to weave and produce the members of a **pine-tree as large as a mountain** shows this.

By saying, “The tree emerged from the seed,”

they in effect deny the thousand **miracles** displayed in the pine tree, and **put forward** a number of apparent causes.

#189

They reduce to nothing a huge **dominical act** worked through the **Creator’s** will and wisdom.

Sometimes they attach a **scientific name** to a most profound, unknowable, and important truth **which has purposes in a thousand respects**, as though through the name it has been understood.

Whereas it is merely made **commonplace**, and without purpose, wisdom, or meaning.

So, come and see the innumerable degrees of stupidity and **foolishness!**

They attach a name to **a truth so profound and broad and unknown** it could be completely understood only if it and its purposes and instances of wisdom were described in a hundred pages.

As though it were something obvious they say: “It is this.”

For example, “It is some substance in the sun clashing with electricity.”

emsalsiz, kesilmeyen bir su, hava ve elektrikten; zelzeleyi, fırtınayı ve harb-i umumî gibi umumî ve dehşetli âfâtı nev'-i insanın yüzüne çarparak onunla hikmetini, kudretini, adâletini, **kayyumiyetini**, irâdesini ve hâkimiyetini **pek zâhir bir sûrette** gösterdiği halde;

insan sûretinde bir kısım ahmak şeytanlar ise, o **küllî işârât-ı Rabbâniyye**ye ve **terbiye-i İlâhiyye**ye karşı **eblehane bir temerrüd ile** mukabele edip diyorlar ki:

"Tabiattır; bir mâdenin patlamasıdır, tesadüfidir.

Güneşin **harareti** elektrikle çarpmasıdır ki, Amerika'da beş saat bütün makinaları **durdurmuş**

ve Kastamonu vilâyeti **cevvinde** ve havasında semâyı kızartmış, yangın sûretini vermiş" diye mânâsız **hezeyanlar** ediyorlar.

Dalâletten gelen hadsiz bir **cehâlet** ve **zındıkadan** neş'et eden çirkin bir **temerrüd** sebebiyle bilmiyorlar ki:

Esbab yalnız birer bahanedirler, birer perdedirler.

Dağ gibi bir çam ağacının cihazatını dokumak ve yetiştirmek için bir köy kadar yüz fabrika ve **tezgâh** yerine **küçücük çekirdeği** gösterir:

"İşte bu ağaç bundan çıkmış" diye

Sâniinin o çamdaki gösterdiği bin **mu'cizâtı** inkâr eder misillü bâzı zâhirî sebepleri **irae eder**.

Hâlık'ın ihtiyar ve hikmet ile işlenen pek büyük bir **fiil-i Rubûbiyetini** hiçe indirir.

Bâzan gâyet derin ve bilinmez ve çok ehemmiyetli, **bin cihette de hikmeti olan** bir hakikata **fennî bir nam** takar. Güya o nam ile mahiyeti anlaşıldı,

âdileşti, hikmetsiz, mânâsız kaldı.

İşte gel! **Belâhet** ve hamakatın nihayetsiz derecelerine bak ki:

Yüz sahife ile târif edilse ve hikmetleri beyân edilse ancak tamamıyla bilinecek **derin ve geniş bir hakikat-ı meçhuleye** bir nam takar;

mâlûm bir şey gibi: "Bu budur" der.

Meselâ: “Güneşin bir maddesi, elektrikte çarpmasıdır.”

Furthermore, they ascribe a particular and intentional **dominical event** to one of **the natural laws**, which are each the **titles of universal and all-encompassing will** and **universal sovereignty**, and are known as “**Divine laws**”.

And by doing this they sever its **connection** with **Divine will and choice**, then **refer** it to chance and nature.

They display an **ignorance** more profound than Abu Jahl.

It is a **rebellious** foolishness like attributing the victorious battle of an individual soldier or a **battalion** to **military regulations and discipline**, and cutting its connection with the commander, king, government, and **purposeful action**.

Similarly, if a **wonder-working craftsman** produces a hundred *okkas** of **various foodstuffs** and a hundred yards of varying cloths **from a chip of wood the size of fingernail**, *like the creation of a fruitbearing tree from a seed*,

and someone points to the chip of wood and declares that these things have come into being out of it ‘**naturally**’ and ‘**through chance**’, reducing to nothing the craftsman’s wondrous arts and **skills**, what utter **lunacy** it would be. It is exactly the same as that...

**{1 okka = approx. 2.8 lbs. or 1,300 grams.}*

Seventh Question: What should be understood from this event of the earth’s happening to **the Muslim people** of this country and being aimed at them?

And why are the areas of Erzincan and İzmir affected most?

The Answer: **As is indicated by many signs**, like the event occurring during a hard winter in the dark of night in severely cold weather, **and its restriction to a region where due respect is not paid to the month of Ramadan**, and the earthquakes continuing mildly in order to arouse **the neglectful**

—it suggests the earthquakes are aimed at and look to **the believers** and are shaking the earth **in order to warn them to perform the prayers and their supplications**, and the earth itself is shaking.

There are two reasons for places like **unfortunate** Erzincan being shaken more than other places:

One: Since its faults are few, their purification has been **expedited**.

#190

The Second: Since there is the opportunity in places like that of **strong and loyal defenders of the faith** and **protectors of Islam** being defeated to a degree or entirely

and **atheists** establishing an effective centre of activity,

Hem birer **irade-i külliye** ve birer **ihtiyar-ı âmm** ve birer **hâkimiyyet-i nev’iyyenin ünvanları** bulunan ve «**âdetullah**» namıyla yâdedilen **fitrî kanunların** birisine, hususî ve kasdî bir **hâdise-i rubûbiyyeti** irca' eder.

O irca' ile, onun **nisbetini irade-i ihtiyariyyeden** keser; sonra tutar tesadüfe, tabiata **havale eder**.

Ebûcehil'den ziyade muzaaf bir **eçheliyet** gösterir.

Bir neferin veya bir **taburun** zaferli harbini bir **nizâm ve kanun-u askeriye**ye isnad edip; kumandanından, padişahından, hükûmetinden ve **kasdî harekât**tan alâkasını keser misillü **âsi** bir divane olur.

Hem *meyvedâr bir ağacın bir çekirdekten icâdı gibi*, **bir tırnak kadar bir odun parçasından** çok **mu’cizâtlı bir usta**, yüz *okka* **muhtelif taamları**, yüz arşın muhtelif kumaşları yapar;

bir adam o odun parçasını gösterip dese: "Bu işler, **tabîi** ve **tesadüfî** olarak bundan olmuş." O ustanın hârîka san'atlarını, **hünerlerini** hiçe indirse, ne derece bir **hamakattır**. Aynen öyle de...

Yedinci Sual: Bu hâdise-i arziyye, bu memleketin **ahâli-i İslâmiyesine** bakması ve onları hedef etmesi, ne ile anlaşılıyor

ve neden Erzincan ve İzmir taraflarına daha ziyade iliştiriyor?

Elcevab: Bu hâdise, hem şiddetli kışta, hem karanlıklı gecede, hem dehşetli soğukta, **hem Ramazanın hürmetini tutmayan bu memlekete mahsus olması**; hem tahribatından intibaha gelmediklerinden, hafifçe **gafilleri** uyandırmak için, o zelzelenin devam etmesi **gibi çok emârelerin delâletiyle**

bu hâdise **ehl-i îmanı** hedef edip, onlara bakıp **namaza ve niyaza uyandırmak için** sarsıyor ve kendisi de titriyor.

Bîçâre Erzincan gibi yerlerde daha ziyade sarsmasının iki vechi var:

Biri: Hatâları az olmak cihetiyle temizlemek için **tâcil** edildi.

İkincisi: O gibi yerlerde **kuvvetli ve hakikatlı îmân muhafızları** ve **İslâmiyet hâmileleri** az veya tam mâğlub olmak fırsatıyla,

ehl-i zındıkanın orada tesirli bir merkez-i faaliyet tesisleri cihetiyle

it is possible that punishment has been visited on them first.

en evvel oraları tokatladı, ihtimali var.

None knows the Unseen save God.

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

All Glory be unto You, we have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise. {Qur'an, 2:32}

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

www.risaleglobal.com

The Fifteenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

*And We have adorned the lowest heaven with lamps, and
We have made them missiles to drive away the evil ones.
{Qur'an, 67:5}*

Oh, **modern-educated Sir** whose brain has shrunk through studying **the soulless matters of astronomy**, whose mind can see no further than the tip of his nose, and who cannot squeeze the mighty mystery of the above verse into his constricted brain!

The heaven of the verse may be reached by a stairway of Seven Steps. Come, let us climb them together!

First Step

Truth and wisdom require that the heavens have **inhabitants appropriate** to them as the earth has.

According to **the Shari'a**, those **various beings** are **called** angels and spirit beings.

Reality requires it to be thus, for despite its small size and **insignificance**, the earth being filled with **living and conscious beings**,

then emptied from time to time and once again repopulated suggests, indeed **makes it clear**, that

the heavens too, **in which are magnificent constellations and are like adorned palaces**, should be filled with conscious and **percipient creatures**.

Like men and jinn, those creatures are spectators of the palace of the universe, the **observers** of the book of creation, and the **heralds** of **the sovereignty of dominicality**.

For the universe is arrayed and **embellished** with innumerable **adornments, decorations**, and ornaments,

and self-evidently requires the **thoughtful gazes** of those **who** will appreciate it and **wonder at it**.

Certainly, beauty requires a lover and **sustenance** is given to the hungry.

However, man and jinn are able to perform only a millionth of this **endless duty**, this **grand viewing**, this **extensive worship**.

That is to say, endless **sorts of angels and spirit beings** are necessary to perform these endless duties and **diverse worship**.

Onbeşinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا
لِّلشَّيَاطِينِ

Ey **kozmoğrafyanın ruhsuz mes'eleleriyle** zihni darlaşan ve aklı gözüne inen ve şu âyetin azametli sırrını, o sıkışmış zihninde yerleştiremeyen **mektebli efendi**!

Şu âyetin **semasına** yedi basamaklı bir merdivenle çıkılabilir. Gel, beraber çıkacağız!

Birinci Basamak

Hakikat ve hikmet ister ki: Zemin gibi, semavatın da kendine **münasib sekeneleri** bulunsun.

Lisan-ı **şer'**de o **ecnas-ı muhtelifeye**, melaike ve ruhaniyat **tesmiye** edilir.

Evet, hakikat öyle iktiza eder. Zira zemin küçüklüğü ve **hakaretiyle** beraber, **zîhayat ve zîşuur mahluklardan** doldurulması

ve arasına boşaltılıp yeniden zîşuurlarla şenlendirilmesi işaret eder, belki **tasrih eder** ki:

Şu **muhteşem burçlar sahibi, müzeyyen kasırlar hükmünde olan** semavat dahi, zîşuur ve **zevil-idrak mahluklarla** doludur.

Onlar dahi **ins ve cin gibi**, şu âlem sarayının seyircileri ve şu kâinat kitabının **mütalaacıları** ve şu **saltanat-ı rububiyetin dellâllarıdır**.

Çünkü kâinatı hadd ü hesaba gelmeyen **tezyinat** ve **mehasin** ve nukuş ile süslendirip **tezyin** etmesi;

bilbedahe **mütefekkir** istihsan edici ve **mütehayyir** takdir edicilerin **enzarını** ister.

Evet, hüsün elbette bir âşık ister; **taam** ise, aç olana verilir.

Halbuki ins ve cin, şu **nihayetsiz vazifeye**, şu **haşmetli nezarete** ve şu **vüs'atlı ubudiyete** karşı milyondan birisini ancak yapabilir.

Demek bu nihayetsiz ve **mütenevvi** vezaife ve **ibadeta**, nihayetsiz **melaike enva'ı ve ruhaniyat ecnası** lâzımdır.

As is indicated by certain narrations and the wisdom in **the order of the universe**, some kinds of **travelling bodies**, from planets to **drops of water**, are **the mounts** of one kind of angel. It may be said that they mount them with God's permission and tour and gaze upon **the manifest world**.

#192

It also may be said that **one type of animal bodies**, from the birds of Paradise called "**The Green Birds**"* in a Hadith, to flies, are **the aircraft** for a sort of spirit being.

**{Muslim, Imara, 121; Tirmidhi, Tafsir Sura, iii, 19; Ibn Maja, Jana'iz, 4; Jihad, 16; Darimi, Jihad, 18; Musnad, vi, 386}*

They enter them at God's command, **travel around the physical universe**, observing **the miracles of creation** through the windows of the **senses** of the animals' bodies.

The Creator, Who continuously creates **subtle life** and **luminous percipient beings** from **dense earth** and **turbid water**,

surely also creates **conscious beings** suitable for spirit and life, from those **seas of light** and even from **the oceans of darkness**. And He creates them **in great abundance**.

The existence of angels and spirit beings has been proved with the certainty of two plus two equals four in my treatise entitled *Nokta* (Point), and in the Twenty-Ninth Word. If you wish, you may refer to them.

Second Step

The earth and the heavens are connected to one another like two countries under a single government.

There are important relations and **transactions** between them.

Things necessary for the earth like light, heat, **blessings**, and **mercy in the form of rain** come from **the sky**, that is, they are sent.

According to the consensus of the revealed religions, which are founded on revelation, and the agreement of all those who uncover the mysteries of the universe, relying on what they have witnessed,

the angels and spirit beings descend to the earth from the skies.

From this it may be understood through a **surmise** so certain **it can almost be felt** that

for the inhabitants of the earth there is a way to ascend to the heavens.

Indeed, everyone's mind, imagination, and gaze perpetually rise to the skies.

Bazı rivayatin işaretıyla ve **intizam-ı âlem**in hikmetiyle denilebilir ki: Bir kısım **ecsam-ı seyyare**, seyyarattan tut tâ **katarata** kadar, bir kısım melaikenin **merakibidirler**. Onlar bunlara izn-i İlahî ile binerler, **âlem-i şehadeti** seyredip gezerler.

Hem denilebilir ki, **bir kısım ecsam-ı hayvaniye**, hadîste "**Tuyurun Hudrun**" tesmiye edilen cennet kuşlarından tut, tâ sineklere kadar bir cins ervahın **tayyareleridirler**.

Onlar, bunların içine emr-i Hak ile girerler, **âlem-i cismaniyatı seyan** edip o cesedlerdeki **hasselerin** pencereleriyle, cismanî **mu'cizat-ı fitratı** temaşa ederler.

Elbette **kesafetli topraktan** ve **küdüretli sudan** mütemadiyen **letafetli hayatı** ve **nuraniyetli zevil-idraki** halkeden Hâlık'ın,

elbette ruha ve hayata münasib şu **nur denizinden** ve hattâ **zulmet bahrinden** bir kısım **zîşuur mahlukları** vardır. Hem **çok kesretli olarak** vardır.

Melaike ve ruhaniyatın vücudlarına dair "Nokta" namında bir risalemde ve Yirmidokuzuncu Söz'de iki kerre iki dört eder derecesinde bir kat'ıyyetle isbat edilmiştir. Eğer istersen ona müracaat et.

İkinci Basamak

Zemin ile gökler, bir hükûmetin iki memleketi gibi birbirine alâkadardırlar.

Ortalarında ehemmiyetli irtibat ve mühim **muameleler** vardır.

Zemine lâzım olan ziya, hararet ve **bereket** ve **rahmet** gibi şeyler **semadan** geliyor, yani gönderiliyor.

Vahye istinad eden bütün edyan-ı semaviyenin icmai ile ve şuhuda istinad eden bütün ehl-i keşfin tevatürüyle,

melaike ve ervah semadan zemine geliyorlar.

Bundan, **hisse karib** bir **hads-i kat'î** ile bilinir ki:

Sekene-i arz için, semaya çıkmak için bir yol vardır.

Evet nasıl herkesin akıl ve hayal ve nazarı her vakit semaya gider.

So too, having discarded all heaviness do the spirits of the prophets and saints rise there with God's permission, and having stripped off their bodies, the spirits of the dead.

Since those who become light and subtle rise to the heavens,

for sure, one sort of the inhabitants of the earth and the air who are clothed in what resembles a body and are light and subtle like spirits may rise there.

Third Step

The silence and tranquillity of the heavens, and their order and regularity, and vastness and luminosity, show that

their inhabitants are not like those of the earth; they are obedient, they do whatever they are commanded.

Because the country is vast there is nothing to cause overcrowding and disputes. Their natures are pure, they are innocent, their stations are fixed.

On the earth, opposites come together, evils are mixed with good, and disputes start between them.

For this reason, conflict and suffering are born. And from them examination and competition are set. And from them progress and retrogression occur.

The wisdom in these facts is as follows:

#193

Man is the fruit of the tree of creation, its furthest part. It is well-known that the fruit of something is its most distant, most comprehensive, most delicate, and most important part.

Therefore, since man, who is the fruit of the universe, is a most comprehensive, most wonderful, most powerless, most weak, and most subtle miracle of power,

the earth, which is his cradle and dwelling-place, is the heart and centre of the whole universe as regards meaning and art, despite being physically small and insignificant in relation to the heavens; it is the exposition and exhibition-place of all the miracles of art;

and the display and point of focus of all the manifestations of the Divine Names;

the place of assembly and reflection of unending dominical activity;

the means and market of boundless Divine creativity, whose liberality is especially evident in the numerous small species of plants and animals;

the place, in a small measure, of samples of the artefacts to be found in the truly vast worlds of the hereafter;

the speedily operating workshop for eternal textiles;

the fast-changing place of imitation of everlasting panoramas;

Öyle de: Ağlıklarını bırakan ervah-ı enbiya ve evliya veya cesedlerini çıkaran ervah-ı emvat, izn-i İlahî ile oraya giderler.

Madem hıfvet ve letafet bulanlar oraya giderler.

Elbette cesed-i misalî giyen ve ervah gibi hafif ve latif bir kısım sekene-i arz ve hava, semaya gidebilirler.

Üçüncü Basamak

Semanın sükût ve sükûneti ve intizam ve ittıradı ve vüs'at ve nuraniyeti gösterir ki:

Sekenesi, zeminin sekenesi gibi değiller; belki bütün ahalisi muti'dirler. Ne emrolunsa onu işlerler.

Müzahame ve münakaşayı icab edecek bir sebep yoktur. Zira memleket geniş, fitratları sâfi, kendileri masum, makamları sabittir.

Evet zeminde ezdad içtima etmiş, eşrar ahyara karışmış, içlerinde münakaşat başlamış;

o sebebdan ihtilafat ve ızdırabat düşmüş ve ondan imtihanat ve müsabakat teklif edilmiş ve ondan terakkiyat ve tedenniyat çıkmış.

Şu hakikatin hikmeti şudur ki:

Beşer, şecere-i hilkatin en son cüz'ü olan meyvesidir. Malûmdur ki, bir şeyin semeresi en uzak, en cem'iyetli, en nazik, en ehemmiyetli cüz'üdür.

İşte bunun için semere-i âlem olan insan en câmi', en bedî', en âciz, en zaîf ve en latif bir mu'cize-i kudret olduğundan,

beşiği ve meskeni olan zemin, âsumana nisbeten maddeten küçüklüğüyle ve hakaretiyle beraber manen ve san'aten bütün kâinatın kalbi, merkezi, bütün mu'cizat-ı san'atın meşheri, sergisi

ve bütün tecelliyat-ı esmasının mazharı, nokta-i mihrakıyesi

ve nihayetsiz faaliyet-i Rabbaniye'nin mahşeri ve ma'kesi

ve hadsiz hallakiyet-i İlahiye'nin, hususan nebatat ve hayvanatın kesretli enva'-ı sagiresinde, cevvadane icadın medar ve çarşısı;

ve pek geniş âhiret âlemlerindeki masnuatın küçük mikyasta nümunegâhı

ve mensucat-ı ebediyenin sür'atle işleyen tezgâhı

ve menazır-ı sermediyenin sür'atle değişen taklidgâhı

the narrow, temporary field and tillage rapidly raising the seeds for never-ending gardens.

Thus, it is because of this immaterial greatness of the earth,* and its importance in regard to art, that the All-Wise Qur'an puts it on a par with the heavens, although it is like a tiny fruit of a huge tree.

It places it in one pan of a pair of scales and the whole of the rest of the universe in the other. It repeatedly says, *Sustainer of the Heavens and the Earth.*

**{Despite its small size, the globe of the earth may be thought of as equal to the heavens, for it may be said that "a constant spring is greater than a lake with no inlet."}*

And, although a pile of grain the size of a mountain apparently seems to be thousands of times larger than a measure, since it has all passed through the measure and been transferred to another place, the measure may be seen as in balance with the grain.

It is exactly the same with the globe of the earth; God Almighty has created it as a place for exhibiting His art, a place where His creativity is concentrated, as a pivot of His wisdom, a place for the manifestation of His power, a garden of His mercy, a field for His Paradise, the measure for uncountable universes and worlds of creatures, and like a spring flowing into the seas of the past and the World of the Unseen.

Think of all those renewed worlds whose shirts woven of beings are changed every year, layer upon layer, in hundreds of thousands of different forms, how they fill the earth many times and being emptied into the past are poured into the World of the Unseen; consider those numerous shirts of the earth.

That is, suppose all the past to be present, and then compare it with the somewhat monotonous and plain heavens:

you will see that even if the earth does not weigh more than the heavens, it does not weigh less, either.

Thus, you may understand the meaning of, Sustainer of the Heavens and the Earth.}

Furthermore, the speedy, constant change and transformation of the earth, which arises from the instances of wisdom mentioned above, requires that its inhabitants undergo change in accordance with it.

#194

And, it is because this limited earth manifests unlimited miracles of power that

according to their creation and unlike other animate beings, no natural limit or restriction has been placed on the faculties and powers of man and jinn, who are its most important inhabitants. As a result of this they have manifested endless progress and endless retrogression.

A great field of trial and examination has opened, from the prophets and the saints to the nimrods and the devils.

ve besatîn-i daimenin tohumcuklarına sür'atle sünbüllenen dar ve muvakkat mezraası ve terbiyegâhı olmuştur.

İşte arzın* bu azamet-i maneviyesinden ve ehemmiyet-i san'aviyesindendir ki, Kur'an-ı Hakîm, semavata nisbeten, büyük bir ağacın küçük bir meyvesi hükmünde olan arzı, bütün semavata denk tutuyor.

Onu bir kefedede, bütün semavatı bir kefedede koyuyor.

Mükerreren رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ der.

**{(Haşiye): Evet, küre-i arz küçüklüğüyle beraber semavata karşı gelebilir. Çünkü nasıl ki daimî bir çeşme, vâridatsız büyük bir gölden daha büyük denilebilir.*

Hem bir ölçek ile bir şey ölçerek başka yere nakledilen ve onun elinden geçmiş ve ona girmiş çıkmış bir mahsulâtla, zahiren binler defa ölçekten büyük ve dağ gibi bir cisimle o ölçek müvazeneye çıkabilir.

Aynen öyle de: Küre-i arz, Cenab-ı Hak onu san'atına bir meşher ve icadına bir mahşer ve hikmetine medar ve kudretine mazhar ve rahmetine mezher ve Cennetine mezraa ve hadsiz kâinata ve mahlukat âlemlerine ölçek ve mazi denizlerine ve gayb âlemine akacak bir çeşme hükmünde icad etmiş.

Her sene kat kat ve katmerli yüzbin tarzda, masnuattan dokunmuş gömleklerini değiştirdiği ve çok defa dolup maziye boşaltarak gayb âlemine döktüğü bütün o müteceddid âlemleri ve arzın müteaddid gömleklerini nazara al;

yani, bütün mazisini hazır farzet. Sonra yeknesak ve bir derece basit semavata karşı müvazene et.

Göreceksin ki: Arz, ziyade gelmezse, noksan da kalmaz.

İşte رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ sırrını anla.}

Hem arzın şu mezkûr hikmetlerden neş'et eden sür'atlı tahavvülü ve devamlı tegayyürü iktiza eder ki; sekenesi de ona göre mazhar-ı tahavvülat olsun.

Hem şu mahdud arz, hadsiz mu'cizat-ı kudrete mazhar olduğundandır ki,

en mühim sekeneleri olan ins ve cinnin kuvalarına, sair zîhayatlar gibi fitrî bir had ve hulkî bir kayıt konulmadığı için nihayetsiz terakki ve nihayetsiz tedenniye mazhar olmuştur.

Enbiyadan, evliyadan tut, tâ nemrudlara, tâ şeytanlara kadar uzun bir meydan-ı imtihanları peyda olmuştur.

Since this is so, of course, **with their boundless evil**, the pharaoh-like devils will throw stones at the heavens and its inhabitants.

Fourth Step

The All-Glorious One, *Who is the Sustainer, Controller, and Creator of all the worlds*, has numerous principles and rules, and very many **appellations**, titles, and most Beautiful Names, which are all different.

Whichever Name and **title** necessitated sending angels to the ranks of **the Prophet (PBUH)'s Companions** in order to do battle against **unbelievers** also required that

there should be **battle** between angels and **devils**, and contest between **the good inhabitants of the heavens** and **the evil inhabitants of the earth**.

The All-Powerful One of Glory, Who holds within **the grasp of His power the breathing-in and breathing-out** of the unbelievers, **does not wipe** them **out** with a single command, a single trumpet-blast.

With His title of **universal Sustainer** and Names of All-Wise and Controller, He inaugurates a **field of examination and contest**.

If the comparison is not mistaken, we see that a king has numerous different titles and names in respect of the different **areas of his rule**.

For example, in the judicature he is known by the name of **Wise Judge**,

in the army as **Commander-in-Chief**,

in **the office of the Shaykh al-Islam** as Khalifa,

and in **the civil service** as Sultan.

His **obedient** subjects call him Gracious Sovereign,

while the rebellious call him **All-Compelling Ruler**. You may think of further examples.

Thus, it sometimes happens that such an exalted king, *whose subjects are all within his power*, does not issue the command to **execute** an impotent and **contemptible rebel**;

he sends him to court under his name of Wise Judge.

Also, he knows a both capable and honest official who is worthy of **being favoured**,

but he does not favour him with his **particular** knowledge by **private** telephone.

Instead, under his titles relating to **the majesty of sovereignty** and **expedients of government**, he opens a **field of competition** in order to make public how deserving the official is of reward,

and he gives the command to his minister and invites the people to **watch**.

Madem öyledir, elbette firavunlaşmış şeytanlar, hadsiz **şeraretiyle** semaya ve ehline taş atacaklar.

Dördüncü Basamak

Bütün âlemlerin Rabbi ve Müdebbir'i ve Hâlik'ı olan Zât-ı Zülcelal'in, ahkâmları ayrı ayrı pek çok **namları** ve ünvanları ve esma-i hüsnası vardır.

Meselâ: **Ashab-ı Nebi** safında **küffara** karşı muharebe etmek için melaikeleri göndermesini iktiza eden hangi isim ve **ünvan** ise, o isim ve ünvan iktiza eder ki,

melaike ile **şeyatın** ortasında **muharebe** bulunsun ve **ahyar-ı semaviyyîn** ve **eşrar-ı arzîn** mabeynlerinde mübareze olsun.

Evet küffarın nüfus ve **enfasları** **kabza-i kudretinde** olan **Kadîr-i Zülcelal**, bir emir ile, bir sayha ile onları **mahvetmiyor**.

Rububiyet-i âmme ünvanıyla, Hakîm ve Müdebbir ismiyle bir **meydan-ı imtihan ve mübareze** açıyor.

Temsilde hata olmasın, görüyoruz ki: Nasıl ki bir padişahın **daire-i hükûmeti** itibariyle ayrı ayrı pek çok ünvanları, isimleri bulunur.

Meselâ: Daire-i adliye onu "**Hâkim-i Âdil**" namıyla yâd eder.

Daire-i askeriye onu "**Kumandan-ı A'zam**" namıyla bilir.

Daire-i meşihat onu "Halife" ismiyle zikreder.

Daire-i mülkiye onu "Sultan" namıyla tanır.

Muti' ahali ona "Merhametkâr Padişah" derler.

Âsi insanlar ona "**Kahhar Hâkim**" derler. Daha bunlara kıyas et.

İşte bazı vakit oluyor ki, *bütün ahali onun elinde olan o padişah-ı âlî; âciz, zelil bir âsiyi bir emir ile i'dam* etmiyor.

Belki Hâkim-i Âdil ismiyle onu mahkemeye gönderir.

Hem muktedir, hem sadık bir memurunu **taltife** liyakatını biliyor.

Fakat **hususî** ilmiyle, **hususî** telefonuyla onu taltif etmiyor.

Belki **haşmet-i saltanat** ve **tedbir-i hükûmet** ünvanıyla mükâfata istihkakını teşhir etmek için bir **meydan-ı müsabaka** açar;

vezirine emreder, ahaliyi **temaşaya** davet eder.

He has organized a welcoming ceremony, and, as a result of a grand, **elevated trial and examination**, favours him in a distinguished assembly; he proclaims his **worthiness**.

You can think of further examples in the same way.

Thus, **And God's is the highest similitude**, the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity has numerous Most Beautiful Names.

Through **the manifestations of His glory** and **appearances of His beauty**, He has many **attributes** and titles.

The Name, title, and **attribute** which necessitate the existence of light and darkness, summer and winter, and Paradise and Hell,

#195

require also numerous general laws like **the law of generation**, those of competition and **mutual assistance**, and the **making general** to a degree also of **the law of contest**.

From the contest of **inspirations** and **satanic whisperings** around the heart to the contest between angels and devils **on the bounds of the heavens**, they require that law to be **all-embracing**.

Fifth Step

Since there is coming and going from the earth to the heavens,

and there is descent and ascent from the heavens to the earth

and important **necessities for the earth** are sent from there;

and since **good spirits** rise to the heavens, for sure, *imitating the good spirits*, **evil spirits** will also attempt to ascend to the realm of the heavens.

For they are light and subtle in regard to their beings.

However, they will doubtless be **repulsed** and expelled,

for **by nature** they are evil and inauspicious.

Moreover, there will **doubtless** be a sign, an indication, in **the Manifest World** of this **important exchange**, this **contest outside the realm of materiality**.

For the wisdom of **the sovereignty of dominicality** requires that

it should place a sign and leave an indication of these significant **disposals in the Unseen** for man in particular, *whose most important duty is observation, witnessing, supervision, and acting as a herald*;

in the same way that it has made rain an indication of the endless miracles of spring,

and made **apparent causes** signs of the **wonders** of Divine art.

Bir istikbal-i siyasî yaptırır. Muhteşem bir **imtihan-ı ulvî** neticesinde bir mecma-ı âlîde onu taltif eder, **liyakatını** ilân eder.

Daha başka cihetleri bunlara kıyas et.

İşte **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** ezel ve ebed sultanının pek çok esma-i hüsnası vardır.

Tecelliyat-ı celaliye ve **tezahürat-ı cemaliye** ile pek çok **şuunatı** ve ünvanları vardır.

Nur ve zulmet, yaz ve kış, Cennet ve Cehennem'in vücudunu iktiza eden isim ve ünvan ve **şe'n** ise;

kanun-u tenasül, kanun-u müsabaka, kanun-u **teavün** gibi pek çok umumî kanunlar misillü, **kanun-u mübareze**nin dahi bir derece **tamimini** isterler...

Kalb etrafındaki **ilhamat** ve **vesveseler**in mübarezelerinden tut, tâ **sema âfâkında** melaike ve şeytanların mübarezesine kadar o kanunun **şümülünü** iktiza eder.

Beşinci Basamak

Madem arzdan semaya gidip gelmek var.

Semadan arza inip çıkmak oluyor.

Ehemmiyetli **levazimat-ı arziye**, oradan gönderiliyor.

Ve madem **ervah-ı tayyibeler** semaya gidiyorlar. Elbette **ervah-ı habise** dahi, *ahyarı takliden* semavat memleketine gitmeğe teşebbüs edecekler.

Çünkü vücutça letafet ve hıffetleri var.

Hem şübhesiz **tard** ve reddedilecekler.

Çünkü **mahiyetçe** şeraret ve nühusetleri vardır.

Hem **bilâşek velâ şübhe**, şu **muamele-i mühimmenin** ve şu **mübareze-i maneviyyenin âlem-i şehadette** bir alâmeti, bir işareti bulunacaktır.

Çünkü **saltanat-ı rububiyetin** hikmeti iktiza eder ki:

Zîşuur için, bahusus **en mühim vazifesi müşahede ve şehadet ve dellâllık ve nezaret olan** insan için **tasarrufat-ı gaybiyenin** mühimlerine bir işaret koysun, birer alâmet bıraksın.

Nasıl ki nihayetsiz bahar mu'cizatına yağmuru işaret koymuş

ve **havarik-ı san'atına** **esbab-ı zahiriye**yi alâmet etmiş.

It thus summons the people of the Manifest Realm to witness them; indeed, it attracts **the attentive gazes** of all the inhabitants of the heavens and the earth to that wondrous exhibition.

That is, it shows the vast heavens to be a **castle** or city arrayed with towers on which **sentries** are posted, so that they may reflect on **the majesty of dominicality**.

Since wisdom requires that there should be an announcement for this **elevated contest**, there is surely an indication of it.

But -other than shooting stars- no event appropriate to this announcement is apparent among **the events of the atmosphere and heavens**; there is nothing **more appropriate** than this.

For it may be understood **clearly** how suitable for **the repulsion of devils** are these **stellar events**, which resemble missiles and signal rockets fired from the **sturdy bastions** of towering castles.

And there is no other known purpose, wisdom, and **aim**, no other purpose appropriate to these occurrences other than these.

Other **occurrences** are not like this. Furthermore, this purpose of them has been well-known since the time of Adam, and has been **witnessed** by **the people of reality**.

Sixth Step

Since man and jinn are **capable** of infinite evil and exertion, they are infinitely obdurate and rebellious.

It is because of this that the Holy Qur'an **restrains** them from rebellion and insubordination **with an eloquence so miraculous, styles so elevated and clear, comparisons and stories so exalted and evident** that they cause the universe to tremble.

#196

For example, observe carefully the **awesome warning, fearsome threat, and severe restraining** in the verses: *O you assembly of jinn and men! If you can pass beyond the regions of the heavens and the earth, pass beyond them! [But] you cannot pass beyond them, save by [God's] authority. * Then which of the favours of your Sustainer will you deny? * On you will be sent a flame of fire, and smoke; no succour will you have, {Qur'an, 55:33-35}*

which has the meaning of "O man and jinn! If you are not going to obey my commands, come on, pass beyond the bounds of My realms if you are able!"

With miraculous **eloquence**, it smashes the excessively **conceited obstinacy** of man and jinn.

Tâ, âlem-i şehadet ehlini işhad etsin. Belki o acib temaşaya, umum ehl-i semavat ve sekene-i arzın **enzar-ı dikkat**lerini celbetsin.

Yani o koca semavatı, etrafında **nöbetta**rlar dizilmiş, burçları tezyin edilmiş bir **kal'a** hükmünde, bir şehir suretinde gösterip **haşmet-i rububiyetini** tefekkür ettirsin.

Madem şu **mübareze-i ulviyenin** ilânı, hikmeten lâzımdır. Elbette ona bir işaret vardır.

Halbuki **hâdisat-ı cevviye ve semaviye** içinde şu ilâna münasib hiçbir hâdisa görünmüyor. Bundan daha **ensebi** yoktur.

Zira yüksek kalelerin **muhkem burçları**ndan atılan mancınıklar ve işaret fişeklerine benzeyen şu **hâdisat-ı necmiye**, bu **recm-i şeytana** ne kadar enseb düştüğü **bedaheten** anlaşılır.

Halbuki şu hâdisenin, bu hikmetten ve şu **gayeden** başka ona münasib bir hikmeti bilinmiyor.

Sair **hâdisat** öyle değil. Hem şu hikmet, zaman-ı Âdem'den beri meşhurdur ve **ehl-i hakikat** için **meşhuddur**.

Altıncı Basamak

Beşer ve cin, nihayetsiz şerre ve cühuda **müstaid** olduklarından, nihayetsiz bir temerrüd ve bir tuğyan yaparlar.

İşte bunun için Kur'an-ı Kerim, öyle **i'caz-kâr bir belâgatla** ve **öyle âlî ve bahir üslûblarla** ve **öyle gâî ve zahir temsiller ve mesellerle** ins ve cinni isyandan ve tuğyandan **zecedere** ki; kâinatı titretir.

Meselâ: *Ey ins ve cin! Emirlerime itaat etmezseniz, haydi hudud-u mülkümünden elinizden gelirse çıkınız, meseline işaret eden*

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ فَلَبِئْسَ مَا تَكْتُمُونَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذِهِ السُّوَاظِ مِنَ النَّارِ وَنَحَاسٍ فَلَا تَنْتَصِرَانِ

âyetindeki **azametli inzara** ve **dehşetli tehdide** ve **şiddetli zecre dikkat** et.

Nasıl, ins ve cinnin gayet **mağrurane temerrüdlerini**, gayet mu'cizane bir **belâgatla** kırar.

It proclaims their impotence, and shows just how powerless and wretched they are in relation to the immense grandeur of **the sovereignty of dominicality**.

It is as though it says with that verse, and the verse, *And We have made them missiles to drive away the evil ones* {Qur'an, 67:5}

"O man and jinn, **proud** and obstinate within your **baseness**, and **obdurate** and **refractory** within your **weakness and poverty**!

How are you so bold as to oppose with your rebellion the **commands** of a **Monarch so Glorious** that the stars, moons, and suns obey His commands like **soldiers under orders**?

Through your defiance you contest **an All-Wise One of Glory** Who has **obedient** soldiers so awesome that,

if **to suppose the impossible** your devils could withstand them, they would drive them off with **cannon-balls** the size of mountains.

And with your **ingratitude**, you **revolt** in the realm of a **Lord of Glory** Who has **servants** and **troops** so fearsome,

it is not insignificant impotent creatures like you, if you were each **infidel enemies** *the size of mountains or the earth*, they would be able to hurl stars, flaming projectiles, and molten metal the size of mountains or the earth at you, and rout you.

And you break a law that is such that those bound by it could if necessary strike your earth in your face,

and rain down on you stars like cannon-balls the size of your globe."

Yes, in the Qur'an are certain important **'concentrations of forces'** which arise not from the enemies' strength,

but from reasons like the **displaying** of **majesty** and exhibiting the enemy's **wickedness**.

Then sometimes it **mobilizes against** the littlest and weakest thing, the largest and most powerful causes, in order to show its **perfect order**, **infinite justice**, vast knowledge, and **power of wisdom**, and holds them above it; but does not make them fall upon it or aggress against it.

For example, look at this verse,

But if you uphold each other against him, truly God is his Protector, and Gabriel, and all the righteous among the believers, and furthermore, the angels, will back him up. {Qur'an, 66:4}

#197

How respectful it is concerning **the Prophet** (PBUH), and how compassionate towards the rights of his **wives**!

Aczlerini ilân eder. **Saltanat-ı rububiyet**'in genişliği ve azameti nisbetinde ne kadar âciz ve bîçare olduklarını gösterir.

Güya şu âyetle, hem **وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ** âyetiyle böyle diyor ki:

"Ey **hakareti** içinde **mağrur** ve mütemerrid ve ey **za'f ve fakr** içinde **serkeş** ve **muannid** olan cin ve ins!

Nasıl cesaret edersiniz ki isyanınızla öyle **bir Sultan-ı Zîşan**'ın **evamirine** karşı geliyorsunuz ki; yıldızlar, aylar, güneşler **emirber neferleri** gibi emirlerine itaat ederler.

Hem tuğyanınızla öyle **bir Hâkim-i Zülcelal**'e karşı mübareze ediyorsunuz ki, öyle azametli **muti'** askerleri var;

faraza şeytanlarınız dayanabilseler, onları dağ gibi **gülle**lerle recmedebilirler.

Hem **küfran**ınızla öyle **bir Mâlik-i Zülcelal**'in memleketinde **isyan** ediyorsunuz ki, **ibadından** ve **cünudundan** öyleleri var ki,

değil sizin gibi küçücük âciz mahlukları, belki farz-ı muhal olarak *dağ ve arz büyüklüğünde* birer **adüvv-ü kâfir** olsaydınız, arz ve dağ büyüklüğünde yıldızları, ateşli demirleri, şüvazlı nühasları size atabilirler, sizi dağıtırlar.

Hem öyle bir kanunu kırıyorsunuz ki, o kanun ile öyleler bağlıdır, eğer lüzum olsa, arzınızı yüzünüze çarpar.

Gülleler gibi küreniz misillü yıldızları üstünüze yağdırabilirler."

Evet Kur'anda bazı mühim **tahşidat** vardır ki, düşmanların kuvvetli olduğundan ileri gelmiyor.

Belki **haşmetin izharı** ve düşman **şenaatinin** teşhiri gibi sebeblerden ileri geliyor.

Hem bazan **kemal-i intizamı** ve **nihayet-i adli** ve gayet-i hilmi ve **kuvvet-i hikmeti** göstermek için, en büyük ve kuvvetli esbabı, en küçük ve za'îf bir şeye **karşı tahşid eder** ve üstünde tutar; düşürmez, tecavüz ettirmez.

Meselâ şu âyete bak:

وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ

Ne kadar **Nebi** hakkına hürmet ve ne kadar **ezvacın** hukukuna merhamet var.

This important concentration of forces is only to express compassionately its **tremendous respect for the Prophet** and **the importance of the complaints** of two weak beings and **the observance of their rights**.

Seventh Step

Like angels and **fish**, there are also numerous **different varieties** of stars.

Some are extremely small, and some are extremely large. Everything that shines in the sky even is called a star.

Thus, one sort of star **the Glorious Creator and Beauteous Maker** created are like **the embossed decorations** on the face of the delicate heavens, and **the shining fruits** of that tree, and the praising and *extolling fishes of its seas*. Others He made the **places of excursion** and thousands of dwelling-places for the angels.

And one sort of small star He made the means for **driving off devils**. Thus, these **shooting stars** fired to repulse satans may have three meanings:

The First: They are a **sign** and indication that **the law of contest** is also in force in the vastest sphere.

The Second: There are **vigilant guards** and **obedient inhabitants** in the heavens.

The shooting stars are a proclamation and indication that there are **Divine forces** found there *who are displeased at the rebellion of evil dwellers on the earth, and their eavesdropping on them*.

The Third: It is **the rejection and repulsion with shooting stars** like missiles and signal rockets of spying satans, *which are the execrable representatives of the filth of the earth, from the portals of the heavens*, so that they do not soil the pure and *clean and the dwelling-place of the pure*, the skies; **to prevent them spying on account of evil spirits**, and to scare off mannerless spies.

And so, **Astronomer** Sir, who relies on the torch in his head like a fire-fly and shuts his eyes to the sun of the Qur'an!

Open your eyes, put aside the torch in your head, and see within **the light of miraculousness** as bright as daylight the meaning of the verse at the beginning!

Take one star of truth from **the heavens of that verse**, cast it at the satan in your head, and drive away your own devil!

And we must do the same. Together we should say, *O my Sustainer! I seek refuge with you from the suggestions of the Evil Ones.* {Qur'an, 23:97}

And God's is the eloquent proof and the decisive wisdom.

Şu mühim tahşidat, yalnız **hürmet-i Nebinin azametini** ve iki zaîfenin **şekvalarının ehemmiyetini** ve **haklarının riayetini**, rahîmane ifade etmek içindir.

Yedinci Basamak

Melekler ve **semekler** gibi, yıldızların dahi gayet **muhtelif efradları** vardır.

Bir kısmı nihayet küçük, bir kısmı gayet büyüktür. Hattâ gökyüzünde her parlayana "yıldız" denilir.

İşte bu yıldız cinsinden bir nev'i de, nazenin sema yüzünün **murassa' zînetleri** ve o ağacın **münevver meyveleri** ve *o denizin müsebbih balıkları* hükmünde, **Fâtır-ı Zülcelal, Sâni-i Zülcemal** onları yaratmış ve meleklerine **mesireler**, binekler, menziller yapmıştır

ve yıldızların küçük bir nev'ini de, **şeyatînin recmine** âlet etmiş. İşte bu recm-i şeyatîn için atılan **şahabların** üç manası olabilir:

Birincisi: **Kanun-u mübareze**, en geniş dairede dahi cereyan ettiğine **remz** ve alâmettir.

İkincisi: Semavatta **hüşyar nöbetarlar**, **muti' sekeneler** var.

Arzlı şerirlerin ihtilatından ve istima'larından hoşlanmayan cünudullah bulunduğuna ilân ve işaretir.

Üçüncüsü: **Müzahrefat-ı arzîyenin mümessilât-ı habiseleri olan** casus şeytanları, **temiz ve temizlerin meskeni olan** semayı telvis etmemek ve **nüfus-u habise hesabına tecessüs ettirmemek için**, edebsiz casusları korkutmak için atılan mancınıklar ve işaret fişekleri misillü, o şeytanları **ebvab-ı semadan o şahablarla red ve tarddır**.

İşte yıldız böceği hükmünde olan kafa fenerine itimad eden ve Kur'an güneşinden gözünü yuman **kozmoğrafyac**ı efendi! Şu yedi basamaklarda işaret edilen hakikatlara birden bak.

Gözünü aç, kafa fenerini bırak, gündüz gibi **i'caz ışı**ğ

O âyetin semasından bir hakikat yıldızı al, senin başındaki şeytana at, kendi şeytanını recmet!..

Biz dahi etmeliyiz ve

رَبِّ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنِ

beraber demeliyiz.

فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ وَالْحِكْمَةُ الْقَاطِعَةُ

The Addendum To The Fifteenth Word

[The First Topic of the Twenty-Sixth Letter]

*In His Name, be He Glorified!
And there is nothing but it glorifies Him with
praise.*(17:44)

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

*And if a suggestion from Satan assails your mind, seek
refuge with God; for He is All-Hearing and All-
Knowing.*(41:36)

A Proof of the Qur'an Against Satan and His Party

This first Topic **defeats in argument** the Devil, **silences** the rebellious, and **strikes** them **dumb** by refuting in the most clear manner **a fearsomely cunning stratagem of the Devil**, which is *to be unbiased*.

It concerns an event part of which I described in **summary** form ten years ago in my work entitled *Lemeat*. It is as follows:

Eleven years before this **treatise** was written, I was listening in the month of Ramadan to the Qur'an being recited in Bayezid Mosque in Istanbul.

Suddenly, although I could see no one, I seemed to hear **an unearthly voice** which captured all my attention.

I listened with my imagination, and realized that it was saying to me:

"You consider the Qur'an to be extremely **elevated** and brilliant.

Be unbiased for a minute and consider it again.

That is, suppose it to be man's word.

I wonder whether you would still see the same **qualities** and beauty in it?"

In truth, I was deceived by the voice; I thought of the Qur'an as being written by man.

Just as Bayezid Mosque **is plunged into darkness** when the electricity is switched off, I observed that with that thought the brilliant lights of the Qur'an began to be extinguished.

At that point I understood that it was the Devil who was speaking to me; he was drawing me towards **the abyss**.

Onbeşinci Söz'ün Zeyli

[Yirmialtıncı Mektub'un Birinci Mebhası]

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَأَمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Hüccet-ül Kur'an Aleşşeytan ve Hizbihi

İblisi **ilzam**, şeytanı **ifham**, ehl-i tuğyanı **iskât** eden Birinci Mebhas; *bîtarafane* muhakeme içinde **şeytanın müdhiş bir desisesini** kat'î bir surette reddeden bir vakıadır.

O vakıanın **mücmel** bir kısmını on sene evvel Lemaat'ta yazmıştım. Şöyle ki:

Bu **risalenin** te'lifinden onbir sene evvel Ramazan-ı Şerifte İstanbul'da Bayezid Câmî-i Şerifinde hâfızları dinliyordum.

Birden şahsını görmedim, fakat **manevî bir ses** işittim gibi bana geldi. Zihnimi kendine çevirdi.

Hayalen dinledim, baktım ki bana der:

"Sen Kur'anı pek **âli**, çok parlak görüyorsun.

Bîtarafane muhakeme et, öyle bak.

Yani bir beşer kelâmı farzet bak.

Acaba o **meziyetleri**, o zînetleri görecek misin?"

Hakikaten ben de ona aldandım. Beşer kelâmı farzedip, öyle baktım.

Gördüm ki: Nasıl Bayezid'in elektrik düğmesi çevrilip söndürülünce ortalık **karanlığa düşer**. Öyle de o farz ile Kur'anın parlak ışıkları gizlenmeğe başladı.

O vakit anladım ki, benim ile konuşan şeytandır. Beni **vartaya** yuvarlandırıyor.

I sought help from the Qur'an

and a light was at once imparted to my heart giving me firm strength for the defence.

I began to argue back at the Devil, saying :

#199

"O Satan! *Unbiased thinking* is to take a position between two sides.

Whereas what both you and your disciples from among men call unbiased thinking is to take the part of the opposing side; it is not impartiality, it is temporary unbelief.

For to consider the Qur'an to be man's word and to judge it as such is to take the part of the opposing side;

it is to favour something baseless and invalid. It is not being unbiased, it is being biased towards falsehood."

The Devil replied: "Well, in that case, say it is neither God's Word nor man's word . Think of it as between the two."

To which I rejoined: "That's not possible either..

For if there is a disputed property for which there are two claimants, and the claimants are close both to one another and to the property,

the property will either be given to someone other than them, or will be put somewhere accessible

so that whoever proves ownership can take it.

If the two claimants are far apart with one in the east and the other in the west, then according to the rule, it will remain with the one who has possession of it

since it is not possible for it to be left somewhere between them.

Thus, the Qur'an is a valuable property,

and however distant man's word is from God's, the two sides in question are that far apart; indeed, they are infinitely far from one another.

It is not possible for the Qur'an to be left between the two sides, which are as far apart as the Pleiades and the ground.

For they are opposites like existence and non-existence or the two magnetic poles; there can be no point between them.

In which case, for the Qur'an, the one who possesses it is God's side. It will be accepted as being in His possession, and the proofs of ownership will be regarded in that way.

Should the opposing side refute all the arguments proving it to be God's Word, it may claim ownership of it, otherwise it cannot.

Kur'andan istimdad ettim.

Birden bir nur kalbime geldi. Müdafaa'ya kat'î bir kuvvet verdi.

O vakit şöylece şeytana karşı münazara başladı. Dedim:

"Ey şeytan! Bîtarafane muhakeme, iki taraf ortasında bir vaziyettir.

Halbuki hem senin, hem insandaki senin şakirdlerin, dediğiniz bîtarafane muhakeme ise; taraf-ı muhalifi iltizamdır, bîtaraflık değildir. Muvakkaten bir dinsizliktir.

Çünkü Kur'ana kelâm-ı beşer diye bakmak ve öyle muhakeme etmek, şikk-ı muhalifi esas tutmaktır.

Bâtılı iltizamdır, bîtarafane değildir, belki bâtıla tarafgirliktir."

Şeytan dedi ki: "Öyle ise ne Allah'ın kelâmı, ne de beşerin kelâmı deme. Ortada farzet, bak."

Ben dedim: "O da olamaz..

Çünkü münâzaun-fih bir mal bulunsa, eğer iki müddeî birbirine yakın ise ve kurbiyet-i mekân varsa;

o vakit o mal, ikisinden başka birinin elinde veya ikisinin elleri yetişecek bir surette bir yere bırakılacak.

Hangisi isbat etse o alır.

Eğer o iki müddeî birbirinden gayet uzak, biri maşrıkta, biri mağribde ise; o vakit kaideten sahib-ül yed kim ise onun elinde bırakılacaktır.

Çünkü ortada bırakmak kabil değildir.

İşte Kur'an kıymettar bir maldır.

Beşer kelâmı Cenab-ı Hakk'ın kelâmından ne kadar uzaksa, o iki taraf o kadar, belki hadsiz birbirinden uzaktır.

İşte, seradan süreyyaya kadar birbirinden uzak o iki taraf ortasında bırakmak mümkün değildir.

Hem ortası yoktur. Çünkü vücud ve adem gibi ve nakızeyn gibi iki zıddırlar. Ortası olamaz.

Öyle ise, Kur'an için sahib-ül yed, taraf-ı İlahîdir. Öyle ise, onun elinde kabul edilip, öylece delail-i isbata bakılacak.

Eğer öteki taraf onun Kelâmullah olduğuna dair bütün bürhanları birer birer çürütse, elini ona uzatabilir. Yoksa uzatamaz.

God forbid! **What hand can pull out the nails** fastening that vast jewel to the sublime throne of God, riveted as it is with thousands of **certain proofs**, and **break its supporting pillars, causing it to fall?**

In spite of you, O Satan!, the just and the fair-minded **reason** in this equitable and rightful manner.

They increase their belief in the Qur'an through even the slightest evidences.

While according to the way shown by you and your disciples, if just once it is supposed to be man's word and that **mighty jewel** fastened to the divine throne is cast to the ground,

a proof with the strength of all the nails and **the firmness of many proofs** becomes necessary in order to raise it from the ground and fasten it once more to the throne,

and so be saved from **the darkness of unbelief** and reach the lights of belief.

But because it is extremely difficult to do this, due to your **wiles**, many people are losing their faith at this time by imagining themselves to be making **unbiased judgements**."

#200

The Devil turned and said: "The Qur'an resembles man's word. It is similar to the way men **converse**. That means it is man's word.

If it were God's Word, it would be appropriate to Him and altogether **out of the ordinary**.

Just as His art does not resemble man's art, so His Word should not resemble man's word."

I replied: "It may be understood as follows: apart from his miracles and **special attributes**, the Prophet Muhammad (UWBP) was a human being in all his **actions, conduct, and behaviour**.

He submitted to and complied with the divine laws and **commands manifested in creation**.

He too suffered from the cold, experienced pain, and so on.

His deeds and attributes were not all made out of the ordinary **so that** he could be the leader of his community through his actions, its guide through his conduct, and instruct it through all his behaviour.

If he had been out of the ordinary in all his conduct, he could not have been the leader in every respect, **the complete guide** for everyone, **the "Mercy to All the Worlds"** through all his attributes.

In just the same way, the All-Wise Qur'an is the leader of the aware and the conscious,

the guide of jinn and men,

the teacher of those aspiring to perfection,

Heyhat! Binler **berahin-i kat'iyenin** mihlalarıyla Arş-ı A'zam'a çakılan bu muazzam pırlantayı, **hangi el bütün o mihlaları söküp, o direkleri kesip onu düşürebilir?**

İşte ey şeytan! **Senin rağmına** ehl-i hak ve insaf bu suretteki hakikatlı muhakeme ile **muhakeme ederler**.

Hattâ en küçük bir delilde dahi Kur'ana karşı imanlarını ziyadeleştirirler.

Senin ve şakirdlerinin gösterdiği yol ise: Bir kerre beşer kelâmı farzedilse, yani Arş'a bağlanan o **muazzam pırlanta** yere atılsa;

bütün mihlaların kuvvetinde ve çok bürhanların metanetinde bir tek bürhan lâzım ki, onu yerden kaldırıp arş-ı manevîye çaksın...

Tâ küfrün zulûmatından kurtulup, imanın envârına erişsin.

Halbuki buna muvaffak olmak pek güçtür. Onun için senin **desisen** ile şu zamanda, **bîtarafane muhakeme** sureti altında çokları imanlarını kaybediyorlar."

Şeytan döndü ve dedi: "Kur'an beşer kelâmına benziyor. Onların **muhaveresi** tarzındadır. Demek, beşer kelâmıdır.

Eğer Allah'ın kelâmı olsa; ona yakışacak, her cihetçe **hârikulâde** bir tarzı olacaktı.

Onun san'atı nasıl beşer san'atına benzemiyor, kelâmı da benzememeli?"

Cevaben dedim: "Nasılki Peygamberimiz (A.S.M.) mu'cizatından ve **hasaisinden** başka, **efal** ve **ahval** ve **etvarında** beşeriyette kalıp,

beşer gibi âdet-i İlahiye ve **evamir-i tekviniyesine münkad** ve **mutfi'** olmuş.

O da soğuk çeker, elem çeker ve hâkeza...

Herbir ahval ve etvarında hârikulâde bir vaziyet verilmemiş. **Tâ ki** ümmetine ef'aliyle imam olsun, etvarıyla rehber olsun, umum harekâtıyla ders versin.

Eğer her etvarında hârikulâde olsa idi, bizzât her cihetçe imam olamazdı. Herkese **mürşid-i mutlak** olamazdı. Bütün ahvaliyle **Rahmeten lil-âlemîn** olamazdı.

Aynen öyle de: Kur'an-ı Hakîm ehl-i şuura imamdır,

cinn ve inse mürşiddir,

ehl-i kemale rehberdir,

and instructor of those seeking reality.

It has necessarily, therefore, to be in a form similar to human **conversation** and style.

For men and jinn take their **supplications** from it
and learn their prayers from it;
they express their **concerns** in its language,
and **learn** from it **the rules of social behaviour**, and so on.

Everyone has recourse to it.

If it had been in similar form to **the divine speech** that the Prophet Moses (Peace be upon him) heard on Mount Sinai, **human beings could not have borne listening to it and hearing it**, nor made it a point of reference and recourse.

Moses (Peace be upon him), **one of the five greatest prophets**, could only endure to hear a few words.

He said: "*Is Your speech thus?*" God replied: *I have the power of all tongues.*"
{Suyûti, *al-Durar al-Manthûr*, iii, 536.}

Next, the Devil said: "Many people speak of **matters** similar to those in the Qur'an in the name of religion.

Isn't it possible, therefore, that a human being did such a thing and made up the Qur'an in the name of religion?"

Inspired by the light of the Qur'an, I replied as follows:

"Firstly: Out of love of religion, **someone who is religious** may say: *The truth is this; in reality, the matter is thus; Almighty God commands such-and-such.*"

But he would not make God speak to suit himself.

Trembling at the verse,
Who, then does more wrong than one who utters a lie concerning God? (39:32),
he would not overstep his mark to an infinite degree, **imitate God**, and speak on His behalf.

Secondly: it is in no way possible for a human being **to be successful** in doing such a thing on his own, in fact, it is completely impossible.

ehl-i hakikata muallimdir.

Öyle ise, beşerin **muhaveratı** ve üslûbu tarzında olmak zarurî ve kat'îdir.

Çünkü cinn ve ins **münacatını** ondan alıyor,
duasını ondan öğreniyor,
mesailini onun lisanıyla zikrediyor,
edeb-i muaşeretini ondan **taallüm** ediyor ve hâkezâ...

Herkes onu merci yapıyor.

Öyle ise, eğer Hazret-i Musa Aleyhisselâm'ın Tur-i Sina'da işittiği **Kelâmullah** tarzında olsa idi, **beşer bunu dinlemekte ve işitmekte tahammül edemezdi** ve merci' edemezdi.

Hazret-i Musa Aleyhisselâm gibi bir **ulû-l azm**, ancak birkaç kelâmı işitmeye tahammül etmiştir.

Musa Aleyhisselâm demiş:

أَهَكَذَا كَلَامُكَ قَالَ اللَّهُ لِي قُوَّةُ جَمِيعِ الْأَلْسِنَةِ

Şeytan yine döndü, dedi ki: "Kur'anın mesaili gibi çok zâtlar o çeşit **mesaili** din namına söylüyorlar.

Onun için, bir beşer, din namına böyle bir şey yapmak mümkün değil mi?"

Cevaben Kur'anın nuruyla dedim ki:

Evvelâ, dindar bir adam din muhabbeti için *"Hak böyledir. Hakikat budur. Allah'ın emri böyledir"* der.

Yoksa, Allah'ı kendi keyfine konuşturamaz.

Hadsiz derece haddinden tecavüz edip, **Allah'ın taklidini yapıp**, onun yerinde konuşmaz.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ

düsturundan titrer.

Ve sâniyen, bir beşer kendi başına böyle yapması ve **muvaftak olması** hiçbir cihetle mümkün değildir. Belki, yüz derece muhaldir.

People who resemble each other may imitate one another,

people of the same nation look the same as one another,

people who are close to one another in rank or status may impersonate one another

and temporarily deceive people, but they cannot do so for ever.

For in any event, the falseness and artificiality in their behaviour will show up their imposture to the observant, and their deception will not last.

If the person who is attempting to imitate another under false pretences is quite unlike them; for example, if an uneducated man wants to imitate in learning a genius like Ibn Sina, or a shepherd to assume the position of a king, of course they will not deceive anyone at all,

they will only make fools of themselves.

Everything they do will proclaim, 'This is an impostor.'

Thus, to suppose - *God forbid!*, a hundred thousand times - the Qur'an to be man's word is utterly impossible; no rational being could accept its possibility; to do so is a delirium like imagining to be possible something that is self-evidently impossible, like a firefly being regarded by astronomers as a real star far a thousand years; or a fly appearing to observers in the form of a peacock far a year; or a bogus common private posing as a famous lofty field marshal, taking over his position and remaining in it far a long period without giving away his deception; or like a slandering, unbelieving liar affecting the manner and position of the most truthful, trustworthy, upright believer throughout his life and being completely unruffled before even the most observant while concealing his fraud from them.

In just the same way, if the Qur'an is supposed to be man's word, then it has to be supposed, God forbid, that that **Perspicuous Book** -which is clearly a brilliant star; indeed, a sun of perfections perpetually scattering the lights of truth in the heavens of the world of Islam-

is like a firefly, a spurious sham made up by a counterfeiting human;

and those who are closest to it and study it most carefully do not realize this,

and consider it to be a perpetual, exalted star and source of truth.

This is impossible a hundred times over, and even if you were to go a hundred times further in your diabolical machinations, O Satan, you could not make such an assertion, you could not deceive anyone of sound reason!

Only sometimes you trick people by making them look from a great distance, thus making the star appear as small as a firefly.

Çünkü birbirine yakın zâtlar birbirini taklid edebilirler.

Bir cinsten olanlar, birbirinin suretine girebilirler.

Mertebece birbirine yakın olanlar, birbirinin makamlarını taklid edebilirler.

Muvakkaten insanları iğfal ederler, fakat daimî iğfal edemezler.

Çünkü ehl-i dikkat nazarında alâküllihal etvar ve ahvali içindeki tasannuatlar ve tekellüfatlar sahtekârlığını gösterecek, hilesi devam etmeyecek.

Eğer sahtekârlıkla taklide çalışan; ötekinden gayet uzaksa, meselâ âdi bir adam, İbn-i Sina gibi bir dâhîyi ilimde taklid etmek istese ve bir çoban bir padişahın vaziyetini takınsa elbette hiç kimseyi aldatamayacak.

Belki kendi maskara olacak.

Herbir hali bağırarak ki: Bu sahtekârdır.

İşte, hâşâ yüzbin defa hâşâ!.. Kur'an, beşer kelâmı farzedildiği vakit: Nasıl ki bir yıldız böceği bin sene tekellüfsüz hakikî bir yıldız olarak rasad ehline görünsün.. hem bir sinek bir sene tamamen tavus suretini tasannu'suz, temaşa ehline gösterebilir.. hem sahtekâr, âmi bir nefer; namdar, âlî bir müşirin tavrını takınsın, makamında otursun, çok zaman öyle kalsın, hilesini ihsas etmesin.. hem müfteri, yalancı itikadsız bir adam; müddet-i ömründe daima en sadık, en emin, en mu'tekid bir zâtın keyfiyetini ve vaziyetini en müdakkik nazarlara karşı telaşsız gösterebilir, dâhîlerin nazarında tasannu'u saklansın? Bu ise yüz derece muhaldır, ona hiçbir zîakıl mümkün diyemez ve öyle de farzetmek, bedihî bir muhali vaki' farzetmek gibi bir hezeyandır.

Aynen öyle de, Kur'anı kelâm-ı beşer farzetmek; lâzım gelir ki: Âlem-i İslâm'ın semasında bilmüşahede pek parlak ve daima envâr-ı hakaiki neşreden bir yıldız-ı hakikat, belki bir şems-i kemalât telakki edilen Kitab-ı Mübin'in mahiyeti; hâşâ sümme hâşâ

bir yıldız böceği hükmünde tasannu'cu bir beşerin hurafatlı bir düzmesi olsun..

ve en yakınında olanlar ve dikkatle ona bakanlar farkında bulunmasın..

ve onu daima âlî ve menba-ı hakaik bir yıldız bilsin.

Bu ise yüz derece muhal olmakla beraber, sen ey şeytan yüz derece şeytanetinde ileri gitsen buna imkân verdiremezsin, bozulmamış hiçbir akli kandıramazsın!

Yalnız manen pek uzaktan baktırmakla aldatıyorsun! Yıldızı, yıldız böceği gibi küçük gösteriyorsun.

Thirdly: Also, if the Qur'an is imagined to be man's word, it necessitates

that the hidden reality of a **criterion of truth and falsehood** that is miraculous in its exposition, and through the testimony of its fruits, results, and effects, is gilded with the most spiritual and **life-giving**, the most truthful and **happiness-bringing**, the most comprehensive and exalted qualities in the world of humanity,

is, God forbid, the **fabrication** of a single **unaided** and unlearned man's mind,

and that the great geniuses and brilliant scholars who observed him closely and studied him meticulously at no time saw any trace of counterfeit or pretence in him

and always found him serious, **genuine**, and sincere.

#202

This is completely impossible, **an idea so nonsensical as to shame the Devil himself**, like dreaming up an utterly impossible situation. For it entails supposing **a person who throughout his life demonstrated and taught trust, belief, confidence, sincerity, seriousness, and integrity through all his conduct, words, and actions, and raised eminently truthful and sincere followers, and was accepted as possessing the highest, most shining virtues, to be the most untrustworthy, in sincere, and unbelieving.**

For in this question there is no point between the two.

If, **to suppose the impossible**, the Qur'an were not the Word of God, it would **fall** from the divine throne to the ground; it would not remain somewhere between. While being the **meeting-point of truths**, it would become a **source of superstition** and myth.

And if, God forbid, the one who proclaimed that wonderful decree was not God's Messenger, it would necessitate his descending from the **highest of the high to the lowest of the low**, and from the degree of being the **source of accomplishments** and perfections to the level of being a **mine of trickery** and intrigue;

he could not remain between the two. For one who lies and fabricates in God's name falls to the very **lowest** of degrees.

It is as impossible as permanently seeing a fly as a peacock, and all the time **seeing** the peacocks's **attributes** in the fly.

Only someone lacking all intelligence could imagine it to be possible.

Sâlisin: Hem Kur'anı beşer kelâmı farzetmek, lâzımgelir ki;

âsârıyla, tesirâtıyla, netaiciyle âlem-i insaniyetin bilmüşahede en ruhlu ve **hayat-feşan**, en hakikatlı ve **saadet-resan**, en cem'iyetli ve mu'cizbeyan, âlî meziyetleriyle yaldızlı bir **Furkan**'ın gizli hakikati;

hâşâ **muavenetsiz**, ilimsiz birtak insanın fikrinin **tasniatı** olsun

ve yakınında onu temaşa eden ve merakla dikkat eden büyük zekâlar, ulvî dehalat onda hiçbir zaman hiçbir cihette sahtekârlık ve tasannu' eserini görmesin..

daima ciddiyeti, **samimiyeti**, ihlası bulsun!

Bu ise yüz derece muhal olmakla beraber, **bütün ahvaliyle, akvaliyle, harekâtıyla bütün hayatında emaneti, imanı, emniyeti, ihlası, ciddiyeti, istikameti gösteren ve ders veren ve siddikînleri yetiştiren, en yüksek, en parlak, en âlî haslet telakki edilen ve kabul edilen bir zâtı**; en emniyetsiz, en ihlassız, en itikadsız farzetmekle, muzaaf bir muhali vaki' görmek gibi **şeytanı dahi utandıracak bir hezeyan-ı fikrî**dir.

Çünkü şu mes'elenin ortası yoktur.

Zira **farz-ı muhal** olarak Kur'an Kelâmullah olmazsa, arştan ferşe düşer gibi **sukut** eder. Ortada kalmaz. **Mecma-i hakaik** iken, **menba-ı hurafat** olur

ve o hârika fermanı gösteren zât, hâşâ sümme hâşâ eğer Resulullah olmazsa; **a'lâ-yı illiyyînden esfel-i safilîne** sukut etmek ve **menba-ı kemalât** derecesinden **maden-i desais** makamına düşmek lâzımgelir.

Ortada kalamaz. Zira Allah namına iftira eden, yalan söyleyen en **edna** bir dereceye düşer.

Bir sineği, daimî bir surette tavus görmek ve tavusun büyük **evsafını** onda her vakit **müşahede etmek** ne kadar muhal ise, şu mes'ele de öyle muhaldır.

Fıtraten akılsız, sarhoş bir divane lâzım ki, buna ihtimal versin.

Fourthly: Also, if the Qur'an is imagined to be man's word, it necessitates fancying that the **Qur'an**, which is a sacred commander of the community of Muhammad (UWBP), mankind's largest and most powerful army, is - God forbid- a powerless, valueless, baseless forgery. Whereas, **self evidently**, through its powerful laws, sound principles, and penetrating commands, it has equipped that huge army both materially, and morally and spiritually, has imposed on it such an order, regularity, and **discipline** that it has conquered both this world and the next, and has instructed the minds of people each according to his degree, and trained their hearts, conquered their spirits, **purified** their consciences, and employed and utilized their limbs and members. To imagine it to be a counterfeit necessitates accepting a hundredfold impossibility .

Such an impossibility entails the further total impossibility of supposing that **a person who**, through his deliberate conduct throughout his life taught mankind Almighty God's laws, and through his honest behaviour instructed humanity in the principles of truth, and through his **sincere** and reasonable words showed and established *the straight way of moderation* and happiness, and as all his life testifies, felt great fear at divine punishment and knew God better than anyone else and made Him known, and **in splendid fashion** has for one thousand three hundred and fifty years commanded a fifth of mankind and half the globe, and **through his renowned qualities** is in truth the pride of mankind, indeed, of the universe, - it entails the impossibility of supposing that, -God forbid a hundred thousand times-, he neither feared God, nor knew Him, nor held back from lying, nor had any self-respect.

#203

Because in this matter there is no point between the two. For if, to suppose the impossible, the Qur'an is not the Word of God, if it falls from the divine throne to the ground, it cannot remain somewhere between the two.

Indeed, it has to be said to be the property of the very worst of liars.

And as for this, O Satan, even if you were a hundred times more satanic, **you could not deceive any mind** that was not unsound , **nor persuade any heart** that was not corrupted!"

The Devil retorted: "That's what you think! I have deceived most of mankind, and their foremost **thinkers**, into denying the Qur' an and Muhammad."

I replied:

"Firstly: When seen from a great distance, the largest thing appears the same as the smallest. A star may even look like a candle.

Secondly: Also, when seen both as **secondary** and **superficially**, something which is completely impossible may appear to be possible.

Râbian: Hem Kur'anı kelâm-ı beşer farzetmek lâzımgelir ki; *Benî Âdem'in en büyük ve muhteşem ordusu olan ümmet-i Muhammediyenin (A.S.M.) mukaddes bir kumandanı olan Kur'an, bilmüşahede kuvvetli kanunlarıyla, esaslı düsturlarıyla, nafiz emirleriyle o pek büyük orduyu, iki cihanı fethedecek bir derecede bir intizam verdiği ve bir inzibat altına aldığı ve maddî ve manevî teçhiz ettiği ve umum efradın derecatına göre akıllarını talim ve kalblerini terbiye ve ruhlarını teshir ve vicdanlarını tathir, âza ve cevarihlerini istimal ve istihdam ettiği halde; -hâşâ, yüzbin defa hâşâ- kuvvetsiz, kıymetsiz, asılsız bir düzme farzedip yüz derece muhali kabul etmek lâzım gelmekle beraber..*

müddet-i hayatında ciddî harekâtıyla Hakk'ın kanunlarını Benî Âdem'e ders veren ve samimî ef'aliyle hakikatın düsturlarını beşere talim eden ve **hâlis** ve makul akvâliyle *istikame'nin* ve saadetin usûllerini gösteren ve tesis eden ve bütün tarihçe-i hayatının şهادetiyle Allah'ın azabından çok havf eden ve herkesten ziyade Allah'ı bilen ve bildiren ve nev'-i beşerin beşten birisine ve küre-i arzın yarısına bin üçyüzelli sene **kemal-i haşmetle** kumandanlık eden ve cihanı velveleye veren **şöhretşiar şununatıyla** nev'-i beşerin belki kâinatın elhak medar-ı fahri olan **bir zâtı**; -hâşâ yüzbin defa hâşâ- Allah'tan korkmaz ve bilmez ve yalandan çekinmez, haysiyetini tanımaz farzetmekle, yüz derece muhali birden irtikâb etmek lâzım gelir.

Çünkü şu mes'elenin ortası yoktur. Zira farz-ı muhal olarak Kur'an Kelâmullah olmazsa; arştan düşse, orta yerde kalamaz.

Belki yerde en yalancı birinin malı olduğunu kabul etmek lâzımgelir.

Bu ise ey şeytan, yüz derece sen katmerli bir şeytan olsan bozulmamış **hiçbir akli kandıramazsın** ve çürümemiş **hiçbir kalbi ikna edemezsin**.

Şeytan döndü, dedi: "Nasıl kandıramam? Ekser insanlara ve insanın meşhur **âkillerine** Kur'anı ve Muhammed'i inkâr ettirdim ve kandırdım."

Elcevab:

"Evvelâ, gayet uzak mesafeden bakılsa, en büyük bir şey, en küçük bir şey gibi görünebilir. Bir yıldız, bir mum kadardır denilebilir.

Sâniyen: Hem **tebaî** ve **sathî** bir nazarla bakılsa, gayet muhal bir şey, mümkün görünebilir.

One time when an old man was watching the sky in order to spot the **new moon** of Ramadan, a white hair fell on his eye.

Imagining it to be the moon, he announced: 'I have seen the new moon!'

Now, it is impossible that the white hair was the moon, but because his intention was to spot the moon and the hair was by the way and secondary, he paid it no attention and thought the impossibility was possible.

Thirdly: Also, non-acceptance is one thing and **denial** is something quite different.

Non-acceptance is indifference, a closing of the eyes to something, an ignorant absence of judgement.

It may mask many completely impossible things and the mind does not concern itself with them.

As for denial, it is not non-acceptance, but the **acceptance of non-existence**; it is a judgement.

The mind is compelled to work.

So a devil like you takes hold of someone's mind and leads it to denial.

Showing the false to be truth and the impossible to be possible through such satanic wiles as **heedlessness**, misguidance, **fallacious reasoning**, obstinacy, **false arguments**, pride, **deception**, and habit,

you make those unfortunate creatures in human form swallow unbelief and denial, although they comprise innumerable impossibilities.

#204

Fourthly: Also, if the Qur'an is supposed to be the word of man, it necessitates imagining to be its opposite **a book that has self-evidently guided the purified, veracious saints and spiritual poles, who shine like stars in the heavens of the world of mankind, has continuously instructed all levels of perfected men in truth and justice, veracity and fidelity, faith and trustworthiness, and has ensured the happiness of this world and the next through the truths of the pillars of faith and the principles of the pillars of Islam; a book that through the testimony of its achievements is of necessity veracious, and pure, genuine truth, and absolutely right, and most serious** - it necessitates imagining, *God forbid*, that it comprises the opposites of these qualities, effects, and lights, and not only is a collection of fabrications and lies, but also a *frenzy of unbelief that would shame even the Sophists and the devils, and cause them to tremble.*

Bir zaman bir ihtiyar adam Ramazan **hilâli**ni görmek için semaya bakmış. Gözüne bir beyaz kıl inmiş.

O kılı Ay zannetmiş. "Ay'ı gördüm" demiş.

İşte muhaldır ki; hilâl, o beyaz kıl olsun.

Fakat kasden ve bizzât Ay'a baktığı ve o saç tebaî ve dolayısıyla ve ikinci derecede görüldüğü için o muhali mümkün telakki etmiş.

Sâlisen: Hem kabul etmemek başkadır, **inkâr** etmek başkadır.

Adem-i kabul bir lâkaydlıktır, bir göz kapamaktır ve cahilane bir hükümsüzlüktür.

Bu surette çok muhal şeyler onun içinde gizlenebilir. Onun akli onlarla uğraşmaz.

Amma inkâr ise; o adem-i kabul değil, belki o **kabul-ü adem**dir, bir hükümdür.

Onun akli hareket etmeye mecburdur.

O halde senin gibi bir şeytan onun aklını elinden alır. Sonra inkârı ona yutturur.

Hem ey şeytan! Bâtılı hak ve muhali mümkün gösteren **gaflet** ve dalalet ve **safsata** ve inad ve **mağlata** ve mükâbere ve **iğfal** ve görenek gibi şeytanî desiselerle,

çok muhalâtı intaç eden küfür ve inkârı o bedbaht insan suretindeki hayvanlara yutturmuşsun.

Râbian: Hem Kur'anı kelâm-ı beşer farzetmek, lâzımgelir ki: **Âlem-i insaniyetin semasında yıldızlar gibi parlayan asfiyalara, siddikînlere, aktaבלara** bilmüşahede rehberlik eden ve bilbedahe mütemadiyen hakk u hakkaniyeti, **sıdk u sadakatı**, emn ü emaneti umum tabakat-ı ehl-i kemale talim eden ve **erkân-ı imaniyenin hakaikiyle ve erkân-ı İslâmiyenin desatiriyle** iki cihanın saadetini temin eden ve bu icraatının şهادetiyle **bizzarure** hâlis hak ve sâfi hakikat ve gayet doğru ve pek ciddî olmak lâzım gelen **bir kitabı**; kendi evsafının ve tesiratının ve envârının zıddıyla muttasıf tasavvur edip, **-hâşâ, hâşâ-** tasniat ve iftiraların mecmuası nazarıyla bakmak; **Sofestaîleri ve şeytanları dahi utandıracak ve titretecek şeni** bir hezeyan-ı küfrî olmakla beraber;

This impossibility necessitates the further, *most ugly and abhorrent impossibility* that **the person who**, according to the testimony of the religion and Shari'a of Islam that he proclaimed, and the extraordinary fear of God and pure, sincere worship that he demonstrated throughout his life, and as necessitated by the good moral qualities unanimously witnessed in him, and according to the affirmation of the people of truth and perfection whom he raised, **was the most believing, the most steadfast, the most trustworthy, and the most truthful**, was - God forbid, and again, God forbid - without faith, that he was most untrustworthy, did not fear God, nor shrink from lying. To imagine this necessitates imagining the most loathsome form of impossibility and **perpetrating** the most iniquitous and vicious sort of misguidance.

In Short: As is stated in the Eighteenth Sign of the Nineteenth Letter,

the common people, who gain an **understanding** of the **Qur'an's miraculous nature** by listening to it, say:

"If I were to compare the Qur'an with all the other books I have listened to, or with all the other books in the world, it would resemble none of them; it is not the same as them in either kind or degree.

The Qur'an, then, is either **superior to** all of them, or inferior to all of them.

It is impossible that it is inferior, and no enemy or the Devil even could say that.

In which case, the Qur'an is superior to all other books, and is therefore a miracle."

In just the same way, we say according to the categorical proof called "residue" taken from the **sciences of method and logic**:

"O Satan and O disciples of Satan! The Qur'an is either the Word of God, come from **the supreme throne of God** and His Greatest Name,

or, -God forbid, and again, God forbid-, it is a human forgery fabricated on earth by someone without belief who neither feared God nor knew Him.

In the face of the above proofs, O Satan, **you can neither say that, nor could you have said it, nor will you be able to say it** in the future.

Therefore, the Qur'an is the Word of the Creator of the universe.

Because there is no point between the two; it is impossible and precluded that there should be.

And we have proved it most clearly and decisively; and you have seen it and heard it.

In the same way, Muhammad (Upon whom be blessings and peace) is either God's Messenger and **the highest of the prophets** and **the most superior of creatures**,

izhar ettiği din ve şariat-ı İslâmiyenin şهادetiyle ve müddet-i hayatında gösterdiği bilittifak fevkalâde takvasının ve hâlis ve safi ubudiyetinin delaletiyle ve bilittifak kendinde görüldüğü ahlâk-ı hasenesinin iktizasıyla ve yetiştirdiği bütün ehl-i hakikatın ve sahib-i kemalâtın tasdikiyle **en mu'tekid, en metin, en emin, en sadık bir zâtı**; -hâşâ sümme hâşâ, yüzbin kerre hâşâ- itikadsız, en emniyetsiz, Allah'tan korkmaz, yalandan çekinmez bir vaziyette farzedip, *muhalâtın en çirkin ve menfur bir suretini* ve dalaletin en zulümlü ve zulümatlı bir tarzını **irtikâb etmek** lâzımgelir.

Elhasıl: Ondokuzuncu Mektub'un Onsekizinci İşaretinde denildiği gibi;

nasıl kulaklı âmi tabakası **i'caz-ı Kur'an** **fehminde** demiş:

"Kur'an, bütün dinlediğim ve dünyada mevcut kitablara kıyas edilse, hiçbirisine benzemiyor ve onların derecesinde değildir.

Öyle ise ya Kur'an, umumun altındadır veya umumun **fevkinde** bir derecesi vardır.

Umumun altındaki şikk ise, muhal olmakla beraber, hiçbir düşman hattâ şeytan dahi diyemez ve kabul etmez.

Öyle ise Kur'an, umum kitabların fevkindedir. Öyle ise mu'cizedir."

Aynen öyle de, biz de **ilm-i usûl ve fenn-i mantık**ça "sebr ü taksim" denilen en kat'î hüccetle deriz:

Ey şeytan ve ey şeytanın şakirdleri! Kur'an, ya **arş-ı a'zamdan** ve ism-i a'zamdan gelmiş bir kelâmullahtır

veyahut -hâşâ sümme hâşâ, yüzbin kerre hâşâ- yerde Allah'tan korkmaz ve Allah'ı bilmez, itikadsız bir beşerin düzmesidir.

Bu ise ey şeytan! Sâbık hüccetlere karşı bunu sen **diyemezsin** ve **diyemezdin** ve **diyemeyeceksin**.

Öyle ise bizzarure ve bilâ-şübhe Kur'an, Hâlık-ı Kâinat'ın kelâmıdır.

Çünkü ortası yoktur ve muhaldır ve olamaz.

Nasılki kat'î bir surette isbat ettik, sen de gördün ve dinledin.

Hem Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, ya Resulullah'tır ve **bütün Resullerin ekmeli** ve **bütün mahlukatın efdalidir**

or, God forbid, he has to be imagined to be someone without belief who fell **to the lowest of the low** because he lied concerning God, and did not know God, and did not believe in His punishment.

{Relying on the fact that the Qur'an mentions the unbelievers' blasphemies and obscenities, in order to refute them,

trembling, I too have been compelled to use these expressions, in the form of impossibilities, to demonstrate the total impossibility and complete worthlessness of the blasphemous ideas of the people of misguidance.}

And as for this, O Devil, neither you, nor the philosophers of Europe or **hypocrites** of Asia on whom you rely, could say it;

neither could you say it in the past, nor shall you be able to say it in the future,

for there is no one in the world who would listen to it and accept it.

It is because of this that **the most corrupting** of those philosophers and **the most lacking in conscience** of the hypocrites, even, admit that *'Muhammad the Arabian (UWBP) was very clever, and was most moral and upright.'*

Since the matter is **limited to** these two sides,

and the second one is impossible

and no one at all claims it to be true,

and since we have proved with **decisive arguments** that there is no point between them,

for sure and of necessity, **in spite of you and your party,**

Muhammad the Arabian (Upon whom be blessings and peace) was the Messenger of God,

and the highest of the prophets

and the best of all creatures."

Upon him be blessings and peace to the number of angels and jinn and men.

veyahut -hâşâ yüzbin defa hâşâ- Allah'a iftira ettiği ve Allah'ı bilmediği ve azabına inanmadığı için itikadsız, **esfel-i safilîne** sukut etmiş bir beşer farzetmek lâzımgelir.

{(Haşiyeye): Kur'an-ı Hakîm, kâfirlerin küfriyatlarını ve galiz tabiratlarını ibtal etmek için zikrettiğine istinaden,

ehl-i dalaletin fikr-i küfrîlerinin bütün bütün muhaliyetini ve bütün bütün çürüklüğünü göstermek için şu tabirâtı farz-ı muhal suretinde titreyerek kullanmağa mecbur oldum.}

Bu ise ey İblis! Ne sen ve ne de güvendiğin Avrupa feylesofları ve Asya **münafıkları** bunu diyemezsiniz

ve **diyememişsiniz** ve **diyemeyeceksiniz** ve dememişsiniz ve demeyeceksiniz.

Çünkü bu şıkkı dinleyecek ve kabul edecek dünyada yoktur.

Onun içindir ki, güvendiğin o feylesofların **en müfsidleri** ve o münafıkların **en vicdansızları** dahi diyorlar ki: *"Muhammed-i Arabî (A.S.M.) çok akıllı idi ve çok güzel ahlâklı idi."*

Madem şu mes'ele iki şıkkı **münhasırdır**

ve madem ikinci şıkk muhaldir

ve hiçbir kimse buna sahib çıkmıyor

ve madem **kat'î hüccetler**le isbat ettik ki, ortası yoktur.

Elbette ve bizzarure **senin ve hizb-üş şeytanın rağmına** olarak bilbedahe ve bihakkalyakîn,

Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm Resulullahtır

ve bütün Resullerin ekmelidir

ve bütün mahlukatın efdalidir."

عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدَ الْمَلِكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِّ

A Second, Small Objection Of Satan

Şeytanın İkinci Küçük Bir İtirazı

*Not a word does he utter but there is a sentinel by him, ready [to note it]. * And the stupor of death will bring the truth [before his eyes]: "This was the thing you were trying to escape!" * And the trumpet shall be blown: that will be the Day whereof warning [had been given]. * And there will come forth every soul: with each will be [an angel] to drive, and [an angel] to bear witness. * "You were heedless of this; now have We removed your veil. And sharp is your sight this Day!" * And his companion will say: "Here is [his record] ready with me!" * "Throw, throw into Hell every contumacious rejecter!" (50:18-24)*
 One time while reading these verses from Sura Qaf, the Devil said to me:

"You consider the principal aspects of the Qur'an's **eloquence** to lie in its **clarity** and **fluency of style**, but in these verses it jumps from one subject to another.

It jumps from **death agonies** to **the resurrection of the dead**,

from **the blowing of the trumpet** to the Last Judgement, and from that to the **entry** into Hell of the unbelievers.

What fluency of style can there be with this extraordinary switching about?

In most places in the Qur'an, it **brings together** subjects like this that bear little relation to each other.

Where is its eloquence and smoothness with such discontinuity?"

I answered as follows: After its **eloquence**, *one of the chief elements of the Qur'an of Miraculous Exposition's inimitability* is its **conciseness**.

Conciseness is one of the **strongest** and most important elements of **the Qur'an's miraculousness**.

The instances of it are so numerous and beautiful that **exacting scholars** are left in wonder at it.

For example:

Then the word went forth: "O earth! swallow up your water, and O sky! withhold [your rain]!" And the water abated, and the matter was ended. The ark rested on Mount Judi, and the word went forth: "Away with those who do wrong!" (11:44)

#207

It describes **the Great Flood** and its consequences **so concisely** and miraculously in a few short sentences that it has caused many **scholars of rhetoric** to prostrate before its eloquence.

Sure-i ق وَ الْقُرْآنِ الْمَجِيدِ i okurken

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ * وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ * وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ * وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ * لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ * وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ * أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ

şu âyetleri okurken şeytan dedi ki:

"Kur'anın en mühim **fesahat**ını, siz onun **selasetinde** ve **vuzuhunda** buluyorsunuz.

Halbuki şu âyette nereden nereye atılıyor?

Sekerattan tâ kıyamete atılıyor.

Nefh-i Sur'dan muhasebenin hitamına intikal ediyor ve ondan Cehennem'e **idhali** zikrediyor.

Bu acib atlamaklar içinde hangi selaset kalır?

Kur'anın ekser yerlerinde, böyle birbirinden uzak mes'eleleri **birleştiriyor**.

Böyle münasebetsiz vaziyetle selaset, fesahat nerede kalır?"

Elcevab: *Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın esas-ı i'cazının en mühimlerinden belâgat*ından sonra **îcaz**dır.

Îcaz, **i'caz-ı Kur'anın en metin** ve en mühim bir esasıdır.

Kur'an-ı Hakîm'de şu mu'cizane îcaz, o kadar çoktur ve o kadar güzeldir ki; **ehl-i tedkik**, karşısında hayrettedirler.

Meselâ:

وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكَ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

Kısa birkaç cümle ile, **Tufan hâdisi-i azîmesini** netaiciyle öyle **îcazkârane** ve mu'cizane beyan ediyor ki; çok **ehl-i belâgatı**, belâgatına secde ettirmiş.

And, for example:

*The Thamud rejected [their prophet] through their inordinate wrongdoing. * Behold, the most wicked man among them was deputed [far impiety]. * But the Apostle of God said to them: "it is a she -camel of God. And [bar her not from] having her drink!" * Then they rejected him, and they hamstrung her. So their Lord, on account of their crime, obliterated their traces and made them equal [in destruction, high and low]! * And for Him is no fear of its consequences.*(91 :11-15)

in these few short sentences, with a miraculousness within the conciseness, fluency, and clarity, and in a way that does not spoil the understanding, the Qur'an relates the strange, momentous events involving the Thamud people and their consequences, and the Thamud's calamitous end.

And for example:

And remember Zun-Nun, when he departed in wrath: he imagined that We had no power over him. But he cried through the depths of darkness: "There is no god but You; glory be unto You; I was indeed among the wrongdoers."(21:87)

Here, many sentences have been "rolled up" between the words "that We had no power over him" and "but he cried out in the depths of the darkness," but these omitted sentences neither spoil the understanding, nor mar the fluency of the style.

It mentions the chief elements of the story of Jonah (Upon whom be peace), and refers the rest to the intelligence.

And for example, in Sura Yusuf, the seven or eight sentences between the words "Send me" and "Joseph, O man of truth!" (12:45-6) have been skipped concisely,

yet it neither impairs the understanding, nor mars the smoothness of the style.

There are a great many instances of this sort of miraculous conciseness in the Qur'an, and they are very beautiful indeed.

However, the conciseness of the verses from Sura Qaf are particularly wonderful and miraculous.

For they each point out the truly dreadful future of the unbelievers when each endless day will last fifty thousand years,

and the dire things that will happen to them in the awesome revolutions of the future.

It flashes them over the mind like lightning, depicting that long, long period of time to the mind's eye as a single present page.

Hem meselâ:

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوِيهَا * إِذِ انْبَعَثَ أَشْقِيهَا * فَقَالَ لَهُمُ
رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيِيهَا * فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ
عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّيَهَا * وَلَا يَخَافُ عُقْبِيهَا

İşte Kavm-i Semud'un acib ve mühim hâdisatını ve netaicini ve sû-i akibetlerini, böyle kısa birkaç cümle ile îcaz içinde bir i'caz ile selasetli ve vuzuhlu ve fehmi ihlâl etmez bir tarzda beyan ediyor.

Hem meselâ:

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ
فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي
كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

İşte فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ cümlesinden أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ cümlesine kadar çok cümleler matvîdir. O mezkûr olmayan cümleler, fehmi ihlâl etmiyor, selasete zarar vermiyor.

Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın kıssasından mühim esasları zikreder. Mütebâkisini akla havale eder.

Hem meselâ: Sure-i Yusuf'ta فَأَرْسِلُونْ kelimesinden

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ ortasında yedi-sekiz cümle îcaz ile tayyedilmiş.

Hiç fehmi ihlâl etmiyor, selasetine zarar vermiyor.

Bu çeşit mu'cizane îcazlar Kur'anda pek çoktur. Hem pek güzeldir.

Amma Sure-i Kaf'ın âyeti ise, ondaki îcaz pek acib ve mu'cizanedir.

Çünkü kâfirin pek müdhiş ve çok uzun ve bir günü elli bin sene olan istikbaline

ve o istikbalin dehşetli inkılabatında kâfirin başına gelecek elîm ve mühim hâdisata birer birer parmak basıyor.

Şimşek gibi fikri, onlar üstünde gezdiriyor. O pek çok uzun zamanı, hazır bir sahife gibi nazara gösterir.

Referring the events that are not mentioned to the imagination, it evokes them with truly elevated fluency and smoothness of style.

#208

When the Qur'an is read, listen to it with attention, and hold your peace: that you may receive mercy.(7:204)

And now if you have anything to say, O Satan, say it!"

Satan replied: "I cannot oppose what you say, nor defend myself.

But there are many foolish people who listen to me;

and many devils in human form who assist me;

and many pharaohs among philosophers who learn things from me **which flatter their egos**,

and prevent the **publication** of works like yours.

Therefore I shall not lay down my arms before you!"

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.

Zikredilmeyen hâdisatı hayale havale edip, ulvî bir selasetle beyan eder.

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

İşte ey şeytan! Şimdi bir sözün daha varsa söyle...

Şeytan der: "Bunlara karşı gelemem, müdafaa edemem.

Fakat çok ahmaklar var, beni dinliyorlar

ve insan suretinde çok şeytanlar var, bana yardım ediyorlar

ve feylesoflardan çok firavunlar var, **enaniyetlerini okşayan** mes'eleleri benden ders alıyorlar.

Senin bu gibi sözlerin **neşrine** sed çekerler.

Bunun için sana teslim-i silâh etmem!"

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

#209

The Sixteenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Indeed, His command when He wills a thing is, 'Be!', and it is. * So glory be unto Him in Whose hand is the dominion of all things, and to Him will you all be brought back. (Qur'an, 36:82-3.)

[This Word was written to afford **insight** and understanding to my blind soul by pointing out four Rays from the light of the above verse – to dispel the darkness and afford me certainty.]

First Ray

O my ignorant soul! You say, "The **Oneness of the Divine Essence** together with the **universality of the Divine acts**,

the Unity of Almighty God's person together with His **unassisted comprehensive dominicality**,

His **Singleness** together with His **unshared all- embracing disposal**,

Onaltıncı Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ. فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

(İtminan-ı nefsimde medâr olacak, zulmeti dağıtacak şu âyetin nurundan dört şuaı göstermekle kör nefsimde bir **basîret** vermek için yazılmıştır.)

Birinci Şua

Ey nefs-i nâdan! Diyorsun ki: "Ehadiyet-i Zât-ı İlâhiye ile külliyyet-i ef'âli

ve vahdet-i şahsiyyesiyle **muinsiz umumiyet-i rububiyyeti**

ve **ferdâniyyeti** ile **şeriksiz şümûl-ü tasarrufatı**

His **being beyond space** and yet present everywhere,

His infinite **exaltedness** together with being close to all things,

and His being One and yet Himself holding all matters in His hand, are among **the truths of the Qur'an**.

Yet the Qur'an is All- Wise, and that which is Wise does not **impose** on the reason things which are unreasonable.

And the reason sees an apparent **contradiction** between these things.

I would like an explanation of them **which will impel** the reason to **submit**."

The Answer: Since that is the way it is and you want to be certain and reassured, **relying on** the **effulgence** of the Qur'an, we say:

the Divine Name of Light has solved many of my **difficulties**. God willing, it will solve this one too.

Choosing the way of **comparison**, which brings clarity to the mind and luminosity to the heart, like Imam-i Rabbani, we say:

I am neither the night nor a lover of the night;
I am a servant of the Sun; it is of the Sun that I speak.

Since comparison is a most brilliant mirror to **the Qur'an's miraculousness**, we too shall look at this mystery by means of a comparison. It is as follows:

#210

A single person may gain **universality** by means of **various mirrors**.

While being a single individual, he becomes like a **universal possessing general qualities**.

For example, while the **sun** is **a single individual**, by **means of transparent objects**, it becomes so universal it fills **the face of the earth** with its images and reflections.

It even has as many **manifestations** as the number of **droplets** and shining **notes**.

Although the sun's heat, light, and **the seven colours** in its light comprehend, encompass, and **embrace** all the things **which confront them**,

all transparent things also hold in the pupils of their eyes the sun's heat, and its light and seven colours, together with its **image**.

And they make a throne for them in their hearts.

That is to say, **with regard to Unity**, the sun encompasses all the things which confront it,

ve **mekândan münezzehiyyetiyle** her yerde hâzır bulunması ve

nihayetsiz **ulviyyetiyle** her şeye yakın olması

ve birliği ile her işi bizzât elinde tutması; **hakaik-i Kur'aniyyedendir**.

Kur'an ise hakîmdir. Hakîm ise, akıl kabûl etmeyen şeyleri akla **tahmil** etmez.

Akl ise, zâhirî bir **münâfatı** görüyor.

Aklı **teslime sevkedecek** bir izah isterim."

Elcevab: Mâdem öyledir, itminan için istersen, biz de Kur'an'ın **feyzine istinaden** diyoruz:

İsm-i Nur, çok **müşkilât**ımızı halletmiş; inşaallah bunu da halleder.

Akla vâzih, kalbe nuranî olacak **temsîl** yolunu ihtiyar ile İmam-ı Rabbânî (R.A.) gibi deriz:

نَهْ شَبَمَ نَهْ شَبْ پَرَسْتَمَ مَنْ غَلَامَ شَمْسَمَ اَزْ شَمْسِ مِ
گَوِيَمَ خَبَرِ

Temsil, i'câz-ı Kur'an'ın en parlak bir âyinesi olduğundan, biz dahi bir temsîl ile şu sırâ bakacağız. Şöyle ki:

Bir tek zât, **muhtelif merâya** vasıtasıyla **külliyet** kesbeder.

Cüz'î-yi hakikî iken, **umumî şuunata mâlik** bir **küllî** hükmüne geçer.

Meselâ: **Şems bir cüz'î-yi müşahhas** iken, **eşya-yı şeffafe vasıtasıyla** öyle bir küllî hükmüne geçer ki, **rûy-i zemini** timsalleriyle, akisleriyle dolduruyor.

Hattâ **katarat** ve parlak **zerrat** adedince **cilveleri** bulunuyor.

Güneşin harareti ve ziyası ve ziyanın içinde olan yedi renkli **elvan-ı seb'ası**, her birisi **mukabilindeki** eşyaya muhit, âmm ve **şâmil** oldukları halde;

her bir şeffaf şey dahi güneşin **timsaliyle** beraber harareti, hem ziyayı, hem elvan-ı seb'ayı göz bebeğinde saklıyor.

Ve sâfi kalbini ona bir taht yapıyor.

Demek Şems, **vâhidiyyet haysiyyetiyle** ona mukabil umum eşyaya muhit olduğu gibi,

while with regard to **Oneness**, the sun is present together with many of its **attributes** in everything through a sort of manifestation of its essence.

Since we have passed from the comparison to a discussion of **representation**,

we shall indicate three of the many sorts of representation which will be a means to understanding this matter.

The First: This is the reflection of **dense**, physical objects. These reflections are both other than the thing reflected; they are not the same, and they are **dead**, without life. They possess no quality other than their **apparent identity**.

For example, if you enter a store full of mirrors, one Said will become thousands of Said's,

but the only living one is you, all the others are dead.

They possess none of the characteristics of life.

The Second: This is the reflection of physical luminous objects.

This reflection is not the same as the thing reflected, but neither is it other than it.

It does not hold the luminous object's nature, but it possesses most of its **characteristics**, and may be considered as **living**.

For example, the sun entered the world and displayed its reflection in all mirrors.

Present in each of the reflections are light and the seven colours in light, which are like the sun's qualities.

Let us suppose the sun possessed consciousness, and its heat was **pure power**; its light, pure knowledge; and its seven colours, **the seven attributes**:

the single sun would be present in all mirrors at one moment, and would be able to make each a **throne** for itself and a sort of telephone.

One mirror would not be an **obstacle** to another. It would be able to meet with all of us by means of our mirrors.

While we are distant from it, it would be closer to us than ourselves.

The Third: This is the reflection of luminous spirits.

This reflection is both living, and the same as the spirits.

But since it appears in relation to the capacity of the mirrors, it does not hold completely the spirit's essence and nature.

For example, at the moment the Angel Gabriel (Peace be upon him) is **in the presence of the Prophet** in the form of Dihya,

he is prostrating with his magnificent wings **in the Divine Presence** before the Sublime Throne.

Ühadiyyet cihetiyle her bir şeyde Güneş çok **vasıflarıyla** beraber bir nevi cilde-i zâtıyla bulunur.

Mâdem temsilden **temessül** bahsine geçtik.

Temessülün çok enva'ından şu mes'eleye medâr olacak üç nev'ine işaret ederiz.

Birincisi: **Kesif**, maddî şeylerin akisleridir. O akisler hem gayrdır, ayn değil. Hem **mevattır**, ölüdür. **Hüviyet-i suriyesinden** başka hiçbir hâsiyete mâlik değil.

Meselâ: sen âyineler mahzenine girsen, bir Said binler Said olur.

Fakat zîhayat yalnız sensin, ötekiler ölüdürler.

Hayat hassaları onlarda yoktur.

İkincisi: Maddî nuranînin akisleridir.

Şu akis ayn değil, fakat gayr da değil.

Mahiyeti tutmuyor, fakat o nuranînin ekser **hasiyetlerine** mâliktir. Onun gibi **hay** sayılıyor.

Meselâ: Şems dünyaya girdi. Her bir âyinede aksini gösterdi.

O akislerin her birinde, Güneş'in hassaları hükmünde olan ziya ve ziyadaki elvan-ı seb'a bulunuyor.

Eğer faraza Güneş zîşuur olsa idi, harareti **ayn-ı kudreti**, ziyası ayn-ı ilmi, elvan-ı seb'ası **sıfat-ı seb'ası** olsa idi;

o vakit o tek ve yekta bir güneş, bir anda her bir âyinede bulunur, her birisini kendine bir **arş** ve bir çeşit telefon yapabilirdi.

Birbirine **mâni** olmazdı. Her birimizle âyinemiz vasıtasıyla görüşebilirdi.

Biz ondan uzak iken, o bize bizden daha yakın olurdu.

Üçüncüsü: Nurani ruhların aksidir.

Şu akis, hem haydır hem ayndır.

Fakat âyinelerin kabiliyeti nisbetinde tezahür ettiğinden, o ruhun mahiyet-i nefs-ül emriyesini tamamen tutmuyor.

Meselâ: Hazret-i Cebrail Aleyhisselâm, Dihye sûretinde **huzur-u Nebevîde** bulunduğu bir anda,

Huzur-u İlahîde haşmetli kanatlarıyla Arş-ı âzam'ın önünde secdeye gider.

And at the same moment he is present in innumerable places, and is relaying **the Divine commands**.

Hem o anda hesabsız yerlerde bulunur, **evâmir-i İlahiye**yi tebliğ ederdi.

www.risaleglobal.com

One task is not an obstacle to another.

Thus, it is through this mystery that the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him), whose essence is light and nature, luminous,

in this world hears at the same time all the benedictions recited for him by all his community,

and at the resurrection will meet with all the purified at the same time. One will not be an obstacle to another.

In fact, some of the saints who have acquired a high degree of luminosity and are called 'substitutes' (abdâl) have been observed in many places at the same time,

and the same person has performed numerous different acts at the same time.

Indeed, just as things like glass and water act as mirrors to physical objects,

so the air and ether, and certain beings of the World of Similitudes are like mirrors to spirit beings; they become like means of transport and conveyance of the speed of lightning and imagination.

The spirit beings travel in those pure mirrors and subtle dwellings with speed of imagination.

They enter thousands of places at the same time.

Despite being restricted particulars, through the mystery of luminosity impotent and subjugated creatures like the sun and semi-luminous beings restricted by matter like spirit beings

may be present in numerous places while being in one place, thus becoming like absolute universals, and with a limited power of choice being able to perform many matters simultaneously.

Thus, what thing may hide itself from address of Oneness which is within the manifestation of the attributes and acts of the Most Pure and Holy One through His universal will, absolute power, and all-encompassing knowledge? **The Most Holy One**, Who is far beyond and exalted above matter; free and exempt from any restriction or limitation and the darkness of density; of the sacred lights of Whose Names all these lights and luminous beings are but dense shadows; and of Whose beauty all existence and all life and the World of Spirits and the World of Similitudes are semi-transparent mirrors; Whose attributes are all-encompassing and Whose qualities, universal?

What matter could be difficult for Him? What thing can be concealed from Him? What individual can be distant from Him? What person can draw close to Him without acquiring universality?

Bir iş bir işe mâni olmazdı.

İşte şu sırdandır ki; mahiyeti nur ve hüviyeti nuraniye olan Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm,

dünyada bütün ümmetinin salâvatlarını birden işitir

ve kıyamette bütün asfiya ile bir anda görüşür. Birbirisine mâni olmaz.

Hattâ evliyâdan, ziyade nuraniyyet kesbeden ve abdâl denilen bir kısmı, bir anda birçok yerlerde müşahede ediliyormuş.

Aynı zât, ayrı ayrı çok işleri görüyormuş.

Evet nasıl cismâniyata cam ve su gibi şeyler âyine olur.

Öyle de, ruhaniyata dahi hava ve esir ve âlem-i misâlin bâzı mevcûdâtı âyine hükmünde ve berk ve hayal sür'atinde bir vasita-i seyr ve seyahat sûretine geçerler

ve o ruhânîler hayal sür'atiyle o merâya-yı nazîfede, o menâzil-i lâtifede gezerler.

Bir anda binler yerlere girerler.

Mâdem Güneş gibi âciz ve müsahhar mahlûklar ve ruhânî gibi madde ile mukayyed nim-nuranî masnu'lar, nuraniyet sırrıyla

bir yerde iken pekçok yerlerde bulunabilirler. Mukayyed bir cüz'î iken, mutlak bir küllî hükmünü alırlar. Bir anda cüz'î bir ihtiyar ile pek çok işleri yapabilirler.

Acaba, maddeden mücerred ve muallâ; ve tahdid-i kayd ve zulmet-i kesafetten münezzeh ve müberra ve şu umum envar ve bütün nuraniyyat Onun envar-ı kudsiye-i Esmâsının bir kesif zıllı ve umum vücud ve bütün hayat ve âlem-i ervah ve âlem-i misâl nim-şeffaf bir âyine-i cemâli ve sıfâtı muhîta; ve şuunatı külliye olan bir Zât-ı Akdes'in irade-i külliye ve kudret-i mutlaka ve ilm-i muhitte tecelli-i sıfâtı ve cilve-i ef'âli içindeki teveccüh-ü Ehadiyetinden hangi şey saklanabilir...

hangi iş ağır gelebilir... hangi şey gizlenebilir... hangi ferd uzak kalabilir... hangi şahsiyet külliyyet kesbetmeden ona yanaşabilir?

Although by means of its unrestricted light and immaterial reflection, the sun is closer to you than the pupil of your eye, since you are **restricted**, you are truly distant from it.

In order to draw close to it, you have to transcend numerous restrictions and pass over many **universal degrees**.

Simply, in effect you have to expand to the size of the earth and rise as far as **the moon**, then you may be able to approach directly to a degree the sun's **essential level**, and meet with it without veil.

In just the same way, **the Glorious One of Beauty** and **Beauteous One of Perfection** is infinitely close to you, and you are infinitely distant from Him.

If your heart has strength, and your mind, **eminence**, try to put the points in the comparison into practice.

#212

Second Ray

O my senseless soul!

You say that verses like, *Indeed, His command when He wills a thing is, 'Be!'*, and it is, (Qur'an, 36:82.) and, *It will be no more than a single blast, when lo! they will all be brought up before* (Qur'an, 36:53)

show that **the existence of things** is **instantaneous** and merely through a command,

and that verses like, *[Such is] the artistry of God, Who disposes of all things in perfect order*, (Qur'an, 27:88.) and, *Who has created everything in the best way* (Qur'an, 32:7.)

show that existence of things is **gradual**, through a vast power within knowledge, and a fine art within wisdom.

What is the point of agreement between them?

The Answer: Relying on the effulgence of the Qur'an, we say:

Firstly: There is no contradiction. Some are like the former, **like primary creation**. And some are like the latter, **like the repetition of creation...**

Secondly: **The infinite order** and extreme skill, fine art, and perfect creation together with the **ease**, speed, **multiplicity**, and **extensiveness** which are observed in beings testify decisively to the existence of the truths of these two sorts of verses.

Since this is so, **proving it to be true** outside this and making that **the point of discussion**, is unnecessary.

Evet nasıl Güneş; kayıdsız nuru, maddesiz aksi vasıtasıyla sana, senin göz bebeğinden daha yakın olduğu halde; sen **mukayyed** olduğun için ondan gâyet uzaksın.

Ona yanaşmak için, çok kayıdlardan tecerrüd etmek, çok **merâtib-i külliye**den geçmek lâzım gelir.

Âdeta mânen yer kadar büyüyüp, **Kamer** kadar yükselip, sonra doğrudan doğruya Güneşin **mertebe-i asliyesine** bir derece yanaşabilir ve perdesiz görüşebilirsin.

Öyle de: **Celil-i Zülcemâl**, **Cemil-i Zülkemâl** sana gâyet yakındır, sen ondan gâyet uzaksın.

Kalbin kuvveti, aklın **ulviyeti** varsa; temsildeki noktaları, hakikata tatbik eylesen.

İkinci Şua

Ey nefis-i bîhuş!

Diyorsun ki:

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

hem

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

gibi âyetler, **vücud-u eşya**, sırf bir emr ile ve **defî** olduğunu

ve أَحْسَنَ كُلِّ شَيْءٍ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلِّ شَيْءٍ خَلْقَهُ hem

gibi âyetler; **vücud-u eşya**, ilim içinde azîm bir kudretle, hikmet içinde dakik bir san'atla **tedricî** olduğunu gösteriyorlar.

Vech-i tevfiği nedir?

Elcevab: Kur'anın feyzine istinaden deriz:

Evvelâ, münâfat yoktur. Bir kısım öyledir: **İbtidadaki îcad gibi**. Bir kısmı böyledir: **Mislini iade gibi...**

Sâniyen: Mevcûdatta meşhud olan **sühûlet** ve sür'at ve **kesret** ve **vüs'at** içinde **nihayet intizâm**, gâyet ittikan ve hüsn-ü san'at ve kemâl-i hilkat, şu iki kısım âyetlerin vücud-u hakikatlarına kat'iyen şehadet eder.

Öyle ise, şunların hariçte **tahakkukları medâr-ı bahs** olması lüzumsuzdur.

It should rather be asked: 'What is the wisdom in them? What is their meaning and purpose?'

Thus, we shall point to this wisdom with an **analogy in the form of a comparison**.

For example, a craftsman like a **tailor** creates something **artistic** with much **difficulty** and employing many **skills**, and makes a model for it.

Then he can make others similar to it quickly and without difficulty.

Sometimes, even, it **becomes** so easy they are as though made at a command,

and they acquire a powerful **order** in that way; like a clock, they function and work as though at the touch of a command.

In just the same way, after making this palace of the world and all its **contents originally**, the All-Wise Maker and All-Knowing Inscrber gave everything, particular and universal, the whole and the parts, **a specified measure and proportion through an ordering of Divine Determining**, like a model.

#213

So, look! Making every century a model, **the Pre-Eternal Inscrber** clothes them with bejewelled new worlds through the miracles of His power.

And making every year a **scale**, He sews skilfully fashioned new universes **through the wonders of His mercy according to their stature**.

And making every day a line, He writes the decorated, **constantly renewed** beings in them **through the subtleties of His wisdom**.

Furthermore, just as that **Absolutely Powerful One** makes each century, each year, and each day a model,

so He makes **the face of the earth**, and the mountains and plains, gardens and orchards, and trees each a model.

He continuously sets up new universes on the earth and creates new worlds.

He removes one world and replaces it with another, **well-ordered** world.

Season after season He displays **the miracles of His power** and **gifts of His mercy** in all the gardens and orchards.

He writes them all as **wisdom-displaying** books, establishes them as **kitchens of His mercy**, and clothes them in **ever-renewed garments full of art**.

Every spring He **arrays** all trees in raiments of **brocade** and adorns them with fresh **jewels like pearls**.

He fills their hands with the star-like gifts of His mercy.

Belki yalnız "sırr-ı hikmeti nedir?" denilebilir.

Öyle ise, biz dahi: bir **kıyas-ı temsili** ile şu hikmete işaret ederiz.

Meselâ: Nasıl ki **terzi** gibi bir san'atçı, birçok **külfetler**, **meharetlerle mûsanna** bir şeyi îcad eder ve ona bir model yapar.

Sonra onun emsalini külfetsiz çabuk yapabilir.

Hattâ bâzan öyle bir derece sühûlet **peyda eder** ki, güya emreder yapılır

ve öyle kuvvetli bir **intizâm** kesbeder; (saat gibi) güya bir emrin dokunmasıyla işlenir ve işler.

Öyle de: Sâni'-i Hakîm ve Nakkaş-ı Alîm, şu âlem sarayını **müştemilâtıyla beraber bedi' bir sûrette** yaptıktan sonra cüz'î ve küllî, cüz ve küll her şeye bir model hükmünde **bir nizâm-ı kaderî ile bir mikdâr-ı muayyen** vermiştir.

İşte bak o **Nakkaş-ı Ezelî**, her bir asrı bir model yaparak mu'cizât-ı kudreti ile murassa, taze bir âlemi ona giydiriyor.

Her bir seneyi bir **mikyas** ederek, **hâvârik-ı rahmetiyle** mûsanna, taze bir kâinatı **o kamete göre** dikiyor.

Her bir günü bir satır yaparak **dekaik-i hikmetiyle** müzeyyen, **mücedded** mevcûdâtı onda yazıyor.

Hem o **Kadîr-i Mutlak**, her bir asrı, her bir seneyi, her bir günü bir model yaptığı gibi,

rûy-i zemini, her bir dağ ve sahrayı, bağ ve bostanı, her bir ağacı birer model yapmıştır.

Vakit-bevakit, taze taze birer kâinatı zeminde kuruyor, birer yeni dünyayı îcad ediyor.

Birer âlemi alıp da diğer **muntâzam** bir âlemi getiriyor.

Mevsim be-mevsim her bağ ve bostanda taze taze **mu'cizât-ı kudretini** ve **hedâya-yı rahmetini** gösterir.

Yeni birer kitab-ı **hikmet-nümâ** yazıyor. Taze taze birer **matbaha-i rahmetini** kuruyor. **Mücedded** bir **hulle-i san'at-nümâ** giydiriyor.

Her baharda, her bir ağaca **sündüs-misâl** taze bir çarşaf **giydiriyor**. **Lü'lü-misâl** yeni bir **murassaatla** süslendiriyor.

Yıldız-misâl rahmet hediyeleriyle ellerini dolduruyor.

Thus, the One Who performs these matters with infinitely fine art and perfect order and changes with infinite wisdom, bounty, and perfection of power and art the travelling worlds which follow on one after the other and are attached to the string of time, is certainly All-Powerful and All-Wise.

He is All-Seeing and All-Knowing to an infinite degree.

Chance cannot interfere in His works.

He is the All-Glorious One Who decrees, *Indeed, His command when He wills a thing is, 'Be!'*, and it is, (Qur'an, 36:82.) and, *And the decision of the Hour is as the twinkling of an eye, or even closer*, (Qur'an, 16:77)

and both proclaims the perfection of His power, and that in relation to His power the resurrection and Great Gathering are most easy and free of trouble.

Since His creational command comprises power and will, and all things are entirely subjugated and obedient to His command, and He creates with no difficulty or hindrance, in order to express the absolute ease in His creating,

the Qur'an of Miraculous Exposition decrees that He does this through a mere command.

To Conclude: Some verses proclaim the extremely fine art and infinite perfection of wisdom in beings, especially at the start of their creation.

Others describe the extreme ease and speed and infinite obedience and lack of difficulty in the recreation and return of things in particular.

#214

Third Ray

O my soul full of doubts and evil suggestions and exceeding its bounds!

You say that verses like, *There is not a moving thing, but He has grasp of its forelock*, (Qur'an, 11:56.) and, *In Whose hand is the dominion of all things*, (Qur'an, 36:83.) and *We are closer to him than his jugular vein*, (Qur'an, 50:16.) show that God is infinitely close to us.

And yet, the verses, *And to Him shall you return*. (Qur'an, 36:83.) and, *The angels ascend to Him in a day the measure of which is fifty thousand years*, (Qur'an, 70:4.)

İşte şu işleri nihayet hüsn-ü san'at ve kemâl-i intizâm ile yapan ve şu birbirini arkasında gelen ve zaman ipine takılan seyyar âlemleri, nihayet hikmet ve inâyet ve kemâl-i kudret ve san'at ile değiştiren Zât; elbette gâyet Kadîr ve Hakîm'dir.

Nihayet derecede Basîr ve Alîm'dir.

Tesadüf O'nun işine karışamaz.

İşte o Zât-ı Zülcelâl'dir ki, şöyle ferman ediyor:

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ
وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ

deyip, hem kemâl-i kudretini ilân, hem kudretine nisbeten Haşîr ve Kıyâmet gâyet sehl ve külfetsiz olduğunu beyân ediyor.

Emr-i tekvinîsi, kudret ve iradeyi tâzammun ettiğini ve bütün eşya, evâmirine gâyet müsahhar ve münkad olduklarını ve mübaşeretisiz, muâlecesiz halkettiği için icadındaki sühulet-i mutlakayı ifade için,

sırf bir emirle işler yaptığını, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân ile ferman ediyor.

Hasıl-ı kelâm: Bir kısım âyetler eşyada hususan bidâyet-i icadında gâyet derecede hüsn-ü san'atı ve nihayet derecede kemâl-i hikmeti ilân ediyor.

Diğer kısmı; eşyada, hususan tekrar icadında ve iadesinde gâyet derecede sühulet ve sür'atini nihayet derecede inkıyad ve külfetsizliğini beyân eder.

Üçüncü Şua

Ey haddinden tecavüz etmiş nefs-i pürvesvas!

Diyorsun ki:

بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ
مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا
وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

gibi âyetler, nihayet derecede kurbîyet-i İlâhiyyeyi gösteriyor.

وَالِيهِ تُرْجَعُونَ
تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ
خُمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

and, the Hadith which says: 'God is beyond seventy thousand veils,'* and truths like the Prophet's Ascension show that we are infinitely distant from Him.

**(13 al-Ghazzali, Ihya' 'Ulum al-Din, i, 101; Musnad, iv, 401, 405.)*

I would like an explanation which will bring this profound mystery closer to the understanding.

The Answer: Then listen to the following:
Firstly, At the end of the First Ray we said that

although with regard to its unrestricted light and immaterial reflection, the sun is closer to you than the pupil of your eye, which is the window of your spirit and its mirror,

since you are restricted and imprisoned in materiality, you are extremely distant from it.

You can make contact with it only through some of its reflections and shadows, and meet with it through a sort of its minor and particular manifestations,

and draw close to its colours, which are like a category of attribute, and to its rays and manifestations, which are like a class of its names.

If you want to approach the sun's essential level and meet with the sun's essence directly in person,

then you have to transcend very many restrictions and traverse very many levels of universality.

Simply, after abstracting yourself from materiality, becoming enlarged to the extent of the earth, expanding in the spirit like the air, rising as far as the moon and resembling the full-moon, only then can you claim to meet with it in person without veil and to draw close to it to any degree.

#215

In just the same way, the All-Glorious One of Perfection, the Peerless One of Beauty, the Necessarily Existent One, the Giver of Existence to All Beings, the Eternal Sun, the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity, is closer to you than yourself.

Yet you are infinitely distant from Him. If you have the power, put the fine points in the comparison into practice...

Secondly: For example, And God's is the highest similitude, among many names, a king's name of 'Commander' appears in many spheres, one within the other.

It has a manifestation and appearance in spheres extensive and narrow, universal and particular, from the universal sphere of Commander-in-Chief, to those of Field Marshal and General, then those of captain and corporal.

ve hadiste vârid olan: "Cenâb-ı Hak yetmiş bin hicab arkasındadır" ve Mi'rac gibi hakikatler, nihayet derecede bu'diyetimizi gösteriyor.

Şu sırr-ı gamızı fehme takrib edecek bir izah isterim?"

Elcevab: Öyle ise dinle:
Evvelâ, Birinci Şua'nın âhîrinde demiştik:

Nasıl ki Güneş, kayıdsız nuruyla ve maddesiz aksi cihetiyle; sana, senin ruhun penceresi ve onun âyinesi olan gözbebeğinden daha yakın olduğu halde;

sen, mukayyed ve maddede mahpus olduğun için ondan gâyet uzaksın.

Onun, yalnız bir kısım akisleriyle, gölgeleriyle temas edebilirsin ve bir nevi civeleriyle ve cüz'î tecellileriyle görüşebilirsin

ve bir sınıf sıfatları hükmünde olan elvanlarına ve bir taife isimleri hükmünde olan şualarına ve mazharlarına yanaşabilirsin.

Eğer, Güneşin mertebe-i aslîsine yanaşmak ve bizzât doğrudan doğruya güneşin zâtı ile görüşmek istersen,

o vakit pek çok kayıtlardan tecerrüd etmekliğin ve pek çok merâtib-i külliyyetten geçmekliğin lâzım gelir.

Âdeta sen, mânen tecerrüd cihetiyle küre-i arz kadar büyüyüp, hava gibi ruhen inbisat edip ve Kamer kadar yükselip, bedir gibi mukabil geldikten sonra bizzât perdesiz onunla görüşüp, bir derece yanaşmak dâva edebilirsin.

Öyle de: O Celil-i Pürkemâl, o Cemil-i Bîmisâl, o Vâcib-ül Vücud, o Mûcid-i Küll-i Mevcûd, o Şems-i Sermed, o Sultan-ı Ezel ve Ebed, sana senden yakındır.

Sen, O'ndan nihayetsiz uzaksın. Kuvvetin varsa, temsildeki dekaikı tatbik et...

Sâniyen: Meselâ: **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** Bir padişahın çok isimleri içinde "kumandan" ismi çok mütedâhil dairelerde tezahür eder.

Serasker daire-i külliyesinden tut, müşiriyyet ve ferikiyyet, tâ yüzbaşı, tâ onbaşıya kadar geniş ve dar, küllî ve cüz'î dairelerde de zuhur ve tecellisi vardır.

Now, in his military duties, a private soldier holds as his authority the minor point of commandership manifest in the rank of corporal;

he is in touch with and connected to the Commander-in-Chief through this minor manifestation of his name.

If he wishes to get in touch with him through his essential name and meet with him through that title, he will have to rise from the corporalship to the universal rank of Commander-in-Chief.

That is to say, the king is extremely close to the soldier through his name, decree, law and knowledge, his telephone and regulations, and if he is luminous like a saint who is an abdal, with his presence in person.

Nothing at all can be an obstacle or obstruction for him. Whereas the soldier is extremely distant.

Thousands of degrees form obstructions, and thousands of veils intervene.

But sometimes the king is compassionate, and contrary to his practice, receives a soldier into his presence and favours him with his grace.

In just the same way, although the All-Glorious One, the Lord of the command of, 'Be!', and it is, for Whom the suns and stars are like His soldiers under orders,

is closer to all things than they themselves, all things are infinitely distant from Him.

If you want to enter the presence of His grandeur without veil,

you have to pass through seventy thousands of veils of darkness and light, that is, material and physical veils and the veils of the Divine Names and attributes,

rise through the thousands of particular and universal degrees of manifestation of each Name,

pass on through the most elevated levels of His attributes, and ascend as far as the Sublime Throne, which manifests His Greatest Name,

and if you are not the object of favour and attraction, work and journey spiritually for thousands of years.

For example, if you want to draw close to Him through His Name of Creator, you have to have a relationship through the particularities of your own Creator, then in regard to the Creator of all mankind, then through the title of Creator of all living creatures, then through the Name of Creator of all beings.

Otherwise you will remain in shadow and only find a minor manifestation.

A Reminder: Because of his impotence, the king in the comparison put means like Field Marshal and General in the degrees of his names.

Şimdi, bir nefer hizmet-i askeriyesinde onbaşı makamında tezahür eden cüz'î kumandanlık noktasını mercî tutar,

kumandan-ı âzamına şu cüz'î cilve-i ismiyle temas eder ve münasebettar olur.

Eğer asıl ismiyle temas etmek, ona o ünvan ile görüşmek istese, onbaşılıktan tâ serasker mertebe-i külliyesine çıkmak lâzım gelir.

Demek padişah, o nefere ismiyle, hükmüyle, kanunuyla ve ilmiyle, telefonuyla ve tedbiriyle ve eğer o padişah, evliya-i abdaliyyeden nuranî olsa, bizzât huzuruyla gâyet yakındır.

Hiçbir şey mâni olup, hâil olamaz. Halbuki o nefer, gâyet uzaktır.

Binler mertebeler hâil, binler hicablar fâsıldır.

Fakat bâzan merhamet eder, hilaf-ı âdet; bir neferi huzuruna alır, lütfuna mazhar eder...

Öyle de: Emr-i كُنْ فَيَكُونُ e mâlik; güneşler ve yıldızlar, emirber nefer hükmünde olan Zât-ı Zülcelâl,

her şeye her şeyden daha ziyade yakın olduğu halde, her şey O'ndan nihayetsiz uzaktır.

Onun huzur-u kibriyâsına perdesiz girmek istenilse,

zulmanî ve nuranî, yâni maddî ve ekvanî ve esmâî ve sıfatı yetmiş binler hicabdan geçmek,

her ismin binler hususî ve küllî derecât-ı tecellisinden çıkmak,

gâyet yüksek tabakat-ı sıfatında mürur edip tâ ism-i âzamına mazhar olan arş-ı âzamına uruc etmek;

eğer cezb ve lütuf olmazsa, binler seneler çalışmak ve sülûk etmek lâzım gelir.

Meselâ: Sen, O'na Hâlık ismiyle yanaşmak istersen; senin Hâlıkın hususiyetiyle, sonra bütün insanların Hâlıkı cihetiyle, sonra bütün zihayatların Hâlıkı ünvanıyla, sonra bütün mevcûdâtın Hâlıkı ismiyle münasebettarlık lâzım gelir.

Yoksa zilde kalırsın, yalnız cüz'î bir cilveyi bulursun.

Bir İhtar: Temsildeki padişah, aczi için, kumandanlık isminin merâtibinde müşir ve ferik gibi vasıtalar koymuştur.

But the Absolutely Powerful One, in Whose hand is the dominion of all things, has no need of intermediaries.

Intermediaries are only apparent; a veil to His dignity and grandeur.

They are heralds and observers of the sovereignty of His dominicality within worship, awe, impotence, and want.

They are not His assistants, and cannot be partners in the sovereignty of His dominicality.

#216

Fourth Ray

O my lazy soul! Like the soldier in the previous comparison was received into the royal presence as a pure favour, the reality of the five daily prayers, which are like a sort of Ascension,

are a being received into the presence of the All-Glorious One of Beauty, the Beauteous One of Glory, Who is the True Object of Worship, as an instance of pure mercy.

Declaring 'God is Most Great!', it is to traverse the two worlds either in fact, or in the imagination, or by intention, be divested of the restrictions of materiality, pass to a universal degree of worship or a shadow or form of universality, and being honoured with a sort of presence, it is to manifest the address of 'You alone do we worship!' (everyone according to his own capacity); it is a most elevated attainment.

The repetition of 'God is Most Great! God is Most Great!' in the actions of the prayers indicates rising through the degrees of spiritual progress, and ascending from minor particulars to universal spheres, and is a concise title of the perfections of Divine sublimity which are beyond our knowledge.

It is as if each 'God is Most Great!' indicates traversing a step in the Ascension.

To attain to a shadow or a ray of this reality of the prayers either in fact, or by intention, or with the imagination, is a great happiness.

The frequent declaring of 'God is Most Great!' during the Hajj is for the above reason.

For the blessed Hajj is worship at a universal level for everyone.

Just as on a special day like a festival a soldier goes to the king's celebrations like a General in the sphere of General, and receives his favours,

in the same way, a Hajji, no matter how lowly, is turned towards his Sustainer under the title Mighty Sustainer of every region of the earth, like a saint who has traversed all the degrees. He is honoured with universal worship.

Fakat بِيدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ olan Kadîr-i Mutlak, vasıtalar dan müstağnidir.

Vasıtalar, sırf zâhîrîdirler; perde-i izzet ve âzamettirler.

Ubûdiyet ve hayret ve acz ve iftikar içinde saltanat-ı Rubûbiyetine dellâldırlar, temaşâgerdirler.

Muini değiller, şerik-i saltanat-ı Rubûbiyet olamazlar.

Dördüncü Şua

İşte ey tenbel nefsim! Bir nevi Mi'rac hükmünde olan namazın hakikatı; sâbık temsilde bir nefer, mahz-ı lütuf olarak huzur-u şâhâneye kabûlü gibi;

mahz-ı rahmet olarak Zât-ı Celîl-i Zülcemâl ve Mâbud-u Cemil-i Zülcelâl'in huzuruna kabûlüdür.

"Allahü Ekber" deyip, mânen ve hayalen veya niyeten iki cihandan geçip, kayd-ı maddiyattan tecerrüd edip bir mertebe-i külliye-i ubûdiyete veya küllînin bir gölgesine veya bir sûretine çıkıp, bir nevi huzura müşerref olup, اِيَّاكَ نَعْبُدُ hitabına (herkesin kabiliyeti nisbetinde) bir mazhariyet-i azîmedir.

Âdeta, harekât-ı salâtiyede tekrarla "Allahu Ekber" "Allahu Ekber" demekle kat-ı merâtib ve terakkiyat-ı mâneviyeye ve cüz'iyattan devair-i külliye'ye çıkmasına bir işarettir ve mârifetimiz haricindeki kemâlât-ı kibriyâsının mücmel bir ünvanıdır.

Güya her bir "Allahü Ekber" bir basamak-ı mi'racyeyi kat'ına işarettir.

İşte şu hakikat-ı salâtta mânen veya niyeten veya tasavvuren veya hayalen bir gölgesine, bir şuaına mazhariyet dahi, büyük bir saadettir.

İşte Hacda pek kesretli "Allahü Ekber" denilmesi, şu sırdandır.

Çünkü: Hacc-ı Şerif bil'asale herkes için bir mertebe-i külliyyede bir ubûdiyettir.

Nasıl ki bir nefer, bayram gibi bir yevm-i mahsusta ferik dairesinde bir ferik gibi padişahın bayramına gider ve lütfuna mazhar olur.

Öyle de: Bir Hacı, ne kadar ami de olsa, kat'-ı merâtib etmiş bir veli gibi umum aktar-ı arzın Rabb-ı Azîmi ünvanıyla Rabbine müteveccihdir. Bir ubûdiyet-i külliye ile müşerreffir.

For sure, the universal degrees of dominicality opened with the key of the Hajj,

and the horizons of the tremendousness of Godhead which are visible to his eye through its telescope,

and the spheres of worship which gradually unfold to his heart and imagination through its observances,

and the heat, wonder, awe, and dread of dominicality caused by the levels of sublimity and last stage of manifestation,

can only be quietened by 'God is Most Great! God is Most Great!'

and those observed or imagined unfolded degrees can only be proclaimed by it.

After the Hajj, this meaning is found in various exalted and universal degrees in the Festival ('Eid) Prayers, the prayers for rain, and those recited at solar and lunar eclipses, and in prayers performed as a congregation.

Thus, the importance of the marks and observances of Islam, also even if of the category of Sunna, lies in this reason.

#217

Glory be unto the One Who has placed His treasures between the Kaf and the Nun. So glory be unto Him in Whose hand is the dominion of all things, and to Him will you all be brought back.
(Qur'an, 36:83.)

Glory be unto You, we have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.
(Qur'an, 2:32.)

O our Sustainer! Do not take us to task if we forget or unwittingly do wrong!
(Qur'an, 2:286.)

O our Sustainer! Let not our hearts deviate after You have guided us, and grant us Mercy from Your presence, for You are the Granter of bounties without measure.
(Qur'an, 3:8.)

And grant blessings and peace to Your Most Noble Messenger, the manifester of Your Greatest Name, and to his Family, and Companions, and brothers, and followers. Amen. O Most Merciful of the Merciful!

Elbette hac miftahıyla açılan merâtib-i külliye-i rubûbiyet

ve dürbünüyle nazarına görünen âfâk-ı âzamet-i ulûhiyet

ve şeâiriyle kalbine ve hayaline gittikçe genişlenen devâir-i ubûdiyet

ve merâtib-i kibriyâ ve ufk-u tecelliyâtın verdiği hararet, hayret ve dehşet ve heybet-i rubûbiyet

"Allahü Ekber" "Allahü Ekber" ile teskin edilebilir

ve onunla o merâtib-i münkeşife-i meşhude veya mutasavvire ilân edilebilir.

Hacdan sonra şu mânâyı, ulvî ve küllî muhtelif derecelerde bayram namazında, yağmur namazında, husuf küsuf namazında, Cemâatle kılınan namazda bulunur.

İşte şeair-i İslâmiyenin velev sünnet kabilinden dahi olsa ehemmiyeti şu sırdandır.

سُبْحَانَ مَنْ جَعَلَ خَزَائِنُهُ بَيْنَ الْكَافِ وَالنُّونِ
فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا
رَبَّنَا لَا تَزِرْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

وَصَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى رَسُولِكَ الْأَكْرَمِ مَظْهَرِ اسْمِكَ الْأَعْظَمِ
وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَإِخْوَانِهِ وَاتَّبَاعِهِ آمِينَ يَا أَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ

A Short Addendum

Küçük Bir Zeyl

The All-Powerful and All-Knowing One, the All-Wise Maker, shows His power and His wisdom and that chance can in no way interfere in His works through the system and order His rules and practices in the universe demonstrate in the form of laws.

So too, through exceptions to the laws, the wonders of His practices, superficial changes, differences in individual characteristics, and changes in the times of appearance and descent,

He shows His volition, will, choice, that He is the Agent with choice, and that He is under no restrictions whatsoever.

Thus, rending the veil of monotony, and proclaiming that everything is in need of Him every moment for everything in every way and is obedient to His dominicality,

He dispels heedlessness, and turns the gazes of man and jinn from causes to the Producer of Causes.

The statements of the Qur'an look to this principle.

For example, in most places some fruit-bearing trees produce fruit one year,

that is, it is given to their hands from the treasury of mercy, and they offer it.

#218

Then the following year while all apparent causes are present, they do not take it and offer it; that is, they do not produce fruit.

Also, for example, contrary to other necessities, the times rain falls are so changeable that it has been included among "the Five Hidden Things". (Bukhari, ii, 41; ix, 142; Ibn Hibban, i, 144.)

For the most important position in existence is that of life and mercy.

And rain is the source of life and pure mercy. Thus, the water of life and rain of mercy does not enter under a monotonous law, which is a veil and leads to heedlessness,

rather, the All-Glorious One, Who is Most Merciful and All-Compassionate, and the Bestower of Bounties and Giver of Life, holds it in His hand directly, without veil,

so that the doors of supplication and thanks will all the time be left open.

And, for example, the giving of sustenance and determining of particular features are works of special favour, and their occurring in unexpected ways shows in excellent fashion the will and choice of the Sustainer.

You may make further comparisons with other Divine acts, like the disposals of the air and weather and the subjugation of the clouds.

#219

Kadîr-i Alîm ve Sâni'-i Hakîm, kanuniyet şeklindeki âdâtının gösterdiği nizâm ve intizâmla, kudretini ve hikmetini ve hiçbir tesadûf işine karışmadığını izhar ettiği gibi;

şuzûzat-ı kanuniye ile, âdetinin hârikalarıyla, tegayyûrat-ı sûriye ile, teşahhusatın ihtilâfâtıyla, zuhur ve nüzul zamanının tebeddülüyle

meşietini, iradetini, fâil-i muhtar olduğunu ve ihtiyarını ve hiçbir kayıd altında olmadığını izhar edip

yeknesak perdesini yırtarak ve her şey, her anda, her şe'nde, her şeyinde O'na muhtaç ve rubûbiyyetine münkad olduğunu ilâm etmekle

gafleti dağıtıp, ins ve cinnin nazarlarını esbabdan Müsebbib-ül esbâb'a çevirir.

Kur'anın beyânâtı şu esâsa bakıyor.

Meselâ: Ekser yerlerde bir kısım meyvedâr ağaçlar bir sene meyve verir,

yâni rahmet hazinesinden ellerine verilir, o da verir.

Öbür sene, bütün esbâb-ı zâhiriyye hâzırken meyveyi alıp vermiyor.

Hem meselâ: Sâir umûr-u lâzimeye muhalif olarak yağmurun evkat-ı nüzûlü o kadar mütehavvildir ki, mugâyibat-ı hamsede dâhil olmuştur.

Çünkü: Vücudda en mühim mevki, hayat ve rahmetindir.

Yağmur ise, menşe-i hayat ve mahz-ı rahmet olduğu için elbette o âb-ı hayat, o mâ-i rahmet, gaflet veren ve hicab olan yeknesak kaidesine girmeyecek,

belki doğrudan doğruya Cenâb-ı Mün'im-i Muhyî ve Rahman ve Rahîm olan Zât-ı Zülcelâl perdesiz, elinde tutacak;

tâ her vakit dua ve şükür kapılarını açık bırakacak.

Hem meselâ: Rızık vermek ve muayyen bir sîma vermek, birer ihsân-ı mahsus eseri gibi ummadığı tarzda olması; ne kadar güzel bir sûrette meşiet ve ihtiyar-ı Rabbâniyyeyi gösteriyor.

Daha tasrîf-i hava ve teshîr-i sehab gibi şuûnat-ı İlâhiyeyi bunlara kıyas et...

The Seventeenth Word

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

That which is on earth We have made as a glittering show for the earth, in order that We may test them, as to which of them are best in conduct

** Verily what is on earth We shall make but as dust and dry soil. (Qur'an, 18:7-8.) * What is the life of this world but play and amusement? (Qur'an, 6:32.)*

[This Word consists of two elevated Stations, and one brilliant Addendum.]

The All-Compassionate Creator, the Munificent Provider, the All-Wise Maker made this world in the form of a festival and celebration for the world of spirits and spirit beings.

Adorning it with the wondrous embroideries of all His Names,

He clothes each spirit, great or small, elevated or lowly, in a body decked out with senses, suitable to it and appropriate for benefiting from the innumerable, various good things and bounties in the festival;

He gives each a corporeal being and sends it to the spectacle once.

And He divides the festival, which is most extensive in regard to both time and space, into centuries, years, seasons, and even days and their parts,

and makes them all exalted festivals in the form of parades for all the groups of His creatures with spirits and for His plant and vegetable artefacts.

Especially the face of the earth in spring and summer, it is a series of festivals for the groups of small beings so glittering it draws the gazes of the spirit beings and angels and the dwellers of the heavens in the high levels of the world.

For those who think and contemplate it is a place for reflection so wonderful, the mind is powerless to describe it.

But in the face of the manifestations of the Divine Names of Most Merciful and Giver of Life in this Divine feast and dominical festival,

the Names of Subduer and Dealer of Death appear with death and separation.

And this is apparently unconformable with the all-embracing mercy of, My Mercy encompasses all things. (Qur'an, 7:156.)

İngedinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا
وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ

[Bu söz, iki âlî makam ve bir parlak zeylden ibarettir.]

Hâlık-ı Rahîm ve Rezzak-ı Kerim ve Sâni'-i Hakîm; şu dünyayı, âlem-i ervah ve ruhâniyyat için bir bayram, bir şehriyân sûretinde yapıp

bütün esmâsının garâib-i nukuşuyla süslendirip

küçük-büyük, ulvî-süflî her bir ruha, ona münasib ve o bayramdaki ayrı ayrı hesabsız mehâsin ve in'amattan istifade etmeğe muvafık ve havas ile mücehhez bir cesed giydirir,

bir vücud-u cismanî verir, bir defa o temâşâgâha gönderir.

Hem zaman ve mekân cihetiyle pek geniş olan o bayramı; asırlara, senelere, mevsimlere hattâ günlere, kıt'lara taksim ederek

her bir asrı, her bir seneyi, her bir mevsimi, hattâ bir cihette her bir günü, her bir kıt'ayı, birer taife ruhlu mahlukatına ve nebatî masnuatına birer resm-i geçit tarzında bir ulvî bayram yapmıştır

ve bilhassa rûy-i zemin, hususan bahar ve yaz zamanında masnuat-ı sagîrenin taifelerine öyle şaşıklı ve birbiri arkasında bayramlardır ki, tabakat-ı âliyyede olan ruhâniyyatı ve melâikeleri ve sekene-i semâvatı seyre celbedecek bir cazibedârılık görünüyor ve

ehl-i tefekkür için öyle şirin bir mütalaagâh oluyor ki, akıl târifinden âcizdir.

Fakat bu ziyafet-i İlâhiye ve bayram-ı Rabbanîyyedeki İsm-i Rahmân ve Muhyî'nin tecellilerine mukabil

İsm-i Kahhar ve Mümîd, firak ve mevt ile karşılıklarına çıkıyorlar.

Şu ise: وَسِعَتْ رَحْمَتِي كُلَّ شَيْءٍ rahmetinin vüs'at-i şümûlüne zâhiren muvafık düşmüyor.

However, in reality there are several ways in which it is conformable, and one of these is as follows:

#220

After each group of beings has completed its turn in the parade and the desired results have been obtained from it, in a compassionate way the Most Generous Maker and Compassionate Creator makes most of them feel weariness and disgust with the world,

and bestows on them a desire for rest and a longing to migrate to another world.

And when they are to be discharged from their duties of life, He awakens in their spirits a compelling desire for their original home.

Moreover, it is not far from the infinite mercy of the Most Merciful that just as He bestows the rank of martyrdom on a soldier who perishes on account of his duty while fighting,

and rewards a sheep slaughtered as a sacrifice by giving it an eternal corporeal existence in the hereafter and the rank of being a mount for its owner on the Bridge of Sirat like Buraq, (4 Ibn Hajar, Talkhis al-Khabir, iv, 138; Suyuti, Jam' al-Jawami', No: 3017.)

so too with other animals and beings with spirits who perish while performing the dominical duties peculiar to their natures and in obeying the Divine commands, and who suffer severe distress, –

it is not unlikely that there should be for them in the inexhaustible treasuries of His mercy a sort of spiritual reward and kind of wage suitable to their capacities,

and that they should not be unduly troubled at departing this world, indeed, that they should be pleased.

None knows the Unseen save God.

However, although man, the noblest of beings with spirits and the one who benefits most from the festivals with regard to both quality and quantity, is captivated by the world and absorbed in it,

as a work of mercy, the Most Merciful induces in him a state of mind whereby he feels disgust at the world and a longing to travel to the eternal realm.

A person whose humanity is not plunged in misguidance profits from that state of mind, and departs with a tranquil heart.

Now, by way of example, we shall explain five of the aspects which produce that state of mind.

The First: By showing with the season of old age the stamp of transience and decline on the beautiful and inviting things of this world, and their bitter meaning,

Fakat hakikatte birkaç cihet-i muvafakâtı vardır. Bir ciheti şudur ki:

Sânî-i Kerîm, Fâtır-ı Rahîm, her bir taifenin resm-i geçit nöbeti bittikten ve o resm-i geçitten maksud olan neticeler alındıktan sonra, ekseriyyet itibariyle dünyadan, merhametkârane bir tarz ile tenfir edip usandırıyor,

istirahatâ bir meyil ve başka bir âleme göçmeğe bir şevk ihsan ediyor

ve vazife-i hayattan terhis edildikleri zaman, vatan-ı aslîlerine bir meyelân-ı şevk-engiz, ruhlarında uyandırıyor.

Hem o Rahman'ın nihayetsiz rahmetinden uzak değil ki, nasıl vazife uğrunda, mücahede içinde telef olan bir nefere şehadet rütbesini veriyor

ve kurban olarak kesilen bir koyuna, âhirette cismanî bir vücud-u bâki vererek Sırat üstünde, sahibine Burak gibi bir bineklik mertebesini vermekle mükâfatlandırıyor.

Öyle de, sâir zîruh ve hayvanatın dahi, kendilerine mahsus vazife-i fitriyye-i Rabbâniyye'lerinde ve evâmîr-i Sübhâniyye'nin itaatlerinde telef olan ve şiddetli meşakkat çeken zîruhlardan,

onlara göre bir çeşit mükâfat-ı ruhaniyye ve onların istidadlarına göre bir nevi ücret-i mâneviyye, o tükenmez hazine-i rahmetinde bâid değil ki bulunmasın.

Dünyadan gitmelerinden pek çok incinmesinler, belki memnun olsunlar.

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

Lâkin zîruhlardan en eşrefi ve şu bayramlarda kemmiyet ve keyfiyet cihetiyle en ziyade istifade eden insan, dünyaya pek çok meftun ve mübtelâ olduğu halde,

dünyadan nefret ve âlem-i bekaya geçmek için eser-i rahmet olarak iştîyak-engiz bir hâlet verir.

Kendi insâniyyeti dalâlette boğulmayan insan, o hâletten istifade eder. Rahat-ı kalb ile gider.

Şimdi, o hâleti intac eden vecihlerden, nümune olarak beşini beyân edeceğiz.

Birincisi: İhtiyarlık mevsimiyle; dünyevî, güzel ve cazibedâr şeyler üstünde fena ve zevalin damgasını ve acı mânâsını göstererek

it makes a person feel disgust at the world and causes him to seek a **permanent beloved** in place of the **transient**.

The Second: Since ninety-nine per cent of all the friends *to whom a person is attached* have departed this world and settled in another,

impelled by his heart-felt love, it bestows on him a longing for the place they have gone to, and makes him meet **death and the appointed hour with joy**.

The Third: By means of certain things, it makes a person realize the infinite **weakness** and impotence in man, and understand how heavy are the burdens of life and **responsibilities of living**,

and awakens in him a serious wish for rest and a sincere desire to go to **another world**.

The Fourth: Through the light of belief, it shows to the heart of a believer that

death is not execution, but a change of abode;

that the grave is not the mouth of a **dark** well, but the door to light-filled worlds;

o insanı dünyadan ürkütüp, o **fâniye** bedel, bir **bâki matlubu** arattırıyor.

İkincisi: *İnsanın alâka peyda ettiği* bütün ahabblardan yüzde doksandokuzu, dünyadan gidip diğer bir âleme yerleştikleri için,

o ciddî muhabbet sâikasıyla o ahabbın gittiği yere bir iştîyak ihsan edip, **mevt ve eceli mesrurane** karşılatırıyor.

Üçüncüsü: İnsandaki nihayetsiz **zaîflik** ve âcizliği, bâzı şeylerle ihsas ettirip, hayat yükü ve **yaşamak tekâlifi** ne kadar ağır olduğunu anlattırıp,

istirahatâ ciddî bir arzu ve bir **diyar-ı âhere** gitmeye samimî bir şevk veriyor.

Dördüncüsü: İnsan-ı mü'mine nur-u îmân ile gösterir ki:

Mevt, idam değil; tebdil-i mekândır.

Kabir ise, **zulümatlı** bir kuyu ağzı değil; nuraniyetli âlemlerin kapısıdır.

and that *for all its glitter, the world is like a prison in relation to the hereafter.*

To be released from the prison of this world and enter **the gardens of Paradise**,

and pass from **the troublesome turmoil of bodily life** to the world of rest and **the arena where spirits soar**,

and to slip free from the vexatious noise of creatures and go to **the presence of the Most Merciful** is a journey,

indeed, a happiness, to be desired with a thousand lives.

The Fifth: By informing a person who heeds the Qur'an about the knowledge of reality it contains, and through the light of reality **the world's true nature**,

it makes him realize that love for the world and attachment to it are quite meaningless.

That is, it says the following to man, and proves it:

"The world is a book of the Eternally Besought One. Its **letters** and words point not to themselves but to **the essence**, attributes and Names of another.

In which case, learn its meaning and grasp it, but ignore its **decorations**, then go!

The world is also a **tillage**; sow and reap your crop, and preserve it. Throw away **the chaff**, and give it no importance!...

The world is also a **collection of mirrors** which continuously pass on one after the other;

so know **the One Who is manifest in them**, see His **lights**, understand the manifestations of the Names **which appear in them** and love the One they signify.

Cease your attachment for the fragments of glass **which are doomed to be broken** and perish!...

The world is also a **travelling place of trade**. So do your commerce and come;

do not chase in vain the caravans which flee from you and pay you no attention. Do not weary yourself for nothing!...

The world is also a **temporary exhibition**. So **look at it and take lessons**. Pay attention, not to its **apparent**, ugly face, but to its hidden, beautiful face which looks to **the Eternal All-Beauteous One**.

Go for a pleasant and beneficial **promenade**, then return, and do not weep like a **silly child** at the disappearance of scenes **displaying fine views and showing beautiful things**, and do not be anxious!...

The world is also a guesthouse. So eat and drink within the limits permitted by **the Generous Host** Who made it, and offer thanks.

Dünya ise, bütün şaşıyla âhirete nisbeten bir zindan hükmündedir.

Elbette; zindan-ı dünyadan **bostan-ı cinâna** çıkmak

ve **müz'ic dağdağa-i hayat-ı cismâniyyeden** âlem-i rahatâ ve **meydan-ı tayeran-ı ervaha** geçmek

ve mahlukatın sıkıntılı gürültüsünden sıyrılıp **Huzur-u Rahman**'a gitmek;

bin can ile arzu edilir bir seyahattir, belki bir saadettir.

Beşincisi: Kur'anı dinleyen insana, Kur'andaki ilm-i hakikatı ve nur-u hakikatle **dünyanın mahiyetini** bildirmeklîği ile

dünyaya aşk ve alâka pek mânâsız olduğunu anlatmaktır.

Yâni, insana der ve isbat eder ki:

"Dünya, bir kitab-ı Samedânîdir. **Huruf** ve kelimâtı nefislerine değil, belki başkasının **zât** ve sıfât ve esmâsına delâlet ediyorlar.

Öyle ise mânâsını bil al, **nukuşunu** bırak git...

Hem bir **mezraa**dır, ek ve mahsulünü al, muhafaza et; **müzahrafatını** at, ehemmiyet verme...

Hem birbiri arkasında daim gelen geçen **âyineler mecmuasıdır**.

Öyle ise, **onlarda tecelli eden**i bil, **envarını** gör ve **onlarda tezahür eden** esmânın tecelliyatını anla ve müsemmalarını sev

ve zevale ve **kırılmaya mahkûm olan** o cam parçalarından alâkanı kes...

Hem **seyyar** bir **ticaretgâh**tır. Öyle ise alış-verişini yap, gel

ve senden kaçan ve sana iltifat etmeyen kafilelerin arkalarından **beyhude koşma**, yorulma.

Hem **muvaqqat bir seyrangâh**tır. Öyle ise, **nazar-ı ibretle bak** ve **zâhirî** çirkin yüzüne değil; belki **Cemîl-i Bâkî**'ye bakan gizli, güzel yüzüne dikkat et,

hoş ve faideli bir **tenezzüh** yap, dön ve o **güzel manzaraları irae eden ve güzelleri gösteren** perdelerin kapanmasıyla **akılsız çocuk** gibi ağlama, merak etme...

Hem bir misafirhanedir. Öyle ise, onu yapan **Mihmandar-ı Kerim**'in izni dairesinde ye, iç, şükret.

Act and behave within the bounds of His law. Then leave it without looking behind you, and go.

Do not interfere in it in a **delirious or officious manner**. Do not busy yourself for nothing with things **which part from you and do not concern you**. Do not attach yourself to passing things and drown!..”

This Fifth Aspect shows the **secrets** in the world’s inner face through apparent truths like these, and greatly lightens **the parting** from it.

Indeed, **to those who are aware** it makes parting desirable for them, and shows that there is a trace of mercy in everything and every aspect of it.

The Qur’an indicates these Five Aspects, and its verses point to other particular aspects.

Woe to that person who has no share of these five Aspects!

#222

The Second Station Of The Seventeenth Word *

*{The pieces in this Second Station resemble poetry, but they are not poetry. They were not put into **verse intentionally**. They rather took on that form to a degree due to **the perfect order of the truths** they express.}

Cry not out at **misfortune**, O **wretch**, come, trust in God!

For know that crying out compounds the misfortune and is a great error.

Find misfortune’s Sender, and know it is a gift **within gift**, and **pleasure**.

So leave crying out and offer thanks; **like the nightingale**, smile through your tears!

If you find Him not, know the world is all pain **within pain**, **transience** and **loss**.

So why lament at a small misfortune while upon you is a **worldful** of woe? Come trust in God!

Trust in God! Laugh in misfortune’s face; it too will laugh.

As it laughs, it will diminish; it will be changed and transformed.

Know, O **arrogant** one, happiness in this world is in abandoning it.

To know God is enough. Abandon the world; all things will be for you.

To be **arrogant** is **total loss**; whatever you do, all things will be against you.

So both states demand abandoning the world here.

Kanunu dairesinde işle, hareket et. Sonra arkana bakma, çık git.

Herzekârane fuzulî bir sûrette karışma. **Senden ayrılan ve sana ait olmayan** şeylerle mânâsız uğraşma ve geçici işlerine bağlanıp boğulma...”

gibi zâhir hakikatlarla dünyanın iç yüzündeki **esrarı** gösterip dünyadan **müfarakatı** gâyet hafifleştirir,

belki **hüşyar olanlara** sevdirebilir ve rahmetinin her şeyde ve her şe’inde bir izi bulunduğunu gösterir.

İşte Kur’an şu beş veche işaret ettiği gibi, başka hususî vecihlere dahi âyât-ı Kur’aniye işaret ediyor.

Veyl o kimseye ki, şu beş vecihten bir hissesi olmaya...

Onyedinci Söz’ün İkinci Makamı *

*{(Hâşiye): Bu ikinci makamdaki parçalar şiire benzer, fakat şiir değiller. **Kasdî** nazmedilmemişler. Belki **hakikatların kemâl-i intizâmı** cihetinde, bir derece **manzum** sûretini almışlar...}

Bırak **bîçare** feryadı, **belâdan** gel tevekkül kıl!

Zira feryad, belâ-ender, hatâ-ender belâdır bil!

Belâ vereni buldunsa, **atâ-ender**, **safâ-ender** belâdır bil!

Bırak feryadı, şükür kıl **mânend-i belâbil**, dema keyfinden güler hep gül mül.

Ger bulmazsan, bütün dünya **cefâ-ender**, **fena-ender** hebadır bil!

Cihan dolu belâ başında varken, ne bağırırsın küçük bir belâdan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile bela yüzünde gül, tâ o da gülsün.

O güldükçe küçülür, eder tebeddül.

Bil ey **hodgâm**! Bu dünyada saadet, terk-i dünyada.

Hudabîn isen, o kâfidir, bıraksan da bütün eşya lehinde.

Ger **hodbîn** isen, **helâkettir**, ne yaparsan bütün eşya aleyhinde.

Demek terki gerektir her iki halde bu dünyada.

Abandoning the world is to regard it as **God's property**,
with His permission,
in His Name;

If you want to do trade, it lies in making this **fleeting** life
eternal.

If you seek yourself, it is both rotten and without
foundation.

If you seek **the world outside**, **the stamp of ephemerality** is
upon it.

That means there is no value in taking it; the goods in this
market are all rotten.

So pass on; the sound goods are all lined up beyond it.

#223

A Fruit Of The Black Mulberry

[The Old Said spoke this with the tongue of the New Said
under the blessed mulberry tree.]

The one I'm addressing isn't Ziya Pasha, it's **those**
enamoured of Europe.

The one speaking isn't **my soul**, it's my heart in the name
of **the students of the Qur'an**.

The previous words are all truth; beware, don't lose
course, don't exceed their **bounds**!

Don't heed **the ideas of Europe** and deviate, or they'll
make you regret it!

You see the most **enlightened** of them, **in brilliance** their
standard-bearer,

Exclaim in bewilderment: Of whom, to whom can I
complain?

The Qur'an says, and I say too – I won't hold back:

I lodge my complaint with Him. I'm not confused, like
you.

I cry out to the True God; I don't slip away, like you.

I shout my cause from the ground to the skies; I don't flee,
like you.

For all the Qur'an's **cause** is light upon light; **I don't**
renege, like you.

In the Qur'an is truth and wisdom; I'll prove it. I count as
nothing hostile philosophy.

In the **Criterion** are diamond truths; **I take them to myself**,
not sell them, like you.

I journey from creation to Creator; I don't lose the way,
like you.

I **pass over** thorny paths, I don't tread on them, like you.

Terki demek: **Huda mülkü**, Onun izni, Onun namıyla
bakmakta...

Ticaret istiyorsan ger, şu **fâni** ömrünü **bâkiye** tebdilde.

Eğer nefsine talib isen, çürüktür hem temelsiz de.

Eğer **âfâkı** ister isen, **fena damgası** üstünde.

Demek değmez ki alınsa, çürük maldır hep bu çarşıda.

Öyle ise geç, iyi mallar dizilmiş arkasında...

Siyah Dutun Bir Meyvesi

[O mübarek dut başında Eski Said, Yeni Said lisaniyla
söylemiştir.]

Muhatâbım Ziya Paşa değil, **Avrupa meftunlarıdır**.

Mütekellim nefsim değil, **tilmiz-i Kur'an** namına kalbimdir.

Geçen sözler hakikattir, sakın şaşma, **hudud**undan hazer
aşma,

Ecânib fikrine sapma, dalâlettir kulak asma, eder elbet
seni nâdim.

Görürsün en **ziyâdârın**, **zekâvette alemdârın**,

O hayretten der daim: "Eyvah, kimden kime **şekva**
edeyim ben dahi şaşım!"

Kur'an dedirtir ben de derim, hiç de çekinmem.

O'ndan O'na **şekva** ederim sen gibi şaşmam

Hak'tan Hakk'a feryad ederim, sen gibi aşmam,

Yerden göğe dâva ederim, sen gibi kaçmam.

Ki, Kur'anda hep **dâva** nurdan nuradır, sen gibi **caymam**.

Kur'an'dadır hak hikmet, isbat ederim, muhalif felsefeyi
beş paraya saymam.

Furkan'dadır elmas hakikat, **dercan ederim**, sen gibi
satmam.

Halktan Hakk'a seyran ederim, sen gibi sapmam.

Dikenli yolda **tayran ederim**, sen gibi basmam.

From the earth to the Throne, I offer thanks; I don't neglect it, like you.

#224

I look on death and the appointed hour as a friend; I am not frightened, like you.

I'll enter the grave smiling, not trembling, like you.

I don't see it as a monster's mouth, a beast's lair, descending to nothingness, like you.

It joins me with my friends; I'm not vexed at the grave, like you.

It's the door of Mercy, gate of Light, portal of Truth; I am not discomforted by it; I won't retreat.

Saying: In the Name of God, I'll knock on it. (*) I'll not look behind me nor feel terror.

*{I won't exclaim: 'Alas!', and flee.}

Saying: All Praise be to God!, I'll lay down and find ease. I'll suffer no trouble nor remain solitary.

Saying, God is Most Great!, I'll hear the Call to the Resurrection and rise up, (*) I won't hang back from the Great Gathering, or the Mighty Mosque.

*{I'll hear the Call of Israfil on the dawn of the Resurrection, and declaring, 'God is Most Great!', shall rise up. I won't hold back from the Great Gathering and Congress of Prayers.}

I'll feel no distress, thanks to Divine favour, the Qur'an's light, and the effulgence of belief;

Not stopping, I'll hasten, fly, to the shade of the Most Merciful's Throne. God willing, I won't go astray, like you.

#225

A Supplication Which Occurred To Me In Persian

...

[This supplication occurred to my heart in Persian, and was therefore written in that language. (*) It was first included in my published work, Hubab.]

**The Supplication is included in the original together with an enlarged Turkish rendering, which is the basis of the translation here. [Tr.]*

...

Ferîsten arşa şükran ederim, sen gibi asmam.

Mevte, ecele dost bakarım, sen gibi korkmam.

Kabre gülerekten girerim, sen gibi ürkmem.

Ejder ağzı, vahşet yatağı, hiçlik boğazı; sen gibi görmem.

Ahbaba kavuşturur beni, kabirden darılmam, sen gibi kızmam.

Rahmet kapısı, Nur kapısı, Hak kapısı, ondan sıkılmam, geri çekilmem.

Bismillah diyerek çalışıyorum, (Haşiye-1) arkama bakmam, dehşet de almam.

{(Haşiye-1): Eyvah diyerek kaçmıyorum.}

Elhamdülillah diyerek rahat bulup yatacağım, zahmeti çekmem, vahşette kalmam.

Allahü Ekber diyerek Ezan-ı Haşr'i işitip kalkacağım, (Haşiye-2) Mahşer-i Ekber'den çekinmem, Mescid-i Âzam'dan çekilmem.

{(Haşiye-2): İsrâfil'in ezanını fecr-i haşirde işitip Allahü Ekber diyerek kalkacağım. Salât-ı Kübrâ'dan çekilmem, Mecma-ı Ekber'den çekinmem...}

Lütf-u Yezdan, nur-u Kur'an, feyz-i îmân sayesinde hiç üzülmem.

Durmayıp koşacağım, arş-ı Rahmân zılline uçacağım, sen gibi şaşmam inşaallah.

Kalbe Fârisî Olarak Tahattur Eden Bir Münâcât

هَذِهِ الْمُنَاجَاةُ تَخَطَّرَتْ فِي الْقَلْبِ هَكَذَا بِالْبَيَانِ الْفَارِسِيِّ

[Yâni bu münacât, kalbe Farisî olarak tahattur ettiğinden Fârisî yazılmıştır. Evvelce matbu olan "Hubab Risalesi"nde dercedilmişti.]

يَا رَبِّ بَشِّشْ جِهَتِ نَظَرِ مِيكَرْدَمِ دَرْدِ خُودَرَا دَرْمَانِ
نَمِي دِيدَمِ

O my Sustainer! **Heedlessly** not trusting in You but in my own power and **will**, I cast an eye over 'the six aspects' searching for a cure for my ills.

Alas, I could find no cure for them, and I understood it was being said to me: 'Are your ills not sufficient as **cure** for you?'

...

In heedlessness I looked to past time on my right to find **solace**, but I saw that

yesterday appeared to be my father's grave and past time as **the huge tomb** of all my **forbears**. It filled me with horror rather than consolation. (*)

{Belief shows that horrific vast grave to be a familiar and enlightened meeting and a gathering of friends.}

...

Then I looked to the future on the left, but again I could find no cure.

For tomorrow appeared as my grave and the future as **the vast tomb** of my contemporaries and **the forthcoming generations**; it afforded not a feeling of familiarity, but one of fright. (*)

{Belief and the peace of belief shows that terrible huge grave to be a feast of the Most Merciful in delightful palaces of bliss.}

...

Since no good appeared from the left either, I looked at **the present day**, and I saw that it resembled a **bier**; it was bearing my desperately struggling corpse. (*)

{Belief shows the bier to be a place of trade and a glittering guesthouse.}

...

Thus, I could find no cure from this aspect either, so I raised my head and looked at the top of **the tree of my life**.

But I saw that its single fruit was my corpse; it was looking down on me from the tree-top. (*)

{Belief shows the tree's fruit to be not the corpse, but the worn out home of my spirit, *which will manifest eternal life and is destined for everlasting happiness*, from which it has departed in order to travel among the stars.}

...

Despairing of that aspect too, I lowered my head.

Ya Rab! Tevekkülsüz, **gafletle**, iktidar ve **ihitiyarıma** dayanıp derdime derman aramak için **cihat-ı sitte** denilen altı cihette nazar gezdirdim.

Maatteessüf derdime derman bulamadım. Mânen bana denildi ki: "Yetmez mi derd, **derman** sana."

دَرَّاسْتِ مِی دِیْدَمْ کِه دِی رُوزِ مَزارِ پَدَرِ مَنَسْت

Evet, gafletle sağımdaki geçmiş zamandan **teselli** almak için baktım. Fakat gördüm ki:

Dünkü gün, pederimin kabri ve geçmiş zaman, **ecdadımın** bir **mezar-ı ekberi** sûretinde göründü. Teselli yerine vahşet verdi. (Hâşiye-3)

{Hâşiye-3: İman, o vahşetli mezar-ı ekberi, ünsiyetli bir meclis-i münevver ve bir mecma-ı ahbab gösterir.}

وَدَرِ چَپِ دِیْدَمْ کِه فَرْدَا قَبْرِ مَنَسْت

Sonra soldaki istikbale baktım. Derman bulamadım.

Belki yarınki gün, benim kabrim ve istikbal ise, emsalimin ve **nesl-i âtinin** bir **kabr-i ekberi** sûretinde görünüp ünsiyyet değil, belki vahşet verdi. (Hâşiye-4)

{Hâşiye-4: İman ve huzur-u îmân, o dehşetli kabir-i ekberi sevimli **saadet saraylarında** bir dâvet-i Rahmâniye gösterir.}

وَایْمُرُوزُ تَابُوتِ جِسْمِ پَرِ اضْطِرَّابِ مَنَسْت

Soldan dahi hayır görünmediği için, **hâzır güne** baktım. Gördüm ki: Şu gün, güya bir **tabuttur**. Hareket-i mezbuhanede olan cismimin cenazesini taşıyor. (Hâşiye-5)

{Hâşiye-5: İman, o tabutu, bir ticaretgâh ve şaşaalı bir misafirhane gösterir.}

بَرِ سَرِ عُمَرُ جَنَازَهٗ مَنْ اِیْسْتَادَهٗ اَسْت

İşbu cihetten dahi deva bulamadım. Sonra başımı kaldırıp, **şecere-i ömrümün** başına baktım.

Gördüm ki: O ağacın tek meyvesi, benim cenazemdir ki, o ağacın üstünde duruyor, bana bakıyor. (Hâşiye-6)

{Hâşiye-6: İman, o ağacın meyvesini cenaze değil, belki *ebedî hayata mazhar ve ebedî saadete namzed olan* ruhumun eskimiş yuvasından yıldızlarda gezmek için çıktığını gösterir.}

دَرِ قَدَمِ آبِ خَاكِ خَلَقْتِ مَنْ وَ خَاكِسْتَرِ عِظَامِ مَنَسْت

O cihetten dahi **me'yus** olup başımı aşağıya eğdim.

I looked and saw that the dust of my bones underfoot had mixed with the dust of my **first creation**. It afforded no cure, but added further pain to my ills.(*)

{Belief shows the dust to be the door leading to mercy and a curtain before the halls of Paradise.}

...

#226

I turned away from that too and looked behind me, where I saw a transient world without foundation **revolving and departing** in the valleys of nothingness and the darkness of non-existence.

It was no **salve** for my ills, it rather added the poison of horror and fright.(*)

{Belief shows the world revolving in darkness to consist of missives of the Eternally Besought One and pages of Divine inscriptions, which, having completed their duties and expressed their meanings, have left their results in existence in their place.}

...

Since I could see no good in that either, I switched my gaze to before me.

I saw that the door of the grave stood open at the end of my road. The highway leading to eternity beyond it, struck my gaze from afar.(*)

{Since belief shows the door of the grave to open onto the world of light and the road to lead to eternal happiness, it was both a salve for my ills, and a cure.}

...

Thus, rather than receiving consolation and a feeling of familiarity, I felt only horror and fear at these six aspects. And apart from **the faculty of will** I had nothing in my hand with which to withstand them and act in the face of them.(*)

{Belief gives a document for relying on an infinite power in place of the power of choice, which is like the smallest indivisible particle; indeed, belief itself is a document.}

...

But the human weapon called **the faculty of will** both lacks power and its range is short. And **it is inaccurate**. It cannot create, and apart from 'acquiring', can do nothing. (*)

Baktım ki: Aşağıda ayak altında kemiklerimin toprağı ile **mebde-i hilkat**imin toprağı birbirine karışmış gördüm. Derman değil, derdime dert kattı.(Hâşiye-7)

{Hâşiye-7: İman, o toprağı rahmet kapısı ve Cennet salonunun perdesi olduğunu gösterir.}

چون در پس مینگرم بینم این دنیا بی بُنیاد هیچ در
هیچست

Ondan dahi nazarı çevirip arkama baktım. Gördüm ki: Esâsız, fâni bir dünya, hiçlik derelerinde ve **adem zulûmatında yuvarlanıp gidiyor**.

Derdime **merhem** değil, belki vahşet ve dehşet zehirini ilâve etti.(Hâşiye-8)

{Hâşiye-8: İman o zulûmatta yuvarlanan dünyayı, vazifesi bitmiş, manâsını ifade etmiş, neticelerini kendine bedel vücudda bırakmış mektûbat-ı Samedâniyye ve sahâif-i nukuş-u Sübhâniye olduğunu gösterir.}

و در پیش آندازم نظر می‌کنم در قبر گشاده است
و راه ابد بدور دراز بیدارست

Onda dahi hayır görmediğim için ön tarafıma, ileriye nazarımı gönderdim.

Gördüm ki: Kabir kapısı yolumun başında açık görünüp; onun arkasında ebede giden cadde, uzaktan uzağa nazara çarpıyor.(Hâşiye-9)

{Hâşiye-9: İman, o kabir kapısını, âlem-i nur kapısı ve o yol dahi, saadet-i ebediye yolu olduğunu gösterdiğinden dertlerime hem derman, hem merhem olur.}

مرا جز جزء اختیاری چیزی نیست در دست

İşte şu altı cihette ünsiyyet ve teselli değil, belki dehşet ve vahşet aldığım onlara mukabil benim elimde bir **cüz'-i ihtiyârî**den başka hiçbir şey yoktur ki, ona dayanıp onunla mukabele edeyim.(Hâşiye-10)

{Hâşiye-10: İman, o cüz'-i lâyetecenza hükmündeki cüz'-i ihtiyârî yerine, gayr-ı mütenahî bir kudrete istinad etmek için bir vesika verir; ve belki îmân bir vesikadır.}

که او جزء هم عاجز هم کوتاه و هم کم عیارست

Halbuki o **cüz'-i ihtiyârî** denilen silâh-ı insanî hem âciz, hem kısadır. Hem **ayarı noksandır**. İcad edemez, **kesb**den başka hiçbir şey elinden gelmez.(Hâşiye-11)

*{Belief causes the faculty of will to be employed in God's name, and makes it sufficient before everything it may face.

Like when a soldier employs his insignificant strength on account of the state, he can perform deeds thousands of times greater than his own strength...}

...

It can neither penetrate the past nor discern the future, and in regard to my hopes and fears concerning these, was of no benefit. (*)

*{Belief takes its reins from the hand of the animal body and hands them over to the heart and the spirit, and may therefore penetrate the past and the future. For the sphere of life of the heart and spirit is broad.}

...

The arena of the faculty of will is brief present time and the passing present instant.

...

Thus, despite all my needs and weakness, want and poverty, and my wretched state induced by the horrors and terrors arising from the six aspects,

clearly written on the page of my being by the pen of power, and included in my nature, were desires stretching to eternity and hopes spreading through eternity.

...

Indeed, whatever there is in the world, there are samples of it in my being.

I am connected to everything. It is for them that I am caused to work.

...

The sphere of need stretches as far as the eye can see.

...

In fact, wherever the imagination goes, the sphere of need extends that far. There is need there too.

{Hâşiye-11: İman, o cüz'-i ihtiyârîyi, Allah namına istimal ettirip, her şeye karşı kâfi getirir.

Bir askerin cüz'î kuvvetini devlet hesabına istimal ettiği vakit, binler kuvvetinden fazla işler görmesi gibi...}

نَه دَر مَاضِی مَجَالِ حُلُولِ نَه دَر مُسْتَقْبَلِ مَدَارِ نُفُوذِ
اَسْتُ

Ne geçmiş zamânâ hulûl edebilir, ne de gelecek zamânâ nüfuz edebilir. Mâzi ve müstakbele ait emellerime ve elemelerime faidesi yoktur.(Hâşiye-12)

{Hâşiye-12: İman, dizginini cism-i hayvanînin elinden alıp kalbe, ruha teslim ettiği için; mâziye nüfuz ve müstakbele hulûl edebilir. Çünkü kalb ve ruhun daire-i hayatı geniştir.}

مَیْدَانِ اَوْ اَیْنِ زَمَانِ حَالِ وَ یَكْ اَنْ سَیَّالَسْتُ

O cüz'-i ihtiyârînin meydan-ı cevelânı, kısacık şu zaman-ı hâzır ve bir ân-ı seyyaldir.

بَا اَیْنِ هَمَه فَفَرَهَا وَ ضَعْفَهَا قَلَمِ قُدْرَتِ تُو اَشْكَارَه
نُوشْتَه اَسْتُ دَر فِطْرَتِ مَا مَیْلِ اَبَدِ وَ اَمَلِ سُرْمَدِ

İşte şu bütün ihtiyaçlarımla ve zaîfliğimle ve fakr ve aczimle beraber altı cihetten gelen dehşetler ve vahşetlerle perişan bir halde iken;

kalem-i kudretle sahife-i fitratımda ebede uzanan arzular ve sermede yayılan emeller aşikâre bir sûrette yazılmıştır, mahiyetimde dercedilmiştir.

بَلْکِه هَرْ چِه هَسْتُ ، هَسْتُ

Belki dünyada ne varsa, nümûneleri fitratımda vardır.

Umum onlara karşı alâkadam. Onlar için çalıştırıyorum, çalışıyorum.

دَائِرَهءِ اَحْتِیَاجِ مَانَنْدِ دَائِرَهءِ مَدِّ نَظَرِ بُزُرْگِ دَارَسْتُ

İhtiyaç dairesi, nazar dairesi kadar büyüktür, geniştir.

خَیَالِ کُدَامِ رَسَدِ اَحْتِیَاجِ نِیْزِ رَسَدِ

دَر دَسْتُ هَرْ چِه نِیْسْتُ دَر اَحْتِیَاجِ هَسْتُ

Hattâ hayal nereye gitse, ihtiyaç dairesi dahi oraya gider. Orada da hâcet vardır.

Whatever man lacks, he is in need of. That which he does not have, he needs. And what he lacks is endless.

...

But then the extent of his power extends only as far as his short arm reaches.

...

That means my want and needs are as great as the world.

...

Whereas my **capital** is as infinitesimal as an **indivisible particle**.

...

So, of what use is the faculty of will, **worth twopence** in relation to my needs which encompass the world and can only be **obtained** for millions of liras?

They cannot be bought with it, and cannot be gained by it. In which case, one has to search for another solution.

...

The solution is this: to forego one's own will and leave matters to **the Divine will**;

to give up one's own **power and strength**, and seeking refuge in the power and strength of **Almighty God**, to adhere to **true reliance on Him**.

“O my Sustainer! Since the way to be saved is this, I **forego** my own will in Your way, and I **give up** my egotism.

...

Then Your grace may take me by the hand out of compassion for my impotence and **weakness**, and Your mercy may take pity on my need and indigence and be a **support** for me, and open its door for me.”

...

Belki her ne ki elde yok, ihtiyaçta vardır. Elde olmayan, ihtiyaçta vardır. Elde bulunmayan ise hadsizdir.

دَائِرَهُ إِقْتِدَارَ هَمْچُو دَائِرَهُ دَسْتِ كُوتَاهُ كُوتَاهَسْت

Halbuki daire-i iktidar, kısa elimin dairesi kadar kısa ve dardır.

پِسْ فَقْرُو حَاجَاتِ مَا بَقْدَرِ جِهَانَسْت

Demek fakr ve ihtiyaçlarım, dünya kadardır.

وَسُرْمَايَهٗ مَا هَمْ چُو جُزْءِ لَا يَتَجَزَّأُ اسْت

Sermayem ise, **cüz'-i lâyetecenza** gibi cüz'î bir şeydir.

اَيْنُ جُزْءُ كُدَامُ وَاَيْنُ كَائِنَاتِ حَاجَاتُ كُدَامَسْت

İşte şu cihan kadar ve milyarlar ile ancak **istihsal** edilen hâcet nerede... Ve bu **beş paralık** cüz'-i ihtiyârî nerede...

Bununla onların mübayaasına gidilmez. Bununla onlar kazanılmaz. Öyle ise başka bir çare aramak gerektir.

پِسْ دَرِ رَاهِ تَوَازِ اَيْنُ جُزْءِ نِيَزْ بَازِیْ گَدْشْتَن چَارَهٗ-
مَنْ اسْت

O çare ise şudur ki: O cüz'-i ihtiyârîden dahi vazgeçip, **irade-i İlahiye**'ye işini bırakıp,

kendi **havl ve kuvvet**inden teberri edip, **Cenâb-ı Hakk**'ın havl ve kuvvetine iltica ederek **hakikat-ı tevekküle** yapışmaktır.

“Ya Rab! Mâdem çare-î necat budur. Senin yolunda o cüz'-i ihtiyârîden **vazgeçiyorum** ve **enaniyyet**imden **teberri** ediyorum.

تَا عِنَايَتِ تُو دَسْتُگِيرِ مَنْ شَوْدَ رَحْمَتِ بِي نِهَآيَتِ تُو پَنَاهِ
مَنْ اسْت

Tâ senin inâyetin, acz ve **za'f**ıma merhameten elimi tutsun. Hem tâ senin rahmetin, fakr ve ihtiyacıma şefkat edip bana **istinadgâh** olabilsin, kendi kapısını bana açsın.”

آنْ گَسْ كِهْ بُجْرِ بِي نِهَآيَتِ رَحْمَتِ يَافْتُ اسْت تَكْنِيَهْ نَهْ
كُنْدُ بَرِ اَيْنُ جُزْءِ اِخْتِيَارِیْ كِهْ يَكْ قَطْرَهْ سَرَابَسْت

Yes, whoever finds the boundless sea of mercy, surely does not **rely on** his own **mirage**-like will and choice; he does not abandon mercy and have **recourse** to his will.

...

Alas! We have been deceived. We supposed the life of this world to be constant, and so have **lost** everything.

Yes, this **passing** life is but a sleep; it passes like a dream. This frail life flies like the wind, and departs.

...

Arrogant man, who relies on himself and supposes he will live for ever, is doomed to die. He passes swiftly.

The world, too, man's house, **tumbles** into **the darkness of non-existence**. Hopes do not last, while pains **endure** in the spirit.

...

Since the reality is this, come, **my wretched soul**, **which yearns for life**, is **enamoured** of the world and **afflicted** with endless hopes and pains!

Awake and come to your senses! As **the fire-fly** relies on its own miniscule light and remains in the boundless darkness of the night,

and since it does not rely on itself, the honey-bee finds the sun of daytime,

and gazes on its friends, the flowers, **gilded** with the sunlight;

if you rely on yourself and **your being** and **your ego**, you will resemble the fire-fly.

Whereas if you sacrifice your transient being in the way of **the Creator** Who gave it to you, you will find an unending **light of existence**.

So sacrifice it! For your being is a **trust** given to you for safekeeping.

...

Moreover, it is His **property**, and it is He Who bestowed it. So do not scorn it, sacrifice it **unhesitatingly**. Sacrifice it so that it will be made permanent.

Evet, her kim ki rahmetin nihayetsiz denizini bulsa, elbette bir katre **serab** hükmünde olan cüz'-i ihtiyarına **îtimad** etmez; rahmeti bırakıp ona **müracaat** etmez...

اَيُّوَاهُ اَيْنَ زِنْدِ گَلِي هَمْ چَو خَابَسْتُ
وَيَنْ عُمَرِ بِي بُنْيَادِ هَمْ چَو بَادَسْتُ

Eyvah! Aldandık. Şu hayat-ı dünyeviyeyi sâbit zannettik. O zan sebebiyle bütün bütün **zâyî**' ettik.

Evet şu **güzerân**-ı hayat bir uykudur; bir rü'ya gibi geçti. Şu temelsiz ömür dahi, bir rüzgâr gibi uçar gider...

اِنْسَانُ بَرْوَالِ دُنْيَا بَفَنَّا اَسْتُ اَمَالِ بِي بَقَا اَلَامُ بَبَقَا اَسْتُ

Kendine güvenen ve ebedî zanneden mağrur insan, zevale mahkûmdur. Sür'atle gidiyor.

Hâne-i insan olan dünya ise, **zulûmat**-ı **ademe** **sukut** eder. Emeller bekasız, elemeler ruhta **bâki** kalır.

بِيَا اَيُّ نَفْسٍ نَافِرْجَامِ وُجُودِ فَاِنِي يِ خُوْدَرَا فَدَا كُنْ
خَالِقِ خُوْدَرَا كِه اَيْنَ هَسْتِي وَدِيْعَه هَسْتُ

Mâdem hakikat böyledir; gel ey **hayata çok müştak** ve **ömre çok talib** ve **dünyaya çok âşık** ve **hadsiz emeller ile ve elemeler ile mübtelâ** **bedbaht nefsim**!

Uyan aklını başına al! Nasıl ki **yıldız böceği**, kendi ışıkçıgına **îtimad** eder. Gecenin **hadsiz zulûmatında** kalır.

Bal arısı, kendine güvenmediği için, gündüzün güneşini bulur.

Bütün dostları olan çiçekleri, Güneşin ziyasıyla **yaldızlanmış** müşahade eder.

Öyle de: Kendine, **vücuduna** ve **enâniyetine** dayansan; yıldız böceği gibi olursun.

Eğer sen, fâni vücudunu, o vücudu sana veren **Hâlık**'ın yolunda fedâ etsen, bal arısı gibi olursun. Hadsiz bir **nur-u vücud** bulursun.

Hem fedâ et! Çünkü şu vücud, sende **vedia** ve emanettir.

وَمُلْكِ اَوْ وَاُوْدَاةَ فَنَّا كُنْ تَا بَقَا يَابَدُ
اَزْ اَنْ سِرِّي كِه ، نَفِي نَفْيِ اِثْبَاتِ اَسْتُ

Hem O'nun **mülk**üdür. Hem O vermiştir. Öyle ise, minnet etmeyerek ve **çekinmeyerek** fena et, fedâ et; tâ beka bulsun.

For **negation of a negation** is an affirmation. That is, if **non-being** is not, there is being. If non-being is negated, existence comes into being.

...

#228

The All-Generous Creator buys His own property from you, and gives you the high price of Paradise in return.

Also, He looks after that property well for you, and increases its value. And He will return it to you in both enduring and perfect form.

O my soul! Do not delay! Do this trade which is profitable in five respects, and be saved from five **losses**; make a fivefold **profit** all at once!

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate. But when it set, he said: 'I love not those that set.' {Qur'an, 6:76.}

It made me weep, the verse *I love not those that set*, which was uttered by Abraham (Peace be upon him), and announces the universe's **passing** and death.

...

The eyes of my heart wept at it, pouring out bitter tear-drops.

Each tear-drop was sorely **sad** as the eyes of my heart wept.

The verse causes others to weep, and as though weeps itself. The following lines in Persian are my tear-drops,

...

they are a sort of **commentary** of some words present within **the Divine Word** of **God's Wise One**, the Prophet Muhammad.

...

A beloved **who is hidden through setting** is not beautiful, for those **doomed** to **decline** cannot be truly beautiful.

They may not loved with the heart, which is created for **eternal love** and is **the mirror of the Eternally Besought One**, and should not be loved with it.

Çünkü: **Nefy-i nefy**, isbattır. Yâni: **Yok**, yok ise; o vardır. Yok, yok olsa; var olur.

خُدَايِ پُرکَرَمِ خُودِ مُلْکِ خُودِرَا مِی خَرَدَ اَز تُو
بَهَايِ بِي گِرَانِ دَادَه بَرَايِ تُو نِگَهِ دَارَسْتُ

Hâlık-ı Kerîm, kendi mülkünü senden satın alıyor. Cennet gibi büyük bir fiatı verir.

Hem o mülkü senin için güzelce muhafaza ediyor. Kıymetini yükselttiriyor. Yine sana, hem bâki, hem mükemmel bir sûrette verecektir.

Öyle ise, ey nefsim! Hiç durma! Birbiri içinde beş kârlı bu ticareti yap. Tâ beş **hasâret**ten kurtulup, beş **ribh**i birden kazanasın!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَلَمَّا أَقَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ
لَقَدْ أَبْكَانِي نَعْيُ (لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ) مِنْ خَلِيلِ اللَّهِ

İbrahim Aleyhisselâm'dan sudûr ile, kâinatın **zeval** ve ölümünü ilân eden na'y-i **لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ** beni ağlattırdı.

فَصَبَّتْ عَيْنُ قَلْبِي قَطْرَاتٍ بَاكِيَاتٍ مِنْ شُؤْنِ اللَّهِ

Onun için kalb gözü ağladı ve ağlayıcı **katre**leri döktü.

Kalb gözü ağladığı gibi, döktüğü her bir damlası da, o kadar **hazî**ndir.

Ağlattırıyor, güya kendisi de ağlıyor. O damlalar, gelecek fârisî fıkralardır.

لِتَفْسِيرِ كَلَامٍ مِنْ حَكِيمِ آيٍ نَبِيِّ فِي كَلَامِ اللَّهِ

İşte o damlalar ise, Nebiyy-i Peygamber olan bir **Hakîm-i İlâhî**'nin **Kelâmullah** içinde bulunan bir kelâmının bir nevi tefsiridir.

نَمِي زِيَاَسْتُ أَفُولَدَه گَمْ شُدَنْ مُحْبُوب

Güzel değil **batmakla gaib olan** bir **mahbub**.

Çünkü: **Zevale mahkûm**, hakikî güzel olamaz.

Aşk-ı ebedî için yaratılan ve **âyine-i Sâmed** olan kalb ile sevilmez ve sevilmemeli.

A desired one *who is doomed to be lost on setting*, such a one is not worthy of the heart's attachment, the mind's preoccupation.

He may not be the object of *desires*. He is not worthy of being *regretted* with the sorrow and grief that follows.

So why should the heart *worship* such a one and be bound to him?

...

One sought who is lost in *ephemerality*; I do not want such a one.

For I am *ephemeral*, I do not want one who is thus. What should I do?

...

A worshipped one who is buried in death; I shall not call him, I shall not seek refuge with him.

For I am infinitely needy and impotent. One who is impotent can find no cure for my boundless ills.

He can spread no salve on my eternal wounds. How can one who cannot save himself from death be an *object of worship*?

...

Bir matlub ki, *gurubda gaybûbet etmeye mahkûmdur*; kalbin alâkasına, fikrin merakına değmiyor.

Âmâle merci olamıyor. Arkasında gam ve kederle *teessüf* etmeye lâayık değildir.

Nerede kaldı ki kalb ona *perestiş* etsin ve ona bağlansın kalsın.

نَمِ خَوَاهَم فَنَادَه مُحُوشُدْنِ مَقْصُود

Bir maksud ki, *fenada mahvoluyor*; o maksudu istemem.

Çünkü, *fâniyim*, fâni olanı istemem; neyleyeyim?..

نَمِ خَوَانَم زَوَالَدَه دَفْنِ شُدْنِ مَعْبُود

Bir mâbud ki, zevalde defnoluyor; onu çağdırmam, ona iltica etmem.

Çünkü nihayetsiz muhtacım ve âcizim. Âciz olan, benim pek büyük derdlerime deva bulamaz.

Ebedî yaralarım merhem süremez. Zevelden kendini kurtaramayan nasıl *mâbud* olur?

عَقْلُ فَرِيَادِ مِي دَارْدِ نِدَاءِ (لَا أَحِبُّ الْآفِلِينَ) مِي زَنْدِ
رُوحَم

#229

Indeed, the reason, *which is obsessed with externals*, cries out *despairingly* at seeing the deaths of the things it worships in the universe,

and the spirit, *which seeks for an eternal beloved*, utters the cry: *I love not those that set*.

...

I do not want separation, I do not desire separation, I cannot abide separation...

...

Meetings followed *immediately* by separation are not worth sorrow and grief, they are not worthy of being longed for.

Evet *zâhire mübtelâ olan* akıl, şu keşmekeş kâinatta perestiş ettiği şeylerin zevalini görmek ile *me'yûsâne feryad eder*

ve *bâki bir mahbubu arayan* ruh dahi *أَحِبُّ الْآفِلِينَ* feryâdını ilân ediyor.

نَمِ خَوَاهَم نَمِ خَوَانَم نَمِ تَابَم فِرَاقِ

İstemem, arzu etmem, *takat getirmem müfarakati*...

نَمِ آرَزْدُ مَرَاقَه اَيْنِ زَوَالِ دَرِپِشِ تَلَاقِ

Der-akab zeval ile acılanan *mülâkatlar*, keder ve meraka değmez. *İstiyaka* hiç lâayık değildir.

For just as **the passing of pleasure** is pain, **imagining** the passing of pleasure is also a **pain**.

The works of all **the metaphorical lovers**, that is, **the works of poetry on love**, are all cries at the pain arising from imagining this passing.

If you were to constrain the spirit of all **the works of poetry**, from each would flow these **grievous** cries.

...

Thus, it is due to the pain and **tribulations** of those **meetings stained with transitoriness**, those sorrowful, **metaphorical loves**, that my heart weeps and cries through the weeping of, *I love not those that set.*

...

If you want permanence in this transitory world, **permanence** comes from **transitoriness**.

Find transience with regard to your **evil-commanding soul** so that you may be enduring.

...

Divest yourself of **bad morals**, the basis of **the worship of this world**.

Be transitory! Sacrifice your goods and property in the way of **the True Beloved**.

See the ends of beings, **which point to non-existence**, for the way leading to permanence in this world starts from transitoriness.

...

The human mind, which plunges into **causes**, is bewildered at **the upheavals of the passing of the world**, and **laments despairingly**.

While **the conscience**, **which desires true existence**, **severs the connection** with metaphorical beloveds and **transient beings** through crying like Abraham, *I love not those that set,*

and it binds itself to **the Truly Existent One**, and **Eternal Beloved**.

Çünkü: **Zeval-i lezzet**, elem olduğu gibi; zeval-i lezzetin **tasavvuru** dahi bir **elem**dir.

Bütün **mecâzî âşıkların** divanları, yâni **aşknameleri** olan manzum kitabları, şu tasavvur-u zevalden gelen elemden birer feryaddir.

Herbirinin, bütün **divan-ı eş'ârının** ruhunu eğer sıksan, **elemkârane** birer feryad damlar.

أَزْ أَنْ دَرْدِي گِرِينَ (لَا أَحِبُّ الْآفِلِينَ) مِي زَنْدَ قَلْبَمِ

İşte o **zeval-âlûd mülâkatlar**, o elemli **mecâzî muhabbetler** derdinden ve **belasındandır** ki, kalbim İbrahimvari **لَا أَحِبُّ الْآفِلِينَ** ağlamasıyla ağlıyor ve bağırıyor.

دَرْ اَيْنِ فَانِي بَقَا خَاZِي بَقَا خِيَزْدَ فَنَادَن

Eğer şu fânî dünyada beka istiyorsan; **beka**, **fenadan** çıkıyor.

Nefs-i emmâre cihetiyle fena bul ki, bâki olasın.

فَنَّا شُدْ هَمْ فَدَا كُنْ هَمْ عَدَمَ بَيْنِ كِهْ أَرْ دُنْيَا بَقَايَه رَاهْ
فَنَادَن

Dünyaperestlik esâsâtı olan **ahlâk-ı seyyie**den tecerrüd et.

Fânî ol! Daire-i mülkünde ve malındaki eşyayı, **Mahbub-u Hakikî** yolunda fedâ et.

Mevcûdatın **adem-nümâ** akibetlerini gör. Çünkü. Şu dünyadan bekaya giden yol, fenadan gidiyor.

فِكْرُ فِيزَارِ مِي دَارْدَ اَيْنِ (لَا أَحِبُّ الْآفِلِينَ) مِي زَنْدَ
وَجْدَانِ

Esbab içine dalan fikr-i insanî, şu **zelzele-i zeval-i dünyadan** hayrette kalıp, **me'yûsâne fizar** ediyor.

Vücut-u hakikî isteyen vicdan, İbrahimvari **لَا أَحِبُّ**

الْآفِلِينَ enîniyle mahbûbat-ı mecaziyyeden ve **mevcûdât-ı zâile**den **kat-ı alâka** edip,

Mevcûd-u Hakikî'ye ve **Mahbub-u Sermedi'ye** bağlanıyor.

...

O my **ignorant** soul! Know that the world and its beings are certainly ephemeral,

but you may find a way **leading to permanence** in each ephemeral thing,

and may see two flashes, two mysteries, of **the manifestations of the Undying Beloved's Beauty**.

...

Yes, it is within the bounty that the **bestowal** is to be seen and **the favour of the Most Merciful** perceived.

If you pass from bounty to bestowal, you will find **the Bestower**.

Also, each work of **the Eternally Besought One** makes known **the All-Glorious Maker's Names** like a missive.

If you pass from **the decoration** to the meaning, you will find the One signified by way of His Names.

Since you can find **the kernel**, the essence, of these **ephemeral beings**, obtain it.

Then without pity you can throw away their meaningless shells and **externals** onto **the flood of ephemerality**.

...

#230

Among beings there is no work which is not a most meaningful **embodied word** and does not cause to be read numerous of **the Glorious Maker's Names**.

Since beings are **words**, **words of power**, read their meanings and place them in your heart.

Fearlessly cast words without meaning onto the winds of transience.

Do not concern yourself looking behind them, needlessly occupying yourself.

...

بِدَانِ اَيِّ نَفْسٍ نَادَانَمْ كِه دَر هَر فَرْدِ اَز قَانِي دُورَاه
هَسْت

بَا بَاقِي دُوسِرِ جَانِ جَانَانِي

Ey **nâdan** nefsim! Bil ki: Çendan dünya ve mevcûdât fânidir.

Fakat her fânî şeyde, **bâkiye îsal eden** iki yol bulabilirsin

ve can ve canan olan **Mahbub-u Lâyezal**'in tecelli-i Cemâlinden iki lem'ayı, iki sırrı görebilirsin. An şart ki; sûret-i fâniyeden ve kendinden geçebilirsen...

كِه دَر نِعْمَتَهَا اِنْعَامْ هَسْت وَپِسِ اَثَارَهَا اَسْمَا بَكِيرِ
مَغْزِي وَ مِيزْنِ دَر فَنَّا اَنْ قِشْرِ بِي مَعْنَا

Evet, nimet içinde **in'am** görünür; **Rahman'ın iltifatı** hissedilir.

Nimetten in'ama geçsen, **Mün'im**'i bulursun.

Hem her **eser-i Samedânî**, bir mektub gibi, bir **Sânî-i Zülcelâl**'in **esmâsını** bildirir.

Nakıştan mânâyâ geçsen, esmâ yoluyla Müsemmayı bulursun.

Mâdem şu **masnuat-ı fâniyyenin** **mağzını**, içini bulabilirsin; onu elde et,

mânâsız kabuğunu **kışırını**, acımadan **fena seyline** atabilirsin.

بَلِي اَثَارَهَا گُوَيْنْدُ زِ اَسْمَا لَفْظِ پُر مَعْنَا بِخَانِ مَعْنَا وَ مِيزْنِ
دَر هَوَا اَنْ لَفْظِ بِي سَوْدَا

Evet **masnuatta** hiçbir eser yok ki, çok mânâlı bir **lafz-ı mücessem** olmasın, **Sânî-i Zülcelâl**'in çok esmâsını okutturmasın.

Mâdem şu masnuat, **elfâz**dır, **kelimât-ı kudrettir**; mânâlarını oku, kalbine koy.

Mânâsız kalan elfâzı, **bilâperva** zevalin havasına at.

Arkalarından alâkadarane bakıp meşgul olma.

عَقْلُ فَرِيَادِ مِي دَارْدُ رِيَاثِ (لَا أَحِبُّ الْآفِلِينَ) مِيزْنِ
اَيِّ نَفْسَمْ

Since the chain of thought of the worldly mind, which worships externals and whose capital consists of 'objective' knowledge, leads to nothingness and non-existence, it cries out despairingly in its bewilderment and frustration.

It seeks a true path leading to reality.

Since the spirit has withdrawn from 'those that set' and the ephemeral,

and the heart has given up its metaphorical beloveds,

and the conscience too has turned its face from transitory beings,

you too, my wretched soul, attract the assistance of I love not those that set, like Abraham, and be saved.

...

See how well Mawlana Jami expressed it, whose nature was kneaded with love and who was intoxicated with the cup of love:

Yaki khwah(1) Yaki khwan(2) Yaki ju(3) Yaki bin(4) Yaki dan(5) Yaki gu(6) *

*{Only this line is Mawlana Jami's.}

That is,

1. Want only One; the rest are not worth wanting.
2. Call One; the others will not come to your assistance.
3. Seek One; the rest are not worth it.
4. See One; the others are not seen all the time; they hide themselves behind the veil of ephemerality.
5. Know One; knowledge other than that which assists knowledge of Him is without benefit.
6. Say One; words not concerning Him may be considered meaningless.

...

Yes, Jami, you spoke the truth absolutely. The True Beloved, the True Sought One, the True Desired One, the True Object of Worship is He alone...

...

İşte zâhirperest ve sermayesi âfâkî mâlûmattan ibaret olan akl-ı dünyevî böyle silsile-i efkârı, hiç ve ademe incirar ettiğinden, hayretinden ve haybetinden me'yusane feryad ediyor.

Hakikate giden bir doğru yol arıyor.

Mâdem ufûl edenlerden ve zeval bulanlardan ruh elini çekti.

Kalb dahi mecâzî mahbublardan vazgeçti.

Vicdan dahi fânilerden yüzünü çevirdi.

Sen dahi bîçare nefsim, İbrahimvari أَحِبِّ الْأَفْلِينَ
gıyasını çek, kurtul.

چه خوش گوید او شیدا جامی عشق خوی

Fıtratı aşkla yoğrulmuş gibi sermest-i câm-ı aşk olan Mevlâna Câmi, kesretten vahdete yüzleri çevirmek için, bak ne güzel söylemiş:

يَكِي خَوَاهُ يَكِي خَوَانُ يَكِي جُوِي يَكِي بَيْنُ
يَكِي دَانُ يَكِي كُوِي

demistir. {Hâşiye: Yalnız bu satır Mevlâna Câmi'nin kelâmıdır.}

Yâni:

1. Yalnız biri iste, başkaları istenmeye değmiyor.
2. Biri çağır, başkaları imdada gelmiyor.
3. Biri talep et, başkalar lâıyk değiller.
4. Biri gör, başkalar her vakit görünmüyorlar, zeval perdesinde saklanıyorlar.
5. Biri bil, mârifetine yardım etmeyen başka bilmekler faidesizdir.
6. Biri söyle, ona aid olmayan sözler mâlâyanî sayılabilir.

نَعَمْ صَدَقْتَ أَيَّ جَامِي هُوَ الْمَطْلُوبُ هُوَ الْمَحْبُوبُ هُوَ
الْمَقْصُودُ هُوَ الْمَعْبُودُ

Evet Câmi pek doğru söyledi. Hakikî mahbûb, hakikî matlûb, hakikî maksûd, hakikî mabûd; yalnız O'dur.

كِه لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بَرَابَرُ مِزْنَدُ عَالَمِ

For, in a mighty circle for the mentioning of the Divine Names, this world together with all its beings and their different tongues and various songs declares, **There is no god but God**; together they testify to Divine unity.

And binding the wound caused by *I love not those that set*,

point to an Undying Beloved in place of all the metaphorical beloveds, attachment to whom has been severed.

Çünkü bu âlem bütün mevcûdâtıyla muhtelif dilleriyle, ayrı ayrı nağamatıyla zikr-i İlâhının halka-i kübrâsında beraber "Lâ ilahe illa Hu" der, vahdâniyete şehadet eder.

لَا أَحَبُّ الْآفِلِينَ in açtığı yaraya merhem sürüyor

ve alâkayı kestiği mecâzî mahbublara bedel, bir Mahbûb-u Lâyezalî'yi gösteriyor.

www.risaleglobal.com

[About twenty-five years ago on Yuşa Tepesi (Mount Joshua) above the Istanbul Bosphorus, at a time I had decided to give up the world,

a number of important friends came to me in order to call me back to the world and my **former position**.

I told them to leave me till the following morning so that I could seek guidance.

That morning the following two Tables **were imparted to my heart**. They resemble poetry, but they are not.

I have not changed them for the sake of that blessed memory, and they have been kept as they occurred to me.

They **were added** to the Twenty-Third Word, and now have been included here on account of their 'station'.]

The First Table

[The Table depicting the reality of the world of the heedless.]

Don't call me to the world;
I came, and saw it was transitory.

Heedlessness was a **veil**;
I saw the light of truth was **concealed**.

All the beings in existence,
I saw were ephemeral, **harmful**.

If you say, **being**, I dressed in it;
Alas! It was **non-being**; I suffered much!

If you say, life, I tasted it;
I saw it was **torment upon torment**.

The mind became **pure torture**;
I saw permanence to be **tribulation**.

Life became **pure whim**;
I saw attainment to be **pure loss**.

Deeds became **pure hypocrisy**;
I saw hopes to be **pure pain**.

Union became **parting itself**;
I saw the cure to be **the ill**.

These lights became **darkness**;
I saw these friends to be orphans.

These **voices** became **announcements of death**;
I saw **the living** to be **dead**.

Knowledge was transformed into **fancy**;
I saw in **science** a thousand **ailments**.

Pleasure became **pure pain**;
I saw existence to be compounded **non-existence**.

[Bundan yirmibeş sene kadar evvel İstanbul Boğazındaki Yûşa Tepesinde, dünyanın terkine karar verdiğim bir zamanda,

bir kısım mühim dostlarım beni dünyaya, **eski vaziyetime** döndürmek için yanıma geldiler.

Dedim: "Yarına kadar beni bırakınız, istihare edeyim."

Sabahleyin **kalbime** bu iki levha **hutar etti**. Şiire benzer, fakat şiir değiller.

O mübarek hatıranın hatırı için ilişmedim. Geldiği gibi muhafaza edildi.

Yirmiüçüncü Söz'ün âhirine **ilhak edilmişti**. Makam münasebetiyle buraya alındı.]

Birinci Levha

[Ehl-i gaflet dünyasının hakikatını tasvir eder levhadır.]

Beni dünyaya çağırma
Ona geldim fena gördüm.

Dema gaflet **hicab** oldu
Ve nur-u Hak **nihan** gördüm.

Bütün eşya-yı mevcûdât
Birer fâni **muzır** gördüm.

Vücud desen onu giydim
Ah **ademdi** çok bela gördüm.

Hayat desen onu tattım
Azab ender azab gördüm.

Akıl **ayn-ı ikab** oldu
Bekayı bir **bela** gördüm.

Ömür **ayn-ı heva** oldu
Kemâl **ayn-ı heba** gördüm.

Amel **ayn-ı riyâ** oldu
Emel **ayn-ı elem** gördüm.

Visâl, **nefs-i zeval** oldu
Devayı ayn-ı **dâ'** gördüm.

Bu envar, **zulûmat** oldu
Bu ahabı yetim gördüm.

Bu **savtlar**, **na'y-ı mevt** oldu
Bu **ahyayı mevat** gördüm.

Ulûm, **evhama** kalboldu
Hikemde bin **sekam** gördüm.

Lezzet, **ayn-ı elem** oldu
Vücudda bin **adem** gördüm.

If you say **the Beloved**, I found him;
Alas! On **separation** I suffered grievous pain.

#232

The Second Table

[The Table indicating the reality of the world of **the people of guidance**, those with easy hearts.]

Then the heedlessness **passed**,
And **I saw** the light of truth **clearly**.

Existence became **the proof of God**;
See, life is **the mirror of God**.

The mind became **the key to treasures**.
See, transience is **the door to permanence**.

The spark of **perfection** died,
But, behold **the Sun of Beauty**!

Separation became **true union**;
See, pain is **pure pleasure**.

Life became **pure action**;
See, eternity is **pure life**.

Darkness became **the container of light**;
See, there is **true life** in death.

All things became **familiar**;
See, all **sounds** are **the mentioning of God**.

All the **atoms** in existence –
See, each recites God's praises and extols Him.

I found **poverty** to be a **treasury of wealth**;
See, **in impotence** is perfect strength.

If you find God,
See, all things are yours.

If you are **the slave** of **the Owner of All Things**,
See, His property is yours.

If you are **arrogant** and claim to own yourself,
See, it is trial and tribulation **without end**;
Experience its **boundless** torment;
See, it is a **calamity** most crushing.

If you are a true **slave of God**,
See, it is a limitless **pleasure** and ease.
Taste its uncountable **rewards**,
Experience its infinite **happiness**...

#233

[Twenty-five years ago in Ramadan after the Afternoon Prayer, I read Shaykh 'Abd al-Qadir Geylani's **composition in verse** about **the Most Beautiful Names**.

I felt a desire to write a **supplication** with the Divine Names, and at that time only this much was written.

Habib desen onu buldum
Ah! **Firakta** çok elem gördüm.

İkinci Levha

[**Ehl-i hidâyet** ve huzurun hakikat-ı dünyalarına işaret eder levhadır.]

Dema gaflet **zeval** buldu
Ve nur-u Hak **ayan** gördüm.

Vücud, **bürhân-ı Zât** oldu
Hayat, **mir'at-ı Hak**'tır gör.

Akıl, **miftah-ı kenz** oldu
Fena, **bab-ı bekâ**dır gör.

Kemâlin lem'ası söndü
Fakat, **şems-i Cemâl** var gör.

Zeval, **ayn-ı visal** oldu
Elem, **ayn-ı lezzet** gör.

Ömür **nefs-i amel** oldu
Ebed **ayn-ı ömür**dür gör.

Zalâm zarf-ı ziya oldu
Bu mevtte **hak hayat** var gör.

Bütün eşya **enîs** oldu
Bütün **asvat zikir**dir gör.

Bütün **zerrat-ı mevcûdât**
BİRER zâkir, müsebbih gör.

Fakr-ı kenz-i gına buldum
Aczde tam kuvvet var gör.

Eğer Allah'ı buldunsa
Bütün eşya senindir gör.

Eğer **Mâlik-i Mülk'e memlûk** isen
Onun mülkü senindir gör.

Eğer **hodbin** ve kendi nefesine mâlik isen:
Bilâ-addin beladır gör,
Belâ-haddin azabdır tad,
Belâ-gâyet ağırdır gör.

Eğer hakikî **abd-i hudabin** isen
Hududsuz bir **sâfâ**dır gör.
Hesabsız bir **sewab** var tad
Nihayetsiz **saadet** gör...

[Yirmibeş sene evvel Ramazanda ikindiden sonra Şeyh-i Geylani'nin (K.S.) **Esmâ-i Hüsnâ manzumesini** okudum.

Bana bir arzu geldi ki: Esmâ-i hüsnâ ile bir **münacat** yazayım. Fakat o vakit bu kadar yazıldı.

I wanted to write a supplication similar to that of my holy master, but, alas! I have no ability to write poetry and it remained deficient.

Nevertheless, the supplication was added to the Thirty-Third Letter of the Thirty-Third Word, known as the Thirty-Three Windows, then was included here on account of its 'station'.]

He is the Enduring One

The Wise Judge of affairs, we are under His decree;
He is the Just Arbiter; His are the heavens and the earth.
The One Knowing of the secrets and hidden matters in His dominions;

He is the All-Powerful, Self-Subsistent; His is all from the Throne to the ground.

The Perceiver of the fine points and embroideries in His art;

He is the Creator, the Loving One; His is the beauty and the splendour.

The Glorious One Whose attributes are reflected in the mirrors in His creation; He is the Lord, the Most Holy; His is the might and the grandeur.

The Originator of creatures; we form the embroideries of His art;

He is the Constant, the Enduring One; His is the dominion and eternity.

The Munificent Bestower of gifts; we are the caravan of His guests; He is the Provider, the Sufficer; His is the praise and laudation.

The Beauteous Granter of gifts; We are the weavings of His knowledge; He is the Creator, the Faithful; His is the munificence, the giving.

The Hearer of complaints and supplications in His creation; He is the Merciful, the Healer; His are the thanks and the praise.

The Pardoner of the faults and sins of His servants; He is the Oft Forgiving, the Compassionate; His is forgiveness and acceptance.

O my soul! Together with my heart, weep and cry, and say:

I am ephemeral; I do not want one such as that.
I am impotent; I do not want one such as that.

I have surrendered my spirit to the Most Merciful; I do not want another.

O kudsi üstadımın mübarek Münâcât-ı Esmâiyesine bir nazîre yapmak istedim. Heyhat!.. Nazma istidadım yok. Yapamadım, noksan kaldı.

Bu münacat, Otuzüçüncü Söz'ün Otuzüçüncü Mektub'u olan Pencere Risalesine ilhak edilmişti. Makam münasebetiyle buraya alındı.]

هُوَ الْبَاقِي

حَكِيمُ الْقَضَايَا نَحْنُ فِي قَبْضِ حُكْمِهِ هُوَ الْحَكَمُ

الْعَدْلُ لَهُ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ

عَلِيمُ الْخَفَايَا وَالْغُيُوبِ فِي مُلْكِهِ هُوَ الْقَادِرُ الْقَيُّومُ لَهُ

الْعَرْشُ وَالْثَرَاءُ

لَطِيفُ الْمَزَايَا وَالْتَّقْوِشِ فِي صُنْعِهِ هُوَ الْفَاطِرُ الْوَدُودُ لَهُ

الْحُسْنُ وَالْبَهَاءُ

جَلِيلُ الْمَرَايَا وَالشُّؤْنِ فِي خَلْقِهِ هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ لَهُ

الْعِزُّ وَالْكِبْرِيَاءُ

بَدِيعُ الْبَرَائِيَا نَحْنُ مِنْ نَفْسِ صُنْعِهِ هُوَ الدَّائِمُ الْبَاقِي لَهُ

الْمُلْكُ وَالْبَقَاءُ

كَرِيمُ الْعَطَايَا نَحْنُ مِنْ رَكْبِ ضَيْفِهِ هُوَ الرَّزَّاقُ الْكَافِي لَهُ

الْحَمْدُ وَالْتَّنَاءُ

جَمِيلُ الْهَدَايَا نَحْنُ مِنْ نَسِجِ عِلْمِهِ هُوَ الْخَالِقُ الْوَافِي لَهُ

الْجُودُ وَالْعَطَاءُ

سَمِيعُ الشَّكَايَا وَالْدُّعَاءِ لِحَلْقِهِ هُوَ الرَّاحِمُ الشَّافِي لَهُ

الشُّكْرُ وَالْتَّنَاءُ

عَفُورُ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبِ لِعَبْدِهِ هُوَ الْعَفَّارُ الرَّحِيمُ لَهُ

الْعَفْوُ وَالرِّضَاءُ

Ey nefsim! Kalbim gibi ağla ve bağır ve de ki:

"Fâniyim, fâni olanı istemem.

Âcizim, âciz olanı istemem.

Ruhumu Rahman'a teslim eyledim, gayr istemem.

I want one, but I want an eternal friend.
I am a mere speck, but I want an eternal sun.

I am nothing, but nothing, yet I want these beings, all of them.

#234

A Fruit Of The Pine, Cedar, Juniper, And Black Cypress Trees In The Uplands Of Barla

[While being a part of the Eleventh Letter, this has been included here on account of its 'stations'.]

One time during my captivity while gazing at the majestic and wonderful forms of the pine, cedar, and juniper trees on the mountain top, a gentle breeze was blowing.

Transforming the scene into a magnificent, delightful, and clamorous display of dancing and a rapturous performance of praise and glorification,

the enjoyment of watching it was transformed into instruction for my eyes and wisdom for my ears.

I suddenly recalled the Kurdish lines of Ahmad al-Jizri, whose meaning is:

'Everyone has hastened to gaze at You and Your Beauty; they are acting coyly before Your Beauty.'

My heart wept as follows, expressing their instructive meanings.

İsterim, fakat bir yâr-ı bâki isterim.
Zerreğim, fakat bir şems-i sermed isterim.

Hiç ender hiçim, fakat bu mevcûdâtı umumen isterim."

Barla Yaylası; Çam, Katran, Ardıç, Karakavağın Bir Meyvesidir

[Makam münasebetiyle buraya alınmış. Onbirinci Mektub'un bir parçasıdır.]

Bir vakit esaretimde dağ başında âzametli çam ve katran ve ardıç ağaçlarının heybet-nümâ sûretlerini, hayret-fezâ vaziyetlerini temaşa ederken pek lâtif bir rüzgâr esti.

O vaziyeti, pek muhteşem ve şirin velvele-âlûd bir zelzele-i raks-nümâ, bir tesbihât-ı cezbe-edâ sûretine çevirdiğinden;

eğlence temaşası, nazar-ı ibrete ve sem'-i hikmete döndü.

Birden Ahmed-i Cizrî'nin kürdçe şu fıkrası:

هَرْگَسْ بَتَمَاشَاگِه حُسَنَاتَه زِهَرُ جَائِ تَشْبِيَه نِگَرَانِ
بِجَمَالَاتَه دِنَارِنِ

hatırıma geldi. Kalbim, ibret mânâlarını ifade için şöyle ağladı:

يَا رَبِّ هَرِّحِي بَتَمَاشَاگِه صُنْعِ تُو زِهَرَجَائِ بَتَّازِي
 زَنِشِبُّ اَز فِرَازِي مَانَنِدِ دَلَّالَانِ بِنِدَاءِ بِاَوَازِي
 دَمِ دَمِ زِجَمَالِ نَقِشِ تُو دَر رَقْصِ بَازِي
 زِکَمَالِ صُنْعِ تُو خُوشِ خُوشِ بَگَازِي
 زِشِيرِينِ آوَاژِ خُودِ هِي هِي دِنَازِي
 اَزَوِي رَقْصِ آمَدِ جَذْبِه خَازِي
 اَزِينِ اَثَارِ رَحْمَتِ يَافَتِ هَرِّحِي دَرِيسِ تَسْبِيحِ نَمَازِي
 اِيسْتَادَسْتُ هَرِّيَكِي بَرِ سَنَگِ بَالَا سُرْفِرَازِي
 دِرَازِ کَرْدَسْتُ دَسْتَهَارَا بَدَرِگَهِ اِلَهِي هَم چو شَهَبَازِي
 بَجُنْبِيدَسْتُ زُلْفَهَارَا بَشُوقِ اَنگِيزِ شَهَنَازِي
 بَبَالَا مِيزَنَنْدُ اَز پَرْدِه هَايِ هَايِ هُوِي عِشْقِ بَازِي
 مِيدِهْدُ هُوشِه گَرِينَهَايِ دَرِينَهَايِ زَوَالِي اَز حُبِّ حَجَازِي
 بَرِ سَرِ مُحَمَّدَهَا نَعْمَهَايِ حُزْنِ اَنگِيزِ اَيَازِي

مُرْدَهَارَا نَغْمَهَايِ اَزَلِي اَز حُزْنِ اَنگِيزِ نَوَازِي
 رُوحَه مي آيد اَرُو زَمَزَمَهءِ نَازِ نِيَازي
 قَلْبِ مِيخَوَانْد اَزِين آيَاثَهَا سِرِّ تَوْحِيدِ زِعْلُو نَظْمِ
 اِعْجَازِي
 نَفْسِ مِيخَوَاهْد دَر اَيْنِ وَلَوْلَهَا زَلْزَلَهَا ذَوْقِ بَاقِي دَر فَنَايِ
 دُنْيَا بَازِي
 عَقْلِ مِيپِينْد اَزِين زَمَزَمَهَا دَمْدَمَهَا نَظْمِ خِلَقَتِ نَقْشِ
 حِكْمَتِ كَنْزِ رَازِي
 اَرُو مِيدارْد هَوَا اَزِين هَمَهْمَهَا هَوَهَوَهَا مَرگِ خُودِ دَرِ
 تَرَكِ اَذْوَاقِ مَحَازِي
 خِيَالِ پِينْد اَزِين اَشْجَارِ مَلَائِكِ رَا جَسَدِ آمَدِ سَمَويِ
 بَاهْزَارَانِ نِي
 اَزِين نِيهَا شُنِيدَتِ هُوشِ سِتَايشْهَايِ ذَاتِ حِي
 وَرَقْهَارَا زَبَانِ دَارَنْدِ هَمَه هُو هُو ذِكْرِ آرَنْدِ بَدَرِ مَعْنَايِ
 حِي حِي
 چو لَا اِلَهَ اِلَّا هُو بَرَابَرِ مِيَزَنْدِ هَر شِي
 دَمَادَمِ جُويدَنْدِ يَا حَقِّ سَرَّاسِرِ گُويدَنْدِ يَا حِي بَرَابَرِ
 مِيَزَنْدِ اَللهُ
 فَيَا حِي يَا قَيُّومُ بِحَقِّ اِسْمِ حِي قَيُّومِ
 حَيَاتِي دِهَ بَايِنِ قَلْبِ پَرِيشانِ رَا اِسْتِقَامَتِ دِهَ بَايِنِ عَقْلِ
 مُشَوِّشِ رَا آمِينِ

The meaning of the verses in Persian written at Tepelice in the mountains of Barla about the fruit of the pine, cedar, juniper, and black cypress trees is this:

Barla Yaylası Tepelicede çam, **katran**, ardıç, **karakavak** meyvesi hakkında yazılan **Farisî** beyitlerin mânâsı:

...

هَر گُسِ بَتَمَاشَاگِه حُسَنَاتِه زِهَرِ جَائِ تَشْبِيهِ نِگَرَانِ
 بِجَمَالَاتِه دِنَازِنِ

...

Hatırma geldi. Kalbim dahi ibret mânâlarını ifade için şöyle ağladı:

...

Yâni: Senin temaşâna, hüsnüne, herkes her yerden koşup gelmiş. Senin cemâlinle nazdarlık ediyorlar.

...

Living creatures have appeared from everywhere on the face of the earth, *Your art, to gaze on You*.

...

From above and below they emerge like *heralds*, and call out.

...

The herald-like trees take pleasure at the beauty of Your embroideries, and they dance.

...

They are filled with joy at the perfection of Your art, and utter most beautiful sounds.

...

It is as if the sweetness of their own voices fills them with joy too, and makes them perform a delicate melody.

...

In response the trees have started dancing and are seeking ecstasy.

...

It is through these works of Divine mercy that all the living creatures receive instruction in the glorification and prayer particular to each.

...

After receiving instruction, on high rocks the trees raise their heads to the Divine Throne.

...

#235

Each, like Shahbaz Qalandar,* stretches out a hundred hands to the Court of God, and assumes an imposing position of worship.

يَا رَبِّ هَرُّ حَىٰ بِتَمَاشَاگِهٖ صُنْعُ تُو زِهَرَجَايِ بَتَاژِي

Her zîhayat senin temaşâna, san'atın olan zemin yüzüne her yerden çıkıp bakıyorlar.

زَنَشِيْبُ اَزْ فِرَاژِي مَانَنْدِ دَلَالَانْ بِنْدَاءِ بَاوَاژِي

Aşağıdan, yukarıdan dellâllar gibi çıkıp bağıyorlar.

دَمْ دَمْ زِجْمَالِ نَقْشِ تُو (نُسخه : زِهَوَايِ شَوْقِ تُو) دَرْ

رَقْصِ بَاژِي

Senin cemâl-i nakşından keyiflenip, o dellâl-misâl ağaçlar oynuyorlar.

(Nüsha:Sana olan (نُسخي : زِبَوَايِ شَوْقِ تُو) * tutkusundan)

زِکْمَالِ صُنْعِ تُو خُوشْ خُوشْ بِگَاژِي

Senin kemâl-i san'atından neş'elenip, güzel güzel sadâ veriyorlar.

زِشِيرِيْنِي آوَاژِ خُودْ هِي هِي دِنَاژِي

Güya sadalarının tatlılığı, onları da neş'elendirip nazeninâne bir naz ettiriyor.

اَزْوِي رَقْصَهٗ اَمْدَ جَذْبَهٗ خَاژِي

İşte ondandır ki; şu ağaçlar raksa gelmiş, cezbe istiyorlar.

اَزِيْنِ اَثَارِ رَحْمَتِ يَافَتْ هَرُّ حَىٰ دَرِسِ تَسْبِيْحِ نِمَاژِي

Şu rahmet-i İlahiyenin âsâryıladır ki; her zîhayat, kendine mahsus tesbih ve namazın dersini alıyorlar.

اِيسْتَادَسْتُ هَرِّ يَكِي بَرِّ سَنَگِ بَالَا سُرْفِرَاژِي

Ders aldıktan sonra, herbir ağaç yüksek bir taş üstünde arşa başını kaldırıp durmuşlar.

دِرَاژْ گِرْدَسْتُ دَسْتَهَارَا بَدَرْگِهٖ اِلَهِي هَمْ چو شَهْبَاژِي

Herbirisi, yüzler ellerini Şehbâz-ı Kalender (Haşiye) gibi Dergâh-ı İlahîye uzatıp muhteşem bir ibâdet vaziyetini almışlar.

*{Shahbaz Qalandar was a famous hero who through the guidance of Shaykh Geylani took refuge at the Divine Court and rose to the degree of sainthood.}

...

They make their small tassel-like twigs and branches dance, so both they and those that watch them express their fine pleasure and elevated delight.

...

...

They give voice as though touching the most sensitive strings and veins of the veils of love: 'Ah! It is He!'

...

...

From it a meaning such as this comes to mind: they recall both the weeping caused by the pain of the fading of metaphorical loves, and a profoundly sorrowful moaning.

...

They make heard the melancholy songs of all lovers parted from their beloveds, like Sultan Mahmud.

...

They seem to have a duty of making the dead hear the pre-eternal songs and sorrowful voices, who no longer hear worldly voices and words.

...

The spirit understands from this that beings respond with glorification to the manifestation of the Glorious Maker's Names; they perform a graceful chant.

...

The heart reads the mystery of Divine unity from these trees, each like an embodied sign, from the elevated word-order of this miraculousness.

{Haşiye: Şehbaz-ı Kalender, meşhur bir kahramandır ki, Şeyh-i Geylani'nin irşadıyla dergâh-ı İlahîye iltica edip mertebe-i velâyete çıkmıştır.}

بُجْنِيْدَسْتُ زُفْهَارًا بَشَوْقُ أَنْكِيْزِ شَهْنَازِيْ *

Oynattırıyorlar zülüfvârî küçük dallarını ve onunla, temaşa edenlere de lâtif şevklerini ve ulvî zevklerini ihtar ediyorlar.

*{Haşiye: Şehnaz-ı Çelkezî, kırk örme saç ile meşhur bir dünya güzelidir.}

بَبَالَا مِيْزَنْدُ أَرْ پَرْدَهَ هَايِ هَايِ هُوِيْ عِشْقُ بَارِيْ

Aşkın «Hay Huy» perdelerinden en hassas tellere, damarlara dokunuyor gibi sâda veriyorlar. (Nüsha)

{Nüsha: Şu nüsha mezaristandaki ardıc ağacına bakar:

بَبَالَا مِيْزَنْدُ أَرْ پَرْدَهَ هَايِ هَايِ هُوِيْ چَرْخِ بَارِيْ
{ مُرْدَهَارَا نَعْمَهَايِ اَرْ لِيْ اَزْ حُزْنُ أَنْكِيْزِ نَوَارِيْ }

مِيْدَهْدُ هُوْشَهْ گِرِيْنَهَايِ دَرِيْنَهَايِ زَوَالِيْ اَزْ حُبِّ مَجَارِيْ

Fikre şu vaziyetten şöyle bir mânâ geliyor: Mecâzî muhabbetlerin zeval elemiyle gelen ağlayış, hem derinden derine hazîn bir enîni ihtar ediyorlar.

بَرْ سَرِ مُحَمَّدَا نَعْمَهَايِ حُزْنُ أَنْكِيْزِ آيَارِيْ

Mahmudların, yâni Sultan Mahmud gibi mahbûbundan ayrılmış bütün âşıkların başlarında, hüzn-âlûd mahbûblarının nağmesinin tarzını işittiriyorlar.

مُرْدَهَارَا نَعْمَهَايِ اَرْ لِيْ اَزْ حُزْنُ أَنْكِيْزِ نَوَارِيْ

Dünyevî sâdâların ve sözlerin dinlemesinden kesilmiş olan ölmüşlere; ezeli nağmeleri, hüzn-engiz sâdâları işittiriyor gibi bir vazifesi var görünüyorlar.

رُوْحَهْ مِيْ آيْدُ اَرْ وَ زَمْرَمَهْ نَا زُ نِيَارِيْ

Ruh ise şu vaziyetten şöyle anladı ki: Eşya, tesbihat ile Sâni'-i Zülcelâl'in tecelliyat-ı esmâsına mukabele edip, bir naz-niyaz zemzemesidir, geliyor.

قَلْبُ مِيْخَوَانْدُ اَرْ زِيْنُ آيَاتْهَا سِرِّ تَوْحِيْدِ زِعْلُوْ نَظْمِ

اِعْجَارِيْ

Kalb ise, şu herbiri birer âyet-i mücesseme hükmünde olan şu ağaçlardan sırr-ı tevhidî, bu i'câzın ulüvv-ü nazmından okuyor.

That is, there is so wonderful an order, art, and wisdom in the manner of their creation, that

if all the causes in existence had the power to act and choose, and they gathered together, they could not imitate them.

...

The soul, on seeing them, sees the whole earth as revolving in a clamorous tumult of separation, and seeks enduring pleasure.

It receives the meaning: "You will find it in abandoning worship of this world."

...

The mind discovers from the chanting animals and trees and the vociferous plants and air, a most meaningful order of creation, embroidery of wisdom, and treasury of secrets.

...

The desirous soul receives such pleasure from the murmuring air and whispering leaves that

it forgets all metaphorical pleasures, and through abandoning these, which endow it with life, wants to die in the pleasure of reality.

...

The imagination sees that appointed angels have entered these trees like bodies, from whose branches hang many flutes.

It is as though an **Eternal Monarch** has clothed the angels in the trees for a splendid parade accompanied with the sounds of a thousand flutes.

Thus the trees show themselves to be not lifeless, unconscious bodies, but highly conscious and meaningful.

...

The flutes are pure and powerful as though issuing from a heavenly, exalted orchestra.

Yâni, hilkatlerinde o derece hârîka bir intizâm, bir san'at, bir hikmet vardır ki:

Bütün esbâb-ı kâinat birer fâil-i muhtar farzedilse ve toplansalar taklid edemezler.

نَفْسٌ مِيخَوَاهْدُ دَرِ اَيْنِ وَلَوْلَهَا زَلْزَلَهَا ذَوْقِ بَاقِي دَرِ فَنَائِ
دُنْيَا بَازِي

Nefis ise, şu vaziyeti gördükçe; bütün rûy-i zemin, velvele-âlûd bir zelzele-i firakta yuvarlanıyor gibi gördü, bir zevk-i bâki aradı.

"Dünya-perestliğin terkinde bulacaksın" mânâsını aldı.

عَقْلٌ مِيپِينْدُ اَزَيْنِ زَمَزَمَهَا دَمْدَمَهَا نَظْمِ خِلْقَتِ نَقْشِ
حِكْمَتِ كَنْزِ رَازِي

Akıl ise, şu zemzeme-i hayvan ve eşcardan ve demdeme-i nebat ve havadan gâyet mânidar bir intizâm-ı hilkât, bir nakş-ı hikmet, bir hazine-i esrar buluyor. Her şey, çok cihetlerle Sâni'-i Zülcelâl'i tesbih ettiğini anlıyor.

آرْزُو مِيدَارْدُ هَوَا اَزَيْنِ هَمْهَمَهَا هَوْهَوَا مَرْگِ خُودِ دَرِ
تَرْكِ اَذْوَاقِ مَجَازِي

Heva-yı nefis ise şu hemheme-i hava ve hevheve-i yapraktan öyle bir lezzet alıyor ki,

bütün ezvak-ı mecâziyi ona unutturup, o heva-yı nefsin hayatı olan zevk-i mecâziyi terketmekle, bu zevk-i hakikatte ölmek istiyor.

خِيَالِ بِيْنْدُ اَزَيْنِ اَشْجَارُ مَلَائِكُ رَا جَسْدُ اَمْدِ سَمَاوِي
بَاهْزَارَانِ نِي

Hayal ise, görüyor; güya şu ağaçların müekkel melâikeleri içlerine girip herbir dalında çok neyler takılan ağaçları cesed olarak giymişler.

Güya **Sultan-ı Sermedî**, binler ney sâdâsıyla muhteşem bir resm-i küşadda onlara onları giydirmiş ki;

o ağaçlar câmid, şuursuz cisim gibi değil.. belki gâyet suurkârane mânidar vaziyetleri gösteriyorlar.

اَزَيْنِ نِيهَا شَنِيدَتْ هُوشِ سَتَايشْهَائِي ذَاتِ حِي

İşte o neyler; semâvî, ulvî bir musikîden geliyor gibi sâfi ve müessirdirler.

The mind does not hear from them **the sorrowful complaints of separation**, that foremost Mawlana Jalaluddin Rumi and all lovers hear,

but **dominical praise and laudation** and grateful thanks offered to the Most Merciful One, **the Ever-Living, the Self-Subsistent**.

...

Since the trees have all become bodies, their leaves have become tongues.

At the touching of the breeze each recites over and over again: 'It is He! It is He!'

With the benedictions of their lives they proclaim their **Maker** to be **Ever-Living and Self-Subsistent**.

...

...

...

With the tongue of disposition they continuously declare 'O God!', and seek the necessities of their lives from Him, from the treasury of mercy.

And through the tongue of their manifesting life from top to bottom, they recite His Name of '**O Living One!**'

O Ever-Living and Self-Subsistent One! Through the Names of Ever-Living and Self-Subsistent, endow the heart of this wretched one with life, and bestow sound direction on his confused mind. Amen.

#237

[One time at night in a high spot on Çamdağı (the Pine Mountain) near Barla I was looking at the face of the heavens when the following lines suddenly occurred to me.

With the imagination I heard the speaking of the stars through the tongue of disposition, and that is how the lines were written.

Since I do not know **the rules of versification**, they were not written accordingly, but as they occurred to me.

The piece is taken from the Fourth Letter, and the last part of the First Stopping Place of the Thirty-Second Word.]

Fikir o neylerden, başta Mevlâna Celaleddin-i Rumî olarak bütün âşıkların işittikleri **elemkârane teşekkiyat-ı firakı** işitmiyor.

Belki, Zât-ı **Hayy-ı Kayyum**'a karşı takdim edilen teşekkürat-ı Rahmâniyeyi ve **tahmidat-ı Rabbâniyeyi** işitiyor.

وَرَفَّاهَا رَبَّانٍ دَارِنْدُ هَمَّه هُوَ ذِكْرُ آرِنْدُ بَدَرْ مَعْنَايِ
حَيِّ حَيِّ

Mâdem ağaçlar, birer cesed oldu. Bütün yapraklar dahi diller oldu.

Demek herbiri, binler dilleri ile havanın dokunmasıyla "Hu Hu" zikrini tekrar ediyorlar.

Hayatlarının tahiyyatıyla Sâni'inin Hayy-ı Kayyum olduğunu ilân ediyorlar.

چو لا إله إلا هو بَرَابَرُ مِيزَنَدُ هَرُ شَيْ

Çünkü bütün eşya "Lâ ilahe illa Hu" deyip, kâinatın azîm halka-i zikrinde beraber zikrederek çalışıyorlar.

دَمَادَمْ جُوَيْدَنْدُ يَا حَقِّ سَرَّاسِرْ گُوَيْدَنْدُ يَا حَيِّ بَرَابَرِ
مِيزَنَدُ اَللّٰهُ

Vakit-bevakit **lisan-ı istidad ile** Cenâb-ı Hak'tan hukuk-u hayatını "Ya Hak" deyip hazine-i rahmetten istiyorlar.

Baştan başa da hayata mazhariyetleri lisanıyla "**Ya Hayy**" ismini zikrediyorlar.

فَيَا حَيِّ يَا قَيُّوْمُ بِحَقِّ اِسْمِ حَيِّ قَيُّوْمِ
حَيَاتِيْ دِهْ بَايْنِ قَلْبِ پَرِيْشَانِ رَا اِسْتِقَامَتِ دِهْ بَايْنِ عَقْلِ
مُشَوِّشِ رَا اَمِيْنِ

[Bir vakit Barla'da Çam Dağı'nda yüksek bir mevkiye, gecede semânın yüzüne baktım. Gelecek fıkralar, birden hutûr etti.

Yıldızların lisan-ı hal ile konuşmalarını **hayalen** işittim gibi bu yazıldı.

Nazım ve şiir bilmediğim için **şiir kaidesine** girmedi. Tahattur olduğu gibi yazılmış.

Dördüncü Mektub ile Otuzikinci Söz'ün Birinci Mevkıfının âhirinden alınmıştır.]

The Utterance Of The Stars

Yıldızları Konuşturan Bir Yıldızname

Then listen to the stars, listen to their harmonious address!
See what wisdom has emblazed on the decree of its light!

Altogether they start to speak with the tongue of truth,
They address the majesty of the All-Powerful One of Glory's sovereignty:

We are each of us light-scattering proofs of the existence of our Maker;
We are witnesses both to His Unity and His Power;

We are subtle miracles gilding the face of the skies
For the angels to make excursions on;

We are the innumerable attentive eyes of the heavens
That watch the earth, that study Paradise;*

*{That is, since innumerable miracles of power are exhibited on the face of the earth, which is the seedbed and tillage for Paradise,

the angels in the world of the heavens gaze on those miracles, those marvels.

And like the angels, the stars, which are like the eyes of the heavenly bodies, gaze on the finely fashioned creatures on the earth, and in so doing look at the world of Paradise.

At the same time they look on both the earth and Paradise; they observe those fleeting wonders in an enduring form in Paradise.

That is to say, there, there are prospects of both worlds.}

#238

We are the innumerable exquisite fruits that the hand of wisdom of the Beauteous One of Glory has fastened To the celestial portion of the tree of creation, to all the branches of the Milky Way;

For the inhabitants of the heavens, we are each of us a travelling mosque, a spinning house, a lofty home, Each is an illumining lamp, a mighty ship, an aeroplane;

We are each of us a miracle of power of the All-Powerful One of Perfection, The All- Wise One of Glory;
Each a wonder of His creative art, a rarity of His wisdom, a marvel of His creation, a world of light;

We demonstrated to mankind innumerable proofs, we made them hear with these innumerable tongues of ours; But their accursed unseeing, unbelieving eyes did not see our faces, they did not hear our words; and we are signs that speak the truth;

Our stamp is one; our seal is one; we are mastered by our Sustainer; We glorify Him through our subjugation; We recite His Names;
We are each of us in ecstasy, a member of the mighty circle of the Milky Way.

Dinle de yıldızları şu hutbe-i şîrînine
Name-i nurîn-i hikmet, bak ne takrir eylemiş.

Hep beraber nutka gelmiş, hak lisanıyla derler;
"Bir Kadîr-i Zülcelâl'in haşmet-i Sultanına

Birer bürhân-ı nur-efşanız vücûd-u Sâni'a
Hem vahdete, hem kudrete şâhidleriz biz.

Şu zeminin yüzünü yaldızlayan
Nâzenin mu'cizâtı çün melek seyrana.

Bu semânın arza bakan, cennete dikkat eden
Binler müdakkik gözleriz biz (Haşiye)

{(Haşiye): Yâni Cennet çiçeklerinin fidanlık ve mezraacı olan zeminin yüzünde hadsiz mu'cizât-ı kudret teşhir edildiğinden;

Semâvat âlemindeki melâikeler o mu'cizâtı, o hârikaları temaşa ettikleri gibi,

ecram-ı semâviyenin gözleri hükmünde olan yıldızlar dahi, güya melâikeler gibi zemin yüzündeki nâzenin masnuatı gördükçe Cennet âlemine bakıyorlar.

O muvakkat hârikaları bâki bir sûrette Cennet'te dahi müşahede ediyorlar gibi bir zemine, bir Cennet'e bakıyorlar.

Yâni o iki âleme nezaretleri var demektir.}

Tûbâ-i ilkatten semâvat şikkına, hep Kehkeşan ağsanına
Bir Cemil-i Zülcelâl'in, dest-i hikmetle takılmış pek güzel meyveleriyiz biz.

Şu semâvat ehline birer mescid-i seyyar, birer hâne-i devvar, birer ulvî âşiyâne,
Birer misbah-ı nevvar, birer gemi-i cebbar, birer tayareleriz biz.

Bir Kadîr-i Zülkemâl'in, bir Hakîm-i Zülcelâl'in birer mu'cize-i kudret
Birer hârika-i san'at-ı Hâlıkane; birer nâdire-i hikmet, birer dâhiye-i hilkat, birer nur âlemiyiz biz.

Böyle yüzbin dil ile yüzbin bürhân gösteririz, işittiririz insan olan insana.

Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü, hem işitmez sözümüzü, hak söyleyen âyetleriz biz.

Sikkemiz bir, turramız bir, Rabbimize müsahharız.
Müsebbihiz, zikrederiz abîdane.

Kehkeşanın halka-i kübrâsına mensub birer meczublarız biz." dediklerini hayalen dinledim.

The Eighteenth Word

[This Word consists of two Stations, of which the Second has not yet been written. There are three Points in the First Station.]

First Point

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Think not that those who exult in what they have thus contrived, and who love to be praised for what they have not done – think not that they will escape suffering: for grievous suffering does await them. {Qur'an, 3:188.}

A Chastening Slap for my Evil-Commanding Soul:

O my foolish soul, charmed at glory, enamoured of fame, addicted to praise, and without equal in egotism!

If it is a just claim that the source of the fig and its thousands of fruits is its tiny seed, and that all the grapes in their hundred bunches hanging from a dry branch of the vine are produced through the skill of the branch, and that those who benefit from them should praise and esteem the branch and the seed,

then perhaps you have the right to be proud and conceited about the bounties with which you are loaded.

But in fact you deserve to be constantly chided, because you are not like the seed and the branch:

Since you have the faculty of will, you reduce the value of those bounties through your pride.

Through your conceit, you destroy them; through your ingratitude, you nullify them; through claiming them as your own, you lay hands on them unlawfully.

Your duty is not to glory in your deeds, but to offer thanks.

What is fit for you is not fame, but humility.

Your right is not praise, it is repentance and to seek forgiveness.

Your perfection lies not in self-centredness, but in recognizing God.

Yes, you in my body resemble 'nature' in the world.

Both of you were created to receive good and be the thing to which evil is referred.

That is to say, you are not the agent and source, but the recipient and passive.

Onsekizinci Söz

[Bu sözün iki makamı var. İkinci Makamı daha yazılmamıştır. Birinci Makamı üç noktadır.]

Birinci Nokta

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا
بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ

Nefs-i emmâreme bir sille-i tedib:

Ey fahre meftun, şöhrete mübtelâ, medhe düşkün, hodbinlikte bîhemta sersem nefsim!

Eğer binler meyve veren incirin menşei olan küçücük bir çekirdeği ve yüz salkım ona takılan üzümün siyah kurucuk çubuğu; bütün o meyveleri, o salkımları kendi hünerleri olduğu ve onlardan istifade edenler o çubuğa, o çekirdeğe medh ve hürmet etmek lâzım olduğu, hak bir dâva ise;

senin dahi sana yüklenen nimetler için fahre, gurura belki bir hakkın var.

Halbuki sen, daim zemme müstehaksın. Zira o çekirdek ve o çubuk gibi değilsin.

Senin bir cüz'-i ihtiyarın bulunmakla, o nimetlerin kıymetlerini fahrin ile tenkîs ediyorsun.

Gururunla tahrib ediyorsun ve küfranıyla ibtal ediyorsun ve temellükle gasbediyorsun.

Senin vazifen fahr değil, şükürdür.

Sana lâayık olan şöhret değil, tevazudur, hacâlettir.

Senin hakkın medih değil istiğfardır, nedâmettir.

Senin kemâlin hodbinlik değil, hüdâbinliktedir.

Evet sen benim cismimde, âlemdeki tabiata benzersin.

İkiniz, hayrı kabûl etmek, şerre merci olmak için yaratılmışsınız.

Yâni fâil ve masdar değilsiniz, belki münfail ve mahalsiniz.

You have only an effect, and that is being the cause of **evil** because you did not accept as you should have done a good arising from **absolute good**.

#240

Also you were both created as veils, so that things that are **apparently ugly**, *whose beauty is not obvious*, would be attributed to you, and you would be means of **the Most Holy Divine Essence** being acknowledged free of defect.

But you have taken on a form entirely contrary to **the duty of your natures**.

Although out of your incapacity you have transformed good into evil, you as though act as partners to your Creator.

That means *one who worships himself and worships nature is extremely foolish and perpetrates a great wrong*.

And do not say: 'I am a **place of manifestation**, and **one who manifests beauty** becomes beautiful'.

For you have not **assimilated** it, so are not a place of manifestation but a **place of passage**.

And do not say: 'Among people **I was chosen**. These fruits, these fine works, are shown through me. That means I have some **merit**.'

No! God forbid! Rather they were given to you first because you are more **bankrupt**, needy, and **sad** than everyone else!*

*{Truly, I was extremely pleased at the New Said silencing his soul to this extent in this **dispute**, and said, "A thousand bravo's!"}

Second Point

This Point elucidates one meaning of the verse: *Who has created everything in the best way*, {Qur'an, 32:7} and is as follows:

In everything, even the things which appear to be the most ugly, there is an **aspect** of true beauty.

Yes, everything in the universe, every event, is either **in itself** beautiful, which is called '**essential beauty**', or it is beautiful in regard to its results, which is called '**relative beauty**'.

There are certain events which are apparently ugly and **confused**, but beneath that apparent veil, there are most shining instances of beauty and **order**.

Beneath the veil of stormy rains and **muddy soil** in the season of spring are hidden the smiles of innumerable beautiful flowers and **well-ordered plants**.

Yalnız bir tesiriniz var: O da **hayr-ı mutlak**tan gelen hayrı, güzel bir sûrette kabûl etmemenizden **şerre** sebep olmanızdır.

Hem siz birer perde yaratılmışsınız. Tâ **güzelliği görülmeyen zâhirî çirkinlikler** size isnad edilip, **Zât-ı Mukaddese-i İlahiye**'nin tenzihine vesile olasınız.

Halbuki bütün bütün **vazife-i fitratınıza** zıd bir sûret giymişsiniz.

Kabiliyetsizliğinizden hayrı şerre kalbettiğiniz halde, Hâlık'ınızla güya iştirak edersiniz.

Demek *nefisperest, tabiatperest gâyet ahmak, gâyet zâlimdir*.

Hem deme ki: "Ben **mazharım**. **Güzele mazhar** ise, güzelleşir".

Zira, **temessül** etmediğinden mazhar değil, **memer** olursun.

Hem deme ki: "Halk içinde ben **intihab edildim**. Bu meyveler benim ile gösteriliyor. Demek bir **meziyetim** var."

Hâyır, hâşâ! Belki herkesten evvel sana verildi; çünkü herkesten ziyade sen **müflis** ve muhtaç ve **müteallim** olduğundan en evvel senin eline verildi. (**Haşiye**)

{(Haşiye): Hakikaten ben de bu **münazarada** Yeni Said, nefisini bu derece **ilzam ve iskat** etmesini çok beğendim ve "Bin Bârekâllah" dedim.}

İkinci Nokta

أَحْسَنَ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ âyetinin bir sırrını izah eder. Şöyle ki:

Her şeyde, hattâ en çirkin görünen şeylerde, hakikî bir hüsün **ciheti** vardır.

Evet kâinattaki her şey, her hâdiseye ya **bizzât** güzeldir, ona **hüsn-ü bizzât** denilir. Veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona **hüsn-ü bilgayr** denilir.

Bir kısım hâdiseler var ki, zâhirî çirkin, **müşevveştir**. Fakat o zâhirî perde altında gâyet parlak güzellikler ve **intizâmlar** var.

Ezcümle: Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, **çamurlu toprak** perdesi altında nihayetsiz güzel çiçek ve **muntâzam nebâtatın** tebessümleri saklanmış

And behind the veils of the harsh destruction and mournful separations of autumn is the discharge from the duties of their lives of the amiable small animals, the friends of the coy flowers, so as to preserve them from the blows and torments of winter events, which are **manifestations of Divine might and glory**, and under the veil of which the way is paved for the new and beautiful spring.

Beneath the veil of events like storms, earthquakes, and plague, is the unfolding of numerous hidden immaterial flowers.

The seeds of many potentialities which have not developed sprout and grow beautiful on account of events which are apparently ugly.

As though general upheavals and universal change are all immaterial rain.

ve güz mevsiminin haşin tahribatı, hazîn firak perdeleri arkasında **tecelliyat-ı Celaliye-i Sübhaniye**'nin mazharı olan kış hâdiselerinin tazyikinden ve tazibinden muhafaza etmek için nazdar çiçeklerin dostları olan nazenin hayvancıkları vazife-i hayattan terhis etmekle beraber, o kış perdesi altında nazenin taze güzel bir bahara yer ihzâr etmektir.

Fırtına, zelzele, veba gibi hâdiselerin perdeleri altında gizlenen pek çok mânevî çiçeklerin inkişafı vardır.

Tohumlar gibi neşv ü nemâsız kalan birçok istidad çekirdekleri, zâhirî çirkin görünen hâdiseler yüzünden sünbüllenip güzelleşir.

Güya umum inkılâblar ve küllî tahavvüller, birer mânevî yağmurdur.

www.risaleglobal.com

But because man is both **enamoured of the apparent** and is **self-centered**, he considers only the externals and pronounces them ugly.

Since he is self-centred, he **reasons** according to the result which looks to himself and judges it to be ugly.

Whereas, *if, of their aims one looks to man, thousands look to their Maker's Names.*

For example, man **reckons** to be **harmful** and meaningless thorned plants and trees, which are among the great miracles of **the Creator's power**.

Whereas they are **the well-equipped heroes** of the grasses and trees.

And for example, **hawks** **harrying** **sparrows** is apparently incompatible with mercy,

but through this harrying, the sparrow's **abilities** **unfold**.

And for example, he considers **the snow** to be very **cold** and uninviting,

but under that **chilly**, unpleasing veil there are aims so **warm** and results so sweet they defy description.

Also, since man is self-centred and **worships the apparent** and therefore judges everything according to the face that looks to him,

he supposes to **contrary to good manners** many things that are **perfectly polite and correct**.

For example, in man's view, the discussion of his **sexual organ** is **shameful**. But this veil of shame is in the face which looks to man.

Whereas the faces that look to **creation**, art, and its **aims** and purposes are veils which if considered with the eye of wisdom, are **perfectly correct**. Shame does not touch them at all.

Thus, certain **expressions** of the All-Wise Qur'an, **the source of politeness and right conduct**, are in accordance with these faces and veils.

Beneath the apparent faces of creatures and events which seem to us to be ugly, are extremely fine, wise art and beautiful faces looking to their creation, which look to their Maker;

so too there are numerous beautiful veils which conceal their wisdom, and moreover, great numbers of apparent instances of **disorder** and confusion which are most **regular sacred writing**.

Fakat insan, hem **zâhirperest**, hem **hodgâm** olduğundan zâhire bakıp çirkinlikle hükmeder.

Hodgâmlık cihetiyle yalnız kendine bakan netice ile **muhakeme** ederek şer olduğuna hükmeder.

Halbuki: *Eşyanın insana aid gayesi bir ise, Sâni'inin esmâsına aid binlerdir.*

Meselâ: **Kudret-i Fâtıra**'nın büyük mu'cizelerinden olan dikenli otları ve ağaçları **muzır**, mânâsız **telakki eder**.

Halbuki onlar, otların ve ağaçların **mücehhez kahramanlarıdır**.

Meselâ: **Atmaca kuşu serçelere tasliti**, zâhiren rahmete uygun gelmez.

Halbuki serçe kuşunun **istidadı**, o taslit ile **inkışaf eder**.

Meselâ: "**Kar**"ı, pek **bâridane** ve tatsız telâkki ederler.

Halbuki o **bârid**, tatsız perdesi altında o kadar **harareti** gayeler ve öyle şeker gibi tatlı neticeler vardır ki, târif edilmez.

Hem insan hodgâmlık ve **zâhirperestliği**yle beraber, her şeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ettiğinden,

pek çok **mahz-ı edebî** olan şeyleri, **hilaf-ı edeb** zanneder.

Meselâ: **âlet-i tenasül-i insan**, insan nazarında bahsi **hacalet-âverdir**. Fakat şu perde-i hacalet, insana bakan yüzdendir.

Yoksa **hilkate**, san'ata ve **gayât-ı** fitrata bakan yüzler öyle perdelerdir ki, hikmet nazarıyla bakılsa **ayn-ı edebdir**, hacalet ona hiç temas etmez.

İşte **menba-ı edeb** olan Kur'an-ı Hakîm'in bâzı **tâbiratı** bu yüzler ve perdelerine göredir.

Nasıl ki bize görünen çirkin mahlukların ve hâdiselerin zâhirî yüzleri altında gâyet güzel ve hikmetli san'at ve hilkatine bakan güzel yüzler var ki, Sâni'ine bakar

ve çok güzel perdeler var ki, hikmetleri saklar ve pek çok zâhirî **intizâmsızlıklar** ve karışıklıklar var ki, pek **muntâzam** bir **kitab-i kudsîye**dir.

Third Point

Üçüncü Nokta

If you do love God, follow me; God will love you. {Qur'an, 3:31}

Since in the universe there is observedly **beauty of art**, and this is certain,

it necessitates with *a certainty as definite as actually witnessing it* the **Messengership of Muhammad** (PBUH).

For the beauty of art and **finely ornamented forms** of these beautiful creatures show that

their Fashioner possesses a significant **will to make beautiful** and powerful **desire to adorn**.

And this will and desire show that the **Maker** possesses an elevated love and **sacred inclination towards the perfections of the art** He displays in His creatures.

And this love and inclination require to be **turned** towards and **concentrated** on man, *the most enlightened and perfect individual among beings*.

And man is **the conscious fruit of the tree of creation**.

#242

And the fruit is the most **comprehensive** and furthest part, the part with the most **general** view and **universal consciousness**.

And the one with the most comprehensive view and universal consciousness should be the most elevated and brilliant individual, *who will meet with and be addressed by that Beauteous Maker; who will expend his universal consciousness and comprehensive view entirely on the worship of his Maker, the appreciation of His art, and offering thanks for His bounties*.

Now, two signboards, two spheres appear.

One is a magnificent, *well-ordered* **sphere of dominicality** and **exquisitely fashioned, bejewelled signboard of art**.

The other is an *enlightened* and illumined **sphere of worship** and broad and comprehensive **signboard of thought and reflection, admiration, thanks, and belief**.

This second sphere acts with all its strength in the name of the first sphere.

Thus, it will be clearly understood how closely **connected** with the Maker is the leader of the second sphere, which serves all **the Maker's art-cherishing aims**, and how **beloved** and **acceptable** he is in His eyes.

Is it at all reasonable to accept that the **munificent Fashioner** of these fine creatures, Who so loves His art and even **takes into consideration** all the tastes of the mouth,

إِنْ كُنْتُمْ تَحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

Mâdem kâinatda **hüsn-ü san'at**, bilmüşahede vardır ve kat'îdir.

Elbette **Risâlet-i Ahmediyye** (A.S.M.), *şuhud derecesinde bir kat'iyetle* sübûtu lâzım gelir.

Zira şu güzel masnuattaki **hüsn-ü san'at** ve **zînet-i sûret** gösteriyor ki:

Onların san'atkârında ehemmiyetli bir **irade-i tahsin** ve kuvvetli bir **taleb-i tezyîn** vardır

ve şu irade ve taleb ise; o **Sânî**'de, ulvî bir muhabbet ve **masnu'larında izhar ettiği kemâlât-ı san'atına karşı kudsi bir rağbet** var olduğunu gösteriyor

ve şu muhabbet ve rağbet ise, *masnuat içinde en münevver ve mükemmel ferd olan* insana daha ziyade **müteveccih** olup **temerküz etmek** ister.

İnsan ise, **şecere-i hilkatın zîşuur meyvesidir**.

Meyve ise, en **cem'iyetli** ve en uzak ve en ziyade nazarı **âmm** ve **şuuru küllî** bir cüz'üdür.

Nazarı âmm ve şuuru küllî zât ise, *o San'atkâr-ı Zülcemâl'e muhatâb olup görüşen ve küllî şuurunu ve âmm nazarını tamamen Sâni'nin perestîliğine ve san'atının istihsanına ve nimetinin şükrüne sarfeden* en yüksek, en parlak bir ferd olabilir.

Şimdi iki levha, iki daire görünüyor.

Biri: Gâyet muhteşem, *munâzam* bir **daire-i rubûbiyet** ve **gâyet mûsanna, murassa** bir **levha-i san'at...**

Diğeri: Gâyet *münevver*, müzehher bir **daire-i ubûdiyet** ve gâyet vâsi', câmi' bir **levha-i tefekkür ve istihsan ve teşekkür ve îman** vardır ki,

ikinci daire bütün kuvvetiyle birinci dairenin namına hareket eder.

İşte o **Sânî'in bütün maksad-ı san'atperveranesine** hizmet eden o daire reisinin ne derece o Sâni' ile **münasebettar** ve onun nazarında ne kadar **mahbub** ve **makbul** olduğu bilbedâhe anlaşılır.

Acaba hiç akıl kabûl eder mi ki: Şu güzel masnuatın bu derece san'atperver, hattâ ağzın her çeşit tadını **nazara alan in'amperver san'atkârı**,

would remain indifferent towards His most beautiful creature, who, **in a clamour of admiration and appreciation** which makes the Throne and earth reverberate and in a litany of thanks and **exaltation** which brings to ecstasy the land and the sea, is **worshipfully** turned towards Him?

Would He not speak with him and want to make him His Messenger and wish his commendable conduct to **pass** to others?

It is possible that He would not speak with him and not make him His Messenger... **By no means!**

Verily, the religion before God is Islam. {Qur'an, 3:19}
Muhammad is the Messenger of God. {Qur'an, 48:29}

...

...

...

arş ve ferşi cınlattırarak bir velvele-i istihvan ve takdir içinde, **berr ve bahri cezbeye getirecek** bir zemzeme-i şükran ve **tekbir** ile **perestîşkârâne** O'na müteveccih olan en güzel masnuuna karşı lâkayd kalsın

ve O'nunla konuşmasın ve alâkadarane O'nu Resul yapıp, güzel vaziyetinin başkalarına da **sirayet** etmesini istemesin?

Kellâ! Konuşmamak ve O'nu Resul yapmamak mümkün değil...

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ * مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ

[Firkatli Ve Gurbetli Bir Esarete, Fecir Vaktinde Ağlayan Bir Kalbin Ağlayan Ağlamalarıdır]

Seherlerde eser bâd-ı tecellî
Uyan ey gözlerim vakt-i seherde.
Înâyetah zidergâh-ı İlâhî
Seherdir ehl-i zenbin tevbeğâhı,
Uyan ey kalbim vakt-i fecirde,
Bikün tevbe, bicu gufran, zidergâh-ı İlâhî.

سَحَرُ حَشْرِیْستِ دَرُو هُشیارِ دَرِ تَسْبِیحِ هَمَه شئی ..
بَحْوَابِ عَفَلْتِ سُرْسَمِ نَفْسَمِ حَتّٰی کِی .. عُمُرِ عَصْرِیْستِ
سَفَرِ بَاقِیْرِیْ بَایْدِ زِهَرِ حِی .. بِرْخِیزِ نَمَازِیْ مَوْنِیَازِیْ
کُوْبِکُنْ آوَازِیْ مَوْنِیْ .. بَکُوْیا رَبِّ یَشِیْمَانَمِ
حَاجِیْلَمِ شُرْمَسَارَمِ اَز کُنَاهِ بِی شُمَارَمِ رِیْشَانَمِ ذَلِیْلَمِ
اَشْکِ بَارَمِ اَز حِیَاثِ بِی قَرَارَمِ مَغْرِیْبَمِ بِی کَسَمِ صَعِیْقَمِ
نَاثَوَانَمِ عَلِیْلَمِ عَاجِزَمِ اِخْتِیَارَمِ بِی اِخْتِیَارَمِ اَلَا مَانُ کُوْیَمِ
عَفُوْ جُوْیَمِ مَدَدْ خَوَاهَمِ زِدَرِ گَاهَتِ اِلَهِیْ

#243

The Nineteenth Word

[About the Messengership of Muhammad (PBUH)]

I could not praise Muhammad with my words; rather, my words were made praiseworthy by Muhammad.

Yes, this Word is beautiful, but what makes it so is the most beautiful of all things, the attributes and qualities of Muhammad (PBUH).

İndokuzuncu Söz

[Risâlet-i Ahmediye'ye Dairdir]

وَمَا مَدَحْتُ مُحَمَّدًا بِمَقَالَتِي

وَلَكِنْ مَدَحْتُ مَقَالَتِي مُحَمَّدٍ {ع.ص.م}

Also being the Fourteenth Flash, this Word consists of fourteen 'Droplets.'

First Droplet

There are three great and **universal** things which make known to us **our Sustainer**.

One is **the book of the universe**, a jot of whose testimony we have heard from the thirteen Flashes together with the thirteenth lesson from the Arabic Risale-i Nur.

Another is **the Seal of the Prophets** (Peace and blessings be upon him), *the supreme sign of the book of the universe*.

The other is **the Qur'an of Mighty Stature**.

Now we must become acquainted with the Seal of the Prophets (PBUH), who is the second and **articulate proof**, and must listen to him.

Yes, consider **the collective personality** of this proof: **the face of the earth** has become his mosque, Mecca, his mihrab, and Medina, his **pulpit**.

Our Prophet (Peace and blessings be upon him), this **clear proof**, is leader of all the believers, **preacher** to all mankind, the chief of all the prophets, **lord** of all the saints, **the leader of a circle for the remembrance of God comprising all the prophets and saints**.

He is **a luminous tree whose living roots are all the prophets**, and **fresh fruits are all the saints**; whose claims all the prophets relying on their miracles and all the saints relying on their **wonder-working** confirm and corroborate.

For he declares and claims: **"There is no god but God!"** And all on left and right, that is, **those luminous reciters of God's Names lined up in the past and the future**, repeat the same words, and **through their consensus in effect** declare: **"You speak the truth and what you say is right!"**

What **false idea** has the power to meddle in a **claim** which is thus affirmed and corroborated by thousands?

#244

Second Droplet

Just as that luminous **proof of Divine unity** is affirmed by the **unanimity** and **consensus** of those two wings,

so do hundreds of indications in **the revealed scriptures**, like the Torah and Bible,*

*{In his Risale-i Hamidiye, Husayn Jisri extracted one hundred and fourteen indications from those scriptures. If this many have remained **after the texts have become corrupted**, there were surely many **explicit mentions before**.}

Evet şu söz güzeldir. Fakat onu güzelleştiren, güzellerin güzeli olan evsaf-ı Muhammediyedir. "ONDÖRT REŞEHAT"ı tâzammun eden Ondördüncü Lem'anın

Birinci Reşhası

Rabbimizi bize târif eden üç büyük, **küllî** muarrif var.

Birisi: Şu **kitab-ı kâinattır** ki, bir nebze şehadetini onüç lem'a ile arabî Nur Risalesinden Onüçüncü dersten işittik.

Birisi: *Şu kitab-ı kebirin âyet-i kübrası olan Hâtem-ül Enbiya* Aleyhissalâtü Vesselâm'dır.

Birisi de **Kur'an-ı Azîmüşşan**'dır.

Şimdi şu ikinci **bürhân-ı nâtîkî** olan Hâtem-ül Enbiya Aleyhissalâtü Vesselâm'ı tanımalıyız, dinlemeliyiz.

Evet, o bürhânın **şahs-ı mânevîsine** bak: **Sath-ı Arz** bir mescid, Mekke bir mihrab, Medine bir **minber**...

O **bürhân-ı bâhir** olan Peygamberimiz Aleyhissalâtü Vesselâm bütün ehl-i îmânâ imam, bütün insanlara **hatib**, bütün enbiyaya reis, bütün evliyaya **seyyid**, *bütün enbiya ve evliyadan mürekkebi bir halka-i zikrin serzâkiri*...

Bütün enbiya hayattar kökleri, bütün evliya taravettar semereleri bir şecere-i nuraniyedir ki; herbir dâvasını, mu'cizâtlarına istinad eden bütün enbiya ve **kerametlerine** itimad eden bütün evliya tasdik edip imza ediyorlar.

Zira o, **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** der, dâva eder. Bütün sağ ve sol, yâni **mâzi ve müstakbel taraflarında saf tutan o nuranî zâkirler**, aynı kelimeyi tekrar ederek, **icmâ'** ile **mânen** *"Sadakte ve bil-hakkı natakte"* derler.

Hangi **vehmin** haddi var ki, böyle hesabsız imzalarla teyid edilen bir **müddeaya** parmak karıştırın.

İkinci Reşha

O nûrânî **bürhân-ı tevhid**, nasılki iki cenahın **icmâ'** ve **tevatürüyle** teyid ediliyor.

Öyle de, Tevrat ve İncil gibi **Kütüb-ü Semâviyenin** yüzler işaretleri

{(Haşiye): Hüseyin-i Cisrî "Risale-i Hamîdiye"sinde yüzondört işârâtı, o kitablardan çıkarmıştır. **Tahriften sonra** bu kadar bulunsa, elbette daha evvel çok **tasrihat** varmış.}

and the thousands of signs that appeared before the beginning of his mission,

and the well-known news given by the voices from the Unseen and the unanimous testimony of the soothsayers,

the indications of the thousands of his miracles like the Splitting of the Moon, and the justice of Shari'a all confirm and corroborate him.

So too, in his person, his laudable morals, which were at the summit of perfection;

and in his duties, his complete confidence and elevated qualities, which were of the highest excellence,

and his extraordinary fear of God, worship, seriousness, and fortitude, which demonstrated the strength of his belief, and his total certainty and his complete steadfastness, – these all show as clearly as the sun how utterly faithful he was to his cause.

Third Droplet

If you wish, come! Let us go to Arabian Peninsula, to the Era of Bliss!

In our imaginations we shall see him at his duties and visit him.

Look! We see a person distinguished by his fine character and beautiful form.

In his hand is a miraculous book and on his tongue, a truthful address; he is delivering a pre-eternal sermon to all mankind, indeed, to man, jinn, and the angels, and to all beings.

He solves and expounds the strange riddle of the mystery of the world's creation;

he discovers and solves the abstruse talisman which is the mystery of the universe;

and he provides convincing and satisfying answers to the three awesome and difficult questions that are asked of all beings and have always bewildered and occupied minds: "Where do you come from? What are you doing here? What is your destination?"

Fourth Droplet

See! He spreads such a light of truth that if you look at the universe as being outside the luminous sphere of his truth and guidance,

you see it to be like a place of general mourning, and beings strangers to one another and hostile,

and inanimate beings to be like ghastly corpses and living creatures like orphans weeping at the blows of death and separation.

ve irhasatın binler rumuzatı ve

hâtiflerin meşhur beşâratı ve kâhinlerin mütevâtir şehâdâtı

ve şakk-ı Kamer gibi binler mu'cizâtının delâlâtı ve şeriatın hakkaniyeti ile teyid ve tasdik ettikleri

gibi, zâtında gâyet kemâldeki ahlâk-ı hamîdesini

ve vazifesinde nihayet hüsnündeki secâya-yı galiyesini ve kemâl-i emniyetini

ve kuvvet-i îmânını ve gâyet itminanını ve nihayet vüsûkunu gösteren fevkalâde takvâsı, fevkalâde ubûdiyeti, fevkalâde ciddiyeti, fevkalâde metâneti; dâvâsında nihayet derecede sâdık olduğunu güneş gibi âşikâre gösteriyor.

Üçüncü Reşha

Eğer istersen gel Asr-ı Saadet'e, Ceziret-ül Arab'a gideriz.

Hayâlen olsun onu vazife başında görüp ziyaret ederiz.

İşte bak: Hüsn-ü sîret ve cemâl-i sûret ile mümtaz bir zâtı görüyoruz ki;

elinde mu'ciznümâ bir kitab, lisanında hakaik-âşina bir hitab, bütün benî-Âdeme, belki cin ve inse ve meleğe, belki bütün mevcûdata karşı bir hutbe-i ezeliye tebliğ ediyor.

Sırr-ı hilkat-ı âlem olan muamma-i acîbânesini hal ve şerh edip

ve sırr-ı kâinat olan tılsım-ı muğlâkını fetih ve keşfederek,

bütün mevcûdâtın sorulan, bütün ukûlü hayret içinde meşgul eden üç müşkil ve müdhîş sual-i azîm olan "Necisin? Nereden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?" suallerine mukni, makbul cevap verir.

Dördüncü Reşha

Bak! Öyle bir ziya-yı hakikat neşreder ki: Eğer onun o nuranî daire-i hakikat-ı irşadından hariç bir sûrette kâinata baksan;

elbette kâinatın şeklini bir matemhâne-i umumî hükmünde ve mevcûdatı birbirine ecnebi, belki düşman

ve câmidâtı dehşetli cenazeler ve bütün zevil-hayatı zeval ve firakın sillesiyle ağlayan yetimler hükmünde görürsün.

Now look! Through the Light he spreads, that place of universal mourning has been transformed into a place where God's Names and praises are recited in joy and ecstasy.

The foreign, hostile beings have become friends and brothers.

While the dumb, dead inanimate creatures have all become familiar officials and docile servants.

And the weeping, complaining orphans are seen to be either reciting God's Names and praises or offering thanks at being released from their duties.

#245

Fifth Droplet

Also, through his Light, the motion and movement of the universe, and its variations, changes and transformations cease being meaningless, futile, and the playthings of chance;

they rise to being dominical missives, pages inscribed with the signs of creation, mirrors to the Divine Names, and the world itself becomes a book of the Eternally Besought One's wisdom.

Man's boundless weakness and impotence make him inferior to all other animals

and his intelligence, an instrument for conveying grief, sorrow, and sadness, makes him more wretched,

yet when he is illumined with that Light, he rises above all animals and all creatures.

Through entreaty, his illuminated impotence, poverty, and intelligence make him a petted monarch;

due to his complaints, he becomes a spoiled vicegerent of the earth.

That is to say, if it were not for his Light, the universe and man, and all things, would be nothing.

Yes, certainly such a person is necessary in such a wondrous universe;

otherwise the universe and firmaments would not be in existence.

Sixth Droplet

Thus, that Being brings and announces the good news of eternal happiness;

he is the discoverer and proclaimer of an infinite mercy,

the herald and observer of the beauties of the sovereignty of dominicality,

and the discloser and displayer of the treasures of the Divine Names.

Şimdi bak: Onun neşrettiği nur ile o matemhâne-i umumî, şevk u cezbe içinde bir zikirhâneye inkılâb etti.

O ecnebi, düşman mevcûdat, birer dost ve kardeş şekline girdi.

câmidât-ı meyyite-i samite; birer munis memur, birer müsahhar hizmetkâr vaziyetini aldı

ve o ağlayıcı ve şekva edici kimsesiz yetimler, birer tesbih içinde zâkir veya vazife paydosundan şâkir sûretine girdi.

Beşinci Reşha

Hem o nur ile; kâinattaki harekât, tenevvüât, tebeddülât, tegayyürât mânâsızlıktan ve abesiyetten ve tesadüf oyuncaklığından çıkıp

birer Mektûbât-ı Rabbâniye, birer sahife-i âyât-ı tekviniye, birer meraya-yı Esmâ-i İlahiye ve âlem dahi bir kitab-ı hikmet-i Samedâniye mertebesine çıktılar.

Hem insanı bütün hayvanâtın mâdûnuna düşüren hadsiz za'f ve aczi, fakr ve ihtiyacı

ve bütün hayvanlardan daha bedbaht eden, vasıta-i nakl-i hüzn ve elem ve gam olan akli,

o nur ile nurlandığı vakit, insan bütün hayvanat, bütün mahlukat üstüne çıkar.

O nurlanmış acz, fakr, akıl ile niyaz ile nâzenin bir sultan

ve fizar ile nazdar bir halife-i zemin olur.

Demek o nur olmazsa kâinat da, insan da, hattâ her şey dahi hiçe iner.

Evet elbette böyle bedi' bir kâinatta, böyle bir zât lâzımdır.

Yoksa kâinat ve eflâk olmamalıdır.

Altıncı Reşha

İşte o zât, bir saadet-i ebediyenin muhbiri, müjdecisi,

bir rahmet-i bînihayenin kâşifi ve ilâncısı

ve saltanat-ı Rubûbiyetin mehâsininin dellâlî, seyircisi

ve künûz-u Esmâ-i İlahiyenin keşşâfı, göstericisi olduğundan;

If you regard him in that way, *that is in regard to his being a worshipful servant of God*, you will see him to be the model of love, the exemplar of mercy, the glory of mankind, and the most luminous fruit of the tree of creation.

While if you look in this way, *that is, in regard to his Messengership*, you see him to be the proof of God, the lamp of truth, the sun of guidance, and the means to happiness.

And look! His Light has lighted up from east to west like dazzling lightning, and half the earth and a fifth of mankind has accepted the gift of his guidance and preserved it like life itself.

So how is it that our evil-commanding souls and satans do not accept with all its degrees, the basis of all such a Being claimed, that is, *There is no god but God*?

Seventh Droplet

Now, consider how, *eradicating in no time* at all their evil, savage customs and habits to which they were fanatically attached, he decked out the various wild, unyielding peoples of that broad peninsula with all the finest virtues,

and made them teachers of all the world and masters to the civilized nations.

See, *it was not an outward domination*, he conquered and subjugated their minds, spirits, hearts, and souls.

He became the beloved of hearts, the teacher of minds, the trainer of souls, the ruler of spirits.

#246

Eighth Droplet

You know that a small habit like cigarette smoking among a small nation can be removed permanently only by a powerful ruler with great effort.

But look! This Being removed numerous ingrained habits from intractable, fanatical large nations with slight outward power and little effort in a short period of time,

and in their place he so established exalted qualities that they became as firm as if they had mingled with their very blood.

He achieved very many extraordinary feats like this.

Thus, we present the Arabian Peninsula as a challenge to those who refuse to see the testimony of the blessed age of the Prophet.

Let them each take a hundred philosophers, go there, and strive for a hundred years;

would they be able to carry out in that time one hundredth of what he achieved in a year?

Ninth Droplet

böyle baksan -yâni ubûdiyeti cihetiyle- onu bir misâl-i muhabbet, bir timsal-i rahmet, bir şeref-i insâniyet, en nuranî bir semere-i şecere-i hilkat göreceksin.

Şöyle baksan, -yâni Risâleti cihetiyle- bir bürhân-ı Hak, bir sirâc-ı hakikat, bir şems-i hidâyet, bir vesile-i saadet görürsün.

İşte bak nasıl berk-i hâtif gibi onun nuru, şarktan garbı tuttu ve nisf-ı arz ve hums-u beşer, onun hediye-i hidâyetini kabûl edip hırz-ı can etti.

Bizim nefis ve şeytanımıza ne oluyor ki; böyle bir Zâtın bütün dâvalarının esâsı olan "Lâ ilahe illallah"ı, bütün merâtibiyle beraber kabûl etmesin?

Yedinci Reşha

İşte bak: Şu cezire-i vasiâda vahşî ve âdetlerine mutaassıb ve inadçı muhtelif akvamı, ne çabuk âdât ve ahlâk-ı seyyie-i vahşiyânelerini defâten kal' ve ref ederek bütün ahlâk-ı hasene ile techiz edip

bütün âleme muallim ve medenî ümeme üstad eyledi.

Bak! Değil zâhirî bir tasallut, belki akılları, ruhları, kalbleri, nefisleri fetih ve teshir ediyor.

Mahbûb-u kulûb, muallim-i ukûl, mürebbi-i nüfûs, sultan-ı ervah oldu.

Sekizinci Reşha

Bilirsin ki, sigara gibi küçük bir âdeti, küçük bir kavimde büyük bir hâkim, büyük bir himmetle ancak daimî kaldırabilir.

Halbuki bak bu zât, büyük ve çok âdetleri; hem inadçı, mutaassıb büyük kavimlerden, zâhirî küçük bir kuvvetle, küçük bir himmetle, az bir zamanda ref edip

yerlerine öyle secayâ-yı âliyyeyi ki, dem ve damarlarına karışmış derecede sâbit olarak vaz' ve tesbit ediyor.

Bunun gibi daha pek çok hârîka icraatı yapıyor.

İşte şu Asr-ı Saadeti görmeyenlere, Ceziret-ül Arab'ı gözlerine sokuyoruz.

Haydi yüzer feylesofu alsınlar, oraya gitsinler. Yüz sene çalışsınlar.

O Zâtın, o zamânâ nisbeten bir senede yaptığıının yüzden birisini acaba yapabilirler mi?

Dokuzuncu Reşha

Also, you know that an insignificant man of small standing among a small community in a disputed matter of small importance cannot tell a small but shameful lie brazen-faced and without fear without displaying anxiety or disquiet enough to inform the enemies at his side of his deception.

Now look at that Being; although he undertook a tremendous task which required an official of great authority and great standing and a situation of great security, **can any contradiction at all be found in the words he uttered** among a community of great size in the face of great hostility concerning a great cause and matters of great significance, with great ease and freedom, without fear, hesitation, diffidence, or anxiety, with pure sincerity, great seriousness, and in an intense, elevated manner that angered his enemies?

Is it at all possible that any trickery should have been involved? God forbid!

It is naught but Revelation inspired. (Qur'an, 53:4.)

The truth does not deceive, and one who perceives the truth is not deceived.

His way, which is truth, is free of deception.

How could a fancy appear to one who sees the truth to be the truth, and deceive him?

Tenth Droplet

Now, look! What curiosity-arousing, attractive, necessary, and awesome truths he shows, what matters he proves!

You know that what impels man most is curiosity.

Even, if it was to be said to you:

"If you give half of your life and property, someone will come from the Moon and Jupiter and tell you all about them.

He will also tell you the truth about your future and what will happen to you,"

you would be bound to give them if you have any curiosity at all.

Whereas that Being tells of a Monarch Who is such that in His realm, the Moon flies round a moth like a fly,

and the moth, the earth, flutters round a lamp, and the lamp, the sun, is merely one lamp among thousands in one guest-house out of thousands of that Monarch.

#247

Also, he speaks truly of a world so wondrous and a revolution so momentous that if the earth was a bomb and exploded, it would not be all that strange.

Hem bilirsin: Küçük bir adam, küçük bir haysiyetle, küçük bir cemâatte, küçük bir mes'elede, münazaralı bir dâvâda hicabsız, pervasız; küçük, fakat hacaletâver bir yalanı, düşmanları yanında hilesini hissettirmeyecek derecede teessür ve telâş göstermeden söyleyemez.

Şimdi bak bu Zâta; pek büyük bir vazifede, pek büyük bir vazifedâr, pek büyük bir haysiyetle, pek büyük emniyete muhtaç bir halde, pek büyük bir cemâatte, pek büyük husumet karşısında, pek büyük mes'elelerde, pek büyük dâvâda, pek büyük bir serbestiyetle, bilâ-perva, bilâ-tereddüd, bilâ-hicab, telâşsız, samimî bir safvetle, büyük bir ciddiyetle, hasımlarının damarlarına dokunduracak şedid, ulvî bir sûrette **söylediği sözlerinde hiç hilaf bulunabilir mi?**

Hiç hile karışması mümkün müdür? Kellâ!

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

Evet, hak aldatmaz, hakikatbîn aldanmaz.

Hak olan mesleği hileden müstağnidir;

Hakikatbîn'in gözüne hayâlin ne haddi var ki, hakikat görünsün aldatsın...

Onuncu Reşha

İşte bak: Ne kadar merak-âver, ne kadar câzibedâr, ne kadar lüzumlu, ne kadar dehşetli hakaikî gösterir ve mesâilî isbat eder.

Bilirsin ki: En ziyade insanı tahrik eden meraktır.

Hattâ eğer sana denilse:

"Yarı ömrünü, yarı malını versen; Kamer'den ve Müşteri'den biri gelir, Kamer'de ve Müşteri'de ne var ne yok, ahvâlini sana haber verecek.

Hem doğru olarak senin istikbalini ve başına ne geleceğini doğru olarak haber verecek."

Merakın varsa vereceksin.

Halbuki şu Zât, öyle bir Sultan'ın ahbarını söylüyor ki: Memleketinde Kamer bir sinek gibi bir pervane etrafında döner.

O Arz olan o pervane ise, bir lâmba etrafında pervaz eder ve o Güneş olan lâmba ise, o Sultan'ın binler menzillerinden bir misafirhanesinde binler misbahlar içinde bir lâmbasıdır.

Hem öyle acaib bir âlemden hakikî olarak bahsediyor ve öyle bir inkılâbdan haber veriyor ki: Binler Küre-i Arz bomba olsa patlasalar, o kadar acib olmaz.

Look! Listen to Suras like, **When the sun is folded up;** (Qur'an, 81:1.) * **When the sky is cleft asunder;**(Qur'an, 82:1.) * **[The Day] of Noise and Clamour;** (Qur'an, 101:1.) which he recites.

Also, he speaks truly about a future in comparison with which the future in this world is like a tiny mirage.

And he tells most seriously of a happiness in comparison with which all worldly happiness is but a fleeting flash of lightning in relation to an eternal sun.

Eleventh Droplet

For sure, wonders await us under the apparent veil of the universe which is thus strange and perplexing.

So one thus wonderful and extraordinary, a displayer of marvels, is necessary to tell of its wonders.

It is apparent from that Being's conduct that he has seen them, and sees them, and says that he has seen them.

And he instructs us most soundly concerning what the God of the heavens and the earth, Who nurtures us with His bounties, wants and desires of us.

Everyone should therefore leave everything and run to and heed this Being who teaches numerous other necessary and curiosity-arousing truths like these,

so how is it that most people are deaf and blind, and mad even, so that they do not see this truth, and they do not listen to it and understand it?

Twelfth Droplet

Thus, just as this Being is an articulate proof and true evidence at the degree of the veracity of the unity of the Creator of beings,

so is he a decisive proof and clear evidence for the resurrection of the dead and eternal happiness.

Yes, with his guidance he is the reason for eternal happiness coming about and is the means of attaining it;

so too through his prayers and supplications, he is the cause of its existence and reason for its creation.

We repeat here this mystery, which is mentioned in the Tenth Word, due to its 'station'.

See! This Being prays with a prayer so supreme it is as if the Arabian Peninsula and the earth itself performs the prayers through his sublime prayer, and offers entreaties.

See, he also entreats in a congregation so vast that it is as if all the luminous and perfected members of mankind from the time of Adam till our age and until the end of time, are following him and saying "Amen" to his supplications.

Bak! Onun lisanında

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ * إِذَا السَّمَاءُ انفَطَرَتْ * الْقَارِعَةُ

gibi Sûreleri işit...

Hem öyle bir istikbalden doğru olarak haber veriyor ki: Şu dünyevî istikbal, ona nisbeten bir katre serab hükmündedir.

Hem öyle bir saadetten pek ciddî olarak haber veriyor ki: Bütün saadet-i dünyeviye ona nisbeten bir berk-i zâilin, bir şems-i sermede nisbeti gibidir...

Onbirinci Reşha

Böyle acib ve muamma-âlûd şu kâinatın perde-i zâhiriyesi altında elbette ve elbette böyle acaib bizi bekliyor.

Böyle acaibi haber verecek, böyle hârîka ve fevkalâde mu'ciznümâ bir Zât lâzımdır.

Hem bu Zâtın gidişatından görünüyor ki; O görmüş ve görüyor ve gördüğünü söylüyor.

Hem «Bizi nimetleriyle perverde eden şu Semâvat ve Arzın İlâhî bizden ne istiyor, marziyatı nedir?» Pek sağlam olarak bize ders veriyor.

Hem bunlar gibi daha pekçok merak-âver, lüzumlu hakaikî ders veren bu Zâta karşı her şeyi bırakıp Ona koşmak, onu dinlemek lâzım gelirken;

ekser insanlara ne olmuş ki, sağır olup, kör olmuşlar, belki divane olmuşlar ki; bu hakkı görmüyorlar bu hakikatı işitmiyorlar, anlamıyorlar!

Onikinci Reşha

İşte şu Zât, şu mevcûdat Hâlıkının vahdâniyetinin hakkaniyeti derecesinde hak bir bürhân-ı nâtık, bir delil-i sâdık olduğu gibi;

haşrin ve saadet-i ebediyenin dahi bir bürhân-ı kâtı, bir delil-i sâtıdır.

Belki nasılkı o Zât; hidâyetiyle saadet-i ebediyenin sebeb-i husûlû ve vesile-i vusûlûdür.

Öyle de; duasıyla, niyazıyla o saadetin sebeb-i vücudu ve vesile-i icâdıdır.

Haşir mes'elesinde geçen şu sırrı, makam münasebetiyle tekrar ederiz:

İşte bak: O Zât öyle bir salât-ı kübrâda dua ediyor ki: Güya şu cezire, belki Arz, Onun âzametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder.

Bak, hem öyle bir Cemâat-ı uz mâda niyaz ediyor ki: Güya benî-Âdemin zaman-ı Âdem'den asrımıza, kıyamete kadar bütün nuranî kâmil insanlar, Ona ittiba ile iktida edip duasına âmîn diyorlar.

And see! He is beseeching for a need so universal that not only the dwellers of the earth, but also those of the heavens, and all beings, **join** in his prayer, declaring: *"Yes! O our Sustainer! Grant it to us! We too want it!"*

#248

And he supplicates with such want, **so sorrowfully**, in such a loving, **yearning**, and **beseeching fashion** that he brings the whole cosmos to tears, leading them to join in his prayer.

And see! The purpose and aim of his prayer is such it raises man and the world, and all creatures, **from the lowest of the low, from inferiority, worthlessness, and uselessness to the highest of the high**; that is to having value, permanence, and exalted duties.

And see! He seeks and **pleads** for help and mercy in a manner so elevated and sweet, it is as if he makes all beings and the heavens and the earth hear, and bringing them to **ecstasy**, to exclaim: *"Amen, O our God! Amen!"*

And see! He seeks his needs **from One so Powerful, Hearing, and Munificent, One so Knowing, Seeing, and Compassionate**, that He sees and hears the **most secret** need of the most hidden living being and its **entreaties**, accepts them, and has mercy on it.

For He gives what is asked for, if only through the tongue of disposition.

And He gives it **in so wise, seeing, and compassionate a form** that it leaves no doubt that that **nurturing and regulation** is particular to the **All-Hearing and All-Seeing One**, the **Most Generous and Most Compassionate One**.

Thirteenth Droplet

What does he want, this **pride of the human race**, who taking behind him all **the eminent of mankind**, stands on top of the world, and raising up his hand, is praying? What is this **unique being**, who is truly **the glory of the cosmos**, seeking?

Listen! He is seeking eternal happiness. He is asking for eternal life, and **to meet with God**. He wants Paradise. And he wants all **the Sacred Divine Names**, which display their beauty and decrees in **the mirrors of beings**.

Even, if it were not for reasons for the fulfilment of those countless requests, like mercy, grace, wisdom, and justice, a single of that Being's prayers would have been sufficient for the construction of Paradise, the creation of which is as easy for Divine power as the creation of the spring.

Yes, just as his **Messengership** was the reason for the opening of this **place of examination** and trial,

so too his **worship** and **servitude to God** were the reason for the opening of the next world.

Hem bak, öyle bir hacet-i âmmе için dua ediyor ki: Değil ehl-i arz, belki ehl-i semâvat, belki bütün mevcûdât, niyazına *"Evet yâ Rabbena ver, biz dahi istiyoruz"* deyip **iştirak ediyorlar**.

Hem öyle fakirâne, **öyle hazînâne**, öyle mahbubâne, öyle **müştakâne**, öyle **tazarrukârâne** niyaz ediyor ki; bütün kâinatı ağlattırıyor, duasına iştirâk ettiriyor.

Bak! Hem öyle bir maksad, öyle bir gaye için dua ediyor ki: İnsanı ve âlemi, belki bütün mahlûkatı **esfel-i sâfilînden**, sukuttan, kıymetsizlikten, faydasızlıktan **a'lâ-yı illiyyîne**, yâni kıymete, bekaya, ulvî vazifeye çıkarıyor.

Bak! Hem öyle yüksek bir fîzar-ı istimdadkârane ve öyle tatlı bir niyaz-ı istirhamkârane ile istiyor, **yalvarıyor** ki: Güya bütün mevcûdâta ve semâvata ve Arşa işittirip, **vecde** getirip duasına *"Âmîn Allahümme âmîn"* dedirtiyor.

Bak! Hem **öyle Semi'**, **Kerim bir Kadîr'den**, **öyle Basîr, Rahîm bir Alîm'den** hacetini istiyor ki: Bilmüşahede **en hafî** bir zîhayatın en hafî bir hacetini, bir **niyâzını** görür, işitir, kabûl eder, merhamet eder.

Çünkü: istediğini, -velev lisan-ı hal ile olsun- verir

ve **öyle bir sûret-i hakîmane, basîrâne, rahîmânede** verir ki, şübhe bırakmaz Bu **terbiye** ve **tedbir** öyle bir **Semi' ve Basîr** ve öyle bir **Kerim ve Rahîm'e** hastır.

Onüçüncü Reşha

Acaba bütün **efâzıl-ı benî-Âdemi** arkasına alıp, Arz üstünde durup, Arş-ı âzama müteveccihen el kaldırıp dua eden şu **şeref-i nev-i insan** ve **ferîd-i kevn** ü zaman ve bihakkın **fahr-ı kâinat** ne istiyor?

Bak dinle: Saadet-i ebediye istiyor, beka istiyor, **lika** istiyor, Cennet istiyor. Hem **meraya-yı mevcûdâtta** ahkâmını ve cemâllerini gösteren bütün **Esmâ-i Kudsiye-i İlâhiye** ile beraber istiyor.

Hattâ eğer rahmet, inayet, hikmet, adâlet gibi hesabsız o matlubun esbab-ı mûcibesi olmasa idi; şu Zâtın tek duası, baharımızın îcadı kadar kudretine hafif gelen şu Cennet'in binasına sebebiyet verecekti.

Evet nasîlki Onun **Risâleti** şu **dâr-ı imtihanın** açılmasına sebebiyet verdi.

Öyle de, Onun **ubûdiyeti** dahi öteki dârın açılmasına sebebdir.

Would the perfect order observed in the universe, which has caused scholars and the intelligent to pronounce: *"It is not possible for there to be anything better than what exists;"* and the faultless beauty of art within mercy, the incomparable beauty of dominicality,

– would these permit the ugliness, the cruelty, the lack of order of its hearing and responding to the least significant, the least important desires and voices.. and its considering unimportant the most important, the most necessary wishes, and its not hearing them or understanding them, and not carrying them out?

God forbid! A hundred thousand times, God forbid! Such a beauty would not permit such an ugliness; it would not become ugly.

#249

And so, my imaginary friend! That is enough for now, we must return.

For if we remain a hundred years in this age in the Arabian Peninsula, we still would only completely comprehend one hundredth of the marvels of that Being's duties and the wonders he carried out, and we would never tire of watching him.

Now, come! We shall look at the centuries, which will turn above us.

See how each has opened like a flower through the effulgence it has received from that Sun of Guidance!

They have produced millions of enlightened fruits like Abu Hanifa, Shafi'i, Abu Bayazid Bistami, Shah Geylani, Shah Naqshband, Imam Ghazzali, and Imam Rabbani.

But postponing the details of our observations to another time, we must recite some benedictions for that displayer of miracles and bringer of guidance, which mention a number of his certain miracles:

Acaba ehl-i akıl ve tahkika

لَيْسَ فِي الْإِمْكَانِ أَبَدُ عُمُومًا كَانَ

dediren şu meşhud intizâm-ı faik, şu rahmet içinde kusursuz hüsn-ü san'at ve misilsiz Cemâl-i Rubûbiyet;

hiç böyle bir çirkinliği, böyle bir merhametsizliği, böyle bir intizâmsızlığı kabûl eder mi ki; en cüz'î, en ehemmiyetsiz arzuları, sesleri ehemmiyetle işitip ifâ etsin.. en ehemmiyetli, en lüzumlu arzuları ehemmiyetsiz görüp işitmesin, anlamasın, yapmasın?

Hâşâ ve kellâ!. Yüzbin defa hâşâ! Böyle bir cemâl, böyle bir çirkinliği kabûl etmez. Çirkin olmaz.

Yahu ey hayâlî arkadaşım! Şimdilik kâfidir, geri gitmeliyiz.

Yoksa yüz sene şu zamanda, şu cezirede kalsak, yine O Zâtın garâib-i icraatını ve acaib-i vezaifini, yüzden birisine tamamen ihâta edip temaşasında doyamayız.

Şimdi gel! Üstünde döneceğimiz her asra birer birer bakacağız.

Bak nasıl her asır, o Şems-i Hidâyet'ten aldıkları feyz ile çiçek açmışlar!

Ebu Hanife, Şafiî, Bayezid-i Bistamî, Şah-ı Geylanî, Şah-ı Nakşibend, İmam-ı Gazâlî, İmam-ı Rabbânî gibi milyonlar münevver meyveler veriyor.

Meşhudatımızın tafsîlâtını başka vakte ta'lik edip, o mu'ciznümâ ve hidâyet-edâ'ya bir kısım kat'î mu'cizâtına işaret eden bir salavat getirmeliyiz:

Endless peace and blessings be upon our master Muhammad, to the number of the good deeds of his community, to whom was revealed the All-Wise Criterion of Truth and Falsehood, from One Most Merciful, Most Compassionate, from the Sublime Throne; whose Messengership was foretold by the Torah and Bible, and told of by wondrous signs, the voices of jinn, saints of man, and soothsayers; at whose indication the moon split; our master Muhammad! Peace and blessings be upon him thousands and thousands of times, to the number of the breaths of his community; at whose beckoning came the tree, on whose prayer rain swiftly fell; and whom the cloud shaded from the heat; who satisfied a hundred men with his food; from between whose fingers three times flowed water like the Spring of Kawthar; and to whom God made speak the lizard, the gazelle, the wolf, the torso, the arm, the camel, the mountain, the rock, and the clod; the one who made the Ascension and whose eye did not waver;

our master and intercessor, Muhammad! Peace and blessings be upon him thousands and thousands of times, to the number of the letters of the Qur'an formed in the words, represented with the permission of the Most Merciful in the mirrors of the airwaves, at the reciting of all the Qur'an's words by all reciters from when it was first revealed to the end of time. And grant us forgiveness and have mercy on us, O God, for each of those blessings. Amen.

[I have described the evidences for Muhammad's (PBUH) Prophethood which I have here indicated briefly in a Turkish **treatise** called Şua'at-ı Marifeti'n-Nebi and in **the Nineteenth Letter (The Miracles of Muhammad)**.

And there too aspects of the All-Wise Qur'an's miraculousness have been mentioned briefly.

Again, in a Turkish treatise called Lemeat (Gleams) and in **the Twenty-Fifth Word (The Miraculousness of the Qur'an)** I have explained concisely forty ways in which the Qur'an is a miracle, and indicated **forty aspects of its miraculousness**.

عَلَى مَنْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْفُرْقَانُ الْحَكِيمُ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مِنَ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ أَلْفَ أَلْفِ صَلَاةٍ وَ
أَلْفَ أَلْفِ سَلَامٍ بَعْدَ حَسَنَاتِ أُمَّتِهِ عَلَى مَنْ بَشَّرَ
بِرِسَالَتِهِ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ وَبَشَّرَ بِبُيُوتِهِ
الْأَرْهَاصَاتِ وَهَوَاتِفِ الْجَنِّ وَأَوْلِيَاءِ الْإِنْسِ وَكَوَاهِنِ
الْبَشَرِ وَأَنْشَقَّ بِإِشَارَتِهِ الْقَمَرُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ أَلْفَ أَلْفِ
صَلَاةٍ وَ سَلَامٍ بَعْدَ أَنْفَاسِ أُمَّتِهِ عَلَى مَنْ جَاءَتْ لِدَعْوَتِهِ
الشَّجَرُ وَ نَزَلَ سُرْعَةً بِدُعَائِهِ الْمَطَرُ وَ أَظْلَمَتْهُ الْعِمَامَةُ
مِنَ الْحَرِّ وَ شَبَعَ مِنْ صَاعٍ مِنْ طَعَامِهِ مِائَةٌ مِنَ الْبَشَرِ وَ
نَبَعَ الْمَاءُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ كَالْكُوْثَرِ وَ
أَنْطَقَ اللَّهُ لَهُ الضَّبُّ وَ الطَّبْيُ وَ الْجِدْعُ وَ الدِّرَاعُ وَ الْجَمَلُ
وَ الْجَبَلُ وَ الْحَجَرُ وَ الْمَدَرُ صَاحِبِ الْمِعْرَاجِ وَ مَا زَاغَ
الْبَصَرُ

سَيِّدِنَا وَ شَفِيعِنَا مُحَمَّدٍ أَلْفَ أَلْفِ صَلَاةٍ وَ سَلَامٍ بَعْدَ
كُلِّ الْحُرُوفِ الْمُتَشَكِّلَةِ فِي الْكَلِمَاتِ الْمُتَمَثِّلَةِ بِأَذْنِ
الرَّحْمَنِ فِي مَرَايَا تَمْوُجَاتِ الْهَوَاءِ عِنْدَ قِرَاءَةِ كُلِّ كَلِمَةٍ
مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ قَارِءٍ مِنْ أَوَّلِ النُّزُولِ إِلَى آخِرِ الزَّمَانِ
وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا يَا إِلَهَنَا بِكُلِّ صَلَاةٍ مِنْهَا آمِينَ

[Şuaat-ı mârifet-ün Nebi namındaki Türkçe bir **risale**de ve **Ondokuzuncu Mektub**'da ve şu sözde icmâlen işaret ettiğimiz delâil-i Nübüvvet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) Beyân etmişim.

Hem onda Kur'an-ı Hakîm'in vücuh-u i'câzı icmâlen zikredilmiş.

Yine "Lemaat" namında Türkçe bir risalede ve **Yirmibeşinci Söz**'de Kur'anın kırk vecihle mu'cize olduğunu icmâlen Beyân ve **kırk vücuh-u i'câzına** işaret etmişim.

And of those forty aspects, only the eloquence in the word-order, I have written in forty pages in an Arabic commentary called **Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness)**.

If you have the need, you may refer to those three works.]

Fourteenth Droplet

The All-Wise Qur'an, the treasury of miracles and supreme miracle, proves **the Prophethood of Muhammad (PBUH)** together with **Divine unity** so decisively that it leaves no need for further proof.

And we shall give its definition and indicate one or two **flashes of its miraculousness which have been the cause of criticism**. The All-Wise Qur'an, which makes known to us our Sustainer, is thus:

it is **the pre- eternal translator** of **the great book of the universe**;

the discloser of **the treasures of the Divine Names** *concealed in the pages of the earth and the heavens*;

the key to the truths *hidden beneath these lines of events*;

the treasury of **the favours of the Most Merciful** and **pre-eternal addresses**, *which come forth from the World of the Unseen beyond the veil of this Manifest World*;

the sun, foundation, and plan of **the spiritual world of Islam**,

and the map of **the worlds of the hereafter**;

the distinct expounder, lucid exposition, **articulate proof**, and **clear translator** of **the Divine Essence, attributes, and deeds**;

the **instructor**, true wisdom, guide, and **leader** of **the world of humanity**;

it is both **a book of wisdom and law**,

and **a book of prayer and worship**,

and **a book of command and summons**,

and **a book of invocation and Divine knowledge**;

it is book for all spiritual needs;

and it is a **sacred library** offering books appropriate to the ways of all the **saints** and **veracious**, the purified and the **scholars**, *whose ways and paths are all different*.

Consider **the flashes of miraculousness** in its **repetitions**, *which are imagined to be a fault*.

Since the Qur'an is both **a book of invocation**, and **a book of prayer**, and **a book of summons**, the repetition in it is desirable, indeed, it is essential and **most eloquent**.

It is not as the faulty imagine.

O kırk vecihte, yalnız nazımda olan belâgatı, "**İşarat-ül İ'caz**" namındaki bir tefsir-i arabîde kırk sahife içinde yazmışım.

Eğer ihtiyacın varsa şu üç kitaba müracaat edebilirsin..]

Ondördüncü Reşha

Mahzen-i mu'cizât ve mu'cize-i kübrâ olan Kur'an-ı Hakîm; **nübüvvet-i Ahmedîye** (A.S.M.) ile **Vahdâniyet-i İlahîyeyi**, o derece kat'î isbat ediyor ki: Başka bürhâna hacet bırakmıyor.

Biz de Onun târifine ve **medâr-ı tenkid olmuş** bir-iki **lem'a-i i'câza** işaret ederiz. İşte, Rabbimizi bize târif eden Kur'an-ı Hakîm;

Şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi...

Şu sahaif-i Arz ve Semâda müstetir **künuz-u Esmâ-i İlahîyenin** keşşafı...

Şu sutûr-u hâdisatın altında muzmer **hakaikın** miftâhı...

Şu âlem-i şehadet perdesi arkasındaki âlem-i gayb cihetinden gelen **iltifatât-ı Rahmâniye** ve **hitabât-ı ezeliyenin** hazinesi...

Şu âlem-i mâneviye-i İslâmiyenin Güneşi, temeli, hendesesi...

Âlem-i uhreviyenin haritası...

Zât ve Sıfât ve şuan-u İlahîyenin **kavl-i şârihi**, tefsir-i vâzıhı, **bürhân-ı nâtıkı**, **tercüman-ı sâtı**...

Şu âlem-i insâniyetin **mürebbsi**, hikmet-i hakikîsi, mürşid ve **hâdisi**...

Hem **bir kitab-ı hikmet ve şeriat**,

hem **bir kitab-ı dua ve ubûdiyet**,

hem **bir kitab-ı emir ve davet**,

hem **bir kitab-ı zikir ve mârifet** gibi;

bütün hâcât-ı mâneviyesine karşı birer kitab

ve bütün muhtelif ehl-i mesâlik ve meşârib olan evliya ve siddikînin, asfiya ve muhakkikînin (herbirinin) meşreblere lâayk birer risale ibraz eden bir **kütübhane-i mukaddesedir**...

Sebeb-i kusur tevehhüm edilen **tekrârâtındaki** **lem'a-i i'câza** bak ki:

Kur'an hem **bir kitab-ı zikir**, hem **bir kitab-ı dua**, hem **bir kitab-ı dâvet** olduğundan içinde tekrar müstahsendir, belki elzemdir ve **eb lâğdır**.

Ehl-i kusurun zannı gibi değil...

For the mark of invocation is illumination through repetition.

The mark of prayer is strengthening through repetition.

The mark of command and summons is confirmation through repetition.

Moreover, everyone is not capable of always reading the whole Qur'an, but is mostly able to read one Sura.

Therefore, since the most important purposes of the Qur'an are included in most of the longer Suras, each is like a small Qur'an.

That is to say, so that no one should be deprived, certain of its aims like Divine unity, the resurrection of the dead, and the story of Moses, have been repeated.

Also, like bodily needs, spiritual needs are various. Man is need of some of them every breath; like the body needs air, the spirit needs the word Hu (He).

Some he is in need of every hour, like "In the Name of God." And so on.

That means the repetition of verses arises from the repetition of need.

Zira zikrin şe'ni; tekrar ile tenvirdir.

Duânın şe'ni; terdâd ile takrirdir.

Emir ve davetin şe'ni; tekrar ile te'kidir.

Hem herkes her vakit bütün Kur'anı okumağa muktedir olamaz. Fakat bir sûreye galiben muktedir olur.

Onun için en mühim makasid-ı Kur'aniye ekser uzun Sûrelerde derc edilerek her bir Sûre bir küçük Kur'an hükmüne geçmiş.

Demek, hiç kimseyi mahrum etmemek için Tevhid ve Haşir ve Kıssa-i Mûsa gibi bâzı maksadlar tekrar edilmiş.

Hem cismanî ihtiyaç gibi, mânevî hâcat dahi muhtelifdir. Bazısına insan her nefes muhtaç olur. (isme hava, ruha Hû gibi).

Bâzısına her saat (Bismillâh gibi) ve hâkezâ...

Demek tekrar-ı âyet, tekerrür-ü ihtiyaçtan ileri gelmiş

It makes the repetition in order to point out the need and awaken and excite it, and to arouse **desire** and appetite.

Also, the Qur'an is a **funder**; it is the basis of **the Clear Religion**, and **the foundation of the world of Islam**.

It changed **human social life**, and is the answer to the **repeated questions** of its **various classes**.

Repetition is necessary for a founder **in order to establish things**.

Repetition is necessary *to corroborate* them. Confirmation, **verification** and **repetition** are necessary *to emphasize* them.

Also, it speaks of such **mighty matters** and **minute truths** that numerous repetitions are necessary in different forms in order to establish them in everyone's hearts.

Nevertheless, they are apparently repetitions, but in reality every verse has numerous meanings, numerous benefits, and many **aspects** and levels.

In each place they are mentioned with a different meaning, for different benefits and purposes.

Also, **the Qur'an's being unspecific and concise in certain matters to do with cosmos** is a flash of miraculousness **for the purpose of guidance**.

It cannot be **the target of criticism** and is not a fault, *like some **atheists** imagine*.

If you ask: "Why does the All-Wise Qur'an not speak of beings in the same way as philosophy and science?"

It leaves some matters **in brief form**, and some it speaks of **in a simple and superficial way** that is easy in the general view, does not wound **general feelings**, and does not weary or tax **the minds of ordinary people**. Why is this?"

By way of an answer we say: Philosophy has strayed from the path of truth, that's why.

Also, of course you have understood from past Words and what they teach that the All-Wise Qur'an speaks of the universe **in order to make known the Divine Essence, attributes, and Names**.

That is, it explains **the meanings of the book of the universe** to make known its Creator.

That means it looks at beings, not for themselves, but for their **Creator**. Also, it addresses everyone.

But philosophy and science look at beings for themselves, and address **scientists in particular**.

In which case, since the All-Wise Qur'an makes beings evidences and proofs, the evidence has to be **superficial** so that it will be quickly understood in the **general view**.

ve o ihtiyaca işaret ederek uyandırıp teşvik etmek, hem **iştıyakı** ve iştihayı tahrik etmek için tekrar eder.

Hem Kur'an **müessistir**. Bir **Din-i Mübin**'in esâsıdır ve şu **âlem-i İslâmiyet'in temelleridir**

ve **hayat-ı içtimaiye-i beşeriye**yi değiştirip, **muhtelif tabakata, mükerrer suallerine** cevabdır.

Müessise, **tesbit etmek için** tekrar lâzımdır.

Te'kid için terdad lâzımdır. *Te'yid için* takrir, **tahkik, tekrar** lâzımdır.

Hem, öyle **mesâil-i azîme** ve **hakaik-i dakika**dan bahsediyor ki: Umumun kalblerinde yerleştirmek için çok defa muhtelif sûretlerde tekrar lâzımdır.

Bununla beraber; sûreten tekrardır, fakat mânen herbir âyetin çok mânâları, çok faideleri, çok **vücut** ve tabakatı vardır.

Herbir makamda ayrı bir mânâ ve faide ve maksadlar için zikrediliyor.

Hem **Kur'anın, mesâil-i kevnîyenin bâzısında ibham ve icmâli** ise; **irşadî** bir lem'a-i i'câzdır.

Ehl-i ilhâdın tevehhüm ettikleri gibi medâr-ı tenkid olamaz ve sebep-i kusur değildir.

Eğer desen: «Acaba neden Kur'an-ı Hakîm felsefenin mevcûdattan bahsettiği gibi etmiyor?»

Bâzı mesâili **mücmel** bırakır, bazısını nazar-ı umumîyi okşayacak, **hiss-i âmmeyi** rencide etmeyecek, **fikr-i avâmı** tâciz edip yormayacak bir **sûret-i bâsitâne-i zâhirânde** söylüyor?»

Cevaben deriz ki: Felsefe, hakikatın yolunu şaşırmış, onun için...

Hem, geçmiş derslerden ve Sözlerden elbette anlamışsın ki: Kur'an-ı Hakîm, şu kâinattan bahsediyor; **tâ, Zât ve Sıfât ve Esmâ-i İlâhiye**yi bildirsin.

Yâni; bu **kitab-ı kâinatın maânîsini** anlattırıp, tâ Hâlıkını tanıttırın.

Demek mevcûdâta kendileri için değil, belki **Mûcidleri** için bakıyor. Hem umuma hitab ediyor.

İlm-i hikmet ise, mevcûdata mevcûdat için bakıyor. Hem **hususan ehl-i fenne** hitab ediyor.

Öyle ise mâdemki Kur'an-ı Hakîm, mevcûdatı delil yapıyor, bürhân yapıyor. Delil **zâhirî** olmak, **nazar-ı umuma** çabuk anlaşılacak gerektir.

And since the Qur'an of Guidance addresses all classes of men, **the ordinary people**, which form the most numerous class,

want guidance which is concise with unnecessary things being **vague**,

and which brings **subtle** things close with comparisons,

and which does not change things *which in their superficial view are obvious* into an unnecessary or even harmful form, **lest it causes them to fall into error**.

For example, it says about the sun: "The Sun is a revolving lamp or lantern." For it does not speak of the sun for itself and **its nature**,

but because **it is a sort of mainspring of an order and centre of a system**, and **order and system are mirrors of the Maker's skill**.

#252

It says: **The Sun runs its course**.(Qur'an, 36:38.) that is, the Sun revolves.

Through calling to mind the orderly **disposals of Divine power** in the revolutions of winter and summer, and day and night with the phrase, *The Sun revolves*, **it makes understood the Maker's tremendousness**.

Thus, whatever the reality of this revolving, it does not affect the order, which is **woven** and **observed**, and **which is the purpose**.

It also says, **And set the sun as a lamp**.(Qur'an, 71:16.)

Through depicting through the word lamp the world in the form of a palace, and **the things within it as decorations, necessities, and provisions prepared for man and living beings**, and inferring that the Sun is also a **subjugated candleholder**, it makes known **the mercy and bestowal of the Creator**.

Now look and see what this foolish and **prattling** philosophy says:

"The sun is **a vast burning liquid mass**. It causes the planets which have been flung off from it to revolve around it. **Its mass is such-and-such**. It is this, it is that."

It does not afford the spirit the satisfaction and fulfilment of true knowledge, just **a terrible dread** and **fearful wonder**. It does not speak of it as the Qur'an does.

You may understand from this the value of the matters of philosophy, *whose inside is hollow and outside, ostentatious*.

Hem mademki Kur'an-ı Mürşid, bütün tabakat-ı beşere hitab eder. Kesretli tabaka ise, **tabaka-i avâm**dır.

Elbette irşâd ister ki; lüzumsuz şeyleri **ibham** ile icmâl etsin

ve **dakik** şeyleri temsil ile takrîb etsin

ve **mugalâtalara düşürmemek için zâhirî nazarlarında bedihî olan şeyleri**, lüzumsuz belki zararlı bir sûrette tağyir etmemektir.

Meselâ Güneşe der: "Döner bir siracdır, bir lâmbadır." Zira Güneşten, Güneş için, **mahiyeti** için bahsetmiyor.

Belki **bir nevi intizâmın zenbereği** ve **nizâmın merkezi** olduğundan, **intizâm ve nizâm ise Sâniin âyine-i mârifeti** olduğundan bahsediyor.

Evet der:

الشَّمْسُ تَجْرِي

«Güneş döner.»

Bu *döner* tâbiriyle; kış yaz, gece gündüzün deveranındaki muntâzam **tasarrufat-ı kudreti** ihtar ile **âzamet-i Sâniî ifham eder**.

İşte bu dönmek hakikatı ne olursa olsun, **maksud olan** ve hem **mensuc**, hem **meşhud** olan intizâma tesir etmez.

Hem der:

وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا

Şu sirac tâbiriyle, âlemi bir kasır sûretinde, **içinde olan eşya ise; insana ve zîhayata ihzâr edilmiş müzeyyenat ve mat'umat ve levazimat olduğunu** ve Güneş dahi **müsahhar bir mumdar** olduğunu ihtar ile **rahmet ve ihsan-ı Hâlıkı ifham eder**.

Şimdi bak şu sersem ve **geveze** felsefe ne der? Bak diyor ki:

«Güneş, bir **kitle-i azîme-i mayia-yi nâriye**dir. Onan fırlamış olan seyyaratı etrafında döndürüp, **cesameti bu kadar**, mahiyeti böyledir şöyledir.»

Muvahhiş bir dehşetten, müdhiş bir hayretten başka, ruha bir kemâl-i ilmî vermiyor. Bahs-i Kur'an gibi etmiyor.

Buna kıyasen *bâtinen kof, zâhiren mutantan* felsefî mes'elelerin ne kıymette olduğunu anlarsın.

So do not be deceived by its **glittering exterior** and be disrespectful towards the most miraculous expositions of the Qur'an!

O God! Make the Qur'an healing for us, the writer of this and his peers, from all ills, and a companion to us and to them in our lives and after our deaths, and in this world, and in the grave, and at the Last Judgement an intercessor, and on the Bridge a light, and from the Fire a screen and shield, and in Paradise a friend, and in all good deeds a guide and leader, through Your grace and munificence and beneficence and mercy, O Most Munificent of the Munificent and Most Merciful of the Merciful! Amen.

O God! Grant blessings and peace to the one to whom the All-Wise Qur'an, the Distinguisher between Truth and Falsehood, was re-vealed, and to all his Family and Companions. Amen. Amen.

[NOTE: The Six Drops of the Fourteenth Droplet in the Arabic Risale-i Nur, and especially the Six Points of the Fourth Drop, explain fifteen of the approximately forty sorts of the All-Wise Qur'an's miraculousness. Deeming those to be sufficient, we have limited the discussion here. If you wish, refer to them, and you will find a treasury of miracles...]

#253

The Twentieth Word

[This Word consists of Two Stations]

First Station

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

And when We told the angels: Prostrate before Adam, they prostrated, except Iblis. (Qur'an, 2:34.)

* God commands that you sacrifice a cow. (Qur'an, 2:67.)

* And yet after all this your hearts hardened and became like rocks or even harder. (Qur'an, 2:74)

One day while reading these verses, three points were imparted to me from the effulgence of the Qur'an against **the promptings of Satan**. His suggestions took this form:

He said: "You say the Qur'an is a miracle, and of infinite **eloquence**, and that it is guidance for everyone at all times.

Onun **şâşaa-i sûriyesine** aldanıp, Kur'anın gâyet mu'ciznümâ beyânına karşı hürmetsizlik etme!..

اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْآنَ شِفَاءً لَّنَا وَلِكَاتِبِهِ وَامْتَالِهِ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَ مُؤْنِسًا لَّنَا وَلَهُمْ فِي حَيَاتِنَا وَبَعْدَ مَوْتِنَا وَفِي الدُّنْيَا قَرِيْنًا وَفِي الْقَبْرِ مُؤْنِسًا وَفِي الْقِيَامَةِ شَفِيْعًا وَ عَلَى الصِّرَاطِ نُورًا وَمِنَ النَّارِ سِتْرًا وَحِجَابًا وَفِي الْجَنَّةِ رَفِيْقًا وَ اِلَى الْخَيْرَاتِ كُلِّهَا دَلِيْلًا وَ اِمَامًا وَ بِفَضْلِكَ وَ جُودِكَ وَ كَرَمِكَ وَ رَحْمَتِكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِيْنَ وَيَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ آمِيْنَ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ اُنْزِلَ عَلَيْهِ الْفُرْقَانُ الْحَكِيْمُ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ آمِيْنَ آمِيْنَ

İHTAR: Arabî Risale-i Nur'da Ondördüncü Reşha'nın Altı Katresi, bâhusus Dördüncü Katre'nin Altı Nüktesi; Kur'an-ı Hakîm'in kırk kadar enva'-ı i'cazından onbeşini Beyân eder. Ona iktifaen burada ihtisar ettik. İstersen ona müracaat et, bir hazine-i mu'cizât bulursun...

Yirminci Söz

[İki Makamdır]

Birinci Makam

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَ اِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّاۤ اِبْلٰسَ اِنَّ اللّٰهَ يٰمُرُكُمْ اَنْ تَذْبَحُوْا بَقَرَةً ۚ تَمَّ قَسَتْ قُلُوْبُكُمْ مِنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ اَوْ اَشَدُّ قَسُوَةً

Bir gün şu âyetleri okurken **İblis'in ilkaatı**na karşı Kur'an-ı Hakîm'in feyzinden üç nükte ilham edildi. Vesvesenin sûreti şudur:

Dedi ki: "Dersiniz: Kur'an mu'cizedir. Hem nihayetsiz **belâgattadır**. Hem, umuma her vakitte hidâyetir.

So what is the meaning in its **persistently** repeating in **historical form** certain minor events like the following:

how is it appropriate to mention an **insignificant event** like the slaughtering of a cow as though it were something **significant**, and even **naming** that important Sura, “The Cow”?

Also the event of “prostrating before Adam”; it occurred in the realm of the Unseen and cannot be understood rationally.

It may be **submitted** to and **accepted** with certainty only after a **strong** belief has been attained.

Whereas the Qur'an instructs those who use their reasons; in many places it says: **So will you not think?**, and refers what it says to the reason.

Also, how is it guidance to show certain **natural conditions** of rocks to be important which are the results of chance?”

The Points with which I was inspired took this form:

First Point:

In the All-Wise Qur'an are numerous **minor events** behind which are concealed **universal principles**, and which are shown as the tips of **general laws**.

For example,
He taught Adam the Names, all of them.
(Qur'an, 2:31.)

#254

This is **the ‘teaching of the Names’**, which was a miracle of Adam before the angels because of his **ability to be vicegerent of the earth**, and was a minor event.

But it forms the tip of a universal principle which is as follows:

it was the teaching, due to man's comprehensive disposition, of countless **sciences**, and numerous **all-embracing branches of knowledge** about the universe, and extensive learning about **the Creator's attributes and qualities**,

which afforded man **superiority** over not only the angels but also the heavens and earth and mountains in the question of the bearing of **the Supreme Trust**.

And like the Qur'an states that through his comprehensive disposition, man is a **spiritual vicegerent** of the earth,

so **the minor event in the Unseen** of “the angels prostrating before Adam and Satan not prostrating” is the tip of a broad and **universal observed principle**; these hint at an extensive truth which is as follows:

By mentioning **the angels' obedience and submission before the person of Adam**, and **Satan's pride and refusal**, the Qur'an makes understood that

Halbuki, şöyle bâzı hâdisat-ı cüz'iyeyi **tarihvârî bir sûrette musırrane** tekrar etmekte ne mânâ var?

Bir ineği kesmek gibi bir **vâkıa-i cüz'iyeyi**, o kadar **mühim** tavsîfât ile böyle zikretmek, hattâ o Sûre-i azîmeye de “El-Bakara” **tesmiye etmekte** ne münasebet var?

Hem de “Âdem'e secde” olan hâdisе, sırf bir emr-i gaybîdir. Akıl ona yol bulamaz.

Kavî bir îmandan sonra **teslim** ve **iz'an** edilebilir.

Halbuki Kur'an, umum ehl-i akla ders veriyor.

Çok yerlerde **أَفَلَا يَعْقِلُونَ** der, akla havale eder.

Hem taşların tesadüfî olan bâzı **hâlât-ı tabiiyesini** ehemmiyetle beyân etmekte ne hidâyet var?»

İlham olunan nüktelerin sûreti şudur:

Birinci Nükte:

Kur'an-ı Hakîm'de çok **hâdisat-ı cüz'iyе** vardır ki, herbirisinin arkasında bir **düstur-u küllî** saklanmış ve bir **kanun-u umumînin** ucu olarak gösteriliyor.

Nasıl ki, **عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا**

Hazret-i Âdem'in melâikelere karşı **kabiliyet-i hilâfet** için bir mu'cizesi olan **tâlim-i esmâdır** ki, bir hâdisе-i cüz'iyedir.

Şöyle bir düstur-u küllînin ucudur ki:

Nev-i beşere câmiyet-i istidad cihetiyle tâlim olunan hadsiz **ulûm** ve kâinatın enva'ına **muhit** pek çok **fünun** ve **Hâlık'ın şunun ve evsafına** şamil kesretli mâarîfin tâlimidir ki;

nev'-i beşere değil yalnız melâikelere, belki semâvat ve arz ve dağlara karşı **emanet-i kübrâyı** haml dâvasında bir **rûchâniyet** vermiş

ve heyet-i mecmuasıyla arzın bir **halife-i mânevîsi** olduğunu Kur'an ifham ettiği misillü;

“Melâikelerin Âdem'e secdesiyle beraber, Şeytan'ın secde etmemesi olan” **hâdisе-i cüz'iyе-i gaybiye**, pek geniş bir **düstur-u külliye-i meşhudenin** ucu olduğu gibi, pek büyük bir hakikatı ihsas ediyor. Şöyle ki:

Kur'an, **şahs-ı Âdem'e melâikelerin itaat ve inkıyâdını** ve **Şeytan'ın tekebbür ve imtinânını** zikretmesiyle;

most of the physical beings in the universe and their non-physical representatives and appointed beings are subjugated to man, and that man's senses are predisposed and amenable to benefiting from all of them.

And pointing out what a fearsome enemy and serious obstacle in the path of man's progress are evil matter and its representatives and evil indwelling spirits, which corrupt man's nature and drive him down wrong paths,

the Qur'an of Miraculous Exposition, while speaking of a minor matter with Adam (Peace be upon him), converses in elevated fashion with the whole universe and all mankind.

Second Point:

Although the Land of Egypt is a part of the Greater Sahara Desert, through the blessing of the Nile, it has become like an extremely fertile arable field.

Such a blessed heavenly place being found adjacent to the hellish Sahara has made its agriculture highly sought after by its people

and has so fixed it in their characters that for them it has become sacred, and the cow and the bull, the means of agriculture, have also become sacred, and even objects of worship.

The people of Egypt of that time considered the cow and bull to be so holy they worshipped them.

Thus, it is understood from the question of 'the Calf' that the Children of Israel of that time, who grew up in Egypt, had come to have a share of that custom.

Thus, the All-Wise Qur'an makes understood through the sacrifice of a cow that through his messengership, Moses excised and destroyed the concept of cow-worship, which had become a part of that nation's character and worked in their very natures.

Thus, through this minor incident, it expounds with an elevated miraculousness a universal principle which is essential instruction in wisdom for everyone at all times.

#255

Making an analogy with this, you may understand that certain minor incidents in the Qur'an which are mentioned in the form of historical events, are the tips of universal principles.

Even, in Lemeat, in the section on the Miraculousness of the Qur'an, taking the seven sentences of the Story of Moses, which is mentioned and repeated in many Suras, we have explained how each part of those particular sentences comprises an important universal principle.

If you wish, you may refer to that treatise.

Third Point:

nev'-i beşere kâinatın ekser maddî enva'ları ve enva'ın mânevî mümessilleri ve müekkelleri müsahhar olduklarını ve nev'-i beşerin hassalarının bütün istifadelerine müheyya ve münkad olduklarını ifham etmekle beraber,

o nev'in istidadatını bozan ve yanlış yollara sevkeden mevadd-ı şerîre ile onların mümessilleri ve sekene-i habiseleri, o nev'-i beşerin tarîk-i kemâlâtında ne büyük bir engel, ne müdhiş bir düşman teşkil ettiğini ihtar ederek,

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân, bir tek Âdem'le (A.S.) cüz'î hâdiseyi konuşurken bütün kâinatla ve bütün nev'-i beşerle bir mükâleme-i ulviye ediyor.

İkinci Nükte:

Mısır Kıt'ası, kumistan olan Sahra-yı Kebîr'in bir parçası olduğundan Nil-i Mübarek'in feyiyle gâyet mahsuldâr bir tarla hükmüne geçtiğinden,

o cehennem-nümun sahra komşuluğunda şöyle cennet-misâl bir mevki-i mübarekin bulunması, felâhat ve zirâatı ahalisinde pek mergub bir sûrete getirmiş

ve o sekenenin seciyesine öyle tesbit etmiş ki, ziraatı kudsiye ve vasıta-i ziraat olan "bakar"ı ve "sevr"i mukaddes, belki mâbud derecesine çıkarmış.

Hattâ o zamandaki Mısır milleti sevre, bakara ibâdet etmek derecesinde bir kudsiyet vermişler.

İşte o zamanda benî-İsrail dahi, o kıt'ada neş'et ediyordu ve o terbiyeden bir hisse aldıkları, "İcl" mes'elesinden anlaşılıyor.

İşte Kur'an-ı Hakîm, Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm'ın risâletiyle, o milletin seciyelerine girmiş ve istidadlarına işlemiş olan o bakarperestlik mefkuresini kesip öldürdüğünü, bir bakarın zebhi ile ifham ediyor.

İşte şu hâdis-i cüz'îye ile bir düstur-u küllîyi, her vakit, hem herkese gâyet lüzumlu bir ders-i hikmet olduğunu ulvî bir i'câz ile beyân eder.

Buna kıyasen bil ki: Kur'an-ı Hakîm'de bâzı hâdisat-ı tarihiyye sûretinde zikredilen cüz'î hâdiseler, küllî düsturların uçlarıdır.

Hattâ çok sûrelerde zıkr ve tekrar edilen Kıssa-i Mûsa'nın yedi cümlelerine misâl olarak lemaât'ta İ'caz-ı Kur'an Risalesinde o cüz'î cümlelerin her bir cüz'ünün nasıl mühim bir düstur-u küllîyi tâzammun ettiğini beyân etmişiz.

İstersen o risaleye müracaat et.

Üçünü Nükte:

And yet, after all this your hearts hardened and became like rocks, or even harder: for, behold, there are rocks from which streams gush forth; and, behold, there are some from which, when they are cleft, water issues; and there are some that fall down for awe of God. And God is not unmindful of what you do. (Qur'an, 2:74.)

While reading the above verse, the Whisperer said:

"What meaning is there in discussing and explaining as though they were the most important and significant of matters, certain natural states of rocks which are commonplace and everyone knows about? How is it fitting, and what need is there?"

In the face of this suggestion, the following point was imparted to me from the effulgence of the Qur'an:

Yes, it is fitting and there is need for it.

And it is so fitting and there is a meaning so significant and truth so enormous and necessary that only through the Qur'an's miraculous conciseness and guiding grace has it been simplified to a degree, and summarized.

Yes, conciseness, one foundation of the Qur'an's miraculousness, and guiding grace and fitting instruction, which are one light of its guidance, require that

in the face of ordinary people, who form the majority of those whom the Qur'an addresses, universal truths and profound and general principles are shown in familiar and particular forms,

and that, due to their simple minds, only the tips of vast truths are shown, and in a simple form,

and, moreover, that the Divine disposals, which are wondrous and extraordinary beneath the veil of the commonplace and under the earth, are shown briefly.

Thus, it is due to this mystery that the All-Wise Qur'an says the following with the above verse:

O Children of Israel and Sons of Adam! What has happened to you that your hearts have become harder and more lifeless than stone?

For do you not see that those extremely hard, lifeless, huge rocks formed in vast strata under the earth are so obedient and subjugated before the Divine commands and so soft and tractable under the dominical works that

to whatever degree the Divine disposals occur without resistance in the formation of trees in the air,

orderly water channels and veins, like the circulation of blood in veins, occur with the same ease and order and with perfect wisdom in those hard, deaf rocks under the earth.*

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

Şu âyeti okurken, müvesvis dedi ki:

"Herkese mâlûm ve âdi olan taşların şu fitrî bâzı hâlât-ı tabiyesini, en mühim ve büyük mes'eleler sûretinde bahis ve beyânda ne mânâ var, ne münasebet var, ne ihtiyaç var?"

Şu vesveseye karşı feyz-i Kur'andan şöyle bir nükte ilham edildi:

Evet, münasebet var ve ihtiyaç var.

Hem o derece büyük bir münasebet ve ehemmiyetli bir mânâ ve o derece muazzam ve lüzumlu bir hakikat var ki, ancak Kur'anın îcaz-ı mu'cizi ve lütf-u irşadıyla bir derece basitleştirilmiş ve ihtisar edilmiş.

Evet i'câz-ı Kur'anın bir esâsı olan îcaz, hem hidâyet-i Kur'anın bir nuru olan lütf-u irşad ve hüsn-ü ifham, iktiza ediyorlar ki:

Kur'anın muhatâbları içinde ekseriyeti teşkil eden avâma karşı küllî hakikatları ve derin ve umumî düsturları, me'luf ve cüz'î sûretler ile gösterilsin

ve fikirleri basit olan umumî avâma karşı, muazzam hakikatların yalnız uçları ve basit bir sûreti gösterilsin.

Hem âdet perdesi tahtında ve zeminin altında hârikulâde olan tasarrufat-ı İlahiye, icmâlen gösterilsin.

İşte bu sırra binaendir ki, Kur'an-ı Hakîm şu âyetle diyor:

Ey Benî-İsrail ve ey Benî-Âdem! Sizlere ne olmuş ki: Kalbleriniz taştan daha câmid ve daha ziyade katılaştıdır.

Zira görmüyor musunuz ki, o pek sert ve pek câmid ve toprak altında bir tabaka-i azîme teşkil eden o koca taşlar, o kadar evâmîr-i İlahiyeye karşı muti' ve müsahhar ve icraat-ı Rabbâniye altında o kadar yumuşak ve emirberdir ki,

havada ağaçların teşkilinde tasarrufat-ı İlahiye ne derece sühuletle cereyan ediyor.

Öyle de; taht-ez zemin ve o sert, sağır taşlarda o derece sühulet ve intizâm ile, hattâ damarlara karşı kanın cevelanı gibi muntâzam su cedvelleri (Haşiye) ve su damarları, kemâl-i hikmetle o taşlarda mukavemet görmeyerek cereyan ediyor.

*{Yes, it is only fitting that the Qur'an should explain the three important duties of the rock strata, the foundation stone of the majestic travelling palace known as the earth, which are entrusted to it by the All- Glorious Creator.

Their First Duty: Just as earth acts as a mother to plants and raises them through dominical power, so through Divine power, the rocks act as a nurse to the earth and raise it.

Their Second Duty: They serve the orderly circulation of waters in the body of the earth, like the circulation of the blood.

Their Third Duty: This is to act as treasurer to the rising and continuous flow with regular balance of the springs and rivers, sources and streams.

Indeed, the evidences of Divine unity which the rocks make flow with all their strength in mouthfuls in the form of the water of life, they write and sprinkle over the face of the earth.}

And like the way the branches of trees and plants spread in the air with ease encountering no obstacles, the delicate veins of roots spread with the same ease in the rocks under the earth.

The Qur'an indicates this and teaches an extensive truth with the verse, and thus by allusion says the following to the hard-hearted:

O Children of Israel and Sons of Adam! What sort of heart do you bear within your weakness and impotence so that with its hardness it resists the command of such a One?

Whereas how perfectly and obediently the huge strata of hard rocks carry out their delicate duties in the darkness before His commands. They display no disobedience.

Indeed, those rocks act as treasurers for the water of life and other means of life of all the living creatures above the earth,

and are the means for their division and distribution. They do this with such wisdom and justice that

they are soft like wax or air in the hand of power of the All-Wise One of Glory; offering no resistance, they prostrate before His mighty power.

For just like well-ordered creatures and wise and gracious Divine disposals occur on top of the earth, which we observe, the same occur beneath it.

Indeed, Divine wisdom and favour are manifest there in a more wondrous and strange way in regard to wisdom and order.

See how like wax those hard, unfeeling mighty rocks display a softness towards the creational commands,

{(Haşiye): Evet, zemin denilen muhteşem ve seyyar sarayın temel taşı olan taş tabakasının Fâtır-ı Zülcelâl tarafından tavzif edilen en mühim üç vazifeyi beyân etmek, ancak Kur'an'a yakışır.

İşte birinci vazifesi: Toprağın, kudret-i Rabbâniye ile nebâtata analık edip yetiştirdiği gibi, kudret-i İlâhiye ile taş dahi toprağa dâyelik edip yetiştiriyor.

İkinci vazifesi: Zeminin bedeninde deveran-ı dem hükmünde olan suların muntâzam cevlânına hizmetidir.

Üçüncü Vazife-i Fıtriyesi: Çeşmelerin ve ırmakların, uyûn ve enharın muntâzam bir mizan ile zuhur ve devamlarına hazinedârlık etmektir.

Evet taşlar, bütün kuvvetiyle ve ağızlarının dolusuyla akıttıkları âb-ı hayat sûretinde, delâil-i vahdâniyeti zemin yüzüne yazıp serpiyor.}

Hem havada nebâtat ve ağaçların dallarının sühuletle sûret-i intişarı gibi; o derece sühuletle köklerin nazik damarları, yer altındaki taşlarda mûmânâat görmeyerek evâmîr-i İlâhî ile muntâzam intişar ettiğini

Kur'an işaret ediyor ve geniş bir hakikatı, şu âyetle ders veriyor ve o ders ile, o kasavetli kalblere bu mânâyı veriyor ve remzen diyor:

Ey Benî-İsrail ve ey benî-Âdem! Zaaf ve acziniz içinde nasıl bir kalb taşıyorsunuz ki, öyle bir Zât'ın evâmîrine karşı o kalb kasavetle mukavemet ediyor.

Halbuki o koca sert taşların tabaka-i muazzaması, o Zâtın evâmîri önünde kemâl-i inkıyadla karanlıkta nazik vazifelerini mükemmel ifâ ediyorlar. İtaatsizlik göstermiyorlar.

Belki o taşlar, toprak üstünde bulunan bütün zevilhayata, âb-ı hayatla beraber sâir medâr-ı hayatlarına öyle bir hazinedârlık ediyor

ve öyle bir adâletle taksimata vesiledir ve öyle bir hikmetle tevziata vasıta oluyor ki,

Hakîm-i Zülcelâl'in dest-i kudretinde, balmumu gibi ve belki hava gibi yumuşaktır, mukavemetsizdir ve âzamet-i kudretine karşı secdededir.

Zira toprak üstünde müşahede ettiğimiz şu masnua-ı muntâzama ve şu hikmetli ve inâyetli tasarrufat-ı İlâhiye misillü, zemin altında aynen cereyan ediyor.

Belki hikmeten daha acib ve intizâmca daha garib bir sûrette hikmet ve inâyet-i İlâhiye tecelli ediyor.

Bakınız! En sert ve hissiz o koca taşlar, nasıl balmumu gibi evâmîr-i tekviniyeye karşı yumuşaklık gösteriyorlar

and how they offer no resistance or **hardness** to the delicate waters, the fine roots, and silken veins, **which are Divine officials**.

As though like a lover, the rock's heart melts at the touch of those **delicate**, beautiful things, and becomes earth in their path.

And, through, **And, behold, there are some that fall down for awe of God**, the Qur'an shows the tip of a **vast truth** which is like this:

like in the event of "**Moses asking for the vision of God**" and the famous mountain crumbling at the Divine **manifestation** and the rocks being scattered,

through the manifestations of Divine glory in the form of earthquakes and the mountains shaking, most of which are like **great monoliths formed of solidified liquid**, and **certain other geological occurrences** – **through such awesome manifestations of glory**, the rocks fall from the high summits of the mountains and are broken up.

#257

Some of these crumble and **being transformed** into earth, become the **source** of plants.

Others remain as rocks, and rolling down to the valleys and plains, are scattered.

They serve many purposes in the works of **the earth's inhabitants**; by being utilized in their houses for example,

and prostrating in submission before **Divine wisdom and power** for certain **hidden** instances of wisdom and **benefits**,

they take on the form of being at the command of **the principles of Divine wisdom**.

The evidence that **their leaving their high places out of awe, choosing lower places in humble fashion, and being the means of those significant benefits**, and that they are neither **futile**, nor acting of their own accord, nor are objects of chance,

but that within the disorder, through the **wise disposals** of One **All- Wise and All-Powerful** they are within **a wise order not apparent to the superficial eye** –

the evidence for this are **the purposes and benefits attached to the rocks**, and the perfect order and fine art of the shirts adorned and embossed with the jewels of fruits and flowers **with which the bodies of the mountains down which they roll are clothed**. These testify in a decisive fashion which cannot be doubted.

Thus, you have seen how valuable these three parts of the verse are from **the point of view of wisdom**.

Now see the Qur'an's **subtle manner of exposition** and **miraculous eloquence**.

ve **me'mur-u İlahî olan** o lâtif sulara, o nazik köklere, o ipek gibi damarlara o derece mukavemetsiz ve **kasavetsizdir**.

Güya bir âşık gibi, o **lâtif** ve güzellerin temasıyla kalbini parçalıyor, yollarında toprak oluyor.

Hem **وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ** ile şöyle bir **hakikat-ı muazzamanın** ucunu gösteriyor ki:

"**Taleb-i Rü'yet**" hâdisesinde, meşhur dağın **tecelli** ile parçalanması ve taşlarının dağılması gibi;

umum rûy-i zeminde **aslı sudan incimad etmiş âdeta yekpare taşlardan** ibaret olan ekser dağların zelzele veya **bâzı hâdisat-ı arziye sûretinde tecelliyat-ı Celaliyye** ile o dağların yüksek zirvelerinden o **haşyet verici tecelliyat-ı Celaliyyenin zuhuruyla** taşlar parçalanarak,

bir kısmı ufalanıp toprağa **kalbolup**, nebâtata **menşe'** olur.

Diğer bir kısmı taş kalarak, yuvarlanıp derelere, ovalara dağılıp,

sekene-i zeminin meskeni gibi birçok işlerinde hizmetkârlık ederek

ve **mahfî** bâzı hikem ve **menafî** için **kudret ve hikmet-i İlahiyye** secde-i itaat ederek,

desâtîr-i hikmet-i Sübhaniyye emirber şeklini alıyorlar.

Elbette o **haşyetten**, o yüksek mevkii terkedip **mütevâziâne** aşağı yerleri ihtiyar etmek ve o **mühim menfaatlere** **sebeb olmak beyhude** olmayıp, başıboş değil ve tesadüfî dahi olmadığını,

belki bir **Hakîm-i Kadîr**'in **tasarrufat-ı hakîmânesiyle**, o intizâmsızlık içinde **zâhir nazara görünmeyen bir intizâm-ı hakîmane** bulunduğu delil ise;

o taşlara müteallik faideler, menfaatler ve onlar üstünde yuvarlandıkları dağın cesedine giydirilen ve çiçek ve meyvelerin murassaatıyla münakkaş ve müzeyyen olan gömleklerin kemâl-i intizâmı ve hüsn-ü san'atı; kat'î, şübhesiz şehadet eder.

İşte şu üç âyetin, **hikmet nokta-i nazarında** ne kadar kıymettar olduğunu gördünüz.

Şimdi bakınız Kur'anın **letafet-i beyânına** ve **i'câz-ı belâgatına**;

See how it shows through the three **famous and observed events** in the three parts of the verse, the tips of the above-mentioned extensive and important truths,

and through recalling three **further events**, which are a warning lesson, it offers **subtle guidance**; its restrains **in a way that cannot be resisted**.

For example, in the second part of the verse, it says:
And, behold, there are some from which, when they are cleft, water issues;

By alluding through this sentence to the rock which split **with perfect eagerness** under **the Staff of Moses (Peace be upon him)** and poured forth twelve streams from twelve sources, it imparts the following meaning:

O Children of Israel! Great rocks become soft and crumble before a single miracle of Moses (PUH).

They shed tears in floods, pouring forth out of either **awe** or **joy**. How is it you are so unfair you are obstinate in the face of all **Moses' miracles**, and not weeping, your eyes are **lifeless** and your hearts, hard?

And in the third part, it says:
And, behold, there are some that fall down for awe of God.

Through calling to mind with this part **the famous event** of the huge mountain crumbling and being scattered **out of awe at the manifestation of Divine glory**, which occurred on Mount Sinai at **the supplications of Moses** (Peace be upon him), and the rocks rolling down all round out again in awe, it teaches this meaning:

#258

O people of Moses (PUH)! How is it you do not fear God when the mountains which are composed of rocks are crushed and scattered out of awe of Him?

Although you know that Moses climbed Mount Sinai above you **in order to receive the Covenant**, and that on his seeking the vision of God, the mountain crumbled, and you saw it,

how is it you are so bold you do not tremble out of fear of God, and you make your hearts hard and unfeeling?

And, in the first part, it says:
For, behold, there are rocks from which streams gush forth;

Through recalling with this part rivers like the blessed Nile and the **Tigris** and **Euphrates**, which gush up out of mountains,

the Qur'an makes understood the miraculous fashion rocks receive **the creation commands** and are **subjugated** to them.

It infers the following meaning to **vigilant** hearts:

nasıl şu zikrolunan büyük ve geniş ve ehemmiyetli hakikatların uçlarını üç fıkra içinde üç **vakiâ-yı meşhure ve meşhude** ile gösteriyor

ve medâr-ı ibret üç **hâdise-i uhrâyı** hatırlatmakla **lâtif bir irşad** yapar, **mukavemetsûz** bir zecreder.

Meselâ: İkinci fıkroda der:

وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقُّ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ

Şu fıkra ile **Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm'ın asâsına** karşı **kemâl-i şevk ile** inşikak edip oniki gözünden oniki çeşme akıtan taş **işaret etmekle**, şöyle bir mânâyı ifham ediyor ve mânânen diyor:

Ey Benî-İsrail! Bir tek mu'cize-i Musâ'ya (A.S.) karşı koca taşlar yumuşar, parçalanır.

Ya **haşyetinden** veya **sürurundan** ağlayarak sel gibi yaş akıttığı halde, hangi insafla bütün **mu'cizât-ı Museviyeye** (A.S.) karşı temerrüd ederek ağlamayıp, gözünüz **cümûd** ve kalbiniz katılık ediyor.

Hem üçüncü fıkroda der:

وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

Şu fıkra ile Tûr-i Sina'daki **münacat-ı Museviyede** (A.S.) vuku bulan **tecelliye-i Celâliyye heybetinden** koca dağ parçalanıp dağılması ve o haşyetten taşların etrafa yuvarlanması olan **vâkıa-yı meşhûreyi** ihtar ile şöyle bir mânâyı ders veriyor ki:

Ey Kavm-i Mûsa (A.S.)! Nasıl, Allah'tan korkmuyorsunuz? Halbuki taşlardan ibaret olan dağlar, O'nun haşyetinden ezilip dağılıyor

ve sizden **ahz-ı misak için** üstünüzde Cebel-i Tûr'u tuttuğunu, hem taleb-i rû'yet hâdisesinde dağın parçalanmasını bilip ve gördüğünüz halde,

ne cesaretle onun haşyetinden titremeyip, kalbinizi katılık ve kasavette bulunduruyorsunuz?

Hem birinci fıkroda diyor:

وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ

Bu fıkra ile dağlardan nebean eden Nil-i Mübarek, **Dicle** ve **Fırat** gibi ırmakları hatırlatmakla,

taşların **evâmir-i tekviniyeye** karşı ne kadar hârika-nümâ ve mu'cizevari bir sûrette mazhar ve **müsahtar** olduğunu ifham eder

ve onunla böyle bir mânâyı **müteyakkız** kalblere veriyor ki:

it is certainly not possible that the mountains could be the actual source of such **mighty rivers**.

For let us suppose the water was cut completely and the mountains each became a **conical** reservoir, they would only persist a few months before losing the **balance** to the **swift and abundant flow** of those large rivers.

And the rain, which penetrates only about a metre into the earth, would not be **sufficient income** for that high **expenditure**.

This means that **the springs of these rivers** are not something **ordinary** and natural arising from chance,

but that **the All-Glorious Creator** makes them flow forth **from an unseen treasury** in truly marvellous fashion.

Thus, alluding to this mystery and stating this meaning, it is narrated in a Hadith:

“Each of those three rivers is a **drop** from Paradise which continuously issues forth from Paradise, as a result of which they are sources of abundance.”
(Muslim, iv, No: 2839; Musnad, ii, 289, 440.)

And in another it is said: “The source of these three rivers is from Paradise.”
(Muslim, Janna, 26; Bukhari, ii, 134; Tabrizi, Mishkat al-Masabih, No: 5628.)

The truth of these narrations is this: since **physical causes** are **not capable** of producing their **abundant flow**,

their sources must be in an unseen world and must arise from a treasury of mercy;

the equilibrium between their **incomings** and **outgoings** is maintained in this way.

Thus, through inferring this meaning, the All-Wise Qur'an gives the following instruction:

O Children of Israel and Sons of Adam! With your hardness of heart, unfeelingness, and heedlessness you disobey and close your eyes to the **commands** and **light of knowledge** of **the Pre-Eternal Sun**, One so **Glorious** that

He makes flow forth from the mouths of **common, lifeless rocks** mighty rivers like the blessed Nile, which transforms Egypt into a paradise

and produces witnesses to His unity for the universe's heart and **earth's mind as eloquent as the force, appearance, and abundant flow of those mighty rivers**, and **makes** them **flow** to the hearts and minds of jinn and men.

#259

How is it that while some unfeeling, lifeless rocks manifest the miracles of His power **in such wondrous fashion**,* showing **the All-Glorious Creator** as the sunlight shows the sun, you are blind before **the light of His knowledge**, and do not see it?

Şöyle **azîm ırmakların** elbette mümkün değil, şu dağlar hakikî menbaları olsun.

Çünkü: Faraza o dağlar tamamen su kesilse ve **mahrufî** birer havuz olsalar, o büyük nehirlerin şöyle **sür'atli ve kesretli cereyanlarına müvazeneyi** kaybetmeden, birkaç ay ancak dayanabilirler

ve o kesretli **masarife** karşı galiben bir metre kadar toprakta nüfuz eden yağmur, **kâfi varidat** olamaz.

Demek ki, **şu enhârın nebeanları**, **âdi** ve tabîî ve tesadüfî bir iş değildir.

Belki pek hârika bir sûrette **Fâtır-ı Zülcelâl**, onları sırf **hazine-i gaybdan** akıttırıyor.

İşte bu sırâ işareten bu mânâyı ifade için hadîste rivayet ediliyor ki:

“O üç nehrin herbirine Cennet'ten birer **katre** her vakit damlıyor ve ondan bereketlidirler.”

Hem bir rivayette denilmiş ki: “Şu üç nehrin menbaları Cennet'tendir.”

Şu rivayetin hakikatı şudur ki: Mâdem **esbab-ı maddiyye**, şunların bu derece **kesretli nebeanına kabil** değildir.

Elbette menbaları, bir âlem-i gaybdadır ve gizli bir hazine-i Rahmetten gelir ki,

masarif ile **varidatın** müvazenesi devam eder.

İşte Kur'an-ı Hakîm, şu mânâyı ihtar ile şöyle bir ders veriyor ki, der:

Ey Benî-İsrail ve ey Benî-Âdem! Kalb katılığı ve kasavetinizle öyle bir Zât-ı **Zülcelâl**'in **evâmirine** karşı itaatsizlik ediyorsunuz ve öyle bir **Şems-i Sermedî**'nin **ziya-yı mârifetine** gafletle gözlerinizi yumuyorsunuz ki,

Mısır'ınızı Cennet sûretine çeviren Nil-i Mübarek gibi koca nehirleri, **âdi câmid taşların** ağızlarından akıtıp

mu'cizât-ı kudretini, şevâhid-i vahdâniyetini **o koca nehirlerin kuvvet ve zuhur ve ifazeleri derecesinde** kâinatın kalbine ve **zeminin dimağına** vererek, cin ve insin kulûb ve ukûlüne **isale ediyor**.

Hem hissiz, câmid Bâzı taşları **böyle acib bir tarzda** (Haşiye) mu'cizât-ı kudretine mazhar etmesi; Güneşin ziyası Güneşi gösterdiği gibi, o **Fâtır-ı Zülcelâl**'i gösterdiği halde, nasıl **Onun o nur-u mârifetine** karşı kör olup görmüyorsunuz?

*{The blessed Nile rises in the Mountains of the Moon,
the main stream of the River Tigris in a cave in the district
of Müküs in the province of Van,
and the main branch of the Euphrates, in the foothills of a
mountain in the region of Diyadin.

It is established by science that the origins of mountains
are rocks solidified from liquid matter.

One of the Prophet (PBUH)'s glorifications, "Glory be to
the One Who spread out the earth on solidified liquid" is
decisive evidence that

the original creation of the earth was as follows: some
liquid matter solidified at the Divine command and
became rock. With Divine leave, the rock became earth.

The word Earth (arz) in the glorification, means earth
(soil). That is to say, the liquid matter was too soft to
support anything, and the rock was too hard to be
benefited from.

Therefore, the All- Wise and Compassionate One spread
the earth over the rock and made it the place of
habitation for living beings.}

So see what eloquence has been clothed on these three
truths, and note carefully the eloquent guidance.

What hardness of heart can withstand without melting the
heat of this eloquent guidance?

If you have understood this from the beginning to here,
behold one flash of the All- Wise Qur'an's miraculous
guidance, and offer thanks to Almighty God!

Glory be unto to You! We have no knowledge save that
which You have taught us; indeed, You are All-Knowing,
All-Wise. {2:32}

O God! Grant us understanding of the mysteries of the
Qur'an as You love and is pleasing to You, and grant us
success in the service of it. Amen. Through Your Mercy, O
Most Merciful of the Merciful!

O God! Grant blessings and peace to the one to whom
the All-Wise Qur'an was revealed, and to all his Family
and Companions.

{(Haşiye): Nil-i Mübarek, Cebel-i Kamer'den çıktığı gibi,

Dicle'nin en mühim bir şubesi, Van Vilayetinden Müküs
nahiyesinde bir kayanın mağarasından çıkıyor.

Fırat'ın da mühim bir şubesi, Diyadin taraflarında bir
dağın eteğinden çıkıyor.

Dağların aslı, hilkaten bir madde-i mayîadan incimad
etmiş taşlar olduğu fennen sabittir.

Tesbihat-ı Nebeviyeden olan سُبْحَانَ مَنْ بَسَطَ الْأَرْضَ
عَلَى مَاءٍ جَمْدٍ kat'î delâlet ediyor ki:

Asl-ı hilkat-ı arz şöyledir ki: Su gibi bir madde, emr-i İlahî
ile incimad eder, taş olur. Taş, izn-i İlahî ile toprak olur.

Tesbihteki Arz lafzı, toprak demektir. Demek o su, çok
yumuşaktır; üstünde durulmaz. Taş çok serttir, ondan
istifade edilmez.

Onun için Hakîm-i Rahîm, toprağı taş üstünde serer,
zevilhayata makarr eder.}

İşte şu üç hakikate nasıl bir belâgat giydirilmiş gör. Ve
belâgat-ı irşadiyeye dikkat et.

Acaba hangi kasavet ve katılık vardır ki, böyle harareti şü
belâgat-ı irşada karşı dayanabilsin, ezilmesin!

İşte baştan buraya kadar anladınsa, Kur'an-ı Hakîm'in
irşadî bir lem'a-i i'câzını gör, Allah'a şükret...

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

اللَّهُمَّ فَهَّمْنَا أَسْرَارَ الْقُرْآنِ كَمَا تُحِبُّ وَتَرْضَوُ وَفَقَّنَا
لِحُزْمَتِهِ آمِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ الْحَكِيمُ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

The Second Station Of The Twentieth Word

[A flash of the Qur'an's miraculousness that shines on the
Miracles of the Prophets.]

Note carefully the two questions and answers at the end.

Yirminci Söz'ün İkinci Makamı

[Mu'cizât-ı enbiyâ yüzünde parlayan bir lem'a-i i'câz-ı
Kur'an]

Âhirdeki iki sual ve iki cevaba dikkat et.

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Nor anything fresh or dry, but is in a Record Clear.
(Qur'an, 6:59.)

Fourteen years ago (and now thirty years have passed) in my Qur'anic **commentary** called Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness), I wrote a discussion in Arabic **about one of the mysteries of this verse**.

Now two of my brothers whose wishes are important in my view have asked for an explanation of that discussion in Turkish.

And so, **relying on** Almighty God's **assistance**, and on the **effulgence** of the Qur'an, I say this:

According to one interpretation, **the Clear Book** or Record consists of the Qur'an.

The above verse states that everything, fresh or dry, is found within it, is that so?

Yes, everything is found in it; but everyone cannot see this, for all the things it contains are found at **different** levels.

Sometimes the seeds, sometimes the **nuclei**, sometimes the **summaries**, sometimes the **principles**, sometimes the signs,

are found either **explicitly**, or **implicitly**, or allusively, or **vaguely**, or **as a reminder**.

One of these is expressed according to need, **in a manner suitable to the purposes of the Qur'an** and in connection with **the requirements of the position**.

For instance: Things like **the aeroplane, electricity, railways, and the telegraph** have come into existence as **wonders of science and technology** as **the result of man's progress in science and industry**.

Surely the All-Wise Qur'an, which addresses all mankind, does not neglect these.

Indeed, it has not neglected them; it indicates them in "two Ways".

The First: In the form of the miracles of the Prophets...

The Second is this: It indicates them in the form of certain **historical events**.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

Ondört sene evvel, (şimdi otuz seneden geçti) **şu âyetin bir sırrına dair** İşarat-ül I'caz namındaki **tefsirimde** arabîyy-ül ibâre bir bahis yazmıştım.

Şimdi arzuları bence ehemmiyetli olan iki kardışım, o bahse dair Türkçe olarak bir parça izah istediler.

Ben de Cenâb-ı Hakk'ın **tevfikine** itimaden ve Kur'anın **feyzine istinâden** diyorum ki:

Bir kavle göre **Kitab-ı Mübin**, Kur'andan ibarettir.

Yaş ve kuru, her şey içinde bulunduğunu, şu âyet-i kerime beyân ediyor. Öyle mi?

Evet, her şey içinde bulunur. Fakat herkes her şeyi içinde göremez. Zira **muhtelif** derecelerde bulunur.

Bâzân çekirdekleri, bâzân **nüveleri**, bâzân **icmâlleri**, bâzân **düsturları**, bâzân alâmetleri;

ya **sârâhaten**, ya **işareten**, ya remzen, ya **ibhamen**, ya **ihzar tarzında** bulunurlar.

Fakat ihtiyaca göre ve **maksad-ı Kur'an'a münasib bir tarzda** ve **iktiza-yı makam** münasebetinde şu tarzların birisiyle ifade ediliyor.

Ezcümle: **Beşerin san'at ve fen cihetindeki terakkiyatlarının neticesi olan havarik-ı san'at ve garâib-i fen** olarak **tayyare, elektrik, şimendifer, telgraf** gibi şeyler vücuda gelmiş ve beşerin hayat-ı maddiyesinde en büyük mevki almışlar...

Elbette umum nev'-i beşere hitab eden Kur'an-ı Hakîm, şunları mühmel bırakmaz.

Evet bırakmamış. "İki Cihet" ile onlara da işaret etmiştir:

Birinci cihet: Mu'cizât-ı enbiyâ sûretiyle...

İkinci kısım şudur ki: Bâzı **hâdisat-ı târihiyye** sûretinde işaret eder.

For instance:

Woe to the makers of the pit [of fire] * Fire supplied [abundantly] with fuel * Behold! They sat over against [the fire] * And they witnessed [all] that they were doing against the believers * And they ill-treated them for no other reason than that they believed in God, the Mighty, the One to Whom all Praise is due. (Qur'an, 85:4-8.)

{This sentence indicates that the railway has taken the World of Islam prisoner. The unbelievers defeated Islam with it.}

Likewise,

In the loaded ark * And We have created for them similar [vessels] on which they ride, (Qur'an, 36:41-2.)

Just as verses like these point to the railway, so the following verse alludes to electricity, as well as pointing to numerous other lights and mysteries:

God is the Light of the heavens and the earth. The parable of His Light is as if there were a niche, and within it a lamp; the lamp enclosed in glass: the glass as it were a brilliant star. Lit from a blessed tree, an olive, neither of the east nor of the west, whose oil is well-nigh luminous, though the fire scarce touched it: Light upon Light! God guides whom He wills to His Light. (Qur'an, 24:35.)

{The sentence, whose oil is well-nigh luminous, though the fire scarce touched it: Light upon Light! illuminates that allusion.}

Since numerous people have occupied themselves with this second sort,

and they are in need of much care and elucidation, and since they are many,

for now we shall content ourselves with these verses that allude to the railway and electricity, and shall not open that door.

As for The First Sort, it indicates them in the form of the Miracles of the Prophets. And we shall mention some of these by way of example.

Introduction

The All-Wise Qur'an sends the Prophets to man's communities as leaders and vanguards of spiritual and moral progress.

Ezcümle:

قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

{(Haşiyeye): Şu cümle işaret ediyor ki: Şimendiferdir. Âlem-i İslâm'ı esaret altına almıştır. Kâfirler onunla İslâm'ı mağlub etmiştir.}

Keza: فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ

gibi âyetlerle şimendifere işaret ettiği gibi,

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ

âyeti, pek çok envara, esrara işaretle beraber elektriğe dahi remz ediyor.

{(Haşiyeye): يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ

cümlesi, o remzi ışıklandırıyor.}

Şu ikinci kısım, hem çok zâtlar onlarla uğraştığından,

hem çok dikkat ve izaha muhtaç olduğundan ve hem çok olduğundan;

şimdilik şimendifer ve elektriğe işaret eden şu âyetlerle iktifa edip o kapıyı açmayacağız.

Birinci kısım ise, mu'cizât-ı enbiyâ sûretinde işaret ediyor. Biz dahi o kısımdan bâzı nûmuneleri misâl olarak zikredeceğiz.

Mukaddeme

İşte Kur'an-ı Hakîm; enbiyaları, insanın cemâatlerine terakkiyat-ı mâneviye cihetinde birer pişdâr ve imam gönderdiği gibi;

Similarly it gives all of them a number of wonders and makes them the **masters** and **foremen** in regard to mankind's **material progress**, and commands men to **follow** them absolutely.

Thus, just as by speaking of the spiritual and moral **perfections** of the Prophets, it is **encouraging** people to **benefit** from them,

so too in discussing their **miracles** it is **inferring** **encouragement** to achieve **similar things** and to imitate them.

It may even be said that like spiritual and moral attainments, material attainments and wonders were first given to **mankind** as a gift by the hand of miracles.

Thus, what first gave man the gift of **the ship**, which was a miracle of Noah (Peace be upon him), and the clock, a miracle of Joseph (Peace be upon him), was **the hand of miracles**.

#262

It is a subtle indication to this truth that most craftsmen have a Prophet as the **patron** of their **craft**.

For example, seamen have Noah (PUH), watchmakers have Joseph (PUH), tailors have Idris (PUH), and so on.

Indeed, investigative scholars and the science of rhetoric **are in agreement** that all the Qur'an's verses contain **numerous aspects of guidance** and instruction.

The verses of the miracles of the Prophets, which are the most brilliant of the Qur'an of Miraculous Exposition's verses,

are not therefore mere **historical stories**, but **comprise** numerous meanings and sorts of guidance.

Yes, in mentioning the Prophets' miracles, it is tracing **the final limit** of **man's science and industry**.

It is pointing the finger at his furthest **aims**. It is specifying his final goals.

And by striking **the hand of encouragement** on man's back, it is urging him forward towards them.

Just as the past is **the store** of the seeds of the future and mirror to its **attributes**,

so the future is **the arable field** of the past and the mirror to its **states**.

Now we shall explain only a few samples of that **most extensive source** as examples:

For example, the verse:

To Solomon [We made] the wind [obedient]: its early morning [stride] was a month's [journey], and its evening [stride] was a month's [journey], (Qur'an, 34:12.) which describes one of Solomon's (Peace be upon him) miracles, **the subjugating of the air**.

yine insanların **terakkiyat-ı maddiye** sûretinde dahi o enbiyanın herbirisinin eline bâzı hârikalar verip yine o insanlara birer **ustabaşı** ve **üstâd** etmiştir. Onlara mutlak olarak **ittibaa** emrediyor.

İşte enbiyaların mânevî **kemâlâtını** bahsetmekle insanları onlardan **istifadeye teşvik** ettiği gibi,

mu'cizâtlarından bahis dahi; onların **nazîrelerine** yetişmeye ve taklidlerini yapmaya bir **teşviki işmam ediyor**.

Hattâ denilebilir ki: Mânevî kemâlât gibi maddî kemâlâtı ve hârikaları dahi en evvel mu'cize eli **nev'-i beşere** hediye etmiştir.

İşte Hazret-i Nuh'un (Aleyhisselâm) bir mu'cizesi olan **sefine**.. ve Hazret-i Yusuf'un (Aleyhisselâm) bir mu'cizesi olan saati; en evvel beşere hediye eden, **dest-i mu'cizedir**.

Bu hakikate lâtif bir işarettir ki: San'atkârların ekseri, herbir **san'atta** birer peygamberi **pîr** ittihaz ediyor.

Meselâ gemiciler Hazret-i Nuh'u (Aleyhisselâm), saatçılar Hazret-i Yusuf'u (Aleyhisselâm), terziler Hazret-i İdris'i (Aleyhisselâm)...

Evet mâdem Kur'anın herbir âyeti, çok **vücuu-u irşadî** ve **müteaddid** cihat-ı hidâyeti olduğunu ehl-i tahkik ve ilm-i belâgat **ittifak etmişler**.

Öyle ise Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın en parlak âyetleri olan mu'cizât-ı enbiyâ âyetleri;

birer **hikâye-i tarihiyye** olarak değil, belki onlar çok maânî-i irşadiyye **tâzammun ediyorlar**.

Evet, mu'cizât-ı enbiyâyı zikretmesiyle **fen ve san'at-ı beşeriye**nin **nihayet hududunu** çiziyor.

En ileri **gâyatına** parmak basıyor. En nihayet hedeflerini tâyin ediyor.

Beşerin arkasına **dest-i teşviki** vurup o gayeye sevk ediyor.

Zaman-ı mâzi, zaman-ı müstakbel tohumlarının **mahzeni** ve **şuunatının** âyinesi olduğu gibi;

müstakbel dahi mâzinin **tarlası** ve **ahvâlinin** âyinesidir.

Şimdi misâl olarak o **çok vâsi' menba'**dan yalnız birkaç nümunelerini beyân edeceğiz:

Meselâ: Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesi olarak **teshir-i hava**yı beyân eden: **وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ**

عُدُّوْهَا شَهْرٌ وَرَوَّاحُْهَا شَهْرٌ âyeti;

This says: “Solomon traversed the distance of two months in one day **by flying** through the air.”

It is thus suggesting that the road is open for man to cover such a distance in the air.

In which case, O man! since the road is open to you, reach this level!

And in meaning Almighty God is saying through the tongue of this verse: “O man! I mounted one of my **servants** on the air because he gave up the **desires of his soul**.”

If you too give up **laziness, which comes from the soul**, and benefit thoroughly from certain of **my laws in the cosmos**, you too may mount it...”

And the verse, **So We said: “Strike the rock with your staff.” Then gushed forth therefrom twelve springs, (Qur’an, 2:60.)** which explains a miracle of Moses (Peace be upon him).

This verse indicates that the treasures of mercy concealed **under the earth** may be profited from with simple tools.

Even from places hard as rock, **the water of life** may be attracted with a **staff**.

Thus, through this meaning the verse says to man: “You may find **the subtlest effulgence** of mercy, the water of life, with a staff. In which case, come on, work and find it!”

#263

And in meaning Almighty God says through the verse’s allusive tongue: “O man! I put in the hand of one of my servants **who trusted in Me** a staff that draws the water of life from wherever he wishes,

if you too rely on **the laws of My mercy**, you may obtain an implement resembling it or close to it. So, come on and do so!”

And **one of the most important** contributions to **man’s progress** was the creation of an implement that causes water to flow forth from most of the places it is struck.

This verse traces farther goals and limits, and ends beyond that,

just as the previous verse **specified** final points far ahead of today’s **aeroplanes**.

And for example, **I shall heal the blind and the leper and I shall quicken the dead, by God’s leave, (Qur’an, 3:49.)** which concerns a miracle of Jesus (Peace be upon him).

Just as the Qur’an **explicitly urges** man to follow Jesus’ (Peace be upon him) **high morals**,

“Hazret-i Süleyman, bir günde havada **tayeran ile** iki aylık bir mesâfeyi kat’etmiştir” der.

İşte bunda işaret ediyor ki: Beşere yol açıktır ki, havada böyle bir mesâfeyi kat’etsin.

Öyle ise ey beşer! Mâdem sana yol açıktır. Bu mertebeye yetiş ve yanaş.

Cenâb-ı Hak, şu âyetin lisanıyla mânen diyor: “Ey insan! Bir **abdim**, **hevâ-i nefsi**ni terk ettiği için havaya bindirdim.

Siz de **nefsin tenbelliğini** bırakıp bâzı **kavânîn-i âdetim**den güzelce istifade etseniz, siz de binebilirsiniz...”

Hem Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm’ın bir mu’cizesini beyân eden:

فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ

عَيْنًا ilâ âhir... Bu âyet işaret ediyor ki:

Zemin tahtında gizli olan rahmet hazinelerinden, basit âletlerle istifade edilebilir.

Hattâ taş gibi bir sert yerde, bir **asâ** ile **âb-ı hayat** celbedilebilir.

İşte şu âyet, bu mânâ ile beşere der ki: “Rahmetin **en lâtif feyzi** olan âb-ı hayatı, bir asâ ile bulabilirsiniz. Öyle ise haydi çalış bul!”

Cenâb-ı Hak şu âyetin lisan-ı remziyle mânen diyor ki: “Ey insan! Mâdem **Bana itimad eden** bir abdimin eline öyle bir asâ veriyorum ki, her istediği yerde âb-ı hayatı onunla çeker.

Sen de benim **kavânîn-i rahmetime** istinad etsen; şöyle ona benzer veyahut ona yakın bir âleti elde edebilirsin, haydi et!”

İşte **beşer terakkiyatının mühimlerinden birisi**; bir âletin icadıdır ki: Ekser yerlerde vurulduğu vakit suyu fışkırtıyor.

Şu âyet, ondan daha ileri, nihayat ve gayât-ı hududunu çizmiştir.

Nasıl ki evvelki âyet, şimdiki hal-i hâzır **tayyareden** çok ileri nihayetlerinin noktalarını **tâyin etmiştir**.

Hem meselâ: Hazret-i İsa Aleyhisselâm’ın bir mu’cizesine dair:

وَأُبْرِئُ الْكَفَّةَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ

Kur’an, Hazret-i İsa Aleyhisselâm’ın nasıl **ahlâk-ı ulviyyesine** ittibaa beşeri **sarihan teşvik eder**.

so it **allusively encourages** him towards **the elevated art** and **dominical medicine** of which Jesus was the master.

The verse indicates the following: “**Remedies** may be found for even the most **chronic** ills.

In which case, O man!, O **calamity-afflicted** sons of Adam! **Don't despair!** Whatever the ill, its cure is possible. Search for it and you will find it.

It is even possible to give a **temporary tinge of life** to death.”

And in meaning Almighty God is saying **through the figurative tongue** of this verse:

“O man! I gave two gifts to one of My servants who abandoned the world for Me.

One was the remedy for **spiritual ills**, and the other the cure for physical sicknesses.

Moribund hearts were raised to life **through the light of guidance**,

and sick people who were as though dead found health through his breath and cure.

You too may find the cure for every ill in **the pharmacy of My wisdom**.

Work to find it! If you seek, you will certainly find.”

Thus, this verse traces **the limit** which is far ahead of man's present progress in medicine. It hints at it, and urges him towards it.

And for example, the verses:

And We made the iron soft for him (Qur'an, 34:10.) *

And We gave him wisdom and sound judgement in speech and decision, (Qur'an, 38:20.) which are about David (Peace be upon him),

and, **And We made a font of molten copper to flow for him, (Qur'an, 34:12.)** which is about Solomon (Peace be upon him).

These indicate that **the softening of iron** is one of the greatest of Divine bounties, through which is shown **the virtue** of one of the greatest Prophets.

#264

Indeed, softening iron, that is, making it soft like **dough**, and smelting **copper**, and finding minerals and extracting them

is the origin and source, and basis and foundation of all man's material industries.

Thus, this verse indicates: “A great bounty bestowed on a great **Messenger** and **vicegerent of the earth** in the form of a great miracle was the softening of iron.

Öyle de, şu elindeki **san'at-ı âliye**ye ve **tıbb-ı Rabbanîye**, **remzen terqib ediyor**.

İşte şu âyet işaret ediyor ki: “En **müzmin** dertlere dahi **derman** bulunabilir.

Öyle ise ey insan ve ey **musibetzed**e benî-Âdem! **Me'yus olmayınız**. Her dert, -ne olursa olsun- dermanı mümkündür. Arayınız, bulunuz.

Hattâ ölüme de **muvaqqat** bir **hayat rengi** vermek mümkündür.”

Cenâb-ı Hak, şu âyetin **lisan-ı işaretiyle** mânen diyor ki:

“Ey insan! Benim için dünyayı terk eden bir abdime iki hediye verdim.

Biri, **mânevî dertlerin** dermanı; biri de, maddî dertlerin ilâcı...

İşte ölmüş kalbler **nûr-u hidâyetle** diriliyor.

Ölmüş gibi hastalar dahi, onun nefesiyle ve ilâcıyla şifa buluyor.

Sen de benim **eczahâne-i hikmetimde** her derdine deva bulabilirsin.

Çalış, bul! Elbette ararsan bulursun.”

İşte beşerin tıp cihetindeki şimdiki terakkiyatından çok ilerideki **hududunu**, şu âyet çiziyor ve ona işaret ediyor ve teşvik yapıyor.

Hem meselâ Hazret-i Davud Aleyhisselâm hakkında:

وَالَّتِا لَهُ الْحَدِيدُ

وَأَتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصَلَ الْخِطَابِ

Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm hakkında:

وَأَسْلَمْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ

âyetleri işaret ediyorlar ki: **Telyin-i hadid**, en büyük bir nimet-i İlahiyedir ki; büyük bir peygamberinin **fazlını**, onunla gösteriyor.

Evet telyin-i hadid, yâni demiri **hamur** gibi yumuşatmak ve **nühası** eritmek ve mâdenleri bulmak, çıkarmak;

bütün maddî sanayi-i beşeriyenin aslı ve anasıdır ve esâsı ve madenidir.

İşte şu âyet işaret ediyor ki: “Büyük bir **resule**, büyük bir **halife-i zemine**, büyük bir mu'cize sûretinde, büyük bir nimet olarak; telyin-i hadiddir

Making it as soft as dough and fine as a thread and smelting copper are the basis of **most of the general industries.**"

Since wisdom was given to the tongue of one who was both Messenger and vicegerent, that is, to one who was both a spiritual and material **leader**, and craft and industry were given to his hand.

It is on the one hand **explicitly** urging men towards the wisdom on his tongue, and on the other is implicitly encouraging them towards the craft in his hand.

Through the allusive tongue of this verse, in meaning Almighty God is saying:

"O Sons of Adam! I gave such wisdom to the tongue and heart of one of My servants **who complied with my commands and obligations** that

he rendered judgement on everything with the finest distinction and made manifest the truth.

And I gave him such art that he could mould iron into any shape in his hand as though it were wax.

It was a significant means of power for his **vicegerency** and rule.

Since it was possible, it was given. It is both important, and you are in much need of it in your **social life**.

If you too obey my **commands in creation**, that wisdom and craft will be given you too.

In the course of time you will reach it and draw close to it."

Thus, it is through the **softening of iron** and **smelting of copper** that man achieves his greatest progress in industry, and his greatest power and strength.

In the verse, the word "qitr" is used to describe copper.

These verses direct mankind's sight towards this truth,

and they sternly warned the people of former times who did not **appreciate** their importance, as well as the lazy in modern times...

And, for example, the verse,
Said one who had knowledge of the Book: "I will bring it to you in the twinkling of an eye!" Then when [Solomon] saw it placed firmly before him, (Qur'an, 27:40.) which points to the following wondrous event: in order to attract **Bilkis' throne** to him, one of Solomon's (Peace be upon him) ministers **who was versed in the science of attraction** said: "I'll have the throne here before you before you can blink your eyes."

The verse suggests then that it is possible to bring either things themselves or their images to one instantaneously from far away,

ve demiri hamur gibi yumuşatmak ve tel gibi inceltmek ve bakırı eritmekle **ekser sanayi-i umumiye**ye medâr olmaktadır."

Mâdem bir resule, hem halife yâni hem mânevî hem maddî bir **hâkime**, lisanına hikmet ve eline san'at vermiş.

Lisanındaki hikmete **sarihan** teşvik eder. Elbette elindeki san'ata dahi tergib işareti var.

Cenâb-ı Hak, şu âyetin lisan-ı işaretiyle mânen diyor:

"Ey benî-Âdem! **Evâmir-i teklifiyeme itâat eden** bir abdimin lisanına ve kalbine öyle bir hikmet verdim ki;

Her şeyi kemâl-i vuzuh ile fasledip hakikatını gösteriyor

ve eline de öyle bir san'at verdim ki; elinde balmumu gibi demiri her şekle çevirir.

Halifelik ve pâdişahlığına mühim kuvvet elde eder.

Mâdem bu mümkündür, veriliyor. Hem ehemmiyetlidir. Hem **hayat-ı içtimâiyenizde** ona çok muhtaçsınız.

Siz de **evâmir-i tekviniyeme** itâat etseniz, o hikmet ve o san'at size de verilebilir.

Mürur-u zamanla yetişir ve yanaşabilirsiniz."

İşte beşerin san'at cihetinde en ileri gitmesi ve maddî kuvvet cihetinde en mühim iktidar elde etmesi; **telyin-i hadîd** ile ve **izabe-i nühas** ile.

Âyette nühas, "kır" ile tâbir edilmiş.

Şu âyetler, umum nev'-i beşerin nazarını şu hakikate çeviriyor

ve şu hakikatın ne kadar ehemmiyetli olduğunu **takdir** etmeyen eski zaman insanlarına ve şimdiki tenbellerine şiddetle ihtar ediyor...

Hem meselâ: Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm **taht-ı Belkîs'i** yanına celbetmek için vezirlerinden bir **âlim-i ilm-i celb** dedi: "Gözünüzü açıp kapayınca kadar sizin yanınızda o tahtı hâzır ederim" olan hâdise-i hârikaya delâlet eden şu âyet:

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقَرًّا عِنْدَهُ ilâ âhir...

İşaret ediyor ki: Uzak mesâfelerden eşyayı aynen veya sûreten ihzâr etmek mümkündür.

and it is a fact that Almighty God bestowed this ability on Solomon (PBH) in the form of a miracle, **to establish his innocence and justice**. For **being honoured with rulership as well as his Messengership**, Solomon could in this way himself **be informed of events in all the regions of his extensive dominions**, and **see the condition of his subjects and hear of their ills**.

#265

That means, if man relies on Almighty God, and asks it of Him **with the tongue of his innate capacity**, like Solomon (PBH) asked for it with **the tongue of his chastity**, and **if he conforms** to His laws of wisdom in the universe, the world may become like a town for him.

That is to say, while Bilgis' throne was in Yemen, it was instantaneously present in Damascus, or its image was, and it was seen.

The images of the men around the throne were also certainly conveyed there, and their voices heard.

This therefore indicates splendidly **the attraction of images and sounds** from long distances, and in effect says:

“O Kings and Rulers! If you wish to act with **pure justice**, endeavour to see and understand **the face of the earth** in all its details, **like Solomon**.

For, by rising to the level of **being informed** whenever he wishes about **every part of his realm**, a **just ruler** and **king who cherishes his subjects** will avoid inequity, and may rule with complete justice.”

And Almighty God **in effect** says through **the allusive tongue** of the verse:

“O Sons of Adam! I bestowed on one of My servants a broad realm, and **so that he could act completely justly** within it, I allowed him to know personally of all **situations and events** that occurred there.

And since I have given all men the innate capacity to be vicegerent of the earth,

I gave them also the **ability** to see, consider, and understand the whole face of the earth in accordance with that ability, **for My wisdom requires this**.

If individuals do not reach that point, men may reach it **as a race**. And if they do not reach it **physically**, **the saints** may reach it in meaning.

In which case, you may take advantage of this great bounty. Come on, let's see you do it!

On condition you do not neglect your duties of worship, strive to transform the face of the earth into a garden every part of which you may see, and the sounds of every corner of which you may hear.

Hem vâkidir ki; **risâletıyla beraber saltanatla müşerref olan Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm**, **hem mâsûmiyetine**, **hem de adâletine medâr olmak için pek geniş olan aktar-ı memleketine bizzât zahmetsiz muttali olmak** ve **raiyyetinin ahvâlini görmek ve dertlerini işitmek**; bir mu'cize sûretinde Cenâb-ı Hak ihsan etmiştir.

Demek, Cenâb-ı Hakka itimad edip Süleyman Aleyhisselâm'ın **lisan-ı ismetiyle** istediği gibi, o da **lisan-ı istidadıyla** Cenâb-ı Hak'tan istese ve kavanin-i âdetine ve inâyetine **tevfik-i hareket etse**; ona dünya, bir şehir hükmüne geçebilir.

Demek taht-ı Belkıs Yemen'de iken, Şam'da aynıyla veyahut sûretiyle hâzır olmuştur, görülmüştür.

Elbette taht etrafındaki adamların sûretleri ile beraber sesleri de işitilmiştir.

İşte uzak mesâfede, **celb-i sûrete ve savta** haşmetli bir sûrette işaret ediyor ve mânen diyor:

“Ey ehl-i saltanat! **Adâlet -i tâmme** yapmak isterseniz; **Süleymanvari**, **rûy-i zemini** etrafıyla görmeye ve anlamaya çalışınız.

Çünkü **bir hâkim-i adâlet-pîşe**, **bir padişah-ı raiyet-perver**; **aktâr-ı memleketine**, her istediği vakit **muttali olmak** derecesine çıkmakla mes'uliyet-i mânevîyeden kurtulur veya tam adâlet yapabilir.”

Cenâb-ı Hak, şu âyetin **lisan-ı remziyle mânen** diyor ki:

“Ey benî-Âdem! Bir abdime geniş bir mülk ve o geniş mülkünde **adâlet-i tâmme yapmak için**; **ahvâl ve vukuat-ı zemine bizzât ittıla veriyorum**

ve mâdem herbir insana fıtraten, zemine bir halife olmak kabiliyetini vermişim.

Elbette o **kabiliyete** göre rûy-i zemini görecek ve bakacak, anlayacak istidâdını dahi vermesini, **hikmetim iktiza ettiğinden** vermişim.

Şahsen o noktaya yetişmezse de, **nev'an** yetişebilir. **Maddeten** erişemezse de, **ehl-i velâyet** misillü, mânen erişebilir.

Öyle ise, şu azîm nimetten istifade edebilirsiniz. Haydi göreyim sizi,

vazife-i ubûdiyetinizi unutmamak şartıyla öyle çalışınız ki, rûy-i zemini, her tarafı herbirinize görülen ve her köşesindeki sesleri size işittiren bir bahçeye çeviriniz.

Heed the decree of the Most Merciful:

It is He Who has made the earth manageable for you, so traverse its tracts and enjoy of the sustenance which He furnishes, but unto Him is the Resurrection. (Qur'an, 67:15.)

The above-mentioned verse thus alludes to the farthest limit far in the future in the attraction of images and sounds, one of man's finest arts, and hints encouragement.

And, for example, the verses,

And also others bound together in fetters (Qur'an, 38:38.)

* And of the evil ones were some who dived for him, and did other work besides, (Qur'an, 21:82.) state that Solomon (PBH) subjugated jinns, satans, and evil spirits, and preventing their evil, employed them usefully,

and they say: the jinn, the most important intelligent inhabitants of the earth after man, may serve him.

#266

Contact may be made with them. Devils too may be compelled to give up their enmity and whether they want to or not made to serve.

Thus, Almighty God subjected them to one of His servants who was obedient to His commands.

Through the allusive tongue of the verses, in meaning Almighty God is saying: "O man! I made jinns, devils, and their evil obey one of My servants who obeyed Me.

If you too are subjugated to my commands, numerous beings, and even jinns and devils, may be subjugated to you."

These verses trace the final limits of the calling-up of spirits, and conversing with jinns, like spiritualism, which have been filtered from a blend of art and science and have arisen from man's extraordinary physical and spiritual sensitivity.

The verses specify the most beneficial form of these and open up the way to them.

But it is not to be subjugated to jinns, devils, and evil spirits, who sometimes call themselves the spirits of the dead, and to become their playthings, and a laughing-stock, like nowadays, but to subjugate them through the talisman of the Qur'an, and be delivered from their evil.

Other verses about Solomon (Peace be upon him) which allude to spirits appearing in physical form, and his calling up demons and subjugating them,

and other verses besides, such as,

Then We sent to her Our angel, and he appeared before her as man in all respects, (Qur'an, 19:17.)

indicate both the calling-up of spirits, and spirit beings assuming physical form.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا
وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

deki ferman-ı Rahmânîyi dinleyiniz."

İşte beşerin nâzik san'atlarından olan celb-i sûret ve savtların çok ilerisindeki nihayet hududunu şu âyet, remzen gösteriyor ve teşviki işmam ediyor.

Hem meselâ: Yine Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm, cin ve şeytanları ve ervâh-ı habiseyi teshir edip, şerlerini men ve umûr-u nafiada istihdam etmeyi ifade eden şu âyetler:

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ إِيَّاهُ مَقَرَّيْنِ فِي الْأَصْفَادِ
يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ

âyetiyle diyor ki: Yerin, insandan sonra, zîşuur olarak en mühim sekenesi olan cin, insana hizmetkâr olabilir.

Onlarla temas edilebilir. Şeytanlar da düşmanlığı bırakmaya mecbur olup, ister istemez hizmet edebilirler ki,

Cenâb-ı Hakk'ın evâmirine müsahhar olan bir abdine, onları müsahhar etmiştir.

Cenâb-ı Hak mânen şu âyetin lisan-ı remziyle der ki: "Ey insan! Bana itaat eden bir abdime cin ve şeytanları ve şerirlerini itaat ettiriyorum.

Sen de benim emrime müsahhar olsan, çok mevcûdât, hattâ cin ve şeytan dahi sana müsahhar olabilirler."

İşte beşerin, san'at ve fennin imtizâcından süzülen, maddî ve mânevî fevkalâde hassasiyetinden tezâhür eden ispiritizma gibi celb-i ervah ve cinlerle muhabereyi şu âyet, en nihayet hududunu çiziyor ve

en faideli sûretlerini tâyin ediyor ve ona yolu dahi açıyor.

Fakat şimdiki gibi; bâzan kendine emvat namını veren cinlere ve şeytanlara ve ervâh-ı habiseye müsahhar ve maskara olup oyuncak olmak değil, belki tılsimat-ı Kur'aniye ile onları teshir etmektir, şerlerinden kurtulmaktır.

Hem temessül-ü ervâha işaret eden Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'ın ifritleri celb ve teshirine dair âyetler,

hem فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا misillü bâzı âyetler,

ruhânîlerin temessülüne işaret etmekle beraber celb-i ervâha dahi işaret ediyorlar.

But the calling-up of good spirits alluded to here is not in the manner of 'the cultured', to be disrespectful to spirits in that utterly serious world and attract them to their own places and games,

but –like one group of the saints like Muhyiddin al-Arabi, who, most seriously and for a serious purpose, met with spirits when they wanted– to be attracted to them and to form a relation with them,

and by going to their place and drawing close to their world to an extent, to benefit from their spirituality.

It is this that the verses allude to, and within the allusion, make it understood that they are encouraging man to achieve it. They trace the furthest limit of occult arts and sciences of this sort, and point out their best form.

And, for example, the verses about David's (Peace be upon him) miracles:
It was We that made the hills declare in unison with him Our praises, at eventide, and at break of day. (Qur'an, 38:18.) * O you mountains! Sing you back the Praises of God with him! and you birds! And We made the iron soft for him. (Qur'an, 34:10.) * We have been taught the speech of birds. (Qur'an, 27:16.)

#267

These indicate that Almighty God gave to David's (PBH) praises and glorifications such strength and a sound so loud and agreeable

they brought the mountains to ecstasy, which, each like a huge gramophone or a man, formed a circle on the horizon around the chief reciter, reciting also the glorifications. Is this possible, I wonder? Is it the truth?

Yes, it is the truth. Every mountain with caves can speak with man in man's language like a parrot.

By means of an echo. You say: "All praise be to God!" to the mountain before you, and the mountain will declare: "All praise be to God!", exactly the same as you.

Since Almighty God has given this ability to mountains, it can surely be made to develop, and that seed made to sprout.

Thus, since He gave to David (PBH) the vicegerency of the earth together with his Messengership in exceptional form, He so made the seed of that ability unfold –as a miracle– worthy of his extensive Messengership and magnificent rule that

huge mountains followed him like soldiers, students, or followers, and at his command and in his tongue declared the praises and glorifications of the All-Glorious Creator.

Whatever David (PBH) said, they repeated. Now at the present time,

Fakat işaret olunan celb-i ervâh-ı tayyibe ise, medenîlerin yaptığı gibi hezeliyat sûretinde bâzı oyuncaklara o pek ciddî ve ciddî bir âlemde olan ruhlara hürmetsizlik edip, kendi yerine ve oyuncaklara celbetmek değil,

belki ciddî olarak ve ciddî bir maksad için Muhyiddin-i Arabî gibi zâtlar ki, istediği vakit ervâh ile görüşen bir kısım ehl-i velâyet misillü onlara münceleb olup münasebet peyda etmek

ve onların yerine gidip âlemlerine bir derece takarrüb etmekle ruhâniyetlerinden mânevî istifade etmektir ki,

âyetler ona işaret eder ve işaret içinde bir teşviki ihsas ediyorlar ve bu nevi san'at ve fûnûn-u hafîyenin en ileri hudûdunu çiziyor ve en güzel sûretini gösteriyorlar.

Hem meselâ: Hazret-i Davud Aleyhisselâm'ın mu'cizelerine dair:

إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ عَلَّمْنَا
مَنْطِقَ الطَّيْرِ يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرُ وَالنَّارُ لَهُ الْحَدِيدُ
ve عَلَّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ

âyetler delâlet ediyor ki: Cenâb-ı Hak, Hazret-i Davud Aleyhisselâm'ın tesbihâtına öyle bir kuvvet ve yüksek bir ses ve hoş bir edâ vermiştir ki:

Dağları vecde getirip birer muazzam fonoğraf misillü ve birer insan gibi bir serzâkirin etrafında ufki halka tutup; bir daire olarak tesbihat ediyorlardı. Acaba bu mümkün müdür, hakikat mıdır?

Evet hakikattir. Mağaralı her dağ, her insanla ve insanın diliyle papağan gibi konuşabilir.

Çünkü aks-i sada vasıtasıyla dağın önünde sen «Elhamdülillah» de. Dağ da aynen senin gibi «Elhamdülillâh» diyecek.

Mâdem bu kabiliyeti, Cenâb-ı Hak dağlara ihsan etmiştir. Elbette o kabiliyet, inkişaf ettirilebilir ve o çekirdek sünbüllendir...

İşte Hazret-i Davud Aleyhisselâm'a risâletiyle beraber hilâfet-i rûy-i zemini müstesna bir sûrette ona verdiği için, o geniş risâlet ve muazzam saltanata lâyık bir mu'cize olarak o kabiliyet çekirdeğini öyle inkişaf ettirmiş ki;

çok büyük dağlar; birer nefer, birer şâkird, birer mürid gibi Hazret-i Dâvud'a iktida edip onun lisânıyla, onun emriyle Hâlık-ı Zülcelâl'e tesbihat ediyorlardı.

Hazret-i Dâvud Aleyhisselâm ne söylese, onlar da tekrar ediyorlardı.

because the means of communication have multiplied and developed, a powerful commander could compel his large army dispersed in the mountains to declare: "God is Most Great!", and could make the mountains speak, bringing them to tumult.

Since a commander of men can make the mountains speak metaphorically in the tongue of those present in the mountains,

surely a magnificent commander of Almighty God could make them speak actually, and recite His praises.

In addition, I have explained in previous Words that all mountains have a collective personality or corporate identity, and offer glorifications and worship in a way suitable to each.

That is to say, just as through the mystery of echo all mountains recite glorifications in the tongue of men, so too they glorify the All-Glorious Creator in their own particular tongues.

Also, the verses,
And the birds gathered [in assemblies]; (Qur'an, 38:19.) *
We have been taught the speech of birds, (Qur'an, 27:16.)

show that Almighty God bestowed on David and Solomon (Peace be upon them) knowledge of the tongues of the bird species, and of the tongues of their innate capacities; that is, of the things for which they would be useful.

Yes, since it is the truth and since the face of the earth is a laden table set up by the Most Merciful in honour of man,

most of the other animals and birds who benefit from it may be subjugated to man and serve him.

Man employs some of the smallest of them, the honey-bee and silk-worm, and through Divine inspiration has opened up a beneficial highway,

#268

and by employing pigeons in various tasks and teaching birds like parrots to speak, he has added fine things to the virtues of human civilization.

In the same way, if the tongues of innate capacities of other birds and animals were known, there are many species which could be employed in important tasks like their brothers, the domesticated animals.

For example, against plagues of locusts: if the tongue of starlings was known, who eat and destroy locusts, and their movements could be regulated, what valuable services they could be employed in free of charge.

Thus, this verse traces the furthest limit in subjugating birds and benefiting from them in this way, and in making lifeless beings speak like a telephone or gramophone, and in profiting from birds.

It specifies the most distant goal.

Nasılki şimdi vesait-i muhabere ve vesâil-i irtibâtın kesret ve tekemmülü sebebiyle haşmetli bir kumandan, dağlara dağılan azîm ordusuna bir anda «Allahü Ekber» dedirir ve o koca dağları konuşturur, velveleye getirir.

Mâdem insanın bir kumandanı, dağları sekenelerinin lisânıyla mecâzî olarak konuşturur.

Elbette Cenâb-ı Hakk'ın haşmetli bir kumandanı, hakikî olarak konuşturur, tesbihat yaptırır.

Bununla beraber her cebelin bir şahs-ı mânevîsi bulunduğunu ve ona münasib birer tesbih ve birer ibâdeti olduğunu, eski Sözlere beyân etmişiz.

Demek her dağ, insanların lisânıyla aks-i sada sırrıyla tesbihat yaptıkları gibi, kendi eline-i mahsuslarıyla dahi Hâlık-ı Zülcelâl'e tesbihatları vardır.

وَالطَّيْرَ مُحْشُورَةً عَلَّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ cümleleriyle

Hazret-i Davud ve Süleyman Aleyhisselâm'a, kuşlar enva'ının lisanlarını, hem istidadlarının dillerini, yâni hangi işe yaradıklarını, onlara Cenâb-ı Hakk'ın ihsan ettiğini şu cümleler gösteriyorlar.

Evet mâdem hakikattir. Mâdem rûy-i zemin, bir sofra-i Rahman'dır. İnsanın şerefine kurulmuştur.

Öyle ise, o sofradan istifade eden sâir hayvanat ve tuyûrun çoğu insana müsahhar ve hizmetkâr olabilir.

Nasıl ki en küçüklerinden bal arısı ve ipek böceğini istihdam edip ilham-ı İlâhî ile azîm bir istifade yolunu açarak

ve güvercinleri bâzı işlerde istihdam ederek ve papağan misillü kuşları konuşturarak, medeniyet-i beşariyenin mehâsinine güzel şeyleri ilâve etmiştir.

Öyle de, başka kuş ve hayvanların istidad dili bilinirse, çok telifleri var ki; karındaşları hayvanat-ı ehliye gibi, birer mühim işde istihdam edilebilirler.

Meselâ: Çekirge âfetinin istilâsına karşı; çekirgeyi yemeden mahveden sığırçık kuşlarının dili bilinse ve harekâtı tanzim edilse, ne kadar faideli bir hizmette ücretsiz olarak istihdam edilebilir.

İşte kuşlardan şu nevi istifâde ve teshîri ve telefon ve fonograf gibi câmidâtı konuşturmak ve tuyurdan istifade etmek; en münteha hududunu şu âyet çiziyor.

En uzak hedefini tâyin ediyor.

It points a finger at it in majestic fashion and in a way urges man towards it.

Through the allusive tongue of these verses, Almighty God is therefore saying in meaning:

“O men! In order to honour his prophethood and the complete justice of his rule, I subjugated to one of your fellow men who was totally submissive to me, the huge creatures in my dominions, causing them to speak, and I made most of my troops and animals his servants.

In which case, since I have committed to each of you the Supreme Trust, from which the sky, earth, and mountains shrank, and I have given you the ability to be My vicegerent on earth,

you should yield to Me, the One in Whose hand are the reins of these creatures,

so that the creatures in My dominions may yield also to you,

and you may obtain in the name of the One Who holds them, their reins, and rise to a position worthy of your abilities.

Since the truth is this, rather than listening to the gramophone, playing with pigeons and making them deliver letters, and teaching parrots to speak,

you should strive to attain to the most agreeable and elevated amusement.

Then the mountains may be huge gramophones for you like David's,

and the harmonious recitations of Divine praises may reach your ears from the trees and plants at the touching of the breeze,

and the mountains may show their true nature as wondrous creatures who recite the Divine praises in thousands of tongues, and most birds may be clothed in the form of intimate friends or obedient servants, like Solomon's Hoopoe.

Then they may entertain you and drive you eagerly towards the perfections and attainments of which you are capable,

and not make you fall from the position required by being a human being, like other amusements.”

And, for example, in the verse,
We said: “O fire! Be cool and [a means of] safety for Abraham, (Qur'an, 21:69.)
which is about one of Abraham's (Peace be upon him) miracles, are three subtle indications:

En haşmetli sûretine parmakla işaret ediyor ve bir nevi teşvik eder.

İşte Cenâb-ı Hak şu âyetlerin lisan-ı remziyle mânânen diyor ki:

“Ey insanlar! Bana tam abd olan bir hemcinsinize, onun nübüvvetinin ismetine ve saltanatının tam adâletine medâr olmak için, mülkümdeki muazzam mahlûkatı ona müsahhar edip konuşturuyorum ve cünûdumdan ve hayvanatımdan çoğunu ona hizmetkâr veriyorum.

Öyle ise, herbirinize de mâdem gök ve yer ve dağlar hamlinden çekindiği bir emanet-i kübrâyı tevdi etmişim, halife-i zemin olmak istidadını vermişim.

Şu mahlûkatın da dizginleri kimin elinde ise, ona râm olmanız lâzımdır.

Tâ onun mülkündeki mahlûklar da size râm olabilsin

ve onların dizginleri elinde olan zâtın nâmına elde edebilseniz ve istidadlarınıza lââyık makama çıksanız...

Mâdem hakikat böyledir. Mânâsız bir eğlence hükmünde olan fonograf işlettirmek, güvercinlerle oynamak, mektub postacılığı yapmak, papağanları konuşturmaya bedel;

en hoş, en yüksek, en ulvî bir eğlence-i mâsumâneye çalış ki,

dağlar sana Dâvudvâri birer muazzam fonograf olabilsin

ve hava-i nesîminin dokunmasıyla eşcar ve nebâtattan birer tel-i musikî gibi nağamat-ı zikriye kulağına gelsin

ve dağ, binler dilleriyle tesbihat yapan bir acâib-ül mahlukat mahiyetini gösterebilir ve ekser kuşlar, Hüdhüd-ü Süleymânî gibi birer munis arkadaş veya mutî birer hizmetkâr sûretini giysin.

Hem seni eğlendirsin, hem müstaid olduğun kemâlâta da seni şevk ile sevk etsin.

Öteki lehviyat gibi, insâniyetin iktiza ettiği makamdan seni düşürtmesin.”

Hem meselâ: Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'ın bir

mu'cizesi hakkında olan قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا

âyetinde üç işaret-i lâtife var:

but performs a duty **under** a command. Thus it did not burn Abraham (Peace be upon him), because it was commanded not to burn him.

The Second: There is a degree of heat which burns through its coldness. That is, it has an effect like burning.

Through the word, **Be cool!** Almighty God is saying to **the coldness**: “Do not burn him with your coldness, the same as your heat!”

{One Qur’anic commentary states: If He had not said: **Be cool!**, it would have burnt him with its coldness. [See, for example, Ibn Hanbal, al-Zuhd, 101.– Tr.]}

That is to say, through its coldness, fire at that degree has an effect like burning. It is both fire and **cold**.

In fact, in natural science there is a degree of fire, the state of ‘**white heat**,’ the heat of which does not **spread** to its surroundings.

It attracts the heat around it to itself and with this cold, **freezes** surrounding liquids such as water, in effect **burning** them through its cold.

Thus, **intense cold** is a category of fire which burns through its cold.

In which case, this intense cold is surely a part of Hell, for it **contains** all the degrees and **sorts** of fire.

The Third: Just as there is an **immaterial substance** like belief **which counters the effects of Hell-fire and affords protection against it**, the armour of Islam, so there is a physical substance which protects against the effects of worldly fire.

For as is required by **the Name of All-Wise**, this world is **the abode of wisdom**, and Almighty God carries out His works under **the veil of causes**.

Therefore, the fire burnt neither Abraham’s body, nor his garments; He imbued them with **a state which resisted fire**.

Thus, by this allusion, the verse is in effect saying:

“O nation of Abraham! Resemble Abraham, so that your garments may be your armour against fire, your greatest enemy both here and there.

Clothe your spirit in belief in God, and it will be your armour against Hell-fire.

Moreover, there are certain substances which Almighty God has hidden in the earth for you which will protect you from the **evils** of fire.

Search for them, extract them, and clothe yourselves in them!”

Belki emir **tahtında** bir vazife yapıyor ki; Hazret-i İbrahim’i (Aleyhisselâm) yakmadı ve ona, yakma emrediliyor.

İkincisi: Ateşin bir derecesi var ki, bürüdetiyle ihrâk eder. Yâni ihrâk gibi bir tesir yapar.

Cenâb-ı Hak, **سَلَامًا** lâfzıyla **bürüdete** diyor ki: “Sen de hararet gibi bürüdetinle ihrak etme.”

{(Haşiyeye): Bir tefsir diyor: **سَلَامًا** demese idi, bürüdetiyle ihrak edecekti.}

Demek, o mertebedeki ateş, soğukluğuyla yandırır gibi tesir gösteriyor. Hem ateştir, hem **berd**dir.

Evet, hikmet-i tabiiyede **nâr-ı beyza** halinde ateşin bir derecesi var ki; harareti etrafına **neşretmiyor**

ve etrafındaki harareti kendine celbettiği için, şu tarz bürüdetle, etrafındaki su gibi mâyi şeyleri **incimad ettirip**, mânen bürüdetiyle **ihrak eder**.

İşte **zemherir**, bürüdetiyle ihrak eden bir sınıf ateştir.

Öye ise, ateşin bütün derecâtına ve umum **envâ’ına câmi’** olan Cehennem içinde, elbette «Zemherir» in bulunması zarurîdir.

Üçüncüsü: **Cehennem ateşinin tesirini men'edecek ve eman verecek** îmân gibi bir **madde-i mâneviye**, İslâmiyet gibi bir zırh olduğu misillü; dünyevî ateşinin dahi tesirini men'edecek bir madde-i maddiyye vardır.

Çünkü Cenâb-ı Hak, **İsm-i Hakîm** iktizasıyla; bu dünya **dâr-ül hikmet** olmak hasebiyle, **esbab perdesi** altında icraat yapıyor.

Öyle ise Hazret-i İbrahim’in cismi gibi, gömleğini de ateş yakmadı ve **ateşe karşı mukavemet hâletini** vermiştir. İbrahim’i yakmadığı gibi, gömleğini de yakmıyor.

İşte bu işaretin remziyle mânen şu âyet diyor ki:

“Ey Millet-i İbrahim! İbrahimvari olunuz. Tâ maddî ve mânevî gömlekleriniz, en büyük düşmanınız olan ateşe hem burada, hem orada bir zırh olsun.

Ruhunuza îmânı giydirip, cehennem ateşine karşı zırhınız olduğu gibi;

Cenâb-ı Hakk’ın zeminde sizin için sakladığı ve ihzâr ettiği bâzı maddeler var. Onlar sizi ateşin **şerrinden** muhafaza eder.

Arayınız, çıkarınız, giyiniz.”

Thus, one of man's important **discoveries** and a step in his **progress** was his finding a substance which fire does not burn; and he clothed himself in garments resistant to fire.

So see how elevated, subtle, and fine a garment this verse weaves on the **loom** of Hanifan Musliman, which will not be rent in all eternity.

#270

And, for example, the verse, **And He taught Adam the Names, all of them, (Qur'an, 2:31.)** which says: "Adam's (Peace be upon him) **greatest miracle** in the question of the supreme vicegerency was the teaching of the Names."

Like the miracles of the other Prophets each allude to a particular human wonder, the miracle of Adam, who was the father of all the Prophets and the 'Inauguration of the Office of Prophethood',

points **almost explicitly** to the final points of all human **attainment** and progress, and humanity's final goals.

Through the tongue of allusion, Almighty God (May His glory be exalted) is saying with this verse:

"O Sons of Adam! Since as a proof of their **superiority** over the angels in the question of the vicegerency, I taught your forefather all the **Names**, you too, since you are his sons and the **inheritors of his abilities**,

should learn all the Names and in your position as holder of the **Supreme Trust** demonstrate before all creatures your **worthiness**.

For the way is open to you to rise to exalted rank such as holding the **highest positions** over all beings in the universe, and for vast **creatures** like the earth to be subjected to you.

Come on, step forward, adhere to all My Names, and rise!

But your forefather was once deceived by Satan, and **temporarily** fell to the earth from a position like Paradise.

Beware! In your progress, do not follow Satan and from the **heavens** of **Divine wisdom** thus fall into the misguidance of 'nature.'

Continuously raising your head and studying carefully My **Most Beautiful Names**, make your sciences and your progress steps by which to **ascend** to those heavens.

Then you may rise to My **Dominical Names**, which are the realities and sources of your **sciences** and attainments,

and you may look to your Sustainer with your hearts through the telescope of the Names."

A Significant Point And Important Mystery

İşte beşerin mühim **terakkiyatından** ve **keşfiyatından** ki, bir maddeyi bulmuş ateş yakmayacak ve ateşe dayanır bir gömlek giymiş.

Şu âyet ise, ona mukabil bak ne kadar ulvî, lâtif ve güzel ve ebede kadar yırtılmayacak "Hanîfen Müslimen" **tezgâhında** dokunacak bir hulleyi gösteriyor.

Hem meselâ: **وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا**

"Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın **dâva-yı hilafet-i kübrâda** mu'cize-i kübrâsı, **tâlim-i esmâdır**" diyor.

İşte sâir enbiyanın mu'cizeleri, birer hususî hârîka-i beşeriye remzettği gibi, bütün enbiyanın pederi ve **divân-ı nübüvvetin fâtıhası** olan Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın mu'cizesi

umum **kemâlât** ve terakkiyât-ı beşeriye'nin nihayetlerine ve en ileri hedeflerine **sarahate yakın** işaret ediyor.

Cenâb-ı Hak (Celle Celâluhü), mânen şu âyetin lisan-ı işaretiyle diyor ki:

"Ey benî-Âdem! Sizin pederinize, Melâikelere karşı **hilafet dâvasında rüchaniyetine** hüccet olarak, bütün **esmâyı** tâlim ettiğimden, siz dahi mâdem onun evlâdı ve **vâris-i istidadı**sınız.

Bütün esmâyı taallüm edip, mertebe-i **emânet-i kübrâda**, bütün mahlûkata karşı, rüchaniyetinize **liyâkatınızı** göstermek gerektir.

Zira kâinat içinde, bütün mahlukat üstünde en yüksek makamata gitmek ve zemin gibi büyük **mahlukatlar** size müsahhar olmak gibi **mertebe-i âliye**ye size yol açıktır.

Haydi ileri atılınız ve birer ismime yapışınız, çıkınız.

Fakat sizin pederiniz bir defa şeytana aldandı, cennet gibi bir makamdan rûy-i zemine **muvaakkaten** sukût etti.

Sakın siz de terakkiyatınızda şeytana uyup **hikmet-i İlahiyenin semâvatından**, tabiat dalaletine sukuta vasıta yapmayınız.

Vakit be-vakit başınızı kaldırıp **esmâ-i hüsnâ**ma dikkat ederek, o semâvata **uruc** etmek için fûnununuzu ve terakkiyâtınızı merdiven yapınız.

Tâ **fûnun** ve kemâlâtınızın menbâları ve hakikatları olan **esmâ-i Rabbâniye**me çıkasınız

ve o esmânın dürbünüyle, kalbinizle Rabbinize bakasınız.

Bir Nükte-i Mühimme Ve Bir Sırr-ı Ehem

By describing under the title of ‘the teaching of the Names’ all the attainments of learning and scientific progress and wonders of technology which man manifests through his comprehensive disposition, this wondrous verse contains the following subtle and elevated allusion:

all attainments and perfections, all learning, all progress, and all sciences, have an elevated reality which is based on one of the Divine Names.

On being based on the Name, which is concealed under numerous veils and has various manifestations and different spheres, the sciences and arts and attainments find their perfection and become reality.

They are not some incomplete and deficient shadow.

For example, engineering is a science; its reality and final point reaches to Almighty God’s Names of All-Just and Determiner, and observes with all their majesty the wise manifestation of those Names in the mirror of engineering.

And, for example, medicine is a science, and also an art; its final point and reality are based on the Absolutely Wise One’s Name of Healer, and through observing that Name’s compassionate manifestations in the vast pharmacy of the earth, medicine finds its perfection and becomes reality.

Şu âyet-i acibe, insanın câmiyet-i istidadı cihetiyle mazhar olduğu bütün kemâlât-ı ilmiye ve terakkiyât-ı fenniye ve havarik-ı sun’iye “tâlim-i esmâ” ünvanıyla ifade ve tâbir etmekte şöyle lâtif bir remz-i ulvî var ki:

Her bir kemâlin, her bir ilmin, her bir terakkiyatın, her bir fennin bir hakikat-ı âliyesi var ki; o hakikat, bir ism-i İlahîye dayanıyor.

Pek çok perdeleri ve mütenevvi tecelliyatı ve muhtelif daireleri bulunan o isme dayanmakla o fen, o kemâlât, o san’at kemâlini bulur, hakikat olur.

Yoksa yarım yamalak bir sûrette nâkıs bir gölgedir.

Meselâ: Hendese bir fendir. Onun hakikatı ve nokta-i müntehâsı, Cenâb-ı Hakk’ın İsm-i Adl ve Mukaddir’ine yetişip, hendese âyinesinde o ismin hakîmane cilvelerini haşmetiyle müşahede etmektir.

Meselâ: Tıp bir fendir, hem bir san’attır. Onun da nihayeti ve hakikatı; Hakîm-i Mutlak’ın Şâfi ismine dayanıp, eczahâne-i kübrâsı olan rûy-i zeminde rahîmâne cilvelerini edviyelerde görmekle tıp kemâlâtını bulur, hakikat olur.

And, for example, the natural sciences, which discuss the reality of beings; through seeing the regulating, nurturing supreme manifestations of Almighty God's (May His glory be exalted) Name of All-Wise in things, in their benefits and advantages,

and through attaining to the Name, and being based on It, these sciences may contain true wisdom.

Otherwise they are either transformed into superstition, or become nonsense, or open up the way to misguidance like Naturalist philosophy.

There, three examples for you! You may make analogies with these for the other sciences and attainments.

Thus, with this verse, the All-Wise Qur'an strikes the hand of encouragement on man's back, urging him to the highest peaks, the furthest limits, the final degrees, which he is far behind at the present degree of his progress.

It points its fingers at those degrees, saying: "Forward march!"

Contenting ourselves for now with these jewels from the sublime treasury of this verse, we close this door.

Also, for example, the All-Wise Qur'an, the supreme miracle of Muhammad (Peace and blessings be upon him),

the Seal of the Office of Prophethood, in the face of whose claim to Divine Messengership the miracles of all the former Prophets were like a single confirmatory miracle;

the leader of the Prophets and cause of pride of the universe;

who manifested in detail with all their degrees all the Names which were taught in brief to Adam (PBH);

who, in raising his finger, through the manifestation of Divine glory split the moon,

and lowering it, through the manifestation of Divine beauty poured water from it like the Spring of Kawthar;

and who was verified and corroborated by a thousand miracles.

*(Bayhaqi, Dala'il al-Nubuwwa, i, 10< Ibn Hajar, Fath al-Bari, vi, 58, 583.)

Through numerous clear verses like, Say: If all mankind and the Jinn were to gather together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like thereof, even if they backed up each other with help and support, (Qur'an, 17:88.) which describes the purity of its exposition, the eloquence of its expression, the comprehensiveness of its meanings, and the elevatedness and sweetness of its styles concerning truth and reality, which are the most brilliant of the All-Wise Qur'an's aspects of miraculousness –

Meselâ: Hakikat-ı mevcûdâtтан bahseden Hikmet-ül Eşya, Cenâb-ı Hakk'ın (Celle Celalühü) İsm-i Hakîm'inin tecelliyat-ı kübrâsını müdebbirâne, mürebbiyâne; eşyada, menfaatlarında ve maslahatlarında görmekle

ve o isme yetişmekle ve ona dayanmakla şu hikmet hikmet olabilir.

Yoksa, ya hurafata inkılâb eder ve malayâniyat olur veya felsefe-i tabiiye misillü dalalete yol açar.

İşte sana üç misâl... Sâir kemâlât ve fûnunu bu üç misâle kıyas et.

İşte Kur'an-ı Hakîm, şu âyetle beşeri, şimdiki terakkiyatında pek çok geri kaldığı en yüksek noktalara, en ileri hududa, en nihayet mertebelere, arkasına dest-i teşviki vurup,

parmağıyla o mertebeleri göstererek "Haydi arş ileri" diyor.

Bu âyetin hazine-i uzmasından şimdilik bu cevherle iktifa ederek o kapıyı kapıyoruz.

Hem meselâ: ...

Hâtem-i divân-ı nübüvvet ve bütün enbiyanın mu'cizeleri onun dâva-i Risâletine bir tek mu'cize hükmünde olan

enbiyanın serveri ve şu kâinatın mâ-bihil iftiharî

ve Hazret-i Âdem'e (Aleyhisselâm) icmâlen tâlim olunan bütün esmânın bütün merâtibiyle tafsilen mazharı

yukarıya celâl ile parmağını kaldırmakla şakk-ı Kamer eden

ve aşağıya cemâl ile indirmekle yine o parmağından kevser gibi su akıtan

ve bin mu'cizât ile mûsaddak ve müeyyed olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın mu'cize-i kübrâsı olan Kur'an-ı Hakîm'in

vücut-u i'câzının en parlaklarından olan hak ve hakikata dair beyânâtındaki cezâlet, ifadesindeki belâgat, maânîsindeki câmiyyet, üslûblarındaki ulviyyet ve halâveti ifade eden:

قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

through verses like these, it directs **the gazes of men and jinn** to the clearest and most brilliant aspects of this pre-eternal miracle.

It provokes all men and jinn. Arousing the **eagerness** of its friends and **obstinacy** of its enemies,

it urges them **with intense encouragement** to **imitate** and copy it, to resemble it with their words.

It also places that miracle before **the eyes of creatures** in such a way that

it is as if **the only aim** in man coming into this world is to take that miracle as his goal and guiding principle,

#272

and studying it to understand **the purpose of his creation**, and to proceed towards it.

In Brief: The miracles of the other Prophets (Peace be upon them) all indicate a **wonder of human art** or craft,

and Adam's (Peace be upon him) miracle indicates **in concise form**, besides the bases of those crafts, the **index** of the sciences and branches of knowledge, and of **the wonders and perfections**, and **urges** man towards them.

As for the Qur'an of Miraculous Exposition, **the supreme miracle of Muhammad** (PBUH), since it shows in detail the reality of the teaching of the Names,

it points **clearly** to the true goal of the sciences and **branches of knowledge**, **which are truth and reality**, as well as the perfections, attainments, and happiness of this world and the next.

With truly powerful encouragement, it urges man towards them. It encourages and urges in a such way it says:

“O man! In the face of **manifestations of dominicality**, **the elevated purpose** of the universe is man's universal worship and submission to God,

while his **furthest aim** is to attain to that worship by means of those sciences and perfections.”

In stating this, it hints:

“At the end of time, mankind will spill into **science** and learning. It will obtain all its strength from science. Power and **rule** will pass to the hand of science.”

Also, since the Qur'an of Miraculous Exposition **repeatedly** puts forward its **eloquence** and **beauty of expression**, by allusion it says:

“At the end of time, eloquence and beauty of expression, the most brilliant of the sciences and branches of knowledge, will be **most sought after** in all their varieties.

gibi çok âyât-ı beyyinatla **ins ve cinnin enzarını**, şu mu'cize-i ebediyenin vücuh-u i'câzından en zâhir ve en parlak vechine çeviriyor.

Bütün ins ve cinnin damarlarına dokunduruyor. Dostlarının **şevklerini**, düşmanlarının **inadını** tahrik edip,

azîm bir teşvik ile, **şiddetli bir terğib ile** dost ve düşmanları onu tanzire ve taklide, yâni **nazîrini yapmak** ve kelâmını ona benzetmek için sevk ediyor,

hem öyle bir sûrette o mu'cizeyi **nazargâh-ı enama** koyuyor;

güya insanın bu dünyaya gelişinden **gaye-i yegânesi**; o mu'cizeyi hedef ve düstur ittihaz edip,

ona bakarak, **netice-i hilkat-ı** insâniyeye bilerek yürümektir.

Elhasıl: Sâir Enbiya Aleyhimüsselâm'ın mu'cizâtı, birer **havarik-ı san'ata** işaret ediyor

ve Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın mu'cizesi ise; esâsat-ı san'at ile beraber, ulûm ve fûnunun, **havarik ve kemâlâtının fihristesini** bir **sûret-i icmâlîde** işaret ediyor ve **teşvik ediyor**.

Amma **Mu'cize-i Kübrâ-i Ahmediye** (A.S.M.) olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân ise, tâlim-i Esmânın hakikatına mufassalan mazhariyetini;

hak ve hakikat olan ulûm ve **fünûn**un doğru hedeflerini ve dünyevî, uhrevî kemâlâtı ve saadâtı **vâzihan** gösteriyor.

Hem pek çok azîm teşvikatla, beşeri onlara sevk ediyor. Hem öyle bir tarzda sevkeder, teşvik eder ki; o tarz ile şöyle anlatır:

“Ey insan! Şu kâinattan **maksad-ı a'lâ**; **tezahür-ü rubûbiyete** karşı, ubûdiyet-i külliye-i insâniyedir

ve insanın **gaye-i aksâsı**, o ubûdiyete ulûm ve kemâlât ile yetişmektir.”

Hem öyle bir sûrette ifade ediyor ki, o ifade ile şöyle işaret eder ki:

“Elbette nev'-i beşer, âhir vakitte **ulûm** ve fûnûna dökülecektir. Bütün kuvvetini ilimden alacaktır. **Hüküm** ve kuvvet ise, ilmin eline geçecektir.”

Hem o Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân, **cezâlet** ve **belâgat-ı** Kur'aniyeyi **mükerreren** ileri sürdüğünden remzen anlatır ki:

“Ulûm ve fûnunun en parlağı olan belâgat ve cezâlet, bütün enva'ıyla âhıramanda **en mergub** bir sûret alacaktır.

Even, in order to make one another accept their ideas and carry out their word, men will find their most effective weapon in **eloquent expression**, and their most **irresistible** force in **fine oratory**.”

In Short: Most of the Qur'an's verses are keys to a treasury of perfections and guides to a store of knowledge.

If you wish, you may reach up to the **skies** of the Qur'an and the **stars** of its verses by making the previous twenty Words a stairway of twenty steps.

*{Indeed, the thirty-three Words, thirty-three Letters, thirty-one Flashes, and thirteen Rays form a stairway of one hundred and twenty steps.}

Through them you will see what a brilliant sun is the Qur'an!

See how it sprinkles a **pure** light over the Divine truths and the truths of **the contingent realm**! See what a brilliant effulgence it **spreads**!

Conclusion: Since together with alluding to the wonders of present-day **human progress**, all the verses about the Prophets are also in a style which as though infers and traces their limits in the future;

and since it is certain that all the verses point to **numerous** meanings, indeed, it is **unanimously agreed upon**,

#273

and since there are **categorical commands** to follow and obey the Prophets,

then together with **the explicit meanings** of the above verses, it may be said that they indicate **in allusive fashion** the important of man's arts and sciences, and urge him towards them.

Two Important Answersto Two Important Questions

The First:

If you say: “The Qur'an was revealed for man, so why does it not **describe the wonders of civilization explicitly**, for they have the greatest importance in his eyes?

Why does it suffice with secret signs, concealed allusions, slight indications, and slender reminders?”

The Answer: Because the rights of the marvels of human civilization can only claim that much in **the Qur'an's discussions**.

For the Qur'an's basic duty is to **teach** about the perfections and acts in **the 'sphere of dominicality'** and the duties and **circumstances** in **the 'sphere of worship'**.

So the rights of human wonders in those two spheres diminish to being only **a weak sign** and **slight indication**.

Hattâ insanlar, kendi fikirlerini birbirlerine kabûl ettirmek ve hükümlerini birbirine icra ettirmek için, en keskin silâhını **cezâlet-i beyândan** ve en **mukavemet-sûz** kuvvetini **belâgât-ı edâdan** alacaktır.”

Elhasıl: Kur'anın ekser âyetleri, herbiri birer hazine-i kemâlâtın anahtarı ve birer define-i ilmin miftahıdır.

Eğer istersen Kur'anın **semâvatı**na ve âyâtının **nücumlarına** yetişesin; geçmiş olan yirmi aded Sözleri, yirmi basamaklı (Haşiye-1) bir merdiven yaparak çık.

{(Haşiye-1): Belki otuzüç aded Sözleri, otuzüç aded Mektupları, otuzbir Lem'aları, onüç Şuaları; yüzyirmi basamaklı bir merdivendir...}

Onunla gör ki: Kur'an ne kadar parlak bir güneştir.

Hakaik-i İlâhiyyeye ve hakaik-i **mümkinat** üstüne nasıl **safi** bir nur serpiyor ve parlak bir ziya **neşre**diyor bak...

Netice: Mâdem enbiyaya dair olan âyetler, şimdiki **terakkiyat-ı beşeriye**nin hârikalarına birer nevi işaretle beraber, daha ilerideki hududunu çiziyor gibi bir tarz-ı ifadesi var

ve mâdem herbir âyetin **müteaddid** mânâlara delâleti muhakkaktır, belki **müttefekun aleyhtir**

ve mâdem enbiyaya ittiba etmek ve iktida etmeye dair **evâmir-i mutlaka** var.

Öyle ise, şu geçmiş âyetlerin **maânî-i sarih**alarına delâletle beraber, san'at ve fûnun-u beşeriye'nin mühimlerine **işarî bir tarzda** delâlet, hem teşvik ediliyor denilebilir.

İki Mühim Suale Karşı İki Mühim Cevab

Birincisi:

Eğer desen: “Mâdem Kur'an, beşer için nâzil olmuştur. Neden beşerin nazarında en mühim olan **medeniyet hârikalarını tasrih** etmiyor?

Yalnız gizli bir remz ile, hafî bir îma ile, hafif bir işaretle, zaîf bir ihtar ile iktifa ediyor?”

Elcevab: Çünkü medeniyet-i beşeriye hârikalarının hakları, **bahs-i Kur'anîde** o kadar olabilir.

Zira Kur'anın vazife-i asliyesi: **Daire-i rubûbiyetin** kemâlât ve şuunatını ve **daire-i ubûdiyetin** vezaif ve **ahvâlini tâlim** etmektir.

Öyle ise şu havarik-ı beşeriye'nin o iki dairede hakları; yalnız **bir zaîf remz**, **bir hafif işaret**, ancak düşer.

For if they were to demand their rights from the 'sphere of dominicality,' they would receive very few.

For example, if man's aeroplane were to say to the Qur'an: "Give me **the right to speak** and a place in your verses,"

the planets, earth, and moon, which are the aeroplanes of the 'sphere of dominicality,' would reply in the name of the Qur'an: "You take a place in relation to your **size**."

*{While writing this serious matter, **involuntarily** my pen adopted this **subtle**, though **witty**, style.

So I left my pen free. I hope that the somewhat unserious style does not **mar** the seriousness of the subject.}

And if man's **submarines** were to ask for a place from the Qur'an's verses, the submarines of that sphere, that is, the earth and stars **which swim in the vast ocean of the atmosphere and the ether** would say:

"Your place beside us is so small as to be negligible."

And if the brilliant, star-like electric lights were to demand the right to speak and ask to be included in its verses, **the electric lights of that sphere**, the **shooting stars**, lightning, and stars and lamps **which adorn the face of the skies**, would say:

"You may enter its discussions and explanations in relation to your light."

If the wonders of civilization were to demand their rights **with a view to fineness of art** and seek a place from its verses, then a single fly would bid them to be silent, saying:

"Your rights are not equal to even one of my wings! For if all the fine arts and delicate instruments **achieved through man's faculty of will** were to be gathered together,

they could not be as wondrous as the fine art of my delicate members and tiny body."

#274

The verse, **Those on whom you call besides God cannot create [even] a fly, if they all met together for the purpose.** (Qur'an, 22:73.) bids you to fall silent!"

If the marvels of civilization were to go to the 'sphere of worship' and demand their rights, they would receive a reply like this:

"Your relations with us are very few, and you may not easily enter our sphere. For our programme is this:

The world is a guest-house, and as for man, he remains there only a short time. He is a guest with many duties and in a brief lifetime is charged with preparing all the necessities for eternal life.

Çünkü onlar, daire-i rubûbiyetten haklarını isteseler, o vakit pek az hak alabilirler.

Meselâ; tayyare-i beşer (Haşiye) Kur'ana dese: "Bana bir **hakk-ı kelâm** ver, âyâtında bir mevki ver."

Elbette o daire-i rubûbiyetin tayyareleri olan **seyyarat, Arz, Kamer**; Kur'an namına diyecekler: "Burada **cirmin** kadar bir mevki alabilirsin."

{(Haşiye): Şu ciddî mes'eleyi yazarken **ihtiyarsız** olarak, kalemim üslûbunu, şu **lâtif lâtifeye** çevirdi.

Ben de kalemimi serbest bıraktım. Ümid ederim ki, üslûbun lâtifeliği, mes'elenin ciddiyetine **halel** vermesin.}

Eğer beşerin **taht-el bahirleri**, âyât-ı Kur'aniyeden mevki isteseler; o dairenin taht-el bahirleri (yâni, **bahr-ı muhit-i havaide ve esîr denizinde yüzen**) zemin ve yıldızlar ona diyecekler:

"Yanımızda senin yerin, görünmeyecek derecede azdır."

Eğer elektriğin parlak, yıldız-misâl lâmbaları, hakk-ı kelâm isteyerek, âyetlere girmek isteseler; **o dairenin elektrik lâmbaları olan** şimşekler, **şahablar** ve **gökyüzünü zînetlendiren** yıldızlar ve misbahlar diyecekler:

"Işığın nisbetinde bahis ve beyâna girebilirsin."

Eğer havârik-ı medeniyet, **dekaik-ı san'at cihetinde** haklarını isterlerse ve âyetlerden makam talep ederlerse; o vakit, bir tek sinek onlara "Susunuz" diyecek.

"Benim bir kanadım kadar hakkınız yoktur. Zira sizlerdeki, **beşerin cüz'-i ihtiyarıyla kesbedilen** bütün ince san'atlar ve bütün nâzik cihazlar toplansa,

benim küçücük vücudumdaki ince san'at ve nazenin cihazlar kadar acib olamaz.

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ
ilâ âhir.. âyeti sizi susturur."

Eğer o hârikalar, daire-i ubûdiyete gidip, o daireden haklarını isterlerse; o zaman o daireden şöyle bir cevap alırlar ki:

"Sizin münasebetiniz bizimle pek azdır ve dairemize kolay giremezsiniz. Çünkü programımız budur ki:

Dünya bir misafirhânedir. İnsan ise onda az duracaktır ve vazifesi çok bir misafirdir ve kısa bir ömürde hayat-ı ebediyeye lâzım olan levazımatı tedârik etmekle mükelleftir.

The most **important** and **essential** matters will be offered to you. But most of you see this fleeting world through a **veil of heedlessness**, as an **eternal abode**, coloured and shaped by worldly feelings.

So your share of worship, the basis of which is **love of the truth** and thinking of the hereafter, is very small.

However, if there are among you respected craftsmen and artists and inspired inventors, who, purely for **the benefit of God's servants**, serve the **general interest** and **public well-being** and **betterment of social life**, which is a valuable worship,

these signs and indications of the Qur'an are surely sufficient for those sensitive people, *who of course form a minority, in order to encourage their efforts and appreciate their art.*"

The Answer To The Second Question

If you say: "None of my doubts remains now after these **investigations**, and I affirm that together with other wonders,

in the Qur'an are allusions to and indications of the wonders of modern civilization, indeed, to further advancements.

Everything necessary for man's **happiness** in this world and the next is found within it in relation to its worth.

But why does the Qur'an not mention them **explicitly**

so that **obstinate** unbelievers would be compelled to confirm it, and our hearts also would be easy?"

The Answer: Religion is an examination, a test, proposed by God so that **in the arena of competition** **elevated spirits** and **base spirits** may be distinguished from one another.

Just as materials are plunged in the fire so that diamonds and coal, gold and earth, separate out from one another,

so too religion is a **trial** concerning the **obligations** placed on man by God and a driving to **competition**, which is what this **abode of examination** consists of.

In this way **the elevated jewels** in the mine of man's abilities become **separated** out from **the dross**.

Since the Qur'an **was revealed** in this abode of examination for man to be perfected through trial in the arena of competition,

it will surely only allude to **the hidden events of the future** pertaining to this world which everyone will see, and will only open the door to the reason to a degree that proves its argument.

#275

If it mentioned them explicitly, **the mystery of man's accountability** would be negated.

En **ehemm** ve en **elzem** işler, takdim edilecektir. Halbuki siz ekseriyet itibâriyle şu fânî dünyayı bir **makarr-ı ebedî** nokta-i nazarında ve **gaflet perdesi** altında, dünyaperestlik hissiyle işlenmiş bir sûret sizde görülüyor.

Öyle ise, **hakperestlik** ve âhireti düşünmeklik esâsları üzerine müesses olan ubûdiyetten hisseniz pek azdır.

Lâkin eğer kıymettar bir ibâdet olan sırf **menfaat-ı ibâdullah** için ve **menâfi-i umumiye** ve **istirahat-ı âmmeye** ve **hayât-ı içtimaiyenin kemâline** hizmet eden ve elbette **ekalliyet teşkil eden** muhterem san'atkârlar ve mülhem keşşâflar, arkanızda ve içinizde varsa;

o hassas zâtlara şu remz ve işaret-i Kur'aniye **-sa'ye teşvik ve san'atlarını takdir etmek için-** elhak kâfi ve vâfidir."

İkinci Suale Cevab

Eğer desen: Şimdi şu **tahkikattan** sonra şübhem kalmadı ve tasdik ettim ki;

Kur'anda sâir hakaikla beraber, medeniyet-i hâzırânın hârikalarına ve belki daha ilerisine işaret ve remz vardır.

Dünyevî ve uhrevî **saadet**-i beşere lâzım olan her şey, değeri nisbetinde içinde bulunur.

Fakat niçin Kur'an, onları **sarahatla** zikretmiyor?

Tâ, **muannid** kâfirler dahi tasdiğe mecbur olsunlar, kalbimiz de rahat olsun?

Elcevab: Din bir imtihandır. Teklif-i İlahî bir tecrübedir. Tâ, **ervah-ı âliye** ile **ervah-ı sâfile**, **müşabaka meydanında** birbirinden ayrılınsın.

Nasıl ki bir mâdene ateş veriliyor; tâ elmasla kömür, altunla toprak birbirinden ayrılınsın.

Öyle de bu **dâr-ı imtihanda** olan **teklifat-ı** İlahiye bir **ibtîlâdır** ve bir **müşabakaya** sevtir ki;

istidad-ı beşer mâdeninde olan **cevâhir-i âliye** ile **mevadd-ı süfliye**, birbirinden **tefrik** edilsin...

Mâdem Kur'an, bu dâr-ı imtihanda bir tecrübe sûretinde, bir müşabaka meydanında beşerin tekemmülü için **nâzil olmuştur**.

Elbette şu dünyevî ve herkese görünecek **umûr-u gaybiye-i istikbaliye**ye yalnız işaret edecek ve hüccetini isbat edecek derecede akla kapı açacak.

Eğer sarahaten zikretse, **sırr-ı teklif** bozulur.

Simply, it would be as self-evident as writing **There is no god but God** clearly in stars on the face of the skies.

Then everyone would have to affirm it whether they wanted to or not.

There would be no competition, and the examination too would go for nothing. A spirit like coal would remain on the same level of a spirit like diamonds.

*{**Abu Jahl the Accursed** and **Abu Bakr the Truthful** would appear to be equal, and the mystery of the examination set by God, lost.}

In Short: The All-Wise Qur'an is **wise**. It affords everything a position in relation to its value.

Thus, one thousand three hundred years ago, the Qur'an saw **concealed** in the **darkness** of the future, **man's hidden fruits and progress**,

and showed them in a form better than we see and shall see.

That means the Qur'an is the Word of One Who sees at the same instant all time and all within it.

Thus, **one flash of the Qur'an's miraculousness** which shines on the face of the miracles of the Prophets.

O God! Grant us understanding of the mysteries of the Qur'an and success in the service of it at every instant at all times.

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise (Qur'an, 2:32.)

...

Âdeta gökyüzündeki yıldızlarla vazihan **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** yazmak misillü bir bedâhete girecek.

O zaman herkes ister istemez tasdik edecek.

Müsabaka olmaz, imtihan fevt olur. Kömür gibi bir ruh ile elmas gibi bir ruh (Haşiye) beraber kalacaklar...

{(Haşiye): **Ebu Cehil-i Laîn** ile **Ebu Bekir-i Siddık** müsavi görünecek. Sırr-ı teklif zayi' olacak.}

Elhasıl: Kur'an-ı Hakîm, **hakîm**dir. Her şeye, kıymeti nisbetinde bir makam verir.

İşte Kur'an, binüçyüz sene evvel, istikbâlin **zulümâtında müstetir** ve **gaybî olan semerat ve terakkiyat-ı insâniyeyi** görüyor

ve gördüğümüzden ve göreceğimizden daha güzel bir sûrette gösterir.

Demek Kur'an, öyle bir zâtın kelâmıdır ki; bütün zamanları ve içindeki bütün eşyayı bir anda görüyor.

İşte mu'cizât-ı Enbiya yüzünde parlayan **bir lem'a-i i'câz-ı Kur'an...**

اللَّهُمَّ فَهَّمْنَا أَسْرَارَ الْقُرْآنِ وَوَفَّقْنَا لِحِدْمَتِهِ فِي كُلِّ آنٍ وَزَمَانٍ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

O God! Grant blessings and peace and benedictions and honour to our master and lord Muhammad, Your servant and Prophet and Messenger, the Unlettered Prophet, and to his Family and Companions and wives and descendants, and to all the Prophets and Messengers, and to the angels close to Your Throne, and the saints and the righteous; grant too the most excellent of blessings and the purest peace and the most abundant benedictions, to the number of the Suras of the Qur'an, and its verses, and words and letters, and its meanings and indications and signs and allusions, and grant us forgiveness, and have mercy on us, and be gracious to us, O God, Our Creator, to the number of those blessings, through Your mercy, O Most Merciful of the Merciful! And all praise be to God, the Sustainer of All the Worlds. Amen. Amen.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ وَكَرِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا
مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ وَعَلٰى اٰلِهِ وَ
اَصْحَابِهِ وَازْوَاجِهِ وَذُرِّيَّاتِهِ وَعَلٰى النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَ
الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ وَالْاَوْلِيَاءِ وَالصَّالِحِينَ. اَفْضَلُ صَلَاةٍ
وَ اَزْكٰى سَلَامٍ وَ اَنْمٰى بَرَكَاتٍ بَعْدَ سُورِ الْقُرْآنِ وَ اَيَاتِهِ وَ
حُرُوفِهِ وَ كَلِمَاتِهِ وَ مَعَانِيهِ وَ اِشَارَاتِهِ وَ رُمُوزِهِ وَ دَلَالَاتِهِ
وَ اَغْفِرْلَنَا وَ اَرْحَمْنَا وَ الطُّفْ بِنَا يَا اِلَهَنَا يَا خَالِقَنَا بِكُلِّ
صَلَاةٍ مِنْهَا بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ اٰمِيْنَ

#276

The Twenty-first Word

[This Word consists of Two Stations.]

First Station

*In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.
For such Prayers are enjoined on believers at stated times.
Qur'an, 4:103.*

One time, a man great in age, physique, and rank said to me: "The prayers are fine, but to perform them every single day five times is excessive. Since they never end, it becomes wearying."

A long time after the man said these words, I listened to my soul and I heard it say exactly the same things. I looked at it and saw that with the ear of laziness, it was receiving the same lesson from Satan.

Then I understood that those words were as though said in the name of all evil-commanding souls, or else they had been prompted. So I said:

"Since my soul commands to evil, one who does not reform his own soul cannot reform others. In which case, I shall begin with my own soul."

I said: O soul! Listen to five 'Warnings' in response to those words which you uttered in compounded ignorance, on the couch of idleness, in the slumber of heedlessness.

First Warning

O my wretched soul! Is your life eternal, I wonder?

Have you any incontrovertible document showing that you will live to next year, or even to tomorrow?

Yirmibirinci Söz

[İki Makamdır]

Birinci Makam

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: "Namaz iyidir. Fakat hergün hergün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor."

O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki; tenbellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor.

O vakit anladım: O zât o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim:

"Madem nefsim emmaredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise, nefsimden başlarım."

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkeb içinde, tenbellik döşeginde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil "beş ikaz"ı benden işit.

Birinci İkaz:

Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir!

Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın?

What causes you boredom is that you fancy you shall live for ever. You complain as though you will remain in this world to enjoy yourself for ever.

If you had understood that your life is brief and that it is departing fruitlessly,

it surely would not cause you boredom, but excite a real eagerness and agreeable pleasure to spend one hour out of the twenty-four on a fine, agreeable, easy, and merciful act of service which is a means of gaining the true happiness of eternal life.

#277

Second Warning

O my stomach-worshipping soul! Every day you eat bread, drink water, and breathe air; do they cause you boredom?

They do not, because since the need is repeated, it is not boredom that they cause, but pleasure.

In which case, the five daily prayers should not cause you boredom, for they attract the needs of your companions in the house of my body, the sustenance of my heart, the water of life of my spirit, and the air of my subtle faculties.

Yes, it is by knocking through supplication on the door of One All-Compassionate and Munificent that sustenance and strength may be obtained for a heart afflicted with infinite griefs and sorrows and captivated by infinite pleasures and hopes.

And it is by turning towards the spring of mercy of an Eternal Beloved through the five daily prayers that the water of life may be imbibed by a spirit connected with most beings, which swiftly depart from this transitory world crying out at separation.

And being most needy for air in the sorrowful, crushing, distressing, transient, dark, and suffocating conditions of this world, it is only through the window of the prayers that a conscious inner sense and luminous subtle faculty can breathe, which by its nature desires eternal life and was created for eternity and is a mirror of the Pre-Eternal and Post-Eternal One and is infinitely delicate and subtle.

Third Warning

O my impatient soul! Is it at all sensible to think today of past hardships of worship, difficulties of the prayers, and troubles of misfortune, and be distressed, and to imagine the future duties of worship, service of the prayers, and sorrows of disaster, and display impatience?

In being thus impatient you resemble a foolish commander,

who, although the enemy's right flank joined his right flank and became fresh forces for him,

Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir.
Keyf için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun.

Eğer anlasa idin ki, ömrün azdır hem faidesiz gidiyor.

Elbette onun yirmidörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarfetmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştîyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İkinci İkaz:

Ey şikem-perver nefsim! Acaba hergün hergün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu?

Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden, usanç değil belki telezzüz ediyorsun.

Öyle ise: Hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latife-i Rabbaniyemin hava-yı nesimini cezb ve celbeden namaz dahi, seni usandırmamak gerektir.

Evet nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve mübtela ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pürsevda bir kalbin kut ve kuvveti; herşeye kadir bir Rahîm-i Kerim'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir.

Evet şu fâni dünyada kemal-i sür'atle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise; herşeye bedel bir Mabud-u Bâki'nin, bir Mahbub-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet fitraten ebediyeti isteyen ve ebed için halkolunan ve ezelî ve ebedî bir zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latife-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulûmatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Üçüncü İkaz:

Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarib olmak, hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemi, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki:

Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde;

sent a significant force to the right flank, and weakened the centre.

Then, while there were no enemy soldiers on the left flank, he sent a large force there, and gave them the order to fire.

No forces then remained in the centre, and the enemy understood this and attacked it and routed him.

Yes, you resemble this, for the troubles of yesterday have today been transformed into mercy; the pain has gone while the pleasure remains.

The difficulty has been turned into blessings, and the hardship into reward.

In which case, you should not feel wearied at it, but make a serious effort to continue with a new eagerness and fresh enthusiasm. As for future days, they have not yet arrived,

and to think of them now and feel bored and wearied is a lunacy like thinking today of future hunger and thirst, and starting to shout and cry out.

Since the truth is this, if you are reasonable, you will think of only today in connection with worship, and say: "I am spending one hour of it on an agreeable, pleasant, and elevated act of service, the reward for which is high and whose trouble is little." Then your bitter dispiritedness will be transformed into sweet endeavour.

#278

My impatient soul! You are charged with being patient in three respects.

One is patience in worship.

Another is patience in refraining from sin.

And a third is patience in the face of disaster.
Suyuti, al-Durar al-Muntathira, 46; Suyuti, al-Fath al-Kabir, ii, 200.

If you are intelligent, take as your guide the truth apparent in the comparison in this Third Warning.

Say in manly fashion: "O Most Patient One!", and shoulder the three sorts of patience.

If you do not squander on the wrong way the forces of patience Almighty God has given you, they should be enough to withstand every difficulty and disaster. So hold out with those forces!

Fourth Warning

O my foolish soul! Is this duty of worship without result, and is its recompense little that it causes you weariness?

Whereas if someone was to give you a little money, or to intimidate you, he could make you work till evening, and you would work without slacking.

o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflattırır.

Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, "Ateş et!" emrini verir.

Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tar ü mar eder.

Evet buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış.

Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş.

Öyle ise ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devamı ciddi bir gayret almak lâzımgelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler.

Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek; aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divaneliktir.

Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarfediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılab eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin.

Birisi: Taat üstünde sabırdır.

Birisi: Masiyetten sabırdır.

Diğeri: Musibete karşı sabırdır.

Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikatı rehber tut.

Merdane "Ya Sabur" de, üç sabrı omuzuna al.

Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

Dördüncü İkaz:

Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor?

Halbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın.

So is it that the prescribed prayers are without result, which in this guest-house of the world are sustenance and wealth for your impotent and weak heart, and in your grave, which will be a certain dwelling-place for you, sustenance and light,

and at the Resurrection, when you will anyway be judged, a document and patent, and on the Bridge of Sirat, over which you are bound to pass, a light and a mount? Are their recompense little?

Someone promises you a present worth a hundred liras, and makes you work for a hundred days.

You trust the man who may go back on his word and work without slacking.

So if One for Whom the breaking of a promise is impossible, promises you recompense like Paradise and a gift like eternal happiness, and employs you for a very short time in a very agreeable duty,

if you do not perform that service, or you act accusingly towards His promise or slight His gift by performing it unwillingly like someone forced to work, or by being bored, or by working in half-hearted fashion, you will deserve a severe reprimand and awesome punishment. Have you not thought of this?

Although you serve without flagging in the heaviest work in this world out of fear of imprisonment, does the fear of an eternal incarceration like Hell not fill you with enthusiasm for a truly light and agreeable act of service?

Fifth Warning:

O my world-worshipping soul!

Does your slackness in worship and remissness in the prescribed prayers arise from the multiplicity of your worldly occupations,

or because you cannot find time due to the struggle for livelihood?

Were you created only for this world that you spend all your time on it?

You know that in regard to your abilities you are superior to all the animals, but in regard to procuring the necessities of worldly life you cannot compete with even a sparrow.

#279

So why can you not understand that your basic duty is not to labour like an animal, but to strive for a true, perpetual life, like a true human being.

In addition, the things you call worldly occupations mostly do not concern you, and are trivial matters which you meddle in officiously.

Acaba bu misafirhane-i dünyada âciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya

ve herhalde mahkemen olan Mahşer'de sened ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek Sirat Köprüsü'nde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır?

Bir adam sana yüz liralık bir hediye va'detse, yüz gün seni çalıştırır.

Hulf-ul va'd edebilir o adama itimad edersin, fütursuz işlersin.

Acaba hulf-ul va'd hakkında muhal olan bir zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediye sana va'd etse, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse;

sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu va'dinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir te'dibe ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını düşünmüyor musun?

Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; Cehennem gibi bir haps-i ebedinin havfı, en hafif ve latif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

Beşinci İkaz:

Ey dünyaperest nefsim!

Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşagil-i dünyeviye'nin kesretinden midir

veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır?

Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarfediyorsun!

Sen istidad cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye'nin levazımâtını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun.

Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil; belki hakikî bir insan gibi, hakikî bir hayat-ı daime için sa'y etmektir.

Bununla beraber meşagil-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir.

You neglect the essential things and pass your time acquiring inessential information as though you were going to live for a thousand years.

For example, you squander your precious time on worthless things like learning what the rings around Saturn are like or how many chickens there are in America. As though you were becoming an expert in astronomy or statistics.

If you say: "What keeps me from the prayers and worship and causes me to be lax is not unnecessary things like that, but essential matters like earning a livelihood,"

then my answer is this: if you work for a daily wage of one hundred kurush, and someone comes to you and says: "Come and dig here for ten minutes, and you will find a brilliant and an emerald worth a hundred liras."

If you reply: "No, I won't come, because ten kurush will be cut from my wage and my subsistence will be less," of course you understand what a foolish pretext it would be.

In just the same way, you work in this orchard for your livelihood. If you abandon the obligatory prayers, all the fruits of your effort will be restricted to only a worldly, unimportant, and unproductive livelihood.

But if you spend your rest periods on the prayers, which allow your spirit to relax and heart to take a breather, you will discover two mines which are an important source, both for a productive worldly livelihood, and your livelihood and provisions of the hereafter.

First Mine: Through a sound intention, you will receive a share of the praises and glorifications offered by all the plants and trees, whether flowering or fruit-bearing, that you grow in the garden.

This First Station was a lesson for someone in a garden, so it was explained in this way.

Second Mine: Whatever is eaten of the garden's produce, whether by animals or man, cattle or flies, buyers or thieves, it will become like almsgiving from you.

Bukhari, iii, 135; Muslim, ii, 1189; Ibn Hibban, v, 152; Musnad, iii, 184, 191.

But on condition you work in the name of the True Provider and within the bounds of what He permits, and see yourself as a distribution official giving His property to His creatures.

So see what a great loss is made by one who abandons the prescribed prayers. What significant wealth he loses, and he is deprived of those two results and mines which would otherwise cause him to work eagerly and ensure his morale is strong; he becomes bankrupt.

Even, as he grows old, he will grow weary of gardening and lose interest in it, saying, "What is it to me? I am anyway leaving this world, why should I put up with this much difficulty?" He will sink into idleness.

En elzemini bırakıp, güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun.

Meselâ: Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir."

Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın."

Sen ona: "Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin.

Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terketsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır.

Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarfetsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

(Haşiye): Bu makam, bir bağda bir zâta bir derstir ki, bu tarz ile beyan edilmiş.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâtta kim yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer.

Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlukatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder.

Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacaktır.

But the first man says: "I shall work harder at both worship and licit activities in order to send even more abundant light to my grave and procure more provisions for my life in the hereafter."

#280

In Short: O my soul! Know that yesterday has left you, and as for tomorrow, you have nothing to prove that it will be yours.

In which case, know that your true life is the present day. So throw at least one of its hours into a mosque or prayer-mat, a coffer for the hereafter like a reserve fund, set up for the true future.

Know too that for you and for everyone each new day is the door to a new world.

If you do not perform the prayers, your world that day will depart dark and wretched, and will testify against you in the World of Similitudes.

For everyone, every day, has a private world out of this world, and its nature is dependent on the person's heart and actions.

Like a splendid palace reflected in a mirror takes on the colour of the mirror; if it is black, it appears black;

if it is red, it appears red. Also it takes on the qualities of the mirror; if the mirror is smooth, it shows the palace to be beautiful, and if it is not, it shows it to be ugly.

As it shows the most delicate things to be coarse, so you alter the shape of your own world with your heart, mind, actions, and wishes.

You may make it testify either for you or against you.

If you perform the five daily prayers, and through them you are turned towards that world's Glorious Maker, all of a sudden your world, which looks to you, is lit up.

Quite simply as though the prayers are an electric lamp and your intention to perform them touches the switch, they disperse the world's darkness

and show the changes and movements within the confused wretchedness of worldly chaos to be a wise and purposeful order and a meaningful writing of Divine power.

They scatter one light of the light-filled verse, "God is the Light of the Heavens and the Earth"

"God is the Light of the Heavens and the Earth"

Qur'an, 24:35.

over your heart, and your world on that day is illuminated through the light's reflection. It will cause it to testify in your favour through its luminosity.

Beware, do not say: "What are my prayers in comparison with the reality of the prayers?",

Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim, âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim.

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde sened yok ki, ona mâliksin.

Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki: Her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır.

Eğer namaz kılmazsan, senin o günlük âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şehadet eder.

Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var. Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tâbi'dir.

Nasılki âyinende görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise, siyah görünür.

Kırmızı ise, kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi düzgün ise, sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise, çirkin gösterir.

En nazık şeyleri kaba gösterdiği misillü; sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin.

Ya aleyhinde, ya lehinde şehadet ettirebilirsin.

Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan; birden, sana bakan âlemin tenevvür eder.

Âdeta namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulûmatını dağıtır

ve o herc ü merc-i dünyeviyedeki karmakarışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

âyet-i pür-envârından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günlük âlemini, o nurun in'ikasıyla ışılandırır. Senin lehinde nuraniyetle şehadet ettirir.

Sakın deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede?"

because like the seed of a date-palm describes the full-grown tree, your prayers describe your tree. The difference is only in the summary and details;

like the prayers of a great saint, the prayers of ordinary people like you or me, even if they are not aware of it, have a share of that light. There is a mystery in this truth, even if the conscious mind does not perceive it...

but the unfolding and illumination differs according to the degrees of those performing them. However many stages and degrees there are from the seed of a date-palm to the mature tree,

the degrees of the prayers and their stages are even more numerous. But the essence of that luminous truth is present in all the degrees.

O God! Grant blessings and peace to the one who said: "The five daily prayers are the pillar of religion," and to all his Family and Companions.

6 Tirmidhi, Iman, 8; Ibn Maja, Fitana, 12; Musnad, v, 231, 237; al-Mustadrak, ii, 76.

Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi;

senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikattan bir sırrı vardır -velev şuurun taalluk etmezse-.

Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratib bulunur.

Öyle de: Namazın derecatında da daha fazla meratib bulunabilir. Fakat bütün o meratibde, o hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ قَالَ الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

www.risaleglobal.com

The Second Station Of The Twenty-first Word

[This comprises five cures for five of the heart's wounds.]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

*And say: "O my Sustainer! I seek refuge with You from the suggestions of the evil ones * And I seek refuge with you, O my Sustainer, lest they should come near me."*

O one afflicted with the sickness of scruples! Do you know what your scruples resemble? A calamity! The more importance they are given, the more they grow. If you give them no importance, they die away.

If you see them as big, they grow bigger. If you see them as small, they grow smaller.

If you fear them, they swell and make you ill.
If you do not fear them, they are light and remain hidden.

If you do not know their true nature, they persist and become established. While if you do know them and recognize them, they disappear.

And so, I shall explain only five 'Aspects' which, of the many sorts of these calamitous scruples, are those which most frequently occur.

Perhaps it may be curative for you and for me, for these scruples are such that ignorance invites them and knowledge repulses them.

If you do not recognize them they come, if you do recognize them they go.

First Aspect - First Wound

Satan first casts a doubt into the heart. If the heart does not accept it, it turns from a doubt into abuse. It depicts before the imagination some unclean memories and unmannerly, ugly states which resemble abuse,

and causes the heart to declare: "Alas!", and fall into despair. The person suffering from scruples supposes that he has acted wrongfully before his Sustainer

and feels a terrible agitation and anxiety. In order to be saved from it, he flees from the Divine presence and wants to plunge into heedlessness. The cure for this wound is this:

O wretched man suffering from scruples! Do not be alarmed! For what comes to your mind is not abuse, but something imaginary. And like to imagine unbelief is not unbelief, to imagine abuse is not abuse either.

Yirmibirinci Söz'ün İkinci Makamı

[Kalbin beş yarasına beş merhemi tazammun eder.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يُخْضِرُونِ

Ey maraz-ı vesvese ile mübtela! Biliyor musun vesvesen neye benzer? Musibete benzer. Ehemmiyet verdikçe şışer, ehemmiyet vermezsen söner.

Ona büyük nazarıyla baksan büyür. Küçük görsen, küçülür.

Korksan ağırlaşır, hasta eder.
Havf etmezsen hafif olur, mahfî kalır.

Mahiyetini bilmezsen devam eder, yerleşir.
Mahiyetini bilsen, onu tanısan gider.

Öyle ise, şu musibetli vesvesenin aksam-ı kesîresinden keşir-ül vuku olan yalnız beş vechini beyan edeceğim.

Belki sana ve bana şifa olur. Zira şu vesvese öyle bir şeydir ki, cehil onu davet eder, ilim onu tardeder.

Tanımazsan gelir, tanısan gider.

Birinci Vecih - Birinci Yara:

Şeytan evvelâ şübheyi kalbe atar. Eğer kalb kabul etmezse, şübheden şetme döner. Hayale karşı şetme benzer bazı pis hatıraları ve münafî-i edeb çirkin halleri tasvir eder.

Kalbe "Eyvah" dedirtir, ye'se düşürtür. Vesveseli adam zanneder ki; kalbi, Rabbine karşı sù-i edebde bulunuyor.

Müdhiş bir halecan ve heyecan hisseder. Bundan kurtulmak için huzurdan kaçır, gaflete dalmak ister. Bu yaranın merhemi budur:

Bak ey bîçare vesveseli adam! Telaş etme. Çünkü senin hatırına gelen şetm değil, belki tahayyüldür. Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tahayyül-ü şetm dahi, şetm değildir.

For according to logic, an imagining is not a judgement, and abuse is a judgement.

Moreover, those ugly words are not the words of your heart, because your heart is saddened and sorry at them.

Rather they come from the inner faculty situated near the heart which is a means of Satanic whisperings. The harm of scruples is imagining the harm.

That is, it is to suffer harm in the heart through imagining them to be harmful. For it is imagining to be reality an imagining which is devoid of judgement.

Also, it is to attribute to the heart Satan's works; to suppose his words to be from it. Such a person thinks it is harmful, so it becomes harmful. That is anyway what Satan wanted.

Second Aspect

It is this: when meanings arise in the heart, they enter the imagination stripped of form; it is there that they are clothed in an image or form.

The imagination, always affected by some cause, weaves images of a sort. It leaves on the way the images of the things to which it gives importance.

Whatever meaning passes through it, it either clothes it, or wears it, or taints it, or veils it.

If the meanings are pure and clean, and the images, dirty and base, there is no clothing, but there is contact.

The man with scruples confuses the contact with being clothed. He exclaims: "Alas! How corrupted my heart has become. This lowness has made me despicable!" Satan takes advantage of this vein of his. The cure for such a wound is as follows:

Listen, O you unfortunate! Just as outward cleanliness, which is the means to the correct conduct of your prayers, is not affected by the uncleanness of the inside of your inner organs, and is not spoiled by it,

so the sacred meanings being close to unclean forms does not harm them.

For example, you are reflecting on some Divine signs when suddenly you feel ill, or an appetite, or a stimulation like a need to pass water.

Of course your imagination will see whatever is necessary to cure the ill or answer the need, and will look at it, weave lowly forms appropriate to them, and the meanings that arise will pass between them.

But there is no harm in their passing, nor soiling, nor error, nor injury. If there is any mistake, it is in paying them attention and imagining the harm.

Third Aspect

Zira mantıkça tahayyül, hüküm değildir. Şetm ise, hükümdür.

Hem bununla beraber o çirkin sözler, senin kalbinin sözleri değil. Çünkü senin kalbin ondan müteessir ve müteessiftir.

Belki kalbe yakın olan lümme-i şeytaniden geliyor. Vesvesenin zararı, tevehhüm-ü zarardır.

Yani onu zararlı tevehhüm etmekle, kalben mutazarrır olmaktır. Çünkü hükümsüz bir tahayyülü hakikat tevehhüm eder.

Hem şeytanın işini kendi kalbine mal eder. Onun sözünü, ondan zanneder. Zarar anlar, zarara düşer. Zâten şeytanın da istediği odur.

İkinci Vecih

budur ki: Manalar kalbden çıktıkları vakit, suretlerden çıplak olarak hayale girerler; oradan suretleri giyerler.

Hayal ise, her vakit bir sebep tahtında bir nevi suretleri nesceder. Ehemmiyet verdiği şeyin suretlerini yol üstünde bırakır.

Hangi mana geçse ya ona giydirir, ya takar, ya bulaştırır, ya perde eder.

Eğer manalar münezzeh ve temiz iseler, suretler mülevves ve rezil ise giymek yoktur, fakat temas var.

Vesveseli adam, teması telebbüsle iltibas eder. "Eyvah!" der. "Kalbim ne kadar bozulmuş. Bu sefillik, bu hisset-i nefis, beni matrud eder." Şeytan onun şu damarından çok istifade eder. Şu yaranın merhemi şudur:

Dinle ey bîçare! Nasılki, senin namazın edeb-i nezihanesinin vesilesi olan zahîrî taharete, batnının bâtınındaki necaset ona tesir etmez ve bozmaz.

Öyle de: Maânî-i mukaddesenin, suret-i mülevveseye mücavereti zarar etmez.

Meselâ sen âyât-ı İlahiyeyi tefekkür ediyorsun. Birden bir maraz, ya bir iştiha, ya bevl gibi bir emr-i müheyyci şiddetle senin hissine dokunuyor.

Elbette senin hayalin, deva-i illet ve kaza-i hacetin levazimatını görecektir, bakacak, onlara münasib süflî suretleri nescedecek ve gelen manalar ortalarından geçecekler.

Geçecekler ne beis vardır, ne televvüs var ve ne zarar var ve ne hatar var. Yalnız hatar ise hasr-ı nazardır, zann-ı zarardır.

Üçüncü Vecih

It is this: there are certain hidden connections between things. There are even the threads of connections between things you least expected.

They are either there in fact, or your imagination made them according to the art with which it was preoccupied, and tied them together.

It is due to this mystery of connections that sometimes seeing a sacred thing calls to mind a dirty thing.

As stated in the science of rhetoric, "Although opposition is the cause of distance in the outer world, it is the cause of proximity in the imagination."

That is, an imaginary connection is the means of bringing together the images of two opposites.

#283

The recollection which arises from this connection is called the association of ideas.

For example, while performing the prayers or reciting supplications before the Ka'ba in the Divine Presence, this association of ideas takes hold of you and drives you to the furthest, lowest trivia, although you are reflecting on Qur'anic verses.

If your head is afflicted with association of ideas in this way, beware, do not be alarmed.

Rather, the moment you come to your senses, turn back. Do not say: "I've done a great wrong," and keep playing with the trigger,

lest through your attention, that tenuous connection strengthens. For the more you feel regret, the more importance you give it and that faint memory of yours becomes ingrained.

It becomes an imaginary sickness. Do not be frightened, it is not a sickness of the heart.

This sort of recollection is mostly involuntary.

Especially in sensitive, nervous people it is more common. Satan works the mine of this sort of scruple a great deal. The cure for this wound is as follows:

The association of ideas is mostly involuntary.

One is not answerable for it. In association there is proximity; there is no touching or intermingling.

Therefore the nature of the ideas do not pass to one another and do not harm one another.

Just as Satan and the angel of inspiration being in proximity to one another around the heart, and sinners and the pious being close to one another in the same house cause no harm,

so too, if at the prompting of the association of ideas, dirty imaginings come and enter among clean thoughts, they cause no harm.

budur ki: Eşya mabeynlerinde, bazı münasebat-ı hafiye bulunur. Hattâ hiç ümid etmediğin şeyler içinde münasebet ipleri bulunur.

Ya bizzât bulunur veya senin hayalin, meşgul olduğu san'ata göre o ipleri yapmış, onları birbiriyle bağlamış.

Şu sırr-ı münasebettendir ki, bazan bir mukaddes şeyi görmek, bir mülevves şeyi hatıra getirir.

Fenn-i Beyan'da beyan olunduğu gibi, "Hariçte uzaklık sebebi olan zıddiyet ise, hayalde sebep-i kurbiyettir."

Yani: İki zıddın suretlerinin cem'ine vasıta, bir münasebet-i hayaliyedir.

Bu münasebetle gelen tahattura, tedai-yi efkâr tabir edilir.

Meselâ: Sen namazda, münacatta, Kâ'be karşısında, huzur-u İlahîde iken, âyâtı tefekkürde olduğun bir halde; şu tedai-yi efkâr, seni tutup en uzak malayaniyat-ı rezileyev sevkeder.

Senin başın, böyle bir tedai-yi efkâra mübtela ise, sakın telaş etme.

Belki intibaha geldiğin anda, dön. "Aman ne kusur ettim" deyip tedkikle meşgul olup durma.

Tâ o zaîf münasebet, senin dikkatinle kuvvet peyda etmesin. Zira teessür gösterdikçe, ehemmiyet verdikçe, senin o zaîf tahatturun melekeye döner.

Bir maraz-ı hayalî olur. Korkma, maraz-ı kalbî değil.

Şu nevi tahattur ise, galiben ihtiyarsızdır.

Hususan hassas asabîlerde daha galibdir. Şeytan, şu nevi vesvesenin madenini çok işlettirir. Şu yaranın merhemi şudur ki:

Tedai-yi efkâr, galiben ihtiyarsızdır.

Onda mes'uliyet yoktur. Hem tedaide, mücaveret var; temas ve ihtilat yoktur.

Onun için, efkârın keyfiyetleri, birbirine sirayet etmez, birbirine zarar vermez.

Nasılki şeytan ile melek-i ilham, kalb taraflarında mücaveretleri var ve füccar ve ebrarın karabetleri ve bir meskende durmaları, zarar vermez.

Öyle de, tedai-yi efkâr saikasıyla istemediğin pis hayalat, gelip nezih efkârın içine girse; zarar vermez.

Unless it is intentional, or by imagining them to be harmful, one is over-occupied with them.

And sometimes the heart becomes tired, and the mind occupies itself with anything it encounters in order to entertain itself.

Then Satan finds an opportunity, and scatters dirty things before it, and eggs it on.

Fourth Aspect

This is a scruple arising from searching for the best form of an action. Supposing it to be fear of God, the more rigorous it becomes, the more severe the condition becomes for the person.

It even reaches the point that while searching for even better forms of action, he deviates into what is unlawful.

Sometimes searching for a Sunna makes him give up what is obligatory.

He says: "I wonder if my act was sound?", and repeats it. This state continues, and he falls into terrible despair.

Satan takes advantage of this state of his, and wounds him. There are two cures for such a wound.

The First Cure: Scruples like this are worthy of the Mu'tazilites, because they say: "Actions and things for which a person is responsible are either, of themselves and in regard to the hereafter, good, and because of this good they were commanded, or they are bad, and because they are bad they were prohibited.

#284

That means, from the point of view of reality and the hereafter, the good and bad in things is dependent on the things themselves, and the Divine command and prohibition follows this."

According to this school of thought, the following scruple arises in every action which a person performs:

"I wonder if my action was performed in the good way that in essence it is?"

While the true school, the Sunni School, says: "Almighty God orders a thing, then it becomes good. He prohibits a thing, then it becomes bad."

That is, goodness becomes existent through command, and badness through prohibition.

They look to the awareness of the one who performs the action, and are established according to that.

And this good and bad is not in the apparent face which looks to this world, but in the face that looks to the hereafter.

For example, you performed the prayers or took the ablutions and there was a cause that of itself would spoil them,

Meğer kasden olsa veya zarar zannıyla onunla ziyade meşgul olsa.

Hem bazan kalb yoruluyor. Fikir, kendini eğlendirmek için rastgele bir şeyle meşgul olur.

Şeytan fırsat bulur, pis şeyleri önüne seriyor, sürüyor.

Dördüncü Vecih:

Amelin en iyi suretini taharriden neş'et eden bir vesvesedir ki, takva zannıyla teşeddüd ettikçe hal ona şiddetlenir.

Hattâ bir dereceye varır ki, o adam amelin daha evlâsını ararken, harama düşer.

Bazan bir sünnetin araması, bir vâcibi terkettiriyor.

"Acaba amelim sahih oldu mu?" der, iade eder. Bu hal devam eder. Gayet ye'se düşer.

Şeytan şu halinden istifade eder, onu yaralar. Şu yaranın iki merhemi var:

Birinci merhem: Bu gibi vesvese ehl-i İtizale lâyıktır. Çünkü onlar derler: "Medar-ı teklif olan e'âl ve eşya, kendi zâtında, âhiret itibariyle ya hüsnü var; sonra o hüsnü binaen emredilmiş veya kubhu var; sonra ona binaen nehyedilmiş.

Demek eşyada, âhiret ve hakikat nokta-i nazarında olan hüsnü ve kubh zâtîdir; emir ve nehy-i İlahî ona tâbî'dir."

Bu mezhebe göre, insan her işlediği amelde şöyle bir vesvese gelir:

"Acaba amelim nefis-ül emirdeki güzel surette yapılmış mıdır?"

Amma mezheb-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat derler ki: Cenab-ı Hak bir şeye emreder, sonra hasen olur. Nehyeder, sonra kabih olur.

Demek emir ile güzellik, nehy ile çirkinlik tahakkuk eder.

Hüsnü ve kubh mükellefin ıttılâna bakar ve ona göre takarrür eder.

Şu hüsnü ve kubh ise, surî ve dünyaya bakan yüzünde değil, belki âhirete bakan yüzedir.

Meselâ, sen namaz kıydın veya abdest aldın. Halbuki namazını ve abdestini fesada verecek bir sebep, nefis-ül emirde varmış.

but you were completely unaware of it. Your prayers and ablutions, therefore, are both sound and acceptable.

However, the Mu'tazilites say: "In reality it was bad and unsound. But it may be accepted from you because you were ignorant and did not know, so you have an excuse."

Therefore, according to the Sunni School, do not say about an action which is conformable with the externals of the Shari'a: "I wonder if it was sound?"; do not have scruples about it.

Say: "Was it accepted?"; do not become proud and conceited!

The Second Cure:

This is: There is no difficulty in religion.

{8 Bukhari, i, 16; Ibn Hibban, Sahih, i, 280; Kanz al-'Ummal, iii, 33, 36, 47; vi, 42, 47.}

Since the four schools of law are true;

and since realizing a fault which leads to the seeking of forgiveness is preferable -for the person afflicted with scruples- to seeing actions as good, which leads to pride,

that is, it is better if such a person sees his action as faulty and seeks forgiveness, rather than considering it to be good and falling into pride;

since it is thus, throw away your scruples and say to Satan: "This state is a difficulty.

It is difficult to be aware of the reality of things.

It is contrary to the ease in religion expressed by: There is no difficulty in religion. It is contrary to the principle, Religion is facility.

Certainly such an action is conformable with a true school of law. That is enough for me.

And at least by admitting my inability to perform the worship in a way worthy of it,

it is a means of taking refuge with Divine compassion through humbly beseeching forgiveness, and to meekly supplicating that my faulty actions be accepted.

Fifth Aspect

In matters of belief, what occurs to one in the form of doubts are scruples. The unhappy man suffering from scruples sometimes confuses conceptions in his mind with imaginings.

That is, he imagines a doubt that has occurred to his imagination to be a doubt that has entered his mind, and supposes that his beliefs have been damaged.

#285

Sometimes he supposes a doubt he has imagined to have harmed his belief.

Lâkin sen ona hiç muttali olmadın. Senin namazın ve abdestin hem sahihtir, hem hasendir.

Mu'tezile der: "Hakikatte kabih ve fasiddir. Lâkin senden kabul edilir. Çünkü cehlin var, bilmedin ve özrün var."

Öyle ise Ehl-i Sünnet mezhebine göre, zahir-i şeriate muvafık olarak işlediğin ameline: "Acaba sahih olmuş mu?" deyip vesvese etme.

Fakat, "Kabul olmuş mu?" de. Gururlanma, ucbe girme.

İkinci merhem: Dinde harec yoktur.

لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ

Madem dört mezheb haklıdır.

Madem istiğfara müncer olan derk-i kusur ise, gurura müncer olan hüsn-ü amelin rü'yetine -böyle vesveseli adama- müreccahtır.

Yani böyle vesveseli adam, amelini güzel görüp gurura düşmektense, amelini kusurlu görse, istiğfar etse, daha evlâdır.

Madem böyledir, sen vesveseyi at. Şeytana de ki: Şu hal, bir harecdir.

Hakikat-ı hale muttali olmak güçtür.

Dindeki yüsre münafıdır.

الدِّينُ يُسْرُ لَا حَرَجَ فِي الدِّينِ

esasına muhaliftir.

Elbette böyle amelim bir mezheb-i hakka muvafık gelir. O bana kâfidir.

Hem lâakal ben aczimi itiraf ederek ibadeti lâıyk-ı vechile eda edemediğimden

istiğfar ve tazarru' ile merhamet-i İlahiyeye dehalet edip, kusurum affolunmak, kusurlu amelim kabul olunmak için mütezellilane bir niyaza vesiledir.

Beşinci Vecih:

Mesail-i imaniyede şübhe suretinde gelen vesvesedir. Bîçare vesveseli adam, bazan tahayyülü, taakkul ile iltibas eder.

Yani: Hayale gelen bir şübheyi, akla girmiş bir şübhe tevehhüm edip, itikadına hâlel gelmiş zanneder.

Hem bazan tevehhüm ettiği bir şübheyi, imana zarar veren bir şek zanneder.

Sometimes he supposes a doubt he has imagined to have been confirmed by his reason.

Sometimes he supposes pondering over a matter related to unbelief to be unbelief.

That is, he supposes to be contrary to belief his exercising his ability to reflect in the form of understanding the causes of misguidance, and his ability to study and reason in impartial fashion.

Then, taking fright at these suppositions, which result from the whisperings of Satan, he exclaims: "Alas! My heart is corrupted and my beliefs spoiled."

Since those states are mostly involuntary, and he cannot put them to rights through his faculty of will, he falls into despair. The cure for this wound is as follows:

Just as imagining unbelief is not unbelief, neither is fancying unbelief, unbelief.

And just as imagining misguidance is not misguidance, so too reflecting on misguidance is not misguidance.

For both imagining, and fancying, and supposing, and reflecting, are different from confirmation with the reason and submission of the heart, they are other than them; they are free to an extent;

they do not listen to the faculty of will; they are not included among the obligations of religion.

But affirmation and submission are not like that; they are dependent on a balance.

And just as imagining, fancying, supposing, and reflecting are not affirmation or submission, so they cannot be said to be doubt or hesitation.

But if they are repeated unnecessarily and become established, then a sort of real doubt may be born of them.

Also, continually taking the part of the opposing side calling it unbiased reasoning or being fair reaches the point that the person involuntarily favours the opposing side.

His taking the part of the truth, which is incumbent on him, is destroyed. He too falls into danger.

A state of mind becomes fixed in his head whereby he becomes an officious representative of Satan or the enemy.

The most important of this sort of scruple is this: the person suffering from it confuses something that is actually possible with something which is reasonably possible.

That is, if he sees something which is of itself possible, he imagines it to be reasonably possible and reasonably doubtful.

Hem bazan tasavvur ettiği bir şübheyi, tasdik-ı aklıye girmiş bir şübhe zanneder.

Hem bazan bir emr-i küfrîde tefekkürü, küfür zanneder.

Yani dalaletin esbabını anlamak suretinde kuvve-i müfekkirenin cevelanını ve tedkikatını ve bîtarafane muhakemesini, hilaf-ı iman zanneder.

İşte telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek, "Eyvah! Kalbim bozulmuş, itikadıma hâlel gelmiş" der.

O haller, galiben ihtiyarsız olduğundan, cüz'-i ihtiyârîsiyle ıslah edemediğinden ye'se düşer. Bu yaranın merhemi şudur ki:

tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tevehhüm-ü küfür dahi, küfür değildir.

Tasavvur-u dalalet dalalet olmadığı gibi; tefekkür-ü dalalet dahi, dalalet değildir.

Çünkü hem tahayyül, hem tevehhüm, hem tasavvur, hem tefekkür; tasdik-ı aklîden ve iz'an-ı kalbîden ayırırlar, başkadırlar. Onlar bir derece serbesttirler.

Cüz'-i ihtiyariyeyi pek dinlemiyorlar. Teklif-i dinî altına çok giremiyorlar.

Tasdik ve iz'an, öyle değildir. Bir mizana tâbî'dirler.

Hem tahayyül, tevehhüm, tasavvur, tefekkür, nasıllı tasdik ve iz'an değildir. Öyle de şübhe ve tereddüd sayılmazlar.

Fakat eğer lüzumsuz tekrar ede ede müstakar bir hale gelse, o vakit hakikî bir nevi şübhe, ondan tevellüd edebilir.

Hem bîtarafane muhakeme namıyla veya insaf namına deyip, şikk-ı muhalifi iltizam ede ede, tâ öyle bir hale gelir ki, ihtiyarsız taraf-ı muhalifi iltizam eder.

Ona vâcib olan hakkın iltizamı kırıılır. O da tehlikeye düşer.

Hasmın veya şeytanın bir vekil-i fuzulîsi olacak bir halet, zihninde takarrür eder.

Şu nevi vesvesenin en mühimi budur ki: Vesveseli adam, imkân-ı zâtî ile imkân-ı zihniyi birbiriyle iltibas eder.

Yani: Bir şeyi zâtında mümkün görse, o şeyi zihnen dahi mümkün ve aklen meşuk tevehhüm eder.

Whereas one of the principles of theology (kalâm) is that something which is of itself possible is not opposed to certain knowledge and does not contradict the demands of reason.

For example, the Black Sea sinking into the earth at this moment is of itself possible,

but we judge with certainty that the sea is in its place, and we know this without doubting it,

and that possibility which is actually possible causes us no doubt and does not damage our certainty.

And, for example, of itself it is possible that the sun will not set today or that it will not rise tomorrow.

But this possibility in no way damages our certainty that it will rise and gives rise to no doubt.

#286

Similarly, unfounded suspicions arising from possibilities of this sort about, for example, the setting of the life of this world and rising of the life of the hereafter, which are among the truths of belief, cause no harm to the certainty of belief.

Furthermore, the well-known rule,
A possibility that does not arise from any proof or evidence is of no importance
is one of the established principles of both the sciences of the principles of religion and the principles of jurisprudence (fiqh).

If you say: "What is the wisdom and purpose in scruples being visited on us, which are thus harmful and an affliction for believers?"

The Answer: On condition they do not lead to excess or overwhelm a person, essentially scruples are the cause of vigilance,

lead to seeking the best way, and give rise to seriousness. They banish indifference and repulse carelessness.

Therefore, in this realm of examination and arena of competition, the Absolutely Wise One put them in the hand of Satan as a whip of encouragement for us.

He strikes it at our heads. If it hurts excessively, one must complain to the All-Wise and Compassionate One, and say: I seek refuge with God from Satan the Accursed.

#287

The Twenty-Second Word

[This Word consists of Two Stations]

First Station

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Halbuki İlm-i Kelâm'ın kaidelerindendir ki: İmkân-ı zâtî ise, yakîn-i ilmîye münafî değil ve zaruret-i zihniyeye zıddiyeti yoktur.

Meselâ: Şu dakikada Karadeniz'in yere batması, zâtında mümkündür ve o imkân-ı zâtî ile muhtemeldir.

Halbuki yakînen, o denizin yerinde olduğunu hükmediyoruz, şübhesiz biliyoruz.

Ve o ihtimal-i imkânî ve o imkân-ı zâtî, bize şek vermez, bir şübhe getirmez, yakînimizi bozmaz.

Meselâ: Şu güneş zâtında mümkündür ki, bugün gurub etmesin veya yarın tulû' etmesin.

Halbuki bu imkân yakînimize zarar vermez, şübhe getirmez.

İşte bunun gibi, meselâ hakaik-i imaniyeden olan hayat-ı dünyeviye'nin gurubuna ve hayat-ı uhreviye'nin tulûuna, imkân-ı zâtî cihetinde gelen vehimler, yakîn-i imaniye zarar vermez.

Hem

لَا عِبْرَةَ لِإِحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ دَلِيلٍ

yani: "Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur" olan kaide-i meşhure; hem usûl-üd din, hem usûl-ül fıkhnın kaide-i mukarreresindendir.

Eğer desen: Bu derece mü'minlere muzır ve müz'ic olan vesvese, ne hikmete binaen bize bela olmuş?"

Elcevab: İfrata varmamak, hem galebe çalmamak şartıyla, asl-ı vesvese teyakkuza sebebedir,

taharriye dâidir, ciddiyete vesiledir. Lâkaydlığı atar, tehavünü def'eder.

Onun için Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı imtihanda, şu meydan-ı müsabakada bize bir kamçı-yı teşvik olarak, vesveseyi şeytanın eline vermiş.

Beşerin başına vuruyor. Şayet ziyade incitse, Hakîm-i Rahîm'e şekva etmeli, "Eûzü billahi mineşşeytanirracim" demeli.

Yirmi İkinci Söz

[İki makamdır]

Birinci Makam

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

So God sets forth parables for men, so that they may bear [them] in mind.

(1 Qur'an, 14:25.)

Such are the similitudes which we propound to men that they may reflect.

(2 Qur'an, 59:21.)

One time two men were washing in a pool. Under some extraordinary influence they lost their senses

and when they opened their eyes, they saw that it had transported them to a strange land.

It was such that with its perfect order it was like a country, or rather a town, or a palace.

They looked around themselves in complete bewilderment: if it was looked at in one way, a vast world was apparent;

if in another, a well-ordered country; and if in another, a fine town.

And if it was looked at in still another way, it was a palace which comprised a truly magnificent world.

Travelling around this strange world, they observed it and saw that creatures of one sort were speaking in a fashion, but they did not understand their language.

Nevertheless, it was understood from their signs that they were performing important works and duties.

One of the two men said to his friend: "This strange world must have someone to regulate it,

and this orderly country must have a lord, and this fine town, an owner, and this finely made palace, a master builder.

We must try to know him, for it is understood that the one who brought us here was he. If we do not recognize him, who will help us?

What can we await from these impotent creatures whose language we do not know and who do not heed us?

Moreover, surely one who makes a vast world in the form of a country, town, and palace, and fills it from top to bottom with wonderful things, and embellishes it with every sort of adornment, and decks it out with instructive miracles

wants something from us and from those that come here.

#288

We must get to know him and find out what he wants."

The other man said: "I do not believe it, that there is a person such as the one you speak of, and that he governs this whole world on his own."

وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ وَتِلْكَ

الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

Bir zaman iki adam, bir havuzda yıkandılar. Fevkalâde bir tesir altında kendilerinden geçtiler.

Gözlerini açtıkları vakit gördüler ki; acib bir âleme götürülmüşler.

Öyle bir âlem ki, kemâl-i intizâmından bir memleket hükmünde, belki bir şehir hükmünde, belki bir saray hükmündedir.

Kemâl-i hayretlerinden etraflarına baktılar. Gördüler ki: Bir cihette bakılsa azîm bir âlem görünüyör.

Bir cihette bakılsa, muntâzam bir memleket... Bir cihette bakılsa, mükemmel bir şehir...

Diğer bir cihette bakılsa, gâyet muhteşem bir âlemi içine almış bir saraydır.

Şu acaib âlemde gezerek seyran ettiler. Gördüler ki: Bir kısım mahlûklar var; bir tarz ile konuşuyorlar, fakat bunlar onların dillerini bilmiyorlar.

Yalnız işaretlerinden anlaşılıyor ki, mühim işler görüyorlar ve ehemmiyetli vazifeler yapıyorlar.

O iki adamdan birisi, arkadaşına dedi ki: "Şu acib âlemin elbette bir müdebbiri

ve şu muntâzam memleketin bir mâliki, şu mükemmel şehrin bir sahibi, şu mûsanna sarayın bir ustası vardır.

Biz çalışmalıyız, onu tanımalıyız. Çünkü anlaşılıyor ki, bizi buraya getiren odur. Onu tanımazsak kim bize meded verecek?

Dillerini bilmediğimiz ve onlar bizi dinlemedikleri şu âciz mahlûklardan ne bekleyebiliriz!

Hem koca bir âlemi bir memleket sûretinde, bir şehir tarzında, bir saray şeklinde yapan ve baştan başa hârika şeylerle dolduran ve müzeyyenâtın envâ'ıyla tezyin eden ve ibretnümâ mu'cizâtlarla donatan bir zât,

elbette bizden ve buraya gelenlerden bir istediği vardır.

Onu tanımalıyız. Hem ne istediğini bilmekliğimiz lâzımdır."

Öteki adam dedi: "İnanmam, böyle bahsettiğin gibi bir zât bulunsun ve bütün bu âlemi tek başıyla idare etsin."

His friend replied to him: “If we do not recognize him and remain **indifferent** towards him, there is no **advantage** in it at all, and if it is harmful, its harm will be **immense**.”

Whereas if we try to recognize him, there is little **hardship** involved, and if there is **benefit**, it will be great.

Therefore, it is in no way **sensible** to remain indifferent towards him.”

The foolish man said: “I consider all my ease and enjoyment to lie in not thinking of him.

Also, I am not going to bother with things that make no sense to me.

All these things are the **confused** objects of chance, they are happening by themselves. What is it to me?”

His intelligent friend replied: “This **obstinacy** of yours will push me, and a lot of others, into **disaster**.”

It sometimes happens that a whole country is laid waste because of one **ill-mannered** person.”

So the foolish man turned to him and said: “Either prove to me **decisively** that this large country has a single **lord** and single **maker**, or leave me alone.”

His friend replied: “Your obstinacy has reached the degree of **lunacy**, and you will be the cause of some disaster being visited on us.

So I shall show you twelve proofs demonstrating that this world *which is like a palace*, and country *which is like town*, has a single maker and that it is only he who runs and administers everything.

He is completely free of all **deficiency**. This maker, who does not appear to us, sees us and everything, and hears our words. All his works are miracles and marvels.

All these creatures whom we see but whose tongues we do not understand are his officials.”

First Proof

Come and look carefully at everything around you: a hidden hand is working within all these works.

For something which has not even an ounce of strength, (*) something as small as a seed, is raising a load of thousands of pounds.

**{This alludes to seeds, which bear trees on their heads.}*

And something that does not have even a **particle** of **consciousness** (*) is performing extremely **wise** and **purposeful** works.

Arkadaşı cevaben dedi ki: “Bunu tanımazsak, **lâkayd** kalsak, **menfaati** hiç yok; zararı olsa pek **azîmdir**.”

Eğer tanımasına çalışsak, **meşakkati** pek hafiftir, **menfaati** olursa pek azîmdir.

Onun için ona karşı lâkayd kalmak, hiç **kâr-ı akıl** değildir.”

O serseri adam dedi: “Ben bütün rahatımı, keyfimi; onu düşünmemekte görüyorum.

Hem böyle aklıma sığışmayan şeylerle uğraşmayacağım.

Bütün bu işler, tesadüfî ve **karmakarışık** işlerdir, kendi kendine dönüyor; benim neme lâzım.”

Akıllı arkadaşı ona dedi: “Senin bu **temerrüdün** beni de, belki çokları da **belaya** atacaktır.

Bir **edepsizin** yüzünden, bâzan olur ki, bir memleket harab olur.”

Yine o serseri dönüp dedi ki: “Ya **kat'iyen** bana isbat et ki; bu koca memleketin tek bir **mâliki**, tek bir **sânî**'i vardır. Yahut bana ilişme.”

Cevaben arkadaşı dedi: “Mâdem inadın **divanelik** derecesine çıkmış; o inadınla bizi ve belki memleketi bir kahre giriftar edeceksin.

Ben de sana on iki bürhân ile göstereceğim ki: *Bir saray gibi* şu âlemin, *bir şehir gibi* şu memleketin, tek bir ustası vardır ve o usta, her şeyi idare eden yalnız odur.

Hiçbir cihette **noksaniyeti** yoktur. Bize görünmeyen o usta, bizi ve her şeyi görür ve sözlerini işitir. Bütün işleri mu'cize ve hârikadır.

Bütün bu gördüğümüz ve dillerini bilmediğimiz şu mahluklar onun memurlarıdır.”

Birinci Bürhân

Gel her tarafa bak, her şeye dikkat et! Bütün bu işler içinde gizli bir el işliyor.

Çünkü bak, bir dirhem kadar kuvveti olmayan (*) bir çekirdek küçüklüğünde bir şey, binler batman yükü kaldırıyor.

**{Haşiye-1: Ağaçları başlarında taşıyan çekirdeklere işarettir.}*

Zerre kadar **şuuru** (*) olmayan, gâyet **hakîmane** işler görüyor.

**{This indicates delicate plants like the grapevine, which themselves cannot climb or bear the weight of fruits, so throwing their delicate arms around other plants or trees and winding themselves around them, they load themselves onto them.}*

That means they are not working by themselves, but that a hidden possessor of power is causing them to work.

If they were independent, it would necessitate all the works which we see everywhere in this land being miracles and everything to be a wonder-working marvel. And that is nonsense.

#289

Second Proof

Come, look carefully at the things which adorn all these plains, fields, and dwellings! There are marks on each telling of that hidden one.

Simply, each gives news of Him like a seal or stamp.

Look in front of your eyes: what does He make from one ounce of cotton? (*)

**{This indicates a seed. For example, a poppy seed like an atom, the kernel of an apricot stone, and a tiny melon seed,*

produce from the treasury of mercy woven leaves finer than broadcloth, flowers whiter than linen, and fruits sweeter than sugar and more delicate and delicious than sweets and preserves, and they offer them to us.}

See how many rolls of cloth, fine linen, and flowered material have come out of it.

See how many sugared delights and round sweets are being made.

If thousands of people like us were to clothe themselves in them and eat them, they would still be sufficient.

And look! He has taken a handful of iron, water, earth, coal, copper, silver, and gold, and made some flesh (*) out of them.

**{This indicates the creation of animal bodies from the elements, and living creatures from sperm.}*

Look at that and see! O foolish one! These works are particular to such a one that

all this land together with all its parts is under his miraculous power and is submissive to his every wish.

Third Proof

Come, look at these mobile works of art! (*) Each has been fashioned in such a way that it is simply a miniature sample of the huge palace.

**{Haşiye-2: Kendi kendine yükselmeyen ve meyvelerin sıkletine dayanmayan üzüm çubukları gibi nazenin nebâtın, başka ağaçlara lâtif eller atıp sarmalarına ve onlara yüklenmelerine işarettir.}*

Demek bunlar kendi kendilerine işlemiyorlar. Onları işlettiren gizli bir kudret sahibi vardır.

Eğer kendi başına olsa, bütün baştan başa bu gördüğümüz memlekette her iş mu'cize, her şey mu'cizekâr bir hârika olmak lâzım gelir. Bu ise, bir safsatadır.

İkinci Bürhân

Gel bütün bu ovaları, bu meydanları, bu menzilleri süsleyen şeyler üstünde dikkat et. Her birisinde o gizli zâttan haber veren işler var.

Âdeta her biri birer turra, birer sikke gibi, o gaybî zâttan haber veriyorlar.

İşte gözünün önünde, bak; bir dirhem pamuktan (*) ne yapıyor.

**{Haşiye-3: Tohuma işarettir. Meselâ: Zerre gibi bir afyon büzrü, bir dirhem gibi bir zerdali nüvati, bir kavun çekirdeği,*

nasıl çuhadan daha güzel dokunmuş yapraklar, patiskadan daha beyaz ve sarı çiçekler, şekerlemeden daha tatlı ve köftelerden ve konserve kutularından daha lâtif, daha leziz, daha şirin meyveleri hazine-i rahmetten getiriyorlar, bize takdim ediyorlar.}

Bak, kaç top çuha ve patiska ve çiçekli kumaş çıktı.

Bak, ondan ne kadar şekerlemeler, yuvarlak tatlı köfteler yapılıyor ki,

bizim gibi binler adam giyse ve yese, kâfi gelir.

Hem de bak, bu demiri, toprağı, suyu, kömürü, bakırı, gümüşü, altunu gaybî avucuna aldı, bir et parçası (*) yaptı; bak gör...

**{Haşiye-4: Unsurlardan cism-i hayvanîyi halk ve nutfeden zîhayatı icad etmeye işarettir.}*

İşte ey akılsız adam! Bu işler öyle bir zâta mahsustur ki;

bütün bu memleket, bütün eczasıyla onun mu'cize-i kuvveti altında duruyor, her arzusuna râim oluyor.

Üçüncü Bürhân

Gel, bu müteharrik antika (*) san'atlarına bak! Her birisi öyle bir tarzda yapılmış; âdeta bu koca sarayın bir küçük nüshasıdır.

{This alludes to animals and humans. For since animals are tiny **indexes of the world, and man is a **miniature sample** of the universe, whatever there is in the world, a sample of it is in man.}*

Whatever there is in the palace, it is found in these tiny mobile machines.

Is it at all possible that someone other than the palace's maker could come and **include** the **wondrous** palace in a tiny machine?

Also, is it at all possible that although he has included a whole world in a machine the size of a box,

there could be anything in it that was **purposeless** or could be attributed to chance?

That means that however many skilfully fashioned machines you can see, each is like a seal of that hidden one.

Rather, each is like a **herald** or **proclamation**. Through their tongues of disposition they are saying:

“We are the art of One Who can make this entire world of ours as **easily** and simply as He created us.”

Fourth Proof

O my stubborn friend! Come, I shall show you something even stranger.

Look! All these works and things in this land have changed and are changing. They do not stop in any one **state**.

Note carefully that each of these **lifeless** bodies and **unfeeling** boxes has taken on the form of being **absolutely dominant**. Quite simply it is as though each rules all the others.

#290

Look at this machine next to us; (*) it is as though issuing commands;

{The machine indicates fruit-bearing trees. For they bear on their **slender branches hundreds of **workbenches** and **factories**,*

*and weave, adorn, and cook **wonderful** leaves, flowers and fruits, and stretch them out to us.*

*And **majestic** trees like the pine and the cedar, even, set up their **workbenches** on dry rock, and work.}*

all the **necessities** and **substances** necessary for its **adornment** and **functioning** come hastening to it from distant places.

Look over there: that lifeless body (*) **is as though beckoning**; it makes the largest bodies serve it and work in its own workplace.

{Haşiye-5: Hayvanlara ve insanlara işarettir. Zira hayvan, şu âlemin küçük bir **fihristesi ve mahiyet-i insâniye, şu kâinatın bir **misâl-i mûsaggarı** olduğundan; âdeta âlemde ne varsa, insanda nümunesi vardır.}*

Bütün bu sarayda ne varsa, o küçücük müteharrik makinelerde bulunuyor.

Hiç mümkün müdür ki, bu sarayın ustasından başka birisi gelip, bu **acib** sarayı küçük bir makinede **dercetsin**!

Hem hiç mümkün müdür ki, bir kutu kadar bir makine bütün bir âlemi içine aldığı halde,

tesadüfî veyahut **abes** bir iş içinde bulunsun!

Demek bütün gözün gördüğü ne kadar antika makineler var, o gizli zâtın birer sikkesi hükmündedirler.

Belki birer **dellâl**, birer **ilânname** hükmündedirler. Lisan-ı halleriyle derler ki:

“Biz öyle bir zâtın san'atıyız ki: Bütün bu âlemimizi, bizi yaptığı ve **sühuletle** icad ettiği gibi kolaylıkla yapabilir bir zâttır.”

Dördüncü Bürhân

Ey muannid arkadaş! Gel, sana daha acibini göstereceğim.

Bak, bu memlekette bütün bu işler, bu şeyler değişti, değişiyor, bir **hâlette** durmuyor.

Dikkat et ki, bu gördüğümüz **câmid** cisimler, **hissiz** kutular; birer **hâkim-i mutlak** sûretini aldılar; âdeta her bir şey, bütün eşyaya hükmediyor.

İşte bu yanımızdaki bu makineye bak; (*) güya emrediyor.

{Haşiye-6: Makine, meyvedâr ağaçlara işarettir. Çünkü yüzer **tezgâhları, fabrikaları **incecik** dallarında taşıyor gibi;*

hayretnümâ yaprakları, çiçekleri, meyveleri dokuyor, süslendiriyor, pişiriyor, bizlere uzatıyor.

*Halbuki çam ve katran gibi **muhteşem** ağaçlar, kuru bir taştâ **tezgâhını** atmış, çalışıp duruyorlar.}*

İşte onun **tezyinatına** ve **işlemesine** lâzım **levazımat** ve **maddeler**, uzak yerlerden koşup geliyorlar.

İşte oraya bak: O şuursuz cisim (*) **güya** bir **işaret ediyor**, en büyük bir cismi, kendine hizmetkâr ediyor, kendi işlerinde çalıştırıyor.

**{This alludes to grains, seeds, and the eggs of flies.*

For example, a fly leaves its eggs on the leaves of the elm.

Suddenly the huge tree turns its leaves into a mother's womb and a cradle for the eggs, and into a store full of a food like honey.

Simply, in that way the tree, which is not fruit-producing, produces fruits bearing spirits.

Make further analogies in the same way.

Simply, everything subjugates to itself all the beings in this world.

If you do not accept the existence of that hidden one, you have to attribute all his skills, arts, and perfections in the stones, earth, animals, and creatures resembling man everywhere in this land to the things themselves.

In place of a single wonder-working being, which your mind deems unlikely, you have to accept millions like him, who are both opposed to one another, and similar, and one within the other,

so they do not cause confusion everywhere and the order be spoiled.

Whereas if two fingers meddle in a country, they cause confusion.

For if there are two headmen in a village, or two governors in a town, or two kings in a country, the result is chaos. So what about an infinite, absolute ruler?

Fifth Proof

O my sceptical friend! Come, look carefully at the inscriptions of this vast palace, look at all the adornments of the town, see the ordering of this whole land, and reflect on all the works of art in this world!

See! If these inscriptions are not worked by the pen of one hidden who possesses infinite miracles and skills, and are attributed to unconscious causes, to blind chance and deaf nature,

then every stone and every plant in this land has to be an inscriber so wondrous it can write a thousand books in every letter and include millions of works of art in a single inscription.

Because look at the inscription on these stones; (*) in each are the inscriptions of all the palace, and the laws ordering all the town, and the programmes for organizing the whole country.

**{This alludes to man, the fruit of the tree of creation, and to the fruit which bears its tree's programme and index.*

**{Haşiye-7: Hububata, tohumlara, sineklerin tohumcuklarına işaretir.*

Meselâ bir sinek bir karaağacın yaprağında yumurtasını bırakır.

Birden o koca karaağaç, yapraklarını o yumurtalara bir rahm-ı mâder, bir beşik, bal gibi bir gıda ile dolu bir mahzene çeviriyor.

Âdeta o meyvesiz ağaç, o sûrette zîruh meyveler veriyor.}

Daha başka şeyleri bunlara kıyas et. Âdeta her bir şey, bütün bu âlemdeki hilkatleri müsahhar ediyor.

Eğer o gizli zâtı kabûl etmezsen, bütün bu memleketteki taşında, toprağında, hayvanında, insana benzer mahluklarda; o zâtın bütün hünerlerini, san'atlarını, kemâlâtlarını, birer birer (o şeylere) vereceksin.

İşte aklın uzak gördüğü bir tek mu'ciznümâ zâtın bedeline, milyarlar onun gibi mu'ciznümâ, hem birbirine zıd, hem birbirine misil, hem birbiri içinde bulunsun;

bu intizâm bozulmasın, ortalığı karıştırmasınlar.

Halbuki bu koca memlekette iki parmak karışsa, karıştırır.

Çünkü bir köyde iki müdür, bir şehirde iki vali, bir memlekette iki padişah bulunsa, karıştırır. Nerede kaldı, hadsiz hâkim-i mutlak beraber bulunsun!

Beşinci Bürhân

Ey vesveseli arkadaş! Gel, bu azîm sarayın nakışlarına dikkat et ve bütün bu şehrin zînetlerine bak ve bütün bu memleketin tanzimatını gör ve bütün bu âlemin san'atlarını tefekkür et!

İşte bak: Eğer nihayetsiz mu'cizeleri ve hünerleri olan gizli bir zâtın kalemi işlemezse, bu nakışları sâir şuursuz sebeblere, kör tesadüfe, sağır tabiata verilse,

o vakit ya bu memleketin her bir taşı, her bir otu, öyle mu'ciznümâ nakkaş, öyle bir hârikulâde kâtib olması lâzım gelir ki, bir harfte bin kitabı yazabilsin, bir nakışta milyonlar san'atı dercedebilsin.

Çünkü bak bu taşlardaki nakşa, (*) her birisinde bütün sarayın nakışları var, bütün şehrin tanzimat kanunları var, bütün memleketin teşkilât programları var.

**{Haşiye-8: Şecere-i hilkatın meyvesi olan insana ve kendi ağacının programını ve fihristesini taşıyan meyveye işaretir.*

For whatever the pen of power has written in the great book of the universe, it has written its summary in man's nature.

And whatever the pen of Divine Determining has written in a tree the size of a mountain, it has also included it in its fruit the size of a finger nail.}

That means that it is as wonderful to make these inscriptions as to make the whole country.

In which case, all the inscriptions, all the works of art, are proclamations of that hidden one, and seals of his.

Zira kalem-i kudret, âlemin kitab-ı kebirinde ne yazmış ise, icmâlini mahiyet-i insâniyede yazmıştır.

Kalem-i kader, dağ gibi bir ağaçta ne yazmış ise, tırnak gibi meyvesinde dahi dercetmiştir.}

Demek bu nakışları yapmak, bütün memleketi yapmak kadar hârikadır.

Öyle ise her bir nakış, her bir san'at, o gizli zâtın bir ilânnamesidir, bir hâtemidir.

www.risaleglobal.com

Since a **letter** cannot exist without showing the one who wrote it, and an **artistic** inscription cannot exist without making known its **inscriber**,

how is it that an inscriber *who writes a huge book in a single letter and inscribes a thousand inscriptions in a single inscription*, should not be known through his **writing** and through his **inscribing**?

Sixth Proof

Come, let us go out onto this broad plain. (*)

**{This indicates the face of the earth in the spring and summer.*

*For the **groups** of hundreds of thousands of **different** creatures are created one within the other and written there. They are changed without **fault** or error and with perfect order.*

*Thousands of tables of the Most Merciful One are laid out, then removed and replaced by fresh ones. All the trees as though bear **trays**, all the gardens are like **cauldrons**.*

On it is a high mountain whose summit we shall climb to so that we can see all the surrounding country. We shall take with us a good pair of **binoculars** which will bring everything close,

for strange things are happening in this **strange** land. Every hour things are taking place that we could not imagine.

Look! These mountains, plains, and towns are suddenly changing.

And how? In such a way that millions of things are being changed in a most **regulated** and **orderly** fashion one within the other.

Truly wondrous **transformations** are being wrought, just as though millions of **various** cloths are **being woven** one within the other.

Look! These flowery things **which we** know and are **familiar with** are disappearing

and others have come in their place **in orderly fashion** which resemble them in nature but are different in **form**.

It is quite simply as though this plain and the mountains are each a **page**, and within them are being written hundreds of thousands of different books.

And they are being written faultlessly and without defect. It is **impossible** a hundred times over that these matters should have come about on their own.

Yes, for these works which are **skilfully** and carefully fashioned to an infinite degree to have occurred on their own is impossible a thousand times,

Mâdem bir **harf**, kâtibini göstermeksizin olmaz. **San'atlı** bir nakış, **nakkaş**ını bildirmemek olmaz.

Nasıl olur ki: *Bir harfte koca bir kitabı yazan, bir nakışta bin nakış nakşeden* nakkaş, kendi **kitabıyla** ve **nakşıyla** bilinmesin...

Altıncı Bürhân

Gel, bu geniş ovaya çıkacağız. (*)

**{Haşiye-9: Bahar ve yaz mevsiminde zeminin yüzüne işarettir.*

*Zira yüzbinler **muhtelif** mahlûkatın **taifeleri**, birbiri içinde beraber îcad edilir, rûy-i zeminde yazılır. **Galatsız**, kusursuz, kemâl-i intizâmla değiştirilir.*

*Binler sofrâ-i Rahman açılır, kaldırılır, **taze taze** gelir. Her bir ağaç birer **tablacı**, her bir bostan birer **kazan** hükmüne geçer.*

İşte o ova içinde yüksek bir dağ var. Üstüne çıkacağız, tâ bütün etrafı görülsün. Hem her şeyi yakınlaştıracak güzel **dürbün**leri de beraber alacağız.

Çünkü bu **acib** memlekette, acib işler oluyor. Her saatte hiç aklımıza gelmeyen işler oluyor.

İşte bak! Bu dağlar ve ovalar ve şehirler, birden değişiyor.

Hem nasıl değişiyor.. öyle bir tarzda ki: Milyonlarla birbiri içinde işler gâyet **muntâzam** sûrette değişiyor.

Âdeta milyonlar **mütenevvî** kumaşlar birbiri içinde beraber **dokunuyor** gibi, pek acib **tahavvülât** oluyor.

Bak, o kadar **ünsiyyet ettiğimiz** ve tanıdığımız çiçekli-miçekli şeyler kayboldular.

Muntâzaman yerlerine ve mahiyetçe onlara benzer, fakat **sûret**çe ayrı, başkaları geldiler.

Âdeta şu ova, dağlar birer **sahife**; yüzbinlerle ayrı ayrı kitaplar içinde yazılıyor.

Hem hatâsız, noksansız olarak yazılıyor. İşte, bu işler yüz derece **muhal**dir ki; kendi kendine olsun.

Evet nihayet derecede **san'atlı**, dikkatli şu işler, kendi kendine olmak bin derece muhaldir ki:

for rather than themselves, they show the artist who fashioned them.

Moreover, the one who did this displays such miracles that nothing at all could be difficult for him.

It is as easy for him to write a thousand books as to write one book. Look all around you;

he both puts everything in its proper place with perfect wisdom, and he munificently showers the favours on everyone of which they are worthy,

and he draws back and opens general veils and doors so bountifully that everyone's desires are satisfied.

And he sets up tables so generously that a feast of bounties is given to all the people and animals of this land; each group and individual is given one particular and suitable for it, even.

So, is there anything more impossible in the world than that there should be anything attributable to chance in these matters that we see, or that among these matters that we see there is anything purposeless or vain,

#292

or that many hands should be interfering in them, or that their maker should not be capable of everything, or that everything should not be subjugated to him?

And so, my friend, find a pretext in the face of these if you can!

Seventh Proof

Come, my friend! Now we shall leave these particular matters and turn our attention to the mutual positions of the parts of this wondrous world in the form of a palace.

Look! Universal works are being carried out and general revolutions are occurring in this world with such order that

all the rocks, earth, trees, everything in this palace, observe the universal systems of the world, and conform to them as if each was acting with will.

Things which are distant hasten to assist one another.

Now look, a strange caravan (*) has appeared, coming from the Unseen.

**{These are the caravans of plants and trees, which bear the sustenance of all the animals.}*

The mounts in it resemble trees, plants, and mountains. Each bears a tray of provisions on its head.

And look, they are bringing the provisions for the various animals awaiting them on this side.

Kendilerinden ziyade, san'atkârlarını gösteriyorlar.

Hem bunları işleyici öyle mu'ciznümâ bir zâttır ki, hiçbir iş, ona ağır gelmez.

Bin kitab yazmak, bir harf kadar ona kolay gelir. Bununla beraber her tarafa bak ki,

hem öyle bir hikmetle her şeyi yerli yerine koyuyor ve öyle mükrimâne herkese lâîk oldukları lûtûfları yapıyor;

hem öyle ihsan-perverane umumî perdeler ve kapılar açıyor ki, herkesin arzularını tatmin ediyor.

Hem öyle sehavet-perverane sofralar kuruyor ki, bütün bu memleketin halklarına, hayvanlarına, her bir taifesine has ve lâîk, belki her bir ferdine mahsus ismiyle ve resmiyle bir tabla-yı nîmet veriliyor.

İşte dünyada bundan muhal bir şey var mı ki, bu gördüğümüz işler içinde tesadüfî işler bulunsun veya abes ve faidesiz olsun

veya müteaddid eller karışsın veya ustası her şeye muktedir olmasın veya her şey ona müsahhar olmasın!

İşte ey arkadaş! Haddin varsa buna karşı bir bahane bul!

Yedinci Bürhân

Ey arkadaş gel! Şimdi bu cüz'iyatı bırakıp, saray şeklindeki bu acib âlemin eczalarının birbirine karşı olan vaziyetlerine dikkat edeceğiz.

İşte bak: Bu âlemde o derece intizâm ile küllî işler yapılıyor ve umumî inkılâblar oluyor ki,

âdeta bütün bu saraydaki mevcûd taşlar, topraklar, ağaçlar, her bir şey, birer fâil-i muhtar gibi bütün bu âlemin nizâmât-ı külliyesini gözetip, ona göre tevfiik-ı hareket ediyor.

Birbirinden en uzak şeyler, birbirinin imdadına koşuyor.

İşte bak: Gaibden acib bir kafil (*) çıkıp geliyor.

**{Haşiye-10: Umum hayvanatın erzakını taşıyan, nebâtat ve eşcar kafileleridir.}*

Merkepleri ağaçlara, nebatlara, dağlara benzerler. Başlarında birer tabla-yı erzak taşıyorlar.

İşte bak: Bu tarafta bekleyen muhtelif hayvanatın erzaklarını getiriyorlar.

And see, the **mighty** electric lamp (*) in that **dome** both furnishes them with light, and cooks all their **food** so well that

**{The mighty electric lamp indicates the sun.}*

the foods to be cooked are each attached to a string (*) by an **unseen hand** and held up before it.

**{And the string, and the food attached to it, are the slender branches of trees and their delicious fruits.}*

And on this side, see these **wretched**, **weak**, powerless little animals;

how before their heads are attached two **small pumps** (*) full of **delicate** sustenance, like two springs;

it is enough for those powerless creatures to only press their mouths against them.

**{And the two small pumps allude to the breasts of mothers.}*

In Short: Just as all the things throughout the world look to one another, so they help one another. And just as they see one another, so they co-operate with one another.

And just as they **perfect** each other's works, so too they support one another; standing shoulder to shoulder, they work together.

Make analogies with this for everything; they are uncountable.

Thus, all these things demonstrate as **decisively** as two plus two equals four that

everything is **subjugated** to the maker of this wondrous palace, that is, to the owner of this strange world.

Everything is like a soldier under his command. Everything turns through his strength.

Everything acts through his command. Everything is **set in order** through his wisdom.

Everything **helps** the others through his **munificence**. Everything hastens to the **assistance** of the others through his compassion, that is, they are made to hasten to it.

Now, my friend, say something in the face of this if you can!

#293

Eighth Proof

Come, my foolish friend who thinks himself **reasonable** like my soul! You do not want to recognize the owner of this **magnificent palace**!

Hem de bak: Bu **kubbede** o **azîm** elektrik lâmbası (*) onlara ışık verdiği gibi, bütün **taamlarını** öyle güzel pişiriyor;

**{Haşiye-11: O azîm elektrik lâmbası, Güneş'e işarettir.}*

yalnız, pişirilecek taamlar bir **dest-i gaybî** tarafından birer ipe takılıp (*) ona karşı tutuluyor.

**{Haşiye-12: İp ve ipe takılan taam ise, ağacın ince dalları ve leziz meyveleridir.}*

Bu tarafa da bak: Bu **bîcâre zaîf**, **nahif**, kuvvetsiz hayvancıklar...

Nasıl onların başı önünde, **lâtif** gıda ile dolu iki **tulumbacık** (*) takılmış, iki çeşme gibi;

yalnız o kuvvetsiz mahlûk, onu ağzına yapıştırması kâfidir.

**{Haşiye-13: İki tulumbacık ise, validelerin memelerine işarettir.}*

Elhasıl: Bütün bu âlemin bütün eşyası, birbirine bakar gibi, birbirine yardım eder. Birbirini görür gibi, birbirine ele verir.

Birbirinin işini **tekmil** için, birbirine omuz-omuza veriyor. Bel-bele verip beraber çalışıyorlar.

Her şeyi buna kıyas et; tâ'dad ile bitmez...

İşte bütün bu haller, iki kere iki dört eder derecesinde **kat'î** gösterir ki;

şu saray-ı acîbin ustasına yâni şu garib âlemin sahibine her şey **müsaahhar**dır. Her şey onun hesabına çalışır.

Her şey ona bir emirber nefer hükmündedir. Her şey onun kuvvetiyle döner.

Her şey onun emriyle hareket eder. Her şey onun hikmetiyle **tanzim** olur.

Her şey onun **keremiyle muavenet eder**. Her şey onun merhametiyle başkasının **imdadına** koşar, yâni koşturulur.

Ey arkadaş! Haddin varsa buna karşı bir söz söyle!

Sekizinci Bürhân

Gel, ey nefsim gibi kendini **âkil** zanneden akılsız arkadaş! Şu **saray-ı muhteşem**in sahibini tanımak istemiyorsun!

But everything shows him, points to him, testifies to him.
How can you **deny** the **testimony** of all these things?

You have therefore to deny the palace as well, and say:
“There is no world, no country.” Deny yourself, too, and disappear!

Or else come to your senses and listen to me! Now, look,
there are **uniform elements** and **minerals** inside the palace
and encompassing the land. (*)

**{As for the elements and minerals, these indicate the
elements of air, water, light, and earth, which have
numerous well-ordered duties;*

*they hasten to the assistance of all needy beings with
dominical leave, enter everywhere and bring help at the
Divine command,*

*and raise all the things necessary for life and suckle living
creatures,*

*and are the source of the weaving and inscribing of the
Divine artefacts, and their progenitors and cradles.}*

Simply, everything appearing in the country is made of
those elements. That means, whoever those things belong
to, everything made of them is also his.

Whoever the field belongs to, the **crops** are his too. And
whoever the sea belongs to, the things within it are also
his.

And look, these textiles, these **decorated woven** materials,
are being made out of a single substance.

It is **self-evidently** the same person who brings the
substance, **prepares** it, and makes it into string. For such a
work would not permit the **participation** of others.

In which case, all the woven, **skilfully made** things are
particular to him.

And look! Every sort of these woven, manufactured
goods is found in every part of
the country;

they have **spread** with all their **fellows**, and are being
made and woven together and one within the other, in
the same way, at the same instant.

That means they are the work of the same person and the
same act through a single command,

otherwise their correspondence and **conformity** at the
same instant, in the same fashion, of the same **sort**, would
be **impossible**.

In which case, each of these skilfully fashioned things is
like a **proclamation** of that hidden one which points to
him.

Halbuki her şey onu gösteriyor, ona işaret ediyor, ona
şehadet ediyor. Bütün bu şeylerin **şehadetini** nasıl **tekzib**
ediyorsun!

Öyle ise, bu sarayı da inkâr et ve "Âlem yok, memleket
yok" de ve kendini de inkâr et, ortadan çık.

Yahut aklını başına al, beni dinle! İşte bak: Şu saray içinde
bulunan ve memleketi **ihâta eden yeknesak unsurlar**,
mâdenler var. (*)

**{Haşiye-14: Unsurlar, madenler ise pek çok muntâzam
vazifeleri bulunan*

*ve izn-i Rabbanî ile her muhtacın imdadına koşan ve emr-i
İlahî ile her bir yere giren, meded veren*

ve hayatın levazımâtını yetiştiren ve zîhayatı emziren

*ve masnuat-ı İlahiyenin nescine, nakşına menşe ve
müvellid ve beşik olan hava, su, ziya, toprak unsurlarına
işarettir.}*

Âdeta memlekettten çıkan her şey, o maddelerden
yapılıyor. Demek o maddeler kimin mülkü ise, bütün
ondan yapılan şeyler de onundur.

Tarla kimin ise, **mahsulat** da onundur. Deniz kimin ise,
içindekiler de onundur.

Hem bak, bu **dokunan** şeyler, bu **nescolunan münakkaş**
kumaşlar, bir tek maddeden yapılıyor.

O maddeyi getiren, **ihzâr** eden ve ip haline getiren, elbette
bilbedâhe birdir. Çünkü o iş, **iştirâk** kabûl etmez.

Öyle ise bütün nescolunan **san'atlı** şeyler, ona mahsustur.

Hem de bak, bu dokunan, yapılan şeylerin her bir cinsi,
bütün memleketin her tarafında bulunuyor;

bütün **ebnâ-yı cinsleriyle** öyle **intişar** etmiş; beraber olarak
birbiri içinde, bir tarzda, bir anda yapılıyor, nescediliyor.

Demek bir tek zâtın işidir, bir tek emirle hareket ediyor.

Yoksa böyle bir anda, bir tarzda, bir **keyfiyette**, bir heyette
ittifak ve **muvaafakat**, **muhaldir**.

Öyle ise bu san'atlı şeylerin her birisi, o gizli zâtın bir
ilânnâmesi hükmünde, onu gösteriyor.

As if each sort of flowered material, each ingenious machine, each sweet mouthful, is a stamp of that miracle-displaying person; a stamp of his, a mark, a decoration; each says through the tongue of disposition:

“Whose-ever work of art I am, the boxes and shops where I am found are also his property.”

Each inscription says: “Whoever wove me also wove the roll of cloth of which I am a part.”

Every sweet mouthful says: “Whoever makes me and cooks me, the cauldron in which I am is also his.”

And every machine says: “Whoever made me, also makes all those like me who have spread throughout the land, and the one who raises us in every part of it, is also he.

That means he is also the country’s owner. In which case, whoever the owner of all this country and palace is, he may be our owner too.”

#294

For example, in order to be the true owner of a single cartridge-belt or even a button belonging to the government, one also has to own all the factories in which they are made.

If a bragging irregular soldier claims otherwise, he will be told: “They are government property.” And they will be taken from him, and he will be punished.

In Short: Just as the elements in this country all surround and encompass it, and their owner can only be one who owns the whole country,

in the same way, since the works of art that are spread throughout it resemble one another and display a single stamp,

they show that they are the art of a single person who governs everything.

And so, my friend! There is a sign of oneness, a stamp of unity, in this country, that is, this magnificent palace.

For while being the same, certain things are all-encompassing. And while being numerous, some display a unity or similarity, since they resemble one another and are found everywhere.

As for unity, it shows One of Unity. That means that its maker, owner, lord, and fashioner has to be one and the same.

In addition, look carefully at this: from behind the veil of the unseen a thickish string has appeared. (*)

**{The thickish string alludes to fruit-bearing trees, the thousands of strings, to their branches, and the diamonds, decorations, favours, and gifts, to the varieties of blossoms and fruits.}*

Güya her bir çiçekli kumaş, her bir san'atlı makine, her bir tatlı lokma, o mu'ciznümâ zâtın birer sikkesi, birer hâtemi, birer nişanı, birer turrası hükmünde; lisan-ı hal ile her birisi der:

“Ben kimin san'atıyım, bulunduğum sandıklar ve dükkânlar da onun mülküdür.”

Ve her bir nakış der: “Beni kim dokudu ise, bulunduğum top da onun dokumasıdır.”

Her bir tatlı lokma der: “Beni kim yapıyor, pişiriyorsa bulunduğum kazan dahi onundur.”

Her bir makine der: “Beni kim yapmış ise, memlekette intişar eden bütün emsalimi de o yapıyor ve bütün memleketin her tarafında bizi yetiştiren, odur.

Demek memleketin mâliki de odur. Öyle ise, bütün bu memlekete, bu saraya mâlik kimse, o bize mâlik olabilir.”

Meselâ, nasıl mîrîye mahsus tek bir palaska veyahut bir tek düşmeye mâlik olmak için, onları yapan bütün fabrikalara mâlik olmak lâzımdır ki, onlara hakikî mâlik olsun.

Yoksa o boşboğaz başıbozuktan, “mîrî malıdır” diye elinden alınıp, tecziye edilir.

Elhasıl: Nasıl bu memleketin anâsırı, memlekete muhit birer maddedir. Onların mâliki de, bütün memlekete mâlik bir tek zât olabilir.

Öyle de, bütün memlekette intişar eden san'atlar, birbirine benzediği ve bir tek sikke izhar ettikleri için,

bütün memleket yüzünde intişar eden masnûlar, her bir şeye hükmeden tek bir zâtın san'atları olduğunu gösteriyorlar.

İşte ey arkadaş! Mâdem şu memlekette, yâni şu saray-ı muhteşemde bir birlik alâmeti vardır; bir vahdet sikkesi var.

Çünkü bir kısım şeyler, bir iken; ihâtası var. Bir kısım, müteaddid ise -fakat birbirine benzediği ve her tarafta bulunduğu için- bir vahdet-i nev'îye gösteriyor.

Vahdet ise, bir vâhidi gösterir. Demek ustası da, mâliki de, sahibi de, sâniî de bir olmak lâzım gelir.

Bununla beraber sen buna dikkat et ki, bir perde-i gaybdan kalınca bir ip çıkıyor. (*)

**{Haşiye-15: Kalınca bir ip, meyvedâr ağaca; binler ipler ise, dallarına ve ipler başındaki elmas, nişan, ihsan, hediyeler ise, çiçeklerin aksamına ve meyvelerin enva'ına işarettir.}*

Now look, thousands of strings have hung down from it. And see the tips of the strings: a diamond, a decoration, a favour, a gift has been attached to each. Suitable presents are being given to everyone.

Do you know what a **lunatic** action it is not to recognize or thank the one who stretches out from behind the strange veil of the unseen such wondrous **favours** and **gifts**.

Because if you do not recognize him, you will be compelled to say: "These strings are making the diamonds and other gifts on their tips themselves and offering them."

Then you have to attribute to each string the meaning of a king. Whereas before our eyes an **unseen hand** is making the strings too, and attaching the gifts to them.

That means, everything in this palace points to that miracle-displaying one rather than to themselves.

If you do not recognize him, through denying them, you fall a hundred times lower than an animal.

Ninth Proof

Come, my **unreasoning** friend! You do not recognize this palace's owner, and you do not want to recognize him because you **deem** his existence **unlikely**.

You deviate into **denial** because you cannot comprehend with your narrow brain his wondrous arts and acts.

Whereas the true **unlikelihood**, real **difficulties**, **hardships**, and awesome **trouble** lie in not recognizing him.

For if we recognize him, this whole palace, this world, becomes as easy, as trouble-free as a single thing; it becomes the **means** to the abundance and **plenty** around us.

If we do not recognize him and he does not exist, then everything becomes as **difficult** as this whole palace, because everything is as skilfully made as the palace.

#295

Then neither the abundance nor the plenty would remain. Indeed, not one of these things which we see would pass to anyone's hand, let alone ours. Look at just **the jar of conserve** attached to this string. (*)

**{The jar of conserve indicates the gifts of Divine mercy like melons, water melons, pomegranates, and coconuts, which are the conserves of Divine power, and like tins of milk.}*

If it had not emerged from his hidden, **miracle-displaying kitchen**, we could not have bought it for a hundred liras, although we buy it now for forty para. (*)

**{1 Para = 1/40th of a kurush; 100 kurush = 1 lira.}*

Bak, sonra binler ipler ondan uzanmış. Her bir ipin başına bak: Birer elmas, birer nişan, birer ihsan, birer hediye takılmış. Herkese göre birer hediye veriyor.

Acaba bilir misin ki, böyle garib bir gayb perdesinden, böyle acib **ihsanatı**, **hedâyâyı** şu mahlûklara uzatan zâtı tanımamak, ona teşekkür etmemek, ne kadar **divanece** bir harekettir.

Çünkü onu tanımazsan bilmeceburiye diyeceksin ki: "Bu ipler; uçlarındaki elmasları, sâir hediyeleri kendileri yapıyorlar, veriyorlar."

O vakit her ipe, bir padişahlık mânâsını vermek lâzım gelir. Halbuki gözümüzün önünde bir **dest-i gaybî**, o ipleri dahi yapıp o hedâyâyı onlara takıyor.

Demek bütün bu sarayda her şey, kendi nefsinden ziyade, o mu'ciznümâ zâtı gösteriyor.

Onu tanımazsan, bütün bu şeyleri inkâr etmekle, hayvandan yüz derece aşağı düşeceksin.

Dokuzuncu Bürhân

Gel, ey **muhakemesiz** arkadaş! Sen şu sarayın sahibini tanımıyorsun ve tanımak da istemiyorsun. Çünkü **istib'ad** ediyorsun.

Onun acib san'atlarını ve hâlâtını, akla sığdıramadığından **inkâra** sapıyorsun.

Halbuki asıl **istib'ad**, asıl **müşkilât** ve hakikî **suubetler** ve dehşetli **külfetler**, onu tanımamaktadır.

Çünkü onu tanısak, bütün bu saray, bu âlem bir tek şey gibi kolay gelir, rahat olur; bu ortadaki ucuzluk ve **mebzuliyete medâr** olur.

Eğer tanımazsak ve o olmazsa, o vakit her bir şey, bütün bu saray kadar **müşkilâtlı** olur. Çünkü her şey, bu saray kadar san'atlıdır.

O vakit ne ucuzluk ve ne de mebzuliyet kalır. Belki bu gördüğümüz şeylerin birisi, değil elimize, hiç kimsenin eline geçmezdi. Sen, yalnız şu ipe takılan tatlı **konserve kutusuna** bak. (*)

**{Haşiye-16: Konserve kutusu; kudret konserveleri olan kavun, karpuz, nar, süt kutusu hindistan cevizi gibi rahmet hediyelerine işarettir.}*

Eğer onun gizli **matbaha-i mu'ciznümâsından** çıkmasa idi, şimdi kırk para ile aldığımız halde, yüz liraya alamazdık.

Yes, all unlikelyhood, **difficulty**, **trouble**, **arduousness**, indeed, **impossibility**, lies in not recognizing him.

For a tree is given life from one root, through one law, in one centre, and the **formation** of thousands of fruits is as easy as one fruit.

But **if** the fruits **were tied** to different centres and **roots**, and different laws, each fruit would be as difficult to produce as the tree.

And if the **equipping** of an entire army is in one centre, through one law, and from one factory, **as regards quantity** it is as easy as equipping a single soldier.

While if each soldier is equipped from all different places, then to equip one soldier there would have to be as many factories as for the entire army.

Just like these two **examples**, if, in this **well-ordered** palace, this fine town, this **advanced** country, this magnificent world, the creation of all things is attributed to a single being,

it becomes so easy, so light, it is the reason for the infinite **abundance**, availability, and **munificence** we see.

Otherwise everything would become so expensive, so difficult, that if the whole world was given to someone, they could not obtain them.

Tenth Proof

Come, my friend, who has come a little to his senses! We have been here fifteen days (*) now.

**{Fifteen days indicates the age of fifteen, the age of discretion. (See, Bukhari, iii, 232.)}*

If we do not know the regulations of this world and do not recognize its king, we shall deserve punishment.

We have no excuse, because for fifteen days, as though given a respite, they did not interfere with us.

Of course we have not just been left to our own devices. We cannot wander around among these **delicate**, **well-balanced**, **subtle**, **skilfully made** and **instructive** creatures like an animal and spoil them; they would not permit us to harm them.

The penalties of this country's **august** king are bound to be awesome.

You can understand how **powerful** and **majestic** he is from the way he orders this huge world as though it was a palace, and makes it revolve like a machine.

He administers this large country like a house, missing nothing.

See, like filling a container and emptying it, he continuously fills this palace, this country, this town, **with perfect order**, and empties it **with perfect wisdom**.

Evet bütün istib'âd, **müşkilât**, **suubet**, **helâket** belki **muhâliyet**, onu tanımamaktadır.

Çünkü nasıl bir ağaca bir kökte, bir kanunla, bir merkezde hayat veriliyor. Binler meyvelerin **teşekkülü**, bir meyve gibi sühulet peyda eder.

Eğer o ağacın meyveleri, ayrı ayrı merkeze ve **köke**, ayrı ayrı kanunla **rabtedilse**, her bir meyve bütün ağaç kadar müşkilâtlı olur.

Hem nasıl bütün ordunun **teçhizatı** bir merkezde, bir kanunda, bir fabrikadan çıksa; **kemmiyetçe** bir neferin teçhizatı kadar kolaylaşır.

Eğer her bir neferin ayrı ayrı yerlerde teçhizatı yapılsa, alınsa; her bir neferin teçhizatı için, bütün ordunun teçhizatına lâzım fabrikalar bulunması lâzımdır.

Aynen bu iki **misâl** gibi: Şu **muntâzam** sarayda, şu mükemmel şehirde, şu **müterakki** memlekette, şu muhteşem âlemde, bütün bu şeylerin icadı bir tek zâta verildiği vakit

o kadar kolay olur, o kadar hiffet peyda eder ki; gördüğümüz nihayetsiz ucuzluğa ve **mebzuliyete** ve **sehavete** sebebiyet verir.

Yoksa her şey o kadar pahalı, o kadar müşkilâtlı olacak ki, dünya verilse birisi elde edilemez...

Onuncu Bürhân

Gel, ey bir parça insafa gelmiş arkadaş! On beş gündür (*) biz buradayız.

**{Haşiye-17: On beş gün, sinn-i teklif olan on beş seneye işarettir.}*

Eğer şu âlemin nizâmlarını bilmezsek, padişahını tanımazsak; cezaya müstehak oluruz.

Özrümüz kalmadı. Zira on beş gün (güya bize mühlet verilmiş gibi) bize ilişmiyorlar.

Elbette biz başıboş değiliz. Bu derece **nazik san'atlı**, **mizanlı**, **letafetli**, **ibretli** masnular içinde hayvan gibi gezip bozamayız, bize bozdurmazlar.

Şu memleketin **haşmetli** mâlikinin elbette cezası da dehşetlidir.

O zât ne kadar **kudretli**, **haşmetli** bir zât olduğunu şununla anlayınız ki: Şu koca âlemi, bir saray gibi tanzim ediyor, bir dolap gibi çeviriyor.

Şu büyük memleketi; bir hâne gibi, hiçbir şey noksan bırakmayarak idare ediyor.

İşte bak, vakit-be-vakit bir kabı doldurup boşaltmak gibi şu sarayı, şu memleketi, şu şehri **kemâl-i intizâmla** doldurup, **kemâl-i hikmetle** boşalttırıyor.

Like spreading out a table then clearing it away, varieties of foods are brought **in turn** and given to eat in the form of a **great variety of tables** (*) being laid out by an **unseen hand** in every part of his vast country, and then being cleared away.

**{The tables indicate the face of the earth in summer, during which hundreds of tables of the Most Merciful emerge fresh and different from the kitchens of mercy. Every garden is a cauldron, every tree, a tray-bearer.}*

The unseen hand clears away one, then brings another in its place. You see this too, and if you use your head, you will understand that within that **awesome majesty** is an infinitely **munificent liberality**.

And see, just as all these things testify to that unseen one's **sovereignty** and unity,

so too these **revolutions** and **changes** which pass on in succession like caravans and are opened and closed from behind that true veil, testify to his **continuance** and **permanence**.

For the **causes** of things disappear along with them.

Whereas the things which we **attribute** to them, which follow on after them, are repeated.

That means those works are not theirs, but the works of one who does not **perish**.

It is understood from the the **bubbles** on the surface of a river disappearing and the bubbles which succeed them sparkling in the same way that **what makes them sparkle** is a constant and elevated possessor of light.

Similarly, the speedy changing of things and the things that follow on after them assuming the same colours shows that

they are the **manifestations**, inscriptions, **mirrors**, and works of art of one who is perpetual, **undying**, and single.

Eleventh Proof

Come, my friend! Now I shall show you a **decisive proof** as powerful as the ten previous ones.

We shall board a boat, (*) and sail to a **peninsula**, far away.

**{The ship indicates history, and the peninsula, the Era of Bliss or Age of the Prophet (PBUH).}*

Through casting off the dress of this low civilization on its dark shore, entering the seas of time, boarding the ship of history and alighting at the Arabian Peninsula and Era of Bliss, and visiting the Glory of the World (PBUH) at his duties, we know that

he is a proof of Divine Unity so brilliant that he illuminates the entire globe and the two faces of the past and the future, and disperses the darkness of unbelief and misguidance.}

Bir sofrayı da kaldırıp indirmek gibi, koca memleketi baştanbaşa, **çeşit çeşit sofralar**, (*) bir **dest-i gaybî** tarafından kaldırır, indirir tarzında mütenevvi yemekleri **sıra ile** getirip yedirir.

**{Haşiye-18: Sofralar ise, yazda zeminin yüzüne işaretler ki, yüzer taze taze ve ayrı ayrı olarak matbaha-i rahmetten çıkan Rahmanî sofralar serilir, değişirler. Her bir bostan bir kazan, her bir ağaç bir tabladır.}*

Onu kaldırıp başkasını getirir, sen de görüyorsun ve aklın varsa anlarsın ki, o **dehşetli haşmet** içinde hadsiz **sehavetli** bir **kerem** var.

Hem de bak ki, o gaybî zâtın **saltanatına**, birliğine bütün bu şeyler şahadet ettiği gibi;

öyle de kfile kfile arkasından gelip geçen, o hakikî perde perde arkasından açılıp kapanan bu **inkılablar**, bu **tahavvülâtlar**; o zâtın **devamına**, **bekasına** şahadet eder.

Çünkü zeval bulan eşya ile beraber **esbabları** dahi kayboluyor.

Halbuki onların arkasından, onlara **isnad** ettiğimiz şeyler, tekrar oluyor.

Demek o eserler, onların değilmiş; belki **zevalsiz** birinin eserleri imiş.

Nasıl ki bir ırmağın **kabarcıkları** gidiyor, arkasından gelen kabarcıklar, gidenler gibi parladığından anlaşılıyor ki; **onları parlattıran**, daimî ve yüksek bir ışık sahibidir.

Öyle de: Bu işlerin sür'atle değişmesi, arkalarından gelenlerin aynı renk alması gösteriyor ki;

zevalsiz daimî bir tek zâtın **cilveleridir**, nakışlarıdır, **âyineleridir**, san'atlarıdır.

On Birinci Bürhân

Gel ey arkadaş! Şimdi sana geçmiş olan on bürhân kuvvetinde **kat'î** bir **bürhân** daha göstereceğim.

Gel, bir gemiye bineceğiz; (*) şu uzakta bir **cezire** var, oraya gideceğiz.

**{Haşiye-19: Gemi tarihe ve cezire ise Asr-ı Saadet'e işaretler.}*

Şu asrın zulümatlı sahilinde, mimsiz medeniyetin giydirdiği libastan soyunup, zamanın denizine girip, tarih ve siyer sefinesine binip, Asr-ı Saadet ceziresine ve Cezire-ül Arab meydanına çıkıp, Fahr-i Âlem'i (A.S.M.) iş başında ziyaret etmekle biliriz ki,

o zât o kadar parlak bir bürhân-ı tevhiddir ki, zeminin baştanbaşa yüzünü ve zamanın geçmiş ve gelecek iki yüzünü ışıklandırmış, küfür ve dalâlet zulûmatını dağıtmıştır.}

For the key to this **riddle-filled** world will be there.

Moreover, everyone is looking to that peninsula and awaiting something from it; they are receiving orders from there. See, we are going there.

Now we have arrived and have alighted on the peninsula. There is a vast **gathering**, a great **concourse**, as though all the important people of the country have gathered there.

Look carefully, this **great community** has a leader. Come, we shall draw closer; we must become acquainted with him.

Look! What brilliant **decorations** he has, more than a thousand of them. (*)

**{The thousand decorations are the miracles of Muhammad (PBUH), which according to those who have investigated them, reach nearly a thousand. (Bayhaqi, Dala'il, i, 10.)}*

How powerfully he speaks! How pleasant is his conversation! In these two weeks I have learnt a little of what he says. You learn them from me.

See, he is speaking of this country's **miracle-displaying** king. He is saying that **the glorious king** sent him to us.

#297

And he is displaying such wonders that they leave no doubt that he is his special envoy.

Look carefully, it is not only the **creatures** on this peninsula that are listening to what he says; he is making the whole country hear **in wondrous fashion**.

For near and far everyone is trying to hear the speech here.

It is not only humans that are listening, animals are listening too. Look, even the mountains are listening to the commands he brought so that they are stirring in their places,

and the trees, too, move to the place that he indicates. He brings forth water from wherever he wishes. He even makes his fingers like a Spring of Kawthar, and gives to drink from them.

Look, at his sign, an important lamp (*) in the **dome** of this palace splits into two.

**{The important lamp is the moon, which split into two halves at his indication. That is, as Mawlana Jami said:*

"With the pen of his finger, that unlettered one who knew no writing, wrote an alif on the page of the skies and made one forty, two fifties."

That is, before it split, the moon resembled mim, the value of which is forty; and after splitting it became two crescents, and resembled two nuns, the value of which is fifty.}

Çünkü bu **tılsımlı** âlemin anahtarları orada olacak.

Hem herkes o cezireye bakıyor, oradan bir şeyler bekliyor, oradan emir alıyorlar. İşte bak gidiyoruz.

Şimdi şu cezireye çıktık. Bak pek büyük bir **içtima** var. Şu memleketin bütün büyükleri buraya toplanmış gibi, mühim **ihlifal** görünüyor.

İyi dikkat et. Bu **cem'iyet-i azîmenin** bir reisi var. Gel daha yakın gideceğiz. O reisi tanımalıyız.

İşte bak ne kadar parlak ve binden (*) ziyade **nişanları** var.

**{Haşiye-20: Bin nişan ise, ehl-i tahkik yanında bine balığ olan mu'cizât-ı Ahmediyedir. (A.S.M.)}*

Ne kadar kuvvetli söylüyor. Ne kadar tatlı bir sohbet ediyor. Şu on beş gün zarfında, bunların dediklerini ben bir parça öğrendim. Sen de benden öğren.

Bak o zât, şu memleketin **mu'cizümâ** sultanından bahsediyor. O **sultan-ı zîşan**, beni sizlere gönderdi söylüyor.

Bak, öyle hârikalar gösteriyor; şübhe bırakmıyor ki, bu zât o padişahın bir memur-u mahsusudur.

Sen dikkat et ki, bu zâtın söylediği sözü, değil yalnız şu ceziredeki **mahluklar** dinliyorlar, belki **hârikulâde sûretinde** bütün memlekete işittiriyor.

Çünkü uzaktan uzağa herkes buradaki nutkunu işitmeye çalışıyor.

Değil yalnız insanlar dinliyor, belki hayvanlar da hattâ bak dağlar da onun getirdiği emirlerini dinliyorlar ki, yerlerinden kımıldanıyorlar.

Şu ağaçlar, işaret ettiği yere gidiyorlar. Nerede istese su çıkarıyor. Hattâ parmağını da bir âb-ı kevser memesi gibi yapar; ondan âb-ı hayat içiriyor.

Bak, şu sarayın **kubbe-i âlîsinde** mühim lâmba, (*) onun işaretiyle, bir iken ikileşiyor.

**{Hâşiye-21: Mühim lâmba Kamer'dir ki, onun işaretiyle iki parça olmuş. Yâni: Mevlânâ Câmî'nin dediği gibi;*

"Hiç yazı yazmayan o ümmî zât, parmak kalemiyle sahife-i semâvîde bir elif yazmış; bir kırkı, iki elli yapmış."

Yâni; şaktan evvel, kırk olan mime benzer; şaktan sonra iki hilâl oldu, elliden ibaret olan iki nuna benzedi.}

That means this country together with all its **beings** recognizes that he is an official and envoy.

They heed and obey him, as though knowing that he is the most eminent and true **interpreter** of an **unseen** displayer of miracles, and **the herald of his dominicality**, **the discloser of his talisman**, and a **trustworthy** envoy delivering his **commands**.

All those with intelligence around him declare: “Yes, that is right!” about everything he says, and affirm it.

Indeed, **through submitting** to his signs and commands, the mountains and trees in this country and the huge light (*) that illuminates it, say: “Yes, yes, everything you say is true!”

**{The huge light is the sun; when it reappeared from the East on the earth's revolving backwards,*

Imam ‘Ali (May God be pleased with him), who had been unable to perform the prayers since the Prophet (PBUH) was sleeping in his arms, due to this miracle, was able to perform the prayers on time.}

(See, Qadi Iyad, al-Shifa’, i, 240; Suyuti, al-Khasa’is al-Kubra, ii, 342.)

My foolish friend! Could there be any contradiction or deception concerning the **miracle-displaying** king about whom **this most luminous, magnificent, and serious being**, who bears a thousand decorations particular to the king's own treasury, is speaking with all his strength, confirmed by all the country's notables, and concerning the king's attributes which he mentions, and the **commands** which he relays?

If there is anything **contrary to the truth** in these things, it will be necessary to **deny** this palace, these lamps, this community, both their reality and their existence.

If you can, raise any **objections** against these; but you will see that they will be smashed by the power of the proof, and flung back at you.

Twelfth Proof

Come, my brother, who has come to his senses a little! I shall show you a further proof of the strength of all the eleven preceding proofs.

See this luminous Decree, (*) which descends from above and which everyone looks on in rapt attention out of either **wonder** or **veneration**.

**{The luminous Decree refers to the Qur'an, and the seal on it, to its miraculousness.}*

#298

The one with the thousand decorations has stopped by it and is explaining its meaning to everyone.

Demek, bu memleket bütün **mevcûdâtı**yla onun memuriyetini tanıyor.

Onu "**gaybî** bir zât-ı mu'ciz-nümânın en has ve doğru bir **tercüman**ıdır, bir **dellâl-ı saltanatı** ve **tılsımının keşşâfı** ve **evâmirinin tebliğine emîn** bir elçisi" olduğunu biliyor gibi, Onu dinleyip itaat ediyorlar.

İşte bu zâtın her söylediği sözü, etrafındaki bütün aklı başında olanlar: “Evet, evet doğrudur” derler, tasdik ederler.

Belki şu memlekette dağlar, ağaçlar, bütün memleketleri ışıklandıran büyük nur lâmbası, (*) o zâtın işaret ve emirlerine **baş eğmesiyle**, “Evet, evet her dediğin doğrudur” derler.

**{Haşiye-22: Büyük bir nur lâmbası Güneş'tir ki; arzın şarktan geri dönmesiyle yeniden Güneş'in görünmesi,*

kucağında Peygamber'in (A.S.M.) yatmasıyla ikinci namazını kılmayan İmam-ı Ali (R.A.) o mu'cizeye binaen ikinci namazını edâen kılması.}

İşte ey sersem arkadaş! **Şu padişahın hazine-i hassasına mahsus bin nişan taşıyan şu nuranî ve muhteşem ve pek ciddî zâtın bütün kuvvetiyle bütün memleketin ileri gelenlerinin taht-ı tasdikinde bahsettiği bir zât-ı mu'ciznümâdan ve zikrettiği evsafından ve tebliğ ettiği evâmirinde**, hiçbir vecihle hilaf ve hile bulunabilir mi!

Bunda **hilâf-ı hakikat** kabilse; şu sarayı, şu lâmbaları, şu cemâati hem vücudlarını, hem hakikatlarını **tekzib** etmek lâzım gelir.

Eğer haddin varsa buna karşı **îtiraz** parmağını uzat gör, nasıl parmağın bürhân kuvvetiyle kırılıp, senin gözüne sokulacak...

On İkinci Bürhân

Gel, ey bir parça aklı başına gelen birader! Bütün on bir bürhân kuvvetinde bir bürhân daha göstereceğim.

İşte bak: Yukarıdan inen ve herkes ona **hayretinden** veya **hürmetinden** kemâl-i dikkatle bakan, şu nuranî fermânâ (*) bak.

**{Haşiye-23: Nuranî ferman Kur'ana ve üstündeki turra ise i'câzına işarettir.}*

O bin nişanlı zât, onun yanına durmuş, o fermanın mealini umuma beyân ediyor.

The styles of the Decree so shine they **attract** everyone's **appreciative gaze**, and it speaks of matters so important and serious that everyone is compelled to give ear to them.

For it describes all the **qualities, acts, commands,** and **attributes** of the one who governs this whole land, who made this palace, and **exhibits** these wonders.

Just as there is a **mighty stamp** on the Decree as a whole,

look! there is an inimitable **seal** on every line and every sentence,

and, moreover, the meanings, truths, commands, and **instances of wisdom** it states are seen to be in a style **particular** to him, thus bearing the meaning of a stamp.

In Short: The **Supreme Decree** shows **the Supreme Being** as clearly as the sun, so that anyone who is not blind can see it.

My friend! If you have come to your senses, this is enough for now. If you have something to say, say it.

In reply, the obstinate man said: "I can only say this in the face of these proofs of yours:

All praise be to God for I have come to believe. And I believe in a way bright as the sun and clear as daylight that

this country has a single **King of Perfection**, this world, a Single **Glorious Owner**, this palace, a Single **Beauteous Maker**.

May God be pleased with you, for you have saved me from my former obstinacy and foolishness.

Each of the proofs you showed was sufficient to demonstrate the truth.

But because with each successive proof, clearer, pleasanter, more **agreeable**, more luminous, finer levels of **knowledge**, veils in acquaintanceship, and windows of love were opened and revealed, I waited and listened."

The story in the form of a comparison indicating **the mighty truth** of Divine unity and belief in God has reached its conclusion.

Through **the grace of the Most Merciful**, **the effulgence of the Qur'an**, and **the light of belief**, we shall now set out twelve 'Flashes' and an Introduction from **the sun of true Divine unity** corresponding to the twelve proofs in the story.

Success and Guidance are from God alone.

İşte şu fermanın üslûbları öyle bir tarzda parlıyor ki, herkesin **nazar-ı istihsanını celbediyor** ve öyle ciddî, ehemmiyetli mes'eleleri zikrediyor ki, herkes kulak vermeye mecbur oluyor.

Çünkü bütün bu memleketi idare eden ve bu sarayı yapan ve bu acaibi **izhar** eden zâtın **şuunatını, ef'alini, evâmirini, evsafını** birer birer beyân ediyor.

O fermanın heyet-i umumiyesinde bir **turra-i âzam** olduğu gibi,

bak her bir satırında, her bir cümlesinde taklid edilmez bir **turra** olduğu misillü,

ifade ettiği mânâlar, hakikatlar, emirler, **hikmetler** üstünde dahi, o zâta **mahsus** birer mânevî hâtem hükmünde ona has bir tarz görünüyor.

Elhasıl: O **Ferman-ı âzam**, güneş gibi O **zât-ı âzam**'ı gösterir; kör olmayan görür.

İşte ey arkadaş! Aklın başına gelmiş ise, bu kadar kâfi... Eğer bir sözün varsa, şimdi söyle.

O inadçı adam cevaben dedi ki: "Ben, senin bu bürhânlarına karşı yalnız derim:

"Elhamdülillâh" inandım. Hem güneş gibi parlak ve gündüz gibi aydın bir tarzda inandım ki:

Şu memleketin tek bir **Mâlik-i Zülkemâli**, şu âlemin tek bir **Sahib-i Zülcelâli**, şu sarayın tek bir **Sânî-i Zülcemâli** bulunduğunu kabûl ettim.

Allah senden razı olsun ki, beni eski inadımdan ve divaneliğimden kurtardın.

Getirdiğin bürhânların her birisi tek başıyla bu hakikati göstermeye kâfi idi.

Fakat her bir bürhân geldikçe daha revnakdar, daha şirin, daha **hoş**, daha nuranî, daha güzel **mârifet** tabakaları, tanımak perdeleri, muhabbet pencereleri açıldığı için bekledim, dinledim."

Tevhîdin **hakikât-ı uzmâsına** ve "Amentü Billâh" îmanına işaret eden hikâye-i temsiliye tamam oldu.

Fazl-ı Rahman, feyz-i Kur'an, nûr-u îmân sayesinde **tevhîd-i hakikînin güneşinden**, hikâye-i temsiliyedeki on iki bürhâna mukabil, on iki lem'a ile bir mukaddemeyi göstereceğiz.

وَمِنَ اللَّهِ التَّوْفِيقُ وَالْهُدَايَةُ

Introduction

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

God is the Creator of all things, and He is the Guardian and Disposer of all affairs.

To Him belong the keys of the heavens and the earth.

(27 Qur'an, 39:62.)

So glory to Him in Whose hands is the sovereignty of all things, and to Him will you all be brought back.

(28 Qur'an, 36:83.)

And there is not a thing but its [sources and] treasures [inexhaustible] are with Us; but We only send down thereof in due and ascertainable measures.

(29 Qur'an, 15:21.)

There is not a moving creature, but He has grasp of its forelock. Verily it is my Sustainer that is on a Straight Path.

(30 Qur'an, 11:56.)

In my treatise entitled Katre, which is about belief in God, the principal **pole** of **the pillars of belief**,

I explained **in brief** the evidence to Almighty God's **existence** and **unity** given by all beings through fifty-five tongues.

Also, in the treatise Nokta, I **mentioned** four **universal proofs** out of the **evidences** of Almighty God's existence and unity each of which has the strength of a thousand proofs.

Moreover, since I have discussed in around twelve of my Arabic treatises hundreds of decisive proofs demonstrating Almighty God's **necessary existence** and **unity**,

I shall be content with those and not now undertake any profound **investigations**.

Only, I shall try to explain in this Twenty-Second Word, twelve 'Flashes' from the sun of **belief in God** which I have written briefly in other places in the Risale-i Nur.

First Flash

The affirmation of Divine unity is of two sorts. For example, if the **goods** of a rich man arrive in a market or a town, there are two ways in which one may know they are his.

#300

One is **briefly** and simply, as with ordinary people, which is: "No one apart from him is capable of owning this **vast** amount of goods."

Mukaddeme

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ

مَعْلُومٍ

مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ

مُسْتَقِيمٍ

Erkân-ı imâniyenin kutb-u âzamı olan îmân-ı billaha dair "Katre Risalesi"nde,

şu mevcûdâtın her birisi, elli beş lisanla Cenâb-ı Hakk'ın vücub-u **vücûduna** ve **vahdâniyetine** delâlet ve şehadetlerini **icmâlen** beyân etmişiz.

Hem "Nokta Risalesi"nde, Cenâb-ı Hakk'ın **delâil-i vücûb** ve vahdâniyetinden, her birisi bin bürhân kuvvetinde dört **bürhân-ı küllî** zikretmişiz.

Hem on iki kadar arabî risâlelerimde, Cenâb-ı Hakk'ın **vücub-u vücudunu** ve **vahdâniyetini** gösteren yüzler kat'î bürhânları zikrettiğimizden,

şimdi onlara iktifaen derin **tedkikata** girişmeyeceğiz.

Yalnız şu Yirmi İkinci Söz'de Risâlet-ün Nur'da icmâlen yazdığım on iki lem'ayı, **îmân-ı billah** güneşinden göstermeğe çalışacağız.

Birinci Lem'a

Tevhid iki kısımdır. Meselâ: Nasıl ki bir çarşıya ve bir şehre büyük bir zâtın mütenevvi **malları** gelse, iki çeşitle onun malı olduğu bilinir.

Biri; **icmâlî**, âmiyanedir ki: "Bu kadar **azîm** mal, ondan başka kimsenin haddi değil ki sahib olabilsin."

But when under the supervision of a common man such as that, much of it may be stolen. Many others may claim ownership of parts of it.

The second sort is this: through reading his writing on every packet, recognizing his signature on every roll, and seeing his seal on every bill,

the man declares: "Everything belongs to that person." Here, everything in effect shows the important man.

Similarly, the affirmation of Divine unity is of two sorts:

One is the superficial and common affirmation of Divine unity which says: "Almighty God is One, He has no partner or like. This universe is His."

The Second is the true affirmation of Divine unity which, through seeing on everything the stamp of His power, the seal of His dominicality, and the inscriptions of His pen,

is to open a window directly onto His light from everything and to confirm and believe with almost the certainty of seeing it that everything emerges from the hand of His power

and that in no way has He any partner or assistant in His Godhead or in His dominicality or in His sovereignty, and thus to attain to a sort of perpetual awareness of the Divine presence.

In this Word, we shall mention rays demonstrating this pure and elevated true affirmation of Divine unity.

A Reminder within the First Point:

O heedless worshipper of causes! Causes are a veil; for Divine dignity and grandeur require them to be thus.

But that which acts and performs matters is the power of the Eternally Besought One; for Divine unity and glory require it to be thus, and necessitate their independence.

The officials of the Pre-Eternal Monarch are not executives of the sovereignty of dominicality,

they are the heralds of His sovereignty and the observers and superintendents of His dominicality.

Their purpose is to make known the dignity of power and majesty of dominicality,

so that power should not be seen to be associated with base and lowly matters.

Not like a human king, tainted by impotence and indigence, who therefore takes officials as partners.

That is to say, causes have been placed so that the dignity of power may be preserved in the superficial view of the mind.

For like the two faces of a mirror, everything has an outer face that looks to this manifest world, which resembles the mirror's coloured face and may reflect various colours and states,

Fakat böyle âmi bir adamın nezaretinde çok hırsızlık olabilir. Parçalarına çok adamlar sahip çıkabilir.

İkinci çeşit odur ki; her denk üzerinde yazıyı okur, her bir top üstünde tırrayı tanır, her bir ilân üstünde mührünü bilir bir sûrette

"Her şey o zâtındır" der. İşte şu halde her bir şey o zâtı mânen gösterir.

Aynen öyle de: Tevhid dahi iki çeşittir.

Biri: Tevhid-i âmi ve zâhirîdir ki, "Cenâb-ı Hak birdir, şeriki nazîri yoktur, bu kâinat O'nundur."

İkincisi: Tevhid-i hakikîdir ki, her şey üstünde sikke-i kudretini ve hâtem-i rubûbiyetini ve nakş-ı kalemmini görmekle

doğrudan doğruya her şeyden O'nun nuruna karşı bir pencere açıp O'nun birliğine ve her şey O'nun dest-i kudretinden çıktığına

ve ulûhiyetinde ve rubûbiyetinde ve mülkünde hiçbir vechile, hiçbir şeriki ve muini olmadığına, şuhuda yakın bir yakîn ile tasdik edip îman getirmektir ve bir nevi huzur-u daimî elde etmektir.

Biz dahi şu Söz'de, o hâlis ve âlî tevhid-i hakikîyi gösterecek şuaları zikredeceğiz.

Birinci nükte içinde bir ihtar:

Ey esbab-perest gafil! Esbab, bir perdedir. Çünkü izzet ve âzamet öyle ister.

Fakat iş gören, kudret-i Samedâniyedir. Çünkü tevhid ve celal öyle ister ve istiklali iktiza eder.

Sultan-ı Ezeli'nin memurları, saltanat-ı rubûbiyetin icraatçıları değillerdir.

Belki o saltanatın dellâllarıdır ve o rubûbiyetin temâşâger nâzırlarıdır.

Ve o memurlar, o vasıtalar; kudretin izzetini, rubûbiyetin haşmetini izhar içindir.

Tâ umûr-u hasise ile kudretin mübaşeretini görünmesin.

Acz-âlûd, fakr-pişe olan insanî bir sultan gibi, acz ve ihtiyaç için memurları şerik ittihaz etmiş değildir.

Demek esbab vaz'edilmiş, tâ aklın nazar-ı zâhirîsine karşı kudretin izzeti muhafaza edilsin.

Zira âyinenin iki vechi gibi, her şeyin bir "mülk" ciheti var ki, âyinenin mülevven yüzüne benzer. Muhtelif renklere ve hâlâta medâr olabilir.

and an inner face *which looks to its Maker*, which resembles the mirror's shining face.

In the outer face which looks to the manifest world may be states incompatible with the dignity and perfection of the Eternally Besought One's power,

so causes have been put to be both the source and the means of those states.

But in the inner face, that of reality, which looks to their Creator, everything is transparent and beautiful; it is fitting that power should itself be associated with it. It is not incompatible with its dignity;

therefore, causes are purely apparent and in the inner face of things and in reality have no true effect.

Biri “melekût” dur ki, âyinenin parlak yüzüne benzer.

Mülk ve zâhir vechinde, kudret-i Samedâniye'nin izzetine ve kemâline münafî hâlât vardır.

Esbab, o hâlâta hem merci, hem medâr olmak için vaz'edilmişler.

Fakat melekûtiyet ve hakikat cânibinde, her şey şeffaftır, güzeldir. Kudretin bizzât mübaşeretine münasibdir, izzetine münâfî değildir.

Onun için esbab sırf zâhirîdir, melekûtiyette ve hakikatte tesir-i hakikîleri yoktur.

www.risaleglobal.com

A further instance of wisdom in **apparent causes** is this: **causes have been put** so that unjust **complaints** and baseless **objections** should be **directed** at them and not at **the Absolutely Just One**.

For the faults arise from them, from their incapacity and lack of ability.

A comparison is **narrated** which is in the form of a **subtle example** illustrating this **mystery**:

The Angel Azra'il (Peace be upon him) said to Almighty God:

"Your **servants** will **complain** about me while I am carrying out my duty of **taking possession of the spirits** of the dying; they will be resentful towards me."

So Almighty God said to him **through the tongue of wisdom**: "I shall leave the veil of **disasters** and **illnesses** between you and my servants

so that the complaints will be directed at them, and they will not be indignant at you." (*)

**{Suyuti, al-Durr al-Manthur, v, 173-4.}*

So see, illnesses are a veil; what are **imagined** to be the bad things at **the appointed hour** are attributed to them,

and what are in reality the good things in the spirits of the dying being **seized** are attributed to Azra'il (PBH) and his duty.

Azra'il is also a veil; he is **a supervisor of that duty** and **a veil to Divine power** so that certain **conditions when spirits are seized** which are *apparently unkind and are inappropriate to the perfection of mercy* be attributed to him.

Yes, **dignity** and **grandeur** demand that causes are **a veil to the hand of power** in the view of the mind,

while **Divine unity** and glory demand that causes withdraw their hands and have no **true effect**.

Second Flash

Look at this garden of the universe, this orchard of the earth; look carefully at the beautiful face of the **heavens gilded** with stars!

You will see that on all the artefacts spread out and scattered over them

are stamps particular to **the Creator of All Things**, and on all creatures are seals special to **the Maker of All Things**,

and on **the levels of being** written on **the pages of night and day, and summer and winter**, all published by **the pen of power**, are inimitable, **illustrious signatures** of an **All-Glorious Maker**, an **All-Beauteous Creator**.

Hem **esbab-ı zâhiriye**nin diğ er bir hikmeti şudur ki: Haksız **şekvaları** ve bâtil **itirazları** Âdil-i Mutlak'a **tevcih** etmemek için, o şekvalara, o itirazlara hedef olacak **esbab vaz'edilmiştir**.

Çünkü kusur onlardan çıkıyor, onların kabiliyetsizliğinden ileri geliyor.

Bu **sır**ra bir **misâl-i lâtif** sûretinde bir temsil-i mânevî **rivayet** ediliyor ki:

Hazret-i Azrail Aleyhisselâm, Cenâb-ı Hakk'a demiş ki:

"**Kabz-ı ervah** vazifesinde Senin **ibâdın** benden **şekva** edecekler, benden küsecekler."

Cenâb-ı Hak **lisan-ı hikmetle** ona demiş ki: "Seninle ibâdımın ortasında, **musibetler**, **hastalıklar** perdesini bırakacağım.

Tâ şekvaları onlara gidip senden küsmesinler."

İşte bak, nasıl hastalıklar perdedir; **ecelde tevehhüm** olunan fenalıklara mercedirler

ve **kabz-ı** erwahta hakikat olarak olan hikmet ve güzellik, Azrail Aleyhisselâm'ın vazifesine mütealliktir.

Öyle de: Hazret-i Azrail dahi bir perdedir. **Kabz-ı erwahta zâhiren merhametsiz görünen ve rahmetin kemâline münasib düşmeyen** bâzı **hâlâta** merci olmak için, o **memuriyete bir nâzır** ve **kudret-i İlahiye**ye bir perdedir.

Evet **izzet** ve **âzamet** ister ki, esbab **perdedâr-ı dest-i kudret** ola aklın nazarında...

Tevhid ve celâl ister ki; esbab ellerini çeksinler **tesir-i hakikî**den...

İkinci Lem'a

Bak şu kâinat bostanına, şu zeminin bağına, şu **semânın** yıldızlarla **yaldızlanmış** güzel yüzüne dikkat et!

Göreceksin ki, bir **Sânî-i Zülcelâl**'in, bir **Fâtır-ı Zülcemâl**'in, o serilmiş ve serpilmiş masnuattan her bir masnu üstünde

Hâlık-ı Küll-i Şey'e mahsus bir sikkesi ve her bir mahluku üstünde **Sânî-i Küll-i Şey**'e has bir hâtemi

ve **kalem-i kudretin** birer menşûru olan **sahâif-i leyl ve nehar, yaz ve baharda** yazılan **tabakat-ı mevcûdat** üstünde taklid kabûl etmez bir **turrâ-i garrâsı** vardır.

We shall now mention a few of those stamps, seals, and signatures by way of example:

For example, of the innumerable **stamps**, consider this one out of many placed on life:

“He makes everything out of one thing and makes one thing out of everything.”

For He makes the innumerable **members** and systems of animals out of a fluid and also out of simple water which is drunk.

Thus, to make one thing everything is surely the work of **One possessing Absolute Power**.

And One Who **with perfect order** transforms into a particular body **numerous substances** from the innumerable **foods** eaten, whether plant or animal,

and **weaves** from them a particular **skin**, and makes from them simple members, is surely **One Powerful over All Things** and **One Knowing of All Things**.

#302

Indeed, **the Creator of Life and Death** administers life through His wisdom in this **workshop of the world** through a law issuing from His command so **miraculous** that

only one Who holds the whole universe in the **grasp** of His power could **apply** that law and **enforce** it.

Thus, if your mind is not extinguished and your heart not blind, you will understand that

what makes one thing **with perfect ease and order**, and makes everything one thing **skillfully with perfect balance and order**,

is a stamp particular to the **Maker** of everything and a seal special to **the Creator of All Things**.

For example, if you see that together with weaving a hundred rolls of **broadcloth** and **various other** cloths like **silk** or **cambric** from a single ounce of **cotton**, **a wonder-worker**

makes many foods from it like helva and pastries,

then you see that he takes a handful of iron and stone, honey and butter, water and earth, and makes some fine gold,

you would certainly pronounce him to **possess** unique art, for all **the elements of the earth** are **subjugated** to his command and all **the substances of the earth** subject to his word.

Indeed, the manifestation of power and wisdom in life is a thousand times more **wondrous** than this example.

Thus, one stamp on life out of many.

Şimdi o sikkelerden, o hâtemlerden, o turalardan nümune olarak birkaçını zikredeceğiz.

Meselâ: Hesabsız **sikkelerinden**, hayat üzerinde koyduğu çok sikkelerinden şu sikkeye bak ki:

“Bir şeyden her şey yapar, hem her şeyden bir tek şey yapar.”

Çünkü: Nutfe suyundan ve hem içilen basit bir sudan, hesabsız **âza** ve cihazât-ı hayvâniyeyi yapar.

İşte bir şeyi her şey yapmak elbette bir **Kadîr-i Mutlak**'ın işidir.

Hem yenilen hadsiz **taamlardan**, -o taam ise hayvanî olsun, nebatî olsun- o **müteaddid maddeleri**, has bir cisme **kemâl-i intizâm ile** çeviren

ve ondan mahsus bir **cild nesceden** ve ondan basit cihazları yapan; elbette bir **Kadîr-i Küll-i Şey**'dir ve **Alîm-i Mutlak**'tır.

Evet, **Hâlık-ı Mevt ve Hayat**, şu **destgâh-ı dünyada**, hikmetiyle hayatı öyle bir kanun-u emriye-i **mu'ciz-nümâ** ile idare ediyor ki,

o kanunu **tatbik** ve **icra** etmek; bütün kâinatı **kabza-i** tasarrufunda tutan bir zâta mahsustur.

İşte eğer aklın sönmemiş ise, kalbin kör olmamış ise anlarsın ki;

bir şeyi **kemâl-i sühulet ve intizâmla** her şey yapan ve her şeyi **kemâl-i mizan ve intizâmla san'atkârane** bir tek şey yapan,

her şeyin **Sâniine** has ve **Hâlık-ı Küll-i Şey**'e mahsus bir sikkedir.

Meselâ görsen: **Hârîka-pişe bir zât**, bir dirhem pamuktan yüz top **çuha** ve **ipek** veya **patiska** gibi **mütenevvi sâir** kumaşları o tek dirhem **pamuktan** nescetmekle beraber;

helva, baklava gibi çok taamları dahi ondan yapıyor.

Sonra görsen ki o zât, demiri ve taşı, balı ve yağı, suyu ve toprağı avucuna alır, bir güzel altın yapar.

Elbette kat'iyen hükmedeceksin ki o zât, öyle kendine has bir san'ata **mâlik**ti; bütün **anasır-ı arziye**, onun emrine **müşahhar** ve bütün **mevalid-i türabiye**, onun hükmüne bakar.

Evet hayattaki tecelli-i kudret ve hikmet, bu misâlden bin derece daha **acib**dir.

İşte hayat üstündeki çok sikkelerden bir tek sikke...

Look at the **living creatures** revolving in this **flowing universe**, in this flood of beings!

You will see that on each are many seals placed by **the Ever-Living and Self-Subsistent One**.

One of them is this: a living creature, for example a human being, is quite simply a **miniature sample** of the universe, a **fruit of the tree of creation**, and a seed of the world, for he comprises **samples** of **most** of the realms of beings in the world.

It is as if the animate being is a **drop filtered** from the universe in an **extremely fine** measure.

So **to create** it and be its **Sustainer**, one has to hold the whole universe in the grasp of one's power.

Thus, if your mind is not submerged in **delusions** you will understand that to make a word of power, for example, a honey-bee, a minute **index** of most things,

and to write in one page, for example in man, **most** of the matters in this book of the universe,

and to include in one point, for example in a tiny **fig seed**, the programme of the mighty fig-tree,

and to display in a single letter, for example in **the human heart**, the **works** of all **the Divine Names** manifested in the **pages** of the macrocosm which encompass it,

and to make written in **the human faculty of memory**, which is situated in a place the size of a **lentil**, writings enough to fill a library,

and **to include** in that **tiny faculty** a **detailed** index of all **events in the cosmos**

–to do all things is most certainly a stamp particular to **the Creator of All Things**, the **Glorious Sustainer** of the universe.

#303

Thus, if one seal out of many **dominical seals** on living beings displays its light and makes read its **signs** thus,

if you were able to see and consider all those seals at once, would you not declare: *“Glory be to Him Who is concealed in the intensity of His manifestation!”*?

Fourth Flash

Look carefully at the **multicoloured**, **multifarious** beings swimming in the seas of **the heavens** and scattered over the face of the earth!

You will see that on each are inimitable **signatures** of **the Pre-Eternal Sun**.

Bak, şu **kâinat-ı seyyalede**, şu mevcûdât-ı seyyarede cevlan eden **zîhayatlara**!

Göreceksin ki: Bütün zîhayatlardan her bir zîhayat üstünde **Hayy-ı Kayyum**'un koyduğu çok hâtemleri vardır.

O hâtemlerden bir hâtemi şudur ki: O zîhayat, meselâ şu insan, âdeta kâinatın bir **misâl-i mûsaggarı**, **şecere-i hilkatın** bir **semeresi** ve şu âlemin bir çekirdeği gibi ki, envâ'-ı âlemin **ekser nûmunelerini** câmi'dir.

Güya o zîhayat bütün kâinattan **gâyet hassas** mîzanlarla **süzülmüş** bir **katredir**.

Demek, şu zîhayatı **halketmek** ve ona **Rab** olmak, bütün kâinatı kabza-i tasarrufunda tutmak lâzım gelir.

İşte, eğer aklın **evhamda** boğulmamış ise anlarsın ki: Bir kelime-i kudreti, meselâ bal arısını ekser eşyaya bir nevi küçük **fihriste** yapmak

ve bir sahifede meselâ insanda şu kitab-ı kâinatın **ekser** mes'elelerini yazmak,

hem bir noktada meselâ küçücük **incir çekirdeğinde** koca incir ağacının programını dercetmek

ve bir harfde meselâ **kalb-i beşerde** şu âlem-i kebirin **safahatında** tecelli ve ihâta eden bütün **Esmânın âsârını** göstermek

ve bir **mercimek** tanesi kadar mevki tutan **kuvve-i hâfıza-i insâniye**de bir kütüphane kadar yazı yazdırmak

ve bütün **hâdisat-ı kevniyenin** **mufassal** fihristesini o **kuvvecikte dercetmek**,

elbette ve elbette **Hâlık-ı Küll-i Şey**'e has ve bu kâinatın **Rabb-i Zülcelâl**'ine mahsus bir hâtemdir.

İşte zîhayat üstünde olan pek çok **hâtem-i Rabbanî**den bir tek hâtem, böyle nurunu gösterse ve onun **âyâtını** şöyle okuttursa,

acaba birden bütün o hâtemlere bakabilsen, görebilsen:

سُبْحَانَ مَنْ اخْتَفَى بِشِدَّةِ الظُّهُورِ

demeyecek misin?

Dördüncü Lem'a

Bak, şu **semâvatın** denizinde yüzen ve şu zeminin yüzünde serpilen **rengârenk** mevcûdâta ve **çeşit çeşit** masnuata dikkat et!

Göreceksin ki; her biri üstünde **Şems-i Ezeli**'nin taklid kabûl etmez **turraları** vardır.

Just as the stamps on life and seals on **living beings** are apparent and we saw one or two of them, so are there such signatures on **the giving of life**.

Since comparisons bring **profound meanings** closer to **the understanding**, we shall demonstrate this truth with a comparison.

For example, from the **planets** to **droplets** of water, to fragments of glass and **sparkling** snow-flakes, a signature from the sun's image and **reflection**, a **luminous work** particular to the sun, is apparent.

If you do not accept the tiny suns apparent in those innumerable things to be **the manifestation of** the sun's **reflection**,

you have to accept the **actual** existence of a true, **natural** sun in every droplet and **fragment of glass** facing the light, and in every **transparent speck** before it, thus descending to the depths of **lunacy**.

In just the same way, there is such a signature on all living beings in regard to **the giving of life** from among **the luminous manifestations** of **the Pre-Eternal Sun**,

that supposing all causes were gathered together and had the power to act and possessed will, they still could not imitate that signature.

For living beings, all **miracles of Divine power**, are **points of focus of the Divine Names**, which are like the **rays** of the Pre-Eternal Sun.

If that **strange inscription of art**, that **wondrous ordering of wisdom**, that **manifestation of the mystery of Oneness** on living beings is not ascribed to **the Single and Eternally Besought One**,

it necessitates accepting that concealed within each living creature, and even in a fly or a flower, is an infinite **creative power**, a **knowledge encompassing** all things,

an **absolute will** with which to govern the universe, and even the eternal **attributes particular to the Necessarily Existent One**,

thus falling to the most ludicrous degree of **misguidance** and **superstition**. Quite simply, it necessitates attributing **Divinity** to each **particle** of the flower or fly.

For a **state** has been given to those particles, especially if they are in seeds, whereby they look to the living being of which they are a **part**, and **take up a position** in accordance with its systems and **ordering**.

The particle is even in a position to look to all members of the species to which its living being belongs, or to fly with wings in order to be planted in a place suitable to **the continuation of its species** and to plant the species' flag.

Nasıl hayatta sikkeleri, **zîhayatta** hâtemleri görünüyor ve bir-ikisini gördük. **İhya** üstünde dahi öyle turraları vardır.

Temsil, **derin mânâları fehme** yakınlaştırdığından bir temsil ile şu hakikatı göstereceğiz.

Meselâ, Güneş **seyyareler**den tut tâ **katrele**re kadar, tâ camın küçük parçalarına kadar ve karın **parlak** zerreciklerine kadar şu Güneş'in cilve-i misâliyesinden ve **in'ikâsından** bir turrası, Güneş'e mahsus bir **eser-i nurânisi** görünüyor.

Şayet o hadsiz şeylerde görünen güneşçiklerini, Güneş'in **cilve-i in'ikâsı** ve tecelli-i aksi olduğunu kabûl etmezsen,

o vakit her bir katrede ve ziyaya maruz her bir **cam parçasında** ve ışığa mukabil her **şeffaf bir zerrecikte**; **tabîî**, hakikî bir Güneş'in vücudunu **bil'asâle** kabûl etmek gibi gâyet derece bir **dîvanelikle**, nihayetsiz bir belâhete düşmekliğin lâzım gelir.

Öyle de: **Şems-i Ezeli'nin tecelliyat-ı nuraniyesinden** “ihya” yâni “hayat vermek” cihetinde, her bir zîhayat üstünde öyle bir turrası vardır ki;

faraza bütün esbab toplansa ve birer fâil-i muhtar kesilseler, yine o turrayı taklid edemezler.

Zira her biri birer **mu'cize-i kudret** olan zîhayatlar, her biri o Şems-i Ezeli'nin **suaları hükmünde olan esmâsının nokta-i mihrakıyesi** sûretindedir.

Eğer zîhayat üstünde görünen o **nakş-ı acib-i san'atı**, o **nazm-ı garib-i hikmeti** ve o **tecelli-i sırr-ı ehadiyeti**, **Zât-ı Ehad-i Samed'e** verilmediği vakit;

her bir zîhayatta, hattâ bir sinekte, bir çiçekte nihayetsiz bir **kudret-i fâtıra** içinde saklandığını ve her şeyi **muhit** bir **ilim** bulunduğunu

ve kâinatı idare edecek bir **irade-i mutlaka** onda mevcûd olduğunu, belki **Vâcib-ül Vücut'a mahsus** bâkî **sıfatları** dahi onların içinde bulunduğunu kabûl etmek,

âdeta o çiçeğin, o sineğin her bir **zerresine** bir **ulûhiyet** vermek gibi **dalaletin** en eblehçesine, **hurafatın** en ahmakçasına bir derekesine düşmek lâzım gelir.

Zira o şeyin zerreciklerine, hususan tohum olsalar, öyle bir **vaziyet** verilmiş ki; o zerre, **cüz'ü** olduğu zîhayata bakar, onun **nizâmına** göre **vaziyet alır**.

Belki o zîhayatın bütün nev'ine bakar gibi, o **nev'in devamına** yarayacak her yerde zer'etmek ve nev'inin bayrağını dikmek için kanatçıklarla kanatlanmak gibi bir keyfiyet alır.

In fact, it holds a position whereby that living being's **transactions** with all other beings may be continued, and its **relations** with them connected with **sustenance**. For it is in need of all of them.

#304

Thus, if that particle is not an official of a **Possessor of Absolute Power**, and if its **relation** with Him is severed,

it has to be ascribed an eye which sees all things and a **consciousness** which encompasses all things.

In Short: If the miniature suns and various colours in **droplets** of water and fragments of glass are not attributed to the sun's reflection and **the manifestation of its reflection**,

one has to accept the existence of innumerable suns in place of the one sun; it **necessitates** accepting an **utterly impossible superstition**.

In exactly the same way, if everything is not attributed to **the Absolutely Powerful One**, it necessitates accepting infinite gods **instead of** the Single God; indeed, **gods** to the number of **particles** in existence,

thus falling to the degree of accepting a hundredfold impossibility.

To Sum Up: From every particle three windows open up onto **the light of unity** and **necessary existence** of **the Pre-Eternal Sun**:

First Window: A soldier has a relation with each of **the spheres of the military**, that is, with his squad, his company, his **battalion**, his **regiment**, his **division**, and the army, and duties in accordance with those relations, and actions in accordance with the duties and army regulations. Particles have similar relations.

For example, a **lifeless** particle in the pupil of your eye has relations with your eye, your head, your body, your **powers of reproduction**, and **attraction** and **repulsion**,

with your **veins** and **arteries**, and motor and sensory **nerves**, and with the rest of the human race, and it has duties in relation to each.

This shows **self-evidently** to eyes that are not blind that it is **the work of art** and **charged official** of **the Pre-Eternal All-Powerful One**, and is **under** his **regulation**.

Second Window: All molecules of air may visit all flowers and fruits. They may also enter them and work within them.

If they are not the **subjugated officials** of an **Absolutely Powerful One** Who sees and knows all things,

those **wandering** molecules would have to know all the systems and structures of the fruits and flowers and their art, and **the tailoring** of the all-different forms which clothe them with its **perfect and all-embracing art**.

Belki o zîhayat alâkadar ve muhtaç olduğu bütün mevcûdata karşı **muamelâtını** ve **münasebat-ı rızkıyesini** devam ettirecek bir vaziyet tutuyor.

İşte eğer o zerre, bir **Kadîr-i Mutlak**'ın memuru olmazsa ve **nisbeti** o Kadîr-i Mutlak'tan kesilse;

o vakit o zerreye, her şeyi görür bir göz, her şeye muhit bir **şuur** vermek lâzımdır.

Elhasıl: Nasıl şu **katre**lerde ve camın zerreciklerinde olan güneşçikler ve çeşit çeşit renkler, Güneş'in cilve-i aksine ve **in'ikâsının tecellisine** verilmezse,

bir tek Güneş'e mukabil nihayetsiz güneşleri kabûl etmek lâzım gelir. **Muhal ender muhal** bir **hurâfeyi** kabûl etmek **iktiza eder**.

Aynen bunun gibi, eğer her şey **Kadîr-i Mutlak**'a verilmezse, bir tek Allah'a **mukabil** nihayetsiz belki **zerrat-ı kâinat** adedince **ilâhları** kabûl etmek gibi,

yüz derece muhal içindeki bir muhali mevcûd kabûl etmek gibi bir divanelik hezeyanına düşmek lâzım gelir.

Elhasıl: Her bir zerreden üç pencere, **Şems-i Ezeli**'nin **nur-u vahdâniyetine** ve **vücub-u vücuduna** açılır.

Birinci Pencere: Her bir zerre; bir nefer gibi **askerî dairelerinin** her birinde, yâni takımında, bölüğünde, **taburunda**, **alayında**, **fırkasında**, ordusunda her birisinde bir nisbeti, o nisbete göre bir vazifesi ve o vazifeye göre nizâmı dairesinde bir hareketi olduğu gibi...

Hem meselâ: Senin gözbebeğindeki o **câmid** zerrecik dahi, senin gözünde, başında, vücudunda ve **kuvve-i müvellide**, **kuvve-i câzibe**, **kuvve-i dâfia**, kuvve-i mûsavvire gibi

deveran-ı deme ve his ve harekeye hizmet eden **evride** ve **şerâyin** ve sâir **âsâblarda**, hem senin nev'inde, ilâ âhir.. birer nisbeti, birer vazifesi bulunduğunu,

bilbedâhe bir **Kadîr-i Ezeli**'nin **eser-i sun'u** ve **memur-u muvazzafı** ve **taht-ı tedbirinde** olduğunu, kör olmayan göze gösterir.

İkinci Pencere: Havadaki her bir zerre, her bir çiçeği, her bir meyveyi ziyaret edebilir. Hem her çiçeğe, her meyveye girer işleyebilir.

Eğer her şeyi görür ve bilir bir **Kadîr-i Mutlak**'ın **memur-u müsahharı** olmasa,

o **serseri** zerre, bütün meyvelerin, çiçeklerin cihazatını ve yapılmasını ve ayrı ayrı san'atlarını ve onlara giydirilen sûretlerin terziliğini ve **hıyatat-ı kâmile-i muhita-i san'atını** bilmek lâzım gelir.

Thus those particles all display as clearly as the sun the rays of a **light of Divine unity**.

You may compare light with air, and earth with water. In any event, the original sources of things are these four substances.

(According to modern science they are **hydrogen**, **oxygen**, carbon, and **nitrogen**, the components of the former **elements**.)

Third Window: You fill a flower-pot with some earth, which is **composed** of **particles** and is the **means** of **growth** of any flowering or fruit-bearing plant, then put some seeds in it.

The same as the seed of animals does not differ, but is a **fluid**, the seeds of all the flowering and fruit-bearing **plants** in the world do not differ from one another.

#305

Being composed of carbon, nitrogen, **hydrogen**, and **oxygen**, they only differ by virtue of **the programme of their progenitors**, deposited in them through the immaterial writing of **the pen of Divine Determining**.

Thus, if we put these seeds **in turn** in the flower-pot, we believe **as though it has occurred** that each plant will **appear** together with its wonderful forms and **shapes** and parts.

If those particles are not officials under the orders of one who knows all the **states** and **conditions** of everything, is capable of giving everything a being **suitable** to it and everything necessary for it,

and to whose **power** everything is **subjugated with utterly facility**,

every particle of the earth would then have to contain **immaterial** factories and **printing-presses** to the number of all the flowering and fruit-bearing plants,

so that it could be the **source** of all those various and **different beings** whose parts, members, and **forms** are all distant and different from one another.

It is otherwise necessary to attribute to all those beings **comprehensive** knowledge and a power **capable** of **forming** them, so that they could be the means of the above.

That is to say, if the **connection** with **Almighty God** is severed, it becomes necessary to accept gods to the number of **particles** of earth, and this is an impossible **superstition** compounded a thousand times over.

However, when they are officials, it becomes extremely easy.

Just as, in his king's name and through his power, a **common soldier** of a **mighty king** can make a whole country **migrate**, or join two seas, or take another king **prisoner**,

İşte şu zerre, bir güneş gibi bir **nur-u tevhid**in **şua**nı gösteriyor.

Ziyâyı, havaya; mâi, türâba kıyas et. Zâten eşyanın asıl menşe'leri, şu dört maddedir.

(Yeni hikmetle **müvellid-ül ma**, **müvellid-ül humuza**, karbon, **azottur** ki, bu **anasır** evvelki unsurların eczalarıdır.)

Üçüncü Pencere: **Zerre**lerden **mürekkeb** bir parça toprak, her bir çiçekli ve meyveli nebâtâtın **neşv ü nemasına menşe** olabilir bir kâseyi o zerreciklerden doldursan,

bütün dünyadaki her nevi çiçek ve meyveli **nebâtâtın** tohumcukları ki, o tohumcuklar hayvanatın nutfeleri gibi ayrı ayrı şeyler değil, **nutfeler** bir su olduğu gibi,

o tohumlar da karbon, azot, **müvellid-ül mâ**, **müvellid-ül humuza**dan mürekkeb, mahiyetçe birbirinin misli, keyfiyetçe birbirinden ayrı, yalnız **kader kalemi**yle sırf mânevî olarak **aslının proğramı** tevdi edilmiş.

İşte o tohumları **nöbetle** o kaseye koysak, her biri hârika cihazatıyla, **eşkâl** ve vaziyetiyle **zuhur** edeceğini, **vuku bulmuş gibi** inanırsın.

Eğer o zerreler her bir şeyin her bir **hal** ve **vaziyetini** bilen ve her şeye (ona) **lâyık** vücudu ve vücudun levazımâtını vermeye kadir

ve **kudretine** nisbeten her şey **kemâl-i sühuletle müsahhar** olan bir zâtın memuru ve emirber bir vazifedârı olmazlarsa,

o toprağın her bir zerresinde, ya bütün çiçekli ve meyvedârların adedince **mânevî** fabrikalar ve **matbaalar** içinde bulunması lâzım gelir ki,

o cihazatları ve **eşkalleri** birbirinden uzak ve birbirinden ayrı **mevcûdât-ı muhtelifeye menşe'** olabilsin.

Veya bütün o mevcûdâta **muhit** bir ilim ve bütün onların **teşkilâtına muktedir** olacak bir kudret vermek lâzımdır. Tâ bütün onların teşkilatına medâr olsun.

Demek **Cenâb-ı Hak**'tan **nisbet** kesilse, toprağın **zerrâtı** adedince ilahlar kabûl edilmesi lâzım gelir.

Bu ise bin defa muhal içinde muhal bir **hurâfe**dir.

Fakat memur oldukları vakit çok kolaydır.

Nasıl bir **sultan-ı azîm**in bir **âdi neferi**, o padişahın namıyla ve onun kuvvetiyle bir memleketi **hicret** ettirebilir, iki denizi birleştirebilir, bir şâhı **esir** edebilir.

so at the command of the **Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity**, a fly did away with Nimrod, and an ant destroyed Pharaoh's palace, razing it to the ground, and a fig-seed bears the load of a fig-tree.

Moreover, in all particles are two further **truthful witnesses** to the **Maker's necessary existence and unity**.

One is that together with their **absolute impotence**, they all perform most important and **various** duties.

The other is that despite their **lifelessness**, they all **conform** to the universal order and systems, thus displaying a **universal consciousness**.

That is to say, through the **tongue** of its **impotence** each particle testifies to the **necessary existence** of the **Absolutely Powerful One**, and through its conforming to the **order in the world**, each testifies to His **unity**.

Just as every particle testifies in two ways to His being the Necessarily Existent One of Unity, so too on every living being are two signs that He is the Single and Eternally Besought One.

Yes, on all living beings are a seal of **Divine oneness** and a stamp of '**eternal besoughtness**.'

For each displays together in the mirror of its being most of the **Divine Names**, the **manifestations** of which are apparent in the universe.

Quite simply, like a **point of focus**, each displays the manifestation of the **Greatest Name** of **Ever-Living and Self-Subsistent One**.

#306

Thus, since it shows a sort of shadow of the **oneness of the Divine Essence** under the veil of the Name of **Giver of Life**, it bears a **stamp of Divine oneness**.

And since the living being is like a **miniature sample** of the universe and a fruit of the **tree of creation**,

it shows a seal of **Divine eternal besoughtness**, which conveys altogether with ease to the tiny sphere of its life its needs, which are as many as the universe.

That is to say, this shows it has a **Sustainer** Whose regard and favour take the place of all things.

Everything in existence cannot take the place of His **regard**.

Furthermore, this situation shows that its **Sustainer** is in need of nothing, nor does anything diminish His **treasury**, and nor is anything at all difficult for His power.

This, then, is a sort of seal of '**eternal besoughtness**.'

Öyle de; **Ezel ve Ebed Sultanı**'nın emriyle, bir sinek bir Nemrud'u yere serer, bir karınca bir Firavun'un sarayını harab eder, yere atar. Bir incir çekirdeği, bir incir ağacını yüklenir.

Hem her bir zerrede, **vücub ve vahdet-i Sâni'a** iki **şahid-i sadık** daha var.

Birisi; her bir zerre, **acz-i mutlakıyla** beraber pek büyük ve pek **mütenevvi** vazifeleri kaldırıyor

ve **cümûdiyeti** ile beraber bir **şuur-u küllî** gösteren intizâmperverane nizâm-ı umumîye **tevfik-i hareket eder**.

Demek her bir zerre, **lisan-ı acziyle Kadîr-i Mutlak**'ın **vücub-u vücuduna** ve **nizâm-ı âlemi** gözetmesiyle **vahdetine** şehadet eder.

كَمَا أَنَّ فِي كُلِّ ذَرَّةٍ شَاهِدَانِ عَلَى أَنَّهُ وَاجِبٌ وَاحِدٌ
كَذَلِكَ فِي كُلِّ حَيٍّ لَهُ آيَتَانِ عَلَى أَنَّهُ أَحَدٌ صَمَدٌ

Evet her bir zîhayatta; biri **Ehadiyet** sikkesi, diğeri **Samediyet** turrası bulunuyor.

Zira bir zîhayat ekser kâinatta **cilveleri** görünen **Esmâyı** birden kendi âyinesinde gösteriyor.

Âdeta bir **nokta-i mihrâkiye** hükmünde, **Hayy-ı Kayyum**'un tecelli-i **ism-i âzamını** gösteriyor.

İşte **Ehadiyet-i Zâtiye**yi, **Muhyî** perdesi altında bir nevi gölgesini gösterdiğinden, bir **sikke-i ehadiyeti** taşıyor.

Hem o zîhayat, bu kâinatın bir **misâl-i mûsaggarı** ve **şecere-i hilkatın** bir meyvesi hükmünde olduğu için,

kâinat kadar ihtiyacatını birden kolaylıkla küçücük daire-i hayatına yetiştirmek, **Samediyet** turrasını gösteriyor.

Yâni o hal gösteriyor ki, onun öyle bir **Rabbi** var ki; ona, her şeye bedel bir teveccühü var ve bütün eşyanın yerini tutar bir nazarı var.

Bütün eşya, O'nun bir **teveccühünün** yerini tutamaz.

نَعَمْ يَكْفِي لِكُلِّ شَيْءٍ شَيْءٌ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا يَكْفِي
عَنْهُ كُلُّ شَيْءٍ وَلَا لَوْ لَشَيْءٍ وَاحِدٍ

Hem o hal gösteriyor ki: Onun o **Rabbi**, hiçbir şeye muhtaç olmadığı gibi, **hazinesinden** hiçbir şey eksilmez ve kudretine de hiç bir şey ağır gelmez.

İşte **Samediyet**in gölgesini gösteren bir nevi turrası...

Thus, on every living being are a **seal of Divine oneness** and **stamp of eternal besoughtness**. Yes, through the tongue of its life, every living being recites:

*Say, He is God, the One, The Eternally Besought.**

**{Qur'an, 112:1-2.}*

In addition to these two seals are several more important 'windows',

but since they have been explained in detail in other places, our discussion here has been brief.

Seeing that each particle in existence at once opens up three windows and two openings onto the **unity of the Necessarily Existent**, and life too opens two doors,

you can compare how all **the levels of beings** from particles to the sun **spread the light of knowledge of the All-Glorious One**.

Thus, you can understand from this the **degrees of progress in knowledge of God**, and the **levels of awareness of His presence**.

Fifth Flash

If a book is hand-written and in the form of a **letter**, a single pen is sufficient to write it,

while if it is **printed**, pens, that is, pieces of print, are necessary to the number of the book's **letters** so that it can be **printed** and come into existence.

If **most** of the book is written in an **extremely fine script** within some of its letters, *like Sura Ya. Sin. being written within the letters Ya. Sin.*,

then for it to be printed all the small pieces of print are necessary for those single letters.

Similarly, if you say the book of the universe is the writing of **the pen of power of the Eternally Besought One** and the missive of **the Single and Unique One**, you travel a **reasonable road** so easy as to be **necessary**.

But if you attribute it to nature and causes, you travel a road so **difficult** as to be **impossible**, and so **full of superstition** and delusion as to be unacceptable.

#307

For then there would have to be present in every **bit** of earth and every drop of water and every piece of air millions of **metal printing-presses** and innumerable **immaterial factories**,

which could fashion and form the countless numbers of flowering and fruit-bearing plants.

Otherwise one has to accept that they possess **all-encompassing** knowledge and power over all things so that they could be the true **source** of those creatures.

For every piece of earth, water, and air can be the **source** of **most** plants.

Demek her bir zihayatta; bir **sikke-i ehadiyet**, bir **turra-i Samediyet** vardır. Evet her bir zihayat, hayat lisanıyla

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدُ اللَّهُ الصَّمَدُ

okuyor.

Bu iki sikkeden başka, birkaç pencere-i mühimme de var.

Başka bir yerde tafsil edildiği için burada ihtisar edildi.

Mâdem şu kâinatın her bir zerresi böyle üç pencereyi ve iki deliği ve hayat dahi iki kapıyı birden **Vâcib-ül Vücut**'un **vahdâniyetine** açıyor,

zerreden tâ Şemse kadar **tabakat-ı mevcûdât**, **Zât-ı Zülcelâl**'in **envar-ı mârifetini** ne sûretle **neşrettiğini** kıyas edebilirsin.

İşte **mârifetullahta terakkiyat-ı mâneviyyenin derecatını** ve **huzurun merâtibini** bundan anla ve kıyas et.

Beşinci Lem'a

Nasıl ki bir kitab eğer yazma ve **mektub** olsa, onun yazmasına bir kalem kâfidir.

Eğer basma ve **matbu** olsa, o kitabın **hurufatı** adedince kalemler, yâni demir harfler lâzımdır. Tâ o kitab **tab**'edilip vücut bulsun.

Eğer o kitabın bâzı harflerinde **gâyet ince** bir **hat** ile o kitabın **ekseri** yazılmış ise *-Sûre-i Yâsin, lâfz-ı Yâsin'de yazıldığı gibi-*

o vakit bütün o demir harflerin küçücükleri, o tek harfe lâzım, tâ tab'edilsin.

Aynen öyle de: Şu kitab-ı kâinatı, **kalem-i kudret-i Samedâniyenin** yazması ve **Zât-ı Ehadiyet**'in mektubu desen, vücut derecesinde bir sühulet ve **lüzum** derecesinde bir **mâkuliyet yoluna** gidersin.

Eğer tabiata ve esbaba isnad etsen, **imtina** derecesinde **suûbetli** ve **muhal** derecesinde **müşkilâtli** ve hiçbir vehim kabûl etmeyen **hurafatlı** şöyle bir yola gidersin ki;

tabiat için her bir **cüz'** toprakta, her bir katre suda, her bir parça havada, milyarlarca **mâdenî matbaalar** ve hadsiz **mânevî fabrikalar** bulunması lâzım.

Tâ ki, hesabsız çiçekli, meyveli masnuatın teşekkülâtına mazhar olabilsin.

Yahut her şeye **muhit** bir ilim, her şeye muktedir bir kuvvet, onlarda kabûl etmek lâzım gelir. Tâ şu masnuata hakikî **masdar** olabilsin.

Çünkü toprağın ve suyun ve havanın her bir cüz'ü, **ekser** nebâtata **menşe** olabilir.

However, plants, *whether flowering or fruit-bearing*, are formed in so **well-ordered** and **balanced** a fashion, and are so **distinctive** and different from one another, that

a different immaterial factory or different printing-press would be necessary for each.

That means, if nature ceases being a **pattern** and becomes the **source**, it necessitates that everything contains the machines to make everything else.

Nature-worship is therefore based on an idea so superstitious that even those who subscribe to it **are ashamed** of it.

See the infinitely **delirious** unreason of **the misguided**, who suppose themselves to be **intelligent**, and take a lesson!

In Short: All the letters of a book describe themselves to the extent of a letter and **point** to their own **existence** in one way,

while they **describe** their **writer** with ten words and show him in many ways.

For example: "The one who wrote me has **fine hand-writing**. His pen is red, and so on."

In just the same way, all the letters of **the mighty book of the universe** point to themselves to the extent of their own **size** and physical beings,

but describe the Names of **the Pre-Eternal Inscraper** like **odes**, and **testify** to the One they signify and point to His Names with fingers to the number of their **attributes**.

That means that even if one denies both oneself and the universe like the **foolish Sophists**, one still should not deny **the All-Glorious Maker**.

Sixth Flash

Just as **the All-Glorious Creator** has placed on the heads of all His beings and on the foreheads of all His creatures **the seals of His oneness**, (some of which you have seen in the previous Flashes),

so in brilliant fashion has He placed many **stamps of oneness** on all species and **numerous seals of unity** on all universals, as well as the **various stamps of unity** on the world as a whole.

Of those many seals and stamps, we shall point out one on the **page of the face of the earth** in the springtime. It is like this:

The Pre-Eternal Inscraper's raising to life in the spring and summer at least three hundred thousand **species** of plants and animals

with complete **distinction** and **differentiation** and total order and **separation** amid infinite **intermingling** and confusion,

Halbuki her bir nebat *-meyveli olsa, çiçekli olsa-* teşekkülâtı o kadar **muntâzam**dır, o kadar **mevzundur**, o kadar birbirinden **mümtaz**dır, o kadar keyfiyetçe birbirinden ayırdır ki;

her birisine, yalnız ona mahsus birer ayrı mânevî fabrika veya ayrı birer matbaa lâzımdır.

Demek tabiat, **mistarlıktan masdarlığa** çıksa; her bir şeyde bütün şeylerin makinelerini bulundurmağa mecburdur.

İşte bu **tabiatperestlik** fikrinin esâsı, öyle bir hurafâtı ki, hurafeciler dahi ondan **utanıyorlar**.

Kendini **âkil** zanneden **ehl-i dalâletin**, nasıl nihayetsiz **hezeyanlı** bir akılsızlık iltizâm ettiklerini gör, ibret al!..

Elhasıl: Nasıl bir kitabın her bir harfi, kendi nefsinin bir harf kadar gösterip ve kendi **vücuduna** tek bir sûretle **delâlet ediyor**

ve kendi **kâtibini** on kelime ile **târif eder** ve çok cihetlerle gösterir.

Meselâ: "Benim kâtibimin **hüsn-ü hattı** var: Kalemî kırmızıdır, şöyledir böyledir" der.

Aynen öyle de: Şu **kitab-ı kebir-i âlemin** her bir harfi, kendine **cirmi** kadar delâlet eder ve kendi sûreti kadar gösterir.

Fakat **Nakkaş-ı Ezeli'nin** esmâsını, bir **kaside** kadar târif eder ve **keyfiyetleri** adedince işaret parmaklarıyla o esmâyı gösterir, müsemmasına **şehadet eder**.

Demek hem kendini, hem bütün kâinatı inkâr eden **safsatacı** gibi bir **ahmak**, yine **Sânî-i Zülcelâl'in** inkârına gitmemek gerektir!..

Altıncı Lem'a

Hâlık-ı Zülcelâl'in nasıl ki mahlukatının her bir ferdinin başında ve masnuatının her bir cüz'ünün cebhesinde, **ehadiyetinin sikkelerini** koymuştur. (Nasıl ki geçmiş lem'alarda bir kısmını gördün.)

Öyle de; her bir nev'in üstünde çok **sikke-i ehadiyet**, her bir küll üstünde **müteaddid hâtem-i vâhidiyet**, tâ mecmu-u âlem üstünde **mütenevvi turra-i vahdet**, gâyet parlak bir sûrette koymuştur.

İşte pek çok sikkelerden ve hâtemlerden ve turalardan, **sath-ı arz sahifesinde** bahar mevsiminde vaz'edilen bir sikke, bir hâtemi göstereceğiz. Şöyle ki:

Nakkaş-ı Ezeli, zeminin yüzünde yaz, bahar zamanında en az üç yüz bin nebâtât ve hayvanatın **enva'**ını,

nihayetsiz **ihtilat**, karışıklık içinde nihayet derecede **imtiyaz** ve **teşhis** ile ve gâyet derecede intizâm ve **tefrîk** ile haşır ve neşretmesi,

is a stamp of Divine unity as clear and brilliant as the spring itself.

#308

Yes, anyone with an iota of consciousness will understand that

to create with perfect order while raising to life of the dead earth in the spring, three hundred thousand samples of the resurrection of the dead,

and to write without fault, error, mistake or deficiency, in most well-balanced, well-proportioned, well-ordered, and perfect fashion the individual members of three hundred thousand different species one within the other on the face of the earth,

is a seal particular to an All-Glorious One, an All-Powerful One of Perfection, an All-Wise One of Beauty, possessing infinite power, all-encompassing knowledge, and a will capable of governing the whole universe.

...

The All-Wise Qur'an decrees:

So look to the signs of God's Mercy, how He raises to life the earth after its death; He it is Who will raise the dead to life, for He is Powerful over all things. (Qur'an, 30:50.)

Yes, it is surely easy for the Creative Power which, within a few days, demonstrates examples of three hundred thousand resurrections in raising the earth to life, to raise men to life.

For example, could it be said to a Displayer of Miracles Who at a sign will remove the mountains of Gelincik and Subhan:

“Are you able to remove from this valley this huge rock which is blocking our path?”

Similarly, can it be said in a way that infers doubt to an All-Wise and Powerful One, an All-Generous and Compassionate One, Who created the sky and the mountains and the earth in six days and continuously fills and empties them:

“Can you remove from us this layer of earth which was prepared and laid out in eternity and is blocking our way to your banquet?”

Can you level the earth and let us pass on?”

You observed a seal of Divine unity on the face of the earth in the summertime.

Now look! A stamp of unity is clearly obvious on the vast, wise and perspicacious disposals of the spring on the face of the earth.

For that activity is on an absolutely vast scale,

and the vastness is together with an absolute speed,

bahar gibi zâhir ve bâhir parlak bir sikke-i tevhiddir.

...

Evet bahar mevsiminde ölmüş arzın ihyası içinde, üç yüz bin haşrin nûmunelerini kemâl-i intizâm ile icad etmek

ve arzın sahifesinde birbiri içinde üç yüz bin muhtelif enva'ın efradını hatâsız ve sehivsiz, galatsız, noksansız, gâyet mevzun, manzum, gâyet muntâzam ve mükemmel bir sûrette yazmak,

elbette nihayetsiz bir kudrete ve muhit bir ilme ve kâinatı idare edecek bir iradeye mâlik bir Zât-ı Zülcelâl'in, bir Kadîr-i Zülkemâl'in ve bir Hakîm-i Zülcemâl'in sikke-i mahsusası olduğunu

zerre miktar şuur bulunanın derketmesi lâzım gelir.

Kur'an-ı Hakîm ferman ediyor ki:

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Evet zeminin diriltilmesinde, üç yüz bin haşrin nûmunelerini, birkaç gün zarfında yapan, gösteren Kudret-i Fâtıraya; elbette insanın haşrı ona göre kolay gelir.

Meselâ: Gelincik Dağı'nı ve Sübhan Dağı'nı bir işaretle kaldıran bir zât-ı mu'ciznümâya,

“Şu dereden, yolumuzu kapayan şu koca taşı kaldırabilir misin?” denilir mi?

Öyle de: Gök ve dağ ve yeri altı günde icad eden ve onları vakit-be-vakit doldurup boşaltan bir Kadîr-i Hakîm'e, bir Kerîm-i Rahîm'e:

“Ebed tarafından ihzâr edilip serilmiş, kendi ziyafetine gidecek yolumuzu seddeden şu toprak tabakasını üstümüzden kaldırabilir misin?”

Yeri düzeltip bizi ondan geçirebilir misin?” istib'âd sûretinde söylenir mi?

Şu zeminin yüzünde yaz zamanında bir sikke-i tevhidi gördün.

Şimdi bak! Gâyet basîrane ve hakîmane zeminin yüzündeki şu tasarrufat-ı azîme-i bahariye üstünde, bir hâtem-i vâhidiyet gâyet âşikâre görünüyor.

Çünkü şu icraat, bir vüs'at-i mutlaka içinde

ve o vüs'atle beraber bir sür'at-i mutlaka ile

and that **speed** is together with an absolute **munificence**,

and together with these an **absolute order** and perfect **beauty of art** and **exquisiteness** of creation are apparent.

These form a seal which could belong only to one possessing **infinite** knowledge and boundless power.

Yes, we see that on the earth within an absolute extensiveness are a **creation**, **disposal**, and **activity** which are on an **absolutely vast scale**.

And these are occurring within that vast scope with **absolute speed**.

And together with that speed and vast scope an **absolute munificence** is apparent in the multiplication of individual beings.

And together with that munificence, vast scope, and speed, an **absolute ease** is apparent.

And **to create** the **absolute order** and **exceptional beauty of art** to be seen in all species and individuals, and the **perfect differentiation** within infinite **intermingling**,

and the **valuable** works within extreme **abundance**, and the complete **correspondence** on an extensive scale, and the artistic **marvels** with the greatest **ease**,

and to demonstrate a **wondrous art** and **miraculous activity** at one moment, everywhere, in the same fashion, in every individual – **together with that munificence, ease, speed, and vast scope**,

is certainly and without doubt the **stamp** of One Who although He is nowhere is **all-present** and **all-seeing** everywhere.

#309

Nothing is hidden from Him, nor is anything difficult for him. Particles and stars are **equal** in relation to His power.

For example, in a **garden** of that **All-Glorious and Compassionate One's munificence**, I counted the **bunches** hanging from a **grape-vine** of the thickness of two fingers, which I saw to be like one little pip **among the bunches of His miracles**:

there were one hundred and fifty-five. I counted the grapes in one bunch: there were around one hundred and twenty. I thought:

if this vine was a tap from which flowed honeyed water and it produced water continuously,

it would only just be enough for the bunches which, in the face of this **heat**, **suckle** those hundreds of **little pumps of the sherbet of mercy**.

However, it only **occasionally** obtains a little **moisture**. The One Who does this, then, must surely be powerful over all things.

ve o **sür'at** ile beraber bir **sehavet-i mutlaka** içinde

görünen **intizâm-ı mutlak** ve kemâl-i **hüsn-ü san'at** ve **mükemmeliyyet-i hilkat**;

öyle bir hâtemdir ki, **gayr-ı mütenahî** bir ilim ve nihayetsiz bir kudret sahibi ona sahib olabilir.

Evet görüyoruz ki; bütün yeryüzünde bir **vüs'at-i mutlaka** içinde bir **îcad**, bir **tasarruf**, bir **faaliyet** var.

Hem o vüs'at içinde, bir **sür'at-i mutlaka** ile işleniyor.

Hem o sür'at ve vüs'atle beraber **teksir-i efrâdda** bir **sehavet-i mutlaka** görünüyor.

Hem o sehavet ve vüs'at ve sür'atle beraber bir **sühulet-i mutlaka** görünüyor.

Hem o **sehavet ve sühulet ve sür'at ve vüs'atle beraber**; her bir nevide, her bir ferdde görünen bir **intizâm-ı mutlak** ve **gâyet mümtaz bir hüsn-ü san'at** ve nihayet **ihtilat** içinde bir **imtiyaz-ı etem**

ve gâyet **mebzuliyet** içinde gâyet **kıymetdar** eserler ve gâyet geniş daire içinde tam bir **muvafakat** ve gâyet **sühulet** içinde gâyet san'atkârane **bediaları icad etmek**,

bir anda, her yerde, bir tarzda, her ferdde bir **san'at-ı hârika**, bir **faaliyet-i mu'ciz-nümâ** göstermek;

elbette ve elbette öyle bir zâtın **hâtemidir** ki, hiçbir yerde olmadığı halde, her yerde **hâzır**, **nâzır**dır.

Hiç bir şey ondan gizlenmediği gibi, hiçbir şey O'na ağır gelmez. Zerrelerle yıldızlar, O'nun kudretine nisbeten **müsavidirler**.

Meselâ: O **Rahîm-i Zülcemâl'in bağistan-ı kereminden**, **mu'cizâtının salkımlarından** bir tanecik hükmünde gördüğüm iki parmak kalınlığında bir **üzüm asmasına** asılmış olan **salkımları** saydım:

Yüz elli beş çıktı. Bir salkımın tanesini saydım: Yüz yirmi kadar oldu. Düşündüm, dedim:

“Eğer bu asma çubuğu, ballı su musluğu olsa, daim su verse,

şu **hararete** karşı o **yüzer rahmetin şurub tulumbacıklarını emziren** salkımlara ancak kifayet edecek.

Halbuki, **bâzan** az bir **rutubet** ancak eline geçer. İşte bu işi yapan, her şeye kadir olmak lâzım gelir.

Seventh Flash

Look! With little difficulty you can see the **seals** of **the Single, Eternally Besought One** on the page of the earth,

so raise your head, open your eyes, and look too at **the great book** of the universe. You will see that

on it as a whole a **stamp of unity** is read out which is as clear as it is big.

For like the **components** of a factory or **members** of a **palace** or town, these beings support one another, stretch out their hands to **assist** one another,

and answer the **needs** and **requests** of one another, saying: "Here I am, at your service!" Assisting one another, they work together in order.

Joining efforts, they serve **animate beings**. Co-operating and **turned** a single **goal**, they obey an **All-Wise Disposer**.

They conform to a **rule of mutual assistance** which is in **force** from the sun and moon, night and day, and winter and summer,

to plants coming to the assistance of hungry and needy animals,

and animals hastening to the assistance of **weak**, **noble** men,

and even **nutritious substances** flying to assist **delicate**, **weak** infants and fruits,

and **particles of food** passing to the assistance of **the cells of the body**.

They show to anyone who is not altogether blind that they are acting through the strength of a single, most **generous Nurturer**, and at the command of a single most **wise Disposer**.

Thus, on the one hand this **mutual support** and assistance, this **answering one another's needs**, this **mutual embracing**, this **subjugation**, this **order**,

testify **decisively** that beings are administered and **organized** by a single **Disposer** and are being **impelled** and directed by a single **Nurturer**.

And on the other hand, this **perfect grace** within the **universal wisdom** to be seen **plainly** in the art of things;

and the **all-embracing mercy** which shines within the providence;

and the **sustenance** spread over that **mercy** and scattered so as to answer the needs of all living beings **needy for sustenance**;

Yedinci Lem'a

Bak, nasıl sahife-i arz üstünde **Zât-ı Ehad-i Samed**'in **hâtem**lerini az dikkatle görebilirsin.

Başını kaldır, gözünü aç, şu kâinat **kitab-ı kebîr**ine bir bak; göreceksin ki:

O kâinatın heyet-i mecmuası üstünde, büyüklüğü nisbetinde bir vuzuh ile **hâtem-i vahdet** okunuyor.

Çünkü şu mevcûdât bir fabrikanın, bir **kasrın**, bir muntâzam şehrin **eczaları** ve **efradları** gibi bel-bele verip, birbirine karşı **muavenet** elini uzatıp,

birbirinin **suâl-i hâcetine** "Lebbeyk! Baş üstüne" derler. Elele verip, bir intizâm ile çalışırlar.

Başbaşa verip, **zevilhayata** hizmet ederler. Omuz-omuza verip, bir **gayeye müteveccihen** bir **Müdebbir-i Hakîm**'e itaat ederler.

Evet Güneş ve Ay'dan, gece ve gündüzden, kış ve yazdan tut,

tâ nebatâtın, muhtaç ve aç hayvanların imdadına gelmelerinde

ve hayvanların **zaîf**, **şerîf** insanların imdadına koşmalarında,

hattâ **mevadd-ı gıdâiyenin lâtif**, **nahîf** yavruların ve meyvelerin imdadına uçmalarında,

tâ **zerrat-ı taamiyenin hüceyrat-ı beden** imdadına geçmelerinde **câri olan** bir **düstur-u teavünle** hareketleri,

bütün bütün kör olmayana gösteriyorlar ki; gâyet **kerim** bir tek **Mürebbî**'nin kuvvetiyle, gâyet **hakîm** bir tek **Müdebbir**'in emriyle hareket ediyorlar.

İşte şu kâinat içinde câri olan bu **tesanüd**, bu teâvün, bu **tecâvüb**, bu **teânuk**, bu **müshhariyyet**, bu **intizâm**,

bir tek **Müdebbir**'in **tertib**ıyla idare edildiklerine ve bir tek **Mürebbî**'nin tedbiriyle **sevk** edildiklerine **kat'iyen** şahadet etmekle beraber;

şu **bilbedâhe** san'at-ı eşyada görünen **hikmet-i âmme** içindeki **inâyet-i tâmme**

ve o inâyet içinde parlayan **rahmet-i vasia**

ve o **rahmet üstünde serilen** ve **rızka muhtaç** her bir zîhayata onun hacetine lâıyk bir tarzda iâşe etmek için serpilip **erzak** ve iâşe-i umumî,

–these form a **stamp of Divine unity** so brilliant that anyone whose mind is not altogether extinguished will understand it and anyone who is not altogether blind will see it.

#310

Yes, a **veil of wisdom** demonstrating **intention**, consciousness, and **will**, has covered the whole universe,

and upon that veil of wisdom has been spread a **veil of grace** and favour exhibiting **beneficence**, **adornment**, **embellishment**, and **benevolence**;

and over that **adorned veil of favour** a **garment of mercy** displaying flashes of making known and loved, of **bestowal** and the **granting** of gifts has enveloped the universe;

and spread over that **illuminated** veil of universal mercy is a **table of general provisions** showing **kindness** and bestowal and benevolence and **perfect compassion** and **fine nurturing** and **dominical favour**.

Yes, all beings from particles to suns, *whether individuals or species, or large or small*, have been clothed in a magnificent shirt of wisdom **embroidered** with **fruits** and **aims**, benefits and **purposes**.

And over the **wisdom-displaying** shirt, a **garment of favour** *embroidered with flowers of grace and beneficence* has been cut out in accordance with the **stature** of things;

and over that ornamented garment of favour, a **general table of sustenance** has been set up, lit up with flashes of **love**, bestowal, **affection**, and **the granting of gifts**, to which the decorations of mercy have been attached,

and which, together with bestowing those **illuminated** and **jewel-encrusted** decorations, is sufficient for all the groups of **living beings** on the face of the earth, and meets all their needs.

Thus, this matter points to an **All-Glorious Provider** Who is All-Wise, All-Generous, and All- Compassionate, and shows Him as clearly as the sun.

Is that so? Is everything in need of sustenance? Yes, like individual beings are in need of sustenance and all the necessities to continue their lives, we see that

all the beings in the world, and **especially** living beings, whether universal or particular, wholes or parts,

have many **desires** and **needs**, material and otherwise, for their existence, their lives, and **the continuation** of their **lives**.

But their wants and needs are for such things that their hands cannot reach **the least** of them and their power is insufficient for the smallest of them.

öyle parlak bir **hâtem-i tevhid**dir ki, bütün bütün aklı sönmeyen anlar ve bütün bütün kör olmayan görür.

Evet, **kasd** ve **şuur** ve **irade**yi gösteren bir **perde-i hikmet**, umum kâinatı kaplamış

ve o perde-i hikmet üstünde **lütuf** ve **tezyin** ve **tahsin** ve **ihsan**ı gösteren bir **perde-i inâyet** serilmiştir

ve o **müzeyyen perde-i inâyet** üstünde kendini sevdirmek ve tanıttirmek, **in'am** ve **ikram** etmek lem'alarını gösteren bir **hulle-i rahmet**, kâinatı içine almıştır

ve o **münevver** perde-i rahmet-i âmme üstüne serilen ve **terahhumu** ve ihsan ve ikramı ve **kemâl-i şefkat** ve **hüsn-ü terbiyeyi** ve **lutf-u rubûbiyeti** gösteren bir **sofra-i erzak-ı umumiye** dizilmiştir.

Evet şu mevcûdât, zerrelere güneşlere kadar; *ferdler olsun nevilere olsun, küçük olsun büyük olsun*, **semerat** ve **gayâtla** ve faideler ve **maslahatlarla** **münakkaş** bir kumaş-ı hikmetten muhteşem bir gömlek giydirilmiş

ve o **hikmet-nümâ** sûret gömleği üstünde **lütuf** ve **ihsan** çiçekleriyle **müzeyyen** bir **hulle-i inâyet** her şeyin **kametine** göre biçilmiş

ve o müzeyyen hulle-i inâyet üzerine **tahabbüb** ve ikram ve **tahannün** ve **in'am** lem'alarıyla münevver rahmet nişanları takılmış ve

o **münevver** ve **murassa** nişanları ihsan etmekle beraber, zeminin yüzünde bütün **zevilhayatın** taifelerine kâfi, bütün hacetlerine vâfi bir **sofra-i rızık-ı umumî** kurulmuştur.

İşte şu iş, Güneş gibi âşikâre, nihayetsiz Hakîm, Kerim, Rahîm, Rezzak bir **Zât-ı Zülcemâl**'e işaret edip gösteriyor.

Öyle mi? Her şey rızka muhtaç mıdır? Evet, bir ferd rızka ve devam-ı hayata muhtaç olduğu gibi, görüyoruz ki:

Bütün mevcûdât-ı âlem, **bâhusus** zîhayat olsa, küllî olsun cüz'î olsun, küll olsun cüz' olsun;

vücudunda, bekasında, hayatında ve **idame-i hayatta** maddeten ve mânen çok **metâlibi** var, çok **levâzımâtı** var.

İftikaratı ve ihtiyacatı öyle şeylere var ki, **en ednasına** o şeyin eli yetişmediği, en küçük matlubuna o şeyin kuvveti kâfi gelmediği bir halde,

Yet, we see that all their wishes and material and immaterial sustenance is given to them

“From where he could not imagine,”

(Qur'an, 65:3.)

from un hoped for places, with perfect order, **at the appropriate time**, in a suitable fashion, with perfect wisdom.

And so, does this want and need of creatures and this manner of **unseen help and assistance** not show an **All-Wise and Glorious Nurturer**, an **All-Compassionate Beauteous Disposer**?

görüyoruz ki: Bütün metâlibi ve erzâk-ı maddiye ve mâneviyesi

مِنْ حَيْثُ لَا يُحْتَسَبُ

ummadığı yerlerden kemâl-i intizâmla ve **vakt-i münâsibde** ve lââyık bir tarzda kemâl-i hikmetle ellerine veriliyor.

İşte bu iftikar ve ihtiyac-ı mahlukat ve bu tarzda **imdad ve iâne-i gaybiyye**, acaba Güneş gibi bir **Mürebbi-i Hakîm-i Zülcelâl**'i, bir **Müdebbir-i Rahîm-i Zülcemâl**'i göstermiyor mu?

www.risaleglobal.com

Eighth Flash

Any sort of seed sown in a field **shows** that the field must be at the disposal of the seed's owner,

and that the seed too is **under the disposal** of the one who has control of the field.

Similarly, **the arable field of beings** known as the **elements** and their **universality** and **comprehensiveness** as well as their **sameness** and **uncomplex nature**,

and the plants and animals –these **fruits of mercy**, **miracles of power**, and **words of wisdom** known as creatures–

and their **spreading** to most places and **settling** everywhere as well as their **being similar** and **resembling one another**,

show that they are under the disposal of a single **Miracle-Displaying Maker**, and in such a way that

it is as if every flower, fruit, and animal is a seal, stamp, and signature of its **Maker**.

Wherever they are found, each says through **the tongue of disposition**: “Whose-ever seal I am, the place I am found is also of **his making**.”

Whose-ever stamp I am, this place is a missive of His.

Whose-ever signature I am, this land too is of **his weaving**.”

That means, to be Sustainer of **the least** creature is particular to the One Who holds all the elements in the grasp of His power.

Anyone who is not blind can see that to **regulate** and **govern** the simplest animal is particular to the One Who has all beings in **the grasp** of His **dominicality**.

Indeed, through the tongue of **similarity** to other individuals, all **individual** beings say:

“Only one who owns my species can be my owner. It cannot be otherwise.”

And through the tongue of **spreading** over the face of the earth together with other species, each **species** says:

“Only one who owns the whole face of the earth can be our owner. It cannot be otherwise.”

And through the tongue of being **bound** to the sun and other **planets** and **mutually supportive** with the skies, the **earth** says:

“Only one who is owner of the whole universe can be my owner. It cannot be otherwise.”

Yes, supposing someone were to say to a **conscious** apple: “You are my work of art.”

Sekizinci Lem'a

Nasıl ki bir tarlada ekilen bir nevi tohum **delâlet eder** ki: O tarla herhalde tohum sahibinin taht-ı tasarrufunda olduğunu;

hem o tohumu dahi, tarla mutasarrıfının **taht-ı tasarrufunda** olduğunu gösterir.

Öyle de: Şu **anâsır** denilen **mezraa-i masnuat**, **vâhidiyet** ve **besâtet** ile beraber, **külliyet** ve **ihâtalı**

ve şu mahlûkat denilen **semerat-ı rahmet** ve **mu'cizât-ı kudret** ve **kelâmât-ı hikmet** olan nebâtat ve hayvanat,

mümaselet ve **müşabehet**leriyle beraber çok yerlerde **intişarı**, her tarafta bulunup **tavattunları**;

tek bir **Sânî-i Mu'ciznümâ'nın** taht-ı tasarrufunda olduklarını öyle bir tarzda gösteriyor ki;

güya her bir çiçek, her bir semere, her bir hayvan, o **Sânîin** birer sikkesidir, birer hâtemidir, birer turrasıdır.

Her nerede bulunsa, **lisan-ı hâliyle** her birisi der ki: “Ben kimin sikkesiyim, bu yer dahi **onun masnuudur**.”

Ben kimin hâtemiyim, bu mekân dahi onun mektubudur.

Ben kimin turrasıyım, bu vatanım dahi **onun mensucudur**.”

Demek **en ednâ** bir mahlûka Rubûbiyet; bütün anasını kabza-i tasarrufunda tutana mahsustur

ve en basit bir hayvanı **tedbir** ve **tedvir** etmek; bütün hayvanatı, nebâtatı, masnuatı **kabza-i Rubûbiyetinde** terbiye edene has olduğunu kör olmayan görür.

Evet her bir **ferd**, sâir efrada **mümaselet** ve misliyet lisanı ile der:

“Kim bütün nev'ime mâlik ise, bana mâlik olabilir, yoksa yok.”

Her **nev'**, sâir nevilerle beraber yeryüzünde **intişarı** lisanıyla der:

“Kim bütün sath-ı Arza mâlik ise, bana mâlik olabilir; yoksa yok.”

Arz, sâir **seyyarat** ile bir Güneşe **irtibatı** ve semâvat ile **tesanüdü** lisanıyla der:

“Kim bütün kâinata mâlik ise, bana mâlik o olabilir; yoksa yok.”

Evet faraza **zîşuur** bir elmaya biri dese: “Sen benim san'atımsın.”

Through the tongue of disposition, the apple would reply: “Be silent! If you are **capable** of **fashioning** all the other apples on the earth;

indeed, if you can have disposal over all my **fellows**, the other fruit-bearing trees, **spread over the earth**, and all **the gifts of the Most Merciful** proceeding from the treasury of mercy in boatloads,

then you can claim to be my Sustainer.” The apple would say that and aim a slap at that foolish person.

Ninth Flash

We have pointed out some of the seals, stamps, and signatures on **particulars** and **parts**, **universals** and **wholes**, **on the world as a whole**, and on life, living beings, and **raising to life**.

Now, we shall indicate one of the countless stamps on species.

Since **the countless fruits** of a fruit-bearing tree are administered from one centre, in accordance with **one law** and a **single way of raising**,

the **difficulty**, **hardship**, and **expense** are transformed into **ease**. It is so easy the numerous fruits raised become **equal** to a single fruit.

#312

That means **in regard to quantity**, **multiplicity** and **numerous centres** necessitate the difficulty, expense, and equipment of the whole tree for a single fruit. The difference is only **in regard to quality**.

Like all the factories required for the whole army are necessary to manufacture all **the military equipment** necessary for a single soldier.

That is to say, if the matter passes from **unity** to **multiplicity**, **in respect of quantity** the difficulties increase to the number of **individuals**.

Thus, **the extraordinary ease** to be seen **clearly** in all species is the result of the **ease** and **facility** arising from unity.

In Short: The **conformity** and **similarity** in **basic members** between all the **individuals** of a **species**, and all the species of a **genus**, prove that they are the works of a single Maker,

because **the unity of the pen** and **oneness of the seal** requires this.

Similarly, the **observable absolute ease** and **lack of difficulty** require –indeed, necessitate– that they are the works of **One Maker**.

Otherwise difficulties rising to **the degree of impossibility** would doom the genus and the species to **non-existence**.

To Conclude: If all things are ascribed to Almighty God, they become as easy as a single thing,

O elma lisan-ı hal ile ona “Sus!” diyecek. “Eğer bütün yeryüzünde bütün elmaların **teşkiline muktedir** olabilirsen,

belki **yeryüzünde münteşir** bütün **hemcinsimiz** olan bütün meyvedârlara, belki sefinesiyle hazine-i rahmetten gelen bütün **hedâyâ-yı Rahmâniyyeye** mutasarrıf olabilirsen,

bana Rubûbiyet dâva et.” O elma böyle diyecek ve o ahmağın ağzına bir tokat vuracak.

Dokuzuncu Lem'a

Cüz'de **cüz'ide**, **küllde küllide**, **küll-i âlemde**, hayatta, zîhayatta, **ihya**da olan sikkelerden, hâtemlerden, turalardan bazılarına işaret ettik.

Şimdi, nevilerde hesabsız sikkelerden bir sikkeye işaret edeceğiz.

Evet nasıl ki meyvedâr bir ağacın **hesabsız semereleri**, bir **terbiye-i vâhide**, bir **kanun-u vahdetle**, bir tek merkezden idare edildiklerinden,

külfet ve **meşakkat** ve **masraf**, o kadar **sühulet** peyda eder ki, kesretle terbiye edilen tek bir semereye **müsavî** olurlar.

Demek **kesret** ve **taaddüd-ü merkez**, her semere için, **kemmiyetçe** bütün ağaç kadar külfet ve masraf ve cihazat ister. Fark yalnız **keyfiyetçe**dir.

Nasıl ki bir tek nefere lâzım **teçhizat-ı askeriye**yi yapmak için, orduya lâzım bütün fabrikalar kadar fabrikalar lâzımdır.

Demek iş, **vahdetten kesrete** geçse, **efrad** adedince **-kemmiyet cihetiyle-** külfet ziyadeleşir.

İşte, her nevide **bilmüşahede** görünen **sühulet-i fevkalâde**, elbette vahdetten, tevhidden gelen bir **yüsr** ve **sühûletin** eseridir.

Elhasıl: Bir **cinsin** bütün **enva'**ı, bir nev'in bütün **efradı âzâ-yı esâside muvafakat** ve **müşabehetleri** nasıl isbat ederler ki, tek bir Sâniin masnularıdır.

Çünkü **vahdet-i kalem** ve **ittihad-ı sikke** öyle ister.

Öyle de: Bu **meşhud sühulet-i mutlaka** ve **külfetsizlik**, vücub derecesinde îcab eder ki; bir **Sâni'-i Vâhid**'in eserleri olsun.

Yoksa **imtina'** derecesine çıkan bir suûbet, o cinsi **in'idama** ve o nev'i **ademe** götürecekti.

Velhasıl: Cenâb-ı Hakk'a isnad edilse, bütün eşya bir tek şey gibi bir sühulet peyda eder.

while if they are attributed to causes, they become as difficult as everything.

Since it is thus, the extraordinary profusion observed in the universe and the boundless abundance before our eyes display a stamp of unity like the sun.

If these fruits which we obtain in such plenty were not the property of the Single One of Unity, we would not have a single pomegranate to eat, even if we gave the whole world for it.

Tenth Flash

Just as life, which displays a manifestation of Divine beauty, is a proof of Divine oneness, and a sort of manifestation of unity,

death too, which displays the manifestation of Divine glory, is a proof of Divine unity.

For example, And God's is the highest similitude, by showing the sun's light and reflection, the bubbles on a wide flowing river which sparkle in the sun and transparent objects which glisten on the face of the earth testify to the sun.

On those tribes of bubbles and transparent objects disappearing, the continued magnificent manifestation of the sun and the uninterrupted and constant display of its light on the successive groups and tribes of bubbles and transparent objects which follow on after them,

testify decisively that the little images of the sun and the lights and flashes which appear and sparkle, flare up and die away, and are changed and renewed,

are the manifestations of an enduring, perpetual, elevated, single Sun whose manifestation is undying.

That is to say, just as through their appearance and becoming visible, the shining droplets demonstrate the sun's existence,

so with their disappearance and extinction, they demonstrate its continuation, permanence, and unity.

#313

In exactly the same way, through their existence and lives these flowing beings testify to the necessary existence and oneness of the Necessarily Existent One,

and with their deaths and disappearance, they testify to the His pre-eternity, everlastingness, and unity.

Yes, the beautiful creatures and fine beings which are renewed and restored within the decline and disappearance that occur through the alternation of night and day, winter and summer, and the centuries and ages,

surely point to the existence, continuance, and unity of an elevated, eternal possessor of continually manifested beauty.

Eğer esbaba isnad edilse her bir şey, bütün eşya kadar suûbet peyda eder.

Mâdem öyledir; kâinatta şu görünen fevkalâde ucuzluk ve şu göz önündeki hadsiz mebzûliyet, sikke-i vahdeti güneş gibi gösterir.

Eğer gâyet mebzuliyetle elimize geçen şu meyveler, Vâhid-i Ehad'in malı olmazsa, bütün dünyayı verse idik, bir tek narı yiyemezdik.

Onuncu Lem'a

Tecelli-i cemâliyyeyi gösteren hayat; nasıl bir bürhân-ı ehadiyettir, belki bir çeşit tecelli-i vahdettir.

Tecelli-i celâli izhar eden memat dahi, bir bürhân-ı vâhidiyettir.

Evet meselâ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى nasıl ki Güneş'e karşı

parlayan ve akan büyük bir ırmağın kabarcıkları ve zemin yüzünün mütelemmi' şeffâfâtı, Güneş'in aksini ve ışığını göstermek sûretiyle Güneş'e şehadet ettikleri gibi,

o katarâtın ve şeffâfâtın gurubuyla, gitmeleriyle beraber, arkalarından yeni gelen katarat taifeleri ve şeffâfat kabileleri üstünde yine güneşin cilveleri haşmetle devamı ve ışığının tecellisi ve noksansız istimrarı

kat'iyen şehadet eder ki: Sönüp yanan, değişip tazelenen, gelip parlayan misâlî güneşçikler ve ışıklar ve nurlar;

bir bâki, daimî, âlî, tecellisi zevalsiz bir tek Güneşin cilveleridir.

Demek o parlayan kataratlar; zuhuruyla ve gelmeleriyle Güneş'in vücudunu gösterdikleri gibi;

gurublarıyla, zevalleriyle, Güneş'in bekasını ve devamını ve birliğini gösteriyorlar.

Aynen öyle de: Şu mevcûdât-ı seyyale, vücudlarıyla ve hayatlarıyla Vâcib-ül Vücud'un vücub-u vücuduna ve ehadiyetine şehadet ettikleri gibi;

zevalleriyle, ölümleleriyle o Vâcib-ül Vücud'un ezeliyetine, sermediyyetine ve ehadiyyetine şehadet ederler.

Evet gece gündüz, kış ve yaz, asırlar ve devirlerin değişmesiyle gurub ve uful içinde teceddüd eden ve tazelenen masnuat-ı cemile, mevcûdât-ı lâtife,

elbette bir âlî ve sermedî ve daim-üt tecelli bir cemâl sahibinin vücud ve beka ve vahdetini gösterdikleri gibi;

While the deaths and disappearance of those beings together **with their apparent and lowly causes** demonstrate that the causes are nothing but a mere veil.

This situation proves decisively that these arts, these inscriptions, these manifestations, are the constantly renewed arts, the **changing** inscriptions, the **moving** mirrors of an **All-Beauteous One of Glory, all of Whose Names are sacred and beautiful**;

that they are His seals which follow on one after the other, and His stamps that are changed with wisdom.

In Short: The **mighty book of the universe** both teaches us **the creational signs** concerning Divine existence and unity,

and it testifies to all the **attributes** of perfection, beauty, and glory of that **All-Glorious One**.

And they prove **the perfection of the Divine Essence** faultlessly and without defect.

For it is **obvious** that perfection in a work points to the perfection of the **act** which is the source and **origin** of the work.

And the perfection of the act points to the perfection of the name, and the perfection of the name, to the perfection of the **attribute**,

and perfection of the attribute to the perfection of **the essential qualities**, and the perfection of the qualities point **necessarily** and **self-evidently** to the perfection of **the essence possessing those qualities**.

For example, the perfect **inscriptions** and **adornments** of a faultless **palace** indicate the perfection of a master builder's **acts** behind them.

And the perfection of the acts shows the perfection of that **active** master's **titles** and names, which demonstrate his rank.

And the perfection of the names and titles show the perfection of the other attributes *qualifying the master builder's art*.

And the perfection of the art and attributes show the perfection of the abilities and **essential capacity** of that craftsman, which are called the **essential qualities**.

And the perfection of those essential qualities and abilities show the perfection of the master's **essential nature**.

In exactly the same way, the faultless **works observed in the world**, which manifest the meaning of *"Do you see any flaw?"*, (Qur'an, 67:3.) this art in the well-ordered beings of the universe,

point observedly to **the perfect acts** of an **active possessor of power**.

o masnuat, **esbab-ı zâhiriye-i süfliyyeleriyle** beraber zeval bulup ölmeleri, o esbabın hiçliğini ve bir perde olduğunu gösteriyorlar.

Şu hal kat'iyen isbat eder ki; şu san'atlar, şu nakışlar, şu cilveler; **bütün esmâsı kudsiyye ve cemile olan bir Zât-ı Cemil-i Zülcelâl**'in tazelenen san'atlarıdır, **tahavvül eden** nakışlarıdır, **taharrük eden** âyineleridir,

birbiri arkasından gelen sikkeleridir, hikmetle değişen hâtemleridir.

Elhasıl: Şu **kitab-ı kebir-i kâinat**, nasıl ki vücut ve vahdete dair **âyât-ı tekviniyyeyi** bize ders veriyor.

Öyle de: O **Zât-ı Zülcelâl**'in bütün **evsaf-ı** kemâliyye ve cemâliyye ve celaliyyesine de şehadet eder.

Ve kusursuz ve noksansız **kemâl-i zâtisini** isbat ederler.

Çünkü **bedihî**dir ki, bir eserde kemâl, o eserin menşe ve **mebdei** olan **fiilin** kemâline delâlet eder.

Fiilin kemâli ise, ismin kemâline ve ismin kemâli, **sıfatın** kemâline

ve sıfatın kemâli, **şe'n-i zâtînin** kemâline ve şe'nin kemâli, o **zât-ı zîşuûnun** kemâline, hadsen ve **zarureten** ve **bedâheten** delâlet eder.

Meselâ: Nasıl ki kusursuz bir **kasrın** mükemmel olan **nukuş** ve **tezyinatı**, arkalarında bir usta **ef'âlinin** mükemmeliyetini gösterir.

O ef'âlin mükemmeliyeti, o **fâil** ustanın rütbelerini gösteren **ünvanları** ve isimlerinin mükemmeliyetini gösterir.

Ve o esmâ ve ünvanlarının mükemmeliyeti, *o ustanın san'atına dair* sıfatlarının mükemmeliyetini gösterir

ve o san'at ve sıfatlarının mükemmeliyeti, o san'at sahibinin **şuun-u zâtîyye** denilen kabiliyet ve **istidad-ı zâtîyesinin** mükemmeliyetini gösterir

ve o şuun ve kabiliyet-i zâtîyyenin mükemmeliyeti, o ustanın **mahiyet-i zâtîyyesinin** mükemmeliyetini gösterdiği misillü...

Aynen öyle de: Şu kusursuz, futsuz

هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ

sırrına mazhar olan şu **âsâr-ı meşhude-i âlem**, şu **mevcûdât-ı muntâzama-i kâinatta** olan san'at ise;

bilmüşahede bir **müessir-i zil-iktidarın** **kemâl-i ef'aline** delâlet eder.

And those perfect acts point clearly to the perfect Names of a **Glorious Agent**.

And that perfection **necessarily** points to and testifies to the perfect attributes of the Beauteous One signified by the Names.

#314

And certainly those perfect attributes point and testify to the perfection of the Perfect One qualified by the attributes.

And those **perfect qualities** point with such **absolute certainty** to the perfect Essence of the One possessing the qualities that they indicate that

all the sorts of perfection to be seen in the whole universe are but **signs of His perfections**, **hints of His Glory**, and **allusions to His beauty**, and pale, **weak shadows** in relation to His perfection.

The Eleventh Flash, Which Has The Strength Of Suns

As is defined in the Nineteenth Word, **our master Muhammad the Trustworthy** (Peace and blessings be upon him) is **the supreme sign of the mighty Book** of the Universe

and **the Greatest Name** of that mighty Qur'an, the seed of **the tree of the universe** and its most luminous fruit,

the sun of the palace of the world and **the radiant moon** of the world of Islam,

the herald of the sovereignty of Divine dominicality, and **the wise discloser of the talisman of the universe**,

who flies in the **levels** of reality with **the wings of Messengership**, *which take under their shade all the prophets*, and the wings of Islam, *which take under their protection all the world of Islam*;

who took behind him all **the prophets and messengers**, all **the saints and veracious ones**, all **the purified and the scholars**,

and demonstrated **Divine unity** with all his strength and opened up the way to **Divine oneness**;

has any doubt or suspicion, then, the power to conceal or obscure **the belief in God** which he demonstrated, or **the Divine unity** which he proved?

Since in the Nineteenth Word and Nineteenth Letter we have defined and described briefly and to a small degree in **Fourteen Droplets** and **Nineteen Signs** from **the water of life of that Clear Proof's knowledge** that **miracle-displaying Being** together with his various miracles,

we shall here content ourselves with this indication, and conclude with a benediction for him:

O kemâl-i ef'al ise, bilbedâhe o **Fâil-i Zülcelâl**'in kemâl-i esmâsına delâlet eder.

O kemâl-i esmâ ise, **bizzarure** o esmânın müsemma-i zül-cemâlinin kemâl-i sıfatına delâlet ve şehadet eder.

O kemâl-i sıfat ise, bilyakîn o mevsuf-u zülkemâlin kemâl-i şunununa delâlet ve şehâdet eder.

O **kemâl-i şun** ise, **bihakkalyakîn** o zîşunun kemâl-i zâtına öyle delâlet eder ki,

bütün kâinatta görünen bütün enva'-ı kemâlât, O'nun kemâline nisbeten sönük bir **zill-ı zaîf** sûretinde bir Zât-ı Zülkemâl'in **âyât-ı kemâli** ve **rumuz-u celâli** ve **işarat-ı cemâli** olduğunu gösterir.

Güneşler Kuvvetinde On Birinci Lem'a

On Dokuzuncu Söz'de târif edilen ve **kitab-ı kebirin âyet-i kübrâsı**

ve o Kur'an-ı Kebir'deki **ism-i azâmı** ve o **şecere-i kâinatın** çekirdeği ve en münevver meyvesi

ve o sarây-ı âlemin güneşi ve Âlem-i İslâmın **bedr-i münevveri**

ve **Rububiyet-i İlahiyenin dellâl-ı saltanatı** ve tılsım-ı kâinatın **keşşaf-ı zihikmeti** olan **Seyyidimiz Muhammed-ül Emin Aleyhissalâtu Vesselâm**,

bütün enbiyayı sayesi altına alan Risâlet cenahı ve *bütün Âlem-i İslâmı himayesine alan* İslâmiyet cenahlarıyla hakikatın **tabakatında** uçan

ve bütün **Enbiya** ve **mürselîni**, bütün **Evliya** ve **siddikîni** ve bütün **Asfiya** ve **Muhakkikîni** arkasına alıp

bütün kuvvetiyle **vahdâniyeti** gösterip, arş-ı **ehadiyete** yol açıp gösterdiği

îmân-ı billah ve isbat ettiği **vahdâniyet-i İlahiyeyi** hiç vehim ve şübhenin haddi var mı ki, kapatabilsin ve perde olabilsin?

Mâdem On Dokuzuncu Söz'de ve On Dokuzuncu Mektub'da o **bürhân-ı katın âb-ul hayat-ı mârifetinden On Dört Reşha** ve **On Dokuz İşarat** ile, o **zât-ı mu'ciz-nümânın** enva'-ı mu'cizâtıyla beraber, icmâlen bir derece târif ve beyân etmişiz.

Şurada şu işaret ile iktifa edip, o vahdâniyetin bürhân-ı katını tezkiye eden ve sıdkına şehadet eden esâsâta işaret sûretinde bir salavat-ı şerife ile hatmederiz.

O God! Grant blessings to the one who demonstrated Your necessary existence and unity, and testified to Your glory and beauty and perfection; the verified and veracious witness, the verifying articulate proof; the lord of the prophets and messengers, the bearer of the mystery of their consensus, affirmation, and miracles; the leader of the saints and veracious ones, the holder of the mystery of their accord, verifications, and wonder-working; the one with evident miracles, clear marvels, and decisive evidences which corroborated and affirmed him; who displayed exalted purity in his self, elevated morals in his duty, and lofty qualities in his Shari'a, perfect and free of all contradiction, to whom according to the consensus of the revealed and the Revealer and the one who revealed it to him, dominical revelation descended; the traveller through the Worlds of the Unseen

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مَنْ دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِكَ وَ
وَحْدَانِيَّتِكَ وَشَهِدَ عَلَى جَلَالِكَ وَجَمَالِكَ وَكَمَالِكَ
الشَّاهِدُ الصَّادِقُ الْمُصَدِّقُ وَابْرَهَانُ النَّاطِقِ الْمُحَقِّقُ
سَيِّدُ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ الْحَامِلُ سِرِّ أَجْمَاعِهِمْ وَ
تَصْدِيقِهِمْ وَمُعْجَزَاتِهِمْ وَإِمَامُ الْأَوْلِيَاءِ وَالصِّدِّيقِينَ
الْحَاوِي سِرِّ اتِّفَاقِهِمْ وَتَحْقِيقِهِمْ وَكَرَامَاتِهِمْ ذُو
الْمُعْجَزَاتِ الْبَاهِرَةِ وَالْخَوَارِقِ الظَّاهِرَةِ وَالِدَلَائِلِ
الْقَاطِعَةِ الْمُحَقِّقَةِ الْمُصَدِّقَةِ لَهُ ذُو الْخِصَالِ الْعَالِيَةِ فِي
ذَاتِهِ وَالْأَخْلَاقِ الْعَالِيَةِ فِي وَظِيفَتِهِ وَالسَّجَايَا السَّامِيَةِ
فِي شَرِيعَتِهِ الْمُكَمَّلَةِ الْمُنَزَّهَةِ لَهُ عَنِ الْخِلَافِ مَهْبِطُ
الْوَحْيِ الرَّبَّانِيِّ بِاجْتِمَاعِ الْمُنْزِلِ وَالْمُنْزَلِ وَالْمُنْزَلِ عَلَيْهِ
سَيَّارُ عَالَمِ الْغَيْبِ

#315

and of the Inner Dimensions of Things; the observer of spirits, who conversed with the angels; the sample of the perfections of the universe, in regard to both individuals, and species, and realms of beings; the most luminous of the fruits of the tree of creation; the lamp of truth; the proof of reality; the embodiment of mercy; the exemplification of love; the discloser of the talisman of the universe; the herald of the sovereignty of dominicality; the sign that the elevatedness of his collective personality was before the eyes of the world's Creator at the creation of the universe; the possessor of a Shari'a that indicates through the breadth of its principles and strength that it is the order of the Orderer of the World, drawn up by the Creator of the Universe.

وَالْمَلَكُوتِ مُشَاهِدُ الْأَرْوَاحِ وَمُصَاحِبُ الْمَلَائِكَةِ
أَنْمُوزُجُ كَمَالِ الْكَائِنَاتِ شَخْصًا وَنَوْعًا وَجِنْسًا (أَنْوَارُ
ثَمَرَاتِ شَجَرَةِ الْخَلْقَةِ سِرَاجُ الْحَقِّ بُرْهَانُ الْحَقِيقَةِ تِمَثَالُ
الرَّحْمَةِ مِثَالُ الْمُحَبَّةِ كَشَافُ طَلْسِمِ الْكَائِنَاتِ دَلَالُ
سُلْطَنَةِ الرُّبُوبِيَّةِ الْمُرْمِزُ بِعُلُويَّةِ شَخْصِيَّتِهِ الْمَعْنَوِيَّةِ إِلَى
أَنَّهُ نُصَبَ عَيْنِ فَاطِرِ الْعَالَمِ فِي خَلْقِ الْكَائِنَاتِ ذُو
الشَّرِيعَةِ الَّتِي هِيَ بِوُسْعَةِ دَسَاتِيرِهَا وَقُوَّتِهَا تُشِيرُ إِلَى
أَنَّهَا نِظَامُ نَاطِمِ الْكَوْنِ وَوَضْعُ خَالِقِ الْكَائِنَاتِ

Yes, the One Who ordered the universe with this perfect and total order is He Who ordered this religion with its fine and beautiful order, our master, we are the community of the sons of Adam, our guide to belief, we are the community of believers, Muhammad ibn ‘Abdullah ibn ‘Abd al-Mutallib, Upon him be the most perfect blessings and most complete peace as long as the heavens and earth subsist, for he is the veracious and verified witness who summoned the leaders of witnesses and has instructed the branches of mankind throughout the centuries and all the regions of the world in elevated fashion with all his strength, with complete seriousness and utter steadfastness, and with the power of his certainty and perfect belief, testifying:

“I testify that there is no god but God, the One, He has no partner.”

نَعَمْ إِنَّ نَاظِمَ الْكَائِنَاتِ بِهَذَا النَّظَامِ الْأَتَمِّ الْأَكْمَلِ هُوَ
نَاظِمُ هَذَا الدِّينِ بِهَذَا النَّظَامِ الْأَحْسَنِ الْأَجْمَلِ سَيِّدِنَا
نَحْنُ مَعَاشِرَ بَنِي آدَمَ وَمُهْدِينَا إِلَى الْإِيمَانِ نَحْنُ مَعَاشِرَ
الْمُؤْمِنِينَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَلَيْهِ
أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ وَآتَمُّ التَّسْلِيمَاتِ مَا دَامَتِ الْأَرْضُ وَ
السَّمَوَاتُ فَإِنَّ ذَالِكَ الشَّاهِدَ الصَّادِقَ الْمُصَدَّقَ يَشْهَدُ
عَلَى رُؤُسِ الْأَشْهَادِ مُنَادِيًا وَمُعَلِّمًا لِأَجْيَالِ الْبَشَرِ خَلْفَ
الْأَغْصَارِ وَالْأَقْطَارِ نِدَاءً غُلُوبًا بِجَمِيعِ قُوَّتِهِ وَبِغَايَةِ حِدِّ
يَتِّهِ وَبِنَهَايَةِ وُثُوقِهِ وَبِقُوَّةِ إِطْمِئْنَانِهِ وَبِكَمَالِ إِيْمَانِهِ
بِأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

The Twelfth Flash, Which Has The Strength Of Suns

This Twelfth Flash of the Twenty-Second Word is such an **ocean** of truths that

all the previous twenty-two Words form only twenty-two **drops** of it, and it is a source of such **lights** that they form only twenty-two **flashes** of that Sun.

Yes, all the previous twenty- two Words are flashes of the **stars** of the verses shining in the **skies of the Qur'an**;

all are single droplets from the river of a verse flowing from that ocean of **discernment distinguishing truth and falsehood**;

each is but one **pearl** from a single of its verses, all of which are **chests of jewels** in the **sublime treasury** of God's **Book**.

Thus, the **Word of God**, which is in small part defined in the Fourteenth **Droplet** of the Nineteenth Word,

has been revealed from the Greatest Name, the **Sublime Throne**, and the greatest manifestation of dominicality,

#316

and it **repeatedly states** with all its strength within a **breadth** and **elevatedness** that **binds** pre-eternity to post-eternity and ties the **ground** to the **Divine Throne**,

and with the certainty of all its verses: **There is no god but God!**;

Güneşler Kuvvetinde On İkinci Lem'a

Şu Yirmi İkinci Söz'ün On İkinci Lem'ası, öyle bir **bahr**-ı hakaiktir ki;

bütün yirmi iki Söz, ancak onun yirmi iki **katresi** ve öyle bir menba-ı **envardır** ki, şu yirmi iki Söz, o güneşten ancak yirmi iki **lem'**asıdır.

Evet o yirmi iki aded Sözlerin her birisi, **semâ-i Kur'an**'da parlayan bir tek **necm-i âyetin** bir lem'ası

ve bahr-ı **Furkan**'dan akan bir âyetin ırmağından tek bir katresi

ve bir **kenz-i âzâm**-ı **Kitabullah**'ta her biri bir **sandukça-i cevâhir** olan âyetlerin bir tek âyetinin bir tek **incisidir**.

İşte On Dokuzuncu Söz'ün On Dördüncü **Reşhasında** bir nebze târif edilen o **Kelâmullah**;

ism-i âzamdan, **arş-ı âzamdan**, rububiyetin tecelli-i âzamından nüzul edip,

ezeli ebede **rab**tedecek, **ferşi arşa** bağlayacak bir **vüs'at** ve **ulviyet** içinde bütün kuvvetiyle

ve âyâtının bütün kat'iyyetiyle **mükerreren**

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

der,

it calls the whole universe to witness and makes it testify.
Yes, *altogether the world hymns: There is no god but God!*

If you look at the Qur'an with the eyes of a **sound** heart, you will see that its **six aspects** are so brilliant and transparent that

no darkness, no **misguidance**, no doubt or **suspicion**, no **trickery** could enter it or find a **fissure** through which to **enter** and violate its **purity**.

For above it is **the stamp of miraculousness**; beneath it, proof and evidence;

behind it, its **point of support**, **pure dominical revelation**; before it, **the happiness of this world and the next**;

on its right, questioning the reason and **ensuring** its **confirmation**; on its left, **calling on** the conscience to witness and securing its **submission**;

within it is self- evidently the pure **guidance of the Most Merciful**; its outside observedly consists of **the lights of belief**;

and its fruits, with all certainty **the purified** and veracious **scholars** and saints, *who are adorned with all the human perfections and attainments*.

If you fasten your ear to the breast of that tongue of the Unseen,

you will hear from afar a most **familiar** and **convincing**, an infinitely serious and **elevated heavenly voice equipped** with proof which repeats

“**There is no god but God.**” It states this so certainly it is at the degree of ‘**absolute certainty**’, and illuminates you with a ‘**knowledge of certainty**’ resembling ‘**vision of certainty**.’

In Short: Both God's **Most Noble Messenger** (Peace and blessings be upon him) and **the Most Decisive Criterion of Truth and Falsehood** were suns.

One, **the tongue of the Manifest World**, pointing **with the fingers of Islam and Messengership** and **confirmed by all the prophets and purified ones supported by a thousand miracles**, demonstrated this truth with all his strength.

And the other, like **the tongue of the World of the Unseen**, indicating **with the fingers of right and guidance under the confirmation of all the creational signs in the universe within forty aspects of miraculousness**, demonstrates the same truth with all seriousness.

Is that truth then not clearer than the sun and more brilliant than sunlight?

Oh, obdurate little man sunk in misguidance! (*)

**{This is addressing someone who was trying to abolish the Qur'an.}*

bütün kâinatı işhad eder ve şehadet ettirir. Evet

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ * بَرَابَرُ مِيزَنَدُ عَالَمٍ

Evet o Kur'ana **selim** bir kalb gözüyle baksan göreceksin ki: **Cihat-ı sittesi** öyle parlıyor, öyle şeffaftır ki;

hiçbir zulmet, hiçbir **dalâlet**, hiçbir şübhe ve **rayb**, hiçbir **hile** içine girmeye ve daire-i **ismetine duhûle fûrce** bulamaz.

Çünkü üstünde **sikke-i i'câz**; altında bürhân ve delil;

arkasında **nokta-i istinad**ı, **mahz-ı vahy-i Rabbanî**; önünde **saadet-i dâreyn**;

sağında, akli istintak edip **tasdikini temin**; solunda, vicdanı **istişhâd ederek teslimini tesbit**;

içi, bilbedâhe safi **hidâyet-i Rahmâniyye**; üstü, bilmüşahede hâlis **envar-ı îmâniye**;

meyveleri, biaynelyakîn **kemâlât-ı insâniyye ile müzeyyen âsfiya** ve **muhakkikîn-i evliya** ve **siddikîn** olan

o lisan-ı gaybın sinesine kulağını yapıştırıp dinlesen;

derinden derine, gâyet **munis** ve **mukni**, nihayet ciddî ve **ulvî** ve bürhân ile **mücehhez** bir **sada-yı semâvî** işiteceksin ki,

öyle bir kat'iyetle **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** der ve tekrar eder ki;

hakkalyakîn derecesinde söylediğini, **aynelyakîn** gibi bir **ilm-i yakînî** sana ifade ve ifaza ediyor.

Elhasıl: Her birisi birer güneş olan, **Resul-i Ekrem** Aleyhissalâtü Vesselâm ile **Furkan-ı Ahkem** ki

biri **âlem-i şehadetin lisanı** olarak **bin mu'cizât içinde bütün Enbiya ve Asfiyanın taht-ı tasdiklerinde İslâmiyet ve Risâlet parmaklarıyla** işaret ederek bütün kuvvetiyle gösterdiği bir hakikatı...

Diğeri: **Âlem-i Gaybın lisanı** hükmünde, **kırk vücuh-u i'câz içinde, kâinatın bütün âyât-ı tekviniyesinin taht-ı tasdiklerinde, hakkaniyyet ve hidâyet parmaklarıyla** işaret edip bütün ciddiyetle gösterdiği aynı hakikatı..

acaba o hakikat, güneşten daha bâhir, gündüzden daha zâhir olmaz mı?

Ey dalalet-âlûd mütemerrid insancık! (*)

**{Haşiye: Bu hitab, Kur'anı kaldırmağa çalışandır.}*

How can you oppose these suns with the lamp of your head, **dimmer** than a **fire-fly**?

How can you show **disdain** for them? Are you trying to extinguish them by puffing? Pooh to your **denying** mind!

#317

How can you deny the words and **claims** which those two tongues of the Manifest and Unseen Worlds speak in the name of **the Sustainer of all the worlds** and **Owner of the universe**; which they speak on His behalf?

Oh, you **wretch**, **lower** and more impotent than a fly! Who are you that you attempt **to give the lie** to the universe's Glorious Owner?

Conclusion

O friend, whose mind is **alert** and heart, **attentive**!

If you have understood this Twenty-Second Word from the beginning up to here, take the twelve Flashes together in your hand,

and finding a **lamp of truth** as powerful as a thousand electric lamps, adhere to the below-mentioned **verses of the Qur'an**. Mount **the steed of Divine assistance**, **ascend to the heavens of truth**, rise to the Throne of Divine knowledge. **Declare**:

I testify that there is no god but You, You are One, You have no partner! ()*

**{Bukhari, i, 214; Ibn Hibban, Sahih, i, 272; iii, 136, 227, 229.}*

And, **saying**,

I testify that there is no god but God, He is One, He has no partner; His is the dominion and His is the praise; He gives life and gives death, and He is ever- living and dies not; in His hand is all good, and He is powerful over all things, ()*

**{Baghawi, Sharh al-Sunna, v, 53, 75, 132; Ibn Hajar, Majma' al-Zawa'id, iv, 86-115; x, 85, 114.}*

proclaim His unity over the heads of all the beings in the universe in this mighty mosque of the world.

Glory be to You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise. ()*

(Qur'an, 2:32.)

*O our Sustainer! Do not call us to task if we forget or fall into error. * Our Sustainer! Lay not a burden on us like that which you laid on those before us; * Our Sustainer! Lay not on us a burden greater than we have the strength to bear. * Blot out our sins. And grant us forgiveness. Have mercy on us. You are our Protector; help us against those who stand against faith. (*)*

(Qur'an, 2:286.)

#318

Ateşböceğinden **daha sönük** kafa fenerinle nasıl şu güneşlere karşı gelebilirsin?

Onlardan **istiğna** edebilirsin? Üflemeyle onları söndürmeye çalışırsın? Tuuuh! tuf.. senin o **münkir** aklına...

Nasıl o iki lisan-ı gayb ve şehadet, bütün **âlemlerin Rabbi** ve şu **kâinatın sahibi** namına ve O'nun hesabına söyledikleri sözleri ve **dâvaları** inkâr edebilirsin?

Ey **bîçâre** ve sinekten daha âciz, daha **hakîr**! Sen necisin ki, şu kâinatın Sahib-i Zülcelâl'ini **tekzibe** yelteniyorsun?

Hâtıme

Ey akıllı **hüşyar**, kalbi **müteyakkız** arkadaş!

Eğer şu Yirmi İkinci Söz'ün başından buraya kadar fehmetmişsen, On İki Lem'ayı birden elinde tut.

Binler elektrik kuvvetinde bir **sirac-ı hakikat** bularak, Arş-ı âzamdan uzatılıp gelen **âyât-ı Kur'aniye**ye yapış. **Burak-ı tevfi**ke bin, **semâvât-ı hakaik**te uruc et, **Arş-ı mârifetullah**a çık...

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

de. Hem

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

diyerek, bütün **mevcûdât-ı kâinatın** başları üstünde ve **mescid-i kebir-i âlemde** **vahdaniyyeti ilân** et...

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Our Sustainer! Let not our hearts deviate now after You have guided us, but grant us mercy from Your presence; for You are the Granter of bounties without measure. * Our Sustainer! You are He that will gather mankind together against a Day about which there is no doubt; for God never fails in His promise. (*)

(Qur'an, 3:8-9.)

O God! Grant blessings and peace to the one whom You sent as a Mercy to all the worlds, and to all his Family and Companions. And have mercy of us and have mercy on his community, through Your mercy, O Most Merciful of the Merciful. Amen.

And the close of their prayer will be: Praise be to God, the Sustainer of All the Worlds!*

(Qur'an, 10:10.)

#319

The Twenty-third Word

[This Word contains Two Chapters]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Indeed, We have created man on the most excellent of patterns, * Then sent him down to the lowest of the low, * Except those who believe and do good deeds. Qur'an, 95:4-6.

First Chapter

We shall explain in five 'Points' only five of the virtues of belief out of thousands.

First Point

Through **the light of belief**, man rises to **the highest of the high** and acquires a **value** worthy of Paradise.

And through **the darkness of unbelief**, he descends to **the lowest of the low** and falls to a position fit for Hell.

For belief **connects** man to the All-Glorious Maker; **it is a relation**.

Thus, man **acquires value** by virtue of **the Divine art** and inscriptions of **the dominical Names** which become apparent in him through belief.

Unbelief **severs** the relation, and due to that severance **the dominical art** is concealed.

His value then is only in **respect to** the matter of his physical being.

And since this matter has only a transitory, passing, **temporary animal life**, its value is virtually nothing.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا
رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى مَنْ اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ وَعَلٰى
اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ اَجْمَعِيْنَ وَاَرْحَمْنَا وَاَرْحَمَ اُمَّتِهٖ بِرَحْمَتِكَ يَا
اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

وَ اٰخِرُ دَعْوَاهُمْ اِنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

Yirmiüçüncü Söz

[Şu sözün iki mebhası vardır.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْ اَحْسَنِ تَقْوِيْمٍ ۭ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ
اَسْفَلَ سَافِلِيْنَ ۭ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

Birinci Mebhas

İmanın binler mehasininden yalnız beşini "Beş Nokta" içinde beyan ederiz.

Birinci Nokta

İnsan, **nur-u iman** ile **a'lâ-yı illiyyîne** çıkar; Cennet'e lââyık bir **kıymet** alır.

Ve **zulmet-i küfür** ile, **esfel-i safilîne** düşer; Cehennem'e ehil (olacak) bir vaziyete girer.

Çünkü iman, insanı Sâni'-i Zülcelal'ine **nisbet ediyor**; iman, **bir intisabdır**.

Öyle ise insan, iman ile insanda tezahür eden **san'at-ı İlahiye** ve nukuş-u **esma-i Rabbaniye** itibariyle bir **kıymet alır**.

Küfür, o nisbeti **kat'eder**. O kat'dan **san'at-ı Rabbaniye** gizlenir.

Kıymeti dahi yalnız madde **itibariyle olur**.

Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem **muvaqqat bir hayat-ı hayvanî** olduğundan, kıymeti hiç hükmündedir.

We shall explain this **mystery** by means of a **comparison**:

For example: among man's arts, **the value of the materials used** and that of **the art** are entirely different.

Sometimes they are **equal**, sometimes the material is more valuable, and **sometimes it happens that** five liras' worth of art is to be found in material like iron **worth five kurush**.

Sometimes, even, **an antique work of art** is worth a million while the material of which it is composed is not worth five kurush.

#320

If such a work of art is taken to the antiques market and **ascribed** to a **brilliant** and *accomplished* artist of former times, and announced **mentioning** the artist and that art, it may be sold for a million liras.

Whereas if it is taken to **the scrap-dealers**, the only price received will be for the five kurush's worth of iron.

Thus, man is such an antique work of art of **Almighty God**. He is a most subtle and graceful **miracle of His power** whom He created to **manifest** all his Names and *their inscriptions*, **in the form of a miniature specimen of the universe**.

If the light of belief enters his being, all the **meaningful inscriptions** on him may be read.

As **one who believes**, he reads them **consciously**, and **through that relation**, causes others to read them.

That is to say, **the dominical art** in man becomes apparent through meanings like, "I am the creature and artefact of the All-Glorious Maker. **I manifest His mercy and munificence**."

That is, belief, which **consists of** being connected to the Maker, makes apparent all the works of art in man.

Man's value is *in accordance with* that dominical art and by virtue of being a mirror to **the Eternally Besought One**.

In this respect **insignificant** man becomes **God's addressee** and a guest of the Sustainer worthy of Paradise superior to all other creatures.

However, should unbelief, **which consists of the severance of the relation**, enter man's being, then all those **meaningful inscriptions of the Divine Names** are plunged into darkness and become illegible.

For if the Maker is forgotten, the **spiritual aspects** which look to Him will not be comprehended, they will be as though reversed.

The majority of those **meaningful** sublime arts and **elevated** inscriptions will be hidden.

Bu **sırrı** bir **temsıl** ile beyan edeceğiz.

Meselâ: İnsanların san'atları içinde nasılkı **maddenin kıymeti** ile **san'atın** kıymeti ayrı ayrıdır.

Bazan **müsavi**, bazan madde daha kıymettar, **bazan oluyor ki**; **beş kuruşluk** demir gibi bir maddede beş liralık bir san'at bulunuyor.

Belki bazan, **antika olan bir san'at**, bir milyon kıymeti aldığı halde, maddesi beş kuruşa da değmiyor.

İşte öyle antika bir san'at, antikacıların çarşısına gidilse, **hârîka-pîşe** ve pek eski *hünerver* san'atkârına **nisbet ederek** o san'atkârı **yâd etmekle** ve o san'atla teşhir edilse, bir milyon fiatla satılır.

Eğer **kaba demirciler çarşısına** gidilse, beş kuruşluk bir demir bahasına alınabilir.

İşte insan, **Cenab-ı Hakk'ın** böyle antika bir san'atıdır ve en nazik ve nazenin bir **mu'cize-i kudretidir** ki; insanı, bütün esmasının cilvesine **mazhar** ve *nakışlarına* medar ve **kâinata bir misal-i musaggar suretinde** yaratmıştır.

Eğer nur-u iman, içine girse, üstündeki bütün **manidar nakışlar**, o ışıkla okunur.

O **mü'min**, **şuur ile** okur ve o **intisabla** okutur.

Yani: "Sâni'-i Zülcelal'in masnuuyum, mahlukuyum, **rahmet ve keremine mazharım**" gibi manalarla insandaki **san'at-ı Rabbaniye** tezahür eder.

Demek Sâni'ine intisabdan **ibaret olan** iman; insandaki bütün âsâr-ı san'atı izhar eder.

İnsanın kıymeti, o san'at-ı Rabbaniyeye *göre* olur ve âyine-i **Samedaniye** itibariyledir.

O halde şu **ehemmiyetsiz** olan insan, şu itibarla bütün mahlukat üstünde bir **muhatap-ı İlahî** ve Cennet'e lâayık bir misafir-i Rabbanî olur.

Eğer **kat'-ı intisabdan ibaret olan** küfür, insanın içine girse; o vakit bütün o **manidar nukuş-u esma-i İlahiye** karanlığa düşer, okunmaz.

Zira Sâni' unutulsa, Sâni'a müteveccih **manevî cihetler** de anlaşılmaz. Âdeta baş aşağı düşer.

Manidar âlî san'atların ve manevî **âlî** nakışların **çoğu** gizlenir.

The remainder, those that may be seen with the eye, will be attributed to **lowly causes**, nature, and **chance**, and will become utterly devoid of value.

While they are all **brilliant diamonds**, they become *dull* pieces of glass.

His importance looks only to his animal, physical being.

And *as we said*, **the aim and fruit of his physical being** is only to pass a *brief* and **partial** life as **the most impotent**, needy, and grieving of animals.

Then it **decays** and departs.

See how unbelief destroys **human nature**, and **transforms it from diamonds into coal**.

Second Point

Just as belief is a light which **illuminates** man and makes legible all **the missives of the Eternally Besought One** *inscribed upon him*,

so too it illuminates **the universe**, and delivers the past and the future from darkness.

I shall explain *this mystery* with a comparison I saw **during a vision**, which concerns one meaning of **the verse**: *God is the Protector of those who believe; He leads them out of darkness into light.* *Qur'an, 2:257.*

Bâki kalan ve göz ile görülen bir kısmı ise; **süflî esbaba** ve tabiata ve **tesadüfe** verilip, nihayet sukut eder.

Herbiri birer **parlak elmas** iken, birer *sönük* şişe olurlar.

Ehemmiyeti yalnız madde-i hayvaniyeye bakar.

Maddenin gayesi ve meyvesi ise; *-dediğimiz gibi-* *kısacık* bir ömürde hayvanatın **en âcizi** ve en muhtacı ve en kederlisi olduğu bir halde yalnız **cüz'î** bir hayat geçirmektir.

Sonra **tefessüh eder** gider.

İşte küfür, böyle **mahiyet-i insaniyeyi** yıkar, **elmastan kömüre kalbeder**.

İkinci Nokta

İman nasilki bir nurdur, insanı **ışıklandırıyor**, *üstünde yazılan* bütün **mektubat-ı Samedaniyeyi** okutturuyor.

Öyle de, **kâinatı** dahi ışıklandırıyor. Zaman-ı mazi ve müstakbeli, zulümattan kurtarıyor.

Şu sırrı, **bir vakıada**

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
âyet-i kerimesinin bir sırrına dair gördüğüm bir temsil ile beyan ederiz.

It was like this: I saw **in a vision** an **awesome** bridge built between two high mountains situated opposite one another.

Beneath the bridge was a **valley** of great depth.

I was on the **bridge**.

A dense darkness had enveloped every part of the world.

I looked to my right and saw **a vast grave** swathed in an unending dense gloom, that is, I **imagined** it.

I looked to my left and *as though* saw **violent storms** and calamities gathering amid **terrifying waves of blackness**.

I looked **beneath the bridge** and imagined I saw **a profound abyss**.

I had **a dim torch in the face of this terrifying darkness**.

I used it and could see a little with its light.

A most **horrific situation** appeared to me.

In fact, such **awful dragons**, lions, and **monsters** appeared around me and on the bridge in front of me that **I wished I had no torch** and I have not witnessed **these horrifying things**.

Whichever way I directed it, **I felt the same horror**.

I exclaimed: **"Oh! This torch brings me only trouble!"**, and I angrily cast it to the ground and **broke it**.

Then on smashing it, **the darkness suddenly dispersed** as though I had turned on **the switch for a huge electric lamp** that lit up the whole world.

Everywhere was filled with **the lamp's light**.

It showed everything as it was in reality.

I saw that the bridge I had seen was a highway **through a plain** passing over even ground.

The vast grave I had seen on my right I realized consisted from top to bottom of beautiful, verdant gardens and **gatherings** for **worship**, service, conversation, and **the remembrance of God** *under the direction of luminous men*.

The **precipices and peaks** on my left which I had imagined to be tempestuous and stormy I now saw **fleetingly** to be a vast, lovely, and elevated place of feasting, recreation, and enjoyment *behind mountains that were adorned and pleasant*.

And the creatures I had thought to be **terrifying monsters and dragons**, I saw were **familiar domestic animals** like camels, oxen, sheep, and goats.

Şöyle ki: Bir vakıa-i hayaliyede gördüm ki: İki yüksek dağ var birbirine mukabil. Üstünde **dehşetli** bir köprü kurulmuş.

Köprü'nün **altında** pek derin bir **dere**.

Ben o **köprü'nün** üstünde bulunuyorum.

Dünyayı da, her tarafı karanlık, **kesif bir zulümat** istila etmişti.

Ben sağ tarafıma baktım; nihayetsiz bir zulümat içinde **bir mezar-ı ekber** gördüm, yani **tahayyül ettim**.

Sol tarafıma baktım; **müdhiş zulümat dalgaları** içinde **azîm fırtınalar**, dağdağalar, dâhiyeler hazırlandığını *görüyor gibi oldum*.

Köprü'nün altına baktım; **gayet derin bir uçurum** görüyorum zannettim.

Bu müdhiş zulümata karşı sönük bir cep fenerim vardı.

Onu istimal ettim, yarım yamalak ışığıyla baktım.

Pek **müdhiş** bir **vaziyet** bana göründü.

Hattâ önümdeki köprü'nün başında ve etrafında öyle **müdhiş ejderhalar**, arslanlar, **canavarlar** göründü ki; **keşke bu cep fenerim olmasa idi, bu dehşetleri** görmese idim, dedim.

O feneri hangi tarafa çevirdim ise, **öyle dehşetler aldım**.

"Eyvah! Şu fener, başıma beladır" dedim. Ondan kızdım; o cep fenerini yere çarptım, **kırdım**.

Güya onun kırılması, dünyayı ışıklandıran **büyük elektrik lâmbasının düğmesine** dokundum gibi **birden o zulümat boşandı**.

Her taraf **o lâmbanın nuru** ile doldu.

Herşeyin hakikatını gösterdi.

Baktım ki: O gördüğüm köprü, gayet muntazam yerde, **ova içinde** bir caddedir.

Ve sağ tarafımda gördüğüm mezar-ı ekber; baştan başa güzel, yeşil bahçelerle *nuranî insanların taht-ı riyasetinde ibadet* ve hizmet ve sohbet ve **zikir meclisleri** olduğunu farkettim.

Ve sol tarafımda, fırtınalı, dağdağalı zannettiğim **uçurumlar, şahikalar** ise; *süslü, sevimli cazibedar olan dağların arkalarında azîm bir ziyafetgâh, güzel bir seyrangâh, yüksek bir nüzhetgâh* bulunduğunu **hayal meyal** gördüm.

Ve o **müdhiş canavarlar, ejderhalar** zannettiğim mahluklar ise, munis deve, öküz, koyun, keçi gibi **hayvanat-ı ehliye** olduğunu gördüm.

Declaring, “All praise be to God for the light of belief,” I recited **the verse**,
God is the Protector of those who believe; He leads them out of darkness into light,
Qur'an, 2:257.
and I awoke from my vision.

Thus, the two mountains were the beginning and end of life; that is, this world and **the Intermediate Realm**.

The bridge was **the road of life**.

To the right was the past, and to the left, the future.

As for the small torch, it was **the human ego**, which is **egotistical**, *relies on what it knows*, and does not heed *the heavenly revelation*.

The things imagined to be the monsters were **the events** and **strange creatures** of the world.

Thus, one who relies on his ego, **who falls into the darkness of heedlessness** and is afflicted with *the blackness of misguidance* **resembles** my first state in the vision,

which, like with the **pocket-torch** and due to *deficient* and misguided knowledge, saw the past in the form a **huge grave** amid darkness **imbued with non-existence**.

#322

It showed the future to be a stormy and *desolate wasteland* **governed by coincidence**,

and events and **beings**, which are all submissive officials of **One All-Wise and All-Compassionate** to be monsters.

Such a person as though manifests the verse, *And those who reject belief, their protectors are the evil ones; they lead them out of light into darkness.*
Qur'an, 2:257.

But if **Divine guidance reaches him** and belief enters his heart, and if *the tyranny of his soul* is smashed and **he heeds God's Book**, he will resemble my second state in the vision.

Then the universe will suddenly take on the colour of day and be filled with **Divine light**.

The world will recite **the verse**, *God is the light of the heavens and the earth.*
Qur'an, 24:35.

“Elhamdülillahi alâ nur-il iman” diyerek

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
âyet-i kerimesini okudum, o vakıadan ayıldım.

İşte o iki dağ; mebde-i hayat, âhir-i hayat.. yani âlem-i arz ve **âlem-i berzaktır**.

O köprü ise, **hayat yoludur**.

O sağ taraf ise, geçmiş zamandır. Sol taraf ise, istikbaldir.

O cep feneri ise, **hodbin** ve *bildiğine itimad eden* ve **vahy-i semaviyi** dinlemeyen **enaniyet-i insaniyedir**.

O canavarlar zannolunan şeyler ise âlemin **hâdisatı** ve **acib mahlukatıdır**.

İşte enaniyetine itimad eden, **zulûmat-ı gaflete düşen**, *dalalet karanlığına* mübtela olan adam; o vakıada evvelki halime **benzer** ki:

O **cep feneri** hükmünde *nâkıs* ve dalalet-âlûd malûmat ile zaman-ı maziye, bir **mezar-ı ekber** suretinde ve **adem-âlûd** bir zulûmat içinde görüyor.

İstikbali, gayet fırtınalı ve **tesadüfe bağlı** bir *vahşetgâh* gösterir.

Hem herbirisi, bir **Hakîm-i Rahîm'in** birer memur-u müsahharı olan hâdisat ve **mevcudatı**, muzır birer canavar hükmünde bildirir.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَائُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ
النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ

hükmüne mazhar eder.

Eğer **hidayet-i İlahiye yetişse**, iman kalbine girse, *nefsin firavuniyeti* kırılrsa, **Kitabullah'ı dinlese**, o vakıada ikinci halime benzeyecek.

O vakit birden kâinat bir gündüz rengini alır, **nur-u İlahî** ile dolar.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
âyetini okur.

Then he will see with the eye of the heart that the past is not a vast grave, but where *the groups of purified spirits* who each century having performed **their duties of worship** under the leadership of a **prophet** or **saint** exclaim, “**God is Most Great!**” on completion of the duties of their lives, and fly to elevated abodes, moving on to the future.

He will look to the left, and through the light of belief **distinguish in the distance** a feasting-place of the Most Merciful set up in palaces of bliss in the gardens of Paradise, beyond the mountainous *revolutions of the Intermediate Realm* and the hereafter.

And he will **realize** that the storms and earthquakes and tempestuous events are **all submissive officials**,

and understand that they are the means for **instances of wisdom** which though **apparently harsh** are in fact most gentle, like the storms and rains of spring.

He will even see **death** to be the introduction to **eternal life**, and the grave, the door to *everlasting happiness*.

You can deduce further aspects for yourself. Apply the **reality** to **the comparison!**

Third Point

Belief is both **light** and **strength**.

Yes, *one who acquires true belief* **may challenge** the whole universe and be saved from **the pressure of events** in accordance with the strength of his belief.

Saying, “**I place my trust in God,**” he travels through **the mountainous waves of events** in the ship of life in complete safety.

He **entrusts all his burdens** to the hand of power of the Absolutely Powerful One, voyages through the world in ease, then takes his rest in the Intermediate Realm.

Later he may fly up to Paradise in order to enter **eternal happiness**.

Otherwise, **if he does not rely on God**, rather than flying, the burdens of the world will **drag** him down to the *lowest of the low*.

That is to say, belief *necessitates* **affirmation of Divine unity, affirmation of Divine unity** *necessitates* **submission to God, submission to God** *necessitates* **reliance on God**, and **reliance on God** necessarily leads to happiness in this world and the next.

#323

But do not misunderstand this, **reliance on God** is **not to reject causes**

altogether; it is rather to know that **causes** are a **veil** to the hand of power and *have recourse* to them. Knowing that attempting causes is **a sort of active prayer**,

O vakit zaman-ı mazi, bir mezar-ı ekber değil, belki herbir asrı bir **nebinin** veya **evliyanın** taht-ı riyasetinde **vazife-i ubudiyeti** ifa eden *ervah-ı sâfiye cemaatlarının* vazife-i hayatlarını bitirmekle “**Allahü Ekber**” diyerek makamât-ı âliyye uçmalarını ve müstakbel tarafına geçmelerini kalb gözü ile görür.

Sol tarafına bakar ki; dağlar-misal bazı *inkılabat-ı berzahiye* ve uhreviye arkalarında Cennet’in bağlarındaki saadet saraylarında kurulmuş bir ziyafet-i Rahmaniyyeyi o nur-u iman ile **uzaktan uzağa fark eder**.

Ve fırtına ve zelzele, taun gibi hâdiseleri, **birer müsahhar memur bilir**.

Bahar fırtınası ve yağmur gibi hâdisatı; **sureten haşin**, manen çok latif **hikmetlere** medar görüyor.

Hattâ **mevti**, **hayat-ı ebediyenin** mukaddemesi ve kabri, *saadet-i ebediyenin* kapısı görüyor.

Daha sair cihetleri sen kıyas eyle. **Hakikatı** temsile tatbik et.

Üçüncü Nokta

İman hem **nurdur**, hem **kuvvettir**.

Evet *hakikî imanı elde eden adam*, kâinata **meydan okuyabilir** ve imanın kuvvetine göre **hâdisatın tazyikatından** kurtulabilir.

“**Tevekkeltü alallah**” der, sefine-i hayatta kemal-i emniyetle **hâdisatın dağlarvari dalgaları** içinde seyrân eder.

Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlak’ın yed-i kudretine **emanet eder**, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder.

Sonra **saadet-i ebediyeye** girmek için Cennet’e uçabilir.

Yoksa **tevekkül etmezse**, dünyanın ağırlıkları uçmasına değil, belki *esfel-i safiline* **çekerek**.

Demek iman **tevhidî, tevhid teslimi, teslim tevekkülü**, **tevekkül** saadet-i dareyni *iktiza eder*.

Fakat yanlış anlama. **Tevekkül**, esbabı bütün bütün reddetmek değildir.

Belki **esbabı** dest-i kudretin **perdesi** bilip *riayet ederek*; esbaba teşebbüs ise, **bir nevi dua-i fiilî** telakki ederek;

it is to seek **the effects** only from Almighty God, recognize that the results are from Him alone, and to be **thankful to Him**.

Those **who place their trust in God** and those who **do not**, resemble the two men in this story:

One time two men loaded **heavy burdens** onto both their backs and heads, and buying tickets, boarded a large ship.

As soon as they boarded it, one of them left **his load** on the deck, and sitting on it guarded it.

The other, however, since he was **both stupid and arrogant**, did not put down his load. **When he was told:**

“Leave that heavy load on the deck and be comfortable,” **he replied:**

“No, I won’t put it down, it might get lost.

I am strong, **I’ll guard** my property by carrying it on my head and back.”

He was told again: “*This reliable royal ship* which is carrying you and us is stronger, **it can protect** it better than you.

You may get giddy and fall into the sea together with your load.

Anyway you will gradually lose your strength, and by degrees those loads will get heavier and **your bent back** and **brainless head** will not have the power to bear them.

And *if the Captain sees you in this state*, he will either say that you are crazy and expel you from the ship, or he will think you are **ungrateful, accusing** our ship and **jeering at** us, and he will order you to be put into prison.

Also you are making a fool of yourself in front of everyone.

For *the perceptive see* that you are displaying **weakness** through **your conceit**, impotence through **your pride**, and abasement and hypocrisy through **your pretence**, and have thus made yourself a laughing-stock in the eyes of the people.

Everyone’s laughing at you.” Whereupon the unfortunate man **came to his senses**.

He put down his load on the deck and sat on it.

He said to the other: **“Ah! May God be pleased with you.** I’ve been saved from that **difficulty**, from prison, and from making a fool of myself.”

O man who does not place his trust in God! You too **come to your senses** like that man and **place your trust in Him**,

müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hak’tan istemek ve neticeleri ondan bilmek **ve ona minnettar olmaktan ibarettir**.

Tevekkül eden ve etmeyenin misalleri, şu hikâyeye benzer:

Vaktiyle iki adam *hem bellerine, hem başlarına ağır yükler* yüklenip, büyük bir sefineye bir bilet alıp girdiler.

Birisi girer girmez **yükünü** gemiye bırakıp, üstünde oturup nezaret eder.

Diğeri **hem ahmak, hem mağrur** olduğundan yükünü yere bırakmıyor. **Ona denildi:**

“Ağır yükünü gemiye bırakıp rahat et.” **O dedi:**

“Yok, ben bırakmayacağım. Belki zayi’ olur.

Ben kuvvetliyim. Malımı, belimde ve başımda **muhafaza edeceğim.**”

Yine ona denildi: “Bizi ve sizi kaldıran *şu emniyetli sefine-i sultaniye* daha kuvvetlidir, daha ziyade iyi **muhafaza eder**.

Belki başın döner, yükün ile beraber denize düşersin.

Hem gittikçe kuvvetten düşersin. **Şu bükülmüş belin, şu akılsız başın** gittikçe ağırlaşan şu yüklere tâkat getiremeyecek.

Kaptan dahi eğer seni bu halde görse, ya divanedir diye seni tardedecek. Ya **haindir**, gemimizi **ittiham ediyor**, bizimle **istihza ediyor**, hapis edilsin, diye emredecektir.

Hem herkese maskara olursun.

Çünkü *ehl-i dikkat nazarında*, **za’fı** gösteren **tekebbürün** ile, aczi gösteren **gururun ile**, riyayı ve zilleti gösteren **tasannuun** ile kendini halka mudhike yaptın.

Herkes sana gülüyor.” denildikten sonra o bîçarenin **aklı başına geldi**.

Yükünü yere koydu, üstünde oturdu.

“Oh!..Allah senden razı olsun. Zahmetten, hapisten, maskaralıktan kurtuldum.” dedi.

İşte ey tevekkülsüz insan! Sen de bu adam gibi **aklını başına al, tevekkül et**.

so that you may be delivered from *begging before all the universe*, **trembling before every event**, from pride, making a fool of yourself, **misery in the hereafter**, and **the prison of the pressures of this world...**

Fourth Point

Belief makes man into man, indeed, it makes him into a **king**.

Since this is so, **man's basic duty** is belief and **supplication**.

Unbelief makes him into an **extremely impotent beast**.

Out of thousands of proofs of this matter, the differences in the ways animals and man come into the world are **a clear indication** and **decisive proof**.

#324

Yes, these differences show that humanity becomes humanity through belief.

For *when animals come into the world*, they come complete in all points in accordance with **their abilities** as though having been perfected **in another world**; that is, they are sent.

They learn *all the conditions of their lives*, **their relationships with the universe**, and **the laws of life** in either two hours or two days or two months, and become **proficient in** them.

Animals like **sparrows** and bees acquire in twenty days the power to survive **and proficiency in their actions** that man only acquires in twenty years; that is, **they are inspired with them**.

This means that the animals' **fundamental duty** is not to **be perfected through learning** and progress **by acquiring knowledge**, nor to seek help and offer supplications *through displaying their impotence*,

but in accordance with **their abilities** to work and act.

Their duty is **active worship**.

As for man, he needs to learn everything when he comes into the world; he is **ignorant**, and cannot even learn completely **the conditions of life** in twenty years.

Indeed, he needs to go on learning till the end of his life.

Also he is sent to the world *in a most weak and impotent form*, and can only rise to his feet in one or two years.

Only in fifteen years can he *distinguish* between **harm** and **benefit**,

and **with the help of mankind's experience** **attract** things advantageous to him and **avoid** others that are harmful.

Tâ bütün kâinatın dilenciliğinden ve **her hâdisenin karşısında titremekten** ve hodfuruşluktan ve maskaralıktan ve **şekavet-i uhreviyeden** ve **tazyikat-ı dünyeviye hapsinden** kurtulasın.

Dördüncü Nokta

İman, insanı insan eder. Belki insanı **sultan** eder.

Öyle ise, **insanın vazife-i asliyesi**, iman ve **duadır**.

Küfür, insanı **gayet âciz** bir *canavar hayvan* eder.

Şu mes'elenin binler delillerinden yalnız hayvan ve insanın dünyaya gelmelerindeki farkları, o mes'eleye **vâzıh bir delildir** ve bir **bürhan-ı katı'dır**.

Evet insaniyet, iman ile insaniyet olduğunu; insan ile hayvanın dünyaya gelişindeki farkları gösterir.

Çünkü *hayvan dünyaya geldiği vakit* âdeta **başka bir âlemde** tekemmül etmiş gibi **istidadına** göre mükemmel olarak gelir, yani gönderilir.

Ya iki saatte, ya iki günde veya iki ayda, *bütün şerait-i hayatiyesini* ve **kâinatla olan münasebetini** ve **kavanin-i hayatını** öğrenir, **meleke** sahibi olur.

İnsanın yirmi senede kazandığı iktidar-ı hayatiyeyi **ve meleke-i ameliyeyi**, yirmi günde **serçe** ve arı gibi bir hayvan tahsil eder, yani **ona ilham olunur**.

Demek hayvanın **vazife-i asliyesi**; **taallümle tekemmül etmek** değildir ve **marifet kesbetmekle** terakki etmek değildir *ve aczini göstermekle* meded istemek, dua etmek değildir.

Belki vazifesi; **istidadına** göre taammüldür, amel etmektir,

ubudiyet-i fiiliyedir.

İnsan ise dünyaya gelişinde herşeyi öğrenmeye muhtaç ve hayat kanunlarına **cahil**, hattâ yirmi senede tamamen **şerait-i hayatı** öğrenemiyor.

Belki âhir-i ömrüne kadar öğrenmeye muhtaç,

hem gayet âciz ve zaîf bir surette dünyaya gönderilip bir-iki senede ancak ayağa kalkabiliyor.

Onbeş senede ancak **zarar** ve **menfaati** *farkedir*.

Hayat-ı beşeriyenin muavenetiyle, ancak menfaatlarını **celb** ve zararlardan **sakinabilir**.

This means that **man's innate duty** is to **be perfected** through learning and to proclaim his worship of God and servitude to Him through supplication.

That is to say, it is to know the answers of the questions: "Through **whose compassion** is my life so wisely administered in this way? Through **whose generosity** am I so kindly raised? Through whose graciousness am I so delicately *nurtured* and ministered to?"

And regarding his needs, which his hands cannot reach even one out of a thousand; *it is to beseech* **the Provider of Needs** through **the tongue of impotence and poverty**; and to supplicate and beg from Him.

It is to fly to the high station of worship and servitude to God **on the wings of impotence and poverty**.

This means that man came to this world to **be perfected by means of knowledge and supplication**.

In regard to its **nature** and abilities everything **is tied to knowledge**.

And **the foundation**, source, light, and *spirit* of all true knowledge is **knowledge of God**, and its essence and basis is **belief in God**.

Furthermore, since man is subject to **endless tribulations** and afflicted with innumerable enemies **despite his boundless impotence**, and suffers from endless needs and has *innumerable desires* **despite his boundless poverty**, after belief, **his fundamental innate duty** is supplication.

As for supplication, it is the basis of worship of God and servitude to Him.

In order to secure a **desire** or **wish** he cannot obtain, a child will either cry or ask for it, that is,

he will supplicate through the tongue of his impotence either **actively** or **verbally**,

and will **be successful** in securing it.

In the same way, man is like a **delicate**, petted child in the world of living creatures.

He has to either weep **at the Court of the Most Merciful and Compassionate One** *through his weakness and impotence*, or supplicate **through his poverty and need**,

#325

so that the things he wants **may be made subject to him**, or he may offer thanks for their being made so.

Otherwise like a silly child who creates a fuss over a fly, saying: "With my own strength I subjugate things it is not possible to subjugate and things a thousand times more powerful, and **I make them obey me** through my own ideas and measures," he displays **ingratitude** for **the bounties**.

Demek ki, **insanın vazife-i fitriyesi**; taallümlle **tekemmüldür**, dua ile ubudiyettir.

Yani: "**Kimin merhametiyle** böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin **keremiyle** böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane *besleniyorum* ve idare ediliyorum?" bilmektir.

Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair **Kadı-ül Hacat'a lisan-ı acz ve fakr** ile *yalvarmaktır* ve istemek ve dua etmektir.

Yani **aczin ve fakrın cenahlarıyla** makam-ı a'lâ-yı ubudiyete uçmaktır.

Demek insan bu âleme **ilim ve dua vasıtasıyla tekemmül etmek** için gelmiştir.

Mahiyet ve istidad itibariyle herşey ilme **bağlıdır**.

Ve bütün ulûm-u hakikiyenin **esası** ve madeni ve nuru ve *ruhu*; **marifetullahtır** ve onun üss-ül esası da **iman-ı billahtır**.

Hem insan, **nihayetsiz acziyle nihayetsiz beliyyata** maruz ve hadsiz a'danın hücumuna mübtela ve **nihayetsiz fakrıyla** beraber nihayetsiz hacata giriftar ve *nihayetsiz metalibe* muhtaç olduğundan, **vazife-i asliye-i fitriyesi**, imandan sonra "dua" dır.

Dua ise, esas-ı ubudiyettir.

Nasıl bir çocuk, eli yetişmediği bir **meramını**, bir **arzusunu** elde etmek için, ya ağlar, ya ister.

Yani ya **fiilî**, ya **kavlî** lisan-ı acziyle bir dua eder.

Maksuduna **muvaaffak olur**.

Öyle de: İnsan bütün zîhayat âlemi içinde **nazik**, nazenin, nazdar bir çocuk hükmündedir.

Rahmanürrahîm'in dergâhında; ya *za'f u acziyle* ağlamak veya **fakr u ihtiyacıyla** dua etmek gerektir.

Tâ ki, makasıdı **ona müsahhar olsun** veya teshirin şükürünü eda etsin.

Yoksa bir sinekten vaveylâ eden ahmak ve haylaz bir çocuk gibi; ben kuvvetimle bu kabil-i teshir olmayan ve bin derece ondan kuvvetli olan acib şeyleri teshir ediyorum ve fikir ve tedbirimle **kendime itaat ettiriyorum** deyip **küfran-ı nimete** sapmak,

And just as this is **contrary to man's innate nature**, so he makes himself deserving of **severe punishment**.

Fifth Point

Belief **necessitates** supplication as a certain means of securing needs, and both **human nature** has an intense desire for it,

and **Almighty God** decrees, Say: My Sustainer would not concern Himself with you but for your supplication, *Qur'an, 25:77*.

which has the meaning of:

What importance would you have if you did not offer Me supplications?

He also commands: **Call upon Me and I will answer you**. *Qur'an, 40:60*.

If you say: We frequently **offer supplications**, but they are not accepted.

But the **verse** is general, it states that every **supplication** is answered.

The Answer: To answer is one thing, to accept is something quite different.

Every supplication is answered, but its being accepted and exactly what was sought being given **is dependent on Almighty God's wisdom**.

For example, if a **sick child** calls the doctor, saying: "Doctor! Doctor!", and he replies: "Here I am, what do you want?", and the child says: **"Give me that medicine!"**,

the doctor will either give him **exactly what he asks for** or something better and more beneficial for him.

Or knowing that medicine is **harmful for his illness**, he will give him nothing.

Thus, since Almighty God is **all-present** and **all-seeing**, He **responds** to **the supplications of His servants**.

Through His presence and response, He transforms **the desolation** of loneliness and solitude into *familiarity*.

But He does this, not in accordance with man's capricious and importunate demands, but in accordance *with the requirements of dominical wisdom*; He gives either **what is sought** or **what is better than it**, or He gives nothing at all.

Also, **supplication** is a form of worship and recognition of man's servitude to God.

The fruits of this **pertain to the hereafter**.

The aims pertaining to this world are the times of a particular sort of supplication and worship.

insaniyetin fıtrat-ı asliyesine zıd olduğu gibi, **şiddetli bir azaba** kendini müstehak eder.

Beşinci Nokta

İman duayı bir vesile-i kat'iyye olarak **iktiza ettiği** ve **fıtrat-ı insaniye**, onu şiddetle istediği gibi;

Cenab-ı Hak dahi "*Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?*" mealinde

قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

ferman ediyor.

Hem

أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

emrediyor.

Eğer desen: "Birçok defa **dua ediyoruz**, kabul olmuyor.

Halbuki **âyet** umumîdir, her **duaya** cevab var ifade ediyor."

Elcevab: Cevab vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır.

Her dua için cevab vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek **Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir**.

Meselâ: **Hasta bir çocuk** çağırır: "Ya Hekim! Bana bak." Hekim: "Lebbeyk" der.. "Ne istersin?" cevab verir. Çocuk: **"Şu ilâcî ver bana"** der.

Hekim ise; ya **aynen istediğini** verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir,

yahut **hastalığına zarar** olduğunu bilir, hiç vermez.

İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak **hazır, nâzır** olduğu için, **abdin duasına cevab verir**.

Vahşet ve kimsesizlik **dehşetini**, *huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete* çevirir.

Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki *hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla* ya **matlubunu** veya **daha evlâsını** verir veya hiç vermez.

Hem, **dua** bir ubudiyettir.

Ubudiyet ise semeratı **uhreviyedir**.

Dünyevî **maksadlar** ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksadlar, gayeleri değil.

For example, **the prayers and supplications for rain** are a form of worship.

#326

Drought is the time for such worship.

Worship and supplications of this sort are not in order to bring rain.

If they are performed with that **intention alone** they are not *worthy of acceptance*, for they are not **sincere** worship.

Sunset is the time of the evening prayers.

And **eclipses** of the sun and moon are the times of two **particular prayers** known as salat al-kusuf and salat al-khusuf.

That is to say, *with the veiling* of the two **luminous** signs of the night and day, **God's tremendousness** is proclaimed, so Almighty God calls **his servants** to a sort of worship at those times.

The prayers are not so that **the sun and moon** will be *revealed* (whose appearance and how long the eclipses will continue have anyway been reckoned by astronomers).

In just the same way, drought is the time for *the prayers for rain*,

and the visitation of **calamities** and *infliction* of harmful things the times of certain supplications **when man realizes his impotence** and through his supplication and **entreaty** seeks refuge **at the Court** of One Possessing Absolute Power.

Even if **the calamities** are not lifted **despite** many supplications, it may not be said that they were not accepted.

It should rather be said that the time for the supplication is not yet over.

If **through His graciousness and munificence** Almighty God **removes** the calamity, *light upon light*, then the time for that supplication is over and done with.

That is to say, **supplication** has the meaning of worship and man's acknowledging his servitude to God.

As for worship and servitude to God, it should be **purely and sincerely for God's sake**.

Man should only proclaim **his impotence** and **seek refuge** with Him through supplication,

he should not **interfere in His dominicality**.

He should leave the taking of measures to Him and **rely on His wisdom**.

He should not accuse His Mercy.

Meselâ: **Yağmur namazı ve duası** bir ibadettir.

Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir.

Yoksa o **ibadet** ve o dua, yağmuru getirmek için değildir.

Eğer **sırf** o **niyet** ile olsa; o dua, o ibadet **hâlis** olmadığından *kabule lâayık* olmaz.

Nasılki **güneşin gurubu**, akşam namazının vaktidir.

Hem Güneş'in ve Ay'ın **tutulmaları**, küsuf ve husuf namazları denilen iki **ibadet-i mahsusanın** vakitleridir.

Yani gece ve gündüzün **nurani** âyetlerinin *nikablanmasıyla* bir **azamet-i İlahiyeyi** ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak **ibadını** o vakitte bir nevi ibadete davet eder.

Yoksa **o namaz**, (açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan) **Ay ve Güneş**'in husuf ve küsüflarının *inkışafları* için değildir.

Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, *yağmur namazının* vaktidir.

Ve **beliyyelerin** istilası ve muzır şeylerin *tasallutu*, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; **insan o vakitlerde aczini anlar**, dua ile **niyaz** ile Kadîr-i Mutlak'ın **dergâhına** iltica eder.

Eğer dua çok edildiği **halde beliyeler def' olunmazsa** denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı."

Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı."

Eğer Cenab-ı Hak **fazl u keremiyle** belayı **ref'etse**; *nurun alâ nur..* O vakit dua vakti biter, kaza olur.

Demek **dua**, bir sır-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, **hâlisen livechillah** olmalı.

Yalnız **aczini** izhar edip, dua ile ona **iltica etmeli**.

Rububiyetine **karışmamalı**.

Tedbiri ona bırakmalı. **Hikmetine** **itimad etmeli**.

Rahmetini **ittiham etmemeli**.

Indeed, what is in reality established by the Qur'an's clear verses is that just as **all beings** offer their own particular glorification and worship, so what rises **to the Divine Court** from all the universe is supplication.

This is either through the tongue of innate ability

like the supplication of plants, through which they **seek forms** from the **Absolute Bestower** and to display and manifest His Names.

Or it is through the tongue of **innate need**.

These are the supplications for all their **essential needs** – beyond their power to obtain– offered by **animate beings**.

Through this tongue, the animate beings seek certain things from **the Absolutely Generous One** for the continuance of their lives, like **a sort** of **sustenance**.

Or it is supplication through **the tongue of exigency**, through which **all beings with spirits** who find themselves in some plight or predicament make supplication and seek urgent refuge with **an unknown protector**; indeed, they turn to the All-Compassionate Sustainer.

If there is nothing to **prevent** it, these three sorts of supplication are always accepted.

The fourth sort of supplication is the most **well-known**; it is our supplication.

This too is of two sorts: one is active and **by disposition**, and the other, **verbal** and with the heart.

#327

For example, having recourse to causes is an active prayer.

To gather together causes is not in order to **create the effect**, but through *the tongue of disposition* to take up **an acceptable position** in order to seek the effect from Almighty God.

To plough a field is to knock at the door of the **treasury of mercy**.

Since this sort of active supplication *is directed towards* the Absolutely Generous One's **Name and title**, it is accepted in **the great majority of cases**.

The second sort is to offer supplication **with the tongue** and the heart.

It is to seek **certain wishes** which the hand cannot reach.

The most important aspect, the most beautiful aim, the sweetest fruit of this is this: "The one who offers the supplications knows that **there is Someone** Who hears the wishes of his heart, Whose hand can reach all things, Who can bring about each of his desires, Who takes pity on his impotence, and answers his poverty."

Evet hakikat-ı halde âyât-ı beyyinatın beyanıyla sabit olan: **Bütün mevcudat**, herbirisi birer mahsus **tesbih** ve birer hususî ibadet, birer has secde ettikleri gibi; bütün kâinattan **dergâh-ı İlahiye**ye giden, bir duadır.

Ya istidad lisanıyladır.

(Bütün nebatatın duaları gibi ki; herbiri lisan-ı istidadıyla **Feyyaz-ı Mutlak'tan** bir *suret* **taleb ediyorlar** ve esmasına bir mazhariyet-i münkeşife istiyorlar.)

Veya **ihtiyac-ı fitrî** lisanıyladır.

(Bütün **zîhayatın**, iktidarlara dâhilinde olmayan **hacat-ı zaruriyeleri** için dualarıdır ki;

her birisi o ihtiyac-ı fitrî lisanıyla **Cevvad-ı Mutlak'tan** idame-i hayatları için **bir nevi rızık** hükmünde bazı metalibi istiyorlar.)

Veya **lisan-ı ızdırarıyla** bir duadır ki: Muztar kalan herbir **zîruh**; kat'î bir iltica ile dua eder, **bir hâmi-i meçhulüne** iltica eder, belki Rabb-ı Rahîm'ine teveccüh eder.

Bu üç nevi dua, bir **mani** olmazsa daima makbuldür.

Dördüncü nevi ki; en **meşhurdur**, bizim duamızdır.

Bu da iki kısımdır: Biri, fiilî ve **halî**; diğeri, kalbî ve **kalîdir**.

Meselâ: Esbaba teşebbüs, bir dua-yı fiilîdir.

Esbabın içtiması; **müsebbebi icad etmek** için değil, belki *lisan-ı hal* ile müsebbebi Cenab-ı Hak'tan istemek için **bir vaziyet-i marziye** almaktır.

Hattâ çift sürmek **hazine-i rahmet** kapısını çalmaktır.

Bu nevi dua-yı fiilî, Cevvad-ı Mutlak'ın **isim ve ünvanına müteveccih olduğundan**, kabule mazhariyeti **ekseriyet-i mutlakadır**.

İkinci kısım; **lisan ile**, kalb ile dua etmektir.

Eli yetişmediği **bir kısım metalibi** istemektir.

Bunun en mühim ciheti, en güzel gayesi, en tatlı meyvesi şudur ki: "Dua eden adam anlar ki: **Birisi var**; onun hatırat-ı kalbini iştir, herşeye eli yetişir, her bir arzusunu yerine getirebilir, aczine merhamet eder, fakrına meded eder."

O impotent, needy man! **Do not neglect a means** like supplication, which is *the key to the treasury of mercy* and to **an inexhaustible strength**. **Cling to it!** Rise to the highest peaks of humanity!

Include in your supplication those of all the universe, **like a king!**

Say, "From You alone do we seek help, Qur'an, 1:4.
like **an universal servant**
and **deputy** representing all the universe!

Be on the Most Excellent Pattern of creation!

#328

Second Chapter

Including five remarks with respect to man's **happiness** and **misery**

[Since man has been created **on the most excellent of patterns** and has been given most **comprehensive** abilities, he has been cast into **an arena of trial and examination** in which he may rise or fall to stations, ranks, and degrees from the lowest of the low to the highest of the high, from the earth to **the Divine Throne**, and *from minute particles to the sun*.

He has been sent to this world as **a miracle of Divine Power, the result of creation**, and **a wonder of Divine art** before whom have been opened two roads leading either to **infinite ascent** or **infinite descent**.

We shall explain **the mystery** of this awesome progress and decline of man's in five 'Remarks'.]

First Remark

Man stands in need of **most of the varieties** of beings in the universe and is connected to them.

His needs **spread** through every part of the world, and **his desires** extend to **eternity**.

As he wants a flower, so he wants the spring.

As he desires a garden, so does he also desire **everlasting Paradise**.

As he longs to see a friend, so does he **long to** see the All-Beauteous One of Glory.

Just as in order to visit one he loves who lives somewhere else, he is in need for his beloved's door to be opened to him, so too in order to visit the ninety-nine per cent of his friends who have travelled to **the intermediate realm** and so be saved **from eternal separation**, he needs to seek refuge at the court of an Absolutely Powerful One.

İşte ey âciz insan ve ey fakir beşer! Dua gibi *hazine-i rahmetin anahtarı* ve **tükenmez bir kuvvetin** medarı olan **bir vesileyi elden bırakma, ona yapış**, a'lâ-yı illiyyîn-i insaniyete çık.

Bir sultan gibi bütün kâinatın dualarını, kendi duan **içine al**.

Bir **abd-i küllî** ve bir **vekil**-i umumî gibi

إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
de.

Kâinatın güzel bir takvimi ol.

İkinci Mebhas

İnsanın **saadet** ve **şekavetine** medar beş nükteden ibarettir.

[İnsan **ahsen-i takvimde** yaratıldığı ve ona gayet **câmi'** bir istidad verildiği için; esfel-i safilinden tâ a'lâ-yı illiyyîne, ferşten tâ **arşa**, *zerreden tâ şemse* kadar dizilmiş olan makamata, meratibe, derecata, derekata girebilir ve düşebilir **bir meydan-ı imtihana atılmış**,

nihayetsiz sukut ve *suuda* giden iki yol onun önünde açılmış **bir mu'cize-i kudret** ve **netice-i hilkat** ve **acube-i san'at** olarak şu dünyaya gönderilmiştir

İşte insanın şu dehşetli terakki ve tedennisinin **sırrını** "Beş Nükte"de beyan edeceğiz.]

Birinci Nükte

İnsan, kâinatın **ekser enva'ına** muhtaç ve alâkadardır.

İhtiyacatı âlemin her tarafına **dağılmış**, **arzuları ebede** kadar uzanmış..

Bir çiçeği istediği gibi, koca bir baharı da ister.

Bir bahçeyi **arzu ettiği gibi**, **ebedî Cennet'i** de arzu eder.

Bir dostunu görmeğe müştak olduğu gibi, Cemil-i Zülcelal'i de görmeye **müştaktır**.

Başka bir menzilde duran bir sevdiğini ziyaret etmek için o menzilin kapısını açmaya muhtaç olduğu gibi; **berzaha** göçmüş yüzde doksandokuz ahababını ziyaret etmek ve **firak-ı ebediden** kurtulmak için

For it is He Who will close the door of this huge world and open **the door of the hereafter**, which is an **exhibition of wonders**, *remove this world and establish the hereafter in its place.*

Thus for man in this position **the only True Object of Worship** will be One in Whose hand are the reins of all things, with Whom are the treasures of all things, *Who sees all things*, and is present everywhere, **Who is beyond space**, exempt from impotence, **free of fault**, and far above all defect; an All-Powerful One of Glory, an All-Compassionate One of Beauty, an All-Wise One of Perfection.

One who **will fulfill** the unlimited needs of mankind can only be One who has **infinite Power** and **All-Encompassing Knowledge**.

Thus, He is the only One worthy of worship.

#329

O man, if you are **the slave** of Him alone, you will earn a place **superior to all creatures**.

But if you **hold back** from this servitude to Him, you will become **an abased slave** to *impotent creatures*.

If you **rely on** your ego and own power and **abandoning reliance on God** and supplication, *deviate* into pride and boasting,

then you will fall lower than an ant or bee **in regard to goodness** and creation, and become weaker than a spider or a fly.

You will become heavier than a mountain in regard to **evil** and **destruction**, and more *harmful* than a pestilence.

Yes, O man! You have two aspects: one is that of creation, **good**, acts, and **positivity**.

The other is the aspect of destruction, **non-existence**, evil, **negativity**, and **passivity**.

In regard to the first aspect, you are lower than a bee or sparrow, and weaker than a spider or fly.

Whereas in regard to the second aspect, you **surpass** the mountains, earth, and skies;

you take on a **burden** before which they **expressed their impotence** and *from* which they **shrank**,

and you **assume** a **sphere** more extensive and vaster than them.

For **when you create and do good**, you are able to do so only to **the extent** of your own power and strength and to the degree your hand can reach.

But **when you commit evil and destruction**, then your evil overwhelms and your destruction **spreads**.

koca dünyanın kapısını kapayacak ve **bir mahşer-i acaib** olan **âhiret kapısını** açacak, *dünyayı kaldırıp âhireti yerine kuracak ve koyacak* bir Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına ilticaya muhtaçtır.

İşte şu vaziyette bir insana **hakikî Mabud** olacak; yalnız, herşeyin dizgini elinde, herşeyin hazinesi yanında, *herşeyin yanında nâzır*, her mekânda hazır, **mekândan münezzeh**, acizden müberra, **kusurdan mukaddes**, nakıstan muallâ bir Kadîr-i Zülcelal, bir Rahîm-i Zülcemal, bir Hakîm-i Zülkemal olabilir.

Çünkü nihayetsiz hacat-ı insaniyeyi **îfa edecek**, ancak **nihayetsiz bir kudret** ve **muhit bir ilim sahibi** olabilir.

Öyle ise, mabudiyyete lâayk yalnız odur.

İşte ey insan! Eğer yalnız ona **abd** olsan, **bütün mahlukat üstünde** bir mevki kazanırsın.

Eğer ubudiyyetten **istinkaf etsen**, *âciz mahlukata* **zelil bir abd** olursun.

Eğer enaniyetine ve iktidarına **güvenip tevekkül** ve duayı **bırakıp**, tekebbür ve davaya *sapsan*;

o vakit **iyilik** ve icad **cihetinde** arı ve karıncadan daha aşağı, örümcek ve sinekten daha zaîf düşersin.

Şer ve **tahrib** cihetinde; dağdan daha ağır, taundan daha *muzır* olursun.

Evet ey insan! Sende iki cihet var: Birisi, icad ve vücud ve **hayır** ve **müsbet** ve fiil cihetidir.

Diğeri; tahrib, **adem**, şer, **nefy**, **infial** cihetidir.

Birinci cihet itibariyle; arıdan, serçeden aşağı, sinekten, örümcekten daha zaîfsin.

İkinci cihet itibariyle; dağ, yer, göklerden **geçersin**.

Onların **çekindiği** ve **izhar-ı acz ettikleri** bir **yükü** kaldırırsın.

Onlardan daha geniş, daha büyük bir **daire** alırsın.

Çünkü **sen iyilik ve icad ettiğin vakit**, yalnız vüs'atin nisbetinde, elin ulaşacak derecede, kuvvetin yetiyecek **mertebede** iyilik ve icad edebilirsin.

Eğer **fenalık ve tahrib etsen**, o vakit fenalığın tecavüz ve tahribin **intişar eder**.

For example, unbelief is an evil, a destruction, an **absence of affirmation**.

But that single evil **comprises** *insulting* the whole universe, **belittling** all the Divine Names, and **abusing** all humanity.

For these beings have **elevated positions** and **important duties**;

they are **dominical missives**, Divine *mirrors*, and Divine **officials**.

But unbelief **dismisses them from their rank of being mirrors**, officials charged with duties, and **bearing meanings**,

and reduces them to **the level of futility** and being **the playthings of chance**. *And through the destruction of death and separation*, it lowers them to the degree of being swiftly decaying ephemeral matter lacking all importance and value, to being nothing.

So too through *denial* it **insults** the Divine Names, **the inscriptions, manifestations**, and beauties of which are to be seen throughout the universe and **in the mirrors of beings**.

And it **casts down** to a position *more abased and weaker*, more powerless and needy than **the lowliest transient animal** the one who holds the rank of vicegerent of the earth, **known as man**.

For man is a well-composed ode of wisdom proclaiming the **manifestations of the Sacred Divine Names**,

and a seed-like self-evident miracle of Divine power containing all the members of **an eternal tree**, and who, *with assuming the 'Supreme Trust'*, rose to being higher than the earth, sky and mountains and gained superiority over the angels.

It reduces him to the level of being a common sign-board **lacking all meaning**, confused, and *swiftly decaying*.

In Short: In regard to destruction and evil, **the evil-commanding soul** may **commit infinite crimes**, but concerning creativity and good, its power is extremely little and partial.

#330

Yes, he may **destroy** a house in one day, while it cannot be built in a hundred.

However, if the soul gives up egoism and seeks good and **existence** from **Divine assistance**,

and if it foregoes evil and destruction and **relying on the soul**, and **seeking forgiveness** becomes a true slave of God's,

Meselâ: Küfür bir fenalıktır, bir tahribdir, bir **adem-i tasdiktir**.

Fakat o tek seyyie; bütün kâinatın *tahkirini* ve bütün esma-i İlahiyenin *tezyifini*, bütün insaniyetin **terzilini tazammun eder**.

Çünkü şu mevcudatın **âli bir makamı, ehemmiyetli bir vazifesi** vardır.

Zira onlar, **mektubat-ı Rabbaniye** ve *meraya-yı Sübhaniye* ve **memurîn-i İlahiyedirler**.

Küfür ise; onları **âyinedarlık** ve vazifedarlık ve **manidarlık makamından düşürüp**,

abesiyet ve **tesadüfün oyuncağı** derekesine *ve zeval ve firakın tahribiyle* çabuk bozulup değişen mevadd-ı fâniyeye ve ehemmiyetsizlik, kıymetsizlik, hiçlik mertebesine indirdiği gibi

bütün kâinatta ve *mevcudatın âyinelerinde* **nakışları** ve **cilveleri** ve cemalleri görünen esma-i İlahiyeyi *inkâr ile tezyif eder*.

Ve insanlık denilen, bütün **esma-i kudsiye-i İlahiyenin cilvelerini** güzelce ilân eden

bir kaside-i manzume-i hikmet ve **bir şecere-i bâkiyenin** cihazatını câmi' çekirdek-misal bir mu'cize-i kudret-i bahire ve **emanet-i kübrayı** *uhdesine almakla* yer, gök, dağa tefevvuk eden ve melaikeye karşı rüchaniyet kazanan bir sahib-i mertebe-i hilafet-i arziyeyi;

en zelil bir **hayvan-ı fâni-i zâilden** *daha zelil, daha zaîf, daha âciz, daha fakir bir derekeye* **atar**.

Ve **manasız**, karmakarışık, *çabuk bozulan* bir âdi levha derekesine **indirir**.

Elhasıl: Nefs-i emmare tahrib ve şer cihetinde *nihayetsiz cinayet işleyebilir*, fakat icad ve hayırda iktidarı pek azdır ve cüz'îdir.

Evet, bir haneyi bir günde **harab eder**, yüz günde yapamaz.

Lâkin eğer enaniyeti bıraksa, hayrı ve **vücudu tevfik-i İlahiyeden** istese,

şer ve tahribden ve **nefse itimaddan** vazgeçse, **istiğfar ederek** tam abd olsa;

then *it will manifest the meaning of the verse, God will change their evil into good.*
Qur'an, 25:70.

Its infinite **capacity for evil** will be transformed into an infinite **capacity for good**.

It will acquire the value of **the Most Excellent of Patterns** and **ascend** to the highest of the high.

O heedless man! **See Almighty God's munificence and generosity!** Although it would be justice to record one **evil** as a thousand and a single **good deed** as one or not at all,

He records a single **evil** as one, and a single **good deed** as ten, and sometimes as seventy or seven hundred, or even sometimes as seven thousand.

You will also understand from this Remark that **to be sent to Hell**, which is so dreadful, is retribution for the **deed** and **pure justice**,

while **to be sent to Paradise** is pure generosity.

Second Remark

Man has two faces: one, **concerning his ego**, looks to the life of this world.

The other, concerning worship and servitude to God, looks to **eternal life**.

In respect to the first face he is **a wretched creature** whose **capital** consists only of the following:

of will he has only a partial **power of choice** like a hair; of power, a weak **ability to acquire**; of life, a fast dying flame; of a life-span, a fleeting brief spell; and of being, a swiftly decaying small body.

Together with this, he is **one delicate, weak individual** out of the innumerable **individuals** of the numberless **varieties** of beings *dispersed through the levels of the universe*.

In respect of the second face and **especially** his impotence and poverty, *which are turned towards worship*, man has truly great breadth and **vast importance**.

For the All-Wise Creator *has included* in man's nature **an infinitely vast impotence** and **boundlessly huge poverty**,

so that he can be **an extensive mirror** containing **the innumerable manifestations** of an All-Powerful and Compassionate One Whose power is infinite, an All-Generous All-Rich One Whose wealth is boundless.

Indeed, man **resembles** a **seed**.

This seed has been given **significant immaterial members** by Divine power and a subtle, valuable programme *by Divine Determining*,

o vakit

يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ

sırrına mazhar olur.

Ondaki nihayetsiz **kabiliyet-i şer**, nihayetsiz **kabiliyet-i hayra** inkılab eder.

Ahsen-i takvim kıymetini alır, a'lâ-yı illiyyîne **çıkartır**.

İşte ey gafil insan! **Bak Cenab-ı Hakk'ın fazlına ve keremine!** **Seyyieyi** bir iken bin yazmak, **haseneyi** bir yazmak veya hiç yazmamak adalet olduğu halde;

bir **seyyieyi** bir yazar, bir **haseneyi** on, bazan yetmiş, bazan yediyüz, bazan yedi bin yazar.

Hem şu nükteden anla ki; o müdhîş **Cehennem'e girmek** ceza-yı *ameldir*, *ayn-ı adildir*.

Fakat **Cennet'e girmek**, mahz-ı fazıldır.

İkinci Nükte

İnsanda iki vecih var. Birisi, **enaniyet cihetinde** şu hayat-ı dünyeviyeye nâzırdır.

Diğeri ubudiyet cihetinde **hayat-ı ebediyeye** bakar.

Evvelki vecih itibariyle öyle **bir bîçare mahluktur** ki; **sermayesi** yalnız

ihtiyardan bir şa're(saç) gibi cüz'î bir **cüz'-i ihtiyarî** ve iktidardan zaîf bir **kesb** ve hayattan çabuk söner bir şu'le ve ömürden çabuk geçer bir müddetçik ve mevcudiyetten çabuk çürür küçük bir cisimdir.

O haliyle beraber *kâinatın tabakatında serilmiş* hadsiz **enva'ın** hesabsız **efradından nazik zaîf bir ferd** olarak bulunuyor...

İkinci vecih itibariyle ve **bilhâssa** *ubudiyyete müteveccih* acz ve fakr cihetinde pek büyük bir vüs'atı var, **pek büyük bir ehemmiyeti** bulunuyor.

Çünkü Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde **nihayetsiz azîm bir acz** ve **hadsiz cesîm bir fakr** dercetmiştir.

Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın **hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine** olsun...

Evet insan bir **çekirdeğe benzer**.

Nasılki o çekirdeğe kudretten **manevî** ve **ehemmiyetli cihazat** ve *kaderden* ince ve kıymetli program verilmiş.

so that it may work beneath the ground, and **emerging** from that narrow world, enter the broad world of the air, and asking its Creator **with the tongue of its disposition** to be a tree, find **a perfection worthy of it.**

Tâ ki, toprak altında çalışıp, tâ o dar âlemden **çıkıp**, geniş olan hava âlemine girip, Hâlıkından **istidad lisaniyla** bir ağaç olmasını isteyip, **kendine lââyık bir kemal** bulsun.

www.risaleglobal.com

If, **due to bad temperament**, the seed uses *the immaterial members* given it in attracting **certain harmful substances** under the ground, in a short time it will rot and *decay* in that narrow place without benefit.

But if the seed conforms to **the creational command** of, *God is the Splitter of the seed-grain and date-stone* *Qur'an, 6:95.*

and **employs well** those immaterial members,

it will emerge from that narrow world, and through becoming a large fruit-bearing tree, its tiny **particular** reality and its spirit will take on the form of **an extensive universal reality**.

Similarly, **significant members** and **valuable programmes** have been deposited in man's nature by Divine power and determining.

If man uses those immaterial members on *the desires of his soul* and on **minor pleasures under the soil of worldly life** in the narrow confines of this earthly world,

he will decay and decompose in the midst of difficulties **in a brief life** in a constricted place like the rotted seed, and load the responsibility **on his unfortunate spirit**, then depart from this world.

If, however, he **nurtures** the seed of his abilities with the water of Islam and light of belief under the soil of worship and servitude to God, **conforms to the commands of the Qur'an**, and turns his faculties towards their true aims,

they will produce **branches** and **buds** in **the World of Similitudes** and the Intermediate Realm;

he will be a seed of great value and a shining machine **containing** the members of **an everlasting tree** and **permanent truth** which will be the means to *innumerable perfections and bounties in Paradise*.

And he will be a **blessed** and **luminous** fruit of the tree of the universe.

Yes, **true progress** is to turn the faces of the heart, *spirit*, intellect, and even the imagination and other subtle faculties given to man towards eternal life and for each to **be occupied** with the **particular** duty of worship worthy of it.

Progress is not as **the people of misguidance imagine**, to plunge into the life of this world in all its minute details and in order to taste every sort of pleasure, **even the basest**,

make subject to **the evilcommanding soul** all the subtle faculties and the heart and intellect, and make them assist it; to do this is not progress, **it is decline**.

I saw this fact **in a vision** which is described in the following comparison:

Eğer o çekirdek, **sû'-i mizacından dolayı** ona verilen *cihazat-ı maneviyeyi*, toprak altında **bazı mevadd-ı muzırrayı** celbine sarfetse; o dar yerde kısa bir zamanda faidesiz tefessüh edip *çürüyecektir*.

Eğer o çekirdek, *o manevî cihazatını*

فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى

nın emr-i tekvinîsini imtisal edip **hüsn-ü istimal** etse;

o dar âleminden çıkacak, meyvedar koca bir ağaç olmakla küçücük **cüz'î** hakikatı ve ruh-u manevîsi, **büyük bir hakikat-ı külliye** suretini alacaktır.

İşte aynen onun gibi; insanın mahiyetine, kudretten **ehemmiyetli cihazat** ve kaderden **kıymetli programlar** tevdi edilmiş.

Eğer insan, şu dar âlem-i arzîde, **hayat-ı dünyeviye toprağı altında** o cihazat-ı manevîyesini *nefsin hevesatına* sarfetse; bozulan çekirdek gibi bir **cüz'î telezzüz** için

kısa bir ömürde, dar bir yerde ve sıkıntılı bir halde çürüyüp tefessüh ederek, mes'uliyet-i maneviyeyi **bedbaht ruhuna** yüklenecek, şu dünyadan göçüp gidecektir...

Eğer o istidad çekirdeğini İslâmiyet suyu ile, imanın ziyasıyla, ubudiyet toprağı altında **terbiye ederek, evamir-i Kur'aniyeyi imtisal edip** cihazat-ı manevîyesini *hakikî gayelerine tevcih* etse;

elbette **âlem-i misal** ve berzahta **dal** ve **budak** verecek

ve âlem-i âhiret ve Cennet'te hadsiz kemalât ve nimetlere medar olacak **bir şecere-i bâkiyenin** ve bir **hakikat-ı daimenin** cihazatına **câmi'** kıymettar bir çekirdek ve revnakdar bir makine

ve bu şecere-i kâinatın **mübarek** ve **münevver** bir meyvesi olacaktır...

Evet **hakikî terakki** ise; insana verilen kalb, sır, *ruh*, akıl hattâ hayal ve sair kuvvelerin hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirerek, herbiri kendine lâyük **hususî** bir vazife-i ubudiyet ile **meşgul olmaktadır**.

Yoksa **ehl-i dalaletin** terakki **zannettikleri**, hayat-ı dünyeviye'nin bütün inceliklerine girmek ve zevklerinin her çeşitlerini, **hattâ en süflisini** tatmak için

bütün letaifini ve kalb ve aklını **nefs-i emmareye** müsahhar edip yardımcı verse; o terakki değil, **sukuttur**.

Şu hakikatı **bir vakıa-i hayaliyede**, şöyle bir temsilde gördüm ki:..

I was entering **a large town** when I looked and saw it was full of **large palaces**.

At the doors of some of these palaces was **merry-making** like a brilliant theatre; it captured and held everyone's attention and **was entertaining** them.

I looked carefully and saw that **the lord** of such a palace had come to the door; he was playing with a dog and assisting the merry-making.

The ladies were indulging in sweet conversation **with stranger youths**.

Grown-up girls **were organizing** the children's games.

#332

And the doorkeeper had taken the role of directing the others.

I then **realized** that the inside of the huge palace was **completely empty**.

Its **refined duties** all remained **undone**.

The morals of its inhabitants **had declined** so that they had taken on these roles at the door.

I passed on until I came to another large palace.

I saw that there was a **faithful** dog stretched out at the door and a **stern** and *taciturn* doorkeeper; it had an undistinguished appearance.

I was curious: why was the other the way it was and this palace like this? I went inside.

Then I saw that the inside was very **merry**.

Apartment over apartment, the people of the palace were **busy with their different refined duties**.

The men in the first apartment were overseeing **the administration** and running of the palace.

In the apartment over that, girls were teaching the children.

Above that the ladies **were occupied** with fine arts and **beautiful embroideries**.

And on the top floor, the lord was exchanging news with the king, and was busy with his own elevated duties in order to **maintain** the peoples' **tranquillity** and his own attainments and progress.

They did not stop me since I was not visible to them, and I was able to wander around.

Then I came out and looked around: everywhere in the town were these two sorts of palaces.

Ben **büyük bir şehre** giriyorum. Baktım ki, o şehirde **büyük saraylar** var.

Bazı sarayların kapısına bakıyorum, gayet **şenlik**, parlak bir tiyatro gibi nazar-ı dikkati celbeder, herkesi **eğlendirir** bir cazibedarlık vardı.

Dikkat ettim ki, o sarayın **efendisi** kapıya gelmiş, it ile oynuyor ve oynamasına yardım ediyor.

Hanımlar, **yabani gençlerle** tatlı sohbetler ediyorlar.

Yetişmiş kızlar dahi, çocukların oynamasını **tanzim ediyorlar**.

Kapıcı da onlara kumandanlık eder gibi bir aktör tavrını almış.

O vakit **anladım** ki, o koca sarayın içerisi **bomboş**.

Hep **nazik vazifeler muattal** kalmış.

Ahlâkları sukut etmiş ki, kapıda bu sureti almışlardır...

Sonra geçtim, bir büyük saraya daha rast geldim.

Gördüm ki; kapıda uzanmış **vefadar** bir it ve kaba, **sert**, *sâkin* bir kapıcı ve sönük bir vaziyet vardı.

Merak ettim. Ne için o öyle? Bu böyle? İçeriye girdim.

Baktım ki, içerisi çok **şenlik...**

Daire daire üstünde, *ayrı ayrı nazik vazifeler ile* saray ehli **meşguldürler**.

Birinci dairedaki adamlar sarayın **idaresini**, tedbirini görüyorlar.

Üstündeki dairede kızlar, çocuklar ders okuyorlar.

Daha üstünde hanımlar, gayet latif san'atlar, **güzel nakışlarla iştigal ediyorlar**.

En yukarıda efendi, padişahla muhabere edip halkın **istirahatını temin** için ve kendi kemalâtı ve terakkiyatı için kendine has ve ulvî vazifeler ile iştigal ediyor gördüm.

Ben onlara görünmediğim için, "Yasak" demediler, gezebildim.

Sonra çıktım, baktım. O şehrin her tarafında bu iki kısım saraylar var.

I asked about this and they told me: “The palaces where there is merry-making at the door and whose insides are empty belong to **the foremost** of the unbelievers and **people of misguidance**.

The others belong to **honourable** Muslim **notables**.”

Then in one corner **I came across** a palace on which was written my name, SAID.

I was curious. I looked more closely and I as though saw **my image** on it.

Calling out in **utter bewilderment**, I came to my senses and **awoke**.

And now **I shall interpret** this vision for you.

May God cause good to come of it.

The town was **human social life** and the city of *man's civilization*.

Each of the palaces was a human being.

The people of the palaces were **the subtle faculties** in man like the eyes, ears, heart, inner heart, spirit, intellect, and things like the soul and caprice, and powers of **lust** and **anger**.

Each of man's faculties has a different duty of worship, and different **pleasures** and **pains**.

The **soul** and **caprice** and powers of lust and anger are like the doorkeeper and the dog.

Thus, to make the elevated subtle faculties **subject to** the soul and caprice and make them forget **their fundamental duties** is certainly decline and not progress.

You can interpret the rest for yourself.

Third Remark

In regard to his acts and **deeds** and his **labour** man is a weak animal, an impotent creature.

The extent of **his power of disposal** and **ownership** in this respect is so narrow that it is no greater than as far as his hand can reach.

Domestic animals, even, the reins of which have been given to man, have each taken a share of his weakness, impotence, and laziness, so that

#333

if they are compared with **their wild counterparts**, a great difference is apparent. (Like domestic **goats** and **cattle**, and wild **goats** and **cattle**).

But in regard to passivity, **acceptance**, supplication, and **entreaty**, man is **an honoured traveller** in this hostel of the world.

Sordum dediler: “O kapısı şenlik ve içi boş saraylar, kâfirlerin **ileri gelenlerinin** ve **ehl-i dalaletindir**.

Diğerleri, **namuslu** müslüman **büyüklerinin**.”

Sonra bir köşede bir saraya **rast geldim**. Üstünde “Said” ismini gördüm.

Merak ettim. Daha dikkat ettim, **suretimi** üstünde gördüm gibi bana geldi.

Kemal-i taaccübünden bağırarak, *aklım başıma geldi, ayıldım...*

İşte o vakia-i hayaliye sana **tabir edeceğim**.

Allah hayır etsin...

İşte o şehir ise, **hayat-ı içtimaiye-i beşeriye** ve medine-i *medeniyet-i insaniyedir*.

O sarayların herbirisi, birer insandır.

O saray ehli ise; insandaki göz, kulak, kalb, sır, ruh, akıl gibi **letaif** ve nefis ve heva ve kuvve-i **şehviye** ve kuvve-i **gazabiye** gibi şeylerdir.

Herbir insanda her bir latifenin ayrı ayrı vazife-i ubudiyetleri var. Ayrı ayrı **lezzetleri**, **elemeleri** var.

Nefis ve **heva**, kuvve-i şehviye ve gazabiye, bir kapıcı ve it hükmündedirler.

İşte o yüksek letaifi, nefis ve hevaya **müsaahhar etmek** ve **vazife-i asliyelerini** unutturmak, elbette sukuttur, terakki değildir.

Sair cihetleri **sen tabir edebilirsin...**

Üçüncü Nükte

İnsan, fiil ve **amel** cihetinde ve **sa'y-i** maddî itibariyle zâif bir hayvandır, âciz bir mahluktur.

Onun o cihetteki **daire-i tasarrufatı** ve **mâlikiyeti** o kadar dardır ki; elini uzatsa ona yetişebilir.

Hattâ, insanın eline dizginini veren **hayvanat-ı ehliye**, insanın za'f ve acz ve tenbelliğinden birer hisse almışlardır ki;

yabani emsallerine kıyas edildikleri vakit, azîm fark görünür. (Ehlî **keçi** ve **öküz**, yabanî **keçi** ve **öküz** gibi).

Fakat o insan, infial ve **kabul** ve dua ve **sual** cihetinde, şu dünya hanında **aziz bir yolcudur**.

He is the guest of One so generous that **infinite treasuries of mercy** have been opened to him and **innumerable unique beings and servants** subjugated to him.

And **a sphere so large** has been prepared for this guest's recreation, amusement, and benefit that **half its diameter** is as long and broad as the imagination can stretch.

Thus, if man relies on his ego, and making worldly life **his goal**, attempts to taste temporary pleasures while struggling to make his living, he **becomes submerged** within an extremely constricted sphere, then departs.

All the members, systems, and faculties given him **will testify** against him at **the resurrection** and *will bring a suit* against him.

Whereas if he knows himself to be a guest and spends **the capital of his life** within the sphere of permission of the Generous One of Whom he is the guest, he will strive **for a long, eternal life** within a broad sphere, then take his rest and ease.

And later, he may rise to **the highest of the high**.

Moreover, all the members and systems given to man will be happy with him and testify **in favour of him in the hereafter**.

For sure, **all the wonderful faculties** given to men were not for this *insignificant* worldly life, but for **an everlasting life of great significance**.

For **if we compare** man with the animals, we see that man is very rich in regard to faculties and members,

a hundred times more so than the animals.

But in the pleasures of worldly life and in animal life he falls a hundred times lower.

For in each pleasure he receives is a **trace** of pain.

The pains of the past and **fears** of the future and the pain at each pleasure's passing spoil the enjoyment to had from them, and **leave a trace** in the pleasure.

But animals are not like that. They receive pleasure with no pains.

They take enjoyment with no **sorrow**.

Neither the sorrows of the past **cause them suffering**, nor the fears of the future **distress** them.

They live peacefully, and offer thanks to **their Creator**.

This means that if man, who is created on the most excellent of patterns, **restricts his thoughts** to the life of this world, although, in respect of capital he is a hundred times higher than animals, he falls a hundred times lower than a creature like a **sparrow**.

Ve öyle bir Kerim'e misafir olmuş ki **nihayetsiz rahmet hazinelerini** ona açmış. Ve **hadsiz bedi' masnuatını ve hizmetkârlarını** ona müsahhar etmiş.

Ve o misafirin tenezzühüne ve temasına ve istifadesine **öyle büyük bir daire** açıp müheyya etmiştir ki; **o dairenin nisf-ı kutru** -yani merkezden muhit hattına kadar- gözün kestiği miktar, belki hayalin gittiği yere kadar geniştir ve uzundur.

İşte eğer insan, enaniyetine istinad edip hayat-ı dünyeviyeyi **gaye-i hayal** ederek derd-i maişet içinde muvakkat bazı lezzetler için çalışsa, gayet dar bir daire içinde **boğulur** gider.

Ona verilen bütün cihazat ve âlât ve letaif, ondan şikayet ederek **haşirde** onun aleyhinde **şehadet edeceklerdir ve davacı olacaklardır**.

Eğer kendini misafir bilse, misafir olduğu Zât-ı Kerim'in izni dairesinde **sermaye-i ömrünü** sarfetse, öyle geniş bir daire içinde **uzun bir hayat-ı ebediye için** güzel çalışır ve teneffüs edip istirahat eder.

Sonra, **a'lâ-yı illiyyîne** kadar gidebilir.

Hem de bu insana verilen bütün cihazat ve âlât, ondan memnun olarak **âhirette lehinde** şehadet ederler.

Evet insana verilen **bütün cihazat-ı acibe**, bu *ehemmiyetsiz* hayat-ı dünyeviye için değil; belki, **pek ehemmiyetli bir hayat-ı bâkiye** için verilmişler.

Çünkü insanı hayvana **nisbet etmek** görüyoruz ki: İnsan, cihazat ve âlât itibarıyla çok zengindir.

Yüz derece hayvandan daha ziyadedir.

Hayat-ı dünyeviye lezzetinde ve hayvanî yaşayışında yüz derece aşağı düşer.

Çünkü her gördüğü lezzetinde, bir elem **izi** vardır.

Geçmiş zamanın elemeleri ve gelecek zamanın **korkuları** ve herbir lezzetin dahi elem-i zevali, onun zevklerini bozuyor ve lezzetinde **bir iz bırakıyor**.

Fakat hayvan öyle değil. Elemsiz bir lezzet alır,

kedersiz bir zevk eder.

Ne geçmiş zamanın elemeleri **onu incitir**, ne de gelecek zamanın korkuları onu **ürkütür**.

Rahatla yaşar, yatar, **Hâlıkına** şükreder.

Demek ahsen-i takvim suretinde yaratılan insan, hayat-ı dünyeviye **hasr-ı fikr etse**; yüz derece sermayece hayvandan yüksek olduğu halde, yüz derece **serçe kuşu** gibi bir hayvandan aşağı düşer.

I explained this fact in another place **by means of a comparison**.

It is related to this, so I shall repeat it here. **It was like this:**

A man gave **one of his servants** ten pieces of gold and told him to have a suit of clothes **made in a particular cloth**.

Then to a second one, he gave a thousand pieces of gold, and putting in the servant's **pocket** a note on which certain things were written, sent him to a market.

The first servant bought an excellent suit of the finest cloth with the ten pieces of gold.

While the second servant did not use his head, and looking at the first servant and not reading the **account-note** in his pocket, he gave the thousand pieces of gold to a shop keeper and asked for a suit of clothes.

#334

The dishonest shopkeeper gave him a suit of the very worst-quality cloth.

Then **the wretched servant** returned to his lord and received **a severe reprimand** and a terrible punishment.

Thus, even the most unintelligent will understand that the thousand pieces of gold given the second servant were not to buy a suit of clothes,

but for some important **trade**.

In just the same way, each of **the immaterial members** and *subtle faculties* in man **have expanded** to a degree a hundred times greater than that of the animals.

For example, consider faculties and members like man's eyes, which **can discern** all the degrees of beauty,

and **his sense of taste**, which **can distinguish** all the varieties of the particular tastes of foods,

and **his mind**, which can **penetrate** to all the subtlest points of reality, and

his heart, which **yearns** for every sort of perfection, and then consider the extremely simple members of the animals which have developed only one or two degrees.

There is just this difference, that in animals a member particular to some function and special to a particular species **develops more**.

But this development is **particular**.

The reason for man's **wealth** in regard to faculties is this: **by reason of the mind and thought**, man's senses and feelings have greatly developed and **expanded**.

And numerous **emotions** have come into being because of **the multiplicity of his needs**.

And his senses *have become extremely* **diverse**.

Başka bir yerde **bir temsil ile** bu hakikati beyan etmişim.

Münasebet geldi, yine o temsili tekrar ediyorum. **Şöyle ki:**

Bir adam, **bir hizmetkârına** on altın verip "**Mahsus bir kumaştan** bir kat elbise yaptır" emreder.

İkincisine, bin altın verir, bir pusula içinde bazı şeyler yazılı o hizmetkârın **cebine** koyar, bir pazara gönderir.

Evvelki hizmetkâr on altın ile a'lâ kumaştan mükemmel bir elbise alır.

İkinci hizmetkâr, divanelik edip, evvelki hizmetkâra bakıp, cebine konulan **hesab pusulasını** okumayarak bir dükkâncıya bin altın vererek bir kat elbise istedi.

İnsafsız dükkâncı da kumaşın en çürüğünden bir kat elbise verdi.

O bedbaht hizmetkâr, seyyidinin huzuruna geldi ve **şiddetli bir te'dib** gördü ve dehşetli bir azab çekti.

İşte edna bir şuuru olan anlar ki, ikinci hizmetkâra verilen bin altın, bir kat elbise almak için değildir.

Belki mühim bir **ticaret** içindir.

Aynen onun gibi: İnsandaki **cihazat-ı maneviye** ve *letaif-i insaniye* ki, herbirisi hayvana nisbeten yüz derece **inbisat etmiş**.

Meselâ; güzelliğin bütün meratibini **farkeden** insan gözü ve

taamların bütün çeşit çeşit ezvak-ı mahsusalarını **temyiz eden insanın zaika-i lisaniyesi**

ve hakaikın bütün inceliklerine **nüfuz eden insanın aklı**

ve kemalâtın bütün enva'ına **müştak** insanın kalbi gibi sair cihazları, âletleri nerede? Hayvanın pek basit yalnız bir-iki merteye inkişaf etmiş âletleri nerede?

Yalnız şu kadar fark var ki; hayvan, kendine has bir amelde (münhasıran o hayvanda bir cihaz-ı mahsus) **ziyade inkişaf eder**.

Fakat o inkişaf, **hususîdir**.

İnsanın cihazat cihetiyle **zenginliği** şu sırdandır ki: **Akl ve fikir sebebiyle** insanın hasseleri, duyguları fazla inkişaf ve **inbisat** پیدا etmiştir.

Ve **ihtiyacatın kesreti** sebebiyle çok çeşit çeşit **hissiyat** پیدا olmuştur.

Ve hassasiyeti **çok tenevvü etmiş**.

And because of the **comprehensiveness** of his nature, **desires** have appeared turned towards numerous aims.

And because he has numerous duties due to his nature, his members and faculties **have expanded** greatly.

And since he has been created with a nature **capable of** performing every sort of worship, he has been given abilities which **embrace the seeds of all perfections**.

Thus, this great wealth in faculties and abundant capital was certainly not given for **procuring** this **temporary** worldly life.

Rather, **man's fundamental duty** is to perform his duties, which look to **innumerable aims**; and **proclaim** his impotence, **poverty**, and faults **in the form of worship**;

and observing **the glorifications of beings with a universal eye**, to **bear witness** to them;

and seeing the instances of the **assistance** of the Most Merciful One, to offer thanks;

and **gazing** on the *miracles* of dominical power in beings, to **contemplate** on them as objects from which lessons may be drawn.

O man who worships this world, is the lover of worldly life, and is **heedless** of the meaning of 'the most excellent of patterns'!

The Old Said saw **the reality of worldly life** in a vision.

It transformed him into the New Said. You too listen to it in the form of a comparison:

I saw that I was a traveller and was going on **a long journey**; that is to say, I was being sent.

The one who was my lord **gradually** gave me some of the money from the sixty gold pieces he **had allotted** me.

I spent them, and came to a hostel where there were **amusements** of all kinds.

#335

In one night in that hostel I spent ten pieces of gold on **gambling, amusements**, and the enjoyment of fame.

In the morning I had no money left. Moreover I had done no **trade** nor bought any **goods** for the place I was going.

All that remained to me from the money were **sins** and pains, and from the amusements, *wounds* and **sorrow**.

While **in that sorry state**, a man suddenly appeared.

He said to me: "You have **wasted** all *your capital* and **deserve** punishment.

Ve fitrâtın **câmiyeti** sebebiyle pek çok makasıda müteveccih **arzulara** medar olmuş.

Ve pek çok vazife-i fitriyesi bulunduğu sebebiyle, âlât ve cihazatı ziyade **inbisat peyda etmiştir**.

Ve ibadatın bütün enva'ına **müstaid** bir fıtratta yaratıldığı için **bütün kemalâtın tohumlarına câmi'** bir istidad verilmiştir.

İşte şu derece cihazatça zenginlik ve sermayece kesret, elbette ehemmiyetsiz **muvaakkat** şu hayat-ı dünyeviyyenin **tahsili** için verilmemiştir.

Belki şöyle bir **insanın vazife-i asliyesi, nihayetsiz makasıda** müteveccih vezaifini görüp, acz ve **fakr** ve kusurunu **ubudiyet suretinde ilân etmek**

ve **küllî nazarıyla mevcudatın tesbihatını** müşahede ederek **şehadet etmek**

ve nimetler içinde **imdadat**-ı Rahmaniyyeyi görüp şükretmek

ve masnuatta kudret-i Rabbaniyenin *mu'cizatını* **temaşa** ederek nazar-ı ibretle **tefekkür etmektir**.

Ey dünya-perest ve hayat-ı dünyeviyyeye âşık ve sırr-ı ahsen-i takvimden **gafil** insan!

Şu **hayat-ı dünyeviyyenin hakikatını** bir vakıa-i hayaliyede Eski Said görmüş.

Onu Yeni Said'e döndürmüş olan şu vakıa-i temsiliyyeyi dinle:

Gördüm ki, ben bir yolcuym. **Uzun bir yola** gidiyorum. Yani gönderiliyorum.

Seyyidim olan zât, bana **tahsis ettiği** altmış altundan **tedricen** birer miktar para veriyordu.

Ben de sarfedip pek **eğlenceli** bir hana geldim.

O handa bir gece içinde on altunu **kumara** mumara, **eğlencelere** ve şöhrat-perestlik yoluna sarfettim.

Sabahleyin elimde hiç bir para kalmadı. Bir **ticaret** edemedim. Gideceğim yer için bir **mal** alamadım.

Yalnız o paradan bana kalan elemeler, **günahlar** ve eğlencelerden gelen *yaralar, bereler*, **kederler** benim elimde kalmıştı.

Birden ben **o hazîn halette** iken orada bir adam peyda oldu.

Bana dedi: "Bütün bütün *sermayeni zayi*' **ettin**. Tokata da **müstehak** oldun.

You are going to **your destination bankrupt** and with your hands empty.

But if you have any **sense**, the door of **repentance** is open.

When you receive the fifteen pieces of gold that **remain** to you, **keep** half of them **in reserve**.

That is, **obtain** the things **necessary** for you in the place where you are going.”

I looked, **my soul** did not agree to this.

So he said: “A third, then.” My soul still **did not obey** him. Then he said: “A quarter.”

My soul *could not give up* **the habits** to which it **was addicted**, so the man

angrily turned his back on me and left. Suddenly, the scene changed.

I was in a train in a tunnel, which was travelling fast as though downwards vertically.

I took fright. But what could I do, there was no escape anywhere.

Strangely, *attractive flowers* and *enticing fruits* appeared on both sides of the train.

And I, like **the foolish** and *inexperienced*, looked at them and stretching out my hand, tried to **pick** them.

But they were covered in **thorns** and tore at my hands when I touched them **making them bleed**.

With the movement of the train, my hands were **lacerated** at being parted from them. They cost me much.

Suddenly *a porter on the train* said: “Give me five kurush and I shall give you as much of the flowers and fruits as you want.

You are caused the loss of a hundred kurush with your hands **being torn**, rather than five kurush.

Also there is a **penalty**; *you cannot pick* them **without permission**.”

In distress I put my head out of the window and **looked ahead** to see when the tunnel would end.

I saw that **in place of** the tunnel’s entrance were numerous **holes**.

People **were being thrown** into them from the long train.

I saw a hole opposite me. On either side of it was a **gravestone**. I looked in amazement.

I saw that written on one of the gravestones was the name **SAID**.

Gideceğin yere de **müflis olarak** elin boş gideceksin.

Fakat **aklın** varsa, **tövbe** kapısı açıktır.

Bundan sonra sana verilecek **bâki kalan** onbeş altundan her eline geçtikçe yarısını **ihtiyaten muhafaza et**.

Yani gideceğin yerde sana **lâzım** olacak bazı şeyleri **al**.”

Baktım **nefsim** razı olmuyor.

“Üçte birisini” dedi. Ona da nefsim **itaat etmedi**. Sonra “Dörtte birisini” dedi.

Baktım nefsim **mübtela olduğu âdetini** *terkedemiyor*.

O adam hiddetle yüzünü çevirdi gitti. Birden o hal değişti.

Baktım ki; ben, tünel içinde sukut eder gibi bir sür’atle giden bir şimendifer içindeyim.

Telaş ettim. Fakat ne çare ki, hiç bir tarafa kaçılmaz.

Garaibden olarak o şimendiferin iki tarafında pek *cazibedar çiçekler*, *lezzetli meyveler* görünüyordu.

Ben de **akılsız acemîler** gibi onlara bakıp elimi uzattım. O çiçekleri **koparmak**, o meyveleri **almak** için çalıştım.

Fakat o çiçekler ve meyveler, **dikenli** mikenli, mülâkatında elime batıyor, **kanatıyor**.

Şimendiferin gitmesiyle müfarakatından elimi **parçalıyorlar**, bana pek pahalı düşüyorlardı.

Birden *şimendiferdeki bir hademe* dedi: “Beş kuruş ver, sana o çiçek ve meyvelerden istediğin kadar vereceğim.

Beş kuruş yerine elin **parçalanmasıyla** yüz kuruş zarar ediyorsun.

Hem de **ceza** var, **izinsiz** *koparamazsın*.”

Birden sıkıntıdan ne vakit tünel bitecek diye başımı çıkarıp **ileriye baktım**.

Gördüm ki, tünel kapısı **yerine** çok **delikler** görünüyor.

O uzun şimendiferden o deliklere adamlar **atılıyorlar**.

Bana mukabil bir delik gördüm. İki tarafında iki **mezar taşı** dikilmiş. Merak ile dikkat ettim.

O mezar taşında büyük harflerle **“Said”** ismi yazılmış gördüm.

In my bewilderment and **anxiety** I exclaimed: “Alas!”

Then suddenly I heard the voice of the man who had given me **advice** at the door of the hostel.

#336

He asked: “Have you come to your senses?” I replied: “Yes, but it is too late now.” So he said: “**Repent** and **place your trust in God.**” I replied that I would.

Then **I awoke** and saw myself as the New Said; the Old Said **had disappeared.**

So, that was the vision. **May God cause good to come of it!** I shall interpret one or two parts of it, then you can **interpret** the rest for yourself.

The journey was the journey which passes from **the World of Spirits**, through the mother’s womb, youth, old age, the grave, **the Intermediate Realm, the resurrection**, and the Bridge of Sirat *towards eternity.*

The sixty pieces of gold were the sixty years of life. I **reckoned** I saw the vision when I was forty-five years old.

I had nothing to guarantee it, but a **sincere** student of the All-Wise Qur’an **advised** me to spend half of the fifteen that **remained** to me on the hereafter.

The hostel for me was Istanbul.

The train was time, and each year a **carriage**. As for the tunnel, it was **the life of this world.**

The thorny flowers and fruits were **illicit pleasures** and **forbidden amusements**

which cause pain *while indulging in them* on thinking of their passing, and **on separation lacerate** the heart, making it bleed.

They also cause a punishment to be inflicted.

The porter on the train told me to give him five kurush so that he would give me as many as I wanted.

The meaning of this is as follows: the pleasures and enjoyment man receives **through licit striving within the sphere of what is lawful** are **sufficient** for him.

No need remains to **enter the unlawful.** **You may interpret** the rest for yourself.

Fourth Remark

Man resembles a **delicate** and **petted** child in the universe.

There is a great strength **in his weakness** and great power **in his impotence.**

For it is through the strength of his weakness and power of his impotence that **beings have been subjected to him.**

Teessüf ve **hayretimden** “Eyvah!” dedim.

Birden o han kapısında bana **nasihat** eden zâtın sesini işittim.

Dedi: “*Akıl başına geldi mi?*” Dedim: “Evet geldi fakat kuvvet kalmadı, çare yok.” Dedi: “**Tövbe et, tevekkül et.**” Dedim: “Ettim!”

Ayıldım.. Eski Said **kaybolmuş.** Yeni Said olarak kendimi gördüm.

İşte o vakıa-i hayaliyeyi, **-Allah hayr etsin-** bir-iki kısmını ben tabir edeceğim, sair cihetleri sen kendin **tabir et.**

O yolculuk ise; **âlem-i ervahtan**, rahm-ı maderden, gençlikten, ihtiyarlıktan, kabirden, **berzahtan, haşirden**, köprüden geçen *ebed-ül âbâd tarafına* bir yolculuktur.

O altmış altun ise, altmış sene ömürdür ki; bu vakıayı gördüğüm vakit kendimi kırkbeş yaşında **tahmin ediyordum.**

Senedim yok, fakat **bâki kalan** onbeşinden yarısını âhirete sarfetmek için Kur’an-ı Hakîm’in **hâlis** bir tilmizi beni **irşad etti.**

O han ise, benim için İstanbul imiş.

O şimendifer ise, zamandır. Herbir yıl bir **vagondur.** O tünel ise, **hayat-ı dünyeviye**dir.

O dikenli çiçekler ve meyveler ise, **lezaiz-i nâmeşruadır** ve **lehviyat-ı muharremedir** ki;

mülâkat esnasında tasavvur-u zevaldeki elem, kalbi kanatıyor. **Müfakatında parçalıyor.**

Cezayı dahi çektiriyor.

Şimendifer hademesi demişti: “Beş kuruş ver, onlardan istediğin kadar vereceğim.”

Onun tabiri şudur ki: İnsanın **helâl sa’yiyle meşru dairede** gördüğü zevkler, lezzetler, keyfine **kâfidir.**

Harama girmeye ihtiyaç bırakmaz. Sair kısımları **sen tabir edebilirsin...**

Dördüncü Nükte

İnsan şu kâinat içinde pek **nazik** ve **nazenin** bir çocuğa benzer.

Za’fında büyük bir kuvvet ve **aczinde** büyük bir kudret vardır.

Çünkü o za’fın kuvvetiyle ve aczin kudretiyledir ki, şu **mevcudat ona müsahhar olmuş.**

If man understands his weakness and offers supplications **verbally** and **by state** and **conduct**, and recognizes his impotence and *seeks help*,

since he has offered thanks by exhibiting them, he **achieves** his aims and his desires are subjugated to him in a way far exceeding what he could achieve with his own power.

Only, he sometimes wrongly **attributes** to his own power *the attainment of a wish* that **has been obtained** for him through the supplications offered **by the tongue of his disposition**.

For example, the strength in the weakness of **a chick** causes **the mother hen** to attack a lion.

And its newly-born lion cub **subjugates** to itself **the savage** and hungry lioness, leaving the mother hungry and the cub full.

See this **strength in weakness** and manifestation of Divine mercy, which are worthy of notice!

Just as through crying or asking or looking unhappy, a child subjugates the strong to himself, and is so successful in getting what he wants that **he could not obtain** one thousandth of it with a thousand times his own strength.

#337

That is to say, since weakness and impotence **excite compassion** and a sense of protection towards him, the child can subjugate **heroes** to himself with his tiny finger.

Now, should such a child **with foolish conceit deny the compassion** and **accuse** the protection saying: "I subjugate these with my own strength", of course he will receive a slap.

In the same way, if, like Qarun, man says: *I have been given it on account of the knowledge I have, Qur'an, 28:78.* that is, *"I gained this through my own knowledge and my own power"* in a way that demonstrates ingratitude and **denies his Creator's mercy** and **accuses His wisdom**, he will of course deserve a punishing blow.

This means that **man's domination** and **human advances** and **the attainments of civilization**, which are to be observed,

have been made subject to him not through **his attracting** them or **conquering** them or through **combat**, but due to his weakness.

He **has been assisted** because of his impotence.

They **have been bestowed on him** due to **his indigence**.

He **has been inspired** with them due to **his ignorance**.

They have been given him due to his need.

Eğer insan za'fını anlayıp, **kalen, halen, tavren** dua etse ve aczini bilip *istimdad eylese*;

o teshirin şükrünü eda ile beraber matlubuna öyle **muvaffak olur** ve maksadları ona öyle müsahhar olur ki, iktidar-ı zâtîsiyle onun öşr-i mi'şarına muvaffak olamaz.

Yalnız bazı vakit **lisan-ı hal duasıyla hasıl olan bir matlubunu** yanlış olarak kendi iktidarına **hamleder**.

Meselâ: **Tavuğun yavrusunun** za'fındaki kuvvet, **tavuğu** arslana saldırtır.

Yeni dünyaya gelen arslanın yavrusu, **o canavar** ve aç arslanı kendine **müsahhar edip** onu aç bırakıp kendi tok oluyor.

İşte cây-ı dikkat, **za'ftaki bir kuvvet** ve şâyan-ı temaşa bir cilve-i rahmet...

Nasılki nazdar bir çocuk ağlamasıyla, ya istemesiyle, ya hazîn haliyle matlublarına öyle muvaffak olur ve öyle kavîler ona müsahhar olurlar ki; o matlublardan binden birisine bin defa kuvvetçiğiyle **yetişemez**.

Demek za'f u acz, onun hakkında **şefkat** ve himayeti **tahrik ettikleri** için küçücük parmağıyla **kahramanları** kendine müsahhar eder.

Şimdi böyle bir çocuk, **o şefkati inkâr etmek** ve o himayeti **ittihâm etmek** suretiyle **ahmakane bir gurur ile** "Ben kuvvetimle bunları teshir ediyorum" dese, elbette bir tokat yiyecektir.

İşte insan dahi **Hâlıkının rahmetini inkâr** ve **hikmetini ittihâm edecek** bir tarzda küfran-ı nimet suretinde Karun gibi

إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَى عِلْمٍ

yani: "Ben kendi ilmimle, kendi iktidarım ile kazandım" dese, elbette sille-i azaba kendini müstehak eder.

Demek şu meşhud **saltanat-ı insaniyet** ve **terakkiyat-ı beşeriye** ve **kemalât-ı medeniyet**;

celb ile değil, **galebe** ile değil, **cidal** ile değil, belki ona onun za'fı için teshir edilmiş,

onun aczi için ona **muavenet edilmiş**,

onun fakrı için ona **ihsan edilmiş**,

onun cehli için ona **ilham edilmiş**,

onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş.

And the reason for **his domination** is not strength and the power of knowledge, but **the compassion and clemency of the Sustainer** and Divine mercy and wisdom: they have subjugated things to him.

Yes, what clothes man, who is defeated by **vermin** like *eyeless scorpions* and legless snakes, in silk from a tiny worm and feeds him honey from **a poisonous insect**

is not his own power, but **the subjugation of the Sustainer** and **the bestowal of the Most Merciful**, which are the fruits of his weakness.

O man! Since the reality of the matter is thus, give up egotism and **arrogance**.

With the tongue of seeking help proclaim your impotence and weakness **at the Divine Court**, and *with the tongue of entreaty and supplication*, your **poverty** and need.

Show that you are His slave. Say: *God is enough for us, for He is the Best Disposer of Affairs*, and rise in degree. *Qur'an, 3:173.*

Also, do not say: "I am nothing. What importance do I have that the universe should **purposefully** be made subject to me by an Absolutely All-Wise One, and **universal thanks** required of me?"

Because for sure you are **as though nothing with respect to** your soul and form,

but from the point of view of duty and rank, you are **an observant spectator** of this majestic universe,

an eloquent, articulate tongue of these beings so full of wisdom,

a discerning reader of this book of the universe,

a supervisor of these creatures full of wonder at their glorifications,

#338

and like **a foreman** of these beings full of respect for their worship.

Yes, O man! In regard to your **vegetable** physical being and animal soul, you are a tiny particle, a contemptible atom, a needy creature, a weak animal, who, *tossed on the awesome waves of the flood of beings*, is **departing**.

But being perfected through the light of belief, **which comprises the radiance of Divine love**,

and through the **training of Islam**, which is enlightened, in regard to humanity

and servitude to God, you are a king, and a **universal** within **particularity**,

and within your insignificance, a world,

Ve o **saltanatın** sebebi, kuvvet ve iktidar-ı ilmî değil, belki **şefkat ve re'fet-i Rabbaniye** ve rahmet ve hikmet-i İlahiyedir ki; eşyayı ona teshir etmiştir.

Evet, *bir gözsüz akrep* ve ayaksız bir yılan gibi **haşerata** mağlub olan insana, bir küçük kurttan ipeği giydiren ve **zehirli bir böcekten** balı yediren;

onun iktidarı değil, belki onun za'fının semeresi olan **teshir-i Rabbânî** ve **ikram-ı Rahmanîdir**.

Ey insan! Madem hakikat böyledir; **gururu** ve enaniyeti bırak.

Ululhiyetin dergâhında acz u za'fını, istimdad lisanıyla; **fakr** u hacatını, *tazarru'* ve *dua lisanıyla* ilân et

ve abd olduğunu göster. Ve

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ
de, yüksel.

Hem deme ki: "Ben hiçbir; ne ehemmiyetim var ki, bu kâinat bir Hakîm-i Mutlak tarafından **kasdî olarak** bana teshir edilsin, benden bir **şükr-ü küllî** istenilsin?"

Çünkü sen çendan, nefsin ve suretin **itibariyle hiç hükmündesin**.

Fakat vazife ve mertebe noktasında, sen şu haşmetli kâinatın **dikkatli bir seyircisi**,

şu hikmetli mevcudatın **belâgatlı bir lisan-ı nâtıkı**

ve şu kitab-ı âlemin **anlayışlı bir mütalaacısı**

ve şu tesbih eden mahlukatın hayretli **bir nâzırı**

ve şu ibadet eden masnuatın hürmetli **bir ustabaşısı** hükmündesin.

Evet ey insan! Sen, **nebatî** cismaniyyetin cihetiyle ve hayvanî nefsin itibariyle; sagir bir cüz, hakir bir cüz'î, fakir bir mahluk, zaîf bir hayvansın ki; bütün **dehşetli mevcudat-ı seyyalenin** dalgaları içinde *çalkanıp gidiyorsun*.

Fakat *muhabbet-i İlahiyenin ziyasını* **tazammun eden** imanın nuruyla

münevver olan **İslâmiyyetin terbiyesiyle** tekemmül edip; insaniyet cihetinde,

abdiyyetin içinde bir sultansın ve **cüz'iyetin** içinde bir **küllîsin**,

küçüklüğün içinde bir âlemsin

and **within your contemptibility**, a supervisor of such high **rank** and extensive sphere that you can say:

“My Compassionate Sustainer has made the world a house for me,

the sun and **moon** lamps for it, and **the spring**, a **bunch** of flowers for me,

and summer, a table of bounties, and the animals, He has made my servants.

And He has made **plants** the decorated furnishings of my house.”

To conclude: If you heed **Satan** and your soul, you will fall to *the lowest of the low*.

But if you heed **Truth** and **the Qur’an**, you will rise to *the highest of the high* and become the Most Excellent Pattern of the universe.

Fifth Remark

Man has been sent to this world as an **official** and guest, and has been given abilities of great **significance**.

And he **has been entrusted** with important duties **in accordance with** those abilities.

In order to employ man in fulfilling those aims and duties, powerful **encouragement** and severe **threats** have been made.

We shall here **summarize the fundamentals of worship** and of man’s duties, which we have explained at length elsewhere,

so that **the mystery** of ‘the Most Excellent of Patterns’ may be understood.

On coming into the universe man has two **aspects** of worship and being a slave of God’s.

One is worship and **contemplation** in the absence of the Object of Worship.

The other is worship and supplication in **His presence** and **addressing Him** directly.

First Aspect: It is to **affirm** *submissively* **the sovereignty of dominicality** apparent in the universe and

to observe **its perfections** and **virtues** in wonder.

Then **it is to proclaim and herald** the unique arts which consist of **the inscriptions of the Sacred Divine Names** and to display them to others.

Then it is to weigh on **the scales of perception** the jewels of the dominical Names, which are all like hidden **spiritual** treasures;

it is to **appreciatively** affirm their value **with the discerning heart**.

ve hakaretin içinde öyle **makamın** büyük ve daire-i nezaretin geniş bir nâzırsın ki, diyebilirsiniz:

“Benim Rabb-ı Rahîm’im dünyayı bana bir hane yaptı.

Ay ve **güneşi**, o haneme bir lâmba; ve **baharı**, bir **deste** gül;

ve yazı, bir sofrâ-i nimet; ve hayvanı, bana hizmetkâr yaptı.

Ve **nebatatı**, o hanemin zînetli levazımatı yapmıştır.”

Netice-i kelâm: Sen eğer nefis ve **şeytanı** dinlersen, *esfel-i safiline* düşersin.

Eğer **Hak** ve **Kur’an’ı** dinlersen, *a’lâ-yı illiyyîne çıkar*, kâinatın bir güzel takvimi olursun.

Beşinci Nükte

İnsan, şu dünyaya bir **memur** ve misafir olarak gönderilmiş, çok **ehemmiyetli** istidad ona verilmiş.

Ve o istidadata **göre** ehemmiyetli vazifeler **tevdi edilmiş**.

Ve insanı, o gayeye ve o vazifelere çalıştırmak için, şiddetli **teşvikler** ve dehşetli **tehdidler** edilmiş.

Başka yerde izah ettiğimiz vazife-i insaniyetin ve **ubudiyetin esasatını** şurada **icmal edeceğiz**.

Tâ ki, “ahsen-i takvim” **sırrı** anlaşılın.

İşte insan, şu kâinata geldikten sonra “iki **cihet** ile” ubudiyeti var:

Bir ciheti; gaibane bir surette bir ubudiyeti, bir **tefekürü** var.

Diğeri; **hazırane**, **muhataba** suretinde bir ubudiyeti, bir münacatı vardır.

Birinci vecih şudur ki: Kâinatta görünen **saltanat-ı rububiyeti**, *itaatkârane* **tasdik edip**

kemalâtına ve **mehasinine** hayretkârane nezaretidir.

Sonra, **esma-i kudsiye-i İlahiyenin nukuşlarından** ibaret olan bedî’ san’atları, birbirinin nazar-ı ibretlerine gösterip **dellâllık ve ilâncılıktır**.

Sonra, herbiri birer gizli hazine-i **maneviye** hükmünde olan esma-i Rabbaniyenin cevherlerini **idrak terazisiyle** tartmak,

kalbin kıymet-şinaslığı ile takdîrkârane kıymet vermektir.

Then it is to study and **ponder** over in wonder the pages of beings and *leaves* of the earth and sky, which are like **missives of the pen of power**.

Then through **beholding admiringly** the adornment and subtle arts in beings, it is to feel love for **knowledge of their All-Beauteous Creator**,

#339

and to **yearn** to ascend to **the presence** of their All-Perfect Maker and to receive **His favours**.

Second Aspect: This is the station of **presence** and **address** wherein man passes from the work to the producer of the work

and he sees that **an All-Beauteous Maker** wants to make himself known and acquainted through **the miracles of His art**,

and he **responds** with **knowledge** and belief.

Then he sees that **an All-Compassionate Sustainer** wants to make himself loved through the fine fruits of His mercy.

So **confining his love and worship to Him**, he makes himself love Him.

Then he sees that an All-Generous Bestower **is nurturing** him **with the delights of bounties** material and immaterial,

and in return **he offers Him thanks and praise** with his actions, **conduct**, words, and as far as he can, with all **his senses** and faculties.

Then he sees that an All-Beauteous and Glorious One is announcing His **tremendousness** and perfections, and **glory** and beauty in the mirrors of these beings, and *is drawing attentive gazes* to them.

So in response he declares: **“God is Most Great! Glory be to God!”**, and *in humility prostrates* in love and wonder.

Then he sees that **a Possessor of Absolute Riches** is displaying His boundless wealth and treasures amid an **absolute munificence**.

So in response, **exalting** and **praising** Him, he entreats and asks for them, **expressing his utter need**.

Then he sees that **the All-Glorious Creator** has made the face of the earth like an **exhibition** and displayed on it all His antique works of art.

So in response he exclaims in appreciation: **“What wonders God has willed!”**, and in admiration: **“What blessings God has bestowed!”**, and in wonder: **“Glory be to God!”**, and in astonishment: **“God is Most Great!”**

Sonra, **kalem-i kudretin mektubatı** hükmünde olan mevcudat sahifelerini, arz ve sema *yapraklarını* **mütalaa edip** hayretkârane tefekkürdür.

Sonra, şu mevcudattaki *zînetleri* ve latif san’atları **istihsankârane temaşa etmekle** onların Fâtır-ı Zülcemal’inin marifetine muhabbet etmek

ve onların Sâni’-i Zülkema’l’inin **huzuruna** çıkmağa ve **iltifatına** mazhar olmaya bir **iştiahtır**.

İkinci Vecih, **huzur** ve **hitab** makamıdır ki; eserden müessire geçiş, görür ki:

Bir Sâni’-i Zülcelal, kendi **san’atının mu’cizeleri** ile kendini tanıttırmak ve bildirmek ister.

O da iman ile, **marifet** ile **mukabele eder**.

Sonra görür ki: **Bir Rabb-ı Rahîm**, rahmetinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmek ister.

O da ona **hasr-ı muhabbetle, tahsis-i taabbüdle** kendini ona sevdirebilir.

Sonra görüyor ki: Bir Mün’im-i Kerim, maddî ve manevî nimetlerin lezzetleriyle onu **perverde ediyor**.

O da ona mukabil; fiiliyle, **haliyle**, kaliyle, hattâ elinden gelse bütün **hasseleri** ile, cihazatı ile **şükür ve hamd ü sena eder**.

Sonra görüyor ki: Bir Celil-i Cemil, şu mevcudatın âyinelerinde **kibriya** ve kemalini ve **celal** ve cemalini izhar edip **nazar-ı dikkati celbediyor**.

O da ona mukabil: **“Allahü Ekber, Sübhanallah”** deyip, *mahviyet içinde* hayret ve muhabbet ile **secde eder**.

Sonra görüyor ki: **Bir Ganiyy-i Mutlak**, bir **sehavet-i mutlak** içinde nihayetsiz servetini, hazinelerini gösteriyor.

O da ona mukabil, **ta’zim** ve **sena** içinde **kemal-i iftikar** ile sual eder ve ister.

Sonra görüyor ki: **O Fâtır-ı Zülcelal**, yeryüzünü bir **sergi** hükmünde yapmış. Bütün antika san’atlarını orada teşhir ediyor.

O da ona mukabil: **“Mâşâallah”** diyerek takdir ile, **“Bârekâllah”** diyerek tahsin ile, **“Sübhanallah”** diyerek hayret ile, **“Allahü Ekber”** diyerek istihsan ile mukabele eder.

Then he sees that in His palace of the universe **a Single One of Unity** has struck seals of unity on all beings *with His inimitable signature*, and with His stamps, signets, and cyphers particular to Him;

that **He inscribes the signs of His unity**; and **planting the banner of unity** in every region of the world, He proclaims His dominicality.

And he responds with **assent**, belief, **submission**, worship, and *affirmation of His unity*.

Thus, through worship and **contemplation** of this kind he becomes **a true man**.

He shows that he is on the Most Excellent of Patterns.

Through the auspiciousness of belief he becomes a **reliable vicegerent of the earth** worthy of bearing the Trust.

O **heedless man** created on the Most Excellent of Patterns, who, **through the misuse of his will** is descending to the lowest of the low! **Listen to me!**

In the heedlessness induced **by the intoxication of youth** I, like you, thought the world was fine and lovely.

#340

Then the moment I awoke in the morning of old age, I saw how **ugly** was the world's face **that was not turned towards the hereafter**, which I had previously imagined to be beautiful.

To see this and how beautiful was its true face, **which looks to the hereafter**, you may refer to the two 'Signboards' in the Second Station of the Seventeenth Word, and see for yourself.

The First Signboard **depicts** the reality of the world of **the people of neglect**, which long ago, like **the people of misguidance**, I saw *through the veil of heedlessness*, but without being intoxicated.

The Second Signboard **indicates** the reality of the worlds of the people of guidance.

I left it in the form it was written long ago. It **resembles poetry**, but it is not truly that...

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.
Qur'an, 2:32.

*O My Sustainer! Expand for me my breast * Make easy for me my affair * And loosen the knot on my tongue * That they may understand my words.*
Qur'an, 20:25-8.

Sonra görüyor ki: **Bir Vâhid-i Ehad**, şu kâinat sarayında *taklid edilmez sikkeleriyle*, ona mahsus hâtemleriyle, ona münhasır turalarıyla, ona has fermanlarıyla bütün mevcudata damga-i vahdet koyuyor

ve **tevhidin âyâtını nakşediyor**. Ve âfâk-ı âlemin aktarında **vahdaniyetin bayrağını dikiyor** ve rububiyetini ilân ediyor.

O da ona mukabil; **tasdik** ile, iman ile, *tevhid* ile, **iz'an** ile, şehadet ile, ubudiyet ile mukabele eder.

İşte bu çeşit ibadat ve **tefeküratla hakikî insan** olur,

ahsen-i takvimde olduğunu gösterir.

İmanın yümnüyle emanete lâayık, **emin** bir **halife-i arz** olur.

Ey ahsen-i takvimde yaratılan ve **sû'-i ihtiyarlarıyla** esfel-i safilîn tarafına giden **insan-ı gafil! Beni dinle.**

Ben de senin gibi **gençlik sarhoşluğuyla** gaflet içinde dünyayı hoş ve güzel gördüğüm halde,

gençlik sarhoşluğundan ihtiyarlık sabahında ayıldığım dakikada, o güzel zannettiğim **âhirete müteveccih olmayan** dünyanın yüzünü nasıl **çirkin** gördüğümü

ve **âhirete bakan** hakikî yüzü ne kadar güzel olduğunu, Onyedinci Söz'ün İkinci Makamının 219-220'nci sahifelerinde yazılan iki levha-i hakikate bak, sen de gör:

Birinci Levha: **Ehl-i dalalet** gibi, fakat sarhoş olmadan *gaflet perdesiyle* eskiden gördüğüm **ehl-i gaflet** dünyasının hakikatını **tasvir eder**.

İkinci Levha: Ehl-i hidayet ve huzurun hakikat-ı dünyalarına **işaret eder**.

Eskiden ne tarzda yazılmış, o tarzda bıraktım. **Şiire benzer**, fakat şiir değildir.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ
لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

O God! Grant blessings to the subtle unitary
Muhammadan essence, the Sun in the skies of mysteries
and manifestation of lights, the centre of the orbit of glory
and the pole of the sphere of beauty.

O God! By his mystery in Your presence and by his
journeying to You, succour my fear, and right my
stumbling, and dispel my grief and my greed, and be
mine, and take me from myself to Yourself, and bestow
on me annihilation from myself, and do not make me
captivated by my soul and veiled by my senses, and
reveal to me all hidden secrets, O Ever- Living and Self-
Subsistent One! O Ever-Living and Self-Subsistent One! O
Ever- Living and Self-Subsistent One! And grant mercy to
me and to my companions and to the people of belief
and the Qur'an. Amen.

O Most Merciful of the Merciful and Most Generous of the
Generous! And the close of their prayer will be: All Praise
be to God, the Sustainer of All the Worlds.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى الدَّاتِ الْمُحَمَّدِيَّةِ اللَّطِيْفَةِ
اَلْاَحَدِيَّةِ شَمْسِ سَمَاءِ الْاَسْرَارِ وَمَظْهَرِ الْاَنْوَارِ وَمَرْكَزِ
مَدَارِ الْجَلَالِ وَقُطْبِ فَلَكِ الْجَمَالِ

اَللّٰهُمَّ بِسِرِّهِ لَدُنْكَ وَبِسَيْرِهِ اِلَيْكَ اَمِنْ خَوْفِيْ وَ اَقْلَ عَثْرَتِيْ
وَ اَذْهَبْ حُزْنِيْ وَ حِرْصِيْ وَ كُنْ لِيْ وَ خُذْنِيْ اِلَيْكَ مِنِّيْ
وَ ارْزُقْنِي الْفَنَاءَ عَنِّيْ وَ لَا تُجْعَلْنِيْ مَفْتُوْنًا بِنَفْسِيْ
مُحْجُوْبًا بِحِجَّتِيْ وَ اكْشِفْ لِيْ عَنْ كُلِّ سِرٍّ مَكْتُوْمٍ يَا حَيُّ يَا
قَيُّوْمُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ وَ ارْحَمْنِيْ وَ ارْحَمْ
رُفَقَائِيْ وَ ارْحَمْ اَهْلَ الْاِيْمَانِ وَ الْقُرْآنَ اٰمِيْنَ

يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَيَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِيْنَ وَ آخِرُ دَعْوَيْهِمْ
اِنْ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

The Twenty-fourth Word

[This Word consists of five 'Branches'. Study the Fourth Branch carefully. And hold on to the Fifth Branch and climb it, then pluck its fruits!]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate. God, there is no god but He; His are the Most Beautiful Names. (Qur'an, 20:8.)

We shall indicate five branches of one of the many truths from the luminous tree of this glorious verse.

First Branch

A sultan has different titles in the spheres of his government,

and different styles and attributes among the classes of his subjects,

and different names and signs in the levels of his rule,

for example, Just Judge in the judiciary, Sultan in the civil service, Commander-in-Chief in the army, and Caliph in the learned establishment.

If, making an analogy with these, you know the rest of his names and titles, you will understand that a single sultan may possess a thousand names and titles in the spheres of his rule and levels of government.

It is as if, through his corporate personality and telephone, the ruler is present and knowing in every sphere;

and through his laws and regulations and representatives, sees and is seen;

and behind the veil in every degree, disposes and sees, governs and observes through his decree, knowledge, and power.

It is exactly the same for the Sustainer of All the Worlds, Who is the Ruler of Pre-Eternity and Post-Eternity; in the degrees of His dominicality He has attributes and designations which are all different but which look to each other;

and in the spheres of His Godhead He has names and marks which are all different but which are one within the other;

and in His magnificent activities He has representations and appellations which are all different but which resemble each other;

and in the disposals of His power He has titles which are all different but which hint of one another;

Yirmidördüncü Söz

[Şu Söz "Beş Dal"dır. Dördüncü Dal'a dikkat et. Beşinci Dal'a yapış çık. Meyvelerini kopar al.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

Şu âyet-i celilenin şecere-i nurâniyesinin çok hakikatlarından bir hakikatının beş dalına işaret ederiz.

Birinci Dal

Nasıl ki bir sultanın kendi hükûmetinin dairelerinde ayrı ayrı ünvanları

ve raiyetinin tabakalarında başka başka nam ve vasıfları

ve saltanatının mertebelerinde çeşit çeşit isim ve alâmetleri vardır.

Meselâ: Adliye dairesinde "hâkim-i âdil" ve mülkiyede "sultan" ve askeriyede "kumandan-ı âzâm" ve ilmiyede "halife"

Daha buna kıyasen sâir isim ve ünvanlarını bilsen anlarsın ki; bir tek padişah, saltanatının dairelerinde ve tabaka-i hükûmet mertebelerinde bin isim ve ünvana sahib olabilir.

Güya o hâkim, her bir dairede şahsiyet-i mâneviye haysiyetiyle ve telefonuyla mevcûd ve hâzırdır; bulunur ve bilir.

Ve her tabakada kanunuyla, nizâmıyla, mümessiliyle meşhud ve nâzırdır, görünür, görür.

Ve her bir mertebede perde arkasında, hükmüyle, ilmiyle, kuvvetiyle mutasarrıf ve basîrdir; idare eder, bakar.

Öyle de: Ezel Ebed Sultanı olan Rabb-ül Âlemîn için, Rubûbiyetinin mertebelerinde ayrı ayrı, fakat birbirine bakar şe'n ve namları

ve Uluhiyyetinin dairelerinde başka başka, fakat birbiri içinde görünür isim ve nişanları

ve haşmet-nümâ icraatında ayrı ayrı, fakat birbirine benzer temessül ve cilveleri

ve kudretinin tasarrufatında başka başka, fakat birbirini ihsas eder ünvanları var.

and in the manifestations of His attributes He has sacred appearances which are all different but which show one another;

and in the displays of His acts He has wise disposals which are of numerous sorts but which complete one another;

and in His multicoloured art and varieties of creatures, He has splendid aspects of dominicality which are all different but which look to one another.

And together with this, in every world, in every realm of beings, the title of one of the Most Beautiful Names is manifested.

In each sphere one Name is dominant and the other Names are subordinate to it, rather, they are there on account of it.

Furthermore, in every level of beings, many or few, great or small, particular or general, He has an appearance through a particular manifestation, a particular dominicality, a particular Name.

That is to say, although the Name in question is general and encompasses everything,

it is turned towards a thing with such intention and importance that it is as if it is special to that thing alone.

Moreover, although the All- Glorious Creator is close to everything, there are almost seventy thousand luminous veils obscuring Him.

You can compare how many veils there are from the particular degree of creativity of the Name of Creator which is manifested on you to the greatest degree and supreme title which is Creator of all the universe.

That means, on condition you leave the whole universe behind you, from the door of creativity you may reach the limits of the Name of Creator and draw close to the sphere of attributes.

The veils have windows which look to one another, and the Names appear one within the other, and the acts look to one another, and the similitudes enter one within the other,

and the titles hint of one another, and the manifestations resemble each other,

and the disposals assist and complete one another, and the various dispositions of dominicality help and assist one another.

It surely therefore necessitates not denying the other titles, acts, and degrees of dominicality when Almighty God is known through one of His Names, titles, or degrees of dominicality.

Indeed, it is harmful if a transition is not made from the manifestation of any one Name to the others.

Ve sıfatlarının tecelliyatında başka başka, fakat birbirini gösterir mukaddes zuhûratı var.

Ve ef'alinin cilvelerinde çeşit çeşit, fakat birbirini ikmâl eder hikmetli tasarrufâtı var.

Ve rengârenk san'atında ve mütenevvi' masnuatında çeşit çeşit, fakat birbirini temaşa eder haşmetli Rubûbiyeti vardır.

Bununla beraber kâinatın her bir âleminde, her bir taifesinde, Esmâ-i Hüsnâdan bir ismin ünvanı tecelli eder.

O isim o dairede hâkimdir. Başka isimler orada ona tâbidirler, belki onun zımında bulunurlar.

Hem mahlukatın her bir tabakasında az ve çok, küçük ve büyük, has ve âmm her birisinde has bir tecelli, has bir Rububiyyet, has bir isimle cilvesi vardır.

Yâni, o isim her şeye muhit ve âmm olduğu halde

öyle bir kasd ve ehemmiyetle bir şeye teveccüh eder; güya o isim yalnız o şeye hasır.

Hem bununla beraber Hâlık-ı Zülcelâl, her şeye yakın olduğu halde, yetmiş bine yakın nuranî perdeleri vardır.

Meselâ: Sana tecelli eden Hâlık isminin mahlukiyetindeki cüz'î mertebesinden tut, tâ bütün kâinatın Hâlıkı olan mertebe-i kübrâ ve ünvan-ı âzama kadar ne kadar perdeler bulunduğunu kıyas edebilirsiniz.

Demek bütün kâinatı arkada bırakmak şartıyla mahlûkiyetin kapısından Hâlık isminin müntehasına yetişirsin, daire-i sıfâta yanaşırsın.

Mâdem, perdelerin birbirine temaşa eder pencereleri var. Ve isimler birbiri içinde görünüyor. Ve şuunat, birbirine bakar. Ve temessülât, birbiri içine girer.

Ve ünvanlar, birbirini ihsas eder. Ve zuhurat, birbirine benzer.

Ve tasarrufat, birbirine yardım edip itmam eder. Ve rububiyyetin mütenevvi terbiyeleri, birbirine imdad edip muavenet eder.

Elbette gerektir ki, Cenâb-ı Hakk'ı bir isimle, bir ünvan ile, bir rububiyyetle ve hâkezâ.. tanısa, başka ünvanları, rububiyyetleri, şe'nleri, içinde inkâr etmesin.

Belki, her bir ismin cilvesinden sâir Esmâya intikal etmezse zarar eder.

For example, if the works of the Names of **All-Powerful** and **Creator** are seen, and not the Name of **All-Knowing**, a person may fall into heedlessness and the **misguidance** of nature.

He should always keep in view and recite: “**He!**” and: “**He is God!**”

He should listen, and hear from everything: “**Say, He is God, the One!**”

His tongue should utter and proclaim: “**All the world declares: There is no god but He!**”

Thus, through the decree of God, **There is no god but He; His are the Most Beautiful Names**, the Qur'an points to these truths we have mentioned.

If you want to observe these elevated truths from close to, go and ask **a stormy sea** or **the quaking earth**: “What are you saying?”

#343

You will hear that they are saying: “O Glorious One! O Glorious One! O **One of Might, All-Compelling!**”

Then ask the small animals and their young **being raised with kindness and compassion in the sea and on the land**: “What are you saying?”

They will surely reply: “O Beauteous One! O Beauteous One! O **Most Compassionate** and Merciful One!”*

*{Even, one day I looked at the cats; all they were doing was eating, playing, and sleeping. I wondered:

how is it these little monsters which perform no duties are known as **blessed**. Later, I lay down to sleep for the night.

I looked; one of the cats had come. It lay against my pillow and put its mouth against my ear,

and murmuring: “O Most Compassionate One! O Most Compassionate One!” **in the most clear manner**, as though refuted **in the name of its species** the objection and **insult** which had occurred to me, throwing it in my face.

Then this occurred to me: I wonder if this **recitation** is particular to this cat, or is it **general** among cats?

And is it only an **unfair objector** like me who hears it, or if anyone listens carefully, can they hear it?

The next morning I listened to the other cats; it was not so clearly, but **to varying degrees** they were repeating the same invocation.

Meselâ: **Kadîr** ve **Hâlık** isminin eserini görse, **Alîm** ismini görmezse gaflet ve tabiat **dalâletine** düşebilir.

Belki lâzım gelir ki, onun nazarı, daima karşısında **هُوَ هُوَ** okusun, görsün.

Onun kulağı her şeyden **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** dinlesin, işitsin.

Onun lisanı **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بَرَاءٌ مِمَّنْ دُونَهُ** desin, ilân etsin.

İşte Kur'an-ı Mübin **الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ** fermanıyla, zikrettiğimiz hakikatlara işaret eder.

Eğer o yüksek hakikatları yakından temaşa etmek istersen, git **fırtınalı bir denizden**, **zelzeleli bir zeminden** sor. “Ne diyorsunuz?” de.

Elbette “Yâ Celil, Yâ Celil, Yâ **Aziz**, Yâ **Cebbar**” dediklerini işiteceksin.

Sonra **deniz içinde ve zemin yüzünde merhamet ve şefkatle terbiye edilen** küçük hayvanattan ve yavrulardan sor. “Ne diyorsunuz?” de.

Elbette “Ya Cemil, Ya Cemil, Ya **Rahîm**, Ya Rahîm” diyecekler (Haşiye).

{(Haşiye): Hattâ bir gün kedilere baktım. Yalnız yemeklerini yediler, oynadılar, yattılar. Hatırıma geldi:

“Nasıl bu vazifesiz canavarcıklara **mübarek** denilir?” Sonra gece yatmak için uzandım.

Baktım, o kedilerden birisi geldi, yastığıma dayandı, ağzını kulağıma getirdi.

Sarih bir sûrette “Ya Rahîm, Ya Rahîm, Ya Rahîm, Ya Rahîm” diyerek güya hatırıma gelen itirazı ve **tahkiri**, **taifesi namına** reddedip yüzüme çarptı.

Aklıma geldi: “Acaba şu **zikir** bu ferde mi mahsustur? Yoksa taifesine mi **âmm**dir?”

Ve işitmek yalnız benim gibi **haksız** bir **muterize** mi münhasırdır? Yoksa herkes dikkat etse bir derece işitebilir mi?”

Sonra sabahleyin başka kedileri dinledim. Çendan onun gibi sarih değil, fakat **mütefâvit derecede** aynı zikri tekrar ediyorlar.

At first, “O Most Compassionate!” was discernible following their purring. Then gradually their purrings and meowings became the same “O Most Merciful!”

It became an **unarticulated**, **eloquent** and **sorrowful** recitation. They would close their mouths and utter a fine “O Most Compassionate!”

I related the story to the **brothers** who visited me, and they listened carefully as well, and said that they heard it to an extent.

Later I wondered what this Name’s special feature was, and why they recite it in the way of men and not in animal tongue.

Then it imparted to my heart that since these animals are very **delicate** and petted like children and are a friend of man, they are in much need of **kindness** and compassion.

When they are stroked and paid attention to in the way they like, as praise and thanks for the bounty, and **unlike dogs**, they proclaim the mercy of their All-Compassionate Creator in their own worlds.

They warn men in **the sleep of heedlessness**, and through their cry of “O Most Compassionate!”, they remind **those who worship causes** Who it is that help comes from and from Whom mercy may be awaited.}

Then listen to the skies; they say: “O **Glorious One of Beauty!**” And give your ear to the earth; it says: “O **Beauteous One of Glory!**” Listen carefully to the animals; they are saying: “O Most Merciful One! O **Provider!**”

And ask the spring; you will hear many Names like: “O **Gentle One!** O Most Merciful One! O Most Compassionate One! O **Most Generous One!** O Gracious One! O **Benevolent One!** O **Giver of Forms!** O Giver of Light! O Bestower! O Adorner!”

Then ask a human being who is a true human, and see how he recites all the Most Beautiful Names and how they are written on his forehead. If you look carefully, you too may read them.

It is as if the universe is a huge **orchestra celebrating the Divine Names**. Mixing the faintest song with the most powerful refrains, it produces a sublime and subtle harmony. You may make further analogies in the same way.

For sure, man is the place of manifestation of all the Names,

but the Names being various has resulted in **the universe’s variety** and the differences in the angels’ worship, and has also caused a degree of variety among men.

The different laws of **the prophets**, the different ways of **the saints**, and the different paths of **the purified scholars** has arisen from this mystery.

Bidâyetle hırhırları arkasında “Ya Rahîm” farkedilir. Git gide hırhırları, mırmırları, aynı “Ya Rahîm” olur.

Mahreçsiz, fasih bir zıkr-i **hazîn** olur. Ağzını kapar, güzel “Ya Rahîm” çeker.

Yanıma gelen **ihvanlara** hikâye ettim. Onlar dahi dikkat ettiler, “Bir derece işitiyoruz” dediler.

Sonra kalbime geldi: “Acaba şu ismin vech-i tahsisi nedir? Ve ne için insan şivesiyle zikrederler, hayvan lisanıyla etmiyorlar?”

Kalbime geldi: Şu hayvanlar çocuk gibi çok nazdar ve **nazık** ve insana karışık bir arkadaş olduğundan, çok **şefkat** ve merhamete muhtaçtırlar.

Okşandığı vakit hoşlarına giden taltifleri gördükleri zaman, o nimete bir hamd olarak, **kelbin hilafına olarak** esbabı bırakıp yalnız kendi Hâlık-ı Rahîm’inin rahmetini kendi âleminde ilân ile

nevm-i gaflette olan insanları ikaz ve “Ya Rahîm” nidasıyla: Kimden meded gelir ve kimden rahmet beklenir, **esbabperestlere** ihtar ediyorlar.}

Semâyı dinle. Nasıl “Ya **Celil-i Zülcemâl**” diyor. Ve arza kulak ver. Nasıl “Ya **Cemîl-i Zülcelâl**” diyor. Ve hayvanlara dikkat et. Nasıl “Ya Rahman, Ya **Rezzak**” diyorlar.

Bahardan sor. Bak nasıl “Ya **Hannan**, Ya Rahman, Ya Rahîm, Ya **Kerim**, Ya Lâtif, Ya **Atûf**, Ya **Mûsavvir**, Ya Mûnevvir, Ya Muhsin, Ya Mûzeyyin” gibi çok Esmâyı işiteceksin.

Ve insan olan bir insandan sor. Bak nasıl bütün Esmâ-i Hüsnâyı okuyor ve cephesinde yazılı. Sen de dikkat etsen okuyabilirsin.

Güya kâinat, azîm bir **musika-i zikriyye**dir. En küçük nağme, en gür nağamata karışmakla, haşmetli bir letafet veriyor. Ve hâkezâ kıyas et.

Fakat çendan insan bütün esmâya mazhârdır,

fakat **kâinatın tenevvüünü** ve melâikenin ihtilâf-ı ibâdâtını intac eden tenevvü-ü esmâ, insanların dahi bir derece tenevvüüne sebep olmuştur.

Enbiyânın ayrı ayrı şeriatleri, **evliyanın** başka başka tarikatları, **asfiyanın** çeşit çeşit meşrebleri şu sırdan neş’et etmiştir.

For example, together with the other Names, the Name of **All- Powerful** was predominant in Jesus (Peace be upon him).

#344

And in those who follow the path of love, the Name of **Loving One** prevails, and in those who follow the path of contemplation and reflection, the Name of **All-Wise**.

Thus, if someone is both a teacher, and a policeman, and a **clerk of the court**, and an **inspector in the civil service**, in each office he has both relations, and duties, and obligations, and salaries, and **responsibilities**, and promotion, and enemies and rivals **who are the cause of his failures**.

He appears before the king with many titles, and he sees the king. He seeks help from him with many tongues.

He has recourse to many of the ruler's titles, and seeks his **help** in many forms in order to be saved from the evil of his enemies.

In just the same way, man, who manifests many Names and is charged with many duties and afflicted with many enemies, invokes many of the Names in his prayers and supplications.

Like Muhammad the Arabian (Peace and blessings be upon him), **the cause of pride** of mankind and **truly** the most **perfect man**, supplicated with a thousand and one Names in his prayer, Jawshan al-Kabir.

It is due to this mystery that the Sura, **Say, I seek refuge with the Sustainer and Cherisher of men, * The Sovereign of men, * The God of men, * From the evil of the whispering, elusive tempter (Qur'an, 114:1-4.)** commands that we **take refuge** with God through three titles, and,

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate shows the seeking of help through three Names.

Second Branch

This explains two mysteries which comprise the keys to many further mysteries.

First Mystery: "Why do the saints **differ** greatly in their **visions** and **illuminations** although they are unanimous on **the principles of belief**?"

Why are their illuminations, which are at the degree of **witnessing**, sometimes **opposed to reality** and **contrary to the truth**?

And why in their **ideas which they consider to be the the truth**, establishing them through decisive proofs, do **thinkers and scholars** see and show reality in a way that **contradicts** one another?

Why does one truth take on numerous colours?"

Meselâ: İsa Aleyhisselâm, sâir Esmâ ile beraber **Kadîr** ismi onda daha galibdir.

Ehl-i aşkıta **Vedud** ismi ve ehl-i tefekkürde **Hakîm** ismi daha ziyade hâkimdir.

İşte nasıl eğer bir adam hem hoca, hem zabıt, hem **adliye kâtibi**, hem **mülkiye müfettişi** olsa; onun her bir dairede birer nisbeti, birer vazifesi, birer hizmeti, birer maaşı, birer **mes'uliyeti**, birer terakkiyatı ve **muvaaffakiyetsizliğine sebeb** birer düşman ve rakipleri oluyor.

Ve padişaha karşı çok ünvanlarla görünüyor ve görür. Ve çok lisanlarla ondan meded ister.

Ve âmirinin çok ünvanlarına müracaat eder. Ve düşmanların şerrinden kurtulmak için, **muavenetini** çok sûretlerle taleb eder.

Öyle de: Çok Esmâya mazhar ve çok vazifelerle mükellef ve çok düşmanlara mübtelâ olan insan, münacatında, istiâzesinde çok isimleri zikreder.

Nasıl ki nev-i insanın **medâr-ı fahri** ve **elhak** en hakikî **insan-ı kâmil** olan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, Cevşen-ül Kebir namındaki münacatında binbir isimle dua ediyor; ateşten istiaze ediyor.

İşte şu sırdandır ki Sûre-i **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ مَلِكِ**

النَّاسِ إِلَهَ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ de üç ünvan ile **istiaze**yi emrediyor

ve **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** de üç isimle istianeyi gösteriyor.

İkinci Dal

Çok esrarın anahtarlarını tâzammun eden iki sırrı beyân eder.

Birinci Sır: "Evliya niçin **usûl-i îmâniye**de ittifak ettikleri halde, **meşhûdatlarında**, **keşfiyatlarında** çok **tehâlûf** ediyorlar.

Şuhud derecesinde olan keşifleri bâzan **hilaf-ı vâki** ve **muhalif-i hak** çıkıyor?

Hem niçin **ehl-i fikir ve nazar**, her biri kat'î bürhân ile **hak telakki ettikleri efkârlarında**, birbirine **mütenakız** bir sûrette hakikatı görüyorlar ve gösteriyorlar.

Bir hakikat niçin çok renklere giriyor?"

Second Mystery: “Why did the early prophets leave some of the pillars of belief like **bodily resurrection in brief form** and not explain them in detail like the Qur’an,

so that in the future some of their communities went as far as denying some of those concise **pillars**?

Also, why did some of the saints only advance in **the affirmation of Divine unity**,

#345

and although they even progressed as far as the degree of ‘**absolute certainty**’ in Divine unity, some of the pillars of belief appear in their paths very little and in summary form?

And as a result, those who followed them in the future did not give **the necessary importance** to the pillars of belief, and some of them even fell into error?

Since true perfection is found through the unfolding of all the pillars of belief, why did some of the mystics advance significantly in them, while some remained very backward,

whereas God’s **Most Noble Messenger** (Peace and blessings be upon him), who manifested all the Divine Names at their maximum degree and was **the chief** of the prophets,

and the All-Wise Qur’an, which is **the luminous chief** of all **the sacred scriptures**, described in detail all the pillars of belief, **clearly**, and in a most serious manner and **deliberate** way?”

Because in reality the most true and **complete perfection** is thus. Yes, the wisdom in these mysteries is this: for sure man is **the place of manifestation** of all the Names,

but since **his power is slight**, **his will partial**, **his abilities various**, and **desires different**, he searches for reality among thousands of veils and barriers.

So, in uncovering reality and **witnessing the truth**, **barriers** intervene. Some people cannot by-pass the barriers. Their abilities are all different.

The abilities of some cannot support the **unfolding** of some of **the truths of belief**.

Moreover, the colours of the Name’s manifestations **vary** according to the place they are manifested;

they become all different. Some people who manifest them cannot be the **means** to the complete manifestation of a Name.

Also, **the manifestation of the Names** takes on different forms in respect of universality, **particularity**, **shadow**, or **originality**.

Some capacities cannot transcend particularity. And some cannot emerge from the shadow.

İkinci Sır: “Enbiya-yı sâlîfe, niçin **Haşr-i Cismanî** gibi bir kısım erkân-ı imâniyyeyi, bir derece **mücmel** bırakmışlar, Kur’an gibi tafsîlât vermemişler.

Sonra ümmetlerinden bir kısmı ileride o mücmel olan **erkânı**, inkâra kadar gitmişler?

Hem niçin hakikî ârif olan Evliyânın bir kısmı yalnız **tevhidde** ileri gitmişler.

Hattâ derece-i **hakkalyâkîne** kadar gittikleri halde, bir kısım erkân-ı imâniye onların meşreblerinde pek az ve mücmel bir sûrette görünüyor.

Hattâ onun içindir ki, onlara tebaiyet edenler, ileride o erkân-ı imâniyyeye **lâzım olan ehemmiyeti** vermemişler. Hattâ bazıları sapmışlar.

Mâdem bütün erkân-ı imâniyyenin inkişafıyla hakikî kemâl bulunur. Niçin ehl-i hakikat bazısında çok ileri ve bir kısmında çok geri kalmışlar?

Halbuki bütün Esmânın mertebe-i âzamlarının mazharı ve bütün enbiyânın **serveri** olan **Resul-i Ekrem** Aleyhissalâtu Vesselâm

ve bütün **kütüb-ü mukaddesenin Reis-i Enveri** olan Kur’an-ı Hakîm, bütün erkân-ı imâniyyeyi **vâzıh** bir sûrette, pek ciddî bir ifadede ve **kasdî** bir tarzda tafsîl etmişlerdir?”

Evet çünkü hakikatta hakikî **kemâl-i etem** öyledir. İşte şu esrarın hikmeti şudur ki: İnsan çendan bütün esmâya **mazhar** ve bütün kemâlâta müstaidir.

Lâkin **iktidarı cüz’î**, **ihtiyarı cüz’î**, **istidadı muhtelif**, **arzuları mütefâvit** olduğu halde binler perdeler, berzahlar içinde hakikatı taharri eder.

Onun için hakikatın keşfinde ve **hakkın şuhudunda** **berzahlar** ortaya düşüyor. Bazılar berzahtan geçemiyorlar. Kabiliyetler başka başka oluyor.

Bâzıların kabiliyeti, bâzı **erkân-ı imâniyenin inkişafına** menşe’ olamıyor.

Hem esmânın cilvelerinin renkleri mazhara göre **tenevvü ediyor**, ayrı ayrı oluyor.

Bâzı mazhar olan zât, bir ismin tam cilvesine **medâr** olamıyor.

Hem külliyyet ve **cüz’iyyet** ve **zilliyet** ve **asliyyet** itibariyle **cilve-i Esmâ**, başka başka sûret alıyor.

Bâzı istidad, cüz’iyyetten geçemiyor ve gölgeden çıkamıyor.

In some capacities, sometimes one Name is **predominant**, and it carries out its word and rules in that capacity.

Now we shall make a few indications to this profound **mystery** and this extensive wisdom with an **enigmatical**, comprehensive, true, but somewhat complex, **comparison**.

For example, let us suppose an adorned flower, a living **droplet enamoured of the Moon**, and a translucent atom which looks to the Sun.

Each of these possesses **consciousness** and some perfection, and each has a **yearning** for that perfection.

Together with indicating many truths, these three things also allude to **the spiritual voyaging** of the **soul**, the mind, and the heart. They also correspond to three levels of **those who investigate reality**.*

*{There are also three groups in each level. The three things given as examples in the comparison look to these three groups which are in each level. Indeed, they look to those nine groups, not the three levels.}

The First indicates **those who follow the path of intellectual thought**; **those who follow the path of sainthood**; and **those who follow the path of prophethood**.

#346

The Second corresponds to **those who approach reality by striving for perfection through the bodily systems**; and **those who approach it by striving with the mind and refining the soul**; and **those who approach it through belief, submission, and purifying the heart**.

The Third is the comparison of **those who do not give up egotism, are plunged in works, and approach reality through deduction and reasoning only**; and of **those who search for reality through knowledge and science, reason and learning**; and **those who approach reality swiftly through belief and the Qur'an, poverty and worship**. These comparisons point to the wisdom in the differences between the three groups, **whose capacities are also different**.

Thus, under the titles of Flower, Droplet, and Atom, we shall show **by means of a comparison**, the mystery and extensive wisdom in the progress of the three groups.

For example, through its Creator's permission and at His command, the Sun has three sorts of manifestation, **reflection** and **radiance**:

One is its reflection on flowers, one its reflection on the Moon and the **planets**, and one its reflection on shining objects like glass and water.

The First is in three ways:

One is a **universal and general manifestation** and reflection whereby its radiance encompasses all flowers at once.

Ve istidada göre bâzan bir isim **galib** oluyor, yalnız kendi hükmünü icra ediyor. O istidadda onun hükmü hükümrân oluyor.

İşte şu derin **sır**ra ve şu geniş hikmete **esrarlı**, geniş ve hakikat ile bir derece karışık bir **temsil** ile bâzı işaretler ederiz.

Meselâ: Zühre namıyla nakışlı bir çiçek ve **Kamer'e âşık** hayatlı bir **katre** ve Güneşe bakan safvetli bir reşhayı farzediyoruz ki,

her birisinin bir **şuuru**, bir kemâli var. Ve o kemâle bir **ihtiyak**ı bulunuyor.

Şu üç şeyde çok hakikatlara işaret etmekle beraber, **nefis** ve akıl ve kalbin **sülûk**lerine işaret eder. Ve üç tabaka **ehl-i hakikata** misâldir. **(Haşiye)**

{**(Haşiye)**: Her tabakada dahi üç taife var. Temsildeki üç misâl, her tabakadaki o üç taifeye, belki dokuz taifeye bakar. Yoksa üç tabakaya değil.}

Birincisi: **Ehl-i fikir**, **ehl-i velâyet**, **ehl-i nübüvvetin** işaretidir.

İkincisi: **Cismanî cihazat ile kemâline sa'yedip hakikate gidenleri**... Ve **nefsin tezkiyesiyle ve aklın istimâliyle mücahede etmekle hakikate gidenleri**... Ve **kalbin tasfiyesiyle ve îman ve teslimiyetle hakikate gidenlerin** misâlleridir.

Üçüncüsü: **Enâniyeti bırakmayan ve âsâra dalan ve yalnız istidlaliyle hakikata giden.. ve ilim ve hikmetle ve akıl ve mârifetle hakikatı aramaya giden.. ve îmân ve Kur'an ile, fakr ve ubûdiyyetle hakikata çabuk giden ayrı ayrı istidadda bulunan** üç taifenin hikmet-i ihtilaflarına işaret eden temsillerdir.

İşte şu üç tabakanın terakkiyatındaki sırrı ve geniş hikmeti; "Zühre", "Katre", "Reşha" ünvanları altında **bir temsil ile** bir derece göstereceğiz.

Meselâ: Güneş'in kendi Hâlık'ının izniyle ve emriyle üç çeşit tecellisi ve **in'ikâsı** ve **ifazâsı** var:

Birisi çiçeklere, birisi Kamer'e ve **seyyarelere**, birisi şişe ve su gibi parlaklara verdiği ayrı ayrı in'ikâslarıdır.

Birincisi üç tarzdadır:

Biri: **Küllî ve umumî** bir **tecelli** ve in'ikâsıdır ki, bütün çiçeklere birden ifazâsıdır.

Another is a special manifestation whereby it has a **special reflection** for each **species**.

Another is a particular manifestation whereby its effulgence is in accordance with the **individuality** of each flower.

This comparison of ours is in conformity with this **statement**, that the adorned colours of flowers arises from **the changing reflections** of the seven colours in the Sun's light. According to this, flowers too are sorts of mirrors to the Sun.

The Second is the light and **effulgence** which, with **the All-Wise Creator's** permission, the Sun gives to the Moon and planets.

Having received this extensive, universal light and effulgence, the Moon, whose light is like a shadow of that light, **profits** from the Sun **in a universal fashion**.

Then its radiance and effulgence shines in a particular way on the seas and air and shining earth, and **partially** on the bubbles on the sea and translucent particles of the earth and **the molecules of the air**.

The Third is, **through the Divine command**, a **reflection** of the Sun which, making the air and the surface of the seas into mirrors, is **pure**, universal, and without shadow.

Then the Sun gives to each of the bubbles on the sea, the droplets of water, molecules of air, and snow-flakes, a particular reflection and tiny **image** of itself.

Thus, in the three forms mentioned above, the Sun bestows an effulgence and **favour** on every flower, the Moon, and all droplets and atoms. And these in turn are **each in two ways**:

#347

The First Way is **direct**, and **without barrier or veil**. This way represents **the way of prophethood**.

The Second Way: In this, barriers **intervene**. The capacities of the mirrors and places of manifestation add colour to **the Sun's manifestations**. This way represents **the way of sainthood**.

Thus, on the First Way, 'Flower', 'Droplet', and 'Atom' can each say: "I am a mirror to the Sun of **all the world**."

But on the Second Way they cannot say that; they can rather say: "I am the mirror to my own Sun, or the mirror to the Sun **which is manifested in my species**."

For that is the manner in which they know the Sun. They cannot see a Sun which looks to the whole world;

the Sun of that individual or species or **genus** appears to it **within narrow confines** and **under limiting restrictions**.

And it cannot ascribe to that **restricted** Sun the works of the unrestricted, **unconfined**, **absolute** Sun.

Biri de: Has bir tecellidir ki, her bir **nev'e** göre bir **hususî in'ikâsı** vardır.

Biri de: Cüz'î bir tecellidir ki, her bir çiçeğin **şahsiyyetine** göre bir ifzasıdır.

Şu temsilimiz, o **kavle** göredir ki; çiçeklerin süslü renkleri, Güneş'in zıyasındaki yedi rengin **istihale-i in'ikasıyesinden** neş'et ediyor. Ve bu kavle göre çiçekler dahi Güneş'in bir çeşit âyineleridir.

İkincisi: Güneş'in Kamer'e ve seyyarelere, **Fâtır-ı Hakîm**'in izniyle verdiği nur ve **feyiz**dir.

Şu küllî ve geniş feyiz ve nurdan sonra Kamer, o ziyanın gölgesi hükmünde olan nuru; Güneş'ten **küllî bir sûrette istifade eder**,

sonra hususî bir tarzda denizlere ve havaya ve parlak toprağa ve bir **sûret-i cüz'iyede** denizin kabarcıklarına ve toprağın şeffaflarına ve **havanın zerrelere** ifâde ve ifâzâsıdır.

Üçüncüsü: Güneş'in **emr-i ilâhî ile** cev-v-i havayı ve denizlerin yüzlerini birer âyine ederek **sâfi** ve küllî ve gölgesiz bir **in'ikâsı** var.

Sonra o Güneş, denizin kabarcıklarına ve suyun katrelerine ve havanın reşhalarına ve kar'ın şişeciklerine, her birine birer cüz'î aksi, birer küçük **timsalini** veriyor.

İşte Güneş'in her bir çiçeğe ve Kamer'e mukabil her bir katreye, her bir reşhaya mezkûr üç cihette **ikişer tarîk ile teveccüh** ve ifâzâsı var:

Birinci Tarîk: **Bil-asâle** doğrudan doğruya **berzahsız, hicabsızdır**. Şu yol, **nübüvvetin tarîkını** temsil eder.

İkinci Yol: Berzahlar **tavassut eder**. Âyine ve mazharların kabiliyetleri, **Şems'in cilvelerine** birer renk takıyor. Şu yol ise, **velâyet mesleğini** temsil eder.

İşte "Zühre", "Katre", "Reşha" her birisi evvelki yolda diyebilirler ki: "Ben **umum âlem** Güneşinin bir âyinesiyim."

Fakat ikinci yolda öyle diyemez. Belki "Ben kendi güneşimin âyinesiyim, veyahut **nev'ime tecelli eden** güneşin âyinesiyim" der.

Çünkü Güneş'i öyle tanıyor. Bütün âleme bakar bir Güneş'i göremiyor.

Halbuki o şahsın veyahut nev'nin veya **cinsinin** Güneşi, **dar berzah içinde mahdud bir kayıd altında** ona görünüyor.

Halbuki kayıdsız, **berzahsız, mutlak** Güneş'in âsârını o **mukayyed** Güneş'e veremiyor.

For within those narrow restrictions and limited confines it cannot attribute to the Sun with the certain witnessing of the heart its majestic works like furnishing the whole face of the earth with light and heat, stirring all plants and animals into life, and making the planets revolve around it.

Indeed, even if those three things, which we suppose to have consciousness, ascribe those wondrous works to the Sun which they see under those restrictions,

they can only do so with the mind and through belief, and through submitting to the fact that that restricted thing is absolute.

Whereas these judgements of 'Flower', 'Droplet', and 'Atom', which we suppose to possess reason like a human being, that is, their ascribing those mighty works to the Sun, is through the mind and reason, it is not through illumination.

Indeed, sometimes their judgements concerning belief clash with their illuminations about the cosmos. They can only believe them with great difficulty.

Now the three of us must enter into this comparison, which is narrow for reality, but in some of the corners of which the members of reality are to be seen and which is mixed with reality.

The three of us shall suppose ourselves to be 'Flower', 'Droplet', and 'Atom'. For the consciousness which we suppose them to have insufficient.

We must add our reasons to theirs. That is to say, just as they receive effulgence from their physical Sun, we too shall receive effulgence from our immaterial Sun, and must understand it.

And so, my friend, who has not forgotten the world, is preoccupied with materiality, and whose soul is dense! You be 'Flower'.

'Flower' takes on a colour dissolved from the Sun's light, and it mixes the Sun's image in with that colour and clothes itself in an adorned form. For your capacity resembles it as well.

Then let this philosopher who has studied secular science and is plunged in causes like the Old Said be 'Droplet', which is enamoured of the Moon.

For the Moon affords him the shadow of light it has received from the Sun, and it gives a light to the pupil of his eye. 'Droplet' too shines with the light,

#348

but he can only see the Moon with it, he cannot see the Sun. Rather, he can only see it through his belief.

Then, let this poor man be 'Atom', who knows everything to be directly from Almighty God and considers causes to be a veil. He is such an 'Atom' that knows himself to be poor in his own self.

Çünkü bütün yeryüzünü ısıtmak, tenvir etmek, umum nebâtat, hayvanatın hayatlarını tahrik etmek ve seyyaratı etrafında döndürmek gibi haşmet-nümâ eserleri; o dar kayıd ve mahdud berzah içinde gördüğü Güneş'e, şuhud-u kalbî ile veremiyor.

Belki o âsâr-ı acîbeyi, eğer o şuurlu farzettığımız üç şey, o kayıd altında gördüğü Güneş'e verse de;

sırf aklî ve îmânî bir tarzda ve o mukayyed, ayn-ı mutlak olduğunu bir teslimiyet ile verebilir.

Fakat o, insan gibi akıllı farzettığımız "Zühre", "Katre", "Reşha" şu hükümleri, yâni pek büyük âsârı güneşlerine isnad etmeleri aklîdir, şuhudî değil.

Belki bâzan hükm-ü îmânîleri, şuhud-u kevnîyelerine müsademe eder. Pek güçlkle inanabilirler.

İşte hakikata dar gelen ve bâzı köşelerinde hakikatın âzaları görünen ve hakikatla karışık şu temsil içine üçümüz de girmeliyiz.

Üçümüz de kendimizi "Zühre", "Katre", "Reşha" farzedeceğiz. Zira onlarda farzettığımız şuur kâfi gelmiyor.

Biz aklımızı dahi onlara katmalıyız. Yâni onlar maddî güneşlerinden nasıl feyiz alıyorlar, biz de mânevî güneşimizden öyle alıyoruz, anlamalıyız.

İşte, sen ey dünyayı unutmayan ve maddiyata tevaggul eden ve nefsi kesafet peyda eden arkadaş! Sen "Zühre" ol.

Nasıl ki o "Zühre" çiçeği, ziyâ-yı Şems'ten inhilâl etmiş bir renk alıyor. Ve o bir renk içinde Şems'in timsalini karıştırıp kendine zînetli bir sûret giydiriyor. Zira senin istidadın dahi ona benzer.

Hem şu esbaba dalmış Eski Said gibi mektebli feylesof ise, Kamer'e âşık olan "Katre" olsun ki;

Kamer, Güneş'ten aldığı ziya zillini ona verir ve onun gözbebeğine bir nur verir. O da o nur ile parlar.

Fakat o "Katre" o nur ile yalnız Kamer'i görür. Güneş'i göremez, belki imânıyla görebilir.

Hem şu her şeyi doğrudan doğruya Cenâb-ı Hak'tan bilir, esbabı bir perde telâkki eder fakir adam, o da "Reşha" olsun. Öyle bir "Reşha"ki, kendi zâtında fâkirdir.

He has nothing on which to depend so as to rely on himself like 'Flower'. He possesses no colour that he should appear through it.

And he does not recognize other things that he should turn towards them. He has a **sheer purity** by which he holds the Sun's image directly in the pupil of his eye.

Now, since we have taken the place of these three things, we must consider ourselves. What do we have? What must we do?

Thus, we look and see that **through his favours** a Most Munificent One is adorning, illuminating, and **nurturing** us.

And man **worships** one who bestows favours on him. He wants **to be close** to one worthy of being worshipped, and desires to see him.

In which case, in accordance with our capacities, each of us journeys through the attraction of that love.

You who is like 'Flower', you are going, but go as a flower. See, you have gone. You have advanced and advanced till you have reached a universal degree, as though you have become like all flowers.

But 'Flower' is a **dense** mirror; it dissolves and refracts the seven colours in light; it conceals the Sun's reflection.

You will not be successful in seeing the face of the Sun which you love,

for the colours and characteristics, which are restricted, disperse it, draw a veil over it and obscure it.

In this situation, you cannot be saved from the separation which occurs with the interposing of barriers.

However, you can be saved on one condition, which is that you raise your head, which is sunk in love of your own soul,

and withdraw your gaze, which glories and **takes pleasure** in its own **merits**, and cast it at the face of the Sun in the sky.

But on condition you turn your face looking down to the earth to **gain** your **livelihood**, up to the Sun. For you are its mirror. Your duty is to act as a mirror to it.

Whether you know it or not, your sustenance will anyway come from the earth, the door to the treasury of mercy.

Yes, a flower is a miniscule mirror of the Sun, and the Sun too is merely a **drop-like** flash manifesting in the seas of the skies the Name of Light of **the Pre-Eternal Sun**.

O heart of man! Understand from this, of what sort of a Sun you are the mirror. After fulfilling this condition, you will find your perfection.

But just as **in actual reality** you cannot see the Sun in that way, so you cannot understand this truth naked;

Hiçbir şeyi yok ki, ona dayanıp "Zühre" gibi kendine güvensin. Hiçbir rengi yok ki, onunla görünsün.

Başka şeyleri de tanımıyor ki, ona teveccüh etsin. **Hâlis bir safveti** var ki, doğrudan doğruya Güneş'in timsalini gözbebeğinde saklıyor.

Şimdi mâdem biz bu üç şey yerine geçtik. Kendimize bakmalıyız. Bizde ne var? Ne yapacağız?

İşte bakıyoruz ki: Bir Zât-ı Kerim, **ihsanıyla** bizi gâyet derece tezyin ve tenvir ve **terbiye ediyor**.

İnsan ise, ihsan edene **perestîş eder**. Perestîşe lâîk olana, **kurbîyyet** ister ve görmek taleb eder.

Öyle ise, her birimiz istidadımıza göre o muhabbet cazibesıyla sülûk edeceğiz.

Ey Zühre-misâl! Sen gidiyorsun, fakat çiçek olarak git. İşte gittin. Terakki ede ede, tâ bir mertebe-i külliyyeye geldin. Gûya bütün çiçeklerin hükmüne geçtin.

Halbuki Zühre, **kesif** bir âyinedir. Onda ziyadaki yedi renk inhilal ve inkisar eder. Şemsin aksini gizler.

Sen, sevdiğin Güneş'in yüzünü görmekte muvaffak olamazsın.

Çünkü kayıdlı olan renkler, hususiyetler dağıtıyor, perde çekiyor, gösteremiyor.

Sen şu halde sûretlerin, berzahların ortaya girmesiyle neş'et eden firaktan kurtulamazsın.

Lâkin bir şart ile kurtulabilirsin ki, sen kendi nefsinin muhabbetine dalmış olan başını kaldırasın

ve nefsin **mehâsini** ile **telezzüz** ve iftihar eden nazarını çekesin, gökyüzündeki Güneş'in yüzüne atasın.

Hem başaşağı **celb-i rızık** için toprağa bakan yüzünü, yukarıdaki Şems'e çeviresin. Çünkü sen, onun âyinesisin. Vazifen, âyinedârlıktır.

Bilsen, bilmesen, hazine-i rahmet kapısı olan toprak tarafından senin rızkın gelecektir.

Evet nasıl bir çiçek, Güneş'in küçücük bir âyinesidir. Şu koca Güneş dahi gök denizinde **Şems-i Ezelî**'nin "NUR" isminden tecelli eden bir lem'anın **katre-misâl** bir âyinesidir.

Ey kalb-i insanî! Sen, nasıl bir Güneş'in âyinesi olduğunu bundan bil. Bu şartı yaptıktan sonra kemâlini bulursun.

Fakat Güneş'i, **nefs-ül emirde** nasıl ise öyle göremezsin. O hakikatı, çıplak anlamazsın.

the colours of your attributes give it a colour and your **cloudy telescope** imposes a form on it, and your limited capacity restricts it.

Now, wise philosopher who has entered into 'Droplet'! You have advanced as far as the Moon with the telescope of your droplet of thought and by the stairway of philosophy.

You have entered the Moon. Look, of itself the Moon is dense and dark; it has neither light nor life.

#349

Your **endeavour** has all been in vain and your knowledge has proved to be profitless.

You can only be saved from the darkness of despair, the desolation of loneliness, **the pestering of evil spirits**, and the horrors of that **bleakness** through these conditions:

that you give up the night of nature and turn to the Sun of reality, and you believe **with complete certainty** that the light of this night are the shadows of the lights of the daytime Sun.

After fulfilling these conditions, you will find your perfection. You will find the majestic Sun in place of the poor and darksome Moon.

But like your previous friend, you will not be able to see the Sun clearly;

you will see it beyond the veils with which your reason and your philosophy are **familiar** and **conversant**, and behind the screens woven by science and learning, and within a colour conferred by your capacity.

And now our Atom-like third friend, who is both poor and colourless.

He swiftly **evaporates** in the Sun's heat, abandons his egotism, mounts the steam, and rises into the air.

The dense matter within him takes fire with **the flame of love** and is transformed into light and radiance. He adheres to a **ray** proceeding from the manifestations of that light, and draws close to it.

O you who resembles 'Atom'! Since you act as a direct mirror to the Sun, at whatever degree you are, you will find an opening, a window, looking purely at the Sun itself in a fashion that affords **absolute certainty**.

And you will experience no **difficulty** in attributing to the Sun its wondrous works. Without hesitation you will be able to ascribe to it **the majestic attributes** of which it is worthy.

Nothing will be able to take you by the hand and make you forego ascribing to it **the awesome works** of its **essential sovereignty**.

Belki senin sıfatlarının renkleri ona bir renk verir ve **kesafetli dürbün**ün bir sûret takar. Ve kayıtlı kabiliyetin bir kayıd altına alır.

Şimdi sen dahi ey Katre içine giren hakîm feylesof! Senin katre-i fikrin dürbünüyle, felsefenin merdiveniyle tâ Kamer'e kadar terakki ettin,

Kamer'e girdin. Bak, Kamer kendi zâtında kesafetli, zulûmatlıdır. Ne ziyası var, ne hayatı.

Senin **sa'y**in beyhude, ilmin faidesiz gitti.

Sen ye'sin zulûmatından ve kimsesizliğin vahşetinden ve **ervah-ı habisenin iz'acat**ından ve o **vahşet**in dehşetinden şu şartlar ile kurtulabilirsin ki,

tabiat gecesini terkedip hakikat güneşine teveccüh etsen ve **yakînen** inansan ki, şu gece nurları, gündüz güneşinin ışıklarının gölgeleridir.

Bu şartı yaptıktan sonra, sen kemâlini bulursun. Fakir ve karanlıklı Kamer yerine, haşmetli Güneş'i bulursun.

Fakat sen dahi öteki arkadaşın gibi, Güneş'i safi göremezsin.

Belki senin aklın ve felsefen **ünsiyyet** ve **ülfet** ettikleri perdeler arkasında ve ilim ve hikmetin nescettiği hicabların halfinde ve kabiliyetin verdiği bir renk içinde görebilirsin.

İşte Reşha-misâl üçüncü arkadaşınız ki, hem fâkirdir, hem renksizdir.

Güneş'in hararetiyle çabuk **tebahhur eder**, enaniyyetini bırakır, buhara biner, havaya çıkar.

İçindeki madde-i kesife; **nâr-ı aşk** ile ateş alır, ziya ile nura döner. O ziyanın cilverlerinden gelen bir **şuaa** yapışır, yanaşır.

Ey Reşha-misâl! Mâdem doğrudan doğruya Güneş'e âyinedârlık ediyorsun, sen hangi mertebede bulunsan bulun, ayn-ı Şems'e karşı **aynelyakîn** bir tarzda, sâfi bakılacak bir delik, bir pencere bulursun.

Hem o Şems'in âsâr-ı acîbesini ona vermekte **müşkilat** çekmeyeceksin. Ona lâıyk **haşmetli evsaf**ını tereddüdsüz verebilirsin.

Saltanat-ı zâtiyesinin dehşetli âsârını ona vermekte, hiçbir şey senin elinden tutup ondan vazgeçiremez.

Neither the constriction of barriers, nor the limitations of your capacity, nor the smallness of mirrors will confuse you, nor impel you **contrary to the truth**.

Because, since you look at it purely, sincerely, and directly, you have understood that

what appears in the places of manifestation and is observed in the mirrors, is not the Sun, but manifestations of it of a sort, and coloured reflections of it of a sort.

For sure those reflections are its titles, but they do not display all the works of its splendour.

Thus, in this comparison, which is mixed with reality, perfection is reached by means of three ways which are all different,

and which differ concerning **the virtues** of those perfections and the details of **the degrees of witnessing**.

But in conclusion and in **submitting to the Truth** and confirming the reality, they are in agreement.

Just as a man of the night who has never seen the Sun and has only seen its shadow in the mirror of the Moon, cannot squeeze into his mind the resplendent light and **awesome gravity** particular to the Sun, but submits to those who have seen it and imitates them;

similarly, one who cannot attain to the maximum degrees of Names like All-Powerful and **Giver of Life** through the legacy of Muhammad (PBUH),

accepts the resurrection of the dead and Great Gathering imitatively, and declares it is not a matter that can be understood through the reason.

#350

For the reality of the resurrection and Last Judgement is the manifestation of the Greatest Name and of the supreme degree of certain other Names.

Those whose gaze cannot rise there are compelled to believe it by way of imitation.

While those whose minds can enter there, see the resurrection and Last Judgement as easily as day and night, and spring and winter, and accept it with an easy mind.

Thus, it is due to this mystery that the Qur'an speaks of the resurrection and Great Gathering at the highest level and **in the most perfect detailed manner**, and our Prophet (Peace and blessings be upon him), who manifested the Greatest Name, taught it thus.

And as required by **the wisdom of guidance**, the former prophets did not teach their communities, which were at a somewhat simple and **primitive** level, about the resurrection of the dead at the highest level and with the most extensive details.

Seni ne berzahların darlığı, ne kabiliyetlerin kaydı, ne âyinelerin küçüklüğü seni şaşırtmaz; **hilâf-ı hakikate** sevketmez.

Çünkü sen safi, hâlis, doğrudan doğruya ona baktığın için anlamışsın ki,

mazharlarda görünen ve âyinelerde müşahede olunan Güneş değil, belki bir nevi cilveleridir, bir çeşit renkli akisleridir.

Çendan o akisler onun ünvanlarıdır, fakat bütün âsâr-ı haşmetini gösteremiyorlar.

İşte şu hakikatle karışık temsilde böyle başka başka üç tarîk ile kemâle gidilir.

Ve o kemâlâtın **mezâyâsında** ve **mertebe-i şuhudun** tafsîlâtında başka başkadırlar.

Fakat neticede ve **hakka iz'an** ve hakikatı tasdikte ittifak ederler.

İşte nasıl bir gece adamı ki, hiç Güneş'i görmemiş. Yalnız Kâmer âyinesinde bir gölgesini görüyor. Güneş'e mahsus haşmetli ziyayı, **dehşetli cazibeyi** aklına sığıştıramıyor. Belki görenlere teslim olup taklid ediyor.

Öyle de: Veraset-i Ahmediye (A.S.M.) ile Kadir ve **Muhyî** gibi isimlerin mertebeye-i uzmasına yetişmeyen,

Haşr-i âzamı ve Kıyamet-i Kübrâyı taklidî olarak kabûl eder, "Aklî bir mes'ele değildir" der.

Çünkü Hakikat-ı Haşir ve kıyamet, İsm-i âzâmın ve bâzı Esmânın derece-i âzâmının mazharıdır.

Kimin nazarı oraya çıkmazsa taklide mecburdur.

Kimin fikri oraya girse, Haşir ve Kıyameti, gece gündüz, kış ve bahar derecesinde kolay görür, itminan-ı kalb ile kabûl eder.

İşte şu sırdandır ki: Haşir ve Kıyameti en âzam mertebede, **en ekmel tafsîlâtla** Kur'an zikrediyor ve İsm-i âzâmın mazharı olan Peygamberimiz Aleyhissalâtü Vesselâm ders veriyor.

Ve eski peygamberler ise, **hikmet-i irşâdın** iktizasıyla, bir derece basit ve **ibtidâî** bir halde olan ümmetlerine, haşri en âzam bir derecede, en geniş bir tafsîlâtla ders vermemişler.

It is also due to this mystery that some of those who followed the path of sainthood did not see or could not demonstrate some of the truths of belief at the greatest degree.

It is also due to this mystery that there are pronounced differences in the degrees of **those who have knowledge of God**.

Numerous other mysteries like these unfold from this truth.

Now, since both this comparison hints at the truth a little, and the truth is extremely extensive and profound, we also shall content ourselves with the comparison,

and not attempt **mysteries** which are beyond our limit and capacity.

Third Branch

Since the Hadiths that speak of the signs of the end of time, the **events** at the end of time, and the merits and rewards of certain **actions** have not been well understood,

some scholars who rely on their reason have pronounced some of them to be either weak or false.

While some of the scholars whose belief was weak but whose **egotism** was strong have gone as far as denying them.

For now we shall not attempt any detailed discussion, but shall only explain twelve 'Principles'.

First Principle: This is a matter which we have explained in the question and answer at the end of the Twentieth Word. Its summary is this:

Religion is an examination, a test, which distinguishes **elevated spirits** from base ones.

It therefore speaks of matters that everyone shall see with their eyes in the future in such a way that

they remain neither altogether **unknown**, nor **self-evident** so that everyone would be compelled to confirm them.

They open the door to the reason but do not take the will from the hand.

Because if a sign of the Last Day appeared completely self-evidently and everyone was **compelled** to affirm it,

then a disposition like coal would remain equal to one like diamonds.

The mystery of man's accountability and results of examination would go for nothing.

It is because of this that there has been much dispute over many matters like that of the Mahdi and Sufyan.

Hem şu sırdandır ki, bir kısım ehl-i velâyet bâzı erkân-ı îmâniyyeyi mertebe-i uzmasında görmemişler veya gösterememişler.

Hem şu sırdandır ki, mârifetullahta derecat-ı **ârifin** çok tefavüt ediyor.

Daha bunlar gibi çok esrar şu hakikattan inkişaf eder.

Şimdi şu temsil, hem bir derece hakikatı ihsas ettiğinden, hem hakikat çok geniş ve çok derin olduğundan biz dahi temsil ile iktifa ediyoruz.

Haddimizin ve tâkatimizin fevkinde olan **esrârâ** girişmeyeceğiz.

Üçüncü Dal

Kıyamet alâmetlerinden ve âhîrzaman **vukuatı**ndan ve bâzı **a'mal**in fazilet ve sevablarından bahseden Ehâdîs-i Şerife güzelce anlaşılmadığından,

akıllarına güvenen bir kısım ehl-i ilim onların bir kısmına zaîf veya mevzu demişler.

Îmânı zaîf ve **enaniyyeti** kavî bir kısım da, inkâra kadar gitmişler.

Şimdi tafsile girişmeyeceğiz. Yalnız "Oniki Aslı" beyân ederiz.

Birinci Asıl: Yirminci Söz'ün âhîrindeki sual ve cevabda izah ettiğimiz mes'eledir. İcmali şudur ki:

Din bir imtihandır, bir tecrübedir. **Ervah-ı âliyyeyi**, ervah-ı sâfileden tefrik eder.

Öyle ise ileride herkese göz ile görülecek vukuatı öyle bir tarzda bahsedecek ki;

ne bütün bütün **meçhul** kalsın, ne de **bedihî** olup herkes ister istemez tasdiğe mecbur kalsın.

Akla kapı açacak, ihtiyarı elinden almayacak.

Zira eğer tamamen bedâhet derecesinde bir alâmet-i kıyamet görölse, herkes tasdiğe **muztar** olsa;

o vakit kömür gibi bir istidad, elmas gibi bir istidad ile beraber kalır.

Sırr-ı teklif ve netice-i imtihan zâyî' olur.

İşte bunun için, Mehdi ve Süfyan mes'eleleri gibi çok mes'elelerde çok ihtilaf olmuş.

Also, the **narrations** differ greatly; they have become pronouncements which contradict one another.

Second Principle: There are various levels in the matters of Islam. If one requires **certain proof**, for another **the prevailing opinion** is sufficient.

Others require merely assent and acceptance and not to be rejected.

In which case, **secondary matters** or **particular events in time** which are not among the bases of belief do not require **certain compliance** and definite proof,

just not to be rejected and to be submitted to, and not to be interfered with.

Third Principle: In the time of the Companions of the Prophet (PBUH) most of the Jewish and Christian scholars entered Islam,

and their former knowledge became Muslim along with them.

Some of their **former knowledge** which was **contrary to the truth** was imagined to be a part of Islam.

Fourth Principle: Some of the words of the **narrators** of Hadith or the meanings **they deduced were considered** to be part of the texts of the Hadiths themselves.

However, since man cannot be free of fault, some of their **deductions** or **words** which were contrary to the truth were supposed to be Hadiths and were pronounced to be weak.

Fifth Principle: According to the meaning of: “Among my community are transmitters of Hadiths,” that is, meaning, “who are inspired”,

some of the meanings which were obtained through the inspirations of scholars of related Hadiths **who followed the path of illumination and sainthood** were supposed to be Hadiths.

Whereas, due to certain obstructions, the **inspiration** of saints may be in error. Thus, some that are contrary to the truth may arise from this.

Sixth Principle: There are certain stories **which having become universally known**, have become like **proverbs**.

Their true meanings are not borne in mind. For whatever purpose they were spread, that is what is considered.

Thus, some stories and fables **which have become well-known among people** in this way, God’s Noble Messenger (Peace and blessings be upon him) told in the form of comparisons and metaphors for **the purpose of guidance**.

Hem **rivâyat** dahi çok muhtelifdir, birbirine zıd hükümler olmuş.

İkinci Asıl: Mesâil-i İslâmiyenin tabakatı vardır. Biri **bürhân-ı kat’î** istese, diğeri bir **zann-ı galibî** ile iktifa eder.

Başkası yalnız bir kabûl-ü teslimî ve reddetmemek ister.

Öyle ise, esâsât-ı îmâniyyeden olmayan **mesâil-i fer’iye** veya **vukuat-ı zamâniyyenin** her birinde bir **iz’an-ı yakîn** ile bir bürhân-ı kat’î istenilmez.

Belki yalnız reddetmemek ve teslimiyetle ilişmemektir.

Üçüncü Asıl: Zaman-ı sahabede Benî İsrail ve Nasara ülemâlarından çoğu İslâmiyete girdiler.

Eski mâlûmatları dahi onlarla beraber müslüman oldu.

Bâzı **hilâf-ı vâki mâlûmât-ı sâbıkaları**, İslâmiyetin malı olarak tevehhüm edildi.

Dördüncü Asıl: Ehadîs-i Şerife **râvilerinin** bâzı kavilleri veyahut **istinbat ettikleri** mânâları, metn-i hadîsten **telakki ediliyordu**.

Halbuki insan hatâdan hâlî olmadığı için, hilaf-ı vâki bâzı **istinbatları** veya **kavilleri** hadîs zannedilerek za’fına hükmedilmiş.

Beşinci Asıl: **يَٰٓأَيُّهَا مَلَهُمُّونَ إِنَّ فِي أُمَّتِي مُحَدَّثُونَ** sırımca

Bâzı **ehl-i keşif ve ehl-i velâyet olan** muhaddîsîn-i muhaddesûn ilhamlarıyla gelen bâzı maânî, hadîs telakki edilmiş.

Halbuki **ilhâm-ı evliya** -bâzı arızalarla- hatâ olabilir. İşte bu neviden bir kısım hilâf-ı hakikat çıkabilîr.

Altıncı Asıl: **Beyn-en nas iştihar bulmuş** bâzı hikâyeler bulunuyor ki, **durûb-u emsal** hükmüne geçer.

Hakikî mânâsına bakılmaz. Ne maksad için sevk edilir, ona bakılır.

İşte bu neviden **beyn-en nâs teârûf etmiş** bâzı kıssa ve hikâyatı, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm bir **maksad-ı irşadî** için, temsil ve kinâye nev’inden zikredivermiş.

If there is any error in the true meanings of this sort of matters, it **pertains** to **the customs and traditions of the people**, and the way they have been passed among them.

Seventh Principle: There are many similes and parables that **with the passage of time** or with passing from the hand of learning to **the hand of ignorance** have been supposed to be physical fact, and have become mistaken.

#352

For example, two angels of God in the World of Similitudes called **'The Ox'** and **'The Fish'**, who are among the **supervisors of the animals of the land and the sea** and are represented as an ox and fish, were imagined to be huge ox and a physical fish, and the Hadith was wrongly interpreted.

And for example, one time in the presence of the Prophet a deep rumbling was heard. God's Messenger (PBUH) decreed:

"That is the sound of a rock that has been rolling downhill for seventy years and only now has hit the bottom of Hell." (Muslim, iv, 3184, No: 2844; 2145, No: 2782; Musnad, ii, 271; iii, 341, 346, 360.)

Thus, someone hearing this Hadith **who does not know the truth** may deviate into denial. But then, twenty minutes after the Hadith was spoken it was definitely established,

for someone came and told God's Messenger (PBUH): "The famous dissembler died twenty minutes ago."

God's Messenger (PBUH) had described most **eloquently** how the dissembler's seventy year lifetime of unbelief had been a continuous **descent to the lowest of the low** as a stone of Hell.

Almighty God had made that rumbling heard at the moment of his death and given him a sign.

Eighth Principle: In this arena of trial and realm of examination, Almighty God, **the Absolutely Wise One**, conceals most important things in the midst of numerous others,

and this is tied to many purposes, benefits, and instances of wisdom.

For example, He has hidden the Night of Power in the whole of Ramadan, and **the hour when prayers are answered** in the whole of Friday, and well-accepted saints among the people generally, and **the appointed hour** in a person's life-time, and the time of Doomsday in the life of the world. (Ibn Hajar, Munabihhat, 25.)

For if the time of man's death had been specified, the first half of his life would be passed in **absolute heedlessness** and the second, in terror, like going step by step to the gallows.

Şu nevi mes'elelerin mânâ-yı hakikîsinde kusur varsa, **örf ve âdât-ı nasa** aittir ve teârûf ve tesamu'-u umumîye **raci'dir**.

Yedinci Asıl: Pek çok teşbih ve temsiller bulunuyor ki, **mürur-u zamanla** veya ilmin elinden **cehlin eline** geçmesiyle hakikat-ı maddiye telâkki ediliyor. Hatâyâ düşer.

Meselâ: "**Sevr**" ve "**Hut**" isminde ve âlem-i misâlde sevr ve hut timsalinde **berri ve bahri hayvânat nâzırlarından** iki melâiketullah, âdeta bir koca öküz ve cismanî bir balık zannedilerek hadîse ilişilmiş.

Hem meselâ: Bir vakit huzur-u Nebevîde derin bir ses işitildi. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etti ki:

"Bu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp tâ ancak bu dakika Cehennem'in dibine düşen bir taşın gürültüsüdür."

İşte bu hadîsi işiten, **hakikata vâsıl olmayan** inkâra sapar. Halbuki yirmi dakika o hadîsten sonra kat'iyen sabittir ki;

biri geldi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a dedi ki: "Meşhur münafık, yirmi dakika evvel öldü."

Yetmiş yaşına giren o münafık Cehennem'in bir taşı olarak bütün müddet-i ömrü **tedennide, esfel-i sâfilîne** küfre sukuttan ibaret olduğunu gâyet **belîgane bir sûrette** Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Beyân etmiştir.

Cenâb-ı Hak o vefat dakikasında o sesi işittirip, ona alâmet etmiştir.

Sekizinci Asıl: Cenâb-ı **Hakim-i Mutlak**, şu dâr-ı tecrübe ve meydan-ı imtihanda çok mühim şeyleri, kesretli eşya içinde saklıyor.

O saklamakla çok hikmetler, çok maslahatlar bağlıdır.

Meselâ: Leyle-i Kadri, umum ramazanda; **saat-ı icâbe-i duayı**, Cum'â gününde; makbul velisini, insanlar içinde; **eceli**, ömür içinde ve kıyâmetin vaktini, ömr-ü dünya içinde saklamış.

Zira ecel-i insan muayyen olsa, yarı ömrüne kadar **gaflet-i mutlaka**, yarıdan sonra darağacına adım adım gitmek gibi bir dehşet verecek.

Whereas for the **balance** between this world and the next to be preserved, and to remain perpetually between **hope and fear**, living and dying have to be possible every moment.

In which case, twenty years of **uncertain** life **are preferable** to a thousand years of life that are **specified**.

Thus, the Last Day is the appointed hour of the world, **the macroanthropos**.

If the time had been specified, all **the early and middle ages** would have been plunged into absolute heedlessness, and the **latter centuries**, into terror.

Just as in his **personal life** man is concerned with the continued existence of his home and village,

so in his **social life** and as a member of mankind he is concerned with the continued existence of the earth and the world.

The Qur'an says, **The Hour has drawn nigh**. (Qur'an, 54:1.) That is, Doomsday is near.

It still not having come after a thousand or this many years does not negate its closeness.

Because Doomsday is the appointed hour of the world, and in relation to the life of the world one or two thousand years are like one or two minutes in relation to a year.

#353

The Hour of Doomsday is not only the appointed hour of mankind that it should be related to it and seen as **distant**.

It is because of this that the Absolutely Wise One conceals Doomsday in His knowledge among **the 'Five Hidden Things'**.

It is due to the mystery of this **vagueness** that every age including **the Age of the Bliss**, the Age of the Prophet, people have been frightened of the end of the world.

Some of them even said that the **conditions** had all but appeared. (Al-Hakim, al-Mustadrak, iv, 545, 549; Musnad, ii, 298, 299.)

Thus, unfair people who do not know this truth say: "Why did the Companions of the Prophet **with their vigilant hearts and keen sight, who had been taught all the details of the hereafter**, suppose **a fact that would occur one thousand four hundred years later** to be **close** to their century, as though their ideas had deviated a thousand years from the truth?"

The Answer: Because, through **the effulgence of the Prophet's conversation**, the Companions thought of the hereafter more than anyone,

Halbuki âhiret ve dünya **müvazenesini** muhafaza etmek ve her vakit **havf u reca** ortasında bulunmak maslahatı iktiza eder ki; her dakika hem ölmek, hem yaşamak mümkün olsun.

Şu halde mübhem tarzdaki yirmi sene **mübhem** bir ömür, bin sene **muayyen** bir ömre **müreccahtır**.

İşte kıyâmet dahi şu **insan-ı ekber** olan dünyanın ecelidir.

Eğer vakti taayyün etseydi, bütün **kurûn-u ûlâ ve vustâ** gaflet-i mutlakaya dalacak idiler ve **kurûn-u uhrâ** dehşette kalacaktı.

İnsan nasıl **hayat-ı şahsiyyesiyle** hânesinin ve köyünün bekasıyla alâkadardır.

Öyle de; **hayat-ı içtimaiyye** ve nev'iyyesiyle, küre-i arzın ve dünyanın yaşamasıyla alâkadardır.

Kur'an **إِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ** der. "Kıyamet yakındır" ferman ediyor.

Bin bu kadar sene geçtikten sonra gelmemesi, yakınlığına hâlel vermez.

Zira kıyamet, dünyanın ecelidir. Dünyanın ömrüne nisbeten bin veya ikibin sene, bir seneye nisbetle bir-iki gün veya bir-iki dakika gibidir.

Saat-ı kıyamet yalnız insâniyetin eceli değil ki, onun ömrüne nisbet edilip **baîd** görülsün.

İşte bunun içindir ki, Hakîm-i Mutlak, kıyâmeti **mugayyebât-ı hamseden** olarak ilminde saklıyor.

İşte bu **ibham** sırrındandır ki, her asır, hattâ asr-ı hakikatbîn olan **Asr-ı Saâdet** dahi daima kıyametten korkmuşlar.

Hattâ bazıları, "**Şerâiti** hemen hemen çıkmış" demişler.

İşte bu hakikatı bilmeyen insafsız insanlar derler ki: "**Âhiretin tafsilatını ders alan müteyakkız kalbli, keskin nazarlı olan** sahabelerin fikirleri, niçin bin sene hakikattan uzak olarak fikirleri düşmüş gibi, **istikbâl-i dünyevîde bin dört yüz sene sonra gelecek bir hakikatı** asırlarında **karîb** zannetmişler?"

Elcevab: Çünkü Sahabeler, **feyz-i sohbet-i nübüvvetten** herkesten ziyade dâr-ı âhireti düşünerek,

and knowing the transience of the world and understanding the Divine wisdom in the hour of Domsday being vague,

they assumed a position of always awaiting the world's appointed hour and worked seriously for the hereafter.

God's Noble Messenger (Peace and blessings be upon him) repeating: "Expect Domsday. Wait for it"* was prophetic guidance arising from this wisdom, (Tirmidhi, Fitan,39.)

it was not a pronouncement of revelation concerning the specific time of its occurrence and far from the truth.

The cause is one thing and the wisdom is another. Thus, sayings of the Prophet (PBUH) of this sort arise from the wisdom in certain things being indefinite.

It is also due to this mystery that they expected the individuals who will come at the end of time like the Mahdi and Sufyan long beforehand, and even in the time of the generation succeeding the Prophet, and hoped to live long enough to see them.

Some of the saints, even, said that they had passed. Like the end of the world, Divine wisdom requires that the times of these individuals are not specified either.

Because every age is in need of the Mahdi's meaning, for he strengthens morale and saves the people from despair.

Every century has to have a share of this meaning. In order that people should not heedlessly follow evil and the reins of the soul should not be left free in indifference,

every century the fearsome individuals who come to lead strife must be shrunk from and feared.

If they had been specified, the benefits of general guidance would have been lost.

Now, the difference in the narrations about individuals like the Mahdi, and their meaning, is this:

those who expounded Hadiths applied the text of the Hadiths to their own interpretations and commentaries.

#354

For example, since the centre of power at that time was Damascus or Medina,

they imagined the events connected with the Mahdi and Sufyan in places like Basra, Kufa, and Syria, which were in the region of those centres, and expounded them accordingly.

Moreover, they imagined the mighty works belonging to the collective identity or community which those individuals represent to be in their persons and expounded them in that way,

so that they ascribed a form to them whereby when those extraordinary individuals appear, everyone will recognize them.

dünyanın fenasını bilerek, kıyâmetin ibham-ı vaktindeki hikmet-i İlâhiyeyi anlayarak

ecel-i şahsî gibi dünyanın eceline karşı dahi daima muntazır bir vaziyet alarak, âhiretlerine ciddî çalışmışlar.

Resûl-ü Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm "Kıyameti bekleyiniz, intizar ediniz" tekrar etmesi, şu hikmetten ileri gelmiş bir irşad-ı Nebevîdir.

Yoksa vuku-u muayyene dair bir vahyin hükmüyle değildir ki, hakikattan uzak olsun.

İllet ayırdır, hikmet ayırdır. İşte Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bu nevi sözleri hikmet-i ibhamdan ileri geliyor.

Hem şu sırdandır ki; Mehdî, Süfyan gibi âhîrzamanda gelecek eşhasları çok zaman evvel hattâ Tâbiîn zamanında onları beklemişler, yetişmek emeline bulunmuşlar.

Hattâ bâzı ehl-i velâyet "Onlar geçmiş" demişler. İşte bu da, kıyamet gibi, hikmet-i İlâhiye iktiza eder ki; vakitleri taayyün etmesin.

Çünkü her zaman, her asır, kuvve-i mâneviyyenin takviyesine medâr olacak ve yeisten kurtaracak "Mehdi" mânâsına muhtaçtır.

Bu mânâda, her asrın bir hissesi bulunmak lâzımdır. Hem gaflet içinde fenalara uymamak ve lâkaydlıkta nefsin dizginini bırakmamak için,

nifakın başına geçecek müdhiş şahıslardan her asır çekinmeli ve korkmalı.

Eğer tâyin edilseydi, maslahat-ı irşad-ı umumî zâyî olurdu.

Şimdi Mehdi gibi eşhâsın hakkındaki rivâyâtın ihtilâfâtı ve sırrı şudur ki:

Ehadîsi tefsir edenler, metn-i ehadîsi tefsirlerine ve istinbatlarına tatbik etmişler.

Meselâ: Merkez-i saltanat o vakit Şam'da veya Medine'de olduğundan,

vukuat-ı Mehdiye veya Süfyâniyeyi merkez-i saltanat civarında olan Basra, Kûfe, Şam gibi yerlerde tasavvur ederek öyle tefsir etmişler.

Hem de o eşhasın şahs-ı mânevîsine veya temsil ettikleri Cemâate âit âsâr-ı azîmeyi o eşhasın zâtlarında tasavvur ederek öyle tefsir etmişler ki,

o eşhas-ı hârika çıktıkları vakit bütün halk onları tanıyacak gibi bir şekil vermişler.

However, as we said, **this world is the arena of trial. The door is opened to the reason, but the will is not taken from the hand.**

So, when those individuals, and even the terrible Dajjal, appear, many people and himself even will not know to start with that he is the Dajjal.

Those individuals of the end of time will be known through the insight and the light of belief.

It is narrated in a Hadith about the Dajjal, who is one of the signs of the end of time:

“His first day is like a year, his second day like a month, his third day like a week, and his fourth day like **other days.**

When he appears the world will hear. He will travel the world in forty days.” (Muslim, iv, 252, No: 110; Musnad, iii, 367; vi, 181; al-Hakim, al-Mustadrak, vi, 530.)

Some **unfair** people have said about this narration that it is **impossible,**

God forbid, and have gone as far as denying and declaring it null.

Whereas, **And the knowledge of it is with God,** the reality of it must be this:

It indicates the appearance of an individual from the North who will come to lead a great current issuing forth from **the godless ideas of Naturalism, in the North, where the world of unbelief is at its densest, and who will be atheist.**

There is an instance of wisdom in this, for in the latitudes close to **the North Pole** the whole year is one day and one night;

there are six months of night and six months of day. “One day of the Dajjal is a year” alludes to his appearance close to those latitudes.

What is meant from “His second day is a month” is that passing in this direction from the North, it sometimes happens that for a month in the summer the sun does not **set.**

This suggests that the Dajjal will emerge in the North and invade southwards towards **the civilized world.** By attributing the day to the Dajjal, it points to this.

He comes further in this direction, and the sun does not set for a week, and so it continues until there are three hours between its rising and setting.

While being held as a prisoner-of-war in Russia, I was in such a place. Close to us was a place where the sun did not set for a week. They used to go there to watch it.

As for the part, “When the Dajjal appears, all the world will hear of it,” the telegraph and radio have solved this.

Halbuki demiştik: **Bu dünya tecrübe meydanıdır. Akla kapı açılır, fakat ihtiyarı elinden alınmaz.**

Öyle ise o eşhas, hattâ o müdhiş Deccal dahi çıktığı zaman çokları, hattâ kendisi de bidayeten Deccal olduğunu bilmez.

Belki nur-u îmânın dikkatiyle, o eşhas-ı âhîrzaman tanınabilir.

Alâmet-i Kıyametten olan Deccal hakkında Hadîs-i Şerifte

“Birinci günü bir sene, ikinci günü bir ay, üçüncü günü bir hafta, dördüncü günü **eyyam-ı saire** gibidir.

Çıktığı zaman dünya ışıtır. Kırk günde dünyayı gezer.” rivayet ediliyor.

İnsafsız insanlar bu rivayete **muhal** demişler.

Hâşâ şu rivayetin inkâr ve ibtaline gitmişler.

Halbuki **وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ** hakikatı şu olmak gerektir ki:

Âlem-i küfrün en kesafetlisi olan şimalde, tabiiyyûnun fikr-i küfrîsinden süzülen bir cereyan-ı azîmin başına geçecek ve **ulûhiyyeti inkâr edecek** bir şahsın, şimal tarafından çıkmasına işaret

ve şu işaret içinde bir remz-i hikmet vardır ki; **kutb-u şimalîye** yakın dairede bütün sene, bir gece bir gündüzdür.

Altı ayı gece, altı ayı gündüzdür. “Deccal’ın bir günü bir senedir.” O daire yakınında zuhuruna işaretir.

“İkinci günü bir aydır” demekten murad, şimalden bu tarafa geldikçe bâzan olur yazın bir ayında güneş **gurub** etmez.

Şu dahi, Deccal şimalden çıkıp **âlem-i medeniyyet** tarafına tecavüzüne işaretir. Günü Deccal’a isnad etmekle şu işarete işaret eder.

Daha bu tarafa geldikçe bir haftada güneş gurub etmiyor. Daha gele gele tulû’ ve gurub ortasında üç saat devam ediyor.

Ben Rusya’da esarete iken böyle bir yerde bulundum. Bize yakın, bir hafta güneş gurub etmeyen bir yer vardı. Seyir için oraya gidiyorlardı.

“Deccal’ın çıktığı vakit, umum dünya işitecek” olan kaydı, telgraf ve radyo halletmiştir.

As for his travelling the world in forty days, the railway and aeroplane, which are his mounts, have solved.

Deniers who formerly considered these two statements to be **impossible**, now see them as **commonplace**!

#355

Since in another treatise I have written in some detail about **Gog and Magog** and **the Barrier**, which are among the signs of the end of the world, I refer readers to those, and here only say this:

there are narrations stating that the **tribes** known as the Manchurians and Mongols, **who threw human society into chaos** and were the cause of the building of **the Great Wall of China**,

will again overturn human civilization close to Doomsday with an idea like anarchy.

Some atheists say: "Where are the tribes that perform these extraordinary acts and that will perform them?"

The Answer: A calamity like locusts appears in one season in enormous numbers,

then on the change of the seasons, those numerous tribes **which disrupt the country** consign their reality to a few limited individuals.

Then, when the time comes, at the Divine command, great numbers appear from those **limited** individuals and embark on the same corruption.

As though the reality of their **national identity** is fined down, but not destroyed, and when the time arrives, it reemerges.

In just the same way, those same tribes which overturned the world at one time will when the time comes again overturn human civilization with Divine permission.

But what impels them will be in a different form. **None knows the Unseen save God.**

Ninth Principle: The **results** of some of **the questions of belief** look to this **restricted** and narrow world,

while others look to the world of the hereafter, which is broad and absolute.

In order to give the appropriate effect of either **encouraging** or **restraining**, some Hadiths about the merits and rewards of actions are **in an eloquent style**, and some unthinking people have supposed them to be **exaggerated**.

However, since they are all pure truth and reality, there is no exaggeration or **overstatement** in them.

Kırk günde gezmesini de, merkebi olan şimendifer ve tayyare halletmiştir.

Eskiden bu iki kaydı **muhal** gören **mülhidler**, şimdi **âdi** görüyorlar!..

Alâmet-i kıyametten olan **Ye'cüc ve Me'cüc** ve **Sedde** dair, bir risalede bir derece tafsilen yazdığımndan ona havale edip şurada yalnız şunu deriz ki:

Eskiden Mançur, Moğol ünvanıyla **içtimaat-ı beşeriyyeyi zîr ü zeber eden taifeler** ve **Sedd-i Çinî**'nin yapılmasına sebebiyet verenler,

kıyamete yakın yine anarşistlik gibi bir fikirle medeniyet-i beşeriyyeyi zîr ü zeber edecekleri, rivayetlerde vardır.

Bâzı mülhidler derler: "Bu kadar acaibi yapan ve yapacak taifeler nerede..."

Elcevab: Çekirge gibi bir âfât, bir mevsimde pek çok kesretle bulunur.

Mevsim değıştikçe **memleketi fesada veren** kesretli o tâifelerin hakikatları, mahdud bâzı ferdlerde saklanıyor.

Yine zamanı geldikçe emr-i İlâhî ile o **mahdud** ferdlerden gâyet kesretli aynı fesad yine başlar.

Gûyâ onların **hakikat-ı milliyetleri** inceliyor, kopmuyor. Yine mevsimi geldikçe zuhur ediyor.

Aynen öyle de: Bir zaman dünyayı herc ü merc eden o taifeler, izn-i İlâhî ile mevsimi geldiği vakit aynı o tâife, medeniyet-i beşeriyyeyi herc ü merc edecekler.

Fakat onların muharrikleri başka bir sûrette tezâhür eder.

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

Dokuzuncu Asıl: **Mesâil-i imâniye**den bir kısmın **netâici**, şu **mukayyed** ve dar âleme bakar.

Diğer bir kısmı, geniş ve mutlak olan âlem-i âhirete bakar.

Amellerin fazilet ve sevabına dair ehâdis-i şerifenin bir kısmı **tergib** ve **terhibe** münasib bir tesir vermek için **belâgatlı bir üslûbda** geldiğinden, dikkatsiz insanlar onları **mübalağalı** zannetmişler.

Halbuki bütün onlar ayn-ı hak ve mahz-ı hakikat olduklarından **mücaze**fe ve mübalağa, içlerinde yoktur.

For instance, there is this Hadith which has worried the heads of the unfair more than any. Its meaning is:

“If the world had as much value as a fly’s wing for Almighty God, the unbelievers would not have had so much as a mouthful of water from it.” (Tirmidhi, Zuhd, 13; Ibn Maja, Zuhd, 3; al-Hakim, al-Mustadrak, iv, 306.)

The reality of it is this: the phrase **for Almighty God** refers to the eternal realm.

Yes, since a light from the eternal realm to the extent of a fly’s wing is everlasting, it is greater than a temporary light that fills the face of the earth.

That means it is not to say that the huge world is equal to a fly’s wing,

but that everyone’s private world which is situated within their short lives, is not equal to **an everlasting Divine effulgence** and **bounty** to the extent of a fly’s wing from the eternal realm.

Furthermore, the world has two faces, indeed, three faces.

One is the mirror to Almighty God’s Names, another looks to the hereafter and is its arable field, and the third looks to transience and non-existence. This is **the world of the people of misguidance** which is not in accordance with the things that please God that we know.

#356

That is to say, it infers not that the vast World which is the mirror to the Most Beautiful Names, and consists of **missives of the Eternally Besought One**, and is **the tillage of the hereafter**,

but that the **world of those who worship the world**, which is **opposed to the hereafter and is the source of all wrongs and spring of calamities**, is not worth **one everlasting particle** which will be given to the believers in the hereafter.

Thus, how can the way it is understood by the unfair atheists be compared with this most true and serious truth?

What has the meaning which those atheists supposed to be the most exaggerated and overstated to do with this?

And, for example, others which the unfair atheists supposed to be exaggeration and even impossible overstatement are

Ezcümle, en ziyade insafsızların zihnini kurcalayan şu hadîstir ki:

لَوْ وَزِنَتِ الدُّنْيَا عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا شَرِبَ الْكَافِرُ مِنْهَا جُرْعَةً مَاءٍ

-ev kema kal- meâl-i şerifi:

“Dünyanın Cenâb-ı Hakk’ın yanında bir sinek kanadı kadar kıymeti olsa idi, kâfirler bir yudum suyu ondan içmeyecek idiler.”

Hakikatı şudur ki: **عِنْدَ اللَّهِ** tâbiri, âlem-i bekadan demektir.

Evet âlem-i bekadan bir sinek kanadı kadar bir nur mâdem ebedîdir, yeryüzünü dolduracak muvakkat bir nurdan daha çoktur.

Demek koca dünyayı bir sinek kanadıyla müvazene değil,

belki herkesin kısacık ömrüne yerleşen hususî dünyasını âlem-i bekadan bir sinek kanadı kadar **daimî bir feyz-i İlâhîye** ve bir **ihsan-ı** İlâhîye müvazeneye gelmediği demektir.

Hem dünyanın iki yüzü var; belki üç yüzü var.

Biri, Cenâb-ı Hakk’ın esmâsının âyineleridir.

Diğeri, âhirete bakar; âhiret tarlasıdır.

Diğeri, fenâya, ademe bakar. Bildiğimiz, marzî-yi İlâhî olmayan **ehl-i dalâletin dünyasıdır**.

Demek Esmâ-i Hüsnânın âyineleri ve **mektûbât-ı Samedâniye** ve **âhiretin mezraası** olan koca dünya değil;

belki **âhirete zıd ve bütün hatîâtın menşei ve beliyâtın menbai olan dünyapereşlerin dünyasının** âlem-i âhirette ehl-i îmânâ verilen **sermedî bir zerresine** değmediğine işarettir.

İşte en doğru ve ciddî şu hakikat nerede ve insafsız ehl-i ilhadın fehmettikleri mânâ nerede...

O insafsız ehl-i ilhadın en mübalağa, en mücazeffe zannettikleri mânâ nerede...

Hem meselâ: İnsafsız ehl-i ilhadın mübalağa zannettikleri hattâ muhal bir mübalağa ve mücâzeffe tevehhüm ettikleri biri de,

narrations about the rewards for actions and merits of some of the Qur'an's Suras.

For example, there are narrations that, "The merit of Sura al-Fatiha is equal to that of the Qur'an." (1) And, "Sura al-Ikhlâs equals a third of the Qur'an," (2) "Sura al-Zilzal, a quarter," (3) "Sura al-Kafirun, a quarter," (4) "Sura Ya. Sin., ten times the Qur'an." (5)

{1-Bukhari, Tafsir Sura, I; xv, 3; Fada'il al-Qur'an,
2-Tirmidhi, Thawab al-Qur'an, 10, 11; Ibn Maja, Adab, 52.
3-Tirmidhi, Thawab al-Qur'an, 9; Musnad, iii, 147, 221.
4-Tirmidhi, Thawab al-Qur'an, 9; Musnad, iii, 147, 221.
5-Tirmidhi, Thawab al-Qur'an, 7; Darimi, Fada'il al-Qur'an, 21.}

Unjust and unthinking people have said that these are impossible because Sura Ya. Sin. and the other meritorious Suras are within the Qur'an, which makes it meaningless.

The Answer: The reality is this: for each of the All-Wise Qur'an's letters is a merit. Each is a good deed.

Out of Divine grace the merits of those letters sprout and yield sometimes ten, sometimes seventy, and sometimes seven hundred, merits, like the letters of Ayat al-Kursi.

Sometimes they yield one thousand five hundred, like the letters of Sura al-Ikhlâs, and sometimes ten thousand, like verses recited on Layla al-Bara'a and those that coincide with other acceptable times.

And sometimes they yield thirty thousand, like verses recited on the Night of Power, which are like poppy seeds in their multiplicity.

The indication that that night is the equivalent to a thousand months makes it understood that on that night one letter has thirty thousand merits.

...

For example, let us suppose there is a field planted with maize, one thousand plants of it.

If some seeds produce seven shoots, and from each shoot a hundred grains, then a single seed becomes the equivalent of two thirds of the whole field.

For example, if one seed produces ten shoots, and each yields two hundred grains, then a single seed is the equivalent of twice the original field. You can make further analogies in the same way.

Now, let us imagine the All-Wise Qur'an to be a luminous, sacred, heavenly field.

Each of its letters together with its original merit is like a seed. Their shoots will not be taken into consideration.

amellerin sevabına dair ve bâzı sûrelerin faziletleri hakkında gelen rivâyetlerdir.

Meselâ: "Fatiha'nın Kur'an kadar sevabı vardır." "Sûre-i İhlâs sülûs-ü Kur'an" "Sûre-i İza Zülziletil-ardu, rubu" "Sûre-i Kul ya eyyühel-kâfirûn rubu", "Sûre-i Yâsin on defa Kur'an kadar" olduğuna rivayet vardır.

İşte insafsız ve dikkatsiz insanlar demişler ki: "Şu muhaldir. Çünkü Kur'an içinde Yâsin ve öteki faziletli olanlar da vardır. Onun için mânâsız olur."

Elcevab: Hakikatı şudur ki: Kur'an-ı Hakîm'in her bir harfinin bir sevabı var, bir hasenedir.

Fazl-ı İlâhîden o harflerin sevabı sünbülün, bâzan on tane verir, bâzan yetmiş, bâzan yediyüz (Âyet-ül Kürsî harfleri gibi),

bâzan binbeşyüz (Sûre-i İhlâs'ın harfleri gibi), bâzan onbin (Leyle-i Berat'ta okunan âyetler ve makbûl vakitlere tesadûf edenler gibi)

ve bâzan otuzbin (meselâ haşhaş tohumunun kesreti misillü, Leyle-i Kadîr'de okunan âyetler gibi).

Ve o gece bin aya mukabil işaretiyle, bir harfinin o gecede otuzbin sevabı olur anlaşılır.

İşte Kur'an-ı Hakîm, tezâuf-u sevabıyla beraber elbette müvazeneye gelmez ve gelemiyor. Belki asıl sevab ile bâzı sûrelerle müvazeneye gelebilir

Meselâ: İçinde mısır ekilmiş bir tarla farzedelim ki, bin tane ekilmiş.

Bâzı habbeleri yedi sünbül vermiş farzetsek, her bir sünbülde yüzer tane olmuş ise, o vakit tek bir habbe bütün tarlanın iki sülûsüne mukabil oluyor.

Meselâ: Birisi de on sünbül vermiş, her birinde ikiyüz tane vermiş, o vakit birtek habbe asıl tarladaki habbelerin iki misli kadardır. Ve hâkezâ kıyas et.

Şimdi Kur'an-ı Hakîm'i nuranî, mukaddes bir mezraa-i semâviyye tasavvur ediyoruz.

İşte her bir harfi asıl sevabıyla birer habbe hükmündedir. Onların sünbülleri nazara alınmayacak.

They may be compared with the Suras and verses about which are narrations concerning their merits, like Ya. Sin., Ikhlâs, Fatiha, Kafirun, Zilzal.

#357

For example, the Qur'an has three hundred thousand six hundred and twenty letters, and Sura al-Ikhlâs together with Bismillah, sixty-nine.

Three times sixty nine is two hundred and seven letters.

...

Thus, if Sura Ya. Sin.'s letters are reckoned and compared with all the letters of the All-Wise Qur'an, and then multiplied ten times, it produces the following result:

each letter of Sura Ya. Sin. has **close on** five hundred merits. That is, that many good deeds may be reckoned.

And so, if you apply the others to this, you will understand what a subtle, fine, true, and unexaggerated truth it is.

Tenth Principle: Like with most of the other sorts of creatures, among mankind are certain individuals who are extraordinary by virtue of their **acts and deeds**.

If those individuals have advanced in good deeds, they have been **the cause of pride** of mankind. Otherwise, they have been the cause of their shame.

Also, they are hidden. It is as though each becomes a collective identity, an **imaginary goal**.

Other individuals try to emulate them, and it is possible. That means, being absolute and **indefinite**, it is possible for such a perfect, extraordinary person to be present everywhere.

In regard to this indefiniteness, according to logic, his universality may be posited **in the form of a possible proposition**.

That is, it is possible for all acts to produce the following result:

for example, "Whoever performs two rak'ats of prayers at such and such a time has performed the equivalent of the Hajj."

(Kanz al-'Ummal, vii, 808; Tabarani, al-Mu'jam al-Kabir, 7740.)

It is thus the truth that at certain times two rak'ats of prayers may be the equivalent of a Hajj.

Due to its universality, this meaning may apply to all prayers of two rak'ats.

That means what narrations of this sort refer to is not in fact continuous and universal,

because since there are conditions of acceptance, it disallows it being continuous and universal.

Sûre-i Yâsin, İhlâs, Fâtîha, Kul ya eyyühel-kâfirûn, İza zülziletil-ardu gibi sâir faziletlerine dair rivayet edilen sûre ve âyetlerle müvazene edilebilir.

Meselâ: Kur'an-ı Hakîm'in üçyüzbin altıyüzyirmi harfi olduğundan, Sûre-i İhlâs besmele ile beraber altmış dokuzdur.

Üç defa altmışdokuz, ikiyüzyedi harftir.

Demek Sûre-i İhlâs'ın her bir harfinin haseneleri, binbeşyüze yakındır.

İşte Sûre-i Yâsin'in hurufâtı hesab edilse, Kur'an-ı Hakîm'in mecmu-u hurufatına nisbet edilse ve on defa muzaaf olması nazara alınsa şöyle bir netice çıkar ki:

Yâsin-i Şerif'in her bir harfi **takriben** beşyüze yakın sevabı vardır. Yâni o kadar hasene sayılabilir.

İşte buna kıyasen başkalarını dahi tatbik etsen, ne kadar lâtif ve güzel ve doğru ve mücazefesiz bir hakikat olduğunu anlarsın.

Onuncu Asıl: Ekser taife-i mahlûkatta olduğu gibi **ef'al ve a'mâl-i** beşeriyede bâzı hârika ferdler bulunur.

O ferdler eğer iyilikte ileri gitmişse, o nevilerin **medâr-ı fahr**leridir, yoksa medâr-ı şeametleridir.

Hem gizleniyorlar. Âdeta birer şahs-ı mânevî, birer **gaye-i hayal** hükmüne geçerler.

Sâir ferdlerin her birisi o olmağa çalışır ve o olmak ihtimali var. Demek o mükemmel hârika ferd ise; mutlak, **mübhem** bulunup her yerde bulunması mümkün.

Şu ibham îtibariyle mantıkça **kaziye-i mümkün sûretinde** külliyyetine hükmedilebilir.

Yâni, her bir amel şöyle bir netice verebilmesi mümkündür.

Meselâ, "Kim iki rek'at namazı filan vakitte kılsa, bir hac kadardır."

İşte iki rek'at namaz bâzı vakitte bir hacca mukabil geldiği hakikattir.

Her bir iki rek'at namazda bu mânâ külliyyet ile mümkündür.

Demek şu nevideki rivâyetler, vukuu bilfiil daimî ve küllî değil.

Zira kabûlün mâdem şartları vardır, külliyyet ve daimîlikten çıkar.

It is either in fact temporary and absolute or **possible** and universal.

That is to say, the universality in this sort of Hadith is in regard to possibility. For example, “Backbiting is like murder.” (Musnad al-Firdaws, iii, 116, 117.)

This means, someone who indulges in backbiting is more harmful than **deadly poison**, like a killer.

And for example, “A good word is a deed so good it is like freeing a slave.” (al-Manzari, al-Tarhib wa'l-Tarhib, iii, 421)

Here, **in order to encourage and restrain**, it points out the possibility of that indefinite **perfect individual** being present everywhere in absolute form **as though it is actually the case**, thus arousing eagerness for good and disgust for evil.

Furthermore, the things of the eternal world cannot be measured on the scale of this world. The greatest thing here is not equal to the least thing there.

Because the merits of actions look to that world, our worldly view is narrow for them. We cannot fit them into our minds.

For example, “Whoever reads this is given the reward of Moses and Aaron.”

Belki ya bilfiil muvakkattır, mutlaktır veyahut **mümkinedir**, külliye'dir.

Demek şu nevi ehâdisteki külliyyet ise, imkân itibariyledir. Meselâ: “Gıybet, katil gibidir.”

Demek gıybette öyle bir ferd bulunur ki, katil gibi bir **zehr-i katil**den daha muzırdır.

Meselâ: “Bir güzel söz, bir abdi âzad etmek gibi bir sadaka-i azîmenin yerine geçer.”

Şimdi **tergib ve teşvik için** o mübhem **ferd-i mükemmel**, mutlak bir sûrette her yerde bulunmasının imkânını, **vâki bir sûrette** göstermekle hayra şevki ve şerden nefreti tahrik etmektir.

Hem de şu âlemin mikyasıyla âlem-i ebedînin şeyleri tartılmaz. Buranın en büyüğü, oranın en küçüğüne müvazi gelemes.

Sevab-ı a'mâl o âleme baktığı için, dünyevî nazarımız ona dar geliyor. Aklımıza sığıştıramıyoruz.

Meselâ: مَنْ قَرَأَ هَذَا أُعْطِيَ لَهُ مِثْلُ ثَوَابِ مُوسَى وَ

هَارُونَ

#358

That is to say:

All praise be to God, Sustainer of the heavens and Sustainer of the earth * Sustainer of all the worlds, His is the might in the heavens and the earth, and He is the Mighty, the Wise. * All praise be to God, Sustainer of the heavens and Sustainer of the earths, * Sustainer of all the worlds, and His is the sublimity in the heavens and the earth, and He is the Mighty, the Wise. * And His is the dominion, Sustainer of the heavens, and He is the Mighty, the Wise.

What has most attracted the attention of the unfair and the unthinking is narrations like these. The reality of the matter is this:

With our narrow mind and short views in this world, we know how much we imagine the the rewards of Moses and Aaron (Peace be upon them) to be.

The reward the Absolutely Compassionate One will give to one of His infinitely needy servants in the world of eternity and everlasting happiness, in return for a single **invocation** may be equal to the reward of those two, **but equal to the rewards as we conceive of them and surmise them to be.**

yâni:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِينَ رَبِّ الْعَالَمِينَ ,
وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِينَ رَبِّ الْعَالَمِينَ ,
وَلَهُ الْعِظَمَةُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
وَلَهُ الْمُلْكُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

İnsafsız ve dikkatsizlerin en ziyade nazar-ı dikkatini celbeden şu gibi rivayetlerdir. Hakikatı şudur ki:

Dünyada dar nazarımızla, kısacık fikrimizle Mûsa ve Hârun Aleyhisselâmların sevablarını ne derece tasavvur ediyoruz, biliyoruz.

Âlem-i ebediyette Rahîm-i Mutlak, saadet-i ebedîde nihayetsiz ihtiyaç içinde bir abdine bir tek **virde** mukabil vereceği hakikat-ı sevab, O iki zâtın sevablarına **-fakat daire-i ilmimize ve tahminimize giren sevablarına-** müsavi olabilir.

For example, there is a primitive, uncouth man who has never seen the king and does not know the majesty of his rule.

He imagines a lord in a village, and with his limited ideas thinks of the king as a more exalted version of the lord.

Long ago with us even, there was a **simple-minded** tribe who used to say: “Our lord knows what the Sultan does as he cooks his bulgur soup on his stove in a saucepan.”

That is to say, they imagined the Sultan in such a narrow situation and so common a form that he cooked his own wheat soup; they supposed him to have the majesty of a captain.

Now, if someone was to say to one of that tribe: “If you do this work for me today, I’ll give you as much **majesty** as you think the Sultan has, and give you a rank as high as a captain.”

To say that is right, because, of the majesty of kingship, what enters the narrow bounds of his ideas is only the majesty of a captain.

Thus, with our worldly views and narrow minds, we cannot think as much as that primitive man of the true rewards which look to the hereafter.

It is not the equivalent of the true rewards of Moses and Aaron (Peace be upon them), **for according to the rule of similes and comparisons, the unknown is compared to the known;**

the true reward, **which is unknown**, for an invocation of one of God’s believing servants is compared with the rewards that we know and surmise.

Moreover, the surface of the sea and the heart of a droplet are equal when it comes to holding the complete reflection of the sun. The difference is only in quality.

The nature of the reward **reflected** in the mirrors of the ocean-like spirits of Moses and Aaron (Peace be upon them)

is exactly the same in nature as the reward that a believing servant, who is like a droplet, receives from a Qur’anic verse.

They are the same **in nature and quantity**, while their **quality** is dependent on capacity.

#359

Also, it sometimes happens that a single word, a single glorification, opens a treasury of happiness that was not opened with sixty years of service.

That is to say, it sometimes happens that a single verse may be as beneficial as the Qur’an.

Also, **the Divine effulgence** which God’s Noble Messenger (PBUH), **who manifested the Greatest Name**, received from a single verse, may have been as much as all the effulgence one of the other prophets received.

Meselâ: Bedevî, vahşi bir adam hiç padişahı görmemiş. Saltanat haşmetini bilmiyor.

Bir köyde bir ağayı nasıl tasavvur eder, o mahdud fikriyle bir pâdişahı ondan büyükçe bir ağa kadar bilir.

Hattâ **bizde sâde-dil** bir taife var ki, eskiden diyorlardı ki: “Padişah, kendi ocağı yanında ve tenceresinin başında pişirdiği bulgur çorbası yanında ne yapıyor, bizim ağamız onu biliyor.”

Demek onlar, padişahı o kadar dar bir vaziyette ve âdi bir surette tahayyül ediyorlar ki, kendi bulgur çorbasını kendi pişiriyor, âdeta bir yüzbaşı haşmetinde farzediyorlar.

Şimdi biri o adamlardan birisine dese: “Sen bugün benim için bu işi yapsan, senin bildiğin padişah **haşmeti** kadar sana bir haşmetlik vereceğim.” Yâni bir yüzbaşı kadar bir rütbe vereceğim.

O söz hakikattir. Çünkü haşmet-i padişahîden onun dar daire-i fikrine giren, ancak bir yüzbaşılik kadar bir şevktir.

İşte dünya nazarıyla dar fikrimizle âhirete müteveccih hakaik-i sevabiyeyi o bedevî adam kadar da düşünemiyoruz.

Hazret-i Mûsa (A.S.) ve Hârûn’un (A.S.) meçhulümüz olan hakikî sevabları ile müvazene değil, **-çünkü teşbih kaidesi, meçhulü mâlûma kıyas eder-**

belki müvazene edilen ve mâlûmumuz olan ve tahminimize giren sevablarıyla bir abd-i mü’minin bir virdine mukabil **meçhulümüz olan** hakikî sevabıdır.

Hem de deniz yüzü ile katrenin gözbebeği, Güneşin tamam aksini tutmakta müsavidirler. Fark, keyfiyettedir.

Hazret-i Mûsa (A.S.) ve Hârûn’un (A.S.) deniz-misâl âyine-i ruhlarına **in’ikas eden** mahiyet-i sevab,

bir katre hükmünde bir abd-i mü’minin bir âyetten aldığı aynı mahiyet-i sevabdır.

Mahiyetçe, kemmiyetçe birdirler. **Keyfiyet** ise, kabiliyete tabidir.

Hem bâzan olur ki; bir tek kelime, bir tek tesbih, öyle bir saadet hazinesini açar ki, altmış sene hizmetle o açılmamış.

Demek bâzı hâlât oluyor ki, bir tek âyet Kur’an kadar faide verebilir.

Hem **İsm-i âzama mazhar olan** Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm’ın bir âyette mazhar olduğu **feyz-i İlahî**, belki bir peygamberin umum feyzi kadar olabilir.

And it would not be contrary to the truth if it is said that a believer who **through 'the legacy of prophethood'** manifests **the shadow** of the Greatest Name, receives, in accordance with his own capacity and in regard to quantity, a reward as great as a **prophet's** effulgence.

Furthermore, reward and **merit** are from the world of light, and one world from that world may be contained in a **speck**.

Just as the heavens and all its **stars** may appear in a tiny fragment of glass,

so luminous reward and merit like the heavens may be situated in an invocation or verse **which acquires transparency through pure intention**.

Conclusion: O unfair, unthinking, **self-centred**, **cavilling** man **whose belief is weak and philosophy, strong!** Consider these Ten Principles,

then do not make the pretext a narration you thought was **contrary to the truth** and **definitely opposed to reality**, and point the finger of objection at Hadiths thus casting aspersions on the Noble Messenger's (PBUH) **sinlessness!**

Because, firstly, these Ten Principles and what they entail will make you forego denial; they say: "If there is any real fault, it is ours," it may not be referred to the Hadiths.

They say too: "If the fault is not real, it springs from your **misunderstanding**."

In short; if one embarks on denial and rejection, one first has to deny these Ten Principles and show them to be false.

Now, if you are fair, after pondering over these Ten Principles with due attention,

do not attempt to deny a Hadith your reason considers contrary to the truth!

Say, "There is either an explanation, or an interpretation, or an exegesis of this," and do not criticize it.

Eleventh Principle: Just as the Qur'an has **obscure verses** which are in need of interpretation or else require absolute submission,

Hadiths also contain **difficulties** like the obscurities of the Qur'an.

They are sometimes in need of extremely careful expounding and interpretation. The above examples may be sufficient for you.

Yes, someone **who is awake** interprets the dream of another who is sleeping,

and sometimes one who is sleeping hears the words spoken by those near him who are awake,

but gives them a meaning and interprets them in a way that applies to his own **world of sleep**.

Veraset-i Ahmediye ile İsm-i âzam **zilline** mazhar bir mü'min, kendi kabiliyeti itibariyle kemmiyetçe bir **Nebinin** feyzi kadar sevab alıyor denilse hilâf-ı hakikat olamaz.

Hem de sevab ve **fazilet**, nur âleminde'dir. O âlemde bir âlem, bir **zerre**ye sığışabilir.

Nasıl ki bir zerrecik bir şişede, semâvât **nücum**uyla beraber görünebilir.

Öyle de, **niyyet-i hâlise ile şeffafiyyet peyda eden** bir zikirde veya bir âyette, semâvât gibi nurânî sevab ve fazilet yerleşebilir.

Netice-i Kelâm: Ey insafsız ve dikkatsiz **ve îmânî zaîf, felsefesi kavî, hodbîn, münekkîd** adam! Şu "On Aslı" nazara al.

Sonra sen **hilâf-ı hakikat** ve **kat'î muhalif-i vâki** gördüğün bir rivâyeti bahâne ederek ehadîs-i şerifeye ve dolayısıyla Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın mertebe-i **ismetine** hâlel verecek itiraz parmağını uzatma!

Zira evvelâ o "On Aslın" on dairesi, seni inkârdan vazgeçirir. "Hakikî bir kusur varsa bize aittir" derler, Hadîse raci' olamaz.

"Eğer hakikî değilse, senin **sû-i fehmine** aittir" derler.

Elhasıl: İnkâr ve redde gitmek için, şu "On Aslı" tekzip ve ibtal etmek lâzım gelir.

Şimdi insafın varsa bu "On Usûlü" kemâl-i dikkatle düşündükten sonra,

o aklın hilâf-ı hakikat gördüğü bir hadîsin inkârına kalkışma! "

Ya bir tefsiri, ya bir tevili, ya bir tâbiri vardır" de, ilişme.

Onbirinci Asıl: Nasıl Kur'an-ı Hakîm'in **müteşâbihatı** var; teville muhtaçtır veyahut mutlak teslim istiyor.

Ehadîsin de Kur'anın müteşâbihâtı gibi **müşkilatı** vardır.

Bâzan çok dikkatli tefsire ve tâbire muhtaçtır. Geçmiş misâllerle iktifâ edebilirsiniz.

Evet nasîlki **hüşyar olan** adam, yatmış olan adamın rü'yasını tâbir eder. Öyle de:

Bâzan uykuda olan bir adam, yanında uyanık olan konuşanların sözlerini işitiyor,

fakat kendi **âlem-i menamına** tatbik eder bir tarzda mânâ veriyor, tâbir ediyor.

O man stupified by the sleep of heedlessness and philosophy!

Do not deny in your dream what One saw, who manifested the meaning of, “His eye never wavered nor did it swerve,” (Qur’an, 53:17.) and “My eye sleeps, but my heart sleeps not,”* and who was truly awake and aware, interpret it.

*(Bukhari, Tahajjud, 16; Tarawih, 1; Manaqib,)

#360

Yes, if a mosquito bites someone who is asleep, he sometimes dreams that he has received terrible wounds in war and this has a reality in sleep.

If he was to be questioned, he would say: “Truly I have been wounded. Guns and rifles were fired at me.”

Those sitting by him laugh at his anguish in sleep.

Thus, the sleep-stained view of heedlessness and philosophical thought certainly cannot be the criterion for the truths of prophethood.

Twelfth Principle: Since prophethood, the affirmation of Divine unity, and belief all look to unity, the hereafter, and Divinity, they see truth and reality in accordance with those.

While philosophers and scientists look to multiplicity, causes, and nature, and see in accordance with them. Their points of view are extremely distant from one another.

The greatest aim of the people of philosophy is so small and insignificant as to be imperceptible among the aims of the scholars of religion and theology.

It is because of this that scientists have advanced greatly in detailed explanation of the nature of beings and their minutest states,

but they are so far behind the exalted Divine sciences and sciences concerned with the hereafter, which are true wisdom and knowledge, that they are more backward than a simple believer.

Those who do not understand this mystery suppose the investigative scholars of Islam to be relatively backward to the philosophers.

But how can those whose minds see no further than their eyes and are submerged in multiplicity reach those who follow elevated sacred aims through ‘the legacy of prophethood’?

Furthermore, when something is considered from two points of view, it shows two different truths, and both of them may be the truth.

No certain fact of science can touch the sacred truths of the Qur’an.

The short hand of science cannot reach up to its pure sublimity. We shall mention an example to illustrate this:

Öyle de: Ey gaflet ve felsefe uykusu içinde tenvim edilen insafsız adam!.

Sırr-ı **تَنَامُ عَيْنِي وَلَا يَنَامُ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى** ve **قَلْبِي** hükmüne mazhar ve hakikî hüşyar ve yakzan olan Zâtın gördüğünü sen kendi rü’yanda inkâr değil, tâbir et.

Evet uykuda bir adamı bir sinek ısırса, müdhiş bir harbde yaralar alır gibi bir hakikat-ı nevmiye bâzan telâkki eder.

Ondan sorulsa, “Hakikaten ben yaralandım. Bana top, tüfek atıldı.” diyecek.

Yanında oturanlar onun uykusundaki ızdırabına gülüyorlar.

İşte bu nevm-âlûd nazar-ı gaflet ve fikr-i felsefe, elbette hakaik-i Nübüvvete mihenik olamazlar.

Onikinci Asıl: Nazar-ı Nübüvvet ve tevhid ve îmân; vahdete, âhirete, Ulûhiyete baktığı için, hakaiki ona göre görür.

Ehl-i felsefe ve hikmetin nazarı; kesrete, esbaba, tabiata bakar, ona göre görür. Nokta-i nazar birbirinden çok uzaktır.

Ehl-i felsefenin en büyük bir maksadı, ehl-i Usûl-üd Din ve ülemâ-i İlm-i Kelâm’ın makasid-i içinde görünmeyecek bir derecede küçük ve ehemmiyetsizdir.

İşte onun içindir ki, mevcûdâtın tafsîl-i mahiyetinde ve ince ahvâllerinde ehl-i hikmet çok ileri gitmişler.

Fakat hakikî hikmet olan Ulûm-u Âliye-i İlahiye ve Uhreviyede o kadar geridirler ki, en basit bir mü’minden daha geridirler.

Bu sırrı fehmetmeyenler, muhakkikîn-i İslâmiyeyi, hükemâlara nisbeten geri zannediyorlar.

Halbuki akılları gözlerine inmiş, kesrette boğulmuş olanların ne haddi var ki, Veraset-i Nübüvvet ile makasid-i âliye-i kudsiyeye yetişenlere yetişebilsinler.

Hem bir şey iki nazar ile bakıldığı vakit, iki muhtelif hakikatı gösteriyor. İkisi de hakikat olabilir.

Fennin hiçbir hakikat-ı kat’iyesi, Kur’anın hakaik-i kudsiyesine ilişmez.

Fennin kısa eli, onun münezzeh ve muallâ damenine erişemez. Nümune olarak bir misâl zikrederiz:

For example, if the globe of the earth is considered from the point of view of the people of science, its reality is this:

as a **middle-sized planet**, it revolves around the sun amid countless stars; it is a small creature in relation to the stars.

But as is explained in the Fifteenth Word, if it is considered from the point of view of the people of the Qur'an, its reality is this:

since man, **the fruit of the world**, is a most **comprehensive**, most **wondrous**, most impotent, most weak, and most subtle miracle of Divine power,

the earth, his cradle and **dwelling-place**, is in regard to meaning and art, the universe's heart and centre; despite its smallness and **lowliness** in relation to the heavens,

it is the display and exhibition of all the miracles of Divine art;

the place of reflection and **point of focus** of the manifestations of all the Divine Names;

the place of display and reflection of infinite dominical activity;

the means and market of boundless **Divine creativity** and especially **the munificent creation** of the numerous species of plants and small animals;

Meselâ, Küre-i Arz ehl-i hikmet nazarıyla bakılsa hakikati şudur ki:

Güneş etrafında **mutavassıt bir seyyare** gibi hadsiz yıldızlar içinde döner. Yıldızlara nisbeten küçük bir mahluk.

Fakat ehl-i Kur'an nazarıyla bakıldığı vakit -Onbeşinci Söz'de izah edildiği gibi- hakikatı şöyledir ki:

Semere-i âlem olan insan; en **câmi'**, en **bedi'** ve en âciz, en aziz, en zaîf, en lâtif bir mu'cize-i kudret olduğundan,

beşik ve **meskeni** olan zemin; semâya nisbeten maddeten küçüklüğüyle ve **hakareti**yle beraber mânen ve san'aten bütün kâinatın kalbi, merkezi..

bütün mu'cizât-ı san'atının meşheri, sergisi..

bütün tecelliyat-ı Esmâsının mazharı, **nokta-i mihrakıyesi**..

nihayetsiz faaliyet-i Rabbâniyenin mahşeri, ma'kesi..

hadsiz **hallâkıyet-i İlâhiyenin** hususan nebatât ve hayvanâtın kesretli enva'-ı sagiresinden **cevvadane icadın** medârı, çarşısı..

and the place in small measure of samples of the creatures of the broad worlds of the hereafter;

it is a rapidly working loom weaving everlasting textiles;

the swiftly changing place producing views for **eternal panoramas**;

and the narrow and temporary arable field and seed-bed producing at speed the seeds for **everlasting gardens**.

It is because of this **vastness of meaning** and **importance of art** of the earth that

the All-Wise Qur'an holds it –like a tiny fruit of the vast tree of the heavens– equal to all the heavens, **like holding a tiny heart equivalent to a huge body**.

It places it in one pan of a scales and places all the heavens in the other, and repeatedly says: “**Sustainer of the heavens and the earth.**”

Compare other matters with this and understand that the soulless, **dim** truths of philosophy cannot **clash** with the brilliant, living truths of the Qur'an.

Since the point of view is different, they appear differently.

Fourth Branch

Are you not aware that before God prostrate themselves all that are in the heavens and all that are on earth – the sun, and the moon, and the stars, and the mountains, and the trees, and the beasts, and a great number among mankind? But a great number are such as are fit for punishment; and such as God shall disgrace, none can raise to honour; for, verily, God does what He wills. (Qur'an, 22:18.)

We shall point out only a single jewel from the treasure of this extensive and sublime verse. It is as follows:

The All-Wise Qur'an states clearly that everything, **from the heavens to the earth**, from the stars to flies, from angels to fishes, and **from planets to particles**, prostrates, worships, **praises and glorifies** Almighty God.

But their worship varies according to their capacities and the Divine Names that they manifest; it is all different.

We shall explain one of the varieties of their worship with a comparison.

For example, **And God's is the highest similitude**, when a mighty lord of all dominion builds a city or splendid palace, he employs four categories of workers.

ve pek geniş âhiret âlemlerindeki masnûatın küçük mikyasta nümunegâhı

ve mensucat-ı ebediyenin sür'atle işleyen tezgâhı

ve **menazır-ı sermediyenin** çabuk değişen taklidgâhı

ve **besâtîn-i daimenin** tohumcuklarına sür'atle sünbüllenen dar ve muvakkat mezraası ve terbiyegâhı olmuştur.

İşte Arzın bu **âzamet-i mâneviyyesinden** ve **ehemmiyet-i san'aviyyesindendir** ki,

Kur'an-ı Hakîm; semâvata nisbeten büyük bir ağacın küçük bir meyvesi hükmünde olan Arzı, bütün semâvata karşı **küçücük kalbi**, **büyük kalıba mukabil tutmak** gibi denk tutuyor.

Onu bir kefedede, bütün semâvâtı bir kefedede koyuyor, mükerreren **رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** diyor.

İşte sâir mesâilî buna kıyas et ve anla ki: Felsefenin ruhsuz, **sönük** hakikatleri; Kur'anın parlak, ruhlı hakikatleriyle **müsâdeme** edemez.

Nokta-i nazar ayrı ayrı olduğu için, ayrı ayrı görünür.

Dördüncü Dal

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

Şu büyük ve geniş âyetin hazinesinden yalnız bir tek cevherini göstereceğiz. Şöyle ki:

Kur'an-ı Hakîm tasrih ediyor ki: **Arştan ferşe**, yıldızlardan sineklere, meleklerden semeklere, **seyyarattan zerrelere** kadar her şey Cenâb-ı Hakk'a secde ve ibâdet ve **hamd ve tesbih eder**.

Fakat ibâdetleri, mazhar oldukları Esmâlara ve kabiliyetlerine göre ayrı ayrıdır, çeşit çeşittir.

Biz onların ibâdetlerinin tenevvünün bir nev'ini bir temsil ile beyân ederiz.

Meselâ: **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** Azîm bir Mâlik-ül Mülk, büyük bir şehri veya muhteşem bir sarayı bina ettiği vakit, o Zât dört nevi ameleği onun binasında istihdam ve istifmal eder:

The First Category are his slaves and bondsmen. This sort receive no wage or remuneration,

but for each item of work that they carry out through their lord's command, they experience a subtle pleasure and pleasant eagerness.

Whatever they utter by way of praise and description of their lord increases their pleasure and eagerness.

Knowing their connection with their holy lord to be a great honour, they content themselves with that.

Also they find pleasure from looking to their work with the view of their lord, and for his sake and in his name. They are not in need of any wage, rank, or remuneration.

#362

The Second Category are **ordinary** servants. They do not know why they are working or that they are being employed by **the glorious lord**.

He causes them to work through his own ideas and knowledge and gives them an appropriately small wage.

These servants are unaware of what various and comprehensive aims and exalted matters result as a consequence of their work.

Some of them even **imagine** that their work concerns themselves alone and has no aim besides their wage.

The Third Category: **The lord of all dominion** has some animals which he employs in various jobs in the construction of the city and palace.

He only gives them **fodder**, but their working at tasks suitable for their abilities gives them pleasure.

For, if a potentiality or ability is realized in action and work, there is a breathing in and **expansion** and this results in pleasure. The pleasure to be had from all activity stems from this.

The wage and remuneration of this sort of servant, then, is only fodder and that pleasure.

The Fourth Category are workers who know what they are doing, and why and for whom they are working, and why the other workers are working,

and what the purpose of the lord of all dominion is, and why he is causing them to work.

Workers of this category are therefore bosses and supervisors over the other workers.

They receive remuneration that is graded according to their rank and degree.

In exactly the same way, **the Sustainer of All the Worlds**, Who is **the All-Glorious Lord** of the heavens and the earth and **the All-Beauteous Builder** of this world and the hereafter,

Birinci nevi: Onun memlûk ve köleleridir. Bu nev'in, ne maaşı var ve ne de ücreti var.

Belki onlar seyyidlerinin emriyle işledikleri her amelde, onların gâyet lâtif bir zevk ve hoş bir şevkleri vardır.

Seyyidlerinin medhinden ve vasfından ne deseler, onların zevkini ve şevkini ziyade eder.

Onlar o mukaddes seyyidlerine intisablarını büyük bir şeref bilerek onunla iktifa ediyorlar.

Hem o seyyidin nâmiyla, hesabıyla, nazarıyla işlere bakmalarından da mânevî lezzet buluyorlar. Ücret ve rütbeye ve maaşa muhtaç olmuyorlar.

İkinci kısım ki, bâzı **âmi** hizmetkârlardır. Bilmiyorlar niçin işliyorlar. Belki o **Mâlik-i Zîşan** onları istimal ediyor,

kendi fikriyle ve ilmiyle onları çalıştırıyor. Onlara lâyük bir cüz'î ücret dahi veriyor.

O hizmetkârlar bilmiyorlar ki; amellerine ne çeşit küllî gayeler, âlî maslahatlar terettüb ediyor.

Hattâ bazıları **tevehhüm ediyorlar** ki, onların amelleri yalnız kendilerine ait o ücret ve maaşından başka gayesi yoktur.

Üçüncü kısım: O **Mâlik-ül Mülk**'ün bir kısım hayvanatı var. Onları o şehrin, o sarayın binasında bâzı işlerde istihdam ediyor.

Onlara yalnız bir **yem** veriyor. Onların da istidadlarına muvafık işlerde çalışmaları onlara bir telezzüz veriyor.

Çünkü Bilkuvve bir kabiliyet ve bir istidad, fiil ve amel sûretine girse; **inbisat** ile teneffüs eder, bir lezzet verir ve bütün faaliyetlerdeki lezzet bu sırdandır.

Şu kısım hizmetkârların ücret ve maaşları, yalnız yem ve şu lezzet-i mâneviyyedir. Onunla iktifa ederler.

Dördüncü kısım: Öyle amelelerdir ki; biliyorlar ne işliyorlar ve ne için işliyorlar ve kimin için işliyorlar ve sâir ameleler ne için işliyorlar

ve o **Mâlik-ül Mülk**'ün maksadı nedir, ne için işlettiriyor.

İşte bu nevi amelelerin sâir amelelere bir riyâset ve nezaretleri var.

Onların derecât ve rütbelerine göre derece derece maaşları var.

Aynen bunun gibi, Semâvat ve Arzın **Mâlik-i Zülcelâli** ve dünya ve âhiretin **Bâni-i Zülcemâli** olan **Rabb-ül Âlemin**;

employs both angels, and animals, and inanimate beings and plants, and human beings in the palace of this world, in this realm of causality. He employs them not out of need, for the Creator of everything is He, but for certain instances of wisdom, like the functioning of His might, sublimity, and dominicality.

He causes them to worship and has charged these four categories with different duties of worship.

The First Category is the angels, who are represented in the comparison by the slaves.

For the angels there is no endeavour and progress; they all have their fixed station and determined rank,

and receive a particular pleasure from the work itself and an emanation from their worship.

That is to say, the reward of these servants is found within their duties.

Just as man is nourished by air, water, light, and food, and receives pleasure from them,

so are the angels nourished by the varieties of remembrance, glorification, praise, worship, knowledge, and love of God, and take pleasure in them.

For, since they are created out of light, light is sufficient for their sustenance.

Fragrant scents, even, which are close to light, are a sort of nourishment for them which they enjoy.

Indeed, good spirits take pleasure in sweet smells.

#363

Furthermore, there is in the tasks that the angels perform at the command of the One Whom they worship, in the work they accomplish for His sake, in the service they discharge in His name, in the supervision they execute through His favour, in the honour they gain through their connection with Him, in the immaculateness they attain through studying His dominion in both its outer face and its face which looks to Him, and in the ease they find through beholding the manifestations of His beauty and glory,

such sublime bliss that the human mind cannot comprehend it, and one who is not an angel cannot perceive it.

One sort of the angels are worshippers, and the worship of another sort is in work.

Of the angels of the earth, the sort that are workers have a kind of human occupation.

If one may say so, one type are like shepherds and another like farmers.

-değil ihtiyaç için.. çünkü her şeyin Hâlıkı O'dur- belki izzet ve âzamet ve rubûbiyetin şüunatı gibi bâzı hikmetler için, şu kâinat sarayında şu dâire-i esbab içinde hem melâikeyi, hem hayvanatı, hem cemadât ve nebatâtı, hem insanları istihdam ediyor.

Onlara ibâdet ettiriyor. Şu dört nev'i ayrı ayrı vezaif-i ubûdiyetle mükellef etmiştir.

Birinci Kısım: Temsilde memlûklere misâl, melâikelerdir.

Melâikeler ise onlarda mücahede ile terakkiyat yoktur. Belki her birinin sâbit bir makamı, muayyen bir rütbesi vardır.

Fakat onların nefs-i amellerinde bir zevk-i mahsusaları var. Nefs-i ibâdetlerinde derecatlarına göre tefeyyüzleri var.

Demek o hizmetkârlarının mükâfatı, hizmetlerinin içindedir.

Nasıl insan mâ, hava ve ziya ve gıda ile tegaddi edip telezzüz eder.

Öyle de Melekler, zikir ve tesbih ve hamd ve ibâdet ve mârifet ve muhabbetin envarıyla tegaddi edip telezzüz ediyorlar.

Çünkü Onlar nurdan mahlûk oldukları için gıdalarına nur kâfidir.

Hattâ nura yakın olan rayiha-i tayyibe dahi onların bir nevi gıdalarıdır ki, ondan hoşlanıyorlar.

Evet ervâh-ı tayyibe, revayih-ı tayyibeyi sever.

Hem melekler, Mâbudlarının emriyle işledikleri işlerde ve Onun hesabıyla işledikleri amellerde ve Onun namıyla ettikleri hizmette ve Onun nazarıyla yaptıkları nezarete ve Onun intisabıyla kazandıkları şerefte ve Onun mülk ve melekûtunun mütalaasıyla aldıkları tenezzühte ve Onun tecelliyat-ı cemâliye ve celâliyesinin müşahedesıyla kazandıkları tenâ'umda

öyle bir saadet-i azîme vardır ki, akl-ı beşer anlamaz, melek olmayan bilemez.

Meleklerin bir kısmı âbidirler, diğer bir kısmının ubûdiyetleri ameldedir.

Melâike-i arziyyenin amele kısmı bir nevi insan gibidir.

Tâbir caiz ise, bir nevi çobanlık ederler. Bir nevi de çiftçilik ederler.

That is to say, **the face of the earth** is like a general **farm** and an appointed angel supervises all the species of animals within it through the command of the All-Glorious Creator, and with His permission, for His sake and **through His power and strength**.

And for each species of animal there is a lesser angel who is appointed to act as a special shepherd.

The face of the earth is also a place of cultivation; the plants are all sown in it.

There is an angel **charged** with supervising them in the name of God Almighty and through His power,

and there are angels who are lesser than him and who worship and glorify God by supervising **particular species**.

The Archangel Michael (Peace be upon him), who is one of the **bearers** of **the throne of sustenance**, is the most important overseer of these.

The angels who are in the position of shepherd and farmer do not bear any **resemblance** to human beings,

for their supervision is purely for the sake of Almighty God, and in His name and through His power and command.

Their supervision of animals consists only of **beholding the manifestations of dominicality** in the species where they are employed;

studying the manifestations of power and mercy in it;

making known to that species the Divine commands by way of a sort of **inspiration**;

and in some way ordering **the voluntary actions** of the species.

Their supervision of the **plants** in the field of the earth in particular consists of representing the plants' glorification **in the angelic tongue**;

proclaiming in the angelic tongue the salutations the plants offer to **the All-Glorious Creator** through their lives;

and **employing** the faculties given to plants **correctly** and **directing** them towards certain aims and ordering them to some extent.

These duties of the angels are meritorious actions of a sort by reason of the angels' **faculty of will**. Indeed, they are a kind of worship and **adoration**.

But the angels have no real power of disposal, for on everything is a stamp peculiar to **the Creator of all things**. Another's hand cannot interfere in creation.

That is to say, this sort of work of the angels forms their worship. It is not a custom like with human beings.

Yâni **rûy-i zemin**, umumî bir **mezraa**dır. İçindeki bütün hayvanatın taifelerine Hâlık-ı Zülcelâl'in emriyle, izniyle, hesabıyla, **havl ve kuvvetiyle** bir melek-i müekkel nezaret eder.

Ondan daha küçük her bir nevi hayvanata mahsus bir nevi çobanlık edecek bir melâike-i müekkel var.

Hem de rûy-i zemin bir tarladır, umum nebâtat onun içinde ekilir.

Umumuna Cenâb-ı Hakk'ın namıyla, kuvvetiyle nezâret edecek **müekkel** bir melek vardır.

Ondan daha aşağı bir melek, bir **taife-i mahsusaya** nezaret etmekle Cenâb-ı Hakk'a ibâdet ve tesbih eden melekler var.

Rezzakîyyet arşının **hamelesinden** olan Hazret-i Mikâil Aleyhisselâm, şunların en büyük nâzırlarıdır.

Meleklerin çoban ve çiftçiler mesabesinde olanlarının insanlara **müşabehetleri** yoktur.

Çünkü onların nezaretleri sırf Cenâb-ı Hakk'ın hesabıyladır ve Onun namıyla ve kuvvetiyle ve emriyledir.

Belki nezaretleri, yalnız **Rubûbiyetin tecelliyatını**, memur olduğu nevide **müşahede etmek**

ve kudret ve rahmetin cıvılcıklarını o nevide **mütalaa etmek**

ve evâmîr-i İlâhiyyeyi o nev'e bir nevi **ilham** etmek

ve o nev'in **ef'âl-i ihtiyâriyesini** bir nevi tanzim etmekten ibarettir.

Ve bilhassa zeminin tarlasındaki **nebâtata** nezaretleri, onların tesbihat-ı mânevîyyelerini **melek lisânıyla** temsil etmek

ve onların hayatlarıyla **Fâtır-ı Zülcelâl'e** karşı takdim ettiği tahiyat-ı mânevîyelerini melek lisanıyla ilân etmek;

hem onlara verilen cihazatı, **hüsn-ü istimal etmek** ve bâzı gayelere **tevcih etmek** ve bir nevi tanzim etmekten ibarettir.

Melâikelerin şu hizmetleri, **cüz'-i ihtiyârîleriyle** bir nevi kesbdir. Belki bir nevi ubûdiyet ve **ibâdet**tir.

Tasarruf-u hakikîleri yoktur. Çünkü; her şeyde **Hâlık-ı Külli Şey'e** has bir sikke vardır. Başkaları parmağını icâda karıştıramaz.

Demek, melâikelerin şu nevi amelleri ise, onların ibâdetidir. İnsan gibi, âdetleri değildir.

The Second Category of workers in this palace of the universe are animals.

Since animals also have an **appetitive** soul and faculty of will, their work is not 'purely for the sake of God'; to some extent, they take a share for their souls.

Therefore, since **the Glorious and Munificent Lord of All Dominion** is **all-generous**, He bestows a wage on them during their work so that their souls receive a share.

For example, **the All-Wise Creator** employs the famous nightingale,* renowned for his love of the rose, for five aims.

*{Since the nightingale speaks **poetically**, our discussion also becomes poetic for a bit. But it is not imaginary, it is the truth.}

First Aim: It is the official employed to proclaim in the name of the animal species **the intense relationship** that exists between them and the plant species.

Second Aim: It is a **dominical orator** from among the animals, who are like guests of the All-Merciful One needy for sustenance,

employed to acclaim the gifts sent by **the All- Generous Provider**, and to announce their **joy**.

Third Aim: It is to announce to everyone the **welcome** offered to plants, which are sent for the assistance of his **fellow** animals.

Fourth Aim: It is to announce, over the blessed heads and to the beautiful faces of plants, **the intense need** of the animal species for them, **which reaches the degree of love and passion**.

Fifth Aim: It is to present with acute yearning at **the Court of Mercy** of **the All-Glorious and Beauteous and Munificent** Lord of All Dominion a most graceful glorification inspired by the truly delicate face of the rose.

There are further meanings similar to these five aims, and they are the purpose of the deeds the nightingale performs for the sake of Truth (**All glory be unto Him and may He be exalted**).

The nightingale speaks in his own tongue, but we understand these meanings from his **plaintive words**.

If he himself does not altogether know the meaning of his own song like the angels do, it does not impair our **understanding**.

The saying, "One who listens understands better than the one who speaks" is well-known.

Also, the nightingale does not show that he does not know these aims **in detail**, but this does not mean that they do not exist.

Ve bu saray-ı kâinatta ikinci kısım amele; hayvanâtıdır.

Hayvanat dahi, **iştihâ** sahibi bir nefis ve bir cüz'-i ihtiyârîleri olduğundan amelleri **hâlisen livechillâh** olmuyor. Bir derece nefislerine de bir hisse çıkarıyorlar.

Onun için **Mâlik-ül Mülk-i Zülcelâli Vel-İkram kerîm** olduğundan onların nefislerine bir hisse vermek için amellerinin zımnında onlara bir maaş ihsan ediyor.

Meselâ: Meşhur bülbül kuşu (**Haşiye**) gülün aşkıyla mâruf o hayvancığ, **Fâtır-ı Hakîm** istihdam ediyor. Beş gaye için onu istimâl ediyor:

{(**Haşiye**): Bülbül **şâirane** konuştuğu için, şu bahsimiz de bir parça şâirane düşüyor. Fakat hayal değil, hakikattir.}

Birincisi: Hayvanat kabileleri namına, nebâtat taifelerine karşı olan **münasebat-ı şedideyi** ilâna memurdur.

İkincisi: Rahmân'ın rızka muhtaç misafirleri hükmünde olan hayvanât tarafından bir **hatib-i Rabbanî**dir ki,

Rezzak-ı Kerim tarafından gönderilen hediyeleri alkışlamakla ve ilân-ı **sürur** etmekle muvazzaftır.

Üçüncüsü: **Ebnâ-yı cinsine** imdad için gönderilen nebâtata karşı **hüs-n-ü istikbali** herkesin başında izhar etmektir.

Dördüncüsü: Nev-i hayvanatın nebâtata **derece-i aşka vâsıl olan şiddet-i ihtiyacı**nı, nebâtâtın güzel yüzlerine karşı mübârek başları üstünde beyân etmektir.

Beşincisi: **Mâlik-ül Mülk-i Zülcelâli Vel-cemâli Vel-ikram**'ın **bârgâh-ı merhametine** en lâtif bir tesbihi, en lâtif bir şevk içinde, gül gibi en lâtif bir yüzde takdim etmektir.

İşte şu beş gayeler gibi başka mânâlar da vardır. Şu mânâlar ve şu gayeler, bülbülün Hak **Sübhânehu ve Teâlâ**'nın hesabına ettiği amelin gayesidir.

Bülbül kendi diliyle konuşur. Biz şu mânâları onun **hazîn sözlerinden** fehmediyoruz, melâike ve ruhâniyatın fahmettikleri gibi...

Kendisi kendi nağamatının mânâsını tamamen bilmese de, **feh**mimize zarar vermez.

"Dinleyen söyleyenden daha iyi anlar" meşhurdur.

Hem bülbül, şu gayeleri **tafsilâtıyla** bilmemesinden olmamasına delâlet etmiyor.

At least he informs you of them like a clock informs you of the time. What difference does it make if he does not know? It does not prevent you from knowing.

However, the nightingale's small wage is the **delight** he experiences from **gazing** on the smiling, beautiful roses, and the pleasure he receives from conversing with them and pouring out his woes.

That is to say, his **sorrowful song** is not a complaint arising from **animal grief**, it is **thanks** in return for **the gifts of the Most Merciful**.

Compare **the bee**, **the spider**, **the ant**, creeping insects, **the male animals that are the means of reproduction**, and the nightingales of all small creatures, with the nightingale: the deeds of all of them have numerous aims.

#365

For them, too, a particular pleasure, like a small wage, has been included in their duties.

Through that pleasure, they serve the important aims contained in **dominical art**.

Just as an ordinary seaman acts as **helmsman** on an **imperial ship** and receives a small wage,

so do the animals employed in duties of glorification each receive a small wage.

An Addendum to the Discussion on the Nightingale:

However, do not suppose this proclaiming and **heralding** and these songs of glorification are peculiar to the nightingale.

In most **species** there is a class similar to the nightingale that

consists of a fine **individual** or **individuals** which represent the finest feelings of that species with the finest glorification and finest poetry.

The nightingales of flies and insects, in particular, are both numerous and various.

Through their humming poetry they make all animals with ears, from the largest to the smallest, hear their glorifications, and give them pleasure.

Some of them are **nocturnal**. These **poetry-declaining friends** of all small animals are their sweet-voiced **orators** when all beings are plunged into the silence and tranquillity of the night.

Each is the centre of a circle of **silent recollection**, an assembly in solitude, to which all the others listen,

and, in a fashion, recollect and extol **the All-Glorious Creator** in their own hearts.

Lâakal saat gibi sana evkatını bildirir, kendisi bilmiyor ne yapıyor. Bilmemesi senin bildiğine zarar vermez.

Amma o bülbülün cüz'î maaşı ise, o tebessüm eden ve gülen güzel gül çiçeklerinin **müşahedes**ıyla aldığı zevk ve onlarla muhavere ve konuşmak ve dertlerini dökmekle aldığı **telezzüz**dür.

Demek onun **nağamat-ı hazînesi**, **hayvanî teellümât**tan gelen teşekkiyât değil, belki **ataya-yı Rahmâniye**den gelen bir **teşekkürattır**.

Bülbüle; **nahli**, **fahli**, **ankebut** ve **nemli**, yâni **arı** ve **vasita-i nesil erkek hayvan** ve **örümcek** ve karınca ve hevâm ve küçük hayvanların bülbüllerini kıyas et. Her birinin amellerinin bülbül gibi çok gayeleri var.

Onlar için de birer maaş-ı cüz'î hükmünde birer zevk-i mahsus, hizmetlerinin içinde dercedilmiştir.

O zevk ile, **san'at-ı Rabbâniye**deki mühim gayelere hizmet ediyorlar.

Nasıl ki, bir **sefine-i Sultaniye**de bir nefer **dümencilik** edip bir cüz'î maaş alır.

Öyle de, hizmet-i Sübhaniyede bulunan bu hayvanatın birer cüz'î maaşları vardır.

Bülbül bahsine bir tetimme:

Sakin zannetme ki, bu ilân ve **dellâllik** ve tesbihatın nağamatıyla teganni, bülbüle mahsustur.

Belki ekser **enva**'nın her bir nev'inin bülbül-misâli bir sınıfı var ki,

o nev'in en lâtif hissiyatını, en lâtif bir tesbih ile en lâtif sec'alarla temsil edecek birer lâtif **ferdi** veya **efrâdı** bulunur.

Hususan sinek ve böceklerin bülbülleri hem çoktur, hem çeşit çeşittirler ki,

onlar bütün kulağı bulunanların en küçük hayvandan en büyüğüne kadar olanların başlarında tesbihatlarını güzel sec'alarla onlara işittirip onları mütelevviz ediyorlar.

Onlardan bir kısmı **leylî**dir. Gecede sükûta dalan ve sükûnete giren bütün küçük hayvanların **kaside-hân enîs**leri, gecenin sükûnetinde ve mevcûdâtın sükûtunda onların tatlı sözlü **nutuk-hân**larıdır.

Ve o meclis-i halvette olan **zîkr-i haff**nin dairesinde birer kutubdur ki, her birisi onu dinler;

kendi kalbleriyle **Fâtır-ı Zülcelâllerine** bir nevi zikir ve tesbih ederler.

Another sort are **diurnal**. By day, in spring and summer, they proclaim the mercy of **the Most Merciful and Compassionate One** to all animate beings from the **pulpits** of the trees with their ringing voices, **subtle songs**, and **poetic glorifications**.

It is as if, like the leader of a gathering for the recitation of God's Names **induces the ecstasy** of those participating,

all the creatures listening start to praise the All-Glorious Creator each in its own special tongue and with a particular chant.

That is to say, every sort of being, and even the stars, have a **chief-reciter** and **light-scattering** nightingale.

But the most excellent, **the most noble**, the most luminous, **the most dazzling**, the greatest and the **most honourable** nightingale,

whose voice was the most ringing, whose **attributes** the most brilliant, whose recitation the **most complete**, whose thanks the **most universal**, whose essence was the most perfect, and whose form the **most beautiful**,

who brought all the beings of the heavens and the earth in the garden of the universe **to ecstasy and rapture** through his **subtle poetry**, his **sweet song**, his **exalted glorification**,

was **the glorious nightingale** of human kind, the nightingale of the Qur'an: Muhammad the Arabian,

Upon whom and upon whose Family and those who resemble him be the best of blessings and peace.

To Conclude: The animals, who serve in the palace of the universe, conform **with complete obedience** to **the creational commands**

and display perfectly in the name of Almighty God the aims included in their **natures**.

#366

The glorification and worship they perform by carrying out the duties related to their lives in this wonderful fashion through the power of God Almighty,

are **gifts** and **salutations** which they present to the Court of the All-Glorious Creator, **the Bestower of Life**.

The Third Category of Workers are plants and inanimate creatures.

Since they have no faculty of will, they receive no wage.

Their work is **'purely for the sake of God,'** and in His name, on His account, and through His **will**, **power** and **strength**.

However, it may be perceived from their growth and development that they receive a sort of pleasure from their **duties of pollination** and **producing seeds** and fruits.

Diğer bir kısmı, **neharî**dir. Gündüzde ağaçların **minberlerinde**, bütün zîhayatların başlarında, yaz ve bahar mevsimlerinde yüksek âvazlarıyla, **lâtif nağamat** ile, **sec'alı tesbihat** ile **Rahmanurrahîm**'in rahmetini ilân ediyorlar.

Güya bir zikr-i cehrî halkasının bir reisi gibi işitenlerin **cezbelerini tahrik ediyorlar** ki,

o vakit işitenlerin her birisi lisan-ı mahsusuyla ve bir avâz-ı hususî ile Fâtır-ı Zülcelâlinin zikrine başlar.

Demek, her bir nevi mevcûdâtın, hattâ yıldızların da bir **ser-zâkiri** ve **nur-efşan** bir bülbülü var.

Fakat, bütün bülbüllerin en efdali ve **en eşrefi** ve en münevveri ve **en bâhiri** ve en azîmi ve **en kerîmi**

ve sesçe en yüksek ve **vasıfça** en parlak ve zikirce **en etemm** ve şükürce **en eamm** ve mahiyetçe en ekmel ve sûretçe **en ecmel**,

kâinat bostanında, arz ve semâvâtın bütün mevcûdâtını **lâtif secaatıyla**, **leziz nağamatıyla**, **ulvî tesbihatıyla** **vecde ve cezbeye** getiren,

nev-i beşerin **andelib-i zîşanı** ve benî-Âdemin bülbül-ü zül-Kur'anı: Muhammed-i Arabî'dir.

عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَآمَثَالِهِ أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَ أَجْمَلُ
التَّسْلِيَمَاتِ

Elhasıl: Kâinat sarayında hizmet eden hayvanat, **kemâl-i itaatle evâmîr-i tekviniyye**ye imtisâl edip,

fıtratlarındaki gayeleri güzel bir vecihle ve Cenâb-ı Hakk'ın namıyla izhar ederek

hayatlarının vazifelerini bedî' bir tarz ile Cenâb-ı Hakk'ın kuvvetiyle işlemekle ettikleri tesbihat ve ibâdât,

onların **hedâya** ve **tahiyyatlarıdır** ki; Fâtır-ı Zülcelâl ve **Vâhib-i Hayat** dergâhına takdim ediyorlar.

Üçüncü kısım ameleleri: Nebâtat ve cemâdâtır.

Onların cüz-i ihtiyârîleri olmadığı için, maaşları yoktur.

Amelleri **hâlisen livechillâh**tır ve Cenâb-ı Hakk'ın **iradesiyle** ve ismiyle ve hesabıyla ve **havl ve kuvvetiyle**dir.

Fakat nebâtâtın gidişatlarından hiss olunuyor ki, onların **vezaif-i telkîh** ve **tevlidde** ve meyvelerin terbiyesinde bir çeşit telezzüatları var.

But they experience no pain at all. Due to their will, animals experience pain as well as pleasure.

Since **will** does not enter into the work of plants and inanimate beings, their work is more perfect than that of animals, who have will.

Among those who possess will, the work of creatures like the bee **which are enlightened by revelation and inspiration** is more perfect than the work of those animals **which rely on their faculty of will**.

All the species of plants in the field of the face of the earth pray and ask of the All-Wise Creator **through their tongues of disposition and potentiality**:

“O our Sustainer! Give us strength so that by raising the flag of our species in every part of the earth, we may proclaim the splendour of Your dominicality;

and grant us **prosperity** so that we may worship You in every corner of the mosque of the earth;

and bestow on us the power to spread and travel in order to exhibit through our particular tongue the **embroideries** of Your Most Beautiful Names and Your **wonderful**, antique arts.”

The All-Wise Creator answers their silent prayer and bestows on the seeds of one species tiny wings made of hair: they fly away spreading everywhere.

They cause the Divine Names to be read in the name of their species.

(Like the seeds of most thorned plants and some yellow flowers.)

He gives to some species beautiful flesh that is either necessary or pleasant for human beings; He causes man to serve them and plant them everywhere.

To some He gives, covering a hard and **indigestible** bone, flesh that animals eat so that they disperse the seeds over a wide area.

On some He bestows small **claws** that grip onto all who touch them; moving on to other places, they raise the flag of the species and exhibit the antique art of **the All-Glorious Maker**.

And to some species, like to the bitter melon, He gives the force of a buckshot rifle so that,

when the time is ripe, the small melons which are its fruits, fall and fire out their seeds like shot to a distance of several metres, and **sow them**.

They work so that **numerous** tongues will glorify the All-Glorious Creator and recite His Beautiful Names. You may think of other examples in the same way.

The All-Wise Creator, Who is All-Powerful and All-Knowing, has created everything beautifully and with perfect order.

Fakat hiç teellümata mazhar değiller. Hayvan muhtar olduğu için, lezzet ile beraber elemi de var.

Cemâdât ve nebatâtın amellerinde **ihhtiyar** gelmediği için, eserleri de ihtiyar sahibi olan hayvanların amellerinden daha mükemmel oluyor.

İhtiyar sahibi olanların içinde, arı emsali gibi **vahy ve ilham ile tenevvür eden**lerin amelleri, **cüz'-i ihtiyârsine itimad eden**lerin amellerinden daha mükemmeldir.

Yeryüzünün tarlasında nebâtâtın her bir taifesi, **lisan-ı hal ve istidad diliyle** Fâtır-ı Hakîm'den sual ediyorlar, dua ediyorlar ki:

“Ya Rabbenâ! Bize kuvvet ver ki, yeryüzünün her bir tarafında taifemizin bayrağını dikmekle Saltanat-ı Rubûbiyetini lisanımızla ilân edelim

ve rûy-i arz mescidinin her bir köşesinde sana ibâdet etmek için bize **tevfik** ver

ve meşhergâh-ı arzın her bir tarafında senin Esmâ-i Hüsnânın **nakışlarını**, senin **bedi'** ve antika san'atlarını kendi lisanımızla teşhîr etmek için bize bir revaç ve seyahatâ iktidar ver.” derler.

Fâtır-ı Hakîm onların mânevî dualarını kabûl edip ki, bir taifenin tohumlarına kıldan kanatçıklar verir; her tarafa uçup gidiyorlar.

Tâîfeleri namına Esmâ-i İlâhiyyeyi okutturuyorlar

(Ekser dikenli nebâtât ve bir kısım sarı çiçeklerin tohumları gibi).

Ve bir kısmına da, insana lâzım veya hoşuna gidecek güzel et veriyor. İnsanı ona hizmetkâr edip her tarafa ekiyor.

Bâzı taifelerine de, **hazmolmayacak** sert bir kemik üstünde hayvanlar yutacak bir et veriyor ki, hayvanlar onu çok taraflara dağıtıyorlar.

Bazılara da, **çengelcikleri** verip her temas edene yapışıyor. Başka yerlere giderek taifesinin bayrağını dikerler, **Sânî-i Zülcelâl**'in antika san'atını teşhîr ediyorlar.

Ve bir kısmına da, acı düğlek denilen nebâtât gibi saçmalı tüfek gibi bir kuvvet verir ki,

vakti geldiği zaman onun meyvesi olan hıyarçık düşer, saçmalar gibi birkaç metre yerlere tohumcuklarını atar, **zer'eder**.

Fâtır-ı Zülcelâl'in zikir ve tesbihini **kesretli** lisanlarla söyledirmeye çalışırlar ve hâkezâ kıyas et...

Fâtır-ı Hakîm ve **Kadir-i Alîm**, kemâl-i intizâmla her şeyi güzel yaratmış,

He has fitted them out beautifully, **turned their faces towards beautiful aims**, employed them in beautiful duties, caused them to utter beautiful glorifications and to worship beautifully.

#367

O man! If indeed you are a human being, do not confuse nature, chance, futility, and misguidance with these beautiful matters. Do not make them ugly. Do not act in an ugly fashion. Do not be ugly!

The Fourth Category are human beings. Human beings, who are servants of a sort in the palace of the universe, resemble both angels and animals.

They resemble angels in universality of worship, **extensiveness** of supervision, **comprehensiveness** of knowledge, and in being heralds of Divine dominicality. However, man is **more comprehensive** in his worship,

but since he has an appetitive soul that is **disposed towards evil**, **contrary to the angels**, he is subject to progress and **decline**, which is of great importance.

Also, since in his work man seeks pleasure for his soul and a share for himself, he resembles an animal.

Since this is so, man receives two wages: the first is **insignificant**, animal, and **immediate**;

the second, angelic, universal, and **postponed**.

Now, man's duty and his wages, and his progress and decline, have been discussed in part in all thirty-three of the Words,

and have been explained in greater detail in the Eleventh and Twenty-Third Words in particular. We shall therefore cut short the discussion here and close the door.

And beseeching the Most Merciful to open to us the gates of His mercy, and seeking forgiveness for our faults and errors, we conclude it here.

Fifth Branch

The Fifth Branch has five 'Fruits'.

First Fruit

O my self-worshipping soul! O my world-worshipping friend!

Love is the cause of the universe's existence, and what binds it;

and it is both the light of the universe and its life.

Since man is the most comprehensive fruit of the universe, **a love that will conquer the universe** has been included in his heart, the seed of that fruit.

Thus, only one possessing infinite perfection may be worthy of such an infinite love.

güzel teçhiz etmiş, **güzel gayelere tevcih etmiş**, güzel vazifelerle tavzif etmiş, güzel tesbihat yaptırıyor, güzel ibâdet ettiriyor.

Ey insan! İnsan isen, şu güzel işlere, tabiatı, tesadüf, abesiyeti, dalâleti karıştırma; çirkin etme, çirkin yapma, çirkin olma!

Dördüncü kısım: İnsandır. Şu kâinat sarayında bir nevi hademe olan insanlar, hem melâikeye benzer, hem hayvanata benzer.

Melâikeye, ubûdiyet-i külliyyede, nezaretin **şümûlünde** mârifetin **ihâtasında**, Rubûbiyetin dellâllığında meleklerle benzer. Belki insan **daha câmi'**dir.

Fakat insanın **şerire** ve iştihali bir nefsi bulunduğundan, **melâikenin hilâfına** olarak pek mühim terakkiyat ve **tedenniyata** mazhardır.

Hem insan, amelinde nefsi için bir haz ve zâtı için bir hisse aradığı için hayvana benzer.

Öyle ise, insanın iki maaşı var: Biri; **cüz'**dir, hayvanîdir, **muacceldir**.

İkincisi; melekîdir, küllîdir, **müecceldir**.

Şimdi, insanın vazifesiyle maaşı ve terakkiyat ve tedenniyatı, geçen Yirmiüç aded Sözlerde kısmen geçmiştir.

Hususan Onbirinci ve Yirmiüçüncü'de daha ziyade beyân edilmiş. Onun için şurada ihtisar ederek kapıyı kapıyoruz.

Erhamürrâhimîn'den rahmet kapılarını bize açmasını ve şu Sözün tekmîline tevfiğini refik eylemesini niyaz ile, kusurumuzun ve hatâmızın afvını talep ile hatmediyoruz.

Beşinci Dal

Beşinci Dal'ın "Beş Meyvesi" var.

Birinci Meyve

Ey nefisperest nefsim, ey dünyaperest arkadaşım!

Muhabbet, şu kâinatın bir sebab-i vücududur. Hem şu kâinatın râbitasıdır.

Hem şu kâinatın nurudur, hem hayatıdır.

İnsan, kâinatın en câmi' bir meyvesi olduğu için, **kâinatı istilâ edecek bir muhabbet** o meyvenin çekirdeği olan kalbine dercedilmiştir.

İşte şöyle nihayetsiz bir muhabbete lâayık olacak, nihayetsiz bir kemâl sahibi olabilir.

O soul and O friend! Two faculties, through which one may experience **fear** and love, have been included in man's nature.

This love and fear are bound to be turned towards either creatures or Creator.

However, fear of creatures is **a grievous affliction**, while love for them is **a calamitous tribulation**.

For you will fear people who will neither pity you nor accept your pleas for mercy. So fear is a grievous calamity.

As for love, the one you love will either not recognize you or will depart without bidding you farewell. Like your youth and property. Or else he will **despise** you because of your love.

Have you not noticed that in ninety-nine out of a hundred cases of **metaphorical love**, the lover complains about **the beloved**.

#368

For to love and **idolize** worldly beloveds with **the inner heart**, **which is the mirror of the Eternally Besought One**, oppresses the beloved, and he finds it disagreeable and rejects it.

Because **man's nature** rejects and casts away things that are contrary to it and unworthy of it. (Physical loves are outside our discussion.)

That is to say, the things you love either will not recognize you, or they will **scorn** you, or they will not **accompany** you. They will **part** from you **in spite of you**.

Since this is so, direct your fear and love to the One by Whom your fear will become **pleasurable abasement**, and your love, **shadowless happiness**.

Yes, to fear the Glorious Creator means finding a way to His compassionate mercy, and **taking refuge** in it. Fear is a **whip**; it drives you into the embrace of His mercy.

It is well-known that a mother gently scares her infant, for example, and draws it to her breast. The fear is most pleasurable for the child,

because it drives him to her tender embrace. Whereas the tenderness of all mothers is but a **flash** of Divine mercy.

That means there is a supreme pleasure in fear of God. If there is such pleasure in fear of God, it is clear what infinite pleasure there is to be found in love of God.

Moreover, one who fears God is saved from the calamitous and **distressing** fear of others. Also, because it is for God's sake, the love he has for creatures is not tinged with sorrow and **separation**.

Indeed, man loves firstly himself, then his **relations**, then his nation, then **living creatures**, then the universe, and the world.

İşte ey nefis ve ey arkadaş! İnsanın **havfe** ve muhabbete âlet olacak iki cihaz, fıtratında dercolumuştur.

Alâküllihal o muhabbet ve havf, ya halka veya Hâlık'a müteveccih olacak.

Halbuki halktan havf ise, **elîm bir beliyiye**dir. Halka muhabbet dahi, **belalı bir musibettir**.

Çünkü: Sen öylelerden korkarsın ki, sana merhamet etmez veya senin istirhamını kabûl etmez. Şu halde havf, elîm bir beladır.

Muhabbet ise, sevdiğin şey, ya seni tanımaz, Allah'a ısmarladık demeyip gider. -Gençliğin ve malın gibi-. Ya muhabbetin için seni **tahkir** eder.

Görmüyor musun ki, **mecâzî aşklarda** yüzde doksandokuzu, **maşukundan** şikâyet eder.

Çünkü: **Samed âyinesi olan bâtın-ı kalb ile** sanem-misâl dünyevî mahbublara **perestîş etmek**, o mahbûbların nazarında sakildir ve istiskal eder, reddeder.

Zira **fıtrat**, fıtrî ve lâıyk olmayan şeyi reddeder, atar. (Şehvânî sevmekler, bahsimizden hariştir.)

Demek sevdiğin şeyler ya seni tanımıyor, ya seni **tahkir** ediyor, ya sana **refakat** etmiyor. **Senin rağmına müfarakat** ediyor.

Mâdem öyledir; bu havf ve muhabbeti, öyle birisine tevcih et ki, senin havfın **lezzetli bir tezellül** olsun. Muhabbetin, **zilletsiz bir saadet** olsun.

Evet Hâlık-ı Zülcelâl'inden havf etmek, Onun rahmetinin şefkatına yol bulup **iltica etmek** demektir. Havf, bir **kaşçısı**; Onun rahmetinin kucağına atar.

Mâlûmdur ki, bir valide, meselâ bir yavruyu korkutup sinesine celbediyor. O korku, o yavruya gâyet lezzetlidir.

Çünkü: Şefkat sinesine celbediyor. Halbuki, bütün vâlidelerin şefkatleri, rahmet-i İlahiyenin bir **lem'**asıdır.

Demek havfullahta bir azîm lezzet vardır. Mâdem havfullahın böyle lezzeti bulunsa, muhabbetullahta ne kadar nihayetsiz lezzet bulunduğu mâlûm olur.

Hem Allah'tan havf eden, başkaların **kasavetli**, belalı havfından kurtulur. Hem Allah hesabına olduğu için mahlukata ettiği muhabbet dahi **firaklı**, elemli olmuyor.

Evet insan evvela nefsinin sever. Sonra **akâribini**, sonra milletini, sonra **zihayat mahlûkları**, sonra kâinatı, dünyayı sever.

He is connected with all these spheres. He may receive pleasure at their pleasure and pain at their pain.

However, since nothing is stable in this **world of upheavals and revolutions** swift as the wind, man's **wretched** heart is constantly wounded.

The things his hands cling onto tear at them as they depart, even severing them. He remains in perpetual distress, or else plunges into heedless drunkenness.

Since it is thus, my soul, if you have sense, gather together all those loves and give them to their true owner; be saved from those calamities.

These infinite loves are particular to One possessing infinite perfection and beauty.

When you give it to its true owner, you will be able to love everything without distress in His name and as His mirrors.

That means this love should not be spent directly on the universe. Otherwise, while being a delicious bounty, it becomes a grievous **affliction**.

There is another aspect besides, O soul! and it is the most important. You spend all your love on yourself.

You make your own soul your **object of worship** and beloved. You sacrifice everything for your soul. Simply, you ascribe to it a sort of dominicality.

Whereas the cause of love is either **perfection**, because perfection is loved for itself, or it is benefit, or it is pleasure, or it is **goodness**, or causes like these.

Now, O soul! In several of the Words we have proved decisively that your essential nature is **kneaded** out of fault, deficiency, poverty, and impotence,

and like the relative degree of darkness and obscurity shows the brightness of light,

with regard to opposites, you act as a mirror through them to the perfection, **beauty**, power, and **mercy** of the Beauteous Creator.

#369

That means O soul, that it is not love you should have for your soul, but **enmity**, or you should pity it, or after it is at peace, have compassion on it.

If you love your soul because it is the **source** of pleasure and benefit and you are **captivated** by their delights,

do not prefer the pleasure and **benefit of the soul**, which is a mere jot, to infinite pleasure and benefits. Do not resemble a fire-fly.

For it drowns all your friends and the things you love in the darkness of desolation and suffices with a **tiny glimmer** in itself.

Bu dairelerin her birisine karşı alâkadardır. Onların lezzetleriyle mütelezziz ve elemeleriyle müteellim olabilir.

Halbuki şu **herc ü merc âlem**de ve rüzgâr deveranında hiçbir şey kararında kalmadığından **bîçare** kalb-i insan, her vakit yaralanıyor.

Elleri yapıştığı şeylerle, o şeyler gidip ellerini paralıyor, belki koparıyor. Daima ızdırab içinde kalır, yahut gaflet ile sarhoş olur.

Mâdem öyledir, ey nefis! Aklın varsa, bütün o muhabbetleri topla, hakikî sahibine ver, şu belâlardan kurtul.

Şu nihayetsiz muhabbetler, nihayetsiz bir kemâl ve cemâl sahibine mahsustur.

Ne vakit hakikî sahibine verdin, o vakit bütün eşyâyı O'nun nâmıyla ve O'nun âyinesi olduğu cihetle ızdırabsız sevebilirsin.

Demek şu muhabbet, doğrudan doğruya kâinata sarfedilmemek gerektir. Yoksa muhabbet en leziz bir nimet iken, en elîm bir **nîkmet** olur.

Bir cihet kaldı ki, en mühimi de odur ki, ey nefis! Sen, muhabbetini kendi nefsine sarfediyorsun.

Sen, kendi nefsini kendine **mâbud** ve mahbub yapıyorsun. Her şeyi nefsine fedâ ediyorsun, âdetâ bir nevi Rubûbiyet veriyorsun.

Halbuki muhabbetin sebebi, ya **kemâl**dir; zira kemâl zâtında sevilir. Yahut menfaattır, yahut lezzettir veyahut **hayriyet**tir, ya bunlar gibi bir sebep tahtında muhabbet edilir.

Şimdi ey nefis! Birkaç Sözde kat'î isbat etmişiz ki; asıl mahiyetin kusur, naks, fakr, acizden **yoğrulmuş**tur ki;

zulmet, karanlığın derecesi nisbetinde nurun parlaklığını gösterdiği gibi,

zıddiyyet itibariyle sen, onlarla Fâtır-ı Zülcelâl'in kemâl, **cemâl**, kudret ve **rahmetine** âyinedârlık ediyorsun.

Demek ey nefis! Nefsine muhabbet değil, belki **adavet** etmelisin veyahut acımalısın veyahut mutmainne olduktan sonra şefkat etmelisin.

Eğer nefsini seversen, çünkü: Senin nefsin lezzet ve menfaatin **menşei**dir, Sen de lezzet ve menfaatin zevkine **meftunsun**.

O zerre hükmünde olan lezzet ve **menfaat-ı nefsiyeyi**, nihayetsiz lezzet ve menfaatlere tercih etme. Yıldız böceği gibi olma.

Çünkü o, bütün ahababını ve sevdiği eşyayı karanlığın vahşetine gark eder, nefsinde bir **lem'ack** ile iktifa eder.

You should love a **Pre-Eternal Beloved** on Whose gracious favours are dependent **all the pleasures and benefits of your soul together with all the benefits and bounties and creatures of the universe with which you are connected and from which you profit and through whose happiness you are happy**,

so then you may take pleasure at both your own and their happiness, and receive an infinite pleasure from the love of **the Absolutely Perfect One**.

Anyway, your **intense love** for yourself and your soul is love for the Divine Essence which you **misuse** and spend on your own self.

In which case, rend the egotism in your soul and show Him.

All your loves dispersed through the universe are love given to you to spend on His Names and attributes.

You have used it wrongly and you are suffering the penalty.

For **the penalty for an illicit, mis-spent love is merciless torment**.

For sure, one particle of the love of a **Pre-Eternal Beloved**, Who through the Names of Most Merciful and Compassionate, has prepared a dwelling like Paradise adorned with houris for you in which all your bodily desires will be gratified, and through others of His Names has readied for you in that Paradise everlasting favours that will satisfy all the longings of your spirit, heart, mind, and other subtle inner faculties, and in all of Whose Names are contained many treasures of grace and munificence

– one particle of His love may take the place of the whole universe.

But the universe cannot take the place of even a particular manifestation of His love.

In which case, heed this **Pre-Eternal Decree** which that **Pre-Eternal Beloved** caused His own Beloved to announce, and follow it:

If you love God, follow me, and God will love you. (Qur'an, 3:31.)

Second Fruit

O soul! Worship is not **the introduction to additional rewards**, but **the result of previous bounties**.

Yes, we have received our wage, and are accordingly **charged** with the duties of service and worship.

Because, O soul!, since the All-Glorious Creator, Who clothed you in existence **which is pure good**,

has given you a stomach and appetite, **through His Name of Provider**, He has placed before you all **foods** on a table of bounties.

Zira **nefsî olan lezzet ve menfaatinle beraber bütün alâkadar olduğun ve bütün menfaatleriyle intifa' ettiğin ve saadetleriyle mes'ud olduğun mevcûdâtın ve bütün kâinatın menfaatleri, nimetleri, iltifatına tabi bir Mahbub-u Ezeli'**yi sevmekliğin lâzımdır.

Tâ, hem kendinin, hem bütün onların saadetleriyle mütelezziz olası. Hem **Kemâl-i Mutlak**'ın muhabbetinden aldığı nihayetsiz bir lezzeti alsın.

Zâten sana, sende senin nefsine olan **şedid muhabbetin**, Onun zâtına karşı muhabbet-i zâtiyedir ki, sen **sû'-i istimal** edip kendi zâtına sarfediyorsun.

Öyle ise nefsindeki eneyi yırt, hüveyi göster

ve kâinata dağınık bütün muhabbetlerin, Onun esmâ ve sıfâtına karşı verilmiş bir muhabbettir.

Sen sû'-i istimal etmişsin, cezasını da çekiyorsun.

Çünkü: **Yerinde sarfolunmayan bir muhabbet-i gayr-ı meşruanın cezası, merhametsiz bir musibettir.**

Rahmanürrahîm ismiyle, hurilerle müzeyyen Cennet gibi senin bütün arzularına câmi' bir meskeni, senin cismanî hevesâtına ihzâr eden ve sâir Esmâsıyla senin ruhun, kalbin, sırrın, aklın ve sâir letâifin arzularını tatmin edecek ebedî ihsanatını o Cennet'te sana müheyya eden ve her bir isminde mânevî çok hazine-i ihsan ve kerem bulunan bir Mahbub-u Ezeli'nin,

elbette bir zerre muhabbeti, kâinata bedel olabilir.

Kâinat Onun bir cüz'î tecelli-i muhabbetine bedel olamaz.

Öyle ise o **Mahbub-u Ezeli'**nin kendi Habibine söylettirdiği şu **Fermân-ı Ezeli**yi dinle, ittiba et:

إِنْ أَنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

İkinci Meyve

Ey nefis! Ubûdiyet, **mukaddeme-i mükâfat-ı lâhika** değil, belki **netice-i nimet-i sâbika**dır.

Evet biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubûdiyetle **muvazzafız**.

Çünkü: Ey nefis! **Hayr-ı mahz olan** vücudu sana giydiren Hâlık-ı Zülcelâl,

sana iştihâlî bir mide verdiğiinden **Rezzak ismiyle** bütün **mat'umâtı** bir sofraya nimet içinde senin önüne koymuştur.

Then, since He has given you a life **decked out with senses**, life too requires sustenance like a stomach;

#370

all your senses like eyes and ears are like hands before which He has placed a table of bounties as broad as the earth.

Then, because He has given you humanity, which requires many immaterial foods and bounties,

He has laid out before that **stomach of humanity**, in so far as the hand of the mind can reach, an extensive table of bounties as broad as **the worlds of both the inner and outer dimensions of things**.

Then, since He has given you Islam and belief, *which require infinite bounties and are nourished through countless fruits of mercy and are **supreme humanity***,

He has opened up before you a table of bounties, pleasure, and happiness which includes **the sphere of contingency** together with the sphere of His sacred Names and attributes.

Then, through giving you love, which is a light of belief, He has bestowed on you an **endless** table of bounties, happiness, and pleasure.

That is to say, with regard to your **corporeality** you are an insignificant, weak, impotent, **lowly**, **restricted**, limited particular,

but through His favour, you have as though risen from being **an insignificant particular** to being a **universal**, **luminous whole**.

For by giving you life, He has raised you from particularity to a sort of universality;

and by giving you humanity, to true universality;

and by bestowing Islam on you, to an exalted, luminous universality;

and by giving you **knowledge and love of Him**, He has elevated you to **an all-encompassing light**.

O soul! You have received this wage, and you are charged with the pleasurable, bountiful, easy, and light duty of worship.

But you are lazy in this too. If you perform it half-heartedly, it is as though the former wages are **insufficient** for you and you are **overbearingly** wanting greater things.

Also, you are complaining: "Why was my prayer not accepted?" But your right is not complaint, it is supplication.

Through His pure grace and munificence, Almighty God bestows Paradise and eternal happiness.

So seek refuge in His mercy and **munificence** constantly. Trust in Him and heed this decree:

Sonra sana **hassasiyetli** bir hayat verdiğinden, o hayat dahi bir mide gibi rızık ister.

Göz, kulak gibi bütün duyguların, eller gibidir ki, rûy-i zemin kadar geniş bir sofrâ-i nimeti, o ellerin önüne koymuştur.

Sonra mânevî çok rızık ve nimetler isteyen insâniyeti sana verdiğinden,

âlem-i mülk ve melekût gibi geniş bir sofrâ-i nimet, o **mîde-i insâniyetin** önüne ve aklın eli yetişecek nisbette sana açmıştır.

Sonra *nihayetsiz nimetleri isteyen ve hadsiz rahmetin meyveleriyle tegaddi eden ve **insaniyet-i kübrâ** olan* İslâmiyeti ve îmânı sana verdiğinden,

daire-i mümkinat ile beraber Esmâ-i Hüsnâ ve sıfât-ı mukaddesenin dairesine şamil bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana fethetmiştir.

Sonra îmânın bir nuru olan muhabbeti sana vermekle, **gayr-ı mütenâhî** bir sofrâ-i nimet ve saadet ve lezzet sana ihsan etmiştir.

Yâni, **cismâniyetin** itibarıyla küçük, zaîf, âciz, **zelil**, **mukayyed**, mahdud bir cüz'sün.

Onun ihsanıyla **cüz'î bir cüz'den**, **küllî bir küll-ü nurânî** hükmüne geçtin.

Zira hayatı sana vermekle, cüz'iyetten bir nevi külliyete

ve insâniyeti vermekle hakikî külliyete

ve İslâmiyeti vermekle ulvî ve nurani bir külliyete

ve **mârifet ve muhabbeti** vermekle **muhit bir nura** seni çıkarmış.

İşte ey nefis! Sen bu ücreti almışsın. Ubudiyet gibi lezzetli, nimetli, rahatlı, hafif bir hizmetle mükellefsin.

Halbuki, buna da tenbellik ediyorsun. Eğer yarım yamalak yapsan da, güya eski ücretleri **kâfi** gelmiyormuş gibi, çok büyük şeyleri **mütehakkimâne** istiyorsun.

Ve hem "Niçin duam kabûl olmadı" diye nazlanıyorsun. Evet, senin hakkın naz değil, niyazdır.

Cenâb-ı Hak Cennet'i ve saadet-i ebediyeyi, **mahz-ı fazl ve keremiyle** ihsan eder.

Sen, daima rahmet ve **keremine** iltica et. Ona güven ve şu fermanı dinle:

Say: "In the bounty of God, and His mercy –in that let them rejoice;" that is better than the [wealth] they hoard. (Qur'an, 10:58.)

If you say: "How can I respond to these countless, universal bounties with my limited and partial thanks?"

The Answer: With a universal **intention** and boundless **belief**...

For example, a man enters a king's presence with a gift worth five kurush, and he sees that

other gifts worth millions have arrived from **acceptable** people, and have been lined up there. It occurs to him:

"My present is nothing. What shall I do?" Then he says suddenly:

"My Lord! I offer you all these valuable gifts in my name. For you are worthy of them.

If I had the power, I would have given you gifts equal to them."

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

Eğer desen: "Şu küllî hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdud ve cüz'î şükürümle mukabele edebilirim?"

Elcevab: Küllî bir **niyetle**, hadsiz bir **itikad** ile...

Meselâ: Nasılki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile, bir padişahın huzuruna girer ve görür ki,

Her biri milyonlara değer hediyeler, **makbul** adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir:

"Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Birden der:

"Ey seyyidim! Bütün şu kıymetdar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü: Sen onlara lâıksın.

Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim."

www.risaleglobal.com

Thus, the king, who has need of nothing and accepts his subjects' gifts as a sign of their loyalty and respect,

accepts that wretched man's universal intention and wish, and the worthiness of his elevated belief as though it was the greatest gift.

In exactly the same way, while performing the five daily prayers an impotent servant of Almighty God declares: "Salutations be to God!"

That is, "I offer You on my own account all the gifts of worship all creatures offer you through their lives.

If I had been able, I would have offered You as many salutations as them, for You are worthy of them, and worthy of more besides."

Such an intention and belief comprise extensive universal thanks.

The seeds and grains of plants are their intentions.

And for example, the melon utters a thousand intentions in its heart in the form of the nuclei of its seeds:

"O my Creator! I want to proclaim the embroideries of Your Most Beautiful Names in many places on the earth."

Since Almighty God knows how future things will come about, He accepts their intention as actual worship.

The rule, "A believer's intention is better than his actions" alludes to this mystery. (al-Manawi, al-Fayd al-Qadr, vi, 291, No: 9295.)

The wisdom in offering glorifications in also infinite numbers is understood from this mystery. For instance: Glory and praise be unto You to the number of Your creatures, that may be as pleasing to You as the extent of Your Throne and the ink of Your words, and we glorify You with all the glorifications of Your prophets and saints and angels. (Muslim, Dhikr, 79; Tirmidhi, Da'wat, 103; Nasa'i, Sahw, 94; Musnad, i, 258, 353. 30 Qur'an, 1:4.)

Just as an officer presents all the duties of his soldiers to the king in his own name,

so man, who acts as officer to other creatures, commands the animals and plants, has the capacity to be vicegerent over the beings of the earth,

and in his own world considers himself to represent everyone, declares: You alone do we worship, and from You alone do we seek help; (Qur'an, 1:4.)

He offers the worship and seeking of help of all creation to the All-Glorious True Object of Worship in his own name.

İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabûl eden o pâdişah,

O bîçarenin o büyük ve küllî niyetini ve arzusunu ve o güzel ve yüksek îtikad liyakatını, en büyük bir hediye gibi kabûl eder.

Aynen öyle de: Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyâtü lillâh" der.

Yâni: Bütün mahlukatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubûdiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum.

Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyyeler sana takdim edecektim. Hem sen onlara, hem daha fazlasına lâıksın.

İşte şu niyet ve îtikad, pek geniş bir şükr-ü küllîdir.

Nebâtatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir.

Hem meselâ: Kavun, kalbinde nüveler sûretinde bin niyyet eder ki,

"Ya Hâlıkım! Senin Esmâ-i Hüsnânın nakışlarını yerin bir çok yerlerinde ilân etmek isterim."

Cenâb-ı Hak gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için, onların niyetlerini bilfiil ibâdet gibi kabûl eder.

"Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır." Şu sırta işaret eder.

Hem

سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ عَدَدَ خَلْقِكَ وَرِضَاءِ نَفْسِكَ وَزِينَةِ عَرْشِكَ وَ مَدَادِ كَلِمَاتِكَ وَ نُسْبَحُكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ أَنْبِيَائِكَ وَأَوْلِيَّائِكَ وَمَلَائِكَتِكَ

gibi hadsiz adedle tesbih etmenin hikmeti şu sırdan anlaşılır.

Hem nasıl bir zâbit, bütün neferatının yekûn hizmetlerini kendi namına padişaha takdim eder.

Öyle de: Mahlûkata zabıtlık eden ve hayvanat ve nebatâta kumandanlık yapan ve mevcûdât-ı arziyyeye halifelik etmeye kabil olan

ve kendi hususî âleminde kendini herkese vekil telakki eden insan, اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ der.

Bütün halkın ibâdetlerini ve istianelerini, kendi nâmına Mâbud-u Zülcelâl'e takdim eder.

He also says:

O God! Grant blessings to Muhammad to the number of the particles in existence and all their compounds!

He offers benedictions for the Prophet (PBUH) in the name of everything.

Because everything is connected with the Muhammadan Light.

Thus, you may understand the wisdom in the countless numbers mentioned in the glorifications and benedictions for the Prophet (PBUH).

#372

Third Fruit

O soul! If, in a brief life, you want to do something that will profit you infinitely in the hereafter,

and you want every moment of your life to be as beneficial as a life-time,

and if you want to transform your habitual actions into worship and your heedlessness into awareness of the Divine presence,

follow the Illustrious Practices of the Prophet (PBUH).

For when you apply your actions to the rulings of the Shari'a, it affords a sort of awareness of God's presence; it becomes worship of a sort and yields many fruits for the hereafter.

For example, you bought something. The moment you applied what is acceptable and required by the Shari'a, that ordinary act of shopping acquired the value of worship.

Recalling the injunctions of the Shari'a calls to mind Revelation. And by thinking of the Lawgiver, you are turned towards God. And that makes you aware of His presence.

That means, in applying the Illustrious Sunna to your actions, are advantages like making this fleeting life the means of gaining an everlasting life which produces eternal fruits.

Heed the decree:

So believe in God and His Messenger, the unlettered Prophet, who believes in God and His Word: follow him that you may be guided. (Qur'an, 7:158.)

Try to reflect comprehensively the effulgence and manifestation of all of the Most Beautiful Names, whose manifestations are diffused within the ordinances of the Shari'a and Illustrious Sunna...

Hem

سُبْحَانَكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ جَمِيعِ مَخْلُوقَاتِكَ وَبِالسَّنَةِ

der. Bütün mevcûdâtı kendi hesabına söylettirir.

Hem

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ ذَرَّاتِ الْكَائِنَاتِ وَ مُرَكَّبَاتِهَا

der.

Her şey nâmına bir salâvat getirir.

Çünkü her şey, Nur-u Ahmedî (A.S.M.) ile alâkadardır.

İşte tesbihatta, salâvatlarda hadsiz adedlerin hikmetini anla.

Üçüncü Meyve

Ey nefis! Az bir ömürde hadsiz bir amel-i uhrevî istersen

ve her bir dakika-i ömrünü bir ömür kadar faideli görmek istersen

ve âdetini ibâdete ve gafletini huzura kalbetmeyi seversen,

Sünnet-i Seniye'ye ittiba et.

Çünkü: Bir muamele-i şer'iyeye tatbik-i amel ettiğin vakit, bir nevi huzur veriyor. Bir nevi ibâdet oluyor. Uhrevî çok meyveler veriyor.

Meselâ: Bir şeyi satın aldın. İcab ve kabûl-i şer'iyeyi tatbik ettiğin dakikada, o âdi alış-verişin bir ibâdet hükmünü alır.

O tahattur-u hükm-ü şer'i bir tasavvur-u vahiy verir. O dahi, Şârii düşünmekle bir teveccüh-ü İlahî verir. O dahi, bir huzur verir.

Demek Sünnet-i Seniye'ye tatbik-i amel etmekle bu fânî ömür, bâki meyveler verecek ve bir hayat-ı ebediyeye medâr olacak olan faideler elde edilir.

فَآمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ

وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ fermânını dinle.

Şeriat ve Sünnet-i Seniye'nin ahkâmları içinde cilveleri intişar eden Esmâ-i Hüsnânın her bir isminin feyz-i tecellisine bir mazhar-ı câmi' olmağa çalış...

Fourth Fruit

O soul! Do not look at the worldly, and especially **the dissipated** and **the unbelievers**, and be deceived by their superficial glitter and **illicit** pleasures; do not imitate them.

For even if you do imitate them, you will not be like them; you will **decline** immeasurably.

You cannot be an animal even. For the intellect in your head becomes an **inauspicious** tool which constantly beats you over the head.

For example, there is a palace and in one of its large apartments is a powerful electric lamp.

Small electric lights which **branch out** from it and are attached to it **have been divided** among its small apartments.

Now, someone touches the switch of the big light and turns it off; all the apartments are plunged into deep darkness and desolation.

Another palace has small electric lights in all its apartments which are not **connected** to the large light.

If the owner of the latter palace presses the switch of the large electric light and turns it off, there may still be lights on in the **other apartments**

by which he can carry out his work, and which will not allow thieves to profit from the darkness.

O soul! The first palace is a Muslim and the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him) is the large electric light in his heart.

#373

If he forgets him, or (**I seek refuge with God from Satan the Accursed**) he expels him from his heart, he will accept none of the other prophets, indeed, no place will remain in his spirit for any **perfection**. He will not even recognize His **Sustainer**.

All the apartments and **subtle faculties** in his nature will be plunged into darkness, and there will be a terrible **destruction** and desolation in his heart.

How will he profit in the face of this destruction and desolation, where will he find **familiarity**? What benefit will he secure which will repair the damage?

However, Europeans resemble the second palace; even if they cast out from their hearts the light of the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him), lights of a sort may remain, or they suppose they remain.

They may continue to have a sort of belief in their Creator and in Moses and Jesus (Peace be upon them), **which will allow them to attain good morals and character**.

Dördüncü Meyve

Ey nefis! Ehl-i dünyaya, hususan **ehl-i sefahete**, hususan **ehl-i küfre** bakıp sûrî zînet ve aldatıcı **gayr-ı meşru** lezzetlerine aldanıp taklid etme.

Çünkü: Sen onları taklid etsen, onlar gibi olamazsın. Pek çok **sukut** edeceksin.

Hayvan dahi olamazsın. Çünkü: Senin başındaki akıl, **meş'um** bir âlet olur. Senin başını daima döğecektir.

Meselâ: Nasıl ki bir saray bulunsa, büyük bir dairesinde büyük bir elektrik lâmbası bulunur.

O elektrikten **teş'a'ub** etmiş ve onunla bağlı küçük küçük elektrikler, küçük menzillere **taksim edilmiş**.

Şimdi birisi o büyük elektrik lâmbasının düğmesini çevirip ziyayı kapatsa, bütün menziller derin bir karanlık içine ve bir vahşete düşer.

Ve başka sarayda büyük elektrik lâmbasıyla **merbut** olmayan küçük elektrik lâmbaları, her menzilde bulunuyor.

O saray sahibi büyük elektrik lâmbasının düğmesini çevirerek kapatsa, **sâir menziller**de ışıklar bulunabilir.

Onunla işini görebilir, hırsızlar istifade edemezler.

İşte ey nefsim! Birinci saray, bir müslümandır. Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, onun kalbinde o büyük elektrik lâmbasıdır.

Eğer Onu unutsa, **el'iyazübillah** kalbinden O'nu çıkarsa, hiçbir peygamberi daha kabûl edemez. Belki hiçbir **kemâlât**ın yeri ruhunda kalamaz, hattâ **Rabbini** de tanımaz.

Mahiyetindeki bütün menziller ve **lâtifeler**, karanlığa düşer ve kalbinde müdhiş bir **tahribat** ve vahşet oluyor.

Acaba bu tahribat ve vahşete mukabil hangi şeyi kazanıp **ünsiyet** edebilirsin? Hangi menfaati bulup o tahribat zararını onunla tâmir edersin?

Halbuki ecnebiler, o ikinci saraya benzerler ki, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın nurunu kalblerinden çıkarsalar da, kendilerince bâzı nurlar kalabilir veya kalabilir zannederler.

Onların mânevî kemâlât-ı ahlâkiyelerine medâr olacak Hazret-i Mûsa ve İsa Aleyhimesseleâm'a bir nevi îmânları ve Hâliklarına bir çeşit îtikadları kalabilir.

O my evil-commanding soul! If you say: "I am not a European and I want to be an animal",

how many times have I told you: "You cannot be an animal.

For there is intelligence in your head, and it strikes your face, eyes, and head with the pains of the past and fears of the future, and beats you.

It adds a thousand pains to one pleasure. Whereas animals receive pleasure without pain.

So first pluck out your intelligence and throw it away, then be an animal!

You will also receive the chastening slap of 'Like cattle, nay, they are further astray.'" (Qur'an, 7:179.)

Fifth Fruit

O my soul! As we have stated repeatedly, since man is the fruit of the tree of creation,

he is a creature which, like a fruit, is the furthest and most comprehensive and looks to everything, and bears the seed of a heart which holds within it the aspects of unity of everything, and whose face looks to multiplicity, transience, and the world.

As for worship, it is a line of union which turns his face from transience to permanence, from creation to Creator, from multiplicity to unity, and from the extremity to the source, or it is a point of union between the source and the extremity.

If a valuable, conscious fruit which will form a seed looks to the living creatures beneath the tree, and relying on its beauty throws itself into their hands;

if being heedless, it falls; it will fall to their hands and be smashed, and will go for nothing like a common fruit.

But if the fruit finds its point of support, and it is able to think that by the seed within it holding the aspects of unity of the whole tree, it will be the means of tree's continuance and the continued existence of the tree's reality,

then a single seed within that single fruit will manifest a perpetual universal truth within an everlasting life.

#374

In the same way, if man plunges into multiplicity, is drowned in the universe and intoxicated by love of the world, is deceived by the smiles of ephemeral beings

and casts himself into their arms, he certainly falls into infinite loss. He falls into both transitoriness, and ephemerality, and non-existence. In effect he sentences himself to death.

Ey nefis-i emmâre! Eğer desen: "Ben, ecnebi değil, hayvan olmak isterim."

Sana kaç defa söylemiştim: "Hayvan gibi olamazsın.

Zira kafandaki akıl olduğu için, o akıl geçmiş elemeleri ve gelecek korkuları tokatıyla senin yüzüne, gözüne, başına çarparak dövüyor.

Bir lezzet içinde bin elem katıyor. Hayvan ise, elemsiz güzel bir lezzet alır, zevkeder.

Öyle ise, evvelâ aklını çıkar at, sonra hayvan ol.

Hem كَلَّا نَعَامَ بَلْ هُمْ أَضَلُّ sille-i tedibini gör."

Beşinci Meyve

Ey nefis! Mükerreren söylediğimiz gibi; insan, şecere-i hilkatın meyvesi olduğundan,

meyve gibi en uzak ve en câmi' ve umuma bakar ve umumun cihet-ül vahdetini içinde saklar bir kalb çekirdeğini taşıyan ve yüzü kesrete, fenâya, dünyaya bakan bir mahluktur.

Ubûdiyet ise, onun yüzünü fenadan bekaya, halktan Hakk'a, kesretten vahdete, müntehadan mebde'e çeviren bir hayt-ı vuslat, yahut mebde' ve muntehâ ortasında bir nokta-i ittisaldır.

Nasıl ki tohum olacak kıymettar bir meyve-i zîşuur, ağacın altındaki zîruhlara baksa, güzelliğine güvense, kendini onların ellerine atsa

veya gaflet edip düşse, onların ellerine düşecek, parçalanacak, âdi bir tek meyve gibi zayi' olacak.

Eğer o meyve, nokta-i istinadını bulsa, içindeki çekirdek, bütün ağacın cihet-ül vahdetini tutmakla beraber ağacın bekasına ve hakikatının devamına vasıta olacağını düşünebilse,

o vakit o tek meyve içinde birtak çekirdek, bir hakikat-ı külliye-i daimeye, bir ömr-ü bâki içinde mazhar oluyor.

Öyle de: İnsan, eğer kesrete dalıp kâinat içinde boğulup dünyanın muhabbetiyle sersem olarak fânilerin tebessümlerine aldansa,

onların kucaklarına atılsa, elbette nihayetsiz bir hasârete düşer. Hem fenâ, hem fâni, hem ademe düşer. Hem mânen kendini îdam eder.

But if he listens with the ear of his heart to the lessons in belief from the tongue of the Qur'an and raises his head and turns towards unity,

he may rise through the ascension of worship to the throne of perfections. He may become an eternal man.

O my soul! Since the reality is thus, and since you are a member of the nation of Abraham (Peace be upon him), like Abraham, say: "I love not those that set." (Qur'an, 6:76.)

Turn your face to the Eternal Beloved and weep the following lines like me.

(The Persian verses to be included here have been included in the Second Station of the Seventeenth Word, and have not been repeated here.)

#375

The Twenty-fifth Word

The Miraculousness of the Qur'an

While there is a perpetual miracle like the Qur'an,

Searching for further proof appears to my mind as superfluous;

While there is a proof of reality like the Qur'an,

Would silencing those who deny it weigh heavily on my heart?

[A Reminder: At the start, our intention was to write this Word in the form of five 'Lights',

but at the end of the First Light, we were compelled to write extremely fast in order to print it in the old [Ottoman] script.

{According to a law passed in November 1928, the Arabic (Ottoman) alphabet was banned from the end of that year, and the Latin alphabet officially adopted. [Tr.]}

On some days even we wrote twenty to thirty pages in two or three hours.

Therefore, writing three Lights in a brief and concise manner, we have for now abandoned the last two.

I hope that my brothers will look fairly and with tolerance at any faults and defects, difficulties and mistakes, which may be attributed to me.]

Most of the verses in this treatise of The Miraculousness of the Qur'an have either been the cause of criticism by atheists, or have been objected to by scientists, or have been the subject of doubt and misgiving by satans among jinn and men.

Thus, this Twenty-Fifth Word has explained the truths and fine points of those verses in such a way that

Eğer lisan-ı Kur'andan kalb kulağıyla iman derslerini işitip başını kaldırsa, vahdete müteveccih olsa,

ubûdiyyetin mi'racıyla arş-ı kemâlâta çıkabilir. Bâki bir insan olur.

Ey nefsim! Mâdem hakikat böyledir ve mâdem Millet-i İbrahimiyedensin (A.S.) İbrahimvari لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ de.

Ve Mahbub-u Bâki'ye yüzünü çevir ve benim gibi şöyle ağla:

(Buradaki Farisî beyitler, Onyedinci Söz'ün ikinci makamında yazılmakla burada yazılmamıştır.)

Yirmibeşinci Söz

Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi

Elde Kur'an gibi bir mu'cize-i bâki varken,

Başka bürhân aramak aklıma zaid görünür.

Elde Kur'an gibi bir bürhân-ı hakikat varken,

Münkirleri ilzam için gönlüme sıklet mi gelir?

[İhtar: Şu Söz'ün başında beş şu'leyi yazmak niyet ettik.

Fakat Birinci Şû'le'nin âhirlerinde eski hurufâtla tab'etmek için gâyet sür'atle yazmağa mecbur olduk.

Hattâ Bâzı gün yirmi-otuz sahifeyi iki-üç saat içinde yazıyorduk.

Onun için üç Şû'leyi ihtisâren, icmâlen yazarak iki şû'leyi de şimdilik terketтік.

Bana ait kusurlar ve noksanîyetler ve işkâl ve hatâlara nazar-ı insaf ve müsamahâ ile bakmalarını ihvanlarımızdan bekleriz.]

Bu Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi'ndeki ekser âyetlerin her biri, ya mühlidler tarafından medâr-ı tenkid olmuş veya ehl-i fen tarafından itiraza uğramış veya cinnî ve insî şeytanların vesvese ve şübhelerine maruz olmuş âyetlerdir.

İşte bu "Yirmibeşinci Söz" öyle bir tarzda o âyetlerin hakikatlarını ve nüktelerini beyân etmiş ki,

the very points which the atheists and scientists imagined to be faults have been proved according to scholarly principles to be flashes of miraculousness and the sources of the perfections of the Qur'an's eloquence.

In order not to cause aversion, decisive answers have been given without mentioning their doubts.

Only, in the first Station of the Twentieth Word their doubts have been stated concerning three or four verses, like, And the mountains [its] pegs, {Qur'an, 78:7.} and, And the sun runs its course. {Qur'an, 36:38.}

#376

Also, although this treatise of The Miraculousness of the Qur'an was written very concisely and with great speed,

with regard to the science of rhetoric and sciences of Arabic,

it is explained in a way so learned and profound and powerful that it has caused wonder to scholars.

Although everyone who studies it will not understand all the matters discussed,

there is a significant share for everyone in this garden.

In spite of the defects in the phraseology and manner of expression due to its being written very fast and under confused conditions,

it explains the truth and reality of most important matters. Said Nursi

The Miraculousness Of The Qur'an

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Say: If all mankind and all jinn were to come together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like of it, even if they were to help and support each other. {Qur'an, 17:88.}

[Of the innumerable aspects of the miraculousness of the All-Wise Qur'an of Miraculous Exposition, the treasury of miracles and greatest miracle of Muhammad (Peace and blessings be upon him), I have pointed out close on forty in my Arabic treatises, in the Arabic Risale-i Nur, in my Qur'anic commentary called Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness), and in the preceding twenty-four Words.

Now I shall explain to a degree only five of those aspects and include within them briefly the other aspects, and in an Introduction give a definition of the Qur'an and indicate its nature.]

Introduction

The Introduction consists of Three Parts.

ehl-i ilhad ve fennin kusur zannettikleri noktalar i'câzın lemaâtı ve belâgât-ı Kur'aniyenin kemâlâtının menşe'leri olduğu, ilmî kaideleriyle isbat edilmiş.

Bulantı vermemek için onların şübheleri zikredilmeden cevab-ı kat'î verilmiş.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي وَالْجِبَالُ أَوْتَادًا gibi.. yalnız Yirminci

Söz'ün Birinci Makamı'nda üç-dört âyette şübheleri söylenmiş.

Hem bu Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi gerçi gâyet muhtasar ve acele yazılmış ise de,

fakat ilm-i belâgat ve ulûm-u Arabiye noktasında,

âlimlere hayret verecek derecede âlimâne ve derin ve kuvvetli bir tarzda beyân edilmiş.

Gerçi her bahsini her ehl-i dikkat tam anlamaz, istifade etmez.

Fakat o bahçede herkesin ehemmiyetli hissesi var.

Pek acele ve müşevveş hâletler içinde te'lif edildiğinden ifade ve ibaresinde kusur var olmasıyla beraber

ilim noktasında çok ehemmiyetli mes'elelerin hakikatını beyân etmiş. Said Nursî

Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

[Mahzen-i mu'cizât ve Mu'cize-i kübrâ-yı Ahmediye (A.S.M.) olan Kur'an-ı Hakîm-i Mu'ciz-ül Beyân'ın hadsiz vücuh-u i'câzından kırka yakın vücuh-u i'câziye arabî risalelerimde ve arabî Risale-i Nur'da ve "İşarât-ül İ'caz" namındaki tefsirimde ve geçen şu yirmidört Sözlerde işaretler etmişiz.

Şimdi onlardan yalnız beş vechini bir derece beyân ve sâir vücuhu içlerinde icmâlen dercederek ve bir mukaddeme ile onun târif ve mahiyetine işaret edeceğiz.]

Mukaddeme

Üç cüz'dür.

First Part

What Is The Qur'an? How is it defined?

Answer : As is explained in the Nineteenth Word and proved in other Words,

The Qur'an is the pre-eternal translator of the mighty Book of the Universe;

the post-eternal interpreter of the various tongues reciting the verses of creation;

the commentator of the book of the Worlds of the Seen and the Unseen;

the revealer of the treasures of the Divine Names hidden in the heavens and on the earth;

#377

the key to the truths concealed beneath the lines of events;

the tongue of the Unseen World in the Manifest World;

the treasury of the post-eternal favours of the Most Merciful and of the pre-eternal addresses of the Most Holy, which come from the World of the Unseen beyond the veil of this Manifest World;

it is the sun, foundation, and plan of the spiritual world of Islam;

the sacred map of the worlds of the hereafter;

the expounding word, lucid exposition, decisive proof, and clear interpreter of the Divine Essence, attributes, Names, and functions;

it is the instructor of the world of humanity;

the light and water of Islam, the macroanthropos;

the true wisdom of mankind;

and the true guide and leader urging humanity to prosperity and happiness;

it is a both a book of law, and a book of prayer, and a book of wisdom, and a book of worship, and a book of command and summons,

and a book of invocation, and a book of thought,

and a unique, comprehensive sacred book comprising many books to which recourse may be had for all the needs of all mankind;

it is a revealed scripture resembling a sacred library which offers treatises suitable for all the various ways and different paths of the all the saints and the veracious ones and the wise and the learned, which is appropriate for the illuminations of each way and enlightens it, and is suitable for the course of each path and depicts it.

Birinci Cüz'

Kur'an nedir? Târifi nasıldır?

Elcevab: (Ondokuzuncu Söz'de beyân edildiği ve sâir sözlerde isbat edildiği gibi)

Kur'an, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi..

ve âyât-i tekvinîyeyi okuyan mütenevvi dillerinin tercüman-ı ebedîsi..

ve şu âlem-i gayb ve şehadet kitabının müfessiri..

ve zeminde ve gökte gizli Esmâ-i İlahiyenin mânevî hazinelerinin keşşâfı..

ve sutûr-u hâdisâtın altında muzmer hakaikın miftahı..

ve âlem-i şehadette âlem-i gaybın lisanı..

ve şu âlem-i şehadet perdesi arkasında olan âlem-i gayb cihetinden gelen iltifat-ı ebediye-i Rahmâniye ve hitâbât-ı ezeliye-i Sübhâniyyenin hazinesi..

ve şu İslâmiyet âlem-i mânevîsinin güneşi, temeli, hendesesi..

ve avalim-i uhrevîyenin mukaddes haritası..

ve Zât ve Sıfât ve Esmâ ve şuun-u İlahiyenin kavli-i şârihi, tefsir-i vâzihî, bürhân-ı katı, tercüman-ı sâtı..

ve şu âlem-i insâniyetin mürebbisi..

ve insâniyet-i kübrâ olan İslâmiyetin mâ ve ziyâsı..

ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi..

ve insâniyeti saadete sevkeden hakikî mürşidi ve hâdisi...

ve insana hem bir kitab-ı şeriat, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı ubûdiyet, hem bir kitab-ı emir ve davet,

hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı fikir,

hem bütün insanın bütün hâcât-ı mâneviyesine merci' olacak çok kitabları tâzammun eden tek, câmi' bir Kitab-ı Mukaddes'tir.

Hem bütün evliya ve siddikîn ve urefa ve muhakkikînin muhtelif meşreplerine ve ayrı ayrı mesleklerine, her birindeki meşrebin mezâkına lââyık ve o meşrebi tenvir edecek ve her bir mesleğin mesâkına muvafık ve onu tasvir edecek birer risale ibraz eden mukaddes bir kütübhane hükmünde bir Kitab-ı Semâvî'dir.

Second Part And Complement To The Definition

As is explained and proved in the Twelfth Word, since The Qur'an has come from the Sublime Throne and the Greatest Name, and from the highest degree of each Name,

it is God's Word in regard to His being Sustainer of All The Worlds;

it is a Divine decree through His title of God of All Beings;

it is an address in the name of the Creator of the Heavens and the Earth;

it is a conversation in respect of absolute dominicality;

it is a pre-eternal discourse on account of universal Divine sovereignty;

it is a notebook of the favours of the Most Merciful from the point of view of all-embracing, all-encompassing Divine mercy;

it is a collection of addresses at the start of which are certain ciphers in respect of the tremendousness of Divine majesty;

and through its descent from the comprehensiveness of the Greatest Name, it is a holy scripture full of wisdom which looks to and inspects all sides of the Sublime Throne.

It is because of this mystery that with complete fitness the title of the Word of God has been given to the Qur'an, and is always given.

After the Qur'an comes the level of the books and scriptures of the other prophets.

However, those other innumerable Divine Words are each in the form of inspiration made manifest through a special regard, a partial title, a particular manifestation, a particular Name, a special dominicality, a particular sovereignty, a special mercy.

The inspirations of the angels and man and the animals vary greatly with regard to universality and particularity.

#378

Third Part

The Qur'an is a revealed scripture which contains in summary the books of all the prophets, whose times were all different, the writings of all the saints, whose paths are all different, and the works of all the purified scholars, whose ways are all different..

its six aspects are all brilliant and refined of the darkness of doubts and scepticism;

İkinci Cüz' Ve Tetimme-i Târif

Kur'an, arş-ı âzamdan, İsm-i âzamdan, her ismin mertebe-i âzamından geldiği için, (Onikinci Söz'de beyân ve isbat edildiği gibi)

Kur'an, bütün âlemlerin Rabbi itibariyle Allah'ın kelâmıdır.

Hem bütün mevcûdâtın İlâh'ı ünvanıyla Allah'ın fermanıdır.

Hem bütün Semâvât ve Arzın Hâlik'i namına bir hitabdır.

Hem Rubûbiyet-i Mutlaka cihetinde bir mükâlemedir.

Hem saltanat-ı âmme-i Sübhâniye hesabına bir hutbe-i ezeliyedir.

Hem rahmet-i vâsia-i muhita nokta-i nazarında bir defter-i iltifatat-ı Rahmâniye'dir.

Hem ulûhiyetin âzamet-i haşmeti haysiyetiyle, başlarında bâzan şifre bulunan bir muhabere mecmuasıdır.

Hem ism-i âzâmın muhitinden nüzul ile arş-ı âzâmın bütün muhatna bakan ve teftiş eden hikmetfeşan bir Kitab-ı Mukaddes'tir.

Ve şu sırdandır ki, "Kelâmullah" ünvanı kemâl-i liyakatla Kur'ana verilmiş ve daima da veriliyor.

Kur'andan sonra sâir enbiyanın kütüb ve suhufı derecesi gelir.

Sâir nihaysiz Kelimât-ı İlâhiyye'nin ise bir kısmı dahi has bir itibarla, cüz'î bir ünvan ile, hususî bir tecelli ile, cüz'î bir isim ile ve has bir rububiyyet ile ve mahsus bir saltanat ile ve hususî bir rahmet ile zâhir olan ilhâmât sûretinde bir mükâlemedir.

Melek ve beşer ve hayvanatın ilhamları, külliyyet ve hususiyet itibariyle çok muhtelifdir.

Üçüncü Cüz'

Kur'an, asırları muhtelif bütün enbiyânın kütüblerini ve meşrepleri muhtelif bütün evliyânın risalelerini ve meslekleri muhtelif bütün asfiyânın eserlerini icmâlen tâzammun eden..

ve cihat-ı sittesi parlak ve evhâm u şübehâtın zulûmatından mûsaffâ

its point of support is certain **heavenly revelation** and the pre-eternal Word;

its aim and goal is self-evidently eternal happiness;

its inner aspect is clearly pure guidance; **its upper aspect is necessarily the lights of belief**; its lower aspect is undeniably evidence and proof;

its right aspect is evidently the surrender of the heart and conscience; its left aspect is manifestly **the subjugation of the reason and intellect**;

its fruit is indisputably the mercy of the Most Merciful and the realm of Paradise;

and **its rank and desirability** are assuredly accepted by the angels and man and the jinn.

Each of the attributes in these Three Parts concerning the Qur'an's definition have been proved **decisively** in other places, or they will be proved.

Our claims are not **isolated**; each may be **proved** with **clear proofs**.

First Light

This Light consists of three 'Rays'.

First Ray

This is **the eloquence** of the Qur'an, which is at the degree of **miraculousness**.

Its eloquence is **a wonderful eloquence** born of **the beauty of its word-order**, the perfection of its conciseness, **the marvels of its style**, its singularity and pleasantness, **the excellence of its expression**, its superiority and clarity, **the power and truth of its meanings**, and from the purity and fluency of its language,

which for one thousand three hundred years has challenged **the most brilliant men of letters of mankind**, their most celebrated orators, and **the most profoundly learned of them**, and invited them to dispute it.

It has provoked them intensely.

And although it has invited them to dispute it, **those geniuses**, **whose heads touch the skies in their pride and conceit**, have been unable to so much as open their mouths to do so, and have bowed their heads **utterly humiliated**.

Thus, we shall point to the miraculousness in its eloquence in two 'Aspects'.

First Aspect

It possesses **miraculousness** and its miraculousness exists for the following reasons.

The great majority of the people of **the Arabian Peninsula** at that time were **illiterate**.

ve **nokta-i istinadî**, bilyakîn **vahy-i semâvî** ve kelâm-ı ezeli..

ve hedefi ve gayesi, bilmüşahede saadet-i ebediye..

içi, bilbedâhe hâlis hidâyet.. **üstü**, **bizzarure envâr-ı îman**.. altı, biilmelyakîn delil ve bürhân..

sağı, bittecrübe teslim-i kalb ve vicdan.. solu, biaynelyakîn **teshir-i akıl ve iz'an**..

meyvesi, bihakkalyakîn Rahmet-i Rahman ve dâr-ı cinan..

makamı ve revacı, bilhads-is sadık makbul-ü melek ve ins ü can **bir Kitab-ı Semâvî**'dir.

Kur'anın târifine dair üç cüz'ündeki sıfatların her biri başka yerlerde **kat'î** isbat edilmiş veya isbat edilecektir.

Dâvâmız **mücerred** değil, her birisi **bürhân-ı kat'î** ile **müberhendir**.

Birinci Şu'le

Bu Şu'lenin "Üç Şua"ı var.

Birinci Şua

Derece-i **i'câz**da **belâgat**-ı Kur'anîyedir.

O belâgat ise, **nazmın cezâletinden** ve hüsn-ü metânetinden ve **üslûblarının bedâatinden**, garib ve müstahsenliğinden ve **beyânının beraatinden**, fâik ve safvetinden ve **maânîsinin kuvvet ve hakkâniyyetinden** ve lâfzının fesahâtinden, selâsetinden **tevellüd eden bir belâgat-ı hârikulâdedir** ki,

benî-Âdemin en dâhî ediblerini, en hârîka hatiblerini, **en mütebahhir ülemâsını** muârazaya davet edip binüçyüz senedir meydan okuyor,

onların damarlarına şiddetle dokunuyor.

Muârazaya davet ettiği halde, **kibir ve gururlarından başını semâvâtâ vuran o dâhîler**, Ona muâraza için ağız açmayıp **kemâl-i zilletle** boyun eğdiler.

İşte belâgatındaki vech-i i'câzı iki sûretle işaret ederiz:

Birinci Sûret

İ'câzı vardır ve mevcûddur.

Çünkü **Cezire-ül Arab** ahali o asırda **ekseriyet-i mutlaka** itibariyle **ümmî** idi.

Due to this, *rather than in writing*, they preserved the sources of their pride, historical events and stories encouraging good morality, by means of poetry and eloquence.

Due to the attraction of poetry and eloquence, meaningful sayings would remain in people's memories and be passed down the generations.

In consequence of this innate need, therefore, the goods most in demand in the immaterial market of that people were eloquence and fine speech.

A tribe's poet or orator was like its greatest national hero. It was he who was their greatest source of pride.

#379

Thus, among the peoples of the world, the eloquence and rhetoric of that intelligent people, who due to their intelligence ruled the world after the establishment of Islam, was at the highest and most advanced degree. It was the thing most highly prized among them that they felt greatest need of, and was their cause of pride.

They attached such value to eloquence that two tribes would do battle at the word of a poet or orator, and they would make peace at his word.

They even wrote in gold on the walls of the Ka'ba the seven qasidas of seven poets called the al-Mu'allaqat al-Sab'a, and took great pride in them.

It was at such a time when eloquence was thus most sought after that the Qur'an was revealed.

Just as at the time of Moses (Peace be upon him) it was magic that was most sought after and at the time of Jesus (Peace be upon him), it was medicine.

The most important of their miracles were in those fields.

The Qur'an, therefore, invited the Arabian orators of that time to reply to even one of the shortest of the Suras.

It challenged them with the decree of:
And if you are in doubt about what We have revealed to Our servant, then produce a Sura resembling it. {Qur'an, 2:23.}

It also said: "If you do not believe, you shall be damned and shall go to Hell."

It provoked them intensely. It smashed their pride in fearsome manner. It was contemptuous of their arrogant minds.

It condemned them firstly to eternal extinction and then to eternal extinction in Hell, as well as to worldly extinction.

It said: "Either dispute me, or you and your property shall perish."

Ümmîlikleri için mefâhirlerini ve vukuat-ı tarihiyyelerini ve mehâsin-i ahlâka yardım edecek durub-u emsallerini kitabet yerine şiir ve belâgat kaydıyla muhafaza ediyorlardı.

Mânidar bir kelâm, şiir ve belâgat câzibesıyla eslaftan ahlafa hâfızalarda kalıp gidiyordu.

İşte şu ihtiyac-ı fitrî neticesi olarak o kavmin mânevî çarşı-yı ticaretlerinde en ziyade revaç bulan, fesâhât ve belâgat metâtı idi.

Hattâ bir kabilenin belîğ bir edibi, en büyük bir kahramân-ı millîsi gibi idi. En ziyâde onunla iftihar ediyorlardı.

İşte İslâmiyetten sonra âlemi zekâlarıyla idare eden o zeki kavim, şu en revaçlı ve medâr-ı iftiharları ve ona şiddet-i ihtiyaçla muhtaç olan belâgatta akvam-ı âlemde en ileride ve en yüksek mertebede idiler.

Belâgat, o kadar kıymetdar idi ki, bir edibin bir sözü için iki kavim büyük muharebe ederdi ve bir sözüyle mûsalaha ediyorlardı.

Hattâ onların içinde "Muallakat-ı Seb'a" namıyla yedi edibin yedi kasidesini altınla Kâ'be'nin duvarına yazmışlar, onunla iftihar ediyorlardı.

İşte böyle bir zamanda, belâgat en revaçlı olduğu bir anda Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân nüzul etti.

Nasılki zaman-ı Mûsa Aleyhisselâm'da sihir ve zaman-ı İsâ Aleyhisselâm'da tıp revaçta idi.

Mu'cizelerinin mühimmi o cinsten geldi.

İşte o vakit bülegâ-yı Arabı, en kısa bir Sûresine mukabeleye davet etti:

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ
fermanıyla onlara meydan okuyor.

Hem der ki: "İman getirmezseniz mel'un sunuz. Cehennem'e gireceksiniz."

Damarlarına şiddetle vuruyor. Gururlarını dehşetli sûrette kırıyor. O kibirli akıllarını istihfaf ediyor.

Onları bidâyetten idâm-ı ebedî ile ve sonra da Cehennem'de idâm-ı ebedî ile beraber dünyevî idâm ile de mahkûm ediyor.

Der: "Ya muâraza ediniz, yahut can ve malınız helâkettedir."

If it had been possible to dispute the Qur'an, is it at all possible that while there was an easy solution like **disputing it with one or two lines and nullifying the claim**, they should have chosen the most dangerous and most difficult, **the way of war**?

Yes, is it at all possible that that clever people, that **politically-minded** nation, who at one time were to govern the world through politics, should have abandoned the shortest, easiest, and most light way,

and chosen the most dangerous, which was going to cast their lives and all their property into **peril**?

For if their literary figures had been able to dispute it with a few words, the Qur'an would have given up its claim,

and they would have been saved from material and **moral disaster**.

Whereas they **chose** a **perilous**, lengthy road like war.

That means it was not possible to dispute in by word; it was impossible, so they were compelled to fight it with the sword.

Furthermore, there are two compelling reasons for the Qur'an **being imitated**.

The first is its enemies' **ambition to dispute it**,

the other, its friends' **pleasure at imitating it**.

Impelled by these, millions of books in Arabic have been written, but not one of them resembles the Qur'an.

#380

Whether learned or **ignorant**, whoever looks at it and at them is bound to say:

"The Qur'an does not resemble these. Not one of them has been able to imitate it."

The Qur'an is therefore either inferior to all of them,

and according to the **consensus** of friend and foe alike, this is completely **non-valid** and **impossible**,

or the Qur'an is **superior to** all of them.

If you say:

"How do you know that no one has tried to dispute it, and that no one has had sufficient confidence to challenge it, and that no one's help for anyone else was of any **avail**?"

The Answer: If it had been possible to dispute it, **most certainly** it would have been **attempted**.

For it was a question of **honour** and **pride**, and life and property were at risk.

If it had been attempted, numerous people would have supported such an attempt.

İşte eğer muâraza mümkün olsaydı acaba hiç mümkün mü idi ki, **bir-iki satırla muâraza edip dâvasını ibtal etmek** gibi rahat bir çare varken, en tehlikeli, en müşkilatlı **muharebe tarîkı** ihtiyar edilsin!

Evet o zeki kavim, o **siyasî** millet ki, bir zaman âlemi, siyasetle idare ettiği halde, en kısa ve rahat ve hafif bir yolu terketsin?

En tehlikeli ve bütün mal ve canını **belaya** atacak uzun bir yolu ihtiyar etsin, hiç kabil midir!

Çünkü bir edibleri, birkaç hurufatla muâraza edebilseydi; Kur'an, dâvasından vazgeçerdi.

Onlar da maddî ve **mânevî helâketten** kurtulurlardı.

Halbuki muharebe gibi **dehşetli**, uzun bir yolu **ihtiyar ettiler**.

Demek, muâraza-i bilhuruf mümkün değildi, muhaldî. Onun için muharebe-i bis-süyûfa mecbur oldular.

Hem Kur'anı tanzir etmek, **taklidini yapmak** için gâyet şiddetli iki sebep vardı.

Birisi; düşmanın **hırs-ı muârazası**.

Diğeri; dostlarının **şevk-i taklîd**idir ki,

şu iki sâik-i şedid altında milyonlar Arabî kitaplar yazılmış ki hiçbirisi ona benzemez.

Âlim olsun, **âmi** olsun her kim Ona ve onlara baksa kat'iyen diyecek ki:

"Kur'an, bunlara benzemez. Hiçbirisi Onu tanzir edemez."

Şu halde, ya Kur'an bütününün altındadır.

Bu ise, bütün dost ve düşmanın **ittifakıyla battal**dır, **muhaldî**dir.

Veya Kur'an, o yazılan umum kitapların **fevkindedir**.

Eğer desen:

"Nasıl biliyoruz ki, kimse muârazaya teşebbüs etmedi? Kimse kendine güvenemedi mi ki, meydana çıksın? Birbirinin yardımı da mı **faide** etmedi?"

Elcevab: Eğer muâraza mümkün olsaydı, **alâküllihal** kat'î **teşebbüs** edilecekti.

Çünkü **izzet** ve **namus** mes'elesi, can ve mal tehlikesi vardı.

Eğer teşebbüs edilseydi, alâküllihal kat'î tarafdar pek çok bulunacaktı.

For those who **obstinately oppose** the truth have always been **many**.

And if many people had **supported** it, they surely would have found **fame**.

For insignificant **contests**, even, attracted **the wonder of people** and found fame in stories and **tales**.

So an **extraordinary** contest and **event** such as that would never have remained secret.

The most ugly and **infamous** things against Islam have been passed down and become famous,

but apart from one or two stories about Musaylima **the Liar**, no such thing has been related.

Musaylima was very eloquent, but when compared with **the exposition of the Qur'an**, **which possesses infinite beauty**, his words passed into the chronicles as **nonsense**.

Thus, the miraculousness of the Qur'an's eloquence is as certain as twice two equals four; and that is how it is.

Second Aspect

We shall now **explain** in five 'Points' the wisdom of **the Qur'an's miraculousness** contained in its eloquence.

First Point:

There is **a wonderful eloquence and purity of style** in the Qur'an's **word-order**.

From beginning to end, Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness) demonstrates this **eloquence and conciseness in the word-order**.

The way the second, minute, and hour hands of a clock *each complete the order of the others*, that is the way all the sentences of the All-Wise Qur'an, and its words, and **the order in the relationships between the sentences** and words, have been expounded in Isharat al-I'jaz, from its first page to its last.

Whoever wishes may look at that and see this wonderful eloquence in the word-order.

Here, we shall mention one or two examples in order to demonstrate **the word-order in the parts of a sentence**. For example:

But if a breath of your Sustainer's punishment touches them. {Qur'an, 21:46.}

In this sentence, it wants to point out the punishment as terrible **through showing the severity of the least amount**.

That is to say, it expresses **littleness or fewness**, and **all the parts of the sentence** look also to this littleness or fewness and reinforce it.

Çünkü hakka **muarız** ve **muannid** daima **kesretli** idi.

Eğer **tarafdar** bulsaydı, alâküllihal **iştihar** bulacaktı.

Çünkü: Küçük bir **mücadele**, **beşerin nazar-ı istiğrabını** celbedip **destanlarda** iştihar eder.

Şöyle **acıb** bir mücadele ve **vukuat** ise gizli kalmaz.

İslâmiyet aleyhinde tâ en çirkin ve en **şenî** şeylere kadar nakledilir, meşhur olur.

Halbuki: Muârazaya dair Müseylime-i **Kezzâb**'ın bir-iki fıkrasından başka nakledilmemiş.

O Müseylime'de çendan belâgat varmış. Fakat **hadsiz bir hüsn-ü cemâle mâlik olan beyân-ı Kur'an**'a nisbet edildiği için, onun sözleri **hezeyan** sûretinde tarihlere geçmiştir.

İşte Kur'anın belâgatındaki i'câz, kat'iyen iki kerre iki dört eder gibi mevcûddur ki, iş böyle oluyor.

İkinci Sûret

Belâgatındaki **i'câz-ı Kur'anî**'nin hikmetini Beş Nokta'da **beyân** edeceğiz.

Birinci Nokta:

Kur'anın **nazmında bir cezâlet-i hârika** var.

O nazımdaki cezâlet ve metâneti, "İşarat-ül İ'caz" baştan aşağıya kadar bu **cezâlet-i nazmiyyeyi** beyân eder.

Saatın saniye, dakika, saati sayan ve *birbirinin nizâmını tekmiil eden* ne ise, Kur'an-ı Hakîm'in her bir cümledeki, hey'âtındaki nazım ve kelimelerindeki nizâm ve **cümlelerin birbirine karşı münasebatındaki intizâmı** öyle bir tarzda "İşarât-ül İ'cazda âhirine kadar beyân edilmiştir.

Kim isterse ona bakabilir ve bu nazımdaki cezâlet-i hârikayı bu sûrette görebilir.

Yalnız bir-iki misâl, **bir cümlelerin hey'atındaki nazmı** göstermek için zikredeceğiz. Meselâ:

وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ

Bu cümlede, azabı dehşetli göstermek için **en azının şiddetle tesirini göstermekle** göstermek ister.

Demek **taklîli** ifade edecek cümlelerin bütün heyetleri de bu taklile bakıp ona kuvvet verecek.

Thus, the words, *But if* signify doubt, and *doubt* looks to littleness or fewness.

The word *touches* means to touch lightly and expresses a small amount.

And just as the word *a breath* is merely a whiff, so is it in the singular form.

Grammatically it is a *masdar marra* and signifies once.

Also the tanwin indicating indefiniteness in *a breathe* expresses littleness or fewness and means it is so insignificant that it can scarcely be known.

The word *of* signifies division or a part; it means a bit and indicates paucity.

The word *punishment* points to a light sort of punishment in relation to chastisement (nakal) or penalty (i'qab), and suggests a small amount.

And by alluding to compassion and being used in place of Subduer, All-Compelling, or Avenger, the word *Sustainer* indicates littleness or fewness.

It says, *if the small amount of punishment suggested in all this paucity has such an effect, you can compare how dreadful Divine chastisement would be.*

How much then do the small parts of this sentence look to one another and assist one another! How each reinforces the aim of the whole! This example looks to the words and aim to a small degree.

Second Example:

And spend [in God's way] out of what We have bestowed on them as sustenance. {Qur'an, 2:3.}

The parts of this sentence point out five of the conditions which make almsgiving acceptable.

First Condition: This is to give only so much alms as will not cause the giver to be in need of receiving alms himself.

It states this condition through the division or parts signified by *out of* in the words *out of what*.

Second Condition: It is not to take from 'Ali and give to Wali, but to give out of a one's own property.

The words *We have bestowed on them as sustenance* express this condition. It means: "Give out of the sustenance that is yours."

İşte لَيْتَ lâfzı, teşkiktir. Şek, killete bakar.

مَسَّ lâfzı, azıcık dokunmaktır. Yine killeti ifade eder.

نَفْحَةٌ lâfzı maddesi, bir kokucuk olup killeti ifade ettiği gibi, sığası bire delâlet eder.

Masdar-ı merre tâbir-i sarfiyyesinde biricik demektir, killeti ifâde eder.

نَفْحَةٌ daki tenvin-i tenkiri, taklîli içindir ki, o kadar küçük ki, bilinemiyor demektir.

مِنْ lâfzı, teb'iz içindir, bir parça demektir. Killeti ifâde eder.

عَذَابِ lâfzı; nekâl, ikâba nisbeten hafif bir nevi cezadır ki, killete işâret eder.

رَبِّكَ lâfzı; Kahhar, Cebbâr, Müntakim'e bedel yine şefkati ihsas etmekle killeti işâret ediyor.

İşte bu kadar killetteki bir parça azab böyle tesirli ise, ikab-ı İlahî ne kadar dehşetli olur kıyas edebilirsiniz diye ifade eder.

İşte şu cümlede küçük heyetler nasıl birbirine bakıp yardım eder. Maksâd-ı küllîyi, her biri kendi lisanıyla takviye eder. Şu misâl bir derece lafz ve maksada bakar.

İkinci misâl:

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

Şu cümlemin hey'âtı, sadakanın şerait-i kabûlünün beşine işâret eder.

Birinci Şart: Sadakaya muhtaç olmamak derecede sadaka vermek ki,

مِمَّا lâfzındaki مِنْ -i teb'iz ile o şartı ifade eder.

İkinci Şart: Ali'den alıp Veli'ye vermek değil, belki kendi malından vermektir.

Şu şartı رَزَقْنَاهُمْ lâfzı ifade ediyor. "Size rızık olandan veriniz" demektir.

Third Condition: This is not to place an **obligation** on the recipient.

The word *We* in *We have bestowed on them as sustenance* states this condition.

That is to say: "I give you **the sustenance**. When you give some of My property to one of My **servants**, you cannot place them under an obligation."

Fourth Condition: You should give it to a person who will spend it on his livelihood,

for alms given to those who will squander it idly is not acceptable.

The word *spend* points to this condition.

Fifth Condition: This is to give in God's name. The words *We bestow on them as sustenance* states this.

That is to say: "The property is Mine; you should give it in My name."

#382

These conditions may be **extended**.

That is, the form almsgiving should take, with what goods. It may be given as learning and knowledge. It may be given as **words**, or as acts, or as advice.

The word *what* in *out of what* indicates these various sorts **through its generality**.

Furthermore, it indicates this with the sentence itself, because it is **absolute** and expresses generality.

Thus, with the five conditions in this short sentence describing almsgiving, it opens up a broad field before the mind, granting it to it **through the sentence as a whole**.

Thus, in the sentence as a whole, **the word-order** has many aspects.

Similarly, the word-order between words encompasses a broad sphere and has many aspects.

And between phrases. For example,

Say: He is God, the One {Qur'an, 112:1.} contains six sentences.

Three of them are positive and three negative.

It proves **six degrees of Divine unity** and at the same time refutes **six ways of associating partners with God**.

Each sentence is both the proof of the other sentences and the result.

For each sentence has two meanings.

Üçüncü Şart: **Minnet** etmemektir.

Şu şarta **رَزَقْنَا** daki **نَا** lafzı işaret eder.

Yâni "Ben size **rızkı** veriyorum. Benim malımdan benim **abdime** vermekte minnetiniz yoktur."

Dördüncü Şart: Öyle adama veresin ki, nafakasına sarfetsin.

Yoksa sefahete sarfedenlere sadaka makbûl olmaz.

Şu şarta **يُنْفِقُونَ** lâfzı işaret ediyor.

Beşinci Şart: Allah namına vermektir ki, **رَزَقْنَاهُمْ** ifade ediyor.

Yâni "Mal benimdir, benim namımla vermelisiniz."

Şu şartlarla beraber bir **tevsi'** de var.

Yâni: Sadaka nasıl mal ile olur. İlim ile dâhi olur. **Kavl** ile, fiil ile, nasihat ile de oluyor.

İşte şu aksâma **مِمَّا** lâfzındaki **مَا** **umumiyetiyle** işaret ediyor.

Hem şu cümle de bizzât işaret ediyor. Çünkü **mutlak**tır, umumu ifade eder.

İşte sadakayı ifade eden şu kısacık cümlede, beş şart ile beraber geniş bir dairesini akla ihsan ediyor. **Heyetiyle** ihsan ediyor.

İşte heyette böyle pek çok **nazımlar** var.

Kelimâtın dahi birbirine karşı, aynen geniş böyle bir daire-i nazmiyyesi var.

Sonra kelâmların da, meselâ:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ de altı cümle var.

Üçü müsbet, üçü menfî.

Altı mertebe-i tevhidi isbat etmekle beraber **şirkin altı enva'**ını reddeder.

her bir cümlesi öteki cümlelere hem delil olur, hem netice olur.

Çünkü her bir cümlemin iki mânâsı var.

Onüçüncü Söz'de beyân olunan şu misâle bak:

For example, if you want to understand the eloquence of the verse,

All that is in the heavens and on the earth extols and glorifies God, for He is the Tremendous, the Wise, {Qur'an, 57:1; 59:1; 61:1.}

imagine yourself in the Age of Ignorance in the deserts of barbarism before the Light of the Qur'an.

Then, at a time everything is swathed in the darkness of ignorance and heedlessness and enveloped in the lifeless veils of nature,

you hear verses from the heavenly tongue of the Qur'an like:

All that is in the heavens and on the earth extols and glorifies God,

or,
The heavens and the earth and all within them extol and glorify Him. {Qur'an, 17:44.}

Now look! See how the dead or sleeping creatures in the world are raised to life in the minds of listeners at the sound of extols and glorifies Him; how they become conscious, and rise up and recite God's Names.

And how at the cry and light of extols and glorifies Him the stars, which had been lifeless lumps of fire in the black skies, all appear in the view of those who hear it as wisdom-displaying words in the mouth of the sky and truth-pronouncing lights.

The earth, too, rather than being a desolate wasteland is seen to be a head with the land and sea as tongues, and animals and plants as words of glorification and praise.

Now consider this example, which is proved in the Fifteenth Word.

Listen to these verses. What do they say?

O you company of jinn and men! If you can pass beyond the regions of the heavens and the earth, pass beyond them! But you will not be able to pass beyond them save with authority [given by God]. * Which then, of the blessings of your Sustainer do you deny? * A flash of fire, and smoke, will be sent on you, and no succour shall you have. * Which then of the blessings of your Sustainer do you deny? {Qur'an, 55:33-36.} And We have adorned the skies nearest the earth with lamps, and made them missiles to drive away the evil ones. {Qur'an, 67:5.}

These verses say: "O men and jinn, arrogant and refractory in your impotence and baseness, and rebellious and obstinate in your weakness and poverty!

Meselâ: سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ

âyetindeki belâgat-ı mâneviyeyi zevketmek istersen,

kendini Nur-u Kur'andan evvel asr-ı câhiliyette, sahra-yı bedeviyette farzet ki,

her şey zulmet-i cehil ve gaflet altında perde-i cümûd-u tabiata sarılmış olduğu bir anda

Kur'anın lisan-ı semâvîsinden

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Veyahut

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

gibi âyetleri işit,

bak! Nasıl ki, o ölmüş veya yatmış olan mevcûdât-ı âlem

تُسَبِّحُ... سَبَّحَ sadasıyla işitenlerin zihninde nasıl

diriliyorlar, hüşyâr oluyorlar, kıyam edip zikrediyorlar.

Ve o karanlık gökyüzünde birer câmid ateşpare olan

yıldızlar ve yerde perişan mahlukat, تُسَبِّحُ sayhasıyla ve

nuruyla işitenin nazarında gökyüzü bir ağız, bütün yıldızlar birer kelime-i hikmet-nümâ ve birer nur-u hakikat-edâ

ve Küre-i Arz bir baş ve berr ve bahr, birer lisan ve bütün hayvanlar ve nebatlar birer kelime-i tesbih-feşan sûretinde arz-ı dîdar eder.

Meselâ: Onbeşinci Söz'de isbat edilen şu misâle bak:

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ

أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ فَبَايَ آءِ

رَبِّكُمْ تَكْذِبَانِ يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوْاظٌ مِنْ نَارٍ وَ

نَحَّاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ فَبَايَ آءِ رَبِّكُمْ تَكْذِبَانِ وَلَقَدْ

زَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا

لِلشَّيَاطِينِ

âyetlerini dinle bak ki, ne diyor?

Diyor ki: "Ey acz ve hakareti içinde mağrur ve mütemerrid ve za'f ve fakrı içinde serkeş ve muannid olan ins ve cin!

If you disobey My commands and you have the power to do so, **pass beyond the boundaries of My dominions!**

#384

How can you dare to oppose the commands of a **Monarch** *Whose commands the stars, moons, and suns obey as though they were soldiers under orders?*

In your rebelliousness you **oppose** an **All-Wise and Glorious One** Who has **obedient** soldiers which are thus **awesome**.

Suppose your satans were to resist, His soldiers could rain down stones on them like **cannon-balls**.

In your **godlessness** you **revolt** in the lands of a Sovereign so Glorious that **among His forces** are some which, it is not insignificant powerless creatures like you,

but supposing the impossible you were **infidel enemies** the size of mountains or the globe, they could hurl down stars and flaming missiles on you of that magnitude and rout you.

You infringe a law *which binds beings such as those*, if it was necessary, they could hurl **the globe of the earth** in your face and rain down stars and heavenly bodies on you *as though they were missiles*, with God's permission."

You can compare with these the power, eloquence, and elevated manner of expression of other verses and their meanings.

Third Point:

This is **the wonderful uniqueness** of its **style**.

Indeed, the Qur'an's style is both **strange**, and **original**, and **wonderful**, and **convincing**.

It has imitated nothing and no one. And no one has been able to imitate it.

Its style has always preserved the **freshness**, youth, and **singularity** it possessed when it was first revealed and continues to preserve it.

For instance, **the unique style** of the cipher-like muqatta'at, *the 'disjointed letters'*, like, **Alif. Lam. Mim.**, **Alif. Lam. Ra.**, **Ta. Ha.**, **Ya. Sin.**, **Ha. Mim.** 'Ayn. Sin. **Qaf.**, at the beginning of some of the Suras. We have described five or six of **the flashes of miraculousness** they comprise in Isharat al-I'jaz.

For example, these letters at the start of certain Suras **have taken half of each category** of **the many well-known categories of letters**, like the emphatic letters (Kaf, Qaf, Ta, Alif, Jim, Dal, Ta, Ba), the sibilants, the stressed letters, the soft letters, the labiolinguals, and tremolo (qalqala) letters (Qaf, Ta, Dal, Jim, Ba).

Taking **more than half** from the light letters and **less than half from the heavy letters**, *neither of which are divisible*, it has halved every category.

Emirlerime itâat etmezseniz haydi elinizden gelirse **hudûd-u mülkûmden çıkınız!**

Nasıl cesaret edersiniz ki, öyle bir **Sultan**'ın emirlerine karşı gelirsiniz; *yıldızlar, aylar, güneşler, emirber neferleri gibi emirlerine itâat ederler.*

Hem tuğyanınızla öyle bir **Hâkim-i Zülcelâl**'e karşı **mübareze** ediyorsunuz ki, öyle **âzametli muti**' askerleri var.

Faraza şeytanlarınız dayanabilseler, onları dağ gibi **gülle**lerle recmedebilirler.

Hem **küfran**ınızla öyle bir Mâlik-i Zülcelâl'in memleketinde **isyan** ediyorsunuz ki, **cünûdundan** öyleleri var, değil sizin gibi küçük âciz mahluklar,

belki farz-ı muhal olarak dağ ve arz büyüklüğünde birer **adüvv-ü kâfir** olsaydınız, arz ve dağ büyüklüğünde yıldızları, ateşli demirleri size atabilirler, sizi dağıtırlar.

Hem öyle bir kanunu kırıyorsunuz ki, *onunla öyleler bağlıdır*, eğer lüzum olsa **arzınızı** yüzünüze çarpar, **gülleler** gibi küreler misillü yıldızları üstünüze Allah'ın izniyle yağdırabilirler."

Daha sâir âyâtın mânâlarındaki kuvvet ve belâgâtı ve ulviyyet-i ifadesini bunlara kıyas et.

Üçüncü Nokta:

Üslûbündaki **bedâat-i hârikadır**.

Evet Kur'anın üslûbları hem **garibdir**, hem **bedi'**dir, hem **acibdir**, hem **mukni'**dir.

Hiçbir şeyi, hiçbir kimseyi, taklid etmemiş. Hiç kimse de Onu taklid edemiyor.

Nasıl gelmiş, öyle o üslûblar **taravetini**, gençliğini, **garabetini** daima muhafaza etmiş ve ediyor.

Ezcümle, bir kısım Sûrelerin başlarında şifre-misâl **الم الر**

طه يس جمعسق gibi mukattaat hurufundaki **üslûb-u**

bediîsi, beş-altı **lem'a-i i'câzı** tâzammun ettiğini "İşârât-ül İ'câz"da yazmışız.

Ezcümle: Sûrelerin başında mezkûr olan huruf, **hurufatın aksâm-ı mâlûmesi** olan mechûre, mehmûse, şedîde, rahve, zelâka, kalkale gibi aksâm-ı kesîresinden **her bir kısmından nisfini almıştır**.

Kabil-i taksim olmayan hafifinden **nısf-ı ekser**, **sakilinden nısf-ı ekall** olarak bütün aksamını tansif etmiştir.

Although the human mind would be capable of it, halving all those categories overlapping one within the other, hesitant among two hundred possibilities, in the only way possible, which was hidden to the human mind and unknown to it, and organizing all the letters on that way, over that broad distance, was not the work of the human mind.

And chance could not have interfered in it.

Thus, in addition to these letters at the beginning of the Suras -Divine ciphers- displaying five or six similar flashes of miraculousness,

scholars versed in the mysteries of the science of letters and the authorities from among the saints deduced many secrets from these 'disjointed letters.'

They discovered such truths that they declared that on their own these letters form a brilliant miracle.

Since we are not party to their secrets and also we cannot provide proofs clear to everyone, we cannot open that door.

#385

We shall therefore suffice with referring readers to the explanation in Isharat al-I'jaz of five or six flashes of miraculousness related to them.

Now we shall point out the Qur'anic styles with regard to Sura, aim, verse, phrase, and word.

For example, if the Sura *About what are they disputing?* {The Great News, Sura 78.} is studied carefully, it shows the events of the hereafter, the resurrection of the dead, and Paradise and Hell in a style so unique and wonderful that

it proves the Divine acts and dominical works in this world as though looking at each of those events of the next world, and convinces the heart.

To expound the style of this Sura fully would be lengthy, so we shall merely indicate one or two points, as follows:

At the start of the Sura, to prove the resurrection, it says:

"We have made the earth a beautifully decked-out cradle for you,

and the mountains masts and poles full of treasure for your house and your lives.

We have made you as couples, loving and close to one another.

We have made the night a coverlet for your sleep of comfort, the daytime the arena in which you earn your livelihood,

the sun a light-giving, heat-supplying lamp,

and from the clouds We pour down water as though they were a spring producing the water of life.

Şu mütedâhil ve birbiri içindeki kısımları ve ikiyüz ihtimal içinde mütereddid yalnız gizli ve fikren bilinmeyecek bir tek yol ile umumu tansif etmek kabil olduğu halde, o yolda, o geniş mesâfede sevk-i kelâm etmek, fikr-i beşerin işi olamaz.

Tesadüf hiç karışamaz.

İşte bir şifre-i İlahiyye olan sûrelerin başlarındaki huruf, bunun gibi daha beş-altı lem'a-i i'câziyyeyi gösterdikleriyle beraber

ilm-i esrar-ı huruf ülemâsıyla evliyânın muhakkikleri şu mukattaattan çok esrar istihrac etmişler

ve öyle hakaik bulmuşlar ki, onlarca şu mukattaat kendi başıyla gâyet parlak bir mu'cizedir.

Onların esrarına ehil olmadığımız, hem umum göz görecek derecede isbat edemediğimiz için o kapıyı açamayız.

Yalnız "İşârât-ül İ'câz"da şunlara dair beyân olunan beş-altı lem'a-i i'câza havale etmekle iktifa ediyoruz.

Şimdi, esâlib-i Kur'aniyyeye sûre itibariyle, maksad itibariyle, âyât ve kelâm ve kelime itibariyle birer işaret edeceğiz.

Meselâ: Sûre-i عَمَّ ye dikkat edilse öyle bir üslûb-u bedi' ile âhireti, haşri, Cennet ve Cehennem'in ahvâlini öyle bir tarzda gösteriyor ki,

şu dünyadaki ef'âl-i İlahiyyeyi, âsâr-ı Rabbanîyyeyi o ahvâl-i uhreviyyeye birer birer bakar isbat eder gibi kalbi ikna' eder.

Şu sûredeki üslûbun îzahı uzun olduğundan yalnız bir-iki noktasına işaret ederiz. Şöyle ki:

Şu sûrenin başında Kıyamet gününü isbât için der:

"Size zemini güzel serilmiş bir beşik;

dağları hânenize ve hayatınıza defineli direk, hazineli kazık;

sizi birbirini sever, ünsiyyet eder çift;

geceyi hâb-ı rahatınıza örtü; gündüzü meydân-ı maişet;

Güneş'i ışık verici, ısındırıcı bir lâmba;

bulutları âb-ı hayat çeşmesi gibi ondan suyu akıttım.

And We create easily and quickly from the simple water the **various** flower-bearing and fruit-bearing things **which bear all your sustenance**.

Since this is so, **the Day of Resurrection, the day when good and evil shall be separated out**, awaits you.

It is not difficult for Us to bring about that Day."

In a **veiled way** it points to proofs that after this at the resurrection, the mountains will be scattered, the skies shattered, Hell readied, and the people of Paradise given gardens and **orchards**.

It says in effect: "Since He does these things related to the mountains and the earth before your very eyes, He shall do things resembling these in the hereafter."

That is to say, the 'mountain' at the beginning of the Sura looks to the state of the mountains at the resurrection, and the garden to the **gardens** and paradises in the hereafter.

You may compare other points to this and see what a beautiful and **elevated** style it has.

And, for example:

Say: O God, Holder of All Power! You grant dominion to whomever You wish and You remove dominion from whomever You wish. You exalt whomever You wish and You bring low whomever You wish. In Your hand is all good. Indeed, You are Powerful over all things. * You enter the night into the day and enter the day into the night, and You bring forth the living from the dead and bring forth the dead from the living, and You grant sustenance to whomever You wish without measure. {Qur'an, 3:26-7.}

#386

These verses describe **the Divine acts** in human kind, and **the Divine manifestations** in the alternations of night and day, and **the dominical acts** of disposal in the seasons of the year, and **the dominical deeds** in **life and death** on the face of the earth and in the resurrections in this world in a style so elevated that it captivates the minds of the attentive.

Since its brilliant, **elevated**, and wide-reaching style is clearly understood with little study, we shall not open that treasury for now.

And for example,

When the sky is rent asunder * Heeding [the command of] its Sustainer, as in truth it must. * And when the earth is levelled * And casts out what is within it and becomes empty * And it heeds [the command of] its Sustainer, as in truth it must. {Qur'an, 84:1-5.}

This explains in a truly elevated style **the degree of submission and obedience** to **Almighty God's** command of the skies and the earth.

Basit bir sudan **bütün erzâkınızı taşıyan** bütün çiçekli, meyveli **muhtelif** eşyayı kolay ve az bir zamanda îcad ederiz.

Öyle ise, **yevm-i fasl olan kıyamet** sizi bekliyor.

O günü getirmek bize ağır gelemez."

İşte bundan sonra kıyamette dağların dağılması, semâvâtın parçalanması, Cehennem'in hâzırlanması ve Cennet ehline bağ ve **bostan** vermesini **gizli bir sûrette** isbatlarına işaret eder.

Mânen der: "Mâdem gözünüz önünde dağ ve zeminde şu işleri yapar. Âhirette dahi bunlara benzer işleri yapar."

Demek sûrenin başındaki "dağ", kıyametteki dağların haline bakar ve bağ ise, âhirde ve âhiretteki **hadîkaya** ve bağa bakar.

İşte sâir noktaları buna kıyas et, ne kadar güzel ve **âlî** bir üslûbu var, gör.

Meselâ:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ
ilâ âhir...

Öyle bir üslûb-u âlîde **benî-beşerdeki şuunat-ı ilahîyyeyi** ve **gece ve gündüzün deveranındaki tecelliyat-ı İlâhiyyeyi** ve senenin mevsimlerinde olan **tasarrufat-ı rabbanîyyeyi** ve yeryüzünde **hayat-memat**, haşır ve neşr-i **dünyeviyedeki icraat-ı rabbanîyyeyi** öyle bir ulvî üslûb ile beyân eder ki, ehl-i dikkatin akıllarını teshir eder.

Parlak ve **ulvî** geniş üslûbu, az dikkat ile görüldüğü için şimdilik o hazineyi açmayacağız.

Meselâ:

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ
وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ

Gök ve zeminin **Cenâb-ı Hakk**'ın emrine karşı **derece-i inkıyad ve itaatlerini** şöyle âlî bir üslûb ile beyân eder ki:

It is like this: just as a **commander-in-chief** opens two offices to accommodate the matters necessary for **fighting**, like one for **strategy** and one for **the enrollment of soldiers**,

and when those matters are accomplished and the fighting is over, he addresses himself to the two offices in order to **convert** them into something else for some other business,

they both say, either through the tongues of those employed in them or **through their own tongues**:

"O Chief! Give us a short **respite** so that we can clean up the bits and pieces of the former business and throw them out, then you may honour us with your presence.

There, we have thrown them out, we await your command.

Order what you wish. We hear and obey! Everything you do is true, good, and **beneficial**."

In the same way, the heavens and the earth were opened as two arenas of **obligation**, trial, and examination.

After the allotted period is finished, they will **put aside** the things pertaining to **the arena of trial** and say:

"O our Sustainer! **The command is Yours**, employ us now in whatever You wish. Our right is only to **obey** You. Everything You do is right."

Consider carefully the **majestic** style of those sentences!

And for example,

Then the word went forth: "O earth, swallow up your water! And o sky withhold [your rain]!" And the water abated and the matter was ended. The ark rested on Mount Judi, and the word went forth: "Away with all those who do wrong!" {Qur'an, 11:44.}

In order to point to a mere **drop** from **the sea of eloquence** of this verse, we shall show one aspect of its style **in the mirror of a comparison**.

#387

On the victory being won in a great war, the commander says "**Cease fire!**" to one firing army and "**Halt!**" to another, assaulting, army. He issues the command, and at that moment the firing ceases and the assault is halted.

He says: "It is finished, we have beaten them. Our flag is **planted** at the top of the high **citadel** at the enemies' centre. Those **mannerless tyrants** have met with their reward and been cast down to **the lowest of the low**."

In just the same way, **the Peerless Sovereign** issued the command to the heavens and the earth to **annihilate the people of Noah**. When they had carried out their duty, He decreed:

Nasıl bir kumandan-ı âzam, mücahede ve manevra ve ahz-ı asker şubeleri gibi mücahedeğe lâzım işler için iki daireyi teşkil edip açmış.

O mücahede, o muamele işi bittikten sonra o iki daireyi başka işlerde kullanmak ve **tebdil** ederek istimal etmek için o kumandan-ı âzam o iki daireye müteveccih olur.

O daireler, her birisi hademeleri lisanıyla veya nutka gelip kendi lisanıyla der ki:

"Ey kumandanım bir parça **mühlet** ver ki, eski işlerin ufak tefeklerini, pırtı-mırtılarını temizleyip dışarı atayım, sonra teşrif ediniz.

İşte atıp senin emrine hâzır duruyoruz.

Buyurun ne yaparsanız yapınız. Senin emrine münkâdız. Senin yaptığın işler bütün hak, güzel, **maslahattır**."

Öyle de: Semâvât ve arz, böyle iki daire-i **teklif** ve tecrübe ve imtihan için açılmıştır.

Müddet bittikten sonra semâvât ve arz, **daire-i teklife** ait eşyayı emr-i İlahiyle **bertaraf** eder. Derler:

"Ya Rabbenâ! **Buyurun**, ne için bizi istihdam edersen et. Hakkımız sana **itaattir**. Her yaptığın şey de haktır."

İşte, cümlelerindeki üslûbun **haşmetine** bak, dikkat et.

Hem meselâ:

يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَ كِ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءِ
وَفُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ

İşte bu âyetin **bahr-ı belâgatından** bir **katreye** işaret için bir üslûbunu **bir temsil âyinesinde** göstereceğiz.

Nasıl bir harb-i umumîde bir kumandan, zaferden sonra ateş eden bir ordusuna "**Ateş kes!**" ve hücum eden diğer bir ordusuna "**Dur!**" der, emreder. O anda ateş kesilir, hücum durur.

"İş bitti, istilâ ettik. Bayrağımız düşmanın merkezlerinde yüksek **kalelerinin** başında **dikildi**. **Esfelüssâfilîne** giden o **edebsiz zâlimler** cezalarını buldular" der.

Aynen öyle de: **Padişah-ı Bîmisâl**, **kavm-i Nuh'un mahvı** için semâvât ve arza emir vermiş. Vazifelerini yaptıktan sonra ferman ediyor:

"Drink up your water, O earth! Cease from your work, O skies! It is finished. Now the waters are receding. **The Ark**, which is *a Divine official performing its duty as a tent*, is settled on the top of the mountain. The wrongdoers have received *retribution*."

See the *elevated nature* of this style. It is saying: "The heavens and earth obey the command like two highly disciplined soldier."

It is thus alluding to the fact that *the universe becomes angry at man's rebellion. The heavens and the earth become incensed*.

And with this allusion it is saying: "One Whose commands the skies and the earth obey like two disciplined soldiers may not be rebelled against," *restraining* man in awesome fashion.

Thus, it describes a *universal event* like *the Flood with all its consequences* and truths in a few sentences in a *concise, miraculous, beautiful, and succinct* manner.

You can compare this droplet from the ocean with other drops.

Now consider the style displayed by the window of the words.

For example, consider the words *like an old date-stalk, withered and curved* in, "And the moon We have determined mansions for till it returns like an old date-stalk, withered and curved" {Qur'an, 36:39.} see what a *subtle* style it displays.

It is like this: *one of the moon's mansions* is in *the Pleiades*.

The Qur'an *likens* the moon *when it is a crescent* to a withered and whitened old date-stalk.

Through this *simile* it depicts for the eye of the imagination a tree behind the green veil of the skies;

one of its white, curved, *luminous* branches has rent the veil and raised its head;

the Pleiades are like a *bunch* of grapes on the branch and the other stars all *luminous* fruits of that hidden *tree of creation*.

If you have any discernment, you will understand what an *appropriate, graceful, subtle, and elevated style and manner of expression* this is in the view of *the desert-dwellers*, for whom the date-palm is the most important *means of livelihood*.

And for example, as is proven at the end of the Nineteenth Word, the words *runs its course* in, *And the sun runs its course to a place appointed* {Qur'an, 36:38.} opens a window onto an *elevated style*, as follows:

"Ey Arz! Suyunu yut. Ey Semâ! Dur, işin bitti. Su çekildi. Dağın başında *memur-u İlahînin çadır* vazifesini gören *gemisi* kuruldu. Zalimler *cezalarını* buldular."

İşte şu üslûbun *ulviyyetine* bak. "Zemin ve gök iki muti' asker gibi emir dinler, itaat ederler" diyor.

İşte şu üslûb işaret eder ki, *insanın isyanından kâinat kızıyor. Semâvât ve Arz hiddete geliyorlar*

ve şu işaretle der ki: "Yer ve gök iki muti' asker gibi emirlerine bakan bir Zâta isyan edilmez, edilmemeli." Dehşetli bir *zecri* ifade eder.

İşte *tufan* gibi bir *hâdis-e-i umumiye*yi *bütün netâiciyle*, hakaikiyla birkaç cümlede *îcazlı, i'câzlı, cemâlli, icmâlli* bir tarzda beyân eder.

Şu denizin sâir katrelerini şu katreye kıyas et.

Şimdi kelimelerin penceresiyle gösterdiği üslûba bak.

Meselâ: وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ الْغُرُجُونَ

الْقَدِيمِ deki

الْقَدِيمِ kelimesine bak, ne kadar *lâtif* bir üslûbu gösteriyor.

Şöyle ki: *Kamer'in bir menzili* var ki, *Süreyya yıldızlarının* dairesidir.

Kameri, *hilâl vaktinde* hurmanın eskimiş beyaz bir dalına *teşbih* eder.

Şu *teşbih* ile semânın yeşil perdesi arkasında güya bir ağaç bulunuyor ki

beyaz, sivri, *nurâni* bir dalı, perdeyi yırtıp başını çıkarıp,

Süreyya o dalın bir *salkımı* gibi ve sâir yıldızlar o gizli *hilkat ağacının* birer *münevver* meyvesi olarak işitenin hayalî olan gözüne göstermekle;

*medâr-ı maişet*lerinin en mühimmi hurma ağacı olan *sahra-nişin*lerin nazarında ne kadar *münasib*, güzel, lâtif, ulvî bir *üslûb-u ifade* olduğunu zevkin varsa anlarsın.

Meselâ: Ondokuzuncu Söz'ün âhîrinde isbat edildiği gibi, وَ

الشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا deki *تَجْرِي* kelimesi şöyle bir *üslûb-u âlîye* pencere açar.

with the words *runs its course*, that is, 'the sun revolves,' it puts in mind the Maker's tremendousness by recalling the orderly disposals of Divine power in the alternations of winter and summer and day and night,

and directs one's gaze to the missives of the Eternally Besought One inscribed by the pen of power on the pages of the seasons.

It proclaims the wisdom of the All-Glorious Creator.

And with the word lamp in, And set the sun as a lamp, {Qur'an, 71:16.} it opens a window onto the style like this:

it makes one understand the Maker's majesty and Creator's bounty by recalling that the world is a palace and the things within it are adornments, food, and necessities prepared for man and living creatures and that the sun is a subservient candle, demonstrating that the sun is an evidence of God's unity, and that

the idolators' greatest, most brilliant object of worship is merely a subjugated lamp, an inanimate creature.

That is to say, the word lamp calls to mind the Creator's mercy within the grandeur of His dominicality;

it recalls His favours within the breadth of His mercy, and in so doing informs of His munificence within the majesty of His sovereignty, thereby proclaiming Divine unity, and saying indirectly:

"An inanimate and subservient lamp is in no way fit to be worshipped."

And in the course of runs its course it calls to mind the wondrous orderly disposals of Divine power in the revolutions of night and day and winter and summer,

and in so doing makes known the grandeur of a single Maker's power in His dominicality.

That is to say, it turns man's mind from the points of the sun and moon to the pages of night and day and winter and summer, and draws his attention to the lines of events written on those pages.

For the Qur'an does not speak of the sun for the sake of the sun, but for the One Who illuminates it.

Also, it does not speak of the sun's nature, for which man has no need, but of the sun's duty, which is that of mainspring for the order of dominical art,

and centre of the order of dominical creativity, and a shuttle for the harmony and order of dominical art in the things the Pre-Eternal Inscraper weaves with the threads of day and night.

Şöyle ki: شَجَرِي lafzıyla yâni: "Güneş döner" tâbiriyle kış ve yaz, gece ve gündüzün deveranındaki muntâzam tasarrufât-ı kudret-i ilahiyeyi ihtar ile Sâniin âzametini ifham eder

ve o mevsimlerin sahifelerinde kalem-i kudretin yazdığı mektubât-ı Samedâniye nazarı çevirir.

Hâlık-ı Zülcelâl'in hikmetini ilâm eder.

وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا

Yâni, lâmba tâbiriyle şöyle bir üslûba pencere açar ki,

şu âlem bir saray ve içinde olan eşya ise insana ve zihayata ihzâr edilmiş müzeyyenat ve mat'umat ve levazımât olduğunu ve Güneş dahi müsahhar bir mumdar olduğunu ihtar ile Sâni'in haşmetini ve Hâlık'ın ihsanını ifham ederek tevhide bir delil gösterir ki,

müşriklerin en mühim, en parlak Mâbud zannettikleri Güneş, müsahhar bir lâmba, câmid bir mahluktur.

Demek سِرَاج tâbirinde Hâlık'ın âzamet-i rububiyyetindeki rahmetini ihtar eder.

Rahmetin vüs'atindeki ihsanını ifham eder ve o ifhamda saltanatının haşmetindeki keremini ihsas eder ve bu ihsasta vahdâniyeti ilâm eder ve mânen der:

"Câmid bir sirâc-ı müsahhar hiçbir cihette ibâdete lâıyk olamaz."

Hem cereyân-ı شَجَرِي tâbirinde gece gündüzün, kış ve yazın dönmelerindeki tasarrufat-ı muntâzama-i acibeyi ihtar eder

ve o ihtarda, rububiyyetinde münferid bir Sâniin âzamet-i kudretini ifham eder.

Demek Şems ve Kamer noktalarından beşerin zihnini gece ve gündüz, kış ve yaz sahifelerine çevirir ve o sahifelerde yazılan hâdisatın satırlarına nazar-ı dikkati celbeder.

Evet Kur'an Güneş'ten Güneş için bahsetmiyor. Belki onu ışıklandıran Zât için bahsediyor.

Hem Güneş'in insana lüzumsuz olan mahiyetinden bahsetmiyor. Belki Güneş'in vazifesinden bahsediyor ki, san'at-ı rabbâniyyenin intizâmına bir zenberek

ve hilkat-i Rabbâniyyenin nizâmına bir merkez, hem Nakkaş-ı Ezeli'nin gece gündüz ipleriyle dokuduğu eşyadaki san'at-ı Rabbâniyyenin insicamına bir mekik vazifesini yapıyor.

You can compare others of the Qur'an's words with these. Daha sâir kelimât-ı Kur'aniyyeyi bunlara kıyas edebilirsiniz.

While all are simple, ordinary words, each performs the duty of a key to treasuries of **subtle meanings**.

It is because the Qur'an's style is for the greater part elevated and brilliant in the ways described above that on occasion **Arab nomads** were captivated by a single phrase,

and without being Muslims would prostrate.

One nomad prostrated on hearing the phrase: **Therefore proclaim openly what you are commanded.** {Qur'an, 15:94.}

#389

When asked: "Have you become a Muslim?",

he replied: "No. I am prostrating at the eloquence of these words."

Fourth Point:

This is **the wonderful eloquence** in its wording; that is, in the words employed.

Yes, just as the Qur'an is **extraordinarily eloquent** in regard to its style and **manner of exposition**, so is there a truly **fluent** eloquence **in its wording**.

Clear evidence of the existence of this eloquence is the fact that it does not bore or cause weariness;

while the testimony of **the brilliant scholars of the sciences of rhetoric** forms a decisive proof of the wisdom of the eloquence.

Yes, it does not weary even if repeated thousands of times; indeed, it gives pleasure.

It is not burdensome for the memory of a small and simple child; children **can memorize** it easily.

It is not unpleasant to the ear, *pained by the slightest word*, of someone extremely ill; it is easy on it.

It is like sherbet to the palate of one in **the throes of death**.

The recitation of the Qur'an gives sweet pleasure to the ear and mind of such a person just like **Zemzem water** to his mouth and palate.

The reason for its not causing boredom, and the wisdom of it, is this: **It is food and sustenance for the heart, strength and wealth for the mind, water and light for the spirit, and the cure and remedy for the soul.**

Everyday we eat bread, yet we do not tire of it. But if we were to eat the choicest fruit every day, it would cause boredom.

That means it is because the Qur'an is truth and reality and **truthfulness** and **guidance** and wonderfully eloquent that

Âdeta basit, me'luf birer kelime iken, **lâtif mânâların** definelerine birer anahtar vazifesini görüyor.

İşte ekseriyetle üslûb-u Kur'anın geçen tarzlarda ulvî ve parlak olduğundandır ki, bâzan bir **bedevî arab** bir tek kelâma meftun olur.

Müslüman olmadan secdeye giderdi.

Bir bedevî **فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ** kelâmını işittiği anda secdeye gitti.

Ona dediler: "Müslüman mı oldun?"

"Yok dedi, ben şu kelâmın belâgatına secde ediyorum."

Dördüncü Nokta:

Lafzındaki **fesâhât-ı hârikasıdır**.

Evet Kur'an mânen **üslûb-u beyân** cihetiyle **fevkalâde belîğ** olduğu gibi, **lâfzında** gâyet **selis** bir fesahati vardır.

Fesahatin kat'î vücuduna, usandırmaması delildir

ve fesahatin hikmetine, **fenn-i beyân ve maânînin dâhî ülemâsının** şehadetleri bir bürhân-ı bâhirdir.

Evet binler defa tekrar edilse usandırmıyor, belki lezzet veriyor.

Küçük basit bir çocuğun hâfızasına ağır gelmiyor, **hıfzedebilir**.

En hastalıklı, *az bir sözden mütezzî olan* bir kulağa nâhoş gelmiyor, hoş geliyor.

Sekeratta olanın damağına şerbet gibi oluyor.

Zemzeme-i Kur'an onun kulağında ve dimağında, aynen ağzında ve damağında **mâ-i zemzem** gibi leziz geliyor.

Usandırmamasının sırr-ı hikmeti şudur ki: Kur'an, **kulûbe kut ve gıda** ve **ukûle kuvvet ve gınâ**dır ve **rûha mâ ve ziyâ** ve **nüfusa devâ ve şifâ** olduğundan usandırmaz.

Hergün ekmek yeriz, usanmayız. Fakat en güzel bir meyveyi her gün yessek, usandıracak.

Demek Kur'an, hak ve hakikat ve **sıdk** ve **hidâyet** ve hârika bir fesahat olduğundandır ki,

it does not cause weariness and preserves its **freshness** and **agreeableness** as though preserving a perpetual youth.

One of the Qurayshi **leaders** even, an **expert** orator, was sent by the idolators to listen to the Qur'an. He went and listened, then returned and said to them:

"These words have such a **sweetness** and **freshness** that they do not resemble the words of men. I know the poets and **soothsayers**; these words do not resemble theirs.

The best we can do is mislead our **followers** and say it is magic."
{Suyuti, al-Itqan fi 'Ulum al-Qur'an, ii, 117; Qadi Iyad, al-Shifa', i, 264.}

Thus, even the All-Wise Qur'an's most **obdurate** enemies were amazed at its eloquence.

It would be very lengthy to explain the sources of the All-Wise Qur'an's eloquence in its verses and words and sentences,

therefore we shall keep the explanation brief and show by way of example **the fluency and eloquence of the wording** in one sentence *obtained through the position of the letters* and a single **flash of miraculousness** that shines forth from that positioning.

Take the verse:
Then after the distress He sent down on you a feeling of peace and drowsiness, which overcame a group of you...
{Qur'an, 3:154.} [to the end of the verse]

In this verse, all **the letters of the alphabet** are present.

But, see, although all **the categories of emphatic letters** are together, it has not spoilt **the smoothness of style**.

#390

Indeed, it has added a brilliance and **harmonious, congruent, eloquent melody** *issuing from varied strings*.

Also, note carefully the following flash of eloquence: of the letters of the alphabet, Alif and Ya, since they are the lightest and have been transposed with one another like sisters, they have each been repeated twenty-one times.

And since Mim and Nun are sisters and have changed places, they have each been mentioned thirty-three times.
{(*)}: **Tanwin is also a Nun.**}

And since **Shin, Sin, and Sad** are sisters in regard to **articulation, quality, and sound**, each has been mentioned three times.

And although **'Ayn** and **Ghayn** are sisters, since **'Ayn** is lighter, it is mentioned six times, while because **Ghayn** is harsher, it is mentioned half as many, three times.

usandırıyor, daima gençliğini muhafaza ettiği gibi **tarâvetini, halâvetini** de muhafaza ediyor.

Hattâ Kureyş'in **rüesâsından müdakkik** bir belîğ, müşrikler tarafından, Kur'anı dinlemek için gitmiş. Dinlemiş, dönmüş, demiş ki:

Şu kelâmın öyle bir **halâveti** ve **tarâveti** var ki, kelâm-ı beşere benzemez. Ben şâirleri, **kâhinleri** biliyorum. Bu onların hiç sözlerine benzemez.

Olsa olsa **etbâ**ımızı kandırmak için sihir demeliyiz."

İşte Kur'an-ı Hakîm'in en **muannid** düşmanları bile fesahatinden hayran oluyolar.

Kur'an-ı Hakîm'in âyetlerinde, kelâmlarında, cümlelerinde fesâhatin esbabını izah çok uzun gider.

Onun için sözü kısa kesip yalnız nümune olarak bir âyetteki **hurûf-u hecâiyyenin vaziyetiyle hasıl olan bir selaset ve fesahat-i lafziyye**yi ve o vaziyetten parlayan bir **lem'a-i i'câzı** göstereceğiz.

İşte:

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى
طَآئِفَةً مِّنكُمْ
(ilâ âhir.)

İşte şu âyette bütün **huruf-u heca** mevcûddur.

Bak ki, **sakil**, ağır bütün **aksâm-ı hurûf** beraber olduğu halde **selasetini** bozmamış.

Belki bir revnâk ve **muhtelif tellerden mütenasib, mütesanid** bir **nağme-i fesâhat** katmış.

Hem şu lem'a-i i'câza dikkat et ki, hurûf-u hecâdan "ya" ile "elif" en hafif ve birbirine kalbolduğu için iki kardeş gibi her birisi yirmibir kerre tekrarı var.

"Mim" ile "nun" (**Haşiye-1**) birbirinin kardeşi ve birbirinin yerine geçtiği için her birisi otuzüçer defa zikredilmiştir.
{(Haşiye-1): **Tenvin dahi nundur.**}

ص.س.ش mahreççe, sıfatça, savtça kardeş oldukları için her biri üç defa,

ع.غ kardeş oldukları halde **ع** daha hafif altı defa, **غ** sikleti için yarısı olarak üç defa zikredilmiştir.

And since **Zay**, **Dhal**, **Za**, and **Ta** are sisters in regard to articulation, quality, and sound, each is mentioned twice, while "Lam" and "Alif" in the form of **LA** have united and "Alif" s share in the the form of **LA** is half that of "Lam",

"Lam" is mentioned forty-two times and as a half of it "Alif" twenty-one times.

Since "Hamza" and "Ha" are sisters in regard to articulation, "Hamza" is mentioned thirteen times and being a degree lighter "Ha" is mentioned fourteen times.

{(*)}: Pronounced and unpronounced, "Hamza" is twenty-five, and three more than "Hamza"s silent sister "Alif", because its points are three.}

And **Kaf**, **Fa** and **Qaf** are sisters; since **Qaf** has an additional point, it is mentioned ten times, **Fa**, nine times, **Kaf** nine times,

Ba nine times, and **Ta** twelve times. Since **Ta** comes third, it is mentioned twelve times.

Ra is "Lam"s sister, but according to their numerical value, **Ra** is two hundred, and "Lam" thirty, so since it has risen six times more, it has fallen six.

Also, since **Ra** is repeated on pronunciation, it becomes emphatic and is only mentioned six times.

And because **Dad**, **Tha**, **Ha**, and **Kha** are emphatic and gain additional qualities in connection with other letters, they have each been mentioned only once.

Since "Waw" is lighter than "Ha" and "Hamza", and heavier than "Ya" and "Alif", it is mentioned seventeen times, four times more than heavy "Hamza" and four times less than light "Alif".

Thus, the extraordinary positioning of the letters in the passage mentioned here and their hidden relationships, and the beautiful order and fine, subtle regularity and harmony show as clearly as twice two equals four that it would not be within the limits of human thought to have composed it.

As for chance and coincidence, it is impossible that it should have interfered.

And so, just as the strange and wonderful order and regularity in the position of these letters leads to a fluency and eloquence in the words, so may there be many other hidden instances of wisdom.

Since such an order has been followed in the letters, surely in the words, sentences and meanings such a mysterious order, such a luminous harmony, has been observed that

ط. ظ. ذ. ز mahreççe, sıfatça, sesçe kardeş oldukları için

her birisi ikişer defa, "lâm" ve "elif" ile beraber ikisi ل

sûretinde ittihad ettikleri ve "elif" ل sûretinde hissesi "lâm"ın yarısıdır.

Onun için "lâm" kırkiki defa, "elif" onun yarısı olarak yirmibir defa zikredilmiştir.

"Hemze" "he" ile mahreççe kardeş oldukları için "hemze" (Haşiyeye-2) onüç, "hâ" bir derece daha hafif olduğu için ondört defa,

{(Haşiyeye): "Hemze", melfuz ve gayr-ı melfuz yirmibeştir ve hemzenin sâkin kardeşi "elif"ten üç derece yukarıdır. Zira hareke üçtür.}

ق. ف. ك kardeş oldukları için ق 'ın bir noktası fazla olduğu için ق on, ف dokuz, ك dokuz,

ب dokuz, ت oniki, "ta"nın derecesi üç olduğu için oniki defa zikredilmiştir.

ر "lâm"ın kardeşidir. Fakat ebced hesabıyla ر ikiyüz, "lâm" otuzdur. Altı derece yukarı çıktığı için altı derece aşağı düşmüştür.

Hem ر telaffuzca tekerrür ettiğinden sakil olup yalnız altı defa zikredilmiştir.

خ. ح. ث. ض sıkletleri ve bâzı cihat-ı münasebat için birer defa zikredilmiştir.

"Vav" "hâ"den ve "hemze"den daha hafif ve "yâ"dan ve "elif"den daha sakil olduğu için onyedî defa, sakil hemzedden dört derece yukarı, hafif eliften dört derece aşağı zikredilmiştir.

İşte şu hurufun bu zikrinde hârikulâde bu vaziyet-i muntâzama ile ve o münâsebet-i hafiyye ile ve o güzel intizâm ve o dakik ve ince nazm ve insicâm ile iki kerre iki dört eder derecede gösterir ki, beşer fikrinin haddi değil ki, şunu yapabilsin.

Tesadüf ise muhaldır ki, ona karışsın.

İşte şu vaziyet-i huruftaki intizâm-ı acib ve nizâm-ı garib, selaset ve fesahat-ı lafziyyeye medâr olduğu gibi, daha gizli çok hikmetleri bulunabilir.

Mâdem hurûfâtında böyle intizâm gözetilmiş. Elbette kelimelerinde, cümlelerinde, mânâlarında öyle esrarlı bir intizâm, öyle envarlı bir insicâm gözetilmiş ki,

should the eye see it, it would declare: **Ma'shallah!**, and
should the reason comprehend it, it would exclaim:
Barakallah!

göz görse "**Mâşâallah**", akıl anlasa "**Bârekâllah**" diyecek.

www.risaleglobal.com

Fifth Point:

This is the **excellence** in its **manner of exposition**; that is to say, the **superiority**, conciseness, and **grandeur**.

Just as there is eloquence in the word-order, the wording, and the meaning, and a **uniqueness** in its style, so in its manner of exposition is there a **superiority** and excellence.

Indeed, **all the categories and levels of speech and address**, like **encouragement** and **detering**, **praise** and **censure**, **demonstration and guidance**, **explanation** and **silencing in argument**, are at the highest degree in the Qur'an's exposition.

Of the innumerable examples of its manner of exposition in the category of encouragement and urging is that in Sura **Has there not been over man a long period of time when he was nothing - [not even] mentioned?; {Qur'an, 76:1.}** this is as sweet as the water of Kawthar and flows with the fluency of the spring of Salsabil, **it is as fine as the raiment of the hours.***

{(*)}: The style here has slipped into the clothes of this Sura's meaning.}

Of the numerous examples of the category of deterring and threatening is the start of Sura **Has the story reached you of the Overwhelming Event? {Qur'an, 88:1.}** Here the Qur'an's exposition has an effect like **lead boiling in the ears of the people of misguidance**, and fire burning in their brains, and **zaqqum scalding their palates**, and Hell assaulting their faces, and like a bitter thorny tree in their stomachs.

An official like Hell charged by someone with inflicting **torment** and **torture** in order to demonstrate his threats, and its splitting apart with seething rage, and its saying: **well-nigh bursting with fury {Qur'an, 67:8.}** certainly show how awesomely **dreadful** that person's **threats** are.

Of the thousands of examples in the category of praise, the Qur'an's manner of exposition in the five Suras starting **al-Hamdulillah** is brilliant like the sun, **adorned like the stars**, majestic like the heavens and the earth, lovable like the angels, **compassionate like tenderness towards young in this world**, and beautiful like Paradise in the hereafter.

{(*)}: In these phrases is an allusion to the matters discussed in these Suras.}

Of the thousands of examples in the category of censure and restraint, in the verse, **Would any among you like to eat the flesh of his dead brother, {Qur'an, 49:12.}** it censures six times.

It **restrains** from **backbiting** forcibly six times over.

It is like this: *as is known*, the “Hamza” at the beginning of the verse is **interrogative**.

Beşinci Nokta:

Beyânındaki beraattir. Yâni, **tefevvuk** ve metânet ve **haşmettir**.

Nasılki nazmında cezâlet, lafzında fesahat, mânâsında belâgat, üslûbunda **bedâat** var. beyânında dahi **faik** bir beraat vardır.

Evet **tergib** ve **terhib**, **medh** ve **zemm**, **isbat** ve **irşad**, **ifhâm** ve **ifhâm** gibi bütün aksâm-ı kelâmiyyede ve tabakat-ı hitabiyyede beyânât-ı Kur'aniyye en yüksek mertebededir.

Meselâ: **Makam-ı tergib ve teşvikte** hadsiz misâllerinden, meselâ Sûre-i **هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ** de beyânâtı, (Haşiye-1) âb-ı kevser gibi hoş, selsebil çeşmesi gibi selâsetle akar, cennet meyveleri gibi tatlı, **hûri libası** gibi güzeldir.

{(Haşiye-1): Şu üslûb-u beyân, o sûrenin meâlinin libasını giymiş.}

Makam-ı terhib ve tehdidde pek çok misâllerinden meselâ: **هَلْ أَتَىكَ حَدِيثُ الْعَاشِيَةِ** Sûresinin başında beyânât-ı Kur'aniyye **ehl-i dalâletin sımahında kaynayan rasas** gibi, **dimağında yakan ateş** gibi, **damağında yanan zakkum** gibi, yüzünde saldıran cehennem gibi, midesinde acı, dikenli dari' gibi tesir eder.

Evet bir zâtın tehdidini gösteren Cehennem gibi bir **azab** memuru, öfkesinden ve gayzından parçalanmak vaziyetini alması ve **تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ** söylemesi, söyletmesi, o zâtın **terhibi** ne derece **dehşetli** olduğunu gösterir.

Makam-ı medhin binler misâllerinden, başında **"Elhamdülillah"** olan beş sûrede beyânât-ı Kur'aniyye Güneş gibi parlak, (Haşiye-2) **yıldız gibi zînetli**, semâvât ve zemin gibi haşmetli, melekler gibi sevimli, **dünyada yavrulara rahmet** gibi **şefkatli**, âhirette Cennet gibi güzeldir.

{(Haşiye-2): Şu tâbiratta o sûrelerdeki bahislere işaret var.}

Makam-ı zemm ve zecirde binler misâllerinden meselâ: **أَيُّبُ أَحْذَكُمُ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا** âyetinde zemmi altı derece **zemmeder**.

Gıybetten altı derece şiddetle **zecedir**.

Şöyle ki: **Mâlûmdur**: Âyetin başındaki “hemze”, sormak (âyâ) mânâsındadır.

This seeps through all the words of the verse like water.

Thus, with the first “Hamza” it asks: Have you no reason, **the seat of question and answer**, that you do not understand how ugly it is?

With the second, it asks with the word **like**: Is your heart, **the seat of love and hate**, so corrupted that it loves **the most despicable** thing?

#392

With the third, it asks with the words **one of you**: What has happened to your **social life** and civilization, **which receives its vitality from the community**, that it finds acceptable an act which thus poisons your life?

With the fourth, it asks with the words **to eat the flesh**: What has happened to your humanity that you **tear apart** your friend **like a savage beast**?

With the fifth, it asks with the words **your brother**: Have you no **compassion** and **fellow-feeling** that you **unjustly** tear with your teeth at the character of the one injured, your brother in so many respects?

Have you no reason that you bite at your own limbs like a **madman**?

And with the sixth it asks with the word **dead**: Where is your **conscience**? Is your nature so corrupted that you do the most **repulsive** thing to the most **respected** person, your brother, like eating his flesh?

That is to say, backbiting is censured and **despised** by the reason, the heart, humanity, the conscience, **human nature**, and social and national solidarity.

So see! How this verse restrains from this **crime** in six **concise degrees**, **on six miraculous levels**!

Of the thousands of examples of **the category of proof and demonstration**, is the verse: **So consider the signs of God's mercy; how He gives life to the earth after its death. Indeed, it is He Who gives life to the dead, for He is powerful over all things.** {Qur'an, 30:50.}

Its exposition is such in proving resurrection and **banishing doubts** that it could not be more clearly demonstrated.

It is like this: it says that, *as is proved and explained in the Ninth Truth of the Tenth Word and in the Fifth Flash of the Twenty-Second Word*, every spring examples of resurrection are provided in three hundred thousand ways in the earth being raised to life with the utmost order and differentiation despite the innumerable species being all mixed up together in **total confusion**, thus demonstrating to the human observer that **the resurrection of the dead would not be difficult for the One who does this**.

O sormak mânâsı, su gibi âyetin bütün kelimelerine girer.

İşte birinci “hemze” ile der: (Âyâ) **sual ve cevab mahalli olan** aklınız yok mu ki, bu derece çirkin bir şeyi anlamıyor?

İkincisi: **يُحِبُّ** lafzı ile der: Âyâ, **sevmek, nefret etmek mahalli olan** kalbiniz bozulmuş mu ki, **en menfur** bir işi sever?

Üçüncüsü: **أَحَدُكُمْ** kelimesiyle der: **Cemâatten hayatını alan hayat-ı içtimaiye** ve medeniyetiniz ne olmuş ki, böyle hayatınızı zehirleyen bir ameli kabûl eder?

Dördüncüsü: **أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ** kelâmıyla der: İnsaniyetiniz ne olmuş ki, böyle **canavarcasına** arkadaşını dişle **parçalama**yı yapıyorsunuz?

Beşincisi: **أَخِيهِ** kelimesiyle der: Hiç **rikkat-i cinsiye**niz, hiç **sıla-i rahminiz** yok mu ki, böyle çok cihetlerle kardeşiniz olan bir mazlumun şahs-ı mânevîsini **insafsızca** dişliyorsunuz?

Hiç aklınız yok mu ki, kendi âzanızı kendi dişinizle **divâne** gibi ısıyorsunuz?

Altıncısı: **مَيِّتًا** kelâmıyla der: **Vicdanınız** nerede... Fitratınız bozulmuş mu ki, en **muhterem** bir halde bir kardeşine karşı, etini yemek gibi en **müstekreh** bir iş yapıyor?

Demek zemm ve gıybet, aklen, kalben ve insâniyeten ve vicdânen ve **fitraten** ve asabiyyeten ve milliyeten **mezmumdur**.

İşte bak! Nasıl ki, şu âyet, **icazkârâne altı mertebe** zemmi zemmetmekle **i'câzkârâne altı derece** o **cürümden** zecreder.

Makam-ı isbatta binler misâllerinden meselâ:

فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

de haşri isbat ve **istib'adı izale** için öyle bir tarzda beyân eder ki, fevkinde isbat olamaz.

Şöyle ki: *Onuncu Söz'ün Dokuzuncu Hakikatında, Yirmiikinci Söz'ün Altıncı Lem'asında isbat ve izah edildiği gibi; her bahar mevsiminde ihyâ-yı arz keyfiyyetinde üçyüzbin tarzda haşrin nûmunelerini nihayet derecede girift*, birbirine karıştırdığı halde **nihayet derecede intizâm ve temyiz ile** nazar-ı beşere gösteriyor ki, **bunları böyle yapan Zâta, haşir ve kıyamet ağır** olamaz, der.

Also, since to write without fault or error **with the pen of power** hundreds of thousands of species on the page of the earth, all together and one within the other, is **the seal of the Single One of Unity**;

with this verse it both proves Divine unity as the clearly as the sun, and it demonstrates the resurrection of the dead **as easily and decisively as the rising and setting of the sun**.

Thus, the Qur'an demonstrates this truth in regard to **manner**, as described by the word **how**, just as it mentions it **in detail** in many Suras.

#393

And for example, in Sura, Qaf. By the Glorious Qur'an, {Qur'an, 50:1.} it proves resurrection in such a brilliant, fine, sweet, and exalted manner that it convinces **as certainly as the coming of spring**.

Look: in answer to the unbelievers denying the raising to life of decomposed bones and saying: "This is **extraordinary**; it could not be!",

it decrees:

Do they not look to the skies above them; how we have made them and adorned them and how there is no flaw in them... until:... and thus will be the Resurrection. {Qur'an, 50:6-11.}

Its manner of exposition flows like water and shines like the stars. It gives both pleasure and delight to the heart like **dates**. And it is **sustenance**.

And in one of the **most subtle** examples of **the category of demonstration**, it says:

Ya. Sin.* By the All-Wise Qur'an * Indeed you are one of the Messengers. {Qur'an, 36:1-3.}

That is, "I **swear** by the Wise Qur'an that you are one of the **Divine Messengers**."

This **oath** indicates that **the proof of Messengership** is so **certain** and true, and its veracity is so worthy of honour and respect, that it is sworn by.

By indicating this, it is saying: "You are the Messenger, for you hold the Qur'an in your hand, and the Qur'an is the truth and **it is the word of Truth**. For it contains true wisdom, and bears **the seal of miraculousness**."

And one of the **concise** and **miraculous** examples of the category of proof and demonstration is this:

He says: Who will raise to life these bones when they are rotted? * Say: He will raise them Who created them in the first instance, for He has full knowledge of every kind of creation. {Qur'an, 36:78-79.}

That is, man asks: "Who will resurrect **decayed** bones?" You say: "Whoever made them **in the first place** and gave them life, He will resurrect them."

Hem zeminin sahifesinde yüzbinler enva'ı, beraber birbiri içinde **kalem-i kudretiyle** hatâsız, kusursuz yazmak; **bir tek Vâhid-i Ehad'in sikkesi** olduğundan,

şu âyetle Güneş gibi vahdâniyeti isbat etmekle beraber, **Güneş'in tulû' ve gurubu gibi kolay ve kat'î**, kıyamet ve haşri gösterir.

İşte **كَيْفَ** lâfzındaki **keyfiyet** noktasında şu hakikati gösterdiği gibi, çok sûrelerde **tafsil ile** zikreder.

Meselâ: Sûre-i **ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ** de öyle parlak ve güzel ve şirin ve yüksek bir beyânla haşri isbat eder ki, **baharın gelmesi gibi kat'î bir sûrette** kanâat verir.

İşte bak: Kâfirlerin, çürümüş kemiklerin dirilmesini inkâr ederek "Bu **acib**dir, olamaz" demelerin ecevaben

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا
كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ilâ âhir-il âyet... a
kadar ferman ediyor.

beyânı su gibi akıyor. Yıldızlar gibi parlıyor. Kalbe **hurma** gibi hem lezzet, hem zevk veriyor, hem **rızk** oluyor.

Hem **makam-ı isbatın en lâtif misâllerinden**: **يس وَالْقُرْآنِ**
الْحَكِيمِ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ der.

Yâni, "Hikmetli Kur'ana **kasem** ederim. Sen **Resûllerdensin**."

Şu **kasem** işaret eder ki, **Risâletin hücceti** o derece **yakînî** ve haktır ki, hakkaniyette makam-ı tâzim ve hürmete çıkmış ki, onunla kasem ediliyor.

İşte şu işaret ile der: "Sen Resûlsün. Çünkü senin elinde Kur'an var. Kur'an ise, haktır ve **Hakk'ın kelâmıdır**. Çünkü içinde hakikî hikmet, üstünde **sikke-i i'câz** var."

Hem makam-ı isbatın **îcazlı** ve **i'câzlı** misâllerinden şu:

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

Yâni; insan der: "**Çürümüş** kemikleri kim diriltecek?" Sen, de: "Kim onları **bidayeten** inşa edip hayat vermiş ise, o diriltecek."

As was depicted in the third comparison of the Ninth Truth in the Tenth Word,

if someone **reassembles** a large army in one day before your eyes, and someone else says:

"At a **bugle-call** that person brought together the members of a **battalion who had dispersed to rest**; he is able to bring the battalion under order,"

and you say, O man: "I do not believe it," you can see what a **foolish denial** it would be.

In just the same way, **the All-Powerful and All-Knowing One** enrolls and unites anew with **the command of "Be!"** and it is, and **with perfect order and the balance of wisdom, the particles and subtle faculties of the battalion-like bodies of all the animals -which are like an army- and other living creatures**, and **creates every century, and every spring even, all the hundreds of thousands of army-like species of living creatures on the face of the earth.**

#394

Can it be questioned then how He can gather together at one **blast of Israfil's trumpet the fundamental parts and particles** of a battalion-like body, which are already familiar with one another, through taking them under order?

Can it be **considered unlikely**? If it is considered unlikely, it is a **mindless foolishness**.

In the category of guidance, the Qur'an's manner of exposition is so moving and **tender**, and **familiar** and gentle that

it fills the spirit with ardour, the heart with delight, the mind with interest, and the eyes with tears. Of thousands of examples is this verse:

And yet after all this your hearts hardened and became like rocks, or even harder... to the end of the verse.
{Qur'an, 2:74.}

As is proved and explained in the discussion of the third verse in the First Station of the Twentieth Word, it says to the Children of Israel:

"What has happened to you that although hard rock shed tears from twelve springs like eyes before a miracle like **the Staff of Moses (Peace be upon him)**, you remain **indifferent** in the face of all his miracles, with your eyes dry and tearless and your hearts hard and without fervour?"

Since this meaning of guidance is explained there, we refer you to that Word, and curtail this here.

Of thousands of examples in **the category of making understood and silencing in argument**, consider only the following two:

Onuncu Söz'ün dokuzuncu hakikatının üçüncü temsilinde tasvir edildiği gibi;

bir zât, göz önünde bir günde **yeniden** büyük bir orduyu **teşkil** ettiği halde, biri dese:

"Şu zât, efradı **istirahat için dağılmış olan** bir **taburu** bir **boru** ile toplar. Tabur nizâmı altına getirebilir."

Sen ey insan, desen; "İnanmam." Ne kadar **divânece bir inkâr** olduğunu bilirsin.

Aynen onun gibi hiçten, yeniden **ordu-misâl/ bütün hayvanat ve sâir zîhayatın tabur-misâl cesedlerini kemâl-i intizâmla ve mizan-ı hikmetle o bedenlerin zerratını ve letâifini "Emr-i kün feyekûn"** ile kaydedip yerleştiren ve her karnda hattâ her baharda rûy-i zeminde yüzbinler ordu-misâl zevilhayat envâ'larını, taifelerini icad eden bir **Zât-ı Kadîr-i Alîm**,

tabur-misâl bir cesedin nizâmı altına girmekle birbiriyle tanışmış **zerrât-ı esâsiye ve eczâ-yı asliyeyi** bir **sayha** ile **Sûr-u İsrâfil'in borusu** ile nasıl toplayabilir?

İstib'âd sûretinde denilir mi? Denilse, **eblehçesine** bir divâneliktir.

Makam-ı irşadda beyânât-ı Kur'aniye o derece müessir ve **rakıktır** ve o derece **mûnis** ve şefiktir ki,

şevk ile ruhu, zevk ile kalbi; akli merakla ve gözü yaşla doldurur. Binler misâllerinden yalnız şu:

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ
قَسْوَةً ilâ âhir...

Yirminci Söz'ün Birinci Makamı'nda üçüncü âyet mebhasinde isbat ve izah edildiği gibi Benî-İsrail'e der:

"**Mûsa Aleyhisselâm'ın asâsı** gibi bir mu'cizesine karşı sert taş, oniki gözünden çeşme gibi yaş akıttığı halde, size ne olmuş ki, Mûsa Aleyhisselâm'ın bütün mu'cizâtına karşı **lâkayd** kalıp; gözünüz kuru, yaşsız, kalbiniz katı, ateşsiz duruyor?"

O sözde şu mânâ-yı irşadî izah edildiği için oraya havale ederek burada kısa kesiyorum.

Makam-ı ifhâm ve ilzamda binler misâllerinden yalnız şu iki misâle bak:

If you have doubts about the Qur'an We have revealed to Our servant Muhammad, then produce a Sura similar to it. And call upon all your helpers besides God to bear witness for you, if what you say is true. {Qur'an, 2:23.}

That is, "If you have any doubts, summon all your elders and supporters to help you and testify for you, then compose **the like** of a single Sura."

Since this has been explained and proved in Isharat al-I'jaz, here we shall only point out a **brief summary** of it. It is as follows:

The Qur'an of Miraculous Exposition says:

"O men and jinn! If you have any doubts that the Qur'an is **the Word of God** and **imagine** it to be man's word, then **come on**, here it is, let's see!

You bring a book like this Qur'an from someone **unlettered**, who does not know how to read and write like the one you call **Muhammad the Trustworthy**, and get him to compose it!

If you cannot do this, then he need not be untaught, let him be a famous **man of letters** and **learned**.

And if you are not able to do this, alright, not on his own, take all the finest works of all your **orators** and **men of eloquence**, and indeed of all the **literary geniuses** of the past and all those of the future, and the assistance of all your gods.

Work with all your strength, compose the like of this Qur'an.

#395

And if you cannot do this, **leave aside the truths of the Qur'an** and its many miraculous aspects, *which it is not possible to imitate*, and compose a work which is **its equal** in only **the eloquence of its word-order**!"

Through the silencing words of **Bring then ten Suras forged, like it**, {Qur'an, 11:13.} it says:

"Come on, I do not want its true meaning from you, let it be **fabrications** and lies and **false tales**.

You will not be able to do this. So it need not be as much as the whole Qur'an, just bring ten Suras like it.

You will not be able to do this either, so bring a single Sura.

This will be too much as well. So alright, make it the equivalent of a short Sura.

Birinci misâl:

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Yâni: "Eğer, bir şübheniz varsa, size yardım edecek, şehadet edecek bütün büyüklerinizi ve taraftarlarınızı çağırınız. Bir tek sûresine bir **nazîre** yapınız."

"İşârât-ül İ'câz"da izah ve isbat edildiği için burada yalnız **icmâline** işaret ederiz. Şöyle ki:

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân diyor:

"Ey ins ve cin! Eğer Kur'an, **Kelâm-ı İlahî** olduğunda şübheniz varsa, bir beşer kelâmı olduğunu **tevehhüm** ediyorsanız, **haydi**, işte meydan, geliniz!

Siz dahi O'na **Muhammed-ül Emin** dediğiniz zât gibi, okumak yazmak bilmez, kıraat ve kitabet görmemiş bir **ümmî**den bu Kur'an gibi bir kitab getiriniz, yaptırınız.

Bunu yapamazsanız, haydi ümmî olmasın, en meşhur bir **edib**, bir **âlim** olsun.

Bunu da yapamazsanız, haydi bir tek olmasın, bütün **bülegânız**, **hutebânız**, belki bütün geçmiş **belîğ**lerin güzel eserlerini ve bütün gelecek ediblerin yardımlarını ve ilahlarınızın himmetlerini beraber alınız.

Bütün kuvvetinizle çalışınız, şu Kur'ana bir nazîre yapınız.

Bunu da yapamazsanız, *haydi kabil-i taklid olmayan hakaik-i Kur'aniye*den ve mânevî çok mu'cizâtından **kat-ı nazar**, yalnız **nazmındaki belâgatına nazîre** olarak bir eser yapınız."

فَأْتُوا بِعَشْرِ سُورٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ **ilzâmıyla** der:

"Haydi sizden mânânın doğruluğunu istemiyorum. **Müftereyat** ve yalanlar ve **bâtıl hikâyeler** olsun.

Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi bütün Kur'an kadar olmasın, yalnız **بِعَشْرِ سُورٍ** on sûresine nazîre getiriniz.

Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi, bir tek sûresine nazîre getiriniz.

Bu da çoktur. Haydi, kısa bir sûresine bir nazîre ibraz ediniz.

You will not be able to do this either, although the need for you to do so is so great.

For your **honour** and **self-respect**, your **dignity** and religion, your **tribal honour** and pride, your life and property, and your lives in this world and the next will all be saved by producing the like of it.

Otherwise in this world you will remain in **abasement**, without honour, dignity, religion, or pride, and your lives and property will be destroyed and will perish, and in the hereafter, as is indicated by the verse, **Then give heed to Hell-fire, whose fuel is men and stones, {Qur'an, 2:24.}** you will be condemned to **everlasting incarceration** in Hell; together with your **idols** you will be fuel to its fires.

Since your need is thus great, and since you have now understood your impotence in eight degrees, you should be certain eight times over that the Qur'an is a miracle.

So either believe in it, or be silent and go to Hell!"

So see the way the Qur'an forces them to accept the argument in this **category of 'silencing in argument'** which is within that of 'making understood,' and say:

"There is no manner of exposition better than that of the Qur'an!" Indeed, after that of the Qur'an no need remains for further exposition.

#396

Here is a second example:

Exhort then [O Prophet], for by your Sustainer's grace you are neither a soothsayer nor a madman * Or do they say: A poet! - let us wait and see what time will do! * Say: Wait then, I too shall wait with you. * Is it that their faculties of understanding urge them to this, or are they but a people transgressing all bounds. * Or do they say: He fabricated this [Message]? Nay, they do not believe. * Let them then produce a recital like unto it - if they speak the truth. * Or were they created of nothing, or were they themselves the creators? * Or did they create the heavens and the earth? Nay, they have no firm belief. * Or are the treasures of your Sustainer with them, or are they the managers [of affairs]? * Or have they a ladder by which they can [climb up to heaven and] listen [to its secrets]? Then let [such a] listener of theirs produce a manifest proof. * Or has He only daughters and you have sons? * Or is it that you ask for a reward, so that they are burdened with a load of debt? * Or that the Unseen is in their hands, and they write it down? * Or do they intend a plot [against you]? But those who defy God are themselves involved in a plot! * Or have they a god other than God? Exalted is God far above the things they associate with them. {Qur'an, 52:29-43.}

Hattâ, mâdem bunu da yapmazsanız ve yapamazsınız. Hem bu kadar muhtaç olduğunuz halde;

çünkü **haysiyet** ve **namusunuz**, **izzet** ve dininiz, **asabiyet** ve şerefınız, can ve malınız, dünya ve âhiretiniz, buna nazîre getirmekle kurtulabilir.

Yoksa dünyada **haysiyetsiz**, namussuz, dinsiz, şerefsiz, zillet içinde, can ve malınız helâkette mahvolup ve âhirette

النَّارِ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ فَاتَّقُوا işaretiyle

Cehennem'de **haps-i ebedî** ile mahkûm ve **sanem**lerinizle beraber ateşe odunluk edeceksiniz.

Hem mâdem sekiz mertebe aczinizi anladınız. Elbette sekiz defa, Kur'an dahi mu'cize olduğunu bilmekliğiniz gerektir.

Ya îmânâ geliniz veyahut susunuz, Cehennem'e gidiniz!"

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın **makam-ı ifhâm**daki ilzamına bak ve de:

لَيْسَ بَعْدَ الْبَيَانِ الْقُرْآنَ بَيَانًا Evet beyân-ı Kur'andan sonra beyân olamaz ve hacet kalmaz.

İkinci Misâl:

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاعُونَ أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ فَلْيَاثُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِن كَانُوا صَادِقِينَ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمْ الْمَصْيطِرُونَ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرِمٍ مُثْقَلُونَ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ الْمَكِيدُونَ أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

Here we shall explain only one of the thousands of truths of these verses as a further example of the category of silencing in argument. It is as follows:

with the word, **Or....Or....**, it silences **every group of the people of misguidance** with **a rhetorical question expressing surprise** and stops up all the sources of their doubts.

It leaves no **satanic chink** through which doubts might enter and hide themselves; it closes them all.

It leaves no **veil of misguidance under which they might creep and lurk**; it rends all of them. It leaves not one of their lies; it crushes them.

In each sentence it either demolishes **the essence of the blasphemous ideas** of one **group** with a short **phrase**,

or since the **falsity** is **obvious**, it exposes it **by silence**,

or since it is refuted **in detail** in other verses, it here alludes to it **briefly**.

For example, the first sentence alludes to the verse: **And We have not instructed him poetry, nor is it meet for him.** {Qur'an, 36:69.}

While the fifteenth sentence points to the verse: **Were there gods other than God in the heavens and earth, there surely would have been confusion in both.** {Qur'an, 21:22.}

You can make further examples from the other sentences like these.

It is like this: it says at the start: Announce **the Divine decrees**. You are not a **soothsayer**, for the words of soothsayers are confused and **conjectural**, while yours are true and **certain**.

And you are not **mad**; your enemies even attest to your **perfect sanity**.

Or do they say: **A poet - let us wait and see what time will do!** {Qur'an, 52:30.}

Do they call you a poet, like the **unreasoning, common infidels**? Are they waiting for you to **perish**?

You say to them: "Wait! I shall wait with you!" Your vast and brilliant truths are **free** of the **imaginings** of poetry and **independent** of their **fancies**.

#397

Or is it that their faculties of understanding urge them to this? {Qur'an, 52:32.}

Or like unreasoning philosophers *who rely on their reasons*, do they **hold back** from **following** you, saying: "Our faculties of reason are sufficient."

İşte şu âyâtın binler hakikatlerinden yalnız beyân-ı ifhamiyyeye misâl için bir hakikatını beyân ederiz. Şöyle ki:

آم - آم lafzıyla onbeş tabaka **istifham-ı inkâr-i taaccübî** ile **ehl-i dalâletin bütün aksamını** susturur ve şübehâtın bütün menşe'lerini kapatır.

Ehl-i dalâlet için içine girip saklanacak **şeytanî bir delik** bırakmıyor, kapatıyor.

Altına girip gizlenecek bir **perde-i dalâlet** bırakmıyor, yırtıyor. Yalanlarından hiçbir yılanı bırakmıyor, başını eziyor.

Her bir fıkrada bir **taifenin hülâsa-i fikr-i küfrîlerini** ya bir kısa **tâbir** ile ibtal eder.

Ya **butlanı zâhir** olduğundan **sükûtle** butlanını bedâhete havale eder

veya başka âyetlerde **tafsilen** reddedildiği için burada **mücmelen** işaret eder.

Meselâ: Birinci fıkra

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشُّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ âyetine işaret eder.

Onbeşinci fıkra ise

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا âyetine remzeder.

Daha sâir fıkraları buna kıyas et.

Şöyle ki: Başta diyor: "**Ahkâm-ı İlâhiyyeyi** tebliğ et. Sen **kâhin** değilsin. Zira kâhinin sözleri, karışık ve **tahminî**dir. Seninki, hak ve **yakînî**dir.

Mecnun olamazsın, düşmanın dahi senin **kemâl-i aklına** şahadet eder.

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ

Âyâ, acaba **muhâkemesiz âmi kâfirler** gibi, sana şâir mi diyorlar. Senin **helâketini** mi bekliyorlar.

Sen, de: "Bekleyiniz. Ben de bekliyorum." Senin parlak büyük hakikatlerin, şiirin **hayalatından münezzeh** ve **tezyinâtından müstağnidir**.

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَخْلَامُهُمْ بِهَذَا

Yahut; acaba **akıllarına güvenen** akılsız feylesoflar gibi, "Aklımız bize yeter" deyip sana **ittibâdan istinkaf** mı ederler.

But reason commands that you are followed, because everything you say is *reasonable*. But again the reason on its own cannot reach it.

Or are they but a people transgressing all bounds? {Qur'an, 52:32.}

Or is the reason for their denial their not *submitting* to Almighty God like *wicked tyrants*? But the ends of the Pharaohs and Nimrods, who were the leaders of arrogant *oppressors*, are known.

Or do they say: He fabricated this [Message]? Nay, they do not believe. {Qur'an, 52:33.}

Or like lying *dissemblers without conscience* do they *accuse* you saying: "You have made up the Qur'an!"?

But up to this time they have known you to be the most truthful among them and have called you **Muhammad the Trustworthy**.

It means that they have no intention to believe. Otherwise let them find the like of the Qur'an among *the works of men*.

Or were they created of nothing? {Qur'an, 52:35.}

Or like *the absurd philosophers who believed the universe to be without purpose and in vain*, do they suppose themselves to be aimless and without wisdom, purpose, duty, or Creator?

Have they become blind that they do not see that

the universe is *adorned* from top to bottom with instances of wisdom and *bears the fruit of aims*,

and that beings from particles to the suns are *charged* with duties and are *subjugated* to the Divine commands?

Or were they themselves the creators? {Qur'an, 52:35.}

Or do they imagine like *the pharaoh-like Materialists* that "They came into being by themselves, feed themselves, and themselves create everything they need," so that they *hold back* from believing and *worship*?

That means they all suppose themselves to be the Creator.

Whereas the Creator of one thing has to be the Creator of everything.

That is to say, their pride and conceit have made them so utterly stupid they imagine to be a *Possessor of Absolute Power* one who is *absolutely impotent* and *may be defeated by a fly or a microbe*.

Since they have abdicated their reason and humanity to this degree and have fallen lower than the animals and even *inanimate beings*, *do not be saddened* at their denial.

Halbuki akıl ise, sana ittibaı emreder. Çünkü: Bütün dediğin *makuldür*. Fakat akıl kendi başıyla ona yetişemez.

أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ

Yahut: İnkârlarına sebep, *tâgî zâlimler* gibi, Hakk'a *serfüru* etmemeleri midir! Halbuki mütecebbir *zalimlerin* rüesâları olan Firavunların, Nemrudların âkibetleri mâlûmdur.

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ

Veyahut: Yalancı, *vicdansız münafıklar* gibi "Kur'an senin sözlerindir" diye seni *ittihâm* mı ediyorlar!

Halbuki, tâ şimdiye kadar sana **Muhammed-ül Emin** diyerek içlerinde seni en doğru sözlü biliyorlardı.

Demek onların imânâ niyyetleri yoktur. Yoksa Kur'anın *âsâr-ı beşeriye* içinde bir nazîrini bulsunlar.

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ

Veyahut: *Kâinatı abes ve gayesiz itikad eden felâsife-i abesiyyun* gibi kendilerini başıboş, hikmetsiz, gayesiz, vazifesiz, Hâlıksız mı zanniyorlar!

Acaba gözleri kör olmuş, görmüyorlar mı ki,

kâinat baştan aşağıya kadar hikmetlerle *müzeyyen* ve *gayelerle müsmirdir*

ve mevcûdât, zerrelerden Güneşlere kadar vazifelerle *muvaazzaf*tır ve evâmîr-i İlâhiyeye *müsahtar*lardır.

أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ

Veyahut: *Firavunlaşmış maddiyyun* gibi, "Kendi kendine oluyorlar. Kendi kendini besliyorlar. Kendilerine lâzım olan her şeyi yaratıyorlar" mı tahayyül ediyorlar ki, îmandan, *ubûdiyetten istinkâf* ederler.

Demek kendilerini birer Hâlık zannederler.

Halbuki bir tek şeyin Hâlık'ı, herbir şeyin Hâlık'ı olmak lâzım gelir.

Demek kibir ve gururları onları nihayet derecede ahmaklaştırmış ki, *bir sineğe, bir mikroba karşı mağlûb* bir *âciz-i mutlak*ı, bir *Kadîr-i Mutlak* zannederler.

Mâdem bu derece akıldan, insâniyetten sukut etmişler. Hayvandan, belki *cemadattan* daha aşağıdırlar. Öyle ise, bunların inkârlarından *müteessir* olma.

Consider them to be a variety of **harmful** animal and **filthy** matter! Ignore them and give them no importance!

#398

Or did they create the heavens and the earth? Nay, they have no firm belief! {Qur'an, 52:36.}

Or, like the mindless, **confused** Mu'attıla, **who denied God** all attributes and denied the Creator, do they deny God so that they do not heed the Qur'an?

In which case, let them deny the existence of the heavens and the earth, or let them say: "*We created them!*" Let them lose their minds altogether and begin uttering the **frenzied ravings** of lunacy.

For in the heavens as many **proofs of Divine unity** are apparent and are recited as the stars, and on the earth as many as the flowers.

That means they have no intention of acquiring certain knowledge and finding the truth.

Otherwise how do they suppose to be without **inscriber** the book of the universe, *in one word of which is written a whole book*, although they know that **a letter cannot exist without the one who wrote it**.

Or are the treasures of your Sustainer with them? {Qur'an, 52:37}

Or, like one group of **misguided philosophers** *who denied Almighty God the power of choice*, or like the Brahmans, do they deny the source of prophethood so that they do not believe in you?

In which case, let them deny **all the traces of wisdom and purpose**, **all the order and fruits** *which are apparent in all beings* and **demonstrate will and choice**, let them deny all **the works of mercy and grace**, and all the miracles of all the prophets!

Or let them say: "All the treasures of the **bounties** given to creatures are with us and under our control." Let them prove they are not **fit to be addressed**!

Do not be grieved at their denial, say: "God's unreasoning animals are many!"

Or are they the managers [of affairs]? {Qur'an, 52:37.}

Or, like the arrogant Mu'tazilites, *who made the reason dominant*, do they imagine themselves to be **ivals** to and inspectors of the Creator's works, and want to hold **the All-Glorious Creator** **responsible**?

Beware, do not **lose heart**! Nothing can come of the denials of **self-centred** people like that! You do not be deceived either!

Bunları dahi, bir nevi **muzır** hayvan ve **pis** maddeler sırasına say. Bakma, ehemmiyet verme.

أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ

Veyahut: Hâlık'ı inkâr eden fikirsiz, **sersem muattıla** gibi, Allah'ı inkâr mı ediyorlar ki, Kur'anı dinlemiyorlar.

Öyle ise, semâvat ve arzın vücudlarını inkâr etsinler veyahut "*Biz halkettik*" desinler. Bütün bütün aklın zıvanasından çıkıp, divaneliğin **hezeyanına** girsinler.

Çünkü semâda yıldızları kadar, zeminde çiçekleri kadar **berahin-i tevhid** görünüyor, okunuyor.

Demek yakîne ve hakka niyetleri yoktur.

Yoksa "**Bir harf kâtibsiz olmaz**" bildikleri halde, nasıl *bir harfinde bir kitab yazılan* şu kâinat kitabını, **kâtibsiz** zannediyorlar.

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ

Veyahut: *Cenâb-ı Hakk'ın ihtiyarını nefyeden* bir kısım **hükemâ-yı dâlle** gibi ve Berahime gibi asl-ı Nübüvveti mi inkâr ediyorlar? Sana îmân getirmiyorlar.

Öyle ise, *bütün mevcûdâtta görünen* ve **ihitiyar ve iradeyi gösteren** bütün **âsâr-ı hikmeti ve gayâtı ve intizâmâtı ve semerâtı** ve **âsâr-ı rahmet ve inayâtı** ve bütün enbiyanın bütün mu'cizâtlarını inkâr etsinler

veya "Mahlukata verilen **ihsanatın** hazineleri yanımızda ve elimizdedir" desinler. **Kâbil-i hitab** olmadıklarını gösterebilirler.

Sen de onların inkârından müteallim olma. "Allah'ın akılsız hayvanları çoktur" de.

أَمْ هُمُ الْمُصَيِّرُونَ

Veyahut: *Aklı hâkim yapan* mütehakkim Mu'tezile gibi kendilerini Hâlık'ın işlerine **rakib** ve müfettiş tahayyül edip **Hâlık-ı Zülcelâl'i mes'ul** tutmak mı istiyorlar?

Sakın **fütur** getirme. Öyle **hodbinlerin** inkârlarından bir şey çıkmaz. Sen de aldırma.

Or have they a ladder by which they can [climb up to heaven and] listen [to its secrets]? Then let [such a] listener of theirs produce a manifest proof! {Qur'an, 52:38.}

Or, like the spiritualists and phony soothsayers, do they follow Satan and the jinn and suppose they have found another way to the World of the Unseen?

#399

In which case, have they a ladder by which to ascend to the heavens which are closed to the satans? Do they imagine that they can give the lie to your news from the heavens?

The denials of such charlatans are worth nothing!

Or has He only daughters and you have sons? {Qur'an, 52:39.}

Or, like the polytheist philosophers who ascribed partners to God under the name of 'the ten intellects' and 'the masters of the species,' and the Sabians, who attributed a sort of godhead to the stars and the angels, do they ascribe offspring to Almighty God?

Like the heretics and misguided, do they ascribe a son to Him, which is contrary to the necessary existence, unity, eternity, and absolute self-sufficiency of the Single and Eternally Besought One?

Do they ascribe femininity to that offspring, which is opposed to the angels' worship, purity, and kind?

Do they suppose it to be an intercessor for them, so that they do not follow you?

Generation is the means of multiplying, mutual assistance, perpetuation, and life for creatures like man, who is contingent, transitory, and in need of perpetuating the species, is corporeal and divisible, capable of multiplying, impotent and needy for an heir to help him.

So to ascribe offspring -and a sort of offspring that those impotent, contingent, wretched men did not themselves like and could not equate with their arrogant pride, that is, female offspring- to the All-Glorious One, Whose existence is necessary and perpetual, Who endures from pre-eternity to post-eternity, Whose essence is utterly remote from and exalted above corporality, Whose being is free of and exempt from division and multiplication, and Whose Power is far above and beyond all impotence,

is indeed such a delirium, such a lunatic raving that the lies and denials of those wretches who subscribe to such an idea are worth nothing.

You must not be deceived. The scatter-brained nonsense, the delirious ravings of every crazy lunatic, should not be heeded!

Or is it that you ask for a reward, so that they are burdened with a load of debt? {Qur'an, 52:40.}

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ

Veyahut: Cin ve şeytana uyup kehanetfuruşlar, ispiritizmacılar gibi, âlem-i gayba başka bir yol mu bulunmuş zannederler?

Öyle ise, şeytanlarına kapanan semâvata, onunla çıkılacak bir merdivenleri mi var tahayyül ediyorlar ki, senin semâvî haberlerini tekzip ederler.

Böyle şarlatanların inkârları, hiç hükmündedir.

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ

Veyahut: Ukûl-ü aşere ve erbâb-ül- enva namıyla şerikleri itikad eden müşrik felâsife gibi ve yıldızlara ve melâikelere bir nevi ulûhiyet isnad eden Sabiyyun gibi,

Cenâb-ı Hakk'a veled nisbet eden mülhid ve dâllinler gibi, Zât-ı Ehad ve Samed'in vücub-u vücuduna, vahdetine, Samediyetine, istiğna-yı mutlakına zıd olan veledi nisbet

ve melâikenin ubûdiyyetine ve ismetine ve cinsiyetine münafî olan ünûseti isnad mı ederler?

Kendilerine şefaâtçi mi zannederler ki, sana tâbi olmuyorlar?

İnsan gibi mümkün, fâni, beka-yı nev'ine muhtaç ve cismanî ve mütecezzi, tekessüre kabil ve âciz, dünyaperest, yardımcı bir vârise müştak mahluklar için vasıta-i tekessür ve teavün ve rabıta-i hayat ve beka olan tenasül

elbette ve elbette vücudu vâcib ve dâim, bekası ezeli ve ebedî, zâtı cismâniyetten mücerred ve muallâ ve mahiyeti tecezzî ve tekessürden münezzeh ve müberrâ ve kudreti aczden mukaddes ve bihemta olan Zât-ı Zülcelâl'e evlâd isnad etmek, hem o âciz, mümkün, miskin insanlar dahi beğenmedikleri ve izzet-i mağrurânesine yakıştıramadıkları bir nevi evlâd yâni hadsiz kızları isnad etmek,

öyle bir safсатаdır ve öyle bir divânelik hezeyanıdır ki, o fikirde olan heriflerin tekzibleri, inkârları hiçbir.

Aldırmamalısın. Her bir sersemin safساتasına, her divânenin hezeyanına kulak verilmez.

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ

Or, like the **rebellious, overweening worshippers of this world, who have made a habit of greed and miserliness**, do they find what you propose burdensome, so that they flee from you?

Do they not know that you seek your wage and **recompense** from God alone?

Is it a burden to give to their own poor one fortieth of the property given to them by God Almighty, or a part of it, and **as a consequence both receive plenty, and be saved from the envy and curses of the poor?**

Do they consider **the command to give zakat** burdensome and therefore hold back from Islam?

Their **denials** have no importance, and what they deserve is a slap, not an answer...

#400

Or is it that the Unseen is in their hands, and they write it down? {Qur'an, 52:41.}

Or, like Buddhists, **who claim to be familiar with the Unseen**, or the pseudo-intellectuals, **who imagine their conjectures about its affairs to be certain**, does what you said about the Unseen **not appeal** to them?

That means they imagine that **the World of the Unseen**, **which is disclosed to no one apart from the Divine Messengers, who receive revelation**, and **which no one has the ability to enter**, is present and laid open before them, and that they obtain **information** from it and write it down.

So do not be disheartened by the lies of these **arrogant braggarts who have overstepped their mark to an infinite degree!**

For in a short while your truths **will completely overturn** their imaginings!

Or do they intend a plot [against you]? But those who defy God are themselves involved in a plot! {Qur'an, 52:42.}

Or, like two-faced dissemblers and **cunning atheists whose natures are corrupted and consciences rotted**, do they want to deceive the people and turn them away from the guidance **which they cannot obtain**, to trick them,

and so call you either a soothsayer, or **possessed**, or a **sorcerer**? Do they want to make others believe what they do not believe themselves?

Don't think of these **insidious** charlatans as human beings, don't be saddened at their **wiles** and denials, and lose heart. Rather, increase your efforts!

For they only deceive their own souls and harm themselves. And their **successes** in evil are **temporary**;

it is a **Divine stratagem**, drawing them to perdition by degrees.

Veyahut: **Hırsa, hissete alışmış tâğî, bâğî dünyaperestler** gibi senin tekalifini ağır mı buluyorlar ki, senden kaçıyorlar

ve bilmiyorlar mı ki, sen **ecrini**, ücretini yalnız Allah'tan istiyorsun

ve onlara Cenâb-ı Hak tarafından verilen maldan **hem bereket, hem fakirlerin hased ve beddualarından kurtulmak için**, ya on'dan veya kırk'tan birisini kendi fakirlerine vermek ağır bir şey midir ki,

emr-i zekatı ağır görüp İslâmiyetten çekiniyorlar?

Bunların **tekzibleri** ehemmiyetsiz olmakla beraber, hakları tokattır. Cevab vermek değil...

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ

Veyahut: **Gayb-âşinâlık dâvâ eden** Budeîler gibi ve **umûr-u gaybiyyeye dair tahminlerini yakîn tahayyül eden** akılfüruşlar gibi, senin gaybî haberlerini **beğenmiyorlar** mı? Gaybî kitabları mı var ki, senin gaybî kitabını kabûl etmiyorlar.

Öyle ise, **vahye mazhar resûllerden başka kimseye açılmayan** ve **kendi başıyla ona girmeye kimsenin haddi olmayan âlem-i gayb**, kendi yanlarında hâzır, açık tahayyül edip ondan **mâlûmat** olarak yazıyorlar hülyasında bulunuyorlar.

Böyle, **haddinden hadsiz tecavüz etmiş mağrur hodfüruşların** tekzibleri, sana fütur vermesin.

Zira az bir zamanda senin hakikatlerin onların hülyalarını **zîr ü zeber** edecek.

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ الْمَكِيدُونَ

Veyahut: **Fıtratları bozulmuş, vicdanları çürümüş** şarlatan münafıklar, **dessas zındıklar** gibi **ellerine geçmeyen** hidâyetten halkları aldatıp çevirmek, hile edip döndürmek mi istiyorlar ki,

sana karşı kâh kâhin, kâh **mecnun**, kâh **sâhir** deyip, kendileri dahi inanmadıkları halde başkalarını inandırmak mı istiyorlar?

Böyle **hilebaz** şarlatanları insan sayıp **desiselerinden**, inkârlarından müteessir olarak fütur getirme. Belki daha ziyade gayret et.

Çünkü onlar kendi nefislerine hile ederler, kendilerine zarar ederler ve onların fenalıkta **muvaaffakiyetleri** **muvaakkattır**

ve istidracdır, bir **mekr-i İlahî**dir.

Or have they a god other than God? Exalted is God far above the things they associate with Him! {Qur'an, 52:43.}

Or, like the Magians, *who imagined two separate gods called the Creator of Good and the Creator of Evil*, or like the idolators and worshippers of causes, *who attribute a sort of godhead to different causes and imagine each of them to be a source of support for them*, do they rely on other gods and contest you?

Do they consider themselves free of any need of you?

That means they have become blind and do not see the perfect order and flawless harmony throughout the universe, which is as clear as day. For *in accordance with the decree*, *Were there gods other than God in the heavens and the earth, there surely would have been confusion in both*, {Qur'an, 21:22.} if there are two headmen in a village, or two governors in a town, or two kings in a country, order is turned upside down and harmony spoilt.

But from a fly's wing to the lamps in the heavens, such a fine order has been observed that it leaves not so much space as a fly's wing for partners to be associated with God.

أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

Veyahut: *Hâlık-ı hayr ve hâlık-ı şer namıyla ayrı ayrı iki ilâh tevehhüm eden Mecusiler gibi ve ayrı ayrı esbaba bir nevi ulûhiyet veren ve onları kendilerine birer nokta-i istinad tahayyül eden esbabperestler, sanemperestler gibi başka ilâhlara dayanıp sana muâraza mı ederler?*

Senden istiğna mı ediyorlar?

Demek *لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا* hükmünce, şu bütün kâinatta gündüz gibi görünen bu intizâm-ı ekmeli, bu insicam-ı ecmeli kör olup görmüyorlar. Halbuki bir köyde iki müdür, bir şehirde iki vali, bir memlekette iki padişah bulunsa, intizâm zîr ü zeber olur ve insicam herc ü merce düşer.

Halbuki sinek kanadından tâ semâvat kandillerine kadar o derece ince bir intizâm gözetilmiş ki, sinek kanadı kadar şirke yer bırakılmamış.

www.risaleglobal.com

Since the above act in a manner so opposed to reason, wisdom, feeling, and what is obvious, don't let their lies put you off proclaiming the Message!

Thus, of the hundreds of jewels of these verses, *which constitute a series of truths*, we have briefly explained only a single **jewel of the Qur'an's manner of exposition in the category of 'giving to understand' and 'silencing in argument'**.

If I had had the power and shown a few more jewels, you too would have said: "These verses are a miracle just on their own."

But the Qur'an's manner of exposition in making understood and **instruction** is so wonderful, **subtle**, and **fluent** that

the most simple ordinary person easily **comprehends** a most profound truth from the way it explains it.

Yes, the Qur'an of Miraculous Exposition **simply** and **clearly** teaches most **abstruse truths** *in a way that caresses the view of people in general, and neither hurts their feelings, nor irritates their minds, nor tires them.*

Just as when speaking with a child, childish words are used,

in the same way **the Qur'anic styles** **come down to the level of those it addresses** -called in the terminology of the scholars of theology, '**Divine condescension to the mind of man**'- *it addresses them in that way*,

through comparisons in the form of allegories, it makes an illiterate common person understand **abstruse Divine truths** and **dominical mysteries** *which the minds of the most learned philosophers cannot rise to.*

For example, *by means of a comparison*, the verse, **The Most Merciful One on the Throne established {Qur'an, 20:5.}** depicts Divine dominicality as a **kingdom**, and the degree of that dominicality as that of a King seated **on the throne of his sovereignty** and exercising His rule.

Indeed, as the speech of **the All-Glorious Creator** of the universe, the Qur'an proceeds from **the ultimate degree** of His dominicality,

passes over all the other degrees **guiding those who rise to them**, and passing through seventy thousand veils, it looks to each and illuminates it.

It scatters its **radiance** and spreads its light to the thousands of levels of those it addresses, *the understanding and intelligence of whom are all different.*

Although it has lived through **ages** and centuries *whose capacities are all different*, and has broadcast its meaning to this **great extent**,

Mâdem bunlar bu derece hilaf-ı akıl ve hikmet ve münafî-i his ve bedâhet hareket ediyorlar. Onların tekzibleri seni tezkirden vazgeçirmesin."

İşte **silsile-i hakaik olan** şu âyâtın yüzer cevherlerinden yalnız **ifham ve ilzama dair** bir tek **cevher-i beyânîsini** icmâlen beyân ettik.

Eğer iktidarım olsaydı, birkaç cevherlerini daha gösterseydim, "Şu âyetler tek başıyla bir mu'cizedir" sen dahi diyecektin.

Amma ifham ve **tâlim**deki beyânât-ı Kur'aniye o kadar hârikadır, o derece **letafetli** ve **selasetlidir**;

en basit bir âmi, en derin bir hakikatı onun beyânından kolayca **tefehüm eder**.

Evet, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân, çok **hakaik-i gamıza**yı *nazar-ı umumîyi okşayacak, hiss-i âmmeyi rencide etmeyecek, fikr-i avâmı taciz edip yormayacak bir sûrette basitane* ve **zâhirane** söylüyor, ders veriyor.

Nasıl bir çocukla konuşulsa, çocukça tâbirat istimal edilir.

Öyle de: **تَنَزَّلَاتٍ إِلَهِیَّةٍ إِلَى عُقُولِ الْبَشَرِ** denilen mütekellim üslûbunda **muhatâbın derecesine** sözüyle **nüzul edip öyle konuşan esalib-i Kur'aniye**,

en mütebahhir Hükemânın fikirleriyle yetişemediği hakaik-i gamıza-i İlâhiye ve **esrar-ı Rabbâniyeyi müteşabihat sûretinde** bir kısım **teşbihat ve temsilât ile** en ümmî bir âmiye ifham eder.

Meselâ: **الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى** *bir temsil ile* rubûbiyet-i İlâhiyeyi **saltanat** misâlinde ve âlemin tedbirinde mertebe-i rubûbiyetini, bir Sultanın **taht-ı saltanatında** durup icra-yı hükûmet ettiği gibi bir misâlde gösteriyor.

Evet Kur'an, bu kâinat **Hâlık-ı Zülcelâl**'inin kelâmı olarak rubûbiyetinin **mertebe-i âzamından** çıkararak,

umum mertebeler üstüne gelerek, **o mertebelere çıkanları irşad ederek**, yetmişbin perdelerden geçerek, o perdelere bakıp tenvir ederek,

fehmi ve zekâca muhtelif binler tabaka muhatâblara **feyzini** dağıtıp ve nurunu neşrederek

kabiliyetçe ayrı ayrı asırlar, **karnlar** üzerinde yaşamış ve bu kadar **mebzuliyetle** mânâlarını ortaya saçmış olduğu halde

it has not lost an **iota of its perfect youth** and **juvenility**, and **retaining its total freshness and delicacy**, it teaches every ordinary person **in a most easy, skilful, and comprehensible manner**.

Whatever aspect of a wonder-displaying book *which thus teaches, convinces, and satisfies* with the same lesson, the same words, numerous levels of people **whose understanding and degrees are all different** - whatever aspect of such a book is studied, **a flash of miraculousness** will surely appear.

#402

In Short:

Just as when some words of the Qur'an like **"All praise and thanks be to God"** are recited, they fill a cave, *which is the ear of a mountain*, in the same way that they fill the tiny ears of a fly,

so too the Qur'an's meanings satisfy ears like mountains in the same way that with the same words they teach and **satisfy** tiny simple minds, like a fly.

For the Qur'an calls to belief all the levels of men and jinn. It teaches **the sciences of belief to all**.

In which case, **the most lowly of the common people** kneels shoulder to shoulder with **the most elevated of the elite**, and together they listen to the Qur'an's teachings and **benefit** from them.

That is to say, the Holy Qur'an is a **heavenly repast** at which the thousands of different levels of minds, **intellects**, **hearts**, and **spirits** find their **nourishment**.

Their desires are fulfilled and their appetites are satisfied. In fact, numerous of its doors remain closed and are left to **those who will come in the future**.

If you want an example of this category, from beginning to end the Qur'an forms examples of it.

All **the Qur'an's students** and **those who listen to its teachings**, like **the interpreters of the law**, the veracious ones, **the Islamic philosophers**, the sages, **the scholars of jurisprudence** and **scholars of theology**, **the saintly guides of those seeking knowledge of God**, **the spiritual poles of the lovers of God**, **the learned and exacting scholars**, and **the mass of Muslims**, **unanimously** declare:

"We understand **thoroughly** what the Qur'an teaches us."

In short, **flashes of the Qur'an's miraculousness** sparkle in the category of 'making understood and instruction' just as they do in the other categories.

Second Ray

This Ray is the Qur'an's extraordinary comprehensiveness. It consists of five 'Flashes'.

The First Flash

kemâl-i şebabetinden, **gençliğinden zerre** kadar zayıf etmeyerek **gâyet taravette**, **nihayet letafette** kalarak gâyet sühuletli bir tarzda, **sehl-i mümteni'** bir **sûrette**, her âmiye anlayışlı ders verdiği gibi;

aynı derste, aynı sözlerle **fehimleri muhtelif ve dereceleri mütebayin** pek çok tabakalara dahi **ders verip ikna eden, işba' eden** bir kitab-ı mu'ciznümânın hangi tarafına dikkat edilse, elbette bir **lem'a-i i'câz** görülebilir.

Elhasıl:

Nasıl **"Elhamdülillâh"** gibi bir lafz-ı Kur'anî okunduğu zaman **dağın kulağı olan** mağarasını doldurduğu gibi; aynı lafz, sineğin küçücük kulakçığına da tamamen yerleşir.

Aynen öyle de: Kur'anın mânâları, dağ gibi akılları işba' ettiği gibi, sinek gibi küçücük basit akılları dahi aynı sözlerle tâlim eder, **tatmin eder**.

Zira Kur'an, bütün ins ve cinnin bütün tabakalarını îmânâ davet eder. Hem **umumuna îmanın ulûmunu** tâlim eder, isbat eder.

Öyle ise, **avâmın en ümmîsi havassın en ehassına** omuz omuza, diz dize verip beraber ders-i Kur'anîyi dinleyip **istifade edecekler**.

Demek Kur'an-ı Kerim, öyle bir **mâide-i semâviye**dir ki, binler muhtelif tabakada olan efkâr ve **ukûl** ve **kulûb** ve **ervah**, o sofradan **gıdalarını** buluyorlar,

müştehiyatını alıyorlar. Arzuları yerine gelir. Hattâ pek çok kapıları kapalı kalıp, **istikbalde geleceklere** bırakılmıştır.

Şu makama misâl istersen, bütün Kur'an baştan nihayete kadar bu makamın misâlleridir.

Evet bütün **müçtehidîn** ve **sıddıkîn** ve **Hükemâ-i İslâmiye** ve muhakkikîn ve **ülemâ-i usûl-ül fıkıh** ve **mütekellimîn** ve **evliyâ-i ârifîn** ve **aktâb-ı âşıkîn** ve **müdakkikîn-i ülemâ** ve avâm-ı müslimîn gibi **Kur'anın tilmizleri** ve **dersini dinleyenleri**, **müttefikân** diyorlar ki:

"Dersimizi **güzelce** anlıyoruz."

Elhasıl, sâir makamlar gibi ifham ve tâlim makamında dahi **Kur'anın lemaât-ı i'câz** parlıyor.

İkinci Şua

Kur'anın câmiyet-i hârikulâdesidir. Şu şuanın, beş lem'ası var.

Birinci Lem'a

is the **comprehensiveness** in the words.

This comprehensiveness is clearly apparent from the verses **mentioned** both in all the previous Words, and in this Word.

As is indicated by the Hadith "Each verse has an outer meaning, an inner meaning, a limit, and an aim, and each has roots, and boughs, and branches,"

{Ibn Hibban, Sahih, i, 146; al-Manawi, Fayd al-Qadir, iii, 54.}

the words of the Qur'an **have been positioned** in such a way that all its phrases, words even, and even letters, and sometimes even an **omission**, has many **aspects**.

It gives to all those it addresses their share from a different door.

Take, for example, the verse,

And the mountains [its] pegs, {Qur'an, 78:7.} a phrase which says, "I made the mountains as **stakes** and masts for that earth of yours."

An ordinary person's share from this phrase would be this:

He sees the mountains which appear like stakes **driven into** the ground,

thinks of the **benefits** and **bounties** in them, and offers thanks to his Creator.

#403

A poet's share from this phrase:

He imagines the earth as the ground, on which is pitched in a sweeping arc **the dome of the heavens** like a mighty green tent adorned with electric lamps, and he sees the mountains skirting the base of the heavens to be the pegs of the tent.

He **worships** the All-Glorious Maker **in wondering amazement**.

A tent-dwelling literary man's share of this phrase:

He imagines the face of the earth to be a barren desert, and the mountain chains as the **multifarious** tents of **nomads**,

as if **the soil layer** had been cast over high **posts** and the pointed tips of the posts had raised up the cloth of the soil, which he sees as **the habitation of numerous different creatures** looking one to the other.

He prostrates in wonder before **the Glorious Creator**, Who placed and pitched so easily these august and mighty beings like tents on the face of the earth.

The share of a geographer with a literary bent from this phrase:

Lafzındaki **câmiyet**tiir.

Elbette evvelki sözlerde, hem bu sözde **zikrolunan** âyetlerden şu câmiyet aşikâre görünüyor.

Evet **لِكُلِّ آيَةٍ ظَهْرًا وَبَطْنًا وَحَدًّا مَظْلَعًا وَلِكُلِّ شُجُونٍ** olan hadîsin işaret ettiği gibi;

elfâz-ı Kur'aniye, öyle bir tarzda **vaz'edilmiş** ki, her bir kelâmın, hattâ her bir kelimenin, hattâ her bir harfin, hattâ bâzan bir **sükûn**ün çok **vücu**hu bulunuyor.

her bir muhatâbına ayrı ayrı bir kapıdan hissesini verir.

Meselâ:

وَالْجِبَالِ أَوْتَادًا yâni: "Dağları zemininize **kazık** ve **direk** yaptım" bir kelâmdır.

Bir âminin şu kelâmdan **hissesi**:

Zâhiren yere **çakılmış** kazıklar gibi görünen dağları görür,

onlardaki **menafi**iini ve **nimet**lerini düşünür, Hâlık'ına şükreder.

Bir şâirin bu kelâmdan hissesi:

Zemin, bir taban; ve **kubbe-i semâ**, üstünde konulmuş yeşil ve elektrik lâmbalarıyla süslenmiş bir muhteşem çadır, ufki bir daire sûretinde ve semânın etekleri başında görünen dağları, o çadırın kazıkları misâlinde tahayyül eder.

Sânî-i Zülcelâline **hayretkârane perestiş eder**.

Hayme-nişin bir edibin bu kelâmdan nasibi:

Zeminin yüzünü bir çöl ve sahra; dağların silsilelerini pek kesretle ve çok **muhtelif bedevî** çadırları gibi,

güya **tabaka-i türâbiye**, yüksek **direk**ler üstünde atılmış, o direklerin sivri başları o perde-i türâbiyeyi yukarıya kaldırmış, birbirine bakar pek çok **muhtelif mahlukatın meskeni** olarak tasavvur eder.

O büyük âzametli mahlukları, böyle yeryüzünde çadırlar misillü kolayca kuran ve koyan **Fâtır-ı Zülcelâl**'ine karşı **secde-i hayret** eder.

Coğrafyacı bir edibin o kelâmdan kısmeti:

He thinks of the globe of the earth as a **ship** sailing the **oceans** of either the air or **the ether**, and the mountains as masts and posts driven into the ship **to balance** and **stabilize** it.

He declares: "**Glory be unto You! How sublime is Your glory!**" before **the All-Powerful One of Perfection**, Who makes the mighty globe as an orderly ship, places us on it, and makes it voyage **through the far reaches of the world**.

A sociologist and **philosopher** of **human society's** share of this phrase; his thoughts would go like this:

The earth is a house, and **the supporting post of the life of that house is animal life**, while **the supporting post of animal life are water, air, and earth, the conditions of life**.

And the supporting post of water, air, and earth are the mountains.

For the mountains are the **reservoirs** for water, **the combs for the air**: *they precipitate the noxious gases and purify it,*

they are the earth's preserver; they preserve it from being transformed into a swamp, and from the encroachment of the sea.

They are also the treasures for other **necessities of human life**.

In utter reverence he offers praise and thanks to **the Maker of Glory and Kindness**, Who made these great mountains as posts for the earth *-the house of our life-* in this way, and appointed them as the keepers of the treasures of our **livelihood**.

The share of a scholar of **natural science** from this phrase would be this:

He would think of the earthquakes and **tremors** which occur as the result of upheavals and fusions in the heart of the earth being calmed with the upthrust of mountains;

that the emergence of mountains is the cause of the earth's **stable rotation on its axis and in its orbit** and its not deviating in its **annual rotation** as a result of the **convulsions** of earthquakes;

and that the anger and **wrath** of the earth is quieted through it **breathing** through the **vents** in the mountains. He would come to believe completely, and would exclaim: "**All wisdom is God's!**"

#404

Another example: **The heavens and the earth were joined together before We clove them asunder.** {Qur'an, 21:30.}

A scholar **untainted** by the study of philosophy would explain the words **joined** together like this:

Küre-i zemin, **bahr-ı** muhit-i havaîde veya **esîrîde** yüzen bir **sefine** ve dağları, o sefinenin üstünde **tesbit** ve **müvazene** için çakılmış kazıklar ve direkler şeklinde tefekkür eder.

O koca küre-i zemini, muntâzam bir gemi gibi yapıp, bizleri içine koyup, **aktar-ı âlemde** gezdiren **Kadîr-i**

Zülkemâl'e karşı **سُبْحَانَكَ مَا أَعْظَمَ شَأْنُكَ** der.

Medeniyet ve **hey'et-i içtimaiyenin** mütehasıs bir **hakîminin** bu kelâmdan hissesi:

Zemini, bir hâne ve o hâne hayatının **direği**, **hayat-ı hayvaniye** ve **hayat-ı hayvaniye direği**, **şerait-i hayat olan su, hava ve topraktır**.

Su ve hava ve toprağın **direği** ve **kazığı**, dağlardır.

Zira dağlar, suyun **mahzeni**, **havanın tarağı** (**gazat-ı muzır-rayı tersib edip, havayı tasfiye eder**)

ve **toprağın hâmisî** (**bataklıktan ve denizin istilâsından muhafaza eder**)

ve sâir **levazimat-ı hayat-ı insâniyenin** hazinesi olarak fehmeder.

Şu koca dağları, şu sûretle **hâne-i hayatımız olan** zemine direk yapan ve **maişetimize** hazinedâr tâyin eden **Sâni'-i Zülcelâl Vel'ikram'a**, **kemâl-i tazim ile hamd ü sena eder**.

Hikmet-i tabiiyenin bir feylesofunun şu kelâmdan nasibi şudur ki:

Küre-i zeminin karnında bâzı inkılâbat ve imtizacâtın neticesi olarak hasıl olan zelzele ve ihtizazatı, dağların zuhuruyla sükûnet bulduğu

ve **medâr ve mihverindeki istikrarına** ve zelzelenin **irticacıyla medâr-ı senevîsinden** çıkmamasına sebeb, dağların hurûcu olduğunu

ve zeminin hiddeti ve **gadabı**, dağların **menafiziyle teneffüs etmekle** sükûnet ettiğini fehmeder, tamamen îmânâ gelir. **الْحِكْمَةُ لِلَّهِ** der.

Meselâ

أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا daki

رَتْقًا kelimesi, **tedkikat-ı felsefe** ile **âlûde olmayan** bir âlime, o kelime şöyle ifhâm eder ki:

While the skies were shining and cloudless, and the earth dry and without life and **incapable of giving birth**,

the skies were **opened** up with rain and the earth with **vegetation**, and all living beings were created through **a sort of marriage and impregnation**.

To do this was the work of **One so Powerful and Glorious** that **the face of the earth** is merely a small garden of His, while the clouds *veiling the face of the skies*, **sponges** for watering it. The scholar understands this and prostrates before **the tremendousness of His power**.

A searching philosopher would explain the same words in this way:

while **at the start of creation** the heavens and earth were a formless mass, each consisting of matter like **wet dough** without benefit, **offspring**, or creatures,

the All-Wise Creator both **rolled them out** and **expanded** them into a beautiful, beneficial form, and made them the source of **adorned** and numerous creatures.

The philosopher would stand in wonder before the **breadth** of His wisdom.

A modern philosopher would explain the words thus:

At first, our globe and the other **planets** *which form the solar system* were **fused** together in the form of an undifferentiated dough.

Then **the All-Powerful and Self-Subsistent One** rolled out the dough, and placed each of the planets in its position;

leaving the sun where it was and bringing the earth here,

He spread earth over the globe of the earth and sprinkled it with rain from the skies, scattered light over it from the sun,

and inhabited it placing us on it. The philosopher would pull his head out of **the swamp of nature**, and declare: "**I believe in God, the One, the Unique!**"

And another example:

And the sun runs its course to a place appointed. {Qur'an, 36:38.}

The *Lam*, translated here as '**to**', expresses also the meaning of '**in**'.

Thus, ordinary believers see it as meaning '**to**' and understand that the sun, *which is a mobile lamp providing light and heat for them*, will certainly conclude its journeying and reach its place of rest, then take on a form which will no longer be beneficial.

And pondering over the great bounties **the All-Glorious Creator** has attached to the sun, they declare: "**Glory be to God! All praise and thanks be to God!**"

Semâ berrak, bulutsuz; zemin kuru ve hayatsız, **tevellüde gayr-ı kabil** bir halde iken..

semâyı yağmurla, zemini **hazrevatla fethedip bir nevi izdivac ve telkîh** sûretinde bütün zîhayatları o sudan halketmek,

öyle bir **Kadîr-i Zülcelâl**'in işidir ki; **rûy-i zemin**, onun küçük bir bostanı ve *semânın yüz örtüsü olan* bulutlar, onun bostanında bir **sünger**dir anlar, **âzamet-i kudretine** secde eder.

Ve **muḥakkik bir hakîme**, o kelime şöyle ifhâm eder ki:

Bidayet-i hilkatte semâ ve arz şekilsiz birer küme ve menfaatsiz birer **yaş hamur**, **veledsiz** mahlukatsız toplu birer madde iken;

Fâtır-ı Hakîm, onları **feth** ve **bastedip** güzel bir şekil, menfaatdar birer sûret, **zînetli** ve kesretli mahlukata menşe' etmiştir anlar.

Vüs'at-i hikmetine karşı hayran olur.

Yeni zamanın feylesofuna şu kelime şöyle ifhâm eder ki:

Manzume-i Şemsiyeyi teşkil eden küremiz, sâir **seyyareler**, **bidayette** Güneş'le **mümteziç** olarak açılmamış bir hamur şeklinde iken;

Kadîr-i Kayyum o hamuru açıp, o seyyareleri birer birer yerlerine yerleştirerek,

Güneş'i orada bırakıp, zeminimizi buraya getirerek,

zemine toprak sererek, semâ canibinden yağmur yağdırarak, Güneş'ten ziya serptirerek

dünyayı şenlendirip bizleri içine koymuştur anlar, başını **tabiat bataklığından** çıkarır, "**Âmentü billâhi-l Vâhid-ül Ehad**" der.

Meselâ:

وَ الشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا daki

"*Lâm*"; hem kendi mânâsını, hem "**fî**" mânâsını, hem "**ilâ**" mânâsını ifade eder.

İşte **لِمُسْتَقَرٍّ** in "*Lâm*"ı, avâm o "*Lâm*"ı "*ilâ*" mânâsında görüp fehmeder ki, size nisbeten **ışık verici, ısındırıcı müteharrik bir lâmba olan** Güneş, elbette bir gün seyri bitecek, mahall-i kararına yetişecek, size faidesi dokunmayacak bir sûret alacaktır, anlar.

O da, **Hâlık-ı Zülcelâl**'in Güneş'e bağladığı büyük nimetleri düşünerek "**Sübhânallah, Elhamdülillâh**" der.

A learned scholar would also show the Lam as meaning 'to',

but he would think of it not only as a lamp,

#405

but also as a shuttle weaving the tapestries of the Sustainer on the loom of spring and summer,

as an ink-pot whose ink is light for the letters of the Eternally Besought One written on the pages of night and day.

And thinking of the order and regularity of the world, of which the apparent movement of the sun is a sign and to which it points, he would exclaim before His wisdom: "What wonders God has willed!", and declare before the All-Wise Maker's art: "How great are His blessings!", and he would bow in prostration.

A geographer and philosopher would explain the Lam as meaning 'in', like this:

Through the Divine command and with a spring-like motion on its own axis, the sun orders and propels the solar system.

Exclaiming in wonder and amazement before the All-Glorious Maker Who thus creates and sets in order this mighty clock:

"All mightiness is God's, and all power!", he would cast away philosophy and embrace the wisdom of the Qur'an.

A precise scholar would consider this Lam as both causal and adverbial, and would explain it like this:

"Since the All-Wise Maker has made apparent causes a veil to His works, through a Divine law of His called gravity,

He has tied the planets to the sun like stones in a sling, and causes them to revolve with different but regular motions within the sphere of His wisdom;

and He has made the sun's spinning on its own axis an apparent cause giving rise to the gravity.

That is, the meaning of (to) a place appointed, is 'it is in motion in its own appointed place for the stability of the solar system.'

For it is a Divine rule, a dominical law like motion apparently giving rise to heat, and heat to force, and force to gravity."

Thus, on understanding this from a single letter of the Qur'an, the philosopher would declare: "All praise and thanks be to God! It is in the Qur'an that true wisdom is to be found. I consider philosophy to be worth virtually nothing!"

And the following idea would occur to a thinker of poetic

Ve âlime dahi o "Lâmı" "ilâ" mânâsında gösterir.

Fakat güneşi yalnız bir lâmba değil

belki bahar ve yaz tezgahında dokunan mensucat-ı Rabbâniyenin bir mekiği,

gece gündüz sahifelerinde yazılan mektûbât-ı Samedâniyenin mürekkebi, nur bir hokkası sûretinde tasavvur ederek

Güneş'in cereyan-ı sûrîsi alâmet olduğu ve işaret ettiği intizâmat-ı âlemi düşündürerek Sâni-i Hakîm'in san'atına "Mâşâallah" ve hikmetine "Bârekâllah" diyerek secdeye kapanır.

Ve kozmoğrafyacı bir feylesofa "lâmı" "fi" mânâsında şöyle ifham eder ki:

Güneş, kendi merkezinde ve mihveri üzerinde zenberekvari bir cereyan ile manzumesini emr-i ilahî ile tanzim edip tahrik eder.

Şöyle bir saat-ı kübrâyı halkedip tanzim eden Sâni-i Zülcelâl'ine karşı kemâl-i hayret ve istihsan ile

"El-âzametü lillâh ve-l kudretü lillâh" der felsefeyi atar, hikmet-i Kur'aniyeye girer.

Ve dikkatli bir hakîme şu "lâmı", hem illet mânâsında, hem zarfiyet mânâsında tutturup şöyle ifham eder ki:

"Sâni-i Hakîm, işlerine esbab-ı zâhiriye perde ettiğinden, cazibe-i umumiye namında bir kanun-u ilâhîsiyle

sapan taşları gibi seyyareleri Güneş'le bağlamış ve o câzibe ile muhtelif fakat muntâzam hareketle o seyyareleri daire-i hikmetinde döndürüyor

ve o câzibeyi tevlid için Güneş'in kendi merkezinde hareketini zâhirî bir sebep etmiş.

Demek **فِي مُسْتَقَرٍّ لَهَا لِاسْتِقْرَارِ** mânâsı: **مُسْتَقَرٍّ**

مَنْظُومَتِهَا yâni, kendi müstekarı içinde manzumesinin istikrarı ve nizâmı için hareket ediyor.

Çünkü hareket hararetî, hararet kuvveti, kuvvet cazibeyi zâhîren tevlid eder gibi bir âdet-i ilâhiye, bir kanun-u Rabbanîdir.

İşte şu hakîm, böyle bir hikmeti, Kur'anın bir harfinden fehmettiği zaman, "Elhamdülillah Kur'andadır hak hikmet, felsefeyi beş paraya saymam" der.

Ve şâirane bir fikir ve kalb sahibine şu "lâm"dan ve

"The sun is a luminous tree, and the planets are its mobile fruits.

But contrary to trees the sun shakes itself so the fruits do not fall.

If it did not shake itself, they would fall and be scattered."

Then he would think to himself:

"The sun is an **ecstatic leader of a group reciting God's Names**. He recites **in ecstasy** in the centre of the circle and causing others to recite."

In another treatise, I described this meaning as follows:

Yes, the sun is a fruit-bearing tree; it shakes itself, so that the planets fall not, its fruits.

If it rested **in silence**, **the attraction would cease**; and they would weep through **space**, its ecstasies.

A further example:

It is they who shall prosper. {Qur'an, 2:5.}

This verse is general and unspecific,

#406

it does not specify in what way they shall be successful, so that each person may find what he wants in it.

Its words are few, so that they may be lengthy.

For the aim of some of those it is addressing is to be saved from the Fire.

Others think only of Paradise.

Some desire eternal happiness.

Yet others seek only **God's pleasure**.

While others know their aim and desire to be **the vision of God**; and so on.

In numerous places, the Qur'an leaves the words open in this way, so that they may be **general**.

It leaves things unsaid, so that it can express many meanings.

It makes it brief, so that everyone may find his share.

Thus, it says, **who shall prosper**. It does not determine how they shall prosper.

It is as if with this omission it is saying: "O Muslims! Good news! **O you who fear God**! You shall find prosperity through being saved from Hell.

O righteous one! You shall find prosperity in Paradise.

"Güneş, nurani bir ağaçtır. Seyyareler onun müteharrik meyveleri...

Ağaçların hilafına olarak Güneş silkinir, tâ o meyveler düşmesin.

Eğer silkinmezse, düşüp dağılacaklar."

Hem tahayyül edebilir ki:

"Şems **meccub** bir **ser-zâkir**dir. Halka-i zikrin merkezinde **cezbeli** bir zikreder ve ettirir."

Bir risalede şu mânâyâ dair şöyle demiştim:

"Evet Güneş bir meyvedârdır; silkinir tâ düşmesin seyyar olan yemişleri.

Eğer **sükûtuyla** sükûnet eylese, **cezbe kaçır**, ağlar **fezâda** muntâzam meczubları."

Hem meselâ

أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

da bir sükût var, bir ıtlak var.

Neye zafer bulacaklarını tâyin etmemiş. Tâ herkes istediğini içinde bulabilsin.

Sözü az söyler, tâ uzun olsun.

Çünkü bir kısım muhatâbın maksadı ateşten kurtulmaktır.

Bir kısmı yalnız Cennet'i düşünür.

Bir kısım, saadet-i ebediyeyi arzu eder.

Bir kısım, yalnız **rıza-yı İlâhî**yi rica eder.

Bir kısım, **rü'yet-i İlâhiye**yi gaye-i emel bilir ve hakeza..

bunun gibi pek çok yerlerde Kur'an, sözü mutlak bırakır, tâ **âmm** olsun.

Hazfeder, tâ çok mânâları ifade etsin.

Kısa keser, tâ herkesin hissesi bulunsun.

İşte **أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ** der. Neye felah bulacaklarını tâyin etmiyor.

Güya o sükûtle der: "Ey müslümanlar!.. Müjde size. **Ey müttaki**!.. Sen Cehennem'den felah bulursun.

Ey sâlih!.. Sen Cennet'e felah bulursun.

O you who seeks knowledge of God! You will attain God's pleasure.

O lover of God! You will experience the vision of God." And so on.

Thus, out of thousands we have offered one example of each of the phrases, words, letters, and omissions demonstrating the comprehensiveness of the Qur'an's words.

You may make analogies and compare its verses and stories with these.

Another example, the verse,

Know then that there is no god but God, and ask forgiveness for your fault. {Qur'an, 47:19.}

This verse contains so many aspects and degrees that

all the levels of saints have found their needs from it in all their spiritual journeyings and in all their degrees, and have found spiritual sustenance and a fresh meaning from it appropriate for their own level.

For, since the Name of 'Allah' is a comprehensive Name, there are aspects of Divine unity within it to the number of the Most Beautiful Names:

"There is no provider but Him! There is no creator but Him! There is no merciful one but Him!" And so on.

And, for example, among the stories of the Qur'an, the story of Moses (Peace be upon him) contains thousands of benefits, just like the Staff of Moses.

There are numerous aims and aspects in the story, like consoling and comforting the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him), and threatening the unbelievers, and censuring the dissemblers, and rebuking the Jews.

For this reason it is repeated in many Suras.

Although it expresses all the aims in every place it is repeated, only one is the main aim and the others are secondary.

If you say:

"How can we know all the meanings in the examples you have given, which the Qur'an intends and points to?" We would reply:

#407

Since the Qur'an is a pre-eternal address, and sitting above and beyond the centuries, which, layer upon layer, are all different, addresses and instructs all of mankind lined up within them,

certainly it will include and intend numerous meanings according to those varying understandings, and will make allusions to what it intends.

Ey ârif!.. Sen rıza-yı İlahîye nail olursun.

Ey âşik!.. Sen rü'yete mazhar olursun." ve hakeza...

İşte Kur'an, câmiyet-i lafziye cihetiyle kelâmdan, kelimeden, huruftan ve sükûttan her birisinin binler misâllerinden yalnız nümune olarak birer misâl getirdik.

Âyeti ve kıssatı bunlara kıyas edersin.

Meselâ:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ

âyeti, o kadar vücuhu var ve o derece merâtibi var ki,

bütün tabakat-ı evliya, bütün sülûklerinde ve mertebelerinde şu âyete ihtiyaçlarını görüp ondan kendi mertebesine lâayık bir gıda-yı mânevî, bir taze mânâ almışlar.

Çünkü "Allah" bir ism-i câmi' olduğundan esmâ-i hüsnâ adedince tevhidler, içinde bulunur.

وَأَيُّ لَآ رَزَاقٍ إِلَّا هُوَ لَا خَالِقَ إِلَّا هُوَ لَا رَحْمَنَ إِلَّا هُوَ ve hakeza.

Hem meselâ: Kasas-ı Kur'aniyeden kıssa-i Mûsa Aleyhisselâm, âdeta Asâ-yı Mûsa Aleyhisselâm gibi binler faideleri var.

O kıssada, hem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı teskin ve teselli, hem küffarı tehdid, hem münafıkları takbih, hem Yahudileri tevbih gibi çok makasıdı, pek çok vücuhu vardır.

Onun için sûrelerde tekrar edilmiştir.

Her yerde bütün maksadları ifade ile beraber yalnız birisi maksud-u bizzât olur, diğerleri ona tabi kalırlar.

Eğer desen:

"Geçmiş misâllerdeki bütün mânâları nasıl bileceğiz ki, Kur'an onları irade etmiş ve işaret ediyor?" Elcevab:

Mâdem Kur'an bir hutbe-i ezeliye dir. Hem muhtelif, tabaka tabaka olarak asırlar üzerinde ve arkasında oturup dizilmiş bütün benî-Âdeme hitab ediyor, ders veriyor.

Elbette o muhtelif efhâma göre müteaddid mânâları dercedip irade edecektir ve iradesine emâreleri vaz'edecektir.

The numerous meanings contained in the Qur'an's words similar to those mentioned here have been proved in Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness) according to the rules of Arabic grammar, and the sciences of rhetoric, semantics, and eloquence and their rules.

According to the consensus of those qualified to interpret the Shari'a and the Qur'anic commentators and scholars of theology and jurisprudence, and according to the testimony of their differences, on condition they are considered correct by the sciences of Arabic and the principles of religion, all the aspects and meanings which are found acceptable by the science of semantics, and appropriate by the science of rhetoric, and desirable by the science of eloquence, may be considered among the meanings of the Qur'an.

The Qur'an has placed allusions to each of those meanings according to its degree. They are either literal or significative.

If significative, they are allusions to them in either the preceding context or the after context or in other verses.

Some of them have been expounded in Qur'anic commentaries of twenty, thirty, forty, sixty, and even eighty volumes, written by exacting scholars, which are clear and decisive proofs of the extraordinary comprehensiveness of the Qur'an's words.

However, if in this Word we were to point out the allusions indicating all the meanings together with their rules, the discussion would become extremely prolonged.

So we cut it short here, and for part of it, refer you to Isharat al-I'jaz.

Second Flash

This is the extraordinary comprehensiveness in its meaning.

Yes, together with bestowing from the treasures of its meaning the sources for all the interpreters of the Shari'a, the illuminations of all those seeking knowledge of God, the ways of all those seeking union with God, the paths of all the perfected from among mankind, and the schools of all the scholars,

the Qur'an has at all times been the guide of all of them and directed them in their progress, and it is verified unanimously by all of them that it has illuminated their ways from its treasures.

Third Flash

This is the extraordinary comprehensiveness in its knowledge.

The Qur'an has caused to flow forth from the oceans of its own knowledge, the numerous and various sciences of the Shari'a, the multifarious sciences of reality (haqiqat), and the innumerable different sciences of sufism (tariqat).

Evet "İşârât-ül İ'câz'da şuradaki mânâlar misillü kelimât-ı Kur'anîyenin müteaddid mânâlarını İlm-i Sarf ve Nahv'in kaideleriyle ve İlm-i beyân ve Fenn-i Maânî'nin düsturlarıyla, Fenn-i Belâgat'ın kanunlarıyla isbat edilmiştir.

Bununla beraber ulûm-u Arabiyece sahih ve usûl-i diniyece hak olmak şartıyla ve Fenn-i Maânîce makbul ve İlm-i beyânca münasib ve belâgatça müstahsen olan bütün vücuh ve maânî, ehl-i içtihad ve ehl-i tefsir ve ehl-i usûl-üd din ve ehl-i usûl-ül fıkhn ıcmâıyla ve ihtilaflarının şehadetiyle Kur'anın mânâlarındanırlar.

O manalara, derecelerine göre birer emâre vaz'etmiştir. Ya lafziyedir, ya mâneviyedir.

O mâneviye ise, ya siyak veya sibak-ı kelâm'dan veya başka âyetten birer emâre o mânâya işaret eder.

Bir kısmı yirmi ve otuz ve kırk ve altmış, hattâ seksen cild olarak muhakkikler tarafından yazılan yüzbinler tefsirler, Kur'anın câmiyet ve hârikîyet-i lafziyesine kat'î bir bürhân-ı bâhirdir.

Her ne ise... Biz şu sözde her bir mânâya delâlet eden emâreyi kanunuyla, kaidesiyle göstersek söz çok uzanır.

Onun için kısa kesip kısmen "İşârât-ül İ'câz'a havale ederiz.

İkinci Lem'a

Mânâsındaki câmiyet-i hârikadır.

Evet, Kur'an bütün müçtehidlerin me'hazlerini, bütün âriflerin mezâklarını, bütün vâsılların meşreblerini, bütün kâmillerin mesleklerini, bütün muhakkiklerin mezheplerini; mânâsının hazinesinden ihsan etmekle beraber,

daima onlara rehber ve terakkiyatlarında her vakit onlara mürşid olup, o tükenmez hazinesinden onların yollarına neş-i envar ettiği bütün onlarca mûsaddaktır ve müttefek-un aleyhtir.

Üçüncü Lem'a

İlmindeki câmiyet-i hârikadır.

Evet Kur'an, şeriatın müteaddid ve çok ilimlerini, hakikatın mütenevvi ve kesretli ilimlerini, tarikatın muhtelif ve hadsiz ilimlerini, kendi ilminin denizinden akıttığı gibi,

Similarly, it has caused to flow forth in abundance and good order **the true wisdom of the sphere of contingency, the true sciences of the sphere of necessity, and the enigmatic knowledge of the sphere of the hereafter.**

One would have to write a whole volume to provide examples of this Flash, and so as mere samples, we point to the twenty-five Words so far written.

#408

Yes, the veracious truths of all twenty-five Words are only twenty-five **droplets** from **the ocean of the Qur'an's knowledge.**

If there are errors in those Words, they spring from my defective understanding.

Fourth Flash

This is the extraordinary comprehensiveness of **the subjects it puts forward.**

Together with bringing together the extensive subjects of man and his duties, the universe and the Creator of the universe, the heavens and the earth, this world and the hereafter, the past and the future, and pre-eternity and post-eternity,

the Qur'an explains all the essential and important topics from man's creation from **seminal fluid** till when he enters the grave; from the correct conduct of eating and sleeping to **the matters of Divine Decree and Determining;**

from **the creation of the world** in six days, to the duties of the wind blowing, indicated by the **oaths** of, **By the [winds] that scatter, {Qur'an, 51:1.}** and, **By the [winds] sent forth; {Qur'an, 77:1.}**

from His **intervention** in man's heart and **will**, indicated by, **comes between a man and his heart, {Qur'an, 8:24.}** and, **But you will not except as God wills, {Qur'an, 76:30.}**

to, **And the heavens rolled up in His right hand, {Qur'an, 39:67.}** that is, to His holding all the heavens within His **grip;**

from the flowers, and grapes, and dates of the earth described in, **And We produce therein gardens of date-palms and vines, {Qur'an, 36:34.}** to **the strange truth** expressed by, **When the earth is shaken to its utmost convulsion; {Qur'an, 99:1.}**

from the state of the skies in, **Then He directed [His will] towards the skies and they were smoke, {Qur'an, 41:11.}** to their being rent with **smoke** and the stars falling and being scattered in **infinite space;**

daire-i mümkinatın hakikî hikmetini ve **daire-i vücubun ulûm-u hakikiyesini** ve **daire-i âhiretin maarif-i gamızasını,** o denizinden muntâzaman ve kesretle akıtıyor.

Şu lem'aya misâl getirilse, bir cild yazmak lâzım gelir. Öyle ise, yalnız nümune olarak şu yirmibeş aded Sözleri gösteriyoruz.

Evet, bütün yirmibeş aded Sözler'in doğru hakikatleri, **Kur'anın bahr-i ilminden** ancak yirmibeş **katredir.**

O Sözler'de kusur varsa, benim fehm-i kasırıma aittir.

Dördüncü Lem'a

Mebahisindeki câmiyet-i hârikadır.

Evet, insan ve insanın vazifesi, kâinat ve Hâlık-ı Kâinat'ın, arz ve semâvatın, dünya ve âhiretin, mâzi ve müstakbelin, ezel ve ebedin **mebahis-i külliye**lerini **cem'etmekle beraber**

nutfeden halketmek, tâ kabre girinceye kadar; yemek, yatmak âdâbından tut, tâ **kaza ve kader mebahislerine** kadar;

altı gün **hilkat-i âlem**den tut tâ

وَالْمُرْسَلَاتِ ، وَالذَّارِيَّاتِ

kasemleriyle işaret olunan rüzgârların esmesindeki vazifelerine kadar;

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ

يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ

işaratıyla, insanın kalbine ve **iradesine müdahalesinden** tut,

وَالسَّمَوَاتِ مَطْوِيَّاتٍ بِيَمِينِهِ

yâni, bütün semâvatı bir **kabzasında** tutmasına kadar;

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَحِيلٍ وَأَعْنَابٍ zeminin çiçek ve

üzüm ve hurmasından tut, tâ **إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا**

ile ifade ettiği **hakikat-ı acibeye** kadar;

ve semânın **ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ**

hâletindeki vaziyetinden tut, tâ **duhanla** inşikakına ve yıldızlarının düşüp **hadsiz fezâda** dağılmasına kadar

from the world's being opened for test and examination,
to its closing;

#409

from the grave, *the first dwelling of the hereafter*, and
then from *the Intermediate Realm*, the resurrection, and
the Bridge, to eternal happiness;

from the *events* of the past, and *the creation of the body*
of Adam and the dispute of his two sons, to *the Flood*,
and the drowning of the people of Pharaoh, and *the*
major events of most of the prophets;

and from *the pre-eternal circumstance* alluded to by, *Am I*
not your Sustainer? {Qur'an, 7:172.} to *the post-eternal*
occurrence expressed by, *Some faces that day will beam*
in brightness * Looking towards their Sustainer; {Qur'an,
75:22-23.}

all these *fundamental, important subjects* are explained in
a way befitting **the All-Glorious One Who administers**
the whole universe as though it was a palace, and opens
and closes this world and the hereafter like two rooms,
and *regulates the earth as if it was a garden and the*
heavens as though they were a roof adorned with lamps,
and beholds the past and the future as though they were
two pages present in His sight like a single night and day,
and *looks on pre-eternity and post-eternity as though they*
were yesterday and tomorrow, in a form in which the two
sides of a chain of events are joined together and
touching in present time.

Just as a master builder speaks of two houses he has
constructed and arranged,

and makes out the programme and list and index of the
matters involved,

so the Qur'an is fitting for the One Who makes the
universe and arranges it, and writes out and displays the
list and index and -if one may say so- the programme of
the matters concerned with it.

There is no sign of any *artificiality* or *false display*.

And just as there is no *trace of imitation* or *hint of* any
fraud, like speaking on behalf of someone else or
supposing itself to be in someone else's place and
speaking,

so too with all its *seriousness*, all its *purity*, all its *sincerity*,
the Qur'an's pure, shining, brilliant exposition declares: "I
am the word and exposition of **the Creator of the**
world," just as the light of day declares: "I came from the
sun."

Indeed, apart from the **Maker Who adorns this world**
with antique arts and fills it with delicious bounties and
scatters bountifully over the face of the world together
with these wonders of His art so many valuable gifts, and
setting them in orderly lines spreads them out over the
face of the earth, apart from this **Bestower of Bounties**,

ve dünyanın imtihan için açılmasından-, tâ kapanmasına
kadar

ve *âhiretin birinci menzili olan* kabirden, sonra *berzah*tan,
haşirden, köprüden tut, tâ Cennet'e, tâ saadet-i ebediyeye
kadar;

mâzi zamanının *vukuat*ından, Hazret-i Âdem'in *hilkat-i*
*cesed*inden, iki oğlunun kavgasından tâ *Tufana*, tâ kavm-i
Firavunun garkına, tâ ekser enbiyanın *mühim hâdisat*ına
kadar

ve *أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ* işaret ettiği *hâdise-i ezeliyeden* tut, tâ
وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةٌ ifade ettiği *vakıa-i*
ebediyeye kadar

bütün *mebahis-i esâsiyeyi ve mühimmeyi* öyle bir tarzda
beyân eder ki, o beyân, *bütün kâinatı bir saray gibi idare*
eden ve dünyayı ve âhireti iki oda gibi açıp kapayan ve
zemin bir bahçe ve semâ, misbahlarıyla süslendirilmiş bir
dam gibi tasarruf eden ve mâzi ve müstakbel, bir gece ve
gündüz gibi nazarına karşı hâzır iki sahife hükmünde
temaşa eden ve *ezel ve ebed, dün ve bugün gibi silsile-i*
şuunatın iki tarafı birleşmiş, ittisal peyda etmiş bir sûrette
bir zaman-ı hâzır gibi onlara bakan bir Zât-ı Zülcelâl'e
yakışır bir tarz-ı beyândır.

Nasıl bir usta, bina ettiği ve idare ettiği iki hânedan
bahseder.

Proğramını ve işlerinin liste ve fihristesini yapar.

Kur'an dahi, şu kâinatı yapan ve idare eden ve işlerinin
listesini ve fihristesini -tâbir caiz ise- proğramını yazan,
gösteren bir zâtın beyânına yakışır bir tarzdadır.

Hiçbir cihetle eser-i *tasannu*' ve *tekellüf* görünmüyor.

Hiçbir *şaibe-i taklid* veya *başkasının hesabına ve onun*
yerinde kendini farzedip konuşmuş gibi bir hud'anın
emâresi olmadığı gibi

bütün *ciddiyetiyle*, bütün *safvetiyle*, bütün *hulusuyla safî,*
berrak, parlak beyânı, nasıl gündüzün ziyası "Güneş'ten
geldim" der. Kur'an dahi, "Ben, **Hâlık-ı Âlem**'in
beyânıyım ve kelâmıyım" der.

Evet *şu dünyayı antika san'atlarla süslendiren ve lezzetli*
nimetlerle dolduran ve san'atperverane ve nimetperverane
şu derece san'atının acibeleriyle, şu derece kıymetdar
nimetlerini dünyanın yüzüne serpen, sıra-varı tanzim eden
ve zeminin yüzünde seren, güzelce dizen bir Sâni', bir
Mün'imden başka

who else could **the Qur'an of Miraculous Exposition** be fitting for - the Qur'an which fills the world with this clamour of salutation and acclaim, this resounding praise and thanks, and transforms the earth into a place for the recitation of God's Names, a mosque, and place for gazing on the Divine works of art?

Whose speech could it be apart from His? Who can claim ownership of it apart from Him? Whose word could it be other than His?

#410

Whose light could the exposition of the Qur'an be, which solves the talisman of creation and illuminates the world, other than **the Pre-Eternal Sun's**?

Who has the ability to produce the like of it, and imitate it?

In truth, it is impossible for the Artist Who adorns this world with His arts not to speak with man, who appreciates His art.

Since He makes and knows, He surely speaks. And since He speaks, it is surely the Qur'an which is appropriate to His speech.

How should a **Lord of All Dominion** Who is not indifferent to the way a flower is ordered remain indifferent to a discourse which brings all His dominion to a clamour of salutation and praise?

Would He permit it to be attributed to others and be made as nothing?

Fifth Flash

This is the wonderful comprehensiveness of the Qur'an's style and conciseness. It consists of five 'Glows'.

First Glow:

The Qur'an's style has a comprehensiveness so wonderful that a single Sura contains the ocean of the Qur'an, which in turn contains the universe.

A single of its verses contains the treasury of the Sura.

And most of the verses are each a short Sura, while most of the Suras are short Qur'ans.

Thus, this is a great favour and guidance and facilitating arising from its miraculous conciseness.

For although everyone has need of the Qur'an all the time, either due to foolishness or for some other reason, they do not have the time to read all of it, or they do not have the opportunity.

So in order that they should not to be deprived of it, each Sura is like a short Qur'an, and each long verse even has the rank of a Sura.

şu velvele-i takdir ve istihsanla ve zemzeme-i hamd ü şükranla dünyayı dolduran ve zemini bir zikirhane, bir mescid, bir temaşağâh-ı san'at-ı İlahiyeye çeviren **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân** kime yakışır

ve kimin kelâmı olabilir? Ondan başka kim ona sahib çıkabilir? Ondan başka kimin sözü olabilir?

Dünyayı ıslıklandıran ziya, Güneş'ten başka hangi şeye yakışır? Tılsım-ı kâinatı keşfedip âlemi ıslıklandıran beyân-ı Kur'an, Şems-i Ezelî'den başka kimin nuru olabilir?

Kimin haddine düşmüş ki, ona nazîre getirsin, onun taklidini yapsın?

Evet, bu dünyayı san'atlarıyla zînetlendiren bir san'atkârın, san'atını istihsan eden insanla konuşmaması muhaldir.

Mâdem ki, yapar ve bilir; elbette konuşur. Mâdem konuşur, elbette konuşmasına yakışan Kur'andır.

Bir çiçeğin tanziminden lâkayd kalmayan bir **Mâlik-ül Mülk**, bütün mülkünü velveleye veren bir kelâma karşı nasıl lâkayd kalır?

Hiç başkasına mal edip hiçe indirir mi?

Beşinci Lem'a

Kur'anın üslûb ve îcazındaki câmiyet-i hârikadır. Bunda "Beş Işık" var.

Birinci Işık:

Üslûb-u Kur'anın o kadar acib bir cem'iyeti var ki, bir tek sûre, kâinatı içine alan bahr-i muhit-i Kur'anîyi içine alır.

Bir tek âyet, o sûrenin hazinesini içine alır.

Âyetlerin çoğu, her birisi birer küçük sûre, sûrelerin çoğu, her birisi birer küçük Kur'andır.

İşte şu, i'câzkârane îcazdan büyük bir lütf-u irşaddır ve güzel bir teshildir.

Çünkü herkes, her vakit Kur'ana muhtaç olduğu halde, ya gabavetinden veya başka esbaba binaen her vakit bütün Kur'an'ı okumayan veyahut okumaya vakit ve fırsat bulamayan adamlar,

Kur'an'dan mahrum kalmamak için, her bir sûre, birer küçük Kur'an hükmüne, hattâ her bir uzun âyet, birer kısa sûre makamına geçer.

Those who penetrate to the inner meaning of things agree that the whole Qur'an is *contained* in the Sura al-Fatiha, even, and the Fatiha in the Bismillah.

The proof of this fact is the *consensus* of the scholars who have investigated it.

Second Glow:

The verses of the Qur'an are comprehensive through their denoting and indicating all the categories of speech and true knowledge and human needs, like *command and prohibition, promise and threat, encouragement and deterring, restraint and guidance, stories and comparisons, the Divine ordinances and teachings, the sciences related to the universe, and the laws and conditions of personal life, social life, the life of the heart, spiritual life, and the life of the hereafter.*

So that the truth of the saying, "Take whatever you want from the Qur'an for whatever you want" has become accepted to such a degree by the *people of reality* that it has become *proverbial* among them.

There is such a comprehensiveness in the verses of the Qur'an that they may be the cure for every ill and the sustenance for every *need*.

Yes, they have to be like that,

because it is essential that the *absolute guide of all the levels of the people of perfection, who continually rise in the degrees of progress*, possesses this property.

Third Glow:

This is the Qur'an's miraculous *conciseness*.

Hattâ Kur'an Fatiha'da, Fatiha dahi Besmele'de *münderic* olduğuna *ehl-i keşif* müttefiktirler.

Şu hakikata bürhân ise, ehl-i tahkikin *icmâ*dır.

İkinci Işık:

Âyât-ı Kur'aniye, *emir ve nehy, va'd ve va'id, terhib ve terhib, zecr ve irşad, kısas ve emsal, ahkâm ve maarif-i İlahiye ve ulûm-u kevnîye ve kavanin ve şerait-i hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiye ve hayat-ı kalbiye ve hayat-ı mâneviye ve hayat-ı uhreviye gibi* umum tabakat-ı kelâmiye ve maarif-i hakikiye ve hâcât-ı beşeriyeye delalatıyla, işaretıyla câmi' olmakla beraber,

خُذْ مَا شِئْتَ لِمَا شِئْتَ yâni, "İstediğin her şey için

Kur'andan her ne istersen al" ifade ettiği mânâ, o derece doğruluğuyla makbul olmuş ki, *ehl-i hakikat* mabeyninde *durub-u emsal* sırasına geçmiştir.

Âyât-ı Kur'aniyede öyle bir câmiyet var ki, her derde deva, her *hacete* gıda olabilir.

Evet, öyle olmak lâzım gelir.

Çünkü *dâima terakkiyatta kat'-ı merâtib eden bütün tabakat-ı ehl-i kemâlin rehber-i mutlakı* elbette şu hâsiyete mâlik olması elzemdir.

Üçüncü Işık:

Kur'anın i'câzkârane *îcazı*dır.

It sometimes happens that the Qur'an mentions the two ends of a long **chain** in such a way that it shows clearly the whole chain.

And sometimes it happens that it includes **explicitly**, **implicitly**, **figuratively**, and **allusively** in one word many proofs of an assertion.

For example, in the verse:

And among His signs is the creation of the heavens and the earth, and the variations in your tongues and in your colours, {Qur'an, 30:22.}

by mentioning **the beginning and end** of **the chain of the universe's creation**, which forms **a chain of signs and indications of Divine unity**, the verse shows the second chain. It makes the first chain read it out.

Yes, the first degree of the pages of the world which testify to an All-Wise Maker is the origin of the heavens and the earth, their creation.

Next is the heavens being adorned with stars and the earth **made to rejoice** with living beings.

Then the change of the seasons through the **subjugation** of the sun and the moon.

Then is the alternation of day and night, and **the chain of events** within these.

And so it goes on as far as the **characteristics** and **distinguishing individual features** on faces and in voices, the most widely spread loci of **multiplicity**.

Thus, since there is **an astonishing and wise order** in the characteristics of individual faces, *which are the furthest from order and most subject to the interference of chance*, if it is shown that the pen of a most wise craftsman works there,

surely the other pages, **whose order is clear**, will themselves be understood and display their **Inscriber**.

And since the works of art and wisdom of a Maker are apparent in **the original creation** of the vast heavens and earth,

Who positions them **purposefully** as the foundation stones of the palace of the universe; the works of His art and **the impress of His wisdom** will **surely** be most clear in His other beings.

Thus, by exposing the **concealed** and concealing the obvious, this verse expresses a most beautiful **succinctness**.

Kâh olur ki, uzun bir **silsile**nin iki tarafını öyle bir tarzda zikreder ki, güzelce silsileyi gösterir.

Hem kâh olur ki, bir kelimenin içine **sarihan**, **işareten**, **remzen**, **îmâen** bir dâvanın çok bürhânlarını derceder.

Meselâ:

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
الْسِّنَتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ

de **âyât ve delâil-i vahdâniyet silsilesini teşkil eden silsile-i hilkat-ı kâinatın mebde' ve mühtehasını** zikr ile o ikinci silsileyi gösterir, birinci silsileyi okutturuyor.

Evet bir Sâni'-i Hakîm'e şehadet eden sahaif-i âlemin birinci derecesi, semâvat ve arzın asl-ı hilkatleridir.

Sonra gökleri yıldızlarla tezyin ile zeminin zîhayatlarla **şenlendirilmesi**,

sonra Güneş ve Ay'ın **teshiriyle** mevsimlerin değişmesi,

sonra gece ve gündüzün ihtilaf ve deveranı içindeki **silsile-i şunattır**.

Daha gele gele tâ **kesretin** en ziyade intişar ettiği mahal olan sîmaların ve seslerin **hususiyetlerine** ve **imtiyazlarına** ve **teşahhuslarına** kadar...

Mâdem ki **en ziyade intizâmdan uzak ve tesadüfün karışmasına maruz olan** ferdlerin sîmalarındaki teşahhusatta **hayret verici bir intizâm-ı hakîmane** bulunsa, üzerinde gâyet san'atkâr bir hakîmin kalemi işlediği gösterilse,

elbette **intizâmları zâhir olan** sâir sahifeler kendi kendine anlaşılır, **nakkaşını** gösterir.

Hem mâdem koca semâvat ve arzın **asl-ı hilkatinde** eser-i san'at ve hikmet görünüyor.

Elbette kâinat sarayının binasında temel taşı olarak gökleri ve zemini **hikmetle** koyan bir Sâni'in sâir eczalarında eser-i san'atı, **nakş-ı hikmeti** pek çok zâhirdir.

İşte şu âyet, **hafiyi** izhar, **zâhirîyi** ihfa ederek gâyet güzel bir **îcaz** yapmış.

Similarly in the verses from: So give glory to God when you reach eventide.. .. till And to Him belongs the loftiest similitude in the heavens and the earth; for He is Exalted in Might, Full of Wisdom, {Qur'an, 30:17-27.} the chain of proofs which begins six times with the words, And among His signs..., And among His signs, is a sequence of jewels, a sequence of light, a sequence of miraculousness, a sequence of miraculous conciseness.

I wish from the heart to display the hidden diamonds in these treasures, but what can I do?, the discussion here does not support it. So postponing it to another time, I am not opening that door for now.

#412

And for example: ...Send me therefore * O Joseph! O Man of truth! {Qur'an, 12:46.}

Between ..send me therefore and O Joseph! are these words:

..Joseph, that I may ask him to interpret the dream. So I sent him, and he went to the prison and said to Joseph...

That is to say, although five sentences have been abbreviated and summarized in one sentence, it does not mar the clarity or hinder the understanding.

And, for example:
Who produces for you fire from the green tree. {Qur'an, 36:80.}

Here the Qur'an is saying in the face of rebellious man's denials, who is as though challenging the Qur'an by saying, "Who will raise to life rotten bones?", "Whoever created them in the first place, He will raise them to life."

And that Creator knows every single aspect of every single thing.

Furthermore, He who provides fire for you from the green tree, is able to give life to dry bones."

Thus, this sentence looks in numerous ways to the claim that man will raised to life, and proves it.

Firstly, with these words the Qur'an starts off the chain of bounties it lays before man, moves its forward, and calls it to mind.

Having described it in detail in other verses, it cuts short the description here, and refers it to the intelligence.

Elhak:

وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ den tut, tâ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ e kadar altı
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ e kadar altı
وَمِنْ آيَاتِهِ وَمِنْ آيَاتِهِ ile başlayan silsile-i berahin, bir silsile-i cevâhirdir, bir silsile-i nurdur, bir silsile-i i'câzdır, bir silsile-i icaz-ı i'câzidir.

Kalb istiyor ki, şu definelerde gizli olan elmasları göstereyim. Fakat ne yapayım makam kaldırmıyor. Başka vakte talik edip, o kapıyı şimdi açmıyorum.

Hem meselâ: فَارْسَلُونِ * يُوْسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ

فَارْسَلُونِ kelâmıyla يُوْسُفُ kelimesi ortalarında şunlar var:

إِلَىٰ يُوْسُفَ لَا تَسْتَعْبِرْ مِنْهُ الرَّؤْيَا فَارْسَلُوهُ فَذَهَبَ
إِلَ السَّجْنِ وَقَالَ يُوْسُفُ

Demek beş cümleyi bir cümlede icmâl edip icaz ettiği halde vuzuhu ihlâl etmemiş, fehmi işkal etmemiş.

Hem meselâ:

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا

İnsan-ı âsi, "Çürümüş kemikleri kim diriltecek" diye meydan okur gibi inkârına karşı Kur'an der: "Kim bidayeten yaratmış ise, o diriltecek.

O yaratan zât ise, her bir şeyi her bir keyfiyette bilir.

Hem size yeşil ağaçtan ateş çıkaran bir zât, çürümüş kemiğe hayat verebilir."

İşte şu kelâm, diriltmek dâvasına müteaddid cihetlerle bakar, isbat eder.

Evvelâ, insana karşı ettiği silsile-i ihsanatı şu kelâmıyla başlar, tahrik eder, hatıra getirir.

Başka âyetlerde tafsil ettiği için kısa keser, akla havale eder.

That is, "You cannot flee from the One **Who gives you fruit and fire from trees, sustenance and seeds from plants, cereals and grains from the earth**, and makes the earth a fine cradle for you filled with all your sustenance, and **the world a palace in which is found all your needs** - you cannot be independent of Him, or disappear into non-existence and hide there."

You cannot enter the grave without duties to sleep in comfort not to be awoken.

Then it points out an evidence of the claim. With the words, *the green tree*, it implies:

"O you who deny resurrection! Look at the trees! One **Who raises to life and makes green in spring numberless bone-like trees which have been dead throughout winter, and in every tree even demonstrates three examples of resurrection through the leaves, blossoms, and fruit** - the power of such a One cannot be challenged through denial or by **considering** resurrection **improbable**."

Then it points out another evidence, saying: "How do you deem it unlikely that One **Who extracts for you out of dense, heavy, dark matter like a tree, subtle, light, luminous manner like fire** should give **fire-like life** and **light-like consciousness to wood-like bones**?"

Then it **states** another evidence **explicitly**; it says: "One **Who creates the famous tree which while green produces fire for nomads in place of matches when two of its branches are rubbed together**,

#413

and **combines two opposites** like the green and **damp** and the dry and hot, and makes them the source of the fire - everything, even **the fundamental elements**, looks to His command and acts through His power.

It cannot be considered unlikely of the One *Who demonstrates that none of these is independent and acts of its own accord* that He should raise up man from the earth once again, *who was made from earth and later returned to the earth*.

He may not be challenged with rebellion."

Then, through recalling Moses's (Peace be upon him) **famous tree**, it shows that this claim of Muhammad (Peace and blessings be upon him) is also that of Moses (PBH).

Lightly **alluding** to **the consensus of the prophets**, it adds one more subtle point to the phrase.

Fourth Glow:

The Qur'an's conciseness is so **comprehensive** and **wonderful** that when studied carefully it becomes apparent that

Yâni, "Size **ağaçtan meyveyi ve ateşi ve ottan erzakı ve hububu ve topraktan hububatı ve nebâtâtı** verdiği gibi, zemini size hoş -her bir erzakınız içinde konulmuş- bir beşik ve âlemi, güzel ve bütün levazımâtınız içinde **bulunur bir saray** yapan bir zâttan kaçıp başıboş kalıp, ademe gidip saklanılmaz.

Vazifesiz olup kabre girip uyandırılmamak üzere rahat yatamazsınız."

Sonra o dâvanın bir deliline işaret eder: **الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ** kelimesiyle remzen der:

"Ey haşri inkâr eden adam! Ağaçlara bak! **Kışta ölmüş, kemikler gibi hadsiz ağaçları baharda diriltten, yeşillendiren, hattâ her bir ağaçta yaprak ve çiçek ve meyve cihetiyle üç haşrin nûmunelerini gösteren** bir zâta karşı inkâr ile, **istib'ad** ile kudretine meydan okunmaz."

Sonra bir delile daha işaret eder, der: "Size **ağaç gibi kesif, sakil, karanlıklı bir maddeden ateş gibi lâtif, hafif, nurani bir maddeyi** çıkaran bir zâttan, **odun gibi kemiklere ateş gibi bir hayat ve nur gibi bir şuur** vermeyi nasıl **istib'ad** ediyorsunuz?"

Sonra bir delile daha **tasrih eder** der ki: "Bedevîler için **kibrit** yerine ateş çıkaran meşhur ağacın, yeşil iken **iki dalı birbirine sürüldüğü vakit** ateşi yaratan

ve **rutubetiyle yeşil ve hararetiyle kuru gibi iki zıd tabiatı cem'edip**, onu buna menşe etmekle herbir şey hattâ **anasır-ı asliye ve tabayi-i esâsiye**, onun emrine bakar, onun kuvvetiyle hareket eder,

hiçbirisi başıboş olup tabiatıyla hareket etmediğini gösteren bir zâttan, **topraktan yapılan ve sonra toprağa dönen** insanı, topraktan yeniden çıkarması **istib'ad** edilmez.

İsyan ile ona meydan okunmaz.

Sonra Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm'ın **şecere-i meşhuresini** hatıra getirmekle şu dâva-yı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm, Mûsa Aleyhisselâm'ın dahi dâvasıdır.

Enbiyanın ittifakına hafî bir **îma edip**, şu kelimenin îcazına bir letafet daha katar.

Dördüncü Işık:

Îcaz-ı Kur'anî o derece **câmi'** ve **hâniktır**, dikkat edilse görünüyor ki:

sometimes, through some simple detail or particular event, it compassionately shows to simple, ordinary minds most extensive, lengthy, universal rules and general laws, like showing an ocean in a ewer.

We shall point out only two examples of this out of thousands.

First Example:

This is the three verses expounded in detail in the First Station of the Twentieth Word, which describe under the name of 'the teaching of the Names' to the person of Adam, the teaching of all the sciences and branches of knowledge with which the sons of Adam have been inspired.

Through the angels prostrating before Adam and Satan not prostrating, they state that most beings from fish to angels are subjugated to human kind,

just as harmful creatures from snakes to Satan do not obey man and are hostile to him.

And through the people of Moses (Peace be upon him) slaughtering a cow, they state that the concept of cow-worship -which was taken from the worship of cows in Egypt and showed its effect in 'the event of the calf'- was slaughtered by Moses' knife.

And through water gushing forth from the rock and springs flowing out and spreading, they also state that the rock layer which is under the soil layer acts as the source of both water springs and the soil.

Second Example:

This is the whole and the parts of the story of Moses (Peace be upon him), which is frequently repeated in the Qur'an, and each of the repetitions of which is shown as the tip of a universal rule, with each repetition stating the rule in question.

For example:
O Haman! Build me a lofty palace. {Qur'an, 40:36.}

Pharaoh is commanding his minister:

"Build me a high tower so that I can take a look at the heavens and observe them.

I wonder if there is a God who governs in the skies like Moses claims, who can be seen from their disposition?"

Bâzan bir denizi bir ıbrıkta gösteriyor gibi pek geniş ve çok uzun ve küllî düsturları ve umumî kanunları, basit ve âmi fehimplere merhameten basit bir cüz'üyle, hususî bir hâdise ile gösteriyor.

Binler misâllerinden yalnız iki misâline işaret ederiz.

Birinci Misâl:

Yirminci Söz'ün Birinci Makamında tafsilen beyân olunan üç âyettir ki, şahs-ı Âdem'e tâlim-i Esmâ ünvanıyla nev-i benî-Âdeme ilham olunan bütün ulûm ve fûnunun tâlimini ifade eder

ve Âdem'e, Melâikenin secde etmesi ve şeytanın etmemesi hâdisesiyle nev-i insana semekten meleğe kadar ekser mevcûdât müsahhar olduğu gibi,

yıldan şeytana kadar muzır mahlukatın dahi ona itaat etmeyip düşmanlık ettiğini ifade ediyor.

Hem kavm-i Mûsa (A.S.) bir bakarayı, bir ineği kesmekle Mısır bakar-perestliğinden alınan ve "İcl" hâdisesinde tesirini gösteren bir bakar-perestlik mefkuresinin Mûsa Aleyhisselâm'ın bıçağıyla kesildiğini ifade ediyor.

Hem taşın su çıkması, çay akması ve dağılıp yuvarlanması ünvanıyla tabaka-i türabiye altında olan taş tabakası, su damarlarına hazinedârlık ve toprağa analık ettiğini ifade ediyor.

İkinci Misâl:

Kur'anda çok tekrar edilen kıssa-i Mûsa Aleyhisselâm'ın cümleleri ve cüz'leridir ki, her bir cümlesi, hattâ her bir cüz'ü, bir düstur-u küllînin ucu olarak gösterilmiş ve o düsturu ifade ediyor.

Meselâ,

يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا

Firavun, vezirine emreder ki:

"Bana yüksek bir kule yap, semâvatın halini rasad edip bakacağım.

Semânın gidişatından acaba Mûsa'nın (A.S.) dâva ettiği gibi semâda tasarruf eden bir İlâh var mıdır?"

Thus, through the word 'palace' and this minor incident, it states a strange rule dominant in the traditions of **the Egyptian Pharaohs**, *who, because they lived in the desert with no mountains, wanted mountains, and because they did not recognize the Creator, were worshippers of nature and claimed godhead; and worshipping fame, through displaying the works of their dominion perpetuated their name and constructed the famous mountain-like pyramids; and agreed to magic and metempsychosis, and had their corpses mummified and preserved in their mountain-like tombs.*

And, for example:

This day We shall save you in your body. {Qur'an, 10:92.}

By saying to Pharaoh, who is drowning: "Today I am going to save your body which will drown,"

it is expressing a death-tainted, exemplary rule of the Pharaohs' lives, which was, as a consequence of the idea of metempsychosis and mummifying the bodies of all of them, to take them from the past and send them to be viewed by the generations of the future.

And this present century a body was discovered which was the very body of Pharaoh, thrown up on the seashore where he drowned.

The verse thus states a miraculous sign of the Unseen, that the body was to be borne on the waves of the centuries and cast up from the sea of time onto the shore of this century.

And, for example:

They slaughtered your sons and let your women-folk live. {Qur'an, 2:49; 14:6.}

With an event in the time of a Pharaoh, the slaughtering of the sons of the Children of Israel and the sparing of their women and daughters,

it mentions the numerous massacres which the Jewish nation has suffered every age, and the role their women and girls have played in dissolute human life.

And you will indeed find them, of all people, most greedy of life. {Qur'an, 2:96.} * And you see many of them racing each other in sin and rancour, and their eating of things forbidden. Evil indeed are the things they do. {Qur'an, 5:62.} * But they [ever] strive to do mischief on earth. And God loves not those who do mischief. {Qur'an, 5:64.} * And We gave [clear] warning to the Children of Israel in the Book, that twice they would do mischief on the earth. {Qur'an, 17:4.} * And do no evil nor mischief on the earth. {Qur'an, 2:60.}

İşte صُرْحًا kelimesiyle ve şu cüz'î hâdisle ile, *dağsız bir*

çölde olduğundan dağları arzulayan ve Hâlık'ı tanımadığından tabiat-perest olup rubûbiyet dâva eden ve âsâr-ı ceberutlarını göstermekle ibka-yı nam eden, şöhrat-perest olup dağ-misâl meşhur ehramları bina eden ve sihir ve tenasühe kail olup cenazelerini mumya edip dağ misillü mezarlarda muhafaza eden Mısır firavunlarının an'anesinde hükümferma bir düstur-u acibi ifade eder.

Meselâ:

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بَدَنِكَ

Gark olan Firavun'a der: "Bugün senin gark olan cesedine necat vereceğim"

ünvanıyla umum Firavunların tenasüh fikrine binaen cenazelerini mumyalamakla mâziden alıp müstakbeldeki ensal-i âtiyenin temaşagâhına göndermek olan mevt-âlûd, ibretnümâ bir düstur-u hayatiyelerini ifade etmekle beraber,

şu asr-ı âhirde o gark olan Firavunun aynı cesedi olarak keşfolunan bir beden, o mahall-i gark denizinden sahile atıldığı gibi,

zamanın denizinden asırların mevceleri üstünde şu asır sahiline atılacağını, mu'cizane bir işaret-i gaybiyeyi, bir lem'ayı i'câzı ve bu tek kelime bir mu'cize olduğunu ifade eder.

Hem meselâ:

يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَهُمْ

Benî-İsrail'in, oğullarının kesilip, kadın ve kızlarını hayatta bırakmak; bir Firavun zamanında yapılan bir hâdisle ünvanıyla,

Yahudi milletin ekser memleketlerde her asırda maruz olduğu müteaddid katliamları, kadın ve kızları hayat-ı beşeriye-i sefihanede oynadıkları rolü ifade eder.

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَخْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَوَةٍ وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

These two **statements of the Qur'an** directed at the Jews, comprise the two **fearsome general rules**, that that nation hatches plots **in human social life** with their trickery, which shake human society.

#415

They say that just as it was that nation which made **labour** contest with **capital**; and through usury and **compounded interest**, made the poor clash with the rich, and caused the banks to be founded, and **amassed wealth through wiles and fraud**;

so it was again that nation who, in order to take their revenge on the victors and governments **under which they always suffered deprivation and oppression**, were involved in every sort of **corrupting covert organization** and had a finger in every sort of **revolution**.

And, for example:

Then seek ye for death {Qur'an, 2:94.}

That is, "If what you say is true, seek death, but you won't seek it!"

Thus, through a minor incident in a small gathering in the presence of the Prophet (PBUH), it points out that **the Jewish nation**, which is most famous among **the nations of mankind** for its **greed for life and fear of death**, will not, according to its **tongue of disposition**, seek death till Domsday, and will not give up its greed for life.

And, for example:

Thus they were stamped with humiliation and indigence. {Qur'an, 2:61.}

With this, it describes generally that nation's **future destiny**.

It is because of these fearsome rules governing the destiny and **character** of this nation that the Qur'an acts so severely against them.

It deals them awesomely **punishing slaps**.

From these examples draw analogies with the other stories and passages about Moses (Peace be upon him) and the Children of Israel.

Now, there are very many **flashes of miraculousness** like the flash in this Fourth Glow behind the simple words and specific subjects of the Qur'an.

A hint is enough for the wise.

Fifth Glow:

This is the extraordinary comprehensiveness of the Qur'an in regard to its **aims** and **subjects**, **meanings** and **styles**, and its **subtle qualities** and fine virtues.

Indeed, if the Suras and verses of the Qur'an of Miraculous Exposition are studied carefully, and especially **the openings of the Suras**, and **the beginnings and ends of the verses**,

Yahudilere müteveccih şu iki **hüküm-ü Kur'anî**, o milletin **hayat-ı içtimaiye-i insâniyede** dolap hilesiyle çevirdikleri şu iki **müdhiş düstur-u umumîyi** tâzammun eder ki, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi sarsan

ve **sa'y ü ameli**, **sermaye** ile mübareze ettirip fukarayı zenginlerle çarpıştıran, **muzaaf riba** yapıp bankaları tesise sebebiyet veren ve **hile ve hud'a ile cem'-i mal** eden o millet olduğu gibi,

mahrum kaldıkları ve daima zulmünü gördükleri hükûmetlerden ve galiblerden intikamlarını almak için her çeşit **fesad komitelerine** karışan ve her nevi **ihtilâl**e parmak karıştıran yine o millet olduğunu ifade ediyor.

Meselâ: **فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ**

"Eğer doğru iseniz, mevti isteyiniz. Hiç istemeyeceksiniz."

İşte meclis-i Nebevîde küçük bir cemâatin cüz'î bir hâdisе ünvanıyla, **milel-i insâniye** içinde **hırs-ı hayat ve havf-ı memat**la en meşhur olan **millet-i Yehud'un** tâ kıyamete kadar **lisan-ı halleri**, mevti istemeyeceğini ve hayat hırsını bırakmayacağını ifade eder.

Meselâ:

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الدِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ

Şu ünvanla o milletin **mukadderat-ı istikbaliyesini** umumî bir sûrette ifade eder.

İşte şu milletin **seciyelerinde** ve mukadderatında münderic olan şöyle müdhiş desatir içindir ki, Kur'an onlara karşı pek şiddetli davranıyor.

Dehşetli **sille-i tedib** vuruyor.

İşte şu misâllerden kıssa-i Mûsa Aleyhisselâm ve Benî-İsrail'in sâir cüz'lerini ve sâir kıssalarını bu kıssaya kıyas et.

Şimdi şu Dördüncü Işıktaki i'câzî lem'a-i îcaz gibi Kur'anın basit kelimâtlarının ve cüz'î mebahselerinin arkalarında pek çok **lemaât-ı i'câziye** vardır.

Arife işaret yeter.

Beşinci Işık:

Kur'anın **makasid** ve **mesâil**, **maânî** ve **esalib** ve **letâif** ve mehâsin cihetiyle câmiyyet-i hârikasıdır.

Evet Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın sûrelerine ve âyetlerine ve hususan **sûrelerin fatihalarına**, **âyetlerin mebde' ve makta'larına** dikkat edilse görünüyör ki:

it will be seen that although it **gathers together** all the **categories of rhetoric**, all the parts of fine speech, all the classes of elevated styles, all the sorts of fine morality, all the summaries of the sciences relating to the universe, all the indexes of Divine knowledge,

all the **beneficial** rules for **individual and human social life**, and all the luminous laws of **the exalted physical sciences**, not a trace of **confusion** is apparent.

In truth, to gather together in one place this many **different categories** of knowledge and not to cause any **dispute** or difficulty can only be the work of an **overwhelming miraculous order**.

#416

Then together with the **order within this comprehensiveness**, as is expounded and proved in the previous twenty-four Words,

to rend **the veils of the habitual and commonplace**, *which are the source of compounded ignorance*, and to draw out the **wonders** concealed beneath them and display them;

to smash with **the diamond sword** of proof **the idol of nature**, *which is the source of misguidance*, to scatter with **thunderous** trumpet-blasts **the dense layers of the sleep of heedlessness**;

and to uncover and reveal **the obscure talisman** of being and **the strange riddle of the creation of the world**, before which **human philosophy and science** have remained impotent,

is most surely only the wondrous work of a wonder-worker like the Qur'an - the Qur'an, *which sees reality, is familiar with the Unseen, bestows guidance, and shows the truth*.

If the Qur'an's verses are considered carefully and **fairly**, it will be seen that they do not resemble **a gradual chain of thought**, following one or two aims, like other books.

For the Qur'an's manner is **sudden** and instantaneous; it is inspired on the moment; its mark is that all its aspects arrive together but **independently** from distant places, a most serious and important discourse which comes singly and concisely.

Yes, who is there apart from the universe's Creator that could give a discourse concerned to this degree with the universe and **the Creator of the universe**?

Who could step beyond his mark to an infinite degree and make the All-Glorious Creator speak **according to his own whims**, then make the universe speak the truth?

Yes, in the Qur'an, **the universe's Maker** is seen to be speaking and making others speak most seriously and truthfully and in elevated and true fashion.

Belâgatların bütün enva'ını, fezâil-i kelâmîyenin bütün aksamını, ulvî üslûbların bütün esnafını, mehâsin-i ahlâkiyenin bütün efradını, ulûm-u kevnîyenin bütün fezlekelerini, maarif-i İlahîyenin bütün fihristelerini,

hayat-ı şahsiye ve içtimaiye-i beşeriyenin bütün **nâfi** düsturlarını ve **hikmet-i âliye-i kâinatın** bütün nurani kanunlarını **cem'etmekle** beraber hiçbir **müşevveşiyet** eseri görünmüyor.

Elhak, o kadar **ecnas-ı muhtelifeyi** bir yerde toplayıp bir **münakaşa**, bir karışık çıkmamak, **kahhar** bir **nizâm-ı i'câz**inin işi olabilir.

Elhak, bütün bu **câmiyet içinde** şu **intizâm** ile beraber geçmiş Yirmidört aded Sözler'de izah ve isbat edildiği gibi;

cehl-i mürekkebin menşei olan âdiyat perdelerini keskin beyânâtıyla yırtmak, âdet perdeleri altında gizli olan **hârikulâdeleri** çıkarıp göstermek

ve **dalaletin menbai olan tabiat tâgûtunu**, bürhânın **elmas kılıncıyla** parçalamak ve **gaflet uykusunun kalın tabakalarını** **ra'd-misâl** sayhalarıyla dağıtmak

ve **felsefe-i beşeriye**yi ve **hikmet-i insâniye**yi âciz bırakan kâinatın **tılsım-ı muğlakını** ve **hilkat-i âlemin muamma-yı acibesini** feth ve keşfetmek,

elbette **hakikat-bîn** ve **gayb-aşına** ve **hidâyet-bahş** ve **hak-nümâ olan** Kur'an gibi bir mu'cizekârın hârikulâde işleridir.

Evet, Kur'anın âyetlerine **insaf ile** dikkat edilse görünüyor ki: Sâir kitaplar gibi bir-iki maksadı tâkib eden **tedricî bir fikrin silsilesine** benzemiyor.

Belki, **defî** ve ânî bir tavrı var ve ilka olunuyor bir gidişatı var ve beraber gelen her bir taifesi **müstakil olarak** uzak bir yerden ve gâyet ciddî ve ehemmiyetli bir muhaberenin tek tek, kısa kısa bir sûrette geldiğinin nişanı var.

Evet kâinatın Hâlık'ından başka kim var ki, bu derece Kâinat ve **Hâlık-ı Kâinat**'la ciddî alâkadar bir muhabereyi yapabilsin?

Hadsiz derece haddinden çıkıp Hâlık-ı Zülcelâl'i **kendi keyfiyle** söyleştirsün, kâinatı doğru olarak konuşursun.

Evet, Kur'anda **kâinat Sâni**i'nin pek ciddî ve hakikî ve ulvî ve hak olarak konuşması ve konuşurması görünüyor.

There is no sign at all to suggest imitation. He speaks and makes speak.

If, to suppose the impossible, someone like Musaylima was to step beyond his mark to an infinite degree, and by way of imitation make the All-Glorious Creator, the Sublime and Majestic One, speak according to his own ideas, and the universe as well,

there certainly would be thousands of signs of imitation and indications of falsehood.

For when the contemptible assume the manner of the lofty, their every action shows up their pretence.

So consider carefully these verses, which proclaim this fact with an oath:

By the star when it goes down! * Your companion is neither astray nor being misled * Nor does he say [ought] of [his own] desire * It is no less than revelation inspired! {Qur'an, 53:1-4.}

Third Ray

This is the miraculousness of the Qur'an of Miraculous Exposition which is its giving news of the Unseen, preserving its youth in every age, and being appropriate to every level of person. This Ray has three 'Radiances'.

#417

First Radiance

This is its giving news of the Unseen. It consists of three 'Glistens'.

The First Glisten:

is its telling about the past, one part of the Unseen.

Indeed, the All-Wise Qur'an mentions through the tongue of one whom everyone agreed was both unlettered and trustworthy the important events and significant facts concerning the prophets from the time of Adam till the Era of Bliss in a way which,

confirmed by scriptures like the Torah and the Bible, tells of them with the greatest power and seriousness.

It concurs with the points on which the former Books were agreed,

and decides between them on the points over which they differed, pointing out the truth of the matter.

That is to say, the Qur'an's view which penetrates the Unseen sees the events of the past in a way over and above all the previous scriptures,

and pronounces them right and confirms them in the matters on which they are agreed, and acts as arbiter between them, correcting in matters about which they are at variance.

Taklidi îma edecek hiçbir emâre bulunmuyor. O söyler ve söylettirir.

Farz-ı muhal olarak Müseylime gibi hadsiz derece haddinden çıkıp taklidkârane o izzet ve ceberut sahibi olan Hâlık-ı Zülcelâlini kendi fikriyle konuşturup ve kâinatı onunla konuştursa,

elbette binler taklid emâreleri ve binler sahtekârlık alâmetleri bulunacaktır.

Çünkü en pest bir halinde en yüksek tavrı takınanların her hâleti taklidciliğini gösterir.

İşte şu hakikatı kasem ile ilân eden

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ
وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ya bak,
dikkat et...

Üçüncü Şua

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın ihbarat-ı gaybiyesi ve her asırda şebabiyetini muhafaza etmesi ve her tabaka insana muvafık gelmesiyle hâsıl olan i'câzdır. Şu Şua'nın "Üç Cilvesi" var.

Birinci Cilve

İhbârât-ı gaybiyesidir. Şu cilvenin "Üç Şavkı" var.

Birinci Şavk:

Mâziye ait ihbârât-ı gaybiyesidir.

Evet, Kur'an-ı Hakîm bil'ittifak ümmî ve emin bir Zât'ın lisaniyla zaman-ı Âdem'den tâ Asr-ı Saadete kadar, enbiyaların mühim hâlâtını ve ehemmiyetli vukuatını öyle bir tarzda zikrediyor ki,

Tevrat ve İncil gibi kitabların tasdiki altında gâyet kuvvet ve ciddiyetle ihbar ediyor.

Kütüb-ü Sâlife'nin ittifak ettikleri noktalarda muvafakat etmiştir.

İhtilaf ettikleri bahislerde, mûsahhihane hakikat-ı vakıayı faslediyor.

Demek Kur'anın nazar-ı gayb-bînisi, o Kütüb-ü Sâlifenin umumunun fevkinde ahvâl-i mâziyeyi görüyor ki,

ittifakî mes'elelerde Mûsaddıkane onları tezkiye ediyor. İhtilafî mes'elelerde mûsahhihane onlara faysal oluyor.

However, the facts the Qur'an relates about **the events of the past** are not things that could have been learnt through the exercise of reason that they were **communicated** by it;

they were rather **transmitted knowledge, dependent on the heavens**, on revelation.

And as for transmitted knowledge, it is the domain of **those who know how to read and write**,

and these were revealed to one known by friend and foe alike as **knowing neither how to read nor how to write**, and as being **trustworthy**; someone **described as unlettered**.

Also, the Qur'an tells of those past events as though it had actually seen them.

For it takes the spirit and **vital point** of a lengthy event, and makes them the introduction to its aim.

That is to say, the **summaries** and **extracts** which the Qur'an contains show that it sees all the past together with all its events.

For just as someone who is an expert in some science or craft shows his **skill and proficiency** through some succinct words or a concise statement,

so the summaries and spirits of events mentioned in the Qur'an show that the one who said them **comprehends** all the events and sees them, and, *if one may say so*, relates them with **extraordinary skill**.

The Second Glisten:

is its giving news of the future, which is another part of the Unseen.

There are many **sorts** of this. The first sort is particular, and special to the saints and **those seek the truth through illumination**.

For example, Muhyiddin al-'Arabi discovered numerous instances of the Qur'an's giving news of the Unseen in the Sura, **Alif. Lam. Mim. * The Roman Empire has been defeated. {Qur'an, 30:1-2.}**

#418

And Imam-i Rabbani saw many signs of **the events of the Unseen** and the communicating of them through the **'disjointed letters'** at the start of some Suras, and so on.

For scholars of the Batiniya School, the Qur'an consisted from beginning to end of **information about the Unseen**.

We, however, shall indicate some which are general.

These too have many levels, one of which we shall discuss.

Thus, the All-Wise Qur'an says to God's Noble Messenger (Peace and blessings be upon him):

Halbuki Kur'anın vukuat ve **ahvâl-i mâziyeye** dair ihbârâtı akli bir iş değil ki, akıl ile **ihbar** edilsin.

Belki, **semâa mütevakkıf** nakildir.

Nakil ise, **kıraat ve kitabet ehline** mahsustur.

Dost ve düşmanın ittifakıyla **kıraatsız, kitabetsiz, emanetle** maruf, **ümmî lâkabıyla mevsuf** bir Zât'a nüzul ediyor.

Hem o ahvâl-i mâziyeyi öyle bir sûrette ihbar eder ki, bütün o ahvâli görür gibi bahseder.

Çünkü uzun bir hâdisenin **ukde-i hayatiyesini** ve ruhunu alır. Maksadına mukaddeme yapar.

Demek Kur'andaki **fezlekeler, hülâsalar** gösteriyor ki, bu hülâsa ve fezlekeyi gösteren, bütün mâziyi bütün ahvâli ile görüyor.

Zira bir zâtın bir fende veya bir san'atta mütehasıs olduğu; hülâsalı bir sözle, fezlekeli bir san'atçıkla, o şahısların **meharet ve melekelerini** gösterdiği gibi,

Kur'anda zikrolunan vukuatın hülâsaları ve ruhları gösteriyor ki, onları söyleyen, bütün vukuatı **ihâta** etmiş, görüyor, (*tâbir caiz ise*) bir **meharet-i fevkalâde** ile ihbar ediyor.

İkinci Şavk:

İstikbale ait ihbarat-ı gaybiyesidir.

Şu kısım ihbaratın çok **enva'**ı var. Birinci kısım, hususîdir. Bir kısım **ehl-i keşif** ve velâyete mahsustur.

Meselâ: Muhyiddin-i Arabî **الم غَلَبَتِ الرُّومُ** Sûresi'nde pek çok ihbarat-ı gaybiyeyi bulmuştur.

İmam-ı Rabbânî, sûrelerin başındaki **mukattaat-ı huruf** ile çok **muamelât-ı gaybiyenin** işaretlerini ve ihbaratını görmüştür ve hâkezâ...

ülemâ-yı bâtın için Kur'an, baştan başa **ihbarat-ı gaybiye** nev'indendir.

Biz ise, umuma ait olacak bir kısmına işaret edeceğiz.

Bunun da pek çok tabakatı var. Yalnız bir tabakadan bahsedeceğiz.

İşte Kur'an-ı Hakîm, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a der: (Haşiye)

{(*)}: Since these verses which give news of the Unseen have been expounded in numerous Qur'anic commentaries,

and also due to the haste imposed on the author by his intention to have this work printed in the old [Ottoman] script,

they have not been explained here and those valuable treasures have remained closed.}

So patiently persevere, for God's promise is true. {Qur'an, 30:60.} * You shall enter the Sacred Mosque if God wills, with minds secure, heads shaved, hair cut short, and without fear; * He it is Who sent His Messenger with guidance and the religion of truth, so it should prevail over all religion. {Qur'an, 48:27-28.} * But they, after this defeat of theirs will soon be victorious, * within a few years. With God is the decision. {Qur'an, 30:3-4.} * Soon will you see, and they will see * which of you is afflicted with madness. {Qur'an, 68:5-6.} * Or do they say: "A poet! We await for him some calamity [hatched] by time?" * Say: "Wait, then. And I shall wait with you!" {Qur'an, 52:30-1.} * And God will defend you from men. {Qur'an, 5:67.} * But if you cannot, and of a surety you cannot. {Qur'an, 2:24.} * But they will never seek it. {Qur'an, 2:95.} * We shall show them Our signs on the furthest horizons and in their own selves, so that it becomes clear to them that this is the Truth. {Qur'an, 41:53.} * Say: If the whole of mankind and the jinns were to come together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like thereof, even if they backed up each other with help and support. {Qur'an, 17:88.} * God will produce a people whom He will love as they will love Him, lowly with the believers, mighty against the rejecters, fighting in the way of God, and never afraid of the reproaches of such as find fault. {Qur'an, 5:54.} * And say: Praise be to God, Who will show you His signs, so that you shall know them. {Qur'an, 27:93.} * Say: He is the Most Merciful; we have believed in Him, and in Him have we put our trust. Soon you shall know which [of us] it is that is in manifest error. {Qur'an, 67:29.} * God has promised to those among you who believe and act righteously that He will of a surety grant them inheritance [of power] in the land, as He granted it to those before them; that He will establish in authority their religion, which He has chosen for them; and that He will change [their state] after their fear, to one of security and peace. {Qur'an, 24:55.}

{(Haşiye): Bu gaybdan haber veren âyetler, pek çok tefsirlerde izah edilmesinden

ve eski harfle tab'etmek niyeti müellifine verdiği acelelik hatâsından

burada izahsız ve o kıymetdar hazineler kapalı kaldılar.}

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ كَلِمَهُمْ سَيُغْلِبُونَ فِي بِضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ فَسَتَبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ بِأَيِّكُمْ الْمَفْتُونُ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا وَلَنْ يَتَمَنَّوَنَّهُ أَبَدًا سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُوا بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا

Because it was given by one who was subject to many criticisms and objections and could have lost his cause through the tiniest mistake, and was spoken unhesitatingly, and with absolute seriousness and confidence in a way that confirmed its authenticity, this news of the Unseen demonstrates with certainty that

the one who gave it had received instruction from the Pre-Eternal Master, and then he spoke.

The Third Glisten:

is its giving news of the Divine truths, cosmic truths, and the matters of the hereafter.

The Qur'an's expositions of the Divine truths, and its explanations of the cosmos, which solve the talisman of the universe and riddle of creation, are the most important of its disclosures about the Unseen.

For it is not reasonable to expect the human reason to discover those truths about the Unseen and follow them without deviating amid innumerable ways of misguidance.

It is well-known that the most brilliant philosophers of mankind have been unable to solve the most insignificant of those matters by use of the reason.

Furthermore, it is only after the Qur'an has elucidated those Divine truths and cosmic truths, which it points out, and after man's heart has been cleansed and his soul purified, and after his spirit has advanced and his mind been perfected that

his mind affirms and accepts those truths, and he says to the Qur'an: "How great are God's blessings!"

This section has been in part explained and proved in the Eleventh Word, and there is no need to repeat it.

But when it comes to facts concerning the hereafter and Intermediate Realm, the human mind certainly cannot rise to them and see them on its own.

However, it can prove them to the degree it sees them through the ways shown by the Qur'an.

It is explained and proved in the Tenth Word just how right and true are these disclosures of the Qur'an about the Unseen.

Second Radiance

This is the Qur'an's youth.

It preserves its freshness and youth every age as though newly revealed.

In fact, the Qur'an has to have perpetual youth since as a pre-eternal address, it addresses at once all the levels of mankind in every age.

And that is how it has been seen and is seen.

İşte pek çok itirazat ve tenkidata maruz ve en küçük bir hatâsından dolayı dâvasını kaybedecek bir Zât'ın lisanından böyle tereddüdsüz, kemâl-i ciddiyet ve emniyetle ve kuvvetli bir vüsuku ihsas eden bir tarzda böyle ihbarat-ı gaybiye, kat'iyen gösterir ki;

o Zât, Üstad-ı Ezeli'sinden ders alıyor, sonra söylüyor.

Üçüncü Şavk:

Hakaik-i İlahiye ve hakaik-i kevnîye ve umûr-u uhrevîye dair ihbarat-ı gaybiyesidir.

Evet Kur'anın hakaik-i İlahiye dair beyânâtı ve tilsim-i kâinatı fethedip ve hilkat-i âlemin muammasını açan beyânât-ı kevnîyesi, ihbarat-ı gaybiyenin en mühimmidir.

Çünkü o hakaik-i gaybiyeyi hadsiz dalâlet yolları içinde istikametle onları gidip bulmak, akl-ı beşerin kârı değildir ve olamaz.

Beşerin en dâhî hükemâları o mesâilin en küçüğüne akıllarıyla yetişmediği mâlûmdur.

Hem Kur'an, gösterdiği o hakaik-i İlahiye ve o hakaik-i kevnîyeyi beyândan sonra ve safa-yı kalb ve tezkiye-i nefisten sonra ve ruhun terakkiyatından ve aklın tekemmülünden sonra

beşerin ukûlü "Sadakte" deyip o hakaikı kabûl eder. Kur'ana "Bârekâllah" der.

Bu kısmın, kısmen Onbirinci Söz'de izah ve isbatı geçmiştir. Tekrara hacet kalmamıştır.

Amma ahvâl-i uhrevîye ve berzahîye ise, çendan akl-ı beşer kendi başıyla yetişemiyor, göremiyor.

Fakat, Kur'anın gösterdiği yollar ile onları görmek derecesinde isbat ediyor.

Onuncu Söz'de, Kur'anın şu ihbarat-ı gaybiyesi ne derece doğru ve hak olduğu izah ve isbat edilmiştir. Ona müracaat et.

İkinci Cilve

Kur'anın şebâbetidir.

Her asırda taze nâzil oluyor gibi tazeliğini, gençliğini muhafaza ediyor.

Evet Kur'an, bir hutbe-i ezeliye olarak umum asırlardaki umum tabakat-ı beşerîye birden hitab ettiği için öyle daimî bir şebabeti bulunmak lâzımdır.

Hem de, öyle görülmüş ve görünüyör.

Even, although all the centuries are **different** with regard to **ideas** and **capacity**, it **as though** looks to each particularly, and teaches it.

Man's works and laws grow old like man, they change and are changed.

But the rulings and laws of the Qur'an are so firm and **well-founded** that they increase in strength as the centuries pass.

#420

Indeed, this present age and the People of the Book this age, **who have more than any other relied on themselves** and stopped up their ears to the words of the Qur'an, are so in need of its **guiding address** of, **O People of the Book! O People of the Book!**

that it is as if it addresses this age directly, and the phrase **O People of the Book!** **comprises** also the meaning of **O People of the Modern Science Books!** {Ehl-i Mekteb, those educated in modern secular schools, as opposed to Ehl-i Kitab. [Tr.]}

It delivers its shout of, **O People of the Book! Come to common terms as between us and you** {Qur'an, 3:64.} to the ends of the world with all its strength, all its freshness, all its youth.

For example, **modern civilization**, *which is the product of the thought of all mankind and perhaps the jinn as well*, has taken up a position opposed to the Qur'an, *which individuals and communities have failed to dispute*.

With its sorcery it **impugns** the Qur'an's miraculousness.

Now, in order to prove the claim of the verse: **Say: if the whole of mankind the jinns were to gather together...**, {Qur'an, 17:88.} we shall compare the **foundations** and **principles** *which civilization has laid in the form of dispute*, with the principles of the Qur'an.

At the First Degree:

The **comparisons** and balances which form all the Words from the First to the Twenty-Fifth, and the verses at their heads which form their truths, all prove **with the certainty that two plus two equals four** the Qur'an's miraculousness and supremacy in the face of civilization.

At the Second Degree: Like the proofs in the Twelfth Word, it is to summarize a number of principles.

By reason of its philosophy, **present-day civilization** accepts '**force**' as the point of support in the life of society.

It takes as its aim '**benefits**,'

and considers the principle of its life to be '**conflict**.'

It considers the bond between communities to be '**racialism and negative nationalism**.'

Hattâ **efkârca** muhtelif ve **istidad**ça **mütebayin** asırlardan her asra göre **güya** o asra mahsus gibi bakar, baktırır ve ders verir.

Beşerin âsâr ve kanunları, beşer gibi ihtiyar oluyor, değişiyor, tebdil ediliyor.

Fakat Kur'anın hükümleri ve kanunları, o kadar sâbit ve **râsihtir** ki, asırlar geçtikçe daha ziyade kuvvetini gösteriyor.

Evet, **en ziyade kendine güvenen** ve Kur'anın sözlerine karşı kulağını kapayan şu asr-ı hâzır ve şu asrın ehl-i kitab insanları Kur'anın **يَا أَهْلَ الْكِتَابِ, يَا أَهْلَ الْكِتَابِ** hitab-ı mürşidanesine o kadar muhtaçtır ki,

güya o hitab doğrudan doğruya şu asra müteveccihdir ve **يَا أَهْلَ الْمَكْتَبِ** lafzı **يَا أَهْلَ الْكِتَابِ** mânâsını dahi tâzammun eder.

Bütün şiddetiyle, bütün tazeliğiyle, bütün şebabetiyle **يَا**

أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ sayhasını âlemin aktarına savuruyor.

Meselâ: Şahıslar, cemâatler, *muârazasından âciz kaldıkları* Kur'an'a karşı; *bütün nev'-i beşerin ve belki cinnîlerin de netice-i efkârları olan* **medeniyet-i hâzıra**, Kur'ana karşı muâraza vaziyetini almışlar.

İ'caz-ı Kur'ana karşı, sihirleriyle **muâraza ediyor**.

Şimdi, şu müdhiş yeni muârazacıya karşı i'câz-ı Kur'anı, **قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ** âyetinin dâvasını isbat etmek için *medeniyetin muâraza sûretiyle vaz'ettiği* **esâsâtı** ve **desatirini**, esâsât-ı Kur'aniye ile karşılaştıracamız.

Birinci derecede:

Birinci Söz'den tâ Yirmibeşinci Söz'e kadar olan **müvazeneler** ve mizanlar ve o Söz'lerin hakikatleri ve başları olan âyetler, **iki kerre iki dört eder derecesinde** medeniyete karşı Kur'anın i'câzını ve galebesini isbat eder.

İkinci derecede: Onikinci Söz'de isbat edildiği gibi, bir kısım düsturlarını hülâsa etmektir.

İşte **medeniyet-i hâzıra**, felsefesiyle hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede nokta-i istinadı "**kuvvet**" kabûl eder.

Hedefi "**menfaat**" bilir.

Düstur-u hayatı "**cidal**" tanır.

Cemâatlerin rabitasını "**unsuriyet ve menfi milliyet**" bilir.

While its aim is to provide 'amusements' for gratifying the appetites of the soul and increasing man's needs.

However, the mark of force is aggression.

And since *the benefits are insufficient to meet all needs*, their mark is that everyone tussles and jostles over them.

The mark of conflict is contention,

and the mark of racialism, aggression, *since it thrives on devouring others*.

Thus, it is because of these principles of civilization that despite all its virtues, it has provided a sort of superficial happiness for only twenty per cent of mankind

and cast eighty per cent into distress and poverty.

The wisdom of the Qur'an, however, takes as its point of support 'truth' in stead of force,

and in place of benefit has 'virtue and God's pleasure' as its aims.

Gayesi, hevesât-ı nefsanîyeyi tatmin ve hâcât-ı beşerîyeyi tezyid etmek için bâzı "lehviyat"tır.

Halbuki: Kuvvetin şe'ni, tecavüzdür.

Menfaatin şe'ni, *her arzuya kâfi gelmediğinden* üstünde boğuşmaktır.

Düstur-u cidalin şe'ni, çarpışmaktır.

Unsuriyetin şe'ni, *başkasını yutmakla beslenmek olduğundan* tecavüzdür.

İşte şu medeniyetin şu düsturlarındandır ki,

bütün mehâsinîyle beraber beşerin yüzde ancak yirmisine bir nevi sûrî saadet verip

seksenini rahatsızlığa, sefalete atmıştır.

Amma hikmet-i Kur'aniye ise nokta-i istinadî, kuvvet yerine "hakî" kabûl eder.

Gayede, menfaat yerine "fazilet ve rıza-yı İlahî"yi kabûl eder.

It considers 'the principle of mutual assistance' to be fundamental in life, rather than conflict.

In the ties between communities it accepts 'the bonds of religion, class, and country,' in place of racialism and nationalism.

Its aims are to place a barrier before the illicit assaults of the soul's base appetites and to urge the spirit to sublime matters, to satisfy man's elevated emotions and encourage him towards the human perfections.

And as for the truth, its mark is concord,

the mark of virtue is mutual support,

and the mark of mutual assistance, hastening to help one another.

The mark of religion is brotherhood and attraction.

And the result of reining in and tethering the evil-commanding soul and leaving the spirit free and urging it towards perfection is happiness in this world and the next.

Thus, despite the virtues present-day civilization has acquired from the guidance of the Qur'an in particular, and from the preceding revealed religions,

in point of fact it has thus suffered defeat before the Qur'an.

Third Degree:

Of thousands of matters, we shall point out only three or four by way of example.

Since the Qur'an's principles and laws have come from pre-eternity, they shall go to post-eternity.

They are not condemned to grow old and die like civilization's laws. They are always young and strong.

For example, despite all its societies for good works, all its establishments for the teaching of ethics, all its severe discipline and regulations, civilization has been unable to contest the All-Wise Qur'an on two of its matters, and has been defeated by them.

These two matters are:

Be steadfast in performing the prayers, and give zakat, {Qur'an, 2:43, etc.}
and, God has permitted trade and forbidden usury. {Qur'an, 2:275.}

We shall describe them, this miraculous victory, by means of an introduction. It is like this:

As is proved in Isharat al-I'jaz, just as the source of mankind's revolutions is one phrase, so another phrase is the origin of all immorality.

First Phrase: "So long as I'm full, what is it to me if others die of hunger."

Hayatta, düstur-u cidal yerine "düstur-u teavünü" esâs tutar.

Cemâatlerin rabitalarında, unsuriyet ve milliyet yerine "rabîta-i dinî ve sınıfı ve vatanı" kabûl eder.

Gayâtı, "hevesât-ı nefsanîyenin nâmeşru tecavüzatına sed çekip ruhu maaliyata teşvik ve hissiyat-ı ulviyesini tatmin etmektir ve insanı kemâlât-ı insânîyeye sevkedip insan etmektir."

Hakkın şe'ni ise, ittifaktır.

Faziletin şe'ni, tesanüddür.

Teavünün şe'ni, birbirinin imdadına yetişmektir.

Dinin şe'ni uhuvvettir, incizabdır.

Nefs-i emmâreyi gemlemekle bağlamak, ruhu kemâlâta kamçulamakla serbest bırakmanın şe'ni, saadet-i dâreyindir.

İşte medeniyet-i hâzıra, edyan-ı sâbika-i semâviyeden, bâhusus Kur'anın irşadatından aldığı mehâsinle beraber,

Kur'ana karşı böyle hakikat nazarında mağlub düşmüştür.

Üçüncü derece:

Binler mesâilinden yalnız nümune olarak üç-dört mes'eleyi göstereceğiz.

Evet Kur'anın düsturları, kanunları, ezelden geldiğinden ebede gidecektir.

Medeniyetin kanunları gibi ihtiyar olup ölüme mahkûm değildir. Daima gençtir, kuvvetlidir.

Meselâ: Medeniyetin bütün cem'iyat-ı hayriyeleri ile, bütün cebbarane şedid inzibat ve nizâmatlarıyla, bütün ahlâkî terbiyegâhlarıyla, Kur'an-ı Hakîm'in iki mes'elesine karşı muâraza edemeyip mağlub düşmüşlerdir.

Meselâ:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاحْلَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا

Kur'anın bu galebe-i i'câzânesini bir mukaddeme ile beyân edeceğiz. Şöyle ki:

"İşârât-ül I'câzda" isbat edildiği gibi bütün ihtilalat-ı beşeriyyenin madeni, bir kelime olduğu gibi bütün ahlâk-ı seyyiyyenin menbaı dahi, bir kelimedir.

Birinci kelime: "Ben tok olayım, başkası açlıktan ölse bana ne."

Second Phrase: " You work so that I can eat."

Yes, **the upper and lower classes** in human society, that is, the rich and the poor, live at peace when in **equilibrium**.

The basis of that equilibrium is **compassion and kindness in the upper classes**, and **respect and obedience in the lower classes**.

Now, the first phrase has incited the upper classes to practise oppression, immorality, and mercilessness.

And just as the second has driven the lower classes to hatred, **envy**, and to **contend** the upper classes, and has **negated man's tranquillity** for several centuries,

#422

so too this century, *as the result of the struggle between capital and labour*, it has been the cause of **the momentous events** of Europe well-known by all.

Thus, together with all its societies for good works, all its establishments for the teaching of ethics, all its severe discipline and regulations, it could not **reconcile** these two classes of mankind,

nor could it heal the two fearsome wounds in human life.

The Qur'an, however, **eradicates** the first phrase with its **injunction to pay zakat**, and heals it.

While it **uproots** the second phrase with its **prohibition on usury and interest**, and cures that.

Indeed, the Qur'anic verse stands at the door of the world and declares usury and interest to be forbidden.

It reads out its decree to mankind, saying: *"In order to close the door of strife, close the door of usury and interest!"* It forbids its **students** to enter it.

Second Principle:

Civilization does not accept **polygamy**.

It **considers** the Qur'an's decree to be **contrary to wisdom** and **opposed to man's benefits**.

Indeed, if **the purpose of marriage** was only to **satisfy lust**, polygamy would have been contrary to it.

But as is testified to by all animals and corroborated by plants that 'marry', the purpose and aim of marriage is **reproduction**.

The pleasure of satisfying lust is **a small wage** given by Divine mercy to encourage performance of the duty.

Since in truth and according to wisdom, marriage is for reproduction and **the perpetuation of the species**,

since women can **give birth** only once a year, and **can be impregnated** only half the month, and after the age of fifty fall into **despair**, and men **can impregnate** till a hundred years old, and thus one woman is insufficient for one man,

İkinci kelime: "Sen çalış, ben yiyeyim."

Evet hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede **havas ve avâm**, yâni zenginler ve fakirler, **müvazeneleriyle** rahatla yaşarlar.

O müvazenenin esâsı ise **Havas tabakasında merhamet ve şefkat**, **aşağısında hürmet ve itaattir**.

Şimdi birinci kelime, havas tabakasını zulme, ahlâksızlığa, merhametsizliğe sevkettiği gibidir.

İkinci kelime, avâmı kine, **hasede**, **mübarezeye** sevkedip **rahat-ı beşeriye**yi birkaç asırdır **selbettiği** gibi;

şu asırda *sa'y, sermaye ile mübareze neticesi* herkesçe mâlûm olan Avrupa **hâdisat-ı azîmesi** meydana geldi.

İşte medeniyet, bütün cem'iyat-ı hayriye ile ve ahlâkî mektepleriyle ve şedid inzibat ve nizâmatıyla, beşerin o iki tabakasını **mûsalaha** edemediği gibi,

hayat-ı beşerin iki müdhiş yarasını tedâvi edememiştir.

Kur'an, birinci kelimeyi esâsından **"vücub-u zekat"** ile **kal'eder**, tedâvi eder.

İkinci kelimenin esâsını **"hurmet-i riba"** ile **kal'edip** tedâvi eder.

Evet, âyet-i Kur'aniye âlem kapısında durup ribaya yasaktır der.

"Kavga kapısını kapamak için banka kapısını kapayınız" diyerek insanlara ferman eder. **Şâkirdlerine** "Girmeyiniz" emreder.

İkinci Esâs:

Medeniyet, **taaddüd-ü ezvacı** kabûl etmiyor.

Kur'anın o hükmünü, kendine **muhalif-i hikmet** ve **maslahat-ı beşeriye**ye **münafî telakki eder**.

Evet eğer **izdivacdaki hikmet**, yalnız **kaza-yı şehvet** olsa, taaddüd bilakis olmalı.

Halbuki, hattâ bütün hayvanatın şehadetiyle ve izdivac eden nebâtatın tasdiğiyle sabittir ki; izdivacın hikmeti ve gayesi, **tenasüldür**.

Kaza-yı şehvet lezzeti ise, o vazifeyi gördürmek için rahmet tarafından verilen **bir ücret-i cüz'iyedir**.

Mâdem hikmeten, hakikaten, izdivac nesil içindir, **nev'in bekası** içindir.

Elbette, bir senede yalnız bir defa **tevellüde** kabil ve ayın yalnız yarısında **kabil-i telakkuh** olan ve elli senede **ye'se** düşen bir kadın, ekseri vakitte tâ yüz seneye kadar **kabil-i telkîh** bir erkeğe kâfi gelmediğinden,

civilization has been compelled to accept numerous houses of ill-repute.

Third Principle:

Unreasoning civilization criticizes the Qur'anic verse which apportions to women **one third** [in inheritance].

However, **most of the rulings** concerning social life are **in accordance with the majority**,

and mostly a woman finds someone to protect her.

As for the man, she will be a burden on him and will have to combine efforts with someone else who will leave her her **means of subsistence**.

Thus, in this form, if a woman takes half of the father's legacy, her husband makes up her **deficiency**.

But if the man receives two parts from his father, one part he will give to maintaining **the woman he has married**, thus becoming equal with his sister.

The justice of the Qur'an requires it to be thus. It has decreed it in this way.

{(*)}: This is part of my court **defence**, which was the **supplement for the Appeal Court** and which silenced the court. It is appropriate as a footnote for this passage.

I told the court of law: **Surely if there is any justice on the face of the earth, it will reject and quash an unjust decision** which has convicted someone for expounding a **most sacred, just Divine rule** which governs in the social life of three hundred and fifty million people in the year one thousand three hundred and fifty, and in every century, **relying on the confirmation and consensus of three hundred and fifty thousand Qur'anic commentaries**, and following the beliefs of our forefathers of one thousand three hundred and fifty years.}

Fourth Principle:

Just as the Qur'an severely prohibits **the worship of idols**,

#423

so it forbids the worship of images, which is a sort of imitation of idol-worship.

Whereas civilization counts **the representation of forms** as one of its **virtues**, and has attempted to dispute the Qur'an in this matter.

But represented forms, whether pictorial or concrete, are either **embodied tyranny**, or **embodied hypocrisy**, or **embodied lust**; they **excite lust** and encourage man to oppression, hypocrisy, and **licentiousness**.

Moreover, the Qur'an compassionately commands women to wear **the veil of modesty**

medeniyet pek çok fahişhaneleri kabûl etmeye mecburdur.

Üçüncü Esâs:

Muhakemesiz medeniyet, Kur'an kadına **sülûs** verdiği için âyeti tenkid eder.

Halbuki hayat-ı içtimaiyede **ekser ahkâm**, **ekseriyet itibariyle** olduğundan;

ekseriyet itibariyle bir kadın, kendini himaye edecek birisini bulur.

Erkek ise, ona yük olacak ve **nafakasını** ona bırakacak birisiyle teşrik-i mesaî etmeye mecbur olur.

İşte bu sûrette bir kadın, pederinden yarısını alsa, kocası **noksaniyetini** temin eder.

Erkek, pederinden iki parça alsa, bir parçasını **tezevvüc ettiği kadının** idaresine verecek; kız kardeşine müsavi gelir.

İşte adâlet-i Kur'aniye böyle iktiza eder, böyle hükmetmiştir. (Haşiye-1)

{(Haşiye-1): Mahkemeye karşı ve mahkemeyi susturan **lâyiha-i Temyiz'in müdafaatından** bir parçadır. Bu makama haşiye olmuş.

Ben de adliyenin mahkemesine derim ki: Bin üçyüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon insanların hayat-ı içtimaiyesinde **en kudsi ve hakikatlı bir düstur-u İlahîyi**, üçyüzelli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına **istinaden** ve bin üçyüzelli sene zarfında geçmiş ecdadımızın itikadlarına iktidaen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir kararı, **elbette rûy-i zeminde adâlet varsa, o kararı red ve bu hükmü nakzedecektir.**"}

Dördüncü Esâs:

Sanem-perestliği şiddetle Kur'an men'ettiği gibi,

sanem-perestliğin bir nevi taklidi olan sûret-perestliği de men'eder.

Medeniyet ise, **sûretleri** kendi **mehâsininden** sayıp Kur'an'a muâraza etmek istemiş.

Halbuki gölgeli gölgesiz sûretler, ya bir **zulm-ü mütehaccir** veya bir **riyâ-yı mütecessid** veya bir **heves-i mütecessimdir** ki, beşeri zulme ve riyâyâ ve **hevaya**, **hevesi kamçılıyıp** teşvik eder.

Hem Kur'an merhameten, kadınların hürmetini muhafaza için, **hayâ perdesini** takmasını emreder.

so that they will be treated with respect and those mines of compassion will not be trodden under the feet of **low desires**, nor be like worthless **goods** for the excitement of lust.

{(*)}: The Twenty-Fourth Flash of the Thirty-First Letter about the veiling of women has proved most decisively that Islamic dress is **natural** for women, and that to cast it aside is **contrary** to women's nature. }

Civilization, however, has drawn women out of their homes, rent their veils, and corrupted mankind.

For family life continues through the **mutual love** and respect of man and wife.

But immodest dress has destroyed **sincere** respect and affection, and has poisoned family life.

While worship of the human form in particular has shaken morality in appalling fashion, causing **the abasement of man's spirit**. This may be understood from the following:

To look lustfully and with desire at the corpse of a beautiful woman who is in need of pity and compassion destroys **morality**;

so too, to look **lasciviously** at the representations of dead women, or of living women, for they are like little corpses, shakes to their very roots **the elevated human emotions**, and destroys them.

Thus, together with assisting **human happiness** in this world, all of thousands of **matters of the Qur'an** like the above three examples also serve eternal happiness.

You can compare other matters to these.

Just as present-day civilization stands defeated before the Qur'anic principles concerning human social life and in reality is bankrupt in the face of the Qur'an's miraculousness,

so too it has been proved decisively in the previous twenty-five Words through the comparisons between **European philosophy** and **human science**, *which are the spirit of civilization*, and the wisdom of the Qur'an that philosophy is **impotent** and the wisdom of the Qur'an **miraculous**.

The impotence and **bankruptcy** of philosophy and **miraculousness** and **wealth** of Qur'anic wisdom have been proved in the Eleventh and Twelfth Words; you may refer to those.

Furthermore, just as **present-day civilization** is defeated before the miraculousness of the Qur'an's wisdom in regard to learning and actions,

The same is true for literature and **rhetoric**. The comparison of the literature and rhetoric of civilization and those of the Qur'an is that of **the dark grief** and **hopeless wailing** of a motherless orphan and the low and uproarious song of a **drunkard**, and the yearning,

Tâ **hevesât-ı rezilenin** ayağı altında o şefkat madenleri zillet çekmesinler. Âlet-i hevesât, ehemmiyetsiz bir **metâ'** hükmüne geçmesinler. (Haşiye-2)

{(Haşiye-2): Tesettür-ü nisvan hakkında Otuzbirinci Mektub'un Yirmidördüncü Lem'ası, gâyet kat'î bir sûrette isbat etmiştir ki: Tesettür, kadınlar için **fitrîdir**. Ref'-i tesettür, fıtrata **münafidir**. }

Medeniyet ise, kadınları yuvalarından çıkarıp, perdelerini yırtıp, beşeri de baştan çıkarmıştır.

Halbuki aile hayatı, kadın-erkek mabeyninde **mütekabil** hürmet ve **muhabbetle** devam eder.

Halbuki açık-saçıklık, **samimî** hürmet ve muhabbeti izale edip ailevî hayatı zehirlemiştir.

Hususan sûretperestlik, ahlâkı fena halde sarstığı ve **sukut-u ruha** sebebiyet verdiği şununla anlaşılır:

Nasılki merhume ve rahmete muhtaç bir güzel kadın cenazesine nazar-ı şehvet ve hevesle bakmak, ne kadar **ahlâkı** tahrib eder.

Öyle de: Ölmüş kadınların sûretlerine veyahut sağ kadınların küçük cenazeleri hükmünde olan sûretlerine **hevesperverane** bakmak, derinden derine **hissiyat-ı ulviye-i insâniye**yi sarsar, tahrib eder.

İşte şu üç misâl gibi binler **mesâil-i Kur'anîyenin** her birisi, **saadet-i beşeriye**yi dünyada temine hizmet etmekle beraber hayat-ı ebediyesine de hizmet eder.

Sâir mes'eleleri mezkûr mes'elelere kıyas edebilirsin.

Nasıl medeniyet-i hâzıra, Kur'anın hayat-ı içtimaiye-i beşere ait olan düsturlarına karşı mağlub olup Kur'anın i'câz-ı mânevîsine karşı hakikat noktasında iflas eder.

Öyle de: *Medeniyetin ruhu olan* **felsefe-i Avrupa** ve **hikmet-i beşeriye**yi, hikmet-i Kur'anla yirmibeş aded Sözlerde mizanlarla iki hikmetin müvazenesinde, hikmet-i felsefiye **âcize** ve hikmet-i Kur'anîyenin **mu'cize** olduğu kat'iyetle isbat edilmiştir.

Nasılki Onbirinci ve Onikinci Sözlerde, hikmet-i felsefiyenin aczi ve **iflası**; ve hikmet-i Kur'anîyenin **i'câzı** ve **gınası** isbat edilmiştir, müracaat edebilirsin.

Hem nasıl **medeniyet-i hâzıra**, hikmet-i Kur'anın ilmî ve amelî i'câzına karşı mağlub oluyor.

Öyle de: Medeniyetin edebiyat ve **belâgatı** da, Kur'anın edeb ve belâgatına karşı nisbeti: Öksüz bir yetimin **muzlim bir hüzü**n ile **ümitsiz ağlayışı**, hem süflî bir vaziyette sarhoş bir **ayyaşın** velvele-i gınasının (şarkı demektir) nisbeti ile,

hopeful sorrow of an elevated lover arising from a temporary separation and patriotic songs urging victory or war and high self-sacrifice.

For in regard to the effects of its styles, literature and rhetoric produce either sorrow or joy.

#424

And sadness is of two sorts. It is either a dark sorrow arising from the lack of friends, that is, having no friends or owner,

which is the sorrow produced by the literature of civilization, which is stained by misguidance, enamoured of nature, tainted by heedlessness,

or it is the second sorrow. This arises from the separation of friends, that is, the friends exist, but their absence causes a yearning sorrow.

This is the guidance-giving, light-scattering sorrow which the Qur'an produces.

Joy, too, is of two sorts. One stimulates the desires of the soul.

This is the mark of civilization's literature in the fields of theatre, cinema, and the novel.

While the other joy silences the soul, and is subtle and mannerly, innocently urging the spirit, heart, mind, and subtle faculties to attain to sublime matters, to their original home and eternal abode, and their companions of the hereafter;

it is the joy the Qur'an of Miraculous Exposition produces. It fills man with eagerness for Paradise and eternal happiness and the vision of God's beauty.

Thus, the vast meaning and mighty truth which the verse, Say: If the whole of mankind and the jinns were to gather together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like thereof, even if they backed up each other with help and support {Qur'an, 17:88.} expresses,

is imagined by those of scant intelligence to be an impossible supposition for the purposes of uttering an exaggerated piece of eloquence. God forbid!

It is not an exaggeration, nor is it an impossible supposition; it is an absolutely truthful piece of rhetoric, and possible and actual.

One aspect of its being in this form is this:

if all the fine words of man and jinn which do not issue from the Qur'an and do not belong to it were to be gathered together, they could not imitate the Qur'an.

And they have not been able to imitate it, for they have been unable to show that they have.

The second aspect is this:

ulvî bir âşıkın muvakkat bir iftiraktan müştakane, ümidkârane bir hüzn ile gınası (şarkısı); hem zafer veya harbe ve ulvî fedâkârlıklara sevk etmek için teşvikkârane kasaid-i vataniyeye nisbeti gibidir.

Çünkü edeb ve belâgat, tesir-i üslûb itibariyle ya hüzn verir, ya neşe verir.

Hüzn ise, iki kısımdır: Ya fakd-ül ahabdan gelir, yâni ahabsızlıktan, sahipsizlikten gelen karanlıklı bir hüznüdür ki;

dalalet-âlûd, tabiatperest, gafletpîşe olan medeniyetin edebiyatının verdiği hüznüdür.

İkinci hüzn, firak-ul ahabdan gelir, yâni ahab var, firakında müştakane bir hüzn verir.

İşte şu hüzn, hidâyet-edâ, nur-efşan Kur'anın verdiği hüznüdür.

Amma neşe ise, o da iki kısımdır: Birisi, nefsi hevesâtına teşvik eder.

O da tiyatrocu, sinemacı, romancı medeniyetin edebiyatının şe'nidir.

İkinci neşe, nefsi susturup, ruhu, kalbi, aklı, sırrı maaliyata, vatan-ı aslîlerine, makarr-ı ebedîlerine, ahab-ı uhrevîlerine yetişmek için lâtif ve edebli masumane bir teşviktir ki,

o da Cennet ve saadet-i ebediyeye ve rü'yet-i cemâlullaha beşeri sevkeden ve şevke getiren Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın verdiği neşe'dir.

İşte

قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا

الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

ifade ettiği azîm mânâ ve büyük hakikat,

kasır-ül fehmi olanlarca ve dikkatsizlikle mübalağalı bir belâgat için muhal bir sûret zannediliyor. Hâşâ!

Mübalağa değil, muhal bir sûret değil, ayn-ı hakikat bir belâgat ve mümkün ve vâki bir sûrettedir.

O sûretin bir vechi şudur ki; yâni,

Kur'andan tereşşuh etmeyen ve Kur'an'ın malı olmayan ins ve cinnin bütün güzel sözleri toplansa, Kur'an'ı tanzir edemez, demektir.

Hem edememiş ki, gösterilmiyor.

İkinci vecih şudur ki:

Civilization, and science and philosophy and European literature, *which are the products of the thought and efforts of mankind and the jinn and even satans*, remain in the very pits of impotence before the *decrees*, wisdom, and eloquence of the Qur'an.

Just as we showed in the examples.

Third Radiance

It is as though the All-Wise Qur'an is every century *turned* directly *towards* all the classes of humanity, and addresses each particularly.

Indeed, since the Qur'an summons all mankind with all its classes and instructs them in belief, *the highest and most subtle science*, and in knowledge of God, *the broadest and most luminous branch of learning*, and in the laws of Islam, *which are the most important and various of the sciences*, it is essential that it should instruct every class and group appropriately.

What it teaches, however, is the same; it does not differ. In which case, there have to be different *levels* in the same lesson,

and according to its degree, every class takes its share from one of the veils of the Qur'an.

#425

We have given many examples of this, and they may be referred to.

Here we shall only indicate one or two minor points, and *the share of understanding* of one or two classes.

For example:

*He begets not, nor is He begotten * And there is none like unto Him. {Qur'an, 112:3-4.}*

The share of understanding of this of the *ordinary people*, which forms the most numerous class: "Almighty God is above having mother and father, relatives or *wife*."

While the share of a *middle* class: "It is to deny *the divinity* of Jesus (Peace be upon him), and the angels, and anything *which has been born*."

For although *denying* something *impossible* is apparently purposeless, *according to the rules of rhetoric*, a *necessary statement* is intended, which gives it purpose.

Thus, the purpose of denying son and *begetter*, *which are particular to corporality*, is *to deny the divinity* of those who have offspring and parents and equals; and it is to show that they are not worthy of being worshipped.

It is because of this that Sura al-Ikhlâs is beneficial for everyone all the time.

The share of a more advanced class: "**Almighty God** is above all relations *which suggest giving birth and being born*."

Cin ve insin hattâ şeytanların netice-i efkârları ve muhassala-i mesâileri olan medeniyet ve hikmet-i felsefe ve edebiyat-ı ecnebiye, Kur'anın *ahkâm* ve hikmet ve belâgatına karşı âciz derekesindedirler, demektir.

Nasıl da nümunesini gösterdik.

Üçüncü Cilve

Kur'an-ı Hakîm, her asırdaki tabakat-ı beşerin her bir tabakasına güya doğrudan doğruya o tabakaya hususî *müteveccih*ti, hitab ediyor.

Evet bütün benî-Âdeme bütün tabakatıyla *en yüksek ve en dakik ilim olan* imânâ ve *en geniş ve nurani fen olan* mârifetullahâ ve *en ehemmiyetli ve mütenevvi maarif olan* ahkâm-ı İslâmiyeye davet eden, ders veren Kur'an ise, her nev'e, her taifeye muvafık gelecek bir ders vermek elzemdir.

Halbuki ders birdir, ayrı ayrı değil. Öyle ise, aynı derste *tabakat* bulunmak lâzımdır.

Derecata göre her biri, Kur'anın perdelerinden bir perdeden hisse-i dersini alır.

Şu hakikatın çok nümunelerini zikretmişiz. Onlara müracaat edilebilir.

Yalnız burada bir-iki cüz'ünün, hem yalnız bir-iki tabakasının *hisse-i fehmine* işaret ederiz:

Meselâ:

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

Kesretli tabaka olan *avâm* tabakasının şundan hisse-i fehmi: "Cenâb-ı Hak, peder ve veleden ve akrandan ve *zevceden* münezzehtir."

Daha *mutavassıt* bir tabaka, şundan "İsa Aleyhisselâm'ın ve melâikelerin ve *tevellüde mazhar* şeylerin *ulûhiyetini* nefyetmektir."

Çünkü *muhâl* bir şeyi *nefyetmek*, zâhiren faidesiz olduğundan *belâgatta* medâr-ı faide olacak bir *lâzım-ı hüküm* murad olunur.

İşte *cismâniyete mahsus* veled ve *vâlid*i nefyetmekten murad ise, veled ve vâlid ve küfvü bulunanların, *nefy-i ulûhiyet*leridir ve mâbud olmaya lâayık olmadıklarını göstermektir.

Şu sırdandır ki, Sûre-i İhlâs herkese, hem her vakit faide verebilir.

Daha bir parça ileri bir tabakanın hisse-i fehmi: "**Cenâb-ı Hak** mevcûdâta karşı *tevlid* ve *tevellüd*ü *ışmam* edecek bütün rabitalardan münezzehtir.

He is exempt from having any **partners**, **helpers**, or fellows.

His relations with all beings are those of Creator.

He creates through His **pre-eternal will** with **the command of "Be!", and it is.**

He is far beyond having any relation which is **contrary to perfection**, or is **compelling**, **necessitating**, or **involuntary**."

And the share of understanding of a higher class still: "Almighty God is pre-eternal and post-eternal, He is **the First** and **the Last**.

Neither **in His essence**, nor in His attributes, nor **in His actions**, has He in any way any equal, peer, **like**, or match, or anything similar, resembling, or **analogous** to Him.

Only, in His acts, there may be **comparisons** expressing **similarity**:

And God's is the highest similitude. {Qur'an, 16:60.}

You can draw analogies with the above for other classes, which all receive different shares, like *those who have attained knowledge of God, the lovers of God, and the truly sincere*.

A Second Example:

Muhammad is not the father of any of your men. {Qur'an, 33:40.}

The share of understanding from this of **the first class**: "Zayd, the servant of God's Noble Messenger (Peace and blessings be upon him), whom he also addressed as 'my son,' divorced his stately wife because he did not find himself **equal** to her.

On God's command, the Messenger (PBUH) took her.

The verse says: 'If the Prophet calls you son, it is in respect of his Messengership. In regard to his person, he is not your father, so that the women he takes should be unsuitable for him.'"

#426

The second class's share is this: A great ruler looks on his **subjects** with **paternal compassion**.

If he is a **spiritual monarch** ruling both outwardly and inwardly, then since his compassion goes a hundred times beyond that of a father, his subjects look on him as a father and on themselves as his real sons.

A father's view cannot be transformed into that of a **husband**, and a daughter's view cannot be easily transformed into the view of a wife, so since the Prophet's taking the believers' daughters would seem inappropriate, the Qur'an says:

Şerik ve **muinden** ve hemcinsten müberradır.

Belki mevcûdâta karşı nisbeti, Hallâkıyettir.

"Emr-i kün feyekûn" ile, **irade-i ezeliyesi**yle, ihtiyarıyla icad eder.

İcabî ve ızdırarî ve sudûr-u gayr-ı ihtiyârî gibi **münafî-i kemâl** her bir rabıtan münezzehtir."

Daha yüksek bir tabakanın hisse-i fehmi: Cenâb-ı Hak ezelîdir, ebedîdir, **evvel** ve **âhirdir**.

Hiçbir cihette ne **zâtında**, ne sîfâtında, ne **ef'alinde** nazîri, küfvü, **şebihî**, misli, misâli, **mesîli** yoktur.

Yalnız ef'alinde, şunununda **teşbihî** ifade eden **mesel** var:

وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰی

Bu tabakata; *ârifin tabakası, ehl-i aşk tabakası, sıddıkîn tabakası* gibi ayrı ayrı hisse sahiblerini kıyas edebilirsin.

İkinci misâl:

Meselâ, مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ

Tabaka-i ûlânın şundan hisse-i fehmi şudur ki: "Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın hizmetkârı veya "**Veledim**" hitabına mazhar olan Zeyd, izzetli zevcesini kendine **küfûv** bulmadığı için tatlik etmiş.

Allah'ın emriyle Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm almış.

Âyet der: "Peygamber size evlâdım dese, risâlet cihetiyle söyler. Şahsiyet itibariyle pederiniz değil ki, aldığı kadınlar ona münasib düşmesin."

İkinci tabakanın hisse-i fehmi şudur ki: Bir büyük âmir, **raiyetine pederane şefkatle** bakar.

Eğer o âmir, zâhir ve bâtın bir **Padişah-ı ruhânî** olsa, o vakit merhameti pederin yüz defa şefkatinden ileri gittiğinden o raiyetin efradı onun hakikî evlâdı gibi ona peder nazarıyla bakarlar.

Peder nazarı, **zevc** nazarına inkılab edemediğinden; kız nazarı da zevce nazarına kolayca değişmediğinden, efkâr-ı âmmede Peygamber (A.S.M.), mü'minlerin kızlarını alması şu sırra uygun gelmediğinden Kur'an der:

“The Prophet (PBUH) acts kindly towards you with the eye of **Divine compassion**, and treats you **in a fatherly manner**. In the name of his **Messengership**, you are like his children.

But with regard to his human person, he is not your father so that his taking a wife from you should be unfitting.”

The third group would **understand** it like this: "You should not claim a **connection** with the Prophet (PBUH), and relying on his **perfections** and trusting in his fatherly compassion, commit errors and **faults**."

Yes, many people are lazy because they lean on their elders and **guides**. They even sometimes say: "*Our prayers have been performed.*" (Like some 'Alawis)

The Fourth Point:

Another group would understand a sign from the Unseen from this verse, as follows:

The Prophet's **male children** would not remain at the degree of 'men' [rijal]; **in consequence of some wise purpose**, his descendants would not continue as men.

Since through the use of the term 'rijal' it indicates that he is the father of women, his line would continue through women.

And, Praise be to God, Fatima's blessed descendants, like Hasan and Husayn, the radiant moons of two luminous lines, continued the physical and spiritual line of the Sun of Prophethood.

O God, grant blessings to him and his Family.
(The First Light here reaches a conclusion with Three Rays.)

Second Light

The Second Light comprises Three Beams.

First Beam

According to the testimony of thousands of brilliant scholars of rhetoric and the science of rhetorical style like Zamakhshari, Sakkaki, and 'Abd al-Qahir Jurjani, there is in the Qur'an of Miraculous Exposition **as a whole a pleasant fluency, a superior correctness, a firm mutual solidarity, and compact proportionateness, powerful co-operation between the sentences and parts, and an elevated harmony between the verses and their aims.**

And yet, while there are seven or eight significant factors that might mar or destroy the harmony, **co-operation**, and **mutual support**, and the **fluency** and correctness,

"Peygamber (A.S.M.), **merhamet-i İlahiye** nazarıyla size şefkat eder, **pederane** muamele yapar. **Risâlet** namına siz onun evlâdı gibisiniz.

Fakat şahsiyet-i insâniyet itibariyle pederiniz değildir ki, sizden zevce alması münasib düşmesin."

Üçüncü kısım şöyle **fehmeder** ki: Peygamber'e (A.S.M.) **intisab** edip onun **kemâlâtına** istinad ederek onun pederane şefkatine itimad edip kusur ve **hatiat** etmemelisiniz, demektir.

Evet çoklar var ki, büyüklerine ve **mürşidlerine** itimad edip tenbellik eder. Hattâ bâzan, "*Namazımız kılınmış*" der. (Bir kısım Alevîler gibi)

Dördüncü Nükte:

Bir kısım şu âyetten şöyle bir işaret-i gaybiye fehmeder ki:

Peygamber'in (A.S.M.) **evlâd-ı zükûru**, rical derecesinde kalmayıp, rical olarak nesli, **bir hikmete binaen** kalmayacaktır.

Yalnız "rical" tâbirinin ifadesiyle, nisanın pederi olduğunu işaret ettiğinden, nisa olarak nesli devam edecektir.

Felillahilhamd Hazret-i Fatıma'nın nesl-i mübareki, Hasan ve Hüseyin gibi iki nurani silsilenin bedr-i münevverî, Şems-i Nübüvvet'in mânevî ve maddî neslini idame ediyorlar.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ

(Birinci Şu'le, üç Şua ile hitama erdi.)

İkinci Şu'le

İkinci Şu'le'nin "Üç Nur"u var.

Birinci Nur

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın **heyet-i mecmuasında raik bir selaset, faik bir selâmet, metin bir tesanüd, muhkem bir tenasüb, cümleleri ve heyetleri mabeyninde kavî bir teavün**; ve **âyetler ve maksadları mabeyninde ulvî bir tecavüb** olduğunu İlmi Beyan ve Fenn-i Maânî ve Beyanî'nin Zemahşerî, Sekkakî, Abdülkahir-i Cürcanî gibi binlerle dâhî imamların şehadetiyle sabit olduğu halde;

o tecavüb ve **teavün** ve **tesanüdü** ve **selaset** ve selâmeti kırarak, bozacak sekiz-dokuz mühim esbab bulunurken,

they do not **mar** them, indeed, they give strength to the fluency, correctness, and proportionateness.

Only, those causes have exerted an influence to some extent and taken others out of **the veil of the order and fluency**.

But just as a number of bumps and excrescences appear on a tree, not to spoil **the harmony** of the tree,

#427

but to produce fruit which will be the means for the tree reaching **its adorned perfection** and beauty;

in just the same way, these factors stick out their knobbly heads in order to express meanings which will enhance the Qur'an's **fluent word-order**.

Thus, although **the Perspicuous Qur'an** was revealed part by part like stars over twenty years in response to the circumstances and needs, it possesses such a **perfect harmony** and displays such a **proportionateness** that it is as though it was revealed all at once.

Furthermore, although the circumstances which prompted the Qur'an's revelation were all different and **various**, its parts are so mutually supportive that it is as though it was revealed in response to only one of them.

And although the Qur'an came in response to **different** and **repeated** questions, it displays **the utmost blending and unity**, as though it was the answer to a **single question**.

And although the Qur'an came to explain the requirements of **numerous diverse** events, it displays such a **perfect order** that it is as though it explains a **single event**.

And although the Qur'an was revealed through **Divine condescension in styles appropriate to the understanding of the innumerable people it would address, whose circumstances were different and diverse**, it displays such a **fine correspondence** and **beautiful smoothness** of style that it is as though the *circumstances* were one and the level of understanding the same; it flows as smoothly as water.

And although the Qur'an addresses numerous classes **distant from one another**, it possesses such an **ease of exposition**, such an **eloquence in its word-order**, such a **clarity in its manner of expression** that it is as though it is addressing a single class.

Even, each class supposes that it alone is being addressed.

And although the Qur'an was revealed in order to guide and lead to various aims, it possesses such an **perfect integrity**, such a **careful balance**, such a **fine order** that it is as though the aim was one.

o esbab **bozma**ğa değil, belki selasetine, selâmetine, tesanüdüne kuvvet vermiştir.

Yalnız, o esbab bir derece hükmünü icra edip, başlarını **perde-i nizam ve selasetten** çıkarmışlar.

Fakat nasıl ki yeknesak, düz bir ağacın gövdesinden bir kısım çıkıntılar, sivricikler çıkar. Lâkin ağacın **tenasübünü** bozmak için çıkmıyorlar.

Belki, o ağacın **zînetli tekemmülüne** ve cemaline medar olan meyveyi vermek için çıkıyorlar.

Aynen bunun gibi, şu esbab dahi, Kur'anın **selaset-i nazmına** kıymetdar manaları ifade için sivri başlarını çıkarıyorlar.

İşte o **Kur'an-ı Mübin**, yirmi senede hacetlerin mevkileri itibariyle necim necim olarak, müteferrik parça parça nüzul ettiği halde, öyle bir **kemal-i tenasübü** vardır ki, güya bir defada nâzil olmuş gibi bir **münasebet** gösteriyor.

Hem o Kur'an, yirmi senede, hem muhtelif, **mütebayin** esbab-ı nüzule göre geldiği halde, tesanüdün kemalini öyle gösteriyor; güya bir sebab-i vâhidle nüzul etmiştir.

Hem o Kur'an, **mütefavit** ve **mükerrer** suallerin cevabı olarak geldiği halde, **nihayet imtizac ve ittihadı** gösteriyor. Güya bir **sual-i vâhidin** cevabıdır.

Hem Kur'an **mütegayir**, **müteaddid** hâdisatın ahkâmını beyan için geldiği halde, öyle bir **kemal-i intizamı** gösteriyor ki, güya bir **hâdise-i vâhidin** beyanıdır.

Hem Kur'an **mütehalif**, **mütenevvi halette** hadsiz muhatabların fehimlerine münasib üslûblarda **tenezzülât-ı kelâmiye** ile nâzil olduğu halde, öyle bir **hüsn-ü temasül** ve **güzel bir selaset** gösteriyor ki, güya **halet** birdir, bir derece-i fehimdir; su gibi akar bir selaset gösteriyor.

Hem o Kur'an **mütebaid**, müteaddid muhatabîn esnafına müteveccihen mütekellim olduğu halde, öyle bir **sühulet-i beyanı**, bir **cezalet-i nizamı** bir **vuzuh-u ifhamı** var ki; güya muhatabı bir sınıftır.

Hattâ her bir sınıf zanneder ki, bil'asale muhatab yalnız kendisidir.

Hem Kur'an, mütefavit mütederric irşadî bazı gayelere îsal ve hidayet etmek için nâzil olduğu halde, öyle bir **kemal-i istikamet**, öyle bir **dikkat-i müvazenet**, öyle bir **hüsn-ü intizam** vardır ki; güya maksad birdir.

Thus, while these are all **causes of confusion**, they have been employed in the Qur'an's miraculous manner of exposition, in its **fluency and proportionateness**.

For sure, everyone *whose heart is without disease, whose mind is sound, whose conscience is not sick, whose taste is unimpaired* sees in the Qur'an's manner of exposition a beautiful smoothness of style, **a graceful harmony**, a pleasing proportionateness, **a unique eloquence**.

All the clear-sighted see that the Qur'an possesses an eye that

sees the whole universe **together with its outer and inner aspects** **clearly** before it as though it was a page; that it turns the page as it wishes, and tells the page's meanings as it wishes.

Several **volumes** would be necessary if we were **to explain** the meaning of this First Beam together with examples,

so sufficing with **the explanations** and proofs of this fact in my Arabic treatises and in *Isharat al-I'jaz*, and in the twenty-five Words up to here, I have only pointed out here these features of the Qur'an in it as whole.

#428

Second Beam

This concerns **the miraculous qualities** in the Qur'an's **unique style** in the summaries and **Most Beautiful Divine Names**, which it shows **at the ends of its verses**.

[Reminder: There are many verses in this Second Beam.

These are not only examples for the Second Beam, but for all the preceding **examples** and **Rays**.

It would be extremely lengthy to explain them all giving them their due, so for now I am compelled to be brief and succinct.

I have therefore indicated very **concisely** all the verses which form examples of this **mighty mystery of miraculousness**, and have **postponed** detailed explanation of them to another time.]

Thus, the Qur'an of Miraculous Exposition **mostly** mentions **summaries** at the conclusion of its verses which either **contain** the Divine Names or their meanings;

or refer the verse to the reason in order to urge it **ponder over** it;

or they comprise a **universal rule** from among **the aims of the Qur'an** in order to **corroborate** and **strengthen** the verse.

Thus, in the summaries are **certain indications** from the Qur'an's **exalted wisdom** and **certain droplets** from the **water of life of Divine guidance**, and **certain sparks** from the **lightning of the Qur'an's miraculousness**.

İşte bu esbablar, **müşevveşiyetin esbabı** iken, Kur'anın i'caz-ı beyanında, **selaset ve tenasübünde** istihdam edilmişlerdir.

Evet **kalbi sekamsız, akli müstakim, vicdanı marazsız, zevki selim** her adam Kur'an'ın beyanında güzel bir selaset, **rânâ bir tenasüb**, hoş bir ahenk, **yekta bir fesahat** görür.

Hem basîresinde selim bir gözü olan görür ki, Kur'an'da öyle bir göz vardır ki,

o göz bütün kâinatı **zahir ve bâtını ile vâzih**, göz önünde bir sahife gibi görür, istediği gibi çevirir, istediği bir tarzda o sahifenin manalarını söyler.

Şu Birinci Nur'un hakikatini misaller ile **tavzih** etsek, birkaç **mücelled** lâzım.

Öyle ise, sair risale-i arabiyemde ve "İşarat-ül I'caz"da ve şu yirmibeş aded Söz'lerde şu hakikatın isbatına dair olan **izahatla** iktifa edip misal olarak mecmu-u Kur'anı birden gösteriyorum.

İkinci Nuru

Kur'an-ı Hakîm'in **âyetlerinin hâtimelerinde** gösterdiği fezlekeler ve **esma-i hüsnâ** cihetindeki **üslûb-u bediî**inde olan **meziyet-i i'caziye**ye dairdir.

[İhtar: Şu İkinci Nur'da çok âyetler gelecektir.

O âyetler, yalnız İkinci Nur'un misalleri değil, belki geçmiş **mesail** ve **suaların** misalleri dahi olurlar.

Bunları hakkıyla izah etmek çok uzun gelir. Şimdilik ihtisar ve icmale mecburum.

Onun için gayet **muhtasar** bir tarzda şu **sırr-ı azîm-i i'cazın** misallerinden olan âyetlere birer işaret edip **tafsilâtını** başka vakte **talik** ettik.]

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, âyetlerin hâtimelerinde **galiben** bazı **fezlekeleri** zikreder ki; o fezlekeler, ya esma-i hüsnâyı veya manalarını **tazammun** ediyor

veyahut akli **tefekküre** sevk etmek için akla havale eder

veyahut **makasid-i Kur'aniye**den bir **kaide-i külliye**yi tazammun eder ki, âyetin **te'kid** ve **teyidi** için fezlekeler yapar.

İşte o fezlekelerde **Kur'anın hikmet-i ulviyesinden** bazı **işarat** ve **hidayet-i İlahiyenin âb-ı hayatından** bazı **reşâşat**, i'caz-ı Kur'anın berklerinden bazı **şerarat** vardır.

Now I shall mention briefly only ten of those numerous indications,

and point out a **concise meaning** of only one of numerous truths, which are all one example out of many.

Most of these ten indications are found together in **compact form** in most verses and form a true **embroidery of miraculousness**.

Furthermore, most of the verses we give as examples are examples of most of the **indications**.

We shall point out only one indication for each verse, and shall just point lightly to the meanings of those verses given as examples in the preceding Words.

First Quality Of Eloquence

With its **miraculous exposition**, the All-Wise Qur'an lays out, **spreads out** before the eyes, the acts and works of the All-Glorious Maker.

Then it extracts the Divine Names from those **works** and **acts**,

or it proves **the basic aims of the Qur'an** like the resurrection of the dead and Divine unity.

An example of the first meaning is this:

He it is Who has created for you all things that are on the earth, then He turned His will to the heavens and ordered them as the seven heavens, for He has knowledge of all things. {Qur'an, 2:29.}

And an example of the second part:

*Have We not made the earth as a resting place * And the mountains as pegs? * And [have We not] created you in pairs? * until, Verily the Day of Sorting Out is a thing appointed. {Qur'an, 78:6-17.}*

#429

In the first verse it describes the Divine works, and sets out the mightiest of them, **which testify through their order and aims** to knowledge and power, like the premises of a conclusion, or a momentous aim. Then it **extracts** the Name of **All-Knowing**.

In the second verse, as is explained briefly in the Third Point of the First Ray in the First Light,

it mentions Almighty God's mighty acts and works, then concludes the resurrection of the dead, which is **the Day of Sorting Out**.

Second Point Of Eloquence

The Qur'an unrolls **the woven fabrics of Divine art** and displays them to the human gaze.

Şimdi pek çok o işaretten yalnız on tanesini icmalen zikrederiz.

Hem pek çok misallerinden birer misal ve her bir misalin pek çok hakaikından yalnız her birinde bir hakikatın **meal-i icmalîsine** işaret ederiz.

Bu on işaretin ekserisi, ekser âyetlerde **müçtemian** beraber bulunup hakikî bir **nakş-ı i'cazî** teşkil ederler.

Hem misal olarak getirdiğimiz âyetlerin ekserisi, ekser **işarata** misaldir.

Biz yalnız her âyetten bir işaret göstereceğiz. Misal getireceğimiz âyetlerden eski Söz'lerde bahsi geçenlerin yalnız mealine bir hafif işaret ederiz.

Birinci Meziyet-i Cezalet

Kur'an-ı Hakîm, **i'cazkâr beyanatı**yla Sâni'-i Zülcelal'in ef'al ve eserlerini nazara karşı serer, **basteder**.

Sonra o **âsâr** ve **ef'alinde** esma-i İlahiyeyi istihrac eder;

veya haşir ve tevhid gibi bir **makasid-ı asliye-i Kur'aniyeyi** isbat ediyor.

Birinci mananın misallerinden meselâ:

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

İkinci şikkın misallerinden meselâ:

أَلَمْ نُجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ أَنْ يُبَيِّنَ الْفَصْلَ كَانَ مِيقَاتًا ۚ إِلَىٰ آخِرٍ..

Birinci âyette âsârı bast edip bir neticenin, bir mühim maksudun mukaddematı gibi; ilim ve kudrete, **gayat ve nizamatıyla şehadet eden** en azîm eserleri serdeder. **Alîm** ismini **istihrac eder**.

İkinci âyette, Birinci Şu'le'nin Birinci Şua'nının Üçüncü Noktasında bir derece izah olunduğu gibi;

Cenab-ı Hakk'ın büyük ef'alini, azîm âsârını zikrederek neticesinde **yevm-i fasl** olan haşri, netice olarak zikrediyor.

İkinci Nükte-i Belâgat

Kur'an, beşerin nazarına **san'at-ı İlahiyenin mensucatını** açar, gösterir.

Then, in the summaries it **passes over** the **weaving** within the Divine Names, or else refers them to the reason.

The first example of these: *Say: who is it that sustains you from the sky and from the earth? Or who is it that has power over hearing and sight? And who is it that brings out the living from the dead and the dead from the living? And who is it that rules and regulate all affairs? They will say, "God." Say: Will you not then show piety [to Him]? * This is God, your Sustainer, The Truth. {Qur'an, 10:31-32}*

Thus, at the start it asks: "Who is it that **readies** the skies and the earth as though they were two storehouses for your sustenance, and causes one to produce rain and the other, **seeds**?"

Is there anyone other than God Who could make them two **subservient** storekeepers?

In which case, thanks should be offered to Him alone."

In the second phrase, it asks: "Who is the owner of your eyes and ears, the most precious of your **members**?"

From which workbench or shop did you obtain them?

It is only your **Sustainer** that could give you them. It is He Who creates and raises you, and gave you them.

In which case, there is no Sustainer but He, and the only one fit to be worshipped is He."

In the third phrase, it says: "Who is it that **resurrects** the dead earth and raises to life hundreds of thousands of sorts of dead beings?"

Who could bring this about apart from the True God and Creator of all the universe?

It is surely He Who brings it about, He raises them to life.

Since He is Truth, He will not violate rights; He will send you to a Supreme Tribunal. He will raise you to life just as He raises to life the earth."

In the fourth phrase, it asks: "Who other than God can administer and regulate this vast universe **with perfect order** as though it was a palace or a city?"

Since it can be none other than God, the power which administers with extreme ease the vast universe and all its **heavenly bodies** is so faultless and infinite it can have no need of partner or associate, **assistance** or help.

#430

The One Who directs the vast universe will not leave small creatures to other hands.

That means you will be obliged to say: 'God.'"

Thus, the first and fourth phrases say "God," the second, **"Sustainer"**, and the third, **"Truth"**.

Sonra fezlekede o **mensucati**, esma içinde **tayyeder** veyahut akla havale eder.

Birincinin misallerinden meselâ:

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ
أَفَلَا تَتَّقُونَ فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ

İşte başta der: "Sema ve zemini, rızkınıza iki hazine gibi **müheyya edip** oradan yağmuru, buradan **hububatı** çıkaran kimdir?"

Allah'tan başka koca sema ve zemini iki **muti** hazinedar hükmüne kimse getirebilir mi?

Öyle ise, şükür ona münhasırdır."

İkinci fıkrada der ki: "Sizin **âzalarınız** içinde en kıymetdar göz ve kulaklarınızın mâliki kimdir?"

Hangi tezgâh ve dükkândan aldınız?

Bu latif kıymetdar göz ve kulağı verecek ancak **Rabb**nizdir. Sizi icad edip terbiye eden O'dur ki, bunları size vermiştir.

Öyle ise yalnız Rab O'dur, Mabud da O olabilir."

Üçüncü fıkrada der: "Ölmüş yeri **ihya** edip yüzbinler ölmüş taifeleri ihya eden kimdir?"

Hak'tan başka ve bütün kâinatın Hâlık'ından başka şu işi kim yapabilir?

Elbette O yapar. O ihya eder.

Madem Hak'tır, hukuku zayi' etmeyecektir. Sizi bir mahkeme-i kübraya gönderecektir. Yeri ihya ettiği gibi, sizi de ihya edecektir."

Dördüncü fıkrada der: "Bu azîm kâinatı bir saray gibi, bir şehir gibi **kemal-i intizamla** idare edip tedbirini gören, Allah'tan başka kim olabilir?"

Madem Allah'tan başka olamaz; koca kâinatı bütün **ecramıyla** gayet kolay idare eden kudret o derece kusursuz, nihayetsizdir ki, hiçbir şerik ve iştirake ve **muavenet** ve yardıma ihtiyacı olamaz.

Koca kâinatı idare eden, küçük mahlukatı başka ellere bırakmaz.

Demek, ister istemez "Allah" diyeceksiniz."

İşte, birinci ve dördüncü fıkra "Allah" der, ikinci fıkra **"Rab"** der, üçüncü fıkra **"El-Hak"** der.

So understand how miraculously apt are the words: *This is God, your Sustainer, The Truth..* It mentions Almighty God's vast disposals, the meaningful weavings of His power.

Then through mentioning the Names of "God", "Sustainer", and "Truth", it shows the source of those vast disposals of Divine power.

An example of the second: *Behold! In the creation of the heavens and the earth; in the alternation of the night and the day; in the sailing of the ships through the oceans for the profit of mankind; in the rain which God sends down from the skies, and the life He gives therewith to an earth that is dead; in the beasts of all kinds that He scatters through the earth; in the disposal of the winds and the clouds subjugated between the sky and the earth, indeed are signs for people who think.* {Qur'an, 2:164.}

First this enumerates the manifestations of Divine sovereignty in the creation of the heavens and the earth, which demonstrates Almighty God's perfect power and the vastness of His dominicality, and testifies to His unity;

and the manifestation of dominicality in the alternation of night and day,

and the manifestation of Divine mercy in the subjugation of the ships in the sea, the most important means of transport in human social life;

and the manifestation of the immensity of Divine power, which sends the water of life to the dead earth from the skies and raises to life hundreds of thousands of species and makes it like a exhibition of wonders;

and the manifestation of mercy and power in the creation of infinite numbers of different animals on the earth from simple soil;

and the manifestation of wisdom and mercy in the employment of the winds in important duties like assisting in the pollination and respiration of plants and animals and in the impelling and regulating of them so as to make them suitable to perform those duties;

and the manifestation of dominicality in the subjugation and gathering together of the clouds, the means of mercy, suspended between the skies and the earth in great strange masses, and dispersing them, as though dispersing an army for rest and then summoning them back to their duties.

Then, in order to urge the mind to ponder over their details and essential truths, it says: *Indeed are signs for people who think.* In order to rouse people's minds with it, it refers it to their faculties of reason.

فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ ne kadar mu'cizane düştüğünü anla. İşte Cenab-ı Hakk'ın azîm tasarrufatını, kudretinin mühim mensucatını zikreder.

Sonra da o azîm âsârın, mensucatin destgâhı فَذَلِكُمْ

اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ der. Yani "Hak" "Rab" "Allah" isimlerini zikretmekle o tasarrufat-ı azîmenin menbâını gösterir.

İkincinin misallerinden:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

İşte Cenab-ı Hakk'ın kemal-i kudretini ve azamet-i rububiyetini gösteren ve vahdaniyetine şahadet eden semavat ve arzın hilkatindeki tecelli-i saltanat-ı uluhiyet;

ve gece gündüzün ihtilafındaki tecelli-i rububiyet;

ve hayat-ı içtimaiye-i insana en büyük bir vasıta olan gemiyi denizde teshir ile tecelli-i rahmet;

ve semadan âb-ı hayatı ölmüş zemine gönderip zemini yüzbin taifeleriyle ihya edip bir mahşer-i acaib suretine getirmekteki tecelli-i azamet-i kudret;

ve zeminde hadsiz muhtelif hayvanatı basit bir topraktan halketmekteki tecelli-i rahmet ve kudret;

ve rüzgârları, nebatat ve hayvanatın teneffüs ve telkîhlerine hizmet gibi vezaif-i azîme ile tavzif edip tedbir ve teneffüse sâlih vaziyete getirmek için tahrik ve idaresindeki tecelli-i rahmet ve hikmet;

ve zemin ve âsuman ortasında vasıta-i rahmet olan bulutları bir mahşer-i acaib gibi muallakta toplayıp dağıtmak, bir ordu gibi istirahat ettirip vazife başına davet etmek gibi teshirindeki tecelli-i rububiyet gibi

mensucat-ı san'atı ta'dad ettikten sonra akli, onların hakaikına ve tafsiline sevk edip tefekkür ettirmek için

لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ der. Onunla ukûlü ikaz için akla havale eder.

Third Quality Of Eloquence

Sometimes the Qur'an [explains](#) Almighty God's acts [in detail](#),
then sums them up with a [summary](#).

Üçüncü Meziyet-i Cezalet

Bazan Kur'an, Cenab-ı Hakk'ın fiillerini [tafsil ediyor](#).
Sonra bir [fezleke](#) ile icmal eder.

www.risaleglobal.com

It **convince**s with the details and commits it to the memory and fixes it there by summarizing it. For example:

Thus will your Sustainer choose you and teach you the interpretation of events and perfect His favour to you and to the posterity of Jacob - even as He perfected it to your fathers Abraham and Isaac aforetime; indeed, your Sustainer is All-Knowing, All-Wise. {Qur'an, 12:6.}

With this verse, it points out the bounties bestowed on the Prophet Joseph and his **forefathers**.

It says: "Out of all mankind Divine favour has **ennobled** you with **the rank of prophethood**; tied all **the lines of prophethood** to your line and made it **the chief** of all lineages among mankind;

it has made your family **a cell of instruction and guidance** in **the Divine sciences and dominical wisdom**, and united in you through that knowledge and wisdom, **prosperous** worldly dominion and the eternal happiness of the hereafter;

and it has made you both a mighty ruler of Egypt, and **a high prophet**, and **a wise guide**, and has **distinguished** you and your forefathers with knowledge and wisdom."

It enumerates these Divine bounties, then it says: *Indeed, your Sustainer is All-Knowing, All-Wise. "His dominicality and wisdom require that He made manifest in you and your fathers and forefathers the Divine Names of All-Knowing and All-Wise."* Thus, it sums up those **detailed bounties** with this summary.

And, for example: *O God! Lord of All Dominion, You give power to whom You will. {Qur'an, 3:26.}*

This verse shows Almighty God's disposals in **mankind's social life** in such a way that it ties **glory and abasement, poverty and riches** directly to Almighty God's will and wish.

It means, "Even the disposals most dispersed through the levels of multiplicity are through Divine will and determining. Chance and coincidence cannot interfere."

After making this statement, it mentions the most important matter in man's life, his sustenance.

This verse proves with one or two introductory phrases that man's sustenance is sent directly from **the True Provider's** treasury of mercy.

It is like this: "Your sustenance is tied to the earth's life, and the earth's being raised to life looks to the spring,

Tafsiliyle **kanaat verir**, icmal ile hıfzettirir, bağlar. Meselâ:

وَكَذَلِكَ يُجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

İşte Hazret-i Yusuf ve **ecdadına** edilen nimetleri şu âyetle işaret eder.

Der ki: "Sizi bütün insanlar içinde **makam-ı nübüvvetle serfiraz**, bütün **silsile-i enbiyayı**, silsilenize rabtedip, silsilenizi nev'-i beşer içinde bütün silsilenin **serdarı**;

hanedanınızı **ulûm-u İlahiye ve hikmet-i Rabbaniye**ye bir **hücre-i talim ve hidayet** suretinde getirip o ilim ve hikmetle dünyanın **saadetkârane** saltanatını, âhiretin saadet-i ebediyesiyle sizde birleştirmek,

seni ilim ve hikmetle Mısır'a hem **aziz bir reis**, hem **âli bir nebi**, hem **hakim bir mürid** etmek olan nimet-i İlahiyeyi zikr ve ta'dad edip; ilim ve hikmet ile onu, âbâ ve ecdadını **mümtaz** ettiğini zikrediyor."

Sonra "**Senin Rabb'in Alim ve Hakim'dir**" der. "**Onun rububiyeti ve hikmeti iktiza eder ki, seni ve âbâ ve ecdadını Alim, Hakim** ismine mazhar etsin." İşte o **mufassal nimetleri**, şu fezleke ile icmal eder.

Hem meselâ: قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ

İşte şu âyet Cenab-ı Hakk'ın, **nev'-i beşerin hayat-ı içtimaiyesindeki** tasarrufatını şöyle gösteriyor ki; **izzet ve zillet, fakr ve servet** doğrudan doğruya Cenab-ı Hakk'ın **meşietine** ve iradesine bağlıdır.

Demek **kesret-i tabakatın en dağınık tasarrufatına kadar, meşiet ve takdir-i İlahiye** ile dir. Tesadüf karışamaz.

Şu hükmü verdikten sonra insaniyet hayatında en mühim iş, onun rızkıdır.

Şu âyet, beşerin rızkını doğrudan doğruya **Rezzak-ı Hakiki**'nin hazine-i rahmetinden gönderdiğini bir-iki mukaddeme ile isbat eder.

Şöyle ki: Der: "Rızkınız, yerin hayatına bağlıdır.

Yerin dirilmesi ise, bahara bakar.

and the spring is in the hands of the One Who subjugates the sun and the moon, and alternates the night and the day.

In which case, only the One Who fills the face of the earth with all the fruits can give an apple to someone as true sustenance.

Only He can be his true Provider."

Then it says: *And You give sustenance to whom You please without measure. {Qur'an, 3:27.}*

#432

It summarizes and proves those detailed acts in this sentence.

That is, "The One Who gives you unlimited sustenance is He Who performs these acts."

Fourth Point Of Eloquence

It sometimes happens that the Qur'an mentions the Divine creatures with a particular **arrangement** of the sentence,

then through showing that the creatures are within **an order and balance** and that they are its **fruits**, affords a sort of **transparency** and brilliance.

This transparency and brilliance then show the Divine Names, the manifestation of which is through that mirror-like arrangement.

It is as though the above-mentioned creatures are **words**, and **the Names** are their meanings, or the seeds of the fruits, or their essences.

For example: *Man We did create from quintessence of clay * Then We placed him as [a drop of] sperm in a place of rest, firmly fixed; * Then We made the sperm into a clot of congealed blood; then of that clot We made a [foetus] lump; then We made out of that lump bones and clothed the bones with flesh; then We developed out of it another creature. So blessed be God, the Best of Creators! {Qur'an, 23:12-14.}*

Thus, the Qur'an mentions in order those **wonderful**, strange, **amazing**, well-ordered and **balanced** stages of man's creation in such a mirror-like fashion that

So blessed be God, the Best of Creators! appears of itself from within them, and makes itself exclaimed.

A scribe who was writing out this verse uttered the words before coming to them, and wondered to himself: "Has **revelation** come to me as well?"

Bahar ise, Şems ve Kamer'i teshir eden, gece ve gündüzü çeviren zâtın elindedir.

Öyle ise bir elmayı, bir adama hakikî rızık olarak vermek; bütün yeryüzünü bütün meyvelerle dolduran o zât verebilir.

Ve O, ona hakikî Rezzak olur."

Sonra da: **وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ**

der. Bu cümlede o tafsîlâtı fiilleri icmal ve isbat eder.

Yani "Size hesabsız rızık veren O'dur ki, bu fiilleri yapar."

Dördüncü Nükte-i Belâgat

Kur'an kâh olur, mahlukat-ı İlahiyeyi bir **tertiple** zikreder;

sonra o mahlukat içinde **bir nizam**, **bir mizan** olduğunu ve onun **semere**leri olduğunu göstermekle güya bir **şeffafiyet**, bir parlaklık veriyor ki;

sonra o âyine-misal tertibinden cilvesi bulunan esma-i İlahiyeyi gösteriyor.

Güya o mahlukat-ı mezkûre, **elfazdır**. Şu **esma** onun manaları, yahut o meyvelerin çekirdekleri, yahut hülâsalarıdır.

Meselâ:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

İşte Kur'an, hilkat-i insanın o **acib**, garib, **bedî'**, muntazam, **mevzun** etvarını öyle âyine-misal bir tarzda zikredip tertib ediyor ki;

فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ içinde kendi kendine görünüyor ve kendini dedirtiriyor.

Hattâ vahyin bir kâtibi şu âyeti yazarken, daha şu kelime gelmezden evvel şu kelimeyi söylemiştir. "Acaba bana da mı **vahy** gelmiş" zannında bulunmuş.

Whereas it was the perfection of the order and transparency of the preceding words and their coherence which had showed up the final words before coming to them.

And for example: *Your Sustainer is God, Who created the heavens and the earth in six days, and is firmly established on the Throne [of authority]; He draws the night as a veil over the day, each seeking the other in rapid succession; He created the sun, the moon, and the stars, [all] subject to His command. Is it not His to create and to command? Blessed by God, the Sustainer of All the Worlds! {Qur'an, 7:54.}*

In this verse, the Qur'an points out the sublimity of Divine power and the sovereignty of dominicality.

It shows an All-Powerful One of Glory established on the throne of His dominicality, Who, with the sun, moon and stars like soldiers under orders awaiting his command, rotates the night and day one after the other like two lines or two ribbons, one white and one black and writes the signs of His dominicality on the pages of the universe.

#433

This he does in such a way that when a spirit hears the verse, it feels the desire to exclaim: "Blessed be God! What wonders God has willed! So Blessed be God, the Sustainer of All the Worlds!"

That is to say, *Blessed be God, the Sustainer of All the Worlds* is like the summary, the seed, the fruit, and water of life, of what has preceded it.

Fifth Quality Of Eloquence

The Qur'an sometimes mentions material, particular matters which are subject to change and are the means of various circumstances,

then in order to transform them into the form of constant truths, summarizes them with constant, luminous, universal Divine Names, and ties them up.

Or it concludes with a summary which encourages thought and the taking of lessons. An example of the first meaning:

*And He taught Adam the Names, all of them, then placed them before the angels, and said: "Tell me the Names of these if you are right." * They said: "Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise!" {Qur'an, 2:31-32.}*

Halbuki evvelki kelâmın kemal-i nizam ve şeffaflığıdır ve insicamıdır ki, o kelâm gelmeden kendini göstermiştir.

Hem meselâ:

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

İşte Kur'an şu âyette azamet-i kudret-i İlahiye ve saltanat-ı rububiyeti öyle bir tarzda gösteriyor ki:

Güneş, Ay, yıldızlar emirber neferleri gibi emrine müheyya; gece ve gündüzü, beyaz ve siyah iki hat gibi veya iki şerit gibi birbiri arkasında döndürüp âyât-ı rububiyetini kâinat sahifelerinde yazan ve arş-ı rububiyetinde duran bir Kadîr-i Zülcelal'i gösterdiğinden,

her ruh işitse بَارَكَ اللَّهُ مَا شَاءَ اللَّهُ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ demeye hâhişger olur.

Demek تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ sâbıkın hülâsası, çekirdeği, meyvesi ve âb-ı hayatı hükmüne geçer.

Beşinci Meziyet-i Cezalet

Kur'an bazan tegayyüre maruz ve muhtelif keyfiyata medar maddî cüz'iyatı zikreder.

Onları hakaik-i sabite suretine çevirmek için; sabit, nuranî, küllî esma ile icmal eder, bağlar.

Veyahut tefekküre ve ibrete teşvik eder bir fezleke ile hâtime verir. Birinci mananın misallerinden meselâ:

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

First of all this verse mentions a particular matter, which is, "In the question of Adam's **succession**, it was knowledge that gave him **superiority** over the angels."

Then within this event it mentions that of the angels' defeat before Adam in respect of knowledge.

Then it summarizes these two events with two universal Names: **Indeed You are All-Knowing, All-Wise**.

That is: since You are All-Knowing and Wise, You **instructed** Adam and he prevailed over us.

And since You are All-Wise, You treated us according to our **abilities** and gave him preference in accordance with his abilities.

An example of the second meaning: *And verily in cattle you will find an instructive sign. From what is within their bodies, between excretions and blood, We produce for your drink, milk, pure and agreeable for those who drink it...until, Wherein is healing for men; indeed in this is a sign for a people who thinks. {Qur'an, 16:66-69.}*

These verses point out that Almighty God makes creatures of His like sheep, goats, cattle, and camels into springs of pure, delicious milk for man, and artefacts like grapes and dates into cauldrons and trays laden with deliciously sweet bounties for him, and tiny miracles of His power like the honey-bee into makers of a sweet, health-giving sherbet, and then

#434

conclude with the words, *Indeed in these are signs for a people who thinks*, thus urging man to think and take lessons and compare these with other things.

Sixth Quality Of Eloquence

It sometimes happens that a verse spreads out **dominical decrees** over a great multiplicity of things,

then it unifies them with a **tie of unity** resembling an aspect of unity,

or it situates them within a **universal rule**.

For example: *His Throne does extend over the heavens and the earth, and He feels no fatigue in preserving them, for He is the Most High, the Supreme. {Qur'an, 2:255.}*

Thus, together with proving with ten phrases in *Ayat al-Kursi* ten levels of Divine unity in varying hues, with the phrase, *Who is there that can intercede in His presence except as He permits?*, it rejects utterly and **vehemently** the associating of partners with God and interference of others, and casts them away.

İşte şu âyet evvelâ: "Hazret-i Âdem'in **hilafet** mes'lesinde, melaikelere **rûchaniyetine** medar onun ilmi olduğu" olan bir hâdis-e-i cüz'iyeyi zikreder.

Sonra o hâdisede melaikelerin Hazret-i Âdem'e karşı ilim noktasında hâdis-e-i mağlubiyetlerini zikreder.

Sonra bu iki hâdiseyi iki ism-i küllî ile icmal ediyor. Yani, **أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ**

yani "Alîm ve Hakîm sen olduğun için Âdem'i **talim** ettin, bize galib oldu.

Hakîm olduğun için, bize **istidad**ımıza göre veriyorsun. Onun istidadına göre rûchaniyet veriyorsun."

İkinci mananın misallerinden meselâ:

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ilâ âhir..
فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

İşte şu âyetler, Cenab-ı Hakk'ın **koyun, keçi, inek, deve** gibi mahluklarını insanlara hâlis, safi, leziz bir süt çeşmesi; **üzüm ve hurma** gibi masnu'ları da insanlara latif, leziz, tatlı birer nimet tablaları ve kazanları; ve arı gibi küçük mu'cizat-ı kudretini şifalı ve tatlı güzel bir şerbetçi yaptığını âyet şöylece gösterdikten sonra

tefekküre, ibrete, başka şeyleri de kıyas etmeğe teşvik için **إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ** der, hâtime verir.

Altıncı Nükte-i Belâgat

Kâh oluyor ki âyet, geniş bir kesrete **ahkâm-ı rububiyeti** serer,

sonra birlik ciheti hükmünde bir **rabita-i vahdet** ile birleştirir

veyahut bir **kaide-i külliye** içinde yerleştirir.

Meselâ:

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

İşte Âyet-ül Kürsi'de on cümle ile on tabaka-i tevhidi ayrı ayrı renklerde isbat etmekle beraber

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

cümlesiyle gayet keskin bir **şiddetle** şirki ve gayrın müdahalesini keser, atar.

Also, since this verse manifests the Greatest Name, its meanings related to **the Divine truths** are at a maximum degree, so that it demonstrates the dominical acts of disposal **at a maximum level**.

Furthermore, after mentioning **the Divine regulation** of all the heavens and the earth and a **preservation encompassing all things** at the maximum degree,

a tie of unity and aspect of unity summarize **the sources of those maximum manifestations** with the phrase, *For He is the Most High, the Supreme*.

And, for example: *It is God Who has created the heavens and the earth and sends down rain from the skies, and with it brings out fruits therewith to feed you; made subject to you the ships, that they may sail through the sea by His command; and the rivers [too] He has made subject to you; * and He has made subject to you the sun and the moon, both diligently pursuing their courses; and the night and the day has He [also] made subject to you; * And He gives you of all that you ask for. But if you count the favours of God, never will you will able to number them. {Qur'an, 14:32-34.}*

These verses describe how Almighty God created the huge universe as a palace for man,

and sending the water of life from the skies to the earth, made the skies and the earth two **servants** producing food for him.

Similarly, He made ships subject to men so that they might benefit from the fruits of the earth found in every part of it, and also **exchange the fruits of their labours** and **secure their livelihoods** in every respect.

That is, He made the winds as whips, ships as horses, and the seas as a desert beneath their hooves.

And besides connecting man with every region of the earth by means of ships, He **subjugated** the rivers, great and small, to him by making them **means of transport**.

And causing the sun and moon to travel, **the True Bestower of Bounties** alternates the seasons and makes them two obedient servants whereby He offers man His multicoloured bounties *which change with the seasons*; He created them also as two **steersmen** turning that mighty wheel.

And He made the night and day subject to man; that is, He made the night as a veil for his **sleep** and **repose**, and the day **a place of trade** for winning his livelihood.

Hem şu âyet ism-i a'zamın mazharı olduğundan, **hakaik-i İlahiye**ye ait manaları a'zamî derecededir ki, **a'zamiyet derecesinde** bir tasarruf-u rububiyeti gösteriyor.

Hem umum semavat ve arza birden müteveccih **tedbir-i uluhiyeti** en a'zamî bir derecede **umuma şamil** bir **hafiziyeti** zikrettikten sonra;

bir rabıta-i vahdet ve birlik ciheti, **o a'zamî tecelliyatlarının menba'larını** **وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ** ile hülâsa eder.

Hem meselâ:

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَآتَيْكُم مِّنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا

İşte şu âyetler, evvelâ Cenab-ı Hakk'ın insana karşı şu koca kâinatı nasıl bir saray hükmünde hakedip

semadan zemine âb-ı hayatı gönderip, insanlara rızkı yetiştirmek için zemini ve semayı iki **hizmetkâr** ettiği gibi,

zeminin sair aktarında bulunan her bir nevi meyvelerinden, her bir adama istifade imkânı vermek, hem insanlara **semere-i sa'ylerini mübadele** edip her nevi **medar-ı maişetini** temin etmek için gemiyi insana müsahhar etmiştir.

Yani denize, rüzgâra, ağaca öyle bir vaziyet vermiş ki; rüzgâr bir kamçı, gemi bir at, deniz onun ayağı altında bir çöl gibi durur.

#435

İnsanları gemi vasıtasıyla bütün zemine münasebetdar etmekle beraber ırmakları, büyük nehirleri, insanın fitrî birer **vesait-i nakliyesi** hükmünde **teshir**;

hem Güneş ile Ay'ı seyrettirip mevsimleri ve *mevsimlerde değişen* **Mün'im-i Hakikî**'nin renk renk nimetlerini insanlara takdim etmek için iki müsahhar hizmetkâr ve o büyük dolabı çevirmek için iki **dümeni** hükmünde halletmiş.

Hem gece ve gündüzü insana müsahhar yani **hâb-ı rahatına** geceyi örtü, gündüzü maişetlerine **ticaretgâh** hükmünde teshir etmiştir.

After enumerating these Divine bounties, with the summary: *And He gives you of all that you ask for. But if you count the favours of God, never will you be able to number them, {Qur'an, 14:34.}* it points out the vast extent of the bounties bestowed on man, and their abounding profusion and abundance.

That is, whatever man asks for through the tongue of his capacity and innate needs, they have all been given him.

An end can never be reached in counting the Divine bounties bestowed on man nor can they be exhausted.

Certainly, since the heavens and the earth are a table of bounties for man, and things like the sun and the moon and night and day some of the bounties on the table, the bounties directed towards man are most surely beyond count and calculation.

Seventh Mystery Of Eloquence

It sometimes happens that in order to disallow apparent causes the ability to create and to demonstrate how far they are from this, a verse points out the aims and fruits of the effects

so that it may be understood that causes are only an apparent veil.

For to will that most wise and purposeful aims are followed, and important results are obtained, is of necessity the work of one who is most Knowing and Wise.

Whereas causes are lifeless and without intelligence.

So by mentioning the aims and results, such verses show that although causes are superficially and as beings joined to and adjacent to their effects, in reality there is a great distance between them.

The distance from the cause to the creation of the effect is so great that the hand of the greatest causes cannot reach the creation of the most insignificant effects.

Thus, it is within this long distance between cause and effect that the Divine Names each rise like stars. The place of their rising is this distance.

To the superficial glance mountains on the horizon appear to be joined to and contiguous with the skirts of the sky,

although from the mountains to the sky is a vast distance in which the stars rise and other things are situated;

so too the distance between causes and effects is such that it may be seen only with the light of the Qur'an through the telescope of belief.

İşte bu niam-ı İlahiyeyi ta'dad ettikten sonra, insana verilen nimetlerin ne kadar geniş bir dairesi olduğunu gösterip, o dairede ne derece hadsiz nimetler dolu olduğunu şu *وَآتَيْكُم مِّنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا* fezleke ile gösterir.

Yani: İstidad ve ihtiyac-ı fıtrî lisanıyla insan ne istemişse, bütün verilmiş.

İnsana olan nimet-i İlahiye, ta'dad ile bitmez, tükenmez.

Evet insanın madem bir sofr-a-i nimeti semavat ve arz ise ve o sofradaki nimetlerden bir kısmı Şems, Kamer, gece, gündüz gibi şeyler ise, elbette insana müteveccih olan nimetler hadd ü hesaba gelmez.

Yedinci Sırr-ı Belâgat

Kâh oluyor ki âyet; zahirî sebebi, icadın kabiliyetinden azletmek ve uzak göstermek için müsebbebin gayelerini, semerelerini gösteriyor.

Tâ anlaşılın ki; *sebeb, yalnız zahirî bir perdedir.*

Çünkü gayet hakîmane gayeleri ve mühim semereleri irade etmek, gayet Alîm, Hakîm birinin işi olmak lâzımdır.

Sebebi ise şuursuz, camiddir.

Hem semere ve gayetini zikretmekle âyet gösteriyor ki; sebebler çendan nazar-ı zahirîde ve vücudda müsebbebat ile muttasıl ve bitişik görünür. Fakat hakikatta mabeynlerinde uzak bir mesafe var.

Sebebdan müsebbebin icadına kadar o derece uzaklık var ki; en büyük bir sebebin eli, en edna bir müsebbebin icadına yetişemez.

İşte sebeb ve müsebbeb ortasındaki uzun mesafede, esma-i İlahiye birer yıldız gibi tulû' eder. Matla'ları, o mesafe-i maneviyedir.

Nasılki zahir nazarda dağların daire-i ufkunda semanın etekleri muttasıl ve mukarın görünür.

Halbuki daire-i ufk-u cibalîden semanın eteğine kadar, umum yıldızların matla'ları ve başka şeylerin meskenleri olan bir mesafe-i azîme bulunduğu gibi;

esbab ile müsebbebat mabeyninde öyle bir mesafe-i maneviye var ki, imanın dûrbîniyle, Kur'anın nuruyla görünür.

For example: *Then let man consider his sustenance. * For that We pour forth water in abundance. * And We split the earth into fragments. * And We produce therein corn, * And grapes and nutritious plants, * And olives and dates, * And enclosed gardens, dense with lofty trees, * And fruits and fodder, * For use and convenience to you and your cattle. {Qur'an, 80:24-32.}*

#436

By mentioning **miracles of Divine power** in a **purposeful sequence**, this verse **ties causes to effects** and with the words, *For use and convenience to you* points to an aim at its conclusion.

This aim proves that **within the sequence of all the causes and effects** is a **hidden disposer** who sees and follows the aim, to whom the causes are a veil.

Indeed, with the phrase, *For use and convenience to you and your cattle*, it disallows all the causes the ability to create.

It is in effect saying: "Rain comes from the sky in order to produce food for you and your animals.

Since water does not possess the ability to pity you and produce food, it means that **the rain does not come, it is sent**.

And the earth produces plants and your food comes from there.

But **lacking feelings and intelligence**, it is far beyond the ability of the earth to think of your sustenance and feel compassion for you, so it does not produce it itself.

Furthermore, since it is remote from plants and trees to consider your food and compassionately produce fruits and grains for you, the verse demonstrates that

they are **strings and ropes** which One All-Wise and Compassionate extends from behind the veil, to which He attaches His bounties and holds out to **animate creatures**.

Thus, from this explanation numerous Divine Names rise, like All-Compassionate, **Provider**, **Bestower**, and **All-Generous**.

Meselâ:

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا وَعِنَبًا وَقَضْبًا وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا وَحَدَائِقَ غُلْبًا وَفَاكِهَةً وَأَبًّا مَتَاعًا لَكُمْ وَلَا نَعَامِكُمْ

İşte şu âyet-i kerime, **mu'cizat-ı kudret-i İlahiye**yi bir **tertib-i hikmetle** zikrederek **esbabı müsebbebata rabtedip** en

âhirde **مَتَاعًا لَكُمْ** lafzıyla bir gayeyi gösterir ki;

o gaye, bütün o **müteselsil esbab ve müsebbebat içinde** o gayeyi gören ve takib eden **gizli bir mutasarrıf** bulunduğunu ve o esbab, onun perdesi olduğunu isbat eder.

Evet **مَتَاعًا لَكُمْ وَلَا نَعَامِكُمْ** tabiriyle bütün esbabı, icad kabiliyetinden azleder.

Manen der: "Size ve hayvanatınıza rızkı yetiştirmek için su semadan geliyor.

O suda, size ve hayvanatınıza acıyıp şefkat edip rızık yetiştirmek kabiliyeti olmadığından; **su gelmiyor, gönderiliyor demektir**.

Hem toprak, nebatatıyla açılıp, rızkınız oradan geliyor.

Hissiz, şuursuz toprak, sizin rızkınızı düşünüp şefkat etmek kabiliyetinden pek uzak olduğundan, toprak kendi kendine açılmıyor, birisi o kapıyı açıyor, nimetleri ellerinize veriyor.

Hem otlar, ağaçlar sizin rızkınızı düşünüp merhameten size meyveleri, hububatı yetiştirmekten pek çok uzak olduğundan, âyet gösteriyor ki,

onlar bir Hakîm-i Rahîm'in perde arkasından uzattığı **ipler ve şeritler**dir ki, nimetlerini onlara takmış, **zihayatlarına** uzatıyor.

İşte şu beyanattan Rahîm, **Rezzak**, **Mün'im**, **Kerim** gibi çok esmanın matla'ları görünüyör.

And another example: *Do you not see that God makes the clouds move gently, then joins them together, then makes them into a heap? - then will you see rain issue forth from their midst. And He sends down from the sky mountain [masses of clouds] wherein is hail; He strikes therewith whom He pleases and He turns it away from whom He pleases. The vivid flash of His lightning well-nigh blinds the sight. * It is God Who alternates the night and the day; indeed in these things is an instructive example for those who have vision. * And God has created every animal from water; of them are some that creep on their bellies; some that walk on two legs; and some that walk on four. God creates what He wills; for verily God has power over all things. {Qur'an, 24:43-45.}*

This verse explains the wondrous disposals in the formation of clouds and causing of rainfall, which is one of the most important miracles of dominicality and strangest veil of the treasury of mercy. Like soldiers who have dispersed to rest gather together at the call of a bugle, clouds gather and form at the Divine command when their parts have been dispersed and hidden in the atmosphere.

#437

Then, like an army is formed of small groups, the pieces of cloud come together and form masses -which are vast and towering, moist and white, and contain snow and hail like the moving mountains at the resurrection- from which the water of life is sent to living beings.

But in its being sent a will and purpose are apparent;

it comes in accordance with need. This means it is sent.

While the skies are clear and empty, the mountainous pieces of cloud do not gather together of their own accord into a great gathering of wonders, they are sent by One Who knows the living creatures.

In this distance, then, Divine Names rise, like All-Powerful, All-Knowing, Disposer, Designer, Nurturer, Succourer, and Giver of Life.

Eighth Quality Of Eloquence

It sometimes happens that in order to impel the heart to accept Almighty God's wondrous works in the hereafter and make the mind affirm them, the Qur'an mentions His amazing works in this world by way of preparation,

or it mentions the wondrous Divine works of the future and hereafter in such a way that we acquire firm conviction about them through similar things which we observe here.

Hem meselâ:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يُخْرَجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ يَقْلِبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لَأُولِي الْأَبْصَارِ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يُخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

İşte şu âyet, mu'cizat-ı rububiyetin en mühimlerinden ve hazine-i rahmetin en acib perdesi olan bulutların teşkilâtında yağmur yağdırmaktaki tasarrufat-ı acibeyi beyan ederken güya bulutun eczaları cevvi havada dağılıp saklandığı vakit, istirahatata giden neferat misillü bir boru sesiyle toplandığı gibi emr-i İlahî ile toplanır, bulut teşkil eder.

Sonra küçük küçük taifeler bir ordu teşkil eder gibi, o parça parça bulutları te'lif edip, -kıyamette seyyar dağlar cesamet ve şeklinde ve rutubet ve beyazlık cihetinde kar ve dolu keyfiyetinde olan- o sehab parçalarından âb-ı hayatı bütün zîhayata gönderiyor.

Fakat o göndermekte bir irade, bir kasd görünüyor.

Hacata göre geliyor; demek gönderiliyor.

Cevv berrak, safi, hiçbir şey yokken bir mahşer-i acaib gibi dağvari parçalar kendi kendine toplanmıyor; belki zîhayatı tanıyan birisidir ki, gönderiyor.

İşte şu mesafe-i maneviyede Kadîr, Alîm, Mutasarrıf, Müdebbir, Mürebbi, Mugis, Muhyî gibi esmaların matla'ları görünüyor.

Sekizinci Meziyet-i Cezalet

Kur'an kâh oluyor ki, Cenab-ı Hakk'ın âhirette hârika ef'allerini kalbe kabul ettirmek için ihzariye hükmünde ve zihni tasdika müheyya etmek için bir i'dadiye suretinde dünyadaki acaib ef'alini zikreder

veyahut istikbalî ve uhrevî olan ef'al-i acibe-i İlahiyeyi öyle bir surette zikreder ki, meşhudumuz olan çok nazireleriyle onlara kanaatımız gelir.

For example: *Does man not see that We created him from sperm, and behold, he stands forth an open adversary?* {Qur'an, 36:77.}... to the end of the Sura.

In this discussion of the resurrection of the dead, the Qur'an proves the resurrection in seven or eight different ways.

Firstly it draws attention to **the first creation**, saying:

"You see your creation from sperm to a **blood-clot**, from a blood-clot to a **foetus lump**, and from that to **the human creation**,

so how is it that you deny **the second creation**, which is like it or even easier?"

And with the words: *Who produces for you fire out of the green tree*, {Qur'an, 36:80.} Almighty God indicates **the mighty favours** He bestows on man, saying:

"The One Who bestows such bounties on you will not leave you at liberty to enter the grave and sleep never to rise again."

And **by allusion** it says: "You see the dead trees come to life and grow green,

but you draw no conclusions from their bones springing to life when like dry fire-wood, and so **deem** man's rising again **unlikely**.

Also, *could the One Who creates the heavens and the earth remain impotent before the life and death of man, the fruit of the heavens and the earth?*

Would the One Who administers the mighty tree attach no importance to its fruit and allow others to claim it?

Do you suppose that He would abandon the result of all the tree, thus making purposeless and vain **the tree of creation**, *which together with all its parts is kneaded with wisdom?*"

#438

It says: "The One Who will raise you to life at the resurrection is such that the whole universe is like a **soldier under His orders**."

It is **utterly submissive** before His **command of "Be!"** and **it is**.

It is as easy for Him to create the spring as to create a flower.

He is One for Whose power it is as easy to create all animals as to create a fly.

Meselâ:

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ

مُبِينٌ

tâ surenin âhirine kadar...

İşte şu bahiste haşır mes'elesinde Kur'an-ı Hakîm, haşır isbat için yedi-sekiz surette muhtelif bir tarzda isbat ediyor.

Evvelâ **neş'e-i ûlâ**yı nazara verir. Der ki:

"Nutfeden **alakaya**, alakadan mudgaya, **mudgadan tâ hilkat-ı insaniyeye** kadar olan neş'etinizi görüyorsunuz.

Nasıl oluyor ki, **neş'e-i uhrayı** inkâr ediyorsunuz. O, onun misli, belki daha ehvenidir."

Hem Cenab-ı Hak insana karşı ettiği **ihsanat-ı azîmeyi**

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا kelimesiyle işaret edip der:

"Size böyle nimet eden zât, sizi başboş bırakmaz ki, kabre girip kalkmamak üzere yatasınız."

Hem **remzen** der: "Ölmüş ağaçların dirilip yeşillenmesini görüyorsunuz.

Odun gibi kemiklerin hayat bulmasını kıyas edemeyip **istib'ad** ediyorsunuz.

Hem **semavat ve arzı halkeden, semavat ve arzın meyvesi olan insanın hayat ve mematından âciz** kalır mı?

Koca ağacı idare eden, o ağacın meyvesine ehemmiyet vermeyip başkasına mal eder mi?

Bütün ağacın neticesini terketmekle, **bütün eczasıyla hikmetle yoğrulmuş hilkat şeceresini** abes ve beyhude yapar mı zannedersiniz?"

Der: "Haşırde sizi ihya edecek zât, öyle bir zâttır ki; bütün kâinat, ona **emirber nefer** hükmündedir.

Emr-i kün feyekûne karşı **kemal-i inkıyad** ile serfûru' eder.

Bir baharı halketmek bir çiçek kadar ona ehven gelir.

Bütün hayvanatı icad etmek, bir sinek icadı kadar kudretine kolay gelir bir zâttır.

Such a One may not be challenged with the words: *Who can give life to [dry] bones?*, {Qur'an, 36:78.} and His power belittled.

Then, with the phrase: *So glory be unto Him in Whose hand is the dominion of all things*, {Qur'an, 36:83} it says:

"He is an All-Powerful One of Glory in Whose hands are the reins of all things, with Him are the keys to all things; He alternates winter and summer as easily as turning the pages of a book, and opens and closes this world and the hereafter as though they were two houses."

Since it is thus, the conclusion of all these evidences is: *And to Him will you all be brought back*. {Qur'an, 36:83}

That is, "He will raise you to life from the grave and bring you to the resurrection; there you will be called to account in the presence of the Almighty."

Thus, all these verses have prepared the mind to accept the resurrection, and so have they prepared the heart,

for they have pointed out similar deeds in this world.

It sometimes happens also that the Qur'an mentions Almighty God's deeds of the hereafter in such a way that man may understand similar things in this world.

Then no possibility remains to deny them or deem them unlikely.

An example are the Suras which begin: *When the Sun is folded up*; {Sura 81, al-Takwir} * *When the sky is cleft asunder*; {Sura 82, al-Infitar} * *When the sky is rent asunder*. {Sura 84, al-Inshiqaq}

In these Suras it mentions the mighty revolutions and dominical acts of disposal in the resurrection and Great Gathering in such a way that,

since man sees things similar to them in this world, for example, in the autumn and spring, he accepts those revolutions easily, which cause dread to the heart and cannot be comprehended by the mind.

To provide even a summary of the meaning of these three Suras would be very lengthy, so for now we shall point out a single phrase by way of example.

#439

For example, the phrase: *When the pages are laid open* {Qur'an, 81:10} expresses the following:

At the resurrection all the deeds of everyone will be published written on pages.

Being very strange on its own, the mind cannot grasp this matter.

Öyle bir zâta karşı, مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ deyip kudretine karşı taciz ile meydan okunmaz...

Sonra فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ tabiriyle:

"Her şeyin dizgini elinde, her şeyin anahtarı yanında, gece ve gündüzü, kış ve yazı bir kitab sahifeleri gibi kolayca çevirir. Dünya ve âhireti, iki menzil gibi bunu kapar, onu açar bir Kadîr-i Zülcelal'dir."

Madem böyledir, bütün delailin neticesi olarak وَإِلَيْهِ

تَرْجَعُونَ

Yani: "Kabirden sizi ihya edip, haşre getirip, huzur-u kibriyasında hesabınızı görecektir."

İşte şu âyetler, haşrin kabulüne zihni müheyya etti, kalbi de hazır etti.

Çünkü nazairini dünyevî ef'al ile de gösterdi.

Hem kâh oluyor ki, ef'al-i uhrevîyesini öyle bir tarzda zikreder ki; dünyevî nazairlerini ihsas etsin,

tâ istib'ad ve inkâra meydan kalmasın.

Meselâ: إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ilh... ve إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

ilh... ve إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ

İşte şu surelerde kıyamet ve haşirdeki inkılabat-ı azîmeyi ve tasarrufat-ı rububiyeti öyle bir tarzda zikreder ki;

insan onların nazirelerini dünyada, meselâ günde, baharda gördüğü için, kalbe dehşet verip akla sığmayan o inkılabatı kolayca kabul eder.

Şu üç surenin meal-i icmalisine işaret dahi pek uzun olur. Onun için bir tek kelimeyi nümune olarak göstereceğiz.

Meselâ: إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ kelimesi ifade eder ki:

Haşirde herkesin bütün a'mali bir sahife içinde yazılı olarak neşrediliyor.

Şu mes'ele, kendi kendine çok acaib olduğundan akıl ona yol bulamaz.

But as the Sura indicates, the same way as **in the resurrection of the spring** are things similar to other points, the things similar to this **laying open of the pages** are quite clear.

For all fruit-bearing trees or flowering plants perform deeds, acts, and duties, and *in whatever way they display the Divine Names and glorify God*, they perform worship.

All these deeds are written in their seeds together with their life histories, and emerge in another spring in another place.

Just as they mention **most eloquently** the deeds of their mothers and stock **through the tongues of the shapes and forms they display**,

so they publish **the pages of their deeds** through their branches, leaves, flowers, and fruits.

Thus, the One Who carries out this Wise, **Preserving, Planned, Nurturing, Benevolent** work, is He Who says: *When the pages are laid open.*

You can make analogies with other points from this and **deduce** them if you can.

To help you, I shall say the following: the phrase:

When the sun is folded up is a brilliant metaphor meaning **'rolling up'** and **'gathering up'**; so too it alludes to things similar to it.

The First: Almighty God drew back the veils of **non-existence, the ether, and the skies**,

and **taking from the treasury of His mercy** a lamp **like a sparkling brilliant** to illuminate the world, displayed it to the world.

When the world is closed, He shall **rewrap** that brilliant in its veils and remove it.

The Second: The sun is an official charged with spreading out **the wares of its light** and **wrapping** the head of the earth **alternately** in light and darkness.

Every evening it gathers up its **wares** and conceals them, and sometimes it does scant business due to the veil of a cloud,

and sometimes the moon draws a veil over its face and somewhat hinders its **transactions**,

then it adjusts the account books of its wares and transactions. Similarly, a time will come when this official will **resign** from its post.

Even if there is no cause for its **dismissal**, due to the enlargement of **the two black spots on its face**, as has begun,

Fakat surenin işaret ettiği gibi **haşr-i baharîde** başka noktaların naziresi olduğu gibi, şu **neşr-i suhuf** naziresi pek zahirdir.

Çünkü her meyvedar ağacın, ya çiçekli bir otun da amelleri var, fiilleri var, vazifeleri var, *esma-i İlahiyeyi ne şekilde göstererek tesbihat etmiş ise* ubudiyetleri var.

İşte onun bütün bu amelleri tarih-i hayatlarıyla beraber umum çekirdeklerinde, tohumcuklarında yazılıp başka bir baharda, başka bir zeminde çıkar.

Gösterdiği **şekil ve suret lisanıyla, gayet fasih bir surette**, analarının ve asıllarının a'malini zikrettiği gibi;

dal, budak, yaprak, çiçek ve meyveleriyle, **sahife-i a'malini** neşreder.

İşte gözümüzün önünde bu Hakîmane, **Hafızane, Müdebbirane**, Mürebbiyane, **Latifane** şu işi yapan odur ki, der: **إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ**

Başka noktaları buna kıyas eyle, kuvvetin varsa **istinbat** et.

Sana yardım için bunu da söyleyeceğiz.

İşte **إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ**

Şu kelâm; "Tekvir" lafzıyla, yani **sarmak** ve **toplamak** manasıyla, parlak bir temsile işaret ettiği gibi, nazirini dahi îma eder:

Birinci: Evet Cenab-ı Hak tarafından **adem** ve **esîr** ve **sema** perdelerini açıp,

Güneş gibi, dünyayı ışıklandıran **pırlanta-misal** bir lâmbayı, **hazine-i rahmetinden çıkarıp** dünyaya gösterdi.

Dünya kapandıktan sonra, o pırlantayı perdelerine **sarıp** kaldıracak.

İkinci: Veya **ziya metaini** neşretmek ve zeminin kafasına ziyayı, zulmetle **münavebeten sarmakla** muvazzaf bir memur olduğunu

ve her akşam o memura **metaini** toplattırıp gizlettiği gibi,

kâh olur bir bulut perdesiyle alış-verişini az yapar;

kâh olur Ay onun yüzüne karşı perde olur, **muamelesini** bir derece çeker,

metaini ve muamelât defterlerini topladığı gibi, elbette o memur bir vakit o **memuriyetten infisal** edecektir.

Hattâ hiçbir sebep-i **azl** bulunmazsa, şimdilik küçük fakat büyümeye yüz tutmuş **yüzündeki iki leke** büyümekle,

with Divine permission the sun will take back the light that it spreads at a dominical command and wrap it around its own head.

It will be told: "No work remains for you on earth.

Go to Hell and burn those who worshipped you and insulted an obedient official like yourself by inferring you were disloyal!"

It will read out the decree of *When the Sun is folded up* through its black-spotted face.

#440

Ninth Point Of Eloquence

It sometimes happens that the All-Wise Qur'an mentions certain particular aims,

then in order to impel the mind by means of them,

confirms, establishes, verifies, and proves the aims through the Divine Names, which are like universal rules.

For example:

God has indeed heard the statement of the woman who pleads with you concerning her husband and carries her complaint to God; and God [always] hears the arguments between both sides among you; for God is All-Hearing, All-Seeing. {Qur'an, 58:1.}

Here the Qur'an is saying: "Almighty God is absolutely All-Hearing; He hears everything,

even, through the Divine Name of **Truth**, a wife arguing with you and *complaining about her husband*, a truly insignificant matter.

And since women *manifest the subtlest manifestations of mercy* and *are mines of self-sacrificing compassion*, He hears through the Name of Most Compassionate the rightful claim of a woman and her complaint to Him, and through the Name of Truth takes it seriously, affording it the greatest importance."

Thus, in order to make this particular aim universal,

One outside the sphere of contingency of the universe Who hears and sees a minor incident among creatures, must of necessity hear and see all things,

and One Who is Sustainer of the universe of necessity sees the suffering of insignificant creatures within the universe who are wronged, and hears their cries.

One who does not see their suffering and does not hear their cries for help cannot be the Sustainer.

In which case, it establishes two mighty truths with the phrase,

For God is All-Hearing, All-Seeing.

Güneş yerin başına izn-i İlahî ile sardığı ziyayı, emr-i Rabbanî ile geriye alıp, güneşin başına sarıp,

"Haydi yerde işin kalmadı" der.

"Cehennem'e git, sana ibadet edip senin gibi bir memur-u müsahharı sadakatsizlikle tahkir edenleri yak." der.

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ fermanını lekeli siyah yüzüyle yüzünde okur.

Dokuzuncu Nükte-i Belâgat

Kur'an-ı Hakîm kâh olur cüz'î bazı maksadları zikreder.

Sonra o cüz'iyat vasıtasıyla küllî makamlara zihinleri sevk etmek için,

o cüz'î maksadı, *bir kaide-i külliye hükmünde olan esma-i hüсна ile* takrir ederek tesbit eder, *tahkik* edip isbat eder. Meselâ:

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

İşte Kur'an der: "Cenab-ı Hak, Semi-i Mutlak'tır, her şeyi işitir.

Hattâ en cüz'î bir macera olan ve *zevcinden teşekki eden* bir zevcenin sana karşı mücadelesini **Hak** ismiyle işitir.

Hem *rahmetin en latif cilvesine mazhar* ve *şefkatın en fedakâr bir hakikatına maden* olan bir kadının haklı olarak zevcinden davasını ve Cenab-ı Hakk'a şekvasını umûr-u azîme suretinde **Rahîm** ismiyle ehemmiyetle işitir ve **Hak** ismiyle ciddiyetle bakar."

İşte bu cüz'î maksadı küllîleştirmek için,

mahlukatın en cüz'î bir hâdisesini işiten, gören; kâinatın daire-i imkânîsinden hariç bir zât, elbette her şeyi işitir, her şeyi görür bir zât olmak lâzımgelir.

Ve kâinata Rab olan, kâinat içinde mazlum küçük mahlukların dertlerini görmek, feryatlarını işitmek gerektir.

Dertlerini görmeyen, feryatlarını işitmeyen, "Rab" olamaz.

Öyle ise, إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ cümlesiyle iki hakikat-ı azîmeyi tesbit eder.

And, for example: *Glory be to [God] who did take His servant by night from the Sacred Mosque to the Farthest Mosque, whose precincts We did bless, in order that We might show him some of Our signs, for He is indeed All-Hearing, All-Seeing.* {Qur'an, 17:1.}

Here, after mentioning the Noble Messenger's (Peace and blessings be upon him) journey from the Sacred Mosque in Mecca to the Farthest Mosque in Jerusalem, *which was the start of his Ascension*, the Qur'an says: *for He is indeed All-Hearing, All-Seeing.*

The pronoun *He* refers to either Almighty God or to the Prophet.

If it refers to the Prophet, it is like this:

"There was within this particular journey a *general journey* and *universal ascension*,

during which, as far as *the Farthest Lote-tree* and *distance of two bow-strings*, he heard and saw *the dominical signs* and wonders of Divine art *which were apparent to his eyes and ears in the universal degrees of the Divine Names.*"

Hem meselâ:

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

İşte Kur'an, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın *mi'racının mebde-i olan*, Mescid-i Haram'dan Mescid-i

Aksa'ya olan seyeranını zikrettikten sonra *إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ*

الْبَصِيرُ der.

إِنَّهُ deki zamir, ya Cenab-ı Hakk'adır veyahut

Peygamberedir.

Peygambere göre olsa, şöyle oluyor ki:

"Bu seyahat-ı cüz'ide, bir *seyr-i umumî*, bir *uruc-u küllî* var ki;

tâ *Sidret-ül Münteha*'ya, tâ *Kab-ı Kavseyn*'e kadar, *meratib-i külliye-i esmaiyyede gözüne, kulağına tezahür eden âyât-ı Rabbaniyeyi* ve acaib-i san'at-ı İlahiyeyi işitmiş, görmüştür" der.

It shows that that particular and insignificant journey was like a key to a journey which was universal and an **assembly of wonders**.

If the pronoun **refers** to Almighty God, it is like this:

"He invited one of His servants to journey to His presence; and **in order to entrust him with a duty**, sent him **from the Sacred Mosque to the Farthest Mosque**, where He caused him to meet with the prophets who were gathered there. **Then after showing that he was the absolute heir to the principles of all their religions**, conveyed him **through His realms in their inner and outer aspects** as far as 'the distance of two bow-lengths.'"

He was certainly a **servant** and he journeyed on an ascension that was particular,

but he held a trust that was related to the whole universe, and a light which would change the universe's colour.

Since he had with him a key to open the doors of eternal happiness,

Almighty God described this Being with the attributes of hearing and seeing all things.

For in this way he could demonstrate the world-embracing purposes and instances of wisdom of the trust, the light, and the key.

And, for example: *Praise be to God, Creator of the heavens and the earth, Who made the angels messengers with wings, two, three, or four [pairs]: He adds to creation as He pleases, for God is Powerful over all things.* {Qur'an, 35:1.}

In this Sura, the Qur'an says: "By **adorning** the heavens and the earth in this way and displaying **the works of His perfection**, their **All-Glorious Creator** causes innumerable spectators to **extol and praise** Him.

He decks them out with uncountable bounties so that the heavens and the earth praise and extol unendingly **the Most Merciful Creator** through the tongues of all the bounties and **those who receive them**."

After this it points out that since the Creator has given men and the animals and birds members and wings with which to travel through the towns and lands of the earth,

and since that **All-Glorious One** has also given wings to the angels, *the inhabitants of the realm of the heavens*, in order to fly through **the celestial palaces** of the stars and **lofty lands** of the constellations, He is certainly powerful over all things.

O küçük, cüz'î seyahatı; küllî ve **maḥşer-i acaib** bir seyahatın anahtarı hükmünde gösteriyor.

Eğer zamir, Cenab-ı Hakk'a **raci** olsa şöyle oluyor ki:

"Bir abdini bir seyahatta huzuruna davet edip **bir vazife ile tavzif etmek için Mescid-i Haram'dan mecma-i enbiya olan Mescid-i Aksa'ya** gönderip enbiyalarla görüştürüp **bütün enbiyaların usûl-ü dinlerine vâris-i mutlak olduğunu gösterdikten sonra**, tâ Kab-ı Kavseyn'e kadar **mülk ü melekûtunda** gezdirdi."

İşte çendan o zât bir **abddir**, bir mi'rac-ı cüz'îde seyahat eder.

Fakat bu abdde bütün kâinata taalluk eden bir emanet beraberdir. Hem şu kâinatın rengini değiştirecek bir nur beraberdir.

Hem saadet-i ebediyenin kapısını açacak bir anahtar beraber olduğu için,

Cenab-ı Hak kendi zâtını bütün eşyayı یشitir ve görür sıfatıyla tavsif eder.

Tâ o emanet, o nur, o anahtarın cihanşümül hikmetlerini gösterebilir.

Hem meselâ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكَةِ
رُسُلًا أُولَى أَجْنَحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ
مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

İşte şu surede, "Semavat ve arzın **Fâtır-ı Zülcelali**, semavat ve arzı öyle bir tarzda **tezyin** edip **âsâr-ı kemalini** göstermekle hadsiz seyircilerinden Fâtır'ına hadsiz **medh ü senalar** ettiriyor ve

öyle de hadsiz nimetlerle süslendirmiş ki, sema ve zemin bütün nimetlerin ve **nimetdîdelerin** lisanlarıyla o **Fâtır-ı Rahman**'ına nihayetsiz hamd ü sitayiş ederler."

dedikten sonra, yerin şehirleri ve memleketleri içinde Fâtır'ın verdiği cihazat ve kanatlarıyla seyr ü seyahat eden insanlarla hayvanat ve tuyur gibi;

semavî saraylar olan yıldızlar ve **ulvî memleketleri** olan burclarda gezmek ve tayeran etmek için, *o memleketin sekeneleri olan* meleklerine kanat veren **Zât-ı Zülcelal**, elbette her şeye kadir olmak lâzım gelir.

The One Who gives wings to a fly, to fly from fruit to fruit, and wings to a sparrow to fly from tree to tree, is the One Who gives wings to the angels to fly from **Venus** to **Jupiter**.

Furthermore, the angels are not restricted to particularity like **the dwellers of the earth**; they are not confined by **a specific place**.

With the words: **two, three, or four [pairs]**, it suggests that at one time they may be present on four or more stars; **it gives details**.

Thus, through describing "the arraying of the angels with wings," which is a particular event,

it points to a universal, general **workshop** of Divine power and its immensity,

#442

and verifies and establishes it with the summary: **For God is Powerful over all things**.

Tenth Point Of Eloquence

It sometimes happens that a verse mentions man's **rebellious** acts, then **restrains** him with severe threats.

Then, so that **the severity of the threats** should not cast him into **despair** and hopelessness, it concludes with some **Divine Names** which point to His mercy and console him.

For example:

*Say: if there had been [other] gods with Him -as they say- behold they would certainly have sought out a way to the Lord of the Throne! * Glory be to Him! He is high above all that they say! - Exalted and Great [beyond measure] * The sevens heavens and the earth, and all beings therein declare His glory; there is not a thing but celebrates His praise; and yet you understand not how they declare His glory! Indeed, He is Oft-Forbearing, Most Forgiving! {Qur'an, 17:42-44}*

This verse says: "Say: if, like you say, God had had partners in his sovereignty, there would surely have been some signs of disorder, caused by the hand that stretched up to **the throne of His dominicality** and interfered.

However, through the tongues of the manifestations and inscriptions of the Divine Names which they manifest, all creatures, **universal or particular**, great or small, from the seven levels of the heavens to **microscopic organisms**, glorify the All-Glorious One signified by those Names, declaring Him to be free of **partners** or like.

Yes, just as the heavens **declare Him to be All-Holy** through **the light-scattering words** of the suns and stars, and through the wisdom they display and their order, and testify to His unity,

Bir sineğe, bir meyveden bir meyveye; bir serçeye, bir ağaçtan bir ağaca uçmak kanadını veren, **Zühre**'den **Müşteri**'ye, Müşteri'den Zühal'e uçacak kanatları o veriyor.

Hem melaikeler, **sekene-i zemin** gibi cüz'iyete münhasır değiller, **bir mekân-ı muayyen** onları kaydedemiyor.

Bir vakitte dört veya daha ziyade yıldızlarda bulunduğu işaret **مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ** kelimeleriyle **tafsil verir**.

İşte şu hâdise-i cüz'iyeye olan "Melaikeleri kanatlarla teşhiz etmek" tabiriyle,

gayet küllî ve umumî bir azamet-i kudretin **destgâhına** işaret ederek;

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ fezlekesiyle tahkik edip tesbit eder.

Onuncu Nükte-i Belâgat

Kâh oluyor âyet, insanın **isyankârane** amellerini zikreder, şedid bir tehdid ile **zecreder**.

Sonra **şiddet-i tehdid**, **ye'se** ve ümitsizliğe atmamak için, rahmetine işaret eden bir kısım **esma** ile hâtime verir, teselli eder.

Meselâ:

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا لَابْتَغَوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

İşte şu âyet der ki: De: Eğer dediğiniz gibi mülkünde şeriki olsaydı, elbette **arş-ı rububiyetine** el uzatıp müdahale eseri görünecek bir derecede bir intizamsızlık olacaktı.

Halbuki yedi tabaka semavattan, tâ **hurdebînî zihayat**lara kadar, her bir mahluk **küllî olsun cüz'î olsun**, küçük olsun büyük olsun, **mazhar olduğu bütün isimlerin cilve ve nakışları dilleriyle**, o esma-i hüsnanın Müsemma-i Zülcelalini tesbih edip, **şerik** ve nazirden tenzih ediyorlar.

Evet nasıl ki sema güneşler, yıldızlar denilen **nur-efşan kelimatıyla**, hikmet ve intizamıyla, **O'nu takdis ediyor**, vahdetine şahadet ediyor

so the atmosphere glorifies and sanctifies Him through the voice of the clouds and words of the thunder, lightning, and rain, and testifies to His unity.

The earth too glorifies and declares to be One the All-Glorious Creator through its living words known as animals, plants, and other beings;

and so does it glorify Him and testify to His unity through the words of its trees and their leaves, blossoms, and fruits.

Similarly, despite their tiny size and insignificance, the smallest creatures and most particular beings glorify the All-Glorious One signified by the numerous universal Names they display, and testify to His unity through the inscriptions they bear.

Thus, since man is the summary and result of the universe, and God's vicegerent on earth, and its delicate fruit, this verse points out how ugly and deserving of punishment is his unbelief and associating partners with God. For it is counter and contrary to the whole universe, which altogether glorifies unanimously, with one tongue, its All-Glorious Creator and testifies in its own way to His unity, and performs the duty of worship with which it is charged, carrying it out in perfect submission.

#443

But in order not to cast man into despair, and to show the wisdom in the All-Glorious Subduer's permitting such an infinitely ugly rebellion and not destroying the universe around mankind, it says: *Indeed, He is Off-Forbearing, Most Forgiving!* {Qur'an, 17:44}

It shows with this summary the wisdom in His postponing it, and leaves a door open for hope.

Thus, you may understand from these ten indications of miraculousness that in the summaries at the conclusions of verses are numerous sprinklings of guidance and flashes of miraculousness.

The greatest geniuses among the scholars of rhetoric have bitten their fingers in absolute wonder and admiration at these unique styles, and declared: "THIS IS NOT THE WORD OF MAN",

and have believed with absolute certainty that *It is no less than revelation inspired.* {[*]: Qur'an, 53:4.}

This means that together with the above-mentioned indications, numerous further facets not included in our discussion are contained in other verses in the arrangement of which such an impress of miraculousness is apparent that even the blind may see it...

The Third Beam Of The Second Light

ve cev-i hava dahi, bulutların ve berk ve ra'd ve katrelerin kelimatıyla onu tesbih ve takdis ve vahdaniyetine şahadet eder.

Öyle de zemin, hayvanat ve nebatat ve mevcudat denilen hayattar kelimatıyla Hâlık-ı Zülcelalini tesbih ve tevhid etmekle beraber,

her bir ağacı, yaprak ve çiçek ve meyvelerin kelimatıyla yine tesbih edip birliğine şahadet eder.

Öyle de en küçük mahluk, en cüz'î bir masnu', küçüklüğü ve cüz'iyetiyle beraber, taşıdığı nakışlar ve keyfiyetler işaretiyle pek çok esma-i külliye göstermek ile Müsemma-yı Zülcelali tesbih edip vahdaniyetine şahadet eder.

İşte bütün kâinat birden, bir lisan ile, müttefikân Hâlık-ı Zülcelalini tesbih edip vahdaniyetine şahadet ederek kendilerine göre muvazzaf oldukları vazife-i ubudiyeti, kemal-i itaatle yerine getirdikleri halde, şu kâinatın hülâsası ve neticesi ve nazdar bir halifesi ve nazenin bir meyvesi olan insan, bütün bunların aksine, zıddına olarak, ettikleri küfür ve şirkin ne kadar çirkin düşüp ne derece cezaya şayeste olduğunu ifade edip

bütün bütün ye'se düşürmemek için, hem şunun gibi nihayetsiz bir cinayete, hadsiz çirkin bir isyana Kahhar-ı Zülcelal nasıl meydan verip kâinatı başlarına harab etmediğinin hikmetini göstermek için إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا

غَفُورًا der.

O hâtime ile hikmet-i imhali gösterip, bir rica kapısı açık bırakır.

İşte şu on işaret-i i'caziyeden anla ki, âyetlerin hâtimelerindeki fezlekelerde, çok reşehat-ı hidayetiyle beraber çok lemaat-ı i'caziye vardır ki;

bülegaların en büyük dâhîleri, şu bedî' üslûblara karşı kemal-i hayret ve istihsanlarından parmağını ısırması, dudağını dişlemiş, مَا هَذَا كَلَامُ الْبَشَرِ demiş.

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى ya, hakkalyakîn olarak iman etmişler.

Demek bazı âyette, bütün mezkûr işaretlerle beraber bahsimize girmeyen çok mezaya-yı âheri de tazammun eder ki; o mezayanın icmaında öyle bir nakş-ı i'caz görünür ki, kör dahi görebilir.

İkinci Şu'lenin Üçüncü Nuru Şudur Ki

The Qur'an cannot be compared with other words and speech.

This is because speech is of different categories, and in regard to **superiority**, power, beauty and fineness, has four sources:

One is **the speaker**, another is **the person addressed**, another is **the purpose**, and another is **the form**.

Its source is not only the form as **literary people** have wrongly shown.

So in speech one should consider, "**Who said it? To whom did they say it? Why did they say it? In what form did they say it?**" One should not consider the words only and stop there.

Since speech draws its strength and **beauty** from these four sources,

if the Qur'an's sources are studied carefully, **the degree of its eloquence**, superiority, and beauty will be understood.

Indeed, since speech looks to the speaker,

if it is **command or prohibition**, it comprises also the speaker's will and power in accordance with his position.

Then it eliminates resistance; it has an effect like physical electricity and increases in proportion to the speech's superiority and power.

Take, for example, the verse: *O earth! swallow up your water. And O sky! withhold [your rain]. {Qur'an, 11:44}*

That is, "O earth! Your duty is completed, swallow your water. O skies! No need now remains, cease giving rain."

#444

And for example:

And He said to it and to the earth: Come together willingly or unwillingly. They said: We do come [together] in willing obedience. {Qur'an, 41:11}

That is, "O earth! O skies! Come whether you want to or not, you are anyway **submissive** to my wisdom and power.

Emergence from **non-being** and come to **the exhibition-place of my art in existence**."

And they replied: "We come **in perfect obedience**. Through Your power, we perform every duty that You have shown us."

Consider the power and **elevatedness** of these true, **effective** commands, which comprise power and will,

then look at human words like the following **nonsensical conversation** with **inanimate beings**: "Be stationary, O earth! Be cleft, O skies! O resurrection, break forth!" Can the two commands be compared?

Kur'an, başka kelâmlarla kabil-i kıyas olamaz.

Çünkü kelâmın tabakaları, **ulviyet** ve kuvvet ve hüsn-ü cemel cihetinden dört menbai var:

Biri **mütেকellim**, biri **muhatap**, biri **maksad**, biri **makam**dır.

Ediblerin, yanlış olarak yalnız makam gösterdikleri gibi değildir.

Öyle ise, sözde "**Kim söylemiş? Kime söylemiş? Ne için söylemiş? Ne makamda söylemiş?**" ise bak. Yalnız söze bakıp durma.

Madem kelâm kuvvetini, **hüsnünü** bu dört menbadan alır.

Kur'anın menbaina dikkat edilse, Kur'anın **derece-i belâgatı**, ulviyet ve hüsnü anlaşılır.

Evet madem kelâm, mütেকellime bakıyor.

Eğer o kelâm **emr ve nehy** ise, mütেকellimin derecesine göre irade ve kudreti de tazammun eder.

O vakit söz mukavemet-sûz olur; maddî elektrik gibi tesir eder, kelâmın ulviyet ve kuvveti o nisbette tezayüd eder.

Meselâ: **يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَ كِ وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي**

yani "Ya arz! Vazifen bitti, suyunu yut. Ya sema! Hacet kalmadı, yağmuru kes."

Meselâ: **فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ**

yani "Ya arz! Ya sema! İster istemez geliniz, hikmet ve kudretime **râm** olunuz.

Ademden çıkıp, **vücutta meşhergâh-ı san'**atıma geliniz." dedi.

Onlar da: "Biz **kemal-i itaatle** geliyoruz. Bize gösterdiğin her vazifeyi senin kuvvetinle göreceğiz."

İşte kuvvet ve iradeyi tazammun eden hakikî ve **nafiz** şu emirlerin kuvvet ve **ulviyetine** bak.

Sonra insanların **أَسْكُنِي يَا أَرْضُ وَأَنْشَقِّي يَا سَمَاءُ وَقَوْمِي** gibi suret-i emirde **cemadata hezeyanvari muhaveresi**, hiç o iki emre kabil-i kıyas olabilir mi?

Yes, is there any comparison between wishes arising from desires and **official commands** issuing from those wishes, and the command of a commander of **real authority**?

Can there be any comparison between such words and the effective command, "Forward march!" of a supreme commander of a vast army?

For if a command such as that is heard from a common soldier, *while the two commands are the same in form*, in meaning they differ as greatly as a common soldier and the commander of an army.

And for example the verses: *Indeed, His command when He wills a thing is "Be!", and it is, {Qur'an, 36:83}*

and, *And on Our saying to the angels: Prostrate before Adam. {Qur'an, 2:34}*

Look at the power and elevatedness of these two verses, then look at man's speech in the form of commands.

Is the latter not like a fire-fly in relation to the sun?

In order to describe his act to both eye and ear, **a true owner describes his act while performing it**, and **a true artist explains his art as he works it**, and **a true bestower explains his bounties as he bestows them**, that is, in order *to combine both word and act*, each says:

"Look! I have done this and I am doing this in this way. I did that for this reason, and this will be thus, and I am doing this so it will be like that."

And for example:

*Do they not look at the sky above them? How We have made it and adorned it, and there are no flaws in it? * And the earth, We have spread it out, and set thereon mountains standing firm, and produced therein every kind of beautiful growth [in pairs], * As an insight and reminder for all [God's] servants who turn unto Him. * And We send down from the sky rain charged with blessing, and We produce there with gardens and grain for harvests; * And tall [and stately] palm-trees, with shoots of fruit-stalks, piled one over another; * As sustenance for [God's] servants; And We give [new] life therewith to land that is dead: thus will the coming-forth [from the grave]. {Qur'an, 50:6-11}*

#445

Can there be any comparison between **these descriptions**, **these acts**, which shine like the starry fruits of Paradise in the constellation of this Sura in the skies of the Qur'an, and this mentioning many levels of proofs within them **by means of the order of rhetoric**, and this proving the resurrection of the dead, its conclusion, with the phrase *thus will be the coming-forth*, thus silencing those at the start of the Sura who deny resurrection -

Evet temenniden neş'et eden arzular ve o arzulardan neş'et eden **fuzuliyane emirler** nerede? **Hakikat-ı âmiriyetle** muttasıf bir âminin iş başında hakikat-ı emri nerede?

Evet emri nafiz büyük bir âminin muti' ve büyük bir ordusuna "Arş" emri nerede?

Ve şöyle bir emir, âdi bir neferden işitilse; *iki emir sureten bir iken*, manen bir neferle bir ordu kumandanı kadar farkı var.

Meselâ: **إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ**

Hem meselâ: **وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ**

Şu iki âyette iki emrin kuvvet ve ulviyetine bak, sonra beşerin emirler nev'indeki kelâmına bak.

Acaba yıldız böceğinin Güneş'e nisbeti gibi kalmıyorlar mı?

Evet **hakikî bir mâlikin iş başındaki bir tasviri** ve **hakikî bir san'atkârın işlediği vakit san'atına dair verdiği beyanâtı** ve **hakikî bir mün'im'in ihsan başında iken beyan ettiği ihsanâtı**, yani *kavl ile fiili birleştirmek*, kendi fiilini hem göze, hem kulağa tasvir etmek için şöyle dese:

"Bakınız! İşte bunu yaptım, böyle yapıyorum. İşte bunu bunun için yaptım. Bu böyle olacak, bunun için işte bunu böyle yapıyorum."

Meselâ:

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ وَالْأَرْضِ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ تَبْصِرَةً وَذِكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَخْيَيْنَا بِهِ بَلَدَةً مِيثًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ

Kur'anın semasında şu surenin burcunda parlayan yıldız-misal Cennet meyveleri gibi şu tasviratı, şu efalleri içindeki **intizam-ı belâgatla** çok tabaka haşrin delailini zikredip neticesi olan haşri **كَذَلِكَ الْخُرُوجُ** tabiri ile isbat edip surenin başında haşri inkâr edenleri ilzam etmek nerede?

can there be any comparison between this and the discussions of men about **meddlesome acts** which have little connection with them?

It is not even the comparison of pictures of flowers by way of copying, and real living flowers.

To fully explain the meaning from **Do they not look to Thus will be the coming-forth** would be very lengthy, so we shall just pass over it with a brief indication, like this:

Since, at the start of the Sura, the unbelievers deny resurrection, the Qur'an gives **a long introductory passage** in order to compel them to accept it.

It says: "Do you not look at the skies above you, which we have constructed in such magnificent, orderly fashion?

Do you not see how We have adorned it with stars and the sun and the moon, and how We have allowed no fault or defect?

Do you not see how We have spread out the earth for you and with what wisdom We have **furnished** it?

We have fixed mountains on it and protected it from the encroachment of the sea.

Do you not see how We have created every variety of plant and growing thing on the earth, beautiful and of every colour, and how We have made beautiful every part of it with them.

And do you not see how we send down bounteous rain from the skies,

and with it create gardens and orchards, and **grains**, and tall, fruit-bearing trees like the delicious date, and how I cause them to grow and send My **servants** sustenance with them?

And do you not see that I raise to life the dead country with the rain? I create thousands of worldly resurrections.

Just as I raise up with My power these plants out of this dead country, that is how your coming-forth will be at the resurrection.

At the resurrection, the earth will die and you will come forth alive."

Can there be any comparison between **the eloquent explanations** these verses set forth in proving resurrection, **only one thousandth of which we have been able to allude to**, and the words man puts forward to support a claim?

From the beginning of this treatise up to here, in endeavouring to make an **obstinate enemy** accept the Qur'an's miraculousness **by way of impartial reasoning**, known as ascertaining the truth, we have left secret many of the Qur'an's rights.

İnsanların **fuzuliyane** onlarla teması az olan **ef'alden** bahisleri nerede?

Taklid suretinde çiçek resimleri; hakikî, hayatdar çiçeklere nisbeti derecesinde olamaz.

Şu **كَذَلِكَ الْخُرُوجُ** dan tâ **أَفَلَمْ يَنْظُرُوا** a kadar güzelce meali söylemek çok uzun gider. Yalnız bir işaret edip geçeceğiz. Şöyle ki:

Surenin başında, küffar haşri inkâr ettiklerinden Kur'an onları haşrin kabulüne mecbur etmek için şöylece **bast-ı mukaddemat** eder.

Der: "Âyâ, üstünüzdeki semaya bakmıyor musunuz ki, biz ne keyfiyette, ne kadar muntazam, muhteşem bir surette bina etmişiz.

Hem görmüyor musunuz ki; nasıl yıldızlarla, Ay ve Güneş ile tezyin etmişiz, hiçbir kusur ve noksaniyet bırakmamışız.

Hem görmüyor musunuz ki, zemini size ne keyfiyette sermişiz, ne kadar hikmetle **tefrîş** etmişiz.

O yerde dağları tesbit etmişiz, denizin istilâsından muhafaza etmişiz.

Hem görmüyor musunuz, o yerde ne kadar güzel, rengârenk her bir cinsten çift hadrevatı, nebatatı halkettik; yerin her tarafını o güzellerle güzelleştirdik.

Hem görmüyor musunuz, ne keyfiyette sema canibinden bereketli bir suyu gönderiyoruz.

O su ile bağ ve bostanları, **hububatı**, yüksek leziz meyveli hurma gibi ağaçları halkedip **ibad**ıma rızkı onunla gönderiyorum, yetiştiriyorum.

Hem görmüyor musunuz; o su ile ölmüş memleketi ihya ediyorum. Binler dünyevî haşirleri icad ediyorum.

Nasıl bu nebatatı, kudretimle bu ölmüş memleketten çıkarıyorum; sizin haşirdeki hurucunuz da böyledir.

Kıyamette arz ölüp, siz sağ olarak çıkacaksınız."

İşte şu âyetin isbat-ı haşirde gösterdiği **cezalet-i beyaniye - ki, binden birisine ancak işaret edebildik**- nerede; insanların bir dava için serdettikleri kelimat nerede?

Şu risalenin başından şimdiye kadar tahkik namına **bîtarafane muhakeme suretinde**, Kur'anın i'cazını **muannid** bir **hasma** kabul ettirmek için Kur'anın çok hukukunu gizli bıraktık.

We have brought that Sun in among candles and drawn comparisons.

We have carried out **the duty of ascertaining the truth**, and have proved its miraculousness in brilliant fashion.

Now, in one or two words, not in the name of 'ascertaining the truth,' but in that of 'reality,' we shall point to **the Qur'an's true station, which is beyond comparison**.

Indeed, the comparison of other speech to the Qur'an is that of **minuscule reflections** of stars in pieces of glass.

How can the Qur'an's words, each of which **depict** and show a **constant truth**, be compared with the meanings man **depicts** through his words in the minute mirrors of his thoughts and feelings?

How can the angelic, **living words** of the Qur'an, which inspire **the lights of guidance** and are the speech of the All-Glorious Creator of the sun and the moon, be compared with man's biting words with their **bewitching** substance and **sham** subtleties for arousing base desires?

Yes, the comparison of poisonous **vermin** and insects, and blessed angels and luminous spirit beings, is that of man's words and those of the Qur'an.

The Twenty-Fifth Word together with the previous twenty-four Words have proved these truths.

This claim of ours is not **unsubstantiated**; its proof is the above-mentioned conclusion.

Indeed, how can **the words of the Qur'an, which are all the shells of jewels of guidance**, and **sources of the truths of belief** and **springs of the fundamentals of Islam**,

and **have come directly from the Throne of All-Merciful One**, and **above and beyond the universe look to man and descend to him**, and **comprise Divine knowledge, power, and will**, and **are the pre-eternal address** - how can its words be compared with **man's vain, fanciful, futile, desire-nurturing words**?

Yes, how can the Qur'an, **which is like a tree of Tuba**, and **spreads in the form of leaves the world of Islam with all its qualities, marks, and perfections**, all its ordinances and principles, and **displays as fresh and beautiful through its water of life its purified scholars and saints, each like a flower**, and **produces all perfections and cosmic and Divine truths as fruits**, and **again like a fruit-bearing tree produces numerous seeds within its fruits each like a principle and programme for actions and displays truths in continuous succession** - how can this be compared with man's speech, which we know about?

Where is the ground and where are the Pleiades?

O güneşi, mumlar sırasına getirip müvazene ediyorduk.

Şimdi **tahkik vazifesini** îfa edip, parlak bir surette i'cazını isbat etti.

Şimdi ise tahkik namına değil, hakikat namına bir-iki söz ile Kur'anın **müvazeneye gelmez hakikî makamına** işaret edeceğiz:

Evet sair kelâmın Kur'anın âyâtına nisbeti, şişelerdeki görünen yıldızların **küçücük akisleriyle** yıldızların aynına nisbeti gibidir.

Evet her biri birer **hakikat-ı sabiteyi tasvir** eden, gösteren Kur'anın kelimatı nerede? Beşerin fikri ve duygularının âyineciklerinde kelimatıyla **tersim** ettikleri manalar nerede?

Evet **envâr-ı hidayeti** ilham eden ve Şems ve Kamer'in Hâlık-ı Zülcelalının kelâmı olan Kur'anın melaîke-misal **zîhayat kelimatı** nerede? Beşerin hevesatını uyandırmak için **sehhar** nefisleriyle, **müzevver** incelikleriyle ısırcı kelimatı nerede?

Evet ısırcı **haşerat** ve böceklerin, mübarek melaîke ve nuranî ruhanîlere nisbeti ne ise; beşerin kelimatı, Kur'anın kelimatına nisbeti odur.

Şu hakikatları Yirmibeşinci Söz ile beraber geçen Yirmidört aded Sözler isbat etmiştir.

Şu davamız **mücerred** değil; bürhanı, geçmiş neticedir.

Evet her biri **cevahir-i hidayetin birer sadefi** ve **hakaik-i imaniyenin birer menbai** ve **esasat-ı İslâmiyenin birer madeni**

ve **doğrudan doğruya Arş-ür Rahman'dan gelen** ve **kâinatın fevkinde ve haricinde insana bakıp inen** ve **ilim ve kudret ve iradeyi tazammun eden** ve **hitab-ı ezeli olan elfaz-ı Kur'aniye** nerede? **İnsanın hevaî, hevaperestane, vâhî, hevesperverane elfazı** nerede?

Evet Kur'an bir **şecere-i tûbâ hükmüne** geçip şu âlem-i İslâmiyeyi bütün maneviyatıyla, şair ve kemalâtıyla, desatir ve ahkâmıyla yapraklar suretinde neşredip **asfiya** ve evliyasını birer **çiçek hükmünde** o ağacın âb-ı hayatıyla **taze, güzel gösterip bütün kemalât ve hakaik-i kevnîye ve İlahiyyeyi semere verip meyvelerindeki çok çekirdekleri amelî birer düstur, birer program hükmüne** geçip yine **meyvedar ağaç hükmünde müteselsil hakaikî gösteren** Kur'an nerede? Beşerin malûmumuz olan kelâmı nerede?

أَيْنَ الثَّرَا مِنَ الثُّرَيَّا

Although for one thousand three hundred and fifty years, the All-Wise Qur'an has set forth and displayed all its truths in the market of the universe, and everyone, all nations, all countries have taken some of its **jewels** and its **truths**, and they do take them,

neither the familiarity, nor **the abundance**, nor **the passage of time**, nor the great **changes** have damaged its valuable truths and fine styles, or caused it to age, or desiccated it, or made it lose its value, or extinguished its beauty.

This on its own is an aspect of miraculousness.

#447

If someone was to come forward now and put some of the truths the Qur'an brought into a childish order according to his own fancies,

and if he was to compare these with some of the Qur'an's verses in order to **contest** them,

and say "I have uttered words close to the Qur'an's," it would be utterly foolish, like in the following example:

there is **a common man, a builder of ordinary houses**, incapable of understanding the elevated inscriptions of **a master who has built a splendid palace the stones of which are various jewels, and has decorated it with harmonious adornments which look to the elevated inscriptions of all the palace and their relation to the stones**. If the common man, **who had no share in any of the jewels and adornment of the palace**, was to enter the palace,

destroy the elevated inscriptions in the valuable stones and give it a form, an order, **similar to that of an ordinary house in accordance with his childish desires** and tack on a few beads pleasing to his juvenile view, and then say, "Look! I have greater skill and wealth and more precious adornments than the builder of the palace," in comparison, it would be the art of a crazy, raving forger.

Third Light

The Third Light consists of three Gleams.

First Gleam

An important aspect of the Qur'an of Miraculous Expositions's miraculousness was explained in the Thirteenth Word.

It has been included here so that it might take its place among **the other aspects of miraculousness**, its brothers.

It is as follows: if you want to see and appreciate how, like **shining stars**, all the Qur'an's verses scatter the darkness of unbelief by spreading the light of miraculousness and guidance,

Bin üçyüzelli senedir Kur'an-ı Hakîm, bütün hakaikını kâinat çarşısında açıp teşhir ettiği halde; herkes, her millet, her memleket onun **cevahirinden**, **hakaikından** almıştır ve alıyorlar.

Halbuki ne o ülfet, ne o **mebzuliyet**, ne o **mürur-u zaman**, ne o büyük **tahavvülâtlar**; onun kıymetdar hakaikına, onun güzel üslûblarına halel verememiş, ihtiyarlatmamış, kurutmamış, kıymetten düşürmemiş, hüsnünü söndürmemiştir.

Şu halet tek başıyla bir i'cazdır.

Şimdi biri çıksa, Kur'anın getirdiği hakaikten bir kısmına kendi hevesince çocukça bir intizam verse,

Kur'anın bazı âyâtına **muaraza** için nisbet etse,

"Kur'ana yakın bir kelâm söyledim" dese, öyle ahmakane bir sözdür ki; meselâ

taşları muhtelif cevahirden bir saray-ı muhteşemi yapan ve o taşların vaziyetinde umum sarayın nukuş-u âliyesine bakan mizanlı nakışlar ile tezyin eden bir ustanın san'atıyla; o nukuş-u âliyeden fehmi kasır, *o sarayın bütün cevahir ve zînetlerinden bîbehre bir âdi adam, âdi hanelerin bir ustası*, o saraya girip

o kıymetdar taşlardaki ulvî nakışları bozup **çocukça hevesine göre âdi bir hanenin vaziyetine göre** bir intizam, bir suret verse ve çocukların nazarına hoş görünecek bazı boncukları taksa, sonra "Bakınız! O sarayın ustasından daha ziyade meharet ve servetim var ve kıymetdar zînetlerim var" dese; divanece bir hezeyan eden bir sahtekârın nisbet-i san'atı gibidir.

Üçüncü Şu'le

Üç ziyası var.

Birinci Ziya

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın büyük bir vech-i i'cazı Onüçüncü Söz'de beyan edilmiştir.

Kardeşleri olan **sair vücut-u i'caz** sırasına girmek için bu makama alınmıştır.

İşte Kur'anın her bir âyeti, birer **necm-i sâkîb** gibi i'caz ve hidayet nurunu neşr ile küfür ve gaflet zulûmatını dağıttığını görmek ve zevketmek istersen;

imagine yourself in the age of ignorance and desert of savagery where everything was enveloped in lifeless veils of nature, under the darkness of ignorance and heedlessness. Then suddenly from the elevated tongue of the Qur'an, you hear verses like:

*Whatever is in the heavens extols and glorifies God, for He is the Mighty, the Wise. {Qur'an, 57:1} *Whatever is in the heavens and earth extols and glorifies God, the Sovereign, the Most Holy One, the Mighty, the Wise. {Qur'an, 62:1}*

See how those dead or sleeping creatures of the world spring to life at the sound of extols and glorifies in the minds of those listening, how they awake, spring up, and mention God's Names!

#448

And at the sound of, *The seven heavens and the earth and all within them extol and glorify Him, {Qur'an, 17:44}* the stars in those black skies, each a lifeless piece of fire, and the wretched creatures on the face of the earth present the following view to those listening: the sky appears as a mouth

and the stars as wisdom-displaying words and truth-uttering lights.

The earth appears as a head, the land and sea as tongues, and all animals and plants as words of glorification.

Otherwise you will not appreciate the subtleties of the pleasure at looking from this time to that.

For if you look at each verse as having scattered its light since that time, and having become like universally accepted knowledge with the passage of time, and as shining with the other lights of Islam, and taking its colour from the sun of the Qur'an, or if you look at it through a superficial and simple veil of familiarity,

you will not truly see what sort of darkness each verse scatters or how sweet is the recital of its miraculousness,

and you will not appreciate this sort of its miraculousness among its many sorts.

If you want to see one of the highest degrees of the Qur'an of Miraculous Exposition's miraculousness, listen to the following comparison:

Let us imagine an extremely strange and vast and spreading tree which is concealed beneath a veil of the unseen and hidden in a level of concealment.

It is clear that there has to be a relationship, harmony, and balance between a tree and all its members like its branches, fruits, leaves, and blossom, the same as between man's members.

kendini Kur'anın nüzulünden evvel olan o asr-ı cahiliyette ve o sahra-yı bedeviyette farzet ki, her şey zulmet-i cehil ve gaflet altında perde-i cümud-u tabiata sarılmış olduğu bir anda birden Kur'anın lisan-ı ulvîsinden

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكُ
الْقُدُّوسُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

gibi âyetleri işit bak: O ölmüş veya yatmış mevcudat-ı âlem سَبَّحَ يَسْبِحُ sadâsıyla işitenlerin zihninde nasıl diriliyorlar, hüşyar oluyorlar, kıyam edip zikrediyorlar.

Hem o karanlık gökyüzünde birer camid ateşpare olan yıldızlar ve yerdeki perişan mahlukat, تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ

السَّيِّعُ وَالْأَرْضُ sayhasıyla işitenin nazarında nasıl gökyüzü bir ağız;

bütün yıldızlar birer kelime-i hikmet-nüma, birer nur-u hakikat-eda

ve arz bir kafa ve berr ve bahr birer lisan ve bütün hayvanat ve nebatat birer kelime-i tesbih-feşan suretinde arz-ı dîdar eder.

Yoksa bu zamandan tâ o zamana bakmakla, mezkûr zevkin dekaikini göremezsin.

Evet o zamandan beri nurunu neşreden ve mürur-u zamanla ulûm-u mütearife hükmüne geçen ve sair neyyirat-ı İslâmiye ile parlayan ve Kur'anın güneşiyle gündüz rengini alan bir vaziyet ile veyahut sathî ve basit bir perde-i ülfet ile baksan;

elbette her bir âyetin ne kadar tatlı bir zemzeme-i i'caz içinde ne çeşit zulûmatı dağıttığını hakkıyla göremezsin

ve birçok enva'-ı i'cazı içinde bu nevi i'cazını zevkedemezsin.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın en yüksek derece-i i'cazına bakmak istersen, şu temsil dûrbîniyle bak. Şöyle ki:

Gayet büyük ve garib ve gayetle yayılmış acib bir ağaç farzedelim ki, o ağaç geniş bir perde-i gayb altında bir tabaka-i mesturiyet içinde saklanmıştı.

Malûmdur ki, bir ağacın insanın âzaları gibi onun dalları, meyveleri, yaprakları, çiçekleri gibi bütün uzuvları arasında bir münasebet, bir tenasüb, bir müvazenet lâzımdır.

Each of its parts takes on a form and is given a shape in accordance with the nature of the tree.

So if someone appears and traces a picture on top of the veil corresponding to the members of the tree, which has never been seen, then delimits each member,

and from the branches to the fruit, and the fruit to the leaves draws a form **proportionately**,

and fills the space between its source and extremities, *which are an infinite distance from one another*, with drawings showing exactly the shape and form of its **members**,

certainly no doubt will remain that the artist sees the concealed tree with an **eye that penetrates and encompasses the unseen**, then he depicts it.

In just the same way, the discriminating statements of the Qur'an of Miraculous Exposition concerning the reality of contingent beings (*that is, concerning the reality of the tree of creation which stretches from the beginning of the world to the farthest limits of the hereafter, and spreads from the earth to the Divine Throne and from minute particles to the sun*) have preserved the proportion between the members to such a degree and have given each member and fruit a form so suitable that

at the depictions of the Qur'an, all exacting scholars have declared *at the conclusion of their investigations*: "What wonders God has willed! How great are God's blessings!" They have said: "It is only you who solves and unravels the talisman of the universe and riddle of creation, Oh All-Wise Qur'an!"

#449

And God's is the highest similitude {Qur'an, 16:60} -and there is no error in the comparison-

let us represent the Divine Names and attributes, and dominical acts and deeds as a Tuba-tree of light, the sphere of whose grandeur stretches from pre-eternity to post-eternity,

and the limits of whose vastness spread through infinite, endless space and encompass it,

and the limits of whose deeds stretch from, *It is God Who splits the seed-grain and date-stone, {Qur'an, 6:95}* and, *Comes between man and his heart, {Qur'an, 8:24}* to, *Who created the heavens and the earth in six days, {Qur'an, 57:4}* and, *And the heavens rolled up in His right hand. {Qur'an, 39:67}*

Her bir cüz'ü, o ağacın mahiyetine göre bir şekil alır, bir suret verilir.

İşte hiç görülmeyen -ve hâlâ görünmüyor- o ağaca dair biri çıksa, perde üstünde onun her bir âzasına mukabil bir resim çekse, bir hudud çizse;

daldan meyveye, meyveden yaprağa bir **tenasüble** bir suret tersim etse

ve *birbirinden nihayet uzak* mebdde ve müntehasının ortasında **uzuv**larının aynı şekil ve suretini gösterecek muvafık tersimat ile doldursa;

elbette şübhe kalmaz ki, o ressam bütün o gaybî ağacı **gayb-aşına nazarıyla** görür, ihata eder, sonra tasvir eder.

Aynen onun gibi, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan dahi hakikat-ı mümkinata dair *-ki o hakikat, dünyanın ibtidasından tut, tâ âhiretin en nihayetine kadar uzanmış ve arştan ferşe, zerreden şemse kadar yayılmış olan şecere-i hilkatın hakikatına dair-* beyanat-ı Kur'aniye o kadar tenasübü muhafaza etmiş ve her bir uzva ve meyveye lâıyk bir suret vermiştir ki;

bütün muhakkikler *nihayet-i tahkikinde* Kur'anın tasvirine "Mâşâallah, Bârekâllah" deyip, "Tılsım-ı kâinatı ve muamma-yı hilkatı keşf ve fetheden yalnız sensin ey Kur'an-ı Kerim!" demişler.

وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰی temsilde kusur yok.

Esmâ ve sıfât-ı İlahiye ve şunun ve ef'al-i Rabbaniye, bir şecere-i tûbâ-i nur hükmünde temsil edilmekle;

o şecere-i nuraniyenin daire-i azameti **ezelden ebede** uzanıp gidiyor.

Hudud-u kibriyası, **gayr-ı mütenahî feza-yı** itlakta yayılıp ihata ediyor.

Hudud-u icraatı **يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ فَأَلْقَ الْحَبَّ**

وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ وَالتَّوَى

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ

hududuna kadar intişar etmiş

The All-Wise Qur'an has described that luminous reality, the truths of those **Names** and **attributes**, and **acts** and **deeds**, *together with all their branches and twigs and aims and fruits, in a way so harmonious, so fitting for one another, so appropriate for one another, without marring one another or spoiling the decree of one another, or their being remote from one another,*

that all the people of illumination and those who have penetrated to the realities, and all the wise and the sage who have journeyed in the realm of the inner dimension of things, have declared: "**Glory be to God!**" in the face of that Discriminating Exposition, and have affirmed it, saying: "**How right, how conformable with reality, how fine, how worthy!**"

Take, for example, **the six pillars of belief**, *which are like a single branch of those two mighty trees which look to the entire sphere of contingency and sphere of necessity*: it depicts **all the branches and boughs of those pillars** -as far as the furthest fruits and flowers- observing such a harmony and proportion between them,

and describes them in a manner so balanced,

and illustrates them a way so symmetrical that

the human mind is powerless to perceive it and stands astonished at its beauty.

And **the proof that a beauty of proportion and perfect relation and complete balance have been preserved between the five pillars of Islam**, *which are like one twig of the branch of belief*, down to the finest details, smallest point of conduct, furthest aims, most profound wisdom, and most insignificant fruits,

is the perfect order and balance and beauty of proportion and **soundness** of **the Greater Shari'a of Islam**, *which has emerged from the decisive statements, senses, indications, and allusions of the comprehensive Qur'an*;

they form an irrefutable and decisive proof and just witness that cannot be doubted.

#450

This means that the expositions of the Qur'an cannot be attributed to man's partial knowledge, and particularly to the knowledge of someone unlettered.

They rest rather on a comprehensive knowledge and are the word of One Who is able to see all things together and observe in one moment all truths between pre-eternity and post-eternity. *In this we believe. ..*

Second Gleam

Since just how far the human philosophy which challenges Qur'anic wisdom has fallen in the face of that wisdom has been explained and illustrated with comparisons in the Twelfth Word and proved in the other Words,

o hakikat-ı nuraniyeyi *bütün dal ve budaklarıyla, gayat ve meyveleriyle o kadar tenasüble birbirine uygun, birbirine lâyük, birbirini kırmayacak, birbirinin hükmünü bozmayacak, birbirinden tevahhuş etmeyecek bir surette* o hakaik-i esma ve sıfâtı ve **şuun** ve **ef'ali** beyan eder ki;

bütün ehl-i keşf ve hakikat ve **daire-i melekûtta** **cevelan eden** bütün ashab-ı irfan ve hikmet, o beyanat-ı Kur'aniyeye karşı "**Sübhanallah**" deyip, "**Ne kadar doğru, ne kadar mutabık, ne kadar güzel, ne kadar lâyük**" diyerek tasdik ediyorlar.

Meselâ: *Bütün daire-i imkân ve daire-i vücuba bakan, hem o iki şecere-i azîmenin bir tek dalı hükmünde olan imanın erkân-ı sittesi* ve **o erkânın dal ve budaklarının** en *ince meyve ve çiçekleri aralarında o kadar bir tenasüb gözetilerek tasvir eder*

ve o derece bir müvazenet suretinde tarif eder ve

o mertebe bir münasebet tarzında izhar eder ki,

akl-ı beşer idrakinden âciz ve hüsnüne karşı hayran kalır.

Ve o *iman dalının budağı hükmünde olan İslâmiyetin erkân-ı hamsesi aralarında* ve o erkânın tâ en ince teferruatı, en küçük âdâbı ve en uzak gayatı ve en derin hikemiyatı ve en cüz'î semeratına varıncaya kadar aralarında **hüsn-ü tenasüb ve kemal-i münasebet ve tam bir müvazenet muhafaza ettiğine** delil ise,

o Kur'an-ı câmiin nusus ve vücuhundan ve işarat ve rumuzundan çıkan şariat-ı kübra-yı İslâmiyenin kemal-i intizamı ve müvazeneti ve hüsn-ü tenasübü ve rasaneti;

cerhedilmez bir şahid-i âdil, şübhe getirmeyen bir bürhan-ı katî'dir.

Demek oluyor ki, beyanat-ı Kur'aniye, beşerin ilm-i cüz'îsine, bhusus bir ümmünin ilmüne müstenid olamaz.

Belki bir ilm-i muhite istinad ediyor ve cemi' eşyayı birden görebilir, ezel ve ebed ortasında bütün hakaikı bir anda müşahade eder bir zâtın kelâmıdır. *Âmennâ...*

İkinci Ziya

Hikmet-i Kur'aniyenin karşısında meydan-ı muarazaya çıkan felsefe-i beşeriyenin, hikmet-i Kur'ana karşı ne derece sukut ettiğini Onikinci Söz'de izah ve temsil ile tasvir ve sair Sözlerde isbat ettiğimizden

we refer readers to those treatises and for now offer a further comparison from another point of view. It is as follows:

Human science and philosophy look at the world as fixed and constant.

And they discuss the **nature** of beings and their **characteristics in detail**;

if they do speak of their duties before their Maker, they speak of them **briefly**.

Quite simply, they speak only of the **decoration** and **letters** of the book of the universe,

and attach no importance to its meaning.

Whereas the Qur'an looks at the world as transient, **passing**, **deceptive**, **travelling**, unstable, and **undergoing revolution**.

It speaks briefly of the nature of beings and their **superficial** and material characteristics,

but mentions in detail **the worshipful duties with which they are charged by the Maker**, and how and in what respects they point to His Names, and their **obedience** before **the Divine creational commands**.

We shall therefore look at the differences between human philosophy and Qur'anic wisdom **in regard to this matter of looking at things either briefly or in detail**, and shall see which is **pure truth and reality**.

A watch in our hand appears to be constant,

but its inside is in perpetual upheaval through the motion of the workings and the constant **anguish** of the cogwheels and parts.

In just the same way, together with its apparent stability, this world, **which is a huge clock of Divine power**, is perpetually revolving within upheaval and change, **transience** and **evanescence**.

Indeed, since time has entered the world, **night and day** are like a two-headed hand counting **the seconds** of that huge clock.

The **years** are like a hand counting its **minutes**,

while the **centuries** count its **hours**.

Thus, time casts the world onto **the waves of death and decline**.

It assigns all the past and the future to non-existence, leaving in existence only **the present**.

Together with this form which time gives the world, **with regard to space** also it is like an **unstable** clock undergoing revolution.

onlara havale edip şimdilik başka bir cihette küçük bir müvazene ederiz. Şöyle ki:

Felsefe ve hikmet-i insaniye, dünyaya sabit bakar;

mevcudatın **mahiyet**lerinden, **hasiyet**lerinden **tafsilen** bahseder.

Sâni'ine karşı vazifelerinden bahsetse de, **icmalen** bahseder.

Âdeta kâinat kitabının yalnız **nakış** ve **huruf**larından bahseder,

manasına ehemmiyet vermez.

Kur'an ise, dünyaya geçici, **seyyal**, **aldatıcı**, **seyyar**, kararsız, **inkılabcı** olarak bakar.

Mevcudatın mahiyetlerinden, **surî** ve maddî hâsiyetlerinden icmalen bahseder.

Fakat *Sâni' tarafından tavzif edilen* **vezaif-i ubudiyetkâranelerinden** ve Sâni'in isimlerine ne vechile ve nasıl delalet ettikleri ve **evamir-i tekviniye-i İlahiyeye** karşı **inkıyad**larını tafsilen zikreder.

İşte felsefe-i beşeriye ile hikmet-i Kur'anîyenin **şu tafsil ve icmal hususundaki** farklarına bakacağız ki, **mahz-ı hak ve ayn-ı hakikat** hangisidir göreceğiz.

İşte nasıl elimizdeki saat, sureten sabit görünüyor.

Fakat içindeki çarkların harekâtıyla, daimî içinde bir zelzele ve âlet ve çarklarının **ızdırab**ları vardır.

Aynen onun gibi; **kudret-i İlahîyenin bir saat-ı kübrası olan** şu dünya, zahîrî sabitîyetiyle beraber daimî zelzele ve tegayyürde, **fena** ve **zevalde** yuvarlanıyor.

Evet dünyaya zaman girdiği için, **gece ve gündüz**, o saat-ı kübranın **sâniyelerini** sayan iki başlı bir mil hükmündedir.

Sene, o saatin **dakikalarını** sayan bir ibre vaziyetindedir.

Asır ise, o saatin **saatlerini** ta'dad eden bir iğnedir.

İşte zaman, dünyayı **emvac-ı zeval** üstüne atar.

Bütün mazi ve istikbali ademe verip, yalnız **zaman-ı hazır**ı vücuda bırakır.

Şimdi zamanın dünyaya verdiği şu şekil ile beraber, **mekân itibariyle** dahi yine dünya zelzeleli, **gayr-ı sabit** bir saat hükmündedir.

For since the space of the atmosphere changes swiftly and quickly passes from one state to another through being filled and emptied with clouds sometimes several times a day, it causes change like a hand counting the seconds.

Çünkü cevî-i hava mekânı çabuk tegayyür ettiğinden, bir halden bir hale sür'aten geçtiğinden bazı günde birkaç defa bulutlar ile dolup boşalmakla, sâniye sayan milin suret-i tegayyürü hükmünde bir tegayyür veriyor.

www.risaleglobal.com

And the space of the earth, which is like the floor of the house of the world, since with life and death and the animals and plants its face changes very rapidly, like a minute-hand it shows that this aspect of the world also is transient.

And just as the earth is like this in regard to its face, so through the revolutions and upheavals within it, and the mountains emerging as a result and disappearing, this aspect of the world is slowly passing also, like an hour-hand.

And through change like the movements of the celestial bodies, the appearance of comets, the occurrence of solar and lunar eclipses, and falling stars, the space of the heavens too, which is like the ceiling of the house of the world, shows that the heavens also are not stable and constant, but are progressing towards old age and destruction.

Their change is slow and tardy like the hand counting the days in a weekly clock, but in every respect it demonstrates that it is transient and passing and heading for destruction.

Thus, the world, in regard to the world, has been constructed on these seven pillars. These pillars perpetually shake it.

But when the world which is thus in motion and being shaken looks to its Maker, the motion and change is the working of the pen of power writing the missives of the Eternally Besought One.

And those changing states are the mirrors of the Divine Names, which, being constantly renewed, display with ever-differing depictions the manifestation of the Names' qualities.

And so, in respect of the world, the world is both transient and hastens towards death, and is undergoing revolution.

Although in reality it is departing like flowing water, to the heedless eye it appears to be frozen; due to the idea of nature, it has become dense and turbid, and become a veil concealing the hereafter.

Thus, through philosophical investigation and natural science, and the seductive amusements of dissolute civilization and its intoxicated passions, sick philosophy

has both increased the world's frozen state and inaction, and made denser heedlessness,

and increased its opaqueness and turbidity, and caused the Maker and the hereafter to be forgotten.

Şimdi, dünya hanesinin tabanı olan mekân-ı arz ise, yüzü mevt ve hayatça, nebat ve hayvanca pek çabuk tebeddül ettiğinden dakikaları sayan bir mil hükmünde, dünyanın şu ciheti geçici olduğunu gösterir.

Zemin yüzü itibariyle böyle olduğu gibi, batındaki inkılabat ve zelzelelerle ve onların neticesinde cibalin çıkmaları ve hasflar vuku bulması, saatleri sayan bir mil gibi dünyanın şu ciheti ağırca mürur edicidir, gösterir.

Dünya hanesinin tavanı olan sema mekânı ise, ecramların harekâtıyla, kuyruklu yıldızların zuhuruyla, küsufat ve husufatın vuku bulmasıyla, yıldızların sukut etmeleri gibi tegayyürat gösterir ki; semavat dahi sabit değil; ihtiyarlığa, harabiyete gidiyor.

Onun tegayyüratı, haftalık saatte günleri sayan bir mil gibi çendan ağır ve geç oluyor. Fakat her halde geçici ve zeval ve harabiyete karşı gittiğini gösterir.

İşte dünya, dünya cihetiyle şu yedi rükün üzerinde bina edilmiştir. Şu rükünler, daim onu sarsıyor.

Fakat şu sarsılan ve hareket eden dünya, Sâni'ine baktığı vakit, o harekât ve tegayyürat, kalem-i kudretin mektubat-ı Samedaniyeyi yazması için o kalemin işlemesidir.

O tebeddülât-ı ahval ise, esma-i İlahiyenin cilve-i şuunatını ayrı ayrı tavsifat ile gösteren, tazelenen âyineleridir.

İşte dünya, dünya itibariyle hem fenaya gider, hem ölmeğe koşar, hem zelzele içindedir.

Hakikatta akarsu gibi rihlet ettiği halde, gaflet ile sureten incimad etmiş, fikr-i tabiatla kesafet ve küduret peyda edip âhirete perde olmuştur.

İşte felsefe-i sakime tedkikat-ı felsefe ile ve hikmet-i tabiiye ile ve medeniyet-i sefihenin cazibedar lehviyatıyla, sarhoşane hevesatıyla

o dünyanın hem cümudetini ziyade edip gafleti kalınlaştırmış,

hem küduretle bulanmasını taz'îf edip Sâni'i ve âhireti unutturuyor.

Whereas, with its verses,
*By the Mount [of Revelation]. * By a Book*
*inscribed. {Qur'an, 52:1-2} * When the Event Inevitable*
*comes to pass. {Qur'an, 56:1} * The [Day of] Noise and*
*Clamour, * What is [the Day of] Noise and Clamour?,*
{Qur'an, 101:1} the Qur'an **cards** the world in regard to
the world like cotton, and casts it away.

#452

Through its expositions like,
Do they see nothing in the government of the heavens
*and the earth? {Qur'an, 7:185} * Do they not look at the*
sky above them? - How We have made it. {Qur'an, 50:6}
Do the unbelievers not see that the heavens and the earth
were joined together, before We clove them asunder?,
{Qur'an, 21:30} it gives the world a transparency and
removes its turbidity.

Through its **light-scattering illuminations** like, *God is the*
*Light of the heavens and the earth. {Qur'an, 24:35} **
What is the life of this world but play and amusement?,
{Qur'an, 6:32}

it melts the frozen, inactive world. Through its **death-**
tainted expressions like, *When the sun is folded up.*
*{Qur'an, 81:1} * When the sky is cleft asunder. {Qur'an,*
*82:1} * When the sky is rent asunder. {Qur'an, 84:1}*
** And the trumpet will be sounded, and all that are in the*
heavens and all that are on earth will fall down senseless,
except such that it pleases God [to exempt], {Qur'an,
39:68} it smashes the delusion that the world is eternal.

Through its thunderous blasts, like, *He knows what enters*
within the earth and what comes forth out of it, what
comes down from the skies and what mounts up to them.
And He is with you wheresoever you may be. And God
*sees all that you do. {Qur'an, 57:4} * And say: Praise be*
to God, Who will show you His signs, so that you shall
know them. And your Sustainer is not unmindful of all
that you do, {Qur'an, 27:93} it scatters the heedlessness
born of the notion of 'nature'.

Thus, from beginning to end the Qur'an's verses *which*
are turned towards the universe proceed according to this
principle.

They reveal and display the reality of the world as it is.

Through showing just how ugly the ugly world is, it turns
man's face from it, and points out the beautiful world's
beautiful face, *which looks to the Maker.*

It fastens man's eye on that. It instructs in true wisdom
and knowledge, teaching the meanings of the book of the
universe,

Amma Kur'an ise, şu hakikattaki dünyayı, dünya cihetiyle
الْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ وَالطُّورُ وَ
كِتَابٍ مَسْطُورٍ âyâtıyla pamuk gibi **hallaç eder**, atar.

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَفَلَمْ
يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ
كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا
gibi beyanatıyla o dünyaya şeffaflıyet verir ve bulanmasını
izale eder.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ
وَلَهُوَ gibi **nur-efşan neyyirâtıyla**, camid dünyayı eritir.

إِذَا ve إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ve إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ
السَّمَاءُ انشَقَّتْ وَنُفَخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي
السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ
tabirleriyle dünyanın ebediyet-i mevhumesini parça parça
eder.

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ
السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ
فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ
Gök gürlemesi gibi sayhalarıyla tabiat fikrini tevliid eden
gafleti dağıtır.

İşte Kur'anın baştan başa *kâinata müteveccih olan* âyâtı,
şu esasa göre gider.

Hakikat-ı dünyayı olduğu gibi açar, gösterir.

Çirkin dünyayı, ne kadar çirkin olduğunu göstermekle
beşerin yüzünü ondan çevirtir, *Sâni'a bakan* güzel
dünyanın güzel yüzünü gösterir.

Beşerin gözünü ona diktirir. Hakikî hikmeti ders verir.
Kâinat kitabının manalarını talim eder.

and looking infrequently at the letters and decorations.

It does not cause the meaning to be forgotten like drunken philosophy, nor make man enamoured of the ugly and waste his time on meaningless things due to the decoration of the letters.

#453

Third Gleam

In the Second Gleam we pointed to the fall of human philosophy before Qur'anic wisdom and to the miraculousness of Qur'anic wisdom.

Now, in this Gleam, we shall show the degree of the wisdom and science -before Qur'anic wisdom- of the purified scholars, the saints, and the enlightened among philosophers, the *Ishraqiyyun*, who are all students of the Qur'an,

and shall make a brief indication to the Qur'an's miraculousness in this respect.

A most true indication of the All-Wise Qur'an's sublimity, and a most clear proof of its truth and justice, and a most powerful sign of its miraculousness is this:

preserving all the degrees of all the areas of Divine unity together with all their necessities, and expounding them, it has preserved their balance and not spoilt it;

and it has preserved the balance of all the exalted Divine truths;

and it has brought together all the ordinances dictated by the Divine Names and preserved their mutual proportion;

and it has brought together the dominical and Divine acts with perfect balance.

Thus, this preserving and balance and bringing together is a characteristic which is certainly not present in man's works nor in the products of the thought of the eminent among mankind.

It is to be found nowhere in the works of the saints who have penetrated to the inner face of beings, which looks to their Creator, nor in the books of the *Ishraqiyyun*, who have passed to the inward, hidden meaning of things, nor in the knowledge of the spiritual who have penetrated the World of the Unseen.

As though they have practised a division of labour, it is as if each group adheres to only one or two branches of the mighty tree of reality;

each busies itself with only its fruit or its leaves. They either know nothing of the others, or else do not concern themselves with them.

Absolute reality cannot be comprehended by restricted views.

A universal view like the Qur'an is necessary in order to comprehend it.

Hurufat ve nukuşlarına az bakar.

Sarhoş felsefe gibi, çirkine âşık olup, manayı unutturup, hurufatın nukuşuyla insanların vaktini malayaniyatta sarfettirmiyor.

Üçüncü Ziya

İkinci Ziya'da hikmet-i beşeriyenin hikmet-i Kur'aniyeye karşı sukutuna ve hikmet-i Kur'anienin i'cazına işaret ettik.

Şimdi şu ziyada, Kur'anın şakirdleri olan asfiya ve evliya; ve hükemanın münevver kısmı olan hükema-yı İshrakiyyunun hikmetleriyle Kur'anın hikmetine karşı derecesini gösterip,

şu cihette Kur'anın i'cazına muhtasar bir işaret edeceğiz:

İşte Kur'an-ı Hakîm'in ulviyetine en sadık bir delil ve hakkaniyetine en zahir bir bürhan ve i'cazına en kavî bir alâmet şudur ki:

Kur'an, bütün aksam-ı tevhidin bütün meratibini, bütün levazımatıyla muhafaza ederek beyan edip müvazenesini bozmamış, muhafaza etmiş.

Hem bütün hakaik-i âliye-i İlahiyenin müvazenesini muhafaza etmiş.

Hem bütün esma-i hüsnanın iktiza ettikleri ahkâmları cem'etmiş, o ahkâmın enasübünü muhafaza etmiş.

Hem rububiyet ve uluhiyetin şununatını kemal-i müvazene ile cem'etmiştir.

İşte şu muhafaza ve müvazene ve cem', bir hâsiyettir. Kat'iyen beşerin eserinde mevcut değil ve eazım-ı insaniyenin netaic-i efkârında bulunmuyor.

Ne, melekûte geçen evliyaların eserinde; ne, umûrun bâtınlarına geçen İshrakiyyunun kitaplarında; ne, âlem-i gayba nüfuz eden ruhanîlerin maarifinde hiç bulunmuyor.

Güya bir taksim-ül a'mal hükmünde her bir kısmı hakikatın şecere-i uzmasından yalnız bir-iki dalına yapıyor.

Yalnız onun meyvesiyle, yaprağıyla uğraşiyor. Başkasından ya haberi yok, yahut bakmıyor.

Evet hakikat-ı mutlaka, mukayyed enzar ile ihata edilmez.

Kur'an gibi bir nazar-ı küllî lâzım ki, ihata etsin.

For sure they are instructed by the Qur'an,

but **with a particular mind** they can only see completely one or two sides of **universal reality**, are preoccupied with them, and imprisoned in them.

They spoil the balance of reality through either **excess** or **negligence** and mar its proportion and **harmony**.

This truth was explained with an unusual comparison in the Second Branch of the Twenty-Fourth Word,

and now we shall point to the matter with another comparison.

For example, let us suppose there is some treasure under the sea, full of innumerable jewels of various kinds.

Divers are plunging the depths to search for the jewels of the treasure.

Since their eyes are closed, they understand what is there **through the dexterous use of their hands**. A longish diamond comes into the hand of one of them.

The **diver** assumes that the whole treasure consists of a long, pillar-like diamond.

When he hears of other jewels from his companions, he imagines that they are **subsidiary** to the diamond he has found, and are **facets** and embellishments of it.

#454

Into the hand of another passes a **round ruby**, while another finds a **square** piece of **amber**, and so on,

each of them believes that the jewel he sees with his hand is the essential, **major part** of the treasure, and supposes that the things about which he hears are **additional parts** and details of it.

So then the balance of the truths is spoilt, and the mutual proportion too is marred.

The colour of many truths changes, and in order to see the true colour of reality they are **obliged** to resort to **forced interpretation** and **elaborate explanations**.

Sometimes even they go as far as denial and **rejection**.

Anyone who studies the books of the *Ishraqiyyun* philosophers and the works of **sufis who rely on illuminations and visions without weighing them on the scales of the Sunna** will **doubtless** confirm this statement of ours.

That is to say, although their works concern truths similar to those of the Qur'an and are taken from the Qur'an's teachings, *because they are not the Qur'an*, they are **defective** in that way.

The Qur'an's verses also, which are **oceans of truths**, are divers for that treasure under the sea.

But their eyes are open and encompass the treasure.

Kur'an'dan başka çendan Kur'an'dan da ders alıyorlar;

fakat **hakikat-ı külliye**nin, **cüz'î zihniyle** yalnız bir-iki tarafını tamamen görür, onunla meşgul olur, onda hapsolür.

Ya **ifrat** veya **tefrit** ile hakaikın müvazenesini ihlâl edip **tenasübünü** izale eder.

Şu hakikat, Yirmidördüncü Söz'ün İkinci Dalı'nda acib bir temsil ile izah edilmiştir.

Şimdi de başka bir temsil ile şu mes'eleye işaret ederiz.

Meselâ: Bir denizde hesabsız cevherlerin aksamıyla dolu bir definenin bulunduğunu farzedelim.

Gavvas **dalgıç**lar, o definenin cevahirini aramak için dalıyorlar.

Gözleri kapalı olduğundan **el yordamıyla** anlarlar. Bir kısmının eline uzunca bir elmas geçer.

O **gavvas** hükmeder ki; bütün hazine, uzun direk gibi bir elmastan ibarettir.

Arkadaşlarından başka cevahiri işittiği vakit hayal eder ki; o cevherler, bulduğu elmasın **tâbileridir**, **fusus** ve nukuşlarıdır.

Bir kısmının da **kürevî** bir **yakut** eline geçer; başkası, **murabba** bir **kehribar** bulur ve hâkeza...

her biri eliyle gördüğü cevheri, o hazinenin aslı ve **mu'zamı** itikad edip, işittiklerini o hazinenin **zevaid** ve teferruatı zanneder.

O vakit hakaikın müvazenesi bozulur. Tenasüb de gider.

Çok hakikatın rengi değişir. Hakikatın hakikî rengini görmek için **tevilâta** ve **tekellüfata** **muztar** kalır.

Hattâ bazan inkâr ve **ta'tile** kadar giderler.

Hükema-yı İshraqiyyunun kitablarına ve **Sünnetin mizanıyla tartmayıp keşfiyat ve meşhudatına itimad eden mutasavvıfın** kitablarına teemmül eden, bu hükmümüzü **bilâşübhe** tasdik eder.

Demek hakaik-i Kur'aniyenin cinsinden ve Kur'anın dersinden aldıkları halde, *-çünkü Kur'an değildir-* böyle **nâkis** geliyor.

Bahr-i hakaik olan Kur'anın âyetleri dahi, o deniz içindeki definenin bir gavvasıdır.

Lâkin onların gözleri açık, defineyi ihata eder.

They see what there is in the treasure and what there is not. They describe and expound it with such **harmony**, **order**, and **proportion** that they show the true beauty and fineness.

For example, just as they see **the vastness of dominicality** expressed by the verses, *And the whole of the earth will be but His handful, and the heavens will be rolled up in His hand. {Qur'an, 39:67} * The Day that We roll up the heavens like a scroll rolled up for books [completed], {Qur'an, 21:104}*

so too they see **the all-encompassing mercy** expressed by these: *God, there is nothing hidden from Him on the earth or in the heavens * He it is Who shapes you in the wombs as He pleases. {Qur'an, 3:5-6} * There is not a moving creature, but He has grasp of its forelock. {Qur'an, 11:56} * How many are the creatures that carry not their own sustenance? It is God who feeds [both] them and you. {Qur'an, 29:60}*

And just as they see and point out **the vast extent of the creativity** expressed by, *Who created the heavens and the earth and made the darkness and the light, {Qur'an, 6:1}*

so too they see and show **the comprehensive disposal and encompassing dominicality** expressed by, *But God has created you and what you do. {Qur'an, 37:96}*

#455

They see and point out **the mighty truth** expressed by, *He gives life to the earth after its death, {Qur'an, 30:50}*

and **the magnanimous truth** expressed by, *And your Sustainer inspired the bee, {Qur'an, 16:68}*

and **the sovereign and commanding vast truth** expressed by, *The sun and the moon and the stars subjugated to His command. {Qur'an, 7:54}*

They see and show **the compassionate, regulating truth** expressed by, *o they not observe the birds above them, spreading their wings and folding them in? None can uphold them except the Most Merciful; indeed He sees all things, {Qur'an, 67:19}*

and **the vast truth** expressed by, *His Throne extends over the heavens and the earth, and He feels no fatigue in preserving them, {Qur'an, 2:255}*

and **the guarding truth** expressed by, *And He is with you wherever you may be, {Qur'an, 57:4}*

and **the all-encompassing truth** expressed by, *He is the First and the Last and the Outward and the Inward, and He is Knowing of All Things, {Qur'an, 57:3}*

Definende ne var, ne yok görür. O defineyi öyle bir **tenasüb** ve **intizam** ve **insicam**la tavsif eder, beyan eder ki, hakikî hüsn-ü cemali gösterir.

Meselâ: Âyet-i **وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ** ifade ettikleri **azamet-i rububiyeti** gördüğü gibi,

إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ ifade ettikleri **şümül-ü rahmeti** görüyor, gösteriyor.

Hem **خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ** ifade ettiği **vüs'at-ı hallakiyeti** görüp gösterdiği gibi,

خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ifade ettiği **şümül-ü tasarrufu** ve **ihata-i rububiyeti** görüp, gösterir.

يُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ifade ettiği **hakikat-ı azîme** ile

وَ أَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ ifade ettiği **hakikat-ı kerimaneyi**

وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ifade ettiği **hakikat-ı azîme-i hâkimane-i âmiraneyi** görür, gösterir.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَاقَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ifade ettikleri **hakikat-ı rahîmane-i müdebbiraneyi**

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ifade ettiği **hakikat-ı azîme** ile

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ifade ettiği **hakikat-ı rakibaneyi**

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ifade ettiği **hakikat-ı muhita** gibi

and the proximity expressed by,
It was We Who created man, and We know what dark suggestions his soul makes to him; for We are nearer to him than his jugular vein, {Qur'an, 50:16}

and the elevated truth indicated by,
The angels ascend to Him in a day the measure of which is fifty thousand years, {Qur'an, 70:4}

and the all-embracing truth expressed by,
God commands justice, the doing of good, and liberality to kith and kin, and He forbids all shameful deeds, and injustice and rebellion. {Qur'an, 16:90}

#456

The Qur'an's verses see and show in detail each of the six pillars of belief in respect of this world and the hereafter, action and knowledge. They see and show intentionally and seriously each of the five pillars of Islam, and all the principles which ensure happiness in this world and the next.

They preserve their balance, perpetuate their proportion, and a form of the Qur'an's miraculousness comes into being from the source of the beauty which is born of the mutual proportion of the entirety of those truths.

It is due to this great mystery that although the scholars of theology (kalâm) are students of the Qur'an and one section of them has written thousands of works of ten volumes each on the pillars of belief,

because like the Mu'tazilites they preferred the reason to revelation,

they have not been able to express with clarity so many as ten of the Qur'an's verses, or prove them decisively, or convince persuasively concerning them.

It is quite simply as though they have dug tunnels under distant mountains, taken pipes with the chains of causes to the ends of the world, there cut the chains,

and then demonstrated knowledge of God and the existence of the Necessarily Existent One, which are like the water of life.

The Qur'an's verses, however, can all extract water from every place like the Staff of Moses, open up a window from everything,

and make known the All-Glorious Maker. We have actually proved and demonstrated this fact in the Arabic treatise Katre, and in the other Words, which flow forth from the ocean of the Qur'an.

It is also due to this mystery that since all the leaders of the heretical groups who have passed to the inward nature of things (batin), who, not following the Sunna of the Prophet (PBUH) but relying on their visions, have returned having gone half way, and becoming leaders of a community have founded sects,

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ اقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ifade ettiği akrebiyeti

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خُمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ işaret ettiği hakikat-ı ulviyeyi

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ifade ettiği hakikat-ı câmia gibi

bütün uhrevî ve dünyevî, ilmî ve amelî erkân-ı sitte-i imaniyenin her birisini tafsilen ve erkân-ı hamse-i İslâmiyenin her birisini kasden ve cidden ve saadet-i dâreyini temin eden bütün düsturları görür, gösterir.

Müvazenesini muhafaza edip, tenasübünü idame edip o hakaikin heyet-i mecmuasının tenasübünden hasıl olan hüsn ve cemalin menbaından Kur'anın bir i'caz-ı manevîsi neş'et eder.

İşte şu sırr-ı azîmdendir ki; ülema-i ilm-i kelâm, Kur'anın şakirdleri oldukları halde, bir kısmı onar cild olarak erkân-ı imaniyeye dair binler eser yazdıkları halde,

Mu'tezile gibi akıllı nakle tercih ettikleri için

Kur'anın on âyeti kadar vuzuh ile ifade ve kat'î isbat ve ciddî ikna edememişler.

Âdeta onlar, uzak dağların altında lağım yapıp, borularla tâ âlemin nihayetine kadar silsile-i esbab ile gidip orada silsileyi keser.

Sonra âb-ı hayat hükmünde olan marifet-i İlahiyeyi ve vücud-u Vâcib-ül Vücud'u isbat ederler.

Âyet-i kerime ise, her birisi birer asâ-yı Musa gibi her yerde suyu çıkarabilir, her şeyden bir pencere açar,

Sânî-i Zülcelal'i tanıttırır. Kur'anın bahrinden tereşşuh eden Arabî "Katre" risalesinde ve sair Sözlerde şu hakikat fiilen isbat edilmiş ve göstermişiz.

İşte hem şu sırdandır ki: Bâtın-ı umûra gidip, Sünnet-i Seniye'ye ittiba etmeyerek, meşhudatına itimad ederek yarı yoldan dönen ve bir cemaatin riyasetine geçip bir fırka teşkil eden fırak-ı dâllenin bütün imamları

have been unable to preserve the proportion and balance of the Qur'anic truths, they have fallen into **innovation** and **misguidance** and driven a community of people down the wrong road.

Thus, the complete impotence of all these demonstrates the miraculousness of the Qur'an's verses.

#457

Conclusion

Two flashes of the Qur'an's miraculousness mentioned in the Fourteenth Drop of the Nineteenth Word are **its repetitions, which are imagined to be a fault**, and **its brevity concerning the physical sciences**, both of which are sources for **flashes of miraculousness**.

Also, a flash of the Qur'an's miraculousness which shines on the miracles of the prophets in the Qur'an is demonstrated **clearly** in the Second Station of the Twentieth Word.

Similarly to these, numerous flashes of miraculousness have been mentioned in the other Words and in my Arabic treatises.

Therefore, deeming those to be sufficient, here we shall only say this, that a further miracle of the Qur'an is that

just as all the miracles of the prophets display an impress of the Qur'an's miraculousness,

so with all its miracles, the Qur'an is itself a miracle of the Prophet Muhammad (PBUH).

And all the miracles of the Prophet Muhammad (PBUH) are a miracle of the Qur'an which demonstrate its **relation** with Almighty God.

And with **the appearance** of that relation all of its words become miracles.

For then a single of its words may **contain** the meaning of a **tree of truths**, like a seed;

and may be connected with all the members of a mighty truth, like the centre of the heart;

and since its relies on an **all-encompassing knowledge** and infinite **will**, it may look to innumerable things together with their letters, totalities, situations, and positions.

It is because of this that **the scholars of the science of letters** claim that they have found a pageful of **secrets** in a single of the Qur'an's letters, and they prove what they claim **to adepts of that science**.

Now, gather together in your mind's eye all the Lights, Rays, Flashes, Beams, and Gleams from the start of this treatise up to here and consider them all together!

hakaikın tenasübünü, müvazenesini muhafaza edemediğindendir ki, böyle **bid'aya**, **dalalet**e düşüp bir cemaat-ı beşeriyeyi yanlış yola sevk etmişler.

İşte bunların bütün aczleri, âyât-ı Kur'aniyenin i'cazını gösterir.

Hâtime

Kur'anın lemaat-ı i'cazından iki lem'a-i i'caziye, Ondokuzuncu Söz'ün Ondördüncü Reşhasında geçmiştir ki; **bir sebep-i kusur zannedilen tekrarı** ve **ulûm-u kevnîyede icmali**, her biri birer **lem'a-i i'caz**ın menbaıdır.

Hem Kur'anda mu'cizat-ı enbiya yüzünde parlayan bir lem'a-i i'caz-ı Kur'an, Yirminci Söz'ün İkinci Makamında **vâzihan** gösterilmiştir.

Daha bunlar gibi sair Sözlerde ve risale-i arabiyemde çok lemaat-ı i'caziye zikredilip

onlara iktifaen yalnız şunu deriz ki: Bir mu'cize-i Kur'aniye daha şudur ki:

Nasıl bütün mu'cizat-ı enbiya, Kur'anın bir nakş-ı i'cazını göstermiştir;

öyle de Kur'an bütün mu'cizatıyla bir mu'cize-i Ahmediye (A.S.M.) olur

ve bütün mu'cizat-ı Ahmediye (A.S.M.) dahi, Kur'anın bir mu'cizesidir ki, Kur'anın Cenab-ı Hakk'a karşı **nisbetini** gösterir

ve o nisbetin **zuhuruyla** her bir kelimesi bir mu'cize olur.

Çünkü o vakit bir tek kelime, bir çekirdek gibi bir **şecere-i hakaiki** manen **tazammun** edebilir.

Hem merkez-i kalb gibi hakikat-ı uzmanın bütün âzasına münasebetdar olabilir.

Hem bir **ilm-i muhite** ve nihayetsiz bir **iradeye** istinad ettiği için, hurufuyla, heyetiyle, vaziyetiyle, mevkiıyla hadsiz eşyaya bakabilir.

İşte şu sırdandır ki; **ülema-i ilm-i huruf**, Kur'anın bir harfinden bir sahife kadar **esrar** bulduklarını iddia ederler ve davalarını **o fennin ehline** isbat ediyorlar.

Risalenin başından şuraya kadar bütün şu'leleri, şuaları, lem'aları, nurları, ziyaları nazara topla; birden bak.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ اَفْضَلَ وَ اَجْمَلَ وَ اَنْبَلَ وَ اَظْهَرَ وَ اَظْهَرَ
وَ اَحْسَنَ وَ اَبْرَّ وَ اَكْرَمَ وَ اَعَزَّ وَ اَعْظَمَ وَ اَشْرَفَ وَ اَعْلَى وَ
اَزْكَى وَ اَبْرَكَ وَ اَلْطَفَ صَلَوَاتِكَ وَ اَوْفَى وَ اَكْثَرَ وَ اَزِيدَ وَ
اَرْقُ وَ اَرْفَعْ وَ اَدْوَمَ سَلَامِكَ صَلَاةً وَ سَلَامًا وَ رَحْمَةً وَ
رِضْوَانًا وَ عَفْوًا وَ غُفْرَانًا تَمْتَدُّ وَ تَزِيدُ بِوَابِلِ سَحَابِ
مَوَاهِبِ جُودِكَ وَ كَرَمِكَ وَ تَنْمُو وَ تَرْكُو بِنَفَائِسِ
شَرَائِفِ لَطَائِفِ جُودِكَ وَ مِنْكَ اَرْلِيَّةً بِاَرْلِيَّتِكَ لَا تَزُولُ
اَبَدِيَّةً بِاَبَدِيَّتِكَ لَا تَحُولُ عَلٰى عَبْدِكَ وَ حَبِيْبِكَ وَ رَسُوْلِكَ
مُحَمَّدٍ خَيْرِ خَلْقِكَ الثَّوْرِ الْبَاهِرِ اللَّامِعِ وَ الْبُرْهَانِ
الظَّاهِرِ الْقَاطِعِ وَ الْبَحْرِ الدَّاخِرِ وَ الثَّوْرِ الْغَامِرِ وَ الْجَمَالِ
الزَّاهِرِ وَ الْجَلَالِ الْقَاهِرِ وَ الْكَمَالِ الْفَاخِرِ صَلَاتِكَ الَّتِي
صَلَّيْتَ بِعَظَمَةِ ذَاتِكَ عَلَيْهِ وَ عَلٰى آلِهِ وَ صَحْبِهِ كَذَلِكَ
صَلَاةً تَغْفِرُ بِهَا ذُنُوبَنَا وَ تَشْرَحُ بِهَا صُدُورَنَا وَ تُطَهِّرُ بِهَا
قُلُوبَنَا وَ تُرَوِّحُ بِهَا اَرْوَاحَنَا وَ تُقَدِّسُ بِهَا اَسْرَارَنَا وَ تُنَزِّهَ
بِهَا خَوَاطِرَنَا وَ اَفْكَارَنَا وَ تُصَفِّي بِهَا كُدُورَاتٍ مَا فِي
اَسْرَارِنَا وَ تَشْفِي بِهَا اَمْرَاضَنَا وَ تَفْتَحُ بِهَا اَقْفَالَ قُلُوبِنَا

O our Sustainer! Let not our hearts deviate after you have guided us, and grant us mercy from Your Presence, for You are the Granter of bounties without measure. {Qur'an, 3:8}

And the close of their prayer will be, All praise be to God, the Sustainer of All the Worlds. {Qur'an, 10:10} Amen. Amen. Amen.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ آمِينَ آمِينَ
آمِينَ

#459

First Addendum

[Of the Addenda added to the Twenty-Fifth Word, this First Addendum consists of [the Seventeenth Degree of the First Station of the Seventh Ray](#), The Supreme Sign, on account of its Station.]

Knowing the aim of life in this world, and the life of life, to be belief, [the tireless and insatiable traveller through the world](#) who was questioning the universe concerning his Sustainer then said to himself:

"Let us refer to the book called **the Qur'an of Miraculous Exposition**, *which is known as the word and speech of the One we are seeking*, and *is the most famous, brilliant, dominant book in the world, challenging everyone in every century who does not submit to it*. But first we must prove that it is the book of our Creator." And he started to [search](#).

Since the traveller lived at this time, he looked first at the Risale-i Nur, *which consists of flashes of the Qur'an's miraculousness*, and saw that its one hundred and thirty parts are fine points and lights of [the verses of that Distinguisher between Truth and Falsehood](#), and authentic explanations of them.

Although through striving and endeavour the Risale-i Nur has spread [the Qur'anic truths](#) everywhere [in an age as obstinate and atheistic as this](#), the fact that no one has opposed it successfully proves that

the Qur'an, which is its master, source, authority, and sun, is heavenly and revealed, and not man's word.

Only one proof of the Qur'an out of the hundreds of the Risale-i Nur, the Twenty-Fifth Word together with the last part of the Nineteenth Letter,

has proved so decisively that the Qur'an is miraculous in forty aspects that

everyone who has seen them, rather than criticizing or objecting to them, has been full of wonder at their proofs, appreciating and praising them.

So referring it to the Risale-i Nur to prove [the Qur'an's miraculous aspects](#) and its being the Word of God, the traveller only noted with brief indications several points demonstrating its greatness.

First Point

Birinci Zeyl

[Makam itibariyle Yirmibeşinci Söz'e ilhak edilen zeyillerden, [Yedinci Şua'nın Birinci Makamının Onyedinci Mertebesidir](#).]

Bu dünyada hayatın gayesi ve hayatın hayatı iman olduğunu bilen [bu yorulmaz ve tok olmaz dünya seyyahı](#) ve kâinattan Rabbini soran yolcu, kendi kalbine dedi ki:

"*Aradığımız zâtın sözü ve kelâmı denilen, bu dünyada en meşhur ve en parlak ve en hâkim ve ona teslim olmayan herkese, her asırda meydan okuyan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan* namındaki kitaba müracaat edip, o ne diyor, bilelim. Fakat en evvel bu kitab, bizim Hâlıkımızın kitabı olduğunu isbat etmek lâzımdır, diye [taharriye](#) başladı.

Bu seyyah bu zamanda bulunduğu münasebetiyle en evvel *manevî i'caz-ı Kur'anînin lem'aları olan* Risale-i Nur'a baktı ve onun yüzotuz risaleleri, [âyât-ı Furkaniyenin](#) nükteleri ve ışıkları ve esaslı tefsirleri olduğunu gördü.

Ve Risale-i Nur, [bu kadar muannid ve mülhid bir asırda](#) her tarafa [hakaik-i Kur'aniyeyi](#) mücahidane neşrettiği halde, karşısına kimse çıkamadığından isbat eder ki;

onun üstadı ve menbaı ve mercii ve güneşi olan Kur'an semavîdir, beşer kelâmı değildir.

Hattâ Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerinden bir tek hüccet-i Kur'aniyesi olan Yirmibeşinci Söz ile Ondokuzuncu Mektub'un âhiri,

Kur'anın kırk vecihle mu'cize olduğunu öyle isbat etmiş ki;

kim görmüşse değil tenkid ve itiraz etmek, belki isbatlarına hayran olmuş, takdir ederek çok sena etmiş.

[Kur'anın vech-i i'cazını](#) ve Hak kelâmullah olduğunu isbat etmek cihetini Risale-i Nur'a havale ederek, yalnız kısa bir işaretle büyüklüğünü gösteren birkaç noktaya dikkat etti.

Birinci Nokta

Just as with all its miracles and all its truths, **which are an indication of its veracity**, the Qur'an is a miracle of Muhammad (Peace and blessings be upon him),

so too with all his miracles and **the evidences of his prophethood** and **perfections of his knowledge**, Muhammad (PBUH) is a miracle of the Qur'an, and a **decisive proof** that it is the Word of God.

#460

Second Point

The Qur'an caused a **transformation in social life in this world** in so luminous, happy, and truthful a fashion, and brought about such a revolution in both men's **souls**, and hearts, and spirits, and minds, and in their personal lives, **social lives**, and political lives, and **continued** and directed that revolution,

that every minute for fourteen centuries its six thousand six hundred and sixty-six verses have been recited **with deep reverence** by the tongues of at least one hundred million men,

and it has trained men, purified their souls and cleansed their hearts,

and has caused spirits to **unfold** and **progress**, given direction and light to minds, and vitality and happiness to life.

For sure, such a book has no like; it is a wonder, a marvel, a miracle.

Third Point

The eloquence the Qur'an has demonstrated from that age till now is illustrated by the following:

it caused Labid's daughter to remove from the walls of the Ka'ba the famous verses written in gold of the most celebrated poets called **the Seven Hanging Poems**, and to declare while doing so:

"Beside the verses of the Qur'an these no longer have any value!"

Also, when a bedouin poet heard the verse, **Therefore expound openly what you are commanded {Qur'an, 15:94}** being recited, he bowed down in prostration.

When asked if he had become a Muslim, he replied: "No, I was prostrating before the eloquence of this verse."

Also, thousands of brilliant scholars and **learned literary figures** like **the geniuses of the science of rhetoric**, 'Abd al-Qahir Jurjani, Sakkaki, and Zamakhshari, all reached the conclusion that,

"The Qur'an's eloquence is beyond **man's power**, he could not achieve it."

Nasılki Kur'an bütün mu'cizatıyla ve **hakkaniyetine delil olan** bütün hakaikiyla, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir mu'cizesidir.

Öyle de Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm da, bütün mu'cizatıyla ve **delail-i nübüvvetiyle** ve **kemalât-ı ilmiyesiyle** Kur'anın bir mu'cizesidir ve Kur'an kelâmullah olduğuna bir **hüccet-i katiasıdır**.

İkinci Nokta

Kur'an, bu dünyada öyle nuranî ve saadetli ve hakikatlı bir surette bir **tebdil-i hayat-ı içtimaiye** ile beraber, insanların hem **nefislerinde**, hem kalblerinde, hem ruhlarında, hem akıllarında, hem hayat-ı şahsiyelerinde, hem **hayat-ı içtimaiyelerinde**, hem hayat-ı siyasiyelerinde öyle bir inkılab yapmış ve **idame etmiş** ve idare etmiş ki,

ondört asır müddetinde her dakikada altıbin altıyüz altmışaltı âyetleri, **kemal-i ihtiramla** hiç olmazsa yüz milyondan ziyade insanların dilleriyle okunuyor

ve insanları terbiye ve nefislerini tezkiye ve kalblerini tasfiye ediyor;

ruhlara **inkîşaf** ve **terakki** ve akıllara istikamet ve nur ve hayata hayat ve saadet veriyor.

Elbette böyle bir kitabın misli yoktur, hârikadır, fevkalâdedir, mu'cizedir.

Üçüncü Nokta

Kur'an, o asırdan tâ şimdiye kadar öyle bir belâgat göstermiş ki,

Kâ'be'nin duvarında altunla yazılan en meşhur ediblerin **"Muallakat-ı Seb'a"** namıyla şöhret-şiar kasidelerini o dereceye indirdi ki, Lebid'in kızı babasının kasidesini Kâ'be'den indirirken demiş:

"Âyâta karşı bunun kıymeti kalmadı."

Hem bedevi bir edib **فَاَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ** âyeti okunurken işittiği vakit secdeye kapanmış.

Ona dediler: "Sen müslüman mı oldun?" Dedi: "Yok, ben bu âyetin belâgatına secde ettim."

Hem **ilm-i belâgatın dâhîleri**nden Abdülkahir-i Cürcanî ve Sekkakî ve Zemahşerî gibi binler dâhî imamlar ve **mütefennin edibler** icma' ve ittifakla karar vermişler ki:

"Kur'anın belâgatı, **tâkat-ı beşerin** fevkindedir, yetişilmez."

Also, although from that time it has **continuously** issued a challenge provoking **conceited** and **egotistical** orators and poets, proclaiming in a way which will sting their pride:

"Produce the like of one single Sura or be resigned to **ignominy** and **ruin** in this world and the next!",

the **obdurate** orators of that time gave up **disputing it verbally**, the short way of producing the like of one Sura,

and chose the way of the war, which was lengthy and threw their lives and property into **peril**, thus proving that

it was not possible to take the short way.

Also, millions of Arabic books are **in circulation**, written since that time **by the Qur'an's friends through the desire to resemble and imitate it**, and **by its enemies, driven to combat and criticize it**, and such works are being written and have improved **through the meeting of minds and ideas**,

but if even the most **common man** should listen to them, he would declare that none of them have reached it, saying:

"The Qur'an does not resemble these and is not of their level.

It is either lower than all of them or higher.

No one in the world, no **unbeliever**, nor an idiot even, can say that it is lower,

Hem o zamandan beri **mütemadiyen** meydan-ı muarazaya davet edip, **mağrur** ve **enaniyetli** ediblerin ve beliglerin damarlarına dokundurup; gururlarını kırarak bir tarzda der:

"Ya bir tek surenin mislini getiriniz veyahut dünyada ve âhirette **helâket** ve **zilleti** kabul ediniz."

diye ilân ettiği halde o asrın **muannid** beligleri bir tek surenin mislini getirmekle kısa bir yol olan **muarazayı** bırakıp,

uzun olan ve can ve mallarını **tehlikeye** atan muharebe yolunu ihtiyar etmeleri isbat eder ki,

o kısa yolda gitmek mümkün değildir.

Hem **Kur'anın dostları, Kur'ana benzemek ve taklid etmek sevgiyle** ve **düşmanları dahi Kur'ana mukabele ve tenkid etmek sevgiyle** o vakitten beri yazdıkları ve yazılan ve **telahuk-u efkâr ile** terakki eden milyonlar Arabî kitaplar **ortada geziyor**.

Hiçbirisi ona yetişemediğini, hattâ en **âmî adam** dahi dinlese, elbette diyecek:

Bu Kur'an, bunlara benzemez ve onların mertebesinde değil.

Ya onların altında veya umurunun fevkinde olacak.

Umurunun altında olduğunu dünyada hiçbir ferd, hiçbir **kâfir**, hattâ hiçbir ahmak diyemez.

which means that the degree of its eloquence is above all of them."

One time, a man recited the verse,
All that is in the heavens and the earth extols and glorifies God, {Qur'an, 57:1, etc.}

and said: "I can't see the eloquence in this, although it is considered wonderful."

So it was said to him, "You return to that time like the traveller, and then listen to it."

So imagining himself to be there before the Qur'an was revealed, he saw

the beings of the world to be lifeless, without consciousness and duties, wretched and obscure in an unstable, transitory world in the middle of limitless, empty space.

Suddenly, listening to this verse from the tongue of the Qur'an, he saw that

it drew back a veil from the universe and face of the world, illuminating it.

He saw that this pre-eternal address and eternal decree instructs the conscious beings lined up in the centuries, revealing the universe to be like a huge mosque,

and foremost the heavens and the earth, and all beings, to be employed in the glorification and remembrance of God, enthusiastically performing their duties with joy and eagerness.

He appreciated the degree of eloquence of this verse, and comparing the others to it,

understood one of the thousands of instances of wisdom in the recitation of the Qur'an's eloquence overspreading half the earth and a fifth of mankind, and, being held in utter veneration, perpetuating its sublime sovereignty for fourteen centuries without break.

Fourth Point

The Qur'an displays an agreeableness so true that for those who recite it, its many repetitions, which are the cause of even the sweetest things being wearied of,

do not cause weariness, rather for those whose hearts are not corrupted and taste spoilt, the repetitions increase its agreeableness.

Since early times this has been accepted by everyone and become proverbial.

Furthermore, it demonstrates such a freshness, youth, and originality that

although it has lived for fourteen centuries and has been freely available to everyone, it has preserved its freshness as though newly revealed.

Demek mertebe-i belâgatı umurun fevkindedir.

Hattâ bir adam سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ âyetini okudu.

Dedi: "Bunun hârika telakki edilen belâgatını göremiyorum."

Ona denildi: "Sen dahi bu seyyah gibi o zamana git, orada dinle."

O da kendini Kur'andan evvel orada tahayyül ederken gördü ki:

Mevcudat-ı âlem perişan, karanlıklı camid ve şuursuz ve vazifesiz olarak halî, hadsiz, hududsuz bir fezada; kararsız, fâni bir dünyada bulunuyorlar.

Birden Kur'anın lisanından bu âyeti dinlerken gördü:

Bu âyet, kâinat üstünde, dünyanın yüzünde öyle bir perde açtı, ışıktırdı ki;

bu ezeli nutuk ve sermedi ferman, asırlar sıralarında dizilen zîşuurlara ders verip gösteriyor ki, bu kâinat bir câmi-i kebir hükmünde

başta semavat ve arz olarak umum mahlukat hayatdarane zikir ve tesbihte ve vazifeler başında cûş u huruşla mes'udane ve memnunane bir vaziyette bulunuyor diye müşahede etti

ve bu âyetin derece-i belâgatını zevkederek sair âyetleri buna kıyasla

Kur'anın zemzeme-i belâgatı arzın nisfını ve nev'-i beşerin humsunu istila ederek haşmet-i saltanatı kemal-i ihtiramla ondört asır bilâ-fasıla idame ettiğinin binler hikmetlerinden bir hikmetini anladı.

Dördüncü Nokta

Kur'an öyle hakikatlı bir halâvet göstermiş ki, en tatlı birşeyden dahi usandıran çok tekrar, Kur'anı tilavet edenler için

değil usandırmak, belki kalbi çürümemiş ve zevki bozulmamış adamlara tekrar-ı tilaveti halâvetini ziyadeleştirdiği,

eski zamandan beri herkesçe müsellem olup darb-ı mesel hükmüne geçmiştir.

Hem öyle bir tazelik ve gençlik ve şebabet ve garabet göstermiş ki,

ondört asır yaşadığı ve herkesin eline kolayca girdiği halde, şimdi nâzil olmuş gibi tazeliğini muhafaza ediyor.

Each century has seen it to be young as though it was addressing that century in particular.

And **although** in order to benefit from it all the time, all the branches of scholars have always had copies of it present with them in large numbers and have followed and emulated its style and manner of expression, it has preserved the originality in its style and manner of exposition exactly.

Fifth Point

One wing of the Qur'an is in the past, and one is in the future,

and just as its root and one wing are the agreed truths of the former prophets, and it confirms and corroborates them,

and they too confirm it with the tongue of unanimity,

#462

so too all the true sufi paths and ways of sainthood whose fruits, the saints and purified scholars, who receive life from the Qur'an, show through their vital spiritual progress that their blessed tree is living, effulgent, and the means to truth.

They grow and live under the protection of its second wing, and testify that the Qur'an is pure truth and the assembly of truths and in its comprehensiveness, is a matchless wonder.

Sixth Point

The Qur'an's truthfulness and veracity show that its six aspects are luminous.

Indeed, the pillars of argument and proof beneath it;

the flashes of the stamp of miraculousness above it;

the gifts of happiness in this world and the next before it, its goal;

the truths of heavenly revelation, its point of support behind it;

the assent and evidence of innumerable upright minds to its right;

and the true tranquillity, sincere attraction, and submission of sound hearts and clean consciences on its left

all prove that the Qur'an is a wondrous, firm, unassailable citadel of both the heavens and the earth.

Similarly, the universe's Disposer, Who has made it His practice to foremost always exhibit beauty in the universe, protect good and right, and eliminate imposters and liars, has set His seal on its being sheer truth and right on six levels, and not being man's word, and its containing no error;

Her asır, kendine hitab ediyor gibi bir gençlikte görmüş.

Her taife-i ilmiye ondan her vakit istifade etmek için kesretle ve mebzuliyetle yanlarında bulundurdıkları ve üslûb-u ifadesine ittiba ve iktida ettikleri halde o üslûbundaki ve tarz-ı beyanındaki garabetini aynen muhafaza ediyor.

Beşinci Nokta

Kur'anın bir cenahı mazide, bir cenahı müstakbelde,

kökü ve bir kanadı eski peygamberlerin ittifaklı hakikatları olduğu ve bu onları tasdik ve teyid ettiği

ve onlar dahi tevafukun lisan-ı haliyle bunu tasdik ettikleri gibi;

öyle de evliya ve asfiya gibi ondan hayat alan semereleri, hayattar tekemmülleriyle, şecere-i mübarekelerinin hayatdar, feyizdar ve hakikat-medar olduğuna delalet eden

ve ikinci kanadının himayesi altında yetişen ve yaşayan velayetin bütün hak tarikatları ve İslâmiyetin bütün hakikatlı ilimleri, Kur'anın ayn-ı hak ve mecma-i hakaik ve câmiyyette misilsiz bir hârika olduğuna şehadet eder.

Altıncı Nokta

Kur'anın altı ciheti nuranidir, sıdk ve hakkaniyetini gösterir.

Evet, altında hüccet ve bürhan direkleri,

üstünde sikke-i i'caz lem'aları,

önünde ve hedefinde saadet-i dâreyn hediyeleri

ve arkasında nokta-i istinadı vahy-i semavî hakikatları,

sağında hadsiz ukûl-ü müstakimenin deliller ile tasdikleri,

solunda selim kalblerin ve temiz vicdanların ciddî itminanları ve samimî incizabları ve teslimleri;

Kur'anın fevkalâde, hârika, metin, hücum edilmez bir kal'a-i semaviye-i arziye olduğunu isbat ettikleri gibi;

altı makamdan dahi onun ayn-ı hak ve sadık olduğunu ve beşerin kelâmı olmadığını ve yanlışı bulunmadığını imza eden, başta bu kâinata daima güzelliği izhar, iyiliği ve doğruluğu himaye ve sahtekârları ve müfterileri imha ve izale etmek âdetini bir düstur-u faaliyet ittihaz eden bu kâinatın Mutasarrıfı,

and by giving it the most **acceptable**, highest, and most **dominant place of respect** and **degree of success** in the world, has confirmed and endorsed the Qur'an.

So too, the one *who is the source of Islam and interpreter of the Qur'an* - his **believing** in it and holding it in greater **respect** than everyone else,

and being in a **sleep-like state** when it was revealed,

and other words and speeches not resembling or coming near it,

and that Interpreter's describing **without hesitation and with complete confidence** through the Qur'an true **cosmic events** of generally the past and the future from behind the veil of the Unseen,

and no trickery or fault being observed in him while being under the gazes of the sharpest eyes,

and his believing and affirming **every pronouncement of the Qur'an** with all his strength and nothing shaking him,

is a stamp confirming that the Qur'an is revealed and true and the blessed Word of his own **Compassionate Creator**.

Also, **a fifth of mankind**, indeed **the greater part** of it, being drawn to the Qur'an and bound to it in religion

and giving ear to it eagerly **desirous** of the truth,

and according to the testimony of many indications and events and **illuminations**,

the jinn, angels, and spirit beings also gathering around it in truth-worshipping fashion like moths **whenever it is recited**

is a stamp confirming the Qur'an's **acceptance** by all beings and that it occupies an elevated position.

Also, all the classes of mankind from the most **stupid** and lowly to the cleverest and most learned

taking their full share of the Qur'an's instruction and their understanding its profoundest truths,

#463

and all branches of scholars like the great **interpreters of the Greater Shari'a** in particular, and hundreds of **Islamic sciences** and branches of knowledge, and the brilliant and **exacting scholars** of **theology and the principles of religion**

extracting from the Qur'an all the needs and answers for their own sciences, - this is a stamp confirming that the Qur'an is a **source of truth** and mine of reality.

Also, although the Arab literary figures, who were the most advanced in regard to literature, *-those of them who were not Muslims-* had the greatest need to dispute the Qur'an,

o Kur'ana âlemde en **makbul**, en yüksek, en **hâkimane** bir **makam-ı hürmet** ve bir **mertebe-i muvaffakiyet** vermesiyle onu tasdik ve imza ettiği gibi;

İslâmiyetin menbaı ve Kur'anın bir tercümanı olan Zât'ın (A.S.M.) herkesten ziyade ona **itikad** ve **ihtirâmı**

ve **nüzulü zamanında** uyku gibi bir **vaziyet-i naimanede** bulunması

ve sair kelâmları ona yetişememesi ve bir derece benzememesi

ve ümmiyetiyle beraber gitmiş ve gelecek hakikî **hâdisat-ı kevnîyeyi**, gaybiyane Kur'an ile **tereddüdsüz ve itminan ile** beyan etmesi

ve çok dikkatli gözlerin nazarı altında hiçbir hile, hiçbir yanlış vaziyeti görülmeyen o tercüman,

bütün kuvvetiyle **Kur'anın her bir hükmünü** öyle iman ve tasdik edip hiçbir şey onu sarsmaması dahi

Kur'anın semavî, hakkaniyetli ve kendi **Hâlık-ı Rahîm**'inin mübarek kelâmı olduğunu imza ediyor.

Hem **nev'-i insanın humsu**, belki **kısm-ı a'zamı**, göz önündeki o Kur'ana müncezibane ve dindarane irtibatı

ve hakikatperestane ve **müştakane** kulak vermesi

ve çok emarelerin ve vakıaların ve **keşfiyatın** şهادetiyle,

cin ve melek ve ruhanîler dahi, **tilaveti vaktinde** pervane gibi etrafında hakperestane toplanmaları,

Kur'anın kâinatça **makbuliyetine** ve en yüksek bir makamda bulunduğuna bir imzadır.

Hem nev'-i beşerin umum tabakaları, en **gabi** ve âmîden tut, tâ en zeki ve âlime kadar her birisi,

Kur'anın dersinden tam hisse almaları ve en derin hakikatları fehmetmeleri

ve yüzer fen ve **ulûm-u İslâmiyenin** ve bilhâssa **şariat-ı kübranın** büyük **müçtehidleri** ve **usûl-üd din ve ilm-i kelâm**'ın dâhî **muhakkikleri** gibi her taife

kendi ilmine ait bütün hacatını ve cevaplarını Kur'andan **istihraç** etmeleri, Kur'anın **menba-ı hak** ve maden-i hakikat olduğuna bir imzadır.

Hem edebiyatça en ileri bulunan Arab edibleri, *(şimdiye kadar Müslüman olmayanlar)*

their **avoiding** producing the like of *only a single Sura* and *its eloquence, eloquence being only one aspect of the seven major aspects of the Qur'an's miraculousness,*

as well as **the famous orators** and **brilliant scholars** up to the present *who have wanted to gain fame through disputing it* being unable to oppose a single **aspect of its miraculousness** and their remaining silent **in impotence**, - this is a stamp confirming that the Qur'an is a miracle and beyond the powers of man.

Yes, the value, **superiority**, and eloquence of a speech or word is apparent through knowing, "**from whom it has come and to whom, and for what purpose;**"

the Qur'an then can have no like, and none can reach it.

For the Qur'an is the speech and address of the Sustainer of all the worlds and Creator of the whole universe

and a **dialogue** in no way hinting of **imitation** and **artificiality**.

It is addressed to the one *sent in the name of all men, indeed of all beings*, the most famous and renowned of mankind,

the strength and breadth of whose belief gave rise to mighty Islam and raised its owner to the level of **'the distance of two bow-strings'** and returned him as **the addressee of the Eternally Besought One**.

It describes and explains the matters concerning **happiness in this world and the next**, **the results of the creation of the universe**, and the dominical purposes within it. It expounds also **the belief of the one it addresses, which was the highest and most extensive, and bore all the truths of Islam**.

It turns and shows every side of the huge universe like a map, a clock, or a house, and **teaches** and describes it in the manner of the Craftsman Who made them -

to produce the like of this **Qur'an of Miraculous Exposition** is not possible; the degree of its miraculousness cannot be attained to.

Also, thousands of precise and **learned scholars** of high intelligence have all written **commentaries expounding the Qur'an**, some of which are of thirty, forty, or even seventy volumes,

showing and proving **through evidence and argument** the innumerable **qualities**, fine points, **characteristics**, mysteries, elevated meanings, and numerous indications concerning every sort of hidden and unseen matter in the Qur'an.

And the one hundred and thirty parts of the Risale-i Nur **in particular**, each of which proves **with decisive arguments** one quality, one **fine point** of the Qur'an, - all its parts,

muarazaya pek çok muhtaç oldukları halde, *Kur'anın i'cazından yedi büyük vechi varken, yalnız bir tek vechi olan belâgatının (tek bir suresinin) mislini getirmekten istinkâfları* ve

şimdiye kadar gelen ve *muaraza ile şöhret kazanmak isteyen meşhur beliglerin ve dâhî âlimlerin onun hiçbir vech-i i'cazına karşı çıkamamaları ve âcizane sükût etmeleri*; Kur'an mu'cize ve tâkat-ı beşerin fevkinde olduğuna bir imzadır.

Evet, bir kelâm "**Kimden gelmiş ve kime gelmiş ve ne için?**" denilmesiyle kıymeti ve **ulviyeti** ve belâgatı tezahür etmesi noktasından

Kur'anın misli olamaz ve ona yetişilemez.

Çünkü Kur'an, bütün âlemlerin Rabbi ve bütün kâinatın Hâlık'ının hitabı ve konuşması

ve hiçbir cihette **taklidi** ve **tasannuu** ihsas edecek hiçbir emare bulunmayan bir **mükâlemesi** ve

bütün insanların belki bütün mahlukatın namına meb'us ve nev'-i beşerin en meşhur ve namdar muhatabı bulunan

ve o muhatabın **kuvvet ve vüs'at-i imanı**, koca İslâmiyeti tereşsuh edip sahibini **Kab-ı Kavseyn** makamına çıkararak **muhatab-ı Samedaniyeye** mazhariyetle nüzul eden

ve **saadet-i dâreyne** dair ve **hilkat-i kâinatın neticelerine** ve ondaki Rabbanî maksadlara ait mesaili ve **o muhatabın bütün hakaik-i İslâmiyeyi taşıyan en yüksek ve en geniş olan imanını** beyan ve izah eden

ve koca kâinatı bir harita, bir saat, bir hane gibi her tarafını gösterip çevirip, onları yapan san'atkârı tavrıyla ifade ve **talim** eden

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın elbette mislini getirmek mümkün değildir ve derece-i i'cazına yetişilmez.

Hem **Kur'anı tefsir eden** ve bir kısmı otuz-kırk hattâ yetmiş cild olarak birer **tefsir** yazan yüksek zekâlı müdakkik binler **mütefennin ülemanın**,

senedleri ve delilleriyle beyan ettikleri Kur'andaki hadsiz **meziyetleri** ve nükteleri ve **hâsiyetleri** ve sırları ve âlî manaları ve umûr-u gaybiyenin her nev'inden kesretli gaybî ihbarları **izhar** ve isbat etmeleri

ve **bilhâssa** Risale-i Nur'un yüzotuz kitabı, her biri Kur'anın bir meziyetini, bir **nüktesini kat'î bürhanlarla** isbat etmesi

such as the Miraculousness of the Qur'an, and the Second Station of the Twentieth Word, *which deduces many things from the Qur'an concerning the wonders of civilization like the railway and the aeroplane,*

#464

and the First Ray, called Signs of the Qur'an, which divulges allusions of verses to the Risale-i Nur and electricity,

and the eight short treatises called The Eight Signs, which show how well-ordered, full of meaning, and mysterious are the words of the Qur'an,

and the small treatise proving in five aspects the miraculousness of the verses at the end of Sura al-Fath in regard to their giving news of the Unseen -

each part of the Risale-i Nur shows one truth, one light of the Qur'an.

All this forms a stamp confirming that the Qur'an has no like, is a miracle and a marvel, and that it is the tongue of the World of the Unseen in the Manifest World and the Word of One All-Knowing of the Unseen.

Thus, due to these qualities and characteristics of the Qur'an indicated above in six points, six aspects, and six levels,

its sublime, luminous sovereignty and sacred, mighty rule have continued in perfect splendour illuminating the centuries and the face of the earth for one thousand three hundred years.

Also, on account of these qualities of the Qur'an, each of its letters has gained the sacred distinction of yielding at least ten rewards, ten merits, and ten eternal fruits, and the letters of certain verses and Suras yielding a hundred or a thousand fruits, or even more, and at blessed times the light, reward, and value of each letter rising from ten to hundreds.

The traveller through the world understood this and said to his heart: "The Qur'an, which is thus miraculous in every respect, through the consensus of its Suras, the agreement of its verses, the accord of its lights and mysteries, and the concurrence of its fruits and works, so testifies with its evidences in the form of proofs to the existence, unity, attributes, and Names of a Single Necessarily Existent One that it is from its testimony that

the endless testimony of all the believers has issued forth."

Thus, in brief indication to the instruction in belief and Divine unity that the traveller received from the Qur'an, it was said in the Seventeenth Degree of the First Station:

ve bilhâssa Mu'cizat-ı Kur'aniye Risalesi; *şimendifer ve tayyare gibi medeniyetin hârikalarından çok şeyleri Kur'andan istihrac eden* Yirminci Söz'ün İkinci Makamı

ve Risale-i Nur'a ve elektriğe işaret eden âyetlerin işaretini bildiren İşarat-ı Kur'aniye namındaki Birinci Şua ve

huruf-u Kur'aniye ne kadar muntazam ve esrarlı ve manalı olduğunu gösteren Rumuzat-ı Semaniye namındaki sekiz küçük risaleler

ve Sure-i Feth'in âhirki âyeti beş vecihle ihbar-ı gaybî cihetinde mu'cizeliğini isbat eden küçücük bir risale gibi

Risale-i Nur'un her bir cüz'ü, Kur'anın bir hakikatını, bir nurunu izhar etmesi;

Kur'anın misli olmadığına ve mu'cize ve hârika olduğuna ve bu âlem-i şehadette âlem-i gaybın lisanı ve bir Allâm-ül Guyub'un kelâmı bulunduğu bir imzadır.

İşte altı noktada ve altı cihette ve altı makamda işaret edilen, Kur'anın mezkûr meziyetleri ve hâsiyetleri içindir ki,

haşmetli hâkimiyet-i nuraniyesi ve azametli saltanat-ı kudsiyesi, asırların yüzlerini ışıktandırarak zemin yüzünü dahi bin üçyüz sene tenvir ederek kemal-i ihtiram ile devam etmesi,

hem o hâsiyetleri içindir ki, Kur'anın her bir harfi, hiç olmazsa on sevabı, on haseneyi ve on meyve-i bâki vermesi, hattâ bir kısım âyâtın ve surelerin her bir harfi, yüz ve bin ve daha ziyade meyve vermesi ve mübarek vakitlerde her bir harfin nuru ve sevabı ve kıymeti ondan yüzlere çıkması gibi kudî imtiyazları kazanmış,

diye dünya seyyahı anladı ve kalbine dedi: "İşte böyle her cihetle mu'cizatlı bu Kur'an, surelerinin icmasıyla ve âyâtının ittifakıyla ve esrar ve envârının tevafukuyla ve semerat ve âsârının tetabukuyla bir tek Vâcib-ül Vücud'un vücuduna ve vahdetine ve sıfâtına ve esmasına deliller ile isbat suretinde öyle şahadet etmiş ki;

bütün ehl-i imanın hadsiz şahadetleri, onun şahadetinden tereşsuh etmişler."

İşte bu yolcunun Kur'andan aldığı ders-i tevhid ve imana kısa bir işaret olarak, Birinci Makamın Onyedinci Mertebesinde böyle:

There is no god but God, the One and Unique Necessary Existent, to Whose Necessary Existence in Unity points the Qur'an of Miraculous Exposition, the book accepted and desired by all species of angel, men and jinn, whose verses are read each minute of the year, with the utmost reverence, by hundreds of millions of men, whose sacred sovereignty over the regions of the earth and the universe and the face of time is permanent, whose spiritual and luminous authority has run over half the earth and a fifth of humanity, for more than fourteen centuries, with the utmost splendour. Testimony and proof is also given by the unanimity of its sacred and heavenly Suras, the agreement of its luminous, divine verses, the congruence of its mysteries and lights, the correspondence of its fruits and effects, by witnessing and clear vision.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الوجودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ
عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ الْقُرْآنُ الْمُعْجَزُ الْبَيَانِ
الْمَقْبُولُ الْمَرْغُوبُ لَا جَنَاسَ الْمَلِكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِّ
الْمَقْرُوءُ كُلُّ آيَاتِهِ فِي كُلِّ دَقِيقَةٍ بِكَمَالِ الْإِحْتِرَامِ بِالسِّنَةِ
مِائَتِ مِليُونٍ مِنْ نَوْعِ الْإِنْسَانِ الدَّائِمِ سَلْطَنَتُهُ الْقُدْسِيَّةُ
عَلَى أَقْطَارِ الْأَرْضِ وَالْأَكْوَانِ وَعَلَى وُجُوهِ الْأَعْصَارِ وَ
الزَّمَانِ وَالْجَارِي حَاكِمِيَّتُهُ الْمَعْنَوِيَّةُ التَّوْرَانِيَّةُ عَلَى
نِصْفِ الْأَرْضِ وَخُمْسِ الْبَشَرِ فِي أَرْبَعَةِ عَشَرَ عَصْرٍ
بِكَمَالِ الْإِحْتِشَامِ .. وَكَذَا شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِاجْتِمَاعِ سُورِهِ
الْقُدْسِيَّةِ السَّمَاءِيَّةِ وَبِاتِّفَاقِ آيَاتِهِ التَّوْرَانِيَّةِ الْإِلَهِيَّةِ وَ
بِتَوَافُقِ أَسْرَارِهِ وَأَنْوَارِهِ وَبِتَطَابُقِ حَقَائِقِهِ وَثَمَرَاتِهِ وَ
آثَارِهِ بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيَانِ
denilmiştir.

#465

The Tenth Matter Of The Fruits Of Belief, The Eleventh Ray

A Flower Of Emirdag

[An extremely powerful reply to objections raised against repetition in the Qur'an.]

My Dear and Loyal Brothers!

Due to my wretched situation, this Matter is **confused** and **graceless**.

But I **knew definitely** that beneath the confused **wording** was a most valuable sort of miraculousness,

though **unfortunately** I was incapable of expressing it.

But however dull the wording, since it concerns the Qur'an, it is both **worship in the form of reflection**, and **the shell of a sacred, elevated, shining jewel**.

The diamond in the hand should be looked at, not its **torn clothes**.

...

Onbirinci Şua Olan Meyve Risalesi'nin Onuncu Mes'elesi

Emirdağı Çiçeği

[Kur'anda olan tekrarata gelen itirazlara karşı gayet kuvvetli bir cevaptır.]

Aziz sıddık kardeşlerim!

Gerçi bu mes'ele, perişan vaziyetimden **müşevveş** ve **letafetsiz** olmuş.

Fakat o müşevveş **ibare** altında çok kıymetli bir nevi i'cazı **kat'i bildim**.

Maatteessüf ifadeye muktedir olamadım.

Her ne kadar ibaresi sönük olsa da, Kur'ana ait olmak cihetiyle hem **ibadet-i tefekkürîye**, hem **kudsî, yüksek, parlak bir cevherin sadefidir**.

Yırtık libasına değil, elindeki elmasa bakılsın.

Eğer münasib ise, "Onuncu Mes'ele" yapınız; değilse, sizin tebrik mektublarınıza mukabil bir mektub kabul ediniz.

Also, I wrote it in one or two days during Ramadan while extremely ill, **wretched**, and without food, of necessity very **concisely** and briefly, and including many truths and **numerous proofs** in a single sentence. Its deficiencies, then, should be overlooked!

{As the Tenth Matter of the fruit of Denizli Prison, it is a small shining flower of Emirdag and of this month of Ramadan.

By explaining one instance of wisdom in the repetitions of the Qur'an, it dispels the poisonous, putrid illusions of the people of misguidance.}

My True and Loyal Brothers!

While reading the Qur'an of Miraculous Exposition in Ramadan,

whichever of the thirty-three verses I came to that in the First Ray describe **the allusions** to the Risale-i Nur,

I saw that the page and story of the verse also look to the Risale-i Nur and its **students** to a degree -in so far as they have **a share of the story**.

Particularly **the Light Verses** in Sura al-Nur, just as they point to the Risale-i Nur with ten fingers,

so **the Darkness Verses** following it point directly at those opposing it; these afford a further share.

Quite simply, I understood that this 'station' rises from particularity to universality

and that one part of that **universality** is the Risale-i Nur and its students.

#466

Indeed, in regard to the **breadth, exaltedness, and comprehensiveness** that **the Qur'an's address** receives from firstly the extensive station of the universal dominicality of the Pre-Eternal Speaker, and from the extensive station of the one addressed in the name of mankind, indeed of all beings, and the most extensive station of all mankind's guidance in all the centuries, and from the station of the most elevated comprehensive expositions of the Divine laws concerning the regulation of this world and the hereafter, the heavens and the earth, pre-eternity and post-eternity, and **the dominicality of the Creator of the universe**, and of all beings, this Address displays such an elevated miraculousness and **comprehensiveness** that

both **its apparent and simple level**, which flatters the simple minds of ordinary people, **the most numerous group** the Qur'an addresses, and its **highest level**, partake of it.

It is as though, addressing every age and every class of people, not as one share of the story or one lesson from an historical story, but **as parts of a universal principle**, it is newly revealed.

Hem bunu gayet hasta ve **perişan** ve gidasız, bir-iki gün Ramazanda, mecburiyetle gayet **mücmel** ve kısa ve bir cümlede pek çok hakikatleri ve **müteaddid hüccetleri** dercederek yazdım. Kusura bakılmasın.

{Denizli hapsinin meyvesine Onuncu Mes'ele olarak Emirdağ'ın ve bu Ramazan-ı Şerifin nurlu bir küçük çiçeğidir.

Tekrarat-ı Kur'aniyenin bir hikmetini beyanla, ehl-i dalaletin üfunetli ve zehirli evhamlarını izale eder.}

Aziz sıddık kardeşlerim!

Ramazan-ı Şerifte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ı okurken

Risale-i Nur'a **işaretleri** Birinci Şua'da beyan olunan otuzüç âyetten hangisi gelse

bakıyordum ki, o âyetin sahifesi ve yaprağı ve kıssası dahi Risale-i Nur'a ve **şakirdlerine kıssadan hisse** almak noktasında bir derece bakıyor.

Hususan Sure-i Nur'dan **âyet-ün nur**, on parmakla Risale-i Nur'a baktığı gibi,

arkasındaki **âyet-i zulûmat** dahi muarızlarına tam bakıyor ve ziyade hisse veriyor.

Âdeta o makam, cüz'iyetten çıkıp külliyet kesbeder

ve bu asırda o **küllînin** tam bir ferdi Risale-i Nur ve şakirdleridir diye hissettim.

Evet **Kur'an'ın hitabı**, evvela Mütakellim-i Ezelî'nin rububiyet-i âmmesinin geniş makamından, **hem nev'-i beşer, belki kâinat namına muhatab olan zâtın geniş makamından**, hem umum nev'-i benî-âdemin bütün asırlarda irşadlarının gayet vüs'atlı makamından, **hem dünya ve âhiretin ve arz ve semavatın ve ezel ve ebedin ve Hâlık-ı Kâinat'ın rububiyetine** ve bütün mahlukatın tedbirine dair kavanin-i İlahiyenin gayet yüksek ve ihatalı beyanatının geniş makamından aldığı **vüs'at ve ulviyet ve ihata cihetiyle** o hitab, öyle bir yüksek i'caz ve şümûl gösterir ki;

ders-i Kur'anın muhatablarından **en kesretli taife** olan tabaka-i avamın basit fehimlerini okşayan **zahîrî ve basit mertebesi** dahi en **ulvî tabakayı** da tam hissedar eder.

Güya kıssadan yalnız bir hisse ve bir hikâye-i tarihiyeden bir ibret değil, belki bir **küllî düsturun efradı** olarak her asra ve her tabakaya hitab ederek taze nâzil oluyor.

Particularly its often repeated threats of *the wrongdoers*, *the wrongdoers*, and its severe expositions of *calamities visited on the heavens and the earth*, in punishment for their wrongdoing -through these and the retribution visited on the 'Ad and Thamud peoples and on Pharaoh- it draws attention to *the unequalled wrongs* of this century,

and through *the salvation* of prophets like Abraham (PUH) and Moses (PUH) gives consolation to the oppressed believers.

Indeed, all past time and the departed ages and centuries, which in the view of heedlessness and misguidance form a fearsome place of non-existence and a grievous, ruined graveyard, **the Qur'an of Miraculous Exposition** shows to every century and class of people in the form of living instructive pages, strange worlds, living and endowed with spirits, and existent realms of the Sustainer which are connected with us; *with an elevated miraculousness*, it sometimes conveys us to those times, and sometimes brings those times to us. Infusing with life the universe, *which in the view of misguidance is lifeless, wretched, dead, and a limitless wasteland revolving amid separation and decline*, with the same miraculousness this same Qur'an of Mighty Stature raises to life those dead beings, makes them converse with one another as officials charged with duties and hasten to the assistance of one another; *it instructs mankind, the jinn, and the angels in true, luminous, and pleasurable wisdom*.

For sure, then, **it gains sacred distinctions**, like there being ten merits in each of its letters, and sometimes a hundred, a thousand, or thousands of merits; *and if all men and jinn were to gather together, their being unable to produce the like of it; and its speaking completely appropriately with all mankind and all beings; and its all the time being inscribed with eagerness in the hearts of millions of hafizes; and its not causing weariness through its frequent and numerous repetitions; and despite its many obscure passages and sentences, its being settled perfectly in the delicate and simple heads of children; and its being agreeable like Zamzam water in the ears of the sick, the dying, and those distressed by a few words; and its gaining for its students happiness in this world and the next*.

#467

Its smoothness of style, which, observing exactly its interpreter's being *unlettered*, allows for no *bombast*, *artificiality*, or *affectedness*, and its descending directly from the heavens, demonstrate a fine miraculousness.

So too it shows a fine miraculousness in the grace and guidance of flattering the simple minds of ordinary people, the most numerous of the classes of men, *through the condescension in its expression*, and *mostly opening the clearest and most evident pages like the heavens and earth*, and teaching the *wondrous miracles of power and meaningful lines of wisdom beneath those commonplace things*.

ve bilhâssa çok tekrarla **الظَّالِمِينَ الظَّالِمِينَ** deyip

tehdidleri ve zulûmlerinin cezası olan *musibet-i semaviye ve arziye*yi şiddetle beyanı, bu asrın *emsalsiz zulûmlerine* Kavm-i Âd ve Semud ve Firavun'un başlarına gelen azablar ile baktırıyor

ve mazlum ehl-i imana İbrahim (A.S.) ve Musa (A.S.) gibi enbiyanın *necat*larıyla teselli veriyor.

Evet nazar-ı gaflet ve dalalette, vahşetli ve dehşetli bir ademistan ve elîm ve mahvolmuş bir mezaristan olan bütün geçmiş zaman ve ölmüş karnlar ve asırlar; *canlı birer sahife-i ibret ve baştan başa ruhlu, hayatdar bir acib âlem ve mevcut ve bizimle münasebetdar bir memleket-i Rabbaniye suretinde sinema perdeleri gibi, kâh bizi o zamanlara, kâh o zamanları yanımıza getirerek* her asra ve her tabakaya gösterip *yüksek bir i'caz ile* ders veren **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan** aynı *i'cazla, nazar-ı dalalette camid, perişan, ölü, hadsiz bir vahşetgâh olan ve firak ve zevalde yuvarlanan* bu kâinatı bir kitab-ı Samedanî, bir şehr-i Rahmanî, bir meşher-i sun'-i Rabbânî olarak o camidatı canlandırarak, birer vazifedar suretinde birbiriyle konuşturup ve birbirinin imdadına koşturup *nev'-i beşere ve cinn ve meleğe hakikî ve nurlu ve zevkli hikmet dersleri veren* bu Kur'an-ı Azîmüştan

elbette her harfinde on ve yüz ve bazan bin ve binler sevab bulunması ve *bütün cinn ve ins toplansa onun mislini getirememesi ve bütün benî-âdemle ve kâinatla tam yerinde konuşması ve her zaman milyonlar hâfızların kalblerinde zevkle yazılması ve çok tekrarlar ve kesretli tekrarıyla usandırmaması ve çok iltibas yerleri ve cümleleriyle beraber çocukların nazik ve basit kafalarında mükemmel yerleşmesi ve hastaların ve az sözden müteessir olan ve sekeratta olanların kulağında mâ-i zemzem misillü hoş gelmesi* gibi **kudsî imtiyazları kazanır** ve iki cihanın saadetlerini kendi şakirdlerine kazandırır.

Ve tercümanının *ümmiyet* mertebesini tam riayet etmek sırrıyla hiçbir *tekellûf* ve hiçbir *tasannu* ve hiçbir *gösterişe* meydan vermeden selaset-i fitriyesini ve doğrudan doğruya semadan gelmesini

ve en kesretli olan tabaka-i avamın basit fehimlerini *tenezzülât-ı kelâmiye ile* okşamak hikmetiyle *en ziyade sema ve arz gibi en zahir ve bedihî sahifeleri açıp o âdiyat altındaki hârikulâde mu'cizat-ı kudretini ve manidar sutur-u hikmetini* ders vermekle lütf-u irşadda güzel bir *i'caz* gösterir.

By making known that it is also a book of prayer and summons, of invocation and Divine unity, **which require repetition**, it demonstrates a sort of miraculousness through **making understood** in a single sentence and a single story **through its agreeable repetitions** numerous different meanings to numerous different classes of people.

Similarly, by making known that the most **minor** and unimportant things in ordinary, **commonplace** events are within its **compassionate view** and **the sphere of its will and regulation**,

it demonstrates **a sort of miraculousness** in attaching importance to even the minor events of the Companions of the Prophet **in the establishment of Islam and codification of the Shari'a**, and both in those minor events being universal principles, and, **in the establishment of Islam and the Shari'a, which are general**, their producing most important fruits, as though they had been seeds.

With regard to repetition being necessary due to the repetition of need, the repetition of certain verses **which, as answers to numerous repeated questions over a period of twenty years, instruct numerous different levels of people** is not a fault, indeed, **to repeat certain sentences** so powerful they produce thousands of results and a number of verses resulting from countless evidences, **which describe an infinite, awesome, all-embracing revolution that, by destroying utterly the vast universe and changing its shape at Doomsday, will remove the world and found the mighty hereafter in its place, and will prove that all particulars and universals from atoms to the stars are in the hand and under the disposal of a single Being, and will show the Divine wrath and dominical anger -on account of the result of the universe's creation- at mankind's wrongdoing, which brings to anger the earth and the heavens and the elements,**

to repeat such verses is not a fault, but most powerful miraculousness, and most **elevated eloquence**; an eloquence and **lucid style** corresponding exactly to **the requirements of the subject**.

For example, as is explained in the Fourteenth Flash of the Risale-i Nur, the sentence, ***In the Name of God, the Merciful, the Compassionate***, which forms a single verse and is repeated one hundred and fourteen times in the Qur'an,

#468

is a truth **which binds the Divine Throne and the earth, and illuminates the cosmos, and for which everyone is in need all the time**;

if it was repeated millions of times, there would still be need for it.

There is need and longing for it, not only every day like bread, but every moment like air and light.

Tekrarı iktiza eden dua ve davet, zikir ve tevhid kitabı dahi olduğunu bildirmek sırrıyla güzel, **tatlı tekrarıyla** bir tek cümlede ve bir tek kıssada ayrı ayrı çok manaları, ayrı ayrı muhatab tabakalarına **tefhim etmekte**

ve cüz'î ve **âdi** bir hâdisede en **cüz'î** ve ehemmiyetsiz şeyler dahi **nazar-ı merhametinde** ve **daire-i tedbir ve iradesinde** bulunmasını bildirmek sırrıyla

tesis-i İslâmiyet'te ve tedvin-i Şeriat'ta sahabelerin cüz'î hâdiselerini dahi nazar-ı ehemmiyete almasında; hem küllî düsturların bulunması, **hem umumî olan İslâmiyetin ve şeriatın tesisinde** o cüz'î hâdiseler, çekirdekler hükmünde çok ehemmiyetli meyveleri verdikleri cihetinde de **bir nevi i'cazını** gösterir.

Evet ihtiyacın tekerrürüyle, tekrarın lüzumu haysiyetiyle, **yirmi sene zarfında pek çok mükerrer suallere cevap** olarak ayrı ayrı çok tabakalara ders veren ve **koca kâinatı parça parça edip kıyamette şeklini değiştirerek dünyayı kaldırıp onun yerine azametli âhireti kuracak** ve **zerrattan yıldızlara kadar bütün cüz'iyat ve külliyatı, tek bir zâtın elinde ve tasarrufunda bulunduğunu isbat edecek** ve **kâinatı ve arz ve semavatı ve anasını kızdıran ve hiddete getiren nev'-i beşerin zulümlerine, kâinatın netice-i hilkatî hesabına gazab-ı İlahî ve hiddet-i Rabbaniyeyi gösterecek** hadsiz hârika ve nihayetsiz dehşetli ve geniş bir inkılabın tesisinde binler netice kuvvetinde bazı cümleleri ve hadsiz delillerin neticesi olan **bir kısım âyetleri tekrar etmek**;

değil bir kusur, belki gayet kuvvetli bir i'caz ve gayet **yüksek bir belâgat** ve **mukteza-yı hale** gayet mutabık bir cezalettir ve **fesahattir**.

Meselâ: bir tek âyet iken yüz ondört defa tekerrür eden **"Bismillahirrahmanirrahîm"** cümlesi, Risale-i Nur'un Ondördüncü Lem'asında beyan edildiği gibi;

arşı ferşle bağlayan ve **kâinatı ışıklandıran** ve **her dakika herkes ona muhtaç olan** öyle bir hakikattir ki,

milyonlar defa tekrar edilse yine ihtiyaç var.

Değil yalnız ekmek gibi her gün, belki hava ve ziya gibi her dakika ona ihtiyaç ve iştiyak vardır.

And, for example, the verse,
And verily your Sustainer is Exalted in Might, Most Compassionate, which is repeated eight times in Sura Ta. Sin. Mim. {Sura 26, al-Shu'ara'}

Repeating on account of the result of the universe's creation and in the name of universal dominicality, the salvation of the prophets whose stories are told in the Sura, and the punishments of their peoples,

in order to teach that dominical dignity requires the torments of those wrongdoing peoples while Divine compassion requires the prophets' salvation, is a concise, miraculous, and elevated miraculousness, for which, if repeated thousands of times, there would still be need and longing.

And, for example, the verse,
Then which of the favours of your Sustainer will you deny? {Qur'an, 55:13, etc.} which is repeated in Sura al-Rahman,

and the verse, *Woe that Day to the rejecters of truth!*, in Sura al-Mursalat {Sura 77.}

shout out threateningly to mankind and the jinn across the centuries and the heavens and the earth, the unbelief, ingratitude, and wrongdoing of those who bring the universe and the heavens and earth to anger, spoil the results of the world's creation, and deny and respond slightly to the majesty of Divine rule, and aggress against the rights of all creatures.

If a general lesson thus concerned with thousands of truths and of the strength of thousands of matters is repeated thousands of times, there would still be need for it and its awe-inspiring conciseness and beautiful, miraculous eloquence.

And, for example, the repetition of the phrase,
Glory be unto You! There is no god but You: Mercy! Mercy! Save us, deliver us, preserve us, from Hell-fire! in the supplication of the Prophet (PBUH) called *Jawshan al-Kabir*, which is a true and authentic supplication of the Qur'an and a sort of summary proceeding from it.

Since it contains the greatest truth and the most important of the three supreme duties of creatures in the face of dominicality, the glorification and praise of God and declaring Him to be All-Holy,

#469

and the most awesome question facing mankind, man being saved from eternal misery,

and worship, the most necessary result of human impotence, if it is repeated thousands of times, it is still few.

Hem meselâ: Sure-i طسم de sekiz defa tekrar edilen şu

إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ âyeti,

o surede hikâye edilen peygamberlerin necatlarını ve kavimlerinin azablarını, kâinatın netice-i hilkatî hesabına ve rububiyet-i âmmenin namına o binler hakikat kuvvetinde olan âyeti tekrar ederek,

izzet-i Rabbanîye o zalim kavimlerin azabını ve rahîmîyet-i İlâhiye dahi enbiyanın necatlarını iktiza ettiğini ders vermek için binler defa tekrar olsa yine ihtiyaç ve iştiyak var ve i'cazlı ve îcazlı bir ulvî belâgattır.

Hem meselâ: Sure-i Rahman'da tekrar edilen فَبِأَيِّ آلَاءِ

رَبِّكُمْ تُكَذِّبَانِ âyeti ile

Sure-i Mürselât'ta وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ âyeti,

cinn ve nev'-i beşerin, kâinatı kızdıran ve arz ve semavatı hiddete getiren ve hilkat-i âlemin neticelerini bozan ve haşmet-i saltanat-ı İlâhiyeye karşı inkâr ve istihfafla mukabele eden küfür ve küfranlarını ve zulûmlerini ve bütün mahlukatın hukuklarına tecavüzlerini asırlara ve arz ve semavata tehdidkârane haykıran bu iki âyet,

böyle binler hakikatlarla alâkadar ve binler mes'ele kuvvetinde olan bir ders-i umumîde binler defa tekrar edilse yine lüzum var ve celalli bir i'caz ve cemalli bir îcaz-ı belâgattır.

Hem meselâ: Kur'anın hakikî ve tam bir nevi münacatı ve Kur'andan çıkan bir çeşit hülâsası olan Cevşen-ül Kebir namındaki münacat-ı Peygamberîde yüz defa

سُبْحَانَكَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَمَانُ الْأَمَانُ خَلِّصْنَا وَ

أَجِرْنَا وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ

cümlesinin tekrarında

tevhid gibi kâinatça en büyük hakikat ve tesbih ve takdis gibi, mahlukatın rububiyete karşı üç muazzam vazifesinden en ehemmiyetli vazifesi

ve şekavet-i ebediyeden kurtulmak gibi nev'-i insanın en dehşetli mes'elesi

ve ubudiyet ve acz-i beşerînin en lüzumlu neticesi bulunması cihetiyle binler defa tekrar edilse yine azdır.

Thus, repetition in the Qur'an looks to principles like these.

Sometimes on one page, even, with regard to **the requirements of the position** and **the need for explanation** and the demands of eloquence, it expresses the truth of Divine unity perhaps twenty times **explicitly** and **by implication**.

It does not cause boredom, but gives a power to it and inspires an eagerness.

It has been explained in the Risale-i Nur with proofs how appropriate, **fitting**, and **acceptable from the point of view of rhetoric** are the repetitions in the Qur'an.

The wisdom and meaning of the Meccan and Medinan Suras in the Qur'an of Miraculous Exposition being different in regard to eloquence, miraculousness, and **detail** and **brevity** is as follows:

In Mecca, the first line of those it was addressing and **those opposed to it** were the Qurayshi idolators and **untaught** tribesmen,

so a powerful and **elevated style in regard to rhetoric** was necessary, and a miraculous, **convincing, persuasive conciseness**, and in order to establish it, repetition was required.

Thus, in most of the Meccan Suras, repeating and expressing **the pillars of belief** and **degrees in the affirmation of Divine unity** with a most powerful, elevated, and **miraculous conciseness**,

it proved so powerfully **the first creation and the Resurrection**, God and the hereafter, not only in a single page, verse, sentence or word,

but sometimes in a letter, through grammatical devices like **inverting the words or sentences**, **making a word indefinite**, and **omissions and inclusions**, that **the geniuses and leaders of the science of rhetoric** met it with wonder.

The Risale-i Nur, and the Twenty-Fifth Word and its Addenda in particular, which prove in summary forty aspects of the Qur'an's miraculousness, and the Qur'anic commentary, *Isharat al-I'jaz*, from the Arabic Risale-i Nur, which in wondrous fashion proves **the aspect of the Qur'an's miraculousness in its word-order**, have demonstrated in fact that

in the Meccan Suras and verses are the highest styles of eloquence and the most elevated, **concise miraculousness**.

As for the Medinan Suras and verses, since the first line of those they were addressing, who opposed them,

were the People of the Book, such as the Jews and Christians who affirmed God's existence,

İşte tekrarât-ı Kur'aniye bu gibi metin esaslara bakıyor.

Hattâ bazan bir sahifede **iktiza-yı makam** ve **ihtiyac-ı ifham** ve belâgat-ı beyan cihetiyle yirmi defa **sarihan** ve **zimnen** tevhid hakikatını ifade eder.

Değil usanç, belki kuvvet ve şevk ve halavet verir.

Risale-i Nur'da, tekrarât-ı Kur'aniye ne kadar yerinde ve **münasib** ve **belâgatça makbul** olduğu hüccetleriyle beyan edilmiş.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Mekkiye sureleriyle Medeniye sureleri belâgat noktasında ve i'caz cihetinde ve **tafsil** ve **icmal** vechinde birbirinden ayrı olmasının sırr-ı hikmeti şudur ki:

Mekke'de birinci safta muhatab ve **muarızları**, Kureyş müşrikleri ve **ümmileri** olduğundan

belâgatça kuvvetli bir **üslûb-u âlî** ve îcazlı, **mukni'**, **kanaat verici bir icmal** ve tesbit için tekrar lâzım geldiğinden

ekseriyetçe Mekki sureleri **erkân-ı imaniyeyi** ve **tevhidin mertebelerini** gayet kuvvetli ve yüksek ve **i'cazlı bir îcaz** ile ifade ve tekrar ederek

mebde' ve meadi, Allah'ı ve âhireti, değil yalnız bir sahifede, bir âyetle, bir cümlede, bir kelimede;

belki bazan bir harfte ve **takdim - te'hir**, tarif - **tenkir** ve **hazf - zikir** gibi heyetlerde öyle kuvvetli isbat eder ki, **ilm-i belâgatın dâhî imamları** hayretle karşılamışlar.

Risale-i Nur ve bilhâssa Kur'anın kırk vech-i i'cazını icmalen isbat eden Yirmibeşinci Söz, zeyilleriyle beraber ve **nazımdaki vech-i i'cazı** hârika bir tarzda beyan ve isbat eden Arabî Risale-i Nur'dan "İşarat-ül İ'caz" tefsiri bilfiil göstermişler ki,

Mekki sure ve âyetlerde en âlî bir üslûb-u belâgat ve en yüksek bir **i'caz-ı îcazî** vardır.

Amma Medine sure ve âyetlerinin birinci safta muhatab ve muarızları ise,

Allah'ı tasdik eden Yahudi ve Nasara gibi ehl-i kitab olduğundan

what was required by eloquence and guidance and for the discussion to **correspond to the situation**, was not explanation of the high principles of religion and pillars of belief **in a simple, clear, and detailed style**, but the explanation of particular matters of **the Shari'a and its injunctions, which were the cause of dispute**, and **the origins and causes of secondary matters and general laws**.

#470

Thus, in the Medinan Suras and verses, through explanations **in a detailed, clear, simple style**, **in the matchless manner of exposition peculiar to the Qur'an**, it mostly mentions within those particular secondary matters, **a powerful and elevated summary**; a conclusion and proof, **a sentence relating to Divine unity, belief, or the hereafter which makes the particular matter of the Shari'a universal and ensures that it conforms to belief in God**.

It illuminates the passage, and elevates it.

The Risale-i Nur has proved the qualities and fine points and elevated eloquence **in the summaries and conclusions, which express Divine unity and the hereafter**, and come mostly at the end of verses, like:
*Indeed, God is Powerful over all things. * Verily God has knowledge of all things. * And He is the Mighty, the Wise. * And He is Exalted in Might, Most Compassionate.*

In explaining in the Second Beam of the Second Light of the Twenty-Fifth Word, ten out of the many fine points of those summaries and conclusions, it has proved to the **obstinate** that they contain a **supreme miracle**.

Yes, in expounding those **secondary matters of the Shari'a** and **laws of social life**, the Qur'an at once raises the views of those it addresses to elevated and universal points,

and transforming a **simple style** into an elevated one and instruction in the Shari'a to instruction in Divine unity,

it shows it is both **a book of law and commands and wisdom**, and **a book of the tenets of faith and belief, and of invocation and reflection and summons**.

And through teaching many of **the aims of Qur'anic guidance** in every passage, it displays a brilliant and **miraculous eloquence** different to that of the Meccan Suras.

Sometimes in two words, for example, in **Sustainer of All the Worlds** and **Your Sustainer**, through the phrase, **Your Sustainer**, it expresses **Divine oneness**, and through, **Sustainer of All the Worlds**, **Divine unity**.

It expresses the Divine oneness within Divine unity.

In a single sentence even it sees and situates a particle in the pupil of an eye,

mukteza-yı belâgat ve irşad ve **mutabık-ı makam** ve halin lüzumundan, **sade ve vazih ve tafsilli bir üslûbla** ehl-i kitaba karşı dinin yüksek usûlünü ve imanın rükünlerini değil, belki **medar-ı ihtilaf olan şeriatın ve ahkâmın ve teferruatın ve küllî kanunların menşe'leri ve sebepleri** olan cüz'iyatın beyanı lâzım geldiğinden,

o sure ve âyetlerde ekseriyetçe **tafsil ve izah ve sade üslûbla** beyanat içinde **Kur'ana mahsus emsalsiz bir tarz-ı beyanla**, birden o cüz'î teferruat hâdisesi içinde **yüksek, kuvvetli bir fezleke**, bir hâtîme, bir hüccet ve o cüz'î hâdis-i şer'iyeyi küllîleştiren ve imtisalini iman-ı billah ile temin eden bir cümle-i tevhidiye ve esmaiye ve uhreviyeyi zikreder.

O makamı nurlandırır, ulvîleştirir, küllîleştirir.

Risale-i Nur, âyetlerin âhirlerinde ekseriyetle gelen **إِنَّ اللَّهَ**

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ gibi tevhidi veya âhireti ifade eden fezlekeler ve hâtimelerde ne kadar yüksek bir belâgat ve meziyetler ve cezaletler ve nükteler bulunduğunu

Yirmibeşinci Söz'ün İkinci Şu'lesinin İkinci Nurunda o fezleke ve hâtimelerin pek çok nüktelerinden ve meziyetlerinden on tanesini beyan ederek, o hülâsalarda bir **mu'cize-i kübra** bulunduğunu **muannidlere** de isbat etmiş.

Evet Kur'an, o **teferruat-ı şer'iyeye** ve **kavanin-i içtimaiyenin** beyanı içinde birden muhatabın nazarını en yüksek ve küllî noktalara kaldırıp,

sade üslûbu bir ulvî üslûba ve şeriat dersinden tevhid dersine çevirerek

Kur'anı, hem **bir kitab-ı şeriat ve ahkâm ve hikmet**, hem **bir kitab-ı akide ve iman ve zikir ve fikir ve dua ve davet** olduğunu gösterip

her makamda çok **makasid-ı irşadiye ve Kur'aniyeyi** ders vermesiyle Mekkiye âyetlerin tarz-ı belâgatlarından ayrı ve parlak **mu'cizane bir cezalet** izhar eder.

Bazan iki kelimedede meselâ **رَبُّكَ** ve **رَبُّ الْعَالَمِينَ** de,

رَبُّكَ tabiriyle **ehadiyeti** ve **رَبُّ الْعَالَمِينَ** ile **vâhidiyeti** bildirir.

Ehadiyet içinde vâhidiyeti ifade eder.

Hattâ bir cümlede; bir zerreyi bir gözbebeğinde gördüğü ve yerleştirdiği gibi,

and with the same verse, the same **hammer**, it situates the sun in the sky, making it an eye to the sky.

For example, after the verse,

Who created the heavens and the earth,

following the verse,

He merges the night into the day, and He merges the day into the night, {Qur'an, 35:13}

it says:

And He has full knowledge of all that is in [men's] hearts.

{Qur'an, 35:38}

It says: "Within the vast **majesty of the creation** of the earth and the skies, He knows and regulates also **the thoughts of the heart.**"

And through an exposition of this sort, **transforms** that simple and unlettered level and **particular discussion** which takes into account the minds of ordinary people, into an elevated, attractive, and general conversation for the purpose of guidance.

Güneş'i dahi aynı âyetle, aynı **çekile** göğün gözbebeğinde yerleştirir ve göge bir göz yapar.

Meselâ: **يُولِجُ** âyetinden sonra **خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**

وَاللَّيْلِ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ âyetinin akabinde

هُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ der.

"Zemin ve göklerin **haşmet-i hilka**tinde **kalbin** dahi **hatıratını** bilir, idare eder." der,

tarzında bir beyanat cihetiyle o sade ve ümmiyet mertebesini ve *avamın fehmini nazara alan* o basit ve **cüz'i muhavere**, o tarz ile **ulvî ve cazibedar ve umumî ve irşadkâr bir mükâlemeye döner.**

www.risaleglobal.com

A Question: "Sometimes an important truth is not apparent to a **superficial view**, and in some positions the **connection** is not known when an **elevated summary concerning Divine unity** or a universal principle is drawn from a minor and ordinary matter, and it is imagined to be a fault.

For example, to mention the extremely elevated principle: *And over all endued with knowledge, One Knowing {Qur'an, 12:76}* when Joseph (Peace be upon him) seized his brother through **subterfuge**, does not appear to be in keeping with eloquence. What is its meaning and purpose?"

The Answer: In most of the long and **middle-length Suras**, which are each small Qur'ans, and in many pages and passages,

not only two or three aims are followed, for by its **nature** the Qur'an comprises many books and teachings, *such as being a book of invocation, belief, and reflection, and a book of law, wisdom, and guidance.*

Thus, since it describes **the majestic manifestations of Divine dominicality** and its encompassing all things,

as **a sort of recitation of the mighty book of the universe**, it follows many aims in every discussion and sometimes on a single page;

while instructing in **knowledge of God**, the degrees in Divine unity, and the truths of belief,

with an apparently weak connection it opens another subject of instruction in the following passage, joining powerful connections to the weak one.

It corresponds perfectly to the discussion and raises the level of eloquence.

A Second Question: "What is the purpose of the Qur'an proving and drawing attention to the hereafter, Divine unity, and man's **reward and punishment** thousands of times, **explicitly, implicitly, and allusively**, and teaching them in every Sura, on every page, and in every discussion?"

The Answer: To instruct in the most important, most significant, and most awesome matters **in the sphere of contingency and in the revolutions in the universe's history concerning man's duty**, the means to his **eternal misery or happiness** -**man who undertook the Divine vicegerency of the earth**-

and to remove his countless doubts and to smash his violent denials and obduracy, indeed, to make man confirm those **awesome revolutions**

and submit to those **most necessary essential matters** which are as great as the revolutions,

if the Qur'an draws his attention to them thousands, or even millions of times, it is not excessive,

Ehemmiyetli Bir Sual: "Bazan bir hakikat, **sathî nazarlara** görünmediğinden ve bazı makamlarda cüz'î ve âdi bir hâdiseden yüksek bir **fezleke-i tevhidi** veya küllî bir düsturu beyan etmekte **münasebet** bilinmediğinden, **bir kusur tevehhüm edilir.**

Meselâ: "Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm, kardeşini bir **hile** ile alması" içinde **وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ** diye gayet yüksek bir düsturun zikri, belâgatça münasebeti görünmüyor. Bunun sırrı ve hikmeti nedir?"

Elcevab: Her biri birer küçük Kur'an olan ekser uzun sure ve **mutavassıtlar**da ve çok sahife ve makamlarda

yalnız iki-üç maksad değil, belki Kur'an **mahiyeti, hem bir kitab-ı zikir ve iman ve fikir, hem bir kitab-ı şariat ve hikmet ve irşad** gibi, çok kitablari ve ayrı ayrı dersleri tazammun ederek

rububiyet-i İlahiyenin her şeye ihatasını ve **haşmetli tecelliyatını** ifade etmek cihetiyle,

kâinat kitab-ı kebirinin bir nevi kıraatı olan Kur'an, elbette her makamda, hattâ bazan bir sahifede çok maksadları takiben

marifetullahtan ve tevhidin mertebelerinden ve iman hakikatlarından ders verdiği haysiyetiyle,

öbür makamda, meselâ **zahirce zaîf bir münasebetle**, başka bir ders açar ve o zaîf münasebete çok kuvvetli münasebetler iltihak ederler.

O makama gayet mutabık olur, mertebe-i belâgatı yükselenir.

İkinci Bir Sual: "Kur'anda **sarihan ve zimnen ve işareten**, âhîret ve tevhidi ve beşerin **mükâfat ve mücazatını** binler defa isbat edip nazara vermenin ve her surede, her sahifede, her makamda ders vermenin hikmeti nedir?"

Elcevab: **Daire-i imkânda ve kâinatın sergüzeştine ait inkılablarda** ve **emanet-i kübrayı ve hilafet-i arziyeyi omuzuna alan** nev'-i beşerin **şekavet ve saadet-i ebediyeye** medar olan vazifesine dair en ehemmiyetli, en büyük, en dehşetli mes'elelerinden en azametlilerini ders vermek

ve hadsiz şübheleri izale etmek ve gayet şiddetli inkârları ve inadları kırmak cihetinde elbette o **dehşetli inkılabları** tasdik ettirmek

ve o inkılablar azametinde büyük ve beşere **en elzem ve en zarurî mes'eleleri** teslim ettirmek için

Kur'an, binler defa değil, belki milyonlar defa onlara baktırsa yine israf değil ki,

for those discussions in the Qur'an are read millions of times, and they do not cause boredom, nor does the need cease.

For example, since the verse,

For those who believe and do righteous deeds are gardens beneath which rivers flow, {Qur'an, 85:11}

**They will dwell there for ever. {Qur'an, 5:85, etc.}*

shows the truth of the good news of eternal happiness,

#472

which "saves from the eternal execution of the reality of death, which every moment shows itself to wretched man, both himself, and his world, and all those he loves, and gains for them an everlasting sovereignty,"

if it is repeated thousands of millions of times and given the importance of the universe, it still is not excessive and does not lose its value.

Thus, in teaching the innumerable, invaluable matters of this sort,

and endeavouring to persuade, convince, and prove the occurrence of the awesome revolutions which will destroy the present form of the universe and transform it as though it was a house, the Qur'an of Miraculous Exposition

certainly draws attention to these matters thousands of times times explicitly, implicitly, and allusively, and this is not excessive,

but renews the bounty which is like an essential need, the same as the essential needs of bread, medicine, air, and light are renewed.

And, for example, as is proved decisively in the Risale-i Nur, the wisdom in the Qur'an repeating severely, angrily, and forcefully, threatening verses like,

*For wrong-doers there is a grievous penalty. {Qur'an, 14:2} * But for those who reject [God] - for them will be the Fire of Hell. {Qur'an, 35:36}*

is that man's unbelief is such a transgression against the rights of the universe and most creatures that

it makes the heavens and earth angry and brings the elements to anger so that they deal blows on those wrong-doers with tempest and storm.

According to the clear statement of the verses, *And when they are cast therein, they will hear the [terrible] drawing-in of its breath as it blazes forth * Almost bursting with fury, {Qur'an, 67:7-8}*

Hell so rages at those iniquitous deniers that it almost disintegrates with fury.

Thus, through the wisdom of showing, not from the point of view of man's smallness and insignificance before such a general crime and boundless aggression,

milyonlar kerre tekrar ile o bahisler Kur'anda okunur, usanç vermez, ihtiyaç kesilmez.

Meselâ:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا âyetinin gösterdiği müjde-i saadet-i ebediye hakikatı,

bîçare beşere her dakika kendini gösteren hakikat-ı mevtin hem insanı, hem dünyasını, hem bütün ahbabını i'dam-ı ebedîsinden kurtarıp ebedî bir saltanatı kazandırdığından,

milyarlar defa tekrar edilse ve kâinat kadar ehemmiyet verilse yine israf olmaz, kıymetten düşmez.

İşte bu çeşit hadsiz kıymetdar mes'eleleri ders veren

ve kâinatı bir hane gibi değiştiren ve şeklini bozan dehşetli inkılabları tesis etmekte iknaa ve inandırmaya ve isbata çalışan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan

elbette sarıhan ve zımnın ve işareten binler defa o mes'elelere nazar-ı dikkati celbetmek; değil israf,

belki ekmek, ilâç, hava, ziya gibi birer hacet-i zaruriye hükmünde ihsanını tazelerdir.

Hem meselâ: الظَّالِمِينَ لَهُمْ ve إِنَّ الْكَافِرِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ

عَذَابٌ أَلِيمٌ gibi tehdid âyetlerini Kur'an gayet şiddetle ve hiddetle ve gayet kuvvet ve tekrarla zikretmesinin hikmeti ise; -Risale-i Nur'da kat'î isbat edildiği gibi-

beşerin küfrü, kâinatın ve ekser mahlukatın hukukuna öyle bir tecavüzdür ki,

semavatı ve arzı kızdırıyor ve anasını hiddete getirip tufanlar ile o zalimleri tokatlıyor.

Ve إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ تَكَادُ

تَمِيزُ مِنَ الْغَيْظِ âyetinin sarahatıyla

o zalim münkirlere Cehennem öyle öfkeleniyor ki, hiddetinden parçalanmak derecesine geliyor.

İşte böyle bir cinayet-i âmmeye ve hadsiz bir tecavüze karşı beşerin küçüklük ve ehemmiyetsizliği noktasına değil,

but the importance of the rights of **the Monarch of Universe's** subjects before **the greatness of the wrongful crime** and **the awesomeness of the unjust aggression**, and **the boundless ugliness in the unbelief and iniquity of those deniers** -in accordance with the wisdom of showing this,

if repeating in His decree most wrathfully and severely the crime and its punishment, thousands, millions, or even thousands of millions of times, it still would not be **excessive** and a fault,

because for a thousand years thousands of millions of people have read such verses every day, not with boredom, but **with complete eagerness and need**.

Indeed, every day, all the time, for everyone, one world disappears and the door of a new world is opened to them.

#473

Through repeating ***There is no god but God*** a thousand times out of need and with longing in order to illuminate each of those transitory worlds, it makes ***There is no god but God*** a lamp for each of those changing veils.

In the same way, in accordance with the wisdom of appreciating through reading the Qur'an the penalties of those crimes and **the severe threats of the Pre-Eternal Monarch**, ***which smash their obduracy***, and of working to be saved from the rebellion of the soul, so as **not to obscure in darkness those multiple, fleeting veils and renewed travelling universes**, and **not to make ugly their images which are reflected in the mirrors of their lives**, and **not to turn against them those guest views which may testify in favour of them**,

the Qur'an repeats them in most meaningful fashion. Even Satan would shudder at imagining to be out of place these so powerful, severe, and repeated **threats of the Qur'an**.

It shows that the torments of Hell are **pure justice** for the deniers who do not heed them.

And, for example, in repeating many times the stories of Moses (Peace be upon him), which contain many instances of wisdom and benefits, like that of the Staff of Moses, and of the other prophets (Peace be upon them),

it demonstrates that the prophethoods of all the other prophets are a proof of **the veracity of the prophethood of Muhammad** (PBUH),

and that one who does not deny all of them cannot in truth deny his **messengership**.

For this purpose, and since everyone does not always have the time or capability to read the whole Qur'an,

it repeats those stories in the same way as the important **pillars of belief**, in order to make all the long and middle-length Suras each like a small Qur'an. To repeat them then is not excessive, it is required by eloquence,

belki **zalimane cinayetinin azametine** ve **kâfirane tecavüzünün dehşetine** karşı **Sultan-ı Kâinat** kendi raiyetinin hukuklarının ehemmiyetini ve o **münkirlerin küfür ve zulmündeki nihayetsiz çirkinliğini** göstermek hikmetiyle

fermanında gayet hiddet ve şiddetle o cinayeti ve cezasını değil bin defa, belki milyonlar ve milyarlar ile tekrar etse, yine **israf** ve kusur değil ki,

bin seneden beri yüzer milyon insanlar hergün usanmadan **kemal-i iştiyakla ve ihtiyaçla** okurlar.

Evet hergün, her zaman, herkes için bir âlem gider, taze bir âlemin kapısı kendine açılmasından,

o geçici her bir âlemini nurlandırmak için ihtiyaç ve iştiyakla **"Lâ ilahe illallah"** cümlesini binler defa tekrar ile o değişen perdelere ve âlemlere her birisine bir **"Lâ ilahe illallah"** lâmba yaptığı gibi,

öyle de: **O kesretli, geçici perdeleri ve tazelenen seyyar kâinatları karanlıklandırmamak** ve **âyine-i hayatında in'ikas eden suretlerini çirkinleştirmemek** ve **lehinde şahid olabilen o misafir vaziyetleri aleyhine çevirmemek** için, o cinayetlerin cezalarını ve **Padişah-ı Ezeli'nin şiddetli ve inadları kıran tehditlerini**, her vakit Kur'anı okumakla tahattur edip, nefsin tuğyanından kurtulmaya çalışmak hikmetiyle,

Kur'an gayet mu'cizane tekrar eder ve bu derece kuvvet ve şiddet ve tekrarlar **tehdidat-ı Kur'aniye**yi hakikatsız tevehhüm etmekten, şeytan bile kaçır.

Ve onları dinlemeyen münkirlere Cehennem azabı **ayn-ı adalettir**, diye gösterir.

Hem meselâ: Asâ-yı Musa gibi çok hikmetleri ve faideleri bulunan kıssa-i Musa'nın (A.S.) ve sair enbiyanın kıssalarını çok tekrarında,

risalet-i Ahmediyenin hakkaniyetine bütün enbiyanın nübüvvetlerini hüccet gösterip

onların umumunu inkâr edemeyen, bu zâtın **risaletini** hakikat noktasında inkâr edemez

hikmetiyle ve herkes her vakit bütün Kur'anı okumaya muktedir ve muvaffak olamadığından

her bir uzun ve mutavassıt sureyi birer küçük Kur'an hükmüne getirmek için ehemmiyetli **erkân-ı imaniye** gibi o kıssaları tekrar etmesi; değil israf belki mu'cizane bir belâgattır

and teaches that the question of Muhammad (PBUH) is the greatest question of mankind and the most important matter of the universe.

It has been demonstrated decisively in the Risale-i Nur with many proofs and indications that through giving the highest position to **the person of Muhammad** in the Qur'an and including him in four pillars of belief and holding *Muhammad is the Messenger of God* equal to the pillar of *There is no god but God*, that **the Messengership of Muhammad (PBUH) is the greatest truth in the universe**, and that **the Person of Muhammad is the most noble of creatures**, and **his universal collective personality and sacred rank, known as the Muhammadan Truth, is the most radiant Sun of the two worlds**. His worthiness for this extraordinary position has also been proved.

One of these proofs is this:

According to the principle of '**the cause is like the doer**', with the equivalent of all the good works performed by **all his community** at all times entering his **book of good works**;

and the light which he brought illuminating all the truths of the cosmos;

and his gratifying not only the jinn, mankind, and **animate beings**, but also the universe and the heavens and earth;

and the supplications of plants, offered **through the tongue of disposition**, and the supplications of animals offered **through the tongue of their innate need**,

#474

and **the righteous of his (PBUH) community** every day bequeating to him their benedictions and **supplications for mercy** and **spiritual gains**, whose millions -and together with spirit beings, even, millions of millions- of unrejectable supplications are accepted, as we actually witness with our eyes;

and since each of the three hundred thousand letters of the Qur'an yield from a hundred to a thousand merits, with infinite numbers of lights entering the book of his deeds, only with regard to **the recitation of the Qur'an** by all his community,

the One All-Knowing of the Unseen saw and knew that the Muhammadan (PBUH) Reality, which is his collective personality, would in the future be like **a Tuba-tree of Paradise**.

It was in accordance with that position that He gave him such supreme importance in the Qur'an,

and **in His Decree** showed the following of him and receiving of his **intercession** through adhering to his Illustrious Sunna to be one of the most important matters concerning man.

And from time to time He took into consideration his **human personality** and human state **in his early life**, which was a seed of the majestic Tuba-tree.

ve hâdise-i Muhammediye bütün benî-Âdemin en büyük hâdisesi ve kâinatın en azametli mes'elesi olduğunu ders vermektir.

Evet Kur'anda **Zât-ı Ahmediye**ye en büyük makam vermek ve dört erkân-ı imaniyeyi içine almakla *"Lâ ilahe illallah"* rûknüne denk tutulan *"Muhammedürresulullah"* ve **risalet-i Muhammediye kâinatın en büyük hakikatı** ve **Zât-ı Ahmediye, bütün mahlukatın en eşrefi** ve **hakikat-ı Muhammediye tabir edilen küllî şahsiyet-i maneviyesi ve makam-ı kudsîsi, iki cihanın en parlak bir güneşi olduğuna** ve bu hârika makama liyakatına pek çok hüccetler ve emareleri, kat'î bir surette Risale-i Nur'da isbat edilmiş.

Binden birisi şudur ki:

اَلْسَّبَبُ كَالْفَاعِلِ düsturuyla, **bütün ümmetinin bütün zamanlarda işlediği hasenatın bir misli onun defter-i hasenatına girmesi**

ve bütün kâinatın hakikatlarını, getirdiği nur ile nurlandırması,

değil yalnız cinn, ins, melek ve **zîhayatı**, belki kâinatı, semavat ve arzı minnetdar eylemesi

ve **istidad lisaniyla** nebatatın duaları ve **ihtiyac-ı fitrî diliyle** hayvanatın duaları,

gözümüz önünde bilfiil kabul olmasının şهادetiyle milyonlar, belki milyarlar fitrî ve reddedilmez duaları makbul olan **suleha-yı ümmeti** her gün o zâta salât ü selâm ünvanıyla **rahmet duaları** ve **manevî kazançlarını** en evvel o zâta bağışlamaları

ve bütün ümmetçe okunan Kur'anın üçyüzbin harfinin her birisinde on sevabdan tâ yüz, tâ bin hasene ve meyve vermesinden yalnız **kıraat-ı Kur'an** cihetiyle defter-i a'maline hadsiz nurlar girmesi haysiyetiyle

o zâtın şahsiyet-i maneviyesi olan hakikat-ı Muhammediye, istikbalde **bir şecere-i tûbâ-i Cennet** hükmünde olacağını **Allâm-ül Guyub** bilmiş ve görmüş,

o makama göre Kur'anında o azîm ehemmiyeti vermiş

ve **fermanında** ona tebaiyetle ve sünnetine ittiba ile **şefaati**ne mazhariyeti en ehemmiyetli bir mes'ele-i insaniye göstermiş

ve o haşmetli şecere-i tûbânın bir çekirdeği olan **şahsiyet-i beşeriyetini** ve **bidayetteki** vaziyet-i insaniyesini arasına nazara almasıdır.

Thus, since the truths repeated in the Qur'an are of this value, all **sound natures** will testify that in its repetitions is a powerful and extensive miracle.

Unless, that is to say, a person is afflicted with some **sickness of the heart** and **malady of the conscience** due to **the plague of materialism**,

and is included under the rule,
*Man denied the light of the sun due to disease of the eye,
His mouth denied the taste of water due to sickness.*

Two Additions, Which Form A Conclusion To The Tenth Matter

The First: Twelve years ago I heard that a most fearsome and obdurate **atheist** had instigated a conspiracy against the Qur'an, which was to have it translated. He said:

"The Qur'an should be translated so that everyone can know just what it is."

That is, he hatched a dire plan with the idea of everyone seeing its unnecessary repetitions and its translation being read in its place.

However, **the irrefutable proofs** of the Risale-i Nur proved decisively that

"A true translation of the Qur'an is not possible,

and other languages cannot preserve the Qur'an's qualities and fine points in place of **the grammatical language** of Arabic.

Man's trite and partial translations cannot be substituted for **the miraculous and comprehensive words** of the Qur'an, every letter of which yields from ten to a thousand merits; they may not be read in its place in mosques."

#475

Through spreading everywhere, the Risale-i Nur made the fearsome plan come to nothing.

I surmise that it was due to **the idiotic and lunatic attempts** of **dissemblers** to extinguish the Sun of the Qur'an on account of Satan by puffing at it *like silly children having taken lessons from that atheist*, that I was inspired to write this Tenth Matter while under great constraint and in a most distressing situation.

But I do not know **the reality of the situation** since I have been unable to meet with others.

Second Addition: After our release from Denizli Prison, I was staying on the top floor of the famous Shehir Hotel.

İşte Kur'anın tekrar edilen hakikatları bu kıymette olduğundan, tekrarında kuvvetli ve geniş bir mu'cize-i maneviye bulunmasına **fitrat-ı selime** şahadet eder.

Meğer **maddiyyunluk taunu**yla **maraz-ı kalbe** ve **vicdan hastalığına** mübtela ola...

قَدْ يُنْكِرُ الْمَرْءُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ وَيُنْكِرُ الْقَمَّ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ kaidesine dâhil olur.

Bu Onuncu Mes'eleye Bir Hâtime Olarak İki Haşiyedir

Birincisi: Bundan oniki sene evvel işittim ki, en dehşetli ve muannid bir **zındık** Kur'ana karşı sû-i kasdını tercümesiyle yapmağa başlamış ve demiş ki:

"Kur'an tercüme edilsin, tâ ne mal olduğu bilinsin."

Yani, lüzumsuz tekraratı herkes görsün ve tercümesi onun yerinde okunsun diye dehşetli bir plân çevirmiş.

Fakat Risale-i Nur'un **cerhedilmez hüccetleri** kat'î isbat etmiş ki:

"Kur'anın hakikî tercümesi kabil değil

ve **lisan-ı nahvî** olan lisan-ı Arabî yerinde Kur'anın meziyetlerini ve nüktelerini başka lisan muhafaza edemez

ve her bir harfi, on adedden bine kadar sevab veren kelimat-ı Kur'aniyenin **mu'cizane ve cem'iyetli tabirleri** yerinde, beşerin âdi ve cüz'î tercümeleri tutamaz, onun yerinde câmilerde okunmaz."

diye Risale-i Nur her tarafta **intişarıyla** o dehşetli plânı akîm bıraktı.

Fakat **o zındıktan ders alan münafıklar**, yine şeytan hesabına Kur'an güneşini üflemeyle söndürmeğe, *aptal çocuklar gibi ahmakane ve divanecesine çalışmaları* hikmetiyle, bana gayet sıkı ve sıkıcı ve sıkıntılı bir halette bu Onuncu Mes'ele yazdırıldı tahmin ediyorum.

Başkalarla görüşemediğim için **hakikat-ı hali** bilemiyorum.

İkinci Haşiyeye: Denizli hapsinden tahliyemizden sonra meşhur Şehir Oteli'nin yüksek katında oturmuştum.

The subtle and graceful dancing of the leaves, branches, and trunks of the many poplar trees in the fine gardens opposite me *at the touching of the breeze, each with a rapturous and ecstatic motion like a circle of dervishes*, pained my heart, *sorrowful and melancholy* at being parted from my brothers and remaining alone.

Suddenly the seasons of autumn and winter came to mind and a **heedlessness** overcame me.

I so pitied those **graceful** poplars and living creatures *swaying with perfect joyousness* that my eyes filled with tears.

With this reminder of the **separations** and **non-being** beneath the ornamented veil of the universe, the grief at a world-full of deaths and separations pressed down on me.

Then suddenly, the Light the Muhammadan (PBUH) Truth had brought came to my assistance and **transformed my grief and sorrow into joy**.

Indeed, I am eternally **grateful** to the Muhammadan Being (PBUH) for **the assistance and consolation** which alleviated my situation at that time, only a single instance of the boundless **effulgence** of that Light for me, like for all believers and everyone. It was like this:

By showing **those blessed and delicate creatures** to be without function or purpose, and their motion to be **not out of joy**, but as though trembling on the brink of non-existence and separation and tumbling into nothingness, **that heedless view**

so touched the feelings in me of **desire for permanence**, **love of good things**, and **compassion for fellow-creatures** and life that

it transformed the world into a sort of hell and my mind into an **instrument of torture**.

Then, just at that point, the Light Muhammad (Peace and blessings by upon him) had brought as a gift for mankind raised the veil;

it showed in place of **extinction**, non-being, **nothingness**, purposeless, **futility**, and separations, **meanings and instances of wisdom to the number of the leaves of the poplars**, and as is proved in the Risale-i Nur, results and duties which may be divided into three sorts:

The First Sort looks to the All-Glorious Maker's Names.

For example, if a master craftsman makes a wondrous machine,

everyone applauds him, saying: "**What wonders God has willed! Blessed be God!**"

Similarly, the machine congratulates the craftsman **through the tongue of its disposition**, *through displaying perfectly the results intended from it*.

Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları **birer halka-i zikir tarzında** gayet latif tatlı bir surette hem kendileri, hem dalları, hem yaprakları, **havanın dokunmasıyla** **cezbekârane ve cazibedarane hareketle raksları**, kardeşlerimin müfakatlarından ve yalnız kaldığımdan **hüzünlü ve gamlı** kalbime ilişti.

Birden güz ve kış mevsimi hatıra geldi ve bana bir **gaflet** bastı.

Ben, o **kemal-i neş'e ile cilvelenen** o **nazenin** kavaklara ve zîhayatlara o kadar acıdım ki, gözlerim yaşla doldu.

Kâinatın süslü perdesi altındaki **ademleri**, **firakları** ihtar ve ihsasıyla kâinat dolusu firakların, zevallerin hüznüleri başıma toplandı.

Birden hakikat-ı Muhammediyenin (A.S.M.) getirdiği nur, imdada yetişti. O hadsiz **hüzünleri ve gamları**, **sürurlara çevirdi**.

Hattâ o nurun, herkes ve her ehl-i iman gibi benim hakkımda milyon **feyzinden** yalnız o vakitte, o vaziyete temas eden **imdad ve tesellisi** için Zât-ı Muhammediyeye (A.S.M.) karşı ebediyen **minnetdar oldum**. Şöyle ki:

Ol nazar-ı gaflet, o **mübarek nazeninleri**; vazifesiz, neticesiz, bir mevsimde görünüp, hareketleri **neş'eden değil** belki güya ademden ve firaktan titreyerek hiçliğe düştüklerini göstermekle,

herkes gibi bendeki **aşk-ı beka** ve **hubb-u mehasin** ve muhabbet-i vücud ve **şefkat-i cinsiye** ve alâka-i hayatiyeye medar olan damarlarıma o derece dokundu ki,

böyle dünyayı bir manevî cehenneme ve akıllı bir **tazib âletine** çevirdiği sırada,

Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın beşere hediye getirdiği nur perdeyi kaldırdı;

i'dam, adem, **hiçlik**, vazifesizlik, **abes**, firak, fânîlik yerinde o kavakların her birinin yaprakları **adedince hikmetleri**, **manaları** ve Risale-i Nur'da isbat edildiği gibi, üç kısma ayrılan neticeleri ve vazifeleri var diye gösterdi:

Birinci kısım neticeleri, Sâni'-i Zülcelal'in esmasına bakar.

Meselâ: Nasılki bir usta hârîka bir makinayı yaparsa;

onu takdir eden herkes o zâta "**Mâşâallah, bârekâllah**" deyip alkışlar.

Öyle de: O makina dahi, *ondan maksud neticeleri tam tamına göstermesiyle*, **lisan-ı haliyle** ustasını tebrik eder, alkışlar.

All living beings and all things are machines such as that; they applaud their Craftsman through their glorifications.

The Second Sort of the Instances of Wisdom looks to the views of **living creatures** and **conscious beings**.

Beings each become an **agreeable object of study**, a **book of knowledge**.

They leave **their meanings in the sphere of existence** in the minds of **conscious beings** and **their forms in their memories**, and **on the tablets in the World of Similitudes**, and **in the notebooks of the World of the Unseen**, then they depart from the Manifest World and withdraw to the World of the Unseen.

That is, they leave behind an **apparent** existence, but gain many existences **pertaining to meaning, the Unseen, and knowledge**.

Yes, since God exists and His knowledge encompasses everything, in the view of reality, in the world of believers there is surely no non-being, extinction, nothingness, annihilation, and transitoriness,

while the world of unbelievers is full of non-existence, separation, nothingness, and transience.

This is taught by the saying, which is on everyone's lips,

"For those for whom God exists, everything exists; and for those for whom He does not exist, nothing exists; for them there is nothing."

In Short: Just as belief saves man from eternal annihilation at the time of death,

so it saves everyone's **private** world from the darknesses of annihilation and nothingness.

Whereas unbelief, and especially if it is **absolute unbelief**, both sends man and his private world to non-existence with death, and casts him into **infernal darknesses**.

It transforms the pleasures of life into bitter poisons.

Let the ears ring of those who prefer the life of this world to that of the hereafter!

Let them come and find a solution for this, or else let them embrace belief and be saved from these **dreadful losses!**

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise. {Qur'an, 2:32}

Her zîhayat ve her şey böyle bir makinadır, ustasını tebriklerle alkışlar.

İkinci kısım hikmetleri ise: **Zîhayatın** ve **zîşuurun** nazarlarına bakar.

Onlara **şirin** bir **mütalaagâh**, birer **kitab-ı marifet** olur.

Manalarını zîşuurun zihinlerinde ve **suretlerini kuvve-i hâfızalarında** ve **elvah-ı misaliyede** ve **âlem-i gaybın defterlerinde** **daire-i vücudda** bırakıp, sonra âlem-i şehadeti terkeder, âlem-i gayba çekilir.

Demek **surî** bir vücudu bırakır, **manevî ve gaybî ve ilmi** çok vücudları kazanır.

Evet, madem Allah var ve ilmi ihata eder. Elbette adem, i'dam, hiçlik, mahv, fena; hakikat noktasında ehl-i imanin dünyasında yoktur

ve kâfir münkirlerin dünyaları ademle, firakla, hiçlikle, fânilikle doludur.

İşte bu hakikatı, umumun lisanında gezen bu gelen darb-ı mesel ders verip, der:

"Kimin için Allah var, ona her şey var ve kimin için yoksa, her şey ona yoktur, hiçtir."

Elhasıl: Nasılki iman, ölüm vaktinde insanı i'dam-ı ebedîden kurtarıyor;

öyle de herkesin **hususî** dünyasını dahi i'damdan ve hiçlik karanlıklarından kurtarıyor.

Ve küfür ise, hususan **küfr-ü mutlak** olsa; hem o insanı, hem hususî dünyasını ölümle i'dam edip manevî **cehennem zulmetlerine** atar.

Hayatının lezzetlerini acı zehirlere çevirir.

Hayat-ı dünyeviyeyi âhiretine tercih edenlerin kulakları çınlasın.

Gelsinler, buna ya bir çare bulsunlar veya imana girsinler. Bu **dehşetli hasarattan** kurtulsunlar!

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

And there is not a thing but its [sources and] treasures [inexhaustible] are with Us, but We only send down thereof in due and ascertainable measures. (1) * And of all things have We taken account in a Clear Book. (2)

وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ

1 Qur'an, 15:21.

2 Qur'an, 36:12.

[Divine Determining (3) and the power of choice (4) are two important matters. We shall attempt to disclose a few of their mysteries in four 'Topics'.]

[Kader ile cüz'-i ihtiyârî, iki mes'ele-i mühimmedir. Ona dair dört mebhas içinde birkaç sırlarını açmağa çalışacağız.]

3 Divine Determining (Qadar; T. Kader) is also known as fate or destiny. [Tr.]

4 The power of choice or faculty of will (juz'i irada, juz'-i ihtiyari), also known as free will. [Tr.]

First Topic

Birinci Mebhas

Divine Determining and the power of choice are aspects of a belief pertaining to state and conscience which show the final limits of Islam and belief; they are not theoretical and do not pertain to knowledge.

Kader ve cüz'-i ihtiyârî, İslâmiyetin ve îmânın nihayet hududunu gösteren, hâlî ve vicdanî bir îmânın cüz'lerindendir. Yoksa ilmî ve nazarî değillerdir.

That is to say, a believer attributes everything to Almighty God, even his actions and self, till finally the power of choice confronts him, so he cannot evade his obligation and responsibility. It tells him: "You are responsible and under obligation

"Yâni mü'min herşeyi, hattâ fiilini, nefsin Cenâb-ı Hakk'a vere vere, tâ nihayette teklif ve mes'uliyetten kurtulmamak için "Cüz'-i ihtiyârî" önüne çıkıyor. Ona "Mes'ul ve mükellefsin" der.

Then, so that he does not become proud at his good deeds and his achievements, Divine Determining confronts him, saying: "Know your limits; the one who does them is not you."

Sonra, ondan sudûr eden iyilikler ve Kemâlât ile mağrur olmamak için, "Kader" karşısına geliyor. Der: "Haddini bil, yapan sen değilsin."

Yes, Divine Determining and the power of choice are at the final degrees of belief and Islam; the former has been included among the matters of belief to save the soul from pride, and the latter, to make it admit to its responsibility.

Evet.. kader, cüz'-i ihtiyârî; îmân ve İslâmiyetin nihayet merâtibinde.. Kader, nefsi gururdan ve cüz'-i ihtiyârî, adem-i mes'uliyetten kurtarmak içindir ki, mesâil-i îmâniyeye girmişler.

Obdurate evil-commanding souls clinging to Divine Determining in order to clear themselves of the responsibility of the evils they have committed,

Yoksa mütemerrid nüfus-u emmârenin işledikleri seyyiatının mes'uliyetinden kendilerini kurtarmak için kadere yapışmak

and their becoming proud and conceited on account of the virtues bestowed on them and their relying on the power of choice,

ve onlara in'am olunan mehâsinle iftihar etmek, gururlanmak, cüz'-i ihtiyariye istinad etmek;

are actions totally opposed to the mystery of Divine Determining and wisdom of the power of choice; they are not matters pertaining to knowledge which might give rise to such actions.

bütün bütün sırr-ı kadere ve hikmet-i cüz'-i ihtiyariyeye zıd bir harekete sebebiyet veren ilmî mes'eleler değildir.

#478

For ordinary people who have not progressed spiritually there may be occasions when Divine Determining is used,

Evet, mânen terakki etmeyen avâm içinde kaderin cây-ı istimâli var.

and these are calamities and disasters when it is the remedy for despair and grief.

Fakat o da mâziyat ve mesâibdedir ki, ye'sin ve hüznün ilâcıdır.

But it should not be used to justify rebellion and in matters of the future so that it becomes a cause of dissipation and idleness.

That is to say, Divine Determining has not been included among the matters of belief to relieve people from their obligations and responsibility, but to save them from pride and conceit.

While the power of choice has been included in order to be the source of evils, not to be the source of virtues, so that people become like the Pharaoh.

Yes, as the Qur'an states, man is totally responsible for his evils, for it is he who wants the evils.

Since evils are destructive, man may perpetrate much destruction with a single evil act, like burning down a house with one match, and he becomes deserving of an awesome punishment.

However, he does not have the right to take pride in good deeds; his part in them is extremely small.

For what wants and requires the good deeds is Divine mercy, and what creates them is dominical power.

Both request and reply, reason and cause, are from God.

Man only comes to have them through supplication, belief, consciousness, and consent.

As for evils, it is man's soul that wants them, either through capacity or through choice,

– like in the white and beautiful light of the sun some substances become black and putrefy, and the blackness is related to their capacity –

however, it is Almighty God Who creates the evils through a Divine law which comprises numerous benefits.

That is to say, the cause and the request are from the soul, so that it is the soul which is responsible,

while it is Almighty God Who creates the evils and brings them into existence, and since they have other results and fruits which are good, they are good.

It is for the above reason that the 'acquisition' (kasb) of evil, that is, the desire for evil, is evil, but the creation of evil is not evil.

A lazy man who receives damage from rain, which comprises many instances of good, may not say that the rain is not mercy.

Yes, together with a minor evil in its creation are numerous instances of good.

To abandon that good for a minor evil becomes a greater evil.

Therefore, a minor evil becomes like good.

There is no evil or ugliness in Divine creation.

Yoksa maâsi ve istikbaliyatta değildir ki, sefahete ve atâlete sebep olsun.

Demek kader mes'elesi, teklif ve mes'uliyetten kurtarmak için değil, belki fahr ve gururdan kurtarmak içindir ki, imânâ girmiş.

Cüz'-i ihtiyârî, seyyiata merci' olmak içindir ki, akideye dâhil olmuş. Yoksa mehâsine masdar olarak tefer'un etmek için değildir.

Evet Kur'anın dediği gibi, insan seyyiatından tamamen mes'uldür. Çünkü seyyiatı isteyen odur.

Seyyiat tahribat nev'inden olduğu için, insan bir seyyie ile çok tahribat yapabilir. Müdhiş bir cezaya kesb-i istihkak eder. Bir kibrit ile bir evi yakmak gibi.

Fakat hasenatta iftihara hakkı yoktur. Onda onun hakkı pek azdır.

Çünkü hasenatı isteyen, iktiza eden rahmet-i İlahiye ve icad eden kudret-i Rabbâniyedir.

Sual ve cevap, dâî ve sebep, ikisi de Hak'tandır.

İnsan yalnız dua ile, imân ile, şuur ile, rıza ile onlara sahib olur.

Fakat seyyiatı isteyen, nefis-i insâniyedir (ya istidad ile, ya ihtiyar ile).

Nasılki beyaz, güzel güneşin ziyasından Bâzı maddeler siyahlık ve taaffün alır. O siyahlık, onun istidadına aittir.

Fakat o seyyiatı, çok mesâlihi tâzammun eden bir kanun-u İlahî ile icad eden yine Hak'tır.

Demek sebebiyet ve sual nefistendir ki, mes'uliyeti o çeker.

Hakk'a ait olan halk ve icad ise, daha başka güzel netice ve meyveleri olduğu için güzeldir, hayırdır.

İşte şu sırdandır ki: Kesb-i şer, şerdir; halk-ı şer, şer değildir.

Nasılki pekçok mesâlihi tâzammun eden bir yağmurdan zarar gören tenbel bir adam diyemez: "Yağmur rahmet değil."

Evet halk ve icadda bir şerr-i cüz'î ile beraber hayr-ı kesîr vardır.

Bir şerr-i cüz'î için hayr-ı kesîri terketmek şerr-i kesîr olur.

Onun için o şerr-i cüz'î, hayır hükmüne geçer.

İcad-ı İlahîde şer ve çirkinlik yoktur.

They rather pertain to His servant's wish and to his capacity.

Furthermore, Divine Determining is both exempt from evil and ugliness with regard to results and fruits, and free from tyranny and ugliness with respect to reason and cause.

Because Divine Determining looks to the true causes and acts justly.

Men construct their judgments on causes which they see superficially and fall into error within the pure justice of Divine Determining.

For example, a judge finds you guilty of theft and sends you to prison.

You are not a thief, but you have committed a murder which no one knows about.

#479

Thus, Divine Determining also sentenced you to imprisonment, but it sentenced you for the secret murder and acted justly.

Since the judge sentenced you for a theft of which you were innocent, he acted unjustly.

Thus, in a single thing the justice of Divine Determining and Divine creation and man's wrongful choice or acquisition were apparent in two respects; you can make analogies with this for other things.

That is to say, with regard to origin and end, source and branch, cause and results, Divine Determining and creation are exempt from evil, ugliness, and tyranny.

If it is said : "Man has no ability to create with his power of choice and has nothing apart from 'acquisition,' which is as though theoretical,

so how is it that in the Qur'an of Miraculous Exposition he is shown to be rebellious and hostile towards the Creator of the heavens and the earth, Who complains greatly about him;

the Creator mobilizes Himself and all His angels to assist His believing servants against the rebellious, affording them the greatest importance?"

The Answer: Because disbelief, rebellion, and evil are destruction and non- existence.

However, vast destruction and innumerable instances of non-existence may result from a single theoretical matter and one instance of non-existence.

Through the helmsman of a large ship abandoning his duty, the ship may sink and the labour of all those employed on it go for nothing;

all those instances of destruction will result from a single instance of non-existence.

Belki, abdin kesbine ve istidadına aittir.

Hem nasıl kader-i İlahî, netice ve meyveler itibariyle şerden ve çirkinlikten münezzehtir. Öyle de: İllet ve sebep itibariyle dahi, zulümden ve kubuhtan mukaddestir.

Çünkü kader, hakikî illetlere bakar, adâlet eder.

İnsanlar zâhirî gördükleri illetlere, hükümlerini bina eder; kaderin aynı adâlet inde zulme düşerler.

Meselâ: Hâkim seni sirkatle mahkûm edip hapsetti.

Halbuki sen sârik değilsin. Fakat kimse bilmez gizli bir katlin var.

İşte kader-i İlahî dahi seni o hapisle mahkûm etmiş. Fakat kader, o gizli katlin için mahkûm edip adâlet etmiş.

Hâkim ise, sen ondan mâsum olduğun sirkate binaen mahkûm ettiği için zulmetmiştir.

İşte şey-i vâhidde iki cihetle kader ve icad-ı İlahînin adâleti ve insan kesbinin zulmü görüldüğü gibi, başka şeyleri buna kıyas et.

Demek kader ve icad-ı İlahî; mebde' ve munteha, asıl ve fer', illet ve neticeler itibariyle şerden ve kubuhtan ve zulümden münezzehtir.

Eğer denilse: "Mâdem cüz'-i ihtiyârînin icada kabiliyeti yok. Bir emr-i itibarî hükmünde olan kesbden başka insanın elinde birşey bulunmuyor.

Nasıl oluyor ki, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'da, Hâlık-ı Semâvat ve Arz'a karşı, insana âsi ve düşman vaziyeti verilmiş. Hâlık-ı Arz ve Semâvat, ondan azîm şikâyetler ediyor.

O âsi insana karşı abd-i mü'mine yardım için kendini ve Melâikesini tahşid ediyor. Ona azîm bir ehemmiyet veriyor."

Elcevab: Çünkü küfür ve isyan ve seyyie, tahrirdir, ademdir.

Halbuki azîm tahribat ve hadsiz ademler, birtak emr-i itibarîye ve ademîye terettüb edebilir.

Nasılki bir azîm sefinenin dümencisi, vazifesinin adem-i ifasıyla, sefine gark olup bütün hademelerin netice-i sa'yleri ibtal olur.

Bütün o tahribat, bir ademe terettüb ediyor.

Similarly, since disbelief and rebellion are non-existence and destruction, the power of choice may provoke them through a theoretical matter and cause awesome consequences.

For although disbelief is only one evil, it insults the whole universe, accusing it of being worthless and futile, and denies all beings, which display proofs of Divine unity, and is contemptuous towards all the manifestations of the Divine Names.

It is therefore pure wisdom that Almighty God utters severe complaints about the unbelievers, threatening them awesomely in the name of the universe and all beings and the Divine Names; it is pure justice that they should suffer eternal punishment.

Since through unbelief and rebellion man takes the way of destruction, with a small act of service, he may perform a great many works.

In the face of unbelief therefore, the believers are in need of Almighty God's boundless grace.

For due to one troublesome child who is trying to burn down a house, ten strong men who have undertaken to protect and repair it may be obliged to beseech the child's parents, or even have recourse to the king.

In the same way the believers are in need of many Divine favours in order to withstand the unmannerly people of rebellion.

In Short: If the one speaking of Divine Determining and the power of choice has perfect belief and is aware of the Divine presence, he attributes the universe and himself to Almighty God, knowing them to be under His disposal.

He has the right to speak of them.

For since he knows himself and everything to be from Almighty God, he assumes the responsibility, basing it on his power of choice.

#480

He accepts that it is the source of evils and proclaims his Sustainer free of fault.

He remains within the sphere of worship and undertakes the obligations with which he is charged by Almighty God.

Moreover, he does not become proud at his good deeds and achievements; he rather looks to Divine Determining and offers thanks.

He sees Divine Determining in the calamities that befall him, and endures them in patience.

However, if the one speaking of Divine Determining and the power of choice is one of the heedless and neglectful, then he has no right to speak of them.

Öyle de: Küfür ve mâsiyet, adem ve tahrib nev'inden olduğu için, cüz'-i ihtiyârî bir emr-i itibarî ile onları tahrik edip müdhiş netâice sebebiyet verebilir.

Zira küfür, çendan bir seyyiedir. Fakat, bütün kâinatı kıymetsizlikle ve abesiyetle tahkir ve delâil-i vahdâniyeti gösteren bütün mevcûdâtı tekzib ve bütün tecelliyat-ı Esmâyı tezyif olduğundan,

bütün kâinat ve mevcûdât ve Esmâ-i İlahiye namına Cenâb-ı Hak kâfirden şedid şikâyet ve dehşetli tehdidat etmek; ayn-ı hikmettir ve ebedî azab vermek, ayn-ı adâlettir.

Mâdem insan, küfür ve isyanla tahribat tarafına gidiyor. Az bir hizmetle pek çok işleri yapar.

Onun için ehl-i îmân, onlara karşı Cenâb-ı Hakk'ın inâyet-i azîmine muhtaçtır.

Çünkü on kuvvetli adam, bir evin muhafazasını ve tamaratını deruhde etse, haylaz bir çocuğun o hâneye ateş vermeğe çalışmasına karşı, o çocuğun velisine, belki padişahına müracaata, yalvarmağa mecbur olması gibi;

mü'minlerin de, böyle edebsiz ehl-i isyana karşı dayanmak için Cenâb-ı Hakk'ın çok inâyâtına muhtaçtırlar.

Elhasıl: Eğer kader ve cüz'-i ihtiyârîden bahseden adam, ehl-i huzur ve Kemâl-i îmân sahibi ise, kâinatı ve nefsinin Cenâb-ı Hakk'a verir, onun tasarrufunda bilir.

O vakit hakkı var, kaderden ve cüz'-i ihtiyârîden bahsetsin.

Çünkü mâdem nefsinin ve herşeyi Cenab-ı Hak'tan bilir, o vakit cüz'-i ihtiyârîye istinad ederek mes'uliyeti deruhde eder.

Seyyiata merciiyeti kabûl edip, Rabbini takdis eder.

Daire-i ubûdiyette kalıp, teklif-i İlahiyeyi zimmetine alır.

Hem kendinden sudûr eden Kemâlât ve hasenat ile gururlanmamak için kadere bakar, fahr yerine şükreder.

Başına gelen musibetlerde kaderi görür, sabreder.

Eğer kader ve cüz'-i ihtiyârîden bahseden adam, ehl-i gaflet ise; o vakit kaderden ve cüz'-i ihtiyârîden bahse hakkı yoktur.

For, impelled by his misguidance, his evil-commanding soul attributes the universe to causes and divides up God's property among them. And he attributes the ownership of himself to himself.

He ascribes his acts to himself and to causes.

His responsibility and faults, he refers to Divine Determining.

He will finally ascribe the power of choice to Almighty God, and he will consider Divine Determining last of all; thus discussion of them becomes meaningless.

To discuss them is only a trick of the soul which is entirely contrary to the wisdom in them, in order to save such a person from responsibility.

Second Topic

This is a minute and scholarly investigation addressing scholars in particular. (5)

(5) This Second Topic is the most profound and difficult of the questions of the mystery of Divine Determining. It is held by the all learned scholars to be one of the most important and controversial questions of theology and belief, yet the Risale-i Nur has solved it completely.

If you say: "How is Divine Determining compatible with the power of choice?"

The Answer: In seven ways...

The First: The All-Just and Wise One, to Whose wisdom and justice the universe testifies with the tongue of order and balance, gave to man a power of choice of unknown nature which would be the means of reward and punishment for him.

We do not know many of the numerous aspects of the All-Just and Wise One's wisdom; our not knowing how the power of choice is compatible with Divine Determining does not prove that it is not so.

The Second: Of necessity everyone perceives in himself a will and choice; he knows it through his conscience.

To know the nature of beings is one thing; to know they exist is something different.

There are many things which although their existence is self-evident, we do not know their true nature... The power of choice may be included among these.

Everything is not restricted to what we know; our not knowing them does not prove the things we do not know do not exist.

Çünkü nefis-i emmâresi, gaflet veya dalâlet saikasıyla kâinatı esbaba verip, Allah'ın malını onlara taksim eder, kendini de kendine temlik eder.

Fiilini kendine ve esbaba verir.

Mes'uliyeti ve kusuru kadere havale eder.

O vakit, nihayette Cenâb-ı Hakk'a verilecek olan cüz'-i ihtiyârî ve en nihayette medâr-ı nazar olacak olan kader bahsi mânâsızdır.

Yalnız, bütün bütün onların hikmetine zıd ve mes'uliyetten kurtulmak için bir desise-i nefsiyedir.

İkinci Mebhas

Ehl-i ilme mahsus (Haşiye), ince bir tedkik-i ilmîdir.

(Haşiye): Bu ikinci mebhas, en derin ve en müşkil bir sır-ı kader mes'elesidir. Bütün ülemâ-i muhakkikince en ehemmiyetli ve münazaralı bir mes'ele-i akaid-i Kelâmîyedir. Risale-i Nur tam halletmiş.

Eğer desen: "Kader ile cüz'-i ihtiyârî, nasıl tevfiik edilebilir?"

Elcevab: Yedi vecihle...

Birincisi: Elbette kâinatın intizâm ve mizan lisaniyla hikmet ve adâlet ine şehadet ettiği bir Âdil-i Hakîm, insan için medâr-ı sevab ve ikab olacak, mahiyeti meçhul bir cüz'-i ihtiyârî vermiştir.

O Âdil-i Hakîm'in pek çok hikmetini bilmediğimiz gibi, şu cüz'-i ihtiyârînin kaderle nasıl tevfiik edildiğini bilmediğimiz, olmamasına delâlet etmez.

İkincisi: Bizzarure herkes kendisinde bir ihtiyar hisseder. O ihtiyarın vücudunu vicdanen bilir.

Mevcûdâtın mahiyetini bilmek ayrıdır, vücudunu bilmek ayrıdır.

Çok şeyler var: Vücudu bizce bedihî olduğu halde, mahiyeti bizce meçhul...

İşte şu cüz'-i ihtiyârî, öyleler sırasına girebilir. Herşey, mâlûmatımıza münhasır değildir. Adem-i ilmimiz, onun ademine delâlet etmez.

The Third: The power of choice is not opposed to Divine Determining, indeed, Divine Determining corroborates the power of choice.

Because Divine Determining is a sort of Divine knowledge.

Divine knowledge is connected with our will and choice, in which case it corroborates it, it does not nullify it.

The Fourth: Divine Determining is a sort of knowledge.

Knowledge is dependent on the thing known.

That is, it knows it as it is.

The thing known is not dependent on knowledge.

That is, the principles of knowledge are not fundamental so that the knowledge directs the thing known with regard to its external existence.

Because the essence of the thing known and its external existence look to will and are based on power.

Also, pre-eternity is not the tip of a chain reaching into the past which should be considered the end point in the existence of things and a source of compulsion.

Rather, pre-eternity holds the past, the present, and the future all at once, looking at them from above like a mirror.

In which case, it is not right to imagine an end to past time which stretches back within the sphere of contingency and call it pre-eternity,

and to suppose that things enter that knowledge of pre-eternity in sequence, and that oneself is outside it; to reason thus is not right.

Consider the following example in order to explain this mystery:

Suppose there is a mirror in your hand and the area to your right is the past and the area to your left, the future; the mirror only holds what is opposite it.

Then with a movement it holds both sides, but it cannot hold all of it.

However low the mirror is held, less will appear in it, and the higher it rises, the area it encompasses expands, until it can hold both sides in their entirety simultaneously.

Whatever occurs in the areas reflected in the mirror in this position cannot be said to precede or follow one another, or to conform to or oppose one another.

Üçüncüsü: Cüz'-i ihtiyârî, kadere münafî değil. Belki kader, ihtiyarı teyid eder.

Çünkü kader, ilm-i İlahînin bir nev'idir.

İlm-i İlahî, ihtiyarımıza taallûk etmiş. Öyle ise, ihtiyarı teyid ediyor, ibtal etmiyor.

Dördüncüsü: Kader, ilim nev'indendir.

İlim, mâlûma tâbidir.

Yâni nasıl olacak, öyle taallûk ediyor.

Yoksa mâlûm, ilme tâbi değil.

Yâni ilim desâtiri; mâlûmu, haricî vücud noktasında idare etmek için esâs değil.

Çünkü mâlûmun zâtı ve vücud-u haricîsi, iradeye bakar ve kudrete istinad eder.

Hem ezel; mâzi silsilesinin bir ucu değil ki, eşyanın vücudunda esâs tutulup ona göre bir mecburiyet tasavvur edilsin.

Belki ezel; mâzi ve hal ve istikbali birden tutar, yüksekte bakar bir âyine-misâldir.

Öyle ise, daire-i mümkinat içinde uzanıp giden zamanın mâzi tarafında bir uç tahayyül edip, ona ezel deyip,

o ezel ilmine, eşyanın tertib ile girmesini ve kendisini onun haricinde tevehhüm etmesi, ona göre muhakeme etmek hakikat değildir.

Şu sırrın keşfi için şu misâle bak:

Senin elinde bir âyine bulunsa, sağ tarafındaki mesâfe mâzi, sol tarafındaki mesâfe müstakbel farzedilse; o âyine yalnız mukabilini tutar.

Sonra o iki tarafı bir tertib ile tutar, çoğunu tutamaz.

O âyine ne kadar aşağı ise, o kadar az görür. Fakat o âyine ile yükseğe çıktıkça, o âyinenin mukabil dairesi genişlenir. Gitgide, bütün iki taraf mesâfeyi birden bir anda tutar.

İşte şu âyine şu vaziyette onun irtisamında, o mesâfelerde cereyan eden hâlât birbirine mukaddem, muahhar, muvafık, muhalif denilmez.

Divine Determining is part of pre-eternal knowledge, and in the words of the Hadith, pre-eternal knowledge is “at an elevated station which from its lofty view-point encompasses everything that has been and will be from pre-eternity to post- eternity.”

We and our reasoning cannot be outside of it so we can be like a mirror to the area of the past.

The Fifth: Divine Determining has a connection with cause and effect.

That is, this effect will occur through this cause.

In which case, it may not be said that “Since so-and- so’s death is determined at such-and-such a time, what fault has the man who fired the rifle through his own choice, for if he had not fired it, the other still would have died?”

Question: Why may it not be said?

The Answer: Because Divine Determining specified that so-and-so’s death would occur through the man’s rifle.

#482

If you suppose that he did not fire the rifle, then you are supposing that Divine Determining had no connection with it, so with what would you decree his death?

If you imagine cause and effect to be separate like the Jabriyya, or you deny Divine Determining like the Mu’tazila, you leave the Sunni School and join the heretics.

We people of truth say: “If he had not fired the rifle, we do not know if he would have died.”

The Jabariyya say: “If he had not fired it, he still would have died.”

While the Mu’tazila say: “If he had not fired it, he would not have died.”

The Sixth: (6) According to Maturidi, inclination, the essence of the power of choice, is a theoretical or relative matter and may be attributed to God’s servants.

6 This is a truth addressing exact scholars in particular.

But Ash’ari considered it to have existence, so did not attribute it to them.

However, according to Ash’ari, the power of disposal within inclination is a theoretical matter, which makes the inclination and the disposal together a relative matter lacking a definite external existence.

Theoretical or relative matters do not require causes through which, for their existence, necessity would intervene and nullify the will and power of choice.

Rather, if the cause of the theoretical matters acquires the weight of preference, the theoretical matter may become actual and existent.

In which case, at that juncture, it may be abandoned.

İşte kader, ilm-i ezelîden olduğu için; ilm-i ezelî, hadîsin tâbiriyle "Manzar-ı â'lâdan, ezelden ebede kadar herşey, olmuş ve olacak, birden tutar, ihâta eder bir makam-ı â'lâdadır."

Biz ve muhakematımız, onun haricinde olamaz ki, mâzi mesâfesinde bir âyine tarzında olsun.

Beşincisi: Kader, sebeble müsebbebe bir taallûku var.

Yâni, şu müsebbeb, şu sebeble vukua gelecek.

Öyle ise denilmesin ki: "Mâdem filân adamın ölmesi, filân vakitte mukadderdir. Cüz'-i ihtiyarıyla tüfek atan adamın ne kabahati var, atmasaydı yine ölecekti?"

Sual: Niçin denilmesin?

Elcevab: Çünkü: Kader, onun ölmesini onun tüfeğiyle tâyin etmiştir.

Eğer onun tüfek atmamasını farzetsen, o vakit kaderin adem-i taallûkunu farzediyorsun. O vakit ölmesini ne ile hükmedeceksin?

Ya Cebrî gibi sebebe ayrı, müsebbebe ayrı birer kader tasavvur etsen veyahut Mu'tezile gibi kaderi inkâr etsen, Ehl-i Sünnet ve Cemâati bırakıp fırka-i dâlleye gidersin.

Öyle ise, biz ehl-i hak deriz ki: "Tüfek atmasaydı, ölmesi bizce meçhul."

Cebrî der: "Atmasaydı yine ölecekti."

Mu'tezile der: "Atmasaydı ölmeyecekti."

Altıncısı: (Haşiye) Cüz'-i ihtiyârînin üss-ül esâsı olan meyelân, Matürîdîce bir emr-i itibarîdir, abde verilebilir.

(Haşiye): Gâyet müdakkik âlimlere mahsus bir hakikattir.

Fakat Eş'arî, ona mevcûd nazarıyla baktığı için abde vermemiş.

Fakat o meyelândaki tasarruf, Eş'ariyece bir emr-i itibarîdir. Öyle ise o meyelân, o tasarruf, bir emr-i nisbîdir. Muhakkak bir vücud-u haricîsi yoktur.

Emr-i itibarî ise, illet-i tâmmeye istemez ki; illet-i tâmmeye vücudu için lüzum ve zaruret ve vücub ortaya girip ihtiyarı ref'etsin.

Belki o emr-i itibarînin illeti, bir rüchaniyet derecesinde bir vaziyet olsa, o emr-i itibarî sübut bulabilir.

Öyle ise o anda onu terkedebilir.

The Qur'an may say to a person at that point: "This is evil; do not do it."

Indeed, if God's servants had been the creators of their actions and had had the power to create, then their wills would have been removed.

For an established rule in the sciences of religion and philosophy is: *"If a thing is not necessary, it may not come into existence [of itself]."*

That is, there has to be a cause for a thing to come into existence.

The cause necessarily requires the effect. Then no power of choice would remain.

If you say: Preference without a cause or attribute to cause the preference is impossible.

Whereas the theoretical or relative matter we call human acquisition sometimes does a thing and sometimes does not;

if there is nothing to cause the preference, preference without something to cause it would necessarily occur, and this demolishes one of the most important bases of theology?

The Answer: A being preferable without something to make it preferable is impossible.

That is, a being deemed preferable or superior without a cause or attribute to make it so is impossible.

But preference without something to cause it is permissible and occurs.

Will is an attribute, and its mark is to perform a work such as that.

If you ask: "Since the one who creates the murder is Almighty God, why do you call me a murderer?"

The Answer: Because according to the rules of grammar, the active participle is derived from the infinitive, which is a relative matter.

#483

It cannot be derived from the verbal noun, which is an actual or existent matter.

The infinitive is our acquisition; so we are called the murderer.

The verbal noun is Almighty God's creature.

Something which gives an inkling of responsibility cannot be derived from the verbal noun.

The Seventh: For sure, man's faculty of will and power of choice are weak and a theoretical matter, but Almighty God, the Absolutely Wise One, made that weak and partial will a condition for the connection of His universal will.

Kur'an ona o anda diyebilir ki: "Şu şerdir, yapma."

Evet eğer abd hâlık-ı ef'âlî bulunsaydı ve icada iktidarı olsaydı, o vakit ihtiyarı ref olurdu.

Çünkü ilm-i usûl ve hikmette مَا لَمْ يَجِبْ لَمْ يُوَجَدْ kaidesince mukarrerdir ki: "Bir şey vâcib olmazsa, vücuda gelmez."

Yâni, illet-i tâtme bulunacak; sonra vücuda gelebilir.

İllet-i tâtme ise; ma'lulü, bizzarure ve bilvücub iktiza ediyor. O vakit ihtiyar kalmaz.

Eğer desen: Tercih bilâ müreccih muhaldır. (Haşiye): Tereccuh ayırdır, tercih ayırdır, çok fark var.

Halbuki, o emr-i itibarî dediğimiz kesb-i insanî; bâzan yapmak ve bâzan yapmamak;

eğer mûcib bir müreccih bulunmazsa tercih bilâ müreccih lâzım gelir. Şu ise, usûl-ü kelâmiyenin en mühim bir esâsını hedmeder?

Elcevab: Tereccuh bilâ müreccih muhaldır.

Yâni: Müreccihsiz, sebebsiz rüchaniyet muhaldır.

Yoksa, tercih bilâ müreccih caizdir ve vâkidir.

İrade bir sıfattır. Onun şe'ni, böyle bir işi görmektir.

Eğer desen: "Mâdem katli halkeden Hak'tır. Niçin bana katil denilir?"

Elcevab: Çünkü İlm-i Sarf kaidesince ism-i fâil, bir emr-i nisbî olan masdardan müştaktır.

Yoksa bir emr-i sâbit olan hasıl-ı bilmasdardan inşikak etmez.

Masdar kesbimizdir, katil ünvanını da biz alırız.

Hasıl-ı bilmasdar, Hakk'ın mahlukudur

Mes'uliyeti işmam eden birşey, hasıl-ı bilmasdardan müştak kılınmaz.

Yedincisi: İrade-i cüz'îye-i insâniye ve cüz'-i ihtiyariyesi çendan zaîftir, bir emr-i itibarîdir, fakat Cenâb-ı Hak ve Hakîm-i Mutlak, o zaîf cüz'î iradeyi, irade-i külliyesinin taallûkuna bir şart-ı âdi yapmıştır.

He in effect says: "My servant! Whichever way you wish to take with your will, I will take you there. In which case the responsibility is yours!"

If the comparison is not mistaken, you take a powerless child onto your shoulders and leaving the choice to him, tell him you will take him wherever he wishes. The child wants to go to a high mountain so you take him there, but he either catches cold or falls.

So of course you reprimand him, saying, "You wanted to go there," and you give him a slap.

Thus, Almighty God, the Firmest of Judges, makes His servant's will, which is utterly weak, a condition, and His universal will follows it.

In Short: O man! You have a will known as the power of choice which is extremely weak, but whose hand in evil acts and destruction is extremely long and in good deeds is extremely short.

Give one of the hands of that will of yours to supplication, so that it may reach Paradise, a fruit of the chain of good deeds, and stretch to eternal happiness.

And give its other hand to the seeking of forgiveness, so that it may be short for evil deeds and will not reach the Zakkum-tree of Hell, which is one fruit of that accursed tree.

That is, just as supplication and reliance on God greatly strengthen the inclination to do good, so repentance and the seeking of forgiveness cut the inclination to do evil, putting an end to its transgressions.

Third Topic

Belief in Divine Determining is one of the pillars of belief.

That is, the belief that "everything is determined by Almighty God."

The certain proofs for Divine Determining are so numerous they cannot be calculated.

We shall show in an Introduction, simply and clearly, how strong and broad is this pillar of belief.

Introduction:

Numerous verses of the Qur'an, like, *Nor anything fresh or dry [green or withered] but is [inscribed] in a Clear Book, (7)* state clearly that before it comes into existence and after it passes from existence, everything is written. *7 Qur'an, 6:59.*

#484

Through its creational signs like the order, balance, regularity, adornment, differentiation, and the giving of form, the verses, the signs, of the mighty Qur'an inscribed by Divine power and called the universe confirm these statements of the Qur'an.

Yâni mânen der: "Ey abdim! İhtiyarınla hangi yolu istersen, seni o yolda götürürüm. Öyle ise mes'uliyet sana aittir!"

Teşbihte hatâ olmasın, sen bir iktidarsız çocuğu omuzuna alsan, onu muhayyer bırakıp "Nereyi istersen seni oraya götüreceğim" desen, o çocuk yüksek bir dağı istedi, götürdün. Çocuk üşüdü yahut düştü.

Elbette "Sen istedin" diyerek itab edip üstünde bir tokat vuracaksın.

İşte Cenâb-ı Hak, Ahkem-ül Hâkimîn, nihayet za'fta olan abdin iradesini bir şart-ı âdi yapıp, irade-i külliyesi ona nazar eder.

Elhasıl: Ey insan! Senin elinde gâyet zâif, fakat seyyiatta ve tahribatta eli gâyet uzun ve hasenatta eli gâyet kısa, cüz'-i ihtiyârî namında bir iraden var.

O iradenin bir eline duayı ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennet'e eli yetişsin ve bir çiçeği olan saadet-i ebediye eli uzansın.

Diğer eline istiğfarı ver ki, onun eli seyyiattan kısalsın ve o şecere-i mel'unenin bir meyvesi olan Zakkum-u Cehennem'e yetişmesin.

Demek dua ve tevekkül, meyelân-ı hayra büyük bir kuvvet verdiği gibi; istiğfar ve tevbe dahi, meyelân-ı şerri keser, tecavüzatını kırar.

Üçüncü Mebhas

Kadere îmân, îmânın erkânındandır.

Yâni: "Herşey, Cenâb-ı Hakk'ın takdiriyledir."

Kadere delâil-i kat'îye o kadar çoktur ki, hadd ü hesaba gelmez.

Biz, basit ve zâhir bir tarz ile şu rûkn-ü îmânîyi, ne derece kuvvetli ve geniş olduğunu, bir mukaddeme ile göstereceğiz.

Mukaddeme:

Herşey vücudundan evvel ve vücudundan sonra yazıldığını

وَلَا رَظْبٍ وَلَا يَابِسُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

gibi, pekçok âyât-ı Kur'aniye tasrih ediyor.

ve şu kâinat denilen, kudretin Kur'an-ı kebirinin âyâtı dahi şu hükm-ü Kur'anîyi, nizâm ve mizan ve intizâm ve tasvir ve tezyin ve imtiyaz gibi âyât-ı tekviniyesiyle tasdik ediyor.

Indeed, the well-ordered missives and finely balanced verses of the book of the universe testify that everything is written.

The indication that everything is determined and written before it comes into existence are all beginnings, seeds, measured proportions, and forms; each of these testifies to this.

For seeds and grains are subtle containers appearing from the workbench of "Be!," and it is in each of which is deposited a tiny index traced by Divine Determining.

Divine power employs minute particles according to that plan of Divine Determining, and constructs the mighty miracles of power on the seeds.

That is to say, everything that will happen to the tree is as though inscribed in its seed.

For in regard to their substance seeds are simple and similar to one another; materially they are nothing.

Furthermore, the well-measured proportions of everything clearly show Divine Determining.

Yes, whatever living creature is considered, it is as though its form and measure emerged from a wisely and skilfully wrought mould.

For it to receive such a measure, form, and shape, either there has to be a truly wondrous and infinitely intricate physical mould,

or else pre-eternal power cuts out the form and shape according to a well-proportioned immaterial mould that exists in knowledge and comes from Divine Determining, and clothes it in it.

For example, look carefully at this tree or that animal, you will see that the particles, which are lifeless, deaf, blind, unconscious, and similar to one another, are in motion in its growth and development.

In some of the being's intricate extremities the particles halt, as though seeing, knowing and recognizing the place of fruits and benefits.

Then in another place they change their direction as though following some important aim.

That means they are in motion in accordance with the immaterial measured proportions of the tree or animal, which come from Divine Determining, and are governed by those proportions.

Since there are the manifestations of Divine Determining to this extent in physical and visible things,

certainly the forms with which things are clothed with the passing of time and the states acquired through the motions they perform will also be dependent on the ordering of Divine Determining.

Evet şu kâinat kitabının manzum mektûbâtı ve mevzun âyâtı şehadet eder ki, herşey yazılıdır.

Amma vücudundan evvel herşey mukadder ve yazılı olduğuna delil, bütün mebâdi ve çekirdekler ve mekadîr ve Sûretler, birer şahiddir.

Zira herbir tohum ve çekirdekler, "Kâf-Nun" tezgâhından çıkan birer lâtif sandukçadır ki, kaderle tersim edilen bir fihristecik, ona tevdi edilmiştir ki;

kudret, o kaderin hendesesine göre zerrati istihdam edip, o tohumcuklar üstünde koca mu'cizât-ı kudreti bina ediyor.

Demek bütün ağacın başına gelecek bütün vâkıatı ile çekirdeğinde yazılı hükmündedir.

Zira tohumlar maddeten basittir, birbirinin aynıdır, maddeten birşey yoktur.

Hem herşeyin miktar-ı muntâzaması, kaderi vâzihan gösterir.

Evet hangi zihayata bakılsa görünüyor ki, gâyet hikmetli ve san'atlı bir kalıbdan çıkmış gibi, bir miktar, bir şekil var ki;

o mikdarı, o sûreti, o şekli almak ya hârîka ve nihayet derecede eğri büğrü maddî bir kalıp bulunmalı

veyahut kaderden gelen mevzun, ilmî bir kalıb-ı mânevî ile kudret-i ezeliye o Sûreti, o şekli biçip giydiriyor.

Meselâ: Sen şu ağaca, şu hayvana dikkat ile bak ki; câmid, sağır, kör, şuursuz, birbirinin misli olan zerreler, onun neşv ü nemasında hareket eder.

Bâzı eğri büğrü hududlarda meyve ve faidelerin yerini tanır görür, bilir gibi durur, tevakkuf eder.

Sonra başka bir yerde, büyük bir gayeyi tâkib eder gibi yolunu değiştirir.

Demek kaderden gelen mikdar-ı mânevînin ve o mikdarın emr-i mânevîsiyle zerreler hareket ederler.

Mâdem maddî ve görünecek eşyada bu derece kaderin tecelliyatı var.

Elbette eşyanın mürur-u zamanla giydikleri Sûretler ve ettikleri harekât ile hasıl olan vaziyetler dahi, bir intizâm-ı kadere tâbidir.

In a seed are two manifestations of Divine Determining; one is 'evident' and points to the Clear Book, which is a title of will and the creational commands; the other is 'theoretical' and points to the Clear Record, which is a title of Divine knowledge and the Divine command.

'Evident' Divine Determining specifies the physical nature, states, and parts of the tree which the seed comprises.

While 'theoretical' Divine Determining specifies the stages, states, forms, motions, and glorifications which the tree will undergo and perform over the period of its life, and which are in the seed and will be created from it;

#485

these stages, states, forms, and acts, which constantly change and are called its life-history, each have a regulated measure in accordance with Divine Determining, the same as the tree's branches and leaves.

Since there is such a manifestation of Divine Determining in the most common and simple of things, it surely demonstrates that all things are written before they come into existence; this may be understood with little attention.

Now, evidence for the fact that the story of everything's life is written after its existence are all fruits, which in this world tell of the Clear Book and the Clear Record, and the faculty of memory in man, which points to the Preserved Tablet; these all hint and testify to this fact.

Indeed, the appointed events of a tree's life are written in its seeds, which are like the hearts of its fruits.

And man's life-history together with some of the past events of the world are written in his memory in such a way that,

as though copying out with the hand of power and pen of Divine Determining in a faculty as tiny as a mustard seed a small note from the page of his actions, the memory gives the note to man's hand and puts it in the pocket of his mind,

so that with it he will call his actions to mind at the time of reckoning.

So too, due to it he may be confident that within the upheavals of transience and death there are numerous lasting mirrors in which the All-Powerful and Wise One depicts and makes permanent the identities of transient beings;

and truly numerous tablets which shall endure for all eternity on which that All-Knowing Preserver inscribes the meanings of transitory beings.

In Short: Since plant life, the simplest and lowest level of life, is dependent on the ordering of Divine Determining to this extent,

Evet bir çekirdekte, hem bedihî olarak, irade ve evâmîr-i tekviniyenin ünvanı olan "Kitab-ı Mübîn"den haber veren ve işaret eden, hem nazarî olarak emir ve ilm-i İlâhînin bir ünvanı olan "İmam-ı Mübîn"den haber veren ve remzeden iki kader tecellisi var:

Bedihî kader ise, o çekirdeğin tâzammun ettiği ağacın, maddî keyfiyat ve vaziyetleri ve heyetleridir ki, sonra göz ile görünecek.

Nazarî ise, o çekirdekte, ondan halkolunacak ağacın müddet-i hayatındaki geçireceği tavırlar, vaziyetler, şekiller, hareketler, tesbihatlardır ki,

tarihçe-i hayat namıyla tâbir edilen vakit-bevakit değişen tavırlar, vaziyetler, şekiller, fiiller; o ağacın dalları, yaprakları gibi intizâmlı birer kaderî mikdarı vardır.

Mâdem en âdi ve basit eşyada böyle kaderin tecellisi var. Elbette umum eşyanın vücudundan evvel yazılı olduğunu ifade eder ve az bir dikkatle anlaşılır.

Şimdi, vücudundan sonra herşeyin sergüzeşt-i hayatı yazıldığına delil ise; âlemde "Kitab-ı Mübîn" ve "İmam-ı Mübîn"den haber veren bütün meyveler ve "Levh-i Mahfuz"dan haber veren ve işaret eden insandaki bütün kuvve-i hâfızalar birer şahiddir, birer emâredir.

Evet herbir meyve, bütün ağacın mukadderat-ı hayatı onun kalbi hükmünde olan çekirdeğinde yazılıyor.

İnsanın sergüzeşt-i hayatıyla beraber kısmen âlemin hâdisat-ı mâziyesi, kuvve-i hâfızasında öyle bir Sûrette yazılıyor ki;

güya hardal küçüklüğünde bu kuvvecikte dest-i kudret, kalem-i kaderiyle insanın sahife-i a'mâlinden küçük bir sened istinsah ederek, insanın eline verip, dimağının cebine koymuş.

Tâ, muhasebe vaktinde onunla hatırlatsın.

Hem tâ mutmain olsun ki; bu fena ve zeval herc ü mercinde beka için pek çok âyineler var ki, Kadîr-i Hakîm zâillerin hüviyetlerini onlarda tersim edip ibka ediyor.

Hem beka için pek çok levhalar var ki, Hafız-i Alîm fânilerin mânâlarını onlarda yazıyor.

Elhasıl: Mâdem en basit ve en aşağı derece-i hayat olan nebâtat hayatı, bu derece kaderin nizâmına tabidir.

certainly human life, the highest level of life, has been drawn in all in its details according to the scale and measuring of Divine Determining and is inscribed by its pen.

Yes, just as raindrops tell of clouds, and drops of water point to the existence of a water-source, and notes and portfolios to the existence of a large ledger,

so too, the 'evident' Divine Determining which we observe and which is the physical order in living beings indicates the notebook of Divine will and creational commands known as the Clear Book. Similarly, their fruits, seeds, grains, forms, and shapes, which are like the droplets, notes, and portfolios of 'theoretical' Divine Determining, which is the non-physical order and pertains to life, indicates the Preserved Tablet, one office of Divine knowledge, which is called the Clear Record.

To Conclude: We see clearly that at the time of their growth and development the particles of living beings travel to their intricate extremities and halt, then they change their path.

At each of the extremities they produce the fruits of benefits, uses, and instances of wisdom.

Clearly, the forms of those things and their measures are drawn with a pen of Determining.

#486

Thus, observable, evident Determining shows that in the non- physical states of living beings also are well-ordered, fruitful extremities and limits drawn with the pen of Determining.

Divine power is the source, Divine Determining is the pattern.

Power writes the meaningful book on that pattern.

Since we understand clearly that the fruitful limits and purposeful extremities have been drawn with the pen of Divine Determining, physical and non-physical,

certainly the states and stages which all living beings undergo in the course of their lives are also drawn with that pen.

For their life-stories follow a course with order and balance; they change forms and receive shapes.

Since the pen of Divine Determining thus rules in all living beings, surely the life-history of man, the world's most perfect fruit and vicegerent of the earth and bearer of the Supreme Trust, is more than anything dependent on the law of Divine Determining.

If you say: "Divine Determining has bound us like this. It has negated our freedom.

Isn't belief in it a burden and irksome for the heart and spirit, which yearn for expansion and to roam freely?"

Elbette en yüksek derece-i hayat olan hayat-ı insâniye, bütün teferruatıyla kaderin mikyasıyla çizilmiştir ve kalemiyle yazılıyor.

Evet nasıl katreler, buluttan haber verir; reşhalar, su menbainı gösterir; senedler, cüzdanlar, bir defter-i kebirin vücuduna işaret ederler.

Öyle de: Şu meşhudumuz olan, zîhayatlardaki intizâm-ı maddî olan bedihî kader ve intizâm-ı mânevî ve hayatı olan nazarî kaderin reşhaları, katreleri, senedleri, cüzdanları hükmünde olan meyveler, nutfeler, tohumlar, çekirdekler, Sûretler, şekiller; bilbedâhe "Kitab-ı Mübin" denilen irade ve evâmir-i tekviniyenin defterini ve "İmam-ı Mübin" denilen ilm-i İlahînin bir divanı olan Levh-i Mahfuz'u gösterir.

Netice-i meram: Mâdem bilmüşahede görüyoruz ki, herbir zîhayatın neşv ü nema zamanında, zerreleri eğribüğü hududlara gider, durur. Zerreler yolunu değiştirir.

O hududların nihayetlerinde birer hikmet, birer faide, birer maslahatı semere verirler.

Bilbedâhe o şeyin mikdar-ı sûrîsi, bir kader kalemiyle tersim edilmiştir.

İşte meşhud, bedihî kader, o zîhayatın mânevî hâlâtında dahi bir kader kalemiyle çizilmiş muntâzam meyvedâr hududları, nihayetleri var olduğunu gösterir.

Kudret masdardır, kader mistardır.

Kudret o maânî kitabını, o mistar üstünde yazar.

Mâdem maddî ve mânevî kader kalemiyle tersim edilmiş müsmir hududlar, hikmetli nihayetler olduğunu kat'iyen anlıyoruz.

Elbette herbir zîhayatın müddet-i hayatında geçireceği ahvâl ve etvârı, o kaderin kalemiyle tersim edilmiş.

Çünkü: Sergüzeşt-i hayatı, bir intizâm ve mizan ile cereyan ediyor. Sûretler değiştiriyor, şekiller alıyor.

Mâdem böyle umum zîhayatta kalem-i kader hükümrandır. Elbette âlemin en mükemmel meyvesi ve arzın halifesi ve emanet-i kübrânın hâmilî olan insanın sergüzeşt-i hayatiyesi, herşeyden ziyade kaderin kanununa tâbidir.

Eğer desen: "Kader bizi böyle bağlamış. Hürriyetimizi selbetmiştir.

İnbisat ve cevelâna müştak olan kalb ve ruh için kadere îmân bir ağırlık, bir sıkıntı vermiyor mu?"

The Answer: Absolutely not! It is not burdensome; it rather affords a luminosity and joy producing a lightness, ease, and spirit, and ensuring confidence and security.

Because if man does not believe in Divine Determining, he is compelled to bear a burden as heavy as the world on the shoulders of his spirit within a constricted space, which allows him only an insignificant independence and temporary freedom.

For man is connected with the whole universe. He has infinite aims and desires.

But since his power, will, and freedom are insufficient to meet a millionth of these, it may be understood how awesome is the burden of the distress he bears.

Thus, belief in Divine Determining throws that burden in its entirety onto the ship of Divine Determining, allowing him to roam free within its perfections with perfect ease and perfect freedom of spirit and heart.

It only negates the petty freedom of the evil-commanding soul and smashes its Pharaoh-like tyranny and lordship, and its acting as it wishes.

Belief in Divine Determining produces such pleasure and happiness it is beyond description.

We shall only allude to it with the following comparison.

Two men travelled to the seat of government of a king, and there entered his private palace, a place of rare wonders.

One of them did not recognize the king and laying hands on everything and stealing them, wanted to settle there.

However, he experienced certain difficulties, for he had to manage the palace and its park, oversee its revenues, work its machines, and feed its strange animals; he suffered constant distress.

The paradise-like park became hell for him.

He pitied everything. He could not govern them. He passed his time regretfully.

Then this thieving, unmannerly man was cast into prison as a punishment.

The second man recognized the king and knew himself to be his guest.

#487

He believed that all the matters in the park and palace occurred through the regulation of the law, and that everything functioned with perfect ease in accordance with a programme.

Leaving the difficulties to the king's law, he benefited with complete enjoyment from all the pleasures of that Paradise-like garden,

Elcevab: Kat'â ve aslâ!.. Sıkıntı vermediği gibi, nihayetsiz bir hiffet, bir rahatlık ve revh u reyhanı veren ve emn ü emanı temin eden bir sürur, bir nur veriyor.

Çünkü insan kadere îmân etmezse, küçük bir dairede cüz'î bir serbestiyet, muvakkat bir hürriyet içinde, dünya kadar ağır bir yükü, bîçare ruhun omuzunda taşımaya mecburdur.

Çünkü insan bütün kâinatla alâkadardır. Nihayetsiz makasîd ve metâlibi var.

Kudreti, iradesi, hürriyeti milyondan birisine kâfi gelmediği için, çektiği mânevî sıkıntı ağırlığı, ne kadar müdhiş ve muvahhiş olduğu anlaşılır.

İşte kadere îmân, bütün o ağırlığı kaderin sefinesine atar, Kemâl-i rahat ile, ruh ve kalbin Kemâl-i hürriyetiyle Kemâlâtında serbest cevlanına meydan veriyor.

Yalnız nefs-i emmârenin cüz'î hürriyetini selbeder ve firavuniyetini ve rubûbiyetini ve keyfemâyeşâ hareketini kırar.

Kadere îmân o kadar lezzetli, saadetlidir ki, târif edilmez.

Yalnız şu temsil ile o lezzete ve o saadete bir işaret edeceğiz. Şöyle ki:

İki adam, bir padişahın payitahtına giderler. O padişahın mahall-i garâib olan has sarayına girerler.

Biri, padişahı bilmez; o yerde gasıbâne, sârikane tavattun etmek ister.

Fakat o bahçe, o sarayın iktiza ettikleri idare ve tedbir ve varidat ve makinelerini işletmek ve garib hayvanatın erzakını vermek gibi zahmetli külfetleri görür, mütemadiyen ızdırab çeker.

O cennet gibi bahçe, başına bir cehennem gibi oluyor.

Herşeye acıyor. İdare edemiyor. Teessüfle vaktini geçirir.

Sonra da, o hırsız edepsiz adam, te'dib Sûretiyle hapse atılır.

İkinci adam, padişahı tanır, padişaha kendini misafir bilir.

Bütün o bahçede, o sarayda olan işler, bir nizâm-ı kanunla cereyan ettiğini, herşey bir programla, Kemâl-i sühuletle işlediğini itikad eder.

Zahmet ve külfetleri, padişahın kanununa bırakıp Kemâl-i safa ile o cennet-misâl bahçenin bütün lezzetlerinden istifade edip

and relying on the king's mercy and the efficacy of the administrative laws, he saw everything as agreeable and passed his life in perfect pleasure and happiness.

He understood the meaning of the saying: *"He who believes in Divine Determining is saved from grief."*

Fourth Topic

If you say: "In the First Topic you proved that everything about Divine Determining is good and beautiful.

Even the evil that comes from it is good, and the ugliness, beautiful.

But the disasters and tribulations in this world refute that statement."

The Answer: O my soul and my friend who feel severe pain out of intense compassion!

The facts that all virtues and perfections return to existence and that the basis of all rebellion, calamities, and defects is non-existence are a proof that existence is pure good and non-existence, pure evil.

Since non-existence is pure evil, circumstances that either result in non-existence or give an inkling of it, also comprise evil.

Therefore, life, the most brilliant light of existence, proceeding through different circumstances, finds strength; it encounters varying situations and is purified;

it takes on numerous qualities and produces the desired results, and enters many stages and displays comprehensively the impresses of the Bestower of Life's Names.

It is due to this fact that certain things happen to living creatures in the form of griefs, calamities, difficulties, and tribulations

whereby the lights of existence are renewed in their lives, and the darkness of non-existence draws distant and their lives are purified.

For arrest, repose, silence, idleness, rest, and monotony are all, both in quality and as conditions, non-existence.

Even the greatest pleasure is reduced to nothing by monotony.

In Short: Since life displays the impresses of the Most Beautiful Names, everything that happens to it is good.

For example, an extremely rich and infinitely skilful person who is proficient in many crafts, for an hour and in return for a wage, clothes a miserable wretch in a bejewelled, artistically fashioned garment. This garment he made in order to make the miserable man act as a model and to display the works of his art and his extensive wealth.

He works the garment on the man, gives it various forms, and alters it.

padîşahın merhametine ve idare kanunlarının güzelliğine istinaden herşeyi hoş görür, Kemâl-i lezzet ve saadetle hayatını geçirir.

İşte *مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ آمِنَ مِنَ الْكَدْرِ* sırrını anla.

Dördüncü Mebhas

Eğer desen: "Birinci Mebhas'ta isbat ettin ki: Kaderin herşeyi güzeldir, hayırdır.

Ondan gelen şer de hayırdır. Çirkinlik de güzeldir.

Halbuki şu dâr-ı dünyadaki musibetler, beliyyeler, o hükmü cerhediyor."

Elcevab: Ey şiddet-i şefkatten şedid bir elemi hissedene nefsim ve arkadaşım!

Vücut, hayr-ı mahz; adem, şerr-i mahz olduğuna; bütün mehâsin ve Kemâlâtın vücuda rücuu ve bütün maâsi ve mesâib ve nekaisin esâsı adem olduğu, delildir.

Mâdem adem şerr-i mahzdır. Ademe münker olan veya ademi işmam eden hâlât dahi şerri tâzammun eder.

Onun için, vücudun en parlak nuru olan hayat, ahvâl-i muhtelifinde içinde yuvarlanıp kuvvet buluyor. Mütebayın vaziyetlere girip tasaffi ediyor

ve müteaddid keyfiyatı alıp, matlub semeratı veriyor ve müteaddid tavırlara girip, Vâhib-i Hayat'ın nukuş-u Esmâsını güzelce gösterir.

İşte şu hakikattandır ki, zîhayatlara âlâm ve mesâib ve meşakkat ve beliyyat Sûretinde Bâzı hâlât âriz olur ki;

o hâlât ile hayatlarına envâr-ı vücud teceddüd edip zulûmat-ı adem tebâud ederek hayatları tasaffi ediyor.

Zira tevakkuf, sükûnet, sükût, atâlet, istirahat, yeknesaklık; keyfiyatta ve ahvâlde birer ademdir.

Hattâ en büyük bir lezzet, yeknesaklık içinde hiçe iner.

Elhasıl: Mâdem hayat, Esmâ-i hüsnânın nukuşunu gösterir. Hayatın başına gelen herşey hasendir.

Meselâ: Gâyet zengin, nihayet derecede san'atkâr ve çok san'atlarda mâhir bir zât; âsâr-ı san'atını, hem kıymetdar servetini göstermek için âdi bir miskin adamı, modellik vazifesini gördürmek için, bir ücrete mukabil bir saatte murassa', Mûsanna' yaptığı gömleği giydirir,

onun üstünde işler ve vaziyetler verir, tebdil eder.

In order to display every variety of his art, he cuts it, changes it, and lengthens and shortens it.

Can the poor man receiving the wage be justified if he says to the person: "You are giving me trouble.

You are making me bow down and stand up. By cutting and shortening this garment which makes me more beautiful, you are spoiling my beauty"?

#488

Does he have the right to tell him: "You are acting unkindly and unfairly"?

Thus, like him, in order to display the impresses of His Most Beautiful Names, the All-Glorious Maker, the Peerless Creator, alters within numerous circumstances the garment of existence He clothes on living creatures, bejewelled with senses and subtle faculties like eyes, ears, the reason, and the heart. He changes it within very many situations.

Among these are circumstances in the form of suffering and calamity which show the meanings of some of His Names, and the rays of mercy within flashes of wisdom, and the subtle instances of beauty within those rays of mercy.

Conclusion

[Five Paragraphs which silenced the Old Said's rebellious, proud, vain, conceited, and hypocritical soul, and compelled it to submit.]

FIRST PARAGRAPH: Since things exist and they are full of art, they surely have a maker.

As is decisively proved in the Twenty-Second Word, if everything is not one person's, then each thing becomes as difficult and problematical as all things.

Since someone made the earth and the heavens and created them, for sure that most wise and skilful Being would not leave to others living beings, which are the fruits, results, and aims of the heavens and the earth, and spoil his work.

Making it futile and without purpose, He would not hand over to others all His wise works; He would not give their thanks and worship to others.

SECOND PARAGRAPH: O my conceited soul! You resemble a grape-vine. Do not become proud!

The vine itself did not attach the bunches of grapes; someone else attached them.

THIRD PARAGRAPH: O my hypocritical soul! Do not become vain, saying: "I have served religion."

Hem her nevi san'atını göstermek için keser, değiştirir, uzaltır, kısaltır.

Acaba şu ücretli miskin adam o zâta dese: "Bana zahmet veriyorsun.

Eğilip kalkmakla vaziyet veriyorsun, beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun" demeğe hak kazanabilir mi?

Merhametsizlik, insafsızlık ettin" diyebilir mi?

İşte onun gibi Sâni'-i Zülcelâl, Fâtır-ı Bîmisâl; zîhayata göz, kulak, akıl, kalb gibi havas ve letâif ile murassa olarak giydirdiği vücut gömleğini Esmâ-i hüsnânın nakışlarını göstermek için çok hâlât içinde çevirir, çok vaziyetlerde değiştirir.

Elemler, musibetler nev'inde olan keyfiyat; Bâzı Esmâsının ahkâmını göstermek için lemaât-ı hikmet içinde bâzı şuaat-ı rahmet ve o şuaât-ı rahmet içinde lâtif güzellikler vardır.

Hâtıme

[Eski Said'in serkeş, müftehir, mağrur, ucublu, riyâkâr nefsinin susturan, teslim mecbur eden beş fıkradır.]

Birinci Fıkra: Mâdem eşya var ve san'atlıdır. Elbette bir ustaları var.

Yirmiikinci Söz'de gâyet kat'î isbat edildiği gibi: Eğer herşey birinin olmazsa, o vakit herbir şey, bütün eşya kadar müşkil ve ağır olur. Eğer herşey birinin olsa, o zaman bütün eşya, bir şey kadar âsân ve kolay olur.

Mâdem zemin ve âsumânı birisi yapmış, yaratmış. Elbette o pek hikmetli ve çok san'atkâr zât, zemin ve âsumânın meyveleri ve neticeleri ve gayeleri olan zîhayatları başkalara bırakıp işi bozmayacak.

Başka ellere teslim edip bütün hikmetli işlerini abes etmeyecek, hiçe indirmeyecek, şükür ve ibâdetlerini başkasına vermeyecektir.

İkinci Fıkra: Sen ey mağrur nefsim! Üzüm ağacına benzersin. Fahirlenme!

Salkımları o ağaç kendi takmamış, başkası onları ona takmış.

Üçüncü Fıkra: Sen ey riyâkâr nefsim! "Dine hizmet ettim" diye gururlanma.

According to the meaning of the saying, “*God strengthens this religion by means of sinful men,*” 8

8 Bukhari, Jihad, 182; Maghazi, 38; Qadr, 5; Muslim, Iman, 178; Ibn Maja, Fitn, 35.

it was because you were not purified. Indeed, you should know yourself to be such a sinful man,

and that your duty and worship is thanks for past bounties. For these are the function of your nature, incumbent on you due to your creation, and the result of art; know this and be saved from vanity and hypocrisy!

FOURTH PARAGRAPH: If you want knowledge of reality and true wisdom, gain knowledge of Almighty God.

#489

For the realities of beings are rays of the Divine Name of Truth and the manifestations of His Names and attributes.

The reality of all things, whether physical, non-physical, essential, non-essential, and the reality of all human beings, is based on a Name and relies on Its reality.

Things are not merely insignificant forms without reality.

There is a brief discussion of this mystery at the end of the Twentieth Word.

O my soul! If you long for the life of this world and flee death, know certainly that the conditions you suppose to be life are only the minute in which you are.

All the time previous to the present minute and the things of the world within that time are dead in the present minute.

And all the time subsequent to the present minute and all it contains are non-existent in it, and nothing.

That means the physical life on which you rely is only one minute.

Some of the learned, even, said it was a tenth of a minute, rather, the passing instant.

It is due to this mystery that certain saints stated that with regard to this world, this world is non-existent.

Since it is thus, give up the physical life of the soul; rise to the level of life of the heart, spirit, and inner faculties; see what a broad sphere of life they have.

For them, the past and the future, which for you are dead, are living; they are existent and full of life.

O my soul! Like my heart, you too weep and cry out and say:

I am ephemeral; I do not want another who is thus. I am impotent; I do not want another who is thus.

I have surrendered my spirit to the Most Merciful; I do not want another. I want another, but let him be an eternal friend.

لَيُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ

sırınca:

Müzekkâ olmadığın için, belki sen kendini o recül-i fâcir bilmelisin.

Hizmetini, ubûdiyetini; geçen ni'metlerin şükrü ve vazife-i fıtrat ve farıza-i hilkat ve netice-i san'at bil, ucb ve riyâ dan kurtul!.

Dördüncü Fıkra: Hakikat ilmini, hakikî hikmeti istersen; Cenâb-ı Hakk'ın mârifetini kazan.

Çünkü bütün hakaik-i mevcûdât, İsm-i Hakk'ın şuaatı ve Esmâsının tezahüratı ve sıfâtının tecelliyatıdır.

Maddî ve mânevî, cevherî, arazî herbir şeyin, herbir insanın hakikatı, birer ismin nuruna dayanır ve hakikatına istinad eder.

Yoksa hakikatsız, ehemmiyetsiz bir Sûrettir.

Yirminci Söz'ün âhırinde, şu sırra dair bir nebze bahsi geçmiştir.

Ey nefis! Eğer şu dünya hayatına müştaksan, mevtten kaçarsan kat'iyen bil ki: Hayat zannettiğin hâlât, yalnız bulunduğun dakikadır.

O dakikadan evvel bütün zamanın ve o zaman içindeki eşya-i dünyeviye, o dakikada meyyittir, ölmüştür.

O dakikadan sonra bütün zamanın ve onun mazrûfu, o dakikada ademdir, hiçtir.

Demek güvendiğin hayat-ı maddiye, yalnız bir dakikadır.

Hattâ bir kısım ehl-i tedkik, "Bir âşiredir belki bir ân-ı seyyaledir" demişler.

İşte şu sırdandır ki; Bâzı ehl-i velâyet, dünyanın dünya cihetiyle ademine hükmetmişler.

Mâdem böyledir, hayat-ı maddiye-i nefsiyeyi bırak. Kalb ve ruh ve sırrın derece-i hayatlarına çık, bak; ne kadar geniş bir daire-i hayatları var.

Senin için meyyit olan mâzi, müstakbel; onlar için «hayyır», hayatdar ve mevcûddur.

Ey nefsim! Mâdem öyledir, sen dahi kalbim gibi ağla ve bağır ve de ki:

"Fâniyim, fâni olanı istemem. Âcizim, âciz olanı istemem.

Ruhumu Rahman'a teslim eyledim, gayr istemem. İsterim, fakat bir yâr-ı bâki isterim.

I am a mere atom, but I desire an Everlasting Sun. I am nothing, yet I wish for these beings, all of them.

FIFTH PARAGRAPH: This Paragraph occurred to me in Arabic, and so it was written thus.

Also, it recalls one of the thirty-three degrees of reflection in the recitation, God is Most Great.

God is Most Great! The Eternal, All-Knowing, All-Wise, Most Generous, Most Compassionate, All-Beauteous, the Inscraper, the Pre-Eternal! What is the reality of the universe in its entirety and in its parts, and its pages and levels, and what is the reality of beings altogether and singly, in their existence and continuation, but the lines of the pen of His Determining and Decree, and His setting in order and determining, with knowledge and wisdom;

#490

what are they but the skilful inscriptions of His knowledge and wisdom and regulating and forming, with art and favour; the adornments of the shining hand of His art and favour and embellishing and illuminating, with grace and munificence; the flowers of the subtleties of His favour and munificence and making known and loved, with mercy and bounty; the fruits of the effusions of His mercy and bounty and pity and compassion, with beauty and perfection; the flashes and manifestations of His beauty and perfection through the testimony of the transience of the mirrors and the ephemerality of the places of manifestation and the permanence of that transcendent, eternal beauty, and its constant manifestation and appearance throughout the passage of the seasons, centuries, and ages, and the perpetual bestowal of bounties throughout the passage of the creatures and days and people?

Indeed, a perfect work points to one possessing intellect who performs a perfect act, and the perfect act points to one with understanding who possesses perfect names, and the perfect names point to perfect attributes, and perfect attributes point to perfect qualities, and the perfect qualities point to the perfection of the essence from which they proceed, and this is absolutely certain.

Zerreyim, fakat bir Şems-i Sermed isterim. Hiç-ender-hiçim, fakat bu mevcûdâtı birden isterim."

Beşinci Fıkra: Şu fıkra, Arabî geldiği için Arabî yazıldı.

Hem şu fıkra-i Arabiye, "Allahü Ekber" zikrinde otuzüç mertebe-i tefekkürden bir mertebeye işaretir.

الْحَكِيمُ الْكَرِيمُ الرَّحِيمُ الْجَمِيلُ التَّقَّاشُ الْأَزَلِيُّ الَّذِي مَا
حَقِيقَةُ هَذِهِ الْكَائِنَاتِ كُلًّا وَجُزْءٌ وَصَحَائِفٌ وَطَبَقَاتٍ
وَمَا هَقَائِقُ هَذِهِ الْمَوْجُودَاتِ كُلِّيًّا وَجُزْئِيًّا وَوُجُودًا وَ
بَقَاءً إِلَّا خُطُوطُ قَلَمٍ قَضَائِهِ وَقَدَرِهِ وَتَنْظِيمِهِ وَتَقْدِيرِهِ
بِعِلْمٍ وَحِكْمَةٍ

وَنُقُوشُ بَرَكَاتٍ عِلْمِهِ وَحِكْمَتِهِ وَتَصْوِيرِهِ وَتَدْبِيرِهِ
بُصْنَعٍ وَعِنَايَةٍ وَتَزِينَاتٍ يَدِ بَيْضَاءِ صُنْعِهِ وَعِنَايَتِهِ وَ
تَزِينِهِ وَتَنْوِيرِهِ بِلُطْفٍ وَكَرَمٍ وَأَزَاهِيرُ لَطَائِفِ لُطْفِهِ وَ
كَرَمِهِ وَتَوَدُّدِهِ وَتَعَرُّفِهِ بِرَحْمَةٍ وَنِعْمَةٍ وَثَمَرَاتُ فَيَاضِ
رَحْمَتِهِ وَنِعْمَتِهِ وَتَرْحُمِهِ وَتَحْنُنِهِ بِجَمَالٍ وَكَمَالٍ وَ
لَمَعَاتِ تَجَلِّيَاتِ جَمَالِهِ وَكَمَالِهِ بِشَهَادَةِ تَفَانِيَةِ الْمَرَايَا وَ
سَيَالِيَةِ الْمَظَاهِيرِ مَعَ بَقَاءِ الْجَمَالِ الْمُجَرَّدِ السَّرْمَدِيِّ
الدَّائِمِ التَّجَلِّيَوِ الظُّهُورِ عَلَى مَرِّ الْفُضُولِ وَالْعُصُورِ وَ
الدُّهُورِ وَالدَّائِمِ الْأَنْعَامِ عَلَى مَرِّ الْأَنَامِ وَالْأَيَّامِ وَ
الْأَغْوَامِ

نَعَمْ فَلَا تَرُ الْمُكَمَّلُ يَدُلُّ لِذِي عَقْلٍ عَلَى الْفِعْلِ الْمُكَمَّلِ
ثُمَّ الْفِعْلُ الْمُكَمَّلُ يَدُلُّ لِذِي فَهْمٍ عَلَى الْإِسْمِ الْمُكَمَّلِ ثُمَّ
الْإِسْمُ الْمُكَمَّلُ يَدُلُّ بِالْبَدَاهَةِ عَلَى الْوَصْفِ الْمُكَمَّلِ ثُمَّ
الْوَصْفُ الْمُكَمَّلُ يَدُلُّ بِالْإِضْرَافَةِ عَلَى الشَّانِ الْمُكَمَّلِ ثُمَّ
الشَّانُ الْمُكَمَّلُ يَدُلُّ بِالْيَقِينِ عَلَى كَمَالِ الذَّاتِ بِمَا يَلِيقُ
بِالذَّاتِ وَهُوَ الْحَقُّ الْيَقِينُ

Indeed, the ephemerality of the mirrors and death of creatures together with the perpetual manifestation and constant effulgence is the clearest of proofs that their evident beauty does not belong to the places of manifestation; it is the most eloquent statement and clearest argument for a transcendent beauty, and renewed bestowal, to the Necessary Existent, to the Enduring One, the Loving One...

O God! Grant blessings to our master Muhammad from pre-eternity to post- eternity to the number of things encompassed by Divine Knowledge, and to his Family and Companions, and grant them peace.

نَعَمْ تَفَانِي الْمِرَاتِ: زَوَالُ الْمَوْجُودَاتِ مَعَ التَّجَلِّي الدَّائِمِ
مَعَ الْفَيْضِ الْمُلَازِمِ مِنْ أَظْهَرِ الظَّوَاهِرِ أَنَّ الْجَمَالَ
الظَّاهِرَ لَيْسَ مُلْكُ الْمَظَاهِرِ: مِنْ أَفْصَحِ تَبْيَانٍ مِنْ
أَوْضَحِ.. بُرْهَانٍ لِلْجَمَالِ الْمُجَرَّدِ لِلْإِحْسَانِ الْمُجَدَّدِ..
..لِلوَاجِبِ الْوُجُودِ.. لِّل بَاقِي الْوُدِّ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ مِّنْ اَزَلٍ اِلَى الْاَبَدِ عَدَدَ مَا
فِي عِلْمِ اللّٰهِ وَ عَلٰى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلَّمَ

www.risaleglobal.com

Addendum

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

[This short Addendum has great importance; it is beneficial for everyone.]

The ways leading to Almighty God are truly numerous.

While all true ways are taken from the Qur'an, some are shorter, safer, and more general than others.

One of these is the way of impotence, poverty, compassion, and reflection, from which, with my defective understanding, I have benefited.

Indeed, like ecstatic love, impotence is a path which, by way of worship, leads to winning God's love; but it is safer.

Poverty too leads to the Divine Name of All-Merciful.

And, like ecstatic love, compassion leads to the Name of All-Compassionate, but is a swifter and broader path.

Also like ecstatic love, reflection leads to the Name of All-Wise, but it is a richer, broader, and more brilliant path.

This path consists not of ten steps like the 'ten subtle faculties' of some of the Sufi orders (tariqat) employing silent recollection, nor of seven stages like the 'seven souls' of those practising public recitation, but of four steps.

It is reality, rather than a tariqat. It is Shari'a. However, let it not be misunderstood.

It means to see one's impotence, poverty and faults before Almighty God, not to fabricate them or display them to people.

The method of this short path is to follow the Practices of the Prophet (PBUH), perform the religious obligations and give up serious sins.

And it is especially to perform the prescribed prayers correctly and with attention, and following them to say the tesbihat.

The verse, *Therefore, do not justify yourselves, (9)* points to the first step.

9 Qur'an, 53:32.

The verse, *And be not like those who forget God, and He therefore makes them forget their own selves, (10)* points to the second step.

10 Qur'an, 59:19.

Zeyl

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

[Bu küçük zeylin büyük bir ehemmiyeti var. Herkese menfaatlidir.]

Cenâb-ı Hakk'a vasil olacak tarîkler pek çoktur.

Bütün hak tarîkler Kur'andan alınmıştır. Fakat tarikatların bâzısı, bâzısından daha kısa, daha selâmetli, daha umumiyetli oluyor.

O tarîkler içinde, kasır fehminle Kur'andan istifade ettiğim "Acz ve fakr ve şefkat ve tefekkür" tarîkidir.

Evet acz dahi, aşk gibi belki daha eslem bir tarîktir ki; ubûdiyet tarîkıyla mahbubiyete kadar gider.

Fakr dahi, Rahman ismine îsal eder.

Hem şefkat dahi aşk gibi, belki daha keskin ve daha geniş bir tarîktir ki Rahîm ismine îsal eder.

Hem tefekkür dahi aşk gibi, belki daha zengin, daha parlak, daha geniş bir tarîktir ki, Hakîm ismine îsal eder.

Şu tarîk, hafî tarîkler misillü, "Letâif-i Aşere" gibi on hatve değil ve tarîk-ı cehriye gibi "Nüfus-u Seb'a" yedi mertebeye atılan adımlar değil, belki "Dört Hatve"den ibarettir.

Tarîkattan ziyade hakikattir, şeriattır. Yanlış anlaşılmasın:

Acz ve fakr ve kusurunu, Cenâb-ı Hakk'a karşı görmek demektir. Yoksa onları yapmak veya halka göstermek demek değildir.

Şu kısa tarîkin evrâdı: İttiba-ı sünnettir, feraizi işlemek, kebâiri terketmektir.

Ve bilhassa namazı ta'dil-i erkân ile kılmak, namazın arkasındaki tesbihatı yapmaktır.

Birinci Hatveye:

فَلَا تَزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ

âyeti işaret ediyor.

İkinci Hatveye:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ

âyeti işaret ediyor.

The verse, *Whatever good happens to you is from God, but whatever evil befalls you is from yourself, (11)* points to the third step.

11 Qur'an, 4:79.

The verse, *Everything will perish save His countenance, (12)* points to the fourth step.

12 Qur'an, 28:88.

A brief explanation of these Four Steps is as follows:

THE FIRST STEP: As the verse, *Therefore, do not justify yourselves* suggests, it is to not purify the soul.

For on account of his nature and innate disposition, man loves himself.

Indeed, he loves himself before anything else, and only himself. He sacrifices everything other than himself to his own soul.

He praises himself in a manner befitting some object of worship.

He absolves and exonerates himself from faults in the same way.

As far as he possibly can, he does not see faults as being appropriate for him, and does not accept them.

He defends himself passionately as though worshipping himself.

Even, using on himself the members and faculties given him as part of his nature in order to praise and glorify the True Object of Worship,

he displays the meaning of the verse, *Who takes as his god his own desires. (13)*

13 Qur'an, 25:43; 45:23.

He considers himself, he relies on himself, he fancies himself.

Thus, his purification and cleansing at this stage, in this step, is to not purify himself; it is not to absolve himself.

SECOND STEP: As the verse, *And be not like those who forget God, and He therefore makes them forget their own selves* teaches,

Üçüncü Hatveye:

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ

âyeti işaret ediyor.

Dördüncü Hatveye:

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ

âyeti işaret ediyor.

Şu dört hatvenin kısa bir izahı şudur ki:

Birinci Hatvede:

فَلَا تَزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ

âyeti işaret ettiği gibi: Tezkiye-i nefis etmemek.

Zira insan, cibilliyeti ve fıtratı hasebiyle nefsinin sever.

Belki evvelâ ve bizzât yalnız zâtını sever, başka herşeyi nefsinin fedâ eder.

Mâbud'a lâayık bir tarzda nefsinin medheder.

Mâbud'a lâayık bir tenzih ile nefsinin meâyibden tenzih ve tebrîe eder.

Elden geldiği kadar kusurları kendine lâayık görmez ve kabûl etmez.

Nefsinin perestîş eder tarzında şiddetle müdafaa eder.

Hattâ fıtratında tevdi edilen ve Mâbud-u Hakikî'nin hamd ve tesbihi için ona verilen cihazat ve istidadı, kendi nefsinin sarfederek

مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ

sırrına mazhar olur.

Kendini görür, kendine güvenir, kendini beğenir.

İşte şu mertebede, şu hatvede tezkiyesi, tathiri: Onu tezkiye etmemek, tebrîe etmemektir.

İkinci Hatvede:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ

dersini verdiği gibi:

man is oblivious of himself, and is not aware of himself. If he thinks of death, it is in relation to others.

If he sees transience and decline, he does not attribute them to himself. His evil-commanding soul demands that when it comes to inconvenience and service of others, he forgets himself,

but when it comes to receiving his recompense, and to benefits and enjoyment, he thinks of himself, and takes his own part fervently.

His purification, cleansing, and training at this stage is the reverse of this state.

That is to say, when oblivious of himself, it is not to be oblivious.

That is, to forget himself when it comes to pleasure, and ambition and greed, and to think of himself when it comes to death and service of others.

THIRD STEP: As the verse, *Whatever good happens to you is from God, but whatever evil befalls you is from yourself* teaches,

the nature of the evil-commanding soul demands that it always considers goodness to be from itself and becomes vain and conceited.

Thus, in this Step, a person sees only faults, defects, impotence, and poverty in himself, and understands that all his good qualities and perfections are bounties bestowed on him by the All- Glorious Creator.

#493

He gives thanks instead of being conceited, and offers praise instead of boasting.

According to the meaning of the verse, *Truly he succeeds who purifies it, (14)* his purification at this stage is *14 Qur'an, 91:9.*

to know his perfection to lie in imperfection, his power in impotence, and his wealth in poverty.

FOURTH STEP: As the verse, *Everything will perish save His countenance* teaches,

the evil-commanding soul considers itself to be free and independent and to exist of itself.

Because of this, man claims to possess a sort of dominicality.

He harbours a hostile rebelliousness towards his True Object of Worship.

Kendini unutmuş, kendinden haberi yok. Mevta düşünse, başkasına verir.

Fena ve zevali görse, kendine almaz ve külfet ve hizmet makamında nefsini unutmak, fakat ahz-ı ücret ve istifade-i huzuzat makamında nefsini düşünmek, şiddetle iltizâm etmek, nefs-i emmârenin muktezasıdır.

fakat ahz-ı ücret ve istifade-i huzuzat makamında nefsini düşünmek, şiddetle iltizâm etmek, nefs-i emmârenin muktezasıdır.

Şu makamda tezkiyesi, tathiri, terbiyesi; şu hâletin aksidir.

Yâni nisyan-ı nefis içinde nisyan etmemek.

Yâni huzuzat ve ihtirasatta unutmak ve mevtte ve hizmette düşünmek...

Üçüncü Hatvede:

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ

dersini verdiği gibi:

Nefsin muktezası, daima iyiliği kendinden bilip fahr ve ucbe girer.

Bu hatvede: Nefsinde yalnız kusuru ve naksı ve aczi ve fakrı görüp; bütün mehâsin ve Kemâlâtını, Fâtır-ı Zülcelâl tarafından ona ihsan edilmiş nimetler olduğunu anlayıp,

fahr yerinde şükür ve temeddüh yerinde hamdetmektir.

Şu mertebede tezkiyesi,

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا

sırrıyla şudur ki:

Kemâlini Kemâlsızlıkta, kudretini aczde, gınasını fakrda bilmektir.

Dördüncü Hatvede:

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ

dersini verdiği gibi:

Nefs, kendini serbest ve müstakil ve bizzât mevcûd bilir.

Ondan bir nevi rubûbiyet dâva eder.

Mâbuduna karşı adavetkârane bir isyanı taşır.

Thus, through understanding the following fact, he is saved from this. The fact is this:

According to the evident meaning of things, which looks to each thing itself, everything is transitory, lacking, accidental, non-existent.

But according to the meaning that signifies something other than itself and in respect of each thing being a mirror to the All-Glorious Maker's Names and charged with various duties, each is a witness, it is witnessed, and it is existent.

The purification and cleansing of a person at this stage is as follows:

In his existence he is non-existent, and in his non-existence he has existence.

That is to say, if he values himself and attributes existence to himself, he is in a darkness of non-existence as great as the universe.

That is, if he relies on his individual existence and is unmindful of the True Giver of Existence, he has an individual light of existence like that of a fire-fly and is submerged in an endless darkness of non-existence and separation.

But if he gives up egotism and sees that he is a mirror of the manifestations of the True Giver of Existence, he gains all beings and an infinite existence.

For he who finds the Necessary Existent One, the manifestation of Whose Names all beings manifest, finds everything.

Conclusion

The Four Steps in this way of impotence, poverty, compassion, and reflection have been explained in the twenty-six Words so far written, which are concerned with knowledge of reality, the reality of the Shari'a, and the wisdom of the Qur'an.

So here we shall allude briefly to only one or two points, as follows:

Indeed, this path is shorter, because it consists of four steps.

When impotence removes the hand from the soul, it gives it directly to the All-Powerful One of Glory.

#494

Whereas, when the way of ecstatic love, the swiftest way, takes the hand away from the soul, it attaches it to the metaphorical beloved.

Only after the beloved is found to be impermanent does it go to the True Beloved.

İşte gelecek şu hakikatı derketmekle ondan kurtulur. Hakikat şöyledir ki:

Herşey nefsinde mânâ-yı ismiyle fânidir, mefkuddur, hâdistir, madumdur.

Fakat mânâ-yı harfiyle ve Sâni'-i Zülcelâl'in Esmâsına âyinedârlık cihetiyle ve vazifedârlık itibariyle şâhiddir, meşhuddur, vâciddir, mevcûddur.

Şu makamda tezkiyesi ve tathiri şudur ki:

Vücudunda adem, ademinde vücudu vardır.

Yâni kendini bilse, vücud verse; kâinat kadar bir zulûmat-ı adem içindedir.

Yâni vücud-u şahsîsine güvenip Mûcid-i Hakikî'den gaflet etse; yıldız böceği gibi bir şahsî ziya-yı vücudu, nihayetsiz zulûmat-ı adem ve firaklar içinde bulunur, boğulur.

Fakat enaniyeti bırakıp, bizzât nefsi hiç olduğunu ve Mûcid-i Hakikî'nin bir âyine-i tecellisi bulunduğunu gördüğü vakit, bütün mevcûdâtı ve nihayetsiz bir vücudu kazanır.

Zira bütün mevcûdât, Esmâsının cilvelerine mazhar olan Zât-ı Vâcib-ül Vücud'u bulan, herşeyi bulur.

Hâtime

Şu acz, fakr, şefkat, tefekkür tarîkindaki dört hatvenin izahatı; hakikatın ilmîne, şeriatın hakikatına, Kur'anın hikmetine dair olan yirmialtı aded Sözler'de geçmiştir.

Yalnız şurada bir-iki noktaya kısa bir işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Evet şu tarîk daha kısadır. Çünkü dört hatvedir.

Acz, elini nefisten çekse, doğrudan doğruya Kadîr-i Zülcelâl'e verir.

Halbuki en keskin tarîk olan aşk, nefisten elini çeker, fakat mâşuk-u mecâziye yapışır.

Onun zevalini bulduktan sonra Mahbub-u Hakikî'ye gider.

Also, this path is much safer, because the ravings and high-flown claims of the soul are not present on it.

For, apart from impotence, poverty, and defect, the soul possesses nothing so that it oversteps its mark.

Also, this path is much broader and more universal.

For, in order to attain to a constant awareness of God's presence, a person is not compelled to imagine the universe to be condemned to non-existence and to declare: "There is no existent but He," like those who believe in 'the unity of existence,' nor to suppose the universe to be condemned to imprisonment in absolute oblivion and to say, "There is nothing witnessed but He," like those who believe in 'the unity of witnessing.'

Rather, since the Qur'an has most explicitly pardoned the universe and released it from execution and imprisonment,

one on this path disregards the above, and dismissing beings from working on their own account and employing them on account of the All-Glorious Creator,

and in the duty of manifesting the Most Beautiful Names and being mirrors to them, he considers them from the point of view of signifying something other than themselves;

and being saved from absolute heedlessness he enters the Divine presence permanently; he finds a way leading to Almighty God in everything.

In Short: Dismissing beings from working on account of other beings, this way is to not look at them as signifying themselves.

#495

The Twenty-seventh Word

TREATISE ON INDEPENDENT JUDGEMENTS OF THE LAW (Ijtihad)

[Five or six years ago in an Arabic treatise, I wrote concerning a matter to do with independent judgements on points of the Shari'a.

Now, at the request of two of my brothers, this Word was written about that matter in order to put in his place someone who had overstepped the mark in his attacks on it.]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

If they had only referred it to the Prophet, or to those charged with authority among them, the proper investigators would have tested it from them [direct].

{[*]: Qur'an, 4:83.}

Hem şu tarîk daha eslemidir. Çünkü nefsin şatahat ve bâlâ-pervazane dâvaları bulunmaz.

Çünkü acz ve fakr ve kusurdan başka nefsinde bulmuyor ki, haddinden fazla geçsin.

Hem, bu tarîk daha umumî ve cadde-i kübrâdır.

Çünkü kâinatı ehl-i vahdet-ül vücud gibi, huzur-u daimî kazanmak için idama mahkûm zannedip, "Lâ mevcûde illâ Hû" hükmetmeye veyahut ehl-i vahdet-üş şuhud gibi, huzur-u daimî için kâinatı nisyan-ı mutlak hapsinde hapse mahkûm tahayyül edip, "Lâ meşhude illâ Hû" demeye mecbur olmuyor.

Belki idamdan ve hapisten gâyet zâhir olarak Kur'an afvettiğinden,

o da sarf-ı nazar edip ve mevcûdâtı kendileri hesabına hizmetten azlederek Fâtır-ı Zülcelâl hesabına istihdam edip,

Esmâ-i hüsnâsının mazhariyet ve âyinedârlık vazifesinde istimal ederek mânâ-yı harfî nazarıyla onlara bakıp,

mutlak gafletten kurtulup huzur-u daimîye girmektir; herşeyde Cenâb-ı Hakk'a bir yol bulmaktır.

Elhasıl: Mevcûdâtı mevcûdât hesabına hizmetten azlederek, mânâ-yı ismiyle bakmamaktır...

Yirmiyedinci Söz

İçtihad Risalesi

Beş altı sene mukaddem, Arabî bir risalede, içtihadı dair yazdığım bir mesele,

iki kardeşimin arzularıyla, o meseleye dair haddinden tecavüz edenin haddini bildirmek için şu söz, o mesele-i içtihadıyeye dair yazıldı.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ

The door of independent judgements on the law is open, but at the present time there are six 'Obstacles' to entering it.

The First:

In winter when the storms are fierce even small holes are blocked up, and it is in no way reasonable to open up new doors.

Under the onslaught of a mighty flood, to make openings in the wall in order to repair it leads to being drowned.

In just the same way, at this time of denial and the assault of the customs of Europe and the legion of innovations and the destruction of misguidance,

to open up new doors in the citadel of Islam in the name of ijtihad, and make openings that will be the means of those bent on destruction scaling the walls and entering it, is a crime against Islam.

The Second:

Independent judgements may not be made about the essential teachings of religion, for they are specified and definite.

Moreover, they are like basic food and sustenance.

Although at this time all effort and endeavour should be expended on their being upheld and raised to life, they are being abandoned and degraded.

#496

So to give them up, despite their being among the theoretical matters of Islam and due to being the pure and sincere interpretations of the first generations of Islam are not inadequate for the needs of all times, and to make new interpretations of the law in arbitrary fashion, is an innovation and betrayal of Islam.

The Third:

Just as varying goods in the market are sought after according to the season; they are in demand one after the other,

so in the exhibition of the world and market of human society and civilization, every century different goods are sought after and are in demand;

they are displayed in the market, demand attracts them, gazes are turned on them, minds are drawn by them.

Like at the present time the goods of politics and securing the life of this world and the demand of philosophy are sought after, for example.

And at the time of the first generations of Islam and in the market of that age, deducing from the Word of the Creator of the Heavens and the Earth His wishes and what He wants of us were the most sought-after goods,

İçtiħad kapısı açıktır. Fakat şu zamanda oraya girmeye altı mani vardır.

Birincisi:

Nasıl ki kışta, fırtınaların şiddetli olduğu bir vakitte, dar delikler dahi seddedilir. Yeni kapıları açmak, hiçbir cihetle kâr-ı akıl değil.

Hem nasıl ki büyük bir selin hücumunda, tamir için duvarlarda delikler açmak gark olmaya vesiledir.

Öyle de şu münkerat zamanında ve âdât-ı ecanibin istilası anında ve bid'aların kesreti vaktinde ve dalaletin tahribatı hengâmında,

içtiħad namıyla, kasr-ı İslâmiyetten yeni kapılar açıp, duvarlarından muharriblerin girmesine vesile olacak delikler açmak, İslâmiyet'e cinayettir.

İkincisi:

Dinin zaruriyatı ki içtiħad onlara giremez. Çünkü kat'î ve muayyendirler.

Hem o zaruriyat, kut ve gıda hükmündedirler.

Şu zamanda terke uğruyorlar ve tezelzülde dirler. Ve bütün himmet ve gayreti, onların ikamesine ve ihyasına sarf etmek lâzım gelirken,

İslâmiyet'in nazariyat kısmında ve selefın içtiħadat-ı safiyan ve hâlisanesiyle, bütün zamanların hâcatına dar gelmeyen efkârları olduğu halde, onları bırakıp heveskârane yeni içtiħadlar yapmak, bid'akârane bir hıyanettir.

Üçüncüsü:

Nasıl ki çarşıda, mevsimlere göre birer meta mergub oluyor. Vakit be-vakit birer mal revaç buluyor.

Öyle de âlem meşherinde, içtimaiyat-ı insaniye ve medeniyet-i beşeriye çarşısında, her asırda birer meta mergub olup revaç buluyor.

Sûkunda yani çarşısında teşhir ediliyor, rağbetler ona celboluyor, nazarlar ona teveccüh ediyor, fikirler ona müncezib oluyor.

Mesela, şu zamanda siyaset metayı ve hayat-ı dünyeviye nin temini ve felsefenin revaçları gibi...

Ve selef-i salihîn asrında ve o zaman çarşısında en mergub meta, Hâlık-ı semavat ve arzın marziyatlarını ve bizden arzularını, kelâmından istinbat etmek

and obtaining the means to gain through the light of prophethood and the Qur'an eternal happiness in the world of the hereafter, which had been revealed to such a degree it could not be concealed.

At that time, since people's minds, hearts and spirits were directed with all their strength towards understanding the wishes of the Sustainer of the Heavens and the Earth, the discussions, conversations, events, and circumstances of social life all looked to that.

Since they occurred in accordance with those wishes, whoever had high ability, his heart and nature unconsciously received instruction in knowledge of God from everything.

He received knowledge from the circumstances, events, and discussions which took place at that time.

As though everything became a teacher for such a person, and inculcated in his nature and disposition the preparatory knowledge for independent judgements.

That natural instruction illuminated him to such a degree that he was almost capable of interpreting the law without acquiring the knowledge, to be illuminated without fire...

Thus, when someone capable who received such natural instruction in this way began to work at interpreting the law, his capacity which had become like a match manifested the mystery of Light upon Light; he became qualified to interpret it (mujtahid) swiftly and in a brief time.

At this time, however, due to the domination of European civilization and the supremacy of natural philosophy and the preponderance of the conditions of worldly life,

minds and hearts have become scattered, and endeavour and favour divided. Minds have become strangers to non-material matters.

Thus, it is because of this that if someone now was to memorize the Qur'an at the age of four and have the intelligence of a mujtahid like Sufyan ibn Uyayna, who held discussions with religious scholars at an early age, he would need ten times longer than Sufyan to become qualified to interpret the law.

If Sufyan acquired the learning in ten years, this man would need one hundred years.

#497

Because the period of Sufyan's natural study began at the age of reason.

His disposition and abilities were slowly prepared and illuminated; they took lessons from everything and became like a match.

But his counterpart at the present time, since his thought is submerged in philosophy, his mind plunged in politics, and his heart is giddy at the life of this world, his disposition and abilities have grown distant from interpretation of the law.

ve nur-u nübüvvet ve Kur'an ile kapatılmayacak derecede açılan âhîret âlemindeki saadet-i ebediyeyi kazandırmak vesailini elde etmek idi.

İşte o zamanda zihinler, kalpler, ruhlar, bütün kuvvetleriyle, yerler ve gökler Rabb'inin marziyatını anlamaya müteveccih olduğundan; içtimaiyat-ı beşeriyenin sohbetleri, muhavereleri, vukuatları, ahvalleri ona bakıyordu.

Ona göre cereyan ettiğinden her kimin güzelce bir istidadı bulunsa, onun kalbi ve fitratı, şuursuz olarak her şeyden bir ders-i marifet alır.

O zamanda cereyan eden ahval ve vukuat ve muhaverattan taallüm ediyordu.

Güya her bir şey, ona bir muallim hükmüne geçip onun fitrat ve istidadına, içtihadı bir istidad-ı ihzarî telkin ediyordu.

Hattâ o derece şu fitrî ders tenvir ediyordu ki yakın idi ki kesbsiz içtihadı kabiliyeti ola, ateşsiz nurlana...

İşte şu tarzda fitrî bir ders alan bir müstaid, içtihadı çalışmaya başladığı vakit, kibrit hükmüne geçen istidadı "nurun alâ nur" sırrına mazhar olur; çabuk ve az zamanda müctehid olurdu.

Amma şu zamanda, medeniyet-i Avrupa'nın tahakkümüyle, felsefe-i tabiiyenin tasallutuyla, şerait-i hayat-ı dünyeviyenin ağırlaşmasıyla,

efkâr ve kulûb dağılmış, himmet ve inayet inkısam etmiştir. Zihinler maneviyata karşı yabanileşmiştir.

İşte bunun içindir ki şu zamanda birisi; dört yaşında Kur'an'ı hıfzedip, âlimlerle mübahase eden Süfyan İbn-i Uyeyne olan bir müctehidin zekâsında bulunsa, Süfyan'ın içtihadı kazandığı zamana nisbeten, on defa daha fazla zamana muhtaçtır.

Süfyan, on senede içtihadı tahsil etmiş ise şu adam yüz seneye muhtaçtır ki tahsil edebilsin.

Çünkü Süfyan'ın iptida-i tahsil-i fitrîsi sinn-i temyiz zamanından başlar.

Yavaş yavaş istidadı müheyya olur, nurlanır, her şeyden ders alır, kibrit hükmüne geçer.

Amma onun naziri, şu zamanda çünkü zihni felsefede boğulmuş, aklı siyasete dalmış, kalbi hayat-ı dünyeviyede sersem olmuş, istidadı içtihadı uzaklaşmış.

For sure, they have become distant from interpretation of the Shari'a to the degree they have been preoccupied with the modern sciences, and have remained backward in regard to it to the extent he has become learned in the physical sciences.

Therefore, he may not say: "I am as intelligent as him. Why can't I on a level with him?" He does not have the right to say this, and he cannot be on a level with him.

The Fourth:

Just as within a body is the inclination to expand, for its growth and development. And, since it is from within, the inclination to expand is a being perfected for the body.

Whereas if it is an inclination for expansion from outside it, it is to rip the body's skin; to destroy it; it is not expansion.

In the same way, when the inclination to expand and will to interpret the law were present in those within the sphere of Islam through the door of perfect taqwa and the way of conforming to the essential teachings of Islam, like the righteous early generations, that was a perfection and a being perfected.

But if such an inclination and desire come from those who give up the essentials, prefer the life of this world to that of the hereafter, and are tainted with materialist philosophy, it is the means of destroying the body of Islam and casting off the chain of the Shari'a from the neck.

The Fifth:

Three points of view make interpretation of the law earthly at this time, and prevent it being heavenly.

Whereas the Shari'a is heavenly, revealed, and since interpretations of it make known its hidden ordinances, they also are heavenly.

The First:

The wisdom of an ordinance is one thing, while the reason for it is something different.

Wisdom and benefit are the cause of its choice, not the means of its being necessitated and created. And the reason is the means for its existence.

For example, the obligatory prayers are shortened while travelling; two rak'at s are performed.

The reason for this permission of the Shari'a is the journey, while its wisdom is the hardship.

If there is the journey but no hardship, the prayers are still shortened. For there is the reason.

But if there is no journey yet hardship, it may not be the reason for shortening the prayers.

Elbette fünün-u hazırada tevaggülü derecesinde istidadı, içtihad-ı şer'î kabiliyetinden uzaklaşmış ve ulûm-u arziyede tefennünü derecesinde içtihadın kabulünden geri kalmıştır.

Onun için "Ben de onun gibi zekiyim, niçin ona yetişemiyorum?" diyemez ve demeye hakkı yoktur ve yetişemez.

Dördüncüsü:

Nasıl ki bir cisimde, neşv ü nema için tevessü meylî bulunur. O meyl-i tevessü ise -çünkü dâhildendir- vücud ve cisim için bir tekemmüldür.

Fakat eğer hariçte tevsi için bir meylî ise o vücudun cildini yırtmaktır, tahrip etmektir; tevsi değildir.

Öyle de İslâmiyet'in dairesine selef-i salihîn gibi takva-yı kâmile kapısıyla ve zaruriyat-ı diniyenin imtisali tarîkıyla dâhil olanlarda, meylü't-tevessü ve irade-i içtihad bulunsa o, kemaldır ve tekemmüldür.

Yoksa zaruriyatı terk eden ve hayat-ı dünyeviyeyi hayat-ı uhreviyeye tercih eden ve felsefe-i maddiye ile âlûde olanlardan olan o meylü't-tevsi ve irade-i içtihad, vücud-u İslâmiyeyi tahrip ve boynundaki şer'î zincirini çıkarmaya vesiledir.

Beşincisi:

Üç nokta-i nazar, şu zamanın içtihadatını arziye yapar, semavîlikten çıkarıyor.

Halbuki şeriat semaviyedir ve içtihadat-ı şer'îye dahi onun ahkâm-ı mestûresini izhar ettiğinden semaviyedirler.

Birincisi:

Bir hükmün hikmeti ayrıdır, illeti ayrıdır.

Hikmet ve maslahat ise tercihe sebeptir, icaba, icada medar değildir. İllet ise vücuduna medardır.

Mesela, seferde namaz kasredilir, iki rekat kılınır.

Şu ruhsat-ı şer'îyenin illeti seferdir, hikmeti ise meşakkattir.

Sefer bulunsa, meşakkat hiç olmasa da namaz kasredilir. Çünkü illet var.

Fakat sefer bulunmasa, yüz meşakkat bulunsa, namazın kasredilmesine illet olamaz.

Thus, contrary to this fact, the view at this time is to set up the benefit and wisdom in place of the reason, and to make its judgement in accordance with that.

Such an interpretation is certainly earthly, not heavenly.

#498

The Second:

The view at the present time looks primarily to worldly happiness, whereas the view of the Shari'a looks primarily to happiness in the hereafter,

and to happiness in this world in second place and indirectly as the means to the hereafter.

That is to say, the view of this time is a stranger to the spirit of the Shari'a; in which case, it may not make interpretations in its name.

The Third:

There is a rule: Necessity makes permissible what is forbidden.

This rule is not universal.

So long as it is not by way of what is forbidden, necessity makes licit what is forbidden.

But if something has become a necessity due to abuse and for illicit reasons, this necessity may not be the basis of ordinances permitting it, nor form an excuse.

For example, if, through ill choice someone makes himself drunk in an unlawful way, according to scholars of the Shari'a, his actions act against him and he may not be counted as excused.

If he divorces his wife, the divorce is in force. And if he commits a crime, he receives the punishment.

But if it is not through ill choice, the divorce is not in force, neither does he receive punishment.

And, for example, even if an alcoholic is addicted to alcohol to the degree of necessity, he may not say: "It is a necessity, and lawful for me."

Thus, at this time there are many matters which have reached the degree of necessity and have taken on the form of a general calamity afflicting people,

and which, since they have arisen from ill choice, illicit desires, and forbidden acts, may not be the basis of ordinances permitting them and making what is unlawful lawful.

However, since those who make interpretations at the present time make those necessities the basis of ordinances of the Shari'a,

their interpretations are earthly, the products of their own fancies, tainted by philosophy, and cannot be heavenly or revealed, or in accordance with the Shari'a.

İşte şu hakikatin aksine olarak, şu zamanın nazarı ise maslahat ve hikmeti illet yerine ikame edip ona göre hükmediyor.

Elbette böyle içtihadat arziyedir, semavî değildir.

İkincisi:

Şu zamanın nazarı, evvela ve bizzat saadet-i dünyeviyeye bakıyor ve ahkâmları ona tevcih ediyor. Halbuki şeriatın nazarı ise evvela ve bizzat saadet-i uhreviyeye bakar,

ikinci derecede -âhirete vesile olmak dolayısıyla- dünyanın saadetine nazar eder.

Demek şu zamanın nazarı, ruh-u şeriatın yabancıdır. Öyle ise şeriat namına içtihad edemez.

Üçüncüsü:

إِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبَيِّحُ الْمَحْظُورَاتِ

kaidesi, yani "Zaruret, haramı helâl derecesine getirir."

İşte şu kaide ise küllî değil.

Zaruret eğer haram yoluyla olmamış ise haramı helâl etmeye sebebiyet verir.

Yoksa sû-i ihtiyarıyla, gayr-ı meşru sebeplerle zaruret olmuş ise haramı helâl edemez, ruhsatlı ahkâmlara medar olamaz, özür teşkil edemez.

Mesela, bir adam sû-i ihtiyarıyla, haram bir tarzda kendini sarhoş etse; tasarrufatı, ulema-i şeriatça aleyhinde caridir, mazur sayılmaz.

Tatlik etse talakı vaki olur. Bir cinayet etse ceza görür.

Fakat sû-i ihtiyarıyla olmazsa talak vaki olmaz, ceza da görmez.

Hem mesela, bir içki müptelası zaruret derecesinde müptela olsa da diyemez ki: "Zarurettir, bana helâldir."

İşte şu zamanda zaruret derecesine geçen ve insanları müptela eden bir beliiye-i âmme suretine giren çok umûrlar vardır ki

sû-i ihtiyardan, gayr-ı meşru meyillerden ve haram muamelelerden tevellüd ettiklerinden, ruhsatlı ahkâmlara medar olup, haramı helâl etmeye medar olamazlar.

Halbuki şu zamanın ehl-i içtihadı, o zaruratı ahkâm-ı şer'iyeye medar yaptıklarından

icthadları arzıyedir, hevesîdir, felsefîdir; semavî olamaz, şer'î değil.

However, if exercise of authority concerning the Divine ordinances of the Creator of the Heavens and the Earth and interference in the worship of His servants is without the Creator's permission, that exercise of authority and interference are rejected.

For example, a number of the heedless and neglectful approve the changing of some of the marks of Islam like the Friday Sermon, and substituting the language of each country for Arabic, for two reasons:

The First: "So that in that way the mass of Muslims will understand current politics." But current politics has become so intermixed with lies and trickery and evil that it has become like the very whisperings of Satan.

However, the pulpit is the seat of delivering Divine revelation, so political rumours do not have the right to rise to that high position.

The Second: "The Friday Sermon is for understanding the admonitions of certain Suras of the Qur'an."

Yes, if the majority of the Islamic nation conformed to the essential teachings and incontestable matters of Islam and the ordinances which are well-known and carried them out,

#499

then the reading of the Sermon in the known language and the translation of the Qur'an, if it was possible, might have been desirable, in order to understand the theoretical matters of the Shari'a and its subtle matters and abstruse teachings.

{()}: The Twenty-Fifth Word, about miraculousness, has shown that a true translation of the Qur'an is not possible.}*

But the well-known, incontrovertible ordinances of Islam like the five daily prayers, fasting in Ramadan, and zakat, and the unlawfulness of murder, fornication, and wine are neglected.

The ordinary people are not in need of learning their necessity or unlawfulness,

but through encouragement and warning, to be reminded of those sacred decrees, and, through their sense of belief and feelings for Islam being stirred, to be prompted, encouraged, and reminded to conform to them.

However lowly and ignorant they may be, they understand the following brief meaning from the Qur'an and Arabic Sermon:

"The preacher and the reciter of the Qur'an are recalling the pillars of belief and Islam, which are known by me and everyone, and teaching us, and reciting them." A longing for them is born in their hearts.

What words are there in the universe which can be compared with the miraculous, instructive reminders, warnings, and encouragement of the All-Wise Qur'an, which comes from the Sublime Throne?

Halbuki semavat ve arzın Hâlık'ının ahkâm-ı İlahiyesinde tasarruf ve ibadının ibadatına müdahale, o Hâlık'ın izn-i manevîsi olmazsa; o tasarruf, o müdahale merduddur.

Mesela bazı gafiller, hutbe gibi bazı şearir-i İslâmiyeyi, Arabîden çıkarıp her milletin lisanıyla söylemeyi, iki sebep için istihsan ediyorlar:

Birincisi: "Tâ siyaset-i hazıra avam-ı müslimîne de o suretle tefhim edilsin." Halbuki siyaset-i hazıra, o kadar çok yalan ve hile ve şeytanet içine girmiş ki vesvese-i şeyatîn hükmüne geçmiştir.

Halbuki minber, vahy-i İlahînin tebliğ makamı olduğundan o vesvese-i siyasiyenin hakkı yoktur ki o makam-ı âlîye çikabilsin.

İkinci sebep: "Hutbe, bazı suver-i Kur'anîyenin nasihatleri anlaşılacak içindir."

Evet, eğer millet-i İslâm, İslâmiyet'in zaruriyatı ve müsellematı ve malûm olan ahkâmını, ekseriyet itibarıyla imtisal edip yerine getirseydi,

o vakit nazariyat-ı şer'îye ve mesail-i dakika ve nasayih-i hafiyyeyi anlamak için bildiği lisan ile hutbe okunması ve suver-i Kur'anîyenin -eğer mümkün olsaydı- tercümesi belki müstahsen olurdu.

{(Hâşiye): İ'caza dair olan Yirmi Beşinci Söz, Kur'an'ın hakiki tercümesi mümkün olmadığını göstermiştir.}

Fakat namaz, zekât, orucun vücubu ve katl, zina ve şarabın haramiyeti gibi malûm olan ahkâm-ı kat'îye-i İslâmiye mühmel kalıyor.

Avam-ı nâs, onların vücubunu ve haramiyetini ders almaya muhtaç değiller.

Belki teşvik ve ihtar ile o ahkâm-ı kudsiyeyi hatırlatıp İslâmiyet damarını ve iman hissini tahrik etmekle imtisallerine teşvik ve tezkire ve ihtara muhtaçtırlar.

Halbuki bir âmî ne kadar cahil dahi olsa, Kur'an'dan ve hutbe-i Arabiyeden şu meal-i icmaliyeyi anlar ki:

"Herkes ve bana malûm olan imanın rükünlerini ve İslâmiyet'in umdelerini hatip ve hâfız ihtar ediyor ve ders veriyor, okuyor." der; kalbinde onlara karşı bir iştiyak hasıl olur.

Acaba kâinatta hangi tabirat var ki arş-ı a'zamdan gelen Kur'an-ı Hakîm'in i'cazâtı, müfehhimane ihtarlarına, tezkirlerine, teşviklerine mukabil gelebilsin?

The Sixth:

Since the great interpreters of the law among the righteous early generations of Islam lived close to the time of the Companions of the Prophet, the age of light and age of truth, they were able to receive a pure light and make pure interpretations.

But the interpreters of the law at this time look at the book of reality from behind so many veils and from such a long distance that they can see even its clearest letters only with difficulty.

If you say: The Companions also were human beings and not free of error and differences,

while the means of interpretation of the law and the ordinances of the Shari'a is the justice and truthfulness of the Companions, on which the Islamic community have agreed, saying: "All the Companions were just and all spoke the truth."

The Answer: Yes, the absolute majority of the Companions of the Prophet were lovers of the truth, truthfulness, and justice.

For in that age, the ugliness of lies and falsehood was shown in all its ugliness and the beauty of right and truthfulness was shown in all its beauty in such a way that the distance between them stretched from the ground to the Divine Throne.

There was a clear separation between them, from the depths of Musaylima the Liar at the lowest of the low to the degree of truthfulness of the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him) at the highest of the high.

#500

Indeed, just as it was lying that brought Musaylima to the lowest of the low, so it was truthfulness and right which raised Muhammad the Trustworthy to the highest of the high.

Thus, the Companions, who held elevated sentiments and worshipped good morals and were illuminated with the light of the conversation of the Sun of Prophethood,

did not stretch out their hands to the buffoonery and filth of the lying in Musaylima's shop, which was so ugly and the cause of descent, and they shrank from unbelief.

So too they shrank from lying, the companion of unbelief, and sought as far as they were able -especially in relating the ordinances of the Shari'a and propagating them- truth, truthfulness, and right, which are so fine and the cause of pride and glory, ascent and progress, and were the thing most in demand from the elevated treasury of the Glory of Messengership, and which illuminate man's social life with their beauteous splendour; the Companions acted in conformity with them and were desirous of them; this is certain, definite, and necessary.

Altıncısı:

Selef-i salihînin müçtehidîn-i izamı, asr-ı nur ve asr-ı hakikat olan asr-ı sahabeye yakın olduklarından safi bir nur alıp, hâlis bir içtihad edebilirlerdi.

Şu zamanın ehl-i içtihadı ise o kadar perdeler arkasında ve uzak bir mesafede hakikat kitabına bakar ki en vâzih bir harfini de zor ile görebilirler.

Eğer desen: Sahabeler de insandırlar, hatadan, hilaftan hâlî olmazlar.

Halbuki içtihadatın ve ahkâm-ı şeriatın medarı, sahabelerin adaleti ve sıdkıdır ki hattâ ümmet "Sahabeler umumen âdildirler, doğru söylerler." diye ittifak etmişler.

Elcevap: Evet, sahabeler ekseriyet-i mutlaka itibarıyla hakka âşık, sıdka müştak, adalete hâişgerdirler.

Çünkü yalanın ve kizbin çirkinliği, bütün çirkinliğiyle ve sıdkın ve doğruluğun güzelliği, bütün güzelliğiyle o asırda öyle bir tarzda gösterilmiş ki ortalarındaki mesafe arştan ferşe kadar açılmış.

Esfel-i safilîndeki Müseylime-i Kezzab'ın derekesinden, a'lâ-yı illiyyînde olan Hazret-i Peygamber aleyhissalâtü vesselâmın derece-i sıdkı kadar bir ayrılık görülmüştür.

Evet, Müseylime'yi esfel-i safilîne düşüren kizb olduğu gibi Muhammedü'l-Emin aleyhissalâtü vesselâmı a'lâ-yı illiyyîne çıkaran sıdktır ve doğruluktur.

İşte, hissiyat-ı ulviyeyi taşıyan ve mehasin-i ahlâkiyeye perestiş eden ve Şems-i Nübüvvet'in ziya-i sohbetiyle nurlanan sahabeler,

o derece çirkin ve sukuta sebep ve Müseylime'nin maskara-âlûd muzahrefat dükkânındaki kizbe, ihtiyarıyla ellerini uzatmamak ve küfürden çekindikleri gibi

küfrün arkadaşı olan kizbden çekinmeleri ve o derece güzel ve medar-ı fahir ve mübahat ve mi'rac-ı suud ve terakki ve Fahr-i Risalet'in hazine-i âliyesinde en revaçlı bulunan ve şaşaa-i cemaliyle içtimaat-ı insaniyeyi nurlandıran sıdka ve doğruluğa ve hakka -ve bilhassa ahkâm-ı şer'ie rivayetinde ve tebliğinde- elbette ellerinden geldiği kadar talip ve muvafık ve âşık olmaları kat'îdir, zarurîdir, şüphesizdir.

Whereas at this time, the distance between truth and lying has become so narrow that they are now quite simply shoulder to shoulder.

It is extremely easy to pass from truthfulness to lying. Lying is even preferred to truthfulness due to the propaganda of politics and diplomacy.

And so, if the most ugly and the finest things are sold in the same shop for the same price, certainly the jewel of truthfulness and right, which is most elevated and penetrates to the essence of reality, will not be obtained blindly, relying on the word and skill of the shopkeeper.

Conclusion

Sacred laws change according to the ages.

Indeed, in one age different prophets may come, and they have come.

Since subsequent to the Seal of the Prophets, his Greater Shari'a is sufficient for all peoples in every age, no need has remained for different laws.

However, in secondary matters, the need for different schools has persisted to a degree.

Just as clothes change with the change of the seasons and medicines change according to dispositions,

so sacred laws change according to the ages, and their ordinances change according to the capacities of peoples.

Because the secondary matters of the ordinances of the Shari'a look to human circumstances; they come according to them, and are like medicine.

At the time of the early prophets, since social classes were far apart and men's characters were both somewhat coarse and violent, and their minds, primitive and close to nomadism,

the laws at that time came all in different forms, appropriate to their conditions.

Halbuki şu zamanda, kizb ve sıdkın ortasındaki mesafe o kadar kısalmış ki âdeta omuz omuza vermişler.

Sıdktan yalana (geçmek) pek kolay gidiliyor. Hattâ siyaset propagandası vasıtasıyla yalancılık, doğruluğa tercih ediliyor.

İşte en çirkin şey, en güzel şeylerle beraber bir dükkânda, bir fiyatla satılsa elbette pek âlî olan ve hakikat cevherine giden sıdk ve hak pırlantası, o dükkâncının marifetine ve sözüne itimat edip körü körüne alınmaz.

Hâtime

Asırlara göre şeriatlar değişir.

Belki bir asırda, kavimlere göre ayrı ayrı şeriatlar, peygamberler gelebilir ve gelmiştir.

Hâtemü'l-Enbiya'dan sonra şeriat-ı kübrası, her asırda, her kavme kâfi geldiğinden muhtelif şeriatlara ihtiyaç kalmamıştır.

Fakat teferruatta, bir derece ayrı ayrı mezheplere ihtiyaç kalmıştır.

Evet, nasıl ki mevsimlerin değişmesiyle elbiseler değişir, mizaçlara göre ilaçlar tebeddül eder.

Öyle de asırlara göre şeriatlar değişir, milletlerin istidadına göre ahkâm tahavvül eder.

Çünkü ahkâm-ı şer'iyenin teferruat kısmı, ahval-i beşeriye bakar. Ona göre gelir, ilaç olur.

Enbiya-i sâlife zamanında, tabakat-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba hem şiddetli ve efkârca iptidaî ve bedeviyete yakın olduğundan,

o zamandaki şeriatlar, onların haline muvafık bir tarzda ayrı ayrı gelmiştir.

There were even different prophets and laws in the same continent in the same century.

Then, since with the coming of the Prophet of the end of time, man as though advanced from the primary to the secondary stage,

and through numerous revolutions and upheavals reached a position at which all the human peoples could receive a single lesson and listen to a single teacher and act in accordance with a single law,

no need remained for different laws, neither was there necessity for different teachers.

But because they were not all at completely the same level and did not proceed in the same sort of social life, the schools of law became numerous.

If, like students of a school of higher education, the vast majority of mankind were clothed in the same sort of social life and attained the same level, then all the schools could be united.

But just as the state of the world does not permit that, so the schools of law cannot be the same.

If you say: The truth is one; how can the different ordinances of the four and twelve schools be true?

The Answer: The same water governs in five different ways in five ill people of different disposition, thus:

for one, the water is a cure for his illness, and according to medicine, necessary.

For another, it is like poison for his sickness and harmful, and medically prohibited.

For another, it causes a small amount of harm, and is reprehensible medically.

For another the water is beneficial and without harm; according to medicine that is sunna for him.

And for yet another it is neither harmful nor beneficial; he can drink it with good health, and for him it is medically permissible.

Thus, here the truth has become numerous; all five are true.

Are you able to say: "The water is only a cure, only necessary, and it governs in no other way?"

Similarly, impelled by Divine wisdom, the Divine ordinances change according to the schools of law and those who follow them, and they change as truth, and all are true and right.

For example, since, in accordance with Divine wisdom and determining, the majority of those who follow Imam Shafi'i are closer to village life and nomadism than the Hanafis, and are lacking in social life, which makes the community like a single body,

Hattâ bir kıtada bir asırda, ayrı ayrı peygamberler ve şeriatlar bulunurmuş.

Sonra Âhir Zaman Peygamberinin gelmesiyle, insanlar güya iptidâî derecesinden idadiye derecesine terakki ettiğinden

çok inkılabat ve ihtilatat ile akvam-ı beşeriye bir tek ders alacak, bir tek muallimi dinleyecek, bir tek şeriatla amel edecek vaziyete geldiğinden,

ayrı ayrı şeriata ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir.

Fakat tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiye de giymediğinden mezhepler taaddüd etmiştir.

Eğer beşerin ekseriyet-i mutlakası bir mekteb-i âlînin talebesi gibi bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyeyi giyse, bir seviyeye girse o vakit mezhepler tevhid edilebilir.

Fakat bu hal-i âlem, o hale müsaade etmediği gibi mezahib de bir olmaz.

Eğer desen: Hak bir olur, nasıl böyle dört ve on iki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?

Elcevap: Bir su, beş muhtelif mizaçlı hastalara göre nasıl beş hüküm alır; şöyle ki:

Birisine, hastalığının mizacına göre su ilaçtır, tıbben vâcibdir.

Diğer birisine hastalığı için zehir gibi muzırdır, tıbben ona haramdır.

Diğer birisine az zarar verir, tıbben ona mekruhtur.

Diğer birisine zararsız menfaat verir, tıbben ona sünnettir.

Diğer birisine ne zarardır, ne menfaattir; âfiyetle içsin, tıbben ona mubahtır.

İşte hak burada taaddüd etti. Beşi de haktr.

Sen diyebilir misin ki: "Su yalnız ilaçtır, yalnız vâcibdir, başka hükmü yoktur."

İşte bunun gibi ahkâm-ı İlahiye, mezheplere hikmet-i İlahiyenin sevkiyle ittiba edenlere göre değişir hem hak olarak değişir ve her birisi de hak olur, maslahat olur.

Mesela, hikmet-i İlahiyenin tensibiyle İmam-ı Şafiî'ye ittiba eden, ekseriyet itibarıyla Hanefilere nisbeten köylülüğe ve bedeviliğe daha yakın olup cemaati bir tek vücud hükmüne getiren hayat-ı içtimaiye de nâkıs olduğundan,

each person recites the Fatiha behind the prayer-leader so as to himself express his pains at the Court of the Dispenser of Needs and utter his private wishes.

And this is absolutely right and pure wisdom.

However, since most Islamic governments favoured the school of Imam-i A'zam, the great majority of those who follow that school are closer to civilization and town life and more fitted for social life.

Thus, the community becomes like a single individual and one man speaks in the name of all; all affirm him with their hearts and bind their hearts to his and his word becomes the word of all;

according to the Hanafi school, the Fatiha is not recited behind the prayer-leader.

And its not being recited is absolutely right and pure wisdom.

#502

And, for example, since through forming a barrier against the assaults of nature, the Shari'a modifies it and trains the evil-commanding soul,

according to the Shafi'i school, most of whose followers are villagers, semi-nomadic, and occupied in manual labour:

"Ablutions are spoilt by touching a woman; the slightest uncleanliness is harmful."

While according to the Hanafi School, since the great majority of its followers have entered social life and become 'semi-civilized':

"Touching women does not spoil the ablutions; there is licence for a small amount of uncleanliness."

Now we shall consider a manual worker and a gentleman.

Due to his craft and the manner of his livelihood, a worker is afflicted with mixing with and being in contact with women who are canonically strangers to him. Since he sits at the same hearth as them and is involved with unclean things,

nature and his evil-commanding soul find the field empty and may attack him.

Therefore, in order to form a barrier against such attacks, the Shari'a states concerning them:

"Your ablutions will be spoilt; do not touch the women. Your prayers will be invalid; do not be tainted." A heavenly voice rings in his spiritual ears.

Whereas, in accordance with social custom and in the name of common morality, the gentleman -on condition he is honourable- is not afflicted with being in contact with women who are canonically strangers to him, and in the name of cleanliness of civilization, he is not tainted to any degree with unclean things.

her biri bizzat dergâh-ı Kâdiyü'l-Hâcat'ta kendi derdini söylemek ve hususi matlubunu istemek için imam arkasında Fatiha'yı birer birer okuyorlar.

Hem ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir.

İmam-ı A'zam'a ittiba edenler, ekseriyet-i mutlaka itibarıyla, İslâmî hükûmetlerin ekserisi, o mezhebi iltizam etmesiyle medeniyete, şehirliliğe daha yakın ve hayat-ı içtimaiyeye müstaid olduğundan;

bir cemaat, bir şahıs hükmüne girip, bir tek adam umum namına söyler; umum kalben onu tasdik ve rabt-ı kalp edip, onun sözü umurun sözü hükmüne geçtiğinden,

Hanefî mezhebine göre imam arkasında Fatiha okunmaz.

Okunmaması ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir.

Hem mesela, madem şariat, tabiatın tecavüzatına set çekmekle onu ta'dil edip nefis-i emmareyi terbiye eder.

Elbette ekser etbai, köylü ve nim-bedevî ve amelelikle meşgul olan Şafiî mezhebine göre

"Kadına temas ile abdest bozulur, az bir necaset zarar verir."

Ekseriyet itibarıyla hayat-ı içtimaiyeye giren, nim-medeni şeklini alan insanlar, ittiba ettikleri mezheb-i Hanefîye göre

"Mess-i nisvan abdesti bozmaz, bir dirhem kadar necasete fetva var."

İşte bir amele ile bir efendiyi nazara alacağız.

Amele, tarz-ı maişet itibarıyla ecnebi kadınlarla ihtilata, temasa ve bir ocak yanında oturmaya ve mülevves şeylerin içine karışmaya müptela olduğundan; sanat ve maişet itibarıyla,

tabiat ve nefis-i emmaresi meydanı boş bulup tecavüz edebilir.

Onun için şariat onların hakkında, o tecavüzata set çekmek için

"Abdest bozulur, temas etme! Namazını iptal eder, bulaşma!" manevî kulağında bir sadâ-yı semavî çınlatırır.

Amma o efendi, (namuslu olmak şartıyla) âdât-ı içtimaiyesi itibarıyla, ahlâk-ı umumiye namına, ecnebi kadınlara temasa müptela değil, mülevves şeylerle nezafet-i medeniye namına kendini o kadar bulaştırmaz.

Therefore, in the Hanafi school, the Shari'a has not shown him harshness and censure; it has shown its permissive side, and lightened it.

"If your hand has been touched, your ablutions are not spoilt. If you are ashamed and do not perform the istinja in public, there is no harm in it. A small amount of uncleanness is permitted." It saves him from scruples.

Thus, two drops from the ocean as examples for you.

Make analogies with them, and if you can, balance them on the scales of the Shari'a in this way, with the balance of Sha'rani's Mizan.

{[*]: See, Sha'rani, al-Mizan al-Kubra.}

Glory be unto You, we have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.

{[*]: Qur'an, 2:32.}

O God! Grant blessings and peace to the one in whom were embodied the lights of Your love through the beauty of Your attributes; the comprehensive mirror to the manifestations of Your Most Beautiful Names; in whom was focussed the rays of Your love for the art which is in Your creatures; the most perfect and wonderful of Your artefacts, who was a sample of the perfections of Your art and an index of the beauties of Your inscriptions; and who reflected the subtleties of Your love and Your desire that Your art be appreciated; the most elevated herald of Your fine art, who proclaimed in resounding voice admiration for the beauty of Your inscriptions, the most wonderful praiser of the perfections of Your art;

Onun için şariat, mezheb-i Hanefî namıyla ona şiddet ve azîmet göstermemiş; ruhsat tarafını gösterip, hafifletmiştir.

"Elin dokunmuş ise abdestin bozulmaz. Hicab edip kalabalık içinde su ile istinca etmemenin zararı yoktur. Bir dirhem kadar fetva vardır." der, onu vesveseden kurtarır.

İşte denizden iki katre sana misal, onlara kıyas et.

Mizan-ı Şa'ranî mizanıyla, şariat mizanlarını bu suretle muvazene edebilirsen et.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ تَمَثَّلَ فِيهِ أَنْوَارُ مُحَبَّتِكَ لَجَمَالِ
صِفَاتِكَ وَ أَسْمَائِكَ بِكَوْنِهِ مِرْآةً جَامِعَةً لِتَجَلِّيَّاتِ
أَسْمَائِكَ الْحُسْنَى وَمَنْ تَمَرَّكَزَ فِيهِ شُعَاعَاتُ مُحَبَّتِكَ
لِصَّنْعَتِكَ فِي مَصْنُوعَاتِكَ بِكَوْنِهِ أَكْمَلَ وَأَبْدَعَ
مَصْنُوعَاتِكَ وَ صَيَّرُورَتِهِ أَنْمُودَجَ كَمَالَاتِ صَنْعَتِكَ وَ
فَهْرِسْتَةَ مُحَاسِنِ نُقُوشِكَ وَمَنْ تَظَاهَرَ فِيهِ لَطَائِفُ
مُحَبَّتِكَ وَ رَغَبَتِكَ لِأَسْتِحْسَانِ صَنْعَتِكَ بِكَوْنِهِ أَعْلَى
دَلَالِي مُحَاسِنِ صَنْعَتِكَ وَ أَرْفَعَ الْمُسْتَحْسِنِينَ صَوْتًا فِي
إِعْلَانِ حُسْنِي نُقُوشِكَ وَأَبْدَعِهِمْ نَعْتًا لِكَمَالَاتِ
صَنْعَتِكَ

who reflected together in his being the varieties of Your love and Your appreciation for the good morals of your creatures and the subtleties of Your artefacts' qualities, comprehending all fine conduct and good morality through Your favour and the subtleties of commendable attributes through Your grace; who was the most excellent criterion and measure of everything You mention in Your Criterion of Truth and Falsehood, the Qur'an, those whom You love from among the righteous, the patient, the believers, those who fear You, who turn to You, and who repent, and all the classes of those whom You infuse with life and honour through Your love in Your Criterion of Truth and Falsehood, until they become as the leader of those whom You love; the master of those beloved by You and chief of Your beloveds; and grant blessings and peace to all his Family and Companions and brothers. Amen. Through Your mercy, O Most Merciful of the Merciful!

وَمَنْ تَجَمَّعَ فِيهِ أَفْسَامُ مَحَبَّتِكَ وَاسْتِحْسَانِكَ لِمَحَاسِنِ
أَخْلَاقِ مَخْلُوقَاتِكَ وَلَطَائِفِ أَوْصَافِ مَصْنُوعَاتِكَ
بِكَوْنِهِ جَمْعًا لِمَحَاسِنِ الْإِخْلَاقِ كَافَّةً بِإِحْسَانِكَ وَ
لِلطَّائِفِ الْأَوْصَافِ قَاطِبَةً بِفَضْلِكَ وَمَنْ صَارَ مُصَدِّقًا
صَادِقًا وَمَقْيَاسًا فَائِقًا لَجَمِيعِ مَنْ ذَكَرْتَ فِي فُرْقَانِكَ
إِنَّكَ تُحِبُّهُمْ مِنَ الْمُحْسِنِينَ وَالصَّابِرِينَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَ
الْمُتَّقِينَ وَالتَّوَّابِينَ وَالْأَوَّابِينَ وَجَمِيعِ الْأَصْنَافِ الَّذِينَ
أَحْبَبْتَهُمْ وَشَرَفْتَهُمْ لِمَحَبَّتِكَ فِي فُرْقَانِكَ حَتَّى صَارَ إِمَامَ
الْحَبِيبِينَ لَكَ وَسَيِّدَ الْمُحْبُوبِينَ لَكَ وَرَئِيسَ أَوْدَائِكَ وَ
عَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَإِخْوَانِهِ أَجْمَعِينَ آمِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

#504

Addendum To The Twenty-seventh Word

On the Companions of the Prophet (PBUH)

Like Mawlana Jami, I say,

*O Messenger of God! If only like the dog of the
Companions of the Cave,*

I could be in Paradise among your Companions.

Is it right that their dog is in Paradise while I am in Hell?

*He was the dog of those Companions; I am the dog of
yours!*

In His Name, be He glorified!

And there is nothing but it glorifies Him with praise.

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

*Muhammad is the Messenger of God, and those who are
with him are strong against the unbelievers, [but]
compassionate amongst each other...*

{[*]: Qur'an, 48:29.}

Yirmiyedinci Söz'ün Zeyli

Sahabeler hakkındadır

Mevlâna Câmi'nin dediği gibi derim:

یا رسول الله ه باشد ون سک اصحاب کھف

داخل جنت شوم در زمرة اصحاب تو

او رود در جنت من در جهنم کی رواست

او سک اصحاب کھف من سک اصحاب تو

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ

بَيْنَهُمْ ilâ âhir-i âyet...

You Ask: There are some narrations which say: *"At a time when innovations are rife, some of the righteous from among the believers and those who fear God will be on a level with the Companions, or of even greater virtue."*

Are these narrations sound? And if so, what is their true meaning?

The Answer: The consensus of the Sunnis, the Ahl al-Sunna wa'l-Jama'at, that after the prophets the most virtuous of mankind are the Companions, is a certain proof that those that are sound out of those narrations refer to minor virtues.

For in minor virtues and particular perfections a quality may be deemed preferable to that which is superior and in fact preferable.

But from the point of view of general virtue the Companions cannot be reached, who are the subject of Divine praise at the end of Sura al-Fath, and are praised and applauded in the Torah, Gospels, and Qur'an.

For now, we shall explain three points of wisdom concerning this truth, which comprise three reasons, out of very many reasons and instances of wisdom.

#505

First Instance Of Wisdom:

The conversation of the Prophet was such an elixir that someone who experienced it for one minute received lights of reality equivalent to years of spiritual journeying.

For in conversation there is reflection and a being coloured.

It is well-known that through reflection and following and imitating, and through the sublime light of prophethood, a truly exalted level may be reached;

-like through allegiance to his sovereign and following him, a sultan's servant may rise to a position so high a king cannot rise to it.

It is due to this mystery that the greatest saints cannot reach the level of the Companions.

Even saints like Jalaluddin Suyuti, who conversed many times with God's Noble Messenger (PBUH) while awake, even if they do this and are honoured in this world with his company, they still cannot reach the Companions.

For through the light of Muhammad's (PBUH) prophethood, the Companions' conversation was with him as Prophet.

While the saints saw him (PBUH) after his death and conversed with him (PBUH) through the light of his sainthood.

That is to say, the personification and appearance of God's Noble Messenger (PBUH) is in respect of his sainthood, not in regard to his prophethood.

Sual ediyorsunuz: Bazı rivayetlerde vardır ki *"Bid'aların revacı hengâmında ehl-i iman ve takvadan bir kısım suleha, sahabe derecesinde veya daha ziyade efdal olabilir."* diye rivayetler vardır.

Bu rivayetler sahih midir? Sahih ise hakikatleri nedir?

Elcevap: Enbiyadan sonra nev-i beşerin en efdali sahabe olduğu, Ehl-i Sünnet ve Cemaat'ın icmaı bir hüccet-i kâtiadır ki o rivayetlerin sahih kısmı, fazilet-i cüz'îye hakkındadır.

Çünkü cüz'î fazilette ve hususi bir kemalde, mercuh racihe tereccuh edebilir.

Yoksa Sure-i Feth'in âhırinde sitayişkârane tavsifat-ı Rabbaniyeye mazhar ve Tevrat ve İncil ve Kur'an'ın medh ü senasına mazhar olan sahabelere, fazilet-i külliye nokta-i nazarında yetişilemez.

Şu hakikatin pek çok esbab ve hikmetlerinden, şimdilik üç sebebi tazammun eden üç hikmeti beyan edeceğiz:

Birinci Hikmet:

Sohbet-i Nebeviye öyle bir iksirdir ki bir dakikada ona mazhar bir zat, senelerle seyr ü sülûka mukabil, hakikatin envarına mazhar olur.

Çünkü sohbette insibağ ve in'ikas vardır.

Malûmdur ki in'ikas ve tebaiyetle, o nur-u a'zam-ı nübüvvette beraber en azîm bir mertebeye çıkabilir.

Nasıl ki bir sultanın hizmetkârı ve onun tebaiyetiyle öyle bir mevkiye çıkar ki bir şah çıkamaz.

İşte şu sırdandır ki en büyük veliler sahabe derecesine çıkamıyorlar.

Hattâ Celaled-din-i Süyûtî gibi uyanık iken çok defa sohbet-i Nebeviyeye mazhar olan veliler, Resul-i Ekrem (asm) ile yakazaten görüşmeler ve şu âlemde sohbetine müşerref olsalar, yine sahabeye yetişemiyorlar.

Çünkü sahabelerin sohbeti, nübüvvet-i Ahmediye (asm) nuruyla, yani Nebi olarak onunla sohbet ediyorlar.

Evliyalar ise vefat-ı Nebevîden sonra Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmı görmeleri, velayet-i Ahmediye (asm) nuruyla sohbettir.

Demek, Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmın onların nazarlarına temessül ve tezahür etmesi, velayet-i Ahmediye (asm) cihetindedir; nübüvvet itibarıyla değil.

Since that is so, however much higher the level of prophethood is to that of sainthood, one should differentiate between the two conversations to that degree.

Just how luminous an elixir was the Prophet's company may be understood through the following:

a primitive man so hard-hearted and savage he buried his daughter alive would come and be honoured with the conversation of the Prophet for an hour, and would acquire such kindness and compassion that he would not step on an ant.

And an ignorant savage would converse with the Prophet for a day, then go to lands like China and India and instruct civilized peoples in the realities and guide them in perfections.

Second Reason:

As is explained and proved in the discussion of interpretation of the law in the Twenty-Seventh Word, the vast majority of the Companions were at the highest level of human perfections.

For at that time in the mighty revolution of Islam, good and truth appeared in all their beauty, and evil and falsehood, in all their ugliness, and they were felt physically.

Such a difference was apparent between good and evil and such a distance opened up between truth and falsehood that they drew as distant from one another as belief is from unbelief, and even Hell is from Paradise.

The Companions, who by nature possessed elevated emotions, were captivated by the highest morality, and inclined towards dignity and virtue, would not voluntarily stretch out their hands to evil and falsehood, and so fall to the level of Musaylima the Liar and his ridiculous utterances. For he was the herald of falsehood, evil, and lies, and their embodiment.

Their characters demanded that they looked to the rank of the perfections, those of God's Beloved (PBUH) at the highest of the high, who was the herald and embodiment of truthfulness, good, and right, and that they hastened in that way with all their strength and endeavour.

#506

For example, it sometimes happens that in the market of human civilization and shop of social life, everyone flees in disgust from the fearsome results and ugly consequences of certain things, like from a deadly poison, let alone buying them,

while the beautiful results and valuable consequences of certain other things and of immaterial goods attract the general view and demand to themselves like a universal panacea and a sparkling brilliant;

everyone tries their utmost to buy them.

Madem öyledir; nübüvvet derecesi, velayet derecesinden ne kadar yüksek ise o iki sohbet de o derece tefavüt etmek lâzım gelir.

Sohbet-i Nebeviye ne derece bir iksir-i nurani olduğu bununla anlaşılır ki:

Bir bedevî adam, kızını sağ olarak defnedecek derecede bir kasavet-i vahşyanede bulunduğu halde, gelip bir saat sohbet-i Nebeviyeye müşerref olur, daha karıncaya ayağını basamaz derecede bir şefkat-i rahîmaneyi kesbederdi.

Hem cahil, vahşi bir adam, bir gün sohbet-i Nebeviyeye mazhar olur; sonra Çin ve Hint gibi memleketlere giderdi, o mütemeddin kavimlere muallim-i hakaik ve rehber-i kemalât olurdu.

İkinci Sebep:

Yirmi Yedinci Söz'deki içtihad bahsinde beyan ve ispat edildiği gibi sahabeler, ekseriyet-i mutlaka itibarıyla kemalât-ı insaniyenin en a'lâ derecesindedirler.

Çünkü o zamanda, o inkılab-ı azîm-i İslâmîde hayır ve hak bütün güzelliğiyle, şer ve bâtil bütün çirkinliğiyle görülmüş ve maddeten hissedilmiş.

Şer ve hayır ortasında öyle bir ayrılık ve kizb ve sıdk mabeyninde öyle bir mesafe açılmıştı ki küfür ve iman kadar, belki cehennem ve cennet kadar beyinleri uzaklaştı.

Kizb ve şer ve bâtilin dellâlı ve numunesi olan Müseylime-i Kezzab ve maskaraca kelimeleri olduğundan, fıtraten hissiyat-ı ulviye sahibi ve maâlî-i ahlâka meftun ve izzet ve mübahata meyyal olan sahabeler, elbette ihtiyaçlarıyla, kizb ve şerre ellerini uzatıp Müseylime derekesine düşmemişler.

Sıdk ve hayır ve hakkın dellâlı ve numunesi olan Habibullah'ın (asm) a'lâ-yı illiyyîn-i kemalâtındaki makamına bakarak, bütün kuvvet ve himmetleriyle o tarafa koşmak, mukteza-yı seciyeleridir.

Mesela, nasıl ki zaman oluyor; medeniyet-i beşeriye çarşısında ve hayat-ı içtimaiye-i insaniye dükkânında, bazı şeylerin verdiği müthiş neticeleri ve çirkin eserleri zehr-i kâtil gibi herkes onu satın almak değil, bütün kuvvetiyle ondan nefret edip kaçır.

Ve bazı şeylerin ve manevî metaların verdikleri güzel neticeler ve kıymettar eserler, bir tiryak-ı nâfi' ve bir pırlanta gibi herkesin nazar-ı rağbetini kendine celbeder.

Herkes elinden geldiği kadar onları satın almaya çalışır.

In just the same way, in the Era of Bliss in the market of human social life, since goods like lying, evil, and unbelief gave rise to results like everlasting misery and base buffoons like Musaylima the Liar,

it is certain and clear that the Companions, who were captivated by elevated characteristics and love of exalted things, would flee from them with loathing as from fatal poison.

And of a necessity, the Companions, with their pure natures and praiseworthy characteristics, would, with all their strength, emotions, and faculties, be desirous of and customers for truth, truthfulness and belief, which yielded results like eternal happiness and luminous fruits like God's Noble Messenger (PBUH), as though for the most effective panacea and precious diamond.

However, after that time, the distance between truthfulness and lying has gradually and by degrees diminished, until they have become shoulder to shoulder.

Having begun to be sold together in the same shop, social morality has become corrupted.

The propaganda of politics has caused greater demand for lying.

At a time when the awesome ugliness of lying has begun to be concealed and the shining beauty of truthfulness has begun not to be apparent,

who can attain to the strength, constancy, and taqwa of the Companions in the matters of justice, truthfulness, exaltedness, and right, or surpass their level?

I shall explain something which occurred to me which will illuminate this to a degree.

It was like this: One time, it occurred to me, why could wondrous individuals like Muhyiddin al-'Arabi not attain to the levels of the Companions?

Then, while saying, "*Glory be to my Sustainer, the Most High*" during the prayers, the meaning of the phrase was unfolded to me.

Not in its complete meaning, but its reality in part became apparent to me.

I said in my heart: "If only I could perform one of the five daily prayers in the same way as this phrase, it would be better than a year's worship."

After the prayers I understood that that thought and state was guidance indicating that the Companions' degree in worship could not be reached.

In that mighty social revolution brought about by the lights of the Qur'an, while opposites were separated from one another, and evils together with all their darkness, details and all who followed them, and good and perfections together with all their lights and results came face to face -

Öyle de asr-ı saadette hayat-ı içtimaiye-i insaniyenin çarşısında, kizb ve şer ve küfür gibi maddeler, şakavet-i ebediye gibi neticeleri ve Müseylime-i Kezzab gibi süflî maskaraları tevliid ettiğinden,

secaya-yı âliye ve hubb-u maâliye meftun olan sahabelerin zehr-i kâtilden kaçır gibi ondan kaçmaları ve nefret etmeleri bedihidir.

Ve saadet-i ebediye gibi netice veren ve Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâm gibi nurani meyveler gösteren sıdk ve hakka ve imana en nâfi' bir tiryak, en kıymetli bir elmas gibi o fıtratları safiye ve seciyeleri sâmiye olan sahabeler, bütün kuvvetleriyle ve hissiyat ve letafleriyle, onlara müşteri ve müştak olması zarurîdir.

Halbuki o zamandan sonra, gitgide ve gele gele sıdk ve kizb ortasındaki mesafe azala azala, omuz omuza geldi.

Bir dükkânda, ikisi beraber satılmaya başladığı gibi ahlâk-ı içtimaiye bozuldu.

Propaganda-i siyaset, yalana fazla revaç verdi.

Yalanın müthiş çirkinliği gizlenip doğruluğun parlak güzelliği görünmemeye başladığı zamanda,

kimin haddi var ki sahabenin adalet ve sıdk ve ulviyet ve hakkaniyet hususundaki kuvvetlerine, metanetlerine, takvalarına yetişebilsin veya derecelerinden geçsin.

Geçen meseleyi bir derece tenvir edecek, başıma gelmiş bir halimi beyan ediyorum.

Şöyle ki: Bir zaman kalbime geldi, niçin Muhyiddin-i Arabî gibi hârika zatlar sahabelere yetişemiyorlar?

Sonra namaz içinde **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى** derken, şu kelimenin manası inkişaf etti.

Tam manasıyla değil fakat bir parça hakikati göründü.

Kalben dedim: "Keşke bir tek namaza bu kelime gibi muvaffak olsaydım bir sene ibadetten daha iyi idi."

Namazdan sonra anladım ki o hatıra ve o hal, sahabelerin ibadetteki derecelerine yetişilmediğine bir irşaddir.

Evet, Kur'an-ı Hakîm'in envarıyla hasıl olan o inkılab-ı azîm-i içtimaîde, ezdad birbirinden çıkıp ayrılırken; şerler bütün tevabiiyle, zulûmatıyla ve teferruatıyla ve hayır ve kemalât bütün envarıyla ve netaiciyle karşı karşıya gelip, bir vaziyette

at such an exciting time, all glorifications of God and recitations of His Names expressed all the levels of their meanings freshly and newly and in a young and unfaded fashion.

#507

So too, under the crashing of that mighty revolution all the senses and subtle inner faculties of people were awakened, even senses like those of fancy and imagination, in an awakened and aware state, received the numerous meanings of those recitations and glorifications in accordance with their own perceptions, and absorbed them.

Thus, due to this wisdom, when the Companions, whose senses were awakened and subtle faculties, alert, uttered those blessed words comprising the lights of belief and glorification, they did so in all their meaning and they partook of them with all their senses.

However, after that revolution and upheaval, the subtle faculties have gradually sunk into sleep and the senses fallen from that point of realities into heedlessness; like fruits, under the veil of familiarity, those blessed words have gradually lost their delicacy and freshness.

Simply, as though drying up through the air of superficiality, only a little freshness remains, and this may be restored to its former state only through drastic surgery of a reflective and reasoning kind.

Thus, it is because of this that another can reach the virtue and level the Companions attained to in forty minutes, only in forty years.

Third Reason:

As is proved in the Twelfth, Twenty-Fourth, and Twenty-Fifth Words, the comparison of prophethood and sainthood is that of the sun itself and the sun's image as it appears in mirrors.

Thus, however much higher the sphere of prophethood is than that of sainthood, the servants of the sphere of prophethood and the Companions, the stars of that Sun, have to be superior to the righteous in the sphere of sainthood to the same degree.

The legacy of prophethood and veracity, which is the supreme sainthood, is the sainthood of the Companions; even if a saint attains to this, he still cannot reach the level of the Companions, the first rank.

We shall explain three out of the numerous aspects of this Third Reason.

First Aspect:

The Companions cannot be reached in interpretation of the law, that is, in deducing its ordinances, that is, in understanding what pleases Almighty God from His Word.

ve müheyyic bir zamanda, her zikir ve tesbih, bütün manasının tabakatını turfanda ve taravetli ve taze ve genç bir surette ifade ettiği gibi;

o inkılab-ı azîmin tarrakası altında olan insanların bütün hissiyatını, letaif-i manevîyesini uyandırmış; hattâ vehm ü hayal ve sır gibi duygular hüşyar ve müteyakkız bir surette o zikir, o tesbihlerdeki müteaddid manaları kendi zevklerine göre alır, emer.

İşte şu hikmete binaen bütün hissiyatları uyanık ve letaifleri hüşyar olan sahabeler, envar-ı imaniye ve tesbihîyeyi câmi' olan kelimat-ı mübarekeyi dedikleri vakit, kelimenin bütün manasıyla söyler ve bütün letaifiyle hisse alırlardı.

Halbuki o infilak ve inkılabdan sonra, gitgide letaif uykuya ve havas o hakaik noktasında gaflete düşüp o kelimat-ı mübareke, meyveler gibi gitgide, ülfet perdesiyle letafetini ve taravetini kaybeder.

Âdeta sathîlik havasıyla kuruyor gibi az bir yaşlık kalıyor ki kuvvetli, tefekkürî bir ameliyatla ancak evvelki hali iade edilebilir.

İşte bundandır ki kırk dakikada bir sahabenin kazandığı fazilete ve makama, kırk günde, hattâ kırk senede başkası ancak yetişebilir.

Üçüncü Sebep:

On İkinci ve Yirmi Dördüncü ve Yirmi Beşinci Sözlerde ispat edildiği gibi nübüvvetin velayete nisbeti, güneşin ayn-ı zatıyla, âyinelerde görülen güneşin misali gibidir.

İşte daire-i nübüvvet, daire-i velayetten ne kadar yüksek ise daire-i nübüvvetin hademeleri ve o güneşin yıldızları olan sahabeler dahi daire-i velayetteki sulehaya o derece tefevvuku olmak lâzım geliyor.

Hattâ velayet-i kübra olan veraset-i nübüvvet ve sıddıkiyet ki sahabelerin velayetidir, bir veli kazansa yine saff-ı evvel olan sahabelerin makamına yetişmez.

Şu üçüncü sebebin müteaddid vücuhundan üç vechini beyan ederiz:

Birinci Vecih:

İçtihadda yani istinbat-ı ahkâmı, yani Cenab-ı Hakk'ın marziyatını kelâmından anlamakta sahabelere yetişilmez.

Because that mighty Divine revolution revolved on understanding the dominical wishes and Divine ordinances.

All minds were turned towards deducing the Divine ordinances.

All hearts were eager to know "What does our Sustainer want from us?"

All that happened at that time did so in a way that made this known and understood. The discussions of the time concerned them.

Thus, since everything and all situations and discussions and conversations and stories occurred in such a way as to give some sort of instruction in these meanings, and since this perfected the Companions' capacities and illuminated their minds,

and since their ability to interpret the law and deduce its ordinances was ready to be lit up like a match,

someone at this time with the intelligence and capacity of the Companions could not reach in ten years or perhaps in a hundred, the level of deduction and interpretation they reached in a day or a month.

Because now, worldly happiness is the focus of attention in place of eternal happiness.

Mankind's attention and view is directed towards different goals.

#508

Since the struggle for livelihood together with lack of reliance on God has bewildered man's spirit, and Naturalist and Materialist philosophies have blinded his intellect,

just as the social environment does not strengthen a person's mind and capacity in the matter of interpreting the Divine law, so it confuses and scatters them.

We proved in the discussion on interpretation of the law in the Twenty-Seventh Word in the comparison between Sufyan ibn Uyayna and someone of his intelligence today that the other person could not acquire in a hundred years what Sufyan acquired in ten.

Second Aspect:

The level of the Companions in closeness to God cannot be attained with the feet of sainthood.

For Almighty God is infinitely close to us; closer to us than everything, but we are infinitely distant from Him.

Divine proximity may be gained in two ways:

The First is through the unfolding of Divine immediacy, to which the Divine proximity in prophethood looks, and which the Companions manifested through the legacy of prophethood and conversation of the Prophet.

Çünkü o zamandaki o büyük inkılab-ı İlahî, marziyat-ı Rabbaniyeyi ve ahkâm-ı İlahiyeyi anlamak üzere dönerdi.

Bütün ezhan, istinbat-ı ahkâma müteveccih idi.

Bütün kalpler "Rabb'imizin bizden istediği nedir?" diye merak ederdi.

Ahval-i zaman, bu hali işmam ve ihsas edecek bir tarzda cereyan ediyordu. Muhaverat, bu manaları tazammun ederek vuku buluyordu.

İşte bunun için her şey ve her hal ve muhavereler ve sohbetler ve hikâyeler, bütün o manaları bir derece ders verecek bir tarzda cereyan ettiğinden, sahabenin istidadını tekmlil ve fikirlerini tenvir ettiğinden,

içtiḥad ve istinbatta istidadı kibrit derecesinde nurlanmaya hazır olduğundan

bir günde veya bir ayda kazandığı mertebe-i istinbat ve içtiḥadı, o sahabenin derece-i zekâvetinde ve istidadında olan bir adam, şu zamanda on senede, belki yüz senede kazanmayacaktır.

Çünkü şimdi saadet-i ebediyeye bedel, saadet-i dünyeviye medar-ı nazardır.

Beşerin nazar-ı dikkati, başka maksatlara müteveccihdir.

Tevekkülsüzlük içinde derd-i maişet, ruha sersemlik ve felsefe-i tabiiye ve maddiye akla körlük verdiğinden

beşerin muhit-i içtimaîsi, o şahsın zihnine ve istidadına, içtiḥad hususunda kuvvet vermediği gibi teşettüt veriyor, dağıtıyor.

Yirmi Yedinci Söz'ün içtiḥad bahsinde, Süfyan İbn-i Uyeyne ile onun zekâveti derecesinde birinin muvazenesinde ispat etmişiz ki Süfyan'ın on senede kazandığını, öteki yüz senede kazanamıyor.

İkinci Vecih:

Sahabelerin kurbiyet-i İlahiye noktasındaki makamlarına velayet ayağıyla yetiştirilmez.

Çünkü Cenab-ı Hak bize akrebdır ve her şeyden daha ziyade yakındır. Biz ise ondan nihayetsiz uzağız.

Onun kurbiyetini kazanmak iki suretle olur.

Birisi: Akrebiyetin inkişafıyladır ki nübüvvetteki kurbiyet ona bakar ve nübüvvet veraseti ve sohbeti cihetiyle sahabeler o sırta mazhardırlar.

The Second Way is to traverse the degrees of our distance from God and be honoured with Divine proximity to an extent.

Most of the spiritual voyaging of sainthood is according to this, and illumination through the self and through the outside world proceeds in this way.

Thus, the first way is purely given, it is not acquired; it is attraction, the drawing of the Most Merciful One, and it is being loved by Him.

The path is short, but very severe, very elevated, very pure, and without shadow.

The other is acquired, long, and in shadow.

Even if its strange wonders are many, it cannot reach the first in regard to quality and Divine proximity.

For example, there are two ways of reaching yesterday.

The first is not to be subject to the course of time. Through a sacred power, it is to rise above time, and see yesterday as present like today.

The second is to traverse the distance of a year, to travel and turn, and come to yesterday.

But still yesterday cannot be held; it leaves the person and departs.

In just the same way, there are two ways of passing from the apparent to reality.

The first is to be carried away directly on the attraction of reality, and, without entering the intermediate realm of the sufi way, to find reality within the apparent itself.

The second is to pass through many levels through spiritual journeying.

For sure, the saints are successful in annihilating the soul and kill the evil-commanding soul, but they still cannot reach the Companions.

Because, since the Companions' souls had been purified and cleansed, through the many faculties within the soul, they manifested to a greater degree the varieties of worship, and thanks, and praise.

After the soul has been annihilated, the worship of the saints acquires a simpleness and plainness.

Third Aspect:

The Companions cannot be reached in regard to virtuous actions and good deeds pertaining to the hereafter.

#509

Because, just as in certain conditions in a frightening and important post, a soldier may gain in one hour's watch the virtue of a year's worship,

İkinci suret: Bu'diyetimiz noktasında kat'-ı meratib edip bir derece kurbiyete müşerref olmaktır ki

ekser seyr ü sülûk-u velayet ona göre ve seyr-i enfûsî ve seyr-i âfakî bu suretle cereyan ediyor.

İşte birinci suret sırf vehbîdir, kesbî değil; incizabdır, cezb-i Rahmanîdir ve mahbubiyettir.

Yol kısadır fakat çok metin ve çok yüksektir ve çok hâlistir ve gölgesizdir.

Diğeri; kesbîdir, uzundur, gölgelidir.

Acayip hârikaları çok ise de kıymetçe, kurbiyetçe evvelkisine yetişemez.

Mesela, nasıl ki dünkü güne, bugün yetişmek için iki yol var:

Birincisi: Zamanın cereyanına tabi olmayarak, bir kuvvet-i kudsiye ile fevka'z-zaman çıkıp dünü, bugün gibi hazır görmektir.

İkincisi: Bir sene kat'-ı mesafe edip, dönüp dolaşıp düne gelmektir.

Fakat yine dünü elde tutamıyor, onu bırakıp gidiyor.

Öyle de zahirden hakikate geçmek iki suretledir:

Biri: Doğrudan doğruya hakikatin incizabına kapılıp, tarikat berzahına girmeden hakikati ayn-ı zahir içinde bulmaktır.

İkincisi: Çok meratibden seyr ü sülûk suretiyle geçmektir.

Ehl-i velayet, çendan fena-i nefse muvaffak olurlar, nefs-i emmareyi öldürürler. Yine sahabeye yetişemiyorlar.

Çünkü sahabelerin nefisleri tezkiye ve tathir edildiğinden; nefsin mahiyetindeki cihazat-ı kesîre ile ubudiyetin envaina ve şükür ve hamdin aksamına daha ziyade mazhardırlar.

Fena-i nefisten sonra, ubudiyet-i evliya besatet peyda eder.

Üçüncü Vecih:

Fazilet-i a'mal ve sevab-ı ef'al ve fazilet-i uhreviye cihetinde sahabelere yetişilmez.

Çünkü nasıl bir asker bazı şerait dâhilinde, mühim ve mahuf bir mevkide, bir saat nöbette, bir sene ibadet kadar bir fazilet kazanabilir

and by being hit by a bullet may rise in one minute to a station similar to a degree of sainthood which can only be gained in at least forty years;

so too, the Companions' service in the establishment of Islam and propagating the decrees of the Qur'an and their declaring war on the whole world for Islam was so elevated that others cannot reach one minute of it in a year.

It may even be said that in that sacred service all their minutes were like that one minute of the martyred soldier.

All their hours were like the one hour's watch of a faithful soldier in some terrifying post in which the acts are few, but the recompense great and value high.

Indeed, since the Companions formed the first rank in the establishment of Islam and spreading of the lights of the Qur'an,

in accordance with the rule '*the cause is like the doer*,' a share of all the good works of all the Islamic community passes to them.

The Islamic community saying "*O God! Grant blessings to our master Muhammad and to his Family and Companions*" shows that the Companions receive a share of the good works of their whole community.

Furthermore, just as an insignificant characteristic in the root of a tree takes on a large form in the tree's branches, and is larger than the largest branch;

and just as a small protuberance at the beginning gradually forms a mass; and just as an excess the size of a needle point at a central point may become more than a metre at the circumference of the circle,

just like these four examples, since the Companions were from the roots and foundations of the luminous tree of Islam, and were at the beginning of luminous lines of the structure of Islam, and were from among the leaders of the Islamic community and were the first of their number

and since they were close to the centre of the Sun of Prophethood and Lamp of Reality, a few of their actions were many and their small acts of service, great.

To reach their level necessitates being a true Companion.

O God! Grant blessings to our master Muhammad, who said: "My Companions are like the stars, whichever of them you follow, you will be rightly guided," and to his Family and Companions, and grant them peace.

{[*]: *al-'Ajluni, Kashf al-Khafa*, i, 132, No: 381.} and, "*The best of centuries is my century*," {[*]: *Bukhari, Shahada*, 9; *Fada'il Ashab al-Nabi*, 1; *Ayman*, 10, 27; *Tirmidhi, Fitan*, 45.}

ve bir dakikada bir kurşunu yemekle, en ekall kırk günde ancak kazanılacak velayet derecesi gibi bir makama çıkıyor.

Öyle de sahabelerin tesis-i İslâmiyet'te ve neşr-i ahkâm-ı Kur'aniyede hizmetleri ve İslâmiyet için bütün dünyaya ilan-ı harp etmeleri, o kadar yüksektir ki bir dakikasına başkaları bir senede yetişemez.

Hattâ denilebilir ki bütün dakikaları -o hizmet-i kudsiyede- o şehit olan neferin dakikası gibidir.

Bütün saatleri, müthiş bir makamda bir saat nöbet tutan fedakâr bir neferin nöbeti gibidir ki amel az, ücreti çok, kıymeti yüksektir.

Evet, sahabeler madem İslâmiyet'in tesisinde ve envar-ı Kur'anîyenin neşrinde, saff-ı evvel teşkil ediyorlar.

لَسَبَبُ كَالْفَاعِلِ سırrınca bütün ümmetin hasenatından onlara hisse çıkar.

Ümmetin اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى اٰلِهِ demesiyle sahabelerin, bütün ümmetin hasenatından hissedarlıklarını gösteriyor.

Hem nasıl ki bir ağacın kökündeki küçük bir meziyet; ağacın dallarında büyük bir suret alır, büyük bir daldan daha büyüktür.

Hem nasıl ki mebdede küçük bir irtifa, gittikçe bir yekûn teşkil eder. Hem nasıl ki nokta-i merkeziyeye yakın bir iğne ucu kadar bir ziyadeli; daire-i muhitada, bazen bir metre kadar ziyadeye mukabil geliyor.

Aynen şu dört misal gibi sahabeler, İslâmiyet'in şecere-i nuraniyesinin köklerinden, esaslarından oldukları hem bina-yı İslâmiyet'in hutut-u nuraniyesinin mebdeinde hem cemaat-i İslâmiyenin imamlarından ve adetlerinin evvellerinde

hem Şems-i Nübüvvet ve Sirac-ı Hakikat'in merkezine yakın olduklarından; az amelleri çoktur, küçük hizmetleri büyüktür.

Onlara yetişmek için hakiki sahabe olmak lâzım geliyor.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الَّذِي قَالَ اَصْحَابِيْ كَا لِنُجُوْمٍ بِاَيِّهِمْ اِقْتَدَيْتُمْ اِهْتَدَيْتُمْ وَ خَيْرُ الْقُرُونِ قَرْنِيْ وَعَلَى اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ وَسَلَّمَ

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

{[*]: Qur'an, 2:32.}

#510

QUESTION: It is said, the Companions saw God's Noble Messenger(Peace and blessings be upon him), then they believed.

However we have believed without seeing him, in which case our belief is stronger.

Also, there are narrations mentioning the strength of our belief, are there not?

THE ANSWER: At that time, when all ideas were opposed and hostile to the truths of Islam, the Companions believed so strongly -sometimes on only seeing the person of God's Messenger (PBUH) and without miracles- that all the generally held ideas in the world did not shake them.

Let alone doubts, they did not even cause some of them the slightest anxiety or scruple.

You are comparing your belief with that of the Companions, but how can there be any comparison?

For despite your seeing with the mind's eye, not the Messenger's (PBUH) humanity and bodily form, which was the seed of the Tuba-tree of his prophethood, but through all the lights of Islam and truths of the Qur'an, his luminous, magnificent collective personality, encompassed by a thousand miracles, you waver and fall into doubt at the word of a European philosopher.

Yet due to their belief, the Companions did not waver in the face of the attacks of the entire world of unbelief and of the Christians, Jews, and philosophers?

And how can you compare the intense fear of God of the Companions and their complete righteousness, which demonstrated the strength of their belief and proceeded from it,

and your dull belief, which due to your extreme weakness does not impel you to perform even the obligatory practices completely, O you who make such a claim!?

However, the Hadith the meaning of which is: *"Those at the end of time who do not see me and believe, are more acceptable,"* refers to particular virtues.

{[*]: Musnad, v, 248, 257, 264; al-Hakim, al-Mustadrak, iii, 41; iv, 89.}

It concerns certain special individuals. Our discussion, however, is in regard to general virtue and the majority.

SUAL: Deniliyor ki: Sahabeler Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmı gördüler, sonra iman ettiler.

Biz ise görmeden iman ettik. Öyle ise imanımız daha kavîdir.

Hem kuvvet-i imanımıza delâlet eden rivayet var?

ELCEVAP: Sahabeler o zamanda, efkâr-ı âmme-i âlem hakaik-i İslâmiyeye muarız ve muhalif iken -sahabeler- yalnız suret-i insaniyede Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmı görüp, bazen mu'cizesiz olarak öyle bir iman getirmişler ki bütün efkâr-ı âmme-i âlem, onların imanlarını sarsmıyordu.

Şüphe değil, bazısına vesvese de vermezdi.

Sizler iseniz kendi imanınızı, sahabelerin imanlarıyla muvazene ediyorsunuz.

Bütün efkâr-ı âmme-i İslâmiye, imanınıza kuvvet ve senet olduğu halde; Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmın şecere-i tûba-i nübüvvetinin çekirdeği olan beşeriyeti ve suret-i cismaniyesini değil belki umum envar-ı İslâmiye ve hakaik-i Kur'aniye ile nurani muhteşem şahs-ı manevîsini bin mu'cizat ile muhat olarak akıl gözüyle gördüğünüz halde, bir Avrupa feylesofunun sözüyle vesveseye ve şüpheyeye düşen imanınız nerede?

Bütün âlem-i küfrün ve Nasâra ve Yehud'un ve feylesofların hücumlarına karşı sarsılmayan sahabelerin imanları nerede?

Hem sahabelerin kuvvet-i imanlarını gösteren ve imanlarının tereşşuhatı olan şiddet-i takvaları ve kemal-i salâhatleri nerede?

Ey müddeî! Senin şiddet-i zaafından, feraizi tamamıyla senden göstermeyen sönük imanın nerede?

Amma hadîste vârid olan ki *"Âhir zamanda beni görmeyen ve iman getiren, daha ziyade makbuldür."* mealindeki rivayet, hususi fazilete dairdir.

Has bazı eşhas hakkındadır. Bahsimiz ise fazilet-i külliye ve ekseriyet itibarıyladır.

SECOND QUESTION: They say that the saints and possessors of perfection abandoned the world.

It even says in a Hadith: "Love of this world is the source of all error."

{[*]: *al-Munawi, Fayd al-Qadir, iii, 368, No: 3662.*}

Whereas the Companions were very involved in the world. It was not abandoning the world, some of them were ahead of the civilized of that time, even.

How is it that you say that even the least of such Companions was of greater worth than the greatest saint?

THE ANSWER:It has been proved decisively in the Second and Third Stopping-Places of the Thirty-Second Word that

to love the face of the world which looks to the hereafter and that which looks to the Divine Names is not the cause of loss, but the means to perfection and attainment

and however far one goes in those two faces, the further one goes in worship and knowledge of God.

The world of the Companions was in those two faces.

They saw this world as the arable field of the hereafter, and sowed and reaped it.

İKİNCİ SUAL: Diyorlar ki: Ehl-i velayet ve ashab-ı kemalât, dünyayı terk etmişler.

Hattâ hadîste var ki: "Dünya muhabbeti bütün hataların başıdır."

Halbuki sahabeler dünyaya pek çok girmişler; terk-i dünya değil belki bir kısım sahabe, o zamanın ehl-i medeniyetinden daha ileri gitmişler.

Nasıl oluyor ki böyle sahabelerin en ednasına, en büyük bir veli kadar kıymeti var, diyorsunuz?

ELCEVAP: Otuz İkinci Söz'ün İkinci ve Üçüncü Mevkıflarında gayet kat'î ispat edilmiştir ki:

Dünyanın âhirete bakan yüzüyle, esma-i İlahiyeye mukabil olan yüzünü sevmek; sebab-i noksaniyet değil belki medar-ı kemaldır

ve o iki yüzde ne kadar ileri gitse daha ziyade ibadet ve marifetullahta ileri gider.

Sahabelerin dünyası ise işte o iki yüzdedir.

Dünyayı âhiret mezraası görüp ekip biçmişler.

They saw beings as the mirrors of the Divine Names, and gazed on them yearningly.

As for the transience of the world, that is its transitory face, which looks to man's base desires.

THIRD QUESTION: The sufi paths are the ways of reality.

Some of the heroes and leaders of the Naqshbandi Order, which is claimed to be the most famous, the most elevated, and the highway among the sufi ways, defined its basis as follows.

They said: On the Naqshbandi way four 'abandonings' are necessary: abandoning the world, abandoning the hereafter, abandoning existence, and abandoning abandoning.

That is to say, on the Naqshi way one has to give up four things: both give up this world; and, on account of the soul, not make even the hereafter one's true aim;

forget one's existence; and in order not to become vain and proud, not think about these acts of renunciation.

That means true knowledge of God and human perfections are attained through giving up what is other than God?

THE ANSWER: If man consisted of only a heart, it would be necessary to give up everything other than God, and to leave behind even the Divine Names and attributes and bind one's heart to the Divine Essence alone.

But man possesses many senses and subtle faculties charged with duties, like the mind, spirit, soul, and others.

The perfect man is he who, driving all those subtle senses towards reality on the different ways of worship particular to them, marches heroically like the Companions in a broad arena and rich fashion towards the goal, with the heart as commander and the subtle faculties as soldiers.

For the heart to abandon its soldiers in order to save only itself and to proceed on its own is the cause not of pride, but of distress.

FOURTH QUESTION:

Where does the claim of the Companions' superiority spring from? And who put it forward?

Why should this matter be made the subject of discussion at this time?

Also, why is there this claim of equality with the great interpreters of the law?

THE ANSWER: There are two groups who say these things.

Mevcudatı, esma-i İlahiyenin âyinesi görüp müştakane temaşa edip bakmışlar.

Fena-i dünya ise fâni yüzüdü ki insanın hevesatına bakar.

ÜÇÜNCÜ SUAL: Tarikatlar, hakikatlerin yollarıdır.

Tarikatların içerisinde en meşhur ve en yüksek ve cadde-i kübra iddia olunan tarîk-ı Nakşibendî hakkında, o tarîkatın kahramanlarından ve imamlarından bazıları esasını böyle tarif etmişler.

Demişler ki:

دَرْ طَرِيقِ نَقْشِ بَنْدِی لَا زِمَّ آمَدَارِ تَرْكِ
تَرْكِ دُنْيَا تَرْكِ عُقْبَى تَرْكِ هَسْتِ تَرْكِ تَرْكِ

Yani, tarîk-ı Nakşî'de dört şeyi bırakmak lâzım. Hem dünyayı hem nefis hesabına âhireti dahi maksud-u hakiki yapmamak

hem vücudunu unutmak hem ücbe, fahre girmemek için bu terkleri düşünmemektir.

Demek, hakiki marifetullah ve kemalât-ı insaniye terk-i mâsiva ile olur?

ELCEVAP: Eğer insan yalnız bir kalpten ibaret olsaydı bütün mâsivayı terk, hattâ esma ve sıfâtı dahi bırakmak, yalnız Cenab-ı Hakk'ın zatına rabt-ı kalp etmek lâzım gelirdi.

Fakat insanın akıl, ruh, sır, nefis gibi pek çok vazifedar letaifi ve hâsseleri vardır.

İnsan-ı kâmil odur ki: Bütün o letaifi; kendilerine mahsus ayrı ayrı tarîk-ı ubudiyette, hakikat canibine sevk etmek ile sahabe gibi geniş bir dairede, zengin bir surette, kalp bir kumandan gibi letaif askerleriyle kahramanane maksada yürüsün.

Yoksa kalp, yalnız kendini kurtarmak için askerini bırakıp tek başıyla gitmek, medar-ı iftihar değil belki netice-i ıztırdır.

DÖRDÜNCÜ SUAL:

Sahabelere karşı iddia-yı rûçhan nereden çıkıyor? Kim çıkarıyor?

Şu zamanda, bu meseleyi medar-ı bahis etmek nedendir?

Hem müçtehidîn-i izama karşı müsavat dava etmek neden ileri geliyor?

ELCEVAP: Şu meseleyi söyleyen iki kısımdır:

Some are the sincere religious scholars and men of religion who, seeing certain Hadiths, open up such discussions in order to encourage and hearten the pious and the upright at this time.

We do not have anything to say to them. They are anyway few and are quickly made aware.

The other group, however, consists of most fearsome, conceited people who want to spread their denial of the schools of law by claiming equality with the great interpreters of the law, and to further their irreligion by claiming equality with the Companions.

Because **firstly**, those people of misguidance have become depraved, and have become addicted to depravity, and cannot carry out the obligations of the Shari'a, since they form an obstacle to their depravity.

In order to find a pretext for themselves, they say: "These questions may be interpreted. The schools of law are opposed to each other in these matters.

#512

And the interpreters of the law were human beings like us, and may have made mistakes.

In which case, like them we shall interpret the Divine law and perform our worship as we wish.

Why should we be compelled to follow them?"

Thus, due to these Satanic wiles, these wretches put themselves outside the fold of the schools of law.

It is demonstrated clearly in the Twenty-Seventh Word just how baseless and rotten these claims are, so we refer you to that.

Secondly; that group of the people of misguidance saw that the matter does not end with the interpreters of the law,

for what lay on their shoulders were only the theoretical matters of religion.

Whereas this group wants to give up and change the essential teachings of religion.

If they say: "We are better than them," the matter does not finish there.

For interpreters of the law may interfere in theoretical matters and in secondary matters which are not categorical,

but these people of misguidance who follow no school of law want to mix their ideas in the essentials of religion as well, and to change matters which are not capable of being changed, and to oppose the incontrovertible pillars of Islam.

And so they are bound to attack the Companions, who are the bearers and supports of the essentials of religion.

Bir kısmı, safi ehl-i diyanet ve ehl-i ilimdir ki bazı ehadisi görmüşler, şu zamanda ehl-i takva ve salahati teşvik ve tergib için öyle mebhaslar açıyorlar.

Bu kısma karşı sözümüz yok. Zaten onlar azdırlar, çabuk da intibaha gelirler.

Diğer kısım ise gayet müthiş mağrur insanlardır ki mezhepsizliklerini, müçtehidîn-i izama müsavat davası altında neşretmek istiyorlar ve dinsizliklerini, sahabeye karşı müsavat davası altında icra etmek istiyorlar.

Çünkü: **Evvelen:** O ehl-i dalalet sefahete girmiş, sefahette tiryaki olmuş; sefahete mani olan tekâlif-i Şer'iyyeyi yapamıyor.

Kendine bir bahane bulmak için der ki: "Şu mesail, içtihadıdırler. O mesailde, mezhepler birbirine muhalif gidiyor.

Hem onlar da bizim gibi insanlardır, hata edebilirler.

Öyle ise biz de onlar gibi içtihad ederiz, istediğimiz gibi ibadetimizi yaparız.

Onlara tabi olmaya ne mecburiyetimiz var?"

İşte bu bedbahtlar, bu desise-i şeytaniye ile başlarını mezahibin zincirinden çıkarıyorlar.

Bunların şu davaları ne kadar çürük, ne kadar esassız olduğu Yirmi Yedinci Söz'de kat'î bir surette gösterildiğinden ona havale ederiz.

Sâniyen: O kısım ehl-i dalalet baktılar ki müçtehidînlerde iş bitmiyor.

Onların omuzlarındaki yalnız nazariyat-ı diniyedir.

Halbuki bu kısım ehl-i dalalet, zaruriyat-ı diniyeyi terk ve tağyir etmek istiyorlar.

"Onlardan daha iyiyiz." deseler, meseleleri tamam olmuyor.

Çünkü müçtehidîn, nazariyata ve kat'î olmayan teferruata karışabilirler.

Halbuki bu mezhepsiz ehl-i dalalet, zaruriyat-ı diniyede dahi fikirlerini karıştırmak ve kabil-i tebdil olmayan mesaili tebdil etmek ve kat'î erkân-ı İslâmiyeye karşı gelmek istediklerinden;

elbette zaruriyat-ı diniyenin hameleleri ve direkleri olan sahabelere ilâşecekler.

Alas! It has been proved decisively in the Twenty-Seventh Word that not animals in human form like them, but true human beings and the greatest of the saints even, who are the most perfect of true human beings, cannot win the case claiming equality with the least of the Companions.

O God! Grant blessings and peace to Your Messenger, who said: "Do not insult my Companions!"

By the One in Whose hand is my self, if one of you were to spend gold equivalent to Mt. Uhud, he could not attain to the equivalent of two handfuls that one of them spent, or even half that."

{[*]: Bukhari, Fada'il Ashab al-Nabi, 5; Muslim, Fada'il al-Sahaba, 221, 222}

Glory be unto You, we have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.

Heyhat! Değil bunlar gibi insan suretindeki hayvanlar, belki hakiki insanlar ve hakiki insanların en kâmilleri olan evliyanın büyükleri; sahabenin küçüklerine karşı müsavat davasını kazanamadıkları, gayet kat'î bir surette Yirmi Yedinci Söz'de ispat edilmiştir.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى رَسُوْلِكَ الَّذِى قَالَ لَا تَسُبُّوْا
اَصْحَابِىْ..

لَوْ اَنْفَقَ اَحَدُكُمْ مِثْلَ اُحَدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ نِصْفَ مُدٍّ مِنْ
اَصْحَابِىْ
صَدَقَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ
الْحَكِيْمُ

#513

The Twenty-eighth Word

This Word is about Paradise and consists of two Stations. The First indicates some of the subtle wonders of Paradise.

However, it does not prove the existence of Paradise, since this has been proved in brilliant fashion by the twelve decisive Truths of the Tenth Word and by the firm and clear consecutive arguments in Arabic which form the basis and summary of the Tenth Word and the Second Station of this Word.

This Station discusses in question and answer form a number of the aspects of Paradise which have been the cause of criticism.

If Divine assistance is forthcoming, a great Word will later be written about that mighty truth. God willing.

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

And give glad tidings to those who believe and act righteously that theirs shall be gardens beneath which flow rivers. Everytime they are fed with fruits therefrom, they will say: "Why, this is what we were fed with before." For they will be given things in similitude. And they shall have therein spouses pure, and shall abide there for ever.

Yirmisekizinci Söz

Şu söz, Cennet'e dairdir. Şu Söz'ün iki makamı var. Birinci Makam, Cennet'in Bâzı letâifine işaret eder.

Fakat Onuncu Söz'de on iki hakikat-ı katia ile, gâyet kat'î bir sûrette ve bu Söz'ün İkinci Makamında Onuncu Söz'ün hülâsası ve esâsı, müteselsil gâyet metin arabî bir bürhân-ı kat'î ile gâyet parlak bir tarzda vücudu isbat olunan Cennet'in isbat-ı vücudundan bahis değil,

belki, şu makamda yalnız sual ve cevaba ve tenkide medâr olan birkaç ahvâl-i Cennet'ten bahseder.

Eğer tevfik-i İlahî refik olsa sonra azîm bir söz, o muazzam hakikata dair yazılacaktır, inşâallah.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا
قَالُوا هَذَا الَّذِى رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ
فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

The brief answers to a number of questions about eternal Paradise.

The descriptions of the Qur'an's verses about Paradise, which are more beautiful than Paradise, more lovely than the houris, and sweeter than the water of Salsabil, leave nothing to be said about it so that anyone should say it.

However, in order to bring closer to the understanding those shining, pre-eternal, post-eternal, elevated and exquisite verses, we shall mention a number of steps, and, as samples of that Qur'anic Paradise, a number of fine points which are like samples of its flowers.

We shall point to these through five allusive questions and answers.

Indeed, the same way as Paradise is the means both to all spiritual and non-physical pleasures, it is also the means to all physical pleasures.

QUESTION: What connection with eternity and Paradise has faulty, deficient, changing, unstable, and suffering corporeality? Since the spirit has elevated pleasures, that is sufficient. Why is bodily resurrection necessary for bodily pleasures?

#514

THE ANSWER: Because, just as in relation to water, air, and light, earth is dense and dark, but since it is the source and means of all the varieties of Divine artefacts, in meaning it rises above all the other elements;

and just as in regard to the mystery of its comprehensiveness and on condition it is purified, the human soul, which is also dense, rises above all the other human subtle faculties; so too corporeality is the richest and most comprehensive and all-embracing mirror to the manifestation of the Divine Names.

All the tools and instruments for measuring the contents of the treasures of mercy and reckoning their balances lie in corporeality.

For example, if scales to the number of sorts of food and their pleasures did not originate in the sense of taste in the tongue, it could not taste and weigh them all up, and recognize and experience them.

Also, the instruments for experiencing and knowing the manifestations of most of the Divine Names, and tasting and recognizing them, again lie in corporeality.

And the faculties for experiencing all the infinitely various pleasures are also in corporeality.

As is proved in the Eleventh Word, it is understood clearly from the disposition of the universe and man's comprehensiveness that the universe's Maker wants to make known all the treasures of His mercy, and all the manifestations of His Names, and to make experienced all the varieties of His bounties.

Cennet-i bâkiyeye dair bâzı suallere kısa cevablardır.

Cennet'e dair, Cennet'ten daha güzel, hurilerinden daha lâtif, selsebilinden daha tatlı olan Beyânât-ı âyât-ı Kur'aniye kimseye söz bırakmamıştır ki, fazla birşey söylensin.

Fakat o parlak, ezeli ve ebedî, yüksek ve güzel âyetleri fehme takrib için, bâzı basamakları; hem o cennet-i Kur'aniyeden nümune için bâzı çiçeklerin nümunesi nev'inden bâzı nükteleri söyleyeceğiz.

Beş rumuzlu soru ve cevapla işaret edeceğiz.

Evet, Cennet bütün lezâiz-i mâneviyeye medâr olduğu gibi, bütün lezaiz-i cismâniyeye de medârdır.

Sual: Kusurlu, noksanîyetli, mütegayyir, kararsız, elemli cismâniyetin ebediyetle ve Cennetle ne alâkası var? Mâdem, ruhun âlî lezaizi vardır; ona kâfidir. Lezâiz-i cismâniye için, bir haşr-i cismanî neden icâbediyor?

Elcevab: Çünkü: Nasıl toprak suya, havaya, ziyaya nisbeten kesafetli, karanlıklıdır; fakat masnuat-ı İlahiyenin bütün envâ'ına menşe' ve medâr olduğundan bütün anâsır-ı sairenin mânen fevkine çıktığı gibi..

hem kesafetli olan nefis-i insâniye; sırr-ı câmiîyet itibariyle, tezekkî etmek şartıyla bütün letâif-i insâniyenin fevkine çıktığı gibi.. öyle de, cismâniyet; en câmi', en muhit, en zengin bir âyine-i tecelliyat-ı Esmâ-i İlâhiyedir.

Bütün hazâin-i rahmetin müddeharatını tartacak ve mizana çekecek âletler, cismâniyettedir.

Meselâ: Dildeki kuvve-i zâika, rızık zevkinde envâ'-ı mat'ûmat adedince mizanlara menşe' olmasaydı; herbirini ayrı ayrı hissedip tanımazdı, tadıp tartamazdı.

Hem ekser Esmâ-i İlâhiyenin tecelliyatını hissedip bilmek, zevkedip tanımak cihazatı, yine cismâniyettedir.

Hem gâyet mütenevvi ve nihayet derecede ayrı ayrı lezzetleri hissedecek istidadlar, yine cismâniyettedir.

Mâdem şu kâinatın Sâniî, şu kâinatla bütün hazâin-i rahmetini tanıttırmak ve bütün tecelliyat-ı Esmâsını bildirmek ve bütün envâ'-ı ihsânâtını tattırmak istediğini; kâinatın gidişatından ve insanın câmiîyetinden, -Onbirinci Söz'de isbat edildiği gibi- kat'î anlaşılıyor.

The abode of bliss, therefore, which is a vast pool formed from the flood of the universe and a great exhibition of the textiles woven on the loom of the universe and an everlasting store of the crops produced in the arable field of this world, will resemble the universe to a degree.

And it will preserve all its fundamental matters, both corporeal and spiritual.

Its All-Wise Maker, the Most Compassionate One, will also give as recompense for the duties of the physical tools and instruments, pleasures worthy of them; and to His servants, as a wage and reward for the particular worship of each.

Otherwise a situation would occur that was contrary to His wisdom, justice, and mercy, which is in no way fitting for the beauty of His mercy and perfection of His justice, and in no way compatible with them.

QUESTION: If a body is living, its parts are constantly being formed and dissolved; it is doomed to extinction and cannot be eternal.

Eating and drinking are for the perpetuation of the individual, and sexual relations are for the perpetuation of the species. These are fundamental to this world,

but there is no need for them in the world of eternity and hereafter. So why are they among the greatest pleasures of Paradise?

THE ANSWER: Firstly, the bodies of living creatures are doomed to annihilation and death in this world because of an imbalance between what is taken in and what is expended.

#515

From childhood until maturity much is taken in, and after that what is expended increases; the balance is spoilt, and the body dies.

In the world of eternity, however, the particles of the body remain constant and are not subject to composition and dissolution, or else the balance remains constant .

In this world, the bodies of humans and animals are like guesthouses, barracks, and schools for particles. The lifeless particles enter them and acquire worthiness to be particles for the everlasting realm, which is living, then they leave them.

In the hereafter, however, according to the verse, "The Abode of the Hereafter, that is life indeed," the light of life is general. There is no necessity for that travelling, drill, and instruction in order to be illuminated. Particles will remain constant as permanent fixtures.

Like a closed circle or perpetual motion, the body of the living creature becomes eternal together with the functioning of the machine of bodily life for pleasure.

Elbette şu seyl-i kâinatın bir havz-ı ekberi ve bu kâinat tezgâhının işlediği mahsulâtın bir meşher-i âzamı ve şu mezraa-i dünyanın bir mahzen-i ebedîsi olan dar-ı saadet, şu kâinata bir derece benzeyecektir.

Hem cismanî, hem ruhânî bütün esâsâtını muhafaza edecektir.

Ve o Sâni'-i Hakîm ve o Âdil-i Rahîm; elbette cismanî âletlerin vezaifine ücret olarak ve hidematına mükâfat olarak ve ibâdât-ı mahsusalarına sevab olarak, onlara lâıyk lezaizi verecektir.

Yoksa hikmet ve adâlet ve rahmetine zıd bir hâlet olur ki, hiç bir cihetle onun cemâl-i rahmetine ve Kemâl-i Adâlet ine uygun değildir; kabil-i tevfiğ olamaz.

Sual: Cisim, eğer hayatî olsa; ecza-yı bedenî daim terkiib ve tahlilledir; inkıraza mahkûmdur, ebediyete mazhar olamaz.

Ekl ve şürb, beka-yı şahsî ve muamele-i zevciye ise beka-yı nev'î içindir ki; şu âlemde birer esâs olmuşlar.

Âlem-i Ebediyette ve Âlem-i uhrevîde, şunlara ihtiyaç yoktur. Neden Cennet'in en büyük lezaizi sırasına geçmişler?

Elcevab: Evvelâ, şu âlemde cism-i zihayatın inkıraza ve mevte mahkûmiyeti ise, varidat ve masarîfın müvâzenesizliğindendir.

Çocukluktan sinn-i Kemâle kadar varidat çoktur; ondan sonra masarîf ziyadeleşir, müvâzene kaybolur, o da ölür.

Âlem-i ebediyette ise; zerrat-ı cisim sâbit kalıp terkiib ve tahlile mâruz değil veyahut müvâzene sâbit kalır, (Hâşiye) varidat ile masarîf müvâzenettedir.

(Hâşiye): Şu dünyada cism-i insanî ve hayvanî, zerrat için güya bir misafirhane, bir kışla, bir mekteb hükmündedir ki; câmid zerreler ona girerler, hayatdar olan âlem-i bekaya zerrat olmak için liyakat kesbederler, çıkarlar.

Âhirette ise إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ sırınca, nur-u hayat orada âmmdır. Nurlanmak için o seyrüsefere ve o tâlimat ve tâlime lüzum yoktur. Zerreler demirbaş olarak sâbit kalabilirler.

Devr-i daimî gibi, cism-i zihayat; telezzüat için, hayat-ı cismâniye tezgâhının işlettirilmesiyle beraber ebedîleşir.

Although in this world eating and drinking and sexual relations arise from need and perform a function, various delights and pleasures have been placed within them as an immediate wage for the duty performed, and these are superior to other pleasures.

Since in this abode of sorrows eating and sexual relations are the means to so many wonderful and various pleasures.

Certainly in Paradise, which is the abode of pleasure and bliss, those pleasures will take on a sublime form. The recompense of the duties pertaining to the hereafter performed here will also be added to them as pleasure,

and they will be augmented by worldly needs which have taken the form of agreeable, otherworldly appetites, so will become an all- embracing, living source of pleasure worthy of Paradise and suitable to eternity.

Indeed, according to the meaning of the verse, *And what is the life of this world but amusement and play? But indeed the Abode of the hereafter, that is life indeed* substances, matters, which are inanimate and without consciousness and life in the abode of this world, there will be living and conscious.

Like human beings and animals here, the trees and stones there will understand commands and carry them out.

If you tell a tree to bring you such-and-such a fruit, it will bring it. And if you tell such-and-such a stone to come, it will come.

Since stones and trees will take on this elevated form, it surely necessitates that, together with preserving their bodily realities, eating, drinking, and sexual relations also will take on a form higher than their worldly form, higher to the degree that Paradise is higher than this world.

QUESTION: According to the meaning of: *Everyone will be together with those he loves in Paradise*, friend will be together with friend.

Therefore, love for God's sake kindled in a simple nomad during one minute's conversation with the Prophet (PBUH), means he has to be with the Prophet (Peace and blessings be upon him) in Paradise.

#516

But since God's Noble Messenger (PBUH) receives limitless effulgence, how can it be united with that of a simple nomad?

THE ANSWER: We shall allude to this elevated truth with a comparison.

For example, a magnificent personage set up a vast banquet and finely-adorned spectacle in a splendid garden. He prepared it in such a way that

Ekl ve şürb ve muamele-i zevciye; gerçi bu dünyada bir ihtiyaçtan gelir, bir vazifeye gider. Fakat, o vazifeye bir ücret-i muaccele olarak öyle mütenevvi lezzet içlerine bırakılmıştır ki, sâir lezâize tereccuh ediyor.

Mâdem bu dâr-ı elemde, bu kadar acib ve ayrı ayrı lezzetlere medâr; ekl ve nikâhtır.

Elbette dâr-ı lezzet ve saadet olan Cennet'te o lezzetler; o kadar ulvî bir Sûret alıp ve vazife-i dünyeviyyenin uhrevî ücretini de lezzet olarak ona katarak

ve dünyevî ihtiyacı dahi uhrevî bir hoş iştiha Sûretinde ilâve ederek, Cennet'e lâıyk ve ebediyete münasib, en câmi' hayatdar bir mâden-i lezzet olur.

Evet,

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ
لَهِيَ الْحَيَوَانُ

sırrınca, şu dâr-ı dünyada, câmid ve şuursuz ve hayatsız maddeler, orada şuurlu hayatdardırlar.

Buradaki insanlar gibi orada da ağaçlar, buradaki hayvanlar gibi oradaki taşlar; emri anlar ve yapar.

Sen bir ağaca desen : "Filân meyveyi bana getir", getirir. Filân taş a desen: "Gel", gelir.

Mâdem taş, ağaç, bu derece ulvî bir Sûret alırlar. Elbette ekl ve şürb ve nikâh dahi hakikat-ı cismâniyelerini muhafaza etmekle beraber cennet'in dünya fevkındaki derecesi nisbetinde, dünyevî derecelerinden o derece yüksek bir Sûret almaları iktiza eder.

Sual:

الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ

sırrınca: "Dost, dostuyla beraber Cennet'te bulunacaktır."

Halbuki, basit bir bedevî, bir dakikada sohbet-i Nebeviyede Lillâh için bir muhabbet peyda eder; o muhabbetle, Cennet'te Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın yanında bulunması lâzım gelir.

Halbuki gayr-ı mütenevvi feyze mazhar Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın feyzi, bir basit bedevî feyziyle nasıl birleşir?

Elcevab: Bir temsil ile, şu ulvî hakikata şöyle bir işaret ederiz ki, meselâ:

Gâyet güzel ve şa'şaalı bir bağda muhteşem bir zât gâyet büyük bir ziyafet, gâyet müzeyyen bir seyrangâh öyle bir Sûrette ihzâr etmiş ki:

it included all the delicious foods that the sense of taste can experience, and all the fine things that please the sense of sight, and all the wonders that amuse the faculty of imagination, and so on;

he included in it everything that would gratify and give pleasure to the external and inner senses.

Now, there were two friends and they went together to the banquet and sat down at a table in a pavilion.

But the sense of taste of one of them was very limited, so he received only minor pleasure.

His eyes could see only a little, he had no sense of smell, and he could not understand the wondrous arts nor comprehend the marvels.

He could only benefit from and take pleasure in a thousandth or even a millionth of that beautiful place, to the extent of his capacity.

The other man however had developed his outer and inner senses, his mind, heart, emotions, and subtle faculties so perfectly and to such a degree that

although he was next to his friend, he could perceive and experience all the subtleties and beauties and marvels and fine things in the exhibition, and receive their different pleasures.

Since this confused, sorrowful, and narrow world is thus, and although the greatest and the least are together, the difference between them is as great as from the ground to the Pleiades,

surely in Paradise, the realm of bliss and eternity, while friend is together with friend, each will receive his share from the table of the Most Merciful and Compassionate One in accordance with his capacity and to the extent of his abilities.

Even if the Paradises in which they are found are different, it will not be an obstacle to their being together.

For although the eight levels of Paradise are one above the other, the roof of all of them is the Sublime Throne.

If there are walled circles round a conical mountain, one within the other and one above the other from its foot to the summit, the circles are one over the other and look to one another, but do not prevent each other seeing the sun.

There are also various narrations of Hadiths indicating that the Paradises are in a manner close to this.

QUESTION: It is said in Hadiths: *“Although the houris are clothed in seventy garments, the marrow of their leg-bones may be seen.”* What does this mean? What sort of meaning can it have? What sort of beauty is this?

THE ANSWER: Its meaning is truly beautiful and its beauty is most lovely.

Kuvve-i zâikanın hissedecek bütün lezâiz-i mat'ûmatı câmi', kuvve-i bâsıranın hoşuna gidecek bütün mehâsini şâmil, kuvve-i hayaliyeyi keyiflendirecek bütün garâibi müştemil ve hâkezâ..

bütün havass-ı zâhire ve bâtnayı okşayacak ve memnun edecek herşeyi içine koymuştur.

Şimdi iki dost var. Beraber o ziyafete giderler. Bir locada, bir sofrada oturuyorlar.

Fakat, birisinin kuvve-i zâikası pek az olduğundan cüz'î zevk alır.

Gözü de az görüyor. Kuvve-i şâmmesi yok. Sanayi-i garibeden anlamaz. Hârika şeyleri bilmez.

O nüzhetgâhın, binden ve belki milyondan birisini, kabiliyeti nisbetinde ancak zevkederek istifade eder.

Diğeri; ise bütün zâhirî ve bâtinî duyguları, akıl ve kalb ve his ve lâtifeleri, o derece mükemmel ve o mertebe inkişaf etmiştir ki;

o seyrangâhtaki bütün incelikleri, güzellikleri ve letâifi ve garâibi ayrı ayrı hissedip zevkederek, ayrı ayrı lezzet aldığı halde o dost ile omuz omuzadır.

Mâdem, bu karmakarışık, elemli ve daracık şu dünyada böyle oluyor. En küçük ile en büyük beraber iken, serâdan süreyyaya kadar fark oluyor.

Elbette dar-ı saadet ve ebediyet olan Cennet'te bittarîk-ıl evlâ: Dost dostu ile beraber iken, herbirisi istidadına göre sofrâ-i Rahmânürrahîm'den, istidadları derecesinde hisselerini alırlar.

Bulundukları cennetler ayrı ayrı da olsa, beraber bulunmalarına mâni olmaz.

Çünkü: Cennet'in sekiz tabakası birbirinden yüksek oldukları halde, umumun damı Arş-ı A'zamdır.

Nasılki mahrutî bir dağın etrafında, birbiri içinde, birbirinden yüksek, kaidesinden zirvesine kadar surlu daireler bulunsa; o daireler birbirinin üstündedir; fakat, birbirinin güneş görmelerine mâni olmaz, birbirinden geçebilir, birbirine bakar.

Öyle de: Cennetler de buna yakın bir tarz ile olduğu, ehâdisin mütenevvi rivâyâtı işaret ediyor.

Sual: Ehâdiste denilmiş: *«Huriler yetmiş hulleyi giydikleri halde, bacaklarının kemiklerindeki ilikleri görünüyor.»* Bu ne demektir? Ne mânası var? Nasıl güzelliktir?

Elcevab: Mânası pek güzeldir ve güzelliği pek şirindir.

It is like this: in this world, which is ugly, inanimate, lifeless, and for the most part just a husk, beauty and loveliness only appear beautiful to the eye, and so long as familiarity is not an obstacle, that is sufficient.

Whereas in Paradise, which is beautiful, living, brilliant, and entirely the essence without the husk and the kernel without the shell, like the eye, all man's senses and subtle faculties will want to receive their different pleasures and various delights from the houris, the gentle sex, and from the women of this world, who will be like houris and even more beautiful.

That is to say, the Hadith indicates that from the beauty of their top garments to the marrow of their bones, each layer will be the means of pleasure to a sense and a subtle faculty.

Yes, by saying, "The houris wear seventy garments and the marrow of their leg-bones can be seen," the Hadith points out that

however many senses, feeling, powers, and faculties man has which are enamoured of beauty, worship pleasure, are captivated by ornament, and yearn for loveliness,

the houris comprise all of them – every sort of adornment and exquisite loveliness, physical and spiritual and immaterial, which will please and satisfy all of them, and gratify them and make them all happy.

That is to say, just as the houris are clothed in seventy of the varieties of the adornment of Paradise, and not one sort, none of which conceal the others; so they display beauty and loveliness perhaps seventy times greater than their own bodies and beings, all of different sorts and varieties.

They demonstrate the truth indicated by the verse: *There will be there all that the souls could desire and all that the eyes could delight in.*

There is also a Hadith which states that since in Paradise there are no unnecessary, extraneous, waste-matters, the people of Paradise will not excrete waste after eating and drinking

Since in this lowly world, trees, the most ordinary of living beings, do not excrete despite taking in much nourishment, why should the people of Paradise, who are the highest class of life?

QUESTION: It says in Hadiths: *"Some of the people of Paradise are given lands as extensive as the world, and thousands of palaces and hundreds of thousands of houris are bestowed on them."* What need has a single person of all these things, why should it be necessary? How can this be and what does it mean?

THE ANSWER: If man was only a lifeless being, or was only a vegetable creature consisting of a stomach, or consisted only of a limited, heavy, temporary, simple corporeality or animal body, he could not own many palaces and houris, or be fit for them.

Şöyle ki: Şu çirkin, ölü, câmid ve çoğu kısır olan dünyada; hüsün ve cemâl, yalnız göze güzel görünüp, ülfete mâni olmazsa, yeter.

Halbuki: Güzel, hayatdar, revnakdar, bütün kısırsız lüb ve kabuksuz iç olan Cennet'te; göz gibi bütün insanın duyguları, lâtifeleri cins-i lâtif olan hûrilerden ve hûriler gibi ve daha güzel, dünyadan gelme, Cennet'teki nisâ-i dünyeviyeden ayrı ayrı hisse-i zevklerini, çeşit çeşit lezzetlerini almak isterler.

Demek en yukarı hullenin güzelliğinden tut, tâ kemik içindeki iliklere kadar, birer hissin birer lâtifinin medâr-ı zevki olduğunu Hadîs işaret ediyor.

Evet, «Hûrilerin yetmiş hulleyi giymeleri ve bacaklarındaki kemiklerin ilikleri görünmesi» tâbiriyle Hâdis-i şerif işaret ediyor ki:

İnsanın ne kadar hüsünperver ve zevkperest ve zînete meftun ve cemâle müştak duyguları ve hassaları ve kuvaları ve lâtifeleri varsa,

umumunu memnun edip doyuracak ve herbirisini ayrı ayrı okşayıp mes'ud edecek, maddî ve mânevî her nevi zînet ve hüsn-ü cemâle hûriler câmi'dirler.

Demek hûriler Cennet'in aksam-ı zînetinden yetmiş tarzını, bir tek cinsten olmadığından birbirini setretmeyecek Sûrette giydikleri gibi; kendi vücudlarından ve nefis ve cisimlerinden, belki yetmiş mertebeden ziyade ayrı ayrı hüsün ve cemâlin aksamını gösteriyorlar.

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ

işaretinin hakikatını gösteriyorlar.

Hem, Cennet'te lüzumsuz, kısırlı ve fuzulî maddeler olmadığından; ehl-i Cennet'in ekl ve şürbünden sonra kazurâtı olmadığını, Hadîs-i şerif beyân ediyor.

Mâdem şu süflî dünyada, en âdi zîhayat olan ağaçlar, çok tegaddi ettikleri halde kazuratsız oluyorlar. En yüksek tabaka-i hayat olan Cennet ehli, neden kazuratsız olmasın?

Sual: Ehâdis-i şerifede denilmiştir ki: *«Bâzı ehl-i Cennet'e, dünya kadar bir yer veriliyor, yüzbinler kasr, yüzbinler hûri ihsan ediliyor.»* Birtek adama bu kadar şeylerin ne lüzumu var, ne ihtiyacı var, nasıl olabilir ve ne demektir?

Elcevab: Eğer insan, yalnız câmid bir vücud olsaydı veyahut yalnız mideden ibaret nebatî bir mahluk olsaydı veyahut yalnız mukayyed, ağır ve muvakkat ve basit bir zât-ı cismâniye ve bir cism-i hayvanîden ibaret olsaydı; öyle çok kasırlara, çok hurilere lâîk ve mâlik olmazdı.

But man is such a comprehensive miracle of power that even in this transitory world and brief life, if he is given the rule of all the world with its wealth and pleasures, his ambition is not satisfied – in respect of the need of some of his subtle faculties, which do not develop here.

It is therefore reasonable, right, and true that a person possessing an infinite capacity who knocks on the door of an infinite mercy with the hand of infinite desires and the tongue of infinite needs will receive in an eternal abode of bliss the Divine bounties described in Hadiths.

We shall observe this elevated truth through the telescope of a comparison.

It is as follows: Although, like this valley garden (*) all these gardens and vineyards of Barla have different owners, all the birds and sparrows and honey-bees in Barla, who have only a handful of grain for food, may say: “All the gardens and orchards of Barla are my pleasant resorts where I fly around and enjoy myself.”

() That is, the garden of Süleyman, who served this poor one with perfect loyalty for eight years, where this Word was written in one or two hours.*

Each may take possession of Barla and include it in its property. Others sharing it does not invalidate his ownership. ###

Similarly, a man who is a true human being may say: “My Creator made this world a house for me. The sun is my lamp and the stars my electric lights. The face of the earth is my resting-place spread with flowered carpets.” And he offers thanks to God.

The other creatures sharing it does not negate his statement.

On the contrary, the creatures adorn his house like decorations.

And so, if in this narrow fleeting world, by virtue of his humanity, man – and even a bird – claims a sort of power of disposal over such a vast sphere and receives such a vast bounty,

how can it be deemed unlikely that he is given ownership of a property stretching over a five hundred year distance in a broad and eternal abode of bliss?

Moreover, just as in this dense and dark narrow world the sun is present in the same way at the same time in numerous mirrors, so too, as is proved in the Sixteenth Word, a luminous being may be present in many places in the same way at the same time.

For example, Gabriel (Peace be upon him) being on a thousand stars simultaneously, and at the Divine Throne, and in the presence of the Prophet (PBUH), and in the Divine Presence;

Fakat insan, öyle câmi' bir mu'cize-i kudrettir ki; hattâ şu dünya-yı fânide, şu kısa bir ömürde, şu inkişaf etmemiş bâzı letâifinin ihtiyacı cihetiyle bütün dünyanın saltanatı, serveti ve lezâizi verilse belki hırsı tok olmayacaktır.

Halbuki ebedî bir dâr-ı saadette, nihayetsiz istidada mâlik, nihayetsiz ihtiyaçlar lisanıyla, nihayetsiz arzular eliyle, nihayetsiz bir rahmetin kapısını çalan bir insan; elbette Ehadîste beyân olunan ihsânât-ı İlâhiyeye mazhariyeti makuldür ve haktır ve hakikattır.

Ve şu hakikat-ı ulviyeye bir temsil dürbünüyle rasad edeceğiz.

Şöyle ki: Bu dere bahçesi gibi, (Haşiye) şu Barla bağ ve bahçelerinin herbirinin ayrı ayrı mâliki bulunduğu halde, Barla'da gıdası itibariyle ancak bir avuç yeme mâlik olan herbir kuş, herbir serçe, herbir arı «Bütün Barla'nın bağ ve bostanları, benim nüzhetgâhım ve seyrangâhımdır» diyebilir.

(Haşiye): Sekiz sene Kemâl-i sadakatla bu fakire hizmet eden Süleyman'ın bahçesidir ki, bir veya iki saat zarfında şu söz orada yazıldı.

Barla'yı zabtedip daire-i mülküne dâhil eder. Başkalarının iştirâki onun bu hükmünü bozmaz.

Hem, insan olan bir insan diyebilir ki: «Benim Hâlıkım bu dünyayı bana hâne yapmış, güneş benim bir lâmbamdır; yıldızlar benim elektriklerimdir; yeryüzü çiçekli-miçekli halılarla serilmiş benim bir beşiğimdir» der, Allah'a şükreder.

Sâir mahlukatın iştirâki, onun bu hükmünü nakzetmez.

Bilâkis mahlûkat onun hânesini tezyin eder. hânenin müzeyyenatı hükmünde kalırlar.

Acaba bu daracık dünyada, insan insâniyet itibariyle, hattâ bir kuş dahi böyle bir daire-i azîmede bir nevi tasarruf dâva etse, cesîm bir ni'mete mazhar olsa;

geniş ve ebedî bir dâr-ı saadette, ona beşyüz senelik bir mesâfede bir mülk ihsan etmek, nasıl istib'âd edilebilir?

Hem nasılkı; şu kesafetli, karanlıklı, dar dünyada güneşin pek çok âyinelerde bir anda aynen bulunması gibi, öyle de: Nurani bir zât, bir anda çok yerlerde aynen bulunması; -«Onaltıncı Sözde» isbat edildiği gibi-

meselâ, Hazret-i Cebrail Aleyhisselâm bin yıldızda bir anda hem Arş'ta, hem huzur-u Nebevîde, hem huzur-u İlâhîde bir vakitte bulunması;

and the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him) meeting with most of the righteous of his community at the resurrection of the dead at the same time and appearing in this world in innumerable places simultaneously;

and a strange group of the saints known as abdal, appearing at the same time in many places; and ordinary people sometimes carrying out as much as a year's work in one minute in a dream and observing this;

and everyone being in contact with and concerned with numerous places at the same time in their hearts, spirits, and imaginations – all these are well-known and may be witnessed.

#519

Most certainly, in Paradise, therefore, which is luminous, unrestricted, broad, and eternal, the people of Paradise, whose bodies have the strength and lightness of the spirit and the swiftness of imagination, being in hundreds of thousands of places at the same time,

and conversing with hundreds of thousands of houris, and receiving pleasure in hundreds of thousands of ways, is fitting for that eternal Paradise, that infinite mercy, and as told by the Bringer of Sure News (PBUH), is reality and the truth.

Nevertheless, these vast truths cannot be weighed on the scales of our tiny minds.

This tiny mind cannot perceive the true meanings, For this scale cannot bear such a weight.

Glory be unto to You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise.

O our Sustainer! Do not call us to task if we forget or fall into error.

O God! Grant blessings to Your Beloved, who by being Your Beloved and through his prayers, flung open the doors of Paradise, and because of the benedictions for him of its members, You confirmed its opening for his community, and bless him and grant him peace.

O God! Appoint us to Paradise among the righteous, through the intercession of Your Beloved, the Chosen One. Amen.

#520

A Short Addendum To The Word On Paradise - On Hell

As is proved in the Second and Eighth Words, belief bears the seed of a sort of Paradise, while unbelief conceals the seed of a sort of Hell.

hem Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın haşirde bir anda ekser etkiya-ı ümmetiyle görüşmesi ve dünyada hadsiz makamlarda bir anda tezahür etmesi

ve evliyanın bir nevî garibi olan ebdalların bir vakitte çok yerlerde görünmesi ve avâmın rü'yada bâzan bir dakikada bir sene kadar işler görmesi ve müşahede etmesi

ve herkesin kalb, ruh, hayal cihetiyle bir anda pekçok yerlerle temas edip alâkadarane bulunması, mâlûm ve meşhud olduğundan;

elbette nuranî, kayıdsız, geniş ve ebedî olan Cennet'te, cisimleri ruh kuvvetinde ve hiffetinde ve hayal sür'atinde olan ehl-i Cennet, bir vakitte yüzbin yerlerde bulunup

yüzbin hûrilerle sohbet ederek yüzbin tarzda zevk almak; o ebedî Cennet'e, o nihayetsiz rahmete lâyıktır ve Muhibir-i Sadık'ın (A.S.M.) haber verdiği gibi hak ve hakikattır.

Bununla beraber, bu küçücük aklımızın terazisiyle o muazzam hakikatlar tartılmaz.

İdrâk-i maâli bu küçük akla gerekmez. Zira bu terazi o kadar sıkleti çekmez.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى حَبِيْبِكَ الَّذِى فَتَحَ اَبْوَابَ الْجَنَّةِ بِحَبِيْبِيَّتِهِ
وَ بِصَلَاتِهِ وَ اَيَّدْتُهُ اُمَّتُهُ عَلَى فَتْحِهَا بِصَلَوَاتِهِمْ عَلَيْهِ
عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ

اَللّٰهُمَّ اَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْاَبْرَارِ بِشَفَاعَةِ حَبِيْبِكَ الْمُخْتَارِ
اٰمِيْن

Cennet Sözüne Küçük Bir Zeyl Cehennem'e Dairdir

İkinci ve Sekizinci Sözlerde isbat edildiği gibi; îmân, mânevî bir cennetin çekirdeğini taşıyor.. küfür dahi, mânevî bir cehennemin tohumunu saklıyor.

And just as unbelief is a seed of Hell, so Hell is one of its fruits.

And just as unbelief is the reason for being sent to Hell, so it is the cause of Hell's existence and creation.

For if an insignificant ruler of small dignity, small pride, and small majesty is told impudently by some unmannerly person: "You may not punish me and you cannot,"

if there is no prison in that place, the ruler will certainly have one built for him and will throw him into it.

However, by denying Hell, the unbeliever is giving the lie to One of infinite dignity, pride, and glory, Who is sublimely and infinitely powerful, and is accusing Him of impotence, lying, and powerlessness; he is insulting His dignity and offending His pride terribly. He is rebelliously causing affront to His glory.

If, to suppose the impossible, there was no reason for Hell's existence, it would certainly be created for unbelief, which comprises denial and ascribing impotence to this degree, and such an unbeliever would certainly be cast into it.

Our Sustainer! You did not create that in vain. Glory be unto You! Save us from the penalty of the Fire!

Nasılki küfür, Cehennem'in bir çekirdeğidir. Öyle de; Cehennem, onun bir meyvesidir.

Nasıl küfür; Cehennem'e duhûlüne sebebedir; öyle de: Cehennem'in vücuduna ve icadına dahi sebebedir.

Zira, küçük bir hâkimin küçük bir izzeti, küçük bir gayreti, küçük bir celâli bulunsa; bir edebsiz ona serkeşane dese: «Beni te'dib etmezsın ve edemezsin.»

Herhalde, o yerde hapishane yoksa da, tek o edebsiz için bir hapishane teşkil edecek, onu içine atacaktır.

Halbuki: Kâfir, Cehennem'i inkâr ile, nihayetsiz izzet ve gayret ve celâl sahibi ve gâyet büyük ve nihayetsiz Kadîr bir zâtı tekzib ve isnad-ı acz ediyor, yalancılıkla ve acz ile ittiham ediyor, izzetine şiddetle dokunuyor, gayretine dehşetli dokunduruyor, Celâline âsiyane ilişiyor.

Elbette farz-ı muhal olarak, Cehennem'in hiç bir sebab-i vücudu bulunmazsa da; şu derece tekzib ve isnad-ı aczi tâzammun eden küfür için bir Cehennem hakedilecek, o kâfir içine atılacaktır.

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

The Twenty-ninth Word

[This, the Twenty-Ninth Word, is about **the Immortality of Man's Spirit, the Angels, and the Resurrection.**]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Therein came down the angels and the Spirit by the permission of their Sustainer.

{Qur'an, 97:4.}

Say: The Spirit [comes] by command of my Sustainer.

{ Qur'an, 17:85.}

[This treatise consists of an Introduction and two **main aims**]

Introduction

It may be said that **the existence of the angels and spirit beings** is as definite as that of human beings and animals.

Indeed, as is explained in the First Step of the Fifteenth Word:

Reality undoubtedly requires and wisdom certainly demands that

like the earth **the heavens** have **inhabitants**, and that its inhabitants are intelligent, and **suited** for the heavens.

In the tongue of the Shari'a, those inhabitants, of which there are **numerous kinds**, are called angels and spirit beings.

Reality requires it to be thus.

For despite the earth's smallness and **insignificance** in relation to the heavens, its being filled with **intelligent beings**

and from time to time being emptied and then refilled with new ones suggests **-indeed, states clearly-** that

the heavens too, with their majestic **constellations** like **adorned palaces**,

are filled with animate creatures, **the light of the light of existence**, and conscious and intelligent creatures, **the light of animate creatures**.

Like man and the jinn, those creatures are spectators of the palace of the world, and **ponderers** over the book of the universe, and heralds of this realm of **dominicality**.

With their **universal** and **comprehensive worship**, they represent **the glorification** of the large and universal beings in the universe.

Yirmidokuzuncu Söz

[**Beka-i Ruh** ve **Melâike** ve **Haşre** dairidir.]

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَنْزِيلُ الْمَلَكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي

[Şu makam, iki **maksad-ı esâs** ile bir mukaddimededen ibarettir.]

Mukaddime

Melâike ve ruhaniyatın vücudu, insan ve hayvanların vücudu kadar kat'îdir, denilebilir.

Evet, Onbeşinci Söz'ün Birinci Basamağı'nda beyân edildiği gibi:

Hakikat kat'iyen iktiza eder ve hikmet yakînen ister ki;

zemin gibi, **semâvâtın** dahi **sekeneleri** bulunsun ve zîşuur sekeneleri olsun ve o sekeneler, o semâvata **münasib** bulunsun.

Şeriatın lisanında, pek çok **muhtelif-ül cins** olan o sekenelere Melâike ve ruhaniyat tesmiye edilir.

Evet, hakikat böyle iktiza eder.

Zira şu zeminimiz, semâya nisbeten küçüklüğü ve **hakaretiyle** beraber **zîşuur mahlûklarla** doldurulması;

arasıra boşaltıp yeniden yeni zîşuurlarla şenlendirilmesi işaret eder **belki tasrih eder** ki:

Şu muhteşem **burçlar** sahibi olan **müzeyyen kasırlar** misâli olan semâvat dahi,

nur-u vücudun nuru olan zihayat ve **zihayatın ziyası olan** zîşuur ve zevil-idrâk mahlûklarla elbette doludur.

O mahlûklar dahi, ins ve cin gibi, şu saray-ı âlemin seyircileri ve şu kâinat kitabının **mütalâacıları** ve şu saltanat-ı **rubûbiyyetin** dellâlarıdır.

Küllî ve **umumî ubûdiyetleri** ile kâinatın büyük ve küllî mevcûdâtın **tesbihatlarını** temsil ediyorlar.

The nature of the universe surely points to their existence.

For since it is embellished and decked out with uncountable numbers of **finely adorned works of art** and **meaningful decorations** and **wise embroideries**,

it **self-evidently** requires the gazes of **thoughtful admirers** and **wondering, appreciative** lovers;

it demands their existence.

Yes, just as **beauty** requires a lover,

so is **food** is given to the hungry.

Thus, **the sustenance of spirits** and **nourishment of hearts** in this boundless **beauty of art** looks to the angels and spirit beings; it points to them.

For while this infinite **adornment** requires an infinite **duty of contemplation** and **worship**,

man and the jinn can perform only a millionth of that infinite duty, that **wise supervision**, that **extensive** worship.

This means that **boundless varieties of angels and spirit beings** are necessary to perform those duties, and to fill and inhabit **the mighty mosque of the world** with their ranks.

Indeed, **a species of the spirit beings and angels** is present in every aspect, in every sphere, of the universe, each **charged** with a duty of worship.

It may be said according to both **the narrations of Hadiths** and **the wisdom in the order of the world** that from lifeless **planets** and stars to **raindrops**, all are ships or **vehicles** for a kind of angel.

The angels mount these vehicles with **Divine permission** and travel observing the **Manifest World**; they represent their praise and glorification.

It also may be said that **certain sorts of living bodies act as aeroplanes for different kinds of spirits**. From the birds of Paradise, called **the Green Birds** in a Hadith which says: "The spirits of the people of Paradise enter into Green Birds in the Intermediate Realm and travel around Paradise in them," to flies, each is a vehicle for a sort of spirit.

{[*]: Muslim, Imara, 121; Tirmidhi, Tafsir Sura Al-i Imran, 19; Fada'il al-Jihad, 13; Ibn Maja, Jana'iz, 4; Darimi, Jihad, 18; Musnad, i, 266; vi, 386.}

The spirits enter into them at a Divine command,

and **through the faculties and senses of those living bodies like the eyes and ears**, observe **the miracles of creation in the corporeal world**.

They perform **the particular glorification** of each.

Evet şu kâinatın keyfiyatı, onların vücudlarını gösteriyor.

Çünkü kâinatı hadd ü hesaba gelmeyen **dakik san'atlı tezyinat** ve o **mânidar mehâsin** ile ve **hikmetdar nukuş** ile süslendirip tezyîn etmesi;

bilbedâhe ona göre **mütefekkir** ve **istihsan** edicilerin ve **mütehayyir takdir** edicilerin enzarını ister;

vücudlarını talep eder.

Evet, nasılkı **hüsün** elbette bir âşık ister,

taam ise aç olana verilir.

Öyle ise, şu nihayetsiz **hüsn-ü san'at** içinde **gıda-yı ervah** ve **kût-u kulûb**; elbette melâike ve ruhânîlere bakar, gösterir.

Mâdem bu nihayetsiz **tezyînat**, nihayetsiz bir **vazife-i tefekkür** ve **ubûdiyet** ister.

Halbuki ins ve cin, şu nihayetsiz vazifeye, şu **hikmetli nezarete**, şu **vüs'atlı** ubûdiyete karşı, milyondan ancak birisini yapabilir.

Demek bu nihayetsiz ve çok mütenevvi olan şu vezaif ve ibâdete, **nihayetsiz melâike enva'ları**, **ruhâniyat ecnasları** lâzımdır ki, şu **mescid-i kebir-i âlemi** saflarıyla doldurup şenlendirsın.

Evet şu kâinatın her bir cihetinde, her bir dairesinde, **ruhaniyat ve melâikelerden birer taife**, birer vazife-i ubûdiyetle **muazzaf** olarak bulunurlar.

Bâzı **rivayât-ı ehadîsiyenin** işaretiyle ve şu **intizâm-ı âlemin hikmetiyle** denilebilir ki: Bir kısım ecsâm-ı câmide-i seyyare, yıldızlar **seyyaratından** tut, tâ **yağmur kataratına** kadar- bir kısım melâikenin sefine ve **merakibidirler**.

O melâikeler, bu seyyarelere **izn-i ilâhî** ile binerler, **âlem-i şehâdeti** seyredip gezerler ve o merkeblerinin tesbihatını temsil ederler.

Hem denilebilir: Bir kısım hayatdâr ecsam, -bir Hadîs-i Şerifte "Ehl-i Cennet ruhları, berzah âleminde yeşil kuşların cevflerine girerler ve Cennet'te gezerler." diye

işaret ettiği **طُيُورُ خُضْرَ** tesmiye edilen Cennet

kuşlarından tut, tâ sineklere kadar- **bir cins ervahın tayyareleridir**.

Onlar bunların içine emr-i Hak'la girerler,

âlem-i cismâniyâtı seyredip, o **hayatdar cesedlerdeki göz, kulak gibi duyguları ile âlem-i cismânîdeki mu'cizât-ı fitratı** temâşa ediyorlar.

Tesbîhat-ı mahsusalarını edâ ediyorlar.

Just as reality **necessitates** it to be thus, so does **wisdom**.

For, with an intense activity, **the All-Wise Maker** **continuously** creates subtle life and luminous intelligent beings **from dense earth, which has little connection with spirit, and from turbid water, which has small relation with the light of life.**

He surely then creates certain sorts of intelligent beings from the seas of light and **even from the oceans of darkness**, from the air, electricity, and **other subtle matter suitable for spirit and appropriate for life.** And surely these creatures are exceedingly numerous.

#523

First Aim

To believe in the angels and affirm that belief is **a pillar of faith.**

There are four Fundamental Points in this Aim.

First Fundamental Point

The perfection of existence is through life.

Rather, the true existence of existence is through life.

Life is the light of existence,

and **consciousness** is the light of life.

Life is the summit and **foundation** of everything.

Life appropriates everything for **living beings**;

it is as though it makes one thing **the owner** of everything.

Through life, **a living thing** may say:

"All these things belong to me.

The world is my house.

The universe is my **property**, given to me by my Owner."

Just as light is the cause of **things** being seen, and, according to some, of the existence of colours,

so is life the **revealer** of beings;

it is the cause of their qualities being realized.

Furthermore, it makes an **insignificant particular** general and **universal**,

and is the cause of universal things **being concentrated** in a particular.

It is also **the cause of all the perfections of existence**, by, for example, **making innumerable things co-operate and unite**, and making them the means of unity and being endowed with spirit.

İşte, nasıl hakikat böyle **iktiza ediyor**, **hikmet** dahi aynen öyle iktiza eyliyor.

Çünkü, **şu kesafetli ve ruha münasebeti az olan topraktan ve şu küdüretli ve nur-u hayata münasebeti pek cüz'î olan sudan, mütemadiyen** hummalı bir faaliyetle, letâfetli hayatı ve nuraniyetli zevil-idrâki halkeden **Fâtır-ı Hakîm**,

elbette **ruha çok lâayık** ve **hayata çok münasib**, şu nur denizinden ve **hattâ şu zulmet bahrinden**, şu havadan, şu elektrik gibi **sâir madde-i lâtifeden** bir kısım zîşuur mahlukları vardır. Hem pek çok kesretli olarak vardır.

Birinci Maksad

Melâikenin tasdiki **îmânın bir rûknüdür.**

Şu maksatta dört nükte-i esâsiye vardır.

Birinci Esâs

Vücudun kemâli, hayat iledir.

Belki vücudun hakikî vücudu, hayat iledir.

Hayat, vücudun nurudur.

Şuur, hayatın ziyasıdır.

Hayat, her şeyin başıdır ve **esâsıdır.**

Hayat, her şeyi her bir **zîhayat** olan şeye mal eder.

Bir şeyi, bütün eşyâya **mâlik** hükmüne geçirir.

Hayat ile **bir şey'-i zîhayat** diyebilir ki:

"Şu bütün eşya, malımdır.

Dünya, hânemdir.

Kâinat, Mâlikim tarafından verilmiş bir **mülkümdür."**

Nasılki ziya **ecsamın** görülmesine sebebedir ve renklerin -bir kavle göre- sebep-i vücududur.

Öyle de, hayat dahi mevcûdâtın **keşşafıdır.**

Keyfiyatın tahakkukuna sebebedir.

Hem **cüz'î** bir **cüz'îyi**, küll ve **küllî** hükmüne getirir.

Ve küllî şeyleri bir cüz'e **sığıştırmaya** sebebedir.

Ve **hadsiz eşyayı, iştirak ve ittihad ettirip** bir vahdete medâr, bir ruha mazhar yapmak gibi, **kemâlât-ı vücudun umumuna** sebebedir.

Life is even a sort of manifestation of Divine unity in the levels of multiplicity, and a mirror reflecting Divine oneness.

Consider the following: a lifeless object, even if it is a great mountain, is an orphan, a **stranger**, alone.

Its only **relations** are with the place in which it is situated, and with the things which encounter it.

Whatever else there is in the cosmos, it **does not exist** for the mountain.

For the mountain has neither life through which it might be related to life, nor **consciousness** by which it might be **concerned**.

Now consider a tiny object like a bee, for example.

The instant life enters it, it establishes such a connection with the universe that it is as though it concludes a trading agreement with it, especially with the flowers and **plants** of the earth.

It can say: "The earth is my garden; it is my trading house."

Thus, **through the unconscious instinctive senses which impel and stimulate it in addition to the well-known five external senses and inner senses** of animate beings, the bee has a feeling for, and a **familiarity** and **reciprocal relationship** with most of the species in the world, and they are at its disposal.

#524

If life then displays its effect thus in the tiniest of animate beings, certainly when it rises to the highest level, that of man, it will be revealed and **extended** and **illuminated** to such a degree that

just as a human being is able to move through the rooms of his house with his **consciousness** and **mind**, **which are the light of life**,

so he may travel through **the higher, and the spiritual and corporeal worlds** with them.

That is to say, just as that conscious and animate being may go in spirit as though as a guest to those worlds, those worlds too come as guests to his **mirror-like spirit by being reflected and depicted there**.

Life is a most brilliant proof of **the All-Glorious One's unity**, and **one of the greatest sources of His bounty**; it is a most **subtle** manifestation of His compassionateness, and a most **hidden**, unknowable, and incomparable embroidery of His art.

Hattâ hayat, **kesret tabakatında bir çeşit tecelli-i vahdettir** ve kesrette **ehadiyyetin** bir âyinesidir.

Bak hayatsız bir cisim, büyük bir dağ dahi olsa yetimdir, **garibdir**, yalnızdır.

Münasebeti yalnız oturduğu mekân ile ve ona karışan şeyler ile vardır.

Başka kâinatta ne varsa, o dağa nisbeten **madumdur**.

Çünkü ne hayatı var ki, hayat ile alâkadar olsun; ne **şuûru** var ki, **taallûk** etsin.

Şimdi bak küçücük bir cisme, meselâ bal arısına.

Hayat ona girdiği anda, bütün kâinatla öyle münasebet te'sis eder ki, bütün kâinatla, hususan zeminin çiçekleriyle ve **nebâatları** ile öyle bir ticaret akdeder ki,

diyebilir: "Şu arz, benim bahçemdir, ticarethanemdir."

İşte, zîhayattaki meşhur **havass-ı zâhire ve bâtına** duygularından başka, **gayr-ı meş'ur sâika ve şâika hisleriyle beraber** o arı, dünyanın ekser envâ'ıyla ihtisas ve **ünsiyet** ve **mübadele** ve tasarrufa sahib olur.

İşte en küçük zîhayatta hayat böyle te'sirini gösterse, elbette hayat tabaka-i insâniye olan en yüksek mertebeye çıktıkça, öyle bir inbisat ve **inkışaf** ve **tenevvür** eder ki;

hayatın ziyası olan şuur ile **akıl** ile bir insan kendi hânesindeki odalarda gezdiği gibi,

o zîhayat, kendi aklı ile **avâlim-i ulviyede ve ruhiyede** ve **cismâniyede** gezer.

Yâni, o zîşuur ve zîhayat mânen o âlemlere misafir gittiği gibi, o âlemler dahi o zîşuurun **mir'at-ı ruhuna** misafir olup, **irtisam ve temessül** ile geliyorlar.

Hayat, **Zât-ı Zülcelâl'in** en parlak bir bürhân-ı vahdeti ve en büyük bir mâden-i ni'meti ve en **lâtif** bir tecelli-i merhameti ve en **hafî** ve bilinmez bir nakş-ı nezih-i san'atıdır.

Life is hidden and subtle, because the life of plants even, which is **the lowest** of the levels of life, and the awakening of the life-force in seeds, that is, their stirring, opening, and growth, which are the first steps in plant life, has remained unfathomed by human science since the time of Adam, despite being so **evident** and familiar, so ubiquitous and common.

Man's reason has been unable to discover its true reality.

Moreover, life is so pure and unblemished that

in both its aspects, that is in both its inner and outer faces, it is pure, translucent, transparent.

Not veiling it with causes, the hand of power touches it directly.

Whereas It made apparent causes a veil, to be the source of the insignificant aspects of things and their base external qualities, which are inappropriate to the dignity of power.

In Short: It may be said that if there was no life, existence would not be existence; it would be no different from non-existence.

Life is the light of the spirit, and consciousness is the light of life.

Since life and consciousness are important to this great extent;

and since there is self-evidently an absolutely perfect order in the universe,

and a masterly precision and most wise harmony;

and since our lowly, wretched globe, our wandering earth has been filled with uncountable numbers of animate beings, intelligent beings, and beings with spirits;

it may be concluded with decisive certainty that

those heavenly palaces, those lofty constellations also have animate and conscious inhabitants appropriate to them.

As fish swim in water, so are those luminous inhabitants present in the fire of the sun.

"Fire does not consume light"; indeed, "Fire aids light".

Moreover, since, as is plain to see, pre-eternal power creates innumerable animate beings and beings with spirits from the most common substances and densest matter,

and giving it great importance, transmutes dense matter by means of life into a subtle substance;

#525

and since it strews the light of life everywhere in great abundance,

Evet, hafî ve dakiktir. Çünkü; enva'-ı hayatın en ednası olan hayat-ı nebat ve o hayat-ı nebatın en birinci derecesi olan çekirdekdeki ukde-i hayatiyenin tenebbühü, yâni uyanıp açılarak neşv ü nema bulması, o derece zâhir ve kesrette ve mebzuliyette, ülfet içinde, zaman-ı Âdem'den beri hikmet-i beşeriyenin nazarında gizli kalmıştır.

Hakikatı, hakikî olarak beşerin akli ile keşfedilmemiş.

Hem hayat, o kadar nezih ve temizdir ki;

iki vechi, yâni, mülk ve melekûtiyet vecihleri temizdir, pâkdir, şeffaftır.

Dest-i kudret, esbabın perdesini vaz'etmeyerek, doğrudan doğruya mübaşeret ediyor.

Fakat, sâir şeylerdeki umûr-u hasiseye ve kudretin izzetine uygun gelmeyen nâpâk keyfiyat-ı zâhiriyyeye menşe' olmak için esbab-ı zâhiriyyeyi perde etmiştir.

Elhasıl: Denilebilir ki; hayat olmazsa vücud değildir, ademden farkı olmaz.

Hayat, ruhun ziyasıdır. Şuur, hayatın nûrudur.

Madem ki, hayat ve şuur, bu kadar ehemmiyetlidirler.

Ve, mâdem şu âlemde bilmüşahede bir intizâm-ı kâmil-i ekmel vardır.

Ve şu kâinatta bir itkan-ı muhkem, bir incisam-ı ahkem görünüyor.

Mâdem, şu bîçâre perîşan küremiz, sergerdan zeminimiz, bu kadar hadd ü hesaba gelmez zevil-hayat ile, zevil-ervah ile ve zevil-idrâk ile dolmuştur.

Elbette sadık bir hads ile ve kat'î bir yakîn ile hükmolunur ki;

şu kusûr-u semâviye ve şu büruc-u sâmiyenin dahi kendilerine münasib zîhayat, zîşuur sekeneleri vardır.

Balık suda yaşadığı gibi, güneşin ateşinde dahi, o nurânî sekeneler bulunur.

"Nâr, nuru yakmaz." Belki, "ateş ışığa meded verir."

Mâdem, kudret-i ezeliye, bilmüşahede en âdi maddelerden, en kesif unsurlardan hadsiz zîhayat ve zîruhu halkeder

ve gâyet ehemmiyetle madde-i kesifeyi, hayat vasıtasıyla madde-i lâtifeye çevirir

ve nur-u hayatı her şeyde kesretle serpiyor

and **gilds** most things **with the light of consciousness**;

with such flawless power and faultless wisdom, the **All-Wise** and **All-Powerful One** would certainly not neglect **the other floods of subtle matter like light and ether**, which are close to and fitting for the spirit; He would not leave them without life, without consciousness, inanimate.

Indeed, **He creates animate and conscious beings in great numbers** from light, which is also matter, and even from meanings, air, and even words.

Just as He creates numerous different species of animals, so **from these torrents of subtle matter He creates numerous different spirit creatures**.

One kind of them are the angels, others are **the varieties of spirit beings and jinn**.

If you wish to see just how true, **self-evident**, and **rational** it is to accept the existence of great numbers of angels and spirit beings, and as the Qur'an shows, just how **contrary to truth and wisdom**, and what a **superstition, aberration, delirium** and foolishness it is not to accept them, consider the following comparison.

There were two men, one **rustic** and uncouth, the other **civilized** and intelligent, who made friends and went to a **splendid city** like Istanbul.

In a distant corner of that civilized and magnificent city **they came across** a dirty, wretched little building, a factory.

They looked and saw that the strange factory was full of **miserable, impoverished** men working.

All around the building were **beings with spirits** and animate beings,

but their **means of livelihood** and **conditions of life** were such that

some were **herbivorous**, they lived only on plants,

while others were **piscivorous**, they ate nothing but fish.

The two men watched the scene.

Then they saw in the distance thousands of adorned palaces and **lofty castles**.

Among the palaces were spacious workshops and **broad squares**.

Because of either the distance, or **the defectiveness of the men's eyesight**, or because they had hidden themselves, the inhabitants of the palaces were not visible to the two men.

Moreover, the wretched **conditions** in the factory were not to be seen in the palaces.

ve **şuur ziyâsıyla** ekser şeyleri **yaldızlıyor**.

Elbette o **Kadîr-i Hakîm**, bu kusursuz kudretiyle, bu noksansız hikmetiyle; **nur gibi, esîr gibi ruha yakın ve münâsib olan sâir seyyalat-ı lâtife maddeleri** ihmâl edip hayatsız bırakmaz, câmid bırakmaz, şuursuz bırakmaz.

Belki, madde-i nurdan, hattâ zulmetten, hattâ esîr maddesinden, hattâ mânalardan, hattâ havadan, hattâ kelimelerden **zîhayat, zîşuuru kesretle halkeder** ki;

hayvanatın pek çok muhtelif ecnasları gibi **pek çok muhtelif ruhânî mahlûkları, o seyyalât-ı lâtife maddelerinden halkeder**.

Onların bir kısmı melâike, bir kısmı da **ruhânî ve cin ecnaslarıdır**.

Melâikelerin ve ruhânîlerin kesretle vücudlarını kabûl etmek ne derece hakikat ve **bedihî** ve **mâkul** olduğunu ve Kur'anın beyân ettiği gibi onları kabûl etmeyen, ne derece **hilâf-ı hakikat ve hilâf-ı hikmet** bir **hurafe**, bir **dalalet**, bir **hezeyan**, bir divânelik olduğunu şu temsile bak, gör:

İki adam; biri **bedevî**, vahşî; biri **medenî**, akli başında olarak arkadaş olup İstanbul gibi **haşmetli** bir şehre gidiyorlar.

O medenî muhteşem şehrin uzak bir köşesinde pis, perişan, küçük bir hâneye, bir fabrikaya **rastgeliyorlar**.

Görüyorlar ki, o hâne; amele, **sefil**, **misikin** adamlarla doludur. Acîb bir fabrika içinde çalışıyorlar.

O hânenin etrafı da **zîruh** ve zîhayatlarla doludur.

Fakat onların **medâr-ı taayyüşü** ve hususî **şerait-i hayatiyeleri** vardır ki,

onların bir kısmı **âkil-ün nebattır**; yalnız nebâtat ile yaşıyorlar.

Diğer bir kısmı **âkil-üs semektir**; balıktan başka bir şey yemiyorlar.

O iki adam, bu hali görüyorlar.

Sonra bakıyorlar ki, uzakta binler müzeyyen saraylar, **âlî kasırlar** görünüyor.

O sarayların ortalarında geniş tezgâhlar ve **vüs'atli** meydanlar vardır.

O iki adam, uzaklık sebebiyle veyahut **göz zaîflığı**yla veya o sarayın sekenelerinin gizlenmesi sebebiyle; o sarayın sekeneleri, o iki adama görünmüyorlar.

Hem şu perişan hânedeki **şerait-i hayatiye**, o saraylarda bulunmuyor.

In consequence of this, the uncouth country-bumpkin, who had never before seen a city, declared:

"Those palaces have no inhabitants, they are empty, there are no beings with spirits in them," uttering the most ignorant garbled nonsense.

To which the second man replied: "O you miserable man!

This insignificant little building you see here has been filled with beings endowed with spirits, with workers,

and there is someone who continually employs and replaces them.

Look, there is not an empty space all around this factory, it has been filled with animate beings and beings with spirits.

Do you think it is at all possible that there would be no high-ranking and suitable inhabitants in that orderly city, in those wisely adorned palaces so full of art which we can see in the distance?

#526

Of course they are occupied, and the different conditions of life there are appropriate for those who live there.

In place of grass, they eat pastries, and in place of fish, cakes.

Their not being visible to you because of the distance, or your weak eyesight, or their hiding themselves, can at no time point to their not being there."

The fact that a thing is not seen does not indicate its non-existence.

As the above comparison indicates, the fact that the globe of the earth is the home of these infinite numbers of beings endowed with consciousness and spirit, despite its insignificance and density among the lofty heavenly bodies and planets, and even its grossest and most rotten particulars becoming masses of micro-organisms when they cease as sources of life,

necessarily, demonstrably, decisively indicates, testifies to and proclaims that

infinite space and the majestic heavens with their constellations and stars are full of animate beings, conscious beings, and beings with spirits.

The Illustrious Shari'a of Muhammad (Peace and blessings be upon him) and the Qur'an of Miraculous Exposition call these beings, who are created from fire, light, and even from electricity, and from other subtle flowing matter, "The angels, the jinn, and spirit beings."

There are different kinds of angels, just as there are different kinds of corporeal beings.

O vahşî bedevî, hiç şehir görmemiş adam, bu esbaba binaen görünmediklerinden ve buradaki şerait-i hayat orada bulunmadığından der:

"O saraylar, sekenelerden hâlidir, boştur, zîruh içinde yoktur." der, vahşetin en ahmakça bir hezeyanını yapar.

İkinci adam der ki: "Ey bedbaht,

şu hakir, küçük hâneyi görüyorsun ki, zîruh ile, amelelerle doldurulmuş

ve biri var ki, bunları her vakit tazelendiriyor, istihdam ediyor.

Bak, bu hâne etrafında boş bir yer yoktur. Zîhayat ve zîruh ile doldurulmuştur.

Acaba hiç mümkün müdür ki: Şu uzakta bize görünen şu muntâzam şehrin, şu hikmetli tezyinatın, şu san'atlı sarayların onlara münasib âlî sekeneleri bulunmasın?

Elbette o saraylar, umumen doludur ve onlarda yaşayanlara göre başka şerait-i hayatîyeleri var.

Evet, ot yerine belki börek yerler; balık yerine baklava yiyebilirler.

Uzaklık sebebiyle veyahut gözünün kabiliyetsizliği veya onların gizlenmekliği ile sana görünmemeleri, onların olmamalarına hiçbir vakit delil olamaz..."

"Adem-i rü'yet, adem-i vücuda delâlet etmez. Görünmemek, olmamağa hüccet olamaz."

İşte şu temsil gibi, ecrâm-ı ulviyye ve ecsâm-ı seyyare içinde küre-i arzın hakaret ve kesafeti ile beraber bu kadar hadsiz zîruhlara, zîşuurların vatani olması ve en hasis ve en müteaffin cüz'leri dahi, birer menba-ı hayat kesilmesi, birer mahşer-i huveynat olması,

bizzarure ve bilbedâhe ve bittarîk-ıl evlâ ve bilhads-is sâdık ve bilyakîn-il kat'î delâlet eder, şehadet eyler, ilân eder ki:

Şu nihayetsiz fezâ-yı âlem ve şu muhteşem semâvat, burçlarıyla, yıldızlarıyla zîşuur, zîhayat, zîruhlara doludur.

Nârdan, nurdan, ateşten, ışıktan, zulmetten, havadan, savttan, rayihadan, kelimâttan, esîrden ve hattâ elektrikten ve sair seyyalât-ı lâtifeden halk olunan o zîhayat ve o zîruhlara ve o zîşuurlara, Şeriat-ı Garrâ-yı Muhammediye (Aleyhissalâtü Vesselâm), Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân, "Melâike ve cân ve ruhaniyattır" der, tesmiye eder.

Melâikenin ise, ecsâmın muhtelif cinsleri gibi, cinsleri muhtelifdir.

Indeed, the angel who is appointed to a raindrop will not be of the same sort as the angel appointed to the sun.

There are also a very great many different sorts of jinn and spirit beings.

The Conclusion Of This Fundamental Point:

As may be established empirically, matter is not essential so that existence may be made subject to it, and be dependent on it.

Rather, matter subsists through a meaning, and that meaning is life, it is spirit.

Also, as may be established through observation, matter is not the thing served so that everything may be ascribed to it.

It is rather the servant; it renders service to the process of the perfection of a truth. And that truth is life.

And the fundament of that truth is spirit.

Also, as is self-evident, matter is not dominant so that recourse may be made to it or perfections sought from it.

Rather, it is dominated; it looks to the decree of some fundament, it is in motion in the way that that decree dictates.

And that fundament is life, it is spirit, it is consciousness.

Also, as is necessary, matter is not the kernel, it is not the fundament, it is not a settled abode so that events and perfections may be affixed to it or constructed on it.

Rather, it is a shell prepared to be split, rent, dissolved; it is a husk, it is froth, it is a form.

#527

Consider the following: a creature so minute it can only be seen with a microscope has such acute senses it can hear its friend's voice, and see its sustenance; it has extremely sensitive and sharp senses.

This demonstrates that the effects of life increase and the light of the spirit intensifies in proportion to the reducing and refining of matter.

It is as though the more matter is refined and the more we become distanced from our material existences, the closer we draw to the world of the spirit, the world of life, and the world of consciousness; and the more intensely the heat of the spirit and the light of life are manifested.

Is it therefore at all possible that there should be this many distillations of life, consciousness, and spirit within this veil of materiality, and that the inner world which is beyond this veil should not be full of conscious beings and beings with spirits?

Evet, elbette bir katre yağmura müekkel olan melek, şemse müekkel meleğin cinsinden değildir.

Cin ve ruhaniyat dahi, onların da pek çok ecnâs-ı muhtelifeleri vardır.

Şu nükte-i Esâsiyenin Hâtimesi:

Bittecrûbe, madde asıl değil ki, vücud ona müsahhar kalsın ve tâbi olsun.

Belki madde, bir mâna ile kaimdir.

İşte o mâna, hayattır, ruhtur.

Hem bilmüşahede madde, mahdum değil ki, her şey ona irca' edilsin.

Belki hâdimdir; bir hakikatın tekemmülüne hizmet eder.

O hakikat, hayattır. O hakikatın esâsı da ruhtur.

Bilbedâhe madde hâkim değil ki, ona müracaat edilsin, kemâlât ondan istenilsin.

Belki mahkûmdur, bir esâsın hükmüne bakar, onun gösterdiği yollar ile hareket eder.

İşte o esâs; hayattır, ruhtur, şuurdur.

Hem bizzarure madde lüb değil, esâs değil, müstekar değil ki, işler ve kemâlât ona takılsın, ona bina edilsin;

belki yarıлмаға, erimeğe, yırtılмаға müheyya bir kışırddır, bir kabuktur ve köpüktür ve bir sûrettir.

Görölmüyor mu ki: Gözle görölmeyen hurdebini bir hayvanın ne kadar keskin duyguları var ki, arkadaşının sesini işitir, rızkını görür, gâyet hassas ve keskin hisleri vardır.

Şu hal gösteriyor ki; maddenin küçölüp inceleşmesi nisbetinde âsar-ı hayat tezayüd ediyor, nûr-u ruh teşeddüd ediyor.

Güya madde inceleştikçe, bizim maddiyatımızdan uzaklaştıkça ruh âlemine, hayat âlemine, şuur âlemine yaklaşıyor gibi hararet-i ruh, nur-u hayat daha şiddetli tecelli ediyor.

İşte hiç mümkün müdür ki: Bu madde perdesinde bu kadar hayat ve şuur ve ruhun tereşşuhatı bulunsun; o perde altında olan âlem-i bâtın, zîruh ve zîşuûrlarla dolu olmasın.

Is it at all possible that the sources of these numberless distillations, flashes, and fruits of meaning, spirit, life and the truth apparent in this material existence in the Manifest World should be ascribed only to matter and the motion of matter, and be explained by it?

God forbid! Absolutely not!

These innumerable distillations and flashes demonstrate that this material and manifest world is but a lace veil strewn over the inner and spirit worlds.

Second Fundamental Point

It may be said that all the scholars of the speculative and the scriptural sciences have, knowingly or unknowingly, united to effect a consensus in affirming, despite difference of expression, the existence and reality of the angels and spirit beings.

One group of Peripatetic philosophers of the Illuminist School even, who made much progress in the study of matter, without denying the meaning of the angels, stated that each realm in creation has a spiritual, incorporeal essence. They described the angels thus.

Also, a group of the early philosophers who were Illuminists, being compelled to accept the meaning of the angels, were only wrong in naming them 'the Ten Intellects and Masters of the Realms of Creation.'

Through the inspiration and guidance of revelation, scholars of all the revealed religions have accepted that each realm of creation has an angel appointed to it, and have named them the Mountain Angel, the Sea Angel, and the Rain Angel, for example.

Even the Materialists and Naturalists, whose reasoning is restricted to what is immediately apparent to them and who have in effect fallen from the level of humanity to that of inanimate matter, rather than being able to deny the meaning of the angels, have been compelled to accept them in one respect, though naming them the Flowing Forces.

{(*)}: They have been unable to find a way to deny the reality and meaning of the angels and spirit beings.

In fact, they have been compelled to affirm them in one respect by claiming them to be one of the natural laws, although they described them wrongly, naming them Kuwa-yi Sariya or Flowing Forces. (Hey you who consider yourselves to be so clever!...)

#528

O you wretched man who is reluctant to accept the angels and spirit beings, on what do you base this view?

What facts do you rely on that you oppose the conscious or otherwise unanimity of all the scholars concerning the existence and reality of the meaning of the angels and the real existence of spirit beings?

And since, as was proved in the First Fundamental Point, life is the revealer of beings,

Hiç mümkün müdür ki: Şu maddiyat ve âlem-i şهادetteki mânânın ve ruhun ve hayatın ve hakikatın şu hadsiz tereşşuhatı ve lemaât ve semeratının menabii, yalnız maddeye ve maddenin hareketine irca' edilip izah edilsin.

Hâşâ ve kat'â ve aslâ!

Bu hadsiz tereşşuhat ve lemaât gösteriyor ki: Şu âlem-i maddiyat ve şهادet ise, âlem-i melekût ve ervah üstünde serpilmiş tenteneli bir perdedir.

İkinci Esâs

Melâikenin vücuduna ve ruhânîlerin sübutuna ve hakikatlerinin vücuduna bir icmâ'-ı mânevî ile -tâbirde ihtilaflarıyla beraber- bütün ehl-i akıl ve ehl-i nakil, bilerek bilmeyerek ittifak etmişler denilebilir.

Hattâ maddiyatta çok ileri giden Hükemâ-yı İşrâkiyyunun Meşaiyyun kısmı, melâikenin mânasını inkâr etmeyerek "Her bir nev'in bir mahiyet-i mücerrede-i ruhâniyeleri vardır" derler. Melâikeyi öyle tâbir ediyorlar.

Eski Hükemânın İşrâkiyyun kısmı dahi Melâikenin mânasında kabûle muhtar kalarak, yalnız yanlış olarak "Ukûl-ü Aşere ve Erbab-ül Enva" diye isim vermişler.

Bütün ehl-i edyan "melek-ül cibâl, melek-ül bihar, melek-ül emtar" gibi her nev'e göre birer melek-i müekkel, vahyin ilhamı ve irşadı ile bulunduğunu kabûl ederek o namlarla tesmiye ediyorlar.

Hattâ akılları gözlerine inmiş ve insâniyetten cemâdat derecesine mânen sukut etmiş olan Maddiyyun ve Tabiyyun dahi, melâikenin mânasını inkâr edemiyerek (Haşiye) "Kuva-yı Sâriye" namıyla bir cihette kabûle mecbur olmuşlar.

{(Haşiye): Melâike mânâsını ve ruhaniyatın hakikatını inkâra mecal bulamamışlar,

belki fitratın namuslarından "Kuva-yı Sâriye" diye, "cereyan eden kuvvetler" namını vererek yanlış bir sûrette tasvir ile bir cihetten tasdikine mecbur kalmışlar. (Ey kendini akıllı zanneden!...)

Ey Melâike ve rûhâniyatın kabûlünde tereddüd gösteren bîçâre adam! Neye istinad ediyorsun?

Hangi hakikata güveniyorsun ki; bütün ehl-i akıl, bilerek bilmeyerek melâikenin mânasının sübutuna ve tahakkukuna ve rûhanîlerin tahakkukları hakkında ittifaklarına karşı geliyorsun, kabûl etmiyorsun?

Madem ki Birinci Esâs'ta isbat edildiği gibi; hayat mevcûdâtın keşşafıdır,

indeed, is their consequence, their quintessence;

and since all the scholars are in effect unanimous in their acceptance of the meaning of the angels; and this world of ours has been filled to such a degree with animate creatures and beings with spirits;

is it all possible that the vastness of space and the rarefied heavens would remain empty of dwellers, have no inhabitants?

You should never think that the laws in force in this creation are sufficient for the universe to be alive,

because those governing laws are insubstantial commands; they are imaginary principles; they may be considered as non-existent.

If there were no absolutely obedient creatures called angels to represent them, make them apparent, and take their reins into their own hands,

those laws could not be defined as existent, nor be represented as having a particular identity, nor be an external reality.

Whereas, Life is an external reality, and an imaginary command cannot sustain an external reality.

In Short: Since the scholars of religion and philosophy, and of the speculative and scriptural sciences, have in effect agreed that

beings are not restricted to this Manifest World;

and since, despite being inanimate and inappropriate for the formation of spirits, the visible Manifest World has been adorned to such an extent with beings with spirits; existence is surely not limited to it.

There are numerous other levels of existence in relation to which the Manifest World is an embroidered veil.

Furthermore, since, just as the sea is appropriate for fish, and the World of the Unseen and the World of Meaning appropriate for spirits, and this necessitates their being filled with them;

and since all commands testify to the existence of the meaning of the angels;

certainly and without any shadow of a doubt, the most beautiful form of the angels' existence and spirit beings' reality, and the most rational view of their nature which sound intellects will accept and acclaim, is that which the Qur'an has expounded and elucidated.

The Qur'an of Miraculous Exposition states that:

belki neticesidir, zübdesidir.

Bütün ehl-i akıl, mânâ-yı melâikenin kabûlünde mânen müttetikler ve şu zeminimiz, bu kadar zîhayat ve zîruhlarla şenlendirilmiştir.

Şu halde hiç mümkün olur mu ki: Şu fezâ-yı vesîa, sekenelerden; şu semâvât-ı lâife mutavattininden hâlî kalsın.

Hiç hatırına gelmesin ki: Şu hilkatte cârî olan namuslar, kanunlar kâinatın hayatdar olmasına kâfi gelir.

Çünkü o cereyan eden nâmuslar, şu hükmeden kanunlar; itibarî emirlerdir, vehmî düsturlardır; ademî sayılır.

Onları temsil edecek, onları gösterecek, onların dizginlerini ellerinde tutacak melâike denilen ibâdullah olmazsa;

o nâmuslara, o kanunlara bir vücud taayyün edemez. Bir hüviyet teşahhus edemez. Bir hakikat-ı hariciye olamaz.

Halbuki: "Hayat, bir hakikat-ı hariciyedir. Vehmî bir emr, hakikat-ı hariciyeyi yüklenemez."

Elhasıl: Mâdem ehl-i hikmetle ehl-i din ve ashâb-ı akıl ve nakil mânen ittifak etmişler ki:

Mevcûdât, şu âlem-i şehadete münhasır değildir.

Hem mâdem zâhir olan âlem-i şehadet, câmid ve teşekkül-ü ervaha nâmuvafilek olduğu halde bu kadar zîruhlarla tezyin edilmiş; elbette, vücud ona münhasır değildir.

Belki daha çok tabakat-ı vücud vardır ki, âlem-i şehadet onlara nisbeten münakkaş bir perdedir.

Hem mâdem denizin balığa nisbeti gibi, ervaha muvafilek olan âlem-i gayb ve âlem-i mâna, ervahlar ile dolu olmak iktiza eder.

Hem mâdem bütün emirler, mâna-yı melâikenin vücuduna şehadet ederler.

Elbette bilâşek velâ şübhe, melâike vücudlarının ve ruhânî hakikatlarının en güzel sûreti ve ukûl-ü selime kabûl edecek ve istihsan edecek en makul keyfiyeti odur ki; Kur'an, şerh ve beyân etmiştir.

O Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân der ki:

"The angels are **honoured slaves**. Never contesting a command, they do whatever they are commanded. The angels are **subtle, luminous beings**, and are **divided** into **different** kinds."

Just as mankind is a nation and human beings are the **bearers, representatives**, and **embodiments** of the **Shari'a** or **code of divine laws** which proceeds from the attribute of **Divine speech**,

#529

so are the angels a mighty nation, and **those of them who are workers** are the bearers, representatives, and embodiments of the '**code of laws pertaining to creation**, which proceeds from the attribute of **Divine will**.'

They are **a class of God's slaves** who are dependent on the commands of **the creative power** and **pre-eternal will**, which are the true effective agent, and for whom all the **heavenly bodies** are like places of worship, like **mosques**.

Third Fundamental Point

The question of the angels and spirit beings is one of those questions in which the reality of a universal may be inferred from the existence of a single particular.

If a single individual is seen, the existence of the species may be concluded.

Whoever denies it, denies it as a member of the species to which it belongs.

While whoever accepts the single individual is compelled to accept its **whole species**.

Since it is thus, consider the following:

Have you not seen and heard that **all the scholars of the revealed religions throughout the ages from the time of Adam until now** have agreed on the existence of the angels and the reality of spirit beings?

The different groups of mankind have **concurred** in **having seen and conversed with angels** and in their narrations concerning them, as though they were discussing and narrating events about one another.

Do you think that **if a single angel had not been seen**, and the existence of one or numerous individuals not been established through observation, and **their existence not been perceived clearly, self-evidently**, that it would have been at all possible for such **accord** and such a **consensus** to continue, and to continue **persistently** and unanimously in such an affirmative and positive manner, **based on observation**?

Also, is it at all possible that **the source of this general belief** should not be some **necessary principles** and **self-evident matters**?

"Melâike, **ibâd-ı mükerrer**dir. Emre muhalefet etmezler. Ne emrolunsa onu yaparlar. Melâike, **ecsâm-ı lâtife-i nûrâniye**dirler. **Muhtelif** nevilere **münkasımdırlar**."

Evet nasilki beşer bir ümmettir, **"Kelâm"** sıfatından gelen **Şeriat-ı İlâhiye**'nin **hameleleri, mümessilleri, mütemessilleridir**.

Öyle de: Melâike dahi muazzam bir ümmettir ki, **onların amelesi kısmı "İrade"** sıfatından gelen **Şeriat-ı Tekvîniye**'nin hamelesi, mümessili ve mütemessilleridirler.

Müessir-i Hakikî olan **Kudret-i Fâtıra**'nın ve **İrade-i Ezeliye**'nin emirlerine tâbi bir nevi **ibâdullah**tırlar ki: **Ecram-ı ulviyenin** her biri onların birer mescidi, birer **mabedi** hükmündedirler.

Üçüncü Esâs

Mes'ele-i Melâike ve ruhâniyat, o mesâildendir ki: **Tek bir cüz'ün vücudu** ile, bir **küllün tahakkuku** bilinir.

Bir tek şahsın rü'yeti ile umum nev'in vücudu mâlûm olur.

Çünkü kim inkâr ederse, külliyyen inkâr eder.

Bir tekini kabûl eden, o **nev'in umumunu** kabûl etmeye mecburdur.

Mâdem öyledir, işte bak:

Görmüyor musun ve işitmiyor musun ki; **bütün ehl-i edyan, bütün asırlarda, zaman-ı Âdem'den şimdiye kadar** melâikenin vücuduna ve ruhânîlerin tahakkukuna ittifak etmişler

ve insanın tâifeleri, birbirinden bâhsi ve muhaveresi ve rivayeti gibi **melâikelerle muhavere edilmesine ve onların müşahedesine** ve onlardan rivayet etmesine **icmâ' etmişlerdir**.

Acaba **hiçbir ferd melâikelerden bilbedâhe görünmezse**, hem **bilmüşâhede bir şahsın veya müteaddid eşhasın vücudu kat'î bilinmezse**, hem **onların bilbedâhe, bilmüşâhede vücudları hissedilmezse**, hiç mümkün müdür ki: Böyle bir **icmâ'** ve **ittifak** devam etsin ve böyle müsbet ve vücudî bir emirde ve **şuhuda istinad eden bir halde müstemirren** ve tevatüren o ittifak devam etsin.

Hem hiç mümkün müdür ki; **şu îtikad-ı umumînin menşe'i, mebâdi-i zaruriye ve bedihî emirler** olmasın.

And is it all possible that a baseless delusion should persist and become permanent in all the beliefs of mankind throughout all the revolutions it has undergone?

And is it all possible that the basis of the assertion of these scholars of the religions, of this mighty consensus, should not be a certain intuition and empirical certainty?

And is it at all possible that that certain intuition and empirical certainty which result from innumerable signs, and those signs which have been observed on numerous occasions, and those numerous observations should not all, without doubt or hesitation, be founded on necessary principles?

In which case, the cause and the basis of the assertion of the universal belief held by these scholars are the necessary and categorical principles resulting from the great number of times the angels and spirit beings have been observed and seen, which demonstrates the strength of the consensus.

Furthermore, is it all possible, rational or feasible that the unanimous testimony of the prophets and saints, who are like the suns, moons, and stars in human society, concerning the existence of the angels and spirit beings and their actually seeing them, should be prey to doubts or be the object of suspicion?

#530

Especially since they are qualified to speak in this matter.

It is obvious that two people who are qualified to speak on a matter are preferable to thousands who are not.

Moreover, in this question they are affirming a matter, and people who affirm a matter are preferable to thousands who deny or reject it.

Is it at all possible for there to be any doubt concerning the statements of the Qur'an of Miraculous Exposition, the Sun of Suns in the world of truths, which never at any time sets, shining continuously in the skies of the universe?

And can there be doubt concerning the testimony and witnessings of the Muhammadan Being (PBUH), the Sun of Prophethood?

Since, if on a single occasion the existence of a single spirit being is verified, this demonstrates the real existence of the whole species; and since it proves the existence of the whole species to be true,

for sure, the best and most rational and acceptable form of their real existence will be similar to that expounded by the Shari'a, described by the Qur'an, and seen by the One who ascended to a "distance of two bow-lengths."

Fourth Fundamental Point

If the creatures of the universe are observed with care, it may be seen that

Hem hiç mümkün müdür ki; hakikatsız bir vehim; bütün inkılâbat-ı beşeriyede, bütün akaid-i insâniyede istimrar etsin, beka bulsun.

Hem hiç mümkün müdür ki; şu ehl-i edyânın, bu icmâ'-i azîmin senedi; bir hads-i kat'î olmasın, bir yakîn-i şuhudî olmasın.

Hem hiç mümkün müdür ki; o hads-i kat'î, o yakîn-i şuhudî, hadsiz emârelerden ve o emâreler, hadsiz müşâhedât vâkılarından ve o müşâhedat vâkıaları, şeksiz ve şübhesiz mebâdi-i zaruriyeye istinad etmesin.

Öyle ise, şu ehl-i edyandaki bu itikadat-ı umumiyenin sebebi ve senedi, tevatür-ü mânevî kuvvetini ifade eden pek çok kerrat ile melâike müşahedelerinden ve ruhânîlerin rü'yetlerinden hâsıl olan mebâdi-i zaruriye dir, esâsât-ı kat'iyedir.

Hem hiç mümkün müdür, hiç mâkul mudur, hiç kabil midir ki; hayat-ı içtimaiye-i beşeriye semâsının güneşleri, yıldızları, ayları hükmünde olan enbiya ve evliya, tevatür sûretiyle ve icmâ'-ı mânevî kuvveti ile ihbar ettikleri ve şehadet ettikleri melâike ve ruhaniyatın vücudları ve müşahedeleri, bir şübhe kabûl etsin, bir şekke medâr olsun.

Bâhusus onlar şu mes'elede ehl-i ihtisastırlar.

Mâlûmdur ki: İki ehl-i ihtisas, binler başkasına müreccattırlar.

Hem şu mes'elede ehl-i isbattırlar. Mâlûmdur ki: İki ehl-i isbat, binler ehl-i nefy ve inkâra müreccattırlar.

Ve bilhassa kâinat semâsında daim parlayan ve hiçbir vakit gurub etmeyen, âlem-i hakikatın Şemsüşşûmus'u olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın ihbaratı ve Risâlet güneşi olan Zât-ı Ahmediye'nin (A.S.M.) şehâdâtı ve müşâhedâtı, hiç kabil midir ki, bir şübhe kabûl etsin.

Mâdem tek bir ruhâniyatın vücudu, bir zamanda tahakkuk etse, şu nev'in umumen tahakkukunu gösteriyor. Ve mâdem şu nev'in vücudu tahakkuk ediyor.

Elbette onların sûret-i tahakkukunun en ahseni, en mâkulü, en makbulü; şeriatın şerhettiği gibidir, Kur'anın gösterdiği gibidir, Sahib-i Mi'râc'ın gördüğü gibidir.

Dördüncü Esâs

Şu kâinatın mevcûdâtına nazar-ı dikkat ile bakılsa görünür ki:

like **particulars**, **universals** have **collective identities**, each of which appears as a **universal function**; it is apparent that each performs a universal duty.

For example, just as a flower as itself displays **an embroidery full of art**, and **with the tongue of its being** recites **the Creator's Names**, so **the garden of the globe** resembles a flower, and performs an extremely orderly, **universal duty of glorification**.

And just as a fruit issues a **proclamation** expressing its **glorification of God** **within an order and regularity**, so does a mighty tree in its entirety have a **most well-ordered** natural duty and worship.

And just as a tree glorifies God **through the words of its fruits, flowers and leaves**, so do **the vast oceans of the heavens** glorify **the All-Glorious Creator** and praise **the Sublime Maker** through their suns, moons, and stars, which are like words; and so on.

Although **external beings** are outwardly **inanimate** and **unconscious**, they all perform extremely vital, living, and conscious duties and glorification.

Of a certainty, therefore, just as angels are their **representatives** expressing their glorification **in the World of the Inner Dimensions of Things**, so are they the **counterparts**, dwellings, and mosques of those angels **in the external and manifest world**.

As is explained in the Fourth Branch of the Twenty-Fourth Word, the first of the four categories of workers employed by **the All-Glorious Maker of the palace of this world** is that of the angels and spirit beings.

Cüz'iyat gibi **külliyatın** dahi birer **şahs-ı mânevîsi** vardır ki, birer **vazife-i külliyesi** görünüyor. Onda bir hizmet-i külliye görünüyor.

Meselâ: Bir çiçek, kendince **bir nakş-ı san'atı** gösterip, **lisan-ı hâliyle Esmâ-i Fâtır**'ı zikrettiği gibi; **küre-i arz bahçesi** dahi, bir çiçek hükmündedir. Gâyet muntâzam **küllî vazife-i tesbîhiyyesi** vardır.

Nasıl ki bir meyve, **bir intizâm içinde** bir **ilânâtı**, **tesbihatı** ifade ediyor. Öyle de; koca bir ağacın heyet-i umumiyesiyle **gâyet muntâzam** bir vazife-i fitriyyesi ve ubûdiyeti vardır.

Nasıl bir ağaç **yaprak, meyve ve çiçeklerinin kelimâtı ile** bir tesbihatı var. Öyle de; **koca semâvat denizi** dahi, **kelimâtı hükmünde olan güneşler, yıldızlar ve ayları ile Fâtır-ı Zülcelâl**'ine tesbihat yapar ve **Sâni'-i Zülcelâl**'ine hamd eder ve hâkezâ...

Mevcûdât-ı hâriciyenin her biri, sûreten **câmid**, **şuursuz** iken, gâyet hayatkârane ve şurdârane vazifeleri ve tesbihatları vardır.

Elbette nasıl melâikeler bunların **âlem-i melekûtta mümessilidirler**, tesbihatlarını ifade ederler; bunlar dahi **âlem-i mülk ve âlem-i şehadette** o melâikelerin **timsâlleri**, hâneleri, mescidleri hükmündedirler.

Yirmidördüncü Söz'ün Dördüncü Dalında beyân edildiği gibi; **şu saray-ı âlemin Sâni'-i Zülcelâl'i**, o saray içinde istihdam ettiği dört kısım amelenin birincisi: Melâike ve ruhânilerdir.

Since, without knowing it, **plants** and **inanimate beings** perform extremely important though **wageless duties** at the command of One Who does know;

also without knowing it, animals serve extensive **universal aims in return for an insignificant wage**;

and since, observedly, in return for two wages, one **immediate** and the other **postponed**, human beings, knowing the All-Glorious Maker's aims, are employed through their **conforming** to them, their taking a share of everything for themselves, and their **supervising** the other servants;

it will certainly be the first category, as well as the fourth, which will constitute the servants and workers.

They both resemble human beings in that knowing the universal aims of the All-Glorious Maker, they conform to them **through worship**,

and they are contrary to them. For **being beyond sensual pleasure and some partial wage**, they consider sufficient **the pleasure, perfection, delight and bliss** they experience through the All-Glorious Maker's attention, command, favour, **consideration**, and name, through their perception of Him, connection with Him, and **proximity** to Him.

They labour **with the purest sincerity**, their duties of worship varying according to their different kinds, and **according to the varieties of the creatures in the universe**.

Like in a government there are various officials **in the various offices**, so **the duties of worship and glorification vary** in the spheres of the realm of dominicality.

For example, through the power, strength, reckoning and command of God Almighty, **the Archangel Michael** is like **a general overseer of God's creatures sown in the field of the face of the earth**.

If one may say so, he is the head of all the angels that resemble farmers.

And, through the permission, command, power, and wisdom of the **All-Glorious Creator**, **the incorporeal shepherds** of all the animals have a head, a supreme **angel appointed to the task**.

Thus, since it is necessary for there to be an angel appointed over each of these **external creatures** in order to represent **in the World of the Inner Dimensions of Things** **the duties of worship and service of glorification** which it performs, and to present them knowingly to **the Divine Court**,

the way the angels are described in the narrations of **the Bringer of Sure News** (PBUH) is certainly most **appropriate** and **rational**.

Mâdem **nebâtat** ve **cemadat** bilmeyerek ve bir bilenin emrinde gâyet mühim **ücretsiz hidemattadırlar**.

Ve hayvanat, **bir ücret-i cüz'iyeye mukabilinde** bilmeyerek gâyet **küllî maksadlara** hizmet ediyorlar.

Ve insan, **müeccel** ve **muaccel** iki ücret mukabilinde o Sâni'-i Zülcelâl'in makasidini bilerek **tevfik-i hareket etmek** ve her şeyde nefislerine de bir hisse çıkarmak ve sâir hademelere **nezaret etmek** ile istihdam edilmeleri, bilmüşahede görünüyor.

Elbette dördüncü kısım, belki en birinci kısım olan hizmetkârlar, ameleler bulunacaktır.

Hem insana benzer ki, o Sâni'-i Zülcelâl'in makasid-i külliyesini bilir bir **ubûdiyyet ile**, tevfik-i hareket ederler.

Hem, insanın hilâfına olarak **hazz-ı nefisten ve cüz'î ücretlerden tecerrüd ederek** yalnız Sâni'-i Zülcelâl'in nazarı ile, emri ile, **teveccühü** ile, hesabı ile, namı ile ve **kurbiyetiyle** ihtisas ile ve intisab ile hâsıl ettikleri **lezzet ve kemâl ve zevk ve saadeti kâfi** görüp,

hâlisen muhlisen çalışıyorlar. Cinslerine göre **kâinattaki mevcûdâtın enva'ına göre** vazife-i ibâdetleri tenevvü' ediyor.

Bir hükûmetin **muhtelif dairelerde**, muhtelif vazifedârları gibi, saltanat-ı Rubûbiyyet dairelerinde **vezaif-i ubûdiyyeti ve tesbihatı** öyle **tenevvü' ediyor**.

Meselâ: **Hazret-i Mikâil**, **yeryüzü tarlasında ekilen masnat-ı İlâhiyeye** Cenâb-ı Hakk'ın havliyle, kuvvetiyle, hesabıyla, emriyle **bir nâzır-ı umumî** hükmündedir.

(Tâbir caizse) umum çiftçi-misâl melâikelerin reisidir.

Hem **Fâtır-ı Zülcelâl**'in izniyle, emriyle, kuvvetiyle, hikmetiyle umum hayvanatın **mânevî çobanları**nın reisi, büyük bir **melek-i müekkel**i vardır.

İşte mâdem şu **mevcûdât-ı hariciyenin**, her birisinin üstünde, birer melek-i müekkel var olmak lâzım gelir. Tâ ki o cismin gösterdiği **vezaif-i ubûdiyyet ve hidemat-ı tesbihyesini âlem-i melekûtta** temsil etsin, **dergâh-ı ulûhiyyete** bilerek takdim etsin.

Elbette **Muhbir-i Sâdık**'ın rivayet ettiği melâikeler hakkındaki sûretler, gâyet **münasib**dir ve **makûldür**.

For example, he declared: "There are some angels which have either forty, or forty thousand, heads. In all the heads are forty thousand mouths, and with the forty thousand tongues in each of those mouths they glorify God in forty thousand ways."

This Hadith has a reality and both contains a meaning, and has a **form**, or manner of description. Its meaning is as follows:

The angels' worship is both extremely orderly and perfect, and most universal and comprehensive. As for the form of the truth, it is this:

There are certain mighty **corporeal beings** that perform their **duties of worship** with forty thousand heads in forty thousand ways.

#532

For example, **the heavens** glorify God with the suns and the stars. While the earth, which is **a single being**, performs its duty of worship, its dominical glorification with a hundred thousand heads and with the hundreds of thousands of tongues in each mouth.

Thus, **the angel appointed to the globe of the earth** has to be seen in this way in order to display this meaning in the World of the Inner Dimensions of Things.

I myself, even, saw a **medium-sized** almond tree which had close on forty large branches like heads.

When I looked at one branch, I saw it had nearly forty smaller branches like tongues.

Then I looked at one tongue of one of those small branches; forty flowers had opened on it.

I studied the flowers **considering the wisdom in them**, and saw in each close on forty **exquisite** and **well-ordered** stamens, colours, and arts, each of which proclaimed one of **the All-Glorious Maker's** Names and their constantly varying **manifestations**.

Is it at all possible that **the All-Wise and Beauteous One**, Who is the All-Glorious Maker of the almond tree, would impose this many duties on an **inanimate** tree, and not mount on it an appointed angel **appropriate to it**, to be like its spirit, to understand and express its meaning, proclaim it to the universe, and present it to **the Divine Court**?

O friend! So far, our explanation has been an **introduction** to bring the heart to acceptance, the reason to submission, and to compel the soul to **surrender**.

If you have understood it to some degree, and wish to meet with the angels, prepare yourself.

Moreover, purify yourself of wrongful prejudice.

Now look, the doors of the world of the Qur'an are open! Look, the paradise of the Qur'an is with **"wide-open gates"**! Enter and Look! {[*]: Qur'an, 38:50.}

Meselâ: Ferman etmiş ki: "Bâzı melâikeler bulunur, kırk başı veya kırkbin başı var. Her başta kırkbin ağız var, her bir ağızda kırkbin dil ile, kırkbin tesbihat yapar."

Şu hakikat-ı hadîsiyyenin bir mânası var, bir de **sûreti** var. Mânası şudur ki:

Melâikenin ibâdâtı, hem gâyet muntâzamdır, mükemmeldir; hem gâyet küllîdir, geniştir. Ve şu hakikatın sûreti ise şudur ki:

Bâzı büyük **mevcûdat-ı cismâniyye** vardır ki, kırkbin baş, kırkbin tarz ile **vezaif-i ubûdiyyeti** yapar.

Meselâ: **Semâ** güneşlerle, yıldızlarla tesbihat yapar. Zemin **tek bir mahlûk** iken, yüzbin baş ile; her başta yüzbinler ağız ile, her ağızda yüzbinler lisan ile vazife-i ubûdiyyeti ve tesbihat-ı Rabbâniyyeyi yapıyor.

İşte **küre-i arza müekkel melek** dahi, âlem-i melekûtta şu mânâyı göstermek için öyle görülmek lâzımdır.

Hattâ ben, **mutavassıt** bir bâdem ağacı gördüm ki: Kırka yakın baş hükmünde büyük dalları var.

Sonra bir dalına baktım, kırka yakın dili hükmünde küçük dalları var.

Sonra o küçük dalının bir diline baktım, kırk çiçek açmıştır.

O çiçeklere **nazar-ı hikmetle** dikkat ettim, her bir çiçek içinde kırka yakın **incecik**, **muntâzam** püskülleri, renkleri ve san'atları gördüm ki; her biri **Sânî-i Zülcelâl**'in ayrı ayrı birer **cilve-i esmâsını** ve birer ismini okutturuyor.

İşte hiç mümkün müdür ki, şu bâdem ağacının Sâni'-i Zülcelâl'i ve **Hakîm-i Zülcemâl**'i, bu **câmid** ağaca bu kadar vazifeleri yükletsin; onun mânasını bilen, ifade eden, kâinata ilân eden, **dergâh-ı İlahiyye** takdim eden, **ona münasib** ve ruhu hükmünde bir melek-i müekkeli ona bindirmesin?

Ey arkadaş! Şuraya kadar beyânâtımız, kalbi kabûle ihzâr etmek ve nefsi **teslime** mecbur etmek ve aklı iz'âna getirmek için bir **mukaddeme** idi.

Eğer o mukaddemeyi bir derece fehmettin ise, melâikelerle görüşmek istersen hâzır ol.

Hem evham-ı seyyieden temizlen.

İşte Kur'an âlemi kapıları açıktır. İşte Kur'an cenneti **"müfettehat-ül ebvab"**dır; gir bak.

See the angels in beautiful form in the paradise of the Qur'an! Each of its revealed verses is a place to alight, so look from them:

By the [winds] sent forth one after another [to man's profit], * Which then blow violently in tempestuous gusts * And scatter [things] far and wide; * Then separate, one from another * Then spread abroad a message. {Qur'an, 77:1-5.}

By the [angels] who tear out [the souls of the wicked] with violence, * By those who gently draw out [the souls of the blessed], * And by those who gently glide along [on errands of mercy], * Then press forward as if in a race, * Then arrange to do [the commands of their Lord]. {Qur'an, 79:1-5.}

Therein come down the angels and the Spirit by God's permission in every errand. {Qur'an, 97:4.}

#533

...over which are [appointed] angels stern [and] severe, who flinch not [from executing] the commands they receive from God, but do [precisely] what they are commanded. {Qur'an, 66:6.}

Also listen to: ...Glory be to Him! They are but servants raised to honour. They speak not before He speaks and they act [in all things] by His command, {Qur'an, 21:26-7.} listen to its praises.

And if you wish to meet with the jinn, enter this resounding Sura: Say, it has been revealed to me that a company of jinn listened [to the Qur'an]. {Qur'an, 72:1.}

See them and listen to what they say. Take a lesson from them.

Look, they are saying: "We have really heard a wonderful recital * It gives guidance to the right, and we have believed therein: We shall not join [in worship] any [gods] with our Lord." {Qur'an, 72:1-2.}

Second Aim

[The Second Aim is about the resurrection of the dead, the end of the world, and the life of the hereafter.]

It consists of four Fundamental Points, and an Introduction which is in the form of a comparison.

Introduction

If someone was to claim about a palace or a city: "This palace or city will be destroyed, and will then be repaired and reconstructed so that it is intact,"

six questions would surely arise in the face of his claim.

Melâikeyi o Cennet-i Kur'aniye içinde güzel bir sûrette gör. Her bir âyet-i tenzil, birer menzildir. İşte şu menzillerden bak:

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا وَالتَّائِثِرَاتِ نَشْرًا
فَالْفَارِقَاتِ فَرَقًا فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا وَالتَّاشِطَاتِ نَشْطًا وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا
فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا

تَنْزِيلِ الْمَلِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ

عَلَيْهَا مَلِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَ
يَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

Hem dinle: سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ لَا يَسْبِقُونَهُ
senalarını işit. بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ

Eğer cinnîlerle görüşmek istersen: قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ

سُرْلُ سُرَّةِ يَهِدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ
diyorlar? Onlardan ibret al.

Bak, diyorlar ki:

إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ
نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا

İkinci Maksad

[Kıyâmet ve mevt-i dünya ve hayat-ı âhiret hakkındadır.]

Şu maksadın dört esâsı ve bir mukaddime-i temsiliyyesi vardır.

Mukaddime

Nasıl ki: Bir saray veya bir şehir hakkında biri dâva etse: "Şu saray veya şehir, tahrib edilip yeniden muhkem bir sûrette bina ve tâmir edilecektir."

Elbette, onun dâvasına karşı altı sual terettüb eder:

The First: “Why should they be destroyed? Is there a reason or something to necessitate it?” If the answer is “Yes” he would have to prove it.

The Second: A question such as the following would arise: “Does the builder who would destroy and then reconstruct them possess the power to do so? Would he be capable of it?” If the answer is “Yes” he would have to prove it.

#534

The Third: The following such question would arise: “Are their destruction possible? And, are they going to be destroyed in the future?” If the answer is “Yes” and if he proves **both the possibility of the destruction and its occurrence**, the following two further questions would arise:

“Is it possible for this strange palace or city to be reconstructed from scratch, I wonder? If it is possible, will they be reconstructed?” If the answer is “Yes” and he proves these as well,

then in no aspect or corner of this matter can a **gap** or **chink** remain through which any doubt, misgiving or suspicion might enter.

Thus, like in the comparison, **there are facts necessitating the destruction and reconstruction of the palace of the earth and city of the universe. Its author and builder is powerful enough; its destruction is possible, and will occur. Its reconstruction is possible, and will occur.**

These matters will be proved after the First Fundamental Point.

First Fundamental Point

Man's spirit is definitely immortal. Almost all the indications in the First Aim which point to the existence of the angels and spirit beings also point to **the immortality of man's spirit**, which is our topic here.

In my opinion, the matter is so certain that further **explanation** would be **profitless**.

Indeed, the distance between us and the caravans of innumerable **immortal spirits** who are waiting to go to the hereafter **in the Intermediate and Spirit Worlds** is so fine and slight that there is no need to demonstrate it with proofs.

Numberless saints and people of illumination getting in touch with them, and those who discern the secrets of the grave seeing them, and even a number of ordinary people communicating with them, and the mass of people forming relations with them in true dreams, have formed a mass of unanimous reports, and quite simply become part of the commonly accepted knowledge of mankind.

However, because **materialist thought** has stupified everyone in this age, it has been able to implant doubts in their minds concerning even the **most evident** matters.

Birincisi: “Niçin tahrib edilecek? Sebebi ve muktazî var mıdır?” Eğer, “Evet var” diye isbat etti.

İkincisi: Şöyle bir soru gelir ki: “Bunu tahrib edip, tâmir edecek usta muktedir midir? Yapabilir mi?” Eğer, “Evet yapabilir” diye isbat etti.

Üçüncüsü: Şöyle bir soru gelir ki: “Tahribi mümkün müdür? Hem, sonra tahrib edilecek midir?” Eğer, “Evet” diye **imkân-ı tahribi, hem vukuunu** isbat etse; iki soru daha ona varid olur ki:

“Acaba şu acib saray veya şehrin yeniden tamiri mümkün müdür? Mümkün olsa, acaba tâmir edilecek midir?” Eğer, “Evet” diye bunları da isbat etse;

o vakit bu mes'elenin hiçbir cihette hiçbir köşesinde bir **delik**, bir **menfez** kalmaz ki, şek ve şübhe ve vesvese girebilsin.

İşte şu temsil gibi; dünya sarayının, **şu kâinat şehrinin tahrib ve tamiri için muktazî var. Fâil ve ustası muktedir. Tahribi mümkün ve vâki olacak. Tamiri mümkün ve vâki olacaktır.**

İşte şu mes'eleler, birinci esâstan sonra isbat edilecektir.

Birinci Esâs

Ruh, kat'iyyen bâkidir. Birinci maksaddaki melâike ve ruhânîlerin vücudlarına delâlet eden hemen bütün deliller, şu mes'elemiz olan **beka-i ruha** dahi delildirler.

Bence mes'ele o kadar kat'îdir ki, fazla **beyân abes** olur.

Evet **şu âlem-i berzahta, âlem-i ervahta bulunan ve âhirete gitmek için bekleyen hadsiz ervah-ı bâkiye** kâfileleri ile bizim mabeynimizdeki mesâfe o kadar ince ve kısadır ki, bürhân ile göstermeğe lüzum kalmaz.

Hadd ü hesaba gelmeyen ehl-i keşfin ve şuhûdun onlarla temas etmeleri, hattâ ehl-i keşf-el kuburun onları görmeleri, hattâ bir kısım avâmın da onlarla muhaberetleri ve umumun da rû'ya-yı sâdıkada onlarla münasebet peyda etmeleri, muzaaf tevatürler sûretinde âdeta beşerin **ulûm-u müteârifesi** hükmüne geçmiştir.

Fakat şu zamanda **maddiyyun fikri** herkesi sersem ettiğinden, **en bedihî** bir şeyde zihinlere vesvese vermiş.

In order to remove these doubts, therefore, we shall set forth an Introduction and four Sources from the numerous **sources** springing from **the heart's intuition** and the intellect's insight.

Introduction

As is proved in the Fourth Truth of the Tenth Word,

an eternal, ever-lasting, and peerless **beauty** requires the eternity and permanence of mirror-bearing enraptured admirers.

And a faultless, eternal, and **perfect art** seeks the perpetuation of **thoughtful heralds**.

And a boundless mercy and **beneficence** require the continued ease and happiness of needy ones to thank it.

#535

And the foremost of those mirror-bearing **enraptured admirers**, those heralding **thoughtful ones**, those needy **thankful ones** is **the human spirit**,

in which case, it will accompany that **beauty**, that **perfection**, that **mercy** on the **endless road to eternity**; it will be immortal.

As is also proved in the Tenth Word, in the Sixth Truth,

not only the human spirit, but also **the simplest levels of existence** have not been created for **extinction**; they manifest a form of immortality.

Even an insignificant flower, which has no spirit, when it ceases from **external existence**, manifests a sort of immortality in a thousand ways.

For its form is made permanent in countless memories.

And finding perpetuation in all its hundreds of seeds, **the law according to which it was formed** continues.

Since **the flower's law of formation**, **the model of its form**, which resembles a tiny fragment of spirit, is made permanent by an **All-Wise Preserver**;

and since it is preserved throughout **turbulent transformations with perfect order** in its tiny seeds and made permanent;

if you do not understand the degree to which **the human spirit**, which is of an extremely comprehensive and elevated nature, and has been clothed with external existence, and is a conscious, living, and luminous commanding law, most certainly manifests immortality, and is tied and bound to eternity, if you do not understand this, how can you claim to be a **conscious human being**?

Can it be said of an **All-Wise One of Glory**, an **Imperishable Preserver**, Who includes and preserves in the tiny dot-like seed of a mighty tree the programme and law of its formation, which to some degree resembles a spirit, "How can He preserve the spirits of the dead?"

İşte şöyle vesveseleri izale için; **hads-i kalbînin** ve iz'ân-ı aklînin pek çok **menba'larından**, bir mukaddime ile dört menbaina işaret edeceğiz.

Mukaddime

Onuncu Söz'ün Dördüncü Hakikatında isbat edildiği gibi;

ebedî, sermedî, misilsiz bir **cemâl**, elbette âyinedâr müştakının ebediyetini ve bekasını ister.

Hem kusursuz, ebedî bir **kemâl-i san'at**, mütefekkir dellâlinin devamını talep eder.

Hem nihayetsiz bir rahmet ve **ihsan**, muhtaç müteşekkirlerinin devam-ı tena'umlarını iktiza eder.

İşte o âyinedâr **müştak**, o dellâl **mütefekkir**, o muhtaç **müteşekkir**; en başta **ruh-u insânî**dir.

Öyle ise, ebed-ül âbâd yolunda; o **cemâl**, o **kemâl**, o **rahmete** refakat edecek, bâki kalacaktır.

Yine Onuncu Söz'ün Altıncı Hakikatında isbat edildiği gibi;

değil ruh-u beşer, hattâ **en basit tabakat-ı mevcûdât** dahi, **fena** için yaratılmamışlar; bir nevi bekaya mazhardırlar.

Hattâ ruhsuz, ehemmiyetsiz bir çiçek dahi, **vücut-u zâhirî**den gitse, bin vecihle bir nevi bekaya mazhardır.

Çünkü; sûreti, hadsiz hâfızalarda bâkî kalır.

Kanun-u teşekkülâtı, yüzer tohumcuklarında beka bulup devam eder.

Mâdem bir parçacık ruha benzeyen o **çiçeğin kanun-u teşekkülü**, **timsal-i sûreti**, bir **Hafız-i Hakîm** tarafından ibka ediliyor.

Dağdağalı inkılablar içinde **kemâl-i intizâm ile**, zerrecikler gibi tohumlarında muhafaza ediliyor, bâkî kalır.

Elbette **gâyet cem'iyetli ve gâyet yüksek bir mahiyete mâlik** ve **haricî vücut giydirilmiş** ve **zîşuûr ve zîhayat ve nûrani kanun-u emrî olan ruh-u beşer**, ne derece kat'iyetle bekaya mazhar ve ebediyetle **merbut** ve sermediyetle alâkadar olduğunu anlamazsan, nasıl "**Zîşuûr** bir insanım" diyebilirsin?

Evet, koca bir ağacın **bir derece ruha benzeyen** programını ve kanun-u teşekkülâtını, bir nokta gibi en küçük çekirdekte dercedip muhafaza eden bir **Zât-ı Hakîm-i Zülcelâl**, bir **Zât-ı Hafız-i Bîzeval** hakkında "Vefat edenlerin ruhlarını nasıl muhafaza eder" denilir mi!

First Source

This is subjective. That is to say, if anyone studies his own life and self, he perceives an immortal spirit.

Indeed, in the course of occupying its body for a number of years the spirit causes the body to change considerably, yet the spirit **self-evidently** remains constant.

In which case, although the body is ephemeral, it does not affect **the spirit's permanence**, **nor spoil its nature**, even though the spirit is completely naked at **death**.

However, **in the course of life**, the spirit **gradually** changes its **body-clothes**, and at the time of death, it is suddenly undressed.

It has been established through certain **conjecture**, indeed, **through observation**, that **the body** subsists though the **spirit**;

in which case, the spirit does not subsist through the body.

Rather, since the spirit subsists and is dominant **of itself**, the body may be dispersed and gathered together again as it wishes; it will not infringe the spirit's **independence**.

In fact, the body is the spirit's house, it is its home; it is not its clothes.

What clothes the spirit is a subtle, **fine sheath**, something which may be likened to a body, which is to some extent constant, and is ethereal and appropriate for the spirit.

At the time of death, then, the spirit is not completely naked, it leaves its home dressed in its **body-like sheath**.

#536

Second Source

This is objective. That is to say, it is a sort of **empirical judgement** which has been formed through **repeated observations** and numerous occurrences of events.

Indeed, when it is understood that a single spirit continues **after death**, this **necessitates** the continuation of all spirits as a category of being.

For according to **the science of logic** it is certain that if **an intrinsic quality** is observed in a single individual, **the existence of that quality** may be assumed in all individuals.

Because it is intrinsic. If it is intrinsic, it will be present in each individual.

Birinci Menba'

Enfûsîdir. Yâni, herkes hayatına ve nefesine dikkat etse, bir ruh-u bâkiyi anlar.

Evet her bir ruh, kaç sene yaşamış ise o kadar beden değiştirdiği halde, **bilbedâhe** aynen bâki kalmıştır.

Öyle ise; mâdem cesed gelip geçicidir. **Mevt** ile bütün bütün çıplak olmak dahi **ruhun bekasına** te'sir etmez ve **mahiyetini de bozmaz**.

Yalnız, **müddet-i hayatta**, **tedricî cesed libasını** değiştiriyor. Mevte ise birden soyunur.

Gâyet kat'î bir **hads** ile belki **müşahede ile** sabittir ki, **cesed ruh ile kaimdir**.

Öyle ise; ruh, onun ile kaim değildir.

Belki ruh, **binefsihî** kaim ve hâkim olduğundan; cesed istediği gibi dağılıp toplansın; ruhun **istiklâliyetine** hâlel vermez.

Belki cesed, ruhun hânesi ve yuvasıdır, libası değil.

Belki, ruhun libası bir derece sâbit ve letâfetçe ruha münasib bir **gılâf-ı lâtifi** ve bir beden-i misâlîsi vardır.

Öyle ise, **mevt hengâmında** bütün bütün çıplak olmaz, yuvasından çıkar, **beden-i misâlîsini** giyer.

İkinci Menba'

Âfâkîdir. Yâni, **mükerrer müşâhedat** ve müteaddid vâkıat ve kerrat ile münasebattan neş'et eden bir nevi **hükm-ü tecrübîdir**.

Evet tek bir ruhun **bâ'delmemat** bekası anlaşılsa, şu ruh nev'inin külliyetle bekasını **istilzam eder**.

Zira **fenn-i mantıkça** kat'îdir ki: **Zâtî bir hassa**, bir tek ferdde görünse; **bütün efradda** dahi **o hassanın vücuduna** hükmedilir.

Çünkü: Zâtîdir. Zâtî olsa, her ferdde bulunur.

Whereas the indications based on not one but on innumerable **observations** beyond calculation and count, and **the signs** pointing to the immortality of spirits are so definite,

that like for us there is a place called the New World, that is, America, and that human beings are found there, we can in no way **doubt** the existence of those people.

In the same way, it is unacceptable to doubt that the spirits of those who have died are now present in great numbers **in the World of the Inner Dimension of Things and in the Spirit World**, and that **they have relations with us**.

Our **immaterial gifts** go to them, and their luminous emanations come to us.

Moreover, **with certain intuition**, one may perceive with one's conscience that **a fundamental aspect** of man continues after his death. And that fundamental aspect is spirit.

As for spirit, it is not subject to destruction and **dissolution**. This is because it is simple and uncompounded, it has **unity**.

As for destruction, dissolution, and **decomposition**, they are the **function** of complex and compound substances.

As we explained above, life **ensures** a form of unity within **multiplicity**; it causes a sort of permanence.

That is to say, **unity and permanence are fundamental to spirit, from which they spread to multiplicity**.

The mortality of man's spirit would be **either through destruction and dissolution**,

whereas unity provides no opportunity for these, and its **simple nature** disallows decomposition;

or it would be through annihilation.

But the limitless compassion of **the Absolutely Generous One** would not permit annihilation, and His boundless **munificence** would not allow that He should take back from the human spirit **the bounty of existence** which He has bestowed on it, **which it ardently desires, and of which it is worthy**.

Third Source

Man's spirit, which has been clothed in a living, conscious, luminous external existence, is a comprehensive and veracious **commanding law disposed to acquiring universality**.

And even the weakest commanding laws manifest stability and permanence.

Halbuki değil bir ferd, belki o kadar hadsiz, o kadar hesaba, hasra gelmez **müşahedâta** istinad eden âsâr ve beka-i ervaha delâlet eden **emarat**, o derece kat'îdir ki;

bize nasıl Yeni Dünya, yâni Amerika var ve orada insanlar bulunur; o insanların vücudlarına hiç **vehim** hatıra gelmez.

Öyle de şübhe kabûl etmez ki, şimdi **âlem-i melekût ve ervahta**; ölmüş, vefat etmiş insanların ervahı pek çok kesretle vardır ve **bizimle münasebettardır**lar.

Mânevî hedâyâmız onlara gidiyor. Onların nûranî feyizleri de bizlere geliyor.

Hem **hads-i kat'î ile** vicdanen hissedilebilir ki; insan öldükten sonra **esâslı bir ciheti** bâkidir. O esâs ise ruhtur.

Ruh ise, tahrib ve **inhilale** mâruz değil. Çünkü: Basittir, **vahdeti** var.

Tahrib ve inhilâl ve **bozulmak** ise; kesret ve terki edilmîş şeylerin **şe'nidir**.

Sâbikan beyân ettiğimiz gibi; hayat, **kesrette** bir tarz-ı vahdeti **temin eder**, bir nevi bekaya sebebiyet verir.

Demek **vahdet ve beka, ruhta esâstır ki, ondan kesrete sirayet eder**.

Ruhun fenası, ya tahrib ve inhilâl iledir.

O tahrib ve inhilâl ise, vahdet yol vermez ki girsin, **besâtet** bırakmaz ki bozsun.

Veyahut îdam iledir.

İdam ise **Cevâd-ı Mutlak**'ın hadsiz merhameti müsaade etmez ve nihayetsiz **cûdu** bırakmaz ki, verdiği **nimet-i vücudu o nimet-i vücuda pek müştak ve lâyük olan ruh-u insânîden geri alsın**.

Üçüncü Menba'

Ruh zîhayat, zîşuûr, nuranî, vücud-u haricî giydirilmiş; câmi', hakikatdar, **külliyet kesbetmeğe müstaid bir kanun-u emrî**dir.

Halbuki en zaîf olan kavânin-i emriye, sebat ve bekaya mazhardır.

For if it is considered carefully, it will be seen that present in all species which are subject to change, is a constant truth that, revolving within the changes, transformations, and stages of life, causes the outer forms of things to change, and living and not dying, is permanent.

#537

Thus, while the human being is an individual, because of the comprehensiveness of his nature, his universal consciousness, and all-embracing imagination, he is like a species.

A law that governs and is in force in the species is also in force in the human individual.

Since the All-Glorious Creator has created man as a comprehensive mirror, for universal worship, and with an exalted nature,

even if the spirit-truth which is present in each individual causes the individual's outer form to change hundreds of thousands of times,

with the Sustainer's permission, it will not die but will continue, departing as it came.

In which case, at God's command and with His permission and through His making it permanent, the human individual's spirit, which is the conscious element and living part of him, is immortal.

Fourth Source

Consider the laws that govern in species, which to a degree resemble the spirit, and since they both issue from the World of the Divine Command and Will, with regard to their source, are to a degree appropriate for the spirit, and only lack a perceptible existence. Study them and it will be seen that

if those commanding laws were clothed in external existence, each of them would become the spirit of the species.

And the laws are always permanent; they are always perpetual and constant.

No change or transformation affects the laws' unity, or spoils them.

For example, should a fig-tree die and be dispersed,

the law of its formation, which is like its spirit, will continue in its tiny seeds; it will not die.

And so, since even the most commonplace and weak commanding laws are thus connected to permanence and continuance,

the human spirit must be connected not only with permanence and immortality, but with all eternity.

Çünkü: Dikkat edilse, mâruz-u tegayyür olan bütün nevilerde birer hakikat-ı sâbite vardır ki, bütün tegayyürat ve inkılâbât ve etvâr-ı hayat içinde yuvarlanarak sûretler değiştirip, ölmeyerek, yaşayarak bâki kalıyor.

İşte her bir şahs-ı insanî, mahiyetinin câmiyetiyle ve küllî şuûruyla ve umumî tasavvuratıyla bir şahıs iken, bir nev' hükmüne geçmiştir.

Bir nev'e gelen ve cârî olan kanun, o şahs-ı insânîde dahi cârîdir.

Mâdem Fâtır-ı Zülcelâl, insanı câmi' bir âyine ve küllî bir ubûdiyyetle ve ulvî bir mahiyetle yaratmıştır.

Her ferddeki hakikat-ı ruhiye, yüzbinler sûret değiştirse,

izn-i Rabbânî ile ölmeyecek, yaşayarak geldiği gibi gidecek.

Öyle ise o şahs-ı insânînin hakikat-ı zîşuûru ve unsur-u zîhayatı olan ruhu dahi, Allah'ın emriyle, izni ile ve ibkasıyla daima bâkidir.

Dördüncü Menba'

Ruha bir derece müşabih ve ikisi de âlem-i emirden ve iradedden geldiklerinden masdar itibariyle ruha bir derece muvafık, fakat yalnız vücud-u hissî olmayan nevilerde hükümran olan kavânîne dikkat edilse ve o namuslara bakılsa görünür ki:

Eğer o kanun-u emrî, vücud-u haricî giyse idi, o nevilerin birer ruhu olurdu.

Halbuki o kanun daima bâkidir. Daima müstemir, sabittir.

Hiçbir tegayyürat ve inkılâbat, o kanunların vahdetine te'sir etmez, bozmaz.

Meselâ: Bir incir ağacı ölse, dağılsa;

onun ruhu hükmünde olan kanun-u teşekkülâtı, zerre gibi bir çekirdeğinde ölmeyerek bâkî kalır.

İşte mâdem en âdi ve zaîf emrî kanunlar dahi böyle beka ile, devam ile alâkadardır.

Elbette ruh-u insanî, değil yalnız beka ile, belki ebed-ül âbâd ile alâkadar olmak lâzım gelir.

For according to the Qur'an's glorious decree of:
Say: The Spirit (comes) by command of my Sustainer,
{[*]: Qur'an, 17:85.}
spirit too is **a conscious and living law** which has
come from the **World of the Divine Command**, and which
Pre-Eternal power has clothed with external existence.

That is to say, just as **the unconscious laws** which
proceed from the **Divine attribute of will** and the **World of the Divine Command** are always, or **mostly**, enduring,

so is it even more definite that the spirit, **which is a sort of brother to them**, and **like them is a manifestation of the attribute of will** and **comes from the World of the Command**, manifests immortality. It is also more worthy of it,

because it is existent, it has an **external reality**.

And it is more potent, more **elevated**, because it possesses consciousness.

It is also more **enduring** than them, and more valuable, because it is living.

#538

Second Fundamental Point

There are matters necessitating eternal happiness,

and **the All-Glorious Agent** is capable of bestowing that happiness.

Also, **the destruction of the universe** and death of the world are possible, and they will occur.

And **the resurrection of the world** and **the Last Judgement** are possible, and they will occur.

We shall explain all these six matters briefly and in a way that will satisfy the reason.

In fact, **in the Tenth Word**, **arguments** are set forth **which raise the heart to the level of perfect belief**,

while here, we shall discuss them in the manner of the Old Said's **explanations** in his treatise called Nokta (The Point), **which convince and silence the reason only**.

There are matters which necessitate eternal happiness.

A **decisive argument** pointing to those matters consists of a supposition filtered through Ten Sources and Central Points.

First Point

If observed carefully, it will be seen that a **perfect and intentional order** embraces the whole universe.

Traces of choice and **flashes of purpose** are to be seen in every aspect of it.

Çünkü ruh dahi Kur'anın nassı ile,

قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي

ferman-ı celîli ile âlem-i emirden gelmiş bir **kanun-u zîşuûr** ve bir **nâmus-u zîhayattır** ki; **kudret-i ezeliye**, ona vücud-u haricî giydirmiş.

Demek nasîl ki **sıfat-ı iradedden** ve **âlem-i emirden** gelen **şuûrsuz kavânîn**, daima veya **ağleben** bâki kalıyor.

Aynen **onların bir nevi kardeşi** ve **onlar gibi sıfat-ı iradenin tecellisi** ve **âlem-i emirden gelen ruh**, bekaya mazhar olmak daha ziyade kat'îdir, lâıktır.

Çünkü zîvücuddur, **hakikat-ı hariciye** sahibidir.

Hem onlardan daha kavîdir, daha **ulvî**dir. Çünkü zîşuûrdur.

Hem onlardan daha **daimî**dir, daha kıymetdârdır. Çünkü zîhayattır.

İkinci Esâs

Saadet-i ebediyeye muktazî vardır

ve o saadeti verecek **Fâil-i Zülcelâl** de muktedirdir.

Hem **harab-ı âlem**, mevt-i dünya mümkündür. Hem vâki olacaktır.

Yeniden **ihya-yı âlem** ve **haşır**, mümkündür. Hem vâki olacaktır.

İşte bu altı mes'eleyi, birer birer akli ikna edecek muhtasar bir tarzda beyân edeceğiz.

Zâten **Onuncu Söz'de kalbi, îman-ı kâmil derecesine çıkaracak** derecede **bürhânlar** zikredilmiştir.

Şurada ise, **yalnız akli ikna' edecek, susturacak**, Eski Said'in "Nokta Risalesi"ndeki **beyânâtı** tarzında bahsedeceğiz.

Evet saadet-i ebediyeye muktazî mevcûddur.

O muktazînin vücuduna delâlet eden **bürhân-ı kat'î** "On Menba' Ve Medar" dan süzülen bir hadistir.

Birinci Medâr

Dikkat edilse, şu kâinatın umumunda bir **nizâm-ı ekmel**, bir **intizâm-ı kasdî** vardır.

Her cihette **reşehat-ı ihtiyar** ve **lemaât-ı kasd** görünür.

What strikes the eyes through the testimony of their fruits is that **in every thing is a light of intention; in every function, a flash of will; in every motion, a gleam of choice; in every composite whole, a blaze of wisdom.**

Thus, if there was no eternal happiness, this **authentic order** would merely consist of **a weak and futile form.**

It would be a false order, not a true order.

Connections and **relations** and **immaterial things**, which are the spirit of order, would be lost and come to nothing.

That is to say, what gives order to order is eternal happiness.

In which case, the order of the universe points to eternal happiness.

Second Point

Total wisdom is apparent in the universe.

Indeed, **Divine wisdom**, which is the representation of pre-eternal favour, **proclaims eternal happiness through the tongue of the observance of benefits and following of purposes** demonstrated by the universe in its entirety.

Because, if there was no eternal happiness, it would be necessary, **through pride**, to deny the wisdom and benefits **which are self-evidently constant in the universe.**

Since the Tenth Truth of the Tenth Word demonstrates this truth like the sun, we shall content ourselves with that and cut short the discussion here.

Third Point

Through the testimony of reason, wisdom, **deduction**, and experience, **the absence of futility** and **absence of waste in the creation of beings**, which is constant, indicate eternal happiness.

The sign of there being no waste and nothing vain in creation is the All-Glorious Maker's **choosing** and preferring **the shortest way, the closest point, the lightest form, and the best manner in the creation of everything,**

and His sometimes imposing a hundred duties on one thing,

and His attaching a thousand fruits and aims to a slight being.

#539

Since there is no waste and nothing in vain, there will surely be eternal happiness.

For non-existence and no return would make every-thing futile; everything would be a waste.

The absence of waste in all creation, and in man for instance, which is established by science, demonstrates that

Hattâ **her şeyde bir nûr-u kasd, her şe'nde bir ziya-yı irâde, her harekette bir lem'a-i ihtiyar, her terkibde bir şû'le-i hikmet**, semeratının şهادetiyle nazar-ı dikkate çarpıyor.

İşte eğer saadet-i ebediye olmazsa, şu **esâslı nizâm**, bir **sûret-i zaîfe-i vâhiyeden** ibaret kalır.

Yalancı, esâssız bir nizâm olur.

Nizâm ve intizâmın ruhu olan **mâneviyat** ve **revabıt** ve **niseb**, hebâ olup gider.

Demek nizâmı nizâm eden, saadet-i ebediyyedir.

Öyle ise nizâm-ı âlem, saadet-i ebediyyeye işaret ediyor.

İkinci Medar

Hilkat-i kâinatta bir **hikmet-i tâmm**e görünüyor.

Evet inâyet-i Ezeliyyenin timsali olan **hikmet-i İlahiyye**, **kâinatın umumunda gösterdiği maslahatların riayeti ve hikmetlerin iltizâmı** lisanı ile, **saadet-i ebediyyeyi ilân eder.**

Çünkü: Saadet-i ebediyye olmazsa, **şu kâinatta bilbedâhe sâbit olan** hikmetleri, faideleri, **mükâbere ile** inkâr etmek lâzım gelir.

Onuncu Sözlün Onuncu Hakikatı, bu hakikatı güneş gibi gösterdiğinden, ona iktifaen burada ihtisar ederiz.

Üçüncü Medar

Akl ve hikmet ve **istikrâ** ve tecrübenin şهادetleri ile sâbit olan **hilkat-ı mevcûdâtteki adem-i abesiyet** ve **adem-i israf**, saadet-i ebediyyeye işaret eder.

Fıtratta israf ve hilkatta abesiyet olmadığına delil, Sâni'-i Zülcelâlin **her şeyin hilkatinde en kısa yolu** ve **en yakın ciheti** ve **en hafif sûreti** ve **en güzel keyfiyeti** ihtiyar ve intihab etmesidir

ve bâzan bir şeyi, yüz vazife ile tavzif etmesidir

ve bir ince şeye bin meyve ve gayeleri takmasıdır.

Mâdem israf yok ve abesiyet olmaz, elbette saadet-i ebediye olacaktır.

Çünkü; dönmemek üzere adem, her şeyi abes eder, her şey israf olur.

Umum fıtratta, ezcümle insanda, Fenn-i Menâfi-ül-âza şهادetiyle sâbit olan **adem-i israf** gösteriyor ki;

man's limitless **disposition**, and **infinite hopes, ideas, and desires** will not be wasted either.

In which case, **man's deep-rooted desire to be perfected points to the existence of a perfection**,

and **his desire for happiness proclaims that he is definitely destined for eternal happiness**.

If it was not so, **contrary to all other beings, which are made wisely and with purpose, those authentic immaterial faculties, those elevated hopes**, would be waste and futile; **they would wither up** and be for nothing.

Since this truth is proved in the Eleventh Truth of the Tenth Word, we cut the discussion short here.

Fourth Point

In each of many different things, in night and day, and winter and spring, **in the skies**, and **even in man's personalities** and in **the bodies which he changes throughout his lifetime**, and in **sleep, which resembles death**, is a different sort of resurrection resembling the resurrection of the dead; they all tell of and **allude** to the reality of the Day of Resurrection.

For example, the **day**, year, **lifetime of man**, and revolution of **God's great clock known as the earth** resemble the dials of a weekly clock of ours that tell the seconds, minutes, hours and days; each the forerunner of the following, **they give news of one another**; they turn and function.

Like they show morning after night, and spring after winter, they intimate that **after death the morning of the resurrection** will appear from that instrument, that **vast clock**.

There are many varieties of resurrection that a person experiences during his lifetime.

Just as he sees **the signs of the resurrection** through a sort of dying every night and rebirth every morning,

so **it is agreed** that he undergoes what resembles a resurrection every five or six years by changing all the **particles** in his body, and even undergoes **a gradual resurrection** twice a year.

Also, every spring, **he witnesses** more than three hundred thousand sorts of resurrection and rising to life **in the animal and plant kingdoms**.

Thus, so many **signs** and **indications** and **marks** of resurrection most certainly point to **the great resurrection of the dead** as though they were droplets of it.

An **All-Wise Maker** causing a sort of resurrection in that way in the animal and plant worlds, that is, **raising to life exactly the same** all plant roots and certain animals in the spring,

insanda olan hadsiz **istidadât-ı mâneviyye ve nihayetsiz âmâl ve efkâr ve müyûlât** dahi israf edilmeyecektir.

Öyle ise, **insandaki o esâslı meyl-i tekemmül**, bir kemâlin vücudunu gösterir

ve o meyl-i saadet, **saadet-i ebediyyeye namzed olduğunu kat'î olarak ilân eder**.

Öyle olmazsa insanın mahiyet-i hakikiyyesini teşkil eden o **esâslı mâneviyat, o ulvî âmâl, hikmetli mevcûdâtın hilâfına olarak** israf ve abes olur, **kurur**, hebâen gider.

Şu hakikat, Onuncu Söz'ün Onbirinci Hakikatında isbat edildiğinden kısa kesiyoruz.

Dördüncü Medar

Pek çok nevilerde, hattâ gece ve gündüzde, kış ve baharda ve **cevv-i havada hattâ insanın şahıslarında, müddet-i hayatında değiştirdiği bedenler ve mevte benzeyen uyku** ile haşir ve neşre benzer birer nevi kıyâmet, bir kıyâmet-i kübrânın tahakkukunu **ihsas ediyor**, remzen haber veriyorlar.

Evet, meselâ; haftalık bizim saatimizin saniye ve dakika ve saat ve günlerini sayan çarklarına benzeyen; **Allah'ın dünya denilen büyük saat**ındaki **yevm**, sene, **ömr-ü beşer**, deveran-ı dünya, birbirine mukaddeme olarak **birbirinden haber veriyor**, döner işlerler.

Geceden sonra sabahı, kıştan sonra baharı işledikleri gibi, **mevtten sonra subh-u kıyamet**, o destgâhtan, o **saat-ı uzmâdan** çıkacağını remzen haber veriyorlar.

Bir şahsın müddet-i ömründe başına gelmiş birçok kıyamet çeşitleri vardır.

Her gece bir nevi ölmekle, her sabah bir nevi dirilmekle **emârât-ı haşriye** gördüğü gibi,

beş-altı senede **bil-ittifak** bütün **zerratını** değiştirerek, hattâ bir senede iki def'a **tedricî bir kıyâmet** ve haşir taklidini görmüş.

Hem **hayvan ve nebat nevilerinde** üçyüzbinden ziyade haşir ve neşir ve kıyamet-i nev'iyeyi her baharda **müşahede ediyor**.

İşte bu kadar **emârat** ve **işârat-ı haşriye** ve bu kadar **alâmat** ve **rumuzat-ı neşriye** elbette **kıyâmet-i kübrânın** tereşsuhatı hükmünde, o haşre işaret ediyorlar.

Bir **Sâni'-i Hakîm** tarafından nevilerde böyle kıyâmet-i nev'iyeyi yâni bütün nebâtat köklerini ve bir kısım hayvanları **âynen** baharda **ihya etmek**

and restoring other parts of them, such as leaves, flowers and fruits, **not exactly the same but similar**,

may be an indication of a **personal resurrection** in the human individual **within the general resurrection**.

#540

For the human individual is like a species in comparison with the other animate species,

and **the light of the mind** has given such a breadth to human **actions** and **thought** that they **encompass** the past and the future.

If he consumes the world even, he is not satisfied.

In the other species the nature of the individual is particular; its value is personal; its view, **restricted**; its qualities, **limited**; its pleasure and pain, **instantaneous**.

Whereas man's nature is **exalted**; his value, **most high**; his view, **universal**; his qualities, limitless; his immaterial pleasure and pain in part permanent.

In which case, the various resurrections which are repeated in the other animate species; **self-evidently** tell of and **point to** all human individuals being resurrected and restored to life **exactly the same in the great resurrection of the dead**.

Since it is proved with the certainty of twice two equalling four in the Ninth Truth of the Tenth Word, we cut short the discussion here.

Fifth Point

Those who have looked closely into the realities of creation consider that **the unlimited potentialities included in the essence of man's spirit**, and the **unlimited abilities** contained in those potentialities, and **the endless desires** arising from those abilities, and **the infinite hopes** resulting from those endless desires, and **the limitless thoughts and ideas** born of those infinite hopes are hands stretched out towards eternal happiness, **which is beyond this Manifest World**, are eyes gazing at it, that they are turned towards it.

Thus, **man's nature**, which cannot lie, and **the definite, intense, unwavering desire for eternal happiness in his nature** inspire the conscience with certainty concerning **the realization of eternal happiness**.

This fact is demonstrated as clearly as daylight in the Eleventh Truth of the Tenth Word, and so we cut this short here.

Sixth Point

The mercy of the All-Beauteous Maker of these beings, Who is the All-Merciful, All-Compassionate One, points to eternal happiness.

ve yaprakları ve çiçekleri ve meyveleri gibi sâir bir kısım şeyleri **aynıyla değil, misliyle** iade ederek bir nevi haşır ve neşir yapmak;

her bir şahs-ı insânîde **kıyâmet-i umumiye içinde** bir **kıyâmet-i şahsiye**ye delil olabilir.

Çünkü: İnsanın bir tek şahsı, başkasının bir nev'i hükmündedir.

Zira **fikir nûru**, insanın **âmâline** ve **efkârına** öyle bir genişlik vermiş ki, mâzi ve müstakbeli **ihata eder**.

Dünyayı dahi yutsa tok olmaz.

Sâir nevilerde ferdlerin mahiyyeti cüz'iyedir; kıymeti şahsiyyedir; nazarı **mahdud**dur; kemâli **mahsur**dur; lezzeti ve elemi **ânî**dir.

Beşerin ise mâhiyyeti **ulvîyedir**, kıymeti **galiyedir**; nazarı **âmm**dır; kemâli hadsizdir; mânevî lezzeti ve elemi kısmen daimîdir.

Öyle ise, **bilmüşâhede** sâir nevilerde tekerrür eden bir çeşit kıyâmetler ve haşirler; şu **kıyâmet-i kübrâ-yı umumiye**de, her şahs-ı insânî **aynıyla** iade edilerek haşredilmesine **remz eder**, haber verir.

Onuncu Söz'ün Dokuzuncu Hakikatı'nda iki kerre iki dört eder derecesinde kat'iyet ile isbat edildiğinden burada ihtisar ederiz.

Beşinci Medar

Beşerin cevher-i ruhunda derc edilmiş gayr-ı mahdud istidadat ve o istidadatta mündemiç olan **gayr-ı mahsur kabiliyetler** ve o kabiliyetlerden neş'et eden **hadsiz meyiller** ve o hadsiz meyillerden hasıl olan **nihayetsiz emeller** ve o nihayetsiz emellerden tevellüd eden **gayr-ı mütenâhî efkâr** ve **tasavvurat-ı insâniye**, **şu âlem-i şehadetin arkasında bulunan** saadet-i ebediyeye elini uzatmış, ona gözünü dikmiş, o tarafa müteveccih olmuş olduğunu ehl-i tahkik görüyor.

İşte hiç yalan söylemeyen **fıtrat** ve **fıtrattaki şu kat'î ve şedid ve sarsılmaz meyl-i saadet-i ebediye**, **saadet-i ebediyenin tahakkukuna** dair vicdana bir hads-i kat'î veriyor.

Onuncu Söz'ün Onbirinci Hakikatı, bu hakikatı gündüz gibi gösterdiğinden kısa kesiyoruz.

Altıncı Medar

"Rahmân-ı Rahîm" olan **şu mevcûdâtın Sâni'-i Zülcemâlinin rahmeti**, saadet-i ebediyeyi gösteriyor.

Yes, it is of the nature of that mercy, **which makes bounty bounty** and **saves it from revenge**, not to withhold from man eternal happiness, **which delivers beings from the anguish of eternal separation**.

For if eternal happiness, the **head**, chief, aim, and result of all **bounties**, is not given, and if after dying, the world is not resurrected in the form of the **hereafter**, all bounties would be **transformed** into desire for revenge.

And such a transformation would necessitate denying the existence of **Divine mercy**, **which is self-evident and necessary**, and, **through the testimony of all the universe**, **unquestionable and manifest**.

It is a **constant truth** more brilliant than the sun.

Look and take note of the bounties of **love**, **compassion**, and **reason**, some of the manifestations and subtle traces of mercy.

Suppose that **eternal separation** and **unending parting** are going to drag out human life; you will see that

tender love becomes a great calamity; **sweet compassion, a great misfortune**; **that luminous reason, a great tribulation**.

Evet **ni'meti ni'met eden**, **ni'meti nıkmelikten halâs eden** ve **mevcûdâtı, firak-ı ebedîden hasıl olan vaveylâlardan kurtaran** saadet-i ebediyeyi; o rahmetin şe'nindendir ki; beşerden esirgemesin.

Çünkü: Bütün **nimetlerin re'si**, reisi, gayesi, neticesi olan saadet-i ebediye verilmezse, dünya öldükten sonra **âhiret** sûretinde dirilmezse, bütün ni'metler nıkmetlere **tahavvül** ederler.

O tahavvül ise, **bilbedâhe ve bizzarure** ve **umum kâinatın şehadetiyle muhakkak ve meşhud olan rahmet-i İlahiyye**'nin vücudunu inkâr etmek lâzım gelir.

Halbuki rahmet, güneşten daha parlak bir **hakikat-ı sâbitedir**.

Bak rahmetin cilvelerinden ve lâtif âsârından olan **aşk** ve **şefkat** ve **akıl** nimetlerine dikkat et.

Eğer **firak-ı ebedî** ve **hicran-ı lâyezalîye**, hayat-ı insâniye incirar edeceğini farz etsen; görürsün ki:

O lâtif muhabbet, en büyük bir musibet olur. O leziz şefkat, en büyük bir illet olur. O nurani akıl, en büyük bir belâ olur.

That is to say, mercy (because it is mercy) cannot confront true love with eternal separation.

Since the Second Truth of the Tenth Word has demonstrated this fact most beautifully, we cut this short here.

Seventh Point

All the exquisiteness, all the virtues, all the **perfections**, all the **attraction**, all the **yearning**, all the **compassion known and seen in the universe** are meanings, significations, **immaterial words**.

They necessarily and self-evidently show to the heart and thrust in the mind's eye **the manifestations of the All-Glorious Maker's favour and kindness, benevolence and munificence**.

Since there is a truth, a reality, in this world, most certainly there is true mercy.

And since there is true mercy, there will be eternal happiness.

The Fourth Truth of the Tenth Word, and also the Second Truth, have illuminated this fact as clearly as daylight.

Eighth Point

Man's conscience, which is his conscious nature, looks to and points to eternal happiness.

Yes, if anyone listens to his own **awakened** conscience, he will hear a voice crying: "**Eternity! Eternity!**"

Should the whole universe be given to such a conscience, it could not satisfy its need for eternity.

That is to say, the conscience being attracted and drawn in this way is possible only because it is attracted by a **true aim** and **captivating truth**.

The conclusion of the Eleventh Truth of the Tenth Word demonstrates this fact.

Ninth Point

This is **the message of Muhammad the Arabian** (Peace and blessings be upon him), who was **truthful, veracious, and trustworthy**.

Indeed, **his words opened the doors of eternal happiness;**

all that he said are windows opening onto everlasting bliss.

In fact, he held in his hand **the consensus of all the prophets (Peace be upon them)** and **the unanimous agreement of all the saints**, for after **Divine unity**, all their calls and efforts were concentrated on the resurrection of the dead and eternal happiness.

Demek rahmet, (çünkü rahmettir) hicran-ı ebedîyi, muhabbet-i hakikiyeye karşı çıkaramaz.

Onuncu Söz'ün İkinci Hakikatı, bu hakikatı gâyet güzel bir sûrette gösterdiğinden burada ihtisar edildi.

Yedinci Medar

Şu kâinatta görünen ve bilinen bütün letâif, bütün mehâsin, bütün kemâlât, bütün incizabat, bütün iştiyakat, bütün terahhumat; birer mânâdır, birer mazmundur, birer **kelime-i mâneviyye**dir ki:

Şu kâinatın **Sânî-i Zülcelâlinin lütuf ve merhametinin tecelliyatını, ihsan ve kereminin cilvelerini** bizzarure, bilbedâhe kalbe gösterir, aklın gözüne sokuyor.

Mâdem şu âlemde bir hakikat vardır. Bilbedâhe hakikî rahmet vardır.

Mâdem hakikî rahmet vardır, saadet-i ebediyye olacaktır.

Onuncu Söz'ün Dördüncü Hakikatı, İkinci Hakikatı ile beraber şu hakikatı gündüz gibi aydınlatmıştır.

Sekizinci Medar

İnsanın fitrat-ı zîşûuru olan **vicdanı**, saadet-i ebediyye bakar, gösterir.

Evet, kim kendi **uyanık** vicdanını dinlerse "**Ebed!.. Ebed!**," sesini işitecektir.

Bütün kâinat o vicdana verilse, ebede karşı olan ihtiyacının yerini dolduramaz. Demek o vicdan, o ebed için mahluktur.

Demek bu vicdanî olan incizab ve cezbe, bir **gaye-i hakikiyenin** ve bir **hakikat-ı câzibedânın** yalnız cezbi ile olabilir.

Onuncu Söz'ün Onbirinci Hakikatının hâtimesi bu hakikatı göstermiştir.

Dokuzuncu Medar

Sâdık, masduk, mûsaddak olan **Muhammed-i Arabî** Aleyhissalâtü Vesselâm'ın **ihbarıdır**.

Evet O Zâtın (A.S.M.) sözleri, saadet-i ebediyyenin kapılarını açmıştır

ve O'nun (A.S.M.) kelâmları saadet-i ebediyyeye karşı birer penceredir.

Zâten **bütün enbiyanın (aleyhimüsselâm) icmainı** ve **bütün evliyânın tevatürünü** elinde tutmuş, bütün kuvvetiyle bütün dâvaları, **tevhid-i İlahîden** sonra şu haşır ve saadet noktasında temerküz ediyor.

Is there anything that could shake such a strength?

The Twelfth Truth of the Tenth Word demonstrates this truth in the most obvious manner.

Tenth Point

This is **the certain news of the Qur'an of Miraculous Exposition**, which has preserved its **miraculousness** in seven respects for thirteen centuries, and as is proved in the Twenty-Fifth Word, is a miracle through its forty **sorts of miraculousness**.

Yes, this news of the Qur'an is the revealer of bodily resurrection,

and the discloser of the enigmatic talisman of the world and the key to the wisdom in the universe.

Also, the certain rational proofs contained in the Qur'an of Miraculous Exposition, which it lays before the eyes, commanding that they be pondered over are thousands in number.

#542

In short, the Qur'an presents for man to study a great many verses and great many telescopes revealing eternal bliss, like, Say, "He will give them life Who created them in the first instance...", {Qur'an, 36:79.} and, Seeing that He has created you in successive stages, {Qur'an, 71:14.} which comprise a comparison or analogy, and, Nor is your Sustainer ever unjust to His servants, {Qur'an, 41:46.} which points to evidence of justice.

We explained in our treatise entitled Nokta (The Point) the substance of the figurative analogy in, Seeing that He has created you in successive stages, {Qur'an, 71:14.} and, Say, 'He will give them life Who created them in the first instance...!', {Qur'an, 36:79.} which the Qur'an makes clear through other verses. It was as follows:

On passing from stage to stage, the human body undergoes wondrous and orderly transformations.

From sperm to a blood-clot; from a blood-clot to flesh and bone; from flesh and bone to a new creation, that is, the transformation into human form; it follows extremely precise rules.

Each of these stages has such particular laws, such determined order, such regular development that

Acaba, şu kuvveti sarsacak bir şey var mıdır!

Onuncu Söz'ün Onikinci Hakikatı, şu hakikatı pek zâhir bir sûrette göstermiştir.

Onuncu Medar

Onüç asırda yedi vecihle i'câzını muhafaza eden ve Yirmibeşinci Söz'de isbat edildiği üzere kırk aded enva'-i i'câzıyla mu'cize olan **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın ihbarat-ı kat'iesidir**.

Evet o Kur'anın nefs-i ihbarı, haşr-i cismanînin keşşafıdır

ve şu tılsım-ı muğlak-ı âlemin ve şu remz-i hikmet-i kâinatın miftâhıdır.

Hem o Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın tâzammun ettiği ve mükerreren tefekküre emredip nazara vaz'eylediği berâhin-i akliye-i kat'îye, binlerdir.

Ezcümle: Bir kıyas-ı temsîliyi tâzammun eden قُلْ يُحْيِيهَا

الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا

ve bir delil-i adâlete işaret eden

وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ

gibi pek çok âyât ile haşr-i cismânîdeki saadet-i ebediyeyi gösterecek pek çok dürbünleri, nazar-ı beşerin dikkatine vaz'etmiştir.

Kur'anın sâir âyetler ile izah ettiği şu

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ deki kıyas-ı temsîlinin hülâsasını "Nokta" risalesinde şöyle beyân etmiştir ki:

Vücut-u insan, tavırdan tavıra geçtikçe acib ve muntâzam inkılâblar geçiriyor.

Nutfeden alâkaya, alâkadan mudgaya, mudgadan azm ve lâhme, azm ve lâhmden halk-ı cedîde yâni insan sûretine inkılâbı, gâyet dakik düsturlara tâbi'dir.

O tavırların her birisinin öyle kavânin-i mahsusa ve öyle nizâmat-ı muayyene ve öyle harekât-ı muttarideleri vardır ki;

it displays the manifestations of a **purpose**, **will**, **choice**, and **wisdom** as though through glass.

Thus, **the All-Wise Maker**, Who creates the body in this way, changes it every year as if it were clothes.

For the body to be changed and for its continuance, a compound is necessary so that new particles appear that will work and fill the place of the parts that are dissolved.

Since the body's cells are destroyed **through an orderly Divine law**, it requires a **subtle matter**, known as **sustenance**, which will repair it, again through an orderly **dominical law**.

The True Provider allots and **distributes** this sustenance **through a particular law** in relation to the different needs of the body's members.

Now, consider the behaviour of the subtle matter which **the All-Wise Provider** sends:

you will see that while the matter's particles are dispersed through the air, soil, and water like a **caravan**,

they suddenly gather together **in a way that suggests a deliberate action**, as though they had suddenly received the order to move.

They collect together **in the most orderly fashion** as if each particle of them was entrusted with a duty and ordered to proceed to **a specified place**.

#543

Also, it is apparent from their conduct that **they are being propelled** through a particular law of one who acts and has choice, and from the realm of the **inanimate** are entering the animal kingdom.

Then they enter a body as sustenance through a **particular rule**, and with a **determined order** and in a **regular process**,

and **after being cooked** in the four kitchens of the body, undergoing four amazing transformations, and **being strained through four filters**,

they are **apportioned** through regular laws and **the beneficence** of **the True Provider** according to the all-different needs of the members, and are circulated to every part of the body.

Thus, whichever of these particles you consider with the eye of wisdom,

you will see that blind chance, **lawless coincidence**, **deaf nature**, and **unconscious causes** can in no way interfere with it; it is impelled in a discerning, orderly, **hearing**, and **knowing** fashion.

For whichever stage each of them enters from **the surrounding element** to the body's cell, it acts as **though voluntarily through the specified laws of that stage**. It enters it in an orderly fashion.

cam gibi, altında bir **kasd**, bir **irade**, bir **ihtiyar**, bir **hikmetin** cilvelerini gösterir.

İşte şu tarzda o vücudu yapan **Sâni'-i Hakîm**, her sene bir libas gibi o vücudu değiştirir.

O vücudun **değiştirilmesi ve bekası** için inhilâl eden eczaların yerini dolduracak, çalışacak yeni zerrelere gelmesi için bir terkibe muhtaçtır.

İşte o beden hücreleri, **muntâzam bir kanun-u İlâhî** ile yıkıldığından yine muntâzam bir **kanun-u Rabbânî** ile tâmir etmek için **rızık** namıyla bir **madde-i lâtifeyi** ister ki,

o beden uzuvlarının ayrı ayrı hâcetleri nisbetinde **Rezzak-ı Hakikî**, **bir kanun-u mahsus ile taksim** ve **tevzi** ediyor.

Şimdi O **Rezzak-ı Hakîm**'in gönderdiği o madde-i lâtifenin etvârına bak;

göreceksin ki; o maddenin zerrâtı bir **kafîle** gibi küre-i havada, toprakta, suda dağılmış iken;

birden **hareket** emrini almışlar gibi bir **hareket-i kasdîyi** işmam eden bir keyfiyet ile toplanıyorlar.

Güya onlardan her bir zerre, bir vazife ile, **bir muayyen mekâna** gitmek için me'murdur gibi **gâyet muntâzam** toplanıyorlar.

Hem gidişatından görünüyor ki, bir Fâil-i Muhtar'ın bir kanun-u mahsus ile **sevk edilip**, **cemâdat** âleminden mevâlîde, yâni zîhayat âlemine girerler.

Sonra **nizâmat-ı muayyene** ve **harekât-ı muttaride** ile ve **desâtîr-i mahsusa** ile rızık olarak bir bedene girip;

o beden içinde dört matbahta pişirildikten sonra ve dört inkılâbat-ı acibeyi geçirdikten sonra ve **dört süzgeçten süzüldükten sonra**

bedenin aktarına yayılarak bütün muhtaç olan âzaların muhtelif, ayrı ayrı derece-i ihtiyaçlarına göre **Rezzak-ı Hakikî**'nin **inâyeti**yle ve muntâzam kanunları ile **inkısam** ederler.

İşte o zerrattan hangi zerreye bir nazar-ı hikmetle baksan göreceksin ki:

Basîrane, muntazamâne, **semîane**, **alîmâne** sevk olunan o zerreye, kör ittifak, **kanunsuz tesadüf**, **sağır tabiat**, **şuursuz esbab**, hiç ona karışamaz.

Çünkü her birisi **unsur-u muhitten** tut, tâ beden hücrelerine kadar hangi tavra girmiş ise, **o tavrın kavanin-i muayyenesi ile** güya **ihtiyaren** amel ediyor, muntâzaman giriyor.

To whichever level it journeys, it steps with such order that it appears **self-evidently** to be proceeding at the command of an **All-Wise Mover**.

In this way, it gradually advances from stage to stage, and level to level until, **at the command of its Sustainer**, **without deviating from its aim and object**, it reaches its **appropriate position**, for example the pupil of Tevfik's eye, where it establishes itself and works.

This situation, that is, **the manifestation of dominicality in sustenance**, demonstrates that **first** the particles were **determined**; they were **appointed to the task**, they were designated to those positions.

It is as if **the existence of an arrangement and order**, like "This will be the sustenance of so-and-so's cells" being written on the forehead of each of them, points to **each person's sustenance being written on his forehead by the pen of Divine Determining**, and **his name being written on his sustenance**.

Is it at all possible that **the All-Glorious Maker**, Who nurtures and sustains with boundless power and all-encompassing wisdom, Who has absolute disposal over all beings from minute particles to the planets, and spins them with order and balance, should not bring about 'the last creation,' or that he should be unable to do so?

Thus, many verses of the Qur'an present to man's view this wise last creation, **which will take place at the resurrection of the dead and Great Gathering**. **It removes doubt and uncertainty**. It says: **Say, He will give them life Who created them in the first instance...**{Qur'an, 36:79.}

That is, the One Who created you from nothing in so wise a form is He Who will bring you to life again in the hereafter.

And it says:
And it is He Who begins [the process of] creation, then repeats it; and for Him it is most easy. {Qur'an, 30:27}

#544

That is, "Your return and being raised to life at the resurrection is easier and more trouble-free than your creation in this world."

Just as it is easier and more trouble-free for the soldiers of a **regiment** who have dispersed to rest to regather under the regimental flag at the sound of a bugle than forming a new regiment from scratch,

so **according to reason**, it is easier and more possible than the first creation for the fundamental particles of a body, which are intermingled and familiar and connected with one another, to regather **at the trumpet-blast of the angel Israfil** (Peace be upon him), and reply to **the All-Glorious Creator's** command with, "Here we are, O Lord!"

Hangi tabakaya sefer etmiş ise, öyle muntâzam adım atıyor ki; **bilbedâhe** bir **Sâik-i Hakîm**'in emri ile gidiyor gibi görünüyör.

İşte böyle muntâzam tavırdan tavıra, tabakadan tabakaya git gide **hedef ve maksadından ayrılmayarak** tâ **makam-ı lâyık**ına, meselâ Tevfik'in gözbebeğine **Emr-i Rabbânî** ile girer, oturur, çalışır.

İşte bu halde, yâni **erzaktaki tecelli-i Rubûbiyyet** gösteriyor ki; **ibtidâ** o zerreler **muayyen** idiler, **muvazzaf** idiler, o makamlar için namzed idiler.

Güya her birisinin alnında ve cebhesinde "Filân hüceyrenin rızkı olacak" yazılı gibi bir **intizâmın vücudu**, **her adamın alnında kalem-i kader ile rızkı yazılı olduğuna** ve **rızkı üstünde isminin yazılı olmasına** işaret eder.

Acaba mümkün müdür ki: **Bu derece nihayetsiz bir kudret ve muhît bir hikmet ile Rubûbiyyet eden ve zerrattan tâ seyyarata kadar bütün mevcûdâtı kabza-i tasarrufunda tutmuş** ve intizâm ve mizan dairesinde döndüren **Sâni'-i Zülcelâl**, "**Neş'e-i uhrâ**" yı yapmasın veya yapamasın!

İşte çok âyât-ı Kur'aniyye, şu hikmetli neş'e-i ûlâyı nazar-ı beşere vaz'ediyor. **Haşir ve kıyametteki** neş'e-i uhrayı ona temsil ederek **istib'adı izale eder**. Der: **قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي**

نَشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ

Yâni: "Sizi hiçten bu derece hikmetli bir sûrette kim inşa etmiş ise, odur ki, sizi âhirette diriltecektir."

Hem der ki: **وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ**

Yâni: "Sizin haşirde iadeniz, dirilmeniz, dünyadaki hilkatinizden daha kolay, daha rahattır."

Nasıl ki bir **taburun** askerleri, istirahat için dağılsa; sonra bir boru ile çağrılrsa kolay bir sûrette tabur bayrağı altında toplanmaları; yeniden bir tabur teşkil etmekten çok kolay ve çok rahattır.

Öyle de: Bir bedende birbiriyle imtizac ile ünsiyet ve münasebet peyda eden zerrat-ı esâsiye, **Hazret-i İsrâfil Aleyhisselâm'ın Sûr'u ile Hâlık-ı Zülcelâl**'in emrine "**Lebbeyk**" demeleri ve toplanmaları; **aklen** birinci îcaddan daha kolay, daha mümkündür.

Anyway, perhaps it is not necessary for all the particles to regather. **The fundamental parts and essential particles**, which are like nuclei and seeds, and are called "the root of the tail" (the coccyx) in a Hadith,* may be sufficient as a basis of the second creation. The All-Wise Creator may construct the human body on them.

{[*]: Bukhari, Tafsir Sura al-Zumar, 3; Tafsir Sura al-Nabi, 1; Muslim, Fitan, 141-3.}

The following is a summary of the judicial comparison indicated by verses like the third one above: **Nor is your Sustainer ever unjust to His servants.**

We often see in this world that **tyrannical**, sinful and cruel men pass their lives in great ease and comfort, while the oppressed, upright and **religious** live under great difficulties and in degradation.

Then death comes and makes the two equal.

If this equality had no end and was not finite, an injustice would be apparent.

However, since **Divine wisdom and justice** are free of all inequity as is established by the testimony of the universe,

they self-evidently require a final assembly where the former will be punished and the latter receive their reward.

Then disorderly, wretched men may receive punishment and reward in conformity with their potentialities, be the means of absolute justice, manifest dominical wisdom, and be the elder brother of all the beings in the world.

For sure, the realm of this world does not allow for the blossoming of man's limitless potentialities contained within his spirit. This means he will be sent to another world.

Man's essence is indeed mighty, so he is designated for eternity.

His nature is exalted, so his crimes are great. He does not resemble other beings.

His order is important, too. He cannot live without order. He cannot live without meaning. He cannot be made in vain.

He cannot be condemned to absolute extinction. He cannot escape to pure non-existence.

Hell has opened its mouth, and awaits him. And Paradise has opened its graceful embrace, and watches him.

Since the Third Truth of the Tenth Word has demonstrated these two examples most beautifully, we shall cut the discussion short here.

Hem, bütün zerrelerin toplanmaları belki lâzım değil.

Nüveler ve tohumlar hükmünde olan ve hadîste عجب

الذنب tâbir edilen eczâ-i esâsiye ve zerrat-ı asliye, ikinci neş'e için kâfi bir esâstr, temeldir. Sâni'-i Hakîm, beden-i insanîyi onların üstünde bina eder.

Üçüncü âyet olan وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ gibi âyetlerin işaret ettikleri kıyâs-ı adlînin hülâsası şudur ki:

Âlemde çok görüyoruz ki: **Zâlim**, fâcir, gaddar insanlar gâyet refah ve rahatla ve mazlum ve mütedeyyin adamlar gâyet zahmet ve zillet ile ömür geçiriyorlar.

Sonra ölüm gelir, ikisini müsavi kılar.

Eğer şu müsavat nihayetsiz ise, bir nihayeti yoksa, zulüm görünür.

Halbuki: Zulümden tenezzühü kâinatın şهادetiyle sâbit olan adâlet ve hikmet-i İlahiyye, bu zulmü hiçbir cihetle kabûl etmediğinden;

bilbedâhe bir mecmâ'-i âheri iktiza ederler ki; birinci, cezasını; ikinci, mükâfatını görsün.

Tâ şu intizâmsız, perişan beşer, istidadına münasib tecziye ve mükâfat görüp adâlet -i mahzaya medâr ve hikmet-i Rabbâniyyeye mazhar ve hikmetli mevcûdât-ı âlemin bir büyük kardeşi olabilsin.

Evet şu dâr-ı dünya, beşerin ruhunda mündemiç olan hadsiz istidadların sünbüllemesine müsaid değildir. Demek başka âleme gönderilecektir.

Evet insanın cevheri büyüktür. Öyle ise, ebede namzeddir.

Mahiyeti âliyedir, öyle ise cinâyeti dahi azîmdir. Sâir mevcûdata benzemez.

İntizâmı da mühimdir. İntizâmsız olamaz; mühmel kalamaz, abes edilmez;

fenâ-yı mutlak ile mahkûm olamaz, adem-i sırfı kaçamaz.

Ona Cehennem ağzını açmış bekliyor. Cennet ise âğûş-u nazdârânesini açmış gözlüyor.

Onuncu Söz'ün Üçüncü Hakikatı bu ikinci misâlimizi gâyet güzel gösterdiğinden burada kısa kesiyoruz.

By way of example, you may make analogies and **study** other verses from the Qur'an similar to the two above, which **contain** many **subtle and rational proofs**.

Thus, these **Ten Sources** and **Central Points** form a decisive proof and **certain supposition**,

and just as this **sound hypothesis** and powerful proof are decisive evidence for **the cause and necessity** of the resurrection and Day of Judgement,

so -as is clearly proved in the Tenth Word- do most of **the Most Beautiful Names**, like **All-Wise, All-Compassionate, Preserver, and All-Just**,

require the coming of the Last Day and resurrection, and **the existence of everlasting bliss**; they point clearly to **the realization of eternal happiness**.

That is to say, the matters necessitating the resurrection of the dead and the Day of Judgement are so powerful that

they leave no room at all for any doubt or uncertainty.

Third Fundamental Point

The Agent possesses the power.

Without doubt, the matters necessitating the resurrection of the dead exist. Also, the One Who will bring it about is powerful to the utmost degree.

There is no **deficiency** in His power.

The greatest things and the smallest are the same in relation to His power. It is as easy for Him to create the spring as to create a flower.

Yes, One so powerful that this world together with all its suns, stars, **worlds**, particles, and substance bear witness to His **sublimity** and power with endless tongues.

Does any doubt or misgiving have the right to **consider** **bodily resurrection remote** from such a power?

It is plain to see that every age within this world an **All-Powerful One of Glory** creates a new, travelling, orderly universe.

Indeed, He makes a new, well-ordered world each day.

He perpetually creates and changes **with perfect wisdom** transient worlds and universes one after the other on the face of the heavens and the earth.

He hangs on the string of time **regular worlds** to the number of the centuries, years, indeed, days, and through them demonstrates **the tremendousness of His power**.

He attaches to the head of the globe **the huge flower of spring** which he **adorns** with a hundred thousand **embroideries** of resurrection as though it was a single flower,

and through it **displays** the perfection of His wisdom and **the beauty of His art**.

İşte misâl için şu iki âyet-i kerime gibi pek çok **berâhin-i lâtime-i akliye**yi **tâzammun** eden sâir âyetleri dahi kıyas eyle, **tetebbu'** et.

İşte **Menabi-i Aşere** ve On **Medâr**; bir **hads-i kat'î**, bir bürhân-ı kat'îyi intaç ediyorlar

ve o pek **esâslı hads** ve o pek kuvvetli bürhân, haşir ve kıyamete **dâi ve muktazî**nin vücuduna kat'iyen delâlet ettikleri gibi,

Sânî-i Zülcelâl'in dahi -Onuncu Söz'de kat'iyen isbat edildiği üzere- **Hakîm, Rahîm, Hafîz, Âdil** gibi ekser **Esmâ-i Hüsnâsı**,

haşir ve kıyametin gelmesini ve **saadet-i ebediyenin vücudunu** iktiza ederler ve **saadet-i ebediyenin tahakkukuna** kat'î delâlet ederler.

Demek haşir ve kıyamete muktazî o derece kuvvetlidir ki,

hiçbir şek ve şübheye medâr olamaz.

Üçüncü Esas

Fâil, muktedirdir.

Evet nasıl haşrin muktazîsi, şübhesiz mevcûddur. Haşri yapacak zât da nihayet derecede muktedirdir.

Onun kudretinde **noksan** yoktur. En büyük ve en küçük şeyler, ona nisbeten birdirler. Bir baharı halk etmek, bir çiçek kadar kolaydır.

Evet bir Kadîr ki, şu âlem; bütün güneşleri, yıldızları, **avâlimi**, zerratı, cevâhiri nihayetsiz lisanlarla onun **âzamet**ine ve kudretine şehadet eder.

Hiçbir vehim ve vesvesenin hakkı var mıdır ki, **haşr-i cismânî**yi o kudretten **istib'âd** etsin.

Evet bilmüşâhede bir **Kadîr-i Zülcelâl** şu âlem içinde, her asırda birer yeni ve muntâzam dünyayı halkeden, hattâ her senede birer yeni seyyar, muntâzam kâinatı îcad eden,

hattâ her günde birer yeni muntâzam âlem yapan;

daima şu semâvat ve arz yüzünde ve birbiri arkasında geçici dünyaları, kâinatları **kemâl-i hikmet ile** halkeden, değiştiren

ve asırlar ve seneler, belki günler adedince **muntâzam âlemleri** zaman ipine asan ve onunla **âzamet-i kudretini** gösteren

ve yüzbin çeşit haşrin **nakışları**yla **tezyin** ettiği **koca bahar çiçeğini** küre-i arzın başına bir tek çiçek gibi takan

ve onunla kemâl-i hikmetini, **cemâl-i san'atını izhar** eden

Can it be said of such a One, "How can He bring about the resurrection of the dead, and how can He transform this world into the hereafter?"

The verse, **Your creation and your resurrection is but like a single soul** {Qur'an, 31:28.} proclaims the All-Powerful One's **perfect power**, **that nothing at all is difficult for Him**, **that like the smallest thing, the greatest presents no difficulties for His power**, and **that it is as easy for His power to create innumerable individuals as to create as a single one**.

#546

We have explained the verse's essential meaning briefly in the Conclusion to the Tenth Word, and in detail in the treatise entitled Nokta (The Point), and in the Twentieth Letter.

In connection with the discussion here, we shall elucidate a part of it in the form of three 'Matters', as follows:

Divine Power is essential, in which case, **impotence** cannot **intervene** in it.

Also, it is **connected** to **the inner dimensions of things**, so obstacles cannot become **interpenetrated** with it.

Also, its relation is **according to laws**, so **particulars** are equal to **universals**, **minor things** are like comprehensive ones.

We shall prove these three matters.

First Matter

Pre-Eternal Power is **the necessary inherent quality** of **the Most Pure and Holy Divine Essence**.

That is to say, it is of necessity intrinsic to the Essence, it can in no way be **separated** from It.

Since this is so, the Essence **which necessitates that power clearly** cannot be affected by **impotence**, the opposite to power.

For if that were the case, it would entail **the combining of opposites**.

Since the Essence cannot be **affected** by impotence, self-evidently it cannot intervene in the power **which is the inherent quality of that Essence**.

Since impotence cannot intervene in that essential power, clearly there can be no **degrees** in it.

For the degrees of existence of a thing are though the intervention of its opposites.

For example, the degrees of heat are **through the intervention of cold**, and the degrees of beauty **through the intervention of ugliness**; further examples can be made in the same way.

bir Zât, "Nasıl kıyameti getirecek, nasıl bu dünyayı âhiretle değiştirecek" denilir mi!

Şu Kadîr'in **kemâl-i kudretini** ve **hiçbir şey Ona ağır gelmediğini** ve **en büyük şey en küçük şey gibi Onun kudretine ağır gelmediğini** ve **hadsiz efrad, bir tek ferd gibi o kudrete kolay geldiğini**, şu âyet-i kerîme ilân ediyor: مَا

خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْثُبُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ

Şu âyetin hakikatını Onuncu Söz'ün Hâtimesi'nde icmâlen ve "Nokta Risalesi"nde ve Yirminci Mektub'da îzâhen beyân etmişiz.

Şu makam münasebetiyle üç mes'ele sûretinde bir parça izah ederiz.

İşte; kudret-i İlahiyye, zâtîyedir. Öyle ise **acz tahallül** edemez.

Hem **melekûtiyet-i eşyaya taallûk** eder. Öyle ise mevânî' **tedâhül** edemez.

Hem nisbeti **kanunîdir**. Öyle ise **cüz'**, **külle** müsavi gelir ve **cüz'î**, küllî hükmüne geçer.

İşte şu üç mes'eleyi isbat edeceğiz.

Birinci Mes'ele

Kudret-i Ezeliyye, **Zât-ı Akdes-i İlâhiyye'nin lâzime-i zaruriyye-i zâtîyyesidir**.

Yâni, bizzarure zâtın lâzimesidir. Hiçbir cihet-i **infikâki** olamaz.

Öyle ise, kudretin zıddı olan **acz**, o kudreti istilzam eden zâta **bilbedâhe** ârız olamaz.

Çünkü: O halde **cem'-i zıddeyn** lâzım gelir.

Mâdem acz, zâta **ârız** olamaz; bilbedâhe o zâtın lâzımı olan kudrete tahallül edemez.

Mâdem acz, kudretin içine giremez; bilbedâhe o kudret-i zâtîyede **merâtib** olamaz.

Çünkü, her şeyin vücut merâtibi, o şeyin zıdlarının tedâhülü ile.

Meselâ: Hararetteki merâtib, **bürûdetin tahallülü** ile; hüsündeki derecat, **kubhun tedâhülü** ile ve hâkezâ kıyâs et...

Since **in contingent beings** these qualities are not true, natural, and inherent necessary qualities, their opposites may enter them.

With the existence of degrees, diversity, variance, and **change** arose in the world.

Since there can be no degrees in Pre-Eternal power, of necessity, **those things decreed by it** will be the same in relation to it.

The greatest will be equal to the smallest, and particles the same as the stars.

The resurrection of all mankind will be as easy for that power as **the raising to life of a single individual**; the creation of spring as easy as **the giving of form** to a single flower.

Whereas if attributed to **causes**, the creation of a single flower would be as difficult as the spring.

It has been proved in the footnote to the last section of the Fourth Degree of 'God is Most Great' in the Second Station of this Word, and in **the Twenty-Second Word**, and in **the Twentieth Letter** and in its Addendum, that

when the creation of beings is attributed to the Single One of Unity, all things become as easy as one thing.

If they are attributed to causes, the creation of a single thing becomes as difficult and problematical as that of all things.

#547

Second Matter

Divine power is related to **the inner face of things**.

Yes, the universe has two faces like a mirror:

One is **its external face**, which resembles the coloured face of the mirror,

the other is **its face which looks to its Creator**. This resembles the mirror's shining face.

Its external face is the arena of opposites.

It is where matters like beautiful and ugly, good and evil, big and small, difficult and easy appear.

It is because of this that the All-Glorious Maker has made **apparent causes** a veil to **the disposal of His power**,

so that **the hand of power** should not appear to the mind to be **directly concerned** with matters that on the face of it are **insignificant** or unworthy.

For **majesty** and **dignity** require it to be thus.

But He did not give a **true effect** to causes and **intermediaries**,

Fakat **mümkinatta**, hakikî ve tabîî lüzum-u zâtî olmadığından, mümkinatta zıdlar birbirine girebilmiş.

Mertebeler tevellüd ederek ihtilâfat ile **tegâyyüurat**-ı âlem **neş'et** etmiştir.

Madem ki kudret-i ezeliyyede merâtib olamaz. Öyle ise, **makdurat** dahi, bizzarure kudrete nisbeti bir olur.

En büyük en küçüğe müsavi ve zerreler, yıldızlara emsâl olur.

Bütün haşr-i beşer, **bir tek nefsin ihyâsı** gibi; bir baharın îcadı, bir tek çiçeğin **sun'u** gibi; o kudrete kolay gelir.

Eğer **esbaba** isnad edilse; o vakit bir tek çiçek, bir bahar kadar ağır olur.

Şu Söz'ün İkinci Makamı'nın Dördüncü "Allahü Ekber" mertebesinin âhir fıkrasının hâşiyesinde, hem **Yirmiikinci Söz**'de, hem **Yirminci Mektub**'da ve zeylinde isbat edilmiş ki:

Hilkat-i eşya Vâhid-i Ehad'e verilse, bütün eşya, bir şey gibi kolay olur.

Eğer esbaba verilse; bir şey, bütün eşya kadar külfetli, ağır olur.

İkinci Mes'ele

ki, Kudret; **melekûtiyet-i eşya**ya taallûk eder.

Evet, kâinatın âyine gibi iki yüzü var:

Biri, **mülk ciheti** ki: Âyinenin renkli yüzüne benzer.

Diğeri, **melekûtiyet ciheti** ki; Âyinenin parlak yüzüne benzer.

Mülk ciheti ise, zıdların cevalângâhıdır.

Güzel, çirkin; hayır, şer; küçük, büyük; ağır, kolay gibi emirlerin mahall-i vürûdudur.

İşte şunun içindir ki: Sâni'-i Zülcelâl **esbab-ı zâhirîyi, tasarrufat-ı kudretine** perde etmiştir.

Tâ **dest-i kudret**, zâhir akla göre **hasis** ve nâ-lâyık emirlerle **bizzat mübaşeret**i görünmesin.

Çünkü: **Azamet** ve **izzet**, öyle ister.

Fakat o **vesait** ve esbaba **hakikî tes'ir** vermemiştir.

because the unity of oneness requires that they have none.

As for the face of beings which looks to its Creator, in everything it is shining, it is clean.

The colours and **distortions** of individuality do not intervene in it.

This aspect faces its Creator without intermediary.

There are no **chains and disposition of causes** in it. **Cause** and **effect** cannot intrude on it.

It contains nothing **contorted or askew**.
Obstacles cannot interfere in it.
A particle becomes brother to the sun.

In Short: Divine power is both simple, and **infinite**, and essential.

The place connected to Divine power has neither intermediary, nor stain, nor is it the scene of **rebellion**.

Therefore, within the sphere of Divine power great does not take **pride** of place over small.

The community does not take **preference** over the individual.

Universals cannot expect more from Divine power than particulars.

Third Matter

Divine power's relation is according to laws.

That is to say, it regards many and few, great and small as the same.

We shall make this **abstruse matter** easier to understand with a number of comparisons.

In the universe, Transparency, Reciprocity, Balance, Order, Disengagedness, and Obedience are all matters **which render many equal to few, and great equal to small**.

First Comparison: This explains the Mystery of Transparency.

For example, the sun's image and **reflection**, which are its **radiance and manifestation**, display the same **identity** on the sea's surface and in every **drop** of the sea.

If the globe of the earth was **composed** of **varying fragments of glass** and exposed to the sun without veil, the sun's reflection would be the same in every fragment and on the whole face of the earth, without **obstruction** or **being divided into pieces** or **being diminished**.

If, let us suppose, **the sun acted with will** and **through its will** conferred the radiance of its light and image of its **reflection**,

Çünkü: Vahdet-i Ehadiyyet öyle ister.

Melekûtiyyet ciheti ise, her şeyde parlaktır, temizdir.

Teşahhusatın renkleri, **müzahrafat**ları, ona karışmaz.

O cihet, vasıtasız kendi Hâlıkına müteveccihdir.

Onda **terettüb-ü esbab**, **teselsül-ü ilel** yoktur. Ona; **illiyet**, **ma'lûliyet** giremez.

Eğribüğüsü yoktur. Mâniler müdahale edemezler. Zerre, Şemse kardeş olur.

Elhasıl: O kudret hem basittir, hem **nâmütenâhî**dir, hem zâtîdir.

Mahall-i taallûk-u kudret ise, hem vasıtasız, hem lekesiz, hem **isyan**sızdır.

Öyle ise, o kudretin dairesinde büyük küçüğe karşı **tekebbürü** yok.

Cemâat ferde karşı **rûchânı** olamaz.

Küll cüz'e nisbeten, kudrete karşı fazla nazlanamaz.

Üçüncü Mes'ele

ki, kudretin nisbeti kanunîdir.

Yâni: Çoğa-aza, büyüğe-küçüğe bir bakar.

Şu **mes'ele-i gamı**zayı birkaç temsil ile zihne takrib edeceğiz.

İşte kâinatta "Şeffafiyet" "Mukabele" "Müvazene" "İntizâm" "Tecerrüd" "İtaat" birer emirdir ki; **çoğu, aza; büyüğü, küçüğe** müsavi kılar.

Birinci Temsil: "Şeffafiyet" sırrını gösterir.

Meselâ: **Şemsin feyz-i tecellîsi** olan timsali ve **aksi**, denizin yüzünde ve denizin her bir **katresinde** aynı **hüviyeti** gösterir.

Eğer küre-i arz, perdesiz güneşe karşı **muhtelif cam parçalarından** **mürekkeb** olsa; şemsin aksi, her bir parçada ve bütün zemin yüzünde **müzahametsiz**, **tecezzisiz**, **tenakussuz** bir olur.

Eğer faraza şems, **fâil-i muhtar olsa idi** ve **feyz-i ziyasını**, timsâl-i aksini **iradesiyle** verse idi;

it would not be more difficult for it to confer its **radiance** on the whole surface of the earth than to confer it on a single particle.

Second Comparison: This concerns the Mystery of **Reciprocity**.

For example, let us suppose there is a **vast ring** composed of living beings, that is, of human beings, each holding a mirror.

At its centre is an individual holding a candle.

The radiance and manifestation reflected in all the mirrors **surrounding the central point** will be the same, and its relation will be without obstacle, **fragmentation** or being diminished.

Third Comparison: This concerns the Mystery of Balance.

For example, there are an enormous set of scales which are extremely accurate and **sensitive**.

Whichever of two suns or two stars or two mountains or two eggs or two particles are placed in its two pans,

it will require the same force to raise **one pan of those huge sensitive scales** to the sky and lower the other to the ground.

Fourth Comparison: This concerns the Mystery of Order.

For example, a huge ship can be turned as easily as a tiny toy boat.

Fifth Comparison: This concerns the Mystery of Disengagedness.

For example, a **nature disengaged from individuality** regards all particulars from the smallest to the greatest as the same and enters them without being **diminished** or fragmented.

The **qualities** present in the aspect of external individuality do not **interfere** and cause confusion; they do not **alter** the view of a **disengaged nature** such as that.

For example, a fish like a needle possesses such a disengaged nature the same as a whale.

Or a microbe bears **an animal nature** the same as a rhinoceros.

Sixth Comparison: This demonstrates the Mystery of Obedience.

For example, a commander causes a single private to advance with the command "Forward march!" the same as he **causes** an army **to advance**.

The truth of the mystery of this comparison about obedience is as follows:

bütün zemin yüzüne verdiği **feyzi**, bir zerreye verdiği feyzen daha ağır olamazdı.

İkinci Temsil: " **Mukabele** Sırrıdır"

Meselâ: Zihayat ferdlerden (yâni insanlardan) tereküb eden bir **daire-i azîmenin** nokta-i merkeziyesindeki ferдин elinde bir mum ve daire-i muhitteki ferdlerin ellerinde de birer âyine farzedilse;

nokta-i merkeziyenin **muhit** aynalarına verdiği feyiz ve cilve-i aks, müzahametsiz, **tecezzisiz**, tenakussuz, nisbeti birdir.

Üçüncü Temsil: "Müvazene" sırrıdır.

Meselâ: Hakikî ve **hassas** ve çok büyük bir mizan bulunsa;

iki gözünde iki güneş veya iki yıldız veya iki dağ veya iki yumurta veya iki zerre herhangi bulunursa bulunsun,

sarf olunacak aynı kuvvet ile **o hassas azîm terazinin bir gözü** göğe, biri zemine inebilir.

Dördüncü Temsil: "İntizâm" sırrıdır.

Meselâ: En azîm bir gemi, en küçük bir oyuncak gibi çevrilebilir.

Beşinci Temsil: "Tecerrüd" sırrıdır.

Meselâ: **Teşahhusattan mücerred** bir **mahiyet**, bütün cüz'iyatına en küçüğünden en büyüğüne **tenakus** etmeden, tecezzi etmeden bir bakar, girer.

Teşahhusat-ı zâhiriye cihetindeki **hususiyetler**, **müdahale** edip şaşırtmaz. O **mahiyet-i mücerredin** nazarını **tağyîr** etmez.

Meselâ: İğne gibi bir balık, Balina balığı gibi o mahiyet-i mücerredeye mâliktir.

Bir mikrop, bir gergedân gibi **mahiyet-i hayvaniyeyi** taşıyor.

Altıncı Temsil: "İtâat" sırrını gösterir.

Meselâ: Bir kumandan, "Arş" emri ile bir neferi tahrik ettiği gibi, aynı emir ile bir orduyu **tahrik eder**.

Şu temsil-i itâat sırrının hakikatı şudur ki:

As is proved by experience, everything in the universe has a point of perfection, and everything has an **inclination** towards that point.

Increased inclination becomes need.

Increased need becomes desire.

Increased desire becomes attraction,

and attraction, desire, need, and inclination are each seeds and **kernels** which together with **the essences of things** conform to **the creative commands of Almighty God**.

The absolute perfection of the true nature of contingent beings is **absolute existence**.

Their particular perfections are an existence peculiar to each **which makes each being's abilities emerge from the potential to the actual**.

Thus, the obedience of the whole universe to the Divine command "Be!" is the same as that of a particle, which is like a single soldier.

#549

Contained all together in the obedience and conformity of contingent beings to **the pre-eternal command of "Be!"** proceeding from the Pre-Eternal will are inclination, need, desire, and attraction, which are also manifestations of Divine will.

The fact that when subtle water receives **the command to freeze, with a refined inclination** it may split a piece of iron demonstrates the strength of the mystery of obedience.

If these six comparisons are observed **in the potentialities and actions of contingent beings**, which are both defective, and finite, and weak, and have no actual effect,

without doubt it will be seen that everything is equal in relation to **Pre-Eternal power, which is both pre-eternal, and post-eternal**, and **creates the whole universe out of pure non-existence**, and **being manifested through the works of its tremendousness leaves all minds in wonderment**.

Nothing at all can be difficult for it.

Such a power **cannot be weighed** on the small scales of these mysteries, neither are they proportionate.

They have been mentioned **to bring the subject closer to the understanding and to dispel any doubts**.

Result And Summary Of The Third Fundamental Point

Since pre-eternal power is infinite,

and it is the inherent, necessary quality of the Most Pure and Holy Essence;

Kâinatta, bittecrübe her şeyin bir nokta-i kemâli vardır. O şeyin, o noktaya bir **meyli** vardır.

Muzaaf meyil, ihtiyaç olur.

Muzaaf ihtiyaç, iştîyak olur.

Muzaaf iştîyak, incizab olur

ve incizab, iştîyak, ihtiyaç, meyil; **Cenâb-ı Hakk'ın evâmîr-i tekvîniyesinin, mahiyet-i eşya** tarafından birer habbe ve **nüve-i imtisâlidirler**.

Mümkinat mahiyetlerinin mutlak kemâli, **mutlak vücuddur**.

Hususî kemâli, **istidadlarını kuvveden fiile çıkaran ona mahsus bir vücuddur**.

İşte bütün kâinatın "Kün" emrine itâatı, bir tek nefer hükmünde olan bir zerrenin itâatı gibidir.

İrade-i ezeliyeden gelen "Kün" emr-i ezelisine mümkinatın itâatı ve imtisâlinde, yine iradenin tecellisi olan meyil ve ihtiyaç ve şevk ve incizab; birden, beraber mündemiçtir.

Lâtif su, **nâzik bir meyille incimad emrini** aldığı vakit demiri parçalaması, itâat sırrının kuvvetini gösterir.

Şu altı temsil; hem nâkıs, hem mütenâhî, hem zaif, hem tesir-i hakikîsi yok olan **mümkinat kuvvetinde ve fiilinde** bilmüşâhede görünse;

elbette **hem gayr-ı mütenahî, hem ezeli, hem ebedî, hem bütün kâinatı adem-i sırtan îcad eden ve bütün ukulü hayrette bırakan, hem âsâr-ı âzametiyile tecelli eden kudret-i ezeliyeye** nisbeten şübhesiz her şey müsavidir.

Hiç şey ona ağır gelmez (Gaflet olunmaya).

Şu altı sırrın küçük mizanlarıyla o kudret **tartılmaz** ve münasebete giremez.

Yalnız **fehme takrib** ve **istib'âdı izale** için zikredilir.

Üçüncü Esâs'ın Netice Ve Hülâsası

Mâdem kudret-i ezeliye gayr-ı mütenahîdir.

Hem Zât-ı Akdes'e lâzime-i zaruriyedir.

and since the stainless, veiless inner aspect of everything is **turned to** it and faces it,

and is **in balance with respect to** contingency, **which consists of the equal possibility of being and non-being**;

and since this inner face is obedient to **the order of creation** and **the Divine laws of the universe** which form the Greater Shari'a, the Shari'a of Creation,

and it is disengaged from and free of obstacles and **different characteristics**;

certainly, like the smallest thing, the greatest cannot **resist** that power, nor expect more from it than the smallest.

In which case, **the raising to life** of all **beings with spirits** at the resurrection is not more difficult for Divine power than raising a fly to life in the spring.

Thus, the decree of:

Your creation and your resurrection is but like a single soul, {Qur'an, 31:28.}

is no **exaggeration**; it is true and correct.

And our **claim** that "the **Agent** possesses the power" has been proved true in decisive fashion; there is nothing to hinder it in this respect.

Fourth Fundamental Point

Just as there are things necessitating the resurrection of the dead and **Great Gathering**,

and the One Who will bring it about **possesses the power** to do so,

so the world possesses the potential for the resurrection of the dead and Great Gathering.

#550

There are four 'Matters' in this **assertion** of mine that 'this place is possible.'

The First is the possibility of this world's death.

The Second is its actual death.

The Third is the possibility of the destroyed, dead world being reconstructed and resurrected in the form of the hereafter.

The Fourth is its actual reconstruction and resurrection, which are possible.

First Matter

The universe's death is possible.

For if something is included in **the law of the process of perfection**, there is bound to be growth and development in it.

And if there is growth and development, that thing is bound to have a **natural life-span**.

Hem her şeyin lekesiz, perdesiz melekûtiyet ciheti, ona **mütevecchi**dir. Hem ona mukabildir.

Hem **tesâvi-i tarafeynden ibaret olan** imkân itibariyle **müvazenette**dir.

Hem şariat-ı fitriye-i kübrâ olan **nizâm-ı fıtrata** ve **kavanin-i âdetullah**a mutî'dir.

Hem mânilerden ve **ayrı ayrı hususiyetlerden** melekûtiyet ciheti mücerred ve sâfidir.

Elbette en büyük şey, en küçük şey gibi, o kudrete ziyade nazlanmaz, **mukavemet** etmez.

Öyle ise haşirde bütün **zevil-ervahın ihyası**, bir sineğin baharda ihyasından daha ziyade kudrete ağır olmaz.

Öyle ise **مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كُنْفِيسٍ وَاحِدَةٍ** fermânı **mübalâğasızdır**, doğrudur, hakır.

Öyle ise, **müddeamızı** olan "Fâil muktedirdir, o cihette hiçbir mâni yoktur" kat'î bir sûrette tahakkuk etti.

Dördüncü Esâs

Nasıl kıyamet ve **haşre** muktazî var

ve haşri getirecek fâil dahi **muktedirdir**.

Öyle de: Şu dünyanın, kıyamet ve haşre kabiliyeti vardır.

İşte şu mahal kabildir olan **müddeamızda** dört mes'ele vardır.

Birincisi: Şu âlem-i dünyanın imkân-ı mevtidir.

İkincisi: O mevtin vukuudur.

Üçüncüsü: O harab olmuş, ölmüş dünyanın, âhîret sûretinde tâmir ve dirilmesinin imkânıdır.

Dördüncüsü: O mümkün olan tâmir ve ihyânın vuku bulmasıdır.

Birinci Mes'ele

Şu kâinatın mevti, mümkündür.

Çünkü bir şey **kanun-u tekâmülde** dâhil ise, o şeyde alâ-küllî-hal neşvünema vardır.

Neşvünema ve büyüme varsa, ona alâ-küllî-hâl bir **ömr-ü fitrî** vardır.

And if it has a natural life-span, there is bound to be a time for its **natural death**.

It is established by **inductive reasoning** and **extensive investigation** that it cannot save itself from **the claws of death**.

Indeed, just as man is the microcosm, and he cannot be saved from destruction,

the world too is the macroanthropos; it neither can be saved from the clutches of death.

It too will die and will then be resurrected, or it will lie in repose and then open its eyes in **the morning of the resurrection**.

Also, just as **a living tree**, which is **a miniature copy of the universe**, cannot save its life from destruction and dissolution,

so **the chain-like universe**, which has branched out from the tree of creation, cannot save itself from destruction and dispersal in order to be repaired and renewed.

If, with the permission of the pre-eternal will, some external disease or **destructive event** do not befall the world before the time of its natural death, and its **All-Wise Maker** also does not demolish it before that time,

for sure, according to scientific reckoning, a day will come when the meanings and mysteries of the verse: **When the sun is rolled up; * When the stars tumble; * When the mountains are swept away; * When the she-camels, ten months with young, are left untended; * When the wild beasts are herded together; * When the oceans boil over; {Qur'an, 81:1-6.}** will become manifest with the permission of the Pre-Eternal All-Powerful One,

and **the death agonies** of **the macroanthropos** which is the world will begin;

it will fill space and **make it reverberate** with an appalling death-rattle and devastating sound; roaring, it will die.

Then, at the Divine command, it will return to life once more.

Ömr-ü fitrîsi var ise, alâ-küllî-hal bir **ecel-i fitrîsi** vardır.

Gâyet geniş bir **istikra** ve **tetebbu** ile sabittir ki, öyle şeyler **mevtin pençesinden** kendini kurtaramaz.

Evet nasıl ki insan küçük bir âlemdir, yıkılmaktan kurtulamaz.

Âlem dahi büyük bir insandır, o dahi ölümün pençesinden kurtulamaz.

O da ölecek, sonra dirilecek veya yatıp sonra **subh-u haşirle** gözünü açacaktır.

Hem nasıl ki **kâinatın bir nüsha-i mûsağğarası** olan bir **şecere-i zîhayat**, tahrib ve **inhilâlden** başını kurtaramaz.

Öyle de: **Şecere-i hilkatten teşa'ub etmiş olan silsile-i kâinat** tâmir ve **tecdid** için, tahribden, **dağılmaktan** kendini kurtaramaz.

"Eğer dünyanın **ecel-i fitrîsinden evvel irade-i ezeliyenin izni ile**, hâricî bir maraz veya **muharrib** bir hâdisa başına **gelmezse** ve onun **Sâni'-i Hakîm'i** dahi **ecel-i fitrîden evvel onu bozmazsa**,

herhalde hattâ **fennî bir hesab ile** bir gün gelecek ki:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ وَإِذَا الْجِبَالُ
سُيِّرَتْ إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ وَ
إِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ

mânaları ve sırları, Kadîr-i Ezeli'nin izni ile tezahür edip,

o dünya olan büyük insan **sekerata** başlayıp

acib bir **hırıltı** ile ve müdhiş bir **savt** ile fezâyı **çınlatıp** dolduracak, bağırıp ölecek;

sonra emr-i İlâhî ile dirilecektir.

A Subtle, Allusive Matter

Just as water **freezes** to its own detriment, and ice **melts** to its own detriment, and a **kernel** gains strength to the detriment of **the shell**,

and a word becomes coarse to the detriment of the meaning, and the spirit weakens **on account of** the body, and the body becomes finer on account of the spirit,

so too this world, **the dense world**, becomes transparent and refined **with the functioning of the machine of life** on account of the hereafter, **which is the subtle world**.

Creative power sprinkling the light of life on **dense**, lifeless, **extinguished**, dead objects **with an astonishing activity** is a **sign** that

it **dissolves**, burns, and **illuminates** this dense world **with the light of life** on account of the subtle world.

No matter how weak reality is, it does not die; it is not annihilated like a form.

Rather, it **travels in individuals** and forms.

Reality grows, develops, and gradually expands,

while the shell and the form **wear out**, become finer, and break up.

They are renewed in a better form so as to become suitable to **the stature of the stable and expanded reality**.

In regard to increase and decrease, reality and form are **in inverse proportion**.

That is to say, the more substantial form grows, the weaker reality becomes.

The less substantial form becomes, to that degree the reality grows stronger.

Thus, this law encompasses all things **included in the law of the process of perfection**.

This means that a time is certain to come

when **the Manifest World**, **which is the shell and form of the mighty reality of the universe**, will break up, with the permission of the All-Glorious Creator.

Then it will be renewed in a better form.

The meaning of the verse: **That day the Earth will changed into a different Earth** {Qur'an, 14:48.} will be realized.

In Short: The death of the world is possible. Moreover, there can be no doubt that it is possible.

Second Matter

This is the actual death of the world.

İnce Remizli Bir Mes'ele

Nasıl ki su, kendi zararına olarak **incimad eder**. Buz, buzun zararına **temeyyu eder**. **Lüb**, **kışır**ın zararına kuvvetleşir.

Lâfz, mâna zararına kalınlaşır. Ruh, cesed **hesabına** zaifleşir. Cesed, ruh hesabına inceler.

Öyle de: **Âlem-i kesif olan** dünya, **âlem-i lâtif olan** âhiret hesabına, **hayat makinesinin işlemesiyle** şeffaflaşır, lâtifleşir.

Kudret-i Fâtıra, **gâyet hayret verici bir faaliyetle kesif**, câmid, **sönmüş**, ölmüş eczalarda nur-u hayatı serpmesi, bir **remz-i kudrettir** ki;

âlem-i lâtif hesabına şu âlem-i kesifi **nur-u hayat ile eritiyor**, yandırıyor, **ışıklandırıyor**, hakikatını kuvvetleştiriyor.

Evet, hakikat ne kadar zaif ise de ölmez, sûret gibi mahvolmaz.

Belki **teşahhuslarda**, sûretlerde **seyr ü sefer eder**.

Hakikat büyür, inkişaf eder, gittikçe genişlenir.

Kışır ve sûret ise **eskileşir**, inceler, parçalanır.

sâbit ve büyümüş hakikatın kametine yakışmak için daha güzel olarak tazeleşir.

Ziyade ve noksan noktasında hakikatla sûret, **mâkûsen mütenasibdirler**.

Yâni: Sûret kalınlaştıkça, hakikat inceler.

Sûret inceleştikçe, hakikat o nisbette kuvvet bulur.

İşte şu kanun, **kanun-u tekâmüle dâhil olan** bütün eşyaya şamildir.

Demek herhalde bir zaman gelecek ki:

Kâinat hakikat-ı uzmasının kışır ve sûreti olan âlem-i şehadet, Fâtır-ı Zülcelâl'in izniyle parçalanacak.

Sonra daha güzel bir sûrette tazelenecektir.

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ sırrı tahakkuk edecektir.

Elhasıl: Dünyanın mevdi mümkün, hem hiç şübhe getirmes ki mümkündür.

İkinci Mes'ele

Mevt-i dünyanın vuku bulmasıdır.

The proof of this matter is the consensus of all the revealed religions; the testimony of all sound natures; the indication of all the changes, transformations, and alterations in the universe;

the testimony to the number of centuries and years through their deaths in this guest-house of the world, of all living worlds and mobile worlds to the death of the world itself.

If you want to imagine the death agonies of the world as the Qur'an points them out, think of how the parts of the universe are bound to one another with an exact, exalted order.

#552

They are held with such a hidden, delicate, subtle bond and are so bound within an order that on a single one of the lofty heavenly bodies receiving the command: "Be!" or, "Leave your orbit!", the world will go into its death agonies.

The stars will collide, the heavenly bodies reel, a great din will strike up in infinite space like the devastating sound of millions of cannon-balls and great guns the size of globes.

Clashing and colliding with one another, sending out showers of sparks, the mountains taking flight, the seas burning, the face of the earth will be flattened.

Thus, through this death and those agonies the Pre-Eternal One of Power will shake up the universe.

He will purify the universe, and Hell and the matters of Hell will draw to one side,

and Paradise and the matters appropriate for Paradise draw to the other,

and the world of the hereafter will become manifest.

Third Matter

The return to life of the world, which will die, is possible.

For, as is proved in the Second Fundamental Point, there is no deficiency in Divine power,

and the things necessitating it are extremely powerful.

The matter is within the realm of the possible.

And if a possible matter has something extremely powerful necessitating it, and there is no deficiency in the power of the agent, it may be regarded not as possible, but as actual.

An Allusive Point

If the universe is studied carefully, it will be seen that

within it are two elements that have spread everywhere and become rooted;

Şu mes'eleye delil, bütün edyan-ı semâviyyenin icmâdır ve bütün fıtrat-ı selimenin şهادetidir ve şu kâinatın bütün tahavvülât ve tebeddülât ve tegayyüratının işaretidir.

Hem asırlar, seneler adedince zîhayat dünyaların ve seyyar âlemlerin, şu dünya misafirhanesinde mevtleriyle, asıl dünyanın da onlar gibi ölmesine şهادetleridir.

Şu dünyanın sekeratını, âyât-ı Kur'aniyyenin işaret ettiği sûrette tahayyül etmek istersen, bak: Şu kâinatın eczaları, dakik, ulvî bir nizâm ile birbirine bağlanmış.

Hafî, nâzîk, lâtif bir rabîta ile tutunmuş ve o derece bir intizâm içindedir ki; eğer ecrâm-ı ulviyye'den tek bir cirm, "Kün" emrine veya "Mihverinden çık" hitabına mazhar olunca, şu dünya sekerata başlar.

Yıldızlar çarpışacak, ecramlar dalgalanacak, nihayetsiz fezâ-yı âlemde milyonlar gülleleri, küreler gibi büyük topların müdhîş sadaları gibi vâveylâya başlar.

Birbirine çarpışarak, kıvılcımlar saçarak, dağlar uçarak, denizler yanarak yeryüzü düzlenecek.

İşte şu mevt ve sekerat ile Kadîr-i Ezelî kâinatı çalkalar;

kâinatı tasfiye edip, Cehennem ve Cehennem'in maddeleri bir tarafa,

Cennet ve Cennet'in mevadd-ı münasebeleri başka tarafa çekilir,

âlem-i âhiret tezâhür eder.

Üçüncü Mes'ele

Ölecek âlemin dirilmesi mümkündür.

Çünkü İkinci Esâs'ta isbat edildiği gibi; kudrette noksan yoktur.

Muktazî ise, gâyet kuvvetlidir.

Mes'ele ise mümkünattandır.

Mümkün bir mes'elenin gâyet kuvvetli bir muktazîsi var ise, fâilin kudretinde noksanîyet yok ise, ona mümkün değil, belki vâki sûretiyle bakılabilir.

Remizli Bir Nükte

Şu kâinata dikkat edilse görünüyor ki:

İçinde iki unsur var ki, her tarafa uzanmış, kök atmış.

with their traces and fruits like good and evil, beauty and ugliness, benefit and harm, perfection and defect, light and darkness, guidance and misguidance, light and fire, belief and unbelief, obedience and rebellion, and fear and love, opposites clash with one another in the universe.

They are constantly manifested through change and transformation.

Their wheels turn like the workshop of the crops of some other world.

Of a certainty, the branches and results, which are opposites, of those two elements will continue into eternity; they will become concentrated and separate from one another.

Then they will be manifested in the form of Paradise and Hell.

Since it is out of this transient world that the permanent world will be made,

its fundamental elements will certainly go to eternity and permanence.

Indeed, Paradise and Hell are the two fruits of the branch of the tree of creation, which stretches, inclines, and goes towards eternity;

they are the two results of the chain of the universe; the two storehouses of this flood of Divine activity;

the two pools of beings, which flow in waves towards eternity;

and the place of manifestation, the one of Divine favour, the other of Divine wrath.

When the hand of power shakes up the universe with a violent motion, those two pools will fill up with the appropriate matters.

#553

The secret of this allusive point is as follows:

As eternal benevolence and pre-eternal wisdom necessitated, the Pre-Eternally All-Wise One created this world to be a place of trial, an arena of examination, a mirror to His Most Beautiful Names, and a page for the pen of Divine Determining and power.

Now, trial and examination are the cause of growth and development.

And growth causes the disposition to unfold.

And this unfolding causes the abilities to become apparent.

And this emergence of the abilities causes the relative truths to become evident.

Hayır şer, güzel çirkin, nef zarar, kemâl noksan, ziya zulmet, hidâyet dalâlet, nur nâr, îman küfür, tâat isyan, havf muhabbet gibi âsârlarıyla, meyveleriyle şu kâinatta ezced birbiriyle çarpışıyor.

Daima tegayyür ve tebeddülâta mazhar oluyor.

Başka bir âlemin mahsulâtının tezgâhı hükmünde çarkları dönüyor.

Elbette o iki unsurun birbirine zıd olan dalları ve neticeleri, ebede gidecek; temerküz edip birbirinden ayrılacak.

O vakit, Cennet-Cehennem sûretinde tezahür edecektir.

Mâdem âlem-i beka, şu âlem-i fenâdan yapılacaktır.

Elbette anasır-ı esâsiyesi, bekaya ve ebede gidecektir.

Evet Cennet-Cehennem, şecere-i hilkatten ebed tarafına uzanıp eğilerek giden dalının iki meyvesidir

ve şu silsile-i kâinatın iki neticesidir ve şu seyl-i şuûnâtın iki mahzenidir

ve ebede karşı cereyan eden ve dalgalanan mevcûdâtın iki havzıdır

ve lûtf ve kahrın iki tecelligâhıdır ki;

dest-i kudret bir hareket-i şedide ile kâinatı çalkaladığı vakit, o iki havuz münasib maddelerle dolacaktır.

Şu remizli nüktenin sırrı şudur ki:

Hakîm-i Ezelî inâyet-i sermediye ve hikmet-i ezeliyenin iktizası ile, şu dünyayı tecrübeye mahal ve imtihana meydan ve esmâ-i hüsnâsına âyine ve kalem-i kader ve kudretine sahife olmak için yaratmış

ve tecrübe ve imtihan ise neşvünemaya sebebedir.

O neşvünema ise, istidadların inkişafına sebebedir.

O inkişaf ise, kabiliyetlerin tezahürüne sebebedir.

O kabiliyetlerin tezahürü ise, hakaik-i nisbiyenin zuhuruna sebebedir.

And the relative truths' becoming evident causes the embroideries of the manifestations of **the All-Glorious Maker's Most Beautiful Names** to be displayed, and the universe to be transformed into a **missive of the Eternally Besought One**.

It is through this **mystery of examination** and the **mystery of man's accountability** that the diamond-like essences of **elevated spirits** are purified of the coal-like matter of **base spirits**, and the two separated out from one another.

Thus, since it was for mysteries such as these, and for other most subtle and **elevated instances of wisdom** which we do not yet know of that the Pre-Eternally All-Wise One willed the world in this form,

He also willed the change and transformation of this world for those instances of wisdom.

He mixed together opposites for its change and transformation, and brought them face to face.

Combining harm with benefit, **including** evil with good, and **mingling** ugliness with beauty,

He kneaded them together like **dough**, and made the universe subject to **the law of change and mutation**, and **the principle of transformation and perfection**.

A day will come when this **assembly of examination** is closed, and the period of trial is finished,

and **the Divine Names** have carried out their decree, and the pen of Divine Determining has completed writing its **missives**,

and Divine power completed **the embroideries of its art**, and beings have **fulfilled** their duties,

and creatures accomplished their acts of service, and everything has stated its meaning,

and this world produced the seedlings of the hereafter, and the earth has displayed and exhibited all **the miracles of power of the All-Powerful Maker**, and **all the wonders of His art**,

and this transient world has attached to **the string of time** **the tableaux** forming **the panoramas of eternity**.

For **the eternal wisdom and pre-eternal beneficence of the All-Glorious Maker** necessitate truths like the results of the examination and trial, **the truths of those Divine Names' manifestations**, **the truths of the missives of the pen of Divine Determining**, **the originals of those sample-like embroideries of art**, **the aims and benefits of the duties of beings**, **the wages of the acts of service of creatures**, **the truths of the meanings the book of the universe stated**, **the sprouting of the seeds of innate disposition**, **the opening of a Supreme Court of Judgement**, **the displaying of the sample-like panoramas taken from this world**, **the rending of the veil of apparent causes**, and **the surrendering of everything directly to the All-Glorious Creator**.

Hakaik-i nisbiyenin zuhuru ise, **Sâni'-i Zülcelâl'in esmâ-i hüsnâsının nukuş-u tecelliyatını göstermesine** ve **kâinatı mektûbât-ı Samedâniye sûretine çevirmesine** sebebedir.

İşte şu **sırr-ı imtihan** ve **sırr-ı teklif** ileidir ki; **ervâh-ı âliyenin** elmas gibi cevherleri, **ervâh-ı sâfilenin** kömür gibi maddelerinden tasaffi eder, ayrılır...

İşte bu mezkûr sırlar gibi daha bilmediğimiz çok ince, **âli hikmetler** için, âlemi bu sûrette irade ettiğinden

şu âlemin tegayyür ve tahavvülünü dahi o hikmetler için irade etti.

Tahavvül ve tegayyür için zıdları birbirine hikmetle karıştırdı ve karşı karşıya getirdi.

Zararları menfaatlara **mezcederek**, şerleri hayırlara **idhal ederek**, çirkinlikleri güzelliklerle **cem'ederek**,

hamur gibi **yoğurarak** şu kâinatı **tebeddül ve tegayyür** kanununa ve **tahavvül ve tekâmül düsturuna** tâbi kıldı.

Vaktaki **meclis-i imtihan** kapandı. Tecrübe vakti bitti.

Esmâ-i hüsnâ hükmünü icra etti. Kalem-i kader, **mektûbatını** tamamıyla yazdı.

Kudret, **nukuş-u san'atını** tekml etti. Mevcûdât, vezaifini **ifâ etti**.

Mahlûkat, hizmetlerini bitirdi. Her şey, mânâsını ifade etti.

Dünya, âhiret fidanlarını yetiştirdi. Zemin, **Sâni'-i Kadîr'in** bütün **mu'cizât-ı kudretini**, **umum havârik-ı san'atını** teşhir edip gösterdi.

Şu âlem-i fena, **sermedî manzaraları** teşkil eden **levhaları** zaman şeridine taktı.

O Sâni'-i Zülcelâl'in hikmet-i sermediyesi ve inâyet-i ezeliyesi; o imtihan neticelerini, o tecrübenin neticelerini, **o esmâ-i hüsnânın tecellilerinin hakikatlarını**, **o kalem-i kader mektûbatının hakaikını**, **o nümûne-misâl nukuş-u san'atının asıllarını**, **o vezaif-i mevcûdâtın faidelerini**, **gayelerini**, **o hidemat-ı mahlûkatın ücretlerini** ve **o kelimât-ı kitab-ı kâinatın ifade ettikleri mânâların hakikatlarını** ve **istîdad çekirdeklerinin sünbüllemesini** ve **bir mahkeme-i kübrâ açmasını** ve **dünyadan alınmış misâli manzaraların göstermesini** ve **esbab-ı zâhiriyenin perdesini yırtmasını** ve her şey doğrudan doğruya Hâlık-ı Zülcelâl'ine teslim etmesi gibi hakikatları iktiza etti...

Since the All-Glorious Maker's pre-eternal wisdom and beneficence necessitate these truths,

they require **the purification of those opposites** in order to deliver the world from change and transience, transformation and extinction, and to separate out **the causes of change and the matters of conflict**.

And most certainly they will bring about the resurrection and purify those opposites in order to obtain these results.

Thus, as a result of this purification Hell will take on its eternal and **dreadful** form, and its inmates will manifest the threat:

And get you apart this day, O you sinners!
{Qur'an, 36:59.}

While Paradise will assume its everlasting and **majestic** form, and its people and companions will manifest the address of:

Peace be upon you! Well have you done! Enter here to dwell for ever. {Qur'an, 39:73.}

As is proved in the Second Question of the First Station of the Twenty-Eighth Word,

through His perfect power, the Pre-Eternally All-Wise One will give **the inhabitants of these two houses** eternal and permanent bodies which

will not be subject to dissolution, change, old age, or decline.

For there will be no causes of change, which are the cause of decline.

Fourth Matter

This is possible, it will occur.
Indeed, after dying, the world will be resurrected as the hereafter.

After being destroyed, the One Who made the world will repair and reconstruct it in an even better form, and will convert it into **one of the mansions of the hereafter**.

Just as the proof of this is, foremost, the agreement of the Holy Qur'an together with all its verses **comprising thousands of rational proofs** and all the revealed scriptures,

so do the **attributes of** the All-Glorious One **pertaining to His might** and those **pertaining to His beauty**, and all His Beautiful Names, clearly indicate its occurrence.

So too did He promise He would create the resurrection and Great Gathering through all His heavenly decrees which He sent to His prophets.

And since He has promised, most certainly shall He bring it about.

You may refer to the Eighth Truth of the Tenth Word concerning this matter.

ve o mezkûr hakikatları iktiza ettiği için,

kâinatı dağdağa-i tegayyür ve fenadan, tahavvül ve zevalden kurtarmak ve ebedileştirmek için o **zıdların tasfiyesini** istedi ve **tegayyürün esbabını ve ihtilafatın maddelerini** tefrik etmek istedi.

Elbette kıyâmeti koparacak ve o neticeler için tasfiye edecek.

İşte şu tasfiyenin neticesinde Cehennem ebedî ve **dehşetli** bir sûret alıp, taifeleri **وَأَمَّا زُوا الْيَوْمِ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ** tehdidine mazhar olacak.

Cennet ebedî, **haşmetli** bir sûret giyerek ehil ve ashâbı

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ hitabına mazhar olacak.

Yirmisekizinci Söz'ün Birinci Makamının İkinci Sualinde isbat edildiği gibi;

Hakîm-i Ezelî, **şu iki hânenin sekenelerine, kudret-i kâmile**siyle ebedî ve sâbit bir vücut verir ki;

hiç inhilâl ve tegayyüre ve ihtiyarlığa ve inkırâza mâruz kalmazlar.

Çünkü inkırâza sebebiyet veren tegayyürün esbabı bulunmaz...

Dördüncü Mes'ele

Şu mümkün, vâki olacaktır. Evet dünya, öldükten sonra âhiret olarak diriltilecektir.

Dünya harab edildikten sonra, o dünyayı yapan zât, yine daha güzel bir sûrette onu tâmir edecek, **âhiretten bir menzil** yapacaktır.

Şuna delil başta Kur'an-ı Kerîm **binler berâhin-i akliyyeyi tâzammun eden** umum âyâtıyla ve bütün Kütüb-ü Semâviyye bunda müttelik bulunduğu gibi;

Zât-ı Zülcelâl'in **evsaf-ı celâliyyesi** ve **evsaf-ı cemâliyyesi** ve esmâ-i hüsnâsı, bunun vukuuna kat'î sûrette delâlet ederler

ve enbiyaya gönderdiği bütün semâvî fermanları ile kıyâmeti ve haşrin îcâdını va'detmiş.

İşte mâdem va'detmiş, elbette yapacaktır.

Onuncu Söz'ün Sekizinci Hakikatına müracaat et.

Also, just as foremost Muhammad the Arabian (Peace and blessings be upon him), with the strength of his thousand miracles,

and all the prophets and **messengers**, saints and the **righteous** agreed on its occurrence and gave news of it,

#555

so does the universe together with all its **creational signs** tell of its occurrence.

In Short:

The Tenth Word with all its truths, and the Twenty-Eighth Word with all its proofs in the 'Especially's' in its Second Station, have demonstrated with the certainty of the sun's rising in the morning after setting the previous evening that

after the setting of the life of this world, the sun of truth will appear once more in the form of the life of the hereafter.

Thus, **seeking assistance from the Divine Name of All-Wise** and **benefiting from the effulgence of the Qur'an**, from the beginning up to here our explanations have taken the form of four 'Fundamental Points' in order to prepare the heart for acceptance, the soul for surrender, and to convince the reason.

But who are we that we should speak of this matter?

What does this world's true Owner, the universe's Creator, these beings's Master, say?

We should listen to Him. Can others dare to interfere **officiously** while **the Owner of this domain** speaks?

We must listen to **the Pre-Eternal Discourse** of the All-Wise Maker which He delivers addressing all the ranks of those of each successive century **in the mosque of the world** and **place of instruction which is the earth**, with thousands of decrees like,

When the Earth is rocked with a great convulsion, And the Earth casts out its burdens, And man cries out: "What is happening to it?" On that Day it will relate what all those upon it have done. For so your Sustainer will have commanded it. On that Day men will go forth in groups to the Judgement, to receive requital for their former deeds. Then anyone who has done an atom's weight of good, shall see it. And anyone who has done an atom's weight of evil, shall see it, {[*]: Qur'an, 99:1-8.} which causes the earth to tremble, and,

Hem başta Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bin mu'cizâtının kuvveti ile,

bütün enbiya ve **mürselînin** ve evliya ve **siddîkînin**, vukuunda müttefik olup haber verdikleri gibi;

şu kâinat bütün **âyât-ı tekvîniyye**siyle, vukuundan haber veriyor.

Elhasıl:

"Onuncu Söz" bütün hakaikiyle, "Yirmisekizinci Söz İkinci Makamında Lâsiyyema"lardaki bütün berahiniyle, gurub etmiş güneşin sabahleyin yeniden tulû' edeceği derecesinde bir kat'iyetle göstermiştir ki:

Hayat-ı dünyeviyyenin gurubundan sonra şems-i hakikat, hayat-ı uhreviyye sûretinde çıkacaktır.

İşte baştan buraya kadar beyânâtımız, **İsm-i Hakîm'den istimdad** ve **feyz-i Kur'andan istifade** sûretinde kalbi kabûle, nefsi teslime, akli iknaa ihzâr için "Dört Esâs" söyledik.

Fakat biz neyiz ki, buna dair söz söyleyeceğiz.

Asıl şu dünyanın sahibi, şu kâinatın Hâlık'ı, şu mevcûdâtın Mâlik'i ne söylüyor..

Onu dinlemeliyiz. **Mülk sahibi** söz söylerken başkalarının ne haddi var ki, **fuzûliyâne** karışsın...

İşte o Sâni'-i Hakîm, **dünya mescidinde** ve **arz mektebinde**, asırlar arkasında oturan taifelerin umum saflarına hitaben îrad ettiği **hutbe-i ezeliyye**sinde,

kâinatı zelzeleye veren:

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

But give glad tidings to those who believe and do good works that theirs shall be Paradises beneath which flow rivers. Whenever they are given fruits therefrom as sustenance, they will say: "This is what we ate before as sustenance," for they shall be offered it in a form resembling that of this world. And they shall have there women pure and good, and they shall dwell there for ever, {[*]: Qur'an, 2:25.} which fills all creatures with joy and eagerness.

#556

We must give heed to these decrees of **the Possessor of All Dominion**, the Owner of This World and the Next, and we must say, "We believe in it and we affirm it."

All glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.
{[*]: Qur'an, 2:32.}

O our Sustainer, do not punish us if we forget or do wrong.
{[*]: Qur'an, 2:286.}

#557

[This Word explains the talisman of creation by solving an important talisman of the All-Wise Qur'an.]

The Thirtieth Word

It is an explanation of 'Ene*1 and 'Zerre*2 to the extent of an 'Alif*3 and a 'Point*4

{[*1]: The Turkish for 'I' or 'ego'. To avoid confusion with other interpretations, 'ene' has been translated throughout as the 'I', and 'enaniyet' as 'I-ness'. [Tr.]}
{[*2]: The Turkish for a mote, atom, or particle. [Tr.]}
{[*3]: The first letter of the Arabic alphabet consisting of a vertical stroke, (I). [Tr.]}
{[*4]: The equivalent of the dot in English, also indicating a small quantity. [Tr.]}

It consists of two Aims. The first of these concerns the nature and result of the human 'I', and the second, the motion and duties of minute particles.]

First Aim

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

We did indeed offer the Trust to the heavens, and the earth, and the mountains; but they refused to undertake it being afraid thereof.
But man assumed it; indeed, he is most unjust, most foolish.
{[*]: Qur'an, 33:72.}

We shall indicate a single **jewel** from the great treasure of this verse, as follows.

ve bütün mahlûkatı neş'elendiren, şevke getiren
وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا
قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ
فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

gibi binler fermanları, **Mâlik-ül Mülk**'ten, **Sâhib-i Dünya ve Âhiret**'ten dinlemeliyiz. "Âmenna ve Saddakna" demeliyiz.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

[Tılsım-ı kâinatı keşfeden, Kur'an-ı Hakîm'in mühim bir tılsımını halleden]

Otuzuncu Söz

"Ene" ve "zerre" den ibaret bir "elif" bir "nokta"dır.

Şu Söz iki maksaddır. Birinci Maksad, «Ene»nin mahiyet ve neticesinden; İkinci Maksad, «zerre»nin hareket ve vazifesinden bahseder.

Birinci Maksad

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ
فَأَبَيْنَ أَنْ يُحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ
كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

Şu âyetin büyük hazinesinden tek bir **cevherine** işaret edeceğiz. Şöyle ki:

The 'I' is one component, one aspect, of the numerous aspects of the 'Trust', from the bearing of which the sky, earth, and mountains shrank, and of which they were frightened.

Indeed, from the time of Adam until now, the 'I' has been the seed of a terrible tree of Zaqqum*1 and at the same time, of a luminous tree of Tuba,*2 which shoot out branches around the world of mankind.

{[*1]: See, Qur'an, 37:62; 44:43; 56:52.}

{[*2]: See, Qur'an, 13:29}

Before attempting to elucidate this vast truth, we shall give an explanation by way of an introduction which will facilitate the understanding of it.

#558

Just as the 'I' is the key to the Divine Names, which are hidden treasures, so is it the key to the locked talisman of creation; it is a problem-solving riddle, a wondrous talisman.

When its nature is known, both the 'I' itself, that strange riddle, that amazing talisman, is disclosed, and it discloses the talisman of the universe and the treasures of the Necessary World.

We have discussed this problem as follows in my Arabic treatise, Semme (Intimations).

The key to the world is in the hand of man and is attached to his self. For while being apparently open, the doors of the universe are in fact closed.

God Almighty has given to man by way of a Trust, such a key, called the 'I', that it opens all the doors of the world; He has given him an enigmatic 'I' with which he may discover the hidden treasures of the Creator of the universe.

But the 'I' is also an extremely complicated riddle and a talisman that is difficult to solve.

When its true nature and the purpose of its creation are known, as it is itself solved, so will be the universe.

The All-Wise Maker gave to man as a Trust an 'I' which comprises indications and samples that show and cause to recognize the truths of the attributes and functions of His dominicality,

so that the 'I' might be a unit of measurement and the attributes of dominicality and functions of Divinity might be known.

However, it is not necessary for a unit of measurement to have actual existence; like hypothetical lines in geometry, a unit of measurement may be formed by hypothesis and supposition.

It is not necessary for its actual existence to be established by concrete knowledge and proofs.

QUESTION: Why is knowledge of the attributes and Names of God Almighty connected to the 'I'?

Gök, zemin, dağ tahammülünden çekindiği ve korktuğu emanetin müteaddid vücuhundan bir ferdi, bir vechi, "Ene" dir.

Evet "Ene", zaman-ı Âdemden şimdiye kadar âlem-i insâniyetin etrafına dal budak salan nuranî bir şecere-i tûba ile, müthiş bir şecere-i zakkumun çekirdeğidir.

Şu azîm hakikata girişmeden evvel, o hakikatın fehmini teshil edecek bir mukaddime Beyân ederiz. Şöyle ki:

Ene, künûz-u mahfiye olan Esmâ-i İlahiyyenin anahtarı olduğu gibi, kâinatın tılsım-ı muğlakının dahi anahtarı olarak bir muamma-yı müşkil küşadır, bir tılsım-ı hayretfezâdır.

O ene mahiyetinin bilinmesiyle, o garib muamma, o acib tılsım olan ene açılır ve kâinat tılsımını ve âlem-i vücûbun künûzunu dahi açar.

Şu mes'eleye dair "Şemme" isminde bir risale-i arabiyemde şöyle bahsetmişiz ki:

Âlemin miftahı insanın elindedir ve nefesine takılmıştır. Kâinat kapıları zâhiren açık görünürken, hakikaten kapalıdır.

Cenâb-ı Hak, emanet cihetiyle insana ene namında öyle bir miftah vermiş ki; âlemin bütün kapılarını açar ve öyle tılsımlı bir enaniyet vermiş ki; Hallâk-ı Kâinat'ın künûz-u mahfiyesini onun ile keşfeder.

Fakat ene, kendisi de gâyet muğlak bir muamma ve açılması müşkil bir tılsımdır.

Eğer onun hakikî mahiyeti ve sırr-ı hilkatî bilinse; kendisi açıldığı gibi kâinat dahi açılır. Şöyle ki:

Sâni-i Hakîm, insanın eline emanet olarak, Rubûbiyyetinin sıfât ve şuûnatının hakikatlarını gösterecek, tanıttıracak, işârat ve nûmuneleri câmi' bir ene vermiştir.

Tâ ki o ene, bir vâhid-i kıyâsî olup, evsaf-ı Rubûbiyyet ve şuûnat-ı Ulûhiyyet bilinsin.

Fakat vâhid-i kıyâsî, bir mevcûd-u hakikî olmak lâzım değil. Belki hendesedeki farazî hatlar gibi, farz ve tevehhümle bir vâhid-i kıyasî teşkil edilebilir.

İlim ve tahakkukla hakikî vücudu lâzım değildir.

SUAL: Niçin Cenâb-ı Hakk'ın sıfât ve esmâsının mârifeti, enaniyete bağlıdır?

THE ANSWER: Since an **absolute** and **all-encompassing** thing has no limits or end, neither may a shape be given to it, nor may a form be conferred on it, nor may it be determined; what its **quiddity** is may not be comprehended.

For example, an endless light without **darkness** may not be known or perceived.

But if a line of real or **imaginary** darkness is drawn, then it becomes known.

Thus, since God Almighty's attributes like knowledge and power, and Names like **All-Wise** and **All-Compassionate** are all-encompassing, limitless, and without like, they may not be determined, and what they are may not be known or perceived.

Therefore, since they do not have **limits** or an actual end, it is necessary to draw a hypothetical and imaginary limit. The 'I' does this.

It **imagines** in itself a **fictitious dominicality**, **ownership**, power, and knowledge: it draws a **line**.

By doing this it **places** an **imaginary limit** on the all-encompassing attributes, saying, "Up to here, mine, after that, His;" it makes a **division**.

With the tiny units of measurement in itself, it slowly understands the true nature of the attributes.

For example, with its imagined dominicality over what it owns, the 'I' may understand the dominicality of its Creator over **contingent creation**.

#559

And with its apparent ownership, it may understand the true ownership of its Creator, saying: "Like I am the owner of this house, so too is the **Creator** the owner of the universe."

And with its **partial** knowledge, it may understand His knowledge, and with its small amount of **acquired** art, it may understand **the originaive art** of the Glorious Maker.

For example, the 'I' says: "As I made this house and **arranged** it, so someone must have made the universe and arranged it," and so on.

Thousands of **mysterious states**, attributes, and perceptions *which make known and show to a degree all the Divine attributes and functions* are **contained** with the 'I'.

That is to say, the 'I' is **mirror-like**, and, like a unit of measurement and **tool for discovery**, it **has an indicative meaning**; having no meaning in itself, it shows the meaning of others.

It is a **conscious strand from the thick rope of the human being**, a **fine thread from the raiment of the essence of humanity**, it is an **Alif from the book of the character of mankind**, and it has two faces.

The first of these faces looks towards good and existence.

ELCEVAB: Çünkü **mutlak** ve **muhî** bir şeyin hududu ve nihayeti olmadığı için, ona bir şekil verilmez ve üstüne bir sûret ve bir taayyün vermek için hükmedilmez, **mahiyeti** ne olduğu anlaşılmaz.

Meselâ: **Zulmetsiz** daimî bir ziya, bilinmez ve hissedilmez.

Ne vakit hakikî veya **vehmî** bir karanlık ile bir hat çekilse, o vakit bilinir.

İşte Cenâb-ı Hakk'ın ilim ve kudret, **Hakîm** ve **Rahîm** gibi sıfât ve esmâsı; muhit, hududsuz, şeriksiz olduğu için onlara hükmedilmez ve ne oldukları bilinmez ve hiss olunmaz.

Öyle ise hakikî nihayet ve **had**leri olmadığından, farazî ve vehmî bir haddi çizmek lâzım geliyor. Onu da enaniyet yapar.

Kendinde bir **rubûbiyyet-i mevhume**, bir **mâlikiyet**, bir kudret, bir ilim **tasavvur eder**; bir **had** çizer.

Onun ile mûhit sıfatlara bir **hadd-i mevhum vaz'eder**. "Buraya kadar benim, ondan sonra O'nundur" diye bir **taksimat** yapar.

Kendindeki ölçücükler ile, onların mahiyetini yavaş yavaş anlar.

Meselâ: Daire-i mülkünde mevhum rubûbiyyetiyle, **daire-i mümkinatta** Hâlıkının rubûbiyyetini anlar

ve zâhir mâlikiyyetiyle, Hâlıkının hakikî mâlikiyetini fehmeder ve "Bu hâneye mâlik olduğum gibi, **Hâlık** da şu kâinatın mâlikidir." der

ve **cüz'î** ilmiyle onun ilmini fehmeder ve **kesbî** san'atçıyla o Sâni'-i Zülcelâl'in **ibdâ-i san'at**ını anlar.

Meselâ: "Ben şu evi nasıl yaptım ve **tanzim** ettim. Öyle de şu dünya hânesini birisi yapmış ve tanzim etmiş" der. Ve hâkezâ...

*Bütün sıfât ve şuûnat-ı İlâhiyyeyi bir derece bildirecek, gösterecek binler **esrarlı ahvâl** ve sıfât ve hissiyat, ene'de **münderiştir**.*

Demek ene, **âyîne-misâl** ve vâhid-i kıyâsî ve **alet-i inkişaf** ve **mâna-yı harfî** gibi; mânası kendinde olmayan ve başkasının mânasını gösteren,

vücud-u insâniyyetin kalın ipinden şuurlu bir tel ve **mâhiyyet-i beşeriyyenin hüllesinden ince bir ip** ve **şahsiyet-i âdemiyetin kitabından bir eliftir** ki, o elif'in iki yüzü var.

Biri, hayra ve vücuda bakar.

With this face it is only **capable of receiving** favour; it accepts what is given, itself it cannot create.

This face is not active, it does not have the ability to create.

Its other face looks towards **evil** and goes to **non-existence**.

That face is active, it has the power to act.

Furthermore, the real nature of the 'I' is **indicative**; it shows the meaning of things other than itself. Its **dominicality** is imaginary.

Its existence is so weak and insubstantial that in itself it cannot bear or support anything at all.

Rather, it is a sort of scale or measure, like a **thermometer** or **barometer**, *that indicates the degrees and amounts of things*;

it is a measure that makes known the **absolute**, all-encompassing and limitless attributes of **the Necessary Being**.

Thus, he who knows his own self in this way, and **realizes** and acts according to it, is included in **the good news** of, **Truly he succeeds who purifies it.**
{[*]: Qur'an, 91:9.}

He **truly** carries out the Trust, and through the telescope of his 'I', he sees what the universe is and what duties it is performing.

When he obtains **information about the universe**, he sees that his 'I' confirms it.

This **knowledge** will remain as light and wisdom for him, and will not be transformed into darkness and **futility**.

When the 'I' **fulfils** its duty in this way, it abandons its imaginary dominicality and supposed ownership, which are the units of measurement, and it says: "His is the **sovereignty** and to Him is due all praise; His is the **judgement** and to Him will you all be brought back."

It achieves true **worship**. It attains **the rank of 'the Most Excellent of Patterns.'**
{[*]: Qur'an, 95:4.}

#560

But if, forgetting **the wisdom of its creation** and abandoning **the duty of its nature**, the 'I' views itself solely in the light of its nominal and apparent meaning, if it **believes** that it owns itself, then it betrays the Trust, and it comes under the category of, **And he fails who corrupts its.**
{[*]: Qur'an, 91:10.}

It was of this aspect of the Trust, therefore, which gives rise to all **ascribing of partners to God**, evil, and **misguidance**, *that the heavens, earth, and mountains were terrified*; they were frightened of associating hypothetical partners with God.

O yüz ile yalnız feyze **kabildir**. Vereni kabûl eder, kendi îcad edemez.

O yüzde fâil değil, îcaddan eli kısadır.

Bir yüzü de **şerre** bakar ve **ademe** gider.

Şu yüzde o fâildir, fiil sahibidir.

Hem onun mahiyyeti, **harfiyye**dir; başkasının mânasını gösterir. **Rubûbiyyeti** hayâliyyedir.

Vücudu o kadar zaîf ve incedir ki; bizzât kendinde hiçbir şeye tahammül edemez ve yüklenemez.

Belki *eşyanın derecat ve miktarlarını bildiren* **mîzân-ül hararet** ve **mîzân-ül hava** gibi mîzanlar nev'inden bir mîzandır ki;

Vâcib-ül Vücûd'un **mutlak** ve muhit ve hududsuz sıfâtını bildiren bir mîzandır.

İşte mahiyetini şu tarzda bilen ve **iz'an eden** ve ona göre hareket eden **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا** **beşaretinde** dahil olur.

Emaneti **bihakkın** edâ eder ve o enenin dürbünüyle, kâinat ne olduğunu ve ne vazife gördüğünü görür

ve **âfâkî mâlûmat** nefse geldiği vakit, ene'de bir mûsaddık görür.

O **ulûm**, nur ve hikmet olarak kalır. Zulmet ve **abesiyyete** inkılâb etmez.

Vaktâki ene, vazifesini şu sûretle **ifa** etti; vâhid-i kıyâsî olan mevhum rubûbiyyetini ve farazî mâlikiyetini terkeder.
لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ der.

Hakikî **ubudiyyetini** takınır. "Makam-ı ahsen-i takvîm" e çıkar.

Eğer o ene, **hikmet-i hilkatini** unutup, **vazife-i fitriyesini** terkederek kendine mâna-yı ismiyle baksa, kendini mâlik **وَ قَدْ خَابَ مَنْ** **îtikad** etse; o vakit emanete hıyânet eder, **دَسَّيْهَا** altında dâhil olur.

İşte bütün **şirkleri** ve şerleri ve **dalâletleri** tevliid eden enaniyetin şu cihetindendir ki; **semâvat ve arz ve cibâl tedehhüş etmişler**, farazî bir şirkten korkmuşlar.

Indeed, *if the 'I' is not known for what it is*, an insubstantial Alif, a **thread**, a hypothetical line, it may **burgeon in concealment under the ground**, gradually swelling.

It will **permeate** all parts of a human being. Like a gigantic dragon it will **swallow up** the human being; that entire person with all his faculties will, quite simply, become pure 'I'.

Then too, **the 'I-ness' of the human race** gives strength *to the individual 'I-ness'* by means of **human racialism and national racialism**,

and the 'I', gaining support from **the 'I-ness' of the human race**, **contests** the commands of **the Glorious Maker**, like Satan.

Then, **using itself as a yardstick**, it compares everyone, everything even, with itself;

it divides God Almighty's sovereignty between them and other **causes**.

It falls into ascribing partners to God on a vast scale, indicating the meaning of:

To assign partners to God is verily a great transgression. {[*]: Qur'an, 31:13.]

It is just like a man who steals a brass coin **from the public treasury**; he can only justify his action by agreeing to take a silver coin for each of his friends **who is present**.

So the man who says: "I own myself," must believe and say: "Everything owns itself."

Thus, while in this **treacherous** position, the 'I' is in **absolute ignorance**.

Even if it knows thousands of **branches of science**, with **compounded ignorance** it is most ignorant.

For when its senses and **thoughts** yield **the lights of knowledge of the universe**, those lights are extinguished because such an 'I' does not find any material within itself with which to confirm, illuminate, and **perpetuate** them.

Whatever it encounters is dyed with the colours that are within it. Even if it encounters **pure wisdom**, the wisdom takes the form, within that 'I', of **absolute futility**.

For the colour of an 'I' that is in this condition is atheism and ascribing partners to God, it is **denial of God Almighty**.

If the whole universe is full of shining **signs**, a dark point in the 'I' hides them from view, as though extinguished.

The nature of man and the 'I' within his nature have been explained clearly and in detail in the Eleventh Word, as indicating something other than themselves. They are shown to be a most **sensitive scale** and **accurate measure**, **an encompassing index** and **perfect map**, **a comprehensive mirror**, and **a fitting calendar and diary for the universe**.

Evet, ene ince bir elif, bir **tel**, farazî bir hat iken, **mahiyeti bilinmezse, tesettür toprağı altında neşvünema** bulur; gittikçe kalınlaşır.

Vücûd-u insanın her tarafına **yayılır**. Koca bir ejderha gibi, vücud-u insanı **bel' eder**. Bütün o insan, bütün letâifiyle âdeta ene olur.

Sonra **nev'in enaniyeti** de bir **asabiyet-i nev'iyeye ve milliye** cihetiyle *o enaniyete* kuvvet verip;

o ene, o **enaniyet-i nev'iyeye** istinad ederek, şeytan gibi, **Sâni-i Zülcelâl'in evâmirine karşı mübâreze eder**.

Sonra **kıyâs-ı binnefs sûretiyle** herkesi, hattâ her şeyi kendine kıyas edip,

Cenâb-ı Hakk'ın mülkünü onlara ve **esbaba** taksim eder.

Gâyet azîm bir şirke düşer. **إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ** meâlini gösterir.

Evet nasıl **mîrî malından** kırk parayı çalan bir adam, bütün **hâzir** arkadaşlarına birer dirhem almasını kabûl ile hazmedebilir.

Öyle de "Kendime mâlikim" diyen adam, "Her şey kendine mâliktir" demeye ve îtikad etmeye mecburdur.

İşte ene, şu **hâinâne** vaziyetinde iken; **cehl-i mutlak**tadır.

Binler **fünûnu** bilse de, **cehl-i mürekkeble** bir echeldir.

Çünkü duyguları, **efkârları** **kâinatın envâr-ı mârifetini** getirdiği vakit, nefsinde onu tasdik edecek, ışıklandıracak ve **idame** edecek bir madde bulmadığı için sönerler.

Gelen her şey, nefsindeki renkler ile boyalanır. **Mahz-ı hikmet** gelse, nefsinde **abesiyet-i mutlaka** sûretini alır.

Çünkü şu haldeki ene'nin rengi, şirk ve **ta'tildir**, **Allah'ı inkâr**dır.

Bütün kâinat parlak **âyetlerle** dolsa; o ene'deki karanlıklı bir nokta, onları nazarda söndürür, göstermez.

Onbirinci Söz'de mahiyet-i insâniyenin ve mahiyet-i insâniyedeki enaniyetin, -mâna-yı harfî cihetiyle- ne kadar **hassas bir mizân** ve **doğru bir mikyasa** ve **muhîr bir fihriste** ve **mükemmel bir harita** ve **câmi' bir âyine** ve **kâinata güzel bir takvim**, **bir ruznâme** olduğu gâyet kat'î bir sûrette tafsil edilmiştir.

Since we consider the explanation in that Word to be sufficient and it may be referred to, we curtail and conclude [the introduction](#) here.

If you have understood the introduction, come, let us enter upon the truth.

Consider this: in the world of humanity, from the time of Adam up to now, two [great currents](#), two [lines of thought](#), have always been and will so continue.

Like two mighty trees, they have spread out their branches in all directions and [in every class of humanity](#).

One of them is [the line of prophethood and religion](#), the other [the line of philosophy](#) in its various forms.

Whenever those two lines have been [in agreement](#) and [united](#), that is to say,

if the line of philosophy, [having joined](#) the line of religion, has been obedient and of service to it,

the world of humanity has experienced a brilliant happiness and [social life](#).

Whereas, when they have become separated, [goodness](#) and light have been drawn to the side of the line of prophethood and religion, and evil and [misguidance](#) to the side of the line of philosophy.

Now let us find the [origin](#) and foundations of those two lines.

The line of philosophy that does not obey the line of religion, taking the form of a tree of Zaqqum, scatters the darkness of ascribing partners to God and misguidance on all sides.

In the branch of [the power of intellect](#), even, it produces the fruit of atheism, [Materialism](#), and [Naturalism](#) for the consumption of the human intellect.

And in the realm of [the power of passion](#), it pours the tyrannies of Nimrod, Pharaoh, and Shaddad on mankind.

{(*): *It was the swamp of Naturalist philosophy that gave birth to idols and established goddesses in the heads of the ancient Greeks, that nourished and nurtured Nimrods and Pharaohs. It was again that same Naturalist philosophy that produced the philosophies of ancient Egypt and Babylon, which either reached the degree of magic or, since they were represented by the elite, were considered to be magic by the people generally.*

Most certainly, if man does not perceive the light of God Almighty because of the veil of Nature, he will attribute divinity to everything and will thus cause himself nothing but trouble.}

And in the realm of [the power of animal appetites](#), it nurtures and bears the fruit of [goddesses](#), [idols](#), and those who claim divinity.

Ona müracaat edilsin. O Söz'deki tafsilâta iktifaen kısa keserek [mukaddimeye](#) nihayet verdik.

Eğer mukaddimeyi anladınsa gel, hakikata giriyoruz.

İşte bak: Âlem-i insâniyette, zaman-ı Âdem'den şimdiye kadar iki [cereyan-ı azîm](#), iki [silsile-i efkâr](#);

her tarafta ve [her tabaka-i insâniyyede](#) dal budak salmış, iki şecere-i azîme hükmünde...

Biri, [silsile-i Nübüvvet ve diyanet](#); diğeri, [silsile-i felsefe ve hikmet](#), gelmiş gidiyor.

Her ne vakit o iki silsile [imtizaç](#) ve [ittihad](#) etmiş ise, yâni:

Silsile-i felsefe, silsile-i diyanete [dehâlet edip](#) itâat ederek hizmet etmişse;

âlem-i insâniyyet, parlak bir sûrette bir saadet, bir [hayat-ı içtimaiyye](#) geçirmiştir.

Ne vakit ayrı gitmişler ise, bütün [hayır](#) ve nur, silsile-i nübüvvet ve diyanet etrafına toplanmış ve şerler ve [dalâletler](#), felsefe silsilesinin etrafına cem'olmuştur.

Şimdi şu iki silsilenin [menşe](#)'lerini, esâslarını bulmalıyız.

İşte diyanet silsilesine itâat etmeyen silsile-i felsefe ki, bir şecere-i zakkum sûretini alıp, şirk ve dalâlet zulûmatını etrafına dağıtır.

Hattâ, [kuvve-i akliye](#) dalında; Dehriyyûn, [Maddiyyûn](#), [Tabiyyûn](#) meyvelerini, beşer aklının eline vermiş.

Ve [kuvve-i gadabiyye](#) dalında; Nemrudları, Fir'avunları, Şeddadları (Hâşiye) beşerin başına atmış.

{(Hâşiye): *Evet Nemrudları, Firavunları yetiştiren ve dâyelik edip emziren; eski Mısır ve Babil'in ya sihir derecesine çıkmış veyahut hususî olduğu için etrafında sihir telâkki edilen eski felsefeleri olduğu gibi.. âliheleri eski Yunan kafasında yerleştiren ve esnâmı tevliid eden felsefe-i tabiye bataklığıdır.*

Evet tabiatın perdesi ile Allah'ın nurunu görmeyen insan, her şeye bir ulûhiyyet verip kendi başına mûsallat eder.}

Ve [kuvve-i şeheviye-i behîmiye](#) dalında; [âliheleri](#), [sanemleri](#) ve ulûhiyyet dâva edenleri semere vermiş, yetiştirmiş.

The origin of the tree of Zaqqum together with that of the line of prophethood, which is like the Tuba-tree of worship, are in the two faces of the 'I'. The blessed branches of the line of prophethood in the garden of the globe of the earth are the following:

in the branch of the power of intellect, it has nurtured the fruits of the prophets, the messengers, and the saints.

In the branch of the power of repulsion, it has resulted in angelic kings and just rulers.

And in the branch of the power of attraction, it has resulted in people of good character and modest and beautiful manner, both generous and gracious. So the line of prophethood has shown how mankind is the most perfect fruit of the universe.

#562

We shall explain the two faces of the 'I' as the root and pivot and as a principal seed of those two trees.

That is to say, prophethood takes hold of one face of the 'I', and philosophy takes hold of the other, causing them to diverge.

The First Face, which is the face of prophethood: It is the origin of sheer worship. That is to say, the 'I' knows itself to be a bondsman.

It realizes that it serves one other than itself. Its essence has only an indicative meaning. That is, it understands that it carries the meaning of another.

Its existence is dependent; that is, it believes that its existence is due only to the existence of another, and that the continuance of its existence is due solely to the creativity of that other.

Its ownership is illusory; that is, it knows that with the permission of its owner it has an apparent and temporary ownership.

Its reality is shadow-like; that is, a contingent and insignificant shadow that displays the manifestation of a true and necessary reality.

As to its function, being a measure and balance for the attributes and functions of its Creator, it is conscious service.

It is in this way that the prophets, and the pure ones and saints who were from the line of the prophets, regarded the 'I', they saw it in this regard, and understood the truth.

They handed over the sovereignty to the Lord of All Sovereignty and concluded that that

Lord of All Glory has no partner or like, neither in His sovereignty, nor in His dominicality, nor in His Divinity.

He has no need of assistant or deputy. The key to all things is in His hand. He has absolute power over all things.

O şecere-i zakkumun menşe'i ile silsile-i Nübüvvetin ki bir şecere-i tûba-i ubûdiyyet hükmünde bulunan o silsilenin, küre-i zeminin bağında mübarek dalları:

Kuvve-i aklıye dalında Enbiya ve Mürselîn ve Evliya ve Sıddıkîn meyvelerini yetiştirdiği gibi..

kuvve-i dafia; dalında âdil hâkimleri, melek gibi melikler meyvesini veren

ve kuvve-i câzibe dalında; hüsn-ü sîret ve ismetli cemâl-i sîret ve sehavet ve keremnâmdarlar meyvesini yetiştiren ve beşer nasıl şu kâinatın en mükemmel bir meyvesi olduğunu gösteren o şecerenin menşe'i ile beraber ene'nin iki cihetindedir.

O iki şecereye menşe' ve medâr, esâslı bir çekirdek olarak ene'nin iki vechini beyân edeceğiz.

Şöyle ki: Ene'nin bir vechini nübüvvet tutmuş gidiyor; diğer vechini felsefe tutmuş geliyor.

Nübüvvetin vechi olan birinci vecih: Ubûdiyyet-i mahzanın menşe'idir. Yâni ene, kendini abd bilir.

Başkasına hizmet eder, anlar. Mahiyyeti harfiyyedir. Yâni; başkasının mânasını taşıyor, fehmeder.

Vücudu, tebeîdir. Yâni; başka birisinin vücudu ile kaim ve îcadıyla sabittir, îtikad eder.

Mâlikiyyeti, vehmiyyedir. Yâni kendi mâlikinin izni ile; sûrî, muvakkat bir mâlikiyyeti vardır, bilir.

Hakikatı, zilliyedir. Yâni, hak ve vâcib bir hakikatın cilvesini taşıyan mümkün ve miskin bir zıldır.

Vazifesi ise, kendi Hâlıkının sıfât ve şuûnâtına mikyas ve mîzan olarak, şuurkârane bir hizmettir.

İşte enbiya ve enbiya silsilesindeki asfiya ve evliya ene'ye şu vecihle bakmışlar, böyle görmüşler, hakikatı anlamışlar.

Bütün mülkü Mâlik-ül Mülk'e teslim etmişler ve hükmetmişler ki:

O Mâlik-i Zülcelâl'in ne mülkünde, ne rubûbiyyetinde, ne ulûhiyyetinde şerik ve nazîri yoktur;

mûin ve vezire muhtaç değil; her şeyin anahtarı O'nun elindedir; her şeye Kadir-i Mutlak'tır.

They also concluded that causes are but an **apparent veil**; nature is **the set of rules of His creation**, a **collection** of His laws, and the way in which He demonstrates His power.

Thus, this shining, luminous, beautiful face is like a living and meaningful seed **out of which the Glorious Creator has created a Tuba-tree of worship**, the **blessed branches** of which have adorned with luminous fruits all parts of the world of humanity.

By scattering the darkness of all the past, it shows that that long past time is not a **place of non-existence** and a **vast graveyard** as philosophy would have it,

but is a **radiant garden and a place of light for the luminous souls who have departed this world, who have cast off their heavy loads and remain free**. It is a **luminous, many-runged ascent** and **an orbit of lights** for **passing souls** in order that they may jump to the future and eternal felicity.

As for the second face, it is represented by philosophy.

And as for philosophy, it regards the 'I' **as carrying no meaning other than its own**. That is to say, it declares that the 'I' points only to itself, that **its meaning is in itself**. It considers that the 'I' works purely on its own account.

It regards its existence as necessary and essential, that is, it says that it exists in itself and of itself.

#563

It **falsely assumes** that the 'I' owns its own life and is the real master in its **sphere of disposal**. It supposes it to be a **constant reality**.

And it considers the 'I's' duty to be **perfection of self**, which originates from **love of self**, and likewise, philosophies have constructed their modes of thought on many such **corrupt foundations**.

We have given definite proof in our other treatises, especially in the Words, and more particularly in the Twelfth and Twenty-Fifth Words, of how baseless and **rotten** these foundations are.

Even men like **Plato** and Aristotle, Ibn-i Sina and Farabi, *who were the most illustrious representatives and authorities of the line of philosophy*, said that **the ultimate aim of humanity** is to liken themselves to **the Necessary Being**, that is to say, to actually resemble Him. They thus **delivered judgement** in the manner of Pharaoh,

and, **by whipping up 'I-ness'** and allowing polytheism to run free in the valleys, opened the way *to numerous different ways of associating partners with God*, like **worship of causes, idols, nature, and the stars**.

They closed **the doors of impotence and weakness, poverty and need, deficiency and imperfection, which are intrinsic to human beings**, thus obstructing the road to worship.

Esbab, bir **perde-i zâhiriye**dir; tabiat, bir **şeriat-ı fıtrîyye**sidir ve kanunlarının bir **mecmuası**dır ve kudretinin bir mistarıdır.

İşte şu parlak nuranî güzel yüz, hayatdar ve mânidar bir çekirdek hükmüne geçmiş ki; **Hâlık-ı Zülcelâl bir şecere-i tûba-i ubûdiyyeti ondan halketmiştir** ki, **onun mübârek dalları, âlem-i beşerîyyetin her tarafını nuranî meyvelerle tezyin etmiştir**.

Bütün zaman-ı mâzideki zulûmatı dağıtıp, o uzun zaman-ı mâzi; felsefenin gördüğü gibi bir **mezar-ı ekber**, bir **ademistan** olmadığını..

belki *istikbale ve Saadet-i Ebediyyeye atlamak için*, **ervâh-ı âfilîne bir medâr-ı envar** ve **muhtelif basamaklı bir mi'rac-ı münevver** ve **ağır yüklerini bırakan ve serbest kalan ve dünyadan göçüp giden ruhların nuranî bir nuristanı ve bir bostanı** olduğunu gösterir.

İkinci vecih ise: Felsefe tutmuştur.

Felsefe ise, ene'ye **mâna-yı ismiyle** bakmış. Yâni, kendi kendine delâlet eder, der. **Mânâsı kendindedir**, kendi hesabına çalışır, hükmeder.

Vücudu; aslî, zâtî olduğunu telakki eder. Yâni zâtında bizzât bir vücudu vardır, der.

Bir hakk-ı hayatı var, **daire-i tasarrufunda** hakikî mâlîktir, **zu'meder**. Onu bir **hakikat-ı sabite** zanneder.

Vazifesini, **hubb-u zâtından** neş'et eden bir **tekemmül-ü zâtî** olduğunu bilir ve hakeza.. çok **esâsât-ı fâsideye** mesleklerini bina etmişler.

O esâsât, ne kadar esâssız ve **çürük** olduğunu sâir risalelerimde ve bilhassa Sözlere hususan Onikinci ve Yirmibeşinci Sözlere kat'î isbat etmişiz.

Hattâ *silsile-i felsefenin en mükemmel ferdleri ve o silsilenin dâhileri olan* **Eflatun** ve Aristo, İbn-i Sina ve Farabî gibi adamlar; “İnsaniyyetin **gayet-ül gayâtı**, “teşebbüh-ü bil-vâcib” dir.. yâni **Vâcib-ül Vücut'a** benzemektir” deyip firavunane bir **hüküm vermişler**

ve **enaniyeti kamçılıyıp** şirk derelerinde serbest koşturarak; **esbabperest, sanemperest, tabiatperest, nücumperest** gibi çok **enva'-ı şirk taifelerine** meydan açmışlar.

İnsaniyyetin esâsında munderiç olan **acz ve za'f, fakr ve ihtiyaç, naks ve kusur kapılarını** kapayıp, ubûdiyyetin yolunu seddetmişler.

Being immersed in Naturalism and being completely incapable of emerging from associating partners with God, they were unable to find the broad gate of thanks.

On the other hand, the line of prophethood considered, in the manner of a worshipper, that the aim of humanity and duty of human beings is to be moulded by God-given ethics and good character, and by knowing their impotence to seek refuge with Divine power, by seeing their weakness to rely on Divine strength, by realizing their poverty to trust in Divine mercy, by perceiving their need to seek help from Divine riches, by seeing their faults to ask for pardon through Divine forgiveness, and by realizing their deficiency to be glorifiers of Divine perfection.

So, it is because the philosophy which does not obey the line of religion thus lost its way, that the 'I' took the reins into its own hands and ran into all sorts of misguidance.

And out of the 'I' that was in this position, a tree of Zaqqum sprang forth and engulfed more than half of mankind.

Thus, in the branch of power of animal appetites of that tree, the fruits it has presented to mankind are idols and goddesses.

Because, according to the principles of philosophy, power is approved. "Might is right" is the norm, even.

It says, "All power to the strongest." "The winner takes all," and, "In power there is right." (*)

It has given moral support to tyranny, encouraged despots, and urged oppressors to claim divinity.

{(*): The principle of prophethood says: "Power is in right; right is not in power." It thus halts tyranny and ensures justice.}

Also, by appropriating the beauty in works of art and the fineness in the decoration and attributing them to the works of art themselves and their decoration, and by not relating them to the manifestation of the sacred and sheer beauty of the Maker and Fashioner,

#564

it says: "How beautiful it is," instead of, "How beautifully made it is," thus regarding each as an idol worthy of worship.

Moreover, because it admires a fraudulent, boasting, ostentatious, hypocritical beauty that may be sold to anyone, it has acclaimed the hypocrites, and has made idol-like people monuments for its own worshippers.*

{(*): That is to say, in order to appear desirable to their worshippers and to gain their attention, those idol-like people display, through hypocritical ostentation, a sort of worshipful attitude.}

Tabiata saplanıp, şirkten tamamen çıkamayıp, şükrün geniş kapısını bulamamışlar...

Nübüvvet ise: Gaye-i insâniyyet ve vazife-i beşeriyyet, ahlâk-ı İlâhiyye ile ve secaya-yı hasene ile tahallûk etmekle beraber, aczini bilip kudret-i İlâhiyyeye iltica, za'fını görüp kuvvet-i İlâhiyyeye istinad, fakrını görüp Rahmet-i İlâhiyyeye îtimad, ihtiyacını görüp gınâ-yı İlâhiyyeden istimdad, kusurunu görüp afv-ı İlâhiye istiğfar, naksını görüp kemâl-i İlâhiye tesbihhan olmaktadır diye, ubûdiyyetkârane hükmetmişler.

İşte diyanete itâat etmeyen felsefenin böyle yolu şaşırdığı içindir ki; ene kendi dizginini eline almış.. dalâletin herbir nev'ine koşmuş.

İşte şu vecihteki ene'nin başı üstünde bir şecere-i zakkum neşvünema bulup, âlem-i insâniyyetin yarısından fazlasını kaplamış.

İşte o şecerenin kuvve-i şeheviye-i behîmiyye dalında, beşerin enzârına verdiği meyveler ise; esnamlar ve âlihelerdir.

Çünkü Felsefenin esâsında; kuvvet müstahsendir. Hattâ "Elhükmü- lil-galib" bir düsturudur.

"Galebe edende bir kuvvet var." "Kuvvette hak vardır." der.(Hâşiye-1)

Zulmü mânen alkışlamış; zâlimleri teşci' etmiştir ve cebbarları, ulûhiyyet dâvasına sevk etmiştir.

(Hâşiye-1): Düstur-u Nübüvvet, "Kuvvet haktır; hak kuvvette değildir" der, zulmü keser, adâleti te'min eder.

Hem masnu'daki güzelliği ve nakıştaki hüsnü, masnûa ve nakşa mal edip, Sâni' ve Nakkaş'ın mücerred ve mukaddes cemâlinin cilvesine nisbet etmeyerek..

"Ne güzel yapılmış" yerine.. "Ne güzeldir" der. Perestîşe lâayık bir sanem hükmüne getirir.

Hem herkese satılan müzahraf, hodfüruş, gösterici, riyâkâr bir hüsnü istihsan ettiği için riyâkârları alkışlamış, sanem-misâlleri kendi âbidlerine âbide (Hâşiye-2) yapmıştır.

(Hâşiye-2): Yâni; o sanem-misâller perestîşkârlarının hevesâtlarına hoş görünmek ve teveccühlerini kazanmak için riyâkârane gösteriş ile ibâdet gibi bir vaziyet gösteriyorlar.

In the branch of power of passion of that tree, it has nurtured the fruits of greater and lesser Nimrods, Pharaohs, and Shaddads ruling over unfortunate mankind.

In the branch of power of intellect, it has produced fruits like atheism, Materialism, and Naturalism in the mind of humanity, and has thrown it into confusion.

Now, in order to illuminate this truth, we shall compare the results which are born of the sound foundations of the line of prophethood with those originating from the rotten foundations of the way of philosophy, and shall mention three or four examples.

First Example: According to the rule of: *Be moulded by God-given ethics, which is one of the principles of the line of prophethood concerning individual life*, there is the instruction:

"Be distinguished by God-given morals and turn towards God Almighty with humility recognizing your impotence, poverty, and defectiveness, and so be a slave in His presence."

Whereas, the *self-seeking rule* of philosophy, *"Try to imitate the Necessarily Existent One"* is mankind's aim for perfection.

No, indeed, *the essence of humanity has been kneaded* with infinite *impotence, weakness, poverty, and need*.

while the essence of the Necessarily Existent One is infinitely *omnipotent, powerful, self-sufficient, and without need*.

Second Example: Among the *principles of the line of prophethood concerning social life* are those of *mutual assistance, magnanimity, and generosity*. These have been harnessed for the help and assistance of all things from the sun and moon down to even plants. For the assistance of animals, for example, and *the help of animals for human beings*, and even that of particles of food for the cells of the body.

Whereas, among the principles of the line of philosophy concerning social life is that of *conflict, which springs from the misuse of their inborn dispositions by a number of tyrants, brutish men, and savage beasts*.

Indeed, they have accepted this principle at so *fundamental* a level and at such a *general* one that they have *idiotically* declared: "Life is a conflict."

Third Example: One of the valuable results and *exalted principles* of the line of prophethood concerning Divine unity is: *"If a thing has unity, it must proceed from only one."* That is, *"Since each thing in itself and all things collectively have unity, they therefore must be the creation of one single being."*

O şecerenin kuvve-i gadabiye dalında, bîcâre be şerin başında küçük-büyük Nemrudlar, Firavunlar, Şeddadlar meyvelerini yetiştirmiş.

Kuvve-i akliye dalında, *âlem-i insâniyetin dimağına* Dehriyyun, Maddiyyun, Tabiyyun gibi meyveleri vermiş; beşerin beynini bin parça etmiştir...

Şimdi şu hakikatı tenvir için, *felsefe mesleğinin esâsât-ı fâsidesinden neş'et eden neticeleriyle, silsile-i nübüvvetin esâsât-ı sâdıkasından tevellüd eden neticelerinin binler müvazenesinden nümune olarak «üç-dört misâl»* zikrediyoruz.

Meselâ: *Nübüvvetin hayat-ı şahsiyyedeki düsturî*

neticelerinden تَخَلَّقُوا بِأَخْلَاقِ اللَّهِ kaidesiyle "Ahlâk-ı

Îlâhiyye ile muttasıf olup Cenâb-ı Hakk'a mütezellilane teveccüh edip; acz, fakr, kusurunuzu bilip dergâhına abd olunuz" düsturu nerede...

Felsefenin "teşebbüh-ü bil-Vâcib" insâniyetin gayet-i kemâlidir kaidesiyle *"Vâcib-ül Vücut'a benzemeğe çalışınız"* *hodfûrûşâne düsturu* nerede!

Evet.. nihayetsiz *acz, za'f, fakr, ihtiyaç* ile *yoğrulmuş* olan *mahiyet-i insâniyye* nerede!

Nihayetsiz *kadir, kavî, ganî* ve *mûstağnî* olan Vâcib-ül Vücut'un mahiyeti nerede!..

İkinci Misâl: *Nübüvvetin hayat-ı içtimaiyyedeki düsturî neticelerinden ve şems ve kamerden tut, tâ nebâtât hayvanatın imdadına ve hayvanat insanın imdadına, hattâ zerrat-ı taâmiyye hüceyrat-ı bedeninin imdadına ve muâvenetine koşturulan düstur-u teâvün, kanun-u kerem, nâmus-u ikram* nerede!

Felsefenin hayat-ı içtimaiyyedeki düsturlarından ve *yalnız bir kısım zâlim ve canavar insanların ve vahşî hayvanların, fitratlarını sû'-i istimallerinden neş'et eden* düstur-u *cidal* nerede!

Evet düstur-u cidali o kadar *esâslı* ve *küllî* kabûl etmişler ki, "Hayat bir cidaldır" diye *eblehâne* hükmetmişler.

Üçüncü Misâl: *Nübüvvetin Tevhid-i Îlâhî hakkındaki*

netâic-i âliyesinden ve düstur-u galiyesinden *الْوَاحِدُ لَا*

يَصْدُرُ إِلَّا عَنِ الْوَاحِدِ yâni "Her birliği bulunan, yalnız

birden sudûr edecektir." "Mâdem her şeyde ve bütün eşyada bir birlik var; demek birtek zâtın icâdidir" diye olan tevhidkârâne düsturu nerede?

Whereas, one of the beliefs of ancient philosophy is: "From one, one proceeds." That is, "From one person, only one single thing can proceed. Everything else proceeds from him by means of intermediaries."

This misleading principle of philosophy, which is stained by associating partners with God, presents the **Absolutely Self-Sufficient** and **Omnipotent One** as being in need of *impotent intermediaries*, and gives all causes and *intermediaries* a sort of partnership in His dominicality.

It attributes to the Glorious Creator the title of 'Prime Mover', which in fact indicates the status of **creature**. Moreover, it allots the rest of His sovereignty to causes and intermediaries, thus opening the way to *associating partners with Him in a most comprehensive manner*.

If the Illuminists (Ishraqiyyun), *who were pre-eminent philosophers*, uttered nonsense like this, you can imagine how much more absurd will be what inferior philosophers, like the Materialists and Naturalists, say.

Fourth Example: According to the meaning of, **There is nothing but extols His limitless glory and praise**, {[*]: *Qur'an, 17:44.*} which is one of the wise principles of prophethood,

"If the purpose and wisdom of everything, in particular every living being, has one aspect which looks to the being itself, then the purposes which concern its **Maker** and the instances of wisdom which look to its **Creator** must be myriad.

Each thing, a single fruit, for example, has as much wisdom and as many purposes as all the fruits of a tree." This principle, which is **pure truth**, results from the joining of one of the forms of philosophy with the line of prophethood.

Whereas, **the nonsensical principles of a deceiving philosophy** that has not joined this line says: "The purpose of every living being looks to itself or is connected with **benefits** for mankind," thus considering in it **an extremely senseless futility** and attaching a purpose, a tiny fruit, to a tree as huge as a mountain.

Because this truth has been explained to some extent in the Tenth Truth of the Tenth Word and some parts have been mentioned in the treatise called Lemeât (Gleams), we have cut it short here. However, you can extend these four examples to thousands.

It is because of these **rotten foundations** and **disastrous results** of philosophy that geniuses from among the Muslim philosophers like Ibn-i Sina and Farabi were charmed by its **apparent glitter** and were deceived into taking this way, and thus attained only the rank of an **ordinary** believer.

Hujjat al-Islam al-Ghazzali did not accord them that rank, even.

Eski felsefenin bir düstur-u itikadiyyesinden olan **الْوَّاحِدُ**

لَا يَصْدُرُ عَنْهُ إِلَّا الْوَّاحِدُ "Birden bir sudûr eder" yâni,

"Bir zâtтан, bizzât birtek sudûr edebilir. Sâir şeyler, vasıtalar vasıtasıyla ondan sudûr eder"

diye **Ganiyy-i Ale-l-ıtlak** ve **Kadir-i Mutlak**'ı *âciz vesâite muhtaç göstererek*, bütün esbâba ve **vesâite**, Rubûbiyette bir nevi şirket verip

Hâlık-ı Zülcelâl'e, "*akl-ı evvel*" namında bir **mahlûku** verip, âdeta sâir mülkünü esbâba ve vesâite taksim ederek bir **şirk-i azîme** yol açan, şirk-âlûd ve dalalet-pişe o felsefenin düsturu nerede?..

Hükemânın yüksek kısmı olan İshrâkiyyun böyle haltetseler; Maddiyyun, Tabiyyun gibi aşağı kısımları ne kadar haltedeceklerini kıyas edebilirsiniz.

Dördüncü Misâl: Nübüvvetin düstur-u hakîmanesinden

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ sırrıyla:

"Herşeyin, her zîhayatın neticesi ve hikmeti kendine ait bir ise; **Sânî**ine ait neticeleri, **Fâtır**ına bakan hikmetleri binlerdir.

Herbir şeyin, hattâ bir meyvenin; bir ağacın meyveleri kadar hikmetleri, neticeleri bulunduğu **mahz-ı hakikat** olan düstur-u hikmet nerede..

Felsefenin: "Herbir zîhayatın neticesi kendine bakar veya insanın **menafî**ine aittir" diye, koca bir dağ gibi ağaca, hardal gibi bir meyve, bir netice takmak gibi **gâyet mânâsız bir abesiyet** içinde gördüğü **hikmetsiz hikmet-i müzahrafe düsturları** nerede...

Şu hakikat, Onuncu Söz'ün Onuncu Hakikatında bir derece gösterildiğinden kısa kestik. İşte bu dört misâl, binler misâli kıyas edebilirsiniz. "Lemaat" namındaki bir risalede bir kısmına işaret etmişiz.

İşte felsefenin şu **esâsât-ı fâsidesinden** ve **netâic-i vahîmesindendir** ki: İslâm Hükemâsından İbn-i Sina ve Fârâbî gibi dâhîler, **şa'saa-i sûriyesine** meftun olup, o mesleğe aldanıp, o mesleğe girdiklerinden; **âdi** bir mü'min derecesini ancak kazanabilmişler.

Hattâ İmam-ı Gazâlî gibi bir Huccet-ül İslâm, onlara o dereceyi de vermemiş.

Also, the foremost of the Mu'tazilites, *who were among the most learned scholars of Islamic theology*, being fascinated by **the apparent glamour** of the way of philosophy and being closely involved with it, **assumed** intellect to be self-sufficient. Because of this they could attain only the rank of **deviating, novice** believers.

#566

Moreover, because those famous **literary figures** of Islam, like Abu al-'Ala al-Ma'arri, *who was renowned for his pessimism*, and 'Umar Khayyam, *who was characterized by his pitiful weeping*, took pleasure at the line of philosophy's **caressing** their **evil-commanding** souls,

they received **contemptuous and condemnatory** rebuffs and **restraining and chastening** slaps from the people of truth and perfection, who said: "You are being **insolent**, you are approaching **heresy**, and you are disseminating **heresy**."

A further result of the rotten foundations of the line of philosophy is that

although the 'I' has, in itself, an essence as insubstantial as air, because the **inauspicious** attitude of philosophy regards it as relating only to itself, it is as if that vapour-like 'I' **becomes liquid**; and then, because of its **familiarity** and **preoccupation** with materialism, it **hardens**.

Next, through neglect and denial, that 'I-ness' **freezes**. Then, through **rebelliousness** it **becomes opaque**, losing its **transparency**.

Then, it gradually becomes denser and envelops its owner. It **becomes distended** with the **thoughts** of mankind.

Next, supposing the rest of humanity, and even causes, to be like itself, *although they do not accept this and disclaim it*, it gives to each of them the status of a Pharaoh.

Then at this point it takes up its position contesting the **commands** of **the Glorious Creator**, it says: **Who could give life to bones that have crumbled to dust?** {[*]: **Qur'an, 36:78.**}

and, as a challenge, accuses the Absolutely Omnipotent One of **impotence**.

It even debases the **attributes** of the Glorious Creator. It **either rejects or denies or distorts** *what does not suit its interests and does not please its Pharaoh-like evil-commanding soul*.

One group of philosophers, by calling Almighty God 'Self-Necessitating', denied Him **choice**.

They **rejected** the endless testimony of all creation, which proves that He has choice.

Glory be to God!

Hem *mütekellimînin mütebahhirîn ülemâsından olan* Mu'tezile imamları, **zînet-i sûrîsine** meftun olup, o mesleğe ciddî temas ederek, akli hâkim **ittihaz** ettiklerinden, ancak **fâsık, mübtedi** bir mü'min derecesine çıkabilmişler.

Hem **üdebâ**-yı İslâmiyenin meşhurlarından *bedbinlikle mâruf* Ebû-l Âlâ-i Maarrî ve *yetîmâne ağlayışıyla mevsuf* Ömer Hayyam gibilerin, o mesleğin **nefs-i emmâreyi okşayan** zevkiyle zevklenmesi sebebiyle,

ehl-i hakikat ve kemâlden bir **sille-i tahkir ve tekfir** yiyip: "Edebsizlik ediyorsunuz, zındıkaya giriyorsunuz, zındıkları yetiştiriyorsunuz" diye **zecirkârane** tedib tokatlarını almışlar.

Hem meslek-i felsefenin esâsât-ı fâsidesindendir ki:

Ene, kendi zâtında hava gibi zaîf bir mahiyeti olduğu halde, felsefenin **meş'um** nazarı ile mânâ-yı ismî cihetiyle baktığı için; güya buhar-misâl o ene **temeyyu edip**, sonra **ülfet** cihetiyle ve maddiyata **tevaggul** sebebiyle güya **tasallûb ediyor**.

Sonra gaflet ve inkâr ile o enaniyet **tecemmüd eder**. Sonra **isyan** ile **tekeddür eder**, **şeffafiyetini** kaybeder.

Sonra gittikçe kalınlaşıp sahibini yutar. Nev'-i insanın **efkârıyla şişer**.

Sonra sâir insanları, hattâ esbabı kendine ve nefesine kıyas edip, onlara *-kabûl etmedikleri ve teberri ettikleri halde-* birer firavunluk verir.

İşte o vakit, **Hâlık-ı Zülcelâl'in evâmîrine** karşı mübareze vaziyetini alır. **مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ** der.

Meydan okur gibi Kadîr-i Mutlak'ı **acz** ile ittiham eder.

Hattâ Hâlık-ı Zülcelâl'in **evsafına** müdahale eder. *İşine gelmeyenleri ve nefs-i emmârenin firavunluğunun hoşuna gitmeyenleri* **ya red, ya inkâr, ya tahrif eder**.

Ezcümle: Felâsifenin bir taifesi, Cenâb-ı Hakk'a "**Mûcib-i bizzât**" demişler, **ihtiyarını** nefyetmişler;

ihtiyarını isbat eden bütün kâinatın nihayetsiz şahadetlerini **tekzib etmişler**.

Feyâ Sübhanallah!

Although all the beings in the universe from the smallest particles to the sun show that the Creator has choice, each with its own appointed individuality, order, wisdom, and measure, this blind philosophy refused to see it.

Moreover, another group of philosophers said: "Divine knowledge is not concerned with insignificant matters," and denied its awesome comprehensiveness, and thus rejected the veracious witnessing of all beings.

Furthermore, by attributing effects to causes, philosophy has given nature the power to create.

As has been definitely proved in the Twenty-Second Word, since philosophy does not see the evident stamp on everything as signifying the Creator of All Things, and assumes nature to be the originator, which is impotent, inanimate, unconscious, and blind, and whose apparent power is in the hands of chance and force which are also blind,

#567

it attributes to nature certain beings, each of which expresses thousands of instances of exalted wisdom and is like a missive from the Eternally Besought One.

In addition, the philosophers did not find the door to resurrection and the hereafter, which, as is proved in the Tenth Word, God Almighty with all of His Names, and the universe with all of its truths, and the line of prophethood with all of its verifications, and the revealed books with all of their verses demonstrate.

They therefore denied the resurrection and ascribed pre-eternity to souls.

You can deduce from these superstitions what their views on other matters would be.

Indeed, the powers of evil have raised up the minds of atheistic philosophers as though with the beaks and talons of their 'I's and have dropped them in the valleys of misguidance.

Thus, in the microcosm, the 'I' is the idol, like those in the macrocosm such as nature.

Hence, he who rejects idols and believes in God has indeed taken hold of a support most unfailing, which shall never give way: for God is All-Hearing, All-Knowing. {[*]: Qur'an, 2:256.}

It is appropriate to mention here the meaning of a fictitious event that I described in semi-verse in Lemeât as an imaginary journey, which will illuminate the aforementioned truth.

Şu kâinatta zerreden şemse kadar bütün mevcûdat taayyünatlarıyla, intizâmâtıyla, hikmetleriyle, mizanlarıyla Sâniin ihtiyarını gösterdikleri halde, şu kör olası felsefenin gözü görmüyor.

Hem bir kısım felâsife, "Cüz'iyata ilm-i İlâhî taallûk etmiyor" diye ilm-i İlâhînin âzametli ihâtasını nefyedip, bütün mevcûdâtın şehâdât-ı sâdikalarını reddetmişler.

Hem felsefe, esbaba tesir verip, tabiat eline îcad verir.

Yirmiikinci Söz'de kat'î bir sûrette isbat edildiği gibi; her şeyde Hâlık-ı Külli Şey'e has, parlak sikkeyi görmeyip âciz, câmid, şuûrsuz, kör ve iki eli tesadüf ve kuvvet gibi iki körün elinde olan tabiata masdariyyet verip,

binler hikmet-i âliyeyi ifade eden ve herbiri birer mektûbât-ı Samedâniyye hükmünde olan mevcûdâtın bir kısmını ona mal eder.

Hem Onuncu Söz'de isbat edildiği gibi, Cenâb-ı Hak bütün esmâsıyla ve kâinat bütün hakaikıyla ve silsile-i Nübüvvet bütün tahkikatıyla ve Kütüb-ü Semâviyye bütün âyâtıyla gösterdikleri haşır ve âhiret kapısını bulmayıp,

haşrı nefyedip, ervahlara bir ezeliyet isnad etmişler.

İşte bu hurafatlara sâir mes'elelerini kıyas edebilirsin.

Evet şeytanlar, güya ene'nin gaga ve pençesiyle dinsiz feylesoflarının akıllarını havaya kaldırıp dalâlet derelerine atıp dağıtmıştır.

Küçük âlemde ene, büyük âlemde tabiat gibi tâgutlardandır.

فَمَنْ يَكْفُرُ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Geçen hakikatı tenvir edecek bir seyahat-ı hayâliyye sûretinde nim-manzum olarak "Lemaat"ta yazdığım bir vâkıa-i mîsâliyyenin meâlini şurada zikretmeğe münasebet geldi. Şöyle ki:

Eight years before writing this treatise, in Istanbul during the month of Ramadan, *when the Old Said, who was concerned with the study of philosophy, was about to be transformed into the New Said, while pondering over the three ways that are indicated at the end of Sura al-Fatiha, The way of those upon whom You have bestowed Your grace, not those who have received Your wrath, nor those who go astray, {[*]: Qur'an, 1:7.}*

I saw something resembling a dream or vision, an *imaginary event*, which was as follows.

I saw myself in a vast desert.

A layer of *murky, dispiriting*, and suffocating cloud had covered the whole face of the earth.

There was neither *breeze*, nor light, nor water, none of these was to be found.

I *imagined* that everywhere was full of monsters, dangerous and *dreadful* creatures.

It occurred to me that through on the other side of this land there should be light, breeze, and water. It was necessary to get there.

I realized that I was being driven on involuntarily. Under the earth I wormed my way into *a tunnel-like cave* and gradually travelled through the earth.

I saw that many people had passed along this *subterranean* way before me, on all sides they were submerged.

I saw their footprints, and once I heard some of their voices, then later they ceased.

#568

O my friend who is accompanying me on my imaginary journey! That land is nature and *the philosophy of Naturalism*.

And the tunnel is the way that the philosophers have opened up with their thought in order to reach the truth.

The footprints I saw were those of *famous* philosophers like Plato and Aristotle,

and the voices I heard those of geniuses like Ibn Sina and Farabi.

{[]: If you say: "Who do think you are to challenge these famous philosophers? You are like a mere fly and yet you meddle in the flight of eagles,"*

I would reply: "While having a pre-eternal teacher like the Qur'an, in matters concerning truth and the knowledge of God, I do not have to attach as much value as that of a fly's wing to those eagles, who are the students of misguided philosophy and deluded intellect.

However inferior I am to them, their teacher is a thousand times more inferior than mine.

Bu risalenin te'lifinden sekiz sene evvel İstanbul'da, Ramazan-ı Şerifte, *meslek-i felsefe ile münasebette bulunan Eski Sâid'in Yeni Sâid'e inkılâb edeceği bir hengâmdadır* ki, Fâtîha-i Şerife'nin âhîrinde

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ile işaret ettiği üç mesleği düşünürken

şöyle bir *vâkıa-i hayaliye*, bir hâdise-i misâliye, rü'yâya benzer bir hâdise gördüm ki:

Kendimi, bir sahra-yı azîmede görüyorum.

Bütün zeminin yüzünü; *karanlıklı, sıkıcı* ve boğucu bir bulut tabakası kaplamış.

Ne *nesîm* var, ne ziya, ne âb-ı hayat.. hiçbirisi bulunmuyor.

Her tarafı canavarlar, muzır ve *muvaahhiş* mahlûklarla dolu olduğunu *tevehhüm* ettim.

Kalbime geldi ki: "Şu zeminin öteki tarafında ziya, nesîm, âb-ı hayat var. Oraya geçmek lâzım."

Baktım ki, ihtiyarsız sevk olunuyorum. Zeminin içinde, *tûnel-vârî bir mağaraya* sokuldum. Gitgide zeminin içinde seyahat ettim.

Bakıyorum ki: Benden evvel o *taht-el arz* yolda çok kimseler gitmişler. Her tarafta boğulup kalmışlar.

Onların ayak izlerini görüyordum. Bazılarının bir zaman seslerini işitiyordum. Sonra sesleri kesiliyordu.

Ey, hayali ile benim seyahat-ı hayâliyyeme iştirâk eden arkadaş! O zemin, tabiattır ve *felsefe-i tabiiyye*dir.

Tûnel ise, ehl-i felsefenin efkârı ile hakikata yol açmak için açtıkları meslektir.

Gördüğüm ayak izleri, Eflâtun ve Aristo (Hâşiye) gibi *meşâhir*lerindir.

İşittiğim sesler, İbn-i Sina ve Fârâbî gibi dâhîleridir.

{(Hâşiye): Eğer desen: "Sen necisin, bu meşahire karşı meydana çıkıyorsun? Sen bir sinek gibi olup da, kartalların uçmalarına karışıyorsun?"

Ben de derim ki: "Kur'an gibi bir üstâd-ı ezeliyem varken, dalâlet-âlûd felsefenin ve evham-âlûd aklın şâkirdleri olan o kartallara, hakikat ve mârifet yolunda, sinek kanadı kadar da kıymet vermeğe mecbur değilim.

Ben onlardan ne kadar aşağı isem, onların üstadı dahi, benim üstadımdan bin defa daha aşağıdır.

With the help of my teacher, whatever caused them to become submerged did not so much as dampen my toes.

An insignificant private who acts in accordance with the laws and commands of a great king is able to achieve more than a great field marshal of an insignificant king.."} }

Indeed, I saw in various books some of the things Ibn Sina had said and some of his principles, but he had become stuck, he could go no further, he was submerged before reaching the truth.

Anyhow, in order to save you from anxiety, I showed you a small part of truth. Now I return to my journey.

Gradually I realized that I had been given two things to use. One was a torch; it would scatter the darkness of that subterranean nature.

The other was a device, which, by smashing mighty boulders and huge rocks, would open up a way for me.

I was told: "This torch and device have been given to you from the treasury of the Qur'an."

So I carried on for a long time in this way. Then suddenly I realized that I had come out on the other side.

I saw a world where everywhere there was rejoicing, bright sunshine in a most beautiful springtime and an invigorating breeze and delicious life-giving water. I said: "All praise be to God!"

Then I realized that I did not own myself, someone was testing me.

As in the first part of the journey, I found myself in that vast desert under the suffocating cloud.

And, though now on another way, still someone was driving me on.

This time it was not under the earth; I was making this long journey on the face of the earth in order to reach the other side.

I saw things in this part of my journey so strange and curious they cannot be described:

the sea was raging, storms threatened me, everything caused difficulties for me.

But once again, with the means of travel that had been given to me from the Qur'an, I overcame them and passed on.

On the way I saw that there were corpses of travellers everywhere. Those who had completed the journey were one in a thousand.

At any rate, having been saved from the cloud I had reached the other side of the earth and had come out in full view of the dazzling sun.

Üstadımın himmetiyle, onları garkeden madde, ayağımı da ıslatmadı.

Evet büyük bir padişahın, onun kanununu ve evâmirini hâmil küçük bir neferi, küçük bir şâhın büyük bir müşirinden daha büyük işler görebilir."} }

Evet İbn-i Sina'nın bâzı sözlerini, kanunlarını bâzı yerlerde görüyordum. Sonra, bütün bütün kesiliyordu. Daha ileri gidememiş. Demek boğulmuş.

Her ne ise, seni meraktan kurtarmak için hayalin altındaki hakikatın bir köşesini gösterdim. Şimdi seyahatıma dönüyorum.

Gitgide baktım ki benim elime iki şey verildi. Biri, bir elektrik; o taht-el arz tabiatın zulûmatını dağıtır.

Diğeri, bir âlet ile dahi azîm kayalar, dağ-misâl taşlar parçalanıp bana yol açılıyor.

Kulağıma denildi ki: "Bu elektrik ile o âlet, Kur'anın hazinesinden size verilmiştir."

Her ne ise, çok zaman öylece gittim. Baktım ki, öteki tarafa çıktım.

Gâyet güzel bir bahar mevsiminde bulutsuz bir güneş, ruh-efza bir nesîm, hayatdar bir âb-ı leziz, her taraf şenlik içinde bir âlem gördüm. Elhamdülillâh dedim.

Sonra baktım ki, ben kendi kendime mâlik değilim. Birisi beni tecrübe ediyor.

Yine evvelki vaziyette o sahra-yı azîmede, boğucu bulut altında yine ben kendimi gördüm.

Daha başka bir yolda bir saik beni sevk ediyordu.

Bu defa taht-ez zemin değil, belki seyr ü seyahatla yeryüzünü kat'edip öteki yüze geçmek için gidiyordum.

O seyahatımda öyle acâib ve garâibi görüyordum ki, târif edilmez.

Deniz bana hiddet ediyor, fırtına beni tehdid eder, her şey bana müşkilât peyda eder.

Fakat yine Kur'andan bana verilen bir vasıta-i seyahatımla geçiyordum, galebe çalıyordum.

Gitgide bakıyordum, Her tarafta seyyahların cenazeleri bulunuyor. O seyahatı bitirenler, binde ancak birdir.

Her ne ise... O buluttan kurtulup, zeminin öteki yüzüne geçip güzel Güneşle karşılaştım.

Breathing in the invigorating breeze, I declared: "All praise be to God!"

I started looking round that heaven-like world. Then I saw that there was someone who would not let me stay there.

#569

In an instant he took me to that vast desert as though to show me another way.

There I saw different sorts of things, some like aeroplanes, some like cars, some like hoists, *which had descended exactly like lifts.*

Whoever, according to his power and capacity, jumped onto them, was taken up.

I, too, jumped onto one of them, and in a trice it took me up above the cloud.

I came out among the most beautiful green and spectacular mountain-tops. The layer of cloud came no more than half-way up the mountains.

Everywhere was the gentlest of breezes, the most delicious water, and the softest of lights.

I saw that on all sides were these lift-like allegorical vehicles.

Even though I had seen them in the first two parts of my journey and on the other face of the earth, I had not understood what they were.

Now I realized that they were manifestations of verses of the All-Wise Qur'an.

Thus, the first way, which is indicated by, **Nor those who go astray**, is that of those who are submerged in nature and those who are followers of the philosophy of Naturalism.

You have seen in this first way how many difficulties there are in passing to the truth and the light.

The second way, which is indicated by, **Nor those who have received Your wrath**, is that of those who worship causes and those who give the power to create and the effect to intermediaries, like the Peripatetic philosophers.

These tried to open the way to the ultimate truth and knowledge of the Necessarily Existent One by means of the intellect and reason alone.

As for the third way, which is indicated by, **Those upon whom You have bestowed Your grace**, it is the luminous highway of the people of the Qur'an, who are the people of the straight path.

Ruh-efzâ nesîmi teneffüs ederek, Elhamdülillah dedim.

O cennet gibi o âlemi seyre başladım. Sonra baktım: Biri var ki, beni orada bırakmıyor.

Başka yolu bana gösterecek gibi, yine beni bir anda o müdhiş sahraya getirdi.

Baktım ki: *Yukarıdan inmiş aynı asansörler gibi* muhtelif tarzlarda; bâzı tayyare, bâzı otomobil, bâzı zenbil gibi şeyler görünüyor.

Kuvvet ve istidada göre onlara atılsa yukarıya çekiliyor.

Ben de birisine atladım. Baktım, bir dakika zarfında bulutun fevkine beni çıkardı.

Gâyet güzel, müzeyyen, yeşil dağların üstüne çıktım. O bulut tabakası, dağın yarısına kadar gelmemişti.

En lâtif bir nesîm, en leziz bir âb, en şirin bir ziya her tarafta görünüyor.

Baktım ki: O asansörler gibi nuranî menziller, her tarafta var.

Hattâ iki seyahatımda ve zeminin öteki yüzünde onları görmüştüm. anlamamıştım.

Şimdi anlıyorum ki şunlar, Kur'an-ı Hakîm'in âyetlerinin cilveleridir.

İşte **وَلَا الضَّالِّينَ** ile işaret olunan evvelki yol, tabiata saplananların ve tabiiyyun fikrini taşıyanların mesleğidir ki;

onda, hakikata ve nura geçmek için ne kadar müşkilât olduğunu hissettiniz.

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ ile işaret olunan ikinci yol, esbabperestlerin ve vesaite îcad ve tesir verenlerin, Meşâiyyun hükemâsı gibi;

yalnız akıl ile, fikir ile hakikat-ül hakaika ve Vâcib-ül Vücut'un mârifetine yol açanların mesleğidir.

الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ile işaret olunan üçüncü yol ise: Sırat-ı müstakim ehli olan ehl-i Kur'anın cadde-i nurâniyesidir ki,

This luminous highway is a brilliant way **revealed and bestowed by the Most Merciful One**. It is the shortest, the easiest, the safest way, and it is open to everyone.

#570

Second Aim

[The Second Aim points out a single gem from the treasure of the following verse, and **concerns the transformation of minute particles**.]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

And yet, the unbelievers assert, "Never will the Hour come upon us!" Say, "Nay!
But most surely, by my Sustainer, it will come upon you - by Him Who knows the Unseen, - from Whom is not hidden the least little atom in the heavens or on the earth, nor is there anything less than that, or greater, but it is in the Clear Book.
{[*]: Qur'an, 34:3.}

[This Second Aim points out a mere atom's weight from the great treasure of this **verse**; that is, some jewels from the **caskets** that are particles, and it discusses to some small degree their motion and duty.

It consists of an Introduction and three Points.]

Introduction

The transformation of particles are the **vibrations** and **wanderings** that occur while *the signs of creation are being written in the book of the universe by the pen of power of the **Pre-Eternal Inscriber***.

They are not games of chance and **jumbled meaningless motion** like the Materialists and Naturalists **fancy**.

For like all beings, every particle says "In the Name of God" **at the start of its motion**, and it raises loads infinitely exceeding its strength.

For example, a seed *the size of a grain of wheat* shoulders a load the size of a huge pine-tree.

And **on completion** of its duty, it says "All praise be to God."

For by exhibiting *an art that is beautiful and full of purpose* and *a decoration that is fine and full of benefits which astound all minds*, it displays a work of art like an ode in praise of **the Glorious Maker**.

Look carefully at pomegranates and ears of corn, for example.

en kısa, en rahat, en selâmet ve herkese açık, **semâvî ve rahmanî** ve nuranî bir meslektir.

İkinci Maksad

[*Tahavvülât-ı zerrâta dair*. Şu âyetin hazinesinden bir zerreye işaret edecektir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

[Şu âyetin pek büyük hazinesinden bir miskal zerre miktarında, yâni zerre **sandukçasında** olan cevheri gösterir ve zerrenin hareket ve vazifesinden bir nebze bahseder.

Şu maksad, bir «Mukaddime» ile «Üç Nokta»dan ibarettir.]

Mukaddime

Tahavvülât-ı zerrat, **Nakkaş-ı Ezeli'nin** kalem-i kudreti, *kitab-ı kâinatta yazdığı âyât-ı tekvîniyyenin hengâmındaki ihtizazatı* ve **cevelânıdır**.

Yoksa; Maddiyyun ve Tabiiyyunların **tevehhüm** ettikleri gibi tesadüf oyuncağı ve **karışık, mânâsız bir hareket** değildir.

Çünkü: Bütün mevcûdât gibi zerreler ve herbir zerre, **mebde'-i hareketinde** "Bismillâh" der. Çünkü: Nihayetsiz, kuvvetinden fazla yükleri kaldırır

ve *buğday tanesi kadar* bir çekirdeğin koca bir çam ağacı gibi bir yükü omuzuna alması gibi...

Hem vazifesinin **hitamında** "Elhamdülillah" der.

Çünkü **bütün ukulü hayrette bırakan hikmetli bir cemâl-i san'at, faideli bir hüsn-ü nakş** göstererek **Sâni'-i Zülcelâl**'in medâyahine bir kaside-i medhiye gibi bir eser gösterir;

meselâ: Nar ve mısıra dikkat et.

Indeed, the transformations of particles are the motion and meaningful vibrations that proceed according to the dictation and principles of the '**Clear Record**', *which is a title of Divine knowledge and command and is the arrangement of the past origin and future progeny of everything in the World of the Unseen.*

They proceed by means of transcription from the '**Clear Book**', *which is a title for Divine power and will and is formed of present time and the Manifest World and consists of the free disposal of that power and will in the creation of things.*

Thus, this motion and meaningful vibration proceed from the writing and drawing of the words of power in the '**Tablet of Effacement and Reaffirmation**', *which is a metaphorical page, and the reality of the stream of time.*

{(*)}: *This footnote is an explanation of the long sentence [here, a paragraph] defining the transformations of minute particles, which is the subject of the Second Aim.*

The Clear Record and the Clear Book are repeated in several places in the All-Wise Qur'an.

One group of commentators on the Qur'an maintained that they are the same, while others stated that they are different from one another. Their explanations as to their true meanings were diverse,

but in short they agreed that they are both titles to describe Divine knowledge.

However, through the effulgence of the Qur'an, I came to the conclusion that the Clear Record, which looks more to the World of the Unseen than to the Manifest World, was a title for one aspect of God's knowledge and His command.

That is to say, it looks more to the past and future than to present time.

It looks more to the origin and progeny and to the roots and seeds of everything, rather than to them in their visible existence. It is a notebook for Divine Determining.

The existence of this notebook has been proved in the Twenty-Sixth Word and also in the footnote of the Tenth Word.

Yes, this Clear Record is a sort of title for the knowledge and commands of God.

That is to say, the origins, sources and roots from which things are brought into existence with perfect order and art show that they must be arranged in accordance with a notebook of the principles of Divine knowledge.

And because the results, progeny, and seeds of things contain the indexes and programmes of beings which will come into existence subsequently, they indicate that they must be a small register of Divine commands.

Evet tahavvülât-ı zerrat; (Hâşiye), *Âlem-i gaybdan olan her şeyin geçmiş aslında ve gelecek neslindeki intizâmata medâr* ve *ilim ve emr-i İlâhînin bir unvanı olan "İmam-ı Mübîn"*in düsturları ve imlâsı tahtında

ve *zaman-ı hâzır ve âlem-i şهادetten teşkil* ve *icad-ı eşyada tasarrufa medâr* ve *kudret ve irade-i İlâhiyyenin bir unvanı olan "Kitab-ı Mübîn"*den istinsah ile

ve *seyyal zamanın hakikati ve sahife-i misâliyyesi olan "Levh-i Mahv-İsbat"*ta *kelimât-ı kudreti* yazmak ve çizmekten gelen harekâtı ve *mânidar ihtizazatı*tır.

(Hâşiye): *İkinci Maksad'ın tahavvülât-ı zerratin târifine dair olan uzun cümlelerin hâşyesidir.*

Kur'an-ı Hakîm'de "İmam-ı Mübîn" ve "Kitab-ı Mübîn", mükerrer yerlerde zikredilmiştir.

Ehl-i tefsir, "ikisi birdir"; bir kısmı, "ayrı ayrıdır" demişler. Hakikatlarına dair beyânâtları muhtelifir.

Hülâsa: "İlm-i İlâhî'nin unvanlarıdır" demişler.

*Fakat Kur'anın feyzi ile şöyle kanaatım gelmiş ki: "İmam-ı Mübîn", *ilim ve emr-i İlâhînin bir nev'ine bir unvandır ki, âlem-i şهادetten ziyade âlem-i gayba bakıyor.**

Yâni zaman-ı halden ziyade mâzi ve müstakbele nazar eder.

Yâni, her şeyin vücud-u zâhîrîsinden ziyade aslına, nesline ve köklerine ve tohumlarına bakar. Kader-i İlâhînin bir defteridir.

Şu defterin vücudu, Yirmialtıncı Söz'de, hem Onuncu Söz'ün hâşyesinde isbat edilmiştir.

Evet şu "İmam-ı Mübîn", bir nevi ilim ve emr-i İlâhînin bir unvanıdır.

Yâni, eşyanın mebâdileri ve kökleri ve asılları, kemâl-i intizâm ile eşyanın vücudlarını gâyet san'atkârane intaç etmesi cihetiyle elbette desâtir-i ilm-i İlâhînin bir defteri ile tanzim edildiğini gösteriyor

ve eşyanın neticeleri, nesilleri, tohumları; ileride gelecek mevcûdâtın programlarını, fihristelerini tâzammun ettiklerinden elbette evâmîr-i İlâhiyyenin bir küçük mecmuası olduğunu bildiriyorlar.

For example, a seed may be seen **as** the programme and index that will give form to the structure of the whole tree, and, furthermore, **as** the tiny embodiment of the commands that cause the tree to come into existence and determine its programmes and indexes.

In short, the Clear Record is like an index and programme of the tree of creation, which spreads its branches through every part of the past and the future, and of the World of the Unseen.

In this sense, the Clear Record is a notebook and register of the principles of Divine Determining.

Through the dictation and requirement of those principles, particles are employed in their duties and motion in things, as those things come into existence.

As for the Clear Book, it looks more to the Manifest World than to the World of the Unseen.

That is to say, it looks more to present time than to the past and the future. It is a title, a notebook, a book of the will and power of God, rather than of His knowledge and commands.

If the Clear Record is the notebook for Divine Determining, the Clear Book is the notebook for Divine power.

That is to say, the fact that everything in its existence, essence, attributes and functions displays perfect art and order proves that

it has been given existence through the laws of an effective will and the principles of a flawless power.

And, as well as its specified and individual form, everything has been given an appointed measure and particular shape.

Therefore, the power and will have a universal and comprehensive register of laws, a great ledger, according to which the particular form and substance of everything is cut out, sewn and clothed.

The existence of this ledger, like the Clear Record, has been proved among the questions of Divine Determining and man's will in the Twenty-Sixth Word.

Just look at the stupidity of the people of neglect, misguidance and philosophy,

they have perceived that 'Preserved Tablet' of creative power, and the manifestation, reflection, and demonstration in things of that perspicaciously written book of dominical wisdom and will,

and yet, God forbid, by naming it 'nature,' they have made it completely meaningless.

Whereas, by means of the dictation of the Clear Record, that is, through the decree and instruction of Divine Determining, Divine Power is creating the chain of beings, each link of which is a sign in the creation of things.

Meselâ: Bir çekirdek bütün ağacın teşkilâtını tanzim edecek olan programları ve fihristeleri ve o fihriste ve programları tâyin eden o evâmîr-i tekvîniyyenin küçücük bir mücessemi hükmünde denilebilir.

Elhasıl “İmam-ı Mübîn”, mâzî ve müstakbelin ve âlem-i gaybın etrafında dal-budak salan şecere-i hilkatın bir programı, bir fihristesi hükmündedir.

Şu mânâdaki “İmam-ı Mübîn”, kader-i İlâhînin bir defteri, bir mecmua-i desâtiridir.

O desâtirin imlâsı ile ve hükmü ile zerrat, vücud-u eşyadaki hidematına ve harekâtına sevk edilir.

Amma “Kitab-ı Mübîn” ise, âlem-i gaybdan ziyade, âlem-i şehadete bakar.

Yâni, mâzî ve müstakbelden ziyade, zaman-ı hâzıra nazar eder ve ilim ve emirden ziyade, kudret ve irade-i İlâhiyenin bir unvanı, bir defteri, bir kitabıdır.

“İmam-ı Mübîn” kader defteri ise, “Kitab-ı Mübîn” kudret defteridir.

Yâni her şey vücudunda, mahiyetinde ve sıfât ve şuuatında kemâl-i san'at ve intizâmları gösteriyor ki;

bir kudret-i kâmilinin desâtiri ile ve bir irade-i nâfizenin kavânîni ile vücud giydiriliyor.

sûretleri tâyin, teşhis edilip; birer mikdâr-ı muayyen, birer şekl-i mahsus veriliyor.

Demek o kudret ve iradenin küllî ve umumî bir mecmua-i kâvânîni, bir defter-i ekberi vardır ki; herbir şeyin hususî vücudları ve mahsus sûretleri ona göre biçilir, dikilir, giydirilir.

İşte şu defterin vücudu “İmam-ı Mübîn” gibi kader ve cüz'-i ihtiyârî mesâilinde isbat edilmiştir.

Ehl-i gaflet ve dalâlet ve felsefenin ahmaklığına bak ki:

Kudret-i Fâtıra'nın o Levh-i Mahfûzunu ve hikmet ve irade-i Rabbâniyyenin o basîrâne kitabının eşyadaki cilvesini, aksini, misâlini hissetmişler.

Hâşâ, “Tabiat” nâmıyla tesmiye etmişler, körletmişler.

İşte “İmam-ı Mübîn”in imlâsı ile, yâni kaderin hükmüyle ve düsturu ile kudret-i İlâhiyye, îcad-ı eşyada herbiri birer âyet olan silsile-i mevcûdatı,

It is causing the motion of particles, it is writing on the metaphorical page of time, which is called the "Tablet of Effacement and Reaffirmation".

Thus, the motion of particles is the vibration and motion from that writing and transcription, which occurs while beings pass from the World of the Unseen to the Manifest World, as they pass from knowledge to power.

And as for the Tablet of Effacement of Reaffirmation, it is a slate for writing and erasing, an ever-changing notebook of the Supreme Preserved Tablet, which is fixed and constant. It is its notebook in the sphere of contingency, where all things are unceasing manifestations of life and death, existence and ephemerality. And this is the reality of time.

Indeed, what we call time, which is a mighty river flowing in creation, has a reality like everything else. Its reality is like the ink and the page of the writing of Power in the Tablet of Effacement and Reaffirmation. None knows the Unseen, save God.}

"Levh-i Mahv-İsbat" denilen zamanın sahife-i misâliyyesinde yazıyor, icadediyor, zerrati tahrik ediyor.

Demek harekât-ı zerrat; o kitabetten, o istinsahtan; mevcûdat âlem-i gaybdan âlem-i şhadete ve ilimden kudrete geçmelerinde bir ihtizazdır, bir harekâttır.

Amma "Levh-i Mahv-İsbat" ise, sâbit ve dâim olan Levh-i Mahfuz-u Âzam'ın daire-i mümkinatta, yâni mevt ve hayata, vücud ve fenâyâ daima mazhar olan eşyada mütebeddil bir defteri ve yazar bozar bir tahtasıdır ki, hakikat-ı zaman odur.

Evet her şeyin bir hakikatı olduğu gibi, zaman dediğimiz, kâinatta cereyan eden bir nehr-i azîmin hakikatı dahi "Levh-i Mahv-İsbat"taki kitabet-i kudretin sahifesi ve mürekkebi hükmündedir.

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

#572

First Point

The First Point discusses two Matters.

First Matter:

In every facet of the motion of all particles the light of Divine unity shines like the sun.

For as is proved briefly in the First Indication of the Tenth Word and in detail in the Twenty-Second Word,

if every particle is not an official of God acting with His permission and under His authority, and if it is not undergoing change within His knowledge and power,

then every particle must have infinite knowledge and limitless power; it must have eyes that see everything, a face that looks to all things, and authority over all things.

For every particle of the elements acts, or can act, in an orderly fashion in all animate beings.

But the order within things and laws according to which they are formed differ from one thing to the next.

If their order was not known to the particles, the particles could not act, or even if they could act, they could not act without error.

In which case, the particles which are performing their duties in beings are either acting with the permission and at the command, and within the knowledge and at the will, of the owner of an all-encompassing knowledge, or they themselves must have such an all-encompassing knowledge and power.

Birinci Nokta

İki Mebhaştır.

Birinci Mebhas:

Her zerrede -hem harekâtında, hem sükûnetinde- iki güneş gibi iki nur-u Tevhid parlıyor.

Çünkü: Onuncu Söz'ün Birinci İşaretinde icmâlen ve Yirmiikinci Söz'de tafsilen isbat edildiği gibi;

herbir zerre, eğer memur-u İlâhî olmazsa ve O'nun izni ve tasarrufu ile hareket etmezse ve ilim ve kudretiyle tahavvül etmezse;

o vakit herbir zerrenin nihayetsiz bir ilmi, hadsiz bir kudreti, her şeyi görür bir gözü, herşeye bakar bir yüzü, her şeye geçer bir sözü bulunmak lâzım gelir.

Çünkü: Anâsırın herbir zerresi, her bir cism-i zihayatta muntâzaman işler veya işleyebilir.

Eşyanın intizâmâtı ve kavânîn-i teşekkülâtı birbirine muhaliftir.

Onların nizâmâtı bilinmezse, işlenilmez; işlenilse de yanlışsız yapılmaz. Halbuki, yanlışsız yapılıyor.

Öyle ise; o hizmet eden zerreler, ya bir ilm-i muhit sahibinin izin ve emriyle ve ilim ve iradesiyle işliyorlar veyahut kendilerinde öyle bir muhit ilim ve kudret bulunmak lâzım geliyor.

Yes, all particles of air can enter the bodies of all animate beings, the fruits of all flowers, and the structures of all leaves.

They can act within them, although the way the beings are formed is all different and their order and systems quite distinct.

As though the factory of a fig was a loom for weaving cloth and the factory of a pomegranate, a machine for producing sugar, and so on;

the programmes of their structures and bodies all differ from each other.

#573

A particle of air, then, enters or can enter all of them. It takes up its position and acts in a wise and masterly fashion without error. And on completion of its duty it departs.

A mobile particle of mobile air, therefore, either must know the forms, shapes, measures, and formations with which plants and animals, and even fruits and flowers, are clothed, or else it must be an official acting under the command and will of one who does know.

Similarly with a stationary particle of stationary earth: since it has the ability to be the means and place of cultivation for all the seeds of all flowering plants and fruit-bearing trees,

either there must be in the particle itself or in the handful of soil that is its little house immaterial machinery and factories in good working order to the number of the varieties of the trees and plants, and flowers and fruits – in fact, it is in every single particle that there must be a factory peculiar to it and all the equipment and machinery necessary for the running of the factory-

or else it must have a miraculous knowledge that knows all things about all things and a miracle-working power that creates everything from nothing;

or, those duties are performed at the command and with the permission of One Who is Knowing of All Things, and through the power and might of One Who is Absolutely Powerful over All Things.

If an untrained and inexperienced, common, ordinary, and blind man was to go to Europe and in all the factories there to work at all the trades and crafts in perfect and masterly fashion, and if he was to display a wise and artistic skill to such a degree that it left everyone speechless with amazement,

anyone with a grain of consciousness would know that the man was not acting on his own initiative, but that a master of all trades was teaching him and causing him to work.

And if there was a blind and impotent man who lived in a simple little house and was unable even to rise from his place,

Evet, havanın herbir zerresi, her bir zihayatın cisminde, herbir çiçeğin her bir meyvesine, her bir yaprağın binasına girip işleyebilir.

Halbuki onların teşkilâtları ayrı ayrı tarzdadır, başka başka nizâmatı var.

Bir incir meyvesinin fabrikası, faraza çuha makinesi gibi olsa; bir nar meyvesinin fabrikası da şeker makinesi gibi olacaktır ve hâkezâ..

o binaların, o cisimlerin programları birbirinden başkadır.

Şimdi şu zerre-i havâiye, bütün onlara girer veya girebilir ve gâyet hakîmane ve üstadane yanlışsız olarak işler, vaziyetler alır. Vazifesi bittikten sonra kalkar gider.

İşte müteharrik havanın müteharrik zerresi, ya nebâtata ve hayvanata, hattâ meyvelerine ve çiçeklerine giydirilen sûretlerin, mikdarların teşkilâtını, biçimini bilmesi lâzımgeldiği veyahut onlar, bir bilenin emir ve iradesiyle memur olması lâzım geldiği gibi;

sâkin toprak, sâkin olan herbir zerresi; bütün çiçekli nebâtatın ve meyvedâr ağaçların tohumlarına medâr ve menşe' olmak kabil olduğundan

hangi tohum gelse o zerrede, yâni misliyet itibariyle bir zerre hükmünde olan bir avuç toprakta kendine mahsus bir fabrika ve bütün levâzimatına ve teşkilâtına lâzım bütün cihazatı bulunduğu; o zerrede ve o zerrenin kulübeciği olan o bir avuç toprakta; eşcar ve nebâtat ve çiçekler ve meyveler enva'ı adedince muntâzam mânevî makine ve fabrikaları bulunması

veyahut mu'cizekâr, her şeyi hiçten icad eder ve her şeyin her şeyini ve her cihetini bilir bir ilim ve kudret bulunması lâzımdır

veyahut bir Kadîr-i Mutlak, bir Alîm-i Küll-i Şey'in emir ve izniyle, havl ve kuvveti ile o vazifeler gördürülür.

Evet nasılkı bir acemi, ham, âmi, âdi, hem kör bir adam; Avrupa'ya gitse; bütün fabrikalara, tezgâhlara girse, üstadâne kemâl-i intizâm ile herbir san'atta, herbir binada işler, öyle eserler yapar ki nihayet derecede hikmetli, san'atlı, herkesi hayrette bırakıyor.

Zerre miktar şuuru olan bilir ki: O adam, kendi başı ile işlemiyor, belki bir üstad-ı küll; ona ders verir, işlettirir.

Hem nasılkı bir kör, âciz, yerinden kalkamıyor, basit bir kulübeciğinde oturmuş bir adam bulunuyor.

and if small fragments of stone, and bits and pieces of material like bone and cotton were to enter his little house

and then sacks of sugar, bales of cloth, crates of jewelry, finely-made clothes encrusted with jewels, and delicious foods were to emerge,

would anyone with a grain of intelligence not say: "That man is a wretched doorkeeper or merely a latch on the door of the factory of a wondrous miracle-working being, which is the source of his miracles?"

In exactly the same way, the motion and duties of particles of air in plants and trees, and blossom and fruit, all of which are missives of the Eternally Besought One, antique dominical works of art, miracles of power, and wonders of wisdom, indicate that

#574

the particles are acting under the command and at the will of an All-Wise and Glorious Maker, an All-Generous and Beauteous Creator. Particles of earth, also, since they are the source and means for the shoots and plants produced by seeds, each of which is a different factory and workbench, a different printing-press, treasury, and antique, a different manifesto proclaiming the Glorious Maker's Names and ode hymning His perfections it is as definite as two plus two equalling four that the particles of earth are acting at the command, with the permission, and through the will and power of an All-Glorious Maker Who is Lord of the command of "Be!" and it is,* and to Whose command everything is subjugated. In this we believe.

{[*]: Qur'an, 36:82, etc.}

Second Matter:

The Second Matter indicates briefly the duties and instances of wisdom in the motion of particles.

The Materialists, whose use of their reasons is limited to what is immediately apparent to them, have, in their nonsensical philosophies which are based on foundations of futility, taken the transformations of particles, which they regard as the results of coincidence, as the fundamental basis of all their principles and shown that the Divine works and creatures result from those transformations.

Anyone with a grain of intelligence would know how contrary to reason is their attributing creatures adorned with infinite instances of wisdom to something based on purposeless, meaningless coincidence, which is quite without order.

Whereas, from the point of view of the wisdom of the All-Wise Qur'an, the transformations of particles have many purposes and duties, and demonstrate many instances of wisdom.

Halbuki o kulübeciğe bir dirhem gibi küçük bir taş, kemik ve pamuk gibi birer madde veriliyor.

Halbuki o kulübecikten batmanlarla şeker, toplanla çuha, binlerle mücevherat, gâyet san'atlı, murassaatlı libaslar, lezzetli taamlar çıkıp gelse;

zerre miktar akli olan demeyecek mi ki: "O adam, gâyet mu'cizekâr bir zâtın menşe-i mu'cizâtı olan fabrikasının bir mandalı veyahut miskin bir kapıcısıdır."

Aynen öyle de: Havanın zerrelere, her biri birer Mektûbât-ı Samedâniyye, birer antika-i san'at-ı Rabbâniyye, birer mu'cize-i kudret, birer hârika-i hikmet olan nebâtat ve eşcar, ezhar ve esmârdaki harekât ve hidematları;

bir Sâni-i Hakîm-i Zülcelâl'in, bir Fâtır-ı Kerîm-i Zülcemâl'in emir ve iradesiyle hareket ettiğini ve toprağın zerrelere dahi her biri birer ayrı makine ve tezgâh, birer ayrı matbaa, birer ayrı hazine, birer ayrı antika ve Sâni-i Zülcelâl'in esmâsını ilân eden birer ayrı ilânname ve kemâlâtını söyleyen birer ayrı kaside hükmünde olan o tohumcuklarının, o çekirdeklerinin sünbüllerine, ağaçlarına menşe' ve medâr olmaları; Emr-i Kün Feyekûn'e mâlik, her şey emrine müsahhar bir Sâni-i Zülcelâl'in emriyle, izniyle, iradesiyle, kuvvetiyle olması; iki kerre iki dört eder gibi kat'îdir. Âmenna.

İkinci Mebhas:

Zerratin harekâtındaki vazifelere, hikmetlere küçük bir işarettir.

Evet, akılları gözlerine sukut etmiş Maddiyyunların hikmetsiz hikmetleri, abesiyet esâsına istinad eden felsefeleri nazarında tesadüfle bağlı olan tahavvülât-ı zerrati, bütün düsturlarına üss-ül esâs tutup, masnuat-ı İlâhiyyeye masdar göstermişler.

Nihayetsiz hikmetlerle müzeyyen masnuatı; hikmetsiz, mânasız, karmakarışık bir şeye isnad etmeleri, ne kadar hilâf-ı akıl olduğunu zerre miktar şuuru bulunan bilir.

Şimdi; Kur'an-ı Hakîm'in hikmeti nokta-i nazarında tahavvülât-ı zerratin pek çok gayeleri, hikmetleri ve vazifeleri vardır.

The Qur'an points to these duties and instances of wisdom with many of its verses, such as:

And there is nothing but extols His limitless glory and praise.

{[*]: Qur'an, 17:44.}

We shall mention several of these by way of examples.

The First:

Renewing and refreshing *the manifestations of His act of creation*, the Necessarily Existent One takes all spirits as models and in order to every year clothe them in fresh bodies through miracles of His power, and through His wisdom to **transcribe** thousands and thousands of different books from every book and to demonstrate single truths in constantly differing forms, and also to prepare the ground and make way for the beings, worlds and universes, which follow on one after the other, group by group, the Glorious Creator causes particles to move and employs them through His power.

The Second:

The **Glorious Lord of All Dominion** created this world, and *especially* the field of the **face of the earth**, in the form of a cultivated property.

That is to say, He prepared it in such a way that it would flourish and produce **ever-fresh crops** and **He might sow and reap** the numberless miracles of His power.

#575

Thus, *by causing the motion of particles with wisdom and employing them in an orderly fashion* in His field of the earth, He displays every age, every **season**, every month, indeed every day, and every hour, endless beings through **miracles of His power**, each of which is a cosmos, and causes His field to produce constantly differing crops.

He demonstrates through the motion of particles, **gifts from the infinite treasury of His mercy** and **samples of His endless power**.

The Third:

The Pre-Eternal Inscraper caused the motion of particles with perfect wisdom and employed them with perfect order so that, *through displaying the embroideries of the endless manifestations of the Divine Names* He might exhibit the endless embroideries in a limited field, and *set forth the manifestations of the Names*, and *He might write the infinite signs, which will point to infinite meanings, on a small page*.

Yes, in **essence** this year's crops are like those of last year, but their **meanings** are different.

Since **the relative determinations** are changed, their meanings change and increase.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ gibi çok âyetlerle hikmetlerine ve vazifelerine işaret eder.

Nümune olarak birkaçına işaret ediyoruz.

Birincisi:

Cenâb-ı Vâcib-ül Vücut'un *tecelliyat-ı icâdiyyesini* tecdid ve tazelandirmek için her bir tek ruhu model gibi ederek, her sene mu'cizât-ı kudretinden taze birer cesed giydirmek ve her bir tek kitaptan ayrı ayrı bin muhtelif kitabı, hikmetiyle **istinsah** etmek ve bir tek hakikatı başka başka sûrette göstermek ve kâinatların ve âlemlerin ve mevcûdâtların, taife taife arkasından gelmelerine yer vermek ve zemin hâzırlamak için Fâtır-ı Zülcelâl kudretiyle zerrâtı tahrik ve tavzif etmiştir.

İkincisi:

Mâlik-ül Mülk-ü Zülcelâl; şu dünyayı, *bâhusus* rûy-i zemin tarlasını bir mülk sûretinde yaratmıştır.

Yâni; neşvünemaya, **taze taze mahsulât** vermeğe kabil bir sûrette müheyya etmiştir. Tâ ki, nihayetsiz mu'cizât-ı kudretini orada **ekip biçsin**.

İşte şu zemin yüzündeki tarlasında, **zerrâtı hikmetle tahrik ederek, intizâm dairesinde tavzif edip**, her asırda, her **fasılda**, her ayda, belki her günde belki her saatte **mu'cizât-ı kudretinden** yeni yeni birer kâinat gösterir, yeryüzü avlusuna başka başka mahsulât verdirir.

Nihayetsiz hazine-i rahmetinin **hedâyâsını**, **nihayetsiz kudretinin mu'cizâtının nûmunelerini** harekât-ı zerrat ile izhar eder.

Üçüncüsü:

Nihayetsiz tecelliyat-ı Esmâ-i İlâhiyyenin nakışlarını göstermekle, o esmânın cilvelerini ifade için mahdud bir zeminde hadsiz nukuş göstermek, küçük bir sahifede nihayetsiz maânîleri ifade edecek olan hadsiz âyâtları yazmak için Nakkaş-ı Ezeli zerrâtı, kemâl-i hikmetle tahrik edip kemâl-i intizâmla tavzif etmiştir.

Evet, geçen senenin mahsulâtıyla şu senenin mahsulâtının **mahiyetleri** bir hükmündedir. Fakat, **maânîleri** başka başkadır.

Taayyünât-ı itibariyyeyi değiştirmekle, maânîleri değişik ve çoğalır.

And although the relative determinations and **transient embodiments** are replaced and are apparently ephemeral,

their beautiful meanings are preserved and are constant and permanent.

Since the leaves, flowers, and fruits of last spring's tree do not have **spirits, in reality** they are the same as those of this spring. But the relative embodiments differ.

And, the relative embodiments of this spring replace those of last spring with different **embodiments** in order to set forth **the meanings of the functions of the Divine Names**, whose manifestations are being constantly renewed.

The Fourth:

The All-Wise and Glorious One causes the motion of particles *in the narrow tillage of this world*, in the workshop and field of the face of the earth, **thus making the cosmos as flowing and beings as travelling, in order to grow things like crops or items for decoration or provision suitable for the most broad World of the Inner Dimensions of Things**, and endless other worlds of the hereafter, **like the infinite World of Similitudes**.

He thus grows in this small world vast quantities of crops appropriate for those vast worlds.

He causes an endless flood to flow through the world from the infinite treasury of His power and to pour into **the World of the Unseen**, and some of it into the worlds of the hereafter.

The Fifth:

By causing the motion of particles with perfect wisdom through His power and employing them with perfect order **in order to display infinite Divine perfections, endless manifestations of beauty and glory, and countless dominical glorifications in this narrow and limited field and finite and short time**, He causes endless glorification in finite time and in a limited field.

He displays **infinite manifestations of His beauty and glory and perfection**.

#576

He creates **many truths concerning the Unseen, many fruits for the hereafter, and a great many embroideries and meaningful weavings from the enduring selfhood and forms of ephemeral creatures appropriate for the World of Similitudes and the Tablet**.

Therefore, the One Who causes the motion of particles is the One Who displays these **grand purposes and mighty instances of wisdom**.

If it was otherwise, there would have to be a **brain** as huge as the sun in every particle.

Taayyünât-ı itibariyye ve **teşahhusat-ı muvakkate**, tebdil edildikleri ve zâhiren fâni oldukları halde;

onların **maânî-i cemileleri** muhafaza olunup, sâbit ve bâki kalır.

Şu ağacın geçen bahardaki yaprak ve çiçek ve meyvelerinin **ruhları** olmadığından, şu bahardaki emsâlinin, **hakikatça** aynılarıdır. Yalnız teşahhusat-ı itibariyyede fark var.

Fakat o itibarî teşahhuslar, her vakit tecelliyatı tazelenmekte olan **şuunat-ı Esmâ-i İlahiyyenin maânîlerini** ifade için, şu bahardakiler ayrı **teşahhusatla** onların yerine geldiler.

Dördüncüsü:

Hadsiz âlem-i misâl gibi gâyet geniş âlem-i melekût ve gayr-ı mahdud sâir uhrevî âlemlere birer mahsulât veya tezyinat veya levazımat gibi onlara münasib şeyleri yetiştirmek için şu dar mezraa-i dünyada, zemin yüzünün tezgâhında ve tarlasında Hakîm-i Zülcelâl, zerratı tahrik edip; **kâinatı seyyale ve mevcûdâtı seyyare ederek**,

şu küçük zeminde o pek büyük âlemlere pek çok mahsulât-ı mâneviyye yetiştiriyor.

Nihayetsiz hazine-i kudretinden nihayetsiz bir seyli, dünyadan akıttırıp **âlem-i gayba** ve bir kısmını âhiret âlemlerine döküyor.

Beşincisi:

Nihayetsiz kemâlât-ı ilâhiyyeyi, hadsiz **celevat-ı cemâliyyeyi** ve gayetsiz **tecelliyat-ı celâliyyeyi** ve **gayr-ı mütenâhî** tesbihat-ı Rabbâniyyeyi **şu dar ve mahdud zeminde ve mütenâhî ve az bir zamanda göstermek için zerratı kemâl-i hikmetle kudretiyle tahrik edip, kemâl-i intizâmla tavzif ederek**; mütenâhî bir zamanda, mahdud bir zeminde gayr-ı mütenâhî tesbihat yaptırıyor.

Gayr-ı mahdud tecelliyat-ı cemâliyye ve celâliyye ve kemâliyyesini gösteriyor.

Çok hakaik-i gaybiye ve çok semerat-ı uhreviyye ve fânîlerin bâkî olan hüviyyet ve sûretlerinden pek çok nukuş-u misâliyye ve çok mânidar nüsuc-u levhiyyeyi icad ediyor.

Demek zerreyi tahrik eden; şu **makasid-ı azîmeyi**, şu **hikem-i cesîmeyi** gösteren bir zâttır.

Yoksa her bir zerrede, güneş gibi bir **dimağ** bulunması lâzım gelir.

Those brainless philosophers suppose to be purposeless the transformations of particles, *which occur with wisdom not limited to the five above examples, but with infinite wisdom.*

They fancy the particles, *which revolve like Mevlevi dervishes glorifying God and reciting His Names in two ecstatic movements, one turning on their own axes, the other describing circles, to be reeling around as though stunned and aimless.*

It may be understood from this, then, that their knowledge is not knowledge, it is ignorance, and their philosophy, futility.

(A sixth and lengthy example will be discussed in the Third Point.)

Second Point

In every particle there are two truthful evidences to the existence and unity of the Necessarily Existent One.

Indeed, by carrying out its important duties consciously and by raising mighty loads despite being powerless and lifeless, a particle bear decisive witness to the existence of the Necessarily Existent One.

And by conforming to the universal order peculiar to each place it enters, and by settling anywhere as though it was its homeland,

it testifies to the unity of the Necessarily Existent One and to the oneness of that Being Who is the Owner of all things, with their apparent faces and their inner aspects which look to Him.

That is to say, whoever owns the particles must also own all the places it enters.

Thus, since its loads are extremely heavy and its duties endless, the particle demonstrates that it is mobile and acting at the command of One Possessing Absolute Power, and in His name.

And, the fact that it conforms as though knowingly to the universal order of the cosmos and enters each place without obstacle shows that it acts through the power and wisdom of a single Being Possessing Absolute Knowledge.

A private soldier has relations with his squad, his company, his battalion, his regiment, and his division, and so on, and has duties in connection with each. Since he knows all those relations and duties, he will act in conformity with them.

For, having received training and instruction under military discipline, he complies with the rules and regulations of a single supreme commander who commands all those sections.

Daha bu beş nümune gibi belki beşbin hikmetle tahrik olunan zerratin tahavvülâtını, o akılsız feylesoflar hikmetsiz zannetmişler

ve hakikatta biri enfüsî, diğeri âfâkî iki hareket-i cezbekâranede zikir ve tesbih-i İlâhî ile Mevlevî gibi zikreden ve deverana kalkan o zerrelere, kendi kendine, sersem gibi dönüp oynuyorlar zu'metmişler.

İşte bundan anlaşılıyor ki; onların ilimleri ilim değil, cehildir. Hikmetleri, hikmetsizliktir.

(Üçüncü Noktada altıncı uzun bir hikmet daha söylenecektir.)

İkinci Nokta

Her bir zerrede, Vâcib-ül vücud'un vücuduna ve vahdetine iki şâhid-i sâdık vardır.

Evet zerre acz ve cümûduyla beraber şuurkârane büyük vazifeleri yapmakla, büyük yükleri kaldırmakla Vâcib-ül Vücud'un vücuduna kat'î şehadet ettiği gibi,

harekâtında nizâmat-ı umumiyyeye tevfik-i hareket edip her girdiği yerde ona mahsus nizâmatı mûraat etmekle, her yerde kendi vatanı gibi yerleşmesiyle;

Vâcib-ül Vücud'un vahdetine ve mülk ve melekûtun mâliki olan Zâtın ehadiyetine şehadet eder.

Yâni zerre kimin ise, gezdiği bütün yerler de O'nundur.

Demek zerre, -çünkü âcizdir, yükü nihayetsiz ağırdır ve vazifeleri nihayetsiz çoktur- bir Kadîr-i Mutlak'ın ismiyle, emriyle kaim ve müteharrik olduğunu bildirir.

Hem kâinatın nizâmat-ı külliyesini bilir bir tarzda tevfik-i hareket etmesi ve her yere mânisiz girmesi; tek bir Âlîm-i Mutlak'ın kudretiyle, hikmetiyle işlediğini gösterir.

Evet nasılkı bir nefer; takımında, bölüğünde, taburunda, alayında, fırkasında ve hâkezâ her bir dairede birer nisbeti ve o nisbete göre birer vazifesi olduğunu ve o nisbetleri, o vazifeleri bilmekle tevfik-i hareket etmek,

nizâmat-ı askeriye tahtında tâlim ve tâlimat görmekle bütün o dairelere kumanda eden bir tek kumandan-ı âzâmın emrine ve kanununa tebaiyetle oluyor.

In the same way, all particles are suitably placed within **compounds**, and with every facet of the compounds have different beneficial relations and different **well-regulated** duties that yield wise results that are all different.

#577

It is therefore surely only One in the grasp of whose power is the whole universe who can place the particles in such a way as to preserve all their relations with and duties in all the facets of the compounds, and not spoil the wise results.

For example, a particle located in Tevfik's* eye is suitably placed with regard to **the blood-vessels like the arteries and veins**, and **the motor and sensory nerves**, and has a wise and purposeful relationship with the face, and then with the head, the **trunk**, and with **the entire human body**, and has beneficial duties in relation to each. This demonstrates that

only one who creates all the members of the body will be able to place the particle in that position.

{(*): The first scribe of the Risale-i Nur.}

Particles entering the body as sustenance in **the caravan of food** in particular make their journey **with astonishing order and wisdom**.

On their way, they pass through modes and stages **in an orderly manner**, and **progressing consciously without confusion** carry on till **they are strained through the four filters** in the bodies of animate beings.

They are then loaded onto **the red blood-corpuscles** in order to come to the assistance of the **members** and cells *which are in need of sustenance*, rendering this assistance **according to a law of generosity**.

It may be clearly understood from this that the One Who drives these particles and **causes them to pass through thousands of different states** must of necessity be a **Generous Sustainer**, a **Compassionate Creator**, **in relation to Whose power particles and stars are equal**.

Moreover, all particles act within embroideries of the greatest art and **have relations with all the other particles therein**. Since each is **in a position of both dominance and subjection to all the rest**, both to each individually and to all of them generally, it either knows and creates that **wonderfully skilful embroidery and wisdom-displaying ornamented art**, which is a thousand times impossible

or each of them is a point assigned to that motion, which proceeds from **the law of Divine Determining and pen of power of the All-Wise Maker**.

For example, if the stones of the **dome of Aya Sophia** are not dependent on the command and **skill** of its architect, all the stones must have skill in the art of building like that of the architect Sinan, and must be either **subject to**, or **dominant over**, the rest of the stones.

Öyle de; her bir zerre, birbirini içindeki **mürekkebat**ta birer münasib vaziyeti, ayrı ayrı maslahatlı birer nisbeti, ayrı ayrı **muntâzam** birer vazifesi, ayrı ayrı hikmetli neticeleri bulunduğundan

*elbette o zerreyi, o mürekkebat*ta bütün nisbet ve vazifelerini muhafaza edip netice ve hikmetleri bozmayacak bir tarzda yerleştirmek; *bütün kâinat kabza-i tasarrufunda olan bir Zâta mahsustur.*

Meselâ: Tevfik'in* göz bebeğinde yerleşen zerre, gözün **asab-ı muharrike ve hassâse** ve **şerâyin ve evride gibi damarlara** karşı münasib vaziyet alması ve yüzde ve sonra başta ve **gövdede**, daha sonra **heyet-i mecmua-i insâniyye**de herbirisine karşı birer nisbeti, birer vazifesi, birer faydası kemâl-i hikmetle bulunması gösteriyor ki;

bütün o cismîn bütün âzâsını icad eden bir zât, o zerreyi o yerde yerleştirebilir.

{(*): Nur'un birinci kâtibidir.}

Ve bilhassa rızık için gelen zerreler, **rızık kfilesinde** seyr ü sefer eden o zerreler, o kadar **hayret-fezâ bir intizâm ve hikmetle** seyr ü seyahat ederler

ve öyle tavırlarda, tabakalarda **intizâmperverane** geçip gelirler ve öyle **şuurkârane ayak atıp hiç şaşırmayarak** gele gele tâ beden-i zîhayatta **dört süzgeçle süzülüp**

rızka muhtaç âza ve hüceyratın imdadına yetişmek için kandaki **küreyvat-ı hamrâya** yüklenip **bir kanun-u keremle** imdada yetişirler.

Ondan bilbedâhe anlaşılır ki: Şu zerreleri **binler muhtelif menzillerden geçiren, sevk eden**; elbette ve elbette bir **Rezzâk-ı Kerîm**, bir **Hallâk-ı Rahîm**'dir ki, **kudretine nisbeten zerreler, yıldızlar omuz omuza müsavidirler**.

Hem her bir zerre, öyle bir nakş-ı san'atta işler ki; ya **bütün zerratla münasebettar**, her birisine ve umumuna hem **hâkim ve hem her birisine ve umumuna mahkûm bir vaziyette** bulunmakla, o **hayretfezâ san'atlı nakşı** ve **hikmetnümâ nakışlı san'atı** bilir ve icad eder. Bu ise, binler defa muhaldir.

Veya bir **Sâni-i Hakîm**'in **kanun-u kader ve kalem-i kudretinden** çıkan, harekete memur birer noktadır.

Nasılki meselâ: **Ayasofya kubbesindeki taşlar**, eğer mimarının emrine ve **san'atına tâbi** olmazlarsa; her bir taşı, Mimar Sinan gibi dülgerlik san'atında bir mehareti ve sâir taşlara hem **mahkûm**, hem **hâkim** olmak,

That is, they must have the power to say: "Come, we shall stand shoulder to shoulder in order not to fall and collapse."

In the same way, if the particles in creatures, which are thousands of times more **skilfully fashioned**, **wonderful**, and **full of wisdom** than the dome of Aya Sophia, are not dependent on the command of **the master builder of the universe**, to each of them must be ascribed as many **attributes of perfection** as those of *the universe's Maker*.

#578

Glory be to God!

Since the unbelievers do not accept a Necessarily Existent One, they are **compelled** according to their beliefs to accept *as many false gods as there are particles*.

Thus, no matter how illustrious a philosopher or scholar an unbeliever may be, he is in profound ignorance to the utmost degree.

Third Point

This Point is an indication to the sixth example of **the mighty instances of wisdom** in the motion of particles, which was promised at the end of the First Point.

As was stated in the footnote of the answer to the Second Question in the Twenty-Eighth Word, *a further instance of wisdom of the thousands* contained in the transformations of particles and **their motion in the bodies of animate beings** *is to illuminate the particles*

and to make them alive and meaningful in order to be fitting **for the construction of the world of the hereafter**.

It is as if the **bodies of animals and humans, and even plants**, are like guest-houses, **barracks**, and schools *for those who enter in order to take lessons and be trained*; **inanimate** particles enter them and are illuminated.

Simply, the particles receive **training** and instruction and acquire a **fineness**.

By fulfilling different duties, they become worthy to be particles in **the world of permanence** and **the realm of the hereafter**, which is alive with all of its elements.

Question: How is it known that there is this wisdom in the motion of particles?

Answer:

Firstly: It is known **through the wisdom of the Maker**, which is proved by all the wise benefits and purposes and the order in all creatures.

For a **wisdom** *that attaches universal wisdom to the most particular thing* **would not leave without wisdom and purpose the motion of particles**, which demonstrate the greatest activity in the flood of the universe and **are the means for embroideries full of wisdom**.

yâni "Geliniz, düşmemek, sukut etmemek için başbaşa vereceğiz" diye bir hüküm sahibi olması lâzımdır.

Öyle de: Binler defa Ayasofya kubbesinden daha **san'atlı**, daha **hayretli** ve **hikmetli** olan masnuattaki zerreler, **kâinat ustasının** emrine tâbi olmazlarsa; herbirine *Sâni'-i Kâinat*'ın evsâfı kadar **evsâf-ı kemâl** verilmesi lâzım gelir.

Feyâ Subhânallah!

Zındık maddiyyun gâvurlar bir Vâcib-ül Vücud'u kabûl etmediklerinden, *zerrat adedince bâtil âliheleri* kabûl etmeğe mezheblerine göre **muztar** kalıyorlar.

İşte şu cihette münkir kâfir ne kadar feylesof, âlim de olsa; nihayet derecede bir cehl-i azîm içindedir, bir echel-i mutlaktır.

Üçüncü Nokta

Şu nokta, Birinci Nokta'nın âhirinde va'd olunan altıncı **hikmet-i azîme**ye bir işarettir. Şöyle ki:

Yirmisekizinci Söz'ün İkinci Suâlinin cevabındaki hâşiyede denilmişti ki: Tahavvülât-ı zerrâtın ve **zîhayat cisimlerde zerrat harekâtının** *binler hikmetlerinden bir hikmeti* dahi, **zerreleri nurlandırmaktır**

ve **âlem-i uhreviyye binasına** lâayk zerreler olmak için, hayattar ve mânidar olmaktadır.

Güya **cism-i hayvanî ve insanî hattâ nebatî**; *terbiye dersini almak için gelenlere* bir misafirhane, bir **kışla**, bir mekteb hükmündedir ki; **câmid** zerreler ona girerler, nurlanırlar.

Âdeta bir **tâlim** ve tâlimata mazhar olurlar, **letâfet** peyda ederler.

Birer vazifeyi görmekle **âlem-i bekaya** ve bütün eczasıyla hayattar olan **dâr-ı âhirete** zerrat olmak için liyakat kesbederler.

Sual: Zerrâtın harekâtında şu hikmetin bulunması ne ile bilinir?

Elcevab:

Evvelâ, bütün masnuatın bütün intizâmâtıyla ve hikmetleriyle sâbit olan **Sâniin hikmetiyle** bilinir.

Çünkü: *En cüz'î bir şeye küllî hikmetleri takan* bir **hikmet**; seyl-i kâinatın içinde en büyük faaliyet gösteren ve **hikmetli nakışlara medâr olan harekât-ı zerrâtı** **hikmetsiz bırakmaz**.

Also, a **wisdom** and **sovereignty** which does not leave the smallest creature without a wage, recompense, and perfection in its duties, would not leave its most numerous officials and principal servants without light, without a wage.

Secondly: By causing the motion of the elements and employing them, the All-Wise Maker raises them to the degree of minerals as though it was a wage of perfection, and instructs them in the glorification peculiar to minerals.

#579

And through causing the motion of minerals and employing them, He confers on them the rank of the degree of vegetable life.

And by presenting vegetable life in the form of sustenance, He grants it, through its motion and employment, the degree of fineness of animal life.

And through employing the particles in animals, He raises them by way of being sustenance to the degree of human life.

And by purifying the particles in a human body through repeated filtering, and by favouring them, He promotes them to the most delicate and subtle places, which are the brain and the heart. From all this it may be understood that

the motion of particles is not without wisdom, but that the particles are made to hasten to a sort of perfection worthy of themselves.

Thirdly: Among the particles in animate beings, some, like those in pips and seeds, receive such a light, fineness, and quality that they are like a spirit or a king to the rest of the particles, to a huge tree, for example.

Thus, since among all the particles of a huge tree some rise to this rank through fulfilling their delicate duties and passing through the many stages in the life of the tree, it demonstrates that

through the command of the All-Wise Maker these particles receive a fineness, light, rank, and instruction on account of and in honour of the Divine Names manifested on them in accordance with the sorts of motion that are the functions of their natures, and in honour of them.

To Conclude:

Since the All-Wise Maker has specified for everything a suitable point of perfection and an appropriate level of the effulgence of existence, by giving everything a disposition that will strive to reach that point of perfection, He drives them towards it.

This 'Law of Dominicality' is in force in all plants and animals, as it is in inanimate beings, in which it promotes plain earth to the rank of diamonds and to the level of priceless jewels. Within this truth, the tip of a mighty 'Law of Dominicality' is apparent.

Hem en küçük mahlûkatı, vazifelerinde ücretsiz, maaşsız, kemâlsiz bırakmayan bir hikmet, bir hâkimiyet; en kesretli ve esâslı memurlarını, hizmetkârlarını nirsuz, ücretsiz bırakmaz.

Sâniyen: Sâni'-i Hakîm, anâsırı tahrik edip tavzif ederek (onlara bir ücret-i kemâl hükmünde) mâdeniyyat derecesine çıkarmasıyla ve mâdeniyyata mahsus tesbihatları onlara bildirmesiyle

ve mâdeniyyatı tahrik ve tavzif edip nebâtat mertebeye-i hayatiyyesinin makamını vermesiyle ve

nebatatı rızık ederek tahrik ve tavzif ile hayvanat mertebeye-i letâfetini onlara ihsan etmesiyle

ve hayvanattaki zerratı tavzif edip rızık yoluyla hayat-ı insâniyye derecesine çıkarmasıyla

ve insanın vücudundaki zerratı süze süze tasfiye ve taltif ederek tâ dimağın ve kalbin en nazik ve lâtif yerinde makam vermesiyle bilinir ki;

harekât-ı zerrat hikmetsiz değil, belki kendine lâıyk bir nevi kemalâta koşturuluyor.

Sâlisen: Zihayat cisimlerin zerratı içinde çekirdek ve tohumdaki gibi bir kısım zerrelere öyle mânevî bir nura, bir letâfete, bir meziyyete mazhar oluyorlar ki, sair zerrelere ve o koca ağaca bir ruh, bir sultan hükmüne geçer.

İşte azîm bir ağacın bütün zerratı içinde bir kısım zerrelere şu mertebeye çıkmaları, o ağacın tabaka-i hayatında çok devirleri ve nazik vazifeleri görmesiyle olduğundan gösteriyor ki:

Sâni'-i Hakîm'in emriyle vazife-i fitrat içinde zerrâtın enva'-ı harekâtına göre onlara tecelli eden esmânın hesabına ve şerefine olarak birer mânevî letâfet, birer mânevî nur, birer makam, birer mânevî ders almalarını gösteriyor.

Elhasıl:

Mâdem Sâni'-i Hakîm her şey için o şeye münasib bir nokta-i kemal ve ona lâıyk bir mertebeye-i feyz-i vücud tâyin edip ve o şeye, o nokta-i kemâl sa'y edip gitmek için bir istidad vererek ona sevk ediyor

ve bütün nebatat ve hayvanatta şu kanun-u Rubûbiyyet câri olmakla beraber, cemadatta dahi câridir ki; âdi toprağa, elmas derecesine ve cevâhir-i âliye mertebesine bir terakkiyat veriyor ve şu hakikatta muazzam bir "Kanun-u Rubûbiyyet" in ucu görünüyor.

And since the All-Generous Creator bestows **as payment** to the animals He employs in **the mighty law of generation a particular pleasure** as a sort of wage.

And He gives a **wage of perfection** to the animals employed in other **dominical functions**, like bees and nightingales, for example. He confers on them a level whereat they feel **eagerness** and receive pleasure. And within this the tip of a mighty '**Law of Generosity**' is apparent.

And since the reality of everything looks to the manifestation of one of God Almighty's Names, and is bound to it, and is a mirror to it;

whatever beauty is apparent in each, it is due to the Name; the Name requires it to be thus.

Whether or not the thing is aware of it, in the view of reality the beauty is demanded.

And from this truth, the tip of a most mighty '**Law of Beauty and Making Beautiful**' is apparent.

#580

And since, **as is necessitated by His law of generosity**, when the life of a thing ends, **the Generous Creator** does not take back the rank and perfection He has bestowed on it,

but makes permanent the fruits, results, and real meaning and **identity** of that **bearer of perfection**, and, if it has a spirit, its spirit.

For example, He **makes permanent** the meanings and fruits of the perfections He has made manifest on man in this world.

He will even return to **a thankful believer** the embodiment of the thanks and praise for the **transient** fruits that he has eaten in the form of a fruit of Paradise.

And in this truth, the tip of a mighty '**Law of Mercy**' is apparent.

And since **the Peerless Creator** wastes nothing, He does nothing in vain.

He even **utilizes** in the creatures of springtime **the material debris** of those of the previous autumn, *who, having accomplished their duties*, have died, including them in their construction.

For sure, according to the meaning of,
On the Day the earth will be changed into another earth,
{[*]: Qur'an, 14:48.}
and the indication of,
But, indeed, the life of the hereafter, that is the true life,
{[*]: Qur'an, 29:64.}

Hem mâdem o Hâlık-ı Kerîm, **tenasül kanun-u azîminde** istihdam ettiği hayvanata **ücret olarak** birer maaş gibi birer **lezzet-i cüz'iyeye** veriyor.

Ve arı ve bülbül gibi, sâir **hidemat-ı Rabbâniyyede** istihdam olunan hayvanlara birer **ücret-i kemâl** verir. **Şevk** ve lezzete medar birer makam veriyor ve şunda bir muazzam "**Kanun-u Kerem**"in ucu görünüyor.

Hem madem her şeyin hakikatı, Cenâb-ı Hakk'ın bir isminin tecellisine bakar, ona bağlıdır; ona âyinedir.

O şey, ne kadar güzel bir vaziyet alsa, o ismin şerefinedir; o isim öyle ister.

O şey bilse, bilmese; o güzel vaziyet, hakikat nazarında matluttur.

Ve şu hakikattan gayet muazzam bir "**Kanun-u Tahsin ve Cemâl**"in ucu görünüyor.

Hem mâdem **Fâtır-ı Kerîm**, **düstur-u kerem** iktizasıyla bir şeye verdiği makamı ve kemâli, o şeyin müddeti ve ömrü bitmesiyle, o kemâli geriye almıyor.

Belki, o **zîkemal**in meyvelerini, neticelerini, mânevî **hüviyyetini** ve mânâsını, ruhlu ise ruhunu ibka ediyor.

Meselâ: Dünyada insanı mazhar ettiği kemalâtın mânalarını, meyvelerini **ibka ediyor**.

Hattâ **müteşekkîr bir mü'minin** yediği **zâil** meyvelerin şükürünü, hamdini; mücessem bir meyve-i cennet sûretinde tekrar ona veriyor.

Ve şu hakikatta muazzam bir "**Kanun-u Rahmet**"in ucu görünüyor.

Hem mâdem **Hallâk-ı Bîmisal** israf etmiyor, abes işleri yapmıyor.

Hattâ **güz mevsiminde vazifesi bitmiş**, vefat etmiş mahlûkların **enkaz-ı maddiyyesini** bahar masnuatında **istîmal ediyor**; onların binalarında dercediyor.

Elbette **يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ** sırrıyla,

وَأَنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ işaretile

it is indeed a requirement of wisdom that the particles of the earth, which are inanimate and unconscious yet perform important duties in this world, should be utilized and included in some of the constructions of the hereafter, the stones, the trees, and all things of which will most certainly be animate and conscious.

For to leave in the world the particles of the world when it has been destroyed or to cast them into non-existence would be wasteful.

And from this truth, the tip of truly mighty 'Law of Wisdom' is apparent.

And since the many results, meanings, and fruits of this world, and the woven pages of the acts and deeds, and the spirits and bodies, of those like jinn and human beings who are charged with the trust are sent to the market of the hereafter.

Certainly, it is a requirement of justice and wisdom that after receiving their particular perfection in accordance with the performance of their duties, the particles of the earth, which accompany and serve those fruits and meanings, will be included in the construction of the hereafter. That is, they will be included in it together with the debris of this world, which will be destroyed, after many times serving and receiving the light of life, and after being the means for the glorifications of animate creatures.

And from this truth, the tip of a truly mighty 'Law of Justice' is apparent.

And since, just as the spirit is dominant over the body, so the commands that bring things into existence, which are written by Divine Determining, are dominant over inanimate matter.

Inanimate matter is able to assume a position and an order due to the immaterial writing of Divine Determining.

şu dünyada câmid, şuursuz ve mühim vazifeler gören zerrat-ı arziyyenin; elbette taşı, ağacı, her şeyi zihayat ve zîşuur olan âhiretin bâzı binalarında derc ve istimâli mukteza-yı hikmettir.

Çünkü: Harab olmuş dünyanın zerratını dünyada bırakmak veya ademe atmak israftır.

Ve şu hakikattan pek muazzam bir “Kanun-u Hikmet”in ucu görünüyor.

Hem madem şu dünyanın pek çok âsârı ve mâneviyyatı ve meyveleri ve cin ve ins gibi mükellefin mensucat-ı amelleri, sahâif-i ef'alleri, ruhları, cesedleri âhiret pazarına gönderiliyor.

Elbette o semerata ve mânalara hizmet eden ve arkadaşlık eden zerrat-ı arziyye dahi, vazife noktasında kendine göre tekemmül ettikten sonra, yâni nur-u hayata çok def'a hizmet ve mazhar olduktan sonra ve hayatî tesbihâta medar olduktan sonra şu harab olacak dünyanın enkazı içinde, şu zerratı dahi öteki âlemin binasında dercetmek mukteza-yı adl ve hikmettir.

Ve şu hakikattan pek muazzam bir “Kanun-u Adl”in ucu görünüyor.

Hem madem ruh cisme hâkim olduğu gibi; câmid maddelerde dahi kaderin yazdığı evâmîr-i tekvinîyye, o maddelere hâkimdir.

O maddeler, kaderin mânevî yazısına göre mevki ve nizâm alabilirler.

For example, **in all kinds of eggs and sperm**, and **varieties of seeds and grains**, matter acquires different ranks and lights *according to the commands that bring things into existence*, which are all written differently by Divine Determining.

The inanimate matter of seeds, *which is all the same in regard to its substance*, becomes the **source** of innumerable different beings.

{(*)}: *Indeed, the seeds are all compounds of the four elements; they are formed of matter like **hydrogen, oxygen, nitrogen, and carbon**.*

Materially they may be considered to be the same; the difference between them lies only in the immaterial writing of Divine Determining.

It obtains ranks and lights which are all different.

Most certainly, then, **it is the requirement of an all-encompassing knowledge** that if a **particle** has been **repeatedly in the service of life and of the dominical glorifications that are in life**, the wisdom of those meanings will be recorded on the immaterial forehead of the particle *by the pen of Divine Determining, which neglects nothing at all*.

And in this, the tip of a truly mighty **Law of All-Encompassing Knowledge** is apparent.

Since this is the case, particles are not without purpose.*

{(*)}: *This sentence is the answer to the word 'since' at the beginning of the preceding seven paragraphs.*

In Short:

Beyond the visible tips of each of the seven above-mentioned laws, that is, the 'Law of Dominicality', the 'Law of Generosity', the 'Law of Beauty', the 'Law of Mercy', the 'Law of Wisdom', the 'Law of Justice', and the 'Law of All-Encompassing Knowledge', and of a great many other vast laws, a **Greatest Name** and **the greatest manifestation** of that Greatest Name is pointed to.

It may be understood from that manifestation that,

like the rest of the creatures, the transformations of particles in this world are occurring with a sensitive balance measured with knowledge, according to the commands given by Divine power that bring things into existence, on the limits drawn by Divine Determining, for most exalted instances of wisdom.

Simply, they are being prepared to go to another higher world *.

{(*)}: *For, as may be observed, the light of life is kindled and scattered most freely in this turbid and lowly world with an activity that is extremely extensive, and a fresh light of life is illuminated widely, even in insignificant material and rotten substances,*

Meselâ: **Yumurtaların enva'ında ve nutfelerin aksamında ve çekirdeklerin esnafında ve tohumların ecnasında** kaderin ayrı ayrı yazdığı *evâmîr-i tekvîniyye cihetiyle* ayrı makam ve nur sahibi oluyorlar.

Ve o madde itibariyle mahiyetleri (Haşiye) *bir hükmünde olan* o maddeler, hadsiz muhtelif mevcûdâta **menşe'** oluyorlar.

{(Haşiye) Evet bütün onlar bu dört unsurdan mürekkeptir. **Müvellid-ül-mâ, müvellid-ül-humuza, azot, karbon** gibi maddelerden teşkil olunuyorlar.

Maddece bir sayılabilirler. Farkları yalnız kaderin mânevî yazısındadır.

Ayrı makam ve nur sahibi oluyorlar.

Elbette **hidemat-ı hayatiyye ve hayattaki tesbihat-ı Rabbâniyyede defaatla bir zerre** bulunmuş ise ve hizmet etmiş ise, o zerrenin mânevî alnında o mânaların hikmetlerini, *hiçbir şeyi kaybetmeyen kader kalemiyle* kaydetmesi; **mukteza-yı ihâtâ-i ilmîdir**.

Ve şunda pek muazzam bir "**Kanun-u İlm-i Muhit**"ın ucu görünüyor.

Öyle ise zerreler başboş değiller.(Haşiye-1)

{(Haşiye-1) Şu cevap, yedi «Madem» kelimelerine bakar.}

Netice-i Kelâm:

Geçmiş yedi kanun, yâni *Kanun-u Rubûbiyyet, Kanun-u Kerem, Kanun-u Cemâl, Kanun-u Rahmet, Kanun-u Hikmet, Kanun-u Adl, Kanun-u İhatâ-i ilmî* gibi pekçok muazzam kanunların görünen uçları arkalarında birer **İsm-i A'zam** ve o İsm-i A'zâmın **tecellî-i â'zam**ını gösteriyor.

Ve o tecellîden anlaşılıyor ki:

Sâir mevcudat gibi şu dünyadaki tahavvülât-ı zerrat dahi, gâyet âli hikmetler için kaderin çizdiği hudud üzerine kudretin verdiği evâmîr-i tekvîniyyeye göre hassas bir mîzan-ı ilmî ile cevelân ediyorlar.

Âdeta başka yüksek bir âleme(**Haşiye-2**) gitmeğe hâzırlanıyorlar.

{(Haşiye-2) Çünkü: *Bilmüşahede gâyet cevâdâne bir faaliyetle şu âlem-i kesif ve süflîde pek kesretle nur-u hayatı serpmek ve iş'al etmek, hattâ en hasis maddelerde ve taaffün etmiş cisimlerde kesretle taze bir nur-u hayatı ışıklandırmak,*

and that *dense* and *insignificant* matter is refined and polished with the light of life. This indicates *clearly* that

this *turbid* and *lifeless* world is being dissolved, polished and made beautiful through the motion of particles and the light of life for the sake of another most subtle, *exalted*, *pure* and *living* world.

It is as if it is being adorned in order to go to some *subtle* world.

If those people, therefore, whose minds are so straitened that they cannot squeeze into them the idea of bodily resurrection look with the light of the Qur'an,

they will see a 'Law of the Self-Subsistent One through which the universe subsists' that is so comprehensive as to resurrect all particles as though they were an army. It may be clearly seen to be in force and prevailing over creation.}

In which case, the bodies of animate beings are each like schools, barracks, and guest-houses for the instruction of those travelling particles.

It may be stated with certainty that it is so.

#582

CONCLUSION

As is stated and proved in the First Word,

all things say: "In the Name of God." Thus, like all beings, all particles and all groups and particular assemblages of particles say: "In the Name of God" with the tongue of disposition, and they are in motion.

According to the meaning of the previous three Points, at the beginning of their motion all particles recite: "In the Name of God, the Merciful, the Compassionate" through the tongue of disposition.

That is, "I am moving in the name of God, for His sake, with His permission, and through His power."

Then, like all creatures, at the end of their motion, all particles and all groups of particles declare through the tongue of disposition: "All praise be God, Sustainer of All the Worlds."

Each particle thus shows itself to be like the tip of a tiny pen of power tracing the embroideries of the skilfully-worked creatures, which are like odes of praise.

Indeed, each of them is like the point of a needle turning on creatures, which in turn are like the records of a mighty, immaterial, dominical gramophone with innumerable arms; they cause those creatures to recite odes glorifying their Sustainer and to hymn praises to God.

They will cry out therein, "All Glory be unto You, O God!" And "Peace" will be their greeting therein.

o *kesif* ve *hasis* maddeleri nur-u hayatla letafetlendirmek, cilâlandırmak; sarahate yakın işaret ediyor ki:

Gayet lâtif, ulvî, nazif, hayattar diğer bir âlemin hesabına şu *kesif*, *câmid* âlemi; zerratin hareketiyle, hayatın nuruyla cilâlandırıyor, eritiyor, güzelleştiriyor.

Güya lâtif bir âleme gitmek için, zînetlendiriyor.

İşte, beşer haşrini aklına sığıştıramayan dar akıllı adamlar, Kur'anın nuruyla rasad etseler görecekler ki:

Bütün zerrati bir ordu gibi haşredecek kadar muhit bir "Kanun-u Kayyûmiyyet" görünüyor. Bilmüşahede tasarruf ediyor.}

Öyle ise zihayat cisimler, o seyyah zerrelere güya birer mekteb, birer kışla, birer misafirhane-i terbiye hükmündedir.

Ve öyle olduğuna bir hads-i sâdıkla hükmedilebilir.

ELHASIL

Birinci Sözde denildiği ve isbat edildiği gibi:

Her şey "Bismillah" der. İşte bütün mevcûdât gibi her bir zerre ve zerratin her bir tâifesi ve mahsus her bir cemaati, lisan-ı hâl ile "Bismillah" der, hareket eder.

Evet, geçmiş üç nokta sırrıyla: Her bir zerre, mebd'e-i hareketinde lisan-ı hâl ile بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيم der.

Yâni: "Ben, Allah'ın namıyla, hesabıyla, ismiyle, izniyle, kuvvetiyle hareket ediyorum."

Sonra netice-i hareketinde, herbir masnu' gibi her bir zerre, her bir tâifesi, lisan-ı hâl ile الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ der ki,

bir kaside-i medhiyye hükmünde olan san'atlı bir mahlûkun nakşında, kudretin küçük bir kalem ucu hükmünde kendini gösterir.

Belki her biri; mânevî, Rabbanî, muazzam, hadsiz başlı bir fonografin birer pilağı hükmünde olan masnûların üstünde dönen ve tahmidât-ı Rabbâniyye kasideleriyle o masnuatı konuşturan ve tesbihat-ı İlâhiyye neşidelerini okutturan birer iğne başı sûretinde kendini gösteriyorlar...

دَعْوِيَهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ

And their call will close with, "All praise is due to God, the Sustainer of All the Worlds!" {[*]: Qur'an, 10:10.}

All glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us, indeed You are All-Knowing, All-Wise! {[*]: Qur'an, 2:32.}

O our Sustainer! Let not our hearts swerve from the truth after You have guided us, and bestow upon us the gift of Your grace; for, indeed, You are the Giver of Gifts. {[*]: Qur'an, 3:8.}

#583

The Thirty-first Word

On the Ascension of the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him)

[Note: The Ascension is a question that results from the **essentials** and pillars of belief, and follows on after them,

a light that draws strength from the lights of **the pillars of belief**.

For sure, the Ascension cannot be proved independently to irreligious **atheists** who do not accept the pillars of belief,

because it cannot be discussed with those who neither know God, nor recognize the Prophet, nor accept the angels, and who deny the existence of **the heavens**.

Firstly those pillars must be proved. Since this is the case, we shall address the discussion to a believer who, since he **considers it unlikely**, has misgivings about the Ascension and we shall explain it to him.

However, from time to time we shall take into account the atheist who is **the position of listener** and shall set forth the matter to him.

Some **flashes** of the truth of the Ascension have been mentioned in others of the other Words.

At the insistence of my **brothers** we seek the grace from Almighty God to unite all those different flashes with the essence of the truth, and with all of them to form a mirror to **the beauty of the perfections of Muhammad** (Peace and blessings be upon him).]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Limitless in His glory is He Who transported His servant by night from the Inviolable House of Worship to the Remote House of Worship, the environs of which We had blessed, so that We might show him some of Our signs: for, indeed, He is All-Hearing, All-Seeing. {[*]: Qur'an, 17:1.}

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

Otuzbirinci Söz

Mi'rac-ı Nebeviyeye dairdir

[İhtar: Mi'rac meselesi, erkân-ı imaniyenin **usûlünden** sonra terettüp eden bir neticedir.

Ve **erkân-ı imaniyenin** nurlarından meded alan bir nurdur.

Erkân-ı imaniyeyi kabul etmeyen dinsiz **mülhidlere** karşı elbette bizzat ispat edilmez.

Çünkü Allah'ı bilmeyen, Peygamberi tanımayan ve melaikayı kabul etmeyen veya **semavatın** vücudunu inkâr eden adamlara mi'racdan bahsedilmez.

Evvela o erkânı ispat etmek lâzım geliyor. Öyle ise biz, mi'racda **istib'ad** ile vesveseye düşen bir mü'mini muhatap ittihaz ederek ona karşı beyan edeceğiz.

Ara sıra **makam-ı istima'da** olan mülhidi nazara alıp serd-i kelâm edeceğiz.

Bazı sözlerde hakikat-i mi'racın bir kısım **lem'aları** zikredilmişti.

İhvanlarımın ısrarı ile ayrı ayrı o lem'aları hakikatin aslıyla birleştirmek ve **kemalât-ı Ahmediyenin (asm) cemaline** birden bir âyine yapmak için inayeti Allah'tan istedik.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى
الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

It is no less than inspiration sent down to him; * He was taught by one mighty in power, * Endued with wisdom: for he appeared in [stately form] * While he was in the horizon's loftiest part. * Then he approached and came closer, * And was at a distance of but two bow-lengths or [even] nearer; * And thus did [God] reveal unto His servant whatever He revealed. * The [servant's] heart in no way falsified what it saw. * Will you, then, dispute with him as to what he saw? * For, indeed, he saw him at a second descent, * Near the Lote-tree of the farthest limit, * Near it is to the Garden of Abode. * Behold, the Lote-tree was shrouded in mystery unspeakable. * [His] eye did not waver, nor yet did it stray. * Truly did he see some of the most profound of his Sustainer's signs. {[*]: Qur'an, 53:4-18.}

Since it is related to our question here, I shall expound two allusions -based on principles of the science of rhetoric- contained in the pronominal phrase *for indeed He*, which is part of the vast treasury of the first sublime verse mentioned above. It was also explained in the treatise about the Qur'an's *miraculousness*.

After mentioning the journey of God's Most Noble Beloved (Upon whom be the best of blessings and most perfect peace) from the mosque at Mecca to the mosque in Jerusalem, which was the beginning of his Ascension, the All-Wise Qur'an says: *He is All-Hearing, All-Seeing*.

This phrase, together with the pronoun in the phrase, *for indeed He*, which alludes to the furthest point of the Ascension indicated to by the verses from *Sura an-Najm*, refers either to Almighty God or to the Prophet (PBUH).

If it refers to the Prophet (PBUH), the rule of rhetoric and the relationship in the sequence of the words states the following:

there is, within this particular journey a general one and a universal ascent during which the Prophet (PBUH) heard and saw the dominical signs and wonders of Divine art which his eyes and ears happened upon within the universal degrees of the Divine Names as far as the Lote-tree of the farthest limit and the distance of two bow-lengths.

It indicates that his insignificant and particular journey was like the key to a journey that is both universal and an exhibition of marvels.

If the pronoun refers to Almighty God, it is thus:

in order to invite one of His servants on a journey to His presence and to entrust him with a duty, after sending him from the Mosque in Mecca to that in Jerusalem, which is where the prophets gather,

إِنَّ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ أَفَتُمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَوْنَ لَقَدْ رَأَاهُ نَزَلَٰ أُخْرَىٰ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ

Evvelki âyet-i azîmenin azîm hazinesinden yalnız *إِنَّهُ* zamirinde bir düstur-u belâgata istinad eden iki remzin meselemize münasebeti olduğu için *i'caz* bahsinde beyan edildiği üzere yazacağız.

İşte Kur'an-ı Hakîm, Habib-i Ekrem aleyhi efdalü's-salâti ve ekmelü's-selâmın mi'racının mebdei olan, Mescid-i

Haram'dan Mescid-i Aksa'ya olan seyrânını sonra *إِنَّهُ هُوَ* der.

Ve şu kelâm ile *Sûre-i Hecâs* da işaret olunan münteha-yı mi'racı remzeden *إِنَّهُ* deki zamir, ya Cenab-ı Hakk'a râcidir veyahut Peygamberidir (asm).

Peygambere göre olsa kanun-u belâgat ve münasebet-i siyak-ı kelâm şöyle ifade ediyor ki:

Bu seyahat-i cüz'iyede bir seyr-i umumî ve bir urûc-u küllî var ki tâ Sidretü'l-münteha'ya, tâ Kab-ı Kavseyn'e kadar meratib-i külliye-i esmaiye de gözüne, kulağına tesadüf eden âyât-ı Rabbaniyeyi ve acayib-i sanat-ı İlahiyyeyi işitmiş, görmüştür, der.

O küçük, cüz'î seyahati hem küllî hem mahşer-i acayip bir seyahatin anahtarı hükmünde gösteriyor.

Eğer zamir, Cenab-ı Hakk'a râci olsa şöyle oluyor ki:

Bir abdinin bir seyahatte huzuruna davet edip, bir vazife ile tavzif etmek için Mescid-i Haram'dan mecma-ı enbiya olan Mescid-i Aksa'ya gönderip,

and causing him to meet with them and demonstrating that he was **the sole heir** of the principles of the religions of all the prophets, He took him on a journey through both **the external face of the world of existence** and the face that looks to its Creator as far as the Lote-tree of the farthest limit and the distance of two bow-lengths.

Certainly, he was a servant and the journey was a particular Ascension

#585

but he had been accorded a Trust **that was connected to the whole universe** and had been given a light that would change the colour of the universe.

Moreover, since he had with him the key to open the door leading to **eternal happiness**, God Almighty bestowed on him the **attribute** of "seeing and hearing all things"

so that he might demonstrate the world-embracing **comprehensive** wisdom of the Trust, light, and key - wisdom and purposes **which encompassed the whole universe** and embraced all creatures.

This profound truth contains four Principles.

The First: Why was the Ascension necessary?

The Second: What was the reality of the Ascension?

The Third: What was the wisdom and purpose of the Ascension?

The Fourth: What are the fruits and benefits of the Ascension?

First Principle

The reason for the Ascension's necessity:

It is said, for example, that

Almighty God is closer to him than his jugular vein. {[*]: Qur'an, 50:16.} He is closer to everything than anything else. He is free of and beyond **corporeality** and space.

However, all the saints are able to converse with Him in their hearts, so why was the Saint, Muhammad (PBUH), successful in holding an inward conversation with God **that any saint may do in his heart**, only after and as a result of a long journey like the Ascension?

The Answer:

We shall make this **profound mystery** easier to understand by means of two comparisons.

Consider these two comparisons from the Twelfth Word, which are about **the mystery of the Qur'an's miraculousness** and the mystery of the Ascension.

First Comparison:

enbiyalarla görüştürüp, bütün enbiyaların usûl-ü dinlerine **vâris-i mutlak** olduğunu gösterdikten sonra, tâ Sidretü'l-münteha'ya tâ Kab-ı Kavseyn'e kadar **mülk** ve melekûtunda gezdirdi.

İşte çendan o bir abddir ve o seyahat, bir mi'rac-ı cüz'îdir.

Fakat bu abdin, **bütün kâinata taalluk eden** bir emanet beraberindedir. Hem şu kâinatın rengini değiştirecek bir nur beraberdir.

Hem **saadet-i ebediyenin** kapısını açacak bir anahtar beraber olduğu için Cenab-ı Hak kendini "Bütün eşyayı iştir ve görür." **sıfatıyla** tavsif eder.

Tâ o emanet, o nur, o anahtarın **cihan-şümül** ve muhit ve umum kâinata **âmm** ve bütün mahlukata şâmil hikmetlerini gösterebilir.

Bu sırr-ı azîmin dört esası var:

Birincisi: Mi'racın sırr-ı lüzumu nedir?

İkincisi: Hakikat-i mi'rac nedir?

Üçüncüsü: Hikmet-i mi'rac nedir?

Dördüncüsü: Mi'racın semerat ve faydası nedir?

Birinci Esas

Mi'racın sırr-ı lüzumu:

Mesela deniliyor ki:

"Cenab-ı Hak **أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ** dir.

Her şeye, her şeyden daha yakındır. **Cisim**den, mekândan münezzehtir.

Her veli, kalbi içinde onunla görüşebilir. Neden dolayı velayet-i Ahmediye (asm) mi'rac gibi uzun bir seyahatin neticesinden sonra, **her velinin kendi kalbinde muvaffak olduğu** münâcata muvaffak oluyor?"

Elcevap:

Şu **sırr-ı gamızı** iki temsil ile fehme takrib ediyoruz.

On İkinci Söz'ün **sırr-ı i'caz-ı Kur'an** ve sırr-ı mi'rac hakkında olan şu iki temsili dinle:

Birinci Temsil:

A king has two sorts of interviewing, conversation, and discussion at his disposal, and two modes of address and favour.

The first is to converse with a common subject about a particular matter and special need by means of a private telephone.

The second, under the title of august sovereignty, in the name of supreme kingship, with the dignity of universal rule, and with the aim of publishing and promulgating his commands, is to converse and speak through an envoy connected to those matters or by means of a high official related to those commands.

It is also to speak through an illustrious edict that proclaims his majesty.

#586

Thus, And God's is the highest similitude, {Qur'an, 16:60.} like this comparison, the Creator of the universe, the Lord of all things with their apparent and inner faces, the Sovereign of Pre-Eternity and Post-Eternity, has two modes of conversing, speaking, and favouring.

The first is particular and private, the other universal and general.

The Ascension, therefore, was a manifestation of the sainthood of Muhammad (PBUH) in the form of a universality and exaltedness superior to all other sainthood.

It was being honoured by God Almighty's conversation and address through His Name of Sustainer of All the Universe and title of Creator of All Beings.

Second Comparison:

A man holds up the mirror he is holding to the sun. According to its capacity, the mirror receives light, which contains the seven colours, from the sun, and a reflection.

The man becomes connected with the sun and converses with it in relation to these.

If he directs the luminous mirror towards his dark house or his tiny, private garden, which is covered by a roof, he cannot benefit in relation to the sun's value, but only in accordance with the capacity of the mirror.

A second man, however, puts down the mirror, faces the sun directly, and sees its majesty and understands its grandeur.

Then he climbs a very high mountain, sees the brilliance of the sun's broad dominion and converses with it in person and without veil.

Then he returns and makes large windows in his house and in the roof over his garden, and opens up ways to the sun in the sky, and speaks and converses with the constant light of the actual sun.

And he is able to speak to it gratefully as follows:

Bir sultanın iki çeşit mükâlemesi, sohbeti, görüşmesi vardır. İki tarzda hitabı, iltifatı vardır.

Birisi: Âmî bir raiyetiyle cüz'î bir iş için hususi bir hâcete dair, has bir telefonla sohbet etmektir.

Diğeri: Saltanat-ı uzma unvanıyla ve hilafet-i kübra namıyla ve hâkimiyet-i âmmе haysiyetiyle ve evamirini etrafa neşir ve teşhir maksadıyla, o işlerle alâkadar bir elçisiyle veya o evamir ile münasebettar büyük bir memuru ile konuşmaktır, sohbet etmektir.

Ve haşmetini izhar eden ulvi bir fermanla bir mükâlemedir.

İşte وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰى şu temsil gibi: Şu kâinat Hâlık'ının ve Mâlikü'l-mülk ve'l-melekût'un ve Hâkim-i ezel ve ebed'in iki tarzda mükâlemesi, sohbeti, iltifatı vardır.

Birisi cüz'î ve has, diğeri küllî ve âmm.

İşte mi'rac, velayet-i Ahmediyenin (asm) bütün velayatın fevkinde bir külliyet, bir ulviyet suretinde bir tezahürüdür ki

bütün kâinatın Rabb'i ismiyle, bütün mevcudatın Hâlık'ı unvanıyla Cenab-ı Hakk'ın sohbetine ve münâcatına müşerrefiyettir.

İkinci Temsil:

Bir adam elindeki bir âyineyi güneşe karşı tutar. O âyine kendi miktarınca bir ışık ve yedi rengi hâvi bir ziyayı, bir aksi, şemsten alır.

Onun nisbetinde güneşle münasebettar olur, sohbet eder.

Ve o ışıklı âyineyi karanlıklı hanesine veya dam altındaki küçük, hususi bağına tevcih etse güneşin kıymeti nisbetinde değil belki o âyinenin kabiliyeti miktarınca istifade edebilir.

Diğeri ise âyineyi bırakır, doğrudan doğruya güneşe karşı çıkar, haşmetini görür, azametini anlar.

Sonra pek yüksek bir dağa çıkar, güneşin pek geniş şaşaa-i saltanatını görür ve bizzat perdesiz onunla görüşür.

Sonra döner, hanesinden veya bağının damından geniş pencereler açar, gökteki güneşe karşı yollar yapar, hakiki güneşin daimî ziyası ile sohbet eder, konuşur.

Ve böylece minnettarane bir sohbet edebilir ve diyebilir:

"O amiable sun, who is the beauty of the world and pet of the skies, who gilds the face of the earth with its light and makes it and the faces of all flowers smile!

You have heated and illuminated my little house and garden in the same way that you have illuminated the whole world and warmed the face of the earth."

The first man with the mirror, however, cannot say that, for the sun's reflection and traces are limited and restricted by the mirror, and are in accordance with the restriction.

Thus, the manifestation of the Single and Eternally Besought One, the Pre-Eternal Sun and Post-Eternal Sovereign, appears in the human essence in two forms, which comprise innumerable degrees.

The First:

is a manifestation through a dominical relationship which is extended to the mirror of the heart. Through it, everyone may receive the particular and universal manifestation of the Pre-Eternal Sun's light, discourse, and conversation in relation to his capacity, and in the relation to the manifestation of the Divine Names and attributes in his traversing the degrees in his spiritual journeying.

The degrees of sainthood, which proceed under the shadow of most of the Names and attributes, arise from this sort.

The Second:

Since man possesses comprehensiveness and is the most enlightened fruit of the tree of the universe, and since he is able to display at once in the mirror of his spirit all the Divine Names manifested in the universe,

#587

Almighty God displayed, through the manifestation of His Essence and at the greatest level of the Most Beautiful Names, in the member of the human race who reflected them most comprehensively the greatest manifestation of those Names.

This display and manifestation is the inner meaning of the Ascension of Muhammad (PBUH), by which his sainthood became the source of his messengership.

Sainthood proceeds through shadow and resembles the first man in the Second Comparison. While in messengership there is no shadow, it looks directly to the oneness of the All-Glorious One and resembles the second man in the Second Comparison.

As for the Ascension, since it was the greatest wonder of Muhammad's sainthood and also its highest degree, it was transformed into the degree of messengership.

The inner face of the Ascension was sainthood, it went from creation to Creator.

While its apparent face was messengership, it came from Creator to creation.

"Ey yeryüzünü ışıqla yaldızlayan ve zeminin vechini ve bütün çiçeklerin yüzlerini güldüren dünya güzeli, gök nazdarı olan nâzenin güneş!

Onlar gibi benim haneciğimi, bahçeciğimi ısındırdın ve ışıklandırdın, bütün dünyayı ışıklandırdığın ve yeryüzünü ısındırdığın gibi."

Halbuki evvelki âyine sahibi böyle diyemez.

O âyine kaydı altında güneşin aksi ise âsârı mahduddur, o kayda göredir.

İşte Şems-i ezel ve ebed Sultanı olan Zat-ı Ehad ve Samed'in tecellisi, mahiyet-i insaniyeye hadsiz meratibi tazammun eden iki suretle tezahür eder:

Birincisi:

Âyine-i kalbe uzanan bir nisbet-i Rabbaniye ile bir tezahürdür ki herkes istidadına ve tayy-ı meratibde seyr ü sülûkune, esma ve sıfâtın tecelliyatına nisbeten cüz'î ve küllî o Şems-i Ezelî'nin nuruna ve sohbetine ve münâcatına mazhariyeti var.

Galib esma ve sıfâtın zılâlinde giden velayetlerin derecatı bu kısımdan ileri gelir.

İkincisi:

İnsanın câmiyeti ve şecere-i kâinatın en münevver meyvesi olduğundan, bütün kâinatta cilveleri tezahür eden esma-i hüsnayı, birden âyine-i ruhunda gösterebilmesi cihetiyle

Cenab-ı Hak, tecelli-i zatıyla ve esma-i hüsnanın a'zamî mertebede, nev-i insanın manen en a'zam bir ferdine, tecelli-i a'zam tezahür eder ki

bu tezahür ve tecelli, mi'rac-ı Ahmedî (asm) sırrıdır ki onun velayeti, risaletine mebde olur.

Velayet ki zılden geçer, ikinci temsilin birinci adamına benzer. Risalette zıll yoktur, doğrudan doğruya Zat-ı Zülcelal'in ehadiyetine bakar, ikinci temsilin ikinci adamına benzer.

Mi'rac ise velayet-i Ahmediyenin (asm) keramet-i kübrası hem mertebe-i ulyâsı olduğundan, risalet mertebesine inkılab etmiş.

Mi'racın bâtını velayettir, halktan Hakk'a gitmiş.

Zahir-i mi'rac risalettir, Hak'tan halka geliyor.

Sainthood is spiritual journeying in [the levels close to God](#); it needs a certain amount of time and many degrees must be [traversed](#).

While messengership, whose light is greatest, looks to the mystery of [uncovering Divine immediacy](#), for which the passing instant is sufficient.

It was for this reason that it is said in the Hadith: "He went and returned in an instant."

{[*]: Suyuti, al-Khasa'is al-Kubra, i, 439, 444; Qadi Iyad, al-Shifa', 190, 192.}

Now we say to [the atheist](#) who is in the position of listener:

"Since the universe resembles a most orderly country, magnificent city, and [adorned](#) palace, it surely must have a ruler, owner, and builder.

And since there is such a [magnificent](#), All-Glorious Owner, All-Perfect Ruler, and All-Beauteous Maker;

and since there was a human being whose view was universal and who demonstrated a relationship with the entire world, country, city, and palace and was connected to all of them through his senses and [faculties of perception](#);

certainly, the Magnificent Maker would have an elevated relationship to the fullest degree with that human being, [whose view was universal and consciousness comprehensive](#), and would favour him with an exalted and sacred address.

Among those who manifested this relationship from the time of Adam (Peace be upon him) up to now, Muhammad the Arabian (Peace and blessings be upon him) demonstrated it at the very fullest degree according to the testimony of his achievements, that is, his having taken [half the globe](#) and [a fifth of mankind](#) under this direction and control and having transformed and illuminated the spiritual shape of the universe.

This being so, the Ascension, which comprised the very fullest degree of that relationship, is [most worthy](#) and [suitable](#) for him.

#588

Second Principle

What was the reality of the Ascension?

The Answer: It consisted of the [journeying](#) of the person of Muhammad (PBUH) through [the degrees of perfection](#).

That is, [through the various Names and titles He makes manifest in the disposition of creatures](#), and by showing that special servant of His all the works of His dominicality [which He displays in the spheres, creation, and regulation within the sovereignty of His dominicality, and in the levels of the heavens within those spheres -each of which is the means to a seat of dominicality and centre for the disposal of power-](#)

Velayet, [kurbîyet meratibinde](#) sülûktur. Çok meratibin [tayyına](#) ve bir derece zamana muhtaçtır.

Nur-u a'zam olan risalet ise [akrebiyet-i İlahiyenin inkişafı](#) sırrına bakar ki bir ân-ı seyyale kâfidir.

Onun için hadîste denilmiş: "Bir anda dönmüş, gelmiş."

Şimdi makam-ı istima'da bulunan [mülhide](#) deriz ki:

Madem bu kâinat, gayet muntazam bir memleket, gayet muhteşem bir şehir, gayet [müzeyyen](#) bir saray hükümündedir. Elbette onun bir hâkimi, bir mâliki, bir ustası vardır.

Madem böyle [haşmetli](#) bir Mâlik-i Zülcelal, bir Hâkim-i Zülkemat, bir Sâni'-i Zülcemal vardır.

Hem madem umum o âleme, o memlekete, o şehre, o saraya alâkadarlık gösteren ve [havas](#) ve duygularıyla umumuna münasebettar ve nazarı küllî olan bir insan vardır.

Elbette o Sâni'-i Muhteşem, [o küllî nazarlı ve umumî şuurlu olan](#) insan ile ulvî, a'zamî bir münasebeti bulunacaktır ve ona kudsî bir hitabı ve âlî bir teveccühü olacaktır.

Hem madem Âdem aleyhisselâmdan şimdiye kadar şu münasebete mazhar olanların içinde âsârının şehadetiyle, yani [küre-i arzın nisfını](#) ve [nev-i beşerin humsunu](#) daire-i tasarrufuna aldığı ve kâinatın şekl-i manevîsini değiştirdiği, ışıklandığı gibi en a'zamî bir mertebede o münasebeti Muhammed-i Arabî (sallallahu aleyhi vesellem) göstermiştir.

Öyle ise o münasebetin en a'zamî bir mertebesinden ibaret olan mi'rac, ona [elyak](#) ve ona [evfaktır](#).

İkinci Esas

Hakikat-i mi'rac nedir?

Elcevap: Zat-ı Ahmediye'nin (asm) [meratib-i kemalâtta seyr ü sülûk](#)undan ibarettir.

Yani, Cenab-ı Hakk'ın [tertib-i mahlukatta tecelli ettirdiği ayrı ayrı isim ve unvanlarla](#) ve [saltanat-ı rububiyetinde teşkil ettiği devair-i tedbir ve icadda](#) ve [o dairelerde birer arş-ı rububiyet ve birer merkez-i tasarrufa medar olan bir sema tabakasında](#) gösterdiği âsâr-ı rububiyeti, birer birer o abd-i mahsusa göstermekle,

God Almighty made that servant both embrace all human perfections, and display all the Divine manifestations, and view all the levels of the universe, and the herald of the sovereignty of dominicality and the proclaimer of those things pleasing to God, and the solver of the talisman of the universe. And so that he could do this,

He mounted him on Buraq, caused him to flash through the heavens like lightning traversing all its levels, observe Divine dominicality from mansion to mansion like the moon, and from sphere to sphere, and showing him each of the prophets, his brothers, whose abodes are in the heavens of those spheres,

He raised him to the station of a distance of two bow-lengths and displayed to him His oneness and His Word and the vision of Himself.

This exalted truth may be examined through the telescope of two comparisons.

First Comparison:

As is explained in the Twenty-Fourth Word, a king has different titles in the different spheres and offices of his government, different qualities and attributes in the classes of his subjects, and different names and marks in the degrees of his sovereignty.

For example, he is Wise Judge in the judiciary, Sovereign in the civil service, Commander-in-Chief in the army, Caliph in the learned establishment, and so on; it is the same with the rest of his names and titles.

In each sphere he has a seat or chair which has the meaning of a throne.

The single king may be able to have a thousand names and titles in those spheres of sovereignty and levels of government;

he may have a thousand thrones of sovereignty one within the other.

It is as if the ruler is present and knowing in every sphere through his corporate personality and through his telephone;

and sees and is seen in every class through his law, regulation, and representatives;

and administers and observes from behind the veil in every level through his command, knowledge, and power;

and has a different centre and headquarters in every sphere.

His decrees are all different from one another, and his levels are all different from one another.

#589

Thus, a king such as this may allow a person of his choosing to visit all his different spheres and offices and may show him the imperial dominion and sovereign commands special to each.

o abdi hem bütün kemalât-ı insaniyeyi câmi' hem bütün tecelliyat-ı İlahiye mazhar hem bütün tabakat-ı kâinata nâzır ve saltanat-ı rububiyetin dellâlı ve marziyat-ı İlahiyenin mübelliği ve tılsım-ı kâinatın keşşafı yapmak için

Burak'a bindirip, berk gibi semavatı seyrettirip, kat'-ı meratib ettirerek, kamervari menzilden menzile, daireden daireye rububiyet-i İlahiyeyi temaşa ettirip, o dairelerin semavatında makamları bulunan ve ihvanı olan enbiyayı birer birer göstererek

tâ Kab-ı Kavseyn makamına çıkarmış, ehadiyet ile kelâmına ve rü'yetine mazhar kılmıştır.

Şu yüksek hakikate iki temsil dürbünü ile bakılabilir.

Birincisi:

Yirmi Dördüncü Söz'de izah edildiği gibi nasıl ki bir padişahın kendi hükûmetinin dairelerinde ayrı ayrı unvanları ve raiyetinin tabakalarında başka başka nam ve vasıfları ve saltanatının mertebelerinde çeşit çeşit isim ve alâmetleri vardır.

Mesela, adliye dairesinde hâkim-i âdil ve mülkiyede sultan ve askeriyede kumandan-ı a'zam ve ilmiyede halife ve hâkeza sair isim ve unvanları bulunur.

Her bir dairede birer manevî tahtı hükmünde olan makam ve iskemlesi bulunur.

O tek padişah, o saltanatın dairelerinde ve tabakat-ı hükûmetin mertebelerinde, bin isim ve unvana sahip olabilir.

Birbiri içinde bin taht-ı saltanatı olabilir.

Güya o hâkim, her bir dairede şahsiyet-i maneviye haysiyetiyle ve telefonu ile mevcut ve hazır bulunur, bilir.

Ve her tabakada kanunuyla, nizamıyla, mümessiliyle görünür, görür.

Ve her mertebede perde arkasında hükmüyle, ilmiyle, kuvvetiyle idare eder, bakar.

Ve her bir dairenin başka bir merkezi, bir menzili vardır.

Ahkâmı biribirinden ayırır. Tabakatları biribirinden başkadır.

İşte böyle bir sultan, istediği bir zatı, bütün o dairelerinde gezdirip, her daireye mahsus saltanat-ı şahanesi ve evamir-i hâkimanesini gösterip,

He may cause him to travel from sphere to sphere and from level to level until he brings him to his presence.

There he will **entrust** him with certain **universal and general commands** concerning all those spheres and will send him back.

Similarly to this comparison, **the Sustainer of All the Worlds**, Who is the Sovereign of Pre-Eternity and Post-Eternity, has **functions** and attributes in the levels of His dominicality which are all different but that look to one another;

and Names and signatures in the spheres of His **Divinity** which are all different but which appear one within the other;

and manifestations and revelations in the performance of His **splendid** deeds which are all different but which resemble each other;

and titles in the disposal of His power which are all different, but **which hint of one another**;

and **sacred appearances** in the manifestation of His attributes which are all different but which all point to each other;

and acts of disposal in the manifestation of His **actions** which are all different but **complete one another**;

and He has a majestic dominicality in His **multicoloured** art and creatures whose aspects are all different but **which gaze on one another**.

As a consequence of this vast mystery, He ordered the universe and **arranged** it in an **amazing** and wonderful fashion with different formations

one over the other from **particles**, which are the tiniest level of creatures, to the heavens, and from the first level of the heavens to **the Sublime Throne**.

Each heaven is like the roof of a different world, a throne for dominicality, a centre for **Divine disposal**.

For sure, with regard to Divine oneness, all the Divine **Names** may be found in those spheres and levels; they are manifested together with the titles.

But just as in the Ministry of Justice the title of Wise Judge was fundamental and **dominant**

and there the rest of the king's titles looked to its command and were **dependent** on it,

so in each level of creatures, in each heaven, one Name, one **Divine title**, is dominant, and the other titles look to it.

For example, in whichever sphere of the heavens the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him) met with Jesus (Peace be upon him), **who manifested the Name of All-Powerful**, in that sphere God Almighty Himself was manifested with title of **All-Powerful**.

daireden daireye, tabakadan tabakaya gezdirip tâ huzuruna getirir.

Sonra bütün o dairelere taalluk eden bazı **evamir-i umumiye-i külliye**yi ona **tevdi** eder, gönderir.

İşte bu misal gibi ezel ve ebed Sultanı olan **Rabbü'l-âlemîn** için rububiyetinin mertebelerinde ayrı ayrı fakat birbirine bakar **şe'n** ve namları vardır.

Ve **uluhiyet**inin dairelerinde başka başka fakat birbiri içinde görünür isim ve alâmetleri vardır.

Ve **haşmetli** icraatında ayrı ayrı fakat birbirine benzer tecelli ve cilveleri vardır.

Ve kudretinin tasarrufatında başka başka fakat **birbirini ihsas eder** unvanları vardır.

Ve sıfatlarının tecelliyatında başka başka fakat birbirini gösterir **mukaddes zuhuratı** vardır.

Ve **ef'al**inin cilvelerinde çeşit çeşit fakat **birbirini ikmal eder** tasarrufatı vardır.

Ve **rengârenk** sanatında ve masnuatında çeşit çeşit fakat **birbirini temaşa eder** haşmetli rububiyeti vardır.

İşte şu sır-ı azîme binaen kâinatı **hayret-feza** acib bir tertip ile **tanzim etmiş**.

En küçük tabakat-ı mahlukattan olan **zerrattan** tâ semavata ve semavatın birinci tabakasından tâ **arş-ı a'zama** kadar birbiri üstünde teşkilat var.

Her bir sema, bir ayrı âlemin damı ve rububiyet için bir arş ve **tasarrufat-ı İlahiye** için bir merkez hükmündedir.

O dairelerde ve o tabakatta çendan ehadiyet itibarıyla bütün **esma** bulunabilir, bütün unvanlarla tecelli eder.

Fakat nasıl ki adliyede hâkim-i âdil unvanı asıldır, **hâkimdir**.

Sair unvanlar orada onun emrine bakar, ona **tabidir**.

Öyle de her bir tabakat-ı mahlukatta, her bir semada bir isim, bir **unvan-ı İlahî** hâkimdir. Sair unvanlar da onun zımnındadır.

Mesela, **ism-i Kadîr'e mazhar** Hazret-i İsa aleyhisselâm, hangi semada Peygamber aleyhissalâtü vesselâm ile görüştü ise işte o sema dairesinde Cenab-ı Hak, **Kadîr** unvanıyla bizzat orada mütecellidir.

And, for example, the most **predominant** in the sphere of the heavens which is Moses' (Peace be upon him) seat is the title of **Speaker**, which he manifested. And so on.

Thus, since the person of Muhammad (Peace and blessings be upon him) manifested **the Greatest Name**, and all the Divine Names, and since his prophethood was universal, he was surely connected with all **the spheres of dominicality**.

#590

And to meet with the prophets whose seats are in those spheres and to pass through all those levels, surely **necessitates the fact of the Ascension**.

Second Comparison:

The title of Commander-in-Chief, which is one of the titles of a king, is manifested and makes an appearance in every rank of the army from that of **the commander-in-chief**, which is a broad and universal rank, to that of a **corporal**, which is special and particular.

For example, a **private** sees in the person of his corporal a sample of the imposing title of Commander-in-Chief, he looks to it and takes his orders from it.

On becoming a corporal, the manifestation of the title in the **sergeant's** rank will command his attention and it will be to that that he will look.

Then, if he is promoted to the rank of sergeant, he will see a sample of the title of Commander-in-Chief and a manifestation of it in the **lieutenant's** rank.

It will be present together with a seat peculiar to it at that rank. And so on.

He will see the title in each of its ranks of captain, **major**, general, and **field marshal** in relation to its smallness or largeness.

Now, if the Commander-in-Chief wishes to entrust the private with **a duty which concerns all the ranks of the army**, if he wishes to promote him to a rank where he can observe each sphere like an **inspector** and himself be observed;

he will cause him to make a tour of inspection of the ranks, from that of the corporal to the highest, and will also allow him to be seen.

Then he will receive him into his presence and **honouring him with conversation** and conferring on him a decoration and a **decree**, will send him back whence he came in an instant.

The following point must be noted in this comparison: **if the king is not in any way powerless** and if he has spiritual power in the same way that he has material power, he will not appoint persons like the general, field marshal and lieutenant as his representatives but will himself be present everywhere in person.

Mesela, Hazret-i Musa aleyhisselâmın makamı olan sema dairesinde en ziyade **hüküm-ferma**, Hazret-i Musa aleyhisselâmın mazhar olduğu "**Mütekellim**" unvanıdır ve hâkeza...

İşte Zat-ı Ahmediye aleyhissalâtü vesselâm, çünkü **ism-i a'zam**a mazhardır ve nübüvveti umumîdir ve bütün esmaya mazhardır, elbette bütün **devair-i rububiyetle** alâkadardır.

Elbette o dairelerde makam sahibi olan enbiyalarla görüşmek ve umum tabakattan geçmek, **hakikat-i mi'râcî iktiza ediyör**.

İkinci Temsil:

Nasıl ki bir sultanın unvanlarından olan "kumandan-ı a'zam" unvanı, devair-i askeriye'nin **serasker** dairesi gibi küllî ve geniş daireden tut, tâ **onbaşı** dairesi gibi cüz'î ve hususi her bir dairede bir zuhuru, bir cilvesi vardır.

Mesela bir **nefer**; o kumandanlık unvan-ı a'zamının numunesini onbaşı şahsında görür, ona bakar, ondan emir alır.

O nefer onbaşı olduğunda; **çavuş** dairesindeki kumandanlık dairesi nazarına çarpar, ona bakar.

Sonra çavuş olsa o vakit kumandanlık numunesini ve cilvesini **mülazım** dairesinde görür.

O makamda ona mahsus bir iskemle bulunur ve hâkeza...

Yüzbaşı, **binbaşı**, ferik, **müşir** dairelerinden her birinde, dairelerin büyük ve küçüklüğü nisbetinde o kumandanlık unvanını görür.

Şimdi bir neferi o kumandan-ı a'zam, **bütün devair-i askeriye taalluk edecek bir vazife** ile tanzif etmek istese, bir **müfettiş** gibi her devairi görüp ve görünecek bir makam vermek istese

elbette o kumandan-ı a'zam, o neferi onbaşı dairesinden tut tâ daire-i a'zamına kadar birer birer gezdirecek; tâ görsün, görülsün.

Sonra huzuruna kabul edip **sohbetine müşerref ederek**, nişan ve **ferman** verip taltif ederek, tâ geldiği yere kadar bir anda gönderir.

Şu temsilde bir noktayı nazara almak lâzım ki **padişah eğer âciz olmazsa**, surî olduğu gibi manevî cihetinde de iktidarı olsa o vakit ferik, müşir, mülazım gibi eşhası tevkil etmez. Bizzat her yerde bulunur.

He will give his orders directly, merely from behind certain veils and individuals, themselves of rank.

In fact, there are narrations relating that **certain kings who were saints of the highest level** executed their affairs in many spheres in the form of different individuals.

As far as the truth we looked at in this comparison is concerned, since the Commander-in-Chief was in no way impotent, the order and command came directly from him in every sphere. Affairs were executed through his command, **will**, and power.

Like this comparison, the commands and authoritative functions of **the Sovereign of Pre-Eternity and Post-Eternity, Who is the Ruler of the heavens and the earth, Owner of the command of "Be!" and it is**, {6. See, Qur'an, 36:82, etc.} **and the Absolute Commander, are in force in all the levels of creatures and are conformed to with perfect obedience and order.**

Yalnız bazı perdeler altında ve makam sahibi eşhasın arkasında, doğrudan doğruya emri o verir.

Bazı veliyy-i kâmil olan padişahlar, çok dairelerde bazı eşhas suretinde icraatını yaptığı rivayet edilir.

Şu temsil ile baktığımız hakikat ise acz, onun içinde olmadığı için doğrudan doğruya her bir dairede emir ve hüküm kumandan-ı a'zamdan geliyor. Onun emriyle, **irade**siyle, kuvvetiyledir.

İşte şu temsil gibi **Hâkim-i arz ve semavat, "Emr-i kün feyekûn"**'e mâlik Âmir-i Mutlak olan Sultan-ı Ezelî ve Ebedî, tabakat-ı mahlukatında cereyan eden ve kemal-i itaat ve intizam ile imtisal olunan, evamir ve kumandanlığının şuunatı

www.risaleglobal.com

Each appears as a **sphere of dominicality**, a **level of rulership** in the levels of creatures and classes of beings, *which stretch from particles to the planets and from flies to the heavens, and which, great and small, particular and universal, are all different but are such that they look one to the other.*

Now, the way **to understand the exalted aims and mighty results of the entire universe** and **to see all the different duties of worship of all its levels**; and, **through observing the sovereignty of dominicality of the One of Grandeur and the splendour of His rule**, to understand what is pleasing to Him; and to be the herald of His sovereignty, is to make a journey through all those levels and spheres

until the Sublime Throne, **which is the title of the greatest sphere**, is reached; until The distance of two bow-lengths. It is to meet there with **the All-Glorious and Beauteous One**. And this journey is the reality of the Ascension.

Like ordinary human beings travel in the mind with the speed of imagination, and **saints journey in the heart with the speed of lightning**, like angels, which are luminous bodies, circulate with the speed of spirit from the Throne to the earth and from the earth to the Throne; and like the people of Paradise will rise to Paradise from the resurrection with the speed of Buraq through a distance greater than five hundred years; {[*]: Bukhari, viii, 147; Ibn Mubarak, al-Zuhd, ii, 122.}

of a certainty **the body of Muhammad** (PBUH) went together with his elevated spirit as far as the Divine Throne. For the body of Muhammad (PBUH) *was the treasury of the faculties of the spirit of Muhammad (PBUH), and the means for the performance of its duties, which is light and has the characteristics of light, is subtler than the hearts of the saints, more insubstantial than the spirits of the dead and the bodies of the angels, and more ethereal than the astral bodies and subtle bodies.*

Now we consider the atheist who is listening. It comes to mind that he would think of saying:

"I do not recognize God and I do not know the Prophet (PBUH), how should I believe in the Ascension?"

To which we would reply as follows.

Since the universe and beings exist, and within them are **acts** and creation;

and since an **orderly** act cannot occur without an author, a meaningful book cannot be without a **scribe**,

and a skilful embroidery be without an **embroiderer**;

the purposeful acts which fill the universe surely have an author, and **the meaningful letters and amazing embroideries which cover the face of the earth and are renewed from season to season have a scribe and an embroiderer.**

*ve zerrattan seyyarata ve sinekten semavata kadar olan tabakat-ı mahlukat ve tavaif-i mevcudatta küçük büyük, cüz'î küllî tabakatı ve taifeleri ayrı ayrı fakat birbirine bakar bir tarzda birer **daire-i rububiyet**, birer **tabaka-i hâkimiyet** görünüyor.*

Şimdi, **bütün kâinattaki maksad-ı ulyâ ve netaic-i uzmayı anlayacak** ve **bütün tabakatın ayrı ayrı vezaif-i ubudiyetlerini görmekle**, **Zat-ı Kibriya'nın saltanat-ı rububiyetini**, **haşmet-i hâkimiyetini müşahade ederek** o zatın marziyatı ne olduğunu anlamak ve onun saltanatına dellâl olmak için alâkülliha o tabakat ve dairelere bir seyr ü sülûk olacaktır.

Tâ **daire-i a'zamiyesinin unvanı olan** arş-ı a'zamına girecek, tâ Kab-ı Kavseyn'e, yani imkân ve vücub ortasında Kab-ı Kavseyn ile işaret olunan makama girecek ve **Zat-ı Celil-i Zülcemal** ile görüşecektir ki şu seyr ü sülûk ise mi'râcın hakikatidir.

Her bir insan aklıyla hayal süratinde seyeranı, **her bir veli kalbiyle berk süratinde cevelanı** ve **cism-i nurani olan her bir melek ruh süratinde arştan ferşe, ferşten arşa deveranı**, ehl-i cennetin insanları, Burak süratinde haşirden beş yüz sene fazla mesafeden cennete çıkmaları olduğu gibi;

*nur ve nur kabiliyetinde ve evliya kalplerinden daha latîf ve emvatın ruhlarından ve melaike cisimlerinden daha hafif ve cesed-i necmî ve beden-i misaliden daha zarîf olan ruh-u Muhammedînin (asm) hadsiz vezaifine medar ve cihazatının mahzeni olan **cism-i Muhammedî** (asm), elbette onun ruh-u âlîsiyle arşa kadar beraber gidecektir.*

Şimdi makam-ı istima'da olan mülhide bakıyoruz. Hatıra geliyor ki: O mülhid kalbinden der:

"Ben Allah'ı tanımıyorum, Peygamberi bilmiyorum, nasıl mi'raca inanacağım?"

Biz de deriz ki:

Madem şu kâinat ve mevcudat var ve içinde **ef'al** ve icad var.

Hem madem **muntazam** bir fiil, fâilsiz olmaz.

Manidar bir kitap, **kâtipsiz** olmaz.

Sanatlı bir nakış, **nakkaşsız** olmaz.

Elbette şu kâinatı dolduran **ef'al-i hakîmanenin bir fâili** ve **yeryüzünün mevsim be-mevsim tazelenen hayret-feza nukuşlarının**, manidar mektubatının bir kâtibi, bir nakkaşı vardır.

And since two **governors** directing the same matter spoils the order in that matter being spoilt;

#592

and since **from a fly's wing to the lamps in the heavens** there is perfect order, there must be only one governor, one ruler.

For the art and wisdom in everything is so wonderful it necessitates that the **Maker** of one thing is powerful over all things, to the extent that He knows every matter.

Since this is so, if He was not One, there would have to be gods to the number of beings.

These would be **both opposed to and similar to one another**, and it would therefore be a hundred thousand times **impossible** for this wonderful order not to be broken.

Furthermore, since as is **self-evidently** apparent, at a command the classes of beings are in motion in a fashion a thousand times more **well-ordered** than an army

-each group, from the stars, sun and moon and their motions to **the flowers of the almond**, displaying the decorations and uniforms **the Pre-Eternal All-Powerful One** has conferred on it, and the motion He has determined, a thousand times more regularly and perfectly than an army-

since this is so, the universe has an **Absolute Ruler** behind the veil of the Unseen to Whose command its beings look and **conform**.

And since **according to the testimony of all the wise matters He carries out** and **splendid works He displays**, the Ruler is an All-Glorious Sovereign;

and since according to the bounties He demonstrates He is a most **Compassionate** Sustainer,

and according to the beautiful examples of His art which He exhibits, He is a Maker Who loves His art;

and since He is an All-Wise Creator Who wishes **to attract** to His works of art **the admiring gazes** of conscious beings through the adornments and skills He demonstrates;

and since it may be understood that He wishes to make known to conscious beings the meaning of the **adornments**, **which astound the mind**, that He displays in **the creation of the world** and to inform them through the wisdom of His dominicality about where creatures come from and where they are going;

most certainly, this **All-Wise Ruler** and All-Knowing Maker wishes to demonstrate His dominicality.

And since he wishes to make Himself known and loved by conscious creatures through the great many **works of benevolence** and mercy and **wonders of art** He displays,

Hem madem bir işte iki **hâkim**in bulunması, o işin intizamını bozuyor.

Hem madem **sinek kanadından tâ semavat kandiline kadar** mükemmel bir intizam var. Öyle ise o hâkim birdir.

(Bir olmazsa) çünkü her şeyde sanat ve hikmet o derece acıdır ki o şeyin **Sânî**'i, her bir şeye muktedir olacak, her bir işi bilecek bir derecede kadîr-i mutlak olmak lâzım gelir.

Öyle ise bir olmazsa, mevcudat adedince ilahların bulunması lâzım gelir.

O ilahlar **hem birbirine zıt hem birbirine misil** olacaklar ve o halde şu acib intizam bozulmamak, yüz bin defa **muhaldir**.

Hem madem şu mevcudatın tabakatı, bir ordudan bin defa daha **muntazam** bir emir ile hareket ettiği **bilbedahe** görünüyor.

Yıldızların, güneş ve kamerin muntazaman hareketlerinden tut, tâ **badem çiçeklerine** kadar her bir taife o kadar muntazam, o kadar mükemmel bir surette **Kadîr-i Ezelî**'nin o taifeye verdiği nişanları, formları, güzel libasları ve tayin ettiği harekâtı, bin defa ordudan daha muntazam bir tarzda izhar ediyor.

Öyle ise şu kâinatın mevcudatı onun emrine bakar ve **imtisal eder**, perde-i gayb arkasında bir **Hâkim-i Mutlak**'ı vardır.

Hem madem o Hâkim, **bütün yaptığı icraat-ı hakîmane şهادetiyle** hem **gösterdiği âsâr-ı haşmetle** bir Sultan-ı Zülcelal'dir.

Hem gösterdiği ihsanat ile gayet **Rahîm** bir Rab'dir.

Hem izhar ettiği güzel sanatlarıyla, sanat-perver ve sanatını çok sever bir **Sânî**'dir.

Hem gösterdiği tezyinat ve merak-âver sanatlarıyla, zîşuurların **nazar-ı istihsan**ını âsârına **celbetmek** isteyen bir Hâlık-ı Hakîm'dir.

Hem **hilkat-i âlemde** gösterdiği **muhayyirü'l-ukûl tezyinat**ın ne demek olduğunu ve mahlukat nereden gelip nereye gideceğini, rububiyetinin hikmetiyle zîşuura bildirmek istediği anlaşıyor.

Elbette bu **Hâkim-i Hakîm** ve **Sânî**-i Alîm, rububiyetini göstermek ister.

Hem madem bu kadar gösterdiği **âsâr-ı lütuf** ve merhamet ve **garaib-i sanat** ile zîşuura kendini tanıttırmak ve sevdirmek ister.

He will surely make known to them by means of a herald what He desires of them and **what those things are that please Him**, and concern them.

Since this is so, He will appoint one of the conscious beings and will proclaim His dominicality through him.

He will honour a herald with **the proximity of His presence** and make him the means of exhibiting the art which He loves.

He will appoint one of them as a teacher in order to inform **other conscious beings** of those exalted aims and to display His perfections.

He will certainly appoint a guide so that the talisman contained in the universe and **the riddle of dominicality** He has concealed within beings will not remain meaningless.

And He will appoint a guide who will teach the purposes contained in **the beauties of art He displays and publishes as a spectacle for all to gaze on** so that they do not remain useless and vain.

#593

Moreover, in order to **announce** the things that please Him to conscious beings, He will raise one of them to a rank above the others, and will inform him of those things and send him to them.

Since reality and wisdom require it to be thus and the one most worthy to perform this duty was the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him),

for he **actually** performed those duties most perfectly,

to which fact the world of Islam which he founded and the light of Islam which he showed are **truthful and just witnesses**;

this necessitates that he should have risen above all the rest of the universe, **surpassed all beings**, and attained to a rank at which he held a universal, elevated, and all-embracing conversation with the Creator of all beings.

Thus, the Ascension expresses this truth as well.

In Short: Since He has formed, arranged, and **adorned** the vast universe in this way for mighty **purposes** and sublime aims such as those mentioned above;

and since among beings mankind exists to see this universal dominicality together with all its **subtleties** and this **supreme Divine sovereignty** together with all its truths;

most certainly that Absolute Ruler will speak with man, He will inform him of His purposes.

Since everyone cannot free themselves from particular, insignificant, and **lowly matters** and rise to the highest and **universal position**, and therefore cannot themselves receive the Ruler's universal address,

Elbette zîşuurlardan arzularını ve onlardaki **marziyatı ne olduğunu**, bir mübellîğ vasıtasıyla bildirecektir.

Öyle ise zîşuurlardan birisini tayin edip onun ile o rububiyetini ilan edecektir.

Ve sevdiği sanatlarını teşhir için bir dellâlı **kurb-u huzur**una müşerref edip teşhire vasıta edecektir.

Ve o ulvi makasidini **sair zîşuurlara** bildirmekle kemalâtını izhar etmek için birisini muallim tayin edecektir.

Ve şu kâinatta dercettiği tılsımı ve şu mevcudatta gizlediği **muamma-i rububiyeti** manasız kalmamak için herhalde bir rehber tayin edecektir.

Ve **gösterdiği ve enzarın temaşasına neşrettiği mehasin-i sanat**, faydasız ve abes kalmamak için onlardaki makasid ders verecek bir rehber tayin edecektir.

Hem marziyatını zîşuurlara **tebliğ etmek** için birisini bütün zîşuurların fevkinde bir makama çıkaracak ve marziyatını ona bildirecek, onlara gönderecektir.

Madem hakikat ve hikmet böyle iktiza ediyor ve şu vezaife en elyak Hazret-i Muhammed aleyhissalâtü vesselâmdir.

Çünkü **bilfiil** en mükemmel bir surette o vazifeleri yapmıştır.

Teşkil ettiği âlem-i İslâm ve gösterdiği nur-u İslâmiyet, bir **şahid-i âdil ve sadıktır**.

Öyle ise o zat, doğrudan doğruya bütün kâinatın fevkine çıkıp, **bütün mevcudattan geçip** bir makama girmek lâzımdır ki bütün mahlukatın Hâlık'ı ile umumî, ulvî, küllî bir sohbet etsin.

İşte mi'rac dahi bu hakikati ifade ediyor.

Elhasıl, madem şu azîm kâinatı mezkûr maksatlar gibi çok azîm **makasid** ve çok büyük gayeler için şu surette teşkil, tertip ve **tezyin etmiştir**.

Hem madem şu mevcudat içinde, şu umumî rububiyeti, bütün **dekaiki** ile; şu **azîm saltanat-ı uluhiyeti**, bütün hakaiki ile görecek insan nev'i vardır.

Elbette o Hâkim-i Mutlak, o insan ile konuşacaktır, makasidini bildirecektir.

Madem her insan cüz'iyetten ve **süfliyetten** tecerrüd edip en yüksek bir **makam-ı küllîye** çıkamıyor. O Hâkim'in küllî hitabına bizzat muhatap olamıyor.

certain **special individuals** from among human beings will be appointed to that duty so that it may be related to in two respects.

First, in order to teach human beings, they must be human beings themselves.

*And in order to be able to receive the address directly, they must be **extremely exalted spiritually**.*

Thus, since among those human beings **the one who made known the purposes of the universe's Maker most perfectly, disclosed the talisman of the universe and solved the riddle of creation, and who heralded the sublimity of the sovereignty of dominicality in the best way** was Muhammad (Peace and blessings be upon him),

certainly, of all human beings he would make a spiritual journey in the form of an Ascension touring the corporeal world;

*he would traverse all the levels to beyond **the intermediate world of the Divine Names, the manifestation of the Divine attributes** and acts, and the levels of beings, all of which are known as **the seventy thousand veils**.*

And the Ascension was this.

Again the following comes to mind:

O listener! You are thinking of asking:

"How should I believe it? What does it mean to traverse a distance of thousands of years to a **Sustainer Who is closer than anything else** and to meet with Him after passing through seventy thousand veils?"

To which we reply as follows:

#594

God Almighty is closer to everything than anything else, but everything is infinitely distant from Him.

For example, if the sun possessed **consciousness** and the power of speech, it would be able to converse with you by means of a mirror held in your hand.

It would have power of disposal over you as it wished.

Indeed, although it would be closer to you than the pupil of your eye, **which is like a mirror**, you would be approximately four thousand years' distance from it and could in no way draw closer to it.

If you progressed and rose to the position of the moon and came to **the point of being face to face** with it, you would still only be able to be a sort of mirror to it.

Similarly, although **the All-Glorious One, Who is the Sun of Pre-Eternity and Post-Eternity**, is closer to everything than anything else, everything is infinitely distant from Him.

Elbette o insanlar içinde bazı **efrad-ı mahsusa**, o vazife ile muvazzaf olacaklar; tâ iki cihetle münasebeti bulunsun.

Hem insan olmalı, tâ insanlara muallim olsun.

*Hem **ruhen gayet ulvi** olmalı ki tâ doğrudan doğruya hitaba mazhar olsun.*

Şimdi madem şu insanlar içinde, **şu kâinat Sâni'inin makasidini en mükemmel bir surette bildiren ve şu kâinat tılsımını keşfeden ve hilkatın muammasını açan ve rububiyetin mehasin-i saltanatına en mükemmel tarzda dellâllik eden** Muhammed aleyhissalâtü vesselâmdır.

Elbette bütün efrad-ı insaniye içinde öyle bir manevî seyr ü sülûku olacaktır ki cismanî âlemde seyr ü seyahat suretinde bir mi'racı olacaktır.

*"Yetmiş bin perde" tabir olunan **berzah-ı esma** ve **tecelli-i sıfât** ve ef'al ve tabakat-ı mevcudatın arkasına kadar kat'-ı meratib edecektir.*

İşte mi'rac budur.

Yine hatıra geliyor ki:

Ey müstemi! Sen kalbinden diyorsun ki:

"Nasıl inanayım, **her şeyden daha yakın bir Rabb'e** binler sene mesafeyi katedip yetmiş bin perdeyi geçtikten sonra O'nunla görüşmek ne demektir?"

Biz de deriz ki:

Cenab-ı Hak her şeye, her şeyden daha yakındır. Fakat her şey, O'ndan nihayetsiz uzaktır.

Nasıl ki güneşin **şuuru** ve konuşması olsa, senin elindeki âyine vasıtasıyla seninle konuşabilir.

İstediği gibi sende tasarruf eder.

Belki **âyine-misal** senin göz bebeğinden sana daha yakın olduğu halde, sen dört bin sene kadar ondan uzaksın, hiçbir cihette ona yanaşamazsın.

Eğer terakki etsen kamer makamına gelip, doğrudan doğruya bir **mukabele noktasına** çıksan ona yalnız bir nevi âyinedarlık edebilirsin.

Öyle de **Şems-i ezel ve ebed olan Zat-ı Zülcelal** her şeye her şeyden daha yakın olduğu halde, her şey O'ndan nihayetsiz uzaktır.

Only one who traverses all beings, rises above particularity and gradually passes through the thousands of veils in the degrees of universality till he approaches a Divine Name **which encompasses all beings**, and then traverses the many degrees beyond it, may be honoured by a sort of Divine proximity.

For example, a private is far inferior in rank to the commander-in-chief.

He looks to his commander through the small sample of his commander's rank he sees in his corporal, at a great distance and beyond many veils, as it were.

To gain true proximity to his rank through his corporate personality, the private has to pass through many **universal degrees** or ranks, like that of lieutenant, captain, and major.

Whereas the commander-in-chief can be present with the private and seeing, *in person as well as in meaning*, through his commands, regulations, view, decree, and knowledge.

Since this truth has been proved decisively in the Sixteenth Word, we deem that sufficient and cut short the discussion here.

Again it comes to mind that you are thinking of asking:

"I deny the existence of the heavens and I do not believe in the angels, so how can I believe in someone travelling in the heavens and meeting with the **angels**?"

Yes, of course, it is difficult to demonstrate something and convince someone like you **over whose eyes a veil has been drawn** and **who sees only what is immediately apparent to them**.

But the truth is so brilliant that even the blind can see it, so we also say what is **unanimously agreed**, that the depths of space are full of matter called '**ether**'.

Subtle energies like light, electricity, and heat point to the existence of some subtle matter which fills space.

For just as fruits clearly demonstrate the existence of the tree that bore them, flowers their flower-bed, shoots their seed-bed, and fishes the sea, the stars also thrust before the mind's eye the necessary existence of their **source**, seed-bed, sea, and flower-bed.

Since there are different **formations** in the world above us and **different** rules are seen to be in force under different conditions, the heavens, which are *the source of those rules, also differ*.

#595

And since just as in man there are immaterial faculties apart from his body, like the mind, heart, spirit, imagination, and memory, certainly in the world, which is the **macroanthropos**, and in the universe, which is the tree of which man is the fruit, there are other worlds apart from **the corporeal world**.

Yalnız bütün mevcudatı katedip, cüz'iyetten çıkıp, külliyyetin meratibinde gitgide binler hicablardan geçip tâ **bütün mevcudata muhit** bir ismine yanaşır, ondan daha ileride çok meratibi kateder. Sonra bir nevi kurbiyete müşerref olur.

Hem mesela bir nefer, kumandan-ı a'zâmın şahs-ı manevîsinden çok uzaktır.

O nefer, kumandanını onbaşılıkta gördüğü küçük bir numune ile gayet uzak bir mesafede, manevî çok perdeler arkasında ona bakar.

Hakiki onun şahs-ı manevîsiyle kurbiyet ise mülazımlık, yüzbaşılık, binbaşılık gibi çok **meratib-i külliye**den geçmek lâzım geliyor.

Halbuki kumandan-ı a'zam; emriyle, kanunuyla, nazarıyla, hükmüyle, ilmiyle *-sureten olduğu gibi manen de kumandan ise-* bizzat zatıyla o neferin yanında bulunur, görür.

Şu hakikat On Altıncı Söz'de gayet kat'î bir surette ispat edildiğinden ona iktifaen burada kısa kesiyoruz.

Yine hatıra gelir ki: Sen kalbinden dersin:

"Ben semavatı inkâr ediyorum, **melaikelere** inanmıyorum. Semavatta birinin gezmesine, melaikelerle görüşmesine nasıl inanayım?"

Evet, senin gibi **aklı gözüne inmiş** ve **gözüne perde çekilmiş** adamlara söz anlatmak ve bir şey göstermek, elbette müşküldür.

Fakat hak o kadar parlaktır ki körler de görebildiği için biz de deriz ki:
Feza-yı ulvî, **bi'l-ittifak** "**esîr**" ile doludur.

Ziya, elektrik, hararet gibi sair seyyalat-ı latîfe, o feza-yı dolduran bir maddenin vücuduna delâlet eder.

Meyveler ağacını, çiçekler çimenlerini, sümbüller tarlalarını, balıklar denizini bilbedahe gösterdiği gibi şu yıldızlar dahi bizzarure **menşelerini**, tarlasını, denizini, çimengâhının vücudunu, aklın gözüne sokuyorlar.

Madem âlem-i ulvide muhtelif **teşkilat** var. **Muhtelif** vaziyetlerde muhtelif ahkâmlar görünüyor. Öyle ise *o ahkâmların menşeleri olan semavat, muhtelif*.

İnsanda cisimden başka nasıl akıl, kalp, ruh, hayal, hâfıza gibi manevî vücudlar da var. Elbette **insan-ı ekber** olan âlemde ve şu insan meyvesinin şeceresi olan kâinatta, **âlem-i cismaniyetten** başka âlemler var.

Moreover, *there are heavens to each world, from the world of the earth to the world of Paradise.*

As far as the angels are concerned, we say this:

on the globe of the earth, which is **medium-sized** among the planets and insignificant and **dense** among the stars, animate and conscious beings, the most valuable and **luminous** among beings, are found in countless numbers.

So surely the stars, which are like **embellished castles** and fine palaces compared to the earth, which is like a dark house, and the skies, which are like the seas of the stars, will be the dwelling-places of angels and spirit beings, which are conscious, animate, extremely numerous, and of **various sorts**.

In my commentary on the Holy Qur'an called *Isharat al-I'jaz* (Signs of Miraculousness), both the existence and plurality of the heavens have been proved conclusively in the section on the verse,
Then He applied His design to the heavens and fashioned them into seven heavens, {Qur'an, 2:29.}

and in the Twenty-Ninth Word we have proved the existence of angels with the finality of two plus two equals four, so considering those to be sufficient we cut short the discussion here.

In Short: *It is required by wisdom and by reason that the heavens are formed of ether, that they are the source of subtle energies like electricity, light, heat, and **gravity**, and that, in accordance with the Hadith, **The heavens are waves held back**,* they are favourable for the motion of stars and planets. It is further required that from majarrat al-sama' ** (the Milky Way) to the closest planet they should consist of seven levels in different states and formations, and that each level, each world, from the world of the earth to the Intermediate Realm and **World of Similitudes**, to the World of the Hereafter, should be a heaven, like a roof.*

[*]: {Tirmidhi, Tafsir Sura al-Hadid, 1; Musnad, ii, 370.}

[**]: {Tabarani, al-Mu'jam al-Kabir, xx, 123; Ibn Hajar, Majma' al-Zawa'id, viii, 135.}

And the following comes to mind:

O atheist! You say:

"Man is only able to ascend to a height of one or two kilometres with a thousand difficulties by means of the **aeroplane**.

{[*]: **This treatise was written in 1928 or '29. [Tr.]}**

How then could someone come and go bodily within a few minutes covering a distance that would normally take thousands of years?"

#596

To which we reply:

Hem âlem-i arzdan, tâ cennet âlemine kadar her bir âlemin birer seması vardır.

Hem melaikeler için deriz ki:

Seyyarat içinde **mutavassıt** ve yıldızlar içinde küçük ve **kesif** olan küre-i arz; mevcudat içinde en kıymetli ve **nurani** olan hayat ve şuur, hesapsız bir surette onda bulunuyorlar.

Elbette karanlıklı bir hane hükmünde olan şu arza nisbeten **müzeyyen kasırlar**, mükemmel saraylar hükmünde olan yıldızlar ve yıldızların denizleri olan gökler; zîşuur ve zîhayat ve pek kesretli ve **muhtelif'l-ecnas** olan melaikeler ve ruhanîlerin meskenleridir.

Pek kat'î bir surette İsharatü'l-İ'caz namındaki tefsirimde

ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهَا سَبْعَ سَمَوَاتٍ

âyetinde, semavatın hem vücudu hem taaddüdü ispat edildiğinden

ve melaikeler hakkında Yirmi Dokuzuncu Söz'de iki kere iki dört eder kat'iyetinde, melaikelerin vücudunu ispat ettiğimizden onlara iktifaen burada kısa kesiyoruz.

Elhasıl, esîrden yapılmış; elektrik, ziya, hararet, **cazibe**

gibi seyyalat-ı latîfenin medarı olmuş ve hadîsde **السَّمَاءُ**

مَوْجٌ مَكْفُوفٌ işaretiyle, seyyarat ve nücumun

harekâtına müsait olmuş ve Samanyolu denilen "Mecerretü's-Sema"dan tâ en yakın seyyareye kadar, muhtelif vaziyet ve teşekkülde yedi tabaka, her bir tabaka âlem-i arzdan, tâ âlem-i berzaha, **âlem-i misale**, tâ âlem-i âhirete kadar birer âlemin damı hükmünde birer semanın bulunması, *hikmeten, aklın iktiza eder*.

Hem hatıra gelir ki:

Ey mühlid! Sen dersin:

"Bin müşkülât ile **tayyare** vasıtasıyla ancak bir iki kilometre yukarıya çıkılabilir.

Nasıl, bir insan cismiyle binler sene mesafeyi birkaç dakika zarfında kateder, gider, gelir?"

Biz de deriz:

According to your science, in its **annual rotation** a heavy body like the earth cuts a distance of **approximately** one hundred and eighty-eight hours in one minute.

In one year it covers a distance of approximately twenty-five thousand years.

Should an **All-Powerful** and **Glorious One**, then, Who causes its regular motion and revolves it like a stone in a **sling** be unable to convey a human being to His Throne?

Should a wisdom that causes the body of the earth, which is extremely heavy, to travel around the sun through a **dominical law known the sun's gravity** like a Mevlevi dervish be unable to raise a human body to the Throne of the All-Merciful One like lightning through **the gravity of that All-Merciful One's mercy** and **the attraction of the Pre-Eternal Sun's love**?

Again it comes to mind that you would say:

"All right, so he could ascend there, but why did he and why should he?"

Would it not have been enough if he had gone just in heart and spirit like **the saints**?"

To which we would reply:

Since the All-Glorious Maker wished to display **His wondrous signs which lie in both the outer aspects of things and in their aspects that look directly to Himself**, and to make the workshops and sources of the universe spectacles to be gazed upon, and to point out **the results of man's actions in the hereafter**,

it was necessary to take together with his heart and spirit as far as His Throne Muhammad's (PBUH) eyes, which were like **the key to the world of visible objects**, and his ears, **which perceived the signs in the world of sound**.

Furthermore, **it is required by wisdom and reason that** the All-Glorious Maker should have taken as far as His Throne **his blessed body**, *which was like the machine of his spirit comprising different members and components, by means of which be performed his duties.*

Just as in Paradise Divine wisdom makes the body accompany the spirit,

because *it is the body that is the means by which the duties of worship are performed and the means of innumerable pleasures and pains,*

so did his blessed body accompany his spirit.

Since the body goes to Paradise together with the spirit,

it is pure wisdom that He should have made the blessed body of Muhammad (PBUH) accompany his self, which **ascended to the Lote-tree of the farthest limit**, *which is the trunk of the home of Paradise.*

Again it comes to mind that you would say:

Arz gibi ağır bir cisim, fenninizce **hareket-i seneviyesiyle** bir dakikada **takriben** yüz seksen sekiz saat mesafeyi keser.

Takriben yirmi beş bin senelik mesafeyi, bir senede katediyor.

Acaba, şu muntazam harekâtı ona yaptıran ve bir **sapan** taşı gibi döndüren bir **Kadîr-i Zülcelal**; bir insanı, arşa getiremez mi?

Şemsin cazibesi denilen bir kanun-u Rabbanî ile Mevlevî gibi etrafında pek ağır olan cism-i arzı gezdiren bir hikmet, **cazibe-i rahmet-i Rahman** ile ve **incizab-ı muhabbet-i Şems-i Ezel** ile bir cism-i insanı berk gibi arş-ı Rahman'a çıkaramaz mı?

Yine hatıra gelir ki: Diyorsun:

"Haydi çıkabilir, niçin çıkmış? Ne lüzumu var?"

Veliler gibi ruh ve kalbi ile gitse yeter."

Biz de deriz ki:

Madem Sâni'-i Zülcelal, **mülk ve melekûtundaki âyât-ı acibesini** göstermek ve şu âlemin tezgâh ve menbalarını temaşa ettirmek ve **a'mal-i beşeriye'nin netaic-i uhreviyesini** irae etmek istemiş.

Elbette **âlem-i mubsratın anahtarını** hükmünde olan gözünü ve **mesmuat âlemindeki âyâtı temaşa eden** kulağını, arşa kadar beraber alması lâzım geldiği gibi;

ruhunun hadsiz vezaife medar olan âlât ve cihazatının makinesi hükmünde olan cism-i mübareğini dahi tâ arşa kadar beraber alması **mukteza-yı akıl ve hikmettir.**

Nasıl ki cennette, hikmet-i İlahiye cismi ruha arkadaş ediyor.

Çünkü **pek çok vezaif-i ubudiyete ve hadsiz lezaiz ve âlâma medar olan cesettir.**

Elbette o cesed-i mübarek, ruha arkadaş olacaktır.

Madem cennete cisim, ruh ile beraber gider.

Elbette *cennetü'l-me'va gövdesi olan Sidretü'l-münteha*'ya **urûc** eden Zat-ı Ahmediye (asm) ile cesed-i mübareğini refakat ettirmesi, ayn-ı hikmettir.

Yine hatıra gelir ki: Dersin:

"According to rational criteria is it not impossible to traverse a distance of thousands of years in several minutes?"

To which we would reply:

The motion in the different works of [the All-Glorious Maker](#)'s art varies to the utmost degree.

For example, it is well-known how [different](#) are the speeds of light, electricity, spirit, and imagination, and that of sound.

And, as has been established by science, the speeds of the motion of different [planets](#) are so different that it astounds the mind.

#597

How then should the motion [at the speed of spirit](#) of his subtle body, which followed his exalted spirit during the Ascension, seem contrary to reason?

Furthermore, it sometimes happens that on sleeping for ten minutes you are subject to a year's-worth of different [states](#).

And even, if the words spoken and heard during a dream lasting one minute were collected together, for them to be spoken and heard in the waking world, a day or even longer, would be necessary.

That means [a single period of time](#) is relative; it may seem like one day to one person and like a year to another.

Consider the meaning of this by means of a comparison. Let us imagine a clock which measures the speed of the movement displayed by man, [cannon-balls](#), sound, light, electricity, spirit, and imagination. The clock has ten hands.

One shows the hours while another counts the minutes in a sphere sixty times greater.

Another hand counts the seconds in a sphere sixty times greater than the previous one, and yet others each count regularly decreasing fractions to a tenth of a second in vast spheres that regularly increase sixty times.

Let us suppose the circles described by the hand counting hours was the size of our clock, so that of the hand counting [tenths of a second](#) would have to be the size of [the annual orbit of the earth](#), or even larger.

Now, let us suppose there are two people. One of them is as though mounted on [the hour-hand](#) and observes according to its motion while the other is on the hand counting tenths of a second.

There will be an enormous difference, as great as the relation between our clock and the annual orbit of the earth, as regards the things observed by these two individuals in the same period of time.

"Birkaç dakikada binler sene mesafeyi katetmek, aklen muhaldir?"

Biz de deriz ki:

[Sânî-i Zülcelal](#)'in sanatında harekât, nihayet derecede muhtelifir.

Mesela, savtın süratiyle; ziya, elektrik, ruh, hayal süratleri ne kadar [mütefavit](#) olduğu malûm.

[Seyyaratın](#) dahi fennen harekâtı o kadar muhtelifir ki akıl hayrettedir.

Acaba latîf cismi, urûcda süratli olan ulvi ruhuna tabi olmuş; [ruh süratinde](#) hareketi nasıl akla muhalif görünür?

Hem on dakika yatsan bazı olur ki bir sene kadar [hâlâta](#) maruz olursun.

Hattâ bir dakikada insan gördüğü rüyayı, onun içinde işittiği sözleri, söylediği kelimatı toplansa uyanık âleminde bir gün, belki daha fazla zaman lâzımdır.

Demek oluyor ki [bir zaman-ı vâhid](#), iki şahsa nisbeten, birisine bir gün, birisine de bir sene hükmüne geçer.

Şu manaya bir temsil ile bak ki: İnsanın hareketinden, [güllen](#)in hareketinden, savttan, ziyadan, elektrikten, ruhtan, hayalden tezahür eden sürat-i harekâtta bir mikyas olmak için şöyle bir saat farz ediyoruz ki o saatte on iğne var.

Birisi, saatleri gösterir. Biri de ondan altmış defa daha geniş bir dairede dakikayı sayar.

Birisi, altmış defa daha geniş bir daire içinde saniyeleri; diğeri, yine altmış defa daha geniş bir dairede sâliseleri ve hâkeza râbîaları, hâmiseleri, sâdisse, sâbia, sâmine, tâsia, tâ âşireleri sayacak gayet muntazam azîm bir dairede birer ibre farz ediyoruz.

Faraza saati sayan ibrenin dairesi, küçük saatimiz kadar olsa herhalde [âşireleri](#) sayan ibrenin dairesi, [arzın medar-ı senevîsi](#) kadar, belki daha fazla olmak lâzım gelir.

Şimdi iki şahıs farz ediyoruz: Biri, [saati sayan ibreye](#) binmiş gibi o ibrenin harekâtına göre temaşa ediyor. Diğeri, âşireleri sayan ibreye binmiş.

Bu iki şahsın bir zaman-ı vâhidde müşahede ettikleri eşya, saatimizle arzın medar-ı senevîsi nisbeti gibi meşhudatça pek çok farkları vardır.

Thus, *since time is like a hue, shade, or ribbon of motion, a rule that is in force in motion is also in force in time.*

And so, although the things we observe in the period of one hour would be equalled in amount by the conscious individual mounted on the hour-hand of the clock,

like the one mounted on the hand counting tenths of a second, God's Noble Messenger (Peace and blessings be upon him) mounted **Buraq of Divine Assistance** and in the same space of time, in that specified hour, **like lightning** traversed the entire **sphere of contingency**,

saw the wonders of *the outer aspects of things* and *the aspects which look to their Creator*, ascended to the point of **the sphere of necessity**, was honoured with Divine conversation and favoured with **the vision of Divine beauty**, received his decree, and returned to his duty. It was possible for this to happen, and it did happen.

And again it comes to mind that you would say:"

Yes, so it could happen, it is possible. But everything possible does not occur, does it? Is there anything else similar to this so that it can be accepted?

How can the **occurrence** of something to which there are no similar cases be posited through only **probability**?"

#598

To which we would reply:

There are so many similar cases to it that they cannot be enumerated.

For example, **anyone who possesses sight** can ascend with his eyes from the ground to the planet Neptune in a second.

Anyone who has knowledge can mount the laws of astronomy with his intellect and travel beyond the stars in a minute.

Anyone who has belief can, by mounting his thought on the action and pillars of the obligatory prayers, through a sort of Ascension, leave the universe behind and go as far as the Divine presence.

Anyone who sees with his heart and any saint of perfection can, through his **spiritual journeying**, traverse in forty days the Divine Throne and the sphere of the Divine Names and attributes.

And certain persons, even, like Shaykh Geylani and Imam-i Rabbani, truthfully recorded their **spiritual ascensions** as far as the Throne, which lasted a minute.

Furthermore, there is the coming and going of the angels, **which are luminous bodies**, from the Divine Throne to the earth and from the earth to the Throne in a short period of time.

And the people of Paradise ascend to the gardens of Paradise from the plain of resurrection in a short space of time.

İşte zaman, çünkü harekâtın bir rengi, bir levni yahut bir şeridi hükmünde olduğundan, harekâtta **cari olan bir hüküm, zamanda dahi caridir.**

İşte bir saatte meşhudatımız, bir saatin saati sayan ibresine binen zîşuur şahsın meşhudatı kadar olduğu ve hakikat-i ömrü de o kadar olduğu halde;

âşire ibresine binen şahıs gibi aynı zamanda, o muayyen saatte Resul-i Ekrem aleyhissalâtu vesselâm, **burak-ı tevfik-i İlahîye** biner; **berk gibi** bütün **daire-i mümkinatı** katedip,

acayib-i mülk ve melekûtu görüp, **daire-i vücut** noktasına çıkıp, sohbeta müşerref olup, **rû'yet-i cemal-i İlahîye** mazhar olarak, fermanı alıp vazifesine dönebilir ve dönmüş ve öyledir.

Yine hatıra gelir ki: Dersiniz:

"Evet olabilir, mümkündür. Fakat her mümkün vaki olmuyor.

Bunun emsali var mı ki kabul edilsin?

Emsali olmayan bir şeyin, yalnız **imkânı** ile **vukuuna** nasıl hükmedilebilir?"

Biz de deriz ki:

Emsali o kadar çoktur ki hesaba gelmez.

Mesela, her **zînazâr** gözüyle yerden tâ Neptün seyyaresine kadar bir saniyede çıkar.

Her **zîilim** aklıyla kozmoğrafya kanunlarına binip yıldızların tâ arkasına bir dakikada gider.

Her **zîiman**, namazın ef'al ve erkânına fikrini bindirip, bir nevi mi'rac ile kâinatı arkasına atıp huzura kadar gider.

Her zîkalb ve kâmil veli, **seyr ü sülûk** ile arştan ve daire-i esma ve sıfâttan kırk günde geçebilir.

Hattâ Şeyh-i Geylanî, İmam-ı Rabbanî gibi bazı zatların ihbarat-ı sadıkları ile bir dakikada arşa kadar **urûc-u ruhanîleri** oluyor.

Hem **ecsam-ı nurani olan** melaiikelerin arştan ferşe, ferşten arşa kısa bir zamanda gitmeleri ve gelmeleri vardır.

Hem ehl-i cennet, mahşerden cennet bağlarına kısa bir zamanda urûc ediyorlar.

Of course, this many examples demonstrate that it is pure wisdom, completely rational, and an occurrence about which there can be no doubt that the person of Muhammad (PBUH), who is the Lord of all the saints, the leader of all the believers, the head of the people of Paradise, and is accepted by all the angels, should have had an ascension which was the means of spiritual journeying, and that it should have been in a form appropriate to his rank.

Third Principle

What was the wisdom and purpose of the Ascension?

The Answer:

The wisdom of the Ascension is so exalted that **human thought** cannot comprehend it.

It is so profound that human thought cannot reach it, and so **subtle** and fine that the intellect cannot see it by itself.

But even if the reality of the instances of wisdom in the Ascension cannot be comprehended, their existence may be made known through certain indications. For example, as follows:

In order to demonstrate the light of His unity and the manifestation of His oneness in these levels of multiplicity, the Creator of the universe chose an eminent individual to represent all creatures, and took him by means of an Ascension that was like a **link from the furthest levels of multiplicity to the source of unity**.

There, addressing him as representing all conscious beings, He explained to him the **Divine purposes** and made them known through him,

and observed through his gaze the beauty of His art and perfection of His dominicality **in the mirrors of His creatures**, and caused him to observe them.

#599

Moreover, according to the testimony of His works, the Maker of the world possesses infinite **beauty** and **perfection**.

The two of them, both beauty and perfection, are loved for themselves.

Since this is so, the Possessor of that beauty and perfection has an infinite love for them,

and His infinite love is manifested in many different ways in His works of art.

He loves His works of art because He sees His beauty and perfection within them.

The most lovable and elevated among the works of art are animate beings.

Elbette bu kadar numuneler gösteriyorlar ki bütün evliyaların sultanı, umum mü'minlerin imamı, umum ehl-i cennetin reisi ve umum melaikenin makbulü olan Zat-ı Ahmediye'nin (asm) seyr ü sülûkuna medar bir mi'racı bulunması ve onun makamına münasip bir surette olması, ayn-ı hikmettir ve gayet makuldür ve şüphesiz vakidir.

Üçüncü Esas

Hikmet-i mi'rac nedir?

Elcevap:

Mi'racın hikmeti o kadar yüksektir ki **fikr-i beşer** ulaşamıyor.

O kadar derindir ki ona yetişemiyor.

O kadar incedir ve **latîf** ki akıl kendi başıyla göremiyor.

Fakat bazı işaretlerle, hakikatleri bilinmezse de vücudları bildirilebilir. Şöyle ki:

Şu kâinatın Hâlîk'ı, şu kesret tabakatında nur-u vahdetini ve tecelli-i ehadiyetini göstermek için **kesret tabakatının müntehasından tâ mebde-i vahdete** bir **hayt-ı ittisal** suretinde bir mi'rac ile

bir ferd-i mümtazı, bütün mahlukat hesabına, kendine muhatap ittihaz ederek, bütün zışuur namına, **makasid-i İlâhiyesini** ona anlatmak ve onunla bildirmek

ve onun nazarı ile **âyine-i mahlukatında** cemal-i sanatını, kemal-i rububiyetini müşahede etmek ve ettirmektir.

Hem Sâni-i âlem'in, âsârın şهادetiyle nihayetsiz **cemal** ve **kemali** vardır.

Cemal hem kemal, ikisi de mahbub-u lizatihîdirler. Yani bizzat sevilirler.

Öyle ise o cemal ve kemal sahibinin cemal ve kemaline nihayetsiz bir muhabbeti vardır.

O nihayetsiz muhabbeti, masnuatında çok tarzlarda tezahür ediyor.

Masnuatını sever çünkü masnuatının içinde cemalini, kemalini görür.

Masnuat içinde en sevimli ve en âlî, zîhayattır.

The most lovable and elevated among animate beings are conscious beings.

And by reason of their comprehensiveness, the most lovable among conscious beings are to be found among human beings.

The most lovable individual among human beings is the one who has most fully developed his potentiality and displayed the samples within it of the perfections manifested in all creatures and spread among them.

Thus, in order to see at one point and in one mirror all the varieties of His love spread through all creatures and to display, through the mystery of His oneness, all the varieties of His beauty, the Maker of beings will take a person who is at the degree of being a luminous fruit of the tree of creation and whose heart is like a seed containing the essential truths of that tree, and will demonstrate the belovedness of that individual, who represents the universe, **through an Ascension that is like a thread linking the seed, which is the origin, with the fruit, which is the end.**

He will draw him to His presence and honour him with the beauty of the vision of Himself. And, in order to cause him to spread that sacred state to others, He will favour him with His Word and entrust him with His Decree.

In order to look at this exalted wisdom, we shall observe it through the telescope of two comparisons.

First Comparison

As is explained in detail in the story-comparison in the Eleventh Word, there was an illustrious king who had vast treasures and in those treasures many varieties of jewels were to be found. He had much skill in strange crafts, comprehensive knowledge of innumerable curious arts, and erudition and learning in numberless wondrous sciences.

In accordance with the mystery that every possessor of beauty and perfection wants both to see and display his beauty and perfection,

of course that skilful king wished to open an exhibition and to set up displays within it in order to reveal to the people the splendour of his sovereignty so they might gaze on it, and to manifest both the glitter of his wealth and the wonders of his art and the marvels of his knowledge.

In this way he might observe his own transcendent beauty and perfection in two respects.

The first was so that he himself might see with his own eyes, which were cognizant of reality,

while **the other** was so that he might look through the gaze of others.

As a consequence of this wisdom, he began to build a huge and splendid palace.

Zihayatlar içinde en sevimli ve âli, zîşuurdur.

Ve zîşuurun içinde câmiiyet itibarıyla en sevimli, insanlar içinde bulunur.

İnsanlar içinde istidadı tamamıyla inkişaf eden, bütün masnuatta münteşir ve mütecelli kemalâtın numunelerini gösteren fert, en sevimlidir.

İşte Sâni'-i mevcudat, bütün mevcudatta intişar eden tecelli-i muhabbetin bütün envaını bir noktada, bir âyinede görmek ve bütün enva-ı cemalini, ehadiyet sırrıyla göstermek için; şecere-i hilkatten bir meyve-i münevver derecesinde ve kalbi, o şecerenin hakaik-i esasiyesini istiaab edecek bir çekirdek hükmünde olan bir zatı, o mebde-i evvel olan çekirdekten, tâ münteha olan meyveye kadar bir hayt-ı ittisal hükmünde olan bir mi'rac ile o ferdin kâinat namına mahbubiyetini göstermek

ve huzuruna celbetmek ve rü'yet-i cemaline müşerref etmek ve ondaki halet-i kudsiyeyi başkasına sirayet ettirmek için kelâmıyla taltif edip fermanıyla tavzif etmektir.

Şimdi şu hikmet-i âliyyeye bakmak için iki temsil dürbünüyle tarassud edeceğiz.

Birinci temsil

On Birinci Söz'ün hikâye-i temsiliyesinde tafsilen beyan edildiği gibi nasıl ki bir sultan-ı zîşanın, pek çok hazineleri ve o hazinelerde pek çok cevahirlerin envaı bulunsa hem sanayi-i garibede çok mahareti olsa ve hesapsız fûnun-u acibeye marifeti, ihatası bulunsa, nihayetsiz ulûm-u bedîaya ilim ve ıtlıaı olsa;

her cemal ve kemal sahibi, kendi cemal ve kemalini görüp ve göstermek istemesi sırrınca

elbette o sultan-ı zîfûnun dahi bir meşher açmak ister ki içinde sergiler dizsin, tâ nâsın enzarına saltanatının haşmetini hem servetinin şaşaasını hem kendi sanatının hârikalarını hem kendi marifetinin garibelerini izhar edip gösterson;

tâ cemal ve kemal-i manevîsini iki vecihle müşahede etsin.

Bir vechi: Bizzat nazar-ı dekaik-aşinasıyla görsün.

Diğeri: Gayrın nazarıyla baksın.

Ve şu hikmete binaen elbette cesîm, muhteşem, geniş bir saray yapmaya başlar.

It was magnificently divided into apartments and mansions.

He adorned it with every sort of **bejewelled** treasure from his coffers, and decorated it with the finest and most gorgeous arts of his own **handiwork**.

He ordered it with the greatest refinements of his knowledge and science,

and decked it out and completed it with **the miraculous works** of his learning.

Next, he spread tables with varieties of bounties and the most delicious of foods worthy for each group and prepared a **general banquet**.

Then, in order to display his perfections to his subjects, he invited them to the banquet and to behold the perfections.

Then he appointed one of them as the **highest ranking general**, invited him up from the lower levels and mansions to tour sphere after sphere in the levels rising one after the other.

Showing him the successive machinery and workshops of his wonderful art and **the storehouses for the produce** coming from below, he brought him to his own **particular sphere** and private apartment.

There, he honoured him through showing him the blessed person who was the source of all those perfections and taking him into his presence.

He informed him of the true nature of the palace and of his own perfections.

He appointed him as guide to the other spectators and sent him back. He was to describe to the people the palace's maker by means of its **contents**, **inscriptions**, and wonders,

and inform those who entered the palace of **the allusive meanings** of the inscriptions within it, what the works of art signified, and what the harmonious and well-proportioned inscriptions and works of art in its **interior** were, and how they pointed to the perfections and skills of the palace's owner.

He was also to teach them **the correct behaviour** and formalities in viewing the exhibition and describe the protocol and ceremonies which were in accordance with the pleasure and desires of **the learned and skilful king**, who did not appear.

In exactly the same way, **And God's is the highest similitude**, the All-Glorious Maker, Who is the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity, desired to behold and display His infinite perfections and boundless beauty.

So He made this world in such a fashion that every being utters His perfections with numerous tongues and points to His beauty with many signs.

Şahane bir surette dairelere, menzillere taksim eder.

Hazinelerinin türlü türlü **murassaatı**yla süslendirip kendi **dest-i sanatının** en güzel, en latif sanatlarıyla ziynetlendirir.

Fünun ve hikmetinin en incelikleriyle tanzim eder.

Ve ulûmunun **âsâr-ı mu'cizekâraneleri**yle donatır, tekmil eder.

Sonra nimetlerinin çeşitleriyle, taamlarının lezzetleriyle, her taifeye lâıyk sofraları serer. Bir **ziyafet-i âimme** ihzar eder.

Sonra raiyetine kendi kemalâtını göstermek için onları seyre ve ziyafete davet eder.

Sonra birisini **yaver-i ekrem** yapar, aşağıki tabakat ve menzillerden yukarıya davet eder; daireden daireye, üst üstteki tabakalarda gezdirir.

O acib sanatının makinelerini ve tezgâhlarını ve aşağıdan gelen **mahsulâtın mahzenlerini** göstere göstere, tâ **daire-i hususiyesine** kadar getirir.

Bütün o kemalâtının madeni olan mübarek zatını ona göstermekle ve huzuruyla onu müşerref eder.

Kasrın hakaikini ve kendi kemalâtını ona bildirir.

Seyircilere rehber tayin eder, gönderir. Tâ o sarayın sâni'ini, o sarayın **müştemilatı**yla, **nukuşu**yla, acayibiyle, ahaliye tarif etsin.

Ve sarayın nakışlarındaki **rumuzunu** bildirip ve içindeki sanatlarının işaretlerini öğretip, **derûnundaki** manzum murassalar ve mevzun nukuş nedir ve saray sahibinin kemalâtını ve hünelerlerini nasıl gösterirler, o saraya girenlere tarif etsin

ve girmenin **âdabını** ve seyrin merasimini bildirip ve görünmeyen **sultan-ı zîfünun ve zîşuuna** karşı, marziyatı ve arzuları daireinde teşrifat merasimini tarif etsin.

Aynen öyle de **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** ezel ebed Sultanı olan **Sâni-i Zülcelal**, nihayetsiz kemalâtını ve nihayetsiz cemalini görmek ve göstermek istemiştir ki

şu âlem sarayını öyle bir tarzda yapmıştır ki her bir mevcud, pek çok dillerle onun kemalâtını zikreder. Pek çok işaretlerle cemalini gösterir.

The universe shows through all its beings the many hidden immaterial treasures in all of His Most Beautiful Names and the many veiled subtleties in all of His sacred titles.

And it shows this in such a way that, although since the time of Adam, all sciences together with all of their laws have studied this book of the universe,

only a tiny proportion of the book's meanings and signs, which state and point to the Divine Names and perfections, have been read.

Thus, the wisdom of the All-Glorious One of Beauty, the All-Beauteous One of Glory, the Maker possessing Perfection, Who opens the palace of the world as though it was an exhibition in order to see and display His own transcendent beauty and perfections, requires that

Esma-i hüsnasının her bir isminde ne kadar gizli manevî defineler ve her bir unvan-ı mukaddesinde ne kadar mahfî letaif bulunduğunu, şu kâinat bütün mevcudatıyla gösterir.

Ve öyle bir tarzda gösterir ki bütün fünün, bütün desatiriyle şu kitab-ı kâinatı, zaman-ı Âdem'den beri mütalaa ediyor.

Halbuki o kitap, esma ve kemalât-ı İlâhiyeye dair ifade ettiği manaların ve gösterdiği âyetlerin öşr-i mi'şarını daha okuyamamış.

İşte şöyle bir saray-ı âlemi, kendi kemalât ve cemal-i manevîsini görmek ve göstermek için bir meşher hükmünde açan Celil-i Zülcemal, Cemil-i Zülcelal, Sâni'-i Zülkemaal'in hikmeti iktiza ediyor ki

www.risaleglobal.com

He should inform someone of the meaning of the palace's signs so that they do not remain **vain** and **without benefit** for **conscious beings** on the earth.

His wisdom requires that He should cause one of them to travel in **the higher worlds**, *which are the sources of the wonders in the palace and are the treasures of their results*,

that He should elevate him above all others, honour him with His close presence

and cause him to tour the worlds of the hereafter, and entrust him with numerous duties, such as teacher to all His servants, **herald of the sovereignty of His dominicality**, announcer of those things pleasing to Himself, and **expounder of the signs of creation in the palace of the world**;

that He should mark out his **pre-eminence** by conferring on him the decorations of miracles,

and should make known through a decree like the Qur'an that that person is the truthful personal interpreter of the All-Glorious One.

Thus, by way of example, we have demonstrated through the telescope of this comparison one or two of the many instances of wisdom in the Ascension. Others may be thought of in the same way.

Second Comparison:

If a knowledgeable and skilful person was to compose and write a miraculous book,

and on all the book's pages were as many truths as would fill a hundred books,

and in all its lines as many **subtle meanings** as would fill a hundred pages,

and in all its words as many truths as would fill a hundred lines,

and in all its letters as many meanings as would fill a hundred words,

and if all the meanings and truths of the book were to look to and point to the transcendent perfections of its **miracle-displaying writer**,

he most certainly would not leave such an inexhaustible treasury closed and thus worthless.

He would surely teach it to others **so that** such a valuable book would not remain meaningless and vain,

and his own hidden perfections would become apparent and find their perfection, and his transcendent beauty be seen; and so that he too should be pleased, and that he should make himself loved.

şu âlem-i arzdeki **zîşuurlara** nisbeten **abes** ve **faydasız** olmamak için o sarayın âyetlerinin manasını birisine bildirsin.

O saraydaki *acayibin menbalarını ve netaicinin mahzenleri olan* **avâlim-i ulviye**de birisini gezdirsin.

Ve bütün onların fevkine çıkarsın ve kurb-u huzuruna müşerref etsin

ve âhîret âlemlerinde gezdirsin, umum ibadına bir muallim ve **saltanat-ı rububiyetine bir dellâl** ve marziyat-ı İlahiyesine bir mübellîğ ve **saray-ı âlemindeki âyât-ı tekviniyesine bir müfessir** gibi çok vazifeler ile tavzif etsin.

Mu'cizat nişanlarıyla **imtiyaz**ını gösterebilirsin.

Kur'an gibi bir ferman ile o şahsı, Zat-ı Zülcelal'in has ve sadık bir tercümanı olduğunu bildirsin.

İşte mi'racın pek çok hikmetlerinden şu temsil dürbünüyle bir ikisini numune olarak gösterdik. Sairlerini kıyas edebilirsin.

İkinci Temsil:

Nasıl ki bir zat-ı zîfünun, mu'ciz-nüma bir kitabı telif edip yazsa;

öyle bir kitap ki her sahifesinde yüz kitap kadar hakaik,

her satırında yüz sahife kadar **latîf manalar**,

her bir kelimesinde yüz satır kadar hakikatler,

her harfinde yüz kelime kadar manalar bulunsa

bütün o kitabın maânî ve hakaikleri, o **kâtib-i mu'ciz-nüma**nın kemalât-ı manevîyesine baksa, işaret etse

elbette öyle bitmez bir hazineyi kapalı bırakıp **abes** etmez.

Her halde o kitabı, bazılara ders verecek. **Tâ** o kıymetli kitap, manasız kalıp beyhude olmasın.

Onun gizli kemalâtı zahir olup kemalini bulsun ve cema-i manevîsi görünsün. O da sevinsin ve sevdirdirsin.

Moreover, he would cause someone to go through that wonderful book from the first page to the last and teach him **all its meanings and truths** so that the person would then teach them to others.

In exactly the same way, in order to display His perfections, His beauty, and the truths of His Names, **the Pre-Eternal Inscríber** has written the universe in such a way that all beings set forth and state His infinite perfections, Names, and attributes together with their innumerable facets and aspects.

Of course, if a book's meaning remains unknown, its value is reduced to nothing.

However, a book like the universe, **every word of which contains thousands of meanings**, cannot lose its value or be made to do so.

Since this is so, the book's Writer will certainly make it known and explain a part of it to each group **according to their capacity**.

He will instruct in all the contents of the book the individual who has the most extensive and comprehensive view, the most universal consciousness, and the greatest ability.

#602

Wisdom requires that He should take the individual on a lofty journey in order to teach him all the contents of such a book and its universal truths.

That is, He should cause him to travel from the furthest extreme of the levels of multiplicity, which is the first page, to the sphere of Divine oneness, which is the final page.

Thus, through this comparison, you can look to an extent at **the exalted instances of wisdom** in the Ascension.

Now, we shall consider the atheist who is listening, and, listening to his heart, we shall learn what state it is in. And so it comes to mind that his heart would say:

"I have begun to believe in it now, but I still do not have a clear understanding of it. I have three more important difficulties.

The First: Why is this **mighty Ascension** special to Muhammad the Arabian (Upon whom be blessings and peace)?

The Second: How is he the seed of the universe? And you say that the universe was created from his Light, and also that he was its farthest and most illumined fruit. What does that mean?

The Third: In your explanations above you say that he made his Ascension in order to rise to the celestial realm and to see the machinery and workshops of the works of art found in the realm of the earth, and the treasures of their results. What does this mean?"

Hem o acib kitabı **bütün maânîsiyle, hakaikiyle** ders verecek birisini, en birinci sahifeden tâ nihayete kadar üstünde ders vere vere geçirecektir.

Aynen öyle de **Nakkaş-ı Ezelî**, şu kâinatı, kemalâtını ve cemalini ve hakaik-i esmasını göstermek için öyle bir tarzda yazmıştır ki bütün mevcudat, hadsiz cihetlerle nihayetsiz kemalâtını ve esma ve sıfâtını bildirir, ifade eder.

Elbette bir kitabın manası bilinmezse hiçe sukut eder.

Bâhusus böyle **her bir harfi, binler manayı tazammun eden** bir kitap, sukut edemez ve ettirilmez.

Öyle ise o kitabı yazan, elbette onu bildirecektir, her taifenin **istidadına göre** bir kısmını anlattıracaktır.

Hem umumunu, en âmm nazarlı, en küllî şuurlu, en mümtaz istidatlı bir ferde ders verecektir.

Öyle bir kitabın umumunu ve küllî hakaikini ders vermek için gayet yüksek bir seyr ü sülûk ettirmek hikmeten lâzımdır.

Yani, birinci sahifesi olan tabakat-ı kesretin en nihayetinden tut, tâ münteha sahifesi olan daire-i ehadiyete kadar bir seyeran ettirmek lâzım geliyor.

İşte şu temsil ile mi'racın **ulvi hikmetlerine** bir derece bakabilirsin.

Şimdi makam-ı istima'da olan mülhide bakıp kalbini dinleyeceğiz, ne hale girdiğini göreceğiz. İşte hatıra geliyor ki: Onun kalbi diyor:

"Ben inanmaya başladım. Fakat iyi anlayamıyorum. Üç mühim müşkülüm daha var.

Birincisi: Şu **Mi'rac-ı Azîm**, ne için Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'a mahsustur?

İkincisi: O zat, nasıl şu kâinatın çekirdeğidir? Dersiniz: Kâinat, onun nurundan halk olunmuş. Hem kâinatın en âhir ve en münevver meyvesidir. Bu ne demektir?

Üçüncüsü: Sâbık beyanatınızda diyorsunuz ki âlem-i ulviye çıkmak; şu âlem-i arziyedeki âsârların makinelerini, tezgâhlarını ve netaicinin mahzenlerini görmek için urûc etmiştir. Ne demektir?"

The Answer to your first difficulty: It has been analysed in detail in the first thirty Words. So here we shall set out a concise list briefly alluding to the perfections of Muhammad (PBUH), to the signs of his prophethood, and to the fact that he was the **most worthy** to make the Ascension. It is as follows.

Firstly: Despite numerous **corruptions** in the texts of Holy Scriptures like the Torah, Gospels, and Psalms, in recent times even, an **exacting scholar** like Husayn Jisri extracted one hundred and fourteen indications of the prophethood of Muhammad (PBUH); these **good tidings** he set forth in his *Risale-i Hamidiye*.

{[*]: *Husayn al-Jisri, al-Risalat al-Hamidiya [Turk. trans. Manastirli Ismail Hakki], Istanbul 1308, 4 vols.; Suyuti, al-Khasa'is al-Kubra, i, 26, 73.*}

Secondly: It has been proved historically that there were many predictions accurately forecasting the **prophethood** of Muhammad (PBUH), like those of the two soothsayers Shiqq and Satih, which, *a while previously to his prophethood*, gave news of it and the fact that he was to be the final prophet.

{[*]: *Ibn Sayyid al-Nas, 'Uyun al-A thar, i, 29; Qadi Iyad, al-Shifa', i, 364-6.*}

Thirdly: There were hundreds of extraordinary happenings, famous in history, called *irhasat*, that is, signs forewarning men of a coming prophet, like, for example, on the night of Muhammad's (PBUH) birth, the **idols** in the Ka'ba fell from their places and the famous palace of Chosroes the Persian was **rent asunder**.

{[*]: *Qadi Iyad, al-Shifa', i, 366-8; Bayhaqi, Dala'il al-Nubuwwa, i, 126.*}

#603

Fourthly: History and **the Prophet's biographies** show that he satisfied the thirst of an army with water flowing from his fingers, that in the presence of a large congregation in the mosque, the dry wooden support against which Muhammad (PBUH) was leaning moaned like a camel and wept on being separated from him when he mounted the pulpit, and that he was distinguished by close on a thousand miracles attested to by the verses of the Qur'an, such as, *And the moon split*, (Qur'an, 54:1) referring to the splitting of the moon, and verified by those who investigated them.

Fifthly: *Anyone who considers the facts and is fair and just* cannot hesitate to agree that, as is unanimously agreed by friend and foe alike, **good moral qualities** were to be found at the highest degree in his person, and that, in accordance with the testimony of all his dealings and actions, **attributes and character of the greatest excellence** were apparent in the way he performed his duties and proclaimed Islam. And in accordance with the fine qualities and conduct enjoined by the religion of Islam, **laudable virtues** of the highest order were to be found in the law he brought.

Elcevap: Şu birinci müşkiliniz, otuzüç aded Sözlerde tafsilen halledilmiştir. Yalnız şurada Zât-ı Ahmedîye'nin (A.S.M.) kemalâtına ve delail-i nübüvvetine ve o Mi'rac-ı A'zama **en ulyak** o olduğuna icmalî işaretler nev'inde, bir muhtasar fihriste gösteriyoruz. Şöyle ki:

Evvelâ: Tevrat, İncil, Zebur gibi Kütüb-ü Mukaddese, pek çok **tahrifata** maruz oldukları halde, şu zamanda dahi, Hüseyin-i Cîsrî gibi bir **muhakkik**, nübüvvet-i Ahmedîyeye (A.S.M.) dair o kitablardan yüzondört işarî **beşaretleri** çıkarıp "Risale-i Hamîdiye"de göstermiştir.

Sâniyen: Tarihçe müsbettir ki: Şıkk ve Satih gibi meşhur iki kâhinin, *nübüvvet-i Ahmedîyeden (A.S.M.) biraz evvel, nübüvvetine* ve âhîrzaman peygamberi olduğuna beyanatları gibi çok beşaretler, sahih bir surette tarihen nakledilmiştir.

Sâlisen: Veladet-i Ahmedîye (A.S.M.) gecesinde Kâ'be'deki **sanemlerin** sukutu ile, Kısra-yı Faris'in saray-ı meşhuresi olan Eyvan'ı **inşikak** etmesi gibi, *irhasat* denilen yüzer hârikalar tarihçe meşhurdur.

Râbian: Bir orduya parmağından gelen suyu içirmesi ve câmide bir cemaat-ı azîmenin huzurunda, kuru direğin, minberin naklinden dolayı müfarekat-ı Ahmedîyeden

(A.S.M.) deve gibi enin ederek ağlaması; **وَأَنشَقَّ الْقَمَرُ**

nassı ile, Şakk-ı Kamer gibi, muhakkiklerin tahkikatıyla bine baliğ olan mu'cizatıyla serfiraz olduğunu tarih ve **siyer** gösteriyor.

Hâmisen: Dost ve düşmanın ittifakıyla **ahlâk-ı hasenenin şahsında en yüksek derecede**; ve bütün muamelatının şehadetiyle **secaya-yı sâmiye**, vazifesinde ve tebliğatında **en âlî bir derecede**; ve Din-i İslâm'daki mehasin-i ahlâkın şehadetiyle, şeriatında **en âlî hisal-i hamîde en mükemmel derecede** bulunduğunu *ehl-i insaf* ve *dikkat* tereddüd etmez.

Sixthly: As is alluded to in the Second Indication of the Tenth Word, it is a **requirement of wisdom** that **Divinity** be manifested. And this desire of Divinity to be manifested is met **at the greatest level** and in the most brilliant fashion by the comprehensive **worship** performed by Muhammad (PBUH) in the practice of his religion.

Also, wisdom and truth require that the Creator of the world displays **His beauty in its utter perfection** through some means. And the one who met that wish, and displayed and described His beauty in the most perfect fashion was self-evidently the person of Muhammad (PBUH).

It was also **clearly** Muhammad (PBUH) who, in response to the desire of the world's Maker to exhibit and **attract attentive gazes towards His perfect art within infinite beauty**, heralded that art with the loudest voice.

And again it was **necessarily** Muhammad (PBUH) who, in response to the desire of *the Sustainer of All the Worlds* to proclaim His Unity in **the levels of multiplicity**, announced all **the degrees of Unity**, each at the greatest level of Unity.

And, **as is indicated by the utter beauty in beings** and **as is required by truth and wisdom**, the world's Owner desires to see and display in mirrors, **His infinite essential beauty** and **the subtle qualities of His exquisiteness**. Again it was self-evidently Muhammad (PBUH) who, *in response to that desire*, acted as a mirror and displayed that beauty in the most radiant fashion, and loved it and made others love it.

#604

And, in response to the desire of **the Maker of the palace of this world** to exhibit His hidden treasures, *filled as they are with the most wonderful miracles and priceless jewels*, and through them to describe and make known His perfections, it was again **self-evidently** Muhammad (PBUH) who exhibited, described, and displayed them **in the most comprehensive fashion**.

And, since the Maker of the universe **has made it in such a way that He adorns it with different varieties of wonders and embellishments** and **has included conscious creatures in it so that they might make tours and excursions and ponder over it and take lessons**, wisdom requires that He should desire to make known the meanings and value of the works of art to those who observe and ponder over them. And it was again self-evidently Muhammad (PBUH) who, *in response to this desire* of the universe's Maker, by means of the All-Wise Qur'an, acted as a guide in the most comprehensive fashion to jinn and man, and to spirit beings and angels.

Sâdisen: Onuncu Söz'ün İkinci İşaretinde işaret edildiği gibi: **Uluhiyet, mukteza-yı hikmet** olarak tezahür istemesine mukabil, **en a'zamî bir derecede** Zât-ı Ahmediye (A.S.M.) dinindeki a'zamî **ubudiyetle** en parlak bir derecede göstermiştir.

Hem Hâlık-ı Âlem'in **nihayet kemaldeki cemalini** bir vasıta ile mukteza-yı hikmet ve hakikat olarak göstermek istemesine mukabil; en güzel bir surette gösterici ve tarif edici, bilbedahe yine O Zât'tır.

Hem Sâni'-i Âlem'in **nihayet cemalde olan kemal-i san'atı üzerine enzar-ı dikkati celb etmek**, teşhir etmek istemesine mukabil; en yüksek bir sadâ ile dellâllık eden, yine **bilmüşahede** O Zât'tır.

Hem **bütün âlemlerin Rabbi, kesret tabakatında** vahdaniyeti ilân etmek istemesine mukabil, en a'zamî bir derecede bütün **meratib-i tevhidi** ilân eden yine **bizzarure** O Zât'tır.

Hem Sahib-i Âlem'in **nihayet derecede âsârındaki cemalin işaretiyle, nihayetsiz hüsn-ü zâtîsini** ve cemalinin mehasinini ve **hüsnünün letaifini** âyinelerde **mukteza-yı hakikat ve hikmet olarak** görmek ve göstermek *istemesine mukabil*; en şaşıla bir surette âyinedarlık eden ve gösteren ve sevip, başkasına sevdiren yine bilbedahe O Zât'tır.

Hem şu **saray-ı âlemin Sâni'i**, *gayet hârika mu'cizeler ile ve gayet kıymetdar cevherler ile dolu* hazine-i gaybiyelerini izhar ve teşhir istemesi ve onlarla kemalâtını tarif etmek ve bildirmek istemesine mukabil, **en a'zamî bir surette** teşhir edici, tavsif edici ve tarif edici yine **bilbedahe** O Zât'tır.

Hem şu kâinatın Sâni'i, **şu kâinatı enva'-ı acaib ve zînetlerle süslendirmek suretinde yapması** ve **zîşuur mahlukatını seyr ü tenezzüh ve ibret ü tefekkür için ona idhal etmesi** ve **mukteza-yı hikmet olarak onlara o âsâr ve sanayiin manalarını, kıymetlerini, ehl-i temaşa ve tefekküre bildirmek istemesine mukabil; en a'zamî bir surette cinn ü inse, belki ruhanîlere ve melaîkelere de Kur'an-ı Hakîm vasıtasıyla rehberlik eden, yine bilbedahe O Zât'tır.**

Also, the All-Wise Ruler of the universe wishes, *by means of an envoy, to cause all conscious beings to unravel the obscure talisman containing the aim and purpose of the change and transformations in the universe* and to solve the riddle of the three perplexing questions: "Where do beings come from?", "Where are they going?", and, "What are they?" And again it was self-evidently Muhammad (PBUH) who, in response to this wish of the All-Wise Ruler, *by means of the truths of the Qur'an*, unravelled the talisman and solved the riddle in the clearest and most comprehensive fashion.

Also, the All-Glorious Maker of the universe desires to make Himself known to conscious beings by means of all His fine artefacts and to make them love Him through all His precious bounties, and, *most certainly*, to make known to them by means of an envoy the Divine wishes and what will please Him in return for those bounties. And again it was self-evidently Muhammad (PBUH) who, in response to this desire of the All-Glorious Maker, by means of the Qur'an, expounded those wishes and things that please Him by word and deed in the most exalted and perfect fashion.

Also, since the Sustainer of All the Worlds has given to man, who is the fruit of the universe, a comprehensive disposition which encompasses the universe and has prepared him for universal worship; and since, because of his faculties and senses, multiplicity and the world afflict man; the Sustainer desires to turn man's face from multiplicity to Unity, from transience to permanence. And again it was self-evidently Muhammad (PBUH) who, in response to this desire, by means of the Qur'an, acted as a guide in the most comprehensive and complete fashion, and in the best way, and carried out the duty of prophethood in the most perfect manner.

#605

Thus, among beings the most superior are animate beings, and among animate beings the most superior are conscious beings, and among conscious beings the most superior are true human beings, and among true human beings the one who carried out the above-mentioned duties at the most comprehensive level and in the most perfect form, would, of a certainty, rise through an all-embracing Ascension to the distance of two bow-lengths, knock at the door of eternal happiness, open the treasury of Mercy, and see the hidden truths of belief. Again it would be him.

Seventhly: As is plain to see, beings are made beautiful with the utmost degree of fine embellishment and adornment.

Such an embellishment and adornment clearly demonstrate that their Maker possesses an extremely strong will to make beautiful and intention to adorn.

The will to make beautiful and adorn demonstrates that the Maker necessarily possesses a strong desire and holy love towards His art.

Hem şu kâinatın Hâkim-i Hakîm'i, şu kâinatın tahavvûlâtındaki maksad ve gayeyi tazammun eden tılsım-ı muğlakını ve mevcudatın "Nereden? Nereye? Ve ne oldukları" olan şu üç **sual-i müşkilin** muammasını bir elçi vasıtasıyla umum zîşuurlara açtırmak istemesine mukabil, en vazih bir surette ve en a'zamî bir derecede hakaik-i Kur'aniye vasıtasıyla o tılsımı açan ve o muammayı halleden, yine bilbedahe O Zât'tır.

Hem şu âlemin Sâni-i Zülcelal'i, bütün güzel masnuatıyla kendini zîşuur olanlara tanıttırması ve kıymetli nimetler ile kendini onlara sevdirmesi, bizzarure onun mukabilinde zîşuur olanlara marziyatı ve arzu-yu İlahiyelerini bir elçi vasıtasıyla bildirmesini istemesine mukabil, en a'lâ ve ekmel bir surette, Kur'an vasıtasıyla o marziyat ve arzuları beyan eden ve getiren, yine bilbedahe O Zât'tır.

Hem Rabb-ül Âlemîn, meyve-i âlem olan insana, âlemi içine alacak bir vüs'at-ı istidad verdiğinden ve bir ubudiyet-i külliye müheyya ettiğinden ve hissiyatça kesrete, dünyaya mübtela olduğundan, bir rehber vasıtasıyla, yüzlerini kesretten vahdete, fâniden bâkiye çevirmek istemesine mukabil, en a'zam bir derecede, en eblağ bir surette, Kur'an vasıtasıyla en ahsen bir tarzda rehberlik eden ve risaletin vazifesini en ekmel bir tarzda ifa eden, yine bilbedahe O Zât'tır.

İşte mevcudatın en eşrefi olan zîhayat ve zîhayat içinde en eşref olan zîşuur ve zîşuur içinde en eşref olan hakikî insan ve hakikî insan içinde geçmiş vezaifi en a'zamî bir derecede, en ekmel bir surette ifa eden zât; elbette bir Mi'rac-ı A'zam ile Kab-ı Kavseyn'e çıkacak, saadet-i ebediye kapısını çalacak, hazine-i rahmeti açacak, imanın hakaik-i gaybiesini görecektir, yine o olacaktır.

Sâbian: Bilmüşahede şu masnuatta gayet güzel tahsinat, nihayet derecede süslü tezyinat vardır.

Ve bilbedahe şöyle tahsinat ve tezyinat, onların Sâni'inde, gayet şiddetli bir irade-i tahsin ve kasd-ı tezyin var olduğunu gösterir.

Ve irade-i tahsin ve tezyin ise, bizzarure o Sâni'de, san'atına karşı kuvvetli bir rağbet ve kudsî bir muhabbet olduğunu gösterir.

And among beings *the one* who displayed altogether in himself the most comprehensive and subtle wonders of art, and knew them and made them known and himself loved, and who appreciated the beauties to be found in other beings, declaring: "What wonders God has willed!", and was most beloved in the sight of his Maker, Who nurtures and loves His art, was again most certainly him.

Thus, the one who, declaring: "All glory be to God! What wonders God has willed! God is most Great!" in the face of the exquisite qualities that gild beings and the subtle perfections that illuminate them, causes the heavens to ring out, and who, through the strains of the Qur'an, causes the universe to reverberate, and through his admiration and appreciation, his **contemplation** and display, and *his mentioning of the Divine Names and affirmation of Divine Unity*, brings land and sea to a state of ecstasy, was again self-evidently him (PBUH).

And so, according to the meaning of *'the cause is like the doer,' it is pure truth and sheer wisdom that the one in whose scales shall be found the equivalent of all the good deeds performed by his community, and whose spiritual perfections draw strength from the benedictions of all his community, and who, as a result of the duties he discharged in his prophethood, received immaterial recompense and boundless emanations of Divine Mercy and love, should advance by the stairway of the Ascension as far as Paradise, the Lote-tree of the farthest limit, the Divine Throne, and the distance of two bow-lengths.*

(See, Qur'an, 53:1-18.)

Your Second Difficulty:

O you who is listening!

This second truth that you make difficult is so profound and exalted that the mind can neither rise to it nor draw close to it.

It may be seen only with the light of belief.

However, the fact that this truth exists may be brought close to the understanding by means of allegory and comparison. In which case, we shall attempt to do that to some small degree.

Thus, when the universe is considered from *the point of view of wisdom*, it is seen to bear the meaning of a mighty tree.

#606

For just as a tree has branches, leaves, blossom and fruit, so *in this lower world, which is one part of the tree of creation*, there are elements, which are like its branches; plants and trees, which are like its leaves; animals, which are like its flowers; and man, which is like the fruit.

Furthermore, the Divine Name of All-Wise requires that a law of that All-Glorious Maker which is in force in trees generally will also be in force in the *mighty tree* of creation.

Ve masnuat içinde en câmi' ve letaif-i san'atı birden kendinde gösteren ve bilen ve bildiren ve kendini sevdiren ve başka masnuattaki güzellikleri "Mâşâallah" deyip istihsan eden, bilbedahe o san'atperver ve san'atını çok seven Sâni'in nazarında en ziyade mahbub, O olacaktır.

İşte masnuatı yıldızlayan mezaya ve mehasine ve mevcudatı ışıktandıran letaif ve kemalâta karşı, "Sübhanallah, Mâşâallah, Allahü Ekber" diyerek semavatı çinlattıran ve Kur'anın nağamatıyla kâinatı velveleye verdiren, istihsan ve takdir ile, **tefekkkür** ve teşhir ile, *zikir ve tevhid ile*, berr ve bahri cezbeyle getiren, yine bilmüşahede O Zât'tır.

İşte böyle bir zât ki: **السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ** sırınca bütün

ümmetinin işlediği hasenatın bir misli, onun kefe-i mizanında bulunan ve umum ümmetinin salavatı, onun manevî kemalâtına imdad veren ve risaletinde gördüğü vezaifin netaicini ve manevî ücretleriyle beraber rahmet ve muhabbet-i İlahiyenin nihayetsiz feyzine mazhar olan bir zât, elbette Mi'rac merdiveniyle Cennet'e, Sidret-ül-Münteha'ya, Arş'a, **Kab-ı Kavseyn**'e kadar gitmek, *ayn-ı hak, nefis-i hakikat, mahz-ı hikmettir.*

İkinci Müşköl:

Ey makam-ı istima'daki insan!

Şu ikinci işkâl ettiğin hakikat o kadar derindir, o kadar yüksektir ki akıl ona ne ulaşır ne de yanaşır;

illâ nur-u iman ile görünür.

Fakat bazı temsilat ile o hakikatin vücudu, fehme takrib edilir. Öyle ise bir nebze takribe çalışacağız.

İşte şu kâinata **nazar-ı hikmetle** bakıldığı vakit, azîm bir şecere manasında görünür.

Ve şecerenin nasıl dalları, yaprakları, çiçekleri, meyveleri vardır. Şu *şecere-i hilkatin de bir şıkkı olan âlem-i süflînin*; anâsır dalları, nebatat ve eşcar yaprakları, hayvanat çiçekleri, insan meyveleri hükmünde görünür.

Sâni-i Zülcelal'in ağaçlar hakkında cari olan bir kanunu, elbette şu *şecere-i a'zamda* da cari olmak, mukteza-yı ism-i Hakîm'dir.

Since this is so, wisdom requires that the tree of creation also be formed from a seed,

and such a seed that contains the essentials and principles of other worlds besides the corporeal world.

For **the fundamental and original seed of the universe**, which comprises thousands of different worlds, cannot be a scrap of desiccated matter.

Since before the tree of the universe there was no tree of the same kind, it is also a **requirement of the Name of All-Wise** that meaning and light, which are like a **source** and seed to it, should be clothed with the garment of a fruit on the tree of the universe.

For a seed cannot remain permanently unclothed.

And since **at the beginning of creation** it was not clothed in the garment of a fruit, it would surely be clothed in it at the end.

And since that fruit is mankind;

and since, as was proved above, the most famous fruit and sublime result from among mankind, **who attracted the attention of all** and **confined to himself the gaze of a fifth of mankind**, and **with his moral and spiritual qualities caused the world to consider him with either feelings of love or of wonder**, is the Person of Muhammad (Peace and blessings be upon him),

most certainly, **light**, *which was the seed from which the universe was formed*, would become clothed in corporeality in his person and would appear in the form of an ultimate fruit.

O listener!

Do not consider it improbable that this strange and mighty universe is created from the particular essence of a human being!

Why should the All-Powerful One of Glory, Who creates a huge pine-tree -a sort of world- from a seed the size of a grain of wheat, not create the universe from **'the Light of Muhammad'** (Peace and blessings be upon him)*? Why should He not be able to do so?

[*]: {*Suyuti, al-Hawi li'l-Fatawa, ii, 545; Qastalani, al-Mawahib al-Ladunniyya, i, 25-83.*}

Since, like **the Tree of Tuba**, the tree of the universe has its roots and trunk above and branches below, there is a **luminous connecting line** from the level of the fruit below to that of the original seed.

Thus, the Ascension is the **sheath** and form of that connecting line, the way of which Muhammad (Peace and blessings be upon him) opened up.

He went through his sainthood, returned through his messengership, and left the door open.

Öyle ise mukteza-yı hikmet, şu şecere-i hilkatın de bir çekirdekten yapılmasıdır.

Hem öyle bir çekirdek ki âlem-i cismanîden başka, sair âlemlerin numunesini ve esasatını câmi' olsun.

Çünkü binler muhtelif âlemleri tazammun eden **kâinatın çekirdek-i aslısı ve menşei**, kuru bir madde olamaz.

Madem şu şecere-i kâinattan daha evvel, o neviden başka şecere yok. Öyle ise ona **menşe** ve çekirdek hükmünde olan mana ve nur, elbette yine şecere-i kâinatta bir meyve libasının giydirilmesi, yine **Hakim isminin muktezası**dır.

Çünkü çekirdek daima çıplak olamaz.

Madem **evvel-i fitratta** meyve libasını giymemiş. Elbette, âhirde o libası giyecektir.

Madem o meyve insandır.

Ve madem insan içinde sâbıkan ispat edildiği üzere, en meşhur meyve ve en muhteşem semere ve **umumun nazar-ı dikkatini celbeden** ve arzın nısfını ve **beşerin humsunun nazarını kendine hasreden** ve **mehasin-i maneviyesi ile âlemi, ya nazar-ı muhabbet veya hayretle kendine baktıran** meyve ise Zat-ı Muhammediye aleyhissalâtü vesselâmdır.

Elbette **kâinatın teşekkülüne çekirdek olan nur**, onun zatında cismini giyerek en âhir bir meyve suretinde görünecektir.

Ey müstemî!

Şu acib kâinat-ı azîme, bir insanın cüz'î mahiyetinden halk olunmasını istib'ad etme.

Bir nevi âlem gibi olan muazzam çam ağacını, buğday tanesi kadar bir çekirdekten halk eden Kadîr-i Zülcelal, şu kâinatı **"Nur-u Muhammedî"** den aleyhissalâtü vesselâm nasıl halk etmesin veya edemesin?

İşte şecere-i kâinat, **şecere-i tûba** gibi gövdesi ve kökü yukarıda, dalları aşağıda olduğu için; aşağıdaki meyve makamından, tâ çekirdek-i aslı makamına kadar, **nurani bir hayt-ı münasebet** var.

İşte mi'rac, o hayt-ı münasebetin **gılaflı** ve suretidir ki: Zat-ı Ahmediye aleyhissalâtü vesselâm, o yolu açmış;

velayetiyle gitmiş, risaletiyle dönmüş ve kapıyı da açık bırakmış.

The saints of his community following after him, travel that luminous highway with the heart and spirit [in the shadow of the Prophet's Ascension](#), and according to their abilities, rise to [elevated ranks](#).

#607

Also, as was proved above, the universe's Maker made it and decked it out in the form of a palace for the aims demonstrated in the answer to [the First Difficulty](#).

Since Muhammad (PBUH) was the means of all those aims being realized, he must have been regarded with [favour](#) by the universe's Maker before the universe was created, he must have been the first [recipient](#) of His manifestation.

For the result and fruit of a thing is considered first.

That is to say, material existence comes last and meaning comes first.

However, since Muhammad (PBUH) was both the most perfect fruit, and [the means of all other fruits acquiring value](#), and [the means of all the aims becoming manifest](#), his Light must have received the first manifestation of creativity.

Your Third Difficulty: This is so extensive that those like us with straitened minds cannot [contain](#) and [comprehend](#) it.

However, we can look at it from afar.

Yes, [the immaterial workshops](#) and universal laws of the lower world are in the higher worlds.

And [the fruits of the actions of jinn and men](#) and [the results of the actions of all the innumerable creatures on the earth](#), *which is an exhibition of works of art*, are also represented in the higher worlds.

Moreover, a great many signs and the testimony of many narrations show that [good deeds](#) will take on the form of the fruits of Paradise and [bad deeds](#) the form of the bitter food of Hell. The wisdom in creation and [the Divine Name of All-Wise](#) necessitate this and the All-Wise Qur'an indicates it.

For sure, the multiplicity on the face of the earth is so widespread *and* the creation so ramified that

its [species of creatures](#) and [classes of beings](#) are far more numerous than all the beings dispersed throughout the universe. In a state of constant change, they ever fill the earth and are emptied from it.

Thus, the sources and mines of this multiplicity and these particulars are universal laws and [universal manifestations of the Divine Names](#).

Arkasındaki evliya-i ümmeti, ruh ve kalp ile o cadde-i nuranide, [mi'rac-ı Nebvî'nin gölgesinde](#) seyr ü sülûk edip istidatlarına göre [makamat-ı âliye](#)ye çıkıyorlar.

Hem sâbıkan ispat edildiği üzere şu kâinatın Sâni'i, [birinci işkâl](#)in cevabında gösterilen makasid için şu kâinatı, bir saray suretinde yapmış ve tezyin etmiştir.

O makasidın medarı, Zat-ı Ahmediye (asm) olduğu için kâinattan evvel Sâni-i kâinat'ın nazar-ı [inayet](#)inde olması ve en evvel tecellisine [mazhar](#) olmak lâzım geliyor.

Çünkü bir şeyin neticesi, semeresi; evvel düşünülür.

Demek vücuden en âhir, manen de en evveldir.

Halbuki Zat-ı Ahmediye (asm) hem en mükemmel meyve hem [bütün meyvelerin medar-ı kıymeti](#) ve [bütün maksatların medar-ı zuhuru](#) olduğundan en evvel tecelli-i icada mazhar, onun nuru olmak lâzım gelir.

Üçüncü Müşkülün o kadar geniştir ki bizim gibi dar zihinli insanlar, [istiab](#) ve [ihata](#) edemez.

Fakat uzaktan uzağa bakabiliriz.

Evet, âlem-i süflînin [manevî tezgâhları](#) ve küllî kanunları, avâlim-i ulviyedir.

Ve mahşer-i masnuat olan küre-i arzın hadsiz mahlukatının netaic-i a'malleri ve cin ve insan semerat-ı ef'alleri, yine avâlim-i ulviyede temessül eder.

Hattâ [hasenat](#) cennetin meyveleri suretine, [seyyiat](#) ise cehennemın zakkımları şekline girdikleri, pek çok emarat ve pek çok rivayatın şehadeti ile ve hikmet-i kâinatın ve [ism-i Hakîm](#)'in iktizasıyla beraber, Kur'an-ı Hakîm'in işaretleri gösteriyor.

Evet, zeminin yüzünde kesret o kadar intişar etmiş ve hilkat o kadar teşaub etmiş ki

bütün kâinatta münteşir umum masnuatın pek çok fevkinde [ecnas-ı mahlukat](#) ve [esnaf-ı masnuat](#), küre-i zeminde bulunur, değişir; daima dolup boşalır.

İşte şu cüz'iyat ve kesretin menbaları, madenleri elbette küllî kanunlar ve [küllî tecelliyat-ı esmaiye](#)dir ki

Those universal laws and universal, all-encompassing manifestations of the Names are to some extent sheer and undifferentiated and each forms a heaven which is like the Throne and ceiling of a world and its centre of direction. One of those worlds is Paradise, the Garden of the Abode at the Lote-tree of the farthest limit.

It is established by accounts given by the Bringer of Sure News (PBUH) that the praise and glorification on the earth takes on the form of the fruits of that Paradise.

{[*]: *Kanz al-'Ummal*, i, 459-60; *Manzari, al-Tarhib wa'l-Tarhib*, ii, 422-3.}

Thus, these three points demonstrate that the treasures of the results and fruits produced on the earth are there, in the heavens, and that the crops and produce of those results and fruits also return there.

Do not say: "How can it be that my words 'All praise be to God!', which are formed only of air, should become a **corporeal** fruit of Paradise?"

#608

because, sometimes while dreaming you eat in the form of a delicious apple a good word you uttered during the day while awake.

And sometimes you eat at night in the form of something bitter, an ugly word you uttered during the day.

If you slander and backbite, you are made to eat it in the form of **putrid** flesh.

In which case, the good words and ugly words you say in the sleep of this world, you will eat in the form of fruits in the world of the hereafter, which is the world of consciousness. You should not consider it unlikely that you will eat them.

Fourth Principle

What are the fruits and benefits of the Ascension?

The Answer: We shall mention only five, by way of example, of the more than five hundred fruits of the Ascension, which has the meaning of the Tree of Tuba.

First Fruit:

This fruit has brought to the universe and mankind a treasury, a gift of pre-eternal and post-eternal Light, which is to see with the eyes **the truths of the pillars of belief** and to behold the angels, Paradise, the hereafter, and even the All-Glorious One.

It raises the universe from an **imaginary state of wretchedness**, transitoriness, and disorder and, through that Light and fruit, shows its reality, *which is its consisting of sacred missives of the Eternally Besought One and being a beautiful mirror to the beauty of Divine oneness.*

It has made happy and pleased the universe and all conscious beings.

o küllî kanunlar, o küllî tecelliler ve o muhit esmaların mazharları da bir derece basit ve safi ve her biri bir âlemin arşı ve sakfı ve bir âlemin merkez-i tasarrufu hükmünde olan semavattır ki o âlemlerin birisi de Sidretü'l-münteha'daki cennetü'l-me'vadır.

Yerdeki tesbihat ve tahmidat, o cennetin meyveleri suretinde (Muhbir-i Sadık'ın ihbarıyla) temessül ettiği sabittir.

İşte bu üç nokta gösteriyorlar ki: Yerde olan netaic ve semeratın mahzenleri oralandadır ve mahsulatı o tarafa gider.

Deme ki: Havaî bir "Elhamdülillah" kelimem, nasıl **mücessem** bir meyve-i cennet olur?

Çünkü sen gündüz uyanık iken güzel bir söz söylersin, bazen rüyada güzel bir elma şeklinde yersin.

Gündüz çirkin bir sözün, gecede acı bir şey suretinde yutarsın.

Bir gıybet etsen **murdar** bir et suretinde sana yedirirler.

Öyle ise şu dünya uykusunda söylediğin güzel sözlerin ve çirkin sözlerin, meyveler suretinde uyanık âlemi olan âlem-i âhirette yersin ve yemesini istib'ad etmemelisin.

Dördüncü Esas

Mi'racın semeratı ve faydası nedir?

Elcevap: Şu şecere-i tûba-i maneviye olan mi'racın beş yüzden fazla meyvelerinden numune olarak yalnız beş tanesini zikredeceğiz.

Birinci Meyve:

Erkân-ı imaniyenin hakaikini göz ile görüp melaikeli, cenneti, âhireti, hattâ Zat-ı Zülcelal'i göz ile müşahade etmek; kâinata ve beşere öyle bir hazine ve bir nur-u ezeli ve ebedî bir hediye getirmiştir ki

şu kâinatı, **perişan** ve fâni ve karmakarışık bir **vaziyet-i mevhumeden** çıkarıp, o nur ve o meyve ile o kâinatı **kudsî mektubat-ı Samedaniye, güzel âyine-i cema-i Zat-ı Ehadiye vaziyeti** olan hakikatini göstermiş.

Kâinatı ve bütün zîşuuru sevindirip mesrur etmiş.

Furthermore, through this Light and sacred fruit, it shows that man is not merely **bewildered**, wretched, impotent, impoverished, with endless needs and innumerable **enemies**, ephemeral and impermanent, which is like **the state of misguidance**;

it shows man in his true form of **being a miracle of the Eternally Besought One's power on 'the most excellent of patterns'**, a **comprehensive copy of the Eternally Besought One's missives**, an **addressee of the Pre-Eternal and Post-Eternal Monarch**, the **special bondsman**, the **admirer and friend of His perfections**, the lover bewildered at His beauty, and a beloved guest appointed to eternal Paradise.

It has filled all human beings who are true human beings with infinite joy and infinite longing.

Second Fruit:

This fruit has brought to jinn and man as a gift **the fundamentals of Islam**, and first and foremost the prescribed prayers,* *which constitute those things pleasing to the Sustainer, the Ruler of Pre-Eternity and Post-Eternity, Who is the Maker of beings, Owner of the universe, and Sustainer of all the worlds.* To discover the things that please Him brings such happiness it cannot be described.

[*]: {*Bayhaqi, Dala'il al-Nubuwwa, iii, 406; al-Sunan al-Kubra, iv, 362.*}

#609

For how eager is everyone to find out, from a distance, the desires of a powerful **benefactor** or **generous king**, and if they find out, how delighted they are.

They say longingly: "If only there was some means by which I could communicate with that **personage** directly.

If only I could learn what he wants of me. If only I knew what would please him that I could do."

Man, then, should understand just how necessary it is to be desirous and **eager** to discover the wishes and pleasure of the Ruler of Pre-Eternity and Post-Eternity. For **all beings are in the grasp of His power**, and **the beauty and perfections to be found in all beings are but pale shadows in relation to His beauty and perfection**, and being needy for Him in innumerable ways, man constantly receives countless numbers of His bounties.

Thus, **as a direct fruit of the Ascension**, Muhammad (PBUH) heard with utter certainty what it is that pleases the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity, behind seventy thousand veils, and returning, brought it as a gift to mankind.

Indeed, how curious is man to learn the conditions on the moon. If someone was to go there and return bringing news of it, both what **self-sacrifice** he would display,

and, if he was to understand the conditions there, how he would be overcome by wonder and curiosity.

Hem o nur ve o meyve ile beşeri **müşevves**, perişan, âciz, fakir, hâcatı hadsiz, **a'dası** nihayetsiz ve fâni, bekasız bir **vaziyet-i dalaletkâraneden**

o insanı o nur, o meyve-i kudsiye ile **ahsen-i takvimde bir mu'cize-i kudret-i Samedaniyesi** ve **mektubat-ı Samedaniyenin bir nüsha-i câmiası** ve **Sultan-ı ezel ve ebed'in bir muhatabı**, bir **abd-i hâssı**, **kemalâtının istihsancısı**, **halili** ve cemalinin hayretkârı, habibi ve cennet-i bâkiyesine namzet bir misafir-i azizi suret-i hakikisinde göstermiş.

İnsan olan bütün insanlara, nihayetsiz bir sürur, hadsiz bir şevk vermiştir.

İkinci Meyve:

Sâni'-i mevcudat ve Sahib-i kâinat ve Rabbü'l-âlemîn olan Hâkim-i ezel ve ebed'in marziyat-ı Rabbanîyesi olan İslâmiyet'in -başta namaz olarak **esasatını**, cin ve inse hediye getirmiştir ki o marziyatı anlamak, o kadar merak-âver ve saadet-averdir ki tarif edilmez.

Çünkü herkes, büyükçe bir **veliyy-i nimet**, yahut **muhsin bir padişahın** uzaktan arzularını anlamaya ne kadar **arzukeş** ve anlasa ne kadar memnun olur.

Temenni eder ki: "Keşke bir vasıta-i muhabere olsa idi doğrudan doğruya o **zat** ile konuşsa idim.

Benden ne istiyor, anlasa idim. Benden onun hoşuna gideni bilse idim." der.

Acaba **bütün mevcudat kabza-i tasarrufunda** ve **bütün mevcudattaki cemal ve kemalât**, onun **cemal ve kemaline nisbeten zayıf bir gölge** ve her anda nihayetsiz cihetlerle ona muhtaç ve nihayetsiz ihsanlarına mazhar olan beşer, ne derece onun marziyatını ve arzularını anlamak hususunda hâhişger ve **merak-âver** olması lâzım olduğunu anlarsın.

İşte Zat-ı Ahmediye (asm) yetmiş bin perde arkasında o Sultan-ı ezel ve ebed'in marziyatını **doğrudan doğruya mi'rac semeresi olarak** hakkalyakîn işitip, getirip beşere hediye etmiştir.

Evet beşer, kamerdeki hali anlamak için ne kadar merak eder ki biri gidip, dönüp haber verse. Hem ne kadar **fedakârlık** gösterir.

Eğer anlasa ne kadar hayret ve meraka düşer.

But the moon is merely touring in the domain of a Lord of such dominion that it encircles the globe of the earth like a fly,

and the globe flies round the sun like a moth,

while the sun is one lamp among thousands and is just a candle in a guest-house of that **Glorious Lord of All Dominion**.

Thus, Muhammad (PBUH) saw the works and wonders of art and treasures of mercy in the everlasting realm of this All-Glorious One, and he returned and informed mankind.

And so, if mankind does not listen to him with complete wonder, curiosity, and love, you can understand how **contrary to reason and wisdom** is their attitude.

Third Fruit:

Muhammad (PBUH) saw the treasury of **eternal happiness**, obtained the key, and brought it as a gift to jinn and men.

Yes, through the Ascension, he saw Paradise with his own eyes and witnessed the eternal manifestations of **the All-Glorious and Merciful One's mercy**;

he understood eternal happiness with absolute and utter certainty and brought as a gift to jinn and men the good news of its existence.

If wretched jinn and men imagine themselves and all beings to be in the **soul-searing** situation of an unstable world amid **the upheavals of decease and separation**, being poured with the flood of time and motion of particles into the oceans of non-existence and eternal separation,

#610

it cannot be described how precious and enheartening such good news is in the ears of ephemeral jinn and men, **who thus supposed themselves to be condemned to eternal annihilation**.

If, at the moment he is to be executed and sent to non-existence, a man is pardoned and given a palace in proximity to the king, what great joy this would cause him.

So, gather up all such joy and happiness to the number of jinn and men and then evaluate this good news.

Fourth Fruit:

Just as he himself sampled the fruit of **the vision of Divine beauty**, so did he bring to jinn and men the gift of this fruit being attainable by all believers.

You may understand from the following how **delightful**, pleasing, and exquisite a fruit this is.

Halbuki kamer, öyle bir Mâlikü'l-mülk'ün memleketinde geziyor ki kamer, bir sinek gibi küre-i arzın etrafında pervaz eder.

Küre-i arz, pervane gibi şemsin etrafında uçar.

Şems, binler lambalar içinde bir lambadır ki o **Mâlikü'l-mülki Zülcelal**'in bir misafirhanesinde mumdarlık eder.

İşte Zat-ı Ahmediye (asm) öyle bir Zat-ı Zülcelal'in şuunatını ve acayib-i sanatını ve âlem-i bekada hazain-i rahmetini görmüş, gelmiş, beşere söylemiş.

İşte beşer, bu zatı kemal-i merak ve hayret ve muhabbetle dinlemezse, ne kadar **hilaf-ı akıl ve hikmetle** hareket ettiğini anlarsın.

Üçüncü Meyve:

Saadet-i ebediyenin definesini görüp, anahtarını alıp getirmiş; cin ve inse hediye etmiştir.

Evet, mi'rac vasıtasıyla ve kendi gözüyle cenneti görmüş ve **Rahman-ı Zülcemal**'in rahmetinin bâki cilverlerini müşahade etmiş ve

saadet-i ebediye'yi kat'iyen hakkalyakîn anlamış, saadet-i ebediye'nin vücudunun müjdesini cin ve inse hediye etmiştir ki

bîçare cin ve ins, kararsız bir dünyada ve **zelzele-i zeval ve firak** içindeki mevcudatı, seyl-i zaman ve harekât-ı zerrat ile adem ve firak-ı ebedî denizine döküldüğü olan vaziyet-i mevhume-i **can-hıraşanede** oldukları hengâmda;

şöyle bir müjde, ne kadar kıymettar olduğu ve **idam-ı ebedî ile kendilerini mahkûm zanneden** fâni cin ve insin kulağında öyle bir müjde, ne kadar saadet-aver olduğu tarif edilmez.

*Bir adama, idam edileceği anda, onun affıyla **kurb-u şahanede** bir saray verilse, ne kadar sürura sebeptir.*

Bütün cin ve ins adedince böyle sürurları topla, sonra bu müjdeye kıymet ver.

Dördüncü Meyve:

Rü'yet-i cemalullah meyvesini kendi aldığı gibi o meyvenin her mü'mine dahi mümkün olduğunu, cin ve inse hediye getirmiştir ki

o meyve, ne derece **leziz** ve hoş ve güzel bir meyve olduğunu bununla kıyas edebilirsin.

Everyone of fine perception loves one who possesses beauty and perfection and is benevolent,

and his love increases proportionately to their degrees; it reaches the degree of worship and a pitch whereat he would sacrifice his very life.

On seeing that person only once, his love becomes such he would sacrifice the world.

However, in relation to the beauty, perfection, and benevolence of God Almighty, the beauty, perfection and benevolence of all beings are not the equivalent of even a few tiny sparks in relation to the sun.

That is to say, if you are a true human being, you may understand how delightful and fine a fruit it is and what happiness and joy it brings to receive in eternal happiness the vision of the All-Glorious One of Perfection, Who is worthy of boundless love, infinite longing, and being gazed upon eternally.

Fifth Fruit:

Man's being the precious fruit of the universe and the petted beloved of the Maker of the universe was understood through the Ascension, and he brought this fruit to jinn and men.

This fruit raises man, an insignificant creature, a weak animal, an impotent conscious being, to an elevated rank of pride above all the beings in the universe.

It gives man indescribable pleasure and joyful happiness.

For if it is said to an ordinary private: "You have been promoted to the rank of field marshal," how delighted he will be.

But wretched man is an ephemeral, impotent 'rational animal' who constantly suffers the blows of decease and separation.

If then he is told that not only will he make excursions and tours with the speed of imagination and breadth of the spirit in an eternal never-ending Paradise within the mercy of an All-Compassionate and Generous Merciful One, and journey in the mind in accordance with all the desires of his heart in both the outer dimensions of things and those dimensions that look directly to their Creator, but that he will also behold the vision of Divine beauty in eternal happiness,

you can imagine what a profound joy and true happiness a human being who has not fallen from the level of humanity would feel in his heart.

Yani her kalp sahibi bir insan; zîcema, zîkema, zîihsan bir zatı sever.

Ve o sevmek dahi cema ve kema ve ihsanın derecatına nisbeten tezayüd eder, perestiş derecesine gelir, canını feda eder derecede muhabbet bağlar.

Yalnız bir defa görmesine, dünyasını feda etmek derecesine çıkar.

Halbuki bütün mevcudattaki cema ve kema ve ihsan, onun cema ve kema ve ihsanına nisbeten; küçük birkaç lemaatın, güneşe nisbeti gibi de olmaz.

Demek, nihayetsiz bir muhabbete lâîk ve nihayetsiz rû'yet ve nihayetsiz bir iştiyaka elyak bir Zat-ı Zülcelali ve'l-kema'in saadet-i ebediyede rû'yetine muvaffak olması, ne kadar saadet-aver ve medar-ı sürur ve hoş ve güzel bir meyve olduğunu insan isen anlarsın.

Beşinci Meyve:

İnsan kâinatın kıymettar bir meyvesi ve Sâni'-i kâinat'ın nazdar sevgilisi olduğu, mi'rac ile anlaşılmış ve o meyveyi cin ve inse getirmiştir.

Küçük bir mahluk, zayıf bir hayvan ve âciz bir zîşuur olan insanı, o meyve ile o kadar yüksek bir makama çıkarır ki kâinatın bütün mevcudatı üstünde bir makam-ı fahir veriyor.

Ve öyle bir sevinç ve sürur-u mesudiyetkârane veriyor ki tasvir edilmez.

Çünkü âdi bir nefere denilse: "Sen müşir oldun." Ne kadar memnun olur.

Halbuki fâni, âciz bir hayvan-ı nâtık, zeval ve firak sillesini daima yiyen bîçare insana;

birden ebedî, bâki bir cennette, Rahîm ve Kerîm bir Rahman'ın rahmetinde ve hayal süratinde, ruhun vüs'atinde, aklın cevelanında, kalbin bütün arzularında, mülk ve melekûtunda tenezzühe, seyerana ve cevelana muvaffak olduğun gibi saadet-i ebediyede rû'yet-i cemaline de muvaffak olursun denildiği vakit,

insaniyeti sukut etmemiş bir insan, ne kadar derin ve ciddi bir sevinç ve süruru kalbinde hissedeceğini tahayyül edebilirsin.

Now we say to our listener:

Tear off the shirt of atheism and throw it away!

Listen with believing ears! Look with Muslim eyes!

We shall show you through two short comparisons the great value in one or two further fruits.

For example, you and I are together in a certain country.

We see that everything is hostile to us and to each other, and is strange to us. Everywhere is full of ghastly corpses.

The sounds to be heard are the weeping of orphans and the **lamentations** of the oppressed.

So if someone appears when we are in that situation bringing good news from the king of the country by which those of his subjects who were strange to us **assume the form of** friends and the enemies turn into brothers,

and the ghastly **corpses** are seen to be worshipping and praising and glorifying in deep **humility and submission**;

and if the piteous weeping becomes praise and exaltation and cries of "Long live the king!",

and the deaths and **plunder** and **pillage** are transformed into **demobilizations** and release from duty;

and if we join the general joy to our own joy, you will certainly understand how joyful and happy that news is.

Thus, when the beings in the universe are considered with **the eye of misguidance**, as they were before **the light of belief**, which is one fruit of the Ascension of Muhammad (PBUH),

they are seen to be strange, **menacing**, **troublesome**, dreadful, terrifying corpses the size of mountains, while **the appointed hour** is severing people's heads and casting them into the pit of eternal, never-ending nothingness.

Although misguidance interprets all the voices as being **lamentations occasioned by separation and decease**, **the truths of the pillars of belief, which are fruits of the Ascension**,

show you that just as beings are brothers and friends to you and praisers and **glorifiers** of the All-Glorious One, so are death and decease a demobilization and discharge from duties; in reality those voices are all **glorifications of God**.

If you wish to study this truth in its entirety, you may refer to the Second and Eighth Words.

The Second Comparison:

You and I are in a place resembling a **vast desert**.

There is a sand-storm in the sea of sand and the night is so black we cannot see even our hands.

Şimdi makam-ı istima'da olan zata deriz ki:

İlhâd gömleğini yırt, at.

Mü'min kulağını geçir ve müslim gözlerini tak.

Sana iki küçük temsil ile bir iki meyvenin derece-i kıymetini göstereceğiz.

Mesela: Senin ile biz beraber bir memlekette bulunuyoruz.

Görüyoruz ki her şey bize ve birbirine düşman ve bize yabancı, her taraf müthiş cenazelerle dolu,

işitilen sesler yetimlerin ağlayışı, mazlumların **vaveylâsıdır**.

İşte biz, şöyle bir vaziyette olduğumuz vakitte; biri gitse, o memleketin padişahından bir müjde getirse, o müjde ile bize yabancı olanlar ahbap **şekline girse**.. düşman gördüğümüz kimseler, kardeşler suretine dönse ..

o müthiş **cenazeler**, **huşû ve huzûda**, zikir ve tesbihte birer ibadetkâr şeklinde görünse

o yetimane ağlayışlar, senakârane "yaşasın"lar hükmüne girse

ve o ölümler ve o **soymaklar**, **garatlar terhisat** suretine dönse

kendi sürurumuz ile beraber, herkesin süruruna müşterek olsak; o müjde ne kadar mesrurane olduğunu elbette anlarsın.

İşte mi'rac-ı Ahmediyenin (asm) bir meyvesi olan **nur-u imandan** evvel, şu kâinatın mevcudatı, **nazar-ı dalaletle** bakıldığı vakit;

yabancı, muzır, **müz'ic**, **muvaahiş** ve dağ gibi cirmler birer müthiş cenaze, **ecel** herkesin başını kesip adem-âbâd kuyusuna atar.

Bütün sadâlar, **firak ve zevalden gelen vaveylâlar** olduğu halde, dalaletin öyle tasvir ettiği hengâmda; **meyve-i mi'rac olan hakaik-i erkân-ı imaniye**

nasıl mevcudatı sana kardeş, dost ve Sâni'-i Zülcelal'ine zâkir ve **müsebbih**; ve mevt ve zeval, bir nevi terhis ve vazifeden âzad etmek; ve sadâlar, birer **tesbihat** hakikatinde olduğunu sana gösterir.

Bu hakikati tamam görmek istersen İkinci ve Sekizinci Sözlere bak.

İkinci Temsil:

Senin ile biz, **sahra-yı kebir** gibi bir mevkideyiz.

Kum denizi fırtınasında, gece o kadar karanlık olduğundan elimizi bile göremiyoruz.

If suddenly, without friend or protector, hungry and thirsty, we were despairing and giving up hope, a person was to pass through the curtain of blackness and approach us bringing a car as a gift; and if he was to seat us in it,

and then instantly install us in a place like Paradise where our future was secure, food and drink ready prepared, and where we had a most kindly and sympathetic protector, you can understand how pleased we would be.

Thus, that great desert is the face of this world.

The sea of sand consists of beings and wretched man, who are tossed around by the force of the flood of time and the motion of particles within events.

#612

All human beings see the future with the eye of misguidance, enveloped in terrifying darkness, and their hearts are harrowed with anxiety.

They know no one they can make hear their cries for help.

They are infinitely hungry, infinitely thirsty.

However, when this world is seen in terms of things pleasing to God, which is a fruit of the Ascension; that is, it is seen to be the guest-house of Someone exceedingly generous, and human beings are seen to His guests and officials, and the future to be as delightful as Paradise, as sweet as mercy, as shining as eternal happiness,

you will understand what a delightful, exquisitely sweet fruit it is.

At this point, the one who is listening says:

"Never-ending praise and thanks be to Almighty God, for I have been saved from atheism and now affirm Divine unity.

I have attained a complete belief, I have gained perfect belief."

And we say: "Brother! We congratulate you.

May Almighty God allow us the intercession of His Most Noble Messenger (Peace and blessings be upon him). AMEN."

O God! Grant blessings to him at whose sign the moon split, and from whose fingers water flowed forth like the spring of Kawthar, the one who made the Ascension and whose eye did not waver, our master Muhammad, and to all his Family and Companions, from the beginning of the world to the end of the Great Gathering.

Kimsesiz, hâmisiz, aç ve susuz, meyas ve ümitsiz bir vaziyette olduğumuz dakikada, birden bir zat, o karanlık perdesinden geçip; sonra gelip, bir otomobil hediye getirse ve bizi bindirse,

birden cennet-misal bir yerde istikbalimiz temin edilmiş, gayet merhametkâr bir hâmimiz bulunmuş, yiyecek ve içecek ihzar edilmiş bir yerde bizi koysa ne kadar memnun oluruz, bilirsın.

İşte o sahra-yı kebir, bu dünya yüzüdür.

O kum denizi, bu hâdisat içinde harekât-ı zerrat ve seyl-i zaman tahrikiyle çalkanan mevcudat ve bîçare insandır.

Her insan, endişesiyle kalbi dağdar olan istikbali; müthiş zulûmat içinde, nazar-ı dalaletle görüyor.

Feryadını ıstıttirecek kimseyi bilmiyor.

Nihayetsiz aç, nihayetsiz susuzdur.

İşte semere-i mi'rac olan marziyat-ı İlahiye ile şu dünya, gayet kerîm bir zatın misafirhanesi, insanlar dahi onun misafirleri, memurları, istikbal dahi cennet gibi güzel, rahmet gibi şirin ve saadet-i ebediye gibi parlak görüldüğü vakit;

ne kadar hoş, güzel, şirin bir meyve olduğunu anlarsın.

Makam-ı istima'da olan zat diyor ki:

"Cenab-ı Hakk'a yüz binler hamd ve şükür olsun ki ilhaddan kurtuldum, tevhide girdim,

tamamıyla inandım ve kemal-i imanı kazandım."

Biz de deriz: Ey kardeş! Seni tebrik ediyoruz.

Cenâb-ı Hak bizleri, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın şefaâtına mazhar etsin, âmîn.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مَنْ انشَقَّ بِإِشَارَتِهِ الْقَمَرُ وَنَبَعَ مِنْ
أَصَابِعِهِ الْمَاءُ كَالْكَوْثَرِ صَاحِبِ الْمِعْرَاجِ وَمَا زَاغَ
الْبَصَرُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ مِنْ أَوَّلِ
الدُّنْيَا إِلَى آخِرِ الْمَحْشَرِ

All glory be unto to You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise! {[*]: Qur'an, 2:32.}

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

O our Sustainer! Accept this from us; for, indeed, You are All-Hearing, All-Knowing! {[*]: Qur'an, 2:127.} * O our Sustainer! Do not take us to task if we forget or unwittingly do wrong! {[*]: Qur'an, 2:286.} * O our Sustainer! Let not our hearts swerve from the truth after You have guided us! {[*]: Qur'an, 3:8.} * O our Sustainer! Perfect our light for us and grant us forgiveness; for, indeed, You are Powerful over all things! {[*]: Qur'an, 66:8.} *

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا
إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا لَا تَزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا
رَبَّنَا آتِنَا لَنَا نُورًا وَافْغِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

And their call will close with, 'All praise is due to God, the Sustainer of all the worlds.' {[*]: Qur'an, 10:10.}

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

#613

Addendum to the Nineteenth Letter and Thirty-First Word

On Dokuzuncu ve Otuz Birinci Sözlerin Zeyli

About The Miracle Of The Splitting Of The Moon

Şakk-ı Kamer Mu'cizesine Dairdir

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

The Hour is nigh, and the moon is split. * But if they see a sign, they turn away, and say: "This is evident magic." (Qur'an, 54:1-2.)

إِفْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَ
يَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ

Philosophers and **their unreasoning imitators**, who want to **eclipse with their vicious delusions the Splitting of the Moon, which is a miracle of Muhammad (PBUH) that shines like the moon**, say:

Kamer gibi parlak bir mu'cize-i Ahmediye (A.S.M.) olan inşikak-ı Kamer'i, evham-ı faside ile inhisafa uğratmak isteyen feylesoflar ve onların muhakemesiz mukallidleri diyorlar ki:

"If the Splitting of the Moon had occurred, it would have been known to the whole world and would have been related throughout the subsequent history of man."

"Eğer inşikak-ı Kamer vuku bulsa idi umum âleme malûm olurdu. Bütün tarih-i beşerin nakletmesi lâzım gelirdi?"

The Answer: Since the Splitting of the Moon was demonstrated as an evidence of prophethood, and happened instantaneously, at night **when people were asleep**, and before a gathering who, although they witnessed such an evidence, denied it; and since there were obstacles hindering the sighting of it such as mist, clouds, and time-differences between different parts of the world; and since at that time science and civilization were not widespread, and **observation of the skies** was very limited, and the event itself was exceptional, there was, therefore, nothing to necessitate that it should have been seen all over the world and passed into the general histories.

Elcevab: İnşikak-ı Kamer; dava-yı nübüvvete delil olmak için o davayı işiten ve inkâr eden hazır bir cemaate, gecede, vakt-i gaflette âni olarak gösterildiğinden; hem ihtilaf-ı metali' ve sis ve bulut gibi rü'yete mani esbabın vücudu ile beraber, o zamanda medeniyet taammüm etmediğinden ve hususî kaldığından ve tarassudat-ı semaviye pek az olduğundan; bütün etraf-ı âlemde görülmek, umum tarihlere geçmek, elbette lâzım değildir.

For now, listen to Five Points out of many that will scatter those clouds of delusion concerning the Splitting of the Moon.

Şakk-ı Kamer yüzünden bu evham bulutlarını dağıtacak çok noktalardan şimdilik beş noktayı dinle.

#614

First Point

The extreme **stubbornness** of the unbelievers there at that time is well-known and is recorded in history.

And yet, when the All-Wise Qur'an announced this event to the whole world through saying: **And the moon is split**, not one of those **unbelievers**, who denied the Qur'an, spoke up to give the lie to this verse; that is, not one of them denied the event it was announcing.

If the event had not been considered as a definite fact by the unbelievers at that time, **they would have taken the verse as a pretext**, denied it in a most fearsome manner, and tried to attack and overthrow Muhammad's (PBUH) claim to prophethood.

However, the biographies of the Prophet and histories mentioning the event relate nothing to suggest that the unbelievers denied it.

The only thing that history relates is, as the verse **And [they] say, "This is evident magic"** points out, the unbelievers who saw the event declared it to be magic,

and said that if the caravans in other places had seen it, it was true, otherwise he had bewitched them.

The caravans arriving the following morning from the Yemen and other places announced that they had seen such a happening.

So the unbelievers then said of **the Pride of All the Worlds** (PBUH) that, God forbid, *"the magic of Abu Talib's orphan had affected the heavens."*

{[*]: *Ibn Hajar, Fath al-Bari, vii, 145; Bayhaqi, Dala'il al-Nubuwwa, ii, 266, 268.*}

Second Point

The majority of the most illustrious scholars, like Sa'd al-din Taftazani, declared

that like the Prophet had satisfied the thirst of a whole army with water flowing from his fingers, and the whole congregation had heard a dry wooden post against *which Muhammad (PBUH) had leant while delivering the sermon* weep on being separated from him, the Splitting of the Moon had been transmitted by numerous authorities.

*

{[*]: *Bukhari, ii, 251; v, 62; vi, 178; al-Hakim, al-Mustadrak, ii, 472; Suyuti, Nazm al-Mutanathir fi'l-Hadith al-Mutawatir, 135; Bayhaqi, Dala'il, i, 279-81.*}

That is to say, these events had been passed down from group to group forming such a **vast congregation** that a **conspiracy to lie** would have been impossible.

Like the appearance of the famous Haley's **Comet** a thousand years ago had been unanimously reported,

Birinci Nokta

O zaman, o zemindeki küffarın gayet şedid derecede **inad**ları, tarihen malûm ve meşhur olduğu halde;

Kur'an-ı Hakîm'in **وَأَنشَقَّ الْقَمَرُ** demesiyle şu vak'ayı umum âleme ihbar ettiği halde; Kur'anı inkâr eden o **küffar**dan hiçbir kimse, şu âyetin tekzibine, yani ihbar ettiği şu vakianın inkârına ağız açmamışlar.

Eğer o zamanda o hâdis, o küffarca kat'î ve vaki' bir hâdis olmasa idi; **şu sözü serrişte ederek**, gayet dehşetli bir tekzibe ve Peygamber'in ibtal-i davasına hücum göstereceklerdi.

Halbuki şu vak'aya dair siyer ve tarih, o vak'a ile münasebetdar küffarın adem-i vukuuna dair hiçbir şeyini nakletmemişlerdir.

Yalnız **وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ** âyetinin beyan ettiği gibi, tarihçe menkul olan şudur ki: O hâdisiyei gören küffar, "Sihirdir" demişler

ve "Bize sihir gösterdi. Eğer sair taraflardaki kervan ve kabileler görmüşlerse hakikattir. Yoksa bize sihir etmiş." demişler.

Sonra sabahleyin Yemen ve başka taraflardan gelen kabileler ihbar ettiler ki: "Böyle bir hâdisiyei gördük."

Sonra küffar, **Fahr-i Âlem** (A.S.M.) hakkında (hâşâ) *"Yetim-i Ebu Talib'in sihri, semaya da tesir etti."* dediler.

İkinci Nokta

Sa'd-ı Taftazanî gibi eazım-ı muhakkikînin ekseri demişler ki:

İnşikak-ı Kamer; parmaklarından su akması umum bir orduya su içirmesi, *câimde hutbe okurken dayandığı* kuru direğin müfarakat-ı Ahmediyeden (A.S.M.) ağlaması umum cemaatin işitmesi gibi mütevatirdir.

Yani, öyle tabakadan tabakaya bir **cemaat-ı kesîre** nakletmiştir ki, **kizbe ittifakları** muhaldir.

Hâle gibi meşhur bir **kuyruklu yıldız**ın bin sene evvel çıkması gibi mütevatirdir.

and the existence of the island of Ceylon was certain due to **unanimous reports**, although we had not seen it.

It is therefore unreasonable to **foster baseless doubts** in such certain, **witnessed matters**. It is enough that they are not **impossible**.

#615

And as for the Splitting of the Moon, it is quite as possible as a mountain's splitting with a volcanic eruption.

Third Point

Miracles are for proving claims to prophethood and for convincing those who deny such claims, they are not for compelling people to believe.

Therefore, miracles have to be manifested to those who hear claims to prophethood at a degree that will persuade them.

Just as it would be **contrary** to the **All-Wise and Glorious One's wisdom** to display them all over the world or in so self-evident a manner that all would be compelled to believe, so would it also be contrary to **the mystery of man's accountability**.

For this accountability requires "opening the door to the reason and not cancelling the power of choice."

If the All-Wise Creator had left the moon split for one or two hours in order to show it to the whole world **as the philosophers wished**, and it had been recorded in all the general histories of man,

then it would have been like all other occurrences in the heavens and would not have been an evidence to **Muhammad's (PBUH) claim to prophethood** and been special to it.

Or else it would have been such a self-evident miracle that **it would have annulled the reason's power to choose**, and **compelled the reason to accept it**; **willy-nilly**, it would have had to assent to his prophethood.

Someone with a coal-like spirit like Abu Jahl would have remained at the same level as someone with a diamond-like spirit like Abu Bakr the Veracious; **the mystery of man's accountability would have been lost**.

It was due to this mystery that, being both instantaneous, and at nighttime, and at a time of sleep, and **time differences**, mist, and cloud and **other factors concealing it**, it was not shown to the whole world and did not pass into the histories.

Fourth Point

Since this event occurred instantaneously at night while everyone was sleeping, of course it was not seen **all over the world**.

Even if some people had seen it, they would not have believed their eyes.

Görmediğimiz Serendib Adası'nın vücudu gibi **tevatürle** vücudu kat'îdir, demişler.

İşte böyle gayet kat'î ve **şuhudî mesailde teşkikat-ı vehmiye** yapmak, akılsızlıktır. Yalnız **muhal** olmamak kâfidir.

Halbuki şakk-ı Kamer, bir volkanla inşikak eden bir dağ gibi mümkündür.

Üçüncü Nokta

Mu'cize dava-yı nübüvvetin isbatı için, münkirleri ikna etmek içindir, icbar etmek için değildir.

Öyle ise dava-yı nübüvveti işitenler için, ikna edecek bir derecede mu'cize göstermek lâzımdır.

Sair taraflara göstermek veyahut icbar derecesinde bir bedahetle izhar etmek, **Hakîm-i Zülcelal'in hikmetine münafî** olduğu gibi, **sırr-ı teklife** dahi muhaliftir.

Çünkü "Akla kapı açmak, ihtiyarı elinden almamak" sırr-ı teklif iktiza ediyor.

Eğer Fâtır-ı Hakîm, inşikak-ı Kamer'i, **feylesofların hevesatına göre** bütün âleme göstermek için bir-iki saat öyle bıraksa idi ve beşerin umum tarihlerine geçse idi,

o vakit sair hâdisat-ı semaviye gibi ya dava-yı nübüvveti delil olmazdı ve **risalet-i Ahmediyeye (A.S.M.)** hususiyeti kalmazdı

veyahut bedahet derecesinde öyle bir mu'cize olacaktı ki, **aklı icbar edecek, aklın ihtiyarını elinden alacak, ister istemez** nübüvveti tasdik edecek.

Ebucehil gibi kömür ruhlu, Ebubekir-i Sıddık gibi elmas ruhlu adamlar bir seviyede kalıp, **sırr-ı teklif zayı' olacaktı**.

İşte bu sır içindir ki: Hem âni, hem gece, hem vakt-i gaflet, hem **ihtilaf-ı metali'** ve sis ve bulut gibi **sair mevanii** perde ederek umum âleme gösterilmedi veyahut tarihlere geçirilmedi.

Dördüncü Nokta

Şu hâdise, gece vakti herkes gaflette iken âni bir surette vuku bulduğundan **etraf-ı âlemde** elbette görülmeyecek.

Bazı efrada görünse de, gözüne inanmayacak.

And if it had made them believe, such a significant event would not have become a permanent source for future histories **through isolated individual reports**.

In some books it is written that after the moon split into two halves, it fell to earth, but veracious scholars have rejected such additions, saying that they were perhaps added by **dissemblers** with the intention of belittling this evident miracle, and making it valueless.

#616

Also, that time in England and Spain, *which were then enveloped in mists of ignorance*, would have been just after sunset, in America it would have been daytime, and in China and Japan, morning.

And in other places there would have been other **obstacles preventing it from being seen**.

Now consider these unreasoning **objectors** who say that the histories of peoples like the English, Chinese, Japanese, and Americans do not mention it, and that therefore it did not occur.

A thousand curses be on the heads of those who **toady** to Europe and repeat such things.

Fifth Point

The Splitting of the Moon happened neither of its own accord in consequence of certain causes, nor as a result of chance, nor was it a natural event that occurred through the ordinary laws of nature.

Rather, **the All-Wise Creator of the Sun and the Moon caused it to happen** as something out of the ordinary in order to confirm His Messenger's messengership and to illuminate his claim.

As the mystery of guidance, the mystery of human responsibility, and the wisdom of prophethood required, it was demonstrated **as a convincing proof** to a number of people specified by dominical wisdom.

The mystery of wisdom required that it was not shown to people in every region of the world, who had not yet heard of Muhammad's (PBUH) claim to prophethood. Numerous obstacles prevented them, therefore, **such as mist, cloud, and time-differences, and the fact that in some countries the moon had not risen, and in others the sun had risen, while in others it was morning, and in yet others the sun had just set**.

If it had been shown to all and sundry, it would have been shown as a result of the Sign of Muhammad (PBUH), and a miracle of prophethood, in which case his messengership would have been so manifest that **everyone would have been compelled to affirm it**.

No choice would have remained for man's reason. And **belief is attained through the reason and the power of choice**. The mystery of human responsibility would have been lost.

İnandırsa da, elbette böyle mühim bir hâdise, **haber-i vâhid ile** tarihlere bâki bir sermaye olmayacak.

Bazı kitablarda "Kamer iki parça olduktan sonra yere inmiş" ilâvesi ise, ehl-i tahkik reddetmişler. "Şu mu'cize-i bahireyi kıymetten düşürmek niyetiyle, belki bir **münafık** ilhak etmiş." demişler.

Hem meselâ o vakit, *cehalet sisiyle muhat* İngiltere, İspanya'da yeni gurub; Amerika'da gündüz; Çin'de, Japonya'da sabah olduğu gibi,

başka yerlerde başka **esbab-ı mani**aya binaen elbette görülmeyecek.

Şimdi bu akılsız **muterize** bak, diyor ki: "İngiltere, Çin, Japon, Amerika gibi akvamın tarihleri bundan bahsetmiyor. Öyle ise vuku bulmamış."

Bin nefrin onun gibi Avrupa **kâselis**lerinin başına!

Beşinci Nokta

İnşikak-ı Kamer, kendi kendine bazı esbaba binaen vuku bulmuş, tesadüfî, tabîî bir hâdise değil ki; âdi ve tabîî kanunlarına tatbik edilsin.

Belki **Şems ve Kamer'in Hâlık-ı Hakîm'i**, Resulünün risaletini tasdik ve davasını tenvir için hârikulâde olarak o hâdiseyi **îka etmiştir**.

Sırr-ı irşad ve sırr-ı teklif ve hikmet-i risaletin iktizasıyla, hikmet-i rububiyetin istediği insanlara **ilzam-ı hüccet** için gösterilmiştir.

O sırr-ı hikmetin iktiza etmedikleri, istemedikleri ve davayı nübüvveti henüz işitmedikleri aktar-ı zemindeki insanlara göstermemek için, **sis ve bulut ve ihtilaf-ı metalî haysiyetiyle; bazı memleketin kameri daha çıkmaması ve bazılarının güneşleri çıkması ve bir kısmının sabahı olması ve bir kısmının güneşi yeni gurub etmesi gibi**, o hâdiseyi görmeye mani pekçok esbaba binaen gösterilmemiş.

Eğer, umum onlara dahi gösterilse idi, o halde ya işaret-i Ahmediyenin (A.S.M.) neticesi ve mu'cize-i nübüvvet olarak gösterilecekti; o vakit risaleti bedahet derecesine çıkacaktı. **Herkes tasdiğe mecbur olurdu**,

aklın ihtiyarı kalmazdı. İman ise aklın ihtiyarıdır. Sırr-ı teklif zayi' olurdu.

And if it had been shown merely as an occurrence in the heavens, its connection with Muhammad's (PBUH) messengership would have been severed, and it would have retained no peculiarity to him.

To Conclude: There is no longer any doubt concerning the possibility that the Splitting of the Moon occurred; it has been proved decisively. And now we shall mention six* of the many evidences pointing to its occurrence.

**{That is to say, there are six proofs concerning the event in the form of a sixfold consensus. Unfortunately, the explanation of them is brief, and they deserve more.}*

#617

The concurrence of the Companions of the Prophet, who were all men of justice, on its occurrence.

Their agreement in expounding the verse, *And the moon is split* of all exacting commentators on the Qur'an.

The fact that, relying on numerous different chains of authorities and lines of transmission, all the scholars of the Prophetic Traditions and transmitters of the sound narrations narrated the event.

{Musnad i, 377, 413, 447, 456; iii, 207, 220, 275, 278; iv, 81; Tafsir Ibn Kathir vi, 469}

The testimony of all the saints and the veracious, those who receive inspiration, and uncover the mysteries of the creation.

The confirmation of learned scholars and theologians, whose ways differ greatly from one another.

The fact that the Community of Muhammad (PBUH) accepted its occurrence, which, on an established principle, never agrees upon error. *{[*]: Suyuti, Nazm al-Mutanathir fi'l-Hadith al-Mutawatir, 180; Tabarani, al-Mu'jam al-Kabir, xii, 13623-4; xvii, 666-7; Ibn 'Adi, al-Kamil fi'l-Du'afa, iii, 1307.}*

These six evidences prove the Splitting of the Moon as clearly as the sun.

Conclusion

Up to here this Addendum has been in the name of establishing the truth, and for the sake of silencing those enemies who deny it.

Its concluding sentences will now be in the name of the truth and for the sake of belief. Establishing the truth spoke as above, now the truth speaks:

Eğer sırf bir hâdise-i semaviye olarak gösterilse idi; risalet-i Ahmediye (A.S.M.) ile münasebeti kesilirdi ve onunla hususiyeti kalmazdı.

Elhasıl: Şakk-ı Kamer'in imkânında şübhe kalmadı, kat'î isbat edildi. Şimdi, vukuuna delalet eden çok bürhanlarından altısına (Haşiye) işaret ederiz. Şöyle ki:

{Haşiye: Yani, altı defa icma sûretinde, vukuuna dair altı hüccet vardır. Bu makam çok izaha muhtaç iken, maatteessüf kısa kalmıştır.}

Ehl-i adalet olan sahabelerin, vukuuna icmai

ve ehl-i tahkik umum müfessirlerin, *وَأَنشَقَّ الْقَمَرُ* tefsirinde onun vukuuna ittifakı

ve ehl-i rivayet-i sadıka bütün muhaddisînin, pek çok senedlerle ve muhtelif tarîklerle vukuunu nakletmesi

ve ehl-i keşif ve ilham bütün evliya ve siddîkînin şهادeti

ve ilm-i Kelâm'ın meslekçe birbirinden çok uzak olan imamlarının ve mütebahhir ülemanın tasdiki

ve nass-ı kat'î ile dalalet üzerine icma'ları vaki' olmayan ümmet-i Muhammediyenin (A.S.M.) o vak'ayı telakki-i bilkabul etmesi;

güneş gibi inşikak-ı Kamer'i isbat eder.

Elhasıl

Buraya kadar tahkik namına ve hasmı ilzam hesabına idi.

Bundan sonraki cümleler, hakikat namına ve iman hesabınadır. Evet tahkik öyle dedi, hakikat ise diyor ki:

The Seal of the Office of Prophethood, who was the luminous moon of the heavens of messengership, proved his sainthood through his Ascension; this was the greatest wonder and supreme miracle of sainthood, achieved through his worship, which was so elevated as to make him God's beloved; that is to say, by travelling with his earthly body through the heavens, his superiority and his being God's beloved were demonstrated to the dwellers of the heavens and inhabitants of the lofty worlds.

So too, through the moon, which is bound to the earth and suspended in the heavens, being split into two halves at the sign of an inhabitant of the earth, it displayed a miracle to the other inhabitants of the earth which indicated the former's messengership.

Thus, the person of Muhammad (PBUH) flew to the very summit of perfections on the two luminous wings of messengership and sainthood -like the two luminous unfolded wings of the moon-; he ascended to the distance of two bow-lengths; he became the cause of pride of both the inhabitants of the heavens and the inhabitants of the earth....

#618

Upon him and upon his Family be blessings and peace such as will fill the earth and the heavens.

Glory be unto You! we have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise.

O God! For the sake of the one at whose sign the moon split make my heart and the hearts of all true students of the Risale-i Nur like the moon in the face of the Sun of the Qur'an. AMEN. AMEN

#619

The Thirty-second Word

[This Word consists of three Stopping-Places. It is an addendum explaining the Eighth Flash of the Twenty-Second Word,

and is also a commentary on the first of the fifty-five tongues with which all the beings in the universe testify to Divine unity. {These tongues have been alluded to in my treatise called Katre (A Droplet)}

Sema-yı risaletin kamer-i müniri olan Hâtem-i Divan-ı Nübüvvet, nasılki mahbubiyet derecesine çıkan ubudiyetindeki velayetin keramet-i uzması ve mu'cize-i kübrası olan Mi'rac ile, yani bir cism-i Arzı semavatta gezdirmekle semavatın sekenesine ve âlem-i ulvî ehline rüchaniyeti ve mahbubiyeti gösterildi ve velayetini isbat etti.

Öyle de: Arza bağlı, semaya asılı olan Kamer'i, bir arzının işaretiyle iki parça ederek arzın sekenesine, o arzının risaletine öyle bir mu'cize gösterildi ki:

Zât-ı Ahmediye (A.S.M.) Kamer'in açılmış iki nuranî kanadı gibi; risalet ve velayet gibi iki nuranî kanadıyla, iki ziyadar cenah ile, evc-i kemalâta uçmuş; tâ Kab-ı Kavseyn'e çıkmış, hem ehl-i semavat hem ehl-i arza medar-ı fahr olmuştur.

عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمَاتُ مِلًّا الْأَرْضِ
وَالسَّمَوَاتِ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ مَنِ اَنْشَقَّ الْقَمَرُ بِاِشَارَتِهِ اجْعَلْ قَلْبِي وَ
قُلُوْبَ طَلَبَتِ رَسَائِلِ النُّرِّ الصّٰدِقِيْنَ كَالْقَمَرِ فِيْ مُقَابَلَةِ
شَمْسِ الْقُرْآنِ مِيْنٍ اٰمِيْنٍ

Otuz İkinci Söz

Şu Söz üç mevkıftır. Yirmi İkinci Söz'ün Sekizinci Lem'a'sını izah eden bir zeyldir.

Mevcudat-ı âlem, vahdaniyete şehadet ettikleri elli beş lisan dan {ki Katre Risalesi'nde onlara işaret edilmiş} birinci lisanına bir tefsirdir.

It is one **truth**, which has been clothed in the **garment** of **comparison**, of many **truths** pertaining to the verse:

*Had there been in heaven or on earth any deities other than God, there surely would have been confusion in both. **

**{Qur'an, 21:22.}*

First Stopping-place

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Had there been in heaven or on earth any deities other than God, there surely would have been confusion in both.

There is no god but God, He is One, He has no partner; His is the dominion and His is the praise; He grants life and deals death, and is living and dies not; all good is in His hand; He is powerful over all things; and with Him all things have their end.

One night in Ramadan, I said that the above sentence affirming Divine unity consists of eleven **phrases**, and that in each of them is a **degree** expressing that unity and some **good news**.

But of those degrees I only discussed the meaning and significance of **He has no partner**, and that was **in the manner of an allegorical conversation and imaginary debate** that would be accessible to **ordinary people**.

I am now writing down that **conversation** at the request and desire of my **much-valued** brothers who assist me and my friends from the **mosque**. It is as follows.

Let us suppose one person represents all those things set up as **partners** to God that **all the different varieties of idolators imagine** to exist. These idolators are the people of unbelief and misguidance, **who worship nature and causes, for example, and assign partners to God**.

#620

The **fictitious person** wants to **have mastery** over one of the **beings in the universe**, and so **claims** to be its true owner.

Firstly, that **maker of false claims encountered** a **particle, which is the smallest of those beings**,

and he spoke to it in the language of **Naturalism** and **philosophy** saying that he was to be its **master** and true owner.

But the particle replied to him with **the tongue of truth** and **dominical wisdom**, saying: "I perform innumerable duties.

Ve

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

âyetinin pek çok **hakaikinden**, **temsîl libası** giydirilmiş bir hakikattir.

Birinci Mevkıf

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

Bir ramazan gecesinde, şu kelâm-ı **tevhid**înin on bir **cümlesinin** her birinde birer tevhid **mertebesi** ve birer **müjde** bulunduğunu

ve o mertebelerden yalnız **لَا شَرِيكَ لَهُ** deki manayı, basit **avamın** fehmine gelecek **bir muhavere-i temsiliye** ve **bir münazara-i faraziye tarzında** ve lisan-ı halî, lisan-ı kâl suretinde söylemiştim.

Bana hizmet eden **kıymettar** kardeşlerimin ve **mescid** arkadaşlarımla arzuları ve istemeleri üzerine o **muhavereyi** yazıyorum. Şöyle ki:

Bütün **tabiat-perest, esbab-perest** ve **müşrik gibi umum enva-ı ehl-i şirkin** ve küfrün ve dalaletin **tevehhüm** ettikleri **şeriklerin** namına bir şahıs farz ediyoruz ki;

o **şahs-ı farazî, mevcudat-ı âlem**den bir şeye **rab olmak** istiyor ve hakiki **mâlik** olmak **dava etmektedir**.

İşte o **müddeî**, evvela **mevcudatın en küçüğü olan** bir **zerreye rast gelir**.

Ona **rab** ve hakiki mâlik olmakta olduğunu **zerreye, tabiat lisaniyla, felsefe diliyle** söyler.

O zerre dahi **hakikat lisaniyla** ve **hikmet-i Rabbanî** diliyle der ki: "Ben hadsiz vazifeleri görüyorum.

Entering many creatures which are all different I do my work in them.

And there are, from among countless particles like me, those that move from place to place and work with me.

If you have the knowledge and power to employ me in all those duties, and the authority and ability to employ and have at your command all those others as well,

{(*)}: Indeed, every object which is in motion, from minute particles to the planets, displays on itself the stamp of Eternal Besoughtedness and Unity.

Also, by reason of its movement, each of them takes possession of all the places in which it travels in the name of Unity, thus including them in the property of its own owner.

As for those creatures that are not in motion, they are each of them, from plants to the fixed stars, like a seal of Unity showing the place in which it is situated to be the missive of its own Maker.

That is to say, each flower and fruit is a stamp and seal of Unity which demonstrates, in the name of Unity, that its habitat and native place is the missive of its Maker.

In short, each thing takes possession of all things through its motion in the name of Unity.

That is, one who does not have all the stars within his grasp cannot have mastery over a single particle.}

and if you are able to be the true owner of and to have total control over the beings of which I become a part in complete order, for example, over red blood-corpuscles,

then you can claim to be master over me and ascribe me to something other than God Almighty. But if you cannot do all these things, be silent!

And in the same way that you cannot have mastery over me, you cannot interfere in any way. For there is such complete orderliness in our duties and motion that

one who does not have infinite wisdom and all-encompassing knowledge cannot meddle with us. If he did, it would cause chaos.

However, a person like you who is thick, impotent, and unseeing, and is in the clutches of blind chance and nature, could not even begin to stretch out a finger to interfere."

So, just like the Materialists, the one making these claims said: "In that case, own yourself. Why do you say you are working on someone else's account?"

To which the particle replied: "If I had a brain like the sun, and all-embracing knowledge like its light, and all-encompassing power like its heat, and comprehensive senses like the seven colours in its light,

Ayrı ayrı her masnua girip işliyorum. Bütün o vezaifi bana gördürecek, sende ilim ve kudret varsa-

hem benim gibi hadd ü hesaba gelmeyen zerrat içinde beraber gezip iş görüyoruz.

Eğer bütün emsalim o zerrelere de istihdam edip emir tahtına alacak bir hüküm ve iktidar sende varsa-

{(Hâşiye): Evet müteharrik her bir şey, zerrattan seyyarata kadar, kendilerinde olan sikke-i samediyet ile vahdeti gösterdikleri gibi;

harekâtlarıyla dahi gezdikleri bütün yerleri vahdet namına zapt ederler. Kendi mâlikinin mülküne idhal ederler.

Hareket etmeyen masnua ise nebatattan nûcum-u sevabite kadar, birer mühr-ü vahdaniyet hükmündedirler ki bulunduğu mekânı, kendi Sâni'inin mektubu olduğunu gösterirler.

Demek her bir nebat, her bir meyve, birer mühr-ü vahdaniyet, birer sikke-i vahdettirler ki mekânlarını ve vatanlarını, vahdet namına Sâni'lerinin mektubu olduğunu gösterirler.

Elhasıl: Her bir şey, hareketiyle bütün eşyayı vahdet namına zapt eder.

Demek, bütün yıldızları elinde tutmayan, bir tek zerreye rab olamaz.}

hem kemal-i intizam ile cüz olduğum mevcudlara, mesela kandaki küreyvat-ı hamraya hakiki mâlik ve mutasarrıf olabilirsen

bana rab olmak dava et; beni, Cenab-ı Hak'tan başkasına isnad et. Yoksa sus!

Hem bana rab olamadığın gibi müdahale dahi edemezsin. Çünkü vezaifimizde ve harekâtımızda o kadar mükemmel bir intizam var ki

nihayetsiz bir hikmet ve muhit bir ilim sahibi olmayan bize parmak karıştıramaz. Eğer karışsa karıştıracak.

Halbuki senin gibi camid, âciz ve kör ve iki eli tesadüf ve tabiat gibi iki körün elinde olan bir şahıs, hiçbir cihette parmak uzatamaz."

O müddeî, maddiyyunların dedikleri gibi dedi ki: "Öyle ise sen kendi kendine mâlik ol. Neden başkasının hesabına çalışmasını söylüyorsun?"

Zerre ona cevaben der: "Eğer güneş gibi bir dimağım ve ziyası gibi ihatalı bir ilmim ve harareti gibi şümullü bir kudretim ve ziyasındaki yedi renk gibi muhit duygularım ve

and if I had a face that looked *to all the places in which I travel and all the beings in which I work*, and an eye that looked to them and words that carried authority with them,

gezdiğim her yere ve işlediğim her mevcuda müteveccih birer yüzüm ve bakar birer gözüm ve geçer birer sözüm bulunsa idi,

www.risaleglobal.com

then perhaps I would indulge in foolishness like you and claim to own myself.

Get out! Go away! You won't get anything out of me!"

So, when the representative of those things held to be God's partners despaired of the particle, he hoped to pursue the matter with a red blood-corpuscle.

And coming across one he said to it on behalf of causes and in the language of nature and philosophy:

"I am your master and owner." And the red corpuscle replied to him through the tongue of truth and Divine wisdom:

"I am not alone. If you are able to own all my fellows in the army of blood whose stamp, nature as officials, and order is the same,

and if you have subtle wisdom and mighty power enough to own all the cells of the body in which we travel and are employed with perfect wisdom,

and if you can demonstrate this to be the case, then perhaps some meaning might be found in your claim.

"But someone stupified like yourself cannot be owner with your only support being deaf nature and blind force; indeed, you are unable to interfere in so much as an atom.

For the order with which we function is so perfect that only one who sees, hears, knows, and does everything can have authority over us."

And saying: "So, be silent! My duty is so important and the order so perfect that I have no time to answer garbled rubbish such as yours," it repelled him.

Then, since he was unable to mislead it, the representative left and next came across the little house known as a cell of the body.

He said to it in the language of philosophy and nature: "I could not persuade the particle and red corpuscle but perhaps you will be reasonable.

Since you have been made of several substances just like a minute house,

I am able to make you. You will be my artefact and true property."

The cell responded to him through the tongue of wisdom and truth, saying:

"I am only a minute little thing but I have very important duties and very sensitive relations; I am connected to the body as a whole as well as to all its cells.

For example, I perform complex and faultless duties in the veins, and in regard to the arteries, the sensory and motor nerves, the powers of attraction and repulsion and procreation, and the imaginative faculty.

belki senin gibi ahmaklık edip kendi kendime mâlik olduğumu dava ederdim.

Haydi def'ol git, sen benden iş bulamazsın!"

İşte şeriklerin vekili, zerreden meyus olunca küreyvat-ı hamradan iş bulacağım diye,

kandaki bir küreyvat-ı hamraya rast gelir. Ona esbab namına ve tabiat ve felsefe lisanıyla der ki:

"Ben sana rab ve mâlikim." O küreyvat-ı hamra, yani yuvarlak kırmızı mevcut, ona hakikat lisanıyla ve hikmet-i İlahiye dili ile der:

"Ben yalnız değilim. Eğer sikkemiz ve memuriyetimiz ve nizamâtımız bir olan kan ordusundaki bütün emsalime mâlik olabilirsen

hem gezdiğimiz ve kemal-i hikmetle istihdam olduğumuz bütün hüceyrat-ı bedene mâlik olacak bir dakik hikmet ve azîm kudret, sende varsa

göster ve gösterebilirsen belki senin davanda bir mana bulunabilir.

Halbuki senin gibi sersem ve senin elindeki sağır tabiat ve kör kuvvetle, değil mâlik olmak belki zerre miktar karışamazsın.

Çünkü bizdeki intizam o kadar mükemmeldir ki ancak her şeyi görür ve işitir ve bilir ve yapar bir zat bize hükmedebilir.

Öyle ise sus! Vazifem o kadar mühim ve intizam o kadar mükemmeldir ki senin ile senin böyle karmakarışık sözlerine cevap vermeye vaktim yok." der, onu tard eder.

Sonra onu kandıramadığı için o müddeî gider, bedendeki hüceyre tabir ettikleri menzilciğe rast gelir.

Felsefe ve tabiat lisanıyla der: "Zerre ve küreyvat-ı hamraya söz anlattıramadım, belki sen sözümü anlarsın.

Çünkü sen, gayet küçük bir menzil gibi birkaç şeyden yapılmışsın.

Öyle ise ben seni yapabilirim. Sen benim masnuum ve hakiki mülküm ol." der.

O hüceyre ona cevaben, hikmet ve hakikat lisanıyla der ki:

"Ben çendan küçücük bir şeyim. Fakat pek büyük vazifelerim, pek ince münasebetlerim ve beden bütünü hüceyratına ve heyet-i mecmuasına bağlı alâkalarım var.

Ezcümle, evride ve şerayın damarlarına ve hassase ve muharrike âsablarına ve cazibe, dâfia, müvellide, musavvire gibi kuvvelere karşı derin ve mükemmel vazifelerim var.

If you have the knowledge and power to **form**, **arrange**, and **employ** the whole body and all its **blood-vessels**, **nerves** and **faculties**,

and if you have **comprehensive wisdom** and **penetrating power** with which to control all the **body's cells**, *which are like me, as regards qualities and artistry* we are brothers, demonstrate it.

Only then can you claim to be able to make me. If you cannot, then off with you!

"The **red corpuscles** bring my food, while the **white** ones combat illnesses *which attack me*. I have work to do, do not distract me!

Anyway, an impotent, **lifeless**, deaf and blind thing like you cannot in any way interfere with us.

#622

For we have such an exact, **subtle** and faultless **order** (*) that if the one who has authority over us was not **Absolutely Wise**, **Absolutely Powerful** and **Absolutely Knowing**, our order would be broken and our **regularity** spoilt."

{(*)}: *The All-Wise Maker has created the human body as though it was a well-arranged city.*

A number of the blood-vessels perform the duties of telephones and telegraphs, while others of them are like pipes from a fountain through which blood, which is the water of life, flows.

As for blood, created within it are two sorts of corpuscles. One of them, known as red corpuscles, distributes nutrients to the cells of the body; it conveys sustenance to the cells according to a Divine law. (Like merchants and food officials.)

The other sort are white corpuscles, which are fewer in number than the former.

Their duty, like soldiers, is defence against enemies, such as illness.

Whenever they undertake that defence, with their two revolutions like Mevlevi dervishes, they take on a swift and wonderful state.

As for blood as a whole, it has two general duties; the first is to repair damage done to the body.

...

There are two sorts of blood-vessels, veins and arteries. One of these carry purified blood, they are the channels through which clean blood is conveyed.

The others are the channels for the turbid blood which collects the waste-matter; these convey the blood to where breathing occurs; that is, the lungs.

The All-Wise Maker created in the air two elements, nitrogen and oxygen.

Eğer bütün bedeni, bütün **damar** ve **âsab** ve **kuvveleri teşkil** ve **tanzim** ve **istihdam** edecek bir kudret ve ilim sende varsa

ve benim emsalim ve **sanatça ve keyfiyetçe** birbirimizin kardeşi olan bütün **hüceyrat-ı bedeniye**ye tasarruf edecek **nâfiz bir kudret**, **şâmil bir hikmet**, sende varsa göster,

sonra ben seni yapabilirim diye dava et. Yoksa haydi git!

Küreyvat-ı hamra, bana erzak getiriyorlar. **Küreyvat-ı beyza** da bana **hücum eden** hastalıklara mukabele ediyorlar. İşim var, beni meşgul etme.

Hem senin gibi âciz, **camid**, sağır, kör bir şey, bize hiçbir cihetle karışamaz.

Çünkü bizde o derece ince ve **nazik** ve mükemmel bir **intizam** (Hâşiye) var ki bize hükmeden bir **Hakim-i Mutlak** ve **Kadir-i Mutlak** ve **Âlim-i Mutlak** olmazsa, intizâmımız bozulur, **nizâm**ımız karışır.

{(Hâşiye): **Sâni'-i Hakîm**, **beden-i insanı** gayet **muntazam** bir şehir hükmünde halk etmiştir.

*Damarların bir kısmı, telgraf ve telefon vazifesini görür. Bir kısmı da çeşmelerin boruları hükmünde, âb-ı hayat olan kanın **cevelanı**na medardırlar.*

Kan ise içinde iki kısım küreyvat halk edilmiş. Bir kısmı küreyvat-ı hamra tabir edilir ki bedenin hüceyrelerine erzak dağıtıyor ve bir kanun-u İlahî ile hüceyrelere erzak yetiştiriyor(tüccar ve erzak memurları gibi).

Diğer kısmı küreyvat-ı beyzadırlar ki ötekilere nisbeten ekalliyettedirler.

Vazifeleri, hastalık gibi düşmanlara karşı asker gibi müdafaadır ki

ne vakit müdafaaya girseler Mevlevî gibi iki hareket-i devriye ile süratli bir vaziyet-i acibe alırlar.

Kanın heyet-i mecmuası ise iki vazife-i umumiyesi var: Biri, bedendeki hüceyratın tahribatını tamir etmek.

Diğeri, hüceyratın enkazlarını toplayıp, bedeni temizlemektir.

*Evride ve şerayin namında iki kısım damarlar var ki biri safi kanı getirir, dağıtır, safi kanın **mecralarıdır**.*

Diğer kısmı enkazı toplayan bulanık kanın mecrasıdır ki şu ikinci ise kanı "Ree" denilen nefesin geldiği yere getirirler.

*Sâni'-i Hakîm, havada iki unsur halk etmiştir. Biri **azot**, biri müvellidü'l-humuza.*

As for oxygen, when it comes into contact with the blood in breathing, it drawn to itself, like amber, the impure element, carbon, which is polluting the blood.

The two combine and are transformed into matter called carbonic acid gas.

Oxygen also maintains the body temperature, and purifies the blood.

This is because, in the science of chemistry, the All-Wise Maker bestowed on oxygen and carbon an intense relationship, which might be described as 'chemical passion'.

whereby, according to this Divine law, when those two elements come close to each other, they combine.

It has been established by science that heat is produced by combining, because it is a sort of combustion.

The wisdom in this is as follows: The motion of the particles of those two elements is different.

On combining, the particles of one element unite with those of the other, each two particles thereafter moving like a single particle.

The other motion is transformed into heat according to a law of the All-Wise Maker.

As a matter of a fact, 'motion produces heat' is an established principle.

Thus, as a consequence of this fact, by this chemical combination, as carbon is removed from the blood the body temperature of human beings is maintained and at the same time the blood is purified.

On inhaling, oxygen both cleanses the body's water of life and kindles the fire of life.

On exhaling, it yields, in the mouth, the fruit of words, which are miracles of Divine Power.

Glory be unto him at whose art the mind is bewildered }

Then the one making the claims despaired of it, too. He encountered the body of a human being

and said to it, once again as the Naturalists say, in the language of blind nature and aimless philosophy

"You are mine, it is I who made you; or anyway I have a share in you."

The human body answered with the tongue of reality and wisdom and through the eloquence of its order:

"If you possess the power and knowledge to have actual control over the bodies of all human beings, who are the same as me and on whose faces are the stamp of power and seal of creation which are the same,

Müvellidü'l-humuza ise nefes içinde kana temas ettiği vakit, kanı telvis eden karbon unsur-u kesifini kehribar gibi kendine çeker.

İkisi imtizaç eder. Buharî hâmız-ı karbon denilen semli havaî bir maddeye inkılab ettirir.

Hem hararet-i gariziyeyi temin eder hem kanı tasfiye eder.

Çünkü Sânî-i Hakîm, fenn-i kimyada aşk-ı kimyevî tabir edilen bir münasebet-i şedideyi müvellidü'l-humuza ile karbona vermiş ki

o iki unsur birbirine yakın olduğu vakit, o kanun-u İlahî ile o iki unsur imtizaç ederler.

Fennen sabittir ki imtizaçtan hararet hasıl olur. Çünkü imtizaç, bir nevi ihtiraktır.

Şu sırrın hikmeti şudur ki: O iki unsurun her birisinin zerrelerinin ayrı ayrı hareketleri var.

İmtizaç vaktinde her iki zerre, yani onun zerresi bunun zerresiyle imtizaç eder, bir tek hareketle hareket eder. Bir hareket muallak kalır. Çünkü imtizaçtan evvel iki hareket idi şimdi iki zerre bir oldu, her iki zerre bir zerre hükmünde bir hareket aldı.

Diğer hareket, Sânî-i Hakîm'in bir kanunu ile hararete inkılab eder.

Zaten "Hareket, harareti tevlid eder." bir kanun-u mukarreredir.

İşte bu sırta binaen beden-i insanîdeki hararet-i gariziyeye, bu imtizac-ı kimyeviye ile temin edildiği gibi kandaki karbon alındığı için kan dahi safi olur.

İşte nefes dâhile girdiği vakit, vücudun hem âb-ı hayatını temizliyor hem nâr-ı hayatı iş'al ediyor.

Çıktığı vakit ağızda mu'cizat-ı kudret-i İlahiye olan kelime meyvelerini veriyor.

فَسُبْحَانَ مَنْ تَحَيَّرَ فِي صُنْعِهِ الْعُقُولُ }

Sonra o müddeî, onda da meyus oldu. Bir insanın bedenine rast gelir.

Yine kör tabiat ve serseri felsefe lisanıyla (tabiiyyunun dedikleri gibi) der ki:

"Sen benimsin, seni yapan benim. Veya sende hissem var."

Cevaben o beden-i insanî, hakikat ve hikmet diliyle ve intizamının lisan-ı haliyle der ki:

"Eğer bütün emsalim ve yüzümüzdeki sikke-i kudret ve turra-i fitrat bir olan bütün insanların bedenlerine hakiki mutasarrıf olacak bir kudret ve ilim sende varsa

and if you have the **wealth** and **jurisdiction** to own, from water and air to **plants** and **animals**, the treasures of my sustenance

#623

and if you have infinite power and boundless wisdom *with which to employ me with perfect wisdom and cause me to perform my worship*, and the power and wisdom to lodge in a narrow, **lowly** vessel like me **immaterial and subtle faculties** like the spirit, heart, and intellect, *which are extremely vast and exalted and for which I am merely the sheath*,

then demonstrate all these and afterwards say that you made me. Otherwise, be silent!

"Moreover, according to the **testimony** of the **perfect order** in my body and the **indication** of the **stamp of unity** on my face, my **Maker** is One Who is powerful over all things, knows all things, and sees and hears all things.

Someone aimless and impotent like you **cannot meddle** in His art. You **cannot interfere** in so much as an atom."

The representative of the things imagined to be God's partners could find no way in which to interfere in the body so he went off. Next, he encountered **the human race**

and said to himself "This is a **disorganized** and unruly group. Perhaps, like Satan interferes in their **individual and social actions** *which they perform through the exercise of their wills*,

I'll be able to find some way to interfere in the functioning of their bodies and natures.

And then, finding some way, I'll be able to **exercise** control over the body and the body's cell which sent me packing."

So, he said to the human race, once again in the language of **deaf nature** and aimless **philosophy**:

"You seem to be to be in great confusion. I am your master and owner, or at least I partly own you."

To which the human race answered through the tongue of truth and reality, wisdom and order:

"If you possess the power and wisdom to make the shirt *that clothes the whole globe of the earth and is woven and sewn with perfect wisdom from the multicoloured threads of all the hundreds of thousands of animal and plant species, of which we are one, and to make the carpet which is spread over the face of the earth and is woven from the hundreds of thousands of species of animate beings and is created in an extremely fine and ornamented fashion, and to continuously renew and refurbish it,*

hem sudan ve havadan tut, tâ **nebatat** ve **hayvanata** kadar benim **erzakımın mahzenlerine** mâlik olacak bir **servetin** ve bir **hâkimiyetin** varsa

hem **ben kılif olduğum gayet geniş ve yüksek olan** ruh, kalp, akıl gibi **letaif-i maneviyeyi** benim gibi dar, **süflî** bir zarfta yerleştirerek, **kemal-i hikmet ile istihdam edip ibadet ettirecek** sende **nihayetsiz bir kudret**, **hadsiz bir hikmet** varsa

göster, sonra "Ben seni yaptım." de. Yoksa sus!

Hem **bendeki intizam-ı ekmelin şehadetiyle** ve **yüzümdeki sikke-i vahdetin delâletiyle**, benim **Sânî'im** her şeye kâdir, her şeye âlîm, her şeyi görür ve her şeyi işitir bir zattır.

Senin gibi sersem, âcizin parmağı, onun sanatına **karışamaz**. Zerre miktar **müdahale edemez**."

O **şeriklerin vekili**, bedende dahi parmak karıştıracak yer bulamaz, gider, **insanın nevine** rast gelir.

Kalbinden der ki: "Belki bu **dağınık**, karmakarışık olan cemaat içinde; şeytan, onların **ef'al-i ihtiyariye ve içtimaiyelerine** karıştığı gibi

belki ben de ahval-i vücudiye ve fitriyelerine karışabileceğim ve parmak karıştıracak bir yer bulacağım.

Ve onda bir yer bulup beni tard eden bedene ve beden hüceyresine hükmümü **icra** ederim."

Onun için beşerin nevine, yine **sağır tabiat** ve sersem **felsefe** lisanıyla der ki:

"Siz çok karışık bir şey görünüyorsunuz. Ben size rab ve mâlikim veyahut hissedarım." der.

O vakit nev-i insan, hak ve hakikat lisanıyla, hikmet ve intizamın diliyle der ki:

"Eğer **bütün küre-i arza giydirilen** ve **nevimiz gibi bütün hayvanat ve nebatatın yüzler bin envaından**, rengârenk atkı ve iplerden **kemal-i hikmetle dokunan ve dikilen gömleği ve veryüzüne serilen ve yüz binler zihayat envaından nescolunan** ve gayet nakışlı bir surette icad edilen **haliçeyi** yapacak ve her vakit kemal-i hikmetle tecdid edip tazelendirecek bir kudret ve hikmet sende varsa

and if you possess comprehensive power and all-embracing wisdom with which to have free disposal over the globe of the earth of which we are the fruit, and over the universe of which we are the seed, and to send us our vital necessities from all the regions of the cosmos with the balance of wisdom,

and if you have the ability to create all those like us who have gone before us and those who will come after us, on whose faces the stamp of power is the same,

then, perhaps, you can claim to have mastery over me. But if you cannot, be silent! Do not say that, seeing confusion in my species, you will be able to interfere in some way, because the order is faultless.

The conditions you imagine to be confused and disorderly are transcribed with perfect order according to the book of power and Divine Determining.

For the perfect order in animals and plants, which are far inferior to us and are under our supervision, demonstrates that this seeming disorder in us is but a sort of writing.

#624

"Is it at all possible that the one who artistically positions one thread running through a whole carpet should be other than the master designer of the carpet;

or that the one who creates a fruit should be other than the creator of the tree that bore it;

or that the one who creates the seed should be other than the fashioner of the being that produced the seed?

"Also your eyes are blind: you do not see the miracles of power on my face, the wonders of creation in my being.

If you did see them, you would understand that my Maker is such that nothing at all can withstand Him or be difficult for Him.

The stars are as easy for Him as particles.

He creates the spring with as much ease as a flower.

He is One Who includes the index of the vast universe in my being with perfect order.

Could a lifeless, impotent, blind and deaf thing like you interfere in any way in the art of such a Being?

So, be silent!" And saying: "Off with you! Go away!", he drove him away.

Next the one making these claims went and addressed the broad carpet covering the face of the earth and the lavishly decorated and embroidered shirt clothing it on behalf of causes and in the language of nature and philosophy, claiming:

"I can have control over you and be your owner, or at least have a share in you."

hem eğer biz meyve olduğumuz küre-i arza ve çekirdek olduğumuz âleme tasarruf edecek ve hayatımıza lâzım maddeleri mizan-ı hikmetle aktar-ı âlemden bize gönderecek bir muhit kudret ve şâmil bir hikmet sende varsa

ve yüzümüzdeki sikke-i kudret bir olan bütün gitmiş ve gelecek emsalimizi icad edecek bir iktidar sende varsa

belki bana rububiyet dava edebilirsin. Yoksa haydi sus! Benim nevimdeki karmakarışıklığa bakıp parmak karıştırabilirim deme. Çünkü intizam mükemmeldir.

O karmakarışık zannettiğin vaziyetler, kudretin kader kitabına göre kemal-i intizam ile bir istinsaktır.

Çünkü bizden çok aşağı olan ve bizim taht-ı nezaretimizde bulunan hayvanat ve nebatatın kemal-i intizamları gösteriyor ki bizdeki karışıklıklar bir nevi kitabettir."

"Hiç mümkün müdür ki bir haliçenin her tarafına yayılan bir atkı ipini sanatkârane yerleştiren, haliçenin ustasından başkası olsun.

Hem bir meyvenin mûcidi, ağacının mûcidinden başkası olsun.

Hem çekirdeği icad eden, çekirdekli cismin sâni'inden başkası olsun.

Hem gözün kördür. Yüzümdeki mu'cizat-ı kudreti, mahiyetimizdeki havârik-ı fitratı görmüyorsun.

Eğer görsen anlarsın ki benim Sâni'im öyle bir zattır ki hiçbir şey O'ndan gizlenemez, hiçbir şey O'na nazlanıp ağır gelemmez.

Yıldızlar, zerreler kadar ona kolay gelir.

Bir baharı bir çiçek kadar suhuletle icad eder.

Koca kâinatın fihristesini, kemal-i intizamla benim mahiyetimde derceden bir zattır.

Böyle bir zatın sanatına senin gibi camid, âciz ve kör, sağır parmak karıştırabilir mi?

Öyle ise sus! Def'ol git!" der, onu tard eder.

Sonra o müddeî gider, zeminin yüzüne serilen geniş haliçeye ve zemine giydirilen gayet müzeyyen ve münakkaş gömleğe esbab namına ve tabiat lisanıyla ve felsefe diliyle der ki:

"Sende tasarruf edebilirim ve sana mâlikim veya sende hissem var." diye dava eder.

So the shirt, the carpet, (*) said to him on behalf of truth and reality and through the tongue of wisdom:

{(*): *In fact, the carpet is both living and vibrates in a regular fashion.*

Its embroideries are being continuously replaced with perfect wisdom and order in order to display the ever-differing manifestations of the Weaver's Names.

"If you have the power and art to weave and create all the well-ordered and purposeful shirts and carpets, whose embroideries are all different, which have clothed the earth to the number of years and centuries, then have been removed in an orderly fashion and strung on the line of past time, and will clothe the earth again, **carpets and shirts** whose programmes and forms have been drawn and specified in the sphere of Divine Determining, and which will be attached to the ribbon of future time,

and if you have two wise and powerful hands with which to reach from the creation of the world to its destruction, indeed, from pre-eternity to post-eternity,

and if you have the wisdom and ability to create every one of all my threads and to repair and renew them with perfect order and wisdom,

and if you are able to hold in your hand and create the globe, which is our model and is wearing us, making us its veil and outer garment,

then you can claim to have mastery over me. If you cannot, then away with you! There is no place for you here!

"Moreover, there is on us such a stamp of unity and seal of oneness that one who does not have the whole universe within the grasp of his power,

and who cannot see at one time all things with all their functions, and cannot do innumerable things at the same time, who is not all-present and all-seeing everywhere,

who is not unconfined by space, and who does not possess infinite wisdom, knowledge, and power, such a one cannot own us, neither could he interfere."

#625

So the representative went off, saying: "Perhaps I will be able to persuade the globe of the earth and find something going for me there."

So he went and said to the globe, once again on behalf of causes and in the language of nature:

{(*): *In short, the particle referred the claimer to the red corpuscle.*

The red corpuscle referred him to the cell and the cell referred him to the human body; the human body to human race and the human race to the earth's shirt, which is woven from all the species of animate creatures.

O vakit o gömlek (Hâşiye) o halîçe, hak ve hakikat namına, lisan-ı hikmetle o müddeîye der ki:

{(Hâşiye): *Fakat şu halîçe hem hayattardır hem intizamlı bir ihtizazdadır.*

Her vakit nakışları kemal-i hikmet ve intizam ile tebeddül eder. Tâ ki nessacının muhtelif cilve-i esmasını ayrı ayrı gösterebilir.

"Eğer seneler, karnlar adedince yere giydirilip sonra intizam ile çıkarılıp geçmiş zamanın ipine asılan ve yeniden giydirilecek ve kemal-i intizam ile kader dairesinde programları ve biçimleri çizilen ve tayin olunan ve gelecek zamanın şeridinde takılan ve intizamlı ve hikmetli, ayrı ayrı nakışları bulunan bütün gömlekleri, halîçeleri dokuyacak, icad edecek kudret ve sanat sende varsa

hem hilkat-i arzdan tâ harab-ı arza kadar, belki ezelden ebede kadar ulaşacak, hikmetli, kudretli iki manevî elin varsa

ve bütün atkılarımdaki bütün fertleri icad edecek kemal-i intizam ve hikmetle tamir ve tecdid edecek sende bir iktidar ve hikmet varsa

hem bizim modelimiz ve bizi giyen ve bizi kendine peçe ve çarşaf yapan küre-i arzı elinde tutup mücid olabilirsen,

bana rububiyet dava et. Yoksa haydi dışarıya! Bu yerde yer bulamazsın.

Hem bizde öyle bir sikke-i vahdet ve öyle bir turra-i ehadiyet vardır ki bütün kâinat kabza-i tasarrufunda olmayan

ve bütün eşyayı, bütün şuunatıyla birden görmeyen ve nihayetsiz işleri beraber yapamayan ve her yerde hazır ve nâzır bulunmayan

ve mekândan münezzeh olmayan ve nihayetsiz hikmet ve ilim ve kudrete mâlik olmayan bize sahip olamaz ve müdahale edemez."

Sonra o müddeî gider. "Belki küre-i arzı kandırıp orada bir yer bulurum." der.

Gider, küre-i arza (Hâşiye) yine esbab namına ve tabiat lisanıyla der ki:

{(Hâşiye): *Elhasıl: Zerre, o müddeîyi küreyvat-ı hamraya havale eder.*

Küreyvat-ı hamra onu hüceyreye, hüceyre dahi beden-i insana, beden-i insan ise nev-i insana, nev-i insan onu zîhayat envaından dokunan arzın gömleğine,

The earth's shirt referred him to the glode of the earth, which in turn referred him to the sun. And the sun referred him to all the stars.

Each one of them said; "Go, if you are able to take possession of the next one up from me, do so, then come and try to be my master.

If you are unable to defeat it, then you are unable to get possesion of me."

That is to say, one whose authority does not extend to all the stars cannot make a single particle heed his claim to mastery.}

"Since you travel in such an aimless manner, you demonstrate that you have no owner. In which case, you can be mine."

To which the earth replied in a thunderous voice, in the name of truth and with the tongue of reality:

"Do not talk such utter nonsense! How could I be just aimless and without an owner?

Have you found my garments or even the tiniest point or thread in them to be in disarray, without order, and have you seen them to be without wisdom, purpose and art that you tell me I am ownerless and aimless?

"If you can really own my vast orbit round which I travel in one year, a distance that should take approximately twenty-five thousand years, where I perform my duty of service with perfect balance and wisdom,

{(*): If half the diameter of a circle is approximately one hundred and eighty million kilometres, the circle covers approximately a twenty-five thousand year distance.}

and own the ten planets, which are my brothers and are charged with duties like myself, together with the space through which they travel,

and if you have infinite wisdom and power with which to create and position the sun, which is our leader and to which we are bound and attached by a compassionate attraction, and to fasten me and the other planets to it like stones in a sling, and to employ us and cause us to revolve with perfect order and wisdom,

then you can claim to have mastery over me. But if you cannot, get out! Go to Hell! I've got work to do, my duty to perform.

"Moreover, our magnificent order, awesome movement, and purposeful subjugation demonstrate that

our Master is such that all beings from minute particles to the stars and galaxies are obedient and subjugated to him like soldiers under orders.

He is an All-Wise Possessor of Glory, a Possessor of Absolute Sovereignty Who arrays the sun with planets as easily as He arrays and ornaments a tree with its fruit."

arzın gömleği dahi küre-i arza, küre-i arz onu güneşe, güneş ise bütün yıldızlara havale eder.

Her biri der: "Git, benden yukarıdakini zapt edebilirsen sonra gel, benim zaptıma çalış.

Eğer onu mağlup etmezsen beni ele geçiremezsin."

Demek, bütün yıldızlara sözünü geçiremeyen, bir tek zerreye rububiyetini dinletemez.}

"Böyle serseri gezdiğinden, sahipsiz olduğunu gösteriyorsun. Öyle ise sen benim olabilirsin."

O vakit küre-i arz, hak namına ve hakikat diliyle, gök gürültüsü gibi bir sadâ ile ona der ki:

"Halt etme! Ben, nasıl serseri, sahipsiz olabilirim?

Benim elbisemi ve elbisemin içindeki en küçük bir noktayı, bir ipi intizamsız bulmuş musun ve hikmetsiz ve sanatsız görmüş müsün ki bana sahipsiz, serseri dersin.

Eğer hareket-i seneviyem ile takriben yirmi beş bin senelik bir mesafede, bir senede gezdiğim ve kemal-i mizan ve hikmetle vazife-i hizmetimi gördüğüm o daire-i azîmeye hakiki mâlik olabilirsen

{(Hâşiye): Bir dairenin takriben nisf-ı kutru, yüz seksen milyon kilometre olsa o daire (kendisi) takriben yirmi beş bin senelik mesafe olur.}

ve kardeşlerim ve benim gibi vazifedar olan on seyyareye ve gezdikleri bütün dairelere

ve bizim imamımız ve biz onunla bağlı ve cazibe-i rahmetle ona takılı olduğumuz güneşi icad edip yerleştirecek ve sapan taşı gibi beni ve seyyarat yıldızları ona bağlayacak ve kemal-i intizam ve hikmetle döndürüp istihdam edecek bir nihayetsiz hikmet ve nihayetsiz kudret sende varsa

bana rububiyet dava et. Yoksa haydi cehennem ol, git! Benim işim var. Vazifeme gidiyorum.

Hem bizlerdeki haşmetli intizam ve dehşetli harekât ve hikmetli teshirat gösteriyor ki

bizim ustamız öyle bir zattır ki bütün mevcudat, zerrelere yıldızlara ve güneşlere kadar emirber nefer hükmünde ona mutî ve musahhardırlar.

Bir ağacı, meyveleriyle tanzim ve tezyin ettiği gibi kolayca güneşi, seyyaratla tanzim eder bir Hakîm-i Zülcelal ve Hâkim-i Mutlak'tır."

Since the claimer could find nothing for himself on the earth, he went off and said to himself about the sun:

"This a huge great thing. Perhaps I'll be able to find a **hole** in it and open up a way in; then maybe I'll be able to **subjugate** it as well as the earth."

#626

So he said to the sun, as *the fire-worshippers speak, in the name of idolatry* and in the language of the philosophy that is the mouthpiece of the Devil:

"You are a ruler, you own yourself; you dispose of matters freely, as you wish."

But the sun replied to him *in the name of truth* and through the tongue of reality and *Divine wisdom*, saying:

"**God forbid!** A hundred thousand times, God forbid! I am a **subservient** official. I am a **candelabrum** in my **Lord's** guest-house.

I am not the true owner of a fly, or even of a fly's wing.

For in the fly's being there are **immaterial jewels** and **antique works of art**, like eyes and ears, such as are not in my shop.

They are outside *the sphere of my power*," thus **reprimanding** him.

So the one making the claims changed his approach and said with the tongue of devilish philosophy: "Since you do not own yourself, you are a **servant**; I claim you on behalf of **causes**."

To which the sun replied, speaking for truth and reality and *with the tongue of worship*:

"I can only belong to one who is able to create all the **lofty** stars, *which are my fellows*, to place them in the **heavens** with faultless wisdom, make them revolve *with utter magnificence* and to adorn them *with exquisite finery*."

Next the claimer said to himself: "The stars are a great **multitude**, and they seem to be all **scattered** and **in disorder**."

Perhaps I will be able to gain something out of them on behalf of my **clients**." So he went in among them

and said to them on behalf of causes and *those things ascribed to God as partners*, in the language of **rebellious** philosophy and as *the Sabeans star-worshippers* said:

"Since you are so scattered, you are all **under the jurisdiction** of different **rulers**."

To which one star replied, speaking for all the others:

"Just how **stunned**, brainless, stupid and blind you are not to see and understand *the stamp of unity* and **seal of oneness** on us,

Sonra o müddeî, yerde yer bulamadığı için gider güneşe. Kalbinden der ki:

"Bu çok büyük bir şeydir, belki içinde bir **delik** bulup bir yol açarım. Yeri de **musahhar** ederim."

güneşe **şirk namına** ve şeytanlaşmış felsefe lisanıyla, *Mecusilerin dedikleri gibi* der ki:

"Sen bir sultansın, kendi kendine mâliksin, istediğin gibi tasarruf edersin."

Güneş ise **Hak namına** ve hakikat lisanıyla ve **hikmet-i İlahiye** diliyle ona der:

"**Hâşâ** yüz bin defa hâşâ ve kellâ! Ben **musahhar** bir memurum. **Seyyidimin** misafirhanesinde bir **mumdarım**."

Bir sineğe, belki bir sineğin kanadına dahi hakiki mâlik olamam.

Çünkü sineğin vücudunda öyle **manevî cevherler** ve **göz, kulak gibi antika sanatlar** var ki benim dükkânımda yok.

Daire-i iktidarımın haricindedir." der, müddeîyi **tekdir** eder.

Sonra o müddeî döner, firavunlaşmış felsefe lisanıyla der ki: "Madem kendine mâlik ve sahip değilsin, bir **hizmetkârsın**; **esbab** namına benimsin." der.

O vakit güneş, hak ve hakikat namına ve **ubudiyet lisanıyla** der ki:

"Ben öyle birinin olabilirim ki bütün *emsalim olan ulvi* yıldızları icad eden ve **semavatında** kemal-i hikmetle yerleştiren ve **kemal-i haşmetle** döndüren ve **kemal-i ziynetle** süslendiren bir zat olabilir."

Sonra o müddeî, kalbinden der ki: "Yıldızlar çok **kalabalıktırlar**. Hem **dağınık**, **karmakarışık** görünüyorlar."

Belki onların içinde, **müvekkillerim** namına bir şey kazanırım." der. Onların içine girer.

Onlara esbab namına, **şerikleri** hesabına ve **tuğyan etmiş** felsefe lisanıyla, **nücum-perest** olan **sabiiyyunların** dedikleri gibi der ki:

"Sizler, pek çok dağınık olduğunuzdan, ayrı ayrı **hâkimlerin taht-ı hükmünde** bulunuyorsunuz."

O vakit yıldızlar namına bir yıldız der ki:

"Ne kadar **sersem**, akılsız ve ahmak ve gözsüzsün ki bizim yüzümüzdeki **sikke-i vahdeti** ve **turra-i ehadiyeti** görmüyorsun, anlamıyorsun."

and not to recognize our lofty order and regularity and the laws of our worship. You imagine us to be without order.

But we are the works of art and servants of a Single and Unique One Who holds in the grasp of His power the heavens, which are our seas, the cosmos, which is our tree, and infinite space, which is where we make our excursions.

"We are like electric illuminations and resplendent witnesses displaying the perfection of His dominicality.

We are radiant proofs proclaiming the sovereignty of His dominicality.

With all our different sorts, we are luminous servants in the domain of His sovereignty which give light and display the majesty of that sovereignty in the lofty dwellings and in the lowly ones, in the dwellings of this world, the Intermediate World and the hereafter.

"Indeed, each of us is a miracle of the Single and Unique One's power, a well-ordered fruit of the tree of creation, an illuminated proof of unity;

each of us is a dwelling place, aeroplane and mosque for the angels, and a lamp and sun for the lofty worlds, and a witness to the sovereignty of dominicality,

#627

and each of us is an ornament, palace, and flower of space, and a shining fish in the heavenly seas, and a beautiful eye in the face of the sky.

{(*)}: This means, we are indications observing and contemplating the wonders of God Almighty's creation and causing others to contemplate them.

That is, just as the heavens are seen to be observing the wonders of Divine art on the earth with countless eyes,

so too, like the angels in the skies, the stars watch the earth, which is an exhibition of wonders and marvels, and they cause conscious creatures to observe it with attention.}

"Furthermore, throughout us as a whole there is a silence within tranquillity, a motion within wisdom,

an adornment within majesty, a beauty of creation within order, and a perfection of art within symmetry.

"And although we are thus and proclaim our Glorious Maker and His unity, oneness, eternal besoughtness, and His attributes of beauty, glory and perfection to the whole universe with innumerable tongues,

you still accuse us utterly pure, clean, obedient and subservient servants of being confused, disorderly, and without duties, and even of being without an owner. You therefore deserve a truly punishing slap."

Ve bizim nizamât-ı âliyemizi ve kavanin-i ubudiyetimizi biliyorsunuz. Bizi intizamsız zannediyorsun.

Bizler öyle bir zatın sanatıyız ve hizmetkârlarıyız ki bizim denizimiz olan semavatı ve seçeremiz olan kâinatı ve mesiregâhımız olan nihayetsiz feza-yı âlemi kabza-i tasarrufunda tutan bir Vâhid-i Ehad'dir.

Bizler donanma elektrik lambaları gibi onun kemal-i rububiyetini gösteren nurani şahitleriz ve

saltanat-ı rububiyetini ilan eden ışıklı bürhanlarız.

Her bir taifemiz onun daire-i saltanatında ulvi, süflî, dünyevî, berzahî, uhrevî menzillerde haşmet-i saltanatını gösteren ve ziya veren nurani hizmetkârlarız.

Evet, her birimiz kudret-i Vâhid-i Ehad'ın birer mu'cizesi ve seçere-i hilkatın birer muntazam meyvesi ve vahdaniyetin birer münevver bürhanı

ve melaikelerin birer menzili, birer tayyaresi, birer mescidi ve avâlim-i ulviyenin birer lambası, birer güneşi ve saltanat-ı rububiyet'in birer şahidi

ve feza-yı âlemin birer ziyneti, birer kasrı, birer çiçeği ve sema denizinin birer nurani balığı ve gökyüzünün birer güzel gözü

{(Hâşiye): Cenab-ı Hakk'ın acayib-i masnuatına bakıp, temaşa edip ve ettiren işaretleleriz.

Yani semavat, hadsiz gözlerle zemindeki acayib-i sanat-ı İlahiye'yi temaşa eder gibi görünüyor.

Semanın melaikeleri gibi, yıldızlar dahi mahşer-i acayip ve garaib olan arza bakıyorlar ve zîşuurları dikkatle baktırıyorlar, demektir.}

olduğumuz gibi heyet-i mecmuamızda sükûnet içinde bir sükût ve hikmet içinde bir hareket

ve haşmet içinde bir ziynet ve intizam içinde bir hüsn-ü hilkat ve mevzuniyet içinde bir kemal-i sanat bulunduğundan

Sâni-i Zülcelal'imizi, nihayetsiz diller ile vahdetini, ehadiyetini, samediyetini ve evsaf-ı cemat ve celal ve kemalini bütün kâinata ilan ettiğimiz halde,

bizim gibi nihayet derecede safi, temiz, mutî, musahhar hizmetkârları, karmakarışıklık ve intizamsızlık ve vazifesizlik hattâ sahipsizlik ile ittiham ettiğinden tokada müstahaksın." der.

And one star, *like the stone hurled at Satan*, delivered such a mighty slap at the claimer's face that it flung him from the stars to the very pit of **Hell**. And it cast **nature**, which was together with him,* into **the valleys of delusion**,

{(*)}: *But after its fall, Nature repented.*

It understood that its true duty was not to act and to have an effect, but to accept and be passive.

And it recognized that it was a sort of notebook of Divine Determining, but a notebook capable of change and transformation;

that it was a sort of programme of Dominical Power, was similar to the body of the rules of creation laid down by the All-Powerful One of Glory, and was a sort of collection of His laws.

It assumed its duty of worship with perfect submission acknowledging its utter impotence, and thus acquired the title of Divine creation and Dominical art.}

and chance into the chasm of non-existence, and those things ascribed to God as partners into the darkness of impossibility, and the philosophy that is hostile to religion down to the lowest of the low.

All the stars recited this sacred decree together with that star:

Had there been in heaven or earth any deities other than God, there surely would have been confusion in both.

{[*]: *Qur'an, 21:22.*}

And they proclaimed: "There is nothing, from a fly's wing to **the lamps in the heavens**, nothing, even the size of a fly's wing, in which those things ascribed to God as partners could interfere."

Glory be unto You!

We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise!

{[*]: *Qur'an, 2:32.*}

O God! Grant blessings and peace to our master Muhammad, the Lamp of Your Unity in the multiplicity of Your creatures, and the Herald of Your Oneness in the exhibition of Your creation, and to all his Family and Companions.

* * *

O müddeînin yüzüne *recm-i şeytan gibi* bir yıldız öyle bir tokat vurur ki yıldızlardan tâ **cehennem**in dibine onu atar. Ve beraberinde olan **tabiatı*** **evham derelerine**

{(Hâşiye): *Fakat sukuttan sonra tabiat tövbe etti.*

Hakiki vazifesi, tesir ve fiil olmadığını, belki kabul ve infial olduğunu anladı.

Ve kendisi kader-i İlahînin bir nevi defteri -fakat tebeddül ve tagayyüre kabil bir defteri-

ve kudret-i Rabbaniyenin bir nevi programı ve Kadîr-i Zülcelal'in bir nevi fitrî şeriatı ve bir nevi mecmua-i kavanini olduğunu bildi.

Kemal-i acz ve inkıyad ile vazife-i ubudiyetini takındı. Ve fitrat-ı İlahiye ve sanat-ı Rabbaniye ismini aldı.}

ve tesadüfü adem kuyusuna ve şerikleri, imtina ve muhaliyet zulûmatına ve din aleyhindeki felsefeyi, esfel-i safilîin dibine atar.

Bütün yıldızlarla beraber o yıldız

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

ferman-ı kudsîsini okuyorlar.

Ve "Sinek kanadından tut tâ **semavat kandillerine** kadar, bir sinek kanadı kadar **şerike** yer yoktur ki parmak karıştırsın." diye ilan ederler.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ سِرَاجٍ وَحَدَّثِكَ فِي
كَثْرَةِ مَخْلُوقَاتِكَ وَدَلَالٍ وَحَدَانِيَّتِكَ فِي مَشْهَرِ كَائِنَاتِكَ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

* * *

Look, then, to the signs of God's mercy, how He restores to life the earth after its death.

{[*]: Qur'an, 30:50.}

The following section alludes to one flower from the **pre-eternal** garden of the above verse.

{[*]: In the original text this section is in Arabic, together with the author's Turkish rendering, which is the source of the translation here.

The lines at the end are in Persian (Tr.).}

It is as if all the blossoming trees are beautifully composed odes **speaking poetically** through the tongue of disposition reciting the **manifest praises** of **the Glorious Creator**.

Or, it is as if all the blossoming trees have opened thousands of gazing eyes and have caused thousands of others to open in order to behold,

not with one or two eyes but with thousands, **the Glorious Fashioner's** wonders of art **which are being broadcast and exhibited**, and so that **attentive people** will gaze on them, too.

Or, it is as if all the blossoming trees have beautified their **verdant limbs** with the finest **adornment** for the moment of their **parade** and for their own particular festivals in the **general festival** of spring,

so that their **Glorious Monarch** will **contemplate** the **gifts**, **subtle wonders**, and **resplendent works** of art He has bestowed upon them;

and so that He will proclaim to **mankind** the **wisdom in the creation** of the **tree**.

He demonstrates the perfection of **Divine power** through showing what important **treasure** hangs on their **delicate branches** and what significant wealth there is in the fruits of His **merciful bounties**.

فَانْظُرْ إِلَىٰ أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

âyetinin **ezeli** bağından bir çiçeğine işaret eden Arabî fıkralardır. Arabî fıkranın tercümesi:

حَتَّىٰ كَأَنَّ الشَّجَرَ الْمُزَهَّرَةَ قَصِيدَةٌ مَنْظُومَةٌ مُحَرَّرَةٌ

Yani **güya** çiçek açmış her bir ağaç, güzel yazılmış manzum bir **kaside**dir ki o kaside **Fâtır-ı Zülcelal**'in **medayih-i bâhiresini inşad edip** şairane **lisan-ı hal** ile söylüyor.

وَتُنشِدُ لِلْفَاطِرِ الْمَدَائِحِ الْمُبَهَّرَةِ أَوْ فَتَحَتْ بِكَثْرَةٍ عُيُونُهَا الْمُبْصَرَةَ

Veyahut o çiçek açmış her bir ağaç, binler bakar ve baktırır gözlerini açmış,

لِتَنْظُرَ لِلصَّانِعِ الْعَجَائِبِ الْمُنَشَّرَةِ أَوْ زَيَّنْتَ لِعِيدِهَا أَعْضَائَهَا الْمُخَضَّرَةَ

tâ **Sâni'-i Zülcelal**'in **neşir ve teşhir olunan acayib-i sanatını** bir iki gözle değil belki binler gözlerle baksın; tâ **ehl-i dikkati** öyle baktırsın.

Veyahut o çiçek açan her bir ağaç, **umumî bayram** olan baharın içindeki hususi bayramında ve **resmî-geçit**-misal bir anda **yeşillenmiş azalarını** en süslü **müzeyyenatla** süslemiş.

لِيَشْهَدَ سُلْطَانُهَا آثَارَهُ الْمُنَوَّرَةَ وَتُشْهِرَ فِي الْمَخَضَّرَةِ مَرْصَعَاتِ الْجَوْهَرِ

Tâ ki onun **Sultan-ı Zülcelal**'i, ona ihsan ettiği **hedâyâyı** ve **letaifi** ve **âsâr-ı nuraniyesini müşahede** etsin.

وَتُعْلِنَ لِلْبَشَرِ حِكْمَةَ خَلْقِ الشَّجَرِ بِكَزْرِهَا الْمُدْخَرِ مِنْ جُودِ رَبِّ الثَّمَرِ

Ve **şecerin hikmet-i hilkatini beşere** ilan etsin.

İncecik dallarında ne kadar mühim **hazinelere** bulunduğunu ve **ihsanat-ı Rahmaniye**nin meyvelerinde ne derece mühim **defineler** var olduğunu göstermekle kemal-i **kudret-i İlahiye**yi gösterebilir.

and so that He will present to creation's gaze the jewelled instances of His mercy, in springtime, and on the face of the earth, *which is the exhibition of Divine art*,

The imagination sees heavenly angels embodied from these trees with thousands of flutes.

From these flutes the consciousness hears The praises of the Ever-Living One.

Their leaves have tongues, each reciting the word: It is He! It is He!

Meaning, O Ever-Living One! O Ever-Living One!

Since all things chant in unison: There is no god but He, and they are seeking Truth, From beginning to end they recite: O Ever-Living One!

They are chanting in unison: O God!

And We send down from the skies water rich in blessings.

{[*]: Qur'an, 50:9.}

#629

A Short Addendum To The First Stopping-place

Listen to the verse:

Do they not look at the sky above them?

How We have made it and adorned it, and there are no flaws in it?

{[*]: Qur'an, 50:6.}

Then look at the face of the heavens, you see how it is silent in its tranquillity; how it is in motion with wisdom, how it is radiant with majesty, how it smiles with its adornment.

An unending and infinite sovereignty is proclaimed to those who think by the order in its creation, by the symmetry in its art, by its shining lamps, its brilliant lanterns, its glittering stars.

Do they not look at the sky above them? How We have made it and adorned it, and there are no flaws in it?

The following explains the above passage, Then look at the face of the heavens, etc., which in turn is an explanation of the verse quoted. Firstly, the phrase: How it is silent in its tranquillity.

Hem *meşher-i sanat-ı İlahiye olan* zeminin yüzünde ve bahar mevsiminde, *murassaat-ı rahmetini* enzar-ı halka teşhir etsin.

سُبْحَانَهُ مَا أَحْسَنَ إِحْسَانَهُ مَا أَزِينُ بُرْهَانَهُ مَا أَبِينُ
تَبْيَانُهُ خَيَالٍ بَيْنْدُ أَزِينِ أَشْجَارُ مَلَائِكُ رَا جَسَدُ أَمْدُ
سَمَاوِي بَا هَزَارَانُ نِي .. أَزِينُ نِيهَا شَنِيدَتْ هُوشُ
سِتَايْشَهَايِ دَاتِ حِي

وَرَقَهَا زَبَانُ دَارَنْدُ هَمَّ هُو هُو ذِكْرُ آرَنْدُ بَدَرْ مَعْنَايِ
حِي حِي ..

چو لَا إِلَهَ إِلَّا هُو بَرَابَرُ مِيزَنْدُ هَرْ شِي .. دَمَا دَمُ جُوَيْدَنْدُ
يَا حَقُّ سَرَأْسَرُ گُوَيْدَنْدُ يَا حِي بَرَابَرُ مِيزَنْدُ اللَّهُ

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا

Birinci Mevkıf'ın Küçük Bir Zeyli

فَاسْتَمِعْ آيَةً

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا
الْخ

ثُمَّ انْظُرْ إِلَى وَجْهِ السَّمَاءِ كَيْفَ تَرَى سُكُوتًا فِي سُكُونَةٍ
حَرَكَةً فِي حِكْمَةٍ تَلْتَلُؤُ فِي حِشْمَةٍ تَبْسُمًا فِي زِينَةٍ

مَعَ انْتِظَامِ الْخَلْقَةِ مَعَ اتِّزَانِ الصَّنْعَةِ تَشْعُشُعُ سِرَاجِهَا
تَهْلُهُلُ مِصْبَاحِهَا تَلْتَلُؤُ نُجُومِهَا تُعْلِنُ لِأَهْلِ الثُّهَى

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا
الْخ

Bu âyetin bir nevi tercümesi olan

ثُمَّ انْظُرْ إِلَى وَجْهِ السَّمَاءِ كَيْفَ تَرَى سُكُوتًا فِي سُكُونَةٍ

tercümesidir.

The verse directs an **attentive gaze** to the beautifully adorned face of the heavens

so that the one beholding it may become aware of the **silence** there *which is within a vast tranquillity*, and so that he may understand that it is thus through the **command** and **subjugation** of **One Possessing Absolute Power**.

For if they had been independent and unrestrained, those **huge globes**, **all in close proximity to each other**, those infinite, **awesome heavenly bodies**, would have caused such an **uproar** with their enormously **swift** revolutions that they would have deafened the cosmos.

And there would have been such **confusion** in that **tumultuous commotion** that it would have scattered the universe.

It is well-known what a **commotion** and **uproar** it causes if twenty **water-buffalo** work on top of each other.

Whereas, we know that there are among the stars some which are thousands of times larger than **the earth** and which revolve at a speed seventy times faster than that of a **cannon-ball**.

So **the degree of power and subjugation** of **the Glorious Maker** and **All-Powerful One of Perfection** may be understood from this, together with **the degree of obedience and submission** to Him of the **stars**.

#630

Secondly, the phrase:

How it is in motion with wisdom.

The verse commands us to look at the **motion** on the face of the heavens, which is with wisdom and purpose.

Indeed, that mighty, **wondrous** motion occurs within a **precise** and comprehensive wisdom.

For example, a craftsman *who operates a factory's machinery with wisdom and purpose* demonstrates **the degree of his skill and craftsmanship** in proportion to the order and **grandeur** of the factory.

Similarly, when we look at it in this way, **the degree of power and wisdom** of **the All-Powerful One of Glory** become apparent to us through His making the mighty sun as a factory, and its **planets**, those **awesome, immense globes**, like the factory's machinery, and His spinning and revolving them **like stones in a sling**.

Thirdly,

How it is radiant with majesty, how it smiles with its adornment.

It has this meaning: the radiant majesty and smiling **adornment** on the face of the heavens are such that they demonstrate the sublimity of **the Glorious Maker's sovereignty** and exquisiteness of His **artistry**.

Yani âyet-i kerîme, **nazar-ı dikkati** semanın ziynetli ve güzel yüzüne çeviriyor.

Tâ dikkat-i nazar ile semanın yüzünde **fevkalâde sükûnet** içinde bir **sükûtu** görüp, bir **Kadîr-i Mutlak**'ın **emir** ve **teshiriyle** o vaziyeti aldığını anlasın.

Yoksa eğer başıboş olsa idiler **birbiri içinde** o **dehşetli hadsiz ecram**, o gayet **büyük küreler** ve gayet **süratli** hareketleriyle öyle bir **velveleyi** çıkarmak lâzım idi ki kâinatın kulağını sağır edecekti.

Hem öyle bir **zelzele-i herc ü merc** içinde **karışıklık** olacaktı ki kâinatı dağıtacaktı.

Yirmi **camus**, birbiri içinde hareket etse ne kadar **velveleli** bir **herc ü merce** sebebiyet verdiğini malûm.

Halbuki **küre-i arzdan** bin defa büyük ve **top güllesinden** yetmiş defa süratli hareket edenler, yıldızlar içerisinde var olduğunu kozmoğrafya söylüyor.

İşte sükûnet içindeki sükût-u ecramdan, **Sânî-i Zülcelal**'in ve **Kadîr-i Zülkemat**'in **derece-i kudret** ve **teshirini** ve **nücûmun** ona **derece-i inkıyad ve itaatini** anla.

حَرَكَةٌ فِي حِكْمَةٍ

Hem semanın yüzünde, hikmet içinde bir **hareketi** görmeyi âyet emrediyor.

Evet, gayet **acib** ve azîm o harekât, gayet **dakik** ve geniş hikmet içindedir.

Nasıl ki *bir fabrikanın çarklarını ve dolaplarını bir hikmet içinde çeviren* bir sanatkâr, fabrikanın **azamet** ve intizamı derecesinde **derece-i sanat ve maharetini** gösterir.

Öyle de koca güneşe, **seyyarat** ile beraber fabrika vaziyetini veren ve o **müthiş azîm küreleri sapan taşları misillü** ve fabrika çarkları gibi etrafında döndüren bir **Kadîr-i Zülcelal**'in **derece-i kudret ve hikmeti**, o nisbette nazara tezahür eder.

تَلَلَاءٌ فِي حِشْمَةٍ تَبَسُّمًا فِي زِينَةٍ

Yani: Hem semavat yüzünde, öyle bir haşmet içinde bir parlamak ve bir **zînet** içinde bir tebessüm var ki; **Sânî-i Zülcelal**'in ne kadar muazzam bir **saltanatı**, ne kadar güzel bir **san'atı** olduğunu gösterir.

As the **myriad** electric lamps hung about on festival days demonstrate **the degree of the king's majesty** and **achievement in material progress**,

the vast heavens, too, with their **majestic** and **adorned** stars demonstrate to attentive gazes the sublime sovereignty and exquisite artistry of **the Glorious Maker**.

Fourthly,

By the order in its creation, by the symmetry in its art.

This phrase says the following: Look at the order of the creatures on the face of the heavens and see their **symmetry** and **precise balance**, then understand just how **powerful** and **wise** is their **Maker**.

Indeed, the vast heavens demonstrate **the degree of power and wisdom** of the One *Who transforms various and tiny creatures or animals, thus preparing them for their duties*, and *Who impels each of them on a determined way by means of its particular balance*, and **the degree of their obedience and subjugation** to Him.

Similarly, the vast heavens **demonstrate to attentive gazes** through their **awesome vastness** and innumerable stars, and the stars, through their **imposing hugeness** and speedy revolutions

and the fact that they do not **exceed** their **bounds** by an **iota**, even for a **second**, or neglect their duties for a **tenth of a second**,

the exceedingly fine and **particular balance** with which **the Glorious Maker** carries out His dominicality.

Fifthly,

An unending and infinite sovereignty is proclaimed to those who think by its shining lamps, its brilliant lanterns, its glittering stars.

This phrase states clearly what is alluded to in the above verse, and in many similar to it, which mention **the subjugation of the sun, moon, and stars**.

That is to say, to attach **the heat and light-giving lamp** of the sun to **the embellished ceiling of the skies**,

and to make it the **ink-pot** for writing **the missives of the Eternally Besought One** in **lines** of day and night on the **pages** of summer and winter;

Donanma günlerinde **kesretli** elektrik lambaları, **sultanın derece-i haşmetini** ve **terakkiyat-ı medeniyede derece-i kemalini** gösterdiği gibi

koca semavat o **haşmetli, ziynetli** yıldızlarıyla **Sânî-i Zülcelal**'in kemal-i saltanatını ve cemel-i sanatını, öylece nazar-ı dikkate gösteriyorlar.

مَعَ انْتِظَامِ الْخَلْقَةِ مَعَ إِتْرَانِ الصَّنْعَةِ

Hem diyor ki: Semanın yüzündeki mahlukatın intizamını, **dakik mizanlar** içinde masnuatın **mevzuniyetini** gör ve anla ki: Onların **Sânî**'i ne kadar **Kadîr** ve ne kadar **Hakîm** olduğunu bil.

Evet, *muhtelif ve küçük cirimleri veyahut hayvanları döndüren ve bir vazife için çeviren ve bir mizan-ı mahsus ile her birini muayyen bir yolda sevk eden* bir zatın **derece-i iktidar ve hikmetini** ve hareket eden cirimlerin ona **derece-i itaat ve musahhariyetlerini** gösterdikleri gibi

koca semavat o **dehşetli azameti**yle hadsiz yıldızlarıyla ve o yıldızlar da **dehşetli büyüklükleriyle** ve gayet şiddetli hareketleriyle beraber,

zerre miktar ve bir **sanıyecik** kadar **hudutlarından tecavüz** etmemeleri, bir **âşire-i dakika** kadar vazifelerinden geri kalmamaları,

Sânî-i Zülcelallerinin ne kadar dakik bir **mizan-ı mahsus** ile rububiyetini icra ettiğini **nazar-ı dikkate gösterirler**.

Hem de şu âyet gibi Sure-i Amme'de ve sair âyetlerde beyan olunan **teshir-i şems ve kamer ve nücumla** işaret ettiği gibi:

تَشْعُشُعُ سِرَاجِهَا تَهْلُهُلُ مِصْبَاحِهَا تَلْتَلُو نُجُومَهَا

تُعَلِّنُ لِأَهْلِ النَّهْيِ سَلْطَنَةً بِلَا انْتِهَاءٍ

Yani **semanın müzeyyen tavanı**na, güneş gibi **ışık verici, ısıdırıcı bir lambayı** takmak;

gece gündüz **hatlarıyla**, kış yaz **sahifelerinde mektubat-ı Samedaniyeyi** yazmasına bir nur **hokkası** hükmüne getirmek

and to make the **moon**, *like the hour-hands which shines on the large clocks on minarets and towers*, an **hour-hand** of **time's mighty clock** on **the dome of the heavens**,

and to make it move through its mansions **with precise balance and perfect measure in the form of many varying crescents** so that it leaves one crescent one night and then later returns to collect it;

and to adorn the beautiful face of the sky with stars *that twinkle and smile in the dome of the heavens*, all these are **signs** of the unlimited **sovereignty of** a sustaining **dominicality**.

They are **indications** of a majestic **Divinity** which makes Itself known to **conscious creatures**.

They invite **those who think** to believe and to affirm Divine unity.

Look upon **the coloured page** of **the book of the universe**;

See what **forms the golden pen of power** has traced.

No **dark point** remains for the gaze of the **heart's eye**;

It is as if God as **inscribed** His **signs** with light.

Look! What a **miracle of wisdom** is **the amazing universe**!

Look! What a wondrous spectacle is the vastness of **space**!

Then listen to the stars, listen to their harmonious **address**!

See what wisdom has emblazed on the decree of its light.

Altogether they start to **speak** with the tongue of truth,

They address the majesty of **the All-Powerful, All-Glorious One's** sovereignty:

We are each of us **light-scattering proofs** of **the existence of our Maker**,

We are **witnesses** both to His unity and His power,

We are **subtle miracles** **gilding** the face of the skies **for** the angels **to gaze upon**.

We are the innumerable **attentive eyes** of the heavens which watch the earth, which study Paradise.

We are the innumerable exquisite fruits which **the hand of wisdom of the All-Glorious and Beauteous One** has fastened

- - -

To the celestial portion of the **tree of creation**, to all **the branches of the Milky Way**.

For the inhabitants of the heavens, we are each of us a **travelling mosque**, a **spinning house**, a **lofty home**,

Each is an **illuminating lamp**, a **mighty ship**, an aeroplane.

ve **yüksek minare ve kulelerdeki büyük saatlerin parlayan akrepleri misillü kubbe-i semada kameri, zamanın saat-i kübrasına bir akreb** yapmak;

mütefavit çok hilâller suretinde her geceye güya ayrı bir hilâl bırakıp, sonra dönüp kendine toplamak, menzillerinde **kemal-i mizanla, dakik hesapla** hareket ettirmek

ve **kubbe-i semada parlayan, tebessüm eden** yıldızlarla, göğün güzel yüzünü yaldızlamak, elbette nihayetsiz bir **saltanat-ı rububiyetin şeairidir**.

Zîşuura, onu iş'ar eden muhteşem bir **uluhiyetin işaretidir**.

Ehl-i fikri, imana ve tevhide davet eder.

Bak **kitab-ı kâinatın safha-i rengî**ne

Hâme-i zerrîn-i kudret, gör ne **tasvir** eylemiş.

Kalmamış bir **nokta-i muzlim, çeşm-i dil** erbabına

Sanki **âyâtın Hudâ, nur ile tahrir** eylemiş.

Bak, ne **mu'ciz-i hikmet, iz'an-rubâ-yı kâinat**

Bak, ne âlî bir temaşadır **feza-yı kâinat**

Dinle de yıldızları, şu **hutbe-i şirinine**

Name-i nurîn-i hikmet, bak ne takrir eylemiş.

Hep beraber **nutka** gelmiş, hak lisanıyla derler:

Bir **Kadîr-i Zülcelal**'in haşmet-i sultanına

Birer **bürhan-ı nur-efşanız vücut-u Sâni'e**

hem vahdete hem kudrete **şahitleriz** biz.

Şu zeminin yüzünü **yaldızlayan nâzenin mu'cizatı çün** melek **seyranına**

Bu semanın arza bakan, cennete dikkat eden, binler **müdakkik gözleriz** biz.

Tûba-yı hilkatten semavat şikkına, hep **Kehkeşan ağsanına**

- - -

Bir **Cemil-i Zülcelal**'in **dest-i hikmetiyle** takılmış, binler güzel meyveleriz biz.

Şu semavat ehline birer **mescid-i seyvar**, birer **hane-i devvar**, birer **ulvi âşiyane**

Birer **misbah-ı nevvar**, birer **gemi-i cebbar**, birer tayyareyiz biz.

We are each of us a **miracle of power**, a **wonder of creative art**; created by **the Powerful One of Perfection**, **the All-Wise One of Glory**;

A **rarity of His wisdom**, a **marvel of His creation**, a world of light.

#632

We demonstrated to mankind innumerable **proofs**, We made them hear with these innumerable tongues of ours;

But their accursed unseeing, unbelieving eyes did not see our faces; They did not hear our words. And we are **signs** that speak the truth:

Our **stamp** is one, our **seal** is one, We are mastered by our **Sustainer**; We glorify Him through our subjugation;

We recite His Names; We are each of us in ecstasy,
A member of **the mighty circle of the Milky Way**.

*_*_*

#633

Second Stopping-place

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Say: He is God, the One and Only. God, the Eternally Besought One.

{[*]: Qur'an, 112:1-2}

This Stopping-Place consists of three Aims.

The First Aim

The representative of **the people of misguidance** and **those who assign partners to God** fell to earth at the slap he received from a star, as was described at the end of the First Stopping-Place.

So, because he could find nothing going for him anywhere from the particles to the stars,

he gave up laying claim to them in that way

and instead tried by means of three important questions **to induce doubts** in believers' minds about **Divine unity and oneness**.

The First Question: He said in the manner of the atheists: "O you who believe in One God!

Looking on behalf of my **clients**, I could find nothing, nor get anything at all out of the beings in the universe;

I could not substantiate my claims.

But then, how do you prove the existence of One Who is **Single** and **Unique** and possesses infinite power?

Bir **Kadîr-i Zülkemma**l'in, bir **Hakîm-i Zülcelal**'in, birer **mu'cize-i kudret**, birer **hârika-i sanat-ı Hâlıkane**

Birer **nadire-i hikmet**, birer **dâhiye-i hilkat**, birer nur âlemiyiz biz.

Böyle yüz bin dil ile yüz bin **bürhan** gösteririz, işittiririz insan olan insana

Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü. Hem işitmez sözümüzü. Hak söyleyen **âyetler**iz biz.

Sikkemiz bir, **turramız** bir, **Rabb**'imize musahharız, müsebbihiz abîdane

Zikrederiz **Kehkeşan**'ın **halka-i kübrası**na mensup birer meczuplarız biz.

*_*_*

İkinci Mevkıf

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ

Şu Mevkıfın üç maksadı var.

Birinci Maksat

Bir yıldızın tokadıyla yere sukut eden **ehl-i şirk** ve **dalaletin vekili**,

zerrelerden yıldızlara kadar hiçbir yerde zerre miktar şirke yer bulamadığından

o tarzdaki davadan vazgeçip

fakat şeytan gibi vahdete dair **teşkilat yapmak** için üç mühim sual ile **ehadiyete ve vahdete** dair ehl-i tevhide vesvese yapmak istedi.

Birinci sual: Zındıka lisaniyla diyor ki: "Ey ehl-i tevhid!

Ben, kendi **müvekkillerim** namına bir şey bulamadım,

mevcudatta bir hisse çıkaramadım,

mesleğimi ispat edemedim.

Fakat siz ne ile nihayetsiz bir kudret sahibi bir **Vâhid-i Ehad**'i ispat ediyorsunuz?

Why do you not think it possible for others to interfere and to share in His power?"

The Answer: It is decisively proved in the Twenty-Second Word that

every creature, every particle, every star, is an illuminating argument for the Necessarily Existent and Absolutely Powerful One.

Every link in the chains of beings in the universe is a clear evidence for His unity.

The All-Wise Qur'an proves this with its innumerable proofs, and mentions most frequently those proofs that are clearest in the view of people generally.

For example:

If you ask them, who is it that created the heavens and the earth, they will certainly say, "God."

{[*]: Qur'an, 31:25; 39:38.}

And among His signs is the creation of the heavens and the earth, and the variations in your languages and colours.

{[*]: Qur'an, 30:22.}

#634

With these and many verses like them, the All-Wise Qur'an presents the creation of the heavens and earth as self-evident proofs of Divine unity.

And so, whether they like it or not, because of the way the heavens and earth have been created, anyone who is conscious and intelligent will be compelled to affirm the Glorious Creator.

As the Qur'an says:

They will certainly say, "God."

In the First Stopping-Place we started with a particle and demonstrated the stamp of unity on beings as far as the stars and the heavens.

With verses like these the Qur'an repels the ascribing of partners to God from the stars and heavens down to particles. It indicates this in the following way.

The Possessor of Absolute Power Who creates the heavens and earth with such order and balance, of course creates the solar system, which is a region of it. The solar system is self-evidently within His controlling and directing grasp.

Since that Absolutely Powerful One holds the sun and its planets within His grasp, and orders, subjugates, and directs them,

certainly the earth, which is a member of the solar system and is tied to the sun, is also within His regulating and controlling grasp.

Neden onun kudretiyle beraber başka eller karışmasını kabil görmüyorsunuz?"

Elcevap: Yirmi İkinci Söz'de kat'î ispat edilmiş ki

bütün mevcudat, bütün zerrat, bütün yıldızlar, her biri Vâcibü'l-vücud'un ve Kadîr-i Mutlak'ın vücub-u vücuduna birer bürhan-ı neyyirdir.

Bütün kâinattaki silsilelerin her biri, O'nun vahdaniyetine birer delil-i kat'îdir.

Kur'an-ı Hakîm hadsiz bürhanlarında ispat ettiği gibi umumun nazarına en zahir bürhanları daha ziyade zikreder.

Ezcümle:

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
الْسِّنَتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ

gibi pek çok âyâtla Kur'an-ı Hakîm; hilkat-i arz ve semavatı, vahdaniyete bedahet derecesinde bir bürhan gösteriyor ki

ister istemez zîşuur olan her adam, hilkat-i arz ve semavatta bizzarure Hâlık-ı Zülcelal'ini tasdik etmeye mecburdur ki

لَيَقُولَنَّ اللَّهُ

der.

Birinci Mevkıf'ta nasıl bir zerreden başladık, tâ yıldızlara ve semavata kadar sikke-i tevhidi gösterdik.

Kur'an-ı Hakîm şu nevi âyâtla, yıldızlardan ve semavattan tutup tâ zerrelere kadar, şirki tard eder. Şöyle işaret eder ve manen der:

Semavat ve arzı böyle muntazam halk eden bir Kadîr-i Mutlak'ın, elbette devair-i masnuatından olan manzume-i şemsiye bilbedahe onun kabza-i tasarrufundadır.

Madem o Kadîr-i Mutlak, şemsi seyyaratıyla kabza-i tasarrufunda tutuyor ve tanzim ve teshir ve tedvir ediyor.

Elbette o manzume-i şemsiyenin bir cüzü ve şems ile bağlanan küre-i arz dahi kabza-i tasarrufunda ve tedbir ve tedvirindedir.

Since this is so, the beings *which are created and inscribed on the face of the earth and are like its aims and fruits are also within His sustaining and perfecting grasp.*

And since *all the creatures spread and scattered over the earth, which gild and adorn its face*, are continuously renewed, coming and going, filling the earth and being emptied from it,

they are all of them within *the grasp of His knowledge and power*; and since they *are measured and ordered on the scales of justice and wisdom*; and since all the *species of animate beings are within the grasp of His power*;

certainly, all *the well-ordered and faultless members of those species, which are like miniature specimens of the cosmos, balance-sheets of its species, and tiny indexes of the book of the universe*,

must also be within His creating, *sustaining, directing, and perfecting* grasp.

And since this is so, the *cells, blood-corpuscles, limbs and muscles which comprise those animate creatures' bodies* are also *self-evidently* within the grasp of His knowledge and power.

And since every cell and corpuscle is *under His command and within His grasp*, and since they are in motion *according to His laws*,

surely *the particles out of which they are formed and which are like shuttles weaving the embroideries of art which clothe them*, are also necessarily within the grasp of His power and *the sphere of His knowledge*.

For they are in motion *in orderly fashion faultlessly* performing duties at His command, with His permission, and through His power.

And since this is so, *the identifying features and distinguishing marks* to be found on everyone, *all the differences in faces, voices and languages*, of necessity also occur through His knowledge and wisdom.

#635

So now look again at the verse which *mentions* and points out *the beginning and end* of this *chain*:

And among His signs is the creation of the heavens and the earth, and the variations in your languages and your colours: indeed, in that are signs for those who know.

We therefore now say: O representative of the unbelievers!

Madem küre-i arz, kabza-i tasarrufunda ve tedbir ve tedvirindedir. Bilbedahe *arzin yüzünde yazılan ve icad edilen* ve yerin meyveleri ve *gayatı* hükmünde olan masnuat *dahi onun kabza-i rububiyetinde ve terbiyesindedir.*

Madem *bütün zeminin yüzüne serilen ve serpilen ve yüzünü yıldızlayan ve ziynetlendiren* ve her zaman tazelenen, gelip giden ve zemin onlarla dolup boşalan *umum masnuat*,

kabza-i kudret ve ilmindedir ve adl ve hikmetinin mizanıyla ölçülüp ve tanzim edilir. Madem bütün *enva*, onun *kabza-i kudretindedir.*

Elbette o envain *muntazam ve mükemmel fertleri ve âlemin küçük misal-i musağgarları ve enva-ı kâinatın bilançoları ve kitab-ı âlemin küçücük fihristeleri* hükmünde olan cüz'î fertleri,

bilbedahe onun kabza-i rububiyetinde ve icadındadır ve tedvir ve terbiyesindedir.

Madem her bir zîhayat, kabza-i tedbir ve terbiyesindedir. Elbette *o zîhayatın vücudunu teşkil eden hüceyrat ve küreyvat ve âzâ ve âsab; bilbedahe* onun kabza-i ilim ve kudretindedir.

Madem her bir hüceyre ve kandaki her bir küreyvat, *onun taht-ı emrindedir ve daire-i tasarrufundadır ve onun kanunuyla* hareket ederler.

Elbette *bütün bunların madde-i esasiyesi ve bütün onlardaki nakş-ı sanata ve nesc-i nakşa mekikler ve yaylar hükmünde olan zerrat* dahi bizzarure onun kabza-i kudretinde ve *daire-i ilmindedir*

ve onun emriyle, izniyle, kuvvetiyle *muntazam* harekât yapar, *mükemmel* vezaif görürler.

Madem her bir zerrenin hareketi ve vazife görmesi, *onun kanunuyla, izniyle, emriyledir.* Elbette *teşahhusat-ı vechiye* ve herkesin yüzünde herkesten onu temyiz edecek birer *alâmet-i farika* bulunması ve *simalar gibi seslerde, dillerde ayrı ayrı farklar bulunması*, bilbedahe onun ilim ve hikmetiyledir.

İşte şu *silsileye mebde ve müntehayı zikr* ederek işaret eden şu âyete bak:

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
الْسِّنَتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ

Şimdi deriz: Ey ehl-i şirkin vekili!

You can see, these arguments as strong as the chains of the universe prove the path of affirming Divine unity, and they demonstrate a Possessor of Absolute Power.

Since the creation of the heavens and the earth demonstrates an All-Powerful Maker, and the infinite power of that All-Powerful Maker, and that His infinite power is at the point of infinite perfection,

there is an absolute lack of need for any partners. That is to say, He in no way needs any associates.

Since He has no need, why do you take that dark path? Why is it you feel constrained to take it?

Moreover, since both He, and beings, are in absolutely no need of partners, just as it is impossible for there to be any partners in His Divinity, so it is impossible for there to be any in His creation and sustaining of beings. Their existence is impossible.

The reason for this is as follows: We proved that the power of the Maker of the heavens and the earth is both infinite and at the point of infinite perfection.

If there was any partner, it would mean that, although His power is infinite, another finite power would threaten and overcome His infinite and perfect power and would take possession of a certain areas of it.

It would then be necessary, without there being any compulsion, for something finite to make something infinite finite and limited, and for itself to become infinite for a time. This is a manifold and most irrational impossibility.

Also, since there is no need for partners, and, since their existence is impossible, to claim otherwise is purely arbitrary.

That is, since there is no cause that could induce such a claim, rationally or logically, it would be meaningless.

According to the science of jurisprudence, such a claim is designated 'arbitrary'.

That is, it is a meaningless 'abstract claim'.

A principle of the sciences of theology and jurisprudence is this, that

"a probability not originating from any indication or sign has no importance;

it cannot induce doubt in a matter that is definite. It cannot shake the certainty that is based on sound judgement."

İşte silsile-i kâinat kadar kuvvetli bürhanlar, meslek-i tevhidî ispat eder. Ve bir Kadîr-i Mutlak'ı gösterir.

Madem hilkat-i semavat ve arz, bir Sâni'-i Kadîr'i ve o Sâni'-i Kadîr'in nihayetsiz bir kudretini ve o nihayetsiz bir kudretin, nihayetsiz bir kemalde olduğunu gösterir.

Elbette şeriklerden istiğna-yı mutlak var. Yani hiçbir cihette şeriklere ihtiyaç yok.

İhtiyaç olmadığı halde neden bu zulümatlı meslekte gidiyorsunuz? Ne zorunuz var ki oraya giriyorsunuz?

Hem de şürekaya hiçbir ihtiyaç olmadığı ve kâinat onlardan müstağni-i mutlak oldukları halde, şerik-i uluhiyet gibi rububiyet ve icad şerikleri dahi mümtenidirler, vücudları muhaldir.

Çünkü semavat ve arzın Sâni'indeki kudret hem nihayet kemalde hem nihayetsiz olduğunu ispat ettik.

Eğer şerik bulunsa mütenahî diğer bir kudret, o nihayetsiz ve gayet kemaldeki kudreti mağlup edip, bir kısım yer zapt etmek ve ona nihayet vermek ve manen âciz bırakıp, hadsiz olduğu halde tahdid etmek

ve hiçbir mecburiyet olmadan bir mütenahî şey, nihayetsiz bir şeye, nihayetsiz olduğu bir vakitte nihayet vermek ve mütenahî yapmak lâzım gelir ki bu, muhalatın en gayr-ı makulü ve mümteniâtın en katmerlisidir.

Hem şerikler "müstağniyetün anhâ" ve "mümteniâtün bizzat" yani hiç onlara ihtiyaç olmadığı gibi vücudları muhal oldukları halde onları dava etmek, sırf tahakkümîdir.

Yani aklen, mantıken, fikren o davayı ettirecek bir sebep olmadığı için manasız sözler hükmündedir.

İlm-i usûlce "tahakkümî" tabir edilir.

Yani manasız dava-yı mücerredir.

İlm-i kelâm ve ilm-i usûlün düsturlarındandır ki denilir:

لَا عِبْرَةَ لِلْإِحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِئِ عَنْ دَلِيلٍ وَلَا يُنَافِي
الْإِمْكَانُ الدَّائِي الْقَيْنَ الْعِلْمِيَّ

Yani "Bir delilden, bir emareden neş'et etmeyen bir ihtimalin ehemmiyeti yok.

Kat'î ilme şek katmaz. Yakîn-i hükmîyi sarsmaz."

For example, it is possible that Barla or Egridir Lake consists of grape-**molasses** or that it has been transformed into oil.

But since that possibility does not **originate** from any indication, it does not affect our **certain knowledge**, or induce doubt in the fact, that it consists of water.

#636

Therefore, we questioned every sort of creature from every corner of the cosmos and whatever was questioned, from the **particles** to the stars in the First Stopping-Place,

and from **the creation of the heavens and the earth** to **the individual features** in faces in the Second Stopping-Place,

everything demonstrated through the tongue of its being the seal of unity; everything testified that God is One. You saw this for yourself.

There is, then, nothing in any of the creatures in the universe on which the possibility of God having any partners could be constructed.

That is to say, since to claim that God does have partners is **purely arbitrary** and meaningless and is an '**abstract claim**', it is **pure ignorance** and unqualified **stupidity**.

Thus, nothing remained for the representative of the people of misguidance to say in the face of this. The only thing he could say was:

"What indicates that God has partners is **the configuration of causes** in the cosmos. It is that everything is tied to a cause.

So that means that causes have an actual **effect**, and if they have an effect, are not they able to be God's partners?"

The Answer:

Effects have been tied to causes because **Divine will and wisdom** require them to be so, and so that great numbers of **the Divine Names** may be manifested. Everything has been tied to a cause,

but we have **decisively** proved in **numerous** places, including many of the Words, that "causes have no actual power with which to create their effects." So, for now we shall just say this:

Among causes human beings are **self-evidently the most superior**, and have the greatest **power of choice** and **the most extensive ability to control** and direct other causes.

And among the most **obvious** of man's **actions** over which he exercises choice are **eating** and the powers of **speech** and **thought**.

Furthermore, all these faculties are extremely **well-ordered**, **wonderful**, and **purposeful chains**.

But of the hundred links in these chains only one is subject to man's power of **choice**.

Mesela, zatında Barla Denizi (yani Eğirdir Gölü) imkân ve ihtimal var ki **pekmez** olsun, yağa inkılab etmiş olsun.

Fakat madem bir emareden, o imkân ve ihtimal **neş'et** etmiyor; onun vücuduna ve su olduğuna, **kat'î** ilmimize tesir etmez, şek ve vesvese vermez.

İşte bunun gibi mevcudatın her tarafından, kâinatın her köşesinden sorduk: Birinci Mevkıf'ta gösterildiği gibi **zerrattan** yıldızlara kadar

ve İkinci Mevkıf'ta görüldüğü gibi **hilkat-i semavat ve arzdan**, tâ simalardaki **teşahhusata** kadar hangi şeyden soruldu ise

lisan-ı hal ile vahdaniyete şehadet ve sikke-i tevhidi gösterdi. Sen de gördün.

Öyle ise kâinatın mevcudatında bir emare yok ki bir şirk ihtimali ona bina edilsin.

Demek dava-yı şirk, **sırf tahakkümî** ve manasız söz ve **dava-yı mücerred** olduğundan şirki iddia etmek, **mahz-ı cehalet**, ayn-ı **belâhettir**.

İşte ehl-i dalaletin vekili, buna karşı diyeceği kalmıyor. Yalnız diyor ki:

"Şirke emare, kâinattaki **tertib-i esbab**dır. Her şeyin bir sebeple bağlı olduğudur.

Demek, esbabın hakiki **tesirleri** vardır. Tesirleri varsa şerik olabilirler?"

Elcevap:

Meşjet ve hikmet-i İlahiyenin muktezasıyla ve çok **esmanın** tezahür etmek istemesiyle; müsebbebat, esbaba rabtedilmiş. Her bir şey, bir sebeple bağlanmış.

Fakat çok yerlerde ve **müteaddid** Sözlerde **kat'î** ispat etmişiz ki: "Esbabda hakiki tesir-i icadî yok." Şimdi yalnız bu kadar deriz ki:

Esbab içinde, **bilbedahe en eşrefi** ve **ihtiyarı** en geniş ve **tasarrufatı en vâsi**, insandır.

İnsanın dahi en zahir **ef'al-i ihtiyariyesi** içinde en **zahiri, ekl** ve **kelâm** ve **fikir**dir. Yani yemek, söylemek, düşündürmektir.

Şu yemek, söylemek, düşünmek ise gayet **muntazam, acib, hikmetli** birer **silsiledir**.

O silsilenin yüz cüzünden, insanın dest-i **ihtiyarına** verilen ancak bir cüzüdür.

For example, in the chain of actions concerning food, which stretches from the nourishment of the body's cells to the forming of fruit, only moving the jaw and chewing the food is subject to man's choice.

And in the chain of speech, only exhaling air and blowing it into the mould of articulated letters.

And while a word in the mouth is a seed, it becomes like a tree;

in the air it yields the fruits of millions of the same word and enters the ears of listeners along with millions of others.

Man's imagination can barely reach this metaphorical shoot, so how should the short arm of choice reach it?

Since among causes man is the most superior and has the greatest power of choice and yet his hands are thus tied from real creation,

how should other causes, such as inanimate creatures, animals, the elements, and nature have any real power of disposal over other causes?

#637

Each of those causes is only a container; a cover for the dominical works; a tray-bearer for the gifts of the Compassionate One.

Of course, the receptacle for a king's gift, or the handkerchief in which it is wrapped, or the individual who brings the gift, which is placed in his hand, can in no way be partners in the king's sovereignty.

Anyone who supposes that they are partners is imagining nonsensical absurdities.

In the same way, apparent causes and intermediaries can have absolutely no share in God's sustaining of His creatures.

Their lot is only to perform a service of worship.

The Second Aim

The representative of those who ascribe partners to God could in no respect prove that way, and so, although despairing,

since he wanted to destroy the way of those who affirm Divine unity, he tried to sow doubts in their minds by asking the following question:

The Second Question:

"O you who affirm Divine unity!

Mesela yemekten, bedenin tagaddi-i hüceyratından tut tâ semeratın teşekkülüne kadar olan silsile-i efal içinde, insanın dest-i ihtiyarına verilen yalnız ağızdaki dişlerin değirmenini tahrik edip onu çiğnemektir.

Ve söylemek silsilesinden yalnız meharic-i huruf kalıplarına, havayı sokup çıkarmaktır.

Halbuki ağızda bir tek kelime, bir çekirdek gibi iken bir ağaç hükmündedir.

Hava içinde milyonlar aynı kelime gibi meyveler verir. Milyonlarla dinleyenlerin kulaklarına girer.

Bu misalî sümbüle, insandaki hayalin eli ancak yetişebilir. İhtiyarın kısacık eli, nasıl yetişir?

Madem esbab içinde en eşrefi ve en ziyade ihtiyar sahibi olan insan, böyle hakiki icaddan eli bağlansa

sair cemadat ve behimat ve anâsır ve tabiat, nasıl hakiki mutasarrıf olabilirler?

Yalnız o esbab, birer zarftır ve masnuat-ı Rabbaniyeye birer kılıftırlar ve hedâyâ-yı Rahmaniyyeye birer tablacıdırlar.

Elbette bir padişahın hediyesinin kabı veya hediyeye sarılan mendil veyahut hediye eline verilip getiren nefer, o padişahın saltanatına şerik olamazlar.

Ve onları şerik tevehhüm eden, saçma bir hezeyan eder.

Öyle de esbab-ı zahiriye ve vesait-i sûrîyenin, rububiyet-i İlahiyeden hiçbir cihette hisseleri olamaz.

Hizmet-i ubudiyetten başka nasibleri yoktur.

İkinci Maksat

Ehl-i şirkin vekili, meslek-i şirki hiçbir cihette ispat edemediğinden ve onun ispatından meyus kaldığından;

ehl-i tevhidin mesleğini, teşkikatıyla ve şüpheleriyle tahrip etmeye çalışmak istediğinden şöyle ikinci bir sual ediyor.

Diyor ki:

Ey ehl-i tevhid!

You say,

'Say: He is God, the One and Only.

God, the Eternally Besought One;'

{[*]: Qur'an, 112:1-2.}

that the Creator of the universe is one, He is single, He is eternally besought by all creatures; and that the Creator of everything is He.

That He is one in essence and at the same time the reins of everything are directly in His hand, the key to everything is in His grasp; one thing cannot be an obstacle to another.

And you say that at the same instant He has total disposal over all things and all their states. How can such a far-fetched fact be believed?

How can a single individual be in innumerable places and do innumerable things at the same time with no difficulty?"

The Answer: This question may be answered through explaining an extremely profound, subtle, elevated, and comprehensive mystery concerning Divine oneness and eternal besoughtness.

Man's mind can only look at this mystery through the telescope and observatory of comparison and allegory.

While there is nothing similar or analogous to God Almighty's Essence and attributes,

the functions of His attributes may be looked at to an extent by means of comparison and allegory.

So we shall point to that mystery through comparisons of a material nature.

First Comparison:

As is proved in the Sixteenth Word, a single individual may attain universality or comprehensiveness through the means of different mirrors.

While actually being a particular or part of something greater than itself, it is as though it becomes a universal with numerous qualities and functions.

#638

Indeed, matter like glass and water may be a mirror to physical objects, and one such object may attain universality in such a mirror.

In the same way, air, ether, and some creatures from the World of Similitudes are like mirrors to lucent objects and spirit beings.

Those mirror-like creatures pass with the speed of lightning or imagination to being means of travel and spectating,

so that the lucent and spirit beings travel with the speed of imagination in those spotless mirrors, those subtle dwellings.

Siz diyorsunuz ki:

"قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ"

Hâlık-ı âlem birdir, Ehad'dir, Samed'dir. Hem her şeyin Hâlık'ı O'dur.

Ehadiyet-i zatiyesiyle beraber doğrudan doğruya her şeyin dizgini O'nun elinde, her şeyin anahtarı kabzasında, her şeyin nâsiyesini tutuyor. Bir iş bir işe mani olmuyor.

Bütün eşyada, bütün ahvaliyle bir anda tasarruf edebilir. Böyle acib bir hakikate nasıl inanılabilir?

Müşahhas bir tek zat, nihayetsiz yerlerde, nihayetsiz işleri külfetsiz yapabilir mi?

Elcevap: Şu suale, gayet derin ve ince ve gayet yüksek ve geniş olan bir sırr-ı ehadiyet ve samediyetin beyanıyla cevap verilir.

Fıkr-i beşer ise o sırta ancak bir temsil dürbünüyle ve mesel rasadıyla bakabilir.

Cenab-ı Hakk'ın zat ve sıfâtında misil ve misali yok.

Fakat mesel ve temsil ile bir derece şununatına bakılabilir.

İşte biz de temsilat-ı maddiye ile o sırta işaret edeceğiz.

Birinci Temsil:

Şöyle ki On Altıncı Söz'de ispat edildiği gibi bir tek zat-ı müşahhas, muhtelif âyineler vasıtasıyla külliyyet kesbeder.

Bir cüz'î-yi hakiki iken şununat-ı kesîreye mâlik bir küllî hükmüne geçer.

Evet, nasıl cismanî şeylere cam ve su gibi maddeler âyine olup cismanî bir tek şey, o âyinelerde bir külliyyet kesbeder.

Öyle de nurani şeylere ve ruhaniyata dahi hava ve esîr ve âlem-i misalin bazı mevcudatı, âyineler hükmünde

ve berk ve hayal süratinde birer vasıta-i seyr ü seyahat suretine geçerler ki

o nuraniler ve o ruhanîler, hayal süratiyle o meraya-yı nazifede ve o menazil-i latifede gezerler.

In the space of a single instant the spirit beings can enter thousands of places.

And because they are lucent and because their **reflections** are the same as them and **possess** their **qualities**,

they are as though present in person in every mirror, everywhere, *as is contrary to the case with physical beings*.

The **reflections** and likenesses of **dense corporeal beings** are not **identical** to the corporeality of those beings; they do not possess their **qualities** and may be thought of as dead.

For example, although the sun is a **particular** and a single individual, it becomes like a **universal** by means of shining objects.

It reflects its image, a sun like itself, in all shining objects, **drops** of water, and **fragments of glass** on the face of the earth, **according to their capacity**.

The sun's **heat**, **light**, and the seven colours in its light, a sort of **likeness** of the essential sun, is found in all shining physical objects.

Let us suppose the sun had knowledge and **consciousness**, then every mirror would be like a sort of **dwelling-place** or seat or **chair** for it, it would be in contact with everything in person.

It would be able to **communicate** with all conscious creatures **by means of mirrors**, with the **pupil** of every eye, even, each of which would be like a telephone.

One thing would not be an obstacle to another.

Communicating with one thing would not be a barrier to communicating with another.

While being present everywhere, it would be present nowhere.

If the sun, *which is like a material, partial, and **inanimate** mirror to only the Divine Name of **Light** out of innumerable Names*, can therefore display universal activity in an unlimited number of places **while being a single individual**,

should **the All-Glorious One**, **with the oneness of His Essence**, be unable to perform innumerable actions at the same time?

Second Comparison: Since the cosmos is like a **tree**, all trees may be likened to **the truths of the universe**.

So we shall take the **mighty** and **majestic** **plane-tree** facing this room as a **miniature example** of the universe and demonstrate with it **the manifestation of Divine oneness** in the universe.

This tree has **at least** ten thousand fruits and each fruit has at least a hundred **winged** seeds.

Bir anda binler yerlere girerler.

Ve her âyinede, nurani oldukları ve **akisleri** onların aynı ve onların **hâsiyetine mâlik** oldukları için

cismaniyetin aksine olarak, her yerde bizzat bulunur gibi hükmederler.

Kesif cismanilerin akisleri ve misalleri, o cismaniyetin **aynaları** olmadığı gibi **hâsiyetine** dahi mâlik değil, ölü sayılırlar.

Mesela güneş, müşahhas bir **cüz'î** olduğu halde, parlak eşya vasıtasıyla bir **küllî** hükmüne geçer.

Zemin yüzündeki bütün parlak şeylere, hattâ her bir **katre** suya ve **cam zerreciklerine** birer aksini, birer misalî güneşi, onların **kabiliyetine göre** verir.

Güneşin **hararet** ve **ziyası** ve ziyasındaki yedi rengi ve zatının bir nevi **misali**, her bir parlak cisimde bulunur.

Faraza güneşin ilmi, **şuuru** bulunsa idi; her âyine onun bir nevi **menzili** ve tahtı ve **iskemlesi** hükmünde olup her şeyle bizzat temas eder,

her zîşuurla **âyineleri vasıtasıyla**, hattâ **gözbebeğiyle** birer telefon hükmünde **muhabere** edebilirdi.

Bir şey, bir şeye mani olmazdı.

Bir muhabere, bir muhabereye set çekmezdi.

Her yerde bulunmakla beraber, hiçbir yerde bulunmazdı.

Acaba *bir zatın bin bir isminden yalnız **Nur** isminin maddî ve cüz'î ve **camid** bir âyinesi hükmünde olan güneş, böyle teşahhusu ile beraber*, küllî yerlerde küllî işlere mazhar olsa

o **Zat-ı Zülcelal**, **ehadiyet-i zatiyesiyle beraber** nihayetsiz işleri bir anda yapamaz mı?

İkinci Temsil: Kâinat bir **şecere** hükmünde olduğu için her bir şecere, **kâinatın hakaikine** misal olabilir.

İşte biz de şu odamızın önündeki **muhteşem**, **muazzam** **çınar ağacını**, kâinata bir **misal-i musağğar** hükmünde tutup kâinattaki **cilve-i ehadiyeti** onun ile göstereceğiz. Şöyle ki:

Şu ağacın **lâekall** on bin meyvesi var. Her bir meyvesinin lâekall yüzer **kanatlı** çekirdeği var.

At one instant of time the ten thousand fruits and million seeds display altogether one **art** and creativity.

While the centre of **the laws of** the tree's **formation** is present in its roots and **trunk**, **through a manifestation of Divine will and a condensing of the dominical command, which may be described as particular, individuated, and a 'knot' of life**, it is also present at the ends of all its branches, within every fruit and every seed.

No part of any member of the tree is lacking the laws, they are not obstacles to one another; the tree is formed through them.

#639

And that single **manifestation of will** and **law issuing from a command** are not transmitted and radiated like light, heat, and air.

For they leave no **trace** nor may any hint of them be perceived in the long distances and **various** beings between the places they go.

If their being present in all the fruits and seeds had occurred through being transmitted and **radiated**, some trace or hint of them would be perceived.

Rather, they are present in all those places **without being fragmented** or radiated.

The **universal** and general actions are not incompatible with His **oneness** and **individuality**.

It may even be said that while **the manifestation of will**, and the law and **life-source** are present in all the places, they are present in none of them.

It is as if the law has as many eyes and ears as there are fruits and seeds of the majestic tree.

Yes, each part of the tree is like a centre of the **senses** of the law,

so that their long intermediaries are not a veil and do not form a barrier,

but like telephone wires, are a **means of facilitating and bringing things closer**. The farthest is like the nearest.

Since, **as is clear from observation**, through a single **partial manifestation** of an attribute of **the Single and Eternally Besought One** like **will**, millions of events occur in millions of places **without intermediary**,

one has to be certain, completely certain, that **the All-Glorious One** can have total disposal over **the tree of the universe, together with all its parts and particles, through the manifestation of His power and will**.

As is proved and explained in the Sixteenth Word, **while being in one place and being particulars identifiable as single, through the mystery of luminosity**, impotent and subjugated creatures like the sun,

Bütün on bin meyve ve bir milyon çekirdek; bir anda, beraber bir **sanat** ve icada mazhardırlar

Halbuki şu ağacın çekirdek-i aslîsinde ve kökünde ve **gövdesinde, cüz'î ve müşahhas ve ukde-i hayatiye tabir edilen bir cilve-i irade-i İlahiye ve bir nüve-i emr-i Rabbanî ile** şu ağacın **kavanin-i teşkiliyesinin** merkezîyeti, her dalın başında her bir meyvenin içinde her bir çekirdeğin yanında bulunur ki

hiçbirinin bir şeyini, noksan bırakmayarak, birbirine mani olmayarak onunla yapılır.

Ve o bir tek **cilve-i irade** ve o **kanun-u emrî**; ziya, hararet, hava gibi dağılıp her yere gitmiyor.

Çünkü gittiği yerlerin ortalarındaki uzun mesafelerde ve **muhtelif** masnularda hiçbir **iz** bırakmıyor, hiçbir eseri görülüyor.

Eğer **intişar** ile olsa idi izi ve eseri görülecekti.

Belki bizzat, **tecezzi** ve **intişar etmeden** her birisinin yanında bulunuyor.

Ehadiyetine ve **şahsiyetine** o **küllî** işler, münafî olmuyor.

Hattâ denilebilir ki o **cilve-i irade**, o kanun-u emrî, o **ukde-i hayatiye**; her birinin yanında bulunur, hiçbir yerde de bulunmaz.

Güya şu muhteşem ağaçta meyveler, çekirdekler adedince o kanun-u emrînin birer gözü, birer kulağı var.

Belki ağacın her bir cüzü, o kanun-u emrînin **duygularının** birer merkezi hükmündedir

ki uzun vasıtaları perde olup bir mani teşkil etmek değil

belki telefon telleri gibi birer **vesile-i teshil ve takrib** olur. En uzak, en yakın gibidir.

Madem **bilmüşahede** **Zat-ı Ehad-i Samed'in irade** gibi bir sıfatının bir tek **cilve-i cüz'î'si**, bilmüşahede milyon yerde, milyonlar işe **vasıtasız** medar olur.

Elbette **Zat-ı Zülcelal'in tecelli-i kudret ve iradesiyle, şecere-i hilkatî bütün ecza ve zerratıyla beraber** tasarruf edebilmesine şuhud derecesinde yakîn etmek lâzım gelir.

On Altıncı Söz'de ispat ve izah edildiği gibi deriz ki madem güneş gibi âciz ve musahhar mahluklar

and **semi-luminous** creatures like spirit-beings, *which are restricted by matter*,

and the laws issuing from a command and the manifestations of will which are the life-source and **centre of direction** of this plane-tree, *which in turn are like its light and spirit*,

are *clearly* present in numerous places and in numerous events.

While being particulars **restricted** by matter, it is as though they acquire **an absolute universality**,

and through the exercise of will, in the space of one second may demonstrably perform a great number of works. You see for yourself and you will not be able to deny it.

#640

The Single and Most Pure and Holy Essence, **Whose attributes are all-comprehending and functions, universal**, is far beyond and *exalted above* matter, and is utterly **remote** and free from any **restriction** and **the darkness of density**.

All these **lights** and **luminous beings** are but obscure **shadows** of His **Sacred Names**;

and all existence and life and **the World of Spirits, the Intermediate Realm**, and **the World of Similitudes**, *semi-transparent* mirrors reflecting His beauty.

What being can be hidden in the face of His oneness, *which is within the manifestation of His attributes and actions*, *which in turn are evident through His **universal will**, absolute power, and **all-embracing knowledge***?

What matter can be difficult for Him? What place can be concealed from Him?

What object can remain distant from Him? What individual **can draw close** to Him **without acquiring universality**?

Can anything at all be hidden from Him? Can any matter at all be an **obstacle** to another? Can any place at all be **empty** of His **presence**?

Ibn al-'Abbas (May God be pleased with him) said: "In all beings are an **immaterial eye** that sees and **ear** that hears." Is this not so?

Are the **chains** of beings not each like a **wire** or **vein** for the swift conveyance of His **commands** and laws?

Are **obstacles** and **difficulties** not **means** and **intermediaries** in His disposal of beings?

Are **causes** and intermediaries not merely an **apparent veil**?

ve ruhanî gibi *madde ile mukayyed* **nim-nurani** masnular

ve şu çınar ağacının *manevî nuru, ruhu hükmünde* olan ukde-i hayatiyesi ve **merkez-i tasarrufu** olan emrî kanunlar ve iradevî cilveler,

nuraniyet sırrıyla bir yerde iken ve bir tek müşahhas cüz'î oldukları halde, pek çok yerlerde ve pek çok işlerde *bilmüşahede* bulunabilirler.

Ve madde ile **mukayyed** bir cüz'î oldukları halde, **mutlak bir küllî** hükmünü alırlar.

Ve bir anda bir cüz-i ihtiyarî ile pek çok muhtelif işleri *bilmüşahede* kesbederler. Sen de görüyorsun ve inkâr edemezsin.

Acaba maddeden mücerred ve *muallâ* hem kaydın *tahdidinden* ve **kesafetin zulmetinden** münezzeh ve **müberra**

hem şu **umum envar** ve şu bütün **nuraniyat** onun envar-ı **kudsiye-i esmaiyesinin** kesif bir **gölgesi** ve **zıllı**

hem umum vücut ve bütün hayat ve **âlem-i ervah** ve **âlem-i berzah** ve **âlem-i misal** *nim-şeffaf* birer âyine-i cemali hem **sıfâtı muhita ve şuunatı külliye olan bir tek Zat-ı Akdes**'in

irade-i külliye ve **kudret-i mutlaka** ve **ilm-i muhit** ile *zahir olan tecelli-i sıfâtı ve cilve-i ef'ali içindeki* teveccüh-ü ehadidetinden hangi şey saklanabilir?

Hangi iş O'na ağır gelebilir? Hangi yer O'ndan gizlenebilir?

Hangi fert ondan uzak kalabilir? Hangi şahıs **külliyet kesbetmeden** ona **yaşayabilir**?

Hiç eşya ondan gizlenebilir mi? Hiçbir iş, bir işe **mani** olur mu? Hiçbir yer, onun **huzurundan hâli** kalır mı?

İbn-i Abbas radiyallahu anhın dediği gibi "Her bir mevcuda bakar birer **manevî basarı** ve işitir birer **manevî sem'i**" bulunmaz mı?

Silsile-i eşya, onun **evamir** ve kanunlarının süratle cereyanlarına birer **tel**, birer **damar** hükmüne geçmez mi?

Mevani ve **avâik**, onun tasarrufuna **vesail** ve **vesait** olamaz mı?

Esbab ve vesait, sırf **zahiri** bir perde olamaz mı?

While He is present nowhere, is He not present everywhere?

Does He have any need to be **located** in a place or situation?

Can the veils of distance, smallness, and the degrees of existence be obstacles to His **proximity**, **power of disposal**, and **witnessing**?

Moreover, could the qualities *pertaining to material, contingent, dense, numerous, restricted, and limited beings*, and the states of **change**, **transformation**, **division**, and **occupying space**, *which are their particular and confined necessary consequences*,

in any way touch **the Most Pure and Holy Essence**, *Who is far beyond matter, is Necessarily Existent, the Light of Lights*, and is **Single, One**, and **free from any restriction or limitation** and exalted above and pure of any fault or deficiency?

Could **impotence** in any way be fitting for Him? Could any defect approach **the skirt of His splendour and glory**?

Conclusion Of The Second Aim

Once, when I was **reflecting** on **Divine oneness**, I looked at the fruits on the **plane-tree** outside my room.

A **chain of thought** came to me as inspiration, and I write it here in Arabic exactly as it came to me.

{[*]: In the original text the author follows the section in Arabic with a Turkish rendering of which is the basis of the translation here.}

Hiçbir yerde bulunmadığı halde, her yerde bulunmaz mı?

Hiç **tahayyüz** ve **temekküne** muhtaç olur mu?

Hiç uzaklık ve küçüklük ve **tabakat-ı vücudun** perdeleri, onun **kurbîyetine** ve **tasarrufuna** ve **şuhuduna** mani olabilir mi?

Hem hiç *maddîlerin, mümkünlerin, kesiflerin, kesîrlerin, mukayyedlerin, mahdudların hâssaları ve maddenin ve imkânın ve kesafetin ve kesretin ve takayyüdün ve mahdudîyetin mahsus ve münhasır lâzımları olan* **tagayyür**, **tebeddül**, **tahayyüz** ve **tecezzi** gibi emirler;

maddeden mücerred ve **Vâcibü'l-vücud** ve **Nuru'l-Envar** ve **Vâhid-i Ehad** ve **kuyuddan münezzeh** ve **huduttan müberra** ve kusurdan mukaddes ve noksandan muallâ bir **Zat-ı Akdes**'e lâhik olabilir mi?

Acz, hiç O'na yakışır mı? Kusur, hiç O'nun **dâmen-i izzetine** yanaşır mı?

İkinci Maksat'ın Hâtimesi

Bir zaman **ehadiyete** dair bir **tefekkün**de bulunduğum zaman, odamın yanındaki **çınar ağacının** meyvelerine baktım.

Arabiyyü'l-ibare **bir silsile-i tefekkür** kalbe geldi. Nasıl gelmiş ise öyle Arabî olarak yazıp sonra kısa bir mealini söyleyeceğim. İşte:

نَعَمْ فَلَا ثَمَارَ وَالْبُدُورَ مُعْجَزَاتُ الْحِكْمَةِ خَوَارِقُ
الصَّنْعَةِ هَدَايَاءُ الرَّحْمَةِ بَرَاهِينُ الْوَحْدَةِ بِشَائِرُ لُطْفِهِ فِي
دَارِ الْآخِرَةِ شَوَاهِدُ صَادِقَةٍ بَأَنَّ خَلْقَهَا لِكُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ كُلُّ الْأَثْمَارِ وَالْبُدُورِ مَرَايَاءُ الْوَحْدَةِ فِي
أَطْرَافِ الْكَثْرَةِ إِشَارَاتُ الْقَدْرِ رُمُوزَاتُ الْقُدْرَةِ بَأَنَّ تَاكَ
لِكَثْرَةِ مَنْ مَنَبَعِ الْوَحْدَةِ تَصْدُرُ شَاهِدَةً لَوْحَدَةِ الْفَاطِرِ فِي
الصَّنْعِ وَالتَّصْوِيرِ ثُمَّ إِلَى الْوَحْدَةِ تَنْتَهِي ذَاكِرَةً لِحِكْمَةِ
الْقَادِرِ فِي الْخَلْقِ وَالتَّدْبِيرِ وَكَذَاهُنَّ تَلْوِيحَاتُ الْحِكْمَةِ
بِأَنَّ صَانِعَ الْكُلِّ بِكُلِّيَّةِ النَّظَرِ إِلَى الْجُزْئِيِّ يَنْظُرُ ثُمَّ إِلَى
جُزْئِهِ إِذَا كَانَ ثَمَرًا فَهُوَ الْمَقْصُودُ الْأَظْهَرُ مِنْ خَلْقِ
هَذَا الشَّجَرِ فَالْبَشَرُ ثَمَرٌ لِهَذِهِ الْكَائِنَاتِ فَهُوَ الْمَطْلُوبُ
الْأَظْهَرُ لِحَالِقِ الْمَوْجُودَاتِ وَالْقَلْبُ كَالنَّوَاةِ فَهُوَ الْمِرَاةُ
الْأَنْوَرُ لِصَانِعِ الْكَائِنَاتِ مِنْ هَذِهِ الْحِكْمَةِ صَارَ الْإِنْسَانُ
الْأَصْغَرُ فِي هَذِهِ الْمَخْلُوقَاتِ هُوَ الْمَدَارُ الْأَظْهَرُ لِلنَّشْرِ
وَالْمَحْشَرِ فِي هَذِهِ الْمَوْجُودَاتِ وَالتَّخْرِيْبِ وَالتَّبْدِيلِ
لِهَذِهِ الْكَائِنَاتِ

Bu Arabî fıkranın mebdעי şudur:

فَسُبْحَانَ مَنْ جَعَلَ حَادِيقَةَ أَرْضِهِ مَشْهَرَ صَنْعَتِهِ مُحْشَرٍ
حِكْمَتِهِ مَظْهَرَ قُدْرَتِهِ مَزْهَرَ رَحْمَتِهِ مَزْرَعَ جَنَّتِهِ مَمَرَّ
الْمَخْلُوقَاتِ مَسِيلَ الْمَوْجُودَاتِ مَكِيلَ الْمَصْنُوعَاتِ
فَمَزَيْنَ الْحَيَوَانَاتِ مُنْقَشَ الطُّيُورَاتِ مُثَمَّرَ الشَّجَرَاتِ
مُزَهَّرَ النَّبَاتَاتِ مُعْجَزَاتُ عِلْمِهِ خَوَارِقُ صُنْعِهِ هَدَايَاءُ
جُودِهِ بِشَائِرُ لُطْفِهِ تَبَسُّمُ الْأَزْهَارِ مِنْ زِينَةِ الْأَثْمَارِ
تَسْجُعُ الْأَطْيَارِ فِي نَسْمَةِ الْأَسْحَارِ تَهَزُّجُ الْأَمْطَارِ عَلَى
خُدُودِ الْأَزْهَارِ تَرَحُّمُ الْوَالِدَاتِ عَلَى الْأَطْفَالِ الصِّغَارِ
تَعَرُّفُ وَدُودِ تَوَدُّدِ رَحْمَنِ تَرَحُّمِ حَنَانٍ تَحْنُنُ مَنَانٍ لِلْجِنِّ
وَ الْإِنْسَانِ وَ الرُّوحِ وَ الْحَيَوَانِ وَ الْمَلَكِ وَ الْجَانِ

نَعَمْ فَلَا ثَمَارَ وَالْبُدُورَ مُعْجَزَاتُ الْحِكْمَةِ خَوَارِقُ
الصَّنْعَةِ هَدَايَاءُ الرَّحْمَةِ بَرَاهِينُ الْوَحْدَةِ بِشَائِرُ لُطْفِهِ فِي
دَارِ الْآخِرَةِ شَوَاهِدُ صَادِقَةٍ بَأَنَّ خَلْقَهَا لِكُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ كُلُّ الْأَثْمَارِ وَالْبُدُورِ مَرَايَاءُ الْوَحْدَةِ
فِي أَطْرَافِ الْكَثْرَةِ إِشَارَاتُ الْقَدْرِ رُمُوزَاتُ الْقُدْرَةِ بَأَنَّ
تَاكَ الْكَثْرَةِ مِنْ مَنَبَعِ الْوَحْدَةِ تَصْدُرُ شَاهِدَةً لَوْحَدَةِ
الْفَاطِرِ فِي الصَّنْعِ وَالتَّصْوِيرِ ثُمَّ إِلَى الْوَحْدَةِ تَنْتَهِي ذَاكِرَةً
لِحِكْمَةِ الْقَادِرِ فِي الْخَلْقِ وَالتَّدْبِيرِ وَكَذَاهُنَّ تَلْوِيحَاتُ
الْحِكْمَةِ بِأَنَّ صَانِعَ الْكُلِّ بِكُلِّيَّةِ النَّظَرِ إِلَى الْجُزْئِيِّ يَنْظُرُ
ثُمَّ إِلَى جُزْئِهِ إِذَا كَانَ ثَمَرًا فَهُوَ الْمَقْصُودُ الْأَظْهَرُ مِنْ
خَلْقِ هَذَا الشَّجَرِ فَالْبَشَرُ ثَمَرٌ لِهَذِهِ الْكَائِنَاتِ فَهُوَ
الْمَطْلُوبُ الْأَظْهَرُ لِحَالِقِ الْمَوْجُودَاتِ وَالْقَلْبُ كَالنَّوَاةِ
فَهُوَ الْمِرَاةُ الْأَنْوَرُ لِصَانِعِ الْكَائِنَاتِ مِنْ هَذِهِ الْحِكْمَةِ
صَارَ الْإِنْسَانُ الْأَصْغَرُ فِي هَذِهِ الْمَخْلُوقَاتِ هُوَ الْمَدَارُ
الْأَظْهَرُ لِلنَّشْرِ وَالتَّخْرِيْبِ وَالتَّبْدِيلِ لِهَذِهِ الْكَائِنَاتِ

فَسُبْحَانَ مَنْ جَعَلَ حَادِيقَةَ أَرْضِهِ مَشْهَرَ صَنْعَتِهِ مُحْشَرٍ
حِكْمَتِهِ مَظْهَرَ قُدْرَتِهِ مَزْهَرَ رَحْمَتِهِ مَزْرَعَ جَنَّتِهِ مَمَرَّ
الْمَخْلُوقَاتِ مَسِيلَ الْمَوْجُودَاتِ مَكِيلَ الْمَصْنُوعَاتِ
فَمَزَيْنَ الْحَيَوَانَاتِ مُنْقَشَ الطُّيُورَاتِ مُثَمَّرَ الشَّجَرَاتِ
مُزَهَّرَ النَّبَاتَاتِ مُعْجَزَاتُ عِلْمِهِ خَوَارِقُ صُنْعِهِ هَدَايَاءُ
جُودِهِ بِشَائِرُ لُطْفِهِ تَبَسُّمُ الْأَزْهَارِ مِنْ زِينَةِ الْأَثْمَارِ
تَسْجُعُ الْأَطْيَارِ فِي نَسْمَةِ الْأَسْحَارِ تَهَزُّجُ الْأَمْطَارِ عَلَى
خُدُودِ الْأَزْهَارِ تَرَحُّمُ الْوَالِدَاتِ عَلَى الْأَطْفَالِ الصِّغَارِ
تَعَرُّفُ وَدُودِ تَوَدُّدِ رَحْمَنِ تَرَحُّمِ حَنَانٍ تَحْنُنُ مَنَانٍ لِلْجِنِّ
وَ الْإِنْسَانِ وَ الرُّوحِ وَ الْحَيَوَانِ وَ الْمَلَكِ وَ الْجَانِ

All these fruits and the seeds within them are miracles of dominical wisdom,

wonders of Divine art, gifts of Divine mercy,

material proofs of Divine unity, bearers of the good news that Divine favours will be granted in the hereafter.

Just as they are all truthful witnesses to His all-embracing power and knowledge,

each of them is a mirror confirming His unity in all the corners of the world of multiplicity and in all the parts of the world of this tree, a world that has become multiple.

İşte bu Arabî tefekkürün kısa bir meali şudur ki: Bütün meyveler ve içindeki tohumcuklar; hikmet-i Rabbaniyenin birer mu'cizesi,

sanat-ı İlahiyenin birer hârikası, rahmet-i İlahiyenin birer hediyesi,

vahdet-i İlahiyenin birer bürhan-ı maddîsi, âhirette eltaf-ı İlahiyenin birer müjdecisi,

kudretinin ihatasına ve ilminin şumulüne birer şahid-i sadık oldukları gibi

şunlar, âlem-i kesretin aktarında ve şu ağaç gibi tekessür etmiş bir nevi âlemin etrafında vahdet âyineleridirler.

www.risaleglobal.com

They turn **the gaze** from multiplicity to **unity**. Each of them says through the tongue of its being:

"Do not let your glance wander over all this mighty spreading tree lest you become distracted, for the whole tree is within us. Its multiplicity is contained within our unity."

Even, just as every seed, *which is like the heart of the fruit*, is a physical mirror confirming Divine unity,

so it mentions and recites in **the silent prayer** of its **heart** the Divine Names the mighty tree recites in its **audible prayer**.

Furthermore, just as the fruits and seeds are mirrors professing Divine unity, so they are the **visible signs** of Divine Determining and **embodied tokens** of Divine power.

Through these words, Divine Determining and power **intimate** the following:

"The many **branches** and **twigs** of this tree appeared from a single seed and demonstrate the unity of the tree's Artist **in creating it and giving it form**.

Then, after growing and **spreading** its branches, it gathered together all its truths in a single fruit.

It encapsulated its entire meaning in a single seed, thereby demonstrating the wisdom in **the Glorious Creator's creation** and **planning**."

Similarly, **the tree of the universe** takes its existence from a **source of unity** and is sustained by it.

And man, the fruit of the universe, demonstrates unity within this **multiplicity of beings**, while with the eye of faith his heart sees **the mystery of unity within multiplicity**.

Moreover, the fruits and seeds are **allusions** of **dominical wisdom**.

Wisdom says the following with them to those who are aware:

"The **comprehensive regard** towards this tree and its planning look with their comprehensiveness and universality to a single fruit.

For the fruit is a **miniature** specimen of the tree. It is what is **aimed** at by the tree.

Also, the comprehensive regard and planning **look** to every seed within the fruit, for the seed bears the meaning or **index** of the whole tree.

That is to say, since the **fruit** is the aim the **tree's existence** and the **purpose of its creation**, the One Who plans the tree regards each fruit with all His Names connected to the planning.

Enzarı, kesretten **vahdete** çeviriyorlar. Lisan-ı hal ile her birisi der:

"Dal budak salmış şu koca ağacın içinde dağılma, boğulma, bütün o ağaç bizdedir. Onun kesreti, vahdetimizde **dâhildir**."

Hattâ *her meyvenin kalbi hükmünde olan* her bir çekirdek dahi vahdetin birer maddî âyinesi oldukları gibi;

zıkr-i kalbî-yi hafî ile koca ağacın **zıkr-i cehrî** suretiyle çektiği ve okuduğu bütün esmayı zikreder, okur.

Hem o meyveler, tohumlar; vahdetin âyineleri oldukları gibi kaderin **meşhud işaret** ve kudretin **mücessem rumuzatı**dır ki

kader onlar ile işaret eder ve kudret o kelimeler ile **remzen der**:

Nasıl ki şu ağacın kesretli **dal** ve **budakları**, bir tek çekirdekten gelmiş ve şu ağacın sanatkârının **icad ve tasvirde** vahdetini gösteriyor.

Sonra şu ağaç, dal ve budak salıp tekessür ve **intişar** ettikten sonra, bütün hakikatini bir meyvede toplar.

Bütün manasını bir çekirdekte derceder. Onunla **Hâlık-ı Zülcelal**'inin **halk** ve **tedbir**indeki hikmetini gösterir.

Öyle de şu **şecere-i kâinat**, bir **menba-ı vahdet**ten vücut alır, terbiye görür.

Ve o kâinatın meyvesi olan insan, şu **kesret-i mevcudat** içinde, vahdeti gösterdiği gibi kalbi dahi iman gözüyle **kesret içinde sır-ı vahdeti** görür.

Hem o meyveler ve tohumlar, **hikmet-i Rabbaniyenin telvihatı**dır.

Hikmet onlarla ehl-i şuura şöyle ifade ediyor ve diyor ki:

"Nasıl şu ağaca müteveccih **küllî nazar**, küllî tedbir, **külliyetiyle ve umumiyetiyle** bir tek meyveye bakar.

Çünkü o meyve, o ağaca bir **misal-i musağğar**dır. Hem o ağaçtan **maksud**, odur.

Hem o küllî nazar ve umumî tedbir, bir meyvenin içinde her bir çekirdeğe dahi **nazar eder**. Çünkü çekirdek, umum ağacın manasını, **fihristesini** taşıyor.

Demek, ağacın tedbirini gören zat, o **tedbir ile alâkadar bütün esmasıyla**, **ağacın vücutundan maksud** ve **icadının gayesi** olan her bir **semereye** müteveccihdir.

Moreover, the mighty tree **is** sometimes **pruned** and **trimmed** for the sake of the tiny fruit; some parts of it **are destroyed** so that it may make new growth.

It **is grafted** in order to produce even better, permanent fruit."

In the same way, man, *who is the fruit of the tree of the universe*, is the **purpose** of its creation and existence and the **aim** of the creation of beings.

While his heart, which is the seed of the fruit, is a **most brilliant** and **comprehensive** mirror to **the universe's Maker**.

#642

It follows on from this wisdom, therefore, that tiny man will be the cause of the **destruction** and **transformation** of the universe. He will be the point of **momentous revolutions** like the Day of Resurrection.

It will be for his judgement that the door of this world will be closed and that of the **hereafter** opened.

Since we have arrived at a **discussion of resurrection**, it is appropriate to **explain** one point concerning its reality *which demonstrates the clarity and strength with which the Qur'an of Miraculous Exposition illuminates and proves resurrection*.

The result yielded by this sequence of thought shows that **if it is necessary** for **man's judgement** and his gaining **eternal happiness**, the whole universe will be destroyed

and that a power capable of destroying and **transforming** the universe shows itself and exists.

But resurrection has many **degrees**. It is **obligatory** to believe in some of them; they must be acknowledged.

Whereas others become apparent according to **levels** in **spiritual and intellectual development**, and for these **knowledge** pertaining to both are necessary.

In order to present cogent and strong proofs for the simplest and easiest level, the All-Wise Qur'an points out a power capable of opening up a truly vast realm of resurrection.

The degree of resurrection in which it is necessary for **all** to believe is this: After human beings die, their **spirits** depart for another realm.

And their bodies **rot** except for a minute cell from the base of the spine *which will act as a seed*.

It remains intact, and **on the Day of Resurrection** God Almighty will **create** the human body out of it and return its spirit to it.

This degree is so simple, then, it may be seen every spring through millions of examples.

Hem şu koca ağaç, o küçük meyveler için bazen **budanır**, **kesilir**, tecdid için bazı cihetleri **tahrip edilir**.

Daha güzel, bâki meyveler vermek için **aşlanır**.

Öyle de *şu şecere-i kâinatın semeresi olan* beşer, kâinatın vücudundan ve icadından **maksud** odur ve icad-ı mevcudatın **gayesi** de odur.

Ve o meyvenin çekirdeği olan insanın kalbi dahi **Sânî-i kâinat**'ın **en münevver** ve **en câmi'** bir âyinesidir.

İşte şu hikmettedir ki şu küçücük insan, neşir ve haşır gibi **muazzam inkılablara** medar olmuş. Kâinatın **tahrip** ve **tebdiline** sebep olur.

Onun muhakemesi için dünya kapısı kapanıp **âhiret** kapısı açılır.

Madem **haşrin bahsi** geldi. *Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın haşrin ispatına dair cezalet-i beyanını ve kuvvet-i ifadesini gösteren* bir nükte-i hakikatini **beyan** etmeye münasebet geldi.

Şöyle ki: Şu tefekkür neticesi gösteriyor ki **beşerin muhakemesi** ve **saadet-i ebediye** kazanması için **lüzum olsa** bütün kâinat tahrip edilir

ve tahrip ve **tebdil** edecek bir kudret görünüyor ve vardır.

Fakat haşrin **meratibi** var. Bir kısmına iman **farz**dır, marifeti lâzımdır.

Diğer kısmı, **terakkiyat-ı ruhiye ve fikriyenin derecatına** göre görünür. Ve ilim ve **marifeti** lâzım olur.

Kur'an-ı Hakîm, en basit ve kolay olan mertebeyi **kat'î ve kuvvetli ispat için** en geniş ve en büyük bir daire-i haşri açacak bir kudreti gösteriyor.

İşte **umuma** iman lâzım olan haşrin mertebesi şudur ki insanlar öldükten sonra, **ruhları** başka makamlara gider.

Cesetleri **çürüyor**. Fakat insanın cesedinden bir çekirdek, *bir tohum hükmünde olacak* "acbü'z-zeneb" tabir edilen küçük bir cüzü

bâki kalıp Cenab-ı Hak, onun üstünde **cesed-i insanîyi haşirde halk** eder, onun ruhunu ona gönderir.

İşte bu mertebe o kadar kolaydır ki her baharda milyonlarla misali görülüyor.

Sometimes in order to prove this degree, **the verses of the Qur'an** point out the unlimited activity of a power capable of **raising to life** all **particles**,

and sometimes the **traces** of a power and wisdom capable of sending all creatures to **extinction** and then recalling them.

Then they point to the **activity** and traces of a power and wisdom able to scatter the stars and shatter the **heavens**,

and sometimes to the activity and **manifestations** of a power and wisdom capable of causing all animate creatures to die and then raising them to life again all **at once** at a single trumpet-blast.

Sometimes the verses demonstrate the manifestations of a power and wisdom that will raise to life **the face of the earth** and **animate creatures** all separately.

And sometimes they demonstrate the traces of a power and wisdom that, lopping off its mountains, **will cause the globe of the earth to disintegrate completely**, and then restoring it will transform it into an even more excellent **form**.

That is to say, apart from **the Day of Resurrection**, *in which it is obligatory for everyone to believe and to acknowledge*, with that power and wisdom, God Almighty can create numerous other degrees and resurrections.

#643

And what is more, dominical wisdom requires that besides certainly bringing about mankind's resurrection, **He shall bring about** all those other degrees or create certain other important matters.

A Question: You say: "You make much use of **analogies in the form of comparisons** or parables in the Words.

Whereas according to **the science of logic**, this form of analogy does not afford **certainty**.

A **logical proof** is required for matters of certain knowledge.

Analogy in the form of comparison and parable **is utilized** by **scholars of canon law** in matters in which the prevailing opinion is sufficient.

Also, you present comparisons in the form of certain stories; the stories are **imaginary** and cannot be true. Is this not **contrary** to reality?"

The Answer:

It has often been stated in the science of logic that analogies in the form of comparisons and parables do not afford **certain knowledge**.

However, there is a certain type of this form of analogy that forms a proof more powerful than **those proofs consisting of certain knowledge used in logic**. Also, it is more certain than that sort of deduction.

İşte bazen şu mertebeyi ispat için **âyât-ı Kur'aniye** öyle bir daireyi gösteriyor ki bütün **zerratı haşır** ve neşrecek bir kudretin tasarrufatını gösterir.

Bazen de bütün mahlukatı **fenaya** gönderip yeniden getirecek bir kudret ve hikmetin **âsârını** gösterir.

Bazı, yıldızları dağıtıp **semavatı** parçalayabilir bir kudret ve hikmetin **tasarrufatını** ve âsârını gösterir.

Bazı, bütün zîhayatı öldürecek, yeniden **def'aten bir sayha** ile diriltecek bir kudret ve hikmetin tasarrufatını ve **tecelliyatını** gösterir.

Bazı, bütün **rûy-i zeminde zîhayat** olanları ayrı ayrı haşır ve neşrecek bir kudret ve hikmetin tecelliyatını gösterir.

Bazen **küre-i arzı bütün bütün dağıtacak**, dağları uçuracak, düzeltip daha güzel bir **surete** çevirecek bir kudret ve hikmetin âsârını gösterir.

Demek, *herkese imanı ve marifeti farz olan haşirden* başka, çok mertebe-i haşirleri dahi o kudret ve hikmetle yapabilir.

Hikmet-i Rabbaniye iktiza etmiş ise elbette haşır ve neşr-i insanî ile beraber umum onları dahi **yapacak** veyahut bazı mühimlerini yapar.

Bir sual: Diyorsunuz ki: "Sen Sözlere'de **kıyas-ı temsili** çok istimal ediyorsun.

Halbuki **fenn-i mantık**ça kıyas-ı temsili, **yakîni** ifade etmiyor.

Mesail-i yakîniyede **bürhan-ı mantikî** lâzımdır.

Kıyas-ı temsili, **usûl-ü fıkıh uleması**ınca **zann-ı galip kâfi olan metelibde** istimal edilir."

"Hem de sen, temsiliatı bazı hikâyeler suretinde zikrediyorsun. Hikâye **hayali** olur, hakiki olmaz, vakia **muhali** olur?"

Elcevap:

İlm-i mantıkça çendan "Kıyas-ı temsili, **yakîn-i kat'î** ifade etmiyor." denilmiş.

Fakat kıyas-ı temsili'nin bir nev'i var ki **mantığın yakîni bürhanı**ndan çok kuvvetlidir ve mantığın birinci şeklinin birinci darbından daha yakînidir.

This type of analogy is as follows. It demonstrates **the tip of a universal truth** by means of a **partial comparison** and **constructs** its judgement on that truth.

It demonstrates the truth's law in a **particular** matter, so that **the vast truth** may be known and **particular** matters may be ascribed to it.

For example, although the sun is a single being, **by means of luminosity** it is present in every shining object.

A **law of a truth** is demonstrated by means of this comparison which states that **light** and luminosity cannot be restricted:

for them, distance and proximity are the same, many and few are equal, and space **cannot conquer** them.

This is another example: a tree's fruits and leaves are all **shaped** and **formed** at the same time, **in the same fashion**, **easily and perfectly**, in a single centre and **through a law** **issuing from a command**.

This is a comparison or parable demonstrating the tip of a **mighty truth** and **universal law**.

It proves the truth and the truth's law *in a truly decisive form*, so that,

like the tree, the mighty universe displays and is the **field of operation** of that **law of truth** and **mystery of Divine oneness**.

Thus, the analogies, comparisons, and parables employed in all the Words are in this form and are more powerful and afford more certainty than **the categorical proofs of logic**.

Answer to the second part of the question: It is a **well-known** fact that in **the art of composition**, when the **true meaning** of a **word** or **phrase** is used solely as *the means to perceive* another meaning, it is called an "allusive expression."

#644

The **essential meaning** of a phrase defined as "**allusive**" is not **the means of either truth or falsehood**; it is its allusive meaning that is such.

If the allusive meaning is correct then the phrase is **true**.

Even if its essential meaning is **false**, it does not damage its **veracity**.

If the **allusive meaning** is not correct while its essential meaning is, then the **phrase** is false.

For example, "So-and-so's salvation is of great length." That is, "His **sword-belt** is very long." This phrase alludes to the man's tall **stature**.

If he was tall but did not have a sword and belt, the phrase would still be correct and true.

O kısım da şudur ki: *Bir **temsil-i cüz'î** vasıtasıyla bir hakikat-i küllînin ucunu* gösterip hükmü o hakikate **bina ediyor**.

O hakikatin kanununu, bir **hususî** maddede gösteriyor. Tâ o **hakikat-i uzma** bilinsin ve **cüz'î** maddeler, ona ırcâ edilsin.

Mesela "Güneş, **nuraniyet vasıtasıyla**, bir tek zat iken her parlak şeyin yanında bulunuyor."

temsiliyle **bir kanun-u hakikat** gösteriliyor ki **nur** ve nurani için kayıt olamaz.

Uzak ve yakın bir olur. Az ve çok müsavî olur. Mekân onu **zapt edemez**.

Hem mesela "Ağacın meyveleri, yaprakları; bir anda, **bir tarzda kolaylıkla ve mükemmel olarak** bir tek merkezde, **bir kanun-u emrî ile teşkilî ve tasvirî**"

bir temsildir ki **muazzam** bir **hakikatin** ve **küllî** bir **kanunun** ucunu gösterir.

O hakikat ve o hakikatin kanununu *gayet kat'î bir surette* ispat eder ki

o koca kâinat dahi şu ağaç gibi o **kanun-u hakikatin** ve o **sırr-ı ehadiyetin** bir mazharıdır, bir **meydan-ı cevelanıdır**.

İşte bütün Sözlerdeki kıyasat-ı temsiliyeler bu çeşittirler ki **bürhan-ı kat'î-yi mantıkîden** daha kuvvetli, daha yakînidirler.

İkinci suale cevap: **Malûm**dur ki **fenn-i belâgatta** bir **lafzın**, bir **kelâmın mana-yı hakikisi**, başka bir maksud manaya sırf bir **âlet-i mülâhaza** olsa ona "lafz-ı kinâî" denilir.

Ve "**kinâî**" tabir edilen bir kelâmın **mana-yı aslîsi**, **medar-ı sıdk ve kizb** değildir. Belki kinâî manasıdır ki medar-ı sıdk ve kizb olur.

Eğer o kinâî mana doğru ise o kelâm **sadıktır**.

Mana-yı aslî, **kâzib** dahi olsa **sıdk**ını bozmaz.

Eğer **mana-yı kinâî** doğru değilse; mana-yı aslîsi doğru olsa, o **kelâm** kâzibdir.

Mesela, kinâî misallerinden "Fılanün tavîl-ün necad" denilir. Yani "**Kılıncının kayışı, bendi** uzundur." Şu kelâm, o adamın **kametin**in uzunluğuna kinayedir.

Eğer o adam uzun ise kılıncı ve kayışı ve bendi olmasa da yine bu kelâm sadıktır, doğrudur.

If he was not tall but had a long sword and belt, then the phrase would be false, since it is not its essential meaning that is **intended**.

So, the stories or parables in the Words, like for example, those in the Tenth and Twenty-Second Words, are sorts of **allusions**.

The truths at the end of the stories are **extremely** correct, extremely true and **conformable to reality**; they are the allusive meanings of the stories.

Their essential meanings are comparisons that bring distant objects close like a telescope and however they may be it does not damage their **veracity** and **truthfulness**.

Moreover, all those stories are comparisons or parables.

Purely to enable people in general to understand, what is properly communicated without words is put into words, and immaterial and abstract matters are represented in material form.

Third Aim

After receiving this **decisive** and **convincing** answer to his second question, (*) the representative of **all** the people of misguidance was reduced to silence, but then asked the following third question.

{(*)}: *That is, the question at the beginning of the Second Aim, not the small questions at the end of the Conclusion.*

"Phrases in the Qur'an like

The Best of Creators,

{[*]}: *Qur'an, 23:14, etc.*

and

The Most Compassionate of the Compassionate,

{[*]}: *Qur'an, 7:151, etc.*

suggest that there are other **creators** and **compassionate ones**.

And you also say, "The Creator of all the worlds possesses endless **perfections**."

United in Him are the utmost levels of every **kind** of perfection."

Whereas, the perfections of beings are known through their **opposites**: if there was no **pain**, pleasure would not be a sort of perfection;

if there was no **darkness**, light could not be proved to exist; if there was no **separation**, there would be no pleasure in **union**, **and so on**, would there?"

The Answer: We shall answer the first part of the question in five Indications.

First Indication:

Eğer o adamın boyu uzun olmazsa, çendan uzun bir kılıncı ve uzun bir kayışı ve uzun bir bendi bulunsa yine bu kelâm kâzibdir. Çünkü mana-yı aslîsi, **maksud** değil.

İşte Onuncu Söz'ün ve Yirmi İkinci Söz'ün hikâyeleri gibi sair Sözlerin hikâyeleri, **kinaiyat** kısmındandır ki

be-gayet doğru ve gayet sadık ve **mutabık-ı vaki** olan hikâyelerin sonlarındaki hakikatler, o hikâyelerin mana-yı kinaiyeleridir.

Mana-yı aslîleri, bir temsil-i dürbünîdir. Nasıl olursa olsun, **sıdkına** ve **hakkanîyetine** zarar vermez.

Hem o hikâyeler birer temsildirler.

Yalnız umuma tefhim için lisan-ı hal, lisan-ı kâl suretinde ve şahs-ı manevî, bir şahs-ı maddî şeklinde gösterilmiştir.

Üçüncü Maksat

Umum ehl-i dalaletin vekili, ikinci sualine (Hâşiye) karşı, **kat'î** ve **mukni** ve mülzim cevabı aldıktan sonra, şöyle üçüncü bir sual ediyor.

{(Hâşiye)} : *İkinci Maksat'ın başındaki sual demektir. Yoksa hâtimenin âhirindeki bu küçük sual değildir.*

Diyor ki: Kur'an'da

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ * أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

gibi kelimat;

başka **hâliklar**, **râhimler** bulunduğunu **iş'ar eder**.

Hem diyorsunuz ki: "Hâlik-ı âlem'in nihayetsiz **kemalâtı** var.

Bütün **enva**-ı kemalâtın en nihayet mertebelerini câmi'dir."

Halbuki eşyanın kemalâtı, **ezdad** ile bilinir; **elem** olmazsa lezzet bir kemal olmaz,

zulmet olmazsa ziya tahakkuk etmez, **firak** olmazsa **visal** lezzet vermez **ve hâkeza**?

Elcevap: Birinci şıkka beş işaret ile cevap verimiz:

Birinci İşaret:

From beginning to end, the Qur'an demonstrates Divine unity; this is a clear indication that

those sort of phrases in the Qur'an are not **as you understand them**.

#645

Rather,

The Best of Creators

is to say, "He is at the highest and best rank of **creativity**," which in no way indicates that there is another **creator**.

Like the other **attributes**, creativity has many **degrees** or **ranks**.

The Best of Creators

means, "He is a **Glorious Creator** at **the furthest** and most excellent **degree of creativity**."

Second Indication:

Terms like,

The Best of Creators

do not look to a **plurality** of creators,

but to the **varieties** of **the state of being creature**.

That is, "He is a Creator Who creates everything in an appropriate form, at the most faultless degree."

Verses like,

Who makes most excellent everything He creates,

{[*]: Qur'an, 32:7.}

express this meaning.

Third Indication:

The **comparison** suggested by **terms** like,

The Best of Creators, God is Most Great, The Best Judge between truth and falsehood, and The Most Bountiful

{[*]: Qur'an, 6:57.}

are not comparative and superlative adjectives comparing **God Almighty's attributes and actions**, **which are actual**, with **others** who **possess** samples of those attributes and actions.

For all the **perfections** in the universe, and in **jinn**, **men**, and angels, are but pale **shadows** in relation to His perfection. How should any **comparison** be possible?

It is rather human beings, and **particularly the people of neglect**, who see perfection in terms of comparison.

Kur'an baştan başa tevhidi ispat ettiği ve gösterdiği için bir delil-i kat'îdir ki

Kur'an-ı Hakîm'in o nevi kelimeleri sizin **fehmettiğiniz gibi** değildir.

Belki

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

demesi, "**Hâlıkîyet** mertebelerinin en ahsenindedir." demektir ki başka **hâlık** bulunduğu hiç delâleti yok.

Belki Hâlıkîyetin sair **sıfatlar** gibi çok **meratibi** var.

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

demek, "**Meratib-i hâlıkîyet**in en güzel, **en münteha** mertebesinde bir **Hâlık-ı Zülcelal**'dir" demektir.

İkinci İşaret:

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

gibi tabirler, hâlıkların **taaddüdüne** bakmıyor.

Belki **mahlukîyetin envaına** bakıyor.

Yani "her şeyi, her şeye lâıyk bir tarzda, en güzel bir mertebede halkeder bir Hâlık'tır."

Nasıl ki şu manayı

أَحْسَنَ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ

gibi âyetler ifade eder.

Üçüncü İşaret:

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ " " اللَّهُ أَكْبَرُ " خَيْرُ الْفَاصِلِينَ " " خَيْرُ الْمُحْسِنِينَ

gibi **tabirattaki muvazene**,

Cenab-ı Hakk'ın vakideki sıfât ve ef'ali, **sair** o sıfât ve ef'alın numunelerine **mâlik** olanlarla muvazene ve tafdil değildir.

Çünkü bütün kâinatta **cin** ve **ins** ve meleklerde olan **kemalât**, onun kemaline nisbeten zayıf bir **gölge**dir; nasıl **muvazene**ye gelebilir?

Belki muvazene, insanların ve **bâhusus ehl-i gafletin** nazarına göredir.

For example, a **private** shows **complete obedience** and respect to his **corporal**. It seems to him that all benefits come from him

and he thinks little of the king. Even if he does think of him, it is still to the corporal that he shows his **gratitude**.

So it is said to the private: "See here! The king is much greater than your corporal, it is only him that you should thank."

Now this sentence does not **compare** the **king's imperial commandership**, which is actual, with that of the corporal, **which is partial and only apparent**; because to do so would be meaningless.

It is a result of what the private considers to be important, of how he sees his **relations** with the corporal, that he prefers him and loves and thanks only him.

Similarly, when apparent causes are **imagined** to be the **creator** and **bestower of bounties** in the view of the people of neglect, they become a veil to **the True Bestower of Bounties**.

These **neglectful people** cling onto causes and think that bounties and favours are from them; they praise and acclaim them.

The Qur'an says: "**God Almighty** is a greater, more excellent **Creator**, a far better **Bestower of Bounties**. So look to Him, and thank Him."

Fourth Indication:

Just as there may be comparison between **actual beings** and preference for some over others,

so there may be comparisons between **possible** or even **hypothetical** things and preference.

#646

Numerous degrees or **levels** are present in the true **natures** of **most** things.

So too, *in the view of the intellect*, innumerable degrees may be present in the true natures of **the Divine Names** and **sacred attributes**.

Whereas **God Almighty** is at the most perfect and excellent of all the **possible** and **imagined** degrees of those attributes and Names.

The whole universe witnesses to this truth through all its perfections.

His are the Most Beautiful Names,

{[*]: Qur'an, 17:110, etc.}

describing all His Names as the most excellent, expresses this meaning.

Fifth Indication:

Mesela nasıl ki bir **nefer**, **onbaşısına** karşı **kemal-i itaat** ve hürmeti gösteriyor, bütün iyilikleri ondan görüyor;

padişahı az düşünür. Onu düşünse de yine **teşekküratını** onbaşıya veriyor.

İşte böyle bir nefere karşı denilir: "Yahu, padişah senin onbaşından daha büyüktür. Yalnız ona teşekkür et."

Şimdi şu söz, vakideki **padişahın haşmetli hakiki kumandanlığıyla**, onbaşısının **cüz'î, surî kumandanlığını** muvazene değil; çünkü o **muvazene** ve tafdil, manasızdır.

Belki neferin nazar-ı ehemmiyet ve **irtibatına** göredir ki onbaşısını tercih eder, teşekküratını ona verir, yalnız onu sever.

İşte bunun gibi **hâlık** ve **mün'im tevehhüm** olunan zahirî esbab, ehl-i gafletin nazarında **Mün'im-i Hakiki**'ye perde olur.

Ehl-i gaflet onlara yapışır, nimet ve ihsanı, onlardan bilir. Medh ü senalarını, onlara verir.

Kur'an der ki: "**Cenab-ı Hak** daha büyüktür, daha güzel bir **Hâlık**'tır, daha iyi bir **Muhsin**'dir. O'na bakınız, O'na teşekkür ediniz."

Dördüncü İşaret:

Muvazene ve tafdil, **vaki mevcudlar** içinde olduğu gibi

imkânî, hattâ **farazî** eşyalar içinde dahi olabilir.

Nasıl ki **ekser mahiyetlerde**, **müteaddid meratib** bulunur.

Öyle de **esma-i İlahiye** ve **sıfât-ı kudsiyenin** mahiyetlerinde de **akıl itibarıyla** hadsiz meratib bulunabilir.

Halbuki **Cenab-ı Hak**, o sıfât ve esmanın **mümkün** ve **mutasavver** bütün meratibinin en ekmeline, en ahsenindedir.

Bütün kâinat, kemalâtıyla bu hakikate şahittir.

لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

bütün esmasını ahseniyet ile tavsif, şu manayı ifade ediyor.

Beşinci İşaret:

This use of the comparative and superlative is not to be understood in terms of **creatures**, but in terms of the fact that God Almighty has two sorts of **manifestations** and **attributes**.

The First Sort:

Through the mystery of His **unity**, this consists of His **disposal** over creatures under the veil of **causes** and **intermediaries** and in the form of a **universal law**.

The Second Sort:

Through the mystery of His **oneness**, it is His disposal over creatures directly, without veil, *regarding each in a particular way*.

This means that through the mystery of oneness, His bestowal, creation, and grandeur **which are direct** are greater and more elevated and excellent than **the works of** His **bestowal**, creation, and **grandeur** *which are apparent through the manifestations of causes and intermediaries*.

For example, let us suppose there is a king, but he is a **saint-king**. He has great numbers of officials and commanders but they are only veils, for the **authority** and **execution** of all matters are directly in his hand.

The king's power of disposal and execution of affairs are of two kinds:

The First Kind: The **execution of affairs** he demonstrates and the commands he gives **through a universal law** in the form of visible officials and commanders in accordance with their abilities and ranks.

The Second Kind: This is not through a universal law. He does not make visible officials a veil; his execution of affairs and **royal favours** are direct and may be described as more elevated and excellent.

In the same way, **the Creator of the universe, the Monarch of Pre-Eternity and Post-Eternity**, has made numerous causes and intermediaries a veil to His execution of affairs and has demonstrated **the majesty of** His **dominicality**.

But He left **private** telephones in His **servants'** hearts so that they might leave causes behind and **turn directly** to Him, and might say:

You alone do we worship and You alone do we ask for help!

{[*]: Qur'an, 1:5.}

Thus, the meanings of

The Best of Creators, Most Compassionate of the Compassionate, and, God is Most Great

look to this meaning, too.

Şu muvazene ve müfadale, Cenab-ı Hakk'ın **mâsivaya** mukabil değil belki iki nevi **tecelliyat** ve **sifâtı** var.

Biri:

Vâhidiyet sırrıyla ve **vesait** ve **esbab** perdesi altında ve bir **kanun-u umumî** suretinde **tasarrufatıdır**.

İkincisi:

Ehadiyet sırrıyla; perdesiz, doğrudan doğruya, *hususî bir teveccüh ile* tasarruftur.

İşte ehadiyet sırrıyla, **doğrudan doğruya olan** ihsanı ve icadı ve kibriyası ise **vesait ve esbabın mezahiriyle görünen âsâr-ı ihsan**ından ve icad ve **kibriyasından** daha büyük daha güzel daha yüksektir, demektir.

Mesela, nasıl bir padişahın -fakat **veli** bir padişahın- ki umum memurları ve kumandanları sırf bir perde olup, bütün **hüküm** ve **icraat** onun elinde farz ediyoruz.

O padişahın tasarrufat ve icraatı iki çeşittir.

Birisi: **Umumî bir kanunla**, zahirî memurların ve kumandanların suretinde ve makamların kabiliyetine göre verdiği emirler ve gösterdiği **icraatlar**dır.

İkincisi: Umumî kanunla değil ve zahirî memurları da perde yapmayarak, doğrudan doğruya **ihsanat-ı şahanesi** ve icraatı daha güzel, daha yüksek denilebilir.

Öyle de **Sultan-ı ezel ve ebed olan Hâlık-ı kâinat**, çendan vesait ve esbabı icraatına perde yapmış, **haşmet-i rububiyetini** göstermiş.

Fakat **ibadının** kalbinde **hususî** bir telefon bırakmış ki esbabı arkada bırakıp, doğrudan doğruya ona **teveccüh etmek** için ubudiyet-i hâssa ile mükellef edip

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

deyiniz, diye kâinattan yüzlerini kendine çevirir.

İşte

"أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ" "أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ" "اللَّهُ أَكْبَرُ"

meânîsi, şu manaya da bakıyor.

The First Sign:

In his question, he said: "If something has no opposite, how can it be perfection?"

The Answer:

The questioner does not know what true perfection is.

What he has in mind is only **relative** perfection.

For **merits**, **virtues**, and **qualities** that look to something and are acquired relatively to something else are not real, they are relative and weak.

If what they look to disappears, then they too will disappear.

For example, the relative pleasure and merits of heat occur through **the effect of cold**, and **the relative pleasure** of food, through the effect of **the pain of hunger**. If the cold and hunger disappear, then the pleasure diminishes.

Whereas true pleasure, love, **perfection**, and virtue are such that they are not constructed on **imagining something else**. They are present of themselves. They are essential, inherent truths.

Qualities such as the following are like this: **the pleasures of existence**, life, love, **knowledge**, mercy, and compassion;

and **the beauty of light**, **sight**, speech, **noble-heartedness**, fine **character**, and form;

the perfection of essence and of attribute and perfection in **actions**.

Whether or not there is **something else**, these qualities will not **change**.

Thus, all the perfections of **the Glorious Fashioner**, **the Beauteous Maker**, **the Perfect Creator** are true perfections; they are essential and

what is other than Him cannot affect Him. They can only be **recipients**.

The Second Sign:

Sayyid Sharif al-Jurjani wrote in Sharh al-Mawaqif: "**The cause of love** is either pleasure, **benefit**, **resemblance** (that is, inclination towards creatures of same kind), or **perfection**. For perfection is loved for itself."

That is to say, if you love something, you love it either because of the pleasure it affords, or the benefits it brings, or because it is **similar in kind**, like the inclination towards children, or because it possesses some perfection.

If it is for perfection, no other cause or **purpose** is necessary; it is loved purely for itself.

Birinci Remiz:

Sualde diyor ki: "Bir şeyin zıddı olmazsa o şeyin nasıl kemali olabilir?"

Elcevap:

Şu sual sahibi, hakiki kemali bilmiyor.

Yalnız **nisbî** bir kemal zannediyor.

Halbuki *gayra bakan ve gayra nisbeten hasıl olan meziyetler*, **faziletler**, **tefevvuklar**; hakiki değiller, nisbîdirler, zayıftırlar.

Eğer gayr, nazardan sâkıt olsalar onlar da sukut ederler.

Mesela, sıcaklığın nisbî lezzeti ve fazileti, **soğuğun tesiri** iledir. Yemeğin **nisbî lezzeti**, **açlık eleminin** tesiri iledir. Onlar gitse bunlar da azalır.

Halbuki hakiki lezzet ve muhabbet ve **kemal** ve fazilet odur ki **gayrın tasavvuruna** bina edilmesin, zatında bulunsun ve bizzat bir hakikat-i mukarrere olsun.

"**Lezzet-i vücud** ve lezzet-i hayat ve lezzet-i muhabbet ve lezzet-i **marifet** ve lezzet-i iman ve lezzet-i beka ve lezzet-i rahmet ve lezzet-i şefkat

ve **hüs-n-ü** nur ve hüs-n-ü **basar** ve hüs-n-ü kelâm ve hüs-n-ü **kerem** ve hüs-n-ü **sîret** ve hüs-n-ü suret

ve **kemal-i zat** ve kemal-i sîfât ve kemal-i **ef'al**" gibi bizzat meziyetler;

gayr olsun olmasın, şu meziyetler **tebeddül** etmez.

İşte **Sânî-i Zülcelal** ve **Fâtır-ı Zülcemal** ve **Hâlık-ı Zülkemal**'in bütün kemalâtı hakikiyedir, zatiyedir;

gayr ve **mâsiva**, ona tesir etmez. Yalnız **mezahir** olabilirler.

İkinci Remiz:

Seyyid Şerif-i Cürcanî "Şerhü'l-Mevakıf"ta demiş ki: "**Sebeb-i muhabbet** ya lezzet veya **menfaat**, ya **müşakelet** (yani meyl-i cinsiye), ya **kemal**dir. Çünkü kemal, **mahbub-u lizatihidir**."

Yani ne şeyi seversen ya lezzet için seversin, ya menfaat için ya *evlada meyl gibi bir* **müşakele-i cinsiye** için ya kemal olduğu için seversin.

Eğer kemal ise başka bir sebep, bir **garaz** lâzım değil. O bizzat sevilir.

For example, in the olden days everybody loved **people who possessed perfection**; even if they had no connection with them they would still love them **admiringly**.

Thus, since all **God Almighty's** perfections and qualities and all the **degrees** in His **Beautiful Names** are true perfections, they are loved for themselves.

The Glorious One, *Who is the true beloved*, loves His perfections, which are true perfections, and the beauties of His attributes and Names **in a manner appropriate to Himself**.

And He loves the good qualities of His art and creatures, *which are mirrors reflecting those perfections*.

He loves His prophets and **saints**, **especially the Most Noble Beloved**, *who is the Lord of the Prophets and Prince of the Saints*.

#648

That is, with His love for His own **beauty**, He loves His **Beloved One**, *who is the mirror to that beauty*.

With His love for His own **Names**, He loves His Beloved One and his **brothers** *who are comprehensive and aware loci of those Names' manifestations*.

With His love for His art, He loves His Beloved One and **those like him** *who are heralds and exhibitors of that art*.

With His love for His artefacts, He loves His Beloved One and those who follow him who **appreciate** and **admire** those **artefacts** and respond to them saying: "*What wonders God has willed! How beautifully they have been made.*"

And with His love for the good qualities of His creatures, He loves His **Most Noble Beloved One** and his **followers** and **brothers** in whom are united the finest of moral qualities.

The Third Sign:

All the perfections in **all** the universe are **signs** and **indications** of a **Glorious Being's** perfection and **beauty**.

Indeed, all the goodness, perfection, and beauty in the universe is but a **pale shadow** in relation to His true perfection. We shall indicate **briefly** five proofs of this truth.

First Proof: A perfect and **splendidly adorned** and decorated palace **plainly** points to perfect skill and **craftsmanship**.

And that craftsmanship and art, *which is a perfect act*, plainly points to a perfect author, **master**, and craftsman *together with his titles and names like Fashioner and Adorner*.

Mesela, eski zamanda **sahib-i kemalât insanları** herkes sever, onlara karşı hiçbir alâka olmadığı halde **istihsankârane** muhabbet edilir.

İşte **Cenab-ı Hakk**'ın bütün kemalâtı ve **esma-i hüsnasının** bütün **meratibleri** ve bütün faziletleri, hakiki kemalât olduklarından bizzat sevilirler. "Mahbubetü'n-Lizatihâ"dırlar.

Mahbub-u Bi'l-hak ve **Habib-i Hakiki** olan **Zat-ı Zülcelal**, hakiki olan kemalâtını ve sıfât ve esmasının güzelliklerini **kendine lâayık bir tarzda** sever, muhabbet eder.

Hem *o kemalâtın mazharları, âyineleri olan* sanatını ve masnuatını ve mahlukatının mehasinini sever, muhabbet eder.

Enbiyasını ve evliyasını, **hususan Seyyidü'l-mürselin** ve **Sultanü'l-evliya olan Habib-i Ekremi**ni sever.

Yani kendi **cemalini** sevmesiyle, *o cemalin âyinesi olan Habibini* sever.

Ve kendi **esmasını** sevmesiyle, *o esmanın mazhar-ı câmiî ve zîşuuru olan* o Habibini ve **ihvanını** sever.

Ve sanatını sevmesiyle, *o sanatın dellâl ve teşhircisi olan* o Habibini ve **emsalini** sever.

Ve masnuatını sevmesiyle, o **masnuata** karşı "*Mâşâallah, bârekellah, ne kadar güzel yapılmışlar.*" diyen ve **takdir** eden ve **istihsan** eden o Habibini ve onun arkasında olanları sever.

Ve mahlukatının mehasinini sevmesiyle, o mehasin-i ahlâkın umumunu câmi' olan o **Habib-i Ekremi**ni ve onun **etba** ve **ihvanını** sever, muhabbet eder.

Üçüncü Remiz:

Umum kâinattaki umum kemalât, bir **Zat-ı Zülcelal**'in kemalinin **âyâtı**dır ve **cemalinin işaret**idir.

Belki hakiki kemaline nisbeten bütün kâinattaki hüsün ve kemal ve cema, **zayıf bir gölge**dir. Şu hakikatin beş hüccetine **icmalen** işaret ederiz.

Birinci Hüccet: Nasıl ki mükemmel, **muhteşem**, münakkaş, **müzeyyen** bir saray; mükemmel bir **ustalık**, bir dülgerliğe **bilbedahe** delâlet eder.

Ve **mükemmel fiil olan** o dülgerlik, o nakkaşlık; bizzarure mükemmel bir fâile, bir **ustaya**, bir mühendise ve "*nakkaş ve musavvir*" gibi **unvan** ve isimleriyle beraber delâlet eder.

And those perfect names doubtlessly **point** to the master's perfect and **skilful** attributes.

And that perfect **skill** and those attributes **self-evidently** point to his **perfect ability** and **faculty**.

And that perfect ability and faculty **necessarily** point to **the perfection of his essence** and **the exaltedness of his nature**.

In exactly the same way, this **palace of the universe**, this perfect and adorned **work of art**, self-evidently points to **actions of the utmost perfection**.

For perfections in works of art **result from** perfection of action and they **demonstrate** it.

And perfection of actions **point** to a **Perfect Author** and the perfect Names of that Author.

That is, in relation to the works of art, they point to the perfection of Names like, **Planner**, **Fashioner**, All-Wise, All-Compassionate, and **Adorner**.

Moreover, the perfection of the Names and titles, *without any doubt*, point to the Author's perfect attributes.

For if the attributes were not perfect, the Names and titles *which originate from the attributes* would not be perfect.

And the perfection of the attributes self-evidently points to **the perfection of His functioning essence**,

because it is from the functioning essence that the attributes proceed.

#649

And the perfection of essential functions point *at the degree of 'knowledge of certainty'* to the perfection of the functioning essence.

They point to a perfection so worthy that although **the light of the perfection** passes through the veils of functions, **attributes**, Names, **actions**, and **works of art**,

it still demonstrates the goodness, beauty, and perfection to be seen to this great extent in the universe,

Thus, after the existence of this degree of true, **essential perfection** has been established *with cogent proofs*

what importance remains for **relative** perfections, *which look to other things and which exist only in so far as they gain superiority over their likes and opposites?*

You may understand, then, just how paltry they become.

Second Proof: When the universe is studied *as something from which lessons are to be taken*, the **conscience** and heart may conjecture and perceive the following:

the one who has so beautified and **adorned** the universe with all manner of fine things,

himself possesses an infinite degree of beauty and perfection so that he might make it thus.

Ve mükemmel o isimler dahi şüphesiz o ustanın mükemmel, **sanatkârane** sıfatına **delâlet eder**.

Ve o kemal-i **sanat** ve sıfat, **bilbedahe** o ustanın **kemal-i istidad**ına ve **kabiliyetine** delâlet eder.

Ve o kemal-i istidat ve kabiliyet, **bizzarure** o ustanın **kemal-i zatına** ve **ulviyet-i mahiyetine** delâlet eder.

Aynen öyle de şu **saray-ı âlem**, şu mükemmel, müzeyyen **eser**; bilbedahe **gayet kemaldeki ef'ale** delâlet eder.

Çünkü eserdeki kemalât, o ef'alın kemalâtından **ileri gelir** ve onu **gösterir**.

Kemal-i ef'al ise bizzarure bir **fâil-i mükemmele** ve o fâilin kemal-i esmasına,

yani âsâra nisbeten **müdebbir**, **musavvir**, hakîm, rahîm, **müzeyyin** gibi isimlerin kemaline **delâlet eder**.

İsimlerin ve unvanların kemali ise **şeksiz şüphesiz** o fâilin kemal-i evsafına delâlet eder.

Zira sıfat mükemmel olmazsa **sıfattan neş'et eden** isimler, unvanlar mükemmel olamaz.

Ve o evsafın kemali, bilbedahe **şuunat-ı zatiyenin kemaline** delâlet eder.

Çünkü sıfâtın mebdeleri, o şuun-u zatiyedir.

Ve şuun-u zatiyenin kemali ise **biilmelyakîn** zat-ı zîşuunun kemaline ve öyle lâayık bir kemaline delâlet eder ki

o **kemalin ziyası**, şuun ve **sıfât** ve esma ve **ef'al** ve **âsâr** perdelerinden geçtiği halde,

şu kâinata yine bu kadar hüsnü ve cemali ve kemali göstermiş.

İşte şu derece hakiki **kemalât-ı zatiyenin bürhan-ı kat'î ile** vücudu sabit olduktan sonra,

gayra bakan ve **emsal** ve **ezdada tefevvuk** cihetiyle olan **nisbî** kemalâtın ne ehemmiyeti kalır,

ne derece sönük düşer, anlarsın...

İkinci Hüccet: Şu kâinata **nazar-ı ibretle** bakıldığı vakit, **vicdan** ve kalp bir hads-i sadıkla hisseder ki

şu kâinatı bu derece güzelleştiren ve süslendiren ve enva-ı mehasin ile **tezeyin** edenin,

nihayet derecede bir cemal ve kemalâtı vardır ki şöyle yapıyor.

Third Proof: It is a well-known fact that works of art which are well-proportioned, symmetrical, perfect, and beautiful are based on an exceedingly well-drawn-up plan.

And a perfectly drawn plan points to a perfectly sound knowledge, fine intellect, and refined faculty of spirit.

That is to say, it is the spirit's immaterial beauty which is manifested in art by means of knowledge.

Thus, the universe, *with its innumerable material fine qualities*, is formed of the distillations of immaterial fine qualities pertaining to knowledge.

And those immaterial qualities pertaining to knowledge and those perfections are certainly the manifestations of an infinite, eternal loveliness, beauty, and perfection.

Fourth Proof: It is obvious that that which gives light must possess light, and that which illuminates must be luminous, that bounty comes from riches, and kindness proceeds *from one who is kind*.

Since this so, since all this loveliness and beauty is given to the universe and perfection is bestowed on beings, they point to an eternal beauty *as light points to the sun*.

Beings pass over the face of the earth like a vast river sparkling with flashes of perfection.

In the same way that a river sparkles with manifestations of the sun,

the flood of beings momentarily sparkles with flashes of loveliness, beauty, and perfection, and then is gone.

And the beings following after them display the same flashes and sparkling.

It may be understood from this that just as the manifestations and instances of beauty on the flowing bubbles of water are not from themselves, but are manifestations and instances of beauty from the light of a sun,

so the qualities and perfections *which glisten briefly on the flood of the universe* are the flashes of the beauty of an Eternal Sun's Names.

Yes, the annihilation of the mirrors and the vanishing of beings is together with perpetual manifestation and constant effulgence.

It is clear from the manifestations appearing that their apparent beauty is not theirs; they are rather eloquent manifestos and clear proofs of a Transcendent Beauty and Renewed Munificence; of the Necessarily Existent, the Loving One, the Undying One.

Üçüncü Hüccet: Malûmdur ki mevzun ve muntazam ve mükemmel ve güzel sanatlar, gayet güzel bir programa istinad eder.

Mükemmel ve güzel bir program ise mükemmel ve güzel bir ilme ve güzel bir zihne ve güzel bir kabiliyet-i ruhiyeye delâlet eder.

Demek, ruhun manevî güzelliğidir ki ilim vasıtasıyla sanatında tezahür ediyor.

İşte şu kâinat, *hadsiz mehasin-i maddiyesiyle*, bir manevî ve ilmî mehasinin tereşşuhatıdır.

Ve o ilmî ve manevî mehasin ve kemalât, elbette hadsiz bir sermedî hüsün ve cemalin ve kemalin cilveleridir.

Dördüncü Hüccet: Malûmdur ki ziyaı verenin ziyadar olması lâzım, tenvir edenin nurani olması gerek, ihsan gıınadan gelir, lütuf latîften zuhur eder.

Madem öyledir, kâinata bu kadar hüsün ve cemal vermek ve mevcudata muhtelif kemalât vermek; *ışık, güneşi gösterdiği gibi* bir cemal-i sermedîyi gösterirler.

Madem mevcudat, zeminin yüzünde büyük bir nehir gibi kemalâtın lem'alarıyla parlar, geçer.

O nehir, güneşin cilveleriyle parladığı gibi

şu seyl-i mevcudat dahi hüsün ve cemal ve kemalin lem'alarıyla muvakkaten parlar, gider.

Arkalarından gelenler aynı parlamayı, aynı lem'aları gösterdiklerinden

anlaşıyor ki cereyan eden suyun kabarcıklarındaki cilveler, güzellikler, nasıl kendilerinden değil belki bir güneşin ziyasının güzellikleri, cilveleridir.

Öyle de şu seyl-i kâinattaki muvakkat parlayan mehasin ve kemalât, bir Şems-i sermedî'nin lemaat-ı cemal-i esmasıdır.

نَعَمْ تَفَانِي الْمِرَاتِ زَوَالِ الْمَوْجُودَاتِ مَعَ تَجَلِّي الدَّائِمِ مَعَ
الْفَيْضِ الْمَلَاذِمِ مِنْ أَظْهَرِ الظَّوَاهِرِ أَنَّ الْجَمَالَ الظَّاهِرَ
لَيْسَ مُلْكَ الْمَظَاهِرِ مِنْ أَفْصَحِ تَبْيَانٍ مِنْ أَوْضَحِ بُرْهَانٍ
لِلْجَمَالِ الْمُجَرَّدِ لِلْإِحْسَانِ الْمُجَدِّدِ لِلْوَاجِبِ الْوُجُودِ
لِلْبَاقِي الْوَدُودِ

Fifth Proof: If four people who have arrived via four **different** routes all speak of the same event,

it suggests with a **certainty** born of **unanimity** that the event **definitely** occurred.

Thus, although their ways, dispositions, abilities, and times were all different,

all **the scholars of religion** with their different ranks,

the **saints** and **purified ones** with their different **paths** and ways,

and **the true philosophers** with their different **creeds** are in agreement.

They are the people of illumination and experiential knowledge, who have unveiled the secrets of the cosmos and have observed and borne witness to the truth *-through their unveilings, illuminations, and witnessings,* **they have unanimously agreed that**

the qualities and perfections to be seen in the mirrors and **displays** of the universe and its beings, are **the manifestations of a Single Necessarily Existent One's perfection** and **the manifestations of the beauty of His Names.**

Their **consensus** and accord, then, constitutes an **unshakeable proof.**

Let us suppose that in order not to hear this **Sign**, the representative of the people of misguidance was compelled to stop up his ears and flee.

For certainly, *like bats*, heads so plunged into darkness **cannot endure** these lights.

In which case, from here on we shall consider them little, if at all.

The Fourth Sign:

Rather than looking to its **likes and opposites**, the pleasure, loveliness, and beauty of a thing look **to where those qualities are manifested.**

For example, **generosity** is a fine and **pleasing** attribute.

The pleasure a generous person obtains from the **joy** and pleasure of **those he has favoured** is thousands of times more gratifying than **the relative pleasure** obtained from feeling superior to other **generous people.**

Also, a kind and compassionate person receives true pleasure proportionately to those towards whom he has been compassionate find ease and **comfort.**

For example, the pleasure a mother receives from the **happiness** and comfort of her children, because of her compassion, is so strong she would **sacrifice** her very **soul** for their comfort.

Beşinci Hüccet: Malûmdur ki üç dört **muhtelif** yoldan gelenler, aynı bir hâdiseyi söyleyeler

yakîni ifade eden **tevatür** derecesinde o hâdisenin **kat'î** vukuuna delâlet eder.

İşte meşrepçe ve meslekçe ve istidatça ve asırca gayet muhtelif,

ayrı ayrı bütün **muhakikînin** muhtelif tabakatından

ve **evliyanın** muhtelif **turuklarından** ve **asfiyanın** muhtelif mesleklerinden

ve **hükema-yı hakikiyenin** muhtelif **mezheplerinden** olan

bütün ehl-i keşif ve zevk ve şuhud ve müşahede, **keşif ve zevk ve şuhud ile ittifak etmişler ki**

kâinat **mezahirinde** ve mevcudat âyinelerinde görülen mehasin ve kemalât, bir tek **Zat-ı Vâcibü'l-vücud'un tecelliyat-ı kemalidir** ve **cilve-i cemal-i esmasıdır.**

İşte bunların **icmaı**, sarsılmaz bir **hüccet-i kâtiadır.**

Tahmin ederim ki şu **remizde** ehl-i dalaletin vekili, işitmemek için kulağını kapayıp kaçmaya mecburdur.

Zaten zulmetli kafaları, **huffaş misillü**, bu nurları görmeye **tahammül edemezler.**

Öyle ise bundan sonra onları, pek de nazara almayacağız.

Dördüncü Remiz:

Bir şeyin lezzeti, hüsnü, cemali, **emsal ve ezdadına** bakmaktan ziyade, **mazharlarına** bakarlar.

Mesela **kerem**, güzel ve **hoş** bir sıfattır.

Kerîm olan zat; başka **mükrimlere** tefevvuk cihetiyle aldığı **lezzet-i nisbiye**den bin defa daha hoş bir lezzeti, **ikram ettiği adamların** telezzüzleriyle, **ferahlarıyla** alır.

Hem bir şefkat ve merhamet sahibi, şefkat ettiği mahlukların **istirahatleri** derecesinde hakiki bir lezzet alır.

Mesela, bir validenin evladının **mesudiyetlerinden** ve istirahatlerinden, şefkat vasıtasıyla aldığı lezzet, o derece kuvvetlidir ki onların rahatı için **ruhunu feda** eder derecesine getirir.

The pleasure of such compassion will even make a hen attack a lion *in order to protect her chicks*.

Thus, the true pleasure, goodness, happiness and perfection *in elevated attributes* do not look to *peers* and *opposites*,

but to their *dependants* and *the places they are manifested*.

The *beauty*, therefore, of *the Glorious and Perfect One's* mercy, *Who is Ever-Living and Self-Subsistent, Clement and Benevolent, Compassionate and Merciful*, looks to *those who receive His mercy*.

Hattâ o şefkatin lezzeti, tavuğu *civcivlerini himaye etmek için* arslana saldırır.

İşte madem *evsaf-ı âliyedeki* hakiki lezzet ve hüsün ve saadet ve kemal, *akran* ve *ezdada* bakmıyor.

Belki *mezahir* ve *müteallikatına* bakıyor.

Elbette *Hayy-ı Kayyum* ve *Hannan-ı Mennan* ve *Rahîm* ve *Rahman* olan *Zat-ı Zülcemali* ve'l-kemal'in rahmetindeki *cemal* ise *merhumlara* bakar.

www.risaleglobal.com

There are endless degrees in the happiness, ease and joy of **those who receive the manifestation of His mercy** and compassion, and **especially** those who receive its **endless varieties** in **everlasting Paradise**.

We may understand that, according to the degrees of their happiness and joy, the Merciful and Compassionate One

experiences **exalted**, **pure**, **holy**, and beautiful meanings, like fondness and love, *in a manner appropriate to Him, that may be described through qualities which are proper to Him.*

He possesses utterly pure and holy qualities *which we may not mention because the Shari'a does not permit it,* but which may be described as '**sacred pleasure**,' '**holy love**,' '**pure joy**' and '**sacred happiness**.'

We have proved in many places that they are infinitely more exalted, elevated, holy, and pure than the **love**, **joy**, and **happiness** *that we see in the universe and may perceive among creatures.*

If you wish to take a look at a flash of those meanings, then look through the telescope of the following comparisons.

For example, a **noble-hearted** and **magnanimous** personage laid out a fine **banquet** on his magnificent **voyaging** ship in order to feed the poor, the needy, and hungry. Then he himself watched from on deck.

You can understand how **pleased** and **happy** the **thankful** **pleasure** and **appreciative** gratitude of the poor, hungry and needy made that generous personage; how much it gratified him.

Man is not the true owner of even the humblest repast and is merely like a **distributor**. Therefore, if his joy is thus,

you can draw an analogy with the sacred meanings of love and results of mercy that pertain to the Merciful and Compassionate One and which we are powerless to express.

For He causes men, jinn, and animals to journey **in the seas of space**, and to board the mighty earth, *which is a dominical ship.*

Then, loading the table of the face of the earth with innumerable **varieties of foods**, He invites all **living creatures** to the **feast**, *which is a sort of light snack or appetizer.*

For besides this, He will make each of every **sort of** perfect **delight** a **table laden with bounties** in a **permanent** and everlasting realm.

Merhametine mazhar olanların, hususan cennet-i bâkiyede **nihayetsiz enva-ı rahmet** ve **şefkatine mazhar olanların**

derece-i saadetlerine ve tena'umlarına ve ferahlarına göre o Zat-ı Rahmanu'r-Rahîm,

ona lâıyk bir tarzda bir muhabbet, bir sevmek gibi (**ona lâıyk şuuatla tabir edilen**) **ulvi**, **kudsi**, güzel, **münezzeh** manaları vardır.

"**Lezzet-i kudsiye**, **aşk-ı mukaddes**, **ferah-ı münezzeh**, **mesuriyet-i kudsiye**" tabir edilen, *izn-i şer'i olmadığından yâd edemediğimiz* gayet münezzeh, mukaddes **şuuatı** vardır ki

her biri *kâinatta gördüğümüz ve mevcudat mabeyninde hissettiğimiz* **aşk** ve **ferah** ve **mesuriyetten** nihayetsiz derecelerde daha yüksek daha ulvi daha mukaddes daha münezzeh olduğunu çok yerlerde ispat etmişiz.

O manaların birer lem'asına bakmak istersen gelecek temsilatın dürbünü ile bak:

Mesela nasıl ki **sehavetli**, **âlicenab**, müşfik bir zat; güzel bir **ziyafeti**, gayet fakir ve aç ve muhtaç olanlara vermek için **seyahat eden** güzel bir gemisine serer. Kendi de üstünde seyredir.

O fukaranın minnettarane tena'umları ve o aç olanların **müşekkiraneye telezzüzleri** ve o muhtaç olanların **senakârane** memnuniyetleri; ne derece o **kerîm zatı** **mesrur** ve **müferrah** eder, ne kadar onun hoşuna gider, anlarsın.

İşte küçücük bir sofranın hakiki mâliki olmayan ve bir **tevziat memuru** hükmünde olan bir insanın mesuriyeti böyle ise

...

cin ve insi ve hayvanatı, **feza-yı âlem denizinde** seyr ü seyahat ettiren ve *bir sefine-i Rabbaniye olan* koca zeminin üstüne bindirip,

yüzünde hadsiz **enva-ı mat'umatı câmi'** bir sofrayı serip, bütün **zîhayatı küçük bir kahvaltı nevinde** o **ziyafete** davet etmekle beraber,

gayet mükemmel ve bütün **enva-ı lezaizi câmi'**, **sermedî**, ebedî bir dâr-ı bekada cennetleri, her birisini birer **sofra-i nimet** ederek

He will inaugurate an unending and comprehensive banquet of innumerable pleasures and subtle wonders, which will be true food for His countless and endlessly needy and yearning slaves.

...

And, for example, a skilful and practised craftsman who likes to display his ingenuity, after inventing an object like a gramophone which plays without records, will set it up, try it out and then show it off.

If it gives the desired and expected results perfectly, how proud will its inventor feel, how pleased and gratified will he be. He will say to himself: "May God bless this!"

And so, if an insignificant man is so pleased with the smooth working of a gramophone and with his craftsmanship which is only superficial, for in reality he creates nothing,

then how should the All-Glorious Maker be? For He created the mighty universe as an orchestra and gramophone,

and He made the earth, and all the animate creatures on it, and among animate creatures especially man. And man's head He created in such a fashion that it is a dominical gramophone and Divine orchestra so that

#652

science and philosophy are struck with wonderment at the art and craftsmanship displayed in it.

Thus, all these beings show all the results desired of them to the utmost degree and in the best possible way.

They are completely obedient to the commands that give them existence, which are described by the creatures' particular worship and glorification and their appointed salutations to God.

The pride, pleasure and joy together with the sacred meanings and pure qualities, which we are unable to describe, that are obtained from these and from the attainment of the dominical aims sought from the beings, are so exalted and holy that

if all the minds of mankind were to unite and become one mind, it would still be unable to reach or comprehend their substance.

And another example. What pleasure and enjoyment a just ruler who loves to enforce justice and right receives from giving the oppressed their rights and receiving their thanks and from punishing the wrongdoers and taking revenge for the oppressed.

hadsiz lezaizi ve letaifi câmi' bir tarzda, nihayetsiz bir zamanda, nihayetsiz muhtaç, nihayetsiz müştak, nihayetsiz ibadına, hakiki yemek için ziyafet açan

bir Rahmanu'r-Rahîm'e ait ve tabirinde âciz olduğumuz maânî-i mukaddese-i muhabbeti ve netaic-i rahmeti kıyas edebilirsiniz.

Hem mesela mahir bir sanat-perver, maharetini göstermeyi sever bir usta; güzel, plaksız konuşan fonograf gibi bir sanatı icad ettikten sonra, onu kurup tecrübe ediyor, gösteriyor.

O sanatkârın düşündüğü ve istediği neticeleri en mükemmel bir tarzda gösterse onun mûcidi ne kadar iftihar eder, ne kadar memnun olur, ne derece hoşuna gider. Kendi kendine "Bârekellâh" der.

İşte küçücük bir insan, icadsız, sırf surî bir sanatçı ile bir fonografin güzel işlemesiyle böyle memnun olsa

acaba bir Sâni'-i Zülcelal; koca kâinatı, bir musikî, bir fonograf hükmünde icad ettiği gibi

zemini ve zemin içindeki bütün zîhayatı ve bilhassa zîhayat içinde insanın başını öyle bir fonograf-ı Rabbanî ve bir musika-i İlahî tarzında yapmış ki

hikmet-i beşer, o sanat karşısında hayretinden parmağını ısırtıyor.

İşte bütün o masnuat, bütün onlardan matlub neticeleri, nihayet derecede ve gayet güzel bir surette gösterdiklerinden

ve ibadat-ı mahsusa ve tesbihat-ı hususiye ve tahiyyat-ı muayyene ile tabir edilen evamir-i tekviniyeye karşı onların itaatleri

ve onlardan matlub olan makasid-ı Rabbaniyenin husulünden hasıl olan ve iftihar ve memnuniyet ve ferahla tabir edemediğimiz maânî-i mukaddese ve suun-u münezzeh, o derece âlî ve mukaddesdir ki

bütün ukûl-ü beşer ittihat edip bir akıl olsa, yine onların kûnhüne yetişemez ve ihata edemez.

Hem mesela adalet-perver, ihkak-ı hakkı sever ve ondan zevk alır bir hâkim, mazlumların haklarını vermekten ve mazlumların teşekküllerinden ve zalimleri tecziye etmekle mazlumların intikamlarını almaktan nasıl memnun olur, bir zevk alır.

You can draw an analogy with *the sacred meanings* pertaining to *the Absolutely Wise One, the Truly Just One, the All-Compelling and Glorious One*, which arise from *establishing justice*, and not only for men and jinn, but for all creatures.

That is to say, *the sacred meanings* arising from bestowing *the right of existence* and *the right of life* on everything, from protecting existence and life from *aggressors*,

and from *arresting* and *restraining* those ghastly creatures from their *aggression*;

and that arise especially from the *judgement* of *men* and jinn at *the Great Gathering* in the realm of the hereafter.

And besides this, the sacred meanings arising from *the greatest manifestation of justice* and wisdom that is apparent in animate creatures.

Thus, as may be seen from these three examples, just as a great many *degrees of loveliness, beauty, grace, and perfection* are present in all the thousand and one Divine Names,

so there are a great many *degrees* of love, pride, *glory*, and *grandeur*.

It is because of this that the elevated and authoritative *saints* who manifested *the Name of Loving One* said:

"Love is the very *leaven* of the universe. It is through love that all beings are in motion.

It is from love that *the laws of attraction, affinity, and ecstasy* present in all beings spring." One of them wrote the following:

The firmament is intoxicated, the angels and the stars are intoxicated,

The heavens are intoxicated, the moon and the earth are intoxicated,

The elements are intoxicated,

the plants, the trees and mankind are intoxicated,

Animate creatures are all intoxicated,

All the particles of all beings are altogether intoxicated, and yet more intoxicated.

İşte Hakîm-i Mutlak ve Âdil-i Bi'l-hak ve Kahhar-ı Zülcelal, değil yalnız cin ve inste, belki bütün mevcudatta *ihkak-ı haktan*,

yani her şeye *hakk-ı vücudu* ve *hakk-ı hayatı* vermekten ve vücud ve hayatını *mütecaviz*lerden muhafaza etmekten

ve dehşetli mevcudları *tecavüz*lerden *tevkif* ve *durdurmaktan*,

hususan *maḥşerde* ve dâr-ı âhirette cin ve *insin muhakemesinden* başka

bütün zihayata karşı *tecelli-i kübra-yı adl* ve hikmetten gelen *maânî-i mukaddese*yi *kıyas edebilirsin*.

İşte şu üç misal gibi bin bir esma-i İlahiyenin her birinde pek çok *tabakat-ı hüsn ve cemal ve fazl ve kemal* bulunduğu gibi

pek çok *meratib-i muhabbet* ve iftihar ve *izzet* ve *kibriya* vardır.

İşte bundandır ki "*Vedud*" ismine mazhar olan muhakkikîn-i *evliya*:

"Bütün kâinatın *mâyesi*, muhabbettir. Bütün mevcudatın harekâtı, muhabbetledir.

Bütün mevcudattaki *incizab ve cezbe ve cazibe kanunları*, muhabbettendir." demişler. Onlardan birisi demiş:

فَلَكَ مَسْتُ مَلَكُ مَسْتُ

نَجُومُ مَسْتُ

سَمَوَاتُ مَسْتُ

شَمْسُ مَسْتُ قَمَرُ مَسْتُ زَمِينُ مَسْتُ عَنَاصِرُ مَسْتُ

نَبَاتُ مَسْتُ شَجَرُ مَسْتُ بَشَرُ مَسْتُ

سَرَاسِرُ ذِي حَيَاتُ مَسْتُ

هَمَمَهُ ذَرَّاتِ مَوْجُودَاتِ بَرَابَرُ مَسْتُ

دَرَمَسْتَسْتُ

That is to say, everything receives the manifestation of Divine love and is **intoxicated** in accordance with its disposition.

#653

It is well-known that every heart has affection for someone who bestows kindnesses on it, and that it loves true perfection and is **enamoured** of noble beauty.

And the heart loves even more one who bestows kindnesses, not only on itself, but also on those it loves and feels **compassion** for.

And so, *as we explained before*, may it not be understood from the following just how **deserving** of love and passion is **the All-Beauteous and Glorious One**, **the All-Perfect Beloved One**, and how **intoxicated** and **giddy** is the whole universe with love of Him?

For *He is named with a thousand Names each of which is the source of thousands of perfections and the means for thousands of degrees of beauty*. And *through His bounties, in all the Names are thousands of treasures containing bounties, and He makes all those beings we love happy*.

It is because of this mystery that **the saints** who manifested **the Name of Loving One** declared: "We do not want Paradise. One **flash of the Divine love** will suffice us for ever."

It is also because of this that as is recorded in the Hadith: "A minute's **vision of the Divine beauteousness** in Paradise will far **surpass** all its other **delights**."

{[*]: *Tirmidhi, Zuhd, 14; Ibn Maja, Zuhd, 3; Darimi, Muqaddima, 32, Suyuti, al-Durr al-Manthur, iii, 305-6.*}

Thus, these endless **perfections of love** only **occur** through **the All-Glorious One's** Names and His creatures **within the sphere of His unity and oneness**.

That is to say, those perfections *that are imagined to exist* outside that sphere are not perfections at all.

The Fifth Sign:

The Fifth Sign consists of five Points.

First Point:

The representative of the people of misguidance said next: "The world is **execrated in your Hadiths** and called '**carrion**.'"

{[*]: *Ibn Maja, No:4112; al-Manawi, Fayd al-Qadir, No:4281*}

Also, all the saints and **people of truth** have **contempt** for the world, they say that it is pernicious and unclean.

Yani muhabbet-i İlahiyenin tecellisinde ve o şarab-ı muhabbetten herkes *istidadına göre* **mest**tir.

Malûmdur ki her kalp, kendine ihsan edeni sever ve hakiki kemale muhabbet eder ve ulvi cemale **meftun** olur.

Kendiyle beraber sevdiği ve **şefkat** ettiği zatlara dahi ihsan edeni daha pek çok sever.

Acaba *-sâbıkan beyan ettiğimiz gibi-* **her bir isminde binler ihsan defineleri bulunan ve bütün sevdiklerimizi ihsanıyla mesud eden** ve **binler kemalâtın menbaı olan ve binler tabakat-ı cemalın medarı olan bin bir esmasının müsemması olan Cemil-i Zülcelal, Mahbub-u Zülkemat**, ne derece aşk ve muhabbete lâıyk olduğu ve bütün kâinat, onun muhabbetiyle **mest** ve **sergerdan** olmasının **şayeste** bulunduğu anlaşılmaz mı?

...

İşte şu sırdandır ki "**Vedud**" **ismine** mazhar bir kısım **evliya** "Cenneti istemiyoruz. Bir **lem'a-i muhabbet-i İlahiye**, ebeden bize **kâfidir**." demişler.

Hem ondandır ki hadîste geldiği gibi "Cennette bir dakika **rü'yet-i cemal-i İlahî**, bütün cennet **lezaizine faiktir**."

İşte şu nihayetsiz **kemalât-ı muhabbet**, **vâhidiyet ve ehadiyet dairesinde** **Zat-ı Zülcelal**'in kendi esma ve mahlukatıyla **hasıl olur**.

Demek, o daire haricinde **tevehhüm olunan** kemalât, kemalât değildir.

Beşinci Remiz:

Beş noktadır:

Birinci Nokta:

Ehl-i dalaletin vekili der ki: "**Ehadîsinizde** dünya **tel'in edilmiş**, '**cife**' ismiyle yâd edilmiş.

Hem bütün ehl-i velayet ve **ehl-i hakikat**, dünyayı **tahkir** ediyorlar. Fenadır, pistir.' diyorlar.

Whereas, you show it to be the **means** and **proof** of all **Divine perfections** and speak of it **rapturously**."

The Answer:

The world has three faces:

Its First Face looks to **God Almighty's** Names; it displays their **impress**.

It is a mirror to them, reflecting their meanings.

This face of the world consists of innumerable **letters** or **missives** describing the Eternally Besought One.

This face is utterly beautiful, and is worthy of love, not **loathing**.

Its Second Face looks to the hereafter. It is the **seed-bed** of the hereafter and **arable field** for Paradise. It is the **flower-bed** of mercy.

This face is also beautiful like the first one and is deserving of love not contempt.

#654

Its Third Face looks to man's **base appetites**. It is a **veil of neglect** and a **plaything for satisfying the desires of the worldly**.

This face is ugly because **it is transient and mortal; it is full of pain** and **it deceives**.

The **contempt** *described in the Hadith* and the loathing of **the people of truth**, then, is for this face.

The importance and **approbation** which **the All-Wise Qur'an** demonstrates towards the universe and all beings is towards the first two faces.

It is the first two faces of the world that **the Companions of the Prophet** (Peace and blessings be upon him) and **other people of God** seek.

There are four classes of people who have contempt for the world.

The First: Those who seek knowledge of God. They have contempt for it because it is a **barrier** to **knowledge**, love, and **worship** of God.

The Second: Those who look to the hereafter. They see the world as ugly either because **unavoidable** worldly matters prevent them from doing **works pertaining to the hereafter**.

Or, due to their elevated degree of belief, they see it as ugly in relation to the **perfections** and **beauties** of Paradise.

Indeed, in the same way that a handsome man will appear ugly when compared to the Prophet Joseph (Peace be upon him),

however **valuable** the qualities of this world, when compared to those of Paradise, they become as nothing.

Halbuki sen, bütün **kemalât-ı İlahiyeye** **medar** ve **hüccet**, onu gösteriyorsun ve **âşıkane** ondan bahsediyorsun."

Elcevap:

Dünyanın üç yüzü var:

Birinci yüzü: **Cenab-ı Hakk**'ın esmasına bakar. Onların **nukuşunu** gösterir.

Mana-yı harfiyle, onlara âyinedarlık eder.

Dünyanın şu yüzü, hadsiz **mektubat**-ı Samedaniyedir.

Bu yüzü gayet güzeldir. **Nefrete** değil, aşka lâyıktır.

İkinci yüzü: Âhirete bakar. Âhiretin **tarlasıdır**, cennetin **mezraasıdır**, rahmetin **mezheresidir**.

Şu yüzü dahi evvelki yüzü gibi güzeldir. Tahkire değil, muhabbete lâyıktır.

Üçüncü yüzü: İnsanın **hevesatına** bakan ve **gaflet perdesi** olan ve **ehl-i dünyanın mel'abe-i hevesatı** olan yüzüdür.

Şu yüz çirkindir. Çünkü **fânidir**, **zâildir**, **elemlidir**, **aldatır**.

İşte *hadîste vârid olan tahkir* ve **ehl-i hakikatın** ettiği nefret, bu yüzdedir.

Kur'an-ı Hakîm'in kâinattan ve mevcudattan ehemmiyetkârane, **istihsankârane** bahsi ise evvelki iki yüze bakar.

Sahabelerin ve **sair ehlullahın** mergub dünyaları, evvelki iki yüzdedir.

Şimdi, dünyayı tahkir edenler dört sınıftır:

Birincisi: Ehl-i marifettir ki Cenab-ı Hakk'ın **marifetine** ve muhabbet ve **ibadetine** **set** çektiği için tahkir eder.

İkincisi: Ehl-i âhirettir ki ya dünyanın **zarurî** işleri onları **amel-i uhrevîden** men'ettiği için

veyahut şuhud derecesinde iman ile cennetin **kemalât** ve **mehasinine** nisbeten dünyayı çirkin görür.

Evet, Hazret-i Yusuf aleyhisselâm'a güzel bir adam nisbet edilse yine çirkin görüldüğü gibi;

dünyanın ne kadar **kıymettar** mehasini varsa, cennetin mehasinine nisbet edilse hiç hükmündedir.

The Third: These have contempt for this world because they cannot obtain it.

This contempt arises not from loathing but from love.

The Fourth: These have contempt for the world because although they obtain it, it does not stay, it leaves them.

And this vexes them. They insult it in order to console themselves and say it is foul.

But this arises from love of the world,

whereas **acceptable** contempt arises from **love of the hereafter** and the love that springs from knowledge of God.

That is to say, acceptable contempt is of the first two kinds.

May God Almighty make us like those people. Amen. **In veneration of the lord of the prophets.**

#655

Third Stopping-place

*In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.
And there is nothing but it glorifies Him with praise.*
{Qur'an, 17:44}

...

First Topic

According to the meaning of *And there is nothing but it glorifies Him with praise*, everything has numerous **aspects** that give onto **God Almighty** like windows.

The realities of all beings and of the universe **are based on the Divine Names**.

Each being's reality is based on one Name or on many.

The attributes of things and the arts they display are also based on and rely upon a Name.

True natural science is based on the Name of **All-Wise**, true medicine on the Name of **Healer**, and geometry on the Name of **Determiner**, and so on.

In the same way that all the sciences are based on and come to an end in a Name,

the realities of all arts and **sciences**, and of all **human attainments**, are based on the Divine Names.

Indeed, one group of the most learned of the saints stated that

Üçüncüsü: Dünyayı tahkir eder. Çünkü eline geçmez.

Şu tahkir, dünyanın nefretinden gelmiyor; muhabbetinden ileri geliyor.

Dördüncüsü: Dünyayı tahkir eder. Zira dünya, eline geçiyor. Fakat durmuyor, gidiyor.

O da kızıyor. **Teselli** bulmak için tahkir eder. "Pistir." der.

Şu tahkir ise o da dünyanın muhabbetinden ileri geliyor.

Halbuki **makbul** tahkir odur ki **hubb-u âhiretten** ve **marifetullahın** muhabbetinden ileri gelir.

Demek makbul tahkir, evvelki iki kısımdır.

Cenab-ı Hak, bizi onlardan yapsın, Âmin **bi-hürmeti Seyyidi'l-mürselin**.

Üçüncü Mevkıf

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Şu üçüncü mevkıf iki noktadır. O da iki mebhasır.

Birinci Mebhas

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ sırınca: Her şeyden **Cenâb-ı Hakk'a** karşı pencereler hükmünde çok **vecihler** var.

Bütün mevcûdâtın hakaikı, bütün kâinatın hakikatı; **esmâ-i İlahiyeye istinad eder**.

Herbir şeyin hakikatı, bir isme veyahut çok esmâya istinad eder.

Eşyadaki sıfatlar, san'atlar dahi, herbiri birer isme dayanıyor.

Hattâ hakikî fenn-i hikmet, "**Hakîm**" ismine ve hakikatlı fenn-i tıp "**Şâfi**" ismine ve fenn-i hendese "**Mukaddir**" ismine ve hâkezâ..

herbir fen, bir isme dayandığı ve onda nihayet bulduğu gibi,

bütün **fünun** ve **kemâlât-ı beşeriye** ve tabakat-ı kümmelîn-i insâniyenin hakikatları, esmâ-i İlahiyeye istinad eder.

Hattâ muhakkikîn-i evliyanın bir kısmı demişler:

the Divine Names constitute the true **reality of things**, while **the essences of things** are only shadows of that reality.

They said too that even only apparently as many as twenty **manifestations of the impresses** of the Divine Names may be seen on a single **living creature**.

We shall try to make this **subtle** yet vast truth easier to understand *by means of a comparison*,

and shall **analyze** it by passing it through a **sieve** two or three times as it were.

However long our discussion, it would still be short, but one should not become bored.

When a very skilful **portraitist** or **sculptor** wishes to paint a picture of a beautiful flower or to sculpt a great beauty belonging to mankind's **fair sex**,

firstly he **determines** the **general** shapes of those two objects with a few **lines**.

He determines these by **ordering** and adjusting them, by **estimating** and measuring them.

And this he does according to rules and limits defined by geometry.

It is clear that this ordering and measuring is carried out with **knowledge** and **wisdom** or purpose.

That is to say, the acts of ordering and **limiting** turn on the **compasses** of knowledge and wisdom.

In which case, the meanings of knowledge and wisdom govern behind the ordering and limiting.

The compasses of knowledge and wisdom, then, point to themselves and

#656

they demonstrate that, **within those limits**, they have begun the **portrayal** of small particulars like the eyes, ears, nose, leaves, and **stamens**.

Now we see that the **members determined by the motion of those inner compasses** are taking shape **artistically** and **carefully**.

Since this is so, the one who turns these knowledge and wisdom compasses possesses meanings of **craftsmanship** and **care**;

it is they who command and then display themselves.

Thus, it may be understood from this that they point to **inherent qualities** of **beauty** and **adornment**.

Since this is so, what makes the craftsmanship and care function is **the will to beautify** and **the intention to decorate**.

In which case, it is at their command that the artist begins to **adorn** and **illuminate**.

"Hakikî **hakaik-i eşya**, esmâ-i İlahiyedir. **Mahiyet-i eşya** ise, o hakaikın gölgeleridir."

Hattâ bir tek **zîhayat** şeyde, yalnız zâhir olarak yirmi kadar esmâ-i İlahiyenin **cilve-i nakş**ı görünebilir.

Şu ince ve **dakik** ve pek büyük ve geniş hakikatı, *bir temsil ile* fehme takribe çalışacağız.

İki üç ayrı ayrı **elek** ile elemek sûretinde **tahlil** edeceğiz.

Ne kadar uzun beyân etsek yine kısadır. Usanmamak gerek. Şöyle:

Nasıl ki gâyet mâhir bir **tasvirci** ve **heykeltraş** bir zât, gâyet güzel bir çiçekle ve insan **cins-i lâtif**inden gâyet güzel bir hasna'nın sûret ve heykelini yapmak istese;

evvelâ, o iki şeyin **umumî** şekillerini bâzı **hat**larla **tâyin eder**.

Şu tayini, bir **tanzim** iledir, bir **takdir** ile yapıyor.

Hendeseye istinaden hudud tâyin ediyor.

Şu tanzim ve takdir, bir **hikmet** ve **ilim** ile yapıldığını gösteriyor ki,

tanzim ve **tahdid** fiilleri, ilim ve hikmet **pergeliyle** dönüyor.

Öyle ise, tanzim ve tahdid arkasında, ilim ve hikmet mânâları hükmediyor.

Öyle ise, ilim ve hikmet pergeli, kendini gösterecek.

İşte kendini gösterdi ki, **o hududlar içinde**, göz, kulak, burun, yaprak ve incecik **püskülcükler** gibi şeylerin **tasvirine** başladı.

Şimdi görüyoruz ki: *İçindeki pergelin harekâtıyla tâyin edilen* **a'zalar**, **san'atkârane** ve **inâyetskârane** düşüyor.

Öyle ise o ilim ve hikmet pergelini çeviren, arkada **sun'** ve **inâyet** mânâları var,

hükmediyorlar ve kendilerini gösterecekler.

İşte ondandır ki; bir **hüsün** ve **zînete kabiliyet** gösteriyor.

Öyle ise; sun' ve inâyeti çalıştıran, **irade-i tahsin** ve **kasd-ı tezyindir**.

Öyle ise onlar hükmediyorlar ki; **tezyine**, **tenvire** başladı.

He gives a **smiling** and **living form** to the statue and flower.

And what makes this meaning of **beautifying** and **illuminating** function is surely the meaning of **favouring** and **munificence**.

Yes, these two meanings govern him to such a degree that, quite simply, the flower is an **embodied favour**, and the statue, **embodied munificence**.

So now it is the meanings of **making loved** and **known** that **impel** the meanings of favouring and munificence and make them work.

That is, behind the latter two meanings, *the meanings of making himself known through his art and making people love him* govern.

This making loved and known, without a doubt arise from an **inclination toward being merciful** and **the will to bestow bounties**.

So, since mercy and the will to bestow bounties are governing behind them,

he **will adorn** the statue with all **sorts** of bounties and also bestow the form of the flower as a present.

Thus, he fills the statue's hands and pockets with **precious bounties** and bestows the form of the flower as **jewels**.

That is to say, what makes his mercy and will to bestow function is a **feeling of gentleness and pity**.

That is, the meaning of pity and gentleness impels the **mercy** and bounty.

Furthermore, what impels and makes manifest the meaning of pity and gentleness within that person, **who is self-sufficient and needs no one**,

are the meanings of beauty and perfection. These desire **to be manifested**.

And as for love and mercy, **which are the sweetest and most delightful parts of that beauty**,

they desire to be seen in **the mirror of art** and to see themselves through the eyes of yearning **admirers**.

That is to say, since **beauty** and **perfection** are loved for themselves, they love themselves above everything.

They are also both loveliness and love.

The **union** of beauty and love stems from this point.

Since beauty loves itself, it desires to see itself in mirrors.

Thus all the lovable bounties and beautiful fruits which were set on the statue and on the picture

Bir **tebessüm** vaziyetini gösterdi ve **hayatdarlık heyetini** verdi.

Elbette şu **tahsin** ve **tenvir** mânâsını çalıştıran, **lütuf** ve **kerem** mânâsıdır.

Evet o iki mânâ, onda o derece hükmeder ki; âdeta o çiçek bir **lüt-f-u mücessem**, o heykel bir **kerem-i mütecessid**dir.

Şimdi bu mânâ-yı kerem ve lütfu çalıştıran ve **tahrir** eden, "**teveddüd** ve **taarrûf**" mânâlarıdır.

Yâni: *Kendini **hüneri ile** tanıttırmak ve halka kendini sevdirmek mânâları* arkada hükmediyor.

Bu tanıttırmak ve sevdirmek, elbette **meyl-i merhamet** ve **irade-i nimet**ten geliyor.

Mâdem rahmet ve irade-i nimet, arkada hükmediyor.

Öyle ise o heykeli, nimetin **enva**'ıyla dolduracak, **tezyin edecek**, o çiçeğin sûretini de bir hediyeye takacak.

İşte o heykelin ellerini, kucağını ve ceplerini **kıymetdar nimetler** ile doldurdu ve o çiçek sûretini de bir **mücevherata** taktı.

Demek bu rahmet ve irade-i nimeti çalıştıran, **terahhum** ve tahannündür.

Yâni "acımak ve şefkat etmek" mânâsı, **rahmet** ve nimeti tahrik ediyor.

Ve **o müstağni ve hiç kimseye ihtiyacı olmayan** zâtta olan terahhum ve tahannün mânâsını tahrik eden ve izhara sevkeden,

elbette o zâttaki mânevî cemâl ve kemâldir ki, **tezahür etmek** isterler.

Ve o **cemâl'in en şirin cüz'ü olan** muhabbet **ve en tatlı kısmı olan** rahmet ise,

san'at âyinesiyle görünmek ve **müştakların** gözleriyle kendilerini görmek isterler.

Yâni **cemâl** ve **kemâl**, (çünkü bizzât sevilirler) her şeyden ziyade kendi kendini severler.

Hem hüsündür, hem aşkırlar.

Hüsün ve aşkın **ittihadı** bu noktadandır.

Cemâl mâdem kendini sever, kendini âyinelerde görmek ister.

İşte heykele konulan ve sûrete takılan sevimli nimetler, güzel meyveler,

bear the **flashes**, *each according to its capacity*, of that meaning of beauty.

They display those flashes both to the owner of the beauty and to others.

#657

In exactly the same way, **the All-Wise Maker** delimits, orders and gives **determined proportions** and shapes to all things, **particular and universal**, **through the manifestation of His Names**; *to Paradise and this world, the heavens and the earth, plants and animals, men and jinn, angels and spirit beings*.

By doing this, He causes them to recite His Names of **Determiner**, **Orderer**, and **Giver of Form**.

He determines the **limits** of their **general shapes** in such a manner that He displays His Names of **All-Knowing** and **All-Wise**.

Then, through the definition of knowledge and wisdom, He begins to form them within those limits.

He does this in such a way that He displays the meanings of **craftsmanship** and **care** and His Names of **Maker** and **Munificent**.

Next, with the miraculous hand of art and **the brush of munificence** He gives the colours of beauty and **adornment** to the members of that form, whether a single human being or a single flower, like the eyes, ears, leaves, and stamens.

If it is the earth, He gives the colours of beauty and adornment to its **minerals**, **plants** and **animals**.

If it is Paradise, He gives the colours of beauty and adornment to its gardens, **palaces**, and houris. And so on.

You can make analogies for the rest, too.

Furthermore, He **adorns** and **illuminates** in such a fashion that the meanings of favouring and **munificence** are predominant in those objects.

They govern to a degree where those **adorned beings**, those **illuminated artefacts**, become like **embodied favours** and **incarnate munificence**. They mention the Names of **Gracious** and **Munificent**.

Next, what impels the favouring and munificence to manifest are clearly the actions of **making loved** and **known**.

That is, the **qualities** of making Himself loved by animate creatures and known by conscious ones.

They cause animate and conscious beings to recite the Names of **Loving** and **Known One** behind the Names of Gracious and Munificent, and for this recitation, which is performed by the very mode of their beings, to be heard.

Then, embellishing those **adorned** and beautiful creatures with delicious fruits and lovable results,

o cemâl-i mânevînin *-kendi kabiliyetlerine göre-* birer **lem'**asını taşıyorlar.

O lem'aları hem cemâl sahibine, hem başkasına gösteriyorlar.

Aynen öyle de: **Sânî-i Hakîm**, *cenneti ve dünyayı, semâvatı ve zemini, nebâtât ve hayvanatı, cin ve insi, melek ve ruhaniyatı, küllî ve cüz'î bütün eşyayı; cilve-i esmâsıyla* eşkalini tahdid ediyor, tanzim ediyor, birer **miktar-ı muayyene** veriyor.

Onun ile bunlara "**Mukaddir**, **Munazzım**, **Mûsavvir**" isimlerini okutturuyor.

Öyle bir tarzda **şekl-i umumî**sinin **hudud**unu tâyin eder ki, "**Âlîm**, **Hakîm**" ismini gösterir.

Sonra ilim ve hikmet cedveliyle, o hudud içinde, o şeyin tasvirine başlar.

Öyle bir tarzda ki, **sun'** ve **inâyet** mânâlarını ve "**Sânî**" ve **Kerim**" isimlerini gösteriyor.

Sonra san'atın yed-i beyzasıyla, **inâyetin fırçasıyla** o sûretin, -eğer bir tek insan ve bir tek çiçek ise- göz, kulak, yaprak, püskül gibi a'zalarına bir hüsün, bir **zînet** renkleri veriyor.

Eğer zemin ise; **maadin**, **nebâtât** ve **hayvanatına** bir hüsün ve zînet renkleri veriyor.

Eğer Cennet ise; bağlarına, **kasırlarına**, hurilerine bir hüsün ve zînet renkleri veriyor ve hâkezâ...

Başkalarını kıyas et.

Hem öyle bir tarzda **tezyin** ve **tenvir** eder ki: Lütuf ve **kerem** mânâları, onda o derece hükmediyor ki;

âdetâ o **mevcûd-u müzeyyen**, o **masnu-u münevver**; bir **lûtf-u mücesssem**, bir **kerem-i mütecessid** hükmüne geçer. "**Lâtîf** ve **Kerim**" ismini zikreder.

Sonra o lütuf ve keremi şu cilveye sevkeden, elbette **teveddüd** ve **taarrüftür**,

yâni kendini zîhayata sevdirmek ve zîşuura bildirmek **şe'n**leridir ki,

"Lâtîf, Kerim" isimlerinin arkalarında "**Vedud** ve **Maruf**" isimlerini okutuyor ve masnuun lisan-ı halinden işitiliyor.

Sonra o **müzeyyen** mevcûdu, o güzel mahluku, leziz meyveler, sevimli neticelerle süslendirip,

He turns from adorning to bestowing bounties, from graciousness to compassionateness.

He causes them to recite the Names of **Bestower** and **Compassionate** and displays the manifestation of those two Names behind the outer veils.

Next, what impels that One, *Who is absolutely without need*, to manifest these Names of Compassionate and Munificent

are the qualities of mercy and gentleness, which display the Names of **Gentle** and **Merciful** and cause them to be recited.

And what impels the meanings of mercifulness and gentleness to manifest

are doubtless, an essential beauty and perfection which desire to become evident;

#658

they cause the Name of **Beautiful**, and the Names of Loving and Compassionate, *which are within the Name of Beautiful*, to be recited.

For beauty is loved for itself.

Beauty and one possessing beauty love themselves.

Moreover, it is both loveliness and love.

Perfection, also, is loved for itself; no other cause is necessary.

It is both **lover** and **beloved**.

Since a **beauty** *that is at the utmost degree of perfection* and a **perfection** *that is at the utmost degree of beauty*

are loved and are worthy of love to the utmost degree,

most certainly will they desire to see and **to exhibit themselves** through displaying their **flashes** and manifestations in mirrors, *in accordance with the capacity of the mirrors*.

That is to say, the beauty and perfection essential to **the All-Glorious Maker, the All-Wise One of Beauty, the All-Powerful One of Perfection**,

require the qualities of mercy and gentleness, and impel the Names of **Merciful** and **Gentle** to be manifested.

As for mercy and gentleness, *through displaying compassion and bounty*, they impel the manifestation of the Names of **Compassionate** and **Bestower**.

And **compassionateness** and bestowal require the qualities of **making known** and **loved** and impel the Names of **Loving** and **Known One** to be manifested.

Making known and loved impel the meanings of **favouring** and **munificence** and display them on some of the facets of those artefacts;

zînetten nimete, lütuftan rahmete çevirir.

"**Mün'im** ve **Rahîm**" ismini okutturur ve zâhirî perdeler arkasında, o iki ismin cilvesini gösterir.

Sonra bu Rahîm ve Kerim'i, (*Müstağni-i Ale-l ıtlak olan Zât'ta*) bu cilveye sevkeden,

elbette bir terahhum, tahannün şe'nleridir ki; ism-i "**Hannan** ve **Rahman**"ı okutturuyor ve gösteriyor.

Şu terahhum, tahannün mânâlarını cilveye sevkeden,

elbette bir cemâl ve kemâl-i zâtîdir ki, tezahür etmek ister.

"**Cemil**" ismini ve *Cemil isminde münderiç olan* "Vedud ve Rahîm" isimlerini okutturuyor.

Çünkü cemâl, bizzât sevilir.

Zîcemâl ve cemâl, kendi kendini sever.

Hem hüsündür, hem muhabbettir.

Kemâl dahi, bizzât mahbubdur, sebebsiz olarak sevilir.

Hem **muhib**dir, hem **mahbub**dur.

Mâdem *nihayetsiz derece-i kemâlde* bir **cemâl** ve *nihayetsiz derece-i cemâlde* bir **kemâl**;

nihayet derecede sevilir, muhabbete ve aşka lâyıktır.

Elbette âyinelerde ve *âyinelerin kabiliyetlerine göre* lemaâtını ve cilvelerini görmek ve göstermekle **tezahür etmek** ister.

Demek **Sânî-i Zülcelâl**'in ve **Hakîm-i Zülcemâl**'in ve **Kadîr-i Zülkemâl**'in zâtındaki cemâl-i zâtî ve kemâlât-ı zâtîyesi,

terahhum ve tahannün ister ve "**Rahman** ve **Hannan**" isimlerini tecelliye sevkeder.

Terahhum ve tahannün ise, *rahmet ve nimeti göstermekle* "**Rahîm** ve **Mün'im**" isimlerini cilveye sevkeder.

Rahmet ve nimet ise; *teveddüd*, *taarrüf* şe'nlerini iktiza edip "**Vedud** ve **Maruf**" isimlerini tecelliye sevkeder.

Masnuun bir perdesinde onları gösterir, teveddüd ve taarrüf ise; **lütuf** ve **kerem** mânâlarını tahrik eder.

they cause the Names of **Gracious** and **Munificent** to be recited amongst them.

As for the qualities of graciousness and munificence, they impel the acts of **adorning** and **illuminating**.

They cause the Names of **Adorner** and **Illuminer** to be recited by the tongues of the **artefacts'** beauty and **luminosity**.

And the qualities of adorning and **beautifying** require the meanings of **craftsmanship** and **care**.

They cause the Names of **Maker** and **Bountiful** to be recited by the beautiful features of the artefacts.

As for craftsmanship and care, they require knowledge and wisdom,

and they cause the Names of **All-Wise** and **All-Knowing** to be recited by their **well-ordered**, wise, and purposeful members.

And knowledge and wisdom require the acts of ordering, **forming**, and **shaping**.

They display the Names of **Determiner** and **Giver of Form**, causing them to be recited by the artefact in its entirety, through its form.

Thus, **the All-Glorious Maker** has made all His creatures or artefacts in such a way that

He causes most of them, and especially animate beings, to recite numerous Divine Names.

It is as if He has dressed each creature in twenty different shirts, *one on top of another* or has enfolded them in twenty veils,

and on each shirt or veil He has inscribed different Names.

#659

For example, *as was demonstrated in the comparison*, there are many **pages** in what is only **apparent** in the **creation** of a beautiful member of mankind's **fair sex** or of a beautiful flower.

From these two small and particular examples you can draw analogies with other large and **universal** creatures.

The First Page: It is the state which demonstrates the general shape and proportion.

It mentions the Names of **O Giver of Form!** **O Determiner!** **O Orderer!**

The Second Page: This is the plain and unadorned state of the human being and flower in the comparison, *which occurs with the disclosure of the forms of all the different members of those two creatures*.

Many Names, like **All-Knowing** and **All-Wise**, for example, are written on this page.

"**Lâtif** ve **Kerim**" isimlerini masnuun bâzî perdelerinde okutturuyor.

Lütuf ve kerem şe'nleri ise, **tezyin** ve **tenvir** fiillerini tahrik eder.

"**Müzeyyin** ve **Münevvir**" isimlerini **masnuun** hüsün ve **nuraniyeti** lisanıyla okutturur.

Ve o tezyin ve **tahsin** şe'nleri ise, **sun'** ve **inâyet** mânâlarını iktiza eder.

Ve "**Sâni'** ve **Muhsin**" isimlerini, o masnuun güzel sîmasıyla okutturur.

Ve o sun' ve inâyet ise, bir ilim ve hikmeti iktiza eder.

Ve İsm-i "**Alîm** ve **Hakîm**"i, o masnuun **intizâmlı**, hikmetli a'zasıyla okutturur.

O ilim ve hikmet ise tanzim, **tasvir**, **teşkil** fiillerini iktiza ediyor.

"**Mûsavvir** ve **Mukaddir**" isimlerini masnuun heyetiyle, şekliyle okutturur, gösterir.

İşte **Sâni'-i Zülcelâl**, bütün masnuatını öyle bir tarzda yapmış ki;

ekserisi, hususan zîhayat kısmı, çok esmâ-i İlahiyeyi okutturur.

Güya herbir masnuuna ayrı ayrı, *birbiri üstünde* yirmi gömlek giydirmiş, yirmi perdeye sarmış.

Her gömlekte, her perdede ayrı ayrı esmâsını yazmış.

Meselâ: *Temsilde gösterildiği gibi*, tek güzel bir çiçekle, insanın kısm-ı sânisinden bir **ferd-i hasnanın** yalnız **zâhirî** **hilkat**lerinde, çok **sahifeler** vardır.

Başka büyük ve **küllî** masnuatı, o iki cüz'î misâle kıyas et.

Birinci sahife: Umumî şekil ve mikdarını gösteren heyettir ki:

"**Ya Mûsavvir**, **ya Mukaddir**, **ya Munazzım**" isimlerini yâdeder.

İkinci sahife: **Sûretlerinde ayrı ayrı a'zaların inkişafıyla** **hasıl olan** çiçek ve insanın basit heyetidir ki;

o sahifede "**Alîm**, **Hakîm**" isimleri gibi çok isimler yazılıyor.

The Third Page: Through bestowing a different beauty and adornment on all the different members of those two creatures,

many Names like **Maker** and **Designer**, for example, are written on this page.

The Fourth Page: Such a beauty and adornment are given to those two artefacts

it is as though they have become embodied favours and munificence.

This page mentions and recites numerous Names, like for example, **O Gracious One!** **O Munificent One!**

The Fifth Page: Through attaching delicious fruits to the flower and **lovable** children and a fine **character** to the beautiful woman,

this page recites Names like **O Loving One!** **O Compassionate One!** **O Bestower of Bounties!**

The Sixth Page: On this page of bestowal and bounties, Names like **O Merciful One!** **O Gentle One!** are recited.

The Seventh Page: Flashes of such beauty are apparent in these bounties and results that

they are worthy of a **sincere** gratitude and **pure** love *which have been kneaded with true desire and compassion.*

On this page, the Names of **O Beauteous One of Perfection!** **O Perfect One of Beauty!** are inscribed and recited.

Thus, if the beautiful flower and human being display this number of Names, and that only *in material and apparent form*,

you can conclude what **exalted** and **universal** Names all flowers and animate creatures, as well as vast, universal beings, cause to be recited.

You can also conclude how many **luminous, sacred Names**, like **Ever-Living** and **Self-Subsistent One**, and **Giver of Life**, man recites and causes to be recited *by reason of his spirit, heart, mind*, and through the pages of life and other **subtle qualities**.

Thus, Paradise is a flower.

The company of houris is also a flower.

The face of the earth is a flower.

The spring is a flower.

The heavens are a flower, while the stars are their **gilded embroideries**.

And the sun is a flower, while the seven colours in its light are the flower's **embroidered** colours.

Üçüncü sahife: O iki mahlukun ayrı ayrı a'zalarına, ayrı ayrı hüsün ve zînet vermekle,

o sahifede "**Sâni**" ve "**Bâri**" isimleri gibi çok isimler yazılıyor.

Dördüncü sahife: Öyle bir zînet ve hüsün, o iki masnua veriliyor ki;

güya lütuf ve kerem tecessüm etmiş, onlar olmuş.

O sahife "**Ya Lâtif, Ya Kerim**" gibi çok isimleri yâdederek okur.

Beşinci sahife: O çiçeğe leziz meyveler, o hasnaya **sevimli** evlâdlar, güzel **ahlâklar** takmakla;

o sahife "**Ya Vedud, ya Rahîm, ya Mün'im**" gibi isimleri okutturuyor.

Altıncı sahife: O in'am ve ihsan sahifesinde, "**Ya Rahman, ya Hannan**" gibi isimler okunuyor.

Yedinci sahife: O nimetlerde, o neticelerde, öyle lemaât-ı hüsün ve cemâl görünüyor ki,

hakikî bir şevk ve şefkatle yoğrulmuş **hâlis** bir şükür ve **safi** bir muhabbete lâayık olur.

O sahifede "**Ya Cemil-i Zülkemâl, ya Kâmil-i Zülcemâl**" isimleri yazılı okunuyor.

İşte yalnız bir güzel çiçek ve hasna bir insan ve yalnız *maddî ve zâhir sûretinde* bu kadar esmâyı gösterirse;

acaba umum çiçekler ve bütün zîhayat ve büyük ve küllî mevcûdât, ne derece **ulvî** ve **küllî** esmâyı okutuyor, kıyas edebilirsiniz.

Hem insan *ruh, kalb, akıl cihetiyle* ve hayat ve **letâif** sahifeleriyle "**Hayy, Kayyum ve Muhyî**" gibi ne kadar **esmâ-i kudsiye-i nuraniyeyi** okur ve okutturur, kıyas edebilirsiniz.

İşte, Cennet bir çiçektir.

Huri taifesi dahi bir çiçektir.

Rûy-i zemin dahi bir çiçektir.

Bahar da bir çiçektir.

Semâ da bir çiçektir; yıldızlar, o çiçeğin **yaldızlı nakışlarıdır**.

Güneş de bir çiçektir; ziyasındaki yedi rengi, o çiçeğin **nakışlı** boyalarıdır.

The universe is a beautiful and huge human being, in the same way that each human being is a miniature universe.

The company of houris, **the assembly of spirit beings**, the realm of angels, the congregation of jinn, and human kind,

have all been formed, ordered, and created as if they were beautiful **individuals**.

Just as they all display **the Beauteous Maker's** Names *through their universality*, as does each individual singly,

so are they all different mirrors to His beauty and perfection, mercy and love.

All are **truthful witnesses** to His infinite beauty and perfection, mercy and love.

All are **signs** and **tokens** of that beauty and perfection, mercy and love.

Thus, this infinite number of different sorts of perfections **occurs** within the sphere of **Divine unity** and **oneness**.

That is to say, what are imagined to be perfections outside that **sphere** are not perfections at all.

Understand therefore that the reality of beings is based on and relies on the Divine Names;

rather, that their true **realities** are the **manifestations** of those Names;

and that everything **mentions** and glorifies its **Maker** with numerous tongues in numerous ways.

And understand one meaning of the verse:

And there is not a single thing but extols His glory and praise. {Qur'an, 17:44}

Say, *"Glory be to Him Who is hidden in the intensity of His manifestation."*

And understand one reason why phrases like the following are repeatedly mentioned at **the end of the Qur'an's verses**: *And He is the Mighty, the Wise.* {Qur'an, 3:62, etc.} * *And He is the Oft-Forgiving, Most Merciful.* {Qur'an, 42:5, etc.} * *And He is All-Knowing, All-Powerful.* {Qur'an, 30:54, etc.}

If you are unable to read the Names in a flower and cannot see them clearly, look at Paradise, study the spring, **watch** the face of the earth.

You will be able to read **clearly** the Names written there, for they are the huge flowers of mercy.

You will be able to see and understand their impresses and manifestations.

Âlem, güzel ve büyük bir insandır; nasıl ki insan, küçük bir âlemdir.

Huriler nev'i ve **ruhânîler cemâati** ve melek cinsi ve cin taifesi ve insan nev'i,

birer güzel **şahıs** hükmünde tasvir ve tanzim ve icad edilmiştir.

Hem herbiri *külliyetiyle*, hem herbir ferdi, tek başıyla **Sânî-i Zülcemâl**'inin esmâsını gösterdikleri gibi;

onun cemâline, kemâline, rahmetine ve muhabbetine birer ayrı ayrı âyinelerdir.

Ve nihayetsiz cemâl ve kemâline ve rahmet ve muhabbetine birer **şahid-i sadık**tır.

Ve o cemâl ve kemâlin ve rahmet ve muhabbetin birer **âyâtı**dır, birer **emaratı**dır.

İşte şu nihayetsiz enva'-ı kemâlât, daire-i **vâhidiyette** ve **ehadiyette** **hasıldır**.

Demek o **daire** haricinde tevehhüm olunan kemâlât, kemâlât değildir.

İşte hakaik-i eşyanın esmâ-i İlahiyeye dayandığını ve istinad ettiğini,

belki hakiki **hakaik**, o esmânın **cilveleri** olduğunu

ve her şeyin çok cihetlerle, çok dillerle **Sânî**'ini zikr ve tesbih ettiğini **anla**.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ nin bir mânâsını bil

ve سُبْحَانَ مَنْ اخْتَفَى بِشِدَّةِ ظُهُورِهِ de.

Ve âyetlerin âhirlerinde olan

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ * وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ * وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ gibi zikir ve tekrarlarındaki bir sırrı fehmet.

Eğer bir çiçekte esmâyı okuyamıyorsan ve vâzıh göremiyorsan; Cennet'e bak, bahara dikkat et, zeminin yüzünü **temaşa et**.

Rahmetin şu büyük çiçekleri olan Cennet ve bahar ve zeminde yazılan esmâyı **vâzıhan** okuyabilirsin,

cilvelerini ve nakışlarını anlar, görürsün.

The Second Topic Of The Second Point

When the representative of the people of misguidance could find no support or basis *on which to build his misguidance* and was thus *defeated in argument*, he said the following,

"I consider *happiness* in this world and life's pleasures, and the *progress of civilization* and *perfection of arts* as all lying in refusal to think of the hereafter and to know God, in *love of this world*,

in absolute freedom and license and in relying exclusively on myself. And in so doing I have drawn most men onto this path, *through the assistance of Satan*, and continue to do so."

The Answer: We say, in the name of the Qur'an: Oh wretched mankind! Come to your senses! Do not listen to the representative of the people of misguidance.

If you do listen to him, *your loss* will be so great that your intelligence, spirit and heart *will shudder* even to *imagine* it. There are two paths in front of you.

The First: The path of *wretchedness* laid out in front of you by the representative of the people of misguidance.

The Second: The path of *happiness* defined for you by the All-Wise Qur'an.

You will have noted and understood *numerous comparisons* between these two paths in the Words, *particularly* the Short Words.

So, note and understand now one of those thousands of comparisons that is suitable to this discussion.

The path of *assigning partners to God*, *misguidance*, *dissipation* and *vice* causes man to *fall* to the lowest degree.

Afflicted with infinite *pains*, he is forced to bear an infinitely heavy load on his *weak* and powerless shoulders.

For if man does not recognize God and place his trust in Him,

he becomes extremely weak and impotent, *needy* and *impoverished*, a suffering, grieving and *ephemeral* animal, *exposed to endless misfortunes*.

Suffering continuously the pain of separation from all the objects of love and attachment, he will *ultimately* abandon all of his loved ones and go alone to the *darkness* of the grave.

Throughout his life, he *struggles vainly*, with an extremely limited *will*, slight power, a short life-span and *dull* mind, against *infinite pains and hopes*.

İkinci Noktanın İkinci Mebhası

Ehl-i dalaletin vekili, tutunacak ve *dalaletini ona bina edecek* hiçbir şey bulamadığı ve *mülzem* kaldığı zaman şöyle diyor ki:

"Ben, *saadet-i dünyayı* ve lezzet-i hayatı ve *terakkiyat-ı medeniyeti* ve *kemal-i san'atı*; kendimce, âhireti düşünmemekte ve Allah'ı tanımamakta ve *hubb-u dünya*

ve hürriyette ve kendine güvenmekte gördüğüm için, insanın ekserisini bu yola *şeytanın himmetiyle* sevkettim ve ediyorum."

Elcevab: Biz dahi Kur'an namına diyoruz ki: Ey bîçare insan! Aklını başına al! Ehl-i dalaletin vekilini dinleme!

Eğer onu dinlersen *hasaretin* o kadar büyük olur ki, *tasavvurundan* ruh, akıl ve kalb *ürperir*. Senin önünde iki yol var:

Birisi: Ehl-i dalaletin vekilinin gösterdiği *şekavetli* yoldur.

Diğeri: Kur'an-ı Hakîm'in tarif ettiği *saadetli* yoldur.

İşte o iki yolun *pek çok muvazenelerini*, çok Sözlerde, *hususan* Küçük Sözlerde gördün ve anladın.

Şimdi makam münasebetiyle binde bir muvazenelerini yine gör, anla. Şöyle ki:

Şirk ve *dalaletin* ve *fisk* ve *sefahetin* yolu, insanı nihayet derecede *sukut* ettiriyor.

Hadsiz *elemler* içinde nihayetsiz ağır bir yükü *zaîf* ve âciz beline yükletir.

Çünkü insan, Cenab-ı Hakk'ı tanımazsa ve Ona tevekkül etmezse,

o vakit insan, gayet derecede âciz ve zaîf, nihayet derecede *muhtaç*, *fakir*, *hadsiz musibetlere maruz*, elemli, kederli bir *fâni* hayvan hükmünde olup,

bütün sevdiği ve alâka peyda ettiği bütün eşyadan mütemadiyen *firak elemi*ni *çeke çeke*, *nihayette*, bâki kalan bütün ahababını bir firak-ı elîm içinde bırakıp, kabrin *zulûmatına* yalnız olarak gider.

Hem *müddet-i hayatında* gayet cüz'î bir *ihtiyar* ve küçük bir iktidar ve kısacık bir hayat ve az bir ömür ve *sönük* bir fikir ile *nihayetsiz elem*ler ile ve *emeller* ile *faydasız çarpışır*

To no avail, he strives to attain innumerable desires and goals.

Even though he is unable to bear the burden of his own being, he takes the load of the vast world onto his wretched shoulders and mind.

He suffers the torment of Hell before even arriving there.

Indeed, in order to avoid feeling this grievous pain, this awesome spiritual torment,

the people of misguidance have recourse to a drunkenness that is like a form of stupor and thus are temporarily able to avoid feeling their pain.

But when they do feel it, they suddenly feel the proximity of the grave.

For whoever is not a true bondsman of God Almighty will imagine that he owns himself.

But with his partial and limited will and his petty power and strength, he is unable to administer and control his being in this tempestuous world.

He sees thousands of different sorts of enemy attacking his life, from harmful microbes to earthquakes.

In an awesome state of painful fear he looks towards the door of the grave, that at all times appears dreadful to him.

While in this state, man will also be troubled by the state of the world and of mankind, for as a human being he is attached to both.

But, he does not imagine them to be in the control of One All-Wise, All-Knowing, All-Powerful, Merciful and Generous, and has attributed them instead to chance and to nature.

And so, together with his own pains, he suffers also the pains of the world and of mankind. Earthquakes, plagues, storms, famine and scarcity, separation and decease; all of this torments him in the most painful and somber fashion.

But such a man is not worthy of pity and sympathy, for he himself is responsible for it.

In the Eighth Word is a comparison between two brothers who entered a well.

One was not content with a refreshing, sweet, reputable, pleasant and licit drink at a splendid feast with pleasant friends in a beautiful garden

and so drank some ugly and unclean wine in order to obtain illicit and impure pleasure.

He became drunk and then imagined himself to be in some foul place in the middle of winter surrounded by wild beasts, and trembling cried out.

ve hadsiz arzuların ve maksadın tahsiline, semeresiz boşuna çalışır.

Hem kendi vücudunu yüklenemediği halde, koca dünya yükünü biçare beline ve kafasına yüklenir.

Daha cehenneme gitmeden cehennem azabını çeker.

Evet şu elim elemi ve dehşetli manevî azabı hissetmemek için,

ehl-i dalalet ibtal-i his nev'inden gaflet sarhoşluğuyla muvakkaten hissetmez.

Fakat hissedeceği zaman yani kabre yakın olduğu vakit birden hisseder.

Çünkü Cenab-ı Hak'a hakikî abd olmazsa, kendi kendine mâlik zannedecek.

Halbuki o cüz'î ihtiyar, o küçük iktidarı ile şu fırtınalı dünyada vücudunu idare edemiyor.

Hayatına muzır mikroptan tut, tâ zelzeleye kadar binler taife düşmanları, hayatına karşı tehacüm vaziyetinde görür.

Elim bir korku dehşeti içinde her vakit kendine müdhîş görünen kabir kapısına bakıyor.

Hem bu vaziyette iken insaniyet itibariyle nev'-i insanî ile ve dünya ile alâkadar olduğu halde,

dünyayı ve insanı Hakîm, Alîm, Kadîr, Rahîm, Kerîm bir zâtın tasarrufunda tasavvur etmediği ve onları tesadüf ve tabiata havale ettiği için, dünyanın ehvali ve insanın ahvali onu daima iz'ac eder.

Kendi elemiyle beraber insanların elemi de çeker. Dünyanın zelzelesi, taunu, tufanı, kaht u galâsı, fena ve zevali, ona gayet müz'ic ve karanlıklı birer musibet suretinde onu tazib eder.

Hem şu haldeki insan, merhamet ve şefkate lâyık değildir. Çünkü kendi kendine bu dehşetli vaziyeti veriyor.

Sekizinci Söz'de kuyuya girmiş iki kardeşin muvazene-i halinde denildiği gibi;

nasıl bir adam, güzel bir bahçede, güzel bir ziyafette, güzel ahbablar içinde, nezahetli, tatlı, namuslu, hoş, meşru bir lezzet ve eğlenceye kanaat etmeyip,

gayr-ı meşru ve mülevves bir lezzet için çirkin ve necis bir şarabı içse,

sarhoş olup kendini kış ortasında, pis bir yerde ve hattâ canavarlar içinde tahayyül etse, titreyip bağırıp çağırsa

But such a man is not worthy of pity, for he imagined his **honorable** and **blessed** companions to be **monsters**, and thus **insulted** them.

He also imagined the **delicious** foods and clean **dishes** at the feast to be **impure** and **filthy** stones and began smashing them.

And the **respected** books and profound writings there to be meaningless and **banal** designs, and so ripped them up and trod on them.

Such a person is not merely unworthy of sympathy, rather, he deserves a good beating.

#663

In exactly the same way, a person who, through **incorrect choice** and **the lunacy of misguidance**, is intoxicated with **unbelief**,

imagines this hospice of the world, which belongs to the **All-Wise Maker**, to be the plaything of chance and natural forces.

He fancies the passage of creatures into **the World of the Unseen**, *that is in fact renewing the manifestation of the Divine Names*, to be **execution and annihilation**.

He supposes the echoes of those creatures' **glorification of God**, *who are accomplishing their duties with the passing of time*, to be **the lamentations of death and eternal separation**.

He deems the pages of created beings, *which are inscriptions of the Eternally Besought One*, to be meaningless and **confused**.

He imagines the door of the grave, *which opens onto the world of mercy*, to be the entrance to **the darkness of non-existence**.

And he deems **the appointed hour**, *which is in reality an invitation to join his true friends*, to be the onset of **separation** from all of them.

Such a person both brings upon himself **grievous** and **ghastly** torments, and denies, **denigrates** and **insults** all beings and **God's Names** and His inscriptions.

He is, therefore, not only unworthy of compassion and sympathy but also deserving of severe **punishment**. He is not in any way worthy of pity.

And so, Oh wretched people of misguidance and dissipation!

What **accomplishment** of yours, what art, what **perfection**, what civilization, what **progress**, can confront this awesome silence of the grave, this **crushing despair**?

Where can you find that true consolation that is the most urgent need of the **human spirit**?

nasıl merhamete lâyık değil. Çünkü **ehl-i namus** ve **mübarek** arkadaşlarını **canavar** tasavvur eder, onlara karşı **hakaret** eder.

Hem ziyafetteki **leziz** **taamları** ve temiz **kapları** **mülevves**, **pis** taşlar tasavvur eder, kırmağa başlar.

Hem mecliste **muhterem** kitapları ve manidar mektupları manasız ve **âdi** nakışlar tasavvur eder, yırtarak ayak altına atar ve hâkeza...

Böyle bir şahıs, nasıl merhamete müstehak değil, belki tokata müstehaktır.

Öyle de: **Sû'-i ihtiyar**ından neş'et eden **küfür** sarhoşluğuyla ve **dalalet divaneliği**yle

Sânî'-i Hakîm'in şu misafirhane-i dünyasını, tesadûf ve tabiat oyuncağı olduğunu **tevehhüm** edip

ve *cilve-i esma-i İlahiyeyi tazelandiren* masnuatın, **zamanın geçmesiyle vazifelerinin bittiğinden âlem-i gayba** geçmelerini, **adem ile i'dam** tasavvur ederek

ve **tesbihat** sadâlarını, **zeval ve firak-ı ebedî vaveylâsı** olduklarını tahayyül ettiğinden

ve **mektubat-ı Samedaniye olan** şu mevcudat sahifelerini, manasız, **karmakarışık** tasavvur ettiğinden

ve **âlem-i rahmete yol açan** kabir kapısını **zulûmat-ı adem** ağzı tasavvur ettiğinden

ve **eceli**, **hakikî ahbablara visal daveti** olduğu halde, bütün ahbablardan **firak** nöbeti tasavvur ettiğinden;

hem kendini **dehşetli** bir azab-ı **elimde** bırakıyor, hem mevcudatı, hem **Cenab-ı Hakk'ın esmasını**, hem mektubatını inkâr ve **tezyif** ve **tahkir** ettiğinden,

merhamete ve şefkate lâyık olmadığı gibi, şiddetli bir **azaba** da müstehaktır. Hiçbir cihette merhamete lâyık değildir.

İşte ey bedbaht ehl-i dalalet ve sefahet!

Şu dehşetli sukuta karşı ve **ezici me'yusiyete** mukabil; hangi **tekemmülünüz**, hangi fûnunuz, hangi **kemaliniz**, hangi medeniyetiniz, hangi **terakkiyatınız** karşı gelebilir?

Ruh-u beşerin eşedd-i ihtiyaç ile muhtaç olduğu hakikî teselliye nerede bulabilirsiniz?

What **nature**, what **causality**, what **partner ascribed by you to God**, what **discovery**, what nationality, what **false object of worship**, *in each of which you place so much trust and to which you attribute God's works and His sustaining bounties*,

which of them can deliver you from the darkness of **death** *that you imagine to be eternal annihilation?*

Which of them can enable you to cross the **frontiers** of the grave, the **boundaries** of **the intermediate realm**, the **marches** of *the plain of resurrection*, the Bridge of Sirat? Or can bring about your eternal happiness?

But know that most definitely you will travel on this path for you cannot close the door of the grave.

And a traveler on such a path ought to rely on one whose **control** and command embraces all this **vast sphere** and its extensive boundaries.

Oh wretched people of misguidance and neglect! In accordance with the principles that *'the consequence of an illicit love is suffering a merciless torment'*,

you are suffering a **fully justified** punishment, for you are **unlawfully** employing your innate capacity for love, **knowledge**, thanks and worship *that relate properly to the essence, attributes and Names of God Almighty*, on your own soul and the life of this world.

#664

You have lavished the love that belongs to God Almighty on yourself. Your own soul has become your **beloved** and will cause you endless suffering: you are not giving true peace to that beloved.

You are suffering constantly because you do not hand it over to **the Possessor of Absolute Power** *Who is the only true beloved* and you do not **trust** wholly in Him.

You suffer further **misfortunes** because you give to the world the love *that belongs to God Almighty's Names and attributes* and **divide up the works of His art** among **causes** in the world.

One group of those innumerable beloveds of yours will turn their backs on you and leave you without even saying good-bye.

Another group will not even recognize you, or if they do, they will not love you. Or if they love you, their love will be of no use.

You will constantly suffer from innumerable **separations** and farewells without hope of return.

This, then, is the essence and **true nature** of what the people of misguidance call **life's happiness**, **human perfection**, **the advantages of civilization** and the pleasure of freedom.

Hem *güvendiğiniz ve bel bağladığınız ve âsâr-ı İlahiyeyi ve ihsanat-ı Rabbaniyeyi onlara isnad ettiğiniz* hangi **tabiatınız**, hangi **esbabınız**, hangi **şerikiniz**, hangi **keşfiyatınız**, hangi milletiniz, hangi **bâtıl mabudunuz**,

sizi **sizce i'dam-ı ebedî olan** **mevtin** zulûmatından kurtarıp,

kabir **hudud**undan, **berzah hudud**undan, **maḥşer hudud**undan, sırat köprüsünden hâkimane geçirebilir, saadet-i ebediyeye mazhar edebilir?

Halbuki kabir kapısını kapamadığınız için, siz kat'î olarak bu yolun yolcususunuz.

Böyle bir yolcu, öyle birisine dayanır ki, bütün bu **daire-i azîme** ve bu geniş hududlar, onun taht-ı emrinde ve **tasarrufundadır**.

Hem dahi, ey bedbaht ehl-i dalalet ve gaflet! *"Gayr-ı meşru bir muhabbetin neticesi, merhametsiz azab çekmektir."* kaidesi sırrınca,

siz, fitratınızdaki **Cenab-ı Hakk'ın zât ve sıfât ve esmasına sarfedilecek** muhabbet ve **marifet** istidadını ve şükür ve ibadat cihazatını, nefsinize ve dünyaya **gayr-ı meşru bir surette** sarfettiğinizden, **bil-istihkak** cezasını çekiyorsunuz.

Çünkü Cenab-ı Hakk'a ait muhabbeti, nefsinize verdiniz. **Mahbubunuz** olan nefsinizin hadsiz belasını çekiyorsunuz. Çünkü hakikî bir rahatı o mahbubunuza vermiyorsunuz.

Hem onu, **hakikî mahbub olan Kadîr-i Mutlak'a tevekkül** ile teslim etmiyorsunuz, daima elem çekiyorsunuz.

Hem **Cenab-ı Hakk'ın esma ve sıfâtına ait** muhabbeti, dünyaya verdiniz ve **âsâr-ı san'atını**, âlemin **esbabına taksim** ettiniz; **belasını** çekiyorsunuz.

Çünkü o hadsiz mahbublarınızın bir kısmı size **Allaha ismarladık** demeyip, size arkasını çevirip, bırakıp gidiyor.

Bir kısmı sizi hiç tanımıyor, tanısa da sizi sevmiyor. Sevse de size bir fayda vermiyor.

Daima hadsiz **firaklardan** ve ümitsiz dönmek üzere zevallerden azab çekiyorsunuz.

İşte ehl-i dalaletin **saadet-i hayatiye** ve **tekemmülât-ı insaniye** ve **mehasin-i medeniyet** ve lezzet-i hürriyet dedikleri şeylerin içyüzleri ve **mahiyetleri** budur.

And dissipation and intoxication are but a veil; they temporarily block all feeling. So, say, "I spit on the intelligence of those who follow such a path".

But as for the luminous highway of the Qur'an, it cures with the truths of faith all the wounds of the people of misguidance.

It disperses all the gloom and darkness of that first path. It closes the door on all misguidance and perdition.

It cures man's weakness, powerlessness, poverty and need with trust in One All-Powerful and Compassionate.

For, handing over the burden of his life and being to His power and mercy instead of loading it on himself, man finds ease and comfort as if he were riding on his own life and soul.

The Qur'an states that he is not a 'rational animal', but rather a true man and a well-accepted guest of the All-Merciful One.

It gently cures man of the wounds inflicted on him by the transience of the world, the ephemeral nature of things and the love of them, and delivers him from the darkness of delusion and fancy. It does this by showing the world to be a guest-house of the All-Merciful One, and the beings in it to be mirrors to the Divine Names and ever-fresh inscriptions of the Eternally Besought One.

It shows death and the appointed hour to be the bridge to the intermediate realm and the prelude to joining and meeting beloved ones already in the world of eternity.

It thus cures the wounds inflicted by the notion of death as eternal separation, as held by the people of misguidance. It demonstrates that separation is in fact the truest form of meeting.

#665

Further, by establishing that the grave is a door opening onto the world of mercy, an abode of happiness, a garden of paradise, the luminous realm of the All-Merciful One,

it dispels man's most terrifying fear and shows that the apparently painful, troublesome and unpleasant journey to the intermediate realm is in fact the most pleasurable, enjoyable and joyous of journeys.

With the grave, it shows that the grave is not a dragon's mouth but is, rather, a door opening onto the garden of mercy.

The Qur'an also says to the believer, "Since you have only partial and restricted choice, hand over your affairs to your Owner's universal will.

Since your power is slight, rely on that of the Possessor of Absolute Power. Since your life is brief, think of eternal life.

Sefahet ve sarhoşluk bir perdedir, muvaakkaten hissettirmez. "Tuh onların aklına!" de...

Amma Kur'an'ın cadde-i nuraniyesi ise: Bütün ehl-i dalaletin çektiği yaraları, hakaik-i imaniye ile tedavi eder.

Bütün evvelki yoldaki zulümatı dağıtır. Bütün dalalet ve helâket kapılarını kapatır.

Şöyle ki: İnsanın zaaf ve aczini ve fakr u ihtiyacını, bir Kadîr-i Rahîm'e tevekkül ile tedavi eder.

Hayat ve vücudun yükünü, Onun kudretine, rahmetine teslim edip; kendine yüklemeyip belki kendisi o hayatına ve nefsine biner hükmünde bir rahat makam bulur.

Kendisinin "nâtık bir hayvan" değil, belki hakikî bir insan ve makbul bir misafir-i Rahman olduğunu bildirir.

Dünyayı, bir misafirhane-i Rahman olduğunu göstermekle ve dünyadaki mevcudat ise, esma-i İlahiyenin âyineleri olduklarını ve masnuatı ise, her vakit tazelenen mektubat-ı Samedaniye olduklarını bildirmekle, insanın fena-i dünyadan ve zeval-i eşyadan ve hubb-u fâniyattan gelen yaralarını güzelce tedavi eder ve evhamın zulûmatından kurtarır.

Hem mevt ve eceli, âlem-i berzaha giden ve âlem-i bekada olan ahbablara visal ve mülâkat mukaddemesi olarak gösterir.

Ehl-i dalaletin nazarında bütün ahbabından bir firak-ı ebedî telakki ettiği ölüm yaralarını böylece tedavi eder. Ve o firak, ayn-ı lika olduğunu isbat eder.

Hem kabrin âlem-i rahmete ve dâr-ı saadete ve bağistan-ı cinana ve nuristan-ı Rahman'a açılan bir kapı olduğunu isbat etmekle,

beşerin en müdhiş korkusunu izale edip, en elîm ve kasavetli ve sıkıntılı olan berzah seyahatini, en leziz ve ünsiyetli ve ferahlı bir seyahat olduğunu gösterir.

Kabir ile ejderha ağzını kapatır, güzel bir bahçeye kapı açar.

Yani kabir ejderha ağzı olmadığını, belki bağistan-ı rahmete açılan bir kapı olduğunu gösterir.

Hem mü'mine der: "İhtiyarın cüz'î ise; kendi mâlikinin irade-i külliyesine işini bırak.

İktidarın küçük ise, Kadîr-i Mutlak'ın kudretine itimad et. Hayatın az ise, hayat-ı bâkiyeyi düşün.

Do not fret! There is an unending life. If your mind is **dull**, let the sun of Qur'an shine on you. Look with the light of belief,

and instead of the **firefly** of your own mind, each verse of the Qur'an will illumine you like a star.

"Since you have innumerable **hopes** and **pains**, know that infinite reward and limitless mercy await you.

Since you have innumerable desires and **aims**, do not think of them and become **disturbed**.

This world cannot contain them; the proper place for them is another **realm**, and the one who will grant them is one other than Yourself"

The Qur'an also says, "Oh man! You do not own yourself. Rather, you are totally owned by One **Whose power is infinite**, an All-Compassionate One of Glory **Whose mercy is infinite**.

Therefore, do not trouble yourself by shouldering the burden of your life, for it is He **Who grants you life and administers it**."

Also, the world is not without an owner. So do not be anxious thinking of the state of it and load that burden onto your mind,

for the world's Owner is **All-Wise** and **All-Knowing**. You are a guest so do not be officious and meddlesome.

"Furthermore, creatures such as men and animals have not been left to their own devices, rather, they are all **officials** with specific duties.

They are watched over by an All-Wise and Compassionate One. Do not distress your spirit thinking of their **pains** and afflictions.

Do not try to be more sympathetic and kind-hearted than their **All-Compassionate Creator**."

Also, the **reins** of all those things *that are hostile to you*, from microbes to **plagues**, storms, **famine** and earthquakes, are in the hands of that All- Compassionate All-Wise One.

Being **All-Wise**, He does nothing in vain. Being **All-Compassionate**, His mercy is superabundant. There is a form of grace and **favor** contained in everything He does."

The Qur'an also says, "This world is indeed **ephemeral**, nevertheless, it produces the **necessities** for an everlasting world.

It is **transient** and fleeting, but it yields eternal fruits, and displays the **manifestations** of **an Eternal Being's** eternal Names.

Ömrün kısa ise; ebedî bir ömrün var, merak etme. Fikrin **sönük** ise; Kur'anın güneşi altına gir, imanın nuruyla bak ki:

Yıldız böceği olan fikrin yerine herbir âyet-i Kur'an, birer yıldız misillü sana ışık verir.

Hem hadsiz **emellerin**, **elemelerin** varsa, nihayetsiz bir sevab ve hadsiz bir rahmet seni bekliyor.

Hem hadsiz arzuların, **makasid**in varsa, onları düşünüp **muhtarib** olma.

Onlar bu dünyaya sığmaz. Onların yerleri başka **diyar**dır ve onları veren de başkadır."

Hem der: "Ey insan! Sen kendine mâlik değilsin. Sen, **kudreti nihayetsiz** bir Kadîr, **rahmeti hadsiz** bir Rahîm-i Zât-ı Zülcelal'in memluküsün.

Öyle ise sen, kendi hayatını kendine yükleyip zahmet çekme; Çünkü **hayatı veren** O'dur, **idare eden** de O'dur.

Hem dünya sahipsiz değil ki, sen kendi kafana dünya yükünü yüklettirerek ehvalini düşünüp merak etme;

Çünkü onun sahibi **Hakîm**'dir, **Alîm**'dir. Sen de misafirsin; fuzulî olarak karışma, karıştırma.

Hem insanlar, hayvanlar gibi mevcudat, başı boş değiller; belki vazifedar **memurdurlar**.

Bir Hakîm-i Rahîm'in nazarındadırlar. Onların **âlâm** ve meşakkatlerini düşünüp, ruhuna elem çekirme.

Ve onların **Hâlık-ı Rahîm**'inin rahmetinden daha ileri şefkatini sürme.

Hem *sana düşmanlık vaziyetini alan* mikroptan tâ **taun** ve tufan ve **kaht** ve zelzeleye kadar bütün eşyanın **dizginleri**, o Rahîm-i Hakîm'in elindedirler.

O **Hakîm**'dir, abes iş yapmaz. **Rahîm**'dir, rahîmiyeti çoktur. Yaptığı her işinde bir nevi **lütuf** var."

Hem der: "Şu âlem çendan **fânî**dir, fakat ebedî bir âlemin **levazimatını** yetiştiriyor.

Çendan **zâil**dir, geçicidir; fakat bâki meyveler veriyor, **bâki bir zâtın** bâki esmasının **cilvelerini** gösteriyor.

Its pleasures are **indeed** few and its pains many, but the **favors** of the All-Merciful and Compassionate One are **everlasting** and true pleasures.

And as for the pains of this world, they, too, yield a sort of pleasure by reason of the **reward** to be had for enduring them.

"Since **the sphere of the licit** is **sufficient** for all the pleasures, **delights** and joys of the spirit, heart and soul, do not approach the sphere of the **illicit**.

For one pleasure within that sphere sometimes leads to a thousand pains. It will also cause the loss of **the All-Merciful One's favors**, *which are true and lasting pleasures*.

"Furthermore, *as described above*, illicit pleasure on the path of misguidance causes man to **fall** to **the lowest of the low**.

Then no civilization, no philosophy can provide a remedy for him, and no **human progress** and **scientific advances** can deliver him from that deep, dark pit.

Whereas, the All-Wise Qur'an elevates man, through belief and good deeds, from the lowest of the low to **the highest of the high**, and demonstrates that it does this with **clear proofs**.

And it fills in that deep pit with **rungs** of inner **development** and **spiritual progress**.

"Moreover, it **facilitates** man's long, stormy and **troublesome** journey towards eternity. It shows him the **means** for traversing a distance of a thousand years, or rather of fifty thousand years, in a single day.

"Also, through making known the All-Glorious One, *Who is the Monarch of Pre-Eternity and Post- Eternity*, it confers on man the position of a **bondsman**, guest and official *entrusted with specific duties*.

And it **ensures** that he travels *with the greatest ease* both in the guest-house of this world and in the stages and **stopping-places** of the intermediate realm and the hereafter.

"A loyal official will travel in his monarch's kingdom and pass through the frontiers of each **province with ease**, journeying by the fastest means, such as by airplane, ship or **train**.

So, too, one *who forms a relation* with **the Pre-Eternal Monarch** through belief and obeys Him through good works

Ve **çendan** lezzetleri az, elemeleri çoktur; fakat Rahman-ı Rahîm'in **iltifatatı**, **zevalsiz** hakikî lezzetlerdir.

Elemeler ise **sevab** cihetiyle manevî lezzet yetiştiriyor.

Madem **meşru daire**; ruh ve kalb ve nefsin bütün lezzetlerine, **safalarına**, keyiflerine **kâfidir**. **Gayr-ı meşru** daireye girme.

Çünkü o dairedaki bir lezzetin bazen bin eleme var. Hem *hakikî ve daimî lezzet olan iltifatat-ı Rahmaniye*yi kaybetmeğe sebebdir."

Hem dalaletin yolunda **sâbıkan beyan edildiği gibi esfel-i safilîne** insanı öyle bir **sukut** ettiriyor ki;

hiçbir medeniyet, hiçbir felsefe ona çare bulamadıkları ve o derin zulûmat kuyusundan hiçbir **terakkiyat-ı beşeriye**, hiçbir **kemalât-ı fenniye** insanı çıkaramadığı halde,

Kur'an-ı Hakîm iman ve amel-i sâlih ile o esfel-i safilîne sukuttan insanı **a'lâ-yı illiyyîne** çıkarır ve **delail-i kat'iyye** ile çıkarmasını isbat ediyor

ve o derin kuyuyu **terakkiyat-ı maneviye**nin **basamaklarıyla** ve **tekemmülât-ı ruhiye**nin cihazatıyla dolduruyor.

Hem beşerin uzun ve fırtınalı ve **dağdağalı** olan ebed tarafındaki yolculuğunu gayet derecede **teshil eder** ve kolaylaştırır. Bin, belki ellibin senelik mesafeyi bir günde kestirecek **vesaiti** gösterir.

Hem *Sultan-ı Ezel ve Ebed olan Zât-ı Zülcelal'i* tanıttirmekle, insanı ona bir memur **abd** ve bir **vazifedar** misafir vaziyetini verir.

Hem dünya misafirhanesinde, hem berzahî ve uhrevî **menzillerde kemal-i rahatla** seyahatini **temin eder**.

Nasıl ki bir padişahın müstakim bir memuru, onun daire-i memleketinde, hem her **vilayet**in hududlarından **suhuletle** ve tayyare, gemi, **şimendifer** gibi sür'atli vasıta-i seyahatle gezer, geçer.

Öyle de: **Sultan-ı Ezeli**'ye iman ile **intisab eden** ve amel-i sâlih ile itaat eden bir insan,

will pass with the speed of **lightening** or of Buraq* through the stages of this guest-house of the world, **the spheres of the intermediate realm and the world of resurrection** and the extensive frontiers of all the realms that are beyond the grave,

**Trans. Note. The Prophet (PBUH)'s mount during his Ascension.*

until he attains eternal happiness." The Qur'an proves this truth decisively and points it out to those who are purified and to **the saints**.

The truth of the Qur'an also says, "Oh believer! Do not give your infinite capacity for love to your ugly, **defective, evil**, and for you, harmful **instinctual soul**.

Do not take it as your **object of love** and its **whims** as your **object of worship**. Take rather the One who has bestowed on you that infinite **capacity for love**.

He will also make you infinitely happy in the future, and, **through His bounties**, all those to whom you are attached and whose happiness makes you **happy**.

#667

"Take for your object of love and worship One Who possesses infinite perfection and a beauty *that is infinitely sacred, **exalted**, transcendent, faultless, flawless and unfading.*

The **beauty of His mercy** and **the mercy of His beauty** are demonstrated by all the beauties and bounties of Paradise. All of His Names are infinitely beautiful and in each of them are abundant **lights of fairness and beauty**.

His beauty and perfection are indicated to and pointed to by all the **fairness**, beauty, **virtue** and perfection of all lovable and loved objects in the cosmos."

The Qur'an also says, "Oh man! Do not squander your infinite **capacity to love**, **which properly belongs to His Names and attributes**, on other transient creatures.

For the **works** and **creatures** of God are ephemeral, but **the Beautiful Names**, *whose impress and manifestation may be seen on them*, are eternal and permanent.

And in each of His Names and attributes there are thousands of degrees of bounty and beauty, perfection and love.

Look only at the Name of **All-Merciful**: Paradise is a **manifestation** of it, eternal happiness, a **flash** of it, and all the sustenance and bounty in the world, a mere **drop** of it".

Consider carefully, then, this verse which indicates the true nature of the people of misguidance and that of the people of belief, with regard to their lives and duties:

şu misafirhane-i dünya menzillerinden ve **âlem-i berzah** ve **âlem-i mahşer** dairelerinden ve hâkeza kabirden sonraki bütün âlemlerin geniş hududlarından **berk** ve burak sür'atinde geçer.

Tâ saadet-i ebediyeyi bulur. Ve şu hakikatı kat'î isbat eder ve asfiya ve **evliyaya** gösterir.

Hem de Kur'anın hakikatı der ki: "Ey mü'min! Sendeki nihayetsiz muhabbet kabiliyetini, çirkin ve **noksan** ve **şerûr** ve sana muzır olan **nefs-i emmarene** verme.

Onu **mahbub** ve onun **hevasını** kendine **mabud** ittihaz etme. Belki sendeki o nihayetsiz **muhabbet kabiliyetini**, nihayetsiz bir muhabbete lââyık,

hem nihayetsiz sana ihsan edebilen, hem istikbalde seni nihayetsiz mes'ud eden, hem bütün alâkadar olduğun ve onların saadetleriyle **mes'ud** olduğun bütün zâtları, **ihsanıyla** mes'ud eden,

hem nihayetsiz kemalâtı bulunan ve **nihayetsiz derecede kudsî, ulvî, münezzeh, kusursuz, noksansız, zevalsiz** cemal sahibi olan

ve bütün esması, nihayet derecede güzel olan ve her isminde pek çok **envâr-ı hüsn ve cemal** bulunan ve cennet bütün güzellikleriyle ve nimetleriyle, onun **cemal-i rahmetini** ve **rahmet-i cemalini** gösteren

ve sevimli ve sevilen bütün kâinattaki bütün **hüsün** ve cemal ve **mehasin** ve kemalât, onun cemaline ve kemaline işaret eden ve delalet eden ve emare olan bir zâtı, **mahbub ve mabud ittihaz et...**"

Hem der: "Ey insan! **Onun esma ve sıfâtına ait istidad-ı muhabbetini**, sair bekasız mevcudata verme; faidesiz mahlukata dağıtma.

Çünkü **âsâr** ve **mahlukat** fânidirler. Fakat *o âsârda ve o masnuatta nakışları, cilveleri görünen* **esma-i hüsnâ** bâkidirler, daimîdirler.

Ve esma ve sıfâtın herbirisinde binler meratib-i ihsan ve cemal ve binler tabakat-ı kemal ve muhabbet var.

Sen yalnız **Rahman** ismine bak ki: Cennet bir **cilvesi** ve saadet-i ebediye bir **lem'ası** ve dünyadaki bütün rızık ve nimet, bir **katresidir**."

İşte şu muvazene, ehl-i dalaletle ehl-i imanın hayat ve vazife cihetindeki mahiyetlerine işaret eden

Verily We have created man in the fairest of forms, then sent him down to the lowest of the low, except for those who believe and do good deeds.*

* Qur'an 95:44.

And this verse that indicates their final result and outcome:

*The heavens and the earth wept not over them.**

*Qur'an 44:29.

How **sublimely** and **miraculously** they express the comparison we have made.

Since the truth expressed **miraculously** and **concisely** in the first verse is explained **in detail** in the Eleventh Word, we refer our readers to that part of the Risale-i Nur for a discussion of it.

As for the second verse, we shall show, through a brief indication, how sublime a truth it expresses. It is as follows.

The explicit **meaning** of the verse is that the **heavens** and the **earth** do not weep when the people of misguidance die.

The implied meaning is that the heavens and the earth do weep when **the people of belief** depart this world.

For the people of misguidance, through their denial of the duties and functions of the heavens and earth, their ignorance of their meaning,

their rejection of their value, their refusal to recognize their **Maker**, are in fact acting insultingly and with hostility toward them.

#668

So, of course, the heavens and earth will not weep over them, but in fact **curse** them and rejoice at their death.

As for the implied meaning, that the heavens and earth weep over the death of the people of belief,

this is because they know the duties and functions of the heavens and earth, **assent** to their true realities and understand, through belief, the meanings **they express**.

They say, "How beautifully they have been made, how finely they are carrying out their duties". They **respect** them and assign them their true worth.

They love them and the Names they mirror **for the sake of God Almighty**.

And so it is for this reason that the heavens and earth **grieve** over the death of the people of belief as if weeping.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

hem netice ve âkibetlerine işaret eden

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ

olan âyete **dikkat et**.

Ne kadar **ulvî**, **mu'cizane**, beyan ettiğimiz muavazeneyi ifade ederler.

Birinci âyet, Onbirinci Söz'de **tafsilen** o âyetin **i'cazkârane** ve **icazkârane** ifade ettiği hakikatı, o Sözde beyan edildiğinden, onu oraya havale ederiz.

İkinci âyet ise, yalnız bir küçük işaretle göstereceğiz ki, ne kadar ulvî bir hakikatı ifade ediyor. Şöyle ki:

Şu âyet, **mefhum**-u muvafık ile şöyle ferman ediyor: "Ehl-i dalaletin ölmesiyle, **semavat** ve **zemin**, onların üstünde ağlamıyorlar."

Ve mefhum-u muhalif ile delalet ediyor ki: "**Ehl-i iman**ın dünyadan gitmesiyle, semavat ve zemin, onların üstünde ağlıyor."

Yani: Ehl-i dalalet, madem semavat ve arzın vazifelerini inkâr ediyor. Manalarını bilmiyor.

Onların kıymetlerini ıskat ediyor. **Sânî**'lerini tanımıyor. Onlara karşı bir hakaret, bir adavet ettiğinden

elbette semavat ve zemin, onlara ağlamak değil, belki onlara **nefrin** eder, onların gebermesiyle memnun olurlar.

Ve mefhum-u muhalif ile der: "Semavat ve arz, ehl-i imanın ölmesiyle ağlarlar."

Zira ehl-i iman ise (Çünkü) semavat ve arzın vazifelerini bilir. Hakikî hakikatlarını **tasdik** ediyor. Ve onların **ifade ettikleri** manaları iman ile anlıyor.

"Ne kadar güzel yapılmışlar, ne kadar güzel hizmet ediyorlar." diyor. Ve onlara lâıyık kıymeti veriyor ve **ihiram** ediyor.

Cenab-ı Hak hesabına onlara ve onlar âyine oldukları esmaya muhabbet ediyor.

İşte bu sır içindir ki, semavat ve zemin, ağlar gibi ehl-i imanın zevaline **mahzun oluyorlar**.

An Important Question

Mühim Bir Sual

You say, "Love is not **voluntary**. And, as a consequence of **innate need**, I love delicious foods and fruits.

I love my father, mother and children, my **wife**, and my friends and **companions**.

I love the **prophets** and the **saints**. And I love my life and my youth, the spring, beautiful things and the world. How may I not love these things?

So how should I rather give all this love to God Almighty's **essence**, **attributes** and **Names**? What does this mean?

The Answer: Listen to four 'Points.

First Point

Indeed, love is not voluntary but **by means of the will** love's face may turn from **one object of love** to another.

For example, when a beloved displays some ugliness or shows that he is a veil or mirror to another beloved, **who is truly worthy of love**,

then love's face may be turned from the **metaphorical** to the true **beloved**.

Second Point

We do not tell you not to love the things **you enumerated**, but rather to love them for God Al- mighty's sake and in the name of His love.

For example, to love delicious foods and luscious fruits as being the bounty of God Almighty, **the All- Merciful and Compassionate One**,

is to love His Names of **All-Merciful** and **Bestower of Bounties**, and, moreover, takes on the meaning of thanks.

This love is to seek gain **contentedly** within the sphere of the licit, *which shows that it is not only for the sake of the instinctual soul but is in the name of the All-Merciful One*. It is to eat **thoughtfully** and **with gratitude**.

Furthermore, love and respect for parents, when for the sake of the wisdom and mercy *that compassionately fitted you out and caused them to bring you up with tender care*, **pertain** to God Almighty's love.

The **sign** that this love, respect and compassion are **for God's sake** is that

when they are old and are of no more use to you and bring you only **trouble** and **difficulty**, you are even more loving, kind and compassionate towards them.

Diyorsunuz ki: "Muhabbet, **ihtiyarî** değil. Hem **ihtiyac-ı fitrîye** binaen, leziz taamları ve meyveleri severim.

Peder ve vâlîde ve evlâdlarımı severim. **Refika-i hayatımı** severim. Dost ve **ahbablarımı** severim.

Enbiya ve **evliyayı** severim. Hayatımı, gençliğimi severim. Baharı ve güzel şeyleri ve dünyayı severim. Nasıl bunları sevmeyeceğim?

Nasıl bütün bu muhabbetleri, Cenab-ı Hakk'ın **zât** ve **sıfât** ve **esmasına** verebilirim? Bu ne demektir?

Elcevab: "Dört Nükte"yi dinle.

Birinci Nükte

Muhabbet, **çendan** ihtiyarî değil. Fakat **ihtiyar ile**, muhabbetin yüzü, bir **mahbubdan** diğer bir mahbuba dönebilir.

Meselâ: Bir mahbubun çirkinliğini göstermekle veya **asıl lâıyk-ı muhabbet olan** diğer bir mahbuba perde veya âyine olduğunu göstermekle,

muhabbetin yüzü, **mecazî** mahbubdan hakikî **mahbuba** çevrilebilir.

İkinci Nükte

Ta'dad ettiğin sevdiklerini, sevme demiyoruz. Belki onları **Cenab-ı Hakk'ın hesabına** ve onun muhabbeti namına sev, deriz.

Meselâ: Leziz taamları, güzel meyveleri, Cenab-ı Hakk'ın ihsanı ve o **Rahman-ı Rahîm**'in in'amı cihetinde sevmek,

"**Rahman**" ve "**Mün'im**" isimlerini sevmektir, hem manevî bir şükürdür.

Şu muhabbet, *yalnız nefis hesabına olmadığını ve Rahman namına olduğunu gösteren*; meşru dairesinde **kanaatkârane** kazanmak ve **mütefekkirane**, **müteşekkiraneye** yemektir.

Hem *peder ve vâlîdeyi şefkat ile teşhiz eden ve seni onların merhametli elleriyle terbiye ettiren* hikmet ve rahmet hesabına onlara hürmet ve muhabbet, Cenab-ı Hakk'ın muhabbetine **aittir**.

O muhabbet ve hürmet, şefkat **lillah için** olduğuna **alâmeti** şudur ki:

Onlar ihtiyar oldukları ve sana hiçbir faydeleri kalmadığı ve seni **zahmet** ve **meşakkate** attıkları zaman, daha ziyade muhabbet ve merhamet ve şefkat etmektir.

The verse,

*'Should one of them, or both, attain to old age in your care, never say to them a word of contempt,**

** Qur'an 17:23.*

summons children to respect and be kind to their parents in five degrees,

and demonstrates how important are the **rights** of **parents** in the eyes of the Qur'an, and how ugly **ingratitude** towards them.

A father desires only his son, and no one else, to be much better than himself, however, the son cannot claim any rights over his father **in return** for this.

That is to say, there is no **inherent** **cause for dispute** between parents and child. This is because dispute arises from **envy** and **jealousy** and there is nothing of this in the father towards his son.

Or it arises from abuse of rights and the son has no rights that he can claim against his father. If he considers his father to be **unjust**, he may not **rebel** against him.

That is to say, one who does rebel against his father and cause him pain is a **monster**, a corrupted human being.

And, to love and **protect** children *with perfect compassion and tenderness* because they are gifts of **the All-Compassionate and Generous One** once again pertains to God.

The sign indicating that that love is for Almighty God's sake is **patience** and **thankfulness** should they die, rather than crying out **in despair**.

It is to say, "He was a **lovable** little being created and owned by my Creator, Who entrusted him to my supervision. Now that His wisdom requires it to be thus,

He has taken him from me, taken him to a better place. If I had one **apparent share** in that little creature, a thousand true shares belonged to his Creator."

It is to submit saying, "**All authority is with God**".

And as for friends and acquaintances, if they are friends of God Almighty **by reason of their belief and good works**, according to the meaning of '**love for God's sake**', that love, too, pertains to God.

Furthermore, love and cherish your wife as a **companionable** and **gracious** gift of divine mercy.

But do not fasten your love to her **physical beauty**, *which swiftly fades*.

Rather, woman's most **attractive** and **agreeable** beauty is the fineness of character that accompanies the **delicacy** and **refinement** peculiar to her.

And as for her most precious and sweet beauty, it is her **earnest**, sincere, **sublime** and luminous **compassion**.

إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ

âyeti beş mertebe hürmet ve şefkate evlâdı davet etmesi;

Kur'anın nazarında **vâlideyn**in **hukukları** ne kadar ehemmiyetli ve **ukukları** ne derece çirkin olduğunu gösterir.

Madem peder; kimseyi değil, yalnız veledinin kendinden daha ziyade iyi olmasını ister. Ona **mukabil** veled dahi, pedere karşı hak dava edemez.

Demek vâlideyn ve veled ortasında **fitraten** **sebeb-i münakaşa** yok. Zira münakaşa, ya **gıpta** ve **hased**den gelir. Pederde oğluna karşı o yok.

Veya münakaşa, haksızlıktan gelir. Veledin hakkı yoktur ki, pederine karşı hak dava etsin. Pederini **haksız** görse de, ona **isyan** edemez.

Demek pederine isyan eden ve onu rencide eden, insan bozması bir **canavardır**.

Ve evlâdlarını, o **Zât-ı Rahîm-i Kerim**'in hediyeleri olduğu için **kemal-i şefkat ve merhamet ile** onları sevmek ve **muhafaza etmek**, yine Hakk'a aittir.

Ve o muhabbet ise, Cenab-ı Hakk'ın hesabına olduğunu gösteren alâmet ise: Vefatlarında **sabır** ile **şükürdür**, **me'yusane** feryad etmemektir.

"Hâlıkımın benim nezaretime verdiği **sevimli** bir mahluku idi, bir memlukü idi, şimdi hikmeti iktiza etti,

benden aldı, daha iyi bir yere götürdü. Benim o memlukte bir **zahîr hissem** varsa, hakikî bin hisse onun Hâlıkına aittir.

"**El-Hükmü Lillah**" deyip teslim olmaktır.

Hem dost ve ahabab ise: Eğer onlar **iman ve amel-i sâlih sebebiyle** Cenab-ı Hakk'ın dostları iseler, "**El-Hubbu Fillah**" sırınca o muhabbet dahi, Hakk'a aittir.

Hem refika-i hayatını, rahmet-i İlahiyenin **munis**, **latîf** bir hediyesi olduğu cihetiyle sev ve muhabbet et.

Fakat **çabuk bozulan hüsn-ü suretine** muhabbetini bağlama.

Belki kadının en **cazibedar**, en **tatlı** güzelliği, kadınlığa mahsus bir **letafet** ve **nezaket** içindeki hüsn-ü sîretidir.

Ve en kıymetdar ve en şirin cemali ise; **ulvî**, **ciddî**, samimî, nuranî **şefkatidir**.

Thus beautiful tenderness and fineness of character continues and increases until the end of her days.

Moreover, that weak and delicate creature's rights of respect will be protected by that love.

Otherwise, when her superficial beauty fades the poor woman will lose her rights, even when she most needs them.

#670

And to love the prophets and saints as God Almighty's most esteemed bondsmen is to do so for the sake and in the name of God Almighty, and from that point of view it pertains to Him.

And to love and preserve life as most precious wealth and capital that will gain eternal life, and a comprehensive treasury yielding eternal perfections, which Almighty God has given to you and to all humanity,

and to employ it in His service, is, once again, in one respect, love that pertains to the True Object of Worship.

Also, to admire, love and put to proper use the grace and beauty of youth as being a fine, sweet and beautiful bounty of Almighty God is a sort of licit and thankful love.

And to love the spring thoughtfully as being the page of the subtlest and most beautiful inscriptions of Almighty God's luminous Names and the most finely adorned and glittering exhibition of the All- Wise Maker's antique artis to love His Names.

And to love this world as being the tillage for the hereafter, as a mirror of the Divine Names and a missive of God Almighty, and as a temporary guest house, on condition that the evil-commanding soul does not interfere, is to do so for God Almighty's sake.

In short: Love this world and the creatures in it as pointing to a meaning beyond themselves, like a word. Do not love them just for themselves.

Say, "How beautifully they have been made." Do not say, "How beautiful they are."

Do not give any opportunity to other loves to enter into your inner heart because the inner heart is the mirror of the Eternally Besought One and pertains only to Him.

Say,

"Oh God, grant us love for You, and love for that which will draw us closer to You."

Thus, if in this form, all the loves that you have enumerated will give a pain-free pleasure, and, in one respect, an unending union.

Moreover, they will increase love of God. They are licit loves. And are, furthermore a sort of gratitude which is pure pleasure, and thought, which is pure love.

Şu cemal-i şefkat ve hüsn-ü sîret, âhir hayata kadar devam eder, ziyadeleşir.

Ve o zaîfe, latîfe mahlukun hukuk-u hürmeti, o muhabbetle muhafaza edilir.

Yoksa hüsn-ü suretin zevaliyle, en muhtaç olduğu bir zamanda biçare hakkını kaybeder.

Hem enbiya ve evliyaı sevmek, Cenab-ı Hakk'ın makbul ibadî olmak cihetiyle, Cenab-ı Hakk'ın namına ve hesabınadır ve o nokta-i nazardan ona aittir.

Hem hayatı, Cenab-ı Hakk'ın insana ve sana verdiği en kıymetdar ve hayat-ı bâkiyeyi kazandıracak bir sermaye ve bir define ve bâki kemalâtın cihazatını câmi' bir hazine cihetiyle onu sevmek, muhafaza etmek,

Cenab-ı Hakk'ın hizmetinde istihdam etmek, yine o muhabbet bir cihette Mabud'a aittir.

Hem gençliğin letafetini, güzelliğini; Cenab-ı Hakk'ın latîf, şirin, güzel bir nimeti nokta-i nazarından istihsan etmek, sevmek, hüsn-ü istimal etmek, şâkirane bir nevi muhabbet-i meşruadır.

Hem baharı; Cenab-ı Hakk'ın nurani esmalarının en latîf, güzel nakışlarının sahifesi ve Sâni'-i Hakîm'in antika san'atının en müzeyyen ve şaşıklı bir meşher-i san'atı olduğu cihetiyle mütefekkirane sevmek, Cenab-ı Hakk'ın esmasını sevmektir.

Hem dünyayı; âhiretin mezraası ve esma-i İlahiyyenin âyinesi ve Cenab-ı Hakk'ın mektubatı ve muvakkat bir misafirhanesi cihetinde sevmek, -nefs-i emmare karışmamak şartıyla- Cenab-ı Hakk'a ait olur.

Elhasıl: Dünyayı ve ondaki mahlukatı mana-yı harfiyle sev. Mana-yı ismiyle sevmek.

"Ne kadar güzel yapılmış" de. "Ne kadar güzeldir" deme.

Ve kalbin bâtınına, başka muhabbetlerin girmesine meydan verme. Çünkü bâtın-ı kalb, âyine-i Samed'dir ve ona mahsustur.

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا حُبَّكَ وَحُبَّ مَا يُقَرِّبُنَا إِلَيْكَ

de.

İşte bütün ta'dad ettiğimiz muhabbetler, eğer bu suretle olsa, hem elemsiz bir lezzet verir, hem bir cihette zevalsiz bir visaldir.

Hem muhabbet-i İlahiyyeyi ziyadeleştirir. Hem meşru bir muhabbettir. Hem ayn-ı lezzet bir şükürdür. Hem ayn-ı muhabbet bir fikirdir.

For example, if a **mighty king*** were to bestow an apple on you, there would be two loves for that apple and two pleasures in it.

** Once two tribal chiefs entered the **presence** of a king. They were in exactly the same situation as is described here.*

The first of these is that the apple would be loved because it is an apple, and there would be a pleasure **peculiar** to and to the extent of the apple. This love does not concern the king.

On the contrary, the man *who puts the apple to his mouth and eats it in the King's presence* loves the apple itself and his own soul rather than the king.

Meselâ: Nasıl ki bir **padişah-ı âlî**, sana bir elmayı ihsan etse, o elmaya iki muhabbet ve onda iki lezzet var:

(Haşiye): Bir zaman iki aşiret reisi, bir padişahın huzuruna girmişler, yazılan aynı vaziyette bulunmuşlar.

Biri; elma, elma olduğu için sevilir ve elmaya **mahsus** ve elma kadar bir lezzet var. Şu muhabbet padişaha ait değil.

Belki *huzurunda o elmayı ağzına atıp yiyen* adam, padişahı değil, elmayı sever ve nefsine muhabbet eder.

www.risaleglobal.com

It sometimes happens that the king is not pleased with that love *which nourishes the instinctual soul*; in fact, he detests it.

Moreover, the pleasure that the apple gives is very limited and passes quickly. After the apple is eaten it is gone, only **regret** remains.

As for the second love, it is for **the royal favor** that is demonstrated by means of the apple.

One *who holds the apple precious as if it were the sample and embodiment of a royal favor* shows that he loves his king.

Moreover, the pleasure in that fruit, *which is a sort of container for the favor*, is such that it is far greater than the pleasure obtained from a thousand apples.

This pleasure, then, is **the essence of thankfulness**. This love is a respectful love for the king.

In exactly the same way, if all bounties and fruits are loved **for themselves**, if they are *thoughtlessly* delighted in only for the material pleasures that they yield, that love is merely love of self.

Also, those pleasures are transient and bring pain. But, if they are loved *as favors proceeding from Almighty God's mercy* and *as fruits of His munificence*,

and if pleasure is obtained from them *with good appetite by appreciating the degree of kindness in that munificence and favor*, then it has both the meaning of gratitude and is a pain-free pleasure.

Third Point

There are **levels** in the love for God Almighty's Names.

As we explained above, sometimes the Names are loved with a love for finely made objects.

Sometimes they are loved as being titles of **the divine perfections**.

Sometimes, man is needy and **desirous** of the Names by reason of the comprehensiveness of his true nature together with his having endless needs. It is through those needs that he loves.

For example, *if someone was to come forward and do a kindness to all your relations, and the poor, the weak and the needy, for all of whom you feel sympathy* although you are powerless to meet their need for help,

how that person's **favor-granting title** and **generous** name would please you, how you would love that person through that title.

So, too, think only of God Almighty's Names of **All-Merciful and Compassionate**.

Bazen olur ki; padişah o *nefisperverane olan* muhabbeti beğenmez, ondan nefret eder.

Hem elma lezzeti dahi cüz'îdir. Hem zeval bulur; elmayı yedikten sonra o lezzet dahi gider, bir **teessüf** kalır.

İkinci muhabbet ise: Elma içindeki elma ile gösterilen **iltifatat-ı şahanedir**.

Güya o elma, iltifat-ı şahanenin numunesi ve mücessemidir diye başına koyan adam, padişahı sevdiğini izhar eder.

Hem *iltifatın gılaflı olan* o meyvede öyle bir lezzet var ki, bin elma lezzetinin fevkindedir.

İşte şu lezzet **ayn-ı şükrandır**. Şu muhabbet, padişaha karşı **hürmetli** bir muhabbettir.

Aynen onun gibi bütün nimetlere ve meyvelere, **zâtları için** muhabbet edilse, yalnız maddî lezzetleriyle **gafilane** telezzüz etse, o muhabbet nefsanîdir.

O lezzetler de geçici ve elemlidir. Eğer *Cenab-ı Hakk'ın iltifatat-ı rahmeti* ve *ihsanatının meyveleri cihetiyle* sevsen

ve *o ihsan ve iltifatın derece-i lütuflarını takdir etmek suretinde kemal-i iştihâ ile* lezzet alsa; hem manevî bir şükür, hem **elemsiz** bir lezzettir...

Üçüncü Nükte

Cenab-ı Hakk'ın esmasına karşı olan muhabbetin **tabakata** var:

Sâbıkan beyan ettiğimiz gibi, bazen âsâra muhabbet suretiyle esmayı sever.

Bazen esmayı, **kemalât-ı İlahiyenin** unvanları olduğu cihetle sever.

Bazen insan, **câmîyet-i mahiyet** cihetiyle hadsiz ihtiyacat noktasında esmaya muhtaç ve **müştak** olur ve o ihtiyaçla sever.

Meselâ: Sen **bütün şefkat ettiğin akraba ve fukara ve zaîf ve muhtaç mahlukata karşı**, âcizane istimdad ihtiyacını hissettiğin halde; **biri çıksa**, istediğin gibi **onlara iyilik etse**,

o zâtın **in'am edici unvanı** ve **kerim** ismi ne kadar senin hoşuna gider, ne kadar o zâtı, o unvan ile seversin.

Öyle de: Yalnız Cenab-ı Hakk'ın **Rahman ve Rahîm** isimlerini düşün ki:

They make happy all the believing **fathers** and **forefathers**, relations and friends **whom you love and feel sympathy for**, in this world by means of all **kinds** of bounties, and in Paradise by means of all **kinds of delights**. They cause happiness by showing you in eternal bliss to them, and them in eternal bliss to you.

So, how **deserving** of being loved is the Name of All-Merciful and the title of All - Compassionate. And you can see for yourself just how needy of those two Names is the **human spirit**.

And you can understand just how appropriate is the phrase,

'Praise be to God for His mercifulness and His compassionateness.'

#672

You are connected to the world and as a result are afflicted by its wretchedness, so **if you consider care- fully, you may understand just how needy and desirous is your spirit** for the Name of **All-Wise** and for the title of **Nurturer**. For the Owner of those Names orders, regulates and sustains with perfect wisdom the world, **which is like a sort of house for you, and the creatures within it, which are its familiar furniture and lovable decorations**.

And you are altogether connected to other human beings and grieve when they die. So, **if you consider carefully, you may understand just how needy is your spirit** for the Names of **Inheritor** and **Resurrector**, and for the titles **Eternal, All-Generous, Giver of Life, and Munificent**. For the Owner of these Names saves human beings **at the time of their death** from **the darkness of non-existence** and establishes them in a far finer place than this world.

Thus, since man's nature is exalted and his disposition comprehensive,

he is, **by his very nature**, needy with thousands of different **sorts of needs** for the innumerable Divine Names, each of which has many degrees.

Intensified need is **longing**. Intensified longing is love. And intensified love is **passion**.

As the spirit is perfected, the degrees of love **unfold** according to **the degrees of the Names**.

Furthermore, **since the Names are the titles and manifestations of the One of Glory**, love of them will be transformed into love of the divine essence.

Now, just as an example, we shall explain one of the innumerable degrees of the Names of **All-Just, All-Wise, Truth, and All-Merciful**.

If you wish to see the Names of **All-Merciful and Compassionate**, and **Truth within wisdom and justice** to the utmost extent, consider the following comparison.

Let us suppose there is an army in which there are four hundred **different sections**.

Sen **sevdiğin ve şefkat ettiğin** bütün mü'min **âbâ** ve **ecdadını** ve akraba ve ahababını dünyada nimetlerin **enva'ıyla** ve Cennet'te **enva'-ı lezaiz** ile ve saadet-i ebediyede onları sana gösterip ve kendini onlara göstermesiyle mes'ud ettiği cihette

o "Rahman" ismi ve "Rahîm" unvanı, ne kadar sevilmeğe **lâyıktırlar** ve ne derece o iki isme **ruh-u beşer** muhtaç olduğunu kıyas edebilirsin.

Ve ne derece,

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى رَحْمَانِيَّتِهِ وَعَلَى رَحِيمِيَّتِهِ

yerindedir anlarsın.

Hem alâkadar olduğun ve perişanîyetlerinden müteessir olduğun; **senin bir nevi hanen ve içindeki mevcudat, senin o hanenin ünsiyetli levazımatı ve sevimli müzeyyenatı hükmünde olan** dünyayı ve içindeki mahlukatı kemal-i hikmet ile tanzim ve tedbir ve terbiye eden zâtın "**Hakîm**" ismine ve "**Mürebbi**" unvanına **senin ruhun ne kadar muhtaç, ne kadar müştak olduğunu dikkat etsen anlarsın**.

Hem bütün alâkadar olduğun ve zevalleriyle müteellim olduğun insanları, **mevtleri hengâmında adem zulûmatından** kurtarıp şu dünyadan daha güzel bir yerde yerleştiren bir zâtın "**Vâris, Bâis**" isimlerine, "**Bâki, Kerim, Muhyî ve Muhsin**" unvanlarına **ne kadar ruhun muhtaç olduğunu dikkat etsen anlarsın**.

İşte insanın mahiyeti ulviye, fitratı câmia olduğundan;

binler **enva'-ı hâcat** ile binbir esma-i İlahiyeye, herbir ismin çok mertebelerine **fitraten** muhtaçtır.

Muzaaf ihtiyaç, **iştiyak**tır. Muzaaf iştiyak, muhabbettir. Muzaaf muhabbet dahi **aşktır**.

Ruhun tekemmülatına göre meratib-i muhabbet, **meratib-i esmaya göre inkişaf eder**.

Bütün esmaya muhabbet dahi **-çünkü o esma Zât-ı Zülcelal'in unvanları ve cilveleri olduğundan-** muhabbet-i zâtiyeye döner.

Şimdi yalnız numune olarak binbir esmadan yalnız "**Adl**" ve "**Hakem**" ve "**Hak**" ve "**Rahîm**" isimlerinin binbir mertebelerinden bir mertebeyi beyan edeceğiz.

Şöyle ki: **Hikmet ve adl içindeki "Rahmanurrahîm"** ve "**Hak**" ismini a'zamî bir dairede görmek istersen, şu temsile bak:

Nasıl ki bir orduda dört yüz **muhtelif taifeler** bulunduğunu farz ediyoruz ki;

And the uniforms that each section prefers are different, the **provisions** that please them, the weapons *they will carry with ease* and the **medicines** to cure their particular ills are all different.

And, furthermore, rather than being **separated** into **squads** and **companies**, they are all **intermingled**.

If the **peerless** and single king, then, *out of perfect compassion and **solicitude**, wonderful power, **miraculous** all-embracing knowledge and **extraordinary** justice and wisdom,*

without confusing or forgetting any of them were himself, in person, **without helper**, to give all of them their completely different though **appropriate** uniforms, provisions, medicines and weapons,

would you not see what a powerful, **solicitous**, **just** and generous personage that king is.

Because, if there were **individuals** from ten nations in one **battalion**, it would be extremely **difficult** to clothe and **equip** them all differently.

Whatever people they were from they would of necessity have to be fitted out in the same way.

#673

So, too, if you wish to see the manifestation of the Names of **Truth and All-Merciful and Compassionate** within the justice and wisdom of **God Almighty**,

look at **the plant and animal armies comprising four hundred thousand magnificent nations** with their **tents** pitched on the face of the earth in springtime.

For those groups and sections are all one within the other. And the uniform of each one is different, and the provisions, weapons, **way of life**, **drill** and **demobilization** are all different.

Furthermore, they do not have the power to **provide** for those **needs** and the tongues to ask for those **wishes**.

So, watch and see the titles of **Truth, All-Merciful, Provider, Compassionate and Generous** together with order and equilibrium *within the sphere of wisdom and justice*.

See how, without confusing, obscuring or forgetting any of them, He **sustains**, **regulates** and **administers** them all.

Could another hand, therefore, interfere in a matter performed with such amazing and **all-encompassing order** and **balance**?

What, apart from the One Who is **Single and Unique, Absolutely Wise**, and **Powerful over all things**, could even stretch out its hand towards this art, this **organizing**, this sustaining, this **administering**? What cause could interfere?

Fourth Point

herbir taife beğendiği elbiseleri ayrı, hoşuna gittiği **erzakı** ayrı, *rahatla istimal edeceği* silâhları ayrı ve mizacına deva olacak **ilâçları** ayrı oldukları halde;

bütün o dört yüz taife, ayrı ayrı **takım**, **bölük** **tefrik** edilmeyerek, belki birbirine **karışık** olduğu halde

onları *kemal-i şefkat ve **merhametinden** ve hârikulâde iktidarından ve **mu'cizane** ilim ve ihatasından ve **fevkalâde** adalet ve hikmetinden, **misilsiz** bir tek padişah*

onların hiçbirini şaşırmayarak, hiçbirini unutmuyarak, bütün ayrı ayrı **onlara lâayık** elbise, erzak, ilâç ve silâhlarını **muînsiz olarak** bizzât kendisi verse,

o zât acaba ne kadar muktedir, **müşfik**, **âdil**, kerim bir padişah olduğunu anlarsın.

Çünkü bir **tabur**da on milletten **efrad** bulunsa, onları ayrı ayrı giydirmek ve **teçhiz etmek** çok **müşkil** olduğundan,

bilmecburiye ne cinsten olursa olsun, bir tarzda **teçhiz** edilir.

İşte öyle de: **Cenab-ı Hakk**'ın adl ve hikmet içindeki İsm-i "**Hak ve Rahmanurrahîm**"in cilvesini görmek istersen,

bahar mevsiminde zeminin yüzünde **çadırları** kurulmuş, **muhteşem dört yüz bin milletten mürekkep nebatat ve hayvanat ordusuna** bak ki;

bütün o milletler, o taifeler, birbiri içinde oldukları halde, herbirinin libası ayrı, erzakı ayrı, silâhı ayrı, **tarz-ı hayatı** ayrı, **talimatı** ayrı, **terhisatı** ayrı oldukları halde

ve o **hâcatlarını** **tedarik** edecek iktidarları ve o **metalibi** isteyecek dilleri olmadığı halde,

daire-i hikmet ve adl içinde, mizan ve intizam ile "**Hak**" ve "**Rahman**", "**Rezzak**" ve "**Rahîm**", "**Kerim**" unvanlarını seyret, gör.

Nasıl hiçbirini şaşırmayarak, unutmuyarak, iltibas etmeyerek **terbiye** ve **tedbir** ve **idare** eder.

İşte, böyle hayret verici **muhit** bir **intizam** ve **mizan** ile yapılan bir işe, başkalarının parmakları karışabilir mi?

Vâhid-i Ehad, Hakîm-i Mutlak, Kâdir-i Külli Şey'den başka, bu san'ata, bu **tedbire**, bu rububiyete, bu **tedvire** hangi şey elini uzatabilir? Hangi sebep müdahale edebilir?

Dördüncü Nükte

You ask, "So long as they are in the form that the Qur'an commands, what are the results and benefits of all my different and various loves? That is, my love for food, myself, my wife, parents and children, my friends, the saints, the prophets, beautiful things, the spring and this world?"

The Answer: It would be necessary to write a thick book in order to explain all the results. For now only one or two results will be briefly alluded to.

Firstly, the immediate results in this world will be explained, then those that will become apparent in the hereafter will be mentioned.

As was explained above, loves such as those of the people of neglect and those attached to this world, that are for the sake of the evil-commanding soul,

bring many tribulations, and much pain and suffering in this world. While the ease, pleasures and enjoyment they bring are little and few.

For example, compassion becomes a painful calamity on account of impotence.

Love becomes a calamitous misfortune on account of separation.

Pleasure becomes a poisoned cup on account of its transience.

And in the hereafter, because they were not for God Almighty's sake, they will either be without benefit or will be torment. (If they were illicit.)

Question: How might love for the prophets and saints be without benefit?

The Answer: In the same way that the love of the Christians for Jesus (upon whom be peace), and the heretics for Ali (may God be pleased with him) remain without benefit.

#674

If that love is in the form that the Qur'an directs, for God Almighty's sake and in the name of the All-Merciful One's love, then it has favorable results both in this world and in the hereafter.

Now, to return to our subject, the results in this world of your love for delicious foods and luscious fruits will be that they are a pain-free bounty and a pleasure that is the essence of gratitude.

Your love of your instinctual soul. The result will be pity it, to train it, and to prevent harmful desires.

Then the soul will not ride you, it will not make you a prisoner of its desires, rather, you will ride it.

You will drive your soul, not to whims and fancies, but to right-guidance.

Diyorsun: Benim taamlara, nefsim, refikama, vâlideynime, evlâdîma, ahabbîma, evliyaya, enbiyaya, güzel şeylere, bahara, dünyaya müteallik ayrı ayrı muhtelif muhabbetlerimin (Kur'anın emrettiği tarzda olsa) neticeleri, faideleri nedir?

Elcevab: Bütün neticeleri beyan etmek için büyük bir kitab yazmak lâzım gelir. Şimdilik yalnız icmalen bir iki neticeye işaret edilecek.

Evvelâ, dünyadaki muaccel neticeleri beyan edilecek. Sonra âhirette tezahür eden neticeleri zikredilecek.

Şöyle ki: Sâbıkan beyan edildiği gibi; ehl-i gaflet ve ehl-i dünya tarzında ve nefis hesabına olan muhabbetlerin;

dünyada belaları, elemeleri, meşakkatleri çoktur. Safaları, lezzetleri, rahatları azdır.

Meselâ: Şefkat, acz yüzünden elemli bir musibet olur.

Muhabbet, firak yüzünden belalı bir hırkat olur.

Lezzet, zeval yüzünden zehirli bir şerbet olur.

Âhirette ise; Cenab-ı Hakk'ın hesabına olmadıkları için, ya faidesizdir veya azabdır. (Eğer harama girmiş ise.)

Sual: Enbiya ve evliyaya muhabbet, nasıl faidesiz kalır?

Elcevab: Ehl-i Teslis'in İsa Aleyhisselâm'a ve Râfızîlerin Hazret-i Ali Radiyallahu Anh'a muhabbetleri faidesiz kaldığı gibi.

Eğer o muhabbetler, Kur'anın irşad ettiği tarzda ve Cenab-ı Hakk'ın hesabına ve muhabbet-i Rahman namına olsalar, o zaman hem dünyada, hem âhirette güzel neticeleri var.

Amma dünyada ise leziz taamlara, güzel meyvelere muhabbetin, elemsiz bir nimet ve ayn-ı şükür bir lezzettir.

Nefsine muhabbet ise: Ona acımak, terbiye etmek, zararlı hevesattan men'etmektir.

O vakit nefis sana binmez, seni hevasına esir etmez. Belki sen nefsin bînersin.

Onu hevaya değil, hüdaya sevk edersin.

Your love for your wife. Since it will be built on her being a **mine of tenderness**, a **gift of compassion** and on her fineness of character,

if you have sincere love and affection for her, she, too, will have earnest love and respect for you.

As the two of you approach old age these sentiments **will increase**, you will pass your life **happily**.

But if it is otherwise, if it is love of a **pretty face** and for the sake of the instinctual soul, then that love will be quickly destroyed and so too will be **good relations**.

Your love for your father and mother. Since it will be for God Almighty's sake, it will be both **worship** and the older they grow the more your love and respect for them will increase.

If you **earnestly** desire and pray, **with the noblest of sentiments and most manly zeal**, that they will live far into old age,

and even kiss their hands with sincere respect and say, "**Let me gain even more reward on their account**", it will obtain for you a most elevated **pleasure of the spirit**.

But if it is otherwise, and for the sake of the soul and this world, when they grow old and approach the time of becoming a **burden** for you,

if you show them, **with the most base and despicable sentiment**, that they are a nuisance and then wish for the deaths of those respected people, **who were the cause of your life**, it will be **savage** and grievous pain for the spirit.

Your love for your children. As for love for those **lovable, friendly** creatures **whom God Almighty entrusts to your supervision and upbringing**, it will be a most happy love, a most happy bounty.

Neither shall you suffer too much pain at their **misfortunes**, nor shall you cry out **with despair** at their deaths.

As was stated above you will say, "**Since their Creator is both All-Wise and Compassionate, as far as they are concerned, that death is happiness**".

Moreover, **concerning yourself**, you will think of the mercifulness of the One **Who gave them to you** and you will be saved from the pain of separation.

Your love for your friends. Since it is for **God's sake**, because separation from those friends, and even their deaths, will not be an **obstacle** to your conversing and your **brotherhood**, you will benefit from that immaterial love and **relation** of the spirit.

#675

And the pleasure of **meeting** will be permanent. If it is not for the sake of God, the pleasure of one day's meeting will result in the pain of a hundred days' **separation**.*

Refika-i hayatına muhabbetin, madem hüsn-ü sîret ve **maden-i şefkat** ve **hediye-i rahmet** olduğuna bina edilmiş.

O refikaya samimî muhabbet ve merhamet edersen, o da sana ciddî hürmet ve muhabbet eder.

İkiniz ihtiyar oldukça o hal **ziyadeleşir**, **mes'udane** hayatını geçirirsin.

Yoksa **hüsn-ü surete** muhabbet nefsanî olsa, o muhabbet çabuk bozulur, **hüsn-ü muaşeret**i de bozar.

Peder ve vâlideye karşı muhabbetin, Cenab-ı Hak hesabına olduğu için hem bir **ibadet**, hem de onlar ihtiyarlandıkça hürmet ve muhabbeti ziyadeleştirirsin.

En âlî bir his ile, en merdane bir himmet ile onların tûl-ü ömrünü **ciddî** arzu edip bekalarına dua etmek,

tâ **onların yüzünden daha ziyade sevab kazanayım** diye samimî hürmetle onların elini öpmek, ulvî bir **lezzet-i ruhanî** almaktır.

Yoksa nefsanî, dünya itibariyle olsa, onlar ihtiyar oldukları ve sana **bâr** olacak bir vaziyete girdikleri zaman;

en süflî ve en alçak bir his ile vücudlarını istiskal etmek, **sebeb-i hayatın olan** o muhterem zâtların mevtlerini arzu etmek gibi **vahşî**, kederli, ruhanî bir elemidir.

Evlâdına muhabbet ise: **Cenab-ı Hakk'ın senin nezaretine ve terbiyene emanet ettiği sevimli, ünsiyetli** o mahluklara muhabbet ise; saadetli bir muhabbet, bir nimettir.

Ne **musibet**leriyle fazla elem çekersin, ne de ölümleriyle **me'yusane** feryad edersin.

Sâbikan geçtiği gibi; **onların Hâlıkı hem Hakîm, hem Rahîm olduğundan, onlar hakkında o mevt bir saadettir** dersin.

Senin hakkında da, onları sana veren zâtın rahmetini düşünürsün, firak eleminden kurtulursun.

Ahbablara muhabbetin ise: Madem "**Lillah**" içindir. O ahbabların firakları, hattâ ölümleri, sohbetinize ve **uhuvvetinize mani** olmadığı için, o manevî muhabbet ve ruhanî **irtibattan** istifade edersin.

Ve **mülâkat** lezzeti daimî olur. "Lillah" için olmazsa, bir günlük mülâkat lezzeti, yüz günlük **firak** elemi netice verir.

**One second's meeting for God's sake is a year. Whereas, if it is for the sake of this world, a year is a second.*

Your love for the prophets and saints. Since the intermediate realm, *which seems to the people of neglect to be a dark, lonely and desolate place*, appears to you as a **stopping-place** illuminated by the presence of those luminous beings,

the fact that you will go there will not induce **terror** and **fright**, but, on the contrary, an **inclination** towards it and a feeling of **longing**; it will not drive away the pleasure of worldly life.

But if it is otherwise, if love for the prophets and saints is of the same sort as the love of **the subscribers to modern culture** for their idols and heroes,

on thinking of the death and disappearance of those perfect human beings and of their rotting in that **mighty grave known as the past**, it will add one more sorrow to lives *that are already painful*.

That is to say, each will say to himself, "I, too, will end up in the grave, *which rots even such perfect men*".

Whereas, when they are seen from the first point of view, they are thought of with complete ease of mind, for they have discarded the clothes of their bodies in the past

and now their dwelling-place is the intermediate realm, *which is the waiting-room for the future*. And the graveyard will be seen as having a familiarity and friendliness.

Your love for beautiful things. Since it is for the sake of **the One Who fashioned them**, it will be in the manner of, *"How beautifully they have been made"*.

This love is **pleasurable thought** and it causes the gaze of **beauty-worshipping** delight to see the more elevated and **holy** and thousand times more beautiful treasures of the degrees of God's beauty.

This love opens up a way to these treasures because it **transfers** the eye from those beautiful **works** to the beauty of **the divine actions**.

And it opens a way from them to the beauty of the Names, and from them to the beauty of the **attributes**, and from them to the One of Glory's **peerless beauty**; it opens a way to the heart.

Thus, if this love is in this form, it is both pleasurable, and it is worship, and it is thought.

Your love of youth. Since you have loved it as a beautiful bounty of God Almighty, you have, of course, done so in worship, you have not drowned it in **dissipation** and destroyed it.

Since this is the case, the worship you have gained during your youth is the undying fruit of that transient state.

(Haşiye): Lillah için bir sâniye mülâkat, bir senedir. Dünya için olsa; bir sene, bir sâniyedir.

Enbiya ve evliyaya muhabbetin ise: **Ehl-i gaflete karanlık bir vahşetgâh görünen âlem-i berzah**, o nuranîlerin vücudlarıyla **tenevvür etmiş menzilgâhları** suretinde sana görüldüğü için

o âleme gitmeğe **tevahhuş**, **tedehhüş** değil; belki bilakis **temayül** ve **iştîyak** hissini verir; hayat-ı dünyeviyyenin lezzetini kaçırmaz.

Yoksa onların muhabbeti, **ehl-i medeniyetin** meşahir-i insaniyeye muhabbeti nev'inden olsa;

o kâmil insanların fena ve zevallerini ve **mazi denilen mezar-ı ekberinde** çürümelerini düşünmekle, **elemli hayatına** bir keder daha ilâve eder.

Yani "Öyle kâmilleri çürüten bir mezara, ben de gideceğim" diye düşünür; mezaristana endişeli bir nazarla bakar. "Ah!" çeker.

Evvelki nazarda ise: Cisim libasını mazide bırakıp,

kendileri **istikbal salonu olan** berzah âleminde kemal-i rahatla ikametlerini düşünür, mezaristana ünsiyetkârane bakar.

Hem güzel şeylere muhabbetin, madem **Sâni'leri** hesabınadır. **"Ne güzel yapılmışlar"** tarzındadır.

O muhabbetin bir **leziz tefekkür** olduğu halde, **hüsün-perest**, cemel-perest zevkinin nazarını daha yüksek, daha **mukaddes** ve binler defa daha güzel cemel mertebelerinin definelerine yol açar, baktırır.

Çünkü o güzel **âsâr**dan **ef'al-i İlahiyenin** güzelliğine **intikal ettirir**.

Ondan esmanın güzelliğine, ondan **sıfâtın** güzelliğine, ondan Zât-ı Zülcelal'in **cemal-i bîmisaline** karşı kalbe yol açar.

İşte bu muhabbet bu surette olsa, hem lezzetlidir, hem ibadettir ve hem tefekkürdür.

Gençliğe muhabbetin ise: Madem Cenab-ı Hakk'ın güzel bir nimeti cihetinde sevmişsin; elbette onu ibadette sarfedersin, **sefahette** boğdurup öldürmezsin.

Öyle ise o gençlikte kazandığın ibadetler, o fâni gençliğin bâki meyveleridir.

As you grow older, because you will have obtained the enduring fruits that are the positive aspect of youth, you will have been saved from its harm and **excesses**.

Also, in old age you will see that you have achieved **success** in performing more worship, and so will be more worthy to receive **divine mercy**.

#676

Unlike the people of neglect, you will not feel sadness for the pleasures of youth that lasted five or ten years, then **wail** for fifty years, "*Alas, my youth has fled!*"

Neither will you be like one of them who said,

"If only my youth would return one day, I would tell it of the woes old age has brought me."

Your love for **finely adorned exhibitions** like the spring. Since it is in the form of **contemplating** divine artistry, when the spring ends **the pleasure of the spectacle** does not fade.

For the meanings that the spring delivers, *like a gilded missive*, may be contemplated all the time.

Both your imagination and time are like films in the cinema, they both cause the pleasure of that contemplation to **continue** for you, and they renew the spring's meanings and beauties.

Your love, therefore, cannot be temporary and **full of regret** and pain. Rather, it will be full of pleasure and enjoyment.

Your love of this world. Since it is in the name of God Almighty, the **formidable** creatures of this world will be like **familiar** friends for you.

Since you love it **as the tillage for the hereafter**, you will be able to find in everything **capital** or a fruit that will produce benefits in the hereafter.

Neither will its **disasters** frighten you, nor will its **transience** and **ephemerality** trouble you. You will pass your **sojourn** in this guest-house with the greatest of ease.

But should you love it as the people of neglect do, then as we have said to you a hundred times:

you will drown and perish in a fruitless love, **condemned** to a **depressing**, **crushing** and **suffocating** transitoriness.

Thus we have shown only one subtle point out of hundreds from each of the loves you enumerated, when they are in the form that the Qur'an directs.

And we have indicated one hundredth of the **harm** they cause if they are not in this way.

Sen ihtiyarlandıkça, gençliğin iyilikleri olan bâki meyvelerini elde ettiğin halde, gençliğin zararlarından, **taşkınlıklarından** kurtulursun.

Hem ihtiyarlıkta daha ziyade ibadete **muvaaffakiyet** ve **merhamet-i İlahiye**ye daha ziyade liyakat kazandığını düşünürsün.

Ehl-i gaflet gibi beş-on senelik bir gençlik lezzetine mukabil, elli senede "*Eyvah gençliğim gitti*" diye **teessüf** edip, gençliğe ağlamayacaksın.

Nasıl ki, öylelerin birisi demiş:

لَيْتَ الشَّبَابَةَ يَعُودُ يَوْمًا فَأَخْبِرُهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ

Yani: Keşke gençliğim bir gün dönse idi; ihtiyarlık benim başıma neler getirdiğini şekva ederek haber verecektim."

Bahar gibi **zinetli meşher**lere muhabbet ise: Madem san'at-ı İlahiye **seyran** itibariyledir. O baharın gitmesiyle, **temaşa lezzeti** zâil olmaz.

Çünkü bahar *yaldızlı bir mektub gibi*, verdiği manaları her vakit temaşa edebilirsiniz.

Senin hayalin ve zaman, ikisi de sinema şeridleri gibi sana o temaşa lezzetini **idame ettirmekle** beraber o baharın manalarını, güzelliklerini sana tazelandirirler.

O vakit muhabbetin **esefli**, elemli, muvakkat olmaz. Lezzetli, safalı olur.

Dünyaya muhabbetin ise: Madem Cenab-ı Hakk'ın namınadır. O vakit dünyanın **dehşetli** mevcudatı, sana **ünsiyetli** bir arkadaş hükmüne geçer.

Mezraa-i âhiret cihetiyle sevdiğin için, her şeyinde, âhirete faide verecek bir **sermaye**, bir meyve alabilirsin.

Ne **musibetleri** sana dehşet verir, ne **zeval** ve **fenası** sana sıkıntı verir. Kemal-i rahatla o misafirhanede **müddet-i ikametini** geçirirsin.

Yoksa ehl-i gaflet gibi seversen, yüz defa sana söylemişiz ki:

Sıkıntılı, **ezici**, **boğucu**, fenaya **mahkûm**, neticesiz bir muhabbet içinde boğulur, gidersin.

İşte bazı mahubların, Kur'anın irşad ettiği surette olduğu vakit, herbirisinden yüzde ancak bir letafetini gösterdik.

Kur'anın gösterdiği yolda olmazsa, yüzden bir **mazarratına** işaret ettik.

Now, if you want to hear and understand the results of these loves **in the eternal realm, in the world of the hereafter**, the results to which the All-Wise Qur'an points *with its clear and distinct verses*,

then we shall show **briefly** by means of an Introduction and nine Indications the results and one hundredth of **the benefits of those various licit loves** in the world of the hereafter.

An Introduction

God Almighty, *with His glorious divinity, His beautiful mercy, His mighty dominicality, His generous benevolence, His immense power, and His subtle wisdom*,

has equipped and adorned tiny man with many **senses and feelings**, **limbs** and systems, **members** and faculties, and **subtle and immaterial aspects**

so that through them **He might cause man to perceive, know, taste and recognize** the limitless varieties and **levels** of His bounty, munificence and mercy.

And so that, through those tools, He might cause man to ponder over, know and love the endless **kinds of manifestations** of His thousand and one Names.

And, just as each of man's great many members and faculties performs a completely different service and worship,

so, too, do they have completely different pleasures, pains, duties and rewards.

#677

For example, the eye beholds the beauty of forms and the varieties of the beautiful miracles of power **in the world of things seen**.

Its duty, *taking its lesson from these*, is gratitude to its Maker. The pleasures and pains peculiar to **sight** are known, there is no need to enlarge upon them.

And, for example, the ear perceives the different sorts of **voices** and their melodious songs, and the **subtle instances** of God Almighty's mercy **in the world of things heard**. Its worship, pleasures and rewards are all different.

And, for example, **the sense of smell** perceives the subtle instances of mercy within the realm of scents. It has a **duty of gratitude** and pleasure peculiar to itself. And, of course, it has a reward, too.

And, for example, **the sense of taste**, which is in the tongue, through appreciating **the taste of all foods**, performs its duty with a truly **diverse** thankfulness. And so on.

All man's faculties, *including his important subtle aspects, such as the heart, intellect and spirit*, have quite distinct duties, pleasures and pains.

Şimdi şu mahbubların **dâr-ı bekada, âlem-i âhirette**, Kur'an-ı Hakîm'in *âyât-ı beyyinatıyla* işaret ettiği neticeleri işitmek ve anlamak istersen,

işte **o çeşit meşru muhabbetlerin** dâr-ı âhiretteki neticelerini bir Mukaddeme ve dokuz "İşaret"le yüzden bir **faidesini icmalen** göstereceğiz:

Mukaddeme

Cenab-ı Hak **celil uluhiyetiyle**, **cemil rahmetiyle**, **kebir rububiyetiyle**, **kerim re'fetiyle**, **azîm kudretiyle**, **latif hikmetiyle**,

şu küçük insanın vücudunu bu kadar **havâs ve hissiyat** ile, bu derece **cevarih** ve cihazat ile ve muhtelif **a'zâ** ve âlât ile ve mütenevvi **letaif ve maneviyat** ile, **techiz ve tezyin etmiştir** ki;

tâ, mütenevvi ve pekçok âlât ile, hadsiz enva'-ı nimetini, aksam-ı ihsanatını, **tabakat-ı rahmetini**, o insana **ihsas etsin, bildirsin, tattırsın, tanıttirsin**.

Hem tâ binbir esmasının hadsiz **enva'-ı tecelliyatlarını**, insana o âlât ile bildirsin, tattırsın, sevdirdin.

Ve o insandaki pek kesretli âlât ve cihazatın herbirisinin ayrı ayrı hizmeti, ubudiyeti olduğu gibi,

ayrı ayrı lezzeti, elemi, vazifesi ve mükâfatı vardır.

Meselâ göz, suretlerdeki güzellikleri ve **âlem-i mubsratta** güzel mu'cizat-ı kudretin enva'ını temaşa eder.

Vazifesi, **nazar-ı ibretle** Sâni'ine şükrandır. **Nazara** mahsus lezzet ve elem malûmdur, tarife hâcet yok.

Meselâ kulak, **sadâlar**ın enva'larını, latif nağmelerini ve **mesmuat âleminde** Cenab-ı Hakk'ın **letaif-i rahmetini** hisseder. Ayrı bir ubudiyet, ayrı bir lezzet, ayrı da bir mükâfatı var.

Meselâ **kuvve-i şâmme**, kokular taifesindeki letaif-i rahmeti hisseder. Kendine mahsus bir **vazife-i şükranıyesi**, bir lezzeti vardır. Elbette mükâfatı dahi vardır.

Meselâ dildeki **kuvve-i zaika**, **bütün mat'umatın ezvakını** anlamakla gayet **mütenevvi** bir şükr-ü manevî ile vazife görür ve hâkeza...

Bütün cihazat-ı insaniyenin *ve kalb ve akıl ve ruh gibi büyük ve mühim letaifin* böyle ayrı ayrı vazifeleri, lezzetleri ve elemeleri vardır.

Thus, God Almighty, **the Possessor of Absolute Wisdom**, will certainly give suitable **recompense** to each one of those faculties, *which He employs in human beings*.

Everyone may perceive with his **conscience** the **immediate** results in this world of those **numerous varieties of love**, as was explained above, and they may be confirmed through experience.

As for the results in the hereafter, their existence and **reality** have been conclusively, through **briefly**, proved by the decisively clear Twelve Truths of the Tenth Word, and by the six self-evident Fundamental Points of the Twenty-Ninth Word.

They are also clearly demonstrated **in detail by the distinct verses** and the explanations, **allusions**, **symbols** and indications of the All-Wise Qur'an, which is,

'The most truthful of all words, most eloquent in its order, the Word of God -The Lord, The Mighty, The All-Knowing'.

There is no need to present more extensive proofs. In any case, there are further proofs in other Words: in the Second Station of the Twenty- Eighth Word, *which is about Paradise*, and is in Arabic, and in the Twenty-Ninth Word.

First Indication

According to the Qur'an, the result in the hereafter of licit and **thankful** love for delicious foods and fruits is again delicious food and fruit, but **in a form appropriate for Paradise**.

And this licit love desires those foods and fruits of the hereafter.

So much so, that when you utter the phrase **'Praise be to God'** over the fruit you eat in this world, it will **be embodied** as a fruit of Paradise and presented to you there.

Here you eat fruit, while there you will eat 'Praise be to God'.

And since you see **divine munificence** and **the All-Merciful One's favors** in bounty and **food**, it is established by Hadith, the indications of the Qur'an, and the requirements of wisdom and mercy *that that pleasurable gratitude will be given to you in Paradise in the form of a truly delicious food*.

Second Indication

Licit love for your instinctual soul in this world is not a love built on its **good qualities**,

İşte Cenab-ı Hak ve **Hakîm-i Mutlak**, bu *insanda istihdam ettiği* bu cihazatın elbette her birerlerine lâıyk **ücret**lerini verecektir.

O **müteaddid enva'-ı muhabbetin** sâbıkan beyan edilen dünyadaki **muaccel** neticelerini, herkes **vicdan** ile hisseder ve bir hads-i sadık ile isbat edilir.

Âhiretteki neticeleri ise; kat'iyen vücudları ve **tahakkukları**, **icmalen** Onuncu Söz'ün oniki hakikat-i kâtiâ-i sâtiasıyla ve Yirmidokuzuncu Söz'ün altı esas-ı bahiresiyle isbat edildiği gibi,

tafsilen

أَصْدَقُ الْكَلَامِ وَأَبْلَغُ النَّظَامِ كَلَامُ اللَّهِ الْمَلِكِ الْعَزِيزِ
الْعَلَامِ

olan Kur'an-ı Hakîm'in **âyât-ı beyyinatıyla** tasrih ve **telvih** ve **remiz** ve **ışaratıyla** kat'iyen sabittir.

Daha uzun bürhanları getirmeğe lüzum yok. Zâten başka Sözlerde ve *Cennet'e dair* Yirmisekizinci Söz'ün arabî olan ikinci makamında ve Yirmidokuzuncu Söz'de çok bürhanlar geçmiştir.

Birinci İşaret

Leziz taamlara, hoş meyvelere **şâkirane** muhabbet-i meşruanın uhrevî neticesi, Kur'anın nassıyla, **Cennet'e lâıyk bir tarzda** leziz taamları, güzel meyveleridir.

Ve o taamlara ve o meyvelere müştehiyane bir muhabbettir.

Hattâ dünyada yediğin meyve üstünde söylediğin **"Elhamdülillah"** kelimesi, cennet meyvesi olarak **tecessüm ettirilip** sana takdim edilir.

Burada meyve yersin, orada "Elhamdülillah" yersin.

Ve nimette ve **taam** içinde **in'am-ı İlahîyi** ve **iltifat-ı Rahmanîyi** gördüğünden **o lezzetli şükr-ü manevî**, *Cennet'te gayet leziz bir taam suretinde sana verileceği*, hadîsin nassıyla, Kur'anın ışaratıyla ve hikmet ve rahmetin iktizasıyla sabittir.

İkinci İşaret

Dünyada meşru bir surette nefsinde muhabbet, yani **mehasinine** bina edilen muhabbet değil,

but rather one that sees its **short-comings** and **trains** it with a **compassion** that seeks to perfect it, and that impels it towards good.

This love results in giving to the soul objects of love worthy of it in Paradise.

As is explicitly stated and proved by a great number of verses in the Qur'an, when the soul **utilizes** its desires and wishes **correctly** and **employs** its faculties and senses **in the best way** in this world, that is, *in the way of God Almighty*,

as a result of this licit and **worshipful** love **the Absolutely Generous One** will bestow on it houris in Paradise, the ever-lasting realm. He will clothe these houris in seventy all different **varieties of the finery** and **subtle exquisiteness** of Paradise.

He will adorn their beings with seventy different **kinds of beauty** that will carries and gratify all the senses of the soul. Each houri will be like a miniature animated Paradise.

Furthermore, your love of youth in this world, that is, *the result of expending the power of youth in worship*, will be eternal youth **in the realm of bliss**.

Third Indication

Licit love for your wife in this world is sincere love in consequence of her **delicate tenderness**, **fine virtues** and **good character**, together with your protecting her from disobeying God obstinately and sinning.

The Absolutely Merciful One has promised that as a result of this licit love your wife shall be given to you as an eternal wife in the hereafter, the realm of bliss. She will be *in a form more beautifully adorned and attractive than the houris*.

You will relate to one another **in delight** your former **adventures** in the world, bringing to mind old **memories**.

She will be an intimate, **gracious** and eternal friend, *who loves and is beloved*. And, most certainly, that which He Promises shall definitely be given.

Fourth Indication

The result of licit love for parents and children is this. According to the Qur'an, **the Most Merciful of the Merciful** will bestow on that happy family, even though their **stations** may be quite different,

the pure pleasure of each other's company in the everlasting realm.

belki **noksaniyetlerini** görüp tekmil etmeğe bina edilen **şefkat** ile onu **terbiye etmek** ve onu hayra sevk etmek

neticesi; o nefse lâıyk mahbubları, Cennet'te veriyor.

Nefis, madem dünyada heva ve hevesini *Cenab-ı Hak yolunda* **hüsn-ü istimal etmiş**. Cihazatını, duygularını **hüsn-ü suretle istihdam etmiş**.

Kerim-i Mutlak, ona dünyadaki meşru ve **ubudiyetkârane** muhabbetin neticesi olarak Cennet'te, Cennet'in yetmiş ayrı ayrı **enva'-ı zînet** ve **letafetinin** numuneleri olan yetmiş muhtelif hulleyi giydirip,

nefisteki bütün hâsseleri memnun edecek, okşayacak yetmiş **enva'-ı hüsn** ile vücudunu süslendirip; herbiri, ruhlu küçük birer cennet hükmünde olan hurileri, o dâr-ı bekada vereceği, *pek çok âyât ile tasrih ve isbat edilmiştir*.

Hem dünyada gençliğe muhabbet, yani **ibadette gençlik kuvvetini sarfetmenin neticesi**; **Dâr-ı saadette** ebedî bir gençliktir.

Üçüncü İşaret

Refika-i hayatına meşru dairesinde, yani **latîf şefkatine**, **güzel hasletine**, **hüsn-ü sîretine** binaen samimî muhabbet ile, refika-i hayatını da naşizelikten, sair günahlardan muhafaza etmenin netice-i uhreviyesi ise:

Rahîm-i Mutlak, o refika-i hayatı, *hurilerden daha güzel bir surette ve daha zînetli bir tarzda, daha cazibedar bir şekilde*, ona dâr-ı saadette ebedî bir refika-i hayatı

ve dünyadaki eski **maceraları** birbirine **mütelezzizane** nakletmek ve eski **hatıratı** birbirine tahattur ettirecek

enis, **latîf**, ebedî bir arkadaş, bir **muhib ve mahbub** olarak verileceğini va'detmiştir. Elbette va'dettiği şeyi kat'î verecektir.

Dördüncü İşaret

Vâlideyn ve evlâda muhabbet-i meşruanın neticesi: (Nass-ı Kur'an ile) Cenab-ı **Erhamürrâhimîn**, onların **makamları** ayrı ayrı da olsa

yine o mes'ud aileye safi olarak lezzet-i sohbeti, Cennet'e lâıyk bir hüsn-ü muaşeret suretinde, dâr-ı bekada ebedî mülâkat ile ihsan eder.

He will return children *who die before reaching the age of fifteen years, that is, the age of puberty*, once more to the embrace of their fathers and mothers, *in a manner appropriate to Paradise*. They will be most beautifully adorned and lovable, in the form of the children of Paradise, who are known as, *immortal youths*! *

*Qur'an 76:19. 56:17

#679

He will gratify their **child-cherishing** sentiments and will give them that pleasure and delight eternally.

Since those children had not reached **the age of responsibility**, they will remain eternally as lovable and sweet children.

Every pleasurable thing in this world will be found in its highest form in Paradise.

Some people surmise that *since Paradise is not appropriate for reproduction*, there will be none of this cherishing of children, which is so sweet, that is, the pleasure of **loving and carressing** them.

But it will be there, too. and in the most delightful and sweet form. This, then, is good news for those whose children die **before puberty**.

Fifth Indication

The result of love for **righteous** friends in this world, according to the decree of, 'Love for God's sake' is, as the Qur'an states,

*'Facing one another on thrones of happiness'**.

*Qur'an 15:47, 37:44.

God Almighty will seat them on the **chairs** of Heaven *facing one another*. **He will cause them to meet with their friends, pleasantly, agreeably and sweetly**. They will enjoy themselves recounting their **old memories** and adventures in this world, with a pure love and companionship that will not be subject to separation.

Sixth Indication

The result of love for the prophets and saints is as the Qur'an explains. That is, it will be both to benefit **in the intermediate world** and **at the resurrection** from the **intercession** of the prophets and saints,

and, also, to profit abundantly, **through that love**, from the station and blessings that befit them.

Indeed, according to the meaning of

'a person will be together with whom he loves',

an ordinary man may approach the highest station **by following** an exalted person *whom he loves*.

Ve onbeş yaşına girmeden, yani hadd-i bülüğa vâsıl olmadan vefat eden çocuklar,

وَلَدَانِ مُخَلَّدُونَ

ile tabir edilen Cennet çocukları şeklinde ve **Cennet'e lâayık bir tarzda** gayet süslü, sevimli bir surette, onları Cennet'te dahi peder ve vâlidelerinin kucaklarına verir.

Veledperverlik hislerini memnun eder. Ebedî o zevki ve o lezzeti onlara verir.

Zira çocuklar **sinn-i teklife** girmediklerinden; ebedî, sevimli, şirin çocuk olarak kalacaklar.

Dünyadaki her lezzetli şeyin en a'lâsı Cennet'te bulunur,

yalnız çok şirin olan veledperverlik, yani çocuklarını **sevip okşamak** zevki -**Cennet tenasül yeri olmadığından**- Cennet'te yoktur **zannedilirdi**.

İşte bu surette o dahi vardır. Hem en zevkli ve en şirin bir tarzda vardır. İşte **kable'l-bülüğ** evlâdı vefat edenlere müjde...

Beşinci İşaret

Dünyada "El-hubbu fillah" hükmünce **sâlih** ahabblara muhabbetin neticesi: Cennet'te

عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ

ile tabir edilen,

karşı karşıya kurulmuş Cennet **iskemlelerinde** oturup **hoş, şirin, güzel, tatlı bir surette**, dünya maceralarını ve **kadim olan hatıratlarını** birbirine nakledip eğlendirmeleri suretinde; firaksız, safi bir muhabbet ve sohbet suretinde **ahbablarıyla görüştüreceği**, Kur'anın nassıyla sabittir.

Altıncı İşaret

Enbiya ve evliyaya Kur'anın tarif ettiği tarzda muhabbetin neticesi: O enbiya ve evliyanın **şefaatharından berzahta, haşırde** istifade etmekle beraber;

gayet ulvî ve onlara lâayık makam ve füyuzattan **o muhabbet vasıtasıyla** istifaza etmektir.

Evet

الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ

sırrınca,

âdi bir adam, en yüksek bir makama, **muhabbet ettiği âli makam bir zâtın tebaiyetiyle** girebilir.

Seventh Indication

The result of licit love for beautiful things and the spring. That is, to see with the eye of, *'how beautifully they have been made'*,

and to love the beauty and **order** of the **actions**, which are behind those works of art.

To love the manifestations of the Beautiful Names, *which are behind the order and harmony of the actions*, and to love the manifestations of the attributes *behind those Beautiful Names*. And so on.

The result will be to see in Paradise, the ever-lasting realm, **the manifestation of the Names**, and the beauty and attributes within the Names, *in a form a thousand times more beautiful than the beautiful creatures to be seen here*.

#680

More than-this even, Imam-i Rabbani (may God be pleased with him) said, "*The subtle exquisiteness of Paradise will be the similitude of the manifestation of God's Names*."

Just think of it!

Eighth Indication

The result in the hereafter of **thoughtful** love in this world for the two beautiful faces of the world, *which are, the tillage for the hereafter and the mirror of the Divine Names*.

An everlasting Paradise will be given that is as large as the world but is not ephemeral and transient like this world.

And the Names, *only pale shadows of which are shown in this world*, will be displayed in the mirror of Paradise **in a most brilliant form**.

Moreover, the result of loving the world as being **the tillage of the hereafter** is as follows.

When the world is seen thus, that is, as a seed-bed or small place of cultivation that produces only shoots, it results in a Paradise where those shoots burgeon and blossom.

For in this world **man's senses and faculties** are tiny shoots and in Paradise they will **unfold** in the most perfect form.

And his **abilities**, *which are here like tiny seeds*, will be given to him there in a form **that will blossom** with all sorts of delights and perfections.

This is proved by the indications of the Qur'an and by Hadith, and is necessitated by mercy and wisdom.

For it is not **blameworthy** love of the world, *which is the source of every fault*,

Yedinci İşaret

Güzel şeylere ve bahara meşru muhabbetin, yani "*ne kadar güzel yapılmış*" nazarıyla,

o âsârın arkasındaki **ef'al**in güzelliğini ve **intizam**ını

ve **intizam-ı ef'al arkasındaki** güzel esmanın cilvelerini ve o **güzel esmanın arkasında** sıfâtın tecelliyatını ve hâkeza sevmekliğin

neticesi ise: Dâr-ı bekada **o güzel gördüğü masnuattan bin defa daha güzel bir tarzda esmanın cilvesini** ve esma içindeki cemal ve sıfâtını, Cennet'te görmektir.

Hattâ İmam-ı Rabbânî (Radıyallahu Anhü) demiş ki: "*Letaif-i Cennet, cilve-i esmanın temessülâtıdır*."
(Teemmell!..)

Sekizinci İşaret

Dünyada, **dünyanın âhiret mezraası ve esma-i İlahiye âyinesi olan** iki güzel yüzüne karşı **mütefekkirane** muhabbetin uhrevî neticesi:

Dünya kadar, fakat fâni dünya gibi fâni değil, bâki bir Cennet verilecektir.

Hem **dünyada yalnız zaîf gölgeleri gösterilen** esma, o Cennet'in âyinelerinde **en şaşıalı bir surette** gösterilecektir.

Hem dünyayı, **mezraa-i âhiret** yüzünde sevmenin neticesi:

Dünyayı fidanlık, yani ancak fidanları bir derece yetiştiren küçük bir mezraası hükmünde olacak öyle bir Cennet'i verecek ki:

Dünyada **havâs ve hissiyat-ı insaniye**, küçük fidanlar olduğu halde, Cennet'te en mükemmel bir surette **inkışaf**

ve **dünyada tohumcuklar hükmünde olan istidadları**, enva'-ı lezaiz ve kemalât ile **sünbüllenecek** surette ona verileceği,

rahmetin ve hikmetin muktezası olduğu gibi, hadîsin nususuyla ve Kur'anın işaratıyla sabittir.

Hem madem dünyanın; **her hatanın başı olan mezzum** muhabbeti değil,

but, rather, love of its two faces that look to God's Names and to the hereafter, and is for the sake of the Names and the hereafter.

It is to cultivate those faces with thoughtful worship, **as if** taking the whole world as the means for worship.

It is, therefore, most definitely necessitated by mercy and wisdom that a reward should be given *that is as large as the world*.

And, therefore, one who, through love of the hereafter, has loved **its seed-bed**, and through love of Almighty God, has loved **the mirror of His Names**,

will most certainly desire a beloved like the world. and that, too, will be a Paradise as great as the world.

Question: What is the use of such a vast and **empty** Paradise?

Answer: If it was possible for you to travel **with speed of imagination** round **all the regions** of the earth and **most of** the stars, you would be able to say, "**The whole universe is mine**".

And the fact that the **angels**, other human beings and the animals share the world with you would not quash your claim.

In the same way, if Paradise, also, was to be thus full, you would be able to say, "**Paradise is mine**".

The meaning of the Hadith, *A five hundred year Paradise will be given to some of those in Paradise*, has been explained in the Twenty-Eighth Word and the Twentieth Flash, the Treatise on Sincerity.

belki esmaya ve âhirete bakan iki yüzünü, esma ve âhiret için sevmiş

ve ibadet-i fikriye ile o yüzleri ma'mur etmiş, **güya** bütün dünyasıyla ibadet etmiş.

Elbette *dünya kadar* bir mükâfat alması, mukteza-yı rahmet ve hikmettir.

Hem madem âhiretin muhabbetiyle onun **mezraasını** sevmiş ve Cenab-ı Hakk'ın muhabbetiyle **âyine-i esmasını** sevmiş.

Elbette dünya gibi bir mahbub ister. O da, dünya kadar bir Cennet'tir.

Sual: O kadar büyük ve **hâlî** bir Cennet neye yarar?

Elcevab: Nasıl ki eğer mümkün olsa idi, **hayal sür'atıyla** zeminin **aktarını** ve yıldızların **ekserini** gezsen, "**Bütün âlem benimdir**" diyebilirsin.

Melaïke ve insan ve hayvanların iştirakleri, senin o hükmünü bozmaz.

Öyle de: O Cennet dahi dolu olsa, "**O Cennet benimdir**" diyebilirsin.

Hadîste bazı ehl-i Cennet'e verilen beşyüz senelik bir Cennet sırrı, Yirmisekizinci Söz'de ve İhlas Lem'asında beyan edilmiştir.

Ninth Indication

The result of faith and love of God. It is proved by the **consensus** of **the people of unveiling and verification**, by *certain Hadith**, and by the *Qur'an* that a thousand years of **happy life** in this world is not worth one hour of life in Paradise.

And that a thousand years of **heavenly life** is not worth one hour's **vision** and **contemplation** of the All-Glorious One, Who possesses incomparable beauty and perfection.

**Included in the Hadith is the following: "That vision far surpasses all the other delights of Paradise, so much so that it causes them to be forgotten."*

And after the vision the loveliness and beauty of those who experience it will have increased to such a degree that

when they return, it will be only with difficulty and scrutiny that their families in their mansions will recognize them.

Everyone may perceive through his **conscience** a great longing for the **vision** of a personage famous for his magnificence and perfection, like the Prophet Solomon (upon whom be peace), and a great **yearning to behold** a personage **distinguished** by his beauty, like the Prophet Joseph (upon whom be peace).

And to, if you can, compare how longed-for, **sought after**, and **desire-arousing** is the vision of One, **one manifestation of Whose beauty and perfection are all the virtues and perfections of Paradise, which are thousands of times more elevated than all the virtues and perfections of this world.**

Oh God, bestow upon us in this world love for You and love for that which will draw us closer to You, and the right-gidedness that You have commanded, and, in the next world Your mercy and the vision of You.

*Glory be unto You, we have no knowledge save that which You have taught us. You are indeed All-Knowing, All-Wise.**

**Qur'an 2:32.*

Oh God, grant blessings and peace on him whom You sent as a mercy to all the worlds, and on all his family and companions. Amen.

WARNING

Do not consider over-lengthy the detailed explanations in the last section of this Word; they are short in relation to their importance and require further explanation

It is not I who speaks in any of the Words, rather, it is reality in the name of 'INDICATIONS FROM THE QUR'AN'. As for reality, it speaks the truth.

Dokuzuncu İşaret

İman ve muhabbetullahın neticesi: **Ehl-i keşif ve tahkikin ittifakıyla**; dünyanın bin sene **hayat-ı mes'udanesi**, bir saatine değmeyen Cennet hayatı

ve **Cennet hayatının** dahi bin senesi, bir saat **müşahedesine** değmeyen bir kudsi, münezzeh cemel ve kemal sahibi olan Zât-ı Zülcelal'in müşahedesi, rü'yetidir ki; *hadis-i kat'i ile ve Kur'anın nassıyla sabittir.*

(Haşiye): Hadisin nassıyla "O şuhud, bütün lezaiz-i Cennet'in o derece fevkindedir ki, onları unutturur."

Ve şuhuddan sonra ehl-i şuhudun hüsn-ü cemali o derece fazlalaşır ki;

döndükleri vakit, saraylarındaki aileleri çok dikkat ile zor ile onları tanıyabilirler." hadiste vârid olmuştur.

Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm gibi muhteşem bir kemal ile meşhur bir zâtın **rü'yetine** iştiaklı bir merak, Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm gibi bir cemel ile **mümtaz** bir zâtın **şuhuduna** meraklı bir **iştiaq**; herkes **vicdanen** hisseder.

Acaba **dünyanın bütün mehasin ve kemalâtından binler derece yüksek olan Cennet'in bütün mehasin ve kemalâtı, bir cilve-i cemali ve kemali olan** bir zâtın rü'yeti, ne kadar **mergub**, merak-aver ve şuhudu ne derece matlub ve **iştiaq-aver** olduğunu kıyas edebilirsiniz et...

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا فِي الدُّنْيَا حُبَّكَ وَ حُبَّ مَا يُقَرِّبُنَا اِلَيْكَ وَ
اَلِاسْتِقَامَةَ كَمَا اَمَرْتَ وَ فِي الْاٰخِرَةِ رَحْمَتَكَ وَ رَوْعِيَّتَكَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ
الْحَكِيْمُ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى مَنْ اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ وَ عَلٰى
اِلٰهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ اٰمِيْنَ

TENBİH

Şu sözün âhırinde uzun tafsilatı uzun görme; ehemmiyetine nisbeten kısadır, daha uzun ister.

Bütün Sözlerde konuşan ben değilim. Belki, işaret-ı Kur'aniye namına hakikattir. Hakikat ise hak söyler, doğru konuşur.

Should you see anything incorrect, then you can be certain that without my being aware of it my own ideas interfered and caused the error.

#682

Supplication

O God! When a man knocks on the door of a grand palace and it is not opened to him, he knocks on it and calls out in the voice of someone who is familiar to the palace, so that it may be opened.

Thus this wretched one knocks on the door of the Court of Your Mercy crying out in the voice of Your well-loved servant Uvays al-Qarani and with his supplication. Open that Court of Yours to me, as you opened it to him! I cry out as he did:

O God! You are our Sustainer, for we are mere slaves; we are powerless to sustain and raise ourselves. That is to say, the One Who sustains us is You! It is You Who is the Creator, for we are creatures, we are being made!

It is You Who is the Provider, for we are in need of provision, we have no power! That is to say, the One Who creates us and bestows on us our provisions is You! It is You Who is the Owner, because we are totally owned property; someone other than us has power of disposal over us. That is to say, it is You Who is our Owner!

And You, You are Mighty! You possess grandeur and sublimity! As for us we look to our baseness and see that there are manifestations of a mightiness on us. That is to say, we are mirrors to Your mightiness! And it is You Who is the Possessor of Absolute Riches, because we are utterly wanting, and riches are bestowed on us that our indigent hands could not obtain. That is to say, it is You Who is rich, the One Who gives is You!

And You, You are the Ever-Living, Ever-Enduring One, because we, we are dying, and in our dying and in our being resurrected we see the manifestation of a perpetual giver of life! And You, You are Ever-Enduring, because we see Your continuation and perpetualness in our demise and transience!

And the One Who responds to us and answers us, the Granter of Gifts, is You. For all of us beings, we are ever crying out and requesting, entreating, imploring by tongue and by state. And our desires are brought about, our aims are achieved. In other words, the One Who answers us is You!...

Eğer yanlış bir şey gördünüz, muhakkak biliniz ki; haberim olmadan fikrim karışmış, karıştırmış, yanlış etmiş.

Münacat

Yâ Rab! Nasıl büyük bir sarayın kapısını çalan bir adam, açılmadığı vakit, o sarayın kapısını, diğer makbul bir zâtın sarayca me'nus sadâsıyla çalar; tâ ona açılsın.

Öyle de: Biçare ben dahi, senin dergâh-ı rahmetini, mahbub abdin olan Üveys-el Karanî'nin nidasıyla ve münacatıyla şöyle çalışıyorum. O dergâhını ona açtığın gibi, rahmetinle bana da aç.

أَقُولُ كَمَا قَالَ

إِلَهِى أَنْتَ رَبِّى وَأَنَا الْعَبْدُ * وَأَنْتَ الْخَالِقُ وَأَنَا الْمَخْلُوقُ

وَأَنْتَ الرَّزَّاقُ وَأَنَا الْمَرْزُوقُ * وَأَنْتَ الْمَالِكُ وَأَنَا
الْمَمْلُوكُ

وَأَنْتَ الْعَزِيزُ وَأَنَا الدَّلِيلُ * وَأَنْتَ الْغَنِيُّ وَأَنَا الْفَقِيرُ

وَأَنْتَ الْحَيُّ وَأَنَا الْمَيِّتُ * وَأَنْتَ الْبَاقِي وَأَنَا الْفَانِي

...

وَأَنْتَ الْكَرِيمُ وَأَنَا اللَّئِيمُ * وَأَنْتَ الْمُحْسِنُ وَأَنَا
الْمُسِيءُ
وَأَنْتَ الْغَفُورُ وَأَنَا الْمُذْنِبُ * وَأَنْتَ الْعَظِيمُ وَأَنَا
الْحَقِيرُ
وَأَنْتَ الْقَوِيُّ وَأَنَا الضَّعِيفُ * وَأَنْتَ الْمُعْطَى وَأَنَا
السَّائِلُ
وَأَنْتَ الْآمِنُ وَأَنَا الْخَائِفُ * وَأَنْتَ الْجَوَادُ وَأَنَا
الْمُسْكِينُ
وَأَنْتَ الْمُجِيبُ وَأَنَا الدَّاعِي * وَأَنْتَ الشَّافِي وَأَنَا
الْمَرِيضُ

So forgive me my sins and bear with me and heal my ills,
O my God! O All-Sufficing One! O Sustainer! O Faithful
One! O Most Compassionate One! O Healer! O
Munificent One! O Forgiving One! Pardon all my sins,
and grant me health from all sicknesses, and be pleased
with me for all eternity! Through Your Mercy, O Most
Merciful of the Merciful!

And the close of their prayer will be: All praise be to God,
the Sustainer of All the Worlds!

فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَجَاوَزْ عَنِّي وَاشْفِ أَمْرَاضِي يَا اللَّهُ يَا
كَافِي * يَا رَبُّ يَا وَافِي * يَا رَحِيمُ يَا شَافِي * يَا كَرِيمُ يَا
مُعَافِي * فَاغْفِرْ عَنِّي مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَعَافِنِي مِنْ كُلِّ دَاءٍ
وَارْضَ عَنِّي أَبَدًا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

#683

The Thirty-Third Word

{This Word consists of Thirty-Three Windows}

[While being the Thirty-Third Letter, this is also the Thirty-
Third Word.]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

*We shall show them Our signs in the furthest horizons and
in themselves, so that it will become clear to them that this
[Qur'an] is indeed the Truth. Is it not enough that your
Sustainer witnesses all things? {Qur'an, 41:53}*

Question: We would like a **concise** explanation of the
ways man and the universe, that is, **the microcosm and
the macrocosm**, point to **the necessary existence and
unity of God** and **His dominical attributes and functions**,
which the two parts of the above verse denote.

Otuzüçüncü Söz

{Otuz Üç Penceredir}

[Bir cihette Otuz Üçüncü Mektub ve bir cihette Otuz
Üçüncü Söz]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ
الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

Sual: Şu iki âyet-i câmianın ifade ettiği vücub ve
vahdaniyet-i İlahiye ve **evsaf ve şunat-ı Rabbaniyeye**,
âlem-i asgar ve ekber olan insan ve kâinatın vech-i
deleatlerini, **mücmel** ve kısa bir surette **beyan**larını isteriz.

For the unbelievers have gone too far, they are saying: “For how long shall we say: ‘*And He is powerful over all things,*’ and have to raise our hands?”

Answer: The thirty-three Words that have been written form thirty-three drops from the ocean of this verse and from the seas of truth which flow from it.

If you look at them, you will find your answer.

What we say now is only a sort of hint to the sprinkling of a single drop from the ocean.

For example, if a wonder-worker wants to build a splendid palace,

he first of all sets the foundations in a wise and regular fashion,

and plans them in a way suitable to their future purpose and results.

Then he skilfully divides them into sections and apartments.

Next, he orders and arranges the apartments, and decorates them with tapestries, then illuminates them with electric lights.

#684

Then, in order to renew his ingenious works and favours in that magnificent and adorned palace,

he makes fresh creations and new changes and transformations in every level of it.

And then he installs a telephone in every apartment connected to his own abode,

and opens up a window from each, so that his may be seen.

In just the same way, *And God's is the highest similitude, {Qur'an, 16:60}*

the Peerless Creator, Who is named with a thousand and one sacred Names such as All-Glorious Maker, All-Wise Sovereign, All-Just Arbiter,

willed the creation of the palace of the universe and tree of the cosmos, which forms the macrocosm.

He set the foundations of the palace, the tree, in six days through the principles of wisdom and laws of His pre-eternal knowledge.

Then He divided and formed it into the higher and lower levels and branches through the principles of Divine Determining and Decree.

...

Çünkü münkirler pek ileri gittiler. “Ne vakte kadar

وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

deyip, elimizi kaldıracağız?” diyorlar.

Elcevab: Yazılan bütün otuz üç adet Sözler, o âyetin denizinden ve ifaza ettiği hakikat bahrinden otuz üç katre dir.

Onlara baksanız, cevabınızı alabilirsiniz.

Şimdilik yalnız o denizden bir katrenin reşehatına işaret nev'inden şöyle deriz ki:

Meselâ: Nasıl ki bir zât-ı mu'ciznüma, büyük bir saray yapmak istese:

Evvelâ temellerini, esaslarını muntazaman hikmetle vaz'eder

ve ilerideki neticelerine ve gayelerine muvafık bir tarzda tertib eder.

Sonra menzillere, kısımlara meharetle tefrik ve tafsil ediyor.

Sonra o menzilleri tanzim ve tertib ediyor. Sonra nukuşlarla tezyin ediyor. Sonra elektrik lâmbalarıyla tenvir ediyor.

Sonra o muhteşem ve müzeyyen sarayda maharetini, ihsanatını tecdid etmek için

her bir tabakada yeni yeni icadlar, tebdiller, tahviller yapıyor.

Sonra her bir menzilde kendi makamına merbut bir telefon raptedip birer

pencere açarak, her birinden onun makamı görünür.

Aynen öyle de:

وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى

Sânî'- i Zülcelal, Hâkim-i Hakîm, Adl-i Hakem ve binbir esma-yı kudsiye ile müsemma Fâtır-ı Bîmisal,

şu âlem-i ekber olan kâinat sarayının ve hilkat şeceresinin icadını irade etti.

Altı günde o sarayın, o şecerenin esasatını desatir-i hikmet ve kavanin-i ilm-i ezelisi ile vaz'etti.

Sonra ulvî ve süflî tabakata ve dallara ayırıp, kaza ve kader desatiri ile tafsil ve tasvir etti.

Sonra her mahlukatın her taifesini ve her tabakasını sun' ve inayet düsturu ile tanzim etti.

Next, He adorned everything, each world, in an appropriate manner, like the heavens with the stars and the earth with flowers.

Then He manifested and made luminous His Names within the arena of those universal laws and general principles.

And then in a special way sent to the assistance of individuals crying out at the constraint of those universal laws His Names of Most Merciful and All- Compassionate.

That is to say, within those universal and general principles He has special favours, special succour, special manifestations,

so that everything may seek help from Him and look to Him at all times for every need.

Then from every apartment, every level, every world, every realm of being, every individual, from everything,

He opened up windows which would show Himself, that is, make known His existence and unity.

He left a telephone in every heart.

For now we shall not attempt to discuss those innumerable windows, which is anyway beyond our power.

Referring them to the all-encompassing knowledge of God,

we shall only point out in a concise and brief manner thirty-three Windows – since it corresponds to the blessed number of the tesbihat following the prescribed prayers, and for a more detailed explanation of this, which forms the Thirty-Third Letter and Thirty- Third Word and consists of gleams from verses of the Qur'an, we refer readers to the rest of the Words.

#685

First Window

If we look, we see that all things and especially living creatures have numerous different needs and numerous different wants.

And those wants and needs are provided for them at the appropriate time, in unexpected ways, from places they do not know and their hands cannot reach; succour comes to them.

But the power of these needy beings is insufficient for even the smallest of those endless things they wish for; they cannot meet their needs.

Consider yourself: of how many things are you in need that your hands cannot reach, like your external and inner senses and their needs?

Compare all other living creatures with yourself.

Sonra her şeyi, her bir âlemi ona lâayık bir tarzda, meselâ semayı yıldızlarla, zemini çiçeklerle tezyin ettiği gibi, süslendirip tezyin etti.

Sonra o kavanin-i külliye ve desatir-i umumiye meydanlarında esmalarını tecelli ettirip tenvir etti.

Sonra bu kanun-u küllînin tazyikinden feryad eden ferdlere Rahman-ı Rahîm isimlerini hususî bir surette imdada yetiştirdi.

Demek o küllî ve umumî desatiri içinde hususî ihسانatı, hususî imdadları, hususî cilveleri var ki:

Her şey, her vakit, her haceti için O'ndan istimdad eder, O'na bakabilir.

Sonra her menzilden, her tabakadan, her âleminden, her taifeden, her ferdden, her şeyden,

kendini gösterecek yani vücudunu ve vahdetini bildirecek pencereler açmış.

Her kalb içinde bir telefon bırakmış.

Şimdi şu hadsiz pencerelerden elbette haddimizin fevkinde olarak bahse girişmeyeceğiz.

Onları ilm-i muhit-i İlahîye havale edip,

yalnız âyât-ı Kur'aniye'nin lemaatı olan otuz üç pencereyi Otuz Üçüncü Söz'ün Otuz Üçüncü Mektubu'nun namazdan sonraki tesbihatın otuz üç aded-i mübarekine muvafık olmak için otuz üç pencereye icmalî ve muhtasar bir surette işaret edip, izahını sair Sözler'e havale ederiz.

Birinci Pencere

Bilmüşahede görüyoruz ki: Bütün eşya, hususan zihayat olanların pek çok muhtelif hacatı ve pek çok mütenevvi metalibi vardır.

O matlabları, o hacetleri, ummadığı ve bilmediği ve eli yetişmediği yerden münasib ve lâayık bir vakitte onlara veriliyor, imdada yetiştiriliyor.

Halbuki o hadsiz maksudların en küçüğüne o muhtaçların kudreti yetişmez, elleri ulaşmaz.

Sen kendine bak: Zahirî ve bâtinî hasselerin ve onların levazımatı gibi elin yetişmediği ne kadar eşyaya muhtaçsın.

Bütün zihayatları kendine kıyas et.

See, just as singly they testify to the Necessary Existence and point to His unity,

so in their totality they show to the reason a Necessarily Existent One behind the veil of the unseen, a Single One of Unity, among titles of Most Generous, All-Compassionate, Nurturer, and Disposer.

O ignorant unbeliever and dissolute heedless one!

With what can you explain this wise, percipient, compassionate activity?

Deaf nature? Blind force? Senseless chance? Can you explain it through impotent, lifeless causes?

Second Window

While in their existence and individuality, things are in a hesitant, bewildered, and shapeless form among innumerable possible ways,

they are suddenly given a most well-ordered and wise aspect of individuality.

For example, every human being has on his face characteristics which differentiate him from all his fellow humans,

and it is equipped with utter wisdom with external and inner senses.

This proves that the face is a most brilliant stamp of Divine oneness.

And just as each face testifies to the existence of an All-Wise Maker and points to His existence,

so too the stamp which all faces display in their totality shows to the mind's eye that all things are a seal peculiar to their Creator.

O denier! To what workshop can you refer these stamps which can in no way be imitated, and the stamp of Eternal Besoughtedness which is on the totality?

#686

Third Window

The army of all the various species of animals and plants on the face of the earth consists of four hundred thousand different groups.

{The members of some of those groups, even, are more numerous than all the members of the human race from the time of Adam up to the Last Day.}

Their being managed and raised with perfect balance and order through their sustenance, papers, weapons, uniforms, instructions, and demobilizations, which are all different with nothing being forgotten and none of them being confused,

is a stamp of the Single One of Unity as brilliant as the sun which can in no way be doubted.

İşte bütün onlar, birer birer, vücud-u Vâcib'e şehadet ve vahdetine işaret ettikleri gibi,

heyet-i mecmuasıyla, güneşin ziyası güneşi gösterdiği gibi, o hal ve bu keyfiyet, perde-i gayb arkasında bir Vâcib-ül Vücud'u, bir Vâhid-i Ehad'i, hem gayet Kerim, Rahîm, Mürebbi, Müdebbir ünvanları içinde akla gösterir.

Şimdi ey münkir-i cahil ve ey fâsık-ı gafil!

Bu faaliyet-i hakîmaneyi, basîraneyi, rahîmaneyi ne ile izah edebilirsin?

Sağır tabiatla mı, kör kuvvetle mi, sersem tesadüfle mi, âciz camid esbaba mı izah edebilirsin?

İkinci Pencere

Eşya, vücud ve teşahhusatlarında, nihayetsiz imkânât yolları içinde mütereddid, mütehayyir, şekilsiz bir surette iken,

Birden bire gayet muntazam, hakîmane öyle bir teşahhus-u vechî veriliyor ki;

meselâ her bir insanın yüzünde, bütün ebna-yı cinsinden her birisine karşı birer alâmet-i farika, o küçük yüzde bulunduğu

ve zahir ve bâtın duygularıyla kemal-i hikmetle teşhiz edildiği cihetle,

o yüz gayet parlak bir sikke-i ehadiyet olduğunu isbat eder.

Her bir yüz, yüzer cihetle bir Sâni'-i Hakîm'in vücuduna şehadet ve vahdetine işaret ettikleri gibi,

bütün yüzlerin heyet-i mecmuasıyla izhar ettikleri o sikke, bütün eşyanın Hâlık'ına mahsus bir hâtem olduğunu akıl gözüne gösterir.

Ey münkir! Hiçbir cihetle kabil-i taklid olmayan şu sikkeleri ve mecmuundaki parlak sikke-i Samediyeti hangi tezgâha havale edebilirsin?.

Üçüncü Pencere

Zeminin yüzünde dört yüz bin muhtelif taifeden ibaret olan bütün hayvanat ve nebatat enva'nının ordusu;

{(Haşiye): Hattâ o taifelerden bir kısım var ki; bir senedeki efradı, zaman-ı Âdem'den kıyamete kadar vücuda gelen bütün insan efradından ziyadedir.}

bilmüşahede ayrı ayrı erzakları, suretleri, silâhları, libasları, talimatları, terhisatları kemal-i mizan ve intizamla hiçbir şey unutulmayarak, hiçbirini şaşırılmayarak bir surette tedbir ve terbiye etmek

öyle bir sikkedir ki; -hiçbir şübhe kabul etmez- güneş gibi parlak bir sikke-i Vâhid-i Ehad'dir.

Who other than One possessing boundless **power**, **all-encompassing** knowledge, and infinite **wisdom** could have any part in this **administration**, which is wondrous to the utmost degree.

For if one who cannot administer and raise **all together** these **species** and **nations**, *which are one within the other*, interferes with one of them, he will throw the lot into disorder.

Whereas according to the meaning of, *So turn your vision again, do you see any flaw?* {Qur'an, 67:3} there is no **sign** of **confusion**.

That means not so much as a finger can interfere.

Fourth Window

This is the **acceptability** of the **supplications** offered **through the tongue of latent ability** by all seeds, and **through the tongue of innate need** by all animals, and **through the tongue of exigency** by the desperate.

Yes, just as all these innumerable supplications are **observedly** accepted and **responded** to,

so **in a large measure** do they in their entirety **self-evidently** indicate and point to an **All-Compassionate and Generous Creator, the Answerer of Prayer**.

Fifth Window

We see that things and **particularly** living beings come into existence **of a sudden**, **instantaneously**.

But, while things which appear suddenly out of a **simple** substance should be simple, **formless**, and **without art**,

they are created with an **art and beauty** requiring much **skill**, they are **decorated with painstaking embroideries** requiring much time, and **adorned with wonderful arts** requiring many tools.

#687

Thus, just as each of these instantaneous, wondrous arts and beautiful **combinations** indicates **the necessary existence** of an **All-Wise Creator** and **the unity of His dominicality**,

so **in their totality** do they show in most brilliant fashion an infinitely **Powerful**, infinitely **Wise Necessarily Existent One**.

So now, O **stupefied** denier! How can you explain this? With '**nature**', which is unconscious, **impotent**, and **ignorant** like you?

Or do you want to make an infinite mistake and call that **All-Holy Maker** 'nature',

Hadsiz bir **kudret** ve **muhit** bir ilim ve nihayetsiz bir **hikmet** sahibinden başka kimin haddi var ki, o hadsiz derecede hârika olan şu **idareye** karışsın.

Çünkü şu *birbiri içinde girift olan enva'ları, milletleri, umumunu birden* idare ve terbiye edemeyen, onlardan birisine karışsa elbette karıştıracak.

Halbuki

فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ

sırıyla, hiçbir **karışık alâmeti** yoktur.

Demek ki hiçbir parmak karışmıyor.

Dördüncü Pencere

İstidad lisanıyla bütün tohumlar tarafından ve **ihtiyac-ı fitrî lisanıyla** bütün hayvanlar tarafından ve **lisan-ı ızdırarî ile** bütün **muztarlar** tarafından edilen **duaların makbuliyetidir**.

İşte bu nihayetsiz duaların **bilmüşahede** kabul ve **icabeti**, her biri vücuda ve vahdete şahadet ve işaret ettikleri gibi,

mecmuu **büyük bir mikyasta bilbedahe** bir **Hâlık-ı Rahîm ve Kerîm** ve **Mücîb'e** delalet eder ve baktırır.

Beşinci Pencere

Görüyoruz ki: Eşya **hususan** zîhayat olanlar, **defî** gibi **âni bir zamanda** vücuda gelir.

Halbuki defî ve âni bir surette **basit** bir maddeden çıkan şeyler, gayet basit, **şekilsiz**, **san'atsız** olması lâzım gelirken;

çok **meharete** muhtaç bir **hüsn-ü san'atta**, çok zamana muhtaç **ihitimamkârane nakışlarla münakkaş**, çok âlâta muhtaç **acib** san'atlarla **müzeyyen**, çok maddelere muhtaç bir surette halk olunuyorlar.

İşte bu defî ve âni bir surette bu hârika san'at ve güzel **heyet**, her biri bir **Sâni'-i Hakîm'in vücut-u vücuduna** şahadet ve **vahdet-i rububiyetine** işaret ettikleri gibi

mecmuu gayet parlak bir tarzda nihayetsiz **Kadîr**, nihayetsiz **Hakîm** bir **Vâcib-ül Vücud'u** gösterir.

Şimdi, ey **sersem** münkir! Haydi bunu ne ile izah edersin? Senin gibi sersem, **âciz**, **cahil tabiatla** mı?

Veyahut hadsiz derece hata ederek o **Sâni'-i Mukaddes'e** "Tabiat" ismini verip

and on the pretext of naming Him that, attribute the miracles of His power to it

and perpetrate an impossibility compounded a thousand times over?

Sixth Window

In the creation of the heavens and the earth and the alternation of night and day and the boats which travel through the seas for the benefit of men, and in what God sends down from the sky as rain and with it raises to life the earth after its death and raises in it every sort of living being, and in the circulating of the winds and the clouds subjugated between the heavens and the earth, are signs for a people who thinks. {Qur'an, 2:164}

This verse both points out the Divine existence and unity, and forms a truly large window displaying a **Greatest Name**.

The **gist** of the verse is this: all the worlds in the **higher** and **lower levels** of the universe show with all-different tongues a single result, that is, the **dominicality** of a single **All-Wise Maker**.

It is as follows: just as in the heavens – and **astronomy** even **admits** to it – extremely **well-ordered** movements for extremely extensive results

show the existence, unity, and **perfect dominicality** of an **All-Powerful One of Glory**,

so too on the earth – and **geography** even testifies to it and **acknowledges** it – most **orderly changes**, like in the seasons, for most extensive **benefits**

show the existence and unity and perfect dominicality of the same All-Powerful One of Glory.

Also, just as, being given their sustenance **with perfect mercy**, and being clothed in **different forms with perfect wisdom**, and being **decked out** with all sorts of senses **through perfect dominicality**, each of all the animals **on the land** and **in the sea**

again testifies to the existence of the All-Powerful One of Glory and indicates His unity,

so in their totality do they show **on a vast scale the tremendousness** of His **Godhead** and **the perfection** of His **dominicality**.

#688

So too, just as each of the **well-ordered** plants in gardens, and the finely **adorned** flowers which the plants display,

and the **well-proportioned** fruits which the flowers display, and the **embellished** embroideries which the fruits display,

onun **mu'cizat-ı kudretini**, o **tesmiye** bahanesiyle tabiata **isnad** edip,

bin derece **muhalı** birden **irtikâb etmek** mi istersin?

Altıncı Pencere

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ
اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ
الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

Şu âyet, vücub ve vahdeti gösterdiği gibi, bir **ism-i a'zamı** gösteren gayet büyük bir penceredir.

İşte şu âyetin hülâsat-ül **hülâsa**sı şudur ki: Kâinatın **ulvî** ve **süflî tabakat**ındaki bütün âlemler ayrı ayrı lisanla bir tek neticeyi, yani bir tek **Sânî-i Hakîm**'in **rububiyetini** gösteriyorlar.

Şöyle ki: Nasıl göklerde (hattâ **Kozmoğrafya**'nın **itirafıyla** dahi) gayet büyük neticeler için gayet **muntazam** hareketler,

bir **Kadîr-i Zülcelal**'in vücud ve vahdetini ve **kemal-i rububiyetini** gösterir.

Öyle de: Zeminde bilmüşahede (hattâ **Coğrafya**'nın şهادetiyle ve **ikrarıyla**) gayet büyük **maslahatlar** için mevsimlerdeki gibi gayet **muntazam tahavvülâtlar** dahi,

aynı o Kadîr-i Zülcelal'in vücub ve vahdetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Hem nasıl **berrde** ve **bahrde** **kemal-i rahmet** ile rızıkları verilen ve **kemal-i hikmet** ile **muhtelif** şekiller giydirilen ve **kemal-i rububiyetle** türlü türlü duygularla **teçhiz** edilen bütün hayvanat, birer birer

yine o Kadîr-i Zülcelal'in vücuduna şهادet ve vahdetine işaret etmekle beraber,

heyet-i mecmuasıyla gayet **geniş bir mikyasta azamet-i uluhiyetini** ve **kemal-i rububiyetini** gösterir.

Öyle de: Bağlardaki **muntazam** nebatat ve nebatatın gösterdikleri **müzeyyen** çiçekler

ve çiçeklerin gösterdikleri **mevzun** meyveler ve meyvelerin gösterdikleri **müzeyyen** nakışlar,

testifies to the existence of the All-Wise Maker and points to His unity,

so too in their totality do they show most brilliantly the beauty of His mercy and the perfection of His dominicality.

Also, just as the drops of rain sent from the clouds in the sky charged with duties for important instances of wisdom and aims and necessary benefits and results

again demonstrate to the number of their drops the the necessary existence and unity and perfect dominicality of the All-Wise Maker,

so too do all the mountains on the earth and the storing-up in them of minerals with all their different properties for numerous different benefits

show with the strength and firmness of a mountain the existence and unity of the All-Wise Maker and the perfection of His dominicality.

Also, just as, being adorned with numerous varieties of well-ordered flowers, the small hills in the plains and among the mountains

each testifies to the necessary existence of an All-Wise Maker and points to His unity,

and all together show the majesty of His sovereignty and the perfection of His dominicality,

so the great variety of the orderly shapes of all the leaves of the grasses and trees, and all their different stages and states and well-balanced and ecstatic movements

again show the necessary existence and unity and perfect dominicality of the All-Wise Maker.

Also, just as the regular development at the time of their growth of all living bodies, and each being equipped with all sorts of organs and their being directed consciously towards numerous different fruits

again testify to the necessary existence of the All-Wise Maker and indicate His unity,

and in their totality show on a truly vast scale His all-encompassing power, and all-embracing wisdom, and the beauty of His art, and the perfection of His dominicality,

so too souls and spirits being situated in all animal bodies, and their being armed in most orderly fashion with numerous sorts of systems and faculties, and their being sent on numerous different errands with perfect wisdom

testify to the number of animals, indeed to the number of their faculties, to the necessary existence of the All-Wise Maker and point to His unity.

And in their totality they show most brilliantly the beauty of His mercy and the perfection of His dominicality.

birer birer yine o Sâni'-i Hakîm'in vücuduna şehadet ve vahdetine işaret etmekle beraber

külliyetleriyle gayet şaşıla bir surette cemal-i rahmetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Hem nasıl cevvi semadaki bulutlardan mühim hikmetler ve gayeler ve lüzumlu faideler ve semereler için tavzif edilen ve gönderilen katreler,

katreler adedince yine o Sâni'-i Hakîm'in vücubunu ve vahdetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Öyle de: Zemindeki bütün dağların ve dağlar içindeki madenlerin ayrı ayrı hasiyetleriyle beraber ayrı ayrı maslahatlar için ihzar ve iddiharları,

dağ metanetinde bir kuvvetle yine o Sâni'-i Hakîm'in vücub ve vahdetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Hem nasıl sahralarda ve dağlardaki küçük küçük tepelerin türlü türlü muntazam çiçeklerle süslenmeleri,

her biri bir Sâni'-i Hakîm'in vücubuna şehadet ve vahdetine işaret etmekle beraber,

heyet-i mecmuasıyla haşmet-i saltanatını ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Öyle de: Bütün otlarda ve ağaçlardaki bütün yaprakların türlü türlü eşkâl-i muntazamaları ve ayrı ayrı vaziyetleri ve cezbekârane mevzun hareketleri,

yapraklar adedince yine o Sâni'-i Hakîm'in vücub-u vücudunu ve vahdetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Hem nasıl bütün ecdam-ı nâmiyede, büyümek zamanında muntazaman hareketleri ve türlü türlü âlât ile teşhizleri ve çeşit çeşit meyvelere şuurkârane teveccühleri,

her biri ferdin-ferda yine o Sâni'-i Hakîm'in vücub-u vücuduna şehadet ve vahdetine işaret eder.

Ve heyet-i mecmuasıyla gayet büyük bir mikyasta ihata-i kudretini ve şümül-ü hikmetini ve cemal-i san'atını ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Öyle de: Bütün hayvanî cesedlerde kemal-i hikmetle nefislerini, ruhlarını yerleştirmek, türlü türlü cihazat ile kemal-i intizam ile teslihi etmek, türlü türlü hizmetlerde kemal-i hikmetle göndermek,

hayvanat adedince belki cihazatları sayısınca yine o Sâni'-i Hakîm'in vücub-u vücuduna ve vahdetine şehadet ve işaret ettikleri gibi,

heyet-i mecmuasıyla gayet parlak bir surette cemal-i rahmetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

Also, just as the inspirations from the Unseen imparted to all hearts, which make known to man every sort of science and knowledge and truth and teach the animals how to procure their needs,

make known the existence of an All-Compassionate Sustainer and point to His dominicality,

so their external and inner senses, which like rays gathering immaterial flowers from the garden of the universe, are all keys to different worlds,

demonstrate as clearly as the sun the necessary existence, unity, oneness, and perfect dominicality of the All-Wise Maker, the All- Knowing Creator, the Most Compassionate Creator, the All-Generous Provider.

#689

Thus, from the twelve windows, the twelve aspects, mentioned here a vast window opens which displays with a twelve-coloured light of truth the oneness, unity, and perfect dominicality of God Almighty.

O unhappy denier! With what can you block up this window which is as broad as the globe of the earth, indeed, as its yearly orbit?

And with what can you extinguish this source of light which shines like the sun? Behind which veil of heedlessness can you hide it?

Seventh Window

The perfect order of the works of art scattered over the face of the universe, and their perfect proportion and balance, and the perfection of their adornment,

and the ease in their creation, and their resembling one another, and their exhibiting a single nature

demonstrate on a vast scale the necessary existence and perfect power and unity of an All-Wise Maker.

Moreover, just as the creation of innumerable, different, well-ordered complex beings from inanimate and simple elements

again testifies, to the number of those composite beings, to the All-Wise Maker's necessary existence and points to His unity,

so in their totality do those beings demonstrate in truly brilliant fashion His unity and the perfection of His power.

Then the utmost distinguishing and differentiating of beings as they are renewed while being assembled and dissolved –that is, during what is called the composition of beings– amid the utmost degree of intermingling and confusion,

for example the distinguishing of the shoots and growth of seeds and roots without confusing them in any way although they are all mixed up,

Hem nasıl bütün kalblere, insan ise her nevi ulûm ve hakikatları bildiren, hayvan ise her nevi hacetlerinin tedarikini öğreten bütün ilhamat-ı gaybiye,

bir Rabb-ı Rahîm'in vücudunu ihsas eder ve rububiyetine işaret eder.

Öyle de: Gözlere kâinat bostanındaki manevî çiçekleri toplayan şuaat-ı ayniye gibi zahîrî ve bâtînî bütün duyguların, ayrı ayrı âlemlere her biri birer anahtar olmaları,

yine o Sâni'-i Hakîm, o Fâtır-ı Alîm, o Hâlık-ı Rahîm, o Rezzak-ı Kerîm'in vücub-u vücudunu ve vahdet ve ehadiyetini ve kemal-i rububiyetini güneş gibi gösterir.

İşte şu yukarıda geçen on iki ayrı ayrı pencerelerden, on iki vecihten bir pencere-i a'zam açılıyor ki; on iki renkli bir ziya-yı hakikat ile Cenab-ı Hakk'ın ehadiyetini ve vahdaniyetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

İşte ey bedbaht münkir! Şu daire-i arz kadar, belki medar-ı senevîsi kadar geniş olan şu pencereyi ne ile kapatabilirsin?

Ve güneş gibi parlak olan şu maden-i nuru ne ile söndürebilirsin ve hangi perde- i gaflette saklayabilirsin?.

Yedinci Pencere

Şu kâinat yüzünde serpilen masnuatın kemal-i intizamları ve kemal-i mevzuniyetleri ve kemal-i zînetleri

ve icadlarının sühuleti ve birbirine benzemeleri ve bir tek fitrat izhar etmeleri,

Nasıl ki bir Sâni'-i Hakîm'in vücub-u vücudunu ve kemal-i kudretini ve vahdetini gayet geniş bir mikyasta gösteriyorlar.

Öyle de: Camid ve basit unsurlardan, hadsiz ve ayrı ayrı ve muntazam mürekkebatın icadı,

mürekkebat adedince yine o Sâni'-i Hakîm'in vücub-u vücuduna şehadet ve vahdetine işaret etmekle beraber,

heyet-i mecmuasıyla gayet parlak bir tarzda kemal- i kudretini ve vahdetini gösterdiği gibi

terkibat-ı mevcudat tabir edilen terkib ve tahlil hengâmındaki teceddüdde nihayet derecede ihtilat ve karışma içinde nihayet derecede bir imtiyaz ve tefrik ile,

meselâ topraktaki tohumların ve köklerin çok karışık olduğu halde hiç şaşırmayarak bir surette sünbüllerini ve vücudlarını temyiz ve tefrik etmek

and the **mixed-up** substances entering trees being **divided** between the leaves, flowers, and fruits,

and the **nutrients** which enter the body in mixed-up form being differentiated and **separated** out with perfect wisdom and perfect balance for **the cells of the body**,

– again demonstrate the necessary existence and perfect power and unity of **the Absolutely Wise One, the Absolutely Knowing One, the Absolutely Powerful One**.

Then too the making of the world of **minute particles** into a boundless, broad **arable field**

and every instant **sowing** and **harvesting** it and obtaining the fresh **crops** of different universes from it,

and those **inanimate, impotent, ignorant** particles being made to perform innumerable orderly duties most **consciously, wisely, and capably** –

this also shows the necessary existence of **the All-Powerful One of Glory and Maker of Perfection**, and His perfect Power and the **grandeur** of His sovereignty and His unity and the perfection of His **dominicality**.

#690

Thus through these four ways a large window is opened onto **knowledge of God**; addressing the reason, it displays **the All-Wise Maker on a large scale**.

Now, you unhappy **heedless one**! If you do not want to see Him and learn of Him in this way, divest yourself of your reason; become an animal, and thus be saved!

Eighth Window

The testimony of all **the prophets** (Peace be upon them), who among mankind possessed **luminous spirits**, relying on their **manifest** and **evident miracles**;

and the testimony of all **the saints**, who with their **luminous hearts** are the **spiritual poles** of mankind, relying on their **illuminations** and **wonder-working**;

and testimony of all **the purified scholars**, who possess **luminous minds**, relying on their **researches** and **verifications**;

–the testimony of all these to the necessary existence, unity, and perfect dominicality of **the Single One of Unity, the Necessary Existent, the Creator of All Things**, forms a truly vast and **light-filled** window.

...

O you **unfortunate denier**! In whom do you place your trust so that you do not heed these?

Or by closing your eyes in the daytime do you imagine the world to be plunged into night?

Ninth Window

ve ağaçlara giren **karışık** maddeleri yaprak ve çiçek ve meyvelere **tefrîk** etmek

ve **hüceyrat-ı bedene** karışık bir surette giden **gıdâî maddeleri** kemal-i hikmetle ve kemal-i mizanla ayırıp **tefrîk** etmek,

yine o **Hakîm-i Mutlak** ve o **Alîm-i Mutlak** ve o **Kadîr-i Mutlak**'ın vücub-u vücudunu ve kemal-i kudretini ve vahdetini gösterdiği gibi;

zerreler âlemini hadsiz ve geniş bir **tarla** hükmüne getirip,

her dakikada kemal-i hikmetle **ekip biçip**, yeni yeni kâinatlar **mahsulâtını** ondan almak

ve o **camide, âcize, cahile** olan zerrata gayet **şuurkârane** ve gayet **hakîmane** ve **muktedirane** hadsiz muntazam vazifeleri gördürmek,

yine o **Kadîr-i Zülcelal**'in ve o **Sânî-i Zülkernal**'in vücub-u vücudunu ve kemal-i kudretini ve **azamet-i** rububiyetini ve vahdetini ve kemal-i **rububiyetini** gösterir.

İşte bu dört yol ile büyük bir pencere **marifetullah**a açılır. Ve **büyük bir mikyasta** bir **Sânî-i Hakîm**'i akla gösterir.

Şimdi ey bedbaht **gafil**! Şu halde O'nu görmek ve tanımak istemezsen; aklını çıkar at, hayvan ol, kurtul.

Sekizinci Pencere

Nev'-i beşerdeki bütün **ervah-ı neyyire** ashabı olan **enbiyalar** (Aleyhimüsselâm), **bahir** ve **zahir mu'cizatlarına** istinad ederek

ve bütün **kulûb-u münevvere** **aktabı** olan **evliyalar**, **keşf ü kerametlerine** itimad ederek

ve bütün **ukûl-ü nuraniye** erbabı olan **asfiyalar**, **tahkikatlarına** istinad ederek,

Bir tek **Vâhid-i Ehad**, **Vâcib-ül Vücud**, **Hâlık-ı Külli Şey**'in vücub-u vücuduna ve vahdetine ve kemal-i rububiyetine şahadetleri, pek büyük ve **nurani** bir penceredir.

Hem her vakit o makam-ı rububiyeti göstermektedir.

Ey **bîçare münkir**! Kime güveniyorsun ki, bunları dinlemiyorsun?

Veyahut gündüz içinde gözünü kapamakla, dünyayı gece mi oldu zannediyorsun?

Dokuzuncu Pencere

The universal worship in the cosmos self-evidently demonstrates an Absolute Object of Worship.

Yes, the perfect obedience and worship of all angels and spirit beings, – which is established by the testimony of those who have penetrated to the spirit world and the inner dimension of things and have met with the angels and spirit beings– and of

all living beings self-evidently performing their duties in perfect order and in a worshipful manner,

and of all inanimate things self-evidently carrying out their duties with perfect submission and in a worshipful manner,

all demonstrate the necessary existence and unity of a True Object of Worship.

So too the true knowledge of the knowing, which has the strength of consensus,

and the fruitful thanks of all those who offer thanks, and the radiant glorification of all those who recite God's Names,

and the bounty- increasing praises of all those recite God's praises, and all the demonstrative proofs and descriptions of Divine unity of all those who acknowledge it,

Kâinattaki ibadat-ı umumiye, bilbedahe bir Mabud- u Mutlak'ı gösteriyor.

Evet âlem-i ervaha ve bâtına giden ve ruhanî ve meleklerle görüşen zâtların şehadetleriyle sabit olan umum ruhanî ve melaikelerin kemal-i imtisal ile ubudiyetleri

ve bilmüşahede bütün zîhayatların kemal-i intizamla ubudiyetkârane vazifeler görmeleri

ve bilmüşahede anasır gibi bütün cemadatın kemal-i itaatla ubudiyetkârane hizmetleri,

bir Mabud-u Bilhakk'ın vücub-u vücudunu ve vahdetini gösterdiği gibi;

her bir taifesi icma' ve tevatür kuvvetini taşıyan bütün âriflerin hakikatlı marifetleri,

bütün şâkirler taifesinin semeredar şükürleri ve bütün zâkirlerin feyizli zikirleri

ve bütün hâmidlerin nimet artıran hamdleri ve bütün muvahhidlerin bürhanlı tevhidleri ve tavsifleri

and the true love and passion of all **lovers of God**, and the true **will** and desire of **those who seek Him**, and the **earnest** searching and **penitence** of all **those who turn to Him**,

–all these demonstrate the necessary existence and perfect dominicality and unity of that **Pre-Eternal All-Worshipped One**, the One Who is **Known**, **Mentioned**, **Thanked**, **Praised**, One, **Beloved**, **Desired**, and **Sought**.

So too all the **acceptable** worship of **perfected** human beings and **the spiritual radiance** and **supplications**, **visions** and **illuminations** resulting from their acceptable worship

again demonstrate the necessary existence and unity and perfect dominicality of that **Eternal Being**, **the Enduring Object of Worship**.

Thus, these three aspects open up a broad, **light-giving** window onto **Divine unity**.

Tenth Window

And He sends down water from the sky and brings forth with it fruits for your sustenance; and He has made subject to you the ships, that they sail through the sea by His command; and He has made the rivers subject to you;

** And He has made subject to you the sun and the moon, both diligently pursuing their courses; and He has made subject to you the night and the day.*

** And He gives you of all that you ask Him. But if you count God's bounties, you will never be able to number them. {Qur'an, 14:32-34.}*

The **mutual assistance** and **co-operation** of **beings** in the universe and the fact that they **respond to one another** show that

all creatures are **raised** by a single **Nurturer**, are **organized** by a single **Director**,

are **under the jurisdiction** of a single **Disposer**, are the **servants** of a single **Lord**.

For **through** an all-embracing **law of mutual assistance**, the sun cooks **the necessities for the lives of living beings** on the earth **through a dominical command**, and the **moon** acts as a calendar,

and light, air, **water**, and **sustenance** hasten to the assistance of living beings,

and plants hasten to the **assistance** of animals,

and animals hasten to the assistance of human beings,

ve bütün **muhiblerin** hakikî muhabbet ve aşkları ve bütün **müridlerin** sadık **irade** ve rağbetleri ve bütün **münîblerin** ciddî taleb ve **inabeleri**,

yine **Maruf**, **Mezkûr**, **Meşkûr**, **Mahmud**, **Vâhid**, **Mahbub**, **Mergub**, **Maksud** olan o **Mabud-u Ezelî**'nin vücub-u vücudunu ve kemal-i rububiyetini ve vahdetini gösterdiği gibi;

kâmil insanlardaki bütün **makbul** ibadatın ve o makbul ibadatın neticesinden hasıl olan **füyuzat** ve **münacat**, **müşahadat** ve **keşfiyat**,

yine o **Mevcud-u Lemyezel** ve o **Mabud-u Lâyezal**'in vücub-u vücudunu ve vahdetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

İşte şu üç cihette **ziyadar** büyük bir pencere, **vahdaniyete** açılır.

Onuncu Pencere

وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا
لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ
وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ
وَالنَّهَارَ

وَأَتِيكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا
تُحْصُوهَا

Şu kâinattaki **mevcudatın** birbirine **teavünü**, **tecavübü**, **tesanüdü** gösterir ki;

umum mahlukat bir tek **Mürebbi**'nin **terbiyesindedirler**, bir tek **Müdebbir**'in **idaresindedirler**,

bir tek **Mutasarrıf**'in **taht-ı tasarrufundadırlar**, bir tek **Seyyid**'in **hizmetkârlarıdır**.

Çünkü zemindeki **zihayatlar**a **levazımat-ı hayatiyeyi** **emr-i Rabbanî ile** pişiren Güneş'ten ve takvimcilik eden **Kamer**'den tut,

tâ ziya, hava, **mâ**, **gıdanın** zihayatların imdadına koşmalarına

ve nebatatın dahi hayvanatın **imdadına** koşmalarına

ve hayvanat dahi insanların imdadına koşmalarına,

and the members of the body hasten to **assist** one another,

and **particles of food** even hasten to the assistance of **the cells of the body**.

This most **wise** and **generous** mutual assistance of these beings, and their responding to one another's **needs** and their **supporting** and **strengthening** one another in **accordance with a law of generosity, a law of compassion, a law of mercy,**

#692

show clearly and selfevidently that they are the servants, officials, and creatures of a sole, **unique Single One of Unity, a Peerless Eternally Besought One, an Absolutely Powerful, Absolutely Knowing, Absolutely Compassionate, Absolutely Generous Necessarily Existent One.**

O wretched **bankrupt** philosophy! What have you say in the face of this **mighty** window? Can your **chance** interfere in this?

Eleventh Window

For indeed in the remembrance of God do hearts find rest. {Qur'an, 13:28.}

Through knowing a single **Creator**, all **spirits** and **hearts** are delivered from the **distress** and **confusion** arising from misguidance, and from the **spiritual pains arising from distress.**

They are saved by attributing all beings to a single **Maker**. They find assurance through the **remembrance** of a single God.

For, *as is proved decisively in the Twenty-Second Word*, if all beings are not attributed to a single being, it becomes necessary **to ascribe** a single thing to innumerable **causes**,

and then the existence of a single thing becomes as **difficult** as **all beings**.

For if attributed to God, innumerable things are ascribed to a single being, and if they are not attributed to Him, it **becomes necessary** to attribute everything to innumerable causes.

Then a single fruit becomes as difficult as the universe, indeed, more difficult.

For just as if the **management** of one **soldier** is given to a hundred **different** people, a hundred **difficulties** arise,

and if a hundred soldiers are given to the direction of one **officer**, they are as easy to manage as a single soldier,

so too the coinciding of numerous different causes in the **creation** of a single thing is difficult to the hundredth degree.

And if the creation of numerous things is given to a single being, it becomes easy to the hundredth degree.

hattâ a'za-yı bedeninin birbirinin **muavenetine** koşmalarına

ve hattâ **gıda zerratının hüceyrat-ı bedeniye**nin imdadına koşmalarına kadar cari olan bir **düstur-u teavün ile**,

camid ve şuursuz olan o mevcudat-ı müteavine, **bir kanun-u kerem, bir namus-u şefkat, bir düstur-u rahmet altında** gayet **hakîmane, kerimane** birbirine yardım etmek, birbirinin sadâ-yı **hacetine** cevap vermek, birbirini **takviye etmek**,

elbette bilbedahe bir tek, **yekta, Vâhid-i Ehad, Ferd-i Samed, Kadîr-i Mutlak, Alîm-i Mutlak, Rahîm-i Mutlak, Kerim-i Mutlak** bir Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un hizmetkârları ve memurları ve masnuları olduklarını gösterir.

İşte ey bîçare **müflis** felsefi! Bu **muazzam** pencereye ne diyorsun? Senin **tesadüfün** buna karışabilir mi?

On Birinci Pencere

أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَظْمِنُ الْقُلُوبُ

Bütün **ervah** ve **kulûbün** dalaletten neş'et eden **ızdırabat** ve **keşmekeş** ve **ızdırabattan neş'et eden manevî** **elem**lerden kurtulmaları, bir tek **Hâlık**'ı tanımakla olur.

Bütün mevcudatı, bir tek **Sâni'a** vermekle **necat** **buluyorlar**, bir tek Allah'ın **zikriyle** mutmain olurlar.

Çünkü hadsiz mevcudat bir tek zâta verilmezse (*Yirmi İkinci Söz'de kat'î isbat edildiği gibi*) o zaman her bir tek şeyi, hadsiz **esbaba isnad etmek** lâzım gelir ki,

o halde bir tek şeyin vücudu, **umum mevcudat** kadar **müşkil** olur.

Çünkü Allah'a verse, hadsiz eşyayı bir zâta verir. O'na vermezse, her bir şeyi hadsiz esbaba vermek **lâzım gelir**.

O vakit bir meyve, kâinat kadar müşkilât peyda eder, belki daha ziyade müşkil olur.

Çünkü nasıl bir **nefer** yüz **muhtelif** adamın **idaresine** verilse, yüz **müşkilât** olur.

Ve yüz nefer, bir **zabıtın** idaresine verilse, bir nefer hükmünde kolay olur.

Öyle de: Çok muhtelif esbabın bir tek şeyin **icadında** ittifakları, yüz derece müşkilâtlı olur.

Ve pek çok eşyanın icadı, bir tek zâta verilse yüz derece kolay olur.

Thus, it is only by recognizing the Creator's unity and knowledge of God that man may be delivered from the boundless distress arising from the desire to search for the truth inherent in his nature.

Since there are endless difficulties and pains in unbelief and associating partners with God, that way is certainly impossible and devoid of truth.

While since suitably to the ease, abundance, and fine art in the creation of beings, there is a boundless ease in affirming Divine unity, that way is surely necessary and the truth.

O you miserable people of misguidance! See how dark and full of pain is the way of misguidance! What is it that makes you take it?

And see how easy and pleasant is the way of belief and affirming Divine unity! Take that way and be delivered!

#693

Twelfth Window

*Glorify the Name of your Sustainer, the All-Highest, * Who has created, and given order and proportion, * And Who has determined [the nature of all things] and guided [them towards their fulfilment]. {Qur'an, 87:1-3.}*

According to the meaning of this verse, all things, and especially living creatures, have been given a form and regular proportions in accordance with wisdom as though they have emerged from a purposeful mould.

Contained in those measured proportions are intricate extremities for various benefits and uses.

And the form of their clothes and their proportions, which they change throughout the periods of their lives,

are each immaterial and well-ordered and measured, and are composed of the appointed events of their lives again in a fashion suitable to wisdom and benefits.

This shows clearly that those innumerable creatures, whose forms and proportions have been planned in the sphere of determining of an All-Powerful One of Glory, an All-Wise One of Perfection, and who have been given forms fashioned in the workshop of Divine power,

point to that Being's necessary existence and testify to His unity and perfect power with endless tongues.

Look at your own body and its members and the fruits of its intricate and complex places! See the perfect power within the perfect wisdom!

Thirteenth Window

According to the meaning of:

And there is nothing but extols His limitless glory and praise, {Qur'an, 17:44.}

İşte mahiyet-i insaniyedeki merak ve taleb-i hakikat cihetinden gelen nihayetsiz ızdırabdan kurtaracak yalnız tevhid-i Hâlik ve marifet-i İlahiyedir.

Madem küfürde ve şirkte nihayetsiz müşkilât ve ızdırabat var. Elbette o yol muhaldir, hakikatı yoktur.

Madem tevhidde, mevcudatın yaratılışındaki sühulete ve kesrete ve hüsn-ü san'ata muvafık olarak nihayetsiz sühulet ve kolaylık var. Elbette o yol vâcibdir, hakikattir.

İşte ey bedbaht ehl-i dalalet! Bak: Dalalet yolu ne kadar karanlıklı ve elemli!. Ne zorun var ki, oradan gidiyorsun?

Hem bak: İman ve tevhid yolu ne kadar kolay ve safalı. Oraya gir, kurtul.

On İkinci Pencere

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى * الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى

sırrınca: Umum eşyada hususan zîhayat masnularda hikmetli bir kalıbdan çıkmış gibi her şeye bir miktar-ı muntazam ve bir suret, hikmetle verildiği ve

o suret ve o miktarda maslahatlar ve faideler için eğri büğrü hududlar bulunması;

hem müddet-i hayatlarında değiştirdikleri suret-i libasları ve miktarları

yine hikmetlere, maslahatlara muvafık bir tarzda mukadderat-ı hayatiyeden terkib edilen manevî ve muntazam birer suret, birer miktar bulunması,

bilbedahe gösterir ki: Bir Kadîr-i Zülcelal'in ve bir Hakîm-i Zülkema'l'in kader dairesinde suretleri ve biçimleri tertib edilen ve kudretin destgâhında vücudları verilen o hadsiz masnuat,

o zâtın vücub-u vücuduna delalet ve vahdetine ve kemal-i kudretine hadsiz lisan ile şehadet ederler.

Sen kendi cismine ve a'zalarına ve onlardaki eğri büğrü yerlerin meyvelerine ve faidelerine bak! Kemal-i hikmet içinde kemal-i kudreti gör.

On Üçüncü Pencere

وَأَنَّ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

sırrınca:

everything recalls its Creator through its own particular tongue and declares to His holiness.

Yes, the glorifications all beings utter audibly and through the tongues of their beings demonstrate the existence of a single Most Holy Being.

The testimony of innate disposition may not be rejected. Especially if the evidence comes from all sides, it cannot be doubted.

Look! The well-ordered forms of beings, which through their manner of creation comprise endless testimony, and offer evidence in innumerable ways through the tongue of disposition and look to a single centre like concentric circles – all these are tongues.

Similarly, their well-proportioned and balanced assemblages are all testifying tongues. And their perfect lives are all glorifying tongues.

#694

Thus, as is proved in the Twenty-Fourth Word, their glorifying, extolling, and testifying to a single Most Holy Being through all these tongues

demonstrate a Necessarily Existent One as light shows the sun, and point to the perfection of His Godhead.

Fourteenth Window

*Say: who is it in whose hands is the governance of all things? {Qur'an, 23:88.} * And there is nothing but its treasures are with Us. {Qur'an, 15:21.}**

*There is not a moving creature but He has grasp of its forelock. {Qur'an, 11:56.} * Indeed my Sustainer watches over and records all things. {Qur'an, 11:57.}*

According to the meaning of these verses, all things are in need of a single All-Glorious Creator in everything, in all matters and circumstances.

Indeed, we look at the beings in the universe and we see that there is the manifestation of an absolute force within an absolute weakness,

and the traces of an absolute power are apparent within an absolute impotence;

like, for example, the wonderful states and stages plants display when the life-force awakens in their seeds and roots.

There is the manifestation too of an absolute wealth within an absolute poverty and dryness;

like the poverty of trees and the soil in winter and their glittering wealth and riches in the spring.

Her şey lisan-ı mahsusuyla Hâlık'ını yâder, takdis eder.

Evet bütün mevcudatın lisan-ı hal ve kal ile ettiği tesbihat, bir tek Zât-ı Mukaddes'in vücudunu gösteriyor.

Evet fitratin şehadeti reddedilmez. Delalet-i hal ise, hususan çok cihetlerle gelse, şüphe getirmez.

Bak hadsiz fitrî şehadeti tazammun eden ve nihayetsiz tarzlarda lisan-ı hal ile delalet eden ve mütedâhil daireler gibi bir tek merkeze bakan şu mevcudatın muntazam suretleri, her biri birer dildir.

Ve mevzun heyetleri, her biri birer lisan-ı şehadettir. Ve mükemmel hayatları, her biri birer lisan-ı tesbihtir ki,

Yirmi Dördüncü Söz'de kat'î isbat edildiği gibi, o bütün diller ile pek zahir bir surette tesbihatları ve tahiyyatları ve bir tek mukaddes zâta şehadetleri,

ziya güneşi gösterdiği gibi bir Zât-ı Vâcib-ül Vücud'u gösterir ve kemal-i uluhiyetine delalet eder.

On Dördüncü Pencere

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ

مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَّتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيفٌ

sırlarınca: Her şey her şeyinde ve her şe'ninde tek bir Hâlık-ı Zülcelal'e muhtaçtır.

Evet kâinattaki mevcudata bakıyoruz ve görüyoruz ki: Za'f-ı mutlak içinde bir kuvvet-i mutlaka tezahüratı var.

Ve acz-i mutlak içinde bir kudret-i mutlakanın âsârı görünüyor.

Meselâ nebatatın tohumlarında ve köklerindeki ukde-i hayatiyelerinin intibahları zamanında gösterdikleri hârîka vaziyetleri gibi.

Hem fakr-ı mutlak ve kuruluk içinde bir gına-i mutlakın tezahüratı var:

Kıştaki toprağın ve ağaçların vaziyet-i fakiraneleri ve baharda şaşısalı servet ve gınaları gibi.

The sprinklings of an **absolute life** are also apparent within an **absolute lifelessness**;

like the **transformation** of the **elements** into **living** matter.

There is, moreover, the manifestation of an **all-encompassing consciousness** within an **absolute ignorance**;

like everything, *from minute particles to the stars*, acting **consciously** and **conforming** to the **order of the universe** and to the **demands of wisdom** and **requirements of life**.

Thus, this **power within impotence**, and **strength within weakness**, and **wealth and riches within poverty**, and **life and consciousness within lifelessness** and **ignorance**

necessarily and **self-evidently** open up windows on every side onto the necessary existence and unity of a **Possessor of Absolute Power and Absolute Strength**, a **Possessor of Absolute Riches**, an **Absolutely Knowing**, **All-Living** and **Self-Sufficient One**.

In their totality they point to a **luminous highway** on a vast scale.

And so, O you heedless one who has fallen into the **swamp of nature**! If you do not quit nature and recognize **Divine power**,

you have to accept that in everything, in every minute particle even, reside **an infinite force and power**, a **boundless wisdom and skill**, and the **ability** to see, know, and administer **most** other beings.

#695

Fifteenth Window

According to the meaning of the verse:

Who has created everything in the best way, {Qur'an, 32:7.}

everything is cut out according to its **innate abilities** with **perfect measure and order**, and put together **with the finest art**, in the shortest way, the best form, the lightest manner, and **most practicable** shape.

Look at the clothes of birds, for example, and the easy way they ruffle up their **feathers** and continuously **use** them.

Also, things are given bodies and dressed in forms **in a wise manner** with no waste and nothing in vain;

they testify to their number to the necessary existence of an **All-Wise Maker** and point to that **Possessor of Absolute Power and Knowledge**.

Sixteenth Window

Hem **cümud-u mutlak** içinde bir **hayat-ı mutlak**anın tereşşuhatı görünüyor:

Anasır-ı camidenin zîhayat maddelere **inkılabı** gibi.

Hem bir **cehl-i mutlak** içinde **muhit bir şuurun** tezahüratı görünüyor:

Zerrelerden yıldızlara kadar her şeyin harekâtında **nizamât-ı âleme** ve **mesalih-i hayata** ve **metalib-i hikmete** **muvafilek bir tarzda** hareket etmeleri ve **şuurkârane** vaziyetleri gibi.

İşte bu **acz içindeki kudret** ve **za'f içindeki kuvvet** ve **fakr içindeki servet** ve **gına** ve **cümud** ve **cehil içindeki hayat** ve **şuur**;

bilbedahe ve **bizzarure** bir **Kadîr-i Mutlak** ve **Kaviyy-i Mutlak** ve **Ganiyy-i Mutlak** ve **Alîm-i Mutlak** ve **Hayy-u Kayyum** bir zâtın vücub-u vücuduna ve vahdetine karşı her taraftan pencereler açar.

Heyet-i mecmuasıyla büyük bir mikyasta bir **cadde-i nuraniyeyi** gösterir.

İşte ey **tabiat bataklığına** düşen gafil! Eğer tabiatı bırakıp **kudret-i ilahiyeyi** tanımazsan;

her bir şeye, hattâ her bir zerreye, **hadsiz bir kuvvet** ve **kudret** ve **nihayetsiz bir hikmet** ve **meharet**, belki **ekser** eşyayı görecektir, bilecektir, idare edecek bir **iktidar**, her şeyde bulunduğunu kabul etmek lâzım gelir.

On Beşinci Pencere

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ

sırrınca:

Her şeye, o şeyin **kabiliyet-i mahiyetine** göre **kemal-i mizan** ve **intizam** ile biçilip **hüsn-ü san'at** ile tertib edilip, en kısa yolda, en güzel bir surette, en hafif bir tarzda, **istimalce en kolay** bir şekilde,

(meselâ kuşların elbiselerine ve her vakit **tüylerini** kolayca oynatmalarına ve **istimal** etmelerine bak)

hem israfsız **hikmetli bir tarzda** vücud vermek, suret giydirmek,

eşya adedince diller ile bir **Sâni'-i Hakîm**'in vücub-u vücuduna şehadet ve bir **Kadîr-i Alîm-i Mutlak**'a işaret ederler.

On Altıncı Pencere

The **order** and **ordering** in the creation and **disposal** of creatures, *which are renewed season by season on the earth*, show clearly a **universal wisdom**.

Since an **attribute** cannot be without the one it qualifies, this universal wisdom necessarily shows an **All-Wise One**.

The wonderful **adornment** within **the veil of wisdom**, **self-evidently** shows a **perfect beneficence**,

and that perfect beneficence necessarily points to a **gracious, All-Generous Creator**.

The **all-encompassing benevolence** and **bestowal** within the veil of beneficence show self-evidently an **all-embracing mercy**,

and that all-embracing mercy shows **necessarily** an **All-Merciful and All- Compassionate One**.

The **sustenance** and **foods** of all living creatures above the veil of mercy, all perfectly **appropriate** for their needs,

show **clearly** a **sustaining** providence and a **compassionate** dominicality,

and that sustaining and administering **necessarily** point to an **All- Generous Provider**.

Yes, all the **creatures** on the face of the earth, thus raised **with perfect wisdom**, adorned **with perfect beneficence**, bestowed upon **with perfect mercy**, and nurtured **with perfect compassion**,

testify to the necessary existence of an All-Wise, **Munificent**, Compassionate, **Providing Maker**, and points to His unity.

Look at and consider also **the universal wisdom** which is apparent on the face of the earth as a whole and is to be seen **in its totality** and shows clearly **purpose** and **will**;

and **the perfect beneficence embracing all creatures**, which comprises the **wisdom**;

#696

and **the all-encompassing mercy**, which comprises the beneficence and **wisdom** and **includes all the beings of the earth**;

and **the most generous sustaining** and **nurturing**, which comprises the **mercy** and wisdom and beneficence and **embraces all living creatures**.

Just as **the seven colours form** light, and the light, *which illuminates the face of the earth*, undoubtedly shows the sun,

so too that beneficence within wisdom, and mercy within beneficence, and sustaining and nurturing within mercy

Rûy-i zeminde mevsim be-mevsim tazelenen mahlukatın icad ve **tedbir**lerindeki **intizam** ve **tanzimat**, bilbedahe bir **hikmet-i âmmeyi** gösterir.

Sıfat, mevsufsuz olmadığından;

elbette o hikmet-i âmme, bizzarure bir **Hakîm**'i gösterir.

Hem o **perde-i hikmet** içinde hârika **tezyinat**, bilbedahe bir **inayet-i tâmmeyi** gösterir.

Ve o inayet-i tâmme, bizzarure **inayetskâr** bir **Hâlık-ı Kerim**'i gösterir.

Ve o perde-i inayette **umuma şamil** bir **taltifat** ve **ihsanat**, bilbedahe bir **rahmet-i vasiayı** gösterir.

Ve o rahmet-i vasia, **bizzarure** bir **Rahman-ı Rahîm**'i gösterir.

Ve o perde-i rahmet üstünde dahi bütün rızka muhtaç zîhayatların **lâyık** ve mükemmel bir tarzda **iaşeleri** ve **erzakları**,

bilbedahe terbiyekârane bir rezzakîyet ve **şefkatkârane** bir rububiyeti gösterir.

Ve o terbiye ve idare, **bizzarure** bir **Rezzak-ı Kerim**'i gösterir.

Evet zeminin yüzünde **kemal-i hikmetle** terbiye edilen ve **kemal-i inayetle** tezyin edilen ve **kemal-i rahmetle** taltif edilen ve **kemal-i şefkatle** iâşe edilen bütün **mahlukat**,

birer birer bir **Sânî**'-i Hakîm, **Kerim**, Rahîm, **Rezzak**'ın vücubuna şehadet ve vahdetine işaret ettikleri gibi,

yeryüzünün mecmuunda tezahür eden ve **umumunda** görülen ve **kasd** ve **iradeyi** bilbedahe gösteren **hikmet-i âmme**;

ve hikmeti dahi tazammun eden **umum masnuata şamil inayet-i tâmme**;

ve **inayet** ve **hikmeti** tazammun eden ve **umum mevcudat-ı arziyeye şamil** olan **rahmet-i vasia**;

ve **rahmet** ve hikmet ve inayeti de tazammun eden **umum zîhayata şamil** bir surette ve **gayet kerimane bir tarzda** olan **rızk** ve **iaşe-i umumiye**yi birden **nazara al, bak!**

Nasıl ki **elvan-ı seb'a**, ziyayı **teşkil eder**. Ve *yeryüzünü tenvir eden* o ziya, nasıl şubhesiz güneşi gösterir.

Öyle de; o hikmet içindeki inayet ve inayet içindeki rahmet ve rahmet içindeki iâşe-i rızkî,

show *brilliantly* on a large scale and at a high degree the unity and perfect dominicality of an utterly **Wise**, **Generous**, **Compassionate**, **Providing** Necessarily Existent One.

O you **stupefied** and **heedless denier**! **With what** can you **explain** this wise, generous, compassionate, providential **sustaining**,

this strange, wonderful, miraculous **state of affairs** *which is before your eyes?*

With chance and coincidence, which are aimless like you?

With force, which is blind like your heart?

With nature, which is deaf like your head?

With causes which are impotent, **lifeless**, and ignorant like you?

Or do you want to give the name of “**nature**” which is utterly impotent, **ignorant**, deaf, blind, **contingent**, and **wretched**, to **the All-Glorious One**, Who is utterly holy, pure, **exalted**, and **free of all defect** and absolutely **Powerful**, **Knowing**, **Hearing**, and **Seeing**, and thus perpetrate an infinite error?

So with what force can you extinguish this truth **brilliant** as the sun?

Under which **veil of heedlessness** can you conceal it?

Seventeenth Window

Indeed in the heavens and earth are signs for those who believe. {Qur'an, 45:3.}

If we **observe** the face of the earth in the summer, we see that

an absolute **munificence** and **liberality**, *which necessitate confusion and disarrangement*, is to be seen within a total **harmony** and **order**.

Look at all the plants *which adorn the face of the earth!*

And the **utter speed** in the creation of things, *which necessitates imbalance and disorder*, is apparent within a **perfect equilibrium**.

Look at all the fruits *which decorate the face of the earth!*

And an **absolute multiplicity**, *which necessitates unimportance, indeed, ugliness*, is apparent within a **perfect beauty of art**.

Look at all the flowers *which gild the face of the earth!*

And the **absolute ease** in the creation of things, *which necessitates lack of art and simplicity*, is to be seen within an infinite **art** and **skill** and **attention**.

nihayet derecede **Hakîm**, **Kerim**, **Rahîm**, **Rezzak** bir Vâcib-ül Vücud'un vahdetini ve kemal-i rububiyetini büyük bir mikyasta, yüksek bir derecede, *parlak bir surette* gösterir.

İşte ey **sersem münkir-i gafil**! Göz önündeki bu hakîmane, kerimane, rahîmane, rezzakane **terbiyeti**

ve bu acib ve hârika ve mu'cize **keyfiyeti** **ne ile izah edebilirsin?**

Senin gibi serseri tesadüfle mi?

Ve kalbin gibi kör kuvvetle mi?

Ve kafan gibi sağır tabiatla mı?

Ve senin gibi âciz, **camid**, cahil esbabla mı?

Yoksa **nihayetsiz derecede mukaddes**, **münezzeh** ve **müberra**, **muallâ** ve **nihayetsiz derecede Kadîr**, **Alîm**, **Semi'**, **Basîr** olan **Zât-ı Zülcelal**'e **nihayetsiz derecede âciz**, **cahil**, sağır, kör, **mümkîn**, **misikîn** olan “**tabiat**” namını verip **nihayetsiz hata işlemek** mi istersin?

Hem güneş gibi **parlak** şu hakikatı, hangi kuvvet ile söndürebilirsin?

Hangi **perde-i gaflet** altında saklayabilirsin?

On Yedinci Pencere

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ

Zeminin yüzünü yaz zamanında **temaşa** edip görüyoruz ki:

İcad-ı eşyada **müşevveşiyeti iktiza eden ve intizamsızlığa sebep olan** **nihayetsiz sehavet** ve bir **cûd-u mutlak**, gayet derecede bir **insicam** ve **intizam** içinde görünüyor.

İşte **zemin yüzünü tezyin eden** bütün nebatatı gör.

Hem **mizansızlığı ve kabalığı iktiza eden** icad-ı eşyadaki **sür'at-i mutlaka** dahi **kemal-i mevzuniyet** içinde görünüyor.

İşte **zemin yüzünü süslendiren** bütün meyvelere bak.

Hem **ehemmiyetsizliği, belki çirkinliği iktiza eden kesret-i mutlaka** dahi, **kemal-i hüsn-ü san'at** içinde görünüyor.

İşte **yeryüzünü yaldızlayan** bütün çiçeklere bak!

Hem **san'atsızlığı, basitliği iktiza eden** icad-ı eşyadaki **sühulet-i mutlaka** dahi, **nihayetsiz derecede san'atkârlık ve meharet** ve **ihitimamkârlık** içinde görünüyor.

Look carefully at all **seeds**, *which are like the tiny containers and programmes of the members of plants and trees and the small cases containing their life-histories!*

And **the great distances**, *which necessitate difference and diversity*, appear within an correspondence and conformity.

Look at all the varieties of **cereal grains sown in every part of the earth!**

And **the total intermingling**, *which necessitates confusion and muddle*, is on the contrary to be seen within a **perfect differentiation and separation**.

Consider **the perfect differentiation** of seeds **when they sprout**, despite being cast into the earth all mixed-up together and all resembling one another **with regard to their substance**,

and the **various** substances which enter trees being **separated** out perfectly for the leaves, flowers, and fruits,

and the foods which enter the stomach all mixed-up together being separated out perfectly **according to the various members and cells**. See **the perfect power** within **the perfect wisdom!**

And the great **abundance** and infinite profusion, *which necessitate unimportance and worthlessness*,

are to be seen as most **valuable** and **expensive in regard to the creatures and art** on the face of the earth.

Within these innumerable **wonders of art**, consider only **the varieties of mulberry**, those **confections of Divine power**, on **the table of the All- Merciful One** on the face of the earth!

See them within **the perfect mercy**, the perfect art!

Thus, **just as the day shows the light, and the light the sun**, the great value together with the utter profusion;

and the boundless **intermingling** and **intermixing** together with the utmost **differentiation** and **separation** within the utter profusion;

and **the great distance** together with the utmost **conformity** and **resemblance** within the limitless differentiation and separation;

and the infinite **ease** and **facility** together with the infinite **care** in the making within **the utmost resemblance**;

and **the absolute speed** and **rapidity** together with the total equilibrium and **balance** and **lack of waste** within the most beautiful making;

and the infinite **abundance** and **multiplicity** together with the highest degree of **beauty of art** within utter lack of waste;

İşte yeryüzündeki ağaç ve nebatat cihazatının **sandukçaları** ve programları ve **tarihçe-i hayatlarının** kutucukları hükmünde olan bütün **tohumlara**, çekirdeklere dikkatle bak.

Hem **ihtilaf ve ayrılığı iktiza eden** uzaklık ve **bu'd-u mutlak** dahi bir ittifak-ı mutlak içinde görünüyor.

İşte bütün aktar-ı zeminde **zer'edilen** her nevi **hububata** bak.

Hem **karışmayı ve bulaşmayı iktiza eden** kemal-i ihtilat, bilakis **kemal-i imtiyaz ve tefrik** içinde görünüyor.

İşte bütün yer altına karışık atılan ve **madde itibariyle** birbirine benzeyen tohumların **sünbül vaktinde kemal-i imtiyazları**

ve ağaçlara giren **muhtelif** maddelerin yaprak, çiçek ve meyvelere kemal-i imtiyaz ile **tefrikleri**

ve mideye giren karışık gıdaların **muhtelif a'za ve hüceyrata göre** kemal-i imtiyazla ayrılmalarına bak, **kemal-i hikmet** içinde **kemal-i kudreti** gör.

Hem **ehemmiyetsizliği, kıymetsizliği iktiza eden** gayet derecede **mebzuliyet** ve nihayet derecede ucuzluk dahi,

yeryüzünde **masnua'tça, san'atça** nihayet derecede **kıymettar** ve **pahalı** bir keyfiyette görünüyor.

İşte o hadsiz **acaib-i san'at** içinde yeryüzünün **Rahmanî sofrasında** yalnız **kudretin şekerlemeleri** olan **du'ların nevilere** bak!

Kemal-i rahmeti, kemal-i san'at içinde gör.

İşte bütün rû-yi zeminde gayet kıymettarlık ile beraber hadsiz ucuzluk;

ve hadsiz ucuzluk içinde hadsiz **ihtilat** ve **karışıklık** ile beraber hadsiz **imtiyaz** ve **tefrik**;

ve hadsiz imtiyaz ve tefrik içinde **gayet uzaklık** ile beraber son derecede **muvafakat** ve **benzeyiş**;

ve son derece **benzemek** içinde gayet derecede **sühulet** ve **kolaylık** ile beraber gayet derecede **ihimamkârane** yapılış;

ve gayet derecede güzel yapılış içerisinde **sür'at-i mutlaka** ve **çabuklukla** beraber gayet derecede mevzun ve **mizanlı** ve **israfsızlık**;

ve gayet derecede israfsızlık içinde son derece **çokluk** ve **kesret** ile beraber son derecede **hüsn-ü san'at**;

and the utmost **munificence** together with **absolute order** within the highest degree of beauty of art,

all testify to the necessary existence, perfect power, beautiful dominicality, and **unity** and **oneness** of an **All-Powerful One of Glory**, an **All-Wise One of Perfection**, an **All-Compassionate and Beauteous One**.

They demonstrate the meaning of the verse:

His are the Most Beautiful Names. {Qur'an, 20:8; 59:24.}

#698

So now, O you **ignorant**, **heedless**, **obstinate** **wretch**! With what can you **interpret** this **mighty truth**?

With what can you **explain** this infinitely miraculous and wonderful **state of affairs**?

To what can you **attribute** these truly **extraordinary** arts?

What **veil of heedlessness** can you draw across this window as broad as the earth and so close it?

Where is your chance and coincidence, your **unconscious companion** on which you rely and call 'nature,' your friend and **support** in **misguidance**?

It is totally **impossible** for chance and coincidence to interfere in these matters, isn't it?

And to **attribute** to 'nature' one thousandth of them is impossible a thousand times over, isn't it?

Or does **lifeless**, **impotent** nature have **immaterial** machines and **printing presses** within each single thing, made from each, and to the number of each?

Eighteenth Window

Do they not consider the government of the heavens and the earth? {Qur'an, 7:185.}

Consider this comparison which is explained in the Twenty-Second Word: a fine, well-ordered, **well-crafted** work like a **palace** self-evidently points to a **well-ordered act**.

That is to say, a building **indicates** the act of building.

And a **fine**, well-ordered act **necessarily** points to a proficient **agent**, a **skilful** master, a **builder**.

And the titles of proficient **master** and builder point **self-evidently** to a perfect **attribute**, that is, to a **faculty for the craft**.

And that perfect attribute and that perfect **faculty for the craft** self-evidently indicate the **existence** of a perfect **innate ability**.

And a perfect innate ability indicate the existence of an **exalted spirit** and elevated **essence**.

ve son derece hüsn-ü san'at içinde nihayet derecede **sehavet** ile beraber **intizam-ı mutlak**; elbette **gündüz ışığı**, **ışık güneşi** gösterdiği gibi;

bir **Kadîr-i Zülcelal**'in, bir **Hakîm-i Zülkemal**'in, bir **Rahîm-i Zülcemal**'in vücub-u vücuduna ve kemal-i kudretine ve cema-i rububiyetine ve **vahdaniyetine** ve **ehadiyetine** şahadet ederler,

لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ

sırrını gösterirler.

Şimdi ey **biçare cahil**, **gafil**, **muannid**, muattıl! Bu **hakikat-ı uzmayı** ne ile **tefsir** edebilirsin?

Bu nihayet derecede mu'cize ve hârika **keyfiyeti** ne ile **izah** edebilirsin?

Bu hadsiz derecede **acib** şu san'atları neye **isnad** edebilirsin?

Bu yeryüzü derecesinde geniş bu pencereye hangi **perde-i gaflet**i atıp kapatabilirsin?

Senin tesadüfün nerede, tabiat dediğin ve güvendiğin **şuursuz yoldaşın** ve **dalalette istinadgâhın** ve arkadaşın nerede?

Bu işlere tesadüfün karışması yüz derece **muhal** değil mi?

Ve şu hârika işlerin binden birinin tabiata **havalesi**, bin derece muhal olmuyor mu?

Yoksa **camid**, **âciz** tabiatın; her bir şeyin içinde o şeyden yapılan eşya adedince **manevî** makine ve **matbaaları** mı var?.

On Sekizinci Pencere

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Yirmi İkinci Söz'de izah edilen şu temsile bak ki: Nasıl mükemmel, muntazam, **san'atlı**, **saray** gibi bir eser, bilbedahe **muntazam** bir **fiile** delalet eder.

Yani bir bina, bir dülgerliğe **delalet** eder.

Ve **mükemmel**, muntazam bir fiil, **bizzarure** mükemmel bir **fâile** ve **mahir** bir ustaya, bir **dülgere** delalet eder.

Ve mükemmel **usta** ve dülger ünvanları, **bilbedahe** mükemmel bir **sıfata**, yani **san'at melekisine** delalet eder.

Ve mükemmel sıfat ve o mükemmel **meleke-i san'at**, bilbedahe mükemmel bir **istidadın vücuduna** delalet eder.

Ve mükemmel bir istidad ise, **âlî** bir **ruh** ve yüksek bir **zâtın** vücuduna delalet eder.

In just the same way, the **constantly renewed** works *filling the face of the earth, indeed the universe*, show clearly **acts** of the utmost perfection.

And these acts, which are encompassed by total **order** and **wisdom**, point clearly to an **agent** whose **titles** and names are perfect.

For it is clearly obvious that **well-ordered**, wise acts cannot be without the one who performs them.

And titles of the utmost perfection point to the utterly perfect **attributes** of that agent.

For according to the rules of **grammar**, the **active particle** is formed from the **infinitive** [that is, what is called 'the root' in Arabic grammar];

so too the **source** and **roots** of nouns, names and titles are attributes.

And attributes at the utmost degree of perfection point **indubitably** to utterly perfect **essential qualities**.

And those perfect **essential qualities** –*which we are unable to describe*– point **most certainly** to an **essence** which is at the utmost peak of perfection.

#699

Thus, since in every part of the world all **the works of art** and **creatures** are **perfect works**,

each of them testifies to an act, and the **act** testifies to a name, and the **name** to an attribute, and the **attribute** to a quality, and the **quality** to the **Essence**.

Thus, just as singly they testify to the necessary existence of **the All-Glorious Maker** to the number of creatures and indicate His **oneness**,

so altogether they form an **ascension in Divine knowledge** as strong as **the chains of beings**.

They form a **proof of reality in continuous sequence** which no doubt can pierce or penetrate.

So now, O wretched, **heedless denier**! With what can you smash this proof which is as powerful as **the chain of the universe**?

With what can you close this **latticed** window with its innumerable spaces through which shine **rays** of truth to the number of these **creatures**?

Which veil of heedlessness can you draw over it?

Nineteenth Window

According to the meaning of the verse:

The seven heavens and the earth and all within them extol His limitless glory, and there is nothing but it extols His limitless glory and praise, {Qur'an, 17:44.}

Öyle de: *Zeminin yüzünü, belki kâinatı dolduran müteceddid eserler, bilbedahe gayet derece-i kemalde bulunan efali gösteriyor.*

Ve şu nihayet derecedeki **intizam** ve **hikmet** dairesindeki efal, bilbedahe **ünvanları** ve isimleri mükemmel olan bir **fâili** gösteriyor.

Çünkü **muntazam**, hakîmane fiiller, fâilsiz olmadığı kat'iyyen malûm.

Ve son derece mükemmel ünvanlar, o fâilin son derece kemaldeki **sıfatlarına** delalet eder.

Çünkü fenn-i **sarfça** nasıl **ism-i fâil masdardan** yapılır.

Öyle de, ünvanların ve isimlerin dahi **masdarları** ve **menşe'leri**, sıfatlardır.

Ve son derece-i kemalde sıfatlar, **şübhesiz** son derece mükemmel olan **şuunat-ı zâtiye**ye delalet eder.

Ve **kabiliyet-i zâtiye** (*tabir edemediğimiz*) o mükemmel **şuun-u zâtiye**, **bihakkalyakîn** hadsiz derece-i kemalde olan bir **zâta** delalet eder.

İşte bütün âlemdeki **âsâr-ı san'at** ve bütün **mahlukat**, her biri birer **eser-i mükemmel** olduğundan,

her biri bir fiile ve **fiil** ise isme, **isim** ise vasma ve **vasıf** ise şe'ne ve **şe'n** ise **Zât'a** şehadet ettikleri için;

masnuat adedince bir tek **Sânî-i Zülcelal**'in vücub-u vücuduna şehadet ve **ehadiyetine** işaret ettikleri gibi;

heyet-i mecmuasıyla, **silsile-i mahlukat** kadar kuvvetli bir tarzda bir **mi'rac-ı marifettir**.

Hiçbir cihette içine şübhe girmeyen **müteselsil** bir **bürhan-ı hakikat**tır.

Şimdi ey bîçare **münkir-i gafil**! **Silsile-i kâinat** kadar kuvvetli şu bürhanı ne ile kırabilirsin?

Şu **masnuat** adedince hakikatın **şuanı** gösteren hadsiz delikli ve **kafesli** şu pencereyi ne ile kapatabilirsin?

Hangi perde-i gafleti üstüne çekebilirsin?

On Dokuzuncu Pencere

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ، السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

sırrınca:

the All-Glorious Maker has attached innumerable meanings and instances of wisdom to the heavenly bodies so that

it is as if, in order to express His glory and beauty, He has adorned the heavens with the words of the suns, moons and stars.

To the beings in the atmosphere also He has attached instances of wisdom and meanings and aims,

as if to make it speak through the words of the thunder, lightning, and drops of rain,

and give instruction in the perfection of His wisdom and beauty of His mercy.

He causes the head of the earth to speak too with its meaningful words known as animals and plants and displays the perfections of His art to the universe.

Then He makes the plants and trees speak, all words of that head, through the words of their leaves, flowers, and fruits

and again proclaims the perfection of His art and beauty of His mercy.

Their flowers and fruits, too, He makes speak, through the words of their seeds,

and gives instruction to the aware and conscious in the subtleties of His art and the perfection of His dominicality.

And so, out of these innumerable words of glorification, we shall lend our ears and listen to a single shoot and a single flower and their manner of expression, and learn the way in which they testify.

Yes, all plants and all trees describe their Maker with numerous tongues in such a way that

they leave those who study them in amazement, causing them to exclaim: "Glory be to God! How wonderfully they bear witness to Him!"

#700

Yes, the glorification of plants at the time their flowers open, and the moment they produce new shoots, and when they offer their smiling words is as beautiful and clear as themselves.

For through the beautiful mouth of each flower and the tongues of its orderly shoots and the words of its well-measured seeds, the order demonstrates wisdom and is observedly within a balance which demonstrates knowledge.

And the balance is within an embroidery of art which demonstrates skill and craft.

And the embroidery of art is within an adornment which demonstrates favour and munificence.

And the adornment is within subtle scents which demonstrate mercy and bestowal.

Sâni'-i Zülcelal, semavatın ecramına o kadar hikmetler, manalar takmış ki;

güya celal ve cemalini ifade etmek için semavatı; güneşler, aylar, yıldızlar kelimeleriyle süslendirdiği gibi,

cevv-i semada dahi olan mevcudata öyle hikmetler ve manalar ve maksadlar takmış ki;

güya o cevvi semayı berkler, şimşekler, ra'dlar, katreler kelimeleriyle intak ediyor.

Ve kemal-i hikmet ve cemal-i rahmetini ders veriyor.

Ve nasıl zemin kafasını, hayvanat ve nebatat denilen manidar kelimeleriyle söyleştirip kemalât-ı san'atını kâinata gösteriyor.

Öyle de; o kafanın birer kelimesi olan nebatları ve ağaçları dahi; yapraklar, çiçekler, meyveler kelimeleriyle intak edip

yine kemal-i san'atını ve cemal-i rahmetini ilân ediyor.

Ve birer kelime olan çiçekleri ve meyveleri dahi tohumcuklar kelimeleriyle konuşturup

dekaik-ı san'atını ve kemal-i rububiyetini ehl-i şuura talim ediyor.

İşte bu hadsiz kelimat-ı tesbihiye içinde yalnız tek bir sünbül ve tek bir çiçeğin tarz-ı ifadesine kulak verip dinleyeceğiz. Nasıl şehadet eder, bileceğiz.

Evet her bir nebat, her bir ağaç, pek çok lisan ile Sâni'lerini öyle gösteriyorlar ki;

ehl-i dikkati hayretlerde bırakır ve bakanlara "Sübhaneallah! Ne kadar güzel şehadet ediyor!" dedirtirler.

Evet, her bir nebatın çiçek açması zamanında ve sünbül vermesi anında, tebessüm-kârane manevî tekellümleri hengâmındaki tesbihleri, kendileri gibi güzel ve zahirdir.

Çünkü her bir çiçeğin güzel ağzı ile ve muntazam sünbülün lisaniyla ve mevsun tohumların ve muntazam habbelerin kelimatıyla hikmeti gösteren o nizam, bilmüşahede ilmi gösteren bir mizan içindedir.

Ve o mizan ise, mehareti san'atı gösteren bir nakş-ı san'at içindedir.

Ve o nakş-ı san'at, lütuf ve keremi gösteren bir zînet içindedir.

Ve o zînet dahi, rahmet ve ihsanı gösteren latif kokular içindedir.

And these meaningful qualities one within the other form such a tongue of testimony that

it both describes **the All-Beauteous Maker** through His Names, and **portrays** Him through His **attributes**, and expounds **the manifestation** of His **Names**, and expresses His **making** Himself **loved** and known.

If you hear such testimony from a single flower, **will your doubts and suspicions and heedlessness persist** when you listen to all the flowers **in the dominical gardens on the face of the earth** and hear with what elevated strength they **proclaim the necessary existence and unity of the All-Glorious Maker?**

If they do persist, can it be said of you that you are a **conscious** human being?

Come, now look carefully at a tree! **See its delicate mouth** within the **orderly** emergence of the leaves in spring, and the blossoms opening **in a measured manner**, and the fruits swelling **with wisdom and mercy** and dancing **at the blowing of the breeze** in the hands of the branches **like innocent children**.

See **the just balance** within the wise order expressed through **the tongue of the leaves becoming green at a generous hand**, through that of **the flowers smiling with the joy of a favour received**, and through **the words of the fruits laughing through a manifestation of mercy**.

See the careful arts and **embroideries** within the **balance demonstrating justice**,

and the mercy within the **skilful** embroideries and **adornment**; and the various sweet tastes and delightful **scents**, **which indicate mercy and bestowal**,

and the seeds, each of which is a **miracle of power** within the **agreeable** tastes:

all these point **in most clear fashion** to the necessary existence and unity of an **All-Wise, Generous, Compassionate, Beneficent, Bountiful Maker**, a **Bestower of Beauty and Favours**, to the beauty of His mercy and perfection of His dominicality.

Thus, if you can listen at the same time to **the tongues of disposition** of all the trees **on the earth**, you will see and understand what exquisite **jewels** are to be found in the treasury of the verse:

All that is in the heavens and on the earth extols God's limitless glory. {Qur'an, 62:1; 64:1.}

Ve birbiri içinde bulunan şu manidar **keyfiyetler**, öyle bir lisan-ı şهادettir ki;

hem **Sâni-i Zülcemal**'ini esmasıyla tarif eder, hem **evsafıyla tavsif** eder, hem **cilve-i esmasını** tefsir eder, hem **teveddüd** ve taarrüfünü, yani sevdirmesini ve tanıttırılmasını ifade eder.

İşte bir tek çiçekten böyle bir şهادet işitsen, acaba **zemin yüzündeki Rabbanî bağlarda** umum çiçekleri dinleyebilsen, ne derece yüksek bir kuvvetle **Sâni-i Zülcelal**'in **vücub-u vücudunu ve vahdetini ilân** ettiklerini işitsen, **hiç şübhen ve vesvesen ve gafletin kalabilir mi?**

Eğer kalsa, sana insan ve **zîşuur** denilebilir mi?

Gel şimdi bir ağaca dikkatle bak! İşte bahar mevsiminde yaprakların **muntazaman** çıkması, çiçeklerin **mevzunen** açılması, meyvelerin **hikmetle, rahmetle** büyümesi ve dalların ellerinde, **masum çocuklar gibi, nesimin esmesiyle** oynaması içindeki **latif ağzını** gör.

Nasıl **bir dest-i kerem ile yeşillenen yaprakların dili** ile ve **bir neş'e-i lütuf ile tebessüm eden çiçeklerin lisanıyla** ve **bir cilve-i rahmet ile gülen meyvelerin kelimatı** ile ifade edilen hikmetli nizam içindeki **adilli mizan**;

ve **adli gösteren mizan** içinde bulunan dikkatli san'atlar, **nakışlar**

ve **meharetli** nakışlar ve **zînetler** içinde **rahmet ve ihsanı gösteren** ayrı ayrı tatlı tatmaklar ve ayrı ayrı güzel **kokular**

ve **hoş** tatmaklar içinde birer **mu'cize-i kudret** olan tohumlar ve çekirdekler,

gayet zahir bir surette bir **Sâni-i Hakîm, Kerim, Rahîm, Muhsin, Mün'im, Mücemmil, Mufaddıl**'ın vücub-u vücudunu ve vahdetini ve cemal-i rahmetini ve kemal-i rububiyetini gösterir.

İşte eğer bütün **rûy-i zemindeki** ağaçların **lisan-ı hallerini** birden dinleyebilsen,

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

hazinesinde ne kadar güzel **cevherler** bulunduğunu göreceksin, anlayacaksın.

O you unhappy **heedless** one who supposes himself to be free through his **ingratitude**!

If the **All-Generous One of Beauty**, Who makes Himself known to you and loved by you through these **innumerable tongues** had not wanted you to know Him, He would have silenced them.

Since they have not been silenced, they should be heeded. You cannot be saved by closing your ears in **heedlessness**.

For the universe **does not fall silent** at you stopping up your ears, the beings within it will not be silent, **the witnesses to Divine unity** will not hold their tongues. And for sure, they will **condemn** you.

Twentieth Window

The true meaning of this Twentieth Window occurred to my heart at one time in Arabic in this way:

The sparkling of the light is through Your illuminating and making it known; The rolling on of the ages is through Your despatching and employing them; Glory be unto You, how mighty is Your rule! The flowing forth of the rivers is through Your storing them up and subjugating them; The decorations of stones is through Your designing and fashioning them; Glory be unto You, how sublime is Your wisdom! The smiling of the flowers is through Your adorning and beautifying them; The embellishing of fruits is through Your bestowal and munificence; Glory be unto You, how beautiful is Your art! The carolling of the birds is through Your making them speak and Your avail; The singing of the rain is through Your causing it to fall, Your bestowal; Glory be unto You, how vast is Your Mercy! The motion of the moons is through Your determining, Your planning, Your rotating them, Your illuminating them; Glory be unto You, how brilliant Your proofs, how dazzling Your sovereignty!

So glory be to Him in Whose hands is the dominion of all things. {Qur'an, 36:83.}

** And there is nothing but its treasures are with Us; but We only send it down in a measure defined.*

** And We send forth the winds to fertilize [the plants], and We send down rain from the skies providing you with water therewith, and you are not the keepers of its stores. {Qur'an, 15:21-2.}*

Just as **perfect wisdom** and **beauty of art** are apparent in **particulars** and results and in **details**,

İşte ey **nankörlük** içinde kendini başıboş zanneden bedbaht **gafil**!

Bu derece **hadsiz lisanlarla** kendini sana tanıttıran ve bildiren ve sevdiren bir **Kerim-i Zülcemal**, tanımak istenilmezse bu lisanları susturmalı.

Madem ki susturulmaz, dinlemeli. **Gafletle** kulağını kapasan kurtulamazsın.

Çünkü sen kulağını kapamakla kâinat **sükût etmez**, mevcudat susmaz, **vahdaniyet şahidleri** seslerini kesmezler. Elbette seni **mahkûm ederler**.

Yirminci Pencere

(Haşiye): Şu Yirminci Pencere'nin hakikati, bir zaman Arabî bir surette şöyle kalbe gelmişti:

تَلْأَلَاءُ الضَّيَاءِ مِنْ تَنْوِيرِكَ تَشْهِيرِكَ تَمْوُجُ الْأَغْصَارِ
مِنْ تَصْرِيفِكَ تَوْظِيفِكَ سُبْحَانَكَ مَا أَعْظَمَ سُلْطَانَكَ
تَفَجُّرُ الْأَنْهَارِ مِنْ تَذْخِيرِكَ تَسْخِيرِكَ تَزِينُ الْأَحْجَارِ
مِنْ تَدْبِيرِكَ تَصْوِيرِكَ سُبْحَانَكَ مَا أَبَدَعَ حِكْمَتَكَ
تَبَسُّمُ الْأَزْهَارِ مِنْ تَزْيِينِكَ تَحْسِينِكَ تَبْرُّجُ الْأَثْمَارِ مِنْ
إِنْعَامِكَ إِكْرَامِكَ سُبْحَانَكَ مَا أَحْسَنَ صَنَعَتَكَ تَسْجُعُ
الْأَطْيَارِ مِنْ إِنْطَاقِكَ إِرْفَاقِكَ تَهْزُجُ الْأَمْطَارِ مِنْ إِنْزَالِكَ
إِفْضَالِكَ سُبْحَانَكَ مَا أَوْسَعَ رَحْمَتَكَ تَحْرُكُ الْأَقْمَارِ مِنْ
تَقْدِيرِكَ تَدْبِيرِكَ تَدْوِيرِكَ تَنْوِيرِكَ سُبْحَانَكَ مَا أَنْوَرَ
بُرْهَانَكَ مَا أَبْهَرَ سُلْطَانَكَ

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ

وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ
مَعْلُومٍ

وَأَرْسَلْنَا الرِّيَّاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ﴿مُبَارَكًا﴾
فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ

Nasıl **cüz'iyat** ve neticelerde ve teferruatta **kemal-i hikmet** ve **cemal-i san'at** görünüyor.

so do the universal elements and large creatures take up their positions in accordance with wisdom and art, despite their apparently being mixed up together by chance without order.

Thus, as its other wise duties show, light shines in order to proclaim and make known the Divine creatures on the face of the earth, with the permission of its Sustainer.

#702

This means that light is employed by a Wise Maker; by means of it, He makes manifest His antique works of art in the exhibitions of the market of this world.

Now consider the winds! According to the testimony of their other wise, generous benefits and duties, they are hastening to extremely numerous and important tasks.

It means that their movement in waves is a being employed, a being despatched, a being utilized by an All-Wise Maker; it is a working expeditiously to speedily carry out the commands of their Sustainer.

Now consider the springs, the streams, and the rivers! Their welling-up out of the ground and out of mountains is not by chance.

For it is demonstrated by the testimony of their benefits and fruits, the works of Divine mercy, and by the statement of their being stored up in mountains with the balance of wisdom in proportion to need, that

they are subjugated and stored up by an All-Wise Sustainer, and that their flowing forth is their conforming exuberantly to His command.

Now consider all the varieties of stones and jewels and minerals in the earth!

Their decorations and beneficial properties, the wise benefits connected to them, and their being prepared in a manner appropriate to human and animal needs and vital necessities all show that they are made in that way through the decoration, arrangement, planning, and forming of an All-Wise Maker.

Now consider the flowers and fruits! Their smiles, tastes, beauties, embroideries, and scents

are all like invitations to and menus for the table of a Most Munificent Maker, an All-Compassionate Bestower of Bounties;

they are given as various menus and invitations to each species of beings through their different colours, scents, and tastes.

Now consider the birds! A certain indication that their twittering and chirruping is an All-Wise Maker's causing them to speak

is the astonishing way in which they express their feelings to one another with those sounds, and state their intentions.

Öyle de: Tesadüfî ve karışık tevehhüm edilen küllî unsurların, büyük mahlukatın zahiren karışık vaziyetleri dahi, bir hikmet ve san'at ile vaziyetler alıyorlar.

İşte ziyanın parlaması, sair hikmetli hidematının delaletiyle, yeryüzünde masnuat-ı İlahiye'yi izn-i Rabbanî ile teşhir ve ilân etmektir.

Demek bir Sâni'-i Hakîm tarafından ziya istihdam ediliyor. Çarşı-yı âlem sergilerindeki antika san'atlarını onun ile irae ediyor.

Şimdi rüzgârlara bak ki: Sair hakîmane, kerimane faidelerinin ve vazifelerinin şehadetiyle gayet mühim ve kesretli vazifelere koşuyorlar.

Demek o dalgalanmak bir Sâni'-i Hakîm tarafından bir tavziftir, bir tasrifdir, bir kullanmaktır. Dalgalanmaları ise, emr-i Rabbanînin çabuk yerine getirilmesine sür'atle çalışmaktır.

Şimdi bak çeşmelere, çaylara, ırmaklara. Yerden, dağlardan kaynamaları tesadüfî değildir.

Çünkü onlara terettüb eden âsâr-ı rahmet olan faidelerin ve semerelerin şehadetiyle ve dağlarda bir mizan-ı hacetle iddiharlarının ifadesiyle ve bir mizan-ı hikmetle gönderilmelerinin delaletiyle gösteriliyor ki;

bir Rabb-ı Hakîm'in teshiriyle ve iddiharıyladır. Ve kaynamaları ise, onun emrine heyecanla imtisal etmeleridir.

Şimdi yerdeki bütün taşların ve cevahirlerin ve madenlerin enva'ına bak.

Bunların tezyinatları ve menfaatlı hâsiyetleri bir Sâni'-i Hakîm'in tezyini ile, tertibi ile, tedbiri ile, tasviri ile olduğunu, onlara müteallik hakîmane faideleri ve mesalih-i hayatiye ve levazimat-ı insaniye ve hacat-ı hayvaniyeye muvafık bir tarzda ihzarları gösteriyor.

Şimdi çiçeklere, meyvelere bak! Bunların gülümsemeleri ve tadları ve güzellikleri ve nakışları ve koku vermeleri;

bir Sâni'-i Kerim'in, bir Mün'im-i Rahîm'in sofrasında birer tarife, birer davetname hükmünde olarak

muhtelif renk ve koku ve tadlarla her nev'e ayrı ayrı tarife ve davetname olarak verilmiştir.

Şimdi kuşlara bak! Onların söyleşmeleri ve cıvıldaşmaları, bir Sâni'-i Hakîm'in intak ve söyletmesi olduğuna delil-i kat'î ise,

hayret verir bir tarzda birbirine o seslerle müdavele-i hissiyat ve ifade-i maksad etmeleridir.

Now consider the clouds! A definite indication that the pattering of the rain is not a meaningless sound and that the crashing of thunder and lightning is not a futile din is that

those strange beings are created in empty space. Also drops of rain like the water of life are milked from the clouds, suckling the living creatures on the earth so needy and longing for them.

These facts show that the pattering and crashing are most meaningful and full of wisdom. For at the command of a Most Generous Sustainer, the rain calls out to those longing for it: "Good news! We are coming!" They express this meaning.

#703

Now look at the sky and consider carefully only the moon out of all the innumerable bodies within it!

That its motion is at the command of an All- Powerful and Wise One is demonstrated by the important instances of wisdom connected to it and concerning the earth. Since we have explained these in other places in the Risale-i Nur, we cut this short here.

Thus, the universal elements we have enumerated from light to the moon open in large measure a truly extensive window.

They proclaim and show the unity of a Necessarily Existent One, and the perfection of His power, and grandeur of His sovereignty.

And so O heedless one! If you are able to silence this voice, crashing like thunder and extinguish this light brilliant as the sun, forget God! Otherwise come to your senses!

Say,

All Glory be unto You! And, The seven heavens and the earth and all within them extol His limitless glory! {Qur'an, 17:44.}

Twenty-First Window

And the sun runs its course to a place appointed, that is the determining of the Almighty, the All-Knowing. {Qur'an, 36:38.}

The universe's lamp, the Sun, forms a window onto the existence and unity of the universe's Maker that is as brilliant and luminous as the sun itself.

Indeed, despite their great differences with regard to size, position, and speed, the twelve planets including our globe known as the solar system

are in motion and revolve with perfect order and wisdom and perfect balance without a second's confusion,

Şimdi bulutlara bak! Yağmurun şıpıltıları, manasız bir ses olmadığına ve şimşek ile gök gürlemesi, boş bir gürültü olmadığına kat'i delil ise;

hâlî bir boşlukta o acaibi icad etmek ve onlardan âb-ı hayat hükmündeki damlaları sağlamak ve zemin yüzündeki muhtaç ve müştak zîhayatlara emzirmek, gösteriyor ki:

O şırıltı, o gürültü gayet manidar ve hikmettardır ki; bir Rabb-i Kerim'in emriyle, müştaklara o yağmur bağıırıyor ki, "Sizlere müjde, geliyoruz!" manasını ifade ederler.

Şimdi göğe bak! Gök içinde hadsiz ecranndan yalnız Kamer'e dikkat et!

Onun hareketi, bir Kadîr-i Hakîm'in emriyle olduğu, ona müteallik ve yeryüzüne ait mühim hikmetlerdir ki, başka yerde beyan ettiğimizden kısa kesiyoruz.

İşte ziyadan tut, tâ Kamer'e kadar saydığımız küllî unsurlar gayet geniş bir tarzda ve büyük bir mikyasta bir pencere açar.

Bir Vâcib-ül Vücud'un vahdetini ve kemal-i kudretini ve azamet-i saltanatını gösterir, ilân ederler.

İşte ey gafil! Eğer bu gök gürlemesi gibi bu sadâyı susturabilirsen ve güneşin ışığı gibi parlak o ziyayı söndürebilirsen, Allah'ı unut! Yoksa aklını başına al!

سُبْحَانَ مَنْ تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

de.

Yirmi Birinci Pencere

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

Şu kâinatın lâmbası olan güneş, kâinat Sâni'inin vücuduna ve vahdaniyetine güneş gibi parlak ve nurani bir penceredir.

Evet, manzume-i şemsiye denilen küremizle beraber on iki seyyare; cımleri küçüklük-büyükük itibariyle pek çok muhtelif ve mevkileri uzaklık- yakınlık noktasında pek çok mütefavit ve sür'at-i hareketleri çok mütenevvi' olduğu halde

kemal-i intizam ve hikmet ile ve kemal-i mizan ile ve bir sâniye kadar şaşırmayarak hareketleri ve deveranları

and are bound to the sun through a **Divine law** known as **gravity**, that is, they **follow** their leader as though in prayer.

This demonstrates **on a vast scale** the **tremendousness** of **Divine power** and the **unity** of their **Sustainer**.

Those **lifeless bodies**, those vast **unconscious masses**, are rotated and employed *within the utmost order and wise balance, in various forms and over varying distances and in varying motions*, proving the degree of the **power** and the **wisdom**; you compare for yourself.

If **chance** was to interfere the **tiniest amount** in this vast and complex matter, it would cause an **explosion** so great it would scatter the universe.

If it was to **arrest** the motion of one of them for a minute, it would cause it to leave its **orbit** and would open the possibility of its **colliding** with another planet.

#704

You can understand how **awesome** would be the collision of bodies thousands of times larger than **the earth**.

Now we shall refer to **the all-encompassing knowledge** of **God** the **wonders** of **the solar system**, that is, the twelve **planets** which are **the sun's followers** and fruits, and consider only our own planet, **the earth**, which is here before our eyes.

We see that our planet is made to travel on a long journey around the sun **by a dominical command** as its most important duty –*as is described in the Third Letter*– in a way that demonstrates **the grandeur of dominical majesty** and **the loftiness of the sovereignty of the Godhead** and **the perfection of His mercy and wisdom**.

It has been made a **dominical ship** filled with **the wonders of Divine art**, and a **travelling dwelling** like an **exhibition**, for **God's conscious servants** to gaze on.

And the moon has been attached to it **with precise reckoning** for **mighty** instances of wisdom, *like being an hour-hand for telling the time*. **The moon** too has been given various **mansions** through which to journey.

Thus, these aspects of this **blessed** planet of ours prove the necessary existence and unity of a **Possessor of Absolute Power** *with a testimony as powerful as the globe of the earth itself*.

You can make an analogy with the rest of the solar system from this.

Furthermore, the sun is made to turn on its own **axis** like a **spinning-wheel**, **in order to wind into a ball the immaterial threads** called **gravity** and tie the planets with them and **set them in order**.

So too is it **impelled** together with its planets at a speed that cuts five hours' **distance** a second towards, according to one **estimate**, **the Constellation of Hercules**, or **towards the 'Sun of Suns'**.

ve güneş ile, **cazibe** kanunu tabir edilen bir **kanun-u İlahî** ile bağlanmaları, yani onlar imamlarına **iktidaları**;

büyük bir mikyasta bir **azamet-i kudret-i İlahiye**yi ve **vahdaniyet-i Rabbaniye**yi gösterir.

Çünkü o **camid cirmeleri**, o **şuursuz** büyük **kütleleri**, *nihayet derecede intizam ve mizan-ı hikmet içinde muhtelif şekillerde ve muhtelif mesafelerde ve muhtelif hareketlerde döndürmek*, istihdam etmek, ne derece bir **kudreti** ve bir **hikmeti** isbat ettiğini kıyas et.

Bu büyük ve ağır işe **zerre miktar tesadüf** karışsa, öyle bir **patlayış** verecek ki, kâinatı dağıtacak.

Çünkü bir dakika, tesadüf birisini **tevkif** etse, **mihverinden** çıkmasına sebebiyet verir, başkaları ile **müsademe** etmesine yol açar.

Küre-i Arz'dan bin defa büyük cirmelerle müsademenin ne derece **dehşetli** olduğunu kıyas edebilirsiniz.

Manzume-i Şemsiye'nin yani **şemsin me'murları** ve meyveleri olan on iki **seyyarenin** **acaibini ilm-i muhit-i İlahîye** havale edip, yalnız gözümüzün önünde seyyaremiz bulunan **arza** bakıyoruz, görüyoruz ki:

Bu seyyaremiz, bir **azamet-i şevket-i rububiyeti** ve **haşmet-i saltanat-ı uluhiyeti** ve **kemal-i rahmet ve hikmeti** gösterir bir surette Güneş'in etrafında, **emr-i Rabbanî ile** (*Üçüncü Mektub'da beyan edildiği gibi*) pek büyük bir hizmet için bir uzun seyr ü seyahat ona ettiriliyor.

Bir **sefine-i Rabbaniye** olarak **acaib-i masnuat-ı İlahiye** ile doldurulmuş ve **zîşuur ibadullah** a **seyrangâh** gibi bir **mesken-i seyyar** vaziyeti verilmiş.

Ve evkat ve hesabı bildirecek saat akrebi gibi Kamer dahi **dakik hesaplarla**, **azîm** hikmetlerle ona takılmış ve o **Kamer'e** başka **menzillerde** ayrı seyr ü seyahat verilmiş.

İşte bu **mübarek** seyyaremizin şu halleri, **küre-i arz kuvvetinde bir şehadette**, bir **Kadîr-i Mutlak**'ın **vücub-u vücudunu** ve vahdetini isbat eder.

Madem şu seyyaremiz böyledir, manzume-i şemsiyeyi ona kıyas edebilirsiniz.

Hem şemse kendi **mihveri** üstünde **cazibe** denilen **manevî ipleri yumak yaptırmak için** dolap ve **çıkırık** hükmünde olan güneşi, bir Kadîr-i Zülcelal'in emriyle döndürüp, o seyyaratı o manevî iplerle bağlayıp **tanzim etmek**

ve güneşi bütün seyyaratıyla sâniyede beş saatlik bir **mesafeyi** kestirecek kadar bir sür'atle, bir **tahmine** göre "**Herkül Burcu**" tarafına veya **Şems-üş Şümus canibine** **sevk etmek**,

This most certainly occurs through the **power** and at the **command** of **the All-Glorious One**, the Monarch of **Pre-Eternity** and **Post-Eternity**.

It is as though He makes the solar system perform these **manoeuvres like a platoon of soldiers under orders**, and so demonstrates **the majesty of His dominicality**.

O you **astronomers**! What **chance** can interfere in these matters? The hands of what **causes** can reach them? What **force** can draw close to this? Come on, you say!

Would an **All-Glorious Monarch** such as this display **impotence** and permit others to have a role in his **sovereignty**?

Would He give to other hands living creatures in particular, which are the fruit, result, aim, and **essence** of the universe? Would He permit another to **interfere**?

Especially man, would He leave him to his own devices, the most **comprehensive** of those fruits, the most perfect of the results, **vicegerent of the earth**, and His **mirror-like** guest?

Would He refer him to **nature** and **chance** and reduce the **majesty** of His sovereignty to nothing; **reduce to nothing** His perfect wisdom?

#705

Twenty-Second Window

*Have We not made the earth a cradle, * And the mountains as pegs, * And created you as pairs? {Qur'an, 78:6-8.} * So behold the signs of God's Mercy, how He raises to life the earth after its death. {Qur'an, 30:50.}*

The globe of the earth is a head with a hundred thousand mouths. In each mouth are a hundred thousand **tongues**.

On each tongue are a hundred thousand **proofs**, each one of which testifies **in numerous ways** to the **necessary existence**, unity, **sacred attributes**, and **Most Beautiful Names** of an **All-Glorious One**.

Yes, we consider the **first creation** of the earth and we see that **rock** was created from matter in a **fluid** state, and that **soil** was created from rock.

If that substance had remained **fluid**, it would not have been **habitable**, and if after becoming rock, the fluid had become hard as **iron**, it would not have **suitable for use**.

So what gave it its **state** was surely the wisdom of an **All-Wise Maker** Who saw the **needs** of the earth's **inhabitants**.

Then **the layer of soil** was thrown over the pegs of mountains

so that the **earthquakes** arising from **internal** upheavals could **breathe** through the mountains

elbette **ezel** ve **ebed** sultanı olan **Zât-ı Zülcelal**'in **kudretiyle** ve **emriyle**dir.

Güya **haşmet-i rububiyetini** göstermek için, bu **emirber neferleri hükmünde** olan manzume-i şemsiye ordusu ile bir **manevra** yaptırır.

Ey **kozmoğrafyacı** efendi! Hangi **tesadüf** bu işlere karışabilir? Hangi **esbabın** eli buna ulaşabilir? Hangi **kuvvet** buna yanaşabilir? Haydi sen söyle.

Hiç böyle bir **Sultan-ı Zülcelal**, **aczi**ni gösterip **mülküne** başkasını karıştırır mı?

Bahusus kâinatın meyvesi, neticesi, gayesi, **hülâsası** olan zihayatları, başka ellere verir mi? Başkasını **müdahale** ettirir mi?

Bahusus o meyvelerin en **câmi**i ve o neticelerin en mükemmeli ve **zeminin halifesi** ve o sultanın **âyinedar** bir misafiri olan insanları başıboş bırakır mı?

Ve onları **tabiata** ve **tesadüfe** havale edip **haşmet-i** saltanatını hiçe indirir mi, kemal-i hikmetini **sukut** ettirir mi?

Yirmi İkinci Pencere

أَلَمْ نُجْعِلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ
أَزْوَاجًا فَانْظُرْ إِلَىٰ أَثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا

Küre-i Arz bir kafadır ki, yüz bin ağzı vardır. Her bir ağzında, yüz bin **lisanı** vardır.

Her lisanında, yüz bin **bürhanı** var ki; her biri **çok cihetle** Vâcib-ül Vücut, Vâhid-i Ehad, her şeye kâdir, her şeye alim bir **Zât-ı Zülcelal**'in **vücub-u vücuduna** ve vahdetine ve **evsaf-ı kudsiyesine** ve **esma-i hüsnasına** şahadet ederler.

Evet arzın **evvel-i hilkatına** bakıyoruz ki: **Mayi** haline gelen bir madde-i seyyaleden **taş** ve taştan **toprak** hakedilmiş.

Mayi kalsaydı, **kabil-i sükna** olmazdı. O mayi taş olduktan sonra, **demir** gibi sert olsa idi **kabil-i istifade** olmazdı.

Elbette buna bu **vaziyeti** veren, yerin **sekenelerinin** **hacetlerini** gören bir **Sâni-i Hakîm**'in hikmetidir.

Sonra **tabaka-i turabiye**, dağlar direği üzerine atılmış,

tâ içindeki **dâhili** inkılablardan gelen **zelzeleler**, dağlarla **teneffüs** edip,

and they would not cause the earth to be shaken out of its motion and duties,

and so that the mountains would preserve the earth from the **encroachment** of the sea,

and all would be **storehouses** for the **vital necessities** of **living beings**,

and would **purify** the air from **noxious gases** so allowing living beings to breathe,

and so that they would accumulate and hold water reserves,

and would be a **source** and mine for the **minerals** necessary for **living creatures**.

Thus, this situation **testifies** most clearly and powerfully to the **necessary existence** and **unity** of a **Possessor of Absolute Power**, an **All- Wise and Compassionate One**.

O geographers! With what can you explain this?

What chance could make this **dominical ship** full of these **wonderful creatures** into an **exhibition of marvels**,

and spin it at a speed whereby it covers a **distance** of twenty-four thousand years a year

while not allowing a single of the objects arranged on its face to fall off?

Consider also the **strange arts** on the face of the earth. How **wisely** the **elements** are **employed** in their functions!

How well they attend to the guests of the **Most Merciful One** on the earth through the command of that **All-Wise and Powerful One**, and hasten to serve them!

#706

Also look at these **embroidered lines** within **strange** and wondrous arts on face of the earth, **multicolored** and full of strange wisdom!

See how the **brooks** and **streams**, seas and **rivers**, mountains and hills have all been made **dwelling**s and **means of transport** suitable for His various creatures and **servants**.

See how **with perfect wisdom and order** He has then filled them with hundreds of thousands of **varieties of plants** and animals,

and given them life and made them rejoice, and how **regularly** minute by minute He **discharges** the creatures and empties those dwellings with **death**,

and then once again **in orderly fashion** refills them in the form of **'resurrection after death.'**

This testifies with hundreds of thousands of tongues to the necessary existence and unity of an **All-Powerful One of Glory**, an **All-Wise One of Perfection**.

zemini hareketinden ve vazifesinden şaşırtmasın.

Hem denizin **istilâ**sından toprağı kurtarsın.

Hem **zîhayatların** **levazımat-ı hayatiyesine** birer **hazine** olsun.

Hem havayı tarasın, **gazat-ı muzırradan tasfiye** etsin, tâ teneffüse kabil olsun.

Hem suları biriktirip iddihar etsin.

Hem **zîhayata** lâzım olan sair **madenlere menşe'** ve medar olsun.

İşte bu vaziyet bir **Kadîr-i Mutlak** ve bir **Hakîm-i Rahîm**'in **vücub-u vücuduna** ve **vahdetine** gayet kat'î ve kuvvetli **şehadet eder**.

Ey coğrafyacı efendi! Bunu ne ile izah edersin?

Hangi tesadüf **şu acaib-i masnuat ile dolu sefine-i Rabbaniye**yi bir **meşher-i acaib** yaparak

yirmi dört bin sene bir **mesafede**, bir senede sür'atle çevirip,

onun yüzünde dizilmiş eşyadan hiçbir şey düşürmesin?

Hem zeminin yüzündeki **acib san'atlara** bak! **Anasırlar**, ne derece **hikmetle tavzif** edilmişler.

Bir **Kadîr-i Hakîm**'in emriyle zemin yüzündeki **Rahman** misafirlerine nasıl güzel bakıyorlar, hizmetlerine koşuyorlar.

Hem **acib** ve garib san'atlar içinde **rengârenk** acib hikmetli zemin yüzünün sımasındaki bu **nakışlı çizgilere** bak!

Nasıl sekenelerine **enhar** ve **çayları**, deniz ve **ırmakları**, dağ ve tepeleri, ayrı ayrı mahluklarına ve **ibadına** lâayık birer **mesken** ve **vesait-i nakliye** yapmış.

Sonra yüz binler **ecnas-ı nebatat** ve enva'-ı hayvanatıyla **kemal-i hikmet ve intizam ile** doldurup

hayat vererek şenlendirmek, vakit-bevakit **muntazaman mevt** ile **terhis** ederek boşaltıp

yine **muntazaman** "**Ba'sü ba'de-l mevt**" suretinde doldurmak;

bir **Kadîr-i Zülcelal**'in ve bir **Hakîm-i Zülkemal**'in **vücub-u vücuduna** ve vahdetine yüzbinler lisanlarla **şehadet ederler**.

In Short: The earth, the face of which is an **exhibition** of **marvels of art**, a display of **wonders of creation**,

a **place of passage** for the caravans of beings, and a **mosque** and **dwelling** for **the ranks of worshippers**,

is like the heart of all the universe; it thus displays **the light of Divine unity** to the same degree as the universe.

O geographer! If the head of the earth has a hundred thousand mouths and with the hundred thousand tongues in each it makes known God,

and still you do not recognize Him and plunge your head in **the swamp of nature**, then ponder over the greatness of your **fault**!

Know what a **grievous** punishment it makes you **deserve**! Come to your senses and **extract** your head from the swamp!

Say,

I believe in God in Whose hand is the sovereignty of all things.

Twenty-Third Window

Who creates death and life. {Qur'an, 67:2.}

Life is the most luminous, the most beautiful of the miracles of **dominical power**.

It is the most powerful and most brilliant of the **proofs of Divine unity**.

It is the most **comprehensive** and most shining of the **mirrors displaying the manifestations of the Eternally Besought One**.

Yes, on its own, life makes known a **Living and Self-Subsistent One** together with all his **Names** and **acts**.

For life is a light, a **medicament**, like a potion **blended** from numerous **attributes**.

Just as **the seven colours** are combined in light, and **various drugs** are blended together in a medicament, so life is a **reality** made of numerous attributes.

#707

Some of the attributes in its reality **expand** by means of the senses; they **unfold** and are differentiated.

However **the greater part** *make themselves perceived* in the form of the **emotions**; they *make themselves known* by **welling up** out of life.

Furthermore, life comprises **provision**, **mercy**, **grace**, and **wisdom**, which are **dominant** in the **regulation**, and administration of the universe.

It is as if life fastens them on behind it and draws them into the place it enters.

Elhasıl: Yüzü, **acaib-i san'ata** bir **meşher** ve **garaib-i mahlukata** bir mahşer

ve kabile-i mevcudata bir **memer** ve **sufû-u ibadına** bir **mescid** ve **makarr** olan zemin;

bütün kâinatın kalbi hükmünde olduğundan, kâinat kadar **nur-u vahdaniyeti** gösterir.

İşte ey coğrafyacı efendi! Bu zemin kafası yüzbin ağız, her birinde yüzbin lisan ile Allah'ı tanıttırsa

ve sen Onu tanımazsan, başını **tabiat bataklığına** soksan, derece-i **kabahatını** düşün.

Ne derece **dehşetli** bir cezaya seni **müstehak** eder, bil, ayıl ve başını bataklıktan **çık**ar.

أَمَنْتُ بِاللَّهِ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ

de.

Yirmi Üçüncü Pencere

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

Hayat, **kudret-i Rabbaniye** mu'cizatının en nuranisidir, en güzelidir.

Ve **vahdaniyet bürhan**larının en kuvvetlisi ve en parlağıdır.

Ve **tecelliyat-ı Samedaniye âyinelerinin** en **câmi**i ve en berrakıdır.

Evet, hayat tek başıyla bir **Hayy-u Kayyum**'u bütün **esma** ve **şuunati**yla bildirir.

Çünkü hayat, pek çok **sıfâtın memzuç** bir macunu hükmünde bir ziya, bir **tiryaktır**.

Elvan-ı seb'a, ziyada; ve **muhtelif edviyeler**, tiryakta nasıl ki mümtelizcen bulunur. Öyle de: Hayat dahi, pek çok sıfâttan yapılmış bir **hakikattir**.

O hakikattaki sıfatlardan bir kısmı, duygular vasıtasıyla **inbisat** ederek **inkışaf** edip ayrılırlar.

Kısm-ı ekseri ise **hissiyat** suretinde **kendilerini ihsas ederler** ve hayattan **kaynama** suretinde **kendilerini bildirirler**.

Hem hayat, kâinatın **tedbir** ve idaresinde **hükümferma** olan **rızık** ve **rahmet** ve **inayet** ve **hikmeti** tazammun ediyor.

Güya hayat onları arkasına takıp, girdiği yere çekiyor.

For example, when life enters a body, the Name of **All-Wise** is also manifested; it makes its **home** well and orders it with wisdom.

In the same way, the Name of **All-Generous** is manifested, and it **organizes** and **decorates** its **dwelling** according to its **needs**.

At the same time, the manifestation of the Name of **All-Compassionate** is apparent; it **bestows** all sorts of **bounties** for the **continuance** and **perfection** of life.

Again at the same time, the **manifestation** of the Name of **Provider** appears; it produces the **sustenance**, **material** and **immaterial**, necessary for the **perpetuation** and **unfolding** of the life, and in part **stores** them **up** within its body.

That is to say, life is like a **point of focus**; **various** attributes enter one another, indeed, they become one and the same.

It is as if in its **entirety** life is both **knowledge**, and at the same time **power**, and at the same time **wisdom** and **mercy**, and so on.

Thus, with regard to this **comprehensive essence**, life is a **mirror of the Eternally Besought One** *reflecting the essential dominical attributes*.

It is due to this mystery that **the Necessarily Existent One, Who is the Ever-Living and Self-Subsistent One**, creates life in great **abundance** and **plenitude**, and scatters it far and wide and **broadcasts** it,

and gathers everything around life and makes it serve it. For life's duty is great.

Yes, it is not easy to be **the mirror of the Eternally Besought One**, it is not some **petty** duty.

Thus, the instantaneous and continuous coming into existence from nothing of these countless, numberless lives which we all the time see before our eyes, –and of **spirits**, *which are the origins and essences of lives*– their being sent,

demonstrate the necessary existence, **sacred attributes**, and **Most Beautiful Names** of a **Necessarily Existent** and **Ever-Living and Self-Subsistent One** as clearly as **sun beams** show the existence of the sun.

Just as someone who does not recognize and accept the existence of the sun is **compelled** to deny the light which fills the day,

so one who does not recognize **the Sun of Divine Oneness**, Who is **Ever-Living and Self-Subsistent** and **the Giver of Life and Death**, has to deny the existence of the **living creatures** *which fill the earth and even the past and the future*;

he has to fall a hundred times lower than an animal, to fall from the **level** of life to become something **utterly ignorant** and **lifeless**.

Meselâ hayat bir cisme, bir bedene girdiği vakit; **Hakîm** ismi dahi tecelli eder, hikmetle **yuvasını** güzelce yapıp tanzim eder.

Aynı halde **Kerim** ismi de tecelli edip, **meskenini** **hacatına** göre **tertib** ve **tezyin** eder.

Yine aynı halde **Rahîm** isminin cilvesi görünüyor ki, o hayatın **devam** ve **kemali** için türlü türlü **ihsanlarla** **taltif** eder.

Yine aynı halde **Rezzak** isminin **cilvesi** görünüyor ki, o hayatın **bekasına** ve **inkışafına** lâzım **maddî**, **manevî** **gıdaları** yetiştiriyor. Ve kısmen bedeninde **iddihar** ediyor.

Demek hayat bir **nokta-i mihrakıye** hükmünde; **muhtelif** sıfât birbiri içine girer, belki birbirinin aynı olur.

Güya hayat **tamamıyla** hem **ilimdir**, aynı halde **kudrettir**, aynı halde de **hikmet** ve **rahmettir** ve hâkeza.

İşte hayat bu **câmi'** **mahiyeti** itibariyle *şuun-u zâtiye-i Rabbaniyeye âyinedarlık eden bir âyine-i Samediyettir*.

İşte bu sırdandır ki: **Hayy-u Kayyum olan Zât-ı Vâcib-ül Vücud**, hayatı pek çok **kesretle** ve **mebzuliyetle** halkedip, **neşir** ve teşhir eder.

Ve her şeyi hayatın etrafına toplattırıp, ona hizmetkâr eder. Çünkü hayatın vazifesi büyüktür.

Evet **Samediyetin âyinesi** olmak kolay bir şey değil, **âdi** bir vazife değil.

İşte göz önünde her vakit gördüğümüz bu hadd ü hesaba gelmeyen yeni yeni hayatlar ve *hayatların asılları ve zâtları olan ruhlar*, birden ve hiçten vücuda gelmeleri ve gönderilmeleri,

bir Zât-ı Vâcib-ül Vücud ve Hayy-u Kayyum'un vucub-u vücudunu ve **sıfât-ı kudsiyesini** ve **esma-i hüsnasını**; **lemaatın** güneşi gösterdiği gibi gösteriyorlar.

Güneşi tanımayan ve kabul etmeyen adam, nasıl gündüzü dolduran ziyayı inkâr etmeye **mecbur** oluyor.

Öyle de: **Hayy-u Kayyum**, **Muhyî** ve **Mümît** olan **Şems-i Ehadıyeti** tanımayan adam, *zeminin yüzünü belki mazi ve müstakbeli dolduran zihayatlar*ın vücudunu inkâr etmeli

ve yüz derece hayvandan aşağı düşmeli. Hayat **mertebesinden** düşüp **camid** bir **cahil-i echel** olmalı.

Twenty-Fourth Window

There is no God but He, everything will perish save His countenance, His is the command and to Him shall you return. {Qur'an, 28:88.}

Death is a **proof of dominicality** as much as life is a proof of it; it is a most powerful **proof of Divine unity**.

As the verse, *Who creates death and life {Qur'an, 67:2.}* indicates, death is not **non-existence**, **annihilation**, **non-being**, an authorless **extinction**;

rather, as is shown in the First Letter, it is a being **discharged** from service by an **All-Wise Author**, a **change of residence**, an **exchange of bodies**, a **rest from duty**, a being freed from **the prison of the body**; it is a wise and **orderly** work of wisdom.

Indeed, just as the **living** face of the earth and **the well-fashioned and living creatures** upon it testify to the necessary existence and unity of an **All-Wise Maker**,

so too with their deaths do those living beings bear witness to the **eternity** and **unity** of an **Ever-Living** and Self-Subsistent One.

Since it is proved and **elucidated** in the Twenty- Second Word that death is an extremely powerful **proof of Divine unity** and **eternity**,

we refer the discussion to that Word and here only explain **one important point**.

It is as follows: Both with their existences do living beings point to the existence of a **Necessarily Existent One**,

and with their deaths do those living beings testify to the **eternity** and **unity** of an **Ever-Living Eternal One**.

For example, the face of the earth, which is a single living creature, points to its **Maker with its order and circumstances**;

so too it points to Him when it dies. That is, when winter conceals the earth's face with its white **shroud**, it turns **the gazes of men** away from itself

—their gaze moves to the past behind the **corpse** of that departing spring— and it shows them a far wider **scene**.

That is to say, all the past springs of the earth, which were all **miracles of power**, inform them that new **living** springtime **creatures of the earth** will come, and since they all testify to the existence of those future **wonders of Divine power**, each a **living** earth,

Yirmi Dördüncü Pencere

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Mevt, hayat kadar bir **bürhan-ı rububiyettir**. Gayet kuvvetli bir **hüccet-i vahdaniyettir**.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

delaletince, mevt; **adem**, **i'dam**, **fena**, hiçlik, fâilsiz bir **inkıraz** değil,

belki bir **Fâil-i Hakîm** tarafından hizmetten **terhis** ve **tahvil-i mekân** ve **tebdil-i beden** ve **vazifeden paydos** ve **haps-i bedenden âzad** etmek ve **muntazam** bir eser-i hikmet olduğu, Birinci Mektub'da gösterilmiştir.

Evet nasıl zemin yüzündeki **masnuat ve zihayatlar** ve **hayattar** zemin yüzü, bir **Sânî-i Hakîm**'in vücub- u vücuduna ve vahdaniyetine şahadet ediyorlar.

Öyle de: O zihayatlar ölümleriyle bir **Hayy-ı Bâki**'nin **sermediyetine** ve **vâhidiyetine** şahadet ediyorlar.

Yirmiikinci Söz'de; mevt, gayet kuvvetli bir **bürhan-ı vahdet** ve bir **hüccet-i sermediyet** olduğu isbat ve **izah** edildiğinden,

şu bahsi o söze havale edip yalnız **mühim bir nüktesini** beyan edeceğiz.

Şöyle ki: Nasıl zihayatlar, vücudlarıyla bir **Vâcib-ül Vücud**'un vücuduna delalet ediyorlar.

Öyle de: O zihayatlar, ölümleriyle bir **Hayy-ı Bâki**'nin **sermediyetine**, **vâhidiyetine** şahadet ediyorlar.

Meselâ yalnız bir tek zihayat olan zemin yüzü, **intizamıyla**, **ahvalıyla** **Sânî**'i gösterdiği gibi,

öldüğü vakit yani kış, beyaz **kefeni** ile ölmüş o zemin yüzünü kapaması ile **nazar-ı beşeri** ondan çeviriyor.

Veyahut nazar, o giden bahar **cenazesinin** arkasından maziye gider, daha geniş bir **manzarayı** gösterir.

Yani her biri birer **mu'cize-i kudret** olan zemin dolusu bütün geçen baharlar misillü yeni gelecek birer **hârîka-i kudret** ve birer **hayattar** zemin olan, bahar dolusu **hayattar mevcudat-ı arziyenin** gelmelerini ihsas ve vücudlarına şahadet ettiklerinden;

they testify brilliantly and powerfully and on a vast scale to the necessary existence, unity, **everlastingness**, and **eternity** of an **All- Glorious Maker**, an **All-Powerful One of Perfection**, an **Ever-Living Eternal One**;

they demonstrate such brilliant **proofs** that whether one wants to or not they make one declare: "I believe in God, the One, the Unique!"

#709

In Short: According to the meaning of the verse,
And gives life to the earth after its death, {Qur'an, 30:19.}

just as this living earth testifies to the Maker with the spring, so with its death it turns man's gaze to **the miracles of Divine power lined up on the two wings of time, the past and the future**,

it alludes to thousands of miracles of power in place of one miracle. And each of those springs testifies more certainly than this present spring,

for those which have departed towards the **past** have gone together with their **apparent causes**, and after them others like them have come in their places.

This means that **apparent causes are nothing**: only that an **All-Powerful One of Glory** creates the springs, and tying them to causes **with His wisdom** shows that He has sent them.

As for the faces of the earth lined up in future time, they testify still more **brilliantly**.

For they will be made **anew** from nothing, from non-being, and sent; they will be put on the earth, made to do their duty, and then sent away.

And so, O heedless one deviated into nature and **drowning** in its swamp!

How can something which does not possess hands **wise and powerful enough to reach all the past and all the future** interfere in the life of the earth?

Can your **total nonentity** of nature interfere in it?

If you want to be saved, say: "At the very most, **nature** is a **notebook of Divine power**. And as for **chance**, it is a **veil to hidden Divine wisdom which conceals our ignorance**. " Approach the truth!

Twenty-Fifth Window

Like **one struck** points to **the striker**, and a **finely fashioned work** of art necessitates **the artist**,

and an **offspring** requires a parent, and **an under surface** demands a **top surface**, and so on.

öyle geniş bir mikyasta, öyle parlak bir surette, öyle kuvvetli bir derecede bir **Sâni'-i Zülcelal**'in bir **Kadîr-i Zülkema**l'in, bir **Kayyum-u Bâki**'nin, bir Şems-i Sermedî'nin vücub-u vücuduna ve vahdetine ve **beka ve sermediyetine** şahadet ederler

ve öyle parlak **delaili** gösterirler ki, ister istemez bedahet derecesinde "**Âmentü billâhi'l-Vâhidi'l-Ehad**" dedirtir.

Elhasıl:

وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

sırrınca;

hayattar bu zemin, bir baharda Sâni'a şahadet ettiği gibi; onun ölmesiyle, *zamanın geçmiş ve gelecek iki kanadına* dizilmiş **mu'cizat-ı kudretine** nazarı çeviriyor.

Bir bahar yerine binler baharı gösteriyor. Bir mu'cize yerine binler mu'cizat-ı kudretine işaret eder. Ve onlardan her bahar, şu hazır bahardan daha kat'î şahadet eder.

Çünkü **mazi** tarafına geçenler, **zahiri esbab**larıyla beraber gitmişler; arkalarında yine kendileri gibi başkalar yerlerine gelmişler.

Demek **esbab-ı zahiriye** **hiçtir**. Yalnız bir **Kadîr-i Zülcelal**, onları halkedip, **hikmetiyle** esbaba bağlayarak gönderdiğini gösteriyor.

Ve gelecek zamanda dizilmiş hayattar olan zemin yüzleri ise, daha **parlak** şahadet eder.

Çünkü **yeniden**, yoktan, hiçten yapıлып gönderilecek, yere konup vazife gödürüp sonra gönderilecekler.

İşte ey tabiata saplanan ve bataklıkta **boğulmak** derecesine gelen gafil!

Bütün mazi ve müstakbele ulaşacak hikmetli ve kudretli manevî el sahibi olmayan bir şey, nasıl bu zeminin hayatına karışabilir?

Senin gibi **hiç ender hiç** olan tesadüf ve tabiat buna karışabilir mi?

Kurtulmak istersen: "**Tabiat**, olsa olsa bir **defter-i kudret-i İlahiyedir**. **Tesadüf** ise, **cehlimizi örten** gizli bir **hikmet-i İlahiyenin perdesidir**" de, hakikata yanaş.

Yirmi Beşinci Pencere

Nasıl ki **madrub**, elbette **dârîbe** delalet eder. **San'atlı bir eser**, **san'atkârı** îcab eder.

Veled, vâlidî iktiza eder. **Tahtiyet**, **fevkiyeti** istilzam eder ve hâkeza.

like all these **qualities** known as **relative matters** which are not absolute and cannot exist without each other, **contingency**, which is apparent in **particulars** in the universe as well as in it as a **whole**, points to **necessity**.

And **the state of being acted upon** which is to be seen in all of them points to an **act**, and the **createdness** apparent in all of them points to **creativity**, and the **multiplicity** and **composition** to be seen in all demand unity.

And **necessity**, an act, creativity, and unity **clearly** and **necessarily**

require one who is not **contingent**, acted upon, **numerous**, **compounded**, and **created**,

but bears the attributes of being **necessary**, an **agent**, **one**, and a **creator**.

In which case, all **contingency**, **states of being acted upon**, **createdness**, **multiplicity** and **composition**

testify to **the Necessarily Existent One**, **the One Who acts as He wills**, **the Creator of All Things**, **the Single One of Unity**.

#710

In Short: Just as **necessity** is apparent from **contingency**, **the act** from **the state of being acted upon**, and **unity** from **multiplicity**, and the existence of the former indicate the latter with certainty,

in the same way, qualities like **createdness** and **having all their needs provided for**, which are to be seen in beings,

clearly **point** to the existence of attributes like **Making** and **Providing**.

In turn the existence of these attributes point **necessarily** and **self-evidently** to the existence of an **All-Compassionate Maker** Who is a **Creator** and a **Provider**.

That is to say, *with the tongues of the hundreds of attributes of this sort which they bear*, every being testifies to hundreds of **the Necessarily Existent One's Most Beautiful Names**.

If this testimony is not admitted, it becomes necessary to deny all the attributes of this sort pertaining to beings.

Twenty-Sixth Window

{This window addresses those lovers of God who approach Him with the heart in particular, rather than people generally.}

The ever-renewed instances of **beauty** and **fairness** passing over the faces of the beings in the universe show that they are **shadows** of the manifestations of an **Eternal Beauteous One**.

Yes, bubbles sparkling on the surface of a river and then disappearing, and other bubbles coming after them and **sparkling** like those that preceded them

Bütün umûr-u izafiye tabir ettikleri biri birisiz olmayan **evsaf**-ı nisbiye misillü şu kâinatın **cüz'iyatında** ve **heyet-i umumiyesinde** görünen **imkân** dahi, **vücub**u gösterir.

Ve bütün onlarda görünen **infial**, bir **fiili** gösterir. Ve umumunda görünen **mahlukiyet**, **hâlikiyeti** gösterir. Ve umumunda görünen **kesret** ve **terkib**, vahdeti istilzam eder.

Ve **vücub** ve fiil ve hâlikiyet ve vahdet, **bilbedahe** ve **bizzarure**

mümkün, **münfail**, **kesîr**, **mürekkeb**, **mahluk** olmayan;

vâcib ve **fâil**, **vâhid** ve **hâlik** olan mevsuflarını ister.

Öyle ise bilbedahe bütün kâinattaki bütün **imkân**lar, bütün **infialler**, bütün **mahlukiyet**ler, bütün **kesret** ve **terkibler**

bir **Zât-ı Vâcib-ül Vücud**, **Fa'alün-Lima Yürüd**, **Hâlik-ı Külli Şey'**, **Vâhid-i Ehad**'e şehadet eder.

Elhasıl: Nasıl **imkândan** **vücub** görünüyor, **infial**den **fiil** ve **kesret**ten **vahdet**; bunların vücudu, onların vücuduna kat'iyyen delalet eder.

Öyle de: Mevcudat üstünde görünen **mahlukiyet** ve **merzukiyet** gibi sıfatlar dahi,

sânî'iyet, **rezzakiyet** gibi şe'nlerin vücudlarına kat'î **delalet** ediyor.

Şu sıfâtın vücudu dahi, **bizzarure** ve **bilbedahe** bir **Hallak** ve bir **Rezzak Sâni'-i Rahîm**'in vücuduna delalet eder.

Demek her bir mevcud, *taşıdığı yüzler bu çeşit sıfatlar lisaniyla*, **Zât-ı Vâcib-ül Vücud**'un yüzler **esma-i hüsnasına** şehadet ederler.

Bu şehadetler kabul edilmezse, mevcudatın bütün bu çeşit sıfatlarını inkâr etmek lâzım gelir.

Yirmi Altıncı Pencere

{(Haşiye): Şu pencere umumî değil. Ehl-i kalb ve ehl-i muhabbete hususiyeti var.}

Şu kâinatın mevcudatı yüzünde tazelenen ve gelip geçen **cemaller** ve **hüsünler**; bir **Cemal-i Sermedî** cilvelerinin bir nevi **gölgeleri** olduğunu gösterir.

Evet, ırmağın yüzündeki kabarcıkların parlayıp gitmesinden sonra arkadan gelenlerin gidenler gibi **parlamaları**,

shows that they are mirrors to the rays of a perpetual sun.

In the same way, the flashes of beauty which sparkle on the travelling beings in the river of flowing time

point to an Eternal Beauteous One and are signs of Him.

Also, the ardent love in the heart of the universe points to an Undying Beloved.

As is indicated by the fact that something which is not found in the tree itself will not be present in authentic form in its fruit,

the ardent love of God present in human kind, the responsive fruit of the tree of the universe, shows that

a true love and passion is to be found in all the universe, but in other forms.

In which case, this true love and passion in the heart of the universe points to a Pre-Eternal Beloved.

Moreover, all the attractions and magnetic forces which appear in numerous different forms in the heart of the universe,

show to aware hearts that they are thus through the attraction of a drawing truth.

Also, according to the consensus of the saints and those who uncover the mysteries of creation, who are the most sensitive and luminous of creatures, relying on their illuminations and witnessing,

they have received the manifestation of a Beauteous One of Glory and through their illuminations have perceived that All-Glorious One of Beauty making Himself known to them and loved by them.

daimî bir şemsin şualarının âyineleri olduklarını gösterdikleri gibi;

seyyâl zaman ırmağında, seyyar mevcudatın üstünde parlayan lemaat-ı cemaliye dahi,

bir cemel-i sermedîye işaret ederler ve onun bir nevi emareleridirler.

Hem kâinat kalbindeki ciddî aşk, bir Maşuk-u Lâyezalî'yi gösterir.

Evet, ağacın mahiyetinde olmayan bir şey, esaslı bir surette meyvesinde bulunmadığı delaletiyle;

şecere-i kâinatın hassas meyvesi olan nev'-i insandaki ciddî aşk-ı lahutî gösterir ki;

bütün kâinatta -fakat başka şekillerde- hakikî aşk ve muhabbet bulunuyor.

Öyle ise kalb-i kâinattaki şu hakikî muhabbet ve aşk, bir Mahbub-u Ezelî'yi gösterir.

Hem kâinatın sinesinde çok suretlerde tezahür eden incizablar, cezbelere, cazibeler;

ezelî bir hakikat-ı cazibedarın cezbiyle olduğunu hüşyar kalblere gösterir.

Hem mahlukatın en hassas ve nuranî taifesi olan ehl-i keşf ve velayetin ittifakıyla, zevk ve şuhuda istinad ederek,

bir Cemil-i Zülcelal'in cilvesine, tecellisine mazhar olduklarını ve o Celil-i Zülcemal'in (kendini) tanıttırılmasına ve sevdirilmesine zevk ile muttali olduklarını,

Their **unanimously** telling of this again testifies **with certainty** to a **Necessarily Existent One**, to the existence of a **Beauteous One of Glory**, and to His making Himself known to man.

Also, **the pen of beautifying and adorning** which works on beings and on the face of the universe points **clearly** to the beauty of the **Names** of the pen's Owner.

Thus, the beauty on the face of the universe, and the love in its heart, and the **attraction** in its breast, and the **uncovering** and witnessing in its eye, and the **beauty** and **adornment** on it as a whole, open up a truly **subtle** and luminous window.

It displays to aware minds and hearts a **Beauteous One of Glory**, an **Undying Beloved**, an **Eternal Worshipped One** all of Whose Names are beautiful.

O heedless one who flounders amid **suffocating doubts** in **the darkness of matter** and **obscurity of delusion**! Come to your senses! Rise to a state worthy of humanity!

Look through these four openings, see **the beauty of unity**, attain **perfect belief**, and become a true man!.

Twenty-Seventh Window

God is the Creator of all things, and of all things He is the Guardian and Disposer. {Qur'an, 39:62.}

We look at things which appear to be **causes** and **effects** in the universe and we see that **the most elevated** cause possesses insufficient power for **the most ordinary effect**.

This means that causes are a veil, and something else makes the effects.

To take only a small example out of innumerable creatures let us consider **the faculty of memory**, which is situated in man's head in a space as tiny as a **mustard seed**:

we see that it is like a book so **comprehensive** –indeed, like a **library**– that within it is written **without confusion** the entire **story of a person's life**.

What cause can be shown for this **miracle of power**? The grey matter of the brain? The simple **unconscious** particles of its **cells**? The winds of chance and coincidence?

But that **miracle of art** can only be **the work of an All-Wise Maker** Who, **in order to inform** man **that all the actions he has performed have been recorded** and **will be recalled at the time of accounting**,

writes out a small ledger **from the great book of man's deeds to be published at the resurrection**, and gives it to the hand of his mind.

müttetifikan haber vermeleri, yine bir **Zât-ı Vâcib-ül Vücud'un**, bir **Cemil-i Zülcelal'in** vücuduna ve insanlara kendini tanıttırmasına **kat'iyyen** şahadet eder.

Hem kâinat yüzünde ve mevcudat üstünde işleyen **kalem-i tahsin ve tezyin**; o kalem sahibi zâtın **esmasının** güzelliğini **vâzihan** gösteriyor.

İşte kâinat yüzündeki cema ve kalbindeki aşk ve sinesindeki **incizab** ve gözlerindeki **keşf** ve şuhud ve hey'atındaki **hüsün** ve **tezyinat**; pek **latif**, nurani bir pencere açar.

Onun ile, **bütün esması cemile** bir **Cemil-i Zülcelal'i** ve bir **Mahbub-u Lâyezal'i** ve bir **Mabud-u Lemyezel'i**, hüşyar olan akıl ve kalblere gösterir.

İşte ey **maddiyat karanlığı**nda, **evham zulûmatında**, **boğucu şübehat** içinde çırpınan gafil! Kendine gel. İnsaniyete lâayık bir surette yüksel!

Şu dört delik ile bak; **cema-i vahdeti** gör, **kemal-i imanı** kazan, hakikî insan ol!.

Yirmi Yedinci Pencere

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

Kâinatda, "**esbab** ve **müsebbebat**" görünen eşyaya bakıyoruz ve görüyoruz ki: **En a'lâ** bir sebep, **en âdi** bir **müsebbebe** kuvveti yetmiyor.

Demek esbab bir perdedir, müsebbepleri yapan başkadır.

Meselâ; hadsiz masnuattan yalnız cüz'î bir misal olarak insan başı içinde bir **hardal** küçüklüğünde bir yerde yerleştirilen **kuvve-i hâfizaya** bakıyoruz.

Görüyoruz ki: Öyle bir **câmi'** kitab belki **kütübhane** hükmündedir ki, bütün **sergüzeşt-i hayatı**, içinde **karıştırılmaksızın** yazılıyor.

Acaba şu **mu'cize-i kudrete** hangi sebep gösterilebilir? Telâfif-i dimağiye mi? Basit, **şuursuz hüceyrat** zerreleri mi? Tesadüf rüzgârları mı?

Halbuki o **mu'cize-i san'at**, öyle bir zâtın san'atı olabilir ki; **beşerin haşirde neşredilecek büyük defter-i a'malinden** muhasebe vaktinde hatıra getirilecek ve **işlediği her fiilleri yazıldığını bildirmek için** bir küçük sened istinsah edip, yazıp aklının eline verecek **bir Sâni'-i Hakîm'in san'atı** olabilir.

Thus, since they are comparable to man's faculty of memory, make an analogy with all eggs, seeds, and grains, and then compare **other effects** to these small and **comprehensive** miracles.

#712

Because whichever effect and **work of art** you look at, it contains such **wonderful** art that not only its **common**, simple cause, but **if all causes were to gather**, they would declare their **impotence** before it.

For example, suppose the sun, which is imagined to be a large cause, to possess **will** and **consciousness**; if it is said to it: "Are you able to make a fly?",

of course it would reply: "Through my **Creator's** bounty, there is plenty of **light**, **heat**, and colours in my shop,

but such things in the fly's being as eyes, ears, and life are neither in my shop, nor are they within my power."

Furthermore, the wonderful **art** and **adornment** in effects **dismiss** causes, and indicating **the Necessarily Existent One, the Causer of Causes**,

in accordance with the verse, *And to Him goes back every affair, {Qur'an, 11:123.}* hand over matters to Him.

In the same way, the results, **purposes**, and **benefits** attached to effects demonstrate **self- evidently** that they are the works of an **All- Generous Sustainer**, an **All-Wise and Compassionate One**, beyond **the veil of causes**.

For unconscious causes certainly cannot think of some aim and work for it.

And yet we see that each creature which comes into existence does so following not one, but many aims, benefits, and instances of wisdom.

That means an **All-Wise and Generous Sustainer** makes those things and sends them. He makes those benefits **the aim of their existence**.

For example, it is going to rain. It is obvious how distant **the causes that apparently result in rain** are from thinking of animals and **having pity and compassion** on them.

That means it is sent to their **assistance** through the wisdom of a **Compassionate Creator** Who **creates** the animals and **guarantees** their **sustenance**.

Rain is even called '**mercy**'. Because, since it **comprises** numerous **works** of mercy and benefits, **it is as if** mercy **has become embodied** as rain, **has been formed into drops**, and arrives in that way.

Furthermore, all the **finely adorned** plants which smile at creatures and the **embellishments** and displays in animals

İşte beşerin kuvve-i hâfızasına misal olarak bütün yumurtaları, çekirdekleri, tohumları kıyas et ve bu **câmi'** küçücük mu'cizelere, **sair müsebbebatı** da kıyas et.

Çünkü hangi müsebbebe ve **masnua** baksan, o derece **hârika** bir san'at var ki, değil onun **âdi**, basit sebebi, belki **bütün esbab toplansa**, ona karşı izhar-ı **acz** edecekler.

Meselâ: Büyük bir sebep zannedilen güneşi; **ihtiyarlı**, **şuurlu** farz ederek ona denilse: "Bir sineğin vücudunu yapabilir misin?"

Elbette diyecek ki: "**Hâlıkımın** ihsanıyla dükkânımda **ziya**, renkler, **hararet** çok.

Fakat sineğin vücudunda göz, kulak, hayat gibi öyle şeyler var ki, ne benim dükkânımda bulunur ve ne de benim iktidarım dâhilindedir."

Hem nasıl ki müsebbebdeki hârika **san'at** ve **tezyinat**, esbabı **azledip** **Müsebbib-ül Esbab** olan **Vâcib-ül Vücut'a** işaret ederek,

وَالِيهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ

sırrınca: Ona teslim-i umûr eder.

Öyle de: Müsebbebata takılan neticeler, **gayeler**, **faideler**; **bilbedahe perde-i esbab** arkasında bir **Rabb-ı Kerim'in**, bir **Hakim-i Rahim'in** işleri olduğunu gösterir.

Çünkü şuarsuz esbab, elbette bir gayeyi düşünüp çalışmaz.

Halbuki görüyoruz: Vücuda gelen her mahluk, bir gaye değil, belki çok gayeleri, çok faideleri, çok hikmetleri takib ederek vücuda geliyor.

Demek bir **Rabb-ı Hakim ve Kerim**, o şeyleri yapıp gönderiyor. O faideleri onlara **gaye-i vücut** yapıyor.

Meselâ, yağmur geliyor. **Yağmuru zahiren intac eden esbab**; hayvanatı düşünüp, onlara **acıyıp merhamet etmekten** ne kadar uzak olduğu malûmdur.

Demek hayvanatı **halkeden** ve **rızıklarını taahhüd** eden bir **Hâlık-ı Rahim'in** hikmetiyle **imdada** gönderiliyor.

Hattâ yağmura "**rahmet**" deniliyor. Çünkü çok **âsâr-ı rahmet** ve faideleri **tazammun** ettiğinden, **güya** yağmur şeklinde rahmet **tecessüm etmiş**, **takattur etmiş**, katre katre geliyor.

Hem bütün mahlukatın yüzüne tebessüm eden bütün **zînetli** nebatat ve hayvanattaki **tezyinat** ve gösterişler,

self-evidently point to the necessary existence and unity of an **All-Glorious One** behind the veil of the Unseen; One Who wants to make Himself known and loved through these beautifully adorned fine arts.

That is to say, this adornment in things and these displays and embellishment indicate of a certainty the attributes of making known and making loved.

While the attributes of making known and making loved self-evidently testify to the necessary existence and unity of an **All- Powerful Maker** Who is Loving and Known.

In Short: Since causes are extremely commonplace and impotent and the effects attributed to them are most valuable and full of art, this dismisses causes.

The aims and benefits of effects also discharge ignorant and lifeless causes, and hand them over to an **All-Wise Maker**.

#713

Also, the adornment and skill on the face of effects indicates a **Wise Maker** Who wants to make His power known to conscious beings and desires to make Himself loved.

O wretched worshipper of causes! With what can you explain these important truths? How can you deceive yourself? If you have sense, rend the veil of causes

and declare: "He is One, He has no partners!" Be saved from innumerable delusions!

Twenty-Eighth Window

And among His signs is the creation of the heavens and the earth and the variations in your tongues and in your colours; verily in that are signs for those who know.
{Qur'an, 30:22.}

We look at the universe, and we see that a wisdom and ordering embrace everything from the cells of the body to the totality of the world.

We look at the cells of the body, and we see that through the command and according to the law of one who considers what is beneficial for the body and administers it, there is a significant management in those miniscule cells.

On the one hand a sort of sustenance is stored up in the stomach in the form of fat and expended at the time of need, and on the other in those tiny cells there is a regulation and storing up.

We look at plants, and a most wise planning and nurturing are apparent.

We look at animals, and we see a rearing and nurturing which are generous to the utmost degree.

We look at the mighty elements of the universe, and we see a majestic government and illumination following momentous aims.

bilbedahe perde-i gayb arkasında bu süslü ve güzel san'atlar ile kendini tanıttırmak ve sevdirmek ve bildirmek isteyen bir **Zât-ı Zülcelal**'in vücut-u vücuduna ve vahdetine delalet ederler.

Demek eşyadaki süslü vaziyetler, gösterişli keyfiyetler; tanıttırmak ve sevdirmek sıfatlarına kat'iyen delalet eder.

Sevdirmek ve tanıttırmak sıfatları ise; bilbedahe Vedud, Maruf bir **Sâni'-i Kadîr**'in vücut-u vücuduna ve vahdetine şehadet eder.

Elhasıl: Sebeb gayet âdi, âciz ve ona isnad edilen müsebbeb ise gayet san'atlı ve kıymetli olduğundan, sebebi azleder.

Hem müsebbebin gayesi, faidesi dahi, cahil ve camid olan esbabı ortadan atar, bir **Sâni'-i Hakîm**'in eline teslim eder.

Hem müsebbebin yüzündeki tezyinat ve maharetler, kendi kudretini zîşuurlara bildirmek isteyen ve kendini sevdirmek arzu eden bir **Sâni'-i Hakîm**'e işaret eder.

Ey esbab-perest bîçare! Bu üç mühim hakikatı ne ile izah edebilirsin? Sen nasıl kendini kandırabilirsin? Aklın varsa, esbab perdesini yırt.

"Vahdehu lâ şerike leh" de, hadsiz evhamdan kurtul.

Yirmi Sekizinci Pencere

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
الْسِّنَتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ

Şu kâinata bakıyoruz, görüyoruz ki: Hüceyrat-ı bedenden tut, tâ mecmu-u âleme şamil bir hikmet ve tanzim var.

Hüceyrat-ı bedene bakıyoruz, görüyoruz ki: Mesalih-i bedeni gören ve idare eden birisinin emriyle, kanunuyla o küçücük hüceyrelerde ehemmiyetli bir tedbir var.

Mideye, nasıl bir kısım rızık, iç yağı suretinde iddihar olup vakt-i hacette sarfedilir. Aynen o küçücük hüceyrelerde de, o tasarruf ve iddihar var.

Nebatata bakıyoruz, gayet hakîmane bir terbiye, bir tedbir görünüyor.

Hayvanata bakıyoruz; nihayet derecede kerimane bir terbiye ve iaşe görüyoruz.

Kâinatın erkân-ı azîmesine bakıyoruz; mühim gayeler için haşmetkârane bir tedvir ve tenvir görüyoruz.

We look at the universe as a whole, and we see a **perfect ordering** for **exalted** instances of wisdom and elevated aims, as though it was a country, a city, or a **palace**.

As is described and proved in the First Stopping- Place of the Thirty-Second Word, from minute **particles** to the stars, not **the tiniest** place is left for **associating partners with God**.

All beings are **in effect** so **interrelated** that one who cannot **subjugate** all the stars and hold them in his hand, cannot make a particle heed his claims to be its lord and sustainer.

It is necessary to own all the stars in order to be the true **sustainer** of a single particle.

Furthermore, *as is described and proved in the Second Stopping-Place of the Thirty-Second Word*, one not **capable** of **creating** and **arranging** the heavens cannot make the **individual features** on the human face.

#714

That is to say, one who is not sustainer of all the **heavens** cannot make **the distinguishing features** on a single human face.

Thus, this is a window as large as the universe, which, if looked through, the following verses will also appear to **the mind's eye**, written on **the pages of the universe** in large letters:

*God is the Creator of all things, and of all things He is the Guardian and Disposer * His are the keys of the heavens and the earth. {Qur'an, 39:62-3.}*

One who does not see these has either no mind or no heart. Or he is an animal in human form!

Twenty-Ninth Window

And there is not a thing but extols His limitless glory and praise. {Qur'an, 17:44.}

One spring I was setting out on a journey, a stranger, and deep in contemplation.

While skirting a hill, a brilliant yellow buttercup struck my eye.

It immediately **brought to mind** the same species of buttercup I had seen long before in my **native land** and in **other** countries.

This meaning was imparted to my heart: whoever this flower is the **seal** of, the **stamp** of, the signature of, the **impress** of,

all the flowers of that species throughout the earth are surely His **seals**, His stamps.

After this **notion** of the seal, the following **thought** occurred to me: just as a seal stamped on a **letter** denotes the letter's author,

Âlemin mecmuuna bakıyoruz; muntazam bir memleket, bir şehir, bir **saray** hükmünde **âli** hikmetler, galî gayeler için **mükemmel bir tanzimat** görüyoruz.

(*Otuzikinci Söz'ün Birinci Mevkıfında izah ve isbat edildiği üzere*) bir **zerre**den tut, tâ yıldızlara kadar **zerre miktar şirke** yer bırakmıyor.

Öyle birbirlerine **manen münasebet**dardırlar ki; bütün yıldızları **müşahhar** etmeyen ve elinde tutmayan, bir zerreye rububiyetini dinlettiremez.

Bir zerreye hakikî **rab** olmak için, bütün yıldızlara sahib olmak lâzım gelir.

Hem (*Otuzikinci Söz'ün İkinci Mevkıfında izah ve isbat edildiği üzere*) semavatın **halk** ve **tesviyesine muktedir** olmayan, beşerin sîmasındaki **teşahhusu** yapamaz.

Demek bütün **semavatın** rabbi olmayan, bir tek insanın sîmasındaki **alâmet-i farika** olan nakş-ı sîmavîyi yapamaz.

İşte kâinat kadar büyük bir pencere ki; onunla bakılsa

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ * لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

âyetleri, büyük harflerle **kâinat sahifelerinde** yazılı olduğu, **akıl gözüyle** de görülecek.

Öyle ise: Görmeyenin ya aklı yok, ya kalbi yok veya insan suretinde bir hayvandır!

Yirmi Dokuzuncu Pencere

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Bir bahar mevsiminde, garibane, mütefekkirane seyahata gidiyordum.

Bir tepciğin eteğinden geçerken, parlak bir sarıçiçek nazarıma ilişti.

Eskiden **vatanımda** ve **sair** memleketlerde gördüğüm o cins sarıçiçekleri **derhatır ettirdi**.

Şöyle bir mana kalbe geldi ki: Bu çiçek kimin **turrası** ise, kimin **sikkesi** ise ve kimin mührü ise ve kimin **nakşı** ise;

elbette bütün zemin yüzündeki o nevi çiçekler, onun **mühür**leridir, sikkeleridir.

Şu mühür **tahayyülünden** sonra şöyle bir **tasavvur** geldi ki: Nasıl bir mühür ile mühürlenmiş bir **mektub**; o mühür, o mektubun sahibini gösterir.

in the same way, this flower is a seal signifying the Most Merciful One.

And this **hillock** which is inscribed with the impresses of these species and written with the **lines** of these plants so full of meaning, is the **missive** of the flower's **Maker**.

This hill too is a seal. This plateau and **plain** have taken on the **form** of a missive of the Most Merciful One.

After this **thought**, the following fact came to mind: like a seal, everything ascribes all things to its own **Creator**; it proves each is the letter of its own **scribe**.

Thus, all things are windows onto **Divine unity** in such a way that each ascribes all things to a **Single One of Unity**.

That is to say, there is an impress so wonderful, an art so miraculous in each thing, and **especially** in each **living being**,

that the one who makes it and inscribes it so **meaningfully** can make all things, and the one who makes all things is certainly Him.

That is to say, one who cannot make all things cannot create a single thing.

#715

O heedless one! Look at the face of the universe! See **the pages of beings** one within the other like **letters of the Eternally Besought One**, each letter **stamped** with innumerable **seals of Divine unity**!

Who can **deny** the testimony of all these seals? What power can silence them?

Whichever of them you listen to with the ear of the heart, you will hear it declaring: "I testify that there is no god but God!"

Thirtieth Window

*If there were in the heavens and the earth other gods besides God, there surely would have been confusion in both. {Qur'an, 21:22.} * Everything will perish save His countenance; His is the command, and to Him shall you return. {Qur'an, 28:88.}*

This is the Window of **the scholars of theology** (kalam), **based on contingency** and **createdness**, and their highway for proving the **Necessarily Existent One**.

For all the details, we refer you to the scholars' great books like Sharh al-Mawaqif and Sharh al- Maqasid, and here only demonstrate one or two **rays** which spill on the **spirit from the effulgence of the Qur'an** and this Window.

It is as follows: It is the **requirement** of **dominion** and **rulership** not to accept **rivals**; they reject **partnership**; they repudiate **interference**.

Öyle de; şu çiçek, bir mühr-ü Rahmanîdir.

Şu enva'-ı nakışlarla ve manidar nebatat **satırlarıyla** yazılan şu **tepecik** dahi, bu çiçek **Sâni**'inin **mektubudur**.

Hem şu tepecik dahi bir mühürdür. Şu sahra ve **ova** bir mektub-u Rahmanî **hey'atını** aldı.

İşbu **tasavvur**dan şöyle bir hakikat zihne geldi ki: Her bir şey, bir mühr-ü Rabbanî hükmünde bütün eşyayı kendi **Hâlıkına** isnad eder. Kendi **kâtibinin** mektubu olduğunu isbat eder.

İşte her bir şey, öyle bir pencere-i **tevhid**dir ki, bütün eşyayı bir **Vâhid-i Ehad**'e mal eder.

Demek her bir şeyde, **hususan zîhayat**larda öyle hârika bir nakış, öyle mu'cizekâr bir san'at var ki;

onu öyle yapan ve öyle **manidar** nakşeden, bütün eşyayı yapabilir ve bütün eşyayı yapan, elbette O olacaktır.

Demek bütün eşyayı yapamayan, bir tek şeyi icad edemez.

İşte ey gafil! Şu kâinatın yüzüne bak ki: Birbiri içinde hadsiz **mektubat-ı Samedaniye** hükmünde olan **sahaif-i mevcudat** ve her bir mektub üstünde hadsiz **sikke-i tevhid** mühürleriyle **temhir edilmiş**.

Bütün bu mühürlerin şهادetlerini kim **tekzib** edebilir? Hangi kuvvet onları susturabilir?

Kalb kulağı ile hangisini dinlesen, "**Eşhedü en lâ ilâhe illâllah**" dediğini işitirsin.

Otuzuncu Pencere

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا
وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Şu pencere, **imkân** ve **hudûsa müesses** umum **mütakellimîn**in penceresidir ve isbat-ı **Vâcib-ül Vücud**'a karşı caddeleridir.

Bunun tafsilâtını, "Şerh-ül Mevakıf" ve "Şerh-ül Makasıd" gibi muhakkiklerin büyük kitaplarına havale ederek, yalnız **Kur'anın feyzinden** ve şu pencereden **ruha** gelen bir-iki **şua** göstereceğiz.

Şöyle ki: **Âmiriyet** ve **hâkimiyyetin müktezası**; **rakib** kabul etmemektir, **iştiraki** reddetmektir, **müdahale**yi ref'etmektir.

It is because of this that if there are **two headmen** in a **village**, they will destroy its tranquillity and **order**.

Or if there are two **chief officials** in a **district**, or two **governors** in a **province**, they will cause **chaos**.

Or if there are two kings in a **country**, they will cause complete and **stormy** confusion.

Since a pale **shadow** and petty **example** of dominion and rulership in impotent human beings **needy for assistance** does not accept the interference of **rivals**, **opponents**, or **peers**,

then you may compare how fully a rulership which is in the form of absolute sovereignty and a dominion at the degree of dominicality will **enforce** that **law of the rejection of interference** in **One Possessing Absolute Power**.

That is to say, the most definite and constant necessity of **Godhead** and **dominicality** are **unity** and **singleness**.

The **clear proof** and **certain testimony** to this are the **perfect order** and **beautiful harmony** in the universe.

There is such an order from the wing of a fly to the lamps in the heavens that

the intellect **prostrates** before it in **wonder** and **appreciation**, declaring: "**Glory be to God! What wonders God has willed! How great are God's blessings!**"

#716

Had there been an **iota** of space for **partners to God**, and had there been **interference**, as the verse, *If there were in the heavens and the earth other gods besides God, there would have been confusion in both* {*Qur'an, 21:22.*}

indicates,

the **order** would have been destroyed, the **form** changed, and **signs of disorder** would have appeared. But as the verses,

*So turn your vision again: do you see any flaw? * Then turn your vision a second time; your vision will come back to you in a state dazzled and truly defeated* {*Qur'an, 67:3-4.*}

state and point out,

however much the **human gaze** tries to find faults, it can find none anywhere, and returns **worn out** to its **dwelling**, the eye, and says to the **fault-finding** mind who sent it:

"I am worn out **for nothing**; there are no faults." This shows that the **order** and **regularity** are most perfect.

That is to say, the **order in the universe** is a **definitive witness** to **Divine unity**.

Come now, let us consider '**createdness**'. The scholars of the theology stated:

Onun içindir ki; küçük bir **köyde** **iki muhtar** bulunsa, köyün rahatını ve **nizamını** bozarlar.

Bir **nahiyede** **iki müdür**, bir **vilayette** **iki vali** bulunsa, **herc ü merc** ederler.

Bir **memlekette** **iki padişah** bulunsa, **fırtınalı** bir karmakarışıklığa sebebiyet verirler.

Madem hâkimiyet ve âmiriyetin gölgesinin zaîf bir **gölgesi** ve cüz'î bir **nümunesi**, **muavenete muhtaç** âciz insanlarda böyle **rakib** ve **zıddı** ve **emsalinin** müdahalesini kabul etmezse;

acaba saltanat-ı mutlaka suretindeki hâkimiyet ve **rububiyet derecesindeki** âmiriyet, bir **Kadîr-i Mutlak**'ta ne derece o **redd-i müdahale kanunu** ne kadar esaslı bir surette **hükümünü icra** ettiğini kıyas et.

Demek **uluhiyet** ve **rububiyetin** en kat'î ve daimî lâzımı; **vahdet** ve **infiraddır**.

Buna bir **bürhan-ı bahir** ve **şahid-i katî**, kâinattaki **intizam-ı ekmel** ve **insicam-ı ecmeldir**.

Sinek kanadından tut, tâ semavat kandillerine kadar öyle bir **nizam** var ki;

akıl onun karşısında **hayretinden** ve **istihsanından** "**Sübhanallah, mâşâallah, bârekâllah**" der, **secde eder**.

Eğer **zerre** miktar **şerike** yer bulunsa idi, **müdahalesi** olsa idi,

لَوْ كَانَ فِيهِمَا إِلَهٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

âyet-i kerimesinin delaletiyle:

Nizam bozulacaktı, **suret** değişecekti, **fesadın âsârı** görünecekti. Halbuki

فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ
كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ

delaletiyle ve şu ifade ile

nazar-ı beşer, kusuru aramak için ne kadar çabalasa, hiçbir yerde kusuru bulamayarak, **yorgun** olarak **menzili** olan göze gelip, onu gönderen **münekkid** akla diyecek:

"**Beyhude** yoruldum, kusur yok" demesiyle gösteriyor ki: **Nizam** ve **intizam**, gayet mükemmeldir.

Demek **intizam-ı kâinat**, **vahdaniyetin** kat'î **şahididir**.

Gel gelelim "**hudûs**"a. Mütetekillimîn demişler ki:

"The world is **subject to change**. And everything which is subject to change is **created**. Every created thing has a **creator**, a **maker**. In which case, the universe has a **preeternal** creator."

And we say, yes, the universe is **created**. For we see that every century, indeed, every year and every season one universe, one world, goes and another comes.

This means that there is an **All-Powerful One of Glory** Who, creating the universe anew, creates a universe every year, indeed, every season, and every day, and shows it to **the aware and conscious**. Then He takes it back and puts another in its place.

He attaches one universe after the other like the links of a chain, and hangs them on **the string of time**.

For sure, the universes which appear from nothing and disappear before our eyes every spring, each a new universe **the same as this world**, are **miracles of the power of the Omnipotent One** Who creates them.

The One Who continuously creates and changes the worlds within the world most definitely created the world too. And He made the world and **the face of the earth** a guest-house for those great visitors.

Now let us come to the discussion of '**contingency**'. The scholars of theology said:

"Contingency is equal in regard to both existence and non-existence."

That is, if **existence** and **non-existence** are both **equally** possible, one who will **specify**, **prefer**, and create is necessary.

For contingent beings cannot create one another in uninterrupted and never-ending chains of cause and effect.

Neither can one create another, and that the next, in the form of causation.

In which case there is a Necessarily Existent One Who creates them.

#717

They rendered null and void **the never-ending causal sequences** with the famous twelve categorical proofs called 'the ladder argument,' and **demonstrated causality to be impossible**.

They cut **the chains of causes** and proved the existence of the Necessarily Existent One.

And we say this: it is **more certain** and easier to demonstrate a **stamp peculiar** to **the Creator of All Things** on everything than causes being cut **at the extremities of the world** with the **proofs** refuting causality.

Through the **effulgence** of the Qur'an, all the Windows and all the Words are based on this principle.

"Âlem, **mütegayyir**dir. Her mütegayyir, **hâdistir**. Her bir hâdisin, bir **muhdisi**, yani **mûcidi** var. Öyle ise bu kâinatın **kadîm** bir mûcidi var. "

Biz de deriz: Evet kâinat **hâdistir**. Çünkü görüyoruz: Her asırda, belki her senede, belki her mevsimde bir kâinat, bir âlem gider, biri gelir.

Demek bir **Kadîr-i Zülcelal** var ki, bu kâinatı hiçten icad ederek her senede belki her mevsimde, belki her günde birisini icad eder, **ehl-i şuur**a gösterir ve sonra onu alır, başkasını getirir.

Birbiri arkasına takıp zincirleme bir surette **zamanın şeridine** asıyor.

Elbette **bu âlem gibi** birer kâinat-ı müteceddide hükmünde olan her baharda gözümüzün önünde hiçten gelen ve giden kâinatları icad eden bir **Zât-ı Kadîr**'in **mu'cizat-ı kudretidirler**.

Elbette âlem içinde her vakit âlemleri halkedip değiştiren zât, mutlaka şu âlemi dahi O halketmiştir. Ve şu âlemi ve **rûy-i zemini**, o büyük misafirlere misafirhane yapmıştır.

Gelelim "**imkân**" bahsine. Mütakellimîn demişler ki:

"İmkân, mütesaviy-üt tarafeyn"dir.

Yani: **Adem** ve **vücut**, ikisi de **müsavî** olsa; bir **tahsis** edici, bir **tercih** edici, bir mûcid lâzımdır.

Çünkü mümkünat, birbirini icad edip teselsül edemez.

Yahut o onu, o da onu icad edip devir suretinde dahi olamaz.

Öyle ise bir Vâcib-ül Vücut vardır ki, bunları icad ediyor.

Devir ve **teselsül**ü, on iki bürhan yani arşî ve süllemî gibi namı ile **müsemma** meşhur on iki delil-i kat'î ile devri **ibtal etmişler** ve teselsül **muhal göstermişler**.

Silsile-i esbabı kesip, Vâcib-ül Vücut'un vücudunu isbat etmişler.

Biz de deriz ki: Esbab, teselsülün **berahini** ile **âlemin nihayetinde** kesilmesinden ise, her şeyde **Hâlık-ı Külli Şey'e has sikkeyi** göstermek **daha kat'î**, daha kolaydır.

Kur'anın **feyziyle** bütün Pencerele ve bütün Sözler, o esas üzerine gitmişler.

Nevertheless, the point of **contingency** possesses an infinite **breadth**. It demonstrates the existence of **the Necessarily Existent One** in innumerable respects.

It is not **restricted** to the way of **the scholars of theology** – cutting the chains of causes, which **in truth** is a mighty and broad **highway**; it opens a path to **knowledge** of the Necessarily Existent One *by ways beyond count*.

It is as follows: We see that in its **existence**, its attributes, and its **lifetime**, while **hesitant** among innumerable **possibilities**, that is, among truly numerous ways and **aspects**,

each thing follows a **well-ordered** way in regard to its being in innumerable respects.

Its attributes also are given it in a **particular** way. All the attributes and **states** which it changes throughout its life are specified in the same fashion.

This means it is impelled on a wise way amid innumerable ways through the **will** of **one who specifies**, the **choice** of **one who chooses**, and the **creation** of a **wise creator**. He clothes it with well- ordered attributes and states.

Then it is taken out of **isolation** and made **part** of a **compound** body, and the possibilities **increase**, for they may be found in that body in thousands of ways.

Whereas among those fruitless possibilities, it is given a particular, fruitful **state**, whereby important results and **benefits** are obtained from that body, and it is made to carry out important **functions**.

Then the body is made a **component** of another body. Again the possibilities increase, for it could exist in thousands of ways.

Thus, it is given one state among those thousands of ways. And through that state it is made to perform important functions; and so on.

It progressively demonstrates more certainly the necessary existence of an **All-Wise Planner**.

It makes known that it is being impelled by the command of an **All-Knowing Commander**.

Body within body, each has a function, a well- ordered duty, in all the compounds that one within the other themselves become components of larger **compounds**, and has relationships particular to each,

in the same way that a soldier has a function and **well-ordered** duty in his **squad**, his company, his **battalion**, his **regiment**, his **division**, and his army, and a relationship particular to each of these sections, **one within the other**.

A **cell** from the **pupil** of your eye has a duty in your eye and a **relationship** with it, and has **wise** functions and duties in your head as a **whole** and a relationship with it.

Bununla beraber **imkân** noktasının hadsiz bir **vüs'atı** var. Hadsiz cihazlarla **Vâcib-ül Vücud**'un vücudunu gösteriyor.

Yalnız, **mütekellimîn**in teselsülün kesilmesi yoluna, (**elhak** geniş ve büyük olan o **caddeye**) **münhasır** değildir. Belki *hadd ü hesaba gelmeyen yollar ile*, Vâcib-ül Vücud'un **marifetine** yol açar.

Şöyle ki: Her bir şey **vücud**unda, sıfâtında, **müddet-i bekasında** hadsiz **imkânât**, yani gayet çok yollar ve **cihetler** içinde **mütereddid** iken, görüyoruz ki;

o hadsiz cihazlar içinde vücudça **muntazam** bir yolu takip ediyor.

Her bir sıfatı da **mahsus** bir tarzda ona veriyor. Müddet-i bekasında bütün değiştirdiği sıfat ve **haller** dahi, böyle bir tahsis ile veriliyor.

Demek bir **muhassısın iradesiyle**, bir **müreccihin tercihiyle**, bir **mûcid-i hakîmin icadı**yladır ki; hadsiz yollar içinde, hikmetli bir yolda onu sevkeder, muntazam sıfâtı ve ahvalı ona giydiriyor.

Sonra **infiraddan** çıkarıp, bir **terkibli** cisme **cüz'** yapar, imkânât **ziyadeleşir**. Çünkü o cisimde binler tarzda bulunabilir.

Halbuki neticesiz o vaziyetler içinde neticeli, mahsus bir **vaziyet** ona verilir ki; mühim neticeleri ve **faideleri** ve o cisimde **vazifeleri** gördürülüyor.

Sonra o cisim dahi diğer bir cisme **cüz'** yaptırılıyor. İmkânât daha ziyadeleşir. Çünkü binlerle tarzda bulunabilir.

İşte o binler tarz içinde, bir tek vaziyet veriliyor. O vaziyet ile mühim vazifeler gördürülüyor ve hâkeza.

Gittikçe daha ziyade kat'î bir **Hakîm-i Müdebbir**'in vücud-u vücudunu gösteriyor.

Bir **Âmir-i Âlîm**'in emriyle sevk edildiğini bildiriyor.

Cisim içinde cisim, birbiri içinde cüz' olup giden bütün bu **terkiblerde**;

nasıl bir nefer, **takım**ında, bölüğünde, **tabur**unda, **alay**ında, **fırkası**nda, ordusunda **mütedâhil** o heyetlerden her birisine mahsus birer vazifesi, hikmetli birer nisbeti, **intizamlı** birer hizmeti bulunuyor.

Hem nasıl ki senin **gözbebeğinden** bir **hüceyre**; gözünde bir **nisbeti** ve bir vazifesi var. Senin başın **heyet-i umumiyesi** nisbetine dahi, **hikmetli** bir vazifesi ve hizmeti vardır.

If it confuses these the tiniest **jot**, the **health** and **organization** of the body will be spoilt.

#718

It has particular functions with regard to each of the veins, **the sensory and motor nerves**, and even the body as a whole, and wise relations with them.

That **specified** state has been given it within thousands of **possibilities** through the wisdom of an **All-Wise Maker**.

In just the same way, each of the creatures in the universe testifies to **the Necessarily Existent One** through the particular being, the **wise form**, the **beneficial attributes** given it among numerous possibilities.

So too when they enter **compounds**, those creatures proclaim their **Maker** with a different tongue in each **compound**.

Step by step till the greatest compound, through their **relations**, **functions**, and duties, they testify to the necessary existence, **choice**, and **will** of their **All-Wise Maker**.

Because the one who situates a thing in all the compounds while preserving its **wise relations**, must be the **Creator** of all the compounds.

That is to say, it is as though one single thing testifies to Him with thousands of **tongues**.

Thus, from the point of view of contingency, the testimony to **the existence of the Necessarily Existent One** is as numerous, not as the number of beings in the universe, but as the **attributes** of **beings** and the **compounds** they form.

O heedless one! One who does not hear this testimony, these voices which fill the universe, must be dead and unreasoning, is that not so? Come on, you say.

Thirty-First Window

*We have created man in the best of forms. {Qur'an, 95:4.} * And in the earth there are signs for those who are certain * And in your own selves; will you not then not see? {Qur'an, 51:20-1.}*

This Window is the Window of man, and it is concerned with man's self.

For **more elaborate discussions** of it in this respect, we refer you to the **detailed** books of the thousands of **learned and scholarly saints**, and here only point out a few principles we have received from **the effulgence of the Qur'an**.

It is like this: As is explained in the Eleventh Word, "Man is a missive so **comprehensive** that **through his self**, **Almighty God makes perceived** to him all His **Names**." For the details we refer you to the other Words, and here only explain three Points.

Zerre miktar şaşırса, **sıhhat** ve **idare**-i beden bozulur.

Kan damarlarına, **his ve hareket a'sablarına**, hattâ bedenin heyet-i umumiyesinde birer mahsus vazifesi, hikmetli birer vaziyeti vardır.

Binlerle **imkânât** içinde, bir **Sâni'-i Hakîm**'in hikmetiyle o **muayyen** vaziyet verilmiştir.

Öyle de: Bu kâinattaki mevcudat, her biri kendi zâtı ile, sıfâtı ile çok imkânât yolları içinde has bir vücudu ve **hikmetli** bir **sureti** ve **faideli sıfatları**, nasıl bir **Vâcib-ül Vücud**'a şehadet ederler.

Öyle de: **Mürekkebata** girdikleri vakit, her bir **mürekkebe**de daha başka bir lisanla yine **Sâni'**ini ilân eder.

Git gide, tâ en büyük mürekkebe kadar **nisbeti**, **vazifesi**, hizmeti itibariyle **Sâni'-i Hakîm**'in vücub-u vücuduna ve **ihtiyârına** ve **iradesine** şehadet eder.

Çünkü bir şeyi, bütün mürekkebata **hikmetli münasebetleri** muhafaza suretinde yerleştiren, bütün o mürekkebatın **Hâlık'**ı olabilir.

Demek bir tek şey, binler **lisanlar**la ona şehadet eder hükmündedir.

İşte kâinatın mevcudatı kadar değil, belki **mevcudatın sıfât** ve **mürekkebatı** adedince imkânât noktasından da **Vâcib-ül Vücud'un vücuduna** karşı şehadetler geliyor.

İşte ey gafil! Kâinatı dolduran bu şehadetleri, bu sadâları işitmemek, ne derece sağır ve akılsız olmak lâzım geliyor? Haydi sen söyle.

Otuz Birinci Pencere

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

Şu pencere insan penceresidir ve enfüsîdir.

Ve enfüsî cihetinde şu pencerenin **tafsilâtını** binler **muhakkikîn-i evliyanın mufasssal** kitaplarına havale ederek yalnız **feyz-i Kur'an**'dan aldığımız birkaç esasa işaret ederiz.

Şöyle ki: On Birinci Söz'de beyan edildiği gibi: "İnsan, öyle bir nüsha-i **câmi**adır ki: **Cenab-ı Hak** bütün **esmasını**, insanın **nefsi ile** insana **ihsas ediyor**." Tafsilâtını başka Sözlere havale edip yalnız üç noktayı göstereceğiz.

First Point

Man is a mirror to the Divine Names in three aspects.

The First Aspect: Like the darkness of the night shows up light, so through his weakness and impotence, his poverty and need, his defects and faults,

man makes known the power, strength, riches, and mercy of an All-Powerful One of Glory, and so on.. he acts as a mirror to numerous Divine attributes in this way.

Even, through searching for a point of support in his infinite impotence and boundless weakness in the face of his innumerable enemies, his conscience perpetually looks to the Necessarily Existent One.

And since he is compelled in his utter poverty and endless need to seek for a point of assistance in the face of his innumerable aims,

his conscience in that respect all the time leans on the court of an All-Compassionate One of Riches and opens its hands in supplication to Him.

That is to say, in regard to this point of support and point of assistance in the conscience, two small windows are opened onto the court of mercy of the All-Powerful and All-Compassionate One, which may all the time be looked through.

The Second Aspect of being mirror-like is this: through particulars like his partial knowledge, power, senses of sight and hearing, ownership and sovereignty, which are sorts of samples given to him,

man acts as a mirror to the knowledge, power, sight, hearing, and sovereignty of dominicality of the Master of the Universe; he understands them and makes them known.

For example, he says: “Just as I make this house and know how to make it, and I see it and own it and administer it,

so the mighty palace of the universe has a Maker. Its Maker knows it, sees it, makes it, administers it.” And so on.

The Third Aspect of being mirror-like: man acts as a mirror to the Divine Names, the imprint of which are upon him.

There are more than seventy Names the impresses of which are apparent in man's comprehensive nature. These have been described to a degree at the start of the Third Stopping- Place of the Thirty-Second Word.

For example, through his creation, man shows the Names of Maker and Creator;

through his being on the ‘most excellent of patterns,’ the Names of Most Merciful and All-Compassionate,

Birinci Nokta

İnsan, üç cihetle esma-i İlahiye'ye bir âyinedir.

Birinci Vecih: Gecede zulûmat, nasıl nuru gösterir. Öyle de: İnsan, za'f u acziyle, fakr u hacatıyla, naks u kusuruyla,

bir Kadîr-i Zülcelal'in kudretini, kuvvetini, gınasını, rahmetini bildiriyor ve hâkeza pek çok evsaf-ı İlahiye'ye bu suretle âyinedarlık ediyor.

Hattâ hadsiz aczinde ve nihayetsiz za'fında, hadsiz a'dasına karşı bir nokta-i istinad aramakla, vicdan daima Vâcib-ül Vücut'a bakar.

Hem nihayetsiz fakrında, nihayetsiz hacatı içinde, nihayetsiz maksadlara karşı bir nokta-i istimdad aramağa mecbur olduğundan,

vicdan daima o noktadan bir Ganiyy-i Rahîm'in dergâhına dayanır, dua ile el açar.

Demek her vicdanda şu nokta-i istinad ve nokta-i istimdad cihetinde iki küçük pencere, Kadîr-i Rahîm'in bâîrîgâh-ı rahmetine açılır, her vakit onunla bakabilir.

İkinci Vecih âyinedarlık ise: İnsana verilen nûmuneler nev'inden cüz'î ilim, kudret, basar, sem', mâlikîyet, hâkimîyet gibi cüz'iyat ile

Kâinat Mâlikî'nin ilmine ve kudretine, basarına, sem'ine, hâkimîyet-i rububîyetine âyinedarlık eder. Onları anlar, bildirir.

Meselâ: Ben nasıl bu evi yaptım ve yapmasını biliyorum ve görüyorum ve onun mâlikîyim ve idare ediyorum.

Öyle de şu koca kâinat sarayının bir ustası var. O usta onu bilir, görür, yapar, idare eder ve hâkeza.

Üçüncü Vecih âyinedarlık ise: İnsan, üstünde nakışları görünen esma-i İlahiye'ye âyinedarlık eder.

Otuzikinci Söz'ün Üçüncü Mevkıfı'nın başında bir nebze izah edilen insanın mahiyet-i câmiasında nakışları zâhir olan yetmişten ziyade esma vardır.

Meselâ: Yaradılışından Sâni', Hâlık ismini

ve hüsn-ü takviminden Rahman ve Rahîm isimlerini

and through the fine way he is nurtured and raised, the Names of **All-Generous** and **Granter of Favours**, and so on;

he shows the differing impresses of different Names through all his **members** and faculties, all his organs and **limbs**, all his **subtle senses** and faculties, all his **feelings** and **emotions**.

That is to say, just as among the Names there is a **Greatest Name**, so among the **impresses** of those Names there is a **greatest impress**, and that is man.

O you who considers himself to be a true man! Read yourself! You may otherwise be either animal-like or **inanimate**!

#720

Second Point

This points to an important **mystery** of **Divine oneness**. It is like this:

The relationship between man's **spirit** and his body is such that it causes all his **members** and **parts** to assist one another.

That is, man's spirit is a **commanding law** from among the **laws pertaining to creation** –the manifestation of **Divine will**– which has been clothed in **external existence**, and is a **subtle dominical faculty**.

Thus, in administering the parts of the body, and hearing their **immaterial** voices, and seeing their **needs**, they do not form **obstacles** to one another, nor do they confuse the spirit.

Near and far are the same **in relation to** the spirit. They do not veil one another. If the spirit wishes, it can bring the majority to the **assistance** of one.

If it wishes, it **can** know, **perceive**, and administer through each part of the body. Even, if it **acquires** great **luminosity**, it may see and hear through all the parts.

In the same way,

And God's is highest similitude, {Qur'an, 16:60.}

since the spirit, a **commanding law of Almighty God**, displays this ability in the body and members of man, **who is the microcosm**,

surely, the boundless acts, the innumerable **voices**, the endless **supplications**, the uncountable matters in the universe, **which is the macrocosm**,

will present no difficulty to **the all-embracing will** and **absolute power** of **the Necessarily Existent One**. They will not form obstacles to one another.

ve hüsn-ü terbiyesinden **Kerim**, **Latif** isimlerini ve hâkeza.

Bütün **âzâ** ve âlâtıyla, cihazat ve **cevarihiyle**, **letaif** ve maneviyatıyla, **havas** ve **hissiyatıyla** ayrı ayrı esmanın ayrı ayrı nakışlarını gösteriyor.

Demek nasıl esmada bir **ism-i a'zam** var, öyle de o esmanın **nukuşunda** dahi bir **nakş-ı a'zam** var ki, o da insandır.

Ey kendini insan bilen insan! Kendini oku! Yoksa hayvan ve **camid** hükmünde insan olmak ihtimali var!

İkinci Nokta

Mühim bir **sırr-ı ehadiyete** işaret eder. Şöyle ki:

İnsanın nasıl **ruhu** bütün cesedine öyle bir münasebeti var ki: Bütün **âzâsını** ve **eczasını** birbirine yardım ettirir.

Yani, irade-i İlahiye **cilvesi** olan **evamir-i tekviniye** ve o emirden **vücut-u haricî** giydirilmiş bir **kanun-u emrî** ve **latife-i Rabbaniye** olan ruh, {bk. İsrâ Sûresi, 17:85}

onların idaresinde, onların **manevî** seslerini hissetmesinde ve **hacetlerini** görmesinde birbirine **mani** olmaz, ruhu şaşırtmaz.

Ruha **nisbeten** uzak-yakın bir hükmünde. Birbirine perde olmaz. İsterse, çoğunu birinin **imdadına** yetiştirir.

İsterse beden her cüz'ü ile bilebilir, **hissedebilir**, idare edebilir. Hattâ çok **nuraniyet kesbetmiş** ise, her bir cüz'ü ile görebilir ve işitebilir.

Öyle de:

وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى

Cenab-ı Hakk'ın madem onun bir **kanun-u emri** olan ruh, **küçük bir âlem olan** insan cisminde ve a'zasında bu vaziyeti gösteriyor.

Elbette **âlem-i ekber olan** kâinatta o **Zât-ı Vâcib-ül Vücut'un irade-i külliyesine** ve **kudret-i mutlakasına**

hadsiz fiiller, hadsiz **sadâlar**, hadsiz **dualar**, hadsiz işler, hiçbir cihette ona ağır gelmez, birbirine mani olmaz.

They will not occupy that **All-Glorious Creator**, nor confuse Him. He sees them all **simultaneously**, and hears all the voices simultaneously. Close and distant are the same for Him.

If He wishes, He sends all to the assistance of one. He can see everything and hear their voices through everything. He knows everything through everything, **and so on**.

Third Point

Life has a most important **nature** and significant function,

but since it has been discussed in detail in the Window on Life [the Twenty-Third Window] and in the Eighth Phrase of the Twentieth Letter, we refer you to those, and here only make the following reminder.

The **impresses** in life, which, **intermingled**, *boil up in the form of **emotions***, point to numerous Names and **essential Divine qualities**.

They act as mirrors reflecting the essential qualities of **the Ever-Living and Self- Subsistent One** in most brilliant fashion.

But this is not the time to **explain** this mystery to those who do not recognize God or do not yet fully **affirm** Him, and so we here close this door.

O **Hâlık-ı Zülcelal**'i meşgul etmez, şaşırtmaz. Bütününü **birden** görür, bütün sesleri birden işitir. Yakın uzak birdir.

İsterse, bütününü birinin imdadına gönderir. Her şey ile her şeyi görebilir, seslerini işitebilir ve her şey ile her şeyi bilir **ve hâkeza**.

Üçüncü Nokta

Hayatın pek mühim bir **mahiyeti** ve ehemmiyetli bir vazifesi var.

Fakat o bahis, Hayat Penceresinde ve Yirminci Mektub'un Sekizinci Kelimesinde tafsili geçtiğinden ona havale edip yalnız bunu ihtar ederiz ki:

Hayatta **hissiyat suretinde kaynayan memzuç nakışlar**; pek çok esma ve **şuunat-ı zâtiye**ye işaret eder.

Gayet parlak bir surette **Hayy-u Kayyum**'un şuunat-ı zâtiyesine âyinedarlık eder.

Şu sırrın **izahı**, Allah'ı tanımayanlara ve daha tam **tasdik** etmeyenlere karşı zamanı olmadığından kapıyı kapıyoruz.

Thirty-Second Window

It is He Who has sent His Messenger with Guidance and the Religion of Truth to make it prevail over all religion, and God is sufficient as witness. {Qur'an, 48:28.}

Say: O men! I am sent unto you all as the Messenger of God, to Whom belongs the dominion of the heavens and the earth, there is no God but He; it is He Who gives life and death. {Qur'an, 7:158.}

This is the Window of the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him), the Sun of the skies of messengership, indeed, the Sun of Suns.

Since it has been proved in the Thirty-First Word, **the Treatise on the Ascension**, in the Nineteenth Word, **the Treatise on the prophethood of Muhammad (Peace and blessings be upon him)**, and in nineteen signs of the Nineteenth Letter, how **luminous** and **evident** is this most brilliant, large, and light-giving window,

we shall think of those two Words, and that Letter and its Nineteenth Sign, and refer the word to them. For now we just say this:

Muhammad (Peace and blessings be upon him), **the living, articulate proof of Divine unity, demonstrated and proclaimed Divine unity** throughout his life with the two wings of **messengership** and **sainthood**,

*that is, with a strength that comprised the **consensus** of all the prophets who had preceded him and the **unanimity** of the **saints** and **purified scholars** who came after him.*

He opened up a window onto **knowledge of God** as broad and brilliant and luminous as **the World of Islam**.

Millions of **purified and veracious scholars** like Imam Ghazzali, Imam-i Rabbani, Muhyiddin al-'Arabi, and 'Abd al-Qadir Geylani look through that Window, and show it also to others.

Is there any veil that can obscure a Window such as this? Can the person who accusingly does not look through this Window be said to possess reason? Come on, you say!

Thirty-Third Window

*Praise be to God, Who has revealed to His servant the Book, and has allowed no crookedness therein. {Qur'an, 18:1.} * Alif. Lam. Ra. A Book which We have revealed to you, in order that you might lead mankind out of darkness into light. {Qur'an, 14:1.}*

Otuz İkinci Pencere

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَىٰ
الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ
مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ

Şu pencere, sema-i risaletin güneşi, belki güneşler güneşi olan Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın penceresidir.

Şu gayet parlak ve pek büyük ve çok nurani pencere Otuzbirinci Söz olan **Mi'rac Risalesi**yle, Ondokuzuncu Söz olan **Nübüvvet-i Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm)** Risalesinde ve ondokuz işaretli olan Ondokuzuncu Mektub'da, ne derece **nurani** ve **zahir** olduğu isbat edildiğinden,

o iki Sözü ve o Mektubu ve o Mektubun Ondokuzuncu İşaretini bu makamda düşünüp, sözü onlara havale edip, yalnız deriz ki:

Tevhidin bir bürhan-ı nâtıkı olan Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm **risalet** ve **velayet** cenahlarıyla,

*yani kendinden evvel bütün enbiyanın tevatürle **icma'**larını ve ondan sonraki bütün **evliyanın** ve **asfiyanın** icma'kârane **tevatür**lerini tazammun eden bir kuvvetle bütün hayatında bütün kuvvetiyle **vahdaniyeti** gösterip ilân etmiş.*

Ve **Âlem-i İslâmiyet** gibi geniş, parlak, nurani bir pencereyi, **marifetullah**a açmıştır.

İmam-ı Gazâlî, İmam-ı Rabbanî, Muhyiddin-i Arabî, Abdülkadir-i Geylanî gibi milyonlar **muḥakkikîn-i asfiya** ve **siddikîn** o pencereden bakıyorlar, başkalarına da gösteriyorlar.

Acaba böyle bir pencereyi kapatacak bir perde var mı? Ve onu ittiham edip, bu pencereden bakmayanın akli var mı? Haydi sen söyle!

Otuz Üçüncü Pencere

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ
عِوَجًا قَيِّمًا ۚ الزَّكِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِشُحْرِجِ النَّاسِ مِنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

Think of all the Windows we have mentioned as being a few **drops** from the ocean of the Qur'an,

then you will be able to compare how many **lights of Divine unity** like the **water of life** the Qur'an contains.

But even if the Qur'an, the **source** and **origin** and fountain of all those Windows, is considered in an extremely **brief** and simple manner,

it still forms a most brilliant, luminous, **comprehensive Window**.

To see how certain and shining and luminous this Window is, we refer you to **the Treatise on the Miraculousness of the Qur'an**, the Twenty-Fifth Word, and to the Eighteenth Sign of the Nineteenth Letter.

And **beseeching the Merciful Throne** of **the All- Glorious One**, Who sent us the Qur'an, we say:

*Oh our Sustainer! Do not take us to task if we forget or unwittingly do wrong! {Qur'an, 2:285.} * Oh our Sustainer! Let not our hearts deviate now after You have guided us! {Qur'an, 3:8.} * Oh our Sustainer! Accept this from us; indeed You are the All-Hearing, the All- Seeing! {Qur'an, 2:127.} * And turn unto us; for You are the Oft-Returning, Most Compassionate. {Qur'an, 2:128.}*

#723

Note

God willing, this Thirty-Third Letter of Thirty-Three Windows will bring to **belief** those without belief, strengthen the belief of those whose belief is **weak**,

make certain the belief of those whose belief is **strong** but **imitative**, **give greater breadth** to the belief of those whose belief is certain,

lead to progress in knowledge of God –the basis and means of all true perfection– for those whose belief has breadth, and open up more brilliant **vistas** for them.

You cannot say, therefore, that "One window is **enough** for me,"

because if your reason is satisfied, your heart wants its **share** as well, and so will your spirit want its share.

Your **imagination** will also want its share of the light. The other Windows are also necessary, **therefore**, for each contains different **benefits**.

In **the Treatise on the Ascension of the Prophet Muhammad (PBUH)**, it was primarily the believer who was addressed, while the **atheist** was in **the position of listener**.

But in this treatise, it is the **denier** who is addressed, while it is the **believer** who is in the position of listener. This should be taken into consideration when looking at it.

Bütün geçmiş pencereler, Kur'an denizinden bazı **katreler** olduğunu düşün.

Sonra Kur'anda ne kadar **âb-ı hayat** hükmünde olan **envâr-ı tevhid** var olduğunu kıyas edebilirsin.

Fakat bütün o pencerelerin **menbaı** ve **madeni** ve aslı olan Kur'ana gayet **mücmel** bir surette, gayet basit bir tarzda bakılsa dahi,

yine gayet parlak, nurani bir **pencere-i câmi**adır.

O pencere ne kadar kat'î ve parlak ve nurani olduğunu, Yirmibeşinci Söz olan **İ'caz-ı Kur'an Risalesine** ve Ondokuzuncu Mektub'un Onsekizinci İşaretine havale ediyoruz.

Ve Kur'anı bize gönderen **Zât-ı Zülcelal'in Arş-ı Rahmanîsine niyaz edip** deriz:

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا لَا تَزِغْ قُلُوبَنَا
بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
وَتُبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

İhtar

Şu Otuz Üç Pencereli olan Otuz Üçüncü Mektub, imanı olmayanı **inşâallah imana** getirir. İmanı **zaîf** olanın imanını kuvvetleştirir.

İmanı **kavî** ve **taklidî** olanın imanını **tahkikî** yapar. İmanı tahkikî olanın imanını **genişletirir**.

İmanı geniş olana **bütün kemalât-ı hakikiyenin medarı ve esası olan marifetullahta terakkiyat verir**; daha nurani, daha parlak **manzaraları** açar.

İşte bunun için, "Bir pencere bana **kâfi** geldi, yeter" diyemezsin.

Çünkü senin aklına kanaat geldi, hissesini aldı ise; kalbin de **hissesini** ister, ruhun da hissesini ister.

Hattâ **hayal** de o nurdan hissesini isteyecek. **Binaenaleyh** her bir pencerenin ayrı ayrı **faideleri** vardır.

Mi'rac Risalesi'nde asıl muhatab, mü'min idi; **mülhid** ikinci derecede **istima' makamında** idi.

Şu risalede ise muhatab, **münkir**dir; istima' makamlarında **mü'mindir**. Bunu düşünüp öylece bakmalı.

Unfortunately, due to an important reason, this letter was written **with extreme speed**. It has also remained in the state of the first **draft**.

There will certainly therefore be some **irregularities** and **defects** in the way it is **expressed**, which are due to me.

I request of my **brothers** then that they look at it **with tolerance**, and **correct** it if they are able, and pray for my forgiveness.

Peace be on those who follow Guidance, and may those who follow their own desires be censured.

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise. {Qur'an, 2:32.}

O God, grant blessings and peace to the one whom You sent as a Mercy to All the Worlds, and to his Family and Companions, and grant them peace. Amen.

Fakat **maatteessüf** mühim bir sebebe binaen şu mektub **gayet sür'atle** yazıldığından ve hattâ **müsvedde** halinde kaldığından,

elbette bana ait olan **tarz-ı ifadede müşevveşiyet** ve **kusurlar** olacaktır.

Nazar-ı müsamaha ile bakmalarını ve ellerinden gelirse **islahlarını** ve **mağfiret** ile bana dua eylemelerini **ihvanlarımdan** isterim.

وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى وَالْمَلَأُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ
الْهَوَى

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ وَعَلَى
اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ اٰمِيْنَ